Hugh W Diamond

Hugh W. Diamond. F.S.A.
Surgeon.

✠

Para el uso del Fr. Juan Raciones Pr. or. g.

Marcus Pitteri ſcul. Vene

D. D.
J. Akerman

HIPPOCRATIS
OPERA OMNIA
EX JANI CORNARII VERSIONE

UNA CUM

JO. MARINELLI COMMENTARIIS

AC

PETRI MATTHÆI PINI INDICE.

SINGULA SINGULIS TOMIS.

NOVA ET ACCURATISSIMA EDITIO
In qua quid præſtitum ſit, ad Tomum Primum
Præfatio docebit.

TOMUS PRIMUS

HIPPOCRATES.

VENETIIS MDCCXXXVII.
Ex Typographia Radiciana.
SUPERIORUM PERMISSU AC PRIVILEGIIS.

Veneunt apud Chriſtophorum Zane.

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

JOANNES BAPTISTA PAITONUS

LECTORI.

QUOD tantum optimorum medicorum proventum ætas noſtra tulit, ut ſuperiorum nulli videatur concedere, cum illis debemus, qui toti ſunt in explicandis mechanices regulis, tum illis maxime, qui clinices præcepta ex pluribus experimentis collecta tradidere. Cum enim artis medicæ finis minime ſit rerum naturam ſpeculari, & naturalium phœnomenorum, quæ appellant, ex poſito ſyſtemate rationem invenire, ſed remedia ad morbos aut expellendos, aut arcendos adhibere; inutilis eſt theorice omnis, quæ huc non collineet, omnis ſcilicet doctrina, quæ ad opus non tendat, ut quamquam praxeos ſtudium cum theorices ſtudio conjungendum eſſe, haud inviti fatemur; attamen ſi alterutra negligenda ſit, practicam theoreticæ medicinæ præhabere futuros medicos, ſit optandum. Verum gratulari nos felici huic ſeculo oportet, quod utriuſque ſtudium æque viget, ac ad formandos medicos invicem ſibi opem præſtant, ac amice conjurant theorice, & practice. Hinc factum eſt, ut ad utramque illuſtrandam optimi libri quotidie prodeant in lucem. Neque enim paſſim & apud nos, & apud exteros præſtantiſſima tantummodo opera de theoricis tractantia emittuntur, ſed eorum etiam, qui clinicen tradidere, cum ex recentioribus, tum maxime ex antiquis optimi autores novis ſemper prelorum fœturis nova luce donantur. Venit itaque nobis in mentem novam Hippocratis editionem adornare, medicorum ſcilicet principis, cujus vel unius lectio poteſt peritum medicum efficere. Is enim, quæ diligentiſſime ipſe in ægris curandis obſervavit, ſuis nunquam interituris ſcriptis conſignavit, quibus nihil habet clinice varietati minus obnoxium, nihil ad noſcendam morborum naturam, atque remedia illis adhibenda

utilius,

utilius. Jure ideo ajebat ille inter medicos celeberrimus, Joannes Crato, quemadmodum de futuris oratoribus Quintilianus dicere non dubitavit: *ille ſe profeciſſe ſciat, cui Cicero valde placebit*, ita de futuris medicis aſſeri poſſe: *ille ſe profeciſſe ſciat, cui Hippocrates valde placebit.*

Quoniam vero artis medicæ candidatis præcipue prodeſſe volumus nova hac Hippocratis editione, nihil prætermittere decrevimus, quod juvare eos poſſit, ut quam minimo labore ſe totos ad Hippocratis lectionem applicent. Non ſolum itaque Hippocratem recudere, ſed ipſi conjungere viſum eſt eos, qui plurimum de Hippocrate, ac Hippocratis ſtudioſis meriti ſunt, Marinellum, & Pinum. Ex multis enim partibus audivimus, non unum in arte noſtra adhuc tironem conqueri, quod ſi apud aliquem proſtant (proſtant autem haud ita apud multos) *Joannis Marinelli in Hippocratem Commentaria*, ea tot ſcatent mendis, ut a legendo ſæpe vel cupidiſſimos deterreant: plures etiam novimus, quibus ignotus omnino erat *Petri Matthæi Pini Index*. Tanta eſt operis hujus raritas. Cum igitur ſtatuiſſemus ſimul cum Hippocrate & Marinelli Commentaria, & Pini Indicem iterum prelo ſubjicere, minime dubitandum fuit, quam Hippocratis verſionem cudendam eligeremus. Cum enim uterque Jani Cornarii verſionem ſequutus fuerit, hanc unam dare nobis opus erat. Ut autem intelligas, quantum in hac editione laborandum nobis fuerit, aliqua ſtatim de hujus Cornarianæ verſionis editionibus accipe.

Edidit primum Janus Cornarius Hippocratem ſuum, e Græco in Latinum ſermonem translatum, Baſileæ typis Frobenianis anno 1546. At cum deinde ille verſionem ſuam recognoviſſet, & multis in locis caſtigaſſet, iterum eam Baſileæ priori longe ex omni parte perfectiorem in lucem emiſit anno 1553. Anno autem 1558. Frobenius hanc abſolutiſſimam Cornarii verſionem Baſileæ itidem maxima cura, & nitidiſſimis typis exſcripſit, atque aliquid ut eſſet, quod novam Hippocratis editionem magis commendaret, iis, quæ Cornarius Latina lingua donaverat, librum adjecit *de Hominis Structura* ad Perdiccam Macedoniæ Regem, ex interpretatione Nicolai Petreii, nec non ſingulis Hippocratis libris argumenta quam exactiſſima Joannis Culmanni, qui editionem curaverat, atque rerum indicem ab eodem Culmanno elaboratum.

Quem Hippocratem e Græco Latinum Cornarius fecit, hunc ob oculos habuere Joannes Marinellus, & Petrus Matthæus Pinus, cum uterque ad Hippocraticam doctrinam novitiis medicis velut facem præferre conaretur. Marinellus, quæ diſperſa in Hippocrate habentur, ſimul collegit, atque in certas claſſes diſpenſavit.

ſavit. Opus utiliſſimum *Commentaria in Hippocratis Opera* inſcripſit, unaque cum Hippocrate edidit Venetiis apud Valgriſium ex Cornarii verſione ad exemplar Frobenianæ editionis omnium optimæ anni 1558. Pinus rem adhuc utiliorem aggreſſus, copioſiſſimum, atque exactiſſimum *Indicem* confecit, ſeu, ut ipſe appellat, *Compendium loco Indicis* rerum omnium, quæ in Hippocrate reperiuntur. Verum animum facile quiſque forte inducet, ut credat, hunc Indicem ſibi uni Pinum elaboraſſe, nec de eo vulgando cogitaſſe, non ſolum quod illum primæ omnium Cornariani Hippocratis editioni anni 1546. longe aliis inferiori, quam fortaſſe unam præ manibus habebat, accommodavit, ſed multo magis quod ad inveniendа Hippocratis loca ſibi finxit prolixiores libros in plures ſectiones diviſos, harumque ſectionum, quas mente tantum deſignaverat, lineas numeravit, intra quas quæri oporteret, quidquid inveniendum erat. Certum eſt nihilominus, non alia de cauſſa Indicem ſuum Pinum ita confeciſſe, quam quod non ſibi, ſed nobis etiam illum confecit. Viſum enim illi eſt, poſſe Indicem ſuum hac ratione non Baſileenſi primæ tantummodo, ſed omnibus Hippocratis editionibus accommodari. Quippe inquit: *Cum Indicem hunc in Hippocratis opera, quæ Baſileæ Anno Domini Milleſimo quingenteſimo quadrageſimoſexto, impreſſa ſunt, confecerim, cuperemque, ut non ſolum huic codici, ſed omnibus tum impreſſis, tum imprimendis inſerviret; tandem in mentem venit, non paginas operis, ut mos eſt, ſed verſus cujuslibet libri particularis citare, ut facilius lectores poſſint ſententias ab ipſis requiſitas adinvenire, numerando verſus a principio librorum uſque ad finem, illorum ſcilicet, qui non ſunt diviſi in ſectiones: aut a principio ſingularum ſectionum ad finem earum, librorum videlicet illorum, qui in ſectiones diviſi ſunt.* Ridet hoc Pini conſilium Lindenius in præfatione ad Lugd. Bat. Hippocratis editionem, miraturque, quod minime ille animadvertit, nullam eſſe editionem alteri verſuum numero parem. *Pinus*, ait, *in Præfatione ad Lectorem non obſcure indicat, Indicem a ſe confectum eſſe, primo ut reſponderet Operibus Hippocratis Baſileenſibus Latinis: deinde, ſe cogitaſſe eum ita componere, ut aliis quoque Editionibus omnibus adaptari poſſit. Quamobrem, ait, non paginas operis, ſed verſus cujuslibet libri ſe citaſſe. Sed bonus ille vir, (non male alioquin de Hippocrate meritus) non animadvertit, nullam Editionem extare, in qua verſibus aut particulis Numeri ſint adjuncti; quod illi faciendum eſſet, qui ad dictam Baſileenſem, aut aliam quamcunque, vellet Indicem Pini adhibere. Deinde non cogitavit, ab aliis quoſdam libros in Sectiones diſtingui, quibus tamen ſectionum diſtinctionibus illud Baſi-*

leenſe

leenſe exemplar caret. Ipſe autem modum ſe excogitaſſe ait, quo ſuæ G. L. Hippocratis editioni Pini Indicem aptaret. *Nunc vero*, inquit, *repertus eſt commodiſſimus utendi hoc Indice modus. Qui enim numeri deſignantur a Pino, illos quærere oportet in Numeris, lateri verſionis Latinæ appoſitis, ibique in textu juxta poſito deſignatus a Pino locus reperietur*. Non eſt autem, cur ſe nimium de hoc novo invento Lindenius jactet. Id enim faciendum eſſe illis, qui uti Indice ſuo vellent, admonuerat Pinus. Inquit enim: *facile poterit lector invenire numerum omnium operum in ſuo codice, huic meo Indici reſpondentem, & in ſuis marginibus annotare, ſignando numerum cujuslibet libri, aut ſectionis de quinque in quinque, aut de decem in decem, hoc modo, 5. 10. 15. 20. &c. quemadmodum & ego feci, incipiendo a principio librorum illorum, qui in ſectiones diviſi non ſunt: in diviſis autem a principio cujuslibet ſectionis, uſque ad finem libri, vel ſectionis: & ſic pauco negocio poterit quis invenire quod quærit, licet diverſarum impreſſionum Hippocratis opera habeantur. Si enim plures verſus in ſuo codice fuerint, quam in catalogo apparet, forte ſex vel ſeptem pro quinque poterit numerare: ſi vero pauciores, quatuor forſan verſus pro quinque ſupplebunt, & ſic conjectura facta, poterit numerum reſpondentem adinvenire*. Verum ut hoc etiam faſtidio Hippocratis ſtudioſos levaremus, ſtatuimus nos, moleſtiam omnem libenti animo ſubire.

Primum itaque Cornarii Hippocratem iterum prelo ſubjicere neceſſe fuit, primæ ejuſdem editioni anni 1546. quam ob oculos Pinus habuit, ita conformem, ut linea lineæ reſponderet, quod operarum diligentia, ac noſtra potiſſimum aſſiduitate conſequuti ſumus. Præterea quas ſibi ſectiones Pinus confinxit, non divinando, ſed attento examine deprehendimus, & ſingulos Hippocratis libros in totidem partes ſecuimus, in quot ille mente ſecuerat. Deinde linearum, quibus ſectiones circumſcribuntur, rationem, quinta quaque collecta, ſubduximus, ac numerorum notas margini appinximus. Ita fiet, ut leviter attendenti nullo negotio inveniantur, quæ quota ſectione, quoto ſectionis verſu extent, Index docebit.

Quamquam vero, quod ad typos ſpectat, primam Baſileenſem hæc noſtra editio fideliter reddit; attamen, quod ad textum ſpectat, alteri a Cornario recognitæ omnino ſimilis eſt, & ad eam emendata. Præterea ne quid reliquum eſſet, quod Hippocratis ſtudioſis deſiderandum videretur, ex tertia etiam ſupra memorata Frobeniana editione ad ceterorum calcem librum *de Structura Hominis* ad Perdiccam adjecimus, & ſingulis opuſculis Culmanni

Argu-

Argumenta. Indicem tamen ejuſdem Culmanni omiſimus, longe utiliorem daturi Indicem Pini. Nec deeſſe paſſi ſumus quidquid noſtro hoc ſeculo in novis veterum autorum editionibus commendari ſolet, ſive ad earum ornamentum, ſive ad eos, qui illis autoribus oblectantur, erudiendos. Hic propterea occurrent quæ attulit Lindenius de Vita & Familia Scriptiſque Hippocratis Teſtimonia. Etenim plura de eo, qui per tot ſecula ſatis vel ſolo nomine commendatur, congerere minime viſum eſt. Catalogum quoque adjecimus præcipuarum totius Hippocratis editionum, quæ ad noſtram notitiam pervenere. Iis autem, qui medicinæ ſtudent, ac ſibi optimos Hippocratis interpretes parare cupiunt, ut ſtatim ab optimis magiſtris hanc artem diſcant, eorum, qui in ſingulis Hippocratis libris illuſtrandis, atque explicandis majorem laudem promeriti ſunt, elenchum confecimus. Hujus etiam voluminis frontem una atque altera Hippocratis effigie ornavimus ex multis, quæ paſſim viſuntur inter ſe variantes. Alteram deſumſimus ex editione Lug. Bat. ubi comatus, ac barbatus pingitur, alteram ex Fulvii Urſini gemma, ubi pene imberbis apparet, ut tanti Viri, cujus lectione fieri vis doctior, cui tantum debemus medici omnes, juvenis, ac ſenioris imaginem, & vultus lineamenta intuearis, aut intueri te credas. Antequam vero ad alia progrediamur, pauca adhuc de Jano Cornario, cujus eſt hæc Hippocratis verſio, præfari libet.

Janus Cornarius natus eſt Zvvicaviæ anno 1500. Gentile nomen ei fuit Haynpol, aliis Haiapol, ſeu Hagenbut, aliis Haguenbuit, Hanbot aliis, & Hagenbot. Quod autem Germanico hoc & patrio abdicato, *Cornaro* ſibi nomen aſciverit pure Italicum, & gentis apud noſtrates Venetos nobiliſſimæ, hanc refert cauſſam Konigius in ſua Biblioth. *Nomen ei fuit in lingua patria* Hanbot, *vel ut plenius dicamus* Hagenbot, *quod ſonat, & denotat* Cynosbati *fructum, quem cum non ſatis ea in re peritus, neque diligens præceptor quidam ejus* Cornorum *appellatione recte reddi poſſe, falſo opinaretur, vertens hoc (ut plurimi ambitioſe ſolent)* Cornarii *nomen ei indidit: ac puero* Corna *eſſe Latinis* Cynosbati *fructus illos, quos* Hagenbotem *nos nominamus, imperito adhuc perſuaſit: in qua opinione cum ille longo tempore deinceps, multum tribuens ſuo præceptori, manſiſſet: ſero tandem agnovit errorem, & quidem tum demum, cum jam inclaruerat Cornarii nomine ita, ut retinere etiam tamdiu uſurpatum, quam ſero immutare, poſtea videretur conſultius.* Hæc Konigius ex Michaele Barthio. Inſubidus autem hic etymorum venator unus ille fortaſſe fuit, qui privatim Cornarium docuit. Quamquam enim nullum litterarum genus eſt, quo ille

non fuerit oblectatus, idem tamen ait in epiſtola ad Senatum Populumque Auguſtæ Vindelicorum, *poſt prima Grammaticæ rudimenta nullo ſe unquam privato præceptore uſum eſſe*. Annos viginti cum ageret, *erat ex Petri Moſellani, viri eruditi, & in primis ſoaveloquenti facundia ornati auditoribus*, ut ex laudata epiſtola novimus. Cum vero non ſatis commoda valetudine juvenis uteretur, & vario morborum genere ſubinde afflictaretur, ut ipſe ſibi opem afferre poſſet, ſtatuit ſe totum medicinæ ſtudio tradere, fato ſuo ad hujus artis amorem tractus. Itaque unum & viginti annos natus, VVittembergæ Magiſter Philoſophiæ ſalutatus eſt, atque anno inſequenti ibidem Medicinæ Licentiatus, ac deinde Ticini in Italia Medicinæ Doctor inauguratus eſt, & laurea donatus.

Qui autem Græce, & Latine ſciebat, cum animadvertiſſet, nonniſi Arabum medicinam in ſcholis explicari, cepit ſerio cogitare de optima, hoc eſt Græca medicina in lucem revocanda. Nulli erant tunc temporis in Germania Græci medicorum codices, eorum propterea quærendorum ſtudio Italiam, Galliam, Angliam, Belgium peragravit, ac cum eorum nonnullos Baſileæ tandem inveniſſet illuc ex Italia deportatos, per annum in ea civitate commoratus eſt, ut invento theſauro uteretur, ac frueretur. Dubium poteſt eſſe nemini, quin Hippocraticam M. Fabii Calvi verſionem Baſileæ in manus ſumſerit, iterum ibi a Cratandro ex bona parte impreſſam, ac forte etiam Phalacri codicem, quo Calvus uſus, tranſumtum ſcilicet ex tranſumto; quamquam & Hippocratem a Calvo editum, & exſcriptum ab ipſo codicem potuerat Romæ vidiſſe. Puto autem Græcos codices ſua, aut aliorum opera deſcriptos ſecum Baſilea detuliſſe, cum illinc reverſus, ſtatim ſe totum vertendis Græcis autoribus tradiderit, nec ſolum medicis, & philoſophis, ſed etiam Patribus. Singulos enumerat Geſnerus in Biblioth. qui de ipſo ait: *ex Græcis ſcriptis Latina fecit multo plura, quod ſciam, quam quiſquam alius noſtro ſæculo*. Ex Patribus quidem Cornario debet lingua Latina Chryſoſtomum, Epiphanium, Baſilium Magnum, ex medicis vero, & philoſophis Aretæum, Aetium, Æginetam, Dioſcoridem, Artemidorum, Galenum, ac præ ceteris Hippocratem, quo vel uno optime de re medica meritus eſſet. In hoc vertendo ferunt quindecim annos inſumſiſſe, quem tandem abſolutum cum Senatui Populoque Imperialis urbis Auguſtæ Vindelicorum dicaſſet, centum aureis donatus eſt. Ceterum haud multorum manu exaratorum codicum, eorumque haud optimæ notæ in vertendis Græcis copia illi fuit, ideoque & in Hippocratis verſione Calvi codice, & in aliorum verſione editis, aut de-

teriori-

terioribus MSS. uti debuit. Huic rei tribuendum putat Georgius Hieronymus VVelſchius *Curat. Propr.* & *Conſil. Medic. Dec.* 4. *Curat.* 5. quod non undequaque perfectas verſiones dedit. Ita ille: *Nec alia cauſa fingenda eſt, quod poſtea Cornarius, ſolum illum* (Calvi codicem) *ſcrupuloſius adſectatus, ſubinde ceſpitaret. Erat enim non tantum Græce eruditiſſimus, ſed etiam medicinæ ſcientia multis aliis præcellebat: ſed quia Latinas ſuas verſiones ad contextus editos tantum conformabat, MSS. ope deſtitutus, uſuque nonnihil infelix, imperfectas nobis utique dedit, quod vel ſola Aretæi recenſio ab Heniſchio quondam noſtro, & Petito Pariſienſi ſatis docuerit, nos quoque de Paulo Ægineta aliiſque oſtendimus in Variis noſtris.*

Qui tamen totus videtur fuiſſe in Græcis in ſermonem Latinum transferendis, haud omnia nobis ingenii ſui monumenta invidit. Refert Geſnerus duas ejuſdem Orationes extare una cum aliquot Hippocratis libellis ab ipſo converſis, impreſſas Baſileæ per Oporinum anno 1543. in 8. Alteri eſt titulus: *Hippocrates, ſeu Doctor verus*; alteri: *De rectis Medicinæ ſtudiis amplectendis.* Cum autem inimicitias cum Leonh. Fuchſio exerceret, qui ſuper ejus verſionibus litem ei moverat, in illum invectus eſt opere, quod inſcripſit: *Vulpecula excoriata.* Fuchſius enim, ut ajunt, vulpem Germanice ſignificat. Repoſuerat illi Fuchſius libellum inſcriptum: *Cornarius furens.* At Cornarius novam in illum ſatiram conſcripſit, cujus inſcriptio: *Nitrum, ac Brabyla pro vulpecula excoriata aſſervanda.* Alia etiam Cornarii Opuſcula recenſent Lindenius, & Lippenius. Ejus vero eloquentiæ, & multijugæ eruditionis ſpecimen lector noſter capiet ex duabus epiſtolis nuncupatoriis, quarum primam primæ, alteram alteri Hippocratis ſui editioni præfationis loco præmiſit; utramque enim in nova hac Cornarianæ verſionis editione damus, quod & autore ſuo digna viſa eſt, & multa utraque continet, quæ medicus haud contemnat.

Laboris autem patientiſſimum, ut perhibent, Cornarium fuiſſe illud argumento eſt, quod licet tam multa ſcripſerit, nunquam tamen tempus ei defuit, quo alios viva voce doceret, aut quo clinicum ageret. Artem grammaticam tradidiſſe, & poetas, ac oratores Græcos publice enarraſſe, teſtatur ipſe idem in ſupra memorata epiſtola nuncupatoria; medicinam vero in Academiis Marpurgenſi, Roſtochienſi, & Jenenſi publice docuit. Hanc quoque magna cum laude diverſis in locis exercuit, nimirum apud Livones, Rutenos, in Principum Magaloburgicorum ditione, atque aula, nec non Northuſii in Thuringia, deinde Francofurti ad Mœnum publico Reipublicæ ſalario conductus, tandemque in patria. Jenæ,

ait Konigius, diem ſupremum obiiſſe anno ſeculi decimi ſexti, ætatiſque ſuæ quinquageſimo octavo, ibique ſepultum eſſe; Thuanus tamen Hiſtoriæ ſuæ l. 21. aliique Zvvicaviæ in patria vita functum referunt. Duos poſt ſe filios reliquit, Achatem, & Diomedem, medicinæ doctores. Hæc de Jano Cornario: jam porro de ejus Hippocratica verſione pauca.

Antequam univerſa Hippocratis Opera in Latinum ſermonem converſa publici juris Cornarius faceret, Hippocratis Epiſtolas Latio donatas Coloniæ in lucem ediderat per Gymnicum in 8. anno 1542. nec non Baſileæ per Oporinum libellos aliquot anno 1543. Cum autem anno 1546. totum Hippocratem daret, neſcio, an ſibi viſus fuerit omnium primus, qui vertendo Hippocrati operam dediſſet. Ita enim ait loco ſæpius citato. *Cum per viginti ferme jam annos medicina Græca reviviſcere cœperit: reducti ſint Hippocrates, Galenus, Aetius, Paulus, Dioſcorides: & hi non ſua ſolum lingua, ſed Latini etiam magna ex parte (uno Hippocrate hactenus ſaltem excepto) tum per doctos alios viros, tum per nos quoque facti*. Id certe Lindenio viſum, neminem ante Cornarium hanc provinciam in Latinum ſermonem convertendi Hippocratis occupaſſe. Inquit hic de Script. Med. *Hippocratem ſupra bis mille illos totos annos deſideratum nemo unquam ante Cornarium Latinum reddere tentavit*. Ante Cornarium, quod neque ipſe, neque Lindenius ignorare ullo modo potuit, non plura modo Hippocratis Opuſcula fuere Latio donata, ſed univerſa etiam plurium interpretum labore in Latinum converſa, ac in unum corpus digeſta; quin ab uno eodemque interprete M. Fabio Calvo Latine reddita omnia, & ſimul prelo commiſſa. Conſulantur hic, quos infra dabimus, plurium editionum Catalogi. Poſt Cornarium Hieronymus Mercurialis, ac Anutius Foeſius Hippocratem convertere aggreſſi ſunt, atque eorum uterque verſionem ſuam e regione contextui Græco appoſuit, exitu tamen diſpari. Mercurialis enim paucis, nulli non probatus Foeſius. Multis hic, quam Cornarius pluris eſt: alii, uter utri præferendus, in dubio relinquunt. Id affirmari libere poteſt, melioribus fatis in lucem prodiiſſe Cornarii verſionem. Hæc enim omnium manibus vulgo teritur, neque ulla alia toties prela fatigavit.

PRÆ-

PRÆSTANTIORES OMNIUM

HIPPOCRATIS OPERUM EDITIONES

QUÆ AD NOSTRAM NOTITIAM pervenire potuere.

GRÆCÆ.

I. *OMNIA Opera Hippocratis. Venetiis in ædibus Aldi, & Andreæ Aſulani Soceri. Menſe Maii. M.D.XXVI.* fol.

Joanni Georgio Triſſino, Vicentino, poetæ illi clariſſimo, eam dedicat Franciſcus Aſulanus, qui brevi etiam ad Lectorem præfatione inſtituti ſui rationem reddit.

II. *Hippocratis Coi Medici Vetuſtiſſimi, & Omnium Aliorum Principis, libri omnes, ad uetuſtos Codices ſummo ſtudio collati & reſtaurati. Baſileae apud Hieronymum Frobenium, & Nicolaum Epiſcopium. MDXXVIII.* fol.

Hanc editionem ſuperiori longe præſtantiorem, ut quiſque Græce ſcientiſſimus affirmat, Janus Cornarius curavit; de qua hæc idem habet in ſua ad Matthiam Helt præfatione: *Quum aliquot retro annis, non ſolum obſcuritas, & difficultas obſtiterit, quo minus Hippocrates ſtudioſorum manibus tereretur, ſed etiam penuria exemplarium, eorumdemque corruptio temporum injuria inuecta: uiſum eſt mihi hac parte rei medicæ ſtudioſos juuare, quo Hippocratis copiam uberem, eamque quam caſtigatiſſimam expoſitam haberent. Atque hic non tam meum beneficium apud ſtudioſos jactare uolo, quam Hieronymi Frobenii, & Nicolai Epiſcopii ſtudium, & ſedulitatem, immo incomparabilem erga bona ſtudia juuanda animi propenſionem, qui nulla impenſæ parcimonia, curarunt, ut Hippocrates ad tria uetuſtiſſima exemplaria (quorum unum inſignis Medicus Adolphus Occo Auguſtanus, alterum Jo. Dalburgii bibliotheca, poſtremum Hieronymus Gemuſæus, cujus etiam opera in eo conferendo Frobenii non parum fuerunt adjuti, Pariſiis commodato acceptum ab excellenti medico Nicolao Copo Guilielmi illius Baſilienſis, pridem Galliarum regis archiatri filio, exhibuere) a nobis correctus, adhibito ad hoc etiam Galeno, ex ipſorum officina quam caſtigatiſſimus prodiret, pluribus quater mille locis redintegratis, qui in priore Veneta æditione aut defuerunt ex toto, aut uitiati habebantur, atque hoc ea tamen religione a me factum eſt, ut nihil temere ſit mutatum, niſi palam mendoſum, ita ut in ambiguis quoque lectionibus, eas potiſſimum ſequutus ſim, quas ipſum Galenum recepiſſe deprehendi.*

LATINÆ.

Verſionem Latinam antiquam Hippocratis, & Galeni commendat Caſſiodorus c.31. *Div. lect.* quæ intercidit.

Pellegrinus Antonius Orlandus in Opere Italico *de Ortu, & Progreſſibus Artis Typographicæ* p. 544. meminit editionis *Operum Hippocratis cum Com. Var. Ven.* 1487. 20. *Aug. per Bapt. de Tortis, fol.* Nuſquam ipſi editionem hanc offendimus. Facile tamen eſt credere, nihil aliud per Baptiſtam de Tortis actum, quam ſimul in unum volumen collecta haud ita multa Hippocratis Opuſcula, quæ id temporis inventa fuerant, & Latio donata.

I. *Hippocratis Coi Medicorum Omnium longe Principis, octoginta Volumina, quibus maxima ex parte, annorum circiter duo millia Latina caruit lingua, Graeci uero, Arabes, & Priſci noſtri Medici, plurimis tamen utilibus prætermiſſis, ſcripta ſua illuſtrarunt, nunc tandem per M. Fabium Caluum Rhauennatem uirum undecunque doctiſſimum latinitate donata, Clementi VII. Pontific. Max. dicata, ac nunc primum in lucem ædita, quo nihil humano generi ſalubrius fieri potuit. Romae ex Aedibus Franciſci Minitii Calui Nouocomenſis, Anno, a Partu Virginis MDXXV.* fol.

Hæc

Hæc omnium, quas novimus, prima eſt totius Hippocratis Latini editio. Errat Fabricius, pace viri eruditiſſimi dixerim, in ſua *Bibl. Græc.* ubi hujus editionis meminit his verbis: *M. Fabius Calvus juſſu Clem. VII. Pontific. ex MSS. Græcis Vaticanis Hippocratem convertit circa A. C. 1530. licet editum demum Romæ* 1549. Neque enim Calvi Hippocratica verſio primum edita eſt Romæ A. 1549. quod, poſt Bartholinum *de lib. legend.* p. 117. Fabricius affirmat, nimirum ut hanc editionem ea, quæ prodiit *Variis Interpretibus Baſileæ apud Andream Cratandrum* A. 1526. poſteriorem faciat, ut perſuaſum videtur fuiſſe etiam Lindenio *de Script. Med.* Præterea haud in Hippocratem vertendum curam intendebat Calvus A. 1530. quem vita functum ſcimus A. 1527. Sed Calvus ipſe, ut de hoc nemini ſit dubitandum, aſſerit, ſe totum in Hippocrate vertendo fuiſſe anno 1515. Editio Calvi copioſiſſimo Indice inſtructa eſt. De Ravennatis verſione hæc habet in ſua *Bibl.* Geſnerus: *M. Fabius Calvus Ravennas omnia Hippocratis opera vertit, ſed rudiuſcule, nec ſatis clare, Græcis quoque dictionibus ſæpe relictis: utilis eſt tamen vel hoc nomine ejus translatio, quoniam, ut legitur in Præfatiuncula, multos Græcos Codices diverſarum lectionum in promptu habuit.* Sed operæ pretium eſt audire hic Georgium Hieronymum VVelſchium, *Curat. Prop. & Conſ. med. Dec.* 4. *Cur.* 5. qui cum in quamdam dictionem Græcam incidiſſet, quam male verſam a Cornario putat, quod nimium fiderit codice, quo Calvus uſus, ita de illo codice judicat: *Fabii Calvi, ſive Phalacri Codicem nos in Vaticana Bibliotheca nulla antiquitatis prærogativa conſpeximus, ſed ab ipſiuſmet Calvi manu ex MS. uno apographum quidem, non tamen optimum, adeoque, ut conjicimus, nec ex optimo exemplari deſcriptum, quamvis id antiquiſſimum vocaſſet. In charta enim tantum non veteri, ſed noſtrate, & vulgari exaratum eſt: Ut ideo Foeſius Præfatione Operis ſui, dum membranas nominabat, valde hallucinatus eſt, nec ſe vidiſſe, aut certe non probe commeminiſſe, ipſe prodiderit: quod annus quoque adſcriptus conteſtatur, qui annum Æræ noſtræ Chriſtianæ milleſimum, quingenteſimum, duodecimum denotat, qui ſane a vetuſtate longius abeſt, neque excuſationem ab induſtria Calvi admittit, ut librum antigrapho parem exiſtimemus, dum certe nobis de illa, quemadmodum & de peritia L. Græcæ in Viro cæteroquin optimo non ſatis conſtat.*

II. *Hippocratis Coi Medicorum Omnium longe principis, opera: quibus maxima ex parte annorum circiter duo millia Latina caruit lingua: Græci uero & Arabes, & Priſci noſtri Medici, plurimis tamen utilibus prætermiſſis, ſcripta ſua illuſtrarunt: nunc tandem per M. Fabium Rhauennatem, Guilielmum Copum Baſileenſem, Nicolaum Leonicenum, & Andream Brentium, uiros doctiſſimos latinitate donata, ac jam primum in lucem ædita: quo reuera humano generi nihil fieri potuit ſalubrius. Baſileae in Officina Andreae Cratandri, A. M.D.XXVI.* fol.

Eadem eſt cum Romana editione anni ſuperioris, modo excipias *Aphoriſmos*, quos vertit Nicolaus Leonicenus, libros *Præſagiorum*, *& Rationis Vict. in Morbis Acut.* ex verſione Guil. Copi, & librum *de Natura Hominis*, Andrea Brentio interprete.

III. *Hippocratis opera omnia, in que quidem Galeni extent commentaria, hactenus latio donata. Nempe, Aphoriſmorum ſectiones ſeptem, Nicolao Leoniceno interprete. Predictionum libri tres, a Laurentio Laurentiano traducti. Ratio victus in morbis acutis ex Joãnis Vaſſei Meldenſis tralatione. Ratio victus privatorum ex Joãnis Guinterii Andernaci verſione. De natura humana liber vnus, alter de morbis popularibus quos ambos fecit latinos Hermanus Cruſerius Campenſis. Galeni in hec omnia enarrationes jã recẽs emaculate, ac ſcholiis doctiſſimis ornate, a Joãne baptiſta Ferrario medico peritiſſimo. Lugduni apud Scipionẽ de Sabiano.* 1535. Voll. 2. 8.

Editio rariſſima, cujus mentio nulla aut apud Lindenium *de Scriptis Medicis*, aut apud Fabricium *Bibl. Græca*.

IV. *Hippocratis Coi Medicorum Omnium longe Principis, Opera, quæ ad nos extant omnia. Per Janum Cornarium Medicum Phyſicum latina lingua conſcripta. Baſileae, per Hieronymum Frob. & Nicol. Epiſcopium. Menſe Martio M.D.XLVI.* fol.

Huic editioni Petrus Matthæus Pinus ſuum Indicem accommodavit, ut ſupra memini-

minimus. Opus ſuum ad Senatum Populumque Imperialis urbis Auguſtæ Vindelicorum miſit Cornarius elegantiſſima, & ſatis prolixa epiſtola, ubi multa eruditiſſime ſcribit de inſtituti ſui ratione, ac de artis medicæ a primis ad ſua tempora vicibus. Non deeſt huic editioni copioſus Index.

V. Eadem. *Venetiis, apud Hieronymum Scottum*, eodem anno 1546. fol.

Fugit hæc Lindenium, & Fabricium.

VI. Eadem. *Pariſiis, apud Carolum Guillard*, eodem pariter anno, in 8. ex Lindenii teſtimonio.

VII. Eadem. *Venetiis, apud Joan. Gryphium*. 8. T. 2.

Lindenius, & Fabricius prodiiſſe typis Gryphii Hippocratem Cornarii ajunt, anno 1545. Id ſi conſtaret, præceſſiſſet Veneta Baſileenſem editionem ab ipſo Cornario procuratam, quod dicendum ne ſit, alii videant. Ipſe id ſcio, epiſtolam nuncupatoriam Baſileenſis editionis datam a Cornario *Marpurgi Heſſorum Calend. Septemb. anno Chriſti M.D.XLV.* editionem vero tandem abſolutam *Menſe Martio MDXLVI.*

VIII. *Hippocratis Coi, Medicorum Omnium longe Principis Opera, quæ ad nos extant omnia: per Janum Cornarium Medicum Phyſicum Latina lingua conſcripta, & denuo ex toto recognita. Baſileae, per Hieron. Frobenium, & Nic. Epiſcopium, anno M.D.LIII.* fol.

Altera eſt hæc Cornarianæ verſionis editio, ad quam ceteræ omnes, quæ poſtea ſequutæ.

IX. Eadem. Per eoſdem Typographos *Frobenium, & Epiſcopium*, anno 1554. in 8. T. 2.

X. *Hippocratis Coi Medicorum omnium longe Principis, Opera quæ ad nos extant omnia, per Janum Cornarium Medicum Phyſicum Latina lingua conſcripta, & recognita. Cum acceſſione Hippocratis de Hominis Structura libri, antea non excuſi. Recens illuſtrata cum Argumentis in ſingulos libros, tum Indice inſuper copioſiſſimo, per Joannem Culmã. Geppingeñ. nunc primũ editis. Baſileae, per Hieron. Frobenium, & Nicol. Epiſcopium, anno M.D.LVIII. Menſe Sept.* fol.

Nullam ex Cornarianæ verſionis editionibus hac habemus abſolutiorem.

XI. *Lugduni* editum Hippocratem A. 1562. in 8. referunt Lindenius, & Fabricius. Repetitam illic puto Baſileenſem editionem anni 1558.

XII. *Hippocratis Coi Medicorum omnium facile principis opera quæ extant omnia, Jano Cornario Medico Phyſico Interprete, novis & Argumentis in ſingulos libros, & Indice copioſiſſimo per Joan. Culman. Geppingen. editis, illuſtrata: poſtremoque ad fidem caſtigatiſſimorum veterum Græcorum exemplarium collata, & quam diligentiſſime reſtituta. Lugduni, apud Haeredes Jacobi Junctæ*, 1564. fol.

Editio hæc nitida eſt, & ſatis emendata.

XIII. *Hippocratis Coi Medicorum omnium facile principis Opera, quibus addidimus Commentaria Joan. Marinelli, in quibus morbi omnes, eorumque cauſæ, ſigna, ac curationes, quæ in libris Hippocratis diſperſim ſcribuntur, una copulantur, atque tractantur. Deinde voces, ac loca in Hippocratis libris obſcura, & difficilia, ex Galeni ſententia declarantur: poſtea ſententiæ plurimæ, quæ ab Hippocratis dignitate ob translationes perperam factas alienæ videntur, antiquorum auctoritate ſunt correctæ: præterea multa, quæ ſæpe leguntur in ejuſdem libris,*

bris,

bris, quæ a ſe ipſis alias diſſentire videntur, ea conciliata ſunt. Ac tandem Index omnium copioſiſſimus. Nova & argumenta in ſingulos libros per Joan. Culman. Geppingen. ſunt addita. Venetiis, apud Johan. Valgriſium, 1575. fol.

Sæpius hæc editio repetita eſt. Verum præter hanc Valgriſianam, nullam magni faciendam puto; adeo recentiſſimæ quæque prioribus ſunt maculatiores. Valgriſianæ autem vix unum modo exemplum reperies.

XIV. *Magni Hippocratis Medicorum omnium facile principis, Opera omnia quæ extant in* VIII. *Sectiones ex Erotiani mente diſtributa. Nunc recens latina interpretatione donata, ac denuo ſeparatim in lucem edita, Anutio Foeſio Mediomatrico Medico Authore: adjecta ſunt ad* VI. *Sectionem Palladii Scholia in lib. de Fracturis nondum antea excuſa, & nunc primum e Græco in Latinum converſa. Cum Indice ampliſſimo, & utiliſſimo. Francofurti, apud Haeredes And. VVechelii. M.D.XCVI.* 8.

Quem anno ſuperiore Hippocratem Græco-latinum emiſerat VVechelius, eumdem novis formis Latinum dumtaxat hoc anno emiſit.

XV. Ex Verſione Cornarii cum Commentariis Marinelli. *Vincentiæ, ſumptibus Franciſci Lenii, & Orlandi Jadræ*, 1610. fol.

XVI. Eadem. *Venetiis, apud Hieronymum, & Alexandrum Polum*, 1619. fol.

XVII. Eadem. *Venetiis, typis Abbundij Menafolii*, 1679. fol.

Simon Collinæus, typographus Pariſienſis, varia Hippocratis Opuſcula, alia aliis interpretibus, edidit, neque uno anno omnia, *fol. ch. maj.* Singula in ſingulorum operum elencho memorabimus.

GRÆCO-LATINÆ.

I. *Hippocratis Coi Opera quae extant Graece, & Latine, Veterum codicum collatione reſtituta, Novo Ordine in quatuor Claſſes digeſta, Interpretationis latinæ emendatione, & ſcholiis illuſtrata, a Hieron. Mercuriali Forolivienſi. Venetiis, induſtria, ac ſumptibus Junctarum*, 1588. fol.

Michael Columbus Indicem addidit refertiſſimum. Omnibus tamen minime probatur Mercurialis, viri alioquin eruditiſſimi, ac medici doctiſſimi induſtria in Hippocrate vertendo. Bartholinus *de legend. lib.* ait, *male ſe Mercurialem in numerum Interpretum ingeſſiſſe, judicio Caſtrenſis.*

II. *Magni Hippocratis Medicorum omnium facile Principis, Opera omnia quæ extant in* VIII. *Sectiones ex Erotiani mente diſtributa. Nunc recens latina Interpretatione, & Annotationibus illuſtrata, Anutio Foeſio Mediomatrico Medico Authore. Adjecta ſunt ad* VI. *Sectionem Paladii Scholia Græca in lib. de Fracturis, nondum antea excuſa, & nunc primum Latinitate donata. His præterea acceſſere variæ in omnes Hippocratis libros Lectiones Græcæ, ex reconditiſſimis manuſcriptis exemplaribus ſumma diligentia collectæ, nec non etiam quorumdam doctiſſimorum Virorum in aliquot Hippocrat. libros Obſervationes. Cum Indice quadruplici longe ampliſſimo & utiliſſimo. Francofurti apud Andreæ VVecheli heredes*, in fol. 1595. atque iterum 1621. tertio etiam 1624. & quarto 1645.

Eamdem editionem exſcripſit Samuel Chouet *Genevæ* 1657. in fol. quæ tamen longe abeſt a prima anni 1598. omnium optima. Ceterum, teſte Andrea Ottom. Goelicke in Hiſt. Med. *Foeſiana editio omnibus reliquis palmam non tam diſputat, quam præripit.*

III. *Hippocratis Coi, & Claudii Galeni Pergameni Archiatron Opera Renatus Charterius, Vindocinenſis, Doctor Medicus Pariſ. Regis Chriſtianiſſimi Conſiliarius Medicus, ac Profeſſor, plurima interpretatus, univerſa emendavit, inſtauravit, notavit, auxit, ſecundum diſtinctas Medicinæ Partes in tredecim Tomos digeſſit, & conjunctim Græce, & Latine primus edidit. Lutetiæ Pariſiorum, apud Andream Pralard, anno M.DC.LXXIX.* in fol.

Nihil eſt, quod in hac vere magnifica, & numeris omnibus abſolutiſſima Hippocratis, & Galeni editione deſideres, præter copioſiſſimum rerum Indicem, quem Charterii mors nobis invidit.

IV. *Magni Hippocratis Coi Opera Omnia. Græce, & Latine Edita, & ad omnes alias Editiones accommodata. Induſtria, & diligentia Joan. Antonidæ Vand. Linden. Lugd. Batav. apud Gaasbeeckios,* 1665. in 8. T. 2.

Commendant hanc editionem varia ornamenta, tum forma minor ad utentium commodum, ſed præcipue non levis Interpretis eruditio. De hac tamen ita ſentit Andreas Ottom. Goelick. *l. c. Neſcio, qua animi intemperie ſtudioſi Medicinæ vulgo ruant in editionem* Vanderlindianam, *eamque immani prætio redimant, cum hactenus perſpicere mihi non licuerit, quid* Lindenius *ſingulare præſtiterit præ aliis.*

In alias linguas converſum Hippocratem memorant, ac præcipue in Arabicam. Ex vulgaribus Gallica lingua donatum novimus ab Andrea Dacerio, conſultis MSS. Bibliothecæ Regiæ, atque editum Enchiridii forma *Pariſiis Voll.* 2. anno 1697. inſtructum annotationibus criticis, ac addita Hippocratis Vita.

SINGULORUM HIPPOCRATIS OPUSCULORUM EDITIONES ALIQUÆ

CUM EORUMDEM INTERPRETIBUS

Qui magis Commendantur.

UNIVERSA Hippocratis Opera, quæ Græce, & Latine edidere, perpetuis notis illuſtrarunt Hieronymus Mercurialis, & Anutius Foeſius. Has Hippocratis ſtudioſus operæ pretium facturus eſt, ſi perlegat, ſimulque eis jungat, quæ ſequuntur:

1. *Linguarum, hoc eſt, obſoletarum Hippocratis Vocum explanationes Græco-latinæ Galeni, Erotiani, & Herodoti.* Extant ad calcem Hippocratis G. L. ejuſdem Mercurialis, & inter Opera G. L. Hippocratis, & Galeni edita a Charterio, T. 2.

2. *Hieronymi Mercurialis Variarum Lectionum, in Medicinæ Scriptoribus, & aliis, Libri* VI. *Venet. apud Junctas*, in 4. & fol. Quæ pauca in hoc opere ad Hippocratem ſpectant, ad eum intelligendum plurimum conferunt.

3. *Oeconomia Hippocratis, Alphabeti ſerie diſtincta, in qua Dictionum apud Hippocratem omnium, præſertim obſcuriorum, uſus explicatur, & velut ex ampliſſimo penu depromitur: ita ut Lexicon Hippocrateum merito dici poſſit. Anutio Foeſio Authore. Francofurti apud Andreæ VVechelii Haeredes* 1588. in fol. Editio hæc omnium optima jure cenſetur.

4. *Joannis Gorræi Definitionum Medicarum libri* XXIV. *a Joan. Gorræo filio locupletati, & acceſſione magna adaucti. Pariſiis apud Societatem Minimam*, 1622. fol.

5. *Magnus Hippocrates Cous, Proſperi Martiani Notationibus explicatus. Romæ typis Jacobi Maſcardi*, 1626. in fol. *Venetiis apud Guerilios*, 1652. in fol. Hoc opere ſibi propoſuit Martianus, *quæcunque alii aut præterierunt, aut ſponte omiſerunt, perperamve* (eo judice) *intellexerunt, ea exponere breviter, & ad verum ſenſum reducere.*

Singula Hippocratis Opera, eorumque Commentaria jam recenſenda. Quoniam vero offendi ipſe adhuc neminem, qui in libris *de Superfœtatione, de fœtus in utero mortui Exſectione, de Dentitione, de corporum Reſectione, de Corde, de oſſium Natura, de Affectionibus, de Natura muliebri, de Sterilibus, de Judicationibus, de Diebus criticis, ſive judicatoriis, de Fiſtulis, de Hæmorrhoidibus, de videndi Acie, de hominis Structura* illuſtrandis, lucis aliquid attulerit, medicinæ candidatus, donec quiſpiam occurrat, me autore, laudatis celeberrimorum virorum annotationibus contentus erit.

JUSJURANDUM

UTILE æque opus, ac jucundum. Hinc diſcimus, vel ab antiquiſſimis temporibus cautum fuiſſe, ne medicina niſi ab honeſtis, & diligentibus hominibus exerceretur, præſcriptumque, quo animo ad hanc profitendam accedendum eſſet. Hippocratis Jusjurandum haud ſemel impreſſum eſt ad calcem Fabularum Æſopicarum: Habet enim multa cum aliarum artium profeſſoribus communia, ideoque dignum, quod a prima ſtatim ætatula puerorum etiam ante oculos verſetur, ac omnium manibus teratur. Vulgatum eſt hoc opuſculum latine *Venetiis* anno 1493. una cum libris *de Natura fœtus, & de Lege*, itemque ſimul cum aliis opuſculis *Francofurti* anno 1587. *in* 12. *cura, ac diligentia Joan. Opſopæi.* In Italicam linguam translatum eſt a Lucillo Philaltheo, ac una cum *Aphoriſmis* editum eſt *Papiæ* anno 1552. in 8. Notas adjecit Joan. Franciſc. Martinionus.

In

INTERPRETES PRÆSTANTIORES

In Hippocratis Juſjurandum hæc præ ceteris legenda:

1. *Blaſii Hollerii in Juſjurandum Hippocratis Commentarius. Baſileæ*, 1558. in 8.

2. *Hippocratis Juſjurandum, Commentario illuſtratum a Petro Memmio. Roſtochii*, 1577. in 8.

3. *Hippocratis Juſjurandum Tabula illuſtratum, ſtudio, & conatu Theod. Zuingeri*. Extat G. L. cum *Hippocratis Coi Viginti duobus Commentariis, Tabulis ab* eodem *Zuingero illuſtratis. Baſileæ*, 1579. in fol. pag. 56. & ſeqq.

4. *Hippocratis Juſjurandum cum Paraphraſtica Verſione, & brevibus Commentariis Jo. Heurnii*. Extat G. L. inter *Hippocratis Prolegomena. Lugd. Bat.* 1597. in 4. Hæc Hippocratis Prolegomena, ac ejus propterea Juſjurandum habebis etiam inter Opera ejuſdem Heurnii, quorum optima editio eſt Lug. Bat. anni 1609. in 4.

5. *Hippocratis Juſjurandum, interprete Jo. Gorræo. Acceſſerunt ejuſdem Interpretis Annotationes*. Extat G. L. cum ejuſdem Gorræi Operibus. *Pariſiis*, 1622. in fol.

6. *Franciſci de Franciſcis Commentarius in Hippocratis Juſjurandum*. Extat Tomo Primo *Prælectionum Monſpelienſium* ejuſdem Interpretis. *Genevæ*, 1618. in 8.

7. *Franciſci Ranchini in Hippocratis Juſjurandum Commentarius*. Extat inter ejuſdem *Ranchini Opuſcula Medica. Lugduni*, 1627. in 4.

8. *Hippocratis Magni Juſjurandum, recenſitum, & libro commentario illuſtratum a Joanne Henrico Meibomio. Lug. Bat.* 1643. in 4. Aurea Meibomii Commentaria ceteris omnibus præſtare ſi quis dicat, falli hunc, ipſe minime dicam.

L E X

OPUSCULUM hoc quæ præcipue illuſtrant, hæc ſunt opera:

1. *Hippocratis Nomon Tabula illuſtratum, ſtudio, & conatu Theod. Zuingeri*. Extat G. L. cum *Hippocratis Coi Viginti duobus Commentariis* pag. 51. & ſeqq.

2. *Roderici a Fonſeca in Hippocratis Legem Commentarium; quo perfecti Medici natura explicatur. Romæ* 1586. in 4.

3. *Hippocratis Lex cum Paraphraſtica Verſione, & brevibus Commentar. Joan. Heurnii*. Extat G. L. inter memorata *Hippocr. Prolegomena*.

DE ARTE

Liber I.

OPUS hoc, quod nemo Hippocrati abjudicat, legentibus haud levi erunt utilitati

1. *Hippocratis de Arte Commentarium Tabula illuſtratum, ſtudio, & conatu Theod. Zuingeri*. Extat G. L. cum *Hippocratis Coi Viginti duobus Commentariis* pag. 1. & ſeqq.

2. *Hippocratis de Arte Liber unus, Interprete Joan. Gorræo. Acceſſerunt ejuſdem Interpretis Annotationes*. Extat G. L. cum ejuſdem Gorræi Operibus. *Pariſiis* 1622. fol.

3. *Hippocratis de Arte Liber I. cum Paraphraſtica Verſione, & brevibus Commentariis Joan. Heurnii*. Extat G. L. inter *Hippocratis Coi Prolegomena*.

DE VETERI MEDICINA

Liber I.

SOLIDA hujus operis doctrina ſolidam paritura eſt utilitatem. Magnos illos viros Zuingerum, Gorræum, Heurnium, quos legendos in librum *de Arte* propoſuimus, & in librum *de Veteri Medicina* laudatis locis legendos proponimus. Adde *Guilielmi ten Rhyne Meditationes in Magni Hippocratis Textum* XXIV. *de Veteri Medicina &c. Lugduni Batavor.* 1672. in 12.

DE MEDICO

Liber I.

HUJUS libri neque Galenus meminit, neque Erotianus. Hinc non nemo de ejus autore dubitat. Qui tamen Hippocratis eſſe ſentiunt, haud male de Hippocrate ſentiunt. Franciſcus Feureus, qui Chirurgicos Hippocratis libros cum Commentariis Vidi Vidii Gallice vertit, elegantiſſima in Hippocratis librum *de Medico* Commentaria Gallice conſcripſit. Præter hunc verſandi ſunt etiam locis citatis Theod. Zuingerus, Joan. Heurnius, & Joan. Gorræus, cujus Annotationes, & Scholia in hunc Hippocratis librum & ſeorſim excuſa ſunt *Pariſiis* A. 1543. in 8.

HIPPOCRATIS

DE DECENTI ORNATU

Liber I.

QUAMVIS Hieronymus Mercurialis, aliique acerrime contendant, falſo tribui hunc librum Hippocrati; utilem nihilominus medicis eſſe, diffitetur nemo. Illum illuſtrarunt Zuingerus, & Heurnius.

PRÆCEPTIONES

NEC Galeno, neque Erotiano innotuiſſe *Hippocraticæ Præceptiones* Foeſio videntur, *cum nullas inde dictiones eos attigiſſe, & explicaſſe, ſatis conſtet*. Proſper Martianus librum hunc omnium Hippocraticorum obſcuriſſimum judicat. Lucem ei propterea afferre maximopere conatur ſuis Commentariis. Eodem tamen teſte, magnam laudem merentur, quæ Zuingerus in illum commentatus eſt, inter *Viginti duo Hippocratis Commentaria*. Inter *Hippocratis* toties laudata *Prolegomena* extant etiam *Hippocratis Præceptiones G. L. cum Paraphraſtica Verſione, & brevibus Commentariis Joan. Heurnii*.

DE NATURA HOMINIS

Liber I.

IN hunc librum, indubitatum Hippocratis fœtum, ſuoque autore dignum, Fagoueus Commentarium Gallice conſcripſit. Maximam capiet utilitatem, qui Theodorum Zuingerum, & Heurnium in illum perleget. Quærendi præterea

1. *Hippocratis de Natura humana libellus genuinus, & elegans; novo Gymnaſio Bremenſi propoſitus a Joan. Evvicio. Bremæ*, 1584. in 4.
2. *Blaſii Hollerii in Hippocratis librum de Natura hominis Commentarius. Argentorati*, 1558. in 8.
3. *Hippocratis de Natura hominis liber, latine verſus, & paraphraſi explicatus a Hieronymo Maſſario. Argentorati*, 1564. in 8.

DE SALUBRI DIÆTA

Liber I.

ADSCRIBENDUM Polybo, Hippocratis diſcipulo, opus *de Salubri Diæta* cenſet Galenus. Jo. Guinterio Andernaco interprete, impreſſum fuit *Pariſiis apud Chriſt. VVechelum* A. 1528. fol. cum Gal. lib. *de Plenitudine* ab eodem Guinterio converſo. *Pariſiis* etiam edidit Jacobus du Puys anno 1577. in 16. cum *Theſauro ſanitatis* Joan. Liebaultii. Albanus Torinus cum aliis ejuſdem Polybi opuſculis hoc quoque in Latinum vertit, quæ *Baſileæ* Oporinus edidit an. 1544. in 8. ſic inſcripta: *Polybi Opuſcula aliquot, nempe de Tuenda Valetudine, ſeu de Ratione Victus Sanorum Lib.* I. *de Seminis Humani Natura Lib. I. de Morbis, ſive Affectibus Corporis Lib. II. Latine, Albano Torino interprete*. Eadem etiam e Græco vertit Italice Petrus Laurus Mutinenſis, quæ publici juris fecit *Venetiis* Cominus de Trino A. 1545. in 4. Lucem huic operi afferunt præter Galeni Commentaria,

1. *Hieremiæ Thriverii in Polybum, aut Hippocratem de Ratione Victus Idiotarum, aut Privatorum Commentarius. Lugduni*, 1548. in 8.
2. *Polybi de Diæta Salubri, ſive de Victus Privatorum Libellus, ex Græco translatus, & brevibus Scholiis illuſtratus a Joh. Placotomo. Acceſſit Doctrina &c. Antuerpiæ*, 1561. in 16.
3. *Hermanni Cruſerii Commentarius in Hippocratis librum de Salubri Diæta*. Extat cum ejuſdem Interpretis Commentario *in Hippocratis I. & III. de Morbis Vulgaribus, Baſileæ* 1570. in 8.

DE GENITURA

Liber I.

ET hunc librum Polybo, diſcipulo, & genero Hippocratis, adjudicant. Quæ in illum & Zuingerus, & Gorræus ſcripſere, utiliſſima ſunt.

DE NATURA PUERI ſive FOETUS

Liber I.

SI de hujus libri autore judicandum ſit, non una ratio pro Polybo pugnabit. A. 1493. Latine editum eſſe *Venetiis* una cum *Jurejurando, & libro de Lege*, ſupra memoratis. Anno 1502. typis Octav. Scoti *Venetiis* prodiere *Dini de Garbo Recollectiones in Hippocratem de Natura Fœtus*, una cum aliis ejuſdem argumenti libris. Utrum præter Zuingerum, & Gorræum, ad hunc librum illuſtrandum alii, qui legi mereantur, ſuas curas contulerint, diligentiam meam omnino fugit.

DE CARNIBUS

Liber I.

VERUM eſſe hujus libri titulum *de Principiis*, Proſper Martianus, atque alii multi validis argumentis evincunt. Etſi nonnulla hic inveniantur, quæ non ſatis videntur cum iis convenire, quæ alibi Hippocrates docuit, inter ejus tamen opera hunc librum recenſendum, idem Martianus judicat. Nemo occurrit, qui facem præferat hoc opuſculum evolventibus, præter Zuingerum in *Hippocratis Viginti duobus Commentariis*, & Heurnium in *Hippocratis Prolegomenis*, nunquam e manibus dimittendos.

DE SEPTIMESTRI AC OCTIMESTRI PARTU

Libri II.

ZUINGERUS unus, quantum ſatis eſt, viam monſtrat ad hos libros legendos accedentibus. In eos tamen ſcripſit & Hieronymus Cardanus, cujus *Commentaria* extant cum ejuſdem autoris *Commentariis in Hippocratis Prognoſtica*. *Baſileæ*, 1568. fol. Quæ in unum *de Septimeſtri Partu* librum commentatus etiam eſt Ferdinandus a Mena, extant cum ejuſdem *Methodo curatoria febrium omnium*. *Antuerpiæ*, 1568. 4.

DE GLANDULIS

Liber I.

EROTIANUS nullam hujus operis mentionem facit, Galenus autem illud juniori cuidam tribuit. Inter *Viginti duo Hippocratis Commentaria* invenies, quæ Zuingerus ad librum hunc illuſtrandum attulit.

MOCHLICUS LIBER ſive VECTIARIUS

LIBER hic, ut optime animadvertit Foeſius, *ad Chirurgiam ut maxime accommodatus, ita valde neceſſarius eſſe videtur*. Paraphraſtice illum interpretatus eſt Nicolaus Florentinus; nihil tamen æque utile invenies ad ipſum intelligendum, ac Stephani Manialdi Commentaria, quæ extant cum *Hippocratis Coi Chirurgia, nunc primum Græce reſtituta, latinitate donata, & Commentariis illuſtrata*. *Pariſiis*, 1616. 8. Rariſſimum opus, & magno pretio redimendum.

DE LOCIS IN HOMINE

Liber I.

EX iis, qui hunc librum illuſtrare conati ſunt, poſt Zuingerum, cui primas nemo non deferet, unum delige Leonardum Bauſchium, qui *Commentarios* in librum *de Locis in Homine* una cum aliis in Libros *de Medicamento Purgante, de Uſu Veratri, ac de Diaeta* edidit *Matriti ex Officina Regia*, 1594. in fol.

DE

HIPPOCRATIS

DE AERE AQUIS & LOCIS

Liber I.

PARAPHRASTICE præclarum hoc Hippocratis opus expoſuit Camillus Flavius, & publico donavit *typis Roberti Mejetti Venetiis*, 1596. in 4. Galenum in hunc librum leges, ſed præterea quæ legantur, digna ſunt:

1. *Hippocratis, Medicorum omnium Principis, de Aere, Aquis, & Locis liber olim mancus, nunc integer, qui Galeno de Habitationibus, & & Aquis, & Temporibus, & Regionibus inſcribitur, Commentariis quatuor illuſtratus ab Adriano Alemanno. Pariſiis*, 1557. in 8.

2. *Hieronymi Gardini in Hippocratis de Aere, Aquis, & Locis Opus Commentarii, quibus & alia antea non impreſſa accedunt. Baſileæ*, anno 1570. fol.

3. *Hieronymi Cardani in Hippocratem de Aere, Aquis, & Locis Commentarii. Accedunt &c. Baſileæ*, 1570. fol. Extat etiam cum ejuſdem Cardani Operibus omnibus in decem Tomos digeſtis. *Genevæ*, 1624. fol.

4 *Baccii Baldini in librum Hippocratis de Aquis, Aere, & Locis Commentaria. Florentiæ*, 1586. in 4.

5. *Ludovici Septalii in librum Hippocratis Coi de Aeribus, Aquis, & Locis Commentarii* V. *Appoſitus eſt Græcus Hippocratis Contextus ope antiquorum Exemplarium reſtitutus, & in multis locis emendatus; una cum nova ejuſdem in Latinum Verſione. Coloniæ*, 1590. fol. *Francofurti*, 1645. fol. Opus vere aureum, & medicorum manibus nunquam non terendum.

6. *Joan. Martini Prælectiones in librum Hippocratis Coi Medicorum Principis de Aere, Aquis, & Locis. Pariſiis*, 1646. in 4. Omnia hic lectu digniſſima.

Inter hujus libri interpretes locus ſit etiam Zuingero in illis & hic memorandis *Duobus & Viginti Hippocratis Commentariis*.

DE FLATIBUS

Liber I.

NE dubites Hippocratem hujus libri autorem fateri. Quæ legentem juvare poſſint, invenies apud Zuingerum *cit. Commentar.* Præterea aderit Adrianus Alemannus. Hujus eſt: *Hippocratis, Medicorum Omnium Principis, de Flatibus liber Commentariis illuſtratus. Pariſiis*, 1557. 8.

DE MEDICAMENTIS PURGANTIBUS

Liber I.

GRÆCE editus eſt *Baſileæ*, anno 1544. in 4. cum aliquot Galeni Opuſculis. Junius Paulus Craſſus Latinum fecit, illumque addidit operi Theophili Protoſpatarii *de Corporis Humani Fabrica*. Mirifice eum illuſtrant

1. *Leonardi Bauſchii Commentarius*, qui extat cum ejuſdem *Commentariis* in alios libros Hippocratis. *Matriti*, 1594. fol.

2. *Joan. Heurnius* in *Hippocratis Prolegomenis*. Nihil apud clariſſimum Heurnium offendes, ut id hoc loco dicam, quod te non oblectet, & erudiat quam maxime. Gratia eſſe debet Genevenſibus editoribus, qui ejus *Commentaria* cum Hippocrate G. L. prelo iterum commiſere.

3. *Ferdinandi a Mena Methodus Febrium Omnium &c. Acceſſit liber de Purgantibus Medicinis &c. Antuerpiæ*, 1568. in 4. *Commentum in libros proprios de Venæ ſectione, & Purgatione*, 1558. in 8.

4. *Hippocratis de Pharmacis Purgantibus libellus. Ex Cujaciano Codice a R. P. S. I. exſcriptus, hactenus in pleriſque Hippocratis Editionibus deſideratus; quem & Latine vertit, & notis illuſtravit. Pariſiis*, 1621. in 24. Opuſculum auro contra æſtimandum, ſed inventu perquam difficile.

DE DIÆTA ſive VICTUS RATIONE

Libri III.

HAUD pauci ſunt, qui opus hoc Hippocraticum negligunt, quod forte illis ſalebroſum, & obſcurum videtur. Magnæ tamen utilitati eſt legentibus. In hoc illuſtrando ſe ipſum ſuperaſſe viſus eſt multis Zuingerus opere toties laudato. Lucem etiam

eidem

eidem luculentam attulere *Leonardi Bauſchii Commentarii*, editi cum aliis *Matriti*, ut ſupra monuimus.

DE INSOMNIIS

Liber I.

GRÆCE impreſſus *Pariſiis apud Morellum* an. 1586. in 8. Sed haud paulo ante, nimirum an. 1497. *Venetiis apud Octav. Scotum* cuſus fuerat Latine in fol. interprete Andrea Brentio, qui etiam ſuas in eum Commentationes adjecit. Theodorus Zuingerus nemini poſthabendus eſt, qui eum explicarit. Eruditiſſimos etiam habemus in hunc librum *Julii Cæſaris Scaligeri Commentarios*, pluries variis in locis impreſſos.

DE ALIMENTO

Liber I.

CONTRA Galenum, qui hujus libri autorem Hippocratem habet, alii Theſſalo, alii Herophilo, nonnulli Philiſtioni, Phærecydi aliqui tribuunt. Hippocratem, ut ipſe arbitror, minime puderet ſuum appellare. Ejus doctrinam aſſecuturis facem præferent

1. *Antonii Fracantiani in librum Hippocratis de Alimento Commentarius. Venetiis*, anno 1566. in 4.
2. *Hippocratis de Alimento liber, latinitate donatus, & Scholiis illuſtratus a Stephano Gourmeleno. Lutetiæ*, 1572. in 8.
3. *Hieronymi Cardani in librum Hippocratis de Alimento Commentaria. Romæ*, 1574. in 8. *Baſileæ*, 1582. in 8.
4. *Commentaria in Hippocratis librum de Alimento, Authore Franciſco Valleſio.* Extant G.L. cum ejuſdem in *Aphoriſmos Hippocratis Commentariis. Coloniæ*, 1589. in fol. pagg. 213. 214. & ſeqq.

His omnibus adde, qui & hic recurrit, præſtantiſſimum Zuingerum.

DE HUMIDORUM USU

Liber I.

HIC libellus, Galeno, & Erotiano ignotus, *eſt valde mutilus*, quemadmodum ſentiunt ſaniores interpretes, *& utcunque conſarcinatus ex ſchedis*. Inter *Viginti duo Hippocratis Commentarios* & in hunc librum Zuingeri doctiſſimi Annotationes invenies. Has perlege.

DE HUMORIBUS

Liber I.

EX Erotiani, & Galeni autoritate quiſquis Hippocrati hoc opus adjudicat. Scripſit in illud doctiſſimos *Commentarios* clariſſimus Ludovicus Duretus, impreſſos *Pariſiis*, 1631. in 8. quocunque pretio parandos, ſi forte alicubi venales reperiantur.

DE MORBO SACRO

Liber I.

FALSO hunc librum Hippocrati adſcribi, putant aliqui. Eum tamen illuſtravit Antonius Ponce de Sancta Cruce, cujus in hunc librum *Prælectiones Valliſoletanæ* cuſæ ſunt *Matriti*, 1631. in fol.

HIPPOCRATIS

DE MORBIS

Libri IV.

QUOD ad eorum Auctorem ſpectat, inquit Martianus, an Hippocrates fuerit, nec ne, parum referre mihi videtur, dummodo ſanam doctrinam, Aſclepiadumque dogmatibus conſonam eos continere, conſtet. A. 1540. edita eſt horum librorum Latina verſio Pariſiis in 4. Georgio Pylandro Zuiccavienſi Germano interprete, qui emendaſſe ſe ait quamplurima loca, depravata tam in Aldina, quam in Germanica impreſſione Græca, ex collatione pervetuſti Manuſcripti voluminis. Edidit Petrus Salius Diverſus Francofurti in fol. curas ſuas in hos libros, quas ſic inſcripſit: Commentaria in Hippocratis libros quatuor de Morbis luculentiſſima. Quibus non ſolum difficillima artis medicæ capita explicantur: ſed Hippocratis quoque obſcuriora loca quamplurima ita enarrantur, ut his delibatis, ad reliqua etiam ejuſdem ſcripta facilis Lectori pateat aditus. Magni jure fiunt a doctis viris hæc Commentaria.

DE INTERNIS AFFECTIONIBUS

Liber I.

VIDETUR hic liber Foeſio a quodam Gnidio conſcriptus. Quicunque tamen ejus ſit autor, ejuſdem Scholæ eſt, teſte Martiano, cujus & cæteri libri, qui Hippocratis nomine circumferuntur. Prodiere in lucem Pariſiis anno 1637. in 4. Prælectiones in librum Hippocratis Coi de Morbis Internis, Authore Joanne Martino, quas nemo ſine utilitate leget.

DE MORBIS VIRGINUM

Liber I.

MAJORIS Voluminis Fragmentum admodum exiguum, opus hoc Martianus putat. Legendum tamen, præcipue doctorum virorum ſtudiis illuſtratum. Hujuſmodi ſunt

1 Hippocratis Coi libellus de iis, quæ Virginibus accidunt. Mauricio Cordato Rhemo interprete. Ad hoc Opuſculum acceſſerunt ejuſdem interpretis Annotationes. Pariſiis, 1574. in 8. Haud obvium apud bibliopolas opus, in quo nihil eſt, quod amplius deſideres.

2. Joan. Bapt. Donatii Commentaria in Magni Hippocratis Coi librum de Morbis Virginum. Francofurdi, 1591. in 8. Extant cum ejuſdem Donatii opere inſcripto: Rei Medicæ Studio Stipendia Sex.

DE MORBIS MULIERUM

Libri II.

PRÆSTANTISSIMUM inter Hippocratica opus hoc, & autore ſuo vere dignum. Una cum libris de Natura Muliebri, ac de Sterilibus impreſſi duo hi libri ſunt Pariſiis 1526. in 16. M. Fabio Calvo Ravennate interprete. Cordæus priorem librum expoſuit, magna parta laude apud omnes. En tibi ejus operis inſcriptio: Hippocratis Coi, Medicorum Principis libri Prioris de Morbis Mulierum interpretatio, & explicatio. Mauricio Cordæo Rhemo interprete. Pariſiis apud Dioniſ. Duvalium, 1587. in fol. Extat etiam in Gynæciorum libris ab Iſr. Spacchio editis; ſed ibi pluribus mendis ſcatet.

DE MORBIS POPULARIBUS

Libri VII.

HUJUS nunquam ſatis commendati operis libros primum, & tertium, longe ceteris præſtantiores, conſcripſiſſe videtur Hippocrates, ut publici juris faceret; ſecundus vero, quartus, & ſextus legitimi quidem Hippocratis fœtus cenſentur, verum ſibi uni ab ipſo conſcripti, ac deinde a Theſſalo, ſeu ex ejus diſcipulis alio in publicum emiſſi. Quintum, ac ſeptimum ſuppoſitos aperte aſſerit Galenus. Ex omnibus tamen compactum eſt ægregium hoc opus, ex quo medicus magnam capiet utilitatem.

Primus, & tertius liber cum Commentariis Galeni, Hermanno Cruſerio interprete, in lucem exiit Pariſiis apud Simonem Collinæum, 1534. fol. maj. Ejuſdem Galeni extant etiam Commentaria in li-

in librum ſextum, & fragmenta *in ſecundum*. Præter Galenum, ſæpius a medicinæ ſtudioſis in manus ſumenda

1. *Franciſci Valleſii in lib. Hippocratis de Morbis Popularibus Commentaria. Madriti*, 1577. fol. *Coloniæ*, 1588. fol. Colonienſis autem editio, ad quam contulit operam, & induſtriam Jo. Petrus Ayroldus Marcellinus, longe priori fidelior eſt, & elegantior, ad quam multæ deinde prodiere. Tanti a medicis facta ſunt Valleſii hæc *Commentaria*, ut ex illis novum opus concinnarit Petrus a Caſtro, ſic inſcriptum: *Imber Aureus, ſive Chilias Aphoriſmorum ex libris Epidemion Hippocratis, eorumque doctiſſimis Franciſci Valleſii Commentariis extracta. Veronæ*, 1652. in 12. *Ulmæ*, 1661. in 12.

2. *Petri Jacobi Steve Commentarii in Hippocratis librum II. Epidemiorum. Valentiæ*, 1551. fol. Vix ullus modo opus hoc Petri Jacobi Steve, niſi maximo fortunæ favore, invenerit. Eam autem laudem editis Commentariis conſequutus eſt autor, ut non defuerint invidi, qui in vulgus jactaverint, inventa ab eo fuiſſe in quorumdam ſcriniis latentia, quæ Galenus in Hippocratem ſcripſerat, ac pro ſuis ab ipſo ſuppoſita.

3. *Hieronymi Mercurialis* opera duo, quorum alterum inſcribitur: *In ſecundum librum Epidemiorum Hippocratis Prælectiones Bononienſes. Forolivii*, an. 1626. fol. Alterum: *Commentarii in Hippocratis Epidemicas Hiſtorias*. Extant hi cum ejuſdem *Commentariis* eruditiſſimis *in Hippocratis Coi Prognoſtica, Prorrhetica, &c.* Omnia hæc complectitur volumen unum, cui titulus: *Prælectiones Piſanæ*, impreſſum *Venetiis*, 1597. *&* *Francofurti*, 1602. in fol.

4. *Petri Franciſci Phrygii Commentarii in Hiſtorias Epidemicas Hippocratis, in tres partes digeſti. Lugduni*, 1644. in 4. Nulla eſt hac præſtantior editio.

5. *Hieronymi Cardani* libellus, cujus titulus eſt: *Examen Viginti duorum Ægrorum Hippocratis*, ad calcem *Commentariorum* ejuſdem Cardani *in librum Hippocratis de Alimento. Romæ*, 1574. in 8. *Baſileæ*, 1582. in 8.

6. *Hermanni Cruſerii Commentarius in Hippocratis I. & III. de Morbis Vulgaribus. Baſileæ*, 1580. in 8.

7. *Joan. Bapt. Montani in tertiam primi Epidemiorum ſectionem Explanationes, a Valentino Lublino collectæ. Venetiis*, 1554. in 8.

8. *Ludovici Dureti Conſtitutionis primæ lib. II. Epidemiorum Hippocratis interpretatio*, ad calcem *Commentariorum* Ludovici Dureti in Hippocratis librum *de Humoribus purgandis*, & in libros tres *de Diæta Acutorum. Pariſiis*. 1631. in 8.

9. *Breves Palladii Interpretationes Sexti libri de Morbis Popularibus Hippocratis*. Extant cum Medicis Antiquis Græcis a Junio Paulo Craſſo Latinitate donatis. *Baſileæ*, anno 1581. in 4. Extant etiam G. L. cum Hippocratis, & Galeni operibus a Charterio editis, T. IX.

10. *Hippocratis Epidemion liber ſextus latinitate donatus, & luculentiſſima enarratione illuſtratus. Authore Leonardo Fuchſio*, in 4. & fol.

11. *Joannis Freind Commentarii de Febribus, ad libros I. & III. Hippocratis de Morbis Popularibus accommodati.* Variis temporibus, & locis ſæpius impreſſi.

DE RATIONE VICTUS IN MORBIS ACUTIS

Liber I.

M*AJOREM utilitatem ad praxim ex hoc libro ſe percepiſſe, quam ex quovis alio Hippocratis opere*, Proſper Martianus fatetur. Prodiit *cum Comment. Galeni, Jo. Vaſſæo interprete, Pariſiis apud Simon. Collinæum*, A. 1531. fol. maj. Commentationes ſuas in illum edidere

1. Antonius Muſa Braſavolus. Circumferuntur ejus *in libros de ratione Victus in Morbis Acutis Hippocratis, & Galeni Commentaria, & Annotationes. Venetiis apud Hieron. Scotum*, 1546. fol. Opus maximæ utilitatis, ſed nimis, ut verum fateamur, prolixum.

2. Ludovicus Duretus, cujus *in libros Hippocratis de Diæta Acutorum Commentarii* juncti ſunt Commentariis ſimilibus in Hippocratis librum *de Humoribus purgandis. Pariſiis*, 1631. 8.

3. Joan. Heurnius, cujus in hunc librum curas invenies inter ejus opera.

4. Hieronymus Mercurialis. Cum aliis tanti viri *Commentariis in Hippocratis Prognoſtica, Prorrhetica*, & ceteris ſupra memoratis, habetur quoque *Commentarius in Hippocratem de Victus Ratione in Morb. Acut.*

5. Hieremias Thriverius. Ejus ſunt *Commentarii in Hippocratem de Ratione Victus in morbis acutis. Lugd.* 1552. in 8.

6. Franciſcus Valleſius. Una cum *Commentariis in Aphoriſmos Hippocratis* edidit *Commentaria in libros Hippocratis de Ratione Vict. in Morb. Acut.* quæ quam accuratiſſime e prelis ſuis *Coloniæ* emiſit Ciottus in fol.

HIPPOCRATIS
APHORISMORUM
Sectiones VII.

HOSNE Aphoriſmos deſcripſerit Hippocrates, inter doctos viros lis eſt. Utrinque validiſſimis rationibus pugnatur. Proſper Martianus conſarcinatum a minus attento quodam ex aliis Hippocratis operibus opus hoc arbitratur, eo præcipue quod *manifeſte apparet quamplures ſententias ex aliis Hippocratis libris in præſens opus translatas longe perfectiores in proprio fonte reperiri, quam hoc in libro, non paucaſque eſſe, quæ aphoriſtice deſcriptæ, mendacio non carent, quæ juxta proprii loci deſcriptionem, indubitatam veritatem continent. Qui enim eas collegit, ut brevem ſententiam redderet, in multis veram Auctoris mentem minime aſſequutus voculas quaſdam adimi poſſe ratus, orationem defectuoſam, falſamque ſententiam reddidit, ex quo factum eſt, ut omnium Aphoriſmorum lectionem tueri, ſit impoſſibile; unde Galenus etiam aliquos tanquam ſpurios rejicere coactus eſt.* Utiliſſimam tamen nemo non dicit hanc Aphoriſmorum collectionem, qua pluriesne ullius opus typis impreſſum, in plures linguas verſum, ac a pluribus autoribus illuſtratum ſit, neſcio.

Quod ad Aphoriſmorum editiones ſpectat, improbi laboris, ac nullius utilitatis eſſet, velle omnes recenſere. Aliquot tamen libet enumerare, quæ aut aliquibus in eos notis, aut aliquo extrinſecus addito, nonnihil poſſunt ad eorum intelligentiam, eorumque uſum conferre.

1. *Antiqua Hippocratis translatio, quæ eſt Conſtantini Aphricani, ſeu Monachi ſupra ſeptem Sectiones Aphoriſmorum: una cum erudittiſſima Galeni commentatione. Nova ejuſdem Hippocratis Tranſlatio ſupra eaſdem ſeptem Sectiones per Theodorum Gazam habita, cum Jacobi Foroliv. Marſiliique Expoſitionibus. Quæſtiones eorundem Jacobi, & Marſilii ſupra prædictas ſeptem Sectiones. Demum nova caſtigatio textuum Hippocratis: Commentationis Galeni; Expoſitioniſque Jacobi Forolivienſ. nec non omnium Autoritatum fida collatio per Chriſtoph. Caſtaneam, Laudenſem. Venetiis apud Locatellum* 1495. fol. Aliis deinde titulis hæc editio repetita eſt.

2. *Hippocratis Coi Aphoriſmorum Sectiones* VII. *Nicolao Leoniceno Vicentino Interprete. Acceſſit Octava ex Ant. Muſæ Braſavoli Commentariis. Cum gemino Aphoriſmorum, ac rerum indice Franciſci Oglerii. Item Prognoſticorum lib. III. Guilielmo Copo interprete. Patavii typis Pauli Frambotti*, 1649. in 12. Leoniceni verſio vulgatior eſt, quam alia ulla.

3. *Aphoriſmorum Hippocratis ex diverſorum Græcorum Codicum collatione Recognitio. Variis eorumdem lectionibus paſſim ad margines annotatis, authore Rutgero Reſcio. Lovanii*, 1533. 8.

4. *Hippocratis Coi Aphoriſmorum, & ſententiarum medicarum libri ſeptem, in eum ordinem, in quem antehac nunquam diſpoſuit quiſquam, digeſti. Juxta quem facile quivis materiam quamcunque medicam, quam inquirere cupiverit, extemplo inveniet. Adjecta inſuper enarratione ſententiarum ſingularium perquam familiari, atque compendioſa. Authore Joh. Agricola Ammonio. Ingolſtadii*, 1537. 4.

5. *Hippocratis Aphoriſmorum genuina lectio ab eruditis omnibus mire deſiderata. Eorumdem fidelis interpretatio, cum Galeni cenſura in eos omnes, qui minus erant abſoluti. His acceſſerunt adnotationes in Corn. Celſum, ne tanti viri autoritas officeret iis, qui memoria eſſent Aphoriſmos complexuri. Auctore Joan. Moriſoto. Baſileæ apud Joh. Oporinum*, 1547. 8.

6. *Hippocratis Aphoriſmi & Guilielmi Plantii interpretatione, & Joh. Lygæi Annotationibus illuſtrati. Pariſiis*, 1551. in 16. *Lugduni*, 1582. in 16. *Genevæ*, 1590. in 16.

7. *Sententiarum omnium, ac verborum, quæ in divini Hippocratis Aphoriſmis continentur, in novum ordinem alphabeticumque digeſtio: ut quævis in ipſis commemorata, nunc facilius, & celerius quam antea inveniri queant, ut ita Medicinæ ſtudioſis, majori nimirum, quam prius uſui futura ſint. Bartholomæus & Petrus Roſtinius edid. Venetiis*, 1555. 8.

8. *Hippocratis Aphoriſmi Græce, & Latine ita digeſti in ordinem, ut mutuo ſe ſe explicare, & ad morborum curationem ſinguli ſuo e loco prodire videantur, cum brevi expoſitione ex Galeni Commentariis deſumpta. Inſigniores aliquot ſententiæ ex libris Aurelii Cornelii Celſi, Medici inter Latinos eloquentiſſimi; Cura Joan. Butini, Lugduni*, 1580. 12.

9. *Archilei Carcani in Aphoriſmos Hippocratis Lucubrationes. Ticini*, 1581. 8.

10. *Hippocratis Aphoriſmi, ordine quam antea meliori, & Latini facti ab Oliverio Popardo. Rochellæ*, 1580. 16.

11. *Hippocratis Coi Aphoriſmorum Sectiones* VIII. *Juxta Græcum, & Latinum contextum renovavit Joh. Opſopæus: Lectionum varietate, & Cornelii Celſi verſione calci ſubdita. Francofurti*, 1587. in 12. Extant cum aliis Hippocratis operibus.

12. *Conſtantini Lucæ ſubtiliſſima in Hippocratis Aphoriſmos per eum in ordinem reductos Expoſitio, & Profitentium ad artis uſum Manuductio. Ticini*, 1607.

13. *Pauli Offredi in librum Aphoriſmorum Hippocratis Commentatio Aphoriſtica, ad Methodum Analyticam redacta. Cum Græco textu, Latinaque ejus interpretatione. Aurel. Allobr.* 1607. in 12.

14. *Vere aureorum Aphoriſmorum Hippocratis Enarrationes, & Commentaria Aphoriſtica, nova Methodo ejuſmodi in ordinem digeſta, quo generalibus præcedentibus Tabulis, quilibet Aphoriſmi ad proprium ſuum redacti locum; Phyſiologici in Phyſiologia &c. juxta unius cujuſque Jactrices partis Sectionum pertractantur ſeriem; ex iiſdemque* pri-

prima principia, & præcipua totius Artis medicæ pulchre eliciuntur fundamenta, & complures graviſſimæ deciduntur controverſiæ. Authore Emanuele Stupano. Baſileæ, 1615. 8.

15. *Aphoriſmi Hippocratis. Ex recognitione A. Vorſtii M. P. Lugduni Batav. ex Officina Elzeviriana*, 1628. in 32. Acceſſit liber Hippocratis, *de Lege*.

16. *Aphoriſmi Hippocratis Methodice diſpoſiti a Nicolao Fontano. Amſtelodami*, 1633. 12.

17. *Theſaurus Hippocraticus, ſive Aphoriſmi Hippocratis in claſſes, & certos titulos ordine diſpoſiti, atque ſuccinctis rationibus illuſtrati a Bernhardo Langvvedelio. Hamburgi*, 1639. 12.

18. *Aphoriſmi Hippocratis facili methodo a Jo. Tilemanno digeſti, cum ipſo textu aliiſque inſuper therapeuticis pro curatione morborum omnium totius humani corporis. Marpurgi*, 1643. 24.

19. *Manuale Medicorum, ſeu Syntaxis Aphoriſmorum Hippocratis, Prænotionum, Coacarum, & Prædictionum, ſecundum propriam morborum omnium nomenclaturam alphabetico digeſta ordine. Auctore Honorato Bicaiſio. Londini*, 1659. 24.

20. *Aphoriſmi Hippocratis novo ordine digeſti a Joan. Lanæo. Pariſiis*, 1664. 4.

21. *Aphoriſmi Hippocratis, Variorum Auctorum, maxime Hippocratis, & Celſi locis parallelis illuſtrati. Subjiciuntur Celſi ſententiæ. Studio, & cura Theod. Janſſonii ab Almeloveen. Lugd. Batav.* 1732. in 24.

Lugduni An. 1684. editi ſunt *Aphoriſmi Hippocratis Novi* hoc titulo: *Jacobi Sponii Aphoriſmi Novi ex Hippocratis Operibus collecti, & in ſuas quique claſſes digeſti, Notiſque illuſtrati. Novi* jure appellantur; neque enim ii ſunt, qui ſingulari libro editi, ſed quos Sponius per univerſa Hippocratis opera diſperſos collegit.

Si ſermo autem ſit de hujus operis verſionibus, non id ſolum ſæpe editum eſt Græce, ſed ſæpius Græce, & Latine, ſæpiſſime vero Latine tantummodo. Hebraice etiam e duobus Codibus MSS. itemque Græce, & Latine M. A. Cajottius Romæ edidit anno 1647. Sed nullam eſſe inter cultiores nationem puto, quæ in linguam ſuam translatos Hippocratis Aphoriſmos non legat. Mitto Belgas, Anglos, Hiſpanos, nobis Italis Italicos fecit una cum Jurejurando Lucillus Philaltheus, notiſque inſtruxit Jo. Franciſcus Martinionus. Prodiere in lucem, ut ſupra meminimus ad Jusjurandum, *Papiæ apud Franciſcum Moſchenum* 1552. 8. Joſeph Roſaccius quoque Italica lingua Aphoriſmos donavit, inſeruitque libro ſuo, quem inſcripſit: *Il Medico*, editum *Venetiis apud Petrum Farrum* 1621. 4. Eos vero, qui ad Chirurgiam ſpectant, in noſtram linguam tranſtulit Bernardinus Genga. Quoniam vero hac noſtra ætate omnia haud pauci Gallice, non abſurdum erit, & Gallicas verſiones referre.

Antiquiſſima omnium, quas vidi, ea eſt, quæ *Lugduni* prodiit 1576. in 16. cujus Auctor J. Brech, qui Aphoriſmos e Græco in Gallicum tranſtulit, unaque Galeni Commentarium in librum primum, in quem ſuas etiam notas adjecit, ac paraphraſim, ſeu breves Commentarios in libros reliquos. Iis junxit etiam, pariter a ſe translatos, Aphoriſmos Joan. Damaſceni medici Arabis, ac epitomen quamdam trium librorum Galeni de temperamentis. Gallice verſi etiam ſunt, atque editi cum notis, *Pariſiis*, A. 1685. in 12. In Aphoriſmos ſcripſit lingua Gallica Commentarium Michael Longhius; in eos vero, qui Chirurgiam reſpiciunt, Commentarium item Gallice ſcripſit Carolus Chillemau.

Antequam ad eos accedam, qui integra in Aphoriſmos Commentaria edidere, rei medicæ tyronibus eorum catalogum ſubjiciam, qui verſibus eoſdem conſtrinxere. His enim uti poterunt illi, qui facilius ligatam, quam ſolutam orationem memoriæ mandant.

1. *Aphoriſmi Hippocratis hexametro carmine conſcripti ab Aloiſio Luiſino. Venetiis apud Junctas*, 1552. 8.

2. *Hippocratis Aphoriſmorum, ideſt ſelectarum, maximeque rararum ſententiarum Paraphraſis Poetica, Authore Andrea Ellingero. Accedunt Cornelii Celſi aliquot Aphoriſmorum Hippocratis converſio latina. Morborum, & ſymptomatum in Aphoriſmos Index. Oratio in Aphoriſmos Hippocratis. Francofurti*, 1579. 8.

3. *Aphoriſmi, ſeu Axiomata Hippocratis ſeptem libris comprehenſa, verſu heroico explicata, Authore Joan. Bapt. de Conde. Bruxell.* 1647. 12.

4. *Hippocratis Aphoriſmi, verſibus heroicis latinis redditi a Jano Dubravio.* Extant cum ejuſdem Dubravii *libris quinque de Piſcinis, & Piſcium, qui in eis aluntur, naturis. Norimbergæ*, 8.

5. *Hippocratis Aphoriſmi carminice, Authore Joh. Ludovico Ganſio. Viennæ, & Argentorati*, 12.

6. *Hippocratis Aphoriſmi verſibus heroicis expreſſi. Authore Joh. Pfautio. Baſileæ*, 1642. 8.

7. *Laurentii Spaan Aphoriſmorum Hippocratis Paraphraſis metrica. VVratislaviæ*, 1570.

8. *Aphoriſmi Hippocratis verſibus redditi a Paulo Dionyſio. Veronæ*, 1599. 4.

9. *In ſeptem libros Aphoriſmorum Hippocratis Paraphraſis Poetica, ad illorum memoriam ſumme utilis. Authore Reginaldo Sturmio. Lugduni apud Gryphium*, 1583. 8.

10. *Aphoriſmorum Hippocratis Enarratio Poetica. Authore Sim. Provancherio. Senon.* 1603. 8.

Italico etiam metro cecinit Aphoriſmos Anſelmus Latioſus, medicus Viterbienſis. Commentarios in Aphoriſmos, atque eorum in Italicum metrum verſionem ſic inſcripſit: *In Hippocratis Aphoriſmos omnes perbreves Commentarii, eorum in verſus vernaculos verſio, ab ea certe, quæ de Græco habetur latiali ex Textu. Atque excerptæ omnes A. C. Celſi verſiones, translationeſque, hic vero poſtpoſitæ pleriſque in Aphoriſmis eiſdem. Viterbii*, 1668. 8. In ſuæ linguæ poema medicum convertere etiam Aphoriſmos Galli, Joannes Bonvert, & Jo. Caſſal.

Sed tandem qui luculentiſſimam lucem ſtudiis ſuis huic tam medicis neceſſario Hippocratico operi attulere, hi ſunt:

1. Claudius Galenus, illud medicinæ lumen, quo non alium mentis ſuæ interpretem maluiſſet Hippocrates. Hujus *Commentarii in Aphoriſmos* & inter alia Galeni opera, & ſeorſim ab aliis toties editi, nullibi venales non proſtant. Sed Galenum ipſum Aphoriſmorum illuſtratorem, curis ſuis illuſtrarunt aliqui. En eorum opera: *Galeni in Aphoriſmos Hippocratis Commentarii ſeptem, recens per Guilielmum Plantium latinitate donati, ejuſdemque annotationibus illuſtrati. Lugd. apud Guilielm. Rovillium*, 1554. 16.
In octo libros Aphoriſmorum Hippocratis, & Galeni Commentaria, & Annotationes Antonii Muſæ Braſavoli. Venet. & Baſil. fol.
Claudii Campenſii nova Hippocratis Aphoriſmorum Interpretatio, Ejuſdem in Aphoriſmos Annotationes, quibus illuſtrantur evidentiſſima Galeni errata. His deinde annexæ ſunt animadverſiones ſimul cum Apologia in Galenum &c. Lugduni, 1579. 8.

2. Hieronymus Cardanus. *In ſeptem Aphoriſmorum particulas Commentaria. Baſileæ*, 1564. fol. Ut ut Cardanus prolixior nonnullis videatur, optima tamen doctrina ſcatere fateamur, neceſſe eſt.

3. Foreſius. *Hippocratis Coi Aphoriſmi, Commentariis ſuccinctis, ac dilucidis illuſtrati: editi per Ad. Lonicerum. Francof.* 8.

4. Leonardus Fuchſius. *Hippocratis Aphoriſmorum Sectiones ſeptem, latinitate donatæ, & luculentiſſimis Commentariis illuſtratæ: adjectis Annotationibus, in quibus, quotquot ſunt in Galeni Commentariis loci difficiles, ad unguem explicantur. Baſileæ* in 4. & *Lugd.* in 8.

5. Jo. Heurnius. *Hippocratis Coi Aphoriſmi Græce, & Latine; brevi enarratione, fidaque interpretatione ita illuſtrati, ut ab omnibus facile intelligi poſſint. Cum hiſtoriis, obſervationibus, cautionibus, & remediis ſelectis. Lugd. Batav. & Hagæ Comit.* in 12. Extant etiam cum ejuſdem Heurnii operibus omnibus.

6. Jacobus Hollerius, *In Aphoriſmos Hippocratis Commentarii ſeptem per Joh. Libautium in lucem editi, ejuſdemque ſcholiis doctiſſimis illuſtrati. Pariſiis, Lipſiæ, Francofurti, Lugduni, & Genevæ*, in 8.

7. Tobias Knoblochius. *Hippocratis Coi Aphoriſmi Græco, & Latino ſermone expreſſi, breviter, & nervoſe ſecundum rationis, & experientiæ ductum enodati. Noribergæ*, 1641. 8.

8. Hieronymus Mercurialis. *In omnes Hippocratis Aphoriſmorum libros Prælectiones Patavinæ. In quibus innumeri pene ipſius Hippocratis obſcuriores loci, ac ſententiæ elucidantur, problemataque permulta abſtruſiora facili methodo enodantur. Cum Pancratii Marcellini notis marginalibus. Forolivii*, 1625. in fol.

9. Oribaſius Sardianus. *Commentaria in Aphoriſmos Hippocratis hactenus non viſa, Jo. Guinterii Andernaci induſtria, velut e profundiſſimis tenebris eruta. Pariſiis, Venetiis, & Baſileæ* in 8.

10. Philotheus. *Commentaria in Aphoriſmos Hippocratis. Ludovico Conrado interprete. Venetiis, & Spiræ*, in 8.

11. Salvus Sclanus. *Commentaria in Aphoriſmos Hippocratis. Venetiis*, in 4.

12. Hieremias Thriverius. *Commentarii in VII. libros Aphoriſmorum Hippocratis. Lugduni*, in 4.

13. Franciſcus Valleſius. *In Aphoriſmos Hippocratis Commentarii ſeptem. Coloniæ apud Joan. Bapt. Ciottum*, 1589. fol.

14. Chriſtophorus a Vega. *Commentaria in librum Aphoriſmorum Hippocratis*, in 8. & fol.

PRÆNOTIONUM

Liber I.

NESCIO, an ullum inter Hippocratis opera hoc ſit præſtantius, magiſque medicis neceſſarium. Ejus certe utilitas effecit, ut quamvis ſe ipſo ſatis clarum, multi tamen clariori adhuc luce perfundere conati ſint. *Pariſiis* editum eſt *cum Galeni Commentariis, Laurentio Laurentiano interprete, in ædibus Claudii Chevallonii* 1526. 8. recuſum vero *apud Simonem Collinæum*, 1532. fol. maj. Sed præterea ad hoc illuſtrandum curas ſuas contulere

1. Hieronymus Cardanus. *In Hippocratis Coi Prognoſtica, atque in Galeni Prognoſticorum expoſitionem Commentarii abſolutiſſimi. Baſileæ*, fol.

2. Joan. Heurnius. *Hippocratis Prognoſticorum libri III. cum Paraphraſtica Verſione, & brevibus Commentariis.* Extant cum *Hippocratis Coi Prolegomenis*, in 4.

3. Hieronymus Mercurialis. *Commentarii eruditiſſimi in Hippocratis Coi Prognoſtica. Venetiis, & Francofurti*, in fol.

4. Franciſcus Valleſius. *In Prænotionum Hippocratis librum Commentarii.* Extant cum ejuſdem *Valleſii Commentariis in Aphoriſmos Hippocratis. Coloniæ*, in fol.

5. Jacobus Antonius Phrygius. *In magni Hippocratis Prognoſtica Explanatio. Appoſita cuique fere loco ex libris Epidemiorum privata exempla ad confirmandas Auctoris ſententias, & ad praxim exercendam apprime utilia. Ticini, & Venetiis*, in 8.

Suum etiam pretium eſt Thomæ Mouſeti induſtriæ, qui ſub hoc titulo Hippocratis Prænotiones edidit: *Noſomantica Hippocratica, ſeu Hippocratis Prognoſtica cuncta, ex omnibus ipſius ſcriptis methodice digeſta. Francofurti*, 1588. 8.

PRÆ-

INTERPRETES PRÆSTANTIORES

PRÆDICTIONUM

Libri II.

PRÆDICTIONUM libri ſi minus omnium primi, certe inter primos ſunt, qui Romana civitate donati ſunt a Gulielmo Copo. Eorum prior *cum Commentariis Galeni, Joan. Vaſſæo interprete*, editus eſt *Pariſiis ex Officina Simonis Collinæi*, 1535. fol. maj. Galeno addes Mercurialem, & Heurnium. Anutius Foeſius adeo de ſingulis Hippocratis operibus meritus, de hoc melius, quam de aliis videtur eſſe meritus.

COACÆ PRÆNOTIONES

AUREUM hoc opus legat, & perlegat, qui in peritum medicum cupit evadere, nec curet ſcire, quinam ejus autor ſit. Sibi potius paret, quæ ſequuntur opera, ut majorem fructum ex Hippocratica doctrina capiat.

1. *Hippocratis magni Coacæ Prænotiones. Opus admirabile in tres libros diſtributum, interprete, & enarratore Ludovico Dureto, Pariſiis*, 1588, 1621. fol.

2. *Magni Hippocratis Coaca præſagia, opus plane divinum, & vere Medicinæ tanquam Theſaurus, cum Interpretatione, & Commentariis Jacobi Hollerii, nunc primum Deſiderii Jacotii opera in lucem editis. Ejuſdem Deſiderii Jacotii Commentariorum ad idem opus libri tredecim, tribus ſectionibus diſtincti, in quibus ſymptomatum omnium, quæ in ægris apparent, cauſæ, vires, & ſignificationes demonſtrantur. Lugduni, apud Guilielmum Rovillium*, 1576. fol.

3. *Magni Hippocratis Coaca Præſagia, brevi enarratione illuſtrata, decerpta a Galeno, Hollerio, Dureto, Foeſio, Jacotio, & aliis non inferioris notæ viris. In formam Encheiridii ad uſum faciliorem compoſita. Authore D. Lud. Ferrant, diſcrepantes reconciliante, variantes explicante, dubios denique obfirmante. Lutetiæ Pariſior.* 1657. in 12.

Gregorius etiam Horſtius præter hos non ſine utilitate legetur. Inter ejus enim opera tomo 3. invenitur: *Febrium continuarum, & malignarum Prognoſis, juxta textum Hippocraticum, in principio Coac. Prænot. cum breviſſimis ad eundem notis. Giſſæ*, 1622. 4.

DE VULNERIBUS CAPITIS

Liber I.

DIGNUM autore ſuo opus, ut Galenus etiam, & Erotianus ſentit. Franciſcus Diſſaudeau Gallice notas ſcripſit in hunc Hippocratis librum. Illud tamen evolventibus clariſſimam facem præferent

1. Julius Cæſar Arantius. *In Hippocratis librum de Vulneribus Capitis Commentarius brevis, ex ejuſdem Arantii Lectionibus collectus per Claudium Porallium, una cum ejuſdem notatiunculis marginalibus. Lugduni* 1580. in 8. & *Lugd. Batavorum* 1639. 1641. in 12.

2. Joannes Baptiſta Corteſius. *Tractatus de Vulneribus capitis, in quo omnia, quæ ad cognitionem, curationemque læſionum calvariæ attinent, accurate conſiderantur, & ſingula quæ ab Hippocrate tradita ſunt in libro de Capitis Vulneribus, uberrimis Commentariis illuſtrantur. Adjecti ſunt in calce duo Tractatuli: alter de Contuſione Calvariæ in Pueris: alter de eorumdem Idrocephalo. Meſſanæ*, 1632. 4.

3. Gabriel Falloppius. *De parte medicinæ, quæ Chirurgia nuncupatur, nec non in librum Hippocratis de Vulneribus Capitis dilucidiſſima Interpretatio. Venetiis*, 1571. in 4. Extat quoque cum ejuſdem Falloppii operibus.

4. Petrus Paavv. *Succenturiatus Anatomicus. Continens Commentaria in Hippocratem de Capitis Vulneribus. Lugduni Batavorum*, 1616. 4.

5. Franciſcus Vertonianus. *Hippocratis Coi de Capitis Vulneribus liber latinitate donatus, & Commentariis illuſtratus; addito Græco textu a Joſepho Scaligero caſtigato, cum ipſius Scaligeri caſtigationum ſuarum explicatione. Lutetiæ*, 1578. 8.

Ceterum tum hunc, tum ſequentes tractatus, qui omnes ad Chirurgiam pertinent, nempe *de Officina Medici, de Fracturis, de Articulis*, ac *de Ulceribus* mirifice illuſtrant Stephani Manialdi, ac Vidi Vidii opera. Quæ prioris ſunt, hunc titulum præferunt: *Hippocratis Coi Chirurgia, nunc primum Græce reſtituta, latinitate donata, & Commentariis illuſtrata. Pariſiis*, 1619. 8. quæ alterius, hunc: *Chirurgia Hippocratis e Græco in Latinum converſa*. Prodiit *Pariſiis* 1544. atque extat etiam cum ejuſdem Vidii operibus omnibus. In ſingulos etiam Hippocratis Chirurgicos libros ſcripſit *Commentaria* alter ille medicinæ parens Galenus, ſed quæ in libros erant *de Capitis Vulneribus*, ac *de Ulceribus*, deperdita

dita ſunt; alia extant magno rei medicæ bono. In Foeſiani Hippocratis editionibus extant *Palladii in Hippocratis librum de Fracturis Scholia G. L. ex interpretatione Jacobi Santalbini*

EPISTOLÆ

GRÆCE extant cum Variorum Epiſtolis Græcis, quas collegit, & edidit Aldus Manutius *Venetiis*, 1499. fol. In Epiſtolas Hippocratis ſcripſit Gallice Commentarium Marcellinus Bompart. In Epiſtolam *ad Damagetum* interpretationem, & paraphraſim edidit etiam Alardus Anſtelredamus. *Salingiaci apud Joan. Soterem*, 1530. in 8.

DE

DE VITA ET FAMILIA SCRIPTISQUE HIPPOCRATIS TESTIMONIA

EX

JOANNE ANTONIDE VANDER LINDEN

Ad calcem Tomi 2. Hippocratis G. L. ejuſdem induſtria & diligentia editi Lugd. Bat. 1665.

JOA. TZETZES.

Hiſtor. VII. *Chiliad.* CLV. 945.

PAULO LACISIO, VERONENSI, interprete.

ISTE Cous Medicus, magnus
Hippocrates,
Patre quidem erat Heraclida,
matre autem Phænareta,
Exiſtens ſeptimus decimus, ex
Æſculapii progenie.
Poſt enim Trojæ captionem, in trajectione Rhodi,
Podalirius filius Æſculapii exiſtens,
Hippolochum genuit, ex quo Soſtratus natus eſt,
Ex quo Dardanus, ex quo Criſamis, ex
quo Clemyttades,
Cujus filius Theodorus, ex hoc autem Soſtratus alius,
Ex quo Soſtrato Criſamis ſecundus natus
eſt.
Criſamide Theodorus ſecundus rurſum natus eſt:
Ex Theodoro hoc autem Soſtratus tertius,
Ex quo Nebrus, ex quo Gnoſidicus, ex quo
Hippocrates.
Primi Hippocratis autem, filii Gnoſidici,
Filius erat Heraclidas: ex quo, & Phænareta,
Ille magnus, qui & ſecundus, fuit Hippocrates.
Quem pater Heraclidas, quæ medicorum
ſunt, docet:
Quique ex Selybria Herodicus, cum hoc.
Gorgias Leontinus vero artem rhetorum,
Philoſophiam poſt ipſos Democritus ille.
In Coo autem librorum cuſtos deſignatus
Hippocrates,
Antiquos medicorum exuſſit libros,
Et librorum armentarium, quapropter fugiens illinc
In Hedonis moratus eſt, Græcia, Theſſalia,
Artaxerxæ contemporaneus exiſtens, &
Perdiccæ.
Filii Hippocratis autem, Theſſalus atque
Dracon,
Quos, & Praxagoram Coum, atque alios,
Medicinam docuit, ſcripſitque libros
Tres & quinquaginta. Deinde moritur autem,
Annorum exiſtens centum ſimul atque quatuor.
Mortuus autem ſepultus eſt medio inter Lariſſam, atque Gyrtonem.
Septem Hippocrates autem ſcito fuiſſe:
Gnoſidici primum quidem, Heraclidæ autem ſecundum,
Illum Theſſali, illum Draconis, duos filios Thymbræi,
Et illum Praxianactis ſeptimum Hippocratem.
Septem Hippocrates quidem: iſte autem
pingebatur.
Contegens ſuum caput ſuo cum veſtimento.
Quatuor autem cauſſas hujus dicunt eſſe:
Vel enim dolens caput, vel velut peregrinus,
Vel tamquam oſtendens ratiocinationis inſtrumentum id eſſe,
Vel quo modo in chirurgiis oporteat caput
operire.
Hoc faciebat vir, & ſic depingitur.
Male autem quidam dicunt, empyricum
virum.

Ex

Ex Epheſio Sorano res Hippocratis expoſui.
Qui Hippocrates Medicus, Heraclidæ, Cous,
Jubebat (ſententiis erudiebat medicorum genera)
In alienis calamitatibus proprias vindemiare triſtitias.

VI. 2. SVIDAS

Lexico

ÆM. PORTO interprete.

Cos: inſula. Unde Hippocrates medicus. Quæ & Meropis vocatur.

STEPHANUS

de Urbibus

JO. A. VANDER LINDEN interprete.

Cos urbs, & inſula. Hinc vero cognomen Hippocrates, & Eraſiſtratus medici acceperunt. Erat autem Hippocrates ex Nebridis dictis. Nebrus enim fuit nobiliſſimus Aſclepiadarum: cui & Pythia teſtimonium perhibuit. cujus, Gnoſidicus: Gnoſidici, Hippocrates, & Ænius, & Podalirius. Hippocratis, Heraclides. cujus, Hippocrates ille celeberrimus, qui & admirabiles libros reliquit.

ISIDORUS HISPALENSIS,

Geograph. ſive *Orig.* XIV. 5.

Coos inſula, adjacens provinciæ Atticæ, in qua Hipppcrates medicus natus: quæ, ut Varro teſtis eſt, arte lanificii prima in ornamento fœminarum inclaruit.

SVIDAS

Lexico

ÆM. PORTO interprete.

Hippocrates Cous medicus, Heraclidæ filius. *artis medicæ peritiſſimus.* Præfertur enim etiam avo, & patri Heraclidæ, quamvis ejuſdem nominis eſſet, quod tanquam ſidus, & lumen fuerit medicinæ, quæ vitæ eſt utiliſſima. Fuit autem unus ex poſteris Chryſi, & Elaphi, illius filii, qui & ipſi fuerunt medici. Hic primum quidem fuit diſcipulus patris, poſtea vero Herodici Selybriani, & Gorgiæ Oratoris ac philoſophi. Ut vero quidam *tradunt*, Democriti Abderitæ. Ipſum enim adoleſcentem ad illum jam ſenem acceſſiſſe *ferunt*. Ut vero quidam *dicunt*, *fuit* & Prodici *diſcipulus*. Commoratus eſt in Macedonia Regi Perdiccæ admodum charus. Duos habuit filios, Theſſalum, & Draconem. Obiit autem ætatis anno CIV. Sepultus eſt Lariſſæ in Theſſalia. In imaginibus autem traditur ipſum habere caput veſte involutum, & tectum: vel quod hic eſſet ejus mos, vel propter peregrinandi ſtudium, quo flagrabat, vel ob peculiarem in chirurgia morem. Hic multa ſcripſit, & apud omnes clarus evaſit: adeo ut magnus ille Perſarum rex, qui vocabatur Artaxerxes, ſcriptis ad Hyſtapem litteris, hujus viri ſapientiam expetiverit. Rex regum, & cœtera. Libri autem ab Hippocrate ſcripti omnibus medicinæ ſtudioſis ſunt notiſſimi, eoſque adeo amplectuntur, *tantique faciunt*, ut divinas, non autem ex humano ore progreſſas voces *eſſe putent*. Præcipuos tamen & ipſi recenſebimus: Primus igitur liber eſt ille qui *medicum* jusjurandum continet; Secundus vero, qui prædictiones explicat; Tertius Aphoriſmorum, qui ſuperat ingenium humanum: Quartum locum teneat celeberrimum illud, & valde admirabile opus, quod a LX. librorum numero vocatur Hexecontabiblus, quod omnem medicam ſcientiam, & ſapientiam continet.

Hippocrates, Gnoſidici filius, Cous, pater Heraclidæ, patris Hippocratis, medicus & ipſe, e familia Aſclepiadarum, Artem medicam *ſcripſit*.

Hippocrates, Theſſali F. Cous medicus, nepos Hippocratis ſecundi, filii Heraclidæ, ſcripſit & ipſe medica.

Hippocrates quartus Draconis F. Cous medicus, ejuſdem & ipſe generis, qui curavit Roxanen. Sub Caſſandro autem, Antipatri filio, de vita deceſſit; ſcripſit & ipſe medica.

Hippocrates duo, quintus, & ſextus medici, Thymbræi filii, Coi & ipſi, ejuſdem generis; ſcripſerunt ambo in eandem ſcientiam.

Hippocrates ſeptimus, Cous, & ipſe medicus, Praxianactis filius, ejuſdem & ipſe generis; ſcripſit & ipſe de eadem arte.

JOH. TZETZES

Hiſtor. X. *Chil.* CCCXLIX. 722. ut & XII. *Chil.* CCCCXXXIV. 638.

PAULO LACISIO VERONENSI. interprete.

ASCLEPIADÆ igitur vocantur quidem proprie,
Quotquot trahunt ſeriem a genere hoc,
Sive medici, ſive aliam exercentes vitam,
Quemadmodum Hippocrates, atque alii complures.
Medici vero dicuntur magis abuſive
Aſclepiadæ omnes, ab arte hujuſmodi:
Quemadmodum & Nicomachus, pater Ariſtotelis.

A. CORN. CELSUS

Præfat. pag. edit. Linden. 3. lin. 3.

Democriti autem, ut quidam crediderunt, diſcipulus Hippocrates Cous, primus ex omnibus memoria dignis ab ſtudio

dio ſapientiæ diſciplinam hanc ſeparavit, vir & arte, & facundia inſignis.

SVIDAS

Gorgia

ÆM. PORTO interprete.

Gorgias Charmantidæ *filius*, Leontinus, Rhetor, Empedoclis diſcipulus, magiſter Poli Agrigentini, & Periclis, & Iſocratis, & Alcidamantis Eleatæ, qui & in ſchola ipſi ſucceſſit. Frater autem fuit Herodici medici.

SVIDAS

Democrito

ÆM. PORTO interprete.

Ipſius vero diſcipulus inſignis fuit Metrodorus Chius. Cujus viciſſim auditores *fuerunt* Anaxarchus, & Hippocrates medicus.

EUSEB. PAMPHILUS

Chronic. lib. I. *pag. edit. Scal.* 55. *l.* 8. 12. 17.

V. L. interprete.

Sub Artaxerxe Longimano etiam Peloponneſiacum bellum fuit patratum. Tunc Hippocrates Cous medicus innotuit.

IDEM ibid. p. 55. *l.* 28.

Macedonibus imperante Perdicca, Hippocrates Cous medicorum optimus innotuit, genus Aſclepiada.

EUSEB. PAMPHILUS

Chron. can. p. edit. Scal. 172.

D. HIERONYMO interprete.

l. II. *p. ed. Scal.* 133.

Olymp. LXXXVI. Democritus Abderites, & Empedocles, & Hippocrates medicus, Gorgias, Hippiaſque, & Prodicus, & Zeno, & Parmenides, Philoſophi inſignes habentur.

LUCIANUS

Philopſeude

JOH. BENEDICTO interprete.

Et mihi, o Eucrates, eſt æreus Hippocrates, magnitudine ferme cubitali, qui duntaxat extincta lucerna, totam domum in orbem ambit, ſtrepens, & pyxides evertens, & pharmaca commiſcens, & oſtium ſubvertens, imprimis ſi ſacrificium differamus, quod ei quotannis facimus. Poſtulat ergo, inquam ego, etiam Hippocrates medicus jam ut ſibi ſacrificetur, indignaturque niſi in tempore juſtorum ſacrificiorum epulis accipiatur? quem boni conſulere oportebat, ſi quis ei libaret, aut mulſum infunderet, aut caput coronaret.

MAX. TYRIUS

Serm. VII.

COSMO PACCIO interprete.

Horum igitur aliquis ſi figulum audiat dicentem, homines hujuſmodi, quod ea ratione compoſiti eſſent, ut nequaquam Hippocratis curationibus egerent, oportere Hippocratem ipſum coronatum velleribus, ac delibutum unguentis, in alium locum amandare, ubi vigentes morbi, ejus operam expoſcerent, & medicinam honorabilem redderent.

PLINIUS SECUNDUS

Hiſt. nat. XXIX. I.

Diis primum inventores ſuos aſſignavit, & cœlo dicavit. Nec non & hodie multifariam ab oraculis medicina petitur. Auxit deinde famam etiam crimine, ictum fulmine Æſculapium fabulata, quoniam Tyndaridem revocaſſet ad vitam. Nec tamen ceſſavit narrare alios revixiſſe opera ſua, clara Trojanis temporibus, quibus fama certior, vulnerum tamen dumtaxat remediis. Sequentia ejus (mirum dictu) in nocte denſiſſima latuere uſque ad Peloponneſiacum bellum: tunc eam revocavit in lucem Hippocrates, genitus in inſula Coo, imprimis clara ac valida, & Æſculapio dicata. Is, cum fuiſſet mos, liberatos morbis ſcribere in templo ejus Dei, quid auxiliatum eſſet, ut poſtea ea ſimilitudo proficeret, exſcripſiſſe ea traditur, atque (ut Varro apud nos credit) jam templo cremato, inſtituiſſe medicinam hanc, quæ Clinice vocatur.

ISIDORUS HISPALENSIS

Orig. IV. 3. 4.

Medicinæ autem artis auctor ac repertor apud Græcos perhibetur Apollo. Hanc filius ejus Æſculapius laude vel opere ampliavit. Sed poſtquam fulminis ictu Æſculapius interiit, interdicta fertur medendi cura, & ars ſimul cum auctore defecit, latuitque per annos pene quingentos uſque ad tempus Artaxerxis regis Perſarum. Tunc eam revocavit ad lucem Hippocrates Aſclepio patre genitus in inſula Coo.

Itaque tres viri totidem hæreſes invenerunt. Prima Methodica inventa eſt ab Apolline, quæ remedia ſectatur, & carmina. Secunda Empirica, id eſt experientiſſima, inventa eſt ab Æſculapio, quæ non indiciorum ſignis, ſed ſolis conſtat experimentis. Tertia Logica, id eſt, rationabilis, inventa ab Hippocrate. Iſte enim diſcuſſis

ætatum, regionum, vel ægritudinum qualitatibus, artis curam rationabiliter perſcrutatus eſt.

Auctor Medici, c. I.

JO. ANDERNACO interprete.

Perfectam medicinam, & omnibus numeris abſolutam, illam divinam ſcilicet, Æſculapius ſolus invenit. Illam vero, quæ inter homines verſatur, hujus ſucceſſores, Æſclepiadæ poſteri veluti hæreditario acceptam tradiderunt, maxime Hippocrates, qui omnibus facile præcelluit, primuſque perfectam apud Græcos medicinam in lucem protulit.

PHILOSTRATUS

de Vita Apollon. Tyanei III. 14.

FED. MORELLO interprete.

Iarchas multa bona erga homines divinationem efficere dixit. Inter quæ præcipuum eſt medicinæ donum. Non enim, inquit, ii, qui ſapientes in hac arte habiti ſunt, Æſculapii filii tam multum profeciſſent, niſi Apollinis filius Æſculapius, juxta patris vaticinia morbis proficua remedia compoſuiſſet: quæ ille deinceps filios docens, atque illi nepotibus poſteriſque tradentes, amicis tandem, familiaribuſque eadem demonſtrarunt.

SORANUS EPHESIUS

Præf. in Artis med. Iſag.

Medicinam quidem invenit Apollo, amplificavit Æſculapius, perfecit Hippocrates; quem mihi hominis ducem, & judicem omnium cauſſarum, & quæſtionum oportet accipere, tamquam parentem, & inventorem omnium bonorum operum, per quem Logica nobis juxta rationem eſt facta traditio.

AUCTOR

l. de Catharticis c. I.

Hippocrates libros, amore medicinæ per diverſas civitates, provincias, & ſingulas regiones proficiſcens, experimento cognoſcitur collegiſſe, & artificioſe vitam & theoremata conſummaſſe: & quomodo ordinando nobis medicinam derelictam, voluiſſet perquirere, ut poſteris traderet.

ÆLIANUS

Variæ hiſt. IV. 20.

JUSTO VULTEJO interprete.

Dicunt etiam in primo congreſſu cum Democrito Hippocratem de ipſo tamquam de ſtulto ſenſiſſe. Poſtquam vero ipſis familiaritas interceſſerat, mirum in modum admiratum eſſe hominis ſapientiam.

JOA. TZETZES

Hiſtor. I. *Chil.* lxi. 978.

PAULO LACISIO

Veronenſi interprete.

Abderites Democritus, filius Hegeſiſtrati,
Leucippi autem diſcipulus, diſcipuli Meliſſi,
Tamquam vere philoſophus, omnia pulcre ſciens,
Semper vanitatem vitæ deridebat.
Abderitæ autem arbitrati inſanire virum,
Decem talentis dono miſſis Hippocrati,
Rogabant curatum venire medicum Coum.
Medicus autem profectus navi, & abſque pecuniis,
Conſpicatus Democritum ipſum, iterum reverſus eſt,
Plus ipſe curatus, quam qui curaſſet hunc:
Confeſſuſque gratias omnibus Abderitis,
Quod talem propter ſapientem virum agnoverit.

DIOGENES LAERTIUS

Democrito l. IX.

FR. AMBROSIO interprete.

Refert autem Athenodorus in VIII. Deambulationum libro, quum ad Democritum Hippocrates veniſſet, juſſiſſe afferri lac, inſpectoque lacte dixiſſe, Et capellæ primi partus & nigræ eſt. Unde maximum diligentiæ ſuæ miraculum Hippocrati feciſſe. Sed & puellam Hippocratis comitem, primo die ita ſalutaſſe, ſalve virgo: poſtridie vero, ſalve mulier. Fuerat enim puella nocte illa vitiata.

SVIDAS

Democrito.

ÆMYL. PORTO interprete.

Democritus Abderites non adiit Athenas, ſed tantam urbem contemſit. Nam non a loco gloriam accipere volebat: ſed loco gloriam conciliare ſtudebat. Cum autem Hippocrates ad Democritum veniſſet, *ajunt* juſſiſſe lac adferri: quod cum vidiſſet, dixiſſe, lac eſſe capræ primiparæ & nigræ. Hippocratem vero admiratum fuiſſe ipſius accuratam rerum cognitionem. Quin etiam puellam, quæ cum Hippocrate ad ipſum acceſſerat, primo quidem die ab ipſo ſic ſalutatam: ſalve puella. Poſtridie vero, ſalve mulier. Illa enim puella noctu fuerat ſtuprata.

PLI-

PLINIUS,

Hiſt. nat. VII. 37.

Hippocrates (enituit) medicina: qui venientem ab Illyriis peſtilentiam prædixit, & diſcipulos ad auxiliandum circa urbes dimiſit: quod ob meritum honores illi, quos Herculi, decrevit Græcia.

VARRO

de Re ruſt. I. 4.

Annon ille Hippocrates medicus in magna peſtilentia, non unum agrum, ſed multa oppida, ſcientia ſervavit?

BARTHOL. SYLVANIUS

interpres.

Hippocratis apud Græcos omnes memoria in ævum durabit, quandoquidem publice eſt de omnibus benemeritus.

AETIUS AMIDENUS

tetrab. II. *ſerm.* I. *c.*94.

JANO CORNARIO interprete.

Sed & rogo ingenti exſtructo & incenſo aerem ad caliditatem & ſiccitatem tranſmutare quis poteſt, humidum & frigidum factum. quemadmodum Hippocratem Athenis feciſſe dicunt, itemque Acronem Agrigentinum.

NICOMEDIS,

ſive ut alii,

BASSI

in Hippocratem diſtichum recurrens,

ex Anthol. Epigrammat. l. I. *c.* 39.

Hippocrates fuit arx miſeris, ac gentibus ægris
Reddidit hic vires: Dis, tibi pauperies

Recurrens.

Pauperies tibi, Dis: vires hic reddidit ægris
Gentibus, ac miſeris arx fuit Hippocrates.
Joh. Coccejus.

AUCTOR

l. de Ther. ad Piſon. c. 16.

JUL. MART. ROTA interprete.

Quocirca ſummis laudibus proſequor admirandum Hippocratem, qui peſtem illam ex Æthiopia ad Græcos venientem non alio præſidio repulit, quam aerem purum faciendo, ne ab hominibus (qualis tunc erat) infectus hauriretur. Præcepit itaque ut per totam civitatem ignis accenderetur, qui non ſolum ex ſimplici materia conſtaret, ſed bene olentes coronas & flores haberet. Talia ſiquidem ignibus alimenta ſubminiſtrari conſuluit, ut & unguenta quam pinguiſſima infunderent, & id genus alia bonum odorem fundentia: ut hoc pacto cives aerem purum inſpirantes ab imminenti lue tuti forent.

JOH. ACTUARIUS

Meth. med. V. 6. *qua de Antid.*

CORN. HENR. BRUGESIO interprete

Antidotum Hippocratis, quo uſus corona Athenis eſt donatus. fronti ex vino illitum capitis dolorem mitigat, & aurium dolori prodeſt, ex oleo veſtium flocco injectum, nec ſecus ore detentum, ejus dolorem ſedat. Dandum eſt autem ex hydromelite, nucis avellanæ magnitudine, tuſſientibus, lienoſis, jecinoroſis, ſanguinem expuentibus, calculoſis, laterum inflammationibus, Ægyptiæ fabæ magnitudine, ex oxymelite mero, cyathis tribus, iſchiadicis, inteſtinorum dolore vexatis, lupini magnitudine in decocto pæoniæ, a prima luna uſque ad extremam: a larvis dæmoniiſque occupatis, nucis Ponticæ magnitudine, in lacte aſinino: quartana laborantibus ex aceto mulſo, deſinente luna.

Calami odorati, junci odorati, ſabinæ ſingulorum triens: ſeminis viticis, cardamomi, cyperi, crocomagmatis, ſingulorum quincunx, nardi Celticæ ſelibra, aſpalathi ſeptunx, ammoniaci uncia, pilularum cupreſſi quadrans, roſarum triens, ladani, myrrhæ, thuris, ſingulorum libra, baccæ juniperi minoris quadraginta: hæc ſimul privatim tundito: ſpicæ nardi ſelibra, coſti triens, folii bes, caſſiæ ſelibra amomi quadrans: hæc quoque privatim tundito: maſtiches triens, & hoc ſeorſum in mortario teritur: ſtyracis dextans, ſtyrax paulatim bellariis in mortario adjicitur: terebinthinæ libræ tres, mellis Attici libræ quinque, vini veteris quod ad bellaria maceranda ſatis eſt, munde & ſedulo melle excipiens confice.

GALENUS

l. Quot opt. med.

LUD. BELLISARIO interprete.

An noſtris ſeculis quemquam memorare poſſumus, qui tantum habere cupiat, quantum ſit ad uſum vitæ neceſſarium? qui non verbis tantum effingere, ſed etiam propriis vitæ exemplis docere poſſit divitiarum terminum, qui quidem ſit ſecundum naturam, nec ultra, quam ut fames, ſitis, frigus abſit,

progredi. Sed, ſi quis tamen ejuſmodi eſt, is & Artaxerxis & Perdiccæ poteſtatem contemnet, nec unquam in conſpectum hujus ibit: huic vero ſic ægrotanti, ut Hippocratis artem deſideret, medebitur quidem, non tamen ſemper cum eo eſſe volet, ſed Cranonem & Thaſum, aliaque ad oppida multa proficiſcetur, ut pauperibus his locis ægrotantibus curationes adhibeat. Cois hominibus civibuſque ſuis Polybum alioſque diſcipulos relinquet: ipſe Græciam peragans omnem perquiret, (*vel* occupabit) ut naturam locorum, ſicut oratione (*vel* narratione) didicit, ſic experimentis comprobet.

SCRIBONIUS LARGUS

Epiſt. ad C. Jul. Calliſtum.

Hippocrates conditor noſtræ profeſſionis initia diſciplinæ ab Jurejurando tradidit: in quo ſanctum eſt, ne prægnanti quidem medicamentum, quo conceptum excutitur, aut detur, aut demonſtretur a quoquam medico, longe præformans animos diſcentium ad humanitatem.

OCTAVIANUS HORATIANUS

ad Victoriam III. *6.*

Abortivum dare nulli unquam fas eſt. Ut enim Hippocratis atteſtatur adjuratio, tam duri reatus conſcientia medicorum innocens officium non debet maculari.

TERTULLIANUS

de Anima c. 25.

Atquin & in ipſo adhuc utero infans trucidatur, neceſſaria crudelitate, quum in exitu obliquatus denegat partum; matricida, ni moriturus. Itaque & inter arma medicorum & organon eſt, quo prius pateſcere ſecreta coguntur, tortili temperamento, cum anulo cultrato, quo intus membra cæduntur, anxio arbitrio; cum hebete unco, quo totum facinus extrahitur violento puerperio. Eſt etiam æneum ſpiculum, quo jugulatio ipſa dirigitur, cæco latrocinio: ἐμβρυοσφάκτην appellant, de infanticidii officio utique viventis infantis peremptorium, hoc & Hippocrates habuit, & Aſclepiades, & Eraſiſtratus, & majorum quoque proſector Herophilus, & mitior ipſe Soranus, certi animal eſſe conceptum, atque ita miſerti infeliciſſimæ hujuſmodi infantiæ, ut prius occidatur, ne viva lanietur.

SORANUS EPHESIUS

Iſag. Art. med. c. 3.

Memor etiam ſit juramenti Hippocratis, ut ab omni culpa ſe abſtineat, maxime venereo, & corruptibili actu. Ea quæ in dominibus aguntur, & dicuntur, tamquam myſteria celanda exiſtimet. Sic enim ſibi & arti ampliorem laudem acquiret. Habeat etiam digitorum elegantiam & ſubtilitatem, ut ſuavis omnibus videatur, & in tangendo ſubtilior appareat: hæc enim & ipſe Hippocrates dixit.

D. HIERONYMUS

ad Nepotianum de Vita Clericorum cap. 18.

Hippocrates adjurat diſcipulos, antequam doceat, & in verba ſua jurare compellit, extorquet ſacramento ſilentium, ſermonem, inceſſum, habitum, moreſque præſcribit: quanto magis nos, quibus animarum cura commiſſa eſt, omnium Chriſtianorum domos debemus amare quaſi proprias?

AVENZOAR

II. *Theiſir.* I. 5.

Quilibet medicus tenetur obſervare præcepta Hippocratis: quæ ſunt, quod medicus non debet diſcipulum docere, niſi prius jurare ipſum faciat, ne utatur medicinis mortiferis, vel venenoſis ullo modo.

M. ANTONINUS

Imp. de Rebus ſuis lib. III. §. 3.

TH. GATAKERO interprete.

Hippocrates, ubi multos ſuſtulerat morbos, morbo tandem & ipſe ſublatus eſt.

IGNOTI

Epitaphium Hippocratis.

Ex Anthol. Epigrammat. ſect. III. *c.* 15.

Theſſalus Hippocrates, Cous genere, hac jacet urna,
Phœbi immortalis ſemine progenitus.
Crebra trophæa tulit morborum armis medicinæ,
Laus cui magna, nec id ſorte, ſed arte fuit.

Th. Morus, Anglus.

ÆLIANUS

Var. hiſt. IV. 20.

JUSTO VULTEJO interprete.

Dicunt præterea, Hippocratem fuiſſe Dorienſem; ſed in gratiam Democriti Jonica lingua ſuos libros ſcripſiſſe.

C. PLI-

C. PLINIUS SECUNDUS

Nat. hiſt. XXVI. 2.

Hippocrates certe, qui primus medendi præcepta clariſſime condidit, referta herbarum mentione invenimus volumina.

M. AUR. CASSIODORUS

Divin. lect. c. 31.

Poſt hæc legite Hippocratem, atque Galenum latina lingua converſos, id eſt, Therapeutica Galeni ad philoſophum Glauconem deſtinata. Deinde Cælii Aureliani de medicina; & Hippocratis de Herbis & curis.

D. AUGUSTINUS

contra Manichæum XXXIII. 5.

Nonne, ut alios omittam, ſub Hippocratis medici nobiliſſimi nomine quidam libri prolati in authoritatem a medicis non recepti ſunt? Nec eos adjuvit nonnulla ſimilitudo rerum, atque verborum, quando comparati eis, quos vere Hippocratis eſſe conſtaret, impares judicati ſunt, & quod ab eo tempore, quo & cætera ſcripta ejus, non innotuerunt, quod vere ejus eſſent. Hos autem libros, quibus illi, qui de tranſverſo proferuntur, comparati reſpuuntur, unde conſtat eſſe Hippocratis, unde ſi quis hoc neget, nec ſaltem refellitur, ſed ridetur, niſi quia ſic eos ab ipſo Hippocratis tempore uſque ad hoc tempus, & deinceps ſucceſſionis ſeries commendavit, ut hinc dubitare dementis ſit.

A. CORN. CELSUS

de Medic. VIII. 4. *p. edit. Linden.* 515. *l.* 1.

A futuris ſe deceptum eſſe, Hippocrates memoriæ prodidit, more ſcilicet magnorum virorum, & fiduciam magnarum rerum habentium. Nam levia ingenia, quia nihil habent, nihil ſibi detrahunt. Magno ingenio, multaque nihilominus habituro, convenit etiam ſimplex veri erroris confeſſio; præcipueque in eo miniſterio, quod utilitatis cauſſa poſteris traditur; ne qui decipiantur eadem ratione, qua quis ante deceptus eſt. Sed hæc quidem alioquin memoria magni profeſſoris, uti interponeremus, effecit.

M. F. QUINTILIANUS

Inſtit. Orat. III.

Nam & Hippocrates clarus arte medicinæ, videtur honeſtiſſime feciſſe, qui quoſdam errores ſuos, ne poſteri errarent, confeſſus eſt.

PLUTARCHUS

de Prof. in virtute.

Qui vero reipſa proficit, exemplum Hippocratis ſibi imitandum ducet, qui errorem ſuum de futuris capitis profeſſus eſt, inque litteras retulit. exiſtimabitque indignum fore, ſi (cum tantus vir, ne alii eodem erroris venirent, ſuam teſtatam fecerit ignorantiam) ipſe ſalutis ſuæ ſtudio non audeat ſtultitiam inſcitiamque ſuam detegere atque confiteri.

PAUSANIAS

Phocic. X.

ROMULO AMASÆO interprete.

Phocenſes ejus fratri Phayllo ſumma cum poteſtate imperium decreverunt. Ei vixdum ad imperandum aggreſſo talis oblata eſt per ſomnium ſpecies. Inter Apollinis donaria pervetus effigies quædam fuit, ex ære, hominis, cui diuturniore morbo carne conſumta, ſola eſſent reliqua oſſa. ajebant Delphi ab Hippocrate medico dedicatam. Huic Phayllus ſe ſimilem factum videre viſus eſt: ac paucis poſt diebus macie contabeſcens ſomnii eventum implevit.

SUIDAS

Lexico.

ÆM. PORTO interprete.

Theſſalus, Cous medicus, illius illuſtris Hippocratis filius. cujus iterum *filii fuerunt* Gorgias & Hippocrates. Scripſit libros de re medica ſex.

Dracon, nepos Hippocratis illius inſignis medici, ex Theſſalo f. pater Hippocratis, ex quo rurſus natus eſt Dracon, & ipſe medicus, qui Rhoxanen Alexandri Macedonis conjugem curavit.

GALENUS

de Vict. rat. in morb. acut. III. 42.

JOA. VASSÆO interprete.

Eraſiſtratus malitioſe ſatis criminatur Hippocratem, diſcipulos ipſius prope accuſans, Appollonium, & Dexippum: quos ait cereos cyathos duodecim in ſextantali cotylæ cyatho effinxiſſe, atque unum ex illis, aut duos febrientibus admetiri. Verum Eraſiſtratus de Apollonio quidem & Dexippo mentionem facit, nec ullum eorum librum oſtendere poteſt.

SUI-

SVIDAS

Lexico.

ÆMIL. PORTO interprete.

Dexippus, Cous, medicus, Hippocratis diſcipulus. Qui arceſſitus ab Hecatomno Carum rege, ut ipſius filios deſperatos, Mauſolum & Pixodarum, curaret, eos ea conditione ſanavit, ut bellum, quod tunc adverſus Caras gerebat, deponeret. Scripſit unum medicum librum, & de præcognitionibus duos.

PLUTARCHUS

de Stoic. repugn.

Enimvero nobiliſſimi medicorum teſtimonium Platoni perhibent, Hippocrates, Philiſtio, Dioxippus Hippocraticus.

JOH. MANDEVYLE

de Itinerario cap. 6. De filia Hippocratis *mirabile.*

Exinde itinerando itur ad inſulam de Orecia, & poſtea ad inſulam, quæ Stanco dicitur, & ad inſulam de Lango. de quibus inſulis Hippocrates extitit dominus. Et dicitur adhuc, quod in inſula de Lango reſtat adhuc filia Hippocratis, in effigie magni Draconis, qui centum toyſas continet longitudinis, ſicut dicitur (nam ipſe non vidi) incluſa. quam habitatores dictæ inſulæ vocant Dominam patriæ. Jacet autem in quodam caſtello antiquo: & aliquando oſtendit ſe quibuſdam perſonis, eis minime nocendo, niſi eam aliquis læſerit. Fuit autem dicta filia aliquando mutata de pulchra puella in draconem, per unam deiſſam, quæ Diana vocabatur, & dicitur quod aliquando reducetur ad gradum priſtinum. quando videlicet inventus aliquis miles, in tantum audax, quod oſculetur eam ore ad os. Sed quando converſa fuerit in mulierem, non vivet ulterius.

Unde modico tempore tranſacto quidam miles de hoſpitali de Rodes, valens & audax dixit, quod eam deoſcularetur: & aſcendens curſorium ſuum tranſtulit ſe ad dictum caſtrum. Et ingrediendo cavernam Draconis, incepit Draco caput ſuum contra militem erigere. Cernens igitur miles Draconis vultum horribilem, atque terribilem nimis, rediit de caverna: at equus militis horrore tanto perterritus, ſuper ripam altam proſiliens aſcenſorem projecit in mare, & ita cum equo ſuo demerſus interiit.

Iterum juvenis quidam Draconem prædictum ignorans exiens de navi per medium inſulæ incedens, & dictum ingrediens caſtellum, & cavernam Draconis proceſſit ulterius, & in quadam interius caverna vidit puellam capillos capitis parantem præmiſſo ſpeculo ante faciem dictæ domicellæ. Circa quam theſaurus non modicus erat appoſitus. Cogitanſque penes ſe credit eam fuiſſe mulierem communem. Expectans tandem juvenis, quouſque ejus umbram cerneret, puella quæſivit, quis eſſet juvenis ille. Qui reſpondebat, quod intendebat eſſe ſponſatus tam pulchræ puellæ. Quæ quæſivit a juvene, ſi miles eſſet? & reſpondit, non. Quæ dixit, nullo modo amicitiam eum ab eadem prius ſe obtinere, quouſque ordini adſcriptus fuiſſet militari. Et dixit, redeundo ad ſodales tuos facias te militari ordini adſcribi, & cras exeundo cavernam præcedam te, & veniens dabis mihi oſculum, & de turpitudine mea noli terreri, quod non tibi nocebo, & quantumcumque conſpexeris me horribilem, ne timeas, quod per incantationes transfigurationem talem recepi, & deformitatem, quam cernis. Quod ſi oſculari me poteris, theſaurum, quem vidiſti, recipies, & ſponſus meus eris, & iſtius inſulæ dominus. Rediens tandem ad conſocios ſuos, & ordinem aſſumens militarem in craſtinum ad puellam redit cupiens oſculari. Ipſa vero in deformitate horribiliſſima exeunte perterritus fugam cœpit, & uſque ad navem properans puella perſequitur, cernenſque militem redire ad eam nolle, clamare terribiliter cœpit, & quaſi triſtis ad cavernam ſuam reverſa eſt, & miles in continenti moriebatur: nec auſus fuit quiſquam ex illa die dictam puellam aſpicere, quin ſtatim moriatur. Quando vero aliquis fuerit audax eam oſculari, non morietur, ſed convertetur puella in pulchritudinem, & oſculator erit dominus patriæ.

FRAGMENTA ET ELOGIA,

ex eodem Lindenio *ibid.*

PLATO

Phædro

MARSILIO FICINO interprete.

SOCR. Animæ vero naturam abſque totius natura ſufficienter cognoſci poſſe exiſtimas? *Phæd.* Si Hippocrati Æſculapii ſucceſſori credendum eſt, neque etiam corporis naturam, ſive doctrinam hujuſmodi comprehendi poſſe putabimus. *Socr.* Scite loqueris, o amice. Oportet autem præter Hippocratem conſiderare, utrum diſputationis nobis ratio conſonet. *Phæd.* Aſſentior. *Socr.* De naturæ igitur perſcrutatione quid Hippocrates, & vera ratio dicat, atttende.

IDEM

IDEM

Protagora.

Dic age, o Hippocrates, ſi ad Hippocratem tibi cognominem Coum illum, Æſculapii ſtirpe natum, proficiſci velles, pro te mercedem erogaturus, & aliquis quæreret, Dic mihi, o Hippocrates, mercedem Hippocrati dabis? Qualinam homini, & cujus ratione? quid reſponderes? *Hip.* Ut medico. *Socr.* Qualis & ipſe futurus, ideſt cujus gratia? *Hip.* Ut medicus evaſurus.

ARISTOTELES

Politic. VII. 4.

Quemadmodum Hippocratem non hominem, ſed medicum quis eo majorem dixerit, qui illum corporis magnitudine ſuperat.

CLEMENS ALEXANDRINUS

Stromat. II.

GENTIANO HERVETO interprete.

Fit autem exercitatio, ex ſententia Coi Hippocratis, non ſolum corporis ſanitas, ſed etiam animæ, impigra laborum ſuſceptio, & non nimia nutrimenti exſaturatio.

IDEM

Strom. VI.

Quinetiam cum medicus ſcripſiſſet Hippocrates, Reſpicere oportet & tempus, & regionem, & ætatem, & morbos, dicit Euripides in hexametro.

qui volunt mederier,
Ut unaquæque poſcit urbs & incolæ,
Hos terram oportet noſſe, ſic morbo manus demum admovere.

THEODORETUS

de nat. hom. ſerm. V.

JACOBO SIRMONDO interprete.

Quanta item inter eos controverſia ſit in collocanda principaliori animæ vi, facile eſt videre. Hippocrates enim, & Democritus, ac Plato in cerebro ſitam eſſe affirmant.

GREG. NAZIANZENUS

Orat. fun. Cæſarii fratris X. II.

JAC. BILLIO PRUNÆO interprete.

Qui cum ob pudicitiam & temperantiam omnibus charus eſſet, eaque de cauſſa pretioſarum curam ſuſciperet, nec adjuratore Hippocrate ullo modo opus haberet, adeo ut nihil prorſus eſſet Cratetis ſimplicitas, ſi cum illius ſimplicitate conferretur.

ISIDORUS PELUSIOTA

Epiſt. II. 16.

JAC. BILLIO PRUNÆO interprete.

Medicus Hippocrates incurabili morbo correptis manum admovere vetat.

IDEM

Epiſt. II. 79.

Verum Hippocrati morem gerens, ut incurabili morbo laboranti manum haudquaquam admoves. Quamvis in corporibus verum hoc eſſe quidam exiſtiment (etſi alioqui perſæpe falſum inventum ſit: complures enim medici, admota manu iis, qui incurabili morbo affecti eſſe videbantur, rem ex ſententia geſſerunt) in animis tamen hoc magis adhuc falſum eſſe reperitur.

PLUTARCHUS

de Plac. Philoſ. V. 18.

GUL. XYLANDRO interprete.

Hippocrates dicit, ſi uterus impleatur ſeptem menſibus, tunc fœtum ſe exſerere, ac in lucem edi; quod ſi ſe exſerens non alatur ob umbilici languorem, laborioſe geſtato fœtu, tunc eum non nutriri: ſi vero novem menſes in utero maneat, tunc ſe promere, integrumque naſci.

IDEM

l. Non poſſe ſuaviter vivi ſec. Epicuri decr.

Eſt enim, inquit Hippocrates, ad ſummum progreſſa corporis bona affectio periculoſa.

IDEM *ibid.*

Sed, ſicut inquit Hippocrates, e duobus doloribus minorem a majore obſcurari: ſic voluptates etiam corporeæ a voluptatibus agendo & honeſti ſtudio partis ob animi lætitiam ingentem ac incomparabilem obliterantur & extinguuntur.

AUCTOR

Prog. de Decub. ex Mathem. c. I.

JAC. ANTON. MARISCOTTO interprete.

Hippocrates igitur, & vetuſtate admodum notus, & ſcientia admirandus, inquit: Quicumque exercentes medicinam, Phyſio-

Phyſiognomoniæ ſunt expertes, horum mens in tenebras devoluta torpet.

AUCTOR

l. de Spermate c. 14. *De Concept. pueri alterata.*

Philoſophi indubitanter aſſerunt, teſte Hippocrate, quod omnis ſubſtantia corporea animata juncta ſit, & ligata in planetis, & ſignis, quatuorque elementorum nexibus.

IDEM

c. 22. *De qualit. & efficacia planetarum.*

Dicit Hippocrates in Phyſica, quod terra eſt appoſita generare naturam corporum.

IDEM

c. 23. *De nat. Conjunct. & adjunct. quatuor elementorum.*

Dicit Hippocrates: ſicut nulla ſubſtantia incorporea habet nutrimentum a differentia corporea, ſic nulla ſubſtantia corporea poteſt nutriri a differentia incorporea.

SEXTUS EMPIRICUS

adv. Mathem. VII.

Virum autem, hominem: ſpecie abutens pro genere. Speciem namque hominis conſtituit vir. Solet vero etiam Hippocrates hoc loquendi modo uti: ut cum dicit, Mulier ambidextra non naſcitur: hoc eſt, fœminæ in dextris partibus uteri non conſiſtunt.

IDEM

Pyrrhon. hypot. I.

Sed & (canis) Hippocraticum præceptum valde bene obſervat. Quum enim pedis medela ſit quies: ſiquidem vulnus in pede habuerit, eum ſublimem ponit, quantumque poteſt, immotum ſervat.

JOH. STOBÆUS

ſerm. CCXLIII. 801.

Cibi, potus, ſomni, venus, omnia moderata ſint, inquit Hippocrates.

IDEM

ſerm. XIII. *Apophthegma.*

Hippocrati ſuadebat quis ad Xerxem proficiſci, bonum eſſe regem dicens. At ille, non eſt opus mihi, inquit, bono domino.

ALIUD

Serm. CXCIII.

Verumtamen aliquo opus habet mulier, a quo caſtigetur. Habet enim in natura laſciviam, quæ niſi quotidie amputetur, luxuriatur, & ſilveſcit inſtar arborum.

JOH. TZETZES

Hiſt. VII. *chil.* cl. 884.

JO. ANT. VAN. LINDEN interprete.

Mœrore quotquot occupantur, quibus & mens labat,
Tum quotquot indomitum furunt, ut Hippocrates notat,
Hominem exuunt, & procul ab hominum notis degunt,
Æque peroſi notos ut vultus incognitos.

JUL. POLLUX

Onom. IX. 6.

RUD. GUALTHERO interprete.

Et ſane, cum Hippocrates inquit, Frigidum infeſtum eſt nervis, oſſibus, dentibus, & cerebro: manifeſtum eſt, quod calida dentibus offerenda ſunt.

NEMESIUS

de nat. hom. c. 2.

Galenus videtur probare magis, animam eſſe temperamentum: id enim ſequitur morum differentia: quod ex Hippocratis dictis confirmare nititur.

IDEM *cap.* 22.

Veteres tamen etiam os ventris cor uſurpant, ut Hippocrates, & Thucydides in deſcriptione peſtis.

ALEXANDER TRALLIANUS

lib. I. *cap.* 16.

JOH. GUINT. ANDERNACO interpr.

Quemadmodum divus Hippocrates ait: Confluxus unus, conſpiratio una, omnia conſentientia.

IDEM VII. 2.

Et, ſiquidem intra thoracem pus illapſum diutius intus manſerit, & non fuerit expurgatum, ut diviniſſimus ait Hippocrates, in phtiſin pervenit.

IDEM

IDEM ix. 3.

Nam, quæ Hippocraticæ artis methodi vocantur, hæ ſunt: nempe contraria contrariorum ſemper eſſe remedia.

DEMETRIUS PEPAGOMENUS

de Podagra in Proœm.

HADRIANO TURNEBO interprete.

Ut diu multumque recuſare non potuerim, cum præſertim ſcirem, quæ maximus omnium magiſter Hippocrates dicat, Naturæ a naturis multum differunt, & a locis loca.

ATHENÆUS

Deipnoſ. II. 7.

JAC. DALECHAMPIO interprete.

Vinum ſubdulce caput non gravat, inquit Hippocrates lib. de rat. victus. quem quidam inſcripſerunt De morbis acutis, alii vero, Adverſus Cnidias ſententias. Ejus hæc verba ſunt: Vinum dulce capiti grave minus eſt, quam vinoſum, mentemque minus tentat; per inteſtina citius meat, & excernitur alio quovis.

IDEM *ibid.*

Hippocrates leviorem ſemper illam eſſe judicat, quæ promptius incaleſcit ac refrigeratur: malam, qua tardius coquuntur legumina, nimirum quia ſalſa vel nitroſa ſit. Idem Auctor lib. de Aquis, optimam eſſe ſtatuit multum exercitatam, & agitatam, noxias autem reſides & pigras, quales ſunt paludum, & ſtagnorum: præterea fontium aquas eſſe maxima ex parte duriores.

Et Mox.

Hippocrates libro de locis optimam eſſe aquam pronunciat e locis ſublimibus, & aridis tumulis profluentem, ut quæ candida ſit, dulcis, nec limi trahere multum poſſit, & æſtate frigida, hyeme tepeat. Idem aquam maxime laudat, cujus procurſus orientem ſolem verſus erumpit, præſertim æſtivum, quia levis, limpida, & naribus grata ſit.

IDEM *l.* II. 16.

Hippocrates vero Coccalos, in lib. de Ptiſana, cujus pars dimidia ſpuria eſt, &, ut quidam cenſent, totum opus.

IDEM *l.* IX. 13.

ψῶν quoque meminit ſanctiſſimus Hippocrates.

ORIBASIUS

ad Aph. II. 28.

Novenarius, qui criticus ſine dubio eſt, a Galeno non immerito additus eſt: non quod ab Hippocrate hoc ignoratum ſit (nihil enim in hominis natura tantum philoſophum latuit) ſed quod inter cetera ab eo prætermiſſum ſit. Non enim quidquid prætermittitur, etiam ignoratur.

THEOPHILUS

de Urinis

FED. MORELLO interprete.

Ergo primum aggrediamur optime ſubſtantiæ præparationem. Optimum autem eſt a ſapientiſſimo Hippocrate hanc ordiri.

A. CORN. CELSUS

de Med. l. I. *præf. p. Edit. Linden.* 17. *l.* 28.

Ergo etiam vetuſtiſſimus auctor Hippocrates dixit, mederi oportere, & communia, & propria intuentem.

IDEM

l. II. *præf. p. Edit. Linden.* 41. *l.* 23.

Inſtantis autem valetudinis ſigna complura ſunt: In quibus explicandis non dubitabo, auctoritate antiquorum virorum uti, maximeque Hippocratis; cum recentiores quoque medici, quamvis in curationibus mutarint, tamen hæc illum optime præſagiſſe fateantur.

IDEM II. *c.* 14. *p.* 88. *l.* 7.

Neque dubitari poteſt, quin latius quidem, & dilucidius, ubi, & quomodo frictione utendum eſſet, Aſclepiades præceperit: nihil tamen reperit, quod non a vetuſtiſſimo auctore Hippocrate paucis verbis comprehenſum ſit; qui dixit: Frictione, ſi vehemens ſit, durari corpus: ſi leni, molliri: ſi multa, minus: ſi modica, impleri.

IDEM

VIII. 15. *p.* 549. *l.* 18.

Multas eſſe alias rationes, ſcire facile eſt, uno Hippocrate lecto; ſed non alia magis uſu comprobata eſt.

IDEM

VIII. 20. *p.* 554. *l.* 4.

Sed Hippocrates, & Diocles, & Philotimus, & Nileus, & Heraclides Tarentinus, clari admodum auctores.

APULEJUS.

Aſclepiades ille, inter præcipuos Medicorum, ſi unum Hippocratem excipias, ceteris princeps.

CÆLIUS AURELIANUS

Acut. morb. I. 12.

Hippocrates igitur ſolum nomen videtur tetigiſſe paſſionis, libro quem de ptiſana ſcripſit; item libro prædictivo, quem prorrheticum appellavit; nam curationem nullam tradidit.

IDEM

Acut. morb. III. 15.

Item Hippocrates magis phreneticos memoravit, non hydrophobas, parvibibulos. Nam inquit, eos, quod in quibuſdam phreneticis frequentare videmus, aut faſtidio poſſeſſos, non ſolum cibum, verum etiam potum refugere: vel certe traductos viſis, quæ Græci phantaſiam appellant (ut ait Eudemus) ut accipiendum non exiſtiment potum: vel ſuſpicione delirationis affecti, admixta putent venena liquori.

IDEM

Tard. paſſ. II. I. *qua de Paralyſi.*

Veterum autem Medicorum Hippocratis, atque Erophili ſectatores memorant ea quæ in paſſione conſtitutos ſequuntur, curationem vero nullam tradiderunt.

IDEM *Tard.* II. 10.

Alii vero eruptiones, ut Hippocrates, Eurypho. Sed Hippocrates ſolarum venarum, Eurypho vero etiam arteriarum.

IDEM *Tard.* V. I.

Utilem inquit Hippocrates iſchiadicis dyſenteriam. Habet enim imitationis quiddam recorporationis faciundæ, quamquam plurima vexatione corpus afficere videatur.

SORANUS EPHESIUS

Præf. in Iſag. Art. med.

Medicinam quidem invenit Apollo, amplificavit Æſculapius, perfecit Hippocrates; quem mihi hominis ducem, & judicem omnium cauſſarum, & quæſtionum oportet accipere, tamquam parentem, & inventorem omnium bonorum operum; per quem Logica nobis, juxta rationem, eſt facta traditio, & tamquam viſibilis facta doctrina; ut per eam meliores fiant & acutiores, qui introducuntur ad medicinam, quos Græci εἰσαγομένους appellant.

IDEM

Iſag. Art. med. c. 14.

Hippocrates quoque ait: Medici quidem fama multi, ſed opere valde pauci. Vult enim Hippocrates, & præterita medicos cognoſcere, & præſentia ſcire, & futura prædicere.

PLINIUS VALERIANUS

de Re med. IV. 17. 20.

Suffito allio fœminarum ſecundas evocari Hippocrates auctor eſt. Porro capitato ad multa corporis vitia Hippocrates uſus eſt.

OCTAVIUS HORATIANUS

ad Euporiſt. II. 7.

De his igitur Hippocrates noſter, hujus profeſſionis auctor, ſic ſua ſententia judicavit. Apoplecticos, inquit, graviter occupatos, nullo penitus pacto curari poſſe; leviores autem, licet difficile, liberari.

ad Euſeb. fil. IV.

Hippocrates quem primarium medicorum appellamus.

Et Mox

Ut beatiſſimus Hippocrates affirmat.

GARIOPONTUS

III. 43.

Hoc enim noſtri Hippocratis docuit auctoritas, quia nervorum cauſſis omnia ſemper frigida nocuerunt.

IDEM VI. II.

Similiter decimum diem Hippocrates omnium peritiſſimus in uno tantum invenit criticum, & ideo etiam ipſum incertum obſervamus.

CICERO

de Orat. III. 33.

An tu exiſtimas, cum eſſet Hippocrates ille Cous, fuiſſe tum alios medicos, qui morbis, alios, qui vulneribus, alios, qui oculis mederentur.

de Nat. Deor. III. 38.

Nec ego multorum ægrorum ſalutem non ab Hippocrate, quam ab Æſculapio datam judico.

ad At-

ad Attic. XVI. 15.

Sed deſperâtis etiam Hippocrates vetat adhibere medicinam.

L. A. SENECA

Epiſt. XCV.

Maximus ille medicorum, & hujus ſcientiæ conditor fœminis nec capillos defluere dixit, nec pedes laborare. Atqui hæ jam & capillis deſtituuntur, & pedibus ægræ ſunt. Non mutata fœminarum natura, ſed vita eſt: nam cum virorum licentiam æquaverint, corporum virilium vitia æquaverunt: Non minus pervigilant, non minus potant, & oleo, & mero viros provocant: æque invitis ingeſta viſceribus per os reddunt, & vinum omne vomitu remetiuntur: æque nivem rodunt, ſolatium ſtomachi æſtuantis. Quid ergo mirandum eſt, maximum medicorum, ac naturæ peritiſſimum, in mendacio prehendi, cum tot fœminæ podagricæ, calvæque ſint? Beneficium ſexus ſui vitiis perdiderunt; & quia fœminam exuerunt, damnatæ ſunt morbis virilibus.

IDEM

de Brevit. vitæ c. I.

Maximi medicorum exclamatio eſt, Vitam brevem eſſe, longam artem.

IDEM *ibid.*

Itaque alia eſt Hippocratis ſecta, alia Aſclepiadis, alia Themiſonis.

PLINIUS

Hiſt. nat. VII. 51.

Jam ſigna lethalia: in furoris morbo riſum: ſapientiæ vero ægritudine, fimbriarum curam, & ſtragulæ veſtis plicaturas, a ſomno moventium neglectum, præfandi humoris e corporis effluvium:.... quæque alia Hippocrati principi medicinæ obſervata ſunt.

IDEM

Hiſt. nat. XXIX. I.

Diis primum inventores ſuos aſſignavit, & cœlo dicavit: nec non & hodie multifariam ab oraculis medicina petitur. Auxit deinde famam etiam crimine, ictum fulmine Æſculapium fabulata, quoniam Tyndaridem revocaſſet ad vitam. Nec tamen ceſſavit narrare, alios revixiſſe opera ſua, clara Trojanis temporibus, quibus fama certior, vulnerum tamen duntaxat remediis. Sequentia ejus (mirum dictu) in nocte denſiſſima latuere uſque ad Peloponneſiacum bellum: tunc eam revocavit in lucem Hippocrates, genitus in inſula Coo, in primis clara, ac valida, & Æſculapio dicata. Is cum fuiſſet mos, liberatos morbis ſcribere in templo ejus Dei, quid auxiliatum eſſet, ut poſtea ſimilitudo proficeret, exſcripſiſſe ea traditur, atque (ut Varro apud nos credit) jam templo cremato, inſtituiſſe medicinam hanc, quæ Clinice vocatur.

TERTULLIANUS

l. de Anima c. 15.

Sed plures.... Medici adverſus Andream, & Aſclepiadem, Herophilus, Eraſiſtratus, Diocles, Hippocrates, & ipſe Soranus..... & eſſe principale in anima, & certo in corporis receſſu conſecratum. Si enim ſcrutatorem, & diſpectorem Cordis Deum legimus ..... ſimul utrumque dilucet, & eſſe principale in anima, quo intenſio divina conveniat, ideſt, vim ſapientialem, atque vitalem; quod enim ſapit, vividum eſt; & in eo theſauro corporis haberi, ad quem Deus reſpicit, ut neque extrinſecus agitari putes principale iſtud ſecundum Heraclitum..... neque in cerebro cubare ſecundum Hippocratem.

AUGUSTINUS

de Civ. Dei v. 2.

Cicero dicit, Hippocratem nobiliſſimum medicum ſcriptum reliquiſſe, quoſdam fratres cum ſimul ægrotare cœpiſſent, & eorum morbus eodem tempore ingraveſceret, eodem levaretur, geminos ſuſpicatum. Quos Poſſidonius Stoicus multum Aſtrologiæ deditus, eadem conſtitutione aſtrorum natos, eademque conceptos ſolebat aſſerere. Ita quod medicus pertinere credebat ad ſimillimam temperiem valetudinis; hoc philoſophus aſtrologus ad vim, conſtitutionemque ſyderum, quæ fuerat quo tempore concepti natique ſunt. In hac cauſſa multo eſt acceptabilior, & de proximo credibilior conjectura medicinalis: quoniam parentes ut erant corpore affecti dum concumberent, ita primordia conceptorum affici potuerunt, ut conſecutis ex materno corpore prioribus incrementis paris valetudinis naſcerentur: deinde in una domo eiſdem alimentis nutriti, ubi aerem, & loci poſitionem, & vim aquarum plurimum valere ad corpus, vel bene vel male accipiendum medicina teſtatur, eiſdem etiam exercitationibus aſſuefacti, tam ſimilia corpora gererent, ut etiam ad ægrotandum uno tempore eiſdemque cauſſis ſimiliter moverentur. Conſtitutionem vero cœli, ac ſyderum, quæ fuit, quando concepti, ſive nati ſunt, velle trahere ad iſtam ægrotandi parilitatem, cum tam multa diverſiſſimi generis animalia diverſiſſimorum affectuum, & eventuum eodem tempore in unius regionis terra eidem cœlo ſubdita, potuerunt

fuerunt concipi, & naſci: neſcio cujus ſit inſolentiæ. Nos autem novimus, geminos non ſolum actus, & peregrinationes habere diverſas, verum etiam diſpares ægritudines perpeti. De qua re facillimam, quantum mihi videtur, rationem redderet Hippocrates, diverſis alimentis, & exercitationibus, quæ non de corporis temperatione, ſed de animi voluntate veniunt, diſſimiles eis accidere potuiſſe valetudines.

CYPRIANUS

Epiſt. lxxvi.

Porro autem, quod quidam eos ſalutari aqua, & fide legitima Chriſti gratiam conſecutos, non Chriſtianos, ſed Clinicos vocant, non invenio, unde hoc nomen aſſumant; niſi forte qui plura, & ſecretiora legerunt apud Hippocratem, vel Soranum, κλινικοὺς iſtos deprehenderunt.

POLLUX

Onom. II. I.

RUD. GUALTHERO interprete.

Septem ſunt ætates ſecundum Hippocratem. Prima, ab anno primo ad ſeptimum. Secunda, a ſeptimo ad decimumquartum annum. Tertia, a decimoquarto uſque ad viceſimum primum. Quarta, a viceſimoprimo uſque ad viceſimum octavum. Quinta, a viceſimo octavo ad triceſimum quintum. Sexta, a triceſimo quinto ad quadrageſimum ſecundum. Septima, a quadrageſimo ſecundo ad quadrageſimum nonum. Prima quidem, Puerulus: ſecunda, Puer: tertia, Adoleſcens: quarta, Juvenis: quinta, Vir: ſexta, Senex: ſeptima, Decrepitus dicitur.

MARTIALIS

Epigr. IX. 96.

DE HIPPOCRATE.

Santonica medicata dedit mihi pocula virga:
Os hominis, mulſum me rogat Hippocrates.
Tam ſtupidus nunquam nec tu, puto, Glauce, fuiſti,
Chalcea donanti Chryſea qui dederas.
Dulce aliquis munus pro munere poſcit amaro?
Accipiat, ſed ſi potat in helleboro.

INCERTI AUCTORIS.

GALENUS.

Dempſeris Hippocratem, medicorum primus habebor.
Debeo multa illi, debet & ille mihi.
Nam, quæ nota parum reliquis dedit, omnia feci
Mille libris claro lucidiora die.

IDEM.

Hippocratem magnum brevis inſula, me dedit ingens
Terra Aſiæ, plus nos ſcripſimus, ille minus:
Ille elementa dedit, nos inde extruximus aram,
Quam ſervat medici præſul Apollo chori.

In Iconem

HIPPOCRATIS,

ex Floril. Epigr. ſect. IV. *cap.* XIII.

SYNESII SCHOLASTICI.

Unde is, qui poſuit? quo nomine? Byzantinus
Euſebius. Tu quis? Coius Hippocrates.
Quare is te pinxit? Pro verbis patria munus
Picturæ noſtræ grata rependit ei.
Et cur ille ſuam non protulit icona? Major
Illi honor eſt proprio prætetuliſſe meum.

INCERTI.

Vel vocem Pæan tibi finxit vel medicinæ
Illius teſtis magnus es, Hippocrates.

J. A. Vander Linden.

ANONYMI.

Ille vias meruit tectas aperire medendi,
Ille hominum Pæan Coius Hippocrates.

J. A. Vander Linden.

AMBROSIUS

Epiſt. VII. 39.

Celebretur itaque hebdomas, eo quod per ſeptem ætatum curſus vita hominum uſque ad ſenectutem tranſcurritur, ſicut Hippocrates medicinæ magiſter ſcriptis explicuit ſuis. Prima ætas infantia eſt, ſecunda pueritia, tertia adoleſcentia, quarta juventus, quinta virilis ætas, ſexta ævi maturitas, ſeptima ſenectus. Eſt ergo infans, puer, adoleſcens, juvenis, vir, veteranus, ſenex. Ergo Hippocrates vel ſeptem ætates, vel hebdomadas ætatum norit, in illis ſe hebdomadas præferet.

MACROBIUS

in Somn. Scip. I. 6.

Hoc cum a Phyſicis deprehenſum ſit, Hippocrates quoque ipſe, qui tam fallere, quam falli neſcit, experimenti certus aſſeruit, referens in libro, qui de natura pueri inſcribitur, tale ſeminis receptaculum de utero ejus ejectum, quam ſeptimo poſt conceptum die gravidam intellexerat. Mulierem enim ſemine non effuſo, ne gravida maneret, orantem, imperaverat ſaltibus

tibus concitari; aitque ſeptimo die ſaltum ſeptimum ejiciendo cum tali folliculo, qualem ſupra retulimus, ſuffeciſſe conceptui: Hæc Hippocrates.

A. GELLIUS

Noct. Attic. III. 16.

Menſe nonnunquam octavo editum eſſe partum M. Varro in lib. XIV. rerum divinarum ſcriptum reliquit. Quo in libro, undecimo menſe aliquando naſci poſſe hominem dicit. Ejuſque ſententiæ, tam de VIII. quam de XI. menſe, Ariſtotelem laudat auctorem. Sed hujus de menſe VIII. diſſenſionis cauſſa cognoſci poteſt in libro Hippocratis, qui inſcriptus eſt περὶ τροφῆς; Ex quo libro verba hæc ſunt: ἔστι δὲ καὶ οὐκ ἔστιν ὀκτάμηνος γένεσις. Id tam obſcure, atque præciſe, tamque adverſe dictum Sabinus medicus, qui Hippocratem commodiſſime commentatus eſt, his verbis enarravit: ἔστι μὲν φαινόμενα ὡς ζῶα μετὰ τὴν ἔκτρωσιν· οὐκ ἔστι δὲ ὡς θνήσκοντα μετὰ ταῦτα, καὶ ἔστιν οὖν φαντασίᾳ μὲν παραυτίκα ὄντα, δυνάμει δὲ οὐκ ἔστι.

Et poſtea.

Hippocrates autem in eo libro, de quo ſupra ſcripſi, cum & numerum dierum, quibus conceptum in utero coagulum conformatur, & tempus ipſius partionis nono aut decimo menſe definiſſet: neque id tamen ſemper eadem eſſe fini dixiſſet, ſed alias ocius fieri, alias ſerius; hiſce ad poſtremum verbis uſus eſt: γίνεται δὲ ἐν τούτοις καὶ πλείω, καὶ ἐλάσσω, καὶ ὅλον καὶ κατὰ μέρος, καὶ εἴποιμεν δὲ καὶ πλείω πλειόνων, καὶ ἐλάσσω ἐλασσόνων. Quibus verbis ſignificat, quod aliquando ocius fieret, non multo tamen fieri ocius: neque quod ſerius, multo ſerius.

CENSORINUS

de Die natali c. 6.

Nec Hippocrates Cous decimo partum poſſe fieri contendit.

IDEM *cap.* 11.

Hippocrates quoque, aliique medici in corporum valetudinibus non aliud oſtendunt.

IDEM *cap.* 14.

Hippocrates medicus in ſeptem gradus ætates diſtribuit: finem primæ putavit VII. annum; ſecundæ XIV. tertiæ XXIIX. quartæ XXXV. quintæ XLII. ſextæ LVI. ſeptimæ noviſſimum annum vitæ humanæ. Solon autem partes fecit decem; & Hippocrates gradum tertium, & ſextum, & ſeptimum, ſingulos bifariam diviſit; ut unaquæque ætas annos haberet ſeptenos.

JUS CANONICUM

III. *Decret. ex Hieronymi adverſus Jovinianum lib.* II. *diſt.* V. *c.* 29.
Ne tales.

Hippocrates in aphoriſmis docet, craſſa, & obeſa corpora, quæ creſcendi menſuram compleverint, niſi cito ablatione ſanguinis imminuantur, in paralyſin, & peſſima morborum genera erumpere: & idcirco eſſe neceſſariam demptionem, ut rurſus habeant, in quæ poſſint creſcere; non enim manere in uno ſtatu naturam corporum, ſed aut creſcere ſemper, aut decreſcere, nec poſſe vivere animal, niſi creſcendi capax ſit.

PAULUS I[ctus]

l. 11. *ff. de Statu hominum.*

Septimo menſe naſci perfectum partum, jam receptum eſt propter auctoritatem doctiſſimi viri Hippocratis; & ideo credendum eſt, eum, qui ex juſtis nuptiis ſeptimo menſe natus eſt, juſtum filium eſſe.

ULPIANUS I[ctus]

l. 3. §. 12. *ff. de Suis, & legit. hær.*

De eo autem, qui centeſimo octogeteſimo ſecundo die natus eſt, Hippocrates ſcripſit, & D. Pius Pontificibus reſcripſit, juſto tempore videri natum, nec videri in ſervitutem conceptum, cum mater ipſius ante centeſimum octogenteſimum ſecundum diem eſſet manumiſſa.

BARTOLUS I[ctus]

l. III. *ff. Si certa pet.*

Standum eſt libris Hippocratis tamquam authenticis.

CONSENTIENTIA, EX GALENO.

GENUS.

l. de Articul. IV. 42.

VIDO VIDIO interprete.

HIPPOCRATES, quemadmodum & Cteſias Cnidius cognatus ejus, genere Aſclepiades erat.

l. de Victu in morb. acut. II. 18.

JO. VASSÆO interprete.

Loquor autem de Hippocrate Heraclidæ filio, qui librum hunc confecit. Nam avus ipſius Gnoſidici filius Hippocrates, quorumdam judicio, nihil omnino ſcripſit.

l. I. *Prorrhetic.* III. 18.

JO. VASSÆO interprete.

Duo magni Hippocratis filii fuiſſe perhibentur, Draco, & Theſſalus: quorum utriuſque rurſum filius Hippocrates.

l. de Reſpir. diffic. II. 18.

JANO CORNARIO interprete.

Quintus vero Epidemiorum non magis Hippocratis, Heraclidæ filii, ſed junioris filii Draconis eſt.

l. de Nat. hum. I. I.

VICT. TRINCAVELLIO interprete.

Theſſalus illius filius, vir & ipſe admirabilis: is tamen in patria non eſt, ut Polybus, diu moratus: Archelao etenim Macedoniæ regi adhæſit.

l. III. *Epidem.* II. *init.*

HERM. CRUSERIO interprete.

Erat ille Hippocratis filiorum clariſſimus, Theſſalus nomine, qui exacte ſententiam patris eſt æmulatus.

PATRIA, HABITATIO.

l. de ſanit. tuenda II. 7.

THO. LINACRO interprete.

Optime temperata eſt Hippocratis patria: etenim ea tum hyeme, tum æſtate mediocrem temperiem exhibet.

l. de Articul. I. 22.

VID. VIDIO interprete.

Eſt autem Smyrna urbs multo major illa, cujus ubique meminit Hippocrates, ut qui plurimum in ea verſaretur.

in l. de Artic. I. 23.

VID. VIDIO interprete.

Urbes, quarum meminit Hippocrates, ubi diutius egit, non plures incolunt, quam Romæ vicum unum.

ÆTATIS,

seu ſeculi mos.

l. de Artic. I. 22.

VID. VIDIO interprete.

Hippocratis ſeculo medici optime artis præcepta diſcebant, atque ea præſertim, quæ ad manus operam pertinent: ea nunc a medicis vel nullo modo addiſcuntur, vel certe exiguo temporis ſpatio.

l. Quod opt. med. ſit philoſ.

LUD. BELLISARIO interprete.

Noſtræ ætatis medici ita ab ſtudio rationalis medicinæ averſi ſunt, ut eos etiam, qui in ea re operam conſumunt, quaſi inutilia tentantes, reprehendant.

LINGUA

l. de Humor. I. 2. *f.*

JO. BAPT. RASARIO interprete.

Atticorum lingua Hippocrates aliqua ex parte utitur.

in l. de Fractur. I. I.

VID. VIDIO interprete.

Atticis enim hoc prorſus eſt uſitatum, quorum linguam Hippocrates aliquantum uſurpat, ita ut ejus ſermo a nonnullis priſcus Atticus exiſtimetur. Nos autem in alio parvo libello, quid de ſermone Hippocratis judicemus, ſeorſum demonſtravimus.

PHRASIS

in l. III. *Epidem.* III. 32.

HERM. CRUSERIO interprete.

Non eſt Hippocratis inſtitutum, inuſitatis, & infrequentibus uti nominibus.

ibidem, initio.

Etenim Hippocrates, cujus etiam Aphoriſmos eſſe, & Præſagia autumant, uſitatiſſimis eſſe uſus, & proinde claris vocabulis videtur, quæ vocare rethorici civilia ſolent.

l. Expoſ. obſolet. voc. Hipp.

MARIO NIZOLIO interprete.

Sic & Hippocrates ex nominibus, quæ uſitata non ſunt, aliqua aſſumit, aliqua & ipſe facit, aliqua autem novis adjunctis ſententiis mutat.

in l. de Offic. med. II. 23.

VID. VIDIO interprete.

Quod ab Hippocrate effertur, præciſe dicitur, niſi quid aliud ſubintelligitur.

in lib. Aphor. VII. 63.

NIC. LEONICENO interprete.

Dicta Hippocratis exquiſita ſunt.

in l. de Artic. I. 69.

VID. VIDIO interprete.

Solet Hippocrates quaſdam figuras, ac linguarum proprietates uſurpare, quamvis conſuetam locutionem ſequatur.

in l. Aphor. VI. 58.

NIC. LEONICENO interprete.

Commune huic cum aliis ab Hippocrate dictis, ut perpetuum quiddam ex figura dictionis oſtendatur; quamvis res ipſæ non ſemper eodem modo eveniant; ſed, licet raro, interdum etiam aliter eveniant.

l. de Comate cap. 3.

AUG. GADALDINO interprete.

Somnolenta tentabo diſtinguere, ut poſſis invenire dictam ab Hippocrate differentiam. Non enim vir iſte erat eorum, qui vane imponunt nomina; neque ſtulte adjicit cataphoræ, pigra: neque dicit, ſicut Homerus, lac album; ſed unumquodque vocabulum, & ſyllaba omnis rem aliquam ſignificat apud eum.

in lib. de Vict. acut. IV. 67.

JO. VASSÆO interprete.

Dictio, quæ ſymptomatum multorum, quæ non in omni ægro coeunt, & conveniunt, complicationem habet, utilis eſt; cum doctrina ab univerſalibus recipiat commoditatem: quo Hippocrates modo facere conſuevit.

in lib. de Vict. acut. IV. 10.

JO. VASSÆO interprete.

Legitimi appellationem ſecundum morborum ideas inferre conſueverunt cum alii medicorum probatiſſimi, tum Hippocrates ipſe.

SCRIBENDI MOS

in l. VI. *Epid.* I. 3. *f.*

JUN. CRASSO interprete.

Hippocrates ſibi ipſi, ut memoriæ ſubveniret, nonnulla ſcripſit, prout unumquodque aut experientia comprehendiſſet, aut rationali meditatione excogitaſſet.

in l. I. *Epid.* 37.

HERM. CRUSERIO interprete.

Solet Hippocrates frequenter antedicta in ſummam colligere.

in l. de humor. I. 7.

JO. BAPT. RASARIO interprete.

Hippocrates omnibus in locis adferre demonſtrationes conatur.

in l. de Nat. hum. I. 9.

VICT. TRINCAVELLIO interprete.

Semper ſane Hippocrates ea ſectatur, quæ evidentia ſunt.

in lib. de Nat. hum. II. 7.

VICT. TRINCAVELLIO interprete.

Hippocratem videmus non modo omnia adamuſſim in commentarios retuliſſe, quæ cunctis plane conſpicua ſunt; verum etiam ea, quæ ad videndum ſunt difficiliora.

l. de diffic. Reſpir. II. 8.

JANO CORNARIO interprete.

Hippocrates nihil eorum, quæ etiam aliis manifeſte cognoſcuntur, ſcribit.

l. de Dieb. decret. II. 13.

JO. GUINTHERIO interprete.

Hippocrates aliquando ſolum id, quod creberrime oculis uſurpatum eſt, nihili faciens, id quod raro evenit, pronunciat.

l. de Venæſ. adv. Eraſiſtratæos, c. 4.

JOS. TECTANDRO interprete.

Hippocrates cum in plurimis ſuis operibus brevitati ſummopere ſtudeat, tamen quod ad venæ ſectionem attinet, non eſt gravatus ſcribere, tum partem corporis, in qua ſecari vas oporteat, tum evacuationis menſuram, una cum occaſione ipſa.

l. de Offic. med. III. 8.

VIDO VIDIO interprete.

Hippocratis mos eſt, ex unius, vel alterius rei exemplo res univerſas complecti, quum id, quod proponitur evidentia antecellit ea, quæ ſunt ejuſdem generis, ſic ut ex ipſo intelligantur.

l. de Elem. I. 3.

VICT. TRINCAVELLIO interprete.

Hippocrates ſi aliquando unum quippiam ex eorum numero proferat, quæ eandem naturam continent, reliqua deinde, quæ eandem vim habent, nobis ad rationem addenda relinquit.

l. I. Prorrhet. III. 7.

JOH. VASSÆO interprete.

Medicinalis ſpeculationis doctrina ab Hippocrate in legitimis omnibus libris per univerſalia facta eſt, expromente etiam aliquando particularia quædam, gratia exempli, ad eorum, qui diſcunt, perſpicuitatem.

l. Aphoriſ. VI. 25.

NIC. LEONICENO interprete.

Videtur Hippocrates dixiſſe multa veluti exempla ſermonum univerſalium, a quibus ejus, quod ſolet evenire, experientiam poſſumus habere manifeſtiorem. Talia etenim exempla oportet eſſe.

l. de Diff. reſp. II. 8.

JANO CORNARIO interprete.

Hippocrates, quum conſuetæ ſpecies ſymptomatum extiterint, tunc ſane ſolo univerſali morbi nomine contentus eſt; quum vero aliquid ex variis incidit, poſt univerſalem & communem totius morbi appellationem, ſtatim illud ipſum diſcriminat.

l. de Fractur. II. 71.

VIDO VIDIO interprete.

Solet Hippocrates, ubi de una ſpecie pertractat, complura docere ex iis, quæ communia ſunt, ac generalia, monens ea non eſſe propria unius ſpeciei, ſed ad omnes, vel multas, vel aliquot pertinere.

l. de Artic. II. 35.

VIDO VIDIO interprete.

Conſuetudo ex Hippocratis in iis præceptis, quæ ſingulis communia ſunt, cum ſemel unius mentionem facit, exponere vim rei communem eſſe omnium ſimilium.

l. de Diffic. reſpir. II. 7.

JANO CORNARIO interprete.

Exiſtimant veteres, omnia quæ ægris contingunt, Hippocratem conſcribere, velut Thucydidem: verum res non ita habet; ſed hoc ipſum eſt, in quo vel maxime contraria ſunt Hippocratis, & Thucydidis ſcripta. Thucydides enim omnia ſcribit, etiam idiotis nota, nihil ipſorum penitus prætermittens. Hippocrates vero pauca ex iis, quæ ad totam affectionem pertinent, circa quam ægrotus eſt periclitatus: multa vero alia ab idiotis quidem neglecta, artificioſam vero, & exactam cognitionem exhibentia, & quæ optimos medicos ſæpe latere poſſunt.

Et mox.

Thucydides quidem, quæ circa ægros contingunt, velut idiota idiotis conſcripſit; Hippocrates vero ut artifex artificibus.

in l. de Victu acut. II. 18.

JOH. VASSÆO interprete.

Medicos culpat Hippocrates, qui languentes ipſos in abſoluta ciborum abſtinentia ſervant; non tamen mentionem eorum facit, qui cibos validiores ante morbi concoctionem miniſtrant. Conſuevit ſiquidem interdum, prætermiſſis, quæ maxima ſunt, erratis, culpare minora; & eam quæ ex illis oritur, demonſtrare offenſam.

l. de Diff. reſpir. II. 8.

JANO CORNARIO interprete.

Hippocrates, cum breviloquus ſit, hunc morem habet, ut ad unum nomen, & caput partialia ſemper reducat. Neque veriſimile eum in præſenti fortuito ſcribere, qui haud unum aliquod temere ſcribat.

DOCTRINA.

in l. de Alim. III. 21.

JO. BAPT. RASARIO interprete.

Hippocrates cum in aliis rebus omnibus ornandus eſt laudibus, tum vel maxime in hoc, quod cenſet, uſque eo progredi medicum oportere, quouſque pervenire ipſius ars poteſt.

in l.

in l. de Vict. acut. I. 17.

JOH. VASSÆO interprete.

Ob id juſte venit laudandus Hippocrates, qui de ſola ſecundum rei veritatem meminit controverſia; quam, qui aliquam conſtituere artem volunt, patiuntur, cum ſecum, ſuoque in animo differenter opinantur, & non verbo tenus ſimulate, ac ſubdole id agunt, ob gloriæ, vel lucri cupiditatem.

in lib. de Humor. I. 7.

JO. BAPT. RASARIO interprete.

Hippocrates, vir admirabilis, multa potius experientia, quam ratione videtur cognoviſſe.

in l. de Artic. I. 3.

VIDO VIDIO interprete.

Hippocrates, cum quid nunquam vidit, commentitias cauſſas ſcribendas eſſe minime credidit, ubique magis fide dignum exiſtimans, quod evidenter apparet, quam quod a ratione ducitur. Sic &, quæcunque ipſe ad curationem excogitavit, priuſquam nos doceat, experimento comprobat; non, ſicut nonnulli ex junioribus medicis, qui in ſcriptis de ratione medendi nobis ea imperarunt, quæ ipſi nunquam ante ſunt experti.

in l. Prorrh. III. 33.

Videtur Hippocrates ex multa experientia, quam ex particularibus ſibi fecit, univerſalia collegiſſe.

l. de Dieb. decret. II. 14.

JO. GUINTHERIO interprete.

Hippocrates non ratione quadam perſuaſus decimum ſeptimum decretorium eſſe ſtatuit, vigeſimo autem primo efficaciam ademit, ſed uſu, & experientia doctus.

in l. Aph. I. 15.

NIC. LEONICENO interprete.

Verum eſt, quod quidam hyeme non modo melius concoquunt cibum, ſed etiam quod pauca aſſumentes refrigerantur, atque ideo offenduntur: ſi vero plura aſſumſerint, in nullos plethoricos morbos incidere, ipſe eventus oſtendit manifeſte. Cujus cauſſæ inquiſitio cum omnes fatiget, tu animadverte, numquid hac in parte aliis quidem omnibus ratio ſit inexplicabilis, ſoli vero Hippocrati, atque ejus ſectatoribus explicabilis.

INVENTA.

in l. de Humor. II. 20.

JO. BAPT. RASARIO interprete.

Hippocrates omnium bonorum inventor.

l. de Criſib. III. II.

NIC. LEONICENO interprete.

Hippocrates nobis omnium fuit dux, atque autor optimarum diſciplinarum.

l. Quod Animi mor. 7. *f.*

JUN. PAUL. CRASSO interprete.

Sed ad divinum Hippocratem medicorum omnium, philoſophorumque primum hujuſce contemplationis inventorem accedere licet.

in l. de Humorib. I. I.

JO. BAPT. RASARIO interprete.

Hippocrates princeps omnium eorum, quorum nomen fama ad nos pertulit, principia demonſtrationum, quibus poſtea Ariſtoteles uſus eſt, ipſe prior monimentis mandavit litterarum.

in l. Aphoriſm. IV. 76.

NIC. LEONICENO interprete.

In his itaque, ſicuti & in aliis, Hippocrates dignus eſt admiratione, cum ipſe eorum inventor exſtiterit, quæ ne pluribus quidem medicis ad hunc uſque diem fuere comperta.

l. de Arte cur. ad Glauc. I.

NIC. LEONICENO interprete.

Artifex plus aliquid, quam ii, qui arte carent aſſequitur. Quid vero hoc ipſum plus ſit, primus omnium quos novimus, & hoc memoravit Hippocrates.

l. de Dieb. decret. II. 2.

JO. GUINT. ANDERNACO interprete.

Pulchrum omne, & ordinatum, & artificioſum ex ſupernis innaſci; inordinatum contra, & erraticum ex materia, quæ hic verſatur, provenire, primus omnium, quorum memoria ad nos pervenit, græcorum Hippocrates credidit; poſt eum philoſophorum præcipui.

l. de Elem. I. 9.

VICT. TRINCAVELLIO interprete.

Primus profecto omnium Hippocrates videtur naturæ rerum omnium elementa excogitaſſe, atque, quantum ſatis eſſe poſſit, demonſtraſſe.

l. de Nat. facult. I. 2.

THO. LINACRO interprete.

Hippocrates primus omnium tum medicorum, tum philoſophorum, quorum utique fama ad nos pervenit, demonſtrare tentavit, quatuor eſſe omnes, quæ mutuo in ſe agerent, qualitates: a quibus quæ genitum, interitumque agnoſcunt, omnia gignantur, ac perimantur. Quin etiam miſceri eas mutuo totas per totas, primus omnium, quorum fama ad nos percrebuit, Hippocrates novit: principiaque demonſtrationum, quas Ariſtoteles poſtea pertractavit, ſcripta apud eum priorem invenias.

in l. de Alim. III. 22.

JO. BAPT. RASARIO interprete.

Hippocrates ut qui primus Naturæ opera novit, hanc admiratur, & perpetuo prædicat, & juſtam nominat, & ſolam animalibus ad omnia ſufficere dicit, & ipſam ex ſe ſine doctore, quæ opus ſunt, efficere.

l. Meth. med. I. 2.

THO. LINACRO interprete.

Audiſti Platonem ſimili methodo Animæ naturam inveniendam eſſe cenſere, qua corporis naturam Hippocrates. An adhuc vis, multas hominis dictiones ex multis librorum ejus locis deligam, in quibus ille Hippocratem omnium, qui ante ſe fuerunt, maxime admiratur?

l. Quod an. mores. c. 8. f.

JUN. PAULO CRASSO interprete.

Hippocrates primus conſuetudini, quæ poſtea increbuit, initium dedit, omnium, quiſquis eſſet, arteriarum motum, pulſum nominans.

l. de Format. fœt. c. I.

JOH. BERN. FELICIANO interprete.

Hippocrates primus omnium, quos ſcimus, de Formatione fœtuum vera conſcripſit, non ratione tantum nixis opinionibus quæſtionem hanc perſecutus, ſed ſenſui expoſitis evidentiis, atque his non paucis.

l. de Decr. Hipp. & Plat. VIII. I.

JO. BERN. FELICIANO interprete.

Et Hippocrates, & Eraſiſtratus, Eudemus, Herophilus, Marinus, omnes poſt veterum memoriam diſſectoriam ſpeculationem, negligentia poſteritatis interlapſam, pro ſe quiſque reſtituerunt.

l. de Præcogn. ad Poſth. c. I.

JUL. MART. ROTA interprete.

Præcognoſcendi ars ab antiquorum multis, & in primis ab Hippocrate, qui nobis bonorum omnium auctor exiſtit, conſcripta eſt.

l. de Theriac. ad Piſ. c. 4.

JUL. MART. ROTA interprete.

Magiſtrum Hippocratem exactiſſimum medicinarum, ut reliquorum omnium, artificem fuiſſe; multa probant.

in l. VI. *Epidem.* VIII. I.

JO. BAPT. RASARIO interprete.

Quemadmodum Hippocrates bonorum omnium, quæ ad faciendam medicinam, quæque ad morbos cognoſcendos, & cauſas indagandas pertinent, omniumque, quibus ad tuendam ſanitatem opus eſt, & ad recuperandam eam, quæ jam perdita ſit, inventor fuit: ita etiam ipſe princeps fuit, quem victus rationem recte inſtituiſſe cognovimus.

l. de Hipp. & Plat. decr. IX. 6.

JO. BERN. FELICIANO interprete.

Atque has utraſque methodos ex omnibus veteribus medicis, & philoſophis pulcherrime, atque optime Hippocrates, & Plato invenerunt, multaque opera ab auctoribus, qui communia a propriis diſtinguere neſciebant, falſo fuiſſe conſcripta, demonſtrarunt.

l. de Temper. II. 14.

THO. LINACRO interprete.

Sane ejuſcemodi ſignorum auctor, æque ut reliquorum omnium, mirus eſt Hippocrates.

in l. III. *Epid.* I. 8.

HERM. CRUSERIO interprete.

Omnium, quæ ad prædictionem, princeps eſt divinus ille Hippocrates.

in l.

in l. Prognoſt. III. I.

LAUR. LAURENTIANO interprete.

Ceterum cognovit non primus ſolum, ſed etiam maxime, admirandus Hippocrates decretorium dierum naturam.

l. de Dieb. decret. I. 2.

JO. GUINT. ANDERNACO interprete.

Cum igitur non ſolum mihi, tot annis obſervanti, hujuſmodi quædam dierum differentia, ſed Archigeni etiam in artis operibus diligenter admodum verſato, inventa ſit: inſuper hoc ſuperiori Tarentino Heraclidi, qui experientia ſpeculationem collegit; poſtremo etiam Philotimo, & Diocli, aliiſque veteribus; tum ante hos univerſos Hippocrati diviniſſimo: quomodo non quis jure in dierum numero differentiam quamdam ſtatuat?

in l. Prorrh. III. 69.

JO. VASSÆO interprete.

Hippocrates quantum ſuperiores ſuos in virium cujuslibet ſimplicis medicamenti inventione ſuperaverit, in omnibus ſuis libris demonſtratum eſt.

l. de Comp. κ. γέν. IV. 5.

JO. ANDERNACO interprete.

Rite faſciandi primus, quorum ad nos memoria pervenit Hippocrates inventor extitit, quum in ea omnes ante ipſum peccarent.

l. Meth. med. VII. 2.

THO. LINACRO interprete.

Cum ab Hippocrate diſceſſeris, qui nobis omnium ſalutarium præceptorum ſemina præbuit, reliquorum certe nemo vel conatus eſt methodo curare. Poſtulant autem, quæ ipſe Hippocrates reliquit, non malos agricolas, qui ea tum ſeminent commode, tum augeant, tum perficiant.

l. Meth. med. IX. 8.

THO. LINACRO interprete.

Hippocrates omnem ad medicationem viam aperuiſſe videtur, ſed ita ut ea curam, & diligentiam ad abſolutionem deſideret.

l. de Atra bile c. I.

BART. SYLVANIO interprete.

Hippocrates primus id, quod ad artis officia pertinet, prodidit.

l. Meth. med. V. 10.

THO. LINACRO interprete.

Omnium methodorum nobis auctor Hippocrates.

l. Meth. med. IV. 6.

THO. LINACRO interprete.

Hippocrates omnium, quos novimus, primus indicationem adinvenit.

l. Meth. med. XI. 15.

THO. LINACRO interprete.

Hippocrates ab ipſa rei natura idoneum curationis modum invenit.

l. Meth. med. V. 3.

THO. LINACRO interprete.

Nam & hæc, derivatio, & revulſio ſcilicet, Hippocratis quoque inventa ſunt, omnis ſcilicet immodicæ vacuationis communia remedia.

l. de Comp. κ. τόπ. VI. 5.

JANO CORNARIO interprete.

Omnia enim reſpectu ad aliquid, tum emolumentum, tum detrimentum in ſe habent. Quod ipſum etiam cum Hippocrates dixerit primus omnium, quos ſciam, ii, qui poſt ipſum fuerunt, inſequuti ſunt.

l. de Reſp. diff. II. I.

JANO CORNARIO interprete.

Hippocratem inventorem, ac veluti patrem dogmatum venerabimur. Hoc eſt enim juſtum, ſimulque decens præmium eorum, qui quodcumque tandem in vita bonum invenerunt, ut videlicet inventa ipſorum non occultentur, neque hominibus ſint ignota, ſed tum ipſa appareant, tum ratio, & methodus, quæ ipſa invenit, cognoſcatur. Sic enim & pro dignitate ipſos in admiratione conſtitui continget.

DILIGENTIA.

in l. de Alim. III. 25.

JO. BAPT. RASARIO interprete.

Hoc autem non omnes medici norunt; cum tamen Hippocrates & hoc ipſum, & alia multa perſpicue docuerit.

l. de Nat. hom. II. 7.

Hippocratem videmus non modo omnia adamuſſim in commentarios retuliſſe, quæ cunctis plane perſpicua ſunt, verum etiam ea, quæ ad videndum ſunt difficiliora.

l. de Dieb. decret. II. 13.

JO. GUINT. ANDERNACO interprete.

Si quid optime dividi poteſt, Hippocrates præter ceteros hoc mihi feciſſe videtur.

l. de Natur. fac. II. 8.

THO. LINACRO interprete.

De ſuccorum generatione, haud ſcio, an aliquis exactius quicquam afferre in medium poſſit iis, quæ Hippocrates, Ariſtoteles, Praxagoras, Philotimus, aliique veterum non pauci reliquerunt.

in l. I. *Prorrh.* II. 40.

JOH. VASSÆO interprete.

In ægris utiliſſimum eſt omnia contemplari, nihilque prætermittere: quod utrumque fecit Hippocrates.

l. de Reſp. diff. II. 3.

JANO CORNARIO interprete.

Apparet enim Hippocrates confeſſione, ac ſuffragio omnium medicorum, ad eorum, quæ ægris accidunt, obſervationem diligentiſſimus fuiſſe.

in l. de Humor. I. 12.

JO. BAPT. RASARIO interprete.

Hippocratis diligentiam tum in aliis rebus omnibus, tum vel maxime in eo commendo, quod ſcopum eum, qui non in uno, alterove morbo ſolum, ſed in omnibus ad purgationem indicandam præſtet ceteris, non omiſerit.

l. Meth. med. IV. 6.

THO. LINACRO interprete.

Hippocratem ſane diligentiæ nomine admiror, cum in aliis omnibus, tum vero quod ſcopum, qui medico ad indicationem, non in uno, alterove, ſed prorſus omni morbo ſit ſpectandus, non omiſerit.

l. de Decr. Hipp. & Plat. IX. 2.

JO. BERN. FELICIANO interprete.

Hippocrates, & Plato exempla nobis & ad artes, & ad omnes vitæ actiones utilia tradidere.

l. de Atra bile c. 7.

BARTHOL. SYLVANIO interprete.

Hippocrates ergo vir quidam honeſtus bonuſque videtur fuiſſe, non honoris, aut gloriæ, ſed veritatis amator.

LAUS.

l. de Hipp. & Plat decr. IX. 5.

JO. BERN. FELICIANO interprete.

Diocles, Hippocrates, Empedocles, aliique quamplures ex veteribus, humanitate, & benignitate hominibus medebantur.

l. de Subfig. empir. 13.

INCERTO interprete.

His enim officiis Hippocrates omnium poſteriorum judicio Æſculapii gloriam adeptus eſt.

l. Defin. medic. c. I.

BARTHOL. SYLVANIO interprete.

Veteres quidem, quique ante Hippocratem fuere, in quorum nos volumina incidimus, nec aliqua finiverunt, quæ ad artem pertineant, nec libros complures, ſed paucos admodum reliquere. His igitur jure laus debetur, quod animum applicuerint primi, ac vitæ emolumentum aliquod invenire ſtuduerint. Poſt hos vero exortus Hippocrates medicinam literis prodidit: ille nimirum, qui ſemper bonorum auctor, ac princeps fuit.

l. de Decr. Hipp. & Plat. III. 4.

JO. BERN. FELICIANO interprete.

Hippocrates conſenſu omnium medicorum facile princeps.

in l. de Fract. I. I.

VIDO VIDIO interprete.

Magnus Hippocrates maximus inter Græcos habitus eſt auctor, & medicus.

l. de

l. de Subfig. empir. c. 13.

INCERTO interprete.

Maximus artis medicæ exornator Hippocrates.

l. de Semine I. 9.

JOH. BERN. FELICIANO interprete.

Hippocrates in omnibus admirabilis.

l. ad Thraſyb. c. 47.

JUN. PAULO CRASSO interprete.

Hippocrates, & Diocles, Praxagoras, Philotimus, atque Herophilus totam corporis præſidem artem, ut ipſorum teſtantur volumina, callebant.

l. de Dieb. decret. I. 3.

JO. GUINTHERIO interprete.

Hippocrates, vir verax.

l. de Nat. fac. I. 13.

THO. LINACRO interprete.

Dogmata Hippocratis recta, veraque ſunt.

in l. de Victu acut. I. 44.

JO. VASSÆO interprete.

Omnia Hippocratis dogmata veriſſima ſunt.

l. Meth. med. III. 2.

THO. LINACRO interprete.

Noſti quam longo tempore aphor. XXXI. lib. VI. conſideraverim, quamque ex reliqua Hippocratis diligentia ſperaverim, ne in hoc quidem vel falſum quippiam, vel quod fieri non poſſit, præcipi: idque fuiſſe quod me ad inquiſitionem incitavit, quoad ipſa Hippocratis inſiſtens via, inveni.

l. de Atrabile c. 5.

BARTH. SYLVANIO interprete.

Qui in artis operibus verſatus eſt, vera dicere Hippocratem affirmabit.

l. de Subfig. empir. 10.

INCERTO interprete.

Si Hippocratem, & Andream conferas, illum peritiſſimum, & ſtudioſiſſimum veritatis invenies, hunc rudem, & temerarium, prorſuſque ab Hippocratis gravitate alienum.

l. Meth. med. IV. 4.

THO. LINACRO interprete.

Empirici nec antiquis maledicunt, nec Hippocratem pro nihilo habent; immo vero ipſum laudant, fereque omnia vere dixiſſe affirmant.

l. de Diff. reſpir. I. 4.

JANO CORNARIO interprete.

Etiam in hac parte, quæ ad reſpirationum notitiam ſpectat, longe reliquos omnes Hippocrates antecellit.

SECTA.

l. Medicus, ſive Iſag. c. 4.

JO. ANDERNACO interprete.

Rationalis ſectæ auctor Hippocrates Cous fuit, qui & princeps ſectæ extitit, & primus conſtituit rationalem ſectam.

l. Quod opt. med. ſit philoſ.

LUD. BELLISARIO interprete.

Quod per genera ſpecieſque ignota ſit morborum diviſio; idcirco medicis a curandi ſcopis errare contingat, animadvertit Hippocrates, cum nos ad rationalem contemplationem adhortatur.

in l. de Artic. III. 28.

VID. VIDIO interprete.

In quo Empiricorum impudentiam cognoſces, qui audent Hippocratem appellare empiricum. Fuit enim omnium, qui medicinam exercuerunt, maxime experiens, maximeque experimentorum ſpectator, iiſque omnia comprobavit, quæ multis fretus rationalibus argumentis invenit: potiſſimumque rationi corporum incidendorum operam dedit, ut quæ mirum in modum ad artem conferat.

in l. de Vict. acut. III. 62.

JO. VASSÆO interprete.

Quæ medicum, ait Hippocrates, ante animadvertiſſe, ægro non referente, oportet, plurima ſunt. Hæc, qui Hippocratem dogmaticum eſſe putant, locos affectos eſſe dixerunt, & affectiones ipſas, & cauſſas. Sed qui Hippocratem empiricum eſſe exiſtimant, anni tempora eſſe, regiones, ætates, & ambientis nos aeris conditiones affirmarunt.

in lib.

in lib. de Offic. med. I. 4.

VID. VIDIO interprete.

Nonnullis placet, ex opinionibus, quas videntur ſectarum auctores inveniſſe, nullam eſſe novam, ſed quæ priori ſeculo tradita fuerunt, una cum aliorum mente interiiſſe. Si quis in opinione ad res ipſas animum advertat, neque Pyrrhonis ſectam, neque Academicam, Stoicam, Peripateticam, nec quamvis aliam, poſt Hippocratem ſumſiſſe initium judicabit, quum Pyrrhonii ad vetuſtiſſimos auctores ſuam referant ſectam. Quocirca veriſimile eſt, vel adeo non veriſimile, ſed neceſſarium, Hippocratis ſeculo de naturalibus judicandi potentiis diſceptatum eſſe, & quoſdam nullam talem poſuiſſe, quemadmodum poſtea Pyrrhonii; quoſdam ſenſum dumtaxat; alios nihil huic tribuentes, id verum putaſſe, quod vulgatum eſt, Mens videt, mens audit, cetera ſurda ſunt, & cœca: alios utramque dediſſe judicandi potentiam, ſenſum in iis, quæ ſenſibus ſubjiciuntur, mentem in iis, quæ comprehenduntur intelligentia: quoſdam alias animi noſtri potentias concepiſſe. Hippocrates igitur, ut eorum vitaret importunitatem, generatim duarum potentiarum meminit, ſenſus, & mentis; quas ſolas in nobis docet cognoſcendi, ac judicandi vim habere.

AUTORITAS.

l. de Atra bile c. 7.

BARTHOL. SYLVANIO interprete.

Hippocrate poſteriores inſatiabiliter immeritæ gloriæ libidine vexati, contradictionibus adverſus ſe vetuſtiores adductis, proprias ſectas pravas conſtituerunt.

in l. de Victu acut. I. 44.

JO. VASSÆO interprete.

At potius culpa eos, qui, cum ea, quæ ab Hippocrate bene præcepta ſunt, elaborare, & conficere deberent, laudis appetentia ducti ſectam aliam conſtituunt. Verum nos, qui veritatem honoramus, laudamus Hippocratem cum in ceteris omnibus, tum quod in unoquoque opere proprium ſcopum ita docuerit, ut huic attentus omnino quiſpiam definitam certamque inventionis auxiliorum habeat viam.

l. An anim. quod in ut. c. 3.

HOR. LIMANO interprete.

Hippocrates antiquus eſt.

l. Meth. med. I. 2.

THO. LINACRO interprete.

Si Stoicis philoſophis in conſeſſum admiſſis judicium permittetur, ex iis placitis, quæ ipſimet ſtatuunt, Hippocrati palmam dabunt.

Ibidem paulo poſt.

Quare Platonis, & Peripateticorum, & Stoicorum judicio, Hippocratis phyſiologiæ victoria dabitur.

Et mox.

Quid ſi Geometris, Aſtronomis, Muſicis, aut Rhetoribus judicium concedet, putemuſne hos, Hippocrate prætermiſſo, ulli alii palmam daturos?

in l. Prognoſt. III. I.

LAURENT. LAURENTIANO interpr.

Quæcumque arti utilia ab Hippocrate didiciſſe oportet.

l. de Dieb. decr. II. I.

JO. GUINTHERIO interprete.

Hippocrates, vir ut ceteris fide dignior, ita omnium conſenſu decernendi peritiſſimus.

l. de Uſu part. I. 9.

Hippocratis dictio velut Dei vox eſt.

l. de Dieb. decr. III. 12.

Nihil quicquam ab Hippocrate fruſtra ſcriptum invenio.

l. de Decr. Hipp. & Plat. VIII. 5.

JO. GUINTERIO interprete.

Quod ſane pituita alba appareat, eo quod in generatione ipſius exiguæ multæ bullæ excitantur, Hippocrates dicere auſus non eſt, ceu quid ulterioris contemplationis, quam ad artem medicam pertineat.

l. de Reſpir. diff. II. I.

JANO CORNARIO interprete.

Ne quis Hippocraticæ famæ, ac nomini honore habito flectatur, ac citius dictis fidem præbeat priuſquam per demonſtrationes cogatur.

in l. I. *Epidem.* III. 7.

Neque Hippocrati decet diffidere (præſefert enim oculis arbitrata hæc conſcribere) neque mentiri convenit, dicereque etiam

iam ſe ſe vidiſſe. Quare obſervandum nobis eſt ſedulo, & experientia de veritate exiſtimandum.

l. Quod animi mor. c. 9.

JUN. CRASSO interprete.

Hippocrates teſtis ſane fide dignus, atque graviſſimus eſt, ſi quiſquam teſtibus, ut nonnullis mos eſt, decretorum ſuorum veritatem afferat. At ego viro huic non tamquam teſti; ut plerique aſſolent, ſed quoniam ejus rationes firmas invenio, idcirco fidem adhibeo, eumque laudo.

l. contra Julian. c. 5.

JUL. ALEXANDRINO interprete.

Hippocrati, præter optimos medicos, philoſophorum etiam optimi conſentiunt.

l. de Uſu part. I. 8.

Imitator, ſi quis alius unquam, Hippocratis Plato fuit, & ab illo dogmata mutuatus eſt maxima.

l. de Decr. Hipp. & Plat. VIII. 5.

JO. BERN. FELICIANO interprete.

Neque ſolus Plato, ſed & Ariſtoteles, & Theophraſtus, aliique cum Platonis, tum Ariſtotelis diſcipuli Hippocratis de Humoribus rationem æmulati ſunt. Quin etiam ex medicis graviſſimi quique, Diocles, Pliſtonicus, Mneſitheus, Praxagoras, Herophilus.

lib. Meth. med. I. 2.

THO. LINACRO interprete.

Rationum Hippocratis de natura Ariſtoteles interpres eſt.

in l. de Alim. III. 22.

JO. BAPT. RASARIO interprete.

Si quis in Ariſtotelis, ac Theophraſti libris ſit verſatus, is ceu commentarios phyſiologiæ Hippocratis illos conſcriptos eſſe, arbitrabitur.

l. de Nat. facul. II. 4.

THO. LINACRO interprete.

Hæc omnia, atque etiam alia quamplurima, tum de prædictis facultatibus, tum de morborum generatione, tum remediorum inventione Hippocrates, omnium poſt hominum memoriam primus recte dixit: Ariſtoteles poſt eum recte eſt interpretatus.

l. Meth. med. I. 2.

THO. LINACRO interprete.

Teſtis cœtus Peripateticus, qui & ipſe Hippocratis Phyſiologiæ principia confirmat.

l. Quod opt. med. initio.

BEN. CHARTERIO interprete.

Quod moris patiuntur Athletarum plerique, cupientes quidem Olympiorum victores evadere, nihil autem moliri, quo id conſequantur ſtudentes; idem & multis medicis accidit. Nam Hippocratem qu dem laudant, ac omnium principem exiſtimant; ut autem fiant illi inter ſimiles, ipſi omnia potius, quam id agunt.

IMITATIO.

l. Quod opt. med. ſit philoſ. f.

LUD. BELLISARIO interprete.

Certe nos primum ſtudium debemus in philoſophia conſumere, ſi veri Hippocratis æmuli eſſe volumus. Quod ſi fecerimus, nihil impediet, quo minus eo meliores efficiamur, nedum ſimiles, ſi, cognitis iis, quæ ab illo bene dicta ſunt, cetera, quæ arti deſunt, ipſi inveniamus.

in l. de Victu acut. I. 17.

JOH. VASSÆO interprete.

Nam quæ ab Hippocrate ſcripta ſunt, ea in prudentibus viris, qui vere artem conſtituere ſtudent, reperiri poſſunt.

l. de Tot. morb. temp. c. 8.

JO. GUINTERIO interprete.

Præſtat vero artem Hippocratis excolere, quod nemo prope factitavit.

l. de Uſu part. I. 8.

NIC. RHEGINO interprete.

Cur itaque Plato (præſertim cum Hippocratis imitator, ſi quis alius unquam, fuerit, & ab illo dogmata mutuatus ſit maxima) tam negligenter de unguium utilitate locutus eſt?

CON-

CONTRADICTA, ET DEFENSA.

ARISTOPHANES *Nubibus.*

JO. ANT. VAND. LINDEN. interpr.

TE filiis Hippocratis ſimilem, blitum vocant iners.

EUPOLIS ἐν Δήμοις

citante Schol. Ariſtoph. *ibi.*

JO. ANT. VAND. LIND. interprete.

Hippocratis fuere filii nothi,
Soboles inſulſa, nullius frugi bonæ.

Etymologicon in Σύες.

Sues Hippocratis filios dicunt, cum Panætio, & Memnone ſuillum ingenium cavillantes.

ATHENÆUS.

Deipnoſ. III. 17.

ISAC. CASAUBONO interprete.

Deinceps illata eſt vulva, metropolis revera, & mater filiorum Hippocratis, quos propter ingenium ſuillum ſcio eſſe Comicis irriſos.

GALENUS.

l. Quod an. mores c. 4.

JO. GUINT. ANDERNACO interprete.

Hippocratis autem filii ob calorem immodicum ſtulti Comicorum fabulis ridentur.

l. adv. Lycum, initio.

JUL. ALEXANDRINO interprete.

Qui Hippocratem accuſare, aut pro eo reſpondere vult, priuſquam facit, exerceri eum oportet in ſententia ſenis.

l. de Elem. I. 9.

VICT. TRINCAVELLIO interprete.

Hippocrates ſolita antiquorum brevitate utitur.

l. de Uſu part. I. 9.

NIC. RHEGINO interprete.

Multa Hippocrates verbis paucis eos docet, qui ipſius dicta aſſequi poſſunt.

l. de Criſib. III. 11.

NIC. LEONICENO interprete.

Multi priſcam brevitatem aſſequi minime conſueti, quædam deficere arbitrantur.

l. de Fractur. III. 4.

VID. VIDIO interprete.

Brevitatis Hippocratis proprium eſt, id, quod in propoſito ſermone deſideratur, aperte ex eo, quod ſubjicitur, indicare.

l. de Reſp. diff. III. 5.

JANO CORNARIO interprete.

Quæ eſt igitur via facultatis? oportet enim inde initium ſumere. Una quidem communis illa omnibus veteribus familiaris breviloquentia. Altera vero peculiaris illa Hippocratis animi altitudo. Monſtratum enim nobis eſt, quam gravis ſit ſæpe numero hic vir, ut qui ea, quæ aliis medicis nota ſunt, prætereat, velut quæ a nemine eorum, qui artem exercent, ignorari queant: quæ vero talibus ignota ſunt, omnia diligenter, ſimulque perſpicue exponat.

in l. de Artic. IV. 16.

VID. VIDIO interprete.

Iis, qui hæc requirunt, reſpondendum eſt, Hippocratem eo tantum intendere, ut propoſitam rem exprimat, quod & ipſe Plato faciendum nobis præcipit.

l. de Elem. II. 3.

VICT. TRINCAVELLIO interprete.

Oratio Hippocratis brevis, & conciſa eſt, quia id, quod evidenter apparet, abſque ulla probatione ſcripſit, haud ſuſpicatus fore, qui hæc ignoraret, aut negaret.

l. de Purg. facult. c. 5.

JUL. MART. ROTA interprete.

Sunt, qui omnia potius, quam verba Hippocratis, vera eſſe volunt.

l. de

l. de diff. reſp. I. 4.

Sententiam Hippocratis exponere, ac veritatis, quæ in ea eſt, certitudinem iis, qui in noſtra inciderint, exhibere multo melius eſt, quam præoccupare tempus exiſtimationi, ac famæ venerandi ſenis.

l. de Suc. bon. & mal. c. I.

JUL. ALEXANDRINO interprete.

Eorum qui ab Hippocratica doctrina deſcivére, apud me nonnulli clam confeſſi ſunt, manifeſto ſe quidem cernere cupiditatem contendendi adverſus Hippocratem, interim pudore affici, ſi poſt quinquageſimum demum annum ad Hippocratem deficiant.

in l. Aph. V. 64.

NIC. LEONICENO interprete.

Non ſimpliciter, neque ſemper ſervare brevitatem videtur Hippocrates, ſed in quibus magnum aliquod periculum imminet, ſi negligentius, quod ab ipſo docetur, accipiatur, in his bis terve repetere eadem non veretur.

l. Meth. med. IX. 8.

THO. LINACRO interprete.

Hippocrates, ceu primus inventor, nec debitum omnibus ordinem dedit, nec cujuſque indicationis dignitatem ad unguem finivit, & quaſdam in ipſis diſcretiones omiſit, obſcureque plurima pro antiqua dicendi brevitate eſt interpretatus.

in l. de Vict. acut. II. 36.

JO. VASSÆO interprete.

Fieri nequit, ut uno libro omnia ad medendum pertinentia, bene ſcriberet Hippocrates, atque ordine doceret, præcipue cum ipſe primus horum inventionem ſit molitus.

in l. de Off. med. I. 10.

VID. VIDIO interprete.

Hippocrates breviter loquitur, quum quid exiſtimat evidens futurum, ſi qui id ipſum invenire ſtudeant. Non enim rudes docuit, quemadmodum nos nunc, ſed admodum in diſciplinis aſſuefactos, ſic ut ex eorum, quæ prius oſtenſa ſunt, conſequutione, talia per ſe nullo negotio aſſequantur.

in l. de Artic. III. 49.

VID. VIDIO interprete.

Si quis prima lectione non intelligit, quæ clare ab Hippocrate ſcribuntur, iterum, & tertio, & ſæpius diligenti animadverſione relegat: quod ſi faciat, quæ plane ab ipſo traduntur, omnino intelliget.

l. de Præcogn. ad Poſth. c. 12.

JUL. MART. ROTA interprete.

Solam pulſuum ſcientiam Hippocrates non excoluit.

in l. de Humor. II. 28.

JO. BAPT. RASARIO interprete.

Notitiam a pulſibus profectam vel non habuit Hippocrates, vel certe non exercuit.

in l. de Artic. III. 37.

VID. VIDIO interprete.

Quædam Hippocrates prætermiſit, vel quod non ex toto univerſam eorum naturam fuerit intuitus, vel quod tam diligentem inquiſitionem ad propoſitum pertinere non exiſtimaret.

in l. de Fractur. I. 9.

VID. VIDIO interprete.

Sagittariorum exemplum transferre ad vinciendum, exiſtimari debet prorſus fatuum, ſatiuſque fuiſſet eos ab Hippocrate nullo modo commemorari, quam acerrime refelli. Nam quæ prorſus ſtulta ſunt, deridenda magis ſunt, quam a ſcriptoribus confutanda. Non tamen prohibeo, quominus, dum in vivis agunt, redarguantur; ac præſertim ubi, qui hæc nugatur, audientibus perſuadet, ut ſibi hominis curationem committant. Fit etiam interdum, ut nos quoque in ſcribendo ſtultis opinionibus contradicamus, ubi multos videmus illis credere, quaſi veræ ſint; quod & nunc accidit Hippocrati, nihil eſſe commune ſagittaris, & vinciendis, oſtendenti.

in l. de Vict. acut. I.

JOH. VASSÆO interprete.

Logicam magis ſpeculationem ſapere videtur, quod ab Hippocrate in quæſtionem diſceptationemque ponitur, cum & ſine hujuſmodi ſpeculationibus recte ſanare queamus. Nempe morbos recte ſanare ineſt medicis ex faciendorum cognitione, & non ex inveſtigatione cauſſæ: ob quam ſunt controverſi, qui varias in hujuſmodi morbis ſcripſerunt curationes. Eſt vero ſecundum veritatem id non commodiſſimum modo, verum quoque & omnium primum, & quæſitu neceſſarium, ut procedente exponam ſermone: quod enim quæſtione dignum ſit quod proponit, & quo ſolvit modo.

l. de Diæta Hipp. in acut. c. II.

AUG. GADALDINO interprete.

Temere Hippocrati adverſantur, qui ad ejus ſcripta imparati accedunt, priuſquam litteras didicerint. Suam enim ipſorum ignorantiam accuſare cum debuiſſent, obſcuritatem Hippocratis reprehendunt: quippe qui ob propriam imbecillitatem non poſſint magnitudinem Hippocraticæ virtutis aſſequi. Ita enim, opinor, affectæ ſunt ad Hippocratis ſcripturas inſipientium, abjectorumque hominum animæ, ut oculi ad ſolem, dum in ipſum intuentur. Ut enim illi de propria imbecillitate redarguuntur a ſolis pulchritudine, convincunturque; quippe qui haud poſſint perſeveranter citra laborem in ipſum intueri, ſed tandem cœcutientes ad tenebroſa ſe vertunt; ita animæ profanorum hominum, quæ prius in encyclopædiis non fuerint educatæ, a pulchritudine ſcripturarum Hippocratis, & fulgure circum circa perculſæ, ac dogmatum lumine vallatæ, quodam modo cœcæ fiunt, & ab iis, quæ majora ſunt, quam ut ipſæ ferre poſſint, averſæ, ad parva quædam, & obſcura, ſuæque ipſarum ignorationi accomodata, accedunt.

l. Meth. med. XI. 15.

THO. LINACRO interprete.

Sed aliqui ſunt (ut Hippocrates ait) qui ex eo, quod ignorant, non parum lucri faciunt.

l. de Venæſ. adv. Eraſiſtr. c. 3.

JOS. TECTANDRO interprete.

Aſclepiades adeo contentionis ſtudioſus fuit, ut mortis meditationem cum Hippocratis, tum veterum medicinam nominare non ſit veritus.

in l. I. *Epid.* II. 50.

HERM. CRUSERIO interprete.

Poſteaquam non parum multos vidi claros medicos jure ob id reprehenſos, quod vel in mittendo ſanguine, vel lavando, vel medicamento dando, aut vino propinando, aut frigida, offendiſſent, cogitavi mecum fortaſſe etiam ipſi Hippocrati tale quid uſu veniſſe: neceſſario itaque multis etiam aliis ejus æqualibus medicis.

A. CORN. CELSUS.

III. 4. *Edit. Lind. p.* 121. *l.* 9.

Igitur ſic ægros nutriebant, ut dierum imparium acceſſiones expectarent; deinde poſtea cibum, quaſi levioribus acceſſionibus inſtantibus, darent; adeo ut Hippocrates, ſi alio die febris deſiſſet, recidivam timere ſit ſolitus.

Id Aſclepiades jure ut vanum repudiavit; neque in ullo die, quia par, imparve eſſet, ægris vel majus, vel minus periculum eſſe dixit. Interdum enim pejores dies pares fiunt, & opportunius poſt febrium acceſſiones cibus datur. Nonnunquam etiam in ipſo morbo dierum ratio mutatur: fitque gravior, qui remiſſior eſſe conſueverat. Atque ipſus quartus decimus par eſt, in quo eſſe magnam vim antiqui fatebantur.

A. CORN. CELSUS.

III. 4. *Edit. Lind. p.* 121. *l.* 34.

Eſt etiam apud Hippocratem, ei, quem ſeptimus dies liberaturus ſit, quartum eſſe graviſſimum. Ita, illo authore, in die pari & gravior febris eſſe poteſt, & certa futuri nota.

Atque idem alio loco quartum quemque diem, ut in utrumque efficaciſſimum apprehendit, id eſt quartum, ſeptimum, quartumdecimum, decimumſeptimum; in quo ab impare ad paris rationem tranſit. Et ne in hoc quidem propoſitum conſervavit; cum a ſeptimo die undecimus, non quartus, ſed quintus ſit. Adeo apparet, quacunque ratione ad numeros reſpexerimus, nihil rationis, ſub illo quidem authore, reperiri. Verum in his quidem antiquos tum celebres admodum Pythagorici numeri fefellerunt.

CÆLIUS AURELIANUS.

Acut. morb. II. 29.

Hippocrates libro regulari (quem dicetecticum vocavit) peripneumonicæ inquit remedium aptandum ex cocco, atque galbano, atque attico melle, vel abrotano, ex aceto mulſo, atque pipere admixto, & helleboro nigro. Summum, inquit, eſt etiam panacem in mulſo ex aceto confecto decoquere, & liquatum dare bibendum.

Sed hæc omnia Soranus eſſe judicavit, & propterea reprobanda, adjiciens, quod mulſum ex aceto factum conſtringat, & ſit inconveniens tumori.

ITERUM.

Acut. III. 4.

Antiquorum Hippocrates libro quem ad ſententias Cnidias conſcripſit, ex utroque oportere, inquit, brachio ſynanchicos phlebotomari.

Sed hoc erit evitandum. Siquidem coacervata ſanguinis effuſio animi facit defectionem, & propterea prohibet tantum detrahi, quantum ſufficiat ad relaxandam ſtricturam.

ITE-

ITERUM.

Acut. morb. III. 6.

Febrem vero ſecundum Hippocratem in ſpaſmum venientem, ſalutarem accipimus. Spaſmum autem in febrem, pernicioſum: quamquam ejus excludant ſententiam, dicentes, quia ſecundum ipſum febres corpora gravant, multo magis geminant incommodum, cum vehementibus doloribus. Laxat enim, inquiunt, tumorem naturalis, ac mediocris fervor: febrium vero acer, & contra naturam immodicus vexat.

ITERUM.

Acut. III. 7.

Hippocrates libro quem ad ſententias Cnidias ſcripſit, cerotario inquit ungendos opiſthotonicos, & aqua calida eorum crura fovenda. Jacere jubet in lineis ſtramentis, utens ad ventrem movendum collyriis, quæ appellavit balanos, & potiones ex radice bryoniæ, & dauco, atque vino confectis. Offert præterea farinam coctam tepentem in partem cibi, ut ſæpiſſime facit, permittens etiam vinum ſuperbibendum, quando voluerint ægrotantes. Tetanico vero non advertens adhibendam vere phlebotomiam, ſed non ſolam. Non enim dignum, atque ſufficiens tantæ paſſionis unum adjutorium eſſe probatur. Item collyria, ſive balani, & potiones ſupra memoratæ, & vinum intemporaliter datum patientibus, contrarium, atque ſaluti noxium monſtratur. Alia enim tempore importuna nervis officiunt.

IDEM

Acut. III. 8.

Item ſecundo libro, quem de morbis ſcripſit, ait eſſe aliquando conducibile tetanico ſine vulnere effecto, atque primævo corpore, & habitudine vigenti, æſtatis tempore plurimæ frigidæ ablutionem, ſiquidem fervorem reclamet, ac revocet. Dat etiam nigrum helleborum cum pipere, & lacte aſinino carne concocto potat, atque ſternutamentum commovet.

Mirandum igitur, quod in his, qui tali paſſione afficiuntur, frigida utendum exiſtimat Hippocrates, qui jamdudum ait, frigida quæque eſſe inimica oſſibus, nervis, dentibus, & cerebro. Sternutamenta etiam commovere tumores, nulli non dubium eſt. Item aſininum lac nulla ratione laxare tumentia probatur. Dehinc ſtomachum evertet; ſiquidem ſit tetri odoris, & ſaporis. Item helleborum nigrum nervos obſidet, atque purgando, vel deducendo corpus exagitat.

IDEM

Acut. III. 17.

Veterum autem medicorum, Hippocrates ſecundo libro de morbis, communiter inquit refrigeranda ſuperiora, particulariter autem adhibenda vomifica medicamenta, & phlebotomia ex brachio, & capite. Tunc ſacculum aqua calida plenum deponendo jubet ægrotantes: facere etiam collyrium decem digitorum, quem appellavit balanum, atque hunc ſummo tactu felle taurino ungendum: tunc ſi nihil perfecerit, clyſterem adhibendum. Vel ſi hoc quoque minus valuerit, folliculo artis ærariæ immittendum, inquit, ventum per podicem, quo diſtantia ventris inteſtinorum replicatis folliculis fiat, tunc ſtatim adhibendum clyſterem probat, detracto ſupradicto folliculo, & podicem cum ſpongia obſtruendum, atque in aquam calidam ægrotantem deponendum. Utendum inquit primo tempore paſſionis melle decocto, atque vino.

Secundo libro epidemion multum vini meraci, atque frigidi dari jubet, donec ſomnus, vel dolor fiat crurum, ſuſpicione cauſſarum ſollicitatus: exiſtimat enim vel conſtituit fieri paſſionem incendio ſuperiorum, & frigore inferiorum.

Contrarias igitur virtute materias adhibendas judicavit, non intuens paſſionem ex tumore fuiſſe confectam. Denique principio vomitus, quem adhibendum probat, aſperat ejus celeritatem: ſiquidem disjiciendo corpora commovet. Phlebotomare autem convenit non poſt vomitum, ſed laxamenti cauſſa, non ut Hippocrates affectandum putat, ob frigidandum corpus. Dehinc ex brachio, non ex capite, neque ſimul ex multis partibus phlebotomare oportet. Etenim repentina ſanguinis effuſio virium defectum faciens, non ſinit congruam fieri detractionem, vel quantum magnitudini paſſionis eſt conveniens. Collyrium autem felle taurino perunctum, omnifariam nocens accipimus: Etenim ob acrimoniam fellis, atque mordicationem tumentia provocat in fervorem, & ob longitudinem digitorum decem immiſſum premit eas partes, quæ neque tenuem liquorem ſine gravatione accipere, vel ferre valent. Nam ex ærario folliculo quid dicere oportet, ſi ubi inflationis metus eſt, immittendum extrinſecus exiſtimat ventum, atque, quod eſt maximi peccati, frigidum his partibus, quæ etiam naturali tactu prægravantur, non aliter quam ſi quemquam in tetanica paſſione conſtitutum cum ſit poteſtatis laxativis curare virtutis, eumdem organis diſtendere contendamus. Advertendum igitur, quod magis roborat vexationem, vel duplicat corporis inflationem, adjiciens graviora, quo etiam per clyſterem liquoribus magis prægravet

corpus, ut tumentia importune vento vexata, etiam liquoris percuſſu intemporali feriantur. Item ſpongia apponenda quam probat, extenta magis premit. Utitur autem vino, malis quidem, ſed ſui ſimilibus conſiliis. Neque enim temporaliter declinationem paſſionis obſervavit. Præterea uſu immodico, ſiquidem plurimum dari jubet, & intemperato, quod ſæpe in ſanitate conſtitutos alienari mente perficit, tunc etiam incongrue, ſiquidem frigido. Omne eteniim frigidum tumentia auget. Repugnanti ergo judicio vinum dare perſpicitur, effectum ſomno, atque dolori crurum aſcribens, ſomnus etenim levigata atque ſoluta paſſione efficitur: dolore autem pejorante, & aſperato tollitur. Quod ita manifeſtum eſt, ut demonſtratione non indigeat.

IDEM

Tard. IV. 3.

Hippocrates enim libro, quem ad ſententias Cnidias ſcripſit, helleborandos principio ægros ordinavit, ultimum adjutorium ceteris anteponens. Dat præterea panem ita curatum, ut neque ab hominibus recte valentibus poſſe digeri facile videatur. Item pulentum, atque fœni græci ſemina.

Cum ſint hæc qualitate contraria; alia enim aſtringunt, alia relaxant, & nulli adjutorio tempus adjunxit.

IDEM

Tard. paſſ. IV. 8.

Hippocrates libro Prognoſtico ſignificare inquit lumbricos interfectionem ægrotantis, quoties mortui fuerint excluſi omnibus in morbis.

Herophilus vero libro, quem ad Hippocratis Prognoſticum ſcripſit, ſive vivos, ſive mortuos excludi negat incongruum.

Et Mox.

Chryſippus Aſclepiadis ſectator, libro tertio de lumbricis, ſic inquit Hippocratem ferri, dicentem ſuo libro, eos qui in ægritudinis declinatione cum ſtercoribus egeruntur, nihil grave ſignificare.

Sed neque inquit Dioclem Hippocrati contrariam protuliſſe ſententiam, dicendo mortuos vel inanes eſſe meliores: ſiquidem hic in febribus ſolutionum hoc dixiſſe videtur, Hippocrates autem mortem ſignificare in febribus ſtructuræ.

IDEM

Tard. V. I.

Hippocrates vero libris, quos ad ſententias Cnidias ſcripſit, magis utendum dicit egeſtate, atque vaporatione, & continentia, & danda ſicca, vel arida quæque, & acriora mandenda. Si enim æquibilis æger fiat, hoc eſt, urina facilior, ac ſi ſpiratio difficilis fuerit, quam dyſpnœam vocant, & tempus æſtatis, & æſtas media, dicit ex brachio phlebotomandos, & poſt detractionem factam dat panem calidum vino infuſum, atque oleo, & carnem ſuillam ex aceto decoctam. Dat etiam cantharides tres detracto capite, & pedibus, & primis in tribus cyathis aquæ cumtritas.

Sed neque quo tempore exercitio utendum ſit manifeſtat, neque uſque quo mandenda ſint acriora, vel quando vaporationes adhibendæ. Dehinc ſi phlebotomare oportuerit, non ſolum æſtivo tempore, ac media æſtate, ſed etiam omni tempore, atque ætati convenire phlebotomiam probamus. Eſt præterea importunum vinum, ac repugnans eo tempore commodis phlebotomiæ. Item cantharides humorem commovent. Carnis quoque offerendæ tempus ſignificare neglexit.

HENR. CORN. AGRIPPA.

de Van. ſcient. c.82.

Jam vero & Hippocrates, quem ipſi pro Deo colunt, ab aliis in pleriſque non tam diverſum ſentit, quam turpiter erravit. Nam in libro de nat. infantis ait: Generatur ex luteo ovi avis, nutrimentum autem, & augmentum habet album, quod in ovo eſt.

Quod falſum probat Ariſtoteles in lib. de animalibus, & in lib. de generatione animalium, diſputans contra Alcmæonem, qui cum Hippocrate ſentiebat, concludit: origo pulli in albumine eſt, cibus per umbilicum ex luteo petitur: cui ſententiæ adhæret etiam Plinius, inquiens: Ipſum animal ex albo liquore ovi corporatur, cibus ejus in luteo eſt.

Et mox.

Nonne etiam ille Hippocratis aphoriſmus mendax eſt? mulier non podagrizat, niſi menſtrua illi defecerint?

Cum multæ fœminæ, quibus etiam menſtrua fluunt, podagras patiantur.

JUL. CÆS. SCALIGER.

de Subtil. adv. Card. CI. 18.

Tueris enim, atque etiam profiteris nefandum illud Hippocratis deliramentum; a quo non abſunt Galeni trepidationes. Animam nihil aliud eſſe, quam cœleſte calidum. Abſurdior ejuſdem ſententia in primo de ratione victus. ἐσέρπει ἐς ἄνθρωπον ψυχὴ πυρὸς καὶ ὕδατος σύγκρησιν ἔχουσα. Itaque etiam illa auſus eſt. ἡ ἀνθρώπου ψυχὴ ἐν ἀνθρώπῳ αὐξάνεται, ἐν ἄλλῳ δ' οὐδενί.

Sed ſibi contradicit: ἡ ψυχὴ τὸ αὐτὸ πᾶσι τοῖς ἐμψύχοισι. Si enim eſt idem in homine, & cane, ergo anima hominis augebitur in cane, & canis anima in homine viciſſim.

Sed & alia ſibidem contradictio: ἡ ψυχὴ αἰεὶ ὁμοίη. οὐ γὰρ ἀλλοιοῦται, οὐ διὰ φύσιν, οὔτε δι' ἀνάγκην. Similia ſuperioribus in ſexto Epidemion: ἀνθρώπου ψυχὴ ἀεὶ φύεται μέχρι θανάτου.

JUL. CÆSAR SCALIGER.

de Subt. adv. Card. CCCVII. 5.

Neque mens ægrotat, ut falſo voluit Hippocrates, cum dolorem, quo cruciamur, non ſentimus.

Sed quoniam dolentem ad locum, ſubſidii ergo, diſtracti ſpiritus, non repræſentantur imaginationi.

AUGU-

AUGUSTISSIMIS AC PRUDENTISSIMIS, HONESTISSIMISQUE VIRIS,

Senatui Populoque Imperialis urbis Auguſtæ Vindelicorum,
JANUS CORNARIUS Medicus Phyſicus, *S. D.*

NON alienum, nec ab re eſſe arbitror, Auguſtiſſime Auguſtæ urbis Senatus, hoc in loco, hac inſtituta ad amplitudinem tuam, in Hippocratis Coi medicinæ principis ſcriptorum, a me in Latinam linguam translatorum editionem, præfatione, paulo altius repetere, qualis fuerit noſtro hoc ævo rei medicæ, & ſimul etiam aliarum artium, ac ſtudiorum ſtatus: qualis factus ſit progreſſus: quantum acceſſerit incrementi: & quid de toto hoc ſtudiorum genere ſit ſperandum. Nam & neceſſariam eſſe Hippocratis librorum editionem, lectionem, ac cognitionem, inde clare conſtabit: & me hæc vel peractorum laborum gratia, meminiſſe juvabit: & qui iſta legent, non inutilem conſequentur hujus narrationis cognitionem: & Amplitudo tua, ſpero, harum rerum memoria jucunde afficietur, & ſi quid præſidii, ac opis ad hæc ſtudia conſervanda opus fuerit, (ſicut revera veſtram urbium Imperialium opem deſiderant ac implorant) huc libenter incumbet, quo literæ unicum totius vitæ ornamentum durent, ac vigeant, in Germania noſtra, ne ſi hæ corruant ac jaceant, vere neutra vita vocari mereatur, haud ſecus quam neutrum corpus Medicis dicitur, quod neque ſanum, neque ægrotum appellari poteſt. Talis autem futura vita mihi videtur, ut miti, ac familiari nobis ſimilitudine, res omnium triſtiſſima, & perpetua nocte obſcurior adumbretur, ſi horum ſtudiorum lux extinguatur, ſi literarum decus deturpetur, ſi robur illud, quod & pacem, & rerum publicarum, ac privatarum tranquillitatem retinet, elangueſcat. Quum itaque primum animum ad Medicinæ ſtudia adjicerem, magna erat bonorum & profeſſorum, & librorum penuria: adeo ut Hippocrates & Galenus medicæ ſectæ optimæ, rationalis illius, principes, ne nominibus quidem ſuis juſtis, in ſcholis ſatis noti eſſent, quum vulgo Hippocras & Galienus a pleriſque omnibus appellarentur. Itaque quum eſſem adoleſcens viginti natus annos, ex Petri Moſellani, viri & eruditi, & imprimis ſuaveloquenti facundia ornati auditoribus: (Nam neque hunc, neque alium ullum unquam privatum præceptorem habui, poſt prima grammaticæ rudimenta) in literis utriuſque linguæ eo progreſſus, ut non modo grammatica docerem, ſed etiam Poetas, ac Oratores Græcos publice enarrarem, plurimum mox ab initio, ab honeſtiſſimæ artis diſcendæ propoſito decidebam. Avertebant enim me barbari ſcholarum magiſtri, & non multo expoſitoribus ſuis potiores ſcriptores, quibus tum medicorum ſcholæ pro optimis autoribus utebantur, Avicenna, Raſis, Albucaſis, Avenzoar, Meſuas, & alii non citra tædium nominandi, Arabicum hominum genus. His accedebant practices ſcriptores ſuperioris ſæculi, ac illius quoque, gens per omnia inepta, ſordida, ac impura, & tam ſpurce latine loquens, ac tam infeliciter id quod docere vult tradens, ut penitus deſperarem ex tam putidis libris fore poſſe, ut unquam ad medicinæ cognitionem pervenirem, eam videlicet quam ex Hippocratis aliquot libellis, aphoriſmis dico, prognoſtico, & eo qui De victus ratione in morbis acutis inſcribitur, olfeciſſem: & quam mihi ex Galeni aliquot libellis latine itidem extantibus delineaſſem. Erant autem hi Leoniceni interpretatione, De febrium differentiis libri duo, & Copi verſione ſex libri De locis affectis inſcripti. Et his interpretibus tum extabant quoque Hippocratici illi libelli. Ac in philoſophia quidem eo tempore extabat ſua lingua Plato, Ariſtoteles, Theophraſtus, Xenophon, & Plutarchus, magno erga bona ſtudia Aldi Manutii beneficio. Verum in medicina nihil Hippocratis, ac Galeni ipſorum lingua habebatur, præter Hippocratis aphoriſmos, quos Philippus Melanchthon mihi communicaverat, & unam Galeni methodum, quam

Romæ ſi recte memini, excuſam, apud amicum quendam videram. Hic ego dum ambiguus quid facerem ſæpe mecum cogitarem, tandem illud ſtatui, quod præſens eſſet boni conſulendum eſſe, donec aliquando dies meliora proferret. Proinde relictis magna ex parte Arabibus illis ſcriptoribus, & ex practicis quoque paucis aliquot, melioribus ut fieri ſolet in malorum electione, aſſumptis: videbantur autem tales eſſe, Bertrutius, Gatinaria, Guainerius: his ad prædictos libellos Hippocratis ac Galeni additis ac collatis, ſed magno interpoſito intervallo, aliquot annis medicinæ ſtudia ſectatus ſum, donec cum his ſimul magiſter magnus artis venter perſuaſit mihi, ut artis periculum facerem, quod jam per annos viginti quinque facere pergo, ab eo tempore quo primum animum ad medicinæ ſtudia, velut dixi, adjeci. Quanto vero meo commodo hoc fecerim, aut etiam aliorum utilitate, non eſt quod multum jactem. Diligentiam meam & fidem, tum in docendo qualiacunque didici, tum in curando qualia ars præſtare potuit, multis cognitam eſſe ſcio. Opes velut ſtudiorum impedimenta, non anxie quæſivi, & eas quoque quæ contingere potuiſſent, contempſi. Hoc nondum ſcio an commodum, aut potius incommodum dici debeat, quod totum iſtud ſtudiorum priorum genus, per totos novem annos a me tractatum, relinquere ac quaſi dediſcere coactus fuerim, quum jam magnam Europæ partem, rerum medicarum experiendarum gratia pervagatus, Baſileam perveniſſem. Et quod quidem incommodum hoc ſit, tot horas male collocaſſe in ſtudiis dediſcendis, nemo non intelligit, etiam ex his quibus non dediſcenda, ſed amplectenda eſſe illa adhuc hodie videntur. Quod vero commodum ſit, totam barbaram medicinam a me eſſe relictam, & græcam aſſumptam, productam, & non parum per me etiam auctam, & ampliatam, nondum perſuaſum eſſe ſcio pleriſque, qui adhuc cum Gryllo grunnire malunt, & glandibus veſci frugibus optimis repertis. Profecto horum ingenia velut ineptiſſima, & judicia velut nihil ſani habentia averſatus, tum mox toto pectore ad Hippocratem Græcum, ac Galenum, itemque Paulum me contuli, paulo ante Venetiis ex Aldi itidem officina allatos: quibus etiam alienis ad tempus utebar, atque in his ita verſabar, ut vel totum Hippocratem ad latinos tranſcribere me poſſe non deſperarem, ſi tam magni laboris præmium alicunde affulſiſſet: nedum de Galeno ac Paulo ambigerem, quos faciliores eſſe, vel leviter græca ſcientibus conſtat: ſi quis modo non penitus rudis eos autores aggredi conetur. Et extant libelli duo Hippocratis eo anno a me converſi, alter de aere, aquis, & locis: alter de flatibus inſcriptus, qui animum meum ſtudioſis ſatis declararunt, quantum voluerim medicinam illinc adjutam. Nec deerant nobis inhortatores ad rem tentatam ſtrenue obeundam, inter quos magno erga optima ſtudia merito præcipue mihi nominandus eſt Deſ. Eraſmus Roterodamus, cujus etiam ſcripta ad me epiſtola extat, qua me ad conſtanter proſequendum id quod in Hippocratem medicinæ principem orſus eſſem inhortatur. Ad idem me inſtitutum Frobenius ac Epiſcopius, qui prius etiam aliquot mihi commentationum fuere autores, tantum non cogebant: digni profecto propter ſua in doctos homines merita, ut ab omnibus bonis viris adverſus ὁμοτέχνυς æmulos inſtar ignavorum fucorum inſidiantes libris ipſorum ſumptibus & induſtria in lucem editis, foveantur & tueantur. Quum igitur hæc mea tunc fuerit voluntas, & non omnino deſperata etiam præſtandi facultas, Cur, inquit aliquis ex illis, ad tot annos dilatum eſt, quod propter communem utilitatem, ſi ita eſt veluti ipſe dicis, quam primum invulgari oportuerat. Fatebor ſane hic quod res eſt. Primum quidem voluntatem meam remorata eſt maxima operis difficultas. Nam ut gloſſas & voces penitus obſoletas omittamus: ut dicendi genus breve illud, & quo velut per ænigmata, innuere magis quam ſignificare ſententiam voluit, ne producamus: adeo ut ne Galenus quidem ſe ex omnibus extricare valeat: ut nihil etiam dicamus de lectione varia, ac ſubinde a plurimis priſcis Hippocratis expoſitoribus mutata, & temporis inſuper injuria corrupta: vel ipſa vetuſtatis reverendi ſenis majeſtas deterrere poſſet, ne quis familiarius verſare doctiſſima, & per omnia graviſſima ſcripta audeat. Quod vero tantæ gravitatis, majeſtatiſque

tiſque ſcriptor ſit Hippocrates, idemque optimus methodi doctor, etiam Plato teſtatum de ipſo reliquit, cujus verba ex Phædro adſcribere non pigebit. Fieri „ ne poſſe putas, inquit Socrates, ut quis animæ naturam pro dignitate conſi- „ deret, abſque univerſi natura? Si quidem Hippocrati Aſclepiadarum generis „ credere oportet, inquit Phædrus, neque corporis, citra hanc methodum. „ Bene, inquit Socrates, amiciſſime Phædre Hippocrates dicit. Oportet tamen „ inſuper ad Hippocratem, etiam rationem expendere, & an conſona eſt vi- „ dere. Ita ſentio, reſpondet Phædrus. Proinde de natura conſiderare, inquit „ Socrates, quid tandem dicit Hippocrates, & ratio vera? Nonne hoc modo? „ De cujuſcunque rei natura conſiderare oportet, primum ſimplex ne ſit, an „ multarum ſpecierum id, in quo artifices eſſe volumus, & alios ut tales ſint „ facere. Deinde ſi ſimplex eſt, vim ipſius conſiderare, quam a natura habeat, „ ad hoc ut in aliud faciat quid, aut quam ut ab alio patiatur. Si vero plures „ ſpecies habuerit, his enumeratis, id quod in una, hoc in ſingulis conſidera- „ re, quid nam a natura facere ſolet, aut quid ab alio pati. Conſequens, inquit „ Phædrus, hoc eſt o Socrates. Proinde methodus, ait Socrates, abſque his ſi- „ milis eſt itineri cæci. Hactenus Plato. Et non ſunt quidem hæc ita ad verbum in Hippocrate, ſed talis eſt omnino doctrinæ methodus libri De natura hominis inſcripti, ut de nullo alio loqui hic videatur Plato: quanquam ſimilis methodus etiam in aliis hujus viri ſcriptis genuinis eſſe videatur. Quare quum hactenus reperti ſint, qui Ariſtotelem, qui Theophraſtum, qui reliquos Græciæ philoſophos ac ſcriptores, ad latinos convertere aggreſſi ſint, & aliquid operæprecii præſtiterint, in Hippocrate nemo hoc feliciter tentavit, ex toto, ut ne in minutiſſimis quidem libellis aliqui ſatis aptos artifices ſe declaraverint. Non igitur nihil eſt quod & nos de difficultate hujus ſcriptoris queramur, qui hactenus omnes ex æquo a ſe avertit: etiamſi nunquam ex toto a nobis deſperatum ſit, fore ut aliquando omni difficultate ſuperata, latinus a nobis factus Hippocrates legatur. Acceſſit ad hanc difficultatem alia remora ex temporum infelicitate. Quum enim per viginti ferme jam annos medicina Græca reviviſcere cœperit: reducti ſint Hippocrates, Galenus, Aetius, Paulus, Dioſcorides: & hi non ſua ſolum lingua, ſed latini etiam magna ex parte (uno Hippocrate hactenus ſaltem excepto) tum per doctos aliquot viros, tum per nos quoque facti, tamen ea eſt ſæculi infelicitas, ut nemo tantæ artis, quæ ipſam etiam vitam, qua nihil homini precioſius eſſe poteſt, conſervat: pretium agnoſcat. Vidimus ardens primum ſtudium multorum circa linguas addiſcendas: deferbuit hoc paulatim. Vidimus maximum ſtudioſorum concurſum ad diſcendam theologiam, quum primum in Germania ſincerior pietatis doctrina illuceſceret: Duravit hic aliquot annis. Tranſitum eſt ad ſtudium Juris civilis: Nec puto ullo unquam tempore tot fuiſſe ſtudioſos, qui leges Imperatorias ſequerentur, aut doctorum titulis inſignirentur. Sola Medicina ubique contempta jacet, frigent gymnaſia, torpent profeſſores, ars ipſa in ἀτεχνίαν abiit, & non niſi apud delyras aniculas, & recutitos Apellas, & eos qui multorum periculis de ſua ignorantia experimenta faciunt, ejus uſus quæritur: paucis quibuſdam bonis medicis non in uſum publicum, ſed in privatum ſibi theſaurum, vera medicinæ ſtudia poſſidentibus. Quanquam ego quidem graviorem adhuc, ac ſimilem timeam optimæ arti ruinam, ſi continget ut altius aliquando evehatur, qualem videlicet Chriſtianæ religionis ſtudium pertulit, & qualem juris ſcientia minari videtur. Sicut enim dum pii aliquot viri Evangelium Chriſti purum ac ſincerum reducere conati ſunt, factum eſt ut apud pleroſque Chriſtus penitus fabula factus ſit, & parum adhuc in paucorum cordibus hæreat: Ita ex magna juris ſcientia eo pervenitur, ut jus ſit in armis ac vi poſitum, ut ſint qui quidvis ſibi licere adſtruant, adulterare, ſcortari, prædari, prodere, rapere, agere, capere, & cœlum ac terram miſcere, modo apex ſit in jure ſcripto, qui ut ipſorum cupiditatibus inſerviat cogi poſſit: quomodo ſummum jus ſummam injuriam eſſe, juxta vetus adeo verbum, atque ita omnem optimarum legum doctrinam, uſum ac neceſſitatem intercidere, nemo non ſentit. Atque utinam non ſimilis caſus maneat rectiſſimum

medi-

medicinæ ſtudium, ſi quando etiam hoc ad ſummum adductum fuerit: & ex ſcholæ umbra, ad publici exercitii theatrum productum. Sed quis prohibere poteſt malos, ut ne ſui ſimiles ſint, in quocunque ſtudiorum genere pervertendo? & ea quæ ad multorum ſalutem inventa ſunt, partim per ignorantiam, partim ex malitia, ad perniciem abutendo? Propter tales ceſſandum a nobis non eſt, ut non optima faciamus, doceamus, ac in lucem proferamus, & artem per ſe optimam ad ſummum ſtatum evehamus. Nos certe ut quod poſſumus huc conferremus, & ut & ocii, & negocii noſtri ratio publice omnibus conſtaret, ſæpe in partialibus editis libellis promiſſum, ſæpe repoſitum, ſæpe repetitum Hippocratem noſtrum latinum tandem etiam his infeliciſſimis temporibus, quibus præter ea quæ jam relata ſunt, omnia perpetuo metu conſternata gravantur, inſidiis pertentantur, proditionibus obtinentur, bello expugnantur, incendiis conſumuntur, edere voluimus, atque hunc inæſtimabilibus laboribus, & non levi ſumptu ac rei familiaris jactura, perpetuis quindecim annis abſolutum. Non quod hos totos in hoc ſolum opus impenderimus: hoc enim vere eſſet ſuo ſibi jumento malum accerſire: ſed quod nunquam hanc curam rejecerimus hujus quoque operis abſolvendi, dum illa partim de Græcis plurima translata, partim a nobis ſcripta ac commentata, in publicum emiſimus; non omnino nulla noſtra privata utilitate: Fatendum enim & prædicandum quoque hoc eſt, quum & magnorum principum, & præclararum urbium, magnificentiam ac liberalitatem ſimus experti, & ad hæc præſtanda, quaſi fomite quodam coalti, ac provecti. Superavimus autem hanc operis difficultatem, tum ſæpe repetita Hippocratis lectione, tum locorum ſubinde alibi ab ipſo Hippocrate repetitorum collatione, tum perlecta denuo tota Galeni græca ac latina editione, eo ſtudio ut totum aliquando editurus ſim Galenum, aliqua parte ex mea translatione, & reliquis itidem verſionibus ad veram Græcam lectionem correctis. Et profecto longum eſſet hic declarare, quibus rationibus inductus, multa ex lectione Aldini, plurima præter lectionem Frobeniani exemplaris, a nobis ad multa manuſcripta exemplaria collati ac editi, in hac noſtra latina Hippocratis converſione mutaverimus. Statuimus autem huc impendere quinquennium plus minus, ut ſi deus vitam tamdiu prorogarit, totius noſtræ converſionis ratio, ac aliqua expoſitio extet, in diurnaliorum ſive conjecturarum libris, tot a me ſcribendis, quot omnino exiſtunt libri Hippocratis ſcriptorum. Interim tamen hunc præcipuum nobis fuiſſe ſcopum, ſtudioſos omnes non cælabimus, quem etiam pro juſtiſſima lege Galenus agnoſcit, dum ſic ſcribit. Hæc, inquit, Lex mihi in exponendo ac „ interpretando obſervatur, ut uniuſcujuſque ſcripta ex illo ipſo declarentur, „ & non vanis opinionibus, & pronunciata citra demonſtrationem ſenten- „ tia, quiſque quicquid velit deblateret. Hanc legem nobis in ſcopum, in Hippocratis libris latine conſcribendis propoſuimus, & omnes obſcuros locos, collatione ad alios facta, ubi hoc fieri potuit, expoſuimus, reddidimus ac expreſſimus, multis immutatis, non paucis rejectis, plurimis appoſitis, quæ nec in impreſſis, nec manu ſcriptis codicibus ita habentur: ſed tamen ut alicubi veſtigia veræ lectionis etiam ex illis odorati ſimus. Quorum omnium juſto opere a nobis ratio reddetur. Atque hactenus ſuffecerit protuliſſe me ſtudiorum noſtri ævi ſtatum, progreſſum ac augmentum, & præcipue rei medicæ, Cujus primum, ſummum ac maximum authorem, tandem ego latinis hominibus non minorem, ſed aliquanto, niſi penitus fallor, meliorem quam græcis extat legendum produco, edo ac publico. At ne ego mihi tanti beneficii publici gratiam expetere videar, aut ne tanti autoris ac operis patronum, præſtare me poſſe, aliunde confidere puter: ad te auguſtiſſime Senatus Auguſtane confugio. Tuæ amplitudini hanc autoritatem defero, Tuæ erga literas & literatos benignitati hanc gratiam deberi confiteor, quod Hippocrates latinus noſter publice extat, habetur, legitur: quod rebus mortalium juvandis opus expoſitum eſt, ultra duo milia annorum ab omnibus in latina lingua deſideratum. Nec vero videri poſ-

ſum aut velut ignotus, aut temere, ad tantorum virorum præſidium confugiſſe, dum in publice recepto illo more dedicandorum ac conſecrandorum librorum, ad vos viri Auguſtenſes me recipio. Nam quum veſtra reſpublica per omnem non modo Europam, ſed orbem terrarum celeberrima ſit, a bonis legibus, a probatis ac gravibus moribus, a ſevera in malos animadverſione, a clementi erga bonos benignitate, a pientiſſimo religionis cultu, ab ingenti erga literas & bona ſtudia favore, a doctiſſimis conſilioque ac prudentia præſtantiſſimis viris, videri non debeo temere magis quam recto judicio, ad tam auguſti ſenatus, ad tantorum virorum tutelam, Hippocratis & pariter meum opus attuliſſe. Nec ignotus ego vobis eſſe poſſum, cujus ſcripta ac opera tot principes viros, tot claras urbes fovere ac tueri nondum, quod ſciam, pœnituit. Hic non referam quibus viris ſemper reſpub. veſtra floruerit. Non recenſebo Fuggaros, non Paungartneros, non Ilſungos, non Vuelſeros, non Herebrotios, non alias magnas familias principum opes adæquantes, & ſimul pietate, prudentia, fortitudine, magnificentiaque, ac ſumma liberalitate præſtantes. Non dicam de Monopoliorum apud vos extantum utilitate, per quæ fit ut Germania ab hominibus ſub polo Antarctico habitantibus, & ab ipſis Antipodibus mercimonia, in quotidiano uſu habeat. Non dicam de plebis ſedula opera, & laudatiſſimis operibus, unde linei generis, biliciorum, triliciorum, quadriliciorum variis texturis, multiplicibus tincturis, non modo Germania, ſed omnes exteræ etiam nationes redundant. Nec dicam de urbis magnitudine, ſplendidis extructionibus ac ædificiis, & populoſitate, quæ ut peculiares laudes urbium ſunt, ita & loci optimum ſitum, & terræ, ac naſcentium omnium copiam ac ubertatem coarguunt. Verum ſtudium veſtrum circa literas, bonas artes, pietatem ac rectam religionem conſervandam non tacebo. Quum enim videretis ſtudiorum omnium fluctuationem, ſurſum deorſum omnia jactari, in præcipiti omnes linguas, artes, ac diſciplinas conſiſtere, nullo unquam tempore plures in omnibus ſcriptores extitiſſe, partim ſua magnifice jactantes, partim aliorum & veterum quoque ſcripta damnantes: Vos optimos ſemper apud omnes recte ſentientes habitos autores Græcos, magna copia per occaſionem nuper adeo vobis oblatos non neglexiſtis, ſed velut rem reipub. imprimis utilem, eorum opera ac libros comparaſtis, coemiſtis, ac pro ingenti theſauro, velut revera eſt, repoſuiſtis, habetis, poſſidetis: non tamen ut privatam utilitatem hinc vobis quæratis, ſed ut publicum bonum juvetis, ut ſi opus ſit, inde rebus humanis ſubſidium afferatis. Neque enim quicquam ad reſpub. optime inſtituendas ac retinendas, utilius eſt bonorum virorum bonis ſcriptis. Sicut contra mera peſtis eſt, quæ ex malis malorum libris hauritur. Recte enim artes, boni mores, optimæ diſciplinæ traduntur ac ſervantur in bonis libris. At ſine rectis artibus, ſine bonis moribus, ſine optimis diſciplinis, & in ſumma, ſine literis vita non eſt vita cenſenda, velut ſupra ab initio dixi, & vetus illud chaos, rudis indigeſtaque moles reducitur. At vos ſane in illo librorum Græcorum theſauro veſtro, non unius alicujus liberalis artis aut diſciplinæ autores habetis, ſed ex tota philoſophia, medicina, matheſi, ac Theologia optimos, & eos neque hactenus typis excuſos, neque multis adeo adhuc viſos, immo ne nominibus quidem pleriſque omnibus notos, & fortaſſis nuſquam alibi extantes, velut ex indice cognovi, quem multarum rerum uſu ac experientia clarus medicus apud vos Geryon Seilerus ad me miſit. Immo non modo indicem hic amicus noſter miſit, ſed quæ veſtra eſt viri Auguſtenſ. erga recta ſtudia benignitas, de Vobis eorum librorum etiam uſum mihi promiſit, multa ſimul de veſtra magnanimitate, ac magnifica voluntate mecum loquutus, ac mihi pollicitus. Quanquam autem antea mihi virtutum veſtrarum gloria non ignota eſſet: (Qui enim ignota eſſe poſſit, quæ per totum orbem decantata eſt?) tamen eo referente plura cognovi, & propius introſpexi, quam antea ex auditu & aliorum ſcriptis intellexeram. Acceſſit ad hujus narrationem vir excellenti

cellenti

cellenti juris ſcientia, & eximia prudentia prædiţus Claudius Peutingerus, clariſs. Juriſconſulti Conradi Peutingeri filius, non modo in paternis virtutibus referendis, ſed in maximis etiam rebus ac negotiis, pro patria obeundis ac gerendis, non jam ſpem, ſed ipſam rem præſtans. Cum hoc viro ante paucos annos mutua aliqua cognitio mihi interceſſit, quæ ſanè judicium de Vobis meum confirmavit, & in id conſilii me adduxit, & breviter effecit, ut non dubitaverim Hippocratem hunc latinum meum ad Vos deferre, Vobis inſcribere ac dedicare, ære ac libra veſtrum facere. Cæterum erunt fortaſſis qui vel hoc nomine Hippocratem a nobis latine conſcriptum impetent, quod præſtiterat græcum legere, ac ſatis fuerat græcum extare. His ſane larga data eſt ejus rei faciendæ etiam per me copia. Nam & Græcum exemplar per me editum ex Frobeniana officina, non paucis locis melius ac correctius eſt quam Venetum. Et ſi vere Hippocratis ſtudioſi ſunt illi, non pœnitebit ipſos vel ambo coemere, habere, ac legere, immo etiam plura inquirere, quo tandem emendatiſſimus ſua lingua loquens Hippocrates habeatur. Quin & ego ſemper ita ſenſi, melius eſſe quoſvis ſcriptores in ſua lingua, qua ipſi ſcripſerunt legere, quam optime etiam in aliam translatos. Sed quid facient hi qui Græcum non intelligunt? Antea oſtendi hujus autoris difficultatem, brevitatem, & ænigmatis ſimilem obſcuritatem. Quandiu vero expectandum nobis eſt hoc ſæculum, in quo medicinæ ſtudioſi ex æquo omnes ad legendum ac intelligendum Hippocratem Græcum ſufficient? Eſſe autem Hippocratem talem rei medicæ autorem, ut ſine ipſo res medica integre conſiſtere non poſſit, & ſæpe alias dixi, & nunc non minus aſſeverantiſſime affirmo. Totus enim Galenus omnem ſuam doctrinam, ad Hippocraticam methodum, velut ad amuſſim direxit. Idem fecerunt & ante, & poſt Galenum, optimi quique tum medici, tum philoſophi, ut ineptiſſimos pariter ac indoctiſſimos ſe eſſe declaraverint, qui unquam ab Hippocrate deſciverunt, aut ipſius dogmata impetiverunt, quorum multos adeo in libris ſuis hinc inde, ex omni occaſione Galenus revellit, ac explodit. Demus autem hoc ſæculum ſpem nobis injicere de futuris. Nam revera nullum antea fuit, in quo per omnem ferme Europam pariter utriuſque linguæ cognitio in tantum aliquandiu floruiſſet. At quid vetat, aut quid adeo obfuerit, hanc etiam acceſſionem linguæ latinæ contingere, ut Hippocrates latinus pariter & Græcus legatur? maxime quum etiam Græcus ex noſtra latina interpretatione clarior evadat, & expoſitionis Græci vicem latinus ſupplere poſſit. Verum mihi, velut antea quoque dixi, videntur omnia nunc ingenia, omnes artes ac diſciplinæ in ſummo ac præcipiti ſtare: atque utinam ſic retinerentur, non retro ut ruerent, & eſſet aliqua ſaltem ſpes in paucis, qui in poſterum ſuis magiſtris diſcipuli evaderent præſtantiores. Ego profecto quum multis annis a ſcholis abfuerim, a docendi munere abhorruerim, ſtudiis meis ad ſcribendum, & ad exercendam medicinam collatis: proximum ferme triennium rurſus profeſſor medicinæ conſumpſi, non omnino ſurdo ac muto auditorio, in Heſſorum ac Cattorum principis Academia Marpurgenſi. Sed ut verum aperte fatear, longe infra meam ſpem, & inferiore ſucceſſu quam Illuſtriſs. Herois Philippi Heſſorum principis, vel erga me, vel erga ſtudioſos, magnifica liberalitas depoſcere videtur. Non tamen deſunt hujus rei cauſæ. Plerique omnes fugimus immenſum ſtudiorum laborem, delicias ac voluptatem in his ſectamur. Itaque vel quantum jucundum eſt, vel minime moleſtum, didiciſſe ſatis eſſe putamus. Alii ad ea ſtudia ſe conferunt, unde quam breviſſimo tempore, ac minima impenſa aſſequantur, quo ventri ſit conſultum, & πρὸς τὰ ἄλφιτα reſpiciunt, non cogitantes plerunque quam ſint ad ea tractanda appoſiti. Medicina vero requirit naturam idoneam, a puero inſtitutionem, doctrinam linguarum, literarum, philoſophiæ, mathematum, & totius naturæ cognitionem; multam inſuper induſtriam ac diligentiam, locum ſtudiis commodum, & longiſſimum etiam tempus. Si non hæc ſunt quæ ſtudioſos a Medicina avertunt; libenter patiar alium potiores cau-

ſas afferre. Ego Hippocrati in libro De lege hæc referenti accedo. Detineo Amplitudinem tuam Auguſtiſſime Senatus longius quam propoſueram: Unum ſi adhuc retulero dimittam. Non conatus ſum in hac mea translatione Ciceronianus videri, non quod omnino improbem hoc novæ ſectæ hominum genus, qui per omnia Ciceroni in dicendo ſimiles fieri ſtudent: aut quod penitus negem fieri poſſe, ut omnes artes ac diſciplinæ, Ciceronis dictione in imitationem aſſumpta ac ſervata, tradantur. Sed ut ſimpliciter dicam, primum quia non placet. Deinde quod videam magna ex parte longum & inutilem laborem, & poſtea etiam omnibus factis, conatum infelicem, ac ſucceſſu carentem, quo plerique ex illis referunt Ciceronem, non aliter quam Nero princeps Catonem, aut ut vicinius comparem, cuculus luſciniam. Accedit his ſervilitas & mancipatio, nullam linguæ, immo ne cogitandi quidem diverſum aliquid, libertatem relinquens. Et quando deſinemus eſſe turpiculæ ſimiæ, pulcherrimum hominum genus creati? Sed oportuit hoc quoque ad reliqua ſeculi incommoda accedere, ut haberemus qui non ſolum loquendo ac ſcribendo, Ciceronis ſimiæ ut eſſent, ſe excruciarent, ſed etiam græca omnis generis ſcripta in latinam linguam convertendo, tanta ſui mancipatione, ut ſi modo Ciceronis verbis undique conquiſitis loqui videantur, etiam a ſententia ſubinde excidere nec vereantur, nec animadvertant: quaſi magni adeo referat Ciceronem ita exprimere, & quaſi nemo alius bonus latinus ſcriptor extet, quem ſequi oporteat, ipſo etiam Cicerone, ſi cognoſcat, riſuro ſuos *κακοζήλους*, præſertim ſi quomodo ſe ad Lælios, Scipiones, Terentios, atque alios compoſuerit, in memoriam revocet. Et tamen hic nihil dicam de his rebus quas medicus tractat, quas ne ipſe quidem Cicero Ciceroniane eloqui poſſet, etiamſi a Medico de his edoceretur: quum ſane alias non multus ſit in rerum naturæ tractatione, nimirum intra moralis ac rationalis philoſophiæ limites concluſus. At tum demum Simia vere ſimia eſt, quum etiam ſupra hominem præſtare quid molitur. Hoc itaque agant hi quibus iſtud placet, ac datum eſt, ego neminem prohibeo. Sed ſic ſentio, Hippocratem iſtos fucatos ornatus averſari, & amare ut ſicut in ſua, ita in omni lingua, brevis & verbis, & ſententiis, & tamen plenus ac gravis, clarus item ac dilucidus, quantum ad ejus ætatem poſteris aſſequi datur, & quod potiſſimum eſt, rectus legatur. In hoc ſi quid præſtiti, quod volui ſum aſſequutus: nec eſt quod verear ullos naſos, vel *ῥινοκέρωτας*, quantumvis in cornu exacutos. Quo vero ſciant ſtudioſi aliquam hujus operæ a nobis tranſactæ partem, Habent in hoc noſtro latino Hippocrate librum De aere, aquis, & locis, duplo auctum, & niſi fallor integrum: Habent libri De capitis vulneribus principium, quod in Græcis codicibus impreſſis deeſt: Habent librum verum *μοχλικὸν*, id eſt Vectiarium, eundemque De oſſibus inſcriptum: quæ omnia in græcis exemplaribus partim deſiderantur, partim alieno loco poſita, juſtis locis reſtituta ſunt. Quorum omnium gratiam ut vobis viri Auguſtenſes, medicinæ ſtudioſos debere volo, ita nec pudebit, nec pigebit vos, ſpero, ſummum medicum Hippocratem veſtra autoritate tutum, veſtro favore commendatum, in publicam utilitatem, & meæ erga Auguſtiſſimum Senatum voluntatis declarationem, vobis inſcriptum ac dedicatum prodiiſſe. Valete viri magnifici. Marpurgi Heſſorum, Calend. Septembribus. Anno Chriſti, M.C.XLV.

AD HONESTOS AC PRÆSTANTES VIROS,

Senatum populumque Zuiccavienſem,

JANI CORNARII

Medici Phyſici in Hippocratem ſuum latinum,

PRÆFATIO.

ET me promiſiſſe memini, & de præſtando ſæpe apud animum meum anxie cogitavi; ſed quo minus res hactenus ad effectum deducta eſt, ſi cauſas adduxero, ab omni vanitatis ſuſpicione, apud omnes bonos, ac doctos me exempturum eſſe confido. Promiſſum autem tale fuit in ſuperiore Hippocratis mei latini editione: ſtatuimus autem huc impendere quinquennium plus minus, ut ſi Deus vitam tandiu prorogarit, totius noſtræ converſionis ratio, ac aliqua expoſitio extet, in diurnaliorum, ſive conjecturarum libris, tot a me ſcribendis, quot omnino exiſtunt libri Hippocratis ſcriptorum: magnum, fateor, eſt promiſſum, & res ipſa apud Græcos a nemine, quod equidem ſciam, & cujus memoria ad nos deveniſſet, tentata, ut omnia Hippocratis ſcripta unus aliquis illuſtrare inſtituiſſet. Nam Galenus bonam quidem, & magnam partem illorum doctiſſimis commentariis expoſuit, ſed eam quæ reſtat ab ipſo relicta, neque alius quiſpiam exponere aggreſſus eſt, cujus ſaltem conatus aliquis ad nos extet, etiamſi multi ſingularium illius librorum expoſitores ſubinde a Galeno commemorentur. Itaque vel hinc magnitudinis, ac difficultatis promiſſi mei æſtimatio fieri poteſt. Quem enim quis ſequatur, aut in imitationem ſibi proponat, in aliena maxime lingua, quum nullus extet, qui id tentaſſet in ea, qua ipſe auctor ſcripta ſua prodidit? At ego Galeni quidem exemplum mihi propoſueram ex parte imitandum, non tam longis commentationibus uſurus ad ſententiam, & res ipſas declarandas; ſed veterem, ac genuinam lectionem indagaturus, ex multis adeo exemplaribus, quibus in convertendo ad latinos Hippocrate uſus ſum. Ex hoc enim labore meo futurum ſperabam, ut, indicata recta lectione, etiam ſententia recta cognoſceretur. Nam ad tam longas enarrationes pertexendas, quales ſunt Galenicæ illæ, totam unius hominis vitam vix ſufficere poſſe videbam, nedum meam; qui dum hanc operam in animo volutarem, & promiſſionem ejus ſtudioſis facerem, annum agebam ætatis quadrageſimum quintum. Proinde hoc quidem quod ego animo volutabam, quinquennium minimum requirere judicabam; aut ad ſummum non multo plures annos ad id ſuffecturos eſſe credebam, quam quot in iſta valetudinis firmitate ſperare audebam. At Deum immortalem, quam magnum eſt inter cogitationes, ac actiones intervallum? Inciderunt mox tempora turbulentiſſima, ac periculoſiſſima, in quibus ſtudioſo homini id tempus, quod ſtudiis debebatur, vix ad vitam tutandam ſatis fuit, etiamſi quis extra teli jactum conſtitutus eſſet. At veſtra, Viri Zuiccavienſes, Urbs, in qua vitam duximus, ab eo tempore in perpetuo obſidionis timore verſata eſt, & perpetuum fere impoſiti præſidii onus pertulit, graviſſimi adeo ab initio, ut ad civitatis tutelam neceſſarium ab illo judicaretur, ut & ſuburbia, & proximæ circumcirca villæ, ac vicus exurerentur, ne haberet hoſtis ad obſidionem paratum aliquem locum: quamquam poſtea compertum fuit, temere productam fuiſſe ejus conſilii neceſſitatem. Tametſi autem per ſequutam Cæſaris victoriam pacatæ res viderentur, & firma pax futura ſperaretur: tamen nunquam

poſtea

poſtea certus pacis ſtatus fuit, ſed ſemper aut bellici motus, aut militares expeditiones in procinctu fuerunt, ut in hunc uſque diem præſidium urbi impoſitum ſuſtineatis. At in iſtis motibus, dum turbatis patriæ rebus, in medio ejus mihi vivendum fuit, & aliquando ad importuniſſimorum hominum curationem progrediendum, quantum mihi ocii quis ſuperfuiſſe putaverit, ad ardua illa Hippocratis ſcripta, noſtra aliqua commentatione exponenda, ac illuſtranda? quum præter reliqua mala, & ad bombardarum fulmina, & ad tympanorum tonitrua fere obſurduerimus. Non ferunt has moleſtias Muſæ placidiſſimum Dearum genus, ſed ex turbis, ac tumultibus ſecedentes, ſolitudines petunt, & quietos montes incolunt. Non addam hic de inſequuta rerum omnium inopia, & maxima annonæ caritate, quam mox excepit ingens per omnes has regiones peſtis; quæ ambo mala maxima ſunt bonorum ſtudiorum impedimenta. Non addam de immenſis exactionibus, per quas ad motus illos bellicos, & ad militares iſtas expeditiones, omnia publica æraria evacuata ſunt, omnes fiſci, omnes omnium loculi exhauſti. Hinc certe non leve detrimentum ad nos quoque pervenit, cum nec ex arte medendi quæſtus acceſſerit: quid enim ex miſella, ac ærumnoſa plebe quis exigeret? nec ex librorum ſcriptione quicquam contigerit, aut affulſerit, quo ad tantos labores perferendos eſſent ſumptus. Conqueruntur enim, & non falſo, typographi, non eſſe emptores librorum, non diſtrahi optimorum auctorum optima ſcripta: alioqui honoris gratia libentiſſime confiteor, me ſæpe pro laboribus meis, & operibus oblatis, liberaliſſimos expertum eſſe, Hieronymum Frobenium, & Nicolaum Epiſcopium, præſtantiſſimos citra omnem controverſiam Germaniæ typographos. Et hi ſunt quos nominare poſſum, qui fuerunt mihi ad ſtudia illa edendi in publicum mea ſcripta impulſores in vigeſimum quintum nunc annum. Nam ſtudiorum meorum excolendorum nomine, & ut exempla illorum in publicum ederem, nullum unquam mihi nec annuum, nec menſtruum ſtipendium ab ullo homine contigit, ſed ex ſolo illo annuo, quod partim ut medicinæ profeſſor, partim ut medicus phyſicus publicus tuli, jam triginta annos vitam dego, & rem literariam, ac medicinam pro viribus provehere pergo. Atque hæc recenſere volui ut ſtudioſi, ſi forte aliqui in expectatione fuerunt, non amplius inhient noſtris illis diurnaliorum laboribus; quum neque dies, neque noctes ſuperſint mihi ad tantum opus abſolvendum. Hanc autem futuro operi inſcriptionem ex eo impoſueram, quod diurna opera ad illud uſurus eſſem: Nam ad lucernam per multos jam annos nihil lucubravi. Ne tamen penitus omnem illorum hac parte ſpem fallam, revidi, ac relegi hoc anno totum noſtrum latinum Hippocratem diligenter, & ad notas illas, quas de tribus manuſcriptis græcis codicibus (ex quibus etiam Baſilienſis noſtra editio facta eſt) congeſſi, exacte contuli, & ſane ſicut reddidi, & quam latinis verbis, prout potui, & res ipſa expetere viſa eſt, expreſſi, eam ego judico Hippocratis ſententiam genuinam: quam ſi quis vel ad impreſſos, vel ad manuſcriptos græcos codices conferre voluerit, videbit quam ego ſequutus ſim, & expreſſerim lectionem; nec mox damnabit, quod in noſtra translatione leget a ſuo codice diverſum. Non enim temere mutatio aliqua a nobis facta eſt, ſed ejus quem ſemper optimum, ac rectiſſimum codicem judicavimus, lectionem ſequuti, adhibuimus etiam in multis alios Hippocratis locos, quum multæ ſententiæ ſint, quæ in pluribus illius libris habentur: Et haud ſcio, an ullum emendationis genus præſtantius ſit, quam hoc, quo ex ejuſdem auctoris iiſdem ſententiis, aut omnino ſimilibus locis, judicium fit de vera ac recta lectione. Continget fortaſſis aliquando (ſi non iſta rerum Germaniæ turbatio, ad literarum, ac omnium bonorum ſtudiorum excidium pertinet) qui aut rei medicæ amore ductus, aut alias melioribus conditionibus uſus, onus illud in ſe recipiet, & ſtudioſis de promiſſo noſtro ſatisfaciet, & recte facti meritam gratiam ac gloriam conſequetur. Mihi ſatis eſt ſi venia contingit de optimo propoſito, ad quod, velut diximus, præſtandum facultas nobis defuit, non voluntas: quamquam etiam illa magis ab externis cauſis

impe-

impedita fuerit, quam e noſtris viribus ſublara. Quicquid id eſt operæ, quod in ſecundam hanc Hippocratis noſtri editionem contulimus, id totum vobis viri Zuiccavienſes dedicandum cenſuimus, apud quos mihi hic labor, quantum præ impedimentis, quæ ſupra commemoravi, & nunc etiam afflictavaletudine contingere potuit, diligentiſſime tranſactus eſt. Et apparet ſane in nomine veſtro Hippocratis ſcriptorum opus; ſine quo univerſa res medica, non dico manca eſt, ſed penitus nulla, & ſi qua etiam eſſe putatur, ea nullo modo conſiſtere poteſt; ſicut & ea, quæ ab initio fundamentum non habent, & omnem ſubtracto poſtea fundamento ſuperimpoſitam conſtructionem corruere neceſſe eſt. Porro inter ea quæ me in hac ingraveſcente ætate, apud vos in chariſſima patria mea detinent, ac delectant, hoc præcipuæ prædicandum mihi venit; quod in his bellicis motibus, afflictionibuſque, ac exactionibus, ea animi conſtantia eſtis, ut ſincerum veræ pietatis ſtudium, & dextrum artis medicæ uſum, vobis conſervandum cenſeatis. Et quia ſine literarum, ac linguarum cognitione, ad illa ſtudia perveniri non poteſt, ea eſt veſtra in trilingui ſchola conſervanda contentio, ut ipſam vobis etiam augendam judicetis, tantum abeſt, ut aut ab avis conſtituta, aut a patribus ad vos delata, imminui, aut intercipi patiamini. Hæc eſt vera Civitatum laus; hoc unicum magnarum urbium decus, ac ornamentum: Præclare enim dixit Hippocrates ad Senatum, populumque Abderitarum ſcribens: Beati profecto ſunt, inquit, populi, qui ſciunt bonos viros ſua eſſe munimenta, & non turres; neque muros, ſed ſapientium virorum ſapientia conſilia. Hac igitur laude maximas civitates æquatis, & plurimas in cæteris vobis pares ſuperatis: quod ipſum & præſens ætas grata vobis agnoſcit, & poſteritas, cui non minus hac parte inſervitis, ac prodeſtis, pro dignitate prædicabit. Zuiccavii Idibus Auguſti Anno Chriſti M.D.LIII.

In Catal. Opuſcul. & Interpr. Hippocr.

Pag. 4. *lin.* 2. Supra memoratis *lege* ſupra memoravimus.
Pag. 12. *lin.* 24. Illud tamen *lege* Illum tamen.

INDEX

INDEX LIBRORUM.

Hippocratis vita, ex Sorano. Pag. 1
Hippocratis Jusjurandum. 2
Lex Hippocratis. 3
De Arte liber. 4
De Veteri medicina. 8
De Medico. 15
De Decenti ornatu. 17
Præceptiones. 20
De Natura hominis. 22
De Salubri diæta. 27
De Genitura. 29
De Natura Pueri, ſeu fœtus. 32
De Carnibus. 41
De Septimeſtri partu. 46
De Octimeſtri partu. 48
De Superfœtatione. 49
De Exſectione fœtus. 55
De Dentitione. 56
De Corporum reſectione. 56
De Corde. 57
De Glandulis. 59
De Oſſium Natura, tum Mochlicus, ideſt Vectiarius. 62
De Locis in homine. 67
De Aere, Aquis, & Locis. 79
De Flatibus. 90
De Medicamentis purgantibus. 94
De Diæta ſive victus ratione, liber primus. 95
Liber ſecundus. 104
Liber tertius. 113
De Inſomniis. 119
De Alimento. 123
De Humidorum uſu. 125
De Humoribus. 128
De Morbo Sacro. 131
De Morbis, liber primus. 137
Liber ſecundus. 147
Liber tertius. 166
Liber quartus. 174
De Affectionibus. 186
De Internis affectionibus. 196
De Virginum morbis. 216
De Natura muliebri. 217
De morbis mulierum, liber primus. 234
Liber ſecundus. 263
Nota ad finem primi libri de Morbis mulierum adjecta. 287
De Sterilibus. 289
De Morbis popularibus, liber primus. 297
Liber ſecundus. 306
Liber tertius. 315
Liber quartus. 325
Liber quintus. 332
Liber ſextus. 340
Liber ſeptimus. 350
De Victus Ratione in morbis acutis. 365
De Judicationibus. 381
De Diebus judicatoriis. 384
Aphoriſmi in 7. Sectiones diſtincti. 386
Prænotiones. 397
Prædictionum liber primus. 403
Liber ſecundus. 409
Coacæ prænotiones. 419
De Capitis vulneribus. 437
Chirurgiæ officina. 443
De fracturis. 446
De Articulis. 460
De Ulceribus. 486
De Fiſtulis. 490
De Hæmorrhoidibus. 492
De Viſu. 494
Hippocratis epiſtolæ ad alios, tum aliorum ad ipſum, & alios. 495
Acceſſit
De hominis Structura. 514

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

AVendo veduto per la fede di Reviſione, ed Approbazione del *P. Fr. Tomaſo Maria Gennari Inquiſitore*, nel Libro intitolato: *Hippocratis Opera Omnia cum Commentario Jo: Marinelli, & Indice Mathæi Pini Tomi 2.* non v'eſſer coſa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per Atteſtato del Segretario Noſtro, niente contro Prencipi, e buoni Coſtumi, concedemo Licenza a *Zuanne Radici Stampatore*, che poſſi eſſer ſtampato, oſſervando gli ordini in materia di Stampe, e preſentando le ſolite copie alle Pubbliche Librarie di Venezia, e di Padova.

Dat. 20. Settembre 1734.

Andrea Soranzo Proc. Rif.

Lorenzo Tiepolo Kav. Proc. Rif.

Agoſtino Gadaldini Segr.

Adi 28. Settembre 1734.

Regiſtrato nel Magiſtrato degli Illuſtriſſimi ed Eccellentiſſimi Signori Eſecutori contro la Beſtemmia.

Angelo Legrenzi Segr.

HIP-

HIPPOCRATIS COI
Vita ex Sorano,
JANO CORNARIO
Medico Phyſico Interprete.

Argumentum in vitam Hippocratis, autore Joan. Culmano, Geppingen.

1 *Hippocratis patria, genealogia, & præceptores. Hippocrates Cnidiorum bibliothecæ combuſtæ criminis falſo accuſatur. Peregrinationum ejus, & patriæ deſerendæ cauſſæ.*

2 *Perdiccas tabe ab Hippocrate liberatus. Idem Democriti cauſſa Abderam vocatus. Peſtem Græciæ imminentem prævidit. Patriam belli periculo liberavit. Quos apud ſuos, exteroſque, honores conſequutus. Hippocratis in docendo dexteritas.*

3 *Ejuſdem obitus, ſepultura, & imago.*

4 *De ſcriptis Hippocratis diverſæ opiniones. Hippocrates pecuniarum contemptor.*

1 HIPPOCRATES genere Cous fuit, Heraclidæ & Praxitheæ filiæ Phenaretes filius. Ad Herculem autem & Æſculapium originem generis ſui referebat, ab alteroque ſe vigeſimum, ab altero decimum nonum ſe numerabat. Ejus autem genealogiæ Eratoſthenes mentionem facit, & Pherecydes, & Apollodorus. Arius item Tarſenſis. Cæterum parentis ſui Heraclidæ diſcipulus fuit, deinde Herodici, & ut quidam tradunt, Georgiam Leontinum rhetorem audivit, & Democritum philoſophum Abderiten. floruit temporibus Peloponeſiacis, natus (velut Iſtomachus in primo de Hippocratis ſecta tradit) primo octogeſimæ Olympiadis anno. Soranus vero Cous, qui Coorum bibliothecas perſcrutatus eſt, addit, ſub Abriadæ monarchia, Agriani menſis ſeptima & viceſima die, in qua etiam uſque in hunc diem Coos Hippocrati omnia ſacra facere tradit. Porro quum in arte medica, totoque diſciplinarum orbe exercitatiſſimus eſſet, functis vita parentibus, ex patria diſceſſit, ut quidem maligne de eo Andreas in eo, quem de Medicinæ origine ſcripſit, libro prodit, propterea quod publicam Cnidiorum bibliothecam igne concremaſſet. Alii autem eo propoſito eum patriam reliquiſſe dicunt, ut rei medicæ effectus & ſucceſſum per multos locos cognoſceret, & in his variis modis exercitaretur. Quemadmodum vero Soranus Cous narrat, Somnus deus eum per ſomnium admonuit, quo ſe ad
2 Theſſalorum regionem inhabitandam conferret.* Cæterum per omnem Græciam Medicinæ gloria omnibus admirationi fuit, adeo ut etiam a Perdicca Macedonum rege, qui tabe laborare putabatur, vocatus publice ſit, ad ipſumque una cum Euryphonte, qui ipſo ætate major erat, pervenit, animique hunc regis affectum eſſe certis ſignis deprehendit. Poſt mortem enim Alexandri parentis, unam ex pellicum ejus numero Phylam nomine Perdiccas deperibat, ad quam quum rem ipſam Hippocrates detuliſſet, poſtea ex illius conſpectu omnino illum mutari obſervavit, atque ita morbo depulſo regem conſervavit. Vocatus eſt & Abderam, quo præſens ipſe Democritum ab inſania liberaret, atque eo ſanato, a tota urbe peſtem depelleret. Quin & in Illyricum plurimaſque barbaras terras peſte ingruente, & illarum gentium regibus ipſum ad ſe vocantibus, quum a legatis ipſorum, qui venti in illis regionibus vigerent, didiciſſet, ipſos re infecta dimiſit. At vero, quum prudenti ratiocinatione peſtem in Atticam graſſaturam prævidiſſet, futurum id prædixit, & tum civitatum, tum diſcipulorum curam geſſit, intantumque Græciæ amator fuit, ut quum ipſius nominis celebritas uſque ad Perſas divulgaretur, atque ea gratia ab Artaxerxe per Hiſtanidem Helleſponti præfectum, magnis muneribus & precibus, ut ad ipſum veniret, invitaretur, ob honeſtatem, argentique contemptum, ac Græciæ amorem, regi id denegarit, quemadmodum & hoc ex epiſtola ejus ad illum manifeſte oſtenditur. Propriam porro patriam liberavit, quum Athenienſes ei bel-

ei bellum illaturi eſſent, Theſſalis ad auxilium ferendum rogatis. Quapropter ſplen-
didos honores apud Coos conſequutus eſt: imo & apud Theſſalos, Argivoſque,
& Athenienſes, qui eum Eleuſiniis ſacris ſecundum ab Hercule publice initiarunt,
& civem conſcripſerunt, atque in Prytaneo alimenta tum ipſi, tum poſteris ejus de-
derunt. Liberaliter autem, & minime invidioſe ſtudioſos artem edocuit, decen-
ti jurejurando prius adſtrictos. * Vita functus eſt apud Lariſſæos, quando & De- 3
mocritus obiiſſe traditur, atque alii quidem nonageſimo ætatis ſuæ anno, alii octo-
geſimo quinto, alii centeſimo quarto, quidam vero centeſimo nono deceſſiſſe tra-
dunt. Sepultus autem eſt inter Gyrtonem, & Lariſſam, ubi uſque in hunc diem mo-
numentum ejus cernitur, in quo ſane ad multum tempus examen apum mellifican-
tium erat, quo melle ad infantum oris ulcuſcula juxta tumulum illito, nutrices
ea facile perſanabant. Porro in multis imaginibus velato capite pingitur, ut qui-
dam ajunt pileo, quod nobilitatis ſignum eſt: nam hoc modo etiam Ulyſſes Pilea-
tus cernitur. Alii autem pallio velatum dicunt, atque ex his aliqui, decoris gratia, id
fieri aſſerunt, quandoquidem calvus erat: aliqui vero ob capitis imbecillitatem id
fieri perhibent, aliqui autem ſignificanter id ab eo factum volunt, nimirum quod prin-
cipem rationalis animæ ſedem probe munitam & contectam eſſe oporteat. Alii
ſignum peregrinationes amantis eſſe ferunt: alii vero rurſus obſcuritatem ſcripto-
rum ipſius per hoc ſignificari contendunt. Alii poſtremum in teſtificationem id fie-
ri volunt, quod etiam ſanitatis tempore ea, quæ lædere poſſunt, cavere debeamus.
Quanquam quidem affirment, quod in adminiſtratione rerum gerendarum, ne
quid a circumfluo pallio manus ipſius impedirentur, id ipſum complicatum in ca-
put rejicere conſueverit. * Cæterum de ſcriptis ipſius multa diſſenſio eſt, quare fit, ut 4
quum alia alii opinentur, non facile ſit de ipſis certum quid pronunciare, ob mul-
tas præſertim cauſſas, quæ judicii certitudinem obfuſcant: velut eſt primum qui-
dem cognomen. Secundo, quod dictionis characterem poſſibile ſit ſervare. Ter-
tio, quod unus, & idem modo robuſtiore, modo remiſſiore dictione per ætatem
utatur: neque deſunt etiam aliæ præter has cauſſas, ſi referre libeat. Pecuniarum
autem penitus contemptor fuit, moribuſque ſanctis, ac Græcorum amator, quare
etiam gentiles ſuos ſumma diligentia curavit, adeo ut a peſte omnes ipſorum ci-
vitates liberarit, quemadmodum ſupra dixi. Unde & ſplendidos honores non a-
pud Coos tantum, ſed & apud Argivos, & Athenienſes eſt conſequutus. Filios
a morte reliquit duos, Theſſalum, & Draconem, diſcipulorum vero magnum nu-
merum. Clariſſimi vero ipſius filii fuiſſe perhibentur.

HIPPOCRATIS COI
JUSJURANDUM.

Argumentum in Jusjurandum Hippoc.

1 *Dii Medicorum. Præceptorum cultus.*

2 *Ægrotorum cura. Medici integritas, Chirurgia quatenus tractanda.*

3 *Arcana per Medicum non effutienda.*

APOLLINEM medicum, & Æſculapium, Hygeamque, ac Pana- 1
ceam juro, deoſque omnes, itemque deas teſtes facio, me hoc juſ-
jurandum, & hanc conteſtationem conſcriptam pro viribus, & ju-
dicio meo integre ſervaturum eſſe. Præceptorem ſane, qui me
hanc edocuit artem, parentum loco habiturum, vitam communi-
caturum, eaque, quibus opus habuerit, imperititurum: eos item,
qui ex eo nati ſunt, pro fratribus maſculis judicaturum, artemque
hanc, ſi diſcere voluerint, abſque mercede, & pacto edocturum: præceptionum, ac au-
ditionum, reliquæque totius diſciplinæ participes facturum tum meos, tum præce-
ptoris mei filios, imo & diſcipulos, qui mihi ſcripto caverint, & medico jureju-
rando addicti fuerint, alii vero præter hos nulli. * Cæterum quod ad ægros atti-
net ſanandos, diætam ipſis conſtituam pro facultate, & judicio meo commodam, 2
omneque detrimentum, & injuriam ab eis prohibebo. Neque vero ullius preces apud
me adeo validæ fuerint, ut cuipiam venenum ſim propinaturus, neque etiam ad hanc
rem conſilium dabo. Similiter autem neque mulieri talum vulvæ ſubditicium, ad cor-
rumpendum conceptum, vel fœtum dabo. Porro præterea & ſancte vitam, & artem
meam conſervabo. Nec vero calculo laborantes ſecabo, ſed viris chirurgiæ opera-
riis ejus rei faciendæ locum dabo. In quaſcumque autem domos ingrediar, ob uti-
litatem ægrotantium intrabo, ab omnique injuria voluntaria inferenda, & corru-
ptione cum alia, tum præſertim operum venereorum abſtinebo, ſive muliebria,
ſive virilia, liberorumve hominem, aut ſervorum corpora mihi contigerint curan-
da.

3 da. * Quæcumque vero inter curandum videro, aut audiero, imo etiam ad medican-
dum non adhibitus, in communi hominum vita cognovero, ea, ſiquidem efferre
non contulerit, tacebo, & tamquam arcana apud me continebo. Hoc igitur jusjuran-
dum mihi integre ſervanti, & non confundenti contingat & vita, & arte fe-
liciter frui, & apud omnes homines in perpetuum gloriam meam celebra-
ri. Tranſgredienti autem, & pejeranti his contraria eveniant.

HIPPOCRATIS COI
LEX.

Argumenta in Legem Hippocr.

1 *Medicina artium præclariſſima. Medicinæ contemptus unde.*

2 *Ad Medicinam ſciendam, quibus ducibus opus.*

3 *Medici veri qui. Imperitia eorum malus theſaurus.*

1 MEDICINA omnium artium præclariſſima eſt. Verum propter
ignorantiam eorum, qui eam exercent, & ob vulgi ruditatem,
quod tales pro medicis judicat, & habet, jam eo res devenit,
ut omnium artium longe viliſſima cenſeatur. At vero hoc pec-
catum ob hanc potiſſimum cauſſam mihi committi videtur. Soli
namque Medicinæ nulla pœna in rebus publicis ſtatuta eſt,
præterquam ignominiæ, verum hæc ipſa non afficit, neque contin-
git eos, qui ex compoſito perſonam ipſius induerunt. Simillimi enim hujuſmodi
Medici ſunt perſonis, quæ in tragœdiis introducuntur. Quemadmodum enim
illi figuram quidem, & habitum, ac perſonam eorum, quos referunt, habent, illi ipſi au-
tem vere non ſunt. Sic & Medici fama quidem, & nomine multi, re autem, & ope-
2 re valde pauci. * Quiſquis enim Medicinæ ſcientiam ſibi vere comparare volet, eum
his ducibus voti ſui compotem fieri oportet, Natura, Doctrina, Loco ſtudiis a-
pto, Inſtitutione a puero, Induſtria, & Tempore. Primum quidem igitur omnium
Natura opus eſt. Natura enim repugnante, irrita omnia fiunt. Si vero natura ad
optima viam demonſtret, artis Doctrina facile contingit, quam ſane cum pruden-
tia ſibi comparare oportet, ita ut a puero inſtitutio accedat, atque id in Loco a na-
tura ad diſciplinam apto. Amplius autem & Induſtriam adhibere oportet: eamque ad
multum omnino tempus, quo diſciplina ipſa inſita, feliciter, & cum profectu fru-
ctus ſuos producat. Qualis enim eorum, quæ terra producit, conſideratio eſt, e-
juſmodi etiam diſciplinæ Medicinæ per omnia ſimiliter exiſtit. Natura enim no-
ſtra velut ager eſt, dogmata præceptorum velut ſemina ſunt. Inſtitutio a puero
cum eo convenit, quod opportuno tempore ſemina in arvum cadere oportet. Locus
autem, in quo diſciplina contingit, eſt velut ambiens aer, a quo e terra naſcentibus
nutrimentum accedit. Induſtria autem cultura eſt. Tempus poſtremum hæc omnia
3 corroborat, ut perfecte enutriantur. * His igitur ad artem medicam allatis, & ve-
ra ipſius cognitione comparata, tandem per urbes obambulando, non ſermone
tantum, ſed & opere medicos haberi convenit. Imperitia vero malus theſaurus
eſt, & infelices opes his, qui eam repoſitam habent, & inſomnium, aut potius ſo-
mnium diurnum, & maxime verum, alacritatis, fiduciæque, ac veræ exultationis ex-
pers, timiditatiſque, & audaciæ nutrix. Timiditas equidem impotentiam. Auda-
cia vero ignorantiam artis ſignificat. Duo enim ſunt, Scientia, & Opinio, qua-
rum altera quidem ſcire facit, altera vero ignorare. Cæterum res ſacræ ſacris homi-
nibus demonſtrantur, prophanis id fas non eſt, prius quam ſcientiæ origiis initientur.

HIPPOCRATIS COI
LIBER DE ARTE.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Contra artium ineptos calumniatores, & quod in hos ſit animadvertendum.*
2 *Artes omnes eſſe.*
3 *Artibus nomina ex ſpeciebus imponi.*
4 *Medicina quid.*
5 *Fortunam in curandis morbis nihil poſſe.*
6 *Res non naturales curant morbos.*
7 *Ars ex recto, & non recto cognoſcitur.*
8 *Alio argumento Medicinam artem eſſe comprobat.*
9 *Caſus ſpontaneus non eſt. Sine cauſſa nihil fieri.*
10 *Medicina ex his eſt, quæ propter quid ſunt excogitata.*
11 *Medicorum in aggrediendis morbis cura ac ſtudium.*
12 *Ægri quomodo ſub morborum principia affecti.*
13 *Morbi deſperati neglecti, Medicinæ non imputandi.*
14 *Affectionum vis, non ars accuſanda eſt, ſi Medicus finem ſuum non conſequitur.*
15 *Ratio actiones plene abſolvit.*
16 *Morbi duplices, manifeſti, & occulti; & quod horum certæ etiam ſint medelæ.*
17 *Morbi obſcuri qui. Ventriculi corporis duo; qui cibos ſuſcipiunt, & dimittunt. Muſculi corporis.*
18 *Articulorum ligamenta quæ.*
19 *Morborum obſcurorum ſera cognitio quibus impudenda.*
20 *Naturæ in morbis depellendis providentia. Morborum cauſſas noſſe, eorumque impetum reprimere, eiuſdem eſt ſcientiæ. Qui, & qua ratione a morbis ſuperentur.*
21 *Morborum clandeſtinorum cura, quam deſperatorum magis admiranda.*
22 *De excrementis, & qua ratione morbi ex his cognoſcantur.*
23 *Medendi arti cur ſerius fides habeatur. Medicus factis, non dicendo præſtet.*

SUNT quidam, qui artem putant reliquas artes turpiter 1
inceſſendo dehoneſtare, atque id quidem veluti putant
non tranſigunt, ut ego ſane aſſero, ſed propriam cogni-
tionem ac ſcientiam ambitioſe oſtentant. Mihi vero inve-
nire aliquid eorum, quæ nondum inventa ſunt, quod ip-
ſum notum quam occultum eſſe præſtet, ſcientiæ vo-
tum ac opus eſſe videtur. Similiterque & ſemiperfecta
ad finem perducere & abſolvere. At vero verborum in-
honeſtorum arte ad ea, quæ ab aliis inventa ſunt, confun-
denda promptum eſſe, nihil quidem corrigendo: eorum vero, qui aliquid ſciunt,
inventa apud ignaros calumniando, non ſane ſcientiæ votum aut opus eſſe vide-
tur: ſed proditio magis naturæ ſuæ, aut ignorantia artis. Solis enim artis igna-
ris hoc ipſum factum convenit, qui contentioſe quidem geſtiunt ac conantur, ne-
quaquam vero poſſunt malitiei ſufficere, ad hoc ut aliorum opera, quæ quidem re-
cta ſunt, calumnientur, quæ vero non recta ſunt, reprehendant. Eos quidem igitur,
qui in alias artes hoc modo irruunt, quibus hæ curæ ſunt, quorumque id intereſt,
& præſtare hoc poſſunt, prohibeant. Præſens vero ſermo his, qui medicinam
eo modo invadunt, adverſabitur, confidens quidem & animatus propter utilita-
tem eorum, quos inſectatur: copioſus vero ob artem, qua præſtat & auxiliatur: po-
tens autem ob ſapientiam, qua eſt eruditus. * In univerſum itaque nulla videtur mihi 2
ars eſſe quæ non exiſtat. abſurdum enim eſt aliquid eſſe putare quod non eſt, quo-
niam eorum quæ non ſunt, quanam ſubſtantia conſpecta aliquis denunciare poſſit
quod ſint? Si enim non exiſtentia videre non datur, quemadmodum exiſtentia, haud
equidem ſcio quomodo quis mente concipere queat ea quæ non ſunt, quemadmo-
dum ea quæ ſunt, quæ certe oculis videre eſt, menteque intelligere quod ſunt. ve-
rum ut ea nec videas, nec intelligas, non ſimiliter contingere poteſt. Sed exiſtentia
quidem ſemper videntur ac cognoſcuntur: non exiſtentia autem neque videntur, neque
cognoſcuntur. * Cognoſcuntur itaque demonſtratis jam artibus, & nulla eſt ars, quæ 3
non ex ſpecie quadam rerum videatur, arbitrorque ſane ego etiam nomina artibus ex ſpe-
ciebus accipi & imponi. Abſurdum enim eſt exiſtimare ex nominibus ſpecies rerum
germinare & provenire. Imo etiam impoſſibile exiſtit. Nomina enim lege qua-
dam naturæ indita ſunt. Species autem rerum non lege ſancitæ ſunt, ſed naturæ
germina exiſtunt, atque hæc quidem ſi quis ex prædictis non ad plenum intelligat, in
aliis ſermonibus fortaſſis clarius edocebitur. De Medicina vero, utpote de qua
hic inſtitutus eſt ſermo, claram demonſtrationem faciam, & primum ſane definiam
quod ſentio. * Medicinam eſſe morbos ab ægris in totum tollere, & morborum ve- 4
hementes impetus obtundere, & eorum, qui a morbis victi ſunt, curationem non aggre-
di, quum id in confeſſo ſit, quod Medicina tales ſanare non poſſit. Quomodo
igitur hæc Medicina faciat, & quali omnino facultate præſtet, de hoc jam reli-
quum ſermonem inſtituam. Cæterum in artis demonſtratione ſimul etiam ſermo-

nes illorum, qui eam dehoneſtare contendunt, quatenus quiſque eorum ſibi quid tranſ-
egiſſe viſus eſt, revellam. Principium itaque ſermonis hoc erit, cui omnes aſſenſu-
5 ros ſcio. * Quod quidem aliqui a medicina curati ſanitati reſtituuntur, confitentur.
Quod vero non omnes, ob hoc jam ars ipſa vituperatur: ajuntque hi qui eam pejus
inceſſunt, quod hi qui a morbis apprehenduntur, eoſque evadunt, fortunæ ope eva-
dant, & non auxilio ipſius artis. Ego vero non privabo quidem ipſe fortunam,
tamquam nihil operæ precii faciat, puto enim morbis, qui male curantur, ut pluri-
mum infortunium accedere: qui vero bene, eos bonam fortunam nanciſci. Poſtea ve-
ro interrogo: quomodo poſſibile eſt, ſanatos aliud, quam artem cauſari, ſiquidem ejus
uſu & miniſterio ſunt ſanati? Nudam enim fortunæ ſpeciem eos reſpicere ac ſe-
qui noluiſſe, ex hoc apparet, quod ſeipſos arti concrediderunt. quare a gratia for-
tunæ referenda liberi ſunt: ab ea vero, quæ arti debetur, minime ſe vendicare poſ-
ſunt, quo minus ei ſanitatem acceptam ferant. In hoc enim quod ſe ei commiſerunt ac
concrediderunt, palam eſt ipſos ſpeciem ejus eſſe contemplatos. Vim vero ejus pa-
trato opere cognoverunt. Dicet ſane hic adverſarius, quod multi jam ægri etiam
citra medicorum uſum ſint ſanati: & ego id dicentibus credo. Videtur autem
mihi omnino fieri poſſe, ut & qui medicis non uſi ſunt, in medicinam inciderint,
non tamen ut ſcierint quod in ipſa rectum fuerit, & quod non rectum: alioqui con-
tigiſſet, ut ſeipſos eodem penitus modo curaſſent, quo curati fuiſſent, ſi medicos
adhibuiſſent. & hoc tandem magnum ſignum eſt ſubſtantiæ ipſius artis, nem-
pe Artem eſſe, & quidem magnam, quando ſane etiam hi, qui eam eſſe non putant,
per ipſam ſervati apparent. Valde enim neceſſarium eſt noſſe eos, qui medicis
etiam non ſunt uſi, ſi ægrotaverunt, & convaluerunt, quod aut facientes aliquid,
6 aut non facientes, ſanati ſunt. * Aut enim inedia, aut edacitate, aut uberiore potu,
aut ſiti, aut balneis, aut illuvie, aut laboribus, aut quiete, aut ſomnis, aut vigilia,
aut his omnibus promiſcue utentes, convaluerunt. Et ſane propterea, quod o-
pem ſenſerunt, valde neceſſarium eſt ipſos noſſe, quod fuerit aliquid, quod o-
pem tulerit. Et rurſus ſi quid detrimenti acceperunt, neceſſe eſt & detrimentum
noſſe, & quod fuerit aliquid, quod damnum dedit ac læſit. Non enim quivis co-
gnoſcere poteſt ea, quæ commoditate, & detrimento ſunt diſparata. Si igitur is,
qui ægrotavit, ſive laudare, ſive vituperare noverit quid ex diæta, per quam con-
valuit, omnia hæc Medicinæ eſſe comperiet, & ſunt nihil minus ea quæ damno
7 fuerunt, quam ea quæ opem tulerunt, in teſtimonium arti, quod Ars ipſa ſit. * Quæ
enim profuerunt, ob rectum uſum profuerunt. Quæ vero nocuerunt, ob id quod
non recte uſurpata ſunt, nocuerunt. Atqui ubi rectum, & non rectum, utrumque
ſuum finem habet, quomodo quis hoc artem eſſe neget? Hoc enim ego artis ex-
pers eſſe dico, ubi neque rectum, neque non rectum aliquid exiſtit. Ubi vero utrumque
horum ineſt, quomodo hoc non artis opus, ſed potius inartificialitatis exiſtat?
8 * Amplius autem ſi ex pharmacis purgantibus, & alvum ſiſtentibus ſolum, tum Medi-
cina, tum Medici ſanationem facerent, infirmus ſane ſermo meus merito judicare-
tur. Nunc vero hi, qui inter medicos maxime laudati ſunt, & diæta, & aliis me-
dicaminum formis ſanant, quas ne idiota quidem artis ignarus ſi audiat, nedum
9 Medicus, artis eſſe negare queat. * Ubi igitur nihil neque in ipſis bonis medicis,
neque in arte medica inutile eſt, ſed in plurimis eorum, quæ ex terra naſcuntur,
& eorum etiam quæ fiunt, ſpecies & formæ inſunt medelarum & pharmacorum:
non eſt quod amplius aliquis eorum qui ſine medico convaluerunt, caſum ſponta-
neum vero ſermone vehere poſſit, tamquam cauſſam ſuæ ſanationis. Spontaneum
equidem nihil eſſe apparet ac deprehenditur. Omne enim quod fit, propter quid
fieri comperitur, atque etiam in ſingulis adeo propter quid fieri videtur. Sponta-
neum vero nullam ſubſtantiam habere comperitur, ſed nudum tantum nomen.
10 * Medicina autem tum ex his, quæ propter quid de induſtria excogitata ſunt, eſſe
apparet, tum ſubſtantiam amplius habere conſpicitur. Quare his quidem qui
fortunæ ſanitatem acceptam ferunt, artique derogant, hæc, quæ dixi reſpondere
quis poſſit. Cæterum eos, qui ob morientium calamitatem artem demoliri con-
tendunt, miror quanam memorabili ratione commoti. Intemperantiam quidem
morientium cauſſam mortis non ſtatuunt, ſcientiam vero eorum, qui medici-
nam exercent, accuſant: tamquam ſane Medici quidem ea, quæ non conveniant,
imperare poſſint, Ægri vero quæ imperata ſunt, tranſgredi non poſſint. Atqui
longe magis rationi conſentaneum eſt, ægros non poſſe facere quæ imperan-
11 tur, quam medicos non convenientia jubere. * Medici namque ſana mente, ſanoque
corpore rem aggredientes, & præſentia conſiderant, & de præteritis ſimiliter ju-
xta præſentia ratiocinantur, intantum etiam ut aliquando palam gloriari ſoleant
12 ægri, ſe illorum opera ſanitati reſtitutos eſſe. * Ægri vero neque qua parte laborent,
neque ob quam cauſſam laborent, neque quid ex præſentibus futurum ſit, neque quid
ex horum ſimilibus fiet ſcientes, medici imperio ſubjacent, dolentes quidem ob
præſentia, timentes autem futura; & pleni quidem morbo, inanes autem cibo-
rum, ea quæ morbo grata ſunt, quam quæ ad ſanitatem faciunt, aſſumere malunt, mo-
ri quidem non amantes, ſed tolerare tamen non potentes. Hoc modo autem affe-
ctos, utrum veriſimilius eſt, hos a medicis imperata facere, an alia facere, quæ me-

dici non juſſerunt ? aut medicos tales, quales ſuperiori ſermone declaravi, non convenientia imperare ? Nonne multo magis hos quidem quæ conveniant jubere ? illos autem temere & impotenter nolle obedire ? atque ſic inobedientes in mortem incidere ? Quæ ſane qui non recte conſiderant, cauſſas ad hos, qui inculpabiles ſunt, referunt : eos vero, qui maxime accuſandi ſunt, a culpa liberant, & defendunt. * Por- 13
ro ſunt item quidam, qui ob eos, qui victis a morbis curam adhibere nolunt, medicinam ipſam reprehendunt, dicuntque quod morbi, quos ſanare aggrediuntur illi, per ſeipſos fuiſſent ſanati. Qui vero auxilio opus habent, eos non contingunt. Oportebat autem, inquiunt, ſiquidem ars erat, omnibus æque morbis ſanitatem afferre. Qui igitur hæc dicunt, ſi medicis indignarentur, quod ipſorum talia dicentium, non ut delirantium, curam habeant, merito ſane ſuccenſuerint magis, quam quod illa reprehendunt : Si quis enim ab arte potentiam in ea, quæ non profitetur, aut a natura facultatem in ea, ad quæ nata non eſt, exigat, is ignorat inſaniam dementiæ potius, quam ignorantiæ convenire. Quorum enim inſtrumentorum ſive naturæ, ſive artium facultatem obtinemus, per ea ſane opifices eſſe poſſumus, per alia vero minime licet. quum igitur homo morbo afficitur, qui vehementior eſt quam medicinæ inſtrumenta, ne ſperare quidem oportet, ut a medicina exuperetur. Exempli enim gratia, inter ea, quæ in medicina urendi vim habent, ignis extreme urit, verum eo minus etiam alia multa. An vero ex eis præſtantiora leviores morbos curare non poſſit, nondum ſatis conſtat; valentiſſimos autem morbos potentiſſima etiam inſtrumenta curare non poſſe, quomodo non ſit manifeſtum ? Quæ enim ignis non efficit, quomodo ea, quæ ab illo non ſunt domita, non oſtendant, quod alia arte opus habeant, & non ea, in qua ignis inſtrumentum exiſtit? * Idem 14
ſentio & de aliis inſtrumentis, quæcunque medicinæ opus adjuvant, quorum omnium ſingulatim ſucceſſum ſi non aſſequitur Medicus, vim affectionis accuſare oportet, mea quidem ſententia, non ipſam artem. Qui igitur eos reprehendunt, qui victis a morbo manum adhibere recuſant, hortantur etiam, ut ea, quæ non conveniunt, attingant non minus quam ea, quæ contingere intereſt artis, quod quum faciunt, his quidem, qui nomine medici ſunt, admirationi ſunt, ab his vero, qui arte præſtant, deridentur. * Nec vero adeo deſipientes hujus artis experti ſunt : neque vitupe- 15
ratoribus, neque laudatoribus indigent, ſed ratione, ad quam ſane actiones opificum abſolutæ plenæ ſunt, & quæ ab ea deſtitutæ, mancæ. Amplius vero etiam defectus aliquos quidem opificibus imputare oportet, aliquos vero ipſis operibus. Quæ quidem igitur ad alias artes pertinent, aliud tempus, aliumque ſermonem requirunt. Quæ vero ad medicinam, qualia ſunt, & quomodo judicanda, partim quidem ſuperiori ſermone oſtendimus, partim vero præſenti oratione docebimus. * Sunt enim his, qui hanc artem probe norunt, morbi partim non in 16
obſcuro poſiti, & non multi : partim non in manifeſto loco hærentes, & multi ſunt. Qui enim ad interna vertuntur, in obſcuro ſiti ſunt. Qui vero ad ſuperficiem corporis erumpunt, aut tumeſcunt, manifeſti ſunt. exhibent enim ſeſe, ut tum viſu, tum tactu & ſoliditas, & humiditas ipſorum percipiatur, & qui calidi ſint quique frigidi ſentiantur, qui ſane ſingulorum aut præſentia, aut abſentia tales exiſtunt. atque horum quidem omnium in omnibus certas ac infallibiles medelas eſſe oportet, non ob id quod faciles ſint, ſed quod certo invento conſtent. Neque vero a quibusvis volentibus inveniuntur, ſed ab his qui volunt, itemque poſſunt. poſſunt autem quibus tum diſciplina non eminus, ſed prope & largiter contigit, tum natura non infelix liberaliter acceſſit. Ad manifeſtos quidem igitur morbos hoc modo artem divite facultate præditam eſſe oportet. Neque vero ad minus manifeſtos eam inopem ac dubiam hærere convenit. * Sunt autem morbi minus aperti, quique 17
ad oſſa, quique ad ventriculum ſunt converſi. Habet autem corpus non unum ventriculum, ſed plures. Duo enim ſunt qui cibum ſuſcipiunt & demittunt, aliique præter hos plures, quos norunt hi, quibus hæc res curæ fuit. Quæcunque enim membra carnem in orbem circumſitam habent, quam muſculum appellant, ea omnia ventriculum habent. Omne enim inconcretum & quod non coaluit, ſive pellicula, ſive carne contegatur, cavum eſt. Impletur autem, dum ſanum eſt, flatu, dum ægrotat, ſanie. Habent itaque brachia talem carnem, habent & fœmora, habent ſuræ. Quin & in macilentis & ex carnibus partibus ejuſmodi caro ineſt, ſimiliter ut in carnoſis eſſe demonſtratum eſt. Nam & qui thorax appellatur, in quo hepar continetur, & capitis circulus, in quo cerebrum concluditur : ipſumque adeo dorſum, ad quod pulmo vergit, horum membrorum nullum eſt, quod non & ipſum vacuum ſit, ac multis ſegmentis plenum ac quaſi diſcriminatum exiſtat, quæ parum abeſt ut vaſa exiſtant, quorum tamen aliqua habentem lædunt, aliqua vero etiam proſunt. * Præter hæc autem & venæ 18
multæ, & nervi non in carne ſublimes, ſed ad ipſa oſſa producti ligamentum ſunt articulorum : ipſi etiam articuli, in quibus oſſium, quæ moventur, commiſſuræ involvuntur, & horum nullum eſt quod non ſubſpumoſum ſit, & circa ſe forulos habeat, quos ſanies prodit, quæ deductis ipſis, multa & magno multorum mœrore egreditur. * Ex prædictis itaque omnibus nullum eſt quod oculis conſpicienti 19
videre, ac cognoſcere contingit, quapropter etiam obſcura mihi appellata ſunt : & ab arte quoque obſcura eſſe judicata ſunt, non tamen quod obſcura permaneant,

neant, & nos vincant, ſed quantum poſſibile eſt, cognoſcantur, & ſuperentur:
poſſibile autem eſt, quantum ægrorum naturæ ad conſiderandum conferunt, &
quantum eorum, qui perſcrutaturi ſunt, naturæ ad perſcrutandum aptæ ſunt. Cum
multo enim labore, & non modico tempore præ oculis videntur, & cognoſcun-
tur. Quæcumque enim oculorum conſpectum effugiunt, ea mentis oculis obtinen-
tur, & ſuperantur. Quæcumque vero ob id, quod non ſtatim cognoſcantur, ægri ma-
la perpetiuntur, ea non ad medicos curantes ipſos, tamquam ad ipſorum autores
referenda ſunt, ſed ad naturam ipſius ægri, itidemque ipſius morbi. Medicus e-
nim, quum non poſſit malum neque viſu aſſequi, neque audiendo ex aliorum narratio-
nibus cognoſcere, ratiocinatione ipſum perſequitur. Etenim ipſi quoque æ-
gri, qui obſcuro morbo laborant, ſi conentur medicis de morbis ſuis narrare, ex
opinione magis, quam ſcientia narrant. Nam ſi ſciviſſent, in ipſos ſane medicos non in-
cidiſſent, quum ejuſdem ſcientiæ ſit morborum cauſſas noſſe, & morbos ipſos omnibus
medicamentis, quæ augeſcere morbum prohibent, curare poſſe. Quando igitur neque
ex ægri narrationibus ad infallibilem certitudinem pervenire poſſit, alio certe reſpice-
re medicum neceſſe eſt. Quare hujus tarditatis non ars ipſa, ſed corporum natura
20 cauſſa exiſtit. *Hæc enim malum ſentiens, mederi magnopere geſtit, conſiderans ta-
men ne temeritate magis quam conſilio, & ut facilitate magis quam violentia medea-
tur. Medicus vero, ſi quidem ſuffecerit ad cognoſcendum, ſufficiet etiam ad ſanandum.
Si vero is, in quo morbus cognoſcitur, ſuperetur, ob id ſane quod ſerius medi-
cum acceſſit, aut ob morbi celeritatem peribit. Si enim ex æquo proceſſerit mor-
bus cum medicina, velocior non eſt. Si vero præoccupaverit, velocior omnino
exiſtit. præoccupat autem tum propter corporum anguſtiam, in qua non in con-
ſpicuo inhabitant morbi, tum propter ægrorum negligentiam. Differunt enim
& cunctantur, atque ubi jam a morbis ipſis apprehenſi ſunt, tum demum cura-
21 ri volunt, ac expetunt. * Quare artis potentiam magis ex merito admiremur, ſi
quem ex clandeſtino morbo ægrum reſtituat, quam ſi impoſſibilibus, & deſpera-
tis opem ferre moliatur. Nequaquam vero in ulla aliqua jam inventarum ar-
tium tale quiddam ineſt. Sed quæ ex eis igne opificium exercent, igne non præſen-
te, ocioſæ ſunt. Ubi vero illum contigerunt, operoſæ. Quæ item tractabili re-
rum materia artem ſuam exercent, veluti aliæ quidem lignis, aliæ coriis, aliæ ſcul-
pendo tum ære, tum ferro, aliiſque ſimilibus rebus earum quam plurimæ. Ope-
ra porro, quæ ex hac materia, & cum hujus materiæ inſtrumentis fiunt, tametſi
facile retractari, ac corrigi poſſint, tamen non magis velocitate, quam velut de-
cet, perficiuntur, neque defunctorie tranſſiliuntur, verum ſi quod inſtrumentum
deſit, interim quieſcunt, quamquam etiam illis cunctatio, & tarditas ad opus com-
modius abſolvendum impedimento ſit. Attamen opus laudatur, & præfertur.
Medicina vero aliquibus quidem ex ſuppuratione thoracis, aliquibus vero ju-
xta hepar, & rhenes, aliis autem per omnes corporis ventriculos ægrotanti-
bus, eorum omnium inſpiciendi potentia privata eſt: quod ipſum apud omnes
in confeſſo exiſtit, alias tamen facultates coadjutrices adinvenit. Vocis nimi-
rum claritatem, & tarditatem, itemque fluxiones, quæ ſingulis locis, per quos exi-
tus eis dantur, deſtillare conſueverunt: quarum modo odores, modo calores, deinde
etiam ponderatam tenuitatem, ac craſſitiem obſervat, ex eiſque ſigna tum eorum,
quæ ægri jam perpetiuntur, tum quæ perpeti poſſint, colligit. Quum vero hæc
ſignificationem de ſe præbeant, neque ipſa natura voluntaria dimittat, vires am-
plius, ac neceſſitates medicina ipſa invenit; quibus natura coacta indemnis ta-
22 men concedat. *Natura autem ſtimulata, & impulſa, artis peritis quæ facienda ſunt
demonſtrat. Cogit autem partim coalitum in nobis calorem, pituitam per cibo-
rum, ac potuum acrimoniam diffundere, quo intelligat, quid ſibi viſum ſit de illis, quæ
ut viderentur, ipſa machinata eſt: partim vero ſpiritum velut delatorem tum viis
arduis, tum curſibus accuſare, ac prodere cogit. Quin & ſudores per prædicta du-
cens, ac excludens, humorum calidorum exhalationem perficit. Sunt præterea
quæ per veſicam pergreſſa magis morbum oſtendere poſſunt, quam quæ per car-
nem exhalarunt. Invenit igitur & tales potiones itemque cibos, qui calidiores alias
calefacientibus exiſtentes, illaque & eliquant, & profluere faciunt, quæ ſane non pro-
fluxiſſent, ſi non hoc modo tractata fuiſſent. Alia itaque ex aliis, & alia per alia pro-
deunt, quæ corpus pergreſſa morbum ipſum produnt. * Ut nihil miri ſit ipſis ſe-
rius fidem haberi, & medendi conatus, ac aggreſſiones tardiores eſſe, quum ſic per
peregrinas interpretationes ad medendi ſcientiam, ac cognitionem medici perve-
niant, ac erudiantur. Quod igitur & rationes in ſeipſa plenas, & ad ferendum au-
xilium abundantes habeat medicina, & quod morbis, qui corrigi non poſſunt, meri-
to auxiliares manus negat, aut ſi forte opem ferre molita eſt, citra culpam eam
exhibet, id ipſum tum jam habitus ſermo manifeſtum facit, tum etiam artis peri-
torum demonſtrationes palam documentum præbent, quas ſane ex operibus jucun-
dius, quam ex ſermonibus oſtendunt: utpote qui dicendo non magnopere exercita-
ti, multitudini fidem ſinceriorem ex his quæ videat, quam quæ audiat, facere malint.

HIPPOCRATIS COI
LIBER DE VETERI MEDICINA.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Qualitates primas neque fundamentum, neque ſcopum Medicinæ eſſe.*
2 *Artem conſtituunt obſervationes boni & mali. Artificum in Medicina differentia.*
3 *Cæleſtium, ac ſubterranearum rerum ſcientia incerta. Medicinæ antiquitas, & certitudo.*
4 *Medicinam artem eſſe ex vulgari confeſſione, & victus ægrorum, ac ſanorum differentia demonſtrat.*
5 *Idiotæ affectionum accidentia difficulter agnoſcunt.*
6 *Medicina neceſſario inventa.*
7 *Homines ab initio brutorum victu ſunt uſi.*
8 *Panis, & Mazæ prima inventio, & confectio. Medici ferinam victus rationem primi temperarunt.*
9 *Medicina cur non putetur ars.*
10 *Medicina ex victus ægrorum, ac ſanorum differentia inventa.*
11 *Sorbitionum invento naturæ imbecilliores initium dederunt.*
12 *Potus inventum, ac temperamentum. Sorbitiones inconvenientes morbis incrementa præbent.*
13 *Alimentum ſiccum propter ſuam fortitudinem magis lædit.*
14 *Manſuetam, ac convenientem victus rationem ægros magis lædere, quam ferinam ſanos.*
15 *Ars medica methodo quæſita invenitur. Medicina non eſt res ſimplex & facilis. Famis vis.*
16 *Victus modus ex ſolo corporis ſenſu colligitur.*
17 *Medicus gubernatori ſimilis.*
18 *Vacuationis intempeſtivæ non minora eſſe mala, quam repletionis.*
19 *Victus permutati mala.*
20 *Cibum ſemel aut bis aſſumere conſueti qua ratione lædantur, ſi a conſuetudine receſſerint.*
21 *Natura imbecilles citius a cauſſis externis, & permutata victus ratione læduntur. Ars medica propter certitudinem exactam, quæ in ea eſt difficilis, non eſt reiicienda.*
22 *Qualitates primas neque Medicinæ proprium eſſe fundamentum, neque hominem lædere.*
23 *De Panis temperatura quæſtio anceps. Panis pro ſua natura, naturas tam ægrorum, quam ſanorum varie afficit.*
24 *Medicina Deo aſcripta.*
25 *Qualitatum ſecundarum exceſſus, & deſectio hominem lædit. Item cibi & potus incommodi & fortiores.*
26 *Cibi ad voluptatem comparati qua ratione lædant. Robur & augmentum corporibus ex temperato contingit. Calidum frigidum, humidum ſiccum: nihil in ſeipſo purum ac impermixtum inventum.*
27 *Calidum aſſumere non poteſt ægrotis imperari. Qualitates ſecundæ primis ſunt fortiores.*
28 *Frigidi temperamentum a calido, & contra.*
29 *Corpora ſanorum quomodo extreme calefacias, aut refrigeres per balnea, ac exteriora.*
30 *Febre ardente laborantes non cito, calore liberantur. Calidum non ſimpliciter febrium, aut afflictionum homini cauſſa.*
31 *Coryzæ ſeu gravedinis cauſſa, & curatio. Gravedo ex frigiditate.*
32 *Oculorum fluxionis cauſſa, & curatio. Concoctionis ratio ex temperatura mutua.*
33 *Fluxionum in fauces ratio. Morborum cauſſæ ritæ quæ ſunt. Epilogus de fluxionibus.*
34 *Qualitatum ſecundarum facultates, omnium malorum homini cauſſa. Bilis æruginoſæ facultas.*
35 *Concoctionis humorum ſpecies variæ. Calidum & frigidum a natura non ſuperari. Calidum & frigidum, quid permutent, & quid non, Homo quando optime diſpoſitus.*
36 *De homine quatenus Sophiſtæ ac medici aliquid cognoverint.*
37 *Vinum meracum large hauſtum hominem aliquo modo debiliorem reddit. Caſeus gracilibus prodeſt. Caſeus non toti naturæ humanæ malus eſt, alioqui omnes ex æquo læderet.*
38 *Ciborum, balneorum, exercitiorum naturæ ignoratæ, medicis erroris cauſſas præbent. Affectiones quæ in homine cognoſcendæ. Facultas, & figura quid.*
39 *Figuræ quæ ad humiditatem ex corpore trahendam ſint idoneæ. Figuræ intra hominem quæ ſint.*
40 *Figuræ ſpongiformes. Strepitus ac ſonitus in cavis ac amplis partibus. Torpores, & excreſcentiæ ex flatibus.*
41 *Flatus quomodo circa hepar contingentes, ejus loci dolorem ſuppurationes, ac tubercula excitent. Septum tranſverſum cur ex flatibus minus ac rarius doleat.*
42 *Humorum in homine potentia, & mutatio. Medico neceſſario cognoſcenda. Optima in omni re quænam.*

QUICUNQUE de medicina dicere, aut ſcribere aggreſſi, dicen- 1
di ſcopum ſibi ipſis ac fundamentum ſuppoſuerunt calidum aut frigidum, aut humidum aut ſiccum, aut aliud quodcunque voluerint, rem in compendium contrahentes, principium cauſſæ tum morborum, tum mortis, hominibus omnibus idem, unum aut duo proponentes; hi in multis quidem, quæ dicunt manifeſto erraſſe deprehenduntur. Juſtior autem querela eſt de arte, qua
omnes in maximis utuntur, & bonos artifices maxime colunt. * Sunt autem opifi- 2
ces alii viles, alii longe præſtantes, quod ſane ſi non eſſet omnino medicina, neque in

ipſa

ipſa obſervationes eſſent, neque quicquam inventorum, non utique extaret, ſed omnes
æqualiter ejus ignari & inexperti eſſent, & per fortunam omnes ægrotorum res gu-
bernarentur. Nunc vero res non ſic ſe habet, ſed quemadmodum aliarum omnium ar-
tium opifices multum inter ſe differunt tum manu, tum mente, ſic etiam in medicina. Qua-
propter non cenſeo ego ipſam inani fundamento indigere, velut obſcura & dubia,
3 de quibus ſi quis dicere conetur, neceſſe eſt fundamento uti. * Velut ſi quis de
ſublimibus in aere rebus, aut de ſubterraneis dicat, & quomodo habeant, ſciat,
tamen neque dicenti, neque audientibus manifeſtum ſatis fuerit verane ſint an ſecus.
Neque enim eſt ad quod quis ſe conferat, cuique innitatur, ut veritatem cognoſcat.
Medicina autem jam ab antiquo exiſtit, & principium, & via inventa, per quam in-
venta & multa & probe habentia comperta ſunt, per multum adeo tempus, & reli-
qua deinceps invenientur, ſi quis ſufficiens ſit, & jam inventorum gnarus, ex his
ad perquirendum procedat. Quicunque vero his rejectis, ac omnibus reprobatis,
alia via, aliaque forma inquirere conatur, & quid inveniſſe glorietur, falſus eſt, &
4 fallitur. Impoſſibile enim id eſt. * Verum ob quas neceſſitates impoſſibile ſit, ego
demonſtrare conabor, docens ac demonſtrans, quod ars exiſtat. Ex hoc autem pa-
lam fiet, impoſſibile eſſe aliquo alio modo inveniri. Videtur autem mihi maxi-
me, de hac arte dicturum oportere vulgo ac plebeis hominibus nota dicere. Neque
enim de alio quopiam neque quærere, neque dicere convenit, quam de affectionibus, ex qui-
5 bus illi ipſi ægrotant. * Ipſos quidem igitur ſuas ipſorum affectiones condiſcere,
quomodo fiunt, ac deſinunt, & quibus occaſionibus augeſcunt, ac deficiunt, quum
idiotæ ſint, non eſt facile, verum ab alio inventas, ac proditas, proclive. Nihil enim
libentius quiſque recordatur, quam quæ ſibi ipſi accidiſſe audit. Si quis autem idio-
tarum ſententia deſtituetur, & audientes non afficiet, ille etiam veritatis compos
non fiet, & propterea neque fundamento, neque ſcopo opus habet. Etenim Ars me-
dica neque inventa ab initio fuiſſet, neque quæſita. Nihil enim ea opus erat ægro-
tis hominibus, ſi eadem diæta uterentur, & aſſumerent quæ ſani edunt ac bibunt,
6 imo etiam alterius diætæ uſus eis profuiſſet, ſi non alia fuiſſent his meliora. * Nunc
autem ipſa neceſſitas homines coegit Medicinam inquirere, ac invenire. Quoniam
ægrotis eadem in cibo aſſumentibus, quæ ſani ſolent, non fuit utile, velut ne-
que nunc utile exiſtit. Quin ut rem altius expendamus, neque ipſam ſanorum diætam
ac alimoniam, qua nunc utuntur, inventam fuiſſe cenſeo, ſi ſuffeciſſet homini idem
cibus ac potus, qui bovi, ac equo, & omnibus aliis præter hominem, veluti ſunt ex
terra naſcentia, fructuſque, ac herbæ, & fœnum. Ex his enim nutriuntur, & auge-
7 ſcunt, & illæſi degunt, non indigentes alia diæta. * Quanquam ego ſane ab initio
etiam hominem tali victu uſum eſſe putem. Quæ vero nunc inventa ſunt edulia,
multa arte excogitata, & multo tempore producta eſſe mihi videntur, quum mul-
ta & gravia ex forti ac ferino victu homines paterentur; qui intemperatus, & ma-
gnas vires habens ingerebatur. qualia ſane etiam nunc ex ipſo paterentur, dolo-
ribus vehementibus, & morbis obnoxii, & brevi etiam morti. Veriſimile eſt au-
tem hæc mala tunc minus perpeſſos ipſos eſſe, propter conſuetudinem: quanquam
etiam tunc vehementer afflicti ſint, & conſentaneum eſt plurimos, & debiliore
natura præditos periiſſe, eos vero, qui victum illum ſuperare poterant, longiori
tempore duraſſe, ac reſtitiſſe. Quemadmodum etiam nunc ex validis eduliis ali-
qui facile liberantur, aliqui cum multis doloribus, ac malis. Ob hanc itaque neceſſi-
tatem etiam illi mihi videntur quæſiviſſe victum naturæ convenientem, & inveniſ-
8 ſe hunc, quo nunc utimur. * Ex tritico igitur macerato, & a cortice purgato, mo-
litoque ac cribrato, & ſubacto ac aſſato, panem fecerunt. Ex hordeo vero mazam, a-
liaque multa ex hoc excogitantes, coxerunt, & aſſarunt, & miſcuerunt, fortiaque & in-
temperata debilioribus temperarunt, effingentes omnia juxta hominis naturam ac vi-
res, quæ quidem fortiora eſſent, ab ipſa natura non poſſe ſuperari, ſi ingeſta eſ-
ſent, exiſtimantes: ab his ipſis quoque dolores & morbos ac mortes oriri judican-
tes: contra ab his quæ natura domare poſſet, alimentum & augmentum, & ſani-
tatem. Porro invento huic quodnam juſtius, aut magis conveniens nomen quis
impoſuerit quam medicinæ? quandoquidem ad hominis ſanitatem, alimentumque
ac ſalutem inventum eſt, in permutationem illius victus, ex quo dolores, & mor-
9 bi fiunt. * Si vero ars ipſa eſſe non putatur, nihil abſurdi eſt. Nam cujus nemo
ignarus eſt, ſed ſcientes omnes, ob uſum & neceſſitatem, ejus non convenit aliquem
artificem appellari. Atqui inventum ipſum & magnum, & multæ artis ac conſidera-
tionis exiſtit. Quinetiam in hunc uſque diem exercitiorum & reparandarum virium
curam gerentes, ſemper aliquid amplius adinveniunt, juxta eamdem viam inveſti-
gantes, quod quis edens ac bibens maxime ſuperet, ac ſeipſo fortior evadat.
10 * Conſideremus itaque & confeſſam ab omnibus medicinam, eam videlicet quæ pro-
pter ægros inventa eſt, an & nomen & artifices habeat, & ipſa dominari ipſis ve-
lit, & unde tandem initium ſumpſit. Mihi equidem, velut in principio dixi, nemo
ne quæſiviſſe quidem Medicinam videtur, ſi idem victus & ægrotis, & ſanis conve-
niſſet. Itaque uſque in hunc diem hi qui medicina non utuntur Barbari ac Græ-
cis confines, eodem modo quo ſani victitant ad voluptatem, & a nulla re quam con-
cupiſcunt, abſtinent, neque quicquam devitant. Cæterum qui Medicinam quæſi-

verunt

verunt ac invenerunt, eamdem cum illis de quibus ſuperiori ſermone dictum eſt, ſen-
tentiam habuerunt, & primum quidem ex his ipſis cibis copiam detraxerunt, &
pro multis paucos ſtatuerunt. * Quum vero ipſis aliquando hoc ad aliquos ægros 11
ſufficeret, palamque fieret, quod prodeſſet, non tamen omnibus, ſed eſſent quidam
ita habentes, ut neque modicos cibos ſuperare poſſent, imbecilliore ſane quopiam
tales indigere illis viſi ſunt, ſorbitioneſque invenerunt, pauca ex fortibus multa a-
qua permiſcentes, & robur ipſum temperatura ac coctura detrahentes. * Quod ſi 12
qui neque ſorbitiones ſuperare poſſent, his detraxerunt etiam ipſas, & ad potio-
nes pervenerunt, obſervaruntque, ut & hæ tum uſu, tum copia moderate habe-
rent, & neque plures quam oportet, neque meraciores & intemperatiores, neque de-
fectuoſiores offerentes. Probe autem noſſe oportet, quibus ſorbitiones in morbis non
conducunt. Nam ſtatim ubi hoc fecerint, exacerbantur ipſis febres ac dolores, &
manifeſtum fit, quod aſſumptum morbo quidem alimentum ac incrementum præbet,
corpori vero tabes & infirmitas exiſtit. * Quicunque vero homines in hac affectio- 13
ne exiſtentes ſiccum cibum aſſumunt, aut mazam, aut panem, etiamſi valde mo-
dicum, decuplo magis & manifeſtius læduntur, quam ſi ſorbitione uſi eſſent, ob nul-
lam aliam cauſſam quam fortitudinem edulii ad affectionem, in quo ſorbere con-
ducit, edere autem non. Si enim plura comederit, plus utique lædetur: ſi vero pau-
ca, dolebit tamen omnino. Omnes itaque doloris cauſſæ ad idem reducuntur, nimi-
rum fortiſſima edulia maxime, & manifeſtiſſime hominem lædere, ſive ſanus
ſit, ſive ægrotus. Quid igitur aliud cogitaſſe videri queat hic appellatus Medi-
cus, & confeſſus artifex, qui ægrorum diætam ac victum adinvenit, quam ille qui ab
initio omnibus hominibus victum, quo nunc utimur, ex agreſti illo ac ferino re-
perit ac ſubornavit? Mihi equidem videtur idem modus, & unum quoddam, ac
ſimile eſſe inventum. Hic enim ea quæ natura humana ſana ſuperare non potuit
incidentia & ingeſta, propter feritatem intemperantiamque: ille vero qualicunque tan-
dem unuſquiſque affectione teneretur, ut ſuperare non poſſet, eadem detrahere
quæſivit ac inſtituit. Quid hoc ab illo differt? præterquam quod multiplicior, &
variegatior ac majoris negocii eſt hæc ſpecies. Verum principium fuit illa, quæ
ocius eſt producta. * Si vero quis conſideret, quæ ſit ægrotorum diæta, comparatio- 14
ne ad ſanorum diætam facta, is inveniet hanc ægris nocentiorem, quam eam, quæ fe-
rarum eſt & aliorum animalium, ſanis. Etenim vir laborans morbo neque difficili, &
intolerabili, neque rurſus levi & deſpicabili, ſi panem aut carnem, aut aliud quid ex
his, quæ ſani edentes juvantur, comedere volet, non multum, ſed multo minus quam
ſanus poterat, contingat autem ut nec ſit qui eum delinquere admoneat. Alius con-
tra ſanus naturam habens non omnino debilem, neque rurſus fortem, ſi come-
derit quid eorum, quæ bos aut equus comedens juvatur, & edat ſane ervum aut hor-
deum, aut aliud quid hujuſcemodi, non multum, ſed multo minus quam poteſt. Sa-
nus utique qui hoc fecerit, minus & dolebit & periclitabitur, quam ægrotus ille, qui
panem aut mazam intempeſtive ingeſſit. Hæc itaque omnia ſigna ſunt, quod ipſa
ars medica via ac methodo quæſita inveniri poſſit. * Si quidem igitur ſimplici- 15
ter, velut aliqui putant, quæ fortiora ſunt, nocerent, quæ debiliora prodeſſent &
nutrirent, tum ægrum, tum ſanum, facilis ſane res erat. Multum enim de ſecuro
detrahere oportebat, ut ad debiliſſimum deduceretur. Nunc autem non minus de-
lictum, nec minus lædit hominem, ſi pauciora & defectuoſiora, quam ſatis eſt, aſſu-
mantur. Fames enim magnam potentiam in naturam hominis habet & ſanandi & de-
bilitandi & occidendi. Multa vero etiam alia mala, diverſa quidem ab his, quæ ex
repletione fiunt, non minus autem gravia, vacuationis ſunt, quapropter multo
variegatior eſt, & majorem diligentiam requirit. Oportet enim modum aliquem
conjectare. * Modum autem neque pondus, neque numerum aliquem, ad quem re- 16
feras, cognoſces: certitudinem enim exactam non reperies aliam, quam corporis
ſenſum. Quapropter operoſum eſt ita exacte condiſcere, ut parum in alterutram
partem delinquas: quanquam ego etiam eum medicum vehementer laudarim,
qui parum delinquat. Certitudinem autem exactam raro videri contingit. * Qua- 17
re plerique Medici eadem, quæ mali gubernatores, in ſe admittere mihi viden-
tur. Etenim illi, quum in tranquillitate gubernantes delinquunt, non fiunt mani-
feſti: quum vero deprehenderit ipſos ventus magnus & tempeſtas, palam jam
conſpicui ſunt omnibus hominibus, quod ignorantia & culpa erroris ſui navem
perdiderunt. Sic ſane etiam mali & plurimi medici, quum curant homines nihil
grave patientes, in quos ſi quis etiam maxime delinquat, nihil grave faciat. Sunt
autem multi tales morbi, & multo ſæpius quam graves hominibus accidunt. In ta-
libus ſane delinquentes, non fiunt manifeſti idiotis hominibus. Ubi vero obti-
gerit magnus & fortis & periculoſus morbus, tunc ipſorum delicta & ars omni-
bus in conſpicuo ſunt. Neque enim longe abſunt ſingulorum pœnæ ac cruces, ſed
brevi adſunt. * Quod autem non minores afflictiones ab intempeſtiva vacuatione 18
quam a repletione hominibus contingant, probe diſcemus, ſi in ſanis rem expen-
derimus. Sunt itaque aliqui ipſorum, quibus ſemel in die cibum capere conducit, &
hoc propter utilitatem ſic obſervant. Alii etiam prandent propter eamdem neceſ-
ſitatem, ſic enim ipſis conducit: Sed & quidam non propter utilitatem, ſed aut ob
volu-

voluptatem, aut ob alium aliquem caſum alterutrum faciunt. Plurimorum enim ho-
minum nihil intereſt utrum tandem faciant, ſive ſemel tantum edant, ſive etiam pran-
19 deant, hac conſuetudine uti. * Sunt autem quidam, qui non poſſint extra utilitatem fa-
cientes facile degere, ſed contingit utriſque ipſorum, per diem unum atque eum non ocio-
ſe permutantibus, immenſa afflictio. Alteri enim ſi pranſi fuerint, idque eis non condu-
cat, ſtatim graves & corpore ſegnes fiunt, itemque mente pigri, hiatuque, ac oſcitatio-
ne, & dormitatione, & ſiti pleni. Si vero etiam inſuper cœnaverint, & flatus, & tor-
mina, & alvus effringitur, & multis magni morbi principium hoc fuit, ſi eoſdem ci-
bos, quos ſemel inſumere conſueverunt, bis aſſumant, & nihil his amplius. Alteri ve-
ro ſi prandere conſueverunt, idque ipſis conducat, & non pranſi fuerint, mox ubi
tempus prætererit, ſtatim impotentia vehemens, tremor, animi deliquium, poſt-
ea oculi pallidi, urina craſſa & calida, os amarum, & viſcera pendere ipſis viden-
tur, vertigo, iracundia, triſtitia. hæc autem omnia, ubi cœnare tentaverint. dein-
de autem pranſuri conſumere non poſſunt, quæ prius cœnarunt. atque hæc ipſa cum
tormine ac ſtrepitu deſcendentia alvum concludunt, ipſique ægre dormiunt, inſomnia-
que conturbata ac tumultuoſa habent, pleriſque vero etiam horum hoc magni
morbi principium fuit. Conſiderare porro oportet ob quas cauſſas hæc ipſis acci-
20 derunt. * Et ſane puto his, qui ſemel cibum ſumere conſueverunt, quod non expecta-
verunt juſtum tempus, donec ipſorum venter pridie ingeſtos cibos perfecte conſum-
pſiſſet & exuperaſſet, evacuatuſque eſſet, ac quieviſſet, ſed in ferventem adhuc &
fermentatum novos ingeſſerunt. Ejuſmodi autem ventres multo tardius conco-
quunt, & majori opus habent ceſſatione ac quiete. His vero, qui prandere aſſue-
ti fuerunt, quod non ubi citiſſime alimento corpus indigebat, & jam priora con-
ſumpta erant, nec habebat aliquam amplius fruitionem, ſtatim ipſi novum alimen-
tum ſuppeditatum eſt. deficit autem, & conſumitur præ fame. Nam omnia, quæ ta-
21 les homines perpeti dixi, fami imputo. * Dico autem etiam alios omnes homines,
qui duos aut tres dies inediam pertulerint, eadem paſſuros eſſe, quæ de impran-
ſis dixi. Cæterum tales naturas, quæ cito, & fortiter ejuſmodi delictis offenduntur,
imbecilliores aliis eſſe cenſeo, proximus eſt autem imbecillis languenti: verum im-
becillior eſt languens, & plus laborare contingit ipſum, ubi juſtum tempus non
eſt aſſequutus. Quum itaque ejuſmodi exacta certitudo circa artem exiſtat, diffi-
cile eſt ſemper, quod rectiſſimum eſt, aſſequi. Multæ autem ſpecies in Medicina
ad tantam certitudinem perveniunt, de quibus dicetur. Non cenſeo itaque pro-
pter hoc artem velut non exiſtentem, neque probe inveſtigatam, veterem opor-
tere rejici, quod non habeat circa omnia certitudinem exactam. Verum mul-
to magis propterea quod propinqua eſt recto, ſimulque ratione poſſit ad ipſum
pervenire, admirari oportere cenſeo ea, quæ ex multa ignorantia ſunt eruta & in-
22 venta, quod probe & recte adinventa ſunt, & non a fortuna aut caſu. * Porro ad
eos, qui novo modo artem ex ſcopis, ac fundamentis ſuppoſitis quærunt, ſermo-
nem reducere volo. Si enim calidum eſt, aut frigidum, aut ſiccum, aut humi-
dum, quod hominem lædit, & oportet recte medentem auxiliari, calido quidem
in frigidum permutato, frigido vero in calidum, ſicco in humidum, humido in ſic-
cum. Contingat mihi homo non fortis naturæ, ſed ex debilioribus, hic autem tri-
ticum edat, quod ex area ſuſtulit crudum & non elaboratum, & carnes crudas,
& bibat aquam. Hoc victu utens, ſatis ſcio, quod multa, & gravia perpetietur.
Nam & doloribus vexabitur, & corpus debile evadet, & venter corrumpetur, &
multo tempore vivere non poterit. Quod igitur auxilium præparare oportet ſic
habenti? calidum, an frigidum, vel ſiccum, vel humidum? ſimplex enim eſt quodcunque
ex iſtis. Si enim id, quod ipſum lædit, aliquod ex his eſt, contrario ſolvere oportet
ac liberare, quemadmodum ipſorum ſermo teſtatur. Atqui certiſſimum & manife-
ſtiſſimum medicamentum eſt, victum quo utebatur auferre, & pro tritico panem dare,
pro crudis vero carnibus coctas, inſuperque vinum propinare. His permutatis, impoſ-
ſibile eſt non fieri ſanum, niſi penitus fuerit tempore, ac victu corruptus. Quid
itaque dicemus? Num quod ipſi a frigido afflicto calida hæc oblata auxilium tule-
runt, aut contra? Equidem opinor me multam hæſitationem interrogato præbiturum
23 eſſe. * Nam qui panem ex tritico paravit, calidum, aut frigidum, aut ſiccum, aut hu-
midum abſtulit: panis enim & in ignem, & in aquam datur, & multis aliis elaboratus eſt,
quorum ſingula propriam vim & naturam habent, & aliqua quidem a natura in ipſo
exiſtentia abjicit, aliis autem temperatur ac permiſcetur. Sed & hoc ſcio, quod in cor-
pus hominis refert, panis purus, aut cui nihil furfurum deceſſit, & ex tritico non
decorticato, aut decorticato, & multa aqua ſubactus, aut contra, & ſuperaſſatus
aut crudior, aliaque præterea infinita. Similiter etiam de maza, & ſingulorum adeo
vires magnæ, alteraque alteri nihil ſimile habet. Quicunque autem hæc non conſiderans
non novit, haud ſcio quo modo ille affectiones in homine cognoſcere poſſit: ab
unoquoque enim horum afficitur & alteratur homo vel hoc, vel alio modo, & ex
his omnis vita & ſano, & ex morbo convaleſcenti, & ægroto. Nihil igitur utilius,
neque magis neceſſarium, quam hæc cognoviſſe: quod & probe & convenienti ratioci-
natione inveſtigantes, juxta hominis naturam hæc primi inventores invenerunt,
judicaveruntque artem dignam quæ Deo adſcriberetur, quemadmodum etiam eſt rece-
ptum.

ptum. Non enim ſiccum, neque humidum, neque calidum, neque frigidum, neque aliud
quicquam ex his putaverunt hominem lædere, neque aliquo horum homini opus eſſe opinati
ſunt, ſed quod in unoquoque forte & humana natura potentius eſt, quodque non poſſit
ſuperare, hoc ipſum lædere duxerunt, & hoc auferre quæſiverunt. fortiſſimum autem
eſt inter dulcia dulciſſimum, inter amara amariſſimum, inter acida acidiſſimum; &
in omnibus adeo rebus vigor ipſe ac ſummum. Hæc enim & in homine ineſſe vi-
derunt, & hominem lædere. Ineſt enim in homine & amarum, & ſalſum, & dulce, &
acidum, & acerbum, & fluidum, & alia infinita, omnigenas facultates habentia, copiamque
ac robur. Atque hæc quidem juxta ac inter ſe temperata neque conſpicua ſunt, neque ho-
minem lædunt. * Ubi vero quod horum ſecretum fuerit, atque ipſum in ſeipſo fuerit, tunc & 25
conſpicuum eſt, & hominem lædit. Quin & ex cibis quicunque nobis incommodi ſunt,
& ingeſti hominem lædunt. horum unuſquiſque aut amarus eſt, & meracus, ac intem-
peratus, aut ſalſus, aut acidus, aut alius quis intemperatus & fortis: & propterea
turbamur ab ipſis, quemadmodum etiam ab his, quæ ex corpore excernuntur. O-
mnia autem, quæ edit aut bibit homo, talia edulia palam eſt minime hoc intempera-
to, & diſſidente, ac excedente ſucco participare, velut ſunt panis, & maza, & his
ſimilia, quibus adſuetus eſt homo plurimis & ſemper uti. * Exceptis his, quæ ad 26
voluptatem ac delicias condiuntur ac præparantur: & ab his plurimis in hominem
ingeſtis turbatio ac ſecretio corporis facultatum minime contingit. Verum robur
& augmentum, ac alimentum præſertim per nihil aliud contingit, quam quod probe
temperatum eſt, & nihil habet intemperatum, neque forte, ſed totum unum factum eſt
& ſimplex, & non forte. Et valde ſane dubito ego, quonam modo hi, qui talem ſer-
monem proferunt, & artem ex hac via ad ſcopum abducunt, curaturi ſint homi-
nes, quemadmodum proponunt. Non enim eſt ipſis, velut ego opinor, inventum
quid, ipſum in ſeipſo calidum, aut frigidum, aut ſiccum, aut humidum, quod nulla
alia ſpecie communicaret. Verum arbitror eoſdem potus ac cibos ipſis eſſe, qui-
bus omnes utimur. Apponunt autem alii quidem, quod ſit calidus, alii frigidus,
alii quod ſiccus, aliis humidus. * Quoniam illud ſane dubium eſt, imperare ægroto 27
calidum quid aſſumere: ſtatim enim interrogabit quid ſit illud, ut nugas produ-
cere neceſſe ſit, aut ad aliquid eorum quæ ſunt confugere. Si autem eſt calidum
quoddam acerbum exiſtens, aliud vero calidum fluidum, aliud calidum tenue,
ſunt enim & alia calida etiam alias vires ſubcontrarias ſibi ipſis habentia, quod
igitur ipſorum aſſumere oportebit? calidum & acerbum, an calidum & fluidum,
aut ſimul frigidum & acerbum? Nam & hoc eſt, itemque frigidum & fluidum. Etenim
quod ego ſcio, totum contrarium ab utroque ipſorum evenit, idque non ſolum in ho-
mine, ſed etiam in corio ac ligno, & aliis multis rebus, quæ magis ſtupidum ſen-
ſum habent, quam homo. Non enim calidum eſt quod magnam vim habet, ſed
ipſum acerbum & fluidum, & alia quæ a me relata ſunt, tum in homine, tum ex-
tra hominem, ſive edantur, ſive bibantur, ſive forinſecus illinantur, aut quomo-
docunque formata adhibeantur. Frigiditatem autem, & caliditatem ego omnium
facultatum minime potentes eſſe in corpore exiſtimo, ob has ſane cauſſas. Quo
equidem tempore ipſa inter ſe permixta ſimul frigidum, ac calidum fuerint, non
lædunt. * Temperamentum enim & moderatio contingit frigido a calido, & vicis- 28
ſim calido a frigido. Ubi vero ſeorſim utrumque ſecretum fuerit, tunc affligit. In
hoc itaque tempore quum frigidum intus generatur, & cito hominem affligit, pri-
mum propter hoc ipſum adeſt calidum inde adeo ex homine ipſo, nullo alio au-
xilio, neque præparatione opus habens, atque hoc & in ſanis hominibus, & in ægro-
tis operatur. * Itaque ſi quis ſanus hyeme corpus perfrigerare velit, aut frigi- 29
dæ lotione, aut alio quopiam modo, quanto id amplius fecerit, ſi modo non om-
nino corpus congeletur, ubi veſtimenta acceperit, & ſub tegmen venerit, magis
& amplius corpore caleſcit. Rurſus ſi quis fortiter calefieri velit, aut calido lava-
cro, aut multo igne, inde vero eamdem veſtem habens in eodem loco converſa-
ri, in quo perfrigeratus, multo apparebit frigidior, & longe horridior, quam ali-
quis qui præ æſtu ventilationem admiſit, & ſibi ipſi frigus præparavit, atque ſic
ex hoc modo recreatus eſt. Nam qui hoc facit, decuplo majorem æſtum ac ar-
dorem percipit, quam is qui nihil tale facit. Verum ſunt adhuc teſtimonia mul-
to majora. Quicunque per nivem aut aliud frigus iter facientes, excellenter frige-
ſcunt aut pedibus, aut manibus, aut capite, ubi ſe continuerint in noctem, quum
cooperti fuerint, & in tepore extiterint, ab æſtu & pruritu vexantur, quibuſdam
etiam bullæ velut ambuſtis ab igne exſurgunt, neque prius hoc patiuntur, quam cale-
fiant: adeo prompte utrumque ipſorum ad alterum accedit. poſſem & alia innume-
ra recenſere. Cæterum circa ægrotos, nonne quibus rigor contingit, his acutiſ-
ſima febris relucet? ſed non adeo fortiter, verum pauco tempore quieſcens, & alias
fere innoxia, & quo tempore affuerit, percalida, & per totum corpus penetrans,
deſinens maxime in pedes, ubi ſane rigor, & frigus validiſſimum diutiſſime dura-
vit. Rurſus quum ſudor prodierit, & febris deceſſerit, multo magis frigeſcit
æger, quam ſi ne apprehendiſſet quidem ab initio. Cui igitur brevi adeo contra-
rium accedit, cuique vis adimitur ſua ſponte, quidnam ab hoc magnum aut grave
fiat? aut quid opus eſt multo ad hoc auxilio. * Verum dixerit aliquis, Qui arden- 30
ti febre

ti febre febricitant, itemque peripneumoniis, & aliis fortibus morbis, non cito ex
calore liberantur, neque adeſt hic frigidum adverſus calidum. Atqui ego hoc ma-
ximum ſignum eſſe puto, quod non propter calidum ſimpliciter homines febrici-
tent, neque hoc ſit ſimpliciter afflictionis cauſſa: ſed eſt & amarum ac calidum idem,
& calidum ac acidum, & ſalſum ac calidum, & alia infinita, & rurſus frigidum cum
aliis facultatibus conjunctum. hæc itaque ſunt quæ lædunt. Simul adeſt autem &
calidum robore participans, nimirum ducens & exacerbans & augens ſimul cum
illis, verum nullam potentiam, majorem quam convenit videlicet, habens. Atque hæc
quidem ſic ſe habent. Signa porro primum quidem manifeſtiſſima producemus,
31 quorum omnes jam ſæpe experientiam ſumpſimus. * Itaque quibuſcumque noſtrum
gravedo innaſcitur, & fluxus per nares movetur, hic ut plurimum acrior eſt eo
qui prius erat, & quotidie ex naribus prodibat, & tumeſcere facit naſum, & exu-
rit calentem & extreme ignitum, ſi vero manum admoveas, & diutius perſevera-
verit, etiam exulceratur locus minime carnoſus & durus exiſtens. Sedatur au-
tem aliquo modo ardor in naribus, non quum fluxus prodit, & inflammatio con-
ſiſtit: ſed poſtquam fluxus craſſior & minus acris, concoctuſque & magis permixtus
32 priore fuerit, tunc ſane jam etiam ardor ceſſat. * Rurſus autem aliis ex frigiditate ipſa
ſola manifeſte gravedo fit, nullo alio accedente. Omnibus autem liberatio hæc eſt,
ut ex frigiditate quidem affecti percalfiant, ex ardore vero perfrigerentur, atque
hæc brevi accedunt, & concoctione nulla opus habent. Reliquæ autem omnes flu-
xiones, quas propter humorum acrimonias & intemperantias ego fieri ſentio, reſti-
tuuntur & curantur, ubi temperatæ fuerint & concoctæ. Rurſus quæcumque flu-
xiones ad oculos vertuntur, ut fortes & omnigenas acrimonias habentes, exulce-
rant quidem palpebras, erodunt autem aliquorum genas, & ſub oculis partes,
ad quaſcumque tandem influxerint, rumpunt etiam & peredunt eam quæ oculum
ambit tunicam. dolores autem & ardor, & inflammatio extrema adſunt aliquan-
diu, donec fluxiones fuerint concoctæ, & craſſiores redditæ, & lemæ ab ipſis ex-
titerint. Fit autem concoctio ex permixtione, temperaturaque mutua, & quaſi co-
33 ctura. * Quinetiam fluxiones in fauces delabentes, ex quibus raucedines fiunt, angi-
næ, eryſipelata, peripneumoniæ: Omnes hæ primum quidem ſalſæ & humidæ
acreſque deſcendunt, & in talibus morbi firmantur. Ubi vero craſſiores & matu-
riores factæ fuerint, & ab omni acrimonia liberatæ, tunc jam & febres, & alia
hominem lædentia ſolvuntur. Oportet autem utique cauſſas uniuſcujuſque ea pu-
tare, quæ quum adſunt, talem modum fieri neceſſe eſt, quum permutantur in aliud
temperamentum, ceſſare. Quando igitur ab ipſa caliditate ſincera, aut frigiditate
fluxiones contigerint, & nulla alia facultate participaverint, ſic ſane ſedabuntur,
ubi ex frigido in calidum permutatæ fuerint, & ex calido in frigidum. Permu-
34 tantur autem eo quem dixi modo. * Amplius porro etiam alia quæcumque mala ho-
mo patitur, omnia a facultatum potentiis proficiſcuntur. Itaque quum amaritudo
quædam diffuſa fuerit, quam bilem flavam appellare ſolemus, quales ſtatim anxie-
tates & æſtus & impotentiæ occupant? Verum ubi liberati fuerimus ab illa & pur-
gati, aut ſponte, aut per medicamentum, ſi modo tempeſtive quid ipſorum fiat,
manifeſte & a doloribus & a calore liberamur. Quanto autem tempore eadem
elevata fuerit & cruda, & meraca, ac intemperata, nulla arte neque dolores, neque
febres ſedare poſſis. Et quos quidem acuta acriſque ac æruginoſa bilis affligit,
quales mox rabies, & morſus viſcerum ac pectoris, & deſperatio? Non ſe-
dantur autem hæc, priuſquam eadem expurgetur & proſternatur, & aliis permi-
35 ſceatur. * Concoqui autem & permutari, attenuarique ac craſſeſcere in humo-
rum ſpeciem, per multas & omnigenas ſpecies contingit. Quapropter & judi-
cationes, & numeri temporum in talibus multum poſſunt. Hæc vero om-
nia minime contingit calidum aut frigidum perpeti. neque enim hoc putreſce-
re, neque craſſeſcere poterit. Quid autem ipſum eſſe diceremus? & tempera-
mentum ipſorum eſt, verumtamen inter ipſa mutuo vim habens, quoniam nul-
li alii permixtum calidum deſinit eſſe calidum quam frigido: ſic rurſus non per-
mutatur alio frigidum quam calido. Reliqua omnia in homine quanto pluri-
bus miſcentur, tanto mitiora ac meliora fiunt. At vero homo omnium optime
diſpoſitus eſt, ubi concoquit & in quiete eſt, nullam peculiarem vim præ ſe fe-
36 rens. De his igitur videor mihi abunde demonſtrationem feciſſe. * Porro Medi-
ci quidam itemque Sophiſtæ dicunt, quod impoſſibile eſt medicinam cognoſce-
re eum, qui non novit quid ſit homo, & quomodo primum factus & compa-
ctus ſit. Ego vero ea, quæ alicui ſophiſtæ aut Medico de natura dicta ſunt, aut
ſcripta, minus cenſeo medicæ arti convenire quam pictoriæ. Judico autem de
natura aliquid manifeſtum ac evidens cognoſcere, ex nulla parte aliunde con-
tingere quam ex Medicina, atque hoc tunc condiſcere poſſibile eſt, ubi quis ip-
ſam medicinam totam recte comprehenderit. Verum quatenus illi prodide-
runt, multi mihi cognoviſſe videntur. cognoviſſe autem dico, narrationem ſci-
licet hanc, Quid eſt homo, & ob quas cauſſas naſcitur, & reliqua diligenter.
Atqui mihi neceſſarium eſſe videtur, ut omnis Medicus de natura ſciat, & o-
mni ſtudio adnitatur ut cognoſcat, ſi modo aliquid eorum, quæ fieri debent, re-

cte præſtare velit. Quid eſt homo ad ea, quæ comeduntur, ac bibuntur, compara-
tus, & quid cuique ab unoquoque continget, ac accidet, & non ſimpliciter ſic exi-
ſtimare, quod malum edulium eſt caſeus. Dolorem enim affert repleto ex ip-
ſo. Sed quem dolorem, & propter quid, & cui parti intra hominem exiſtenti in-
commodum exiſtit. Nam & alia multa edulia, ac pocula natura mala ſunt, & af-
ficiunt hominem non eodem modo. * Proferatur autem mihi verbi cauſſa ali- 37
quid, velut vinum meracum multum potum hominem aliquo modo debilem
reddit, & omnes, qui viderint hoc, fatentur, & cognoſcunt, quod hæc eſt vis vi-
ni, & quod ipſum eſt cauſſa, & in quas in homine partes maxime poſſit, novi-
mus. * Talem itaque veritatem etiam de aliis oſtendere volo. Etenim caſeus: quan- 38
doquidem hunc in exemplum adſumpſi: non omnes homines lædit, ſed ſunt
qui ex ipſo repleti, ne tantillum quidem offenduntur, immo gracilibus mirabi-
liter etiam conferre proditur. Sunt autem qui difficulter ſummoventes ipſum
ab eo liberantur. Horum vero naturæ differunt, differuntque etiam juxta hoc,
quod eſt in corpore caſeo contrarium. Nam a caſeo excitatur, & commovetur
in his, quibus ejuſmodi humor multus in corpore exiſtit, & quo magis hic po-
tens eſt, eo magis veriſimile eſt ipſos male affligi. Si vero toti humanæ naturæ
malus eſſet, omnes utique læderet. Hæc autem ſi quis noviſſet, non incurreret
ea, neque ſane pateretur. In refectionibus convaleſcentium ex morbis, inſuperque
in longis ægritudinibus multæ conturbationes, & prævaricationes fiunt, par-
tim ſua ſponte, partim a quibuslibet temere admiſſis. * Novi autem medicos mul- 39
tos velut idiotas, qui ubi illi die aliqua novi quippiam feciſſent, velut ſi laviſſent,
aut deambulaſſent, aut quid alienum comediſſent, atque hæc omnia melius eſ-
ſet adhibuiſſe, quam non, nihilominus tamen cauſſam alicui ex his contribue-
bant, veram quidem cauſſam ignorantes, & fortaſſis id, quod commodiſſimum
erat, damnantes. Quod ipſum certe facere non oportet, ſed ſcire quid balneum
intempeſtive adhibitum operetur, quid item fatigatio, & laſſitudo. Numquam e-
nim eadem afflictio ab his provenit, neque etiam ex repletione, neque ex cibo tali,
vel tali. Quiſquis igitur hæc non cognoſcet, quomodo ſingula ſe habeant ad ho-
minem comparata, is neque cognoſcere, quæ ab ipſis fiunt, poteſt, neque recte uti.
* Cæterum & hæc cognoſcere oportere mihi videtur, nimirum quæ affectio- 40
nes homini ex facultatibus, ac potentiis, quæ item ex figuris adveniunt. Quod
autem dico, tale eſt. Nempe facultatem quidem eſſe, humorum ſummas vires,
ac robur noſſe. Figuras autem dico, quæ in ipſo homine inſunt. Aliæ enim ca-
væ ſunt, & ex amplitudine in arctum coactæ, aliæ expaſſæ, aliæ ſolidæ, & ro-
tundæ, aliæ latæ, & penſiles, aliæ extentæ, aliæ longæ, aliæ denſæ, aliæ raræ
& hiantes, aliæ ſpongiformes, ac molles. Quæ igitur ex his trahere, ac ſeſe allice-
reque humiditatem ex reliquo corpore maxime poſſunt? Num cavæ, & expaſ-
ſæ, an ſolidæ, & rotundæ, aut cavæ, & in arctum ex amplitudinæ coactæ? Equi-
dem puto tales eſſe, quæ ex cavitate, & amplitudine in arctum ſunt coactæ. Id
quod ex manifeſtis forinſecus condiſcere oportet, partim quidem quod ore
hians nihil ſane humoris attraxeris, ubi vero labra foras produxeris, contraxe-
riſque, ac compreſſeris, inſuperque fiſtulam admoveris, facile ſane attraxeris,
quicquid volueris. partim vero, quod cucurbitæ, quæ corpori apponi ſolent,
ex amplitudine in anguſtiam arctatæ ad hoc factæ ſunt, ad trahendum videli-
cet, & alliciendum ex carne. Sunt autem & alia multa ejuſcemodi. Verum in-
tra hominem natura, & figura talia ſunt veſica, & caput, & uterus in mulieri-
bus: atque hæc manifeſte maxime trahunt, & ſemper plena ſunt attractæ humi-
ditatis. At vero cavæ, & expaſſæ figuræ, influentem quidem humorem ma-
xime omnium ſuſceperint, non autem ſimiliter attraxerint. Solidæ autem, &
rotundæ neque attraxerint, neque ſuſceperint: dilabitur enim, & non habet ſe-
dem, in qua maneat. * Spongiformes vero, & molles, velut lien, pulmo, & mam- 41
mæ, ubi admotæ maxime fuerint, & adhæſerint, ebibunt, duraque fiunt, ac au-
geſcunt, humore accedente, maxime pulmo. Non enim in ventriculo ineſt,
in quo humorem extrinſecus contineat ipſe ventriculus, in quo eſt humor, ut
quotidie exhauriatur: ſed quum biberit, & ſuſceperit ipſe in ſeipſum humorem,
& vacua, & rara, ac parva penitus explentur, & pro raro, ac molli, durus, ac den-
ſus evadit, & neque concoquit, neque dimittit. Atque hæc patitur propter figu-
ræ naturam. Quæcumque autem flatum, & revolutiones operantur in corpore, ea
in cavis, ac amplis, veluti ventre, ac pectore, ſtrepitum, ac ſonitum facere ſolent.
Etenim quod non ſic repleant, ut ſtent, ſed habent tranſmutationes, & motus,
neceſſe eſt, ut ab ipſis & ſtrepitus, & manifeſtæ commotiones fiant. Quæcumque
vero carnoſa ſunt, & mollia, in talibus torpores, & excreſcentia, velut in trucida-
tis fiunt. * Cæterum quum inciderit flatus in latum, ac renitens, & aliquid ipſi 42
reſtiterit, idque natura fuerit, neque forte, ut adverſus violentiam durare poſſit,
& nihil mali pati: neque molle, & rarum, ut excipere, ac cedere queat: verum tenerum
& floridum, & ſanguineum, ac denſum, velut hepar, quod propter denſitatem qui-
dem, ac latitudinem reſiſtit, ac non cedit, flatus vero ſubiens augeſcit, ac fortior e-
vadit, & adverſum reluctans, maxime impetum facit. Propter teneritudinem au-
tem,

tem, & ſanguineitatem abſque doloribus eſſe non poteſt, & propter has cauſſas dolores acutiſſimi, ac frequentiſſimi circa eum locum contingunt, ſuppurationeſque, ac tubercula plurima. Fiunt etiam circa ſeptum tranſverſum fortiter, ſed multo minus. Diſtentio enim ſepti tranſverſi lata eſt, & renitens, natura autem nervoſior, & robuſtior, quapropter minus dolore affligitur. fiunt tamen & dolores, & tubercula circa ipſum. Multæ vero etiam aliæ & extra, & intra corpus figurarum ſpecies ſunt, quæ magnopere inter ſe differunt, quod ad affectiones pertinet, tum ægroto, tum ſano, velut capita parva, aut magna, colla tenuia, aut craſſa, longa, aut brevia, ventres longi, aut rotundi, pectoris, & coſtarum latitudines, aut anguſtiæ, & alia infinita, quæ omnia noſſe oportet, quatenus differant,
42 quo cauſſas ſingulorum cognitas probe obſerves. * De potentiis autem humorum perſpectum habere oportet, quid ſinguli ipſorum in homine facere poſſint, quemadmodum etiam prius dictum eſt, quomodo cognationes inter ſe habeant. Quod dico, tale eſt. An videlicet dulcis humor in aliam ſpeciem mutetur, non a contemperamento, ſed ipſe deſciſcens, & immutatus ab eo, qualis primum fuerat, amarus, aut ſalſus, aut acerbus, aut acidus. *Sit* ſane acidus. Ergo acidus humor reliquos præcellens, maxime incommodus fuerit: ſi utique dulcis, omnium commodiſſimus exiſtit. Id quod ſi quis forinſecus quærens conſequi poſſit, is ſemper quod melius eſt ex omnibus eligere queat. Optimum autem eſt, quod longiſſime ab incommodo abeſt.

HIPPOCRATIS COI

LIBER DE MEDICO.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Medici gubernatio quæ.*
2 *Medici officina, & domus ſitus. Splendor omnis, per quem oculi offenduntur, fugiendus. Oculi debiles a quavis cauſſa facile læduntur. Sellarum ſtructura.*
3 *Chirurgus æreis inſtrumentis non utatur. Medicamentorum adhibendorum, & diligationis ratio diligenter conſideranda.*
4 *Deligatio quæ medicinæ propria. Sectio velox, aut tarda quando commendetur.*
5 *In ſectionibus, gladiolis acutis, ac latio pro partium affectarum differentia utendum. Sectiones quæ, quibus locis conveniant.*
6 *Cucurbitarum figuræ quomodo formandæ.*
7 *Scarificatio ſubter cucurbitam quatenus fieri debeat. Venæ ſecandæ ratio, & modus.*
8 *Tuberculorum, & ulcerum majorum morborum deprehenſio, & diſſolutio, magni eſt ingenii, & artificii.*
9 *Vlcerum viæ quatuor.*
10 *Cataplaſmatum formandorum ratio, eorumque uſus.*
11 *Temporum, & virium cognoſcendarum difficultas. Chirurgum militare oportet.*
12 *Telorum extractio, artis chirurgicæ pars præſtantiſſima.*

1 HIC liber Medici gubernatio eſt, & præceptum, quomodo officinam medicam inſtruere oportet. Medici equidem gubernationem eſſe putamus, ut videat, quo bono calore, & bona ac carnoſa corporis habitudine præditus ſit, juxta exiſtentem in ipſo naturam. Vulgus enim exiſtimat eos, qui non ſic bene diſpoſitum corpus habent, neque aliis bene proſpicere poſſe. Deinde ut opinionem captet apud ipſum vulgus veſtitu decoro, & unguentis odoratis, non ſuſpectum odorem ad omnia habentibus. Inde enim ægrotos jucunde affici contingit. Poſt ea animadvertere ipſum oportet, ut animum habeat modeſtum, non ſolum quod ad taciturnitatem attinet, ſed etiam circa reliquam vitam probe compoſitum. Maxime enim ad opinionem, ac auctoritatem comparandam conducit, bonis, ac honeſtis moribus præditum eſſe. Nam quum talis fuerit, omnibus venerandus, ac humanus judicabitur. Promptitudo enim temeraria, & facilitas contemnentur, etiam ſi valde commoda exiſtant. Scopum autem præfigere oportet poteſtatem facultatum ſuarum. Nam eadem ab iiſdem non abundantibus boni conſuluntur. Figuram faciei habeat meditabundam, ac ſubtriſtem, non tamen amarulentem. contumax enim eſſe videbitur, & homines odio habens. Qui vero in riſum exolutus eſt, ac nimium hilaris, oneroſus judicatur. Hoc itaque vitandum eſt vel maxime. Juſtum autem ad omnem converſationem eſſe convenit. Juſtitia enim multum auxiliatur. Non exigua autem commercia ægris cum medico ſunt. Nam ſeipſos medicis ſubditos faciunt, & omni hora uxoribus, virginibus, & opibus maximi precii, illi occurrunt: continenter igitur ad omnia hæc ſe habere oportet. Animo itaque, ac corpore ſic diſpoſitum eſſe convenit.
2 * Porro præcepta ad artem medicam, per quæ artificioſus eſſe videbitur, ab initio conſiderabimus, ex quo primum homo diſcere incipit. Quæ igitur in officina medica curantur, fere ad diſcentes pertinent. Primum quidem locum domus habere oportet, qui ſane talis ſit,

lis ſit, ut neque ventus ad ipſum accedens moleſtus ſit, neque ſol, neque ſplendor infeſtet. Lux enim ſplendida medentibus quidem non eſt moleſta, non ſimiliter autem ægrotantibus. Itaque talem ſplendorem penitus fugere oportet, per quem oculos ægrotare contingit. Tale igitur præceptum de luce obſervetur. Deinde ut nequaquam faciem adverſam ſplendori habeat. Infeſtat enim viſum debilem. Omnis autem occaſio ſufficiens eſt ad debiles oculos conturbandos. Luce itaque hoc modo utendum eſt. Sellæ autem æquales altitudine ſint, quantum ejus fieri poteſt, ut in ipſis ægri collocentur. * Aeramento exceptis inſtrumentis, nullo utatur. Orna- 3
tus enim oneroſus mihi eſſe videtur, talibus vaſis uti. Aqua exhibenda eſt ægris potabilis, & pura. Exterſoriis utendum eſt puris, ac mollibus, ad oculos quidem linteis, ad vulnera vero ſpongiis: hæc enim per ſe probe auxiliari videntur. Omnia autem rite fabrefacta ad uſum eſſe oportet, magnitudine, gravitate, ac tenuitate. Quæ vero offeruntur, omnia conſiderare oportet, ut conferant, maxime ſi ægrotæ parti adhibebuntur. Talia autem ſunt ligamenta, & medicamenta, & lintea circa vulnus, & cataplaſmata: hæc enim longiſſimo tempore circa ægrotantes locos ſunt. At vero ablatio horum, refrigeratioque, ac mundificatio, & aquarum affuſio, pauco tempore abſolvuntur. Diligenter autem conſiderare, quid horum faciendum ſit, oportet, & ubi magis, aut minus ea adhibere convenit. Utrorumque enim uſus opportunus, itemque negligentia, magnam differentiam habet. * Eſt autem 4
propria, & genuina medicinæ deligatio, ex qua æger opem ſentit. Maxime autem proſunt duo hæc, quibus utendum eſt, comprimere videlicet, ubi oportet, & remiſſe deligare. Juxta horæ vero tempus, quando integere oporteat, & non, videndum eſt, ut neque debili, neque fortiore alterutro horum utaris. Concinnas autem deligationes ad ſpectaculum comparatas, & nihil juvantes, reprobare oportet. Oneroſæ enim ſunt, & omnino petulantes, ſæpe vero etiam damnum dederunt. Quærit autem æger non ornatum, ſed auxilium. Cæterum in chirurgiis, quæ per ſectionem, aut uſtionem fiunt, velocitas, ac tarditas æqualem laudem merentur. Eſt enim utriuſque uſus. Nam in quibus per unicam ſectionem chirurgia abſolvitur, velocem diſſectionem facere oportet, quum enim contingat eos, qui ſecantur, dolere id, quod dolorem affert, quam minimo tempore adeſſe convenit, quod ipſum continget veloci ſectione facta. Ubi vero multas ſectiones fieri neceſſe eſt, tarda chirurgia utendum eſt. Velox enim continuum, & multum dolorem inducit. Tardus vero, & intermittens, requiem aliquam his, qui curantur, exhibet. * Idem de inſtrumentis quoque dici poteſt. Gladiolis enim acutis, ac latis 5
uti, non in omnibus ſimiliter præcipimus. Nam partes quædam ſunt corporis, quæ celerem ſanguinis fluxum habent, & non facile eſt eum ſiſtere. Tales autem ſunt varices, & quædam aliæ venæ. Itaque in talibus anguſtas ſectiones facere oportet, neque enim poſſibile eſt, ut fluxus in his ſiſtatur. Conducit autem aliquando a talibus ſanguinis detractionem facere. At vero ad locos non periculoſos, & circa quos non tenuis eſt ſanguis, latioribus gladiolis utendum eſt: ſic enim ſanguis prodierit, aliter nequaquam. Valde autem turpe eſt non contingere a chirurgia, quod velis. * Cucurbitarum porro duo modi commodi exiſtunt. Quan- 6
do enim fluxus procul ab apparente carne compactus fuerit, circulum ipſius brevem eſſe oportet, ipſamque non ventroſam, ſed prolixam parte ad manum vergente, non gravem. Quæ enim talis eſt, in directum trahet, & ſeroſos humores ſeparatos, ac diſtantes probe ad carnem attrahet. Majore autem dolore per carnem diſperſo, in reliquis quidem conſimilem cucurbitam eſſe oportet, ſed circulum magnum. Sic enim ex plurimis partibus id, quod dolorem facit, educere comperies, ad locum convenientem. Neque enim magnum eſſe circulum putant, ſi non ex pluribus locis caro comprehendatur, ac contrahatur. At ſi gravis ſit, ad ſupernos locos repit, inferne autem magis detractionem facit, ut ſæpe morbi relinquantur. Lati' itaque circuli, una cum incumbentibus fluxionibus, & longe diſtantibus a ſupernis locis, multa ſimul attrahunt de alia carne. Contingit igitur humiditatem inde detractam, apponi collecto inferne ſub cucurbita ſeroſo humori, & quæ quidem infeſtant, relinqui: quæ vero nihil moleſtant, detrahi. Magnitudinem porro cucurbitæ, quæ commoda ſit, juxta corporis partes, quibus admovere oportuerit, conjectare oportet. * Ubi vero ſcarificationem ſubter cucurbitam adhibere velis, 7
ſanguinem ſcarificandorum locorum conſpicuum eſſe oportet, alias neque circulum attractum ſcarificare, ac pertundere oportet. Debilior enim eſt caro loci dolore affecti. Scalpris autem incurvis, in ſummo non valde anguſtis utendum eſt. Aliquando enim ſeroſi, ac ſanioſi humores viſcoſi ac craſſi veniunt: periculum igitur eſt, ne in fiſſuris ſubſtent, ubi arctæ fuerint incuſſæ. Porro venas in brachiis, funiculorum apprehenſionibus conſtringere oportet. Caro enim contegens in multis non probe coaptata eſt venæ: ubi enim lubrica fuerit caro, non contingit ſectiones utrorumque juxta ſeipſas fieri. Nam venam contectam inſufflari contingit, & ſanguinis fluxum impediri. multis vero etiam propter hoc pus congregatur. Quapropter duo nocumenta talis chirurgia inducit, ſecto quidem dolorem, ſecanti vero multam ignominiam. Idem in omnibus venis fieri præceptum eſt. Hæc quidem igitur neceſſaria ſunt in officina medica inſtrumenta, & circa quorum uſum arti-
ficio-

ficioſum eſſe oportet addiſcentem. Volſellis autem tum dentium, tum uvarum qui-
8 libet uti poteſt; ſimplex enim uſus ipſorum eſſe videtur. * Cæterum de tuberculis,
& ulceribus, quæ majorum morborum ſunt, amplius videndum eſt. Tubercula e-
quidem deprehendere, & diſſolvere poſſe, maxime artificioſum habetur, itemque
collectiones ipſorum impedire. Conſequens eſt, ea in conſpicuum, & quam breviſ-
ſimum locum contrahere, & compagem ipſam æqualem per totum tuberculum face-
re: ubi enim inæqualiter ſe habuerit, periculum eſt, ut rumpatur, & ulcus ægre cu-
rabile reddatur. Exæquare itaque oportet, ſimiliterque totum maturum facere, & neque
prius diducere, neque ſinere, ut ſponte rumpatur. Quæ vero maturum facere æqua-
9 liter poſſint, in aliis libris relata ſunt. * At vero ulcera quatuor vias habere vi-
dentur. Unam in profundum, hæc autem ſunt fiſtuloſa, & quæ ſanie plena ſunt,
ac intus excavata. Alteram in altum, quæ videlicet carne ſuperexcreſcunt. Ter-
tia via eſt in latitudine, atque hæc ſunt, quæ appellantur ſerpiginoſa. Quarta via
eſt, quæ ſola ſecundum naturam motus eſſe videtur. Carnis itaque calamitates
hæ ſunt, omnes autem communem rationem habent ad hoc, quod ipſis conducit:
& ſigna quidem horum in aliis relata ſunt, itemque qua utendum ſit curatione:
per quæ autem concretum diſſolvatur, ſimiliterque id, quod carne excreſcente re-
pletum, aut cavum factum eſt, aut quod in latitudinem iter fecit, de his omni-
10 bus in aliis ſcriptis noſtris abunde dictum eſt. * Amplius vero de cataplaſmatis
ſic res habet. Linteorum, quæ imponuntur, ac induuntur alicubi in morbo, uſus ex-
actus eſſe videtur, & eſt ſane ulceri conveniens linteolorum impoſitio. Verum cata-
plaſmate per ambitum ulceris utaris. Nam hic uſus cataplaſmatis & artificioſus
eſt, & multum prodeſſe poteſt. Videtur enim ulceri opitulari vis eorum, quæ circum-
ponantur. Linteum autem conterendum eſt, ac emolliendum. Verum partibus extra vul-
11 nus circumſitis cataplaſma prodeſt. Talem igitur ipſorum uſum eſſe oportet. * Porro
de temporum occaſionibus, quando ſingulis horum utendum eſt, & quomodo præ-
ſcriptorum vires condiſcere oporteat, in præſens relictum eſt. Talia enim longe præ-
ſtantiſſima in ſtudio Medicinæ ſunt, & procul in arte jam progreſſi exiſtunt. His
conſequens eſt chirurgia vulnerum in militia acceptorum, circa extractionem telorum.
Nam in urbanis converſationibus modicus horum uſus exiſtit. Raro enim per o-
mne tempus civiles, ac hoſtiles expeditiones fiunt. hujuſmodi autem ſæpe, ac frequen-
tiſſime circa externas militias fieri ſolent. Qui igitur hac chirurgia uti volet,
eum militare oportet, & externos exercitus ſequi. Sic enim exercitatus fieri po-
12 terit ad ejuſmodi uſum, ac neceſſitatem. * Quod vero circa hæc artificioſiſſimum eſ-
ſe mihi videtur, referetur. Etenim ſigna exquirere, ac invenire telorum in corpore
exiſtentium, maxima artis, & chirurgiæ huc pertinentis pars exiſtit. Ubi enim
hoc cognitum fuerit, non relinqui poteſt vulneratus ex ignorantia neglectus, quum
non convenienter tractetur. Solus autem is, qui ſignorum expertus eſt, hanc chirur-
giam rite aggredietur. Verum de his omnibus in aliis ſcriptum habetur.

HIPPOCRATIS COI

LIBER DE DECENTI ORNATU.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Sapientiæ in rebus humanis magna utilitas.*
2 *Medicorum verorum, & falſorum differentia.*
3 *Naturæ præſtantia primarium inter hominis virtutes, bonaque locum obtinet. Sapientia ex doctrina accedit. Medicum opere eſſe oportet, non ſermone.*
4 *Opinio in medicina reprehenditur. Artem medicam tempus facilem efficit. Medicina ſapientia copulanda. Medicus philoſophus Deo æqualis.*
5 *In medicina inſunt omnia, quæ ad ſapientiam requiruntur.*
6 *Medicina Deos reverenter habet.*
7 *Medicum morum comitas decet. Medicus inſtrumenta omnis generis præparata habeat.*
8 *Chirurgicorum inſtrumentorum inſtructio ad peregrinationem. Medicinæ principium, medium, & finis.*
9 *Medicamentorum ſingulorum effecta, experientia prius cognoſcenda. Medico, in viſendis ægrotis, quæ obſervanda.*
10 *Morbi in ſubjecto humido inſtabiles. Morbi circa temporis occaſionem neglecti, progreſſu perimunt. Ægrotorum peccata Medico diligenter obſervanda. Decubitus ægrotorum conſideratio ex anni tempore, & juxta genera.*
11 *Strepitus, & odores circa ægros maxime fugiendi. Ægri neque de præſentibus, neque de futuris ſunt admonendi.*
12 *Circa ægrorum curam diſcipulis imperitis nihil committendum.*

NON ſine ratione faciunt, qui ſapientiam ad multa utilem eſſe 1
prætendunt, eam videlicet, quæ inter homines exiſtit. Multæ enim ad ſuperfluam curioſitatem factæ apparent; dico autem eas, quæ de nulla re utili differunt. Aſſumi autem utique poſſunt etiam harum partes ad illas, vel propterea quod neque ocioſitas eſt, neque malitia. Ocium enim, & ignavia malitiam quærunt, & ad eam diſtrahuntur; vigilantia vero, & mens ad aliquid intentata, trahunt ad ſe quid eorum, quæ ad vitæ honeſtatem pertinent, etiam ex diſputationibus nihil utile tractantibus. Gratioſior eſt enim ſapientia, & ab aliis quibuſdam in artem conſtituta, artem videlicet ad parandum honeſtum ornatum, ac opinionem. Omnes enim non cum turpi lucro, & turpitudine conſiſtunt. Et illis methodus quædam eſt artificialis, quæ operatur: quod ſi non innocenter fiat, raptores ſunt. Adoleſcentes enim in ipſos incidunt, verum in vigore conſtituti propter verecundiam, videntes ipſos idiotas, ducunt. Senes vero propter amarulentiam legislationem in ipſos conſtituunt, ex civitatibus videlicet expulſionem. Hi enim ſunt, qui fora frequentant, ruditate, ac inſcitia ſua imponentes, & in circulis civitatum verſantes. * Cognoverit autem quis ex veſtitu, & aliis 2
lineamentis. Quamvis enim fuerint ſplendide ornati, multo magis fugiendi ſunt, & a conſpicientibus odio habendi. Qui vero contrario modo ſe gerunt, frugi homines judicandi ſunt, quibus non eſt excogitatus apparatus, neque ſuperflua curioſitas. Ex veſtitu enim cognoſces, & decenti in ipſo ornatu, ac frugalitate, non ad ſuperfluitatem parato, ſed magis ad bonam opinionem, & meditationem, animumque intra ſe compoſitum, & ad profectionem. Imo quocumque veſtitu, ac ornatu tales ſunt minime diffluentes, non curioſi, amarulenti ad occurſus, & obviam itiones, appoſiti ad reſponſiones, graves adverſus reſiſtentes, ad ſui ſimiles ſolertes, & familiares, ac affabiles, temperati ad omnes, ad ſeditiones taciturni, ad tacendum animo obfirmato, & continentes. ad tempus appoſiti, & ad occaſionem arripiendam accommodati, ad victum frugales, & contenti, patientes ad temporis expectationem, ad ſermones expediti, omne demonſtratum proferentes, ſuaviloquentia utentes, gratiis affecti, & gloria horum omnium corroborati, ac fortificati, ad veritatem, ac demonſtrationem audentes, ac confiſi. Principaliſſimum quidem igitur horum omnium prædictorum eſt Natura. * Nam ſi hæc affuerit his, qui arti- 3
bus animum applicant, per omnia prædicta penetrare poterunt. Incognita enim utilitas tum in ſapientia, tum in arte adhibita, ad principium capiendum edoceri poteſt. Natura autem defluit, & confunditur cum ſapientia ad cognoſcendum ea, quæ ab ipſa natura facta ſunt. Etenim in utriſque ſermonibus multi convicti, nullatenus utriſque rebus uſi ſunt ad demonſtrationem. Poſtquam igitur quiſpiam ipſorum expenderit ad veritatem ea, quæ retulimus, nullatenus naturæ bona ipſis procedent. Comperiuntur itaque hi non conſimili cum illis via progreſſi, quapropter denudati, omnem induunt maliciam, ac ignominiam. Honeſtus eſt enim ex opere, quod quis edoctus eſt ſermo. Quicquid enim artificioſe factum eſt, ex ratione prolatum eſt, ac productum. Quicquid autem artificioſe dictum eſt, non autem factum, methodi inartificialis demonſtrativum exiſtit. Nam putare quidem, non autem facere, ignorantiæ, & inartificialitatis ſignum eſt. * Opinio enim maxime in Medi- 4
cina in crimen vertitur eam adhibentibus: his vero, qui ea in ſe uſi ſunt, perniciem affert. Etenim ſi ſibi ipſis in ſermonibus perſuaſerint, & opus ex diſciplina ſe ſcire putaverint, quemadmodum aurum adulterinum in igne judicatum, tales ſeipſos eſſe demonſtrant. quamquam talis prædictio nihil commovet ad prudentiam eos, qui ſunt ejuſdem generis. Quod autem rectus ſit finis, cognitio manifeſtum facit. Tempus porro etiam artem facilem, ac perviam facit, aut in conſimilem viam incidentibus proceſſus, manifeſtos facit. Quapropter ſingula prædicta ſuſcipere oportet, & ſapientiam transferre ad medicinam, & medicinam ad ſapientiam. Medicus enim philoſophus eſt Deo æqualis. Neque enim multa eſt inter ipſas differentia. * Nam omnia, quæ ad ſapientiam requiruntur, inſunt in medicina: argenti 5
contemptus, reverentia, verecundia, habitus ſubmiſſus, autoritas, judicium, quies, obviam itio, mundicia, doctrina, cognitio ad vitam utilium, ac neceſſarium purificationum, alienitas a mercimoniis, alienitas a ſuperſtitione, præminentia divina. Habent enim quæcumque habent ad coercendam intemperantiam, inſcitiam, avaritiam, concupiſcentiam, rapinaſque, ac impudentiam. Hæc enim eſt cognitio accedentium, & uſus eorum, quæ ad amicitiam pertinent, & quomodo ad liberos, ac quaſcumque res ſe gerere oporteat. * Quatenus igitur cum hac ſocietatem habet, ſapientia quæ- 6
dam eſt. Nam & pluríma ex his etiam medicus habet. Etenim ſcientia de diis vel maxime animo ipſius implexa eſt. Etenim in aliis affectionibus, & in ſymptomatis accidentibus. Medicina ergo deos valde reverenter ſe habere comperitur. Medici vero deis concedunt. Non enim eſt potentia in ipſa redundans. Nam & hi multa quidem aggrediuntur, multa vero etiam per ſeipſa ipſis ſuperantur. Quæ vero nunc poſſidet Medicina, hinc exhibebit. Quæ enim via ipſius ſit in ſapientia, hactenus dictum eſt. Nam & illis ipſis hoc modo ſe res habet. Quæ vero putant, & confitentur, ac profitentur, ſic habent. Quæ circa corpora adſunt, & adveniunt, quæ

ſane

ſane per omnem ipſam artem procedunt, dum illa transformantur, aut tranſmutan-
tur. Quæ item per chirurgiam ſanant. Et quæ auxiliis, & medelis, aut victu curan-
7 tur. Summa vero horum omnium tendat ad horum cognitionem. * Quum igitur re-
lata omnia tali modo ſe habeant, convenit, ut Medicus comitatem quamdam ſibi ad-
junctam habeat. Auſteritas enim & ſanis, & ægris difficilem acceſſum præbet. Ma-
xime vero adſervare ipſum ſeipſum convenit, ut ne multas corporis partes oſten-
dat, neque cum imperitis multa fabuletur, ſed neceſſaria. Hoc enim violentia eſſe con-
ſuevit ad curationis provocationem. Facere autem nihil horum debet valde curioſe,
neque ex imaginatione. Hæc vero omnia conſiderato, quo tibi præparata ſint ad
abundantiam, prout opus fuerit. Sin minus, inſtante neceſſitate ſemper penuria
fuerit. Procurare autem oportet hæc in medicina cum omni ſubmiſſione: de frictio-
ne, & illitione, & perfuſione ad manuum concinnitatem: de lineamentis vulſis, de ſple-
niis, de ligamentis, de his, quæ pro temporis conſtitutione requiruntur, de medica-
mentis ad vulnera, & ocularia, & ex his ea, quæ ad ſingula genera pertinent: quo tibi
præparata ſint & inſtrumenta, & machinæ, & conſequenter ferrum. Nam in his pe-
8 nuria detrimentoſa eſt, & artem mancam facit. * Sit autem tibi alter apparatus, ſim-
pliciter ad peregrinationes inſtructus, ad manus promptus; expeditiſſimus autem per
methodi rationem. Neque enim fieri poteſt, ut medicus omnia percurrat. Firma item
memoria teneto medicamenta, & ſimplices facultates, & deſcriptas, ſi modo ta-
les extant. Sint & in memoria tibi morborum curationes, & harum modi, quotupli-
citer, & quomodo in ſingulis ſe habent. Hoc enim principium eſt in Medicina, &
medium, & finis. Præparata quoque tibi ſint malagmatum genera ad ſingulos uſus.
Potiones, quæ incidere poſſunt, ex deſcriptione præparatæ juxta genera. In prom-
ptu ſint & quæ ad medicationem pertinent ad purgationes, ſumpta de locis con-
gruis, & parata eo, quo convenit modo juxta genera, & magnitudines, ad vetuſta-
tem ferendam curata. Recentia vero juxta temporis occaſionem, & alia juxta rationem.
His autem tibi præparatis hoc commodi erit, ut, ubi ad ægrotum introieris, animo
9 incertus non ſis, quum appoſite habeas ſingula ad id, quod faciendum eſt. * Antea
vero hoc cognitum habeas, quod facere oportet, quam ad ægrum ingrediaris. Pleraque
enim neque ratiocinatione, ſed auxilio rerum opus habent. Itaque eventum ex expe-
rientia prius diſcernere oportet. Eſt enim hoc glorioſum, & facile cognoſci poteſt.
In ingreſſu vero meminiſſe convenit & ſeſſionis, & habitus ſubmiſſi, amictus
compoſiti, auctoritatis, breviloquentiæ, ut nihil cum perturbatione facias, aſſeſſus,
diligentiæ, reſponſionis ad ea, quæ occurrunt, & ad tumultus fientes compe-
ſcendos conſtantiæ apud teipſum, increpationis ad turbas caſtigandas, prom-
ptitudinis ad miniſteria. Et ad hæc memor ſis primi apparatus. Sin minus, re-
10 liqua citra errorem fiant, quæ ad promptitudinem parandam præcipiuntur. * Ingreſ-
ſu utere frequenter. viſita diligentius, his, quæ a deceptis per errorem fiunt, occur-
rens, ut mutentur. Facilius enim cognoſces, ſimulque expeditior eris. Inſtabi-
lia enim ſunt, quæ in humidis conſiſtunt. Quapropter etiam facile & a natura, & a
fortuna tranſmutantur. Neglecta enim ea, quæ circa temporis occaſionem admini-
ſtrare oportebat, impetu ſuo progreſſa occupant, ac perimunt. Non enim eſt,
quod opem ferat. Multa enim ſunt, quæ ſimul mali aliquid faciunt. Nam quod
ſingulatim juxta conſequentiam fit, magis opportunum, & frequentius eſt. Ob-
ſervare autem oportet ægrotorum quoque peccata, per quæ multi ſæpe mentiti
ſunt, in aſſumendis his, quæ ingerenda exhibentur, poſtquam exoſas potiones non
accipientes, aut pharmacis datis, aut alia curatione adhibita, perempti ſunt. Et fa-
ctum quidem hoc non ad ipſorum confeſſionem vertitur, verum Medico culpa imputatur.
Conſiderare vero oportet etiam decubitus, quoſdam ex ipſis juxta anni tempus, quoſ-
dam juxta genera. Quidam enim in altis ſedibus, quidam in ſubterraneis, ac tenebro-
11 ſis decumbunt. * Strepitus quoque, & odores maxime vini, deterior enim hic eſt, fu-
gere, ac tranſmutare oportet. Et omnia hæc facere placide, expedite, cum miniſte-
rio, ita ut pleraque ægroto occultes, & hilari, ac ſereno vultu ipſum conſoleris: quo
a ſuis illum cupiditatibus avertas, ſimul cum amarulentia, & contraria inſtantia in-
crepando, ſimulque cum commonefactione, ac dexteritate ſuſcipiendo, ac conſolando,
non tamen ut quicquam futurorum, aut præſentium ipſis indices. Plerique enim ob hanc
cauſſam in utramlibet partem compulſi ſunt, propter relatam videlicet prædictionem
præſentium, aut futurorum. Sit autem ex diſcipulis aliquis præſens, qui inſtet, ut præ-
ceptis non amarulente utatur, & quod mandatum eſt, faciat. Deligito autem ex ipſis eos,
qui jam in arte progreſſum fecerunt, quo ea, quæ utilia ſunt, addant, aut ſecure of-
12 ferant, ut & in intervallis nihil te lateat. * At vero imperitis nunquam quicquam pro-
curandum committes. Sin minus, ejus, quod male factum eſt, vituperium in te recidet, ſi
non ambigue res habeat: ex quibus id, quod recta methodo tractatum eſt, proce-
det, & vituperationem tibi non afferet. Sed & quod factum fuerit, ad genus referetur.
Proinde omnia hæc prædicito in his, quæ fiunt his, quibus ea cognoviſſe propoſi-
tum eſt. His igitur ita habentibus ad bonam exiſtimationem, ac decentem ornatum, & in
ſapientia, & in medicina, & in aliis artibus: oportet medicum diſtinctis partibus, de
quibus diximus, ſemper utriſque amictum ea conſervare, ac cuſtodire, & tradere,
ac facere. Quum enim apud omnes homines inclita ſint, conſervantur. Et qui per

ipſa procedunt, celebres ſunt a parentibus, & liberis. Et ſi quidam ipſorum non multa cognitione prædici ſint, ab ipſis tamen rebus ad intelligentiam deveniunt.

HIPPOCRATIS COI
PRÆCEPTIONES.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Tempus, & occaſio quid. Medela tempore, aliquando occaſione contingit. Ratiocinatio quid. Recordatio quomodo fiat. Ratiocinatio quæ in morbis non reprehendenda.*

2 *Naturam omnigenis rebus moveri, ac doceri. Ratione ſola in morborum curationibus uti non licet.*

3 *Occaſioni fortuitæ in aggrediendis morbis, quatenus attendendum.*

4 *Cum Ægrotis cur paciſcendum. Ægroti qui ſint negligendi.*

5 *Curandi qui, & quando gratis. Amor hominis, amor artis. Cura ægrorum, & ſanorum quatenus ſuſcipiatur.*

6 *Medici qui præceptionibus Hippocratis percipiendis apti, & qui non. Ægrorum duplex delictum.*

7 *Medici plures quando adducendi. Medicos a contentionibus alienos eſſe, decet.*

8 *Ægri conſolationes. Ægri ob doloris magnitudinem deſperantes ſeipſos vita exuunt. Medicus quando ſuorum laborum remunerationem, & fidem amittat.*

9 *Habitus hominis bonus quis. Medicum apud vulgus differentem non magna laus manet.*

10 *Medico qualis natura optanda. Exercitatio in doctrinæ penuria adhibenda. Dicentibus attendendum, facientibus incumbendum.*

11 *Victus una, eademque ratio cur non diu ſervanda. Aeris repentina turbatio. Ætatis vigor.*

12 *Linguæ obſcuritas unde. Ætatum differentiæ, in morborum judicatione, magni ſunt momenti. Morbi tranquillitas. Judicatio morbi quid.*

13 *Affectio ex conſenſu. Vociferatio. Exercitia fortiora. Maritimus locus.*

TEMPUS eſt, in quo occaſio eſt. Occaſio vero, in qua tempus 1
non multum. Medela tempore, aliquando etiam occaſione contingit. Hæc ſane noſſe oportet, & non ratiocinationi prius probabili intentum curam aggredi, ſed exercitationi cum ratione. Ratiocinatio enim memoria quædam eſt, quæ componit ea, quæ per ſenſum ſunt percepta. Imaginatione enim concepta eſt evidenter. Senſus autem perpeſſus jam delegator eſt eorum, quæ ſubjacent, ac obveniunt ad ipſam cogitationem. Qui vero ſenſus ſæpe mala perpeſſus eſt, & ſuſcepit, quibus, quando, qualiter læſus ſit obſervans, & in ſeipſum reponens recordatur. Collaudo quidem igitur etiam ratiocinationem, ſi quidem ex fortuita occaſione initium faciat, & delationem in morbum ex apparentibus perſequatur. Si enim ex his, quæ palam perficiuntur, ratiocinatio initium fecerit, in mentis potentia eſſe comperitur, ita ut ipſa ab aliis ſingula aſſumat. * Proinde ſtatuendum eſt, na- 2
turam a multis, ac omnigenis rebus moveri, ac doceri, ita ut violentia quædam ſubſit. Mens autem, ubi ab ipſa accepit, velut dixi, poſtea ad veritatem perducit. Si vero non ex evidenti aggreſſione, verum ex probabili rationis figmento, ſæpe gravem, & moleſtam invehit affectionem. Tales autem inviam viam arripiunt. Quid enim tandem erat mali, ſi mercedem auferrent hi, qui medicinæ opera male adminiſtrant? Nunc vero ægrotis, qui extra culpam ſunt, non ſufficiens eſſe apparet violentia morbi, niſi Medici quoque imperitia accedat. Et de his quidem hæc dicta ſatis ſint. At his, quæ ex ſola ratione perficiuntur, frui non datur: verum his, quæ ex operis indicatione. Fallax enim eſt, & ad errorem proclivis affirmatio, quæ fit cum garrulitate. Quapropter in univerſum his, quæ fiunt, inhærere oportet, & circa hæc vel maxime verſari, ſi quis facilem, ac minime delinquentem habitum, quem ſane Medicinam appellamus, ſibi comparare volet. Valde enim magnam utilitatem afferet tum ægrotantibus, tum horum artificibus. Non tamen cunctandum eſt, & ab idiotis inquirere, ſi quid conferre viſum fuerit ad curationis occaſionem. Sic enim arbitror univerſam artem commonſtratam eſſe, eo quod ex unoquoque fine obſervatio facta eſt, & conſonantia in idem concurrerit. * Attendere igitur oportet fortuitæ occaſio- 3
ni, quæ plerumque ſe offert, atque hoc cum utilitate, ac leni progreſſione, potius quam cum promiſſione, & excuſatione ea, quæ fit cum actione. Utilis eſt autem, & varia prædeſtinatio eorum, quæ ægroto offeruntur. Non enim aſſeverare oportet, quod aliquid ſolum exhibitum proderit. Omnes enim affectiones propter multas caſuum circumſtantias, ac mutationes, mora quadam diutiore adhærent. Et hoc ſane admonitione opus habuerit ad diligentem conſiderationem faciendam. * Si enim a mercede inceperis, conducit enim hoc univerſo negotio, ægroto quidem hujuſmodi cogitatio- 4
nem inducis, quod videlicet non ipſo relicto abibis. Si vero non paciſceris, quod ipſum negliges, & de quibuſdam in rem præſentem non admonebis. Curare igitur opor-

oportet de conſtituenda mercede. Inutilem enim eſſe putamus ejuſmodi ægroti ip-
ſius cogitationem; multo autem magis in morbo acuto. Morbi autem celeritas, tem-
poris occaſionem non præbens ad reverſionem, non impellit bonum Medicum ad quæ-
rendum ſuam commoditatem, ſed ut magis exiſtimationis ſuæ rationem habeat. Itaque
tunc melius eſt, ut ſervatis exprobret, quam ut lethaliter affectos præconturbet. Quanquam
aliqui ægroti id expetunt, hoſpitii jus, & facilem mali depulſionem producentes, di-
gni quidem qui negligantur: non tamen qui affligantur. Quapropter his te merito
oppones cum bolidis jactu in maris turbati fluctibus iter facientibus. Qui enim bo-
nus Medicus eſt, is per Jovem fide magis, quam duritia medetur. Quare in principio
totam affectionem indagare oportet, & quædam ſuggerere conducentia ad cura-
tionem, curareque ægrotum, & non negligere. At vero remunerationis exigendæ acer-
bitatem, abſque præparante ad diſciplinam cupiditate, hortor, ut ne valde inducas, ſed
5 & ad opulentiam, & facultates reſpicias. * Quandoque vero etiam gratis cures, ita
ut gratitudinis memoriam potiorem, quam præſentem exiſtimationem auferas. Si vero oc-
caſio ferendæ opis ſe obtulerit & peregrino, & egeno, maxime talibus opitule-
ris. Si enim affuerit erga homines amor, adeſt etiam amor erga artem. Quidam e-
nim ægrotantes, ubi perceperunt affectionem circa ſe non eſſe in tuto, per Medici
probitatem, ac manſuetudinem gloriantur ſanitati reſtitutos ſe eſſe. Laudabile eſt
autem, ægrorum quidem curam gerere, gratia ſanitatis: ſanorum vero curam ſuſcipere,
ea gratia, ut ſine morbis degant. Sed & ſanorum cura habenda eſt gratia boni, ac
6 decori ornatus. * Qui igitur in profundo ignorantiæ artis verſantur, prædicta mini-
me perceperint. Nam hi, quum ſint non initiati, miſerabileſque, ac ſubito exaltati,
fortunæ tamen indigi, a divitibus quibuſdam ex anguſtiis remiſſionem acquirunt,
ſemperque ob opera gloriantes, & in deterius dilabentes, deliciantur, artis ſincerita-
tem negligentes, ob quam bonus Medicus, qui ab artis conjunctione ſocius artis
appellatur, in vigore eſſe poſſit. Hic autem medelas citra delictum facile perficiens,
nihil horum tranſſilierit, non præ facultatis inopia. Non enim infidus eſt, velut in
injuſtitia. Nam ad curationem hi non accedunt, ubi affectionem pernicioſam eſſe vi-
dent, vitantes aliorum medicorum ſuperinductionem, laudantes ægrotos propter pra-
vi auxilii odium. At ægrotantes afflicti natant in utraque improbitate, eo quod po-
tiori in arte curationi ſeipſos non commiſerunt ad finem uſque. Remiſſio enim morbi
alicujus magnum ægroto refugium præbet. Quapropter ſanam affectionem cupientes,
eumdem uſum ſemper admittere non volunt, medici varietati ſe aſſimilantes. Sum-
ptuum equidem opulentia ægroti carent, morum improbitate adorantes, & ingrati
fientes. Quum autem conſequi poſſunt, ut ditentur, de mercede aſſeveranter affir-
mant, ſani eſſe volentes, quæſtum nimirum ex uſura, aut agricultura affore produ-
centes, & poſtea de ipſis quæſtum facere negligentes. Et de hujuſmodi quidem decla-
ratione hæc ſufficiant. Remiſſio enim, & intenſio ægrotantis, medicam adminiſtra-
7 tionem requirunt. * Nec vero indecore ſe ille geret medicus, qui in rei præſen-
tis anguſtia circa ægrum aliquem, & imperitia tenebras offundente, alios quoque
accerſere juſſerit, quo ex communi conſideratione res circa ægrum inquirantur, ac
cognoſcantur, & illi cooperatores fiant ad auxilii ferendi facultatem. Nam in affli-
ctionis aſſiduitate, augeſcente affectione, ob conſilii inopiam, plurima ad rem præ-
ſentem effugiunt. In ejuſmodi igitur temporis occaſione confidendum eſt. Nunquam
enim ego tale quid decerno, quod ars ipſa judicat. Et de hoc nunquam contendere
oportet affirmando, ac mutuis inter ſe conviciis decertando. Hoc enim jurejurando
affirmare poſſim, quod Medici ratiocinatio nunquam alteri invidere poterit. Imbecil-
lis enim hoc modo apparuerit. Sed hæc magis expedite faciunt hi, qui circa foren-
ſia negotia, ac quæſtus verſantur. Quamquam neque falſo hoc cognitum fertur, quod
8 in omni copia inopia ineſt. * At vero cum his omnibus magnum ſignum ſubſtantiæ
artis apparuerit, ſi quis recte medicans ab ejuſmodi compellatione non deſtiterit,
jubens ægrotos mente non turbari in eo, quod ad ſalutis tempus pervenire ge-
ſtiunt. Hoc enim non inutile eſſe ducimus, & hoc ſane præcipiens non peccabit.
Ipſi enim ægroti propter dolorificam affectionem deſperantes, ſeipſos vita exuunt.
Qui vero ægrum ſibi commiſſum habet, ſi artis inventa demonſtraverit, conſervans,
non mutans naturam, præſentem auferet remunerationem, aut contra fidem ſuam ſta-
9 tim ammittet. * Hominis enim bonus habitus natura quædam eſt, quæ motum non
alienum ex natura acquiſivit, ſed valde congrua eſt, & ſpiritu, & calore, & humo-
rum concoctione undiquaque & univerſa victus ratione, & aliis omnibus compo-
ſita, ac conſtructa: ſi non aliquis ex nativitate, aut ab initio defectus fuerit. Si vero
etiam quis fuerit, is ſi exilis eſt, conandum eſt, ut ſubjectæ naturæ aſſimiletur. Præ-
ter naturam enim eſt id, quod imminutum eſt etiam per tempus. Porro fugienda eſt
& frictio per lintea ſudaria propter parandam medendi autoritatem, itemque odor
curioſe aſcitus. Propter multam enim peregrinitatem, in calumniam incides: propter
modicam vero, decentem ornatum conſequeris. In parte enim dolor modicus: in to-
to multus. Gratitudinem autem, qua hominibus complaceas, non tollo. Digna e-
nim eſt medico præſidio. At vero appoſitionis per inſtrumenta, & indicationis
eorum, quæ ſignificant, & ejuſmodi rerum memoriam adeſſe oportet. Si vero et-
iam vulgi gratia velis diſſertationem ad audiendum te facere, non valde glorioſe id

 captes:

captes : non tamen cum teſtimonio, ac oſtentatione poetica. Impotentiam enim in-
duſtrii laboris oſtendit. Averſor enim ad alium uſum transferri induſtriam cum
labore partam, quæ propterea in ſeipſa ſola gratioſæ lectæ electionem habet. Conſe-
queris enim inſtar fuci promptam cum comitatus deductione elationem. * Optan- 10
da eſt & ejuſmodi diſpoſitio, quæ aliena ſit ab eo, quod quis grandis jam natu di-
ſcat. Hoc enim præſentium quidem nihil perficit, abſentium vero tolerabilis memo-
ria exiſtit. Fit itaque omnia tentans infortunium cum recenti pernicie, quæ negligit
decorum, & in præfinitis terminis, & in profeſſione, & in maximis juramentis
deorum gratia factis : dum Medicus præeſt morbo, cum aſſidua lectione, inſtru-
ctioneque imperitorum fugitivorum, ita ut ſermones translatitios imitetur, qui etiam
antea quam in morbo incertus animo eſſet, collecti fuerunt. Talium igitur ubi etiam,
præfectus eſſem, non ſane in collectitia curatione id facerem. Verum confidenter au-
xilium peterem. Cognitionis enim decoræ ſcientia in his diſperſa eſt. Quum igi-
tur hi neceſſario ſint inſcii, ac imprudentes, hortor eos, ut commodam habeant ex-
ercitationem poſt dogmatum cognitionis penuriam. Quis enim multifidam dogma-
tum ſectionem ſe vere cognoſcere poſſe ſperarit citra exercitationis conſtantiam ?
* Quapropter hoc admoneo, ut dicentibus quidem attendant, facientibus autem 11
incumbant, & contractam victus rationem non diu præſcribant. Ægrotantis enim
diuturnam concupiſcentiam erigit indulgentia quoque in morbo diuturno. Si quis
cæco animum advertat, velut res magni timoris cavendus eſt, & gratia deſperan-
da, per quam unitas conſtat. Aeris repentina turbatio vitanda eſt. Vigor ætatis
omnia habet gratioſa. Decrepita vero ætas vice verſa. * Obſcuritas linguæ non 12
ſatis claræ fit aut propter affectionem, aut propter aures, ita ut priuſquam priora
enunciarit, alia adjiciat: aut priuſquam id, quod mente concepit, dicat, alia inſuper co-
gitet, & quæ quidem citra affectionem viſibilem appellatam contingit linguæ
obſcuritas, his maxime, qui artium ſtudio tenentur, accidit. Ætati etiam quum par-
vum eſt aliquando ſubjectum, valde magna vis ineſt. In morbo tranquillitas lon-
gitudinem ſignificat. Judicatio vero eſt morbi exolutio. Parva cauſa medelis ex-
ſolvitur, niſi quid circa locum principalem affectum fuerit. * Quandoquidem affe- 13
ctio per conſenſum a triſtitia inducta vexat, quidam ſane ex alterius conſenſu ve-
xantur. Vociferatio affligit. Fortis laboris ſtudium ſubterfugiendum eſt. Mariti-
mus locus ad ſanitatem commodus eſt.

HIPPOCRATIS COI
LIBER DE NATURA HOMINIS.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Hominem non ex uno aliquo elementorum conſtare. De hominis natura falſas eſſe philoſophorum opiniones.*

2 *Hominem, unum quiddam, ut ſanguinem, pituitam, bilem, eſſe non poſſe.*

3 *Hominem unum quiddam ſtatuentes, in quo fallantur.*

4 *Generationem neque ab uno, neque genere differentibus fieri.*

5 *Qualitates primæ, homine moriente, in ſuam naturam revertuntur. Animalium omnium eadem, quæ hominis, & generationis, & corruptionis ratio, cauſſaque. Humores in homine quatuor ſanitatis, & ægritudinis ſunt cauſſæ.*

6 *Homo quando maxime ſanus.*

7 *Humorum ſecretio.*

8 *Humorum in homine diſtinctas eſſe ſpecies, & nomina.*

9 *Humores quatuor homini congenitos eſſe. Homo cur Medicis, & Philoſophis quibuſdam unum idemque eſſe putatur.*

10 *In ſuperpurgationibus neminem unquam, uno ſolo humore purgato, mortuum eſſe.*

11 *Qualitates ſecundæ terræ etiam inſunt. Animalibus jugulatis qualis ſanguis profluat.*

12 *Pituita cur hyeme augeatur. Pituitam humorum omnium eſſe frigidiſſimam. Pituita hyeme repleri corpora.*

13 *Sanguis vere ab imbribus ſupervenientibus augetur. Bilis flava per æſtatem in corpore elevatur, manente adhuc ſanguine.*

14 *Bilem per æſtatem, & autumnum in corpore dominari. Sanguis autumno cur modicus. Bilis atra autumno plurima, & fortiſſima exiſtit. Pituita cur hyeme augeatur.*

15 *Corpus humanum ex quatuor humoribus conſtat.*

16 *Humores pro temporum anni differentiis in homine dominari.*

17 *De morborum circuitu. Humoribus ex anni temporum differentiis reſiſtendum.*

18 *Contrariorum exacta cognitio, vel ſola morborum eſt ſolutio. Morborum homini duplex cauſſa, diæta, & ſpiritus. Morborum popularium ſpiritus, ſeu aer, non autem diæta, cauſſa exiſtit.*

19 *Diætæ morbis popularibus graſſantibus non cito permutandæ. Aeris, & locorum in morbis popularibus mutatio utilis.*

20 *Venarum craſſiſſimarum quatuor in corpore paria, earumque explicatio. Dorſo, ac coxendice dolente, quæ venæ ſecandæ.*

21 *In lumborum, ac teſtium dolore, quæ venæ ſectio conveniat.*

Venæ

22 Venæ multæ, & omnigenæ ex ventriculo per corpus, alimenti ferendi cauſſa diſperſæ ſunt. Venæ ſectio quam longiſſime a locis dolentibus fieri debet.

23 Puris ſputus, Urinæ purulentæ, Excrementa cruenta, velut in dyſenteriis, citra febrem.

24 Pectoris ſuppuratio ex ſeroſo, ac ſanioſo humore. Calculi cur pueris in veſica fiant, viris vero minime. Homo primis diebus ſui reſpectu calidiſſimus, ultimis frigidiſſimus.

25 Quando quis ſua ſponte, ex ſanguinis ſputo, urinis purulentis, & excrementis ſanguinolentis curetur. Morbi ſecuriſſimi qui. Arenoſa, & tofi in urinis poſt tubercula poſt craſſam venam enata.

26 Urinæ cruentæ. Carunculæ in urinis capilliformes. Furfures in urina pura. Febres plurima a bile fiunt.

27 Febrium quatuor ſpecies. Febris continens a bile plurima, ac meraciſſima. Febris quotidiana, ejuſque generatio. Febris quotidiana, continente longior.

28 Febris tertiana, ejuſque generatio. Quartanæ generatio, & cur aliis diuturnior. Bilis atra omnium humorum viſcoſiſſima, ac tenaciſſima.

Febres quartanæ, atræ bilis participes.

29 Quartanæ ab anno vigeſimoquinto incipiunt, nec ultra quadrageſimumnonum, niſi magna cauſſa agente, progrediuntur. Quartanæ quando non diuturnæ.

1 QUICUMQUE de natura humana amplius differentes audire conſuevit, quam ejus ad medicinam pertinet, huic non eſt commodum hunc meum ſermonem audire. Neque enim omnino ex toto aerem dico hominem eſſe, neque ignem, neque aquam, neque terram, neque quicquam aliud, quia non manifeſtum eſt unum in homine eſſe. ſed volentibus tamen hæc dicere permitto. At vero talia dicentes, mihi non recte rem cognoſcere videntur. Sententiam enim eamdem omnes ineunt, verum non eadem dicunt, ſententiæ tamen epilogum eumdem faciunt. Ajunt enim, unum quid eſſe, quodcumque tandem eſt, & id ipſum eſſe unum, ac totum, juxta nomina autem non conſentiunt. Etenim alius ex ipſis aerem eſſe, hoc unum, ac totum dicit, alius ignem, alius aquam, alius terram, & addit unuſquiſque ad ſermonem ſuum teſtimonia, ac ſigna, quæ nullius momenti exiſtunt. Quia enim eadem ſententia omnes utuntur, dicunt autem non eadem, manifeſtum facit, quod neque cognoſcunt ipſa. quod ex eo vel maxime quis cognoverit, qui ipſorum diſceptationibus interfuerit. Nam quum iidem viri inter ſe diſceptant, iiſdem auditoribus præſentibus, nunquam ter conſequenter idem homo vincit in eodem ſermone, ſed modo hic, modo alius ſuperat, cuicumque fuerit lingua maxime fluida, ac populo grata. Atqui juſtum erat, ut is, qui de rebus ſe recte cognoſcere pronunciaret, ſemper ſermonem ſuum victorem ſtatueret, ſiquidem vera cognoſceret, ac recte ſentiret, ac judicaret. Verum hujuſmodi homines videntur mihi ſeipſos oppugnare in verbis ſermonum ſuorum, præ ſtultitia, & Meliſſi ſermonem approbare. De his igitur ſufficiunt mihi, quæ retuli.

2 * At vero ex Medicis quidam dicunt, quod homo ſanguis ſolum eſt, alii ex ipſis bilem ajunt hominem eſſe, aliqui pituitam; epilogum autem & ipſi omnes eumdem faciunt. Unum enim quid eſſe dicunt, quodcumque cuique ipſorum nominare viſum eſt, & id ipſum unum exiſtens, ſpeciem, ac vim tranſmutare, coactum a calido, ac frigido, fierique & dulce, & amarum, & album, & nigrum, & omnigenum quid aliud. Mihi vero neque hæc ſic ſe habere videntur. Plurimi quidem igitur talia quædam, & amplius his proxima pronunciant. Ego autem dico, ſi unum eſſet homo, nunquam ſane doleret. Neque enim eſſet, unde doleret unum exiſtens. Si vero etiam doleret, neceſſe eſſet, & quod mederetur, ac ſanaret unum eſſe. Nunc vero plura ſunt. Multa enim ſunt in corpore exiſtentia, quæ quum mutuo præter naturam calfiunt, & frigeſiunt, ſiccanturque, & humectantur, morbos pariunt. Quare multæ quidem ſpecies morborum ſunt, multaque etiam medela ipſorum exiſtit.

3 * Atque ego ſane cenſeo, eum, qui hominem ſanguinem ſolum eſſe dicit, & nihil aliud, demonſtrare debere, ipſum non tranſmutare ſpeciem, neque omnigenum fieri, vel ſaltem horam aliquam anni, aut hominis ætatem, in qua ſanguis ſolus in homine ineſſe appareat. Veriſimile eſt enim, unum aliquod eſſe tempus, in quo appareat ipſum in ſeipſo unum exiſtens. Eadem cenſeo etiam de eo, qui pituitam ſolam eſſe dicit, & qui bilem. Ego enim demonſtrabo ea, quæ hominem eſſe dixero, & juxta receptum morem, & juxta naturam, quod ſemper ea ipſa ſimilia ſint & in juvene, & in ſene, & tempore frigido æque, ac calido. Exhibebo inſuper ſigna, & neceſſitates oſtendam, per quas unumquodque augeſcit, ac minuitur in corpore.

4 * Primum quidem igitur neceſſe eſt generationem fieri non ab uno. Quomodo enim unum exiſtens, aliud quid generarit, ſi non alicui miſceatur? Deinde neque generarint, ſi non ejuſdem generis exiſtentia miſceantur, & quæ eamdem vim habeant, neque ſane nobis ſimilia perficerentur. Et rurſus, ſi non calidum, ac frigidum, & ſiccum, ac humidum, moderate, ac æqualiter inter ſe haberent, ſed alterum alterum multum præcelleret, & fortius debiliore præſtaret, generatio fieri non poſſet. Proinde quomodo veriſimile eſt, ab uno quid generari, quum neque a pluribus generetur, niſi habuerint temperamentum inter ſe probe conveniens? Neceſſe itaque eſt tali exiſtente natura cum aliorum omnium, tum humana, non unum eſſe hominem, ſed ſingula, quæ ad generationem ejus conferunt, vim quamdam in

corpore habere, eam videlicet, quam contribuerunt. * Et rurſus neceſſe eſt, ſecedere 5
ſingula in ſuam ipſorum naturam, homine moriente, humidum nimirum ad humi-
dum, ſiccum ad ſiccum, calidum ad calidum, frigidum ad frigidum. Talis autem &
animalium eſt natura, & aliorum omnium, generanturque ſimiliter omnia, & occi-
dunt ſimiliter omnia. Conſtat enim natura ipſorum ex his prædictis omnibus, &
deſinit juxta prædicta in id unumquodque, unde eſt compactum, ſecedens. At ve-
ro corpus hominis habet in ſeipſo ſanguinem, & pituitam, & bilem duplicem,
flavam videlicet, & nigram. atque hæc ſunt ipſi corporis natura, & per hæc & ægro-
tat, & ſanus eſt. * Sanus equidem maxime eſt, ubi temperamentum hæc inter 6
ſe habuerint moderatum tum facultate, tum copia, & ubi maxime fuerit per-
mixta. Ægrotat autem, quum horum quid minus, aut amplius fuerit, aut ſepara-
tur in corpore, & non fuerit reliquis omnibus contemperatum. Neceſſe eſt enim,
quum quid horum ſecretum fuerit, & per ſe ſteterit, non ſolum eum locum, unde
ſeceſſit, morbidum fieri, ſed etiam eum, in quo ſtat, & in quem propter nimiam
copiam diffuſum eſt, dolore, ac morbo vexari. Etenim quum quid horum extra
corpus effluxerit amplius, quam redundat, evacuatio ipſa dolorem exhibet. Rur-
ſus itaque ſi idem intus fecerit evacuationem, & tranſitionem, ac ab aliis ſecretio-
nem, geminatum dolorem exhibere, neceſſe eſt, velut dictum eſt, nempe & un-
de ſeceſſit, & ubi receptum redundat. Dixi porro, quæcumque hominem eſſe dixe-
ro, ſemper demonſtraturum me eſſe, quod talia ſint, & juxta receptum morem, ac
opinionem, & juxta naturam. * Et dico ſane, eſſe ſanguinem, & pituitam, & bilem fla- 7
vam, ac nigram: & horum primum quidem juxta receptam opinionem nomina di-
ſtincta eſſe dico, & nulli ipſorum idem nomen eſſe. deinde ſpecies juxta naturam
ſeparatas eſſe, & neque pituitam ſimilem eſſe ſanguini, neque ſanguinem bili, neque
bilem pituitæ. Quo enim modo hæc inter ſe ſimilia ſint, quorum neque colo-
res ſimiles videntibus apparent, neque ad manuum tactum ſimilitudo aliqua eſſe
deprehenditur? Neque enim ſimiliter calida ſunt, neque frigida, neque ſicca, neque
humida. Quum itaque intantum inter ſe diſcrepent tum ſpecie, tum facultate, ne-
ceſſe eſt ipſa non unum eſſe, quandoquidem neque ignis, & aqua idem ſunt. * Quod autem 8
hæc omnia non unum ſunt, ſed unumquodque ipſorum vim, & naturam ſuam ha-
bet, vel hinc cognoſcere licebit. Si enim homini alicui medicamentum dederis,
quod pituitam ducit, pituitam tibi vomet, & ſi pharmacum dederis bilem ducens,
bilem tibi vomet. Eadem ratione & bilem atram purgabit, ſi medicamentum exhi-
bueris, quod bilem atram ducit. * Quod ſi ipſi partem aliquam ſauciaris, ut vulnus 9
fiat, effluet ipſi ſanguis, atque hæc omnia faciet tibi totam diem, ac noctem & hye-
me, & æſtate, donec ſpiritum in ſeſe trahere potens fuerit; potens autem erit, donec
aliquo horum congenitorum fuerit privatus. Congenita autem ſunt prædicta. Quo-
modo enim non congenita eſſent? Primum etenim manifeſtum eſt, hominem
in ſeipſo hæc omnia ſemper habere, donec vixerit. Deinde nata ſunt ex homi-
ne hæc omnia habente. Poſtea nutrita ſunt in homine hæc omnia habente, quæ
videlicet ego nunc dico, ac demonſtro. Qui vero dicunt, quod unum eſt homo, vi-
dentur mihi hoc conſilio uſi eſſe. Nimirum quum viderint eos, qui medicamenta
hauſerunt in ſuperpurgationibus interiiſſe, alios quidem bilem vomentes, alios
pituitam, unumquodque horum hominem eſſe putaverunt, quod vidiſſent his pur-
gatum interiiſſe. Et qui ſanguinem dicunt hominem eſſe, eodem conſilio utuntur.
Nam quum vident jugulatos homines, & ſanguinem ex corpore ipſorum effluen-
tem, hunc ipſum animam in homine eſſe putant. atque his teſtimoniis ſane omnes
utuntur in ſermonibus ſuis. * Atqui primum quidem in ſuperpurgationibus, nemo 10
unquam mortuus eſt bile ſola purgatus. Verum quum quis pharmacum biberit,
quod bilem deducit, primum bilem vomet, deinde pituitam, poſtea per vim etiam
atram bilem, poſtremum moribundus etiam ſanguinem purum vomet. Eadem
perpetiuntur a medicamentis pituitam ducentibus. Primum enim pituitam vo-
ment, deinde bilem flavam, poſtea atram, morientes autem ſanguinem purum,
& in hoc mox vitam finiunt. Etenim pharmacum, ubi corpus intraverit, primum
quidem ducit id, quod ex omnibus in corpore exiſtentibus, ſibi maxime ſecun-
dum naturam familiare fuerit, deinde vero etiam alia trahit, ac purgat. Quem-
admodum ex terra naſcentia, & in ipſam plantata, ac ſeminata, ubi in terram per-
venerint, unumquodque trahit id, quod naturæ ſuæ familiare in terra exiſtit. * Ineſt 11
autem in terra & acidum, & amarum, & dulce, & ſalſum, & omnigenum. Pri-
mum itaque plurimum ejus trahit in ſeipſum, quod ſibi ipſi juxta naturam maxi-
me familiare fuerit, deinde trahit etiam reliqua. Hujuſmodi ſane quiddam etiam
pharmaca in corpore faciunt. Quæcumque enim bilem ducunt, primum meraciſ-
ſimam bilem purgant, poſtea vero mixtam. Et rurſus pituitæ pharmaca, pri-
mum meraciſſimam pituitam ducunt, poſtea mixtam. Et jugulatis primum qui-
dem ſanguis calidiſſimus, & ruberrimus profluit, deinde pituitoſior, ac bilio-
ſior. * Porro pituita in homine hyeme augetur. Hæc enim hyeme maxime ſecun- 12
dum naturam convenit ex omnibus in corpore exiſtentibus. Frigidiſſima enim
exiſtit. Signa autem, quod pituita frigidiſſima eſt; hæc ſunt. Si enim pituitam, &
bilem, & ſanguinem contingere libuerit, pituitam ſane frigidiſſimam eſſe compe-

ries,

ries, quamvis viſcoſiſſima ſit, & per vim maxime poſt bilem atram trahatur.
Quæ vero per vim trahuntur, calidiora fiunt a violentia coacta, ſed tamen ſupra
hæc omnia, frigidiſſima eſſe apparet pituita ex ſua ipſius natura. Quod autem
hyems corpus pituita repleat, inde cognoſcere datur, quod homines pituitoſiſſi-
ma & ſpuunt, & emungunt hyeme, & tumores laxi albiſſimi fiunt maxime
13 hoc tempore, itemque reliqui morbi pituitoſi. * Cæterum vere pituita quidem ad-
huc fortis in corpore manet, ſed ſanguis augeſcit. Nam & frigora remittunt, &
imbres ſuperveniunt. Sanguis autem juxta hæc augeſcit, ab imbribus videlicet,
& calidorum dierum tepore. Hæc enim anni pars maxime juxta naturam ipſi convenit,
ut quæ calida, & humida exiſtat. Signa autem hinc colligere licet. Quod homines
vere, & æſtate maxime dyſenteriis corripiuntur, & ſanguis ex naribus ipſis fluit,
& calidiſſimi, ac ruberrimi. At vero æſtate ſanguis adhuc viget, & bilis in cor-
pore elevatur, & uſque in autumnum porrigitur. In autumno vero ſanguis modi-
14 cus fit; contrarium enim ejus naturæ id tempus exiſtit. * Bilis autem per æſtatem, ac au-
tumnum corpus poſſidet, id quod inde cognoſcere potes: quod homines ſua ſpon-
te hoc tempore bilem vomunt, & in medicamentorum potionibus bilioſiora purgan-
tur. Manifeſtum fit & febribus, & hominum caloribus. Pituita autem æſtate debilior
ſeipſa eſt. Contrarium eſt enim naturæ ejus id tempus; calidum enim eſt, & ſiccum. San-
guis vero autumno pauciſſimus fit in homine. Siccus enim eſt autumnus, & homi-
nem jam frigefacere incipit. Atra porro bilis autumno & plurima, & fortiſſima
eſt. Poſtquam autem hyems apprehenderit, bilis flava perfrigerata modica fit, & pi-
tuita rurſus augetur tum ob pluviarum copiam, tum propter longitudinem noctium.
15 * Corpus quidem igitur humanum hæc omnia ſemper habet, verum pro temporis cir-
cumſtantia aliquando plura ſeipſis fiunt, aliquando pauciora, ſingula tum juxta partem,
ac copiam, tum juxta naturam. Quemadmodum enim annus omnis omnium particeps
eſt & caliditatum, & frigiditatum, & ſiccitatum, ac humiditatum, neque enim quicquam
horum ne minimo quidem tempore conſiſteret, ac duraret citra omnia ea, quæ in hoc
mundo inſunt, verum ſi unum aliquod deficeret, omnia ſane abolerentur: ex eadem
enim neceſſitate omnia conſiſtunt, & mutuo aluntur. Sic etiam ſi quid ex homine
16 deficeret ex his, quæ ipſi congenita ſunt, non ſane vivere poſſet homo. * In anno au-
tem aliquando quidem hyems maxime viget, aliquando ver, modo æſtas, modo au-
tumnus. Sic etiam in homine aliquando pituita prævalet, aliquando ſanguis, aliquan-
do bilis, primum quidem flava, deinde etiam nigra appellata. Quorum omnium evi-
dentiſſimum teſtimonium hinc habes. Si enim eidem homini idem pharmacum quater in
anno dare velis, vomet tibi hyeme quidem pituitoſiſſima, vere autem humidiſſima,
17 æſtate bilioſiſſima, autumno nigerrima. * Itaque quum hæc ſic ſe habeant, quicumque
morbi hyeme augeſcunt, æſtate deſinere ſolent, quicumque vero æſtate augeſcunt,
hyeme finire conſueverunt, niſi certo dierum circuitu diſcedant; de circuitu autem
rurſus dicam. Quicumque autem morbi vere fiunt, ad autumnum eorum diſceſſum fore
expectare oportet. Quicumque poſtremum autumnales morbi ſunt, eorum diſceſ-
ſum neceſſe eſt vere fieri. Quicumque vero morbus hæc tempora tranſgreſſus fue-
rit, eum annuum fore ſcire oportet. Porro Medicum ſic adverſus morbos inſta-
re oportet, prout unumquodque horum in corpore prævalet, juxta tempus ſibi
ipſi maxime natura conveniens exiſtens.

Addititia ſunt hæc, non genuina Hippocratis, ut ait Galenus.

Quin & hæc inſuper ad illa noſſe oportet, quod quoſcumque morbos repletio parat,
evacuatio ſanat: & quicumque ex evacuatione fiunt morbi, repletio ſanat. qui-
cumque vero a labore fiunt, quies ſanat. qui autem ab ocio gignuntur, labor ſanat.
18 * In ſumma Medicum ſcire oportet, opponere ſe contrarium inſtantibus, & mor-
bis, & naturis, & temporibus, & ætatibus, & diſtendentia ſolvere, & ſoluta di-
ſtendere. Sic enim vel maxime morbum ſedaverit, & mihi ſane hoc ipſum ſana-
tio eſſe videtur. Morbi partim ex diætis, partim ex ſpiritu, quem attrahentes vi-
vimus, fiunt. Utrorumque cognitionem ſic facere oportet. Quando ab uno mor-
bo multi homines corripiuntur eodem tempore, cauſſam ad id, quod communiſſi-
mum eſt, & quo maxime omnes utimur, referre oportet. Eſt autem hoc ſpi-
ritus, & aer, quem inſpirando trahimus. Manifeſtum eſt enim jam, quod diæta
uniuſcujuſque noſtrum cauſſa non eſt, quum morbus omnes conſequenter con-
tingat & juniores, & ſeniores, mulieresque, ac viros, & tam vinolentos, quam a-
quæ potores, & tam mazam edentes, quam pane veſcentes, & tam multum labo-
rantes, quam parum. nequaquam igitur diæta cauſſa fuerit, quum homines, diver-
ſa victus ratione utentes, ab eodem morbo corripiuntur. Quum vero omnis gene-
ris morbi fiunt eodem tempore, palam eſt victus ſingulos ſingulis cauſſas eſſe, & cu-
ram ſane facere oportet ex contrario inſtando adverſus morbi cauſſam, quemad-
modum & alibi a me relatum eſt, & victus rationem permutare. Conſpicuum
eſt enim diætam, qua homo uti conſuevit, non eſſe ipſi commodam aut in totum,
aut magna ex parte, aut unum ſaltem quoddam ex ipſa: quod ubi cognoveris tranſ-
mutare oportet, habitaque conſideratione naturæ hominis, & ætatis, & ſpeciei, ho-
ræque

ræque, anni, & modi ipſius morbi, curationem facere, aliquando detrahendo, ali-
quando apponendo, & quemadmodum jamdudum a me dictum eſt, ad ſingulas ætates,
& horas, & ſpecies, ac morbos reſpiciendo, tum in exhibendis pharmacis, tum in
conſtituenda diæta. * At vero quum unius morbi popularis graſſatio conſiſtit, ma- 19
nifeſtum eſt, diætam non eſſe culpabilem, ſed quem trahimus ſpiritum in cauſſa eſ-
ſe : palamque eſt inſuper eum ipſum ſpiritum, ſive aerem morboſam aliquam exha-
lationem habere. Eo itaque tempore homines in hunc modum commonefacere oportet.
Nimirum ut diætas non permutent, quia morbi cauſſa non exiſtunt, verum ut videant,
quo corpus habeant quam minimæ molis, ac debiliſſimum: detrahendi inſuper ſunt ci-
bi, ac potus, quibus uti conſueverunt, idque paulatim facere oportet. Nam ſi quis
cibo diætam permutet, periculum eſt etiam a permutatione aliquid in corpore nova-
tum iri. Quapropter victu ſolito quidem utendum eſt, ubi hominem nihil lædere vi-
detur. providendum vero, ut quam pauciſſimus aeris influxus in corpus ingredia-
tur, & ut ille ipſe, quam peregriniſſimus exiſtat. Regionum etiam locos, in quibus
morbus conſiſtit, quantum ejus fieri poteſt, permutare oportet, & corpora atte-
nuare : ſic enim minime multo, ac denſo ſpiritu homines opus habuerint. Por-
ro quicumque morbi a fortiſſima corporis parte fiunt, graviſſimi exiſtunt. Etenim
ſi iſthic, ubi initium ſumpſerint, permanſerint, neceſſe eſt fortiſſima parte labo-
rante, totum corpus laborare. Et ſi a validiſſima ad quamdam debiliorem tranſ-
ierint, difficulter ſolvuntur. Quicumque a debilioribus partibus ad fortiores
tranſierint, commodius ſolvi poſſunt. Nam influentia a vi ipſarum facile conſu-
muntur. * Venæ craſſiſſimæ ſic ſe habent. Quatuor paria ipſarum ſunt in cor- 20
pore ; & unum quidem a capite retro per cervicem, forinſecus ab utraque ſpinæ
parte ad coxendices, & in crura progreditur, deinde per ſuras, & malleolos forin-
ſecus ad pedes pervenit. Oportet igitur venæ ſectiones in doloribus dorſi, ac
coxendicum, de poplitibus facere, & de malleolis forinſecus. Alterum par prin-
cipium ex capite juxta aures habet per cervicem, & ſphagitides appellantur, hoc
eſt jugulares ; deferunturque utrinque juxta ſpinam intrinſecus ad lumbos, in teſtes,
ac femora, & per poplites ex interna parte, deinde per ſuras ad malleolos intrin-
ſecus, & in pedes. * Quapropter in doloribus lumborum, ac teſtium, venæ ſe- 21
ctionem de poplitibus, ac malleolis facere intrinſecus. Tertium par venarum ex
temporibus per cervicem ſub ſcapulas tendit, & ad pulmonem defertur, altera
quidem a dextris ad ſiniſtram partem, altera vero a ſiniſtris ad dextram, & dextra
quidem ſub mammam abit, & in ſplenem, & in rhenem, ſiniſtra vero in dextram
partem tendit a pulmone ſub mammam, & in hepar, & in rhenem. Utraque autem
in rectum inteſtinum, ac podicem deſinit. Quartum par a priore capitis parte, & o-
culis ſub cervicem ad claviculas devenit, deinde ſuper brachia ſuperne in flexu-
ras, poſtea per cubitos in manuum juncturas, ac digitos. deinde a digitis rurſus,
per cubitos, ac manus ſuperne in flexuras, & per brachiorum infernam partem
ad alas, unde ſuperne a lateribus altera in lienem pervenit, altera in jecur, poſtea
ſupra ventrem utraque in pudendum deſinit. Et craſſiſſimæ quidem venæ ſic ſe
habent. * Sunt autem & ex ventriculo venæ per corpus multæ, & omnigenæ, per 22
quas corpori alimentum accedit. ferunt autem a craſſis venis, in ventriculum, ac
reliquum corpus & ab externis, & ab internis, & inter ſe mutuo diſtribuunt in-
ternæ extrinſecis, ac viciſſim extrinſecæ internis. Venæ igitur ſectiones ju-
xta prædictum ſermonem facere oportet. Enitendum eſt autem, ut ſectiones
quam longiſſime a locis faciamus, ubi dolores fieri, & ſanguis colligi ſolet. Sic
enim mutatio minime magna de repente fiet, & conſuetudinem removebit, ut
non amplius in eumdem locum colligatur. * Quicumque pus multum ſpuunt, citra 23
febrem, & quibuſcumque in urina pus multum ſubſidit, citra dolorem, & quibuſ-
cumque alui recrementa cruenta, velut in dyſenteriis, & tarde, ac diutine prodeun-
tia, velut in juvenibus quinque & triginta annorum, atque etiam ſenioribus, his o-
mnibus ex eadem cauſſa morbi fiunt. Neceſſe eſt enim hos labori deditos, ac exer-
citationis ſtudioſos, & corpore operarios in juventute fuiſſe, poſtea vero relictis
laboribus, molli carne, & multum a priore differente carnoſos redditos eſſe, &
corpus multum diſcrepans habere, ut id, quod prius extitit, cum eo, quod nunc
adepti ſunt, nulla parte conſentiat. Quum igitur morbus aliquis corripuerit ſic
diſpoſitos, e veſtigio quidem effugiunt, poſtea autem a morbo progreſſu tempo-
ris corpus colliqueſcit ; & ſeroſi, ac ſanioſi humoris ſpecies per venas, qua parte
maxime amplæ fuerint, fluit. Siquidem igitur in inferiorem ventriculum proceſ-
ſerit, fere qualis in corpore ineſt, tale etiam recrementum prodit. Quum enim de-
clivis ſit via, non multo tempore hæret in inteſtino. * Quibuſcumque autem in pe- 24
ctus influxerit, ſuppurati fiunt. Nimirum purgatione acclivi exiſtente, & multo
tempore in pectore immorans putreſcit, & purulenta redditur. quibuſcumque vero
eadem ſeroſi humoris ſpecies in veſicam proruperit, a loci caliditate, calida, & alba
fit, & ſegregatur, & quod quidem rariſſimum eſt, ſuperſtat, craſſiſſimum vero infra
mergitur, quod ſane pus appellatur. Fiunt autem & calculi pueris propter hujus loci
caliditatem, itemque totius corporis. Viris autem calculi non generantur propter cor-
poris frigiditatem. Nam id probe noſſe oportet, quod homo primis diebus calidiſſimus
eſt

eſt ſui reſpectu, ultimis frigidiſſimus. Neceſſe eſt enim, augeſcens, & ad vim proce-
dens corpus calidum eſſe. Ubi autem inceperit marceſcere corpus, delabens in
ocium, frigidiſſimum evadit. Et juxta hanc rationem, quanto amplius primis die-
bus homo augeſcit, tanto calidior exiſtit, & quanto plus ultimis diebus marce-
25 ſcit, tanto frigidiorem eſſe neceſſe eſt. * Sani autem fiunt ſua ſponte illi prædicto
modo diſpoſiti, ac affecti, plurimi quidem ab hora, qua liqueſcere incipiunt, quin-
to, & quadrageſimo die. Qui vero hoc tempus tranſgreſſi fuerint, anno finito
ſua ſponte convaleſcunt, niſi quid aliud mali gravioris hominem infeſtet. Quicumque
morbi ſenſim ex modici temporis cauſſa fiunt, & quorum cauſſæ cognitu faciles
ſunt, ſecuriſſimi appellari poſſunt. Curationem itaque ipſorum inſtituere oportet,
ut cauſſæ morbi nos opponamus. Sic enim ſolvitur utique id, quod morbum in
corpore fecit. Quibuſcumque arenoſa, aut tofi in urinis ſubſident, his initio tu-
bercula circa craſſam venam enata ſunt, & ſuppurata. Poſtea vero tuberculis non
cito effractis, tofi ex pure coaliti ſunt, qui per venam foras exprimuntur una cum
26 urina. * Quibuſcumque vero cruentæ urinæ ſunt, his venæ laborant. Quibuſcumque
autem in urina craſſa exiſtente, carunculæ parvæ capilliformes ſimul prodeunt,
eas a rhenibus prodire noſſe oportet, & ab arthriticis. Quibus vero pura urina
eſt, & alias atque alias velut furfures in urina innatant, horum veſica ſcabioſa exi-
27 ſtit. * Febres plurimæ a bile fiunt. Species ipſarum quatuor ſunt præter eas, quæ
ab occultis doloribus generantur. Nomina ipſarum ſunt: Continens, Quotidia-
na, Tertiana, Quartana. Continens itaque appellata, a plurima, ac meraciſſima bile
provenit, & judicationes quam breviſſimo tempore facit. Corpus enim nullo tempo-
re perfrigeratum cito colliqueſcit, nimirum a multa caliditate calefactum. Quotidiana
vero poſt continentem a plurima bile generatur, & præ reliquis celerrime diſce-
dit; verum longior eſt continente, quanto a pauciore bile provenit, & propterea quod
28 requiem habet in ipſa corpus. In continente vero non quieſcit ullo tempore. * Ter-
tiana autem longior eſt, quam quotidiana, & a pauciore bile gignitur. Quanto vero
longiori tempore in tertiana corpus quieſcit, quam in quotidiana, tanto diuturnior
hæc febris eſt, quam quotidiana. At vero quartanæ reliquæ juxta eamdem ratio-
nem habent, ſed tertianis diuturniores ſunt, quanto pauciore bilis parte parti-
cipant, unde caliditas augetur, & propterea quod corpus in ipſis plus perfrige-
ſcit id, quod ab atra bile ipſis contingit ſuperflue, adeo ut ægre frigus depelli poſ-
ſit. Atra enim bilis inter omnes corporis humores viſcoſiſſima eſt, & ſedes diu-
29 turniſſimas facit. * Quod autem quartanæ febres atræ bilis participes ſint, vel
hinc condiſcere licet. Autumno enim maxime homines a quartanis corripiun-
tur, & in ætate a quinque & viginti annis uſque ad quadrageſimum quintum. Hæc
autem ætas præ omnibus aliis maxime a bile atra infeſtatur, & autumni tem-
pus omnium anni temporum ad eamdem aptiſſimum eſt. Quicumque autem extra
hoc tempus, & ætatem a quartana corripiuntur, pro certo ſcire opor-
tet, eam febrem non fore diuturnam, niſi quid aliud gravioris mali hominem
infeſtaverit.

DE SALUBRI DIÆTA LIBER

Addititius eſt ad librum De natura hominis, Polybi Hippocratis diſcipuli, ait Galenus.

Argumentum in Librum ſequentem.

1. *Diæta idiotarum, & privatorum, qualis hyeme, vere, æſtate, & autumno eſſe debeat.*
2. *Diætæ ad ætates, ad anni tempus, & ad corporum ſpecies conſtituendæ.*
3. *Ambulandum hyeme velocius, æſtate tardius, niſi per æſtum iter facias. Carnoſi gracilibus citius ambulent. Balneis quomodo utendum. Veſtes puræ hyeme induendæ, æſtate ſordidæ, & oleo imbutæ.*
4. *Gracilitatem corporis quo ſtudio conſequaris. Pinguis ex gracili quomodo fias.*
5. *Vomendum ſex menſibus hybernis.*
6. *Quæ infuſa, quibus temporibus, quibuſque naturis conveniant. Infuſa craſſa, & tenuia quæ.*
7. *Craſſos, & graciles quomodo ad vomitum præpares. Bis in menſe vomere conſueti, ii melius eſt, ut conſequenter in duobus diebus quam per majora intervalla vomant.*
8. *Cibos revomere conſuetorum, aut quorum alvi non probum tranſitum habent, curatio.*
9. *Puerulorum infantium educandi, & cibandi ratio.*
10. *Mulieribus ſiccioris modi diæta convenit. Exercitiorum ratio juxta temporum anni differentias inſtituatur.*
11. *Alvi profluvii in exercitiis utentibus, & excrementis ciborum ſpeciem referentibus, curatio diætetica. Item quibus temperamentis hic morbus ſit familiaris. Corpora denſam carnem habentia, iis quæ raram*

ram habent, a carnium eſu magis læduntur.
12 *Cibum poſtridie eructantes, longiori ſomno, & aliis laboribus curantur.*
13 *Siti correptis cibi, & labores detrahendi, vinum vero aquoſum, & frigidiſſimum exhibendum.*
14 *Aqua, aut muci per nares, vel aures eruptio, capitis torporem ſolvit. Sanitas res pretioſiſſima.*

IDIOTAS, & privatos homines hac diæta uti oportet. Hye- 1
me quidem comedere quam plurima, bibere autem quam parciſſi-
me. Sit potus vinum quam meraciſſimum: cibi, panis, & ob-
ſonia aſſata omnia. Oleribus quam pauciſſimis hoc tempore
utendum eſt. Sic enim corpus maxime ſiccum, ac calidum red-
detur. Ubi vero ver apprehenderit, tunc ſane potum ampliorem
aſſumere oportet, vinum dilutius, & paulatim: cibis quoque
mollioribus, ac paucioribus tum utendum eſt: & ablato pane, mazam exhibere,
& juxta eamdem rationem obſonia detrahere, & ex aſſatis omnia cocta facere.
Oleribus vero paucis tunc uti oportet, donec ad æſtatem perveniat homo, cibis
mollioribus utendo, & obſoniis coctis, & oleribus tam crudis, quam coctis, ſimili-
terque potibus quam dilutiſſimis, ac plurimis: ita tamen, ut paulatim non de repente his
utatur, ne videlicet magna mutatio fiat. At vero æſtate maza molli nutriatur,
& potu aquoſo, ac multo, obſoniis omnibus coctis. Sic autem his, ubi æſtas fuerit, uti
oportet, ut frigidum ſit corpus, & molle. Tempus enim calidum eſt, & ſiccum, & fa-
cit corpora æſtuoſa, ac ſquallida. Quapropter tali ſtudio auxiliari oportet. Ju-
xta eamdem vero rationem, quemadmodum ex hyeme ad ver, ſic ex vere ad æſta-
tem deducendus eſt, cibo quidem detracto, potu vero aucto. Sic quoque contra-
ria faciendo, ex æſtate ad hyemem perducatur. In autumno vero rurſus cibi plures
exhibendi ſunt, & ſicciores, & obſonia juxta eamdem rationem; potus vero pau-
ciores, & meraciores, quo etiam hyems bona fiat, & homo in ipſa utatur potibus
meracioribus, ac paucis; cibis vero quam plurimis, ac ſicciſſimis. Sic enim & ma-
xime ſanus fuerit, & minime frigore impetetur. Nam tempus hoc valde frigi-
dum, ac humidum exiſtit. * Porro habitibus corporum carnoſis, & mollibus, ac ru- 2
bris, plurimo anni tempore, ſiccioribus diætis uti conducit. Humida enim eſt ipſo-
rum natura. Verum duros, & graciles, fulvoſque, ac nigros, humidiore diæta majo-
re temporis parte victitare oportet. Corpora enim talia ſicca exiſtunt. Sed & juve-
nibus corporibus, mollioribus, & humidioribus diætis uti confert. Nam ætas ipſo-
rum ſicca eſt, & corpora compacta ſunt. Seniores autem ſicciore victus modo, ma-
jori temporis parte degere oportet. Corpora enim in hac ætate humida ſunt, &
mollia, ac frigida. Oportet igitur & ad ætatem, & ad tempus anni, & ad corporum
ſpecies, ac habitus diætas conſtituere, ita ut conſiſtentibus & caloribus, & frigori-
bus nos opponamus. Sic enim maxime ſani fuerint. * Quin & ambulandum 3
hyeme quidem velociter eſt, æſtate autem leniter; niſi per ſolis æſtum iter facien-
dum ſit. Oportet autem & carnoſos citius ambulare, graciles vero tardius. Bal-
neis quoque multis æſtate utendum eſt, hyeme paucioribus. Gracilibus autem ma-
gis expedit lavari quam carnoſis. Veſtes autem puras induere hyeme oportet: 4
oleo imbutas, ac ſordidas æſtate. * Cæterum pingues, & qui graciles fieri volunt,
omnes labores jejuni facere debent, & cibos aſſumere anhelantes adhuc ex fati-
gatione, & non refrigerati, præpoto vino diluto, & non valde frigido, & obſo-
nia præparata aſſumere ex ſeſamis, aut condimentis hortenſibus, & aliis hujuſcemo-
di. Sint autem obſonia pinguia, quæ offeruntur: ſic enim a quam pauciſſi-
mis impleri poterint. Sed & ſemel in die cibum ſumere, & illotum manere, & ſtra-
tum durum habere, & nudum deambulare oportet, quantum ejus maxime fie-
ri poteſt. Quicumque vero graciles ſunt, & pingues fieri volunt, tum alia his, quæ
dixi, contraria facere, tum jejunos nullum laborem ſubire, oportet. * At vero vo- 5
mitibus, & alvi per infuſa elotionibus, hoc modo utendum eſt. Sex menſes hyber-
nos vomendum eſt. Hoc enim tempus pituitoſius eſt æſtivo, & morbi circa
caput fiunt, & regionem eam, quæ eſt ſupra ſeptum tranſverſum. Quum vero æ-
ſtas, ac calor fuerit, infuſis utendum eſt. Hora enim hæc æſtuoſa eſt, & corpus bi-
lioſius, & lumbi, ac genua gravantur, & calores oboriuntur, & in ventre tormi-
na fiunt. Quapropter corpus perfrigerare oportet, & quæ in ſublime elevan-
tur, inferne ſubducere ex iſtis locis. * Sint autem infuſa pro craſſioribus, ac humi- 6
dioribus ſalſiora, & tenuiora, pro ſiccis vero, & gracilibus, ac debilioribus pin-
guiora, ac craſſiora. Craſſa autem, & pinguia infuſa ſunt, quæ ex lacte fiunt, & cicerum
decoctum, & alia hujuſmodi. Tenuia vero, & ſalſa ſunt muria, & aqua marina, &
ejuſcemodi. * At vero vomitus ſic facere oportet. Quicumque homines craſſi, ac 7
pingues ſunt, & non graciles, jejuni vomant a curſu, aut ambulatione cita, juxta
meridiem. Sit autem dimidia hemina hyſſopi in aquæ congio contriti, atque hoc ebi-
bat affuſo aceto, & adjecto ſale, quo jucundius evadat. Bibat autem primum ſen-
ſim, ac lentius, poſtea amplius, & citius. Qui vero graciliores ſunt, ac debiliores,
a cibis vomitum faciant hoc modo. Lotus calida præbibat meri heminam, dein-
de cibos omnigenos edat, & neque dum cibum ſumit, neque a cibo bibat, ſed con-
tineat ſe, donec quatuor ſtadia quis percurrat, deinde vina tria permixta ipſi in

potu

potu offerantur, auſterum, dulce, ac acidum, primum quidem meracius, & paula-
tim, & per multum temporis ſpatium; deinde vero dilutius, & citius, & multum.
Quicumque autem bis in menſe vomere conſuevit, huic melius eſt, ut conſequenter
in duobus diebus vomat, quam per quintum, & decimum. Verum aliqui penitus con-
8 trarium faciunt. * Quibuſcumque vero commodum eſt removere cibos, aut quibus alvi
non probum tranſitum habent, his omnibus conducit ſæpe in die comedere, &
omnigenis eduliis uti, & obſoniis variis modis præparatis, vinumque bibere du-
plex, aut triplex. Qui vero revomunt cibos, aut alvos habent humectas, his om-
9 nibus contrarium hujuſmodi facere conducit. * Cæterum puerulos infantes per mul-
tum tempus in aqua calida madefacere oportet, & vinum bibendum dare aquo-
ſum, & non penitus frigidum. Dandum eſt & id vinum, quod minime ventrem
elevet, ac inflet. Hæc autem facere oportet, ut & convulſionibus minus corripian-
10 tur, & majores fiant, ac meliorem calorem adipiſcantur. * Mulieres porro, ſiccioris
modi diæta uti oportet. Nam & cibi ſicciores ad muliebrium carnium mollitiem
commodiores ſunt, & meraciores potus præſtabiliores ſunt ad uteros, ac fœtuum
nutrimenta. Qui exercitiis utuntur, hyeme currere, ac luctari debent. Æſtate ve-
ro luctari quidem parum, currere autem minime, ſed multum deambulare ſecun-
dum ventus, ac frigus. Quicumque ex curſibus fatigati fuerint, eos luctari opor-
tet. Qui vero ex lucta fatigantur, eos currere expedit. Sic enim laborans, fatigata
11 corporis parte, vel maxime calefieri, componique, ac recreari queat. * Quoſcumque ex-
ercitiis utentes, alvi profluvia corripiunt, & recrementa ciborum ſpeciem referentia ac
cruda habent, his exercitiorum non minus, quam tertiam partem detrahere oportet,
& ciborum dimidium ſaltem exhibere. Palam eſt enim, quod ventriculus confove-
re non poteſt, quo ciborum multitudo concoquatur. Sint autem his cibi, panis quam
maxime aſſatus in vino intritus, & potus quam parciſſimi, ac meraciſſimi, &
deambulationibus a cibo ne utantur. Oportet autem ſub hoc tempus ſemel dum-
taxat in die cibum ſumere. Sic enim quam maxime concaleſcit ventriculus, & ea quæ
ingeſta ſunt, exſuperaverit. Fit hic profluvii alvi modus maxime his corporibus,
quæ denſam carnem habent, quum ad carnium eſum homo cogitur, natura ejuſmo-
di exiſtente. Venæ enim denſatæ cibos ingeſtos non ſuſcipiunt. Eſt autem hæc
natura acuta, & in utramque partem vertitur, & ad modicum tempus viget bona
habitudo in talibus corporibus. At vero rariores, ac hirſutiores corporum ſpecies
ac habitus tum carnium eſum ſuſcipiunt, tum labores magis tolerant, & bonæ
12 habitudines ipſis fiunt diuturniores. * Quicumque poſtridie cibos eructant, & præ-
cordia ipſis elevantur, utpote cibis crudis, & incoctis exiſtentibus, his longiori
quidem tempore dormire conducit, verum & aliis laboribus corpora ipſorum cogere
oportet. Vinum autem meracius, & amplius bibant, & cibis paucioribus ſub id
tempus utantur. Palam eſt enim, quod ventriculus præ imbecillitate, ac frigidita-
13 te, ciborum multitudinem concoquere non poteſt. * Quoſcumque vero ſitis corripue-
rit, his & cibi, & labores detrahendi ſunt, & vinum bibant aquoſum, & quam frigi-
diſſimum. Quibuſcumque autem dolores fiunt ex viſceribus ſive ex exercitiis, ſive ex
aliquo alio labore, his quieſcere conducit, cibis abſtinentes; potione autem utantur,
quæ quam parciſſime in corpus aſſumpta, plurimam urinam ducat, quo venæ vi-
ſceribus inſitæ non diſtendantur repletæ. Ex talibus enim tubercula oboriuntur,
ac febres. Quibuſcumque vero morbi a cerebro fiunt, torpor primum caput occu-
pat, & frequenter mingit æger, & reliqua, velut in urinæ ſtillicidio perpetitur,
14 atque hæc ſane ad dies novem patitur. * Et ſi quidem erumpat per nares, aut aures
aqua, ſive mucus, a morbo liberatur, & urinæ ſtillicidium ſedatur. Mingit autem
multum, & citra dolorem, idque album, donec viginti prætererint dies, & capi-
tis dolor hominem relinquit. Intendenti autem oculos ſplendor occultatur. Porro
virum prudentem id ſecum reputare oportet, quod res precioſiſſima eſt ſanitas,
& proinde ſcire, ut ex ſuo ipſius conſilio in morbis utilitatem percipiat.

HIPPOCRATIS COI
LIBER DE GENITURA.

Hic a Galeno Polybi eſſe perhibetur.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Providentis naturæ vis, & genituræ proventus. Coitus voluptas unde. Cur genitura ſpumeſcat.*

2 *Cur valentiſſimum Venere excernatur. Sanguis aliquando in genitura profluit. Alius ſeminis, alius urinæ meatus. Somnia venerea quomodo fiant, & pollutiones unde.*

3 *Eunuchi cur non coeant, ac imbecilliores ſint, & quod venæ ſecundum aures inciſæ infœcundos reddant.*

4 *Quamobrum pueri, & puellæ ſemen non excernant, & menſes virginibus juvenculis*

culis non procedant.
5 *Genituram ab omnibus corporis partibus excerni. Humores corporis quatuor.*
6 *Quid mulieribus in coitu accidat, & Venerem cum utrorumque, ſed majore viri voluptate fieri.*
7 *Mulieribus frequens coitus expedit. Menſium retentorum incommoda. Nota conceptus, & quod ſemen maſculum, & fœmineum utrique inſit: & cur nunc mares, nunc fœminæ gignantur.*
8 *Liberorum varietas unde, & qui aliqua re parentem referant: & cur imbecilles ex robuſtis, & non omnes robuſti, & nunc item parvi, nunc magni edantur. Exemplum cucumeris ad puerum in utero. Cur mutili, & magna fere ex parte integri ex mutilatis naſcantur.*
9 *Fœtus quando perdantur. Simile de terra ad fœtus mutilos. Cur integri, & ſani ex mutilatis, & mutilati ex mutilatis naſcantur.*

LEX quidem omnia corroborat. Verum genitura viri provenit 1
ab omni humido, quod in corpore exiſtit, ita ut id, quod robuſtiſſimum eſt, ſecernatur. Argumentum autem ejus, quod robuſtiſſimum ſecernitur, hoc eſt: quod a Veneris uſu paucula adeo re emiſſa, imbecilles reddimur. Habet autem res hoc modo. Venæ, & nervi ab omni corpore in pudendum vergunt, quibus, dum aliquantulum teruntur, & caleſcunt, ac implentur, velut pruritus incidit, & ex hoc toto corpori voluptas, ac caliditas accedit. Quum vero pudendum teritur, & homo movetur, humidum in corpore caleſcit, ac diffunditur,
& a motu conquaſſatur, ac ſpumeſcit: quemadmodum etiam alii humores omnes 2
conquaſſati ſpumeſcunt. * Sic autem in homine ab humido ſpumeſcente id, quod robuſtiſſimum eſt, ac pinguiſſimum, ſecernitur, & ad medullam ſpinalem venit. Tendunt enim in hanc ex omni corpore viæ, & diffundunt ex cerebro in lumbos, ac in totum corpus, & in medullam: & ex ipſa medulla procedunt viæ, ut & ad ipſam humidum perferatur, & ex ipſa ſecedat. Poſtquam autem ad hanc medullam genitura pervenerit, procedit ad rhenes; hac enim via tendit per venas: & ſi rhenes fuerint exulcerati, aliquando etiam ſanguis ſimul defertur: a rhenibus autem tranſit per medios teſtes in pudendum. Procedit autem non qua urina, verum alia ipſi via eſt illi contigua. Et ſane qui ſomnia venerea habent, propterea per ſomnum genituram effundunt, quum humidum in corpore diffuſum, & calfactum fuerit, & ſive ex labore, ſive alia quapiam re ſpumuerit, dum ab ipſo ſecernitur, coitus imaginem repræſentat. Habet enim humiditas hæc ſimiliter ut in coeuntibus. Sed non eſt mihi de his, qui per ſomnum ſemen emittunt, & de toto morbo quid eſt, & quæ operatur, & quare
coitus locum expleat, ſermo. Atque hæc quidem de hoc dicta ſufficiunt. * Cæterum eu- 3
nuchi propterea non coeunt, quia genituræ tranſitus ipſis ſublatus eſt. Eſt enim per ipſos teſtes via ejus, & nervi tenues, ac crebri ex teſtibus in pudendum tendunt, quibus & elevatur, & demittitur, atque hi nervi in exſectione dum caſtrantur, reſcinduntur, quapropter non ſunt utiles eunuchi. Nam nervis ipſorum extritis, genituræ via obturata eſt. Callus enim obducitur teſtibus, & nervi duri, ac torpentes a callo facti, pudendum neque tendere, neque laxare poſſunt. Quibuſcumque vero juxta aures venæ ſectæ ſunt, hi coeunt quidem, & genituram emittunt, verum modicam, & debilem, ac infœcundam. Nam plurima genituræ pars a capite juxta aures in ſpinalem medullam procedit. Ipſe autem tranſitus, cicatrice ſectioni indu-
cta, conſolidatus eſt. * At vero puerulis venulæ tenues, & repletæ exiſtentes, genitu- 4
ræ tranſitum impediunt, & pruritus ipſis non ſimiliter accedit, & propterea neque conquaſſatur in corpore humidum ad genituræ ſecretionem. Quin & virginibus, quouſque juvenculæ fuerint, menſes non procedunt propter eamdem cauſſam. Poſtquam autem adoleverint & virgo, & puer, venæ in pudendum pueri tendentes, itemque virginis in uterum, amplæ fiunt præ augmento, & oſcula ipſarum aperiuntur, & via, ac tranſitus per anguſtias contingit, & humidum tunc etiam agitationem habet. Nam ſpatioſitas ipſi tunc ab agitatione, ac conquaſſatione contingit: & puero ſane procedit genitura, ubi plene puber fuerit ob hanc
cauſſam, itemque virgini menſes. Atque hæc mihi ſic demonſtrata ſunt. * Porro ge- 5
nituram dico a toto corpore ſecerni, & a ſolidis, & a mollibus partibus, & ab humido omni in toto corpore. Sunt autem humidi ſpecies quatuor, Sanguis, Bilis, Aqua, & Pituita. Tot enim ſpecies congenitas homo in ſeipſo habet, & ab his morbi fiunt, aut etiam ex morbis diſcretiones. Et hæc quidem dicta ſunt a me de genitura, unde fiat, & quomodo, & quare, & quibus genitura non eſt, & quare non eſt, & de menſibus virginum, & quod mulieribus in coitu, dum confricatur, ac teritur pudendum, & uteri moventur, velut pruritus in ipſos incidat, & quod
reliquo corpori voluptas, ac caliditas accedat. * Emittit autem & mulier a corpore 6
genituram, aliquando in ipſum uterum, qui ſane inde humidus evadit: aliquando foras, ſi uterus magis quam opportunum eſt, hiarit. Et delectatur mulier, ubi coire inceperit per omne tempus, donec vir ſemen emiſerit. Et ſi quidem appetit viro commiſceri, prius quam vir emittit, & de cætero non ſimiliter delectatur. Si vero non appetit, ſimul cum viro delectari deſinit. Et habet res hoc modo, quemadmodum ſi quis in ferventem aquam, alteram frigidam infundat, illa fervere ceſſat. Sic geni-

tura

tura viri in uterum illapſa, caliditatem, & voluptatem mulieris extinguit. Exilit autem voluptas; & caliditas ſimul cum genitura in uteros illabente, deinde deſinit: quemadmodum ſi quis in flammam vinum infundat, primum quidem contingit flammam exilire, & per modicum tempus augeri, ad vini infuſionem, deinde deſinere. Ita etiam mulieri caliditas exilit ad genituram viri, deinde deſinit. Cæterum multo minus delectatur fœmina, quam vir in coitu, & vir etiam tempore longiore. Propterea autem quod vir magis delectatur, ſecernitur ipſi de repente ab humido, fortiori tur-
7 batione, ac agitatione, quam mulieri. Habet autem & hæc res hoc modo. *Mulieres ſi
cum viris coeant, magis ſanæ ſunt: ſi non, minus. Nam & uteri ſimul humidi fiunt in commixtione: qui enim ſicci ſunt magis, quam convenit, fortiter contrahuntur; ubi vero fortiter contrahuntur, dolorem corpori afferunt: & ſimul coitus ſanguinem calfaciens, ac humectans, viam faciliorem menſibus facit. Menſibus autem non procedentibus, corpora fœminarum morboſa fiunt. Quapropter autem morboſa fiant, in mulieribus morbis referetur. Et de his quidem hactenus. Poſtquam autem coivit mulier, ſi quidem conceptura non eſt intra ſeipſam, pro more foras procedet genitura ab utriſque, ubi fœmina volet. Si vero conceptura eſt, non procedit foras, ſed manet in utero genitura. Nam uteri ſuſceptam, & concluſam in ſeſe continent, oſculo nimirum ipſorum præ humiditate contracto, ac concluſo, ſimulque permiſcentur, tum quæ a viro venit, tum quæ a muliere emiſſa eſt. Quod ſi fœmina partus perita ſit, & cognoverit, quando genitura non exciderit, ſed intus manſerit, ſciet, qua die intra ſeipſam concepit. Habet autem & hoc ſic. Quandoque quidem fortius eſt ſemen a muliere emiſſum, aliquando vero debilius. Similiter etiam quod vir emiſit. Et eſt tum in viro fœmineum, itemque maſculum ſemen, tum itidem in muliere. Fortior autem maſculus fœmina eſt. neceſſe igitur eſt ipſum a fortiore ſemine generari, habetque res hoc modo. Si ab utriſque ſemen fortius prodierit, maſculus erit partus; ſi vero debile, fœmina naſcetur. Utrum autem multitudine, ac copia prævaluerit, juxta illud ipſum partus naſcetur. Si enim multo plus fuerit debilis ſeminis, quam fortioris, ſuperatur forte, & debili permixtum, in fœminam tranſit. Si vero plus fuerit fortis ſeminis, quam debilis, ſuperatur debile, & in marem tranſit. Quemadmodum ſi quis ceram, & adipem miſceat, & de adipe tamen plus conjiciat, eaque ad ignem liquefaciat. Quandiu quidem liquida fuerint, non apparet, utrum tandem horum ſuperet, ubi vero congelata fuerint, tunc jam conſpicuum eſt, quod adeps ceram copia exuperat. Sic habet etiam maſculi, ac fœminæ genitura. Quod vero & in fœmina, & in viro genitura fœminea ſit, ac maſcula, ex manifeſtis factis conjectare licet. Multæ enim mulieres jam fœminas pepererunt ex propriis viris; verum ad alios viros tranſgreſſæ, maſculos genuerunt. Et viri illi ipſi, apud quos mulieres fœminas pepererunt, ad aliarum mulierum mixturam progreſſi, maſculos genuerunt. & quibus maſculus ſexus gignebatur, aliis fœminis permixti, fœmineam ſobolem genuerunt. Atque hæc ſane ratio declarat, tum virum, tum fœminam, & fœmineam, & maſculam genituram habere. Nam apud quos viros fœminas pariebant, ſuperabatur fortius ſemen a copia debilioris, & gignebantur fœmellæ. Apud quos vero maſculos pariebant, ſuperabatur debilius, & gignebantur mares. Procedit autem non ſemper ab eodem viro genitura fortis, ſed neque ſemper debilis, ſed alias alia, atque ſic etiam in muliere res habet, ut minime mirandum ſit, eaſdem fœminas, eoſdemque viros, ſobolem maſculam, & fœmineam producere. Habet autem & in brutis dgenituræ fœmineæ, ac maſculæ ratio eodem modo. Et in ipſa genitura egreditur & fœmineum, & maſculinum ab omni corpore, & a debilibus
8 debilis, & a fortibus fortis: & neceſſe eſt ſic in partum diſtribui. * Et ex quacumque cor-
poris viri parte plus prodierit in genitura, quam mulieris, partus ille magis ſimilis erit patri. Undecumque vero a corpore mulieris plus venerit, magis aſſimilabitur matri. Eſt autem impoſſibile, partum per omnia matri ſimilem eſſe, & patri nihil: aut vice verſa, neque alteri quicquam ſimilem eſſe: ſed utriſque neceſſe eſt in aliquo ſimilem eſſe: ſiquidem ab utriſque corporibus ſemen in partum procedit. Uter autem tandem plus contulerit ad ſimilitudinem, & a pluribus corporis regionibus, illi magis ſimilis eſt. Contingitque aliquando, ut filia nata majori ex parte, magis ſimilis ſit patri, quam matri, & filius natus aliquando magis ſimilis eſt matri, quam patri. Atque hæc tam multa a me relata declarant ſuperiorem ſermonem. Quod & in muliere, & in viro tum maſcula, tum fœminea genitura exiſtat. Contingit autem & hoc. Quandoque partus tenues, & debiles generantur ex patre, & matre craſſis, ac robuſtis: & ſi quidem multis jam generatis pueris tale quid contingat, manifeſtum eſt, quod fœtus in utero ægrotavit, & ab utero quid de ſuo ipſius incremento foras prodivit, utero nimirum amplius hiante: & propterea debilis factus eſt. Unumquodque autem animal juxta proprium robur ægrotat. Si vero omnes pueri nati debiles fuerint, uteri ipſi in cauſſa ſunt, anguſtiores, quam oportet, exiſtentes. Si enim non habuerint ſpacioſitatem, in qua fœtus nutriri poſſit, neceſſe eſt, ipſum tenuem fieri, utpote qui non habeat ſatis amplum locum ad incrementum capiendum. Si vero habeat ſatis amplum locum, & non ægrotet, veriſimile eſt, ex magnis parentibus magnam ſobolem generari. Habet autem res hoc modo. Quemadmodum ſi quis cucumerem, qui jam deſloruit, ſit autem adhuc tenellus, & in cucumerario adhuc ad-

hæreat,

hæreat, ponat, ac immittat in vas anguſtum, æqualis, ac ſimilis evadet cavitati ipſius vaſis. Si vero quis eumdem in vas amplum indet, quod veriſimile ſit cucumeris capax eſſe, ſed non valde multo majus, quam pro cucumeris natura, æqualis itidem, ac ſimilis erit cucumis vaſis ampli cavitati. Nam in augeſcendo cum vaſis cavitate contendit. & ferme omnia naſcentia ſic habent, quo modo quis ipſa cogat. Sic ſane & in puero ſe res habet. Si enim ſpatioſitas ipſi contigerit in augeſcendo, major evadet: ſi vero anguſtia, minor. At vero mutilum in utero puerum, ſentio aut contuſum ex matris uterum geſtantis plaga, aut ejuſdem lapſu, aut alio quopiam violento affectu matri accidente, mutilatum eſſe. Qua vero parte mater plagas acceperit, ea puer mutilatur. * Si vero amplius contundatur fœtus, ita ut 9 pellicula ipſum continens rumpatur, perditur fœtus. Quin & alia hujuſcemodi cauſſa pueri mutilantur. Quum in utero juxta locum, in quo mutilatus eſt fœtus, anguſtia fuerit, neceſſe eſt, corpus, quod in anguſtia movetur, mutilari, juxta illum locum. Quemadmodum etiam arbores quæcumque in terra ſunt, & non habent ſatis amplum locum, verum a lapide, aut aliqua alia re impediuntur, quum emergunt, obliquæ, ac tortuoſæ ſunt, aut hac parte craſſæ, altera tenues. Sic accidit etiam circa puerum, ſi in utero juxta aliquam corporis partem, anguſtior altera uteri pars altera fuerit. Cæterum quod ex mutilatis hominibus ſani, & integri gignantur pueri, ut plurimum contingere ſolet. Habet enim mutilatum, numero omnia quæ ſanum. Ubi vero morbus aliquis ipſis, & humido ipſorum acciderit, a quo ſemen provenit (quatuor ſane quum ſpecies ſint humidi, quæ naturaliter in corpore exiſtunt) genituram non totam exhibent, debiliorem autem juxta mutilatam partem. Quare nihil miri mihi videtur, ſi etiam mutilentur, quemadmodum parens. Et hæc mihi de hoc dicta ſufficiant. Redibo autem rurſus retro ad ſermonem, quem dicere reliqui.

HIPPOCRATIS COI
LIBER DE NATURA PUERI, ſive fœtus.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Genitura in utero coacervata, & calfacta (utpote in calido exiſtens) ſpiritum habet.*

2 *Omne calidum frigido nutriri moderato. Quæcumque calefiunt, ſpiritum emittunt, & alium frigidum ejus loco viciſſim attrahunt.*

3 *Genituram non tantum a calido, ſed etiam a matre ſpirante ſpiritum habere, eoque frui.*

4 *Spiritus tranſitus extra, ac intro juxta geniture medium per pelliculam fit. Geniture ſex dierum foras prolapſæ forma. Umbilicus ſpirationi deſtinatus. Pellicula genituram ambiens, ac complectens, tota ex umbilico tenditur. Genitura a matre, ſanguine in uterum deſcendente, augeſcit.*

5 *Menſes prægnantibus, ſi puer ſanus ſit, & permanere debeat, non prodeunt. Pelliculaum fœtum ambientium eadem, quæ primæ, ac externæ ratio, & generatio. Carnis generatio quomodo fiat.*

6 *Menſes uterum ferentes, cur non moleſtent. Geniture ſpiratio modica, ſanguinem modicum: amplior, copioſiorem, & uberiorem in utero trahit. Menſes retenti, uterum non geſtantibus, quare dolorem inducant. Muliebria corpora virilibus ſunt humidiora.*

7 *Mulier a ſanguine menſtruo evacuata in utero concipit, repleta vero minime. Mala, quæ mulieribus ex lunaribus purgationibus non procedentibus obveniant.*

8 *Pelliculæ, carne generata, ac augeſcente in utero ſanguine augentur ſimul. Secunda, quando poſt genituram ſuſceptam appelletur. Corporis totius, carne augeſcente, a ſpiritu articulatio. In corporis articulatione, ſimilia ſemper ad ſimilia tranſeunt.*

9 *Oſſa unde dureſcant.*

10 *Genituræ, & carnis coarticulatione, ſimile ſemper ad ſimile progredi. Membrorum diſcretio quot diebus fiat.*

11 *Primiparæ, & quæ rarius pariunt, in partu, & partus purgationibus maxime laborant. Purgationes menſtruæ a partu cur fiant.*

12 *Purgationum menſtruarum principium. Sanguis a partu, ſi mulier ſana eſt, aut ſana eſt futura, ſtatim congelatur: ſin minus, contra.*

13 *Mulier, a partu non purgata, in magnum morbum, aut vitæ periculum, ſi non cito curetur, incidit. Articulationis dies purgationi a partu pares.*

14 *Sanguinis fluxionem, in uteros poſt ſemen illapſum, cur primo pauciſſimum, ac modicum eſſe, oporteat. Puer paulo ante trigeſimum diem perditus, inarticulatus eſt. Fœmella cur poſterius formetur, & articuletur. Purgatio menſtrua in fœmella diuturnior.*

15 *Oſſa quo tempore duriora fiant, & a quo cauſentur. Digitorum manuum, ac pedum eadem, quæ in arborum ramificatione, ratio. Venæ hominis omnes in manuum, ac pedum digitos deſinunt. Capitis venæ*

næ totius corporis craſſiſſimæ.

16 *Venæ, ac nervi tenuiſſimi, denſiſſimi, ac plurimi in manibus, ac pedibus. Vnguium in digitorum manuum, ac pedum extremitatibus uſus.*

17 *De pilorum natura, & alimento. Pili qua corporis parte, & cur in quibuſdam poſterius naſcantur. Caro, genitura prodeunte rareſcit, & cuticula, & venæ aperiuntur. Pilorum alimentum unde.*

18 *Pili in rariſſimis cuticulæ partibus enaſcuntur. Eunuchi ante pubertatem facti, cur neque in pube, neque mento pilos producant. Mulieres cur mento, & corpore leves. Calvi ut plurimum ſunt pituitoſi.*

19 *Eunuchi cur non fiant calvi. Canities unde. Capitis cuticula canorum albidior. Cani ex nativitate parte aliqua, partem illam albidiorem habent. Pili pro humiditate capitis colore inficiuntur.*

20 *Pueri motus in utero quando. Muſculi quo tempore, & cur citius moveantur. Lac quando matri ſui judicationem præbeat. Lac quibus mulieribus citius, & quibus poſterius prodeat.*

21 *De lactis generatione. Lactis perſultationem quæ citius percipiant. Pecora prægnantia cur pinguiora. Naturam omnem hominum, & ex terra naſcentium eſſe ſimilem.*

22 *Lac quando in mammas procedat. Coitus multus venerem magis inducit. Puer de matre in uteris vivit, & quali mater ſanitate prædita eſt, talem etiam puer habet.*

23 *Fructus unde nutriantur, & concoquantur.*

24 *Arbores plantandi ratio, & modus.*

25 *Germinandi diverſitas in iis, quæ ex ſemine, & ex plantariis proveniunt.*

26 *Plantæ auctæ, qua neceſſitate ramos ſpargant. Terræ pars inferna hyeme cur calidior, quam æſtate. Fimum, atque alia humectata, dentius compreſſa, citius concaleſcunt.*

27 *Veſtes pelliceæ fortiter compactæ a ſe ipſis comburuntur. Fontes, ac marinæ aquæ cur hyeme auctiores, & calidiores.*

28 *Aquam in terra non conſiſtere, ſed ſemper in declive procedere. Terræ pars inferna æſtate, quam hyeme frigidior.*

29 *Terra ſemper plus, aut minus in ſe aquæ habet.*

30 *Aqua, quæ hauritur in puteis, ſpiritum ſemper movet. Aqua conſiſtens cur denſior, & calidior.*

31 *Aqua fontana hyeme, quam æſtate calidior.*

32 *Arbori neque duo calida, neque duo frigida ſimul accedere debere. Arbores ex ſuperna, & inferna parte nutriri.*

33 *Arbor vehementer tenera exiſtens, fructus producere nequit. Arbores per tempus ſolidæ factæ, & radicibus firmatæ, augeſcere deſinunt.*

34 *Inoculationis in arboribus ratio, & cur arborum rami, aliis arboribus inſiti, diverſos fructus producere ſoleant.*

35 *Puer ex matris ſanitate bene, vel male valet. De pueri ſitu in utero. Repetit diſputationem de ſpiratione genituræ per umbilicum.*

31 *Humanæ naturæ ad ova, quæ incubantur, ſimilitudo. Ovis volucrium umbilicum ineſſe.*

37 *De Partus ratione.*

38 *Pueri, matre violentam aliquam afflictionem patiente, aut alimento defficiente, ante decimum menſem eduntur. Vteri geſtatio ultra decimum menſem (ut mulieribus videtur) quomodo contingat.*

39 *Conceptus cur faciles a menſium purgatione. Vteri geſtatio non ultra decimum menſem ob alimenti, & augmenti, quod a matre deſcendit, inopiam.*

40 *Primiparæ ob alimenti defectum ſæpe antedecimum menſem exactum pariunt. Mulieres paucos menſes dimittentes ut plurimum etiam ſine lacte ſunt.*

41 *Volucres ex ovi luteo naſcuntur. Ovum uſque adeo eſt rarum, ut ſpiritum traſmittere poſſit. Pulli viginti diebus excluduntur.*

42 *Animalium eadem, quæ hominis, & volucrium partus ratio. Partus faciles qui.*

43 *Primiparæ cur ex partu maxime laborent. Vmbilicus poſtremus omnium membrorum in lucem prodit. Mulieribus in partu mammæ, & alia membra humidiora rumpuntur.*

44 *Gemelli quomodo uno coitu naſcantur. Animalia quædam quare plures fœtus edant. Gemelli utriuſque ſexus quomodo generentur.*

45 *Genitura non ſimul, & ſemel ejaculatur. Genitura non omnis fortis eſt. Maſculorum gemellorum, & fœmellarum generatio.*

I SI genitura ab utriſque permanſerit in utero mulieris, primum quidem ſimul miſcetur, utpote muliere non quieſcente, coacervaturque, ac craſſa per calorem evadit. Deinde ſpiritum concipit, nempe in calido exiſtens, & poſtea matre ſpirante. Deinde ubi ſpiritu repleta fuerit, viam hic ipſe ſibi ipſi foras facit, & per mediam genituram ſpiritus erumpit. Quum autem ſpiritui calido via foras facta eſt, rurſus alius frigidus a matre inſpirat, atque hoc facit per omne tempus. Caleſcit enim, utpote in calido exiſtens, & frigidum ſpiritum concipit a matre ſpirante. Omnia autem, quæ caleſcunt, ſpiritum habent. Spiritus autem erumpit, & ſibi ipſi viam facit, ac foras procedit. Id autem, quod caleſcit, rurſus in ſeipſum alium ſpiritum frigidum trahit per fiſſuram, unde nutritur. Atque hoc contingit etiam in lignis, & in foliis, cibiſque, ac potibus, ſi fortiter calefiant. Ejus rei notionem ligna ardentia exhibent: omnia enim ligna hoc faciunt; maxime vero ſubviridia. Emittunt enim ſpiritum juxta ſectionem. Spiritus autem quum foras procedit, circum cæſuram volutatur id, quod ſemper fieri videmus. Manifeſta igitur eſt ratiocinatio de ſpiritu, quod calidus exiſtens in ligno, attrahit alterum frigidum, a quo nutritur, & a ſe ipſo dimittit.

Nam ſi non alterum pro eo, quem a ſe dimittit, attraheret, non volutaretur ſpiri-
tus foras prodiens. * Omne enim calidum frigido moderato nutritur. Et ubi per- 2
calfactum fuerit humidum, quod eſt in ligno, in ſpiritum mutatum foras pro-
cedit, & qua parte foras exit, ea ipſa calidus, qui ineſt adhuc in ligno, alterum
frigidum ſpiritum ejus loco attrahit, a quo nutritur. Idem faciunt & folia viri-
dia. Quum enim incenduntur, ſpiritum concipiunt, deinde erumpit ſpiritus, & vi-
am facit, foraſque prodit, & circumvolutatur: procedens autem ſtrepitum facit,
qua parte inſpirationem præbet. Quin & legumina, & frumenta, & arborei fru-
ctus nucum generis calefacta ſpiritum habent, qui fiſſura facta foras prodit, & ſi
humida fuerint, ampliorem ſpiritum emittunt, & rimam majorem faciunt. Et
quid multis verbis opus eſt? Omnia quæcumque calefiunt, ſpiritum emittunt,
& alium frigidum viciſſim ejus loco attrahunt, a quo nutrimentum ſumunt.
Atque hæ neceſſitates ea gratia a me productæ ſunt, ut cognoſcatur, quod geni-
tura in utero calefacta ſpiritum habet, & emittit. * Simul autem & a matre ſpirante ge- 3
nitura ſpiritum habet. Quum enim mater frigidum attraxerit ex aere in ſeipſam,
fruitur eo etiam genitura. Calida autem eſt, utpote in calido exiſtens, & tunc ſa-
ne ſpiritum habet, ac emittit, atque ipſa genitura inflata pelliculam acquirit. Cir-
cumtenditur enim, quod forinſecus circum ipſam eſt, continuumque evadit, utpo-
te viſcoſum exiſtens. Quemadmodum in pane, dum torretur, tenue quidem pel-
liculæ ſpecie in ſuperficiem abſcedit, ac extat. Caleſcens enim panis, & inflatus
elevatur; qua parte vero inflatur, iſthic pelliculæ ſpecies excitatur, & conſiſtit. Ge-
nituræ autem calefactæ, ac inflatæ ex toto, pellicula forinſecus circumdatur. * Ve- 4
rum juxta medium genituræ, ſpiritui tranſitus extra, ac intro fit per pelliculam, & hac
parte tenuitas pelliculæ a genitura diſtat, & pauciſſimum quid de genitura ineſt.
Ipſa autem reliqua genitura rotunda eſt in pellicula. Atqui genituram, quæ ſex die-
bus in utero manſit, & foras prolapſa eſt, ipſe vidi, & qualis tum animo meo ob-
verſabatur, ex illis ipſis reliquorum conjecturam facio. Ut vero ego viderim geni-
turam ſex dierum exiſtentem, enarrabo. Mulieris nobis familiaris famula cantrix
magnæ exiſtimationis ex virorum conſuetudine erat, quam in ventre conci-
pere non conveniebat, ut ne minoris exiſtimationis redderetur. Audierat autem
cantrix ipſa, qualia mulieres inter ſe dicunt, quod quando mulier conceptura eſt
in ventre, genitura non egreditur, ſed intus manet. Auditis autem his, atque intel-
lectis, hoc ſemper obſervavit, & quum quandoque ſentiret genituram non exeun-
tem, dominæ expoſuit, & ſermo ſtatim ad me pervenit. Ego vero quum au-
diſſem, juſſi ipſam ad terram ſaltare, & poſtquam ſepties jam exſiliiſſet, geni-
tura in terram profluxit, & ſtrepitus factus eſt, atque illa conſpecta ipſa ammira-
ta eſt. Qualis autem erat, ego referam: velut ſi quis ovo crudo externam teſtam
circum circa adimat; in interna vero pellicula incluſus liquor pelluceſcat. Mo-
dus quidem talis erat, & ut abunde dicam, ruber erat liquor, & rotundus. In pelli-
cula vero fibræ quædam albæ, ac craſſæ ineſſe videbantur cum cruore craſſo, &
rubro obvolutæ: circum autem pelliculam foris cruenta veſtigia inſtar ſugillato-
rum; juxta medium vero tenue quid eminebat, quod mihi umbilicus eſſe vide-
batur, & per illum ſane ſpirationem extra, & intro primum facere apparebat; quin
& pellicula genituram ambiens, ac complectens tota ex illo tendebatur. Talem
ſane ego genituram ſex dierum exiſtentem vidi. Referam autem & aliam dinotio-
nem omni cupienti de hoc ſcire, qui mihi paulo poſt hanc manifeſte apparuit,
& teſtimonio eſſe poteſt omni meo ſermoni, quod verus eſt, quantum homini
de hujuſmodi re dicere datur. Atque hæc mihi de hoc dicta ſunt. * Quod genitura 5
in pellicula eſt, & ſpiritum habet intro, & foras, & augeſcit a matre ſanguine in u-
terum deſcendente. Menſes enim non prodeunt, ubi mulier conceperit intra ſe ip-
ſam, ſi puer ſanus fuerit, & permanere debet, niſi in quibuſdam primo menſe
modicam ſui indicationem faciant. Verum ſanguis a toto corpore mulieris deſcen-
dens, in orbem forinſecus pelliculam circumſtat, ſimulque cum ſpiritus ſanguis intra
per pelliculam trahitur, qua parte perforata eſt, & a genitura diſtat, congelaturque,
& futuro animali augmentum præbet. Quum autem tempus acceſſerit, rurſus aliæ
pelliculæ intra primam pelliculam tenues, & multæ circumtenduntur eo modo,
quo prima pellicula facta fuit. Sunt autem & hæ ab umbilico extentæ, & inter ſe
mutua ligamenta habent. Quum vero jam hoc factum eſt, ex deſcendente a matre
ſanguine, & congelato caro fit. Juxta mediam autem carnem umbilicus diſtat, per
quem ſpirat, & alimentum, ac incrementum capit. * At vero mulier, quum uterum 6
gerit, a menſibus non prodeuntibus propterea non dolet, quod ſanguis non contur-
batur, acervatim abire ſolitus ſingulis menſibus, ſed procedit ſenſim, & mo-
dice citra dolorem quotidie in uterum ipſum, & quod ineſt intus, in utero auge-
ſcit. Singulis autem diebus ea gratia procedit, & non ſemel per menſem, quod ge-
nitura in utero exiſtens ſemper a corpore trahit, prout vires tum ipſa, tum ſpi-
ratio habet. Et primum quidem modica ſpiratio fit, & ſanguis modicus a ma-
tre procedit. Quum vero ſpiratio amplior redditur, magis ſanguinem trahit, &
uberioris in uterum deſcendit. Atqui in uterum non geſtantibus, ubi menſes non
prodierint, propterea dolor oboritur. Primum quidem ſanguis in corpore ſin-
gulis

gulis menſibus turbatur ab hujuſmodi neceſſitate, quod menſis a menſe mul-
tum differt & ſecundum frigiditatem, & caliditatem, atque hoc percipit mulieris
corpus; humidius enim eſt, quam virile. Ubi autem turbatus eſt ſanguis, & venas
7 implevit, ab ipſo deſcendit, qualis ab initio naturæ fuit. * Quare ſi quidem eva-
cuatur a ſanguine mulier, in ventre concipit; ſi vero repleta fuerit, non. Nam va-
cuis uteris, & venis a ſanguine factis, mulieres in ſe fœtus concipiunt. Etenim
poſt menſtrui ſanguinis purgationes mulieres in ventre concipiunt. Cauſſa jam
dicta eſt. Quando autem conturbatus, & ſecretus ſanguis foras non procedit,
ſed in uteros, uteri autem non hiaverint, tunc ſane a ſanguine diutius immoran-
te uteri caleſcentes, reliquo corpori calorem tranſmittunt, quandoque etiam ſangui-
nem in venas corporis diſtribuunt, ut & venæ repletæ doleant, & tumores la-
xos producant. Quandoque etiam periculum eſt, ne claudicatio ex hoc inducatur.
Aliquando & veſicam obſident, premuntque, ac claudunt veſicam, & urinæ ſtilli-
cidium inducunt. Aliquando pleni quoque ſanguinis exiſtentes uteri procidunt
aut ad coxendices, aut lumbos, & dolorem exhibent. Aliquando ubi ſanguis quinque,
aut ſex menſes in uteris moram traxit, putrefactus pus fit, & quibuſdam pus per
pudendum exit. Sunt etiam, quibus circa inguen, velut tuberculum fit, illicque ſup-
puratum exit. Sed & alia multa hujuſcemodi mala mulieribus fiunt, ubi luna-
res purgationes non procedunt. Sed quid opus eſt ea hic recenſere? Referen-
tur enim in mulieribus morbis. Verum jam repetito eo, quod reliqui, ſermo-
8 nem abſolvam. * Quum autem generatur caro, tunc pelliculæ, augeſcente in utero
ſanguine, etiam ipſæ augentur, ac ſinuantur, & præſertim externæ. Et ſanguis a
matre deſcendens, quem ſane caro ſpirans attraxerit, in incrementum cedit, & ſi
utilis non ſit, in ſinus pellicularum ſecernitur: & ubi ſinuatæ factæ fuerint, ac ſan-
guinem ſuſceperint, tunc jam ſecunda appellatur. Et tantum de hoc mihi dictum
ſit. Cæterum caro augeſcens a ſpiritu articulatur, & abit in hac unumquodque ſi-
mile ad ſimile, denſum ad denſum, rarum ad rarum, humidum ad humidum, &
unumquodque in propriam regionem abit, juxta cognationem ad id, a quo genitum eſt,
& quæcumque a denſis genita ſunt, denſa ſunt: & quæcumque ab humidis humida: & re-
9 liqua juxta eamdem rationem fiunt in incremento. * Et oſſa dureſcunt a calore con-
glutinata. Et ſane ramificantur, velut arbor, & tum interna, tum externa corporis adhuc me-
lius articulantur, ipſumque caput diſtantiam acquirit ab humeris, & brachia, ac cubiti
a lateribus: & crura inter ſe diſparantur: & nervi exiliunt circum naturas articulorum:
& os per ſe diducitur, & naſus, & aures eminent in carne, ac perforantur, & ocu-
li implentur humore puro, & pudendum conſpicuum fit, utrum tandem ſit: & viſce-
ra coarticulantur: & jam etiam ſupernis partibus ſpirationem facit tum ore,
tum naribus: & venter inflatur, & inteſtina inflata ſuperne per umbilicum ſpi-
ritum aſſumunt, ac diſperdunt: & in podicem via fit a ventre, ac inteſtinis foras, &
in veſicam via foras. Atque hæc omnia a ſpiritu coarticulantur. Nam inflata diſpa-
rantur omnia juxta cognationem. Etenim ſi velis fiſtulam veſicæ alligare, &
per fiſtulam immittere in veſicam terram, & harenam, & plumbi tenuia ramenta,
inſuperque infuſa aqua in fiſtulam inflare, primum quidem illa aquæ permiſcentur,
deinde vero temporis progreſſu inflata ſecedent, & abibit plumbum ad plum-
bum, harena ad harenam, terra ad terram. Et ſi quis ipſa areferi permittat, & diſ-
fracta veſica contempletur, inveniet ſimile ad ſimile progreſſum eſſe. Sic ſane et-
iam genitura, & caro coarticulatur, & unumquodque in ipſa ſimile ad ſimile abit.
10 * Atque hæc mihi de hoc dicta ſunt, & factus jam eſt puer, & ad hoc pervenit fœ-
mella quidem in quadraginta & duobus diebus, ut longiſſime, primam coagmentatio-
nem, ac coarticulationem accipiens. Maſculus vero ut longiſſime, in triginta die-
bus. Ut plurimum enim hoc tempore, aut paulo breviore, aut paulo longiore, arti-
culatio ipſis contingit. Nam & purgatio fit a partu ut plurimum, in fœmellis quidem
diebus quadraginta & duobus: atque hæc tardiſſima eſt, & perfecta. Vacaverit
autem periculo, etiam ſi in viginti quinque diebus purgetur. In maſculo vero purga-
tio fit diebus triginta: atque hæc tardiſſima eſt, & perfecta. Citra tamen pe-
riculum fuerit, etiamſi in viginti diebus mulier purgetur. Poſtremo autem tempore pur-
gatio quam pauciſſima procedit, & in junioribus paucioribus diebus purgantur, in
11 ſenioribus vero pluribus. * Cæterum maxime laborant, ac dolent in partu, & partus
purgationibus mulieres primiparæ, & quæ rarius pariunt, magis dolent, quam
quæ ſæpius. Atqui purgationes a partu mulieribus ea gratia fiunt, quod primo
tempore uſque ad dies quadraginta duos in fœmella, in maſculo vero ad dies trigin-
ta, pauciſſimus ſanguis in augmentum pueri deſcendit. Ab hoc autem tem-
pore copioſior, donec pariat. Oportet itaque purgationem reddi in toto puerperii
12 tempore, & foras exire, ac reſpondere pro dierum ratione, ac proportione. * Prin-
cipium autem hujuſmodi purgationis tale mulieri fit. Dum ex partu laborat,
conturbatur ſanguis mulieri, & a forti pueri motu vehementer caleſcit. Contur-
batus autem, primus quidem foras prodit; deinde puer, poſt puerum vero mucus
craſſus ſanguinolentus, & deductio contingit huic, quemadmodum aquæ effuſæ
in menſa. Poſtea poſt illum per omnes dies purgatio procedit uſque ad prædictum
tempus, copia atticæ heminæ unius, & dimidiæ primum, aut paulo plus, minuſve,

pro ejus temporis ratione, donec deſinat. Procedit autem ſanguis, velut a victima,
ſi ſana eſt, & ſana futura eſt mulier, & ſtatim congelatur. Si vero mulier ſana non
eſt, neque ſana futura eſt, purgatio paucior procedit, & ſpecie deterior, & non ci-
to congelatur. Id vero hoc modo habet. Si mulier uterum geſtans, morbum habuerit
non cognatum, in puerperii purgatione perit. Si vero non purgetur in prioribus die-
bus uterum gerens, ſtatim ſana exiſtens, aut etiam non, commoveatur autem ipſa pur-
gatio ſive a pharmacis, ſive ſua ſponte de repente, juxta dierum rationem procedet, qui-
bus non una vice procedit. * Si enim non purgetur mulier a purgationibus partus, mor- 13
bis magnus ipſam corripiet, & periculum vitæ incurret, niſi cito curetur, & quis
convenientem ipſi purgationem inducat. Hæc propterea produxi, ut oſtenderem,
quod in pueris membrorum diſcretio longiſſima contingit, in fœmella in quadragin-
ta duobus diebus, in maſculo in triginta. Argumento eſt purgatio a partu,
quæ in fœmella fit in quadraginta duobus diebus, in maſculo in triginta, ut tar-
diſſime contingat. Repetam autem iterum eamdem rem iiſdem verbis, majoris lu-
cis, ac declarationis gratia. Dico enim talionem rependi, quod geniture in utero
exiſtenti pauciſſimus ſanguis a matre in uterum venit, ſi fœmineam genituram ha-
beat, in quadraginta duobus diebus, in his enim coarticulantur puerorum mem-
bra: ab hoc vero tempore copioſior ſanguis venit. Et in maſculo rurſus juxta ra-
tionem dierum triginta. Quod vero hæc vera ſint, etiam alterum teſtimonium
adeſt, hoc modo habens. * Primis diebus, ubi genitura in uteros illapſa eſt, pau- 14
ciſſimus ſanguis a muliere in uteros venit, deinde copioſior. Si enim acervatim
& multus ſemel veniret, genitura ſpirationem habere non poſſet, ſed ſanguine
multo accedente ſuffocaretur: Rependitur autem in purgatione vice verſa; pur-
gatio enim puerperii in primis diebus plurima procedit, deinde paucior, donec
deſinat. Multæ autem mulieres puerum maſculum jam perdiderunt paulo ante
trigeſimum diem, & inarticulatus apparuit. Qui vero poſterius perditi ſunt, aut
ſimul cum trigeſimo die, omnes articulati apparuerunt. In fœmella itidem juxta ra-
tionem quadraginta duorum dierum habet. Nam ubi his abſolutis perditur, ar-
ticulatio membrorum apparet. Sive autem prius, ſive poſterius perdetur puer, juxta
hanc rationem apparet. Nam & ſecundum rationem, & neceſſitatem, articulatio con-
tingit in fœmella in diebus quadraginta duobus, in maſculo in triginta. Teſtimo-
nium enim præbent abortus puerorum, & a partu purgationes. Quod autem fœ-
mella poſterius conformatur, ac coarticulatur, cauſſa hæc eſt: quod genitura fœ-
minea debilior eſt, ac humidior, quam maſcula, & juxta hanc rationem neceſſe eſt po-
ſterius conformari fœmellam, quam maſculum, atque ea gratia etiam purgatio diutur-
nior eſt in fœmella, quam maſculo. Redibo autem rurſus retro, unde digreſſus
ſum. * Poſtquam jam articulatus fuerit puer, ſpeciebus membrorum ipſius augeſcen- 15
tibus, tunc & oſſa duriora fiunt, & cavantur, atque hæc a ſpiritu fiunt. Cava au-
tem exiſtentia trahunt ad ſeſe a carnibus quod in ſanguine eſt pinguiſſimum:
& progreſſu temporis ramificantur rurſus extremitates oſſium; quemadmo-
dum arboris extremitates poſtremum ramos ſpargunt, ſic & in puero digiti ma-
nuum, ac pedum inter ſe diſparantur. In ipſis autem extremitatibus ungues ena-
ſcuntur. Deſinunt autem venæ hominis omnes in digitos manuum, ac pedum.
Et craſſiſſimæ quidem ſunt venæ totius corporis venæ capitis, deinde cru-
rum, & brachiorum, ac cubitorum. In pedibus autem, & manibus tenuiſſimæ, ac
denſiſſimæ, & plurimæ venæ ſunt. * Nervi item tenuiſſimi, ac denſiſſimi, & plu- 16
rimi, & oſſa magnitudine minima, atque hæc maxime in digitis manuum, ac pe-
dum exiſtunt. Verum ex digitis, utpote oſſa denſa, ac parva habentibus, venas
itidem, ac nervos, ſic etiam ungues tenui, ac denſi naſcuntur, & intercipiunt, ac con-
cludunt venarum extremitates, ut ne amplius augeſcant, neque altera alteri præmineat:
ut nihil miri ſit, ungues in extrema corporis parte denſiſſimos eſſe; ex denſiſſi-
mis enim conſtant. Simul autem cum unguibus etiam capilli in capite radicantur. * Cæte- 17
rum pilorum natura hoc modo ſe habet. Oriuntur equidem maximi, ac plurimi qua cor-
poris parte cuticula rariſſima eſt, & ubi pilus moderatum humorem in alimentum ha-
bet: & ubi cuticula poſterius rara fit, ibi etiam pili poſterius naſcuntur, velut in
mento, & pube, & ſicubi alias pili naſcuntur. Simul enim ut genitura prodit, etiam
caro rareſcit, & cuticula, & venæ aperiuntur magis, quam priori tempore. Nam dum
adhuc puer eſt, & venæ tenues exiſtunt, non procedit per ipſas genitura. Eadem
ratio de menſibus virginum eſt. Simul autem ut via fit & geniture, & menſtruis virgi-
nibus, etiam pilos emittit pubes tum pueri, tum virginis, rara nimirum cuticula red-
dita, ſimulque pilus moderatam humiditatem in alimentum habet, & non pauciorem.
Sic vero & in mento viri contingit. Rara enim fit cuticula, procedente in ipſam de
capite humiditate. Simul enim & in coitu, ſimulque interjecto tempore, pilus mo-
deratam humiditatem in alimentum habet, & tunc maxime, quum tempus contin-
git humiditati de capite deſcendenti in coitu, ad mentum a pectore diſtans. * Si- 18
gnum autem ejus, quod in rariſſimis cuticulæ partibus pili enaſcuntur: ſi quis
velit inurere cutem, & puſtulam tantum facere, eamque ſanare, cutis denſa reddita
per cicatricem pilos non producet. Quicumque vero Eunuchi, dum pueri ſunt, fiunt,
propterea neque in pube, neque in mento pilos producunt, leveſque toti exiſtunt,
quod

quod via genituræ non facta, cuticulam non rarefacit per totam ſuperficiem. Inter-
cepta eſt enim, ac concluſa genituræ via, quemadmodum paulo ante a me relatum
eſt. At vero Mulieres leves fiunt & mento, & corpore, quod in coitu ipſarum hu-
miditas non ſimiliter agitata, velut viri, cuticulam raram non facit. Quicumque au-
tem calvi fiunt, hi ſane pituitoſi ſunt, & pituita in capite ipſorum ſimul cum coitu a-
19 gitata, & calefacta, ad cuticulam allabens, pilorum radices exurit, & defluunt pili. * Ve-
rum Eunuchi propterea calvi non fiunt, quod vehementem motum non faciant,
neque pituita in coitu calefacta pilorum radices exurit. Cæterum cani ob id fiunt,
quod longo tempore pertranſeunte in homine humiditate, albiſſimum ejus ſe-
cernitur, & ad cuticulam allabitur, & pilus albidiorem humiditatem trahens,
albidior fit, quam priori tempore, itemque ipſa cuticula, præſertim ubi cani ſunt,
albidior alia evadit. Et quicumque ex nativitate canum quid in capite habent, et-
iam illis cuticula ſumma, ubi cani ſunt, reliqua albidior exiſtit. Illic enim al-
biſſima eſt humiditas. Habet autem res hoc modo. Qualemcumque humiditatem ca-
ro attraxerit, ſive albam, ſive rufam, ſeu nigram, tali colore etiam pilus inficitur.
20 Atque hæc de hoc dicta ſunt. Redibo autem rurſus ad ſermonem relictum. * Quum
itaque extremitates corporis pueri foras ramos ſparſerint, & ungues, ac pili ra-
dices egerint, tunc jam etiam movetur, & tempus ad hoc fit, maſculo qui-
dem menſes tres, fœmellæ vero quatuor. Sic enim ut plurimum contingit. Sunt au-
tem aliqui pueri, qui ante hoc tempus moventur. Movetur autem primum maſculus,
quia fortior eſt, quam fœmella: & primum quoque conformatur maſculus: nam a for-
tiore, & craſſiore genitura fit. Quum autem movetur fœtus, tunc ſane lac indica-
tionem ſui matri præbet. Mammæ enim attolluntur, & papillæ gliſcunt, ac tur-
gent. Lac vero non prodit, & in mulieribus denſam carnem habentibus, lac poſte-
rius ſignificationem de ſe præbet, ac prodit: in raram vero carnem habentibus, prius.
21 * Lac autem ob hujuſmodi neceſſitatem fit. Quum uteri tumidi præ puero ſunt, ven-
trem mulieris comprimunt: ejus autem pleni, ubi compreſſio contigerit, pinguiſſimum
de cibis, ac potibus foras proſilit in omentum, ac carnem. Quemadmodum ſi quis
corium illinat multo oleo, & imbibere permittat, & ubi imbibit, corium ipſum
premat, oleum utique exilierit foras ex corio compreſſo. Sic etiam ſi venter pingui-
tudinem in ſe habeat a cibis, ac potibus, comprimaturque ab uteris, pinguitudo
proſilit in omentum, ac carnem. Et ſi raræ carnis mulier fuerit, citius percipit ejus
perſultationem: ſi non, poſterius. Quin & pecora prægnantia, ſi non ægrotent, ab
eodem potu, ac cibo pinguiora propterea fiunt. Similiter autem & mulier. Et a pin-
guitudine calefacta, ac alba exiſtente, quod edulcatum eſt a caliditate, quæ ab ute-
ris acceſſit, expreſſum venit in mammas, & in uteros quoque parum venit, per eaſ-
dem venas. Tendunt enim & in mammas, & in uteros venulæ hæ, & conſimiles
aliæ. Et ubi pervenerit in uteros de lacte, puer ipſo paululum fruitur. Mammæ
22 vero ſuſcepto lacte impletæ attolluntur. * Et ubi peperit mulier principio motus
facto, lac in mammas ipſas procedit, ſi lactaverit. Sic enim res habet. Dum mam-
mæ lactant, ac exuguntur, venulæ in mammas ampliores fiunt; ampliores autem
factæ, a ventre pinguitudinem trahentes, in mammas diſtribuunt. Nam & vir ſi
multum coeat, venæ ampliores redditæ, venerem magis inducunt. Habet autem
& hoc eo modo. Alimentum, & augmentum puerorum fit, ubi ea, quæ a matre ve-
niunt, in uteros proceſſerint, & prout mater habet juxta ſanitatem, aut debilita-
23 tem, ſic & puer habet. * Quemadmodum etiam quæ in terra creſcunt, a terra nu-
triuntur, & prout terra habuerit, ſic etiam naſcentia in terra habent. Etenim
ſemen, ubi dejectum fuerit in terram, humiditate quadam ab ipſa impletur. Habet
enim in ſe terra omnigenum humorem, ut naſcentia nutrire poſſit: impletum autem
humore, ſemen inflatur, & intumeſcit, & vis, quæ in ſemine leviſſima eſt, ab hu-
more condenſari cogitur; condenſata autem a ſpiritu vis, & humore folia produ-
cente, ſemen rumpit, & primum folia foras emergunt. Ubi vero emerſerint, quum
non amplius ab humore in ſemine exiſtente folia nutriri poſſint, rumpitur infer-
ne ſemen, itemque folia, & ſemen a foliis coactum, vim ſuam ad inferna demit-
tit, quæ videlicet in ipſo reſtat propter gravitatem, & fiunt radices ex foliis diſ-
tentæ. Poſtquam autem planta jam firmiter radices inferne egerit, & alimentum
a terra ſumit, tunc ſane totum evaneſcit, & in plantam conſumitur præter corti-
cem, qui ſolidiſſimus exiſtit. Rurſus autem cortex in terra putrefactus progreſ-
ſu temporis evanidus fit, & quædam folia ramos producunt. Ex ſemine itaque tam-
quam ex humido nata planta, donec quidem tenera, & aquoſa fuerit, in augmentum
ſuperne, ac inferne procedens, fructum excludere non poteſt. Non enim vim ha-
bet fortem, ac pinguem, ex qua ſemen condenſari queat. Ubi vero ſolidior fa-
cta eſt, & progreſſu temporis radices egerit, tunc jam & venas habet amplas
tum ad ſupernam, tum ad infernam partem; & tunc ſane non amplius aquoſum
ex terra trahit alimentum, ſed craſſius, & pinguius, ac copioſius, quod calefactum
a ſole efferveſcit in extremitates, & fit fructus juxta cognationem, ex quali etiam
generatus eſt. Multus autem ex modico propterea fit, quod ſingula ex terra na-
ſcentia majorem vim ex terra, quam ex eo, unde generata ſunt, trahunt, & efferve-
ſcunt non ſecundum unum, ſed ſecundum multa. Quum autem fructus prodierit,

a planta ſua nutritur. Planta enim a terra trahens, fructui tranſmittit. Sol autem
fructum coquit, & ſolidum facit, quod aquoſius in ipſo eſt, ad ſeſe trahens. Atque
hæc mihi dicta ſunt de his, quæ ex ſemine naſcuntur a terra, & aqua. * Cæterum ex 24
plantariis ab arboribus arbores fiunt. hoc modo. Ramus vulnus habet, qua par-
te ab arbore defractus eſt, in infima ad terram parte, unde radices prodeunt. Pan-
gitur autem, & in terram demittitur hoc modo. Quum planta, quæ in terra exi-
ſtit, humorem acceperit a terra, tumeſcit, & ſpiritum habet; quæ vero pars ſupra ter-
ram eminet, nondum. Spiritus autem, & humor condenſans in inferna plantæ par-
te vim, quantum ejus graviſſimum eſt, in infernam partem erumpit, & ex ipſo radices
teneræ fiunt. Poſtquam autem in infernam partem receptus fuerit, tunc jam ex radice
humorem trahit, & parti ſupra terram eminenti tranſmittit: & tunc ſane rurſus ſuper-
na pars intumeſcit, ac ſpiritum habet, & quantum ex vi in planta leve ineſt, id ipſum
congregatum germinat, ac folia producit, & jam in ſupernam partem augmentum
facit, itemque in infernam. * Sic itaque contrarium contingit circa germinationem in 25
his, quæ ex ſemine, & in his, quæ ex plantariis proveniunt. Ex ſemine enim prius fo-
lium emergit, deinde radices in infernam partem demittuntur. Verum arbor pri-
mum radices agit, deinde folia acquirit, propterea quod in ſemine ipſo humoris co-
pia ineſt, & in terra, quum totum inſit, alimentum ineſt primum folio ſufficiens, unde
folium nutritur, donec radicetur. Verum in ramo non ſic fit. Non enim gignitur ex
altero, unde folium primum alimentum habeat, ſed ipſe ramus eſt, & velut arbor
habet, & multa ejus pars ſupra terram eminet. Quare quum ſupra terram exiſtat, hu-
more impleri non poteſt, niſi ex inferna parte magna quædam vis procedens, in
ſupernam humorem diſtribuat. Et plantarium primò neceſſe eſt ſibi ipſi alimentum
ſufficere a terra in radices, deinde ubi ſic a terra attraxit, ſurſum diſtribuere, &
folia ad germen, & augmentum concitare. * Quum autem augmentum cepit planta, 26
a tali neceſſitate ramos ſpargit, quam referam. Quum plus humoris ipſi acceſſerit
ex terra attracti, erumpit præ multitudine qua parte quam plurimus fuerit, & hac par-
te planta ramos emittit: augetur autem & in amplitudinem, & in ſupernam, & in in-
fernam partem, propterea quod inferna terræ pars hyeme quidem calida eſt, æſtate
autem frigida. Atque hoc propterea contingit, quod terra humida eſt in hyeme præ a-
qua de cœlo delabente, & comprimitur in ſe ipſam, utpote humore graviore exiſten-
te: denſior autem ab hoc ipſo eſt, & nullam tranſpirationem habet. Non enim
amplius magna raritas ipſi ineſt: & propter hoc inferna terræ pars hyeme cali-
da eſt. Nam & fimum, denſius accumulatum, intus calidius eſt, quam quod rarum exiſtit:
& alias humecta, ac compreſſa, a ſe ipſis concaleſcunt, & brevi a calore valde exuſta
putreſcunt; neque enim permeat ſpiritus per ipſa, nimirum quum denſa exiſtunt. Si
vero ſicca fuerint, ac rare poſita, multo minus caleſcunt, ac putreſcunt. Atque ſic ſane
frumentum, ac hordeum humidum, ac madefactum, intus calidius eſt, quam ſi ſiccum
ſit, & rare poſitum. * Et veſtes pelliceæ colligatæ, ac fortiter compactæ, a ſe ipſis com- 27
buruntur, velut ego vidi, quemadmodum ab igne exuſtæ. Sed & alia ſi quis velit
conſiderare; omnia, quæ comprimuntur a ſe ipſis, calidiora reperiet, quam quæ
rare poſita ſunt. Non enim habent, unde frigiditatem inſpirent a ventis. Sic etiam
inferna terræ pars, quum plena ſit, & ipſa a ſe ipſa comprimatur, nimirum gravis, ac
denſa exiſtens, ab humiditate in hyeme caleſcit; nullam enim caliditatis perſpira-
tionem habet. Sed ubi de cœlo aqua cadit in ipſam, quum ſpiritus prodierit
ab ipſa in terra, non ulterius penetrat, utpote terra denſa exiſtente, ſed ſpiritus
retro ad aquam abit: & propterea fontes, ac marinæ aquæ hyeme calidiores ſunt,
& auctiores quam æſtate, quia ſpiritus, dum exhalat, retro abit ad aquam, quum ter-
ra denſior exiſtat, & per ſe ſpiritum non tranſmittat. Et aqua multa exiſtens, quæ
contigerit, ea perrumpens procedit, & viam ſibi ipſi ampliorem facit, quam ſi modica
exiſtat. * Aqua enim in terra non conſiſtit, ſed ſemper in declive procedit. Si autem 28
ſpiritum ab aqua prodeuntem terra per ſe hyeme tranſmittat, paucior aqua ex ipſa
procederet, & fontes hyeme magni non eſſent. Atque hæc omnia in hoc dicta a
me ſunt, quod terræ inferna pars calidior eſſe apparet hyeme, quam æſtate. * Nunc 29
autem dicere volo, quod æſtate frigidior quam hyeme, inferna terræ pars eſſe videtur.
Terra æſtate rara eſt, & levis, nimirum ſole vehementius irruente, & ab ipſa humidi-
tates ad ſeſe attrahente. Habet autem terra in ſe ſemper aquam plus, aut minus.
Spiritus autem omnes nobis ſunt ab aqua. Id, quod ſic ſe habere, unde conje-
ctare poſſis, demonſtrabo. Etenim ab omnibus fluminibus, ac nebulis ſpiritus
ſemper procedunt. Eſt autem nebula aqua in aere cohærens, & continua. Et tunc
ſane terra rara eſt, ac levis æſtate, & aquam in ſe habet, & aqua in declive fluit; pro-
cedente autem aqua, ſemper inde alius ex alio ſpiritus exhalat. Qui vero exha-
lat, per terram abit levem, ac raram exiſtentem, & frigiditatem terræ inducit, & ipſa
aqua ſimul perfrigeratur. Habet autem ſic. Quemadmodum ſi quis aquam in utre
exiſtentem fortiter comprimat, & per puncturam acus, vel paulo majorem, perſpira-
tionem aquæ faciat, & ipſum utrem in ſublimi ſuſpendat, nullus ſpiritus
per foramen procedat, ſed aqua; non enim habet ſpatioſitatem, per quam aqua
ſpiritum emittat. Sic ſane ſe habet etiam hyeme aqua in terra. Si autem aquæ
in utre locum ſatis amplum feceris, & utrem in ſublimi ſuſpenderis, ſpiritus per
fora-

foramen procedet. Locum enim ſpiritus habet ab aqua mota, procedendi per u-
trem, & propterea per foramen ſpiritus tranſit. Sic ſane ſe habet etiam æſtate
aqua in terra. Satis amplum enim locum habet, nimirum terra rara exiſtente, & ſo-
le ab ipſa humorem ad ſe trahente, & pertranſit ſpiritus, utpote qui frigidus exiſtit,
ab aqua per ipſam raram exiſtentem, ac levem. Ob hoc itaque inferna ipſius pars æ-
ſtate frigida exiſtit, & aqua ipſa adhuc magis, quam ſpiritus, qui in terra frigidus exi-
30 ſtit, & ipſa in ſeipſam, & in terram ſpiritum emittit. * Sed & aqua, quæ hauritur, in
puteo ſpiritum ſemper movet, velut flabellum, atque hoc ipſum aquæ frigiditatem in-
ducit. Quæ vero non hauritur æſtate, ſed ſtans denſa exiſtit, non ſimiliter ſpiritum
in ſe a terra ſuſcipit, neque in terram a ſeipſa diſtribuit, & ſimul a ſole, & aere in pu-
teo non diſperſo, ſed ſtante, ac firmato, primum ſuperficies ipſius calefit, de-
inde alia ejus pars ad aliam deorſum caliditatem diſtribuit, & propterea aqua, quæ
31 æſtate non hauritur, calidior eſt ea, quæ hauritur. * Quin & fontes valde profun-
di æſtate ſemper frigidi exiſtunt: & aqua hauſta hyeme, terra calida exiſtente, ex
tali fonte, ſtatim quidem calida eſt; ubi vero tempus progreſſum fuerit, frigida
eſt, ab aere, videlicet frigido exiſtente, talis facta. Perflatur enim a vento, & ſpiri-
tus per ipſam pertranſit. Quemadmodum etiam aqua, quæ æſtate hauritur, ubi hau-
ſta fuerit, ſtatim frigida eſt; calida autem fit poſtea, propterea quod terra rara exi-
ſtente, & ſpiritu in ipſa exiſtente, perfrigeratur. Ubi autem hauſtæ tempus acceſ-
ſerit, ſtabilis fit, & calida conſpicitur. Calefit enim ab aere calido exiſtente, quem-
admodum & aqua, quæ non hauritur, in puteo æſtate ob hoc ipſum calida reddi-
tur. Atque hæc a me de hoc dicta ſunt. Repetam autem rurſus, quam æſtate inferna ter-
32 ræ pars frigida eſt; hyeme vero calida; ſuperna autem vice verſa. * Et oportet ar-
bori non duo calida ſimul accedere, neque duo frigida ſimul, ſi ſana eſſe debet. Ve-
rum ſi quidem ex ſuperna caliditas acceſſerit, ex inferna frigiditatem ipſi accedere, o-
portet, & vice verſa: ſi ex ſuperna parte accedat frigiditas, ex inferna caliditatem
ipſi contingere oportet. Et radices, ubi attraxerint, arbori tranſmittunt, & arbor
viciſſim radicibus, atque ſic & frigidi, & calidi conſervatio contingit. Quemadmo-
dum homini ingeſtis cibis in ventrem, qui dum concoquuntur, calefaciunt, perfri-
gerationem a potu facere oportet. Sic & arbori contrarium rependi oportet ex in-
ferna parte ad ſupernam, & viciſſim, & augeſcit arbor & in ſupernam, & in infer-
33 nam partem, propterea quod alimentum ex inferna, & ſuperna ipſi accedit. * Et quan-
diu quidem vehementer tenera fuerit arbor, fructum non producit. Non enim eſt
in ipſa pinguis vis, neque craſſa, quæ ad fructum conferre poſſit. Progreſſu autem
temporis venæ in ipſa dilatatæ pinguem, ac craſſam influxionem ex terra in ipſam
faciunt; ſol autem ipſam diffundens, ebullire facit, utpote levem exiſtentem, in ex-
tremitates, & fructum producere, & tenuem quidem humiditatem a fructu ſol au-
fert; craſſam autem concoquens, & calefaciens, edulcat. At vero arbores non fructi-
feræ in ſe pinguitudinem tantam non habent, quantum ejus in fructum eſt expenden-
dum. Omnis autem arbor, quum per tempus ſolida facta fuerit, & ex inferna par-
34 te radices firmarit, jam penitus conſtanter augeſcere deſinit. * Quicumque vero in
arbores ab aliis arboribus oculos indiderunt, & arbores in arboribus enatæ vi-
vunt, & fructificant non ſimilem fructum arboribus, quibus inſitæ ſunt, id ipſum
tali modo contingit. Oculus primum quidem germinat. Alimentum enim habet pri-
mum ab arbore, ex qua ablatus eſt, deinde ab ea, in quam inſitus eſt. Ubi autem ger-
minaverit, ſic in arborem radices tenues a ſe demittit, & primum humore fruitur in
arbore, in quam inſitus eſt, exiſtente, deinde tempore accedente, demittit radices in
terram, per eam, in quam inſitus eſt, & fruitur humore, quem a terra trahit, & a-
limentum inde ipſi contingit, ut non mirum ſit, inſitas arbores, alios fructus producere;
a terra enim vivunt. Hæc mihi de arboribus, & fructibus dicta ſunt ea gratia, quod in-
dignum mihi factum videbatur, & ne poteram quidem, hanc tractationem ſemperfe-
35 ctam relinquere. * Redibo nunc rurſus retro ad illum ſermonem, cujus gratia a me hæc
de iſtis relata ſunt. Cenſeo enim, terræ naſcentia omnia vivere ex terræ humore, &
qualem terra humorem in ſeipſa habet, talem etiam ex ipſa habere. Sic etiam
puer vivit de matre in uteris, & quali mater ſanitate prædita eſt, talem etiam puer
habet. Quod ſi quis conſiderare velit ea, quæ de his dicta ſunt ab initio uſque in finem,
inveniet naturam omnem conſimilem eſſe, & ex terra naſcentium, & hominum. Et hæc
mihi de hac dicta ſunt. Cæterum puer in uteris exiſtens manus apud genas habet,
caput autem prope pedes: & non datur probe, ac certo cognoſcere, etiamſi puerum
in utero videas, utrum caput ſurſum habeat, an deorſum; verum ex umbilico
pelliculæ tentæ ſunt, ipſum continentes. Nunc autem referam dinotionem, quam
paulo ante me demonſtraturum dixi, quantum humanæ menti poſſibile eſt manife-
ſtum exiſtentem, omni qui de hoc cognoviſſe velit, quod genitura in pellicula eſt,
& quod juxta medium ipſius umbilicus eſt, & per illum ſane, primo ſpiritum in ſe-
ipſam trahit, & foras emittit, & quod ex umbilico pelliculæ tentæ ſunt. Sed &
aliam pueri naturam, quam dixi, ſic totam habere uſque in finem reperiet, quomo-
do videlicet a me in his ſermonibus declaratum eſt, ſi quis teſtimoniis, & oculari-
36 bus inſpectionibus a me producendis uti velit. * Etenim ſi quis ova viginti, aut
plura, quo pulli ex ipſis excudantur, gallinis duabus, aut pluribus ſubjicere ve-

lit, & ſingulis diebus a ſecunda exordiendo, uſque ad ultimam, qua excudetur pul-
lus ex ovo ſubtrahere, confringere, ac videre, inveniet, omnia ſe habere juxta
meum ſermonem, quomodo volucris naturam ad humanam conferre oportet.
Quod enim pelliculæ ex umbilico tentæ ſunt, & reliqua, quæ de puero dicta ſunt,
ſic ſe habere in ovo volucris reperies, ab initio in finem. Atqui ſi quis nondum vi-
dit, mirabitur in volucris ovo umbilicum ineſſe. Atque hæc ſic habent, & ſic a me
relata ſunt. * Quando vero mulieri partus appropinquat, tunc puero ſe movente,
& manibus, ac pedibus calcitrante, pelliculam quamdam internam rumpi contin- 37
git; rupta autem una, etiam aliæ debiliorem vim habent, & rumpuntur primum qui-
dem illi contiguæ, & cohærentes, poſtea extrema. Quum autem ruptæ fuerint pelli-
culæ, tunc fœtus a vinculo exolvitur, & agitatus foras procedit. Neque enim am-
plius robur habet pelliculis amiſſis, neque uteri amplius puerum continere poſ-
ſunt, pelliculis velut dixi amiſſis, & ab ipſis abruptis. Cohærent enim pelliculæ
etiam uteris, ubi circum puerum obvolvuntur, non adeo vi valida, ac multa. Quan-
do autem procedit puer, violat, & dilatat uteros in exitu, utpote teneros exiſten-
tes. Procedit autem in caput, ſi ſecundum naturam prodierit. Graviſſimæ enim
ſunt ipſi ſupernæ partes, ſi ex umbilico perpendantur. Quum autem in uteris eſt,
magis continens exiſtit uſque ad pellicularum rupturam ſimul cum decimo menſe,
quando partus matri propinquat, & adeſt. * Si vero violentam affectionem perpe- 38
tiatur puer, etiam ante præfinitum tempus ruptis pelliculis prodit. Quin & ſi ali-
mentum a matre prius puero defecerit, etiam ſic partus matri prius advenit, & ante de-
cimum menſem puer prodit. Cæterum quæ longius, quam decem menſium tempus,
uterum geſtare ſibi viſæ ſunt; nam hoc jam ſæpe audivi; illæ ipſæ hoc modo, quem
dicturus ſum, deceptæ ſunt. Quum uteri ſpiritum acceperint in ſeipſos, a ventre
flatum exhibente, elevantur, ac intumeſcunt; contingit enim hoc. Videntur ſane ſibi
mulieres tunc concepiſſe. Præterea ſi menſes non procedentes, congregati fue-
rint in utero, & diutius manſerint, ſemper perfluunt in uteros, aliquando una
cum flatu a ventre, aliquando etiam caleſcentes, & ſane tunc quoque in utero habere
mulieres ſibi videntur, nimirum menſibus non prodeuntibus, & uteris elevatis. * De- 39
inde aliquando menſes ſua ſponte erumpunt, aut aliis ſupervenientibus a corpore
in uteros, & priores protrudentibus, & flatus egreditur, & multis jam ſtatim
poſt menſium purgationem uteri hiant, & ad pudendum vertuntur, & tunc viris
permixtæ, ad ſe genituram concipiunt eadem die, aut omnino in paucis. Exiſtimant
autem inexpertæ harum rerum, ac rationum, etiam illo tempore ſe in utero habuiſ-
ſe, quando menſes non prodibant ipſis, & uteri erant elevati, ac tumentes. Quod
autem non diutius, quam decem menſibus contingat uterum geſtare, ego demonſtra-
bo. Alimentum, & augmentum, quod a matre deſcendit, non amplius ſufficiens eſt
puero, ubi decem menſes præterierint, & fœtus auctus fuerit. Trahit enim, quod
dulciſſimum eſt in ſanguine ad ſeſe, ſimulque etiam lacte modice fruitur. * Quum 40
autem hæc ipſi rariora, ac pauciora ſint, & puer plenus, ac maturus exiſtat, co-
pioſius alimentum deſiderans, calcitrat, ac pelliculas rumpens, initium partus ma-
tri inducit. Et hoc perpetiuntur magis mulieres primiparæ: deficit enim pueris
alimentum, ut ad decimum uſque menſem ſufficere non poſſit. Deficit autem per
hunc modum. Sunt quædam mulieres, quibus ſufficientes menſes purgantur,
quædam quibus pauciores: hoc ipſum ſi ſemper fiat in natura, & genere, ma-
ternum ipſis exiſtit. Quæ vero menſes paucos demittunt, hæ etiam pueris poſtre-
mo tempore, ubi jam maturi fuerint, alimentum rarius exhibentes, ipſos calci-
trare faciunt, ut & ante decimum prodire feſtinent. Modicus enim ſanguis a juven-
culis, ac novellis matribus procedit: ut plurimum vero contingit, tales mulieres
etiam ſine lacte eſſe, quæ paucos menſes demittunt. Sicciores enim ſunt, & den-
ſiorem carnem habent. Huic autem rationi, quod videlicet deficiente alimento
prodit puer, etiamſi non aliqua violenta affectio ipſi accidat, etiam hoc teſtimo-
nio eſſe poteſt. * Volucris ex ovi luteo naſcitur hoc modo. Incubante matre ovum 41
caleſcit, & quod in ovo ineſt, a matre movetur, caleſcens autem id, quod in ovo
ineſt, ſpiritum habet, & alterum frigidum ab aere per ovum attrahit. Ovum enim
adeo rarum eſt, ut ſpiritum, qui attrahitur, ſufficientem ei, quod intus eſt, tranſmit-
tat: & augeſcit volucris in ovo, & coarticulatur modo eodem, ac conſimili, velut
puer, quemadmodum jam antea a me relatum eſt. Naſcitur autem ex luteo ovo vo-
lucris, alimentum vero, & augmentum habet ex albo, quod in ovo eſt, atque hoc
jam omnibus manifeſtum factum eſt, qui animum adverterunt. Ubi autem defi-
cit alimentum pullo ex ovo, non habens id ſufficiens, unde vivat, fortiter movetur
in ovo, uberius alimentum quærens, & pelliculæ circum dirumpuntur, & ubi ma-
ter ſentit pullum vehementer motum, putamen excalpens ipſum excludit, atque
hæc fieri ſolent in viginti diebus, & manifeſtum eſt, quod ita ſe habent. Ubi enim
excuſa eſt volucris, nullus humor in ovi teſtis ineſt, qui ſane memorabilis exi-
ſtat; expenſus eſt enim in pullum. Sic etiam ubi auctus fuerit puer, mater non am-
plius ſufficiens alimentum ipſi exhibere poteſt. Uberius itaque præſente alimen-
tum puer quærens, calcitrando pelliculas dirumpit, & vinculo exolutus ſimul fo-
ras prodit, atque hæc ut longiſſime in decem menſibus fiunt. * Et ſecundum hanc ra- 42
tionem

tionem etiam pecoribus, ac feris partus advenit in tempore, quo ſingula pariunt,
non tardius. Etenim unicuique animali neceſſe eſt tempus eſſe, in quo alimentum
fœtui rarius erit, & deficiet, & partus adeſt. Et quæ quidem paucius alimentum pue-
ris præbent, citius pariunt. Quæ vero uberius, poſterius. Atque hæc mihi de hoc
dicta ſunt. Porro diruptis pelliculis, ſi pueri momentum in caput inclinatum præ-
dominabitur, mulier facile parit. Si autem obliquus, aut in pedes procedet: con-
tingit enim hoc ſæpe, ſi momentum huc inclinarit, ſive præ uterorum ſpatioſita-
te, ſive ſi mater in labore ex partu primum non quievit: & ſi ſic procedet, mulier
difficulter pariet. Multæ autem vel ipſæ perierunt, vel puer, aut ſimul matres una
43 cum fœtibus. * Cæterum ex parientibus, ac puerperis maxime laborant primipa-
ræ propter inexperientiam dolorum, & dolent quidem totum corpus, maxime ve-
ro lumbos, ac coxendices. Nam coxendices ipſarum diſparantur. Verum expertæ
jam partus, minus primiparis dolent. Quæ vero multoties pepererunt, multo
minus dolent. Si porro in caput proceſſerit puer, caput primum foras prodit, de-
inde alia membra conſequuntur, poſtremus autem umbilicus. Ex umbilico autem
ſecunda tenta eſt. Poſt hæc aquoſitas, & mucus ſanguinolentus tum a capite,
tum a reliquo corpore ſecretus, præ violentia, & dolore, ac calore, atque hic viam
ſtruit purgationi a partu conſequenti. Poſt exitum autem ejus muci cruenti, purga-
tio fit per tempus antea relatum. Et tum mammæ, tum reliqua membra, quæ humi-
diora ſunt, mulieribus rumpuntur, minime quidem in primo partu, poſtea vero
prout plures pariunt, ita amplius rumpuntur, evacuatis venis præ partus purga-
44 tione. Atque hæc a me de hoc dicta ſunt. * Gemelli autem fiunt ab uno coitu hoc
modo. Uteri ſinus frequentes, & curvos habent, alios remotiores, alios propin-
quiores pudendo. Et animalia, quæ multa gignunt, plures ſinus habent, quam ea,
quæ pauca. Similiter autem habent & pecora, & feræ, & volucres. Ubi itaque
contigerit genituram findi, & in duos ſinus pervenire, & uteri genituram ſuſce-
perint, & ſinus alter ad alterum non hiaverit, nec dimiſerit, ſegregata genitura
in utroque ſinu pelliculas induit, & vivificatur eodem modo, quo unus fœtus:
quapropter vero id fiat, diximus. Quod vero ab uno coitu gemelli gignantur,
hoc teſtimonio conſtat. Eſt canis, & ſus, & alia animalia, quæ ab uno coitu pa-
riunt & duo, & plura, & unumquodque animal in utero, in ſinu, ac pellicula exi-
ſtit: atque hæc ipſi fieri videmus, & hæc omnia eadem die ut plurimum pariunt.
Sic autem & mulieri ab uno coitu gemelli facti, uterque in ſinu, & pellicula eſt,
& eadem die utrumque parit, & alter prius foras procedit, & pellicula ipſius, ſive
ſecunda. Quod autem gemelli, fœmella, & maſculus generantur, hoc cauſſæ eſ-
ſe ſentio. In muliere, & in viro, & in omni animali, in ſingulis & debilior, & for-
45 tior genitura ineſt. * Et non ſemel, ac ſimul genitura procedit, ſed & bis, & ter e-
bullit, ac ejaculatur: & non eſt poſſibile, omnem eſſe fortem, tum quæ prius exi-
vit, tum quæ poſterius. In utrum autem ſinum craſſiorem, ac fortiorem geni-
turam ingredi contigerit, illic maſculus gignitur. In utrum vero rurſus humi-
diorem, ac debiliorem, illic fœmella generatur. Si vero in utrumque fortis in-
gredietur, ambo maſculi fient. Sin debilis, ambo fœmellæ. Atque hic ſermo ſic
relatus totum finem habet.

HIPPOCRATIS COI
LIBER DE CARNIBUS.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Quatenus de Meteoris ſit dicturus. Calidum quid Hippocrati eſſe videatur. Elementorum ſecretio, eorumque ſedes, ac qualitates.*

2 *Quomodo ex elementis turbatis, & permixtis, ſingulæ corporis partes ſint creatæ. Oſſium generatio unde. Nervorum generatio. Membranarum generatio.*

3 *Cavarum partium ut ſtomachi, ſive gulæ, ventris, & inteſtinorum generatio. Tunicarum ex membranis generatio quomodo fiat. Veſicæ generatio.*

4 *Oſſium rigidiſſimorum, & cavernoſorum generatio. Calidi eſt diffundere, frigidi congelare. Cerebrum metropolis glutinoſi, ac frigidi. Calidum pinguis ſedes, & metropolis. Cerebrum cur a calido fundi, aut liquari nequeat.*

5 *Spinallis medulla quid, & quomodo ab aliis differat. Spinalis medulla ſola membranas habet. De partium diſſimilarium, ſeu inſtrumentariarum generatione, & temperamento.*

6 *Cordis conſtitutio, & ſitus. Cavæ venæ duæ a corde. Venæ cavæ diſtributio. A vena cava, & arteria aliæ venæ per totum corpus fixæ ſunt: & quibus hæ locis caviſſimæ exiſtant.*

7 *In venis, ac corde plurimum calidi ineſſe. Cor membrorum omnium calidiſſimum eſſe, ac ſpiritum trahere.*

8 *Puerum in utero alimentum, & ſpiritum trahere.*

Pul-

9 *Pulmonis generatio. Jecoris generatio. Jecur fibris exemptis non congelatur. Splenis generatio.*

10 *Renum generatio. Carnis eadem, quæ renum generatio. Humidum calidum eſſe. Pellicularum generatio.*

11 *De articulorum, nervorum, ſalivæ, unguium, ac dentium generatione.*

12 *Dentes cur aliis poſterius naſcantur. Dentes primi quando, & quibus de cauſſis excidant.*

13 *Venæ ſupra jejunum inteſtinum exiſtentes, tenuiſſimum ex ventre, & inteſtinis trahunt. Corporis partes univerſas, item qualitates primas, & ſecundas ab alimento irrigatas, alimentum capere. Maxillæ ſolæ venas habent, & nutrimento uberiore utuntur.*

14 *Homo quo tempore, & quandiu augeſcat. Dentes ſapientiæ quibuſdam in quarto ſeptennario enaſcuntur.*

15 *De capillorum generatione, & cur pili quibuſdam diverſis corporis partibus, quibuſdam toto corpore enaſcantur.*

16 *De auditus ratione. Auris pellicula omnium pellicularum ſicciſſima. Sicciſſimum maxime reſonat. Cerebrum cur ſonum non edat.*

17 *De Olfactus ratione. Aquam non olfacimus. Aqua putrefacta craſſior fit, & alia omnia. Nares humectæ olfacere nequeunt. Cerebri in pulmonem, & reliquas partes deſtillatio quomodo contingat.*

18 *De Viſus ratione, ac conſtitutione. Album oculi. Pupilla. Oculi tunica quid. Oculorum humores glutinoſi, ac liquidi. Oculum quæ moleſtent.*

19 *De ſermonis facultate. Muti ex nativitate cur non differant, & unam tantum vocem indiſcretam edant. Gutture præfecto vox non editur.*

20 *Vitam hominis ſeptem eſſe dierum.*

21 *Mulierum a conceptu affectiones. Fames quatenus necet.*

22 *Partus ſeptimeſtres, vitales: octimeſtres, læthales. Partus novem menſium, & decem dierum cur vitales.*

23 *Morbi acutiſſimi ſeptennario dierum judicantur. Vlcerum magnorum in capite, & reliquo corpore inflammatio ſeptennario ſedatur.*

24 *Quomodo de ſeptimeſtri partu, certo quiſpiam cognoſcere poſſit. Dentium completio ſeptimo anno. Natura ſeptennario ſubjecta.*

EGO ad hunc uſque ſermonem communibus ſententiis utor tum 1
aliorum, qui me præceſſerunt, tum etiam meis. Neceſſe enim
eſt, commune principium ſententiis ſupponere eum, qui ve-
lit hanc de arte medica tractationem componere. Verum de
rebus ſublimibus in aere, ac cœlo neque opus habeo dicere,
niſi quod quantum ad hominem, & reliqua animantia, quæ
ſunt, & nata ſunt, pertinet, demonſtrabo, & quod anima ſunt, &
quod ſanitas, & quod morbus, & quod in homine malum, ac bonum, & unde
moritur. Nunc autem ipſe meas ſententias profero. Et videtur ſane mihi id,
quod calidum vocamus, immortale eſſe, & cuncta intelligere, & videre, & audi-
re, & ſcire omnia tum præſentia, tum futura. Hujus igitur plurima pars, quum
turbata eſſent omnia, in ſupernam circumferentiam ſeceſſit. Et videntur mihi ip-
ſum veteres Æthera nominaſſe. Altera pars inferna appellatur Terra, frigi-
dum quid, & ſiccum, & multis motionibus obnoxium, & in hac ſane multum cali-
di ineſt. Tertia pars aeris medium locum occupavit, calidum quid, ac humidum
exiſtens. Quarta vero pars terræ proximum locum cœpit, humidiſſimum quid, ac
craſſiſſimum. * Hæc itaque quum turbata eſſent, & in orbem circumvolverentur, 2
multa calidi pars in terra concluſa eſt, alibi major, alibi minor, alibi valde pauca,
alibi copia multa: & temporis progreſſu terra a calido arefacta, hæc concluſa
in ipſa putredines faciunt, veluti tuniculas, & quantum quidem ex putredine
terræ pingue fuit, & minimum humoris habuit id ipſum per multum tempus
caleſcens, celerrime exuſtum eſt, & in oſſa mutatum. Quæ vero glutinoſiora fue-
runt, & frigiditate participarunt, ea calefacta exuri non potuerunt, neque vero li-
quida fieri, propterea ſpeciem alieniorem ab aliis acceperunt, & nervi ſolidi fa-
cti ſunt. Neque enim multum frigiditatis ipſis inerat. Verum venæ frigiditatis mul-
tum habebant, atque ejus frigidi, quantum circumcirca glutinoſiſſimum erat, a ca-
lido exaſſatum, membrana evaſit. Frigidum vero quod erat, a calido ſuperatum,
diſſolutum eſt, & ob id liquidum factum. * Juxta eamdem autem rationem etiam fau- 3
ces, & ſtomachus, ſive gula, & venter, & inteſtina in podicem uſque cava facta ſunt.
Quum enim frigidum ſemper caleſcat, quantum ejus circumcirca glutinoſum e-
rat, exaſſatum eſt, & membrana tunica facta eſt. Quod vero intra frigidum erat,
colliquatum eſt, & factum eſt liquidum. Non enim erat in ipſo neque pingue, neque
glutinoſum multum. Juxta eamdem rationem etiam veſica. Multum frigidum, quod
ipſam circumcirca concluſit, a calido calfactum, diſſolutum eſt, & evaſit liquidum,
quum neque pingue, neque glutinoſum in ipſo eſſet: quod vero ſupererat, tunica
evaſit. Sed & de aliis, quæ cava ſunt, eodem modo res ſe habet. Ubi enim plus
glutinoſi, quam pinguis erat, membrana tunica facta eſt. Ubi vero pinguis plus
quam glutinoſi, oſſa facta ſunt. * Eadem ratio & oſſium eſt. Ubi quidem non ine- 4
rat glutinoſi, verum pinguis, & frigidi, citius exuſta ſunt propter pinguitudi-
nem, atque hæc oſſa duriſſima, & rigidiſſima exiſtunt. Ubi vero pingue, & gluti-
noſum ſimilia ſunt, hæc oſſa antroſa ſunt. Et de his quidem ſic habet. Frigidum
quidem

quidem congelat; calidum autem diffundit: in multo vero tempore etiam exſiccat. Ubi autem pinguitudinis aliquid affuerit, citius exurit, & ſiccat. Ubi vero glutinoſum affuerit frigido, citra pinguitudinem exuri non vult, ſed tempore caleſcens congelatur. Cæterum cerebrum ſedes, & metropolis eſt frigidi, ac glutinoſi. Calidum vero pinguis ſedes, & metropolis eſt. Quod enim caleſcit primum omnium quum diffunditur, pingue fit. Et propterea cerebrum, quia minimum pinguitudinis habet, plurimum vero glutinoſitatis, a calido exuri non poteſt, ſed tempore tunicam, membranam craſſam accepit, circum membranam vero oſſa, quantum calidum ſuperavit, & in quibus pinguitudo erat.
5 * Sed & medulla ſpinalis appellata a cerebro deſcendit, & non eſt in ipſo neque pinguis, neque glutinoſi multum, quemadmodum & cerebro. Et propterea neque nomen medullæ juſte poſſidet. Non enim eſt alii medullæ ſimilis, quæ in aliis oſſibus ineſt. Sola enim membranas habet, quas alia medulla non habet. Signa porro horum manifeſta ſunt. Si quis enim nervoſa, & glutinoſa, itemque alia aſſare velit, alia quidem cito aſſantur: verum nervoſa, & glutinoſa aſſari non volunt; minimum enim pinguitudinis habent. Pinguiſſimum autem, & unguinoſum celerrime aſſatur. At vero viſcera
6 ſic mihi conſtituta eſſe videntur: nam de venis prius a me dictum eſt. * Cor multum glutinoſi, ac frigidi habet, & a calido calefactum, caro evaſit dura, & viſcoſa, & membrana circum ipſum, & cavum factum eſt, non quemadmodum venæ: & ſitum eſt in capite venæ caviſſimæ. Duæ enim ſunt cavæ venæ a corde, alteri nomen eſt arteria, alteri vena cava, juxta quam cor ſitum habet. Et plus habet calidi arteria, quam vena cava, & ſpiritum condit, ac conſervat. Verum præter has duas venas etiam aliæ in corpore ſunt. Caviſſima autem vena, ad quam cor ſitum eſt, per ventrem omnem tranſit, & per ſeptum tranſverſum, & in utrumque rhenem finditur, & in lumbis finditur, & exilit tum in alias partes, tum in crus utrumque. Sed & ſupra cor ad cervicem, partim in dextram, partim in ſiniſtram, & tunc in caput aſcendit, & in temporibus finditur utrinque. Poſſunt autem & numero maximæ venæ dici. Verum in ſumma a vena cava, & ab arteria aliæ venæ per totum corpus fiſſæ ſunt; caviſſimæ autem ſunt prope cor, & cervicem, ac caput, & infra cor uſque ad coxendices.
7 * Et calidum plurimum in venis, ac corde ineſt, & propterea ſpiritum cor habet, utpote quod omnium intra hominem membrorum calidiſſimum exiſtat. Proclive eſt autem condiſcere, quod ſpiritus calidus eſt. Cor, & venæ cavæ ſemper moventur, & plurimum calidi in venis ineſt, & propterea ſpiritum contrahit, ex omnibus in homine maxime calidum exiſtens. Poteſt etiam aliter cognoſci. Si quis ignem in domo accendere velit, quum ventus non inſpirat, flamma movetur aliquando magis, aliquando minus. Sed & lucerna accenſa, & ardens eodem modo movetur, modo magis, modo minus, vento nullo movente, quem ſane
8 nos ſpirantem cognoſcere poſſimus, & alimentum calido frigidum exiſtit. * Cæterum puer in utero comprimens labra ex utero matris ſugit, & tum alimentum, tum ſpiritum cordi intro trahit, ubi ſane mater reſpirarit. Eſt enim hoc calidiſſimum in puero, & hoc calidum etiam reliquo corpori, & aliis omnibus partibus motum præbet. Si vero quis interroget, quomodo hoc quis ſciat, quod puer in utero trahit, & ſugit, illi ſic reſpondendum eſt. Pueri naſcuntur, ſtercus in inteſtinis habentes, & ubi nati fuerint, celerrime ventrem tum homines, tum pecora exonerant. Atqui non haberent ſtercus, niſi in utero ſuxiſſent. Imo neque mammam ſtatim ut natum eſt, ſugere noſſet, ſi non in utero ſuxiſſet. Et de motu cordis, ac ve-
9 narum ſic habet. * Porro pulmo juxta cor ita natus eſt. Cor ex humido quod glutinoſiſſimum erat, calefaciens cito exſiccavit, veluti ſpumam, fecitque antroſum, & venulas multas in ipſo. Venulas autem ideo fecit. Quantum enim in glutinoſo inerat frigidi, id ipſum quidem a calido colliquatum eſt, & liquidum evaſit. Ab ipſo vero glutinoſo tunica facta eſt. At vero jecur ſic compactum eſt. Quum una cum calido multum humidi concluſum eſſet citra glutinoſum, ac pingue, frigidum ſuperavit calidum, & congelatum eſt. Hujus ſignum hoc eſt. Quando quis victimam mactat, donec calidus fuerit, liquidus eſt ſanguis; poſtquam autem perfrigeratus eſt, congelatur. Si vero quis ipſum conquaſſet, & fibras eximat, non congelatur; fibræ enim frigidæ ſunt, & glutinoſæ. Splen autem hoc modo conſtitutus eſt. Cum calido, & glutinoſo concluſum fuit, calidum quidem plurimum; frigidi autem minimum, tantum ſolummodo, quantum ad glutinoſi compactionem ſatis erat: ſunt autem id fibræ in ſplene exiſtentes, & propter has fibras
10 mollis eſt ſplen, & fibroſus. * Rhenes porro ſic producti ſunt. Parum glutinoſi, parum calidi, multum frigidi concluſum fuit, & ab hoc congelatum eſt, & duriſſimum viſcus evaſit, & minime rubrum; quia non multum calidi ſimul conſtitit. Eadem de carnibus ratio eſt. Frigidum quidem conſtituit, & compegit, ac fecit carnem; glutinoſum autem in foramina tranſiit; in foraminibus autem his humidum eſt, velut in venis magnis. Calidum autem in toto corpore eſt: plurimum vero & humidi in corpore eſt, & frigidi multum in humido: tantum autem eſt frigidi, quantum congelare humidum, ac liquidum poteſt; ſed ſuperatur a calido: quare etiam ab ipſo diffunditur. Quod vero humidum calidum eſt, hac demonſtratione confirmatur. Si quis corpus hominis ſecet, ubicunque velit, ſanguis calidus fluet;

& quan-

& quamdiu ſane calidus fuerit, liquidus erit; poſtquam vero refrigeratus eſt, tum
ab intrinſeco frigido, tum extrinſeco pellicula fit, & membrana; & ſi quis hac pel-
licula detracta, modico tempore ſinat, aliam pelliculam factam videbit; ſi vero quis
hanc ſemper adimat, alia rurſus pellicula a frigido generatur. Cæterum ea gratia
plura dixi, ut oſtenderem, quod extremum corporis ad aërem converſum, neceſ-
ſario pelliculam induit præ frigido, & ventis impetentibus. * At vero articuli ſic 11
generati ſunt. Quum oſſa facta eſſent, quæcumque quidem ex ipſis pinguia erant,
celerrime exuſta ſunt, quemadmodum etiam prius dictum eſt ſuperiore ſermone.
Quantum autem ex ipſis glutinoſum erat, id ipſum exuri non poterat, ſed medio
inter uſtum, & ſiccatum loco contentum, a calido in nervos, & ſalivam, ac mucum
tranſivit: quantum autem ex glutinoſo liquidiſſimum erat, hoc calefactum craſſius
redditum eſt, utpote liquidum exiſtens; & ex hoc ſaliva facta eſt: verum ex illo glu-
tinoſo ungues producti ſunt. Etenim ab oſſibus, & articulis ſemper liquidiſſi-
mum ipſorum diſcedens, glutinoſum redditur, & a calido ſiccatum, ac arefactum,
foras in ungues delegatur. * Dentes autem poſterius generantur ex hac cauſſa: Ex 12
oſſibus capitis, ac maxillarum incrementum fit glutinoſi, & quod ex pingui in-
eſt, a calido ſiccatum exuritur, & fiunt dentes reliquis oſſibus duriores, quia ni-
hil frigidi ineſt. Et primi quidem dentes naſcuntur a victu in utero, & poſt-
quam natus fuerit, puero lactenti a lacte. Ubi vero hi exciderint a cibis, & potibus:
excidunt autem, ubi ad annos primi alimenti pervenerint, quibuſdam etiam prius,
ſi a morbido alimento nati fuerint; plurimis vero, quum ſeptem annos impleve-
runt. Qui vero poſtea enaſcuntur, ſimul conſeneſcunt, niſi præ morbo perforen-
tur. Cæterum dentes propterea poſterius aliis naſcuntur. In maxilla venæ ſunt,
& hæ huic oſſi ſoli inter omnia oſſa ex inferno ventre alimentum præbent. Oſſa
vero tale augmentum dant, qualia exiſtunt; ſed & alia omnia tale augmentum red-
dunt, qualia ipſa exiſtunt. Etenim venæ ex ventre, ac inteſtinis, in quæ cibi, ac po-
tus colliguntur, poſtquam hi fuerint calefacti, tenuiſſimum, ac liquidiſſimum trahunt, craſ-
ſiſſimum autem, & fex iſthic relinquitur, computreſcitque, & fit ſtercus in inferiori-
bus inteſtinis. * Tenuiſſimum vero trahunt venæ ex ventre, ac inteſtinis, quæ ſupra 13
jejunum inteſtinum exiſtunt, atque hoc calefactis jam cibis. Ubi autem jejunum inte-
ſtinum tranſierint, & in inferiora inteſtina collecti fuerint, ſtercus fiunt. At vero
alimentum, ubi acceſſerit, unumquodque talem ſpeciem unicuique reddit, qualia ſane
erant. Singula enim ab alimento irrigata augmentum capiunt, calidum, & frigi-
dum, & glutinoſum, & pingue, & dulce, & amarum, & oſſa, & alia univerſa, quæ
in homine inſunt. Et ob id dentes poſterius naſcuntur. Dictum autem a me prius
eſt, quod ſolæ ex oſſibus maxillæ ipſæ in ſe ipſis venas habent; & ob id alimen-
tum amplius in ipſas, quam in alia oſſa trahitur, & quia uberius alimentum, &
denſiorem influxum habent, augmentum ipſæ a ſe ipſis tale pariunt, quales ſane
ipſæ exiſtunt; atque hoc, donec homo integer augeſcat: augeſcit autem, ubi con-
ſpicuus evadit; conſpicuus vero fit maxime a ſeptennio uſque ad decimum quar-
tum annum: & in hoc tempore tum maximi ex dentibus, tum alii omnes na-
ſcuntur, poſtquam exciderint hi, qui ab alimento in utero nati ſunt. * Auge- 14
ſcit autem & in tertium annorum ſeptennarium, in quo adoleſcens fit, uſque ad quar-
tum, & quintum ſeptenarium. Quin & in quarto ſeptennario dentes enaſcun-
tur, pleriſque hominibus duo, qui ſapientiæ dentes appellantur. * Porro capilli 15
ſic naſcuntur. Oſſa ſunt, & cerebrum, a quibus tale augmentum venit, utpote gluti-
noſo circumcirca exiſtente, quemadmodum & nervis, & pinguitudinis nihil ineſt.
Si enim pinguitudo affuiſſet, ex calido ſane exuſta eſſet. Fortaſſis autem mirabi-
tur quis, quod etiam ſub alis, & in pube pili multi, & quibuſdam in toto corpore
exiſtunt. Verum hic ſermo de eo eſt, quod ubicumque in corpore glutinoſum eſt,
ibi pili a calore fiunt. * Auditus autem inde contingit: foramina aurium ad os du- 16
rum, & ſiccum lapidi ſimile pertingunt. Jam vero ad ipſum os eſt cavitas antro-
ſa. Strepitus autem ad durum firmantur: os autem cavum reſonat per durum. Pel-
licula vero in aure juxta os durum tenuis eſt, velut aranei tela, & omnium pellicula-
rum ſicciſſima. Quod autem id, quod ſicciſſimum eſt, maxime reſonat, multa ſigna
ſunt. Quum igitur plurimum reſonuit, maxime audimus. Et ſunt quidam, qui de
natura ſcribentes prodiderunt, quod cerebrum eſt, quod ſonum edit; hoc autem fieri
non poteſt. Ipſum enim cerebrum humidum eſt, & membrana, ſive tunica circum ipſum
humida eſt, & craſſa, itemque circum tunicam oſſa. Nullum igitur humidum reſo-
nat, ſed ſicca; reſonantia autem auditum faciunt. * Olfacit porro cerebrum humidum 17
exiſtens, aridorum odorem una cum aere per corpuſcula chartilaginoſa ipſum
trahens. Cerebrum enim in cavitatem naſi pertingit, atque hac parte non eſt ante ip-
ſum os aliquod, ſed chartilago mollis, velut ſpongia, neque caro, neque oſſiculum:
& ubi quidem cavitas naſi ſicca fuerit, ipſum ſeipſo exactius arida olfacit. Aquam
enim non olfacit, humidior eſt enim, quam cerebrum, niſi ſit putrefacta. Putrefacta e-
nim aqua craſſior fit, & alia omnia. Quum vero nares humectæ fuerint, olfacere non
poſſunt. Non enim aerem attrahit cerebrum ipſum ad ſe ipſum. Similiter etiam, ubi
cerebrum ipſum de ſeipſo plurimum liquefecerit in palatum, & fauces, & pulmonem,
ac reliquum ventrem. Cognoſcunt autem hoc homines, & ex capite deſtillare dicunt,
deſtil-

18 deſtillat autem & in reliquum corpus. Et eſt modus ejus calidus. * At vero viſus pro-
pterea contingit: a cerebri membrana vena in utrumque oculum per os deſcendit: per
has duas venulas, quod eſt glutinoſiſſimi tenuiſſimum, de cerebro percolatur, &
propterea ipſam circum ipſum oculum tunicam talem facit, quale eſt ipſum oculi
pellucidum, quod ad aerem vergit, ad quod venti, ac flatus irruunt, eadem plane
ratione, quemadmodum de aliis membranis, ac tunicis dixi. Sunt autem multæ hæ tu-
nicæ præ oculis pellucidæ, quales ipſi exiſtunt. Huic enim pellucido lumen, &
omnia ſplendida relucent; per hoc igitur relucens videt: quod vero non ſplen-
didum eſt, neque relucet, per hoc non videt. Verum reliquum, quod circum ocu-
los eſt album, caro eſt. Quæ vero pupilla oculi appellatur, nigra apparet ob id,
quod in profundo eſt, & tunicæ circum ipſam nigræ ſunt: tunicam autem appel-
lamus id, quod velut pellicula ineſt. Eſt autem non nigra, ſi quis inſpiciat, ſed al-
ba, ac pellucida: humidum vero oculi glutinoſum exiſtit. Sæpe enim vidimus,
in oculo rupto exire humorem glutinoſum, & ſi quidem adhuc calidus fuerit, liqui-
dus eſt. Poſtquam vero perfrigeratus eſt, ſiccus evadit, velut thus tranſparens.
Atque hoc & in hominibus, & in brutis ſimiliter habet. Cæterum oculum mole-
ſtia afficit omne, quod inciderit, & venti irruentes, & alia, quæ ſplendidiora ſunt,
quam ipſe eſt. Et ſi quis interroget, reſpondere licet, propterea quod conſimilis
coloris exiſtunt. Quemadmodum os, & lingua, & reliquus venter, humida ſunt.
19 * Sermonis porro facultas inde eſt. Totum corpus ſpiritum intro trahit, plurimum ve-
ro in cavitates ſibi ipſi accumulat. Is autem, qui per inane foras currit, ſtrepitum fa-
cit: caput enim reſonat, lingua vero articulat, occurrens in faucibus, obturanſque, ac
pellens ad palatum, & dentes, claritatem ejus facit. Si autem lingua ſemper occur-
rens non articularet, non poſſet homo clare diſſerere, ſed ſingula a natura unam
vocem haberent. Hujus ſignum eſt. Muti ex nativitate diſſerere non poſſunt, ſed
unam tantum vocem ſonant, etiam ſi quis ſpiritum efflans ſermonem proferre cone-
tur. Manifeſtum autem hoc eſt. Homines, ubi voluerint magnam vocem ede-
re, attrahentes ſpiritum forinſecum, eum foras propellunt, & magnam vocem e-
dunt, prout ſpiritus durat; poſtea vero vox contabeſcit. Sed & citharœdi, quum
ipſos vocem intendere oportuerit, ſpiritum quam plurimum intro trahentes, pro-
nunciationem extendunt, & vociferantur, ac vocem magnam edunt, prout ſpiritus
durarit; ubi vero ſpiritus defecerit, deſinunt. Ex quibus manifeſtum eſt, quod ſpiri-
tus eſt, qui vocem edit. Vidi autem jam quoſdam, qui ſibi ipſis manu illata guttur
penitus præſecuerant, atque hi vivunt quidem: verum nullam vocem edunt, niſi
quis guttur conſtringat: hi autem ſermonem proferunt. Manifeſtum vero & hoc
eſt, quod præſecto gutture ſpiritum attrahere intro in cavitates non poſſunt, ſed
20 per præſectam partem exhalat. Sic ſane res de voce, ac ſermone ſe habet. * Por-
ro vita hominis ſeptem dierum eſt. Primum etenim, poſtquam genitura in uteros
pervenit, in ſeptem diebus habet, quæcumque corpus habere debet. Mirari autem
quis poſſit, quomodo ego id ſciam. Verum multa ego vidi hoc modo. Meretri-
ces publicæ, quæ ſæpius de ſeipſis periculum fecerunt, ubi cum viris rem habue-
rint, ſciunt, quando in ventre concipiant, & poſtea conceptum intra ſe perdunt.
Poſtquam autem jam perditus eſt, elabitur velut caruncula. Hanc carunculam
in aquam conjectam ſi conſpicatus conſideraveris, omnia membra habere repe-
ries, & oculorum regiones, & aures, & manus, & manuum digitos, & crura, & pe-
21 des, & pedum digitos, & pudendum, & reliquum totum corpus manifeſtum. * Sa-
tis etiam manifeſtum eſt harum rerum peritis, quod mulier, quum in ventre con-
cepit, ſtatim horret, & calor, & dentium ſtridor conſequitur, & convulſio occu-
pat tum articulos, tum totum corpus, & uterum ſegnities, ac torpor. Et quæ pu-
ræ ſunt, hoc perpetiuntur. Quæ vero craſſæ, & mucoſæ hoc perpetiuntur, pleræque
ex his mulieribus non percipiunt, nec cognoſcunt. Certe quatenus mihi oſtende-
runt, hoc ipſum ſe cognoviſſe, eatenus ſcio, ac prodo. Quod vero vita homi-
nis ſeptem dierum ſit, etiam ex hoc manifeſtum redditur. Si quis in ſeptem diebus
nihil edere, aut bibere velit, plerique quidem in ipſis moriuntur. Sunt autem qui ip-
ſos tranſmittunt, & tamen moriuntur. Sunt etiam quidam, qui perſuaſi ſunt, ut ne
deſperarent, ſe ipſos fame conficientes, ſed comederent, ac biberent: verum ven-
ter non amplius ſuſcipit. Jejunum enim inteſtinum in his diebus concrevit, mo-
22 riunturque etiam illi. * Sed & ex hoc conjectare licet, hominis vitam ſeptem dierum
eſſe. Puer ſeptimeſtri partu natus, pro ratione natus eſt, & vivit, & rationem ta-
lis habet, ac numerum ad hebdomadas, ac ſeptenarium exactum. Octimeſtris autem
natus nullus unquam vixit. Novem vero menſium, & decem dierum partus fit,
& vivit, & habet ad hebdomadas numerum exactum. Quatuor enim denarii hebdo-
madum, dies ſunt ducenti & octoginta; in denarium autem hebdomadum ſe-
ptuaginta dies incurrunt. Habet autem & ſeptimeſtris partus tres denarios, ſive
decadas hebdomadum, & in unaquaque decade ſeptuaginta dies. Tres vero heb-
23 domadum decades ex toto ſunt dies ducenti ac decem. * Quin & morbi acutiſſi-
mi ſic hominibus fiunt, præteritis diebus hebdomadis dimidiæ, aut unius, in
quibus judicantur, & moriuntur, aut ſani evadunt: & tertii generis in undecim
diebus, hoc eſt una, & dimidia hebdomade: & quarti in duabus hebdomadis,
& die-

& quinti in duodeviginti diebus, hoc eſt duabus & dimidia hebdomadis. At vero alii morbi non habent, ut certa ſententia pronunciari poſſit, quanto tempore homines ab ipſis ſani evadant. Ad eumdem modum etiam ulcera magna in capite, ac reliquo corpore quarto die inflammari incipiunt, in ſeptem autem inflammatio ſedatur, aut etiam quatuor & decem, aut duodeviginti. Si quis autem diligenter medeatur, & vulnera in capite magna in hoc tempore non ſedentur, homines moriuntur. * Cæterum inexpertus quiſpiam mirari queat, quod ſeptimeſtris puer 24
naſcatur. Ego quidem igitur hoc ipſum vidi, & quidem frequenter. Si quis autem hoc deprehendere vult, facile eſt obſtetrices adire, quæ parientibus adſunt, & ex ipſis percunctari. Eſt autem & aliud ſignum. Pueri ſeptem annis præteritis dentes explent. Et in ſeptem annis ſunt & ratione, & numero exacte hebdomades trecentæ, ac ſexaginta. Neceſſitatem autem naturæ, quapropter in ſeptem hæc ſingula diſpenſentur, ego aliis locis declarabo.

HIPPOCRATIS COI

LIBER DE SEPTIMESTRI PARTU.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *De Septimeſtri partu, & primo quot diebus naſcatur, & qua ratione ſeptimo menſe edatur. Item, cur plurimi ex his pereant, & pauci ex multis ſuperſtites maneant.*

2 *Octonos menſes difficillime uteros ferre. Partus dies cur cognitu difficiles. Judicatio octavi menſis in prægnantibus difficilis. Mulieribus de partu loquentibus, tamquam expertis, fides habenda.*

3 *Abortus plurimi primis quadraginta diebus.*

4 *Octavus menſis mancum, aut cæcum gerentibus difficilior: ejuſmodi autem fœtus plerumque ſunt ſuperſtites, cæteri non item.*

5 *Novimeſtres partus qui ſupervivant, & qui non. Decimeſtres cur maxime educentur. Corporis magnitudo ex temporis multitudine contingit.*

6 *Conceptu, abortus, & partus tempus idem, quod morborum ſanitatis, & mortis. Dies primi, & ſeptimi in morbis, & fœtibus plurimum valent.*

7 *Menſium eadem, quæ dierum in prægnantibus vis, & ratio. Septimus menſis fœtus perfectionis principium conſtituit. Decretoriorum dierum eadem, quæ in utero ferentium ratio.*

8 *Dierum in ægrotis medico habenda ratio. Quadragenarii primum in fœtibus judicant: quos ſi quis tranſmiſerit, abortus ex omni cauſſa contingentes effugit. Maſculini fœtus partes omnes poſt quadrageſimum diem completum conſpicuæ fiunt, fœmellarum non item. Fœmellæ cur maſculis citius pubeſcant, ac ſapiant.*

9 *Secundi quadragenarii vis. Tertii quadragenarii completi vis.*

10 *Mortem fatalem Hippocrates exiſtimat. Tempora eadem aliis vitæ, aliis mortis cauſſa.*

SEPTIMESTRES autem naſcuntur diebus centum & octoginta duobus, ac dimidio, & inſuper accedente diei particula. I
Si enim primi menſis dies quindecim ſupputaveris, deinde quinque menſium, dies centum quadraginta ſeptem, ac dimidium; in unde ſexaginta enim diebus quam proxime duo menſes perficiuntur. His igitur ſic habentibus, ad ſeptimum menſem ſuperſunt dies non plures, quam viginti. Et eſt tota ſumma dimidii anni, una cum aliquantula diei parte. Quum itaque ad hoc perfectionis principium partus pervenerit, matureſcente fœtu, & robore multum augeſcente, in perfectione magis, quam aliis temporibus, pelliculæ, in quibus ab initio nutritus fuit, quemadmodum ſpicarum membranæ laxantur, ad id coactæ, anteaquam fructus perfecte matureſcat: & fortiſſimi, ac pleniſſimi fœtus violantes, ac dirumpentes pelliculas, partum fieri cogunt, & plurimi ex his pereunt. Quum enim parvi ſint, tranſmutatione majore, quam alii, utuntur, & quadraginta dierum afflictionem perferre coguntur, ex utero egreſſi, id quod etiam ex decimeſtribus multos peremit. Sunt autem ex his ſeptimeſtribus, qui etiam ſuperſtites manent, ex multis pauci. Propterea quod ratio, & tempus, in quod enutriti ſunt, in utero conſtitit, ut omnium participes ſint, quorum etiam perfectiſſimi participes exiſtunt, maxime qui ſuperſtites manent, & proceſſerunt de matre prius pariente, utpote in octavo menſe ægrotaturi. Si enim in his laboribus ſuccedant, ut in conſpicuum prodeat puer, impoſſibile eſt ſuperſtitem eſſe ob prædictas affectiones, quas ego octimeſtres perimere dico; immo etiam multos decimeſtres. Cæterum multi fœtus ſeptimeſtris ætatis, quum pelliculæ laxantur, ſecedunt in id, quod cedit, & hic alimentum ſumunt, primos quidem quadraginta dies laborantes, alii plus, alii minus: propter permutationem autem ex locis, & pelliculis, quæ ipſos aluerunt, tranſmutantur, & pro umbilico trahunt, & tranſumunt etiam per matrem labo-

res,

res. Pelliculæ enim, dum tenduntur, & umbilicus convulſus, dolores matri in-
ducunt. Et fœtus ex antiquo vinculo exſolutus, gravior redditur. Multæ vero
mulieres etiam febricitant, his contingentibus, quædam etiam pereunt una cum
2 fœtibus, verum omnes in brevi ex hoc contaminantur, ac inquinantur. * Ajunt au-
tem & octones menſes difficillime uteros ferre, recte id dicentes. Eſt autem octa-
vus menſis non ſolum hoc tempus, ſed & dies accedunt a ſeptimo menſe, & a nono,
& ab ipſo anno. Verum dies non ſimiliter, neque dicunt, neque cognoſcunt mulieres.
Decipiuntur enim ex eo, quod non eodem modo fiunt, ſed aliquando a ſeptimo
menſe plures dies accedunt ad quadraginta, aliquando a nono. Tunc enim fieri ne-
ceſſe eſt, prout contigerit mulierem in ventre concipere tum menſe, tum tempo-
re. Menſis autem octavus minime dubius eſt; ſecundum hunc enim contingit, ut ju-
dicatio difficilis exiſtat. Et mea ſententia pars etiam in undecimo menſe menſis eſt,
ut hic ſatis memorabilis exiſtat. Porro mulieribus de partibus fidem derogare
non oportet; dicunt enim omnia, & ſemper dicunt, & ſemper proferunt. Neque
enim aut opere, aut ſermone perſuaſæ ſunt, ſed ex eo, quod cognoverunt in cor-
poribus ſuis contigiſſe. Licet autem & volentibus aliud dicere. Quæ vero judicio
præditæ ſunt, & victoriam de hac ſententia pronunciant, ſemper dicunt, ac teſtantur,
naſci ſeptimeſtres, & octimeſtres, & novimeſtres, & decimeſtres, & undecime-
3 ſtres, & ex his octimeſtres non ſuperſtites manere. * Dicunt autem, & abortus plu-
rimos in primis quadraginta diebus fieri; ſed & reliqua conſcripta his accidere,
in quadragenariis, ac in ſingulis menſibus fieri dicunt. Quum autem ſeptimo menſe
pelliculæ dirumpantur, & fœtus ſeceſſerit, labores, qui circa octavum menſem, &
ſextum quadragenarium in partu fieri traduntur, corripiunt: hoc autem tempore præ-
terito, quibus bene futurum eſt, inflammationes tum fœtus, tum matris exolvuntur,
ut venter molliatur, & tumor a præcordiis, & laterum mollitudine deſcendat ad
locos inferiores, ad facilem partus tempore progreſſionem, & ſeptimo ſane qua-
dragenario plurimo tempore fœtus iſthic exiſtunt. Nam loci ipſis molles ſunt,
& tranſmotiones ipſis faciliores, ac frequentiores fiunt, & propterea ad partum
magis ſolubiles conſiſtunt, & mulieres per hos ultimos dies ex toto quadragenario
facilius uteros ferunt, donec contigerit fœtum verti. Poſtea vero dolores par-
4 tus, ac labores incumbunt, donec a puero, & a ſecunda mulier liberetur. * Quæ-
cumque vero mulieres multos pueros pepererunt, & quidam ex ipſis claudus natus eſt,
aut cæcus, aut aliud quoddam malum habens, ajunt in hoc puero octavum menſem
ipſas difficilius tranſegiſſe, quam in his, quos pepererunt, nihil mali habentes. Fœ-
tus enim mancus in octavo menſe fortiter ægrotavit, ut etiam morbus abſceſſum,
ac ablationem, ſive mutilationem alicujus partis fecerit, quemadmodum etiam
viris fortes morbi faciunt. Qui vero fœtus in alio tempore fortiter ægrotant,
pereunt prius, quam ipſis abſceſſus ejuſmodi fiat. Quicumque autem octimeſtres fœtus
non valde ægrotant, ſed juxta unam aliquam partem, ex ſeceſſu afflictionem pertule-
runt, quadraginta quidem dies in imbecillitate tranſigunt, ut plurimum in utero,
propter prædictas neceſſitates, ſani autem fiunt. * Quicumque autem natus fuerit in
his quadraginta diebus, eum impoſſibile eſt ſuperſtitem manere; ægrotanti e-
nim adhuc ipſi in utero tranſmutationes, & afflictiones poſt partum accedunt.
5 * Quicumque vero ægrotans in utero ad nonum menſem pervenerit, & in hoc men-
ſe natus fuerit, ſuperſtes erit. Et ſupervivunt quidem non minus hi, quam ſeptime-
ſtres; verum pauci etiam ex his educantur. Neque enim craſſitudinem habent, quam
perfectiſſimi habent, & labores in utero non diu ante toleraverunt, ut tenues evaſe-
rint. Servabitur autem vel maxime talis puer, ſi novem menſium fuerit in exitu;
fortior autem evadet etiam is, qui plurimum abeſt a morbis, qui octimeſtribus acci-
dere ſolent. Qui enim in ſeptem quadragenariis naſcuntur, decimeſtres appella-
ti, ob id maxime educantur, quod fortiſſimi ſunt, & plurimum a vulgarium pue-
rorum tempore abſunt, in quo affliguntur, quadraginta ægrotantes diebus, circa
octavum menſem. Declarant autem de morbis, & afflictionibus octimeſtrium,
etiam novimeſtres tenues naſcentes. Juxta multitudinem enim temporis etiam ma-
gnitudo corporis contingit, ex morborum afflictione progreſſis, & non velut ſeptime-
ſtres carnoſi gignuntur, & craſſitudinem probe coaltam habentes, ut qui tem-
6 pus, quo in utero geſtabantur, ſine morbis tranſegerunt. * Verum enim vero conce-
ptus, & abortus, & partus mulieribus in eo tempore, in quo etiam morbi, & ſani-
tas, et mors omnibus hominibus fiunt: hæc vero omnia partim ſecundum dies,
partim ſecundum menſes, partim ſecundum dierum quadragenarios, partim ſe-
cundum annum ſignificationem ſui præbent. In omnibus enim his temporibus
inſunt ad unumquemque et utilia multa, et hoſtilia multa. Ex utilibus igitur ſani-
tas, et augmentum contingit, ex contrariis morbi, et mors. Dies quidem igitur ma-
ximi inſignes in plurimis ſunt, primi, et ſeptimi, multum potentes in morbis, et
multum in fœtibus. Nam plurimi abortus in his diebus fiunt; nominantur autem
tales effluxus, non abortus. Verum alii dies intra quadrageſimum, inſignes quidem
minus ſunt, multi vero judicant. * Cæterum in menſibus eadem, quæ in diebus fiunt,
7 juxta rationem inſunt. Menſes enim mulieribus ſanis ſingulis menſibus appa-
rent, tamquam peculiarem in corporibus vim menſis habeat. Unde ſane ſeptimi

menſes

menſes his, quæ uterum geſtant, fœtus in principium perfectionis conſtituunt. Pue-
ris vero, ubi ſeptem menſes a nativitate impleverunt, tum alia utilia in corporibus
fiunt, tum dentes in eo tempore apparere incipiunt. * Eadem ratio eſt etiam in de- 8
cretoriis diebus, ſi quidem fortaſſis una cum his, quos recenſui, conjungere quis
velit, hiſtoriæ, ac cognitionis gratia referentur. Etenim Medicum, qui ægrotorum
ſalutem recte conjectare volet, animadvertere quidem oportet, et contemplari om-
nes dies: ex paribus vero decimum quartum, et vigeſimum octavum, et quadrageſi-
mum ſecundum. Hic enim terminus ponitur a quibuſdam pro harmoniæ ratione,
et integer, ac perfectus numerus, verum ob quam cauſſam longius fuerit in
præſenti exequi: contemplari autem ſic oportet per ternarios, ac quaternarios, ter-
nariis quidem omnibus copulatis, quaternarios autem duobus ad duos conne-
xis. At vero quadragenarii primum in fœtibus judicant. Quiſquis enim primos
quadraginta dies tranſmiſerit; abortus effugit ex omni cauſſa contingentes, plu-
res autem fiunt in primo quadragenario abortus, quam in aliis omnibus. Hoc
autem tempore præterito fœtus fortiores ſunt, & ipſorum corporis per ſingula
membra diſcretio fit: & maſculorum quidem partes omnes valde conſpicuæ fiunt:
fœmellæ vero in hoc tempus carnes apparent exortus, ac proceſſus ſolum haben-
tes. Similia enim longius tempus in ſimili ſunt, & tardius diſcernuntur, pro-
pter conſuetudinem, & amicitiam: quamquam alias quum a matre ſegregatæ fuerint,
filiæ citius, quam filii pubeſcant, & ſapiant, ac ſeneſcant propter corporum imbecil-
litatem, & victus rationem. * Alter quadragenarius eſt, in quo circa octavum men- 9
ſem fœtus in utero ægrotant, de quibus hic totus ſermo inſtitutus eſt. Tertius
eſt, in quo, ubi naſcantur pueri etiam male afflicti, ſi effugerint quadraginta dies,
apparent magis robuſti, ac ſapientes. Nam & ſplendores clarius vident, & ſtrepi-
tum audiunt, quod prius non potuerunt, tamquam incrementum habeat hoc
tempus, cum juxta alia, tum juxta ſapientiam ex corpore eluſcentem. Peculiarem
quidem ſapientiam in corpore ineſſe manifeſtum eſt in prima ſane die. Nam in ſo-
mnis ſtatim, ubi nati ſunt pueri, ridere, & plorare videntur. Vigilantes quoque ſua
ſponte ſtatim rident, ac plorant, prius quam quadraginta dies tranſeant. Non rident
autem, etiam ſi titillentur, ac irritentur, priuſquam hoc ipſum tempus tranſeat; he-
betantur enim vires in muccis. * Quamquam mors etiam per fatum ſit forte deſigna- 10
ta, ut hoc exemplo omnibus ſit, quod omnia exiſtentia, quæ naturam ex iiſdem ha-
bent, tranſmutationes per tempora venientia habeant. Declaratur autem in ſin-
gulis, quum alia naſcantur, alia corrumpantur. Porro anno finiente multi quidem
morbi fiunt, multæ etiam ſanitates juxta temporis rationem ad menſes, & ad ſingu-
los dies. Septennariis autem annorum cum alia multa inſignia corporibus fiunt, tum
dentes pueris excidunt, & alii naſcuntur. Quæ enim in corporibus fiunt, ea ſcribam.

HIPPOCRATIS COI

LIBER DE OCTIMESTRI PARTU.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Octimeſtres partus cur non ſuperſtites maneant. Decimeſtres cur educentur maxime.*

2 *Fœtus dum in utero vertitur, periculum. In caput editi cur ſecurius diſcedant iis, qui in pedes.*

3 *Pueri quidam cur a partu ſtatim majores exiſtant. Alimentorum, & reſpirationum mutationes periculoſæ in pueris. Victus, locorum, & veſtium tranſmutatio vitis etiam periculoſa.*

4 *Umbilicus, per quem puer nutritur, ac ſpiritum attrahit, ſolus ex omni corpore utero adhæret. Pueris maturis, ac perfectis umbilicus, qui prius patebat, connivet, ac clauditur: reliquæ partes contra.*

5 *Decimeſtres, & undecimeſtres partus ex ſeptem quadragenariis naſcuntur. Mulieres plurimas poſt menſtrua purgamenta concipere. Purgationes menſtruas breviſſimas trium eſſe dierum.*

6 *Undecimus menſis unde partui contingat.*

DE octimeſtri partu ſic ſentio. Impoſſibile eſſe, ut duas conſe- 1
quenter ſuccedentes afflictiones pueri ferri poſſint, & pro-
pterea octimeſtres non ſuperſtites manere. Contingit enim
ipſos conſequenter affligi tum ea, quæ in utero fit afflictione,
tum ea, quæ in partu accedit, & ob id nullus octimeſtris vi-
talis eſt. Inſuper & decimeſtres appellatos in ſeptem quadragena-
riis dierum magis in lucem edi ſentio, & maxime contin-
gere, ut educentur. Nam perfectiſſimus eſt fœtus in primis quadraginta diebus,
ubi vero plures acceſſerint, perit. Coguntur enim multa in pauco tempore aſſu-
mentes, ac perferentes, multum ægrotare, ex quibus mors conſequitur. * Incipit au- 2
tem

tem laborare puer ante partum , & interitus periculum ſubit , quum in utero verti-
tur . Producuntur enim omnes ſurſum habentes caput : pariuntur autem multi
in caput , & ſecurius diſcedunt , ac liberantur his , qui in pedes pariuntur . Flexibi-
les enim corporis partes non impedimento ſunt , puero in caput exeunte . Ve-
rum quum in pedes prodierit , obturamenta contigunt . Verſiones ſcilicet in ute-
ro , & alia pericula , & umbilici puerorum jam ſæpe circa colla apparuerunt . Si
enim juxta partem quamcumque umbilicus fuerit in utero porrectus , magis hac
parte puer umbilici circumactionem , dum vertitur , faciet , quam circa cervicem . Si
vero juxta humerum , umbilici circumactionem retrahit ; hoc autem ubi fit , etiam
matrem magis laborare neceſſe eſt , & puerum aut perire , aut difficilius exire .
Quare multi jam pueri principium morbi intus nacti prodiere , & conſequenter
3 alii perierunt , alii morbidi ſupervixerunt . Quicumque vero probe , ac tuto prodie-
rint , & in conſpicuum exierint , de repente ex neceſſitate in ventre liberati , & craſ-
ſiores , ac majores , quam pro ratione ſtatim exiſtunt , his non ex augmento , ſed laxo
tumore id contingit , & multi ſani ex his pereunt . Si enim tumor non reſidat citius , quam
tertio die , aut paulo ſerius , morbi ex ipſo fiunt . Quare etiam alimenta , ac reſpira-
tiones periculoſe mutantur . Si quid enim morbidum inducunt , per os , & per nares in-
ducunt : & pro eo , quod tanta ingerantur edulia , quanta ſufficiunt , & ea etiam non ſu-
perentur , multo plura ingeruntur : ut neceſſe ſit , & cogantur præ ingeſtorum copia ,
& præ ipſa adeo affectione , qua pueri corpus afflictum eſt , alia quidem per os , &
nares rurſus exire , alia vero per inteſtinum , ac veſicam inferne tranſire , antea nul-
lo horum ita contingente . Sed & pro flatibus , ac ſpiritibus , & humoribus ita cogna-
tis , cum quibus neceſſe eſt in utero conſuetudinem , ac benivolentiam habuiſſe , o-
mnibus peregrinis utitur crudioribus , ac ſiccioribus , & minus manſuetis , ut
neceſſe ſit dolores aboriri multos , pleriſque etiam mortes : quandoquidem etiam viris
tranſmutationes locorum , ac victus , morbos faciunt . Eadem ratio eſt & de veſtibus .
Pro eo enim , quod carne , & humoribus induti fuerunt , iiſque tepidis , ac liquidis , & co-
4 gnatis , tales veſtes pueri induunt , quales ipſi viri . * At vero umbilicus , per quem
alimenti , ac ſpiritus ingreſſus pueris contingunt , ſolus ex omni corpore utero adhæ-
ret , & per hunc introitus , ac ingreſſus ingredientium particeps fit , reliquæ
partes connivent , & non prius apertæ ſunt , quam ubi in exitu fuerit puer ex ven-
tre . Quum autem in exitu fuerit , reliquæ omnes aperiuntur : verum umbilicus atte-
nuatur , & connivet , ac reſiccatur . Quemadmodum autem in his , quæ ex terra naſcun-
tur , fructus pleni , ac maturi ſecernuntur , ac decidunt juxta diſcriminationem , qua par-
te inhærent , ſic etiam pueris maturis , ac perfectis , umbilicus quidem connivet ,
ac clauditur , reliqua vero aperiuntur , ut & ingredientia ſuſcipiant , & exitus ha-
beant ſecundum naturam , quibus neceſſe eſt viventes uti . Singula enim ſeparan-
tur juxta modum , quo agmina congregantur repentia : optima autem ſunt , quæ ma-
5 xime ſoli connutrita ſunt . * Cæterum decimeſtres , & undecimeſtres partus ex ſe-
ptem quadragenariis eodem modo fiunt , velut ex dimidio anno ſeptimeſtres .
Plurimis enim mulieribus neceſſarium eſt in ventre concipere poſt menſtrua purga-
menta , ubi ab his exolutæ fuerint . Oportet igitur mulieri tempus dare men-
ſis , in quo ipſa purgatio continget : & hoc tempus quibus breviſſimum fit , tres ſunt
dies . Pleriſque autem multo plures . Sunt autem & alia multa impedimenta etiam in viris ,
ex quibus conceptus retardatur . * Oportet autem vel maxime hoc conſiderare . Quod
novilunium , quod dies unus exiſtit , exactiſſime trigeſima menſis pars eſt : duo
autem dies , ferme quindecima menſis pars ſunt . Tres vero dies , pars menſis deci-
ma ſunt , & reliqua juxta horum rationem , & non eſt poſſibile in paucioribus parti-
6 bus fieri neque menſtruorum ſolutionem , neque fœtuum conceptionem . * Ex his igi-
tur omnibus neceſſarium eſt , pleraſque mulieres circa plenilunium , & ultra in ventre
concipere , ut ducenti & octoaginta dies , ſæpe undecimum menſem apprehende-
re videantur : tot enim dies ſeptem quadragenarios conſtituunt . Nam quum ultra
plenilunium mulier concipit , neceſſe eſt , eum conceptum undecimum menſem attin-
gere , ac apprehendere , quo ad ultimum circuitum perveniat .

HIPPOCRATIS COI

LIBER DE SUPERFOETATIONE.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *De ſuperfœtatione . Mulieres quæ ſuperfœtent .*

2 *Superfœtatio nondum partium diſcriminationem habens non intumeſcit , ſed putreſcit , donec excidat . Secundæ ante editum puerum , partum reddunt difficilem . Secundæ cum puero exeuntes partum facilem efficiunt. Unguium defectus in pueris recenter editis.*

3 *Partui auxiliaria . Partus nonnumquam cibis , ac potibus promovendi .*

4 *Fœtus mortui quomodocumque tandem procedat extractio.*

5 *Unguis inſtrumentum in fetu mortuo extrahendo.*
De ſecundæ extractione. Laſanum quid.
6 *De pueri in utero mortui ſignis.*
7 *Fluxus multus ſanguinolentus ante puerum prodeuntem. Prægnantibus ſtomachus uteri prope extat ante partum.*
Prægnans, coitu non utens, facilius a partu liberatur.
Gemelli uno die, atque ex una ſecunda eduntur. Puero in genitalibus hærenti umbilicus non ſecetur, priuſquam aut ſternutet, aut vociferetur.
8 *Prægnantem mulierem quomodo cognoſcas. Prægnatium ex fetu mortuo, aut mox morituro ſigna, & curatio. Pica prægnantium.*
9 *Mammarum, & oculorum majorum in prægnantibus ſignificatio.*
Conceptionis experimentum ab appoſitis in vulvam. Mulieres quæ maxime concipiant.
10 *Mulieris, quæ facile concipiebat, nec amplius imprægnetur, curatio. Coxendici, capitis, manuum, aut aliarum partium doloris in utero conceptio, ſolutio eſt. Mulieris, ut facile concipiat, curatio. Galbanum ad conceptum facilem.*
11 *Liberis operam daturi quomodo præparandi. Genituræ in utero conceptæ nota.*
12 *Fetus bimeſtres aut vetuſtiores perdenti quomodo medendum.*
13 *Uteri ſuppurati aut poſt partum, aut ex abortu, curatio. Uteri quomodo indureſcant.*
14 *Uteri ſtomachi præ caliditate genituram non ſuſcipientis curatio.*
15 *Fomentum ad uteri conceptionem. Specilli ſtannei, & plumbei in corrigendis uteris uſus. Specillorum præparatio. Tedæ decoctum.*
16 *Catulorum eſus. Calidæ lavacrum ſiti medetur.*
17 *Menſium ſanis, ac recte habentibus uteris, non adparentium ex toto, vel pauciorum, aut per longius tempus provocatio. Medicamentorum fortium pleraque ſtomachum exulcerant, & corrodunt.*
18 *Mulier ob pinguedinem non concipiens attenuetur. Ver conceptui aptum. Coiturorum diæta. Marem, aut fœmellam ut generes, quo tempore coeundum, & uter teſtium obligandus. Uteri ſtomachus a ſuffimentis hians redditur.*
19 *Suffimenta ad os uteri hians, aut diſtortum.*
20 *Medicamenta emollientia, & ad ciendum idonea, quo fortis fiat, purgatio.*
21 *Medicamenta ſubdititia ad uterum purgandum convenientiſſima.*
22 *Glandulæ album fluxum purgantes.*
23 *Subdititia omnis generis purgare potentia.*
24 *Menſes virgini quomodo evocandi. Febris lenis hepialos Græcis. Zea in ſuffimentis. Medicamentorum ſubdititium.*
25 *Puerperæ enixæ. Subdititium medicamentum.*
26 *Subdititium purgans, & molliens. Uteri frequenter prolapſi quomodo reponendi.*
27 *Prægnantis, menſes profluos habentis, curatio.*
Ad ſecundam expurgandam.

QUUM ſuperfœtarit mulier, ſi primum puerum in medio uteri 1
habuerit, ſuperfœtatio elabitur a primo, ac veteri expulſa. Si
vero in altero cornu ſuperfœtationem habuerit, poſterius ip-
ſam inſuper parit non vitalem, nimirum vitalitate, ubi ute-
rus laxatus, & humectus fuerit, exſoluta. * Si vero non ſtatim 2
ſecedat ſuperfœtatio, dolores exhibet, & fluxum fœtidum,
ac febrem: & facies intumeſcit, tibiæque, ac pedes, & ſi pereat,
cibum averſatur, donec exciderit. Superfœtant autem mulieres, quarum ſtoma-
chus, id eſt uteri os poſt primum conceptum non clauditur ita valde, idque appa-
rentibus ſignis conſtat: clauditur autem poſt ſuperfœtationes, quæ poſterius inſu-
per pariuntur. Si ſuperfœtatio nondum partium diſcriminationem habeat, ſed caro
ſit; non quidem intumeſcit, ſed putreſcit, donec ex utero exeat. Si cui exeat ſecun-
da pueri in utero, priuſquam puer foras procedere incipit, ægre parit: & magis
adhuc periculoſe, ſi caput non præcedat. Si vero alicui una cum ſecunda puer fo-
ras exierit, & ad ſtomachum, id eſt os uteri progreſſus, rupta ſecunda emerſerit,
magis facile parit. Itemque ſi puer quidem foras prodit: ſecunda vero adhæreſcit,
& ſeipſam retrahit, atque iſthic manet. * Quum puer non vitalis futuris naſcitur, 3
caro ipſius ungues ſupereminet: ungues vero tum in manibus, tum in pedibus
deficiunt. Quum vitali puero naſcente manus præminuerit, primum retro retru-
denda eſt, donec retruſeris: & ſi ambæ præminuerint, ambas retrudes. Et ſi
crus præminuerit, etiam hoc repelles. Ubi vero ambo crura in propatulo man-
ſerint, neque alio proceſſerint, fomento uti opus eſt, a quo humectiſſimus uterus
reddatur: habeat autem odorem ipſum fomentum. Et quum caput in propatulo fue-
rit, reliquum vero corpus intus erit; etiam ſic fomento uteris. Et quum pars corpo-
ris in utero, pars in pudendis, pars extra pudenda intumeſcit, ac manet, etiam ſic fo-
mentum adhibebis. Et ſi quidem a fomento proceſſerit, ſatis eſt: ſin minus, os uteri
elaterio craſſo aqua diluto oblines, quo partum producat. Sed & a potibus, ac ci-
bis partus promovendus eſt, & pudenda ipſa cerato illinenda, ſi ſicciora, quam
ex re eſt, eſſe tibi videbuntur. * Quum pueri capite ex ſtomacho apparente, reli- 4
quum corpus procedere non vult, puer autem mortuus eſt, digitos aqua madefactos
inter ſtomachum, ac caput immittito, & in orbem circumducito, deinde ſubditum
ſub mentum digitum in os intrudito, ac foras trahito. Quum vero reliquum corpus
extra pudenda fuerit, caput autem intus, in pedes videlicet prodeunte fœtu, poſtquam
digitos

digitos in orbem circumduxeris, ambas manus inter ſtomachum, ac caput aqua præ-
madefactas immittito, ac extrahito. Si vero extra ſtomachum fuerit, verum in-
tra pudenda, immiſſis manibus apprehenſo capite educito. Si porro fœ-
tus intus maneat mortuus, & non poſſit neque ſponte, neque per medicamenta
juxta naturam excidere, manu cerato maxime lubrificante uncta, deinde in ute-
5 rum intruſa, humeros a collo magni digiti conamine deducito. * Oportet autem
ad hujuſmodi etiam unguem inſtrumentum in magno digito habere, & diſtra-
ctione facta manus educere, deinde rurſus immiſſa manu, ventrem diffindere,
& ex diffiſſo inteſtina ſenſim eximere: deinde his exemptis latera confringere,
quo conſidens corpuſculum levius, ac expedititius fiat, & facilius exeat non tumidum
exiſtens. Cæterum ſi ſecunda non facile excidat, maxime quidem ad fœtum ap-
pendere ſinenda eſt, & puerpera velut ſuper ſella ventri exonerando deſtinata, laſa-
num græci vocant, locanda. Sit autem in altum extructa ſella, vel ſimile quiddam,
quo fœtus dependens gravitate ſua ſecundam ſimul extrahat. Senſim autem hoc fa-
ciendum eſt, non violenter, ne præter naturam divulſa, inflammationem inducat. Sub-
ſternere igitur lanas molis, quam maxime recens carminatas fœtui oportet, quo
paulatim remittant, ac conſidant. Aut utres duos copulatos aqua plenos ſuppone-
re, & ſupra utres lanas inſternere, & ſupra has puerum, deinde utrumque utrem
ſtilo perforare, quo paulatim aqua effluat, effluente autem aqua, utres remittunt,
ac conſidunt: conſidentibus autem utribus, fœtus umbilicum attrahit: umbilicus ve-
ro attrahit ſecundam. Si vero ſupra laſanum, vel ſimile quiddam puerpera ſedere
nequeat, ſuper reclinatam ſellam perforatam collocetur. Si vero adeo debilis eſt,
ut omnino ſedere non poſſit, lectum quam erectiſſimum a capitis partibus ſtruemus,
ut deorſum declinet, ac repat, & ſic fœtus gravitas quam maxime ſimul ſecundam
trahat. Verum puerperam ſub alis, foris ad lectum faſcia, aut loro lato, ac molli,
alligare oportet, ut ne quum erectus ſit lectus, corpus ipſius deorſum feratur. Juxta
eumdem autem modum etiam ſi umbilicus abruptus ſit, aut etiam ante tempus reci-
ſus, moderate gravibus ponderibus appenſis, ſecundæ eductionem facere opor-
6 tet. Optima enim hæc curatio in talibus exiſtit, & minime lædit. * Si cui puer
in utero immoriatur, & non egrediatur humido utero exiſtente, & quum jam non ha-
beat amplius humiditatem, ſed ſiccatus fuerit uterus, primum quidem intumeſcit
puer, deinde colliqueſcunt, ac putreſcunt carnes, foraſque effluunt, poſtremum autem
oſſa procedunt: & fluxus aliquando corripit, ſi non prius moriatur. Quum puer im-
mortuus fuerit, tum aliis ſignis conjectare id licet, tum jubere, ut aliquando in de-
xtro latere jaceat, aliquando in ſiniſtrum tranſmutet. Translabitur enim in utero
puer eo quo mulier ſe vertit, velut lapis, aut aliud quiddam, ſi mortuus fuerit, &
pectinem frigidum mulier habet. Si vero vivat, & pecten calidus eſt, & venter to-
tus translabitur una cum reliquo corpore extentus, & in ipſo nihil translabitur
7 abſque reliquo corpore. * Si cui ex partu laboranti fluxus multus ſanguino-
lentus citra dolorem ante puerum prodeat, periculum eſt, puerum mortuum exolvendum eſ-
ſe, & non vitalem proceſſurum. Prægnantibus mulieribus pleriſque ſtomachus ute-
ri prope extat ante partum. Mulier prægnans ſi non coitu utatur, facilius a par-
tu liberabitur. Quæ gemellos geſtat, eadem die parit, velut concepit: habet autem
utroſque pueros in una ſecunda. Muliere ægre pariente, ſi puer in genitalibus
locis hæreat, & non facile exeat, ſed cum labore, ac medici machinamentis, tales pue-
ri modicæ vitæ ſunt; horum umbilicum ſecare non oportet, priuſquam mingant, aut ſter-
nutent, aut vociferentur: ſed ſinendi ſunt, & mulier proxime apud puerum perma-
neat: & ſi ſitierit, aquam mulſam bibat, & ſi umbilicus inſletur, velut ſtomachus,
& moveatur, aut puer ſternutet, aut vocem rumpat, tunc ſane ſecetur, dum puer re-
ſpirat: ſi vero non inſletur umbilicus, neque moveatur, tempore accedente vivet.
8 * Prægnantem mulierem ſi aliter non cognoſcas, oculi tracti, & caviores fiunt, & can-
didum oculorum albedinis naturam non habet, ſed lividius exiſtit. Si qua partui vici-
na ſit, & oculos cavos habeat, & facies intumeſcat, & ipſa tota, itemque pedes
tument, ut velut a pituita alba apprehenſa appareat, & habeat aures albas, &
ſummum naſum album, & labia livida, ea ipſa mortuos geſtat, quos pariet, aut
vivos prave, & non vitales, & exangues, utpote morboſos, aut prius peperit non
vitales. Huic ſanguis in aquoſitatem converſus eſt. Oportet igitur tali poſt partum
odorata in vulvam apponere, & comedere ipſam, ac bibere odorata, & pri-
mum in facie naſus ſummus inſignis evadit, ac colorem recipit. Si qua prægnans
terram edere concupiſcat, aut carbones, eaque edit, in capite pueri, ubi na-
9 tus fuerit, ſignum a talibus apparet. * Mulierem id noſſe expedit, utra mam-
ma ipſi major eſt; illic enim fœtus exiſtit. Similiter autem & oculum conſiderabit.
Major enim, & ſplendidior omnino erit intra palpebram, etiam ejus partis, cu-
jus mamma major exiſtit. Si cui ab appoſitis in vulvam non valde fortibus do-
lores in articulos perveniant, & ſtridor dentium corripiat, & membris tendatur
ac oſcitat, hanc magis concepiſſe ſpes eſt, quam eam, quæ nihil tale patiatur. Mu-
lier, quæ præter naturam craſſa eſt, ac pinguis, & pituita repleta, non concipit hoc
tempore. Quæ vero ex natura talis eſt, horum gratia concipit, ſi non aliud quid-
dam ipſam impediat. Mulieribus pleriſque, quum menſes apparituri ſint, ſto-

machus uteri in ſeipſum contrahitur, magis quam alias. * Mulier, quæ facile con- 10
cipiebat, ſi prægnas eſſe deſiit, bis per annum a manibus, ac cruribus venam ſeca-
ri ſinat. Si cui dolores in coxendice, aut in capite, aut manibus, aut aliqua
alia corporis parte fuerint: quum vero prægnans eſt, deſinunt; conceptus autem ab
utero exoluto rurſus inſunt, odorata & bibere, & ad uteri os apponere condu-
cit. Quum mulieri alicui conceptus gratia medeberis, ubi purgata eſſe videbi-
tur, & os uteri recte habuerit, lavetur, & caput confricetur: nullo autem ungui-
ne illinatur: deinde linteum inodorum lotum circum capillos ipſos circumdatum,
reticulo loto, aut nihil olenti obliget, ita ut primum linteum ipſum capiti imponа-
tur, poſtea quieſcat galbano ad uteri ſtomachum appoſito, quod coctum, ac molli-
tum ſit ad ignem, & non ad ſolem. Deinde mane depoſito reticulo cum linteo
verticem ſuum alicui olfaciendum exhibeat: & ſi quidem oluerit, probe purga-
ta eſt, ſin minus, male. Hæc autem jejuna faciat, & ſi non fœcunda fuerit, nunquam
olebit, neque purgata, neque alias, & ſi prægnanti idem medicamentum apponatur,
neque ſic probe olebit. Quæ vero prægnans futura eſt frequenter, & facile conci-
pit, ac ſana exiſtit, etiam ſi non appoſueris, neque purgaveris, vertex ipſius olebit,
aliud vero nihil. * Ubi autem omnia probe videbuntur, & ad virum accedere opor- 11
tuerit, mulier ipſa jejuna ſit: vir autem non ebrius, frigida lotus, & commodo
alimento nutritus. Et ſi cognoverit mulier genituram ſe concepiſſe, eo tempore
virum non accedat, ſed quieſcat. Cognoſcet autem, ſi quidem vir ſe emiſiſſe dixe-
rit: ipſa vero præ ſiccitate ignoraverit. Si vero uterus rurſus in pudenda genitu-
ram reddat, ipſaque humecta fiant, rurſus cum viro coeat, donec concipiat.
* Mulier, quæ concipit quidem: perdit autem fœtus bimeſtres, exacte in eodem 12
tempore, & neque prius, neque poſterius, atque hoc iterum atque iterum perpeſſa fue-
rit, immo ſi etiam trimeſtres, aut quadrimeſtres, ſive vetuſtiores perdiderit,
juxta eumdem modum. Talibus uteri puero augeſcente, & bimeſtre, aut trime-
ſtre, aut quantumcumque tempus tranſgrediente, ſi quando etiam alias augeſcit, in
majorem amplitudinem non porriguntur, ita ut non amplius ſufficiant capiendo fœ-
tui, ſed propterea perditur eodem tempore. Huic cucumerarium medicamentum
in uterum dare oportet, ipſumque diſtendere, ac inflare pharmacis appoſititiis
hiſce. Cucumeris ſylveſtris medulla contundatur, ac cribretur; deinde modicum
de ipſa melle cocto copioſiori miſceatur, addito ſilphio modico: ſit autem, velut di-
xi, mel coctum, hoc circum ſpecillum oblinatur, craſſitudine formata, quanta ute-
ri ſtomachus ſuſcipere poteſt: apponatur autem ad os uteri, & impellatur, quo in
internam uteri partem penetret. Quum vero colliquuerit medicamentum, ſpecillum ex-
trahatur. Sed & elaterium hoc modo præparatum apponere potes. Similiterque colo-
cynthidem ſylveſtrem. Per hoc autem tempus edat allia quam plurima, & ſilphii
caulem, & quicquid flatum in ventre inducit. Hoc appoſititium pharmacum per
tertiam diem apponatur, donec probe habere viſa fuerit copia, quantam uterus
admittit. Interjectis diebus mollientibus utendum eſt: poſtquam autem ex mol-
lientibus præparatum fuerit os uteri, poſt menſium apparitionem, ubi ſicca fue-
rit, cum viro commiſceatur. * Si cui uterus ſuppuratus fiat, aut poſt partum, aut 13
ex abortu, aut quomodocumque alias, & non in vaſe alio, ac tunica, velut in tuber-
culo ſolet, pus fuerit: huic conducit ſpecillum unctorium in uteri os demittere. Mi-
nus enim opus fuerit uſtura, ſi ad ſpecillum proceſſerit, deinde erucas a tithymali-
de colliges: habet autem velut aculeos quoſdam, quos leniter reſcindes, ne
pabulum internum ex ipſis elabatur: deinde ſiccabis ipſas in ſole, ac teres. Ver-
mes quoque ſtercorarios ſimiliter in ſole ſiccabis, ac teres: & erucæ quidem pon-
dus duorum obolorum Æginæorum: vermium vero duplum miſcebis, modico
aniſo addito, aut aliquo ejus generis; nam mali odoris medicamentum evadit.
Hæc autem levia facta, ac contrita vino albo odorato diluito. Et poſtquam biberit,
gravitas accedit, & torpor in ventrem irruit. Si itaque accedit, aquam mulſam mo-
dicam inſuper bibat. Si qua liberis carens, imprægnatione, ac puerorum gene-
ratione indigeat, atque ea jam prægnans fuit, ac peperit, & hoc ipſi contingat, aut
quum ſtomachus uteri ſiccus, aut ſumma parte affectus, aut concluſus fuerit, aut
non recte habuerit, ſed ad coxendicem alterum diſtortus, aut ad rectum inteſti-
num occultatus, aut in ſeipſum contractus fuerit, aut labium ſtomachi ſibi ipſi ut-
cumque incubuerit, aut ſtomachus uteri aſper, & calloſus fuerit: durus autem fit
& a concluſione, & a calloſitate: his menſes non apparent, aut pauciores quam
oportet, & per longius tempus apparent. * Sunt autem, in quibus etiam menſes 14
juxta corporis ſanitatem, & uterorum exitum reperiuntur, immo conſueto, & juſto
modo, & ſtomacho uteri præ caliditate, ac humiditate menſium non valde læſo.
Verum genituram non ſuſcipit propter hanc læſionem, quæ impedit ſuſceptionem,
ſtomacho non recte habente. Huic per totum corpus fomentum adhibere oportet, &
pharmacum bibendum dare, ac corpore primum purgatam, ac mundam reddere, ſive
ſuperne, & inferne opus habuerit, ſive ſuperne ſolum. Et ſi quidem ſuperne pur-
gans medicamentum dederis, fomentum ante purgationem non præmittes. Verum
fomentum adhibebis inferne purgaturus. Si vero ſuperne purgante medicamen-
to non egere videbitur, præmiſſo fomento, inferne purgans bibendum dato,

* Quum

15 * Quum autem probe purgatum eſſe corpus videbitur, poſtea utero fomentum adhibeto, frequentes inſeſſus ipſis adornans, ſi ita conferre videbitur. Immittes autem in fomentum cupreſſi ramenta, & lauri folia contuſa, lavabiſque multa, & calida aqua. Ubi vero recens lota fuerit, & fomentum admiſerit, uteri os dilatabis ſpecillo ſtanneo, corrigeſque, ubi opus fuerit: potes & plumbeo uti, initio per parvum facto, deinde craſſiore adhibito, ſi ſuſcipere poteſt, donec recte habere videbitur. Intinges autem ſpecilla in mollitorio quopiam diluto, aut etiam liquido reddito, ſi conferre videbitur. Specilla ipſa retro cava facienda ſunt, deinde circum ligna longiora adaptanda, ſicque ipſis utendum. Cæterum hoc tempore bibat in vino albo odorato dulci, & quam ſuaviſſimo decoctam tædam quam pinguiſſimam, in tenuia ſegmenta conciſam, & apii ſemen contuſum, & cumini Æthiopici ſemen, & thus quam optimum. ex hoc bibat jejuna copia, quanta moderata eſſe videbitur, tot

16 diebus, quot ſatis habere videbitur. * Et edat catulos coctos, & polypum in vino dulci coctum, juſculumque ipſum bibat, & braſſicam coctam. Vinum autem album inſuper bibat, & ne ſitiat, & calida bis per diem lavet. A cibis autem hoc tempore abſtineat, ab eo vero tempore, ſi quidem proceſſerit per ſtomachum, & quid purgationis foris apparuerit, adhuc de potione bibendum eſt unum, atque alterum diem, & a ſpecillorum uſu deſiſtendum, ac conandum, ut uteri appoſititiis medicamentis

17 purgentur. * Cuicumque autem ſtomacho recto, ac magno, & ſano exiſtente, & probe habente, & in loco, ubi convenit, & oportet, ſito, menſes non apparuerint ex toto, aut pauciores, & per longius tempus, & non ſani, morbum ipſum inveſtigabis, quæcumque tandem uteri habent; & ſi corpus quoque aliquid conferat, cauſſam perſcrutaberis, ob quam non concipit: & hæc ſic habeant, & curationem facies, ſi medelam ſuſcipere volet, initio a fortibus facto, prout opportunum viſum fuerit, ita ut deſinas in molliorum uſu, donec uterus viſus tibi fuerit probe eſſe purgatus, & ſtomachus recto ſtatu eſſe conſtitutus, & rite ſitus. Si vero potu, ac medicamento menſes non proceſſerint, etiam ſi moderato tempore id biberit, nequaquam a potu ceſſandum eſt: ubi vero probe habuerit, ſpecillorum uſu os ſtomachi molliendum eſt, & faciendum, ut hiet, ac viam præbeat appoſititio medicamento, idque pharmacis ſuffitui aptis, ac mollientibus perficies. Quum autem ſatis ſuffitum, ac mollitum eſſe videbitur, appoſito medicamento ſubdititio uteri purgationem facies, donec rite habere videbitur, a mollibus ad fortiora progreſſu facto, ita ut rurſus in mollibus, ac odoratis deſinas. Nam pleraque ex fortibus medicamentis ſtomachum exulcerant, ac corrodunt. Deinde vero tum ſtomachum ad rectum ſtatum, ac ſanitatem redigito, quo aptus ſit ad ſuſcipiendam genituram, tum uterum ſiccum reddito, & flatum immittito.

18 * Si mulier præ pinguitudine uterum ad concipiendum læſum habere videatur, attenuatio quam maxime, & gracilitas inducatur ſupra reliquam curam. Tempus porro vernum aptiſſimum eſt ad concipiendum. Vir autem non ſit ebrius, neque vinum album bibat, ſed quod fortiſſimum eſt, ac meraciſſimum, itemque edulia fortiſſima, & calida non lavet: robuſtus autem ſit, & ſanus, & a cibis abſtineat ad rem non conferentibus. Et ubi marem generare voluerit, menſibus deſinentibus, aut defectis miſceatur, & quam penitiſſime intrudat, donec deſæviat. Ubi vero fœmellam generare volet, quum plurimi menſes prodierint mulieri, & dum adhuc eunt, coeat, ac dextrum teſtem obliget, quantum id tolerare poterit: ſed ſi marem generare expetat, ſiniſter teſtis obligandus erit.

19 * Stomachus uteri a ſuffimentis quidem, ubi concluſus fuerit, hians redditur; ab emollientibus vero molleſcit. Suffire autem oportet loti corticem, lauri ſemen, ſive baccas, & folia ejuſdem viridia contuſa, thus, myrrham, artemiſiæ ſemen, aut folia: item aniſum, & adipem, aut ceram ſimul contuſa, ſulphur, cupreſſi ſemen, peucedani radicem, myrthi folia viridia contuſa, fibri teſtem, aſini maſculi ſtercus, allia, ſtyracem, adipem ſuillum; ſed & ſi diſtortum os uteri fuerit, his ſuffiendum eſt. Sic quidem igitur hians redditur, ac convertitur. Mollire autem per hæc uteri os oportet, ſandaracham videlicet, adipem caprinum, fici ſuccum, ſilphii ſuccum, cyclamini ſuccum, Thapſiam, ſuccum tithymalli, cardamomi ſemen, herbam, quæ peplos appellatur, fibri teſtem, lini ſemen, nitrum, ari radicem, ſtaphidem ſylveſtrem, calaminthæ folia viridia, herbæ lanariæ, ſive ſtruthii ſemen, ſcillæ internam partem.

20 * *Medicamenta emollientia, & ad ciendum idonea, quo fortis purgatio fiat:*

Thapſiæ radicem, medullam bovis, adipem anſerinum, roſaceum, hæc trita, ac fervefacta per quatriduum apponat, & bibat porri ſuccum, ac vinum dulce album. Item reſinam, & oleum tepidum, cuminum, nitrum, mel, ſordida lana excipiat, & per quatriduum utatur, bibatque apii ſemen, & thuris nucleos quinque, & cuminum Æthiopicum in vino albo meraco, dulci, lavetque bis per diem. Item myrrham, thus, fel bovis, reſinam terebinthinam, aut netopon, ſive metopium unguentum, horum ſingulorum æqualem menſuram miſceat, & in lana pura, aut linteo tenui apponat. Intingat autem linteum in unguento albo Ægyptio odorato, & filo obligatum, a balneo ſubdet, & polypum plagis mollitum edat, &

apii, ac aſparagii ſemen, ac vinum album bibat, ter in die jejuna exiſtens. Aut myrrham, caſiam, thus, cinamomum, netopum, ſingulorum æquas portiones lana exceptas, aut in glandes redactas apponat. Aut cucurbitæ ſylveſtris interiora, cuminum toſtum, anethi ſemen, cupreſſi radicem, trita, ac melle cocto ſubacta in glandes cogito, eaſque ſubdendas exhibeto, & bibat pæoniæ radicem, apii ſemen, ac ſilphii ſuccum cum vino. Sed & Bulbium ipſum ſubditum purgat. Item myrrham primariam, & florem æris modicum in vino albo odorato ſubdat.

* *Medicamenta ſubdititia ad uterum purgandum convenientiſſima.* 21

ACcipe æris florem, ac nitri tertiam partem, melleque cocto ſubacta in glandulas juſtæ magnitudinis, ac craſſitudinis redige, atque ſic ad uteri oſculum appone: ſi vero fortius facere velis, elaterium ammiſce ad florem ſolum, & hoc modo coactas glandulas ſubdendas præbe. Potes & ramulorum fici corticem deraſum, ac tenuiter tritum ammiſcere; quum os uteri ſiccius eſſe videbitur, dimidia portione eodem modo. Aliud. Elaterium, & æris florem trita, duabus floris partibus, una elaterii acceptis, dilue, & cyclaminum tritum, prout opportunum videbitur, ammiſce, & in lana ſimul coacta ſubde.

* *Glandulæ album fluxum purgantes.* 22

ARtemiſiam herbam, nitrum, cyclaminum ſemiaridum, cuminum ſubde. Alia. Artemiſiam herbam viridem tritam, & myrrhæ tertiam partem, ammixto vino odorato, in lana alba obvolve, eamque vino tinctam apponendam præbe. Ubi vero hiaverit uterus, nitrum, cucumeris ſylveſtris medullam, cyclaminum ſemiaridum in lana appone.

* *Subdititia omnis generis purgare potentia.* 23

STaphidem ſylveſtrem viridem tritam, artemiſiæ herbæ folia trita melle cocto excipe, & in umbra ſiccata in glandulas coge, ac ſubdendas exhibe. Aliud. Florem æris, & alumen Ægyptium cum cyclamino dilue, & velut priora melle cocto excipe, aut in caricam inde, cum modica myrrha. Aliud. Cyclaminum tritam vino albo odorato ammixto, in linteo tenuiſſimo puro obliga, & ſubdendam præbe. Aliud. Cyclaminum ſemiaridum, nitrum, cantharidas, adipem, ſandarachen ſubde.

* *De Virgine.* 24

SI virgini menſes maturi non prodeant, multum & febricitat, & dolet, & ſitit, & eſurit, & vomit, & furit, & rurſus reſipiſcit: uterus movetur, & quum ad viſcera vertitur, vomitus, ac febris, & delirium accedit: ubi vero ſedatur uterus, & hæc quieſcunt, eſurit, ac ſitit, & febris lenis, hepialon græci dicunt, tenet. Huic pelles agninas calidas ad ventrem apponere oportet, & ſuffitum facere in ipſa pudenda quam penitiſſime, ita ut ſuper amphoræ collo deſideat, & fumum admittat. Fiat autem ſuffitus ex myrrha magnitudine fabæ, & thuris dupla portione, ammixta etiam zea freſa; hæc ſimul ſuffire debet, & in ignem immittere maxime dum jejuna eſt, & multa calida lavare.

Medicamentum ſubdititium

ALumen Ægyptium emollitum lana involutum ſubdat. Aliud. Artemiſiam tritam, & vino albo ſubactam, apponendam præbe.

* *Puerperæ recens enixæ.* 25

ROſaceum, myrrham, ceram, mixta in lana apponenda præbe. Ubi autem uterus ipſi prociderit, acida, & acerba offerenda ſunt, tum potanda, tum foris adhibenda. Item ficum nigram, allium, nitrum, cuminum, hæc omnia tenuiter trita in lana apponenda dato. Aliud. Sepiæ teſtam tuſam, & vino imbutam cum leporinis pilis, lana excipe, & apponendam præbe. Si vero poſt partum uterus doleat, ptiſſanam, & porrum, ac adipem caprinum coquat, indeque modicum ſorbeat.

* *Subdititium medicamentum.*

Nitrum, cuminum, ficum, omnium æquas portiones ſubde.

Sub-

26 * *Subdititium purgans, & molliens.*

Netopum, roſaceum unguentum, adipem anſerinum linteis tenuibus excipe.
Si menſes multi prodeunt, pæoniæ grana nigra bis ſeptem numero, in
vini cyathis duobus bibenda præbe. Si vero uteri frequenter prolabantur, ute-
ros aqua tepida madefacies; ipſam vero mulierem ſupinam reclinabis, miſcebiſque
mali corium, gallam, & rhoem rubram, hiſque in vino albo tritis uteros illinies, ac im-
27 mittes. Poſtea lauri folia in vino auſtero bibenda dabis. * Quum autem mulier præ-
gnans menſes profluos habet, ſtercus aſini ſiccum, & rubricam, ac ſepiæ teſtam, tri-
ta, ſimulque linteo illigata apponat; ſi vero ſecunda non purgetur, elaterii oboli At-
tici pondus in vini albi cyathi menſura tritum bibendum præbe, & purgabitur.

HIPPOCRATIS COI
LIBER DE EXECTIONE FOETUS.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Fœtus oblique prolapſi, ac manum extenſam habentis exectio.*

2 *Capitis extractio. Diæta. Fœtum qua ratione in utero verti, & non in caput edi contingat. Manus in fœtu extra pudendum exerta quid ſignificet.*

3 *Fœtus prolapſus quomodo retrudendus.*

4 *Uterorum foras prolapſorum curatio. Phocæ oleum, ſive adeps.*

1 De his, qui non juxta naturalem modum pariuntur, ſed excin-
duntur, hoc modo ſe res habet. Primum quidem ſindone ſupra
mulierem injecta, eam ſupra mammas circumdato, & caput ob-
velato, ne videns, quod facturus es, timeat, ac exhorreſcat. Si
itaque fœtus oblique prolapſus manum protenſam habuerit, ma-
nu apprehenſa foras producere, quam maxime conare, & brachium
ipſum excoriato, atque ubi os brachii denudaveris, ſquatinæ
pellem circum duos manus digitos obligato, ne caro lubricitate ſua elabatur. De-
inde vero carnem circa humerum reſcinde, ipſumque juxta juncturam exime, poſt
ea caput juxta naturam protruſum foras producere tenta: fœtum vero ipſum in-
tro protrudito ferramento per latus, & coſtas, ſive claviculam adacto, quo fla-
2 tum emittat fœtus, & conſidat, ac contrahatur, atque ipſi facilior exitus pateat. * Cæ-
terum caput, ſi fieri poteſt, juxta naturam extrahe, ſin minus, confringe: atque ſic
fœtum una ſubextrahe. Poſtea calida large perfuſam, & oleo illitam decumbere jube-
to, pedum ſitu alternatim variato. Bibat autem vinum dulce, album, mera-
cius temperatum. Sed & reſina melle trita, ac vino ammixta, in potu præbeatur.
De cætero vero curanda eſt, velut dixi, juxta ea, quæ relata ſunt. Quum vero pa-
rienti mulieri fœtus oblique prolapſus fuerit: id, quod contingit, dum vertitur
puer, & umbilicus circum collum obvolvitur, & exitum fœtus impedit, & caput
in coxendicem incumbit, & manus ut plurimum foras prominet, quod ipſum
mortui fœtus ſignum eſt. Quibus autem manus non exerta eſt, ut plurimum vi-
vunt fœtus, periculum autem etiam hoc modo eſt. Aliquæ enim purgamenta
ante partum mittunt, & neceſſe eſt cognoſcere ex eo partum ſiccum, & cum dolo-
re laborioſum eſſe. Quibus autem purgamenta ante partum non prodeunt,
3 hæ in pariendo facilius liberantur. * Concutere porro oportet hoc modo. Sindo-
ne ſubſtrata mulierem reclinabis, & aliam ſuperinjicies, quo pudendum ipſius
ſit obvolutum, obvolveſque ſindonem circum utrumque crus, & circum utramque ma-
num. Mulieres autem duæ utrumque crus apprehendant, & aliæ duæ utramque ma-
num, deinde concutiant valide ipſam tenentes non minus, quam decies. Poſtea
in lectum reclinetur mulier in caput, ita ut crura ſurſum vergant, & mulieres o-
mnes ipſum pedibus corripiant, manibus dimiſſis, ſæpeque concutiant, ac reje-
ctionem in humeros faciant in lecto, quo fœtus in ſpatioſiorem locum retruſus
vertatur, & naturaliter prodire poſſit. Et ſi dictamnum creticum habueris,
4 ipſum bibendum dabis: ſin minus, fibri teſtem in vinum chium derades. * Si ve-
ro uteri foras prodierint ſive ex dolore, ſive ex partu, ſi quidem juvenculæ fue-
rint, aggreſſionem facito: ſin minus, ſinito. Aggreſſio autem hoc modo fiat. Pelli-
culam uteri juxta naturalem modum, & oblique inciſam linteo confricato, do-
nec inflammetur, & illinito phocæ oleo, ſive adipe, aut pice, aut mali punici flo-
re integito, & molles ſpongias vino reſperſas apponito, & ex hu-
meris ipſas alligato. Mulier vero decumbat cruribus
quam maxime ſurſum verſus porrectis. Mode-
ratis autem eduliis veſcatur.

HIPPOCRATIS COI
LIBER DE DENTITIONE.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *De dentitione. Pueri carnoſi minus lactis, minus carnoſi multum lactis ſugunt. Pueri qui ſaniores, qui minus.*

2 *De dentientium puerorum ſtatu judicia. Hyeme dentientium melior conditio. Plus mingentes, & bene dormientes pueri habitiores. Ablactantur facile, qui ſugentes interim cibum adſumunt.*

3 *Ulcera in tonſillis infantium quæ periculoſa, quæ non.*

PUERI natura habitiores, non pro carnoſitatis ratione etiam 1 lac ſugunt. Voraces vero, & multum lactis trahentes, non pro ratione carnoſi fiunt. Pueri ſugentes, ſi multum mingant, minime anniculi fiunt. Quibus alvus multum profluit, & bene concoquunt, hi ſaniores ſunt. Quibus modice profluit, & voraces ſunt, & non pro ratione ſimiliter nutriuntur, morboſi. Quibus multum lactoſum revomitur, his alvus ſupprimitur. Quibus in dentitione alvus amplius ſubducit, minus convelluntur, quam quibus parum. 2 * Quibus in dentitione febris acuta accedit, parum convelluntur. Quicumque dentientes habitiores manent, & altiore ſomno utuntur, periculum eſt, ne convulſione corripiantur. Qui hyeme dentiunt, reliquis ſimilibus exiſtentibus, melius liberantur. Non omnes in dentitione convulſi moriuntur, ſed multi etiam ſervantur. Qui cum tuſſicula dentiunt, tardius dentes producunt; in perpunctione autem magis gracileſcunt. Quicumque in dentiendo hyemem habent, ſi attente tractentur, dentitionem facilius ferunt. Qui plus mingunt, quam egerunt, pro ratione habitiores ſunt. Qui non pro ratione mingunt, verum alvus frequenter cruda a pueris egeſſit, morboſi ſunt. Qui bene dormiunt, & habitiores ſunt, multum alimentum adſumunt, idque adjacet, non ſufficienter diſtributum. Qui dum ſugunt, interim cibum adſumunt, facilius ablactationem ferunt. Qui ſæpe cruenta, ac cruda per alvum egerunt, plurimi in febre ſomniculoſi ſunt. Ulcera in tonſillis citra febrem facta ſecuriora ſunt. Quibus infantibus in ſugendo tuſſis inſtat, 3 uvam majorem habere ſolent. * Quibus cito in tonſillis ulcera ſerpentia conſidunt, febribus, ac tuſſi permanentibus, periculum eſt rurſus generanda eſſe ulcera recurrentia. Ulcera tonſillarum in infantibus periculoſa. Pueris memorabilis magnitudinis, ſi ulcera in tonſillis ſint, & deglutire poſſint, ſalutis ſignum eſt. Quum vero majores prioribus deglutire in tonſillarum ulceribus non poſſunt, his multam bilem revomi, aut per alvum prodire periculoſum eſt. In ulceribus tonſillarum ſi quid araneoſum ineſt, non bonum. In tonſillarum ulceribus poſt prima tempora pituitam per os effluere, ſi prius non fuit, commodum eſt: & tamen reducenda eſt. Si vero incipiat, & omnino remittat, gaudendum eſt. Si autem non ſic effluat, vereri oportet. Qui tonſillas deſtillatione vexatas habent, his alvus amplius ſubducta, ſiccas tuſſes ſolvit. Verum pueris, ſi quid concocti ſuperne prodierit, amplius ſolvit. Ulcera multo tempore in tonſillis circa augmentum manentia ante quintum, aut ſextum diem periculoſa non ſunt. Sugentes, qui multum lactis adſumunt, ut plurimum ſomniculoſi ſunt. Sugentes, qui non probe aluntur, macilenti fiunt, & ægre vires recolligunt. Ulcera in tonſillis æſtate facta, pejora ſunt, quam aliis temporibus; citius enim proſerpunt. Ulcera in tonſillis circa uvam proſerpentia in his, qui ſervantur, vocem alterant. Ulcera proſerpentia circa fauces graviora, & magis acuta, ut plurimum ſpirandi difficultatem inducunt.

HIPPOCRATIS COI
LIBER DE CORPORUM RESECTIONE.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Arteriæ aſperæ, pulmonis poſitio, ſtructura, forma, & ſubſtantia. Lobi quinque. Cordis, arteriæ chartilaginoſæ, venæ magnæ poſitio, & ſtructura.*

2 *Hepatis, vaſorum emulgentium, renum, urinariorum meatuum, veſicæ, gulæ poſitio, ac forma.*

3 *Septi tranſverſi, lienis, ventris, coli, inteſtini recti poſitio, ſtructura, forma, & ſubſtantia.*

1 ARTERIA ex utraque faucium parte exortum faciens, in ſummitatem pulmonis deſinit, circulis compoſita conſimilibus rotundis, in ſuperficie ſe mutuo contingentibus. Ipſe autem pulmo teſtitudinem coadimplet, in ſiniſtram converſus, quinque apices habens, quos lobos, & ſummitates vocant, cinereo colore præditus, notis cavernoſis compunctus, naturaque antroſus exiſtens. Ad medium vero ipſius cor ſitum eſt rotundius, ac oblongius, quam in omnibus animalibus. A corde vero ad hepar multa chartilaginoſa arteria procedit, & cum ipſa vena magna appellata, per quam totum corpus nu-
2 tritur. * Hepar autem ſimilitudinem quidem cum omnibus aliis habet, verum ſanguinolentius, quam alia exiſtit, apices habens duos, quos portas appellant, in dextris locis ſitas. Ab hoc vero obliqua vena inferne ad rhenes tendit. Rhenes autem conſimiles colore, malorum ſpeciem præ ſe ferunt. Ab his canales obliqui, ac ferme triangulares in ſummum veſicæ apicem tendunt. Veſica autem tota nervoſa eſt, magnaque, ac late ſe extendens capacitas intra eam a natura diſpoſita eſt. Et has ſex partes intus per medium corpus natura diſpoſuit. Gula autem a lingua principium faciens, in ventrem deſinit, quam ſane græci etiam œſophagum, & ſtomachum, id eſt os ventris ſignificanter appellant. Cæterum a ſpina retro he-
3 par, ſeptum tranſverſum productum eſt. * Ex latere vero notho, ſiniſtro videlicet, lien initio ſumpto extentus eſt ad humani veſtigii ſimilitudinem. Venter autem hepati adjacens juxta ſiniſtram partem, totus quidem eſt nervoſus. A ventre vero extat inteſtinum ventri conſimile, longum cubitorum non minus duodecim, pampino formiter in ſinibus involutum, quod aliqui colum vocant, per quod alimenti delatio contingit. A colo autem ſitum eſt rectum, ac princeps inteſtinum poſtremum, carnem copioſam habens, & in ſummum anum deſinens. Reliqua porro natura ipſa ordinavit, ac diſpoſuit.

HIPPOCRATIS COI
LIBER DE CORDE.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *De cordis figura, colore, ac ſtructura. Cordis tunicæ, ſeu veſicæ uſus. Cordis humoris tanta eſt copia, quanta in medelam eſt ſatis. Cordis humor unde. Gula, ſive ſtomachus, velut infundibulum, potum, & quæcumque volumus, excipit. Potus in guttur, ac arteriam, quantum epiglottis, ſive lingula permiſerit, fertur.*

2 *Epiglottidis uſus.*

3 *Quomodo tuſſis, potu acervatim irruente, excitetur. Cor humorem per arteriam ad pulmonem illapſum cum aere ad ſe trahit, non tamquam alimentum, ſed ut medelam. Cordis humoris, & ſpiritus attracti vacuatio.*

4 *Cor muſculus eſt valde fortis, non nervo, ſed denſitate, ac carnis conſtrictione. Cordis ventriculi duo, eorumdemque forma, & poſitio.*

5 *Pulmo natura frigidus, & inſpiratione perfrigeratur. Cordis ſiniſter ventriculus receptaculum eſt ſpiritus. Cordis ſiniſter ventriculus, cur craſſior, ac aſperior. Cordis orificia quatuor, & quomodo deprehendantur. Cor caloris inſiti fons, & principium. Cordis fontes reſicati, mortis cauſſa exiſtunt.*

6 *Cordis aures quæ vocentur. Cordis aurium ſubſtantia. Cordis aurium utilitas. Cor follibus ſimile quid habet. Cor ex toto ventilari: aures vero privatim tum inflari, tum conſidere, ac contrahi.*

7 *Venæ in ſiniſtrum cordis ventriculum, arteriæ in dextrum reſpirationem operantur. Cordis ſiniſter ventriculus plus aeris attrahit. Cordis pelliculæ. Aliæ in ipſius cordis pelliculis. Cordis ventriculorum pelliculæ, nervi, & vaſorum principia aortis eſſe videntur.*

8 *Cordis oſculis ſingulis tres pelliculæ ſunt ſubornatæ. Mentis ſedes in ſiniſtro cordis ventriculo reliquæ animæ imperat. Animæ, ſeu mentis nutrimentum.*

9 *Arteriæ magnæ alimentum. Arteriam magnam ſanguine, quem nos videmus, non nutriri. Cordis pelliculæ ob arteriam venoſam ſunt productæ.*

10 *Pulmonis vaſorum nutrimentum. Sanguis non eſt natura calidus.*

1 COR figura velut pyramis eſt; colore autem abunde puniceum, & tunicam levem circumdatam habet, & eſt in ipſa humor modicus, velut urina, ut putare poſſis in veſica cor diverſari. Facta eſt autem ea gratia, ut ſanum in cuſtodia floreſcat. Habet autem humiditatem tantam, quanta ſatis eſt æſtuanti in medelam. Cæterum hunc humorem cor emingit, bibendo ipſum aſſumens, ac conſumens, pulmonis nimirum potum lambens. Etenim homo multo maximam partem in ventrem bibit. Gula enim, ſive ſtomachus velut infundibulum potus copiam, & quæcumque volumus, excipit. Bibit autem & in gut-

in guttur, ac arteriam, minus vero, & quantum latere poſſit per rimam illapſum. * O- 2
perculum enim exactum epigloſſis, lingula, ſive minor lingua appellata, ne per-
miſerit quidem aliquid amplioris potus penetrare; Signum autem hujus rei
hoc eſt. Si quis enim aquam cæruleo colore, aut rubrica temperatam, ſitienti val-
de bibendam dederit, maxime ſui; hoc enim pecus non eſt curioſum, neque mundi-
tiei deditum. Deinde dum adhuc bibit, ipſius guttur reſecet, hoc colore ipſum tin-
ctum reperiet: ſed non eſt cujuſvis hæc chirurgiæ aggreſſio. Nequaquam igitur fi-
des noſtra ſuſpecta eſſe debet de potu, quod homini in guttur vergat. * Sed quo- 3
modo aqua acervatim irruens, turbationem, ac tuſſim multam exhibet? propterea
inquam, quod contra reſpirationem fertur. Quod enim per rimam illabitur, tamquam
juxta parietem delabens, aeris elationi non inſtat, ſed levem, ac lubricam quamdam
viam humectatio ipſi præbet. Hunc itaque humorem cor de pulmone una cum aere
abducit. Aerem quidem igitur, ubi in medelam ceſſit, neceſſario oportet retro per
eamdem viam, qua adduxit, rejicere. Verum humorem partim in culeum, ac vaginam
ſuam expuit, partim rurſus una cum aere foras propellit. Quapropter etiam pala-
tum elevat, quum ſpiritus recurrit. Merito autem recurrit; Non enim humanæ
naturæ alimenta hæc ſunt. Quomodo enim hominis alimentum ſint ventus, &
aqua cruda? ſed ſunt magis cognatæ affectionis caſtigatio, & medela. * Porro 4
ut ad inſtitutum ſermonem revertamur. Cor muſculus eſt valde fortis non ner-
vo, ſed denſitate, ac conſtrictione carnis, & duos ventriculos habet diſcretos in
uno amiculo, ab utraque parte unum. Nihil autem inter ſe ſimiles ſunt. Alter
enim in dextris ad oſculum ſitus eſt, contingens alteram venam. Alter in ſini-
ſtris. Totum enim cor in his ſedem ſuam firmavit. Sed ille etiam omnino am-
plioris ventris, & magis inanis, quam alter eſt, neque extremitatem cordis attingit,
ſed caudam ejus ambit; ſolidus item eſt, veluti extrinſecus aſſutus. Alter au-
tem ſubter ſiniſtram mammam maxime in directum ſitus eſt, ubi etiam ſaltus ipſi-
us ſignificationem ſui præbet. Amiculum autem habet craſſum, itemque foveam.
Foveæ enim ſpeciem præ ſe fert ſimilem mortario. * Sed enim hic etiam pulmo- 5
nem ſubit cum manſuetudine, & circumjectu ipſius, caloris intemperantiam caſti-
gat. Etenim pulmo natura frigidus eſt, ſed & inſpiratione perfrigeratur. Ambo
autem denſi, ac aſperi ſunt interna ſui parte, & velut ſubcorroſi, magiſque ſiniſter,
quam dexter. Nam inſitus a natura ignis non eſt in dextro. Quare mirum eſt ſini-
ſtrum aſperiorem fieri, ubi intemperatum aerem inſpiraverit. Quapropter etiam ro-
boris caloris cuſtodiendi gratia craſſius intus conſtrictus eſt. Oſcula autem ipſis
non ſunt aperta, niſi ſi quis cordis auriculas præſecet, aut caput cordis præcidat.
Si autem quis præſecet, apparebunt duplicia oſcula in duobus ventriculis. Craſſa
enim vena ex altero excurrens viſum decipit, ſi fuerit reſecta. Hi fontes ſunt hu-
manæ naturæ, & hic flumina ſunt, quibus totum corpus irrigatur: atque hi etiam
vitam homini conferunt, & ubi reſiccati fuerint, homo moritur. * At vero prope 6
exortum venarum corpuſcula circum ventriculos conſurgunt, mollia, cavernoſa,
quæ auriculæ appellantur. Non ſunt autem foramina aurium; non enim clamorem
exaudiunt; verum ſunt organa, quibus natura aerem rapit. Et ſane videtur mi-
hi boni, ac præſtantis artificis opificium eſſe. Quum enim conſideraſſet figuram
ſolidam futuram ipſius viſceris propter ſanguinis ex venis effuſi collectionem, ac
concretionem, deinde attractorium ipſum eſſe totum vidiſſet, folles ipſi appoſuit,
quemadmodum fabri ferrarii fornacibus ſolent; quo per ipſos ſpiritum apprehen-
deret. Signum autem ſermonis hoc eſt. Etenim cor videas ex toto ventila-
ri; aures vero privatim tum inflari, tum conſidere, ac contrahi. * Et propter hoc 7
etiam dico, quod venæ quidem operantur reſpirationem in ſiniſtrum ventriculum:
arteriæ autem in alterum. Molle enim magis attrahit, & incrementum capit. O-
portebat autem nobis magis incumbentia cordis tegmina perfrigerari. Eſt enim
calor non in dextris: quare propter hanc affectionem non acceperunt amplum
organum, ut ne in totum ab ingrediente aere ſuperarentur. Reſtant dicendæ
cordis pelliculæ latentes opus digniſſimum cognitione. Sunt enim & aliæ quædam
in ventriculis pelliculæ, velut araneorum telæ extentæ, quæ undiquaque
oſcula cingunt, & ſtrias, ac ſegmenta in ſolidum cor inſerunt. Hæ mihi nervi ip-
ſius viſceris, & vaſorum principia aortis eſſe videntur, eſt autem ipſarum par
unum. * Cæterum oſculis ſingulis tres pelliculæ ſubornatæ ſunt, rotundæ in ſum- 8
mo, velut circulus ſemiſectus. Et qui rei intelligentes ſunt, admirantur, quomo-
do oſcula, & aortarum fines claudunt. Et ſi quis uteris eximendi cor mortui,
moris gnarus aliam auferat, aliam reclinet, neque aqua, neque flatus immiſſus in
cor penetrarit, atque hæ magis in ſiniſtri ventriculi oſculi exactius, & merito ſa-
ne ſubordinatæ ſunt. Mens enim hominis in ſiniſtro ventriculo inſita eſt, & reli-
quæ animæ imperat. Nutritur autem neque cibis, neque potibus a ventre, ſed pu-
ra & illuſtri ſubſtantia ex ſanguinis diſcretione nata. Adſumit autem alimentum
ex proxima ſanguinis ciſterna radios ſuos eo immittens, & depaſcens, velut ex
ventre inteſtinorum alimentum non naturale exiſtat. Quo vero non in mora ſit,
qui in arteria eſt in fluctuatione conſtitutus cibus, viam in ipſam concludit. * Magna 9
enim arteria ventrem depaſcitur ac inteſtina, plenaque eſt alimento non principali.

Quod

Quod autem non nutritur ſanguine apparente, & quem videmus, arteria ipſa magna, ex hoc manifeſtum exiſtit. Mactato enim animali, & ſiniſtro ventriculo diſſecto, tota deſolata apparet, modico ſeroſo humore excepto, flavaque bile, ac pelliculis, de quibus jam mihi dictum eſt. Arteria autem altera ſanguine non eſt deſtituta, neque ventriculus dexter. Hoc quidem igitur vas cauſſa fuit, mea ſane ſententia, ut pelliculæ producerentur. Id vero, quod ex dextro fertur ventriculo, etiam ipſum quidem commiſſura pellicularum clauditur, verum non valde ſalit præ imbecil-
10 litate. * Sed aperitur quidem in pulmonis vaſa, ſanguinem exhibens ipſis in alimentum: clauditur autem in cor, non tamen confeſtim, quo ingrediatur quidem aer, non autem multus. Debilis enim eſt hic calor, frigiditatis facultate ſuperatus. Sanguis enim non eſt natura calidus, neque enim alia aliqua aqua, ſed caleſcit; multis autem videtur natura calidus eſſe. Et de corde ſane talia dicta ſint.

HIPPOCRATIS COI
LIBER DE GLANDULIS.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *De Glandularum natura, & ſubſtantia. Glandulæ venas habent. In Glandulis oleoſus humor. Glandulæ non valde per ſe, ſed cum reliquo corpore ægrotant. Glandulæ cur fluxionibus maxime ſint obnoxiæ. Febris ex glandularum copioſa fluxione.*

2 *De duplici glandularum genere, ac uſu. Glandulæ corporis humiditatem ſuſcipiunt. Glandularum alimentum, & in corpore ſitus. Glandulæ, & pili eadem utilitate participant. Pili ex glandulis naſcuntur, & augeſcunt. Quibus corporibus neque glandulæ, neque pili inſint. Item quæ glandulas, & pilos, & quæ glandulas tantum habeant. Glandulæ inguinum.*

3 *De cæteris partibus, quæ glandulas tantum habent, & cur glandulæ inteſtinorum depiles exiſtant. Glandulæ inteſtinorum majores.*

4 *Glandulæ renum, etiam majores, quam aliis partibus. Glandulas alias præter commemorata eſſe in corpore.*

5 *De tota glandularum colli natura. Tonſillæ. Caput humiditatem ex reliquo corpore complectitur. Corpus vapores omnis generis in caput retro retrudit. Caput humores quando retineat. Glandulæ quando, & a quibus fluxionibus infeſtentur, & a quibus non.*

6 *Strumarum peſſimi colli morbi generatio unde. Alarum tubercula unde. Inguinum humor, ac inflammatio. Glandulæ inteſtinorum unde. Inteſtinorum humiditas morbos non facit.*

7 *Glandulæ capitis ſunt ipſum cerebrum. Cerebri ſubſtantia glandularum ſubſtantiæ perſimilis. Capillorum in capite ob cerebri multitudinem, major eſſe copia. Cerebrum ob ſui magnitudinem morbos majores, & minores aliis partibus facit.*

8 *De capitis fluxionibus. Capitis fluxiones ſecundum naturam tres ſunt, præter naturam quatuor. Ex fluxionibus intra corpus abeuntibus abſceſſus ex abſceſſibus morbi.*

9 *Apoplexiæ generatio. Lippitudinis generatio. Capitis per aures fluxiones. Capitis fluxio pituitoſa per palatum in ventrem.*

10 *Volvuli generatio, & tabis. Ex capitis fluxionibus per venas in ſpinalem medullam morbi. Cerebri affectiones præter jam commemoratas eſſe plures.*

11 *De glandulis in pectore. Glandulæ pectoris mammæ dicuntur, & quibuſdam lac faciunt, quibuſdam non. Viri cur lac non faciant. Glandulæ pectoris in viris cur magnæ non ſint. Mulierum corpora laxa, ac mollia.*

12 *Mammarum tubercula, ac inflammationes. Mulieres quomodo poſt mammas ablatas affectæ. Ex mammarum ablatione ſuffocatio conſequitur.*

1 DE GLANDULARUM tota natura ſic habet. Natura ipſis eſt ſpongioſa. Sunt enim raræ, & pingues, & neque carnes ſunt reliquo corpori ſimiles, neque aliud quid ſimile corpori. Sed friabiles ſunt, & venas multas habent. Si vero diſſeces, ſanguis largus erumpit, ſpecie albus, & velut pituita. Tangenti autem velut lanæ apparent. Et ſi multa vi ipſas digitis compreſſeris, glandula humorem oleoſum remittit, qui & ipſe conteritur utplurimum, ac diſperit. Ægrotant autem non valde, ſed una cum reliquo corpore. Quum vero proprio morbo ægrotant: nam parum etiam cum reliquo corpore ægrotant; morbi tubercula fiunt, & ſtrumæ reſultant, & febris corpus occupat. Perpetiuntur autem hæc, ubi humiditate repletæ fuerint, ex reliquo corpore in ipſas influente. Influit autem ex reliquo corpore per venas, quæ per ipſas extentæ ſunt multæ & cavæ, ut humor, quemcumque tandem traxerint, facile in ipſas ſequatur. Et ſi multa ac morboſa fuerit fluxio, glandulæ reliquum corpus in ſe diſtendunt, atque ſic febris incenditur, & elevan-
2 tur ac inflammantur glandulæ. * Cæterum glandulæ in corpore ſunt plures ſive majores, in cavis ipſius partibus, quam in articulis, & quæcumque in a-

liis

liis humectis, ac ſanguinolentis locis conſiſtunt: atque illæ quidem, ut quod ſuper-
ne in cavas partes influit, ſuſcipientes in ſe trahant: hæ vero ut rurſus na-
ſcentem præ laboribus humiditatem in articulis, ſi quam articuli remittant, e-
jus multitudinem ſuſceptent: & ſic nimia humectatio in corpore non ineſt.
Nam ſi etiam quid gignatur humiditatis, non ſtatim nimia humectatio inde
ſucceſſerit. Reflectitur enim, & conſumitur tum multa, tum modica in ipſas
glandulas, atque ſic reliqui corporis redundantiam glandulæ ſibi lucrifaciunt,
& alimentum, hoc eſt ipſis coaleſcens. Quare ubi cœnoſæ partes ſunt, & hu-
mectæ, ibi etiam glandulæ. Cujus ſignum eſt. Quod ubi eſt glandula, ibi eti-
am pili. Natura enim facit glandulas, & pilos, utraque eadem utilitate parti-
cipantes: illas quidem, ut quod influit, velut antea dictum eſt, ſuſcipiant.
Pili vero ex glandulis opportunitatem habentes naſcuntur, & augeſcunt,
colligentes id, quod in extremitates redundat, ac efferveſcit. Ubi autem cor-
pus ſiccum eſt, neque glandula, neque pilus ineſt. At vero teneræ, & exer-
citiis deditæ, & humectæ partes glanduloſæ ſunt, ac piloſæ. Glandulæ por-
ro ſunt ab utraque aurium parte juxta jugulares colli venas, & pili etiam ibi-
dem. Item ſub alis utrinque & glandulæ, & pili ſunt. Inguina, & pubes
ſimiliter ut alæ, & glandulas, & pilos habent. Et hæ quidem cavæ corpo-
ris partes ſunt, & ad humoris redundantiam expoſitæ. Nam & laborant hæ;
& ex omnibus corporis partibus maxime moventur. * Reliquæ vero glandu- 3
las tantum habent, velut inteſtina. Habent enim & hæc glandulas in omen-
tum majores: pilos autem non habent. Nam & in cœnoſis, ac humectis
terræ locis, ſemen non naſcitur, neque ſupra terram aſcendere conatur; ſed per
redundantiam putreſcit, ac ſuffocatur. Violat enim ſemen. Violat autem, & in
inteſtinis copia, ac multitudo humoris, & pilos enaſci non ſinit. Glandulæ
autem in inteſtinis majores ſunt, quam alibi in corpore, & paſcuntur, humecta-
tionem nimiam ex inteſtinis exprimentes. Inteſtina vero ex vaſis in omentum
ſuſcipiunt, ac remittunt humiditatem. Omentum autem in glandulas diſtri-
buit. * Habent præterea etiam rhenes glandulas. Nam & hi multa humidita- 4
te exſatiantur. Majores vero etiam hac parte, quam aliæ glandulæ exiſtunt.
Influens enim humor in rhenes non imbibitur, ſed perfluit infra in veſicam.
Quare quicquid ejus lucrifaciunt de canalibus, hoc ad ſe trahunt. Sed & a-
liæ in corpore glandulæ ſunt parvæ valde. Verum non volo hunc ſermonem lon-
gius evagari permittere. Nam earum, quæ alicujus momenti ſunt gratia, hoc
ſcriptum inſtitutum eſt. Nunc itaque ſermone progreſſum faciam, & dicam de
tota natura glandularum colli. * Collum ab utraque ſui parte hinc, & hinc glandu- 5
las habet, & vocantur hæ glandulæ tonſillæ in hunc uſum, atque utilitatem.
Caput ſupra ſitum eſt, ſurſum cavum, ac rotundum exiſtens, & humiditatem
ex reliquo corpore complectens, & corpus ſimul vapores omnis generis ſur-
ſum in caput demittit, quos caput rurſus retro dimittit. Non enim immora-
ri, ac manere poteſt id, quod influit, non habens, ubi ſedem firmet: niſi ſane ca-
put ægrotet: tunc enim non remittit; ſed iſthic retinet. Poſtquam vero attractio-
nem remiſerit in glandulas, fluxio vergit, & nihil moleſtat, donec pauca, &
moderata fluxio fuerit, & ipſæ glandulæ validæ, ac potentes extiterint. Si
enim multa, & acris influxerit, manſeritque acris, & glutinoſa, inflammatur, ac
intumeſcit, & collum diſtenditur, atque ſic ad aurem progreditur, & ſi quidem
in utramque partem proceſſerit, utraque auris: ſin ad alteram, altera tantum ægro-
tat. * Si autem pituitoſa, & multa, ac lenta fuerit fluxio, etiam ſic inflammatur, 6
& inflammatio, quum ſtabilis humor exiſtat, ſtrumas peſſimum colli morbum
generat. In alas autem etiam tunc quid confluit. Sed ubi copioſi fuerint acres,
& feroſi humores, etiam ſic in ipſis tubercula producuntur. Sed & in inguini-
nibus glandula a partibus ſupra ſitis humiditatem trahet; ſed ubi multitudo e-
jus occupaverit, inguina intumeſcunt, & ſuppurantur, ac inflammantur, ſimi-
liter ut alæ, ac collum. Atque hæc ſane tum bona, tum mala glandulæ exhibe-
re videntur: & de his quidem hæc ſuffecerint. Porro inteſtina multam
ſatietatem ex cibis, ac potibus habent, & præterea humiditatem ſub cuticu-
la habent. Sed & hæc tota reflectitur, ac conſumitur in glandulas, ſimili-
ter velut ſuperior. Morbos autem non facit fere, quemadmodum in articu-
lis contingit. Frequentes enim glandulæ & expaſſæ, ac non cavæ ſunt, & al-
tera alterius multitudine non multum fruitur, & alias, ſi qua etiam plus habe-
re velit, copiam ejus habere non poteſt. Sed quod in paucas, ac ſingulas con-
fluit in articulis, id in multas hic dividitur, & æqualitas ipſis exiſtit.
* Caput etiam ipſum glandulas habet, cerebrum nimirum ſimile glandulæ. 7
Eſt enim cerebrum album, ac friabile, quemadmodum etiam glandulæ. Et
ob id in commoditatem capitis glandulas facit, & per relatas a me, cerebrum,
auxilium ferens, humiditatem aufert, & in extremitates foras ablegat, per flu-
xiones ex magna parte. Majus autem eſt cerebrum, quam aliæ glandulæ, & ca-
pilli etiam majores, quam alii pili. Majus enim eſt cerebrum, & in amplo ſpa-
tio in capite ſitum eſt. Facit autem morbos & minores, & majores, quam aliæ
glandu-

glandulæ : facit autem quum in infernas corporis partes redundantiam, ac ſu-
8 perfluitatem ſuam ablegarit. * Fluxiones porro de capite uſque ad ſecretionem contingunt per aures ſecundum naturam, per oculos, per nares, atque hæ tres ſunt, & aliæ per palatum in guttur, & in gulam, & aliæ per venas in medullam ſpinalem, & in ſanguinem. Quæ omnes ſeptem numero exiſtunt, hæ fluxiones cerebri ſordes, ac purgamenta diſcedentes exiſtunt, & ſi non diſceſſerint, morbus ipſi inde oboritur. Sic autem & reliquo corpori aliqui morbi accedunt, ſi intro abierint, ac diſceſſerint hæ fluxiones, & non foras. Et rurſus turbatio multa oboritur, ſi hianter, ac affatim attrahat, & acrem quidem fluxionem cerebrum demittat, quæ influxiones corrodit, & exulcerat. Et ſi id, quod cerebro influit, copioſum fuerit, fluxio deſcendens non deſinet, donec multitudinem influentis exhauſerit, atque ſic id, quod influit, foras demittens, & aliud ſuſcipiens, ac ſemper in conſimili ſtatu conſiſtens, & humores trahit, & morbos facit. Ambo autem magno tædio, ac moleſtia naturam frangunt, quæ ſi fuerit affecta, doloroſa afflictio exiſtit. Affectiones enim naturæ ſunt prædictæ fluxiones, & multitudinem moleſte ferunt, & morſum, ac roſionem perceptant ex eo, quod præter rationem, & non conſuetum
9 exiſtit. * Cerebrum autem cladem perfert, etiam ipſum non ſanum exiſtens, ſed ſi quidem rodatur, turbationem multam ſuſtinet, & mens deſipit, & cerebrum convellit, ac diſtrahit totum hominem, qui in ſeipſo vocem non edit, ac ſuffocatur, & hæc affectio, ſideratio, ac græce apoplexia appellatur. Aliquando vero acris quidem non eſt fluxio, ſed copioſa in cerebrum irruens, ipſum affligit, & mens perturbatur, & homo circum ambulat, aliena cogitans, & aliena videns, perferens morbi mores, viſis, riſu, & peregrinis imaginationibus. Alia fluxio ad oculos, ophtalmia græcis, latine lippitudo appellatur, & oculi in ipſa intumeſcunt. Si vero ad nares defluxio fiat, arroduntur nares, & nihil aliud grave accedit, nam viæ ipſarum amplæ ſunt, & ſibi auxiliari poſſunt, inſuperque non compactum eſt, quod ab ipſis diſcedit. At vero aures intortus quidem meatus, & anguſtus: cerebrum autem prope ipſum ipſis auribus apprimitur. Ægrotans vero hoc morbo, plurima excernit, & auris a frequenti fluxione per tempus vexatur, & pus graveolum effluit. Sic etiam fluxiones ad oculos foris conſpicuæ ſunt, & non lethales in totum. Si vero fluxio retro proceſſerit per palatum, & in ventrem pituita pervenerit, fluunt quidem horum ventres: non autem ægrotant. Si vero inferne maneat pituita,
10 affectiones volvuloſæ fiunt diuturnæ. * Aliis autem, ſi per palatum in guttur multa fluxio contingat, ut plurimum morbi tabis oriuntur: replentur enim pulmones pituita, atque ea ipſa pus fit id, quod pulmones excedit, & ægroti non facile ſuperſtites manent, & mens medici, ſi bonus, & prudens eſt, utplurimum cauſam intelligit. Alius morbus oritur ex defluxione capitis per venas in ſpinalem medullam. Inde autem in ſacrum os impetum facit, quo medulla ipſa fluxionem perducit, & in coxendicum acetabula, ſive juncturas deponit, & ſi tabem fecerit, homo marceſcit, atque hoc modo contabeſcit, & vivere non expetit. Statim enim ſcapulæ dolent, amboque pedes, ac crura conſequuntur, & ſemper tandem pereunt multo tempore curati, atque ſic defloreſcit homo, ac moritur. Hæc mihi de fluxionibus capitis dicta ſunt. Sunt autem affectiones cerebri etiam alii morbi, deliria, inſaniæ, omnia pericoloſa, & ægrotat cerebrum, & aliæ glandulæ. Habet enim & dolorem, & alius congreſſus corporis hic contingit,
11 * Quin & glandulæ in pectoribus mammæ appellantur, & attolluntur, ac lac faciunt: aliquibus vero lac non faciunt. Et faciunt quidem lac mulieres: viri vero non faciunt. Mulieribus enim rara eſt glandularum natura, quemadmodum etiam reliquum corpus rarum habent, & alimentum, quod in ſe trahunt, in lac permutant. Et ab utero accedit ad mammas, quod poſt partum puero ceſſurum eſt in alimentum, quod ipſum ſane exprimit, ac ſurſum mittit omentum, ad ſupernas partes ab ipſo fœtu coarctatum. Verum maribus locorum anguſtia, & corporis inſuper denſitas conducit ad hoc, ut glandulæ non ſint magnæ. Mas enim plenus eſt, & velut pallium denſus tum ad viſum, tum ad tactum: fœmina vero rara, & laxa, & velut fluida tum ad viſum, tum ad tactum. Quare humiditatem non remittit id, quod eſt rarum, & molle. Mas autem non amplius quid ejus ſuſceperit, quum denſus exiſtat, ac cohærens, & compactus, ſed & labor corpus ipſius corroborat, ut non ſit locus, ubi redundantia, ac ſuperfluitates recipiat. Atque hoc modo cogit, ac concludit hæc ratio, & pectora, & mammas, & reliquum corpus mulieribus laxa, ac mollia eſſe, tum ob ocium, ac ſegnitiem, tum ob alia prædicta. Viris au-
12 tem vice verſa. * Porro faciunt etiam mammæ tubercula, ac inflammationes, lac ipſum putrefacientes. Commoda autem habent ſuperioribus ſimilia, & reliqui corporis redundantiam auferunt: teſtimonium abunde præbent mulieres, quibus morbus, aut alia quædam calamitas mammas adimit. Nam & vox ipſarum aſpera redditur, & humores in gulam feruntur, & multo ſputo vexantur, & caput dolent, & ab his ægrotant. Lac enim proficiſcens, ac influens ab utero, quemadmodum etiam antea in ſuperna vaſa tranſibat, quum propria vaſa non habeat, nec reperiat, utpote ipſis per mammarum ademptionem privatum, in principales corporis partes incurrit, cor videlicet, ac pulmonem, atque ſic ſuffocantur.

HIP-

HIPPOCRATIS COI
LIBER DE OSSIUM NATURA MOCHLICUS, ideſt Vectiarius.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Digitorum oſſa, & articuli ſimplicia ſunt: Manus autem, & pedis multa alia, alioque modo coarticulata. Calcanei os unum. Tibiæ conſideratio.*

2 *De femore. Coxa. De Spinæ natura. De Muſculis lumbaribus. Cervicis articulus repandus eſt.*

3 *De Verticulis. Verticulorum coarticulationis conſideratio. Coſtarum coarticulationis conſideratio.*
De Pectoris oſſibus. Clavicularum natura.

4 *De humero. De Scapulis. Scapularum curatio facilis. De Brachio, ſeu cubito.*

5 *De oſſium humani corporis numero. Oſſa manus vigintiſeptem ſunt, pedis vigintiquatuor. Colli uſque ad magnum ventriculum ſeptem: Lumbi quinque: Spinæ viginti: Capitis una cum oculorum oſſibus octo: Oſſium in univerſum 91. cum unguibus vero centum, & undecim. Verticula ſupra claviculam una cum magna ſeptem.*

6 *De Semine, & renum venis. Potus per fauces, ac gulam via. Hepatis extremitates quinque. De Fellis ſitu. Cor pellicula eſt involutum. Inteſtina hominis craſſa, quam in cane ſunt majora. Meſocolon. Renes ex nervis dependent. Arteriarum cor fons eſt.*

7 *Venarum magnarum (quarum duæ) in corpore ſitus.*
Nervorum exortus ab occipitio.

8 *De venis in renes tendentibus. Renum conſtitutio. Renes ventriculos habent. Renes urinam percolant. Renum corpus ad veſicam ſpongiforme. Urina cur rubra.*

9 *De venis circa coſtas. De clavicularum venis.*

10 *De Vena ſanguiflua.*

11 *De venis craſſis. De Venarum craſſiſſimarum quatuor paribus. Primum par.*

12 *Dorſo, ac coxendice dolente, venæ ſectio a poplitibus, & malleolis forinſecus eſt facienda. Secundum par. Sphagitides, ſeu jugulares. In lumborum, ac teſtium doloribus venæ ſectio a poplitibus, ac malleolis intrinſecus facienda. Tertium par. Quartum par.*

13 *De Venis ventris, per quas corpori alimentum venit. De Venæ ſectione in diverſarum partium affectionibus. Venæ ſectio quam longiſſime a loco dolente, & ubicumque ſanguis colligi ſolet, facienda.*

14 *De Hepatis venis, earumque diſtributione.*

15 *De ſepto tranſverſo, ejuſque poſitione, & venis id ipſum tum tranſeuntibus, tum illi innaſcentibus.*

16 *De Nervis, qui ex cerebri ſubſtantia propagantur.*

17 *Oſſium, Nervorum, Carnis, Venarum, Cutis ſubſtantiæ uſus. Venarum germina unde dependeant, & qua corporis parte deſinant, & quod una his conſentit, & in quibus locis corporis ſint extentæ.*

18 *Vena craſſa ultra aures. Linguæ venarum proceſſus. Vena humeralis. Vena humeralis ſanguiflua eſt, & plena, & ægre curatur, ſi rumpatur, aut convellatur.*

19 *De vena principali, quæ cordi inſerta, venam magnam, & arteriam aſperam producit. Quare inſueta in pulmonis viam delata, non educantur. Calloſarum in pulmone duritierum cauſſa.*

20 *Spirandi difficultas unde. Anhelationum, & tabis ſiccæ generatio. Suppurati, ac tabidi unde. Quomodo vena principalis pulmonem, & partes vicinas occupet. Vena ſub ſeptum tranſverſum extenta qualis. Venæ in ſpinalem medullam tendentes.*

21 *Venæ omnes in corpus diſtributæ, ex omnibus partibus ſpinam petunt. Vena principalis in renes radices ſuas agit. Vena craſſa in caulem, ſeu pudendum tranſit.*

22 *Venæ pudendum tranſeuntes in viris, in mulieribus in uteros tendunt. Vena hæc cur genitura, ac ſpiritu referta, ejuſque ſubſtantia. Seminis collectio ubi fiat.*

23 *Voluptas ex coitu unde. De Vena per dorſum, & jugulum juxta ſpinam ſparſa.*

24 *De Venæ juxta inguina proceſſu.*

25 *Ex Venæ juxta patellæ partem cavam dolore, bilioſi, ſeroſi, ac ſanioſi humoris collectio.*

26 *De duabus venis inter duas latas extremitates.*

27 *Vena ex ſiniſtris partibus, in reliquis juxta eamdem naturam, velut ea, quæ in dextris radices agit, præter quam quod hepati non inſeritur. Venæ ſplenis. Senſus maxime circa thoracem.*

28 *Colorum in vultu mutationes unde fiant.*

OSSIUM natura hæc eſt. Digitorum quidem oſſa, ac articuli ſimplicia ſunt. Manus autem, & pedis multa alia alio modo coarticulata. Maxima vero ſuprema parte. Calcanei vero unum, velut extra apparet. Ad ipſum autem poſteriores tendines tendunt. Tibiæ vero duo ſunt, quæ ſuperne, ac inferne cohærent. Juxta medium vero diſtant. Parvum eſt, quod extrinſecus eſt, juxta parvum digitum paulo tenuius. Plurimum autem hac parte diſtant, & minore momento juxta genu: & tendo ex ipſo enaſcitur, qui circa poplitem foris eſt. Habent autem inferne communem appendicem, ad quam pes movetur. 1

vetur. Aliam vero ſuperne habent appendicem, in qua femoris articulus movetur
2 ſimpliciter, & expedite in longitudinem, ſpecie nodoſa patellam habens. * Ipſum au-
tem femur foras, & in anteriore parte incurvum eſt. Caput autem ejus appendix eſt ro-
tunda, ex qua nervus, qui in coxæ acetabulo eſt, naſcitur. Subobliquus autem etiam hic
annexus eſt, minus vero quam brachium. Coxa vero magno verticulo, quod ju-
xta os ſacrum eſt, ex ligamento chartilagineo ac nervoſo adhæret. Spina vero
a ſacro oſſe uſque ad magnum verticulum gibboſa eſt, & veſica, & genitura, & recti
inteſtini pars inclinata in hac parte eſt. Inde vero uſque quo ad ſeptum tranſver-
ſum pervenit, in directum repanda eſt, & muſculi lumbares hac parte exiſtunt.
Hinc vero uſque ad magnum verticulum, quod ſupra ſupernas humeri partes eſt,
e directo gibboſa eſt. Immo magis eſſe videtur quam eſt. Nam poſteriores oſ-
ſium propagines hac parte altiſſimæ ſunt. Cervicis autem articulus repandus eſt.
3 * Verticula vero intrinſecus inter ſe æqualia ſunt: ab externis autem chartilagini-
bus, ac nervis continentur. Coarticulatio vero ipſorum in poſteriore medullæ
ſpinalis parte eſt. A poſteriore autem parte exortum acutum habent, qui appen-
dicem habent chartilaginoſam, unde nervorum propago prona fertur: quemadmo-
dum etiam muſculi a cervice ad lumbos adnaſcuntur, coſtarum, ac ſpinæ medi-
um explentes. Coſtæ vero juxta diſcriminationes verticulorum, nervo anne-
xæ ſunt, a cervice uſque ad lumbos intrinſecus. Ab interiore autem parte juxta
pectus laxam, ac mollem ſummam partem habentes, ſpecie præ cunctis animali-
bus maxime obtorta. Hac enim parte anguſtiſſimam molem homo habet. Qua
vero parte coſtæ non ſunt, exortus obliquus, brevis, & latus ad ſingula verticu-
la nervo annexus eſt. At vero pectus cohærens ipſum ſibi ipſi diſcriminatio-
nes habet obliquas, qua parte coſtæ annexæ ſunt. Laxum autem eſt, & chartilagi-
neum: claviculæ vero rotundæ ſunt ad anteriorem partem, ad pectus quidem bre-
4 ves motus habentes; ad ſummum vero humerum frequentiores. * Summus au-
tem humerus ex ſcapulis naſcitur, in pleriſque diſſimiliter. Scapula ad ſpinam
chartilaginea eſt, reliqua parte laxa, inæqualem partem foras habens: cervicem
vero, & acetabulum habet chartilagineum, ex quo coſtæ motum habent. Facile
autem ut inter oſſa exolvitur, brachio excepto. Hujus autem caput ex nervo ex
acetabulo dependet, chartilaginis laxæ rotundam appendicem habens. Ipſum ve-
ro brachium incurvum foras, & anteriore parte obliquum, non rectum eſt ad
acetabulum. Pars vero ad cubiti gibbum lata eſt, & nodoſa, & repagulo ſimilis,
& ſolida, poſteriore parte cava, in qua cornix ineſt ex cubito, quum manus fue-
rit extenta. Ad hanc etiam torpidus nervus, qui ex cubiti oſſium diſcriminatio-
5 ne media enaſcitur, perficitur, ac terminatur. * Oſſa manus viginti ſeptem ſunt,
pedis viginti quatuor. Colli uſque ad magnum verticulum ſeptem, lumbi quinque,
ſpinæ viginti, capitis una cum oculorum oſſibus octo. In univerſum nonaginta
unum: cum unguibus vero centum ac undecim. Cæterum ut nos ipſi ex homi-
nis oſſibus didicimus, verticula ſupra claviculam una cum magno ſeptem ſunt.
Juxta coſtas autem tot, quot coſtæ ſunt, duodecim videlicet. Juxta laterum molli-
6 tudinem vero forinſecus ubi coxendices in lumbo quinque. * Semen porro ve-
lut favus ab utraque veſicæ parte eſt. Ex ipſis autem rhenibus venæ ab utraque
meatus urinæ parte, in pudendum tendunt. Potus per fauces, ac gulam: larynx
enim, qui caput arteriæ eſt, in pulmonem, ac arteriam tendit: ab his in ſummam
veſicam. Hepatis extremitates quinque ſunt: ſuper quarta autem extremitate
fel incumbit, quod oſculum ad ſeptum tranſverſum, & cor, ac pulmonem profert.
Circum cor pellicula eſt. Inteſtina craſſa homo majora, quam canis habet; depen-
dent autem ex Meſenterii membrana, quæ Meſocolon hac parte vocatur: Meſocolon
7 autem ex nervis de ſpina ſub ventrem. Rhenes ex nervis de ſpina. * Arteriæ
fons cognatus cor eſt. Vena tendit per ſeptum tranſverſum, hepar, ſplenem,
rhenes, ad coxendicem, circa ſuram ad ſummum pedem. Altera autem ex corde
ſub alas, claviculas, jugula, caput, naſum, frontem, juxta aures, humeros, dor-
ſum, pectus, ventrem, per cubitum. Aliæ vero per alias ad cubitum, ad ſummam
manum. Nervorum exortus ab occipitio uſque ad ſpinam, ad coxendicem, in pu-
denda, in femora, pedes, tibias, in manus. Alii in brachia, partim in carnes,
partim ad fibulum in magnum digitum, partim ex carnibus in alios digitos. Alii
ad ſcapulas, pectus, ventrem, oſſa, ligamenta. A pudendo vero ad princeps inteſti-
num, ac podicem, acetabula coxarum, partim ſupra femur, partim infra ad ge-
nua. Inde alius ad genu extentus ad tendinem, pernam, pedes; alius ad fibulam,
8 alius in rhenes. * Ipſæ porro venæ in utramque partem bifariam maxime finduntur, par-
tim ab una utriuſque rhenis parte, partim ab altera: & perforatæ ſunt in rhenes.
Habent autem cordis formam ipſi rhenes. Nam etiam ipſi ventriculos habent.
At vero Rhen cavam ſui partem ad venas magnas habens ſitus eſt. Unde enaſcun-
tur ex ipſo venæ in veſicam, qua parte potus trahitur per venas in rhenes, &
per ipſa inteſtina, per quæ procedit. Deinde vero velut per qualum, per rhenes
aqua percolatur. Spongiforme enim eſt ipſorum corpus ad veſicam, & hic percola-
tur, ac ſecernitur a ſanguine urina, quapropter etiam rubra exiſtit. Neque enim
in rhenes aliæ procedunt venæ, quam quæ dictæ ſunt, neque eſt alius locus, ubi po-

tus

tus colliqueſcat , quantum ego novi. * Venæ circa coſtas tendentes , ſubter unam- 9
quamque coſtam ſunt , non a capite , inferius etiam ab arteria . Arteria quidem igi-
tur ſubtermeans in coſtas diſtribuit . A craſſa vero vena a corde recurrit , una in
ſiniſtram partem incluſa . Deinde hæc quidem per medias vertebras uſque ad ſum-
mas coſtas meat , non ex æquo diſtribuens coſtis a dextris , ac ſiniſtris ramos , ac
ſegmenta ſua . Alia vero æquos quidem , verum ſuperne in dextris finditur . Cæ-
terum juxta utramque claviculam duæ venæ ſurſum , duæ ſub pectus , partim ad
dextras , partim ad ſiniſtras , ramos , ſive ſegmenta ſpargunt : illæ quidem magis ad
cervicem : duæ vero alteræ magis ad cor , partim ad dextras , partim ad ſiniſtras ,
ab utraque parte juxta coſtas , & ſub ipſis , velut inferiores ſcinduntur , donec recur-
renti inferne a corde commiſcentur. * At vero ſanguiflua vena ab arteria hac pro- 10
pterea finditur , quod ſublimis hic eſt per cor means . Infra vero coſtas vena ſan-
guiflua craſſa appellata , verticulis rurſum ſeipſam ingerit , & hic adhæret , & non
amplius pendet , velut ſuperne per hepar means . Eſt autem juxta lumbum quidem
ſuperne arteria : infra autem ſanguiflua , ab hepate per ſeptum tranſverſum ſu-
blimis veniens , & ad dextram cordis fertur uſque ad claviculas ſimplex , præter
quam quantum cum corde communicat , juxta vaſa quidem in ipſo magis in ſu-
perficie fiſſa , verum juxta vaſa in ventriculo cordis penetrans , poſtea a corde
ad ſiniſtram ſe demittit , & ſimplex ad ſpinam rurſus currit : ad ſupernam quidem cor-
poris uſque ad ſupremas coſtas , & ramos a ſeipſa habet juxta unamquamque coſtam ex-
tentos juxta naturam uſque ad pectoris commiſſuram , & in ſiniſtram , & in dextram ,
& rectitudo ipſius magis ad verticulum eſt , quam arteriæ extenſio , itemque venæ ab he-
pate venientis . Ad inferiorem vero cordis partem , recta extenſio ab ipſa magis
ad verticulum eſt , quam arteriæ extenſio altera , quæ juxta cor , & in infernas partes ſe-
pti tranſverſi ad ſpinam appenſas converſa eſt . Inde vero rami in unamquamque rectitudi-
nem inferuntur per oſſa , & carnes mutuo tranſeuntes. * At vero venæ craſſæ ſic ha- 11
bent . Ex oculo juxta ſupercilium per dorſum , juxta pulmonem ſub pectore , altera
ex dextra in ſiniſtram , altera ex ſiniſtra in dextram tranſit , & quæ quidem ex ſi-
niſtra venit per hepar in rhenem , ac teſticulum deſcendit . Quæ vero ex dextra , in
ſplenem , & rhenem , ac teſtem : his autem oſculum eſt ipſum pudendum . A dextra
vero mamma in ſiniſtram coxendicem , & in crus deſcendit , & rurſus a ſiniſtra
in dextram . Oculus vero dexter ex ſiniſtro venam ſuſcipit , itemque teſticulus . Ju-
xta eumdem modum rurſus ſiniſter ex dextro . Craſſiſſimæ porro venæ in hunc
modum ſe habent. Quatuor paria ſunt in corpore , & aliquæ quidem ex ipſis
a capite retro per cervicem foris juxta ſpinam ab utraque parte ad coxendices per-
veniunt , & ad crura , deinde per tibias ad malleolorum partes externas , ac in pedes
procedunt. * Oportet igitur venæ ſectiones in doloribus in dorſo , ac in coxendici- 12
bus a poplitibus facere , & a malleolis forinſecus . Alteræ vero venæ ex capi-
te juxta aures per cervicem ſphagitides , id eſt jugulares appellatæ , intrinſecus ju-
xta ſpinam , ab utraque parte juxta lumbos procedunt in teſtes , & in femora , &
per poplites ab interna parte . Deinde per tibias ad malleolos intrinſecus , & ad
pedes . Oportet igitur venæ ſectiones facere ad dolores lumborum , ac teſtium ,
a poplitibus , ac malleolis intrinſecus . Tertiæ venæ ex temporibus per cervicem
in ſcapulas procedunt , deinde in pulmonem deferuntur , & perveniunt : altera quidem
a dextris in ſiniſtras ſub mammam , in ſplenem , & in rhenem ; altera vero a ſini-
ſtris in dextras ex pulmone ſub mammam in hepar , & in rhenem : deſinunt autem
ambæ hæ in inteſtinum rectum , ac podicem . Quartæ autem venæ ab anterio-
re capitis parte , ac oculis , ſub cervicem , & ſub claviculas procedunt . Deinde a bra-
chiis ſuperne ſub curvaturas , poſtea per cubitos , ad manuum juncturas , ac digi-
tos . Poſtea rurſus a digitis per manuum pectora , hoc eſt volas , & per cubitos in
curvaturas , & per brachiorum infernam partem ad alas , & ex coſtis ſuperne ; altera
quidem in ſplenem procedit , altera in hepar , deinde ſupra ventrem ambæ in pu-
dendum deſinunt . Et craſſæ quidem venæ hoc modo ſe habent . * Sunt autem 13
& a ventre venæ per corpus multæ , & omnigenæ , per quas alimentum corpori
venit : procedunt autem & a craſſis venis in ventrem , ac reliquum corpus , & ab
extremis , & ab intimis , & inter ſe mutuo diſtribuunt internæ foras , externæ in-
tro . Venæ igitur ſectiones facere oportet juxta hos modos . Operamque dare opor-
tet , ut quam longiſſime a locis , ubi dolores fieri ſolent , ac ſanguis colligi , ſece-
mus . Sic enim minime mutatio magna de repente fiet , & conſuetudinem tranſtule-
ris , ut ne amplius in eumdem locum colligatur . * Cæterum Hepatitis vena in 14
lumbo uſque ad magnum verticulum , inferne etiam verticulis ſe ingerit , inde ſubli-
mis elevata per hepar , & per ſeptum tranſverſum in cor : & hæc quidem recta
ad claviculas procedit . Inde vero aliæ quidem ad collum , aliæ ad ſcapulas , aliæ
deorſum reflexæ juxta verticula , ac coſtas declinant : a ſiniſtris quidem una pro-
pe claviculas : ex dextris autem in quemdam ipſarum locum . Alia vero utrinque
deflexa . Alia paulo inferius deflexa , ubi quidem illa deficit , coſtis ſe ingerit , do-
nec ad venam in ipſum cor acceſſerit ad ſiniſtras deflexa . Infra autem decurva-
ta ad vertebras deſcendit , donec perveniat , & inde incipit elevari , ingerens ſe co-
ſtis reliquis omnibus , & hinc atque hinc ramos juxta ſingulas ſpargens , quum

una

una exiſtat, a corde quidem in locum quemdam in ſiniſtris magis exiſtens, de-
inde infra arteriam, donec conſumatur, & perveniat eo, ubi hepatitis elevata eſt;
priuſquam autem eo venit, juxta extremas duas coſtas bifida fit, & altera pars hinc,
altera inde ad vertebras progreſſa conſumitur. Altera vero recta a corde ad clavi-
culas tendens, ſupra arteriam eſt, & ab hac (quemadmodum & ea, quæ juxta lum-
bum infra arteriam eſt) in hepar exilit, partim in portas, & extremitatem, partim
in reliquum conſequenter procedit paulo infra ſeptum tranſverſum. Septum au-
15 tem tranſverſum hepati adnatum eſt, ut non facile ſeparari poſſit. * Duplices au-
tem venæ a claviculis, alteræ hinc, alteræ inde, ſub pectus ad pubem, ac pectinem
tendunt, quo vero inde, nondum novi. Septum vero tranſverſum juxta verti-
culum infra coſtas ea parte, qua rhen ex arteria conſurgit. Arteriæ vero ex rhene
oriuntur hinc, & hinc ab arteria nervum habentes. Et hac parte in recurrente a
corde hepatitis deſinit. Ab hepatitide vero per ſeptum tranſverſum maximæ
duæ, altera hinc, altera inde ſublimes feruntur. Multifidæ autem per ſeptum ſunt,
& circum ipſum innaſcuntur. Verum ſupra ſeptum hæ magis conſpicuæ ſunt.
16 * Duo autem craſſi nervi, a cerebro ſub os magni verticuli ſuperne, & magis
ad gulam, ab utraque arteriæ parte uterque progrediens, inter ſe committuntur, ut
uni ſimiles exiſtant. Deinde verticula, ac ſeptum tranſverſum hic ſunt ubi deſi-
nunt. Et quidam dubii, ad hepar, & ſplenem ab hac ſocietate tendere ipſos, puta-
verunt. Alius nervus utrinque ex verticulis juxta claviculam ad ſpinam tendit, ex
obliquo verticulorum, & ſe in coſtas ingerit: atque hi quemadmodum venæ per ſe-
ptum tranſverſum ad meſenterium mihi tendere videntur: ubi autem hæ deficiunt,
rurſus hinc, ubi ſeptum exoritur, ab eo continui, ac cohærentes exiſtentes, juxta
medium infra arteriam, de cætero ad verticula ſe ingerunt, quemadmodum venæ,
17 donec totum ſacrum os pergreſſi conſumuntur. * Oſſa corpori ſtabilitatem, & re-
ctitudinem, ac ſpeciem exhibent. Nervi flexionem, & contractionem, ac diſten-
tionem. Carnes, & cutis omnium colligationem, ac conſtructionem. Venæ
per corpus diffuſæ ſpiritum, & fluxum, ac motum exhibent, ab una multæ germi-
nantes, atque hæc una, unde oriatur, & ubi deſinat, non ſcio. Circulo enim facto
principium non invenitur. Cæterum rami ac germina ipſius, unde pendeant, &
qua parte corporis deſinant, & quod una his conſentit, & in quibus locis corpo-
ris extentæ ſunt, ego declarabo. Circa caput juxta medium ex obliquo circum-
ſita eſt vena lata, & tenuis, non multi ſanguinis. In cerebrum enim juxta commiſ-
ſuras multæ tenues venulæ radices egerunt, & circum totum caput extentæ ſunt,
uſque ad frontem, ac tempora. Ipſa autem in rectum extenditur retro caput forinſe-
cus juxta ſpinæ cutem: inde vero circa externam, ac internam venam ex his, quæ
18 in jugulis ſunt, demittitur. * Ultra aures autem ſubfiſſa a gena forinſecus tendit craſ-
ſa. Ab hac in linguam multæ, & tenues procedunt, excepta ea, quæ ſub linguam,
& ſub maxillares dentes fertur. Ipſa autem craſſa per claviculam deſcendit ſub ſcapu-
las: & hac parte ab ipſa germinat per nervum ſubter ſummam humeri partem,
ſive cuticulam. Vena humeralis appellata. Ipſa autem ſanguiflua eſt, & ſanguine ple-
na, & ægre curatur, ſi rumpatur, aut convellatur. Ab altera enim parte nervus latus
ipſam ambit, ab altera chartilago: medium vero locum ipſa tenet, & pellicula ſpu-
moſa. Quum igitur locus non ſit carnoſus, facile rumpitur, & carnem circum naſci
non contingit, & ſi ſanguis in hanc partem ſubtercurrat, nactus ſpatioſum locum non
diſcedit, ſed induratur. Induratus autem morbum, & dolorem exhibet. Atque hæc
quidem finit, ubi prius dixi. Illa vero ſub ſcapulas germina emittit ſub mammas
denſarum, & tenuium, ac varie implicatarum inter ſe venularum, & per humeralem
venam, prætergrediens chartilaginem, ipſam ſubter ſubattingens ad brachium ten-
dit, muſculum in ſiniſtram habens. Dextra autem ipſa finditur circa humerum, &
cubiti ſupernam partem. Inde vero cubitum utrumque penetrans, poſtea manus jun-
cturam, inde autem defluens per totam manum varie vagans radices agit.
19 * Cæterum principalis vena juxta ſpinam ſparſa, per dorſum, & jugulum, ac
guttur, in cor inſeritur, & de ſeipſa venam magnam multorum oſculorum in corde
producit: inde vero in os procedens, fiſtulam facit, quæ ſane arteria appellatur,
per pulmonem tranſiens, pauci ſanguinis, ac multi ſpiritus exiſtens. Propter ſpa-
tioſitatem enim, ac raritatem viſceris, multis locis per pulmonem derivatur, cætera
vero chartilaginoſa facta eſt. Quapropter ſane etiam ſi quid in has vias pulmonis
delatum fuerit ex inſuetis, vel in potu, vel in ſpiritus, ac ſanguinis tranſitu,
utpote venis talibus exiſtentibus, & viſcere ſpongiformi, ac multum humorem
ſuſcipere potente, & ſurſum procedente: tum humorum ingreſſorum lex conſtitu-
ta eſt, tum ſanguis amplius per has venas non multus continetur, neque multum
conſtringitur, & non cito procedens, illabentia non educit. Ipſis autem non ſube-
ductis, ſed intus manentibus, calloſa concreſcit durities. Sic autem deſtruitur ali-
menti acceſſio, ac ingeſtio, quum hac parte arteriæ capitis acceſſus ad externas
20 partes exiſtat. * Interceptis vero tranſitibus per calloſam duritiem, velocitas, ac dif-
ficultas ſpirandi oboritur, quum neque emittere, neque attrahere ſpiritum facile poſ-
ſint. Ex hujuſmodi autem tales morbi fiunt, velut ſunt anhelationes, & ta-
bes ſicca. Si vero humor amplior in ipſis conſiſtens prævaluerit; ut craſſefactus

ſpiſſari non poſſit, & pulmonem putrem facit, & vicinas ipſi partes, fiuntque ſup-
purati, ac tabidi. Fiunt autem hi morbi etiam ob alias cauſſas. Inde porro
hæc vena pulmonem occupat, & per extremitates duas magnas intro conver-
ſas, ſub ſeptum tranſverſum extenta eſt ad ſpinam; alba, ac nervoſa venulas per
reliquum condenſatum corpus ſpargens: hinc autem per verticula denſis venulis in
ſpinalem medullam inſeritur, ac inſtar hæderæ implicatur. * Et aliæ quidem venæ 21
in corpus diſtributæ ex omnibus partibus ad ſpinam tendentes, unaquæque quod
tenuiſſimum, ac ſinceriſſimum eſt, colligens hic eructat. Hæc vero velut præſes im-
poſita per demiſſas plicationes in idem cogit. Inde vero etiam in rhenes radi-
ces agit, tenuibus, ac fibroſis venulis juxta ſpuriam coſtam: hinc autem tendens con-
denſatur, poſteaque etiam nervoſa fit ad princeps inteſtinum ac podicem, comprimenſ-
que muſculos adſtrictorios ipſi inſeritur. In veſicam etiam, & teſtes, ac adſtites ra-
dices agit, multiplicibus implicatis, tenuibuſque, ac ſolidis, & fibroſis venis. Inde
vero craſſiſſima, ac rectiſſima ipſius pars rurſus converſa in caulem tranſit, hoc
eſt pudendum. In reflexu autem in illa ipſa adaptatur. Et per pectinem ſupra ſub-
ter cutem ventris, & ipſius venæ, procedunt venæ ad eas, quæ deorſum tendunt,
quæ in ſeipſas mutuo derivantur. Penetrant autem & per pudendum venæ craſſæ,
& tenues, & denſæ, & curvæ. * At vero in fœminis illa ipſa in uteros tendit, 22
& in veſicam, ac urinæ meatum; hinc autem recta procedit, & mulieribus quidem
circa uteros pendet, maſculis vero circa teſtes diſſeminatur. Ob hanc autem
naturam ipſa vena etiam plurima fœcunda, ac genitalia concipit. A plurimis e-
nim, ac ſinceriſſimis partibus connutrita, paucique ſanguinis exiſtens, ac cava, &
denſa inſtar nervi, ac ſpiritu referta, intentaque a pudendo, demiſſas ad ſpinam ve-
nulas cogit: hæ vero velut cucurbita medicinali in ſeipſas coactæ, omnia in ſu-
pernam venam emittunt. Confluit autem & ex aliis corporis partibus in hanc,
verum multo maxima pars velut dictum eſt, de medulla hac colligitur. * Vo- 23
luptas vero accedit, vena hac genitura expleta. Quum igitur ſoleat reliquo tem-
pore modici ſanguinis, ac multi ſpiritus eſſe repleta, & calefacta, & ſemine de-
orſum confluente, ea, quæ in ſeipſa habet, conſtringit. Spiritus autem in ipſa exi-
ſtens, & præſens violentia, & caliditas, & venarum undiquaque concitatio, titillatio-
nem inducit. Illa autem, quæ a ſeipſa germinavit, per dorſum, & jugulum juxta ſpi-
nam ſparſa, multis venulis coſtas intertexit, & verticula per carnes alternatim con-
denſat, ut & probe nutrita, & ſanguine plena exiſtat. Ipſa autem juxta coxendicem
ac nates meat, per muſculum ſub femore ſubmerſa: a natibus vero juxta acetabu-
lum femoris juxta caput in venam perforata eſt, quæ femori reſpirationem exhi-
bet: trans femur autem juxta flexuram ad genu. * Alteram vero juxta inguina de- 24
mittit frequentibus radicibus, & ægre tranſeuntem. Hæc vero per muſculum ten-
dens, & circa genu diſſeminatur, & per oſſis tibialis ſummitatem venam de ſe in
fiſtulam cavat, quæ medullam nutrit, & derivatur per infimam tibiam juxta pe-
dis illigationem, ac connexionem. Ipſa autem per patellam genu ad interna per tibiæ
muſculum ſubmerſa extenditur, & per malleolum implicatur intus craſſa, & ſan-
guine plena, atque hic circa malleolum, & tendinem, venas ægre cognobiles produ-
cit, ac involvit. Ipſa vero infra ad pedem, ſub ſummum pedem decurrit, & hic ſe im-
plectens, & in magnum digitum innitens, duplam ſanguine refertam venam ſuper-
ne ſub cutem ex ſummo pede reflectit, & apparet ſane craſſefacta juxta externam
malleoli partem, ac ſurſum ſpargitur juxta oppoſitum tibiæ radium. Juxta ſuram
autem, velut fundam facit. Inde extenditur juxta internam genu partem. * Immit- 25
tit etiam patellæ venas, & juxta internam patellæ partem, quæ cava eſt, venam im-
plicat, quam ſi quis doleat, celerrime bilioſum, ſeroſum, ac ſanioſum humorem col-
ligit: procedit autem ipſa juxta internam genu cavitatem. Diſtribuit etiam de ſe in po-
plites multas implicatas venas. Quæ inde tendentes juxta nervos ſub femore,
radices agunt in teſtes, & in rectum inteſtinum, ac podicem, & circa os ſacrum at-
tenuatæ unitæ circumtenduntur. Illa vero procedens juxta internam genu cavita-
tem, ſurſum juxta internam femoris partem in inguem tranſit, & per coxendicem ul-
tra ad ſpinam, & lumbum foras veniens, craſſa, & lata, ac ſanguine plena ſurſum por-
rigitur ad hepar, & ubi bifidam produxit ſanguine refertam venam, dextram he-
patis extremitatem ad rhenem occupat. Rurſus vero ſubter hepar diſperſa in ve-
nam craſſam finditur. Fiſſa vero in craſſitudinem hepatis inſeritur, & altera qui-
dem ipſius pars in ſuperficie viſceris extat, in qua etiam eſt fel, habetque multas ra-
dices inſtar citrorum, ac plicationum per hepar diſperſas: altera vero pars per inter-
nas ipſius partes derivatur. * Duæ autem venæ inter duas latas extremitates 26
explicantur, & una quidem per vertices, ac cutem penetrans ex umbilico effer-
tur. Altera vero premens ſpinam, in rhenem, ac veſicam, & pudendum, velut an-
coris jactis inſeritur. Verum ex coxendice incipiens aſcendere ad pubem, multas
vagabundas producit venas, & coſtas, ac verticula ad ſpinam illigat, & propa-
gines ſuas multipliciter per venas tranſmittit, & inteſtina, ac ventrem involvit. Et
aliæ quidem a pube ad mammas, & ſupra mentum, & ſummos humeros exporrectæ
divagantur. Alia vero procedens juxta craſſitudinem hepatis, ubi fel in fiſtulam
coegit, ſurſum ſub ſpinam diſpergitur, per ſeptum tranſverſum itinere facto.

* Cæ-

27 * Cæterum vena ex ſiniſtris partibus, in reliquis quidem juxta eamdem natu-
ram, velut ea, quæ in dextris, radices agit. Verum ex ſiniſtris emergens in hepar
non ſe ingerit, ſed in ſplenem inſeritur juxta caput, quod in craſſitudine ipſius
conſiſtit. Inde vero internas ſplenis partes ſubit, ipſaſque venulis ſanguinolentis
inſtar aranearum telæ intertexit. Hic vero totus ex omento elevatur, venulis ex
ſe ipſo ſanguine plenum ipſum reddens. Quæ vero a capite ſplenis ad ſpinam acce-
dunt, per ſeptum tranſverſum penetrant. Inde vero ſurſum & dextra, & ſini-
ſtra ſub pulmonem extenduntur. Quæ autem ſanguine plenæ ſunt, ſub ipſum, &
in ipſum corrivantur. Quæ vero pauci ſanguinis, & tenues a pulmone intrinſe-
cus procedentes, qui natura rarus exiſtit, utpote ab ipſo emulctæ, in cor frenan-
tur circa auriculas ipſius, & in cavitates internas diffluunt. Ingerunt autem & prio-
res in ipſum. Etenim in anguſtia tranſitus ſitum eſt, velut ex omni corpore habe-
nas habens. Quapropter ex omni corpore maxime circa thoracem ſenſus
28 exiſtit. * Colorum quoque mutationes corde adſtringente venas, ac laxante fiunt.
Laxante quidem igitur rubicundi colores fiunt, & bene colorati, ac pellucidi;
conſtringente vero, virides cum pallore, & lividi. Verum tales evariant juxta
præſentes in unoquoque colores.

HIPPOCRATIS COI

LIBER DE LOCIS IN HOMINE.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Corporis principium nullum; ſed omnia ſimiliter principium, & omnia finis. Morborum in toto corpore principium nullum. Corpora ſicciora morbos magis recipere, ac magis dolere a natura, atque in ejuſmodi corporibus eſſe longiſſimos.*

2 *Partes corporis ſingulæ, aliæ aliis quomodo morbos faciant. Quomodo ex egeſtione moderata impedita morbi fiant.*

3 *In curandis morbis, morborum cauſſæ quomodo tollendæ. Corpus ſibi ipſi eſſe ſimile, ac ex iiſdem componi. Corporis minima aliqua parte affecta, cur totum corpus affici contingat. Medicinæ artis principium.*

4 *Auditus, Olfactus, Viſus ratio.*

5 *Viſus unde nutriatur, & qua ratione extinguatur. Oculorum membranæ tres, & quomodo ex his læſis morbi fiant. Cerebri membranæ duæ.*

6 *De venarum ex capite diſtributione. Vena a capite ad naſum. Venæ temporales. Venæ temporales ſolæ ſanguine non irrigantur. Venæ temporales cur ſolæ pulſatiles.*

7 *Viſus unde turbetur. Venæ aurium. Venæ in renes, ac teſtes deſinentes. Sanguinem mingere qui ſoleant. Venæ humerales. Venæ aliæ a vertice juxta aures.*

8 *Venæ cavæ diſtributio. Venarum ſectio quæ hominem infœcundum facit. Venæ ſplenis. Venæ utriuſque manus a vena cava producuntur. Venarum communicatio.*

9 *Venarum, quam nervorum morbi leviores. Natura venis in humore eſt, in carnibus. Nervorum ſubſtantia, eorumque in corpore ſitus. Nervorum morbi curatu difficiles. Nervis qui morbi familiares. Nervi premunt articulos, & per totum corpus ſunt extenti. Nervi in quibus robuſti, & craſſi. Circa faciem, & caput non ſunt nervi, ſed fibræ.*

10 *De Suturis capitis, & quod alia tres, alia quatuor habent. Suturarum multitudo ad ſanitatem utilis. De Verticulis. Coſtæ ſeptem.*

11 *De Claviculis. De Scapulis.*

12 *De cubito, ſeu manu. Digitorum articulos faciunt oſſa omnia quæcumque inter ſe committuntur.*

13 *De Coxendicis articulis, qui acetabula dicuntur. De Femore. De Tibiæ oſſe. Molæ, ſeu patellæ munus.*

14 *In pedibus, & in manibus articuli multi. Oſſium, & articulorum idem numerus. Mucus in articulis. Articuli pro muci qualitate vel ſani ſunt, vel ægrotant.*

14 *Claudicatio quomodo a muco in articulis fiat. De Tribus fluxionum cauſſis. Fluxiones propter frigus, & caliditatem.*

16 *Humor omnis calfactus fit tenuior, omneque cedens fluit.*

17 *Fluxiones aliquando fiunt partibus infernis ſiccis, ſupernis vero humidis.*

18 *De capitis ſeptem fluxionibus. Fluxiones cur frequenter in thoracem fiant. Laſſitudine cur affligantur, qui a bilis fluxione infeſtantur. Suppurati, & tabidi ex bilis in thoracem fluxione. Fluxio in medullam tabis occultæ generatio. Fluxionis in vertebras, & carnes notæ. Hydrops a capitis fluxione ad vertebras, & carnes.*

19 *Coxendicum, & articulorum ex fluxionibus affectiones.*

20 *De Pituitæ in nares fluxione. De fluxione in aures. Auris fluxiones quomodo curandæ.*

21 *De variis in oculis fluxionibus, earumque curatione. Oculi poſt fluxionem ſtatim inflammati. In oculorum fluxione velut lapilli ſubtercurrentes. Fluxio lenta cum pruritu.*

22 *Caput, & oculos purgantia medicamenta. Fluxus mucoſi a carne, & oſſe ad oculos*

curatio. Fluxus mucoſi ad oculos notæ, & curatio.

23 *Capitis in fluxu mucoſo ad oculos ſecandi ratio. Humoris in viſum, ſeu humorem purum fluxus curatio.*

24 *De fluxione capitis in thoracem biliosa, notæ. Peripneumoniæ, pleuritidis generatio a capitis fluxione bilioſa.*

25 *Peripneumonia morbus periculoſus. Suppurati ex peripneumonia, aut pleuritide, non moriuntur.*

26 *Suppuratio quibus de cauſſis contingat. Suppuratio ab ulcere levior. Suppuratio aliquando extra pulmonem a ruptura, & carne contuſa. Pulmonis aortæ.*

27 *Tuſſis, & pruritus in pulmone in tabidis unde.*

28 *Suppurati quomodo cognoſcantur.*

29 *De capitis fluxione in ſpinam notæ. Bilis fluxio periculoſa, ſi icterus in oculis accedat. Icterus quomodo in oculis cognoſcatur.*

30 *Pleuritidis curatio. Acetum mulſum, aut acetum, & aqua in pleuritide.*

31 *Suppuratis quomodo caput purgandum. Tabidorum curatio.*

32 *De fluxione per gulam in ventrem, & ejus curatio.*

33 *Quomodo ex fluxione retro ad vertebras, & ſpinam medullæ hydrops contingat, & ejus curatio. Fluxiones ad loca vicina derivandæ.*

34 *De coxendicum dolore a fluxione capitis.*

35 *Tabis ex fluxione retrorſum curatio. Lactis infuſum. De ſplene aucto. Splen ex iiſdem floreſcit, & corpus contabeſcit. curatio.*

36 *Cruſtarum circa umbilicum, & in ipſo uſtarum uſus in ſplene floreſcente. De pueri hydropici curatione.*

37 *De Pleuritidis ſiccæ citra fluxum curatione. Pulmo natura ſiccus, & quando gracileſcat.*

38 *Febrium a bile, & pituita concluſarum generatio, & curatio. Pharmacum bilem ducens in febribus recentibus, præterquam in quartanis.*

39 *Febrienti cibus non offerendus, neque ſorbitionibus ſubtus alvum ducas. Febrientium potus. Gracilis, ac macilentus a febre uſtus quomodo cibandus, & curandus. Ex Cammaro in febrientibus potio.*

40 *De Icteri, ſive regii morbi curatione. Cucumeris ſylveſtris radix in balneo ictericorum. Medicamentis bilem ducentibus in ictero non utendum.*

41 *De ulceribus ferini curatione, & generatione.*

42 *De Angynæ, ſeu Cynanchæ generatione, & curatione.*

Quod morbi a principio curandi.

43 *De Capitis fracturis, earumque curatione. Oſſium capitis periculoſæ fiſſuræ.*

44 *Febricitantibus caput non purgandum. Pharmaca purgativa calfaciunt. Atræ bilis vomitus in vulnere lethalis. Tenuis exiſtens, & derepente ſubſidens ab evacuatione detentus moritur. Ulcuſcula in debilibus erumpentia lethalia. Ulcuſcula livida in debili enata, mortale.*

45 *A medicamenti potu ægrotantes quomodo curandi. Bilis fluxus ſpontaneus difficulter ſedatur. Vomitus in vinoſo non ſedandus. Sanguis morbum faciens, dolorem; pituita utplurimum gravitatem facit.*

46 *Morbi incogniti quomodo aggrediendi. Morbi in ægrotis fortibus: debilibus autem morbis, & contra, quomodo curandi. Gymnaſtica Medicinæ contraria.*

47 *Ulcerum, & quæcumque ſupra corpus eminent, curatio. Fluxioni a capite fluenti vomitus conducit.*

Antiqui morbi recentibus difficilius curantur. Ulceris calloſi curatio. Pharmacorum tumefacientium, & attenuantium uſus. Ulcerum nondum maturorum conſtrictio.

48 *Triſtes, anxios, & ſe ſtrangulare volentes mandragoræ radix ſanat. Convulſionis curatio. Febris a convulſione, & a ruptura. Diſtortio manuum, & pedum inſaniam facit.*

49 *Venam urendi ratio. Vena peruſta ſanguinem non emittit. Sanguinis e vena fluxus quomodo avertitur. Coacervata diductis difficilius curantur. Doloris in capite curatio.*

50 *Medicinæ ſtudium longe difficillimum. Medicamentorum facultates non ſemper ex ſua natura æſtimandæ.*

51 *Natura in ſingulis permutata, ac corrupta, dolores facit. Contraria contrariis curantur. Similia morbos faciunt, ac eoſdem ſedant. Tuſſis, & urinæ ſtillicidium.*

52 *Vomitus quomodo per vomitum ſedetur. Medicamentorum exhibendorum ratio diverſa. Corporis debilitas quomodo contingat.*

53 *Calidæ uſus quatenus conducat. Corpus tranſmutatum parum efficax, ac potens eſt. Occaſio in Medicina præceps eſt.*

Item quæ Medico ſint cognoſcenda.

54 *Ex cibis ſuperatis neque morbi, neque contrarietas fit ex his, quæ offeruntur. Medicamenta omnia præſentem ſtatum tranſmovent.*

55 *Medicamenta fortia, & debilia pro ægrotorum viribus ſunt exhibenda. Vacuationis modus a figura partis affectæ.*

56 *Alvum ſubducentia. Salſuginoſa calida. Alvum ſiſtentia. Flatus facientia.*

57 *Acida etiam pituitoſa. Alvum ſubducentia. Repletionem facientia maxime pituitoſa. Medicina conſtans, ac firma fortuna non eget. Fortunam ſui eſſe juris. Scientia imperata facere cogitur, & facile ab induſtriis aſſequitur.*

58 *Medicinæ fortuna non eſt opus. Morborum medicamenta manifeſta, ac clara eſſe. Fortuna ex Medicina, aut alia quapiam arte non pellenda. De Morbis muliebribus.*

59 *Uteri omnium morborum cauſſa. Menſes quando non prodeant.*

60 *Menſium fluxus infra deſcendens, & ſurſum aſcendens. Coxendicum, & capitum dolores. Coxendicum, inguinum, & capitis doloris, ex impletis ac tumidis uteris curatio. Uteri deſcenſus curatio.*

Uteri

61 Uteri aſcenſus curatio. Uterorum averſorum notæ.
*62 Glandulas ſubdit
itias fortes ad uteros formandi modus. Uteri oſculum humore plenum, ac tumidum. Uterus in anteriorem partem adverſus procedens.*
63 Fluxus muliebris nimius quomodo ſiſtendus. Coloris menſtruorum ratio. Menſtrua juniorum, & ſeniorum in quo differant.

SECTIO I.

1 MIHI quidem videtur principium corporis nullum eſſe, ſed omnia ſimiliter principium, & omnia finis. Circulo enim ſcripto principium non reperitur. Similiter etiam morborum in toto corpore. Quod enim ſiccius eſt, morbos magis recipere, ac magis dolere a natura ſolet. Humidum vero minus. Morbus enim, qui in ſicco eſt, ſtabilitur, & non ceſſat. Qui vero in humido diffluit, & alias aliam corporis partem occupat, & ſemper tranſmigrans requiem facit, & citius quoque ſedatur, utpote non ſtabilitus.
2 * Corporis autem ſingulæ partes altera alteri, ubi hinc, aut illinc proceſſerit, morbum ſtatim facit, venter capiti, caput carnibus, ac ventri, & reliquæ omnes juxta eamdem rationem, quemadmodum venter capiti, & caput carnibus, ac ventri. Etenim quum venter egeſtionem moderatam non fecerit, & in ipſum cibus ingeratur, humiditate ciborum ingeſtorum corpus irrigat. Ipſa autem humiditas a ventre obſtructa, acervatim ad caput viam facit, & ubi ad caput pervenerit, a vaſis in capite non recepta, fluit quocumque contigerit, & circum circa caput, & in cerebrum per os tenue, & partim quidem os ipſum ſubit: partim vero circum cerebrum per os tenue. Et ſi quidem in ventrem rurſus pervenerit, ventri morbum inducit. Si vero ad aliam aliquam partem incubuerit, illi ipſi morbum facit. Ita etiam reliquæ partes altera alteri
3 morbum inducit. * Et optimum fuerit ſic curare ægrotos per has, quæ morbos faciunt. Sic enim quam optime principium ægrotantis quis ſanaverit. Corpus porro ipſum ſibi ipſi idem, ac ſimile eſt, & ex iiſdem compoſitum eſt. Similiter autem habet & parvas, & magnas partes, itemque infernas, ac ſupernas. Et ſi quis minimam corporis partem acceptam male afficere velit, totum corpus affectionem ſentiet, qualiſcumque tandem ea fuerit: propterea quod minima corporis pars omnia habet quæcumque & maxima. Inſuper quicquid tandem minima pars pertulerit, ad gentilitatem refert, ac transfert, unaquæque ad ſuam, ſive bonum, ſive malum id fuerit: & propterea corpus & dolet, & lætatur cum minima gente, quia in minima omnes inſunt partes, & hæ ad gentiles ſibi ipſis ſingula transferunt, & omnia
4 denunciant. * Cæterum natura corporis principium ſermonis in arte medica, primum perforata eſt, qua parte audimus. Etenim vacua circum circa aures, non aliud inaudiunt, quam ſtrepitum, & clamorem. Quicquid autem per membranam in cerebrum pervenerit, id liquido, & clare auditur. Ob id etiam foramen ſolum per membranam circum cerebrum extentam eſt. In nares autem non ineſt foramen, verum mollis laxitas velut ſpongia, & propterea per longiorem diſtantiam audit, quam olfacit;
5 odor enim ab olfactu longe diſpergitur. * Et in oculos venulæ tenues ad viſum ex cerebro per ambientem membranam feruntur. Hæ autem venulæ viſum alunt humore de cerebro puriſſimo, qui etiam in oculis apparet. Eædem venæ etiam viſum extinguunt, ubi fuerint exſiccatæ. Membranæ autem tres ſunt, quæ oculos cuſtodiunt. Superna quidem craſſior, media tenuior, tertia tenuis, quæ humorem conſervat. Ex his ſuperna, & craſſiſſima, ſi lædatur, ac mutiletur, morbos facit. Media vero etiam ipſa periculoſa eſt, & ubi rupta fuerit, prominet foras, velut veſica. Tertia autem tenuiſſima omnino periculoſa eſt, quæ humorem conſervat. Membranæ cerebri duæ ſunt, altera ſuperna craſſior, altera tenuis cerebrum attingens, non amplius eadem permanens, poſtquam fuerit vulnera-
6 ta. * Venæ autem tranſeunt ad verticem per carnem venientes ad oſſiculum feruntur, & per carnem duæ ex vertice recta, qua parte ſupercilia clauduntur, & deſinunt ad angulos oculorum. Una autem a vertice ad naſum fertur, & in utramque naſi chartilaginem finditur. Aliæ vero duæ venæ juxta tempora feruntur in medio temporum, & aurium, quæ premunt oculos, & ſemper pulſant. Solæ enim hæ ex venis ſanguine non rigantur, ſed avertitur ex ipſis ſanguis. Qui autem avertitur, influenti occurrit, & qui quidem avertitur volens diſcedere: qui vero ſuperne influit, volens infra procedere, hic impelluntur, ac diffunduntur, ac mu-
7 tuo circumagitantur, & pulſum venis exhibent. * Viſus humore de cerebro nutritur; quum autem quid ejus de venis acceperit, fluxione turbatur, & humor ipſe non apparet, & ob oculos moveri ipſi videntur aliquando, velut avicularum imagines, aliquando velut lentes nigræ, & nihil exacte juxta rei veritatem videre poteſt. Aliæ duæ venæ in medio aurium, & aliarum venarum, quæ feruntur ad aures, & premunt aures. Aliæ duæ venæ ex oſſis concluſione in aures feruntur. Quædam vero infra ad corpus convertuntur: duæ quidem venæ juxta tendines colli feruntur, & juxta verticula, & deſinunt in rhenes: hæ autem etiam in teſtes penetrant, & quum hæ affectæ fuerint, homo ſanguinem mingit. Aliæ duæ venæ a vertice ad humeros feruntur, & ſane humerales vocan-

tur. Aliæ duæ venæ a vertice juxta aures, ab anteriore colli parte utrinque
ad cavam appellatam venam feruntur. Cava autem vena finitur quidem velut gu-
la: conſiſtit autem inter gulam, & guttur, ſive arteriam, ferturque per ſeptum tranſ-
verſum, & per cor, & inter ſeptum, & finditur ad inguina, & ad femora intro,
& diſparationes in femoribus facit, & ad tibias intus fertur ad malleolos. Hæ &
infœcundum faciunt hominem, quum fuerint ſectæ, & in magnos digitos deſinunt.
Ex cava autem vena producitur quædam in ſiniſtram manum: fertur autem ſubter
ſplenem ad ſiniſtri lateris mollitudinem, unde ſplen propagatur per omentum, &
finem ſortitur ad thoracem. Producitur autem juxta ſeptum, & cum humerali com-
mittitur ſubter cubiti articulum, atque hæc ſplenis gratia ſecatur. Alia etiam ad de-
xtram manum eodem modo a cava producitur. * Communicant autem omnes ve- 8
næ, & confluunt inter ſe mutuo, & aliæ quidem ſibi ipſis per ſe committuntur, ac
concidunt: aliæ vero per venulas a venis extentas. Quæ autem carnes nutriunt,
ea parte inter ſe confluunt. * Et quicumque morbus a venis oritur, levior eſt, quam qui 9
nervis: diffluit enim una cum humore, qui in venis ineſt, & non quieſcit. Et natura
venis in humore eſt, in carnibus. Nervi autem ſicci ſunt, & ventriculos, ſive cavi-
tates non habent, & ad oſſa conſiſtunt, & maxima ex parte ab oſſibus nutriuntur.
Nutriuntur & a carnibus, & colorem, ac robur inter oſſa, ac carnem medium habent,
& humidiores quidem ſunt, ac carnoſiores, quam oſſa: ſicciores autem, ac magis oſſei,
quam carnes. Quicumque autem morbus in ipſos pervenerit, roboratur, & quieſcit in eo-
dem loco, & difficile eſt ipſum educere. Maxime vero impetunt ipſos diſtentiones,
& alii morbi, a quibus tremor corpus occupat, & qui tremere ipſum faciunt.
Nervi autem premunt articulos, extentique ſunt per totum corpus. Robuſti autem ma-
xime, & ſemper craſſiſſimi ſunt in illis corporis partibus, in quibus pauciſſimæ
carnes ſunt. Et corpus quidem omne nervis plenum eſt. Verum circa faciem, &
caput non ſunt nervi, ſed fibræ conſimiles nervis inter oſſa, & carnes, tenuiores,
& ſolidiores. * Capita ſuturas habent, alia tres, alia quatuor: & quæ quidem qua- 10
tuor habent, his ſunt utrinque juxta aures, & tertia ab anteriore, quarta a poſterio-
re capitis parte. Sic quidem in capite quod quatuor habet, in eo vero, quod
tres, juxta aures utrinque ſunt, & ab anteriore parte tertia. Poſteriore vero parte
ſutura nulla eſt, velut in eo, quod quatuor habet. Saniores autem capite ſunt, qui
plures ſuturas habent. Inter ſupercilia os deſcendit, ac tranſit, & mandibula-
rum clauſura in medio mento, & ſuperne ad caput eſt. Verticula alii plura, a-
lii pauciora habent. Qui pauciora habent, his duodeviginti ſunt, horum alia ſurſum
ad caput, alia deorſum ad ſedem tendunt. Coſtæ ſeptem a poſteriore corporis par-
te ad verticula connectuntur, anteriore parte in pectore inter ſe committuntur.
* Claviculæ articulos habent, alios in medio pectoris juxta guttur, atque hic coarti- 11
culatæ ſunt: alios vero ad humeros reclinatos ad ſcapulas, qui humeris ſem-
per adhærent. Scapulæ vero ad membra brachii, ſive totius manus coarticulan-
tur, incumbentes in ipſum os, quod in membro eſt. Juxta os autem appendices
duæ prodeunt, altera intrinſecus, altera forinſecus, quæ ad ſcapulas oſſi adna-
ſcentes, infra coarticulatæ ſunt. Quæ vero in cubiti flexura ſunt, infra quidem
radio coarticulatæ ſunt, juxta os natura cavum exiſtens: ſupra autem radium pau-
lulum, in cubiti gibbum, & tunc tum os, tum radius in idem commiſſa, articulum
in cubiti gibbo faciunt. Juxta ulnam vero appendices prodeunt, tenues valde qua-
tuor, duæ ſurſum, duæ deorſum, & ad cubiti gibbum quidem duæ appendices conſi-
ſtentes, ſupra ex oſſe hærent, hæ cum oſſe cohærentes, juxta oſſis articulum in cubi-
ti gibbum coarticulantur. * Quæ vero infra ſitæ ſunt, & intus reclinatæ, hæ utræque 12
committuntur ad radium ex ſupernis a membro procedentem, & intus ad membrum
coarticulantur, & radium appellatum faciunt hæ ſibi ipſis intus in cubito commiſ-
ſæ. Infra autem ad manum os articulum habet. Appendices vero hac parte teneræ e-
xiſtentes: duæ quidem non exeunt in articulum. Superna autem, & inferna cum oſſe
coarticulantur ad manum. Cæterum manus articulos multos habent. Quæ-
cumque enim oſſa inter ſe committuntur, omnia articulos faciunt. Digiti articu-
los habent multos, unuſquiſque tres. Unum ad unguem, in medio unguis, & nodo-
ſæ prominentiæ, alterum in ipſa nodoſa prominentia, qua parte etiam digitos confle-
ctunt. Tertium qua parte digitus a manu exoritur. * At vero in coxendicibus articu- 13
li duo ſunt, quæ acetabula appellantur, & femora in hos inarticulata ſunt.
Juxta femora autem appendices duæ protenduntur, altera intus, altera foris, & in
articulum neutra procedit, neque ab altera parte, ſed ad os ad femur inſeruntur.
Femur autem ſuperne, ubi in acetabulum ingruit, bifidum eſt hujuſcemodi bicipi-
tate. In ea quidem parte, quæ intro inclinata eſt, in ſummitate rotundum eſt, ac le-
ve, quæ etiam in acetabulum ingreditur. Altera autem bicipitatis pars exterior ma-
gis foras prominet, & inferius apparet ad nates, & coxendix appellatur. Ad ge-
nu vero os femoris taliter biceps eſt. Bicipito autem huic os tibia appellata, vel-
ut in cardine adaptatum eſt, ſupra adaptatum autem mola, ſive patella incubuit, quæ
humiditatem a carne in articulum expaſſum deſcendere prohibet. Juxta tibiam autem ap-
pendices duæ procedunt, quæ inferne ad malleolos pedis finiunt, ſuperne ad genu,
non autem perveniunt ad articulum. * Ad pedem vero tibia juxta malleolos articulum 14
habet, & alium infra malleolos. Et in pedibus articuli multi, quemadmodum & in ma-
nibus

nibus ſunt. Quot enim oſſa, tot ſunt articuli, & in digitis pedum eodem numero
ſunt, ac pari modo habent. Articuli inſuper multi in corpore parvi ſunt, non ſimili-
ter omnibus, ſed alii aliis. Hi autem, qui ſcripti hic ſunt, omnibus ſimiliter ha-
bent. Aliæ etiam venæ aliis ſunt, ſed non memorabiles. Mucus omnibus a na-
tura eſt, & quum hic purus fuerit, articuli ſani ſunt, & bene moveri poſſunt, utpo-
te lubrici inter ſeipſos. Labor autem, & dolor fit, ubi a carne humiditas fluxerit vi-
tioſa. Primum enim articulus ſtabilitur. Non enim lubrica eſt humiditas, quæ de
carne influxit. Deinde ut multa, & valde ſparſa, & ex carne non irrigata, ſemper
reſiccatur, & ut multa exiſtens, & articulo ipſam non capiente, effluit: & male ſta-
bilita elevat nervos, quibus articulus colligatur, ipſoſque inconnexos, ac diſſolu-
tos facit: & propterea claudi fiunt, quum hoc magis fit, magis: quum minus, minus.
15 * In ventrem porro ea, quæ comeduntur, ac bibuntur, procedunt. Ex ventre autem fi-
bræ in veſicam, qua parte humorem percolat, extentæ ſunt. Fluxiones autem, & per-
frigerata valde carne, & percalfacta fiunt, ac ſuperinflammata. Fluxiones pro-
pter frigus fiunt, quum caro in capite, & venæ tenſæ fuerint. Hæ enim horrente car-
ne, & ad anguſtias perveniente, adſtrictaque, ac excludente, humiditatem expri-
munt. Et ſimul carnes ipſæ contra exprimunt, ad anguſtias pervenientes: & capil-
li ſurſum erecti fiunt, utpote ſimul undiquaque fortiter compreſſi. Quicquid igitur
inde expreſſum fuerit, id ipſum quocumque contigerit, fluit. Fluit autem etiam
propter caliditatem, quum carnes rarefactæ tranſitus præbuerint, & humor cale-
factus tenuior redditus fuerit. Omnis enim humor calefactus tenuior fit, & o-
mne cedens fluit. Maxime vero ubi valde fuerit inflammatum, propter hanc
16 fluit cauſſam. * Carnes valde plenæ factæ, quum capere non poſſint, fluit hu-
mor, qui capi non potuit: fluit autem, quocumque contigerit. Ubi vero ſemel flui-
dæ factæ fuerint fluxiones, diffluunt ad locum, quo tandem contigerit, donec
tranſitus fluxionis compreſſi fuerint propter gracilitatem. Quum autem corpus fue-
rit reſiccatum, & alioqui corpus ipſum ſibi ipſi communicans ſit, etiam quum
ſiccum eſt, diducit, & concipit, ac ducit, ubicumque humor tandem obtigerit: duce-
re autem ipſum non difficile eſt, utpote corpore vacuo, & non intumeſcente præ
17 gracilitate. * Aliquando autem infernæ partes ſiccæ fiunt: ſupernæ vero humi-
dæ. Magis autem ſuperna vaſa humida ſunt. Venæ enim plures ſupra ſunt, quam in-
fra, & carnes in capite minori humiditate opus habent. Ducit itaque ſicca cor-
poris pars humiditatem ex capite, & ſimul tranſitus magis ducenti patent, quam ei,
quæ ducitur. Nam ipſi tranſitus, utpote ſicci exiſtentes, eam ſibi lucrifaciunt, &
ſimul humores a natura deorſum procedere ſolent, ſi vel modica quædam neceſ-
18 ſitas contingat. * Fluxiones de capite ſeptem ſunt in nares, in aures, in ocu-
los, atque hæ ex capite fluxiones ob oculos conſpicuæ exiſtunt. Poſtquam autem
in thoracem fluxerit præ frigore, bilis fit: Magis autem in thoracem præ frigo-
re fluit, propterea quod facilis eſt fluxio ad guttur, utpote non contectum: præ frigore
vero a bile infeſtati, propterea laſſitudine affliguntur, quia carnes, quum bilem ha-
buerint, non quieſcunt, ſed concutiuntur, & concuſſæ laborant, ac delaſſantur, ut-
pote velut in itinere faciendo concuſſæ, & ſuppurati fiunt, quum in thoracem fluxe-
rit, itemque tabidi. Quum vero in medullam fluxio contigerit, tabes occulta ac in-
conſpicua oboritur. [Quum autem retro ad vertebras, & in carnes defluxerit, hy-
drops fit. Id, quod ex hoc cognoſcere datur. Siccæ enim anteriores partes ſunt,
caput videlicet, & nares, ac oculi: & oculis amplius hebetudo accedit, fiuntque cum
virore pallidi, itemque reliquum corpus: & nihil expuit homo, etiamſi multum fluat.
Fluxus enim per mediam carnem retro fluens, & ab anteriore averſus, anteriores
partes ſiccas facit; poſteriorum vero carnem irrigat, & magis eam, quæ intus eſt ad
ventrem, quam quæ foris eſt ad naſum. Et propterea corpus foris magis ſolidum eſt, quam
intus, & anguſtiores meatus, ac foramina habet. Quare ſane quam tenuia ſint
foramina conſtringuntur, ipſaque ſibi ipſis medentur, & fluxus nullus hac tranſire po-
teſt. Intus vero foramina ampliora ſunt, & intermedia tenuiora habent: flu-
xus vero, utpote ab altioribus procedens, & tenuia impedimenta contra ſe ha-
bens, influit, & carnes humiditate replet. Sed & humiditas a cibis in idem proce-
dens corrumpitur: corrupta autem ipſa præ ammixtione, & ſimul cum ipſa ea, quæ
a capite defluit, corpus nutriunt. Carnes vero multo humore nutritæ, & mor-
19 boſo augeſcentes, hydrope plenæ ſunt. * Si autem modicus fluxus fuerit, coxendi-
cum, & articulorum diuturnam affectionem facit, ubi fluere ceſſaverit. Nam ut mo-
dicus, & undiquaque ab omnibus fortioribus depulſus, ad articulos refugium fa-
cit. Fiunt præterea articulorum, ac coxendicum affectiones, a talibus morbis ſa-
natis, quum morbum quidem efficiens ſanatur: in carne vero quid relictum fue-
rit, cui non ſit exitus, neque rurſus intro, neque foras, ſed ad cutem egreſſum tuber-
culum utique fecerit: fugit autem in id, quod cedit, articulos videlicet, & aut articulo-
20 rum, aut coxendicum affectiones inducit. * Si porro intumuerint nares, & pi-
tuita plenæ fuerint, atque ea compacta, oportet pituitam compactam, ac congelatam
attenuare aut fomentis, aut medicamento, & non avertere. Si enim fluxus aver-
ſus alio procedet, omnino majorem morbum faciet. Quum vero in aures
fluxerit, primum dolorem exhibet: violenter enim procedit: dolorem autem exhibet,

donec in fiſtulam redactus fuerit. Ubi autem fluere conſueverit, non amplius dolo-
rem facit. Ei vero, quem dolor affligit, medicamentum natura calidum, tepidum fa-
ctum, & netopo dilutum infundendum eſt, & retro cucurbita medica affigenda, ſi
ſiniſtra auris doluerit, ad dextram: ſin dextra, ad ſiniſtram: non autem ſcarificando
pertundere oportet, ſed ut trahat, ſolum ſinenda eſt. Si vero per hæc dolor non
ſedetur, frigefacientia a natura frigida infundantur, & medicamentum potandum
præbeatur, quod ſeceſſum deorſum faciat: ſurſum autem non, quandoquidem
vomitus non auxiliatur, & de cætero frigidis utendum eſt, & ſemper non ſanantem
variare oportet modum: & ſi quidem pejus reddiderit malum, ad contrarium te con-
verte: ſi vero ad ſanitatem tendat, omnino nihil ab his, quæ adhibentur, auferre o-
portet, neque quicquam aliud addere, aut apponere. Si vero jam in fiſtulam reda-
ctus fuerit, & multa purulenta ſanies fluxerit, quæ graveolens ſit, ſic facere opor-
tet. Spongiam ſiccante quopiam ſicco medicamento imbue, & in aurem quam
penitiſſime inde; & in nares purgatorium medicamentum mitte, quo ea, quæ prius
in aures fluebant, in nares ferantur, & non id, quod morboſum eſt, in caput rur-
ſus recedat. * Cæterum ubi in oculos fluxio proceſſerit, oculi inflamman- 21
tur, & tument. Sic autem affectum hominem medicamento liquido, aut ſicco in-
ſperſili curare oportet. Si vero ſtatim inflammati fuerint, nihil omnino illine, ſed
aut fortiſſimo quam infime urito, aut alio quopiam alvum ſubducente medica-
mento attenuato, vitando ne vomitum facias. Si vero velut lapilli ſubtercurre-
rint, medicamentum illines; quod plurimam lachrymam ducere poteſt, & reli-
quum corpus humectabis, ac tumidum facies, quo oculi humidiores fiant, ac colluan-
tur, ut lachrymam adſtrictam, ac compactam decurrere facias. Quum autem in oculos
paulatim fluxerit, & pruritum fecerit, ſic affectum molli medicamento illines, quod
ſiccare poteſt, ſimulque modicam lachrymam ducere, & ad nares medicamentum ad-
hibebis; aut ſingulis diebus, aut alternis eodem utens. Sit autem tale medica-
mentum, quod non plus, quam acetabulum per nares deducat, idque paulatim;
quod vero oculis adhibetur, reficcet, ut quod oculorum pharmacum reſiccarit, ac
obſtruxerit, id ipſum ad nares feratur. Medicamenta caput purgantia, quæ
quidem fortia ſunt, a toto capite ducunt: quæ vero debilia, ab oculis, & hinc a
vicinis naſo partibus. * Si autem a carne, & oſſe, muco inter os, & carnem ſubſi- 22
ſtente, fluxus ad oculos fiat, ex hoc manifeſtum fit, quod inde profluit. Cu-
tis in capite compreſſa cedit, & ulcera in capite enaſcuntur, & oculi lachryman-
tur, & palpebræ non exulcerantur, nec mordax eſt fluxus, nec viſum hebe-
tat, ſed homo ipſe acutius videt. Fluxus enim non eſt ſalſus, utpote non de cere-
bro, ſed magis mucoſus. Hunc ſic ſanare oportet. Medicamento caput
purgandum eſt non forti, & corpus attenuandum & cibis, & medicamentis in-
fra corpus ſubducentibus, donec attenuato corpore fluxus reſiccetur, aut medica-
mento in nares indito emoveatur. Verum ad ipſos oculos nullum pharma-
cum adhibendum eſt. * Si vero neque ſic ſanus fiat, caput ſecare, donec ad os per- 23
veneris, oportet, non ſuperficialibus, neque tranſverſis, aut obliquis fiſſuris, incuſ-
ſis, uſquequo ad os ipſum pertigeris: frequenter autem ſecare oportet, ut compa-
ctus humor citius prodeat per ulcera effluens: & ſimul ut frequentes ſectio-
nes extenſionem carnis ad os faciant. Sic mederi oportet, ſi huic hoc modo res
ſuccedat. Si vero hæc non commoda fuerint, & fluxus non eluitur, ut elutus
acute cernere faciat, ſemper ab incumbente oculi magis ſplendeſcentes fiunt, &
acutus viſus hominis extinguitur. Si in viſum, in humorem purum cruen-
tus aliquis humor ingrediatur, huic viſus intra oculum non rotundus eſſe appa-
ret, propterea quod in quocumque ineſt cruentus humor, id ipſum non apparet; huic
itaque deficit, ut viſus rotundus appareat, & ante oculos aliqua moveri ipſi viden-
tur, & nihil revera videt. Hujus venas viſum prementes exurere oportet, quæ vi-
delicet ſemper pulſant, & inter aurem, ac tempora conſiſtunt: & ubi has obturave-
ris, oculis pharmaca, quæ humectant, adhibe, & lachrymam quamplurimam prole-
cta, quo id, quod in oculis compactum eſt, & morbum facit, eluatur. Si vero oculus rum-
patur, mollibus medicamentis, & acerbis utendum eſt, ut ulcus adſtrictum in angu-
ſtum coeat, & cicatrix tenuis fiat. Si autem adhuc humoribus plenus fuerit, lachry-
mare oculo conducit. * At vero quum in thoracem fluxerit, & bilis fuerit, ex 24
hoc manifeſtum fit. Dolor lateris mollitudinem occupat, & claviculam ejuſdem
partis, & febris adeſt, & lingua ſuperne pallida, ac viridis fit, & exſcreat compa-
cta. Hujus morbi periculum ſeptima, aut nona die inſtat. Alia bilis. Quum
ambo latera doluerint: reliqua autem ſimilia velut in priore fuerint. Hæc quidem
peripneumonia eſt; Illa vero pleuritis. Hæ autem propterea fiunt. Quum
in pulmonem fluxerit ex capite per guttur, & aortas appellatas appendentes
partes pulmonis, pulmo tamquam natura rarus, & ſiccus trahit in ſe humorem,
quantum ejus capere poteſt, & ubi influxerit, major fit: & ubi quidem in totum flu-
xerit, extremitas ejus major reddita utrumque latus contingit, & peripneumoniam
pulmonis appellatum morbum facit: quum vero alterum tantum, pleuritis, id eſt
coſtalis morbus fit. * Peripneumonia multo periculoſior eſt, & dolores mul- 25
to fortiores ſunt, qui ad laterum mollitudinem, & ad claviculas tendunt, & lingua
mul-

multo viridior, ac pallidior, & fauces præ fluxione dolent, & laſſitudo fortis occupat, & ſpiritus ſexta, aut ſeptima die corripit. Hunc ſi non ſeptima die febris dimiſerit, moritur, aut ſuffocatur, aut utrumque. Si vero nona die, duabus diebus interpoſitis, corripiat, ut plurimum etiam hic aut moritur, aut ſuppuratus evadit. Si vero duodecima die, ſuppuratus fit. Si quarta & decima, ſanus fit. Et quicumque præ peripneumonia, aut pleuritide ſuppurati fiunt, non moriuntur, ſed ſani fiunt. 26 * Suppurati ut plurimum fiunt, quum fluxus in idem, velut in bile contingit: ſed in bile quidem multum defluit, & ubi defluxit, ſedatur. Suppuratis vero minus defluit, & non ſedatur. Fiunt etiam ſuppurati, quum minus exſcreant, quam influit in pulmonem. Hoc enim, quod in pulmone conſiſtit, & quod influit, pus fit. Pus autem in pulmone, & in thorace conſiſtens, ac congregatum ulcerat, & putrefacit, & poſtquam exulcerata fuerint, ab ulcerato influit, & quum exſcreat, caput ſimul concuſſum magis fluit, ſimulque ex ulcerato in thorace, ac pulmone magis fluit, & ulcera agitata refringuntur: ut etiam ſi fluxus a capite ceſſet, is, qui ab ipſis ulceribus venit, ſufficiens ſit morbum facere. Fit præterea etiam ab ulcere ſuppuratus; & levior hic morbus exiſtit. Fit etiam extra pulmonem: maxime quidem a ruptura, & ubi caro contuſa fuerit. Juxta hanc enim pus congregatur, & congregatum fluctuat, ſi quis corpus concutiat, & ſtrepitum facit, & hæc uruntur. 27 * Tabes autem fit, quum in idem, velut in ſuppurato, fluxio fit per guttur, & appendentes pulmonis partes, appellatas aortas, quæ pulmonem, & guttur continent, ac conjungunt. Fluit autem in pulmonem frequenter, & paulatim, & humiditatem in pulmone non multam facit. Reſiccatum enim id, quod influit, & in gutture compactum, utpote quod non eluitur, ſed paulatim influit, ac detinetur, tuſſim excitat, & in aortis id, quod influit detentum, utpote quum anguſta foramina aortæ habeant, anguſtum ſpiritui locum exhibet, & talem ſpiritum habere facit, qui velut defectus ſemper reſpirare concupiſcit. Et in pulmone, velut non vehementer humido exiſtente, pruritus contingit. Quum vero multum de capite fluxerit, pruritus in pulmone non fit. Multum enim eſt, quod in ipſum influit, & ſuppurati ex his tabidis, ſive phthiſicis græce appellatis fiunt, ubi corpus humectius factum fuerit, & contra, ubi ſiccius fuerit factum, ex ſuppuratis tabidi. 28 * Suppurati hoc modo cognoſcuntur. Lateris mollitudinem a principio dolor occupat. Quum vero jam pus collectum eſt, & dolor ſimiliter habet, & tuſſis fit, & pus exſcreat, & ſpiritus corripit. Si vero nondum erupit pus, in lateris mollitudine concutitur, & velut in utriculo ſtrepitum facit. Si vero horum nihil adſit, ſuppuratus autem ſit, ex his conjectare oportet. Spiritum multum habet, ſubraucoſiuſque loquitur, & pedes, ac genua intumeſcunt: magis autem ab ea lateris mollitudinis parte, in qua pus eſt, & thorax concurvatus eſt, & membrorum diſſolutio fit, & ſudor per totum corpus diffluit, & aliquando ſibi ipſi videtur calidus eſſe, aliquando frigidus, & ungues circumtenſi ſunt, & alvus calida fit. Ex his ſuppuratos cognoſcere oportet. 29 * Porro quum retro in ſpinam fluxio proceſſerit, huic tabes fit ejuſmodi. Lumbos dolet, & anteriores capitis partes vacuæ videntur ipſi eſſe. Bilis autem periculoſa eſt, ſi icterus, ſive regius morbus in oculis accedat, & in unguibus lividitas ſi fiat, & ſi corpus ulcera habeat, & partes circa ulcera lividæ ſint, & quum ſudor non toto corpore erumpit, ſed una aliqua corporis parte, & quum febre adhuc exiſtente exſcreat æger pallidum viride, aut ſi dum adhuc in pulmone ineſt pallidum viride, exſcreatio ceſſet. Sic autem quum ineſt, & non ineſt, cognoſcere oportet. Quum ineſt, in faucibus reſpirantis ſtrepit, & ſpiritus periculoſus eſt, & ſingultus adeſt, & febris diſcedit, exſcreatione adhuc in pulmone hærente, & alvus debili jam exiſtenti ſeceſſum facit. Hæc pleuritidis, & peripneumoniæ periculoſa indicia exiſtunt.

SECTIO II.

1 * CÆterum pleuritidem hoc modo curare oportet. Febris ſedanda non eſt per ſeptem dies. Potu utendum aut aceto mulſo, aut aceto, & aqua: hæc autem quam plurima offerre oportet, quo humectatio fiat, eaque facta exſcreationem faciat, & dolor ſedandus eſt calfactoriis medicamentis, & abſorbendum dandum eſt quicquid exſcreationem facit, & balneis utendum quarta die: quinta autem, & ſexta oleum illinendum eſt. Septima lavandum eſt, ſi febris dimittere non velit, quo præ balneo ſudor contingat. Inſuperque & quinta, & ſexta fortiſſimis utendum eſt exſcreatoriis medicamentis, quo ſeptimam diem quam facillime tranſigat. Si vero neque ſeptima die febris ceſſet, nona ceſſabit, ſi non aliud quid periculoſum accedat. Poſtquam autem febris dimiſerit, ſorbitiones quam debiliſſimæ offerantur. Si vero evacuatio oboriatur, ſi quidem juvenile adhuc eſt corpus, potus auferendi ſunt. Si vero febris dimiſit, triticeis ſorbitionibus utaris. Et eodem modo peripneumoniam curato. 2 * At vero ſuppuratis caput purgare oportet non fortibus medicamentis; ſed paulatim avertere in nares, & ſimul eduliis ventrem ſubducentibus uti. Et quum princi-

principium morbi nondum eſt, ſed eo fluxus vertitur, ac vergit, exſcreationem fa-
cere, & tuſſim excitare, & medicamentis infuſilibus in nares uti, & cibis ſimul
ingeſtis. Quum autem exſcreationem facere oportet, pluribus cibis, & ſalſis, ac
pinguibus utendum eſt, & vino auſtero, & quum ſic habet tuſſis inducenda.
Tabidos item eodem modo, quod ad reliqua attinet, curabis, præterquam quod
cibi non multi ſimul ingerendi ſunt, & obſonia non plura, quam cibaria frumentacea,
& vino inter edendum utendum eſt aquoſo, ut ne calefaciat, & corpori debili exi-
ſtenti caliditatem exhibeat, & ſimul ambo calefaciant in eodem tempore, & ca-
liditate multum fluxum inducant. * Quum porro per gulam fluxus in ventrem 32
proceſſerit, morbus infra fit, aliquando etiam ſuperne. Huic ſi quidem in ven-
tre dolor inerit, ſubducendus eſt primum medicamento, aut ſucco, deinde pharma-
co fortiore utendum eſt: cibis vero alvum ſubducentibus, donec dolor perſeve-
ret. Ubi vero dolor ſedetur, cibis validioribus utatur. Eodem modo, ubi morbus
multos dies hæſerit, curabis. Si vero debilis fuerit, & præ imbecillitate hæc of-
ferri non poſſint: primum quidem ptiſanæ ſucco per clyſterem infuſo, alvus eluen-
da eſt; poſt ubi per hunc purgaris, aliquo ex adſtringentium numero. * Quum 33
autem retro in carnem juxta vertebras fluxus illapſus hydropem fecerit, ſic me-
deri oportet. Caro in collo inter venas cruſtis tribus uratur, & ubi uſſeris, con-
ſtringatur, & cicatrices quam tenuiſſimæ inducantur, & ubi fluxum obturaris, medi-
camentum in nares adhibe, ut eo vertatur, & aliud rurſus, donec avertatur,
& anteriores quidem capitis partes calefacito: poſteriores vero perfrigerato. Et poſt-
quam anterioribus capitis partibus excalefactus fuerit, cibos edat quam pituitoſiſ-
ſimos, ac minime ventrem ſubducentes, quo fluxionum meatus in anteriore capi-
tis parte quam maxime dilatentur. Poſtea ubi obturaris, & averteris influxionem,
ſi quid prius, quam curaris fluxum, in corpus pervenerit, ſic mederi oportet. Si qui-
dem magis ad cutem ſeceſſerit, externis partibus fomentum adhibebis. Si vero
intro ad ventrem: foris autem non conſpicuum ſit, medicamentum bibendum dabis. Si
vero in utramque partem, ab utraque detrahes. Verum hoc ſtudio habere oportet,
ut proximum exitum facias ſive inferne, ſive ſuperne, aut etiam alia aliqua corporis
parte, ubi exitus ſunt. * Quum coxendicum morbus a fluxione fiat, cucurbitam 34
medicam affigere oportet, & foras trahere, & non ſcarificando pertundere, & calefa
ctoriis medicamentis in potu exhibitis intus calefacere, quo exitus fiat tum fo-
ras ad cutem per cucurbitæ tractionem, tum intus ad ventrem per caliditatem.
Nam quum obturatus fuerit fluxus, & non habeat, quo iter faciat, viam ad arti-
culos facit, & in id, quod cedit, influit, & ſic coxendicum morbum inducit.
* Tabes ex fluxione retrorſum. Qui hac affectus eſt, ei caput eſt purgan- 35
dum debili medicamento, donec fluxus avertatur: diæta autem utere, velut in tabe
ſuperiore. Medicamentum potandum præbe elaterium deorſum purgans, & in-
ferne alvum lacte infuſo elue, de cætero fomentis utere. * Quum ſplen præ febre 36
magnus factus fuerit: fit autem, quum corpus attenuatur. Ex iiſdem enim, & ſplen
floreſcit, & corpus contabeſcit. Quum autem corpus tenue fuerit, & ſplen flo-
ruerit, & omentum ſimul cum corpore attenuatum fuerit, pinguitudo in omento
colliqueſcit. Ubi vero vaſa pinguitudine vacua facta fuerint, & a ſplene florente,
ac augeſcente in omentum defluxerit, utpote vicinum valde exiſtens, & ut vaſa ha-
bens, eaque vacua excipit, & ubi morbus ſemel in corpore factus fuerit, ad id,
quod eſt morboſum, vertitur, niſi quis probe diſponat, ac curet. Nam etiam ſi quis
bene tractet, periculo non vacat. Hunc ſic ſanare oportet. Medicamenta in
potu exhibenda ſunt, quæ aquam purgent, & edulia quam pituitoſiſſima offeren-
da. Si vero neque ſic levior fiat, inurendæ ſunt cruſtæ quam tenuiſſimæ, & quam ma-
xime in ſuperficie, quo aquam continere poſſis, circum circa umbilicum, & una in um-
bilicum, & emittere ſingulis diebus. Quum enim morbus perículoſiſſimus ſit, in
his periclitari oportet. Si enim ſucceſſerit, ſanum facies: ſin minus, quod etiam
alias futurum erat, id ipſum perpetitur. Cæterum in puero hydropem ſic cu-
rare oportet. Partes tumidæ, & aqua plenæ aperiendæ ſunt ſcalpello, & frequenter,
ac parum educendum eſt. Educendum autem eſt a ſingulis corporis partibus, &
fomentis utendum, & ſemper locum apertum, unde eduxeris, calefactorio medica-
mento illines. * Pleuritis ſicca citra fluxum fit, quum pulmo valde exſiccatus 37
fuerit præ ſiti neceſſaria. Pulmo enim natura ſiccus exiſtens, ubi amplius quid-
quam pro natura ſiccatus fuerit, gracilis fit, & impotens redditus, & ad latus præ
impotentia reclinatus, latus contingit, & poſtquam contigerit ipſum humidum exi-
ſtens, cohæret, & adglutinatur, & pleuritidem, hoc eſt lateris morbum facit. Tunc
vero & dolor fit in latere, et in clavicula, et febris, et album exſcreat: hunc mul-
tis potibus curare oportet, et lavare, et doloris medicamentum præbere, et alia,
quæ exſcreationem faciunt. Hic in ſeptem diebus ſanus fit, et morbus minime pe-
riculoſus eſt, et cibos præbere non oportet. * Febres porro propterea fiunt, 38
quum corpore ſuperinflammato carnes intumuerint, et pituita, ac bilis conclu-
ſa quieverit, et neque refrigeretur quicquam, neque exeat, neque moveatur, neque
aliud quid ſubeat. Quum itaque laſſitudo occuparit, et febris, ac repletio, lavare mul-
ta aqua oportet, et oleo illinere, et quam maxime calefacere, quo caliditas aperto cor-
pore,

pore præ ſudore egrediatur: conſequenter autem hæc facienda ſunt per tres, aut quatuor dies: & ſi non ſedetur, ac ceſſet, pharmacum in potu exhibendum eſt, quod bilem educat, & febris perfrigeranda eſt, præterquam ſi quartana exiſtat. Medicamentum tamen, donec corpus floridum eſt, ne propinato: non enim vacuatur, niſi parum, utpote corpore turgente. Quum autem gracilis, ac macilentus
39 fuerit, tunc bibendum exhibe, & evacuabitur. * Febrienti cibum ne offeras, neque ſorbitionibus ſubtus alvum ducas. In potu dabis aquam calidam, & aquam mulſam, & acetum cum aqua: hæc autem quam plurima bibat. Si enim non frigidus ingreſſus fuerit potus calidus exiſtens, ac manens, ex corpore ægroto detrahet, & vel per urinam ejiciet, vel exſudabit. Undiquaque autem apertum, & reſpirans, ac motum corpus id, quod conducibile eſt, faciet. Quum vero gracilem exiſtentem febris urat, manifeſtum eſt, quod non propter corporis tumorem febris occupet, & ſi non ceſſet, nutrire oportet, ac tumidum facere, & ſi neque ſic conducat, palam eſt quod non oportuerit febrem inducere. Hunc itaque medicamentum potare oportet, quod educat, qua parte febris magis hæret, ſive ſuperne, ſive inferne, & ſi quidem ſuperne hæreat, ſuperne, ſin inferne, inferne. Nihilo autem minus oportet etiam debiles fortia medicamenta potare, ſed ſimiliter: aut ſolum ſic, ut fortibus quidem forte; debilibus vero debile exhibeas. Ardores vero potionibus, & ſorbitionibus, quemadmodum febrem frigefactorio medicamento exolvere oportet: cammaro videlicet, aut alio quopiam hujuſcemodi: & ſi nauſeam contrahat a frigefactorio, calefactoriis utere conſequenter. Ubi vero non ceſſet, fri-
40 gefactoriis rurſus utere. * Icterum, ſive regium morbum ſic curare oportet. Quum ſuſceperis, nutrito & balneis, & pinguefacientibus, potibuſque, ac cibis humectato per tres, aut quatuor dies. Poſtquam autem humectatum fuerit corpus, purgato, & reſiccato ipſum, pinguitudinemque derepente exhaurito, & undiquaque, ſi poſſibile ſit, medicamentum adhibens, humiditatem educito: ad caput vero purgatorio debili utitor: & urinam cientia bibenda dato, eaque ante cibos hoc tempore, quo turbatam humiditatem purgaveris, in potu præbe, ne ab eo tempore corpus nutriatur. Quum vero attenuatum fuerit, etiam balneis purgato, & contuſa cucumeris ſylveſtris radice, eaque in aquam conjecta, inde lavato. Cæterum medicamenta bilem ducentia ne propinato, ne corpus magis conturbes. Ubi vero ſiccum fuerit id, quod conturbatum fuit, nutrito, nullo alvum ſubducente medicamento, neque urina ciente utens, ſed vino vinoſo, & his, quæ rubicundiorem hominem faciunt. Si vero viridis, ac luteus ſit, rurſus exhaurito,
41 nequaquam vero ſiccato, ut ne is color ſtabilis reddatur. * Ulcus ferinum in corpus propterea venit. Poſtquam caro tumida, & inflammata circum circa fuerit, & margines ulceris magni extiterint, & ulcus ipſum humidum, & in ulcere ſanies reſiccata inerit, aut ulcus conſtrictum fuerit. Sanies computrefaciens ab ulcere defluens, foras prodire a conſtricto ad carnem ulcere prohibetur. Caro autem ſuſcipit, utpote elevata exiſtens ab inflammatione, & quum in ipſam pervenerit ſanies ſubterfluens, putrefacit, & attollit. Hunc medicamentis humectantibus ipſum ulcus illinere oportet, ut ex humectato ulcere fluxus foras effluat, & non ſubter carnem. Influentia etiam in ulcus frigefacientibus pharmacis illinenda ſunt, quo perfrigerata caro exiſtat, & non dirupta rurſus fluxionem immittat. Sed & alia ulcera frigefacientibus oblinenda ſunt, & ſuper ipſa humectantia imponen-
42 da. * Angina, quam cynanchen græci vocant, a ſanguine fit, quum ſanguis in venis, quæ in callo ſunt, compactus fuerit. Sic affectis a venis, quæ in brachiis ſunt, ſanguinem detrahes, & ſimul alvum inferne ſubduces, quo id, quod morbum exhibet, detrahatur. Lingua quoque, quum magna ulcera habuerit, ſimiliter curanda eſt. Morbos a principio curare oportet, & ſi quidem a fluxionibus fiunt, primum fluxiones ſedare: ſi vero ab alia cauſſa, principium morbi ſedare, ac curare: deinde id, quod influxit, ſi quidem multum fuerit, educere; ſin
43 modicum, per diætam moderari, ac componere. * Capitis fracturæ. Si quidem os fractum fuerit ac contritum, periculo vacat, & curare oportet hunc humectantibus medicamentis. Si vero rumpatur, & fiſſura fiat, periculoſum eſt. Huic ſerram adhibere oportet, ne in oſſis ſciſſuram ſanies influens, membranam cerebri putrefaciat. Nam, ut per anguſtum intrans, non autem exiens, affligit, & furere hominem facit. Huic itaque ſerram adhibere oportet, ut ſanies exitum habeat, non ſolum ingreſſum, ampla ſerratura facta. Medicamentis au-
44 tem utendum, quæ humorem in ſeſe trahunt, & lavandum. * Febricitanti caput ne purgato, ut ne furioſus fiat. Calefaciunt enim caput pharmaca purgativa, & ſane ad caliditatem febrilem accedens ea, quæ in medicamento eſt, inſaniam facit. Ex quacumque cauſſa male affligente quis atram bilem revomuerit, moritur, qui vulnus habet. Et qui ab evacuatione detinetur, & debilis eſt, & tenuis exiſtens, derepente ſiccus ſubſidit, moritur. Quum a caliditate detento ulcuſcula eruperint debili exiſtenti circum circa livida, moritur. Quum a morbo quopiam detento, debili jam exiſtenti livida ul-
45 cuſcula enata fuerint, mortale. * Quum quis a medicamenti potu ſuperægrotarit, & inferne, & ſuperne ab ipſo ſeceſſerint, vinum ſorbeat, primum quidem dilutum, deinde meracum frequenter, & ſanabitur. Medicamentum autem neque evacuativum, neque vo-

mitorium

mitorium ſumat. Bilis, ubi ſua ſponte eruperit aut inferne, aut ſuperne, difficilius ſedatur. Quæ enim ſponte procedit, præ violentia corpori facta impellitur. Si vero a medicamento fluat, non a gentilitatis cognatione violatur. Quum ſuſceperis vinoſum, & vomentem, vomitum ne ſedato. Vomitus enim evacuationem ſedat: facilius autem vomitus poſtea ſedabitur. Si vero debilis fuerit, qui hæc patitur, ſomnificum medicamentum a vomitu præbebis. Sanguis, quum morbum facit, dolorem exhibet; pituita autem gravitatem utplurimum. 46 * Morbum ſi quis non cognoſcat, medicamentum bibendum præbeat non forte. Si itaque levior inde fiat, demonſtrata via eſt, quod gracilitatem inducendo curandus eſt. Si vero non levior reddatur, ſed pejus habeat, contraria facienda ſunt. Si non profuerit gracilem facere, tumidum facere conducet, & frequenter permutare, ita ut hoc conſilio utaris. Si quis in morbis quid permutaturus eſt, forti quidem ægroto, debili autem morbo, tunc quidem confidenter fortiore quam morbus eſt, medicamento utendum eſt. Nam etiamſi quid de ſano abducat una cum debili, ac ægroto, nullum detrimentum eſt. Si vero morbum fortiorem, ægrotum autem debilem acceperis, debilibus pharmacis curabis, quæ ipſum morbum ſuperent, & abducant, verum ægrotum nihilo debiliorem reddant. Ars exercitandi corpora, & Medicina contrariæ ſunt. Ars enim exercendi corpora, gymnaſtice græcis appellata, non opus habet permutatione, ſed Medicina. Sano enim non auxiliatur tranſmutatio ex præſenti ſtatu, verum ægroto. 47 * Morbi quicumque ulcera ſunt, & ſuper reliquum corpus eminent, eos ſimul cum medicamentis etiam fame curare oportet. Fluxione ex capite fluente vomitus conducit. Antiqui morbi difficilius curantur quam recentes, verum morbos antiquos primum recentes facere oportet. Ulcus calloſum factum, ejecta primum duritia per putrefactorium medicamentum, conſtringere deinde oportet. Pharmaca, quæ tumefacere maxime ſolent, ea pura ulcera adſtringunt; quæ vero attenuant, ea purgant. Si vero quis conſtringat ulcera nondum matura, corpus ægrotum nutrit, quod ulcus habuerit. Et ſi quidem adſtringere oporteat ulcus, ac implere, tumefacere prodeſt, etiamſi in capite carnem velis. Renutrita enim a cibis caro, propulſat eam, quæ a medicamento putrefacta eſt, & ſimul cum natura debellat. Verum elevatam, aut levem carnem, cibis gracilem reddere oportet. 48 * Triſtes, anxios, & ægrotos, ac ſe ſtrangulare volentes, mandragoræ radice mane in potu data minore pondere, quam quod inſanire facit, curabis. Convulſioni ſic mederi oportet. Ignis ab utraque lecti parte ſuccendatur, & mandragoræ radix in potu præbeatur minore pondere, quam quod inſaniam facit. Et ad tendines poſteriores ſacculi calidi imponantur. A convulſione ſi febris invaſerit, ſedatur eadem die, aut ſequenti, aut omnino tertia. A ruptura febris non corripit amplius quam tres, aut quatuor dies. Si vero corripiat, & quis putat ſe a ruptura habere, ab alia ſane quapiam cauſſa corripitur, & non oportet ipſam, velut a ruptura curare. Quum homo manibus ac pedibus diſtentus, ac tortus fuerit, inſaniam ſibi ipſi facit. 49 * Venam porro ſic urere convenit commodam ad morbum, ex quocumque tandem quis ægrotarit. Si uſtus fuerit homo, & fluxerit ſanguis, ita ut hoc non periculoſum ſit ipſi, ambo hæc facere licet. Si vero percuſſeris ipſam in dolore, cujus gratia urebatur, non coaleſcit, utrum fluxui prodeſt. Si enim peruſta fuerit, non fluit. Nam poſtquam peruſta eſt, extremitas utraque venæ recurrit, qua parte peruſta eſt, & exareſcit. Si vero quid relictum fuerit, præ relicto perfluente fluxum humectatur. At ſi ſanguis ex vena fluit, per tranſverſum perurito. Si vero non ceſſet, ad hæc ſupra, ac infra utrinque diſſecato, quo ſanguinis fluxus avertatur. Diductum enim facilius eſt medicamento ſedare, quam coacervatum. Doloris in capite gratia ſanguinem de venis detrahito; ſi vero non ſedetur, & diuturnus ſit, perure venas, & ſanus evadit. Si vero caput purgaveris, magis affliges. 50 * Medicinam cito diſcere non eſt poſſibile, propterea quod impoſſibile eſt ſtatam, ac certam doctrinam in ipſa fieri, velut verbi gratia, qui ſcribere didicit, juxta unum modum, quem omnes docent, novit, & ſcientes omnes ſimiliter noverunt, propterea quod idem, & ſimiliter factum, & nunc, & non nunc, non poteſt fieri contrarium, ſed ſemper exacte ſimile eſt, & non opus habet occaſione. Medicina vero & nunc, & ſtatim non idem facit, & ad eumdem contraria facit, & hæc etiam contraria ſibi ipſis. Primum alvum ſubducentia non ſemper hoc faciunt, & alvum ſubducentia utrumque faciunt. Fortaſſis autem neque ſic ſe habent alvum ſubducentia, velut alvum ſiſtentibus contraria. Reſtitante enim alvo, propter vehementem ſtabilitatem corpus intumeſcit, pituita in ventrem perveniente, ſic ſtabilitas ſeceſſum facit. Ubi enim pituita in ventrem ingreſſa fuerit, evacuatio contingit. Inſuper vero alvum ſubducentia ex natura, ſtabilitatem faciunt in ventre, ſi quidem non ſubducentia feceris. Si autem exolvatur, & humectetur id, quod morbum facit, poſtquam exolutum fuerit, ſanus evadit. Et ſic ventrem ſiſtentia, ſubducentibus ſtabilitatem ventris faciunt, & viciſſim ſubducentia ventrem ſiſtentibus. Eodem modo res ſe habet circa rubicundos, & pallidos. Nam & pituitoſa, ac tumefacientia & pallidos faciunt, & boni coloris. Itemque attenuantia, utriuſque autem medicamentum ſunt contraria contrario. Verbi cauſſa. Quum intumuerit pallidus exiſtens, exolvitur ſane ſi

quod

quod medicamentum attenuans adhibitum fuerit ; atque hic tumenti attenuans opi-
tulatur. Rurſus autem quod aliquando utilitatem cœpit, nunc hic opitulan-
ti opitulatur, quum ſane præ gracilitate decolor, & pallidus factus fuerit. Si
quis enim pituitoſum, ac tumefaciens medicamentum exhibuerit, pallor ſedatur.
51 * Inſuper vero etiam dolor & propter frigiditatem fit, & propter caliditatem,
& propter valde exuperans, & propter imminutum ; & in perfrigeratis qui-
dem natura extra corpus ad cutem propter calfaciens valde dolor fit ; in calidis
vero natura propter frigidum. Et in ſiccis natura, ſi humectentur, & in humidis
natura, ſi reficcentur. In ſingulis enim, quorum natura permutatur, ac corrum-
pitur, dolores fiunt. Sananturque dolores contrariis, idque etiam unicuique mor-
bo proprium eſt. Nam in calidis natura propter frigiditatem ægrotantibus, do-
lores calefiunt, & reliqua juxta hanc rationem fiunt. Alius porro modus
hic eſt, per ſimilia morbus fit, & per ſimilia adhibita ex morbo ſanantur. Vel-
ut urinæ ſtillicidium idem facit, ſi non ſit, & ſi ſit, idem ſedat. Et tuſſis eodem
modo, velut urinæ ſtillicidium ab iiſdem fit, & ſedatur. Alius rurſus mo-
dus hic eſt. Febris, quæ propter tumefactionem ex pituita fit, aliquando quidem
ab iiſdem fit, & ſedatur ; aliquando autem a contrariis. Aliquando enim, ſi quis
vult aqua calida lavare, & multum potum exhibere, ſanus æger fit, & febris,
quæ propter tumefactionem facta eſt, pituitoſis, ac tumefactionem facientibus
oblatis, & adhibitis ſaneſcit. Et ſi quis vult medicamentum bibendum dare,
alvum ſubducens, & vomitorium, eodem modo & a facientibus ſedatur, & a ſedan-
tibus fit. Nam ſi quis homini vomenti, aquam multam bibendam dare velit, eluen-
tur ea, propter quæ vomit una cum vomitu. Et ſic quidem per vomitum vomitus
ſedatur. Rurſus autem propterea quod ſedatur, quia inferne procedere ipſi fecit,
ex illo id, quod intus eſt, vomitum facit, & ambobus contrariis modis homo ſanus
52 fit. * Et ſi quidem ſic in omnibus haberet, ſtata ſane ac certa medicina eſſet. Ita a-
lia quidem contrariis curare oportet, qualia tandem ſint, & a qua cauſſa fiant: alia ve-
ro ſimilibus, qualia tandem ſint, & a qua cauſſa fiant. Hujus autem rei cauſſa corpo-
ris debilitas exiſtit. Corpus enim a cibis æqualibus æqualiter nutritur: a corpore
vero cibi ſuperantur. Poſtquam vero plus, aut minus in ipſum ingeſtum eſt, aut alia
quæpiam tranſmutatio facta eſt, ſuperatur, ſuperant autem cibi. Et quum ſane ſupe-
ratur corpus ab his, quæ ipſi offeruntur, florere hæc ipſa facit, & ſuperant hæc ſimul
53 corpus, & contraria ipſi faciunt. * Et calida lavari, donec quidem corpus ſuperat
ejus exhibitionem, florere corpus facit. Quum vero ſuperatum fuerit, gracile corpus
facit. Et convivari ſimiliter, ut lavari facit. Hæc enim, donec ſuperantur, florere
corpus faciunt. Ubi vero ſuperaverint, & alvi ſeceſſus, & varia vitia inducunt. Quum
autem id, quod offertur, tranſmutatur, neceſſe eſt, & id, cui offertur, tranſmutare.
Etenim corpus tranſmutatum parum efficax, ac potens eſt, & ab omnibus offenſiones
percipit. Hoc autem faciunt & alvum ſubducentia : & florere ipſum facientia, graci-
le corpus faciunt, & reliqua omnia contraria his facientia. At vero Medicina brevem
occaſionem habet, & qui hoc novit, illa ſtata ac certa habet, & ſcit, quæ conſue-
ta ſint, & quæ non conſueta, ad quæ cognoſcenda non eſt occaſio in medicina, & quod
alvum ſubducentia non ſubducentia fiunt, & reliqua, quod contraria ſunt, & contra-
54 riiſſima non contrariiſſima. * Occaſio autem hæc eſt, ut cibos offeramus ea copia, quan-
tam corpus, cui offeruntur, ſuperare valeat. Nam ſi quis ſic fecerit, omnino neceſſe
eſt cibum alvum ſubducentem oblatum, ſubducentem eſſe, & pituitoſum, pituitoſum.
Si igitur ſuperaverit corpus ipſos cibos, neque morbus, neque contrarietas fit ex his,
quæ offeruntur, & hæc eſt occaſio, quam medicum noſſe oportet. Quum vero occa-
ſionem ſupergreſſus fuerit, contrarium fit, & antequam ei exceſſum factum eſſe putant,
conſequens eſt, ut caleſcat. Donec enim corpus id, quod oblatum eſt, ſuperaverit, cor-
pus nutritur. Ubi vero hanc occaſionem tranſmiſerit, contrarium fit ; nam attenua-
tur, & gracileſcit. Sed & alia omnia, & quæ tumefaciunt, donec quidem ſuperave-
rit corpus, ampliuſque pro occaſione offeruntur, etiam juxta naturam ſuam ſingula
faciunt, & pituitoſa, ſive tumefacientia tumefaciunt : ubi vero occaſionem tranſmi-
ſerint, contraria ſunt. Medicamenta ſunt omnia, quæ præſentem ſtatum tranſmo-
vent. Omnia autem fortiora tranſmovent. Licet autem, ſi velis, medicamento tranſ-
movere, & rurſus, ſi velis, alimento, ac cibo. Omnia vero ex præſenti ſtatu tranſmo-
vere, ægrotanti opitulatur. Si enim id, quod morbum facit, non tranſmoveris, au-
55 geſcit. * Medicamenta fortia a natura, in debilibus morbis dare non oportet,
neque paucitate medicamenti debilitas ipſius facienda eſt. Sed fortibus natu-
ra fortibus pharmacis utendum eſt : debilibus vero pharmacis non fortibus. Neque
partiendum eſt medicamentum ; ſed ſingulis ſecundum naturam : debilibus quidem de-
bilia a natura : fortibus vero morbis, fortis naturæ pharmaca exhibenda ſunt.
Cæterum morbi ea parte, qua proximi ſunt, educendi ſunt, & qua parte ſingu-
56 lis exitus quam proximus eſt, extrahendi. * Alvum autem ſubducentia talia ſunt,
quæcumque lubrica, & inciſiva ſunt, & quæcumque in calidis attenuantur. Venter e-
nim calidus eſt, & reliqua, quæ ſalſuginoſa ſunt, & quæcumque ex talibus plurimum par-
ticipant. Contra alvum non ſubducentia, ſed ſiſtentia ſunt, quæ flatum exhi-
bent : humida enim reficcata flatum faciunt : & quæ adſtringunt, & quæ a calo-
re com-

re compacta ſunt, & friabilia, & ſicca. * Omnia autem, quæ foris extenuant, in- 57
tra corpus aſſumpta tumefactionem inducunt: eadem autem, & ventrem ſiſtentia, & pi-
tuitoſa, ac tumefacientia exiſtunt. Et quæ alvum ſubducunt, ac extenuant, cum ca-
lefacientibus eadem ſunt. Inſuper autem etiam acida pituitoſa ſunt. Om-
nia vero, quæ frigefaciunt ea, quæ in ventre ſunt, talia alvum ſubducunt. Item quæ
frigida ſunt, & quæ humida. Quum autem non alvum ſubducentia fuerint, calefa-
ciunt: frigefaciunt autem & calida in ventrem aſſumpta, & cito ſeceſſum faciunt;
ſi vero ſeceſſum non faciunt, calida in ventre exiſtunt. Ex his quæcumque repletio-
nem faciunt, maxime pituitoſa ſunt. Quæ vero plurima aſſumpta repletionem
non faciunt, alvum ſubducunt. Medicina itaque mihi jam tota inventa eſſe vide-
tur, quæ ſic habet, & quæ docet ſingulas & conſuetudines, & occaſiones. * Qui 58
enim ſic Medicinam novit, minime fortunam reſpicit, aut expectat, ſed & citra for-
tunam, & cum fortuna recte faciet. Conſtans enim, ac firma eſt tota medicina, &
doctrinæ optimæ in ipſa compoſitæ, minime fortuna egere apparent. Nam fortu-
na ſui juris eſt, & nullius imperio ſubeſt, neque optantis eſt ad ipſam pervenire.
Scientia vero imperata facere cogitur, & facile eſt, ipſam feliciter aſſequi: ſi quis
ſciens uti velit. Deinde vero quid opus eſt Medicinæ fortuna? Si enim morbo-
rum medicamenta clara ſunt, & manifeſta, velut equidem arbitror, non expectant
ſane fortunam ad ſanandos morbos: ſi quidem ſunt medicamenta. Si vero cum for-
tuna exhibere ipſa prodeſt, non magis medicamenta, quam ea, quæ non ſunt medi-
camenta, una cum fortuna adhibita, ſanos faciunt. Quicumque vero fortunam ex Me-
dicina, aut alia quapiam arte expellit, dicitque eos, qui probe rem aliquam ſciunt, for-
tuna non uti, is contrarium mihi judicare videtur. Mihi enim ſoli hi fortunate aſſe-
qui, itemque infortunate non aſſequi videntur, qui recte quid, & male facere ſci-
unt. Fortunate enim aſſequi, eſt recte facere: hoc autem hi, qui ſciunt, faciunt. Non
aſſequi autem hoc eſt, ſi quis non ſciat, hoc non recte faciat. Indoctus autem qui eſt
quomodo fortunate aſſequi poſſit? Si quid enim etiam aſſequatur, non memorabi-
lem ſane ſucceſſum habebit. Qui enim non recte quid facit, non fortunate aſ-
ſequi poterit, quum reliqua, quæ æquum eſt facere, non faciat. * MORBI MULIEBRES.

59
Uteri omnium morborum cauſſæ ſunt: hi enim, ubi ex natura traſmoti fuerint,
morbos exhibent, ſive aſcenderint, ſive deſcenderint. Et quum quidem uteri oſcu-
lum ſuum non demittentes, & pudendi eminentias non contingentes, tranſmoti
fuerint foras, leviſſimus morbus eſt. Quum vero in anteriorem partem promoti
fuerint, & oſculum in pudendi eminentias, ac labra immiſerint, primum quidem
ipſo contactu dolorem uterus percipit, ac exhibet: deinde obturatus, & velut oper-
culo contectus ex eo, quod pudendi eminentiis incumbit, fluxus non contin-
git, qui menſium nomine venit. Hic vero fluxus congregatus tumorem, ac dolo-
rem exhibet. * Et ſi quidem infra deſcendens & averſus, in inguen ſe immiſe-
rit, dolorem exhibebit. Si vero ſurſum aſcendens, averſus, & obturatus fuerit, etiam 60
ſic propter raritatem, ac coarctationem dolorem exhibet. Quum vero propter
hoc ægrotarit, coxendicum, ac capitis dolorem facit. Ubi vero uteri impleti
intumuerint, nihil fluit, & pleni fiunt: quum autem pleni facti fuerint, coxendiceſque
contingunt, dolores exhibent, & in coxendices, & in inguen, & velut pilæ in ven-
tre diſcurrunt, & caput dolore affligunt, modo altera ipſius parte, modo totum,
prout contingit ipſi morbus. Hæc itaque ſic curanda ſunt. Si quidem deſcen-
derit ſolum, & illini poſſit, utere, quocumque libet, ex graveolentium genere, aut ce-
dro, aut allii intrito, myttoto græcis appellato, aut aliquo alio ex graviter, & ma-
le olentium numero, eoque ſuffitum facito, & fomenta ne adhibeto, neque cibo, ne-
que potu urinam ciente hoc tempore utitor, neque calida lavato. * Si autem ſurſum aſcen-
derit, & non averſa fuerit, medicamentis appoſititiis bene olentibus, & quæ ſi- 61
mul calefaciunt, utere. Velut ſunt myrrha, aut unguentum, aut aliud quoddam odo-
ratum, ſimulque calefactorium. Et his quidem ſubdititiis uteris; fomentum autem ex
infernis ex vino adhibebis, & calida aqua lavabis, & urinam cientibus uteris. Ex hoc
autem manifeſtum fit, averſa ſit, nec ne. Si enim ſurſum progreſſa averſa non fue-
rit, fluxus procedit; ſi vero averſa ſit, fluxus, menſtrua appellata, non contingit.
Hunc morbum fomento primum tali curare oportet. In vinum groſſos immit-
tito, ipſumque vinum calfacito, & cucurbitam circum oſculum vaſis, in quo cale-
fit, addito hoc modo. Cucurbitam per medium diſſectam evacuato, & ſummi-
tate ipſius modice reſciſſa, velut in utriculis fieri ſolet, hanc ipſam vaſi, velut o-
perculum circumdato, quo odor per anguſtiam means ad uterum perferatur. Inſu-
per autem & calida aqua fovere, & calefacientibus medicamentis ſubdititiis uti opor-
tet. Calefacientia autem ſunt ea, quæ ducunt ex ſuperius relatis, itemque hæc. Ster-
cus bubulum, fel bubulum, myrrha, alumen, galbanum, & ſi quod aliud ejuſmodi
eſt. Plurimis etiam ipſarum per purgantia inferne medicamenta alvus ſubducen-
da eſt, & per debilia, quæ vomitum faciunt, ne evacuatio ex ſupervacuatione fiat.
* Cæterum ſubdititias glandulas ſic facere oportet, ſi fortes facere velis. Mel 62
ſemicoctum facito, & ex præſcriptis ſubdititiis pharmacis ea, quæ valde effica-
cia ſunt, immittito, & ubi immiſeris, glandulas formato inſtar earum, quæ in ſedem
induuntur, verum longas facito has, ac tenues. Mulierem vero ſupinam reclinato, lo-

cis a

cis a pedibus lecti altius inſtratis, deinde apponito, & panniculo intecto, aut alia quadam re conſimili calefacito, donec colliqueſcat. Si vero debiliorem glandulam ſubdere velis, in linteolum illigato. Sed & ſi humore pleni uteri oſculum tumidum habuerint, & non fluxerint, fluxionem facere oportet, & ſubdititiis pharmacis ſanare, itemque fomentis, velut ſcriptum eſt, ita faciendo, velut in priore fluxione ſuppreſſa. Quin & ſi in anteriorem partem procedens, uterus averſus fue-
63 rit, fluxionem facere oportet, velut in ſuperiore fluxione ſuppreſſa. * Quum vero fluxus nimius fuerit, neque calida aqua, neque alio quopiam calefacere oportet, neque urinam cientibus uti, neque cibis alvum ſubducentibus. Lecti autem partes a pedibus altiores eſſe oportet, ut ne declinatio fluxui facilitatem præbeat. Utere autem ſimul etiam ſubdititiis adſtringentibus. Fluxiones porro, quum confeſtim venerit purgatio, ſtatim ſubcruentæ fiunt: quum vero tardius prodierit, purulentæ. Et junioribus ſubcruenta magis prodeunt, Seniores vero magis mucoſa menſtrua habent.

HIPPOCRATIS COI

LIBER DE AERE, AQUIS, ET LOCIS.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Anni temporum ratio, Ventorum, Aquarum, Civitatum ſitus, Terrarum differentiæ, Diæta hominum diligenter a Medico obſervanda.*

2 *Aſtronomiæ cum medicina cognatio. De Ventorum ratione in genere. De civitatum Meridionalium ſitu, earumdem ventis, aquis, & morbis, ſingulis ætatibus, atque anni temporibus vernaculis.*

3 *Urbium bene ſitarum commoda. Æſtate ſicca morbi citius ſedantur. Phagedenæ hyeme humida oriuntur. Hyems frigida quos morbos faciat. Boni potores qui. Crapula.*

4 *Morbi in hac conſtitutione mulieribus, pueris, & viris familiares. Convulſiones, & anhelationes pueris familiares morbi. Morbus ſacer convulſionis ſpecies. Alvo liquida morbi acuti non proveniunt. Lippitudines humidæ non graves, nec diuturnæ. Semiſiderati ex cerebri defluxionibus.*

5 *De Civitatum ſeptentrionalium ſitu, aquis, ventis.*

6 *Morbis acutis obnoxii qui. Lippitudines duræ, ac vehementes. Sanguinis e naribus fluxiones. Morbi ſacri. Longæ vitæ homines: Moribus feris.*

7 *Morbi mulieribus familiares. Sterilitatis cauſſæ. Lac, aquarum duritia, & cruditas extinguunt. Tabes a partu frequentes. Morbi pueris familiares. Hydrops teſtium.*

8 *De civitatum Orientalium ſitu, & accidentibus. Aquæ Orientalium omnes ſplendidæ, odoratæ, molles, & amabiles. Sol aquas illuſtrat, & caſtigat. Corporum eorum conſtitutiones. In civitatibus Orientalibus morbi pauciores, ac debiliores. Mulieres in Orientalibus facile pariunt.*

9 *Civitatum ad occaſum ſitarum conſideratio. Aquæ. Occidentales cur decolores, infirmi, ac voce gravi plerumque præditi. Venti occidentales autumno ſimiles.*

10 *De aquarum differentiis in genere. Splenes magni, ac pleni: ventres duri, ac calidi ex aquis lacuſtribus. Humeri, claviculæ, & facies attenuata ex aquis paluſtribus.*

11 *Aquæ paluſtres edaces, ac ſiticuloſos faciunt. Hydropes plurimi, ac læthaliſſimi. Morbi æſtivales occidentalibus familiares. Dyſenteriæ. Alvi profluvia. Febres quartanæ.*

12 *Morbi hyemales in occidentalibus. Peripneumoniæ. Inſaniæ morbi. Febres ardentes propter ventris duritiem. Tumores in mulieribus. Pituita alba. Herniæ puerorum. Varices virorum. Ulcera in tibiis. Mulieres cur in ſe in utero habere ſæpe falſo credant. Aquæ paluſtres ad omnem rem improbæ.*

13 *De Aquis fontanis. Aquæ duræ quæ. Æris, argenti, auri, &c. generationis cauſſa.*

14 *Aquæ optimæ. Aquæ ſalſæ, crudæ, ac duræ. De aquis quibuſdam, morbis, & naturis commodis.*

15 *Aquæ peſſimæ. Aquarum diſcrimina ſanis non obſervanda.*

16 *Quæ aquæ alvum ſolvant, aut ſiſtant. Cur aquæ ſalſæ alvum (ut vulgo putatur) non ſolvant.*

17 *De Aquis pluvialibus, & cur hæ leviſſimæ, dulciſſimæ, tenuiſſimæ, ac ſplendidiſſimæ. Sol quod tenuiſſimum eſt in aqua, item in hominum corporibus educit, & ſurſum rapit. Partes corporis ſoli expoſitæ cur non exudent.*

18 *Aqua pluvialis cur cito putreſcat, & odorem malum habeat. Coctura omnia dulcia fiunt.*

19 *Pluviæ generatio. Aquæ pluviales cur coquendæ, & excolandæ.*

20 *De aquis ex nive, & glacie generatis. Aqua congelata.*

21 *Aquæ a nive, aut glacie eliquatæ. Aquarum omnigenarum, & de magnis fluminibus, & ſtagnorum, qui morbi peculiares. Aquæ invectitiæ. Aquam aquæ haudquaquam eſſe ſimilem.*

22 *Aquis, ventorum differentiæ ſæpe robur exhibent. Urinam qui facile, & difficulter ejiciant.*

23 *Calculi generatio. Cur pueri calculoſi pudenda fricent, ac trahant. Calculoſo-*

rum urina cur ſplendidiſſima.

24 *Quale lac pueris calculum generet. Vinum aquoſum lacte pueris ſalubrius. Mulieres cur non fiant calculoſæ. Mulieres cur pueris plus bibant. De anni ſalubris, aut morboſi prænotione.*

25 *Annus ſaluberrimus qui ſit. Hyems ſicca, & borealis: ver autem pluvioſum, & auſtrale quos morbos adferat. Febres pituitoſiſſimæ quando omnibus, maxime vero pituitoſis accidant.*

26 *Dyſenteriæ viris, & mulieribus quando. Tempeſtas ex aqua, & Eteſiarum ſpiratione circa caniculam. Hydrops ex quartanis. Hyemis auſtralis, & pluvioſæ morbi. Mulieres abortiunt. Pueri tenues, ac debiles eduntur.*

27 *Dyſenteriæ, & Lippitudinis cauſſæ. Defluxiones in valde ſenibus qua de cauſſa contingant. Inteſtinorum levitates, & aqua intercus.*

28 *Æſtatis pluvioſæ, & auſtralis morbi peculiares. Hyems morbida. Febres ardentes. Coſtarum inflammationes. Pleuritis. Peripneumonia. Æſtas ſicca, & Borealis. Capitis dolores. Cerebri corruptiones.*

29 *Autumni borealis, & ſicci conſtitutio. Pituitoſi quando ſalubriter degant. Bilioſis quod anni tempus inimicum. Lippitudines aridæ. Febres acutæ, ac diuturnæ. Bilis atra.*

30 *In magnis temporum mutationibus neque Medicinæ exhibendæ, neque chirurgica adminiſtranda. Solſtitia, & Æquinoctia periculoſa. Aſtrorum obſervatio ad morborum judicationem neceſſaria.*

31 *Quantum Europa, & Aſia inter ſe differant. Aſiam ab Europa ſecundum naturas omnium plurimum differre. Cur Aſiani manſuetiores, benigniores, & cultiores.*

32 *Regiones in medio ſolis exortu ſitæ cur omnium fertiliſſimæ. Homines pulchriores, & minime differentes quantum ad formam, & corporum proceritatem attinet in Aſia.*

33 *Aſia ad naturam regionis optime temperatæ proxime accedere.*

34 *De his, qui ad dextram Hyberni ortus ſolis uſque ad Mæotidem paludem habitant. Europæ, ac Aſiæ terminus. Temporum magnæ, ac frequentiſſimæ mutationes, regiones agreſtes, & inæquales: varias item, & multiplices hominum formas producunt. Homines regionum naturas referunt.*

35 *De Gentibus, quæ plurimum legibus, ac conſuetudinibus inter ſe differunt, ac primum de Macrocephalis. Macrocephali unde.*

36 *Semen ex omnibus corporis partibus procedere.*

37 *De Phaſidis incolis, earum regione, conſuetudine, moribus, ac vita. Phaſis fluviorum ſtagnantiſſimus. Fructus.*

38 *Phaſianorum corpori ſtatus. Aeris obſcuritas. Venti. Cenchron.*

39 *Aſiani cur imbelles. Mutationes temporum mentem ſemper excitant, nec quieſcere ſinunt.*

40 *Leges, juraque cur homines imbelles reddant.*

41 *Viriles, ac animoſi leges averſantur. Græcorum, & Barbarorum in Aſia, qui fortes, & bellicoſi credantur. Aſiani multum ipſi inter ſe differunt.*

42 *De Europæis, ac primo de Sauromatis, eorum victu, moribus, anni temporibus, ac formis. Sauromatarum fœminæ ſunt equites. Mæotis palus.*

43 *Scytharum forma. Solitudo Scythica. Scythæ cur Nomades vocentur. Scythicorum currium deſcriptio.*

44 *Boves in Scythia cornibus carent præ regionis ipſius frigore. Victus Scytharum ratio. Hippace quid. Scytharum quemadmodum, & Ægyptiorum gens inter ſe ſimilis exiſtit. Scytharum fœminæ infœcundæ.*

45 *Scythicæ regionis ſitus. Scythis hyems fere perpetua.*

46 *Feræ in Scythia cur parvæ. Scytharum ventriculi omnes: maxime vero inferior alvus humida.*

47 *Scytharum corpora humida, fluida, ac lata eſſe.*

48 *Scythicarum mulierum corpora præter modum fluxa. Scytharum gens fulvi valde coloris. Scythicæ gentis viri cur infœcundiores. Scytharum mulieres cur infœcundæ.*

49 *Cur famulæ apud Scythas fœcundiores divitibus. Eunuchi plurimi Scytharum, & quomodo fiant.*

50 *Articulorum dolores diuturni ab equitatione.*

51 *Sterilitas ex venarum retro aures inciſione. Equitatio continua quomodo Scythis ſterilitatem inducat. Eunuchorum affectionem divinitus Scythis non contingere.*

52 *Scythæ cur omnium ad coitum impotentiſſimi. Anaxyrides, braccarum genus.*

53 *De reliquis Europæis. Temporum mutationes circa generationem ſentiri, & ſæpe ſeminis corrupti cauſſas eſſe.*

54 *Europæi cur feri, magnanimi, & bellicoſi. Timiditas a deſidia, & otio augetur. Leges quomodo plurimum ad magnanimitatem conferunt.*

55 *De Europæis, qui animo, & corpore plurimum inter ſe differunt. Montani majora corpora gignunt. Corpora, & pili nigri a bile copioſiore.*

56 *Regionem altam, & planam, ac ventis expoſitam habitantes quales. Tempora naturas permutant.*

57 *Formæ, ac mores hominum regionis naturæ plerumque compares. Regio pinguis, mollis, & aquoſa.*

58 *Regionum nudarum, & aſperarum natura. Ex terra naſcentia terram reſipiunt.*

SECTIO I.

1 QUICUMQUE artem medicam integre adſequi velit, primum quidem temporum anni rationem habere debet, quantum potentia quodlibet eorum valeat: non enim ſimile quicquam in illis exiſtit, verum differunt invicem propter varias, quæ in eis fiunt mutationes. Deinde ventorum, calidorumque, & frigidorum, maxime qui ex his omnibus hominibus ſunt communes, & mox qui in unaquaque regione ſunt indigenæ, & proprii. Neque vero negligentiorem ſe circa aquarum facultates cognoſcendas exhibere convenit. Quemadmodum enim guſtu differunt, & pondere, ac ſtatione, ſic quoque virtute aliæ aliis longe præſtant. Quare ſi quis ad urbem ſibi incognitam perveniat, circumſpicere oportet ejus ſitum, quo modo ſcilicet ad ventos, & ſolis exortus jaceat: non enim æquales vires ſunt ad Septentrionem ſitæ, & vergentis ad Auſtrum: neque ejus, quæ ſolem exorientem, & quæ eumdem occidentem ſpectat. Hæc itaque diligenter oportet perſcrutari, ac ſimul quo modo habeant circa eam aquæ: num ne paluſtribus utantur, & mollibus, aut duris, & ex ſublimi loco prolabentibus, & ſcaturientibus ex petris, ſive ſalſis, & crudis. Terra etiam ipſa conſideranda, nudane ſit, & aquis carens, aut denſa, & aquoſa, & an concava ſit, & æſtuoſa, vel alta, & frigida, hominum inſuper diæta perquirenda, qua maxime capiantur. An bibuli ſint, & lurcones, & otio dediti, aut exercitiis variis utentes, & tolerantes laborum, ciborumque plus adpetentes, quam poculorum. Ex his enim ſingula ſunt inveſtiganda. Nam qui hæc omnia probe, quantum fieri poteſt, cognoverit, aut horum plurima, eum non latere poſſunt, quum in urbem etiam ignotam ſibi pervenerit, neque morbi regioni peculiares, & patrii, neque communis regionis natura, quæcumque tandem ea fuerit, ut non poſſit in cognoſcendis morbis dubius hærere, aut errare, ſicubi ad morborum medicationem adhibeatur. Quæ ambo illis evenire ſolent, qui non prius providi hæc diligenter cognoverunt. Quare qui ea ſtudioſe rimatus fuerit, uniuſcujuſque temporis, ac anni futuri conſtitutionem prædicere poterit, qui videlicet morbi communi adfectione civitatem ſint invaſuri tum æſtate, tum hyeme, & quæcumque pericula unicuique ſint timenda ex diætæ, ac victus immutatione: quum enim temporum mutationes, & aſtrorum ortus, ac occaſus obſervaverit, quemadmodum ſingula horum eveniant, prænoſcet utique & de anno, qualis hic ſit futurus: hoc namque modo ſi quis rimatus fuerit, ac præcognoverit temporum occaſiones, maxime de ſingulis ſciet, ut plurimumque ſanitatem adſequetur, &
2 recta via procedet, non minima artis ſuæ gloria. * Quod ſi cui hæc ſublimiora videantur, is, ſi ab hac ſententia diſcedat, diſcet ſane non minimam partem conferre ad rem medicam ipſam Aſtronomiam, ſed omnino plurimam, quum una cum temporibus & ventriculi in hominibus mutentur. Quomodo autem ſingula, quæ diximus, ſcrutari ac explorare oporteat, deinceps dicam manifeſte. Quæcumque quidem civitas ad ventos ſita eſt calidos; puto autem eos, qui inter brumalem ſolis exortum, itidemque occaſum perflant: huic hi venti ſunt peculiares. A Septentrionalibus autem ventis tuta, ac protecta ea civitas exiſtit. Aquæ vero ejus multæ, & ſubſalſæ ſunt, & neceſſario non ſublimes: æſtate quidem calidæ, hyeme
3 frigidæ. * Et quæ quidem urbes bene ſitæ ſunt ad ſolem, & ad ventos, & aquis bonis utuntur, hæ minus a talibus mutationibus afficiuntur. Quæ vero aquis paluſtribus, ac lacuſtribus utuntur, & non bene ſitæ ſunt ad ventos, & ad ſolem, hæ magis. Et ſi quidem æſtas ſicca fuerit, citius ſedantur morbi. Si vero pluvioſa, diuturni fiunt: & phagedænas adedentes ex omni occaſione oboriri veriſimile eſt, ſi ulcus fiat. Si vero hyems frigida ſit, homines capita humida, ac pituitoſa habere par eſt; & ventres ipſorum frequenter exturbari, pituita a capite influente; & formas ipſorum utplurimum debiliores eſſe; ipſoſque ad edendum, ac bibendum non appoſitos eſſe. Nam qui capita debilia habent, non fuerint boni potores. Crapu-
4 la enim magis gravat. * Morbi vero hi ipſis vernaculi ſunt. Primum quidem mulieres morboſæ, ac fluxionibus obnoxiæ ſunt: deinde multæ ſteriles ſunt ex morbo, non a natura, & frequenter abortiunt. Pueris vero incidunt convulſiones, ac anhelationes, quæ morbus puerorum, & ſacer eſſe putantur. Viris autem dyſenteriæ, & alvi profluvia, & febres lenes, diuturnæ, hybernæ, & puſtulæ nocturnæ multæ, & hæmorrhoides in ſede. Pleuritides autem, & peripneumoniæ, & febres ardentes, & quicumque acuti morbi putantur, non multum proveniunt. Non enim fieri poteſt, ut iſti morbi vigeant, ubi alvi liquidæ exiſtunt. Lippitudines vero oboriuntur humidæ, non graves, nec diuturnæ: ſi non ex mutatione temporum morbus aliquis omnibus communis occupet. Et ubi quinquageſimum annum tranſgreſſi fuerint, defluxiones ex cerebro accedentes, homines ſemiſyderatos faciunt, ubi caput derepente inſolatum, aut frigore correptum fuerit. Atque hi quidem morbi ipſis vernaculi ſunt: præterquam ſi morbus aliquis omnibus communis ex temporum mu-
5 tatione oboriatur, nam & hujus participes fiunt. * Quæcumque vero civitates his

ex oppoſito ſitæ ſunt ad ventos frigidos, inter occaſum ſolis æſtivum; & orientem æ-
ſtivum: etiam ipſis hi venti vernaculi, ac indigenæ ſunt: ab auſtro vero, & calidis ven-
tis protectæ ſunt. Et de his urbibus ſic ſe res habet. Primum quidem aquæ & duræ,
& frigidæ utplurimum dulceſcunt. Homines autem vegetos, & ſiccos eſſe neceſſe eſt;
& plures ventres inferos crudos, ac duros habere: ſupernos vero fluidiores; bilio-
ſoſque magis, quam pituitoſos eſſe. Capita vero ſana, ac dura habent, & plerumque va-
ſa ipſis rumpuntur. * Morbi autem populares ipſis hi ſunt pleuritides, & quos acutos eſſe 6
receptum eſt. Neceſſe eſt autem ita habere, quum alvi duræ exiſtant, & ſuppurati mul-
ti ex omni occaſione fiunt. Hujus autem cauſſa eſt corporis extenſio, ac ventris duri-
tia. Siccitas enim, & aquæ frigiditas facit, ut vaſa rumpantur. Edaces autem tales natu-
ras eſſe neceſſe eſt, & non multum bibaces. Non enim fieri poteſt, ut ſimul multum edant,
ac bibant. Lippitudineſque his fieri ex temporis intervallo neceſſe eſt, duras autem, ac ve-
hementes, & ſtatim oculos rumpi. Sanguinis item ex naribus fluxiones vehementes æſtate
fieri junioribus triginta annis. Morbos etiam ſacros appellatos, paucos quidem, ve-
rum vehementes. Longæ vero vitæ magis, quam alios, hos homines eſſe par eſt, & ulce-
ra non pituitoſa oboriri, neque efferari. Mores vero magis feros, quam manſuetos. Ac
viris quidem hi morbi vernaculi ſunt; præterquam ſi quis omnibus communis ex temporum
mutatione ingruat. * Ex mulieribus vero, primum quidem multæ ſteriles fiunt propter a- 7
quas, quæ duræ ſunt, ac crudæ, & frigidæ. Purgationes enim menſium non contingunt
commodæ, ſed paucæ, ac pravæ. Deinde pariunt difficulter, & non valde abortiunt. Ubi
vero pepererint, pueros nutrire non poſſunt. Lac enim ab aquarum duritia, ac crudi-
tate extinguitur; & tabes frequentes a partu fiunt. Præ violentia enim ruptiones,
ac vulſuras habent: pueris autem hydropes in teſtibus fiunt, quamdiu parvi fue-
rint; deinde ætatis progreſſu evaneſcunt. Pubeſcunt autem ſero in hac civitate. Et
de calidis quidem ventis, ac frigidis, & urbibus ad hos ſitis, hoc modo, velut di-
ctum eſt, res ſe habet. * Quæcumque vero civitates ſitæ ſunt inter æſtivos, ac hyber- 8
nos ſolis ortus, & quæcumque ex oppoſito harum, de his ita habet. Quæ quidem ad
orientem ſolem ſitæ ſunt, eas par eſt eſſe ſalubriores his, quæ ad ſeptentrionem
converſæ ſunt, & his, quæ ad calidos ventos ſitæ ſunt, etiamſi ſtadium ſolum inter-
ſit. Primum enim moderatior eſt caliditas, ac frigiditas: deinde aquas, quæ ad
ſolis ortus ſunt, omnes ſplendidas eſſe neceſſe eſt, & odoratas, & molles, & amabi-
les oriri in hac civitate. Sol enim emergens, ac illuſtrans ipſas caſtigat. Matuti-
num enim tempus ipſe aer utplurimum ſemper occupat. Et hominum formæ boni
coloris ſunt, & magis floridæ, ſi non quis alius morbus prohibeat. Et clara voce
præditi ſunt homines, & ad iram, ac intelligentiam præſtantiores ſeptentriona-
libus, ſi quidem & alia, quæ in ipſa naſcuntur, meliora exiſtunt. Et civitas, quæ hoc
modo ſita eſt, veri maxime ſimilis eſt juxta caliditatis, ac frigiditatis mode-
rationem. Et morbi pauciores fiunt, ac debiliores, ſimileſque ſunt morbis, qui in civi-
tatibus ad ventos calidos converſis oriuntur. Et fœminæ iſthic valde fœcundæ
ſunt, ac facile pariunt. Et de his quidem ita habet. * Quæ vero ad occaſus ſitæ 9
ſunt, & ipſæ a ventis ab oriente ſpirantibus protectæ ſunt, & tum calidi venti levi-
ter afflant, tum frigidi ab Urſis præterflant; eas urbes neceſſe eſt ſitu morboſiſ-
ſimo poſitas eſſe. Primum enim aquæ non ſunt ſplendidæ. Cauſſa vero eſt,
quod aer matutinum tempus utplurimum occupat, qui aquæ immixtus clarita-
tem ejus diſperdit. Sol enim, priuſquam elevetur, non illuſtrat. Æſtate vero, ma-
ne quidem auræ frigidæ ſpirant, & ros decidit; de cætero vero ſol ad ipſas occi-
dens, quam maxime homines percoquit. Quapropter etiam decolores, ac infir-
mos ipſos eſſe par eſt, & ex omnibus prædictis morbis participare. Nulla enim
re ab ipſis ſeparantur. Veriſimileque eſt ipſos gravi voce præditos, ac rauco-
ſos eſſe propter aerem, eo quod impurus plerumque iſthic eſt, & morboſus. Neque
enim ab aquilonaribus valde expurgatur. Non enim perſeverant venti. Qui ve-
ro perſeverant, ac ipſis incumbunt, aquoſiſſimi exiſtunt. Nam venti occidentales
ſimiles ſunt autumno. Et hujuſmodi civitatis ſitus eſt ad diei mutationes, eo quod
multum temporis inter matutinum, ac veſpertinum intercedit. Et de ventis quidem,
qui commodi ſunt, ac incommodi, ita ſe res habet. * Cæterum de aquis deinceps nar- 10
rare volo, quæ morboſæ ſint, & quæ ſaluberrimæ: & quæ mala ab aqua fieri veriſi-
mile eſt, itemque quæ bona. Plurimam enim partem conferunt ad ſanitatem. Quæ-
cumque igitur paluſtres ſunt, & ſtabiles, ac lacuſtres, eas neceſſe eſt æſtate eſſe cali-
das, ac craſſas, & olentes. Quum enim non defluant, ſed aqua pluvia ſemper no-
va inferatur, & ſol urat, neceſſe eſt ipſas decolores eſſe, & pravas, ac bilioſas.
Hyeme vero glaciatas, & frigidas, ac turbatas præ nive, ac glacie, ut pituitoſiſſi-
mæ, ac raucoſiſſimæ exiſtant: Bibentibus autem ſplenes ſemper ſint magni, ac ple-
ni: & ventres duri, tenues, ac calidi. Humeri vero, & claviculæ, & fauces attenua-
ta. In ſplenem enim carnes colliquantur, quapropter graciles exiſtunt. * Edaces autem 11
eſſe tales, ac ſiticuloſos par eſt, ventreſque tum ſupernos, tum infernos calidiſſi-
mos habere, ut etiam fortioribus medicamentis opus habeant. Atque hic morbus
ipſis & æſtate, & hyeme familiaris eſt. Ad hæc etiam hydropes plurimi, ac lethaliſ-
ſimi fiunt. Æſtate enim dyſenteriæ multæ, ac alvi profluvia incidunt, & febres
quartanæ diuturnæ. Hi autem morbi prolongati, tales naturas ad hydropas dedu-
cunt,

12 cunt, ac occidunt. Et hi quidem morbi ipſis æſtate fiunt. * Hyeme vero junioribus quidem peripneumoniæ, & inſaniæ morbi. Senioribus vero febres ardentes propter ventris duritiem. Mulieribus autem tumores oboriuntur, & pituita alba, & vix in ventre concipiunt, ac difficulter pariunt, & fœtus magnos, ac tumidos: deinde ex alimentis tabeſcentes, ac depravati fiunt, & purgatio commoda poſt partum mulieribus non contingit. Pueris vero herniæ accedunt, & viris varices, & ulcera in tibia. Quare fieri non poteſt, ut tales naturæ longævæ ſint, ſed ante temporis adventum ſeneſcunt. Præterea fœminæ ſe in utero habere putant, & ubi partus tempus adeſt, ventris moles illa, ac plenitudo evaneſcit. Hoc autem contingit ex aqua, quum uteri ex aqua concepta laborant. Atque has quidem aquas ad omnem rem
13 improbas eſſe, cenſeo. * Secundo vero loco eas, quarum fontes e petris ſcaturiunt; duras enim eſſe neceſſe eſt; aut iſthic, ubi calidæ aquæ exiſtunt, aut ferrum naſcitur, aut æs, aut argentum, aut aurum, aut ſulphur, aut alumen, aut bitumen, aut nitrum: hæc enim omnia præ violentia caloris naſcuntur. Non itaque ex hujuſmodi terra aquæ bonæ prodeunt, ſed duræ, & æſtuoſæ, quæ & difficulter
14 minguntur, & ad alvi egeſtionem contrariæ ſunt. * Optimæ vero ſunt, quæ ex ſublimibus locis, ac terreis collibus fluunt. Hæ enim & dulces ſunt, & albæ, & vinum modicum ferre poſſunt, & hyeme calidæ fiunt; æſtate vero frigidæ. Tales enim fuerint ex profundiſſimis fontibus. Maxime vero laudare eas oportet, quarum fluxiones ad ſolis exortus erumpunt, & præſertim ad æſtivos. Neceſſe eſt enim odoratas eſſe, ac leves. Quæcumque vero ſalſæ, & crudæ, ac duræ ſunt, ad hoc quidem ut eas omnes bibant, non bonæ ſunt. Sunt tamen aliquæ naturæ, & morbi, quibus tales aquæ in potu commodæ ſunt, de quibus ſtatim dicam. Habet autem & de his hoc modo. Quæ quidem aquæ fontes ſuos ad orientes habent, hæ præ omnibus optimæ ſunt. Secundum ab his locum habent, quæ inter æſtivos ſolis exortus, ac occaſus emergunt, & magis hæ, quæ ad orientes. Tertio loco ſunt, quæ inter occaſus æſtivos, ac hybernos
15 ſcaturiunt. * Peſſimæ vero, quæ ad auſtrum, & quæ inter æſtivum ortum, & occaſum. Et hæ quidem ad auſtrales partes valde pravæ ſunt; ad boreales vero meliores. His autem hoc modo uti convenit. Quiſquis ſanus eſt, ac valet, is nullum diſcrimen faciat, ſed ſemper eam, quæ præſens eſt, bibat. Quicumque vero morbi gratia eam, quæ commodiſſima eſt, bibere volet, is, ſi ita fecerit, maxime ſanitatem aſſequi poterit. Quorum quidem ventres duri ſunt, & idonei ad hoc, ut amburantur, his dulciſſimæ, & leviſſimæ, ac ſplendidiſſimæ conducunt. Quorum vero molles ventres, & humidi, ac pituitoſi ſunt, his duriſſimæ, & crudiſſi-
16 mæ, ac ſubſalſæ aquæ conferunt. Sic enim maxime reſiccari poterint. * Quæcumque enim aquæ optimæ coctu ſunt, ac facillime liqueſcunt, eas par eſt & ventrem maxime exolvere, ac eliquare. Quæ vero crudæ ſunt, & minime coctu bonæ, hæ magis conſtringunt ventres, ac reſiccant. At enim mentiuntur homines de ſalſis aquis propter imperitiam in eo, quod per alvum ſecedere, eamque ſolvere putantur. Maxime enim contrariæ ſunt ad alvi egeſtionem, ac ſeceſſum. Sunt enim crudæ, & coqui non poſſunt. Quare venter magis ab ipſis adſtringitur, quam eliquatur. Et de fontanis quidem aquis hoc modo res ſe habet. De pluvialibus autem, & quæ a nive fiunt,
17 ut habeat, deinceps dicam. * Aquæ igitur pluviales leviſſimæ, & dulciſſimæ, & tenuiſſimæ, ac ſplendidiſſimæ ſunt. Primum enim ſol, quod tenuiſſimum, ac leviſſimum eſt, in aqua educit, ac ſurſum rapit. Clarum autem hoc ipſum mare facit. Quod enim ſalſum eſt, iſthic relinquitur præ craſſitudine, ac gravitate, & fit mare. Quod vero tenuiſſimum eſt, ſol ſurſum rapit præ levitate. Rapit autem tale non ſolum ab aquis ſtagnantibus, ſed etiam ex ipſo mari, & ex omnibus, in quibus aliquid humoris ineſt. Ineſt autem in omnibus rebus. Et ex ipſis hominibus tenuiſſimum, ac leviſſimum humorem ducit. Ejus rei maximum ſignum inde ſumere licet, ubi homo veſtibus indutus in ſole iter fecerit, aut ſederit. Quaſcumque enim corporis partes ſol aſpicit, hæ non exudant. Sol enim quicquid comparet ſudoris, ſurſum rapit. Quæ vero ſub veſte contectæ ſunt, aut ſub aliqua alia re, hæ exudant. Educitur enim, ac domatur a ſole ſudor; ſervatur autem ex tegmentis, ut ne diſperdatur a ſole. Quum vero in umbram devenerit, totum corpus ſimiliter ſudore per-
18 fluit. Non enim amplius ſol affulget. * Quapropter etiam ex omnibus aquis hæ citiſſime putreſcunt: & odorem malum pluvialis aqua habet, eo quod ex plurimis congregata eſt, ac permixta, ut citiſſime putreſcat. Ad hæc vero, ubi rapta eſt, & in ſublime elevata, dum circumfertur, & ad aerem permiſcetur, quod turbidum eſt in ipſa, ac noctem refert, id excernitur, ac decedit, & fit aer, & nebula. Quod vero tenuiſſimum eſt, ac leviſſimum in ipſa, hoc relinquitur, ac dulceſcit, dum a ſole uritur, ac coquitur. Fiunt autem & alia omnia, quæ coquuntur, ſemper dulcia.
19 * Quandiu igitur diſperſa fuerit, & nondum congregata, fertur ſublimis; ubi vero coacervata fuerit, ac ſimul congregata derepente a ventis inter ſe adverſariis, tunc deorſum prorumpit, qua parte plurima collecta fuerit: tunc enim hoc magis fieri veriſimile eſt, quum nebulas a vento ſtabilitatem non habente concitatas, ac procedentes, derepente ventus contrarius, ac aliæ nebulæ reliſerint: atque tunc quidem prima ipſius pars congregatur: quæ vero a poſteriore parte ſunt, inſuper

accedunt, & ſic craſſeſcunt, & nigreſcunt, ac ſimul congregantur, & præ gravita-
te deorſum prorumpunt, & pluviæ fiunt. Atque hæ quidem aquæ optimæ ſunt
ſecundum hanc rationem. Verum opus habent, ut decoquantur, ac excolentur. Sin
minus, odorem pravum habent, & raucedines, & vocis gravitatem bibentibus in-
de accedere par eſt. * At vero aquæ ex nive, ac glacie fientes, omnes malæ ſunt. 20
Quum enim ſemel concretæ fuerint, non amplius in priſtinam naturam reſtituun-
tur. Sed quod quidem in ipſa clarum, ac leve, & dulce eſt, excernitur, ac diſperdi-
tur. Quod vero turbidiſſimum eſt, ac ponderoſiſſimum, relinquitur. Hoc vero cogno-
veris hoc modo. Si enim volueris hyemis tempore vaſculum, certa aquæ menſura
infuſa, ſub dio exponere, quo maxime congeletur; deinde poſtridie in locum cali-
dum deportatum ſinere, quo maxime glacies liqueſcat, & ubi exoluta fuerit, a-
quam metiri: reperies aquam multo pauciorem. Atque hoc ſignum eſt, quod a conge-
latione id, quod leviſſimum, ac tenuiſſimum eſt, diſperditur, & non quod graviſſi-
mum, ac craſſiſſimum exiſtit. Non enim hoc diſperdi poterit. Hac igitur de cauſ-
ſa has aquas, quæ a nive, ac glacie eliquantur, peſſimas eſſe puto ad omnes res.
Itemque eas, quæ ad has ſequuntur. Atque ſic quidem de pluvialibus, & nivalibus,
ac glacialibus aquis res ſe habet. * Calculo vero maxime laborant homines, & 21
ex rhenum affectionibus, & urinæ ſtillicidio, & coxendicum morbo corripiun-
tur, & herniæ fiunt, ubi aquas omnigenas bibunt, & de magnis fluminibus, in
quæ alia deferuntur: & de ſtagno, in quod fluxiones multæ, ac omnis generis deve-
niunt. Et qui aquis invectitiis utuntur, quæ ex longo, & non brevi locorum inter-
vallo afferuntur. Non enim fieri poteſt, ut alia aqua ſimilis ſit alii. Sed aliæ
dulces ſunt, aliæ ſalſæ, & aluminoſæ, aliæ de calidis fluunt. Ubi vero hæ ſimul in-
ter ſe miſcentur, diſſident: & quæ fortiſſima eſt, ſemper ſuperat. Prævalet autem
non ſemper eadem, ſed alias alia. * Sed & ex ventis, alii quidem Boreas robur exhi- 22
bet, alii vero Auſter, & de reliquis eadem ratio exiſtit. Talibus igitur neceſſe eſt li-
mum, & arenam in vaſis ſubſidere, & ab his, ſi potentur, morbi prædicti fiunt.
Quod autem non omnibus, conſequenter declarabo. Quorum quidem alvus ſatis
fluida eſt, ac ſana, & veſica non ardens, neque ſtomachus veſicæ valde coardeſcit,
hi facile urinam ejiciunt, & in veſica nihil ipſis congregatur. Quorum vero alvus
ardens, ac fervida fuerit, in his neceſſe eſt etiam veſicam idem perpeti. Quum enim
magis, quam pro natura fuerit calefacta, ſtomachus ipſius inflammatur. Ubi vero
hæc perpetitur, urinam non dimittit, ſed in ſeipſa concoquit, & adurit: & quod
quidem tenuiſſimum in ipſa eſt, excernitur: & quod puriſſimum eſt, tranſit, & emin-
gitur. * Quod vero craſſiſſimum, ac turbidiſſimum eſt, coacervatur, & concreſcit: 23
primum quidem parum, deinde majus fit. Dum enim volvitur ab urina, quicquid
craſſum compactum fuerit, ad ſeipſum adaptat, atque ſic augeſcit, & in tofum con-
creſcit. Et quum urinam emittit, ad veſicæ ſtomachum allabitur ab urina impulſum,
& urinæ emiſſionem impedit, & dolorem vehementem exhibet. Quare pueri cal-
culoſi fricant, ac trahunt pudenda. Videtur enim ipſis cauſſa mictionis eo loco
eſſe. Signum autem ejus, quod hæc ita ſe habent, hoc eſt. Urinam ſplendidiſſimam
calculoſi mingunt ad ſimilitudinem ſeri, eo quod id, quod craſſiſſimum eſt, ac bilio-
ſiſſimum iſthic manet, & coacervatur, ac concreſcit. Et pleriqué ſane hoc modo la-
pidem, & calculum contrahunt. * Fit autem pueris etiam ex lacte, ſi non ſalubre id 24
fuerit, ſed valde calidum, ac bilioſum. Ventrem enim percalefacit, & veſicam. Quare
urina, dum aduritur, hæc patitur, & ſane ſentio melius eſſe pueris vinum quam a-
quoſiſſimum dare. Minus enim venas adurit, ac reſiccat. Muliebribus autem
pudendis non ſimiliter contingit. Meatus enim urinæ in veſica brevis eſt, & am-
plus, ut facile urina impellatur. Neque enim manu pudendum fricat, veluti maſcu-
lus, neque urinæ in veſica meatum contingit. Ad pudenda enim perforatus
eſt. Et quia meatus ſunt ampli, etiam plus bibunt, quam pueri. Et de his quidem
ſic res ſe habet, aut his quam proxime. * Cæterum de annis hoc modo conſidera- 25
tione facta quis cognoſcere poſſit, qualiſnam annus ſit futurus, ſalubriſne, an
morboſus. Si enim ſecundum rationem fiant ſigna in aſtris occidentibus, ac
orientibus: & in autumno aquæ fiant: & hyems ſit moderata, & neque valde cle-
mens, neque modum excedens frigiditate; & in vere, ac in æſtate tempeſtive plu-
at: ſic ſane ſaluberrimum eſſe annum, par eſt. Si vero hyems quidem ſicca ſit, & bo-
realis: ver autem pluvioſum, & auſtrale, neceſſe eſt æſtatem febriculoſam fieri,
& lippitudines inducere. Quum enim æſtus derepente accedat, terra humida
exiſtente a vernis imbribus, & ab auſtro: neceſſe eſt, æſtum duplicatum eſſe & a
terra irrigua, ac calida, & a ſole urente: quum ventres in hominibus nondum con-
ſtricti ſint, neque cerebrum reſiccatum. Non enim fieri poteſt, quum ver tale exiſtat, ut
corpus, & caro non humore fluida fiant, adeo ut febres acutiſſimæ in omnes ir-
ruant: maxime autem in pituitoſos. At dyſenterias par eſt fieri & mulieribus,
& viris humidioribus. * Et ſi quidem circa canis exortum accedat aqua, ac tempe- 26
ſtas, & Eteſiæ ſpiraverint, ſpes eſt ceſſationis, & ut autumnus ſalubris fiat. Sin
minus, periculum eſt, ne & pueri, & mulieres moriantur: Minime vero ſenes: &
ne qui ſuperſtites evadunt, in quartanas deſinant, & ex quartanis in hydropas. Si
vero hyems auſtralis fiat, & pluvioſa, & clemens: ver autem boreale, & ſiccum, &

tempe-

tempeſtuoſum: primum quidem mulieres, quæ uterum geſtant, & partus ipſis ad
ver inſtat, abortum facturas eſſe veriſimile eſt. Quæ vero etiam pepererint, impo-
tentes, ac morboſos pueros parere, ita ut aut ſtatim pereant, aut tenues, & debi-
les, ac morboſi vivant. Atque hæc quidem mulieribus; reliquis vero dyſenterias, &
27 lippitudines ſiccas, & aliquibus defluxiones a capite in pulmonem. * Pituitoſis igi-
tur dyſenterias fieri veriſimile eſt, & mulieribus, pituita de cerebro defluente,
propter naturæ humiditatem. Bilioſis vero lippitudines ſiccas, propter carnis calidita-
tem, ac ſiccitatem. Valde autem ſenibus defluxiones, propter raritatem, ac eliqua-
tionem venarum, adeo ut aliqui quidem derepente pereant: aliqui vero ſemiſidera-
ti aut dextra, aut ſiniſtra parte fiant. Quum enim hyems ſit auſtralis, & pluvio-
ſa ac calida, & corpus non adſtringatur, neque venæ: vere accedente boreali, &
ſicco, ac frigido: cerebrum poſtquam ipſum diſſolvi, ac purgari contigit, a gravedi-
ne, ac raucedine tunc ſimul cum vere ſtabilitur, ac conſtringitur. Quare derepen-
te æſtate accedente, & ardore, ac mutatione contingente, hi morbi incidunt. Et
inteſtinorum levitates, & aqua intercus fere reliquis morbis deſinentibus ſuperve-
28 niunt, quum non queant facile ventriculi a concepta humiditate exſiccari. * Si
autem æſtas pluvioſa ſit, & auſtro multum perfletur, ſimiliſque ſequatur autumnus,
neceſſe eſt hyemem morbidam eſſe, & his, qui pituita abundant, & qui quadrageſi-
mum annum exceſſerunt, febres ardentes fieri veriſimile eſt, qui vero bile abun-
dant, coſtarum inflammationes, & pulmonis, pleuritidas, ac peripneumonias di-
ctas. Si vero æſtas ſicca exiſtat, & borealis: ſequens vero autumnus pluvioſus, &
auſtralis, capitis dolores ad hyemem expectare convenit, & cerebri corruptiones,
29 ampliuſque raucedines, gravedines, & tuſſes, aliquibus etiam tabes. * Quod
ſi Borealis ſit autumnus, ac ſiccus, & neque ſub caniculam, neque ſub Arcturi occaſum
pluvioſus, confert pituitoſis natura, & maxime qui natura ſunt humida, & mulieri-
bus. Bilioſis autem infeſtiſſimum hoc tempus exiſtit. Valde autem exſiccantur, acci-
duntque eis lippitudines aridæ, & febres acutæ, ac diuturnæ, & aliquibus bilis atra,
ſiquidem quod liquidiſſimum, & aquoſiſſimum in bile eſt, conſumitur: denſiſſimum ve-
ro, & acerrimum relinquitur, quod idem accidit ſecundum eamdem rationem, & circa
ſanguinem, unde hi morbi his accidunt: pituitoſis autem hæc omnia commoda ſunt.
Exſiccantur enim, & in hyemem perducuntur, minime humecti, ſed reſiccati. Hæc igi-
tur ſi quis mente concipiet, & conſiderabit, is præcognoſcet plurima omnino, quæ
30 ex hujuſmodi mutationibus ſint futura. * Maxime autem obſervare oportet magnas
temporum mutationes, ut neque medicinas in illis libentes exhibeamus, neque uramus
quæ circa ventrem, neque ſecemus, priuſquam prætereant dies decem, aut plures, &
non pauciores. Periculoſiſſima ſunt etiam ambo ſolſtitia: maxime vero æſtivum. Peri-
culoſum etiam æquinoctium utrumque: magis vero autumnale. Oportet autem & aſtro-
rum exortus conſiderare, præcipue canis, deinde arcturi, & Plejadum occaſum. Mor-
bi enim in his maxime diebus judicantur, aliique perimunt: alii vero deſinunt, aut
in aliam ſpeciem, aliumque ſtatum tranſmutantur. Et circa hæc quidem, ſicut dixi, habet.

S E C T I O II.

31 * VOlo autem & de Aſia, & Europa demonſtrare, quantum differant inter ſe
per omnia, & de gentium formis quid diſtent, & nihil invicem ſimile habeant. Ve-
rum de omnibus ſi quis dicere velit, in immenſum excreſceret ſermo, quare de maxi-
mis, & plurimum differentibus diverſitatibus dicam, quantum ſaltem mihi in ea re eſt
compertum. Ac dico quidem plurimum differre Aſiam ab Europa ſecundum naturas
omnium ex terra naſcentium, itemque hominum. Longe enim pulchriora, & majora
omnia naſcuntur in Aſia. Eſtque regio ipſa hac noſtra multo manſuetior, ſunt etiam
hominum mores benigniores, & cultiores. Cauſſa vero horum eſt temporum an-
ni temperata miſtura. Siquidem in medio ſolis exortu ſita eſt ad auroram, a fri-
giditate, ac caliditate omni remotior. Incrementum autem, & benignitatem inde pro-
ficiſci, omnibus in confeſſo eſt, quum nihil ſit præcellens, & cogens violenter, ſed
per omnia æqualitas vigeat, quamquam non habeant ubique per omnem Aſiam om-
32 nia ſecundum eumdem modum. * Quæcumque enim in ea regio in medio ſita eſt calidique,
& frigidi, ea omnium fertiliſſima exiſtit, & arboribus refertiſſima, & maxime ſere-
na, aquiſque utitur & cœleſtibus, & ex terra promanantibus. Neque enim a calo-
re combuſta eſt valde, neque a ſqualore, & aquarum inopia exſiccatur, neque a frigo-
re oblæditur. Verum auſtris perflatur, & irrigua eſt tum propter imbres multos,
tum propter nives. Fructus autem ſuo tempore maturos multos in ea naſci par eſt,
ſive ex ſparſis ſeminibus hi proveniant, ſive terra ipſa per ſe ſponte producat eo-
rum plantas, quarum fructibus utuntur homines, eas ex agreſtibus cicures, & dome-
ſticas facientes, & pro commoditate ſua transplantantes. Pecora etiam ipſa ple-
niora proveniunt, quæ & pariunt ſæpius, & pulcherrime educantur. Quin & homi-
nes habitiores eſſe, ac ſpecie pulcherrimos, & magnitudinis eximiæ, minime-
que differentes, quantum ad formam, ac corporum proceritatem attinet, conſtat.
33 * Certumque eſt, hanc regionem proxime accedere ad naturam, ac temperaturam optimæ

conſtitutionis; verum virilitatem, laboris tolerantiam, ac audaciam, non veriſimile
eſt huic naturæ innaſci. Sicut neque ejuſdem, neque diverſi generis conſtantes, ac
perpetui ſunt amatores. Vincit enim in ipſis voluptas, quæ ratio eſt multifor-
mes generari partus, præcipue in feris. Atque ſic quidem de Ægyptiis, ac Ly-
bicis mihi habere videtur. * Qui vero ad dexteram hyberni ortus ſolis uſque ad Mæo- 34
tidem paludem habitant: hic eſt enim Europæ, & Aſiæ terminus: ſic habent. Mul-
to major diverſitas eſt inter illas ipſas gentes, quam de quibus jam dixi, quum propter
varias temporum mutationes, tum ob regionis naturam. Habet autem eodem plane
modo, quemadmodum & circa aliorum hominum terras accidit. Ubi enim tem-
pora magnas mutationes faciunt, & frequentiſſimas, illic & regio agreſtis, & maxi-
me inæqualis exiſtit, inveniaſque & montes plurimos, & denſos, itemque campos, &
prata. Ubi autem non valde variant tempora, illic æqualiſſima regio eſt, quod idem
& de hominibus ipſis eſt intelligendum. Si quis enim recte conſideret, videbit quo-
rumdam naturam, montanis, ſylvoſis, ac aſperis locis ſimilem eſſe: aliorum vero a-
quoſa, ac exilia loca referre: ſicut quidam pratorum, ac paludum naturam præ ſe fe-
runt, atque alii ſunt, a quorum planitiebus, nudiſque, ac ſiccis terris conſtitutio ſimilis
exiſtit. Tempora enim, quæ formarum naturam variant, ſunt diverſa: quum ergo inter
ſeſe fuerint maxime diverſa, varias, & multiplices formas producunt. Porro quæ parum
inter ſe differunt, gentes relinquam. * Quæ autem plurimum non natura ſolum, ſed & 35
legibus, ac conſuetudinibus diſcrepant, de illis referam, quomodo habeant. Ac pri-
mum omnium de Macrocephalis, quum nulla omnino alia gens ſit, quæ ſimilia capita ha-
beat. A principio quidem conſuetudo in cauſſa fuit, ut tam longis capitibus eſſent.
Nunc autem natura ipſa cum conſuetudine conſpiravit. Si quidem generoſiſſimum apud
eos putatur, caput habere quam maxime longum: conſuetudinis autem hoc initium fuit.
Quum recens infans natus eſt, caput ejus adhuc tenerum, ac molle exiſtens, quam celer-
rime conſtringunt manibus, coaptanteſque cogunt in longitudinem augeri, quin &
vinculis connectunt, ac aptis inſtrumentis colligant, quo rotunditas capitis prohibea-
tur, ac longitudo augeatur. Ea conſuetudo tantum effecit, ut ejuſmodi natura capitum
exiſteret. Temporis vero progreſſu natura quoque tales produxit, ut non eſſet neceſ-
ſe conſuetudine priore cogere. * Quum enim ſemen genitale ab omnibus corporis 36
membris procedit, a ſanis quidem ſanum, a morbidis morboſum, fiatque, ut ex calvis
calvi gignantur, ex cæſiis cæſii, & ut plurimum diſtortus diſtortum generet, eademque ra-
tio ſit circa reliquas formas: quid prohiberet, ut non ex Macrocephalis Macrocepha-
li gignerentur? Nunc autem non naſcuntur ita magnis capitibus, quemadmodum pri-
us, quum conſuetudo non amplius duret, per incuriam hominum intercepta. Et de his
quidem hæc ſufficiant. * De illis autem, qui Phaſim accolunt, adjiciam. Regio eorum pa- 37
luſtris eſt, calida, aquoſa, & denſa, imbreſque in eam decidunt omnibus temporibus
& magni, & impetuoſi: homines vero ipſi vitam agunt in paludibus, domoſque li-
gneas, & ex arundinibus in ipſis aquis habent extructas, neque multum inde prodeunt, ut
adeant vel emporia, vel urbes. Verum naviculis ex uno ligno fabrefactis permeant
ſurſum, ac deorſum: habent enim foſſas, ac ductus aquarum plurimos. Bibunt autem
aquas calidas, & ſtagnantes, quæ & a ſole ſunt putrefactæ, & ab imbrium caſu
auctæ. Ipſeque fluvius Phaſis omnium fluviorum ſtagnantiſſimus eſt, & qui lentiſſi-
mo curſu profluat: fructus autem, qui illic naſcuntur, omnes inſalubres ſunt, evi-
rati, imperfectique præ multitudine aquarum, neque unquam matureſcunt. Atque quum
multus aer ab aquis regionem occupet ob hanc ipſam cauſſam, quod ad formam, ac cor-
porum ſpeciem attinet. Phaſiani ſunt a reliquis hominibus longe diverſi. * Sunt enim 38
magnitudine ingenti, ac corpulentia valde excellenti, neque juncturæ eorum ul-
læ, neque venæ comparent, pallidumque præ ſe ferunt ſemper colorem, quemadmodum
qui regio ſunt obnoxii morbo: loquuntur autem, ut ſi qui alii omnium hominum
graviſſime, nimirum aere utentes non ſereno, ſed obſcuro, & maxime humecta-
to. Sunt inſuper ad laborem a natura ipſa ſegniores, annique tempora non varias ha-
bent neque ad æſtum, neque ad frigus permutationes. Venti autem eis ſunt plurimi
auſtrini omnes præter unum ejus regionis proprium, & indigenam, qui aliquando
violentior, ac moleſtior calidus exiſtens ſpirat, quem Cenchrona patrio vocabulo
appellant. Verum Boreas non valde ad eos pertranſit, quod ſi aliquando ſpiret, debilis
tamen exiſtit, ac valde lenis. De natura ergo, ac diverſitate, & forma eorum, qui
Aſiam, & Europam incolunt, ita habet. * Quod autem timidiores, effœminatiores, 39
ac imbelles præ Europæis Aſiani exiſtant, moribuſque manſuetiores, tempora ipſa
anni in cauſſa ſunt, quæ non magnas permutationes faciunt neque caloris, neque
frigoris; ſed ſemper æqualia permanent: unde neque mentes ſtupore percelluntur,
neque corpora fortem tranſmutationem incurrunt. A quibus veriſimile eſt iram
exaſperari, cognitionemque, & calorem amplius excitari, quam ſi ſemper in eodem ſta-
tu quis perſiſtat. Mutationes enim ſunt, quæ hominis mentem ſemper excitant, neque
ſinunt quieſcere. Propter quas ſane cauſſas imbelle univerſum Aſianorum genus
exiſtit, atque adhuc amplius propter leges. Multo maxima enim Aſiæ pars ſub
regibus eſt. * Ubi autem non in ſua poteſtate vivunt homines, neque ſui juris ſunt, ſed 40
dominis ſubjecti, ibi non multum curioſi ſunt, quomodo ſe ad bellum appareant, imo
magis hoc curant, ut ne bellicoſi videantur. Pericula enim eis non æqualia inſtant.

Nam

Nam hi in militiam proficiſci, laboreſque perferre, ac mortem oppetere pro domi-
nis ſuis coguntur, relictis interim domi liberis, uxoribus, ac reliquis amicis, atque
ſiquidem viriliter, & feliciter bellum geſſerint, dominis inde commoda accedunt, eo-
rumque facultates inde augentur. Verum ipſis præter pericula, & cædes nihil demetitur.
Proinde neque his hominibus regionem frequenter habitatam eſſe neceſſe eſt. Imo eam
41 propter inertiam bellicam, ac otium a pleriſque relinqui. * Ut enim quiſque maxime
a natura virilis, & magnanimus eſt, ita plurimum ejus animus leges averſatur: cu-
jus rei magnum indicium vel inde habere licet. Quodquicumque in Aſia Græci, item-
que Barbari dominis non ſubſunt, ſed jure ſuo degunt, ſibi ipſiſque omnes labores lu-
crifaciunt, illi bellicoſiſſimi omnium exiſtunt. Periclitantur enim ipſi ſibi, virilitatiſ-
que præmia ipſi reportant, ſicut timiditatis, ac ignaviæ pœnam luunt pariter. In-
venias autem & Aſianos ipſos inter ſe plurimum differentes, generoſiores alios, alios
degeneres, quorum omnium cauſſa ad temporum mutationes eſt referenda, quemad-
42 modum & in præcedentibus dixi. Atque ſic quidem habet in Aſia. * In Europa vero ge-
nus hominum eſt Scythicum, circa paludem habitans Mæotim, quod a reliquis gen-
tibus maxime differt, Sauromatæ appellantur. Horum fœminæ equites ſunt, arcu-
bus utuntur, ac ſagittas jaculantur ex equis, cum hoſtibus congredientes, dum virgi-
nes exiſtunt, neque devirginantur prius, quam hoſtium tres confecerint, neque prius ma-
ritis cohabitant, quam ſacra Deo patrio more fecerint. Quod ſi qua ſibi virum acceperit,
ab equitatu libera eſt, niſi neceſſitas cogat communi expeditione omnes exarma-
ri. Dexteram autem mammam non habent. Nam puellis adhuc infantibus matres æreo
inſtrumento in hunc uſum parato, igneque candefacto eam auferunt, ac exurunt, ne
iterum ſuccreſcere contingat, atque ut omnis vis, ac robur in dextrum humerum, &
43 brachium deferatur. * Cæterum reliqui Scythæ, quod ad formam attinet, ipſi ſibi
ſimiles ſunt, aliis diſſimiles. Sicut quoque Ægyptii ipſi inter ſe, præterquam quod
hi a vehementi calore, illi ab intenſo frigore ſunt compreſſi. Verum ſolitudo, quæ Scy-
thica dicitur, in planitie ſita eſt, pratis abundans, ſublimis, & mediocriter aquo-
44 ſa. Sunt enim fluvii in ea magni, in quos aqua ex campis per rivos deducitur. * In hac
itaque Scythæ degunt, qui Nomades vocantur, propterea quod nullas habeant domos,
ſed in curribus habitant. Sunt autem currus, ex quibus minimi quatuor rotis, reli-
qui ſex circumaguntur. Sunt etiam luto obturati, ac inſtar domorum fabrefacti, a-
liqui ſimplici, aliqui etiam triplici tabulato, unde robur illis ineſt adverſus omnes
injurias aquarum, nivis, ac ventorum propellendas. Trahunt currus aliquos quidem
boum paria duo, aliquos tria, atque hi cornibus carent, quum præ frigore regionis
cornua eis non enaſcantur. In his itaque curribus degunt mulieres. In equis autem ve-
huntur viri. Sequuntur autem ſimul oves, boves, & equi. Tamdiu deinde in uno
ſubſiſtunt loco, dum ſufficit ipſis pecoribus pabulum, quo deficiente, in aliam
regionem commigrant. Veſcuntur autem ipſi carnibus coctis, bibuntque lac equinum,
comedunt etiam Hippacem, id autem eſt caſeus equinus. Hactenus ergo de victu, &
moribus diximus, temporibuſque anni, ac formis, quæ a reliquis hominibus longiſſi-
me ſunt Scythiæ genti diverſæ. Ipſa enim ſibi inter ſe gens ſimilis exiſtit, quemad-
modum & gens Ægyptiorum. Minime autem fœcunda ea gens eſt, regioque ipſa mi-
45 nimas feras enutrit, neque numero, neque ſpecie inſignes. * Sub ipſis enim Urſis, Ri-
phæiſque montibus ſita eſt, unde Boreas ſpirat, Solque ipſe ſupremo æſtivo ſolſti-
tio deficiens, proxime accedit, ac tum quidem exiguo tempore calefacit. Neque vero
venti a calidis locis ſpirantes valde ad eam regionem penetrant, niſi parumper & debi-
les. Verum ab Urſis venti procedentes ſunt illic perpetui frigidi, a nivibus, gla-
cie, imbribuſque condenſati. Qui nunquam a montibus decedunt, ut propterea etiam
inhabitabiles fiant. Aerque ipſe totum fere diem nubilus campos occupat. Ipſi vero in hu-
midis locis degunt. Et fere perpetua eſt ipſis hyems, æſtas autem pauciſſimis diebus,
atque illis non valde multa. Sunt enim planities eminentiores, & nudæ, neque ullis
46 montibus circumſeptæ, ſed fere ſub ipſis Urſis acclives. * Neque feræ naſcuntur illic
magnæ, ſed quales poſſibile eſt ſub ipſa terra contegi. Prohibet enim hyems, &
nuditas terræ, quæ & diverticulis, & umbraculis caret propter temporum anni
mutationes, neque multas, neque fortes, ſed ſimiles ſemper, vel parum admodum di-
variantes, unde & formas corporum inter ſe ſimiles habent, quum eodem utantur vi-
ctu, & amictu, æſtatis, & hyemis tempore, attrahuntque aerem aquoſum condenſatum, a-
quam inſuper bibentes a nivibus, & glacie reſolutam, nullo etiam corporis exercitio ac-
cedente, quum non veriſimile ſit corpus, aut animum ullis exercitationibus apta fieri,
ubi non mutationes temporum fiunt fortes. Propter quas cauſſas formæ eorum ſunt
craſſæ, & carnoſæ. Juncturæ vero humectæ, & inefficaces, ventriculique humidi o-
mnes; maxime omnium tamen inferior alvus. Nequit enim ipſa exſiccari in ejuſmo-
di cum regionis, tum naturæ, & temporis conſtitutione. Sed pinguedine, & nu-
ditate carnis formæ invicem ſunt ſimiles maſculorum maſculis, & fœminarum fœ-
mellis. Tempora enim, quum ſint inter ſe ſimilia, nullas corruptiones, neque maligni-
tates inferunt in ſeminis genitalis mixturam, ac compactionem, niſi quiddam aliud for-
47 tuito, vel caſu contingat, aut a morbo. * Magnum autem argumentum humiditatis cor-
porum Scytharum hoc exhibebo. Multos enim ipſorum, præcipue qui Nomades
ſunt, reperias exuſtos humeros, ac brachia habentes, manuumque juncturas, pecto-

ra, coxas, & lumbos, nullam ſane aliam ob cauſſam, niſi ob humoris, & mollitiei na-
turæ detractionem. Nam neque arcus intendere, neque telum torquere poſſunt præ im-
potentia humiditatis humerorum: quum autem uruntur, humor ipſe a juncturis exolvi-
tur, fiuntque corpora ipſorum validiora, melius nutriuntur, & magis redduntur arti-
culorum uſu potentia. Fluida vero fiunt, ac lata primum propterea, quod faſciis non
colligantur, quemadmodum fieri ſolet in Ægypto. Deinde quod non animadvertunt, quo-
modocumque inter equitandum equis inſideant. Poſtremum etiam propter deſidiam per-
petuam. Maſculi enim eorum, antequam potentes fiant, equos conſcendere, atque in il-
lis vehi, plurimum temporis deſident in curribus, raroque prodeunt, ut inambulent, pro-
pter exilia, ac perpetuas circulationes. * Muliebrium autem corporum formæ ad mi- 48
raculum uſque fluxæ exiſtunt. Porro Scytharum gens fulvi valde coloris exiſtit pro-
pter frigus ingens. Non enim vehemens accedit ad eos ſol: a frigore vero albedo
exuritur, & fit fulva. Neque vero poſſibile eſt fœcundam eſſe eorum naturam, quum
viri minime cupidi ſint cum fœminis commiſceri ob nimiam corporis liquiditatem,
ventriſque mollitiem, ac frigiditatem, quæ cauſſæ apparent minime viros ad coitum
incitari. Accedit his laſſitudo ex continua equitatione contracta, quæ eos ad commi-
ſtionem reddit impotentiores, atque hæ ſunt cauſſæ, cur viri infœcundiores puten-
tur. Mulieres pinguedo carnis, & humiditas ſteriles facit, præ quibus uteri earum ge-
nitale ſemen nequeunt continere. Lunares namque purgationes eis non eveniunt, quem-
admodum eſt neceſſe, ſed minus, & intempeſtive per longius tempus. Ipſumque am-
plius uteri os præ pinguedine concluditur, ut nequeat ſemen ſuſcipere. Sunt enim otio-
ſæ, & pingues, ventreſque earum frigidi, & molles, unde neceſſario ſequitur non mul-
tum fœcundam Scytharum gentem eſſe, cujus rei famulæ earum indicium exhibent. * Nam 49
hæ viris miſceri plurimum gaudent, in uteroque conceptum continent propter corpo-
ris exercitium frequens, carniſque gracilitatem. Amplius autem plurimi Scythæ Eu-
nuchi fiunt, & muliebria officia obeunt, inſtarque fœminarum omnia faciunt, & lo-
quuntur, vocanturque hi effœminati. Et regionis quidem incolæ cauſſam ad deum referunt,
coluntque hos ipſos homines, & adorant, ſibi ipſis timentes, ne quid tale accidat. Mi-
hi vero hi affectus divini quidem eſſe videntur, ſicut & reliqui omnes, neque ullum a-
liquem alio eſſe diviniorem, aut humaniorem, ſed divinos omnes, verum unuſquiſque eo-
rum ſuam propriam habet naturam, neque aliquis citra naturam accidit. Quare quomodo
hic affectus contingat, ut mihi videre videor, narrabo. *Ab equitatione ipſa diuturni eos cor- 50
ripiunt articulorum dolores. Nimirum propendentibus ſemper ex equis eorum cruribus,
deinde claudi fiunt, contrahunturque coxendices, quum invaluerit morbus. Medicantur
autem ſibi ipſis hoc modo. A principio morbi utramque venam retro aures incidunt, quo
facto ſanguine multo promanante, ſomnus eos corripit præ imbecillitate, ſicque
obdormiſcunt: quorum quidem aliqui, depulſo ſomno, ſani exurgunt: aliqui vero mi-
nime. * Atque mihi ſane videntur ea medicatione ſe ipſos perdere. Venæ enim retro 51
aures ſunt, quas ſi quis ſecet, ſterilitatem inferat his, quibus ſecantur, quare id etiam
ipſis ex earum inciſione accidere certum eſt. Quando igitur poſtea uxores adeunt, im-
potenteſque ſe factos vident cum illis coire: primum quidem nihil moleſtius cogitantes
quieſcunt, quum autem bis, aut ter, aut amplius fruſtra opus tentarunt, neque quicquam
proficiunt, mox putant ſe deum offendiſſe, in quem culpam rejiciunt. Induuntque ſe veſte
muliebri, palam ſe eviratos eſſe confitentes, ad mulierumque contubernia tranſeunt earum
opera tractantes. Hoc itaque malo ditiſſimi Scytharum afficiuntur, minime vero infi-
mi. Imo qui maxime & genere, & potentia prævalent ex nulla alia, quam continuæ æ-
quitationis cauſſa hoc perpetiuntur. Pauperes vero minus, quum non multum equitent.
Unde ſi hæc affectio aliis divinior cenſenda eſſet, non nobiliſſimis, non ditiſſimis Scy-
tharum fere ſolis accideret, ſed eſſet omnibus æqualiter peculiaris. Imo magis
invaderet pauperes circa cultum deorum negligentiores, ſi ſaltem gaudent dii in homi-
num admiratione conſtitui, & pro hoc beneficia hominibus retribuunt. Divites enim
ſæpius diis ſacra faciunt, victimas offerunt, ſtatuas erigunt, coluntque, quum pecuniis
abundent: pauperes autem minus id faciunt, quum non habeant. Quin etiam aliquan-
do deos deteſtantur, qui eis opes non ſuppeditent, ut veriſimilius eſſet, pauperes, ac
parum abundantes hoc malo propter crimina ſua puniri, quam divites, & qui opibus abun-
dant. Verum ſicut & prius dixi, divinus quidem hic affectus eſt, ſecundumque naturam
accidit ſimiliter ut alii omnes, neque alia ejus cauſſa, quam ea, quam dixi, Scythis exi-
ſtit. Simili autem modo & reliquis hominibus evenit. * Ubi enim frequenter, & continue 52
homines equitant, ibi plurimi a diuturnis doloribus articulorum, coxendicumque maxime,
& pedum corripiuntur, ad coitumque fiunt impotentes, quæ omnia mala Scytharum genti
adſunt. Atque propterea Scythæ omnium hominum minime ſunt ad coitum valentes. Et
quod Anaxyridas (braccarum, ſive fœminalium id genus eſt) ſemper habent, & pluri-
mum temporis in equis deſides degunt, ut neque manu tractare pudenda liceat, at-
que præ frigore, & laſſitudine voluptatis, ac jucunditatis coeundi obliviſcantur,
neque prius aliud ſibi faciendum putent, quam ut evitari fiant. Hactenus ergo de Scy-
tharum gente recenſui. * Reliquum autem in Europa hominum genus valde inter 53
ſe diſſimile eſt, & diverſum, tum quod ad magnitudinem attinet, tum quod ad
formam, atque id propter temporum mutationes contingit apud eos magnas, & fre-
quentes. Sunt enim eis calores vehementes, & hyemes fortes, pluviæ multæ, rur-
ſumque

ſumque

ſumque ſiccitas diutina, & venti plurimi, ex quibus multæ, & omnimodæ fiunt tranſ-
mutationes. Neque a vero diſcrepat circa generationem, has ipſas mutationes ſenti-
ri, inque ſeminis genitalis coactione aliam, neque ex eodem etiam eamdem, æſtatis pa-
riter ut hyemis, pluvioſo ut ſicco tempore progigni. Eaque cauſſa eſt, cur putem Eu-
ropæos magis, quam Aſianos ſecundum corporum formas inter ſe diſcrepare, & ma-
gnitudines diverſiſſimas in ſingulis adeo urbibus provenire. Plures enim cor-
ruptiones contingunt in ſeminis coactione, quum tempora frequenter variant, quam
ſi eadem ſunt, & ſimilia. Eadem autem morum ratio in utriſque exiſtit. Feritas, in-
tegritas, & audacia a natura Europæis innaſcitur. Frequentes enim mentis perculſio-
54 nes feritatem inducunt, manſuetudinem contra, & benignitatem extirpant. * Quare
etiam magnanimos magis eos, qui Europam incolunt, Aſianis judico. Siquidem
ſimilitudo, & æqualitas ſegnitiem parit. Mutatio autem & animum, & corpus ad
exercitationem excitat. Augetur itaque a deſidia, & otio timiditas, ab exercitio ve-
ro, & laboribus creſcit virilitas. Unde bellicoſiores quoque Europæi extant, non ob
hanc ſolum cauſſam, ſed & propter leges. Non enim regibus obediunt, quemadmo-
dum Aſiani. Ubi enim ſub regibus vivitur, ibi neceſſe eſt homines timidiſſimos
eſſe, quemadmodum & ſupra oſtendi. Servitute namque animi eorum preſſi non liben-
ter, neque volentes temere pro aliis ſe periculis exponunt. Europæi autem ſuo jure
viventes, quum pro ſe ipſis pericula belli ſubeant, magna cupiditate feruntur, volen-
teſque, ac alacres difficultates omnes aggrediuntur, ipſique ſibi ex re bene geſta præ-
mia reportant, ut certum ſit leges plurimum ad magnanimitatem conferre. Tota ita-
55 que, & univerſa res de Europa, & Aſia ſic, ut retuli, habet. * Cæterum Europa ipſa ad-
huc habet gentes invicem differentes, non magnitudine, & forma ſolum, ſed & magna-
nimitate, ac fortitudine. Quæ vero in eis hanc diverſitatem faciant, in præcedentibus
dixi, dicamque amplius magis manifeſte. Quicumque regionem montanam, aſperam, nu-
dam, & non aquoſam incolunt, his mutationes temporum contingunt magnæ, &
diverſæ, unde & hominum formas magnas progigni convenit, qui & ad laborem, &
ad viriliter agendum a natura præſtent, quibuſque feritas, & immanitas non medio-
criter a natura ſint congenita. Qui vero loca concava, pratenſia, & æſtuoſa habi-
tant, ventoſque calidos plus ſentiunt, quam frigidos, & aquis utuntur calidis, hi magni
quidem eſſe non poſſunt, neque bene compoſiti, & longi, ac erecti, ſed in amplitudi-
nem a natura producti carnoſi ſunt, & capillis nigris. Imo & ipſi toti nigri magis, quam
albi, & qui minus de pituita habeant, quam de bile. Virilitas autem, & tolerantia la-
boris non æque ipſis a natura ineſt, niſi conſuetudo accedat, & hæc in eis efficiat.
Quod ſi flumina extent in ea regione, quæ ſtagnantes, & pluvias aquas evehant,
homines ipſi incolumes, ac ſplendidi vivent. Si vero flumina deſint, aquaſque puteo-
rum ſtagnantes, & olentes bibant, neceſſe eſt ab ipſis illis aquis & ventrem lædi, &
56 ſplenem. * Quicumque autem altam habitant regionem, planam, ventis expoſitam, & a-
quoſam, eorum formæ magnæ, ac invicem ſimiles, & erectæ. Animi quoque eorum exi-
ſtunt manſuetiores. Qui vero macra, aquis carentia, & nuda loca tenent, & quæ tempo-
rum mutationibus non ſunt permixta, horum formas neceſſe eſt eſſe aſperas, & vege-
tas, flavas magis, quam nigras, mores etiam eorum rigidi ſunt, pertinaces, & con-
tumaces. Ubi enim mutationes temporum contingunt frequentes, & plurimum inter
57 ſe diverſæ, ibi & formas, & mores, & naturas reperias plurimum differentes. * Tem-
porum itaque varietates potiſſimæ ſunt, quæ naturam ipſam permutant. Deinde etiam
regio, in qua multæ variationes fiunt: poſtremum autem aquæ. Invenias enim fere ſem-
per & formas hominum, & mores regionis naturæ compares. Nam ubi terra pinguis
eſt, & mollis, & aquoſa, aquæ autem valde ſublimes, ita ut æſtate calidæ ſint, & hye-
me frigidæ, & temporum ratio alias probe conveniat, ibi & homines carnoſi, arti-
culis non apparentibus, humidi, labores intolerantes, & ut plurimum maligni naſcun-
tur. Segnitieſque, & ſomnolentia eis ineſt multa. Suntque ad artes tractandas craſſi,
58 non acres, & ſubtiles. * Ubi autem regio eſt nuda, natura munita, & aſpera, quæque
& a frigore hyberno prematur, & a ſole æſtivo exuratur, ibi duros, & robuſtos, &
articulis probe disjunctis, vegetoſque, & hirſutos reperias homines, & in quibus
a natuta laboris tolerantia, & vigilantia inſit, Quique mores habeant pertinaces, ad
iram proclives, & contumaces, magiſque feritate participantes quam manſuetudine. In-
ſuper ad artes etiam acutiores, & plus ſolertes, & ad res bellicas gerendas aptiores.
Quin & omnia, quæ e terra proveniunt, terræ ipſius naturam reſipiunt, & ſequuntur.
Atque hactenus quidem maxime contrarias corporum naturas, & formas diximus, e
quibus conjectura facta, ſi quoque reliqua conſideraveris, nunquam a vero aberrabis.

HIP-

HIPPOCRATIS COI

LIBER DE FLATIBUS.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Medicina ex quo artium numero. Quæ in Medicina vilia vulgo putantur, cognitu ſunt difficillima. Uſus egregius manuum exercitator, & magiſter.*

2 *De quibus morbis opinio, & de quibus ars judicet. Morborum cauſſæ. Medicina maxime ſecundum naturam eſt.*

3 *Contraria contrariorum medicamina. Medicina quid.*

4 *Morborum omnium unus modus, ſpecies, & cauſſa eadem. Corpora omnia triplici nutrimento ſuſtentari. Quid Spiritus in corporibus, & quid extra vocetur, & quantum aliis commodet.*

5 *Ventus aeris fluctus. Sine ſpiritu, aut aeris vi nihil eſſe, aut fieri. Aer igni nutrimentum præbet. Animantia aquatica quomodo ſpiritu, ac aere in aquis participent.*

6 *Aer mortalibus ſolus vitæ, & morborum eſt autor.*

7 *Febris omnium morborum comes. Febrium duo genera.*

8 *Febris communis quæ, quare, quomodo, quibus, & unde gignatur. Febris communis cur non omni animantium generi accidat.*

9 *Quomodo propter malam diætam febres accidant, & quid mala diæta. Cibi varii, & diſſimiles cur noxii. Spiritus cum alimentis intra corpus aſſumitur.*

10 *Eructationes poſt cibos, & potus a ſpiritu.*

11 *Horrores unde, & cur ante febres corpus concutiant. Horrores majores, vel minores pro flatuum in corpore qualitate, & quantitate. Tremores cur cum horroribus ſimul ingruant. Partes quædam ſanguine plenæ, quædam exangues. Tremor quas partes occupat.*

12 *Hiatus cur febres præcedant. Articulorum ante febres exolutio unde.*

13 *Sudoris ante febres in corpore generatio. Similitudo capitis dolores ante febres unde. Pulſuum circa tempora ratio.*

14 *Agitationes inteſtinorum, tormina, oppilationes quomodo a flatibus cauſſentur. Fomenta calida foris admota qua ratione dolorem mitigent.*

15 *Quomodo fluxus per ipſos flatus generentur, & ſanguinis rupturarum circa pectus & autor, & cauſſa exiſtant.*

16 *Oculorum, aurium dolores. Gravedinis, Raucedinis, Tuſſis generatio. Quomodo ex pituita exulceratio. Faucium exulceratio, & inflammatio unde.*

17 *Fluxus ruptura ſine ſpiritu circa pectus. Humori non eſt facilis via ad ardua prodire. Fluxus ruptura ſpontanea.*

18 *Quomodo rupturæ, & ex rupturis aqua intercus fiat. Intercutem morbum a flatibus generari. Spiritus corpus brevi implent.*

19 *Quod ſtupor attonitus, ſeu ſyderatio, a flatibus, & quomodo fiat. Quod morbus ſacer etiam a flatibus generetur.*

20 *Quomodo ſanguis inter omnia, quæ in corpore ſunt, maxime ad prudentiam conferat. Somno ſanguis frigeſit. Gravia omnia natura deorſum feruntur. Inſomniorum ratio. Ex ſanguinis per ebrietatem repentina auctione animi perculſio.*

21 *Affectus, & cognitiones a conſuetudine. Morbus ſacer. Ex ſanguinis perverſione totius corporis ſubverſio.*

22 *Sacro morbo laborantes cur ſenſibus priventur. Spuma in ſacro morbo unde. Spumæ omnes cur albæ.*

23 *Quo tempore nonnulli, & quomodo a morbo ſacro liberentur. Epilogus.*

SUNT quædam artes, quæ illis, quibus earum cognitio conti- 1
git, multum laboris, ac moleſtiarum exhibent: illis vero, qui earum uſu indigent, jucundæ, ac utiles exiſtunt. Imo ignaris etiam, ac plebeis hominibus commune quoddam ſunt bonum. His vero, qui eas exercent, plane moleſtæ. Ex harum artium numero eſt & ea, quæ medicina appellatur. Medicus enim oculis perluſtrat ſingula pericula, contrectat etiam nulla voluptate, & ex alieno malo proprias ſibi demetit moleſtias. Ægrotantes autem artis beneficio a maximis malis liberantur, a morbis, a doloribus, a triſtitia, a morte. Omnibus enim his evidens medicina auxiliatrix reperitur. Hujus autem artis, quæ vilia vulgo putantur, cognoſcere difficile eſt. Quæ vero alicujus pretii exiſtunt, facile: atque vilia quidem ſoli medici norunt, vulgus ignorat. Non enim corporis, ſed animi opera exiſtunt. Quæcumque quidem manuum operam exigunt, ad ea conſuetudine perveniendum eſt. Eſt enim uſus ipſe egregius manuum exercitator, & magiſter. * Ve- 2
rum de non apparentibus, & difficillimis ægritudinibus plane opinio magis, quam ars ipſa judicat. In his ergo plurimum refert, expertuſne ſit quis, an omni experientia carens. Unum autem eſt horum omnium judicium, hoc ſcilicet: Quæ tandem cauſſa ſit morborum, & quod principium, ac quaſi fons ſit, ex quo corpori mala omnia ſcaturiant. Si quis enim cauſſas corporis affecti probe cognovit, potens eſt valde ea adferre, quæ corpori commodent, nimirum contraria corporibus morborum

natu-

natura perſpecta. Eſt enim maxime ſecundum naturam ipſa medicina. Quare ſtatim
ubi fames moleſtat, morbus fit. Quicquid enim homini moleſtiam, ac triſtitiam
infert, hoc morbus vocatur. Quod ergo eſt famis remedium? hoc ſcilicet, quod fa-
men ſedat: id autem facit cibus: eo ergo malum illud medicandum. Amplius autem
ubi ſitis urgeat, bibere compeſcit: & rurſus, repletioni evacuatio, evacuationi reple-
tio, labori quies ſuccurrit, & quietis medelam ex labore reperias: atque ut brevi-
3 ter dicam, contraria contrariorum ſunt medicamina. * Medicina enim nihil a-
liud eſt, niſi adpoſitio, & ablatio. Ablatio quidem eorum, quæ excedunt; adpoſi-
tio vero eorum, quæ deficiunt: qui autem iſtud optime facere poteſt, is optimus me-
dicus cenſebitur, quantumque quis ab hoc præſtando deficit, tantum deficit quoque
ab ipſa arte. Atque hæc quidem præter inſtitutum futuri ſermonis a me dicta ſunt.
4 * Morborum autem omnium unus, & idem modus eſt; locus vero ipſe eorum diffe-
rentiam facit. Quare videntur quidem morbi inter ſe nihil ſimile habere, propter di-
verſitatem ſcilicet locorum: quum ſit tamen una morborum omnium & ſpecies, & cauſ-
ſa quoque eadem. Quæ autem hæc ipſa ſit, in ſermonis hujus progreſſu manifeſtum
facere conabor. Corpora enim omnia tum hominum, tum reliquorum quoque ani-
mantium a triplici nutrimento ſuſtentantur. Horum autem nutrimentorum nomi-
na *hæc* ſunt, cibus, potus, ſpiritus. Ac ſpiritus quidem, qui in corporibus ſunt,
flatus vocantur: qui vero extra corpora exiſtunt, aer, qui ſane maximus eſt in
omnibus, quæ corpori accidunt & autor, & dominus. Quare operæ pretium
5 eſt ejus potentiam diligentius perſpicere. * Ventus enim ipſius aeris fluctus, & un-
da exiſtit. Quando igitur multus aer fortes fluctus facit, tum & arbores radici-
tus evelluntur, & mare undis exæſtuat, ſpirituum potentia ita cogente, & naves one-
rarias etiam, & ingentes in altum disjiciente. Talem itaque vim in iſta exercet, etiamſi
oculis minime ſit conſpicuus, & tantum conſideratione cognoſcatur, & effectu ſuo
fiat manifeſtus. Quid autem ſine hoc fit tandem? aut cui rei non adeſt? Omne enim,
quod inter cœlum, & terram eſt, ſpiritu repletum eſt. Hic & hyemis, & æſtatis cauſſa
eſt. In hyeme quidem frigidus, & condenſatus; in æſtate autem mitis, & tranquillus.
Quin & ſolis, & lunæ, & aſtrorum omnium curſus per ſpiritum procedunt: Etenim
igni ſpiritus nutrimentum præbet, quo ſi ignis privetur, vivere non poſſit. Et ſo-
lis perpetuum curſum aer perpetuus, & tenuis conſervat. Verum neque mare ip-
ſum ſpiritus exors eſſe omnibus manifeſtum eſſe, puto. Non enim vivere natan-
tia animantia poſſent, ſi non ſpiritum participarent: quomodo autem participarent, ſi
non per aquam, & ex aqua ſpiritum adtraherent? Et lunæ hic fundamentum eſt, &
terræ vehiculum, neque quicquam uſquam eſt ſpiritu vacuum. Atque hactenus quidem quan-
6 tum aer aliis commodet, diximus. * Mortalibus autem vitæ, & morborum ægrotis ſo-
lus is eſt autor. Tantaque omnibus corporibus ſpiritus neceſſitas extat, ut ſi quidem
omnibus aliis abſtineat homo, neque cibum ſumat, neque potum: poſſit tamen dies
duos, vel tres, & plures ducere. Si cui vero ſpiritus in corpus viæ intercipiantur,
in brevi parte unius diei intereat, ut vel hinc quanto uſui ſpiritus corpori ſit, li-
ceat æſtimare. Amplius autem ab omnibus operibus aliquando immunes quieſcunt ho-
mines: multæ enim ſunt mutationes in vita, verum ab hoc opere nulla omnibus mor-
talibus animantibus requies contingit, ut ceſſent ſpiritum adducere, ac rurſum exha-
lare. Vides ergo ex his, quæ dixi, quanta communio omnibus animantibus in fruen-
do aere exiſtat. Subjiciam igitur mox & illud, quod non aliunde unquam veriſimile ſit
morbos evenire, quam inde, ſi is aut plus, aut minus, aut cumulatior, aut morbidis
ſordibus inquinatior in corpus ſe ingerat. Sed hæc de univerſa hac re dicta ſuffi-
ciant. Ad ipſa nunc opera ſermonem convertens demonſtrabo, omnes morbos ex
7 hoc oriundos corporibus innaſci, ac generari. * Primum autem a communiſſimo mor-
bo febrili exordium ſumam, & qui omnium morborum comes eſt: præcipue tamen
ex inflammatione, & tenſione abſceſuum. Quod ſatis indicant ſequentia offendicu-
la; ſtatim enim cum inflammatione inguinum abſceſſus, & febris conſequitur. Sunt au-
tem febrium genera duo, ut hoc quoque nunc attingam, quorum alterum commune omni-
bus peſtis appellatur, alterum propter malam diætam privatim his contingit, qui ea utun-
8 tur: utriuſque autem generis aer autor, & cauſſa exiſtit. * Communis ergo febris pro-
pterea omnibus accidit, quod eumdem ſpiritum omnes adtrahant, ſitque, ut ſimili corpori
ſimiles ſpiritus ſimiliter permixti ſimiles gignant febres. Sed eſt fortaſſe qui dicat,
ut quid ergo non omnibus animantibus, ſed alicui eorum generi incidunt hi morbi?
Cui ego ſic reſponderim. Differt corpus a corpore, natura a natura, & nutrimen-
tum a nutrimento. Non enim omni animantium generi eadem aut non conferunt, aut
commoda ſunt, ſed ſunt alia aliis magis convenientia. Quando igitur aer ejuſmodi in-
quinamentis plenus eſt, quibus humana natura offenditur, homines ægrotant.
Quando vero alteri cuipiam animantium generi aer inconveniens eſt, tum morbus
illud genus corripit. Qui ergo populares ſint morbi, hactenus dictum ſit, & qua-
9 re, & quomodo, & quibus, & unde gignantur. * Quomodo autem propter malam
diætam febris accidat, deinceps exponam. Eſt autem mala diæta hæc. Primum quidem quum
quis plures cibos liquidos, aut ſiccos ingerit in corpus, quam ipſum corpus ferre
queat, neque laborem aliquem ciborum ſaltem multitudini parem adjungit. Deinde
quum varios, & diſſimiles inter ſe cibos adſumit: ſeditionem enim movent, quæ ſunt
inæqua-

inæqualia, aliquaque citius, alia difficilius concoquuntur. Cum multorum autem ciborum ingeſtione neceſſe eſt, & multum ſpiritum ingredi. Omnia enim, quæ eduntur, & bibuntur, ſpiritus in corpus inferunt, aliquando plures, aliquando etiam pauciores. Id autem inde manifeſtum fit, quod plurimis eructationes poſt cibos, & potus evenire ſolent, diſcurrente nimirum aere incluſo, ubi perruperit bullas, quibus fuerat incluſus. * Quando igitur corpus cibis expletum eſt, ac ſpiritus quoque multitudo vehe- 10
menter excellit, cibique ventri diu immorantur, quum præ multitudine exire nequeant, & inferior venter, vel alvus ipſa ſit obturata, per univerſum corpus permeant flatus, ſanguineque plenas corporis partes maxime petentes eas infrigidant: infrigidatis autem his locis, unde fontes, & radices ſanguinis prodeunt, per univerſum corpus horror conſequitur; univerſo autem ſanguine frigefacto, totum corpus horret. * Quæ ratio eſt, cur primum horrores ante febres corpus concutiant, 11
quantoque majore impetu multitudinis, & frigiditatis ipſi flatus præcelluerint, tanto major fit & horror, a pluribus videlicet, & frigidioribus fortior, a paucioribus, ac minus frigidis, minus etiam fortis. Cum horroribus autem & tremores corporis accidunt ſecundum eumdem plane modum. Sanguis enim præſentis horroris timore perculſus concurrit, ac penetrat per omne corpus ad locos maxime calidos. Hi enim ſunt ejus ſaltus. Decedente itaque ab extremis corporis partibus ſanguine, viſcera contremiſcunt, & carnes. Sunt autem quædam corporis partes ſanguine plenæ: quædam vero exangues. Exangues itaque propter frigus non tremunt, ſed parumper commoventur, quum calor ex eis defecerit. Sanguine autem abundantes propter ſanguinis multitudinem & tremunt, & inflammationes ſuſcitant. Nequit enim fieri, ut ſanguinis multitudo conquieſcat. * Hiatus enim præcedere ſolet febres, ſiquidem multus aer coacervatus, cu- 12
mulatim ſuperne petens commovet, ac diducit os, quum per hoc facillimus ei exitus pateat. Quemadmodum enim ab aquis in lebete ferventibus vapor multus elevatur; ſic & corpore calefacto penetrat per os aer convolutus, & quadam vi erumpens. Amplius autem & articuli exolvuntur ante febres: calefacti enim nervi diducuntur. Quando autem congregatus fuerit cumulatim plurimus ſanguis, calefit rurſus ipſe aer, qui antea ſanguinem infrigidavit; nimirum a calore multo victus, accenſuſque, ac velut igneus factus per omne corpus calorem ſpargit, cooperante ei in hoc etiam ipſo ſanguine. Liquefit ergo quicquid ignea vis illa attigerit, fitque inde ſpiritus. * Qui quum ad meatus corporis irruerit, ſudores fiunt. Siquidem 13
ſpiritus compactus in aquam tranſmutatur, & per meatus penetrans extra prorumpit, eodem plane modo, quo a ferventibus aquis vapor elevatus, ſi obſtaculum habeat, ad quod impingere oportet, pinguefit, ac condenſatur, guttæque deſtillant ab his corporibus, quibus vapor ipſe fuit impactus. Inſuper autem & dolores capitis ſimul cum febre accidunt, cujus rei hæc cauſſa eſt. Sanguinis tranſitus in capite magna anguſtia coarctantur; repleti enim ſunt multo aere. Cujus abundantia, ac concluſio dolorem excitant in capite. Sanguis enim ipſe natura calidus exiſtens, vi coactus per anguſtam viam tranſire celerrime non poteſt, quum multa impedimento ſint obſtacula, & oppilationes: quapropter etiam pulſus fiunt circa tempora. Hoc ergo modo, ut dixi, febres fiunt, & cum febribus dolores, ac aliæ quædam ægritudines. * Porro ſunt aliquæ aliæ infirmitates, utpote vol- 14
vuli, agitationes inteſtinorum, tormina, atque oppilationes: quod autem hæ ipſæ omnes a flatibus cauſſentur, nemini puto non manifeſtum eſſe. Omnium enim horum cauſſa eſt ſpiritus tranſitus. Nam is, quum contingit locos teneros, inconſuetos, ac prius intactos, quemadmodum ſpiculum infixum penetrans per carnem perrumpit, aliquando præcordia petens, aliquando ilia, immo quandoque utraque ſimul adfligens. Quare ſolent quidam, calida fomenta extra adhibentes, dolorem mitigare. Rarefacto enim corpore a calore fomentum ſpiritus inde exhalat, ut quies inde aliqua, & mitigatio contingat dolorum. * Sed dixerit fortaſſis quiſpiam. Quomo- 15
do ergo fluxus generantur per ipſos flatus? Et quonam modo ſanguinis rupturarum circa pectus flatus autor, & cauſſa exiſtit? Opinor autem ego, me iſta per hæc manifeſte declaraturum. Quum igitur venæ circa caput aere repletæ ſunt: primum quidem caput ipſum propter flatus incluſos aggravatur, deinde convolvitur ſpiritus cum ſanguine propter anguſtiam viarum: tenuiſſimum autem ipſius ſanguinis per venas excluditur, atque id ipſum tenuiſſimum liquidum, quum coacervatur, per alios meatus fluit, & ubi tandem cumulatim progrediens conſtiterit, ibi conſtituitur & morbus. * Si itaque ad oculos pervenerit, ſequitur eorum dolor. Si 16
ad aures, morbus & illas occupat. Si ad nares, gravedinem generat. Si ad pectus, raucedinem. Pituita enim ipſa acribus humoribus permixta, quocumque proruperit, maxime in non conſuetos locos, eos exulcerat. Quod ſi fauces teneras alias fluxus petiverit, eas exaſperat: ſpiritus enim, qui fauces ingreditur, ad pectus uſque procedit, ac rurſus effertur per eamdem viam. Quum autem ſpiritus ingrediens in fluxum, qui intus eſt, inciderit, tuſſis gignitur, & repellitur ſurſum pituita. Quæ quum ſic habeant, fauces exulcerantur, exaſperantur, & inflammantur, adtrahuntque calefactæ humorem de capite: caput autem rurſus ab aliis corporis partibus adtrahens, his tranſmittit. * Quum igitur hic fluxus conſuevit ſic manare, implentur meatus, & 17

tranſ-

tranſmittunt in pectus. Acris autem quum ſit pituita, carnem penetrans, exulcerat, ac
perfringit venas. Ex quibus ſanguis effuſus in alienos ſibi locos, ubi moram tra-
xerit, putreſcit, ac in pus convertitur, & neque ſurſum poteſt conſcendere, neque in-
fra exire. Surſum non, nam non facilis eſt via humori ad ardua prodire, ſicut neque
aliis rebus, quæ aliquam admixtam ſecum habent gravitatem. Infra autem procedere
prohibet ſeptum tranſverſum. Quare ſane contingit fluxum aliquem citra ſpiritum
rumpi, & aliquando quidem ſua ſponte, quandoque etiam propter dolores. Ac ſponte
quidem, quum aer in venas ultro receptus, ſanguinis meatus coarctat. Multitudi-
ne namque ſua compreſſus ſanguis, meatus perfringit, qua ejus copia maxime pro-
rumpit. Effuſione autem ejus facta, venæ rurſus ſpiritu complentur, & ex eo dolor
ſequitur. Neceſſe eſt enim affectum locum ſpiritu occupari, aliaque dictis ſimilia
18 fieri. * Rupturæ autem omnes fiunt hoc modo. Quum violentia quadam invicem di-
ſcedunt, & finduntur carnes, fiſſuram ſubtercurrit ſpiritus, ac dolore affligit: quum
autem ipſi flatus carnes pergreſſi, meatus corporis rarefecerint, ſequitur poſt fla-
tus humiditas, cui viam jam antea aer præſtravit. Irriguo itaque corpore ab hu-
miditate facto, liquefiunt carnes, tumoreſque in ſuras deſcendunt, atque morbus fit,
qui aqua intercus appellatur. Maximum autem ſignum eſt, morbum hunc a flatibus
generatum eſſe, quod jam ſæpe aliqui hoc malo affecti exoluti ſunt, & ab aqua eva-
cuati. Atque his quidem ſubito aqua ex ventre prorumpens, multa apparet, poſt mo-
ram autem paucior fit. Cur vero hoc fiat, ſatis manifeſtum eſt. Nam primum ſubito pro-
rumpens aqua aere plena eſt, is tumorem, ac acervum præ ſe fert ingentem: quum
autem aeris ſpiritus evanuerit, remanet plane eadem aqua, & apparet quidem paucior:
verum penitus eadem exiſtit. Adjiciam autem aliud adhuc ſignum. Si quis univerſum ven-
trem penitus evacuet, non tres procedunt dies, rurſus plenus fit. Quid ergo aliud,
quod impleat, putandum eſt, quam ſpiritus? Quid enim aliud tam repente impleſſet?
Nam neque tantum potuum in corpus ingeſtum eſt, neque carnes in cauſſa eſſe poſſunt,
utpote antea liquefactæ. Superſunt autem oſſa, nervi, chordæ, fibræ, a quorum nul-
lo ullum aliquod aquæ augmentum poteſt provenire. Ergo quomodo aqua intercus
fiat, jam ſit dictum: quod vero ſtupor attonitus, vel ſyderatio a flatibus fiat, deinceps
19 demonſtrabo. * Quum ergo flatus frigidi multi penetrent, ac inflent carnes, partes cor-
poris ſtupidæ fiunt, & ſiquidem plurimi flatus per univerſum corpus diſcurrant, to-
tus homo ſyderatur. Si per partem, pars illa percutitur, atque ubi abierint flatus, ceſ-
ſat & morbus: quamdiu autem permanſerint, conſiſtit & morbus, idque ſic habere in-
dicat perpetuus ſyderatorum hiatus. Videtur autem mihi amplius, & ſacrum ap-
pellatum morbum ab ipſis flatibus gigni: quibus autem rationibus ego perſuaſus ſum,
20 illis ipſis & auſcultaturos perſuadere conabor. * Opinor autem inter omnia, quæ in
corpore ſunt, nihil magis ad prudentiam conferre, quam ſanguinem. Hic ergo, quum in
conſtanti habitu perſiſtit, conſiſtit & prudentia; ſanguine vero permutato, concidit
ſimul & prudentia. Quod autem hæc ita habeant, multa ſunt teſtimonia. Ac pri-
mum quidem, qui omnibus animantibus communis eſt, hæc confirmat ſomnus.
Quum enim corpus invaſerit ſomnus, ſanguis frigeſit. A natura enim ſomno
frigefaciendi vis eſt. Infrigidato autem ſanguine, languidiores fiunt ejus meatus: quod
hinc palam fit, quod corpora aggravata reclinantur. Omnia enim gravia natura ad
fundum deferuntur: & oculi ardent, & prudentia permutatur, opinioneſque pere-
grinæ mentem occupant, & exercent, quæ ſane inſomnia appellantur. Quin & in
temulentis per ebrietatem aucto repente ſanguine percellitur animus, & in animo
prudentia, fiuntque præſentium malorum oblivioſi, ac futurorum bonorum fœcunda
ſpe beantur. Poſſem autem plurima ejuſmodi congerere, in quibus ſanguinis permuta-
tiones, animi quoque prudentiam permutant. Siquidem igitur penitus totus contur-
21 batus eſt ſanguis, penitus & prudentia proſternitur. * Affectus enim, & cognitio-
nes a conſuetudine contingunt; quum autem a conſuetudine ſolita recedimus,
aufertur nobis prudentia. Dico itaque & ſacrum morbum tum fieri, quum plurimus
ſpiritus per omne corpus univerſo ſanguini fuerit permixtus: tum enim multæ
oppilationes fiunt multifariam per omnes venas, quumque in craſſiores, & pleniores
ſanguine venas aer prodierit, progreſſuſque diutius maneat, prohibet ſanguinis
curſum, atque alio quidem loco conſiſtit, alio lentius penetrat, alicubi adhuc tardius.
Qua ſane inæqualitate tranſitus ſanguinis per corpus facta, omnigenæ inæqua-
litates per omne corpus contingunt. Omne enim corpus undiquaque contrahi-
tur, ac turbatur, nimirum corpore partes ſuas ad tumultum, ac conturbationem ſan-
guinis ſubminiſtrante: continguntque ex ſanguinis perverſione, totius omnino
22 corporis ſubverſiones. * Eo enim, quo corripiuntur a morbo, tempore, neque ſen-
tiunt quicquam, neque audiunt, quæ dicuntur, neque vident, quæ fiunt, neque ullos ali-
quos dolores percipiunt. Sic namque aer conturbatus ſanguinem turbavit, ac conſpurca-
vit. Spumaque etiam per os illis excurrit, neque id ab re eſt. Nam per jugulares ve-
nas aer tranſiens, penetrat quidem ipſe: adducit autem ſimul ſecum quod tenuiſſimum
eſt in ſanguine, idipſum quum humidum ſit, multa permixtione albeſcit. Tenues
enim membranas purus permeans aer pellucet, quapropter & albæ ſpumæ om-
23 nes apparent. * Porro liberantur aliquando huic morbo obnoxii, maxime acceden-
te hyeme. Quomodo autem id fiat, dicam. Quando variis laboribus exercitatum cor-
pus ca-

pus calefactum eſt, calefit & ſanguis, qui calefactus, rurſus calefacit & flatus; hi vero calefacti, diſſolvuntur & ipſi, & compactum ſanguinem diſſolvunt ſimul, proceduntque e corpore partim cum ſpiritu, partim cum pituita ejecti. Deſervente itaque ſpuma, & conſiſtente ſanguine, tranquillitateque per omne corpus facta, quieſcit etiam morbus. Quare, ut dixi, flatus ipſi vere omnium iſtorum morborum omnimodæ exiſtunt cauſſæ. Cæteraque omnia, quæ cauſſæ videri queant, vel hos adjuvant, vel conſequenter poſt hos in corporibus morbos generant. Hactenus ergo morborum omnium cauſſas flatus eſſe demonſtravi. Id enim a principio receperam me facturum. Recenſui autem, ſpiritum ipſum, quum in aliis omnibus rebus potentem, tum maxime in animantium corporibus plurimum poſſe. Deduxi autem ſermonem uſque ad morborum cognitionem, atque adeo ægritudinum ſingularum, in quibus verum argumentum hujus ſermonis eſt a me manifeſtatum. Quod ſi pergerem, ſingula ægritudinum genera recenſendo, amplius corroborare, longius quidem ſermo ipſe extenderetur. Verus autem nihilominus futurus eſſet, & qui fidem ſuam omnibus probaret.

HIPPOCRATIS COI
LIBER DE MEDICAMENTIS PURGANTIBUS.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Medicamenta purgantia non temere exhibenda. Cibi ſeu alimenta, medicamenta putanda.*
2 *Quæ quibus medicamenta danda.*
3 *Quæ præmittendæ interrogationes.*
4 *Quibus morbis, quove tempore exhibendæ medicinæ purgatoriæ.*
5 *Clyſteres febricitantibus etiam quoquo tempore conveniunt.*

MEDICAMENTORUM purgantium res non ita ſe habet, quem- 1
admodum vulgo putatur. Eodem enim medicamento purgantur,
& non purgantur. Quandoque vero alia purgat, quam quæ purgare ſo-
let. Aliquando nimium purgat. Aliquando ea, quæ debet, facit.
Quare fieri non poteſt, ut quis medicamentis confiſus, ea temere
exhibeat. Nam & cibos nos alentes medicamenta eſſe, putan-
dum eſt; verum minus, quam illa. Homines enim, qui his recte in cibo
utuntur, ſani ſunt: qui non recte, ægrotant: qui vero modum excedunt, purgan-
tur quidem velut a ſinceris medicamentis: verum minus & tardius, quam a ſinceris me-
dicamentis. Clarum igitur eſt, quod & hi medicamenta exiſtunt. At vero hi tar-
diores, qui & familiares nobis ſunt, & quotidie in corpus ingrediuntur, ſi te-
mere, & negligenter exhibeantur, temere homines turbant, & quodammodo mor-
bos inducunt. Quin & ſinceros, & acidos cibos ſi quis citra delectum, ac inconſi-
derate exhibeat, nihil commodi perficient. * Oportet igitur primum bilioſis dare 2
quod bilem purgat; pituitoſis, quod pituitam; hydropicis, quod aquam; atrabilia-
riis, quod bilem atram. Si vero extra hæc purgaveris, quæ quidem purgari de-
bent, non purgabis: quæ vero non debent, ea evacuabis. Quare in utramque par-
tem peccabis. * Quum itaque pharmacum alicui dare voles, ſive deorſum, ſive ſurſum 3
purgans, interrogare ipſum oportet, an prius biberit medicamentum, & an alvus
ex deorſum purgantibus cita ſit, & celeriter obediat, aut dura. Et ſi citam, ac faci-
lem ſolutus eſſe dixerit, mollioribus, & paucioribus medicamentis opus habet;
ſi vero dura fuerit, fortioribus indiget. Idem modus in ſurſum purgantibus requiri-
tur. At ſi nunquam neque ſurſum, neque deorſum ſe purgatum eſſe dixerit, neque
medicamentum bibiſſe; cognoſcere oportet, an ad ea, quæ ſanus in corpus ingeſ-
ſit, alvus deorſum ſolutu facilis fuerit, aut ſurſum verſus appoſita ad vomitio-
nem, & an ad repletionem aliquam alvi profluvium ipſi ſucceſſerit. Hæc omnia inter-
rogare oportet, quo recte conſulere poſſis. Turpis enim eſt calamitas, medicamen-
to purgante dato hominem occidere. * Quicumque igitur a febribus fortibus cor- 4
ripiuntur, his medicamenta purgatoria dare non oportet, donec remiſerit febris.
Sin minus, ſaltem non intra quatuordecim dies. Carnes enim ipſorum, & ventres,
quum calidi ſint, medicamentum aſſumunt, & nihil depurgantur, & febris major
ſit, & color evertitur, & morbi regii ſpeciem præ ſe ferunt. Commota enim bile, &
non purgata, non ſorbere vult æger, neque bibere, ſed omnia abominatur, & plerum-
que perit. * Si vero detinet medicamentum, ante meridiem nihil purgatur: a meri- 5
die vero nimium purgatur, & perit. At ſi hac die ſuperſtes maneat, & una cum pur-
gatione remittat febris, ſanus fit. Quapropter in febribus vehementibus medi-
camenta purgatoria exhibere non oportet. Verum ſi alicui opus fuerit, infuſum
per clyſterem adhibere potes, quotieſcumque volueris. Hoc enim minoris pericu-
li eſt. Juxta eamdem rationem etiam tempore æſtatis, a canis ortu, per dies quin-
quaginta vitare oportet, & non dare medicamentum, ſed infuſis per clyſterem
uti. Idem enim periculum imminet.

HIP-

HIPPOCRATIS COI
DE DIÆTA, SIVE VICTUS RATIONE
LIBER I.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Quæ de victu humano ſcripturum noſſe, ac dijudicare oporteat. Ciborum, ac potuum facultas.*

2 *Cibi, & labores contrarias habent facultates. Laborum, ſeu exercitiorum tum naturalium, tum vero quæ per vim fiunt &c. cognitio. Aſtrorum ortus, & occaſus obſervatio, ac cognitio.*

3 *Ciborum menſura inventa, & laborum ad unamquamque naturam numerus (quod tamen fieri nequit) ſanitatis exacta inventio eſt. Morbi non derepente fiunt. Morborum cauſſæ, ſeu exceſſus, priuſquam ſanitas a morbo ſuperetur.*

4 *Animantium omnium, & hominis conſtitutio ex duobus, igne, & aqua. Ignis omnia movet: aqua omnia nutrit. Aquam neque ab igne, neque ignem ab aqua penitus ſuperari.*

5 *Igni, & aquæ quatuor qualitates primas ineſſe. Corpora nulla perire, neque fieri, quæ prius non erant; verum permixta, & diſcreta alteri. Generatio, corruptio, auctio, diminutio, ac ſecretio idem putantur. Naturæ opera vel volentibus, vel nolentibus nobis divina neceſſitate perficiuntur.*

6 *Corruptio omnibus inter ſe mutata eſt. Naturæ opera diverſa.*

7 *Simile tranſire ad ſimile. Locus unicuique proprius.*

8 *Animum in ſolo homine augeri.*

9 *Auctio, & nutritio partium corporis ex diæta. Similitudo de fabris lignariis ad alimenta corporum.*

10 *Mixtio fit per harmoniam.*

11 *Fœtus generatio ex igne, & aqua.*

12 *Humor in ventre plurimus. Ignis in reliquo corpore circuitus tres, & quod in illo humidiſſimum eſt, in venis cavis exiſtit.*

13 *Natura, & lex quid differunt.*

14 *Artes omnes licet diverſas, ac diſcordes cum natura humana communicare. Venter non intellecta novit.*

15 *Fabri ferrarii, Fullones, Sutores ſimiles medico.*

16 *Medicinæ officium, ſeu finis. Fabri lignarii, Ædificatores cum natura comparati.*

17 *Muſica. Quæ plurimum diverſa ſunt, maxime concordant, ac delectant. Pellium tinctores. Plicatores, Aurifices, Piſtores. Statuarii. Figuli.*

18 *Grammatica quid. Notitiam, & ſenſus per ſeptem figuras homini contingere.*

19 *Palaſtritæ, & pædotribæ. Artes omnes cum humana natura communicare.*

20 *Anima hominis non ſimiliter in omnibus augeſcit. Corpora quæ nutriri, ac augeri poſſint. Corpora fortiora, & imbecilliora quæ.*

21 *Partium humani corporis diſcriminatio, & auctio ſimul contingit.*

22 *Fœmellæ, & maſculi a quibus maxime augeſcant. Maſculum, aut fœmellam ut generes, qua diæta utendum.*

23 *Maſculus, & fœmella cur conſiſtere poſſint. Anima ſemper in quolibet corpore ſimilis. Qui viri animis ſplendidi, & qui non. Viriles qui. Androgyni quomodo naſcantur.*

24 *Fœminoſiſſimæ, ac ingenioſiſſimæ quæ mulieres. Viragines quomodo naſcantur. Animam animæ ammiſceri.*

25 *Gemini quomodo naſcantur. Gemelli maſculi, aut fœmellæ quomodo naſcantur, & cur ſibi ſimiles.*

26 *Superfœtationes quomodo fiant. Quomodo de naturæ cognitione a prima conſtitutione cognoſcere oportet. Aeris, & ignis rariſſimæ partes in hominis corpore commiſtæ ſaniſſimum habitum conſtituunt.*

27 *Naturarum robuſtarum conſtitutio ex quibus elementis. Frigidæ, & humidæ conſtitutiones.*

28 *Naturæ humidæ, & calidæ conſtitutio. Calidi, & ſicci temperamenti conſtitutio.*

29 *Naturæ ſiccæ, & frigidæ conſtitutio.*

30 *De Puerorum, Adoleſcentium, Virorum, Senum temperamento. Maſculi fœmellis cur calidiores, & ſicciores.*

31 *De temperamento animæ ſapientis, aut deſipientis. Anima ſapientiſſima, & memoria valentiſſima in quo temperamento, & cur. Deſipientiſſima quæ.*

32 *Sapientes ſecundo ordine, & conſtantes cum manſuetudine.*

33 *Victus eorum ratio. Exercitia. Meatus corporis caviores redditi, animæ motum gravant. Deambulationes matutinæ, veſpertinæ, ab exercitiis. Vomitio quibus conferat. Unctio. Coitu quando utendum.*

34 *Stolidi ex quo temperamento; & cur hi tardiores exiſtant. Victus eorumdem ratio.*

35 *Deſipientes, & ſtupidi qui, & unde. Veratri purgatio a fomentis.*

36 *Sani, ac ſapientes ex qua elementorum permixtione. Diæta. Exercitia. Corpus ſanum nec ab aliis perturbatum, animi ſapientis cauſſa eſt.*

37 *Inconſtantes ex qua elementorum mixtione, & cur. Diæta. Labores. Actiones quibus, & cur a cibis obeundæ.*

Sub-

38 *Subfurioſi natura qui. Victus eorum ratio. Somnus meridianus quibus æſtate conferat. Veratri purgatio poſt fomenta.*

39 *Igne, vel aqua in temperamento aliquo prævalente, fieri nequit, ut tales ad ſymmetriam aliquam perduci queant. Iracundi, ſegnes, doloſi, ſimplices, infeſti, benevoli unde, & cur ex diæta immutari non poſſint.*

40 *Vocum differentiæ ex meatibus.*

SI quis mihi ex prioribus, qui de diæta humana ad ſanitatem conferente ſcripſerunt, recte cognoviſſe, ac omnia per totum, quantum humanæ menti poſſibile eſt, conſcripſiſſe videretur; ſatis eſſet mihi aliorum laboribus, quos noſſem recte habere, uti, prout ſingula utilia eſſe viderentur. Nunc vero multi quidem jam ſcripſerunt: nullus autem recte novit, quidnam fuerit ipſis ſcribendum. Et alii quidem aliud aſſequuti ſunt. Verum totum nullus adhuc ex prioribus. Immerito autem ullus aliquis ipſorum reprehendatur, propterea quod invenire non potuerunt. Imo laudandi potius omnes, quod inveſtigare conati ſunt. Itaque redarguere ea, quæ non recte dicta ſunt, minime inſtitui. Verum his, quæ ſufficienter cognita ſunt, teſtimonium præbere animus eſt. Quæcumque quidem igitur recte a prioribus dicta ſunt, ut non ſit poſſibile me aliter conſcribere, recte conſcribam. Quæcumque vero non recte dixerunt, ſi quidem redarguam hæc, quod non ſic ſe habent, nihil perfecero; verum exponendo, qua de cauſſa ſingula ipſorum recte mihi habere videntur, declarare volo. Propterea vero hunc ſermonem præpono. Quod multi homines, ubi audierint aliquem prius de re aliqua expoſuiſſe eum, qui de his poſterius diſſerit, non recipiunt, non cognoſcentes, quod ejuſdem intelligentiæ eſt ea, quæ recte dicta ſunt, poſſe judicare. Ego igitur, velut dixi, recte quidem dictis teſtimonium præbebo: quæ vero non recte dicta ſunt, ac cognita, qualia ſunt, declarabo. Quæ autem nullus ex prioribus explanare tentavit, ea etiam ipſa, qualia ſint, demonſtrabo. * Porro eum, qui de victu hu- 1
mano ſcripturus eſt, cenſeo primum quidem totius hominis naturam noſſe, ac dijudicare oportere. Noſſe quidem ex quibus ab initio conſtitutus eſt, dijudicare vero, quæ in ipſo partes dominium obtineant. Si enim conſtitutionem ab initio non cognoſcet, & id, quod in corpore dominatur, non poterit ea, quæ homini conducunt, offerre: hæc igitur ſcriptorem cognoſcere oportet. Deinde vero ciborum, ac potuum omnium, ex quibus victum habemus, facultatem, quam tandem ſingula habent, & ſecundum naturam, & ſecundum neceſſitatem, ac artem humanam. Oportet enim ſcire, quomodo fortium natura vim detrahere oporteat, & quomodo debilibus robur per artem addere oporteat, prout ſingulorum occaſio ſe obtulerit. * Et ſi relata jam e- 2
tiam cognoverit, nondum ſufficiens eſt hominis curatio, propterea quod homo edens ſanus eſſe non poteſt, niſi etiam laboret. Contrarias enim inter ſe vires habent cibi, & labores. Verum inter ſe mixti conferunt ad ſanitatem. Labores enim ea, quæ inſunt, conſumere ſolent: cibi autem, & potus ea, quæ evacuata ſunt, explent. Oportet autem, velut par eſt, laborum vim pernoſcere tum naturalium, tum eorum, qui per vim fiunt, & qui ex ipſis carnes in augmentum præparant, & qui in defectum, & non ſolum hæc, ſed etiam menſuram, ac proportionem laborum ad multitudinem ciborum, & hominis naturam, & corporum ſtaturas, ac ætates, & ad tempora anni, & ad mutationes ventorum, & ad ſitus regionum, in quibus degunt, & ad anni conſtitutionem, ac ſtatum. Sed & Aſtrorum ortus, & occaſus cognoſcere oportet, quo mutationes, & exceſſus ciborum, ac potuum, & ventorum, & totius mundi, ex quibus ſane morbi hominibus oriuntur, obſervare ſciat. * Quum autem hæc omnia cognoverit, nondum ſuffi- 3
ciens inventum eſt. Siquidem enim ſupra hæc inventa fuerit ciborum menſura, & laborum ad unamquamque naturam numerus, ita ut exceſſus neque ſupra, neque infra modum fiat, inventa ſane exacta fuerit hominibus ſanitas. Nunc vero prædicta quidem omnia inventa ſunt, qualia ſint: hoc vero invenire impoſſibile eſt. Si quidem igitur præſens quis ſit, & inſpiciat, cognoverit utique hominem exeuntem, & in gymnaſiis exercitantem, ut cuſtodire ſanum poſſit, alia detrahendo, alia apponendo. Verum non præſenti impoſſibile eſt cibos, ac labores exacte præſcribere. Nam quantum poſſibile eſt invenire, a me jam relatum eſt. At enim etiam ſi valde parum defectuoſiora, quam alia fiant, in multo tempore neceſſe eſt corpus ab exceſſu ſuperari, & ad morbum pervenire. Alii itaque hucuſque inquirere conati ſunt, & neque hæc dixerunt, ac prodiderunt. A me vero hæc inventa ſunt, priuſquam homo ægrotet, ut ab exceſſu in utram tandem partem factus fuerit, prænotio contingat. Non enim derepente morbi hominibus accedunt, ſed paulatim collecti, acervatim apparent. Priuſquam igitur in homine ſanitas a morbo ſuperatur, quæ perpetiuntur homines a me inventum eſt, & quomodo hæc in ſanitatem reſtituere oportet. Hoc autem ubi acceſſerit ad ea, quæ ſcripta ſunt, ratiocinationum hujus doctrinæ conatus perficitur. * Conſtituuntur quidem 4
igitur tum animantia alia omnia, tum homo ipſe ex duobus differentibus quidem facultate: concordibus vero, & commodis uſu, igne inquam, & aqua. Hæc autem ambo ſimul ſufficientia ſunt tum aliis omnibus, tum mutuo ſibi ipſis.

Utrum-

Utrumvis vero ſeorſum, neque ſibi ipſi, neque ulli alteri ſufficiens eſt. Vim igitur,
ac facultatem utrumque ipſorum talem habet. Ignis enim omnia per omnia move-
re poteſt. Aqua vero omnia per omnia nutrire. Particulatim vero utrumque ſupe-
rat, & ſuperatur ad ſummum, ac minimum, quantum ejus fieri poteſt. Neutrum
enim ſuperare penitus poteſt ob hanc ſane cauſſam. Igni quidem, ubi ad extre-
mitatem aquæ pervenerit, deficit alimentum: avertitur igitur eo, unde nutriri poteſt.
Aquæ vero, ubi ad extremitatem ignis pervenit, deficit motus. Siſtitur itaque in
hac: quum vero ſteterit, non amplius potens eſt, ſed ab illabente igne in alimen-
tum conſumitur: & propterea neutrum penitus ſuperare poteſt. Si vero etiam alte-
rutrum ſuperetur, nihil ſane ex his, quæ nunc ſunt, fuerit, velut nunc habet. Quum
autem ſic ſemper ſe habeant, erunt & eadem, & neutra, & neque ſimul deficient.
Ignis igitur, & aqua, velut a me dictum eſt, ſufficientia ſunt omnibus per omnia
5 ad ſummum, ac minimum ſimiliter. * Cæterum utrique horum hæc adſunt. Igni qui-
dem caliditas, & ſiccitas: aquæ vero frigiditas, & humiditas. Habent autem inter ſe
mutuo ignis ab aqua humiditatem. Ineſt enim ab aqua humiditas. Aqua vero ab
igne ſiccitatem. Ineſt enim in aqua ab igne ſiccitas. Quum autem hæc ſic habeant,
multas, & omnigenas formas, ac ſpecies tum ſeminum, tum animalium a ſe invi-
cem ſecernunt, quæ nihil inter ſe ſimile habent neque viſu, neque facultate. Etenim
quum nunquam ſimul in eodem conſiſtant, ſed ſemper alterentur, neceſſarium eſt
etiam ea, quæ ab ipſis ſecernuntur, ac producuntur, diſſimilia fieri. Equidem nul-
lum omnino corpus perit, neque fit, quod prius non erat. Verum permixta, & di-
ſcreta alterantur. Homines autem putant hoc quidem ex orco in lucem auctum
generari: illud vero ex luce in orcum imminutum perire, ac corrumpi. Oculis
autem magis credere oportet, quam opinionibus. Ego vero hæc ex ſententia ex-
ponam. Animalia enim ſunt, & illa, & hæc, & neque animal mori poſſibile eſt non
cum omnibus. Unde enim moriatur? neque quod non eſt generari, quum non ſit
unde generetur. Sed augentur omnia, ac minuuntur ad ſummum, & ad minimum,
quantum ejus fieri poteſt. Quid vero dicam generari, & perire, vulgi gratia inter-
pretabor: hæc autem commiſceri, & diſcerni ſignificare declaro. Habet autem res hoc
modo. Generari, & perire, ſive corrumpi idem eſt. Idem eſt commiſceri, & ſecerni.
Generari idem eſt, quod commiſceri. Perire, corrumpique, ac minui idem eſt, quod ſe-
cerni: unumquodque ad omnia, & omnia ad unumquodque idem ſunt. Conſuetudo
enim in his naturæ contraria eſt. Seorſim autem omnia & divina, & humana ſurſum,
ac deorſum viciſſitudinem habent, ac tranſeunt, dies, & nox ad ſummum, ac mini-
mum. Sic & Luna ad ſummum, ac minimum. Ignis acceſſus eſt, & aquæ. Sol ad
longiſſimum, ac breviſſimum. Rurſus hæc, & non hæc. Lux Jovi, tenebræ orco. Lux
orco, tenebræ Jovi. Accedunt, & tranſmutentur illa huc, hæc illuc. Omni tempo-
re tranſfigunt illa res horum: hæc autem illorum, & quæ quidem faciunt, non ſciunt:
quæ vero faciunt, ſcire ſibi videntur: & quæ quidem vident, non cognoſcunt, atta-
men omnia ipſis fiunt per divinam neceſſitatem, & quæ volunt, & quæ non volunt.
Accedentibus autem illis huc, his vero illuc, & inter ſe permixtis, unumquodque de-
6 ſtinatum fatum explet, & ad majus, & ad minus. * Corruptio autem omnibus mu-
tuo inter ſe eſt, majori a minore, & minori a majore. Et augeſcit majus a mino-
re. Reliqua autem omnia, & hominis anima, & corpus velut anima ornantur, ac gu-
bernantur. Irrepunt autem in hominem partium, tota totorum temperaturam haben-
tia, ignis videlicet, & aquæ, partim acceptura, partim datura, & quæ quidem
accipiunt, plus faciunt: quæ vero dant, minus. Secant homines lignum per ſerram,
alter trahit, alter protrudit. Idem autem hoc faciunt, & minus facientes, plus laborant,
ac faciunt. Sic & hominis natura, aliud protrudit, aliud trahit, aliud dat, aliud ac-
cipit, & alii dat, ab alio accipit, & alii quidem tanto plus dat: ab alio vero nihil mi-
7 nus accipit. * Locum autem unumquodque ſuum ſervat, & quæ quidem ad minus eunt,
ad minorem locum ſecernuntur: quæ vero ad majus vadunt, permixta in majorem
ordinem mutantur. Peregrina vero non eoſdem mores habentia, ex aliena regio-
8 ne protruduntur. * Semper autem anima & majora, & minora habens, ſuas ipſius
partes circumambulat non appoſitione, neque detractione partium indigens, verum
augmento, & decremento earum, quæ jam ſunt, opus habens. Locum vero unicuique
perficit, ad quem perveniant, & allabentia ſuſcipiant. Non enim poteſt id, quod non ſi-
miles mores habet, in diſcordibus locis permanere. Oberrant enim velut ignota:
permixta vero inter ſe cognoſcuntur. Concors enim concordi adhæret, ac aſſidet:
diſcordia autem rebellant, & pugnant, atque inter ſe diſſident. Quapropter anima ho-
minis in homine augetur: in alio vero nullo, & aliorum magnorum animalium ſi-
militer. Quæcumque vero aliter ab aliis per vim ſecernuntur, de aliis quidem ani-
malibus prætermittam: de homine vero declarabo. Irrepit in hominem anima, ignis,
9 & aquæ temperamentum habens partem corporis humani. * Fœmellæ autem, & ma-
ſculi, & multi, & omnigeni nutriuntur. Nutriuntur autem, & augeſcunt per diætam,
qua homo utitur. Neceſſe eſt autem, omnia, quæ ingrediuntur, partes habere. Cujuſ-
cumque enim pars non inerit a principio, augeri non poterit neque multo, neque modico a-
limento ingrediente. Non enim habet, quod augeſcere faciat. Id vero, quod omnia
habet, augeſcit, unumquodque in ſuo loco. Alimento autem ingrediente ab aqua, &

igne, ſicco, & humido; alia quidem intro coguntur; alia vero foras protruduntur.
Quemadmodum fabri lignarii lignum ſerra diſſecant, & alter quidem trahit, alter
protrudit, idem ſane facientes, & qui deorſum premit, ſuperiorem trahit, neque enim
alias admitteret deorſum ire. Si vero violenter cogant, toto opere aberrabunt.
Similiter & circa hominis alimentum ſe res habet: aliud trahit, aliud protrudit; in-
tro autem coactum foras repit. Si vero importune, & violenter cogatur, omni ſuc-
ceſſu privabitur. Singula autem tanto tempore eumdem ordinem habent, donec locus non
amplius ſuſcipiat, neque alimentum aquarum, ac ignis ſufficiens ad ſummum habeat. Po-
ſtea ad externam regionem tranſeunt & fœmellæ, & maſculi, eodem modo præ violentia
& neceſſitate impulſi. Quæcumque autem deſtinatum fatum expleverint, ea primum ſe-
cernuntur, ac ſimul commiſcentur. Singula enim ſecernuntur: omnia autem hæc com-
miſcentur. * Poſtquam vero regionem permutaverint, & nacti fuerint harmoniam recte 10
habentem ſymphonias tres comprehenſim penetrantes per omnia, vivunt, & auge-
ſcunt iiſdem, quibus etiam antea. Si vero harmoniam non aſſequuti fuerint, neque gra-
via acutis conſona fiant, prima ſymphonia perit. Et ſi etiam ſecunda generetur, pro-
pterea quod unus per omnia corruptus eſt, omnis tonus vanus eſt. Non enim concen-
tum habuerit, ſed tranſitio fit ex majore ad minus ante deſtinatum fatum; quod qui fa-
ciunt, non ſciunt, quid faciant. Cur autem utrique tum maſculus, tum fœmina fiant, in ſer-
monis progreſſu declarabo. Uter autem ipſorum harmoniam aſſequetur. * Humidus exi- 11
ſtens movetur ab igne: motus autem vivificatur, & alimentum attrahet ab ingredientibus
in mulierem cibis, ac ſpiritu: primum quidem undiquaque ſimiliter, donec recenter rarus
eſt: a motu autem & ignis ſiccatur, ac conſolidatur: conſolidatus autem, & firmatus circum
circa denſatur. Et ignis incluſus non amplius ſufficiens alimentum attrahere poteſt,
neque ſpiritum expellit propter ambientis corporis denſitatem. Conſumit enim humorem
intus exiſtentem. Quæ igitur ſolida natura ſunt in compacto, ac ſicco, ea non con-
ſumuntur ab igne in alimentum, ſed valida, ac robuſta fiunt, et conſiſtunt humore defi-
ciente, atque hæc ſane oſſa, ac nervi nominantur. * Ignis autem ex commixto, ac moto hu-
more corpus ſecundum naturam ordinat, ac diſponit propter talem neceſſitatem. Nam per ſo-
lidum, et ſiccum non poteſt diutinos tranſitus facere, quia alimentum non habent: per hu-
mida vero, et mollia poteſt: hæc enim ipſius ſunt alimentum. Ineſt autem et in his ſiccitas,
quæ ab igne non conſumitur. Hæc autem inter ſe congregantur mutuo. * Ignis igitur pe- 12
nitiſſime ad intima obturatus, et plurimus eſt, et maximum exitum facit. Plurimus
enim humor in ea parte ineſt, quæ venter appellatur, et excidit inde, ubi alimentum
non habet foras, et exitum facit. Plurimus autem humor in ventre ineſt tum propter
alimenti ingeſtionem, tum propter concoctionem. Qui vero in reliquum corpus con-
cluſus eſt ignis, triplices circuitus facit. Etenim quod humidiſſimum eſt in igne, in
his locis, quæ venæ cavæ appellantur, exiſtit. In media autem horum id, quod reliquum
eſt, aquæ congregatum ſtabilitur, atque ea vocantur carnes. In ſumma, ignis omnia,
quæ in corpore ſunt, ſecundum ſuum ipſius modum exornavit, ad univerſi imitatio-
nem, parva ad magna, et magna ad parva. Ventrem quidem maximum, ſicco, et hu-
mido promptuarium, ut det omnibus, et accipiat ab omnibus, juxta maris faculta-
tem, quod eſt animalium in ipſo nutritorum, ac nutriri ſolitorum alimentum, diſcor-
dium vero pernicies. Circum hunc autem aquæ frigidæ, et humidæ congregatio, tranſ-
itus ſpiritus frigidi, et calidi ad terræ imitationem, omnia, quæ in ipſum incidunt, alte-
rantis. Et alia quidem conſumens, alia vero augens, aquæ tenuis, ac ignis diſperſionem
fecit, inſuperque non obſcuri, et apparentis a compacto ſecretionem, in quo delata
omnia in apertum perveniunt, ſingula juxta deſtinatum fatum. In hoc vero tri-
plices circuitus ignis fecit, inter ſe mutuo intro, ac foras terminantes, alios qui-
dem ad cavitates humorum lunæ facultate: alios vero ad externam circumferen-
tiam, ad ambientem ſoliditatem aſtrorum facultate. Medii vero et intro, et foras
terminantes, calidiſſimum, ac fortiſſimum ignem habent, qui ſane omnibus do-
minatur, omnia ſecundum naturam gubernans ſine ſtrepitu tum ad viſum, tum
ad tactum. In hoc Anima, Mens, Prudentia, Augmentum, Motus, Imminutio,
Permutatio, Somnus, Vigilia. Hic omnia per omnia gubernat, et hæc, et illa,
nunquam quieſcens. * At vero homines ex manifeſtis obſcura conſiderare non 13
noverunt. Quum enim artibus utantur ſimilibus humanæ naturæ, id ipſum igno-
rant. Divina enim Mens edocuit ipſos ſua ipſorum imitari, ita ut cognoſcant,
quæ faciunt, & non cognoſcant, quæ imitentur. Omnia enim ſimilia ſunt; diſſimi-
lia exiſtentia, & omnia concordia, diſcordia exiſtentia, quæ comprobamus,
non comprobamus, æquitatem habentia, iniqua ſunt, contrarius eſt modus ſingulo-
rum ei, quem confitentur. Lex enim, & natura, quibus omnia tranſigimus, non
confitentur, quæ confitentur. Legem enim poſuerunt, ac tulerunt homines ipſi ſibi
ipſis, non cognoſcentes, de quibus tulerunt. Naturam vero omnes dii exor-
naverunt. Quæ igitur homines ſanciverunt, nunquam eodem modo habent, neque
recte, neque non recte. Quæ vero dii ſanciverunt, ſemper recte habent. Et recta, ac
non recta intantum differunt. * Ego vero Artes hominis manifeſtas, affectioni- 14
bus & manifeſtis, & obſcuris ſimiles eſſe declarabo. Vaticinatio tale quid
eſt. Ex manifeſtis quidem cognoſcere obſcura: ex obſcuris vero manifeſta, & ex
præſentibus futura, & ex mortuis viventia. Et ea, quæ intelligi non poſſunt, va-
tem in-

tem intelligunt; qui quidem doctus eſt, ſemper recte; qui vero non doctus eſt, alias
aliter. Naturam hominis etiam hæc, quantum poſſibile eſt, imitantur. Vir mulie-
ri concumbens, puerum facit. Hoc manifeſto, obſcurum cognoſcere datur, quod
ſic futurum eſt. Mens hominis obſcura, cognoſcens manifeſta, ex puero in vi-
rum tranſit, hoc præſenti futurum cognoſcit. Non ſimile a morte ullum aliquod
animal exiſtit, neque mortuo animal vivum. Venter, quod intelligi non poteſt,
novit; per hunc enim intelligimus, quod ſitit, aut eſurit. Hæ artis vaticinandi
& humanæ naturæ affectiones, cognoſcentibus quidem ſemper recte habent,
15 verum non cognoſcentibus alias aliter. * Artis fabrilis ferrariæ inſtrumenta fer-
rum circumliquant, flatu ignem fabri cogunt, & alimentum jam præſens aufe-
runt; ubi vero rarefecerint, feriunt, ac tundunt. Aquæ autem alimento ferrum rur-
ſus roboratur. Eadem patitur homo a pædotriba, præſens enim alimentum
igne detrahitur, quum præ ſpiritu homo cogatur; rarefactus autem tunditur, at-
teritur, ſubvertitur. Aquæ autem aliunde acceſſione corroboratur, ac fortis eva-
dit. Et fullones idem tranſigunt, calcitrant, feriunt, deſtruentes tundunt, trahunt
deſtruentes, robuſtiora faciunt, deradentes ſupereminentia, & attexentes pulchrio-
ra reddunt. Eadem etiam homo perpetitur. Sutores coriarii tota in partes diſſe-
cantes, ſcindentes, & pungentes, marcida ac lacera, ſana & integra faciunt. Et homo
idem patitur. Ex totis partes ſecantur, & ex partibus compoſitis tota fiunt. Punguntur,
16 & ſecantur a medicis marcida, ſananturque, ac vivit homo. * Medicina id, quod mo-
leſtat, tollit, & id, a quo homo ægrotat, auferens, ſanum facit. Natura eadem ſua ſponte
novit. Deſidens conatur reſurgere, currens conatur requieſcere, & alia ejuſce-
modi natura habet, quæ medicinæ ſunt. Fabri lignarii ſerra ſecantes, alter tra-
hit, alter protrudit. Idem autem uterque facit, & in utramque partem tendit. Iidem te-
rebrant, alter trahit, alter protrudit, & qui premit, ſuperiorem deorſum trahit, &
minus facientes plus faciunt, naturamque hominis imitantur. Spiritus alter tra-
hit, alter protrudit. Idem autem uterque facit, & in utramque partem tendit. Cibi par-
tim deorſum premuntur, partim ſurſum vergunt. Ab una anima diviſa, plu-
res, & majores, & minores, & pauciores fiunt. Ædificatores ex diverſis rebus
unam concordem facientes; ſicca quidem humectantes; humida vero ſiccantes,
& tota dividentes; diviſa vero componentes; (ſi enim non ſic contingeret, nihil pri-
vatim, ac proprium conſtitui poſſet) diætam humanam in hoc imitantur. Nam &
in hac ſicca humectantes, & humida reſiccantes, tota quidem dividunt, diviſa
vero componunt. Hæc omnia diverſa, ac diſcordia exiſtentia, cum natura con-
17 cordant. * Muſices autem organum primum producere oportet, in quo harmonia,
quæ vult, declarabit. Conſtructiones ex iiſdem non eædem ſunt, ex acuto, ex
gravi, nomine quidem ſimilibus; ſono autem non ſimilibus. Quæ plurimum di-
verſa ſunt, maxime concordant, & quæ minimum diverſa ſunt, minime concor-
dant. Si vero quis ſimilia omnia faciat, non ineſt delectatio. Plurimæ, ac multi-
formes tranſmutationes maxime delectant. Coci obſonia hominibus parant,
omnis generis diverſa commiſcentes, ex iiſdem non eadem, ad hominum
cibum, ac potum. Quod ſi omnia ſimilia facerent, non haberent delectationem,
& ſi in eodem etiam omnia conſtituerent, non utique recte haberent. Pulſantur to-
ni in muſica partim ſuperne, partim inferne. Lingua muſicam imitatur, co-
gnoſcens quidem dulcedinem, & acorem eorum, quæ allabuntur, itemque diſſonan-
tia; pulſat autem ſonos ſuperne, ac inferne, & neque ea, quæ ſuperne pulſantur, ſi
inferne pulſentur, recte habent, neque quæ inferne, ſi ſuperne. Quum autem lin-
gua probe fuerit attemperata, ſymphoniæ delectatio contingit. Si vero diſcors fue-
rit, ac incongrua, moleſtia. Pellium tinctores tendunt, terunt, pectinant, lavant. Ea-
dem eſt puerorum curatio. Plicatores, ac textores ducentes in orbem fila plicant,
a principio in principium deſinunt. Idem circuitus in corpore eſt, unde incipit, in
hoc deſinit. Aurum operantes tundunt, lavant, molli igne liquant; forti autem non
conflatur. Ubi vero elaborarunt, ad omnia utuntur. Homo frumentum tundit,
lavat, mollit, & ubi igne coxit, utitur, & forti quidem igne in corpore non confla-
tur, verum molli, ac lento. Statuarii imitationem corporis faciunt, anima
excepta; mentem autem habentia non faciunt; ex aqua, & terra humida ſiccan-
tes, & ſicca humectantes, ab his, quæ ſuperabundant, detrahunt, & ad ea, quæ defi-
ciunt, apponunt, ex minimo ad maximum augentes. Eadem patitur homo, auge-
ſcit a minimo ad maximum, ex ſuperabundantibus detrahens, & deficientibus appo-
nens, ſicca humectans, & humida ſiccans. Figuli rotam verſant, & neque re-
trorſum, neque antrorſum procedit, ſed ſimul in utramque partem. Univerſi hæc imita-
trix circularis exiſtit. In eadem autem, quum jam circumfertur, omnis generis opera ef-
ficiunt, ut alterum altero in nulla re ſimile exiſtat. Ex iiſdem homines eadem patiuntur,
itemque reliqua animalia in eadem circumferentia omnia operantur, & ex iiſdem ni-
18 hil ſimile, iiſdem inſtrumentis ex humidis ſicca facientes, & ex ſiccis humida. * Gram-
matica tale quid eſt, figurarum compoſitio, quæ ſigna, ac notæ ſunt humanæ vocis,
facultas revocandi in memoriam præterita, & quæ facienda ſunt, declarandi. Per
ſeptem figuras notitia contingit. Eadem omnia homo tranſigit, ſive ſciens li-
teras, ſive literarum rudis. Per ſeptem figuras etiam ſenſus hominibus contingit.

Auditus ſonorum, Viſus manifeſtorum, Naſus odoris, Lingua voluptatis, & inju-
cunditatis, Os ſermonis, Corpus tactus calidi, aut frigidi, Spiritus tranſitus
intro, ac foras. Per hæc cognitio hominibus contingit. * Paleſtra, & pædotribæ 19
tale quiddam docent: prævaricari ſecundum leges, injuriam facere juſte, defrauda-
re, furari, rapere, violare honeſtiſſima, ac turpiſſima. Qui hæc non facit, malus;
qui hæc facit, bonus eſt. Oſtentatio multorum, ac vulgi eſt, deſipientiæ hæc eſſe
vident, & unum ex univerſis bonum judicant; reliquos vero malos. Multi mi-
rantur, pauci cognoſcunt. Homines in forum progreſſi eadem perpetrant,
defraudant vendentes, & ementes. Qui plurimum defraudavit, in admiratione
eſt. Bibentes, & inſanientes eadem perpetrant, currunt, luctantur, pugnant, furan-
tur, defraudant. Unus ex omnibus præfertur. Simulatores, & deceptores alia ad-
ſcientes dicunt, & alia ſentiunt, iidem ereptant, & irrepunt non iidem. Ineſt autem ho-
mini alia dicere, alia facere, & eumdem non eſſe eumdem, & nunc altam habere men-
tem, nunc rurſus aliam. Sic quidem artes omnes cum humana natura communicant.
* Cæterum anima hominis, quemadmodum etiam antea a me dictum eſt, ignis, & 20
aquæ temperamentum habens, partes autem hominis, irrepit in omne animal,
quod ſane ſpirat, itemque in omnem hominem & juniorem, & ſeniorem. Non autem
ſimiliter in omnibus augeſcit, ſed in juvenibus corporibus, utpote celeri circum-
volutione exiſtente, & corpore auctili, expaſſæ, & attenuatæ partes illæ animæ
in corporis augmentum conſumuntur. In ſenioribus autem, utpote tardo exiſten-
te motu, & corpore frigido, in decrementum hominis conſumuntur. Quæcumque
autem corpora in vigore ſunt, & in ætate fœcunda eas nutrire, & augere poſſunt.
Potentes autem homines, ut quiſque plurimos homines alere poteſt, ita fortis judi-
catur, ac potens; ubi vero defecerint, quos alat, imbecillior cenſetur. Sic etiam cir-
ca ſingula corpora res ſe habet. Quæcumque plurimas animas nutrire poſſunt, ea for-
tiora ſunt; ubi vero hæ diſceſſerint, imbecilliora. * Quicquid igitur in aliud cor- 21
pus ingreſſum fuerit, non augeſcit. Quicquid vero in fœminam, augeſcit, ſi ea,
quæ ipſi congrua ſunt, contingant. Diſcriminantur autem partes, & augeſcunt
ſimul omnes, & neque prius alteræ alteris, neque poſterius. Verum majores natu-
ra priores apparent minoribus, quum non priores exiſtant. Non autem in æquali
temporis ſpatio omnes fœtus exornantur, ſed alii citius, alii tardius, prout ſingu-
li & ignem, & alimentum fuerint nacti, aliqui itaque in quadraginta ac tribus diebus
ſcaturiunt, ac formantur, aliqui in quatuor menſibus. Similiter etiam vitales fiunt,
ac gignuntur, aliqui citius ſeptimo menſe perfecte, aliqui tardius, perfecte nono
menſe in lucem prodeunt, & oſtendunt, ſe temperamentum habere, quod ſemper ha-
bebunt. Maſculi igitur, & fœmellæ hoc modo gignuntur, quantum ejus fie-
ri poteſt. * Cæterum fœmellæ ab aqua magis, & a frigidis, ac humidis, & molli- 22
bus augeſcunt tum cibis, tum potibus, itemque ſtudiis, ac exercitiis. Maſculi ve-
ro magis ab igne, a ſiccis videlicet, ac calidis cibis, & reliqua diæta. Si igitur fœ-
mellam parere velit, diæta ad aquam vergente utendum eſt. Si vero maſculum, exer-
citiis, ac victu ad ignem tendente utetur. Et non ſolum virum hoc facere oportet,
ſed etiam mulierem. Non enim ſolum quod a viro ſecernitur, auctile eſt, ſed etiam
quod a muliere, ob hanc ſane cauſſam. Utraque quidem pars ſufficientem motum non
habet ad humoris multitudinem, ut quod influit, conſumat, & propter ignis debilita-
tem coagmentantur. Quum vero ambæ in idem coinciderint, mutuo inter ſe incur-
runt, & obvolvuntur, ignis ad ignem, & aqua ſimiliter. Siquidem igitur in ſicco loco
circumvolvitur ignis, collapſum aquam ſuperat, & ab hoc ignis augeſcit, ne ab illa-
bente unda extinguatur, aliumque accedentem ſuſcipiat, ac ſibi conſociet. Si vero in
humorem inciderit, ſtatim ab initio extinguitur ab illabente unda, & in minorem or-
dinem diſſolvitur. In una autem die uniuſcujuſque menſis conſociare, ac ſuperare ea, quæ
accedunt, poteſt, & hoc ſi coinciderit ab utriſque in unum locum. * Conſiſtere autem 23
poſſunt inter ſe & fœmella, & maſculus, propterea quod anima quidem idem eſt in o-
mnibus animatis. Corpus autem uniuſcujuſque differt. Anima quidem igitur ſemper
ſimilis & in majore, & in minore. Non enim alteratur neque per naturam, neque per
neceſſitatem. Corpus autem nunquam idem in ullo aliquo eſt neque ſecundum naturam,
neque ex neceſſitate, propterea quod partim ſecernatur in omnia, partim permiſceatur ad
omnia. Si quidem igitur maſcula corpora ab utriſque ſecreta fuerint, augeſcunt pro
re præſenti, & fiunt hi viri animis ſplendidi, & corpore fortes, ſi non a diæta poſtea
detrimentum ſentiant. Si vero a viro quidem maſculum ſecernatur, a muliere vero fœ-
mineum, & ſuperaverit, ſi ita contingat, maſculum: (Genitura enim ammiſcetur ad for-
tiorem, aut debiliorem. Non enim habet ex præſentibus aliquid, ad quod familiarius
ſecedere poſſit. Suſcipit enim parva majorem, & major minorem. In commune autem
ſuper hæc, quæ adſunt, dominium exercent) corpus ſane maſculum augeſcit, fœmi-
neum vero minuitur, & in aliam ſortem ſecernitur. Et hi quidem minus prioribus ſplen-
didi fiunt, tamen quia maſculum a viro ſuperavit, viriles evadunt, & hoc nomen
merito habent. Si vero a muliere quidem maſculum ſecretum fuerit, a viro autem mu-
liebre, ſuperaverit autem maſculum; augeſcit eodem modo, ſicut prius, fœmineum
vero minuitur. Et fiunt hi Androgyni, id eſt viri effœminati, atque ſic recte appellan-
tur. Tres quidem igitur hæ ſunt generationes hominum differentes in eo, quod ma-

gis, aut minus tales ſint propter partium aquæ temperamentum, & alimenta, & in-
ſtitutiones, ac conſuetudines: declarabo autem in progreſſu ſermonis etiam de his.
24 * Cæterum fœmella eodem modo gignitur. Si enim ab utriſque fœmineum ſecretum
fuerit, fœminoſiſſimæ, ac ingenioſiſſimæ fient. Si vero a muliere quidem fœmineum,
a viro autem maſculum, ſuperaverit autem fœmineum; audaciores quidem prioribus
fient, verumtamen ornatæ, ac moderatæ etiam ipſæ. Si vero a viro quidem fœmineum,
a muliere vero maſculum ſecretum fuerit, & fœmineum ſuperaverit; augeſcit eo-
dem modo, & fiunt hæ audaciores adhuc prioribus, & viriles, ac viragines no-
minantur. Si autem quis non credat animam animæ ammiſceri, demens eſt. Si
quis enim carbones ardentes ad ardentes adjiciat, fortes ad debiles, & alimen-
tum ipſis præbuerit, ſimile corpus omnes exhibebunt, & alter præ altero non
cognoſcitur, ſed in qualicumque corpore ignem ſuſceperint, tale in omnibus erit.
Ubi vero præſens alimentum conſumpſerint, ſecernuntur, ac obſcurantur. Idem
25 hoc anima hominis patitur. * At vero quomodo gemini naſcantur, hoc ſermo-
ne declarabo. Equidem natura uterorum in fœminis ut plurimum in cauſſa eſt.
Si enim ſimiliter in utramque partem juxta oſculum diſpoſiti a natura fuerint, & ſimi-
liter hiaverint, & a purgatione ſiccantur, alere poſſunt, ſi ſemen viri concepe-
rint, ita ut ſtatim diſcindatur. Sic enim neceſſe eſt diſpergi in utrumque uterum ſi-
militer. Siquidem igitur multum ſemen ab utriſque, & forte ſecretum fuerit, in u-
triſque locis augeri poteſt: dominium enim habet in alimentum, quod accedit. Si vero
aliter contingat, gemini non fiunt. Quum itaque maſculum ab utriſque ſecretum fuerit;
neceſſarium eſt in utriſque maſculos gigni: quum vero fœmineum ab utriſque; fœmellæ
fiunt: quum autem alterum fœmineum, alterum maſculum fuerit, utrum altero præva-
leſcet, id ipſum augeſcet pro ea ratione. Similes porro inter ſe fiunt gemelli ob
hanc cauſſam. Primum quidem, quod æquales ſunt loci, in quibus augeſcunt. De-
inde quod ſimul ſecreti ſunt. Poſtea quod iiſdem alimentis augeſcunt, vitaleſque
26 in lucem prodeunt. * Cæterum ſuperfœtationes hoc modo fiunt. Quum ute-
ri calidi, & ſicci natura fuerint, ipſaque mulier ejuſmodi, & ſemen calidum, ac ſic-
cum illapſum fuerit, non fit amplius ulla aliqua humiditas in uteris, quæ ſemen
ſuperillabens contineat. Quapropter conſiſtit ab initio, ac vivit: perſeverare au-
tem non poteſt, ſed etiam id, quod jam adeſt, inſuper corrumpit, quia non eadem
utriſque conferunt. Etenim quod tenuiſſimum eſt in aqua, & quod rariſſimum in
igne, ſi in hominis corpore temperamentum acceperint, ſaniſſimum habitum conſti-
tuunt. Propterea quod neque in temporum anni maximis mutationibus, neque in re-
gionum permutationibus, neque in ciborum, ac potuum alterationibus aqua denſiſ-
ſima evadit in aquæ impetuoſis incurſibus, neque ignis in ignis impetu. Poſ-
ſunt enim ambo & generationem, & ſatietatem plurimam ſuſcipere. Æs molliſſi-
mum, ac rariſſimum plurimum temperamentum ſuſcipit, ac optimum evadit. Eodem
modo etiam quod tenuiſſimum eſt in aqua, ac rariſſimum in igne, ubi tempera-
mentum acceperint. Qui igitur hanc naturam habent, ſani perſeverant omni tem-
pore uſque ad quadrageſimum annum: aliqui vero etiam uſque ad extremam ſenectu-
tem. Qui vero a quadrageſimo anno a morbo aliquo correpti fuerint, nunquam
27 ferme evadunt. * Quæcumque autem corpora ignis fortiſſimi, & aquæ denſiſſimæ
temperamentum acceperint, fortia, & robuſta fiunt, verum multa cuſtodia opus ha-
bent. Magnas enim tranſmutationes in utramque partem habent, & in aquæ incurſi-
bus in morbos incidunt, & in ignis conſimiliter. Qui igitur ejuſmodi naturam
habet, eum victu uti conducibile eſt temporibus anni contrario. Et aquæ quidem
incurſu contingente, uti oportebit eum ab his, quæ ab aqua ſunt, paulatim pro
temporum ratione diſcedendo. Porro ubi aquæ craſſiſſimæ, & ignis tenuiſſi-
mi in corpore mixtura facta eſt, talia contingunt, ex quibus frigidam, & humidam
naturam cognoſcere oportet. Talia enim corpora in hyeme morboſiora ſunt,
quam in æſtate, & in vere, quam in autumno. Cæterum quod ad ætates attinet,
ſaniſſimi ex talibus pueri ſunt; deinde adoleſcentes; morboſiſſimi autem ſenes,
& his vicini, & hæ naturæ cito ſeneſcunt. Talibus in victu conferunt, quæ calfa-
ciunt, ac ſiccant tum in cibis, tum in exercitiis, & externas corporis partes magis,
quam internas exercere conducit. Si vero humidiſſimum in igne, & denſiſſimum
in aqua, in corpore mixturam acceperint, ex his humidam, ac calidam naturam co-
gnoſcere oportet. Laborant quidem ex morbis hujuſmodi maxime in vere, minime in
autumno, quia in vere exceſſus eſt humiditatis; in autumno vero ſymmetria, & mo-
deratio ſiccitatis. Ex ætatibus vero morboſiſſimæ ſunt juniores. Corpora autem
cito augeſcunt, & tales diſtillationibus obnoxii ſunt. His conducit exhibere, quæ-
cumque ſiccant, ac frigefaciunt, & in cibo, & in potu, ac laboribus. Verum labores
28 intra corpus his facere maxime confert. * Si vero mixturam acceperint fortiſſi-
mum in igne, & tenuiſſimum in aqua, ſicca, & calida eſt natura, & talibus morbus
in ignis acceſſionibus contingit; ſanitas vero in aquæ. Et in ætatibus vigentibus
ad carnis bonam habitudinem morboſiſſimi ſunt; ſaniſſimi autem ſenes. Ita etiam
utriſque proximi. Diætæ, quæ frigefaciunt, ac humectant, & ex laboribus, qui mi-
nime excalfaciunt, ac colliquant, plurimam frigiditatem exhibebunt. Hujuſmodi
29 naturæ vivaciſſimæ, ac ſaniſſimæ exiſtunt. * Si autem mixturam acceperint cor-

pora ignis rariſſimi, & aquæ ſicciſſimæ, ſicca, & frigida talis natura eſt, morbo-
ſa quidem in autumno, ſana vero in vere, & vicinis temporibus. Similiter ætates ad
annos quadraginta morboſæ, pueri ſaniſſimi. Ita & utriſque proximi. Diætæ his con-
ferunt, quæ calidæ exiſtentes humectant, & labores ſenſim adhibiti leniter calfacien-
tes, & non multum ab his, quæ adſunt, auferentes. De naturæ igitur cogni-
tione ſic a prima conſtitutione cognoſcere oportet. * Cæterum ætates ipſæ ad ſe 30
ipſas hoc modo habent. Puer itaque ex calidis, & humidis temperatus eſt, quia
ex his conſtitutus eſt, & in his augmentum accepit. Humidiſſima igitur, & calidiſ-
ſima ſunt corpora proxima generationi, & augeſcunt quam plurimum, & quæ his
proxima ſunt eodem modo. Adoleſcens autem calidus quidem eſt, quia ignis
impetus aquæ dominatur. Siccus autem, quia humidum ex puero conſumptum eſt
partim in augmentum corporis, partim in motum ignis, partim præ laboribus, ac
exercitiis. Vir, quum ſteterit jam corpus, ſiccus eſt, & frigidus, quia caliditatis im-
petus non amplius dominatur, ſed ſtat corpus ab augmento quieſcens, ac perfrige-
ratum. Verum ex adoleſcenti ætate ſiccitas ineſt. Ab inſequenti autem ætate,
& aquæ acceſſu humiditatem non habet; quapropter ex ſiccis, & frigidis exupe-
ratus eſt. Senes autem frigidi ſunt, & humidi. Quia ignis quidem receſſus
contigit, aquæ autem acceſſus, & ſiccorum quidem ſublatio: humidorum autem ſta-
tus. Ex omnibus autem maſculi calidiores ſunt, & ſicciores: fœminæ vero
humidiores, ac frigidiores. Propterea quod ab initio utrique in talibus geniti
ſunt, & a talibus augeſcunt. Ubi vero in lucem editi ſunt maſculi, victu, ac diæta
laborosiore utuntur, ut excaleſcant, ac reſiccentur. Fœminæ vero humidioribus,
ac pigrioribus diætis utuntur, & caliditatis purgationem ex corpore ſingulis
menſibus faciunt. * Porro de animæ ſapientia, ac deſipientia hoc modo ſe res ha- 31
bet. Quod humidiſſimum eſt in igne, & ſicciſſimum in aqua, ſi in corpore tem-
peramentum acceperint, ſapientiſſima ſunt. Quia ignis quidem habet humidita-
tem ab aqua: aqua autem ſiccitatem ab igne: uterque autem ſic ſufficientiſſimus eſt.
Neque ignis alimenti indigentior multum procedit, neque aqua motus indiga multum
levis redditur. Sic itaque utraque & per ſe ſufficientiſſima ſunt, & inter ſe per-
mixta. Quod enim minime vicinis indiget, hoc maxime præſentibus obtempe-
rat, velut ignis, qui minime movetur, non præ neceſſitate, & aqua, quæ maxime,
non præ violentia. Ex his autem anima temperata ſapientiſſima eſt, & memoria
valentiſſima prædita. Si vero aliquo aſcitamento utens, alterutrum horum auge-
ſcat, aut contabeſcat, deſipientiſſima redditur, propterea quod quum ſic ha-
beant, ſufficientiſſima exiſtunt. * Si autem ignis ſinceriſſimi, itemque aquæ tempe- 32
ramentum anima ſortiatur: ſit autem ignis paulo inferior, ac defectuoſior, quam
aqua: ſapientes quidem ſunt etiam hi, verum defectuoſiores, quam in priore tempe-
ramento; propterea quod ignis ab aqua ſuperatus, & tardiorem motum fa-
ciens, ſegnius ſenſibus allabitur: conſtantes autem cum manſuetudine ſunt ejuſ-
modi animæ, ad quamcumque tandem rem animum applicuerint. * Si vero recto vi- 33
ctu utantur, & ſapientiores, & acutiores præter naturam fieri queant; talibus con-
fert victu uti ad ignem magis tendente, & non repletionibus neque ciborum, neque po-
tuum. Curſibus itaque utendum eſt velocibus, quo & corpus humore evacuetur, &
humor amplius citius ſiſtatur. Luctis autem, & fricationibus, & ejuſmodi exer-
citiis uti non conducit, ut ne meatus caviores redditi repleantur. A talibus enim
animæ motum gravari neceſſe eſt. Confert & deambulationibus uti tum a cœna,
tum mane, itemque a curſibus. A cœna quidem, quo alimentum ſiccius anima ſuſci-
piat ab ingredientibus, ac ingeſtis. Mane vero, quo tranſitus humoris evacuentur,
& meatus animæ non obturentur. Ab exercitiis vero, ut ne in corpore relinqua-
tur, quod ſecretum eſt a curſu, neque animæ commiſceatur, neque tranſitus obturet,
neque alimentum conturbet. Confert & vomitibus uti, quo corpus depurgetur,
ſi quid defectuoſius labores tranſegerunt: a vomitu autem paulatim adjiciendo, ci-
bus offerendus eſt minimum ad quatuor dies. At vero ungi conducibilius eſt, quam
lavari. Coitu utendum eſt, aquæ acceſſibus contingentibus, frequentiore: in ignis
autem impreſſionibus, pauciore. * Porro ſi in aliqua anima defectuoſiorem vim 34
ignis accipiat, quam aqua, eam tardiorem eſſe neceſſe eſt, & appellantur tales ſtolidi.
Nam ut tardiore exiſtente circuitu, ſenſus paulatim allabuntur, & qui acuti exiſtunt,
parum commiſcentur propter circuitus tarditatem. Senſus enim animæ, qui per vi-
ſum, ac auditum contingunt, acuti ſunt: qui vero per tactum, tardiores, & facilius
percipiuntur: hos quidem igitur percipiunt etiam tales nihilominus, velut ſunt frigi-
da, & calida, ac conſimilia. Quæ vero per viſum, aut auditum percipere oportet,
quæ non prius ſciunt, percipere non poſſunt. Si enim non commota fuerit anima
ab igne allabente, non percipere poterit, quale quid tandem ſit. Tales igitur animæ
non perpetiuntur hoc ob celeritatem. Si autem recta diæta utatur, etiam talis homo
melior fieri poſſit. Conferunt itaque huic eadem, quæ priori. Verum ſiccioribus, ac pau-
cioribus cibis utetur, laboribus autem pluribus, & acutioribus, ac velocioribus.
Confert & fomentis uti, & vomitibus a fomentis, & exhibitionibus ciborum a vo-
mitibus ex longiori tempore, ſi defectuoſius contigerint vomitus. Et ſane hæc
faciens, ſanior, ac ſapientior fuerit. * Si vero amplius adhuc ſuperetur ignis a 35
præſen-

præſenti aqua hos jam alii deſipientes, alii attonitos, ſive ſtupidos appellant. Et
hæc inſaniæ quædam ſpecies tardior exiſtit; hi plorant, nemine moleſtante, aut
verberante, formidantque non formidanda, & triſtantur in rebus nihil ad ſe perti-
nentibus, & ſentiunt ea, quæ non conveniunt ſapientibus. Confert itaque his fomen-
tis uti, & a fomentis veratris expurgari, ac diæta uti, quam prius dixi, indigetque
36 talis homo attenuatione pulmonis, ac ſiccitate. * Si autem aqua defectuoſiorem
vim accipiat, quam ignis, quum alias ſincerum temperamentum habeant, ſani ſunt ho-
mines corporibus, & ſapientes. Talis autem anima cito percipit allabentia, & non
ſæpe ab una re ad aliam tranſit. Natura quidem igitur talis animæ bonæ eſt. Me-
lior autem redderetur rectæ diætæ uſu, & pejor pravæ. Confert huic, diætæ uſus ad a-
quam magis vergentis, ita ut exceſſus vitet & ciborum, & potuum, & laborum.
Utetur & curſibus curvis, & rectis revertentibus, luctiſque, ac reliquis exercitiis,
ita ut in nullo exceſſum faciat. Si enim ſanum fuerit corpus, & non ab aliquo alio
37 perturbetur, animi temperamentum ſapiens exiſtit. * Si vero amplius aquæ vis
ab igne ſuperetur, tali homini neceſſe eſt, tanto acutiorem animam eſſe, quanto ci-
tius movetur, & ad ſenſus citius allabi, verum minus conſtantem priore, pro-
pterea quod judicat ea, quæ obveniunt, & in pulmonem procedit ob celeritatem.
Confert tali homini diæta uti magis ad aquam vergente, quam priori, & maza ma-
gis, quam pane, & piſcibus magis, quam carnibus, & potu aquoſiore, & Venere rarius
utetur, & laboribus, qui ſunt maxime ſecundum naturam, quam plurimis: violentis au-
tem uti non eſt neceſſe. Utetur & vomitibus paucioribus ex repletionibus, quo
corpus quidem evacuetur, quam minime vero caleſcat. Conducit etiam talibus ad ſa-
pientiam, ut minime carnoſi ſint. Nam ad carnis bonam habitudinem, ardoris inflam-
mationem fieri neceſſe eſt. Quum autem tale quid hujuſmodi anima perpetitur,
ad inſaniam adigitur, ex ſuperata aqua adacta. Talibus confert actiones obire, ac
tranſigere a cibo accepto magis, quam jejunis. Stabilior enim redditur anima alimento
38 commodo ammixto, quam alimenti indiga. * Si vero adhuc amplius ſuperetur aqua
ab igne, talis anima valde acuta eſt, & tales neceſſe eſt ſomnia videre, vocant autem
ipſos ſubfurioſos. Nam res valde propinqua inſaniæ eſt. Etenim a brevi, & incom-
moda inflammatione inſaniunt, & in ebrietatibus, & carnis bona habitudine,
& præ carnium eſu. Verum talem oportet ab his omnibus abſtinere, itemque a reliqua
repletione, ac exercitiis violentis. In victu utendum eſt maza vino dulci non
ſubacta, & oleribus coctis, ſed non purgantibus, & piſciculis ex muria, & aquam bi-
bere præſtantiſſimum eſt, ſi fieri poſſit, ſin minus, vinum molle, & album, quod aquæ
ſit proximum. Deambulationibus quoque multis mane utendum; a cœna vero
ſatis eſt exſurgere, quo cibi quidem non reſiccentur a deambulationibus poſt
cœnam; corpus autem evacuetur a matutinis. Lavare autem magis condu-
cit aqua tepida circumaffuſa, quam ungi. Confert & in æſtate interdiu ſomno
uti brevi, non multo, ut ne corpus ab anni tempore reſiccetur. Conveniens eſt
etiam vere veratris purgare, fomentis antea præparatos, deinde ſenſim ad
diætam inducere, & neque hunc jejunum actiones obire oportet. Et ex hac ſa-
ne cura, hujuſmodi anima ſapientiſſima fuerit. Sapientis quidem igitur, ac
deſipientis animæ hoc temperamentum cauſſa eſt, quemadmodum a me ſcriptum
39 eſt, poteſtque ex diæta & melior, & deterior fieri. * Cæterum curſus impetu
igne prævaleſcente, impoſſibile forte fuerit aquæ aliquid apponere; ſimiliterque
aqua prævalente in temperamento, ignem augere. Ex his vero & ſapientiores, &
deſipientiores animæ fiunt. At vero talium non amplius temperamentum eſt, qualis
eſt Iracundus, Segnis, Doloſus, Simplex, Infeſtus, Benevolus. Talium om-
nium natura meatuum, per quos anima meat, cauſſa eſt: per qualia enim vaſa ſece-
dit, & ad qualia allabitur, & qualibus ammiſcetur, talia ſapiunt. Ob id itaque im-
poſſibile eſt, talia ex diæta tranſmutare. Naturam enim obſcuram transformare non
40 eſt poſſibile. * Similiter autem & vocis qualiſcumque tandem fuerit, meatus ſpi-
ritus cauſſa ſunt; per qualeſcumque enim aer movetur, & ad qualeſcumque allabitur,
talem neceſſe eſt eſſe vocem: & hanc quidem tum deteriorem, tum
meliorem facere poſſibile eſt; quia leviores, ac brevio-
res meatus ſpiritus facere poſſibile eſt. Verum
illa ex diæta alterare, impoſſibile exiſtit.

HIPPOCRATIS COI

DE DIÆTA, SIVE VICTUS RATIONE

LIBER II.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Quomodo regionum ſingularum naturæ, & ſitus cognoſcendi. Regio ad meridiem. Locorum juxta ſeipſa differentia. Alta, & ſqualida ad meridiem. Lucuſtria, & paluſtria. Cava, & non aquoſa. Montes ab Auſtro, & Aquilone. Cava ab Aquilone. Inſulæ ad continentem, & mare.*

2 *De ventorum natura, & facultate.*

3 *Boreas. Auſter. Auſter cur natura humidus, plantarum, ac hominum corpora in Lybia, reſiccet.*

4 *De Ventorum natura juxta ſingulas regiones. Venti a mari, nive, glacie, ſtagnis, terra, montibus.*

5 *Quomodo de ciborum, ac potuum ſingulorum vi, tum ea, quæ ſecundum naturam eſt, tum ea, quæ per artem acceſſit, cognoſcere oporteat. Qualitates ſecundas, licet in eodem genere, non tamen ſemper ſimiles eſſe.*

6 *De Ordeo. Polentarum facultas. De Maza. Maza qua ratione per alvum ſecedat, & quando reſiccatoria. Mazæ ſiccæ dulci vino emollitæ, ac tritæ facultas. Cyceon quid. Lac.*

7 *De Tritico. Panis triticei farina, & ex pura tantum collata facultas. Panis fermentatus. Panis ſucco ſubactus. Maximi panes cur maxime alant. Panes fornacei, focarii, veruarii, clibano cocti, ſubcinericei, ſimilaginei. Panes ex alica. Furfurum ſuccus coctus.*

8 *Similago. Tragus, ſive olyra. Avena. Polentæ, & farinæ quæ ſicciores. Panes calidi. Fabæ. Piſa. Ochri, ſive Ervilia, Dolichi. Silique. Cicer album. Milium. Lentes. Ervum. Lini ſemen. Hormini ſemen. Lupini. Irio. Cucumeris ſemen. Cnicus. Papaver. In medicamentorum præparatione quæ obſervanda.*

9 *De animalibus, quæ in ciborum uſum veniunt: & primo de alimento, quod a quadrupedibus ſumitur. Carnes bubulæ, caprinæ, ſuillæ. Animalium lac tenue; carnis tenuioris indicium. Carnes agninæ, vitulinæ, porcinæ, aſininæ, equinæ, caninæ, catulinæ, ſuis ſylveſtris, cervinæ, leporinæ, vulpinæ, erinaceorum.*

10 *De alimento, quod a volucribus animalibus ſumitur: & cur aves neque mingant, neque ſputum fundant. Carnes palumborum, columbarum, perdicum, gallorum, turturum, anſerum, anatum.*

11 *De nutrimento, quod ab aquatilibus animalibus ſumitur. Ex piſcibus ſicciſſimi ſcorpius, draco, callionymus, cuculus, glaucus, perca, thriſſa. Leves ſunt petroſi fere omnes, ut turdus, phuca, elephetis, gobio. Errones autem, & laboribus fracti ſolidiorem carnem habent. Leviores autem ſunt torpedines, ſquatinæ, rhombi. Graviores, capitones, mugiles, anguillæ, & quicumque in lutoſis, & aquoſis locis alimenta habent. Fluviatiles, & paluſtres graviores. Polypi, ſepiæ, conchylia, pinæ, purpuræ, patellæ, buccina, oſtrea. Salſamenta.*

12 *De agreſtium, ac domeſticorum animalium differentia. Animalia ſylveſtria, & domeſtica. De animalium carnis differentia, & primum de partibus exanguibus. Carnes fortiores, & leviores. Exanguium partium aliæ robuſtiſſimæ, aliæ leviſſimæ. Piſces. Ova volucrium. Caſeus.*

13 *De Aqua, De Vino: nigra, & auſtera vina. Mollia nigra. Dulcia nigra. Alba auſtera. Nova. Tenuia dulcia. Muſtum. Vina acida. Acetum. Sapa. Mel. Vinum dulce pituitoſis alvo magis ſecedit.*

14 *De alimento, quod a plantis ipſis agreſtibus ſumitur. Allium, Cepa, Porrum, Raphanus, Naſturtium, Sinapi, Eruca, Coriandum, Lactuca, Anethum, Apium, Ocymum, Ruta, Aſparagus, Salvïa, Solanum, Portulaca, Calamintha, Mintha, Rumex, Atriplex, Blitum, Braſſica, Beta, Cucurbita, Rapum, Pulegium, Origanum, Thymbra, Thymum, Hyſſopum. Olera os calfacientia, & odorata. Olera acerba, & auſtera. Olera acria, & odorata. Olera acria, & ſicca in ore. Olera acida. Succi urinam cientes. Alvum moventia.*

15 *De Fructibus, qui ab arboribus colliguntur. Poma, Mora, Pira matura, ſylveſtria, cruda. Mala. Cydonia, Sorba, Meſpila, Corna. Malum punicum. Nuclei, Cucumeres. Botri uvarum. Ficus, & Uvæ paſſæ. Caricæ. Amygdalæ. Nuces rotundæ. Acyli.*

16 *Carnium differentiæ ſecundum varios præparationis modos, & quomodo earum coctura vires augendæ, & minuendæ.*

17 *Ex igne, & aqua omnia conſtitui, & ex his augeri, & in hæc ſecerni, ac reſolvi. Toſta, & aſſata.*

18 *Alimenta ſiccis, & æſtuoſis locis naſcentia. Alimentum forte, & leve quod.*

19 *Alimenta calfacientia, ſiccantia, & humectantia, excalfacientia, ſiccantia. Dulcia, pinguia. Acida, acria, auſtera, acerba. Recentia, antiqua, cruda. Ob-*

ſonia

ſonia ex variis intritis. Edulia ex muria præparata.

20 *De balneis. Aqua potabilis, ſalſa. Balnea calida, frigida.*

21 *Illuvies. Unctio. Sol. Ignis. Umbra, frigus.*

22 *Sudores. Coitus. Vomitus. Vomitus ventrem ſolvit, & ſiſtit.*

23 24 *Somnus. Vigilia. Otium. Labor.*

25 *Semel in die cibum ſumere attenuat, ſiccat, & alvum ſiſtit. Aquæ potus. Calfacientia corpus, & alimentum non præbentia, frigiditatem exhibent.*

26 *De laboribus. Labores naturales, & violenti ſcilicet. Viſus. Auditus. Curarum, & vocis exercitii, & deambulationum vis.*

27 *Deambulationis a cœna facultas. Matutinæ deambulationes, item poſt exercitia.*

28 *Curſus longi, ac curvi, in veſte, recti revertentes, circulares, quam vim habeant, quibus, & quo potiſſimum tempore conveniunt.*

29 *Concuſſiones. Commotiones. Lucta, & fricatio, volutatio in pulvere, micatio, follis, & manus ad rythmum motus.*

30 *Spiritus detentio. Exercitia in pulvere, & oleo. Oleo cur corpus hyeme magis auget, æſtate contra. Pulvis inter exercendum. In pulvere morari poſt exercitia. Frictio ex oleo, & aqua.*

31 *De Laſſitudinis tribus ſpeciebus. Laſſitudinis generatio, & vis. Inexercitatorum laſſitudo, & curatio. Exercitatorum ab inſuetis laboribus laſſitudo, & curatio. Laſſitudo a conſuetis exercitiis, & eorum curatio.*

1 REGIONUM ſingularum ſitum, & naturam hoc modo cognoſcere oportet. Et in ſumma res hoc modo ſe habet. Regio ad meridiem ſita calidior eſt, & ſiccior, quam ea, quæ ad ſeptentriones jacet, propterea quod ſoli propinquior eſt. Et in his regionibus neceſſe eſt, & hominum genera, & naſcentia ex terra ſicciora, ac calidiora, & fortiora eſſe, quam in contrariis, velut Lybica gens ad ponticam, & utriſque vicinæ. Ipſa autem loca juxta ſeipſa hoc modo habent. Alta, & ſquallida, & ad meridiem ſita, ſicciora ſunt, quam campeſtria, & æqualiter ſita, propterea quod pauciores humores habent. Illa enim ſtationem pro aqua pluvia non habent, hæc habent. At vero lacuſtria, ac paluſtria humectant, & calfaciunt. Et calfaciunt quidem, quia cava ſunt, & circumdata, & non perflantur; humectant autem: quia naſcentia ex terra, quibus homines aluntur, humidiora ſunt, & ſpiritus, quem attrahimus, craſſior eſt propter aquæ ſtationem, ac immobilitatem. Verum cava loca, & non aquoſa ſiccant, & calfaciunt. Et calfaciunt quidem, quia cava ſunt, & circumdantur. Siccant autem tum propter alimenti ſiccitatem, tum quod ſpiritus, quem inſpiramus, ſiccus exiſtens, humorem ex corporibus trahit in alimentum ſibi ipſi, quum non habeat alium humorem, ad quem allapſus nutriatur. Ubi autem regionibus montes adjacent ad auſtrum, in his ſquallidi auſtri, & morboſi afflant. Ubi autem ab Aquilone montes adjacent, in his aquilones perturbant, ac morbos faciunt. Ubi vero ab Aquilone cava loca urbibus adjacent, ab æſtivis ventis calida, & morboſa hæc regio exiſtit, propterea quod neque aquilo perflans puram ſpiritus inductionem exhibet, neque ab æſtivis ventis perfrigeratur. Cæterum inſulæ propinquæ continenti tempeſtuoſiores ſunt, & ægre in ipſis hybernamus. Marinæ vero hyeme tepidiores ſunt, propterea quod nives, & glacies in continenti ſtationes habent, & ventos frigidos in vicinas inſulas mittunt. Verum inſulæ intra pelagum poſitæ non habent in hyeme nivium ſtationem.

2 * Porro de ventis, quam naturam, ac facultatem ſinguli habent, hoc modo cognoſcere oportet. Naturam quidem habent omnes venti humectandi, ac frigefaciendi tum animalium corpora, tum naſcentia ex terra, ob hanc cauſſam. Neceſſe eſt omnes ventos ſpirare a nive, & glacie, & gelu vehementi, & fluminibus, & ſtagnis, terraque humecta, ac perfrigerata. Et fortiores quidem ventos a majoribus, & fortioribus: debiliores vero a minoribus, & debilioribus. Quemadmodum enim animalibus ſpiritus ineſt; ſic etiam aliis omnibus, aliis quidem minor, aliis vero juxta magnitudinem. Naturam quidem igitur habent humectandi, ac frigefaciendi omnes venti. Verum propter ſitum regionum, ac locorum, per quæ venti ad ſingulas regiones accedunt, diverſi inter ſe fiunt frigidiores, calidiores, humidiores, ſicciores, morboſiores, ſalubriores.

3 * Singulorum autem cauſſam ſic cognoſcere oportet. Boreas, ſive aquilo frigidus ſpirat, ac humidus, quia progreditur a talibus regionibus, meatque per tales locos, ad quos non accedit ſol ipſe, neque aerem reſiccans, humorem ebibit, ac exhaurit. Quare ad terram habitabilem accedit ſuam ipſius vim habens, ubi non per regionis ſitum corrumpitur: & his quidem, qui proxime habitant, frigidiſſimus eſt: qui vero remotiſſime, minime. Auſter autem a ſimilibus aquiloni natura regionibus ſpirat. Ab Auſtrali enim polo ſpirans, & a nive multa, glacieque, ac gelu fortibus procedens, neceſſario his, qui prope ipſum illic habitant, talis ſpirat, qualis nobis eſt Aquilo. Verum omnem non item ſimilis accedit regionem. Nam quum per ſolis iter, & in meridiem ſpiret, humiditas ipſius a ſole ebibitur, & reſiccatus rareſcit: quapropter neceſſe eſt ipſum calidum, ac ſiccum huc accedere. In proximis igitur regionibus neceſſe eſt, ipſum talem vim calidam, ac ſiccam exercere: &

re : & hoc ſane in Lybia facit. Nam & terræ naſcentia exareſcunt, & homines la-
tenter reſiccat. Quum enim non habeat, nec mare, nec fluvium, unde humidita-
tem accipiat, ex animantibus, ac plantis humorem exhaurit. Ubi vero pelagus
tranſit, tamquam calidus, & rarus exiſtens, multa humiditate regionem, in quam
illabitur, implet, & neceſſe eſt, ipſum calidum, ac humidum eſſe, ubi non regio-
num ſitus alterius qualitatis cauſſa exiſtat. Eodem modo etiam aliorum ven-
torum facultates ſe habent. * Cæterum juxta ſingulas regiones venti hoc mo- 4
do ſe habent. Venti ex mari in regiones illabentes, ſicciores quodammo-
do ſunt. Qui vero a nive, aut glacie, aut ſtagnis, aut fluminibus procedunt, om-
nes humectant, ac frigefaciunt, tum plantas, tum animantia, & ſanitatem corpori-
bus exhibent, qui non frigiditate ſuperexcellunt. Hi enim lædunt, propterea
quod magnas mutationes calidi, ac frigidi in corporibus inducunt. Hæc autem
perpetiuntur hi, qui in regionibus habitant paluſtribus, ac calidis prope flumi-
na magna. Reliqui vero venti, qui a prædictis ſpirant, utiles ſunt, tum aerem purum,
ac ſincerum exhibentes, tum animæ calori humiditatem præbentes. Quicumque
vero venti ex terra accedunt, eos neceſſe eſt ſicciores eſſe tum a ſole, tum a ter-
ra reſiccatos. Quum autem non habeant venti, unde alimentum trahant, a
viventibus humorem trahentes, & plantas, & animalia omnia lædunt. Et
quicumque venti, relictis montibus, ad urbes accedunt, non ſolum ſiccant, ſed eti-
am turbant ſpiritum, quem inſpiramus, & corporum hominum morboſa fa-
ciunt. Naturam quidem igitur, & vim ſingulorum ſic cognoſcere oportet.
Quomodo autem ad ſingulos ſe præparare oporteat, in ſermonis progreſſu de-
clarabo. * At vero ciborum, ac potuum ſingulorum vim tum eam, quæ ſecun- 5
dum naturam eſt, tum eam, quæ per artem acceſſit, hoc modo cognoſcere opor-
tet. Quicumque igitur in ſumma dicere aggreſſi ſunt, aut de dulcium, aut pin-
guium, aut ſalſorum, aut alterius cujuſdam conſimilis facultate, non recte judi-
cant. Non enim eamdem vim habent, nec dulcia inter ſe, neque amara, neque ulla
aliqua ejuſmodi. Multa enim ex talibus ſunt, quæ & alvum emolliunt, & ſiſtunt,
ſiccantque, & humectant. Similiter autem etiam in reliquis omnibus. Sunt, & quæ
adſtringunt, itemque alvum movent, & urinam cient. Sunt, quæ neutrum horum
faciunt. Similiter & ex calfacientibus, ac reliquis omnibus, alia aliam facultatem
habent. De omnibus quidem igitur impoſſibile eſt, qualia nam ſint, declarare.
Verum, quam vim ſingulatim habeant, docebo. * Ordeum natura quidem 6
frigidum eſt, & ſiccum. Ineſt & purgatorium quiddam a ſucco palearum. Ejus ſi-
gnum habebis, ſi voles ordeum non purgatum coquere; purgat enim is ſuccus
fortiter. Si vero decorticatum coxeris, perfrigerabit magis, ac alvum ſiſtet. Quum
autem toſtum fuerit, humor quidem purgatorius præ igne perit. Frigiditas autem,
& ſiccitas relinquitur. Quæcumque vero perfrigerare, ac ſiccare oportet, id ipſum
polentæ tranſigunt. Maza omnis generis ſic utimur; facultatem autem ha-
bet maza hæc talem: farinæ ex toto collatæ alimentum quidem minus habent; ve-
rum magis per alvum ſecedunt; puræ autem magis nutriunt: minus vero per al-
vum ſecedunt. Maza prius ſubacta, reſperſa, vino dulci non emollita, levem fa-
cit, & per alvum ſecedit, ac frigefacit. Et frigefacit quidem, quia frigida aqua
madefacta eſt; per alvum autem ſecedit, quia cito concoquitur: levem vero facit,
quia multum alimenti cum flatu foras excernitur. Quum enim tranſitus alimen-
ti anguſtiores ſint, aliud inſuper accedens non ſuſcipiunt, & quod quidem cum
flatu attenuatum eſt, foras excernitur; quod vero intus manet, flatum inducit,
& partim ſuperne eructatur, partim inferne ſecedit. Multum itaque alimenti a
corpore difflatur. Si vero velis, mazam, ſtatim ut ſubacta eſt, exhibere, talis re-
ſiccatoria eſt. Quum enim polenta ſicca exiſtat, & aqua ſit madefacta, atque ſic præ-
parata in ventrem illabatur, humorem ex ipſo trahit calidum exiſtentem. Solet
enim calidum attrahere frigidum, & rurſus frigidum calidum. Conſumpto autem
humore ex ventre neceſſe eſt ſiccari. Aqua vero, quæ una cum maza ingreſ-
ſa eſt, frigefacit. Quæcumque igitur ſiccare oportet, aut frigefacere, aut ventris
profluvio diffuſum, aut alia quapiam ejuſmodi caliditate, maza efficax exiſtit.
At vero ſicca, vino dulci emollita, ac trita maza, ſiccat quidem non ſimiliter;
propterea quod vehementer eſt adſtricta; alimentum vero plurimum corpo-
ri præbet; nam ut leniter liqueſcentis alimentum tranſitus ſuſcipiunt. Per al-
vum quidem igitur tarde ſecedit; flatum autem non inducit, neque eructatur. Quæ
vero & aqua, & vino dulci emollita, ac prius ſubacta eſt; nutrit quidem minus;
per alvum autem ſecedit, & flatum magis inducit. Cyceon autem ſolum
in aqua quidem frigefacit, ac nutrit; in vino vero calfacit, ac nutrit, & alvum ſi-
ſtit. In melle autem calfacit quidem minus, ac nutrit; per alvum vero magis ſece-
dit, ſi non meracum mel fuerit: ſin minus, non ſecedit, ſed alvum ſiſtit. In la-
cte vero bene alunt omnes cyceones, hoc eſt farinæ. Verumtamen ovillum al-
vum ſiſtit; caprinum vero magis per alvum ſecedit. Bubulum vero minus.
Equinum autem, & aſininum magis ſecedunt. * Triticum fortius eſt or- 7
deo, & magis nutrit; minus autem per alvum ſecedit, tum ipſum, tum ſuccus.
Panis autem ex tota farina collata ſiccat, & per alvum ſecedit. Purus au-
tem

tem magis nutrit, minus vero ſecedit. Ex ipſis porro panibus fermentatus
quidem levis eſt, & ſecedit. Et levis quidem eſt, quia a fermenti acore humi-
ditas conſumpta eſt, quæ ſane alimentum exiſtit; ſecedit autem, quia cito con-
coquitur. Non fermentatus ſecedit quidem minus; nutrit autem magis.
Qui ſucco ſubactus eſt, levior eſt, & multum nutrit, ac per alvum ſecedit.
Nutrit, quia purus eſt; levis eſt, quia leviſſimo ſubactus eſt, & fermentatus, ac
toſtus ab eodem eſt; per alvum ſecedit, quia paſſo, & alvum movente tritici par-
te, permixtus eſt. Ex ipſis autem panibus maximi maxime alunt, propterea
quod minime exuritur humiditas ab igne. Et furnacei panes magis alunt, quam
focarii, & vervarii, propterea quod minus exuruntur ab igne. Clibano autem
cocti, & ſubcinericii ſicciſſimi ſunt; hi quidem propter cinerem, illi vero per te-
ſtam humore privati. Similaginei omnium horum fortiſſimi ſunt. Et ad-
huc magis, qui ex alica fiunt, valdeque nutriunt; verum non ſimiliter ſecedunt.
Farina pura in aqua pota frigefacit, & lotura pollinis tritici. Furfurum
ſuccus coctus, levis per alvum ſecedit. Verum farinæ in lacte datæ magis per
alvum ſecedunt, quam in aqua propter ſerum, & maxime inter alvum moven-
tia numerantur. Quæcumque vero farinæ cum melle, & oleo coquuntur, aut
aſſantur, omnes æſtuoſæ ſunt, & ructum cient. Et ructum quidem cient, quia
probe alentes non ſecedunt. Æſtuoſæ autem ſunt, quia pinguia, & dulcia, & inter
8 ſe concordia, non eadem coctura indigentia, in eodem ſunt. * Similago, &
alica cocta fortia ſunt, & alunt: non tamen per alvum ſecedunt. Trygis,
id eſt Tragus, ſive olyra levior eſt tritico, & quæ ex ipſa fiunt ſimiliter ut ea, quæ
ex tritico parantur, & magis per alvum ſecedunt. Avena comeſta hume-
ctat, ac perfrigerat, itemque in ſorbitione accepta. Polentæ, ac farinæ recentes
ſicciores ſunt vetuſtis, quia igni, & præparationi propinquiores exiſtunt. Ubi
vero vetuſtæ fiunt, calor exhalat, & frigiditas inducitur. Panes calidi ſic-
cant, frigidi minus: gracilitatem autem quamdam inducunt. Fabæ alunt, al-
vum ſiſtunt, & inflant. Inflant, quia meatus aliud inſuper accedens alimentum
non ſuſcipiunt. Alvum ſiſtunt, quia totam alimenti fecem habent. Piſa
inflant quidem minus: per alvum autem magis ſecedunt. Ochri, ſive ervi-
liæ, & dolichi, ſive phaſioli, ac ſiliquæ his magis per alvum ſecedunt, minus in-
flant, & probe alunt. Cicer album per alvum ſecedit, & per urinam ejici-
tur, & alit. Et alit quidem carnoſum in ipſo. Per urinam vero ejicitur dulce:
per alvum autem ſecedit ſalſuginoſum. Milii grana, ac paleæ ſiccant, & ven-
trem ſiſtunt, & cum ficubus, fortibus doloribus conferunt. Ipſum autem Mi-
lium coctum alit: non tamen alvo ſecedit. Lentes æſtuoſæ ſunt, & turbativæ,
& neque per alvum ſecedunt, neque ipſam ſiſtunt. Ervum alvum ſiſtit, & robu-
ſtum eſt, & craſſefacit, & explet, & boni coloris hominem facit. Lini ſemen
comeſtum alvum ſiſtit: habet & quiddam frigefactorium. Hormini ſemen conſi-
milia lini ſemini facit. Lupini natura robuſti ſunt, & calidi: verum per præpara-
tionem leviores, ac frigidiores fiunt, & alvo ſecedunt. Irio humectat, & alvo
ſecedit. Cucumeris ſemen per lotium magis abit, quam ſeceſſum. Explet autem,
& craſſefacit. Et ſecedit quidem per alvum propter paleam externam: explet autem,
& craſſefacit propter carnem. Lotum vero ſecedit quidem, verum minus:
craſſefacit autem, & explet magis: humectat autem, & urit propter pingue, & o-
leoſum. Cnicus alvum movet. Papaver alvum ſiſtit: magis autem nigrum
hoc facit, ſed & album idem agit: alit autem, & robuſtum eſt. Horum porro om-
nium ſucci carnis alvum movent: oportet itaque in præparatione id obſervare,
ut quæ ſiccare velis, ab his ſuccos detrahas, & carne utaris: quæ vero alvum move-
re velis, ut ſucco copioſiore, carne vero pauciore, & ſucculentiore utaris.
9 * Cæterum de animalibus, quæ in ciborum uſum veniunt, ſic cognoſcere opor-
tet. Carnes Bubulæ robuſtæ ſunt, & alvum ſiſtunt, & ægre in ventre concoqu-
untur, propterea quod craſſi, ac multi ſanguinis eſt hoc animal, & carnes
graves, itemque ſanguis, ac lac. Quorum autem animalium lac tenue eſt, & ſan-
guis ſimiliter, eorum etiam carnes conſimiles ſunt. Caprinæ carnes his levio-
res ſunt, & magis alvo ſecedunt. Suillæ robur quidem magis, quam hæ corpori
inducunt: multum autem ſecedunt, propterea quod tenues, & modici ſanguinis
venas ſues habent, carnem vero multam. Agninæ leviores ſunt ovillis, et
hedinæ caprinis, quia exanguiores ſunt, et humidiores. Quum enim ſicca, et
robuſta natura ſint animalia, dum quidem teneræ ſunt, alvo ſecedunt: ubi vero aug-
mentum ſumpſerint, non ſimiliter. Et vitulinæ carnes eodem modo ſe ad bubu-
las habent. Verum porcinæ ſuillis graviores ſunt. Quum enim animal ſit
natura carnoſum, et exangue, humiditatis exceſſum in tenella ætate habet. Quum
igitur meatus ſuperaccedens alimentum non ſuſcipiant, intus manens calfacit, ac
perturbat ventrem. Aſininæ carnes alvo ſecedunt, et pullorum adhuc magis.
Equinæ leviores ſunt. Caninæ calfaciunt, ac ſiccant, et robur inducunt: non
tamen alvo ſecedunt: catulinæ vero humectant, et ſecedunt. Suis ſylve-
ſtris caro ſiccat, et robur exhibet, ac ſecedit. Cervi ſiccat: minus autem ſece-
dit, magiſque urinam prolicit. Leporinæ ſiccæ ſunt, et alvum ſiſtunt: urinæ
autem

autem citamentum quoddam faciunt. Vulpinæ humidiores ſunt, & urinam
cient. Et erinaceorum terreſtrium carnes humidiores ſunt, ac urinam cient. * Por- 10
ro de volucrium generibus ſic res ſe habet. Omnia ferme volucrium genera ſic-
ciora ſunt, quam quadrupeda. Quæcumque enim veſicam non habent, neque mingunt,
neque ſputum, aut ſalivam fundunt, omnino ſicca ſunt. Propter caliditatem enim
ventris humiditas ex corpore conſumitur in alimentum caliditatis, quare neque
mingunt, neque ſputum, aut ſalivam fundunt. Cui autem tales humiditates non
inſunt, id ipſum neceſſario ſiccat. Sicciſſima igitur caro eſt palumbis, deinde
columbæ; tertio loco perdicis, ac galli, & turturis; humidiſſima vero anſeris. Se-
minileges autem volucres prædictis ſicciores ſunt. Verum anetis carnes, & reli-
quarum auricularum, quæ in paludibus degunt, aut in aquis, omnes humidæ
ſunt. * At vero ex piſcibus ſicciſſimi ſunt hi, ſcorpius, draco, callionymus, 11
cuculus, glaucus, perca, thriſſa. Leves autem ſunt petroſi ferme omnes, velut
turdus, phuca, elephetis, gobio. Tales autem, & prædicti itidem leviores ſunt
erronibus. Nam hi, ut quieſcentes, raram, ac levem carnem habent. Errones autem,
& undas verberantes laboribus fracti, ſolidiorem carnem habent. Torpedines
autem, & ſquatinæ, ac Rhombi, & ejuſmodi ſunt leviores. Quicumque vero
piſces in lutoſis, & aquoſis locis alimenta habent, velut capitones, mugiles, anguil-
læ, & reliqui ejuſmodi graviores ſunt, propterea quod ab aqua, & luto, &
in his naſcentibus, alimenta habent, a quibus etiam ſpiritus in hominem ingre-
diens, ipſum lædit, ac gravat. Fluviatiles autem, & paluſtres his adhuc gra-
viores ſunt. Polypi vero, & ſepiæ, & ejuſmodi piſces, neque leves, velut videntur,
ſunt, neque per alvum ſecedunt; quapropter etiam oculos comeſti gravant. Ju-
ſcula tamen horum alvum movent. Cæterum conchylia, velut ſunt pinæ,
purpuræ, patellæ, buccina, oſtrea; ipſa quidem ſicca ſunt; ſucci autem ipſorum al-
vum movent. Mituli vero, & pectines, ac tellinæ magis alvo ſecedunt. Urticæ
autem, & chartilaginoſi generis piſces maxime humectant, ac alvum movent. Cæ-
terum Erinaceorum ova, & locuſtarum humor, & muſculi, & urſæ, ac cancri, ma-
gis quidem fluviatiles, ſed & marini alvum movent, & urinam cient. Salſamen-
ta ſiccant, & attenuant: pleraque etiam alvum leniter movent. Ex ſalſamentis ſicciſ-
ſima ſunt marina, deinde fluviatilia. Humidiſſima autem ſunt paluſtria. Ex
ipſis autem ſalſamentis piſces, percæ appellati, valde ſicci ſunt. * Animalium 12
porro cicurum ea, quæ in ſylvis, & agris paſcuntur, ſicciora ſunt his, quæ intra
ædes nutriuntur, quia labore reſiccantur, itemque præ ſole, ac frigore, & ſpiritu
ſicciore nutriuntur. Verum ſylveſtria ſicciora ſunt manſuetis, & crudivora, ac
ſylvarum materia paſta, itemque parum edacia, ſicciora ſunt edacibus. Et frugivo-
ra herbivoris ſicciora ſunt. Et frugivora non frugivoris, & paucibiba multibi-
bis, & ſanguine referta exanguibus, ac paucum ſanguinem habentibus, & quæ
in vigore ſunt vetuſtis valde, ac juvenculis, & maſcula fœmineis, & caſtrata non
caſtratis, & nigra albis, & hirta nudis. Contraria vero his humidiora ſunt.
Ex ipſis autem animalibus carnes hæ fortiores ſunt, quæ optime exercen-
tur, ac ſanguinolentiſſimæ ſunt, & in quibus recumbunt. Leviſſimæ autem
carnes ſunt, quæ minime exercentur, & in umbra degunt, & in intimis anima-
lis partibus ſitæ ſunt. Exanguium autem partium robuſtiſſimæ ſunt cere-
brum, & medulla. Leviſſimæ vero carnium partes ſunt capitales, & ſub ventre
muſculi, pectines, pedes. Ex piſcibus ſicciſſimæ ſunt ſupernæ partes, leviſſi-
mæ ſub ventre. Et capita ipſorum humidiora ſunt propter pinguedinem, ac cere-
brum. Ova volucrum robuſtum quid habent, & alunt, & inflant. Robuſtum
quid habent, quia generatio eſt animalis. Alunt, quia hoc eſt pulli lac. Inflant,
quia ex parva mole in multam diffunduntur. Caſeus robuſtus eſt, & æſtuo-
ſus, & alit. Robuſtus quidem, quia proximus eſt generationi. Alit autem, quia
carnoſæ reliquiæ ſunt lactis. Æſtuoſus eſt, quia pinguis. Alvum autem ſiſtit,
quia ſucco, & coagulo compactus eſt. * Aqua frigefacit. Vinum calidum 13
eſt, & ſiccum. Habet & purgatorium quiddam a materia. Vina nigra, & auſtera
ſicciora ſunt, & alvum non movent, neque urinam cient, neque ſalivam faciunt. Sic-
cant autem, & calfaciunt, humiditatem ex corpore conſumentes. Mollia ve-
ro nigra humidiora ſunt, & inflant, atque alvum magis movent. Dulcia nigra hu-
midiora ſunt; calfaciunt autem, & inflant humiditatem inducentia. At vero al-
ba, & auſtera calefaciunt, magiſque urinam cient, quam alvum movent. Nova vi-
na alvum magis movent, quia propiora muſto ſunt, itemque alunt, & odorata ma-
gis quam inodorata ejuſdem ætatis, quia magis concocta ſunt: & craſſa magis,
quam tenuia. Verum tenuia dulcia magis urinam cient, & alvum movent, &
humectant corpus, & ſanguinem debilem faciunt, & adverſarium corporis ſan-
guinem in corpore augent. Muſtum inflat, & ſubducit, ac conturbat fervens in
ventre, & alvo ſecedit. Inflat quidem, quia calfacit; ſubducit autem ex cor-
pore, quia purgat: conturbat autem, quia fervet in ventre, atque ita alvo ſecedit. Vi-
na acida frigefaciunt, attenuant, & humectant. Frigefaciunt quidem, & attenuant,
humiditatis evacuationem a corpore facientes; humectant autem per aquam,
una cum vino ingredientem. Acetum frigefacit, quia colliquans humidita-

tem

tem in corpore conſumit. Siſtit autem magis, quam movet alvum, quia non alit, & acre eſt. Sapa calfacit, & humectat, ac ſubducit. Calfacit, quia vinoſa eſt; humectat, quia alit; ſubducit, quia dulcis eſt. Vinum recens ſub torculari expreſſum, & nondum excolatum, humectat, ſubducit, & inflat, quia etiam muſtum idem facit. Mel calidum eſt, & ſiccum, ſi meracum ſit; cum aqua autem humectat, & alvum movet bilioſis; pituitoſis vero ſiſtit. Dulce vero vi-
14 num pituitoſis magis alvo ſecedit. * De oleribus porro hoc modo res ſe habet. Allium calidum eſt, & alvum movet, & urinam ciet corpori: oculis vero non eſt commodum. Multam enim corporis purgationem faciens, viſum hebetat: alvum autem & urinam movet propter vim purgatoriam, coctum debilius eſt, quam crudum: flatum autem inducit propter ſpiritus intentionem. Cepa viſui commoda eſt: corpori vero mala, quia calida, & æſtuoſa eſt, & alvo ſecedit, & alimentum quidem nullum corpori præbet, neque utilitatem: calfaciens autem ſiccat propter ſuccum. Porrum calfacit quidem minus: urinam vero ciet, & alvum movet. Habet & quid purgatorium; humectat autem, & ructum acidum ſedat. Præſtat a reliquis cibis poſtremum ipſum edere. Raphanus, ſive radicula humectat pituitam diffundens ſua acrimonia; folia minus proſunt, præterquam ad articularem morbum. Radix vitioſa eſt, innatans, ac ægre concoctilis. Naſturtium calidum eſt, & carnem liquat; ſiſtit autem pituitam albam, quare urinæ ſtillicidium inducit. Sinapi calidum eſt, & alvum movet, ſed & hoc urinæ difficultatem facit. Quin & Eruca idem facit. Coriandrum calidum eſt, & alvum ſiſtit, & ructum acidum ſedat, & ſomnum conciliat, ſi poſtremum edatur. Lactuca frigidiſſima eſt, prius quam ſuccum habeat: debilitatem autem quamdam corpori inducit. Anethum calidum eſt, & alvum ſiſtit, & ſternutamenta ſedat olfactatum. Apium magis urinam ciet, quam alvum movet, & radices magis, quam ipſum, alvum movent. Ocymum ſiccum eſt, & calidum, & alvum ſiſtit. Ruta urinam magis, quam alvum movet. Habet & vim quamdam condenſandi, & ad medicamenta noxia commoda eſt præpotata. Aſparagus ſiccus eſt, & alvum ſiſtit. Salvia ſicca eſt, & alvum ſiſtit. Solanum frigefacit, & ſemen in ſomnis effundere non permittit. Portulaca fluviatilis frigefacit: ſale vero condita, ac ſervata calfacit, & purgat. Calamintha calfacit, & purgat. Mintha calfacit, & urinam ciet, & vomitus ſiſtit. Et ſi quis ſemen ejus ſæpe comedat, colliquefacit, ut quis difluat, & arrigere prohibet, & corpus debile facit. Rumex calfacit, ac alvum movet. Atriplex humida eſt, non tamen alvum movet. Blitum calidum eſt, non movens alvum. Braſſica calfacit, ac alvum movet, & bilioſa ducit. Betæ ſuccus quidem alvum movet: ipſum autem olus comeſtum ſiſtit. Radices vero magis alvum movent. Cucurbita frigefacit, & humectat, & alvum movet. Rapum æſtuoſum eſt: humectat autem, & conturbat corpus, non tamen alvo ſecedit, & urinæ difficultatem inducit. Pulegium calfacit, & alvum movet. Origanum calfacit, & bilioſa ſubducit. Thymbra ſimilia origano efficit. Thymum calidum eſt, per alvum ſecedit, & mingitur, ducit & pituitoſa. Hyſſopum calidum eſt, & pituitam ducit. Porro ſylveſtria olera, quæ os calfaciunt, & odorata ſunt, ea calfaciunt, & minguntur magis, quam per alvum ſecedunt. Quæ vero humidam habent naturam, frigidamque, ac fatuam, & odores graves, magis per alvum ſecedunt, quam per urinam. Quæ autem acerba, & auſtera ſunt, alvum ſiſtunt. Quæ acria, & odorata ſunt, urinam cient. Quæ acria, & ſicca in ore ſunt, ea omnia ſiccant. Quæ acida ſunt, frigefaciunt. Cæterum ſucci urinam cientes ſunt crethmi, apii, allii cremor, cytiſi, fœniculi, porri, adianti, ſolani, qui & frigefacit. Item ſcolopendrium, mintha, ſeſeli, caucalides, hypericum, urticæ. Alvum autem movent, & purgant cicer, lenticula, ordeum, beta, braſſica, mercurialis, ſambucus, cnicus. Hæc om-
15 nia alvum magis movent, quam urinam. * At vero de pomis hoc modo ſe res habet. Quæ quidem ſeminibus referta ſunt, ea magis alvum movent. Item viridia magis, quam ſicca. Verum vis, & facultas ipſorum referatur. Mora calfaciunt, & humectant, ac alvo ſecedunt. Pira matura calfaciunt, & humectant, ac alvum movent. Dura vero ſiſtunt. Pira ſylveſtria, hyberna, matura, alvum movent, ac purgant. Cruda vero ſiſtunt. Mala dulcia ægre concoquuntur. Acida vero, & matura minus. Cydonia adſtringunt, & non movent alvum. Succi autem malorum vomitus ſiſtunt, & urinam cient, & ante vomitum odores ipſorum idem præſtant. Mala ſylveſtria alvum ſiſtunt. Cocta comeſta magis alvum movent. Verum ad reſpirationem, quæ erecta cervice fit, & ſucci ipſorum, & ipſa quoque hauſta proſunt. Sorba, Meſpila, & Corna, & quæcumque alia hujus generis poma alvum ſiſtunt, & acerba ſunt. Mali punici dulcis ſuccus alvum movet. Habet autem quid æſtuoſum. Mala punica vinoſa minus æſtuoſa ſunt. Acida vero magis frigefactoria. Nuclei autem omnium alvum ſiſtunt. Cucumeres crudi frigidi ſunt, & ægre concoctiles. Maturi autem, & pepones minguntur, & per alvum ſecedunt: verum flatuoſi ſunt. Botri uvarum calidi ſunt, & humidi ac alvum movent, maxime albi. Dulces quidem igitur calfaciunt fortiter, propterea quod multum jam caliditatis habent. Immaturæ vero minus calfaciunt,

magis

magis autem purgant potati. Ficus, & uvæ paſſæ æſtuoſæ ſunt, ſed alvum
movent. Ficus viridis humectat, & alvum movet, ac calfacit; humectat, quia
ſucco plena eſt; calfacit propter ſuccum; itidem alvum movet propter ſucci dulco-
rem. Primæ ficus peſſimæ ſunt, quia ſucculentiſſimæ: optimæ autem ſunt po-
ſtremæ. Ficus aridæ æſtuoſæ ſunt, ſed alvo ſecedunt. Amygdalæ æſtuoſæ
ſunt, verum probe nutriunt. Æſtuoſæ quidem ſunt propter pinguitudinem: nu-
triunt autem propter carnoſitatem. Nuces rotundæ ſimiles his ſunt. Latæ ve-
ro maturæ probe alunt, & alvum movent. Depuratæ vero etiam flatum indu-
cunt. Tunicæ vero ipſarum alvum ſiſtunt. Acyli ilicis glandes, & querci-
næ, ac fagineæ glandes alvum ſiſtunt crudæ, & aſſatæ; coctæ vero minus. * Pin- 16
gues carnes æſtuoſæ ſunt, ſed alvum movent. Carnes conditæ, ac aſſervatæ in
vino quidem ſiccant, & alunt, & ſiccant quidem propter vinum: alunt autem
propter carnem. In aceto autem aſſervatæ calfaciunt quidem: verum minus pro-
pter acetum: multum autem nutriunt. At vero ſale ſervatæ minus quidem alunt
humiditate per ſalem privatæ: attenuant autem, & ſiccant, ac ſufficienter alvum mo-
vent. * Cæterum vires ſingulorum detrahere, & addere, ac augere hoc modo 17
oportet. Ex igne, & aqua omnia conſtituuntur & animalia, & terra naſcen-
tia, & ex his augeſcunt, & in hæc ſecernuntur, ac reſolvuntur. Fortium qui-
dem igitur eduliorum vim ſæpe coquendo, ac frigefaciendo detrahere oportet,
& vice verſa augere. Humidorum autem torrendo, ac aſſando humiditatem eximere.
Siccorum vero rigando, ac madefaciendo. Salſorum rigando, & coquendo. Amaro-
rum, & acrium dulcium mixtura. Acerborum pinguium temperamento, & de reliquis
omnibus ex prædictis judicium facere oportet. Quæcumque toſta, aut aſſata
ſunt, alvum magis ſiſtunt, quam cruda, propterea quod humiditas, itemque pinguitudo per
ignem ablata ſunt. Quum itaque in ventrem inciderint, humiditatem ex ventre trahunt,
& oſcula venarum concludunt, ſiccantque, ac calfaciunt, quare tranſitus humiditatis ſi-
ſtunt. * Quæ vero ex inaquoſis, ac ſiccis, & æſtuoſis locis veniunt, ea omnia ſiccio- 18
ra, ac calidiora ſunt, & robur amplius corpore exhibent, propterea quod pari
mole, ac copia graviora ſunt, & denſiora, & majorem redditum tribuunt, quam quæ ex hu-
midis, & riguis, ac frigidis. Hæc enim humidiora ſunt, & leviora, ac frigidiora. Non
igitur ſolum ipſius cibi, & potus, & animalium ipſorum vim noſſe oportet, ſed etiam
patriæ unde ſunt. Quum igitur forte alimentum corpori offerre voles, & ex iiſ-
dem cibis, his, quæ ex inaquoſis locis veniunt, utendum eſt, & cibis, & potibus,
& animantibus. Ubi vero leviore, & humidiore, his, quæ ex riguis veniunt, ute-
ris. * Dulcia, & acria, & ſalſa, & amara, & auſtera, & carnoſa calfacere ſolent. 19
Item quæ ſicca ſunt, et quæ humida. Quæcumque igitur de ſicca parte plus in
ſe habent, ea ſiccant, et calfaciunt. Quæ vero humidæ partis plus habent, ea
omnia calfacientia humectant, et alvum magis movent, quam ſicca. Nam ubi alimen-
tum amplius corpori præbuerunt, revulſionem in ventre faciunt, & humectantia
alvo ſecedunt. Quæ autem excalfacientia ſiccant tum edulia, tum pocula, neque
ſalivam, neque urinam, neque ſeceſſum facientia corpus ſiccant, idque ob hanc cauſ-
ſam. Corpus calfactum humore vacuatur, & pars ejus ab ipſis cibis, pars in alimen-
tum caloris ipſius animæ conſumitur. Pars etiam calfacta, & attenuata per
ipſum corpus expellitur. Dulcia, & pinguia, ac oleoſa replent, quia ex modica
mole multum diffunduntur. Calfacta autem, & diffuſa caliditatem in corpore re-
plent, ac tranquillam eſſe faciunt. At vero acida, & acria, & auſtera, & acer-
ba, & ex toto collata, & ſicca non replent: propterea quod oſcula venarum ape-
riunt, et expurgant, et partim ſiccantia, partim mordentia, ac adſtringentia, hu-
miditatem carnis horrere, ac conſidere, et in modicam molem contrahi faciunt,
atque ita vacuum multum in corpore fit. Quum igitur voles a modicis implere, aut
a pluribus evacuare, talibus utaris. Recentia omnia majorem, quam alia forti-
tudinem habent, propterea quod propinquiora vino ſunt. Verum antiqua, et mar-
cida magis, quam recentia alvum movent, quia propiora putredini ſunt. At vero cru-
da alunt, et ructus cient, propterea quod quæ ignem coquere oportebat, ea ven-
ter tranſigit, debilior, quam ingeſta ſunt, exiſtens. Cæterum obſonia ex variis
intritis præparata, æſtuoſa, et humida ſunt: propterea quod pinguia, et toſta, et
calida, et inæquales inter ſe vires habentia, in eodem cohærent. Verum quæ
in muria præparantur, meliora ſunt, & non æſtuoſa. * Porro de balneis hoc 20
modo habet. Aqua potabilis humectat, & frigefacit; exhibet enim corpori hu-
miditatem. Salſum autem balneum calfacit, ac ſiccat. Quum enim natura calidum
ſit, trahit a corpore humiditatem. Calida autem balnea jejunum attenuant, ac fri-
gefaciunt: per caliditatem enim humiditatem de corpore auferunt; evacuata autem
de carne humiditate corpus perfrigeratur: a cibo accepto eadem calfaciunt, ac
humectant ea, quæ ſupereminent in corpore diffundentia in majorem molem.
Balnea autem frigida vice verſa: vacuo quidem corpore præbent quamdam calidi-
tatem. Ubi autem cibus ingeſtus eſt, ab humido exiſtente detrahunt, & frigi-
dum exiſtens ſiccitate replent. * Illuvies ſiccat, quum humiditas conſumatur. Si- 21
militer etiam unctionis neglectus. Unctio vero calfacit, humectat, ac mollit.
Sol, & ignis ſiccant, propterea quod quum calida ſint, & ſicca, humiditatem ex
corpore

corpore trahunt. Umbra, & frigus moderate humectant: dant enim magis,
22 quam accipiunt. * Sudores omnes abeuntes ſiccant, & attenuant, humore ex corpo-
re deficiente. Coitus attenuat, humectat, & calfacit. Calfacit quidem propter la-
borem, & excretionem frigiditatis. Attenuat autem propter evacuationem, hu-
mectat propter colliquationis reliquias in corpore præ labore. Vomitus at-
tenuant propter cibi evacuationem: non tamen ſiccant, ſi quis poſtridie recte cu-
ret, ſed humectant propter repletionem, & colliquationem carnis præ labore. Si
vero quis ſinat hæc poſtridie conſumi in alimentum caliditati, & diætam ſenſim
adhibeat, ſiccant. Ventrem autem compactum vomitus ſolvit, & egerentem
magis, quam oportet, ſiſtit; illum quidem humectans; hunc vero ſiccans. Quum
igitur alvum quis ſiſtere volet, avide devoratum cibum evomere oportet, priuſquam
humeſcat, & infra detrahatur; & magis acerbis, & auſteris eduliis uti. Ubi ve-
ro ſolvere alvum quis velit, plurimo tempore cibis immorari confert, & acribus; ac
23 ſalſis, & pinguibus, ac dulcibus tum cibis, tum potionibus uti. * Somni
jejunum attenuant, & frigefaciunt, ſi non longi fuerint, præſentem humiditatem
evacuantes. Qui vero magis calfaciunt, colliquant carnem, & corpus diffunden-
tes exolvunt, ac debiles faciunt: a cibo vero ſumpto calfacientes humectant, a-
limentum in corpus diffundentes: a matutinis autem deambulationibus ſomnus
maxime ſiccat. Vigilia in exſatiatis cibo noxia eſt, non permittens cibum
24 liquari, ac concoqui. Jejunos autem attenuat quidem, verum minus lædit. * Segni-
ties, ac otium humectat, & corpus debile facit. Anima enim quieſcens humidita-
tem ex corpore non conſumit. Labor ſiccat, & corpus robuſtum facit.
25 * Semel in die cibum capere attenuat, & ſiccat, & alvum ſiſtit, propterea quod
per animæ caliditatem humiditas ex ventre, & carne conſumitur. Prandium con-
traria facit. Aquæ potus calidus attenuat, ſimiliter & frigidus. At vero & ſpi-
ritus, & cibus, & potus humiditatem in corpore congelant, ſi excellenter frigi-
da fuerint, & per congelationem, ac frigiditatem alvos ſiſtunt. Nam animæ
humiditatem ſuperant. Rurſus autem etiam caliditatis exceſſus eamdem conge-
lant, in tantum ut diffundi nequeat. Quæcumque vero calfacientia corpus,
et alimentum non præbentia, carnem humiditate evacuant, etiam exceſſum non
facientia, ea frigiditatem homini exhibent. Nam præſente humiditate mota, fla-
26 tu ab ipſa repletur, ac perfrigeratur. * Cæterum quam vim labores habeant,
nunc exponam. Sunt enim alii naturales, alii violenti. Naturales igitur ſunt vi-
ſus labor, auditus, vocis, curarum. Viſus quidem igitur talis vis eſt. Anima in
id, quod videtur intenta, movetur, et caleſcit. Calfacta vero, evacuata humidita-
te ſiccatur. Per auditum vero allabente ſono, anima concutitur, et laborat: la-
borans autem caleſcit, et ſiccatur. Quæcumque fiunt hominibus in cura, ani-
ma etiam ab his caleſcit, ac ſiccatur, et humiditatem conſumens laborat, et carnes
attenuat, et hominem evacuat. Quicumque labores vocis ſunt, velut ſermo,
aut lectio, aut cantus, omnes hi animam movent. Mota autem ſiccatur, et caleſcit,
et humiditatem in corpore conſumit. At vero deambulationes etiam ipſæ
maxime præ reliquis naturales ſunt. Habent autem quid violentum. Vis ipſa-
27 rum talis eſt. * Deambulatio a cœna et alvum, et corpus, et ventrem ſiccat, ipſum-
que amarum fieri non ſinit ob hanc cauſſam. Quum movetur homo, calefit corpus,
itemque cibi. Attrahit igitur humiditatem caro, et alvum amaram fieri non ſinit. Cor-
pus quidem igitur repletur; alvus vero attenuatur. Siccatur autem eadem
ob hanc cauſſam. Quum corpus movetur, et caleſcit, quod tenuiſſimum eſt ali-
menti, conſumitur partim per inſitum calorem; partim vero una cum flatu foras
excernitur; partim etiam per lotium ejicitur. Quod vero ſicciſſimum eſt, de cibis
relinquitur. Quare una cum alvo etiam caro reſiccatur. Matutinæ deambulatio-
nes attenuant, et partes circa caput leves, et agiles, ac promptas reddunt,
et alvum ſolvunt. Attenuant quidem, quia motum corpus caleſcit, et humidi-
tas attenuatur, ac purgatur partim per ſpiritum, ac flatum; partim vero emungi-
tur, et exſcreatur: ſed et aliqua pars in alimentum caliditatis animæ conſumitur.
Alvum autem ſolvunt, quia quum calida ſit, frigido ſpiritu ſuperne allabente, cali-
ditas frigiditati cedit. Leves autem partes circa caput faciunt ob hanc cauſſam.
Quum evacuata eſt alvus, ex reliquo corpore, & capite humiditatem in ſeipſam
attrahit, nimirum calida exiſtens. Evacuato autem capite & viſus, & auditus de-
purgantur, & homines agiles fiunt. Deambulationes autem poſt exercitia,
corpora pura reddunt, & attenuant, non permittentes carnis colliquationem fie-
28 ri præ labore, ſed ipſam depurgant. * Cæterum curſus longi, ac curvi ſenſim
facti, calfacientes carnem, concoquere, ac diffundere poſſunt, & vim ciborum in
carne concoquunt, verum corpora tardiora, ac craſſiora reddunt, quam curſus circu-
lares. Et multa comedentibus commodiores ſunt, & hyeme magis, quam æſta-
te. Qui vero in veſte fiunt, eamdem vim habent; magis autem excalfaciunt, &
corpora humidiora faciunt, & decoloratiora: quia ſincerus ſpiritus allabens ipſa non
depurgat, ſed in eodem ſpiritu exercentur. Conferunt itaque & ſiccis, & carno-
ſis, qui carnem demoliri, & abolere volunt, itemque ſenioribus propter corpo-
ris frigiditatem. Curſus autem recti revertentes, & equeſtres indefiniti, car-
nem

nem minus diffundunt: attenuant autem magis, propterea quod externis ani-
mæ partibus hi labores ſunt, & humiditatem ex carne revellunt, & corpus at-
tennant, ac ſiccant. Circulares vero curſus carnem minime diffundunt, atte-
nuant autem, & diſtendunt carnem, & ventrem maxime; propterea quod acu-
tiſſimo ſpiritu utentes, humiditatem in ſeipſos celerrime trahunt. * At vero con- 29
cuſſiones ſiccant quidem derepente; non ſunt autem idoneæ, neque commodæ:
nam convulſiones inducunt, quia excalfactum corpus cutem quidem fortiter at-
tenuat, carnem vero minus coagmentat, quam curſus circulares: carnem autem
humore evacuant. Commotiones, & allevationes carnem quidem minime excal-
faciunt: corpus autem, & animam irritant, & ſpiritu evacuant. Lucta, & fri-
catio externis corporis partibus magis laborem exhibent: calfaciunt autem carnem,
& corroborant, ac augeri faciunt ob hanc cauſſam. Quæ ex natura ſolida ſunt,
confricta conſidunt, ac coagmentantur: quæ vero cava ſunt, augeſcunt. Quod
itaque denſum eſt in carne, id confrictum coagmentatur: cava vero augeſcunt, itemque
venæ. Nam carnes calfactæ, ac ſiccatæ alimentum in ſeipſas per venas trahunt, de-
inde augeſcunt. Volutatio in pulvere conſimilia luctæ efficit. Magis autem
ſiccat propter pulverem, & minus incarnat. Micatio per ſummas manus atte-
nuat, & carnes ſurſum trahit. Follis, & manuum ad rythmum motus, con-
ſimilia faciunt. * Spiritus detentio meatus diſparare, & cutem attenuare, & 30
humiditatem ſub cutem extrudere poteſt. Exercitia in pulvere, & oleo in tan-
tum differunt, quod pulvis quidem eſt frigidus, oleum autem calidum. In hyeme
igitur oleum corpus magis auget, propterea quod frigus prohibet a corpore quid
auferre. In æſtate vero caliditatis exceſſum faciens, carnem liquat, quum & a tem-
pore, & oleo, ac labore corpus calefiat. At vero pulvis, qui inter exercendum acce-
dit, in æſtate quidem magis auget. Nam frigefaciens corpus, in exceſſum calfieri
non permittit. In hyeme vero frigus, & algorem inducit. Morari in pulvere poſt
exercitia in æſtate modico tempore confert frigefaciendo. Verum longior mora ſu-
pereſiccat, & corpora dura, ac lignoſa efficit. Frictio ex oleo, & aqua mol-
lit, & non vehementer excalfieri ſinit. * Porro de laſſitudinibus, quæ in corpo- 31
re fiunt, hoc modo res ſe habet. Homines inexercitati ab omni labore laſſan-
tur. Nulla enim corporis pars exercitata eſt ad ullum aliquem laborem. Corpo-
ra autem exercitata ab inſuetis laboribus delaſſantur. Aliqua vero etiam a con-
ſuetis exercitiis laſſantur, ſi modum exceſſerint. Species quidem igitur laſſitudi-
num ejuſmodi ſunt. Vis autem ipſarum ſic habet. Etenim inexercitati, humi-
dam carnem habentes, quum laboraverint, corpore calefacto, multam colliqua-
tionem remittunt. Quicquid igitur exſudaverit, aut cum corpore depurgatum fue-
rit, non exhibet magis laborem in corporis parte præter conſuetudinem evacuata.
Quicquid vero ab excretione intus remanſerit, non ſolum huic laborem exhibet,
ſed etiam ei parti, quæ humiditatem ſuſcepit. Non enim commoda eſt corpori, ſed
infeſta. Et in carnes quidem corporum non ſimiliter congregantur, verum in carnoſas
partes; quare his laborem exhibet, donec exiverit. Tamquam enim circuitum non ha-
bens, quieſcens calefit tum ipſa, tum quæ allabuntur. Si igitur multum fuerit, quod
excretum eſt, etiam ſanum corpus exſuperat, ut totum concaleſcat, et febrem fortem
inducit. Calefacto enim ſanguine, et attracto, celerem circuitum faciunt ea, quæ
in corpore ſunt, et tum reliquum corpus præ ſpiritu purgatur, tum quod compa-
ctum eſt, caleſcens attenuatur, et ſimul ex carne foras ſub cutem extruditur, atque
hoc ſudor calidus vocatur. Hoc autem excreto, et ſanguis in naturalem ſtratum re-
ſtituitur, et febris remittit, et laſſitudo ſedatur maxime tertia die. Cæterum
ejuſmodi laſſitudinem ſic curare oportet, ut fomentis, et balneis calidis id, quod
compactum eſt, diſſolvamus, et deambulationibus vehementibus depurgemus, et
modico cibo, ac attenuationibus carnis evacuationem cogamus, ac coagmentemus,
et oleo ſenſim multo tempore fricemus, ut ne violenter excaleſcat. Unguentis etiam
tum exudatoriis, tum mollientibus ungere, ac mollire conducit. At vero exercita-
tis ab inſuetis laboribus propterea laſſitudo contingit. Quum corpus non fue-
rit laboribus exercitatum, neceſſe eſt, carnem humidam eſſe ad eum locum, ad quem
non eſt adſuetus ſe laboribus exercere, quemadmodum etiam ad ſingula exercitationum
genera. Carnem igitur neceſſe eſt colliquari, et excerni, conſidereque, ac contrahi,
velut priori. Confert autem hoc modo curari. Exercitationibus utendum eſt conſuetis,
quo id, quod compactum eſt, caleſcens extenuetur, ac depurgetur, et reliquum cor-
pus non humectetur, neque inexercitatum maneat. Utile eſt et hunc balneis calidis
uti, itemque frictione ſimiliter ut priorem. Verum fomentis nihil habet opus. Labo-
res enim calfacientes ſufficientes ſunt attenuare, et depurgare id, quod compactum
eſt. Laſſitudo autem a conſuetis exercitiis hoc modo fit. A moderato quidem la-
bore laſſitudo non movetur. Quum vero major, quam oportet, labor fuerit, carnem
ſupereſiccat, evacuata autem humore caro calefit, et dolet, et horret, et ad febrem
perducitur longiorem, ſi non quis recte curet. Oportet autem primum quidem ipſum
balneo non valde multo, neque nimis calido lavari; deinde exhibito a balneo mol-
li vino, in cœna offerre plurima, et omnigena edulia; et potu aquoſo, vino vero
molli, ac multo uti. Poſtea longo tempore his immoretur, donec venæ repletæ at-
tollantur.

tollantur. Deinde vero vomat, et poſt modicam ſtationem molliter dormiat. Poſtea per dies ſex ſenſim ad cibos, et labores conſuetos adhibeatur, atque ita ad conſuetum cibum, ac potum perducatur. Vim autem habet hæc curatio talem. Reſiccatum excellenter corpus, humectare poteſt citra exceſſum. Si quidem igitur poſſibile eſſet, laboris exceſſum noſſe, quantus is eſſet, commodum foret ipſi per moderatum cibum mederi. Nunc vero illud impoſſibile eſt, hoc vero facile. Corpus enim reſiccatum ab ingeſtis omnigenis eduliis id, quod conducibile ſibi ipſi eſt, ſumit, unaquæque pars de ſingulis cibis; repletum autem, et humectatum, alvo per vomitum evacuata, rurſus exceſſum remittit. Alvus autem vacua exiſtens, revellit. Excedentem itaque humiditatem caro eructat; moderatam vero non remittit, niſi per vim, aut labores, aut medicamenta, aut aliam quamdam revulſionem. Qui autem additione cibi ſenſim creſcente utitur, is corpori diætam placide conſtituit.

HIPPOCRATIS COI
DE DIÆTA, SIVE VICTUS RATIONE, LIBER III.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Cur diæta, laborum commenſurationi per omnia reſpondens, præſcribi nequeat. Medicamentis quædam ſanari non poſſe.*

2 *De multitudinis, ac vulgi diæta, qui ex neceſſitate vitam tranſigunt.*

3 *Victus hyeme, Potus. Labores. Deambulationes ab exercitiis, matutinæ. Stratum durius. Quæ exercitia extenuent. Navigationes. Lavandi ratio. Vomitus quando, & quibus hyeme conducat. Exceſſus in exercitiis vitandus. Corpori hyemem ferre melius eſt, quam exerceri hoc tempore. Corpora cur hyeme tarde, & modice calfieri debeant. Diæta circa ſolſtitia diligenter obſervanda.*

4 *Quomodo diæta verno tempore inſtituenda, & corpora ad æſtatem ſint præparanda. Cibi ſub æſtatem molliores, & potus aquoſiores. Deambulationes. Maza. Olera. Obſonia. Venus.*

5 *De diæta æſtatis tempore inſtituenda. Maza. Potus. Somni a prandio. Olera. Vomitus. Venus. Balnea. Poma fortiora ſunt, quam pro natura humana. Labores. Volutationes in pulvere.*

6 *De diæta per autumnum inſtituenda. Motus. Cibi. Epilogus.*

7 *De divitiorum diæta, & quibus ſanitatis ſtudium præcipue curæ eſſe ſolet. Præcognitio quid.*

8 *Nares citra cauſſam apertam impletas habentis curatio. Mucus e naribus exercitato corpore cur educitur. Mucus, & ſalivæ repletionis indices, & ſigna. Curatio. A vomitu os, & fauces vino auſtero colluantur. Vomitus in repletioribus etiam tertio repetendus.*

9 *Repletionis futuræ ſigna. Somni longi, ac dulces. Somni in repletionibus quando jucundi eſſe deſinant. Anima corporis paſſionibus obnoxia.*

10 *De aliis repletionis ſignis. Corporis doloris, laſſitudinis curatio. Febris ex corporis totius, vel alicuius partis laſſitudine diæta, & curatio.*

11 *De iis, quibus a repletione caput dolet, ac gravatur, palpebræ a cœna concidunt, & in ſomnis turbantur, & eorum curatio.*

12 *De iis, quorum venter cibum quidem concoquit; carnes autem non ſuſcipiunt, & alimentum intus manens flatum inducit. Alvi profluvium quid proprie dictum. Dyſenteria quando dicatur. Curatio.*

13 *Cibum crudum poſtridie eructantes citra ructum acidum. Curatio.*

14 *De faciem decolorem poſt cibum habentibus, & acida eructantibus, cum acore in nares procedente. Facies cur decolor poſt cibos fiat. Curatio.*

15 *De iis, quibus ructus accidi poſtridie fiunt curatio.*

16 *Corpora denſa carne prædita. Inexercitati derepente laborantes. Micatio per ſummas manus. Vocis exercitatio a cœna quibus commoda.*

17 *De iis, quibus cibus liquidus, & incoctus per alvum ſecedit, & quibus hoc frequenter accidat: Curatio. Piſcium partes quæ humidiores, & quæ ſolidiores. Carnes ſale, & aceto inveteratæ. Caro canina aſſata.*

18 *De iis, quibus ſeceſſus non putrefactus, per alvum ſecedit, tabeſcente corpore, curatio.*

19 *De iis, quibus ſeceſſus liquidi, & putrefacti per alvum abeunt. Item quorum venter carnes attrahit, cibos excludit, ac exulceratur. Curatio. Maza vino dulci emollita. Leporinæ carnes in aqua coctæ.*

20 *De iis, quibus ſeceſſus ſiccus, & peruſtus fit, os ſiccum, & progreſſu temporis etiam amarum, & alvus ſiſtitur, itemque urina. Stercus vomentes. Curatio Locuſtæ, mityli, herinacei, cancri, conchyliorum ſuccus.*

21 *De iis, quibus horrores a deambulationibus matutinis accidunt, & caput gravatur. Curatio.*

22 *De horrentibus ex gymnaſiis curatio. Molliter cubari. Inebriari. Venere uti. Segnem eſſe ad labores.*

DE diæta humana exacte quid conſcribere, ut ad ciborum co- 1
piam, laborum commenſuratio, ac ſymmetria fiat, non eſt poſſibile,
quemadmodum etiam antea a me relatum eſt. Multa enim ſunt im-
pedimenta. Primum quidem hominum naturæ, diverſæ exiſten-
tes. Nam & ſiccæ ipſæ ad ſe ipſas, & ad alia collatæ magis, ac
minus ſiccæ ſunt, & humidæ. Similiter etiam aliæ omnes. Dein-
de ætates non iiſdem indigentes. Inſuper & regionum ſitus, & ven-
torum mutationes, & temporum alterationes, & anni conſtitutiones. Eſt & in-
ter ipſos cibos multa differentia. Triticum enim a tritico differt, & vinum a vino, &
reliqua omnia, ex quibus victum facimus, diverſa exiſtentia, impediunt, quo minus
poſſibile ſit exacte de diæta conſcribere. At enim prænotiones inventæ ſane a
me ſunt eorum, quæ in corpore dominantur, ſive labores cibos, ſive cibi labores ſu-
perent, & quomodo ſingulis mederi oporteat, prædiſcereque ſanas naturas, & ut non
accedant morbi, niſi quis valde multum delinquat, ac ſæpe; hæc autem medicamen-
tis jam opus habent. Sunt autem, quæ neque per medicamenta ſanari poſſunt. Quan-
tum quidem igitur inveniri poſſibile eſt, quæ maxime ad rem faciunt, a me inventum eſt.
Verum exacte a nullo. * Primum igitur multis, ac vulgo hominibus conſcribam, 2
ex quibus maxime utilitatem capere poſſint, qui ſane cibis vulgaribus utuntur,
ac laboribus neceſſariis, profectionibuſque neceſſariis, ac operis marinis ad vi-
tam degendam repertis: quique caleſcunt plus, quam expedit, perfrigeranturque præter
commoditatem, & reliqua diæta inconſtanti utuntur. His itaque ex præſentibus ſic
victum facere conducit. Annum equidem in quatuor partes dividunt, quas ple-
rique omnes noverunt, hyemem, ver, æſtatem, autumnum. Et hyemem quidem a ple-
jadum occaſu uſque ad æquinoctium vernum. Ver autem ab Æquinoctio uſque ad pleja-
dum exortum. Æſtatem vero a plejadum ortu uſque ad Arcturi exortum. Autumnum
ab arcturi ortu uſque ad plejadum occaſum. * In hyeme quidem igitur tempo- 3
ri frigido, & compacto ſe opponendo, hoc victu uti conducit. Primum quidem ſemel
tantum in die cibum capere convenit, niſi quis valde ſiccum ventrem habeat. Id vero
ſi fieri non poſſit, modicum prandere. Victu autem utendum eſt ſicco, & auſtero,
& calfactorio, & ex toto collato, ac meraco. Pane autem magis uti expedit, & ob-
ſoniis aſſatis potius, quam coctis. Et potionibus nigris meracioribus, ac paucion-
bus. Oleribus minimum, præterquam calefacientibus, & ſiccis. Succis item, ac ſor-
bitionibus minime utendum eſt. Laboribus autem multis omnibus, curſibuſque cur-
vis ſenſim, creſcente acceſſione, & lucta in oleo longa, a levibus ordiendo, ac ſen-
ſim addendo. Et deambulationibus ab exercitiis, acutis, ac celeribus, a cœna ve-
ro, tardis in tepore. Matutinis autem multis, leni initio facto, ac ſenſim creſcente
acceſſione, ita ut placide rurſus deſinas. Utendum eſt & ſtrato duriore, & no-
cturnis itineribus, & funambulationibus, ac curſibus per funem uti confert. O-
mnia enim hæc attenuant, ac calfaciunt. Utendum etiam navigatione. Ubi autem
quis lavari velit, ſi quidem in palæſtra ſe exercuerit, frigida lavetur. Si vero alio
quopiam exercitio uſus fuerit, calida commodior exiſtit. Utendum & vomitibus,
ſi humidiores ſint, ter in menſe; ſin ſicciores, bis a cibis omnis generis; a vomiti-
bus ſenſim perveniendum eſt ad conſuetum cibum per dies tres, eoque tempore labori-
bus levioribus, ac paucioribus utendum; a bubulis autem, & porcinis carnibus, aut
aliis, quicquid tandem modum exceſſerit, repletus vomat: & a caſeoſis, & dul-
cibus, ac pinguibus eum, qui non eſt adſuetus repleri, vomere conducit; & ab e-
brietate, ac ciborum mutatione, & regionum alteratione vomendum eſt. Oportet
autem frigori ſe ipſum purum exhibere, præterquam a cibis, ac exercitiis. Sed & in
matutinis deambulationibus, ubi corpus calefieri cœperit, itemque in curſibus
etiam in alio tempore, exceſſum vitare oportet. Melius eſt enim corpori hyemem
ferre, quam exerceri hoc tempore. Nam neque arbores, quæ hyemem non pertulerunt
hoc tempore, fructum ferre poſſunt, neque ipſæ ſanæ eſſe. Utendum eſt & laboribus
hoc tempore multis uſque ad exceſſum, niſi laſſitudines ſuccedant. Signum autem
docebo idiotas, oſtendamque quapropter hæc ita ſe habent. Tempore exiſtente
frigido, ac compacto, conſimilia patiuntur etiam animalia ipſa. Neceſſe igitur eſt
corpora tarde calefieri a labore, & modicam quamdam humiditatis præſentis
partem excernere. Deinde modicum tempus conceſſum eſt, quo laborent; multum
autem quo quieſcant. Dies enim brevis eſt; nox vero longa, propterea igitur neque
tempus, neque labor exceſſum habet. Ob hanc itaque cauſſam hoc tempore ſic diæ-
tam inſtituere oportet, a plejadum occaſu uſque ad ſolſtitium hybernum diebus
quadraginta quatuor. Circa ſolſtitium autem maxime in cuſtodia, ac tutela eſſe, &
a ſolſtitio alios totidem dies eadem diæta uti. Poſtquam autem tempus adduxerit
favonium, & mollius factum fuerit, oportet etiam cum tempore diætam ſequi, die-
bus quindecim, quum arcturus oritur, & hirundo volat. Sequens vero tempus ma-
gis varie tranſigere oportet uſque ad æquinoctium diebus triginta duobus. Opor-
tet igitur etiam diæta uti hoc tempore variegatiore, mollioreque, ac leviore, & ci-
bo, & potu, & labore, atque ita ſenſim ad ver perducere. * Quum autem æquino- 4
ctium jam factum fuerit mollius, & dies longiores, ac noctes breviores, & tem-
pus calidum, ac ſiccum conſtiterit, etiam præſens victus probe nutriens, ac meracus

fit.

ſit . Quemadmodum igitur arbores, rationem non habentes, hoc tempore præpa-
rant ſibi ad æſtatis commoditatem tum incrementum, tum umbram ; ſic oportet ho-
minem, quum ſane mente, ac ratione præditus ſit, carnis incrementum ſalubre ſibi
præparare . Oportet igitur, ut ne derepente diæta tranſmutetur, tempus in ſex par-
tes dividere per octo dies . In prima itaque parte & labores detrahere oportet, &
reliquis quoque velocioribus uti . Cibis autem mollioribus, & potibus aquoſioribus,
ac albioribus, & lucta cum oleo in ſole utendum eſt. In ſingulis autem temporibus ſin-
gulas diætas paulatim tranſmutare oportet, & deambulationes detrahere a cœna
plures, matutinas pauciores ; & mazam pro pane offerre, & olera cocta exhibere,
& obſonia cocta aſſatis adæquare, & balneis uti, & parum prandere, & re vene-
rea pauca uti, & vomitibus, primum quidem quarto quoque die, deinde per longius
tempus, quo & corpus pura carne incarnatum conſtituas, & diætam in hoc tempo-
re mollem uſque ad plejadum exortum . Et in hoc jam æſtas adeſt, & ad hanc
5 nunc diætam inſtituere oportet. * Quum itaque plejas exorta fuerit, cibis mol-
lioribus, ac paucioribus uti oportet. Deinde maza magis, quam pane, atque ea prius
ſubacta, & vino dulci non emollita ; potibus autem mollibus, albis, aquoſis, pran-
dio modico, & ſomnis a prandio brevibus, & repletionibus ex cibis, ac potibus quam
minimis . Potu inter edendum utendum eſt ſufficiente ; per diem vero minime biben-
dum, niſi neceſſaria aliqua ſiccitate corpus utatur. Utendum eſt & oleribus co-
ctis, exceptis æſtuoſis, ac ſiccis . Utendum etiam crudis, exceptis calfacientibus, ac
ſiccis. Vomitibus, niſi ſi qua repletio contingat, utendum non eſt. Re autem venerea mini-
me. Balneis autem tepidis uti licet. At vero poma fortiora ſunt, quam pro humana na-
tura . Melius eſt igitur a pomis abſtinere . Si vero quis cum cibis utatur, minime
deliquerit . Laboribus quoque, ac curſibus circularibus exerceri oportet, & cur-
ſibus rectis revertentibus modicis multo tempore, & deambulationibus in umbra ; lu-
cta autem in pulvere, quo quam minime excaleſcat . Verum volutationes in pulvere
meliores ſunt, quam curſus circulares . Frigefaciunt enim corpus, humore evacuan-
tes. A cœna deambulandum non eſt, ſed ſaltem ſurgendum. Mane vero deambulatio-
nibus utendum. Soles vitandi ſunt, itemque frigora tum mane, tum veſpere, quæ flu-
mina, aut ſtagna, aut nives exhalant . Hanc autem diætam tolerare oportet uſque
ad ſolſtitium æſtivum, quo in hoc tempore adimas omnia, quæ ſicca ſunt, & calida, & ni-
gra, ac meraca, itemque panes, præterquam ſi parum quod voluptatis gratia concedere ve-
lis. Sequenti vero tempore utetur mollibus, & humidis, & perfrigerantibus, ac albis
6 uſque ad arcturi exortum, ac æquinoctium per dies nonaginta tres. * Cæterum ab æqui-
noctio ſic diætam inſtituere oportet, per autumnum ad hyemem adducendo, ita ut mu-
tationes frigorum, ac teporis vites veſtitu craſſo. Utendum autem hoc tempore motu in
veſte, frictioneque, ac lucta in oleo, ita ut ſenſim acceſſio creſcat. Deambulationes
quoque in tempore faciendæ ſunt, & calidis lavacris utendum, & ſomni diurni detra-
hendi. Cibis autem utendum eſt calidioribus, ac minus humidis, & puris, & potibus
nigrioribus ; verum mollibus, & non aquoſis : oleribus vero minus . Reliquam item
diætam omnem ſic conſonam adhibere oportet, ut ab æſtivis detrahas, hybernis au-
tem utaris non ad ſummum, quo hybernum victum quam proxime conſtituas, in diebus
duodequinquaginta, uſque ad plejadum occaſum, ab æquinoctio . Hæc porro multitu-
dinis commonendæ gratia, ac vulgi hominum cauſſa prodo, qui ex neceſſitate
vitam temere tranſigunt, neque licet ipſis aliorum negligentes eſſe, ac ſuam ipſorum
7 ſanitatem curare. * Quibus vero jam hoc certum, ac percognitum eſt, quod neque di-
vitiarum, neque corporis, neque ullius alterius rei ulla utilitas eſt citra ſanitatem, ad
hos inventa eſt a me diæta, quantum poſſibile eſt, ad veritatem, ac certitudinem poſſi-
bilium rerum adducta. Hanc itaque in ſermonis progreſſu declarabo. Inventum autem hoc
honeſtum quidem mihi repertori, utile vero diſcentibus, nullus adhuc priorum ne
attentavit quidem componere, quod ad omnia alia magni æſtimandum duco . Eſt
autem præcognitio, antequam ægrotent, cognitio quid corpora perpetiantur, utrum
cibus ſuperat labores, aut labores cibos, aut moderate inter ſe habeant . Utrum e-
nim tandem ſuperetur, morbi fiunt ; ab æqualitate autem inter ipſa mutua, ſani-
tas adeſt . Ad hæc ſane commemoranda accingor, & demonſtrabo, qualia fiunt ho-
minibus, qui ſani ſibi eſſe videntur, & jucunde comedunt, laborareque poſſunt, &
8 corporis, ac caloris ſatis habent . * Nares citra cauſſam apertam a cœna implentur,
& repletæ eſſe videntur ; emungunt autem nihil . Ubi autem deambulare mane inci-
piunt, ac exerceri, tunc emungunt, ac ſpuunt, & progreſſu temporis etiam palpe-
bras graves habent, & pruritus frontem occupat, & a cibis abſtinent, & bibere mi-
nus poſſunt, & color fit decolor, & aut deſtillationes moventur, aut febres horri-
dæ, juxta quodcumque tempus repletio fuerit mota . Quicquid autem eo tempore fe-
cerit, in id ipſum culpam, ac cauſſam rejicit, quum id ipſum cauſſa non ſit. Huic enim
cibi ſuperant labores, & repletio paulatim collecta in morbum ipſum adduxit .
Sed non huc uſque differre oportet ; verum ubi prima ſigna cognoverit, ſcire quod
cibi labores ſuperant, & paulatim collecta repletio exiſtit . Mucus enim, & ſaliva
repletionis indices ſunt, ac ſigna, & quieſcente quidem corpore, meatus ſpiritus ob-
turant, multa repletione exiſtente ; ubi vero calefactum eſt præ labore, attenua-
ta excernuntur. Talem autem ſic curare oportet . Exercitatum in conſuetis exer-

citiis citra laſſitudinem, calidaque lotum, cibis omnigenis expleto, ac vomere facito; a vomitu vero os, & fauces colluat vino auſtero, quo oſcula venarum conſtringantur, & nihil attrahant, velut a vomitu fieri ſolet: deinde ſurgens, modice deambulet in tepore. Poſtridie vero deambulationibus quidem utendum eſt; exercitiis autem paucioribus, & levioribus, quam prius: & ſi æſtas fuerit, impranſus degat; ſin minus, parum comedat, & de cœna, quam ſumere ſolebat, dimidium detrahat. Tertia autem die labores quidem obeat omnes conſuetos, ac deambulationes; verum cibos ſenſim ingerat, quo quinta die a vomitu conſuetum cibum aſſumat. Et ſi quidem ab hoc ſatis bene habuerit, de cætero cibis quidem paucioribus, laboribus autem pluribus curetur. Si vero ſigna repletionis non quieverint, interpoſitis duobus diebus ab ea, qua conſuetos cibos aſſumpſit, rurſus vomat, & eodem modo ſenſim ad conſuetos cibos redeat. Quod ſi non ſucceſſerit, etiam tertium eadem repete, donec a repletione liberetur. 9 * Sunt autem homines, qui ubi labores ſuperantur a cibis, talia patiuntur. Incipiente quidem repletione, ſomni longi, & dulces ipſis contingunt, & interdiu etiam dormiunt. Somnus autem contingit carni, & ſanguis funditur, & ſpiritus diffuſus tranquillus eſt. Quum vero non ſuſcipiat amplius corpus repletionem, ſecretionem jam remittit intro, præ circuitus violentia, quæ ſane ſecretio contraria alimento a cibis, animam perturbat. Quo tempore non amplius jucundi ipſis ſunt ſomni, ſed neceſſe eſt hominem perturbari, & videtur ſibi cum aliquo pugnam committere. Qualiacumque enim patitur corpus, talia videt anima, viſu jam concluſo. Quum igitur ad hoc pervenerit homo, prope jam eſt, ut ægrotet. Quod autem veniet morbus, valde manifeſtum eſt. Qualis enim ſecretio venerit, & quamcumque partem ſuperaverit, eam ipſam morbo affligit. Verum non oportet ita deſipientem eſſe, & hucuſque differre, ſed ſtatim, ubi prima ſigna cognovit, curam contingere, & hunc, velut priorem curare; longiori autem tempore, ac fame opus habet. 10 * Sunt præterea etiam talia repletionis ſigna. Dolet corpus aliquibus totum, aliquibus pars quædam, quæcumque tandem. Dolor autem eſt, velut laſſitudo, & delaſſati eſſe ſibi videntur, ſegnitieque, ac repletione curantur, donec ad febrem perveniant: & adhuc nondum hoc cognoſcunt, ſed balneis, ac cibis utentes, ad pulmonis inflammationem, peripneumoniam græcis dictam, morbum deducunt, & ad extremum periculum deveniunt. Verum oportet providere, antequam ad morbos perveniant, & hoc modo curare, ut maxime mollibus fomentis hominem foveamus, aut ſi id fieri nequeat, multa calida lavemus, ac corpus diſſolvamus, & a multis ingeſtis cibis, primum quidem acribus, ac plurimis, deinde ſalſis, probe vomere faciamus, quo facto exurgat, ac modico tempore deambulet in tepore, deinde dormiat. Mane vero deambulationibus ſenſim creſcentibus utendum eſt, & exercitiis levibus, & ciborum exhibitionibus ſenſim creſcentibus, velut prius. Attenuatione autem plurima opus habet, itemque deambulationibus. Si vero providentia non adhibita ad febrem pervenerit, nihil aliud offerre oportet, præter aquam dies tres. Si quidem igitur ex hac ſedetur, bene eſt: ſin minus, ptiſanæ ſucco curandus eſt, & aut quarta, aut ſeptima die decedet febris, ſi exſudabit. Bonum autem eſt & unguentis exſudatoriis uti, ſub indicationes; exſudare enim cogunt. 11 * Quidam vero etiam talia a repletione perpetiuntur. Caput ipſis dolet, ac gravatur, & palpebræ ipſis a cœna concidunt, & in ſomnis turbantur, & calor ineſſe ipſis videtur, & alvus aliquando ſiſtitur. Et talis, ubi venere utitur, levior ſtatim eſſe ſibi videtur; poſtea vero magis gravatur. His caput repletionem revellens, & alvum ſiſtit, & ipſum gravatur. Periculum autem ſubeſt, ut quo erumpat ipſa repletio, id ipſum corrumpat. Verum providere hoc modo oportet. Si curam celerem facere velit, veratro purgandus eſt: deinde exhibendi cibi leves, ac molles ad dies decem, atque hi alvum moventes, quo venter inferior ſuperet, & de capite revellere valeat. Utendum & curſibus tardis, ac matutinis, & deambulationibus multis. Item lucta in oleo, & prandio, & ſomno a prandio non longo: a cœna vero exurgere ſatis eſt, & partim balneis, partim unctione utendum; balneis vero tepidis: a venere autem abſtinendum. Hæc quidem velocior cura eſt. Si vero medicamentum bibere nolit, multa calida lotus, a cibis dulcibus, ac ſalſis vomat; a vomitu vero ſatis eſt, ut exurgat; mane autem deambulationibus adhibendus eſt, & exercitiis præſcriptis ad dies ſex: die ſeptima repletione corporis facta, a ſimilibus cibis vomitum faciat, & eodem modo cibi rurſus ſenſim adjiciendo exhibeantur, atque his hoc modo ad quatuor hebdomadas utatur. In tanto enim tempore maxime ſedatur. Deinde cibi exhibendi quo corpus reficiatur, & diæta paulatim ad conſuetum morem redigenda eſt. 12 * Fiunt etiam talia a repletione. Quibuſdam venter quidem concoquit cibum; carnes autem non ſuſcipiunt. Alimentum autem intus manens, flatum inducit. Ubi vero pranſi fuerint, ſedatur. Nam a fortiore id, quod levius eſt, expellitur, & videntur ſibi liberati eſſe. Verum malum multo majus poſtridie accedit. Quum autem quotidie augeſcens fortius invaluerit, id, quod prius ineſt, ſuperingeſta ſuperat, & calfacit, ac perturbat corpus, & profluvium ventris facit. Sic enim nominatur, quandiu ipſum ſolum alimentum putrefactum ſecedit. Ubi autem corpore calfacto purgatio acris fiat, tunc & inteſtinum raditur, ac exulceratur, & ſanguinolenta egeruntur; hoc autem dyſenteria a mala inteſtinorum affectione appellatur, morbus gravis, & periculoſus. Sed providere oportet, & prandium detrahere, & cœnæ

cœnæ tertiam partem. Curſibus autem pluribus, et luctis, et deambulationibus uti tum
ab exercitiis, tum mane. Quum vero dies decem præterierint, dimidium cibi detracti ap-
ponere, ac vomitu uti, atque ſic ad dies quatuor cibum exhibere; ubi autem alii decem di-
es præterierint, etiam reliquum cibum apponere, ac vomitum facere, atque ſic ad conſue-
tum cibum reducens, et talem laboribus confidenter premens ac urgens, in hoc tem-
13 pore ſanum facies. * Fit etiam talis repletio. Poſtridie cibum eructant cru-
dum citra ructum acidum. Alvus autem egerit, pauciora quidem, quam pro ratione
ciborum, attamen multum. Dolor vero nullus intus eſt. His ventriculus frigi-
dus exiſtens, cibos in nocte concoquere non poteſt. Quum igitur motus fuerit, cibum
crudum eructat. Oportet itaque huic præparare ventriculi caliditatem tum ex
victu, tum ex laboribus. Primum quidem igitur utendum eſt pane ex tota farina col-
lata, fermentato, diffracto in vinum nigrum, aut in juſculum ſuillæ carnis; piſcibus
vero coctis in muria acri. Utendum etiam carnoſis, velut extremitatibus percoctis,
et ſuillis carnibus coctis pluribus, et porcinis non multis, et catulorum, ac hædo-
rum. Ex oleribus vero porro, et allio cocto, ac crudo, blitoque cocto, et cucurbi-
ta. Potionibus vero meracioribus, ſomniſque longis citra prandium prima die,
itemque ſomnis ab exercitiis; curſibus autem curvis ſenſim acceſſione augeſcente, lu-
ctaque molli in oleo, balneiſque modicis. Eſt et ficus cum cibis bona, et meracum
vinum ab ipſa. Ex hac autem curatione aliis citius, aliis tardius repletio ſedatur.
14 * Alii porro quidam talia patiuntur. Faciem decolorem habent, et ubi comede-
rint, paulo poſt eructant acida, et acor in nares proſerpit. His corpora pu-
ra non ſunt, et plus eſt, quod de carne colliquatur præ labore, quam quod depurga-
tur præ circuitu. Et hoc ſane intus manens alimento contrarium eſt, ipſumque violat,
ac acidum facit. Alimentum quidem igitur eructatur; illud ipſum vero ſub cutem
expellitur, et hominem decolorem facit, et morbos ſimiles aquæ inter cutem parit.
Eorum providere oportet hoc modo. Velocior quidem curatio eſt, poto veratro,
exhibere cibos, quemadmodum a me ſcriptum eſt. Verum tutior a diæta, hoc
modo. Primum quidem calida lotus vomitum faciat, deinde ſeptem a vomitu die-
bus cibum conſuetum capiat; decima autem a vomitu die rurſus vomat, & ſimi-
liter cibum aſſumat, & tertium ſimiliter faciat. Et curſibus quidem circularibus pau-
cis, ac velocibus utatur, & motibus, ac frictione, & mora longa in gymnaſio, ac e-
xercitio. Utatur & volutatione in pulvere, & deambulationibus multis ab exerci-
tiis, ſed & a cœna. Plurimis autem matutinis in pulvere utatur. Quum autem la-
vari vult, calida lavetur, & eo tempore impranſus degat. Et ſi quidem uno menſe
reſtituitur, de cætero convenientibus curetur. Si vero quid reliquum fuerit, mede-
15 la utatur. * Sunt autem quidam, quibus poſtridie ructus acidi fiunt. His in
nocte ſecretio præ repletione fit. Quum igitur motum fuerit corpus ex ſomno den-
ſiore ſpiritu uſum, calidum, ac acidum una cum ſpiritu foras expellit, & ex hoc
morbi fiunt, niſi quis providentia utatur. Conducit autem etiam his facere ve-
16 lut priori. Verum laboribus pluribus hos uti oportet. * Quibuſdam etiam
talia fiunt. In corporibus denſa carne præditis, quum cibi concaleſcunt, ac dif-
funduntur, & a primo ſomno, & præ cibis carne caleſcente, ſecretio per ſomnum
fit a carne multæ humiditatis. Deinde caro denſa exiſtens alimentum non ſuſci-
pit. Id vero, quod a carne ſecretum eſt alimento contrarium, ac foras protruſum,
hominem ſuffocat, ac calfacit, donec evomuerit. Poſtquam autem levior factus
eſt, dolor nullus in corpore manifeſtus ineſt, ſed decoloratur. Progreſſu vero
temporis & dolores, & morbi fiunt. His conſimilia patiuntur etiam, qui ine-
xercitati derepente laboraverunt, & colliquationem carnis violentam, ac multam fece-
runt. Hos autem ſic curare oportet. De cibo detrahenda eſt tertia pars. Utendum autem ci-
bis acribus, & ſiccis, & auſteris, ac odoratis, & urinam cientibus. Curſibus vero pluri-
mis curvis in veſtitu; rectis autem revertentibus, & circularibus, exutis veſtibus,
frictione, & lucta modica. Micatio per ſummas manus commodior eſt, quam follis.
Utendum & deambulationibus ab exercitiis multis, itemque matutinis. A cœna ve-
ro etiam vocis exercitatio valde commoda eſt; humiditatis enim evacuationem fa-
ciens, rarefacit carnem. Conducit & impranſum degere. His autem cibis utendum eſt
per dies decem, deinde dimidium ablati apponendum eſt ad dies ſex, & vomitus fa-
ciendus; ab unoquoque vero vomitu, ad dies quatuor ſenſim adjiciendo, exhiben-
dus eſt cibus. Quum autem dies decem a vomitu tranſierint, omnem detractum cibum
aſſumat, laboribuſque, ac deambulationibus deditus ſit, & ſanus evadet. Talis au-
17 tem natura copioſiore labore, quam cibo opus habet. * Quidam etiam talia perpe-
tiuntur. Secedit ipſis cibus per alvum liquidus inconcoctus, velut ex inteſtino-
rum levitate, & dolorem nullum exhibet; patiuntur autem hoc ventres maxime,
qui humidi, ac frigidi ſunt: & propter frigiditatem quidem non concoquunt; pro-
pter humiditatem vero ſeceſſus fit. Corpus igitur contabeſcit, alimentum conve-
niens, ac debitum non accipiens. Ventreſque corrumpuntur, & in morbos incidunt;
verum providere oportet. Confert huic de cibis tertiam partem auferre. Sint au-
tem cibi, panes non fermentati ex tota farina collata, clibano cocti, aut ſubcine-
ricii calidi, in vinum auſterum tincti, & piſcium partes ex dorſo, ac cauda. Verum ca-
pitales & ſub ventre ſinendæ ſunt, velut humidiores, & coctos quidem piſces in

muria edere oportet; *aſſatos* autem in aceto. Utendum etiam carnibus, *ſale*, & aceto inveteratis, & caninis aſſatis, & de palumbe, ac reliquis ejuſmodi volucribus, aſſatis, ac coctis. Oleribus vero minime. Vino utendum eſt nigro, & deambulationibus a cœna, ac matutinis; a deambulatione autem dormiat. Curſibus vero curvis ſenſim acceſſione augeſcente utatur. Sit & frictio multa, & lucta tarda, & in oleo, & in pulvere, quo caro concaleſcens reſiccetur, & humiditatem ex ventre revellat. Ungui autem magis conducit, quam lavari; impranſus vero degat. Quum autem dies ſeptem tranſierint, dimidium cibi apponatur, & ad quatuor dies exhibeatur, & vomat. Poſt alios vero ſeptem dies omnem cibum aſſumat, & vomitu rurſus facto, cibus eodem modo exhibeatur.

18 * Quibuſdam vero aliis talia fiunt. Seceſſus non putrefactus per alvum abit, & corpus contabeſcit cibis non fruens; hi vero progreſſu temporis in morbos incidunt. His ventres frigidi, ac ſicci ſunt. Quum itaque neque convenientibus cibis, neque exercitiis utuntur, talia perpetiuntur. Conducit autem ſic affecto, panibus puris fornaceis uti, & piſcibus coctis cum intritis, & carnibus coctis ſuillis, & extremitatibus percoctis, & plurimis aſſatis, & ex acribus, ac ſalſis his, quæ humectant, & ſalſuginoſis. Vinis autem nigris mollibus, & inter cibos uvis, ac ficubus impleri confert. Oportet & modicum prandere, & exercitationibus plurimis uti, curſibuſque curvis ſenſim creſcentibus; poſtremum autem curſibus circularibus, & poſt curſum lucta cum oleo; deambulationibus vero non multis ab exercitiis; a cœna vero ſatis eſt exurgere. Matutinis autem pluribus deambulationibus utatur. Lavetur calida, & utatur laboribus, ac unctionibus, ſomnoque longiori indulgeat, & molliter cubet. Oportet & venere aliquo modo uti. Verum de cibis quarta pars detrahenda eſt, & poſt dies decem rurſus ad conſuetos cibos reducendus eſt.

19 * Sunt etiam, quibus ſeceſſus liquidus, ac putrefactus per alvum abit, & qui alias ſani ſunt, ac exercentur, nullum dolorem res exhibet. Quibuſdam vero excluduntur ea, quæ conveniebant, progreſſuque temporis venter per caliditatem carnes attrahit, & dolorem exhibet, & cibi excluduntur, & venter exulceratur, & ipſum ſiſtere jam operoſum, ac difficile eſt. Verum prius providere oportet, ac noſſe ventrem calidum, ac humidum magis, quam debet eſſe, laborumque incommodorum exceſſum factum eſſe. Per diætam igitur frigefacere, ac ſiccare oportet, & primum quidem exercitia ex dimidia parte detrahere, & de cibis tertiam partem. Utatur autem maza antea ſubacta, ac vino dulci emollita, & piſcibus ſicciſſimis coctis, & neque pinguibus, neque ſalſis. Utatur & carnibus aſſatis volucrium, coctis quidem, palumbis, ac columbæ; aſſatis autem perdicum, & gallorum citra condimenta. Leporinis vero coctis in aqua, itemque ferinis omnibus. Ex oleribus autem, quæ frigefactoria ſunt, velut beta cocta acida. Vino vero nigro auſtero. Gymnaſiis autem, curſibus circularibus velocibus; verum frictio non multa adhibeatur, ſed modica, neque lucta. Micatio per ſummas manus, & manuum ad rythmum motus, & follis, & Volutatio in pulvere commoda ſunt, ſed non multa. Deambulationibus ab exercitiis utatur ſufficientibus juxta laborem, & a cœna pluribus juxta cibum, & mane moderate juxta habitum. Lavet autem tepida, ac quieſcat. Sic ubi in hac diæta tranſegit dies decem, apponatur cibi dimidium, & laborum tertia pars, & vomitum faciat a cibis ſiccis, & acerbis, & in cibo ne moretur, ſed quam celerrime vomat: a vomitu ad dies quatuor & cibus, & labor partitus exhibeatur. Ubi autem dies decem præterierint, reliquum cibi apponatur, & vinum potabile: verum labores pauciores, & ubi vomitum fecit cibus, velut ſcriptum eſt, exhibeatur. Hoc vero tempore ſemel tantum in die cibum capere conducit, donec malum ſedetur.

20 * Aliis porro quibuſdam ſiccus, & peruſtus ſeceſſus fit, & os ſiccum, & progreſſu temporis etiam amarum fit, & alvus ſiſtitur, itemque urina. Quum enim non habeat inteſtinum humiditatem circa excrementum, intumeſcens tranſitus obturat, & dolorem exhibet, & calor occupat, & quicquid biberit, aut ederit homo, id ipſum revomit. Poſtremum vero etiam ſtercus vomit, atque hic non ſupervivet, quum ad hoc pervenerit. Verum providere oportet, ac noſſe, quod caliditas, & ſiccitas in homine prædominantur. Victum igitur ipſi conſtituere oportet ex maza prius ſubacta reſperſa, & pane ex tritico trimeſtri, ſucco furfurum fermentato. Oleribuſque utendum, exceptis acribus, & ſiccis, atque illis coctis, & piſcibus leviſſimis coctis, et partibus capitalibus tum piſcium, tum locuſtarum, et mitilis, et herinaceis, et cancris, et conchyliorum ſuccis, ipſiſque liquidiſſimis. Carnibus autem ſuillis, et extremitatibus anterioribus coctis, et hædorum, et agnorum, ac catulorum coctis. Piſcium vero fluviatilium, ac in ſtagnis degentium coctis. Vino molli aquoſo. Laboribus autem utendum eſt non multis, neque velocibus, ſed omnibus quietis. Deambulationibus vero mane utatur juxta habitum ſufficientibus, et ab exercitii laboribus moderatis; a cœna vero ne deambulet. Balneis utatur, et ſomnis mollibus, et prandio, et ſomno a prandio non longo. Pomis etiam humectantibus una cum cibis utatur, et cicere viridi, ac ſicco in aqua macerato. De laboribus vero prioribus dimidium detrahat etiam hic a principio, et vomitum faciat a dulcibus, et pinguibus, ac ſalſis, hiſque plurimis; moretur autem plurimum tempus in cibis uſque ad vomitum. Deinde cibum exhibeat ad triduum, et non maneat impranſus. Quum vero dies decem præterierint, labores ſenſim adjiciendo augeat, et ſi quidem repletio inerit a cibo, aut ventris vitio, vomat: ſin

minus,

21 minus, ſic reliquo tempore curetur. * Fiunt inſuper etiam talia. Horrores a deambulationibus matutinis accedunt, & caput gravatur. Huic plures fiunt deambulationes, quam modus requirit. Corpus enim, & caput humore evacuatum horret, ac gravatur. Progreſſu vero temporis ad febrem perveniunt horrores. Sed non hucuſque differre oportet, verum prius curare hoc modo. Quamprimum aliqua ſigna apparuerint, unctus, ac frictus modice prandium amplius ſolito faciat, & vinum multum bibat molle, deinde ſomno utatur a prandio ſufficienter: ad veſperam vero, ubi exercitiis levibus uſus eſt, calidaque lotus, conſueto more cœnet: deambulationibus autem a cœna ne utatur, verum ad tempus differat. Poſtridie in aqua lavetur, & ſomnis mollibus tempus tranſigat. Et per dies quinque paula-
22 tim ad conſuetos cibos, ac labores procedat. * Sunt autem quidam, qui horrent ex gymnaſiis, & quum ſe exuunt, donec decertent: ubi vero perfrigerati ſunt, rurſus horrent, & ſtridor dentium tremulus corpus occupat, ſomnoque talis gravatur. Ubi autem expergiſcitur, ſæpe oſcitat, & a cœna palpebræ ipſi graves ſunt: progreſſu vero temporis etiam febres malignæ accedunt. Verum cavere oportet, & non hucuſque differre, ſed prius curare hoc modo. Primum quidem ab omnibus exercitiis dimidium auferatur. Cibis vero omnibus humidioribus, ac frigidioribus utatur, & potibus mollioribus, ac dilutioribus. Ubi vero præterierint dies quinque, tertia pars laborum ablatorum apponatur. Cibis vero iiſdem utatur. Poſt alios autem quinque dies dimidium reliquorum laborum apponatur. Et rurſus poſt alios quinque omnes labores & leviores, & pauciores reddito, ut ne rurſus exceſſus fiat. Nam his, qui hæc ſigna perpetiuntur, labores majores ſunt, quam cibi. Adæquare igitur hæc oportet. Quidam vero non hæc patiuntur, ſed aliqua ex his; aliqua vero non. In omnibus autem his ſignis, labores ſuperant cibos, & curatio eadem eſt. Et confert his calida lavare, ac molliter cubare, & ſemel, atque iterum inebriari, verum non uſque ad exceſſum; & venere uti, ubi exceſſus contigerit, & ſegnem eſſe ad labores. Deambulationes autem in totum non ſunt faciendæ.

HIPPOCRATIS COI
LIBER DE INSOMNIIS.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Somniorum judicia, ſeu præſagia quanti momenti.*

2 *Anima corporis munia omnia per ſomnum obit.*

3 *De actionibus diurnis per ſomnium occurrentibus, & cur hæc bona. Inſomnia diurnis actionibus adverſaria quid ſignificent. Curatio.*

4 *Quomodo de Aſtrorum ſignificationibus judicandum. Solem, Lunam, Aſtra in ſomnis pura, atque agilia videre quid homini ſignificet. Aſtrorum, Solis, Lunæ cum partibus humani corporis cognatio. Aquæ, aut grandinis per ſomnium imaginatio quid in corpore denotet, & quomodo curandum.*

5 *Quomodo qui Lunam aliquid pati per ſomnum vident, curandi. Revulſionibus intro cur utendum. Solem aliquid pati videre, quid, & quos morbos ſignificet. Aſtra, ſerenitate exiſtente, premi, & debilia videre quid.*

6 *Igneum, ac calidum aliquod aſtris oppoſitum videre. Aſtrorum fuga quid. Curatio.*

7 *Aſtra errantia videre quid. Curatio.*

8 *Aſtra ex circumferentia excidere videre. Aſtra nigra, & obſcura ad occaſum ferri videre quid. Curatio.*

9 *Aſtra pura, & candida in cælo videre.*

10 *Aſtra nigra, & non pura videre.*

11 *A Deo aliquid parum accipere videre. Compluiſſe videre clementi cælo, & aqua molli, & contra quid. Quibus diis in adverſis, & quibus in ſecundis rebus ſupplicandum. Senſuum actio per ſomnum libera, bona.*

12 *De aliis ſomnis ſanitatem ſignificantibus. Viſum, ac auditum per ſomnum læſum habere quid. Crurum affectio. Terra aſpera.*

13 *Arborum ſterilitas. Folia ex arboribus decidentia. Arbores floridæ, verum infructuoſæ. Fluminum varios curſus per ſomnum videre. Fontes, & puteos commotos videre. Mare turbatum.*

14 *Terram, aut domum moveri videre. Terræ inundatio.*

15 *Terram nigram, & combuſtam videre. Natare per ſomnum ſibi videri, quibus malum, aut bonum.*

16 *De inſomniis, quæ quis circa ſe ipſum ſolito more fieri videt. Veſtitus albus, & niger. Calceamentum pulcherrimum. Membris aliquid majus, vel minus videre. Nigra. Nova. Mortuos videre in veſtibus albis, & purum aliquid ab eis accipere, vel contra.*

17 *Corpora formæ peregrinæ.*

18 *Edere, aut bibere per ſomnum conſuetos cibos. Aquam puram bibere videri.*

19 *Familiaria, ac conſueta videre quid ſignificet. Fugere perterrefactum.*

20 *Pugnare, & pungi per ſomnium videri. Oberrationes, & aſcenſus.*

21 *Fluminum tranſitio, hoſtium, & monſtrorum formæ peregrinæ. Curatio.*

QUISQUIS de his, quæ in ſomnis obveniunt, recte conjectat, 1
is magnam habere vim ad omnia ipſa reperiet. Anima enim
vigilat, & quum quidem corpori inſervit, in multas partes di-
ſtributa, non ſui juris eſt, ſed partem aliquam ſingulis corpo-
ris partibus, ſive ſenſibus diſtribuit, auditui, viſui, tactui, greſ-
ſui, actioni, ac omni corporis facultati. Ipſa autem animæ co-
gitatio ſui juris non eſt. Quum autem corpus quieſcit, anima
in motu eſt, & corporis partes perreptans, domum ſuam gubernat, & omnes corpo-
ris actiones ipſa perficit. Nam corpus dormiens non ſentit: ipſa vero vigilans cogno-
ſcit, ac viſibilia videt, & audibilia audit, vadit, tangit, triſtatur, animadvertit.
In ſumma quæcumque corporis, aut animæ munia, ea omnia anima ipſa in ſomno
obit. Quicumque igitur hæc recte judicare novit, magnam ſapientiæ partem novit.
* Quæcumque quidem igitur ſomnia divina ſunt, & quædam eventura ſignificant, 2
aut urbibus, aut populo privato, ſive bona, ſive mala, non ob ipſorum delictum,
de hujuſmodi ſunt, qui judicant, certam artem habentes. Quæcumque autem corporis af-
fectiones ſunt, & anima per ipſas repletionis, aut evacuationis rerum a natura inſi-
tarum exceſſum, aut conſuetorum mutationem præmonſtrat, de his quidem itidem ju-
dicant, & partim aſſequuntur, partim aberrant, & de neutris recte ſentiunt, cur nam
fiant, neque ſciunt, quando aſſequuntur, neque quando aberrant, cavere admonentes,
ne quid mali accidat. Atque hi non docent, quomodo cavere oporteat: verum diis
ſupplicare jubent. Et ſupplicare quidem decorum, ac valde bonum eſt. Oportet au-
tem etiam ipſum opitulari, & deos invocare. De his igitur res hoc modo ſe habet.
* Quæcumque Inſomnia mens hominis in noctem per ſomnum offert de diurnis actio- 3
nibus, & reddit, quo modo facta ſunt ea, quæ ſeria, ac juſta in re per diem facta ſunt,
aut de quibus conſilium initum eſt; hæc homini bona ſunt: ſanitatem enim ſignificant,
propterea quod anima in diurnis conſiliis perſeverat, neque repletione, neque evacua-
tione, neque aliqua alia forinſecus allapſa re, victa. Quum autem Inſomnia diur-
nis actionibus adverſantur, & de ipſis pugna oboritur, quum ſane hoc contigerit,
turbationem in corpore ſignificat. Et ſi quidem fortis fuerit, forte eſt malum: ſi vero
levis, debilius. De actione quidem igitur, an avertenda ſit, ſive non, nihil decerno.
Verum corpus hominis curari conſulo. Repletione enim aliqua intus facta, ſe-
cretio quædam contigit, quæ animam perturbavit. Si igitur fortis fuerit contra-
rietas, vomitum facere conducit, & cibos leves exhibere, ſenſim adjiciendo aliquid ad dies
quinque, & deambulationibus multis, ac velocibus ſenſim augeſcentibus uti, & exer-
citiis exerceri moderatis, pro ciborum aſſumptorum ratione. Si vero debilior fuerit
contrarietas, detracto vomitu, tertiam cibi partem adime, atque hanc ſenſim rurſus ad
dies quinque adjice, & deambulationibus preme. Sed & vocis exercitiis utatur, &
diis ſupplicet, & turbatio ipſi ſedabitur. * At vero ſolem, & lunam, & cœlum, ac ſtel- 4
las, pura, atque agilia ſolito more videre, ſingula bona ſunt. Sanitatem enim corpori
ſignificant ab omnibus præſentibus. Verum talem habitum, præſenti diæta, conſervare
oportet. Si vero quid contrarium his fiat, morbum quemdam corpori ſignificat; a for-
tibus quidem fortiorem, a debilioribus vero leviorem. Et aſtrorum quidem exterior eſt
in corpore circuitus; ſolis vero medius; lunæ autem ad cavitates. Quodcumque igi-
tur aſtrorum extingui, aut lædi, aut diſparere, aut ſiſti a circuitu ſuo videtur, ju-
xta illam ipſam partem morbum redundare ſignificat: & ſi quidem ab aere, aut nebu-
la, aliquod ex ipſis aſtris pati quid horum videt, debiliorem: ſi vero ab aqua, aut
grandine, fortiorem. Significat autem ſecretionem in corpore humidam, ac pituito-
ſam factam eſſe, & in externam circumferentiam illapſam eſſe. Conducit itaque huic, &
curſibus in omni veſtitu uti multis, ſenſim augeſcentibus, ut quam maxime exudet. Item
deambulationibus ab exercitio multis citra prandium uti, & detracta ciborum tertia
parte, ad dies quinque ſenſim adjiciendo rurſus exhibere. Si vero fortius videatur
malum eſſe, etiam fomentis uti: nam per corporis cuticulam purgationem facere ex-
pedit, propterea quod in externa circumferentia offenſa, ac læſio exiſtit. Cibis vero
utendum eſt ſiccis, acribus, auſteris, meracis, & laboribus maxime ſiccantibus. * Si 5
vero quid horum luna patiatur; revulſionem intro facere conducit, utique vomitu ab
acribus, & ſalſuginoſis, ac mollibus cibis; curſibus autem circularibus celeribus, &
deambulationibus velocibus. Utendum & vocis exercitiis, & prandium auferen-
dum, cibique detractione, ac rurſus appoſitione eodem modo utendum eſt. Ob id au-
tem intro revellendum eſt, quia ad cavitates corporis offenſa apparet. Si autem ſol tale
quid pati videatur, fortius jam malum eſt, & difficilius exigi poteſt. Oportet autem
in utramque partem revulſiones facere, & rectis curſibus, & curvis, & circularibus uti,
& deambulationibus, & aliis laboribus omnibus. Ciborum autem detractione, ac
rurſus appoſitione eodem modo; deinde vomere, & rurſus ſenſim cibos augere
ad dies quinque. Si vero, ſerenitate exiſtente, prematur hæc, & debilia eſſe videan-
tur, & præ ſiccitate a circuitu ſuo impediri, periculum ſignificat delabendi in
morbum. Verum oportet labores detrahere, & diæta humectiore, ac molli uti, & bal-
neis, ac otio ampliori, & ſomno longo, ac multo, donec malum ſedetur. * Si autem 6
igneum, ac calidum eſſe videatur, quod ſe illis opponat, bilis ſecretionem ſignificat.
Si vero ſuperata hæc diſpareant, ac evaneſcant, periculum eſt ad mortem pervenien-
di ex

di ex morbo. Si vero verſa, ac mutata hæc eſſe videantur, præſentem ſtatum in fu-
gam verti ſignificant. Fugere autem ipſa celeriter, eſſeque qui ea perſequantur, peri-
culum denunciant futuræ inſaniæ hominis, ſi non curatus fuerit. Omnibus autem
his conducit, ut veratro purgati, optimam victus rationem inſtituant: ſin minus, ut
victu ad aquam tendente utantur, vinum vero non bibant, aut omnino album, tenue,
molle, & aquoſum. Abſtineant autem ab acribus, reſiccantibus, calfacientibus, ac ſal-
ſuginoſis. Laboribus ſecundum naturam plurimis utantur, & curſibus in veſtitu pluri-
mis. Frictio vero ne fiat, neque lucta, neque volutatio in pulvere. Somnis utatur
mollibus, & in otio degat, exceptis laboribus naturalibus, a cœna deambulet.
Bonum eſt & fomentis uti; a fomentis vero vomere; per triginta vero dies non re-
pleatur. Quum autem repletus fuerit, bis in menſe vomat a dulcibus, & aquoſis, ac levi-
7 bus. * Quæcumque autem ex his alias alio præ nulla neceſſitate errant, animæ turbatio-
nem quamdam præ cura ſignificant. Confert autem huic otium, & animum converti ad ſpe-
ctacula, maxime riſum moventia: quod ſi fieri non poſſit, ad id, ex quo ad biduum, aut
triduum maxime voluptatem capiat, & ſedabitur. Sin minus, periculum eſt delabendi
8 in morbum.* Quæcumque aſtra ex circumferentia excidere videntur, ſuntque pura, & ſplen-
dida, & ultra, ac prorſum ferri videntur, ſanitatem ſignificant. Quicquid enim in cor-
pore parum ex circuitu excernitur ſecundum naturam, a veſpera in auroram, id ipſum
recte habet. Nam & quæ in ventre ſecernuntur, & quæ in carnem eructantur, omnia
ex circuitu, ac circumferentia excidunt. Quæcumque vero nigra, & obſcura ſunt, &
ad veſperam, ac occaſum ferri videntur aut in mare, aut in terram, aut ſurſum, ea
magis morbos ſignificant: Et quæ quidem ſurſum feruntur, fluxum capitis ſignificant.
Quæ vero in mare, ventris morbos. Quæ in terram, tubercula maxime ſignificant
ex carne enaſcentia. His conducit tertiam cibi partem detrahere, & a vomitu, ad dies
quinque eamdem rurſus ſenſim adjiciendo exhibere, in aliis autem quinque diebus cibos
omnes aſſumere, & vomitu facto, rurſus eodem modo cibus ſenſim auctus exhi-
9 beatur. * Quæcumque vero ex his pura, & candida in cœlo hærere videbuntur, ſa-
num eſſe ſignificant, quia quod in hominem deſcendit, ex æthere eſt. Tale autem videt a-
nima, quale ſane deſcenderit. Quæ autem nigra fuerint, & non pura, neque conſpicua,
morbum ſignificant non propter repletionem, neque evacuationem, ſed forinſecus indu-
ctum. Huic confert curſibus circularibus velocibus uti, quo quam minima corporis col-
liquatio fiat, & ſpiritu quam denſiſſimo utens, id, quod inductum eſt, excernat; a cur-
ſibus autem deambulationibus celeribus utendum eſt. Victus autem mollis, & levis ad dies
10 quatuor offeratur. * Quicquid porro a Deo accipere quis ſibi videtur purum,
bonum eſt ad ſanitatem. Significat enim ea, quæ in corpus ingeſta ſunt, pura eſſe.
Quicquid vero huic contrarium videre quis putat, non eſt bonum. Morbum enim in
11 corpus veniſſe ſignificat. Oportet igitur, velut priorem, etiam hunc curari. * Si quis
ſe compluі putet clementi cœlo, aqua molli, & non valde madefieri, neque vehemen-
tem tempeſtatem ingruere, bonum eſt; ſignificat enim moderatum, ac purum ſpiritum
ex aere ingreſſum eſſe. Si vero vice verſa, valde complui quis ſibi videatur, & tempe-
ſtatem, ac turbinem eſſe, idque aqua non pura, morbum deſignat a ſpiritu, qui in ipſo
eſt. Verum oportet etiam hunc ſimili diæta uti, & omnes hos pauco cibo ali. De
ſignificationibus quidem igitur aſtrorum ſic judicare oportet, providereque, ac diætam ſta-
tuere, & diis ſupplicare, in ſecundis quidem rebus Soli, Jovi cœleſti, Jovi poſſeſſo-
ri, Minervæ opulentæ, Mercurio, Apollini. In contrariis vero diis malorum averſo-
12 ribus, & terræ, & heroibus, quo mala, ac gravia omnia avertant. * Cæterum & hæc
ſanitatem præſignant. Nimirum ea, quæ in terra fiunt, acute videre, & audire, & ſe-
cure iter facere, & ſecure, ac citra timorem currere, & videre terram levem, ac probe cul-
tam, & arbores florentes, fructuoſaſque, ac ſativas, & flumina ſolito more fluentia, & a-
qua pura, neque copioſiore, neque pauciore, quam conveniens eſt. Item fontes, & puteos eo-
dem modo. Hæc omnia ſic viſa, ſanitatem homini deſignant, & corpus recte habere,
omneſque circuitus, & exhibitiones ciborum, ac ſecretiones integras eſſe. Si ve-
ro quid his contrarium videatur, detrimentum aliquod in corpore ſignificat. Et
viſus quidem, ac auditus læſus morbum circa caput ſignificat. Itaque matutinis deam-
bulationibus, itemque a cœna pluribus utendum eſt ad ſuperiorem diætam. Cruri-
bus vero læſis, vomitibus revellendum eſt, & lucta ampliore utendum, ultra ſuperio-
rem diætam. Terra autem aſpera carnem non puram ſignificat: quare deambula-
tionibus ab exercitiis pluribus utendum eſt. Arborum vero ſterilitas ſeminis huma-
13 ni corruptionem indicat. * Si igitur folia arboribus decidant, ab humidis, ac frigidis
corpus læditur. Si vero floridæ ſint arbores, verum infructuoſe, a calidis, & ſiccis.
hæc igitur per diætam frigefacere, ac humectare oportet; illa vero ſiccare, ac calfa-
cere. Flumina autem, non ſolito more fluentia, ſanguinis circuitum ſignificant, & au-
ctiora quidem fluentia, exceſſum; imminuta vero, defectum. Oportet itaque per diæ-
tam hunc quidem augere; illum vero imminuere. Non pura autem fluentia turbationem
ſignificant, quæ a curſibus circularibus, & deambulationibus, corpore per denſum
ſpiritum moto, purgatur. Fontes vero, & putei commoti conſpecti flatus circa veſi-
cam ſignificant, quos medicamentis, urinam cientibus, expurgare oportet. Mare
perturbatum ventris morbum ſignificat, ſed oportet alvum moventibus, levibuſque, ac
14 mollibus expurgare. * Terram, aut domum moveri videre, ſano quidem viro debili-
tatem

tatem ſignificat: ægrotanti vero ſanitatem, & ex præſenti ſtatu tranſmotionem. Sano itaque tranſmutare diætam conducit. Itaque primum vomat, & rurſus, ubi paulatim cibum aſſumpſit: a præſenti enim diæta totum corpus movetur: debili vero eadem diæta uti conducit. Nam corpus ex præſenti ſtatu tranſit. Terram ab aqua aliqua, aut mari inundatam videre morbum ſignificat, humiditate multa in corpore exiſtente. Verum oportet vomitibus, & prandii detractione, & laboribus, & ſicco victu uti, deinde ſenſim adjiciendo, ac modico cibo renutrire. * Sed neque nigram, neque combuſtam terram videre bonum eſt, ſed periculum eſt delabendi in fortem, ac lethalem morbum. Siccitatis enim exceſſum in carne eſſe ſignificat. Verum oportet & labores detrahere, & cibos, qui ſicci, & calidi, & acres, ac urinam cientes ſunt, nutrireque ptiſanæ ſucco decocto, & omnibus mollibus, ac levibus modicis; & potu uti aquoſo, albo, copioſiore, & balneis multis calidis, ſed jejunus ne lavet, molliter cubet, ac dormiat, & in otio degat; frigus, & ſolem vitet. Supplicet autem Terræ, & Mercurio, & Heroibus. Si vero in ſtagno, aut in mari, aut in fluminibus natare quis ſibi videatur, non eſt bonum; humiditatis enim exceſſum ſignificat. Confert autem huic, & diæta ſicca, & laboribus uti: febricitanti vero id bonum eſt; extinguitur enim caliditas ab humoribus. Quicquid porrò quis circa ſe ipſum videt ſolito more fieri ad naturam ſui ipſius neque majus, neque minus, bonum eſt ad ſanitatem. Et veſtitum album indutum eſſe, & calciamentum pulcherrimum, bonum eſt. * Quicquid vero membris majus fuerit, bonum non eſt, ſed neque quodcumque tandem fuerit minus: & oportet hoc quidem per diætam augere, illud vero minuere. Nigra autem morboſiora ſunt, & periculoſa. Mollire itaque oportet, & humectare. Nova quoque tranſmutationem ſignificant. Mortuos videre puros in veſtibus albis bonum eſt, & accipere aliquid ab ipſis purum bonum eſt. Sanitatem enim ſignificat corporum, & ſalubritatem ingeſtorum, a mortuis enim nutrimenta, & incrementa, ac ſemina fiunt. Hæc autem pura in corpus irrepere, ſanitatem ſignificat. Si vero contra quis videat ipſos nudos, aut nigris veſtibus indutos, aut non puros, aut aliquid accipientes, aut ex domo portantes, non eſt commodum. Morbum enim ſignificat; quæ enim in corpus ingeruntur, nociva ſunt. Verum oportet curſibus circularibus, & deambulationibus depurgari, & alimento molli, ac levi a vomitu ſenſim nutriri. * Quæcumque vero formæ peregrinæ corpora in ſomnis apparent, & hominem perterrent, ciborum inconſuetorum repletionem, & ſecretionem, & bilis ſuperne, ac inferne eruptionem, & morbum periculoſum ſignificant. Verum oportet vomitum facere, & ad dies quinque cibos quam leviſſimos non multos, neque acres, neque ſiccos, neque calidos ſenſim adjiciendo accipere, & laboribus naturalibus maxime uti, exceptis deambulationibus a cœna. Utendum etiam balneis, ac calidis lavacris, & otio. Solem vero, & frigus vitet. * Si vero quis per ſomnum edere, aut bibere conſuetos cibos, ac potus ſibi videatur, inopiam alimenti ſignificat, & animæ triſtitiam. Et ſi carnes robuſtiſſimas quis edere ſe putet, maximum alimenti exceſſum deſignat. Si vero debiliſſimas, minorem. Quemadmodum enim id, quod editur, bonum eſt; ſic etiam id, quod videtur. Cibos igitur detrahere conducit. Nam alimenti exceſſum hoc ſignificat. Sed & panes ex caſeo, ac melle facti per ſomnum comeſti, ſimiliter ſignificant. Aquam autem puram bibere bonum eſt, reliqua omnia nociva ſunt. * Quæcumque homo ex conſuetis, ac familiaribus ſe videre putat, ea animæ concupiſcentiam ſignificant. Quæcumque vero fugit perterrefactus, ſanguinem ſiſti, ac præ ſiccitate coerceri ſignificant. Confert itaque frigefacere, ac humectare. * Quum vero quis pugnat, aut pungitur, aut ab alio ligatur, ſecretionem circuitui contrariam corpori contigiſſe ſignificat. Conducit igitur vomere, & attenuare, ac deambulare, & cibis levibus uti, & a vomitu ad dies quinque ſenſim renutrire. Quin & oberrationes, & aſcenſus in ſomnis viſi, gravia ſignificant. * Fluminum tranſitiones, & hoſtes armati, monſtra formæ peregrinæ, morbum, aut inſaniam ſignificant. Confert itaque his, qui talibus inſomniis vexantur, cibis modicis uti, levibuſque, ac mollibus, itemque vomitibus, atque ſic ſenſim rurſus ad dies quinque cibum exhibere. Utendum & laboribus naturalibus multis, præterquam a cœna. Calida lavacra, & otium, friguſque, ac ſolem vitent. Qui igitur his, quemadmodum conſcripta ſunt, utetur, vitam ſanus deget, & inventa eſt ſane a me hæc ipſa diæta, quantum poſſibile eſt humano ingenio excogitare, diis auxiliantibus.

15 16 17 18 19 20 21

HIP-

HIPPOCRATIS COI

LIBER DE ALIMENTO.

Hunc librum Galenus Hippocratis eſſe negat, Sed tamen non alicujus plebei ac vulgaris hominis eſſe dicit, & fortaſſis ipſius Theſſali. Quidam Herophilum autorem putant.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Alimentum, & alimenti ſpecies quatenus unum, & multæ, & quæ ejus facultas. Aſſimilatio quando contingat. Alimentum exile fit. Alimentum quando deſtruat.*

2 *Alimenti diſtributio in omnes corporis partes. Alimentorum omnium principium unum, & finis omnium unus.*

3 *Alimentorum ſuccos coloribus, & viribus, item pro temperamentorum differentiis diſcrepare. Cauſſæ manifeſtæ, obſcuræ, poſſibiles, & impoſſibiles.*

4 *Natura omnibus ſubvenit forinſecus, & intrinſecus.*

5 *Morborum differentiæ. Morborum magnitudo, & ſigna.*

6 *Raritas, & denſitas corporis. Probe, & male perſpirantes. Pulmo contrarium corpori alimentum trahit. Alimenti principia.*

7 *Venarum, & arteriarum radicatio, hepar, cor. Lac, & vinum quibus nutrimentum, & quibus non.*

8 *Diſpoſitio athletica. Lac, & ſanguis, alimenti redundantia. Natura ſine doctore. Sanguis. Humores. Lac.*

9 *Cibus. Fœtus quot diebus formentur, & quot abſolvantur.*

10 *De oſſium ratione. Sanguis qui bonus, & qui malus. Via ſurſum, & deorſum una. Alimenti potentia melior, quam moles. Sanitatis, & morborum ſigna.*

11 *Alimentum etiam ſpiritus eſt. Alimentum humidum, & alimentum ſiccum. Alimenta ægre alterata, ægre conſumuntur. Nutriendum cito, & tarde quomodo. Muſculi ægre magis, quam alia colliqueſcunt.*

12 *Denudatæ partes ægre tranſmutantur. Pus, & purulentum unde. Medulla alimentum oſſis. Facultas, & potentia. Humiditas.*

1 ALIMENTUM, & alimenti ſpecies, unum, & multæ; unum quidem, quatenus unum genus eſt. Species vero humiditate, ac ſiccitate finitur, & in his formæ, ac quantitas eſt, & ad quædam, & ad tot. Auget autem, & corroborat, & incarnat, & aſſimilat, & diſſimilia facit, quæ in ſingulis ſunt, juxta uniuſcujuſque naturam, ac facultatem, quæ ab initio adeſt. Aſſimilat autem pro viribus, quum id, quod ſuperingeritur, ſuperatur; id vero, quod prius ineſt, ſuperat. Exile autem fit aliquando quidem prius, in tempore diſſolutum, aut inſuper appoſitum; aliquando vero poſterius, in tempore diſſolutum, aut appoſitum. Deſtruit autem utrumque in tempore, & poſt tempus id, quod extrinſecus aſſiduo ſuperingeſtum eſt, & per multum tempus omnibus membris ſolide implicatum eſt, & propriam quidem formam producit, priorem vero;
2 aliquando autem & priores deſtruit. * Facultas porro alimenti pervenit & ad oſſa, & ad omnes partes, & in nervum, & in venam, & in arteriam, & in muſculum, & in pelliculam, & carnem, & pinguedinem, & ſanguinem, & pituitam, & medullam, & cerebrum, & medullam ſpinalem, et interanea, omneſque ipſorum partes, et ſane etiam in caliditatem, et ſpiritum, et humiditatem. Alimenti vero et id, quod hoc nutrit, alimentum eſt, et quod velut nutrimentum eſt, et quod nutrimentum futurum eſt. Principium autem omnium unum eſt, et finis omnium unus; et idem finis eſt, atque principium; et quæ particulatim in alimento probe, et male diſtribuuntur. Probe quidem, quæ prædicta ſunt. Male vero, quæ contrarium his ordinem
3 habent. * Succi varii et coloribus, et viribus, et in detrimentum, et in utilitatem, et neque lædentes, neque commodantes, et multitudine, et exceſſu, et defectu, et implicatione, aliquorum quidem; aliquorum vero non. Et omnium caliditatem lædunt, ac juvant, et frigiditatem lædunt, ac juvant, et facultatem lædunt, ac juvant. Facultatis autem variæ naturæ ſunt. Succi corrumpentes et totum, et partem, et forinſecus, ac intrinſecus, ſpontanei, et non ſpontanei. Nobis quidem ſpontanei; cauſſæ vero non ſpontanei. Rurſus autem cauſſæ, aliæ manifeſtæ, aliæ obſcuræ, et aliæ poſſibiles, aliæ impoſſibiles. * Natura omnibus ſubvenit. Ad hanc ve-
4 ro forinſecus quidem cataplaſma, Illitio, Unguentum, nuditas, et totius, et partis. Caliditas, et frigiditas juxta eamdem rationem, et adſtrictio, et ulceratio, et morſus, et corroſio. Intrinſecus vero, et quædam ex prædictis, et ſupra hæc cauſſa obſcura, et parti, et toti, et alicui, et non alicui excretiones ventris ſecundum naturam,

turam, item urinarum, ſudoris, ſalivæ, muci, uteri, juxta hæmorrhoidas, verrucam,
lepram, tuberculum, carcinoma, ex naribus, ex pulmone, ex ventre, ex ſede, ex co-
le ſecundum naturam, & præter naturam; diſcrimina horum aliis juxta aliam ratio-
nem, aliquando etiam aliter. Una natura ſunt hæc omnia, & non una. Multæ naturæ
ſunt hæc omnia, & non una. Medicina ſurſum, & deorſum, & neque ſurſum, neque
deorſum. In alimento medicina, optimum. In alimento medicina, malum. Malum,
& optimum ad aliquid. Ulcus, cruſta, ſanguis, pus, ſanies, lepra, furfur, ulcera
capitis manantia, impetigo, vitiligo, lentigo aliquando lædit, aliquando prodeſt;
aliquando neque lædit, neque prodeſt. Alimentum, non alimentum. Si nutrire non
poteſt, nomen non eſt alimentum, non opus. Opus, & res eſt alimentum, non nomen.
In pilos alimentum, & in ungues, & in extremam ſuperficiem intrinſecus pervenit.
Forinſecus alimentum ex extrema ſuperficie ad intima pervenit. Confluxio una,
conſpiratio una, conſentientia omnia. Juxta totius quidem corporis naturam o-
mnia; juxta partem vero partes in unaquaque parte ad opus. Principium magnum ad
extremam partem pervenit. Ex extrema parte ad magnum principium pervenit. Una
natura eſſe, & non eſſe. * Morborum differentiæ, in alimento, in ſpiritu, in calo- 5
re, in ſanguine, in pituita, in bile, in humoribus, in carne, in pinguedine, in ve-
na, in arteria, in nervo, muſculo, pellicula, oſſe, cerebro, medulla ſpinali, ore, lin-
gua, ſtomacho, ſive gula, ventre, inteſtinis, ſepto tranſverſo, peritonæo, membra-
na alvum, ac inteſtina amplectente, hepate, ſplene, renibus, veſica, utero, cu-
te. Hæc omnia & ſingulatim, & particulatim. Magnitudo ipſorum magna,
& non magna. Signa, titillatio, dolor, ruptura, mens, ſudor, urinarum ſubſidentia,
quies, jactatio, viſus, imaginationes, morbus arquatus, ſingultus, morbus comitia-
lis, ſanguis integer, ſomnus; & ex his, & ex aliis naturalibus, & quæcumque
alia hujuſmodi ad detrimentum, & utilitatem procedunt. Labores totius & par-
tis. Et magnitudinis ſigna, alterius ad majus, alterius ad minus, & ab utriſque ad
majus, & ab utriſque ad minus. Dulce non dulce; dulce ad potentiam, velut aqua;
dulce ad guſtum, velut mel. Signa utrorumque, ulcera, oculi, & guſtus: & in his ma-
gis, & minus. Dulce ad viſum & in coloribus, & in aliis mixturis. Dulce magis,
& minus. * Raritas corporis ad perſpirationem: quibus amplius aufertur, ſanio- 6
res ſunt. Denſitas corporis ad perſpirationem: quibus minus aufertur, morbidio-
res. Qui probe perſpirant, debiliores, & ſaniores ſunt, & a morbis facile re-
convaleſcunt. Qui male perſpirant, priuſquam ægrotent, fortiores ſunt. Ubi au-
tem ægrotarunt, difficilius a morbis reconvaleſcunt. Hæc autem & toti, & parti.
Pulmo contrarium corpori alimentum trahit; reliqua vero omnia idem. Princi-
pium alimenti ſpiritus, nares, os, guttur, pulmo, & reliqua reſpiratio. Princi-
pium alimenti & humidi, & ſicci, os, gula, venter. Verum antiquius, & pri-
mordiale alimentum, per abdomen umbilicus. * Radicatio venarum hepar. Radi- 7
catio arteriarum cor: ex his aberrant in omnia ſanguis, & ſpiritus, & calor per hæc
meat. Vis una, & non una, qua omnia hæc, et alia gubernantur: alia quidem ad
vitam totius, et partis, alia ad ſenſum totius, et partis. Lac nutrimentum, quibus
videlicet ſecundum naturam alimentum eſt; aliis vero non. Aliis autem vinum a-
limentum eſt, et quibuſdam non alimentum. Et carnes, et aliæ multæ alimenti ſpe-
cies, et juxta regionem, et juxta conſuetudinem alunt partim ad augmentum, et
ad eſſe; partim ad eſſe ſolum, velut in ſenibus. Quædam vero ſupra hæc, etiam ad
robur. * Diſpoſitio Athletica non eſt a natura. Habitus ſanus melior in 8
omnibus. Magna res eſt quantitas ad vires ſolerti ratiocinatione adoptata.
Lac, et ſanguis alimenti ſunt redundantia. Circuitus ad multa conſoni ſunt, ad
fœtum, ejuſque alimentum. Rurſus autem ſurſum repit in lac, et in alimentum,
et ad infantem. Vivificantur non animalia, vivificantur animalia, vivificantur
partes animalium. Naturæ omnium nullo doctore uſæ ſunt. Sanguis alie-
nus utilis. Sanguis proprius utilis. Sanguis alienus nocivus. Sanguis proprius noci-
vus. Humores proprii nocivi. Humores alieni nocivi. Humores alieni conduci-
biles. Humores proprii conducibiles. Conſonans diſſonans eſt. Diſſonans
conſonans eſt. Lac alienum bonum. Lac proprium nocivum. Lac alienum
nocivum. Lac proprium commodum. * Cibus juvenibus facile, ac leviter pu- 9
trefactus. Senibus vero ad ſummum tranſmutatus. His, qui in vigore ætatis conſi-
ſtunt impermutabilis. Ad figurationem, ſoles triginta quinque. Ad Motum,
ſeptuaginta. Ad perfectionem, ducenti et decem. Alii tradunt. Ad formam,
quadraginta quinque; ad motum, ſeptuaginta ſex; ad exitum, ducenti et decem.
Alii ſic. Ad formam, quinquaginta; ad primum ſaltum, centum; ad perfectio-
nem, trecenti. Alii ſic. Ad diſcriminationem, quadraginta: ad tranſitum, octoa-
ginta; ad elapſum, ducenti quadraginta. Non eſt, et eſt. Gignuntur autem in
his et plures, et pauciores ſecundum totum, et ſecundum partes. Non multo
autem plures, aut pauciores; pauciores vero tot, et quæcumque alia his ſimilia.
* Oſſium alimentum ex confractione. Naſo bis quinque. Maxilla, et claviculæ, et 10
coſtis duplicia, cubito triplicia. Tibiæ, et brachio quadruplicia, fœmori quintu-
plicia. Et ſi quod in his plus, aut minus poteſt. Sanguis humidus, et ſan-
guis ſolidus. Sanguis humidus bonus. Sanguis ſolidus malus. Ad aliquid

omnia mala, & bona ſunt. Via ſurſum deorſum una. Potentia alimenti melior, quam moles. Moles alimenti melior, quam potentia. Et in humidis, & in ſiccis detrahit, & apponit idem; & alteri quidem aufert, alteri vero apponit idem. Venarum pulſationes, & reſpiratio ſpiritus, juxta ætatem, & conſonantia, & diſſonantia ſunt, & morbi, & ſanitatis ſigna, & ſanitatis magis, quam morbi, & morbi magis,
11 quam ſanitatis. Alimentum enim etiam ſpiritus eſt. * Humidum alimentum magis facile tranſmutatur, quam ſiccum. Siccum alimentum facilius tranſmutatur, quam humidum. Alimentum, quod ægre alteratur, ægre conſumitur. Quod facile apponitur, facile conſumitur. Et quicumque veloci appoſitione opus habent, his humidum ad reficiendas vires medicamen optimum. Quicumque vero adhuc velociori indigent, per olfactum. Qui autem tardiore appoſitione opus habent, ſolido alimento utantur. Muſculi ſolidiores ægre magis, quam alia colliqueſcunt,
12 excepto oſſe, & nervo. * Quæ denudata ſunt, ægre tranſmutantur, & ſecundum genus ipſa ſe ipſis fortiora ſunt, quam pro re ipſa ipſa: propterea ipſa ſeipſis ægrius colliqueſcunt. Pus ex carne, purulentum ex ſanguine, & ex alia humiditate. Pus ulceris alimentum. Pus alimentum venæ, arteriæ. Medulla alimentum oſſis, propterea callo obducuntur. Facultas, & potentia omnia auget, & nutrit, & germinare facit. Humiditas alimenti vehiculum eſt.

HIPPOCRATIS COI
LIBER DE HUMIDORUM, SIVE LIQUIDORUM USU.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Aqua potabilis cur in officina medica optima, & ejus facultas. Aqua potabilis oculis utiliſſima. Aquæ calidæ potabilis facultas.*

2 *Madefactionem, & humectationem debile quiddam eſſe; frigefactionem vero, & calfactionem, forte. Qui ægroti de aquæ qualitate judicare nequeant. Pedes perfrigerati ex calidæ perfuſione deciderunt. Aquæ tam calidæ, quam frigidæ paucitas debile quid eſt, multitudo vero forte.*

3 *Aqua utraque lædit, calida autem magis, quam frigida. Quæ partes calida, & quæ frigida magis gaudeant. Partes verendæ.*

4 *Cerebrum, & quæ ab hoc oriuntur. Frigus dentibus, oſſibus, &c. inimicum. Illecebræ, & voluptates a calidis. In animi deliquiis cur frigida affundenda.*

5 *Cur poſteriores corporis partes prioribus calidum magis perferunt. Partes extremæ. Venæ aliæ prius, aliæ poſterius frigidam moleſte ferunt. Ulcera cur calida gaudeant. Thorax, & ventriculus cur frigoris impatientes. Deſquamata, & ambuſta in ſuperficie cur frigidam moleſte ferunt. Imus venter calida delectatur.*

6 *Veſica partes genitales, & virilis membri glans cur natura frigidior. Corpus poſt frigidam incaleſcit, ac indureſcit magis: poſt calidam contra. Oculi poſt frigidæ uſum indureſcunt.*

7 *Mare quibus proſit, & quibus non. Ulcerum ambuſtorum, deſquamatorum, piſcatorum, cuniculoſorum, depaſcentium curatio.*

8 *Aceti frigidi, & calidi uſus. Aceti fex.*

9 *Vini dulcis, & auſteri uſus. Lanæ frigiditatis, aut aſtrictionis gratia adhibere, quibus humoribus imbuendæ.*

10 *Aqua frigida papulis rubicundis prodeſt. Furunculorum generatio. Tumoribus in articulis, doloribus ſine ulcere, podagricis, ac convulſionibus plurimis frigida prodeſt.*

11 *Aquæ calidæ in aliis affectibus uſus. Articuli indurati quomodo ſanandi. Calida acutis doloribus, ſuppurationibus, lachrymis mordacibus, ſiccis omnibus conveniunt. Frigida quibus partibus, aut affectibus præterea amica, aut inimica. Calida quibus præterea affectionibus amica.*

1 AQUA potabilis, ſalſuginoſa, mare, potabilis quidem in officina medica optima. Nam & ferramentis, & æramentis optima, & medicamentis plurimis inveteratis communiſſima. Verum ad corpus noſſe oportet, quod hæc aut madefacit, aut frigefacit, aut calfacit. Aliter vero nulli commodat, aut detrimento eſt potata. Ubi modica potabili in ſpongia uteris, optimum oculis eſt. Cutis ipſa ſuperne exulceratur calidæ aſperſione. Fomentum corporis totius, aut partis. Cutis duræ mollitio, diſtentæ laxatio, nervorum, carnium, humorum ſub cutem effuſio, ſudoris ſecretio. Humectare prolutione, velut nares, veſicam, flatus. Incarnare, attenuare, liquefacere, minuere, colorem revocare, colorem diſpergere. Somniferum & in caput, & in alia, convulſionum, tenſionum, mitigativum dolores ſtupefacit auris, oculorum, & quæcumque talia, frigida calfacere, velut pix ulceribus, præterquam a quibus ſanguis erumpit, aut erupturus eſt, fractis, luxatis reliquis, quibus linteola ſunt medicus. Capitis gravitati. Moderatio in uno quoque, ne ultra torqueamus, velut calida corpori, ex exceſſu in utramque partem, ut ab utraque non aberret, conjectatione ex detrimento, aut inutili facta, velut in tepida.

tepida. Oportet enim detrimentis, aut utilitatibus, etiam ſi ſint, uti, uſquequo juvent, aut donec lædant. 2 * Madefactio itaque, & humectatio debile quid eſt. Frigefactio vero, & calfactio, forte, velut ex ſole. Verum frigida calida exiſtens, velut potabilis aqua, debile quid eſt. Calida autem ne ulterius pergat, ut urat. Judicat autem de his ipſe ægrotus, exceptis mutis, aut leviter ſyderatis, aut ſtupefactis, aut velut in vulneribus perfrigeratis, aut nimio dolore vexatis; his enim hæc ſenſu non percipiuntur. Nam non ſentiunt hi peruſti. Itemque profundæ, ac magnæ luxationes. Jam vero etiam pedes deciderunt perfrigerati ex calidæ perfuſione. Sed his corpus perfuſi judex eſt, ſimiliter etiam frigidæ. Harum aut utrarumque paucitas, debile quid eſt. Multitudo vero, forte: veruntamen ſinere oportet, donec fiat id, cujus gratia fiunt; antea vero quam poſtremum fiat, ceſſandum eſt. 3 * Harum porro utraque lædit, & calida quidem amplius ea utentibus, has læſiones inducit, carnium effœminationem, nervorum debilitatem, mentis ſtuporem, ſanguinis eruptiones, animi deliquia hæc ad mortem. Frigida vero convulſiones, tenſiones, nigrores, rigores febriles. Mediocritas quidem extra noxam eſt. Reliqua vero lædunt, ac proſunt, velut relatum eſt. Voluptatibus, & jucunditatibus, & doloribus, ac moleſtiis, prout ſingula ex ipſis conveniunt, ita ſani apparent. Corpus tegi, ac velari adſuetum, quicquid inſuetum eſt, quicquid longiſſime a familiari calore abeſt, & peregrino frigori propinquiſſimum, id ipſum averſatur: & propterea ſane calida gaudet, & ferre poteſt. 4 * Cerebrum, & quæ ab hoc oriuntur, frigida quidem triſtantur; calida vero gaudent, ſi ſane frigidius, & ſolidius a natura fuerit. Propterea oſſibus, dentibus, nervis frigida inimica; calida vero amica, quia ab illa convulſiones, tenſiones, rigores febriles, quæ ſane frigida facit; calida vero ſedat. Ob id etiam a calida voluptates, & illecebræ; a frigida vero dolores, & averſationes. Ideoque ſpina, pectus, dorſum, præcordia, magis frigida aggravantur; calida vero gaudent, & ferre ipſam poſſunt, propterea ſane ſpina, pectus, dorſum, præcordia, contraria perpeſſa ſunt, quia ſunt contraria. Propterea ſane in hoc loco anxietatem ex calida obortam frigida ſedat, propterea ſane frigidæ potu gaudet, propterea ſane cibis calidis delectatur, propterea ſane & in animi deliquiis frigidam extremis partibus affundere prodeſt. 5 * Quod autem poſteriores partes calidam magis ſufferunt, quam anteriores, quæ relata ſunt, in cauſſa ſunt. Quod vero etiam frigidæ recte habet. Nam & extremæ partes anteriores ſunt, & tegi non adſuetæ: velut etiam interna pars ſe habet ad externam. Cogitandum autem, quod utraque in unoquoque corpore potior eſt externa cute, quæ & ſibi ipſi, & nervo ſanguineo continua, ac cohærens, eo quod extra proprium calorem in externo frigore eſt, ab utriſque frequenter ſuperatur, & utriſque frequenter opus habet; frequentius autem calida ad voluptatem. Perpetiuntur autem & extremæ partes tale quid, quare cito multa percipiunt, tarde autem primum attolluntur. Et venæ quoque aliæ prius, aliæ poſterius. Atque ſic omnia apparent, & ubi frigeſiunt extremæ partes, & ubi caleſiunt, in vaſorum evacuationibus, in animi deliquiis. Et juxta rationem merito etiam venas ſequuntur ea, quæ ab his eveniunt. Et calefacit primum calida, velut in manibus, internas partes. At ulcera calida gaudent ex confeſſo, quia tegi adſueta ſunt. Merito itaque altera gravatur. Merito igitur & ipſæ venæ, quia ſunt in calido. Merito etiam ipſe thorax, & ventriculus ipſe a frigida ſuperatus, moleſte fert, & mortem minatur, quia maxime deſuetus eſt. Verum plurimum abeſt ab eo; ut patiatur; propinquiſſima autem inter ſe ſunt, egere, & pati. Merito igitur frigidæ potu delectatur. Et ſic conſentiunt inter ſe omnia hæc. Quod vero omnia deſquamata, & ambuſta in ſuperficie, non valde tegi adſueta, maxime frigidam moleſte ferunt, par eſt. Citiſſime enim ſuperantur. Et profundiſſima, ſi ſuperentur, maxime utique graventur: deinde etiam natura nervoſa participant. 6 * Quoniam imus venter calida delectari videtur, conſiderandus locus eſt, & poſtea extremæ partes, & veſica, & genitales partes, & virilis membri glans natura frigidior eſt, quam quis putat. Surſum enim, non deorſum exilit caliditas; & propterea calida delectatur. Conſiderandum etiam, quod poſt calidam frigeſcit corpus magis perfrigeratum; poſt frigidam vero recaleſcit magis contrarium, velut etiam aquæ frigefaciendæ, & calefaciendæ ſunt propter tenuitatem. Et quod poſt calidam dureſcit corpus magis reſiccatum, velut oculi poſt frigidam. Altera enim ſimilis eſt aeri ambienti, altera non. 7 * Mare pruriginoſis, & qui ab acribus humoribus vellicantur, prodeſt, ut & lavent, & foveant ex calido. Qui vero non adſueti ſunt, aliquantum læduntur. Verum ad ulcera, & ambuſta, ac deſquamata, & quæcumque talia contrarium eſt. Aptum eſt autem puris. Bonum eſt & ad attenuandum, & ad piſcatorum ulcera. Hæc enim neque ſuppurantur, ſi non vellices: & ad ulcera cuniculoſa, & depaſcentia proſerpendo ſedat, ac ſiſtit, velut ſal, ſalſugo, nitrum. Omnia autem hæc, ſi quis parum utatur, irritant; & ſi excellenter, bona ſunt. Melius autem eſt calidum ad plurima. 8 * Acetum ad corpus, & articulos ſimile eſt mari, & potentius ad perfundendum, & ad fomentum, & ad ulcera recens vulneratis, & ad ſanguinis grumos, ubi nigredines ſunt in pudendis: collutio eſt ad aures, & ad dentes. Calido autem hæc fiunt, & alia, ſed & ex tempore conjecturam facere oportet. Eliquat, velut ſal, & ut alia, quæ impetigini, lepris, ac vitiliginibus conducunt, affuſum ad calidum ſolem: maxime vero conducit unguibus leproſis. Superat enim poſt tempus: verru-

cas for-

eas formicarias attenuat, & ſordes in auribus ſanat. Mollit autem corpus, &
multos alios locos, ſi non odor offenderet, & maxime mulieres. Valuerit &
9 ad podagram, ſi non corpus vulneraretur. Eadem etiam fex aceti facit. * Vinum
dulce ad diuturna vulnera commodum eſt aſſidue utenti. Sed & ad medicamen-
torum potionem. Auſterum autem, & album, & nigrum vinum, frigidum ad ulcera
commodum eſt, frigidum propter caliditatem. Lanæ, quæ frigiditatis gratia aut
perfunduntur, aut induuntur, aut intinguntur, aquam frigidiſſimam poſtulant. Quæ
vero adſtrictionis gratia, vinum nigrum etiam lanas aſpergere poteſt; velut etiam
betarum folia, aut linteola intinguntur in plurima, quibus adſtrictio ineſt, velut
ſunt hederæ albæ folia, & quæ acerbiora ſunt, aut friabiliora, velut hedera, & ru-
bus, rhus coriarius, ſalvia: & in ea, quæ mollire oportet, velut farina cocta.
10 * Aqua frigida prodeſt papulis rubicundis, quales alia, atque alia parte ſublatæ e-
rumpunt, quales per ſplenia attractoria emergunt. In carnoſis vero, & tenera car-
ne præditis ſubrubicundæ ſunt; in nigris autem rotundæ, dothienes, hoc eſt, furun-
culi appellatæ, & quales in ipſis calidis lavacris oboriuntur, & mulieribus ex men-
ſium ſub cutem recurſu fiunt, & ab irritamentis cutis, aut inſolita veſtimentorum
aſperorum geſtatione, & ex ſudoris exitu, aut ubi quis ex frigore, derepente ad i-
gnem, aut calida lavacra acceſſit. Nam ſi hæc poſterius fecerit, nequaquam amplius
erumpunt. Alioqui quæ ex frigore fiunt, aut quæ exaſperantur inſtar milii, dein-
de exulcerantur, eas frigida lædit. Calida vero prodeſt. Tumores in articulis,
& dolores ſine ulcere, ac podagricos, & convulſa, plurima ex his frigida multa affu-
ſa levat, ac extenuat, & dolorem torpefacit. Torpor autem moderatus dolorem
11 ſolvit. * Sed & calida aqua attenuat, ac mollit. Podagricis reſolutis ante, ac re-
tro diſtentis, convulſis, talia accedunt, diſtentiones, tremores, leves ſiderationes:
Talibus laxatis, claudicationes, torpores, vocis interceptiones ad talia, excre-
tiones per infernas partes ſuppreſſæ. Cavendum autem eſt in frigidæ uſu, ne mo-
dum excedamus. Articulos induratos, aut ab inflammatione aliquando oborta,
aut a diſtortione, operæ pretium eſt ſanare, aqua calida in utriculum infuſa. Manum
deligare, & oculos, lachrymas lenit, ita ut ad acres ſtillamentum lene infundat quis,
ut ne ſalſuginoſa contactu lædat. Et foſſulis, ulceribus, oculorum elotio prodeſt, &
repletio ad naturam reducens. Calida oculis convenit, doloribus, ſuppurationibus,
lachrymis mordacibus, ſiccis omnibus. Frigida doloris exortibus, valde rubicun-
dis, & qui collectiones tuberculorum juxta venas habere ſolent, qualia ſunt ulcuſcu-
la capitis manantia circa thoracem, & alia dura. Verum podici, & utero non valde
commoda eſt, neque ſanguinem in frigore mingentibus. Ulceribus quidem frigida mor-
dax cutem obdurat, doloroſa non ſuppurari facit, livefacit, nigrefacit, rigores febriles
facit, convulſiones ante, ac retro diſtentiones. Quandoque vero in hac diſtentione
ſine ulcere, juveni carnoſo, media æſtate, multæ frigidæ aquæ effuſio caloris revo-
cationem facit. Calor autem hæc ſolvit. Calida ſuppuratoria eſt, non in om-
ni ulcere, maximum ſignum ad ſecuritatem, cutem mollit, attenuat, dolorem
eximit, rigores, convulſiones ante, ac retro diſtentiones lenit, capitis gravita-
tem ſolvit; plurimum autem conducit oſſium fracturis; magis autem denuda-
tis, & ex his maxime his, qui in capite ulcera habent, & quæcumque præ frigore
aut moriuntur, aut ulcerantur: itemque in ulcerationibus voluntariis, ac involunta-
riis, qualia ſunt deſquamata: herpetibus ſerpendo, adedentibus, denigratis,
aut in gingivis, aut in aure, aut in ſede, aut utero. His omnibus calida amica
eſt, ac judicatoria. Frigida vero inimica, & occidens, præterquam in quibus ſan-
guinem fluxurum eſſe timor eſt. Atque hoc modo utendum eſt liquidorum perfuſio-
nibus, inunctilium illitionibus, foliorum impoſitionibus, aut linteorum cataplaſ-
matis, quæcumque aut frigiditate, aut caliditate proſunt, aut nocent.

HIPPOCRATIS COI
LIBER DE HUMORIBUS.

Genuinum Hippocratis librum hunc eſſe Galenus dicit. Verum quædam inſunt ad extremam dictionis brevitatem contracta: quædam rurſus ultra modum extenta.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Medico quæ conſideranda.* 2. *Celeritas in medicina. Humorum inconſtantium conſideratio. Tormen infra umbilicum.*
3 *Egeſtionum alvi conſideratio. Animæ, & corporis moleſtiæ unde. Serpens derepente conſpectus pallorem cum virore inducit.*
4 *Terra ſimilis ventriculo. Ventriculus alimentum tranſmittit, fecem retinet.*
5 *Morborum modi qui. Morbi temporibus anni pares. Tempora quæ morbos judicatu faciles pariant.*
6 *Temporum inæqualitas morborum judicationem difficiliorem reddit. Tempora etiam recidivas faciunt.*
7 *Morbos ex temporibus, & ex morbis aquas, & ventos dijudicari.*
8 *Aquæ intercutem prænotio.* 9. *Colores pro temporum ratione variant.*

IMPETUS, & ferocitas humorum, ubi non reciprocatio humo- 1
rum eſt, velut florum, ducendus eſt qua repit per convenientes,
ac commodas regiones, exceptis his, quorum maturitas tempo-
re contingit. Maturationes extra, aut intro repunt, aut alio,
quo oportet. Cautio, infinita magnitudo, experiendi difficul-
tas, pilorum nuditas, viſcerum vacuitas, infernis repletio,
ſupernis alimentum, mutatio ſurſum, mutatio deorſum. Spon-
tanea ſurſum, & deorſum; quæ proſunt, & lædunt. Cognata ſpecies, regio, mos,
ætas, tempus, conſtitutio morbi, exceſſus, defectus. Quibus quantum deficit, aut
non, medela, declinatio, derivatio, in caput, in obliqua, qua maxime repit,
aut revulſio, in ſupernis deorſum, in infernis ſurſum; aut ſiccare, aut aliquibus
inferna, aut aliquibus ſuperna, aut eluitur, aut quibuſdam mitigabitur: humo-
res effuſi ne intro revellantur, ſed ſecretiones ſiccentur. Turbatio, infuſio per ſe-
dem, pelluvium, quibus abſcedit ad ſedem, unde exolvitur, aut medicamentum, aut
ulcus, aut humor aliquis compactus, aut eruptio puſtuloſa, aut flatus, aut ci-
bus, aut animalculum, aut æſtus, aut alia quædam affectio. * Conſideranda hæc, 2
ſpontanea deſinentia, aut velut ab exuſtione excitatæ bullæ, in quibus qualia
lædunt, aut proſunt. Figuræ, motus, elevatio, & rurſus ſubſidentia, ſomnus, vigi-
lia. Quæ facienda, aut impedienda, cito aſſequi. Caſtigatio per vomitum, infer-
ne per exitum, aut ſputum, mucum, tuſſim, ructum, ſingultum, flatum, urinam, ſter-
nutationem, lachrymas, pruritus, evulſiones, contactus, ſitim, famem, repletio-
nem, ſomnos, labores, otium, corpus, mentem, diſciplinam, memoriam, vocem,
ſilentium, uteri purgationem. Quæ ſuperne erumpunt, ac torquent, pinguia, intem-
perata, ac meraca, ſpumoſa, calida, mordacia, æruginoſa, varia, ramentoſa, fe-
culenta, cruenta, flatus expertia, cruda, cocta, ſicca. Quæcumque circumfluunt, fe-
rendi facilitatem contemplari oportet, itemque difficultatem, priuſquam periculum ve-
niat. Item quæ ſedare non oportet: maturatio, deſcenſus eorum, quæ infra ſunt, re-
dundantia, & fluctuatio eorum, quæ ſupra, & quæ ex uteris, & in auribus ſordes,
concitatio, ac permixtio, apertio, evacuatio, calfactio, perfrigeratio, intrinſe-
cus, forinſecus, horum quidem; horum vero non. Quum infra umbilicum fue-
rit id, quod torquet, tardum, & molle eſt tormen. Vice verſa, contra. * Quæ 3
per alvum egeruntur, qua repunt, non ſpumoſa, matura, cruda, frigida, fœtida,
ſicca, humida. Quæ olfactum male afficiunt. Sitis, quæ prius non adfuit, neque
æſtus, neque alia cauſſa. Urina, naſi humectatio. Jactationem. Siccitatem. & non eſſe
contractum, ac arefactum, & ſpiritum turbulentum, præcordia, extremitates, ocu-
los male affectos; coloris tranſmutatio. Pulſus, frigiditas, palpitationes, cutis duri-
ties, nervorum, articulorum, vocis, mentis, figura voluntaria, vili, ungues. faci-
le ferre, aut non, qualia oportet. Signa hæc. Odores corporis, oris, ſeceſſus, au-
ris, flatus, urinæ, ulceris, ſudoris, ſputi, naſi. Corpus ſalſuginoſum, aut ſputum,
aut naſus, aut lachryma, aut alii humores. Penitus ſimilia, juvantia, lædentia.
Inſomnia qualia videat, & in ſomnis qualia faciat, an acute audiat, & obedire
paratus ſit animo, an magis fortia ſint, ac plura, quæ commoda ſunt, ac ſervant, quam
alia, an ſentiant omnia omnibus ſenſibus, & ferant, veluti odores, ſermones, ve-
ſtitus, figuras, & hujuſmodi patienter, quæ ſane, & ſua ſponte comparentia pro-
ſunt, & quando etiam talia judicationem inducunt. Item tot, & talia, veluti ſunt fla-
tus, urina, qualis, & quanta, & quando. Quæ vero contraria ſunt, avertere, ipſiſque
adver-

adverſari. Quæ propinqua, & communia ſunt affectionibus, prima, & maxime affliguntur. Conſtitutionem autem ex primis incipientibus, quicquid tandem excernatur ex urinis, qualeſnam fuerint, & qualis ſit corporis collapſio, coloris immutatio, ſpiritus imminutio, & reliquæ cum his victus rationes. Scire etiam oportet, an ſimilia ſint, quæ decedunt, tranſitus, urinæ, per uteros, ſputa, per nares, oculi, ſudor, ex tuberculis, ex vulneribus, ex puſtulis, quæ ſua ſponte, quæ arte. Quod ſimilia ſunt inter ſe omnia, quæ judicant, & quæ proſunt, & quæ nocent, & quæ perimunt, quo hæc quidem fugiens, avertat, illa vero accerſat, & ducat, ac ſuſcipiat. Sed & alia eodem modo, cutis, extremarum partium, præcordiorum, articulorum, oculorum, oris, figurarum, ſomniorum, qualia judicant, & quando talia machinari. Inſuperque qui tales abſceſſus fiunt. Qualia proſunt cibis, potibus, odoribus, viſu, auditu, cogitatu, ſecretionibus, humoribus, calefactione, frigefactione, ſiccitatibus, humectando, ſiccando, unguentis, illitionibus, cataplaſmatis, emplaſtris, inſperſionibus, denique & epithematis, quæ imponuntur. Figuræ, defrictio, curatio, labor, otium, ſomnus, vigiliæ: ſpiritibus ſuperne, inferne, communibus, propriis, arte paratis. In exacerbationibus neque præſentibus, neque futuris, neque pedum frigiditate, ſed in declinante deorſum morbo. In exacerbationibus per circuitus fientibus, ciborum oblationes dandæ non ſunt, neque cogere oportet, ſed auferre de appoſitionibus ante judicationes. Quæ judicantur, & judicata ſunt integre, neque movere oportet, neque novare, neque medicamentis, neque aliis irritamentis, ſed ſinere. Concocta medicamentis aggredi oportet, & movere non cruda, neque in principiis, ſi non turgeant. Multa vero non turgent. Quæ ducere oportet, quo maxime repunt per convenientes locos, eo ducere oportet. Quæ prodeunt, non multitudine æſtimare oportet, ſed quandiu prodeant, qualia oportet, & facile æger ferat. Ubi vero opus eſt, debilitare etiam, aut animi deliquium inducere oportet, donec hoc feceris, cujus gratia hoc fit, interim alio vertere, aut ſiccare, aut humectare, aut revellere, ſi ſufficiat æger, id quod ex his conjectabis. Sicca quidem calida erunt; humida vero frigida. Quæ vero alvum movent, plerumque contraria. Hæc imparibus diebus, ſurſum, ſi & circuitus, & conſtitutio talis ſit ex exacerbationibus. Fiunt autem plurima paribus diebus, deorſum: ſic enim & ſua ſponte proſunt: ſi non circuitus faciant exacerbationes in paribus. In talibus autem, in paribus ſurſum, in imparibus deorſum. Tales autem pauci ſunt. Et tales conſtitutiones etiam difficilius judicantur. Quin & ulterius tempore progreſſa, ſic fieri neceſſe eſt, velut ad decimamtertiam, ac decimamquartam diem. Decimatertia quidem deorſum; decimaquarta vero ſurſum. Ita enim ad judicationem conducit. Et quæ ad vigeſimam. Cæterum quæ infra prodeunt, multum purgare oportet, & hæc non prope judicationem, ſed longius ab ea. Raro autem in acutis multa ducere oportet, in delaſſatis, totum. In febribus ad articulos, & circa maxillas maxime abſceſſus fiunt, prope ſane dolores uniuſcujuſque ad ſupernam partem magis, & in totum. Si vero lentus fuerit morbus, & deorſum tendens, inferne etiam abſceſſus fiunt. Maxime autem pedes calidi, inferne ſignificant; frigidi, ſuperne. Quibus vero ex morbis ſe erigentibus, ſtatim in manibus, aut pedibus dolores fiunt, in his abſceſſus contingunt. Sed & ſi quid doluerit, quis antea quam ægrotet, ad eas partes firmatur. Quemadmodum etiam tuſſientibus, & anginoſis in Perintho. Faciunt enim tuſſes abſceſſus, velut etiam febres. Juxta eamdem rationem contingit ab humorum, aut corporis colliquatione, & frigiditate. Proinde noſſe expedit, in quibus temporibus humores florent, & quales in ſingulis morbos faciunt, & quales in unoquoque morbo affectiones: & reliquum corpus, ad quem morbum maxime natura repit: & quale quid ſplen intumeſcens, facit. Horum ſane & natura, & ferme colores deteriores ſunt, & corpora tument. Et ſi quid aliud eſt, in his exercere ſe prodeſt, velut eſt animi intemperantia circa cibos, ac potus, ſomnum, vigilias, aut ob amores quoſdam, velut teſſerarum, aut propter artes, aut propter neceſſitates: tolerantia laborum, & quorum ordinata eſt, aut inordinata. Mutationes ex qualibus ad qualia: ex moribus animæ induſtria, aut quærens, aut meditans, aut videns, aut dicens, aut aliud quid, velut triſtitiæ, iracundiæ, cupiditates, quæ ex caſu contingunt. Moleſtiæ animi aut per oculos, aut per auditum, velut etiam corporum. Molis quidem ad ſe ipſas attritis, dentes ſtupeſcunt. Ambulanti vero circa cavum locum crura tremunt: quum autem quis manibus ea, quibus opus habet, levat; hæ tremunt. Serpens derepente conſpectus pallorem cum virore inducit. Timores, pudor, mœror, voluptas, ira, aliaque hujuſmodi quomodo obediunt. Unicuique autem pars corporis ad actionem pertinens, in his obedit. Sudores, cordis palpitatio, & ejuſmodi potentiæ. Quæ extrinſecus proſunt, aut nocent, unctio, perfuſio, illitio, cataplaſmatum uſus, deligatio lanarum, & talium rerum: et internæ partes talibus obediunt, non ſolum externæ his, quæ intro aſſumuntur, ſed et quæ in lanis ab ovili ſuccidis adhibentur, et quod a rege nomen habet cuminum, videntibus, et olfacientibus. Quæ de capite ducunt, turbant ſermones, vox, et hujuſmodi, mammæ, genitura, uterus, et quæ ſigna in ætatibus, et in ſuffocationibus, et tuſſi, et quæ ad teſticulos. 4 * Quemadmodum arboribus terra, ita animalibus

bus ventriculus, & nutrit, & calefacit, & frigefacit. Frigefacit, dum evacuatur; calefacit, dum impletur. Quemadmodum terra ſtercorata hyeme calida eſt, ita etiam ventriculus. Arbores corticem tenuem ſiccum habent, intrinſecus autem carne ſicca, ſanæ, non putridæ, diuturnæ. Ita & ex animalibus teſtudines, & quicquid ejuſmodi eſt. Ætatibus, temporibus, annis, ſimilia animalia non deteruntur, ſi moderate melioribus utantur. Quemadmodum hydria, quod recens eſt, tranſmittit; quod inveteratum, retinet; ſic & ventriculus tranſmittit alimentum, & fecem retinet, velut va-
ſculum. * Modi morborum hi ſunt, partim quidem cognati ſunt, de quibus interro- 5
gando diſcere oportet, partim a regione, familiares enim ſunt per multas, & multi ipſos noſcunt; partim ex corpore, & victus ratione, ac temperiei conſtitutione, aut a temporibus. At regiones ad tempora male diſpoſitæ tales morbos pariunt, quali tempori ſimiles fuerint, verbi gratia inæqualis calor, aut frigus eadem die, quum talia fuerint, morbos autumnales faciunt. Et in aliis temporibus ſecundum rationem, alii ab odoribus cœnoſis, aut paluſtribus; alii ab aquis calculoſi, ſplenici; alii a ventis bonis, & malis incipiunt. Qualia vero ſunt tempora, tales erunt etiam morbi, & conſtitutiones ex ipſis. Si tempora tempeſtive, & ordinate ſe habuerint, morbos judicatu faciles faciunt. Vernaculi autem temporum morbi indicant mutationes, & prout evariaverit tempus, ſimiles, aut diſſimiles erunt morbi, qui in hoc tempore oriuntur. Si vero ſimiliter procedat, ejuſmodi quoque fuerint morbi, & ad talem modum tracti, veluti eſt morbus regius autumnalis. Frigora enim ex caloribus, & calor ex frigore. Et ſi æſtas bilioſa fiat, & bilis aucta intus relinquatur, etiam aliquantum ſplenici fient. Quum igitur & ver ſic proceſſerit, etiam vere fit morbus regius. Proximus eſt enim hic motus tempori, juxta hanc ſpeciem. Quum vero æſtas fiat veri ſimilis, ſudores in febribus, & febres faciles, & non peracutæ, neque linguis obaridæ fient. Si vero hybernum fiat ver, & poſtremum hyemis tempus, hyberni etiam morbi, & tuſſes, & peripneumoniæ, & anginæ. Et autumnus, ſi non in tempore, ac derepente hybernarit, non aſſidue tales morbos facit, eo quod non in tempore incepit, ſed inæqualiter fit. Quapropter etiam tempora a judicatione aliena, ac inconſtantia fiunt; quemadmodum etiam morbi, ſi prærumpant, aut præexcernantur, aut intus relinquantur. Recidivas enim etiam tempora faciunt, quemadmodum & morbos ita inducunt. Itaque
inſuper conſiderandum eſt, quomodo habentia ſe corpora, tempora ſuſcipiant. * Au- 6
ſtri auditum gravant, caliginem inducunt, caput gravant, torpidi ſunt, diſſolvunt. Quum hic prævaluerit, talia in morbis patiuntur, ulcera glabra, maxime os, pudendum, & aliæ partes. Si vero aquilo; tuſſes, faucium affectiones, ventres duriores, urinæ difficultates, horrores, dolores laterum, ac pectoris. Quum hic dominatur, tales morbos magis expectare oportet. Si magis redundaverit, ad ſqualores ſequuntur febres, itemque ad pluvias, ex qualibus tandem redundantiæ tranſmutatæ fuerint, & quomodocumque habentia ſe corpora, ex alio tempore ſuſcepe-rint, & quocumque tandem humore in corpore dominante. Cæterum ſiccitates, & auſtrinæ ſunt, & aquilonares. Differunt enim & alia hoc modo. Magnum enim & hoc eſt. Nam alius in alio tempore, ac regione magnus eſt. Veluti æſtas bilem parit, ver ſanguinem, reliqua prout ſingula. Mutationes maxime pariunt morbos, & præſertim maximæ: & in temporibus magnæ mutationes, & in aliis. Quædam ſenſim contingente progreſſu fiunt. Tempora hujuſmodi ſunt ſecuriſſima, velut etiam diætæ, & frigus, & calor maxime ſenſim facto progreſſu. Et ætates ſic tranſmutantur. Naturæ, quantum ad tempora attinet, aliæ ad æſtatem, aliæ ad hyemem bene, aut male diſpoſitæ ſunt. Quantum vero ad regiones, & ætates, & victus rationem, & alias morborum conſtitutiones, aliæ ad alias bene, aut male ſe habent. Et ætates ad tempora, & regiones, & victus rationem, & morborum conſtitutiones. Et in temporibus victus, & cibi, & potus qualitatem ſuam requirunt. Nam hyems ab operibus otium habet, & quæ in corpus ingeruntur, matura, ac ſimplicia poſtulat. Magnum enim & hoc eſt. Autumnus autem la-
boribus deditus. Sub inſolationibus potus frequentes ſunt, cibi inconſtantes,
vina, arborum fructus. * Quemadmodum autem ex temporibus morbos conjecta- 7
re datur, ita quandoque etiam ex morbis aquas, & ventos, & ſiccitates prænoſcere licet, & aquilonares, & auſtrinas. Licet autem ei, qui probe, ac recte didicit, unde ſint hæc conſiderare, velut & lepræ quædam, & circa articulos dolores. Aquæ ubi futuræ ſunt, pruriginoſi ſunt, & alia hujuſmodi. Et quæ pluviæ alternis, aut ſingulis diebus, aut per alios circuitus, aut aſſiduæ fient. Et venti aliqui per multos dies flant, & contrario inter ſe modo flant, alii per pauciores. Et iidem per circuitum. Hæc habent cum temporum conſtitutionibus ſimilitudines. Verum brevius talia. Si vero annus diutius talis fuerit, qualem conſtitutionem fecerit, tales etiam morbi diutius erunt. Et ſi magis fortes fuerint, maximi quoque morbi
ſic fient, & communiſſimi, & ad plurimum tempus. * Ex primis aquis, ubi poſt mul- 8
tam ſiccitatem aqua futura eſt, de aqua inter cutem prædicere licet: & ubi talia parva ſigna apparuerint in ventorum quiete, in tranſmutatione. Colligenda igitur ſunt, quæ in qualibus aquis, aut ventis morbi ſignificant, & audiendus eſt, ſi quis novit, quod tali hyeme prægreſſa, tale ver, aut æſtas erit. Colores non ſunt ſimi-

ſimiles in temporibus, neque in aquilonaribus, neque in auſtrinis, neque in ætatibus,
neque in unoquoque ad ſe ipſum, neque in alio ad alium. Conſiderandum autem eſt
ex his, quæ præſentia, ac quieſcentia novimus de coloribus, & quod ætates tempo-
9 ribus ſimiles ſunt & colore, & mutatione. * Qui hæmorrhoidas habent, neque
pleuritide, neque peripneumonia, neque phagedæna, neque furunculis, neque tuber-
culis terebinthi figuram habentibus, corripiuntur. Fortaſſis autem neque lepris,
fortaſſis neque vitiliginibus. Multi tamen intempeſtive curati, non tarde correpti
ſunt, & ſic pernicioſæ fuerunt. Et quicumque alii abſceſſus, velut fiſtulæ, aliorum
medela ſunt. Quæ ubi inſuper comparent, ſedare ſolent, ea prius fientia impedi-
menta ab his liberant. Alterius loci morbos loca excipientia aut dolore, aut gravi-
tate, aut ob aliud quiddam liberant, aut quod aliis ſunt communicationes. Pro-
pter inclinationem non amplius ſanguis prodit, ſed juxta humoris cognationem
talia ſpuunt: convenit quibuſdam ſanguinem detrahere tempeſtive in talibus;
in aliis autem, velut in his, non hoc convenit. Impedimentum in ſpuentibus cruen-
ta, tempus anni, pleuritis, bilis. Tubercula circa aurem, quibus circa judicatio-
nem exorta, non ſuppurata fuerint, his diſparentibus, recidiva fit, & pro ratione
recidivarum, recidiva fiente, rurſus intumeſcunt, & permanent, quemadmodum
febrium recidivæ, in ſimili circuitu: in his ſpes eſt ad articulos abſcedere. Urina
craſſa, alba, qualis Archigenis familiari erat, in laſſitudinoſis febribus quarta die
aliquando prodit, & liberat ab abſceſſu. Si vero ultra hoc, etiam ſanguis e naribus
large eruperit, etiam valde. Cui inteſtinum in dextra parte dolebat,
& articulari morbo correptus eſt, quietior erat. Poſt-
quam autem hic curatus fuit, magis dolebat.

HIPPOCRATIS COI
LIBER DE MORBO SACRO.

Non genuinum Hippocratis, ſed memorabilis tamen viri, hunc librum Galenus eſſe dicit, tum quod ad dictionem, tum quod ad ſententiam attinet. Hippocratis autem neque dicendi modum, neque ſententiarum acumen in ipſo eſſe.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Morbum ſacrum aliis morbis neque diviniorem, neque ſacratiorem eſſe: ſed omnes divinos, & humanos.*

2 *Magos, ac homines quoſdam arrogantes hanc affectionem ſacram appellaſſe.*

3 *Carnes alvum turbantes. Morbum ſacrum expiationibus curantes, cur medicamenta non propinarint. Cur morbus ſacer illis ipſis, quibus ſic vocatur, neque ſacer, neque divinus exiſtat. Deus quis ſit.*

4 *Quod morbus ſacer naturam habet, quam etiam alii morbi, & cauſſam unde ſinguli gignuntur.*

5 *Morbus ſacer hæreditarius. Morbus ſacer bilioſis naturis non accidit. Cerebrum hujus affectionis autor, & cauſſa.*

6 *Morbus ſacer quomodo, & ex qua cauſſa fiat. Cerebrum hominis, ut aliorum animalium, duplex. Venæ capitis. Venæ reſpirationis. Spiritum nunquam conſiſtere.*

7 *Quomodo morbus ſacer, fœtu in utero exiſtente, incipiat. Caput ſaniſſimum, & morboſiſſimum, qui fœtus habeant. Capitis ulcerum in pueris commoda. Qui pueri huic morbo obnoxii. De affectionibus a pituitæ defluxu in cor, pulmonem, ventrem, & venas.*

8 *Muti, ac deſipientes homines fiunt, ubi aer præ pituita a venis excluditur. Manus qua de cauſſa in comitialibus impotentes reddantur, oculi diſtorquentur: ſpuma, ſtercus, calcitratio.*

9 *Qui pueri ex comitiali morbo ſupervivant, & qui non. Partes corporis, nota a comitiali morbo impreſſa, debiliores redduntur, ſed non amplius apprehenduntur.*

10 *Qui pueri ex comitiali morbo citra notæ impreſſionem ſupervivant. Cur comitialis morbus, ſi ſenioribus accidat, eos neque diſtorqueat, neque occidat; antiquiſſimos vero occidat, & ſemiſideratos faciat.*

11 *Dextræ partes cur in comitialibus facilius ſuccumbant.*

12 *Quomodo, & qua de cauſſa ſenes hyeme, & vere morbo ſacro corripiantur, non autem æſtate.*

13 *Cur viginti annos nati a morbo comitiali ſint tuti. Capræ plerumque comitiales.*

14 *Morbus ſacer cur diuturnus. Morbo comitiali aſſueti, tempus quo corripiendi ſunt, præcognoſcunt.*

15 *Cur ventorum mutationes, maxime autem Auſtrinæ, comitialis morbi ſint cauſſæ. Aquilo cur ventorum omnium ſaluberrimus. Venti ex omnibus rebus, atque adeo ex ipſis hominibus humiditatem, ac tenebroſitatem excernunt. Auſter aerem compactum liquat, ac diffundit.*

16 *Cerebrum plurimam in homine vim habere. Voluptates, lætitiæ, riſus, &c. ex cerebro contingunt. Quæ a cerebro non ſano patiamur. Quomodo humiditas inſaniæ cauſſa exi-*

exiſtat. Cerebri corruptio unde, & quomodo cognoſcatur. Qui cum clamore inſaniunt, & qui minime. Terrores, ac timores in inſanientibus unde. Angor, & inquietudo in inſanis unde. Oblivioſi unde fiant. Clamores nocturni in inſanientibus tantum a bile.

17 *Partes corporis cerebro ſubjectæ, ejus nutu ac imperio reguntur. Cerebrum intelligentiæ, ac prudentiæ internuncius. Spiritus primum in cerebrum attractus, per reliquum corpus diſtribuitur, non vice verſa.*

18 *Quod neque præcordia, neque cor ſapientiæ participent. Cerebrum cur primo ſentiat. Epilogus. Medico in morborum curatione quæ obſervanda. Quomodo morbum comitialem citra expiamenta, & incantationes curare poſſit.*

DE morbo ſacro appellato ſic ſe res habet. Nulla re videtur mihi aliis divinior eſſe morbis, neque ſacratior. Verum naturam habet, quam etiam reliqui morbi, unde fit. Homines vero naturam, & cauſſam ejus divinam eſſe putaverunt præ inexperientia, & admiratione, propterea quod reliquis morbis nulla re ſimilis eſt, & per inopiam quidem quod non cognoſcunt, divinitas ipſi conſervatur. Per abundantiam vero, & parabilem modum ſanationis medentur. Exolvuntur enim aut expiationibus, aut incantamentis. Si vero propter admirationem divinus cenſetur, multi morbi ſacri erunt, & non unus; quemadmodum ego demonſtrabo etiam alios nihil minus admirabiles, neque minus monſtroſos, quos nemo ſacros eſſe cenſet. Primum etenim febres quotidianæ, & tertianæ, & quartanæ nihil minus mihi ſacri eſſe videntur, nec minus a Deo fieri, quam hic morbus, etiamſi nihil admirabile habeant. Deinde vero inſanos homines, & delirantes a nulla manifeſta cauſſa, & multa, & ſimul importuna facere, vidique multos in ſomno plorare, ac vociferari; alios vero ſuffocari, alios exilire, & foras fugere, atque ita delirare, donec expergiſcuntur; poſtea autem etiam ſanos eſſe, ac ſapientes, velut prius, eſſeque ipſos pallidos, ac debiles, atque hæc non ſemel, ſed ſæpe, aliique multi ſunt, ac omnigeni morbi, in quibus ſingulis recenſendis in longum ſermo extenderetur. * Cæterum qui primi hunc morbum ſacrum eſſe pronun- 2
ciaverunt, tales homines mihi fuiſſe videntur, quales etiam nunc ſunt magi, & expiatores, & circulatores, & quidam arrogantes, qui ſe vehementer pios eſſe ſimulant, & amplius quid ſcire. Hi itaque conſilii, ac mentis inopiæ obvelantes, ac prætexentes divinitatem, quum nihil haberent, quod exhibitum prodeſſet, ut ne manifeſta fieret ipſorum ignorantia, ſacram hanc affectionem eſſe pronunciarunt, & rationibus idoneis collectis. * Curationem conſtituerunt ſibi ipſis ſecuram, expia- 3
menta offerentes, & incantamenta, et a balneis abſtinere jubentes, et a cibis multis, ac ineptis ad hominum ægrotorum eſum, velut ex marinis quidem a mullo, et melanuro, mugilique, ac anguilla; hi enim piſces opportune haberi poſſunt. Ex carnibus vero a caprina, cervina, ſuilla, ac canina. Hæ enim carnes maxime alvum turbant. Ex volucribus autem, a gallo, et turture, ac otide, inſuperque ab his, quæ robuſtiſſimæ eſſe cenſentur. Ex oleribus a mentha, allio, ac cepa. Nihil enim acre infirmo conducit. Pallium præterea nigrum habendum non eſſe præcepere. Niger enim color mortalis eſt. Neque in caprina pelle decumbendum eſſe, neque eamdem geſtare oportere, neque pedem ſupra pedem habendum eſſe, neque manum ſupra manum. Hæc enim omnia curationis impedimenta eſſe. Omnia autem hæc divinitatis gratia apponunt, velut amplius quid ſcientes, et alios prætextus proferentes, quo ſi ſanus æger evadat, ipſis gloria, et dexteritas adſcribatur; ſin moriatur, in tuto poſitæ ſint ipſorum excuſationes, habeantque prætextum, quod non ipſi ſint in cauſſa, ſed Dei. Neque enim medicamentum aliquod edendum, aut bibendum exhibuerunt, neque balneis incoxerunt, ut ipſi in cauſſa eſſe videri poſſint. Mihi autem videtur nullum ex his, qui mediterranea Africæ inhabitant, ſanum eſſe poſſe, propterea quod caprinis pellibus, ac carnibus utuntur, quum neque ſtratum, neque pallium, neque calceamentum habeant, quod non ſit caprinum. Non enim alia ulla ipſis ſunt pecora præter capras, & boves. Si autem hæc admota, & comeſta morbum augent, & non comeſta ſanant, non eſt ſane Deus alicujus autor, aut cauſſa, neque proſunt expiamenta, ſed edulia ſunt, quæ & ſanant, & lædunt. Numinis vero vis diſſipatur. Sic igitur mihi videntur hi, qui hoc modo hos morbos curare aggrediuntur, neque ſacros ipſos putare, neque divinos. Ubi enim præ talibus expiamentis, ac tali curatione tranſmutantur, quid vetat etiam præ aliis artibus ſimilibus illis, & diſcedere ab hominibus, & accedere? Quare non Deus autor eſt, ſed aliquid humanum. Quiſquis enim luſtrationibus, & magicis incantamentis talem affectionem abducere potens eſt, is etiam aliis artibus abduxerit, & ex hac ratione divinitatis opinio penitus peſſumit. Talia itaque dicentes, ac excogitantes, amplius quid ſe ſcire ſimulant, & homines decipiunt, proponentes his luſtrationes, ac purificationes, quum verba ipſorum magna ex parte ſe ad Deum, ac dæmonium extendant. Atqui mihi ſane non de pietate verba facere videntur, velut ipſi putant, ſed potius de impietate, & quod dei non ſunt, pietaſque, ac divinitas ipſorum impia eſt ac ſceleſta, velut ego docebo. Si enim & lunam abolere, & ſolem obſcurare, tempeſtatemque, ac ſerenitatem facere, pluvias item,

Item ac ſiccitates, & mare ſterile, itemque terram, & alia hujuſcemodi omnia ſe ſcire profitentur ſive ex ſacrorum myſteriis, ſive ex alia quadam profeſſione, aut meditatione hanc potentiam jactent, qui talia ſtudio habent, impii ſane mihi eſſe videntur, & deos non eſſe putare, neque ſi ſint, aliquid poſſe, neque ullum aliquod etiam extremum malum prohibere. Quod quum faciant, quomodo non ipſis infeſti ſint? Si enim homo incantamentis, ac ſacrificiis utens, & lunam abolebit, & ſolem obſcurabit, & tempeſtatem, ac ſerenitatem faciet, non utique ego horum aliquid divinum eſſe putaverim, ſed humanum; ſi ſane divinitatis potentia ab humana voluntate ſuperatur, & in ſervitutem redacta eſt; fortaſſis autem hæc non hoc ſe modo habent, ſed homines victus indigi multa, & omnigena moliuntur, & evariant tum in alia omnia, tum in hunc morbum, in ſingulis affectionis ſpeciebus cauſſam Deo adſcribentes. Non enim ſemel, ſed ſæpius eorumdem mentionem faciunt. Siquidem enim capras imitentur, & ſi balatum edant, & frendant, & ſi dextris partibus convellantur, matrem deorum cauſſam eſſe ajunt. Si vero acutiorem, & concitatiorem ſonum emittant, equo aſſimilant, & Neptunum autorem eſſe dicunt. Si vero etiam aliquid ſtercoris emittant, quod ſæpe quibuſdam contingit præ morbo coactis, Hecates enodiæ appellatio additur. Si autem tenuiorem, & denſiorem vocem edant, velut aviculæ, Apollo Nomius, id eſt paſtor; ſi vero ſpumam ex ore remittant, ac pedibus calcitrent, Mars cauſſam habet. Quicumque porro pavores noctu ingruunt, timoreſque, ac deliria, & exſaltationes e lecto, terroreſque, ac fugæ foras, Hecates inſidias eſſe dicunt, & heroum inſultus, expiamentiſque utuntur; ac incantamentis, & ſceleſtiſſimum, ac impiiſſimum, meo ſane judicio, faciunt numen. Expiant enim morbo correptos ſanguine, itemque aliis ſceleribus inquinatos, aut injuſtos, aut ab hominibus intoxicatos, aut qui ſceleſtum aliquod facinus perpetrarunt, quos contraria his facere oportebat, ſacrificare nimirum, ac precari, & ad templa progreſſos diis ſupplicare. Nunc vero horum quidem nihil faciunt, verum expiant, & alia expiamenta terra occultant, alia in mare projiciunt, alia ad montes deferunt, ubi nemo attingat, neque conculcet. Oportebat autem ea ad templa deferre, ac Deo contribuere, ſi quidem Deus eſt autor. Non tamen ego puto, hominis corpus a Deo inquinari, ſordidiſſimum ſcilicet a puriſſimo. Verum etiamſi contingat ab alio inquinari, aut quid perpeti, cupierit utique a Deo purgari, ac purificari magis, quam inquinari. Deus itaque eſt, qui maxima, ac ſceleratiſſima peccata purgat, ac purificat, & liberatio noſtra exiſtit, ipſique terminos templorum, ac delubrorum diis deſignamus, ut nullus, qui non purus ſit, eos tranſcendat, & ingreſſi reſpergimur, non velut qui inquinemur, ſed ſi quod etiam prius ſcelus habemus, purificemur. Et de expiationibus quidem ſic ſe res habere mihi videtur.

4 * Hic vero morbus nulla re divinior reliquis mihi eſſe videtur. Sed naturam habet, quam etiam alii morbi, & cauſſam unde ſinguli gignuntur. Naturam autem, & cauſſam, ab eodem Deo fieri, a quo etiam alia omnia. Et ſanabilis eſſe mihi videtur nihilo minus, quam alii, niſi jam præ temporis longitudine invaluerit, ut fortior ſit medicamentis, quæ adhibentur.

5 * Incipit autem, velut etiam alii morbi ſecundum genus. Si enim ex pituitoſo pituitoſus, ex bilioſo bilioſus gignitur, & ex tabido tabidus, & ex ſplenico, ſive lienoſo lienoſus; quid prohibet, ut cujus pater, & mater hoc morbo correpti fuerint, etiam poſterorum, ac nepotum aliquis eo corripiatur? Semen enim genitale ab omnibus corporis partibus procedit, a ſanis ſanum, a morbidis morboſum. Aliud porro ſignum magnum eſt, quod nihilo divinior reliquis ſit morbis; pituitoſis enim natura oboritur, bilioſis vero non accidit. Atqui ſi divinior eſt reliquis, ſimiliter omnibus morbum hunc fieri oportebat, & non diſcrimen facere inter bilioſos, ac pituitoſos. Sed enim ipſis cerebrum autor eſt, & cauſſa hujus affectionis, velut etiam aliorum maximorum morborum.

6 * Quo vero modo, & ex qua cauſſa fiat, ego manifeſte docebo. Cerebrum hominis duplex eſt, quemadmodum etiam aliis omnibus animalibus. Medium autem ipſius dividit membrana tenuis. Quapropter non ſemper eamdem capitis partem dolet, ſed particulatim utramvis; aliquando vero totum. Sed & venæ in ipſum tendunt ex univerſo corpore multæ, & tenues; duæ vero craſſæ, altera ab hepate, altera de liene. Et quæ quidem ab hepate venit, hoc modo ſe habet. Altera quidem venæ pars deorſum tendit per partes ad dextram, juxta ipſum rhenem, ac lumbum, ad internam femoris partem, & deſcendit in pedem, & vocatur vena cava. Altera vero ſurſum tendit per venas dextras, ac pulmonem. Finditur autem & in cor, & in brachium dextrum. Reliquum vero ſurſum fertur per claviculam in dextram cervicis partem, ad ipſam cutem, ut conſpicua fiat. Juxta aurem vero occultatur. Atque hic finditur, & craſſiſſima quidem, ac maxima, & caviſſima ipſius pars in cerebrum deſinit; alia vero pars in aurem dextram, quæ ſane venula tenuis eſt, alia autem in oculum dextrum, alia in ipſum naſum. Atque ſic quidem venæ ab hepate habent. Tendit autem & a liene vena in ſiniſtra ſurſum, ac deorſum, velut ab hepate; verum tenuior, & imbecillior. Cæterum in has venas etiam ſpiritus copiam inducimus. Hæ enim corporis noſtri reſpirationes ſunt, aerem in ſe, ipſas trahentes, & in reliquum corpus, ac venulas derivantes, refrigerantque,

rantque, ac rurſus dimittunt. Non enim poſſibile eſt ſpiritum ſtare, ſed procedit ſurſum, ac deorſum. Si enim alicubi conſtiterit, ac interceptus fuerit, impotens redditur illa pars, ubi conſtiterit. Cujus rei ſignum hoc eſt. Quum enim deſidenti, aut decumbenti venulæ compreſſæ fuerint, ut ſpiritus a vena non diſcurrat, ſtatim torpor occupat. Et de venis quidem reliquis ſic habet. * At vero mor- 7
bus ipſe fit in pituitoſis; in bilioſis vero non. Incipit autem fieri in fœtu adhuc in utero exiſtente. Purgatur enim, & floreſcit cerebrum, velut etiam aliæ partes prius, quam gignantur. In hac autem purgatione, ſi quidem probe, ac moderate purgatum fuerit, & neque plus, neque minus, quam oportet, defluxerit, hic fœtus ſaniſſimum caput habebit. Si autem amplior colliquatio a toto cerebro facta fuerit, morboſum caput augeſcens, fœtus habebit, & ſonitu plenum, & neque ſolem, neque frigus tolerabit. Si vero ab una aliqua parte colliquatio contigerit, aut ab oculo, aut ab aure, aut vena aliqua ſimul gracilis facta fuerit, ille ſic afficitur, qualiter ſane colliquatio contigerit. Si vero purgatio non contingat, ſed in cerebro ſpiſſetur, ac cogatur, ſic neceſſe eſt fœtus pituitoſos eſſe. Et quibuſcumque quidem, pueris exiſtentibus, erumpunt ulcera in caput, & in aures, ac in reliquum corpus, & qui ſalivoſi fiunt, ac mucoſi, hi ipſi progreſſu ætatis facillime degunt; hic enim abit, ac purgatur pituita, quam in utero purgari oportebat, & qui ſic purgati fuerint, comitiali, ſive ſacro morbo fere non apprehenduntur. Qui vero mundi ſunt, & neque ulcus ullum, neque mucus, neque ſaliva ulla prodit, neque in uteris purgationem fecerunt, talibus periculum imminet, ut ab hoc morbo corripiantur. Si porro ad cor progreſſum fecerit defluxus, tremor apprehendit, & anhelationes, & pectora corrumpuntur; aliqui vero etiam incurvi fiunt. Quum enim deſcenderit pituita frigida ad pulmonem, aut ad cor, perfrigeratur ſanguis. Venæ autem violenter perfrigeratæ, ad pulmonem, & cor aſſiliunt, & cor tremore concutitur, ut præ hac neceſſitate anhelationes incidant, & ſpiratio cervice erecta. Non enim ſpiritum ſuſcipere poteſt, donec id, quod influxit, a ſanguine ſuperatum, & calefactum in venas fuerit diffuſum. Deinde & tremor, & anhelatio ſedatur; ſedatur autem, prout copia ejus fuerit. Si enim amplius influxerit, tardius; ſin minus, citius. Et ſiquidem denſiores, ac crebriores fuerint defluxus, crebrius comitiali morbo corripitur; ſin minus, rarius. Hæc itaque perpetitur homo, ſi ad pulmonem, ac cor fluxus proceſſerit. Si vero in ventrem, profluvia alvi apprehendunt. Si vero ab his viis excluſus fuerit, & in venas, quas dixi, defluxum fecerit, mutus fit, & ſuffocatur, & ſpuma ex ore effluit, & dentes conſtringuntur, & manus convelluntur, & oculi diſtorquentur, & nihil ſapiunt, aliquibus etiam ſtercus inferne ſecedit. Atque hæc fiunt aliquando in ſiniſtra, aliquando in dextra, aliquando utrinque. * Quomodo vero ſingula 8
hæc perpetiatur, ego narrabo. Mutus quidem eſt, quum pituita derepente in venas delapſa, aerem excluſerit, & non admiſerit neque in cerebrum, neque in venas cavas, neque in ventriculos, ſed occuparit inſpirationem. Quum enim accipit homo per os, & nares ſpiritum, primum quidem ad cerebrum venit, deinde vero in ventriculum magna ex parte, pars etiam ad pulmonem, & pars ad venas. Ex his vero ad reliquas partes in venas diſpergitur, & quantum quidem ejus ad ventriculum venit, perfrigerat, & nihil aliud confert. Idem præſtat, & quod ad pulmonem venit. Qui vero ad venas pervenit aer, confert ad ventriculos ingreſſus, & ad cerebrum. Atque ſic ſapientiam, & motum membris exhibet. Quare ubi fuerit excluſus a venis aer præ pituita, eumque non ſuſceperint, mutum, ac deſipientem hominem reddunt. At vero manus impotentes fiunt, ac convelluntur, ſanguine quieſcente, & dum non diffunditur, velut ſolebat. Oculi quoque diſtorquentur, aere a venis excluſo, & commoventur. Spuma vero ex ore prodit, ex pulmone. Quum enim ſpiritus non ingrediatur in ipſum, ſpumeſcit, & ebullit, velut moriens. Stercus vero ſubit, dum violenter ſuffocatur. Suffocatur autem hepate, & ventre ſurſum ad ſeptum tranſverſum irruentibus, & ſtomacho ventris concluſo. Irruunt autem, quum tantum ſpiritus in os non ingreditur, quantum ſolebat. Calcitrat autem pedibus, quum aer in membris concluſus fuerit, & foras penetrare non poterit præ pituita; verum exiliens per ſanguinem ſurſum, ac deorſum, convulſionem, ac dolorem inducit, & propterea ſane calcitrat. Porro omnia hæc perpetitur, quum pituita frigida defluxerit in ſanguinem calidum exiſtentem. Perfrigerat enim, & ſiſtit ſanguinem. Et ſi quidem fluxus multus fuerit, ac craſſus, ſtatim occidit. Dominatur enim ſanguini per frigus, ipſumque congelat. Si vero paucior fuerit, in præſens quidem dominatur, obturans reſpirationem. Deinde temporis progreſſu, quum diſperſus fuerit per venas, & ammixtus ſanguini multo exiſtenti, ac calido, ſi ſic ſuperatus fuerit, venæ aerem ſuſcipiunt, atque ita ægri reſipiſcunt. * Et quicumque quidem pueri parvi hoc morbo corri- 9
piuntur, utplurimum moriuntur, ſi multus fluxus contingat, iſque humidus exiſtat. Venæ enim tenues exiſtentes pituitam præ craſſitudine, ac multitudine ſuſcipere non poſſunt, ſed perfrigeratur, ac congelatur ſanguis, & ſic moriuntur. Si vero modica exiſtens pituita in utraſque venas defluxum fecerit, aut in alterius partis, ſupervivunt, nota ex morbo impreſſa relicta; aut enim os convellitur, aut ocu-

aut oculus, aut cervix, aut manus, ubicumque ſane vena pituita repleta ſuperata fue-
rit, & gracilis reddita. Hanc itaque venam neceſſe eſt debiliorem eſſe, & hanc cor-
poris partem læſam defectuoſiorem. Verum ad longius tempus plerumque prodeſt.
Non enim amplius morbo apprehenditur, ſi ſemel notam impreſſam ſuſcepe-
rit. Quapropter neceſſario etiam reliquæ venæ affliguntur, ac partim ſimul gra-
cileſcunt, ut aerem quidem ſuſcipiant; pituitæ autem defluxus non amplius ſi-
militer illabatur. Debiliora tamen ſimiliter membra eſſe veriſimile eſt venis af-
10 flictis. * Quibuſcumque autem imperfectis, & valde modica pituita defluxerit,
& ea in dextras partes, hi citra notæ impreſſionem ſupervivunt, verum periculum
eſt, ne morbus connutriatur, ac ſimul augeſcat, ſi non his, quæ commoda ſunt, cu-
rentur. Pueris quidem igitur ſic fit hic morbus, aut quam proxime huic mo-
do. Seniores vero non occidit, ſi accedat, neque diſtorquet. Nam & venæ ſunt ca-
væ, & ſanguine calido refertæ, quapropter neque ſuperare poteſt pituita, neque per-
frigerare ſanguinem, ut congelet ipſum, ſed ipſa ſuperatur, ac ſanguini cito
ammiſcetur, atque ſic venæ aerem ſuſcipiunt, & ſapientia contingit, ſignaque prædi-
cta minus invadunt propter fortitudinem. At vero antiquiſſimis, ſi hic
morbus accedat, propterea ipſos occidit, aut leviter ſideratos facit, quia venæ
ipſis ſunt evacuatæ, & ſanguis modicus eſt, ac tenuis, & aquoſus. Si igitur mul-
tum defluxerit, & hyemis tempus fuerit, occidit. Suffocat enim reſpirationes,
& ſanguinem congelat, ſi in utramque partem defluxus fiat. Si vero in alteram
tantum, leviter ſideratum facit. Non enim poteſt ſanguis pituitam ſuperare, quum
tenuis ſit, frigiduſque, ac modicus, ſed ipſe ſuperatus congelatur, ut impotentes fi-
ant illæ partes, juxta quas ſanguis fuerit corruptus. Ad dextras autem magis de-
fluit, quam ad ſiniſtras, quia venæ ſunt caviores, & plures, quam in ſiniſtris. Ab hepa-
11 te enim tendunt, & liene. * Defluit autem, & eliquatur pueris maxime, quibus ſa-
ne caput fuerit percalefactum, ſive a ſole, ſive ab igne, ſive etiam derepente inhor-
ruerit cerebrum, etiam tunc pituita ſecernetur. Eliquatur etenim per calorem, ac ce-
rebri diffuſionem: ſegregatur autem a frigore, ac concretione, & ſic defluit. Et qui-
buſdam quidem defluxionis cauſſa hæc eſt. Aliis vero etiam, ubi derepente poſt aqui-
lonares ventos auſter flare cœperit, compactum, ac debile cerebrum derepente ſol-
vit, ac laxat, ut pituita redundet, & ſic defluxum facit. Defluit inſuper & ex igno-
to timore, ſi quidem timuerint aut aliquo vociferante, aut inter plorandum ſpiri-
tum cito revocare non potuerint, id quod pueris frequenter contingere ſolet.
Quicquid ſane horum ipſorum acciderit, ſtatim horret corpus, & æger mutus fa-
ctus, ſpiritum non trahit, ſed ſpiritus quieſcit, & cerebrum compingitur, & ſanguis
conſiſtit, & ſic ſecernitur, ac defluit pituita. Et pueris quidem hæ ipſæ cauſſæ ſunt,
12 ut ab initio a ſacro morbo corripiantur. * At vero ſenibus hyems infeſtiſſima eſt.
Quum enim ad multum ignem ſenex caput & cerebrum percalfecerit, deinde in fri-
gore verſatus fuerit, ac inhorruerit, & ex frigore ad teporem acceſſerit, & ad ignem
deſederit, idem hoc patitur, ac ſic a morbo ſacro apprehenditur juxta prædictum
modum. Periculum vero multum eſt, ut & vere patiantur idem hoc, ſi caput fuerit
13 inſolatum. Minime autem æſtate; non enim fiunt repentinæ mutationes. * Poſtquam
vero viginti anni præterierint, non amplius hic morbus corripit, præterquam pau-
cos, aut nullum, niſi ex puero connutritus fuerit. Venæ enim plenæ ſunt, & cere-
brum compactum eſt, & acerbum, ac rigidum, quare non defluit in venas; ſi vero de-
fluxerit, ſanguinem non ſuperat multum, ac calidum exiſtentem. In quo vero a pue-
ro augmentum cepit, ac connutritus eſt, in eo per conſuetudinem facit, ut in muta-
tionibus ventorum patiatur, & utplurimum morbo ſacro corripiatur, præcipue auſtra-
li, ac humida aeris conſtitutione. Et liberatio difficulter contingit. Cerebrum enim
humidius, quam ex natura fit, & præ pituita inundat, ut defluxiones quidem frequen-
tiores fiant; non autem amplius poſſibile ſit pituitam excerni, neque cerebrum reſicca-
ri, ſed perrigatur, & humidum exiſtit. Cognoverit autem hoc ipſum quis maxime ex
ovibus hoc morbo correptis, & præſertim capris. Hæ enim frequentiſſime corripiun-
tur. Si enim caput ipſarum diſſecueris, reperies cerebrum humidum eſſe, & ſudo-
re refertum, ac male olens. Et in hoc nimirum cognoſces, quod non Deus corpus af-
fligit, ſed morbus. Sic vero ſe res habet etiam in homine. Quum enim ætatem ad-
eptus fuerit morbus, non amplius curabilis eſt; cerebrum enim eroditur a pituita, ac col-
liquatur. Id vero, quod colliquatur, aqua fit, & foris cerebrum ambit, ac circumalluit,
& propterea frequentius, ac facilius a morbo hoc corripiuntur. Propterea vero diutur-
nus eſt morbus, quia id, quod influit venis, tenue eſt præ multitudine, & ſtatim
14 ſuperatur a ſanguine, ac caleſcit. * Quicumque vero jam aſſueti ſunt morbo, præco-
gnoſcunt ſe corripiendos, & ex hominum frequentia fugiunt, ſi domus ipſorum in pro-
pinquo fuerit ad domum: ſin minus, in locum deſolatiſſimum, ubi quam pauciſſimi ipſos
lapſos ſunt viſuri, ſtatimque ſe obvelant, idque faciunt præ pudore affectionis, non præ
timore, velut multi putant, dæmonii. At vero pueri primum quidem cadunt, ubicum-
que tandem contigerit præ inaſſuetudine. Quum autem ſæpius a morbo corripiantur,
poſtquam præſenſerint, confugiunt ad matres, aut ad alium maxime notum, præ timore,
ac formidine affectionis; verecundari enim pueri nondum ſciunt. * Cæterum in mu-
15 tationibus ventorum propterea morbo ſacro corripi cenſeo, maxime quidem auſtrinis;

poſtea vero etiam aquilonaribus, deinde etiam reliquis ventis; hi autem ſunt, qui fortiſſimi ex ipſis exiſtunt, & inter ſe tum ſtatione, tum viribus contrariiſſimi. Etenim aquilo compingit aerem, & turbatum, ac nubiloſum excernit, & illuſtriorem, ac pellucidum facit. Eodem modo etiam alii omnes venti ex mari, ac aliis aquis proficiſcentes. Ex omnibus enim rebus, atque adeo ex ipſis hominibus humiditatem, ac tenebroſitatem excernunt. Quapropter ſaluberrimus omnium ventorum aquilo exiſtit. Auſter autem contraria huic operatur; primum enim incipit aerem compactum liquare, ac diffundere, quapropter etiam non ſtatim magnus ſpirat, ſed primum lentus, ac lenis eſt, quoniam aerem ſtatim ſuperare non poteſt, qui prius denſus eſt, & compactus, ſed temporis progreſſu ipſum diſſolvit. Idem porro hoc etiam in terram operatur, & in mare, fluvioſque, ac fontes, & puteos, & quæ ex terra naſcuntur, & in quibus humor ineſt. Eſt autem in omni, in alio plus, in alio minus. Omnia autem hæc ventum hunc ſentiunt, & ex ſplendidis tenebroſa fiunt, & ex frigidis calida, & ex ſiccis humida. Et quæcumque in domibus vaſa juxta terram ſunt cum vino, aut alio quopiam liquore, ea omnia autem ſentiunt, & formam in aliam ſpeciem tranſmutant. Solem vero, & lunam, ac ſydera multo hebetiora, quam ex natura ſunt, reddit. Quum igitur etiam his, quæ adeo magna ſunt, ac fortia, intantum dominetur, & corpus ſentire faciat, ut ex horum ventorum alterationibus tranſmutetur, neceſſe eſt ab auſtris quidem ſolvi, ac humectari cerebrum, & venas laxiores reddi; ab aquilonis vero flatibus, quod ſaniſſimum eſt in cerebro compingi, quod vero morboſiſſimum, ac humidiſſimum eſt excerni, & forinſecus circumalluere, atque ſic defluxus in horum ventorum mutationibus ſuccedere. Hoc modo hic morbus fit, & floret tum ab accedentibus, tum a decedentibus, & nullatenus difficilior aut cognitu, aut curatu eſt, quam alii, neque etiam divinior aliis.

* Porro expedit homines noſſe, quod ex nulla alia nobis parte voluptates contingunt, 16
& lætitiæ, & riſus, & luſus, quam ex cerebro. Itemque mœrores, & anxietates, triſtitiæque, ac ejulatus, & querelæ. Et hoc ſapimus maxime, ac intelligimus, & videmus, & audimus, & cognoſcimus turpia, & honeſta, mala, & bona, jucunda, & injucunda, partim conſuetudine diſcernentes, partim utilitate percipientes. Eodem voluptates, & injucunditates pro opportunitate dinoſcimus, & non eadem nobis placent. Eodem & inſanimus, & deliramus, & terrores, & timores nobis accedunt partim noctu, partim interdiu, & inſomnia, & errores intempeſtivi, & curæ inanes, & ut non noſcamus adſtantes, & deſuetudo, & inexperientia. Atque hæc omnia perpetimur a cerebro, quum ſanum non fuerit, ſed aut calidius, quam ex natura fiat, aut frigidius, aut humidius, aut ſiccius, aut aliud quid perpetiatur præter naturam, & conſuetudinem. Et inſanimus quidem præ humiditate. Quum enim humidius fuerit, quod pro natura, neceſſe eſt moveri; ubi vero movetur affectio, neceſſe eſt neque viſum quieſcere, neque auditum, ſed alias aliud videre, & audire, & linguam talia dicere, qualia ſemper, ac ſingulis vicibus viderit, ac audierit. Quanto vero tempore cerebrum quieverit, tanto etiam homo ſapit. Fit autem corruptio cerebri a pituita, & bile. Utriuſque cognitio ſic contingit. Qui enim a pituita inſaniunt, quieti ſunt, & non vociferantur, neque tumultuantur. Qui vero a bile, vociferatores ſunt, & malefici, & non quieti, ſemper aliquid intempeſtivum facientes. Si quidem igitur aſſidue inſaniunt, hæ ipſis ſunt cauſſæ. Si vero terrores, ac timores accedant, a cerebri tranſmutatione id contingit; tranſmutatur autem, dum caleſcit: caleſcit autem præ bile, ubi ad cerebrum impetum fecerit, ex corpore per venas hæmaritidas, hoc eſt ſanguinarias appellatas, & timor adeſt, donec rurſus redierit in venas, ac corpus, deinde quieſcit. Angitur autem homo, & inquietudine multa jactatur intempeſtive, dum cerebrum perfrigeratur, & præter conſuetudinem compingitur. Hoc vero a pituita perpetitur; ab hac autem affectione etiam oblivioſus evadit. Noctu vero clamat, & vociferatur, quum derepente cerebrum percalefiat; hoc autem perpetiuntur bilioſi; pituitoſi enim non percalfiunt, quum ſanguis multus ad cerebrum pervenerit, & efferbuerit; venit autem per venas prædictas. Quum contigerit, ut homo videat inſomnium horrendum, & in timore fuerit, velut etiam ſi vigilet, tunc magis facies igneſcit, & oculi rubeſcunt, quum timuerit, & mens meditatur aliquid mali operari, ſic etiam in ſomno patitur. Ubi vero expergefactus fuerit, & reſipuerit, atque ſanguis rurſus in venas prædictas diſperſus fuerit, quieſcit. * Et propterea judico cere- 17
brum vim plurimam in homine habere. Hoc enim eſt nobis eorum, quæ ab aere fiunt, interpres, ſi ſanum fuerit. Sapientiam autem ipſi exhibet aer. Oculi vero, & aures, & lingua, & manus, & pedes, qualia cerebrum ſtatuit, ac cognoſcit, talia ſubminiſtrant. Sapientia enim toti corpori contingit, prout aere participarit. Ad intelligentiam vero internuncius eſt cerebrum. Quum enim homo ſpiritum in ſe ipſum attraxerit, primum quidem ad cerebrum pervenit, & ſic ad reliquum corpus aer diſpergitur, relinquens in cerebro ſuum ipſius vigorem, & quicquid prudens, ac ſapientia præditum fuerit. Si enim in corpus primum perveniret, & poſterius in cerebrum, relicta in carnibus, ac venis dinotione, ac judicio, ad cerebrum calidus jam exiſtens perveniret, & non ſincerus, ac purus, ſed ammixto humore a carnibus, & ſanguine, ut non amplius exacte ſincerus eſſet. Quapropter dico cerebrum intelligentiæ, ac prudentiæ internuncium, ac interpretem eſſe. * Cæterum præcordia alias fortuitum nomen apud græcos per conſuetudinem habent, quum phrenes a ſapientia dicta videantur; revera autem

non,

non; neque ex natura. Neque ego ſane novi, quam vim habeant præcordia, ut ſapiant, & intelligant, præterquam ſi homo ex improviſo nimio gaudio perfundatur, aut triſtitia afficiatur, tunc ſane exiliunt, & anxietatem exhibent præ tenuitate, & quod diſtenta ſunt maxime in corpore, & ventriculum non habent, ad quem ſuſcipiant, aut bonum, aut malum allabens, ſed ab utriſque his turbantur propter naturæ debilitatem. Nam nullo ſane prius ſentiunt ex his, quæ in corpore inſunt, ſed fruſtra hoc nomen, & cauſſam habent. Quemadmodum quæ ad cor ſitæ ſunt, aures appellantur, quum nihil conferant ad auditum. Porro dicunt quidam, quod corde ſapimus, & quod hoc eſt, quod angitur, & quod curam gerit. Verum hoc non ita ſe habet, ſed convellitur quidem velut præcordia, & magis etiam propter eaſdem cauſſas. Ex omni enim corpore venæ ad ipſum tendunt, & concluſiones habet, ut ſentiat, ſi quis dolor, aut collectio homini contingat. Neceſſe eſt enim, & dum angitur, inhorrere corpus, ac diſtendi, & ſi quis nimio gaudio perfundatur, idem pati. Quapropter cor quidem, & præcordia maxime ſentiunt; ſapientia tamen minime participant, ſed omnium horum cerebrum cauſſa eſt. Quemadmodum igitur etiam prudentiam, ac aerem omnium primum ex his, quæ in corpore inſunt, percipit cerebrum; ſic etiam ſi qua mutatio fortior in aere contingat præ temporibus anni, etiam ipſum a ſe ipſo diverſum redditur in aere. Etenim cerebrum propterea primum ſentit, quia etiam morbi in ipſum irruunt acutiſſimi, & maximi, ac præcipue lethales, & qui difficilem judicationem habent apud inexpertos. Hic vero morbus ſacer appellatus ex iiſdem cauſſis oritur, a quibus etiam reliqui, ab accedentibus nimirum, ac decedentibus, velut frigore, ſole, ventis, quæ & tranſmutantur, & nunquam quieſcunt. Hæc autem ſunt divina. Quare nequaquam hunc morbum ab aliis diſcriminare oportet, neque reliquis morbis diviniorem putare, ſed omnes divinos, omneſque humanos. Naturam autem unuſquiſque habet, & vim in ſe ipſo, & nullus nec auxilii, nec remedii expers eſt, & plerique his ipſis curantur, a quibus etiam naſcuntur. Alterum enim alterius nutrimentum eſt; alterius vero pernicies, ac afflictio. Hoc itaque Medicum noſſe oportet, & temporis occaſionem in ſingulis pernoſcere, quod alterum quidem per alimentum abſolvet, & augebit; alterum vero detrahet, & minuet. Oportet autem tum in hoc morbo, tum in reliquis omnibus non augere morbos, ſed feſtinare, ut ipſos exteramus, id quod adverſiſſimum eſt, morbo, exhibendo, non quod amicum, & familiare. A familiari enim, & conſueto floret, ac augeſcit; ab adverſo vero, & hoſtili perit, & diſſipatur. Quiſquis autem talem mutationem in hominibus novit, & humidum, ac ſiccum facere poteſt hominem, calidum item, ac frigidum per diætam, hic utique, & hunc morbum ſanaverit, ſi occaſionem eorum, quæ conferunt, pernoſcet citra expiamenta, ac incantationes; citraque omnem aliam hujuſcemodi machinamentorum abſurditatem.

HIPPOCRATIS COI

DE MORBIS LIBER I.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *De iis, quæ Medicum in ſanatione animadvertere decet.*

2 *Unde morbi omnes hominibus fiant, & qui longi ſint, aut breves.*

3 *Qui ex vulneribus claudi fiant. Quæ vulnera mortalia. Morbi qui lethales, qui dubii, qui non lethales. Teneſmus quid. Siderati ab atra bile. Claudi a coxendicum morbo. Oculi, & auditus unde mutilentur. Morbi longi, & morbi breves. A quibus morbis ad quales tranſitus fiat. Quando, & in quibus morbis mala fiant, & quid temporum occaſio. Rigori ardor igneus ſupervenit. Nervi diſſectio convulſionem facit. Cerebrum concuſſum quæ ſymptomata conſequantur. Cerebrum ſauciatum quæ ſymptomata comitentur. Omentum elapſum putreſit. Sanguinis e vena, aut vulneribus in ſupernum ventriculum fluxio.*

4 *Temporum occaſiones multæ. Occaſiones quæ repentinæ. Occaſio. Occaſionem ferme in omnibus aliis eſſe morbis. Quibus morbis, aut vulneribus auxilia a medico adhibita non proſint. Intempeſtivitas in curandis morbis quid.*

5 *De iis, quæ recte a medico circa ſententiam, & chirurgiam fiunt. Circa chirurgiam quæ recte fiant.*

Quæ circa ea, quæ ægrotis offeruntur, ſint obſervanda.

6 *Caſu, ac ſponte in morbis contingentia.*

7 *Quæ medici per fortuitum ſucceſſum in curatione bona, aut mala faciant. Mala ſupra mala in morbis, aut vulneribus contingentia, medico, non neceſſitati imputantur. Quæ partes diſſectæ non coaleſcant.*

8 *Artis univerſæ ſanandi morbos principium nullum eſſe.*

9 *Artis facilitas, & promptitudo in quibus conſiſtant.*

10 *De Suppuratorum ſignis. Pulmonis ſuppuratio ex peripneumonia. Pulmonis ſuppuratio ex pituita de capite deſtillante. Pulmonis ſuppuratio a venula rupta. Qui ex hoc morbo ſuperſtites maneant, & qui non. Pulmonis ſuppuratio ex acuto venæ pulmonis tractis.*

tractis. Curatio. Venarum in latere affectio.

11 *Suppurati ſuperiore ventre, quibus modis fiant. Suppuratorum ſuperiore ventre ex pituita de capite curatio. Suppuratorum ex pleuritide curatio. Suppurati ex pituita ad latus agglutinata. Item præ labore, aut exercitiis. Suppuratio ex pure, quando moram in ventre trahit.*

12 *Quomodo, & a quibus cauſſis ventre inferiore ſuppurati fiant. A pituita, aut bile inter cutem, & carnem coacervata. A convulſionibus. Pus diffuſum inferiori ventriculo non innaſci. Terra figulina.*

13 *Quomodo Eryſipelas in pulmone naſcatur, & a quibus pulmo reſiccetur. Signa eryſipelatis in pulmone. Curatio.*

14 *Tuberculorum in pulmone generatio.*

15 *Tubercula in latere ab iiſdem cauſſis, quibus in pulmone fiunt. Tubercula a laboribus.*

16 *Ruptiones quid, & quomodo in carne fiant.*

17 *Quomodo tubercula in venis naſcentia ſe habeant. Convulſiones a laboribus, & lapſibus, &c.*

18 *Quomodo ſuppuratio a vulnere aut ex haſta, aut a pugione contingat. Parte externa ſanata, interna vero non. Cicatrix intus debilis. Si quid amplius laborarit, & attenuatus fuerit, rurſus exulceratur cicatrix.*

19 *Sanguis intro fluens ex craſſarum venarum vulnere, putreſcit, ac ſuppuratur. Ex venarum intus ſauciatarum ſecunda ruptione mors.*

20 *In ejuſmodi morborum, aut vulnerum curatione quæ circumſtantiæ, & differentiæ conſiderandæ. Seniores cur ſuppurationibus minus, aut non adeo fortibus obnoxii.*

21 *Cur in junioribus ſputi purgationes difficiliores, & febres acutiores, & frequentiores fiant.*

22 *Febris a quibus generetur, & quando febris vocetur. Rigores unde, & quando vehementiores fiant: & quid rigor, & quomodo ab horrore differat. Pituitæ. Sanguinis, & Bilis temperamenta. Homo ſanguine denſiore, aut multis modis ſe ipſo frigidiore facto, moritur. Rigores neceſſario febres minores, aut majores conſequuntur. Sudoris in febrientibus cauſſæ. Sudor cur quandoque calidus, quandoque frigidus. Sudores frigidi, longorum morborum; calidi vero, breviorum ſigna.*

23 *De Pleuritidis generatione. Qui ſuperſtites maneant, & qui pereant. Judicatorii eorumdem dies. Doloris ad humeros, & claviculas in pleuritide cauſſa. Vena Splenitis, & Hepatitis.*

24 *De Peripneumoniæ generatione. Quando ſuperſtites evadant, & quando non. Suppurati ex peripneumonia.*

25 *Peripneumoniæ, & Pleuritidis ſine ſputo cauſſa eadem. Pleuritidis ſine ſputo, per venæ ſectionem curatio.*

26 *Peripneumonia. Pulmo reſiccatus neque bilem, neque pituitam putrefacit, aut per ſputum reddit. Peripneumoniæ ſine ſputo curatio.*

27 *Febres ardentes quos potiſſimum, & quomodo corripiant. Febres ardentes, homines reſiccando interimunt. Febre ardenti correpti, internis quidem partibus a febri exuruntur; externis autem ſunt frigidi. Linguæ, & faucium aridarum, febre ardenti laborantium cauſſa. Febre ardenti laborantes, cur primis diebus bilioſa vomant. Quomodo ex febri ardenti, & pleuritide ad peripneumoniam fiat tranſmutatio. Bilis in veſicam confluens, urinam craſſam efficit. Alvi egeſtio bilioſa.*

28 *De Phrenitidis generatione, & cur phrenetici iis, qui ab atra bile delirant, ſint ſimiles. Sanguis maximam partem ad prudentiam confert.*

29 *Inſania tanto minor fit, quanto paucior, ac debilior eſt bilis, quam pituita. Sanguinis, & puris ſubcruenti, ac lividi in peripneumonia, & pleuritide primis diebus ſputum unde.*

30 *Ex pleuritide, peripneumonia, & febre ardenti, ac pleuritide qui moriantur.*

SECTIO I.

QUI de ſanatione recte inquirere velit, percunctantique reſpondere, & contradicere recte, eum hæc animadvertere oportet. I Primum quidem, a quibus omnes morbi hominibus fiunt. Deinde vero qui morbi neceſſario, ubi facti fuerint, aut longi ſunt, aut breves, aut lethales, aut non lethales, aut aliquam corporis partem mutilent, aut non mutilent, & qui poſtquam orti ſunt, dubii ſint, an mala ab ipſis eventura ſunt, aut bona. Et a quibus morbis ad quales tranſitus fiat. Et quæ per fortuitum ſucceſſum medici ægrotos curantes faciunt. Et quæ bona, aut mala ægrotantes in morbis perpetiuntur. Et quæ importune aut dicuntur, aut fiunt a medico ad ægrotum, aut ab ægroto ad medicum. Et quæ exacte fiunt, ac dicuntur in arte. Et quæ recta in ipſa, & quæ non recta. Et quod ipſius principium, aut finis, aut medium, aut aliquid quid ejuſcemodi demonſtratum, quod recte habet, ut in ipſa ſit, aut non ſit. Et quæ parva, & magna, & multa, & pauca. Et quod omne in ipſa unum eſt, & omnia, quod unum. Et quæ fieri poſſunt, intelligereque, ac dicere, & ſi opus ſit neque intelligere, neque dicere, neque facere. Et quod facilitas in ipſa ſit, & quod difficultas, & quod opportunitas, & quod intempeſtivitas, & quibus aliis artibus ſimilis ſit, & quibus nihil ſimilis ſit. Et de corpore, quod calidum ſit, aut frigidum, aut ſiccum, aut humidum. Et quod forte, aut debile, aut denſum, aut rarum. Et quæ multa pauca fiunt, aut in pejus, aut in melius. Et quod honeſte, aut turpiter, aut tarde, aut

cito

cito, aut recte, aut non recte. Et quod malum ſupra malum fieri neceſſe eſt. Hæc animo verſantem, obſervare oportet in ſermonibus, quantum quis ab his delinquat aut in dicendo, aut percunctando, aut reſpondendo. Et an quæ multa ſunt, pauca dicat, & an quæ impoſſibilia ſunt, poſſibilia eſſe aſſerat. Et quicquid ſane etiam aliud dixerit, ac aberrarit, hac ratione obſervare oportet, & in contradictio-
2 ne aggredi, & impetere. * Morbi quidem igitur univerſi fiunt ex his quidem, quæ in corpore inſunt tum a bile, tum a pituita. Ab externis vero, a laboribus, & vulneribus. Sed & a calido, & ſupercalefaciente, & a frigido, ac ſuperfrigefaciente, & ſicco, ac ſuperreſiccante, & ab humido, ac ſuperhumectante. Et bilis quidem, ac pituita una cum naſcentibus gignuntur, & ſunt in corpore aut plus, aut minus. Morbos autem exhibent partim a cibis, & potibus, partim a calido ſupercalefa-
3 ciente, & a frigido ſuperfrigefaciente. * Neceſſitatem autem talia habent, ut fiant hæc, quum ipſa fiunt, velut verbi cauſſa. In vulneribus eos, qui craſſos nervos ſauciatos habent, neceſſe eſt claudos fieri. Itemque ſi muſculorum capita ſaucia ſint, præſertim eorum, qui ſunt in femoribus. Moritur autem, ſi quis cerebro ſauciatus fuerit, aut ſpinali medulla, aut hepate, aut præcordiis, ſive ſepto tranſverſo, aut veſica, aut vena ſanguiflua, aut corde. Non moritur autem vulneratus in his partibus, in quibus hæc membra non inſunt, ſed ab his longiſſime abſunt. Ex morbis vero tales neceſſitatem habent, ut ab ipſis perimantur, quum fiant. Tabes, Aqua inter cutem, ac ſubter cutem naſcens, & ſi mulierem fœtum in utero habentem, peripneumonia, id eſt pulmonis inflammatio corripiat, aut febris ardens, aut pleuritis, ſive lateris inflammatio, aut phrenitis, id eſt membranarum cerebri inflammatio, aut Eryſipelas, ignis ſacer appellatus, in utero fiat. Dubii autem morbi, ut & perdant, & non, tales ſunt, peripneumonia, febris ardens, phrenitis, pleuritis, angina, uva, hepatitis, ſplenitis, nephritis, dyſenteria, in muliere fluxus ſanguinolentus. Tales vero non lethales ſunt, niſi quid ipſis accedat. affectiones fluidæ circa articulos, atra bilis, podagra, coxendicum morbus, teneſmus, qui eſt voluntas egerendi inevitabilis, quartana, tertiana, ſtrangulatus urinæ, lippitudo, lepra, impetigo, morbus articularis. Multi autem frequenter ab his mutili fiunt, ſideranturque manibus, ac pedibus, & linguæ impotentes redduntur. Et ab atra bile quidam leviter ſiderantur. Claudi vero a coxendicum morbo fiunt. Oculi autem, & auditus mutilantur a pituita obfirmata. Longos autem neceſſe eſt eſſe tabem, dyſenteriam, podagram, affectiones fluidas circa articulos, pituitam albam, coxendicum morbum, urinæ ſtrangulatum; in ſenioribus vero nephritim. Mulieribus vero fluxum ſanguinolentum, hæmorrhoidas ani, fiſtulas. At vero febris ardens, phrenitis, peripneumonia, angiva, uva, pleuritis cito decernunt. Tranſitus autem fit in his, ex pleuritide in febrem ardentem, ex phrenitide in peripneumoniam. Verum ex peripneumonia febris ardens non fit, ad dyſenteriam tineſmus accedit, & a dyſenteria, lienteria, ſive levitas inteſtinorum ſequitur: ex lienteria in aquam inter cutem tranſitus fit, & ex pituita alba in aquam inter cutem, & ex peripneumonia, ac pleuritide, in pectoris ſuppurationem. Mala porro ſupra mala fieri neceſſe eſt, velut ſi rigor corripuerit, ardor igneus ſupervenit. Et ſi nervus diſſectus fuerit, convulſionem facit, & ut diſſectus neque coaleſcat, & fortiter inflammetur. Et ſi cerebrum concuſſum fuerit, ac doluerit ejus, qui percuſſus ſit, neceſſe eſt e veſtigio mutum fieri, & neque videre, neque audire. Si vero ſauciatum fuerit, febrem neceſſe eſt ſupervenire, & bilis vomitum, & aliquam corporis partem ſideratam fieri, ac perire. Si vero omentum exciderit, neceſſe eſt putrefieri. Et ſi ſanguis ex vulnere, aut vena
4 effluxerit in ſupernum ventriculum, neceſſe eſt, ipſum in pus converti. * Temporum autem occaſiones, ut in ſumma dicam, multæ ſunt, & variæ in arte, quemadmodum etiam morbi, & affectiones, & horum curationes. Maxime vero repentinæ ſunt in his, quibus animo defectis opitulari oportet, & qui neque urinam, neque ſtercus egerere poſſunt, & qui ſuffocantur, & ſi mulierem parientem, aut ſauciatam liberare oportet, & quæcumque ejuſcemodi. Et hæ quidem occaſiones repentinæ ſunt, & paulo poſterius non ſufficiunt. Plerique enim paulo poſterius pereunt. Occaſio vero eſt, ſi horum aliquid perpetiatur homo, & quis, antequam animam efflet, opituletur, hoc totum ex occaſione opitulatur. Eſt quidem igitur ferme hæc occaſio etiam in omnibus aliis morbis. Semper enim in quocumque ſane quis opituletur tempore, ex occaſione opitulatur. Quicumque vero morbi, aut vulnera non ad mortem tendunt, ſed temporarii ſunt, ac periculoſi, doloreſque in ipſis fiunt, verum poſſibile eſt, ut ceſſent, ſi quis recte medeatur; his ſane non proſunt auxilia a medico adhibita, quum adhibeantur. Nam & non præſente medico utique ceſſaſſent. Alii vero morbi ſunt, quibus occaſio eſt, ut curentur matutina diei hora; nihil autem refert, an valde mane, aut paulo poſterius. Alii morbi ſunt, quibus occaſio eſt, ut ſemel in die curentur, nec refert, quo tempore id fiat. Alii per tertium, aut quartum diem curantur, & alii ſemel per menſem, & alii per tertium menſem, nec refert, an id ipſum tertii augmento, vel fine fiat. Tales itaque occaſiones ſunt, in quibus non aliam, quam hanc certitudinem habent. Intempeſtivitas autem hæc eſt, ſi quæ mane curari opotebat, in meri-

die cu-

die curentur. Propterea vero intempeſtive curantur, quia inclinationem ad pejus
habent propter curationem non in tempore factam. Quæcumque etiam citius ſive
in meridie, ſive veſperi, ſive noctu curentur, intempeſtive curantur: & ſi vere cura-
ri oporteat, curentur autem hyeme; aut ſi hyeme oporteat, curentur autem æſta-
te; aut ſi quod jam curari oportet, id ipſum differatur; aut quod differre opor-
tet, id ipſum jam curetur; talia omnia intempeſtive curantur. * Recte porro, 5
& non recte in ipſa hæc fiunt. Non recte quidem fit, ſi morbum alium exiſten-
tem, alium eſſe pronuncies, & magnum exiſtentem, parvum dicas, & viciſſim par-
vum, magnum, & ſi ſupervicturum, non ſupervicturum pronuncies, & periturum
non periturum. Et ſi ſuppuratum exiſtentem non cognoſcas, nec morbum magnum
in corpore nutriri cognoſcas, & ſi medicamento, aut potione quis opus habeat,
quo ipſi opus ſit, non cognoſcas; & ſi quæ ſanari poſſunt, non ſanes, & quæ ſana-
tu impoſſibilia ſunt, te ſanaturum recipias. Atque hæc quidem circa ſententiam non
recte fiunt. Circa chirurgiam vero hæc. Pus in ulcere, aut tuberculo exiſtens non
cognoſcere; & fracturas, ac luxationes non cognoſcere; & ſpecillo admoto ad ca-
put non cognoſcere, an os fractum ſit, & fiſtulam in veſicam immiſſam demit-
tere non poſſe; & lapidem in veſica exiſtentem non cognoſcere; & ſuppuratum
exiſtentem ex concuſſione non dinoſcere; & ſecando, aut urendo, aut a profundita-
te, aut a longitudine aberrare; aut urere, & ſecare, quæ non oportet. Et hæc
quidem non recte. Recte autem fiunt hæc. Morbos cognoſcere qui ſint, & a qui-
bus, & qui ipſorum longi, & breves, & lethales, & non lethales, & qui tranſmu-
tantur, & qui augeſcunt, & qui minuuntur, & qui magni, quique parvi, & dum cu-
ras poſſibiles quidem, curare; impoſſibiles vero, ſcire cur curatu ſunt impoſſibi-
les, & dum curas eos, qui tales habent, per curationem quantum poſſibile eſt,
opitulari. Quæ vero offeruntur ægrotis, ea ſic obſervare oportet recte ne, an ſe-
cus fiant, veluti ſi quis, quæ ſiccare oportet, humectet; aut ſi craſſefacere opor-
teat, non exhibeat, a quibus craſſitudo inducitur; aut ſi quæ attenuare oportet,
non attenuet; quæ frigefacere, non frigefaciat; quæ calfacere, non calfaciat; quæ
putrefacere, non putrefaciat; & reliqua juxta eamdem rationem. * Talia au- 6
tem ſua ſponte, ac caſu hominibus in morbis fiunt tum bona, tum mala. Fe-
brienti, ac bilioſo, in tempore foras diſperſa bilis, bonum; diffuſa vero, ac diſperſa
ſub cutem, toleratu levior eſt habenti, & curatu facilior ſananti; diffuſa autem, ac
diſperſa, & ad unam aliquam corporis partem allapſa, malum. Alvus turbata
in pleuritico, aut peripneumonico, aut ſuppurato, malum. Febrienti, aut vulne-
rato alvus reſiccata, malum. Subaquoſo, ac lienoſo ab alba pituita detento, al-
vus fortiter turbata, bonum. Eryſipelas, ſi extra diffuſum intro vertatur, ma-
lum. Si vero intra diffuſum foras vertatur, bonum. A profluvio alvi forti
correpto, vomitus ſuperveniens, bonum. Mulieri ſanguinem vomenti men-
ſes erumpere, bonum. A fluxione vero infeſtatæ ad nares, aut os fluxionem
tranſire, bonum. Mulieri a convulſione preſſæ ex partu, febrem ſupervenire,
bonum. Et tetano, ac convulſione occupante, igneum ardorem ſupervenire, bo-
num. Talia enim per nullam medicorum ignorantiam, aut ſcientiam fiunt, &
non fiunt, ſed ſua ſponte, ac fortuito caſu fientia, & proſunt, & nocent juxta eam-
dem rationem. * Cæterum medici talia per fortuitum ſucceſſum bona in cura- 7
tione faciunt. Nimirum ſi medicamento ſurſum purgante dato, & ſurſum, &
deorſum probe purgant. Et ſi mulieri medicamento dato, quod bilem, aut pitui-
tam deorſum purgat, menſes alias non fluentes erumpant. Et ſi lienem ſuppura-
tum habenti medicamentum dederint, quod bilem, ac pituitam deorſum purget,
& ſic pus deorſum a liene expurgent, & a morbo liberent. Et ſi medicamento exhi-
bito calculoſo, calculum in urinarium meatum præ pharmaci violentia protru-
dant, ut per urinam ejiciatur. Et ſi medicamentum dederint, quod pituitam ſurſum
purgat ei, qui pus in ſuperiore ventriculo, in tuberculo habent, non ſcientes, quod
habet, iſque pus vomat, ac ſanus fiat. Et ſi eum, qui ex medicamento ſurſum pur-
gante ſuperpurgatur, ſua ſponte alvo ſubter erumpente, a vomitu ſanum faciant.
At vero mala operantur medici præ infortunio hæc. Si pharmaco bilis, aut pi-
tuitæ ſurſum ductivo dato, venam in pectore præ vomitu rumpunt ei, qui prius
nullum manifeſtum dolorem in pectore habuit, atque ſic fiat morbus. Et ſi mu-
lieri in utero habenti medicamentum ſuperne purgans exhibeant; alvus autem in-
ferne erumpens, fœtum expellat. Et qui ſuppuratum curat, ſi alvus proflua fiat,
ipſum perdit, & qui oculos curat, ac ſublinit, ſi dolores incidant acutiores; & ſi
ita contingat, rumpantur oculi, & deſtruantur, accuſant medicum, quod oculos
ſublevit. Et ſi puerperæ in ventris dolore medicus aliquid det, & male habeat,
aut pereat, medicus in culpa eſt. Ferme autem quæcumque neceſſitatem habent, ut
fiant in morbis, ac vulneribus, mala ſupra mala, ea ubi fiunt, in medicum culpam
rejiciunt, & neceſſitatem talia fieri cogentem, non agnoſcunt. Et ſi ad febricitan-
tem, aut vulnus habentem ingreſſus, admotis quamprimum remediis non opitule-
tur, ſed poſtera die æger pejus habeat, medicum accuſant. Si vero opituletur, non
æqualiter laudant. Oportere enim ipſum perpeti putant, ulceraque inflam-
mari, & in morbis quibuſdam dolores fieri oportere, neque tales eſſe, ut ne fiant.

Ner-

Nervus præciſus, ac diſſectus non coaleſcit, neque veſica, neque aliquod ex tenui-
bus inteſtinis, neque vena ſanguiflua, neque tenuis genæ pars, neque pudendi pelli-
8 cula. * Porro principium ſanationis demonſtratum quidem non eſt, quod ſa-
ne recte principium ſit univerſæ artis, neque ſecundum aliquod, neque medium, neque
finis. Sed incipimus ab ea aliquando dicentes, aliquando operantes, & defini-
mus eodem modo. Et neque dicentes ex iiſdem ſermonibus incipimus, neque ſi de
iiſdem dicamus, neque in iiſdem definimus, & operantes juxta eamdem rationem,
9 neque ex iiſdem operibus incipimus, neque in iiſdem definimus. * At vero faci-
litas, ac promptitudo in his eſt. Quum quis ſecans, aut urens, neque nervum ſe-
cet, neque venam. Et ſi ſuppuratum urat, pus conſequatur. Et ſi ſecet, eodem mo-
do. Et fracturas recte componere. Et ſi qua pars corporis ex natura excidat, ut
ipſam recte ad naturam retrudat. Item apprehendere fortiter ea, quæ oportet, &
apprehendendo premere. Et apprehendere leniter ea, quæ oportet, & apprehenden-
do non premere. Et in obligando tortuoſa non facere ex rectis, neque preme-
re, quæ non oportet. Et in contactu ubicumque tandem contigerit, dolorem ex ſu-
perfluo non exhibere. Hæc quidem igitur facilitatis, ac promptitudinis exiſtunt.
At vero digitis decenter attingere, aut probe, aut non probe, aut longis, aut brevi-
bus, aut probe deligare omnes deligaturas, non ad artem pertinere judicatur
10 de facilitate, ac promptitudine, ſed ſeorſim. * Quicumque ſuppurati fiunt pul-
mone, aut ſuperiore, vel inferiore ventre, aut tubercula habent ſive in ſuperiore
ventre, ſive inferiore, aut in pulmone, aut ulcera intrinſecus, aut ſanguinem vo-
munt, aut ſpuunt, aut dolorem aliquem habent vel in pectore, vel in dorſo; hæc
omnia habent ex his quidem, quæ in corpore inſunt a bile, & pituita; ab exter-
nis vero ab aere inſito calori ammixto. Sed & a laboribus, ac vulneribus. Et
quicumque quidem pulmone ſuppurati fiunt, ab his fiunt. Si peripneumonia corre-
ptus in judicatoriis diebus non purgetur, ſed relinquatur in pulmone ſputum,
ac pituita, ſuppuratus fit. Et ſi quidem ſtatim curatus fuerit, utplurimum effu-
git; ſi vero neglecta fuerint illa in pulmone, corrumpitur, illis & inhærentibus, &
putreſcentibus, ulceraturque pulmo, & ſuppuratus fit, & non amplius intro ad
ſe ipſum nutrimentum memorabile trahit, neque quicquam depurgatur ab eo ſur-
ſum, ſed ſuffocatur, & ſemper amplius difficulter ſpirat, & reſpirando ſtertit, &
reſpirat illinc ſurſum ex pectore, tandem vero obturatur a ſputo, & moritur.
Fit autem & ſuppuratus, ſi pituita ex capite ad pulmonem deſtillet, & pri-
mum quidem utplurimum latenter defluit, tuſſimque tenuem exhibet, & ſputum
paulo amarius ſolito, & aliquando tenuis adeſt calor. Temporis autem progreſ-
ſu exaſperatur pulmo, & intus exulceratur a pituita inhærente, ac putreſcente,
& gravitatem exhibet pectori, & dolorem acutum ante, & retro, caloreſque acutio-
res in corpus incidunt, & pulmo a calore trahit ad ſe pituitam ex toto corpo-
re: & maxime ex capite. Caput vero calefactum ex corpore, & hanc putreſcen-
tem ſubcraſſam ſpuit. Quanto vero magis tempus progreditur, tanto magis
pus ſincerum ſpuit, & febres acutiores fiunt, & tuſſis frequens, ac fortis, & me-
dia vexat, & tandem alvus inferne turbatur. Turbatur autem a pituita; pituita
vero de capite deſcendit. Hic quum ad hoc pervenerit, perit, quemadmodum
dictum eſt in ſuperioribus, purulento, ac putrido pulmone facto, aut ventre in-
fra erumpente. Fit præterea & ab his pulmo ſuppuratus, quum venula videli-
cet aliqua in ipſo fuerit rupta; rumpitur autem a laboribus; & ubi rupta fue-
rit, ſanguinem fundit, ſi quidem craſſior fuerit, amplius; ſin tenuior, minus, &
ſanguinem quidem ipſum partim confeſtim ſpuit, partim vero, niſi vena adſtrin-
gatur, in pulmonem funditur, & in ipſo putreſcit, & ubi putrefactus fuerit, pus
facit; progreſſu vero temporis aliquando pus ſincerum, aliquando pus ſubcruen-
tum, aliquando ſanguinem, & ſi magis repleta fuerit vena, ipſam ſanguinis co-
piam acervatim a ſe ipſa revomit, ſpuiturque pus craſſum ab acceſſoria, & intus pu-
treſcente pituita. Hic ſi anticipetur, incipiente morbo, priuſquam vena ſan-
guinem fundat, ac fortiter laxetur, & priuſquam attenuetur, & in lecto decum-
bat, & caput corrumpi incipiat, & reliquum corpus colliquari, ſuperſtes ab hoc
morbo evadit. Si vero neglectus fuerit, & hæc occuparint, ut ea perpetiatur
aut omnia, aut plurima, perit; perit autem hic, aut ex iiſdem, quæ ſuperius di-
xi, aut a vomitu, ſanguine multo multoties per vomitum rejecto. Si vero
vena omnino quidem rupta non fuerit, verum acutus tractus in ipſa fiat; fit au-
tem maxime, velut varix, qui etiam ſtatim, ubi factus fuerit; dolorem quemdam
tenuem inducit, ac tuſſim aridam. Si vero diu duraverit, & neglectus fuerit, pri-
mum quidem ſanguinem modicum, ac ſubnigrum dimittit, ac rejicit, deinde ve-
ro adhuc copioſiorem, & ſinceriſſimum, deinde pus, patiturque quæcumque in ſupe-
rioribus dicta ſunt. Conducit autem talibus, ſi ab initio curandos ſuſcipi-
as, ut & venæ de manibus ſanguinem emittant, & diæta, a qua quamſicciſſi-
mus, & exanguiſſimus fiat. Eodem porro modo etiam venæ in latere afficiun-
tur, quæ intus in ſuperficie ſitæ ſunt. Quum igitur affectæ fuerint, varicoſæ-
que factæ, & intus elevatæ, & neglectæ fuerint, hæc perpetiuntur. Erumpunt
& ſpuunt a ſe ſanguinem, & aliquando etiam vomunt, & ſuppurati fiunt, & ut-
pluri-

plurimum pereunt. Si vero curentur, incipiente morbo, rurſus in loco venæ conſidunt ad latus, humileſque fiunt. Et pulmo ab his ſuppuratus redditur, & ab ipſo etiam talia perpetiuntur, & ſic moriuntur. * Cæterum ſuperiore ventre ſuppura- 11
ti multipliciter fiunt. Nam quum pituita de capite copioſa, & acervatim in ſuperiorem ventrem fluxerit, putreſcit, & in pus vertitur. Putreſcit autem maxime in diebus viginti una. Hoc igitur pus concutitur, & intus fluctuat ad latera allabens. Hic ſi uratur, aut ſecetur, priuſquam diuturnum fiat pus, ſanus plerumque evadit. Fiunt autem & ſuperiore ventre ſuppurati ex pleuritide, quum fortis fuerit, & in judicatoriis diebus neque putruit, neque ſputo rejecta eſt, ſed latus exulceratum fuerit a pituita affixa, & bile, & quum ulcus factum fuerit, reddit de ſe pus, & ex vicinis locis præ caliditate in ſe ipſum pituitam adducit, & hæc, ubi computruit, pus ſpuitur. Aliquando vero etiam ex venis ſanguis ſe in ulcus ingerit, & putrefactus pus fit. Hic, ſi e veſtigio aſſumatur, ſanus plerumque fit; ſi vero negligatur, perit. Fiunt præterea ſuppurati etiam, ſi pituita de capite delapſa, ad latus adglutinata fuerit, & putruerit. Tunc enim latus utplurimum inflammatur, & patitur eadem, quæ ex pleuritide ſuppuratus. Fiunt & quum præ labore, aut exercitiis, aut alio quopiam modo vena ante, aut retro fuerit rupta, & ſic rupta, ut non ſtatim ſpuatur ſanguis, ſed in carne acutus tractus, ſive varix fiat, & caro tracta, ac convulſa humiditatem modicam traxerit, & ſublivida facta fuerit, & ſtatim quidem ſic affectus non percipit præ robore, ac bona habitudine; aut ſi etiam ſentit, nihil moleſti eſſe putat. Hic ubi deprehenderit, quum jam præ febribus, aut potu, aut venere, aut aliqua alia re correptus, fuerit attenuatus, caro ſauciata ſubreſiccatur, & ſubcaleſcit, & humiditatem in ſe ipſam a vicinis tum venis, tum carnibus trahit. Ubi autem attraxerit, intumeſcit, & inflammatur, & dolorem exhibet tenuem, & tuſſim raram, & ſiccam primum. Deinde adhuc magis trahit in ſe ipſam, & dolorem inducit vehementiorem, & tuſſim frequentiorem. Et primum quidem ſubpurulentum ſpuit. Aliquando vero lividum, & ſubcruentum. Et quanto magis tempus progreditur, amplius in ſe ipſam trahit, ac putrefacit: & de ipſa carne quantum ab initio lividum erat, hoc pus fit, & dolorem acutum exhibet, & febrem, & tuſſim multam, ac frequentem, & per ſputum ſincerum pus expuit. Si vero pus in ventre moram traxerit, totum corpus ab ipſo caleſcit. Maxime vero viciniſſimæ partes. Caleſcente autem corpore, humiditas maxime eliquatur. Et quæ quidem a ſupernis partibus eliquatur, in ſupernum ventriculum maxime confluit, & pus fit, ad hoc quod jam in ipſo eſt. Pars vero ejus etiam in infernum ventriculum fluit; & quandoque alvus ab ipſa turbatur, & hominem perimit. Nam cibi ingeſti ſecedunt inconcocti, & alimentum ab ipſis corpori non accedit. Et ſputi ſurſum purgatio non æqualis contingit, alvo nimirum calefacta, & omnia deorſum trahente in ſe ipſam. Et a ſputo quidem ſuffocatur, & ſtertit, dum non purgatur; a ventre vero fluente, debilitatur, & plerumque perimitur. In hujuſmodi autem morbis hunc fluxum maxime exhibet caput, utpote quod cavum eſt, & ſuperne ſitum. Quum enim ab alvo fuerit calefactum, tenuiſſimam pituitam de corpore in ſe ipſum trahit. Ubi vero hæc in ipſo fuerit collecta, reddit rurſum acervatam, & craſſam, velut dictum eſt: & pars quidem ipſius in ſupernum ventriculum defluit; pars vero in infernum. Quum igitur caput fluere inceperit, & reliquum corpus colliquari non amplius æqualiter, ne uſti quidem ſuperſtites evadunt. Superant enim ſupra pus influentia mala, ea quæ defluunt: & carnes liqueſcunt magis a malis, quam nutriuntur, ab ingeſtis. Qui vero hujuſmodi morbos habent, partim ab his brevi pereunt, partim diutius tempus extrahunt. Differt enim corpus a corpore, & ætas ab ætate, & affectio ab affectione, & tempus a tempore, in quo ægrotarint: & aliqui majorem tolerantiam in morbis habent, alii omnino ad tolerandum impotentes ſunt. Proinde certitudo exacta temporis, in quo pereunt, non eſt, an longum, aut breve futurum ſit. Neque enim hoc tempus certum eſt, quod quidam definiunt: & plerumque neque hoc ipſum ſuppurat. Differt enim & annus ab anno, & tempus a tempore. At ſi quis de ipſis recte cognoſcere, ac dicere velit, is cognoſcet, omni tempore & perire, & ſuperſtites evadere, & pati, quæcumque tandem patiantur. * Cæterum inferno ventriculo ſup- 12
purati fiunt, maxime quidem quum pituita, aut bilis acervata inter carnem, & cutem collecta fuerit. Fiunt autem & a convulſionibus, quum venula convulſa rupta fuerit, ſanguis effuſus putreſcit, & ſuppuratur. Si vero caro convulſa fuerit, aut contuſa, ſanguinem ex venis ſibi ipſis propinquis trahit, atque hic putreſcit, ac ſuppuratur. His ſi quidem foras de ſe ſignificationem præbuerit, & eruperit pus, ſani fiunt. Si vero ſua ſponte intro proruperit, pereunt. At vero diffuſum pus in ventriculo inferno, veluti in ſuperno dictum eſt, generari haudquaquam poterit, ſed velut a me dictum eſt, in tunicis, & in tuberculis innaſcitur. Et ſi quidem intro notas habuerit, cognitu difficile eſt. Neque enim ex concuſſione cognoſcere licet. Cognoſcitur autem maxime ex dolore, ubi fuerit, & ſi terram figulinam, aut aliud quid hujuſcemodi impoſueris, brevi id reſiccat.

SECTIO II.

13 * ERyſipelas autem in pulmone fit, ubi pulmo fuerit nimium reſiccatus, id quod
contingit ab ardore, & a febribus, & a labore, ac intemperie. Et quum ſu-
perreſiccatus fuerit, plurimum ſanguinis in ſe ipſum trahit, maxime quidem &
plurimum ex magnis venis. Hæ enim ipſi viciniſſimæ ſunt, ac ipſi incumbunt.
Trahit etiam ex aliis vicinis. Et tenuiſſimum, ac debiliſſimum trahit. Poſtquam
autem traxit, febris ex ipſo fit acuta, & tuſſis ſicca, & repletio in pectoribus, &
dolor acutus in anterioribus, ac poſterioribus partibus, maxime circa ſpinam,
nimirum magnis venis percalefactis. Et vomit aliquando ſubcruentum, aliquan-
do lividum. Vomunt item pituitam, & bilem, & frequenter animo linquun-
tur propter ſanguinis tranſmutationem derepente contingentem, atque hoc maxi-
mum ſignum eſt Eryſipelatis in pulmone generati, & ſi aſſidua febris invaſio con-
tigerit. Huic ſi quidem duobus, aut tribus, aut quatuor ad ſummum diebus id,
quod intus eſt, diffuſum fuerit, ac tranſierit foras, plerumque ſanus evadit. Si vero
non diffundatur, ac foras tranſeat, intus putreſcit, & ſuppuratus fit, ac perit. Pe-
rit autem brevi, utpote pulmone toto ſuppurato, ac putrido. Si vero foras dif-
fuſum intro vertatur, & pulmonem corripiat, huic nulla vitæ ſpes reliqua eſt.
Quum enim antea reſiccatus pulmo traxerit in ſe ipſum, non amplius dimit-
tit, ſed ſtatim ab ardore, & ſiccitate nihil amplius ſuſcipit, neque quicquam ſur-
14 ſum diſtribuit, ſed corrumpit. * Tuberculum in pulmone fit hoc modo, quum
pituita, aut bilis coacta putreſcit. Et quamdiu quidem adhuc crudius fuerit, dolo-
rem exilem, ac tuſſim ſiccam inducit. Poſtquam autem maturum factum fue-
rit, dolor & ante, & retro acutus fit, & calores corripiunt, ac tuſſis vehemens.
Et ſi quidem quamcitiſſime maturuerit, & eruperit, & pus ſurſum verta-
tur, ac totum expuatur, & ventriculus, in quo fuerat pus, contrahatur, ac re-
ſiccetur, penitus ſanus evadet. Si vero ruptum quidem fuerit quamcelerrime, &
maturatum, ac repurgatum, verum penitus reſiccari non poterit, ſed ipſum tu-
berculum a ſe ipſo pus produxerit, & a capite ſane tunc, itemque reliquo corpo-
re pituita ad tuberculum defluens, putreſcit, & pus fit, ac expuitur, per quod
homo perimitur. Perimitur autem a ventre fluente, ab his, quæ antea relata
ſunt, & loquente ipſo, ac intelligente omnes res, æque ut in priori tempore, reſic-
catur, ac perfrigeratur, conniventque venæ in corpore omnes, utpote ſangui-
ne ex ipſis a febre exuſto: quandoque vero etiam præ temporis longitudine, ac
morbi magnitudine tum malorum jam præſentium, tum eorum, quæ inſuper ac-
cedunt. Quod ſi multo tempore rumpi non poſſit neque ſua ſponte, neque a me-
dicamentis, conſumitur debilitatus a doloribus vehementibus, & inedia, & tuſſi,
& febribus, & utplurimum perimitur. Si vero jam attentato, & in lectum re-
clinato, pus eruperit, neque ſic valde revaleſcunt, ſed tali modo perimuntur. At ſi
eruperit quidem quamcelerrime, & maturuerit, maturatum autem multa ſui
parte ad ſeptum tranſverſum effundatur, ſtatim quidem melius habere ſibi vide-
tur. Verum progreſſu temporis, ſi quidem totum per ſputum rejecerit, & ven-
triculus, in quo pus inerat, conſidat, ac reſiccetur, ſanus evadit. Si vero & tem-
pus longius protrahatur, & ipſe debilior fiat, & per ſputum rejicere nequeat, ſed u-
ſtus fuerit, aut ſectus, & pus exeat, ſtatim quidem, & ſic melius habere ſibi videtur,
15 verum tempore procedente, perimitur ab iiſdem, quæ prius relata ſunt. * Por-
ro in latere fiunt tubercula & a pituita, & bile, eadem ratione, qua in pulmone.
Fiunt etiam a laboribus, quum vena aliqua tracta rupta fuerit, non tamen pe-
nitus rupta, ſed ita ut acutus tractus in ipſa factus ſit. Siquidem igitur rupta
fuerit, ſtatim ſanguis e vena effuſus putreſcit, & ſuppuratur. Si vero acutus tra-
ctus in vena fiat, principio quidem dolorem exhibet, ac pulſat; progreſſu vero
temporis diſtribuit vena ſanguinem in carnem, atque hic in carne putreſcens,
pus fit. Eodem modo & caro, ſi quidem magis doluerit, & ſanguinis plus in
ſe ipſam trahit ex viciniſſimis venis, & ſtatim ſuppuratur. Si vero minus dolue-
16 rit, tardius & trahit, & ſuppuratur. * Quibuſdam autem, quum debiles
facti fuerint tractus in carnibus, aut venis, non ſuppuratur, ſed fiunt dolores diu-
turni, & vocantur Ruptiones. Et quæ quidem in carne fiunt, hoc modo fiunt.
Quum caro afflicta fuerit, aut convulſa, aut percuſſa, aut aliud quid perpeſſa,
livida, velut antea dixi, fit, non ſincero ſanguine, ſed tenui, & aquoſo, eoque mo-
dico. Quum autem plus ſolito fuerit reſiccata, percaleſcit, & dolorem exhibet,
& a venis, ac carnibus vicinis humiditatem in ſe ipſam trahit: & ubi nimium fue-
rit humectata, atque ea ipſa humiditas, ubi a carne fuerit ſupercalefacta, per totum
corpus diſpergitur, qualis eſt attracta, magis tamen in venas diſpergitur, quam
in carnes. Venæ enim magis trahunt, quam carnes. Trahunt tamen etiam car-
nes. Quando vero ad multam in corpore humiditatem, modica de carne attracta
fuerit, obſcura jam fit, & doloris exors, & pro morbida cum tempore ſana eva-
dit. Si vero caro magis fuerit percalefacta, & ampliorem humiditatem traxerit,
dolorem

dolorem exhibet: & ad quamcumque corporis partem ab ipſa proceſſerit, ac firmata fuerit, dolorem inducit acutum, & aliqui putant ipſis ruptionem transmutatam eſſe, verum hoc fieri non poteſt. Propinquiſſima vero ulceri ſunt quæcumque talia, & alia. At humiditas de carne exilit per venas, quum autem percalefacta, & craſſa, & copioſa facta fuerit, dolorem exhibet, donec ſimilis fiat reliquæ humiditati in tenuitate, ac frigiditate. 17 * Quæcumque vero in venis fiunt, ſic habent. Ipſa quidem vena, inquantum tracta eſt, in loco manet. Quum autem tracta fuerit (trahitur autem, ac convellitur a labore, & violentia) fit veluti varix. Percaleſcit autem, & trahit in ſe ipſam, liquidam quamdam humiditatem, quæ eſt a bile, ac pituita. Et ubi mixta fuerint ſanguis, & humiditas de carne, craſſeſcit ſanguis, & multipliciter ipſe ſe ipſo, ea parte, qua vena convulſa eſt, & morbolior fit, & amplius ſtabilior. Et quum copioſior factus fuerit, plenitudo ipſa transmigrat, quocumque tandem contigerit, & dolorem inducit acutum, ut aliquibus videatur ruptio locum permutaſſe. Et ſi contigerit, ut ad humerum transferatur, & gravitatem in manu inducit, & torporem, ac ſegnitiem. Et ſi quidem ad venam proruperit, aut ad humerum, & dorſum tendat, dolor plerumque ſtatim quieſcit. Fiunt porro convulſiones & a laboribus, & lapſibus, & a plaga, & ſi quis onus majus levet, & a curſibus, & lucta, & ejuſmodi omnibus. 18 * Quicumque vero a vulneribus ſuppurati fiunt, aut ex haſta, aut pugione, aut jaculo, intro ſauciati fuerint, quandiu quidem habuerit ulcus, reſpirationem foras, per antiquum vulnus, & hac parte frigidum in ſe ipſum adducit, & calidum a ſe ipſo hac parte emittit, & ſane facile tum pus, tum ſi quid eſt, aliud expurgatur. Et ſi quidem & interna, & externa pars ſimul fuerint ſanatæ, ſanus penitus homo evadit. Si vero externa quidem ſanata fuerit, interna vero non, ſuppuratus fit. Et ſi etiam ſanatæ ſimul ſint interna, ac externa pars, cicatrix autem intus debilis fiat, & aſpera ac livida, reulceratur quandoque; atque ſic ſuppuratus fit. Rurſus exulceratur, etiamſi quid amplius laborarit, & ſi attenuatus fuerit, & ſi pituita, aut bilis ad cicatricem affixa fuerit, & ſi alio morbo correptus attenuatus fuerit. Ubi vero ulcus factum fuerit ſive hoc modo, ſive ubi externa pars, priuſquam interna coaluit, dolorem acutum inducit, & tuſſim, & febrem, & frigiditatem ipſum ſibi ipſi ulcus inducit, eo quod amplius calidum exiſtat: & ipſum a ſe ipſo caliditatem efflat, & pus expurgatur, & per longius tempus curatur, & tardius ſaneſcit; quandoque vero neque ſaneſcit. Nam caro, & ulcus ab ardore, qui eſt in corpore, coquitur, & nimium humectatur, ut non poſſit neque ſiccari, neque carnem producere, neque ſanari. Sed cum temporis progreſſu moritur, patiens talia, quæ etiam prius dicta ſunt. 19 * At ſi contingat, ut craſſarum venarum aliqua ſaucietur, & ſanguis intro fluat, ac putreſcat, ſuppuratus fit. Et ſi quidem hoc pus totum per ſputum rejectum fuerit, et vena ſauciata coaluerit, et ulcus intus, ac foris ſanatum fuerit, penitus ſanus evadit. Si vero neque ulcus intus coaleſcere poterit, neque vena conſtringatur, ſed alias, atque alias ſanguinem remittat. Et ſi ſtatim vomatur, et ſpuatur, aut etiam putreſcat, et pus expuatur, plerumque perimitur, aut ſtatim ſanguinem vomens, aut poſteriori tempore, dum perit ab iiſdem, quæ antea dicta ſunt. Sæpe vero hi, quibus venarum aliqua intus ſauciatur a vulneribus, aut quibuſdam laboribus, aut exercitiis, aut alia quadam cauſſa, quum coaluerit, et ſana eſſe videtur vena, alio tempore iterum rumpitur, idque ab iiſdem contingit cauſſis, a quibus etiam prius patiebatur. Ubi vero iterum rupta eſt, ſanguinem fundit, et ſtatim pereunt ſanguinem multum, ac ſæpe vomentes (aut alias, atque alias ſanguinem recentem vomunt) pus autem ſpuentes per omnem diem multum, ac craſſum, tali, aut conſimili modo pereunt, velut etiam in aliis morbis dictum eſt. 20 * At vero in his, ac ſimilibus morbis multum refert, quantum ad facilem, ac difficilem curationem, vir ſit, an mulier, qui morbum habet, juvenis, an ſenex, et mulier juvencula, an anicula. Et præterea tempus a tempore differt, in quo ægrotant. Intereſt item, an ex alio morbo ægrotent, aut non ex alio. Differt etiam affectus ab affectu, major a minore, et corpus a corpore, et curatio a curatione. His autem ſic inter ſe differentibus, neceſſe eſt etiam tempus diuturnitatis differre; et aliis longius fieri, aliis brevius; et alios perire, alios non; et morbos aliis durabiles eſſe, et majores; aliis minores, et brevis temporis; aliis permanere uſque ad ſenectutem, et commori, alias perire ab ipſis brevi. Et qui quidem juniores patiuntur eas affectiones, quæ a laboribus fieri dictæ ſunt, hi et ampliores, et vehementiores ipſas patiuntur, et magis quam alii dolent, et ſtatim in ipſis manifeſtæ fiunt, ut ſanguinem aut ſpuant, aut vomant. Sed et quædam fientia fallunt ipſos, præ bona corporis habitudine. Seniores autem raro quidem patiuntur, et ſi patiantur, debiles ipſas perpetiuntur, utpote ipſi debiliores exiſtentes, et remittunt magis ipſis, et affectionum majorem curam gerunt. Fiunt igitur ab initio omnino minus ſeniori, quam juniori, et ubi factæ fuerint, ſeniori debiliores fiunt, juniori vehementiores. Et juniori quidem, utpote qui habet corporis vigorem, et ſiccitatem, et carnem denſam, ac robuſtam, et ad ipſa oſſa aſſidentem, cute circum ipſam circumtenta, quum aliquid amplius laborarit, ſolito magis, et derepente convulſiones vehementes fiunt,

fiunt, & ruptiones multæ, ac omnigenæ venarum, ac carnium. Et horum aliqua
ſtatim manifeſta fiunt, aliqua poſteriori tempore comparent. At ſenioribus
vigor fortis non ineſt, & carnes circum oſſa diffluunt, & cutis circum carnes: &
ipſa caro rara eſt, ac debilis, & neque tale quid pati poſſit ſimiliter ſenior, veluti ju-
nior. Et ſi quid patiatur, leviter patitur, & ſtatim manifeſtum redditur. Atque in-
tantum quidem in affectionum principio juniores ſenioribus difficilius liberan-
21 tur. * Quum vero morbus conſpicuus factus fuerit, & aut pus, aut ſangui-
nem, aut utrumque expuerint, qui quidem juniores ſunt, quum corpus ipſorum
ſit robuſtum, ac denſum, non æqualiter depurgari poſſunt ab ulceribus, quorum
pus in ſuperno ventriculo exiſtit. Nam & pulmo non valde trahit ad arterias,
ut qui denſior fit; & arteriæ, quum tenues, & arctæ ſint, pus non ſuſcipiunt, niſi
modicum, & raro. Quare neceſſe eſt pus in thorace, & in ulceribus coacervari,
& craſſum fieri. At ſeniori & pulmo rarior, ac cavior eſt, & arteriæ ampliores, ut
pus non diutius in ventriculo, & ulceribus moretur, & quicquid ejus inſuper
generatum fuerit, hoc totum neceſſario ſurſum attrahitur a pulmone ad arte-
rias, & ſtatim expuitur. In juniore igitur, utpote quum ſint affectiones vehe-
mentiores, & purgatio pro ſputi ratione non fiat, & febres acutiores, & frequen-
tiores fiunt, & dolores acuti incidunt tum in ipſo affectionis loco, tum in reli-
quo corpore, nimirum quum venæ ſint robuſtæ, ac ſanguine plenæ. Ubi vero
hæ percaleſcunt, dolores ab ipſis tranſiliunt alias ad aliam corporis partem. Ac
hi quidem plerumque brevi perimuntur. Senioribus vero, quum affectiones ſint
debiliores, & ſputum ab ipſis purgetur, & febres mitiores, ac paucæ fiunt, & dolo-
res adſunt quidem, verum exiles. Et ab hujuſmodi affectionibus ne ſenes qui-
dem penitus liberantur, ſed longo tempore afflicti pereunt. Et aliquando pus
ſpuunt, quandoque ſanguinem, quandoque neutrum, tandemque cum his moriuntur. Mo-
riuntur autem hoc modo, quum ipſos morbus aliquis huic, quem antea habent con-
ſimilis apprehendit, ita ut & hunc habeant, & is, quem prius habent, vehementior
fiat, & utplurimum pereunt. At vero morbi, qui hos morbos efficiunt, maxi-
22 me ſunt pleuritis, & peripneumonia. * Febris porro ab his fit. Quum bilis, aut
pituita calefacta fuerit, totum reliquum corpus ab his caleſcit, & vocatur hoc
febris. Caleſcit autem bilis, & pituita, intrinſecus quidem a cibis, & poti-
bus, a quibus etiam nutritur, ac augetur; extrinſecus autem a laboribus, ac vul-
neribus, & a calido nimium calefaciente, & a frigido nimium frigefaciente. Ca-
leſcit item a viſu, & auditu. Verum minimum ab his. Rigor autem in mor-
bis fit quidem & ab externis, ventis, aqua, ſerenitate, & aliis hujuſmodi. Fit au-
tem & ab ingeſtis cibis, ac potibus. Maxime vero & vehementior fit, quum bi-
lis, & pituita ſanguini fuerint permixta, aut altera ex his, aut utraque. Magis ta-
men ſi pituita ſola permixta fuerit. Eſt enim pituita frigidiſſima ex natura. Calidiſſi-
mus autem ſanguis. Frigidior eſt etiam aliquanto bilis ſanguine. Quum igitur
hi humores ambo, aut alter ſolum, permixti fuerint ad ſanguinem, ipſum con-
gelant, non tamen omnino. Neque enim vivere poſſet homo, ſi ſanguis denſior,
& frigidior ſe ipſo multis modis fieret. Frigeſcente igitur ſanguine, neceſſe eſt
& reliquum totum corpus perfrigerari; & ubi hujuſmodi quid factum fuerit, ri-
gor appellatur. Et ſi quidem vehemens fiat rigor, vehementior eſt etiam tremor.
Nam dum contrahuntur venæ, ſanguine & coacto, & congelato, corpus & contra-
hunt, & tremere faciunt. Si vero minus aliquanto ſanguinis coactio fiat, hoc
rigor appellatur. Horror autem dicitur debiliſſimus rigor. Quod autem poſt
rigorem neceſſario corripiat febris aut major, aut minor, ſic habet. Quum ſan-
guis percaluerit, & vim depulerit, ac rurſus ad ſuam naturam redierit, concale-
ſcit ſimul & pituita, & bilis ſanguini permixta. Et ſanguis ipſe ſe ipſo multiplici-
ter calidior evadit. His igitur percalefactis, neceſſe eſt febrem ſuccedere poſt
rigorem præ ſanguinis caliditate. Sudor vero fit hac de cauſſa. Quicumque mor-
bi in judicatoriis diebus judicantur, & febrilis ignis dimittit, in his de pituita, &
bile, quod tenuiſſimum eſt, eliquatur, & ſecernitur, & ſeceditur partim extra cor-
pus, partim intus, & iſthic in corpore relinquitur, partim præ caliditate attenua-
tur, & vapor fit, & cum ſpiritu permixtum foras procedit. Atque hæc quidem
hujuſmodi ſunt, & ab his ſudor generatur. Quando vero quandoque calidus, quan-
doque frigidus eſt, ita contingit. Calidus quidem de percalefacto malo, & exu-
ſto, & attenuato, & debili, et non valde multo ſecernitur, et neceſſe eſt, ipſum
calidiorem ex corpore excerni. Frigidus autem de ampliore malo ſecernitur, et
de eo, quod reliquum eſt, et adhuc validum, et nondum putrefactum, neque atte-
nuatum, neque exuſtum, et frigidior, ac craſſior, et graveolentior prodit. Mani-
feſtum autem hoc ex hac re fit. Qui frigidum ſudorem exudant, e longis mor-
bis plerumque ægrotant, invaleſcente malo eo, quod in corpore relinquitur.
23 Qui vero calidum ſudorem excludunt, citius a morbis liberantur. * Pleuri-
tis, et peripneumonia fiunt hoc modo. Pleuritis quidem, quum potiones acerva-
tæ, et fortes valde corripiunt. Percaleſcit enim totum corpus, ac humectatur a
vino. Maxime autem et bilis, et pituita percaleſcit, ac humectatur. Et ſane his
commotis, ac humectatis, continget, ut rigor invadat ebrium, ſive ſobrium. Et quum

latus natura carne nudum ſit præ omnibus corporis partibus, & non ſit quicquam in ipſo, quod renitatur præter ventriculi cavitatem; maxime rigorem percipit. Et quum riguerit, ac perfrigeratum fuerit, tum caro, quæ eſt in latere, tum venæ contrahuntur, ac convelluntur. Et quantum in ipſa carne ineſt bilis, ac pituitæ, aut in venis, quæ in ipſa carne ſunt, id magna ex parte, aut totum ſecernitur, introque compellitur ad caliditatem, carne extrinſecus condenſata; atque id latus affigitur, & dolorem vehementem exhibet, & percaleſcit, & per caliditatem trahit ad ſeipſum a vicinis venis, ac carnibus pituitam, ac bilem. Atque hoc ſane modo fit. Ubi vero ad latus affixa putruerint, & per ſputum rejecta fuerint, ſani fiunt. Si vero & antiquum multum affixum fuerit ad latus, & aliud inſuper acceſſerit, ſtatim pereunt, præ ſalivæ copia expuere nequeuntes; aut ſuppurati fiunt, & partim pereunt, partim evadunt. Indicium autem hæc de ſe præbent in ſeptem diebus, aut novem, aut undecim, aut quatuordecim: dolorem quoque inducunt ad humerum, & ad claviculam, & ad alas, hac de cauſſa. Vena, quæ ſplenitis appellatur, tendit a ſplene ad latus; a latere vero ad humerum, & ſiniſtram manum. Hepatitis autem ad dexteras partes eodem modo: & quum hujus in latere pars a rigore contracta fuerit, & ſanguis in ipſa horruerit, ad alas, & claviculam, ac humerum concedit, & convellit, ac dolorem inducit. Eodem modo & loci circa dorſum, ab affixo ad latus humore pituitæ, ac bilis percaleſcunt; & quandoque dolorem locis infra latus exhibent. Sæpe vero ſi ad infernas partes convertatur, dolorem per venas ad veſicam diſtribuit, multumque, ac bilioſum æger mingit. Arbitrantur autem hujus morbi cauſſam, ac principium rigorem eſſe. * Peripneumonia fit, quum 24 commota, ac calefacta pituita, ac bile, pulmo præ caliditate traxerit in ſe ipſum de vicinis locis ad ea, quæ jam ſunt in ipſo. Et percalfacit quidem totum corpus, ac dolorem exhibet, maxime autem dorſo, & coſtis, & humeris, ac ſpinæ, nimirum ab his in ſe ipſum attrahens plurimam humiditatem, & ſuperreſiccantur hæ partes, & nimium caleſcunt. Poſtquam autem attraxit in ſe ipſum, & tum bilis, tum pituita ſedem in pulmone occupavit, putreſcit, ac ſuppuratur. Et ſi quidem in diebus judicatoriis putrefacta per ſputum rejecta fuerint, æger ſuperſtes evadit. Si vero & ea, quæ ab initio advenerunt, ſuſceperit, & alia inſuper acceſſerint, & neque ſpuens, neque putrefaciens ſuperarit, præ copia eorum, quæ inſuper accedunt, utplurimum moriuntur. Si vero ad dies perveniant duos & viginti, & febris remittat, & in his per ſputum purgati non fuerint, ſuppurati fiunt. Fiunt autem maxime ex his, quibus & pleuritis, & peripneumonia vehementiſſima exiſtit. * Fit autem & peripneumonia, & pleuritis ſine ſputo, ambæ ex eadem 25 cauſſa præ ſiccitate. Siccant autem & calida, ubi nimium calfaciunt; & frigida, ubi nimium frigefaciunt. Congelatur autem latus, & quæ ſunt in ipſo venæ, & convellitur, & quantum in ipſo ineſt pituitæ, aut bilis, id a caliditate reſiccatur, & dolorem inducit, & a dolore febrem. Huic venam ſecare conducit in manu ſplenitidem appellatam, aut hepatitidem juxta utram ſane fuerit morbus. Atque ſic dolor mollior fit & lateris, & aliarum partium. Nam vena, & quantum in ipſa ineſt bilis, ac pituitæ, & ipſius ſanguinis ægrotantis una cum his magnam partem foras dimittit. Pars vero ex carne per medicamenta, & potiones diffunditur, & a calefactoriis forinſecus adhibitis, ita ut morbus per totum corpus diſpergatur. Vocatur autem hæc pleuritis ſine ſputo. * Peripneumonia vero, quum pulmo 26 etiam ipſe ſuperreſiccatus fuerit, & quantum in ipſo ineſt bilis, aut pituitæ, neque putrefacit æqualiter, neque per ſputum reddit; & quantum in ipſo eſt humiditatis, aut a potu, aut a ſorbitione, aut a vicinis locis, hoc totum exurit præ nimia ſiccitate, ac caliditate. Huic potiones bibere conducit, a quibus pulmo humectatur, ac ſputum rejicit. Si enim ſputum non rejecerit, & durior fit, & coareſcit, & hominem perimit. * Febris ardens corripit magis bilioſos, corripit item pituitoſos 27. Corripit autem hoc modo. Quum bilis commota fuerit per corpus, & contigerit ut venæ, & ſanguis attrahant bilem, eamque plurimam ex carnibus, ac ventriculo ad eum, qui prius ineſt, utpote quum etiam natura calidiſſimus ſanguis in corpore exiſtat. Quum itaque percaluerit ex carnibus, & ventriculo ſupra eum, qui jam ineſt, adhuc magis a bile, percalfacit etiam reliquum corpus. Et quædam ſane partes præ multa humiditate penitus reſiccari non poſſunt. Si vero reſiccatæ fuerint, homo moritur. Extremæ vero corporis partes, utpote natura ſiccæ, reſiccantur, & plurima humiditas ex ipſis exuritur, & ſi ipſas contingere velis, frigidas comperies, ac ſiccas. Quapropter hi, qui a febre ardente corripiuntur, internis quidem partibus a febri exuruntur, externis autem frigidi ſunt. Et lingua, ac fauces ab interno ſpiritu, ac caliditate exaſperantur, & areſcunt. Quantum autem in ventriculo, & in veſica ineſt bilis, quod quidem in ventriculo eſt, aliquando deorſum exturbatur; plerumque vero in primis diebus vomitur, aut in quatuor, aut quinque. Vomitur autem hac de cauſſa. Quum ſupernus ventriculus ſupercalefactus fuerit, attrahit in ſe ipſum, & fit vomitus. Et ob hoc ipſum etiam ex febre ardente, & ex pleuritide ad peripneumoniam maxime morbi tranſmutantur. Ubi enim ſupernus ventriculus ſupercalefactus fuerit, trahit in ſe ipſum, et ſuſcipit pulmo, et fit peripneumonia, et plerumque pereunt, nimi-

rum debiles jam exiſtentes, & morbo alio novo inſuper generato, dies tranſige-
re nequentes, donec ſputum in pulmone concoquatur. Verum utplurimum
pereunt præ debilitate. Aliqui tamen evadunt. At quibus in veſicam confluit
quid bilis, his craſſa urina mingitur, craſſa autem a pituita.ললioſa vero alvi ege-
28 ſtio prodit, eo quod combuſta ſint ea, quæ ſunt in ventre. * Phrenitis hoc mo-
do ſe habet. Sanguis, qui eſt in homine, maximam partem ad prudentiam con-
fert, quidam dicunt totum. Quum igitur bilis commota ad venas, & ad ſanguinem
ingreſſa fuerit, ſanguinem ex conſueta compage, ac motione dimovet, & ſero-
ſum facit, ac calfacit. Calefactus autem, etiam reliquum corpus totum percalefa-
cit, & deſipit homo, & non ſibi conſtat præ febris copia, & ſanguinis ad ſero-
ſitatem tranſmutatione, & motione non ſolita contingente. Aſſimiles autem ſunt,
maxime hi, qui phrenitide tenentur, his, qui ab atra bile delirant. Nam & hi, ubi
ſanguis ex bile, & pituita corruptus fuerit, morbum habent, & dementes fiunt.
Aliqui vero etiam inſaniunt. Et qui phrenitide correpti ſunt eodem modo. Tan-
to autem minor inſania, ipſumque delirium fit, quanto paucior, ac debilior eſt bi-
29 lis, quam pituita. * Porro ſubcruentum, & lividum eſt ſputum in pleuritide, ac pe-
ripneumonia, idque ob hanc cauſſam. Principio quidem plerumque neutrum ſpuunt,
neque lividum, neque ſubcruentum, unde noſſe convenit, morbum vehementem eſſe.
Quum autem ſputum ſubcraſſum ſpuere cœperint, tunc maxime purgantur.
Spuitur autem id a diſtentione venarum, in pleuritide quidem earum, quæ ſunt
in latere; in peripneumonia vero earum, quæ ſunt in pulmone, & caliditatem ad
ſe ipſam affectio trahit. Si vero ægro abſceſſus fuerit ruptus, ac purulentus fue-
rit, prima mox die ſanguinem, & pus ſubcruentum, ac lividum cum ſaliva ſpuit. Li-
vidum autem fit a ſanguine, ſi modicus ad multam ſalivam ammixtus fuerit, &
30 non ſtatim ſpuatur, ſed ſemiputrefactum, & effœminatum in corpore manet. * Mo-
riuntur autem ex pleuritide, ubi & multum pituitæ, ac bilis ab initio lateri fue-
rit affixum, & multum inſuper ex reliquo corpore affluxerit, & neque ſpuens,
neque putrefaciens ſuperarit, præ materiæ affluentis copia. Implentur autem arte-
riæ ab his, quæ inſunt, pituita, ac pure. Deinde ſtertit, & frequenter, & illinc ſta-
tim reſpirat; tandem vero omnia obturantur, & moritur. Eodem modo ex peri-
pneumonia pereunt. Quicumque vero ex febre ardente moriuntur, omnes præ ſiccita-
te moriuntur. Et reſiccantur primum quidem extremæ ipſorum partes, manus,
ac pedes. Deinde partes ſicciores. Ubi autem humiditas ex corpore penitus fue-
rit exuſta, ac reſiccata, ſanguis quidem congelatur penitus, ac perfrigeratur. Reli-
quum vero corpus exſiccatur, ac ſic homo moritur. At ex phrenitide ita pe-
rit. Deſipiunt in hoc morbo ſemper, nimirum ſanguine corrupto, & ex conſue-
ta motione emoto, & quum deſipiant, nihil eorum, quæ ipſis exhibentur, acci-
piunt, quod ſaltem memoratu dignum ſit. Quum vero progreſſum fuerit tempus,
marceſcunt, ac imminuti conſumuntur tum ex febre, tum quod nihil alantur. Et
primum quidem extremæ partes conſumuntur, ac perfrigerantur. Deinde ipſis pro-
ximæ. Sed & frigiditatis, & febris, & dolorum principium hoc habet. Quum ſan-
guis, qui eſt in venis, perfrigeratus fuerit a pituita, tranſmutatur, & convellitur a-
cervatim alias alia parte, & tremit. Tandem vero omnia perfrigerantur, & moritur.

HIPPOCRATIS COI
DE MORBIS LIBER II.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *De capitis morbis. Quomodo, capite calefacto, urinæ multæ emittantur. Cur oculi, pituita ad venas in oculis perveniente, cæcutiant, & ejus curatio. Cur quibus pituita ex capite ad carnes convertitur, bene colorati eſſe videantur.*

2 *Ulcera qua ratione in capite, & reliquo corpore enaſcantur.*

3 *Capitis dolor, & bilis vomitus. Urinæ difficultas unde. Delirium unde.*

4 *Venarum circa caput ſupervomitus quando contingat. Aurium ſonitus unde, & cur hi difficulter audiant. Sanguis quatenus ſanguis vocetur. Capitis dolor. Vertigo. Gravitas.*

5 *De cerebri corrupti ſignis, & unde ejus corruptio contingat. Spinæ dolor unde. Animi deliquium unde. Sanguinis vomitus in cerebri corruptione.*

6 *Capitis dolor repentinus cum vocis interceptione, ac ſui impotentia, & cauſſæ.*

7 *De Carie oſſis capitis.*

8 *Sideratorum ſigna. Capitis dolor in ſideratis unde. Oculorum hebetudo. Corporis impotentia. Qui ex his convaleſcant, & qui non.*

9 *De Anginæ, ſive Cynanchæ generatione.*

10 *De uvæ morbi generatione, & quomodo gurgulio rubicundus fiat, & poſtea nigreſcat.*

11 *Tonſillæ, partium ſub lingua, gingivæ, & quæcumque hujuſcemodi hoc loco conſiſtunt, morbi.*

12 *De morbis a capite fientibus. Capitis torpor, frequens mictio, & alia urinæ ſtillicidii ſymptomata, caput humore repletum ſignifi-*

ſignificant. Quibuſdam ſeptimo, aut quartodecimo anno revertitur. Curatio per utrem coriaceum aqua calidiſſima impletum. Ptiſanæ ſuccus cum mercurialis ſucco in aqua coſto. Seri potus ad dies ſeptem. Cruſtarum inuſtio in capitis partibus. Venæ circa aures quatenus urendæ.

13 De ulceribus in capite, cruribus tumidis, velut ab aquæ potu curatio. Smegma ad caput exulceratum, ex vini fæce, glandis cortice, & nitro. Capitis unguentum.

14 De capitis dolore cum bilis vomitu, & urinæ difficultate &c. curatio. Spongiarum aqua calida imbutarum in capitis dolore, uſus. Medicamentum ad aures reſiccandas.

15 De aquæ in cerebro ſignis, & curatio. Lenticulæ decoctum cum melle, & aceto.

16 De rigore, dolore, & febri per caput, maxime ad tempora, & adſinciput. Cauſſa, ſeu generatio hujus morbi, & ejus curatio.

17 De febri ex venarum circa cerebrum ſupervomitu, & ejus curatio.

18 De capitis gravi dolore nunc ad collum, nunc ad alias partes tranſeuntis ex venarum ſuper vomitu, & ejus curatio. Frontis in capitis dolore, ſecandi ratio. Salis in fiſſuram frontis inſperſio. Diæta.

19 De Cerebri a bile infeſtati ſignis, & curatione. Apii ſuccus per nares inſtillatus. Sambuci folia alvum movent.

20 De cerebri corrupti ſignis. Aceti albi aquoſi potus.

21 De capitis dolore repentino cum vocis interceptione, & ejus curatio.

22 De vocis privatione ex ebrietate, & qui ex hoc morbo evadant, & qui non. Cepæ decorticatæ in nares inditæ.

23 De cerebri corrupti ſignis, & ejus curatione.

24 De cariei, ſeu teredinis ſignis.

25 De ſideratis, anteriorem capitis partem dolentibus, nec videre potentibus, &c. Fomentum ex myrrha, & æris flore ad nares. Sincipitis inciſio.

26 De ſignis anginam concomitantibus, & ejus curatione. Fomentum ex aceto, nitro, origano, & naſturtii ſemine. Gargariſmus. Ad ſalivam ſuppreſſam. Myrti ramulus.

27 Alia angina. Inflammatio ad pectus converſa: ad pulmonem converſa. Suppurati ex angina.

28 Alia angina, & ejus curatio. Cataplaſma. Gargariſmus ex ficuum decocto. Farina calida in vino, & oleo cocta. Panes calidi.

29 De Uvæ morbi in faucibus ſignis, & curatione. Farinam frigidam lingere.

30 De Tonſillarum morbi ſignis. Æris flos in gurgulione inflammato.

31 Tuberculum ſub lingua, quod hypogloſſis dicitur. Ordeacea farina in vino, & oleo cocta.

32 Tuberculum conſiſtens ad palatum. Uvæ paſſæ albæ uſus.

33 De Polypi in naſo generatione, & curatione. Linum Ægyptium.

34 Alius Polypus, cum naſus carnibus duris impletur. Alius. Alius Polypus. Alius. Curatio. Veratri in polypos uſtos inſperſio.

35 De morbi regii nigri ſignis, & curatione. Aſphodeli radices. Vinum Æginenſe. Splenicus ex morbo regio nigro. Alius morbus regius.

36 De febrium a bile ſignis. In febri bilioſa pharmacum nona die. Aqua mulſa in febrienti ante medicamenti potionem. Aquæ frigidæ in febri bilioſa potus.

37 Alia febris, foris ad contactum debilis, intrinſecus autem ardet, & lingua ipſius aſpera eſt, & per os, & per nares calidum ſpirat, & ejus curatio.

38 Tertiana febris. Pharmacum in febri tertiana ante quartam invaſionem.

39 Febris quartanæ, cum quis alio morbo purgatus non fuerit, curatio.

40 De ſignis Pleuritidem comitantibus, ejuſque curatio.

41 42 Alia pleuritis. Item alia.

43 De peripneumoniæ ſignis. Ejuſque curatio. Leguminum decoctum.

44 Suppuratorum ex peripneumonia ſigna, ejuſque curatio.

45 Alius morbus. Lateris ſiniſtri in ſuppuratis ſectio minus periculoſa, quam dextri. Suppuratorum ex peripneumonia ſecandi, & puris educendi. Qui ex his evadant.

46 De tabeſcentis ex pulmonis affectu ſignis. Qui huic morbo ſint obnoxii. Pilorum in tabe profluvium unde. Tabidorum ſputum, ſupra carbones conjectum, male olens. Curatio.

47 Alius morbus appellatus tabes.

48 Aphtha in pulmonis fiſtula. Caput rariſſime lavandum.

49 De tabis a dorſali medulla generatione, & quibus frequenter fiat, ſigna. Velut formicas de capite in ſpinam deferri videri. Genitura cum urina prodiens. Seminis in ſomnis profuſio. Capitis gravitas, & aurium ſonitus poſt exercitia, & ejus curatio.

50 De pulmonis morbi ſignis.

51 De arteriæ vulneratæ ſignis. Pulmonis ruptio quid.

52 De pulmonis articulis convulſis. Circuli rubicundi in tibiis. Curatio.

53 De Eryſipelate in pulmone. Cauſſa, & curatio. Splenici quibus purgandi.

54 De morbi dorſalis ſignis. Urina cruenta in morbo dorſali.

55 De tuberculi in pulmone generatione, & ſignis, & ejus curatio.

56 De pulmonis repleti ſignis. Curatio.

57 De pulmonis ad latus prolapſi ſignis. Grave quiddam in pectore incumbens. Sanguinis ſtridor. Curatio. Dauci, & centauri ſemina.

58 De tuberculi in latere ſignis, & curatio.

59 De hydrope pulmonis. Aqua in pulmone quomodo cognoſcatur, & curetur.

60 De pectoris, aut dorſi rupti ſignis, & curatio.

61 De febris ardentis ſignis. Ex febre ardenti in peripneumonia tranſitus.

62 De febris ſingultientis ſignis.

63 De lethargi morbi ſignis, & curatione.

64 De morbi ſiccatorii ſignis. Corpus, velut a ciculis, pungi videri. Curatio.

65 De febris interficientis ſignis, & curatione.

66 De morbi lividi ſignis, & curatione.

67 De morbi ructuoſi ſignis. Curatio.

68 De morbo pituitoſo, qui mulieres magis, quam viros

viros invadit, ejus curatio.
69 *De pituita alba, & ejus curatione. Scroti aqua repleti ſectio.*
70 *De curę morbi difficilis ſignis, & ejus curatione.*
71 *De morbi nigri ſignis. Vomitus in morbo nigro, variæ ſpecies, & ejus curatio.*
72 *Alius morbus niger, & curatio.*
73 *De morbo corruptorio.*

SECTIO I.

1 MULTUM urinæ emittitur, ubi caput nimium incaluerit. Liqueſcit enim in ipſo pituita; liqueſcens autem ſecedit partim ad nares, partim ad os, partim per venas, quæ ducunt ad pudendum. Quum autem ad pudendum pervenerit, mingit homo, & patitur, quemadmodum ab urinæ ſtillicidio. Cæcutiunt autem, quum ad venas in oculis pervenerit pituita. Aquoſior enim fit viſus, & turbulentior, & ſplendor in oculis non ſimiliter ſplendidus eſt, neque in ipſo comparet, ſi videre voluerit, ſimiliter ſicut ante, quum ſplendidus, & purus eſſet. Hic in quadraginta diebus maxime ſanatur. Si vero longo tempore poſtea morbus revertatur, cutis capitis craſſeſcit, & reliquum corpus attollitur, & craſſeſcit, ac bonum colorem habet. Hæc pituita ad carnes convertitur, & ab hac craſſus eſſe videtur. Nam carnes, quum ſint perrigatæ, & elevatæ, ac rariores, ſanguinem ex venis trahunt, & propterea bene colorati eſſe videntur.

2 * Alius morbus. Caput ulceribus impletur, & corpus intumeſcit, & color morbi regii eſt, & alias alia corporis parte ulcera erumpunt & febris alias; atque alias corripit, & ex dorſo aqua fluit. Huic, quum in capite pituita ſubbilioſa connutrita fuerit, ulcera fiunt, ubi ſinciput pituita, & bile perrigatum fuerit, & ubi pituita rara, & acervata fuerit, itemque bilis. Hæc enim conſiſtit, putreſcit, & exulceratur. Attenuata vero pituita ad aures penetrat. At in reliquo corpore ulcera eadem ratione, qua in capite fiunt, ſanguine, & bile putrefactis, quacumque in parte fuerint collecta. Hac enim parte caro putreſcit, & exulceratur, & accedentem
3 pituitam, ac bilem inſuper putrefacit, & fit pus. * Alius morbus. Dolor circum circa caput vexat, & vomit bilem, & difficulter mingit, & deſipit. Hic caput quidem dolet præ nimia ejus calefactione. Deſipit autem, quum ſanguis in capite a bile, aut pituita fuerit calefactus, & plus ſolito commotus. Vomit autem bilem, utpote commota ipſa in corpore. Et caput præ caliditate trahit in ſe ipſum, & craſſiſſimum quidem vomit; tenuiſſimum vero in ſe ipſum trahit. Mingit autem
4 & in hoc morbo ab iiſdem, velut etiam in ſuperiore dictum eſt. * Alius morbus. Si circa cerebrum venulæ ſuperevomant, nomen quidem rectum morbo non eſt. Neque enim fieri poteſt, ut aliqua vena ſive parva, ſive magna ſuperevomat. Nominant tamen, & dicunt ſupervomitum. Si vero etiam quammaxime ſuperevomant, morbum ab hoc ipſo fieri non eſt veriſimile. Nam a bono malum fieri non poteſt, neque a malo utique bonum fiat. Neque rurſus bonum plus juſto fieri poteſt. Verum ſuperevomere videntur, quum ad venas bilis, aut pituita ingreſſa fuerit. Elevantur enim venæ, & pulſant, & dolor per totum caput diſpergitur, & aures ſonitu percipiunt, ac nihil audiunt. Et ſonitum quidem percipiunt, utpote venis pulſantibus, & palpitantibus. Tunc enim ſonitus eſt in capite. Graviter autem audiunt partim præ interno ſtrepitu, ac ſonitu, partim quum cerebrum, & venæ circa ipſum elevantur. Præ nimia enim caliditate, vacuam circa aurem partem cerebrum de ſe ipſo implet, & quum æqualis aeris copia non inſit, velut priore tempore, neque æqualem ſonum exhibeat, ea, quæ dicuntur, non æqualiter ſe imprimunt, atque ex hoc gravem auditum habent. Hic, ſi quidem erumpat ipſi ad nares, aut ad os aqua, & pituita, ſanus fit. Si vero non erumpat, ſeptima die maxime moritur. At ſi in capite venæ ſuperevomant, id quod ab iiſdem fit, quæ & prius relata ſunt. Signum vero, quod tali modo ſuperevomant, hoc eſt. Quum quis aut manum, aut caput, aut aliam quamdam corporis partem, hoc patientem incidat, ſanguis niger profluit, & turbatus, ac morboſus, quamquam neque ſanguis nominari juſte mereatur, niſi tunc quum rubicundus, ac ſincerus fluit. Quum itaque ſuperevomant ab iiſdem cauſſis, dolor, & vertigo, & gravitas caput occupant. Dolor quidem præ nimia ſanguinis caliditate. Vertigo vero, quum acervatus ad faciem proceſſerit ſanguis. Gravitas autem, quod copioſior ſanguis fit in capite, & turbulentior, ac morboſior, quam intrinſecus.

5 * *Cerebri corruptio.*

SI cerebrum corruptum fuerit, dolor ex capite ſpinam occupat, & ad cor animi deliquium procedit, & ſudor adeſt, & ſomni expers eſt, & ex naribus ſanguis fluit. Sæpe etiam ſanguinem vomit. Corrumpitur autem cerebrum tali modo, quum aut nimium calefactus, aut perfrigeratus, bilioſus, aut pituitoſus plus ſolito factus eſt. Ubi vero horum aliquid perpeſſus fuerit, etiam ſpinalem medullam ſupercalefacit. Et quum etiam hic percaleſcit, dolorem ſpinæ inducit. Animo vero

vero linquitur homo, quum pituita, aut bilis ad cor conſiſtit. Conſiſtere autem neceſſe eſt commotis, ac humectatis. Sudor autem ſit præ dolore. Sanguinem vero vomit, quum venæ, quæ ſunt in capite, a cerebro fuerint calefactæ; quæ vero circa ſpinam ſunt, a ſpina. Spina autem a ſpinali medulla. Medulla vero a cerebro, unde ſane originem trahit. Quum igitur calefactæ fuerint venæ, & ſanguis in ipſis efferbuerit, quæ quidem in capite ſunt venæ, diſtribuunt ipſum ad nares, & ad os; quæ vero circa ſpinam ſanguifluæ, in corpus. Hic tertia, aut quinta die plerumque perit. * Alius morbus. Derepente dolor occupat caput, & ſtatim vox 6
intercipitur, ac ſui impotens fit. Hic in ſeptem diebus moritur, ſi non febris invaſerit. Si enim hæc invaſerit, ſanus evadit. Patitur autem hæc, quum atra bilis ipſi in capite commota fluxerit, maxime in partem, in qua plurimæ ſunt venæ, in collum inquam, ac pectus. Deinde poſtridie ſideratus fit, ac impotens, ſanguine nimirum perfrigerato. Et ſi ſuperior evaſerit, ita ut ſanguis calefcat, ſive ab his, quæ exhibentur, ſive a ſe ipſo attollitur, & diffunditur, ac movetur, & ſpirationem inducit, & ſpumeſcit, & a bile ſeparatur, & ſanus evadit. Si vero ſuperior non evaſerit, adhuc magis perfrigeratur; & ubi penitus perfrigeratus fuerit, & calor ex ipſo defecerit, congelatur, & moveri non poteſt, ſed moritur. At ſi ex ebrietatibus hæc patiatur (nam & hoc contingit) itidem moritur.

* *Caries oſſis capitis.* 7

QUum caries facta fuerit in oſſe, dolor ex oſſe corripit. Temporis autem progreſſu cutis de capite alia atque alia parte diſcedit. Talia vero patitur is, cui in ſecunda oſſis lamina, pituita ſuperveniens reſiccata fuerit. Hac enim parte rarum fit, & omnis humiditas ex ipſo deficit, & quia aridum eſt, cutis ab ipſo diſcedit. Hic morbus lethalis non eſt. * Alius morbus. Si ſideratus fiat, an- 8
teriorem capitis partem dolet, & oculis non æqualiter videt, & ſoporatur, & venæ pulſant, & febris debilis tenet, & corporis impotentia. Hic patitur hæc, quum venæ in capite fuerint calefactæ, & calefactæ pituitam in ſe ipſas traxerint. Et principium quidem morbi ex hoc fit. Anteriorem vero capitis partem ideo dolet, quod venæ in hac ſint craſſiſſimæ, & cerebrum ad anteriorem capitis partem magis ſitum eſt, quam ad poſteriorem. Et oculis ideo non videt, procumbente eo cerebro, ac inflammato. Impotentiæ vero ideo corpus occupant. Poſtquam venæ pituitam in ſe ipſas traxerint, neceſſe eſt præ pituitæ frigiditate ſanguinem magis nunc ſiſti, ac perfrigeratum eſſe, quam priori tempore; dum autem ſanguis non movetur, fieri non poteſt, ut non etiam corpus quieſcat, ac torpeat. Et ſi quidem ſanguis, ac reliquum corpus ſuperarint, ita ut caleſcant, homo evadit. Si vero pituita prævaluerit, ſanguis magis perfrigeratur, ac congelatur. Et ſi frigiditas, ac congelatio augeſcant, penitus congelaſcit, ac perfrigeratur homo, & moritur.

* *Angina.* 9

ANgina, ſive Cynanche fit, quum pituita in capite commota acervatim deorſum fluxerit; & in maxillis, ac circa collum conſtiterit. Hic neque ſalivam deglutire poteſt, reſpirat autem violenter, ac ſtertit, et aliquando etiam febris ipſum corripit. Et morbus ſane ex hac cauſſa fit, et aliquando ſub ipſam linguam, aliquando paululum ſupra pectus.

* *Uva, morbus.* 10

UVa fit, quum pituita de capite ad gurgulionem deſcenderit, et gurgulio præceps dependet, ac fit rubicundus. Temporis autem progreſſu nigreſcit. Nigreſcit autem hoc modo. Venoſus eſt gurgulio, ac craſſus, et poſtquam inflammatus eſt, caleſcit, & præ caliditate ſanguinem ex vena attrahit, ac ab ipſo nigreſcit. Quapropter ſi non turgentem ſeces, ſtatim inflammantur. Nam vena calefacit, et præ caliditate partes circa gurgulionem ſanguine replet, et brevi ſuffocantur.

* *Tonſillæ, ac vicinæ partes.* 11

TOnſillæ, et partes ſub lingua, et gingivæ, et lingua, et quæcumque hujuſmodi hoc loco conſiſtunt: hæ omnes partes ex pituita ægrotant. Pituita autem de capite deſcendit. Caput autem ex corpore trahit. Trahit autem, ubi fuerit calefactum, percaleſcit autem a cibis, et ſole, et frigore, et laboribus, ac febrili calore. Quum vero calefactum fuerit, tenuiſſimum ex corpore ad ſe ipſum trahit. Ubi vero traxerit, rurſus id ad corpus deſcendit.

Morbi

12 ** Morbi a capite fientes.*

QUum repletum fuerit caput, & ab aliquo ex relatis percalefactum, torpor caput tenet, & frequenter mingit, & alia patitur, quæ ex urinæ ſtillicidio contingere ſolent. Idem per novem dies hæc patitur. Et ſi quidem per nares, aut aures aqua, & mucus erumpat, a morbo liberatur, & urinæ ſtillicidium ſedatur, mingitque citra dolorem urinam multam, & albam ad viginti dies. Et dolor capitis ceſſat, & intuenti ſplendor ex oculis ſubtrahitur, & dimidiatas rerum facies ſe videre putat. Hic quadrageſima die penitus ſanus evadit. Multis vero quandoque morbus redit ſeptimo, aut decimoquarto anno. Et capitis cutis ipſi craſſeſcit, & ad tactum cedit; & de paucis cibis tener, ac bene coloratus apparet, & non acutum auditum habet. Quum ita habentem offenderis in principio morbi, priuſquam erumpat aqua per nares, & aures, & tenuerit ipſum dolor; deraſo capite, utrem coriaceum circum frontem deligare oportet, aqua plenum calidiſſima, quantum ſuſtinere poteſt, atque hinc ipſum calefieri permittere, & ubi perfrigeratus fuerit, alium adhibere. Si vero hinc debilitetur, deſiſtere; ac tempore interpoſito eadem repetere, donec remiſerit dolor. Et ſi alvus non egerat, infuſum per clyſterem immittere, & urinam cientibus in potu datis, aquam mulſam aquoſam inſuper bibendam exhibere, & calore quammaxime foveatur. Sorbeat autem ſuccum ptiſanæ tenuem. Si vero venter non ſubeat, mercurialem in aqua coctam terito, ac ſuccum excolato, & de ipſo, ac de ptiſanæ ſucco parem menſuram permiſceto, & modicum mellis adjicito. Hunc ſuccum ter in die ſorbeat, & vinum mellei coloris, aquoſum, album modicum, a ſorbitione inſuper bibat. Poſtquam autem eruperint ipſi per nares mucoſa, & urinam craſſam ejecerit, & a dolore capitis liberatus fuerit, utre amplius ne utatur, ſed multa calida lotus, urinam cientia, & aquam mulſam aquoſam bibat. Et primis quidem diebus milium delingat, & cucurbitam edat, aut betas per triduum. Deinde cibis utatur molliſſimis, ac quammaxime per alvum ſubeuntibus, ita ut ſemper modicum ad cibos priores addat. At ubi quadraginta dies præterierint, (ſedatur enim morbus maxime in tanto tempore,) capite ipſius purgato, prius medicamento exhibito, ipſum deorſum purgato, ſi tempus anni hoc permittat. Deinde ſerum ad dies ſeptem bibendum dato, aut pauciores, ſi debilis exiſtat. Si vero morbus revertatur, fomento per totum corpus adhibito, poſtridie veratrum bibendum dato. Deinde quanto tempore tibi viſum fuerit intermittito, & tunc capite purgato, medicamento deorſum purgante exhibito, cruſtas octo capiti inurito, duas circa aures, duas in occipitio, hinc atque hinc ad cervicis nervum, duas in naſo circa angulos oculorum. Venæ autem circa aures urendæ ſunt, donec pulſare deſinant. Ferramentis vero cuneoli forma paratis obliquas venas perurito.
13 Atque hæc, ubi feceris, ſanitas continget. * Alius morbus. Ulceribus impletur caput, & crura intumeſcunt, velut ab aquæ potu, & in tibias tumor infarcitur, & ſi premas, color morbi regii apparet, & ulcera alias alia corporis parte erumpunt, maxime tamen circa tibias, & malum aſpectum præ ſe ferunt. Ubi vero inflammatione liberata ſunt, cito ſana fiunt, & febris alias, atque alias corripit. Caput autem ſemper calidum eſt, & ex auribus aqua fluit. Quum ita habet, medicamentum ei dandum eſt, a quo pituita, & bilis ſurſum purgatur, ſi quidem frigus fuerit, præfoto, ac calida loto. Deinde tribus diebus interpoſitis, caput purgato. Poſtea etiam deorſum purgans medicamentum bibendum dato. Si vero tempus anni ferat, etiam ſerum poſtea bibat. Sin minus, lac aſininum. Poſt purgationes cibis quampauciſſimis, & quammaxime per alvum ſubeuntibus utatur, & non lavet. Si vero caput exulceratur, fecem vini ad ſmegma faciendum comburito, & glandis corticem tritum levigatum ammiſceto, & pari nitro ammixto, his defrictus multa calida lavetur. Inungat autem caput baccis lauri tritis, & gallis, & myrrha, & thure, & argenti flore, adipeque ſuillo, ac oleo laurino. His permixtis inungatur. Poſt hoc autem tempus vomitibus utatur bis in menſe, & exerceat ſe, ac calida lavet. At ſi his adhibitis, ex reliquo quidem corpore morbus fuerit excluſus, verum in capite ipſi ulcera adhuc fiant, rurſus capite purgato, medicamentum deorſum purgans poſtea bibendum dato. Deinde raſo capite, fiſſuras raras incutito, & ubi ſanguis effluxerit, confricato. Poſtea lanas ſuccidas vino imbutas ſuperligato, & poſtquam exolveris, ſpongia detergito, & ne humectato. Deinde oleo ſublito, cupreſſum inſpergito. Laneis autem
14 deligamentis, donec ſanus fiat, utatur. * Alius morbus. Dolor caput corripit, & ſi paululum moveatur, bilem vomit. Quandoque etiam urinam difficulter emittit, ac deſipit, & ſeptima die quandoque moritur; & nona quoque, ac undecima, ſeptimam tranſgreſſus, ſi non eruperit per nares, aut aures. Si vero eruperit, evadit. Fluit autem aqua ſubbilioſa. Deinde temporis progreſſu putrefacta pus fit. Quum igitur ita habuerit, quandiu quidem dolor tenuerit in principio, priuſquam ex naribus, ac auribus erumpat, ſpongias aqua calida imbutas cito capiti admoveto. Si vero his non laxetur, utre utaris eodem modo, velut in

lut in ſuperiore morbo. Bibat autem aquam mulſam aquoſam. Sin minus,
aquam de farina craſſa in ipſa macerata. Sorbeat ptiſanæ quoque ſuccum, & vi-
num album aquoſum inſuper bibat. Poſtquam vero per aures eruperit, & febris,
ac dolor remiſerit, cibis utatur per alvum ſubeuntibus, a modicis initio facto,
ſemper aliquid addendo. Et caput calida lavetur; & aures colluat aqua pura, &
ſpongiam melle tinctam indat. Si vero neque ſic reſiccetur, ſed diuturna fluxio
fiat, collutione facta, argenti florem, ſandaracham, ceruſam, ſingula æquis por-
tionibus trita, levigataque in aurem indito, eamque expleto, & ſi quid præterlaba-
tur, de medicamento amplius ſuperaddito. Ubi vero reſiccata fuerit auris, ex-
purgato, ac medicamentum eluito. Poſtea (obſurdeſcit enim primum reſiccata)
lenibus fomentis aures foveto. Nam & ſic vix, ac longo tempore ſedabitur. Mo-
riuntur autem etiam, ſi dolor in aure fuerit, & nihil in ſeptem diebus eruperit.
Hunc multa calida lavato, & ſpongias aqua calida imbutas exprime, & tepidas
ad aurem appone. Si vero neque ſic erumpat, auri fomentum adhibeto. Sorbitio-
nibus autem, ac potionibus iiſdem utatur, quibus in ſuperioribus. * A- 15
lius morbus. Si aqua in cerebro fuerit, dolor acutus per ſinciput, ac tempo-
ra emergit, alias alio loco: & rigor, ac febris alias atque alias, & regiones o-
culorum dolet, & cæcutit, & pupilla finditur, & ex uno duo ſe videre putat, & ſi
ſurrexerit, vertigo ipſum corripit, & ventum non ſuſtinet, neque ſolem; & au-
res tinniunt, ac inter audiendum ſtrepitu offenditur; & vomit ſalivam, ac pituitam,
quandoque etiam cibos; & capitis cutis attenuatur, & contactu gaudet. Quum ſic
habuerit, primum dandum eſt ipſi medicamentum, quod ſurſum pituitam edu-
cit, & poſtea caput purgato. Deinde interpoſito tempore, medicamentum deor-
ſum purgans bibendum dato. Poſtea cibis quammaxime alvum ſubeunti-
bus ipſum reficito, ſemper modica addendo. Poſtquam vero comederit jam cibos
ſufficientes, vomitibus jejunus utatur; lenticulæ decocto mel, & acetum miſcens,
& olera antea comedens: & in illa die, qua vomuerit, primum cyceonem bi-
bat tenuem; poſtea ad veſperam cibis modicis utatur, & non lavet, & a cibis deam-
bulet, itemque mane, vitans ventum, ac ſolem, & ad ignem ne accedat. Et ſi qui-
dem talia faciens, ſanus fiat, bene eſt. Sin minus, vere, ubi ipſum prius purgaris
primum veratro, poſtea etiam in nares medicamentum infundito, & pauco tempo-
re interpoſito, deorſum purgato. Deinde cibis reficito. Poſtea inciſo capite ju-
xta ſinciput, ad cerebrum uſque perforato, & veluti ſectionem, ac perforatio-
nem curato. * Alius morbus. Rigor, dolor, & febris per caput: maxi- 16
me ad aurem, & ad tempora, & ad ſinciput, & oculorum regiones dolet, & ſuper-
cilia ipſi incumbere videntur, & gravitas caput detinet, & ſi quis ipſum move-
rit, minget, & multum, ac facile mingit, & dentes torpent, & ſtupor ipſos te-
net, & venæ attolluntur, ac pulſant in capite, & non poteſt quietus eſſe, ſed an-
xius eſt, ac deſipit præ dolore. Huic ſi quidem per nares, aut aures eruperit, a-
qua profluit ſubpurulenta, & ſanus evadit. Sin minus, plerumque in ſeptem die-
bus moritur. Hic morbus maxime fit ex febre lypiria, quum liberatus a fe-
bre, nondum purgatus, aut cibis ſe impleverit, aut inebriatus fuerit, aut in ſole
laborarit. Quum ſic habuerit, primum ſanguinem de capite mittito, undecumque
tibi viſum fuerit. Et poſt ſanguinis miſſionem, raſo capite perfrigeratoria ipſi
adhibeto. Et ſi alvus non ſubeat, infuſum per clyſterem immititto. In potu ve-
ro ptiſanæ ſuccum frigidum dato, & aquam inſuper bibendam. Si vero ad per-
frigeratoria non remittat, tranſmutatione facta, utre utitor, ac calefacito; poſtquam
autem quieverit dolor, cibis utatur alvum ſubeuntibus, & ne impleatur. Ubi
vero vigeſimum diem attigerit, ſedato dolore, fomento capiti ipſius adhibito,
ad nares medicamentum apponito, & interpoſito triduo medicamentum deor-
ſum purgans exhibeto. * Alius morbus. Si venæ circa cerebrum ſangui- 17
nem ſuperevomuerint, ac cerebrum calefecerint, febris emergit fortis, & do-
lor ad tempora, & ſinciput, ac poſteriorem capitis partem; & aures tinniunt, ac
flatu implentur, & nihil audit, & anxius eſt, & ſe ipſum præ dolore jactat. Hic
quinta, aut ſexta die moritur. Quum ſic habuerit, caput ipſius calefacito. Si e-
nim per aures, aut nares aqua eruperit, mortem effugit. Si vero ſex dies evaſe-
rit, victum ipſi velut in ſuperiore morbo conſtituito. * Alius morbus. 18
Si venæ ſupervomuerint in caput, dolor gravis totum caput tenet, & ad col-
lum, & alias ad alias capitis partes tranſit. Et ubi ſurrexerit, vertigo ipſum
corripit, febris autem non invadit. Quum igitur ſic habuerit, deraſo capite, ſi
non calefactoriis ceſſerit, frontem ea parte, qua capillus deſinit, a capite findi-
to; ubi vero ſecueris, diſparata, ac diducta cute, quum ſanguis defluxerit, ſalem
tenuiſſimum inſpergito, & poſtquam effluxerit ſanguis, fiſſuram componito, &
duplici filo totam ipſam includito. Deinde ſplenium cera, ac pice illitum, ulce-
ri imponito, & lana ſordida ſuperimpoſita deligato, & ad dies ſeptem ne ſolvito, ſi
non dolor vexet: ſi vero dolor adſit, exolvito. Donec autem ſanus fiat, aquam
de macerata in ipſa craſſa farina bibendam dato, & ptiſanæ ſuccum ſorben-
dum, & aquam inſuper bibendam. * Alius morbus. Si cerebrum bile in- 19
feſtatur, febris emergit debilis, & rigor, & dolor per totum caput, maxime

ad tem-

ad tempora, ad ſinciput, & ad regiones oculorum; & ſupercilia ipſis impendere videntur, & ad aures dolor procedit, & quandoque per nares bilis defluit; & oculos hebetes habent, & pleriſque dolor ad dimidiam capitis partem extenditur, quandoque etiam per totum caput. Quum ſic habuerit, perfrigeratoria ad caput apponito, & poſtquam dolor, ac fluor ceſſarit, apii ſuccum in nares inſtillato, & ne lavet, quandiu dolor obtinuerit. Et ſorbeat milium tenue modico melle affuſo, & bibat aquam. Si vero alvus non ſubeat, braſſicas edat, & ſuccum ſorbeat. Sin minus, folia ſambuci eodem modo. Et poſtquam tempeſtivum tibi eſſe viſum fuerit, cibos quammaxime alvum ſubeuntes, ipſi exhibeto. Et ſi depulſo fluore, ac dolore, gravitas ipſi ſupra ſupercilia incumbat, & in naſo mucus craſſus, ac putridus fuerit, fomento ex aceto, & aqua, ac origano ipſi adhibito, deinde calida aqua loto, florem æris, & myrrham ad nares apponito. Atque his factis, plerumque

20 ſanum efficies. Morbus autem non eſt lethalis. * Alius morbus. Si cerebrum corruptum fuerit, dolor ex cervicis nervo ad ſpinam tendit, & ad cor frigus deſcendit, & derepente novus ſudor adeſt, & per nares ſanguis fluit. Vomunt quoque multi. Hic triduo moritur. Si vero ſeptem dies tranſgrediatur: plerique autem non tranſgrediuntur: & ſi ſanguinem vomat, aut e naribus fundat, neque calida ipſum lavato, neque calefactoria adhibeto. Verum acetum album aquoſum bibendum dato, & ſi debilis ſit, ptiſanam ſorbendam. Si vero plus juſto ſanguinem vomere tibi videatur, aut ex naribus ipſi fluat, a vomitu quidem bibat farinam trimeſtris tritici in aquam inſperſam. Si vero ex naribus fluat, venas & in brachiis, & in temporibus, ſpleniis ſuppoſitis deligato. At ſi neutrum horum ipſi affuerit, dolet autem cervicis nervum, & collum, & ſpinam, & frigus ad cor proceſſerit, cum ervo pectora, & dorſum, & cervicis nervum, & collum calefacito. Nam his factis, maximam utilitatem capere poterit. Verum pauci hujuſmodi morbum ef-

21 fugiunt. * Alius morbus. Sanum derepente invadit dolor circa caput, & ſtatim vox intercipitur, & ſtertit, & os hiat; & ſi quis ipſum vocet, aut moveat, ſolum ſuſpirat, nihil autem intelligit, & multum mingit, & mingere ſe non ſentit. Hic ſi non febris ipſum corripiat, in ſeptem diebus moritur. Si vero corripiat, plerumque ſanus fit. Hujuſmodi vero morbus ſenioribus maxime fit, & magis quam junioribus. Hunc, ubi ſic habuerit, lavare oportet multa calida, & quammaxime calefacere, & aquam mulſam tepidam in os inſtillare. At ſi reſipiſcat, & morbum effugiat, ubi ipſum cibis refeceris, ita ut viribus valere tibi viſus fuerit; indito in nares ipſius medicamento, & paucis diebus interpoſitis, pharmacum deorſum purgans bibendum dato. Si enim ipſum non purgaveris, timor eſt, ne rurſus morbus rever-

22 tatur. Effugiunt autem non ita valde ex primo. * Alius morbus. Si quis ex ebrietate voce privetur, & ſtatim ſane ipſum etiam febris corripiat, ſanus fit. Si vero non corripuerit, die tertia moritur. Si itaque in ita affectum incideris, multa calida lavato, & ſpongias in aqua calida tinctas ad caput apponito, & cepas decorticatas in nares indito. Hic ſi quidem apertis oculis, & loquutus, ad ſe redierit, & non nugetur, hac die ſopore preſſus jacet; poſtridie vero ſanus fit. Si vero exurgens bilem vomuerit, inſanit, & moritur maxime in quinque diebus, ſi non dormierit: Huic igitur hæc facere oportet. Multa calida lavato, donec ipſe ad ſe ipſum redeat. Deinde multo oleo illitum, ad ſtragula molliter reclinato, & veſtimentis contegito, & neque lucernam apud ipſum ardere, neque loqui permittito. Utplurimum enim ex balneo obdormit, & ſi dormierit, ſanus evadit. Poſtquam vero ad ſe redierit, primis tribus, aut quatuor diebus, milium tenue ſorbeat, aut ptiſanæ ſuccum, & vinum mellis ſpeciem referens bibat. Deinde cibis utatur molliſſimis, ac paucis primum.

23 ** Cerebri corruptio.*

SI corruptio cerebrum invaſerit, dolor tenet maxime anteriorem capitis partem, & paulatim etiam intumeſcit, & livida fit, & febris, & rigor apprehendit. Quum ita habuerit, ſecare oportet, qua parte intumuit, et perpurgato oſſe, ipſum radere, donec ad ſecundam laminam perveniat, deinde velut fracturam curare.

SECTIO II.

24 ** Caries, ſive teredo.*

QUum caries facta fuerit in oſſe, dolor ex hoc corripit ipſum os, et progreſſu temporis attenuatur, ac inflatur, et fit in ipſo fractura. Et ſi hanc reſecueris, comperies ipſum os elevatum, et aſperum, ac fulvum. Quibuſdam vero etiam ad cerebrum uſque corroſum. Ubi in hoc modum affectum incideris, ſi quidem ultra corroſum fuerit, ſinere optimum eſt, et ulcus quamcelerrime curare. Si vero corroſum non fuerit, ſed aſperum, ad ſecundam uſque laminam raſum, velut præcedens curare. * Alius morbus. Si ſideratus quis fiat, et anteriorem capitis

pitis partem dolet, et oculis videre non poteſt, ſed ſopor ipſum tenet, et venæ in temporibus pulſant, et febris debilis tenet, et totius corporis impotentia, et emaceſcit. Quum ſic habuerit, multa calida ipſum lavato, et calefactoria ad caput adhibeto. A fomentis vero myrrham, et æris florem in nares infundito. Sorbeat autem ptiſanæ ſuccum, et aquam bibat. Et ſi quidem, ubi hæc feceris, melius habuerit, bene eſt; ſin minus, quæ una ſpes reliqua eſt, ſincipur ipſius findito, et ubi ſanguis deffluxerit, labiis compoſitis curato, ac deligato. Si vero non ſecueris, decimo octavo, aut vigeſimo die plerumque moritur.

* *Angina.* 26

Febris corripit, et rigor, et dolor capitis; et maxillæ intumeſcunt, et ſputum difficulter deglutit. Expuit autem et ſalivas duras, ac paucas; et infra in faucibus ſtertit: et ſi apprehenſa lingua inſpexeris, gurgulio non magnus eſt, ſed mollis, fauces autem intrinſecus ſaliva viſcoſa plenæ ſunt; et non poteſt exſcreare, et decumbere non ſuſtinet, verum ſi decumbat, ſuffocatur. Hunc ſi ita affectum deprehenderis, hæc facito. Primum quidem cucurbitas ad verticulum in collo primum affigito. Deinde in capite præraſo, et juxta aurem ab utraque parte apponito. Et ubi cucurbitam affixeris, ad multum tempus adhærere ſinito. Poſtea fomentum ipſi ex aceto, nitro, origano, et naſturtii ſemine adhibeto. Hæc terito, et cum aceto pari aqua permixta diluito, ac parum olei inſtillato. Deinde in ollulam infuſis, operculo addito, arundinem cavam immittito, et prunis impoſita fervefacito: et ubi per arundinis fiſtulam vapor aſcenderit, hianti ore vaporem intro trahat, cavens, ne fauces adurat. Forinſecus autem ſpongias aqua calida imbutas, ad genas, ac maxillas apponat. Gargariſmus porro ipſi parandus eſt, ex origano, ſatureja, apio, mentha, et modico nitro, cum aqua mulſa aquoſiore, et modico aceto inſtillato: prædictarum herbarum folia trita, et nitrum in aqua mulſa diluito, tepefacito, ac ſic gargariſet. At ſi ſaliva ſupprimatur, myrthi ramulum complanatum ſumito, et tenera ipſius ſumma parte incurvata, ac molli lana obvoluta, in fauces immiſſa, ſalivam expurgato. Et ſi venter non egerat, glandem ſubdito, aut clyſterem adhibeto. Sorbeat autem ptiſanæ ſuccum, et aquam bibat. Si vero tumor ipſi oboriatur, et ad pectus intumeſcat, ac rubicundus ſit, et ardeat, amplior ſpes ſalutis eſt. Facienda vero hæc ſunt, poſtquam inflammatio foras converſa fuerit. Betas in frigidam aquam tinctas apponat. Tepidas collutiones ore gargariſet, et ne lavet. Hæc faciens maxime evaſerit. Eſt autem morbus
lethalis, et pauciſſimi evadunt. * Alia angina. Febris, et dolor capitis cor- 27
ripit, et fauces inflammantur, itemque maxillæ, et ſalivam deglutire non poteſt, ſpuit autem craſſam, ac multam, et difficulter loquitur. Quum ita habuerit, primum cucurbitam affigito eodem modo, veluti ſupra diximus. Deinde ſpongiam aqua calida imbutam, ad collum, ac maxillas adhibeto. Aquam autem mulſam aquoſam colluendam dato. Et ſuccum ptiſanæ ſorbere cogito. Si vero ipſi talia facienti ſaliva non exierit, eodem modo, velut in priore fomentum adhibeto. At ſi ad pectus convertatur inflammatio, aut ad collum, betas, aut cucurbitas conciſas, in frigidam aquam tinctas ſuperimponat, et frigidam aquam bibat, quo ſaliva facilius exſcreetur. Quum autem ad pectus extumuerit, plerique evadunt. Si vero faucibus, ac tumoribus ſedatis, morbus ad pulmonem converſus fuerit, febris ſtatim corripit, et lateris dolor, et utplurimum moritur, ubi hoc factum fuerit. Si vero quinque dies effugerit, ſuppuratus fit, ſi non ipſum ſtatim tuſſis invaſerit. Si vero invaſerit, facta exſcreatione depurgatus, ſanus fit. Huic quamdiu dolor latus tenuerit, latus calefaciendum eſt, et adhibenda, quæ in peripneumonia adhiberi ſolent. At ſi quinque dies effugerit, et febris remiſerit, tuſſis autem remanſerit, primis quidem diebus ſorbitionibus utatur. Poſtquam autem cibos ſumere inceperit, quampinguiſſimos, ac maxime ſalſos edat. Quod ſi tuſſis non affuerit, nimirum ſuppuratum fieri ſcito, et ubi cœnavit, quum dormire volet, allium edat crudum quamplurimum, et vinum inſuper bibat vinoſum meracius. Et ſi quidem ita pus eruperit, bene habet; ſin minus, poſtridie calida loto ſuffitum adhibeto, et ſi eruperit, velut ſuppuratum curato. * Alia angina. 28
Linguæ poſterior pars inflammatur, itemque locus ſub tonſillis ad guttur, et neque ſalivam, neque quicquam aliud deglutire poteſt. Si vero coactus fuerit, per nares ipſi effluit. Quum ita habuerit, mentam viridem tritam, apium, origanum, et nitrum, et rhoem rubrum melle diluito, et ad craſſam formam redacta, intus linguæ, qua parte tumet illinito. Poſtea ficus aqua coquito, et de rhoe parum tritum, hoc ficuum decocto diluito, ac gargariſandum dato, ſi id poteſt; ſin minus, colluendum. Bibendam vero aquam de farina craſſa in ipſa macerata exhibeto. Foris autem cervicem, et maxillas, farina calida in vino, et oleo cocta integito, et panes calidos apponito. Suppuratur enim plerumque in loco ſub tonſillis, et ſi quidem ſua ſponte eruperit, ſanus fit. Si vero non rumpatur, ubi digito contigeris, an molle ſit, ferramento acuto ad digitum alligato perforato. His adhibitis, multi ſani fiunt. Eſt autem hic morbus minime lethalis.

* *Uva*,

29 * *Uva, morbus.*

SI uva morbus in faucibus fiat, ſumma gurgulionis pars aqua impletur, & rotunda fit, ac pellucida, & ſpirationem intercipit. Et ſi maxillæ ab utraque parte inflammatæ fuerint, ſuffocatur. Si vero ipſe morbus per ſe conſiſtat, maxillis non inflammatis, minus moritur. Quum ſic habuerit, gurgulionem digito apprehenſum ſurſum ad palatum apprimito, & ſummam ipſius partem præſecato. Poſtea foliorum hortenſium condimentariorum decoctum gargariſandum dato, & farinam frigidam delingendam, aquamque inſuper bibendam; & ne lavet.

30 * *Tonſillæ, morbus.*

SI tonſillæ fiant, intumeſcunt ſub maxillis ab utraque parte, & ad contactum foris durum eſt tuberculum, & gurgulio totus inflammatus eſt. Quum ſic habuerit, immiſſo digito tonſillas protrudito, ad gurgulionem autem florem æris ſiccum illinito: & foliorum condimentariorum hortenſium decoctum, velut a ſole calidum gargariſandarum dato. Foris qua parte tumor eſt, ordeaceam farinam in vino, & oleo coctam calidam pro cataplaſmate apponito. Poſtquam vero tubercula mollia eſſe tibi viſa fuerint intrinſecus ad contactum, ſcalpello ipſa pertundito. Quædam etiam ſua ſponte ſedatur.

31 * *Tuberculum ſub lingua.*

SI tuberculum ſub lingua, hypogloſſis appellatum, fiat, lingua intumeſcit, & pars ſub ipſa, ac externa ad tactum dura eſt, & ſalivam deglutire non poteſt. Quum ſic habuerit, ſpongiam aqua calida imbutam apponito, & ordeaceam farinam vino, ac oleo coctam, foris ubi tumor eſt, imponito. Gargariſet ficuum decoctum, & ne lavet. Poſtquam autem purulentum factum fuerit, ſecato. Aliquando vero ſua ſponte erumpit, & ſedatur non ſectum. Si vero foras ſuppuraverit, perurito.

32 * *Inflammatio conſiſtens ad palatum.*

SI inflammatio conſtiterit ad palatum, intumeſcit, & ſuppuratur. Quum ſic habuerit, tuberculum inurito. Ubi vero exierit pus, reliquum eluito primum nitro, & aqua calida, deinde vino. Poſtquam autem elueris, uvam paſſam albam exemptis vinaceis tritam, in uſturæ locum indito, & ubi exciderit, vino meraco tepido colluat, & ubi edere quid, aut ſorbere valet, ſpongiam indat, atque hæc faciat, donec ſanus fiat.

33 * *Polypus.*

SI polypus fiat in naſo, ex medio cartilaginum dependet, veluti gurgulio, & ubi expirationem facit, progreditur foras, & eſt mollis; ubi vero inſpirationem facit, retrocedit; & loquitur obſcure, & quum dormit, ſtertit. Quum ſic habuerit, ſpongiam in rotundum conciſam, & velut ſpiram factam, lino Ægyptio obvolvito, ac duram efficito. Sit autem ejus magnitudinis, ut ad naſum quadret. Spongiam vero quadruplici lineo filo deligato, ita ut unumquodque longitudinem habeat cubitalem. Deinde facto uno ipſorum principio, virgam ſtanneam tenuem ſumito, quæ ad alteram ſui partem foramen habeat, & tranſmiſſo per foramen filorum principio, virgam in acutam in os tranſmittito, & attrahito, donec filorum principium apprehendas. Poſtea ſpecillo inſtar ungulæ bifurcato ſub gurgulionem ſubpoſito, retinens trahito, donec polypum extraxeris. Poſtquam vero ipſum extraxeris, & ſanguis fluere deſierit, ſiccum linamentum ſpecillo obvolutum indito, & de cætero æris flore in melle cocto, linamentum illine, atque ſic in naſum inde. Et ubi jam ulcus curatum fuerit, plumbum efformatum, ita ut ad ulcus perveniat, melle illine, & donec ſanus fiat, appone.
34 * Alius polypus. Impletur naſus carnibus, & ad contactum caro dura apparet, & per naſum ſpirare non poteſt. Quum ſic habuerit, fiſtula immiſſa, ferramentis tribus, aut quatuor urito, & poſt uſtionem veratrum nigrum tritum injicito, & poſtquam computruerit, ac exciderit caro, lineamenta melle illita cum æris flore indito, & ubi curatum fuerit ulcus, plumbeas maſſas, ſive fiſtulas melle illitas immittito, donec ſanus fiat. Alius polypus. Intrinſecus ex cartilagine caro rotunda prominet, quæ ad contactum mollis eſt. Quum ita habuerit, chordam nerveam accipito, & facta in ipſa parva anſula, eam tenui filo obligato, deinde alterum principium per anſulam tranſmittito, alia majore anſa facta. Poſtea principium illud per virgam ſtanneam tranſmittito. Deinde anſam illam majorem in naſum indito, & ſpecillo inſecto ipſam circum polypum obducito, ac adaptato, & ubi circumſita fuerit, virgam in os tranſmittito, & arreptam ipſam trahito,

eodem

eodem modo ſpecillo inſtar ungulæ biſurcato ſuppoſito ſub gurgulionem, ac renitente. Poſtquam autem extraxeris, curato velut ſuperiorem. Alius polypus. Intrinſecus circa cartilaginem alicunde durum quid naſcitur, & videtur quidem caro eſſe; ſi vero ipſum attigeris, ſtrepitum edit, velut lapis. Quum ſic habuerit, fiſſo per ſcalpellum naſo expurgato, deinde inurito. Atque hoc facto naſum rurſus conſuito, & ulcus curato, linamentum melle illitum indens, & ubi computruerit, æris florem cum melle illinito. Fiat autem curatio plumbeis maſſis itidem immiſſis. Alius polypus. Naſcuntur ex obliquo cartilaginis in ſummo, velut cancelli. Omnes autem hos urere oportet, & poſt uſtionem veratrum inſpergere; poſtquam autem computruerint, æris flore cum melle expurgare. Curatio autem etiam plumbo immiſſo fiat.

* *Morbus regius niger.* 35

Color fit niger circa faciem, & maxime circa partes, velut in umbra occultatas; & oculi cum virore pallidi, itemque lingua inferne, & venæ ſub lingua craſſæ, ac nigræ; & eſt homo ſine febre, ac mingit urinam craſſam, bilioſam. Quum ita habuerit, primum venas ſub lingua ſecato, deinde calida multa loto, aſphodeli radices bibendas jejuno dato, ita ut æquales quinque radices depurgatas in vino coquas, & apii foliorum, quantum manus plena capit, addas. Affundito autem vini dulcis tres heminas dimidiatas Æginenſes, ut a coctura ſemihemina ſuperſit. Hoc permixtum bibendum dato. Poſtquam autem minxerit, cibis alvum ſubeuntibus utatur, & a cibo cicer album edat, & vinum album, multum, aquoſum bibat, & apium, ac porrum in cibo edat; faciat autem hæc per dies ſeptem, & ſi quidem in his color probe depurgatus eſſe tibi viſus fuerit, bene eſt; ſin minus, etiam alios tres hæc faciat. Poſtea interpoſita una atque altera die, medicamentum ad nares apponito. Deinde pharmacum deorſum purgans bibendum dato, a quo bilis purgatur. Et ſi ſplenicus fuerit, aſininum lac, aut ſerum poſtea exhibeto. Hæc faciens, ſanum efficies. Alius morbus regius. Febris corripit debilis, & gravitas caput tenet, & quibuſdam ſane febres ceſſant. Ipſe vero fit cum virore pallidus, & maxime oculi, & debilis eſt, & corporis impotentia adeſt, & urinam craſſam cum virore pallidam emittit. Hunc calida lavato, & urinam cientia bibenda dato. Poſtquam autem purior eſſe tibi viſus fuerit, & color melior apparuerit, medicamentum ad nares appone, & poſtea deorſum purgans bibendum præbe. Cibis autem utatur quammolliſſimis. Vinum bibat album, dulce, aquoſum. Hæc faciens, ſanus evadet.

* *Febris a bile.* 36

Si bile infeſtatur homo, febris ipſum corripit quotidie, ac dimittit. Detinet autem in meridie; & os amarum eſt, & quum ſine cibo manet, offendit hoc ipſum. Ubi vero ederit, ſtrangulatur, & a modicis quibuſdam cibis impletur, & abominatur, & vomitiones ipſum invadunt, & ad lumbos, ac crura gravitas incumbit, & multum dormit. Hic, ſi poſt febrem exudarit frigidum, ac multum ſudorem, & febre non liberetur, morbum diuturnum ſentiet. Si vero non ſudarit, citius judicatur. Quum ſic habuerit, & ad nonum diem devenerit, pharmacum dato. Nam ſi ſtatim a febris initio dederis, poſtquam purgatus eſt, febris repetit, & rurſus medicamento opus habet. At ſi os non afficiatur, verum ad imum ventrem tormen irruat, pharmacum deorſum purgans bibendum dato, & poſtea lac aſininum, aut ſerum, aut aliquem ſuccum. Si vero debilis fuerit, per clyſterem ſubtus eluito. Ante medicamenti vero potionem, ſi quis febriat, danda eſt ipſi aqua multa aquoſa. Altera autem die, qua febris detinet, aquam frigidam, quantum bibere volet, dabis. Ubi vero remiſerit febris, ptiſanæ ſuccum, aut milium tenue ſorbeat, & vinum album, odoratum, aquoſum inſuper bibat. Si vero febris neque noctu, neque interdiu remittat, & ad contactum ſupernas partes habeat calidas, venter autem, & pedes frigidi ſunt, & lingua aſpera; huic medicamentum ne dederis, ſed molli infuſo per clyſterem ſubluito, & ptiſanæ ſuccum bis in die frigidum ſorbendum dato, & vinum aquoſum inſuper bibendum. Reliquo vero tempore aquam frigidiſſimam bibat. Hic, ſi quidem ſeptima die exſudarit, & febris ipſum dimiſerit, bene eſt; ſin minus, decimaquarta die plerumque moritur.
* Alia febris. Foris ad contactum febris debilis eſt, intrinſecus autem ar- 37
det, & lingua ipſius aſpera eſt, & per nares, & per os ſpirat calidum. Quinta die præcordia dura ſunt, & dolor ineſt, & calor, qualis in morbo regio apparet, & craſſam, ac bilioſam urinam ejicit. Hunc, ſi ſeptima die rigor, & febris vehemens apprehenderit, & exſudarit, bene eſt; ſin minus, moritur ſeptima, aut nona. Corripit autem maxime hic morbus, ſi non ſqualidus fuerit. Quum ſic habuerit, quotidie calida lavato, aquamque mulſam aquoſam multam bibendam dato, & ptiſanæ ſuccum frigidum bis in die ſorbendum. A ſorbitione vero vinum bibat aquoſum, album, modicum. Si vero alvus non egerat, clyſterem adhibeto, aut

to, aut glandulam ſubdito. Cibum autem ne exhibeas, donec febris remittat. Ubi
vero ſedata fuerit, pharmacum deorſum purgans bibat. Revertitur enim quan-
doque morbus, ſi impurgatus permanſerit. Et amplius morbus hic rurſus corri-
38 pit, ſi ſanguis nimium bilioſus factus fuerit. * Alia febris. Si tertiana febris
tenuerit, ſi quidem non omiſſis tribus invaſionibus, quarta corripiat, pharma-
cum deorſum purgans, bibendum dato. Si vero pharmaco non opus habere tibi
videatur, radicum quinque folii tritarum acetabuli menſuram ex aqua biben-
dam dato. Si vero neque ſic ceſſet, multa calida loto, trifolium, & ſilphii ſuccum,
in vino pari aqua ammixta, bibenda præbeto, & reclinato veſtimenta multa integi-
to, donec exſudet. Poſtquam vero exſudarit; ſi ſitiat, polentam cum aqua bibat.
Veſperi autem milium coctum tenue ſorbeat, & vinum inſuper bibat, donec febris
ceſſet, & cibis quammolliſſimis utatur.

39 * *Febris quartana.*

QUum febris quartana ex alio morbo non purgatum apprehenderit, pharma-
cum deorſum purgans bibendum dato. Deinde caput purgato. Poſtea
rurſus infra purgato. Si vero his factis non ceſſet, interpoſitis duabus invaſio-
nibus poſt purgationem infernam, multa calida ipſum lavato, & ſeminis hyo-
ſcyami milii magnitudinem, & mandragoræ tantundem, & ſucci ſilphii trium
fabarum magnitudinem, & trifolii tantundem, in vino meraco bibat. At ſi fir-
mus, & ſanum ſe eſſe putans ex laſſitudine, aut profectione febre correptus,
ad quartanam deveniat; fomentis ipſi adhibitis allium dato, in melle tinctum.
Deinde lenticulæ decoctum bibat, melle, & aceto ammixtis. Poſtquam autem
repletus fuerit, vomat. Poſtea calida lotus, ubi frigidus fuerit, cyceonem
ex aqua bibat. Veſperi cibis mollibus, & non multis utatur. Altera vero exa-
cerbatione, ubi multa calida laveris, & ſtragula ipſi intexeris, donec exudet, ſtatim
veratri albi radices trium digitorum longitudine, & trifolii drachmam, & ſucci
ſilphii duarum fabarum magnitudinem in vino meraco bibat. Et ſi vomitiones
ipſum urſerint, vomat. Sin minus, poſt caput purgatum. Cibis autem utatur quammolliſſi-
mis, & acerrimis. Quum vero exacerbatio ipſum invaſerit, jejunus medicamentum ne bibat.

40 * *Pleuritis.*

PLeuritis, ubi corripuerit, & febris, & rigor tenet, & dolor per ſpinam ad pe-
ctus, & erectæ cervicis ſpiratio, & tuſſis, & ſaliva alba, ac ſubbilioſa, & non
facile per tuſſim rejicit, & per inguina dolor eſt, & cruentam urinam mingit.
Quum ita habuerit, ſiquidem febris ſeptima die remiſerit, ſanus evadit. Si vero
non remittat, devenit morbus ad undecimum, aut decimumquartum diem. Et ſa-
ne multi in his diebus moriuntur. At ſi decimumquartum tranſgrediatur, evadit. Quum
ita habuerit dolor, calefactoria adhibeto. Bibat autem mel, æquali aceto affuſo co-
ctum, ita ut quanta fuerit menſura cocti mellis, & aceti, undevigeſimam partem
aquæ affundas. Hoc paulatim, & frequenter bibendum dato; & poſtea quoque a-
quam modico aceto affuſo ammiſceto. Sorbeat & milii ſuccum, melle modico adſtil-
lato frigidum, quartæ heminæ partis menſura, quoties utrumque cibum ſumit,
& bibat vinum album vinoſum, aquoſum modicum. Sit autem vinum quammolliſſi-
mum, odorem non habens. Ubi vero febris dimiſerit, per biduum milium bis in die
ſorbeat, & betas jucundiſſime paratas edat. Deinde catulum, aut aviculam coquat,
& jus ſorbeat, & de carnibus parum edat. Reliquo vero tempore, maxime quan-
diu a morbo tenetur, in prandio milium ſumat, veſperi cibis pauciſſimis, ac
41 molliſſimis utatur. * Alia pleuritis. Febris tenet, & tuſſis, ac rigor, & dolor
ad latus, & quandoque ad claviculam, & ſalivam ſpuit ſubbilioſam, ac ſubcruentam.
Quod ſi ægro abſceſſus ruptus fuerit, qua parte dolor maxime urget, calefacto-
ria adhibeto, & calida lavato, ſi non magna febris ipſum teneat. Sin minus, non.
Bibendum autem dato favum in aqua maceratum, ita ut aquam jam ſubdulcem facias,
& poſtea quoque aquam ammiſcens. Sorbeat ptiſanæ ſuccum bis in die, & vi-
num inde bibat album, aquoſum. Et ſi quatuordecim dies effugerit, ſanus e-
42 vadit. * Alia pleuritis. Febris detinet, & dentium ſtridor, & tuſſis ſicca, &
cum virore pallida rejicit, quandoque etiam livida; & dolor latus corripit, & dor-
ſum ſubrubidum fit. Caput, & pectus caleſcunt, aliquando etiam venter, & pedes,
& crura. Et quum erectus ſedet, magis tuſſit, & alvus turbatur, & alvi egeſtio cum
virore valde pallida eſt, ac graveolens. Hic in viginti diebus moritur. Si vero
has effugerit, ſanus fit. Huic, donec quatuordecim dies præterierint, aquam de
farina craſſa in ipſa macerata bibendam dato, & vinum album vinoſum, aquo-
ſum poſtea bibendum. Sorbeat ſuccum ptiſanæ frigidum bis in die. Verum præ
melle mali punici ſuccum ad ptiſanæ ſuccum admiſceto, poſtquam jam hic pti-
ſanæ ſuccus coctus fuerit, & lavet non multa. Ubi vero quatuordecim dies præter-
ierint, in prandio milium ſumat. Ad veſperam carnibus avicularum cum juſculo,
& paucis cibis utatur. At talem morbum pauci effugiunt.

Perip-

* *Peripneumonia.* 43

FEbris detinet dies quatuordecim ut minimum, ad ſummum duas de viginti, & per hos dies fortiter tuſſit, & primum quidem exſcreat ſalivam craſſam, ac puram, ſeptima, & octava die. Si vero febris corripuerit nona, ac decima, ſubdulcem, & purulentam, donec quatuordecim dies præterierint. Et ſi quidem decimaquinta die pulmo reſiccatus fuerit, & tuſſiendo rejecerit, ſanus fit; ſin minus, duas de viginti obſervato, & ſi quidem in his diebus tuſſis ſedata fuerit, evadit. Si non ſedata, interrogato ipſum, an ſaliva ipſi dulcior appareat, & ſi hoc confeſſus fuerit, morbus annum durabit. Nam pulmo ſuppuratus fit. Huic primis diebus vinum dare convenit dulce, album, aquoſum, paulatim frequenter bibendum. Sorbeat etiam ptiſanæ ſuccum melle ammixto bis in die, donec dies decem & octo præterierint, & febris deſiverit. Periclitatur autem maxime in ſeptem, aut quatuordecim. Poſtquam autem decem & octo dies tranſgreſſus fuerit, non amplius moritur, ſed pus ſpuit, & pectus dolet, & tuſſit. Quum ſic habuerit, jejunus cum ſalvia vini illam potionem bibat, & leguminis freſi decoctum ſorbeat, adipe multo ammixto, ſi non calor fuerit. Si vero fuerit, ne ſorbeat, ſed cibis utatur ſalſis, ac pinguibus, & marinis potius, quam carnibus. Et ſi pro ratione purgari tibi viſus fuerit, in os infundito, ac fomenta adhibeto: ſi quidem craſſum fuerit pus, fomenta adhibeto; ſi vero tenue, infundito, & ex cibis hæreat quammaxime, & ab acribus abſtineat, & a carnibus bubulis, ovillis, ac porcinis.

* *Suppuratus ex peripneumonia.* 44

QUum ex peripneumonia ſuppuratus factus fuerit, febris detinet, & tuſſis ſicca, & difficultas ſpirandi, & pedes intumeſcunt, & manuum, ac pedum ungues contrahuntur. Hunc ita affectum ad decimam diem a ſuppurationis initio progreſſum, multa calida lavato, & ari radicem tali magnitudine tritam, & ſalis granum, & modicum mellis, & aquam, & olei parum, extracta lingua tepida infundito, & poſtea humerum concutito. Et ſi quidem ab his pus erumpat, bene habet; ſin minus, aliud facito. Cibos acres, & cyclaminum exſuccato, ſitque ſucci utrorumque acetabulum parvum, deinde ſilphii ſuccum fabæ magnitudine terito, ac diluito, & lactis caprini, aut aſinini acetabulum ammiſceto. Hoc tepidum infundito. Quod ſi ab hoc non erumpat, raphani corticem, & æris florem, trium fabarum magnitudine terito; Sit autem raphani duplum; & oleo diluito quarta heminæ parte. Hoc tepidum infundito. Et ſi eruperit pus, cibis quamſalſiſſimis, ac pinguiſſimis utatur. At ſi non prodierit pus, paulatim fomentum adhibeto in os ex ſii ſucco, vino Tornio, lacte bubulo, aut caprino, ſingulis pari menſura permixtis, ita ut ſint heminæ tres, in quas poſtea furni teſtas igni candefactas injicito, atque inde vaporem per fiſtulam trahat, cavendo, ut ne aduratur. Poſtquam autem purius jam ſputum prodierit, urticæ ſemen, thus, origanum in vino albo, melleque, ac oleo modico ipſi infundito, idque per tertium diem; poſtea vero butyrum, reſinam in melle eliquatam. Et cibis non amplius utatur ſalſis, neque pinguibus. At diebus interpoſitis, infuſionum oris uſu ceſſante, ſalviam, rutam, ſaturejam, origanum, pari portione jejunus ex vino bibat acetabuli menſura, omnibus illis inſperſis. Quod ſi ab infuſionibus his oris non eruperit, nihil miri eſt. Sæpe enim prorumpit ad alvum, & ſtatim melius habere ſibi videtur, ubi ex anguſto ad ampliorem regionem devenerit. * Alius morbus. 45 Quum tempus longius protrahitur, & febris vehemens, ac tuſſis corripit, & latus dolet, & ad ſanam partem decumbere non poteſt, ſed ad dolentem, & pedes, & oculorum cavitates intumeſcunt; hunc, ubi decimuſquintus ab eruptione dies adeſt, multa calida lotum in ſella firma collocato, & alius quidem manus ipſius teneat; tu vero humerum concutito, ut audias in utrum latus affectio ſtrepitum edat, optandum autem eſſet in ſiniſtrum. Hunc ipſum igitur locum ſeces; minus enim lethalis eſt. Si vero præ craſſitudine, ac copia ſtrepitum non edat, quo ipſum cognoſcere poſſis, (nam hoc aliquando contingit) utrum latus tumuerit, ac magis doluerit, hoc infime ſecato retro tumorem, magis quam ante ipſum, quo puris exitus facilem fluxionem habeat. Secato autem inter coſtas per novaculam primum cutem, deinde ſcalpello acuto, quod panniculo ſit obligatum, ita ut ſumma ipſius pars ad unguis magni digiti menſuram expedita reſtet, quam intromittas. Poſtea emiſſo pure, quantum viſum fuerit, vulnus linamento ex lino crudo; alligato foras propendente filo, concludito, & quotidie ſemel pus educito; poſtquam autem decimus affuerit dies, omni pure emiſſo, linamentum ex linteo indito. Deinde vinum, & oleum tepefacta per fiſtulam infundito, ne pulmo a pure humectari ſolitus derepente reſiccetur. Emittendum autem eſt id, quod mane infuſum eſt, ad veſperam; quod veſpera, mane. Ubi vero pus tenue, velut aqua fuerit, & ad digiti contactum viſcoſum, ac modicum, penicillum ſtanneum cavum indito. Poſtquam autem omnino venter reſiccatus fuerit, paulatim linamentum præſectum minuito, donec ulcus coaleſcat, & ipſum peni-

penitus eximas. Signum autem an evaſurus ſit, habes, ſi pus album, ac purum fuerit, et fibræ ſanguinis inſint, plerumque ſanus fit. Si vero prima die profluat lutei ovi ſpeciem habens, aut ſecunda die defluat craſſum, cum virore ſubpallidum, fœtens, moriuntur, ubi pus effluxit.
46 * Alius morbus. Quum quis ex pulmonis affectu tabeſcit, is ſalivam craſſam, cum virore ſubpallidam, dulcem, tuſſiendo rejicit, et ſtridor, ac dolor ad pectus, et ad dorſum fit, et in faucibus tenuis ſibilus auditur, et fauces ſiccæ ſunt, et oculorum cavitates rubicundæ, et vox gravis, et pedes intumeſcunt, et ungues contrahuntur, et ſupernæ partes attenuantur, ac imminuuntur, et ſalivam abominatur, ubi exſcreaturus ipſam in ore habet, et tuſſit mane maxime, et circa mediam noctem, immo etiam aliis temporibus. Et corripit magis hic morbus mulierculam juvenculam, quam vetulam. Huic, ſi jam pili de capite defluant, et nudum ſit caput, velut ex morbo; et ſi prunis inſpuenti ſaliva graveolens ſit, intra breve tempus ipſum moriturum eſſe pronuncia; id vero, quod occidet, alvi profluvium fore. Ubi enim jam pus circa cor putruerit, nidoroſum odorem prunis injectum de ſe præbet, et cerebrum concaleſcens ſalſuginoſum humorem effundit, qui alvum movet. Hujus autem ſignum eſt, quod capilli ex capite defluunt. Hunc, ubi ita habuerit, ne curato. Si vero a principio morbus obtigerit, lenticulæ decoctum bibendum dato. Deinde interpoſita una die, veratrum dato temperatum, ut ne alvum infernam moveat. Et quum noctu ad os ſalſuginoſus humor ipſi influit, medicamenta ipſi frequentiora ad nares appone. Si vero non fluit, appone quidem, ſed rarius, et menſe ſemel, ita ut inſuper veratrum bibendum des, quantum duobus digitis comprehendi poteſt, in vino dulci temperato. Statim vero lenticulæ decoctum inde bibendum dato. At medicamenta quampauciſſima bibat, ſi non febres acutiores ipſum corripiant. Radicem dracontii albam, et veratri delingat, ſed non ex melle. Sic enim minime alvum movebit. Si vero tormen in alvo inferna oboriatur, primum per clyſterem illud infuſum immittito, in quod coccus cnidius ammiſcetur. Quod ſi neque ſic ſedetur, lacte aſinino cocto purgato, pharmacum autem nullum deorſum purgans dato. Si vero ante medicamentum, præpotato veratro, bilem vomat, ab ipſo lenticulæ decocto accepto, vomat. Cibis autem utatur, ſi febres acutæ tenuerint, carnibus ovillis coctis, et volucrium, et cucurbita, et beta. Juſculum autem ne ſorbeat, neque ad intinctus utatur. Piſcibus utatur ſcorpiis, et cartilaginei generis cocti. Calidum vero nihil edat, neque lavet, ſi febris multa teneat. Neque oleribus acribus utatur, præterquam ſatureja, aut origano. Vinum bibat album. Si vero ſine febre ſit, calores autem alias atque alias corripiant, piſces edat optimos, ac pinguiſſimos, et pinguia, et dulcia, et quammaxime ſalſa. Et deambulationibus utatur neque in vento, neque in ſole. Et a cibis vomat, ubi tempeſtivum viſum fuerit. Et calida lavet, capite excepto. Ex cibis fermentaceis præſtat panis his, qui non mazam edere ſoliti ſunt. Mazam vero edere ſolitis, utraque dato.

SECTIO III.

47 * *Alius morbus appellatus Tabes.*

Tuſſis vexat, et ſputum multum, ac liquidum, et quandoque facile tuſſiendo rejicitur etiam pus, veluti grando, quod dum digitis conteritur, durum, et male olens eſt. At vox pura eſt, et doloris exors, et febres non corripiunt, verum calor quandoque alias atque alias, atque hic debilis. Huic veratrum bibendum eſt, et lenticulæ decoctum, et large cibus ſumendus, ita ut abſtineat ab acribus, et carnibus bubulis, ac porcinis, et ovillis. Exerceatur modice, et deambulet, et a cibis vomitu utatur. A venere abſtineat. Hic morbus per annos ſeptem, aut novem durat; quod ſi ab initio æger curatus fuerit, ſanus evadit.
48 * Alius morbus. Si ex fervido ulcere, aphtha appellato, pulmonis fiſtula laborarit, febris debilis tenet, et dolor medium pectus, pruritus corporis adeſt, et vox raucoſa, et ſalivam liquidam, ac tenuem ſpuit, quandoque etiam craſſam, velut ptiſanæ ſuccum. Et in ore odor oboritur ipſi gravis, velut a piſcibus crudis, et alias atque alias in ſaliva apparent dura, velut fungus ab ulcere, et ſupernæ partes attenuantur, atque adeo homo totus, et circuli faciei rubeſcunt, et progreſſu temporis ungues contrahuntur, et aridi, ac cum virore pallidi fiunt. Moritur autem ſtatim, ſi non curatus fuerit, ſanguinem ac pus ſpuens, poſtea etiam febres vehementes accedentes ipſum perimunt. Si vero curetur, effugit ex hac tabe. Curare porro oportet, ut lenticulæ decocto poto vomat. Quod ſi tempeſtivum eſſe viſum fuerit, veratrum bibat, ſi quidem potens fuerit homo, per ſe; ſin minus, dimidium potionis ad lenticulæ decoctum ammiſceto, ita ut in quinta, aut ſexta potione deſinat. At ventrem infernum medicamento ne moveas, ſi non febres fortes corripuerint. Si non autem corripuerint, lacte aſinino ſubtus purgato. Quod ſi debilis ſit, ut bibere non poſſit, per clyſterem infundito. Minus autem caput moveas, & ſi quidem ſaliva ad os prodierit multa, ac ſalſuginoſa, ad nares apponito quid, quod bilem non ducat. Si vero fluxio ad os non fiat,

nihil

nihil capiti adhibeto. Ubi autem ſaliva graveolens fuerit, interpoſitis inter lenticulæ decocti uſum diebus, medicamentum in pulmonem infundito, & interpoſita una die ſuffito. Cibis utatur carnibus ovillis, & volucrium, & piſcibus cartilaginei generis, & ſcorpiis coctis. Quarto vero quoque die ſalſamentum edat optimum, ac pinguiſſimum, & in prandio mazam ſumat; in cœna vero etiam panem ad hanc addat, & nihil ſorbeat, neque cyceonem bibat, ſi edere poterit. Porro obſonia condiat, ac edat ſeſamo pro tritico, & coriandro, ac anetho. Silphio autem ne utatur, neque alio quopiam olere acri, præterquam origano, aut thymo, aut ruta. Deambulationibus autem utatur ante, & poſt cibum, vitans ventum, & ſolem. Ab ebrietatibus, & re venerea abſtineat. Lavet tepida, excepto capite, quod quamrariſſime lavari debet.

* *Tabes dorſalis.* 49

DOrſalis tabes a medulla fit. Corripit autem maxime recentes ſponſos, & veneri deditos. Sunt autem ſine febre, & bene cibum capiunt, ac conſumuntur. Et ſi interroges ita affectum, dicet ſibi ſuperne de capite in ſpinam velut formicas deſcendere videri, & ubi mingit, aut ventrem exonerat, prodit ipſi genitale ſemen multum, ac liquidum, & genitura in utero non manet, & in ſomnis ſemen profundit, ſive dormiat cum uxore, ſive non. Et quum iter fecerit, aut cucurrerit tum alias, tum ad acclivem locum, anhelatio, ac debilitas ipſum corripit, & capitis gravitas, & aures ſonant. Hunc temporis progreſſu, ubi febres fortes ipſum corripuerint, perdunt febres lipyriæ. Quum ita habuerit, ſi ab initio curandum ſuſceperis, fomento per totum corpus adhibito, medicamentum ſurſum purgans bibendum ipſi dato, & poſtea caput purgato. Deinde deorſum purgans exhibeto. Optandum autem fuerit, ut vere hanc curationem aggrediamur. Poſtea vero ſerum, aut lac aſininum bibendum dato. Cæterum bibendum lac per quadraginta dies bibendum præbeto. Ad veſperam vero quandiu lac potat, alicam ſorbendam dato. A cibis autem abſtineat. Poſtquam vero lac bibere ceſſarit, cibis mollibus ipſum reficito, ex modico initium ſumens, & quammaxime craſſum, ac pinguem facere ſtudeto. Per annum ab ebrietatibus, & venere, & laboribus abſtineat, exceptis deambulationibus, in quibus vitet frigus, & ſolem. Tepida autem lavet.

* *Pulmonis morbus.* 50

SAliva craſſa, ac ſalſuginoſa tuſſi rejicitur, & color niger, ac ſubturgidus eſt, & dolores tenues ſub pectus, & ſub ſcapulas fiunt, & ulcera ipſis ægre ſaneſcunt. Minus tamen periculoſus eſt hic morbus ſuperiore, & plures evadunt. Hunc veratrum bibere oportet & per ſe, & lenticulæ decocto ammixtum. Infundere etiam in pulmonem oportet, ac ſuffitum facere. Cibis quoque large utatur, abſtinendo a carnibus bubulis, ovillis, & porcinis, & ab acribus oleribus, præterquam origano, aut ſatureja. Utatur deambulationibus. Mane vero jejunus ad acclivem locum iter faciat. Deinde folia condimentaria hortenſia bibat in vinum temperatum inſperſa. Deinde vero cibis relatis utatur.

* *Arteria vulnerata.* 51

SI vulnerata fuerit arteria, tuſſis habet, & ſanguinem tuſſiendo rejicit, & fauces ſanguine latenter implentur, & grumos ejicit, & dolor fit acutus ex pectore ad dorſum, & ſaliva viſcoſa, ac multa, & fauces ſiccæ, & febris, ac rigor corripit, & ſtrident fauces, velut a pinguedine, atque hæc ad quindecim dies patitur. Poſtea vero pus ſpuit, & velut ulceris ricinos, bronchia in pulmone cartilaginoſa, & rurſus tuſſit, & ſane ſanguis erumpit, & poſtea pus craſſius ſpuit, & febris fortior fit, & in pulmonem deſinit, & vocatur ruptio pulmonis. At ſi poſt primum ſanguinem pus non ſpuat, a laboribus, ac exercitiis quieſcere oportet, & vehiculum inſcendere, abſtinereque a cibis ſalſis, ac pinguibus, & ab oleribus acribus, & poſtquam ipſe ſe ipſum optime corpore affectum eſſe putat, pectus, ac dorſum inurito, ex parte utrumque; & poſtquam ulcera ſana fuerint, per annum abſtineat ab ebrietate, & ne nimium impleatur, neque manibus laboret, neque vehiculum inſcendat, ſed ſtudeat, ut corpus quammaxime craſſum efficiat.

* *Articuli pulmonis convulſi.* 52

QUum articuli pulmonis fuerint convulſi, ſputum ſpuit album, quandoque vero cruentum; & deſipit, & febris tenet, & dolor pectus, dorſum, ac latus, & ſi ſe vertat, tuſſit, & ſternutat. Huic, qua parte dolor fuerit, calefactoria apponito, & centaurium, & daucum, & ſalviæ folia trita, melle, & aceto affuſo, præſorbenda dato, & aquam inſuper ſorbendam. Et ptiſanæ ſuccum præſorbeat, & vinum aquoſum inſuper bibat. Poſtquam vero dolor ſedatus fuerit, ſalviam tuſam, ac cribratam, &

tam, & hypericum, & irionem trita, & polenta, ſingula paribus portionibus, in vinum temperatum conjecta, jejuno bibenda præbeto. At ſi jejunus non ſit, leguminis freſi decoctum ſine ſale ſorbendum dato. Si vero calor fuerit, cibis utatur molliſſimis, non ſalſis, & minime nidoroſis, ubi jam probe ſe habuerit corpus, & in pectore, & in dorſo. At ſi ambo convulſa fuerint, tuſſis emergit, & ſaliva craſſa, ac alba apparet, & dolor acutus adeſt ad pectus, & ſub ſcapulas, ac latus; & ardor detinet, & rubicundis in tibiis circulis impletur, & pruritum habet, & non ſuſtinet neque ſedere, neque jacere, neque ſtare, ſed ægre afficitur, ac viribus deficit. Hic quarta die maxime moritur. Si vero hanc effugerit, ſpes neque ſic multa ſupereſt, verum periclitatur & in ſeptima. Quod ſi & hanc effugiat, ſanus evadit. Hunc ubi ſic habuerit, multa calida bis in die lavato. Et quum dolor habuerit, calefactoria adhibeto, & mel, & acetum bibendum dato, & ptiſanæ ſuccum ſorbendum, & vinum album vinoſum inſuper bibendum. Si vero ad balneum, & calefactoria affligatur, ipſaque non ſuſtineat, craſſi lintei panniculos ipſi adhibeto, quos aqua tinctos in pectus, ac dorſum imponas. Et favum mellis aqua frigidiſſima macerato, aquamque bibendam dato, & frigidum ptiſanæ ſuccum, & aquam inſuper bibat, & ad frigus decumbat. Hæc facienda ſunt. Verum morbus lethalis eſt.

53 * *Eryſipelas in pulmone.*

SI eryſipelas in pulmone fiat, tuſſis habet, & ſalivam expuit multam, ac liquidam, velut de gutture, non eſt autem cruenta, & dolor tenet dorſum, & vacuas partes ventris, ac laterum mollitudinem, & viſcera fugiunt, & vomit pituitam, ac velut acetum, & dentes ſtupeſcunt, & febris, ac rigor, & ſitis corripit, & ubi quid ederit, in viſceribus fugit, & acidum eructat, & venter ſtridet, & corpus torpeſcit, & ubi vomuerit, melius ſe habere putat. Quum autem non vomuerit, digreſſa die tormen, & dolor in ventre oboritur, & excrementum alvi liquidum procedit. Hic morbus maxime fit ex ebrietatibus, & carnium eſu, & ex aquæ mutatione. Sed & ex aliis cauſſis emergit. Huic pharmacum deorſum purgans bibendum dato, & lac aſininum inſuper bibendum, ſi non natura fuerit ſplenicus. Si vero ſplenicus fuerit, ne purges neque ſuccis, neque lacte, neque ſero, ſed eo, quod modicum ingeſtum multum educet. Per clyſteres quoque infuſio in alvum fiat, & glandulæ ſubdantur in omnibus morbis, ſi alvus non egerat. Adhibendum eſt & frigidæ lavacrum in hoc morbo, & exercitium, ubi febres remiſerint, & corpus leviter ſe habere viſum fuerit. Et vere, & autumno vomitus inducatur. At vero allii capita, & origani pugillum, quantum tribus digitis apprehendi poteſt, duabus heminis vini dulcis affuſis, & aceti acerrimi hemina una, & mellis quarta heminæ parte, coquito, donec tertia pars reliqua fiat. Deinde ubi hominem exercueris, & aqua tepida laveris, calidum hoc bibendum præbeto. Dato etiam lenticulæ decoctum, melle, & aceto ammixtis, donec impleatur. Deinde vomat, & ea die pota polenta, & aqua, ita jejunus permaneat. Ad veſperam vero betam edat, & parum de maza, & vinum aquoſum bibat. Reliquo vero tempore a lenticulæ decocto, & a cibis vomat. Et ſi diſceſſerit dolor ſub ſcapulas, cucurbitam affigito, & venas in manibus pertundito. Cibis porro utatur non ſalſis, neque pinguibus. Acria autem, & acida edat, & frigida omnia. Utatur & deambulationibus. Hæc ſi fecerit, optima victus ratione uſus fuerit, & per plurimum tempus morbus prorogari poterit. Eſt autem non lethalis, ſed conſeneſcentes relinquit. Si vero juniorem aliquem citius a morbo liberare voles, ubi ipſum purgaris, pectus, & dorſum inurito.

54 * *Morbus dorſalis.*

RIgor, & febris, & tuſſis, & ſpirandi difficultas corripit, & ſalivam ſpuit cum virore pallidam, quandoque etiam ſubcruentam, & dolet maxime dorſum, & inguina, & tertia, aut quarta die cruentam urinam mingit, & moritur ſeptima die. Si vero quatuordecim dies effugerit, ſanus evadit, effugit autem non ita valde. Huic aquam mulſam bibendam dato, in olla nova fervefactam, ac perfrigeratam, & apii, aut feniculi radicis cortice in ipſa macerato. Dato & ptiſanæ ſuccum bis in die, & vinum album aquoſum inſuper bibendum. Qua vero parte dolor conſtiterit, calefactoria adhibeto, & calida lavato, ſi non febris multa vexet. Poſtquam autem quatuordecim dies præterierint, in prandio quidem ſumat milium; ad veſperam vero carnes catulinas, aut volucrium coctas edat, & de juſculo ſorbeat. Cibis autem quampauciſſimis primis diebus utatur.

55 * *Tuberculum in pulmone.*

QUum tuberculum in pulmone natum fuerit, tuſſis tenet, & erectæ cervicis ſpiratio, & dolor ad pectus acutus, & ad latera, & uſque ad quatuordecim dies ita afficitur. Nam pleriſque per tot dies tuberculi affectio inflammatur. Sed &

caput dolet, & palpebras, & videre non poteſt; & corpus ſubfulvum fit, ac venis impletur. Hunc multa calida lavato, & aquam multam aquoſam bibendam dato, & ptiſanæ ſuccum ſorbendum, & vinum aquoſum inſuper bibendum. Si vero dolor urgeat, calefactoria adhibeto. Ubi autem ſedatus fuerit, cibis molliſſimis utatur. Quod ſi liberatum a morbo, ſpirandi difficultas corripiat, dum ad acclivem locum recta pergit, aut alias feſtinat, pharmacum dato, a quo inferna alvus non moveatur. Et ſi una cum vomitu pus ſequatur, ſi quidem pus fuerit album, & fibræ in ipſo ſubcruentæ fuerint, effugit. Si vero lividum, & cum virore pallidum, ac graveolens, moritur. Purgantur autem in quadraginta diebus ab ea, qua erupit. Multis etiam annuus fit morbus. Hunc velut ſuppuratum curare oportet. Quod ſi non erumpat (multis enim progreſſu temporis abſcedit ad latus, & extumeſcit) hunc, ſi hoc fiat, ſecato, aut urito.

* *Pulmo repletus.* 56

SI pulmo repletus fuerit, tuſſis tenet, & erectæ cervicis ſpiratio, ac anhelatio, & linguam exerit, rubicundis circulis in tibiis repletur, & pruritus vexat, & dolor acutus emergit ad pectus, & ſcapulas, & non poteſt ſedere, neque jacere, neque ſtare, ſed ægris viribus eſt. Hic quarta die maxime moritur. Si vero hanc evaſerit, ſpes plerumque eſt, periclitatur tamen etiam in ſeptima. Si vero hanc effugerit, ſanus evadit. Hunc, ubi ita habuerit, multa calida bis in die lavato, & ubi dolor habuerit, calefactoria adhibeto. Et mel, & acetum cocta bibenda dato, & ptiſanæ ſuccum ſorbendum, ac vinum inſuper bibendum. Si vero ad balneum, & calefactoria affligatur, & ipſa non ſuſtineat, perfrigeratorium ipſi adhibeto, & favum mellis aqua frigidiſſima macerato, aquamque bibendam dato. Et decumbat ad frigus. Hæc faciat. Morbus autem gravis eſt, & lethalis.

* *Pulmo ad pectus prolapſus.* 57

SI pulmo ad latus prolapſus fuerit, tuſſis tenet, & erectæ cervicis ſpiratio, & ſalivam tuſſiendo rejicit albam, & dolor ad pectus, & dorſum emergit, et incumbens pulmo impellit, et grave quiddam in pectore incumbere videtur, et dolores acuti pungunt, et ſanguis ſtridet velut pellis, et ſpirationem cohibet, et ad affectum quidem latus decubitum ſuſtinet, non autem ad ſanum; verum velut grave quiddam ipſi de latere pendere videtur, et per pectus tranſpirare ſe putat. Hunc calida multa bis in die lavato, et aquam multam ipſi bibendam dato. Poſt balneum vinum album cum modico melle miſceto, et dauci, ac centauri ſemina trita bis diluito, et tepida hæc ſorbenda præbeto. Et infuſam aquam calidam in utriculum, aut veſicam bubulam ad latus apponito, et faſcia pectori alligato. Decumbat in latus ſanum. Ptiſanæ ſuccum tepidum præbeto, et vinum aquoſum inſuper bibendum. At ſi ex vulnere hoc fiat, aut ſuppurato ſecto (fieri enim in his ſolet) huic veſicam ad fiſtulam alligatam flatu impleto, ac intro mittito, et penicillum ſolidum ſtanneum indito, ac ulterius propellito. Sic curationem inſtituens, maxime profeceris.

* *Lateris tuberculum.* 58

QUum in latere tuberculum fit, tuſſis emergit dura, et dolor, et febris, et gravitas in latere incumbit, et dolor acutus in eodem ſemper loco urget, et ſitis vehemens, et calidum potum averſatur, et in dolens latus decumbere non poteſt, ſed in ſanum. At ubi decumbit, velut lapis impendere ipſi videtur, et intumeſcit, et rubeſcit, et pedes intumeſcunt, hunc ſecato, aut urito. Poſtea pus emittito uſque ad decimum diem, linamento ex lino crudo indito. Decima autem die pure omni emiſſo, vinum, et oleum tepida immittito, ut ne derepente reſiccetur, et linamento ex linteolo utitor; ubi vero id, quod infuſum eſt, emiſeris, aliud infundito, atque hæc per dies quinque facito, poſtquam autem pus tenue effluxerit, velut ptiſanæ ſuccus, ac modicum, ad manus contactum, ſtanneum penicillum indito, et ubi penitus reſiccatum fuerit, linamento ſemper modice præſecto, ulcus ad linamentum coaleſcere ſinito.

* *Hydrops pulmonis.* 59

SI hydrops in pulmone fiat, febris, et tuſſis tenet, et acervatim reſpirat, et pedes tument, et ungues contrahuntur omnes, et patitur talia, qualia is, qui ſuppuratus fit, ſed debilius, ac diuturnius. Et ſi quid infundas, aut fomentum, aut ſuffitum adhibeas, pus non ſequitur, atque ex hoc ſane cognoveris, non pus, ſed aquam intus eſſe. Et ſi multo tempore aure ad latera adhibita audire tentaveris, ebullit intrinſecus velut acetum, et hæc quidem aliquandiu patitur, poſtea erumpit ad alvum, et ſtatim quidem ſanus eſſe ſibi videtur, ac a morbo liberatus.

ratus. Verum progreſſu temporis alvus intenditur, eademque illa patitur, & adhuc amplius. Aliqui etiam intumeſcunt ventre, ſcroto, ac facie. Et quidam ab inferna alvo id eſſe putant, quum videant ventrem magnum, & pedes tumentes. Intumeſcunt enim hæc, ſi ſectionis tempus tranſgrediaris. Hunc ſi quidem extra intumuerit, inter coſtas ſectum curare oportet. Si vero non intumuerit, multa calida lotum, velut ſuppuratos collocato, & qua parte ſtrepitum perceperis, ea ſecato, quam potes infimo loco, quo effluxio facilis contingat. Poſtquam ſecueris, linamentum ex lino crudo indito, ita ut craſſum, & acutum linamentum facias, & ſanguinem pauciſſimum parce emittas. Et ſi quidem in linamento pus adhæſerit quinta die, plerumque evadit. Sin minus, ubi aquam exhauſeris, ſitis corripit, & tuſſis, & moritur.

60 * *Pectus, aut dorſum ruptum.*

SI pectus, aut dorſum fuerit ruptum, dolores tenent pectus, ac dorſum perpetuo, & calor alias atque alias corripit, & ſalivam ſubcruentam tuſſiendo rejicit, & velut pilus cruentus per ſalivam tranſcurrit. Atque hæc maxime patitur, ſi manibus quid laborarit, aut in currum, aut equum inſcenderit. Hunc ante, & retro urito ex partibus utroque loco, & ſic ſanus evadit. Cæterum per annum a labore ſe contineat, & ab uſtura pinguefaciendo corpori ſtudeat.

61 * *Febris ardens.*

FEbris tenet, & ſitis vehemens, & lingua aſpera, & nigra, & cum virore pallida, & ſicca, & vehementer rubicunda, & oculi cum virore pallidi ſunt, & excrementum egerit rubicundum, & cum virore pallidum, talem quoque urinam mingit, & multum ſpuit. Sæpe etiam transmutatur velut ad peripneumoniam, et delirat. Ex qua re cognoveris, quod peripneumonia fit. Hic ſi quidem peripneumonicus fiat, et quatuordecim dies tranſgrediatur, ſanus fit. Si vero in decem, et octo diebus peripneumonicus fiat, ſi non impurgatus permanens ſuppuratus fiat, aquam de craſſa farina in ipſa macerata bibat, et acetum album quamodoratiſſimum poſtea bibat, et ptiſanæ ſuccum ſorbeat bis in die; ſi vero debilis fuerit, ter et vinum vinoſum, album, aquoſum inſuper bibat, et quamminimum lavet. At ſi ſuppuratus fuerit, velut ſuppuratum curato.

62 * *Febris ſingultiens.*

FEbris detinet vehemens, et rigor, et tuſſis, et ſingultus, et una cum ſaliva grumos ſanguinis tuſſiendo rejicit, et ſeptima die moritur. Si vero decem dies effugerit, melius habet. Verum vigeſima ſuppuratur, et primis diebus pus modicum tuſſiendo rejicit, deinde amplius. Purgatur autem in quadraginta diebus. Huic primis diebus acetum, et mel cocta bibenda dato, et poſtea acetum, et aquam ammiſceto, quo aquoſior potio fiat. Et ptiſanæ ſuccum modico melle ammixto ſorbeat, et vinum album vinoſum inſuper bibat. Poſtquam autem decem dies præterierint, ſi febris ſedetur, et ſputum purum fit, ptiſanam integram ſorbeat, aut milium. At ſi vigeſima die pus ſpuat, ſalviam, et rutam, et ſaturejam, et origanum, ac hypericum, ſingula æquis portionibus contuſa, ac cribrata permiſceat, ita ut omnium cyathi parvi, ſive conchæ marinæ ſit menſura, et polentæ tantundem. Hæc jejunus in vino dulci temperato bibat. Et ſi hyems ſit, aut autumnus, aut ver, ſorbitionibus utatur. Si vero æſtas, minime. Verum amygdalas, et cucumeris ſemen torrefactum, et ſeſamum, ſingula æquis partibus, ut in totum ſit conchæ marinæ menſura, terat, et aquæ heminam Æginεam affundat, et farinam, ac favum inſpergat. Hæc poſt potum ſorbeat. Cibis utatur pinguibus, et ſalſis, et marinis magis quam carnibus. Calida lavet; minime vero caput. Hæc faciens a morbo liberatur.

63 * *Morbus, lethargus dictus.*

TUſſis oboritur, et ſalivam ſpuit multam, ac liquidam, et nugas garrit, et ubi nugari deſierit, dormit, et recrementum male olens egerit. Huic aquam de macerata in ipſa farina craſſa bibendam dato, et vinum album vinoſum poſtea bibendum, et ptiſanæ ſuccum ſorbendum. Verum huic mali punici ſuccum ammiſceto; et vinum vinoſum album inſuper bibat, et ne lavet. Hic in ſeptem diebus moritur. Si vero has effugerit, ſanus evadit.

* *Morbus ſiccatorius appellatus.* 64

NEque ſine cibo eſſe, neque cibum acceptum tolerare poteſt. Verum ubi quidem ſine cibo manet, viſcera ſugunt, & os ventriculi dolet, & alias alia vomit, & bilem, & ſalivam, & pituitam, & acria, & poſtquam vomuit, aliquantiſper melius habere ſibi videtur. At ubi cibum accepit, ructus adſunt, & cum rubore exardeſcit, & ſemper multum ſe cacaturum eſſe putat. Ubi vero ea gratia deſederit, flatus prodit, & dolor caput habet, & totum corpus velut aciculis pungi videtur, alias alia parte, & crura gravia ſunt, ac debilia, & conſumitur, ac debilis fit. Huic medicamentum bibendum dato, primum deorſum purgans, poſtea ſuperne, & caput purgato, & a cibis abſtineat dulcibus, & oleoſis, ac pinguibus, & ab ebrietatibus. Vomat autem a ſuccis, & a cibis, & pro anni tempore, lac, aut ſerum aſininum bibendum præbens, pharmacum inſuper bibendum dato, utro tandem magis opus eſſe tibi viſum fuerit. Æſtate, & vere frigida lavet. Autumno autem & hyeme unguento utatur, et deambulet, et modice ſe exerceat. Si vero debilior ſit, quam ut exerceri poſſit, iter faciat. Et cibis frigidis, ac alvum ſubeuntibus utatur. Et ſi venter non egerat, molle infuſum per clyſterem injicito. Morbus hic diuturnus eſt, et conſeneſcentes, ſi ita futurum eſt, relinquit. Sin minus, commoritur.

* *Febris interficiens appellata.* 65

FEbris tenet, et rigor, et ſupercilia impendere videntur, et caput dolet, et vomit ſalivam calidam, et bilem multam, quandoque etiam infra egerit, et loci oculos non capiunt, et dolor ad cervicem, et ad inguina emergit, et affectis viribus eſt, et nugas garrit. Hic ſeptima die, aut etiam prius moritur. Si vero hanc effugerit, plerumque ſanus fit. Morbus eſt lethalis. Huic perfrigeratoria adhibere oportet ad viſcera, et ad caput, et hordeum torrefactum una cum paleis fractum aqua macerare, et de excolata aqua mulſam facere, atque hanc aquoſam bibendam dare. Cibum autem non offerre, neque ſorbitionem uſque ad ſeptimum diem, ſi non debilis eſſe viſus fuerit. Si vero ſit, ptiſanæ ſuccum frigidum, ac tenuem, modicum bis in die exhibere, et aquam inſuper bibendam. Poſtquam vero ſeptem dies præterierint, et febris dimiſerit, milium lingat. Ad veſperam cucurbitam, aut betas paucas ſumat, et vinum album aquoſum inde bibat, donec ad nonum perveniat diem. Poſtea cibo quampauciſſimo utatur, milium in prandio ſumens. Balneo, donec dolor, et febris affuerint, ne utatur. Ubi vero ceſſaverint, multa lavet. Quod ſi venter non egerat, molle infuſum per clyſterem immittito, aut glandulas ſubdito. Quum vero validus factus fuerit, molli pharmaco ad nares appoſito, alvum infra purgato, poſtea lac aſininum bibendum dato.

* *Morbus lividus.* 66

FEbris detinet ſicca, et horror alias atque alias, et caput dolet, et dolor viſcera tenet, et bilem vomit, et quum dolor tenet, ſuſpicere non poteſt, ſed gravatur, et venter durus fit, et color lividus, et labia, ac albæ oculorum partes liveſcunt, et aſpectum præ ſe fert, velut qui ſtrangulatur. Quandoque etiam colorem tranſmutat, et ex livido cum virore ſubpallidus fit. Huic medicamentum et deorſum, et ſurſum purgans bibendum dato, et clyſterem adhibeto, et a capite purgato. Et calida quamminime lavet, ſed et ubi laverit, ad ſolem apricetur. Serum etiam, et lac aſininum pro anni tempore bibat, et cibis quammolliſſimis utatur, et frigidis, abſtinens ab acribus, et ſalſis; verum dulcioribus, ac pinguioribus utatur. Cæterum hic morbus utplurimum cum ægro commoritur.

* *Morbus ructuoſus.* 67

DOlor corripit acutus, & dolitat vehementer, & ſe ipſum jactat, & vociferatur, & frequenter eructat, & ubi eructavit, melius habere ſibi videtur. Sæpe etiam bilem revomit modicam, poculi parvi menſura, & dolor corripit a viſceribus ad imum ventrem, & laterum mollitudinem, & ubi hoc factum fuerit, melius habere ſibi videtur, & venter inflatur, ac durus fit, & ſtrepit, & flatus non egreditur, neque ſtercus. Hunc ſi dolor habuerit, multa calida lavato, & calefactoria ipſi adhibeto. Ubi vero in ventre dolor, ac flatus fuerit, clyſterem adhibeto, & mercurialis coctæ ſuccum ad ptiſanæ ſuccum ammiſceto, ac ſorbendum dato, & vinum dulce, aquoſum inſuper ſorbendum. Cibum autem ne exhibeas, donec dolor remiſerit, & uvarum expreſſarum retrimenta dulcia per noctem in aqua maceret, & hanc aquam per ſex dies bibat. Si vero uvarum expreſſarum retrimenta non habeat, mel, & acetum cocta bibat. Poſtquam autem dolorem emoverit, medicamento deorſum alvum purgato. Cibis utatur inde mollibus, & alvum ſubeuntibus, & marinis magis quam carnibus, carnibus autem volucrium, &

ovillis

ovillis coctis, edat etiam betas, & cucurbitam; ab aliis vero abſtineat. Morbus hic, ſi juvenem corripiat, tempore decedit; ſi ſeniorem, commoritur.

68 * *Morbus pituitoſus.*

Corripit quidem morbus pituitoſus etiam virum, ſed magis mulierem, & eſt hæc quidem craſſa, & bene colorata, verum iter faciens debilitatur, & maxime ſi ad acclivem locum iter faciat. Corripit etiam febris tenuis, quandoque etiam ſuffocatio, & evomit, ubi jejuna eſt, bilem, & ſalivas multas, ſæpe etiam ubi cibum accepit, de cibo tamen nihil, & quum laborarit, dolet pectus, & dorſum, alias alia parte, & rubicundis cutis eminentiis impletur, velut ab urtica inuſtis. Huic medicamentum bibendum dato, & ſerum, ac lac aſininum bibat. Si vero ſerum potet, medicamentum deorſum purgans ad plurimos dies præbibendum dato. Et ſi ſerum bibere deſierit, lac aſininum poſtea bibat, & dum hoc potarit, a cibis quidem abſtineat; vinum vero quamjucundiſſimum bibat, donec purgari deſinat. At ubi a potione ceſſaverit, milium in prandio ſumat. Veſperi cibo molliſſimo utatur, ac pauciſſimo. Abſtineat a pinguibus, & dulcibus, ac oleoſis. Et alias atque alias, maxime tamen hyeme, a lenticulæ decocto vomat, oleribus præſumptis. Et calidum quamminimum lavet, ſed & ad ſolem apricetur. Morbus autem commoritur.

69 * *Pituita alba.*

Intumeſcit totum corpus albo tumore, & venter ad contactum craſſus eſt, & pedes, ac femora tument. Tibiæ item, ac ſcrotum: & acervatim reſpirant, & facies rubicunda eſt, & os ſiccum, & ſitis tenet, & ubi cibum accepit, ſpiritus frequens incumbit. Hic eadem die quandoque melius habet, quandoque pejus. Huic ſi quidem venter ſua ſponte turbatus fuerit in principio morbi, proximus ſanitati eſt. Si vero non turbetur, medicamentum deorſum purgans dato, a quo aqua purgetur. Et calida non lavet, & ſub dio exponatur, & ſcrotum, ubi impletum fuerit, ſecato. Cibis utatur, pane puro frigido, & beta, & piſcibus ſcorpiis coctis, juſculo autem quampauciſſimo. Et frigida omnia edat, & non dulcia, neque pinguia, ſed trita, & acida, & acria, excepto allio, cepa, & porro. Origanum vero, & ſaturejam multam edat, & vinum inde vinoſum bibat, & ante cibum iter faciat. At ſi a medicamento tumeat, clyſterem adhibeto, & cibo, deambulationibus, & illuvie premito. Medicamenta vero quampauciſſima exhibeto. Verum ſurſum purgans non prius dederis, quam tumores ad infernas partes deſcenderint. Quod ſi extenuato jam ipſo ſuffocatio in pectore oboriatur, veratrum bibendum dato, & caput purgato, & poſtea deorſum purgans bibat. Morbus hic maxime a nullo diſcedit.

70 * *Cura morbus difficilis.*

In viſceribus veluti ſpina eſſe videtur, & pungere, & anxietas ipſum corripit, & lucem, ac homines fugit, & tenebras amat, & timor invadit, & ſeptum tranſverſum foris tumet, & ad contactum dolet, & expaveſcit, & terriculamenta, ac ſomnia horrenda videt, & quandoque etiam mortuos. Et morbus hic fere plurimos vere corripit. Huic veratrum bibendum dato, & caput purgato, & poſt capitis purgationem pharmacum deorſum purgans bibat; poſtea vero lac aſininum bibat. Cibis utatur quampauciſſimis, ſi non debilis fuerit, & frigidis, & alvum ſubeuntibus, & non acribus, neque ſalſis, neque pinguibus, neque dulcibus. Et calida non lavet, neque vinum bibat, ſed aquam maxime, aut ſaltem vinum aquoſum. Neque exercitiis utatur, neque deambulet. Hæc ſi fecerit, a morbo liberabitur temporis progreſſu. Si vero neglexerit, commorietur.

71 * *Morbus niger.*

Nigrum vomit veluti fecem, quandoque cruentum, quandoque velut vinum ſecundarium, quandoque velut polypi atramentum, quandoque acre velut acetum, quandoque ſalivam, & pituitam, quandoque bilem cum virore pallidam. Et ubi quidem nigrum cruentum vomuerit, cadaveris fœtorem refert, & fauces, & os a vomitu aduruntur, & dentes ſtupeſcunt, & id, quod vomitu rejectum eſt, terram elevat. Et poſtquam vomuit, paululum melius ſe habere putat. Et neque ſine cibo eſſe, neque ampliorem cibum ferre poteſt. Verum ubi ſine cibo manet, viſcera ſugunt, & ſalivæ acidæ ſunt. Quum vero cibum accepit, gravitas in viſceribus eſt, & pectus, ac dorſum, velut ſtilis pungi videntur, & dolor tenet latera, & febris debilis eſt, & caput dolet, & oculis non videt, & crura gravantur, & color niger eſt, & conſumitur. Huic pharmacum bibendum dato frequenter, & pro anni tempore, & ſerum, & lac. Et a cibis abſtineat dulcibus, & oleoſis, ac pinguibus, & frigidiſſimis, ac maxime per alvum ſubeuntibus utatur. Et caput purgato, & poſt me-

poſt medicamentorum potiones ſurſum purgantes, de manibus ſanguinem detrahito, ſi non fuerit debilis. At ſi alvus non egerat, molle infuſum per clyſterem immittito. Et abſtineat ab ebrietatibus, & venere. Si vero coierit, jejunus fomentis utatur. Et a ſole abſtineat, neque multum ſe exerceat, neque deambulet, neque calida lavet, neque acria edat, neque ſalſa. Hæc facienda ſunt. Et una cum ætate aufugit etiam morbus, & cum corpore ſeneſcit. Si vero denigratus fuerit, commoritur. * Alius morbus niger. Subfulvus, & gracilis, & oculis cum virore pal- 72
lidis fit, & tenuem cutem habet, ac debilis eſt. Quanto autem tempus amplius progreditur, tanto morbus amplius affligit. Et vomit omni tempore, velut ſtillamentum modicum, ad duorum poculorum parvorum menſuram, & frequenter etiam cibum, ac una cum cibo bilem, & pituitam; & poſt vomitum dolet totum corpus, aliquando etiam antea quam vomat. Et horrores tenues, ac febris tenet. & ad dulcia, ac oleoſa maxime vomit. Hunc medicamentis ſurſum, ac deorſum purgare oportet, & lac aſininum poſtea bibendum præbere. Cibis autem utatur molliſſimis, ac frigidis, piſcibus littoralibus, & cartilaginei generis, & betis, & cucurbitis, & carnibus tritis. Vinum bibat album, vinoſum, aquoſius. Labore, & deambulationibus utatur, & calida ne lavet, & a ſole abſtineat. Atque hæc ſane facienda ſunt. Verum morbus lethalis quidem eſt, non autem conſeneſcit.

* *Morbus corruptorius.* 73

ALia quidem omnia eodem modo patitur. Verum grumos bilis concretos vomit, & deorſum ſimiliter egerit, poſtquam cibos excrevit. Cæterum eadem facere oportet, quæ in priore morbo relata ſunt, & clyſterem adhibere.

HIPPOCRATIS COI
DE MORBIS LIBER III.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *De cerebri humore, & quæ ſigna cerebri inflammationem comitentur, & ejus curatio.*
2 *De doloris ex cerebri repletione cauſſis. Curatio. Aurium collutio. Lac muliebre.*
3 *De ſyderatorum ſignis, & curatione.*
4 *De cerebri corrupti ſignis, & curatione.*
5 *De lethargi morbi ſignis, & curatione. Ex lethargo ſuppurati.*
6 *De morbi, ſive febris ardentis ſignis, & ejus curatione. Aqua vomitum plerumque ciet.*
7 *De pulmonis tumentis præ calore ſignis, & curatione. Sanguinis de naſo, & lingua miſſio.*
8 *De capitis doloris acuti cum vocis interceptione ab ebrietate, tum alias ſignis, & curatione.*
9 *De phrenitidis ſignis, & curatione.*
10 *De Anginæ ſignis, & curatione.*
11 *De Angina leni, Paracynanche appellata, & ejus curatione. Venæ ſub mammas ſectio. Suffitus.*
12 *De morbi regii ſignis. Urina ictericorum, & ejus curatio. Nuces thaſiæ.*
13 *De diſtentionum (tetani appellantur) ſignis, & curatione. Potum, ſorbitiones, & pituitam per nares revomere.*
14 *De diſtentionis in poſteriores partes, ſeu opiſthotoni ſignis, & ejus curationes. Aquæ frigidæ ſuperfuſio.*
15 *De volvulorum generatione, & ſignis, & curatione. Flatus in ventrem per follem immiſſio. Febris amoto volvulo. Alvus inferna ſoluta, amoto volvulo.*
16 *De peripneumoniæ ſignis. Lingua in peripneumonicis citius, & tardius nigreſcens. Saliva inſuavis.*
17 *Peripneumoniæ, pleuritidis, & phrenitidis eadem curatio. Sorbitiones dulces ad ſputum ſurſum exſcreandum conducunt. Multus humor infra ſecedens.*
18 *Saliva non probe purgata quid denotet. Daucus.*
19 *De pleuriticorum ſignis. Pleuritis gemina, ſanguinea, & bilioſa. Singultus cum ſanguine.*
20 *De pleuritidis ſiccæ ſignis.*
21 *De pleuritidis ex dorſo ſignis. Saniei ſubcruentæ mictio. Sputa varia.*
22 *Suppuratum fieri ex pleuritide, minus lethale. Lingua in omni pleuritide conſideranda. Bulla ſublivida in lingua. Quo tempore dolores in pleuritide fiant.*
23 *Pleuritides quomodo curandæ. Clyſter ex ariſtolochia.*
24 *Quando a curatione pleuriticorum abſtinendum.*
25 *Sanguineæ pleuritidis curatio.*
26 *Tuſſis aridæ generatio. Puris eruptio ex pulmone.*
27 *Sectio, aut uſtio dextrarum partium in pleuritide periculoſior, & dextrarum partium morbi robuſtiores. Terra Erethria ad refrigerandum in pleuritide.*
28 *Corporibus, priuſquam ſecentur, aut urantur, cur nota imprimenda. Suppuratorum ex vulnere, & peripneumonia eadem, quæ pleuritidis conſideratio, & curatio.*
29 *De frigefactoriis potionibus in febri ardenti. Ad omnem febrem ardentem potio. Potio urinam movens, frigefaciens, & ſitim ſedans. Vini thaſii potio. Morbus regius cum febri. Urinam cientia, & bilem per alvum trahentia.*

De

DE febribus univerſis a me dictum eſt, de reliquis jam dicam.

1 * *Cerebri humor.*

QUum cerebrum ab inflammatione tumuerit, dolor totum caput occupat, maxime qua parte conſtiterit inflammatio. Conſiſtit autem in temporibus; et aures ſonitu implentur, et auditus hebeſcit, et venæ extentæ ſunt, ac pulſant, et febris, ac rigor aliquando corripiunt, et dolor nunquam deficit, ſed quandoque remittit, quandoque magis premit, et vociferatur, ac exilit præ dolore. Et ubi ſurrexit, rurſus ad lectum decumbere feſtinat, et jactat ſe ipſum. Hic lethaliter quidem affectus eſt, in quot vero diebus morietur, non habet judicationem. Nam alii aliter pereunt. Plerumque tamen in ſeptem diebus moriuntur. Si vero vigeſimumprimum effugerint, ſani fiunt. Quum itaque dolor vexarit, frigefacere caput oportet, maxime quidem per raſuram, aut frigefactorio aliquo, velut eſt ſolani ſuccus, et terra figularis, in veſicam, aut folliculum immiſſo, ita ut viciſſim modo apponas, modo auferas, priuſquam tepeſcant. Sed et ſanguinem detrahere oportet, et caput purgare, ad apii ſuccos odoratis ammixtis. A vino autem in totum abſtinere, ptiſanæ ſuccum ſorbere, et infernam alvum ſolvere.

2 * *Cerebri repletio doloroſa.*

QUum doluerit caput præ cerebri repletione, vitioſorum humorum purgationem non factam eſſe ſignificat, et dolores totum caput tenent, et delirat, et moritur ſeptima die, et evadere non poterit, ſi non eruperit humor ſeptima die per aures. Sic enim et dolor ſedatur, et reſipiſcit, effluit autem multus, et inodorus. Hujus aures, priuſquam pus erupiſſe videris, potius ne curato. Si vero ſupernam, ac infernam alvum purgare voles, ſeorſum utramque ſolvito. Poſtea capiti maxime quidem univerſo, ſed et per aures, et per nares fomentum adhibeto. Sorbeat autem ptiſanæ ſuccum, et a vino abſtineat in totum. Poſtquam vero eruperit pus, contineto te, donec multa fluxio ſedetur, poſtea aures colluito vino dulci, aut lacte muliebri, aut oleo veteri, atque hæc tepida infunduntur. Caput vero frequenter mollibus, ac odoratis fomentis foveto, quo citius cerebrum purgetur. Hic primum quidem non audit; progreſſu vero temporis et fluxio minor fit, et auditus una cum fluxione penitus quieſcente contingit, et maxime ſibi ipſi ſimilis redit. Cavere autem oportet ſolem, ventos, ignem, fumum, acrium odores, et alia hujuſmodi: et quieſcere, ac molli victus ratione uti. Sit autem alvus inferna præ vaſorum vacuatione ſolutu facilis.

3 * *Syderati.*

QUi icti, ac ſyderati eſſe dicuntur, quum cerebrum multa immunditia vitioſorum humorum repletum fuerit, anterior capitis pars primum dolorem ipſis exhibet, et ſuſcipere non poſſunt, aliqui ambobus oculis, aliqui altero, et ſopor ipſos tenet, et deſipiunt, et tempora ſaliunt, et febris tenuis habet, et corporis impotentia. Hic tertia, aut quinta die moritur, et ad ſeptem non devenit. Si vero devenerit, a morbo liber evadit. Hunc ſi curare voles, capiti fomenta adhibeto, et ſectione facta tranſpirationem efficito. Si vero dolor tenuerit, etiam ſternutationes inducere oportet, et caput purgare levibus, ac odoratis, infernam item alvum purgare. A vino autem penitus abſtineat, et ptiſanæ ſucco utatur.

4 * *Cerebri corruptio.*

SI cerebrum corruptum fuerit, dolor caput tenet, & per collum procedit ad ſpinam, & æger non audit, & frigus ad caput devenit, & totus intumeſcit, & derepente privatur voce, & ex naribus ſanguis fluit, & lividus fit. Quod ſi morbus leviter corripiat, ubi ſanguis diſceſſit, melius habet. Si vero vehementer correptus fuerit, cito perit. Huic ſternutationes per odorata inducito, & alvum utramque, aut alteram ſaltem purgato, & odorata, quæ leves odores habent, naribus admoveto, & ſorbitionem tenuem, ac tepidam exhibeto. Abſtineat autem penitus a vino.

5 * *Lethargus.*

MOrbi lethargi appellati ſtatus idem eſt, qui & peripneumoniæ. Verum difficilior, & non omnino liber, ac remotus eſt ab humida peripneumonia. Sed multo tardior eſt morbus. Patitur autem æger hæc. Tuſſis, & ſopor ipſum tenet, & ſalivam liquidam, ac multam educit, & vehementer impotens eſt, & quum moriturus eſt, multum, atque id liquidum infra egerit. Huic valde exigua

vitæ ſpes eſt. Attamen hoc curandum eſt, ut plurimum ſpuat, & calefiat, & a vino abſtineat. Si vero effugerit, ſuppuratus fit.

* *Morbus, ſive febris ardens.* 6

IN morbo, febri ardente appellato, ſitis tenet multa, & lingua horret. At color ejus primo quidem tempore eſt, veluti ſolet, verum ſicca eſt. Progreſſu vero temporis induratur, exaſperatur, craſſeſcit, ac nigreſcit. Si vero in principio hæc patiantur, citiores judicationes fiunt. Si poſterius, tardiores. Cæterum remiſſionis eadem omnia ſigna lingua exhibet, quæ in peripneumonia: & urinæ bilioſæ, aut cruentæ, dolorem ampliorem; flavæ vero minorem ſignificant, & ſputum præ caliditate, ac ſiccitate combuſtum, ac craſſum eſt. Sæpe vero etiam in peripneumoniam tranſit, quod ſi contigerit, brevi moritur. Hunc autem hoc modo curare oportet, calida bis, aut ter ſingulis diebus lavato, capite excepto. At in judicationibus lavare non oportet. Et primis quidem diebus deorſum purgato, & aquam bibendam dato. Nam plerumque vomitum aqua ciere ſolet. Poſterioribus vero poſt purgationem humectato, & ſorbitionibus utatur, ac vinis dulcibus: Quod ſi non ab initio ægrum curandum ſuſceperis, ſed ſignis jam in lingua exiſtentibus, ſinere oportet, donec judicationes præterierint, & linguæ ſigna mitiora facta fuerint, & neque medicamentum dederis, neque ad purgationem faciendam clyſterem adhibueris, priuſquam judicationes prætereant.

* *Pulmo tumens præ calore.* 7

QUum pulmo tumuerit præ nimio calore repletus, tuſſis tenet fortis, & dura, & erectæ cervicis ſpiratio, & acervatim reſpirat, & frequenter anhelat, & intumeſcit, & nares expandit, velut equus ex curſu, & linguam frequenter exerit, & pectus ipſi canere videtur, & gravitas in ipſo ineſſe. Quapropter hanc capere pectus non poteſt, ſed dirumpitur, & impotens fit, & dolor acutus emergit, & dorſum, & pectus, & latera velut acubus punguntur: & ardent hæ partes, velut ejus, qui ſedeat ad ignem, & rubores exoriuntur ad pectus, & dorſum velut a flamma, & morſus fortis incidit, & anguſtia, ut neque ſtare, neque ſedere, neque decumbere poſſit. Verum ita velut deſperatis rebus anxius jactat ſe ipſum, & jam mori videtur. Moritur autem maxime quarta, aut ſeptima die, quas ſi effugerit, non valde perit. Hunc ſi cures, infernam alvum quamcitiſſime clyſteri adhibito, probe purgare oportet, & de cubitis, & naſo, & lingua, ac de omni corporis parte ſanguinem mittere. Potiones item frigefacientes exhibere, & ſorbitiones idem præſtantes. Danda ſunt & urinam cientia ſæpe, ſed quæ non calefaciant. Et ad ipſos quidem dolores, quum irruunt, calefactoria levia, ac humida adhibendo, locum calefacere, ac humectare oportet, ubicumque dolor fuerit; ad reliquas vero partes frigefactoria adhibere, viciſſim ea apponendo, ac tollendo, & ubicumque arſerit, frigus facere. A vino autem penitus abſtinere.

* *Capitis dolor.* 8

QUum a capite initio ſumpto, dolor acutus ſtatim vocem interceperit tum alias, tum ſi ex ebrietate hoc contingat, ita affectus ſeptima die moritur. Minus tamen moriuntur, qui ex ebrietate tale quid perpeſſi ſunt, & voce privati permanſerunt. Nam ſi eadem die, aut poſtera, aut tertia vocem edant, ſani evadunt; faciunt autem hoc aliqui ex ebrietate, & neutri moriuntur. His ſternutationes fortes inducere oportet, & infuſum per clyſterem injicere, quod bilem vehementer ducat. Quod ſi ſenſum æger receperit, thapſiæ ſuccum in multa calida aqua dato, quo quamcitiſſime revomat. Poſtea attenuato, & a vino prohibeto per ſeptem dies. Detrahendus eſt & a lingua ſanguis, ſi venam comprehendere poſſis.

* *Phrenitides.* 9

PHrenitides fiunt etiam ex aliis morbis. Patiuntur autem ægri hæc; ſeptum tranſverſum dolent, ut ne contingere quidem permittant, & febris accedit, & mente moventur, & intentis oculis vident, & alia ſimilia faciunt his, qui peripneumonia affecti ſunt, ubi ſane in peripneumonia mente moventur. Hoc modo affectum calefacere oportet calefactoriis humidis, & potionibus, excepto vino. Et ſi quidem fieri poterit, ſurſum purgare, & per tuſſim, ac ſpuitionem educere oportet, quemadmodum in peripneumonia. Sin minus, inferna alvus præparanda eſt, ut egerat. Humectato autem potionibus, hoc enim conducit. Morbus autem lethalis eſt. Moriuntur enim tertia, aut quinta, aut ſeptima die. Si vero leniter corripiat, judicat, velut peripneumonia.

Angina.

10 * *Angina.*

AB Angina appellata ſuffocatur homo, & in faucibus magis ipſi inhærere videtur, & neque ſalivam, neque quicquam aliud detrahit, & oculi affecti ſunt, ac prominent, velut ſtrangulatis, & intente per ipſos videt, & ipſos convertere non poteſt, & anxius eſt, & exilit frequenter, & facies, & fauces ardent, immo etiam collum. At videntibus nihil mali habere videtur, & videt, ac audit obtuſius, & præ ſuffocatione non intelligit neque quid dicat, neque quid audiat, aut faciat. Verum hians decumbit ſalivam fundens, ac talia faciens. Hic quinta, aut ſeptima, aut nona die moritur.

11 * *Levis angina paracynanche appellata.*

AT ubi horum ſignorum quid abſuerit, laxiorem morbum ſignificat, quem paracynanchen vocant. Huic venam ſecare oportet, maxime ſub mamma. Concomitatur enim hac parte ex pulmone ſpiritus calidus. Oportet quoque deorſum purgare medicamento, aut per clyſterem. Fiſtulas item detrudere convenit in fauces juxta maxillas, quo ſpiritus ad pulmonem trahatur. Et faciendum, ut quamcitiſſime ſpuat, & pulmo gracilis fiat. Et ſuffitus fiat per hyſſopum, cilicium, ſulphur, & bitumen; & attrahat & per fiſtulas, & per nares, ut exeat pituita. Fauces, & lingua confricentur his, quæ pituitam ducunt. Et venæ ſub lingua ſecentur. Sed & a cubitis ſanguis dimittatur, ſi vires validæ fuerint. A vino abſtineat, & ptiſanæ ſuccum tenuem ſorbeat. Poſtquam vero remiſerit morbus, & jam cibos guſtarit, elaterio recenti purgato, ut ne in aliud malum incidat.

12 * *Morbus regius.*

MOrbus regius hujuſmodi acutus eſt, & cito occidit. Color totus mali corium valde refert, & cum virore pallidus eſt, quales ſunt lacerti cum virore pallicantes. Conſimile eſt etiam corpus, & in urina ſubſidet, velut ervum fulvum, & febris, ac horror debilis habet. Quandoque etiam veſtimenta ferre non poteſt, ſed mordetur, ac raditur. Et mane, quum cibum non accepit, viſcera plerumque lancinantur. Et quum quis excitat, aut alloquitur, non patitur. Hic plerumque in quatuordecim diebus moritur. Has ſi effugerit, ſanus evadit. Oportet autem ipſum calida lavare, & aquam mulſam bibendam dare, ita ut de nucibus thaſiis decorticatis, & abſinthii coma, æquis portionibus acceptis, & de aniſo cribrato dimidia parte ammixta, obolos tres jejunus ex illa bibat, & rurſus dum cubitum it, hanc aquam mulſam ſumat. Bibat etiam vinum vetus tenue, & ſorbitionibus utatur. Nec a cibis abſtineat.

13 * *Tetanus.*

QUum diſtentiones Tetani appellatæ, corripuerint, maxillæ rigent, velut ligna, & os aperire non poſſunt, & oculi lachrymantur, ac diſtorquentur, & dorſum riget, & crura contrahere non poſſunt, ſimiliter neque manus, & facies rubicunda eſt, & valde dolet, & ubi moriturus eſt, & potum, & ſorbitionem, & pituitam per nares revomit. Hic tertia die, aut quinta, aut ſeptima, aut decimaquarta perit. Ubi vero has effugerit, ſanus evadit. Huic catapotia ex pipere, & veratro nigro devoranda dato, & juſculum volucrium pingue calidum. Inducendæ ſunt etiam fortes, ac multæ ſternutationes, & fomenta adhibenda. Quum autem fomentis non utitur, calefactoria humida, ac pinguia undequaque in veſicis, ac utriculis apponantur, maxime tamen ad partes dolentes, & calido oleo multo, ac ſæpe illinatur.

14 * *Opiſthotonos.*

QUum autem diſtentio in poſteriores partes, opiſthotonos appellata, tenuerit, reliqua quidem plerumque eadem ſunt. Verum in poſteriores partes convellitur, & vociferatur aliquando, & dolores emergunt vehementes, & crura interdum contrahere non permittit, neque manus extendere. Sunt enim cubiti incurvati, & digiti in pugnum contracti, & pollicem plerumque aliis digitis continet, et clamat, et nugas garrit quandoque, et non poteſt ſe ipſum continere, ſed aliquando exilit, ubi dolor premit; quum vero dolor remittit, quietem habet. Aliquando etiam vox intercipitur, ſimul ut morbo corripiuntur, aut inſani, et atra bile perciti fiunt. Hi tertia die moriuntur voce ſoluta, et revomunt per nares. Si vero effugerint decimum quartum diem, ſani fiunt. Curandus hic eſt velut ſuperior. Quod ſi voles, etiam ſic facies. Aquam frigidam plurimam ſuperfundito,

dito, et poſtea veſtimenta tenuia, pura, ac calida ſuperintegito. Ignem autem tunc non adhibeto. Hoc auxilium et ad tetanos, et ad opiſthotonos adhibere oportet.

* *Volvuli.* 15

VOlvuli fiunt, quum ſupernus ventriculus caleſcit, infernus vero frigeſcit. Reſiccatur enim ſimul inteſtinum, et præ inflammationis caliditate obturatur, ut neque flatus, neque cibi pertranſeant, ſed venter durus fit, et quandoque vomat primum pituitoſa, deinde bilioſa, poſtremum ſtercus. Et æger ſitim habet, ac dolorem, maxime circa præcordia. Verum et totum ventrem dolet, et inflatus eſt, et anxius eſt, et febres corripiunt, et fiunt maxime ſeptima die. Hos ſic curare oportet. Supernum ventriculum quamcitiſſime purgato, et ſanguinem de capite, ac cubitis detrahito, ut ſuperna alvus caleſcere deſinat, et partes ſupra ſeptum tranſverſum frigefacito, excepto corde. Infernas autem calefacito, homine in ſolio aquæ calidæ collocato, ac ſemper oleo illito. Calefactoria quoque humida apponito. Et glandulam de melle ſolum decem digitorum longitudinis facito, et ex ſumma anteriori parte fel taurinum oblinito, atque ſic bis, ac ter ſubdito, quo omnia combuſta ſtercora circa rectum, ac princeps inteſtinum contenta educas. Et ſi quidem ſic obedierit, poſtea clyſterem adhibeto; ſin minus, follem fabrilem indito, et in ventrem flatum immittito, a quo et ventrem, et inteſtini contractionem diſtendas. Deinde extracto folle, clyſterem adhibeto. Sit autem infuſum per clyſterem injiciendum paratum non ex valde calefactoriis, ſed ex his, quæ ſtercora diſſolvunt, ac colliquant. Poſtea obturata per ſpongiam ſede, in aqua calida deſideat, continens clyſteris infuſum. Et ſi hoc infuſum ſuſceperit, et rurſus dimiſerit, ſanus evadit. Cæterum priore tempore mel optimum delingat, et vinum ſplendidum vernaculum bibat. Quod ſi volvulo amoto, febris ipſum corripiat, deſperatus eſt. Fortaſſis enim et inferna alvus ſoluta ipſum occiderit.

* *Peripneumonia.* 16

PEripneumonia talia facit. Febris acuta tenet, et ſpiritum frequentem, ac calidum reſpirat, et anxietas adeſt, et impotentia, et jactatio, et dolor ſub ſcapulas, et ad claviculam, et ad mammam, et gravitas in pectore, quandoque etiam delyrium. Quidam dolorem non ſentiunt, donec tuſſire inceperint. Verum hic morbus diuturnior, ac difficilior illo eſt. Salivam tenuem, ac ſpumoſam primum ſpuit. Lingua flava eſt, verum progreſſu temporis nigreſcit. Si igitur in principio nigreſcat, citius morbus finitur; ſin poſterius, tardius. Tandem vero etiam rumpitur lingua, et ſi digitum apponas, inhæret. At liberationem a morbo ſignificat lingua, ſimiliter velut in pleuritide. Hæc autem patitur homo, minimum diebus quatuordecim, ad ſummum una et viginti, et per hoc tempus tuſſit vehementer, et una cum tuſſi purgatur primum ſaliva multa, et ſpumoſa; ſeptima vero, et octava die, ubi febris in vigore fuerit, ſi humida ſit peripneumonia, craſſior prodierit; ſin minus, non. Nona vero, et decima, cum virore pallida, ac ſubcruenta. Duodecima autem uſque decimamquartam, multa, et purulenta. Atque hoc in his contingit, quorum naturæ, et corporis affectiones humidæ ſunt, et morbus fortis eſt. Quorum vero et natura, et morbi conſtitutio ſicca eſt, in his minus. Si quidem igitur decima quarta die reſiccatus fuerit, et non amplius purulentum tuſſiendo rejecerit, ſanus eſt; ſin minus, ad duo de vigeſimam, et vigeſimam primam animum adverte: et ſi quidem tunc ſputum illud quieverit, evadit; ſin minus, interroga ipſum, an dulcior ſit ſaliva, et ſi affirmaverit hoc, ſcito pulmonem ipſi ſuppuratum eſſe, et morbus annum durabit; ſi non, in quadraginta diebus pus eduxerit. Si vero inſuavem ſalivam eſſe dixerit, ſtatus morbi lethalis eſt. Verum in primis diebus hi maxime manifeſti fiunt. Si enim putrefactum, ac purulentum expuerit in diebus duobus ac viginti, et non exulceratus fuerit, evadit; ſin minus, non. Hæc peripneumonia nihil abeſt ab affectionibus, quæ in pulmone ſunt. Si igitur aliquid harum affectionum abfuerit, cognoſcere oportet, et quæ ægrotus mala habeat, et quæ medicus aggredi debeat. Si vero pauca horum ſignorum habuerit, ne decipiatur. Nam pernicioſa non eſt peripneumonia, ſed mollis. * Cæterum peripneumoniam 17 hoc modo curare oportet. Non tamen peccabit, ſi quis etiam pleuritidem, et phrenitidem ita curare aggrediatur. Primum caput levius facere incipe, quo nihil influat ad pectus. Primis autem diebus ſorbitiones ſint dulciores. Sic enim id, quod conſedit, ac compactum eſt, potiſſimum elueris, ac commoveris. Quarta die, et quinta, ac ſexta, non amplius dulces, ſed pingues. Nam ad ſputum ſurſum exſcreandum conducunt. Si vero pro ratione ſpuere non poſſit, ex pharmacis ſurſum educentibus dato. Alvum autem in primis quatuor, aut quinque diebus ſubducere oportet, et hoc paulo amplius, quo et febres obtuſiores ſint, et dolores leviores. Quum autem evacuatus fuerit, et corpore

corpore debilis, infernam alvum tertio quoque die deorſum commoveto, quo & corpus potens ſit, & ſupernæ regiones humoris exortes. Nam ſi multus humor infra ſecedat, a quinta die mortem inducit. Infra enim humore ſecedente, ſupernæ partes reſiccantur, & ſputi purgatio ſurſum non prodit. Oportet igitur, & infernam alvum neque valde ſuppreſſam eſſe, ut ne febres ſint acutæ; neque valde egerere, quo ſaliva ſurſum educi poſſit, & æger viribus valeat. At medicamenta ſurſum educentia, ſexta, & ſeptima, ac nona die, & morbo adhuc ulterius progreſſo, magis exhibeto. Sit autem medicamentum, veratrum album, 18 thapſia, elaterium recens, ſingula æquis portionibus. * Quod ſi ſaliva non probe purgetur, & ſpiritus fuerit frequens, & purgatio non prævaleat, prædicendum eſt nullam ſpem vitæ reliquam eſſe, ſi purgatione nihil efficere poſſit. Sed & alia facienda ſunt, quæ in peripneumonia fieri ſolent, ſi inferna alvus miniſterium ſuum probe obierit. Quin & aliter facere curationem oportet. A prima die initio ſumpto, ari magni conchulam majorem dato, dauci & urticæ utriuſque itidem unam, ſinapis & rutæ quantum tribus digitis comprehendere potes, & ſuccum ſilphii magnitudine fabæ. Hæc in aceto dulci, & aqua permixta, & diluta, ac excolata, jejuno tepida bibenda dato. Poſtquam vero purum exſpuere cœperit, ari conchulam majorem, & ſeſamum, & amygdalas purgatas, in aceto dulci aqua diluto bibenda præbeto. Si vero magis ducere voles, radicis capparis corticem his ammiſceto.

19 * *Pleuritis.*

QUum pleuritis apprehenderit, hæc patitur. Dolor latus, & febris, & horror tenet, & frequentem ſpiritum habet, & erectæ cervicis ſpiratio urget, & tuſſiendo rejicit ſubbilioſa, velut a mali punici corio, ſi non ruptiones habuerit. Si vero habuerit, etiam ſanguinem a ruptionibus. Eſt autem & ſanguinea pleuritis, in qua ſubcruenta rejicit. Et eſt quidem bilioſa mitior, ſi non ruptiones æger habeat; ſin minus, doloroſior quidem eſt, ſed non lethalior. At ſanguinea fortis, & doloroſa, & lethalis eſt. Quum igitur affuerit ſimul ſingultus, ſimulque cum ſaliva ſanguinis grumos nigros tuſſiendo rejecerit, ſeptima die moritur. Si vero dies decem tranſgreſſus fuerit, a pleuritide quidem ſanus fit, verum vigeſima ſuppuratur, & pus tuſſiendo rejicit; demum vero revomit, & non adeo facilis curatu eſt.

20 * *Pleuritides ſiccæ.*

SUnt & ſiccæ pleuritides ſine ſputo. Verum hæ difficiles ſunt. Judicationes autem ſimiles aliis ſunt, ſed ampliore in potu humectatione opus habent, quam aliæ. Bilioſæ vero, & ſanguineæ, nona, & undecima die judicant, atque hi magis ſani fiunt. At ſi a principio quidem molles quidam tenuerint dolores, a quinta vero, ac ſexta die acuti, hi uſque ad duodecimum perveniunt, & non valde effugiunt. Periculum autem maxime eſt uſque ad ſeptimum. Immo etiam uſque ad duodecimum. Poſt has vero ſanantur. Quæ vero ab initio molles ſunt, a ſeptima autem, & octava acutæ, ad decimumquartum judicant, & ſani fiunt.

21 * *Pleuritis ex dorſo.*

PLeuritis ad dorſum intantum ab aliis differt: dorſum dolet velut ex plaga, & ſuſpirat, & acervatim reſpirat, ſtatim autem ſpuit pauca, & corpus delaſſatur. Tertia, aut quarta die ſaniem mingit ſubcruentam. Moritur autem maxime quinta die; ſin minus, ſeptima. Has ſi effugerit, vixerit. Et morbus lenis eſt, ac minus lethalis. Cuſtodire tamen oportet uſque ad decimumquartum. Poſtea vero ſanus evadit. Cæterum quibuſdam pleuriticis ſaliva quidem pura eſt, mictio autem cruenta, velut feroſa a carnibus aſſatis ſanies; dolores vero acuti per ſpinam ad pectus, & ad inguen tendunt. Hic ſi ſeptimum diem effugerit, ſanus fit. At ſi alicui in his pleuritidibus contingat dorſum rubefieri, & humeros caleſcere, & inter deſidendum gravari, & venter exturbetur egeſtione cum virore pallida, ac valde graveolenti, hic propter ventris egeſtionem vigeſima prima die moritur. Has ſi effugerit, ſanus fit. Quibus autem ſtatim ſputa varia ſunt, & dolores valde acuti, hi tertia die moriuntur. Hanc autem tranſgreſſi, ſaneſcunt. Qui vero ſanus non fit ſeptima, aut nona, aut decima, hic ſuppurari incipit. Melius eſt autem ſuppuratum fieri, etiamſi doloroſum ſit. Minus enim lethale eſt. Porro ſupra omnia relata ſigna, in unaquaque pleuritide conſiderare oportet linguam. Si enim bulla ſublivida fiat in lingua, velut ferro in oleum tincto, ſi quidem in principio fiat aſpera, difficilior eſt morbi emotio, & neceſſe eſt ſanguinem tuſſiendo rejicere in diebus, quibus id fieri oportet. Si vero facto morbi progreſſu fiat, judicationes quidem contingent ad decimumquartum diem. Verum neceſſe eſt ſanguinem ſpuere. Habet autem ſe res de liberatione ab hoc mor-

hoc morbo, hoc modo. Si quidem tertia die inceperit maturari, ac expui, citius
liberabitur. Si vero poſterius matureſcat, poſterius judicationes fiunt, quem-
admodum in capitis ſignis. * Dolores porro in omni pleuritide plerumque ma- 22
gis interdiu, quam noctu leviores fiunt. Curare vero pleuritidas hoc modo oportet,
utplurimum velut phrenitidem, & peripneumoniam, præterquam quod hic
balneis calidis, & vino dulci utendum eſt. Si igitur prima, aut ſecunda die, poſt-
quam invaſit, ægrum acceſſeris, ſi ſtercus prodiit purum, aut leviter bilioſum
& modicum, infuſum ex thapſia per clyſterem injicito. Si vero alvus commo-
ta, noctu quidem egerat, poſtridie vero dolor, & tormen vexet, rurſus clyſte-
rem adhibeto. At ſi æger bilioſus ſit natura, & non purgatus correptus fuerit a
morbo, priuſquam ſalivam bilioſam expuat, etiam medicamento bilem probe
purgato. Si vero jam expuat bilioſa, medicamentum ne dederis. Si enim dederis,
ſputum ſurſum prodire non poterit, ſed ſeptima, aut nona die ſuffocabitur, maxi-
me ſi præcordia doleant. * Quod ſi ad dolores in lateribus etiam præcordia do- 23
leant, clyſterem adhibere oportet, & in potu jejuno bibendam dare ariſtolochi-
am, hyſſopum, cuminum, ſilphium, peplum, mecona appellatum album, florem
æris, mel, acetum, & aquam. Et per medicamenta quidem ita primas curatio-
nes facere oportet. Reliqua vero ſic ſe habent. Multa calida pro viribus ægri lava-
to, capite excepto, & quum judicationes ſunt, dolentes locos humidis fomen-
tis tepefacito, & oleo illinito. * Quum vero impetu fertur morbus, & ægrum, & 24
medicum a curationibus quieſcere convenit, ne quid mali inducatur. Dandus
autem eſt ptiſanæ ſuccus coctus, aliquanto craſſior ſpiſſitudine mellis. Poſt bal-
nea etiam vinum dulce, & aquoſum bibendum eſt, non frigidum, modicum, ex
anguſti oris pocillo, & ubi tuſſes invaſerint, amplius bibendum, & quammaxi-
me exſcreandum, & potu humectandum, quo pulmo humidior factus, facilius
ac citius ſputum reddat, & tuſſis minus affligat. Sed & mali punici dulcis vino-
ſi ſuccum, lacte caprino modico, & melle ammixto, paulatim ſæpe dato, &
noctu, & interdiu, & ſomnum quammaxime prohibeto, quo purgatio & ci-
tius, & copioſior fiat. * At vero ſanguineam pleuritidem ſic curare oportet. 25
Poſt judicationes cibis levibus reficito, & quietem agat, & nimium caveat ſo-
lem, ventos, repletiones, acida, ſalſa, pinguia, fumum, flatus in alvo, laborem,
venerem. Si enim morbus recidivarit, mors ſequetur. In expuitionibus autem
ſi dolor habeat, & expuere non poſſit, jejuno æris florem dato magnitudine
olivæ, & ſucci ſilphii dimidium ejus, & trifolii ſeminis modicum. Hæc ex mel-
le delingat. Aut piperis grana quinque, & ſucci ſilphii magnitudinem fabæ,
mel, acetum, & aquam jejuno tepida bibenda præbeto. Hoc etiam dolores ſe-
dat. Quod ſi pro ratione ſpuere non poſſit, ſed moretur ſputum hærens in ipſo,
& ſtertat in pectore, ari magni radicis conchulam majorem, & oleum, ac acetum
mixta dato, & acetum aqua dilutum inſuper bibat. Aliud forte. Flo-
rem æris magnitudine fabæ, & nitrum aſſatum dupla portione, & hyſſo-
pi quantum tribus digitis comprehendi poteſt, melli miſceto, & aquam, ac
oleum modicum adſtillato, & tepefacta in conchula majore infundito, ut ne
ſuffocetur. Hoc etiam in peripneumonia facere oportet, ſi non purgetur. Si ve-
ro neque ſtertat, neque velut oportet, ſpuat, capparis fructus, quantum tribus digi-
tis comprehendi poteſt, & piper, & nitrum modicum, & mel, & acetum, & a-
quam miſceto, atque hæc tepida ſorbenda præbeto. Altera die eadem in aceto, mel-
le, & aqua fervefacta ſorbeat. Hoc etiam ſtertentibus dato, & his, qui purga-
ri non poſſunt. At ſi fortius facere voles, hyſſopi, & ſinapis, & naſturtii concham
majorem, melle, & aqua terito, & fervefacta, ac excolata, tepida ſorbenda dato.
* Atque hoc modo hi morbi curati ſanantur, ſi non quid ſputi in pulmone relictum 26
pus fiat, a quo arida tuſſis ſequitur, & febris, ac horror emergunt, & erecta cervi-
ce ſpiratio tenet, & frequentem, & acervatam reſpirationem æger habeat, & vox
paulo gravior fit, & color cum calore faciem occupat. Progreſſu vero tempo-
ris morbus magis manifeſtus redditur. Hunc ſi intra decem dies ſuſceperis, ubi
victu, & balneo calido calefeceris, medicamentum, quod pus ducat, in pulmo-
nem infundito, aliiſque pus ducentibus utitor, atque ſic velut ſuppurato victus ratio-
nem præſcribas. Caput quoque reſiccato, ut ne quid influat. Si vero ex eo, quod
in pulmonem infuſum eſt, pus non educatur, rumpitur hoc ipſum ex pulmo-
ne in thoracem, & poſt ruptionem ſanus eſſe videtur, quoniam ex anguſtia ad
amplam capacitatem pus pervenit, & ſpiritus, quem reſpirando attrahimus in
pulmone locum, ac ſedem habet. Verum progrediente tempore pectus pure imple-
tur, & tuſſes, & febres, & alii dolores omnes magis ipſum premunt, & mor-
bus inclareſcit. Hunc poſt eruptionem per quindecim dies ſinere oportet, quo
pus rurſus matureſcat. Nam ex eo, quod pus ad ampliorem locum devenit, per-
frigeratum eſt, & id, quod in thorace humidi erat, ad ſe ipſum attraxit, ita ut ipſum
ſit ſemiputrefactum. Si quidem igitur ſua ſponte expui incipiat in hoc tempo-
re, bene eſt; ſin minus, medicamentis, aut potionibus opem ferre oportet, in ul-
timis ex quindecim illis diebus, feſtinando ad corporis excitationem, antea quam
magis affligatur, ita ut caput purum cuſtodias, influxionum gratia. Si vero non

ſpuatur,

ſpuatur, ſed ſui ſignificationem ad latera præbeat, ſecato, aut urito. At ſi neque ſpuatur, neque ad latera de ſe ſignificationem præbeat, ubi multa calida jejunum lavaſti, & neque potu uſum in firma ſella locaſti, alter ex humeris ipſum apprehendat, tu vero concute ipſum, aure ad latera admota, quo percipias ex utra parte ſignificationem ſui præbeat. Optandum autem eſſet ex ſiniſtra. Nam dextras urere, aut ſecare lethalius eſt. Quanto enim robuſtiores ſunt dextræ partes, tan-
27 to etiam fortiores morbi in ipſis fiunt. * Quod ſi præ craſſitudine humor non fluctuet, neque ſtrepitus fit in pectore, verum ſpiritum frequentem trahat, & pedes intumeſcant, & tuſſicula aliqua adſit, ne te decipiat hæc, ſed thoracem pure plenum eſſe probe noris. Proinde in terra eretriade liquida, & valde trita, ac tepida linteum tenue tingito, eoque thoracem circumcirca integito, & qua parte primum reſiccatum fuerit, ea ſecato, aut urito quamproxime ad ſeptum tranſverſum, cavendo tamen, ne hoc ipſum lædas. Si vero voles, ipſam terram eretriadem illinito, & ſimiliter velut in linteo conſiderato. Multi ſimul illinunt, ne quæ primum illinuntur, reſiccentur. Poſt ſectionem, aut uſtionem, linamento ex lino crudo utere, & pau-
28 latim pus emitte. * Cæterum ubi ſecare, vel urere voles, corpori in eadem figura, in qua inter ſecandum, aut urendum futurum eſt, notam imprimito, ut ne cutis te decipiat, ſi in figuræ tranſmutatione ſurſum, aut deorſum magis cedat. Sed & tuſſes vitare oportet ex victu, ut ne rurſus pus revellant ad pulmonem. Malum enim hoc eſt, quare permittendum eſt, ut ad ſectionem quamcitiſſime reſiccetur. Poſtquam vero duodecima affuerit dies, reliquum pus totum emittito, & ex linteo linamentum indito, & bis in die pus emittito, & ventrem ſupernum ex victu quammaxime reſiccato. Atque hoc modo oportet etiam ſuppurationes ex vulneribus, & ex peripneumonia, & ex magnis deſtillationibus, & pulmone ad lateres prolapſo, conſiderare, ac curare.

29 * *Frigefactoriæ potiones in febre ardenti.*

FRigefactorias potiones in febribus ardentibus, quando voles, bibendas dato. Sunt autem multarum operationum; aliæ enim mictionem inducunt, aliæ alvi egeſtionem, aliæ utrumque præſtant, aliæ neutrum, aliæ ſolum frigefaciunt, velut ſi quis in vas aquæ ferventis frigidam aquam infundat, aut ipſum vas ad frigidum ventum exponat. Dabit itaque alias aliis. Neque enim dulces omnibus conducunt, neque acerbæ, neque eadem omnes bibere poſſunt. I. Favorum ſiccorum heminarum duarum menſuram aqua macerato, & conterens guſtato, donec ſubdulcis aqua fiat, deinde excolato, & injectis apiis bibendam dato. II. Seminis lini acetabulum, aquæ heminis decem affuſis, in nova olla prunis impoſita coquito, ac fervere ſinito, ut tranſpirent, donec ſuccus ad tactum pinguis fiat. III. Aquam mulſam aquoſam ad dimidias coquito, deinde apio injecto frigidam paulatim exhibeto. IV. Hordeum Achilleum magnum, ac plenum heminæ menſura ſiccato, & acutis ſpicis ablatis, ubi probe laveris, aquæ congio affuſo coquito ad dimidias, frigefacito, ac bibendum dato. V. Cumini Æthiopici heminæ decimæ parti, tres aquæ ſemicongios affunde, & olla luto piloſa oblita, donec tertia pars reſtet fervere ſine, & frigidam hanc ad omnem ardentem, aliamque febrem exhibe. VI. Aquam cœleſtem ipſam per ſe ipſam præbe. VII. Ptiſanæ heminæ congio aquæ affuſo, ad dimidias coquito, deinde excolato, & apiis injectis frigidam dato. VIII. Proſunt & vina alba aquoſa ex uvis paſſis. IX. Proſunt & uvarum paſſarum expreſſarum retrimenta aquoſa. X. Uvarum paſſarum albarum, exemptis vinaceis heminam, radicum quinque folii manipulum tundito, & affuſis aquæ heminis viginti ad dimidias coquito, & frigidam hanc paulatim bibendam dato. XI. Ad farinæ hordei pleni craſſæ chœnicem dimidiam, aquæ congium affundas, & quum jam intumeſcant craſſæ farinæ partes, manibus teras, donec aqua alba fiat, & adianti pugillo injecto, ſub dio per noctem exponito, ac exhibeto. XII. Ovorum trium, aut quatuor candidum in aquæ congio concuſſum bibat. Hoc valde frigefacit, & ægrum ad alvum exonerandum conturbat. XIII. Hordei torrefacti probe loti chœnicem dimidiam in aquæ congio bis, aut ter fervere ſinito, & frigidam hanc exhibeto. XIV. Ptiſanæ ſuccum coctum tenuem, & vinum dulce dato. Hoc urinam ducit. XV. Cucumeris peponis corio nudati pollinem ex aqua præbeto. Hæc potio urinam ciet, frigefacit, & ſitim ſedat. XVI. Ervum in aqua præcoquito, deinde ollam novam in majorem ollam aqua plenam ponito; & alia aqua ervo affuſa, ad modicum tempus coquito, poſtea ubi coctum fuerit ervum, tertiam aquæ partem reliquam excolatam bibendam dato, ita ut ad ſingulos cyathos, & cucumeris, & ervi pollinem inſpergas. Hoc conſtanter ſitim ſedat. XVII. Vinum thaſium vetus parte una, cum vigintiquinque aquæ partibus dato. XVIII. Trifolium, cucumeris pollinem, & craſſam hordei farinam in aqua macerato, & hanc bibendam dato. XIX. Apii manipulos tres, pulegii pugillos duos in aceti heminis decem ad tertias coquito. Hoc melle, & aqua dilutum aquoſum bibat, adianti pugillo injecto. Hoc urinam ducit, & alvum ſolvit. XX. Mala odorata dulcia contun-

contundito, & aqua macerato, & aquam bibendam dato. XXI. Mala cydonea eodem modo, ſi alvus ſoluta fuerit in febre ardente. XXII. Quod ſi morbus regius inſuper corripiat, uvæ paſſæ albæ exemptis vinaceis, & cicerum alborum, utrorumque dimidiam heminam, & hordei Achillei magni, ac pleni tantumdem, & cnici tantundem, aquæ heminas decem, & apium, & mentam, & coriandrum, de ſingulis parum, terito, donec placide aqua dulceſcat, & adianti pugillo poſtea injecto, ubi ſub dio per noctem expoſuiſti, exhibeto. Potes etiam alias his ſimilia imitari. Omnia vero per noctem ſub dio expoſita dabis febrienti, exceptis his, quibus alvi, plus quam convenit, fluunt. XXIII. Pulegii pugillos tres apii duplum, in vino diluto coquito, ac exhibeto; hoc urinam ciet, & bilem per alvum trahit.

HIPPOCRATIS COI
DE MORBIS LIBER IV.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Semen utriuſque parentis, ab omnibus corporis partibus progreſſum, ad formam in utero recipiendam condenſari. Humorum in corpore ſpecies quatuor, morborum omnium cauſſæ. Propoſitio hujus libri.*

2 *Quomodo bilis, ſanguis, hydrops, & pituita, copioſiora, & pauciora fiant a cibis, & potibus. Sanguinis fons eſt cor. Pituitæ autem caput: Aquæ vero fons ſplen, & bilis folliculus in hepate. Caput, & ſplen, partes maxime cavæ.*

3 *Cibis, ac potibus omnibus quatuor illos humores ineſſe. Corpus in ſe ipſum humorem ex ventriculo trahere.*

4 *Plantæ cur ægrotent, aut non naſcantur quibuſdam in locis. Plantas ab initio humores juxta cognationem non habentes, ne germinare quidem poſſe.*

5 *Locus alteri loco etiam valde vicinus, ad vini jucundi productionem plurimum præſtat. Terræ innumeras ineſſe facultates. Plantas omnes ſylveſtres fuiſſe.*

6 *Unde pituita in corpore gignatur. Caput velut cucurbita corpori incumbit.*

7 *Cur pituita ad ventriculum, & veſicam perveniens non lædatur.*

8 *Bilis quomodo, & cur copioſior in corpore fiat. Hepar pueris cor dicitur. Hepatis dolores unde, & quomodo ſedentur. Cibi, ac potus alii aliis medicamenta eſſe ſolent.*

9 *De aqua quomodo, & cur copioſior in corpore fiat. Aquæ de ſplene purgatio non fit per ſupernas regiones. Venæ ex ſplene deorſum tendentes multæ.*

10 *De ſanguine quomodo, & cur amplior in corpore generetur. Cordi dolor non oboritur. Venæ jugulares poſt cibum, ac potum ſanguineum ſtatim attolluntur, ac facies rubet. Quomodo ſanguis morbos in corpore generet. Morbos ex ciborum, ac potuum copia fieri.*

11 *Quomodo fontes iſti quatuor, ſanguis, bilis, pituita, & aqua (ut & ventriculus) ſi ſplenes fuerint, ſemper corpori diſtribuant. Venæ multæ, ac frequentes per corpus diſtentæ ſunt.*

12 *Cibi, potuſque ſuavitas, ac inſuavitas unde. Quando homo cibum, ac potum appetat, & quando ceſſet appetentia.*

13 *Solam bilem ad fellis folliculum in hepate, a cibis, & potibus ſecerni. Solus cardiogmus, hoc eſt cordis morſus in fellis folliculo innaſcitur. Morbi cur in corde non oboriantur.*

14 *Caput, & ſplen cur morbis maxime obnoxia.*

15 *Quomodo, & cur pauciores fiant humores hominem affligentes, & quot locis expurgentur.*

16 *Quomodo, & cur homines ſani degant. Quandiu humores in corpore morentur, & quomodo expellantur. Excrementorum graveolentia unde. Excrementa alimentorum quantitati reſpondent. Quid fieri ſoleat, ſi humor in corpore maneat. Urina ſalſuginoſa propter humores ammixtos. Cibos etiam id, quod morboſum eſt, de corpore deferre. Quare, ubi quis ventrem exoneravit, aut minxit, non ſtatim potu, ac cibo, pro egeſtionis factæ copia, egeat. Quomodo humor ultra triduum in corpore manens, majus, aut minus homini malum de ſe præbeat. Quomodo, & cur cibi non poſſint eadem die exire.*

17 *Cur corpora repletiones æſtate minus, hyeme magis ferant. Quomodo febres ab ambiente aere calido oriantur.*

18 *Quomodo ſi plus humoris foras prodeat, quam de cibis, ac potibus acceſſit, homo attenuetur, & qua ratione plus prodeat. Cur hominibus otioſis cibi injucundi, & quomodo febres illis accendantur.*

19 *Quomodo bonus habitus ex eſu accedat. Febris ex repletione. Febres tertia, aut quinta die revertentes. Morbi per dies judicantur.*

20 *Cur febres, & qua ratione tertia, quinta, ſeptima, aut nona die remittant. Cur febres imparibus diebus ſolvantur.*

21 *Cur homines imparibus diebus moriantur. Spiritus graveolentia unde. Quod humores imparibus diebus turbantur. Medicamenta purgantia imparibus diebus non exhibenda.*

22 *Cur ulcera, ſi curentur, imparibus diebus magis inflammentur. Glandularum tumores quomodo ab ulceribus generentur. Caliditas quomodo ad ulcera perveniat. Humor in ſano corpore tertio die, ſtercus au-*

cus autem ſecundo prodit.

23 *Quomodo morbi fiant, ſi homo a copioſiore humore fiente non expurgetur. Quæ febres minus periculoſæ. Aquoſus humor febri infeſtiſſimus, bilioſus contra alimentum illi ſuppeditat. Aquoſus humor quomodo in febrientibus exhalet. Oleum cur non ſimiliter ut aqua, extenuari, & exhalare poſſit.*

24 *Morborum principia tria. Violentũ quid vocetur, & quod hoc maximum morborum principium.*

25 *De violentia, & qualia in corpore faciat. Vulnus. Contuſio. Labor. Cælum quomodo morborum principium, & cauſſa. Morbi a calore externo. Butyrum. Hippace. Serum lactis. Humores quomodo gravitate, aut levitate inter ſe differant. Febres a quibus humoribus magis oriantur. Febres ab aqua, ſeu atra bile minus fortes, & breviores. Qualia humor ante turbationem, & in ipſa turbatione in corpore efficiat. Quando humor affligens, priorem (qui ſalubris erat) conſummat. Alimentum eſt homini humor levis. Putrefactionis principium. Similitudo.*

26 *Quomodo ea, quæ e cælo nobis obveniunt, morbos pariant. Humores liquati, & ad alvum delati, ſtercus conturbant. Aquoſus humor potiſſimum circa oſſa, & nervos conſiſtit. Quomodo, & quando rigor morboſus fiat, & quomodo, & ex quali neceſſitate febris poſt ipſum irruat.*

27 *De lumbricis latis, & rotundis. Lumbricos rotundos parere; latos vero minime, ſed abrumpi. Cur lumbrici partus perperam a quibuſdam dicantur. Lumbricorum latorum ſpecies, & ſigna. Sputa quandoque ori influunt, lumbricis latis ad hepar aſſilientibus. Lumbrici quibuſdam vocem intercipiunt.*

28 *De calculi morbi generatione a lacte. Corpus, & ventriculus conſentiunt. Pituita ad fecem ammixta, glutinum fit. Simile. Lapis ex terræ eſu.*

29 *Calculi ſigna quinque. Urina ſubrubra a veſica lapide exulcerata, & inflammata. Arenoſorum per urinam ejectio unde.*

30 *Potum in ventrem deferri, & ex hoc in reliquum corpus. Vocem de pulmone edi, a labiis vero, & lingua articulari.*

31 *Medicamentorum purgantium facultates. Pituita de capite deſcendens pulmonem brevi exulcerat. Venter cur a medicamentis non exulceretur. Libyæ incolæ, pecorum pellibus pro veſtibus utuntur.*

32 *Urina eduliorum olidorum (ut alliorum) odorem refert. Cyceon, aut farina cocta, in pulmonem, aut ejus fiſtulam perveniens, hominem enecat. Epiglottidis, quæ hederæ folio aſſimilatur, officium.*

33 *De hydropis generatione, & ſignis. Cur vaſa anguſtioris oris, ſubito inverſa, aquam a ſe non emittant.*

34 *De hydropis generatione in mulierum utero. Quando hi morbi difficiliores fiant. Qui ex hydrope moriantur.*

SECTIO I.

1 AD hominis generationem de omnibus et viri, et mulieris parti-
bus ſemen progreſſum, et in uterum muliebrem illapſum con-
denſatur, temporeque veniente natura hominis formam refe-
rens ex ipſo producitur. Habet autem et mulier, et vir qua-
tuor ſpecies humoris in corpore, a quibus morbi fiunt, qui
non a violentia aliqua fiunt. Sunt autem ſpecies hæ, Pituita,
Sanguis, Bilis, et Hydrops, ſive aqua, et de his non minima,
neque debiliſſima in ſemen procedit portio. Et quia animal ſecundum parentes
naſcitur, tot humorum ſpecies, et ſanorum, et morboſorum in ſe ipſo habet. Oſten-
dam autem, quæ in unaquaque harum ſpecierum, et plura, et pauciora in cor-
pore fiunt, et a quo ægrotant. Et quod morbi in imparibus diebus judicantur. Et
quæ ſint morborum principia. Et qualia ſingula ex ipſis in corpore efficiant, ut
2 morbum inducant, et a quo rigor febrilis fiat, et cur poſt ipſum febris irruit. * Pri-
mum autem demonſtrare volo, quomodo bilis, et ſanguis, et hydrops, et pituita,
copioſiora, et pauciora fiant a cibis, et potibus, hoc modo. Ventriculus, dum
plenus eſt, omnium horum corpori fons eſt. Verum ubi vacuus eſt, corpore frui-
tus colliqueſcente. Sunt autem et alii fontes quatuor, a quibus unuſquiſque horum
humorum in corpus procedit, poſtquam ſane ipſi a ventriculo acceperunt; et hi quo-
que fontes, ubi evacuantur, de corpore fruuntur. Sed et ipſum corpus attra-
hit, ubi ventriculus in ſe ipſo quid habuerit. Et ſane ſanguini fons eſt cor, pitui-
tæ caput, Aquæ ſplen, Bili locus folliculi in hepate; hi ſunt quatuor humoribus
his fontes, ventriculo excepto. Ex his autem maxime cavi ſunt, Caput, et Splen.
Nam in hoc ipſo maxima amplitudo eſt. Verum de hoc paulo poſtea clarius di-
3 cam. Quin et hæc ſic ſe habent. * In omnibus cibis, ac potibus, et bilioſi quid eſt,
et aquoſi, et ſanguinei, et pituitoſi; in alio plus, in alio minus. Quapropter, et
quæ eduntur, ac bibuntur, alia aliis præſtant ad ſanitatem. Atque hæc mihi de hoc
dicta ſunt. Poſtquam vero comedit, aut bibit homo, corpus in ſe ipſum humo-
rem relatum ex ventriculo, et fontes trahunt per venas de ventriculo, ſimilis hu-
mor ſimilem, et corpori diſtribuunt. Quemadmodum etiam in plantis ſimilis hu-
mor ſimilem trahit de terra. Habet enim eodem modo terra omnigenas in ſe ip-
ſa, ac innumeras facultates. Quæcumque enim in ipſa naſcuntur, his omnibus
exhibet humorem ſimilem unicuique, qualem et hoc ipſum, quod naſcitur ſibi ſimi-
lem juxta cognationem habet, et trahit unumquodque de terra alimentum, quale
etiam ipſum exiſtit. Nam et roſa de terra trahit talem humorem, qualis ipſa in po-
tentia eſt, et allium de terra humorem ejuſmodi trahit, quale ipſum in potentia
eſt. Et

eſt. Et alia omnia terræ naſcentia, ex terra trahunt, ſingula juxta ſe ipſa. Si enim
hæc res non ita ſe haberet, non naſcerentur plantæ ſimiles ſeminibus. * Cui por- 4
ro plantæ in terra cognatus humor multo uberior eſt, quam convenit, ea planta æ-
grotat. Cui vero paucior, quam opportunum eſt, ea reſiccatur. At ſi ab initio non
inſit terræ humor, quem planta juxta cognationem trahat, ne germinare quidem
poterit. Intelligentiam autem hujus rei, quod ſi non habeat planta humorem ſecun-
dum naturam, ne ab initio quidem germinet, inde nobis ſuppeditatur. Ionia e-
nim regio, et Peloponeſus pro temporibus anni a ſole non minime calet, ac illu-
ſtratur, ut ſol naſcentibus e terra ſufficere poſſit, attamen fieri non poteſt, mul-
tis fruſtra jam id tentantibus, ut in Ionia, aut Peloponeſo Silphium naſcatur. At
in Lybia ſua ſponte naſcitur. Non enim eſt neque in Ionia, neque in Peloponeſo,
ejuſmodi humor, qui ipſum alere poſſit. * Quum autem ſint et aliæ multæ medici- 5
næ, quas ſole ſufficiente, regiones alere non poſſunt; aliæ vero ſua ſponte pro-
ducunt, hoc ipſum ejus, quod nunc dicturus ſum, conſiderandi occaſionem exhi-
bet, quantum videlicet locus alteri loco etiam valde vicinus præſtet ad jucundi vi-
ni productionem, ſole æqualiter ſufficiente. Hic etenim in terra humor eſt, qui
vinum ſuave exhibere poteſt, illic non eſt. Sunt etiam ſylveſtria non pauca in lo-
co naſcentia, quæ ad orgyæ, ſeu cubitorum quatuor ſpatium translata, naſci mi-
nime comperias. Non enim habet terra talem humorem translato, qualem illa
ſylveſtribus plantis exhibebat. Sunt enim ex ipſis quædam venenoſiores, aliæ hu-
midiores, aliæ dulciores, aliæ ſicciores, aliæ aſperiores, et innumeræ aliæ ali-
ter ſe habent. Innumeræ enim ſunt in ipſa terra facultates. Et propter hæc gene-
ra primum nihil alteri ſimile ex terra productum eſt, quod non eſſet cogna-
tum. Et mihi ſane videntur hæ omnes plantæ ſylveſtres fuiſſe. Verum homines
ipſas manſuefecerunt, fructum ferre efficientes, unamquamque juxta ſuum ſemen.
Trahit enim ſimilis humor ſimilem ex terra, et ex hoc augeſcit, ac nutritur, et nul-
lum ex terræ naſcentibus alteri ſimile eſt, quod non æqualem, neque ſimilem hu-
morem ex terra trahat. Et omnia, quæ naſcuntur, in cibi, ac potus uſum venien-
tia, multas facultates de terra ad ſe trahunt, et in omnibus eſt aliquid pituitoſi,
ac ſanguinei. Et ex hoc adeo ad hanc demonſtrationis neceſſitatem deveni, quod
a cibis, ac potibus in ventriculum procedentibus trahit corpus ſecundum fon-
tes, quos nominavi, ſimilis humor ſimilem per venas. * Referam quoque aliud 6
argumentum, quod ſingula, prout relatum eſt, trahant, et ſimul dicam, unde pitui-
ta in corpore gignatur. Ubi quis caſeum comedit, aut aliquid acre, aut aliud
quid edit, aut bibit, quod pituitoſum eſt, ſtatim ipſi ad os, ac nares accurrit, atque
hoc ita fieri partim omnes videmus, partim ita eſſe credere oportet ex his, quæ
ego referam. Aſſero itaque, quod quantum in cibo, aut potu pituitæ ineſt, illud ubi
ad ventriculum pervenit, partim corpus ad ſe ipſum trahit, partim caput, ut quod
cavum ſit, et velut cucurbita corpori incumbat, ad ſe trahit, utpote viſcoſa exi-
ſtente pituita, ita ut hanc alia per aliam ſequatur ad caput; et quæ quidem recens
ex cibo generatur pituita, in capite manet. Vetus autem, prout copioſior eſt re-
cens, ab ipſa violente extruditur. Quapropter ubi quis edit, aut bibit aliquid pitui-
toſi, exſcreat pituitam. Habet autem et hæc res ſe hoc modo. * Si ubi edit, aut bi- 7
bit quid pituitoſi homo, non rurſus exeat, quod redundat, neque per os, neque per
nares, neceſſe eſt ipſum manere in capite, aut ad corpus deſcendere de capite, et
ad ventriculum pervenire. Ac optimum quidem fuerit, ſi ad ventriculum perve-
niat. Exire enim poterit una cum ſtercore, et ſi quidem multum fuerit, ac humi-
dum, ſtercus humectare poterit. Si vero modicum, non hoc effecerit. At ſi in capite ma-
neat, multum dolorem capiti exhibuerit, quum in venis eſt. Si vero modicum, non
hoc fecerit. Significationem autem de ſe præbet, copioſum ne ſit, an modicum.
Quod ſi ad corpus deveniat, atque illic alio humori ammixtum fuerit, ſi quidem mul-
ta fuerit pituita, ſtatim corpus læſerit; ſi vero pauca, non adeo lædere poterit, quum
magnum ſit corpus, ſi non et aliud quoddam principium ipſi reliquum ſit. Verum
temporis progreſſu, ſi alia pituita ſuperaccedat, lædi utique poſſit. At ſi corpus veſi-
cæ, ac ventriculo deleget, atque hæc foras perferant, nihil mali ex ipſa habuerit.
In hoc igitur ſermone demonſtratum eſt, quomodo caput pituitam ex ventriculo
trahat, et ſimile ad ſimile perveniat, et ſimul a me dictum eſt, quomodo, et qua-
re copioſior pituita homini a cibis, ac potibus fiat. * Nunc vero dicam de bile, 8
quomodo, et cur copioſior in corpore fiat, et quomodo locus folliculi in hepa-
te ipſam trahat. Habet ſe res hoc modo. Poſtquam comedit, et bibit homo a-
liquid amari, quodque alias glioſum, ac leve eſt, copioſior etiam bilis fit in hepate,
et ſtatim dolet hepar, quod pueri cor vocant, atque hoc ita fieri videmus, et clarum
nobis eſt, quod a cibo, aut potu factum eſt. Trahit etenim corpus in ſe ipſum de ci-
bis omnem prædictum humorem. Trahit etiam folliculus in hepate, quicquid iſthic
glioſi ineſt. Et ſi derepente multa bilis fiat, homo hepar dolet, et de ventre copio-
ſior fit. Hoc enim contingente, procedit de veteri bile propter multitudinem ad ven-
triculum, et ex hoc tormen ventriculo oboritur, et pars ipſius per veſicam,
pars per alvum egreditur, atque ſic minima pars in homine manet, et dolores ceſ-
ſant. Si vero neutrum horum contingat, procedit primum de veteri bile ad cor-
pus,

pus, diſtribuitur enim ad ipſum, & ſi multa fuerit, ſtatim ſignificationem ſui præ-
bet, alii humori ammixta. Si vero modica, non adeo læſerit, quum magnum ſit
corpus, ſi non & aliud quoddam principium ſuboriatur. Verum temporis progreſ-
ſu, ſi alia bilis ſuperaccedat copioſior, hominem utique læſerit. Si vero non ſuper-
accedat, excolare illam poterit corpus, ut & bilis, & quæcumque bilioſa ſunt, pro-
deant. Nam quæ in cibo, ac potu ſumuntur, alia aliorum medicamenta ſunt. Sic
ſane etiam alia quæcumque lædentia ſunt medicamenta, ubi aliud ab alio in ven-
triculum incidit, ſua ipſius poteſtate cauſſam habens, id, quod ſuperatum eſt, ex-
pellit, ac ipſum lædit. At ſi ſuperaccedat alia bilis in corpore, ab his, quæ in ven-
triculum incidunt, morbus huic oboritur. Atque in hoc ſermone jam ego de-
claravi, quomodo bilis, & cur copioſior fiat in corpore a cibis, & potibus, & quod
trahit in ſe ipſum folliculus in hepar juxta ſimilitudinem id, quod bilioſum eſt,
9 a cibis, ac potibus. * Nunc vero dicam de aqua, quomodo, & cur copioſior fiat
in corpore, & quomodo ſplen trahat in ſe ipſum. Aſſero autem, ubi homo bi-
bit amplius, & corpus, & ſplenem aquam in ſe ipſa trahere ex ventriculo. Et ſi
plus traxerint, quam oportet, ſtatim hominem affligi, atque hoc ita fieri intelli-
gunt, quicumque homines ſplenici exiſtunt. Poſtquam autem traxit ſplen, opti-
mum eſt, ſi vetus aqua, quæ in ſplene inerat, ad veſicam, aut ventriculum ex-
coletur, & per hæc expellatur. Nam per ſupernas regiones non purgatur aqua de
ſplene, niſi quantum ejus in vaſis ineſt, quæ de liene procedunt; verum ad ven-
triculum, & veſicam depurgatio fieri poteſt. Si vero hæc ad fluxionem apta non
fuerint, neque aqua per ea foras excoletur, de ſplene ad infernas partes aqua pro-
cedit, atque iſthic alii humori miſcetur. Et ſi quidem pauca fuerit, non ſane læſe-
rit, ſed de corpore ad veſicam, & ad ventriculum per venas excolari poterit.
Sunt enim multæ ex hoc tendentes deorſum, quæ ex infernis partibus ad ſe ip-
ſas trahunt, ubi ſicciores fuerint, quam prius erant. At ſi alia aqua generetur, & ven-
triculus, ac veſica foras non expellant, ſplen elevatur, & infernæ corporis par-
tes dolore afficiuntur. Atque hæc a me dicta ſunt, quomodo, & cur aqua copio-
10 ſior generetur in corpore a potu, & quomodo ſplen trahit. * Nunc autem de
ſanguine dicam, quomodo, & cur amplior in corpore generetur. Poſtquam bibit,
aut comedit homo aliquid, quod ſanguineum eſt, trahit quidem & totum corpus
in ſeipſum, trahit autem & cor ſanguineum ad ſe ipſum. Et ubi plus attraxit, non
oboritur cordi dolor. Eſt enim cor res ſolida, ac denſa, & propterea dolore non
affligitur. Et ex ipſo procedunt venæ craſſæ, jugulares appellatæ, ad quas ſta-
tim, ſi copioſius accedat, ſanguineum illud diſtribuitur, & illæ impletæ brevi ad
caput, & corpus delegant. Et quum ederit, aut biberit homo quid ſanguinei, ſta-
tim venæ jugulares attolluntur, & facies rubet. Accedente vero ad cor, & cor-
pus ſanguine, quam ſatis eſt, uberiore, a cibis, ac potibus, & ad alium humorem
ammixto; ſi non ab ipſo egreſſus fuerit per alvum, aut veſicam, reliquo humori
ammixtus, dolorem corpori inducit. Si vero modicus accedat, non ſane læſe-
rit corpus. Verum temporis progreſſu diſtribuitur ab ipſo ad ventriculum, aut
ad nares, quæ ipſum foras excolant, & nulla læſio contingit. Si vero paulatim
copioſior fiat, morboſus efficitur. Atque ita quomodo copioſior ſanguis gene-
retur, a me declaratum eſt. Quum autem ſint quatuor, Sanguis, Bilis, Pi-
tuita, & Aqua, omnia hæc a me demonſtrata ſunt, & quomodo, & cur copio-
ſiora fiant a cibis, ac potibus. Quod autem ex his fiant, ac generentur, hoc argu-
mento conſtat. Si homo parum edit, & parum bibit, nullum morbum hoc ipſi
inducit. Et hæc quidem de hoc mihi dicta ſunt. Attigi etiam obiter oſtendere
intelligenti, quomodo hæc pauciora fiant. Verum de hoc paulo poſt melius tra-
11 ctabo. * Cæterum fontes hi quatuor, quos nominavi, quum pleni fuerint, ſem-
per corpori diſtribuunt; quum vero vacui, vice verſa trahunt ab ipſo. Sic etiam
ventriculus facit. Et habet ſe res hoc modo, veluti ſi quis tria, aut plura ænea va-
ſa in planiſſimo loco componat, & coaptata quamoptime diſponat, fiſtulis ad
foramina inſertis, atque ita placide in unum vas aquam infundat, donec omnia
ab aqua fuerint expleta. Ab uno enim diffluet in reliqua vaſa, donec etiam alia
fuerint expleta. Poſtquam autem plena facta fuerint vaſa, ſi quis de uno aquam
effundat, retribuet ſe retro fluens aqua ad unum vas, & vacua fient reliqua vaſa
rurſus, quemadmodum etiam ſuſceperunt. Sic ſane & in corpore res ſe habet.
Poſtquam enim cibi, ac potus in ventriculum inciderint, fruitur corpus de ven-
tre, & una cum fontibus impletur. Ubi vero alvus vacuatur, rurſus retro hu-
mor ab ipſo redditur, quemadmodum ſuſceperat, veluti ex aliis ad unum vaſcu-
lum. Venæ enim ſunt per totum corpus tendentes aliæ tenuiores, aliæ craſſio-
res, multæ, ac frequentes. Hæ autem, donec vivit homo, apertæ ſunt, & ſuſci-
piunt, & dimittunt novum humorem. Ubi vero mortuus fuerit, clauduntur, & ex-
tenuantur. Quamdiu igitur vivit homo, fruitur corpus de ventriculo, ubi quid
in ſe ipſo habuerit; fruuntur etiam fontes, & impleti corpori diſtribuunt. Si e-
nim corpus non traheret de ventriculi humore, ſed ſoli fontes, & hi ad corpus
diſtribuerint, non ſane haberet corpus ſufficiens alimentum, ſed paucius. Non
12 enim amplius haberent alimentum fontes, quod corpori ſubminiſtrarent. * At

vero ſi fontes iſti non eſſent, dum edimus, ac bibimus, vere non cognoſceremus
neque quid jucundum, neque quid injucundum eſſet propter hanc, quam referam,
neceſſitatem. Hi loci quum minores ſint, & intra reliquum corpus, ſemper e-
tiam, antea quam attrahat unuſquiſque juxta ſuam facultatem, reliquo corpori denun-
tiat de cibis, ac potibus, qui bilioſus ſit, & qui pituitoſus, & qui ſanguineus,
& qui aquoſus. Quicquid enim horum humorum, plus quam opportunum eſt, in
cibis, ac potibus nobis obvenerit, neque cibos illos jucundos facit. Quæ vero maxi-
me appetimus, pro eorum ratione etiam illi jucundi ſunt. Si vero cibis, ac po-
tibus opus habuerit fons quidam, pro hac ratione etiam corpus trahet ab ipſis
fontibus, donec humor paucior, quam oportet, fiat, & tunc ſane appetit homo aut
edere, aut bibere tale quid, quod portionem illam expleat, ac reliquis adæquet.
Et propterea, ubi multum cibi ſumpſimus, aut bibimus, quandoque adhuc cibum,
aut potum appetimus, & nihil aliud libenter edimus, quam quod appetimus.
Poſtquam autem comedimus, & adæquatus fuerit humor, his perfectis & in
fontibus, & in corpore, tunc ceſſat appetentia. Atque hæc de hoc a me dicta ſunt.
* Quin & hoc ſe ita habet, quod ad folliculum in hepate ſola bilis a cibis, ac po-
tibus ſecernitur. Venulæ enim, quum debiles, & tenues ſunt, alium humorem tra- 13
here non poſſunt, qui gravior, & craſſior exiſtit: & ſimul non eſt ea loci capaci-
tas, ut alius humor in hoc folliculo conſiſtat, & eſt hic locus maxime familiaris
bili ſecundum naturam, & ob id in ipſo nullus alius fit morbus, quam is, quem
homines cardiogmum, hoc eſt cordis morſum vocant. At caput, & cor,
& ſplen, de omnibus humoribus participant. Unumquodque tamen, ſi non æ-
grotet, plurimum de relatis participat juxta ſuam ipſius naturam, caput pitui-
ta, cor ſanguine, ſplen aqua. Trahunt autem & de alio humore venæ in ſe ipſas,
amplæ, & craſſæ, & inſtar pampini retortæ exiſtentes, ita ut ubi trahant, alius
humor alium ſequatur. Et cordi quidem propinquant venæ jugulares craſſæ,
ad quas cito diſtribuitur, ubi illi amplior, quam commodus eſt, humor accedat.
Hæ vero ad reliquum corpus delegant, & ſimul ipſum cor ſolidum eſt, ac den-
ſum, ut ab humore non ægrotet, & propterea nullus morbus in corde oboritur.
* Caput autem, & ſplen maxime ſunt morbis obnoxia. Ægrotant enim & ab his,
quæ a natura inſunt, quum plura, quam opportunum eſt, acceſſerint. Ægrotant 14
item ab aliis humoribus. Venæ enim in ipſis craſſæ, ac multæ ſunt, & ipſa quoque
venoſa ſunt, ac cava, ut & aliis humoribus recipiendis capacitas in ipſis ſit, pau-
latim nimirum accedentibus, & ad eum humorem, qui a natura ineſt, ſe ammiſcen-
tibus. Quemadmodum in vaſe magno amplior capacitas eſt, quam in parvo. Sic
ſane, & in capite, aut in ſplene res ſe habet. Magna enim capacitas maxime in ip-
ſis eſt. Si vero repletæ fuerint iſthic humore venæ, ab ipſo ſane in illis morbus
oboritur. Atque hæc mihi de hoc nunc dicta ſunt. * Volo autem melius declarare,
quomodo unuſquiſque horum humorum in corpore paucior fiat. Quatuor equi- 15
dem humores eſſe demonſtravi hominem lædentes. Quatuor item ipſorum fon-
tes. Quatuor quoque eſſe dico locos, per quos homo de ſingulis his expurgatur.
Sunt autem hi, os, nares, podex, urinæ meatus. Et ubi humor aliquis affligens co-
pioſior factus fuerit, ſi his locis homo depurgetur, nullus ipſum morbus ab il-
lo premit. Et ſi ventriculus plenus fuerit, liqueſcente corpore ab humore, defluit
ad ipſum, & extra prodit per aliquem horum locorum, & propterea humor pau-
cior fit in corpore. Corpus enim, velut & antea dixi, ventriculo retribuit, ubi va-
cuus fuerit, & fruitur de ipſo, ubi plenus exiſtit. Atque hæc a me dicta ſunt, quo-
modo, & cur pauciores fiant humores hominem affligentes. * Quomodo vero, &
cur homo ſanus degat, referam. Poſtquam comedit, ac bibit, & humor ad cor- 16
pus pervenit eo, quo dictum eſt, modo, ammixtus alii, tum ei, qui in corpore,
tum ei, qui in fonte eſt, ea quidem die, qua acceſſerit, in corpore manet; poſtri-
die vero alius humor ad ipſum accedit. Atque hi quidem duo ſunt dies, duo
vero in corpore humores. Et alteri quidem humori duo dies ſunt, alteri unus.
Et qui quidem poſtridie acceſſit, manet in corpore, ut qui ſit craſſus. Alter au-
tem coctus a caliditate diffunditur, & tenuis fiens, poſtera die ad ventriculum
accedit, & per omne tempus a recenti expellitur. Ubi vero ad ventriculum per-
venit, cibos in hoc loco coquit, & de ſe ſanguinem in corpore facit. Si vero perman-
ſerit, tempore graveolens fit. Tertia vero die una cum ſtercore & urina exit, co-
pia ipſe ſibi ipſi æqualis, & conſimilis, & æquilibris, etiamſi ſui ipſius pars quæ-
dam ſit, quo humor maneat in corpore juxta relatam rationem. Influit autem &
tertia die humor de corpore ad ventriculum amplior, & graveolentior, qui vide-
licet reliquus fuit a ſecundo, & defert cibos concoctos, & quicquid eſt in corpo-
re morboſum, et rurſus ſimul exit. Indicio eſt autem urina, quæ ſalſuginoſa eſt,
quod cibi deferunt de corpore etiam id, quod morboſum eſt. Et cibi quidem ſem-
per poſtridie per alvum ſecedunt, humor autem ad tertiam diem. Hoc modo ſani-
tas contingere ſolet. Atque hæc dicta ſunt, quomodo, et cur homines ſani degunt.
At vero humor hic, ſi particulatim foras prodiret poſtridie, cibi non ſimiliter ex
ventriculo graveolentes facti foras prodirent, ſed veluti cocti, et urina potui ſimi-
lis, et corpus ſemper evacuaretur, et per omne tempus homo, ubi ventrem

exone-

exoneraſſet, ac minxiſſet, opus haberet ſtatim potu, ac cibo pro egeſtionis fa-
ctæ copia, ſi modo validus eſſe deberet, quum humor ſufficiens in corpore non
relinquatur, ſed una cum ſtercore foras prodeat poſtridie, aut eadem die. Et ſi
quidem comediſſet, bene eſſet; ſin minus, & evacuatus debilis eſſet, neque hu-
mor craſſus fieri poſſet, ut poſtridie foras prodiret. Non enim ſufficiens in cor-
pore relinquitur. Nunc vero alvum exonerantes probe valemus, & ſi per bidu-
um nihil cibi acceperimus, & vivere, & facere quid poſſumus, & non penitus
debilitamur ex evacuatione in hoc tempore. Humor enim in corpore manens,
robur exhibet. Atque hæc a me dicta ſunt, quomodo, & cur fieri non poſſit, ut
humor, qui corpori acceſſit, foras egrediatur eadem die, immo neque poſtridie.
Id porro aſſero, ſi humor pluribus quam tribus diebus in corpore permaneat,
aut alius multus implens accedat, venis caleſcentibus, ac ſtantibus, majus ma-
lum, aut minus homini ſignificationem de ſe præbere; hyeme quidem minus,
& poſterius; æſtate vero majus, ac prius. Atque hæc a me dicta ſunt de eo, quod
fieri ſolet, ſi humor in corpore maneat. At vero ſi corpus cibos eadem die
egereret, non ſufficienter humore uti poſſet, ſed eſſent homines tenues, ac de-
biles. Nunc vero quum maneant cibi, ac potus, quamdiu permanent, corpus frui-
tur ſenſim de ventriculo trahens, & impletur. Hæc dixi, & quomodo, & cur ci-
17 bi non poſſint eadem die exire. * Si vero cibi maneant in ventriculo, ampliore
tempore quam opportunum eſt, & alii ad ipſos incidant, corpus utique replea-
tur, & dum premuntur a plenitudine venæ, calor, ac dolor corpori acceſſerint,
æſtate quidem citius, hyeme vero poſterius. Æſtate enim calidus eſt aer am-
biens, & calidiorem corpus in ſe ipſum trahit. Et ſi calido adhuc exiſtente ven-
triculo, calidior, quam opportunus eſt, ſpiritus homini accedat, nihil miri eſt ho-
minem ex tali febrire; hyeme vero, quum frigidum ſpiritum trahat in ſe ipſum,
multo magis poterit corpus repletionem ferre, homine modice ventrem exo-
nerante. Et hæc a me dicta ſunt de eo, quod fieri ſolet, ſi cibi ampliore tempore
in ventriculo maneant. Et attigi quoque obiter, ut declararim omnem humoris,
ac cibi & longioris, & brevioris temporis differentiam, cur homines ægrotent.
18 Verum de hoc melius tractabo temporis progreſſu. * Revertor rurſus retro de
ſanitate dicturus, quod ſane corpus hominis humore de cibis, ac potibus frui-
tur, & prodeunt foras in ſano tum cibi, tum humor juxta relatam rationem. Et
ſi quidem foras prodeat plus humoris, quam de cibis, ac potibus acceſſit, homo
attenuatur. Prodit autem foris plus, quam acceſſit, ob hanc cauſſam. Si in quie-
te degat homo, & non laboret, mali aliquid ipſi in corpore ineſt. Verum præ a-
lia ſanitate, quæ multa eſt, non lædit valde. Malum vero illud hujuſmodi eſt.
Poſtquam aliquid ex his quatuor corpori accedentibus advenerit copioſius,
non ita multo corpus caleſcit ſenſim, ut non valde lædatur, & liqueſcit in ven-
triculo, & cibum homini injucundum facit. Si vero humor alius alio copio-
ſior fuerit, febris ex hoc homini oboritur. Verum de hoc exactius paulo poſt
tradam. Quandoque etiam ubi cibus jucundus eſt, homo attenuatur. Cauſſa ve-
ro eadem eſt. His autem fientibus, plus humoris extra prodit, quam ſuccentu-
riatur. Et propterea in quiete degenti contingit, ut attenuetur. At vero labo-
rantibus hominibus itidem corpus coaleſcit. Et hoc a labore caleſcente tum
humor in ipſo diffunditur, tum attenuationis morbus oboritur. Quum autem
inutilis fiat humor, & ad ventriculum, & ad veſicam defluit, hæ autem foras ex-
pellunt. Pars vero ipſius extra exhalat per internam corporis raritatem. Pars
autem, quæ adhuc intus manet, ſudor fit, & per corpus foras procedit. Eodem
modo & exercitationes juvenum idem efficiunt, quod labor. Si vero etiam non
paucior fuerit humor eo, qui prius exivit, accedatque inſuper alius a cibis, ac poti-
bus, attenuatur propterea homo. Paucior autem accedit, ſi non aliud quid ede-
re poterit, & ſi neque laboret pro prioris laboris, aut exercitationis ratione, alii
aliis pauciores fiunt. Cæterum bonus corporis habitus accedit ex eſu hac
19 de cauſſa. * Poſtquam reſiccatus eſt tempore humor, & in priore labore prius
egreſſus eſt alius alio copioſior, & unus alius alios valde ſuperavit, homo re-
pletus fit. Et ſi quidem a multis valde ſuperetur, febris ex hoc modo oboritur.
Si vero a paucis, parum ſuperatur. Sed & corpus hoc modo ſufferre, ac revale-
ſcere poteſt; humiditate enim uberiore in ipſo exiſtente, calorem exolvit. Caleſcit
enim corpus a febre, & ſi quidem modicum fuerit id, quod affligit, tertia die eodem
modo dimittit, per duas autem continue tenet; ſi vero copioſius, quinta die,
per quatuor vero tenet pro ratione. Atque hoc modo morbi per dies judican-
tur. At ſi dimiſerit febris in imparibus diebus, & ſanus homo fit, & moritur. Qua
20 de cauſſa paulo poſt dicam. * Nunc autem referam, cur febris dimittat. Sic au-
tem ſentio. Quæcumque febris de corpore hominem corripuerit, neceſſe eſt, ter-
tia die humorem affligentem exire de corpore, aut in alio quopiam impari die
juxta rationem antea relatam. Non enim exit prius, quam alius bonus de ventricu-
lo ipſi accedat. Nam intermedia, & poſtera die corpus trahit de ventriculo quic-
quid ipſi in ſe ipſo dimiſerit priori die, niſi ventriculus id expulerit, & alium humo-
rem habuerit, quod ſane malum homini eſſet. Si vero dimiſerit febris tertia

die, eodem modo dimittit, quo etiam eadem die, velut dictum eſt. Atque ita quidem contingit, ut febris de corpore fiens, tertia die remittat. Dico autem, etiamſi quinta die, aut ſeptima, aut nona dimittat, eodem modo dimittere, quemadmodum & tertia [exivit. Etenim alimentum febri contingit ſecundum locos, quos paulo antea dixi. Ubi enim humor copioſior prævaluerit, homo liberatur a febre. Dimittit autem febris in diebus imparibus ea de cauſſa. Quod videlicet in paribus diebus trahit corpus de ventriculo, in imparibus vero dimittit; ventriculus autem extra propellit in homine ſano: juxta hujuſmodi neceſſitatem morbi in imparibus diebus judicantur. Atque hac quidem ratione homo febricitans, ſanus evadit. Aſſero autem, & quod doleant maxime homines ægroti in imparibus diebus propter hoc, & ſecundum rationem fieri. Conturbatur equidem homo, quum febricitat. Cujus rei ſignum eſt, quod horror alias atque alias per corpus tranſcurrit. Hoc vero non ſane ita contingeret, ſi non conturbaretur humor, & de ipſo aut plus, aut minus ſecerneretur, & alius alium ſuperaret. Conturbatur autem maxime in imparibus diebus, quum ægrotat. Sed & horror maxime tunc fit. Habet enim ſe res hoc modo. De humore affligente expellitur aliquid ex corpore, a recentiſſimo humore ſuperatum, & procedit ad alvum infernam, & alvus ipſa una cum affligente caleſcit, ſuſcipiens in ſe ipſam magis, quam priore tempore. Hoc autem maxime fit in morbi judicatione. Et ſi paulatim corpus ad alvum dimiſerit, & non multum fuerit id, quod hominem affligit, & alvus, & corpus calorem ſufferre in judicatione poteſt, & homo ſanus evadit, ubi humor affligens egreſſus fuerit, & is, qui febri alimentum præbuit, conſumptus, & ſanus prævaluerit. Atque hac ratione propter relatas a me cauſſas, homo ægrotus ſanus evaſit. * Nunc vero referam, cur moriantur homines in imparibus diebus. Sic autem ſentio. 21 Si multum fuerit id, quod affligit in corpore, magis quam opportunum eſt, & acervatim robuſtum, turbatur ad ventriculum, & quum non poſſit calorem ſufferre corpus, eo fruitur, & graveolentiam circa ſpiritum fieri neceſſe eſt, & quum nequeat corpus præ debilitate, nimirum omni humore morboſo exiſtente, ſpiritum trahere, quo ea, quæ in ventriculo ſunt, refrigerentur, quicquid eſt humoris vitalis, id foras exhalat, atque ita homo moritur. Non enim ſuperat alius humor, ſed totus a morboſo, qui multus eſt elevatus, ac conſumptus a febri, exhalavit, ac perſpiravit. Atque hoc modo in imparibus diebus maxime dolor affligit. Neque eſt quiſquam, cui hoc non ſit notum. At vero quod humor turbetur in iiſdem diebus, hoc ſignum eſt. Quicumque jam a febre continua correpti, pharmaco uſi ſunt in diebus paribus, hi nimium purgati nunquam ſunt. Qui vero in diebus imparibus medicamento forti uſi ſunt, nimium purgati ſunt. Multi vero etiam perierunt nimium purgati. Proinde priores medici in hoc maxime peccarunt. Medicamenta enim exhibuerunt in diebus imparibus, & homines peremerunt, non ſcientes, quod hæc res ſe ita habet. Humor enim in corpore ægroti magis turbatur in imparibus diebus, nimirum corpore humorem ad ventriculum tranſmittente. Et ſi quis jam turbatum, adhuc magis perturbet, medicamento immiſſo, nihil miri eſt ex talibus hominem perire. * Quin & ulcera ſi curentur, maxime in his diebus inflammantur. 22 Venit enim humor ad omnes venas, quum turbatur, eaſque replet. Et ubi ad ulcus pervenit, ſiquidem non curetur, & pus exitum habeat, expellitur ab humore, qui in turbatione acceſſit, & ulcus foras expurgatur. Si vero curetur, pus exitum non habens, & iſthic una cum eo, qui acceſſit, permanens, dolorem inducit, & carnem circa ulcus attollit, & ex illo, ſi quidem in cruribus habuerit ulcus, attolluntur venæ, quæ in juncturis crurum exiſtunt. Si vero in manibus, quæ in manuum juncturis ſunt, & ex hoc glandularum tumores fiunt. Quibuſcumque vero hominibus febris incidit, ſi nihil aliud male habeat homo, a pinguiore quam oportet, exiſtente humore, incidit, & venæ impletæ dolorem, ac calorem ulceri inducunt. Hoc autem calefactum, etiam reliquum corpus calefacit. Atque hoc modo caliditas ad ulcera pervenit. Caleſcit enim corpus, & ulcera ab humoris commotione. Et labor talia efficit. Liberantur autem ulcera ab inflammatione quinta die, & juxta horum dierum rationem, prout etiam ulcera fuerint magna, & tertia, & quinta, & ſeptima, & nona, & undecima. Deinde abſoluto primo circuitu, rurſus ſecundi principium tertia ſequens hinc eſt, quæ a prima decimaquarta eſt. Maxima vero ulcera decimaquarta die ab inflammatione liberantur. Atque hæc ratio docet, morbos in imparibus diebus judicari, & humorem in ſano homine tertia die exire, ſtercus autem ſecunda. Et hæc tertia die contingentia, mutuum inter ſe teſtimonium præbent, quod res ſe ita habeat. Atque ita mihi hic ſermo univerſus ad ſummum perductus eſt.

SECTIO II.

23 NUnc vero exactius referre volo, cur homines ægrotent, ſimulque cum hoc ſermone dicam, quæ ſint principia morborum, & qualia unumquodque ipſorum efficiat. Sic autem aſſero. Si cibi plures, quam opportunum eſt, qui jam concocti ſunt, intus maneant, & homo non purgetur, & alii cibi ſuperingerantur, corpus ab humore priore, ac recenti repletum caleſcit, & febris ex hoc homini oboritur. Verum febris hoc modo fiens, non periculoſa, neque fortis eſt, in qua humor æqualis eſt, copia paululum uberiore nos affligens. Si enim hoc ita ſe habuerit, & quis admodum validus ſit, & quæ commoda ſunt, adhibuerit, ſanus evadit. Unus autem morbus ſolus eſt ex omni humore, & ſeptem ſigna habet. Nam & tuſſis ipſum habet, quæ & debilis, & ſicca eſt, & venter durus fit, utpote & ſtercore intus contento, caput gravatur, & vomit, & febrit, & urina non probe prodit. Hæc ſeptem ſigna hujus morbi ſunt ex omni humore fientis. Si vero alvi egeſtione non prodeunte, unus ex aliis humoribus ſuperet, melius deget homo. Et ſi quis febre fiente ab omni humore, non adhibeat idonea, invaleſcet morbus, quantum ipſe humores ſuperaverit, hoc modo. Caleſcente ſanguine exhalat maxime per hunc humor aquoſus, qui febri eſt infeſtiſſimus. Relinquitur autem pinguis, ac levis, qui eſt bilioſus, & febri maxime nutrimentum eſt. Exhalat autem hoc modo, velut ſi quis aquam, & oleum in vas æneum infundat, & ligna multa ſubjecta ad multum tempus exurat. Aqua enim multo paucior erit; ex vaſe enim exhalabit, oleum autem paululum imminuetur. Nam aqua præ raritate ab igne attenuari poteſt, & levis reddita exhalare. Oleum vero utpote quod eſt conjunctum, ac denſum attenuari non poteſt, neque ſimiliter ut aqua exhalare. Sic ſane & in homine ſe res habet. Aqua enim caleſcente corpore foras exhalat, bilioſus autem humor, ut qui conjunctus eſt, ac denſus, non ſimiliter attenuatus exhalare poteſt. Verum attenuatus hic bilioſus humor, corpus magis calere facit. Copioſius enim, & melius alimentum febri bilis ſuppeditat, & prorumpens, aut firmata in corpore, morbum ſupra priora corroborat. Atque hæc quidem dicta ſunt de eo, quod afficitur homo, ſi non purgetur, & curetur. Si vero non ipſa copia prævaluerit, ſive ſemel multa fiens, ſive paulatim colligatur, reliquum corpus, dum hoc fit, præ robore ſufferre poteſt, donec principium aliquod ſuperaccedat. Atque hoc ſane modo morbus fit, ſi homo a copioſiore fiente humore non expurgetur.

24 * Principia, ex quibus fiunt morbi, tria ſunt. Et unum quidem jam a me relatum eſt, qualia, & quot efficiat in corpore; demonſtravi enim, quomodo, & cur ægrotet homo, ſi non purgetur. Alterum eſt, ſi contingat, ut ea, quæ ex cœlo obveniunt, inepta, & præter victus rationem ſint. Tertium eſt, ſi violentum quid accidat, violentum autem eſſe dico & caſum, & vulnus, & plagam, & laborem, & ſi quid aliud eſt hujuſmodi. Horum vero principiorum maximum eſt violentia, ſi magna fuerit; ſi vero parva, non ita maximum. Secundum eſt, ſi non purgetur homo. Tertium, ſi quæ ex cœlo obveniunt, inepta fuerint ad ſanitatem. Proinde diligenter ab his ſe cuſtodire oportet. Singula vero talia in corpore faciunt, qualia ego dicturus
25 ſum. * Equidem ſi vulnus fiat, manifeſtum eſt, quod caro diſſecta eſt, & ulcus factum eſt, hoc autem morbum eſſe dico. Si vero contuſio fiat, homine percuſſo, aut lapſo, aut aliud quid tale perpeſſo, & tumor oboriatur, ſanguis ſtatim præ violentia calefactus, & venis hiantibus illapſus, non habens exitum præ copia, quo abire poſſit, conglobatur, & propterea tumor fit, & tamdiu adeſt, donec depurgatus fuerit eo modo, quo de locis depurgari dictum eſt, aut etiam per ipſum tumorem, & ſive per chirurgiam, ſive ſine ea ſanguini tranſitus fiat, aut per tempus ſuppurato, aut non. Sed & labor tale quid efficit. Quum enim homines laborarint, quibus ſane maxime ſanguinis afflictio contigerit, illic firmatur, ac caleſcit, & ex hoc dolor oboritur. Si vero hæc quidem ſuperarit homo, verum multa copia labor accedat, & alvus, ac veſica non brevi copiam expulerint, febris ſane ex hoc irruerit. Et ſi quidem prior humor æqualis fuerit, nequaquam. Si vero in labore ipſorum plurimus in corpore permaneat, ſuperat ille. Atque hæc a me dicta ſunt de violentia, qualia in corpore efficit. Et hæc quidem duo ſunt principia, violentia, & plenitudo, quæ ſi non purgentur homines, corpora calefaciunt. At vero quod ex cœlo obvenit principium, ſi ineptum fiat in homine, ſuperat aliquid humoris, & velut ad morbum calefacit, & frigefacit prius, ſi fieri contingat. Dicam autem prius de eo, quod calefacit. Sic igitur ſentio. Si in eodem homine fuerit aliquid morboſi, quale in priori dixi, & ea, quæ ex cœlo obveniunt, incommoda fuerint, & caleſcat homo, turbatur humor omnis in corpore caleſcens. Hoc autem violentia facit. Et ſi quidem depurgetur homo, humore illo turbato, ſecernitur, quantum ejus plus, quam commodum eſt, redundarit. Et habet hæc res ſimilitudinem ad id, quod Scythæ faciunt ex equino lacte. Lac enim in cava vaſa lignea infuſum concuti-

unt. Illud autem dum turbatur, ſpumeſcit, ac ſecernitur, & pingue quidem, quod Butyrum vocant, quum leve ſit, in ſuperficie conſiſtit; grave vero, & craſſum deorſum ſidit, quod etiam ſecretum ſiccant. Ubi vero concretum, ac ſiccatum fuerit, Hippacen ipſum vocant. At ſerum lactis medium locum tenet. Sic etiam in homine, dum turbatur humor, quicquid ejus eſt in corpore a principiis, quæ dixi, diſparatur. Et in ſuperficie quidem bilis conſiſtit, Leviſſima enim exiſtit. Secundo loco ſanguis. Tertio pituita. Graviſſimus autem horum humorum eſt aqua. His vero ita ſe habentibus, quiſquis ex his in morbo plurimus fuerit, in principio fiente turbatione, devenit ad locum, ubi plurimus eſſe poſſit. Verum in turbatione, ſpatioſa capacitate fiente, ſecretus diſtrahitur, & calefacit corpus. Aut aliqua corporis parte firmatus, una cum alio humore, cum quo eſt in alio loco, dolorem, ac calorem exhibet. Qui vero calefactus eſt locus, inſuper etiam reliquum corpus concalefacit, & ex hoc febris oboritur. Et oboritur magis a bile, & pituita, & ſanguine; calidiſſimi enim hi humores exiſtunt. Et ſi quis horum in aliqua corporis parte firmatus fuerit, utplurimum morbus illinc nominatur, & cognomen habet. Cæterum ab aqua non valde fortis febris oboritur, neque diuturna. Nam igni non bonum alimentum aqua præbet. Atque hæc quidem de hoc dicta ſunt. At vero ante turbationem non habet multus humor, quo procedat, ſed ſurſum, ac deorſum volvitur, & diſtrahitur alii humori permixtus[r]. Omnia enim plena exiſtunt. In turbatione vero evacuantur. Verum aliud alio magis evacuatur. Et multus humor ſuum locum occupat, & alienus alii non ammiſcetur, ſi firmatus fuerit, priuſquam ille viribus adæquetur. Poteſt autem ipſi adæquari is, qui ab ipſo poſtea ad morbum ſuperacceſſit, donec purgatus fuerit locus qualicumque purgatione. Si vero multus fuerit affligens humor, fruitur, & conſumitur ad morbum etiam alius, qui prius ſalubris erat. Et tali modo homo moritur; fruitur autem, ſi morbus non amplius ſufficiens alimentum habuerit, & conſumitur ab humore, qui in loco dolente exiſtit; primum enim propinquum aſſumit, deinde longius depaſcitur, donec conſumptum fuerit, & non amplius ineſt in corpore alimentum. Alimentum autem eſt homini humor levis. Quemadmodum igitur ut certum eſt, putrefactio primum paulatim fit, ſi maxime calefiat: Poſtea ubi iſthic alimentum putrefactioni non amplius ſufficit, depaſcitur de ſano, initio ſumpto a proximo, ad totum corpus, donec totum quicquid carnoſum eſt, putrefecerit; poſtquam vero in totum depaſta eſt, alimentum putredini conſumitur. Sic ſane etiam in morbo. Sumpto enim a loco illo initio, ubi iſthic alimentum ſufficiens non amplius ineſt, depaſcitur ulterius, a proximo initio facto. Poſtquam enim per totum graſſatus fuerit, alimentum morbo conſumitur, & alius ſalubris humor non ſuperat. Et ſi hoc fiat, homo moritur. Quin & in turbatione, ubi hic ſalubris humor ampliorem locum occuparit, & non firmatus fuerit, ſed volvatur, ac diſtrahatur, non amplius alii miſcetur, ſed ad morbum conſumitur, ſi non depurgetur. Deinde venæ ſuperimplentur. Valde autem impletæ, nihil ex ſe ipſis remittunt, priuſquam ſpatioſa capacitas ipſis contingat. Quemadmodum ubi quis vehementer percuſſus eſt, ſanguis ſub plagam ſubtercurrit, nimirum venis a plaga evacuatis. Poſtquam autem carnes veluti ſpongia fuerint impletæ, non amplius remittunt, ſed continent in ſe ipſis, donec in loco aliquid ab ipſis evacuatum fuerit. Quum enim collectus fuerit ſanguis, præ copia viam intercipit. Quemadmodum ſi quis vas olearium coriaceum anguſti oris oleo impletum, in oſculum vertat e directo, & ſi hoc fecerit oleum, ex ipſo prodire non poterit; viam enim ipſum oleum intercepit, utpote multum, & acervatim incumbens. Si vero quis ipſum vas inclinet, libera erit via oſculi intercepta, qua effluet oleum ex ipſo. Idem fecerit etiam aqua in menſa. Ita ſane etiam ubi multus humor in corpore præ turbatione locum occuparit, & venas impleverit, non amplius ab ipſis diſcedit, priuſquam ubi locus vacuus eſt, alimento a morbo conſumpto. Atque hæc a me dicta ſunt de hoc, ſi in corpore quid fuerit, unde morbi gignantur, redundantibus etiam aliis, & quomodo principia efficiant colorem, & turbationem humorum deducentia ad morbum. * Nunc vero dicam, 26
quæ efficiant ea, quæ ex cœlo nobis obveniunt, ſi ad ea, quæ in corpore generata ſunt, inepta fiant, & quum humorem in corpore ſuperarint. Aſſero autem partem humoris in homine, ubi liquatus fuerit, conglobari, ac ſpiſſari, donec morbum pepererit; partem vero dilatari, ac ſecerni. Habet autem & hæc affectio ſimilitudinem ad lac. Si quis enim ſuccum in lac immittat, frigiditas in ipſo oborta, lac inſpiſſat, & conglobat. At circum inſpiſſatum, ſerum eſt. Sic etiam in homine humor, frigiditate in morbo oborta, conglobatur, & inſpiſſatur. Circum ipſum vero aquoſum humorem, adhuc etiam alius humor, quanto copioſior fuerit in alio corpore, ammixtus eſt. At ſi quidem ad alvum devenerit, ſtercus conturbat, & tormen in alvo inducit, & foras pertranſit, nullo magno damno illato. Si vero non ad alvum devenerit, firmabit ſe aliqua corporis parte, ubi ipſi plurima capacitas erit. Volutatur itaque exquirens ſibi ipſi loci capacitatem. Et quod quidem aquoſi humoris de conglobatione ſecretum eſt, utpote frigidiſſimum, ac graviſſimum in corpore exiſtens, ad infernas partes deſcendit, & circum oſſa, ac ner-

vos volu-

vos volutatum, adhuc magis corpus ad inflammationem perducit, & clarum eſt, quod circa nervos, & præſertim circa oſſa aquoſus humor, qui humorem facit, exiſtit. Circa oſſeas enim corporis partes homo maxime riget, & capilli erecti ſtant, contorta cuticula, ac ſicciore fiente, quam priori tempore, nimirum aquoſo humore iſthic deficiente, & circa oſſa obvolvito. Atque hinc ſane ſolus ille locus, ubi primo tempore erat, humorem facere non poteſt, unde etiam rigor oboritur. At vero reliquus humor, qui æqualiſſime craſſus eſt, partim quidem in toto corpore eſt, partim vero quantum abundaverit, ſi quidem alvus plena non fuerit, & quod affligit, modicum ſit, quandoque ad alvum devenit, & nullum magnum damnum inducit, & aliquando quidem febrem non inducit, aliquando vero debilem, & innoxiam, & quod affligit, una cum ſtercore exit. Si vero alvus plena multum, quod affligit, habeat, periculum eſt ex ipſo morbum aliquem fieri, ſi alicubi ſe firmet id, quod affligit aut ad latus, aut ad viſcus, aut alicubi aliam partem concalefaciat, quo primum illum humorem ſimul turbet. Qui vero non valde ex calore ab aquoſo humore victi ſunt, utpote qui circa oſſa, & prope medullam conſiſtit; hos progreſſu temporis magis lædit, primum quidem in illum ipſum locum, deinde ipſi propinquum, & ſemper ulterius depaſcitur, & alvus ipſum aſſumit, ut quæ calida ſit, & poſtea tum alvus, tum lædens humor adhuc magis calefacit. At humor craſſus caleſcens, primum diffunditur is, qui propinquus affligenti exiſtit, diffuſus autem aquoſo humori affligenti miſcetur, deinde in concuſſione corporis inanior redditur, & tamdiu rigor tenet, quamdiu aquoſus humor alii humori ammixtus eſt. Quin & febris hoc modo generata oboritur. Affligentia ad locum firmata, caleſcens corpus febrem in ſe ſuſcipere cogunt, & ab affligente, & ab alvo calefactum, reliquum aquoſum humorem ſuperat. Atque ſic febris fit poſt frigus, ſi qua corporis parte copioſior humor formatus fuerit. Si vero volvatur, ac diſtrahatur, tali modo febris oboritur. Poſt frigus febris volutatur, maxime affligens circa alvum & ſupernam, & infernam. Iſthic enim plurima loci capacitas exiſtit. Dum autem volutatur, primum propinqua caleſcunt & viſcera, & quæ in alvo ſunt. Poſtea etiam alius humor diffuſus calore fruitur, & aquoſo humori miſcetur. Atque febris poſt rigorem hic fit, ubi affligens volutatur, imo etiam ubi firmatum fuerit reliqua corporis parte. Et hæc a me dicta ſunt, quomodo, & quando rigor morboſus fiat, & quomodo, & ex quali neceſſitate febris poſt ipſum irruit. Et quæ ſint principia morborum, & qualem unumquodque ipſorum morbum in corpore inducat, & quomodo, & cur in diebus imparibus morbi judicantur. Et unde homines ſani ſint, & unde ægrotent, & quomodo bilis, & pituita copioſior, & paucior fiat. Itemque alia multa, quæ in ipſa natura humana ſunt, demonſtravi, quæ ſane
27 hic ſermo exigebat. Atque hæc ita relata finem habent. * Nunc autem de lumbricis latis dicam. Aſſero enim ipſos in puero, dum adhuc in utero eſt, naſci. Poſtquam enim ſemel ex utero egreſſus eſt, non tanto tempore ſtercus in alvo manet, ut ex ejus diuturnitate, ac putrefactione tantæ magnitudinis animal generari poſſit. Excernit enim ſemper heſternum ſtercus per omnes dies, ſi ſanus homo eſſe debet. Tale vero animal naſci non poſſit, etiamſi multis diebus homo ſtercus non egereret. Multa enim naſcuntur, dum puer in utero eſt, hoc modo. Ubi ex lacte, & ſanguine computreſcente, ac redundante, utpote quod dulce eſt, pus factum fuerit fervidum, animal iſthic generatur. Naſcuntur autem & rotundi lumbrici iſthic eo modo. Signum vero, quod hæc res ita ſe habet, hoc eſt. Poſtquam in lucem editi ſunt pueri, mulieres ipſis in cibo offerunt medicamenta, quo ſtercus ex inteſtino exeat, & non comburatur, & ſimul ut inteſtinum dilatetur. Ubi vero cibum obtulerunt, multi ſane pueri & rotundos, & latos lumbricos una cum primo ſtercore excernunt. Si vero non excreverint, fiunt etiam, inſuperque naſcuntur in ventribus. Et rotundi quidem pariunt; lati vero non amplius, etiamſi quidam ipſos parere dicant. Nam homo, qui latum lumbricum habet, velut cucumeris ſemen excernit alias atque alias una cum ſtercore ipſo, & ſunt homines, qui hoc lumbrici partus eſſe dicunt. Mihi vero non recte dicere videntur, qui talia dicunt. Neque enim ab uno animali tot pulli generari poſſunt, neque ea eſt loci in inteſtino capacitas, ut partus educare queant. Augeſcente autem puero, augeſcit etiam lumbricus in inteſtino ab his, quæ in ventriculum ingeſta ſunt, & æqualis fit inteſtino quibuſdam in pubertate, quibuſdam poſterius, quibuſdam paulo prius. Et poſtquam inteſtino adæquatus eſt, ſimiliter augeſcit, & quanto major factus fuerit, una cum ſtercore excernitur de inteſtino recto, & excidit velut cucumeris ſemen; ſæpe vero etiam major. Quibuſdam vero iter facientibus, aut laborantibus, & ventriculo caleſcente, deorſum deſcendit, ipſiſque prominet ex podice inflatus, hocque facit, & de podice reſecatur, aut retrocedit. Signa vero, quod non pariat, ſed ita habeat, velut ego dico, hæc ſunt. Si quis curet hominem latum lumbricum habentem, & medicamentum dederit, aut potionem, ſi quidem fuerit homo bene præparatus, totus rotundus factus ad pilæ figuram exit, & homo ſanus evadit. Si vero ad medicinam hæreat, recta pars de lumbrico abrumpitur, longitudine duorum, aut trium cubitorum, aut etiam

longe amplior, & ubi abruptus fuerit, per multum tempus ſigna cum ſtercore non prodeunt. Poſtea vero augeſcunt. Atque hæc argumenta ſunt, quod lumbricus latus non parit, ſed abrumpitur. Eſt autem ſpecies ipſius, qualis alba inteſtini raſura. Signa habet hæc. Cacat alias atque alias velut cucumeris ſemen, & ubi jejunus eſt homo, exilit ad hepar alias atque alias, & dolorem inducit, & quandoque ſputa ori influunt, ubi ad hepar aſſilit, quandoque non. Quibuſdam etiam vocem intercipit, ſi fortiter ad hepar irruat, & valde multa ſputa ex ore fluunt, paulo autem poſt ſedantur, & tormen multum in ventriculo alias atque alias oboritur. Quandoque etiam ad dorſum dolor incidit. Nam & hic aliquando firmatus innititur. Hæc lumbrici lati ſigna ſunt. Contingit & hoc. Qui hoc animalculum habet, in toto quidem tempore valde debilis fieri non poterit. Ubi vero debilis factus fuerit, vix revaleſcit. Latus enim lumbricus partis alicujus particeps fit ex his, quæ in ventriculum ingeſta ſunt. Si quidem igitur curatus fuerit juſto modo, ſanus fieri poterit. Si vero non curetur, ſua ſponte non exit. Mortem tamen non inducit, ſed conſeneſcit. Atque hæc a me dicta ſunt de lumbrico lato, unde naſcitur, & quæ morbi ipſius ſigna ſunt. * Cæterum calculi mor- 28
bo principium oboritur a lacte, ubi puer lac impurum ſugit. Lac autem in nutrice impurum fit, ſi pituitoſis cibis, ac potibus, & alimentis impuris nutrix utatur. Conferunt enim omnia in ventriculum illabentia in ipſa ad lac. Habet autem & hæc res ſe hoc modo. Si nutrix non ſana fuerit, ſed blioſa, aut aquoſa, aut ſanguinea, aut pituitoſa; lac etiam malum puero generatur. Conſentiunt enim corpus, & ventriculus. Plurimum vero ipſi ad lac cedit de eo, quod ipſa plurimum in ſe ipſa habuerit. Et puer ſi de nutrice lac non purum ſuxerit, ſed bilioſum, velut dixi, morboſus fit, ac debilis, & in præſens maxime affligitur, quandiu lac pravum, ac morboſum ſuxerit. At ubi ſuxerit lac non purum, ſed terreum, & pituitoſum, & habuerit puer venas de ventriculo ad veſicam tendentes amplas, ac attrahentes, procedit autem & quod bibit nutrix, & lac in ventriculum pueri, tale quale trahit a ventriculo de lacte, in totum ſimiliter, prout venæ ad ventriculum detrudere poſſunt; ſi quid ſane in lacte non purum fuerit, id quo veſica fruitur, lapis fit tali modo, velut in aqua non pura, in calice, aut vaſe æneo turbata, & rurſus ſedata, fex acervata fit in medio. Sic ſane & in veſica de urina non pura exiſtente. Et non per urinam ejicitur, ut quæ in cavo fit loco, maxime acervata fiens præ dolore per mictionem non pertranſit, & a pituita cruda concreſcit. Glutinum enim fit pituita ad fecem ammixta. Et primum parva lanugo ſuperſtat, deinde quod accedit, arenoſum fit, glutino fiente pituita, quæ eſt in veſica de lacte, & augetur, & quicquid humoris in glutinatione acceſſerit, emingitur. Rurſus autem fex ſolida fit, & lapidis ſpeciem accipit. Quemadmodum ferrum ex lapidibus, ac terra, dum comburuntur, fit. Et in prima quidem in ignem immiſſione conglutinati ſunt lapides cum terra ad ferri recrementum. At ubi iterum atque iterum in ignem immiſſa fuerint, recrementum quidem foras decedit, liqueſcens ex ferro id, quod ita fieri oculis videmus. Ferrum autem in igne relinquitur, & recremento decedente, ſubſidet, fitque ſolidum, ac denſum. Sic profecto etiam fex in veſica, dum pituita glutinum fit, emingitur id, quod ab urina liqueſcit. Fex autem ſubſidet, & denſatur, ac ſolida fit, velut ferrum. Ubi vero ſubſedit, ac ſolida facta eſt, ſurſum, ac deorſum in veſica volutatur, & feriens veſicam, dolorem inducit, & ſi vehementer feriat, ac ulceret, aliquid de ipſa aufert. Verum id, quod inſuper affertur, adhuc magis quam id, quod arenoſum deceſſit, concretionem efficit. Atque tali modo fit lapis de lacte in veſica; & ſi puero anxietas aliqua ab hoc oboriatur, alias atque alias, ubi meiere vult, urinæ meatum apprehendit. At ſi puero jam adulto lapis gignatur ex terræ eſu, dolor non adeſt ipſi prius, quam ipſe ſibi ipſi cibum deligat. Et hæc a me de hoc relata ſunt. * Cæte- 29
rum morbus ſigna quinque habet. Nam, ubi meiere vult, dolore affligitur, & urina paulatim fluit, velut in urinæ ſtillicidio, & eſt ſubcruenta, nimirum veſica a lapide exulcerata, & veſica inflammata eſt. Verum hoc ſignum inconſpicuum eſt, indicat tamen ſumma pars præputii. Quandoque mingit arenoſa, verum a talibus, qualia ego dicam. Ejicit autem aliquando lapides duos, aut etiam plures parvos generatos eodem modo, velut de uno dixi. Fiunt etiam tali modo. Quum lapis fuerit concretus, & profunde ſubſederit in veſicam in arena ſeparata, ita ut ipſam advenientem lapis non aſſumat in ſe ipſum, ſed gravior, ac copioſior fiat, ut tamen ipſa ad ſe ipſam non concreſcat, etiam ſic duo lapides fiunt. Fiunt etiam plures eodem modo. Sed & colliſis inter ſe in agitatione aliquid diſparatur, & arenoſum per urinam ejicitur. Quod etiam aliquando contingit, ubi arena ad veſicam deſcendit, & non coaluit. * Quidam dicunt, quod po- 30
tus in pulmonem devenit; ex hoc vero in reliquum corpus. Hi autem, qui hæc dicunt, redarguuntur ex hoc, quod dicturus ſum, quod videlicet pulmo cavus eſt, & in ipſo fiſtula eſt. Quod ſi pulmo cavus non eſſet, & fiſtula non ipſi adhæreret, animalia vocem non ederent. Vocem enim edimus de pulmone, quia cavus eſt, & fiſtula ipſi adeſt. Vocem autem articulant labia, & lingua. Verum de hoc exactius in peripneumoniæ tractatione egi. Cæterum hominibus, quibus

potus

potus in pulmonem ferri videtur, adverſabor, habetque res ſe hoc modo. Proce-
dit potus in ventrem, a ventre autem in reliquum corpus expenditur. Oportet
autem his, quæ dicturus ſum, mentem adhibere. Sermonis argumenta, quod po-
tus non procedit in pulmonem, ſed in ventrem, hæc ſunt. Si enim potus pro-
cederet in pulmonem, quum pulmo expletus eſſet, homo non facile reſpiraret,
neque loqui poſſet. Non enim eſſet, pulmone pleno exiſtente, quod reſonaret.
Et hoc quidem unum argumentum eſt. Deinde ſi potus in pulmonem procede-
ret, cibi in nobis ſicci exiſtentes non ſimiliter concoquerentur. Atque hæc duo
argumenta exiſtunt. Sed & medicamenta alvum ſubducentia, ſi in potu ſuman-
31 tur, extra ventrem procederent. Habet autem hæc res hoc modo. * Quæcumque
medicamenta purgatoria ſunt aut ſuperne, aut inferne, aut etiam utrumque præ-
ſtant, ea hæc faciunt. Omnia valde urunt, & fortia quidem ex ipſis, ſi partem
aliquam teneram corporis contigerint, eam exulcerant. Mitiora vero turbu-
lentum corporis motum faciunt, quamcumque tandem partem occuparint. Si ve-
ro aliquod ex his medicamentis in pulmonem perveniret, videtur mihi ma-
gnum aliquod malum inducturum eſſe. Pituita enim de capite deſcendens, eum
in valde brevi tempore exulcerat. Tenera enim, & rara res eſt pulmo, & ſi ex-
ulceratus fuerit, non bene habebit homo ille ob multas ſane cauſſas. At vero
venter a medicamento non exulceratur. Nam res eſt valida, ac robuſta, nimi-
rum velut pellis, & corium. Et plerique ſane ex Lybiæ incolis pecorum pellibus
pro veſtibus utuntur, ventribus autem pro utriculis. Robuſta enim res ven-
ter exiſtit. Deinde ubi a vino nigro homines repleti fuerint, nigra recrementa
excernunt. Atque hæc omnia argumenta exiſtunt. * Et ubi allia comederimus,
32 aut aliud quoddam edulium olidum, urinam reddimus, comeſta odore referen-
tem. Et hæc quidem omnia argumenta ſunt. Sed & hoc conſiderandum venit,
quod dicturus ſum. Si quis cyceonem biberit, aut farinam coctam ſorbue-
rit, aut aliud quid ejuſmodi, & hoc ipſum in pulmonem pervenerit, certe ar-
bitramur, ipſum ne minimum quidem tempus vivere poſſe. Ubi enim modicum
quiddam pituitæ in pulmonem pervenerit, aut in fiſtulam ipſius, multa, ac for-
tis tuſſis oboritur, ac convulſio. Si vero utique & vixerit homo, qui cyceonem
biberit, aut farinam coctam ſorbuerit, ubi ſane concocta fuerit ſorbitio, vide-
tur mihi multa, & fortis caliditas corpori oboritura eſſe, multuſque dolor, ut
omnino moriatur homo hoc modo, ſi illa in pulmonem perveniant. Atque hæc
jam argumenta ſeptem ſunt. Præterea quomodo lac infantes pueros nutri-
re poſſet, ſi ad pulmonem deſcenderet? Atque hoc mihi aliud adhuc argumen-
tum eſt. Et hæc ne produxiſſem quidem ad ſermonis mei confirmationem,
niſi multi adeo homines eſſent, quibus potus in pulmonem procedere vide-
tur, & neceſſe eſt ad opiniones fortiter inhærentes multa argumenta adduce-
re, ſi quis velit auditorem a priore ſententia abducere, ac convertere, ut ſuis ver-
bis fidem habeat. Et propter hoc etiam potus in pulmonem non procedit, ſed
in ventrem; quia contigua, & annexa eſt ipſi gula hominis ſemper hians, & in
hanc procedit. Et ſimul pulmonis fiſtulæ, velut hederæ folium incumbit, quare
neque deſcendere permitteret in tranſglutiendo, ſi in ipſum procederet. At-
que hæc mihi de hoc relata ſunt. Procedit namque potus in ventriculum, &
ubi expletus eſt, ſplen de ipſo ſuſcipit, & diſtribuit ad venas, & ad omentum,
33 & in declive deorſum, & in ſcrotum, & ad crura, & ad pedes. * Et poſtquam mor-
bus ex aqua multa obortus fuerit, procedit de ventriculo, & ſemper ad ſple-
nem venit de potu, ubi biberit homo. Contingit autem in hoc morbo, ut neque
febricitent alias ex ventre, quam ubi homo ſitiat, veſica autem, & ventriculus
non juſto modo excolent, neque conveniente diæta homo utatur. At ſplen ſub-
ægrotans a ventre de potu trahit. Morbus autem oboritur, & ſcrotum pelluci-
dum fit, & claviculæ, & collum, & pectora attenuantur. Colliquantur enim
ab hoc morbo, & humor ad ventriculum defluit, & infernæ partes aqua plenæ
ſunt, & venter cibum averſatur, & quandoque valde adſtringitur, quandoque de-
fluit. Nec veſica juſto modo excolat, & plerumque horror alias atque alias per
corpus diſcurrit, & quandoque febris corripit. Et quibuſdam facies tumida
fit, quibuſdam non. Aliquibus etiam tibiæ rumpuntur, ubi morbus diutur-
nus factus fuerit, & aqua illinc effluit. Incidunt & vigiliæ, & impotentia cor-
poris, ac maxime lumborum. Et poſtquam edit, aut bibit, etiam paulo ampli-
us ſplen affligitur, & ſpiritum frequentem ſemper emittit. Atque hæc ſigna
hydropis ſunt. Eſt autem & circa ventriculum ſolum, ſive febris corripuerit,
ſive non. Et venter magnus fit, & crura implentur aqua. Verum ſupernæ cor-
poris partes attenuantur his, qui ita affecti putantur. At ſigna omnia debilio-
ra ſunt, & ſimul in cruribus aqua non diſcedit, & dolor tanto minor exiſtit.
Cæterum circa ventriculum ſolum hydrops, & aqua hac de cauſſa fit. Etenim
ubi acervatim aqua acceſſit, & via in principiis non pateat ad infernas par-
tes, ſed acervatim in venis concludatur, nimirum ut quæ reſpirationem non
habeat, neque ſurſum, neque deorſum inniti poteſt, haud aliter, quam ſi quis
magnum vas anguſti oſculi occludat, ac ſubito invertat, deinde ſenſim oper-

culum

culum de oſculo detrahat. Et ſi enim hoc fecerit, aqua non effluet foras, neque enim reſpirationem habet, ſed a ſpiritu, qui intus eſt, concluſa eſt. Nam ſpiritus, qui intus eſt, replet vas, & externo ſpiritui renititur, & excurſus aquæ non datur præ ſpiritu vas implente, & ſimul aere incumbente. Si vero quis ſenſim vas inclinarit, aut fundum perforarit, ſpiritus de vaſe exibit. Egreſſo autem ſpiritu, procedit etiam aqua foras. Sic ſane in hydrope, ſi quidem perſpiratio ſurſum, aut deorſum contingat in principio morbi, tranſit ad crura hydrops, & ad pedes; ſin minus, iſthic ſolum volutatur circa ventriculum. Atque ita quidem de his a me dictum eſt. * Fit autem & mulieribus hydrops in utero ipſo, & ſigna ſane in ventriculo, & in cruribus, & reliqua ſigna eadem habet. 34 Et de hoc ipſo a me dictum eſt in morbis muliebribus. Atque hæ tres ſunt ſpecies morborum ab hydrope. Fiunt autem hi morbi omnes cito difficiles, & omnes cito augentur. Adhuc autem difficiliores fiunt, ſi ex alio morbo corpus liquefactum, ad hunc devenerit. Si quidem igitur ſubito occupaverit morbus hominem, moritur, nempe alio morbo diutiſſime jam affligente. At ubi etiam alvus valde fluida fuerit, citiſſime moritur, & ſentiens, & loquens. Atque hæc a me relata ſunt de hydrope, & unde oriatur, & quod hæc ſint ipſius ſigna.

HIPPOCRATIS COI

LIBER DE AFFECTIONIBUS.

Hunc Galenus Polybi eſſe dicit.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Sanitas res maximi pretii. Morborum omnium fons, & origo, bilis, & pituita. Morbi quomodo a bile, aut pituita fiant.*

2 *Capitis doloris a pituita, ſeu cauſſa frigida, aut aliis cauſſis curatio. Morbi capitis qui dicantur. Vinum in capitis doloribus non eſt exhibendum. Ægri, morborumque genera in morborum principiis diligenter conſideranda.*

3 *Aurium doloris a pituita generatio, & curatio.*

4 *Faucium inflammatarum cauſſa, & curatio. Gingivarum inflammatio. Columellæ cauſſa, & curatio.*

5 *Dentium dolores, & exeſio partim a pituita, partim a cibis.*

6 *Narium polypi generatio a pituita, ejuſque curatio.*

7 *Morbi, qui circa ventrem fieri ſoliti. Acuti morbi qui, & quo tempore maxime, & fortiſſimi fiant.*

8 *Pleuritidis cauſſæ, notæ, & curatio. Judicatio in morbis quid dicatur.*

9 *De peripneumonia, ſeu pulmonis morbo, & ejus notæ, & curatio. Ex pleuritide in peripneumoniam, & febrem ardentem tranſitus.*

10 *Phrenitidis, ſive amentiæ generatio, & curatio. Vinum mente motis non convenit. Phrenitidis in peripneumoniam tranſitus.*

11 *Febris ardentis, ſive cauſonos generatio, notæ, & curatio. Lingua nigra, & aſpera a ſpiritus caliditate. Febris ardentis in peripneumoniam tranſitus.*

12 *Febrium hyemalium, ſeu non acutarum in acutas tranſitus, obſervatio, & tutela. Pleuritis. Phrenitis. Peripneumonia. Curatio. Morbi maxime acuti ferme occidunt.*

13 *De febribus, & ſymptomatis æſtivis. Bilis per ſuperiora, vel inferiora in febri forti purgatio, & curatio. Criſis.*

14 *Febris æſtuoſa. Corporis gravitas, ubi febrilis calor apprehenderit, ac dimiſerit. Os amarum, & corpus grave ſine febre.*

15 *Morborum æſtivorum, præter prædictos, cauſſa, & curatio per vomitum. Ventris doloris ad alium locum tranſeuntis citra febrim cura. Dolorum in ventre errantium bilis cauſſa eſt.*

16 *Dolores infra umbilicum. Dolores repentini citra febrem a pituita, & bile compacta.*

17 *Morbi in æſtate fieri ſoliti, quomodo fiant.*

18 *Tertianæ, & quartanæ, corpore a ſole calfacto, ſæpe fiunt. Febris tertianæ cura. Tertianæ in quartanam tranſitus.*

19 *Febris quartanæ curatio. Febris quartana quando potiſſimum invadat.*

20 *Morbus a pituita alba prognatus, & ejus cauſſa.*

21 *De lienoſis. Pituitoſi. Bilioſi. Splenici quidam: quibus pharmacorum potiones nihil proficiunt, iis morbus in hydropem degenerat. Splenis ſuppurati cura. Cauſſa hujus morbi.*

22 *Volvulus, & ejus notæ, cauſſa, & curatio.*

23 *Aquæ inter cutem generatio, cauſſa, curatio. In hydropem aut a ſplene, aut hepate, aut pituita alba, aut dyſenteria, tranſitus. Morbum morbo ſuccedere lethale. Aquæ in corpore generatio. Aquæ e ventre per ſectionem emiſſio.*

24 *Dyſenteria, & ejus cauſſa.*

25 *Lienteria, ſive inteſtinorum levitas, & ejus*

ejus notæ, curatio, & cauſſæ.

26 *Ventris profluvium, ſeu diarrhœa, & ejus notæ, & cauſſa. Dyſenteria, ac lienteria, & diarrhœa morbi ſunt conſimiles. Fluxus a capite, & ſuperiore ventre interceptio, horum morborum curatio.*

27 *Teneſmos, notæ, curatio. Torminum in ventre generatio.*

28 *Bilis fluxus, aut diarrhœa, & ejus curatio.*

29 *Urinæ ſtillicidium, & cauſſa ejus quæ.*

30 *De coxendice, ſeu iſchiade, & ejus cauſſa, & curatione.*

31 *De morbo articulari, ſeu arthritide, & notis, & curatione.*

32 *De podagra, ſeu pedum dolore. Podagra quid. Quando durabilior, & ejus curatio. Podagræ in digitis relictæ uſtio per linum crudum.*

33 *Morbus regius, ejus cauſſa, & curatio. Morbi ex parvis occaſionibus neglecti, magni, ac diuturni fieri ſolent. Cibi, potus, vel ſorbitiones, item pharmaca, quando pericula caveant. Pharmaca bilem, & pituitam purgantia periculoſa.*

34 *De tuberculis, & eorum cauſſis, & curatione. Cataplaſmata tum diſcutientia, tum maturantia.*

35 *De ſummæ cutis aſperitudinibus, & ſcabiei ſpeciebus. Favus. Strumæ. Pani. Furunculi &c.*

36 *Medicus quæ in adeundo ægroto conſiderare debeat.*

37 *Vulnerati quomodo curandi. Cataplaſmata frigefacientia ad inflammata vulnera. Cataplaſma ad vulnera quæ inflammationem experiuntur. Pinguia quibus conducant, & quibus non.*

38 *Ægrotorum diæta ex ſanorum victus ratione temperari debet, ac poteſt. Sorbitiones in omnibus morbis dandæ.*

39 *Quæ alvum lubricent, quæ item aſtringant. Ptiſana, & milium levia ſunt. Alica omnium robuſtiſſima. Lenticulam quomodo præpares. Sorbitiones febrientium, & non febrientium.*

40 *Quomodo alvus lubricanda imbecillioribus. Quæ ſiccant.*

41 *Quomodo a morbo convaleſcentes ſint reficiendi. Morbi ſiccitatem, item humiditatem poſtulantes.*

42 *Cibi, potus, aut obſonia quæcumque ægri concupiſcunt, ſi non damnum conſequatur, exhibenda. Sorbitiones, cibos ſufficientes perficientibus non dandæ. Ex alica, & ptiſana triticea ſorbitiones fortiores.*

43 *Pharmacorum facultas non ex intelligentia, ſed fortuna.*

44 *Debilibus ſorbitiones poſt cibum dandæ. Ciborum facultas unde conjectanda. Cibariorum alia levia, alia gravia. Cibi, & potus ad ſanitatem optimi. De iis, quæ corpus corroborant. Pinguia, caſeoſa, mellita, & ex ſeſamo parata, ructum acidum maxime faciunt. Tormina, flatus, & ructus acidi ex cibariis interdum non fiunt. Vina ventrem ſubducentia, & urinam cientia. Carnes percoctæ, & exaſſatæ ad robur debiles, ad ſeceſſum vero percoctæ commodæ.*

45 *Quibus cibis neque magnopere juveris, neque læſeris. Panes, & carnes calidæ per ſe comeſtæ ſiccant. Panis purus. Vinum qui debilitetur. Carnes percoctæ, & exaſſatæ, debiliores, & leviores. Polenta, Maza.*

46 *Debilium item, ac levium, fortiumque ciborum in corpore humano facultas. Carnes leviſſimæ quæ, quæ item graviſſimæ. Carnes caninæ, Volucrium, Leporinæ, Bubulæ, Porcinæ, Ovillæ, Suillæ. Carnes fetinæ manſuetis ſunt leviores. Carnes jumentorum ſecundum diverſam ipſorum victus rationem ipſis familiarem differunt. Piſcium natura, & differentia.*

47 *Balnei moderati uſus, non moderati incommoda. De alimentis, eorumque facultatibus in genere, & particulatim.*

48 *Allia cocta, & aſſata urinam cient. Cepæ, Apium, Coriandrum. Ocimum, Porum, Malum punicum.*

49 *Cibi calidi, & cibi humidi, Acerba, Acida, Salſa, Pinguia, Cucurbita, Beta, Blitum, Rumex, Caſeus, Seſamum, Uva paſſa. Vinum aliud dulce, aliud auſterum. Oleum, & oleoſa. Cucumis. Pepo. Mel.*

50 *Urinam cientia. Alvum ſiſtentia. Ciborum varietas. Frumentum, & vinum quibus inter ſe differant.*

51 *Panis, eum edere aſſuetis, etiam in morbis eſt exhibendus. Cibum, aut potum plus ſolito ingeſtum, optimum eſt, ſi non conficias, revomere. Poma, & fructus arborei cur ventriculo moleſti poſt cibum.*

52 *Vini meraci in flatibus, æſtu, repletione, aut torminibus vires. Cibaria, & potus exigui augmenti, & ad robur, & ad ſanitatem. In febre intermittente quando cibi dandi. Vinum, & mel temperatiſſima ad hominis naturam.*

S E C T I O I.

VIRUM prudentem ratione apud ſe inita (quod maximi pretii res eſt hominibus ſanitas) noſſe convenit, quomodo ex ſua ipſius intelligentia in morbis utilitatem capiat. Noſſe autem convenit ea, quæ a medicis & dicuntur, & adhibentur corpori ſuo, eaque dijudicare poſſe. Atque hæc ſingula hactenus noſſe ſatis eſt, quatenus idiotæ contingere poteſt. Hæc vero noverit quis maxime, ſi harum rerum cognitione, ac ſtudio teneatur. Morbi omnes hominibus a bile, ac pituita fiunt. Bilis autem, & pituita morbos exhibent, quum in corpore nimium aut reſiccantur, aut humectantur, aut

tur, aut incaleſcunt, aut frigeſiunt; patiuntur autem hæc pituita, & bilis & a ci-
bis, & a potibus, & a laboribus, & a vulneribus, & olfactu, & auditu, & viſu, &
coitu, & a calido, & a frigido; patiuntur autem, quum ſingula ex relatis aut non in
debito tempore corpori exhibentur, aut non conſueta, aut plura, & fortiora, aut
pauciora, & debiliora. Univerſi igitur morbi hominibus ex his fiunt. Oportet
autem ad hæc idiotam noſſe, quæ par eſt, noſſe idiotam. Quæ vero artifices noſ-
ſe par eſt, ea etiam adhibere, ac tractare. De his autem, quæ dicuntur, & fiunt, fie-
ri poteſt, ut idiota ex intelligentia quadam conjecturam faciat. Jam vero unde ſin-
gula hæc noſſe oportet, ego referam. * Si in caput dolores inciderint, hujus ca- 2
put calefacere conducit, ita ut multa calida lavemus, & ſternutatione facta, pi-
tuitam, ac mucos ſubducamus. Et ſi quidem ex his a dolore liberetur, ſufficiunt
hæc. Si vero non liberetur, purgandum eſt caput a pituita. Victus autem ſit ſor-
bitio, & potus aqua. Vinum autem non exhibeatur, donec dolor ſedetur. Quum
enim calidum exiſtens caput, vinum attraxerit, dolor fortior evadit. Dolo-
res incidunt a pituita, quum in capite mota cumulata fuerit. Si vero alias atque a-
lias dolor, & vertigo in caput inciderit, proſunt quidem & hæc adhibita, pro-
deſt autem etiam, ſi ſanguis a naribus fuerit detractus, aut a vena in fronte. Si ve-
ro diuturnus, & fortis in capite fiat morbus, & purgato capite non decedat, hu-
jus caput aut ſcarificare oportet, aut venas in circuitu inurere. Ex his enim ſolum
ſanum fore ſpes eſt. Ægrotos conſiderare oportet ſtatim in conſtitutionis morbo-
rum principio, qua re opus habeant, & quales ſint, ut pharmaco purgen-
tur, aut ut aliud quid, quodcumque tandem volueris, exhibeas. Si vero omiſſo prin-
cipio, ad finem jam vergente morbo exhibueris, in deſperato jam corpore, for-
te quiddam præbere veritus, periculum eſt, ne magis delinquas, quam ſucceſſum
conſequaris. * Si in aures inciderit dolor, conducit multa calida lavare, & au- 3
ribus fomentum adhibere. Et ſi quidem ad hæc ceſſerit pituita de capite attenua-
ta, & dolor ceſſaverit, ſufficiunt hæc; ſin minus, optimum omnium pharmacum
fuerit, quod in potu exhibitum, ſurſum pituitam purgat. Aut purgandum eſt
caput medicamento, quo capitis pituita purgatur. Fit autem & hic dolor, quum
intrinſecus ad aures pituita ex capite allapſa fuerit. * Si vero fauces inflammatæ 4
fuerint, gargariſmis uti oportet. Fit autem & hoc a pituita. Si vero gingivæ,
aut aliquid ſub lingua inflammatum fuerit, his, quæ commanduntur, utendum eſt.
A pituita autem & hæc fiunt. Si vero uva dependerit, & ſuffocarit, (qui-
dam hoc gurgulionem vocant) ſtatim gargariſmis utendum eſt, præparatis vel-
ut ſcriptum eſt in medicamentis. Si vero ex his gracilis non fiat, retro raſo ca-
piti cucurbitæ duæ adhibeantur, & ſanguinis plurimum detrahatur, & pituitæ flu-
xus retro revellatur. Si vero neque ex his detumeſcat, ſcalpello incidito, & aquam
educito. Sectio autem facienda eſt, ubi ſummum ſubrubicundum factum fuerit.
Nam ſi tale factum ſectum non fuerit, inflammatur, & aliquando derepente ſtran-
gulat. Fit autem & hoc a pituita, ubi ex calefacto capite acervatim defluxerit.
* Cæterum quod ad dentium dolores attinet, ſi corroſus fuerit dens, & move- 5
tur, eximatur. Si vero non corroſus eſt, neque movetur, dolorem autem exhi-
bet, per uſtionem reſiccatur. Proſunt etiam, quæ commanducantur. Dolores au-
tem fiunt, quum pituita ſub radices dentium ſubierit. Exeduntur autem, & cor-
roduntur partim a pituita, partim a cibis, ſi natura debiles fuerint, & cavitatem
habuerint, & male in gingivis fixi fuerint. * Si in nare polypus naſcatur, quæ 6
res ex naſo in obliquum per reſpirationem difflatur, ac intumeſcit, eximitur la-
queo ex naſo ad os diſtractus. Aliqui etiam pharmacis erodunt. Naſcitur autem
a pituita. Atque hi quidem ſunt morbi, qui a capite oriuntur, exceptis oculorum
morbis, de quibus privatim agemus. * At vero de morbis circa ventrem hæc 7
conſiderare oportet. Pleuritis, peripneumonia, febris ardens, phrenitis, hi
morbi acuti vocantur, & fiunt maxime quidem ac fortiſſimi hyeme, fiunt et-
iam æſtate, verum minus, & molliores. Quod ſi forte in tales incideris, hæc ſa-
ne faciens, ac conſulens, maxime ſucceſſum ſenſeris. * Pleuritis. In pleuriti- 8
de febris detinet, & lateris dolor, & erecta cervice ſpiratio, & tuſſis, & ſputum
ab initio quidem ſubbilioſum ſpuit. Poſtquam autem quinta, aut ſexta dies adve-
nerit, etiam ſubpurulentum. Huic ad lateris quidem dolorem dandum eſt
quod pituitam, & bilem a latere deducat. Sic enim dolor leniſſimus fuerit. Al-
vus autem curanda eſt per clyſterem ſubducentem, ac frigefacientem. Hoc enim
univerſo morbo commodiſſimum erit. Exhibendus eſt etiam potus, & ſorbi-
tio. Et potiones dandæ ſunt acidiores, quo ſputum de latere repurgetur. Quum
autem pus purgari inceperit, latus calefacere conducit, & forinſecus maturare ea,
quæ circa latus ſunt, prius autem hoc facere non expedit. Reſiccatur enim. Fit au-
tem hic morbus maxime ex potu, quum quis humecto corpore, aut ebrius, aut ſo-
brius friguerit. Fit etiam aliter. Judicatur autem morbus breviſſimus ſeptima die, lon-
giſſimus decimaquarta. Et ſi quidem in hac per ſputum rejectum, ac purgatum fuerit
pus a latere, ſanus fit. Si vero per ſputum non fuerit pus rejectum, pectore ſuppura-
tus efficitur, & morbus longus erit. Porro judicari in morbis eſt, quum morbi au-
geſcunt, aut marceſcunt, aut in alium morbum tranſeunt, aut deſinunt.

* Peri-

9 * Peripneumonia. In peripneumonia febris detinet, & tuſſis, & excreat pri-
mum quidem pituitam craſſam, ac puram; ſexta vero, & ſeptima ſubbilioſam, &
ſublividam. Octava autem, & nona ſubpurulentam. Huic, ſi quidem dolor ad-
eſt aut dorſi, aut laterum, dandum eſt medicamentum, quod in pleuritide ad lateris
dolorem, in medicamentario libro ſcriptum eſt. Per potus autem, & ſorbitiones, &
ventris ſubductionem, ac frigefactionem eadem curatio adhibeatur, quæ in pleuritide.
Quo vero ſputum, & pus ex pulmone repurgetur, danda ſunt pharmaca in potu,
quibus pulmo humectatur, & pus ſurſum purgatur. Fit autem hic morbus, quum
pituita acervatim ex capite ad pulmonem fluxerit. Aliquando etiam ex pleuritide in
peripneumoniam, & febrem ardentem tranſitus fit. Judicatur autem breviſſimus qui-
dem in diebus quatuordecim; longiſſimus vero in duobus de viginti. Pauci ve-
ro hunc morbum effugiunt. Fiunt etiam pectore ſuppurati ex hoc morbo, ſi non
10 in judicatoriis diebus pulmo fuerit purgatus. * Phrenitis ubi apprehenderit, fe-
bris primum debilis detinet, & dolor circa præcordia, magis autem dextra ad he-
par. Quum autem quarta, aut quinta advenerit, & febris fortior fit, & dolores au-
geſcunt, & color ſubbilioſus efficitur, & mens percellitur. Huic ad dolorem quidem
danda ſunt, quæ in pleuritide, & tepor faciendus, ubi dolor hæret. Sed & alvus cu-
randa, ac reliqua ſimiliter facienda ſunt, excepto potu. Potu vero utendum eſt
quocumque alio volueris, præter vinum; aut acetum, & mel, ac aquam dato. Vinum
autem non convenit mente motis, neque in hoc morbo, neque in quibuſdam aliis. Con-
ducit autem in hoc morbo etiam caput multa calida lavare. Mollito enim corpo-
re, ſudor quoque magis ſequitur, & alvus, & urina ſecedit. Et æger ipſe ſe ipſo tem-
perantior evadit. Fit hic morbus a bile, quum mota viſceribus, ac ſepto tranſverſo in-
ſederit. Judicatur autem morbus, breviſſimus ſeptima die, longiſſimus undecima.
Effugiunt & hunc pauci, tranſitque etiam ipſe in peripneumoniam, & ſi tranſierit, pau-
11 ci effugiunt. * Febris ardens, ſive cauſos quum habuerit, febris detinet, & ſitis for-
tis, & lingua aſpera, ac nigra fit a ſpiritus ſane caliditate. Et color ſubbilioſus fit,
& ſputa bilioſa. Et æger extrinſecus quidem frigidus fit, intrinſecus vero valde
calidus. Huic conducit frigefacientia adhibere & ad alvum, & forinſecus ad cor-
pus, cavendo, ne inhorreſcat, potiones quoque, ac ſorbitiones dandæ ſunt frequen-
tes, & paulatim quamfrigidiſſimæ. Venter autem curetur, & ſi quidem non ſubeant,
quæ inſunt, infuſa frigidiſſima per clyſterem immittantur aut quotidie, aut al-
ternis. Hic autem morbus fit a bile, quum mota intra corpus firmata fuerit. So-
let etiam in peripneumoniam tranſire. Judicatur autem breviſſimus quidem nona, aut
decima die. Longiſſimus autem decimaquarta. Et ſi quidem tranſierit in peripneumoni-
am, pauci effugiunt. Si vero non tranſierit, multi effugiunt. Atque hi quidem mor-
12 bi acuti vocantur, & oportet hoc ſic curare. * Quæcumque vero aliæ febres hyeme fi-
unt ſive ex vino, ſive ex laſſitudine, ſive ex aliqua alia re, eas obſervare oportet.
Tranſeunt enim aliquando in morbos acutos. Tranſitio vero ipſarum talis eſt.
Quum commotis duobus humoribus, pituita, & bile, non conducentia corpo-
ri exhibentur, ipſi inter ſe ipſos coacti, pituita videlicet, ac bilis, corpori ubicum-
que tandem contigerit, allabuntur. Et fit pleuritis, aut phrenitis, aut peripneumo-
nia. Obſervare igitur, ac vitare oportet febres in hyeme. Sit autem obſervatio, & tu-
tela ab ipſis, quies, & gracilitas, & ventris evacuatio. In ſorbitionibus autem, &
potionibus degendum eſt, donec febris imminuta fuerit. Ex morbis ferme maxi-
me acuti & occidunt, & laborioſiſſimi ſunt, & opus eſt ad ipſos plurima tute-
la, & exactiſſima curatione. Et a curante nullum malum accedere oportet, ſuffi-
ciunt enim, quæ ab ipſis morbis adſunt. Verum ut boni quid præſtet, pro viri-
bus conetur. Et ſi quidem recte curante medico, a magnitudine morbi ſupere-
tur æger, non hæc culpa medici eſt. Si vero non recte curante, neque cognoſcente, a
13 morbo ſuperetur, medici culpa eſt. * Æſtate porro hæc fiunt: febris detinet fortis,
& ſitis, & vomunt aliqui bilem, aliquibus vero etiam inferne ſecedit. His in
potu dandum eſt, & ad ſorbendum, quodcumque tandem tibi idoneum eſſe viſum
fuerit. Si vero bilis, aut pituita ad cor conſederit, aqua frigida, aut aqua mulſa po-
ta, vomant. Si vero venter non ſeceſſerit, clyſteri utendum eſt, aut ſubdititia glan-
de. Morbus autem fit a bile. Liberantur autem maxime ſeptima die, aut nona. Si
vero febre detinente, non purgetur neque deorſum, neque ſurſum, dolor autem
affuerit per totum corpus, tertia, aut quarta die pharmaco levi, aut potione deor-
ſum purgato, facito autem ſorbitionem ex milio, aut farina, & iiſdem potioni-
14 bus curato. Patiuntur autem & hæc a bile. * Si vero externæ partes non valde
fervidæ fuerint, verum internæ, & lingua aſpera, ac nigra fit, huic pharmacum ne
dederis, curato autem, frigefacientia adhibendo & ad alvum, & ad reliquum cor-
pus. Vocatur autem hæc febris æſtuoſa. Judicatur maxime undecima die, & deci-
ma quarta. Si vero febrilis calor apprehenderit, ac dimiſerit, gravitas autem cor-
poris ipſum detinuerit; hunc donec quidem calor tenuerit, ſorbitionibus, ac po-
tionibus curato. Quum autem non tenuerit, etiam cibos dato, purgato autem
quamceleriime pharmaco, ſive ſurſum, ſive deorſum opus habere tibi viſum fuerit.
Si vero febris quidem non tenuerit, os vero amarum habuerit, & corpus gra-
vetur, & cibum averſetur, pharmacum dandum eſt. Patitur autem hæc a bile,

quum

quum in venas, ac articulos incubuerit, & firmata fuerit. * Quicumque vero alii do- 15
lores in æſtate circa ventrem fiunt, ſi quidem ad præcordia, & cor tenderint, aquam
mulſam aquoſam facito, & aceti tribus heminis affuſis, tepidam bibendam da-
to, & ubi modico tempore ipſam retinuerit, & igne, ac veſtibus concalefactus fue-
rit, vomat. Si vero a vomitu rurſus acceſſerint, ac ſuffocaverint, rurſus vomi-
tum faciat. Aut ipſum multa calida lotum, per clyſterem ſublue, & tepefactoria ad-
hibe, ſi affuerit dolor. Patiuntur autem hæc maxime a pituita, quum commota ad
cor allapſa fuerit. Danda ſunt etiam his, qui talibus doloribus vexantur, phar-
maca, quæ deſcripta ſunt ad ejuſmodi morbum in medicamentario libro. Si ve-
ro tranſierit dolor alias ad alium ventris locum, & febre caruerit, multa calida
lavetur, & doloris gratia bibenda dentur, quæ in pleuritide ſunt deſcripta, aut
alia, prout tibi viſum fuerit. Si vero a dolore non liberetur, per pharmacum de-
orſum ſubpurgetur. A cibis autem abſtineat, quouſque dolor affuerit. Tales autem
dolores, qui ſic errant, a bile fiunt. * Quicumque vero dolores infra umbilicum fiunt, 16
in his molli infuſo per clyſterem immiſſo ſubluito. Si vero non ſedentur, phar-
macum deorſum purgans dato. Quicumque vero dolores derepente in corpo-
re fiunt citra febrem, in his lavare multa calida conducit, & tepefacere. Nam pi-
tuita, et bilis compacta quidem, fortia ſunt, et prævalent in quacumque corporis
parte conſtiterint, et laborem, ac dolorem fortem exhibent. Diffuſa vero debiliora
ſunt, quacumque corporis parte manifeſta fuerint. * At vero morbi, qui in æſta- 17
te fiunt, ſic fieri ſolent. Quum corpus a ſole fuerit calefactum, humectatur. Hu-
mectatum autem ægrotat, aut totum, aut ea parte, in quam pituita, et bilis incubue-
rint. Si quidem igitur quis ipſos incipientes curet, neque longi fiunt, neque periculoſi.
Si vero non curet, aut male curet, et longiores fiunt, et ſæpe quoque occidunt.
* Sed et tertianæ, et quartanæ febres ex talibus fieri ſolent. Hæc morborum conſti- 18
tutio maxime quidem æſtate fit, aliquibus vero etiam hyeme. Tertiana
febris quum apprehenderit, ſi quidem videbitur tibi non purgatus eſſe, quarta
die pharmacum dato. Si vero pharmaco non videbitur opus habere, medicamen-
ta in potu exhibeto, quibus febris aut tranſmutetur, aut deficiat. Exhibeto au-
tem, velut ſcriptum eſt, in medicamentis. Et in apprehenſione quidem ſorbitio-
ne, et potu nutrito. Interpoſito vero tempore, cibis per alvum ſecedentibus.
Apprehendit autem plerumque non ita ſæpe. Si vero non curetur, in quartanam
tranſire ſolet, et diuturna fieri. * Si vero quartana apprehenderit, ſi quidem 19
impurgatus fuerit, primum caput purgato, et interpoſitis tribus, aut quatuor
diebus, pharmacum ſurſum verſus purgans dato in ipſa apprehenſione. Et inter-
poſitis diebus, rurſum aliud deorſum purgans dato in ipſa apprehenſione.
Si vero ex his non ſedetur, rurſus interpoſitis diebus, multa calida lavato, et
pharmaca, quæ ſcripta ſunt, dato, potibus autem, et ſorbitionibus, et reliqua diæ-
ta utendum eſt, velut in tertiana. Apprehendit autem hæc febris plurimos multo
tempore, alios vero pauco. Et fit tum tertiana, tum quartana a bile, et pituita. Cur
autem tertiana, et quartana, alibi a me ſcriptum eſt. Vim porro habent medica-
menta in his febribus, ut potis his, corpus in loco ſit, in conſueta caliditate, ac fri-
ditate, et neque præter naturam calefiat, neque frigefiat. Danda ſunt autem, velut ſcriptum
eſt in medicamentario libro. * Pituita alba, quum tenuerit, corpus totum intumeſcit 20
albo tumore, et in eadem die alia parte melius ſibi videtur habere, alia deterius.
Et tumor alias in alia corporis parte major, et minor fit. Huic pharmaca danda
ſunt deorſum purgantia, a quibus aqua, aut pituita purgatur. Victus autem ratio
conſtituenda eſt in cibis, et potibus, ac laboribus, a quibus ſicciſſimus, ac graci-
limus evadat. Morbus autem hic fit a pituita, quum quis ex febribus diuturnis pitui-
toſus exiſtens, impurgatus manſerit, et pituita ad carnes ipſius converſa fuerit. Et
nihil quidem albidior eſt hæc pituita quam alia. Verum corporis color albidior appa-
ret. Sanguis enim a pituitæ copia aquoſior fit, et non ineſt ſimiliter in ipſo bonus
color. Quapropter albidiores apparent, et vocatur hic morbus pituita alba. Si
quidem igitur curatus fuerit, inchoante morbo, ſanus fiet; ſin minus, in hydropem
tranſit morbus, & hominem corrumpit. * Quicumque ſplenem habent magnum, qui 21
quidem fuerint bilioſi, hi mali coloris fiunt, & malis ulceribus ſcatent, & ex ore gra-
ve olent, & tenues evadunt. Et ſplen durus eſt, & ſemper conſimili magnitudine,
& cibi non ſecedunt. Qui vero pituitoſi ſunt, hæc & minus patiuntur, & ſplen a-
lias major, alias minor efficitur. His conducit, ſi quidem impurgati fuerint, & caput,
& reliquum corpus purgare. Si vero purgatione non egeant, victus ratio conſtituen-
da eſt, ita ut pituitoſis corpus reſiccemus, ac attenuemus cibis, & potibus, & vo-
mitibus, & exercitiis plurimis, & deambulationibus. Et in vere ſurſum per vera-
trum purgentur. Bilioſis autem conducit, ut per victum humectantem, alvum, & veſi-
cam ſubducamus, et ut de vena ſplenitide frequenter ſanguinem mittant, & medica-
mentis urinam cientibus utantur, quæ ſplenem mollire ſcripta ſunt, & ut pro anni
tempore bilem purgent. Quidam vero ſplenici a pharmacorum potu nihil utilita-
tis ſentiunt, neque a reliqua curatione quicquam gracilior ſplen ipſorum evadit, ſed
quæ adhibentur, a magnitudine morbi ſuperantur; progreſſu vero temporis, ali-
quibus in hydropem morbus degenerat, & corrumpuntur. Aliquibus autem ſplen
ſuppu-

ſuppuratur, & uſti ſani fiunt. Cum quibuſdam vero conſeneſcit, durus, & magnus
exiſtens. Morbus autem fit, quum ex febribus, & mala curatione bilis, aut pituita,
aut ambo in ſplenem incubuerit. Et diuturna quidem eſt affectio, non autem
lethalis. Ex pharmacis, quæ ſplenis gratia exhibentur, alia per veſicam purgant,
& ipſum molliorem faciunt; alia vero purgant quidem, verum neque per veſi-
cam quicquam, quod manifeſtius fiat, neque uſquam alia parte. Splenem tamen mol-
22 liunt. * Volvulus, quum apprehenderit, venter durus fit, & nihil ſecernit, &
dolor inferne omnem alvum tenet, & febris, & ſitis. Aliquando vero præ dolo-
re æger etiam bilem vomit. Hunc humectare oportet & intrinſecus, & extrinſe-
cus. Et multa calida lavare. Et bibenda dare, quæ alvum movent, & urinam ſub-
ducunt. Et clyſterem adhibere, ſi admittat. Si vero non admiſerit clyſterem, fi-
ſtulam ad utriculi extremitatem alligato, & inſufflando multum flatum immitti-
to. Et ubi inteſtinum, & venter elevata fuerint a flatu, exempta fiſtula, ſtatim
infuſum per clyſterem immittito. Et ſi ſuſceperit, ſeceſſum emittet, & ſanus eva-
det. Si vero non ſic ſuſceperit infuſum, moritur maxime ſeptima die. Talis au-
tem morbus fit, quum ſtercore acervatim combuſto in inteſtino, pituita circa hoc
colligitur. Et inteſtinum intumeſcit, utpote his acervatim induratis, & neque phar-
maca, quæ ſuperne bibuntur, ſuſcipit, ſed revomit. Neque infuſa inferne adhibi-
23 ta admittit. Eſt autem morbus acutus, & periculoſus. * Aqua inter cutem fit
plerumque, quum quis ex longo morbo impurgatus multo tempore manet. Cor-
rumpuntur enim carnes, & liquantur, & fit aqua. Fit etiam hydrops a ſplene,
quum ægrotaverit, & ab hepate, & a pituita alba, & a dyſenteria, ac lienteria. Et
ſi quidem ex purgatione non facta fiat hydrops, venter aqua impletur, pedes au-
tem, & ſuræ attolluntur; humeri vero, & claviculæ, & pectora, & femora lique-
fiunt. Hunc ſi a principio acceperis, priuſquam aqua ſuperexcreſcat, pharma-
ca bibenda dato, a quibus aqua, aut pituita purgatur. Bilem vero ne move-
to. Cibos autem, & potus, & labores, ac deambulationes conſtituito, a quibus
gracilis, ac ſiccus evadat, & carnes quamrobuſtiſſimæ fiant. Morbus autem
eſt lethalis cum alias, tum ſi venter aqua repletus fuerit. Quum vero a ſple-
ne, aut hepate, aut pituita alba, aut dyſenteria in hydropem tranſitus fit, condu-
cit quidem per eadem curare, effugiunt autem non valde. Nam in morbis, quum
alter alteri ſuccedit, plerumque occidit. Quum enim corpori a præſenti morbo
debilitato, alius morbus acceſſerit, præ imbecillitate perit, priuſquam alter mor-
bus, qui poſterior acceſſit, deſinat. Aqua porro ſic fit. Quum carnes a pituita, &
tempore, & morbo, & non purgata immunditia, & mala curatione, ac febribus
corruptæ fuerint, liqueſcunt, & fiunt aqua. Et venter quidem non diſtribuit a-
quam in ſe ipſum, verum in circuitu circa ipſum conſiſtit. Si quidem igitur a phar-
macis, & alia victus ratione æger utilitatem percipiat, & venter ipſius evacua-
tur, bene eſt; ſin minus, ſectione facta, aquam emittito. Secatur autem vel ju-
24 xta umbilicum, vel retro juxta lumbos. Effugiunt autem & hinc pauci. * Dy-
ſenteria quum habuerit, dolor adeſt per totum ventrem, & tormen, & egerit bi-
lem, ac pituitam, & ſanguinem combuſtum. Hujus ubi purgaveris caput, phar-
maco in potu exhibito, quod ſurſum pituitam purgat, & alvum lacte cocto elueris,
reliquum corpus curato, & ſi quidem febre caruerit, pinguibus, & dulcibus, ac li-
quidis ſemper, quæ inſunt, ex alvo ſubducito. Et multa calida partes ſub umbili-
co lavato, ſi dolor affuerit. Potus autem, & ſorbitiones, ac cibos exhibeto, velut ſcri-
ptum eſt in medicamentario libro. Morbus hic fit, ubi bilis, & pituita in venas,
ac alvum incubuerint, ægrotat quidem ſanguis, & corruptus ſecedit, ægrotat au-
tem & inteſtinum, & raditur, ac exulceratur. Fit autem hic morbus & longus,
& laborioſus, ac lethalis. Et ſi quidem robuſto adhuc corpore curetur, ſpes eſt
fugæ. Si vero colliquato jam, & ventre omnino exulcerato, nulla vitæ ſpes ſu-
25 pereſt. * Lienteria. In lienteria, hoc eſt inteſtinorum levitate cibi ſecedunt
non putrefacti, liquidi, dolor autem non adeſt, & corpus attenuatur. Hunc per
eadem curato velut a dyſenteria detentos. Morbus autem fit, quum ex capite,
& ſuperiore ventre pituitæ defluxus fit in ventrem inferiorem. Quod ubi contin-
git, cibi ab ipſo frigefiunt, ac humectantur. Et ſeceſſus ipſorum non putrefa-
ctorum velox contingit. Et corpus liqueſcit, dum ſimul cibi per multum tempus
in ventre non concoquuntur, & ſimul a ventre calido præter naturam caleſcit.
26 * Profluvium ventris longum quum detinuerit, ſecedunt primum quidem liqui-
da, quæ ſunt ingeſta, poſtea pituita. Et probe quidem edit, verum a multo
ſeceſſu debilis, ac tenuis fit. Hunc ſurſum verſus reſiccato, veratro in potu dato,
& capite a pituita purgato. Ventrem quoque lacte cocto eluito. Deinde reliqua
cibis, ac potibus curato, a quibus venter, & totum corpus reſiccetur. Morbus
autem ab iiſdem fit, a quibus etiam inteſtinorum levitas. Hi morbi, dyſenteria
inquam, & lienteria, ac diarrhœa, ſive profluvium ventris conſimiles ſunt. Et
oportet ipſos ſic ſanare, ita ut defluxum a capite, & ſuperiore ventre intercipias,
aut avertas. Morbi enim natura hinc eſt. Et nemo ſententiam tuam reprehen-
det. Ferme autem & reliquos morbos ſic conſiderare oportet, unde unicuique
natura ſit. Et ſi ſic conſideraveris, ac deprehenderis principium morborum, mi-

nime

nime aberraveris. * Teneſmos ubi apprehenderit, ſecedit ſanguis, ac mu- 27
cus, & dolor fit in ventre inferiore, maxime ubi ad ſeceſſum devenerit. Huic
conducit ventrem humectare, & pinguefacere, ac tepefacere. Et quæ inſunt
ſubducere, & calida lavare, excepto capite. Solet autem hic morbus plures ci-
bos expetere. Tormina enim, evacuato ventre a ſanguine, ac muco pertranſeun-
tibus, & ad inteſtinum allabentibus, fiunt. Quum autem inſunt cibi, minorem
mordacitatem inteſtino inferunt. Et fit quidem ex iiſdem, a quibus & dyſente-
ria, verum debilior, & non lethalis.

SECTIO II.

* QUum ex vino, aut a convivio bilis ſuperne, ac inferne fluxus, 28
aut diarrhœa corripuerit, diarrhœæ quidem conducit jejunare. Et ſi
ſitim habeat, vinum dulce dare, aut uvarum paſſarum dulcium retri-
menta. Ad veſperam vero danda ſunt, quæ etiam his, qui a pharmaco
purgati ſunt, dantur. Si vero non ceſſet, velis autem ſedare, vomitum a cibo
aut lenticulæ decocto facito, & confeſtim ſurſum revellitur infernus ſeceſſus, &
ſi ſucco lentium, aut cicerum infuſo elueris, etiam ſic ſane ſedabitur. At vero bi-
lis fluxui conducit, ſi dolor adſit, dare quæ in pharmacis ſcripta ſunt, ſedantia do-
lorem. Venter autem curetur tum ſuperior, tum inferior per potiones humectan-
tes, & per balnea calida corpus mollientia, capite excepto, & ſic tum vomitus pro-
clivior fit, & ſi liquor aliquis ingreſſus fuerit, ea, quæ adverſantur, ſurſum revo-
muntur, tum infernus ſeceſſus magis prodit. Si vero evacuaveris, violenter vo-
muntur, & violentius ſecedunt. Ad veſperam vero dato & huic ea, quæ dari ſolent
ei, qui pharmacum bibit, fiunt autem & hi dolores, qui ex potationibus, aut ex con-
vivio oriuntur, quum cibi, & potus plus ſolito in ventrem ingreſſi fuerint, & quæ ex-
trinſecus corpus ſupercalefacere ſolent, bilem, ac pituitam moverint. * Uri- 29
næ ſtillicidii modi quidem multi, & omnigeni ſunt. Conducit autem forinſe-
cus quidem corpus balneis calidis mollire. Intrinſecus vero humectare, alvum
quidem per cibos, a quibus fluida fiat; veſicam vero per potus, a quibus urina
quamplurimum diffunditur. Danda ſunt & urinam cientia medicamenta, quæ
ſcripta ſunt in medicamentario libro, ſedantia dolorem. Morbus autem fit a pi-
tuita. Et quum quidem veſica ſiccata fuerit, aut perfrigerata, aut evacuata, do-
lorem exhibet. Quum vero humida eſt, & plena, aut etiam diffuſa; minus: fit au-
tem ſenioribus diuturnus hic morbus, junioribus autem brevior, neutris ve-
ro lethalis. * Coxendicum morbus quum fit, dolor corripit coxæ juncturam, & 30
ſummas nates, ac coxendicem. Tandem vero etiam per totum crus dolor vaga-
tur. Huic confert, quum dolor tenuerit, mollire in quacumque tandem cruris par-
te dolor hæſerit, per balnea, & tepefactoria, ac fomenta. Et alvum ſubducere. Ubi
vero quieverit dolor, pharmacum dandum eſt infra purgans. Et poſtea bibat lac
aſininum coctum. Doloris autem gratia dentur quæ ſcripta ſunt in medicamen-
tis. Morbus hic fit, quum bilis, & pituita in ſanguifluam venam incubuerint
aut ex alio morbo, aut aliter quantumcumque ſanguinis a pituita, & bile compactum
ægrotarit. Hic enim per crus vagatur per ſanguifluam venam, & ubicumque conſtite-
rit, ibi etiam dolor manifeſtus fit maxime, moleſtus quidem, ſed non lethalis.
Si vero in unum aliquem locum incubuerit dolor, & conſtiterit, & medicamen-
tis non fuerit exactus, urito quocumque loco fuerit dolor. Urito autem lino crudo.
* Articularis morbus quum tenuerit, corripit calor, & dolor corporis articu- 31
los. Corripit autem acutus, & in alium atque alium articulum dolores incumbunt
tum acutiores, tum molliores. Huic conducit adhibere, qua parte dolor hæret,
frigefactoria. Et quæ inſunt, ex alvo ſubducere per clyſteres, aut glandem ſub-
ditam. Ad ſorbendum vero, & bibendum dato quodcumque tibi conducibile vi-
ſum fuerit. Quum vero dolor intus fuerit, pharmacum infra purgans bibendum
dato, & poſt hoc ſerum coctum, & aſininum lac. Hic morbus a bile fit, & pi-
tuita, quum commota in articulos incubuerint. Et brevis quidem fit, & acutus, non
autem lethalis. Solet autem junioribus magis, quam ſenioribus contingere.
* Podagra violentior eſt omnibus ejuſmodi circa articulos morbis, & diuturniſſi- 32
mus, ac ægre cedens morbus. Et eſt quidem hic morbus ſanguinis in venu-
lis a bile, ac pituita corrupti. Quanto autem in tenuioribus fuerit venulis, &
in plurima corporis neceſſitate conſtitutis, & in nervis, & oſſibus multis, ac den-
ſis, tanto ſane durabilior eſt morbus, & qui ægerrime depelli poſſit. Conducunt
autem & huic eadem, quæ morbo articulari. Et longus quidem eſt & hic mor-
bus, ac moleſtus, ſed non lethalis. Si vero in digitis dolor relinquatur, venas pau-
lulum ſupra articuli in digito nodum inurito. Urito autem cum lino crudo.
* Morbum autem regium ſic curare oportet. Extrinſecus quidem corpus mollien- 33
dum eſt balneis calidis. Alvus vero, & veſica humectanda, & urinam cien-
tia danda, quæ ſunt præſcripta. Si vero fortis fuerit, purgato capite, pharmacum
quoddam potandum dato, quod bilem deorſum purgat. Poſtea vero urinam cien-
tibus

tibus utendum eſt. Morbus autem fit, quum bilis commota ſub cutem vertitur. Quod ſi hæc noverit vir idiota, non ſimiliter in incurabiles morbos inciderit. Solent enim morbi ex parvis occaſionibus magni, ac diuturni fieri. Et quicumque cibi, aut potus, aut ſorbitiones congrue, ac conſequenter ſe habent, & quæcumque pharmaca doloris gratia, ea omnia ſine periculo ſemper exhibentur, ſi juxta præſcriptum exhibueris. Quæcumque vero pharmaca purgant bilem, aut pituitam, in his pericula fiunt, & culpæ medentibus imputantur. Quammaxime igitur ea vitare oportet. Atque hi quidem ſunt morbi, qui circa ventrem fiunt, exceptis pectore ſuppuratis, & tabidis, & muliebribus morbis; hi enim ſeorſim de-
34 ſcribentur. * Tubercula, quæ enaſcuntur, omnia a pituita, aut ſanguine naſcuntur, quum ſane a vulnere, aut caſu fuerint collecta. Conducit autem horum aliqua cataplaſmatis integere, & per pharmaca in potu data diffundere. Aliqua vero impoſitis cataplaſmatis maturare, & diffundunt quidem cataplaſmata, quæ quum calida ſint, humectant, & non in ſe ipſa trahunt. Maturant autem, quæ calefacientia contrahunt. Quum vero aliquod ſectum fuerit, aut ſua ſponte ruptum, pharmaco humorem repurgare convenit, ubi autem pus efflue-
35 re deſiverit, velut ulcus ſanare. * Lepra, & pruritus, & ſcabies, & impetigines, & vitiligo, & alopeciæ a pituita fiunt. Sunt autem talia turpitudo magis, quam morbi. Favus, & ſtrumæ, & pani, & furunculi, & carbunculus a pituita fiunt. Quo vero hæc depurges, pharmacis ſic utendum eſt. Quicumque bilioſi ſunt, his dato ea, a quibus bilis purgatur. Pituitoſis vero ea, a quibus pituita. Atrabiliariis autem ea, a quibus atra bilis. Hydropicis ea, per quæ aqua. Quæcumque vero pharmaca in potu dantur, & non purgant neque bilem, neque pituitam, ea quum in corpus ingreſſa fuerint, vim exhibere oportet aut frigefacientia, aut calefacientia, aut ſiccantia, aut humectantia, aut contrahentia, aut diffundentia.
36 Quæ vero ſomnum faciunt, ea quietem ſanguini exhibere oportet. * Quum ad ægrotum deveneris, interrogare oportet, quæ patitur, & ex qua cauſſa, & quot jam diebus, & an venter ſecedat, & quo victu utitur. Et primum conſiderare, an morbus a bile, aut pituita factus ſit, aut utriuſque. Et hoc probe noſſe convenit, quod neceſſe eſt, ut ab altero horum, aut utriſque fiat. Deinde utrum ſiccitate, aut humiditate opus habeat. Aut aliquæ quidem partes corporis ſiccitate, aliquæ vero humiditate. Poſtea an morbum ſurſum purgare oportet, aut deorſum, ſive per veſicam. Et an augeſcit morbus, aut marceſcit, & an ſolvitur, aut in alium tran-
37 ſit. * Vulneratos fame affligito, et ex alvo, quæ inſunt, ſubducito aut per clyſterem, aut pharmaco infra purgante exhibito, et in potu dato aquam, aut acetum. Aut ſorbitiones præbeto. Inflammata cataplaſmatis frigefacito. Talia vero cataplaſmata ſint aut betæ coctæ in aqua, aut apium, aut oleæ folia, aut fici folia, aut rubi, aut quercus, aut mali punicæ. Atque his coctis utendum eſt. Crudis vero rhamni foliis, aut viticis, aut ſalviæ, aut tithymali. Aut pulegium viride, aut porrum, aut apium, aut coriandrum, aut iſatidis folia impone. Si vero nihil horum habueris, neque ullum aliud cataplaſma, polentam aqua, aut vino ſubactam imponito. Tanto autem tempore hæc cataplaſmata proſunt, quanto frigidiora fuerint, quam ulcus. Quum vero fuerint calidiora, aut ſimiliter calida nocent. Pinguia ad inflammata non conducunt, neque ad ea, quæ non ſunt purgata, neque ad putreſcentia. Sed ad inflammata conferunt frigida. Et ad impurgata ac putreſcentia, acria faciunt, et quæ mordacitatem aliquam inducentia purgant. Ubi vero carnem producere voles, pinguia, et calida magis conducunt. Ab his enim caro pullu-
38 lat. * Quibuſcumque cibis, aut potibus homines ſani in victu utuntur, ex his oportet præſentibus uti ad ægrotos, ita ut præpares calidos et frigidos, et humidos, et ſiccos. Et frigidis quidem calidos, et calidos ex non calidis, et ſiccos ex non ſiccis, et reliquos juxta eumdem modum. Neque vero de præſentibus deſperare oportet, tanquam nihil poſſint, et abſentes quærere, qui nullam utilitatem ægro afferant. Comperies autem, ſi recte conſideraveris, extra hos, paucos quibus ad ægrum utaris. Sorbitiones autem in morbis omnibus dato, aut ptiſanam, aut milium, aut farinam, aut alicam. Et quæcumque ex his dederis ad ſeceſſum, tenuia dato, et magis percocta, et dulciora potius, quam ſalſiora aut calidiora. Quæ vero ad robur, aut refocillationem, craſſiora, pinguiora, et moderate cocta. Potibus autem utendum eſt, ſi quidem alvum, et veſicam ſubducere velis, vino dulci, aut aqua mulſa. Si vero adſtringere, auſtero, albo, tenui. Si corroborare, auſtero, nigro. Qui vinum bibunt citra affectionem erga ipſum, his dandi ſunt potus,
39 qui præparantur, et in medicamentario libro ſcripti habentur. * His, qui medicamentum biberunt, poſt purgationem detur, febrientibus quidem, aut lenticula, aut milium tenue, aut ptiſanæ ſuccus. Danda eſt autem ptiſana, et milium, velut quæ levia ſint. Alica vero velut omnium robuſtiſſima. Et farina velut his robuſtior. Lenticula autem odorata præparetur, et modica ſecundo loco detur, ut quæ levis ſit ſorbitio, et ſtomacho grata ſurſum verſus. Ammiſceatur autem aut ſal, aut mel, et cuminum, et oleum. Ad lenticulam vero ammiſceatur pulegii herba, et parum aceti. Non febrientibus autem, panis puri medullam in juſculum interito, aut mazam et fruſtum piſcis dato, aut oviculæ tenerrimæ carnem, aut vo-

lucris, aut catuli coctam. Febrientibus autem etiam betam dato, aut cucurbitam,
aut blitum. Et poſt cibum bibant vinum vinoſum, vetus, album, quamaquoſiſſimum.
Quibus lavari non conducit, ungantur vino, & oleo calido, & alternis exter-
geantur. * Quum alvum debilis, a cibis humectare volueris, mazam da- 40
to, & obſonia. Et marinorum quidem piſcium fruſta cocta cum intrito, carnes
autem oviculæ tenerrimæ, aut hedi, aut catuli, aut volucris coctas. Et betam, aut
blitum, aut rumicem, aut cucurbitam, ſi tempus tulerit. Ex oleribus vero apium,
& anethum, ac ocimum, & vinum mellei coloris, vetus, album item, ac aquoſum.
Quum vero ſiccare volueris corpus, panem dato, & obſonia aſſa, & ſicca,
& hæc omnia calidiora, & carnium partes carnoſas; piſces, petroſos; olera, ru-
tam, aut thymum, aut origanum: Vinum vero nigrum auſterum. Præparentur
autem obſonia cum ſale, & cumino. Aliis vero condimentis parciſſime utendum
eſt. * Quum autem ex morbo refocillare volueris, alia quidem eadem dato, quæ 41
exhibes, quum ventrem humectas. Verum pro lactentibus carnes fortiores, &
pro catulinis, volucrium, ac leporinas, & ex his aliquas aſſatas tum de carnibus,
tum de piſcibus, & quamoptime præparatas. Quibuſcumque morbis ſiccitas con-
ducit, his ſemel in die cibum exhibere expedit, & cibos, ac potus pauciores da-
re, quam ut repleantur, & hos laboribus, ac deambulatione perficere, & quammini-
mum dormire. Quibuſcumque vero humiditas conducit, his expedit inediam non fer-
re, & cibi, ac potus non indigos eſſe, neque laborare, & dormire, quantum volue-
rint. * Quoſcumque cibos, aut obſonia, aut potus ægroti concupiſcunt, exhibe- 42
to, ſi non corpori damnum inde acceſſurum eſt. Quum aut cibos, aut potus au-
gere inceperis, aut detrahere, paulatim & additiones, & detractiones facere opor-
tet. Quicumque cibos ſufficientes perficere poſſint, his ſorbitiones ne dederis. Ex-
cludunt enim cibum. Qui vero non poſſunt, his dato. Si vero quid dare volue-
ris refectionis gratia, alicam dato, & ptiſanam triticeam. Hæ enim ſorbitiones ſunt
fortiores. Dentur autem poſt cœnam. * Pharmaca, quæ potantur, & quæ ad vul- 43
nera adhibentur, diſcere oportet; omnibus enim hoc expoſitum, ac proclive eſt.
Non enim ex intelligentia homines hæc reperiunt, ſed potius ex fortuna. Neque
artifices magis, quam idiotæ. Quæcumque vero in arte medica intelligentia diſcuntur,
& reperiuntur aut de cibis, aut de medicamentis, ea ab his, qui dinoſcere poſſunt,
quæ in arte ſunt, diſcere oportet, ſi quid diſcere velis. * Poſt ſorbitiones cibum 44
debilibus dato, & vinum vinoſum inſuper bibendum. Ante cibos vero, & potus,
aut ſorbitiones, & poſtea & cibum, & potum, quicumque tandem tibi videbitur, de-
bilibus exhibeto, ita ut & corpus, & animam inſpicias. Sic enim maxime profue-
ris. Quam facultatem ſinguli cibi habeant, conjectare oportet ex his, qui vim
manifeſtam faciunt. Quicumque flatum, aut morſum, aut repletionem, aut ructum
faciunt, aut tormen, aut ſecedunt, aut non ſecedunt; hi manifeſti ſunt, quod hæc o-
perantur, & ex his etiam alios conſiderare oportet. Habent enim ſingula edulia, &
quo proſunt, & quo lædunt. Verum alia manifeſtiſſime operantur, quæ operantur; alia
vero obſcurius. Cibi, & obſonia præparentur, ac exhibeantur debilibus, a qui-
bus neque flatus fit, neque ructus acidus, neque tormen, & quæ neque valde per alvum
ſecedunt, neque valde reſiccantur. Hæc autem ſic fiunt. Quæcumque quidem venter ſupe-
rat, & corpus ipſa ſuſcipit, ea neque flatum exhibent, neque tormen. Si vero venter
non ſuperarit, ab his & flatus, & tormen, & alia hujuſmodi fiunt. Leviſſima ſunt ciba-
ria, & potus, ac obſonia, quæ moderata in corpus ingeſta, aut paulo amplius ſupra
modum neque repletionem exhibent, neque tormen, neque flatum, neque aliud quid-
dam ejuſmodi, & celerrime concoquuntur, & concocta ſecedunt, & per omnem
diem in ventrem ingeſta, minime moleſta ſunt, etiam ſi diu antea fuerint inge-
ſta. Gravia autem ſunt, quæ moderata exhibita, aut infra modum repletionem,
& dolorem exhibent, & quæ neque dari, neque edi, neque bibi poſſunt, ut non do-
lorem exhibeant. Et ſi quis ipſa per tempus rurſus bibat, aut edat, etiam ſic do-
lorem exhibent, & non pro ratione ſecedunt. Ad ſanitatem optima ſunt, quæ
modice ingeſta, ſufficiunt, ut & famis, & ſitis ſint medela. Et plurimo tempore
corpus ipſa ſuſcipit, & pro ratione ſecedunt. Ad robur autem optima ſunt,
quæ carnem plurimam, ac denſiſſimam producunt, & ſanguinem craſſefaciunt, &
pro ingeſtorum ratione ſecedunt, & corpus plurimo tempore ipſa ſuſcipit. Pin-
guia, & caſeoſa, & mellita, & ex ſeſamo parata, ructum acidum maxime faciunt, &
bilis fluxum ſuperne, ac inferne, & tormen, & flatum, & repletionem. Hoc ipſum
etiam contingit, quum quis plura ederit, aut biberit, quam venter concoquere poteſt.
Debilibus ſi quidem pro morbi, ac corporis ratione dederis, quæcumque tan-
dem dederis, conſumit hæc corpus, & neque indigum eſt, neque repletum. Si vero
aberraris a temporis occaſione, detrimentum in utraque ſequitur. Quæcumque ci-
baria, aut potus, aut obſonia corpus ſuſcipit, ab his maxime neque tormen fit,
neque flatus, neque ructus acidus. Quum enim in ventrem ingeſta fuerint, corpus
ab ipſis trahit, quod ipſi commodum eſt. Et neceſſe eſt jam, quod reſtat, debilius
eſſe, quam ut tormen, aut flatum, aut aliud quid hujuſmodi in ventre faciat. Vi-
na dulcia, & auſtera, & mellei coloris vetuſta, ventrem ſubducunt, maximeque
urinam cient, ac nutriunt, & neque flatum exhibent, neque tormen, neque repletio-
nem.

nem. Carnes percoctæ, & exaſſatæ, utræque debiles ſunt ad robur augendum; ad ſeceſſum vero percoctæ commodæ ſunt; aſſatæ vero magis ſiſtunt. Quæ vero moderatam habent & cocturam, & aſſaturam, hæ & ad robur, & ad ſeceſſum moderate ſe habent. At vero crudiores ad robur quidem commodæ ſunt, ſed non ad

45 ſeceſſum. * Ex cibis, ac potibus, qui commodiſſimi ſunt corpori, ac maxime ſufficientes & ad alimentum, & ad ſanitatem, ex his ipſis etiam, ubi quis ipſis non in tempore utatur, aut pluribus quam tempeſtivum eſt, & morbi, & ex morbis mortes fiunt. Reliqui vero cibi, ac potus, qui talem vim non habent, parum utilitatis afferunt, etiamſi quis ſemper ipſis in tempore utatur, parum autem etiam lædunt. In utramque enim partem debiles ſunt, ut & boni aliquid faciant, & mali. Sunt autem cibi, & potus, qui hanc vim habent, hi: panis, maza, carnes, piſces, vinum, & ex his alii magis, alii minus. Quicumque ex ſicco victu vivunt, his non cum cibo potus detur, ſed poſt cibum, multo tempore interpoſito. Et ſic quidem ſiccus humor a ſiccis cibis ortus, corpus ſiccat. Si vero quis ſimul cum cibo bibat, cibus humidior factus, corpus humidius facit. Panis calidus, & carnes calidæ, ipſæ per ſe comeſtæ ſiccant. Si vero cum liquore dederis, aut ſtatim a cibo potum præbueris, non ſiccant. Panis purus ex farinis ad robur, ac refectionem commodior eſt, quam qui non eſt ex tenuibus farinis paratus, & recens utilior eſt, quam vetus, & ex farinis recentibus melior, quam veteribus. Polenta ex hordeo non madefacto, ſed circumcirca conſperſo, ac decorticato, fortior eſt, quam madefacto, & recens, quam vetuſta. Et maza prius ſubacta fortior eſt, quam non ſubacta. Vinum diffuſum, ac perfrigeratum, & excolatum, tenuius fit, ac debilius. Carnes coctæ, ſi quidem percoctas feceris, debiliores ſunt, ac leviores. Aſſatæ vero, ſi exaſſatæ fuerint, & inveteratæ ex aceto, aut

46 ſale, debiliores ſunt, & leviores recentibus. * Debiles, ac leves cibi ventrem quidem non lædunt, neque corpus, eo quod calefacti non intumeſcunt, neque replent, ſed cito molleſcunt, & concocti ſecedunt. Humiditas autem ab ipſis debilis corpori accedit, & neque augent, neque robur memorabile exhibent. At fortes cibi et intumeſcunt, ubi in ventrem ingeſti fuerint, et replent, et difficilius quidem, ac tardius concoquuntur, et non ſecedunt. Verum humor ab ipſis fortior, ac incorruptus accedens, multum robur, ac augmentum corpori addit. Ex carnibus leviſſimæ ſunt in corpus, caninæ, et volucrium, et leporinæ coctæ. Graves autem ſunt bubulæ. Et porcinæ moderatiores, flatum autem faciunt et coctæ, et aſſatæ. Et ſanis autem, et debilibus conveniunt ovillæ. Suillæ vero his, qui laborant, et exercitantur, et ad bonum habitum, et ad robur commodæ ſunt. Debilibus autem, et privatam vitam degentibus, fortiores. Sed et ferinæ manſuetis leviores ſunt, eo quod fructum non ſimilem edunt. Differunt autem et pecorum carnes, et eorum, quæ fructum edunt, et quæ non edunt. Et fructus non idem in omnibus facit, ſed partim denſam, ac fortem victimæ carnem efficit, partim raram, et humidam, ac debilem. Ut in ſumma dicam, piſces leve ſunt edulium et cocti, et aſſati, et ipſi per ſe, et cum aliis cibis. Ipſi vero inter ſe ipſos ſic differunt. Stagnorum piſces, et pingues, et fluviatiles, graviores ſunt. Littorales autem marini, leviores. Et percocti aſſatis ſunt leviores. Ex his itaque fortes dato, ubi reficere aliquem voles. Leves

47 vero, ubi gracilem, et tenuem facere oportuerit. * Balneum calidum moderatum quidem mollit, et auget corpus. Quod vero opportunum modum excedit, ſiccas quidem corporis partes humectat, humidas vero reſiccat. Et ſiccæ quidem humectatæ debilitatem, et animi deliquium exhibent. Humidæ vero ſiccatæ ſiccitatem, ac

48 ſitim. * Ex oleribus allia et cocta et aſſata urinam cient, et per alvum ſecedunt, et ad menſes muliebres conducunt. Cepæ ad urinas commodæ ſunt. Succus enim acrimoniam quamdam exhibet, ut ſecedat. Atque his quidem ſic utendum eſt, ſed debilibus non exhibenda. Apium et coctum, et crudum urinam ciet, et paluſtre magis quam ſativum, quod etiam majorem vim habet. Coriandrum ſtomacho gratum eſt, et per alvum ſecedit tum coctum, tum crudum. Ocimum et humidum eſt, et frigidum, ac ſtomacho gratum. Porro coctum quidem urinam ciet, et ſecedit. Crudum vero æſtuoſum eſt, et pituitoſum. Malum punicum reficit, et pituito-

49 ſum eſt, et cum nucleo quidem alvum ſiſtit. Citra nucleum vero ſecedit. * Calidi cibi, ſicci quidem ſiſtunt; humorem enim in ventre reſiccant. Si vero humidi ſunt; humectantes per caliditatem, alvum ſubducunt. Acerba ſiccant, et contrahunt corpus. Habent et vim ſiſtendi. Acida attenuant, morſum inducentia. Salſa ſecedunt, et urinam cient. Pinguia, et dulcia humiditatem, et pituitam exhibent. Reficiunt cucurbita, et beta, et blitum, et rumex, et per humiditatem ſecedunt. Braſſica vero acrimoniam quamdam habet ad ſeceſſum, et ſimul boni ſucci eſt. Caſeus, et ſeſamum, et uva paſſa reficiunt, et pituitoſa ſunt. Vinum dulce, et mellis

50 ſpeciem referens, ambo et reficiunt, et urinam cient, et pituitoſa ſunt. * Auſtera vero ad robur, et ſiccitatem commoda ſunt. Urina etiam cient etiam auſtera vetuſta, quæ alba, et tenuia exiſtunt. Oleum, et quæcumque oleoſa reficiunt, et pituitoſa ſunt. Ex oleribus coctis ſecedunt, quæ ex natura humidiſſima, aut acerrima ſunt, aut caliditatem habent. Danda autem ſunt hæc tepidiora, ac flaccidiora. Sic enim ad ſeceſſum commodant. Cucumis pepo et urinam cit, et alvo ſecedit, ac levis eſt. Alter autem pepo frigiditatem quamdam exhibet, et ſitim ſedat. Alimentum vero

a neutro hurum contingit, niſi tenue quoddam. Sed neque malum, neque memorabile. Mel cum aliis quidem comeſtum, & nutrit, & bonum colorem exhibet. Ipſum autem per ſe ipſum attenuat magis, quam reficit. Nam & per urinam, & per ſeceſſum plus juſto expurgatur. Urinam cientia in ventre & cito calefiunt, & calefacta marceſcunt, ac liqueſcunt, & ob id citum ſeceſſum faciunt. Stabiles autem, ac alvum ſiſtentes cibi, & caleſcunt, & calefacti cito reſiccantur, ac compinguntur, & propter ea obduri facti, non ſecedunt. Quæ per alvum ſecedunt, ſuccoſa ſunt, & natura calida. Quæ vero urinam cient, ſicca, & frigida. Frumentum, & vinum differunt quidem & ipſa inter ſe ipſa ex natura, tum robore, & debilitate, tum levitate, ac gravitate. Differt etiam locus a loco, ex quo illa fuerint. Eſt enim alius aquoſus, alius aquarum inops, & apricus, & umbroſus, & bonus, & malus. * Quare omnia 51
hæc ad hoc conferunt, ut ſinguli cibi aut fortiores ſint, aut debiliores. Quicumque ſane panem comedere ſoliti fuerunt, his dandus eſt & in morbis. Quum quis cibos, aut potus plures ſolito acceperit, ſi non ſolito more perfecerit, optimum eſt, ut ſtatim revomat. Poma, & fructus arborei tum mollis, tum duri corticis propterea poſt cibum moleſtiora ſunt & ſano, & debili, quia corpus ejus, qui cibum ſumpſit, ſolum ab ipſis humores trahit. Si vero jejunus quis edat, plures. * Quicumque 52
cibi aut flatum, aut æſtum, aut morſum, aut repletionem, aut tormen faciunt, a talibus liberat vinum meracum inſuper potatum. Corpus enim a vino calefactum, per calorem amovet ea, quæ inſunt a cibis, & potibus, ac ſimilibus. Venter aliquando perturbatur, aliquando ſiſtitur, aliquando etiam pro ratione ſecedit. Cur autem hæc ſic ſe habent? primum quidem venter, quum humidior fuerit, & quum ſiccior, ſuſceptum cibum corrumpit; deinde quum mutatio facta fuerit ſive ex frigore ad caliditatem, ſive ex caliditate ad frigiditatem, itidem corrumpit. Quare neceſſe eſt ventrem ab iiſdem cibis, ac potibus propter hæc ipſa, & molliorem fieri, & duriorem. Cibaria, et potus, et obſonia, excepto pane, et maza, et carnibus, et piſcibus, et vino, et aqua, reliqua omnia tenues, ac debiles utilitates exhibent ad augmentum, et ad robur, et ad ſanitatem. Tenuia item, ac debilia mala ab ipſis fiunt. Quoſcumque ægrotos febres non continenter detinent, ſed intermittentes corripiunt, his cibi dandi ſunt poſt apprehenſionem, ita ut conjecturam facias, ne febris a recens accepto cibo irruat, ſed cibis jam concoctis. Vinum, et mel optima judicata ſunt in hominibus, ſi juxta naturam et ſanis, et debilibus cum temporis opportunitate, ac mediocritate exhibeantur. Et bona quidem ſunt ipſa per ſe ipſa. Bona vero etiam permixta, et tum alia, tum quæcumque memorabilem utilitatem habent. Quæcumque ſanis commoda ſunt, ea etiam ægrotis exhibita fortiora ſunt. Et oportet detracto ipſorum vigore ea dare, alioqui non feret ipſa corpus, ſed magis lædunt, quam proſunt.

HIPPOCRATIS COI

LIBER DE INTERNIS AFFECTIONIBUS.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *De pulmonis arteria ſauciata, & ejus cauſſa, notæ, curatio. Quæ vitanda, ubi convaluerit.*

2 *De arteria lancinata, & ejus notis, & curatione.*

3 *Pectoris ſuppuratio. Pulmone rupto, multi vitam degunt, donec moriuntur.*

4 *De pulmonis affectu, pneumoniave, & ejus notis, & curatione. Lac bubulum, caprinum, aſininum, equinum.*

5 *De pulmonis varice, notæ, & curatio. Cyceon, poculum ex herbis, melle, vinoque temperatum.*

6 *De venulis per pulmonem tendentibus, ſanguine, aut atra bile plenis, & ejus notæ.*

7 *De pulmonis inflammatione, cauſſa, notis, ac curatione. Capitonum, & anguillarum piſcium pinguedo peſſima. Potio vomitum ciens.*

8 *De pulmonis eryſipelate, notæ, & curatio.*

9 *De pectoris, & ſcapulatum ſciſſuris, & earum cauſſis, notis, curatione. Morbi revertentes periculoſiores.*

10 *De tuberculo, phymateve coſtarum, & ejus notis, & curatione.*

11 *De tabe, & ejus cauſſa, ejus notæ, & ſymptomata, curatio.*

12 *De tabe altera, & ejus cauſſis, & notis, & curatione.*

13 *De tabe tertia, hoc eſt ſpina dorſi, & ejus cauſſa, notæ, & curatio. Pituita hydropiformis. Caſeus vetus caprinus.*

14 *Qua de cauſſa ſpinæ medulla ſicceſcat, & quæ ejus notæ. Crura tumida velut ab aqua inter cutem, & quæ ejus medela.*

15 *De quatuor renum affectibus, atque primum de calculo. Medicorum error in renum dolore, cum lapidem in veſica (qui in rene eſt) eſſe exiſtiment, quæ ejus curatio.*

16 *De altera nephritide, & ejus cauſſa. Sanguinis cum urina mictio. Tabes renalis ex nephritide.*

17 *De tertio renum morbo, ſeu nephritide, & ejus cauſſæ. Urina ſucco carnium bubularum aſſatarum ſimilis, & ejus notæ.*

18 *De quarto renum morbo, & ejus cauſſæ, & notæ. Pedes, & tibiæ ſemper frigidæ. Urina ſubſidentiam craſſam, aut ſubfulvam, vel*

vel albam, ut farina habens. Curatio. Victus ratio deſcribitur. Obſonia pinguiſſima, & dulcia.

19 *De atroci morbo venarum, nephritideve ſuperveniente, cauſſæ, notæ, curatio. Quomodo quæque urenda.*

20 *De vena læva laborante, cauſſa, notis, curatione, & remedio.*

21 *De pituitæ ſpeciebus aliquot, & earumdem curatione, & primum de popularis curatione. Ficus, etſi poſtrema menſa ſumantur, poſtremo tamen omnium evomuntur. Panis cibarius quid.*

22 *Pituitæ in ventre moleſtantis, per clyſterem curatio.*

23 *De pituita antiquiore, ſeu alba, & ejus notis, & curatione.*

24 *De aqua inter cutem, quomodo ex pituita gignatur, & ejus notis, cauſſis, curatione. Tumor in ſcroto ex aqua inter cutem.*

25 *De aqua inter cutem æſtatis tempore ex aquæ potu nata. Aquam inter cutem etiam a tuberculis fieri, & de ejus ſignis. Aquæ e ventre hydropicorum per ſectionem emiſſio.*

26 *De aqua inter cutem ab hepate nata, & ejus cauſſis, notis, & curationibus. Vinum mendæum. Hepatis ab aqua inter cutem laborantis, per fungos uſtio.*

27 *Alia intercus in ventre rupta. Aquæ e ventre per ferri uſtionem emiſſio.*

28 *De aqua inter cutem a ſplene nata, notis, cauſſis, & curatio. Lienis per fungos, aut ferramenta uſtio. Salſamentum gaditanum, aut ſaperda. Vinum Coum.*

29 *De aqua ſubter cutem, per æſtatem defatigatione itineris, & aquæ cæleſtis potu nata, & ejus notis, & curatione. Fomenta humida ante pharmaca.*

30 *De morbo hepatico ab atra bile, & ejus notis, & curatione. Potio ex ovi gallinacei liquore. Vomitum moventia in morbo hepatico.*

31 *De ſecundo jecinoris morbo a bubulæ carnis eſu, & vini potu nimio, & ejus notis. Bilis pallidæ in morbo hepatico vomitus, ejus notæ, & curatio. Uſtionis hepaticorum per fuſos buxeos deſcriptio.*

32 *De tertio jecinoris morbo, & ejus curatione.*

33 *De primo ſplenis morbo, bile a ſole commota, & in ipſum attracta, & ejus curatione. Vinum Coum. Troxima ſunt, quæ cruda eduntur. Splenem attenuantia.*

34 *De alio lienis morbo, & ejus cauſſis, & notis, & curatione. Ex aure male olentes, gingivæ olentes, & a dentibus diſcedentes. Ulcera ex tibiis erumpentia.*

35 *De tertio lienis morbo, qui verno tempore a ſanguine fit, ejus notæ, & curatio. Sanguinis ab interna cubiti ſiniſtri vena detractio.*

36 *De quarto lienis morbo. Splenis uſtio.*

37 *De quinto lienis morbo, autumno ab atrabile nato.*

38 *De morbo regio primo, qui, bile commota, æſtatis tempore maxime corripit, & ejus ſignis, & curatione.*

39 *De alio morbo regio, ſive arcuato, qui hyemis tempore, & ex rigore corripit, & ejus curatione.*

40 *De alio morbo regio, qui popularis dicitur: fit autem a repletione maxime, & ebrietate.*

41 *De quarto morbo regio, qui a pituita, hyeme autem maxime corripit.*

42 *De typho, ſeu ſtupore attonito, & ejus curatione. Linteorum frigida tinctorum uſus.*

43 *De alio typho, & ejus notis, & curatione.*

44 *De tertio typho, cum bilis putrefacta, ammixta fuerit ſanguini per venas, & auriculas; ejus notis, & curatione.*

45 *De quarto typho. Mel coctum æſtuoſum eſt, & ventri adhæret.*

46 *De quinto typho, ab humore in corpore putrefacto, & ejus notis. Coloris in typho nigri cauſſa. Muſcas a ſtragulis venari. Lucernæ extinctæ odore delectari. Genituram per ſomnium, & inter eundem effundentes.*

47 *De volvulo, ſive ileo, & ejus cauſſis, & notis. Cutis color plumbiformis, & ejus curatio. Tudicula.*

48 *De alio volvulo arcuato, qui maxime æſtatis tempore in regionibus paluſtribus corripit. Capitis ex tetragono medicamento purgatio.*

49 *De volvulo hæmatite, ſeu ſanguineo. Os male olens a dentibus. Gingivæ diſcedentes.*

50 *De morbis craſſis. Rubores in lateribus. Capillorum in morbis craſſis defluvium. Capitis cutis craſſa, ac rubicunda, & ejus curatio. Semen in morbo craſſo ſubcruentum, ac ſublividum per ſomnum ejaculatum.*

51 *De altero morbo craſſo. Inſomnia horrenda in morbo craſſo. Mentis abalienatio unde, & ejus curatio.*

52 *De alio morbo craſſo a pituita putrefacta, & ejus cauſſis, & notis, & curatione. Capitis per tetragonum purgatio.*

53 *De quarto morbo craſſo, a pituita alba facies intumeſcens. Terræ odorem ex imbribus irruentibus non ferentes.*

54 *De coxendicum morbo a ſole. Humores in articulis reſiccati condenſantur, ac conſtringuntur. Claudi a coxendicum morbo a ſole nato.*

55 *De coxendice a bile contracto.*

56 *De coxendice a pituita excitato.*

57 *De coxendice a ſanguineo humore creato. Unde in poplitibus ſectio.*

58 *Coxendicis cartilago intus concreta, & articuli conglutinati claudicationis cauſſa.*

59 *De tribus tenſionibus, ſeu tetani ſpeciebus, & ejus notis. Cibi, & potus interdum per nares rejiciuntur, curatio. Aquæ tepidæ mulſæ per nares infuſio.*

60 *De tenſione in poſteriora, quam opiſthotonon vocant, & cauſſa, & notis.*

61 *De tertia convulſione, tenſioneque, & cauſſis, & notis, & curatione.*

SECTIO I.

1 SI pulmonis arteria fuerit exulcerata, aut aliqua tenuis venula ex his, quæ in pulmonem dependent, rupta fuerit, aut aliqua fiſtula ex his, quæ per pulmonem diſtentæ ſunt, & alia in aliam diſtracta fuerit, & ſanguine fuerint impletæ; diſtrahuntur ſane, ac rumpuntur ob has maxime cauſſas, propter laborem, propter curſum, ob caſus, ob plagas, ob vomitus violenter fientes, ob febres. Hæc igitur patitur. Primum quidem tuſſis ſicca obtinet. Deinde paulo poſt expuit ſalivam ſubcruentam, aliquando autem puram. Et ſi quidem hic brevi a morbo liberetur, ſatis eſt; ſi vero non, temporis progreſſu ſanguis amplior prodit, aliquando purus, & aliquando etiam ſubputridus. Sæpe vero etiam fauces non animadvertentibus ſanguine implentur. Poſtea ſanguinis grumos paulatim, & frequenter emergentes rejiciunt. Aliquando vero etiam graveolentia ab ipſis contingit, & fauces aliquando ſpuma quadam replentur. Et rigor, ac febris apprehendit circa initia quidem morbi vehementer, in progreſſu autem, debilius, & alias atque alias corripit, & dolor quandoque in pectoribus inſitus eſt, & in dorſo, & in lateribus. Et ubi ſanguinem ſpuere deſierit, ſalivam multam liquidam expuit, quandoque vero etiam viſcoſam. Atque hæc quidem ſic patitur, donec quatuordecim dies præterierint. Poſt hos vero, ſi non deſiverit morbus, ſquamas ab arteria tuſſiendo avellit, quales a puſtulis decedunt, & dolor incidit in pectus, & in dorſum, & in latus, & præcordia contingens, velut ulcus dolet. Huic conducit, ut quammaxime quietem intus habeat, ſi morbus ſic ſe habuerit. Si enim quid laborarit, & dolor acutior, & tuſſis magis, quam prius premit, & rigor, ac febris magis occupat. Et ſi ſternutaverit, dolor acutus irruit. Dolet autem & in lecto, quum ſe circumvertit. Huic cibos quidem eoſdem, quos & pectore ſuppurato, exhibere oportet, verum hos non multos. Ex obſoniis autem his utatur. De piſcibus quidem, ſquatina, aut pagro, aut galæo magno albo, aut aliis ſimilibus, omnibus cum rhoe, & origano conditis. Carnem autem edat galli aſſatam, ſine ſale, aut capræ coctam, & vino auſtero vetuſtiſſimo, ac jucundiſſimo nigro utatur. Deambulationibus autem moderatis. Verumtamen hæc fiant, febre non tenente. Si vero febris tenuerit, ſorbitionem farinæ, aut milii utatur. Si vero cibos aſſumat, paucos aſſumat, & obſonia per alvum ſecedentia. Et ſi pharmaco tibi utendum eſſe videbitur, cnidio cocco, aut tithymalide ipſum ſubpurgato. Et poſt purgationem, farinæ coctæ pinguis heminam abſorbendam dato. Deinde quammaxime reficito, ut quamminimum tenuis ſit. Ad hujuſmodi enim morbum non conducit tenuem eſſe. Deambulationes etiam primum paucas faciat, ut ne laſſitudo ſuccedat. Fomentum vero alias atque alias adhibeatur. Et qua die fomentum adhibetur, ſine cibo ſit, excepta farina cocta, cujus heminam abſorbeat. Aquam autem bibat. Poſtera die minus, quam ſolitus fuit, edat, & bibat vinum nigrum, jucundum, auſterum, modicum. De cætero vero bis, aut ter in die cibi dentur. Sic autem huic paulatim dato, donec ventrem confirmaveris. Nam ex febribus, & inedia ſi os quidem appetiverit, venter autem ſuſcipere voluerit, ubi acervatim ſuſcepit, inflammatur. Quare paulatim dare oportet. Si vero acervatim dederis, & parum laborarit, deambulationibus venter non perfrigeratur, nimirum cibis quiete compactis. Quare etiam febris ſuccedere ſolet, & hyeme quidem minus, æſtate vero periculum eſt, ne delinquat. Hunc quammaxime reficere oportet, quo quam craſſiſſimus fiat, & deambulationibus moderatis utatur, & minus ſolito luctetur, & parum laboret primum, deinde amplius, nunquam autem multum; hæc ſi fecerit, celerrime ſanus erit. Si vero tenuis fiat propter laborem, remittat, ac quietem agat. Hic ubi ſanus fuerit, neque ad ventum celeriter currat, neque equum, neque currum conſcendat. Vitet etiam vociferationem, & iracundiam. Periculum eſt enim, ne morbus revertatur. Quare hæc omnia vitare oportet. Si vero cibum averſetur, ervum torreto, & corticem depurgato, deinde per triduum in aqua macerato, ſingulis autem diebus aquam diffundito, & aliam affundito. Poſtea quarta die excolato, ac reſiccato, deinde tenuiſſime molitum cribrato. Et lini ſemen toſtum tundito, ac terito. Et ſeſamum toſtum tundito, ac terito. Et polentam non ſalſam, puram, tenuem accipito. Et ervi quidem, ac polentæ, amborum æqualis ſit menſura; ſeſami vero tertia pars; lini vero dimidia unius partis. Hæc in lacte caprino cocta quamliquidiſſime abſorbeat. Poſtea vero in prandium ipſi dentur cibi puri, & obſonia fortiora. Vinum autem idem bibat. Dato autem ipſi & centaureæ radices, ad has rupturas facientes, in vinum ipſas deradens, dato item dracontii radices in vinum deraſas. Sed & tuſſis gratia, dracontium deraſum in melle delingendum dato. Et ſi decoctum in lacte aſſeverarit ſe ſorbere non poſſe, lac bubulum quamplurimum bibat, tertia parte aquæ mulſæ ammixta. Atque ſic celerrime ſanus erit. Morbus autem curatione multa opus habet. Eſt enim difficilis. Si enim curatus, & ſanus factus non ſe ipſum cuſtodierit, pleriſque revertens morbus interitus cauſſa ſit. Hic ſi quidem ab hac curatione ſanatus fuerit, ſatis eſt; ſin minus, ipſum lacte craſſefactum, & in pectore, et in dorſo urito. Si enim ſucceſſerit uſtio,

2 fugæ morbi ſpes eſt. * Si vero arteria convulſa fuerit, aut aliqua vena ex his, quæ ad pulmonem tendunt, hæc patitur. Ab initio quidem morbi tuſſis acuta obtinet, & rigor, & febris, & ſalivam expuit multam, albam, & ſpumoſam, aliquando vero ſubcruentam; & dolor caput, ac collum detinet. Hic morbus fortior eſt priore, & uſque ad decem primos dies talia patitur. Poſtea plerique undecima die pus craſſum violenter expuunt. Decimaquarta vero die puriora expuit, ſi evaſurus eſt, & dolore minus vexatur, & brevi ſanus fit. Si vero morbus diuturnus futurus eſt, tunc & pus multo amplius expuit, & reliquus dolor multo amplior in corpore ineſt. Calores autem debiliores habent, quam prius. Hunc ſi a principio acceperis, infra ſubpurgato ſcammoniæ ſucco, ſi non febricitarit. Poſt purgationem autem accipiat ea, quæ prius, & alia eadem aſſumat, quieto quammaxime corpore, & molliter cubet, & hæc
3 quidem ab initio faciat uſque ad decem dies. * Si vero pectore ſuppuratus fiat, eadem quæ etiam prius faciat. Si vero ſanus fiat, ab his cibis, ac potibus abſtinere oportet, ab acidis, & acribus, & ſalſis, & pinguibus. A labore item, ac iiſdem, a quibus prior, abſtineat. Hæc ſi fecerit, celerrime a morbo liberabitur. Si vero quid horum non fecerit, rurſus reverſo morbo periclitabitur, & morbus pejor erit. Nam multi rupto pulmone vitam degunt, donec moriantur. Hunc ſi non ſtatim quis curet, recidivante morbo, poſtea non habueris, quo prodeſſe poſſis, niſi hæc feceris. Lacte bubulo craſſefactum, in pectore, & dorſo urito. Si enim uſtio ſucceſſerit,
4 proderis. Morbus autem hic ex iiſdem delictis fit, ex quibus etiam prior. * Pneumonis, ſive pulmonia ab his maxime fit. Quum pulmo ſanguinem in ſe ipſum traxerit, aut pituitam ſalſam, & non rurſus dimiſerit, ſed in ipſo coacta, ac compacta fuerint; ab his tubercula fieri ſolent in pulmone, & ſuppurari. Hic autem hæc patitur. Ab initio, & per totum morbum tuſſis acuta ſicca obtinet. Et rigor, & febris, & dolor in pectoribus, & in dorſo incumbit. Aliquando etiam in latere, & erecta cervice ſpiratio vehemens incidit: hic uſque ad quatuordecim dies talia patitur; ſæpe vero etiam plures. Deinde erumpit pus, & multum expuit. Sæpe vero etiam velut araneorum tunicas expuit. Sæpe etiam ſubcruentum. Et ſi quidem depurgatus fuerit, & brevi gracilis factus pulmo, interitum effugit. Si vero non adhæret, & per annum morbus tenet, et tranſmutatur, ut alias alia æger patiatur, huic in principio, antequam pus erumpat, hæc adhibere oportet. Quum febris remiſerit, multa calida lavetur, et ſorbitionibus multis utatur. Ptiſanæ ſuccum coctum, melle ad coctum affuſo, ſorbeat. Et vinum bibat dulce album, aut aquam mulſam coctam. Quum vero pus expuere inceperit, eadem bibat, quæ prior ſuppuratus, et cibis, ac potibus, et obſoniis iiſdem utatur, abſtinens ab acidis, et acribus, et ſalſis, ac pinguibus. Et a venere, ac ebrietatibus, niſi morbo commodum fuerit. Ex coloris autem inſpectione æſtimandum eſt, qualibus opus habere videatur. Reliqua vero eadem faciat. Bibat etiam lac bubulum, ac caprinum pro tempore, prius autem ſubpurgetur lacte aſinino cocto. Bibat etiam equinum lac excolatum quotidie mane, poculi tres heminas continentis menſura, ſi facere poterit. Si quidem igitur ſic curatus melius habebit, ſatis eſt, & ſi non eruperit pus in pectus, ipſe ſe ipſum curet, quietem quammaxime corpori exhibens, & quæ commoda ſunt, ſibi ipſi exhibens. Si vero erumpat pus in pectus, qua parte tibi ſignificationem de ſe præbere videbitur, illic maxime ſectione, aut uſtione facta, pus emittito modicum primum. Reliqua vero eadem facito, quæ & in priore
5 ſuppurato facto deſcripta ſunt. * Si in pulmone varix fiat, tuſſis ſicca corripit, & rigor, & febris in principio quidem morbi valde vehementer, habet etiam erecta cervice ſpiratio, & dolor in capite conſiſtit. Et ſupercilia impendere videntur, & tumor in faciem deſcendit, & in pectus, & in pedes. Sæpe vero etiam in capite innititur, & præ dolore, ubi is vexat, reſpicere non poteſt, & corpus ſubpallidum eſt, & venæ per ipſum tendunt flammeæ, aut nigræ. Huic, quum ſic habuerit, & dolor maxime premit, primum ſanguis detrahatur. Deinde multa calida lavato. Et ubi ſitis habuerit, cyceonem in vino nigro auſtero quamjucundiſſimo, æquali menſura aquæ mixtum, bibendum dato. Frigidum autem maxime bibere oportet. Sorbitionibus autem utatur ptiſanæ ſucco cocto, melle bono affuſo. Hæc exhibere oportet in primis quatuordecim diebus. Si vero diutius morbus teneat, & dolor amplior fuerit in corpore, & impotentia aderit, huic ſic habenti eadem exhibeto, quæ ei, qui pulmonem ſuppuratum habet, ubi quatuordecim dies præterierint.
6 Hic morbus fit a labore, & atra bile. * Quum venæ cavæ per pulmonem tendentes, ſanguine, aut atra bile impletæ fuerint, venulæ aliæ in alias rumpuntur, ut quæ in anguſtiis ſunt concluſæ, & exitum non habeant, & dolorem exhibent, ac flatum in pulmone. Hic morbus difficilis eſt, & multa curatione opus habet. A-
7 lioqui ægrum non relinquit, & plerumque in multis ſimul commoritur. * Si inflammatio in pulmone fiat, fit autem maxime a vinolentia, & guloſitate, piſcium capitonum, & anguillarum. Hi enim pinguedinem habent naturæ hominis infeſtiſſimam. Jam vero etiam factus eſt morbus a pituita, ubi ſanguini mixta in pulmonem influxerit. Accidit etiam ex carnis eſu, & ex aquæ mutatione. Hæc igitur æger patitur. Tuſſit fortiter, & ſalivam expuit liquidam, ac multam. Sæpe etiam craſſam, & albam, velut a raucedine. Et dolor premit acutus in pectora, & dorſum, & laterum mollitudinem, ac latera. Et acidum eructat. Et ex pectoribus, ac pulmoni-

bus, velut venter murmurat. Et vomit pituitam acidam, & ſi id, quod vomuit, in terram effundas, radit terram, velut aceto infuſo, & dentes ſtupeſcunt, & rigor, ac febris, & ſitis fortis detinet, & ſi quid pingue voluerit edere, exugitur ad viſcera, & vomitum inducit. Et totum corpus torpor occupat. Quum vero revomuerit, paulo levior ſibi eſſe videtur, poſtea ubi veſpera diei acceſſit, venter ſonitum edit, & tormine verſatur, ac murmurat. Huic, quum ſic habuerit, & tempeſtivum eſſe viſum fuerit, curationem ſic adhibeto. Mel, & lac, & acetum, & aquam mixta in ollam infuſa tepefacito, & origani capitati ramulis agitato; ubi vero tepida facta fuerint, bibenda dato, aut apprehenſa lingua, ſenſim per fiſtulam infundito. Deinde convulutum quietem habere jubeto. Poſtea ſi vomitus ſuccedat, prompte vomat. Si vero non ſuccedat, irritatione per pennam facta vomat, & ſi quid pituitæ vomuerit, per dies quinque idem faciat; hinc enim levior evadet. Bibat autem hæc exercitatus, ſi fieri poterit, & multa calida lotus; ſin minus, ſaltem lotus; poſtquam vero quinque dies præterierint, mane jejunus bibat in aqua mulſa, aut vino mulſo ſilphii ſuccum, ervi magnitudine, & allium comedat, ac raphanidas jejunus, & meracum vinum inſuper abſorbeat nigrum, aut album auſterum. Bibat etiam inter cibum, & poſt cibum. Cibis vero ſiccis, & carnibus caninis utatur coctis, ſi rigor, & febris non apprehenderit. Hic ſi a tali infuſione per fiſtulam in os purgetur, ſatis eſt; ſin minus, ſurſum per veratrum ipſum purgato. Poſt purgationem vero farinæ coctæ duas heminas abſorbendas dato, melle affuſo. Vinum vero idem bibat aquoſum. At ſi non in principio affueris morbo, lacte ipſum craſſefactum in pectore, ac dorſo urito; ita enim maxime a morbo liberari poterit. Si vero non fuerit uſtus, permanet, & non valde deficit, ſed ad ſenectam uſque adhæret. Sæpe etiam commoritur, ſi non in primis quadraginta diebus mortuus fuerit. Quare multa quammaxime opus eſt cura. Et ſerum, ac lac pro tempore bibat, bubulum, & caprinum, & aſininum, ac equinum. Sic enim facillime deget. Eſt autem morbus difficilis.

8 * Si pulmo ab eryſipelate intumuerit; (Hic autem tumor maxime a ſanguine fit, quum pulmo in ſe ipſum ſanguinem attraxerit, & ſuſceptum tenuerit. Morbus autem hic æſtatis tempore maxime fit) hæc igitur ab ipſo æger patitur. Tuſſis incidit ſicca, & rigor, & febris, & erecta cervice ſpiratio, & dolor fortis in pectoribus, & nares aperit, velut equus a curſu. Et linguam exerit, velut canis æſtate ab ardoris flatu uſtus. Et tumor detinet pectora, & parum loquitur, & rubor eſt in facie, & pruritum fert in corpore, & præ dolore decumbere non poteſt. Sed ipſe ſe ipſum anxius jactat. Hic in ſeptem diebus moritur. Verumtamen in principio, quum ſic habuerit, per hæc curetur. Corpus quidem perfrigeretur betis in aqua frigida tinctis, ac corpori impoſitis, in recenti maxime dolore. Aut lintea frigida aqua tincta, ac expreſſa apponito. Et ſi quidem ſic melius habuerit, ſatis eſt; ſin minus, terram figularem frigidam pro cataplaſmate imponito, & ſub dio decumbat. Sic enim tractatus ſæpe ſeptem dies effugerit. Quum autem ſeptem dies præterierint, & dolor adhæſerit, dolentem partem intus cum oleo illinito, & tepefactoria eadem, quæ in pleuritide adhibeto, & potionem ad ſubpurgationem ipſi dato ex peplio, & meconide, ſive peplo, & grano cnidio. Et poſt purgationem, lenticulæ heminam abſorbendam dato. Bibat autem aquam. Poſtera die multa calida aqua ipſum lavato, capite excepto. Poſtea origanum in aqua mulſa macerato, & bibendam dato. Potibuſque quamcalidiſſimis utatur. Cibos autem accipiat eoſdem, quos & qui a pleuritide correptus eſt, ſi non febris adhæſerit. Hic morbus gravis eſt, & pauci effugiunt.

9 * Si pectus, & dorſum dirupta fuerint; dirumpuntur autem maxime a labore; æger hæc patitur. Tuſſis obtinet acuta, et ſalivam expuit aliquando ſubcruentam, et rigor, et febris plerumque corripit, et in pectore, et in dorſo dolor ineſt acutus, et in latere velut lapis incumbere videtur, et a dolore perpetuo pungi, velut ſi quis acu ſtimulet. Huic, quum ſic habuerit, ſtatim lacte in potu dato, pectus, et dorſum inurito. Et ſic celerrime ſanus erit. De cætero vero quietam maxime corpori vitam degat. Si quid enim laborarit, et aut currum, aut equum aſcenderit, aut humeros oneri ſubdiderit, periclitabitur, ne rurſus morbus recidivam faciat. Et ſi hoc contingat, periculum eſt, ut corrumpatur. Morbus enim reverſus magis premit, quam ab initio. Si vero non fuerit uſtus, iiſdem ipſum curato, quibus et ſuppuratum ſorbitionibus, et potibus, et cibis. In ſumma vero quietem agat, et commodis cibis alatur. Si enim ſic tractatus fuerit, celerrime ſanus erit. Morbus autem gravis eſt.

10 * Si in latere tuberculum naſcatur, et ſuppuratus fiat, hæc patitur. Rigor tenet, et febris, et tuſſis ſicca per multos dies. Et dolet latus, et ad mammam, et ad claviculam, et ad ſcapulas dolor impetum facit. Hic quum ſic habuerit, in primis decem diebus ſorbitionibus utatur, ptiſanæ ſucco cocto melle affuſo, quum ſorbitio cocta fuerit. Vino autem utatur albo, dulci, aut auſtero, et aquoſo. Et ut vinum ſæpe ſorbeat, ac expuat jubeto. Et a ſomno impedito, donec undecim dies præterierint. Poſt hos dies cibis pauciſſimis utatur carnibus catulinis, aut galli calidis. Oportet autem ipſas probe cum juſculo præparare, et juſculum abſorbeat. Et ſorbitionibus prius, quam cibo utatur, et ne ſitiat, donec latus ſuppuratum fiat. Suppuratur autem maxime in quadraginta diebus, aut paulo prius. Hoc autem cognoſces, ubi ſup-

ubi ſuppuratim fiat latus. Pus enim non expuit, neque revomit. Hunc, quum ſic habue-
rit, ubicumque tumor ſignificationem de ſe præbuerit, ſecato, aut urito. Et poſtea pus
paulatim emittito. Et poſtquam exhauſeris, linamentum crudi lini immittito, &
hoc poſtridie rurſus exempto, paulatim pus exhaurito. Deinde rurſus linamen-
tum indito, & rurſus tertia die, & aliis deinceps bis per diem exhaurito, donec
reſiccatum fuerit. Dato autem & cibos, & obſonia, ſi admiſerit. Et bibat modicum
non multum, ſive vinum, ſive aquam. Edat etiam origanum teneſillam plurimam mel-
le tinctam. Si vero tenellam non habeat, ſiccam tritam, & melli ammixtam plu-
rimam exhibeto. Et neque frigeat, & balneis lavet, & molliter cubet. Et ſic hunc mor-
bum curans, celerrime ſanum feceris. Quum autem ſanus evaſerit, vitet frigus,
calorem, ſolem. Et deambulationibus modicis utatur poſt cibum, ut ne laſſitu-
do corpus corripiat. Hæc faciens, ſanus erit. Ex his morbis, quoſcumque uſſeris,
ſtatim poſt uſtionem porrum multum tritum ſuper uſturas imponito, & per di-
11 em unam ſinito. * Tres ſunt tabis ſpecies. Prima quidem fit a pituita. Quum
enim caput pituita impletum ægrotarit, & calor acceſſerit, pituita in capite com-
putreſcit, ut quæ moveri non poteſt, ut decedat. Poſtea quum craſſefactæ fuerint, &
putrefactæ, ac ſuperexpletæ venulæ, fluxio in pulmonem fit. Et pulmo ubi ſuſce-
perit, ſtatim ægrotat, ut qui a pituita mordetur, quæ ſalſa eſt, ac putrida. Hæc
igitur æger patitur: febris debilis invadere incipit, & rigor, & dolet pectora, ac
dorſum. Aliquando etiam tuſſis premit acuta, & expuit ſalivam multam, & li-
quidam, ac ſalſam. Et hæc quidem in principio morbi patitur. In progreſſu vero
corpus attenuatur, cruribus exceptis, hæc enim intumeſcunt, & pedes, & ungues
contrahuntur, ex humeris autem tenuis, & debilis eſt, & fauces velut lanugine im-
plentur, & velut per arundinem ſibilat, & fortiter ſitit per totum morbum, & mul-
ta impotentia corpus habet. Hic quum ſic habuerit, in anno corruptus male perit.
Verum ſtudium quammaxime adhibere oportet, ac reficere. Et primum quidem ve-
ratrum bibendum dare, infra autem ſubpurgare epithymo, aut peplio, aut grano cni-
dio, aut tithimalide. Hæc quater in anno dare oportet, ſurſum bis, deorſum bis.
Dandum eſt & lac aſininum coctum ad ſubpurgationem, aut bubulum, aut caprinum.
Bibat etiam crudum lac bubulum, tertia aquæ mulſæ parte ammixta, per quinque, &
quadraginta dies, ammixto etiam origano. Caput autem ipſius prius purgetur,
pharmaco ad nares appoſito. Cibaria autem, & obſonia dentur neque pinguia, neque
nidoroſa, neque valde acria. Hæc autem morbum obſervando facere oportet, & deam-
bulationibus ad cibos uti, obſervando ne frigeat. Hyeme vero juxta ignem habi-
tationem faciat. Vinum autem bibat auſterum, nigrum, quamvetuſtiſſimum, ac ju-
cundiſſimum, verum modicum. Et ſi tibi viſum fuerit, ante pharmacum fomentum ad-
hibeto, & ſic pharmacum dato. Si vero dare nolueris, facto fomento, vomitum
ex cibis facere cogito, velut prius ſcriptum eſt. Huic ſi commodæ fuerint, deambu-
lationibus utatur. Si vero non conducant, corpore quammaxime quieſcat. Hic
hoc modo tractatus, facillime in morbo deget. Eſt autem morbus lethalis, &
pauci hunc effugiunt. * Secunda tabes fit a labore. Eadem autem æger pa-
12 titur, quæ & prior. Morbus autem hic magis priore quieſcit, & æſtate remit-
tit. Salivam vero exſpuit craſſiorem priore, & tuſſis premit maxime ſenes, &
dolor fortior eſt in pectoribus, & velut lapis incumbere ipſis videtur. Dolet
etiam dorſum. Et color ipſius limpidus exiſtit, & ſi quid laborarit, flatus, &
anhelatio oboritur. Hic ex hoc morbo in tribus annis maxime moritur. Cura-
re autem oportet iiſdem, quibus etiam priorem. Hic morbus multis adhæret
13 uſque ad tres annos, ſed moriuntur. Eſtque morbus gravis. * Tertia tabes. Ab
hac hæc patitur. Medulla ipſius ſpinalis ſanguine plena fit. Tabeſcit autem ſimili-
ter, & a cavis venis. Hæ vero pituita hydropiformi, & bile replentur. Pati-
tur autem eadem, ab utris tandem tabeſcat. Et homo ſtatim niger fit, ac ſubtu-
midus. Et partes ſub oculis pallidæ fiunt. Et venæ in corpore pallidæ diſtentæ
ſunt; quædam vero valde rubicundæ. Maxime autem manifeſtæ ſunt, quæ ſunt
ſub alis. Et ſpuit pallida, quæ ubi ipſum invaſerint, ſuffocant, & tuſſire volens ali-
quando non poteſt. Quandoque autem præ ſuffocatione, & tuſſiendi cupidita-
te, bilem acervatim vomit; aliquando vero pituitam. Sæpe vero etiam cibos,
quum comederit. Et ubi revomuit, levior ſibi eſſe videtur. Deinde modico tem-
pore interpoſito, in iiſdem doloribus jacet. Hic etiam acutius loquitur, quam quum
ſanus eſſet. Et rigor, ac febris interquieſcens, rurſus ſudoroſa corripit. Hunc, ubi
ſic habuerit, cibis, & ſorbitionibus, & potibus, ac pharmacis, & reliquis omni-
bus curato, velut priores. Morbus autem durat maxime annos novem. Poſtea
durat, dum corrumpitur; pauci vero ex ipſo effugiunt. Gravis enim eſt morbus.
Si vero voles, ſic ipſum curato. Primum fomentum adhibeto, & ubi fomen-
tum adhibueris, poſtridie aquæ mulſæ dimidium congium ipſi bibendum da-
to, modico aceto affuſo, & hæc citra reſpirationem bibere jubeto. Deinde ſtra-
gulis ipſum ad multum, ac quamlongiſſimum tempus contegito. Si vero non ſuſti-
neat, & evomere velit, vomat. Si vero vomitus non ſequatur, tempore jam a-
liquo interpoſito, aquæ tepidæ poculo magno ſuperingeſto vomat, irritatione
per pennam facta. Quum vero evomuerit, ut bene habeat, quietem agat per hunc
diem.

diem. Ubi autem cœnæ tempus fuerit, cœnet mazam modicam, & obſonium habeat ſalſamentum, & porrum. Hæc autem quamplurima edat. Vinum vero bibat dulce. Reliquo tempore per totam diem, exordio mane facto, multa calida lavetur, & poſt balneum cavere oportet, ut ne frigeſcat, ſed decumbens plurimo tempore dormiat. Quum autem a ſomno ſurrexerit, viginti ſtadia minimum circumeat illa die. In aliis autem diebus alia quinque ſtadia prioribus addens vadat, ſingulis diebus additione facta, donec ad centum ſtadia perveniat. Ventrem vero quotidie ſubpurgare oportet, ſuccis betæ, & a braſſica, ita ut utramque ſeorſim coquas, & de utraque congium excoles. Deinde adipis a rhenibus detracti minæ quadrantem ammiſceas, ac ſimul coquas, in utriſque ſuccis diviſim facta coctura. Quum autem bibere voluerit, ad braſſicæ quidem ſuccum, ſalem adjicito. Ad betæ vero ſuccum, mel affundito. Licet autem ſeorſim utramque bibere. Aut melle in alterum poculum affuſo bibat; in alterum vero immiſſo ſale. Ebibere autem oportet totum ſuccum, & hæc facere per triginta dies. Secundo vero menſe edat panem, & carnes pingues ſuillas coctas; aliud vero nihil. Vinum autem bibat album, auſterum, & iter faciat, non minus ſtadiorum triginta ante cœnam. Poſt cœnam vero decem, & ne frigeat, ſed contegatur. Hæc ſi fecerit, levius morbum feret. Tertio autem menſe cyceonem floridum bibat, apii radices, & anethum, & rutam, & mentam, & coriandrum, & papaver tenerum, & ocimum, & lentem, & mali punici dulcis, & vinoſi ſuccum. Oportet autem dulcis duplam menſuram eſſe, ita ut utriuſque ſucci ſimul ſit heminæ dimidium, & vini nigri jucundi auſteri heminæ dimidium, & aquæ heminæ dimidium. Poſtea flores triti in hoc diluantur permixto, & in poculum infundantur. Et poſtea farinæ ervi acetabulum adjiciatur, & polentæ tantundem, & caſei veteris caprini raſi tantundem, & hæc permixta ebibat. Deinde modico tempore interpoſito prandeat panem, & obſonium habeat fruſtum torpedinis, aut ſquatinæ, aut galei, aut rajæ. Et carnes ſuillas edat coctas, & craſſefaciat ſe ipſum, quietem quammaxime agens. Et decimo quoque die fomentum ſibi ipſi leviter adhibeat. Quarto autem menſe, quinto quoque die leviter fomento utatur. Et edat obſonium plurimum. Sint autem obſonia, caſeus, & carnes ovillæ coctæ paucæ. Et iter faciat per ſtadia, velut antea dictum eſt. Et prima quarti menſis die, initio a decem ſtadiis facto eat, & quotidie addat, donec octoaginta ſtadia fiant. Et deambulet in die ſtadia octoaginta. Ante cœnam, triginta. Poſt cœnam, viginti. Mane triginta. Reliquo vero tempore victu utatur, mazam, & panem utraque edens. Et obſonium habeat, chartilaginea. Sed & carnes omnes edat, exceptis bubulis, ac porcinis. A piſcibus autem his abſtineat, a mugile, anguilla, & melanuro. Edat autem torpedinem, ſquatinam, rajam, galeum, paſtinacam, & ranas. Ex aliis nihil. Si vero videatur innoxius eſſe, etiam cyceonem bibat. Poſtquam autem dormire voluerit, bibat de vino nigro, jucundo, veteri, poculum duarum heminarum. Et per diem eodem vino utatur inter cibum. Et in die iter faciat per ſtadia centum quinquaginta. Ante cœnam, nonaginta. Poſt cœnam, viginti. Mane, quadraginta. Hic hoc modo curatus, in anno ſanus evadit. * Reſic- 14
catur medulla ſpinalis maxime, quum venulæ ad medullam tendentes fuerint obturatæ, itemque ex cerebro acceſſus. Propter corporis autem afflictionem hæc patitur, & ægrotat. Reſiccatur etiam a venere. Hæc igitur patitur. Dolor acutus incidit ipſi in caput, & in collum, & in lumbos, & in lumborum muſculos, & in articulos crurum, ut aliquando flectere non poſſit. Et ſtercus non ſecedit, ſed ſiſtitur. Et urinæ difficultate vexatur. Hic in principio quidem morbi quietius degit. Quanto autem magis tempus morbo prolongatur, tanto magis omnia dolet. Et crura velut ab aqua inter cutem tument. Et ulcera a lumbis emergunt, & alia quidem ſaneſcunt; alia vero naſcuntur. Huic, quum ſic habuerit, caput purgato hippophais ſucco, aut cnidio grano, corpore prius valde bene foto. Veſperi vero poſt purgationem, ptiſanæ duas heminas ſorbeat, melle affuſo. Vinum autem bibat album molle. Poſtera die aſini lactis cocti, melle affuſo, octo heminas ebibendas ipſi dato. Si vero aſininum non habeas, bubuli, aut caprini cocti tres ſemicongios, melle affuſo. Et dum temporis opportunitas adeſt, lac bibat, ſero, & lacte utens per quinque, ac quadraginta dies. Cibis autem, & obſoniis utatur quammaxime per alvum ſecedentibus. Vinum bibat album, molle, mendeſium. Quum autem craſſiſſimus fuerit, in lumbos ipſius ab utraque verticulum parte cruſtas quatuor inurito, & in dorſum utrinque quindecim, & in cervicem duas, inter tendines. Si enim uſtio ſucceſſerit, ſanum facies. Eſt autem morbus 15
hic gravis. * Quatuor morbi a rhenibus fiunt. A primo hæc patitur. Dolor acutus incidit in rhenem, & in lumbos, & in teſtem ſecundum rhenem ſitum. Et frequenter mingit, & adſtringit paulatim, ac ſupprimitur urina, & cum urina procedit arena. Et ubi per urinæ meatum exit arena, dolorem fortem in meatu exhibet. Quum autem ipſam per urinam ejecerit, dolor remittit. Poſtea vero rurſus in iiſdem doloribus jacet. Quum autem mingit, etiam colem præ dolore fricat. Vulgus autem medicorum, quod non intelligit morbum, ubi videt arenam, putat veſicam e calculo laborare. At non veſica, ſed rhen lapide laborat. Hic morbus fit

a pitui-

a pituita, quum rhen ſuſceptam in ſe ipſum pituitam non rurſus dimiſerit, ſed in
ipſo in toſum concaluerit, & fiunt ex ea tenues lapilli, velut arena. Huic, quum ſic
habuerit, cum ſcamoniæ ſucco, aut ipſa radice, fomento prius adhibito, totum cor-
pus purgato; poſtera vero die duobus congiis ſucci ciceris albi ſubpurgato, quem
ſale injecto bibendum dabis. Poſt hæc potibus, & cibis, & balneis curato, & ea-
dem, quæ in urinæ ſtillicidio exhibentur, pharmaca dato. Quum autem dolor
preſſerit, multa calida lavato, & tepefactoria, qua parte maxime dolet, adhibeto.
Quum autem intumuerit, & elevatus fuerit, ſub id tempus juxta rhenem ſeca-
to, & extracto pure, arenam per urinam cientia ſanato. Si enim ſectus fuerit, fu-
16 gæ ſpes eſt. Sin minus, morbus homini commoritur. * Secundus rhenum mor-
bus. Dolores fortiter premunt, velut in priore, fit autem morbus a labore, quum
ruptæ fuerint venulæ ad rhenem tendentes, & poſtea rhen ſanguine repletus
fuerit. Hic ubi hæc patitur, cum urina ſanguinem mingit in principio morbi,
deinde progreſſu temporis pus. Hic ſi quietem corpore habuerit, celerrime ſa-
nus erit. Si enim quid laborarit dolores, multo magis obtinebunt. Quum itaque
ſuppuratus fuerit rhen, circa ſpinam intumeſcit. Hunc, ubi ſic habuerit, circa tu-
mentem partem ſecato, profunda maxime ſectione juxta rhenem. Et ſi quidem
ſucceſſerit ſectio, e veſtigio ſanum facies. Si vero aberraveris, periculum eſt, ne ul-
cus linamentis curandum fiat. Si autem concreverit ulcus, venter intrinſecus a rhe-
ne ſuppuratur, & ſi quidem pus intus rumpatur, & ad inteſtinum rectum proce-
dat, fugæ ſpes eſt. Si vero contigerit alterum rhenem, periculum eſt, ne pereat. Cu-
retur autem pharmacis, & iiſdem omnibus, quibus & prior, & diætam eamdem
habeat. Hic morbus gravis eſt, & multi ex ipſo ad tabem rhenalem devenerunt.
17 * Tertius rhenum morbus. Urina prodit, velut a carnibus bubulis aſſatis
ſuccus, fit autem morbus ab atra bile, quum bilis in venas confluxerit, quæ ad rhe-
nem tendunt, & quum conſtiterit, exulcerat venulas, & rhenem. Ab ulceratio-
ne igitur tale quiddam cum urina procedit. Dolores autem hærent in lumbis,
& in veſica, & inter anum, ac pudendum, & in ipſo rhene, ad modicum tempus.
Deinde remittit dolor, & rurſus acutus brevi corripit, & in tenuem ventris par-
tem aliquando dolor incidit. Huic, quum ſic habuerit, ventrem ſurbpurgato epi-
thymo, aut ſcammoniæ radice. Bibenda vero eadem dato, quæ & ex urinæ ſtillicidio
laboranti, & quum dolor habuerit, multa calida lavato, & tepefactoria ad dolen-
tem maxime locum adhibeto, & ſorbitione utatur farina cocta, melle affuſo, &
reliquo victu utatur, quammaxime per alvum ſecedente, & vinum bibat album men-
dæum mellei coloris. Aut aliud album jucundiſſimum probe temperatum. Hic mor-
bus non valde deficit, & pro temporis opportunitate ſerum, & lac bibat. Serum
quidem ad purgationem. Lactis autem potum faciat in tempore per quinque ac qua-
18 draginta dies. Hæc ſi ita feceris, morbum in melius diſpones. * Quartus rhe-
num morbus. Morbus hic fit a bile, & pituita, maxime tempore æſtatis, fit et-
iam a venere morbus. Hic æger hæc patitur. Dolores premunt ipſum in late-
ris mollitudinem, & in lumbos, & in lumborum muſculos, & patitur, qualia ſo-
let mulier ex partu laborans, & non ſuſtinet in ſanam partem decumbere, ſed val-
de dolet, & ex lateris mollitudine quædam pendere videntur, velut abrupta. Si
vero pronus decumbat, non dolet, pedes, & tibiæ ipſius ſemper frigent. Urina ve-
ro vix prodit præ pituitoſitate, & craſſitudine ſua, & ſi ſiveris ipſam ad modi-
cum tempus depoſitam, donec deſederit, videbis ſubſidentiam craſſam, velut farinam,
& ſi quidem bilis prævaluerit, ſubfulvam ipſam videbis. Si vero a pituita fuerit mor-
bus, alba, & craſſa erit, & primum quidem in annum, aut paulo amplius, aut bre-
vius tempus æger talia patiens perſeverat. Si vero prolongetur morbus, & magis do-
let, & ſuppuratur, & quum ſuppuratus factus intumuerit, qua maxime parte in-
tumuerit, in rhenem ſecato, & pus emittito, & ſi quidem ſucceſſerit ſectio, ſtatim ſa-
num facies. Hunc, quum ſic habuerit, iiſdem omnibus curato, quibus etiam prio-
res. Et a principio morbi oportet & purgare, & ante ſubpurgationem fomentum ad-
hibere, & balneis frequenter lavare. Unguatur item, & magis calefiat, neque fri-
geat, & a ſole abſtineat, & neque venere utatur. Hæc ſi fecerit, & non celerrime ſa-
nus evaſerit, nihil novi eſt. Morbus enim eſt graviſſimus. Si vero citra pharma-
ca curari velit, craſſum ex diæta facere oportet, ſive ex hoc morbo ægrotet, ſive ex
aliquo de prioribus, diviſis cibis, quos edere ſolet, in decem portiones, ita ut una
parte detracta, reliquas comedat. Obſonium autem habeat, carnem ſuis tritam, & ea
die decem ſtadia deambulet; poſtera vero die, & tertia uſque ad decem dies, portio-
nem minus edat, & deambulet decem ſtadia, aut plura ſingulis diebus addens. Quum
autem ad ultimam cibi portionem devenerit, etiam ad centum ſtadia iter faciat, &
edat quidem unam tantum portionem, & ea die centum ſtadia deambulet. Poſt cœ-
nam autem viginti; mane vero quadraginta. Vinum autem bibat mendæum album,
auſterum, atque hæc per tres menſes faciat, poſtea reliquo tempore deambulationes
imminuat, & cibos plures comedat, eodem modo additione facta, velut detrahe-
bat. Deambulationem vero detrahat uſque ad decimum diem, & poſtea quammaxi-
me quietem habeat, & cibis puris alatur, & obſonia quampinguiſſima habeat, & dul-
cia omnia ipſi commoda ſunt. Ab oleribus autem, & acidis omnibus abſtineat, itemque
ab acri-

ab acribus, & quæ flatum faciunt, Multa etiam calida lavet, & ne frigeat. Hæc ſi fecerit, celerrime ſanus erit. * A rhenum morbo corripit morbus magnus venarum 19
cavarum, quæ a capite juxta jugulum per ſpinam tendunt ad malleolum pedis externum, & ad intermedium digiti locum. Morbus hic fit a pituita, & bile, quum in venas confluxerint. Venæ autem hæ ſanguine plenæ ſunt. Si igitur quid alieni in ipſis præterlapſum fuerit, ægrotant. Si dextram partem morbus corripiat, dolorem ex coxæ acetabulo in principio exhibere incipit. Quanto autem amplius tempus progreſſum, & prolongatum fuerit, tanto acutior dolor infra deſcendit, & quum ad malleolum pedis externum, & ad magni digiti inter medium locum devenerit, rurſus ad caput venire incipit; & ubi in ipſo ulcus conſtiterit, fortiter premit, & homo caput ſibi diffringi putat, & oculi pituita replentur, itemque totum corpus. Huic, quum ſic habuerit, elaterium bibendum dato, aut thapſiæ radicem, aut veratri, aut ſuccum ſcammoniæ; poſt purgationem vero eadem exhibeto, quæ ſuperioribus. Si vero ab hac curatione non deſinat, lacte ipſum craſſefacito, & in ſcapulam dextram quatuor cruſtas inurito, & in acetabulum coxæ dextræ, tres; & ſub nates, duas; & in medio femore, duas; & ſupra genu, unam; & ſupra malleolum, unam. Hic ubi ſic uſtus fuerit, neque ſurſum, neque deorſum morbum procedere permittit. Si vero alicubi dolor ruptus viſus fuerit, ſi quidem in crus incubuerit, priuſquam uratur, claudus erit. Si vero in caput, ſurdus, aut cæcus. Si vero in veſicam, prodit ſimul cum urina ſanguis maxime per quadraginta dies. Verum ſi in veſicam eruperit, eadem pharmaca, quæ & in urinæ ſtillicidio, dato; & ſi alicubi dolor congregatus fuerit, urito. Urere autem oportet carnoſa quidem ferro, oſſea vero, & nervoſa fungis. Cæterum ante hæc, ſi in principio morbi acceſſeris, iſta facere oportet. In potu exhibendum eſt vinum album mendæum, aquoſius, plurimum per diem, & inebrietur, donec ſanguis a naribus erumpat. Quum autem fluere inceperit, minimum tres & decem dies fluit. Ubi vero hi dies præterierint, non amplius inebrietur, neque ubi ſemel fluere inceperit. Bibat tamen paulo amplius vinum inter cibum, quo ſanguis fluere poſſit. Jam vero quibuſdam ſedato ſanguine, erupit in veſicam, & prodiit ſanguis, ac pus. Si igitur eruperit, eadem pharmaca, quæ & ex urinæ ſtillicidio laboranti, dato. Et de eodem vino plus bibendum exhibeto. Hic ſi ita curetur, & cibos per alvum ſecedentes aſſumat, & obſonia ejuſdem facultatis, citiſſime ſanus erit. Morbus autem gravis eſt. * Alius morbus a ſiniſtra vena. 20
Hic æger alia quidem eadem patitur, quæ etiam prior. Verum in ſplenem dolor acutus incumbit ſtatim, & in principio morbi. Et ſi non intellexerit, priuſquam incubuerit, proſilit in pulmonem. Huic per fungos cruſtas octo inurito, capita lienis quamcelerrime intercipiens. Et ubicumque alius dolor incubuerit, urito. Sic etiam ſtatim ſanus erit. Si vero non fuerit uſtus, ſanus autem ſponte fiat, pleriſque poſt duodecim annos morbus rurſus revertitur, & ſi ſplenem occuparit, multis aquam inter cutem inducit. Verum oportet ſtatim curare velut priorem, & ſi viſum fuerit urere velut priorem, ſi dolor in iiſdem articulis conſtiterit. Si vero non ſic curatus fuerit, de cætero colliqueſcens moritur. Morbus enim gravis eſt.

SECTIO II.

* DE pituita eaſdem ſententias habeo, quas & de bile; & ſpecies ip- 21
ſius multas eſſe puto: & alia quidem popularis eſt, quæ ſane recentiſſima eſt; cujus etiam curatio facillima eſt. Vomitus enim poſt cibum facere oportet per duos, aut tres dies, ita ut & prandeat inſuper, ac quieſcat, ſi prioribus diebus ſemel in die cibum capere, & laborare ſolitus fuit. Sin minus, hujuſmodi diæta utatur. Primum multa calida lavetur, quum vomitum facere voluerit, & edat mazam oleo, & melle ſubactam, & panem exaſſatum veterem. Hæc enim magis pituitam trahunt. Obſoniis autem utatur, & oleribus acribus. Sed & pinguia, & dulcia, & acida omnia idonea ſunt, ut permixta aſſumantur. Et oleribus omnibus viridibus utatur. Et bibat inter cibum frequenter modicum vinum dulce, & in fine placentam inſuper edat, & mel, & ficus. Et quum cœnabit, pocula large exhauriat, & ubi jam repletus fuerit, parum dormiat. Deinde experrectus vomat, magno vini poculo epoto, cum tepida aqua temperato. Trahit enim magis pituitam, & humorem ex carnibus, & corpus magis reſiccat. Evomat autem, donec ficus evomuerit. Hæ enim poſtremum evomuntur. Atque hæc quidem hac die faciat; poſtera vero contineat ſe ipſum uſque ad cœnam, & in cœna ſumat panem, cui nihil furfurum deceſſit. Obſonium autem ſit ex fortioribus. Vinum vero bibat nigrum, auſterum. Atque hæc quidem popularis pituitæ medela eſt. * Si 22
vero edere, & bibere poteſt, & cibis delectatur; deinde vero crura graventur, & color immutatus fuerit, huic oſtendendum eſt, pituitam moleſtantem in ventre eſſe. Verum oportet, quum ſic habuerit, mel, & vinum dulce, & oleum, & nitrum tali ovilli magnitudine permixta per clyſterem infundere; hæc enim mitiſſima ſunt in clyſterem ad hominis naturam. Menſuram autem ſingulorum eſſe oportet; vini quidem heminam, olei vero heminæ dimidium, & mellis tantundem. Si vero clyſterem non

voluerit,

voluerit, humectum hominem facere oportet, fomento humido admoto. Fortaſſis enim etiam ſic ſtercus ſubevacuari poterit. Nam a ciborum nimia reſiccatione hæc patitur. Si quidem igitur quis edat cibos valde ſuccoſos, fortaſſis hæc non ita vehementer patiatur. Si vero etiam aliquando patiatur, modica curatione opus habuerit. Hunc ita curans, celerrime ſanum feceris.
23 * At ſi antiquior fuerit pituita, appellatur autem hæc pituita alba, hæc patitur. Gravat hominem magis, & ſpeciem a populari alienam habere videtur pallidiorem, & totum corpus laxo tumore intumeſcit, & facies rubet, & os ſiccum eſt, & ſitis tenet, & quum comederit, ſpiritus denſus ipſi incidit. Hic eadem die aliquando melius habet, aliquando derepente dolet, & ſibi mori videtur. Huic ſi quidem venter ſua ſponte turbatus fuerit, ſanitati proximus erit. Si vero non ſua ſponte venter turbetur, purgare oportet, cneoro dato, aut hippophae, aut cnidio grano, aut lapide magneſiæ. Et poſt purgationem lenticulæ hemina una, aut duæ dentur ad abſorbendum. Coquatur autem allium in lenticula. Detur etiam betæ pinguis hemina non conditæ, polenta circuminſperſa. Bibat vinum nigrum, auſterum, & forte. Poſtera vero die mane ſtadia viginti deambulet. A qua deambulatione reverſus, panem edat parvum exaſſatum, & obſonium habeat allium coctum, & de eodem vino paulo meracius bibat, deinde ſtadia vadat triginta, & ubi tempus aderit, cœnet, quantum etiam prandere conſuevit, obſonium autem habeat, maxime quidem pedes, & capita ſuilla. Sin minus, galli carnibus, & ſuis tritis utatur. Ex piſcibus autem ſcorpio, aut dracone, aut cuculo, aut callionymo, aut gobio, aut aliis piſcibus, qui æqualem facultatem habent. Ex oleribus autem ſolo allio, & nullo alio utatur. Hoc vero quamplurimum edat, & crudum, & aſſatum, & coctum, ſemper plus ſingulis diebus, & laboret ex modico amplius, reſpectu ad cibos facto. Hic morbus maxime fit tempore æſtatis ex aquæ potu. Inſuper & a ſomno multo. Judicatur autem in triginta diebus, an lethalis ſit, aut non. Atque hæc quidem faciat, ubi triginta dies præterierint. In primis autem diebus ſorbitionibus utatur, lenticula cocta acidiore ab aceto, & ptiſana acida. Bibat aquam mulſam tepidam, polenta modica inſperſa, quo corpus præparatum ſit ad pharmacorum potum. Et his diebus ſub dio dormiat, & ſi tibi viſum fuerit ſanguinem a lumbis detrahere, cucurbitam affigito, & venas in ſcroto craſſiſſimas ſecato. Hic ita curatus, citiſſime ſanus fiet.
24 * A pituita maxime in aquam inter cutem tranſitus fit hoc modo. Pinguedo colliqueſcit, & a calore, qui in pituita eſt, fit aqua. Cognoſces autem hoc, an quis ſanari poſſit, aut non. Donec enim quis in pectine pinguedinem habet, fieri non poteſt, ut ipſum ſanes. Cognoſces autem ex his maxime, an pinguedo inſit in pectine, aut non. Si quidem febres ſuccedant, & non poteſt exurgere, & umbilicus inflatus extra prominet, indicium eſt non amplius ineſſe pinguedinem, & ſanabilem eſſe. Huic conducit ventrem ſiccare, & panem dare, cui nihil furfurum deceſſit, antiquum, calidum. Obſonium autem carnem leporinam, & canis perfecti, & oviculæ, & ſuis aſſatam, & galli aſſatam, ac calidam, & polypos edat coctos in vino nigro auſtero. Vinum autem bibat nigrum, auſterum, quamcraſſiſſimum, ac acerbiſſimum. Piſcibus autem utatur, gobio, dracone, callionymo, cuculo, ſcorpio, & aliis hujuſmodi, omnibus coctis, non recentibus, & frigidis, hi enim ſicciſſimi ſunt, & in juſculum ne intingat, & inſulſi ſint piſces. Ex oleribus autem utatur raphanis, & apio. Torreat autem lenticulam ab aceto acidiorem, & edat. Et deambulet quotidie & poſt cœnam, & mane, & ſerotino tempore dormiat, & mane exurgat. Et ſi quidem ab his reſtituitur, ſatis eſt; ſin minus, cneorum, aut hippophais ſuccum, aut granum cnidium bibendum dato. Et poſt purgationem lenticulæ heminas duas ſorbeat, & panem parvum comedat. Vinum vero bibat nigrum, acerbum, modicum. Bibat autem pharmacum bis in die, donec vacuus fiat. Si vero tumor conſtiterit in ſcroto, & femoribus, ac tibiis, acuto ſcalpello multa, & frequentia vulnuſcula incutito. Et ſi hæc feceris, cito ſanum efficies.
25 * Aqua inter cutem ex his fit. Quum æſtatis tempore ſiti vexatus aquam multam biberis, nam ex hoc maxime fieri ſolet, & pulmo expletus fuerit, rurſus ad pectora dimittit. Et quum in pectoribus fuerit, calorem vehementem exhibet, ut pinguedo, quæ in arteriis ineſt, colliqueſcat, & ſi ſemel liquari pinguedo inceperit, multo amplius in brevi tempore aquam inter cutem facit. Fit etiam, ſi tubercula in pulmone fuerint enata, & aqua repleta, & in pectore rupta. Quod autem fiat etiam a tuberculis aqua inter cutem, teſtimonium habeo & in bove, & in cane, & in ſue. In his enim quadrupedibus maxime fiunt tubercula in pulmone, quæ aquam habent. Si enim diſſecueris, citiſſime cognoveris. Fluet enim aqua. Videntur autem talia multo magis in homine fieri, quam in pecoribus, quanto etiam morboſiore diæta utimur. Facti ſunt autem & multi pectore ſuppurati tuberculis obortis. Hæc igitur in principio ad morbum conſequuntur. Tuſſis ſicca, & fauces exaſperari videntur, & rigor, ac febris ſuccedit, & erecta cervice ſpiratio & corpus intumeſcit, & pedes tument, & ungues contrahuntur, & donec quidem in ſuperno ventre fuerit aqua intercus, adeſt dolor acutus; poſtquam autem ad infernum ventrem venerit, melius habere ſibi videtur. Poſtea progreſſu temporis patitur, qualia prius, impleto ventre. Quandoque etiam ad latus

intume-

intumeſcit, & indicat, ubi ſecare oportet. Si vero non indicat, multa calida lavato, & humeris apprehenſum concutito, & deinde in utro latere magis fluctuet audito. Quo intellecto, coſtam tertiam ab ultima uſque ad os ſecato. Deinde cum terebra cava ultra perforato. Et ubi perforata fuerit, aquæ parum emittito, & ubi emiſeris, linamentum ex crudo lino indito, & ſpongiam mollem ſuperimponito. Deinde ut ne excidat, linamentum deligato. Emittere autem per duodecim dies aquam oportet ſemel in die. Poſt duodecimum autem diem ſequenti decima tertia totam aquam emittere, & reliquo tempore, ſi ſubnaſcatur aqua, emittere, & ventrem cibis reſiccare. Poſt ſectionem autem hæc exhibere oportet. Succi ſilphii drachmæ pondus parato, & ariſtolochiam tali cervini magnitudine deradito, & lentium, ac ervi torrefactorum polentam, dimidiæ chœnicis menſura utramque purgato, atque hæc melle, & aceto ſubigito. Deinde paſtillos ſexaginta efformato, & quotidie unum tritum in vini nigri auſteri, ac jucundiſſimi hemina dimidia diluito, & mane in potu dato. Reliquum vero victum, ac laborem eumdem, velut priori tempore, habere jubeto. Et ſi intumuerint pudenda, ac femora, confidenter vulnuſculis impactis pertundito. Hunc, ſi ita curaveris, celerrime ſanum facies. * Ab hepate fit aqua intercus, quum in hepar pituita acceſ- 26
ſerit, & hepar ipſam ſuſceperit, & humectum fuerit. Statim igitur calorem huic exhibet, & flatum inducit. Deinde temporis progreſſu aqua impletur. Poſtea morſus in corpus incidit. Et tumor in tibiis, ac pedibus ineſt, & hepar durum eſt, ac intumeſcit, & claviculæ attenuantur. Huic, quum ſic habuerit, in principio ſi hepar doluerit, origanum tritum, & ſilphii ſuccum ervi magnitudine, in vini albi dimidia hemina diluta, bibenda dato, & lactis caprini poculum quatuor heminarum, tertia aquæ mulſæ parte ammixta. A cibis autem per primos decem dies abſtineat. Hi enim judicant morbum, an lethalis ſit, aut non. Sorbeat autem ptiſanæ ſuccum coctum, melle affuſo. Vinum autem bibat album mendæum, aut aliud jucundiſſimum aquoſum. Quum autem decem dies præterierint, cibos accipiat puros, & obſonium habeat galli carnem aſſatam calidam. Habeat & catulinam coctam. Piſce vero utatur galeo, & torpedine aſſatis. Vinum vero idem bibat, & ſi quidem ab his quieſcat, ſatis eſt; ſin minus, poſtquam ſane craſſiſſimus factus fuerit, & hepar maximum, fungis urito. Sic enim celerrime ſanum feceris. Inurere autem oportet cruſtas octo. * Si vero aqua intercus innaſcatur, & rum- 27
patur in ventrem, iiſdem medicamentis, & potibus, & cibis, ac laboribus, quibus priores, curato. Vinum vero bibat auſterum nigrum. Si vero tibi videatur diſceſſiſſe ab hepate, per ferrum, ubicumque apparuerit, urito, & aquam paulatim emittito, & velut reliquos priores curato. Si vero ab his non ſanus fiat, temporis progreſſu corrumpitur, ac moritur. Morbus enim eſt gravis, & pauci hunc effugiunt. * Aqua vero intercus a ſplene hoc modo fit, & ab hujuſmodi maxime cauſ- 28
ſa, quum quis ficuum viridium, & malorum fructus multos ederit. Multi vero jam etiam a cibo botrorum multorum, & a multo muſto morbum inciderunt. Si quidem igitur in morbum collabetur, ſtatim in doloribus eſt. Dolores enim acuti in ſplene conſiſtunt, tranſeunt autem & in humerum, & in claviculam, & in mammam, & ad lumbos, & febres fortes tenent. Et ſi parum quid ederit, venter impletur, & ſplen attollitur, & dolorem exhibet. Hic morbus ſi duraverit, reliquo quidem tempore minus dolet. Quum vero fructuum malorum tempus fuerit, & hoc ederit, magis quam prius dolet. Hunc, ubi ſic habuerit, a principio curato, & ſurſum quidem veratrum exhibeto. Dorſum vero cneorum, aut hippophaïs ſuccum aut cnidium granum. Lactis item aſinini heminas octo, melle affuſo, & ſi quidem ab his reſtituitur, ſatis eſt; ſin minus, quum maximus fuerit lien, & maxime intumuerit, fungis urito, capita ejus intercipiens, aut ferramentis, cum multa cautione, ac obſervatione, ne ultra peruras, hæc a morbi principio facito, & hac diæta nutriatur. Si quidem febris non affuerit, pane utatur triticeo aſſato, aut ex duro tritico bis cocto, obſonium autem habeat ſalſamentum Gaditanum, aut ſaperdam. Et carnem ovillam tritam. Et acida, ac ſalſa omnia edat. Et bibat vinum auſterum Coum quamnigerrimum. A dulcibus abſtineat. Quum autem exſurgit, et potens eſt, luctetur ſummis humeris et laboret per circuitus multos in die, et comedat ea, quæ dicta ſunt. Si vero aqua intercus fiat, iiſdem curato, quibus et priores. * Alia aqua intercus ab 29
his fit. Æſtatis hora, ſi iter faciens per viam longam, in aquam pluvialem, ac ſtabilem inciderit, et biberit de ipſa multum affatim. Si igitur carnes abſorbuerint, et continuerint in ſe ipſis aquam, ſeceſſus autem nuſquam fiat, hæc patitur. Si quidem fuerit in carne, calorem facit et in ventre, et in corpore, ut pinguedo ventrem ambiens colliqueſcat. Hic quandiu quidem iter facit, nihil mali habere videtur. Poſtquam autem iter facere ceſſarit, et ſol occiderit, ſtatim dolorem multum habet. Progreſſu vero morbi valde attenuatur. Si vero etiam cibi faſtidium accedat, multo plus attenuatur. Si vero cibos edere poterit, et ad laborem impotens fuerit, etiam amplius læditur, et pleriſque horum tumor in totum corpus deducitur. Et tenui quidem color corporis lividus fit, et venter magnus, et ſitis fortis tenet, et viſcera ipſius a calore reſiccantur; progrediente vero tempore, ad edendum quidem promptus fit, et edit, quodcumque quis dederit, et bibit, et dolet nihil. Si vero tumor obtinuerit, color huic fit pallidus.

lidus. Et venæ nigræ frequenter per corpus diſtenduntur. Indignatur autem, & triſtatur ex quavis re, etiamſi nihil novi accidat. Venter vero aqua perhumeſcit, & magnus fit, & laternæ ſpeciem præ ſe fert. Et temporis progreſſu cibos non admittit, ſed videntur ipſi cucumeris ſylveſtris odorem habere præ abominatione. Huic, ubi ſic habuerit, cneori, aut hippophais ſuccum dato, aut cnidium granum; hæc vero pharmaca ita dare oportet. Cneorum quidem per ſextam diem, hippophais autem ſuccum per octavam. Cnidium vero granum per decimam. Et dare ipſa oportet, donec expurgetur, & vacuus fiat. Interpoſitis autem diebus, alatur ex iiſdem, quibus & prior. Maxime autem de eadem aqua bibendum dato, ex qua morbus corripuit, plurimum, quo ventrem ipſius turbet, & valde ſeceſſum faciat. Sic enim potiſſimum ſanum facies. Si vero tibi videbitur, etiam frequenter clyſterem adhibeto ex cneori triti dimidia hemina, mellis tertia heminæ parte ammixta, his cum quatuor ſucci betæ heminis dilutis, atque ſic infuſis; poſtera die etiam aſinini lactis cocti octo heminæ dentur, affuſo melle, aut adjecto ſale potandæ. Et poſt purgationem iiſdem utatur, quibus prior, & interjectis diebus, cibis, ac potibus iiſdem utatur, & deambulationibus ſimiliter, & ſic curatus brevi a morbo liberabitur tertio menſe, aut ſexto. Si vero negligentia aliqua contigerit, & non ſtatim curatus fuerit, brevi moritur. Sed & in attenuato iiſdem utendum eſt ad ſanationem. Præhumectare vero antea corpus ipſius oportet per fomenta, quo magis pharmacis obediat. At vero ſtatim curam adhibere oportet. Sin minus, cum multis conſeneſcit morbus. Sed & uter tandem morbus ſit, clyſterem ex his adhibere convenit. Vini albi heminas duas accipito, & mellis heminam dimidiam, & olei heminam dimidiam, nitri Ægyptii rubri torrefacti quadrantem, foliorum cucumeris ſylveſtris tuſorum, ac expreſſorum ſucci heminam, hæc omnia mixta, & in ollulam infuſa fervefacito, & per clyſterem in-
30 fundito. * Morbus hepaticus. Fit ab atra bile, quum influxerit ad hepar. Accidit autem maxime in autumno, in mutationibus anni. Hæc igitur æger patitur. Dolor acutus ipſi in hepar incidit & ſub ultimas coſtas, & in humerum, & in claviculam, & ſub mammam. Et ſuffocatio fortis tenet. Et aliquando lividam bilem revomit, & rigor, & febris primis diebus debilior habet, & dum attingitur, hepar dolet, & color ipſius ſublividus eſt, & cibi, quos prius comedebat, ſuffocant ipſum, & ingeſti urunt, ac torquent ventrem. Atque hæc quidem in principio patitur. Morbo vero progrediente, & febres remittunt, & a paucis cibis repletur. In ſolo autem hepate dolor reſtat, & ipſe aliquando fortis, aliquando quietus. Quandoque vero acutus corripit, & ſæpe derepente æger animam efflavit. Huic conducunt, ubi dolor habuerit, tum alia, tum tepefactoria eadem appoſita, quæ etiam pleuritidi. Quum vero remiſerit dolor, multa calida ipſum lavato, & aquam mulſam bibendam dato, & vinum album dulce, aut auſterum, utrum tandem profuerit. Et ſorbitiones eaſdem, quas etiam a pleuritide correpto. Cæterum ad dolorem hæc bibenda dato. Ovi gallinacei cocti liquorem terito, & ſucci ſolani dimidiam heminam affundito, & aquæ mulſæ dimidiam ſemiheminæ partem ammiſceto, diluito, ac bibenda dato, & ſedabunt dolorem, dato autem quotidie, donec dolor quieſcat. Bibat etiam ſilphii ſuccum ervi magnitudine, & cum eo origanum tritum in vino albo diluat, & ſic jejunus bibat. Bibat inſuper & pharmaca, quæ in pleuritide dantur doloris gratia. Bibat & caprinum lac, tertia parte mellis ammixta. Sint autem lactis heminæ quatuor. Hoc mane bibat, quum alia non biberit. A cibis autem abſtineat, donec judicetur morbus. Judicatur autem maxime in ſeptem diebus, in his enim manifeſtum fit, an lethalis ſit, an non. Si vero etiam ſuffocatio acceſſerit, hæc dare oportet, quo vomat. Mel, aquam, acetum, ſalem, permixta in ollam novam infundito. Deinde tepefacito, & origani capitati ramulis una cum ſemine agitato. Ubi vero tepefacta fuerint, tepida ebibenda dato. Deinde ſtragulis injectis contectum ſinito, donec quammaxime exudarit. Et ubi vomitus ipſum apprehenderit, prompte vomat, irritatione per pennam facta. Si vero vomere non poſſit, aquæ mulſæ tepidæ poculum duarum heminarum inſuper bibat, & ſic vomat. Et ſi quid pituitæ, aut bilis evomuerit, rurſus idem facere oportet ad horas quatuor; proderit enim. Poſt morbi vero judicationem curato modicis cibis, iiſque puris datis, & ſi quidem panem edere cupiverit, panem calidum maxime purum edat. Si vero mazam eam, quæ vino dulci ſubacta non eſt, edat, ubi tamen prius aqua ſubegit. Obſonium autem habeat carnes catuli coctas, aut columbæ, aut pulli gallinacei carnibus, omnibus coctis utatur. Ex piſcibus autem galeo, torpedine, paſtinaca, & rais parvis, omnibus coctis. Lavetur autem quotidie, & frigus vitet, & parum deambulet antea in ſecuritate. Hæc ſi ſervaverit, non eſt timor, ut morbus revertatur. Nam hujuſmodi morbus
31 gravis eſt, ac diuturnus. * Alius hepaticus morbus. Dolores quidem eodem modo premunt in hepar, & color differt a priore. Malicorii enim formam habet. In tempore vero æſtatis maxime incidit. Fit autem a bubulæ carnis eſu, & vini potu nimio. Hæc enim omnia iſto tempore hepati ſunt infeſtiſſima, & bilem maxime ad hepar adducunt. Hæc igitur æger patitur. Dolores acuti incidunt, & non deficiunt ulla hora, ſed ſemper magis premunt. Aliquando etiam vomit bilem pallidam, & ubi vo-

ubi vomuit, paulo melius ſibi habere videtur. Si vero non vomuerit, bilis ad oculos pervenit, & fiunt valde pallidi. Et pedes intumeſcunt. Atque hæc patitur quandoque valde, quandoque minus. Quum autem dies præterierint, in quibus morbus judicatur, dolor minus urget, ſi nihil deliquerit, & ejuſmodi diætam huic conſtituere oportet, qualem & priori. Si enim inebriatus fuerit intempeſtive, aut venere uſus fuerit, aut aliud quid fecerit, quod commodum non eſt, hepar ſtatim ipſi durum fit, & intumeſcit, ac a dolore pulſat. Et ſi quid facere feſtinarit, derepente hepar, & totum corpus dolet. Huic, ubi ſic habuerit, & primi dies præterierint, fomentum adhibeto, deinde ſcammonio ſubpurgato. Si vero venter combuſtus fuerit, clyſterem ex iiſdem, quibus in prioribus uſus es, adhibeto, quæ probe ducant, & poſt clyſterem, lacte aſinino cocto ſubpurgato, octo heminis ejus, melle affuſo, in potu datis. Dato etiam caprinum lac mane poculi quatuor heminas complectentis menſura, tertia parte aquæ mulſæ ammixta. Dato item cocti lactis caprini heminas duas, tertia aquæ mulſæ parte ammixta, aut ipſo ſolo melle affuſo, dandum eſt etiam equinum lac, eodem modo velut aſininum, & ſi quidem ab his morbis curatus cedat, ſatis eſt; ſin minus, dextri cubiti internam venam ſecato, & ſanguinem detrahito. Si vero non viſus fuerit tibi per aſininum lac ſubpurgandus eſſe, bubuli lactis crudi duas heminas dato, tertia aquæ mulſæ parte ammixta, quotidie ad dies decem. Deinde ad alios duodecim dies, ſexta parte aquæ mulſæ affuſa, ad bibendum dato. De cætero vero ipſum lac duarum heminarum menſura, donec pinguefiat, exhibeto. Si vero neque ſic deſinat, urere oportet, quum maximum hepar factum fuerit, & maxime eminuerit. Urito autem per buxeos fuſos, in oleum fervens tinctos. Apponito autem, donec tibi bene habere, & uſtionem factam eſſe viſum fuerit. Aut per fungos octo cruſtas inurito. Si enim uſtio ſucceſſerit, ſanum facies, & reliquo tempore melius deget. Si vero non ſucceſſerit, de cætero ab aliis ſanus non fiens, corrumpitur, ac moritur. * Alius morbus hepaticus. Reliqua 32
quidem eadem patitur hic æger, velut priores. Color autem niger eſt. At hepatis fel, pituita, & ſanguine repletum, velut ratiocinamur, dirumpitur, & ubi diruptum fuerit, celerrime inſanit, & indignatur, & loquitur ſtulta, & latrat velut canis. Et ungues punicei fiunt, & oculis videre non poteſt, & pili in capite erecti ſtant, & febris acuta corripit. Huic eadem adhibere oportet, quæ etiam prioribus. Plerique vero moriuntur in undecim diebus, paucique effugiunt. * Splenis morbus 33
primus. Fit hujuſmodi morbus propter caliditatem ſolis, bile commota, quum in ſe ipſum bilem traxerit. Hæc igitur æger patitur: febris acuta in principio accedit, progrediente vero morbo remittit, excepto ipſo ſplene, in quo ſemper calor hæret, & dolor alias atque alias incidit acutus, & in lateris mollitudinem, & in ventrem. Et cibos in principio quidem admittit, non autem valde ſecedunt, progreſſu autem temporis, & color pallidus fit, & dolor fortis irruit, & claviculæ attenuantur, & cibos non ſimiliter admittit, velut in principio, & a modico impletur. Lien vero alias magnus fit eadem die, & alias minor. Huic, quum ſic habuerit, veratrum purgans deorſum bibendum dato, & cnidio cocco ſubpurgato. Ad veſperum autem poſt purgationem, lenticulæ acidioris heminam ſorbendam dato, & betarum pinguium heminam polenta inſperſa; poſtera vero, & tertia die panem parvum dato, pro obſonio autem lenticula utatur, & carne ſuilla in lenticula cocta trita Vinum bibat auſterum, nigrum, paulo meracius. Et quietem his diebus habeat, niſi quod intus in umbra paululum deambulet. Reliquo vero tempore hæc exhibenda ſunt. Cibus ſit panis, cui nihil furfurum deceſſit. Obſonium habeat carnem canis majoris, vel capræ, vel oviculæ tritam, & ſalſamentum Gaditanum, aut ſaperdam, & acida, ac ſalſa omnia aſſumat, & acerba. Bibat vinum coum ſubaſtringens quamnigerrimum, a dulcibus autem, & pinguibus, ac nidoroſis abſtineat, & ſilphium non accipiat, neque allium, neque carnem porcinam. Neque mugilem, nec recentem, nec ſalſum, neque anguillam. Neque olus ullum coctum ſine aceto. Ex troximis autem, hoc eſt his, quæ cruda eduntur, raphanide utatur, & apio, in aceto tinctis, & polentam vino ſubactam edat, & vinum meracum ſorbeat. Si vero velit, etiam panem in vinum interat, ac calidum edat. Dentur etiam piſces, ſcorpius, draco, cuculus, gobio, callionymus. Hos coctos, & frigidos dato. Dato etiam, quæ ſplenem attenuare poſſunt ſingulis diebus, aſphodeli ſemen, aut viſci folia, aut fœnum græcum, aut viticis ſemen, aut rutam, aut mentæ radicem, ex his quodcumque volueris tritum in vino auſtero dato jejuno. Si vero adeo validus fuerit, per triginta dies ad ligna ſecanda cogito, & ſummis humeris luctetur, & interdiu deambulet, & veſpere dormiat. Mane vero ſurgat, & quæ relata ſunt, edat. Si vero ab his non melius habeat, ſplenem fungis urito, decem magnis cruſtis inuſtis, quum maximus fuerit ſplen, & maxime elevatus. Si enim ſucceſſerit uſtio facta, velut oportet, ſanum facies, verum non brevi. Opus enim habet morbus curatione. Gravis eſt enim, & diuturnus, ſi non fuerit ſtatim curatus. * Alius 34
ſplenis morbus fit quidem ab iiſdem, a quibus & prior, patitur igitur æger ab hoc morbo hæc. Venter inflatur; poſtea vero etiam ſplen intumeſcit, & durus eſt, & dolores acuti in ſplenem incidunt. Color autem mutatur, & conſpicitur niger, pallidus, malicorii ſpeciem referens, & ex aure male olet, & gingivæ male olent,

olent, & a dentibus diſcedunt, & ex tibiis ulcera erumpunt, velut puſtulæ nocturnæ. Membra vero attenuantur, & ſtercus non ſecedit. Hunc, quum ſic habuerit, iiſdem pharmacis, & eduliis, & potibus, & laboribus, atque aliis omnibus curato, & ubi ſtercus ſecedere noluerit, clyſterem adhibeto ex mellis hemina dimidia, & nitri Ægyptii magnitudine tali ovilli. Hæc trita in quatuor hominis aquæ de betis coctis diluito, & per clyſterem infundito. Si vero morbus ab his non ſedetur, ſplenem ipſius urito, velut prioris; & ſi uſtio ſucceſſerit, ſanum effi-
35 cies. * Alius ſplenis morbus fit, in anno, veris maxime tempore, verum a ſanguine. Quum enim repletus fuerit ſplen ſanguine, erumpit in ventrem, & dolores acuti in ſplenem incidunt, & in mammam, & in claviculam, & in humerum, & ſub ſcapulam. Color autem corporis eſt plumbiformis, & parva ulcuſcula velut lancinata in tibiis exurgunt, ex quibus ulcera magna fiunt, & quæ primum infra ſecedunt, ſanguinolenta ſunt, & æruginoſa, & venter durus ſubit, & ſplen velut lapis eſt. Hic morbus magis lethalis eſt, quam priores, & ex ipſo pauci effugiunt. Hunc, quum ſic habuerit, iiſdem purgato, quibus & priorem, verumtamen pharmacum ſurſum purgans ne dederis; deorſum vero granum cnidium exhibeto. Et poſtera die etiam lactis equini cocti octo heminas dato, melle affuſo. Si vero hoc non adſit, bubuli, aut caprini cocti duos congios præbeto, ita ut alternatim mel in poculum ammiſceatur, & viciſſim bibantur. Ad veſperam autem poſt purgationem eadem, quæ priori, dato. Et ſi viſum fuerit, ab interna cubiti ſiniſtri vena ſanguinem detrahito. Reliquis autem diebus quotidie jejuno lactis bubuli quatuor heminas dato, tertia muriæ parte ammixta. Cibis vero, & potibus, & aliis omnibus iiſdem curato, quibus & priorem. Abſtineat autem a venere, & ebrietate hic, velut prior. Et ſi videatur, etiam urito, quum craſſiſſimus, & maximus ſplen factus fuerit, & ſi opportune uſſeris, ac ſucceſſerit, ſanum facies. Si vero ab hac curatione ſanus non fiat, tempore corruptus moritur. Eſt e-
36 nim morbus valde gravis. * Alius ſplenis morbus. Accidit & hic morbus vere maxime, quum ſplen pituitam aſſumpſerit in ſe ipſum, & ſtatim magnus factus fuerit, ac durus, & deinde rurſus ſedatur. Et quum quidem elevatus fuerit, dolores incidunt acuti. Quum vero mollis fuerit, doloris exors eſt. Et ubi diuturnus factus fuerit morbus, obſcurior eſſe videtur, & inſurgit, & cito ſedatur. Hic, quum ſic habuerit, in principio morbi cibos admittere non poteſt, & cito attenuatur, & corpus impotentiam multam habet. Morbus autem, ſi non ſtatim curatus fuerit, aut ſua ſponte quieverit, interpoſitis quinque, aut ſex menſibus, rurſus inſurgit. Intermittit autem maxime per hyemem. Hunc, ſi in principio acceperis, decem cruſtas in ſplenem urito, & ſtatim ſanum facies. Si vero non uſſeris, iiſdem pharmacis curato, quibus & priores. Et aliis item iiſdem, & potibus, ac laboribus. Sic enim celerrime ſanum feceris; hujus autem color fit ex-
37 albidus, ſubpallidus, & ſqualidus. * Alius ſplenis morbus. Fit autumno maxime ab atra bile. Fit autem ab olerum multorum, quæ cruda eduntur, eſu, & ab aquæ potu. Patitur itaque æger hæc. Quum morbus corripuerit, ſplenem vehementer dolet, & rigor, & febris apprehendit, & inedia ipſum habet, ac cibos averſatur, & corpus cito concidit. Splen autem magnus quidem non valde fit, verum durus, & ad viſcera allabitur, & adhærens fugit. Hunc, quum ſic habuerit, iiſdem pharmacis, & eduliis, ac laboribus, quibus priores, curato. Et ſi ſe tibi exhibuerit, urito ipſum eo modo, quo etiam alios. Hic morbus in pleriſque, ſi ſtatim
38 curatus fuerit, brevi decedit. * Quatuor morbi regii. Primus quidem æſtate maxime corripit, bile commota. Conſiſtit igitur bilis ſub cute, & in capite, quare ſtatim corpus in alium colorem mutat, et fit pallidum, velut malicorium. Et oculi pallidi fiunt, et in capite ſub pilis velut cortex ſubeſt, et rigor, ac febris corripit, et pallidum urinam mingit, et craſſum ſubpallidum in ipſa ſubſidet, et mane, quandiu jejunus fuerit, ad cor, et viſcera exugitur; et ſi quis ipſum alloquatur, aut interroget, ægre fert, et anxius fit, et non ſuſtinet audire. Stercus autem excretum cum pallore albicat, et male olet. Hic, quum ita habuerit, maxime moritur in quatuordecim diebus. Si vero has effugiat, ſanatur. Curare autem oportet ipſum ſic. Quum febris remiſerit, multa calida lavato, et aquam mulſam bibendam dato. Et ſorbitionibus utatur ptiſanæ ſucco, melle affuſo. Mel autem non ſimul coquito, donec præterierint quatuordecim dies. Hi enim judicant, an lethalis ſit morbus, aut non; poſtea vero bis in die lavato, et nutrito primum modicis quæcumque maxime admiſerit, poſtea tamen plura dato. Vinum bibat album plurimum per diem, et ſi progreſſu temporis videatur tibi pallidus eſſe, et debilis, vomitum a cibis facere jubeto, velut in ſuperioribus morbis habetur. Et ſi quidem ab his morbis quieſcat, ſatis eſt; ſin minus, veratrum bibendum dato. Poſt talem autem purgationem, ad veſperam edat mazam mollem, aut panis medullam. Obſonium vero edat, pullum gallinaceum percoctum, probe conditum cum cepa, coriandro, caſeo, ſale, ſeſamo, et uva paſſa alba. Vinum autem bibat album, auſterum, vetuſtiſſimum. Alvum vero infra ſubpurgato, poſtera die ſucco cicerum alborum, melle affuſo, utatur, et duas heminas ejuſmodi ſucci ebibat. Tertia vero die initio facto, ſingulis diebus hanc aquam bibat, ex his rebus coctam

fœniculi radices tenues ea copia, quanta tribus digitis comprehendi poteſt, in duos aquæ congios mittito, ac coquito uſque ad dimidias. Et cicerum alborum chœnicen, in duobus aquæ congiis ad dimidias item coquito, & quod ſupereſt excolatum ſub dio per integram noctem exponito, & ambo hæc decocta miſceto. Cum hac aqua & vinum temperatum bibat, & ipſam aquam ſolam, ſi velit, quam plurimam bibat, & aliam aquam non bibat. Si vero hanc potionem non admiſerit, aliam ſic præparatam dato. Caricarum albarum chœnicen in duobus aquæ congiis coquito, excolato, & ſub dio per integram noctem exponito, poſtea hanc aquam bibat, ſive nudam ipſam voluerit, ſive cum vino mixtam. Bibat autem non acervatim multam, ſed pro una vice dimidiam heminam, ut ne alvi profluvium ipſi ſuccedat, & modico tempore interpoſito rurſus bibat. Commoda autem ſunt & hæc in potu data jejuno ſingulis diebus, trita, & in vini veteris albi hemina diluta, apii ſemen, cucumeris ſemen, feniculi ſemen, cuminum Æthiopicum, adiantum, coriandrum herba, uve paſſæ albæ. His, & illis in potu acceptis utilitatem percipiet, & celerrime ſanus fiet. * Alius morbus regius, ſive arcuatus. 39
Hic corripit tempore hyemis, & ex ebrietate, & rigore. Incipit autem primum rigor invadere, poſtea etiam febris detinet. Et humor, qui eſt in corpore, congelatur in cute. Quod autem ſic habeat, ex his oſtenditur. Lividum eſt ipſius corpus, & ſubdurum. Et venæ per corpus diſtentæ ſunt pallidæ, majores autem, & craſſiores ſunt, quam prius. Et aliæ venæ ſubnigriores diſtentæ ſunt. Et ſi quis aliquam ipſarum ſecet, ſanguis effluet pallidus, ſi pallidæ ſunt venæ. Si vero nigræ fuerint, niger ſanguis effluet. Et veſtem interiorem corpori adjacentem, præ pruritu non ſuſtinet. Hic promptus eſt ad iter faciendum, & ambulandum, ſed præ debilitate crura labaſcunt, ac ipſum non ſufferunt, & ſitit vehementer. Hic morbus non minus priore lethalis eſt. Procedit autem ad amplius tempus, ſi non in primis diebus ſanus fiat. Si vero morbus prolongetur, & ad octavum, aut nonum diem duret, in morbum incidit, & morbus, & dolor magis premit, & exſurgere non poteſt. Et plerique in hoc tempore ſtatim pereunt. Huic, ubi ſic habuerit, ſi quidem principio morbi acceſſeris, quum jam ſeptem dies præterierint, veratrum bibendum dato. Ventrem vero infra ſubpurgato per ſuccum, velut priori. Et alia eadem pharmaca dato. Exhibeto & cantharidas ſine alis, & capite quatuor tritas, & in vini albi hemina dimidia dilutas, modico etiam melle affuſo. Atque has bis, aut ter in die bibat. Progrediente vero morbo, balneis, & fomentis curato. Edat autem, quæcumque admittit. Vinum bibat album, auſterum, & alia eadem aſſumat, quæ prior. Hic morbus diuturnus eſt, & gravis, ſi non ab initio probe fuerit curatus. * Alius morbus regius. Popularis appellatur hic, eo quod om- 40
ni tempore corripit. Fit autem a repletione maxime, ac ebrietate, & poſtquam riguerit, ſtatim ſane corpus immutatur, & pallidum fit, & oculi pallidi valde ſunt. Et ſub pilos, ac ſub ungues morbus procedit. Et rigor, ac febris debilis tenet. Et de bile eſt corpus, & in capite dolor adeſt. Et pallidum, ac craſſum mingit. Hic morbus minus lethalis eſt prioribus, & curatus brevi ſanatur. Huic, quum ſic habuerit, cubiti venam ſecato, & ſanguinem detrahito. Deinde fomento adhibito, elaterium bibendum dato. Tertia vero die rurſus infra ſubpurgato cum lacte aſinino. Reliquas vero ſorbitiones, & potus, ac edulia eadem dato, quæ priori. Et caput ipſius frequenter purgato, & de ſucco bibendum dato. Et multa calida ipſum lavato, ac carnem defricato, & defrictas ſordes in vino albo bibendas dato, & ad alia omnia iiſdem utatur, & brevi ſanus evadet. * Alius morbus re- 41
gius. Fit quidem a pituita, hyeme autem maxime corripit, & color ipſius ægri eſt albus, & pectora ipſius pituita plena fiunt, & ſpuit ſalivam, & quum exſcreat, ſingultus ipſi oboritur. Et album lotium, ac craſſum mingit, & in urina ſubſidet, velut farina Hic morbus non eſt lethalis, & brevi ſanatur. Huic, quum ſic habuerit, cnidium granum bibendum dato. Et poſt purgationem, ſucci ptiſanæ quatuor heminas, melle affuſo, exſorbendas dato. Superiorem vero ventrem, vomitu inducto, velut in prioribus purgato. Sic enim facillime pituitam a pulmone, & arteriis abduxeris. Sed & gargariſmum ipſi frequenter præparato. Hic aliquando etiam febrit debili febre, & horror tenuis ſuccedit. De cætero vero iiſdem, quibus priores, curato, & pharmacis, & fomentis, & balneis, & eduliis, & potibus, & ſorbitionibus. Sic enim maxime ſanum facies.

S E C T I O III.

42 * *Morbus, Typhos vocatus.*

TYphos quidem appellatur hic morbus, hoc eſt ſtupor attonitus, corripit autem tempore æſtatis, quum canis ſydus oritur, bile per corpus commota. Statim igitur ipſum febres fortes tenent, & calor acutus, & a gravitate debilitas, & crurum, ac manuum impotentia; maxime enim inutilia ipſi fiunt hæc membra, & venter turbatur, & quæ ſecedunt grave olent. Et tormen forte ſuccedit. Sed & hæc patitur: ſi quis ipſum erigere velit, erigi non poteſt, neque oculis videre poteſt præ calore. Et ſi quis ipſum interrogat, præ dolore reſpondere non poteſt. Quum autem moriturus eſt, acutius videt, & loquitur confidenter, & bibere, ac edere cupit, & ſi quis det, quod edat, brevi etiam animam emittit, ſi non evomuerit.
42 Huic morbus hic judicatur in ſeptem, aut quatuordecim diebus. Multi vero perveniunt etiam ad viginti quatuor. Si igitur hos tranſierit, ſanus erit. Nam in his diebus judicatur, an lethalis ſit morbus, aut non. Hunc, quum ita habuerit, ſic curato. In primis quidem diebus a balneo abſtineat. Unguatur autem vino, & oleo tepido in lecto, & a cibis abſtineat. Sorbitiones autem tenues frigidas dato. Vinum autem bibat nigrum, auſterum, ſi ipſi conducat. Sin minus, album, aquoſum, auſterum. Si vero ſitis fortis premat propter calorem, potu acervatim dato, evomere jubeto, bis, aut ter hoc repetito. Et quum calor habuerit, lintea aqua frigida tincta apponito, qua parte ſe maxime ardere dixerit. Si vero horrorem habuerit corpus, frigefactoria remittito. Hic, quum doluerit, ab hujuſmodi maxime dolore periclitatur, ne repente animam relinquat. Verum exhibere oportet ipſi doloris cauſſa feſtinanter eadem pharmaca, quæ ei, qui a pleuritide tenetur. Quum autem exſurrexerit, cibo, & potu, & balneis quamcelerrime refocillato. Morbus
43 enim eſt difficilis, & pauci effugiunt. * Alius typhos. Corripit quidem hic morbus omni tempore, fit autem propter corporis humiditatem, quum cibos humidos, & potum multum carnes combibunt, & fluidæ fiunt, ab his maxime fit morbus. Incipit igitur febris tertiana, aut quartana, in principio fiens. Et dolor fortis in capite conſiſtit. Aliquando etiam in corpore intermittens. Et vomit ſalivam, & frequenter eructat, & oculorum regiones dolet, & facies albeſcit, & tumor in pedes deſcendit. Quandoque vero etiam totum corpus intumeſcit. Et ad pectora, & ad dorſum aliquando dolor currit, & venter turbatus eſt, & oculis fortiter tuetur, & ſalivam multam, & ſpumoſam expuit, & in faucibus detineri videtur, & exaſperat ipſas. Sæpe vero etiam inflammantur fauces. Hic, ubi ſic habuerit, & dolor ita preſſerit, & erectæ cervicis ſpiratio fortis inciderit, quandoque derepente præ dolore animam emittit in ſeptem diebus, aut quatuordecim. Multi vero uſque ad viginti quatuor dies durant. Sæpe vero etiam derepente morbus remittit, & æger ſanus eſſe ſibi videtur. Verum obſervare oportet, donec quatuor, & viginti dies præterierint. Si enim has effugerit, non ita valde moritur. Huic, quum ita habuerit, in primis diebus ſorbitiones dare oportet, farinam coctam, tenui melle affuſo. Vinum vero dandum eſt nigrum, pauſatim, prout voluerit, temperatum. Cibi autem ne exhibeantur, priuſquam hi dies præterierint. Polypi vero in vino cocti edendi dentur, & juſculum ſorbendum. Et raphanidas multas edat, & naſturtii ſemen torrefactum, molitum, ac cribratum, vino nigro acerbo affuſo, bibat. Et polenta tenuis modica mane bibenda detur. A balneo autem abſtineat, donec hi dies præterierint. Vino vero, & oleo tepefactis in lecto illinatur, & extergeatur. Et fructus pæoniæ grana decem in vino nigro cocta bibenda dato, & rapi probe percocti ſuccum ſorbeat, caſeo inſulſo conditum, & papavere, & ſale, & oleo, & ſilphio, & aceto. Si vero etiam pharmacum bibendum dare volueris, cnidium granum dato. Et poſt purgationem, farinæ coctæ, & pinguis duas heminas exſorbendas dato. Vinum autem bibat idem. Ex pharmacis, & ſorbitionibus, ac potibus, quicquid dederis, profuerit, ſive ſingulatim, ſive plura ſimul exhibueris. Atque ſic celerrime ſanum feceris. Morbus autem eſt gravis, & pauci ef-
44 fugiunt. * Alius typhos: hic quidem propter hoc fit. Quum bilis putrefacta ammixta fuerit ſanguini, per venas, & articulos, quum ſanguis ſteterit, conſiſtit quidem maxime in articulis. Incumbit autem quandoque etiam in reliquum totum corpus, & dolores acutos exhibet, et multi ex hujuſmodi morbo claudi fiunt, quum bilis in articulis concluſa in tofum calleſcit. Dolor autem intermittens corripit per tres, et quatuor dies. Hunc, ubi ſic habuerit, hoc modo curato. Dolore in corpore prævalente, tepefactoria facere, et adhibere oportet, oleo prius illito. Quum autem remiſerit, veratrum ipſi dato, toti corpori antea fomento adhibito. Poſtera die ſerum caprinum coctum bibendum dato duorum congiorum menſura, ita ut in alterum congium mel affundas, et in alterum ſal adjicias, deinde poculis viciſſim permutatis bibat, donec totum ebiberit. Ad veſperam vero poſt purgationem, lenticulæ heminam ſorbeat, et betarum pinguium heminam, polenta inſperſa, ebibat. Et

bat. Et pulli gallinacei carnem, aut columbæ, aut turturis, aut oviculæ, aut ſuis pinguem edat. Veratrum autem per ſextum diem dato, & ſi alicubi in articulis tumor fiat, & diſceſſus fieri nolit, cucurbita affixa ſanguinem detrahito, punctura per acum triangularem facta in genua, ſi in genibus tumor fuerit. Verum nullum ex aliis articulis perpunxeris. Interpoſitis autem diebus cibum accipiat, panem maxime aſſatum. Mazam vero maxime oleo, & melle ſubactam. Obſonia vero habeat, maxime quidem aſſatas carnes volucrium, non ſalſas; ſin minus, etiam coctas, conditas, verum ſine caſeo, & ſeſamo, & ſale. Piſcibus autem utatur carnoſiſſimis, aſſatis eodem modo, velut carnes, & coctis origano conſperſis, ac oleo ipſis affuſo. Vinum autem bibat album, ſi conducat, aut ſi hoc non commodet, nigrum, & in deambulationibus ſe exerceat per diem & poſt cœnam, & mane. Serum autem, & lac pro tempore ſemper bibat. Si vero tibi viſum fuerit, etiam aſininum lac decoctum dato. Et ſi ſanus fiat, in cuſtodia ipſum eſſe oportet, ut ne a frigore, & æſtu lædatur, & cibis non valde expleatur. Periculum eſt enim, ne morbus revertatur. Hic itaque morbus, ſi ſic curetur, in ſex menſibus ſanatur. In tot enim menſium ſpatio judicatur, an mortalis ſit, aut non, etiamſi ſtatim curetur. Nam morbus eſt gravis, & pleriſque commoritur. * Alius typhos. Fit quidem hic morbus in tempore pomorum, 45
quum quis ſe fructibus mollis corticis, & foris non lignoſi, omnis generis repleverit. Pleriſque vero etiam ab his factus eſt talis morbus, ubi videlicet placentarum, & liborum ſeſaminorum, & aliorum dulciariorum ex melle paratorum, eſu ſe inſatiabiliter expleverunt. Mel enim coctum æſtuoſum eſt, & ventri adheret; poſtea, quum concoctum fuerit in ventre, effervescit, & venter derepente attollitur, & ardet, ac dirumpi videtur. Deinde repente ventris profluvium ſuccedit, & quum ſemel ſecedere inceperit, per multos dies purgatur, & multi poſt hanc purgationem ſani fiunt. Quum igitur ſua ſponte purgari ceſſaverit, lentium ſucci tres ſemicongios ipſum ebibere cogito, ſale adjecto; poſt purgationem vero ſucci, ad veſperam lenticulæ frigidæ non ſalſæ heminam ſorbeat. Multum autem ſilphii in ipſam deradat, & betæ pinguis non conditæ heminam, polenta inſperſa. Vinum autem bibat nigrum, auſterum, paulatim. Reliquo vero tempore eadem faciat. Et cibos accipiat panem exaſſatum, & mazam oleo, & melle quammaxime ſubactam. Primis autem diebus farinam edat coctam frigefactam, melle affuſo. Vinum autem bibat nigrum, acerbum, & donec quieverit morbus, hæc aſſumat. At qui ex fructibus morbo arreptus eſt, flatum ſentit, & tormen, & dolorem, & cibi ſecedere non volunt, & venter ipſius magnus, ac durus eſt, & rigor, ac febris habet. Huic, ſi quidem ſponte turbatus fuerit venter, in viginti diebus utminimum purgatur. Et quum purgare ceſſaverit, ſanus ſtatim erit. Si vero non fuerit purgatus, purgato ipſum hippophais ſucco, aut cnidio grano. Ad veſperam autem eadem exhibeto, quæ ei, qui ſponte purgatur. Poſtera die, ſi febris habuerit, quietem habeat. Et de eodem vino in aqua frigidiſſima ipſi bibendum dato. Si vero febris non habuerit, victu utatur non humido, ſed fortiore. Et deambulet, conjectura juxta cibos facta. Ab hoc morbo multis jam aqua intercus facta eſt. Et ſi tibi clyſterem adhibere viſum fuerit, eadem, quæ etiam hydropico, per clyſterem infundito. Si vero volueris, hæc infundere potes. In aquæ mulſæ hemina herbam thapſiæ coquito, & ſic infundito. Hic hoc modo curatus celerrime ſanus erit. * Alius typhos. Fit hic morbus, quum 46
humor, qui eſt in corpore, putrefactus fuerit, & magis, quam opportunum eſt, reſiccatus. Fit igitur æger hoc morbo correptus, ſpecie limpidus, ac humectus, ſubpallidus, pellucidus, & veſicæ urinæ ſimilis, verum non intumeſcit, ſed tenuis, & aridus eſt, ac debilis. Attenuantur autem in corpore maxime claviculæ, & facie fortiter gracileſcit, & oculi valde ſunt excavati, & hæc quidem a morbo patitur. Color autem corporis niger eſt, cauſſa vero hæc eſt. Quum bilis atra in venas, & ad cutem ſubierit, & poſtea calor ſucceſſerit, neceſſe eſt a calore venas comburi, ac reſiccari. Quare ſanguis e venis excedit, hæc igitur patitur. Hic tenuis fit, & fortiter gracilis, & oculis raro nictat, & muſcas a ſtragulis venatur. Et gravitas ciborum major eſt, quam quum ſanus eſſet, & lucernæ extinctæ odore delectatur, & frequenter ſemen per ſomnum effundit. Sæpe vero etiam inter eundem genitura ipſi exit. Huic, quum ſic habuerit, ventrem nigro veratro purgato, ſupernum videlicet, infernum vero ſcammoniæ ſucco. Poſt purgationem vero eadem, quæ & aliis dato, & ſerum, ac lac bubulum, aut caprinum pro tempore exhibeto, dato & lac aſininum decoctum ad purgationem. Hic ita curatus in duobus maxime annis ſanus fit. Cibos autem, quos vult, aſſumat, & quammaxime nutriatur, & deambulet, conjectura ad cibos facta. Hic morbus corripit majorem viginti annis. Ubi vero corripuit, ſi non a principio morbi quis curatus fuerit, non deſinit, niſi viginti anni præterierint, ſed adhæret. Poſtea ab aliquibus, dum curantur, decedit. Morbus autem gravis eſt. * Volvuli por- 47
ro vocantur hi morbi, fiunt autem maxime ab his. Si hyemis tempore quis calido, & humido victu utitur, & non deambulationibus ſe exerceat, reſpectu ad cibos facto. Verum repletus ſemper dormit, & deinde longum iter perficere cogatur, frigore ſæviente. Deinde riguerit ſub oſſa, hæc igitur patitur. Flatus in toto corpore oboritur, & color ipſius fit plumbiformis, & riget ſemper, ut etiam calida ipſi affuſa, calida eſſe non videatur. Corpus autem ipſius, dum lavatur, a calida deſquamatur,

maxime

maxime ſcrotum, et ſi digito corpus compreſſeris, impreſſionem faciens, et notæ tibi apparebunt, velut in farina aqua ſubacta. Maxime autem in pedibus impreſſionem perfert. Crura vero ipſius gravia ſunt, et ſi obambulet, tremit, et ſi ad acclivem locum iter faciat, vehementer anhelat, et ulnæ dependere videntur, et ſitis urget noctu; cibi vero crudi ſecedunt, quouſque ingeſſit. Huic, quum ſic habuerit, fomento prius adhibito, cneorum bibendum dato, aut hippophais ſuccum, aut cnidium granum; poſt purgationem vero eadem dato, quæ prioribus. Poſtera die lactis aſinini cocti congium dato bis ebibendum, ſale adjecto. Ad veſperam cœnet panem. Obſonium autem habeat, oviculæ carnes coctas, et polypos coctos in vino nigro, et juſculum ſorbeat, et lenticulam habeat ſic præparatam, heminam lentis coctam probe terito, deinde farinam ammiſceto, et ſilphium deraſum addito, et ſalem adjicito, et acetum affundito, et allium ad hæc ſimul coquito, et affuſa aqua bis, aut ter fervefacito, et cum tudicula undiquaque expaſſa brachia habente, ſimul ipſa agitato, deinde ablata frigefacito. Sit autem non valde craſſa, et odoris gratia etiam pulegium, ut ſimul coquatur, adjiciatur. Intermediis vero diebus, vomitus faciat per ſextum diem. Verum alias atque alias ante vomitum, et pharmaci potum, fomentum adhibere oportet. Et per tertiam diem lavetur, ſi conducat; ſin minus, ungatur. Et deambulet, ſi ita potens fuerit, conjectura ad cibos facta, et ſambuci, ac conyzæ ſemper teneræ folia cocta edenda dato. Sic enim curatus, facillime deget, et morbus annum definet. Multis vero jam ſanis factis, poſt duos annos morbus reverſus eſt. Sed ſi hoc contingat, eodem modo curetur. Si vero tertium revertatur, tumor quidem non ſuccedit. Tenuis autem fit et gracilis, incipitque a facie attenuari, et colore exalbeſcit magis quam prius. Huic quandoque aqua intercus fit in ventre. Si igitur facta fuerit, ſecare ipſum non oportet, moritur enim, ſed iiſdem curare, quibus eum, qui a ſplene aqua inter cutem laboret. Hunc maxime in principio curare velis, et ſic cito ſanum facies. Opus autem habet morbus multa curatione. Eſt enim gravis.
48 * Alius volvulus arcuatus. Hic maxime æſtatis tempore in paluſtribus regionibus corripit. Magis autem ab aquæ potu. Multi vero jam a tali morbo correpti ſunt, ex volutatione ad ſolem capitis dolore affecti. Verum ſimilia prioribus patiuntur, excepto colore. Nam pallidus fit æger, velut malicorium. Et oculi aliquando morbo arcuato implentur. Hunc, ubi ſic habuerit, iiſdem curare oportet, quibus priorem. Danda etiam in potu aqua a cicere albo cocta, et cum vino eadem permixta danda eſt; & caput ejus tetragono medicamento purgetur. Hic minus quam prior le-
49 thalis eſt, et vocatur volvulus arcuatus. * Volvulus hæmatites. Reliqua quidem eadem patitur cum prioribus. Incipit autem morbus autumno fieri. Hæc vero in morbo accedunt. Ex ore male olet a dentibus, et gingivæ diſcedunt, et a naribus ſanguis fluit. Aliquando etiam ex cruribus ulcera pullulant, et alia ſaneſcunt, alia emergunt. Et color niger fit, et cutis tenuis. Eſt autem ad deambulandum, ac laborandum promptus. Hunc, ubi ſic habuerit, iiſdem curato, quibus priores, et hæc per clyſterem infundito. Cucumeris ſylveſtris folia quinque terito, et mellis dimidium heminæ ammiſceto, itemque olei heminam dimidiam, et ſalis, quantum una manu comprehendere potes, et ſucci betarum heminas quatuor. Ad ſubpurgationem vero lactis aſinini cocti heminas octo exhibeto, melle affuſo. Bibat etiam bubulum lac pro tempore per quadraginta dies. Bibat item mane bubuli lactis duas heminas, tertia aquæ mulſæ parte ammixta, per intermedios dies. Hic morbus multa medela opus habet; ſin minus, non exit, ſed cum homine moritur. Vocatur autem volvu-
50 lus hæmatites. * Morbi craſſi appellati. Ex craſſis appellatis morbis hi maxime fiunt. Quum pituita, & bilis mixta fuerint in corpore, fluunt in ventrem, & quum congregata fuerint in ventre, attolluntur, & ſurſum, ac deorſum diſcurrunt, velut unda. Et rigor, ac febris corripit. Et dolor in capite conſiſtit, & quum dolor circa viſcera conſtiterit, ſuffocationem inducit. Aliquando vero vomit pituitam acidam, quandoque etiam ſalſam, & poſtquam evomuit, os amarum ipſi eſſe videtur. In lateribus autem rubores detinentur. Nam quum pituita in ventre ſit, ſanguis a caliditate congregatus in latera allapſus eſt, & rubores in lateribus excitat. Et calor maxime latera occupat, ac coſtas. Et dorſum ipſius incurvum fit. Et quum maxime doleat, corporis contactum non ſuſtinet. Nam velut ex ulcere dolet. Et carnes præ dolore vibrantur, & teſtes contrahuntur, & in ſedem, & in veſicam calor quidam, ac dolor irruit. Et mingit craſſum, velut in aqua inter cutem. Et ex capite defluunt capilli, & pedes ſemper frigidi ſunt, & dolor premit maxime latera, & dorſum, & collum, & ad cutem aliquid ipſi proſerpere videtur. Morbus vero quandoque urget, quandoque remittit. In progreſſu autem magis aſſidue premit, & cutis capitis craſſa, ac rubicunda eſt. Hic uſque ad ſex annos talia pati perſeverat, poſtea & ſudor multus diffunditur, & male olet. Sæpe vero etiam per ſomnum ſemen effundit. Quod vero per coitum emittit, ſubcruentum, ac ſublividum prodit. Hic morbus fit propter calorem ſolis, & aquæ potum, proinde hunc, quum ſic habuerit, cneoro, aut hippophae, aut cnidio grano dato, ſubpurgato, dato etiam lactis aſinini cocti heminas octo bibendas, melle affuſo; poſtera die poſt purgationem eadem, quæ aliis, exhibeto. Primis autem diebus ex iiſdem nutriatur, ex quibus etiam is, qui ab aqua inter cutem correptus eſt, & deambulationibus ſe exerceat, ſi ita

potens fuerit. Si vero præ febribus impotens fuerit, & cibos edere non poterit, lenticulæ ſorbitione utatur; potu vero vino nigro quammaxime auſtero. Hic morbus maxime corripit autumno, & tempore fructuum pomorum. Hic ſi quidem curatus fuerit in ſex annis, ſatis eſt; ſin minus, adhæret uſque ad decem annos. Cum multis vero ſimul moritur, ſi non ſtatim curatus fuerit. * Alius craſſus morbus. 51

Tales craſſi morbi a bile fiunt, quum bilis in hepar influxerit, & in capite conſtiterit. Hæc igitur æger patitur: hepar intumeſcit, & præ tumore ad ſeptum tranſverſum expanditur, & dolor ſtatim in caput irruit, maxime vero in tempora, & auribus non acute audit. Sæpe vero etiam oculis non videt, & horror, ac febris corripit. Atque hæc quidem in principio morbi ipſi fiunt, intermittentia quandoque valde, quandoque minus. Quanto autem magis morbus progreſſus fuerit, tanto amplior dolor in corpore exiſtit, & pupillæ oculorum diſperguntur, ac hebetantur, & ſi digitum oculis admoveris, non ſentit, eo quod non videt. Quod autem non videt, ex hoc cognoveris, quod admoto digito non nictat, & floccos de ſtragulis tollit, ſi quos viderit, pelliculos ipſos eſſe putans, & quum hepar magis ad ſeptum tranſverſum expaſſum fuerit, delirat, & ob oculos ipſi obverſari videntur reptilia, & omnis generis peregrinæ feræ, & milites armati pugnantes, & ipſe ſibi inter ipſos pugnare videtur, & talia loquitur, velut qui videat pugnas, & bella geri, & invadit, & minatur, ſi quis ipſum exire vetet, & ſi ſurrexerit, crura elevare non poteſt, ſed concidit, & pedes ipſius frigidi ſunt. Et quum dormit, exilit a ſomno, & timet, quum inſomnia viderit horrenda. Cognoſcimus autem hoc, quod ab inſomniis exilit, ac timet, poſtquam reſipiſcit. Nam inſomnia denarrat, & ea, quæ corpore fecit, & quæ lingua loquutus eſt. Atque hæc quidem ſic patitur. Quandoque vero etiam per totam diem, ac noctem voce privatus jacet, reſpirans ſpiritum multum acervatum. Quum autem delirare ceſſavit, ſtatim e veſtigio reſipiſcit, & ſi quis ipſum interroget, recte reſpondet, & cognoſcit, ac intelligit omnia, quæ dicuntur, deinde rurſus poſt modicum tempus in iiſdem afflictionibus jacet. Hic morbus accidit maxime in peregrinatione. Et ſi quis alicubi per deſertam viam iter faciat, & timor ipſum ex ſpectro corripiat. Fit etiam aliter. Huic, quum ſic habuerit, veratri nigri obolorum quinque pondus in vino dulci bibendum dato. Aut hæc per clyſterem infundito. Nitri Ægyptii magnitudinem tali ovilli terito, & mellis optimi cocti dimidiam heminam, & olei dimidiam heminam in mortario ammiſceto, & aquæ a betis coctis heminas quatuor per noctem ſub dio expoſitas addito; aut ſi volueris, pro beta lac aſininum coctum ammiſceto, & hæc mixta per clyſterem immittito, ſive febris habeat, ſive non. Sorbitionibus autem utatur, ptiſana cocta, melle affuſo. Bibat etiam mel, & aquam, & acetum ſimul permixta, donec judicatus fuerit morbus. Judicatur autem in quatuordecim diebus ad ſummum, ſive lethalis eſt, ſive non. Multis autem jam hujuſmodi morbus ſedatus, rurſus rediit. Si igitur redierit, periculum eſt, ne æger pereat. Judicatur autem morbus in ſeptem diebus, an lethalis ſit, aut non. Si vero has effugerit, non valde moritur, ſed morbus in pleriſque curatus decedit. Quum autem deſiverit morbus, diæta bona utatur, quiete ingerens quæ venter ſuſcipiat, & non comburantur, neque ventris profluvium ſuccedat; ambo enim hæc periculoſa eſſe videntur. Lavetur autem quotidie, & deambulet poſt cibos modice. Veſte vero induatur levi, ac molli, & pro tempore anni lac, & ſerum bibat per quinque ac quadraginta dies. Hæc ſi fecerit, celerrime ſanus erit. Morbus autem gravis eſt, & multa cura opus habet. * Alius morbus craſſus. Fit a pi- 52

tuita putrefacta. Quod autem putrida eſt, unde fit, ex hoc manifeſtum eſt. Eructat ab hac, quod odorem habet, velut ſi quis raphanides ediſſet. Incipit autem fieri talis morbus a cruribus, deinde ab his aſcendit ad ventrem. Et quum in ventre conſtiterit, rurſus decurrit ad viſcera. Et quum in his conſtiterit, fugit, & vomitum facit, pituitam acidam ſubputridam educens; & ubi evomuit, non habet ſe ipſum, neque ſibi conſtat æger. Deinde anguſtia fit circa viſcera. Quandoque etiam in caput derepente dolor incumbit acutus. Et auribus acute audire non poteſt, neque oculis videre præ gravitate, & ſudor multis diffunditur male olens, & maxime quum dolor habuerit, & morbum levat. Color autem ipſius arcuatus apparet. Hic morbus priore paulo minus lethalis eſt. Huic, quum ita habuerit, ventrem purgato, deorſum quidem per hippophaes, ſurſum autem per veratrum, & caput tetragono purgato, & quum a veratro purgatus fuerit, poſtera die lacte aſinino cocto ſubpurgato. Tertia deinde caprino cocto, & ſimiliter quarta, ac quinta. Reliquis vero viginti diebus, lac bubulum crudum, aut etiam caprinum dato, tertiæ aquæ mulſæ parte ammixta. Bibat autem lactis congium. Poſt purgationem vero deorſum verſus, eadem pharmaca exhibeantur, quæ hydropicis. Reliquo tempore, quum lac bibit, cœnet panem exaſſatum. Obſonium autem habeat ex piſcibus ſcorpium, aut callionymum, aut cuculum, aut ſquatinæ fruſtum cum condimentis coctum, ex carnibus ovillas, aut gallinacei pulli coctas. Vinum bibat album, ſi conducat; ſin minus, nigrum auſterum, deinde poſt cibum deambulet, ut ne frigeat. Si quidem igitur conducant, cibos huic dato, qui dicti ſunt. Si vero non conducunt, ſorbitiones dato ptiſanæ, aut milii. In hoc morbo, ſi æger triginta dies tranſgreſſus fuerit, ſanus fit; hi enim judicant, an lethalis ſit, aut non. Eſt autem morbus gravis. * Alius morbus 53
craſſus.

craſſus. Fit hic morbus a pituita alba. Congregatur autem in ventre, quum fe-
bres diuturnæ corpus occuparint. Initium hic morbus a facie ſumit, & intume-
ſcit facies, deinde deſcendit in ventrem, & ubi in ipſo conſtiterit, ventrem ma-
gnum attollit, & corpus velut a labore laſſatur, & in ventre gravitas ineſt, &
dolor fortis, & pedes tument, & ſi pluvia in terram effundatur, pulveris odo-
rem non ſuſtinet. Si vero in pluvia ſteterit, & terram odoret, derepente cadit.
Hic morbus interquieſcens, longiore tempore quam prior, occupat, & tardius decedit.
Curare vero ipſum oportet iiſdem, quibus hydropicum, fomentis videlicet, & phar-
macis, & eduliis, ac laboribus. Hic morbus per ſex annos maxime obtinet. Dein-
de decedit temporis progreſſu, ſi probe curetur, etiamſi non in principio fuerit cura-
54 tus. Eſt autem morbus difficilis, & multa cura opus habet. * Coxendicum mor-
bus ex his maxime cauſſis fit pleriſque. Si quis diutius in ſole verſetur, & coxendi-
ces fuerint calefacti, & humor, qui eſt in articulis, a calore fuerit reſiccatus.
Quod autem id, quod reſiccatur, condenſatur, ac conſtringitur, hoc mihi ſignum eſt.
Æger enim articulos vertere, aut movere non poteſt præ dolore, qui eſt in ipſis,
& eo, quod verticula ſunt compacta. Dolet autem maxime lumbos, & verticula ex
obliquo juxta coxendices, & genua, conſiſtit autem dolor multo tempore in inguini-
bus, ſimulque coxendicibus, acutus, & æſtuoſus, & ſi quis ipſum erigat, aut tranſ-
moveat, præ dolore ejulat, quammaxime poteſt. Aliquando etiam convulſio ſuccedit,
& rigor, ac febris, fit autem & a bile, & pituita, fit item a ſanguine dolor conſimilis
velut ab omnibus morbis, & rigor, ac febris aliquando corripit debilis. Cæterum eum,
qui a ſole hoc morbo correptus eſt, ſic curare oportet. Corpus ipſius fomento
humectetur, & cibi, ac potus, & alia, quæ exhibentur, tepida, ac humida præ-
beantur, atque hæc omnia cocta. Cibo utatur, maza molli, vino dulci non ſubacta. Vi-
num bibat album, aquoſum, & corpore quietem habeat; & quamvis impotens fuerit,
ut exſurgat, tamen modice ſingulis diebus deambulet, & ne frigeat, & non multa
aqua lavetur, & quum tibi bene habere viſus fuerit, & corpore humidus eſſe, leni
fomento vehementer foveto. Magis enim remittit, & condenſationem ex articulis
humectat, ac relaxat. Deinde poſtera die cnidium granum bibendum dato. Si vero
non profuerit, hæc per clyſterem infundito: cumini heminam dimidiam terito, &
colocynthidem integram, parvam, ac rotundam in mortario tundito, ac cribrato, &
nitri rubri Ægyptii minæ quadrantem torreto, ac terito. Atque hæc in ollam conji-
cito, & olei heminam, mellis heminam dimidiam, vini albi heminam, & ſucci betæ,
quantum videbitur, affundito, & donec bonam craſſitudinem habere viſa fuerint, co-
quito. Deinde per linteum excolato, & ſi mel non ſimul coquere velis, mellis Atti-
ci heminam ipſis ammiſceto. Si vero Atticum non habeas, optimi alias cocti hemi-
nam in mortario ammiſceto. Si vero craſſius fuerit hoc infuſum, de eodem vi-
no affundito, juſtæ craſſitudinis reſpectu habito, & per clyſterem infundito, dein-
de uſque ad dies tres purgari ſinere oportet. Si vero pluribus diebus purgetur,
bubuli, aut caprini lactis heminas tres ebibendas dato, deinde betas pingues, non
ſalſas, condimentis conſperſas, edendas exhibeto. Ex hoc morbo multi claudi fa-
55 cti ſunt. * Si vero a bile morbus fiat, veratrum deorſum purgans ipſi bibendum
dato, aut ſcammoniæ ſuccum; poſt hujuſmodi vero purgationem, ſucci ptiſanæ
melle affuſo, heminas duas exſorbendas dato; poſtera vero, aut tertia die abhibi-
to fomento, lacte aſinino cocto ſubpurgato. Ad veſperam autem pinguis betæ
heminas duas edat, polenta inſperſa. Vinum bibat album, aquoſum, dulce & nunc,
56 & poſt pharmaci purgationem. * Si vero a pituita ægrotet, cnidium granum, aut
hippophaes, adhibito prius fomento, bibendum ipſi dato; poſt purgationem vero
eaſdem ſorbitiones, ac potus exhibeto. Itemque lactis potionem. Intermediis autem die-
bus, diæta quamleviſſima utatur. Et ſi quidem ab his utilitatem ſentit, bene eſt; ſin mi-
nus, ipſum urito multis, ac profundis cruſtis inuſtis, in oſſeis quidem partibus
57 per fungos, in carnoſis autem per ferramenta. * Si vero a ſanguine ægrotarit, fomen-
tum adhibeto, & cucurbitam affigito, & venas in poplitibus ſecato. Si autem tibi
viſum fuerit, etiam cnidium granum ipſi bibendum dato. Diæta vero quam ſicciſſi-
ma utatur. Vinum autem ne bibat. Si vero bibere velit, quamminimum, & aquoſiſ-
ſimum dato, & modice deambulare jubeto, aut ſi potens fuerit, plurimum. Condu-
cit autem & a pituita ægrotanti talia facere. Si vero ſtare non poſſit, in lecto ipſum
quamfrequentiſſime circumferre oportet, a quacumque cauſſa ægrotarit, per omnia ſi-
58 militer, ut ne intus chartilago concreſcat. * Si vero concreverit, & articuli conglu-
tinati fuerint, omnino neceſſe eſt hominem claudum fieri. Et ſi clyſterem adhibere
volueris, ei, qui a ſanguine ægrotat, quo ſanguinem, ac pituitam a coxendicibus
abducas, hæc infundere oportet. Salis pugillo trito, olei heminam, & de hordei
decocto duas heminas ammiſceto, atque ſic infundito. Si enim ſic curationem fe-
59 cerit, celerrime ſanum facies. Morbus autem gravis valde eſt, ac diuturnus. * Te-
tani tres. Si ob vulnus tetanus, ſive diſtentio fiat, æger hæc patitur. Maxillæ con-
glutinantur, & rigent, & os aperire non poteſt, & oculi lachrymantur, ac detrahun-
tur, & dorſum conglutinatum riget, & crura flectere nequit, neque manus, neque
ſpinam. Quum autem lethalis fuerit, potum, & cibos, quos prius accepit, aliquando
per nares reddit. Hunc, quum ſic habuerit, fovere oportet, & pinguiter unctum,

ad ignem non ita prope calefacere, & tepefactoria illito corpori adhibere. Et abſinthium, aut lauri folia, aut hyoſcyami ſemen, & thus terito, deinde vino albo diluta in ollam novam infundito, & oleum pari cum vino menſura affundito, & cum his calefactis large calidis corpus, ac caput illinito. Poſtea ſuper pelliceum indumentum reclinatum, ita ut pars, ad quam fuit animalis caro ſurſum vergat, mollibus, ac puris ſtragulis, ac veſtimentis contegito, quo vehementer exſudare poſſit. Aquam vero mulſam tepidam, ſi quidem hanc bibere poterit, per os exhibeto. Si vero non poterit, per nares infundito. Vinum autem album quamjucundiſſimum, ac plurimum bibendum dato. Hoc quotidie facere oportet, donec ſanus fiat. Eſt autem morbus gravis, & ſtatim curatione opus habet. * Opiſthotonos. In diſtentione 60 retrorſum fiente (opiſthotonum vocant) alia quidem eadem æger patitur. Fit autem, quum tendines, qui ſunt retro, in cervice ægrotarit. Ægrotat autem aut ab angina, aut ab uva, aut locis circa tonſillas ſuppuratis. Aliquando etiam a capite febribus ſuccedentibus, convulſio ſuccedit. Jam vero etiam a vulneribus. Hic trahitur in poſteriorem partem, & præ dolore circa dorſum, ac pectora ejulat. Hic convellitur vehementer, ut vix detinere poſſint ipſum præſentes, ne e lecto excidat. Hic ſæpe in die dolore affligitur, ſæpe etiam levius degit. Huic ſic habenti eadem exhibere oportet, quæ priori. Morbus autem adhæret ad ſummum diebus quadraginta. Si vero hos evaſerit, ſanus fit. * Alius tetanus. Hic tetanus minus lethalis eſt, 61 quam priores. Fit autem ab iiſdem. Multi vero etiam ex caſu in partes poſteriores a morbo correpti ſunt. Patitur igitur æger hæc. Totum corpus convellitur. Aliquando vero quacumque corporis parte id contigerit, convellitur, & primum quidem obambulat. Poſtea temporis progreſſu in lectum cadit, & rurſus remittit & dolor, & convulſio, & ſi ſurrexerit, & fortaſſis ad paucos dies obambularit, poſtea rurſus in iiſdem afflictionibus jacet. Atque hæc patitur, ac tranſmutat per multum tempus; & ſi quid comedit, non ſecedit infra, niſi difficulter, atque hoc combuſtum. At in pectoribus hæret cibus, & ſuffocationem inducit. Hunc, ſi iiſdem curaveris, quibus priores, celerrime ſanum facies; clyſterem vero ex ptiſana cocta tenui, ac melle adhibeto.

HIPPOCRATIS COI

LIBER DE VIRGINUM MORBIS.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Morborum natura quatenus cognoſci poſſit. Spectra falſo imaginata multis mortis cauſſam fuiſſe.*

2 *Cor quomodo fatuum reddatur, & ex eo torpedo, ex hac delirium fiat. Similitudo. Quomodo, & qua ratione ſanguis pedibus torporem inducens, ab aqua frigida ad ſe ipſum revertatur. Sanguis cordis torporem, & delirium inducit. Febres erroneæ quando dicantur. Inſaniæ, clamoris, timoris, ſtrangulationis, mœroris, &c. in mente motarum cauſſæ. Voluptas ſine ſpectris, in animi impotentia.*

3 *Inſaniæ curatio eſt ſanguinis detractio, in virginibus autem, ſi viris jungantur, quam citiſſime.*

PRINCIPIUM ſit mihi compoſitionis eorum, quæ perpetua 1 ſunt in arte medica. Non enim poſſibile eſt morborum naturam cognoſcere, ſiquidem artis eſt invenire, niſi quis noverit naturam in indiviſibili, ex qua in principio diſcreti ſunt: primum de morbo ſacro appellato, & de attonitis, ſive ſyderatis, & de timoribus, ex quibus adeo fortiter pavent homines, ut delyrent, & dæmones quoſdam videre ſe putent, ipſis infeſtos, quandoque nocte, quandoque interdiu, aliquando vero utroque tempore. Poſtea ab hujuſmodi ſpectris multi jam ſe ſtrangulaverunt, plures autem mulieres, quam viri. Eſt enim muliebris natura animi magis dejecti, ac imminuti. Cæterum virgines nubiles, & maturæ viro, hoc magis patiuntur, una cum menſium deſcenſu, antea non valde hinc afflictæ. Poſtea enim ſanguis in uteros confluit, velut effluxurus. Quum igitur oſculum exitus non fuerit apertum, ſanguis autem amplius influxerit propter cibos, & corporis augmentum, tunc ſanguis non habens effluxum, præ multitudine reſilit ad cor, & ad ſeptum tranſverſum. * Quum 2 igitur hæc repleta fuerint, cor fatuum fit, deinde ex fatuitate torpedo, poſtea ex torpedine delyrium apprehendit. Quemadmodum quum aliquo longo tempore deſidente, ſanguis ex coxis, ac femoribus depreſſus, in tibias, ac pedes torporem inducit. A torpore autem pedes ad iter faciendum impotentes fiunt, donec ſanguis ad ſe ipſum revertatur. Revertitur autem celerrime, quum ſteterit in aqua frigida, quæ ultra malleolos madefaciat. Atque hic quidem torpor facile cedit. Cito enim propter venarum rectitudinem refluit. Et locus corporis non eſt periculoſus. At ex corde, & ſepto tranſverſo tarde refluit. Venæ enim obliquæ ſunt,

ſunt, & locus periculoſus, & ad delyrium, ac inſaniam paratus. Quum enim hæ partes repletæ fuerint, & horror cum febre ingruit, erroneas febres appellant. His autem ſic habentibus, præ acuta quidem inflammatione, inſanit, præ putredine vero clamat, præ caliginoſitate autem timet, ac formidat, præ compreſſione vero circa cor ſtrangulationes patat, præ ſanguinis autem malitia, animus mœrens, ac anxius malum attrahit. Sed & alium horribiliter compellat, & in puteos proſilire, ac incidere jubet, & ſtrangulari, tamquam meliora ſint hæc, & omnem vitæ utilitatem excedentia. Aliquando vero ſine ſpectris, ac phantaſmatis voluptas quædam adeſt, ex qua mortem velut bonum aliquod amat; poſtquam autem reſipuit homo, mulieres tum alia multa, tum pretioſiſſimas muliebres ve-
3 ſtes Dianæ conſecrant, a vatibus id jubentibus deceptæ. * Cæterum curatio, ut hinc liberentur, eſt ſanguinis detractio, ſi nihil fuerit, quod impediat. Ego vero jubeo virgines, quum hujuſmodi patiuntur, quamcitiſſime viris cohabitare. Si enim conceperint, ſanæ fiunt. Si vero hujuſmodi non affuerint ipſis ſimul cum pubertate, aut paulo poſt corripientur, ſi non viro nupſerint. At vero ex mulieribus viro junctis ſteriles magis hæc patiuntur.

HIPPOCRATIS COI
LIBER DE NATURA MULIEBRI.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Muliebrium morborum cauſſæ. Mulieres albæ, exiguæ, vini colorem referentes. Juvenculæ, aniculæ, mediæ. Loci frigidi, & calidi.*

2 *De aquæ inter cutem in uteris naſcentis ſignis, cauſſa, & curatione.*

3 *De uterorum ad hepar accedentium ſignis, & quibus hæc affectio familiaris. Item de mulieris viduæ, & virginis curatione. Netopon unguentum.*

4 *De uterorum foras egreſſorum ſignis, & cauſſis.*

5 *De uterorum omnino foras egreſſorum, & dependentium ſignis, cauſſis, & curatione.*

6 *De uterorum adglutinatorum ſignis, & curatione. Myrrha Calonia. Steriles ex uteris agglutinatis.*

7 *De uterorum complicatorum ſignis, & curatione. Urina humana ad uterorum os fovendum. Unguentum Ægyptium. Sterilitas ex hac affectione.*

8 *De uterorum ad coxam decurrentium ſignis, & curatione. Sepiæ ova.*

9 *De ſignis ex partu non purgatæ, & curatione. Medicamentum cum tæda.*

10 *De ſignis uterorum, pituita impletorum.*

11 *De uterorum inflammatorum ſignis, & curatione.*

12 *De ignis ſacri eryſipelatis in utero ſignis, & curatione.*

13 *De uterorum præter naturam biantium ſignis, cauſſis, & curatione.*

14 *De uterorum ad medium lumborum progreſſorum ſignis, & curatione. Steriles, & claudæ ex hac affectione.*

15 *De fluxus albi ſignis, cauſſis, & curatione.*

16 *De earum, quæ concipiunt, alioqui natura ſteriles, affectionibus, & curatione.*

17 *De acetabulis pituita plenis, ſignis, & curatione. De menſium occultatorum ſignis.*

18 *De uterorum ad præcordia allapſorum ſignis, & curatione.*

19 *De fœtus menſtrui in utero corruptione: curatio. Cur mulieres craſſæ non concipiant, & ejus curatio. De oris uterorum duri curatione.*

20 *Mulierem parere non potentem quomodo purges. Item qua ratione pituitoſam ex menſtruis purgationibus cognoſcas. De menſibus omnibus omnino impeditis.*

21 *De uterorum ore humidiore. Mordentia ſaniem diffundunt. De uteris puerperæ in coxam incumbentibus. De uteris ſuffocatis. Suffimentum ex corno funiculo lucernario, & phocæ adipe.*

22 *De puerperæ uteris inflammatis.*

23 *De uteris fixis.*

24 *De uteris ex partu inflammatis.*

25 *De muliere ab utero debili.*

26 *De uteris in lumbis, aut lateris mollitudine.*

27 *De uteris ſiccis, & ad pudendum prominentibus.*

28 *Pharmacis mulierum quæ admiſcenda.*

29 *Potiones, & ſubdititia medicamenta quæ ſecundas educere, & menſes attrahere poſſunt. Fœtum expellentia. Potiones fœtum mortuum, & ſecundas ejicientia. Medicamentum in omni uterorum morbo commodum, & urinam valde ciens. Lac caninum. Potiones ad menſes impeditos. Potio ad puerperii purgamenta purganda. Potio ad omnem puerperam. Peſſus ex ſcammonia in lacte muliebri. Subdititia, menſes puerperii purgamenta, & aquam ducentia. Leporis pili combuſti. Uteri ad lumbos incumbentes. Aliæ potiones. Medicamenta ſubdititia, ac purgatoria. Terra Samia nigra. Ad fluxum, & dolorem uterorum. Purgatoria, & dolores ſedantia. Quum uteri ſuffocarint. Stellæ marinæ nigræ. Ad ſecundas expellendas. Uteri ad cor allapſi. Appoſititia acria, ſanguinem ducentia. Sanguinem ducentia.*

Glans

Glans Ægyptia. Suſinum unguentum. Bilem purgantia. Uteri inflammati. Ficus pinguedo interna. Alia mollientia. Aquam purgantia. Sanguinem, ac menſes ducentia. Fel ſuillum. Alia mollientia. Cervi medulla. Ad eluendos uteros. Fex vini combuſta. Suffitus ad uteros. Phocæ pulmo. Spinæ Ægyptiæ fructus. Fomenta humida. Pini cortex. Panis ſemiaſſatus. Fomenta ſicca. De aquæ in uteris genitæ ſignis, & cauſſis.
30 Menſes occultati uteris duris, & ipſorum ore aſpero, & eorum curatio.
31 De uteri indurati ore, & ſignis, & ejus cauſſis.
32 De uterorum ad latus allapſorum ſignis, & curatione.
33 De uterorum ore concluſo, & eorum ſignis, & curatione.
34 Uterorum obliquorum ſigna, & curatio.
35 Uterorum inflatorum ſigna, & curatio.
36 Sanguinis grumi in utero coeuntes, & eorum curatio.
37 De uterorum obtortorum ſignis, & curatione.
38 De uterorum commotorum, & in loco non manentium ſignis, & curatione.
39 Uterorum oris biantis ſigna.
40 Uterorum levigatorum ſigna, & curatio.
41 Uterorum ad ventrem nutantium ſigna, & curatio.
42 Uterorum ad caput, & crura converſorum ſigna, & curatio.
44 Mulier uteros dolens, ac cibum averſans. De fluxus ex partu curatione. Coagulum hœdi. Sanguinis vomitus ex partu, cauſſa, & curatio. Lac vaccæ nigræ.
47 Mulier diu non concipiens.
48 Ad uterorum morbum ſedandum.
49 Ad uteros purgandos.
50 Uteri ad ſedem converſi, & ſeceſſum ſecedere prohibentes: curatio.
51 Uterorum os ulceratum.
52 Secundæ non decedentes.
53 Uteri inflammati.
54 Uteri tranſmoti. Furfures hordeacei.
55 Menſes remorati. Polypus vino ſuffocatus.
56 Pudenda ex fervido, ac ſuperficiario ulcere ulcerata.
57 Urinæ ſtillicidium.
58 Uteri ad cor progreſſi.
59 Rigor ex partu.
60 Uteri inflati.
61 Graveolentia in pudendis, & culumella. Pudendorum ulcera, & pruritus.
62 Genituram non ſuſcipiens, menſibus ſecundum naturam fientibus. Membranæ ante os uteri cognitio.
63 Anhelationes in mulieribus.
64 Parturienti inflatæ hepar ovillum, aut caprinum.
67 Ad lumborum dolores.
68 Ad menſes remoratos.
69 Ad uteros concluſos.
70 Ad menſes immodice fluentes.
71 Uteri tranſmoti aliquo allapſi.
72 Secundas educentia.
73 Menſes non apparentes. Uteri moti cum dolore.
74 Uteri dolores maxime ad veſicam.
75 Uteri prominentes.
76 Ad fluxum. Stercus aſininum.
77 Pudendorum ulcera.
78 Os uterorum ex partu exulceratum.
79 Uterorum dolores.
80 Pudenda ex fervido, ac ſuperficiario ulcere exulcerata.
81 Uteri aſcendentes, ac ſuffocantes.
82 Secundæ non ſecedentes.
83 Capitis in muliere dolores.
84 Fluxus. Cancri fluviatiles vino ſuffocati.
85 Ad uteros purgandos.
87 Uterorum dolores.
88 Lac extinctum. Naſturtium lac purgat.
88 Ad impragnandam mulierem.
90 Fœtum expellentia.
91 Experimentum fœcunditatis. Fel ſcorpii marini.
92 Teſta combuſta.
93 Ad recens enixam. Conceptum impedientia.
94 An mulier prægnans ſit.
95 Prægnantis pudenda exulcerata.
96 Virgini calculoſæ.
97 Cataplaſmata.
98 Suffitus ad uteros. Cornu oviculæ, aut capræ. Terra ex aſinorum pedibus deraſa.
99 Collutiones uterorum.
100 Malagmata.
101 Fomenta uterorum.
102 Purgatorium. Mulieris bilioſæ, aut pituitoſæ cognitio.
103 Uterorum fomenta per arundinem. Peſſus carnis bubulæ.
104 Menſium purgatoria.
105 Purgatorium, ſi mulier non concipiat. Urinæ tauri. Subdititium pharmacum, ad conceptum faciens. Purgatorium mollicns. Anſeris medula. Purgatorium tepidum. Purgatorium detrahens, ac ſiſtens. Fel tauri tritum in potione. Uteros aperiens, & purgans. Ex partu non purgata.
106 Sanguinem purgantia.
107 Subdititia uteros purgantia, & aquam ducentia. Purgatorium molle, aquam, pituitam, & pallidos, ac ſubcruentos menſes detrahens. Oleum Ægyptium.

SECTIO

SECTIO I.

1 DE muliebri natura, ac morbis hæc dico. Maxime quidem nu-
men in hominibus cauſſam eſſe; poſtea vero naturas mulie-
rum, & colores. Nam quæ ſuperalbidæ ſunt, humidiores ſunt
& fluidiores. Nigræ vero duriores, acerbioreſque, ac adſtri-
ctiores. Quæ vero vini colorem referunt, medium quid inter
utraſque habent. Sic autem & in ætatibus contingit. Juvencu-
læ enim humidiores ſunt, & multo ſanguine plerumque refer-
tæ. Aniculæ vero ſicciores, & modicum ſanguinem habentes. Mediæ autem medium
quiddam inter utraſque habent. Oportet autem, eum, qui hæc recte tractare velit, pri-
mum quidem ex diis ordiri. Deinde mulierum naturas diſcernere, itemque ætates, & tem-
pora, & locos, in quibuſcumque degunt. Frigidi enim loci fluidi ſunt. Calidi vero
2 ſicci, & ſtabiles. Initium autem faciam ab humido ſecundum naturam. * Si aqua in-
tercus in uteris oboriatur, menſes pauciores, ac deteriores fiunt. Deinde repente
deficiunt, & venter intumeſcit, & mammæ ſiccæ fiunt, & reliqua male habent. Et in ven-
tre ſibi habere videtur, & ex his cognoſces, quod aqua inter cutem laborat. Sed &
in ore uterorum ſignificationem de ſe præbet. Tangentibus enim gracile apparet, &
calor, & aqua ipſam corripit. Quum autem tempus amplius proceſſerit, dolor imum
ventrem, & lumbos, ac laterum mollitudinem occupat. Hic morbus maxime fit ex
abortu. Accidit item ex aliis. Quum ſic habuerit, calida lavare oportet, & tepefa-
ctoria adhibere, donec dolor ſedetur, pharmacum autem deorſum purgans bibendum da-
re oportet, poſt pharmacum vero uteros bubuli ſtercoris fomento fovere, & poſt-
ea medicamentum cum cantharide præparatum apponere. Et interpoſitis tribus die-
bus id, quod cum felle paratur. Una vero die interpoſita, per triduum aceto infuſo
colluatur; & ſi quidem venter mollis, & vacuus fiat, & febres ſedatæ fuerint, & men-
ſes prodeant, viro condormiat. Sin minus, rurſus eadem facito, donec menſes pro-
cedant, & aliquibus ſubdititiis utatur. Intermediis autem diebus crethmi corticem bi-
bat, & pæoniæ grana nigra, & ſambuci fructum, jejuna in vino, & mercurialem
quamplurimam edat, & allium coctum, ac crudum, & cibis mollibus, & polypis, ac
3 aliis mollibus utatur. Si vero pepererit, ſana erit. * Si uteri ad hepar acceſſerint, muta
derepente fit, & dentes conſerit, & color niger fit, patitur autem hæc derepente, dum ſa-
na eſt. Fit autem hujuſmodi affectio virginibus maxime antiquis, & viduis, quæ juvencu-
læ ſunt, & pepererunt, ac viduæ manent. Quum ſic habuerit, depulſione per ma-
num infra facta, ſub hepate, aut ſub præcordiis faſcia deligato, & aperto ore vi-
num odoratiſſimum infundito. Et graveolentia naribus adhibeto, ac ſuffito. Sub ute-
ro vero bene olentia. Poſtquam autem reſipuerit, pharmacum infra purgans bibendum da-
to, & lac aſininum poſtea bibendum exhibeto. Deinde uteros odoratis foveto, &
medicamenta cum bupreſti præparata apponito. Poſtridie vero netopon unguen-
tum. Intermiſſis autem duobus diebus, uteros cum odoratis colluito. Et poſtridie pu-
legium apponito; de vero una interpoſita, aromata ſuffito. Atque hæc quidem viduæ
facito. Virginem autem ut viro cohabitet, perſuadeto, ad uteros vero nihil adhibeto,
neque pharmacum bibendum dato, verum conyzam, & caſtoreum in vino jejunæ exhibeto;
4 & caput odoratis ne ungat, neque odorata olfaciat. * Si uteri prociderint, & fo-
ras egreſſi fuerint, calor habet maxime pudenda, & ſedem. Et urina paulatim de-
ſtillat, ac mordet. Hæc patitur, ſi ex partu progreſſa viro condormierit. Quum
autem ſic habuerit, myrti baccas, & loti ramenta in aqua coquito, & aquam per
noctem ſub dio exponito, & pudenda cum eo decocto quamfrigidiſſimo perfundi-
to, & eadem trita pro cataplaſmate adhibeto, poſtea bibens aquam lentium, &
mel, & acetum, donec uteri fuerint elevati, vomat. Et lectum a pedibus altiorem
facito, et graveolentia ſub pudenda ſuffito; odorata vero ſub nares. Cibis vero
utatur molliſſimis, ac frigidis. Et vinum aquoſum album bibat. Ne lavetur au-
5 tem, neque cum viro dormiat. * Si vero penitus ex pudendis exciderint, depen-
dent, velut ſcrotum. Et dolor corripit imum ventrem, & lumbos, et quum tem-
pus proceſſerit, ad locum redire non volunt. Morbus autem corripit, quum ex
partu progreſſa uteros doluerit, aut cum viro in puerperii purgatione concubue-
rit. Quum vero ſic habuerit, frigefactoria ad pudenda apponere oportet, et
quod foris eſt depurgatum, et cum vino nigro, in quo malum punicum coctum
eſt, ablutum, intro detrudere. Deinde mel, et reſinam mixta infundere. Decum-
bat autem ſupina pedes ſurſum extentos habens, poſtea ſpongias imponito, et
ex lumbis deligato. Quum autem ſic habuerit, a cibis quidem abſtineat, potu ve-
ro quampauciſſimo utatur, donec ſeptem dies præterierint, et ſi quidem ſic ingre-
di voluerint, bene habet. Sin minus, ſummas uteri oras deradito, calefacito, ab-
luito, ac cerato picato illinito, et alligata ad ſcalam muliere, ſcalam juxta caput
pulſato, et uteros cum manu intrudito, poſtea crura ipſius alternatim colliga-
to, et ſic per diem, ac noctem ſinito, et modicum ptiſanæ ſuccum frigidum dato,
aliud vero nihil. Poſtera die decumbenti cucurbitam quammaximam ad coxendi-

cem affi-

cem affigito, & multo tempore trahere ſinito; poſtquam vero detraxeris, ne ſcarifi-
cato, ſed reclinatam ſinito, & nihil aliud, quam ſuccum exhibeto, donec ſeptem dies
prærerierint. *Si* vero ſitiat, aquam dato frigidam quampauciſſimam. Ubi vero ſe-
ptem dies præterierint, cibis molliſſimis, ac pauciſſimis utatur. *Si* vero ventrem
exonerare velit, decumbens exoneret, donec quadraginta dies prætereant, poſtea
ſurgat, & pauciſſime obambulet, & ne lavetur, ſed intra pudendum graveolen-
tium ſuffitum admittat, & modica edat. * *Si* uteri adglutinati fuerint, incum- 6
bunt, & ſi contigeris, videbis locum durum ſub lateris mollitie, & dolor corri-
pit imum ventrem, & laterum mollitudinem, & lumbos, & in crura dolor irruit, ea-
que extendere non poteſt. *Sæpe* vero etiam ſuppurantur, & linamentis inditis cura-
tæ, ac fluentes moriuntur, ſi non uſſeris, aut ſecueris. Quum autem ſic habuerit,
pharmacum infra purgans bibendum dare oportet, & multa calida lavare, ac fo-
vere, & quum recens lota, aut fota fuerit, jubere, ut admota manu, cum digito os
uterorum abſtrahat, & myrrham caloniam ſuffiat, roſaceo affuſo. Bibat autem
pæoniæ grana nigra quinque, caſtorio ammixto, in vino odorato, & in coxam ſa-
nam decumbat, & apponat. Baccarim unguentum, ant oleum album ad coxam
ſanam; & edat allium plurimum, & crudum, & coctum, & ſuccum ſorbeat, & cibis
mollibus utatur. Poſtquam autem dolor quieverit, abduces euntem ſuper ſanam
coxam, poſtea vero fomentum ex urina adhibeto, lauro inſperſa, & a fomento
cyclaminum apponito. Poſtera die lotæ ſuffitus ex aromatis adhibeatur. Cæte-
rum ex hoc morbo maxime ſteriles ſiunt. * *Si* complicatum fuerit os ute- 7
rorum, menſes non prodeunt. *Si* vero prodeant, pauci, ac pravi ſunt. Et ubi cum
viro coit, dolet, & dolor imum ventrem tenet, ac lumbos. Et ſi contingat digitis,
& os requirat, non eſt manifeſtum. Quum ſic habuerit, urina humana foveatur,
& poſt fomentum lenticulæ decocto lavetur, & poſtquam lota fuerit, uteri unguen-
to Ægyptio foveantur. Et ſi odor ad nares aſcenderit, ſpes eſt ipſam ſanam fo-
re. Et quum dormire voluerit, Ægyptium oleum in lana ſubdat. Poſtera vero
die conſideret, an magis correcti ſint uteri, poſtea odoratis foveto, & purgato-
ria, quæ non mordeant, ſubdito, & poſt ſubdititia medicamenta, pari menſura
aceti ad aquam ammixta, eluito. Quum autem menſes prodierint, jejuna, & illota,
& ſuffita cum viro coeat. Maxime vero hoc morbo ſteriles fiunt. * *Si* uteri 8
ad coxam decurrerint, & menſes non procedunt, & dolor ad imum ventrem ac-
cedit, & ad lateris mollitiem, & digito contigeris, deprehendes os in coxa. Quum
ita habuerit, calida lavato, & allia plurima edenda dato. Et lac ovillum purum bi-
bat, & poſtquam lac purum exhauſit, fomento adhibito, poſtea pharmacum in-
fra purgans exhibeto. Quum autem purgata fuerit, rurſus uteros foveto ex fœ-
niculo, & abſinthio permixtis. Ubi vero recens fota fuerit, os cum digito ab-
ſtrahito, & ſcillam apponito, & interpoſita die, poſtea id, quod præparatur cum nar-
ciſſino adhibeto. *Si* vero tibi purgata eſſe viſa fuerit, netopon apponito, &
poſtridie roſaceum unguentum. Cæterum prima menſium decurrentium die ab
apponendo ceſſato; poſtera vero incipito, ubi defecerint. At in menſibus, ſi
quidem ſanguis eruperit, ſatis eſt; ſin minus, cantharides quatuor bibat, pedi-
bus, & alis, ac capite rejectis, & pæoniæ grana nigra quinque, & ſepiæ ova, & apii
ſemen, cum vino. Et ſi dolor habuerit, & urinæ ſtillicidium vexarit, in aqua cali-
da deſideat, & aquam mulſam bibat aquoſam. *Si* vero a prima non fuerit purga-
ta, rurſus bibat, donec fiat; poſtquam autem purgatio decurrit, jejuna cum viro coeat.
In purgatione vero mercurialem edat, & polypos coctos, & cibis mollibus uta-
tur. Liberabitur autem a morbo, ſi in ventre habuerit. * *Si* ex partu non fue- 9
rit purgata, tumet venter, & crura, & rigor, ac dolor imum ventrem, ac lumbos te-
net. Quandoque etiam ad viſcera aſcendit, & animo linquitur. Atque hæc patitur,
incipiente morbo; progreſſu vero temporis cavæ faciei partes rubeſcunt. Quum
igitur ſic habuerit, fomento uteris adhibito, cyclaminum apponito. Bibat autem
medicamentum cum tæda præparatum, donec fluxus fuerit commotus. Ad os ve-
ro uterorum adipem anſerinum illinito, & myrrham, & reſinam tepidam, &
quammaxime deambulet, & ante cibum mercurialem coctam edat, & allium, ac por-
rum, & braſſicæ ſuccum ſorbeat, & cibis mollibus utatur, & magis marinis, et
calida lavetur. A pinguibus autem, et dulcibus abſtineat, donec ſana fiat. * *Si* 10
uteri pituita impleti fuerint, flatus oboritur, et menſes albi pituitoſi ſuperve-
niunt. Aliquando etiam ſanguis tenuis pelliculis plenus, et præ humiditate cum
viro coire non vult, et pallida, ac tenuis fit. Interrogare igitur ipſum oportet, an
quod fluit, mordeat, et exulceret, et ſi non mordeat, pronunciare a cerebro flu-
xum eſſe. *Si* vero mordeat, a ventre. *Si* quidem igitur a ventre fuerit, a lenticulæ
decocto vomat. Deinde veratro purgato, poſtea idem in nares immittito. Poſtquam
autem ſuperior venter tibi purgatus eſſe videbitur, pharmacum infra purgans
bibendum dato. A cibis autem pinguibus, ac dulcibus abſtineat. Acres autem ex-
hibeantur velut commodi, niſi pudenda fuerint exulcerata, præſtant autem fri-
gidi. Et modice lavetur, non tamen calida, neque caput. Jejuna vero bibat hyperi-
cum, ſemen apii, ſalviam, in vino aquoſo. Quum autem ceſſaverit fluxus, cum ſuc-
co groſſorum eluito, et poſtea acerbis colluito. Eſt autem morbus gravis. * *Si* 11
uteri

uteri inflammati fuerint, menſes omnino non prodeunt, aut pravi, & pauci. Et
quum jejuna eſt, vomitus ipſam corripit, Ubi vero quid ederit, vomit cibos, &
dolor imum ventrem, ac lumbos habet, & animi deliquium invadit. Venter autem
aliquando durus, aliquando mollis eſt, & inflatur, ac magnus fit, & putat ſe in ven-
tre habere. Si vero contigerit, plenitudo illa vacua fit. Huic uſque ad decimum men-
ſem tumor paulatim augeſcit, velut in ventre habenti. Ubi vero decem menſes
præterierint, venter aqua impletur, & umbilicus eminet. Et ſi digitum admove-
ris, os uteri gracile, & collapſum comperies. Et ubi menſes apparuerint, pauci ſunt,
& pravi. Et claviculæ, ac collum attenuantur, & pedes intumeſcunt. Quum igitur
ſic habuerit, pharmacum infra purgans bibendum dato, & ad uteros, quæ purgant,
& non mordent, apponito. Et poſt appoſitionem uteros eluito, pari menſura aceti
acerrimi ad aquam ammixta, & mercurialem edat, & ſuccum ejus, farina inſperſa,
12 ubi cocta fuerit, abſorbeat, Morbus autem eſt periculoſus. * Si ignis ſacer, eryſipe-
las dictus, in uteris oboriatur, tumor fit a pedibus exorſus, & ad crura, & ad lum-
bos procedens. Quum autem tempus amplius proceſſerit, intumeſcit etiam ven-
ter, & rigor, ac febris corripit, itemque debilitas. Præ dolore vero quieſcere non
poteſt, ſed jactat ſe ipſam. Dolor autem ex imo ventre aſcendit ad lumbos, poſtea
ſurſum vergit ad præcordia, & pectora, & caput, Et mori ſibi videtur. Quum au-
tem remiſerit, torpor occupat manus, aliquando etiam inguina, & crura, & po-
plites, & fluida fit, & modico quandoque tempore ſibi melius habere videtur. Dein-
de rurſus eadem patitur, & corpus puſtulis impletur, & facies rubeſcit, & ſi-
tis fortis tenet, & fauces ſiccæ ſunt, Hic morbus ſi prægnanti fiat, moritur; ſin
minus, curata ſanatur. Quum igitur ſic habuerit, adhibere oportet, ſi dolor ha-
beat, frigefactoria, & ventrem turbare; Et ſi quidem in ventre habeat, cibis, ac po-
tibus utatur, a quibus fœtus non corrumpitur. Si vero non ſecedant, clyſterem
adhibeto. Si autem in ventre non habuerit, pharmacum bibendum dato, & ci-
bis pauciſſimis utatur molliſſimis, ac frigidis, & mercurialem edat, & ſambucum,
& neque ſalſa, neque pinguia, neque acria, velut eſt origanum, aut thymus, aut ruta.
Poſtquam autem calor, & ſtrangulatio remiſerit, & tumor non fuerit ſedatus,
medicamentum fortius infra purgans poſtea bibendum dato. Morbum autem
13 hunc paucæ effugiunt. * Si uteri præter naturam hient, & menſes plus, quam
oportet, prodeunt, viſcoſioreſque, ac frequentiores, & genitura non manet intus.
Et ſi digito contigeris, os hians comperies, & febris, ac rigor, & dolor imum ven-
trem, & lumbos corripit. Hic morbus a fluxu ſanguinolento corripit. Fit autem,
quum menſes ſuppreſſi derepente eruperint. Huic, quum dolor maxime habue-
rit, tepefactoria apponito. Et quum remiſerit, uteros foveto, & pharmacum in-
fra purgans bibendum dato. Et quæ non mordent, ſubdito, & poſt ſubdititia
medicamenta, cum acerbis colluito, & quamminimum lavato. Cibis autem ſicciſ-
ſimis utatur. Si vero his factis ſana non fiat, pharmacum bibendum dato, a
quo ſurſum, ac deorſum purgetur. Et quum menſes moti fuerint, & quum quieve-
14 rint, ejuſdem modi victum exhibeto. Morbus autem lethalis eſt. * Si uteri
ad medium lumborum proceſſerint, dolor imum ventrem habet, & crura con-
trahuntur, & quum alvum exonerat, dolores acutiores fiunt, & ſtercus cum vi
prodit, & urina deſtillat, & animo linquitur. Quum ſic habuerit, fiſtula ad veſi-
cam alligata uteros ſufflato, & fomentum adhibeto. Aut multo calido lavato,
& male olentia ſub pudenda ſuffito. Sub nares autem odorata. Quum autem do-
lor ceſſarit, lenticulæ decocto præpotato, pharmacum ſurſum purgans biben-
dum dato, a quo venter moveatur. Poſtquam autem uteri ad locum ſuum redierint,
medicamentum infra purgans bibendum exhibeto, & poſtea lac bibendum da-
to. Poſtea fomento ad uteros adhibito ex vino, medicamenta cum lauro præpara-
ta immittito, & apponito, quæ non mordent, ammixto aceto. Poſtea aroma-
15 ta ſuffito. Cæterum ſteriles, & claudæ fiunt ex hoc morbo. * Quum fluxus
albus obortus fuerit, velut urina aſinina apparet. Et dolor imum ventrem habet,
& lumbos, & lateris mollitudinem, & tumores ſunt crurum, ac manuum, & ca-
va elevantur, & oculi humidi ſunt, & color arcuatus, ac albus fit. Et quum iter fa-
cit, anhelat. Morbus autem fit, ſi ubi natura pituitoſa eſt, febricitarit, & bilis com-
mota purgata non fuerit. Si quidem igitur venter acuerit, ventris profluvia fi-
unt. Si vero ad uteros vertatur, fluxus fit. Poſtquam igitur ventris profluvium ha-
buerit, papaveris albi, ac rubri corticem pari pondere, & ſpinæ fructum in vino
diluto terito, & polenta recenti inſperſa bibat. Si vero velis, malicorium calido ci-
nere torrefactum, ac tritum ex vino bibat, pari polenta, ac farina inſperſa. Mi-
nimum vero lavetur. Cibis autem utatur quamſicciſſimis, ac frigidis. Ubi vero flu-
xus quieverit, pharmacum bibendum dato, a quo ſuperna purgentur, & lac aſini-
num bibat. Poſtquam autem infra purgata fuerit, bubulum lac bibat, ad dies qua-
draginta, ſi poterit meracum, ſub dio per noctem expoſitum, quarta aquæ par-
te ammixta. Veſperi vero, ubi ebibit, alicam ſorbeat. Quum autem decem dies
fuerint tranſacti, lactis, & aquæ decimam partem detrahito: quantum autem de-
traxeris, tantam tepidi recens mulcti portionem additam bibat, poſtridie ve-
ro duas portiones, ut in decem portionibus pro modico diluto fit meracum, et

ad qua-

ad quatuor dies bibat. Dum autem decimam partem detrahit, etiam de ſorbi-
tione amplius addat. Poſtquam autem quatuordecim dies tranſegerit, decimam
lactis partem bibens; poſtea tertiam aquæ partem affundens, ad dies decem bi-
bat, & cibis utatur, & ſic fiant omnes dies quadraginta. * Quum conceperit, 16
& uterum, ac partus geſtarit, ea, quæ natura ſterilis eſt, primum quidem menſes
deficiunt, & pauciores fiunt, & tempus, in quo prius fiebant, tranſmittunt. Poſtea
derepente multi fiunt, & puri, ac fortes, & ſi quidem ſemel facti fuerint, de cæte-
ro ſecundum rationem in ventre habet. Sin minus, & primum fiunt, & iterum
atque iterum in menſe, poſtea ex ſe ipſo deſinet fluxus, pallidaque, ac tenuis fit. Phar-
macum igitur & ſurſum, & deorſum purgans bibendum dare oportet. Et lac aſini-
num poſtea bibendum, aut ſerum. Poſtea adhibito fomento, uteros medicamen-
to, quod non mordeat, purgato. Deinde cum aceto colluito. Poſtea aroma-
ta ſuffito. Hæc autem facito, ut prima menſium die facta ſint. Et ne ſit illota, & im-
paſta, cyceonem inſulſum craſſum bibens, & aromatis ſuffiatur, netopo affuſo
& unguento roſaceo. Poſtea cum viro coeat. * Si acetabula pituita plena fue- 17
rint, menſes quidem bene ſuccedunt, & in ventre habet. Corrumpit autem fœ-
tum, ubi fortior factus fuerit. Non enim retinere poteſt, ſed abrumpitur. Cogno-
veris autem hoc modo. Humida fit, & mucoſum, ac viſcoſum defluit, & non mor-
det, & in menſibus, ubi a fluxu purgari ceſſaverit, per duos, ac tres dies muci ab
uteris prodeunt. Hanc groſſorum ſucco eluito, & collutione peracerba poſtea bis
aut ter facta, de cætero apponito id, a quo pituita purgatur, & mollia fomenta ad-
hibeto. Et poſt ſubdititia appoſita, pari menſura aceti ad aquam ammixta, elui-
to, & in menſibus aromata ſuffito; poſtea impaſta, & illota cum viro dormiat.
* Quum menſes occultati fuerint, dolor imum ventrem tenet, & onus incumbe- 18
re ipſi videtur, & lumbos dolet, ac laterum mollitudinem. Quum vero ad præ-
cordia uteri allapſi fuerint, ſuffocant, & ubi frequenter acida evomuit, ad modi-
cum tempus melius habet. Dolor autem & ad caput, & ad collum procedit. Poſt-
quam igitur allapſum parant, aut allapſi ſunt, tepefactoria adhibeto, & graveolentia
ſuffito, infra autem odorata, & caſtorium bibendum dato, & conyzam. Ubi ve-
ro deorſum prociderint, infra graveolentia ſuffito, ſub nares autem odorata. Se-
datis autem doloribus, pharmacum bibendum dato. Et lac aſininum poſtea bi-
bendum. Deinde ſuccum, a quo vomat, dato, & ad nares apponito. Poſtquam autem
purgaveris, fomento uteris adhibito ex his, quæ cum lauro præparantur, id, quod
ex narciſſo præparatur, apponito. Et tribus interpoſitis diebus, fomento adhibi-
to, id, quod ex cantharide præparatur, apponito, & poſtera die adipem anſeri-
num, poſtea intermiſſis tribus diebus, collutione cum aceto parata, eluito. In purga-
tionibus autem mercurialem ante cibos edat, & cibis molliſſimis utatur, &
acria edat. Et bis in die calida lavetur. Si vero menſes non fiant, ubi hæc op-
portuno tempore feceris, cantharides bibendas dato, & poſtquam prodierint, jejuna,
& illota, ac ſuffita cum viro dormiat. * Quum in ventre habens fœtum men- 19
ſtruum, aut bimeſtrem, corruperit, & ad perfectionem geſtare non poterit, & te-
nuis præter naturam fiat. Hujus uteros purgare oportet, ac corpus pinguefacé-
re. Non enim prius fœtum perferre poterit, quam uteri ipſius craſſi fiant, & robu-
ſti evadant. Si vero craſſefacta fuerit mulier præter naturam, non concipit in ven-
tre. Nam omentum multum, ac craſſum incumbens, uteros deprimit, & genitu-
ram non ſuſcipit. Hanc attenuare oportet, & pharmacum infra purgans, bibendum
dare, & ad uteros apponere, quod purget ipſos, & flatus inducat. Si vero os
uterorum durum fiat, aut cervix, digito intromiſſo, id cognoſces. Itemque ſi ad
coxam fuerint averſi. Quum ſic habuerint, nihil acre adhibeto. Si enim os exul-
ceraveris, ubi inflammatum fuerit, periculum eſt, ne penitus ſterilis fiat. Verum
apponito, quæ non mordent, a quibus purgetur. * Si mulierem parere non poten- 20
tem, purgare velis, & fuerit billioſa, aut pituitoſa. Cognoſces autem, utrum ho-
rum ſit, ſi arena ſubſtrata, quum menſes fiunt, in ſole ſanguinem ſuperfundas, ac
ſiccari ſinas. Si enim bilioſa fuerit, ſupra arenam ſanguis pallidus erit. Si vero pi-
tuitoſa, velut mucus erit. Et ſane utrum horum fuerit, infra purgato, & ad ute-
ros ſubdititia apponito. Si menſes omnino non fiant, ſi quidem præ dolore
id contingat, primum ventrem infra purgato, deinde medicamentum, a quo ſan-
guis ex uteris purgatur, apponito, poſtea intermiſſa die una, aut altera, rurſus id,
a quo ſanguis purgatur, apponito. Reliquo vero tempore corticem crethmi in
vino tritum bibat. * Si humidius fuerit os uterorum, quam oportet, acria appo- 21
nito, quo morſum perreptet, & inflammatum valde durum fiat. Si vero indura-
tum fuerit, acria adhibeto. Mordentia enim ſaniem diffundunt. Deinde mol-
lia apponito. Sed & ad alios morbos non minus apponito. * Si puerperæ 22
uteri in coxam incubuerint, aut ad lateris mollitudinem, ad ſanam coxam o-
leum Ægyptium album, aut baccarim unguentum apponere oportet, & in ſa-
nam coxam decumbat, & pæoniæ grana nigra quinque bibat, & fructus ſambu-
ci conchæ teſtam majorem, & caſtorii magnitudinem fabæ in vino, poſtea lo-
ta ſuffiatur, & potibus, ac cibis mollibus utatur, & mercuriali, & acribus omni-
bus, excepto raphano, ac cepis, Quum ſuffocarint uteri, graveolentia om-
nia ſuffi-

nia ſuffire oportet, bitumen videlicet, ſulphur, cornu, lucernarium funiculum,
23 phocæ adipem, caſtorium. Odorata vero ſubter pudenda. * Si vero puerpe-
ræ inflammati fuerint uteri, ardet, & ſuffocatio habet. Quum autem ſic habue-
rit, muſcum marinum tenuem tritum ſuper linteolo extentum pro cataplaſma-
te adhibeto, poſtea crudam hordeaceam farinam, & cinerem ſarmentitium, ac lini
ſemen, oleo, & aceto affuſo, coquito, donec velut farinæ ſubactæ maſſa fiat. Dein-
24 de quamcalidiſſima ferre poteſt, imo ventri imponito. * Si vero fixi fuerint
uteri, lentem, & mentam multam in aceto coquito, ut vaporem inde in os trahat,
& nares adhibeat, & graveolentia ſuffito, & mercurialem edat, & in ſucco ejus
farinam coctam ſorbeat. Quamcelerrime autem, & priuſquam dolor occupet, exhi-
bere oportet pharmaca, quæ uteros a dolore levant, & cibos per alvum ſecedentes
25 aſſumat. Si vero venter calefiat, clyſterem adhibeto. * Si ex partu inflamma-
ti fuerint uteri, ſolani ſuccum in pudenda infundito, & ubi hic calidus factus
eſt, alium infundito. Si vero hic non fuerit, lentiſci, aut rhamni, aut betæ, aut cu-
curbitæ ſuccum expreſſum infunde, & quod in medio hujus eſt tenerrimum,
deraſum longa forma inde, poſtea ceruſam aqua tritam, & lana exceptam appo-
26 ne. Si vero horruerit, tolle. * Si mulier ab utero debilis ſit, & bilis ipſam ſuf-
focet, & opus ſit ipſam leviter purgare, & dolorem ſedare, peucedani ſuccum tri-
27 um cyathorum menſura bibendum dato. * Si in lumbis, aut lateris mollitudi-
ne fuerint uteri, & tranſmovere velis, ſulphur, & bitumen terito, & melle co-
cto affuſo, glandulam craſſam facito, & in ſedem indito, & uteri ſi ſicci fiant, hæc
28 quamcelerrime apponito. * Mulieri, ſi uteri ſicci fiant, & ad pudenda promi-
neant, & inguina dura fiant, & calor in pudendis inſit, cancerari incipit. Quum
ſic habuerit, cucumeris ſylveſtris internam partem aridam terere oportet, & a-
quæ hemina affuſa, in ſedem immittere, & purgari ſinere, donec purgetur.
Quum autem mulieri pharmacum dederis, ammiſce ad pharmacum ea, quæ
uteros purgant, & quæ expellunt.

SECTIO II.

29 ** Potiones, & ſubdititia medicamenta, quæ ſecundas educere, & menſes detrahere poſſunt.*

CAntharides quinque, avulſis alis, & pedibus, ac capite, deinde tribolos ad mare naſcentes una cum radice menſuram, quanta eſt conchæ teſta, terito, & anthemi pallidam, ſive luteam internam partem ſiccam tritam, conchæ teſtam addito, & ſeminis apii tantundem, & ſepiæ ova quindecim, & in vino dulci diluto bibenda dato, & quum dolor habuerit, in aqua calida deſideat, & aquam mulſam aquoſam bibat. Aliud. Ranunculi foliorum, & floris triti Æginei ſtateris pondus in vino dulci bibat. Quum autem dolor habuerit, cicer album, & uvas paſſas in aqua coquito, & perfrigeratam bibendam dato, & ubi urinæ ſtillicidium vexarit, in aqua tepida deſideat. Aliud. Adianti ſtaterem Æginæum in vino albo, pari aqua ammixta, bibendum dato. Aliud. Violæ albæ ſemen, quantum tribus digitis apprehendi poteſt, in vino albo, eodem modo temperato, bibendum dato. Aliud. Leucoii nigri radicem in vino eodem modo ſumat. Aliud. Crinanthemum, quod in domibus naſcitur, eodem modo miſceto, ac bibendum dato. Aliud. Anchuſæ foliorum pugillos duos in vino albo, æquali aqua ammixta, bibendos dato. Aliud. Chamæleonis radicem, velut veratri potionem, deraſam in vino albo, aqua pari menſura ammixta, bibendam dato. Aliud. Braſſicæ, & porri ſuccum, ad utrumque ſucci ſilphii obolis tribus ammixtis, ex vino albo cum pari aqua bibendum dato. Aliud. Olivas albas, priuſquam oleum inſit, compunctas ſiccato, poſtea tuſas, & cribratas, ac in vinum injectas bibendas dato. Hoc & menſes detrahit, & ſecundam expellit. Aliud. Dictamni cretici obolum in aqua bibendum dato. Et ſi hoc in potu dato, ſecundam ejicere non potes, ſambuci ſucco cocto immiſſo foveto, & cantharidem apponito. Hoc etiam fœtum expellit. Quum autem morſum intulerit, auferat, & roſaceo unguento tinctum apponat, donec elapſa fuerit. Aliud. Populi nigræ creticæ grana novem trita in vino bibenda dato. Cum hoc etiam abluatur, ſi difficulter pariat. Aliud. Conyzæ teſtam conche majorem cum porri ſucco diluito, & netopi teſtam conchæ majorem ammiſceto, & hæc in vino bibenda dato. Aliud, quod menſes detrahit. Peucedanum, & panaces, & pæoniæ radicem in vino bibenda dato. Aliud, quod fœtum mortuum, & ſecundas ejicit. Violæ, & portulacæ ſemen contundito, ac miſceto, & in vino albo veteri exhibeto. Aliud, quod menſis detrahit. Seminis violæ albæ, quantum tribus digitis apprehendi poteſt, & ſtercoris caprini pilulas quinque, aut ſex, in vino odoratiſſimo permiſceto, & bibenda dato, ubi prius fomentum ex aqua, & oleo immiſeris. Adhibeto autem fomentum in ſella, & ubi hæc bibit, quamcelerrime lotam reclinato. Braſſicam vero edendam exhibeto,

& ſuccum

& ſuccum ejus ſorbendum. Aliud. Seminis violæ albæ, quantum tribus digitis apprehendi poteſt, in vino bibendum dato, & in aqua calida deſideat. Si vero id non habeat, fœniculi radices contuſas in aqua mulſa tepida macerato, & exhibeto. Aliud. Fraxini grana decem in vino bibenda dato. Hoc in omni uterorum morbo commodum eſt, & valde ciet urinam. Aliud. Succum ſilphii magnitudine ervi, et naſturtii ſemen terito, ac ammiſceto, et in vino, aut lacte canino bibenda exhibeto. Hoc etiam fœtum expellit. Aliud fœtum ejiciens. Ranunculum herbam, et parum elaterii in aceto temperato mixta bibenda dato. Aliud ad idem. Braſſicæ caulem tenerum, extremitate ex netopo illita, affricato. Aliud, ſi menſes non fiant. Terebinthi fructum tritum, in vino, et aqua dilutum, ac excolatum, jejunæ bibendum dato, et calida lavetur. Aliud menſes ciens. Rubra pæoniæ grana in vino jejunæ bibenda dato. Aliud ad puerperii purgamenta purganda. Fœniculi ſemen, et crethmi corticem, et thus in vino bibenda dato. Aliud. Tædam quampinguiſſimam in vino coquito, et pæoniæ grana quinque in vino terito, et heminæ quadrantem bibendum dato. Aliud. Mercurialis ſemen, et folia in vino bibenda præbeto. Aliud. Pæoniæ grana nigra quinque, et ſepiæ ova in vino bibenda dato. Ad omnem puerperam. Ad irionem, et polentam oleum affunde, et coctum ſorbeat, et cibis quammolliſſimis utatur. Aliud. Scammoniam in lacte muliebri tritam, lana exceptam appone. Aliud. Mercurialis folia trita in linteo ſubde. Aliud. Herbam artemiſiam tritam, et unguento roſaceo imbutam, appone. Aliud. Albam radicem tritam, ac roſaceo unguento ſubactam, appone. Aliud. Pæoniæ radicem melle, unguento roſaceo, et Ægyptio ſubactam, in lana ſubde. Aliud. Farinam non lotam eodem appone. Aliud. Lolii, et tritici farinam, ſimul melle ſubactas, in lana ſubde. Aliud, quod menſes, et puerperii purgamenta purgat, et aquam ducit. Radicis ſtruthii tuſi triti, quantum tribus digitis apprehendi poteſt, melle ſubactum appone. Naſcitur autem in Andro in littoribus. Aliud ad uteros depurgandos. Mercurialis contuſæ, et cucumeris ſylveſtris modicum in vino tere, et melle ſubacta appone. Aliud. Pilos leporis combuſtos, ac tritos in vino, et melle cocto, et aqua ſubactos bibendos dato, et aqua calida lavetur. Aliud partus purgatorium. Polentam craſſius freſam dimidii hemichœnicis menſura, in aquæ heminis quatuor coquito, et ubi efferbuerit, bis, aut ter ſorbendam dato. Aliud purgans puerperii purgamenta. Sambuci folia coquito, et oleo affuſo bibenda dato. Edat et braſſicas coctas, et porrum. Aliud purgans uteros. Rhois folia, et irionem terito, et in vino, polenta inſperſa, bibenda dato. Aliud. Miſyos obolos duos tritos, et vino ſubactos apponito. Aliud. Lini ſemen tritum, vino ſubactum apponito. Aliud. Trifolii ſemen in vino bibendum dato. Si vero ad lumbos uteri incubuerint, polypos coctos edat, itemque aſſatos, et vinum bibat nigrum, odoratum, meracum quamplurimum. Aliæ potiones, medicamenta ſubdititia, ac purgatoria. Rhoem rubrum, et vinacea in aqua coquito, et farina tritici recentis in aquam inſperſa, bibendam dato. Aliud. Farinam in aquam injectam bibendam dato. Aliud. Mora rubi ſiccato, ac terito, et polenta recenti ammixta, amborum acetabuli menſuram in vino odorato, et aquoſo bibat. Aliud. Terram nigram ſamiam in aqua tritam, tali magnitudine bibendam præbeto. Aliud. Hypociſtidem in vino bibendam dato. Aliud. Mala punica vinoſa exſuccato, et polentam cum ſucco ſubactam ſiccato. Poſtea tritam in vino bibendam dato. Aliud. Baccas myrti nigras tritas in aqua diluito, et polenta inſperſa, bibendas exhibeto. Aliud. Mali punici dulcis aſſati drachmam in vino tritam bibendam dato. Aliud. Triticum, et hordeum torrefacta, trita, et ad farinam redacta, in vino nigro bibenda dato. Aliud. Mali punici dulcis internam partem, pari aqua ammixta, bibendam dato. Aliud. Cicutæ, quantum tribus digitis apprehendi poteſt, cum aqua bibendum dato. Aliud. Farinæ tritici recentis, et gypſi æquales partes mixtas in aqua bibendas dato. Aliud. Mali punici dulcis corticem, ac corium in vino bibendum dato. Aliud, ſi ſanguis ex uteris fluat. Viticis folia in vino nigro bibenda dato. Aliud ad fluxum, ac dolorem. Roſmarini radicem in vino bibendam dato. Alias item potiones ad uteros habes. Cedri fructus, ſeſeli, cuminum Æthiopicum, caſiæ fructum, juniperi baccas, milium, lentiſci fructum, nigellam, dauci radicem, ac ſemen. Aromata vero, thymum, thymbram, ericem, hypericum, papaver album, crethmi radices, ac ſemen, malvæ radices, mercurialis ſemen, et folia, urticæ ſemen, ſalviam, populum nigram, dictamnum, pſeudodictamnum, amomum, cardamomum, helenium, ariſtolochiam, caſtorium, adiantum, dracontium, peucedanum, rutæ folia, ac ſemen, apii ſemen, fœniculi ſemen, hippoſelini ſemen, et radices, hippomarathri ſemen, et radices, ſtruthii ſemen, et radices, hyſſopum, cilicium, irionem, pæoniam, panaces. Quodcumque horum volueris, et cum altero permixtum, et per ſe in vino aut aqua, prout volueris coctum, exhibeto bibendum. Commoda ſunt, et purgatoria, et quæ dolores ſedant. Malvæ radicem in aqua dato. Aliud. Pæoniæ ſemen modico cedrino oleo ammixto, in vino bibendum dato; et uterorum dolores ſedabis. Aliud, quum uteri ſuffocarint. Caſtorium, et co-

nyzam

nyzam in vino albo bibenda dato. Si vero ad nares acceſſerint, cnidii internam partem albam, melle ammixto, naribus illinito. Aliud ſedans dolores. Malvæ radicem, & fœniculi, ac crethmi corticem ex aqua bibenda dato. Aliud. Stellas marinas nigras, & braſſicam miſceto, & in vino odorato bibenda præbeto. Aliud. Myrrhæ obolos tres, coriandri parum, reſinam, pæoniæ radicem, cuminum Æthiopicum, hæc trita in vino albo diluta, leviter tepefacta, bibenda dato. Aliud, quod ſecundas expellit. Ricini radicem bibendam dato. Aliud, ſi ad cor allapſi uteri ſtrangularint. Viticis, & pæoniæ ſemen in vino bibendum dato. Appoſititia acria ſanguinem ducentia. Cantharidas quinque thuri, ac myrrhæ ammiſceto, & glandulam longam magnitudine gallæ formato, & lana obvolutam; linteo albo circumdato, & unguento Ægyptio albo, aut roſaceo madefactam apponito. Aliud. Bupreſtim, ſi parva fuerit, totam, ſi magna, dimidiam, ad prædicta ammiſceto, & eodem modo apponito. Si vero mollioribus uti velint, bupreſtidas in vinum mitte, & cuminum Æthiopicum, & ſeſeli, ac aniſum addito, ac fervefacito, ad decem vero bupreſtidas acetabulum olei ammiſceto, reliquis omnibus æquali portione acceptis. Ammiſceto etiam myrrhæ, ac thuris parum. Ex hoc pugillum accipito, & velut priorem glandulam ſubdito. Aliud. Nigellam terito, cum melle, & vino ſubactam in glandulam redigito, ac utere velut ſuperiore. Aliud. Philiſtium eodem modo præparatum apponito. Aliud. Telephium eodem modo præparatum ſubdito. Aliud. Anemonæ folia trita linteo excipito, & myrrhæ parum ammiſceto, & eodem modo utitor. Aliud, quod ſanguinem ducit. Glandem Ægyptiam terito, & ſuſinum unguentum, quod eſt in terra Ægyptia, addito, & aqua diluta, ac lana involuta, apponito. Aliud bilem purgans. Cucumeris ſylveſtris medullam tritam, ac melle ſubactam, & ad glandis formam redactam, apponito. Aliud. Colocynthidis ſylveſtris internam partem terito, & melle ſubactam, eodem modo ſubdito. Aliud. Elaterii potiones quatuor, adipe anſerino, & caprino, & miſy ammixto, in glandulam formato, & in linteo apponito. Aliud. Thlaſpi tritum, & melle imbutum apponito. Aliud. Foliorum fici ſaniem deradito, & elaterii potiones duas ammiſceto, & nitri tantumdem, melleque ſubacta apponito. Aliud, ſi uteri inflammati fuerint. Nitrum rubrum, ficus pinguedinem internam, utriuſque pares portiones tritas, & ad gallæ magnitudinem efformatas ſubdito. Aliud. Cumini folia cum vino trita, in linteo ſubdito. Aliud. Radicem albam terito, & melle affuſo fervefacito, & glandulam inde factam ſubdito. Aliud. Succum ſilphii, & ficum, mixta in glandem formata, apponito. Aliud. Cucumeris ſylveſtris ſemen tritum eodem modo. Aliud. Fel tauri, nitrum rubrum, netopon, cyclaminum terito, & de ſingulis gallæ magnitudinem, de cyclamino vero plurimum, melli ammiſceto, & apponito. Aliud. Cyclamini caput purgatum, in aqua tritum, ac linteo illigatum apponito. Aliud. Myrrham, ſalem, cuminum, fel tauri, hæc melle ſubacta, ac linteo excepta, ſubdito. Aliud. Grana cnidia triginta deligito, & tria Indici pharmaci oculorum, quod piper vocatur, & alia tria de rotundis. Hæc tria in vino veteri trita, & oleo dulci diluta, ac ſubacta, lanaque excepta ſubdat, & urina eluatur. Aliud. Tithymali ſuccum melle ſubactum, ac linteo exceptum apponito. Aliud. Scillæ radicem longitudine digitorum ſex ſumito, & duobus digitis lana obvolutis ſubdito. Alia mollientia, a quibus aqua purgatur, & ſanguis, ac menſes ducuntur, ſi non diuturni fuerint, & os uteri mollitur. Narciſſinum, cuminum Æthiopicum, thus, abſinthium, cyperum: aliorum quidem ſingulorum æquales portiones ſumito, narciſſini vero partes quatuor. Hæc trita, & in glandulam efformata, linteoque crudi lini excepta apponito. Aliud. Cyclaminum magnitudine tali, & florem æris magnitudine fabæ terito, melle ſubigito, & efformatam hinc glandulam ſubdito. Aliud. Pulegium, myrrham, thus, fel ſuillum, melle ſubigito, & in glandulam efformata ſubdito. Alia acerba. Rhoem vino nigro ſubactum apponito. Aliud. Cnicum eodem modo præparatum ſubdito. Aliud. Loti ramenta eodem modo apponito. Aliud. Rhoem, melle ammixto, ſubdito. Alia mollientia. Sulphur, adipem, vitellum ovi, farinam melle ſubige, & tepefacta in lana ſubde. Aliud. Pinguedinem anſeris, adipem ovillum, ceram albam, reſinam, unguentum roſaceum, tenui linteo excepta, appone. Aliud. Medullam cervi, & adipem liquefacito, & in lana apponito. Aliud. Adipem ovillum, aut caprinum, & ovi candidum, roſaceo unguento ſubactum, ac lana exceptum apponito. Quæ ad eluendos uteros infunduntur. Groſſos hybernos in aquam miſſos ad lentem ignem coquito, & oleo ad decoctum affuſo eluito. Deinde vero malicorium, & gallam, & loti ramenta in vino acerbo coquito, & hoc excolatum infundito. Aliud. Fecem vini combuſtam in aquam mitte, & poſtea cum aqua collue, deinde malicorio, myrti baccis, foliis rhois in vino coctis, vinum excolatum infunde. Aliud. Lentiſci, ſalviæ, hyperici folia in vino nigro coquito, ac infundito. Aliud. Si quid in uteris fuerit exulceratum; butyrum, thus, myrrham, reſinæ parum infunde. Aliud. Porrum in aqua coquito, & excolatam aquam ad vinum ammixtam infundito. Aliud,

Sambuci fructum, aniſum, thus, myrrham, vinum ſumito, & horum ſuccum infundito. Aliud. Braſſicam in aqua coquito; & in braſſicæ ſucco mercurialem coquito, modico lini ſemine adjecto, & poſtea excolatum infundito. Aliud. Myrrhæ acetabulum, thus, ſeſeli, aniſum, ſemen lini, netopum, reſinam, mel, pinguedinem anſeris, acetum album Ægyptium, horum ſingulorum æquales portiones terito, & in vini albi heminis duabus diluito, & poſtea tepida infundito. Aliud. Mercurialem in aqua coquito, ac excolato; & myrrhæ acetabulum, thuris, netopi, ſingulorum æquas portiones ammiſceto, ac tepida infundito. Aliud. Salviam, & hypericum in aqua coquito, ac infundito. Aliud. Sambuci fructum, & lauri baccas, æquis portionibus, in vino coquito, deinde vinum infundito. Aliud. Pulegium in aqua coquito, & oleo ad aquam affuſo immittito. Aliud. Pinguedinem anſeris, & reſinam, colliquefacta infundito. Aliud. Butyrum, oleum cedrinum modicum cum melle liquefacito, & tepida infundito. Aliud. Cyperum, juncum rotundum odoratum, calamum aromaticum, pari portione myrrhæ ammiſceto, & cum his ſiſymbrium in vino coquito, ac infundito. Aliud. Semen apii, aniſi, ſeſelis, nigellam in vino coquito, ac infundito. Aliud. Cedrum creticam in vino coctam infunde. Aliud. Bryoniam albam, & myrrham in aqua diluta infunde. Aliud. Argenti florem cum vino, & aqua infunde. Aliud. Elaterii potiones duas aqua dilutas infunde. Aliud. Cucurbitas, ſive colocynthidas ſylveſtres duas in vini, aut lactis cocti heminis quatuor madefacito, excolato, ac infundito. Aliud. Cucumeris ſylveſtris medullam palmi parvi magnitudine in aquæ heminis quatuor coquito, & melle, ac oleo affuſo infundito. Aliud. Radicis thapſiæ duas potiones, & mel, ac oleum in duabus aquæ heminis diluito, ac infundito. Aliud. Veratri duas potiones in duabus aquæ heminis tepidæ infundito. Aliud. Thlaſpios acetabulum, melle admixto, in duabus aquæ heminis diluito, ac tepide infundito. Aliud. Cucumeris ſylveſtris magnitudinem palmi parvi in aquæ heminis quinque coquito, & melle affuſo infundito. Aliud. Grana cnidia ſexaginta oleo, & melle diluta infundito. Aliud. Si natura pituitoſa fuerit; cneori potionem tritam in aquæ mulſæ hemina Æginæa diluito, ac infundito. Aliud. Si bilioſa fuerit; daphnes potionem odoratæ illius drachmæ pondus, ſcammoniæ potionem terito, & in aquæ mulſæ, aut aquæ uvæ paſſæ hemina Attica diluito. Aliud. Daphnoidis potionem eodem modo, & ſi bilioſa fuerit, hæc infunde. Si vero pituitoſa, grana cnidia electa, & ſucci tithymali potionem infundito. Similiter etiam cneoro, & peplo, utriſque his uti oportet. Immittito autem cum infuſo non ampliore, quam duarum heminarum. Suffitus porro ſunt hæc contuſa. Gallam ſuffito. Aliud. Ramenta loti ad oleæ folia ſicca contuſa miſceto, & oleo ſubacta ſuffito. Aliud. Prunas ſubjicito, & hordei paleis humidis inſperſis ſuffitum facito. Aliud. Super amphoræ oleariæ operculo ſtœben incendito. Aliud. Cupreſſi ramenta ſuffito. Aliud. Scammoniam, myrrham, thus, unguento affuſo, ſuffito. Aliud. Bitumen, & hordei paleas miſceto, ac addita pinguedine phocæ ſuffito. Aliud. Fraxinum, cupreſſi ramenta, cyperi radicem, unguento roſaceo ſubacta, ſuffito. Aliud. Calamum, cyperum, bryoniam, muſcum arboreum, apii ſemen, aniſum, ſimul mixta & unguento roſaceo ſubacta ſuffito. Aliud. Reſinam ſiccam cineri fervido inſperſam ſuffito. Aliud. Cinamomum, myrrham, caſiam, paribus ſingula portionibus ſuffito. Aliud. Crocum ammixta myrrha, & muſco, æquali cum croco portione ſuffito. Aliud. Calamum, cneorum, crocum, folia roſarum rubra ſuave olentia trita, & ſiccata ad crocum ammiſceto, & ſtyracem dimidia croci portione addito. Hæc trita mixta, & ſiccata, melle cocto modico ſubigito. Horum vero omnium ſuffitus ſit oboli Attici pondus. Suffiantur autem ſuper ſtercore bubulo. Formetur autem ſtercus velut acetabulum olearium, habeatque fundum tenue, & ſit ſiccum. Ignis autem ſit ſarmentitius, in quo ſtercus jaceat, & ex illo mulier inſidens contecta ſuffiatur. Aliud. Galbanum, reſinam, mannam, unguento roſaceo ſubacta ſuffito. Aliud. Panacis, & cupreſſi ramenta, unguento Ægyptio albo ſubacta ſuffito. Aliud. Cinamomum, nardum, & myrrham unguento roſaceo imbuta ſuffito. Aliud. Violæ albæ ſemen, cedri ramenta, & galbanum, melle ſubacta ſuffito. Aliud. Stercoris caprini pilulas, & leporis pilos, pinguedine phocæ ſubacta ſuffito. Aliud. Coaguli phocæ pelliculam contuſam, ac tritam, & ſpongiam, & muſcum arboreum, trita ſimul mixta, atque phocæ pinguedine excepta ſuffito. Aliud. Stercus caprinum, & pulmonem phocæ, ac cedri ramenta ſuffito. Aliud. Stercus bubulum, cedri ramenta, & bitumen ſuffito. Aliud. Spinæ Ægyptiæ fructum, & cedri ramenta, & myrti ſiccæ folia. Hæc trita, & unguento molli ſubacta ſuffito. Multa vero aromata in unguentum injicito. Aliud. Vinacea tuſa trita, & cedri baccas, & reſinam pinus, ſimul mixta, & paſſo cocto ſubacta ſuffito. Fomenta. Stercus bubulum contuſum, ac cribratum, aceti dimidia menſura, & decocti ervi dimidia adjecta, leniter pro fomento adhibeto. Poſtquam autem fomentum adhibueris, lenticulæ decoctum bibendum dato, ac revomendum. Et farinam ſorbendam, ac vinum inſuper bibendum. Poſtridie vero granum cnidium devorandum exhibeto.

hibeto. Sequenti die, quod urinam ciet, hoc ſcilicet. Ciceris albi partes duas tritas, uvæ paſſæ tertiam partem, affuſa aqua ad dimidias coquito, deinde excolatam aquam per noctem ſub dio exponito, & poſtridie bibendam dato. Et de cætero ſalviam, ac lini ſemen, polenta ad ambo hæc ammixta, bis per diem in vini diluti heminis quatuor dato. Aliud. Olei heminas dimidias tres, foliorum ſambuci manus plenæ menſuram. Hæc cocta in craterem calidum fundito, & per teſtas calidas immiſſas fomentum facito, muliere in ſella collocata, ac veſtimentis cooperta. Aliud. Foliorum ſambuci manus plenæ menſuram, & myrti tantumdem in aquam miſſa coquito, & ad excolatam aquam, hordei paleas injicito, coquito, & linteo excipito, ac cum hoc fomentum facito, prout maxime calorem ferre poterit. Aliud. Acetum, oleum, aquam, mel, hæc mixta valde fervefacito, deinde accepta veſica capiente congium, aut utriculo ex tenui corio facto, infundito, & panniculo laneo obvoluto, foveto. Quum autem tepidus factus fuerit panniculus, alium obvolvito. Aliud. Pini corticem, & rhois folia in aquam conjecta fortiter coquito, & in excolata aqua hordei paleas coquito, oleo affuſo, ubi vero ſimul coxeris, linteo excipito, ac foveto. Aliud. Loti ramenta, & cupreſſi, aqua, & oleo affuſo coquito. Deinde ſimul cocta linteo excipito, ac foveto. Aliud. Aromata in aquæ chœnicem conjecta coquito, & in excolata aqua furfures triticeos coquito, & foveto. Aliud. Eodem modo gallam contuſam, & rhamni corticem in aqua coquito, & cum aqua furfures triticeos ſubigito, ac oleum ammiſceto. Poſtea ſemiaſſatum panem duos chœnices habentem facito, linteoque excipito, ac foveto. Aliud. Braſſicam, & porrum decoquito, & cum ſucco eodem modo fomentum facito. Aliud. Hordei paleas coquito, oleo affuſo, & linteo excipito, ac foveto. Aliud. Solanum, & oleæ folia coquito, & eodem modo fomentum facito. Atque hæc ſane, ſi quidem humidis uti volueris, pro fomento velut ſcripta ſunt, adhibe. Si vero ſiccis, panes parato, & exaſſatos, & ſemiaſſatos, & cum his foveto. Sed et teſtis calidis linteo involutis foveto, itemque cum ipſis linteis calefactis, & cum lenticulis vaſis teſtaceis, fervente aqua infuſa. Apponito autem ad pedes. Aliud. Iridis radicem tun-
30 dito, ac coquito, & eodem modo foveto. * Si aqua in uteris gignatur, menſes pauciores fiunt, & deteriores, & per longius tempus, & prægnans eſt ſemper per duos menſes, aut paulo amplius. Quum autem hoc tempus advenerit, & corrumpit, & aqua multa in ipſa gignitur. Huic autem lac bibendum dare oportet, & peplum, mecona dictum, donec fœtus moveri inceperit. Plerumque vero ante hoc corrumpitur, & per abortum extruditur, & uteri ſanguine manant. Hæc autem patitur nihilo magis ex labore, quam aliter. Hoc autem cognoſcere poteris, quod hydrops ineſt, ex digiti contactu. Comperies enim oſculum ipſorum gracile, & obſcuratum, ac plenum humiditate. Si vero non circa initia, ſed dum jam movetur, fœtus ipſi corrumpatur, ac ſuffocetur, tunc & venter imus intumeſcit, & ad contactum dolet, velut ulcere præſente, & febris ipſam, ac dentium fremitus corripit. Et dolorem habet acutum, & vehementem circa pudenda, & imum ventrem, & lumbos, & laterum mollitudinem, ac coxendices. Quum ſic habuerit, calida ipſam lavare oportet. Et qua parte dolor hæſerit, tepefactoria adhibere, experimento facto de eo, quod maxime admittat, & pharmacum deorſum purgans bibendum dato. Interpoſito vero tempore, quantum tibi ſufficiens eſſe videbitur, & collutione facta, & fomento adhibito, cyclaminum apponito, ita ut melle ſubactam, & linteo exceptam deliges, & ad os uterorum apponas. Cupreſſi etiam ramenta in aqua madefacta, eodem modo apponito. Verum hæc breviore tempore, & per longius temporis intervallum, quanto magis mordent, & exulcerant. Et ſpecillum ſtamneum paratum immittito, & digitum eodem modo. Potiones quoque bibendas dato, experimentum faciens, quas libenter admittat, & cum viro dormiat, maxime opportuno tempore præſente. Si enim genituram conceperit, & prægnans facta fuerit, ac pepererit, ſubexpurgantur & quæ prius in ipſa fuerant, cum ipſo puerperii purgamento. Atque ſic maxime ſana fieri poterit. Si indurati fuerint uteri, & os ipſorum aſperum fit, & menſes occultantur. Quum vero apparuerint, velut arena ſunt, & genitura hoc tempore non fit. Si vero etiam digito contigeris, aſperum comperies os uterorum. Quum ſic habuerit, cyclaminum terere oportet, & ſalem, ac ficum crudam ammiſcere, & cum melle efformata apponere, & fomento adhibito, purgatoria infundere. Edat autem mercurialem, & braſſicas
31 coctas, & ſuccum ſorbeat, & calida lavetur. * Si indurati fuerint uteri, & menſes occultantur, & os ipſorum connivet, & non concipit. Quum ſic habuerit, ſi digito contigeris, comperies os aſperum, & digitum non intromittit, & febris ipſam corripit, ac dentium fremitus. Et dolor habet imum ventrem, & laterum mollitudinem, & lumbos. Patitur autem hæc, ſi fœtus in ipſa corruptus fuerit putrefactus. Quibuſdam vero etiam ex partu contingit. Sæpe etiam aliter. Quum ſic habuerit, multa calida ipſam lavare oportet, & fomentum adhibere. Quum autem recens lota, aut fota fuerit, immiſſo ſpecillo os aperito, ac dilatato, & per digitum eodem modo, et velut in priore ſcriptum eſt, apponito. Et potiones ſi-
32 militer bibendas dato, et eodem modo curato velut priorem. * Si uteri ad la-

Hipp. Opera, P 2 tus al-

tus allapſi fuerint, tuſſis detinet, & dolor ſub latus, & uterus durus velut pila inſidet, & ad contactum dolet velut ab ulcere. Et contabeſcit, & videtur peripneumonia eſſe, & convellitur, & gibboſa fit. Et menſes omnino non apparent, quibuſdam vero prius conſpecti, evaneſcunt. Tunc autem fientes, debiles ſunt, ac pauci, aut deteriores quam antea, & genitura non fit hoc tempore. Quum ſic habuerit, pharmacum deorſum purgans bibendum dato, & eo epoto, multa calida ipſum lavato, & ex tepefactoriis, quod maxime admittit, adhibeto, & a quibus ſanguis purgatur, ea apponito, & lini ſemen toſtum, tuſum, ac cribratum, & peplum album, & ſalviam cum polenta tenui, & caſeum caprinum, ſordibus, et ſalis muria deraſis, hæc miſceto, ut caſei ſint partes duæ, reliquorum vero una, polenta autem ſit antiqua, non ſalſa, et jejunæ in vino bibenda dato. Veſperi vero cyceonem craſſum, melle affuſo, exhibeto, et ex potibus quemcumque libenter admiſerit, bibendum dato. Et frequenter fomentum adhibeto. Calidam vero aſpergito, et per ceratum leniter mollito, ac a latere detrudito, et latus faſcia lata deligato, et lac bubulum quamplurimum ad dies quadraginta bibendum præbeto. Cibis autem utatur quammolliſſimis. Morbus hic vehemens eſt, et lethalis, et paucæ, etiamſi curentur, ipſam effugiunt. * Si os uterorum concludatur, forte fit 33
velut groſſus ficus. Et ſi digito contigeris, comperies durum, ac contractum, et digitum non intromittit, et menſes occultantur, et genituram non ſuſcipit hoc tempore, et dolor habet imum ventrem, et lumbos, et laterum mollitudinem. Quandoque etiam ſurſum procedit, et ſuffocat. Quum ſic habuerit, pharmacum deorſum purgans bibendum præbeto, et multa calida lavato, et quæ os molliunt, apponito, et ſpecillum immittito, ac aperito, et digitum ſimiliter, et calidam aſpergito. Quum autem molle factum fuerit, ea, quæ ſanguinem purgant, apponito, et ex potionibus dato, experimento facto, quam libenter admittat, et braſſicam edat, et ſuccum ejus ſorbeat. * Si uteri obliqui fiant, etiam os ipſorum 34
obliquum fit, et menſes ipſi nunc occultantur, nunc prius apparentes evaneſcunt, et non ſimiles fiunt, ſed deteriores, et pauciores quam antea, et genitura non fit hoc tempore, et dolor habet imum ventrem, et lumbos, et coxam, et attrahit ipſam. Quum ſic habuerit, pharmacum infra purgans bibendum dare oportet, et calida lavare, ac fovere. Ubi vero recens fota, aut lota fuerit, digito immiſſo, os uterorum corrigat, ac dirigat, et odoratorum ſuffitum admittat, et ex potionibus dato, juxta experimentum, quam libenter ſuſcipit. Cibis autem utatur mollibus, et allia edat cocta, ac cruda, et cum viro dormiat, et in ſanam coxam decumbat. Alteri vero fomentum adhibeat. Morbus autem difficulter cedit. * Si inflati fue- 35
rint uteri, et venter attollitur, ac inflatur, et pedes intumeſcunt, et cavæ faciei partes. Color vero injucundus fit, et menſes non fiunt, et genitura hoc tempore non fit, et anhelat, et anxia mœret, et quum ſurrexerit, aut progreſſa fuerit, erectæ cervicis ſpiratio ipſam tenet, et quicquid ederit, aut biberit, ipſam moleſtat, et gemit, et magis ægre triſtatur, quam priuſquam ederet. Sæpe vero etiam ſuffocatur. Quum ſic habuerit, pharmacum deorſum purgans bibendum dato, et calida lavato, ac fomentum adhibeto. Interpoſito vero tempore quodam, apponito ea, a quibus purgetur, ac non mordeatur. Frequentiſſime vero totum corpus foveto. Tunc autem et ſub pudenda odorata ſuffiantur. Sub nares autem graveolentia, et potiones dato, quæ uteros purgant, et ad locum compellunt. Et mercurialem edat, et lac bibat, velut de latere dictum eſt. Morbus autem non eſt diuturnus. * Si ſanguinis grumi in utero coierint, os ipſorum velut ervo plenum 36
fit, et ſi attigeris, ita habere deprehendes, et menſes non fiunt. Neque genitura retinetur, quandiu ſic habuerit. Quum igitur ita habuerit, cyclamini corticem detrahito, et allium, et ſalem, et ficum, et mellis parum terito, ac permiſceto, et glandulam hinc formatam ad uterorum os apponito, et alia uteris convenientia medicamenta ſubdito, quæ videlicet acria ſunt, ac corrodunt, et a quibus ſanguis purgatur, et de potionibus dato eas, quæ uteros purgant, et omnia circumradito, et veſicæ pellicula, ſive cuticula digitis obvoluta, os uterorum deradito. * Si 37
obtorti fuerint uteri, et menſes non fiunt, et genitura non manet intus, et dolor habet imum ventrem, et lumbos, et laterum mollitudines, et ſi digito contigeris, os uterorum attingere non poteris, nam fortiter ſeceſſit. Quum ſic habuerit, pharmacum bibendum dare oportet, a quo ſurſum, ac deorſum purgetur, magis tamen deorſum, et os ipſum, ac uteros quammaxime fovere, ac calida lavare bis in die, et de potionibus dato, quam libenter ſuſceperit pro experimento, et viro condormiat frequentiſſime, et braſſicam edat. * Si uteri commoti in loco non man- 38
ſerint, quo prolapſi fuerint, dolores exhibent, et inconſpicui fiunt. Quandoque vero eminent velut ſedes prolapſa. Et quum quidem ſupina decubuerit, in loco manent. Quum autem ſurrexerit, aut ſe inclinaverit, aut alias ſe commoverit, exeunt. Sæpe vero etiam quietem habent. Hanc quammaxime quieſcere oportet, et non moveri, et lectum ad pedes altiorem ſtatui, et iiſdem uti, velut in ſuperioribus, et cum acerbis infuſis conſpergere, et graveolentia ſuffire. Sub nares autem odorata, et malum punicum in medio per umbilicum perforato, et in ipſo picem, quæ maxime congruat, cum vino tepefacito, et non valde premens, quampenitiſſime apponito.

nito. Quum autem quid appoſueris, lata faſcia exceptum, ex lumbis deligato, ut ne
dilabatur, ſed maneat, & faciat, quod expetitur, & peplum cum caſeo, & polen-
ta bibendum dato, velut in allapſu ad latus dictum eſt, & ex potionibus quammaxi-
me admiſerit, bibendam præbeto. Cibis autem molliſſimis utatur, & cum viro
39 quammaxime dormiat. * Si hiaverit os uterorum magis quam ſolet, menſes plures fiunt,
& deteriores, & humidiores, & per longius tempus, & genitura ipſam non contin-
git, neque intus manet, ſed rurſus foras effunditur, & ſi digito contigeris, os
uterorum hians comperies, & impotentia ipſam corripit præ menſibus, & febris,
ac rigor, & dolor tenet imum ventrem, & lumbos, ac lateris mollitudinem. Patitur
autem hæc maxime, ſi quid in ipſa fuſum fuerit, & corruptum computruerit, patiun-
tur etiam ex partu, & aliæ aliter. Quum ſic habuerit, pharmacum bibendum
dare oportet, a quo ſurſum purgatur, & quum dolor habuerit, tepefactoria ap-
ponere, & calida lavare, & interpoſito tempore, per infuſa colluere, velut ſcriptum
eſt in priore, & de potionibus dare quamlibentiſſime ſuſceperit, & ſuffire, quæ
40 ſiccant. Edat autem polypos, & mercurialem. * Si levigati fuerint uteri, & men-
ſes plures fiunt, & deteriores, & humidiores, ac frequentiores, & genitura intus
non manet, ſed rurſus exit, & ſi digito contigeris, comperies os leve. Et im-
potentia ipſam corripit præ menſibus, & febris, ac rigor, & dolor imum ventrem, &
lumbos, ac lateris mollitudinem, maxime ſi quid in ipſa corruptum computrue-
rit & ex partu, & alias. Quum ſic habuerit, curare oportet, ubi dolor habuerit, ve-
41 lut ſcriptum eſt in priore. * Si uteri ad ventrem nutaverint, dolor acutus, & vehe-
mens coxendices, & lumbos, ac laterum mollitudinem habet. Et crus claudicat.
Quum ſic habuerit, pharmacum infra purgans bibendum dare oportet, poſtridie
vero ſuffire hoc modo. Hordei chœnices duas, & oleæ folia probe contuſa, & gal-
lam contuſam, ac cribratam, & hyoſcyami tertiam chœnicis partem. Hæc mixta,
& olei hemina dimidia affuſa, efformata in olla per dies quatuor, ter in die ſuffito.
42 Noctu vero lac bubulum, & mel, & aquam bibat, & calida lavetur. * Si ad ca-
put converſi fuerint uteri, ſignum hoc eſt. Venas in naſo, & ſub oculis dolere vide-
tur. Hanc calida multa lavare oportet, etiam in capite, lauro, & myrto in a-
qua incoctis, & caput unguento roſaceo illinatur, & odorata ſubter ſuffiantur, & braſ-
43 ſicam edat, & ſuccum abſorbeat. * Si ad crura, & pedes converſi fuerint, ex hoc
cognoſces. Magnis pedum digitis convellitur ſub ungues. Et dolor crura, ac fe-
mora tenet. Quum ſic habuerit, multa calida ipſam lavare oportet, & fomentum
adhibere, quod maxime libenter admiſerit, & ſubter ſuffire graveolentia. Et un-
44 guento roſaceo unguere. * Si mulier cibum averſans uteros doleat, & febris
ipſam, ac rigor corripiat, pepli albi quintam dimidiæ chœnicis partem, & ſemi-
nis urticæ tantundem, & caſei caprini raſi dimidiam chœnicem, ſimul cum vino
vetere mollito, deinde cocta ſorbenda dato.

SECTIO III.

45 * SI ex partu fluxus corripiat, & cibi in ventre non maneant, uvam
paſſam nigram, & mali punici dulcis grana trita, & coagulum hœ-
di vino nigro diluito, ac utitor, ita ut caſeum caprinum deraſum, &
polentam tritici torrefactam adjicias, & bene temperata bibenda præbeas.
46 * Si ex partu ſanguinem vomat, hepatis fiſtula ſauciata eſt, & dolor ad
viſcera procedit, & cor convellitur. Hanc multa calida lavare oportet, & tepe-
factoria, quæ maxime admiſerit, adhibere, & aſininum lac bibendum ad dies quinque
dare. Poſtea vero vaccæ nigræ lac bibendum præbere, ita ut ſine cibo degat, ad di-
es quadraginta. Ad veſperam vero ſeſamum tritum bibat. Morbus hic eſt periculo-
47 ſus. * Si mulier diu non concepit, menſibus apparentibus tertia, aut quar-
ta die, alumen tritum unguento dilutum, lana exceptum appono, & per tres dies
appoſitum habeat. Tertia vero die fel bovis radito, & ramentum oleo dilutum, ac
ſubactum, linteo exceptum apponito. Et tres dies appoſitum habeat. Sequenti
48 vero cum viro coeat. * Ad uterorum morbum ſedandum, lini ſciſſi una cum
ſtipula pugillum tenuiter tuſum, in vino albo quamjucundiſſimo per noctem madefaci-
to, deinde excolatum in ollula tepefacito, & in eo lanam molliſſimam tin-
49 ctam apponito, & viciſſim priore detracta aliam ſubdito. * Si uteros purga-
re voles, primum quidem hordeum oleo imbutum in prunis ſuffire oportet. Po-
ſtridie vero carnem ovillam coquere, cum hordei decocto ſub dio per noctem expo-
ſito. Sit autem decoctum hordei congii menſura, & valde ipſas coquito. Ubi
vero coctæ fuerint, leviter tepidas edat, & juſculum ſorbeat. Poſtridie autem thus,
& pulegium tritum, melle ſubactum, & lana exceptum ad triduum ſubdito.
50 * Si uteri ad ſedem converſi fuerint, & receſſus ſecedere prohibuerint, dolo-
res habent & lumbos, & imum ventrem, & ilia. Quum ſic habuerit, calida ipſam
lavare oportet, & lumbos fovere, & graveolentia ſuffire, & apponere, quæ pur-
51 gant, & impellunt ipſos uteros, & bibenda dare ea, quæ maxime admittit. * Si
ulceratum fuerit os uterorum, aut inflammatum, myrrham, & adipem anſerinum,

& ceram albam, & thus in leporis pilis, qui ſub ventre ſunt, miſceto, ac terito, &
in lana molliſſima apponito. * *Si ſecundæ decedere non poſſint*, ſtatim quidem 52
a cibo abſtinere oportet. Viticis autem folia trita in vino, & melle, oleo af-
fuſo, tepefacito, & heminæ menſuram bibendam dato. * *Si inflammati fue-* 53
rint uteri, ſambuci folia tenerrima in tritici recentis craſſiore farina coquito, &
leviter tepida ſorbenda dato. * *Si uteri tranſmoti fuerint*, hederam ſicciſſi- 54
mam tritam, & linteolo tenui illigatam, ſubdito, & pingue aliud nihil adhibeto.
Bibendum vero dato triticum recens, & peplum toſtum, & ſalviam, & cyperum,
& aniſum. Hæc trita vino diluta cum furfuribus hordei bis in die dato, pro vice
dimidiam heminam. * *Si menſes conſtituto tempore non fiant*, braſſicæ folia, 55
& rutam terito, poſtea paleas hordei chœnicis menſura madefacito, donec flacce-
ſcant, & per noctem ſub dio exponito. Mane vero in hemina inde excolata braſſi-
cam, ac rutam diluito, & affuſo oleo conquaſſato, & bibenda dato, poſtea poly-
pum vino albo ſuffocatum edendum dato, & vinum ebibendum. Si vero volueris,
piſces odoratiſſimos coctos edendos dato, & juſculum ſorbendum. * *Si ex fervi-* 56
do, & ſuperficiario ulcere pudenda fuerint exulcerata, myrti baccis in vino co-
ctis pudenda colluat. Et poſtea mali punici dulcis putamina in vino coquito, &
myrrham, ac reſinam ſimul mixta vino diluito, & intinctum in his linteum ſub-
dito. * *Si urinæ ſtillicidium corripiat*, cucumeris, ſive cucurbitæ os, & fundum 57
reſecato, & ſubjecta pruna cucumin circumponito, & inſperſa in ignem myrrha,
mulierem ſuper cucumin locato, ita ut ſummam cucumeris partem quampenitiſ-
ſime in pudendum indat, quo vapor plurimus in pudenda tranſmittatur. Et ex
potionibus urinam cientibus jejunæ aliquas exhibeto. * *Si ad cor progreſſi, ute-* 58
ri ſuffocent, et non decedant, porri ſemen tritum, et pulegium in aquæ cyathis
tribus, et aceti albi cyatho uno, et mellis tertia cyathi parte diluito, tepefacito,
et jejunæ ſorbenda dato. * *Si ex partu, aut abortu rigor corripuit*, juniperi 59
fructum, et ſalviam ſimul trita in aceti albi cyatho diluito, et vini albi diluti po-
culum affundito, verſato, ac ſtare ſinito. Mane vero excolato, et tepefactum bi-
bendum dato. * *Si uteri inflati fuerit, et ſi ventus in utero fiat, et dolor*, ſal- 60
viam, et cyperum tuſa madefacito per noctem, et mane excolato, et purum cre-
morem in ollam fundito, tritici farina craſſiore adjecta, et aceti albi cyatho af-
fuſo, et ſucci ſilphii magnitudine fabæ addita, et cocta crudius ſorbenda dato.
* *Si in pudendis graveolentia fuerit, et columella naſcatur, et dolor habeat*, 61
dolorem quidem ſedabit apii ſemen jejunæ in vino datum. Graveolentiam ve-
ro, aniſum eodem modo datum. Columellam vero reſecare oportet. Si ulce-
ra fiant in pudendis, et pruritus corripiat, oleæ, et hederæ, et rubi, et mali pu-
nicæ dulcis folia trita in vino veteri dilue, et poſtea carnem recentem foliis inte-
ge, et appone. Et habeat ſubditam per noctem. Mane vero eximat, et myrtum
in vino decoquat, et cum vino pudenda colluat. * *Si genituram non ſuſcipiat*, 62
menſibus ſecundum naturam fientibus, membrana ante uteri os excrevit. Contin-
git etiam ex aliis cauſſis. Cognoſces autem hoc, ſi digitum admoveris, membranæ
prætextum continges. Ad hæc medicamentum ſubdititium facere oportet. Reſinam
itaque, et æris florem melle diluito, et linteum ex his tinctum penitiſſime indito,
filo ad extremam partem dependente illigato. Quum itaque hoc exiluerit, myrtum
in vino coquito, et cum vino tepido eluatur. * *Si anhelationes corripuerint mu-* 63
lierem, ſulphuris magnitudinem fabæ, et naſturtii tantundem, et rutam, et cu-
minum Æthiopicum, hæc trita, et vino diluta, jejunæ bibenda præbeto. Opor-
tet autem & a cibis abſtinere, & non frequenter edere. * *Si pariens inflata fuerit*, 64
hepar ovillum, aut caprinum calido cinere obrutum, edendum dato meracius ad
dies quatuor, & vinum bibat vetus. *Si lumbos doleat*, aniſum, & cuminum Æ-
thiopicum bibat, & calida lavetur, & ſubcalidam bibat. * *Si menſes non fiant*, 65
teſtam craſſam exurito, ac terito, & origanum in pinguedine anſeris coctam teri-
to, & ad teſtam in linteum ammiſceto, ac tepida apponito. * *Si uteri concluſi* 66
fuerint, & menſes non apparuerint, colocynthidem ſylveſtrem, & ſilphii ſemen,
cuminum Æthiopicum, nitrum, ſalem thebaicum, adipem rhenalem, farinam, myr-
rham, & reſinam. Omnia hæc fervefacito, ſimulque mixta, ac trita in glandulam ef-
formato, & apponito. * *Si uteri ad viſcera converſi ſtrangularint*, vinum cedri- 67
num, & cuminum Æthiopicum bibat, & calida lavetur, & ſubcalidam bibat.
* *Si menſes non fiant*, adipem anſeris, & netopum et reſinam mulier lana ex- 68
cepta ſubdat. Si vero magis quam convenit, prodeant, ſuſinum, & rajæ linguam
in lana apponat. * *Si tranſmoti uteri aliquo allapſi fuerint*, hordeum decorti- 69
catum tritum una cum paleis ſume, & cum cornu cervino vino ſubige, et hinc
uteros ſuffito. * *Si ſecundæ decedere non poſſint*, fœniculum vino, et oleo, 70
ac melle fervefactum bibendum dato. * *Si menſes non appareant, et velis ipſos* 71
detrahere, craſſiorem tritici farinam, et hordeum coquito, et oleo affuſo edenda
dato. * *Si inflammati fuerint uteri*, cotyledonis folia, et porrum in craſſiore 72
tritici farina coquito, et affuſo oleo edenda dato. * *Si moti uteri aliquo allapſi* 73
fuerint, et dolorem exhibuerint, oleæ ſcabiem, et lauri, ac cupreſſi ramenta in
aqua coquito, et linteo excepta apponito. * *Si uterus doleat, et ad veſicam* 74

fuerit

fuerit dolor, porri ſemen in aqua tritum jejunæ bibendum præbe, & tepefacto-
75 ria adhibe. * Si uteri prominuerint, lotos ipſos cum aqua tepida, & vino, ac
oleo illitos rurſus intrudito, & ex lumbis deligato, & graveolentia ſuffito, & ſi
urinam emittere non poterit, calida lavato, ac foveto, & cupreſſi ramenta ſuffi-
76 to. Et potiones urinam cientes bibendas dato. * Si fluxus fiat, acerba ſuffito,
77 & ſtercus aſini deraſum, lanæ illigatum ſubdito. Sit autem ſtercus ſiccum. * Si
in pudendis ulcera fiant, adipem bubulum illinito, & apponito, & cum vino, in
78 quo myrtus cocta eſt, colluito. * Si ex partu os uterorum fuerit exulceratum,
florem roſarum tritum, & vino imbutum, in pilis leporinis apponito, & acerbis
79 colluito. * Si uteros doleat, allii caput integrum, & nitrum toſtum, & cumi-
num terito, & melle ſubacta ſubdito; & calida lavetur, & ſubcalidam bibat.
80 * Si ex fervido, ac ſuperficiario ulcere pudenda fuerint ulcerata, adipem bubu-
lum, & butyrum, & anſeris adipem, ac ſuſinum unguentum miſceto, & ex his pu-
81 denda illinito, & aqua tepida colluito. * Si uteri aſcendentes ſuffocarint, funi-
culum lucernarium accenſum extinguito, & naribus admoveto, quo fumum attra-
hat, poſtea myrrham unguento dilutam, & lana exceptam apponito. Et reſi-
82 nam oleo dilutam bibendam dato. * Si ſecunda non ſecedat, conyzam tritam,
83 lana exceptam apponito, & ignen in vino tritam bibendam dato. * Si caput do-
leat, & imum ventrem, & lumbos, bilis in uteris eſt. Huic itaque pharmacum dare o-
portet, quod ſurſum, ac deorſum purgare poteſt, & calida lavare, & apponere,
84 quæ bilem purgant. Et aniſum, ac nigellam vino diluito, & bibenda dato. * Si
fluxus oboriatur, cancros fluviales in vino ſuffocato, & vinum bibendum dato,
85 & quæ ſiccant, ſuffito, & apponito. * Si fluxus oboriatur, porri pugillum in
vino tritum bibendum dato, & ſiccis, & acerbis utatur. Si fluxus oboriatur,
muli ſtercus combuſtum, tuſumque, ac cribratum, vino dilutum bibat. Reliquis au-
tem eodem modo utatur. Si fluxus oboriatur, & jam diuturnus fuerit, ſpon-
giam combuſtam, ac tritam, vino odorato dilutam, bibendam dato, & per ſuffi-
86 tus reſicca, & quæ reſtringunt, appone. * Si uteros purgare velis, nitrum, cu-
minum, allium, & ficus terito, & melle ſubacta apponito, & calida lavetur, & ſub-
87 calidam bibat. * Si uteros doleat, cyclamini radicem in vino jejunæ bibendam
88 dato, & calida lavetur, & ſubcalidam bibat. * Si lac extinctum fuerit, reliqua
quidem eodem modo curato; fœniculi vero ſemen bibendum dato, & radices fœ-
niculi decorticatas, ac butyrum ſimul coquito. Quum autem cocta fuerint, frige-
facito, ac bibenda dato. Commodum eſt etiam hippomarathrum, & hippoſelinum ſi-
mul coctum. Si lac extinctum fuerit, porrum tritum, aqua dilutum bibendum
præbe, & calida lavetur, & porrum, ac braſſicam edat, ſimul coctis cytiſi foliis, &
ſuccum ſorbeat. Si lac extinctum fuerit, ſalviam, cedri, aut juniperi baccis
adjectis coquat, & ad diffuſum, vinum affundat, ac bibat, & ad cætera farina in-
ſperſa, additoque bulbo, & modico oleo affuſo, edat. Et acria, & acida, & ſalſa, ac
cruda olera omnia vitet. Naſturtium vero in vino potum commodum eſt. Nam lac
89 purgat, & calida lavetur, & ſubcalidam bibat. * Si velis mulierem prægnantem
fieri, ipſam, & uteros purgato, poſtea farinam jejunæ edendam dato, & vinum me-
racum inſuper bibendum, & nitrum rubrum, cuminum, ac reſinam, melle ſubacta
in linteo ſubdito, & ubi aqua defluxerit, nigros peſſos mollitorios apponat, &
cum viro dormiat. Si prægnantem facere voles mulierem, ipſam, & uteros pur-
gato. Deinde linteum tenuiſſimum reſiccatum, ac melle imbutum in glandes effor-
mato, & in fici ſucco tinctos apponito, donec fuerint aperti. Poſtea vero magis
intrudito. Ubi autem defluxerit aqua, vino, & oleo colluta, cum viro dormiat. Bibat
90 autem & pulegium in vino cedrino, quum viro condormire volet. * Medicamen-
tum, fœtum ex uteris pellens. Cucumeris ſylveſtris ſuccum potionis menſura, in
mazam conſperſum apponito, ubi ad duos dies antea jejunavit. Aliud. Staphi-
91 dis ſylveſtris pugillos duos in aqua mulſa dilutos, bibendos dato. * Experimen-
tum fœcunditatis. Caput allii integrum deraſum, uteris apponito. Poſtridie
vero digitum immittat, ac contingens conſideret, & ſi quidem oluerit inde os, bene ha-
bet; ſin minus, rurſum apponat. Aliud experimentum. Netopum modicum in
92 lana involutum apponat, & conſideret, an per os oleat. * Alia ſubdititia medicamen-
ta. Scorpii marini fel, in lana involutum, & in umbra ſiccatum apponito. Pule-
gium ſiccum tritum, melle imbutum in lana apponito. Cucumeris ſylveſtris
ſemen, & teſtam combuſtam, vino ſubactam, cum pilis leporinis, in lana ſubdito.
Alumen Ægyptium, lana involutum apponito. Cantharidas vino ſubactas,
in lana ſubdito. Herbam artemiſiam vino ſubactam apponito. Nigellam in
93 vino tritam, in lana ſubdito. * Aliud ad recens enixam. Unguentum roſaceum,
& ceram, in lana apponito. Bulbion ex tritico, tritum, & vino ſubactum, in lana
ſubdito. Vini albi veteris fecem combuſtam, & vino albo extinctam, ac tritam,
in lana apponito. Galbanum, netopum, & myſi, cum unguento roſaceo, in lin-
teo apponito. Elaterii potiones duas, & favum cum vino, in linteo apponito.
Butyrum, & alumen melle ſubactum, in linteo ſubdito. Scammoniæ ſuccum,
& adipem cum maza miſceto, & vino imbuta, in linteo apponito. Si concipere no-
lit, miſyos fabæ magnitudinem, aqua dilutam, bibendam dato, & per annum non con-
cipiet.

cipiet. * Si periculum facere velis in muliere, an prægnans ſit, aut non, rubro lapide, 94
ſive terra erithrea oculos ſublinito. Et ſi quidem ingrediatur pharmacum, præ-
gnans eſt; ſin minus, non. * Si prægnanti pudenda fervido, & ſuperficiario ulce- 95
re fuerint exulcerata, amygdala trita, & medullam bubulam in aqua coquito, & mo-
dica farina adjecta, pudenda illinito, & baccarum myrti decocto colluito. * Si 96
virgo ex lapide laborarit, ſemen radicis Æthiopicæ in vino veteri ad dies decem
dato. Deinde in aqua ad dies viginti, & bis in die multa calida lavato. * Cata- 97
plaſmata. Allium, portulacam, apium, loti, & cedri ramenta, trita ſimul, mixta aqua
mulſa, diluito, & cataplaſma hinc factum imponito. Rubi folia, myrti folia, ſi-
mul trita aqua mulſa diluito, & polenta ammixta ſubacta imponito. Sambu-
ci folia, myrti folia, terebinthi folia tenerrima, eodem modo apponito. Loti ra-
menta, mori folia, ſimul trita, mixta, aqua diluta cum uva paſſa imponito. * Suffi- 98
tus. Oviculæ, aut capræ cornu tuſum, & hordeum toſtum, ac freſum, oleo ſubigi-
to, ac ſuffito. Cervi cornu, & olivas nondum habentes oleum, ſimul trita mixta
ſuffito. Rhoem rubrum, & polentam toſtam oleo ſubigito, ac ſuffito. Polen-
tam, & ſtercus bubulum, & paleas oleo ſubigito, ac ſuffito. Loti ramenta, &
rhois folia, & cupreſſi ſiccæ ramenta, vino nigro auſtero ſubacta ſuffito. Galba-
num, mannam, & reſinam, unguento ſubacta ſuffito. Capræ cornu, & gallam,
& adipem ſuillum, ac cedriam ſuffito. Terram ex aſinorum pedibus deradito, &
ſtercus aſininum cum vino nigro ſubito, ac ſuffito. * Collutiones. Folia 99
myrti, & lauri, ac hederæ in aqua coquito, & cum hac tepida colluito. Rhois,
& mali punicæ, ac rubi folia in aqua mulſa coquito, & cum ea excolata colluito.
Sambuci, & lentiſci folia in aqua coquito, & excolatam leviter tepidam infundi-
to. Fœniculi, & braſſicæ radices tuſas in aqua coquito, oleo affuſo, & poſt-
ea cum excolata colluito. Oenanthen, & cyperum, & uvas paſſas in aqua mul-
ſa coquito, ac colluito. * Malagmata. Malvam, & fœnogræcum in aqua ferve- 100
facito, & cum excolata aqua leviter tepida colluito. Cupreſſi ramenta, & ama-
racum in paſſo aqua temperato coquito, ac colluito. Serpillum, & violæ albæ ra-
dicem, in aqua mulſa coquito, ac colluito. Hypericum, & lentiſcum, & baccas
cedri in aqua coquito, & cum leviter tepida colluito. Favum, & butyrum, & reſi-
nam, & adipem anſerinum in aqua coquito, & colluito. * Fomenta. Lolium 101
toſtum, ac molitum in poſca meraciore coquito. Poſtquam autem coxeris, linteo il-
ligato, & foveto. Lentem toſtam, decorticatam, & in farinam craſſiorem alicæ ſi-
milem redactam, in aqua coquito, & linteo illigato, ac foveto. Ervum eodem mo-
do parato, ac foveto. Commoda eſt & ſalvia eodem modo parata. Salviam,
& hypericum in aqua coquito, & hordei paleis in decocto coctis, & linteo exceptis
foveto. Loti, & cupreſſi ramenta in uvæ paſſæ cremore coquito, linteoque ipſa
illigato, ac foveto. Oleæ, & myrti, & hederæ, ac lauri folia in aqua coquito,
& in decocto hordei paleas coquito, deinde linteo illigato, ac foveto. Cupreſ-
ſi ramenta, & cedri, & hordei furfures ſimul miſceto, & in uvæ paſſæ cremore ſu-
bigito, ac panem formato, & cum hoc aſſato, calido in linteum illigato, foveto. Vio-
læ albæ ſemen, aut radices in aqua coquito, & cum aqua furfures tritici ſubigito, ac
panem formato, cum quo calido in linteum involuto, foveto. Serpillam in aqua
coquito, & furfure triticeo in aquam conjecto, eodem modo foveto. Spongias
calefacito, & adhibeto, & cum mollibus lanis, & panniculis laneis, & vaſis teſtaceis
aqua infuſa, & utriculis eodem modo, & decoctionibus in utres infuſis, foveto.
* Purgatorium. Si mulierem parere non potentem, facere velis, ut prægnans fiat, 102
conſiderare oportet in menſibus, an millioſa, aut pituitoſa ſit. Cognoſces autem hoc,
arena tenui ſicca ad ſolem conſperſa, & quum menſes prodierint, ſanguine ſuper are-
nam in ſole effuſo, ita ut ipſum ſiccari ſinas. Si enim millioſa fuerit, ſanguis ſu-
per arenam ſiccatus, pallidus fit. Si vero pituitoſa, velut mucus exiſtit. Horum igi-
tur, utrum tandem fuerit, ventrem purgato, ſive ſurſum, ſive deorſum purgatione opus
habere viſa tibi fuerit, poſtea paucis diebus interpoſitis, uteros purgato. * Utero- 103
rum fomenta. Si duri fuerint uteri, & non concipiat; vinum quamjucundiſſimum
cum pari aqua temperatum, trium ſemicongiorum Atticorum menſura, & fœniculi ra-
dices, & ſeminis fœniculi quartam partem, & unguenti roſacei ſemiheminam, hæc in
vas novum fundito, & vinum affundito. Vaſis autem operculum perforato, et impoſi-
ta arundine foveto. Arundinem vero cum operculo tollito. Si enim ſine opercu-
lo abſtuleris, exuretur. Poſtquam autem fota fuerit, ſcillam apponito, velut infra ſcri-
ptum eſt. Apponito autem, donec dixerit molle, et amplum eſſe uterorum oſculum, et
ſi quidem exulcerata fuerit, et puſtulæ in purgatione fuerint, ſi ſumma labia ulcera-
ta fuerint, aniſum, et adipem anſerinum in roſaceo oleo terito, et in lana invol-
vito, et accepta carne bubula, magno pedis digito craſſiore, ſex digitorum longitu-
dine, ipſam pharmaco illinito, et lana exceptam involvito, et ad extremam carnis
partem, quæ foras ſpectat, filum alligato, et reliquam in uteros indito, ubi eſt ulcus.
* Menſium purgatoria. Si non procedat menſtrua purgatio, cucumeris ſyl- 104
veſtris internam partem pondere trium obolorum, et artemiſiam herbam, et thu-
ris obolum terito, et ammixto melle in lana involvito, et ad os uteri apponito,
quinquies in die hoc faciens. Aliud. Vitem viridem terito, et melle ammixto,
lana

lana excipito, & eodem modo apponito. Aliud. Cupreſſi fructum, & cucume-
ris ſylveſtris internam partem, & thus terito, & melle ammixto, lana excipito, &
eodem modo ſubdito. Aliud. Cupreſſi fructum, & thus terito, & melle ammi-
xto, lana excipito, ac ſubdito. Aliud. Abrotoni obolos tres cum melle lana
excipe, ac ſubde. Aliud. Elaterii obolum, & myrrhæ obolum terito, & cum mel-
105 le lanæ involvito, ac ſubdito. * Purgatorium, ſi mulier non concipiat. Tauri
urinam collige trium heminarum menſura. Deinde artemiſiam herbam, aut parthe-
nium, aut adiantum, & laurum viridem, & cedri ramenta ſimul contunde. Deinde
in effoſſa ſcrobe carbones accende, & impoſita olla urinam tauri infunde, & contu-
ſa in mortario adjice, poſtea ſellam circumpone, & artemiſiam herbam, aut hyſ-
ſopum, aut origanum impone, & muliere ſuper hæc collocata, donec ſudet, fove. Ubi
vero ſudarit, lava cum calida, & in lavacrum artemiſiam, & laurum immitte. Deinde
ſubdititium medicamentum adhibe. Aut artemiſiam, aut bulbium in vino albo tritum
lanæ involutum ſubdat. Hæc ad tres dies faciat, & deinde cum viro dormiat. Sub-
dititium pharmacum ad conceptum faciens. Ex nitro, & thure cum melle glan-
dem formato, & apponito. Aliud purgatorium molliens. Caricam coquito, donec
granula abjiciat, & hanc expreſſam, leviſſime tritam in lana cum roſaceo unguen-
to apponat. Aliud acrius. Braſſicæ, rutæ pares portiones tere, ac utere eo-
dem modo. Aliud molle, & purgatorium. Medullam anſeris, aut bovis, aut
cervi, magnitudine fabæ, affuſo unguento roſaceo, & lacte muliebri, terito, velut
molle pharmacum teri ſolet, deinde ex hoc os uteri illinito. Aliud tepidum
purgatorium. Anſeris medullam magnitudine nucis, reſinæ lentiſſimæ aut terebin-
thinæ magnitudinem nucis. Hæc in unguento roſaceo ad lentum ignem liquefa-
cito, & velut ceratum facito, & deinde ex hoc tepido os uteri illinito, &
pectinem madefacito. Aliud detrahens purgationem et ſiſtens. Pæoniæ grana
nigra aut rubra, tria aut quatuor in vino trita bibenda dato. Si vero ma-
gis detrahere voles, grana nigra eodem modo trita bibenda præbeto. Aliud
purgans ac detrahens. Lauri baccas ad ſummum viginti, et ſeſelis dimidium
acetabulum, cum vino trita bibat. Aliud. Tauri fel, trium dimidiorum o-
bolorum Atticorum pondere, in vino jejunæ bibendum dato. Et efformata quoque
ex ipſo catapotia devoranda dato. Aliud. Farinam recentem, myrrhæ obo
los tres, croci tantundem, caſtorii obolum, hæc cum unguento roſaceo trita ap-
ponat. Aliud purgatorium. Semen urticæ, et maluæ ſuccum, cum adipe anſerino
tritum ſubdat. Aliud. *Si* non purgata fuerit ex partu, floris farinæ quantum
tribus digitis comprehendi poteſt, coquito, & melle affuſo, ventri velut cataplaſ-
ma imponito, & bibendum dato. Aliud, quod uteros aperit, & purgat. Can-
tharidas quinque aceto albo affuſo terito, & non valde liquidum pharmacum faci
to, ſed ut digitis effingi poſſit, & de ficu alba pingui, ſine granulis & pelle, du-
plam cantharidum partem ammiſceto, & efformatam glandulam tenui lana in-
volutam ſubdito. Aliud. *Si* ex partu non fuerit purgata, trifolium in vino al-
bo bibendum dato: hoc etiam menſes educit, & fœtus expellit. Aliud purgans
uteros. Quum puero immortuo ſanguis intus manſerit, colocynthidem ſylve-
106 ſtrem in melle tritam delingat, aut ſubdat. * Aliud ſanguinem purgans. Sangui-
nem ex uteris expelles, ſi violæ albæ ſemen tritum, vino dilutum, bibendum dederis.
Aliud, quod ſimiliter ſanguinem ex uteris expellit. Rhois ſeminis, quum rubrum
fuerit, grana viridia triginta terito, & roſas caninas rubras, rubicundo ex ipſis
delecto, in vino bibenda dato, quum ſanguis eruperit. Aliud purgatorium. Si
menſes non apparuerint, ſtyracem & origanum terito, commiſceto, & adipe anſe-
rino affuſo apponito. Aliud, quod ſubditum uteros purgat, ac evacuat. Ab-
ſinthii radicem tritam cum melle, cum oleo apponito. * Subdititia uteros pur-
107 gantia, aperientia, & aquam ducentia. Scillæ fruſtum longitudine ſex digi-
torum, & digiti parvi craſſitudine accipito, & de hoc duos digitos circumderadi-
to ac levigato, & reliquum lana ſordida involvito, eam vero partem, quæ circumra-
ſa eſt, ad os uterorum ſubditam, per diem ac noctem appoſitam ſinito. Poſtquam
autem lavit & abſtulit, aqua odorata colluatur. Aliud purgatorium molle, quod
aquam & pituitam ducit, & pallidos ac ſubcruentos menſes detrahit, ſi non diu-
turni fuerint, & os emollit. Unguentum narciſſinum, cuminum quod edimus,
myrrham, thus, abſinthium, cupreſſum, ſalem, roſaceum oleum ſumito. Et de a-
liis quidem ſingulis congium accipito, narciſſini vero partem quartam, & omnia
in glandem efformata, ac crudi lini lintea excepta ſubdito. Aut linteum tenue
pennæ circumdato ac deligato, & in oleo albo Ægyptio tinctum apponito, & tota
die appoſitum ſinito. Deinde ubi lavit et abſtulit, aqua odorata colluatur.

HIPPOCRATIS COI
DE MORBIS MULIEBRIBUS
LIBER I.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Mulieres, quæ purgationes a partu ſunt expertæ, minus laborioſe purgantur ſymptomata, quæ circa purgationes menſtruas accidunt.*

2 *Mulier rariore carne prædita, quam vir. Lanas æqualis ponderis cum veſte pura, & contexta, plus aquæ trahere. Mulier viro calidior. Vir muliere ſiccior propter labores.*

3 *Quomodo ex menſibus ſuppreſſis morbi generentur, & qua ratione menſes ſupprimantur, & quibus id frequenter accidat. Uterorum obtortorum cauſſæ.*

4 *Uteri concluſi. In tertiis menſibus quatenus bene, aut male afficiantur. In quartis. Signa in quartis menſibus expurgationibus menſtruis impeditis. In quintis. In ſextis incurabilis eſt. Signa in muliere, cui menſtruæ purgationes ad ſex menſes occultantur.*

5 *Uteri ad ſtomachum allapſi. Vocis privatio, & ſtomachi morſus. Urina rubra. Alia ſigna.*

6 *Menſium ad pulmonem progreſſorum, ac receptorum ſigna eadem, quæ in tabe. Menſium ſuppuratorum cauſſæ, & ſigna. Ulcera poſt menſes ſuppuratos.*

7 *Steriles ex magnis in uteris ulceribus. Menſes ſupra inguen erumpentes.*

8 *Tuberculum ſupra inguen ſine capite magnum, rubrum, ex menſibus non ſuppuratis.*

10 *De menſium occultatorum ſignis, & curatione. Crechmon in vino thædaceo.*

11 *De ulcerum in uteris generatione. Menſes retenti, mulieres nonnunquam ſe prægnantes exiſtimantes, fallunt. Menſes ſuppurati quinto, aut ſexto menſe ſupra inguen erumpentes. Menſes putrefacti, & purulenti in pudendum prodeuntes.*

12 *Menſes ad ſeptimum menſem retenti. Menſes pituitoſi.*

13 *Menſium pauciorum, quam convenit, ſigna.*

14 *Menſes plures, & craſſiores, quam oportet, prodeuntes, & eorum ſigna.*

15 *Menſium menſura juſta, & tempus. Mulier ſana ex menſibus cognoſcitur. Plures quam quatuor dies, & infra tres purgari, quales mulieres efficiat.*

16 *Suffocatio unde, & quibus potiſſimum accidat. Signa.*

17 *Uteri ad hepar, & præcordia. Morbus Herculeus. Uteri ad veſicæ ſtomachum. Uteri ad lumbos, & coxas converſi.*

18 *De menſium bilioſorum cognitione, & ſignis.*

19 *Quibus menſes plures, aut pauciores fiant. Vomitus bilioſus in mulieribus prægnantibus. Venter turbatus. Levis bilioſorum purgatio utilis. A fluxu bilioſo non purgata, nec ullis ſignis apparentibus. Ex bilioſis menſibus in acutum morbum tranſitus.*

20 *Uteri ab ulceribus inflammati.*

21 *Menſium pituitoſorum cognitio, & cauſſa. Menſes terram inſtar aceti radentes.*

22 *Non concipientium affectiones, & curationes. Geniture ſtatim a coitu exeuntis cauſſa. Poſtera die, aut tertia. Purgationis bilioſæ, aut pituitoſæ qualitas unde petenda.*

24 *Curatio a morborum cauſſis inchoanda.*

25 *Menſes pituitoſi a quibus prodeant. Fomentum purgationibus ſemper præmittendum.*

26 *Quando prolis cauſſa coeundum. Suffitus inſtrumenta. Ut genituram mulier retineat. Mulierum diætæ. Uteri humidiores, & uteri ſicciores. Genituram ad decem, aut duodecim dies retinentes, virum ne adeant.*

27 *Uteri ſani interdum non concipiunt.*

28 *Genitura a coitu ſtatim diffluens.*

29 *Os uteri clauſum, vel diſtortum.*

30 *Uteri magis, quam oportet, aperti. Os uterorum pingue. Phagus, glans trita.*

31 *Quibus ſemen viri putreſcit. Genitura viri, graveolens a muliere reddita. Semen viri ſexta, aut ſeptima die emittentes.*

32 *Mulieris ſiccioris, aut humidioris curatio diætetica. Bilioſa, ac pituitoſa in uteros confluentia. Morborum vires, & cauſſæ conſiderandæ.*

33 *Uterorum a contrariis curatio. Mulier quo tempore virum prolis cauſſa adire debeat. Mulieres quando citius concipiant.*

34 *Os uteri humidius genituram non attrahit.*

35 *Diu non concipientis, ſuppreſſis menſibus, curatio.*

36 *Genituram non ſuſcipiens, menſibus prodeuntibus. Membrana oſculo uteri prepoſita.*

37 *De mulieribus facile quidem concipientibus, fœtum autem tertio, aut quarto menſe corrumpentibus. Fœtum corruptum quæ ſigna comitentur. Uteri leves quomodo cognoſcantur.*

38 *Menſes bilioſi, & pituitoſi quo modo cognoſcendi. Conceptum juvantia.*

39 *Mulieres quando maxime in utero concipiant. Os uterorum maxime hiat, ac diſtentum eſt poſt purgationes.*

40 *De earum morbis, quæ in ventre habent. Prægnantibus menſes ſecundo, aut tertio menſe prodeuntes, cur malum. Sanguis in uteros prægnantium a toto corpore deſcendit.*

41 *Caput prægnantis pituitoſum, & pituita acris in*

cris in ventrem deſcendens. Fœtus quibus de cauſſis corrumpantur.

42 *Lumborum dolor in muliere uterum geſtante.*

43 *Prægnans corpore male habens, ac bilioſa. Partus purgamenta valde nigra, ac bilioſa: curatio.*

44 *Mammarum, ac ventris in prægnantibus ante octavum menſem collapſus. Menſes in prægnantibus apparentes.*

45 *Prægnans pituitoſa, & ejus curatio.*

46 *Prægnantis lienoſæ a relatis affectionibus menſes quales.*

47 *Prægnans tumida, & a bile vexata.*

49 *Si prægnantem bilis vexet.*

49 *Prægnantis ſuffocationis cauſſæ.*

50 *Fœtus in latus, aut caput proceſſus cur periculoſus.*

51 *Prægnantes quare cum virore pallidæ. Prægnantes cur debiles.*

52 *Vterus inflatus. Lumborum dolor. Anhelatio.*

53 *Purgationis multæ in partu ſigna. Panis cinericeus.*

54 *Siccæ, & quæ difficulter humectatur in partu, curatio.*

56 *Vteri tumorum in partu, aut ex partu curatio. Puerorum tuſſientium curatio.*

57 *Pudenda prægnantium ſuperficiario, ac fervido ulcere affecta.*

58 *De puerperii purgamentis, & de his, quæ poſt partum exeunt. Febres, partus purgamentis, aut menſibus impeditis, & curatio. Oleum anthinum, & cyprinum. In morbis omnibus, quibus fomentum auxiliatur, melius eſt poſtea inungi. Si febris habeat, a balneis abſtinendum &c.*

59 *Humor in partu una cum puero, velut oportet, non prodiens. Si in ventrem deſcenderit. Ad puerperii purgationem. Si in ventrem delatus ſit fluxus. Purgatio ſi mulieri modica.*

60 *Purgatio puerperæ non facile procedens. Vrina velut aſinina. Venter neque turbatus, neque purgatio procedens. Quando pereant puerperæ.*

61 *Vlcera in utero a partus purgamentis putrefactis ſigna.*

62 *Purgatio puerperii primis tribus, aut quatuor tantum diebus procedens.*

63 *Ex partu non purgatæ ſigna, & ejus curatio. Salis grana. Oleum narciſſinum. Atramentum quid.*

64 *Purgamenta puerperii pauciora quam oportet.*

65 *Ex uteris ulceratis, & puerperii purgamentis impeditis mala. Curatio ulcerum in uteris ſollicite adhibenda.*

67 *Partus purgamenta plura, & unde contingant.*

68 *Pudendi pars obturata in puerpera. Affectus iis, quæ a puerperii purgamentis non purgantur, ſimiles.*

69 *Purgamenta partus ad caput, & thoracem, ac pulmonem. Partus purgamenta per os, aut nares.*

70 *Purgationis ad faciem procedentis ſigna.*

71 *Fluxus ex partu, & cibi in ventre non manentes.*

72 *Sanguinem ex partu vomentis curatio.*

73 *Lacti extincto quæ medeantur. Quæ multum lac faciunt, & augent. Cytiſus. Capræ Scyriæ caſeus. Secunda in uteris relicta.*

74 *Puerperii purgamenta in grumos converſa.*

76 *Secunda non ſtatim exiens poſt partum. Secundæ in uteris relictæ cauſſa. Secunda ex umbilico hæret, & umbilicus poſtremus ex uteris exit.*

77 *Fœtum menſtruum, aut bimeſtrem corrumpentis curatio. Secundas relictas quæ mala conſequantur.*

78 *Vterus, vel ejus os ex partu ulceratum.*

79 *Vteri ex partu inflammati, cauſſæ, & curationes.*

80 *Mulier ex partu dolens.*

81 *Vterorum ex partu dolor. Vinum Pramnium.*

82 *Vteri puerperæ inflammati. Vterorum diſtentorum cauſſæ.*

83 *Vteri pituita impleti. Sanguis menſtruus conturbatus, & ter in menſe comparens, & ejus curatio.*

84 *Acetabula pituita plena.*

85 *De aquæ intercutis in uteris ſignis, cauſſis, & curatione.*

86 *De hydropis in uteris ſignis, cauſſis, & curatione. Fœtus bimeſtris corruptio, & ejus curatio.*

87 *De aqua intercute laborante, ſplene magno, & aquoſo exiſtente, & unde ſplen aquoſus fiat. Aliud hujus mali principium. Menſes velut aqua a carnibus. Fluxus non ſuccedentis ſigna. Venter, & crura aqua implentur. Quibus frequenter fiat hic morbus. Muliebres morbi cur cognitu difficiles, & ſæpe incurabiles. Morborum muliebrium, ac virorum cura differt.*

88 *Vterorum vehementer exulceratorum ſigna, & curatio. Polycarpon, & Polycnemon.*

91 *Vterorum ulcerationum ex abortu curatio, & ſigna. Vterorum curatio. Fluxus pauciores quidem, ſed ſalſi, & bilioſi qui internas, & externas partes ulcerant. Purulenta, & compacta. Vlcerum curatio. Vinum Siræum.*

92 *Vulnus ex abortu. Puerperii purgamenta ſponte erumpentia. Vteri in partu valde exulcerati.*

93 *Abortus, qui diſcedere non poteſt, expellendi ratio.*

94 *Abortuum duplicatorum, & uterorum oſculo incumbentium, expellendi ratio.*

95 *Fœtus vivi, atque etiam mortui in partu, manum, aut crus præmittentes.*

96 *Fœtus immortui exſectio. Fœtui mortuo venter tumidus perforandus. Puerum exſecturus quid obſervare debeat.*

97 *Molæ conceptus cauſſa, & ſigna. Mas trimeſtris, fœmina quadrimeſtris motum habet.*

98 *Puerperii purgationum menſura. Diuturniſſima poſt puellæ partum purgatio quadraginta duorum dierum eſt extra periculum, ſi viginti quinque purgetur; maſculi vero poſt triginta, extra periculum ſi viginti purgetur diebus. Ex puerperii purgamentis, & ei, quæ corrupit fœtum, & ei, quæ peperit, affectiones eædem.*

99 *Lactis generatio. Mulieres quædam natura lacte carent.*

Ad men-

100 *Ad menſes detrahendos. Mollitoria, a quibus aqua, & urina purgatur. Menſes non prodeuntes. Medicamentum ſubdititium, purgatorium, mollitorium. Purgatorium. Anſeris medulla. Subdititium. Purgatorium. Purgatorium ſubdititium, ſi menſes non compareant. Uteros expurgans, ac ſanguinem evacuans. Subdititia evacuans. Subdititia, ſi catapotia non purgarint. Subdititia acria ſanguinem ducentia. Molliora. Subdititium efficax.*

101 *Ad conceptum medicamentum. Urina vetus cum ferri recrementis ad imprægnationem. Clyſteris ad imprægnationem uſus, & deſcriptio. Oleum platæenſe. Pili aſini albi. Lupi ſtercus. Parere nequeunti quæ prius peperit. Aliud ad conceptum. Victus ratio conceptui idonea. Medicamentum, quod ſimiliter infunditur non concipienti. Secunda mulieris cum vermium carnium capitibus in peſſo. Aliud ad conceptum. Vermes carnium. Menſes multi, nec tamen concipiens. Subdititium ad conceptum. Aliud, quod uterum valde aperire poteſt, cum concluſus eſt, & concipere nequit, & ad aquam expurgandam. Sal Ægyptium.*

102 *Conceptum impediens.*

103 *Partum accelerans ægre parienti. Prægnans multo tempore, & parere nequiens.*

104 *Aliud, puerperii purgamenta melius purgans. Hepar teſtudinis marinæ adhuc viventis. Purgatorium puerperii purgamentorum. Purgatorium menſium, & puerperii purgamentorum. Eryſimum. Vitis pampini, aut folia viridia.*

105 *Purgatorium, ſi ex partu non purgetur. Purgatorium uterorum, quum puero mortuo, ſanguis in hoc manſerit. Ad omnia puerperii purgamenta.*

106 *Subdititium, quod ſecundam relictam ejicit. Ad ſecundas educendas, & menſes, itemque fœtum enectum. Evanthemon. Aliud, quod ſecundas ejicit.*

107 *Fæcunditatis experimentum.*

108 *Alia ſubdititia. Scorpii marini fel. Potiones ad ſecundas educendas. Fœtum expellentia. Senecta anguium. Holoconitidis radix qualis. Seſeli maſſilienſe ſilphium libycum herinacei marini triti. Aliud ſecundarum expulſorium, quod uteris infunditur. Syrmea potio. Alius ſimilis potus ad puerum, & mala intus exiſtentia.*

109 *Ad fœtum mortuum ejiciendum. Adeps gallinaceus. Teſtudinis marinæ cerebrum. Crocus Ægypti. Suffimentum expulſorium, quod & ſanguinem ventris expellere poteſt.*

110 *Abortus ſanatio. Murium ſtercus. Aliud expulſorium, quod puerum mortuum ejicit. Aliud ejectorium, quod puerum expellit lividum. Aliud, quod infunditur, ſi mortuus fuerit puer. Ad fœtum immobilem corrumpendum.*

111 *Collutiones uteros purgantes. Collutionum uterorum menſura juncus odoratus. Cneſtri potiones. Collutio corroborans, ſi ulcera pura fuerint. Collutiones, quæ infunduntur ad vetera ulcera.*

112 *Alvi profluvium ex partu. Nucleus internus. Sanguinis ex partu vomitus. Sedis ex partu dolor.*

115 *Uteri ex partu inflammati.*

116 *Crus claudum ex partu ab uteris.*

117 *De inflammatione uterorum ex partu.*

118 *Bilem ex utero purgantia. Collutio, ſi bilioſa, aut pituitoſa fuerit. Collutiones purgatoriæ.*

119 *Collutiones bilem, & pituitam trahentes. Piper indicum.*

120 *Mulieris bilioſæ, & pituitoſæ ex menſtruis purgationibus cognitio. Cneſtri potio. Purgatorium molle, aquam, & pelliculas ducens, ac ſaniem ſubcruentam. Lac mulieris maſculum alentis.*

121 *Glandens ſubdititiæ ad menſes quomodo formandæ. Alia fortiora.*

122 *Potiones purgatoriæ, quæ ſecundas ejicere, & menſes detrahere, & fœtum enectum educere poſſunt.*

123 *Subdititia purgatoria, ſi potiones non purgarint. Purgatorium, quod ſterilem purgare poteſt. Urina bubula. Salſugo marina. Purgatorium menſium. Illitio purgatoria, & mollitoria.*

124 *Conceptum juvantia. Tali ſubdititii nigri.*

125 *Os uterorum concluſum. Accipitris ſtercus. Anſeris, & vulpis ſtercus.*

126 *De pudendorum ulceribus acribus, & inflammatis.*

127 *Pudendorum fervido, ac ſuperficiario ulcere laborantium curatio. Bubulæ carnis peſſus in pudendorum ulceribus. Collutio ad uteros exulceratos, & urinæ ſtillicidium. Ad ulcera, quæ in pudendo ſunt, ac enaſcuntur. Ad ulcera in utero reſiccanda. Os uterorum ulceratum. Aqua ex uteris fluens, cum ulceribus &c.*

128 *Ad fœtum mortuum expellendum. Fuligo de furno.*

SECTIO I.

DE muliebribus morbis ſic ſentio. Mulierem, quæ non peperit, gravius, et citius e menſibus ægrotare, quam eam, quæ peperit. Quum enim peperit, venulæ fluidiores ſunt ad menſes. Fluidas autem ipſas facit purgatio illa, quæ fit a partu. Et ubi hæc erumpit, vicinæ maxime ventri, ac mammis corporis partes diſcinduntur. Diſcinditur item reliquum corpus; a quo vero hoc fiat, dictum eſt a me in natura pueri in partu. Diſciſſo autem corpore, neceſſe eſt venas magis aperiri, et ampliores, ac fluidiores ad menſes fieri, itemque uteros magis aperiri, nimirum puero per ipſos egreſſo, qui et vim, et dolorem induxit, et quum hæc ſic ſe habeant, mulier purgationem a partu experta, minus laborioſe menſibus decurrentibus purgatur. Si vero etiam affectio aliqua mulieri, quæ jam peperit, accidat, ut menſes venientes probe purgari non poſſint, facilius dolorem feret, quam ſi non peperiſſet. Aſſueti enim ſunt uteri, et corpus idoneum, ut impleatur, utpote in ventre habenti, et ſimul multa amplitudo in cor-

in corpore eſt. Major autem fit etiam amplitudo, ubi peperit, nimirum corpore diſciſſo, & corpus in amplitudine exiſtens, minus dolore affligitur, ſi non venæ ſuperimpleantur, & nimium doleant. At vero ei, quæ non peperit, quum corpus non aſſuetum ſit, ſi impleta fuerit, & fortius, ac ſolidius, & denſius ſit, ſi purgationem a partu experiatur, & quum uteri ægrius aperiantur, menſes laborioſe prodeunt, & affectiones plures accidunt, ut propterea menſes obturentur, ſi prius non peperit. Ha-
2 bet autem res ſe hoc modo, velut etiam prius a me dictum eſt. * Dico mulierem rariore carne præditam, & teneriorem eſſe, quam virum, & hæc res ſic ſe habet: a ventre trahit humiditatem, & citius, & magis corpus mulieris, quam viri. Etenim ſi quis ſuper aqua, & per regionem aquoſam, duobus diebus, ac duabus noctibus, molles lanas ponat, & veſtem puram, & contextam æquali ad lanas pondere, ſublatis utriſque apponderatione facta, multo graviores lanas comperiet, quam veſtem. Fit autem hoc ex eo, quod ſemper ab aqua ſurſum decedit in vaſa ampliora oſcula habentia, & lanæ quidem tamquam raræ, & molles ex decedente amplius ſuſcipiunt. Veſtis autem, ut quæ plena eſt, & ex contextu obturata, explebitur, non multum ex decedente aqua ſuſcipiens. Sic ſane etiam mulier, velut quæ rarior eſt, ampliorem a ventre humiditatem corpori attrahit, & citius quam vir, & tamquam teneriori carne præditæ mulieri, ubi corpus ſanguine repletum fuerit, ſi non ab ipſo receſſerit, carnibus impletis, ac calefactis, dolor oboritur. Habet enim mulier ſanguinem calidiorem, & propterea calidior eſt, quam vir. Si vero amplior accedens ſanguis ſeceſſerit, dolor non fit a ſanguine, neque calor. Vir autem, ut qui ſolidiore carne præditus eſt, quam mulier, neque in ſuperna ventris parte adeo ſanguine ſuperimpletur, ut niſi aliquid ſanguinis ſingulis menſibus ſecedat, dolorem fieri neceſſe ſit, & ſanguinis, quantum ſatis eſt, ad nutrimentum trahit, & quum corpus ipſi non ſit tenerum, non dolore affligitur, neque ſuperincaleſcit a plenitudine, velut mulieri. Multum autem confert ad hoc viro, quod magis laborat quam mulier. Nam labor aliquid
3 humoris abducit. * Poſtquam igitur mulieri, quæ non peperit, occultati fuerint menſes, & viam foras reperire non poterint, morbus fit. Hoc autem contingit, ſi uterorum os concluſum fuerit, aut diſtortum, aut aliqua pudendi pars contracta. Si enim horum quid fuerit, menſes exitum invenire non poterint, priuſquam uteri ad ſanam naturam redierint. Fit autem hic morbus his maxime, quæ anguſtos uteros habent, aut cervicem ultra pudendum ſitam. Si enim horum alterum fuerit, & mulier viro non miſceatur, & venter magis, quam oportet, evacuetur, ab hac affectione uteri obtorquentur. Neque enim humidi in ſe ipſis ſunt, utpote muliere non coeunte, & amplitudo ipſis ſpatioſa eſt, utpote quum venter magis vacuus exiſtat. Quare obtorquentur, dum ſiccior, & levior eſt venter, quam convenit, & aliquando dum ipſi obtorquentur, etiam os ipſorum diſtorqueri contingit, nimirum cervice ultra pudendum ſita. Si enim humi-
4 di fuerint uteri a coitu, & venter non evacuetur, non facile diſtorquentur. * Hæc igitur cauſſa eſt, ut ipſi ſint concluſi, nimirum a venere abſtinente muliere. In tertiis porro menſibus optime afficietur, ſi quæ prius inſunt, progreſſa fuerint educta. Sin minus, mulier hæc patietur. Suffocatio alias atque alias in ipſam irruet, & febris alias atque alias corripiet, ac horror, & lumborum dolor. Hæc patietur in tertiis menſibus, ſi ipſi non prodierint. In quartis vero, ſi non egreſſi prioribus exitum fecerint, etiam tunc tertii menſis afflictionibus omnibus magis affligetur, & maxime tempore menſium. Deinde minus. Sæpe vero etiam a dolore libera ſibi eſſe videbitur. Erunt autem in quartis etiam hæc ſigna. Urinam multam, ac craſſa ejiciet alias atque alias. Et venter ipſius durus erit, & major quam prius, & dentibus fremet, & cibum averſabitur, & vigilabit. Hæc patietur in quartis menſibus. Si vero curetur, etiam in his ſana evadit. Et in quintis, ſi non multi menſes deſcenderint, dolor adhuc fortior accidit. In ſextis vero jam incurabilis eſt, & juxta priora quidem ſigna magis dolebit. Deinde ad ea etiam hæc aderunt. Anxia erit, & alias atque alias ſe ipſam jactabit, & animo deficiet, & pituitam vomet, & ſitis fortis ipſam corripiet, nimirum dum exuritur venter ab uteris ſanguine plenis, & ad contactum dolebit, maxime pectinem. Et alias atque alias acute febriet, & uteri alias atque alias murmurabunt, dum videlicet ſanguis in ipſis commovetur, ac diſcurrit, &
5 venter conſueto modo non ſecedet. * Neque veſica urinam excolabit, maxime quum uteri ad ſtomachum, qui nervoſus eſt, mulieri allapſi fuerint, & ad ventrem irruerint, dolet ſpinam, & totum dorſum, & lingua ipſius refrenatur, & hanc non claram habet, & animi deliquium adeſt. Aliquibus etiam vocis privatio, & ſtomachus mordetur, & flava bilis exit, & ſpiritus offendens, & anxia eſt, & jactat ſe ipſam, & ardet. Poſtquam autem tranſmutati fuerint, & veſica tenuem ſanguinem ab uteris trahet, tunc urina mingitur rubra. Et dolet quidem reliquum corpus, maxime vero collum, & ſpinam, & lumbos, ac inguina. Et ipſi ad hoc progreſſæ, & venter attollitur, & crura ſupra modum intumeſcunt, & tibiæ, ac pedes, & mors ſuccedit. Et circa hanc quidem ſic finiunt menſtruæ purgationes ad ſex menſes occultatæ, fiunt item hæc. * Quibuſdam mulieribus menſes bimeſtres in uteris exiſtentes multi ad pulmonem procedunt, & ubi recepti fuerint, omnia patiuntur, quæ in tabe dicta ſunt, & non eſt poſſibile ipſam ſupereſſe, fiunt & hæc. Quibuſdam ſuppurati fiunt menſes, ubi per duos, aut tres menſes moram tra-

ram tra-

ram traxerint. Hoc autem maxime fit, ſi a febre fuerint combuſti. Signa vero ſunt,
ſi ſuppurati fuerint; dolores enim incidunt in pectinem, & pulſationes fortes, &
contactum non ſuſtinet, & ſi melius habitura eſt, menſes ipſi erumpuntur in pu-
dendum, & procedit pus, ac ſanguis, & procedit graveolens ad ſeptem, aut octo,
aut novem dies. In priore vero tempore dolet, velut dictum eſt antea. Poſtquam
autem depurgata fuerit, optimum quidem eſt, ſi non fiant ulcera. Si vero reliquan-
tur ulcera, ampliore curatione opus habebit, quo ulcera non putreſcant, & graveo-
lentia fiant. * Sterilis autem evadet, etiamſi melius habebit, ubi magna ulce- 7
ra fuerint, quæ in uteris facta ſunt. Si vero non continget, ut menſes ipſi in pu-
dendum procedant, ſuppurati facti, ad partes ſupra inguen, juxta lateris mollitudi-
nem erumpent, citra tuberculum, utpote pure rupto, & illa parte purulen-
ta graveolentia procedent, & ſi hoc fiat, mulier non ſuperſtes manet. Si vero etiam
ſuperſtes maneat, ſemper ſterilis erit. Hac enim parte de cætero via fit menſi-
bus ut foras prodeant. Nam os uterorum ad hunc locum allapſum eſt. Fit
& hoc. * Quibuſdam, ubi bimeſtres, aut trimeſtres, aut diuturniores fuerint 8
menſes, & ad lateris mollitudinem allapſi fuerint, quum non ſuppurati ſunt men-
ſes, velut tuberculum fit ſupra inguen, ſine capite, magnum, rubrum, & vulgus
medicorum ignarum quid hoc eſſet, jam ſæpe ſecuerunt, & ſic in periculum indu-
xerunt. Cæterum id, quod velut tuberculum fit, tali modo fit. Fruitur ſanguine
caro ipſa, utpote oſculo uterorum lateris mollitudini adjacente, & impletur caro
ab ipſo, & inſurget, ac eminet, velut ſanguine repleta. * Et aliquando ſi tranſmotum 9
fuerit os uterorum, & ad pudendum converſum, & menſes proceſſerint per puden-
dum, id, quod circa lateris mollitudinem eminuit, ſedatur. In uteros enim di-
ſtribuerit; hi vero foras laxantur. Si vero non converſum fuerit os uterorum ad
pudendum, circa lateris mollitudinem ſuppuratur, & hac parte tranſitus fit men-
ſibus, & eadem pericula ſunt, quæ prius ſunt relata. Sed & ad vomitum converti-
tur, & quibuſdam in ſedem, velut in virginum morbis a me dictum eſt, & ſigna,
& dolores eoſdem oſtendit, quos iſthic retulimus. At hanc viam minus faciunt
menſes mulieribus, quam virginibus. * Quum menſes fuerint occultati, dolor 10
habebit imum ventrem, & onus quoddam incumbere videtur, & lumbos, & late-
rum mollitudinem mirum in modum dolet. Si vero omnino non procedunt, præ
morbo aut craſſi, & viſcoſi, aut glutinoſi fiunt. Primum igitur ventrem purga-
re oportet ſurſum, ac deorſum. Deinde uteros ſubdititio medicamento, a quo
ſanguis purgatur. Atque ita quieſcere, & potandum dare pharmacum, a quo ſan-
guis prodeat. Bibat etiam Crethmon in vino tædaceo. Si vero fluxus ipſi non
fiat, continget, ut prægnans eſſe videatur, & dum cum viro coit, doleat, ut putet
quid incumbere, & gravitas fit in ventre, & venter prominet, & deſideriis ſimi-
libus afficitur, velut in ventre habeat, & ſtomachi dolore afficitur, maxime ubi
quinquaginta dies præterierint. Et dolor alias atque alias habet ventrem, & par-
tem circa umbilicum, et collum, et inguina, et lumbos. Et poſtquam menſes duo,
aut tres præterierint, quandoque menſes acervatim ipſi in pudendum erumpunt,
et quæ prodeunt, velut carnem eſſe putat, quemadmodum ex fœtus corruptione,
et nigra. * Quibuſdam etiam ulcera fiunt in uteris, et opus habent diligenti ani- 11
madverſione. Multis vero contingit, ut putent ſe ſex menſibus in utero ha-
bere, aut etiam paulo breviore tempore, et venter prominet, et alia ſibi fieri putat,
velut in ventre habenti. Poſtea ſunt et quibus ſuppurati eruperunt ſupra inguen
ſimul cum quinto, aut ſexto menſe, et viam ea parte patefecerunt. Quibuſdam au-
tem ulcera fiunt in uteris etiam infra ſub inguine, et periclitatur mulier de vita.
Si vero etiam ſuperſtes maneat, ſterilis erit. Quibuſdam etiam in pudendum erum-
punt, et prodeunt ipſi putrefacti, ac purulenti. Et ab his ulcera fiunt in uteris, et
periclitatur. Et oportet, ut ne antiqua fiant ulcera, cum attentione mederi. Steri-
lis autem et hæc fit, etiamſi fuerit curata. * Si vero non eruperint menſes ſex men- 12
ſibus intus concluſi, omnia patietur velut ea, quæ non peperit, in qua menſes viam
invenire non poſſunt. Et ſi quidem curata fuerit, ſanus erit; ſin minus, etiam ad
octo menſes durans moritur. Multis vero contingit, ut menſes pituitoſi ad
multum tempus prodeuntes, etiam pauciores ſanis ſint, ſana autem talis fit, ſi con-
venienti cura fuerit ſanata. * Si vero menſes mulieri prodeant quidem, verum 13
pauciores quam convenit, utpote oſculo uterorum paululum a pudendo emoto, aut
nuper concluſo ad hoc, ut prodeant quidem, verum obturentur ab ipſis etiam
tranſitus, per quos penetrant, ubi ad uteros deſcendunt, moderati ſane paulatim
prodeunt, ſanguine ſemper perfecte oſculo incumbente. Et poſtquam dies præter-
ierint, quibus purgari ſolet, et concluſus fuerit ſanguis in uteris relictus, et alii
menſes ſubdeſcendentes non expulerint concluſum ſanguinem, ſed ſemper
paulatim gravant, et primis menſibus duobus, aut tribus non valde prodeunt.
Poſtquam autem plures menſes præterierint, adhuc magis dolebit, et non ha-
bet in ventre, quamdiu ſane ſic habuerit, et febris corripiet ipſam debilis, maxime
in diebus, quibus purgari ſolet. Veriſimile eſt etiam, et in intermedio tempore
ipſam febrire, et horrere, et ſtomachi dolore vexari, et ad multitudinem addere
ſingulis diebus. Et dolet alias atque alias corpus, et maxime lumbos, et ſpinam, et
inguina,

inguina, & articulos manuum, ac pedum. Verum his locis non ſimul dolet, ſed alias atque alias, qua parte ſanguis diſcretus, & in uteris eſſe non potens, impetu ſuo gravarit, & qua ſane corporis parte incubuerit, tumor eſt, fitque etiam convulſio fortis articulorum corporis. Et alias aliud ex relatis antea ſignis ipſi apparet. Hæc ſi quidem juxta debitum modum curata fuerit, ſana evadet; ſin minus, morbus ſeptimeſtris, aut diuturnior factus, lethalis fuerit, aut claudam faciat, aut artes aliquas impotentes efficiet, ſi præ rigore, & cibi faſtidio ſanguis circa nervos compactus fuerit, quemcumque tandem locum occupaverit. Hic autem morbus magis fit his, quæ virum non habent. Si vero morbi jam relati, aut quicumque poſtea referentur, incidant in eam, quæ partum non ſit experta, diuturniores erunt, & minus doloroſi. Verum ſigna eadem, & iidem fines tum ei, quæ non peperit, tum ei, quæ puerperia experta eſt, contingunt, ſi non curentur. Oportet au-
14 tem ſtatim curationem facere; ſin minus, ſtatim comparent morbi. * Si vero menſes plures, quam oporteat, prodeant, & craſſiores: nimirum corpore natura fluido exiſtente, & oſculo uterorum prope pudendum ſito, & ad hæc multo cum viro coitu utatur, & convivetur: ſemel aliquando multi deſcendentes, & cumulate prodeuntes, os uterorum impetu ſuo magis dilatant; & ſi ad hæc non incidat vaſorum evacuatio, ſed rurſus multus acceſſerit calor, & os amplum faciunt, & corpus: utpote dum convivante, & voluptatem, ac conſuetudinem viri conſectante muliere, facili fluxu ad uteros etiam calor defertur, & decolor erit, quamdiu ſic habuerit, & ſi poſtea morbus aliquis, aut affectio inciderit, ut corpus affligatur, & uteri ſimiliter juxta ſolitum morem ampli ſunt, & corpus facili fluxu in ipſos præditum eſt. Et poſt hæc febris habet, & cibum averſatur, & anxia eſt, & tenuis, ac debilis, & lumbos ex menſibus dolebit, & progreſſu temporis, ſi non curata fuerit, omnia ipſam magis affligent in intermedio tempore, & periculum ipſi imminet, ne ſterilis fiat, aut a tempore, & morbo vexata, ſi alius morbus coincidat, ex hoc moriatur. Prodeunt autem menſes craſſiores, & plurimi in interme-
15 diis diebus; incipientes autem, & deſinentes, pauciores, & tenuiores. * Moderati vero ſunt menſes prodeuntes in omni muliere, ſi ſana ſit, ut duarum heminarum Atticarum menſura ſecedant, aut paulo plures, vel pauciores, atque hoc ad duos, aut tres dies. Longius autem tempus, aut brevius, morboſum, et ſterile eſt. Conjectare porro oportet, mulieris corpus inſpiciendo, et interrogare, collatione ad priora facta, an ſemper morboſa vivat, aut non. Si enim pauciores, aut plures dies, quam ſolent, prodeant, aut ipſi pauciores, aut plures fuerint, morboſi ſunt. Niſi natura ipſa morboſa, et ſterilis fuerit. Si vero fuerit, et ad ſalubriorem ſtatum tranſmutatur, melius eſt, procedit autem ſanguis, velut a victima, et cito congelatur, ſi ſana fuerit mulier. Quibus vero in natura eſt, ut plures quam quatuor dies purgentur, et menſes valde multi prodeunt, hæ tenues fiunt, et fœtus ipſarum tenues, et emarceſcunt. Quibus autem purgatio infra tres dies fit, aut pauci menſes ſecedunt, hæ craſſæ ſunt, et bene coloratæ, virileſque, ac partus immemores,
16 et neque concipiunt. * Si ſuffocatio derepente acceſſerit, fit autem maxime his, quæ cum viris non coeunt, et ſenioribus magis, quam junioribus. Leviores enim uteri ipſarum ſunt, fit autem potiſſimum tunc, ubi mulieri vaſa evacuata fuerint, aut plus ſolito laborarit, reſiccati a labore uteri convertuntur, ut qui vacui ſunt, ac leves. Eſt enim ipſis locus ſpatioſus, ut convertantur, utpote ventre vacuo exiſtente. Dum autem convertuntur, impetunt hepar, et juxta conſiſtunt, et ad præcordia irruunt. Currunt enim, et progrediuntur ſurſum ad humiditatem, tamquam a labore, magis quam opportunum eſt, reſiccati. Hepar autem humidum eſt. Poſtquam autem impetiverint hepar, ſuffocationem faciunt, derepente perſpirationem circa ventrem intercipientes, et aliquando ſimul incipiunt hepar impetere, et a capite pituita defluit ad præcordia, velut ab eo, quod ſuffocatur, et aliquando ſimul cum pituitæ defluxu deſcendunt ab hepate ad locum ſuum, et ceſſat ſuffocatio. Deſcendunt autem detrahentes humiditatem, et gravati. Stridor autem ab ipſis fit, dum ad ſuam ipſorum ſedem procedunt; poſtquam autem eo devenerint, aliquando venter poſt illa humidior fit, quam ſuperiori tempore. Laxat enim jam caput pitui-
17 tam in ventrem. * Ubi vero apud hepar, et præcordia fuerint uteri, et ſtrangularint, mulier albas oculorum partes ſubvertit, et frigida fit. Sunt autem et quæ lividæ fiunt. Quædam etiam dentibus frendunt, et ſalivæ ad os fluunt, et ſimiles ſunt his, qui ab herculeo morbo detinentur. Si vero diutius moram traxerint uteri apud hepar, et præcordia, mulier ſtrangulatur. Quandoque vero, ubi mulier vaſa evacuata habuerit, et inſuper laborarit, uteri converſi ad veſicæ ſtomachum allabuntur, et urinæ ſtillicidium inducunt. Aliud autem nihil mali habet, et curata cito ſaneſcit, quandoque etiam ſponte. Quibuſdam vero ex labore, aut inedia,
18 ad lumbos, aut ad coxas allapſi, dolores exhibent. * Si mulier corpore male habuerit, et menſes bilioſi prodierint, ex hoc quoque cognoſci poſſunt. Nigri ſunt valde; quandoque vero nigri, aut ſplendidi, et pauciſſimi prodeunt, et citiſſime congelantur, et ſemen amborum, et maris, et fœminæ evaneſcit, et non habet in ventre; et incipiente quidem morbo, purgatur diebus, quibus ſolita fuit, non pluribus; progredientibus autem menſibus, pluribus diebus purgatur, et

menſes

menſes pauciores ſingulis diebus apparent. Et febres ſuccedunt erroneæ acutæ, cum horrore, et cibi faſtidio alias atque alias, et ſtomachi dolor, et dolebit maxime, ubi menſes ipſi appropinquarint. Poſtquam autem purgata fuerit, et ad modicum tempus, ſuperiorum reſpectu melius habuerit, poſtea rurſus ad idem perveniet. Dum autem curatur, cito ſana fit. Si vero non curetur, et tempus procedat, omnia prius relata valde ipſum affligent, et dolor corripiet nunc ventris partem infra umbilicum, nunc inguina, nunc lumbos, et coxendicum ad ſedem juncturam, nunc collum; aliquando vero ſtrangulatio fortis accidet, et caligo ante oculos obverſabitur, et vertigo, utpote purgatione ſurſum vergente, ac aſcendente.

19 * Si enim corpus male habuerit, mulieri menſes pauciores fiunt, et quibus corpus plenum fuerit, his menſes plures prodeunt. At vero bilioſæ ſi menſes prodeant, puſillanimitas incidit, et cibi faſtidium alias atque alias, et anxietas, ac vigilia, et eructat frequenter, et non vult deambulare, et triſtis eſt, et non videre ſibi videtur, et timet. Et ſi curetur, ex his ſana erit. Si vero tempus proceſſerit, adhuc magis dolebit. Optime autem cum hac agatur, ſi vomitus bilioſus ſuccedat, aut venter turbetur, non fortiter, et ſubeant bilioſa, et ſi fluxus ſuccedat ipſi non fortis. Si enim quid ex his forte inciderit in corpus afflictum, periclitabitur. Si vero leniter depurgetur aliquid bilioſi, aut totum id, quod moleſtum eſt, ſana fiet. Si vero neque curetur, neque quicquam horum fiat, moritur mulier, plerumque tamen contingit, ut fluxus incidat bilioſus ex hoc morbo, et ſi fluxus fiat, primum quidem pauca ſunt, quæ comparent, per omnes autem dies omnino plura contingunt. Temporis autem progreſſu plerumque etiam morbus acutus fit, et uteri a purgatione bilioſa prodeunte mordentur, ac exulcerantur. Sed et in hoc adhuc ſana fit, ſi curetur, et fluxus compeſcatur.

20 * Si vero uteri ab ulceribus fuerint inflammati, adhuc acutior morbus erit, et multa graveolentia, ac purulenta prodibunt, ab ipſis uteris jam egreſſa, et ſemper velut aqua de carnibus, et prius relata omnia ipſam magis affligent, et ulcera adhuc magis efferatiora erunt, donec ipſam vincant. Si vero etiam ſanata fuerit, ſterilis erit a cicatricibus.

21 * Si mulier corpore male habuerit, et pituitoſi menſes prodierint; cognoſci autem poſſunt, ſi pituitoſi prodeant. Pelliculoſi enim apparent, et velut araneorum caſſes diſtenduntur, et ſubalbidi ſunt. Hoc autem contingit, ſi corpus, et caput ipſi pituita repleta fuerint, et hæc non ſubpurgetur neque per nares, neque per ſedem, neque per urinæ meatum. Sed in menſibus, et in turbatione ſanguinis, una cum purgatione foras exit. Et ſi hæc ſic habuerint, ad duos quidem, aut tres menſes nihil ægrotat; poſtquam autem amplius tempus progreſſum fuerit, et non curetur, magis dolebit, et febris erronea corripiet, et cibum alias atque alias faſtidiet, et ſtomachum dolebit, et maxime dolebit, ubi menſes appropinquarint. Quum vero purgata fuerit ad modicum tempus, ſuperiorum reſpectu melius habebit, poſtea ad idem relabitur, et ſi non curetur, ſed tempus procedat, fient ipſi omnia, quæ ei, cui bilioſi menſes prodibant, donec fluxus ſiſtatur. Conſequitur etiam, ut hæc fluxum pituitoſum habeat, aut alia, quæ ego dicam paulo poſtea. Et ſi quidem fluxus ſuccedat, ſemper procedunt per omnes dies nunc acervata, nunc pauca, et quandoque velut a carnibus aqua prodit, quandoque velut ſanies, et in hoc ipſo multi ſanguinis grumi inſunt, et radit terram velut acetum, et mordet, ubicumque mulierem contigerit, et uteros exulcerat. Et ubi ad hoc pervenit, reliqua quidem ſimiliter patitur, velut prior. Minus vero, quam illa, caput dolebit, et ulcera neque deformia, neque magna, neque purulenta, neque graveolentia, ſimiliter velut illi fiunt, ſed minus huic. Si vero curetur, ſana evadit, etiam ubi morbus progreſſum fecit, et non valde moritur. Verum prægnans eſſe non poteſt, quæ ſic habet.

22 * Quæcumque viro cohabitantes in ventre habere non poſſunt, interrogandæ ſunt, an ipſis menſes prodeant, aut non, et an purulenti ſint, aut frigidi. Si quidem igitur reſponderit, interrogetur, an ſtatim exeat genitura, an poſtera die, aut tertia, aut ſexta, aut ſeptima. Si igitur dixerit ſtatim exire, ubi coivit, uteri oſculum rectum non eſt, ſed diſtortum, et genituram non capit. Si vero dixerit, poſtera die, aut tertia, uterus perhumectus eſt, et ſemen eluitur. Si vero ſexta, aut ſeptima, ſemen computreſcit; putrefactum vero exit. Si igitur ab initio non ſuſcipiat ſemen, os uteri primum curandum eſt, ut rectum ſit. Si vero eluatur poſtera, aut tertia die, uterus, et caput. Si vero computreſcat, et exeat, et uterus, et totum corpus curetur. Atque hæc ſingula ſic cognoſcere oportet.

23 * Quali vero purgatione opus habeat, hoc modo cognoſcit. Quum menſes prodeunt, linteum complicatum palmi magnitudine ſuper tenue cinerem expandito; deinde ut quæ exeunt, ſuper hoc defluant, curato. Præſtat autem duo eſſe lintea, utrumque ſeorſim, alterum diurnum, alterum nocturnum; & diurnum quidem poſtera die lavare oportet, nocturnum vero, ubi per diem, ac noctem ſuper cinere ſitum fuit. In lotura vero conſiderare oportet, qualianam fiant lintea lota, ubi in ſole fuerint ſiccata. Optimum tamen eſt in tenebricoſo loco ea reſiccari. Si quidem igitur pituita fuerit, quæ conceptionem impedit, mucoſa lintea erunt. Si vero propter ſalſuginem, & bilem impeditur, fulva, & ſublivida. His igitur conſideratis, & diligenti animadverſione expenſis, totum etiam corpus inſpicito,

cito, an multa purgatione opus habeat, aut ſecus, ita ut & ad colorem, & ætatem,
24 & robur, & anni tempus, & qua diæta utantur, reſpicias. * Curatio vero & totius
corporis eſt, & uteros, ac oſculum ipſorum ſanare, & ſi hoc concluſum fuerit, a-
perire. Si vero illi diſtorti fuerint, dirigere oportet. Si autem humidi fuerint, reſic-
care, & alia quoque facere contraria. Ferme autem omnibus multa curatio eadem eſt.
excepta menſium detractione. Nam quibus nihil prodit, his detrahere oportet.
Immo quicquid in menſibus mali ineſt, hæc auferre oportet: quum videlicet pi-
tuitoſi ſunt, & pelliculoſi, & ſanioſi, & tenues, & albi, & grumoſi, & quum ni-
gri ſunt, & carbunculoſi, aut caliginoſi, aut acres, ſalſi, turbati, purulenti. Hæ o-
25 mnes cauſſæ tollendæ. Prohibent enim in ventre conceptum. * Quibuſcumque igitur
menſes pituitoſi, ac pelliculoſi ſunt, hæ carnoſæ ſunt, & his os humectum eſt, & ſa-
liva multa, ac viſcoſa. Et ſi acidum, aut acre quid guſtarint, ſputum in ore liquidius
erit, & inſulſum, & ad omnia, quæ ederint, aut biberint, turbatio ſequitur, & ſup-
primitur ipſis, ac attollitur venter, & nauſea adeſt, & anxietas, ac jactatio multa.
Et a capite fluxus defluit, & omnia obducit, & multam humiditatem inducit, &
partes ſub oculis lividæ ſunt, ac inflatæ. Has totas fovere oportet, & frequen-
ter vomere & a cibis, & jejunas. Infernum autem ventrem mollire, ſed pharmacis
omnino levibus, quæ minime bilem ducunt, & ſemel in die cibum capere, & fre-
quenter exerceri. Et cibo ſicciſſimo uti, & potu pauciſſimo meraciore. Melius
autem eſt, ut venter facile ſolubilis conſervetur. Verum uteros, ſi ad hanc diætam
non paruerint, pharmacis ſubdititiis non mordacibus purgare oportet. Fomen-
tum tamen ſemper purgationibus præmittendum eſt, prius id quod ex fœniculo
paratur, deinde quod ex ſuffimentis. Fomento vero, & ſubditiones medicamen-
torum facito, conjectura facta, ut omnia fiant, & pro ratione adhibeantur, quo tem-
pore menſes prodeunt. Si quidem igitur puri, & ſinceri, ac cruenti fiant, ita ad vi-
rum accedat, incipientibus menſibus. Optimum autem, deſinentibus, & adhuc eun-
26 tibus, magis quam ubi diſparuerunt. * Quum autem ad virum itura eſt, ſuffimentum
quoddam ex adſtringentibus ſuffiat, atque hoc per caniſtrum, & arundinem, phar-
maco calido cineri inſperſo. Quum vero inſperſeris, & caniſtrum, ſive operculum
circumponito, & per arundinem inſidenti fomentum adhibeto. Ubi vero opus fue-
rit ipſam ſuffiri, plumbea fiſtula utere, ut aperto oſculo ſuffiatur. Deinde quum ſur-
rexit, rurſus in lecto plumbeam fiſtulam apponat. Deinde ea ſubtracta, cum viro
coeat. Et ſi ea, quæ a viro prodeunt, non fuerint ei manifeſta, extentis, & alterna-
tim poſitis cruribus quieſcat. Jejunium autem utile eſt in hac die, præterquam ſi cy-
ceonem velit non ſalſum in aqua. Hunc autem tunc bibat, quum vult ſuffiri. Si
vero ubi cum viro coivit, poſtridie detineat genituram, & neque altera die exeat;
a cibis quidem, & balneis prohibeatur. Bibat autem polentam in aqua non ſal-
ſam bis, ac ter in die. Atque hæc diæta ſit per ſex dies, aut quod melius eſt, ſeptem,
ſi non exierint ea, quæ a viro ſuſcepit, dum cum ipſo coivit. Illota vero maneat per
omne tempus, & det operam, ut motus vitet. Si vero deambulare velit, deambulet
in loco plano, & levi, nequaquam acclivi, neque declivi. Deſideat etiam ſuper mollia, ſi
conceperit. Reliquam vero diætam eamdem faciat uſque ad dies triginta. Illota autem
ſit, aut ſi lavari opus habeat, pauca, & non valde calida lavetur. Caput vero ne ma-
defaciat. Cibis autem utatur, & panibus, & maza, ſi velit. Ex carnibus autem, pa-
lumbe, & ſimilibus, ex marinis his, quæ alvum ſiſtunt, prohibeatur ab oleribus
acribus. Vino vero nigro utatur. Carnibus autem aſſatis potius, quam coctis, tum
manſuetis, tum ferinis. Et hæc quidem ſi conceperit, hoc modo facere oportet. Si
vero non conceperit, ſed ſecunda, aut tertia die exeunt ea, quæ a viro immiſſa ſunt,
fluentia cum multa humiditate, manifeſtum eſt, quod uteri ſunt humidiores. Cura-
re itaque oportet juxta relatum modum, donec ſicci fiant. Quum autem ſicci eſſe vi-
debuntur, ſic curato. Optimum eſt pharmacum mollitorium, & retro, & anteriori parte
ipſi adhibitum, donec uteri ad naturam ſuam redeant, & rurſus ad virum accedat,
quum menſes non amplius multi, ſed pauci, & bene colorati fuerint, & ad libidi-
nem concitatur. Sed & in aliis diebus cum viro conſuetudinem habere oportet,
ſi optime habuerint uteri. Quum autem in relatis diebus conſuetudinem habuerit
cum viro, ſi probe parati fuerint uteri, & ſi genituram ad decem, aut duodecim dies
27 detinuerit, ne adeat virum. * Si vero non concipiat, uteri autem ſani ſint, contin-
git enim & hoc pleriſque, quum debiles exiſtentes uteri, ab affectione macilenti
fiunt, aut præ medicamentis, & fomento multo genituram ferre non poſſunt,
priuſquam aſſueti fiant, & convaleſcant. Hoc autem ſic cognoſci poteſt. Quum ab ipſa
exierint, ſecunda, aut tertia die exeunt, aut adhuc prius, craſſa, & compacta velut
mucus, niſi mali quid ſit, & propter alium uterorum morbum genitura diſcedat.
Quum igitur talia apparuerint, curatione quidem uterorum non eſt opus, verum
reliqui corporis cura habenda eſt, quo hujuſmodi bonus habitus ſit ipſi, ut contra-
ctum ſimul ſit corpus, & juſta mole præditum, ex paucorum balneorum, plurium
vero, & levium laborum uſu. Ab acribus autem, & ſalſis prohibeatur. Vomitibus
utatur ante dies, quibus menſes fieri ſolent, & rurſus fame maceretur, & alia per-
28 ficiat, quæ dicta ſunt. Atque hæc quidem harum curatio eſt. * Quibus autem ſtatim
ubi coiverint, diffluunt ea, quæ a viro ſunt immiſſa, his os uterorum cauſſa eſt. Cu-

rare vero ſic oportet. Si quidem valde concluſum fuerit, tædis, & plumbeis fiſtu-
lis immiſſis, aperito, & molli fomento ex fœniculo foveto, & ſubdititiis, quæ ute-
ros attenuant, & in directum redigunt, purgato. Poſt purgationes autem, & fomen-
ta, ea infundito, quæ cauſſæ ſunt contraria. * Quibus vero os diſtortum eſt, & ad 29
coxam allapſum; fiunt enim etiam talia prohibentia, ne uterus ſemen ſuſcipiat. Quum
igitur tale quid acciderit, odoratis fomentis fovere oportet, poſt fomentum autem
per digitum avulſum a coxa detrahito. Quum autem diſceſſerit, tædis, & plumbeis fi-
ſtulis immiſſis juxta priorem rationem in rectitudine dirigito, ubi vero rectifica-
ti, ac aperti fuerint uteri, medicamentis ſubdititiis purgato, & alia facito juxta re-
latam rationem. * Quum autem magis quam oportet, aperti fuerint uteri, purgatio- 30
ne opus habet, poſt purgationem autem collutionibus, & ſuffimentis. Si vero propio-
res ſint, quam oportet, vomitibus uteri opus habent, & fomento fœtido, donec
ad ſuum locum redeant. Diæta vero utendum eſt relata. Si vero os pingue fuerit,
& craſſum, & propterea non concipiat, ſinapi coctum jejuna edat, & meracum
inſuper bibat. Apponat autem nitrum rubrum, & cuminum, ac reſinam. Opti-
mum autem fuerit nitrum vino ammiſcere, & reſinæ una cum cumino, & un-
guento albo. Aut cornu cervi urito, & duplum crudæ hordeaceæ farinæ cum vino am-
miſceto. Si vero non melius habeat, porrum coquito, & ipſam inſidere facito. Aut
phagum, id eſt glandem tritam apponat. Et allio recenti veſcatur, & aqua mul-
ſa inſuper pota, vomat. * Quibus porro intus manet viri ſemen, & computre- 31
ſcit, & turbationem facit, his atriplicis ſemen, aut ſuccum cum melle, aut cum
cumino delingendum dato. Quum autem a viro immiſſa graveolentia fuerint,
non concipit. Portulacam igitur, & adipem anſerinum miſceto, & apponito.
Quibus vero ſexta, aut ſeptima die a viro immiſſa prodeunt putrefacta, his veriſimi-
le eſt ab utriſque fieri, & bilis, & ſalſuginis influxu. Curare autem ſic oportet,
per veratrum, aut ſcammoniam, aut peplium. Hæc enim ſurſum, ac deorſum pitui-
tam, & bilem purgant, & flatus educunt. Ante purgationes autem fomentis uten-
dum eſt ex ſuffimentis. Ubi vero fomentum adhibueris, per ſubdititia purgato
eodem modo velut in prioribus. Et poſt ſubdititiorum, ac purgationum uſum, mol-
litoriis utere, & ſubdititio medicamento ex mercuriali, & artemiſia herba, & ane-
mona, & veratro albo, aut nigro. Atque hæ quidem medicationes hoc modo his
conducunt. * Diætam vero reſpectu ad totum hominis corpus facto conſtituere opor- 32
tet, ſive ſiccior, ſive carnoſior mulier eſſe videatur. Et ſi quidem ſiccior fuerit, bal-
neis pluribus, & obſoniis omnibus coctis, tum marinis, tum carnibus utatur. Vi-
no vero aquoſo, & oleribus coctis, & pinguibus omnibus, ac dulcibus. Hæc e-
nim plerumque faciunt, ut humiditas ſit tum in reliquo corpore, tum in uteris. Si vero
humidior fuerit, tales uteri nullo ex his opus habent, ſed vice verſa, neque contre-
ctare, neque lavare recenti motu facto oportet, neque ſuffire. Nam ad periculum hæc pro-
cedere ſolent. Et ſi magis quam pro natura fuerint humectæ, ſiccare ſane, ac ſuffire o-
portet. Si vero bilioſa in ipſos confluat, medicamentum dare, quod bilem purgat. Si
vero ſalſuginoſa, lac aſininum, et vinum, et alia auxiliaria. Morborum porro vires con-
ſiderare oportet, et cauſſas, ex quibus morbi fiunt, exquirere, atque ſic ad alia pro-
cedere, et morbos circa locos curare, et quæ quidem ob cauſſam oſculorum hiantium
prohibentur, ut ne detineant in ventre, horum oſcula præparare, ut probe diducta
ſint. Quum vero humiditas prohibuerit, hanc inſpicere, ut ne impediat, totis mu-
lierum negotiis expenſis, ſive ex toto corpore quid moveri videatur, ſive ex ipſis ute-
ris, ſive ex utriſque. * Uteros autem ſic curare oportet, ut neque humidi ſint, neque val- 33
de ſicci. Imo ſicciores quidem, tanto magis bono ſucco, quanto ſunt ſicciores, ejuſ-
modi humiditate, ut pingues magis fiant, quam graciles. Humectos vero, et madidos
ſiccare, ita ut relinquas, quo humidi ſint, et non valde reſiccentur. Exceſſus enim in his
valde ſunt vitandi. Concipit autem in ventre, neque ea, quæ humiditatem habet, neque quæ
reſiccata eſt, niſi quid horum in veteri natura fuerit. Cæterum virum adire ipſam
oportet poſt adhibitam curationem, deſinentibus, aut inchoantibus menſibus. Opti-
mum eſt etiam, ubi quieverint. Maxime vero in his diebus experiendum eſt, an præ-
gnans fieri poſſit, hi enim ſunt opportuniſſimi. Si vero non ſtatim concipiat, et reli-
qua bene habeant, nihil prohibet etiam aliis diebus cum viro coire. Nam hæc exer-
citatio alacritatem ipſi inducit, et venulæ hinc laxantur, et ſi ea, quæ a viro prodeunt, con-
currerint ſecundum rectitudinem cum eo, quod a muliere, citius concipiet. Hæc enim
cauſſa eſt his, quibus ſive ſtatim, ſive poſteriore tempore exeunt. Atque hæc quidem
de his dicta ſunt. * Si vero humidius fuerit os uterorum, genituram attrahere non 34
poſſunt. Utendum autem eſt medicamentis ſubdititiis acribus. Commorſus enim, &
inflammatus ſtomachus, ſolidus, ac firmus quandoque fit, & aliquo modo accommo-
datur. Sed & ſi in callum indurati fuerint, præſtat acria apponere, quæ mordeant.
Quæ enim tenuia, & fervida ſunt, calli duritiam diffundunt. Si vero mollitus fuerit
callus, mollibus curato, & his, quæ non mordent. * Quod ſi diu non concipiat, men- 35
ſibus non apparentibus, quum tertia, aut quarta dies aderit, alumen tritum, unguen-
to dilutum, & lana exceptum apponito, & habeat per triduum. Quarta vero die fel
bubulum ſiccum in oleo fervefacito, & lanam teneram eo imbutam ſubdito, & habeat
per triduum. Poſtridie autem eximat, & cum viro coeat. * Si genituram non ſuſcipiat 36
mulier,

mulier, menſibus ſecundum naturam prodeuntibus, membrana præpoſita eſt. Fit etiam ex aliis cauſſis; cognoſces autem, ubi digito obicem contigeris. Facito autem medicamentum ſubdititium, reſinam, & æris florem cum melle ſubacta in linteo apponito quam penitiſſime, filo ad extremitatem alligato; ubi vero hoc extraxerit, myrtum in vino
37 coquat, & vino tepido perluatur, præſtat autem membranam auferre. * Sunt autem mulieres, quæ facile quidem in ventre concipiunt, geſtare vero non poſſunt, ſed fœtus ipſis corrumpuntur aut tertio, aut quarto menſe, nulla cauſſa accedente, neque cibo incommodo ingeſto, & hæc eſt cauſſa, quæ relata eſt, & maxime quum uteri augmentum fœtus dimiſerint, aut venter ipſis turbetur. Debilitas autem, & febris vehemens, & cibi faſtidium incidit eo tempore, quo fœtus corrumpunt. Eſt autem & hæc cauſſa, ſi uteri fuerint leves aut natura, aut ulceribus in ipſis innatis. Si enim leves fuerint, quandoque continentes ipſum pelliculæ, minus quam oportet, cohærent, utpote quum uteri ipſi pleni exiſtant; cognoverit autem quis hæc ſingula, ſi de his exacte interroget. De levitate vero cognoverit, ſi alia mulier contigerit, dum uteri vacui ſunt. Non enim hoc tempore manifeſtum fit. Si vero menſes prodierint, his acervatim prodeunt. Quibuſdam tamen ipſarum contingit, ut fœtus edant. Et ſi qua curetur, ſpes partus adeſt, & de his quidem ſic habet.

SECTIO II.

38 * SI mulierem puerperam facere velis, alias concipere nequeuntem, menſes conſiderare oportet, an pituitoſi ſunt, aut bilioſi. Cognoſces autem ſic. Arenam tenuem, ac ſiccam ſubjicito, & quum menſes prodeunt, in ſole ſanguinem ſuperfundito, ac ſiccari ſinito. Et ſi quidem bilioſa fuerit, ſanguis in arena ſiccatus pallidus erit. Si vero pituitoſa fuerit, velut mucus. Utrum igitur horum fuerit, ventrem purgato, ſive ſupra opus habuerit, ſive infra; poſtea uteros purgato. Si vero concipere voles, hederæ grana ſeptem, aut folia, ſingulis menſibus in vino veteri, ceſſantibus menſibus, bibenda dato. Et malicorium in vino odorato meraco coquito, & glandem ex hoc factam in meridie ſubdito. Aut alumen Ægyptium tritum lanæ illigatum apponito. Quum autem ſol occiderit, eo detracto, vino odorato perluatur. Hæc autem ceſſantibus menſibus facere oportet. Sed & hoc ſic habet. Quum purgatæ fuerint mulieres, maxime in ventre concipiunt cum viro conſuetudine habentes, & genitura ipſis corroboratur, ſi quando oportet, coiverint. Et ſemen viri facile ammiſcetur, & ſi prævaluerit, illi accommodatur, ac appropriatur. Tunc enim maxime os uterorum hiat, & diſtentum eſt, poſt purgationes. Et venæ genituram attrahunt. At in priore tempore et os uterorum concluſum eſt, & venæ magis ſanguine plenæ exiſtentes, non ſimiliter genituram at-
39 trahunt. * Si vero genitura jugi curſu defluat, mulier viro miſceri non cupit, & ſi miſceatur, non concipit, & lumbi, ac coxendices doloribus vexantur, & febris debilis corripit, & impotentia, ac animi deliquium ſuccedit, & aliquando uteri in ſuo loco non ſunt. Si quidem igitur præ plenitudine defluat, ſinere ipſam optimum eſt. Si vero uterus laxus fiat, diæta ſit alica, caro ſuilla, aut palumbis, &
40 vinum nigrum; potiones vero, quæ ad fluxum deſcribentur. * Nunc porro dicam de morbis earum, quæ in ventre habent. Pronuncio autem de muliere in ventre habente duos, aut tres menſes, & ultra, ſi menſes ſtatim prodeant ſingulis menſibus, neceſſe eſt tenuem ipſam fieri, ac debilem. Quandoque etiam febris ipſam corripit his diebus, quamdiu menſes prodierint. Et dum prodeunt, & poſtquam prodierint, pallida fit. Sed & pauci prodeunt. His uteri magis, quam opportunum eſt, hiant, & augmentum fœtus dimittunt. Deſcendit enim, quum mulier in ventre habet, ſanguis paulatim in uteros a toto corpore, & in orbem circa id, quod in uteris eſt circumſtans, illud auget. Si vero hiarint uteri magis, quam oportet, ſanguinem ſingulis menſibus, velut procedere ſolet, dimittunt. Et quod in uteris eſt, tenue, ac debile fit. Si vero curetur mulier, melior & fœtus, & mulier evadit. Si vero non curetur, fœtus corrumpitur. Sed & ipſa periclitatur, ne diuturnum habeat morbum, ſi purgatio, plus quam oportet, prodeat. Quia & poſt corruptionem pericu-
41 lum imminebit, nimirum uteris magis apertis. * Si vero mulieri in utero habenti caput pituitoſum fuerit, & pituita acris in ventrem deſcenderit, & a capite ventrem perrumpit, & febris debilis ipſam corripit, & palpitationes quibuſdam debiles ſubexolutæ, augeſcentes acutæ. Si vero etiam cibi faſtidium, & impotentia corripiat, periculum eſt, ne brevi fœtus corrumpatur. Sed et ipſa in periculum adducetur, ſi non curetur; ubi vero effugerit, utpote ventre fluido exiſtente, ſtatim concludere, ac conſtringere oportet. Multa vero etiam alia ſunt pericula, in quibus fœtus corrumpuntur. Nam ſi mulier in ventre habens ægrotarit, aut debilis fuerit, aut onus levarit, aut percuſſa fuerit, aut ſaltarit, aut cibum faſtidierit, aut animi deliquio correpta fuerit, aut amplius, aut minus nutrimentum accipiat, aut timeat, et conſternetur, aut vociferetur, aut intemperanter vivat, fœtum corrumpet. Nam et cibus corruptionis cauſſa eſt, et potus multus. Sed et ipſi uteri naturas habent, quibus abortum faciunt, quum ſunt flatuoſi,

denſi, magni, parvi, & alia his ſimilia. * Si mulier in utero habens, ventrem, 42
aut lumbos doleat, formidare oportet, ne fœtum per abortum edat, pelliculis,
qui ipſum continent, ruptis. Sunt etiam, quæ fœtus corrumpunt, ſi acre quid,
aut amarum ederint, aut biberint præter conſuetudinem, dum adhuc parvus in-
tus eſt puerulus. Si enim puero quid accidat præter conſuetudinem, et ſi parvu-
lus adhuc fuerit, moritur. Et ſi ejuſmodi edat, aut bibat, velut diximus, ut neceſ-
ſe ſit ipſi turbari ventrem, dum adhuc parvus eſt puer. Percipiunt enim, et con-
citantur ipſi uteri, fluxione ex ventre ſecedente. Et ſi laborarit mulier pluſquam
oportet, et venter ipſius concludatur, aut magnus fiat, etiam ſic puer corrumpi-
tur, velut a labore calefactus, et a ventre preſſus. Plerumque enim, dum parvi ſunt,
debiles ſunt. Quidam vero etiam magni corrumpuntur. Quare mirari non opor-
tet mulieres, quod invitæ corrumpunt. Nam cuſtodia, et ſcientia multa opus
eſt, ut in uteris geſtent puerum, et enutriant, et ut evadant ab ipſo in partu.
* Si vero mulier in ventre habens, corpore male habeat, et fuerit bilioſa, et 43
doloribus vexata, et alias atque alias febricitet, et os examareſcat, et lingua cum
virore pallida fiat, oculi velut morbo regio affecti, ungues bilioſi, urina acris:
hæc tum alias, tum ſi febricitet, alias atque alias ipſi accident; poſtquam vero etiam
purgationem contigerit bilioſam eſſe, plane timendum eſt etiam pueros de-
biles fore: hæc ſi bilioſa per ſeceſſum egerat (id, quod valde contingit) melius de-
get. Et ſi bilioſa, aut valde nigra ſunt partus purgamenta, etiam utplurimum pin-
guedo ſuccedit, et prodeunt paulatim, et non cito congelantur, et primo qui-
dem tempore levius fert, poſtea vero gravius, et minus purgatur, quam oportet. Si
enim corpus male habuerit, etiam partus purgamenta pauciora, ac deteriora ipſi
procedent. Parietur autem et hæc omnia, etiam ſi menſes prodeant bilioſi. Verum
breviori tempore ægrotabit. Et morbus ad eadem pericula, et ſigna, et tranſmu-
tationes deveniet. Aut enim ipſis vomitus bilioſus, aut purgatio per ventrem in
hoc morbo fit, et uteri exulcerantur. Multa vero cuſtodia mulier opus habet.
Quum igitur tale quid factum fuerit, ut ne moriatur, ſterilis erit. Si vero nihil ho-
rum fiat, et non curetur, ſed partus purgamenta fuerint ipſi occultata, in tri-
ginta et una diebus utplurimum moritur. Huic pharmacum in potu exhibendum
eſt, quod bilem ducat. Prodeſt et aniſum, et quæ ad urinam ciendam dantur.
Vomat autem, et ſudores eliciantur, et alvus ſucco priſanæ, et melle, et ovis, et
malvæ aqua infuſa eluatur. * Quibus in ventre habentibus circa ſeptimum, 44
aut octavum menſem derepente mammarum, et ventris plenitudo collabitur, et
ubera gracileſcunt, et lac non apparet, his dicendum eſt, puerum aut mortuum
eſſe, aut vivere, et debilem eſſe. Si enim in ventre habuerint, et apparuerint men-
ſes, aut abortus fiunt, ſi plures fuerint, et male olentes, aut fœtus morboſi fiunt.
* Si mulier in ventre habens, pituitoſa fuerit, et caput doleat, et alias atque alias fe- 45
brit, et in capite obvolvitur pituita. Et gravitatem exhibet, ac frigus, et in corpus
procedit, et in venas, quum caput fuerit repletum. Fit etiam colore plumbeo ſimilis,
et vomit pituitam: lingua alba eſt, et urina communiter exalbeſcit, frigida eſt, tur-
batio adeſt, et æger motus. Ubi vero pepererit, procedet ipſi purgatio pituito-
ſa, et apparebit pelliculoſa, et velut araneorum caſſes in hac diſtenti erunt, et pa-
rietur quidem eadem omnia etiam ea, cui menſes pituitoſi prodeunt, verum bre-
viore tempore ægrotabit, et eadem pericula, et ſigna, et tranſmutationes morbus
habebit. Continget enim ipſi vomitum pituitoſum fieri, et affectiones ſimiles vel-
ut illi accident. Dependent enim eodem modo partus purgamenta, et menſes pi-
tuitoſi, verum purgamenta partus breviore tempore quam menſes, et niſi erupe-
rit ipſa purgatio, quæ diu moram traxit, moritur in quinque et quadraginta die-
bus, etiamſi pituitoſum partus purgamentum ipſi prodierit. Curata autem mulier, ſa-
na fiet, et inflabitur ab initio, ſi ſanata fuerit. Gravis enim erit hic morbus. Huic
dare oportet pharmacum, quod pituitam ducit, et lac caprinum coctum cum melle
miſcere. Si vero ſæpe non obediat, naſturtium, aut cnicum, aut cneorum, aut polypo-
dium, aut ſerum, aut medicamentum ex ſale compoſitum exhibeto, et quæcumque pitui-
tam laxant, ac educunt. * Si vero mulier in utero habens, lienoſa ſit a relatis affectioni- 46
bus, in hoc morbo menſes hydropi ſimiles, et pituitoſos demittit, et partus pur-
gamenta procedent hydropi ſimilia, et prodibunt modo multa, modo pauca, et fiunt
quemadmodum aqua a carnibus, velut ſi quis carnes cruentas abluat. Aliquando
vero paulo craſſiora, et non congelantur. Et patietur eadem omnia etiam ea, cui menſes
aquoſi procedunt, et pericula eadem, ac tranſmutationes morbus habebit. Contin-
get enim ipſi fluxum aquoſum fieri, aut purgationem occultari, et ad ventrem
converti, et ad crura, aut ad pectus, aut aliquam harum partium, et pericula e-
runt eadem, quæ prius ſunt relata. * Si prægnans intumeſcat, urticæ ſemen 47
plurimum, et mel, et vinum dilutum odoratum potandum dato bis in die.
* Si prægnantem bilis vexet, ptiſanæ ſuccum dato, rhoe rubro inſperſo, aut 48
eo, qui ex moris paratur. Sorbeat autem frigidam, et ſiſtetur. * Si ſuffocatio 49
derepente accidat prægnanti; fit autem hoc maxime, ubi mulier laborarit, et ci-
bum faſtidierit, uteris a labore calefactis, et pauciore humore fœtui accedente.
Et quum uterus, ac venter inanior ſit quam oportet, procedit fœtus ad hepar,

et præ-

& præcordia, ut quæ ſunt humecta, & ſuffocationem fortem derepente indu-
cit. Intercipit enim perſpirationem circa ventrem, & mulier voce privatur, & al-
bas oculorum partes ſubvertit, & reliqua patitur omnia, quæ relata ſunt, ſi mu-
lier non prægnans ab utero ſuffocetur. Quin & ſuffocatio fieri incipit mulieri
in ventre habenti, quum a capite defluit pituita ad præcordia, utpote corpore
reſpirationem trahere non potente. Et ſi quidem una cum pituitæ deſcenſu fœ-
tus redierit ad ſuum locum, velut qui humorem attraxit, & a pituita delatus ſit,
mulier ſana fit. Stridor autem fit, fœtu locum ſuum occupante. Et venter mulie-
ris utplurimum humidus fit. Si vero non brevi redeat fœtus in ſuum locum, duo
jam fiunt, quæ fœtum affligunt, pituita, quæ a capite deſcendit, gravat enim, & in-
ſiſtens frigefacit, & loci alienitas, & periclitabitur. Et ſi non brevi quis commodio-
rem diætam adhibuerit, mulier ſuffocabitur. Et de his quidem ſic habet.
50 * Si vero mulieri in ventre habenti, tempus partus jam affuerit, & dolor par-
tus tenuerit, & ad multum tempus mulier puerum edere non poterit, omnino
obliquus, aut in pedes procedit. Utile eſt autem in caput procedere. Et ſi obli-
quus procedat, difficilis fit affectio. Sicut enim ſi quis in vas olearium anguſti o-
ris nucleum immittat, non proclive eſt extrahere ipſum obliquatum. Sic ſane et-
iam mulieri gravis affectio eſt, ubi fœtus fuerit obliquatus. Difficile eſt enim
ipſum exire. Grave autem eſt etiam, ſi in pedes proceſſerit, & ſæpe aut matres
pereunt, aut pueri, aut ambo. Eſt autem & hæc magna cauſſa, ut non facile ex-
51 eat, ſi mortuus, aut ſyderatus, aut duplicatus fuerit. * Quum mulier in ventre
habuerit, tota fit cum virore pallida, quoniam purus ipſius ſanguis ſemper quoti-
die ex corpore deſtillat, & in fœtum deſcendit, & augmentum ipſi accedit. Et
quum paucior ſanguis ſit in corpore, neceſſe eſt ipſam eſſe pallidam, & ſemper
alienos cibos appetere, & ſanguinea in ventrem intrare. Et debilior fit, quo-
niam ſanguis minuitur. Aſſero porro mulierem, ubi pariet, frequentem ſpiritum
emittere. Et ſi purgatio inceperit, venter plenus eſt, & calore preſſus. Maxime
vero frequenter reſpirat, ubi partus appropinquat. Et tunc maxime lumbos do-
let. Nam & lumbi a fœtu colliduntur. Dolet autem ſtomachum, ſive ventriculi
oſculum in intermedio tempore alias atque alias, utpote dum venter; maxime ve-
52 ro uterus, circum fœtum obvolvitur. * Et ſi puerperæ uterus infletur, oviculæ, aut
capræ hepar cinere obruito, deinde coquito, & hoc edat, ac vinum meracius ve-
tus, ſi nihil prohibuerit, bibat ad dies quatuor, ſi longius aberit a partu. Si
vero lumbos doleat, aniſum, & cuminum Æthiopicum bibat. Et calida lave-
tur. Si vero anhelatio corripiat, ſulphuris magnitudinem fabæ, & cardamomi tan-
tumdem, & rutæ, ac cumini Æthiopici tantumdem. Hæc terito, & vino diluta jejunæ
53 bibenda præbeto. Et a cibis frequenter abſtineat. * Si in partu purgatio mul-
ta prodierit, uterus contrahitur, & veſica, & inteſtinum, & neque ſtercus conti-
nent, ſed & urinam emittunt. Ova igitur ſorbenda dato, & panem cinericium e-
dendum, & reliqua, quæ ſcripta ſunt. * Si vero ea, quæ in partu eſt, ſicca fue-
54 rit, & difficulter humectetur, oleum bibat, & locos oleo calido cum malvæ aqua
55 irriget, & cerato liquido illinat, & anſerinum adipem cum oleo infundat. * Si
vero parere non poterit, reſinam, aut cuminum, aut pinus corticem ſuffito.
56 * Quicunque vero tumores uteri in partu, aut ex partu fiunt, eos adſtringe-
re non oportet, velut medici faciunt; verum pharmaca optima exhibeto. Cu-
minum Æthiopicum, quantum tribus digitis capi poteſt, & aniſi, & ſeſelis gra-
na quinque, aut ſex, pæoniæ radicis, aut etiam ſeminis teſtam conchæ majoris dimi-
diam. Hæc in vino albo odorato maxime, jejunæ exhibeto. Aut dauci Æthio-
pici radicem, ſeſeli, pæoniæ radicem, eodem modo. Aut hippoſelini, aut dauci
Æthiopici ſemen, eodem modo. Aut crethmi radicem. Aut cuminum Æthio-
picum quatuor obolorum Atticorum pondere. Aut piper, aniſum, daucum, pæoniæ
Atticæ radicem, hæc in vino terito, & bibenda dato. Aut myrtidani ramulos du-
os, aut tres, & cuminum Æthiopicum, & pæoniæ radicem. Aut etiam lini ſemen ſi-
militer, quo etiam pueros tuſſientes nutriunt, cum ovi aſſato vitello, & cum ſeſa-
57 mo toſto. * Si prægnanti pudenda ſuperficiario, ac fervido ulcere affecta ſint,
amygdalas tritas, & medullam bubulam in aqua coquito, & modica farina ad-
58 jecta, pudenda illinito, & aqua a coctis myrti baccis perluito. * Nunc vero di-
cam de puerperii purgamentis, & his, quæ poſt partum exeunt. Quum mu-
lieri aut partus purgamenta non fuerint purgata, aut menſes non prodierint, aut
etiam uterus durus fuerit, dolor habet lumbos, & lateris mollitudinem, & ingui-
na, & femora, & pedes amare dolet, & venter attollitur, & horrores per corpus
diſcurrunt. Ex talibus autem febres fiunt acutæ. Hanc ita habentem, ſi quidem
ſine febre fuerit, balneis curato. Caput autem oleo anthino inungito. Malvam
autem coquito, & oleo cyprino in aquam ejus infuſo, mitigandi gratia inſidere
jubeto. In omnibus autem morbis, in quibus fomentum auxiliatur, melius eſt
poſtea oleo ungi. Si vero febris habeat, a balneis abſtinere, fomentis autem, & te-
pefactoriis imum ventrem, & lumbos curare. In potu autem exhibere pharmaca
uterina, aut ſepiæ ovis, aut caſtorio ammixtis; poſt hoc vero farinam cum ruta
59 coctam, aut ptiſanæ ſuccum ſorbendum dare. * Si vero mulieri cum puero in

partu non prodierit humor, velut oportet, ſed ſi quidem in capite habuerit humorem a calore attractum, in partu, et ante, caput dolebit. Si vero in ventrem acervatim deſcenderit, ubi concitatus fuerit, ipſum turbabit. Et non oportet longe progredi ſinere, ſed auxilium ferre, ut ne ex partu ventris profluvium ſuccedens, corpore male habente, ipſam dolore affligat. Si vero a capite delatus fluxus ad puerperii purgationem vertatur, et multum concitetur, melius habebit. Si vero plus moderato, curam adhibeto. Si vero in ventrem, facilior utique exitus puero contigerit. 60 * Si vero purgatio modica mulieri prodierit, dolor fortis corripit lumbos, et omnem circa pudenda locum et intumeſcit, et femora ardent. Et ex ore, ac naribus pituita fluit fortiter aquoſa, et dolet caput, et febris habet, et horror, et tumet, et dentes ſtridunt, et venter, et veſica conſtringetur, et oculos ſubvertit, et caliginoſum viſum habet. Quum mulieri puerperæ purgatio non facile procedit, velut uteris inflammatis, et oſculo ipſorum concluſo. Obtorquetur enim ſtomachus uteri poſt pueri egreſſum. Si enim quid horum fuerit, purgatio non procedet. Si vero non proceſſerit purgatio, continget ipſam febrire, et horrorem habere, et ventrem magnum eſſe, et ſi ipſam attigeris, totum corpus dolere, maxime ſi quis ventrem attingat, et alias atque alias ſtomachi dolore vexatur, et lumbos dolet, et cibi faſtidium, et vigiliæ, et punctura adeſt, poſtea quinto, aut ſeptimo die quandoque venter turbatur, et ſecedunt nigra, et valde graveolentia alias atque alias, et urina velut aſinina. Et ſi ſeceſſerint, videtur ſibi melius habere, et curata, brevi ſana fit; ſin minus, periclitabitur profluvio ventris forti ipſi illapſo. Et puerperii purgamenta ipſi occultabuntur. Si vero venter ipſi non turbetur, neque purgatio prodeat ſua ſponte, neque ea, quæ commoda ſunt, brevi exhibeantur, tempus autem progrediatur, multo magis ex prædictis affligetur. Et inſuper periclitabitur, ne livida fiat velut plumbum, et aquam intercutem incidat, et umbilicus extabit ipſi, ab uteris elevatus. Et circumcirca nigrior erit, et ubi hæc facta fuerint, fieri non poteſt, ut mulier ſuperſtes maneat Pereunt autem aliæ alio tempore pro corporis, et affectionis ratione. Verum unam et viceſimam diem non excedunt, id quod plerumque ſic contingit. Si vero purgatio ipſi eruperit ſive a pharmacis, ſive ſua ſponte: ſit enim et hoc, ſi uteri os laxarint, a ſanguine acervatim derepente delato coacti; et ſi eruperit, graveolentia purulenta depurgantur. Quandoque etiam nigra, et melius habebit, et curata ſaneſcit. 61 * Fiunt autem et ulcera in uteris, utpote puerperii purgamentis putrefactis. Si vero fiant, majore cura opus erit, ut ne ipſi ulcera magna, et putredinoſa fiant: periculum eſt autem, ne aut moriatur, aut ſterilis fiat. Signa vero hæc fiunt, ſi ulcera intus fuerint. Quum purgatio ipſi prodierit, velut ſpina per uteros tranſire videtur, et calor ipſam corripit, ac maxime ventrem invadit. Et ſi attingatur, partem infra umbilicum dolet, velut ſi purum nervoſum ulcus contingat. Poſt dolores fortes alias atque alias in uteros incidunt. Et febris aliquando ad contactum manus debilis, et alias atque alias puerperii purgamenta procedunt, maligna, purulenta, graveolentia. Hæc ſunt ſigna, ſi ulcera in uteris fuerint, et multa cura opus habent. Atque hujus quidem morbi tot fines exiſtunt. 62 * Si vero purgatio puerperii primis tribus, aut quatuor diebus proceſſerit, verum poſtea derepente evaneſcit, eaſdem affectiones conſimiles priori patitur, ſed minus, et ſi tranſmutetur morbus, in idem tranſmutabitur. Diuturnus autem, et debilior priore erit. Si vero curetur mulier, ſuperſtes erit, ſi cito curetur, et de hoc morbo ſic habet. 63 * Si vero ex partu non fuerit purgata, venter intumeſcit, et ſplen, et crura. Et febris habet, et rigor corripit, et dolores proſiliunt ad lumbos. Aliquando etiam ad viſcera. Et perfrigeratur, et febris habet, pulſus debiles ſunt, et aliquando acuti, et alias attolluntur, alias deficiunt. Hæc patitur incipiente morbo, et ſic habet. Temporis autem progreſſu cavæ faciei partes rubeſcunt. Quum ſic habuerit, leves cibos exhibeto. Et ſi turget, pharmacum infra purgans bibendum dato, ſi bilioſa fuerit, quod bilem purgat. Si pituitoſa, quod pituitam. Poſtea vero uteros odoratis foveto, et mollitorium in die apponito. Si vero oſculum ſolidum fuerit, tota die foveto, et mollitoria apponito. Deinde calida aqua lavato, et plumbeas fiſtulas indito, poſtea ſalis grana, et myrrham in linteum illigato, et picem coctam ammixtis aromatis lana excipito, et ſingulorum pares portiones ad gallæ parvæ figuram efformato, et per diem, ac noctem apponito. Deinde vero intermiſſis tribus diebus, iiſdem foveto. Et grana cnidia decorticata duarum potionum menſura, et piperis grana trita, oleo Ægyptio albo, et melle optimo ammixto, in lanam infarcito, et pennæ obvoluta, tota die, ac nocte apponito. Et ſi tibi purgata eſſe videatur, melius eſt ſinere. Si vero purgatione opus habere videatur, duobus diebus interpoſitis, rurſus id, quod ex cucumere ſylveſtri paratur, per diem, ac noctem ſubdito. Deinde netopon, et oleum roſaceum odoratiſſimum, et adipem cervi liquefacito, et die una in lana ſubdito, et multa calida, quantum ejus fieri poteſt, leniter lavato. Statim autem ubi purgatoriis, et calida, fuerint purgata loca affecta, adipe anſerino, et myrrha, et reſina tepida os uterorum illinat, et foveat; uteros vero poſtridie vino, et oleo narciſſino eluat. Aut ſi narciſſinum non ſit, vino ſolo. Atque hæc die uno ante menſes faciat. Poſtquam au-

tem men-

tem menſes prodierint, primis diebus atramentum, hoc eſt ſpodium cyprium
terat, & ſalis granum addat, & hæc lana excepta paululum in corpore habeat. Et
jejuna vinum meracum odoratum abſorbeat. Ubi vero quieverint menſes, per
diem id, quod ex pulegio paratur, apponat, & virum accedat. Et ſi in ventre con-
ceperit, ſana evadit. Cibis autem in purgatione utatur. Ad hæc commodat, mer-
curialem coquere, & porrum, allium, braſſicam, & grana mali punici ammiſce-
re, & ſuccum ſorbere. Aliis autem obſoniis marinis, potius quam carnibus utatur. A
dulcibus vero, & oleoſis prohibeatur. Bibat autem ſemper jejuna id, quod ex tæ-
64 da paratur, donec purgetur. Et menſibus prodeuntibus idem valde bibat. * Si
vero paulo pauciora, quam oportet, prodierint mulieri puerperii purgamenta, velut
uteris anguſto ore præditis, ac diſtortis, aut aliqua pudendi pars valde fuerit con-
cluſa ab inflammatione; mulier acute febrit, & ſtomachi dolore vexatur, & do-
let totum corpus, & moleſte fert, & ad articulos manuum, ac crurum, & lumbo-
rum dolor procedit, & locum circa collum, & ſpinam, & inguina dolebit, & quæ-
dam corporis partes impotentes fient. Poſtea calor quietus erit, & horror val-
de manifeſtus. Vomunt autem & pituitoſa, amara, acria, & de hac ſic habet, &
continget, ut ſi curetur, ſana fiat. Sin minus, clauda, & quarumdam corporis par-
65 tium impotens erit. Non autem valde ſterilis eſt hic morbus. * Si quidem ulce-
rati fuerint uteri, & puerperii purgamenta non prodierint, velut oportet, om-
nia dolebit, & ſi non magna fuerint ulcera, curata brevi ſaneſcit. Oportet au-
tem curationem ulcerum in uteris exacte facere, ut quæ in tenera, & ſubtili ſenſu
prædita ſint parte, & in nervoſa cavitate. Multæ autem ſunt partes, cum quibus
ſocietatem habet, ſinciput, ſtomachus. Mens percellitur, & improba fit, & non
66 facile intelligit. * Si vero uteri anguſti oris ipſi fuerint, & puerperii purgationem
non emiſerint, inflammantur; & ſi non curetur brevi, omnia magis ipſam affli-
gent. Et odor malus erit, & exitus intumeſcit. Et ſi non inflammati fuerint ute-
ri, ſua ſponte exit malum graveolens, & lividum, aut nigrum grumoſum, & mulieri
puerperii purgamenta purgantur. Quandoque vero non exit, ſed mulieri mortem
portendit, niſi quis brevi venam ſecet, aut ventrem emolliet, præſtat autem etiam cly-
ſterem adhibere. Si vero ad vomitum facilis fuerit, etiam vomitum inducere. Me-
lius autem eſt lotium ciere, & exudare. Verum in his occaſio optima eſt, quum
67 opus his fuerit. * Si vero ex partu purgata mulier fuerit, paulo plura, quam
oportet. Contingit enim hoc, ſi uteri amplioris oſculi fuerint, & venæ quædam
ruptæ ſint, quæ ſub uteros tendunt, præ violentia egreſſus ipſius fœtus: febris,
et rigor habebit ipſam tenuis, et calor per totum corpus. Aliquando etiam hor-
ror, et cibi faſtidium, et omnino abominabitur, et tenuis erit, ac debilis, et palli-
da, et tumida, et cibum averſatur. Si vero quid edat, aut bibat, non concoquitur.
Quibuſdam vero etiam alvus, et veſica erumpit, et horror magis obtinet. Et de
68 hac ſic habet. * Si vero puerperæ aliqua pudendi pars obturata fuerit, jam e-
nim etiam hoc cognovi, ſi ulceratum fuerit os pudendi, ubi ſane ulceratum fuerit,
in partu a pueri exitu violatum, ſimile quid fit ulceri ſuperficiario, ac ferventi, et
valde inflammatur. Et labia præ inflammatione inter ſe coincidunt, et ſe mutuo
contingunt, utpote quæ ſunt exulcerata. Sed et frigus fit, et ambo labia clauſa
ſunt, conſtringentia purgationem relictam. Si vero prodiret purgatio, ulcera non
concluſa eſſent. Nunc autem influit, et aliena carne craſſeſcunt. Proinde ea ſana-
re oportet, velut in reliquo corpore, et ad cicatrices perducere. Locus autem le-
vis, et concolor reddatur. Mulier quædam patiebatur eadem, quæ patiuntur ute-
ri, dum a puerperii purgamentis non purgantur, et ad hæc dolebat puden-
dum. Et ex contactu cognovit, quod obturata eſſet, et narravit, et curata depur-
gata eſt, et ſana evaſit, ac fœcunda. Si vero curata non fuiſſet, neque purgatio ipſi
ſponte erupiſſet, ulcus majus feciſſet, et malo non remittente, periclitata fuiſſet,
69 ne ulcera canceroſa fierent. * Si vero proceſſerit mulieri puerperii purgatio ad ca-
put, thoracemque, ac pulmonem; fit enim et hoc, moriuntur ſæpe ſtatim, ſi deti-
neatur, ac firmetur. Si vero probe exeat per os, aut nares, ſana evadit. Si vero
morbus paulo diuturnior fiat, patietur ſane mulier ea, quæ dicta ſunt de virgi-
ne, cui menſes primum comparentes, ſurſum impetum fecerunt. Verum mulier
longiore tempore ſuperſtes erit, quam virgo, et affectiones debiliores erunt, donec
pulmo purulentus fiat. Si vero puerperii purgatio non exeat per os, ſed ſurſum
tamen impetum fecerit, occultabitur, et non procedet juſto modo. Et tuſſis cor-
ripiet, et anhelationes. Et impleto pulmone a ſanguine, valde dolebit latus, et
dorſum. Et quum tuſſiet, ſicce tuſſiet. Aliquando vero ſpumoſum expuet. Tem-
poris autem progreſſu ſputum apparet ſubnigrum, et turbatum. Et calor pectora te-
net, magis quam reliquum corpus, nimirum ſanguine ipſa calefaciente. Et febrit mu-
lier, et venter ipſi coarctatur, et cibum faſtidit, et vigilabit, et abominabitur, et
70 non ſuperſtes manet, ſed moritur plerumque viceſima prima die. * Si vero purga-
tio ſurſum progreſſa per os non exeat, neque in pulmonem vertatur, convertetur
ipſi ad faciem, et erit hæc valde rubicunda, et caput grave, quod neque movere po-
teſt abſque doloribus, et oculi valde rubicundi erunt, et ex ipſis ſanguis tenuis
fluet. Et quibuſdam ex naribus ſanguis manat. Et ſi hic exierit, diuturnior mor-

bus fit. Et aures non acute audiunt in hoc morbo, & ſtomachi dolore vexatur, &
eructat, & mente alienatur, & deliria fiunt furioſa. Quibuſdam autem adeſt o-
culorum diſtentorum ferocitas. Et reliqua omnia perpetietur, velut ſi purgatio
ad pulmonem vertatur. Verum non tuſſiet, neque exſpuet ejuſmodi, neque dorſum
ſimiliter dolebit. Curata vero, ſana fit. Non multa vero ſpes eſt de vita ipſius. Et
ſi etiam ſuperſtes maneat, ſurditas, aut cæcitas omnino ipſi accedet. Atque hic eſt
hujus morbi finis. * Si ex partu fluxus corripiat, & cibi in ventre non mane- 71
ant, uvam paſſam nigram, & mali punici dulcis grana terito, & vino nigro di-
lutis utitor, ita ut caſeum caprinum deraſum, & polentam tritici torrefactam in-
ſpergas, & bene temperata bibenda præbeas. * Si ex partu ſanguinem vomat, 72
hepatis fiſtula ſauciata eſt, & dolor ad viſcera procedit, & cor convellitur. Hanc
multa calida lavare oportet, & tepefactoria, quæ maxime admiſerit, adhibere, &
lac aſininum ad dies ſeptem, vel quinque bibendum dare; poſtea vero vaccæ ni-
græ lac bibendum præbere, ita ut ſine cibo degat, ſi fieri poterit, ad dies quadra-
ginta. Ad veſperam vero ſeſamum tritum bibat. Morbus hic eſt periculoſus. Quo-
modo autem lac fiat, dictum a me eſt in pueri partu in nativitate, & alia ſimiliter.
* Si lac fuerit extinctum, porrum tritum, & aqua dilutum bibendum dato. Et ca- 73
lida lavetur, & in cibo porrum, ac braſſicam edat. Sed & cytiſi folia ſimul coquat, &
ſuccum ſorbeat. Bibat etiam fœniculi ſuccum, & de radicibus fœniculi. Et hordeum
mollitum, ac butyrum ſimul coquito, frigefacito, ac bibenda præbeto. Bonum eſt,
& hippomarathrum, & hippoſelinum, & cytiſus. Hæc omnia ſimul multum lac fa-
ciunt, & augent. Capræ item Scyriæ, caſei autem maxime commodi ſunt. Sed & ſal-
viam coquat. Aut a juniperi baccis, aut cedri fructu ſuccum diffundat, & vino
affuſo bibat, & reliqua oleo affuſo edat, & ab acribus, & ſalſis, & acidis, & cru-
dis oleribus omnibus prohibeatur. Naſturtium vero in vino potum commodum
eſt. Nam lac purgat, & calida lavetur, & ſubcalidam bibat. Viticis item fructum
in vino bibendum dato, & betæ ſuccus potatus multum lac fuerit. Seſamum quoque
recens, & hordeum trimeſtre, in mortarium conjecta terito, & ſuccum per linteum ex-
primito, & mel, aut amamelidas ammiſceto, deinde in vino nigro bibenda dato.
* Quum mulier peperit, & a ſecunda non fuerit liberata, præſtat dare ea, a qui- 74
bus maxime purgantur puerperii purgamenta: alia cocta, aut aſſata in vino, &
oleo, cum polypis, ac ſepiolis ſuper prunis toſtis, quicquid tandem ex his volue-
rit. Caſtorium vero, aut nardum bibat. Bibat etiam rutam in vino nigro dulci je-
juna, aut ſine vino. Si vero vinum non fuerit dulce, melius eſt mel ammiſcere. E-
dat etiam braſſicam coctam cum ruta, & mercuriali, & ſemen aliquod utero commo-
dum bibat. * Si vero puerperii purgamenta in grumos fuerint coacta, & do- 75
lor in imo ventre fiat, porrum coctum, & quæcumque ſylveſtria, ac hortenſia olera
dato, verum omnia pinguia facito, & per tertium quemque diem ſub clementi cœlo
lavetur. Frigus enim his inimicum eſt. Et poſt balneum inungere melius eſt, & non
multa calida uti. * Quum ſecunda non ſtatim exierit poſt partum, imi ventris 76
dolores fiunt in laterum mollitudine, & rigores, ac febres. Et ſi diſceſſerit ſecun-
da, ſanatur etiam mulier. Sæpe vero putreſcit, & diſcedit ſexta, aut ſeptima die,
aut etiam prius. Huic autem dare oportet pharmaca, quæ ego deſcribam, & ſpi-
ritum continere jubere. Omnium vero optimum novi artemiſiam herbam, & di-
ctamnum, & violæ albæ florem. Et ſilphii ſuccus optimus eſt fabæ græcæ magnitudi-
ne in aqua potus. Et ſi ſecundas excludere non poterit, a cibo abſtineat. Et poſt-
ea viticis folia in vino, & melle, oleo affuſo, tepefacito, & heminæ menſuram
bibendam dato, & exibunt. * Si mulieri ſecunda in uteris relicta fuerit, hoc ſic
contingit. Si per vim ruptus fuerit umbilicus, aut ab obſtetrice umbilicoſeca per
imperitiam reſectus, quæ videlicet umbilicum pueri prius incidit, antequam ſe-
cunda ex uteris exiiſſet, & uteri ſurſum retrahunt ſecundam, utpote lubricam,
& diffuſam, & in ſe ipſis detinent. Nam ſecunda ex umbilico pueri hæret, & um-
bilicus poſtremus ex uteris exit. Si enim prior exiret, non accederet per ipſum
puero nutrimentum, quoniam ex ipſo dependet. * Quum in ventre habens 77
fœtum corruperit menſtruum, aut bimeſtrem, & ſecundæ exire non poterint,
(fuerit autem tenuis) hujus corpus tunc purgare oportet, ac pinguefacere. Non
enim prius exeunt fœtus putrefacti, niſi fortes fuerint uteri, & probe compacti.
Si mulieri ſecunda relicta fuerit, ſi non ampli fuerint uteri, purgatio ipſa mi-
nus, quam oportet, procedit, & venter durus fit, ac magnus. Et frigus detinet, & fe-
bris acuta, & dolor per totum corpus, & ventris maxime partem eam, quæ eſt in-
fra umbilicum, & gravitas fit in uteris, & tormen, velut fœtus inſit. Et curata, ſe-
cundam brevi ejicit putrefactam, & ſana evadit. * Si ex partu uterus ulcera- 78
tus fuerit, roſarum floribus curato. Sed & acerbis infuſis colluatur. Si vero os
ejus ulceratum fuerit, ac inflammatum, myrrham, & adipem anſerinum, & ce-
ram albam, et thus pilis leporinis ſub ventre enatis miſceto, et ſimul trita in lana
apponito. * Si ex partu uteri fuerint inflammati, febris debilis corpus tenet, 79
et caligo adeſt. Ex ventre vero nunquam deficit calor, et ſitit, et coxas dolet, et
venter imus fortiter intumeſcit, et alvus turbatur. Seceſſus autem eſt malus, et oli-
dus; et calor vehemens corripit, et cibum averſatur, et dolor juxta ſinciput eſt,

et ven-

& ventris ſtomachus non poteſt trahere cibos, ac potus, & concoquere nequit,
& niſi curentur ſtatim, plurimæ moriuntur. Venter autem eſt in cauſſa. Sambuci igi-
tur folia tenerrima, in craſſiore tritici recentis farina cocta, leviter tepida ſorbeat.
Dato & aquam mulſam, & vinum aquoſum. Et pectinem cataplaſmatis frigefa-
ctoriis integito. Cibum autem quamminimum edat, & venter ſiſtatur, & caput cu-
80 retur, præcordiis vero, & uterorum loco cataplaſmata adhibeto. * Quum dolue-
rit ſedem, aut aliud quid, juniperi baccas, aut apii, & urticæ ſemen terito, ac bi-
bendum dato. * Si ex partu doleat, reſinam terebinthinam, & mel, & vinum
tepidum ſorbenda dato. Et ſi inflammati fuerint uteri, inde ſedantur. Si vero non
doleat uterorum locum, amygdalas amaras tritas, & oleæ folia tenera, & aniſum,
& irionem, et origanum, et nitrum. Hæc miſceto, terito, et uterorum collyria ef-
formato. Si vero inflammati fuerint, et dolor habuerit, roſarum folia, cinamo-
mum, et caſſiam ſimul terito, et netopo affuſo, placentulas, ac paſtillos drach-
males formato, eaſque in ollam novam fictilem igne candentem mittito, circumloca-
81 taque muliere, ac veſtibus contecta, in uteros ſuffito. Hoc dolores ſedat. * Si ve-
ro ex partu uteri doluerint, calor debilis habet, verum venter imus intus igne ardet,
et ad coxendicem aliquando intumeſcit, et dolor habet imum ventrem, et late-
rum mollitudinem. Et ſeceſſus bilioſi ſunt, et graveolentes, et ſi non ſiſtatur ven-
ter, derepente moritur. Quum igitur ſic habuerint, ventrem frigefacere oportet,
cavendo, ne horreſcat. Bibat autem, ſi non ſiſtatur, aquam de craſſiore tritici fari-
na in ipſa macerata, et panis farinam edat. Sorbeat autem mali punici vinoſi ſuc-
cum aqua dilutum, farina lentium inſperſa. Et hoc coquito, miſce lentem, et cu-
minum, et ſalem, et oleum, et acetum, atque hanc ſorbitionem frigidam exhibe-
to. Lenticulam item acidam dato, et vinum vinoſum pramnium inſuper ſorben-
dum. Ab aliis autem cibis abſtinere oportet, donec febris ſolvatur. Si vero viſum
fuerit, etiam lavetur. Si vero debilis fuerit, polentam bibendam dato. Et ſi imbe-
cillior ſit, ex aqua frigida. Cibum autem exhibeto levem, qui non evacuet, u-
82 bi calor remiſerit. Morbus hic acutus eſt, et lethalis. * Si inflammati fuerint
puerperæ uteri, venter ardet, et magnus fit, et ad præcordia ſuffocatio habet.
Quum ſic habuerit, muſcum marinum, quem ſuper piſces injiciunt, pro cataplaſ-
mate adhibeto. Verum in mortario miſceto, ac tundito, crudam hordeaceam fa-
rinam, et cinerem ſarmentitium, et lini ſemen toſtum, et hæc oleo, et aceto ſu-
bigito, et velut cyceonem craſſum facito, deinde coquito, donec velut farinæ ſub-
actæ maſſa fiat, atque ita quamcalidiſſima imponito, et ſi opus fuerit, etiam inſidere
facito. * Si puerperæ inflammati fuerint uteri, intumeſcunt, et ubi puerpe-
rii purgamenta intus manſerint, occulte diſtenduntur, diſtenduntur autem, ubi
condenſati fuerint a frigore. His, ſi quidem perfrigerentur, calefacere conducit. Si
vero inflammati fuerint, et frigus diſceſſerit, medicamentum ſubdititium facere,
quod inflammationi adverſatur, et ſimul lavare, ac fovere, et pharmaca adhibe-
re, quæ ego deſcribam, et vaporem in os, ac nares attrahere. Si vero ſuffocent,
lentes in aceto, et ſale, et origano multo coquere, et attractionem facere. Et mer-
curialem edat, et in ſucco ejus tenuem farinam ſorbeat, et quamcelerrime, ac pri-
us quam dolor corripiat, pharmaca dato, quæ uterorum dolores ſedant, et cibos
per alvum ſecedentes aſſumat, et ſi venter ſit inflammatus, clyſtere adhibito quam-
83 citiſſime ſubluatur. * Si uteri pituita fuerint impleti, flatus in uteris fiunt, et
menſes procedunt pauciores, albi, pituitoſi. Quandoque etiam ſanguis tenuis, ſin-
cerus, pelliculis plenus. Quibuſdam etiam conturbatur, et ter in menſe com-
paret, et præ humiditate cum viro commiſceri non vult, neque libidine ad hoc fa-
ciendum concitatur, et tenuis fit. Dolor autem imum ventrem, et lumbos, et in-
guina; et ſi mordeat id, quod effluit, et exulceret oſculi uteri circumferentiam ſum-
mam, fluxionem diuturnam fore pronunciato. Et ſi non multa fuerit fluxio, len-
ticulæ decoctum cum veratro exhibeto ad vomendum. Deinde in nares infun-
dito, et pharmacum deorſum purgans bibendum dato. A cibis autem acribus
prohibeatur. Si vero gravetur, et frigeat, et torpedo habeat, lac præbeto, et vi-
num odoratum. Bibat autem jejuna hypericum, apii ſemen, ſalviam in vino odo-
rato aquoſo, et uteros medicamento ex vini fece colluat, et ſi ulcerati fuerint, in-
terpoſitis diebus duobus, aut tribus, pharmaco ex grano cnidio eluat, et poſtea
cum acerbis lavet, myrti, ac lauri decocto, et medicamento ex flore argenti il-
84 linat. Morbus autem eſt gravis, et paucæ effugiunt. * Si vero acetabula pituita ple-
na fuerint, menſes fiunt pauciores, et ſi in ventre habuerit, corrumpit, ubi fœtus
fortior factus fuerit. Non enim corroboratur, ſed defluit. Cognoveris autem
hinc. Humida fit, et quod defluit mucoſum, et viſcoſum, velut a ventre defertur,
et non mordet, et in menſibus, poſtquam ſanguine purgari deſierit, per duos, aut
tres dies muci ex uteris prodeunt, et horror tenet, et calor non acutus, verum non
deficit. Hanc ſucco groſſorum colluito, a quibus omnis aqua purgatur, et hoc
iterum atque iterum. Poſtquam autem purgata fuerit, de cætero acerbis utatur.
Apponat autem mollia, a quibus pituita purgatur, et foveat uteros medicamen-
to ex lauro, et colluat pharmaco ex aceto, et aromatis ſuffitum faciat, poſtquam
menſes ceſſarint; poſtea vero a cibis, et balneis abſtinere oportet. Coeat autem
cum vi-

cum viro, & cibos, ac vinum parce ſumat, & calide degat, & tegumenta cruribus circumdet, & oleo illinat.

SECTIO III.

* SI aqua intercus in uteris naſcatur, menſes pauciores, & pravi fiunt, & 85
ante tempus deficiunt, & imus venter intumeſcit, & mammæ ſolidæ, mol-
les fiunt, & lac malum. Et putat ſe in ventre habere; & ex his cognoſces,
quod aqua intercus eſt. Sed & in uterorum oſculo ſignificationem de ſe præbet.
Ad tactum enim gracile, & humidum apparet, & rigor, ac febris corripit.
Quanto vero magis tempus proceſſerit, tanto magis dolor habet imum ventrem,
& lumbos, & laterum mollitudinem, ac inguina. Hic morbus ex abortu fit.
Sed & ex aliis cauſſis, & quum menſes fuerint occultati. Hanc multa calida
lavare oportet, & tepefactoria adhibere, ſi dolor habuerit. Poſtquam autem ſe-
datus fuerit, pharmacum infra purgans bibendum dare oportet, & uteros medi-
camento ex bubulo ſtercore fovere. Deinde id, quod ex cantharide paratur, ap-
ponere, & biduum, aut triduum intermittere. Et ſi robur affuerit, netopo collue-
re, & ſi venter mollis fiat, & febres ceſſent, & menſes ſecundum rationem prod-
eant, cum viro dormiat, & in medicamentis ſubdititiis perſeveret, & interpoſita die
crethmi corticem bibat, & pæoniæ grana nigra quinque, & ſambuci fructum in
vino jejuna. Et mercurialem quamplurimam edat, & allium crudum, ac coctum, &
mollibus ad ſomnum utatur, & multa potione, & aliis mollibus, & obſoniis ma-
rinis, potius quam carnibus; & ſi pepererit, ſana evadit. * Si hydrops in uteris fi- 86
at, menſes pauciores fiunt, ac deteriores, & per longius tempus, & pauciores,
quam oportet, aut paulo plures, & venter intumeſcit, & locus ſupra pectinem, & ti-
biæ, & lumbi. Ubi vero multum temporis proceſſerit, & in ventre habuerit, corrum-
pit, ac ejicit, & aqua cum ipſo fœtu effunditur, & mulier plerumque moritur. San-
guis autem corrumpitur, & aquoſus redditur. Huic lac bibendum dato, & pe-
plum album potandum, donec fœtus moveri poterit. Quin & ante hoc utpluri-
mum fœtus corrumpitur, & per abortum ejicitur, & uteri ſanguine, & aqua ma-
nant. Hæc autem patitur nihilo magis ex labore, quam aliter. Cognoſcere vero po-
teris, quod hydrops eſt, ex digiti contactu. Deprehendes enim oſculum ipſorum
gracile, & plenum humiditate. Si vero fœtus in ipſa non circa initia, ſed jam bi-
meſtris corrumpitur, ac ſuffocatur, tunc & venter imus intumeſcit, & ad conta-
ctum dolet, velut ulcere præſente, & febris magna ipſam, ac dentium fremitus cor-
ripit, & dolor acutus, & vehemens pudenda, & imum ventrem, & lumbos, & la-
terum mollitudinem, & coxas. Quum ſic habuerit, calida ipſam lavato, & ſi dolor
habuerit, tepefactoria adhibeto, experimento facto de eo, quod maxime admit-
tat, & pharmacum deorſum purgans bibendum dato. Intermiſſione vero facta per
tempus, quantum tibi ſatis eſſe videbitur, & colluito, & foveto, et cyclaminum mel-
le ſubactum, ac linteo exceptum, ad os uterorum apponito. Et cupreſſi ramenta in
aqua madefacta, eodem modo apponito. Verum hæc breviore tempore, et per lon-
gius temporis intervallum, quanto magis mordent, et lancinant. Et ſpecillum ſtan-
neum paratum immittito, et digitum eodem modo. Potiones quoque bibendas dato,
quaſcumque maxime libenter admiſerit, et cum viro dormiat, maxime opportuno
tempore præſente. Si enim genituram conceperit, et prægnans facta fuerit, ac pepe-
rerit, ſubpurgantur, et ea, quæ prius in ipſa fuerunt, una cum ipſis puerperii pur-
gamentis ſubeuntia. Atque ſic maxime ſana fieri poterit. * Si mulier aqua intercu- 87
te laborarit, ſplene ipſius magno, et aquoſo exiſtente. Fit autem ſplen aquoſus ab
hac affectione, quum febris habuerit, et non dimiſerit hominem, et ſitis ipſum cor-
ripuerit fortis, et biberit, ac non revomuerit. Nam quod in veſicam penetrat, per
urinam ejicitur. Reliquum vero ſplen capit, abſtrahens a ventre ad ſe ipſum, ut qui
rarus eſt, et ſpongiformis, et ſecundum ventrem ſitus. Et ſi his ſic habentibus non
exudarit, neque alvus laxetur, ab hoc ſplen attollitur, et hoc magis, ſi aqua fuerit
potus, et ſi quis ipſum contingat, mollis eſt, velut molliſſima pluma, ſive lana:
quandoque vero etiam renititur. Elevatus autem, et impletus, diſtribuit per venas
corpori, et maxime in omentum, et locos circa ventrem, et crura. Altera enim pars
ad alteram delegat in corpore, ubi ſingulis plus, quam oportet, affuerit, et continere
non poterint. Succedit autem ex hoc ſemper hydrops, ubi ſplen ad ſe ipſum trahe-
re conſueverit, quum natura rarus ſit, ac mollis. Quibuſdam vero hoc morbi prin-
cipium fit ſine febre, ſi calor quidam in ventre conſtiterit, velut pituita in ipſum
collapſa, et ſi homo ſitim non continuerit, neque veſica, neque venter, urinam, et
ſtercus juſto modo excolarint, neque commoda diæta homo utatur. Si vero hydropi-
ca fuerit, prodeunt menſes multi derepente, quandoque vero pauci. Et fiunt aliquan-
do velut aqua a carnibus, ſicut ſi quis cruentas carnes abluiſſet; aliquando vero
paulo ſpiſſiores, et non congelantur, et anhelatio ipſam corripit, priuſquam men-
ſes prodeunt, et dolor in ſplene, et magis ſi quid dulce ederit, et venter attolli-
tur, ac magnus fit. Et ubi plura, quam ſolita eſt, ederit, dolet ventrem, et lumbos alias

atque alias dolor vexat, & febris ipſam paulatim corripit. Poſtquam autem depurgata fuerit, melius ſibi habere videtur ſuperiorum reſpectu; poſtea ad idem relabitur, & ſi curetur, velut convenit, ſana evadet; ſin minus, & fluxus comparet, & per omne tempus ſemper fluet paulatim velut ſeroſa ſanies, & ampliore curatione opus habet. * Si vero fluxus non ſuccedat, ſed uteri a prioribus menſes non laxarint, tunc & venter ipſi magnus erit, & gravitas intus erit, velut in ventre habenti, & velut puer in ventre ipſius moveri videbitur, nimirum dum uteri aqua pleni ſunt, & aqua movetur. Alias enim atque alias fluctuat in ipſis aqua velut in utre, & pars infra umbilicum ad contactum dolet, & claviculæ, & thorax, & facies, & oculi attenuantur, & mammæ attolluntur. Quibuſdam vero & venter, & crura aqua implentur. Quibuſdam autem alterum horum, & ſi quidem ambo impleta fuerint, nulla ſpes eſt de hominis vita. * Si vero etiam alterum horum, modica ſpes eſt, ſi curetur, & non valde fuerit attenuata. Diuturnus eſt autem hic morbus. Et fiunt omnia magis his, quæ non pepererunt, fiunt autem ſæpe his, qui pepererunt. Periculoſa vero ſunt, velut dictum eſt, & plerumque acuta, & magna, & intellectu difficilia, eo quod mulieres participant morbis, & aliquando neque ipſæ ſciunt, quod ægrotant, priuſquam morbos experiantur a menſibus, & ſeniores factæ fuerint. Tunc autem & neceſſitas, & tempus ipſas morborum cauſſam docet, & quandoque non cognoſcentibus, ex quo morbo ægrotent, morbi incurabiles fiunt, antequam doceatur recte medicus ab ægrotante, ex quo morbo ægrotet. Verentur enim narrare, etiamſi ſciant, & præ imperitia, ac ignorantia, turpe ſibi id eſſe putant. Sed & medici ſimul peccant non exacte cauſſam morbi percunctantes, ſed velut viriles morbos ſanantes, & multas novi jam hujuſmodi affectionibus corruptas. Quare ſtatim cauſſam exacte interrogare oportet. Multum enim differt muliebri-
88 um morborum, ac virilium curatio. * Si uteri fuerint ulcerati, ſanguis, & pus purgatur, & fœtor gravis oboritur, & dolor acutus corripit lumbos, & inguina, & imum ventrem, & dolor ſurſum procedit ad laterum mollitudinem, & ad coſtas, & ad ſcapulas. Aliquando etiam ad claviculas pervenit, & mordetur, & caput vehementer dolet, & delirat. Progreſſu vero temporis tota intumeſcit, & debilitas ipſam corripit, & animi deliquium, & febris tenuis, & perfrigeratio. Intumeſcunt autem maxime crura. Morbus autem corripit ex abortu, ſi qua corrupto, ac putrefacto intus puero non fuerit expurgata, & calor totum corpus tenet. Corripit etiam ex fluxibus, & ſi in ipſis acria fuerint, & bilioſa mordeant. Si in hoc modo habentem incideris, ubi quidem dolores habuerint, multa calida lavato, & tepefactoria adhibeto, qua parte fuerit dolor, & ſi quidem ſuperne fuerint dolores, & mulier fortis eſt, totam fomentato, & pharmacum deorſum purgans bibendum dato, & ubi tempus anni fuerit, ſerum coctum inſuper bibendum præbeto per dies quinque, ſi id facere poterit. Si vero non fuerit ſerum, lac aſininum coquito, & per dies tres, aut quatuor bibendum dato. Poſt lactis autem potum, cum aquis ipſam reficito, & cum cibis commodis, carnibus ovillis teneris recentibus, & volucrium, & beta, & cucurbita. Abſtineat autem a ſalſis, & acribus, & marinis omnibus. Et a carnibus porcinis, & bubulis, ac caprinis. Edat autem panes. Si vero animi deliquia teneant, & non valida ſit, & perfrigeretur, ſorbitionem accipiat. Sunt autem quidam, qui his caput dolentibus, lac bibendum præbent, quia caput dolent. Alii aquam, quia animo linquantur. Ego vero vice verſa, ſi caput dolent, & mente percellantur, aquam commodam puto. Quum autem mordentur, & acria ſunt, quæ pungunt, lac his lenitatem inducit. Ubi vero tibi valida eſſe videbitur, uteros colluito primum medicamento ex vini fece, poſtea interpoſitis diebus tribus, aut quatuor, eo quod cum braſſicæ decocto tepido paratur. Et rurſus intermiſſis diebus tribus, eo quod cum butyro paratur, eluitur. Et ſi ubi hæc feceris, ſaneſcant uteri, eo quod cum malicorio paratur, colluito. Super ulcera vero argenti florem, & gallam, & myrrham, & thus, & ſpinæ Ægyptiæ fructum, & œnanthem ſylveſtrem, & chryſocollam, & ſquamam æris, & loti ramenta, & crocum, & alumen Ægyptium combuſtum illinito. Horum ſingulorum una æqualis ſit portio. Alumen vero, & gallam, & crocum, una omnium portione ſumito. Hæc omnia trita, & permixta in vino albo dulci diluito, deinde coquito, donec mellis craſſitudo fiat, & dato, ut cum hoc pharmaco bis in die ulcera inungat, ubi aqua tepida prius lavit. Coquantur autem in aqua, & hedera, & ſalvia. Et ubi tibi hæc facienti melius habere viſa fuerit, lac caprinum coctum præbibendum una die dato. Poſtea vero lac bubulum præbeto eodem modo velut in prioribus, poſt lactis autem potum, per cibos quammaxime craſſefacito, & ut in ventre habeat, facito. Sana enim fiet. Plerumque vero ex hoc morbo evadunt, & ſteriles fiunt. Senioribus autem non valde quid horum accidit; poſtea vero bibenda ſunt pharmaca, lini ſemen torrefactum, & ſeſamum, & urticæ ſe-
89 men, & pæoniæ radix amara, hæc in vino nigro odorato trita bibat. * Si uteri ulcerati fuerint, & ſanguis, & pus, & ſeroſa ſanies fluit, putreſcentibus enim uteris, morbus ab ipſis fit, & venter imus elevatur, & attenuatur, & ad contactum dolet, velut ulcere præſente. Et febris, ac fremitus ipſam occupat, & dolor acutus,

acutus, ac vehemens invadit pudenda, & pubem, & imum ventrem, & lateris mollitudinem, & lumbos. Morbus autem maxime corripit ex partu, ſi quid in ipſis divulſum computruerit. Itemque ex abortu, & alias ſua ſponte. In has ſi inciderit, aqua multa calida lavato, & qua parte dolor habuerit, tepefactoria adhibeto, & ſpongiam ex aqua calida expreſſam, & colluito acribus, & acerbis vitatis, mollioribus vero ammixtis, prout tibi tempeſtivum eſſe videbitur, & lini ſemen, ac ſambuci fructum tundito, & ammixto melle pharmacum facito, atque hoc utitor, calida vero aqua lavato. Et acceptam ſpongiam, aut mollem lanam in aqua calida tingito, & pudenda, ac ulcera expurgato. Deinde in vino meraco rurſus ſpongiam, aut lanam tingens, eodem modo utere. Et poſtea pharmaco hoc inunge, quoties tibi tempeſtivum eſſe viſum fuerit. Poſtea reſina, & adipe ſuillo mixtis ſimul illito ſæpe interdiu, ac noctu; poſtea vero lini ſemen torreto, tundito, ac cribrato, & peplum album in polenta tundito, ac cribrato, & caſeum caprinum aſſato, & ſordes, ac ſalſuginem deradito, & pinguitudinem ejus, & polentæ pollinem ammiſceto. Sit autem una pharmaci menſura, & caſei, & polentæ. Hæc bibenda dato mane jejunæ in vino auſtero diluto. Ad veſperam autem miſceto, & craſſum cyceonem præbeto; & quicquid muliercula maxime libenter admiſerit, bibendum dato. Et donec quidem ſanguis multus fluxerit, & dolores acuti habuerint, & modico tempore intermiſerint, hæc facito. Poſtquam autem ulcus minus fuerit, & dolores debiles apprehenderint, & per longius tempus pharmaca bibenda dato, a quibus purgetur deorſum magis quam ſurſum, & intermiſſo tempore, quantum opportunum eſſe viſum fuerit, lenibus fomentis foveto, muliere in alto collocata, prout tempeſtivum eſſe videbitur. Hæc ſi fecerit, ſana evadet. Morbus autem eſt lenior, & lethalis, & paucæ ipſum effugiunt. * Si vero vehementer 90
exulcerati fuerint, ſanguis, & pus purgatur, & odor fit gravis. Et quum dolor apprehenderit, velut a partus dolore fiunt ea, quæ circa fluxum contingere ſolent. Et quum tempus affuerit, crura, & pedes intumeſcunt. Et curant medici hunc morbum velut hydropem, verum hic talis non eſt. Hanc ſi curandam acceperis, primum calida lavato, & calefacito. Et acribus, ac mollibus, & acerbis, & aqua, & vino colluito. Et polycarpon, & polycnemon, ac mel ſimul coquito, deinde lanam in his tingito, & pudenda illinito. Et reſinam, ac mel, & pinguedinem ſuillam illinito. Et bibendum dato ſemen lini, ac ſeſamum torrefactum, & butyrum, & caſeum caprinum, & polentam in omnibus. Bibat autem in vino jejuna. Ad veſperam vero plurimum mellis affundito. Et donec quidem ſanguis purgetur, & dolores acuti habuerint, & modico tempore intermiſerint, hoc facito. Quum autem ipſi minus prodierit, & dolores debiliores per longius tempus tenuerint, pharmacum deorſum purgans bibendum dato, ac ſinito. Hæc ſi fecerit, ſana evadet. Sobolis autem ſpes non adeſt. * Quæcumque ulcerationes in uteris fiunt 91
ex abortu, aut alia quadam cauſſa, eas omnes reſpectu ad totum corpus facto curare oportet, quacumque curatione opus habere viſæ fuerint, ſive ex univerſo corpore hominem curandam eſſe putaveris, ſive ex ipſis uteris. Cognoſces autem, an ab ipſis uteris ſint, hoc modo. Quæ enim ulcerationes ab ipſis uteris ſunt, purgationem exhibent purulentam, & compactam; quæ vero non ab ipſis, tenuem, & ſanioſam. Quum igitur tenues ſunt fluxiones, cum pharmaco eas curare oportet, & dare, quod & ſurſum, & deorſum purget. Primum autem ſurſum. Et ſi quidem poſt pharmaci potionem fluxiones pauciores fiunt, ac faciliores, intermiſſione facta, rurſus eodem modo medicari oportet. Poſt pharmaci vero potionem talem victum præſcribito, ex quo homo ipſa quamſicciſſima fiat. Id autem continget, ſi toti ipſius corpori per tertiam, aut quartam diem fomentum adhibueris, & a fomentis ſtatim vomitus feceris. Poſt vomitus autem, & fomenta, diætam conſtituito ex illuvie, et aquæ potu, et panis cibo, nullo vero obſonio, quam vino nigro meraco. Nullo item olere. Quum vero vomitum præparas, multis, et acribus oleribus opus habes, quibus ipſam impleas, multis etiam cibis, et obſonio quodcumque voluerit. Et ut impleas ipſam multo vino aquoſo, et ut a fomentis ipſam laves multa calida. Atque hæc quidem curatio eſt hujuſmodi fluxionum. Melius tamen eſt, ut utraſque pharmacis cures, et vomitum procures, et ſurſum trahas. Diæta vero ſiccatoria melior eſt, et illuvies. Cæterum uteros hoc modo curare oportet; primum quidem fovere ſambuci foliis in aqua coctis. Deinde poſt fomentum ſmegmate ex vini fece colluere. Et ſi quidem putredo in ulceribus fuerit, et quæ exeunt graveolentia, ſmegmate meraciore. Si vero nihil tale, aquoſiore, poſt fecem autem cum aqua, in qua cocta eſt myrtus, et ſalvia. Poſtea vero cum vino colluere meraco, albo, tepido. Quum autem mordetur jam a collutionibus, tunc jam pura ſunt ulcera, colluere igitur oportet fece aquoſiore, et vino nigro, poſt vinum vero adipem ſuillum recentem liquato, et pinguedinem anſeris ſi affuerit; ſin minus, aliam, maxime gallinaceam, aut ex volucrium gente. Si vero neque hæc adſit, oleum vetus ex olivis ammiſceto, atque hoc tepido colluito poſt vinum, per alium clyſterem in os uteri infuſo. Et ſi fuerit ulceratum, linamenta ex mollitoriis facta, apponito. Et ſi hæc ſubdita ardorem induxerint, his ademptis mulierem aqua tepida lavari jubeto, tali quali

collueba-

colluebatur. Si vero ad hanc diætam fluxiones non diſcedant, pauciores tamen fiant, & vehementer mordeant, & ea, quæ effluunt, bilis fuerint, ac ſalſugo, & non ſolum internas partes, ſed etiam externas exulcerent, diætam tranſmutare oportet, & totam humectare, quo fluxiones quamaquoſiſſimæ fiant, & minime mordaces, balneis multis calidis, maza, oleribus coctis omnibus pinguibus, piſcibus carthilagineis, cum cepis, & coriandro, in murie dulci coctis: coquantur autem pingui modo: carnibus coctis omnibus, excepta bubula, & caprina. His enim percoctis cum anetho, & fœniculo, vino mellei coloris, fulvo, aquoſo, uberiore lactis potu cum vino dulci. Reliqua vero de collutionibus juxta relatum modum facito. Atque hæc quidem eſt ejuſmodi fluxionum curatio. Quum vero purulenta, & compacta exierint, harum quidem totum corpus non movere oportet. Verum colluere, & per collutiones totam curationem facere. Colluere autem oportet cum iiſdem infuſis, quæ prius dicta ſunt, eodem modo. Conſcribentur tamen etiam aliæ collutiones. Ulcerum curatio. Cervinum adipem recentem, ac viridem ſubdito. Omnia vero ſtatim vino ſiræo, ſive ſapa colluere oportet. Optimum autem eſt ceruſſa, ſi ulcera fuerint, & oleo narciſſino. Cibis autem molliſſimis utatur, & non acribus. Si vero ſordida fuerint, & proſerpant, ac proximum locum mordeant, purgato, & novam carnem producito, & carnem ad cicatricem perducito, facile enim re-
92 ſolvuntur, & maligna fiunt, & frequenter lavato. * Si vero mulier ex abortu vulnus accipiat, aut ex medicamentis ſubditiis uteros exulceretur; qualia multa ſemper mulieres faciunt, ac medicando excitant; & fœtus corruptus fuerit, & mulier non purgetur, ſed uteri inflammati fuerint vehementer, ac concluſi, & purgationem emittere non poterint, niſi primum emittant ſanguinem, qui eſt in fœtu. Hæc ſi quidem curetur, brevi ſana evadet, verum ſterilis. Si vero puerperii purgamenta ipſi ſua ſponte eruperint, & ulcera ſanata fuerint, etiam ſic ſterilis erit. Si vero purgatio quidem ipſi fiat, ulcera autem non purgentur, periculum eſt ea putredinoſa eſſe. Si vero purgatio prodierit ipſi jam afflictæ, ac extenuatæ, moritur. Quin & ſi in partu uteri valde fuerint exulcerati, fœtu non ſecundum naturam exeunte, eadem patientur, quæ patitur ea, quæ ex corruptione fœtus uteros ulceratos habet. Et tranſmutationes, ac fines eoſdem morbus habet, ſive ex fœtus corruptione, ſive ex partu uteri fuerint ulcerati, & ſi puerperii purgamenta omnia prodierint, minus dolebit, niſi magna ulcera fuerint. Et ſi curetur, brevi ſaneſcit. Oportet autem curam cito adhibere, ſi ulcera in utero fuerint. Nam ut quæ in tenero loco ſunt, cito augeſcunt, & brevi putreſcunt. Curare vero oportet ulcera, velut etiam ea, quæ in reliquo corpore ſunt. Nimirum ut inflammationem arceas, & repurges, & repleas, & ad cicatricem perducas. Danda eſt autem aqua in
93 potum, vinum minime, cibos item parcos, ac minime multos exhibeto. * Quicumque abortus facti diſcedere non poſſunt, dum aut toti, aut partes fœtuum ſunt majores, aut minores, & obliqui, ac impotentes, tales ſi quidem ſecundum naturam ſiti fuerint, pharmaco aliquo dato ex his, quæ ego referam, expellito, ubi multa calida prælaveris. Et ſi prodire volentes, non facile exeant, quum ſiti ſint ſecundum naturam, talibus ſternutatorium admoveto. Apprehendito autem naſum, & os comprimito, ac ſic ſternutet, quo ſternutatio quammaxime efficax ſit. Utatur item concuſſionibus. Sic autem concuſſionem facito. Lectum altum robuſtum, ac inſtratum ſumito, & mulierem ſupinam reclinato; pectus vero, & axillas, ac manus faſcia, aut molli lato loro ad lectum alligato, ac cingito, & crura incurvato, & malleolis apprehenſam detineto. Quum autem ſic diſpoſueris, ſarmentorum mollium faſcem, aut aliquid huic ſimile parato, tantum quantus ſufficit, ut lectum non negligat excipiendo ipſum, dum in terram projicitur, quo non pedibus juxta caput terram contingat. Poſtea vero ipſam manibus lectum apprehendere jubeto, & lectum ad caput ſublimem habere, ut declivis ſit in pedes, animadverſione habita, ne pronua ſit homo ipſa. Ubi vero hæc facta fuerint, & lectus ſublimis fuerit, retro ſarmenta ſupponito, maxime autem dirigito, quo pedes terram non contingant, dum lectus projicitur, & ut ſint intra ſarmenta. Elevent autem duo viri ex utroque pede hinc atque illinc, quo in directum lectus cadat plane, ac æqualiter, & convulſio ne fiat. Concutiendum eſt autem maxime una cum partus dolore. Et ſi quidem diſcedant, ſtatim quieſcendum; ſin minus, interſtitio facto rurſus concutito, & in lecto geſtatam attollito, ac agitato. Atque hæc quidem ſic facienda ſunt, ubi recte, & ſecundum natutam diſcedant. Oportet autem cerato liquido præillinere, quod in omnibus hujuſmodi circa uterum affectionibus optimum eſt, & malvæ aquam affundere, & fœnigræci, aut potius ptiſanæ triticeæ ſuccum. Oportet autem uſque ad inguina, ſedem, & pudendum fovere, & inſidere, ubi partus dolores maxime infeſtarint, & nihil aliud mente verſare, eam vero, quæ medicatur, oſcula mollibus aperire oportet, & leniter hoc face-
94 re. Umbilicum vero una cum fœtu attrahere. * Quicumque vero duplicati complicantur, & in oſculo uterorum incumbunt, eos, ſive vivi fuerint, ſive mortui, rurſus retro protruſos vertere oportet, quo ſecundum naturam in caput exeant. Quum autem retrudere voles, aut vertere, ſupinæ ipſi reclinatæ molle quiddam ſub coxas ſubſternere oportet, & ſub lecti pedes, quo altiores ſint hi a pedibus,

dibus, ſemper aliquid ſupponere. Sed & coxæ altiores capite ſint, & ut nullum cervical ſub capite ſit, provideto. Quum vero retruſus fuerit fœtus, & hinc atque illinc obvolvitur, ut ſecundum naturam conſtituatur, & quicquid ſub lecti pedes ſuppoſuiſti, ac lapides, & quicquid ſub coxas ſubdidiſti, ſubtrahito. Capiti vero pulvinar ſubjicito. Atque talia hoc modo curato. * Quicumque 95
vero fœtus vivi manum, aut crus foras præmittunt, aut etiam ambo, eas oportet quamcelerrime, ubi exitum ſignificarint, prædicto modo intra retrudere, & in caput vertere, & ad viam reducere. Et quicumque fœtus complicantur, ad lateris mollitudinem, aut coxam in partu collapſi, eos dirigere, ac vertere oportet, & in aquam calidam deſidere facere, donec mulier refocilletur. * Quicumque ve- 96
ro fœtus mortui aut crus, aut manum foras protendunt, eos optimum quidem fuerit, ſi id fieri poſſet, intro retrudere, & ambas has partes in caput vertere. Si vero hoc fieri non poterit, verum intumeſcit, ſecare hoc modo. Diſſectum per ſcalpellum caput cum contuſorio inſtrumento, ut ne in ramenta findatur, contundito, & oſſa per oſſium volſellam, aut tractorium inſtrumentum juxta claviculam immiſſum, prout habuerint, extrahito, non multis ſimul, ſed paulatim exemptis, ac rurſus ablatis. Quum vero hæc foras extraxeris, & in ipſis humeris fueris, ambas manus in articulis cum ipſis humeris ſecato. Et ubi hæc extraxeris, ſi quidem fieri poterit, ut exeant, etiam reliqua facile extrahito. Si vero non obediant, totum pectus uſque ad jugulum findito. Verum caveto, ne in ventrem ſeces, & aliquid de inteſtino denudes. Exit enim venter, & inteſtina, & ſtercus. Si vero horum quid excidat, majoris negotii jam res fit. Contundito autem coſtas, & ſcapulas contrahito. Et facile poſtea reliquum fœtus procedet, niſi jam ventrem tumidum habuerit. Si enim tale quid fuerit, melius eſt ventrem fœtus leviter perforare. Flatus enim ſolum a ventre exit, & ſic facile prodibit. Si vero exciderit manus, aut crus, immortui fœtus, ſi quidem fieri poterit, ambas partes retrudito, & fœtum rite dirigito. Hoc enim optimum fuerit. Si vero fieri non poterit, ut hoc facias, quicquid ſane foris fuerit, quantum potes penitiſſime reſecato, & reliquum profunditate intus explorata protrudito, & fœtum in caput vertito. Quum autem vertere, ac ſecare puerum voles, ungues de manibus tuis reſecato. Scalpellum vero, quo diſſecas, incurvum potius ſit, quam rectum, & hujus caput occultato per indicem digitum, eodemque interna explorato, ac deducito, ita ut caveas, ne uterum contingas. * Cæterum molæ conceptus hæc cauſſa eſt. Quum 97
multi menſes modicum, & morboſum ſemen conceperint, neque conceptus rectus fit, & venter plenus eſt velut prægnantis. Nihil autem in ventre movetur, neque lac in mammis generatur. Mammæ autem turgidæ ſunt. Hæc igitur ad duos annos, ſæpe etiam tres ſic habet, & ſi quidem una caro fiat, mulier perit. Neque enim fieri poteſt, ut ſuperſtes maneat. Si vero plures, erumpit ipſi per pudendum ſanguis carnoſus plurimus, & ſi hoc moderate fiat, ſervatur. Sin minus, a fluxu correpta perit, & morbus quidem talis eſt. Judicare vero oportet ex plenitudinis mole, & quod in ventre non movetur. Nam mas trimeſtris, fœmina quadrimeſtris motum habet. Poſtquam igitur tempore hoc prætergreſſo, non movetur, nimirum hic morbus eſt, eſt autem hoc magnum ſignum, quod lac in mammis non generatur. Hanc igitur maxime quidem ne curato, aut certe cum prædictione. Et primum quidem totum corpus foveto. Deinde per ſedem clyſterem adhibeto, quo ſanguis multus erumpat. Fortaſſis enim quod compactum eſt, commoveris, id quod fœtus eſſe putatur, muliere a pharmaco concalefacta. Sed & uteros colluito, quo ſanguinem educas. Sin minus, ſubdititiis utatur fortiſſimis e bupreſti. Et dictamnum creticum in vino bibat; ſin minus, caſtoris teſtem. Et retro cucurbitam ipſi ad laterum mollitudinem affigito, & plurimum ſanguinem detrahito. Atque hoc maxime, rerum, ac virium ipſarum conjectura facta, facito. Et hactenus quidem dictum eſt de morbis a puerperii purgamentis fientibus. Sunt autem pericula in ipſis non parva. Acuti enim ſunt, & cito tranſmutantur, & magis affliguntur primiparæ, quam quæ ſunt partuum expertæ. * Prodeunt autem puer- 98
perii purgamenta ſanæ mulieri ſufficienter, primum ſeſquiheminæ menſura, aut paulo plura. Poſtea adhuc pauciora juxta hanc rationem, donec ceſſent. Prodeunt autem velut ſanguis a victima, ſi ſana, velut dixi, mulier fuerit, & ſana futura eſt, & cito congelantur, ac purgantur, & poſt partum plerumque ſanæ mulieri contingit, ut poſt puellæ partum in quadraginta duobus diebus diuturniſſima purgatio fiat. Extra periculum autem eſt, etiam ſi vigintiquinque diebus purgetur. Poſt maſculi vero partum purgatio diuturnior fit in triginta diebus, extra periculum eſt etiam, quæ in viginti diebus contingit, & in his, quæ fœtus corruperunt, ſecundum horum dierum rationem purgatio contingit, & in junioribus, quæ corruperunt, paucioribus diebus. In ſenioribus autem, pluribus. Eædem vero ſunt affectiones ex puerperii purgamentis & ei, quæ corrupit fœtum, & ei, quæ peperit, ſi menſtruum corruperit fœtum & quæ corruperunt, magis periclitantur. Corruptiones enim graviores ſunt, quam partus. Non enim fieri poteſt, ut citra violentiam fœtus corrumpatur; aut pharmaco, aut potu, aut cibo, aut ſubdititiis medicamentis, aut aliqua alia re. Violentia vero malum eſt. In hujuſmodi enim peri-

culum

culum eſt, ne uteri exulcerentur, aut inflammentur. Hoc autem eſt periculoſum.
99 * At vero lac quomodo fiat, dictum eſt a me in natura pueri in partu. Poſtquam
autem prægnans fuerit mulier, menſes non valde prodeunt, præterquam quibuſ-
dam pauci. Dulciſſimus enim humor ex cibis, ac potibus ad mammas verti-
tur, ac exſugitur. Et neceſſe eſt etiam reliquum corpus magis evacuari, & minus ſan-
guine plenum fieri. Atque hoc ita contingit. Sunt autem, quæ natura ſine lacte ſunt,
& quibus lac deficit ante tempus. Hæ vero natura ſolidæ ſunt, & denſæ carnis, &
propterea ſufficiens humor non penetrat a ventre in mammas, quum via ſit den-
100 ſa. * Ad menſes detrahendos. Elaterii potiones duas ſumito, & adipem
ovillum de rhenibus pari elaterii portione ammiſceto, & non conterito, verum
duas glandulas ſubdititias facito. Aut melanthium ex tritico terito, & aqua ſubigi-
to, & duas glandulas formato, atque has ante dies, quibus affuturi ſunt, ap-
ponito. Si enim non prodeunt, rigores, ac febres inducunt. Mollitoria, a qui-
bus aqua, & arena purgatur, ducunt etiam menſes, ſi non fuerint diuturni, & oſcu-
lum emolliunt. Narciſſum, myrrham, cuminum, thus, abſinthium, cyperum, ſin-
gula æqualibus portionibus ſumito, narciſſi vero ſolum quatuor portiones, &
pulvillum ſtupæ, dum pectinatur, crudum linum ammiſceto, & hæc cum aqua
origani cocti terito, ac glandem formato, & ſubdito. Aut cyclaminum magni-
tudine tali, & æris florem magnitudine fabæ terito, & cum melle glandem forma-
to, ac apponito. Aut pulegium, myrrham, thus, fel ſuis, ac bovis cum melle
ſubigito, & glandem efformato. Si menſes non prodeant, adipem anſeris,
& netopum, ac reſinam permixta, ac lana excepta apponito. Medicamen-
tum ſubdititium, purgatorium, mollitorium. Caricam percoctam, ac expreſſam
leviſſime terito, & in lana ſubdito cum roſaceo unguento. Aut acris braſſicæ, &
rutæ, utriuſque dimidium terito, ac utitor eodem modo. Purgatorium. Medul-
lam anſeris, aut cervi magnitudine fabæ affuſo unguento roſaceo, & lacte mu-
liebri terito, velut pharmacum teri ſolet, & cum hoc os uteri illinito. Aliud ſub-
dititium molle. Medullam anſeris magnitudine nucis, ceram magnitudine fa-
bæ, reſinæ lentiſcinæ, aut terebinthinæ magnitudinem fabæ. Hæc cum roſaceo un-
guento ad lentum ignem liquefacito, & velut ceratum efficito, deinde ex hoc tepi-
do os uteri illinito, & pectinem irrigato. Aliud purgatorium. Farinam re-
centem, myrrhæ obol. iij. croci tantumdem, caſtorii obolum, hæc trita cum unguento iri-
no apponat. Aut urticæ ſemen, & malvæ ſuccum, ac anſeris adipem ſimul permi-
xta ſubdat. Aliud ſubdititium purgatorium, ſi menſes non campareant. Styracem,
& origanum terito, & permixtis adipem anſerinum affundito, ac apponito. Aliud,
quod uteros expurgat, ac ſanguinem evacuat. Abſinthii radicem tritam, melle, ac
adipe anſerino ammixtis, apponito. Aliud purgatorium. De bupreſti caput
& pedes, & alas tollito, & reliquum ipſius terito, ac ficus internam partem ammi-
ſceto. Sit autem pinguitudinis ficus portio dupla. Hoc uteros inflat. Hoc etiam deſpe-
ratis optimum eſt. Aut mercurialis folia trita ſubdito. Hoc tenuem bilioſam pur-
gationem ducit. Sed & artemiſia facit velut mercurialis, & melius purgat. Vera-
trum quoque nigrum cum aqua tritum, velut aquam a carnibus ducit. Sed & alu-
men, ac reſina idem facit. Cyperum, abſinthium, ariſtolochiam, cuminum, ſalem, mel.
Hæc omnia ſimul terito, ac apponito. Et veratrum cum vino dulci, & farina lo-
lii, ac tritici, melle ſubacta in lana ſubdatur. Subdititia, ſi catapotia non pur-
garint. Mercurialem, myrrham, violam albam, cepam acerrimam, & melan-
thium, ac mentam, ſi ſufferat, permixta apponito. Subdititia acria ſanguinem
ducentia. Cantharidas quinque demptis pedibus, ac capitibus, & myrrham, ac
thus ſimul miſceto, & mel addito. Deinde in oleum roſaceum, aut Ægyptium
tinctum per diem ſubdat, & ubi mordet, tollat, & rurſum in lac muliebre, ac un-
guentum Ægyptium tingat, & hoc per noctem apponat, & aqua odorata perluat, &
adipem ſubdat. Conduxerit & bupreſtis, ſi quidem parva fuerit, ſine alis, & pe-
dibus, ac capite. Si vero magna fuerit, non commiſceto eadem, quæ cantharidibus,
ſed ſolam ſumito, ac ſimiliter apponito. Si vero molliore opus habuerit, ad
bupreſtim vinum, & cuminum Æthiopicum ammiſceto, uvam item paſſam, &
pollinem ſeſelis, ac aniſi, & vinum fervefacito, eoque affuſo reliqua, & paſtil-
los drachmales efformato, eoſque apponito, myrrha, ac thure ammixtis. Facito
autem eodem modo velut cum cantharidibus. Aut melanthium ex tritico, tri-
tum, ac melle ſubactum apponito. Aut hoc ipſum melanthium cum melle tritum
velut glandem efficito, circum pennam autem obducito. Subdititium efficax. Suc-
cum mandragoræ, & cucurbitæ ſylveſtris cum lacte muliebri apponito. Aut fecem
ſiccam ex vino veteri albo urito, & vino extinguito, ac ſubdito. Cucurbitam
item ſylveſtrem, mercurialem, nitrum, & irionem. Citius detrahit & mandra-
goræ radix, cantharis, ſerpyllum, lauri fructus, unguentum irinum, laurinum. Ti-
thymali ſuccum permiſceto, ac agitato, & detracto viſco, ervi magnitudine exhi-
beto. Optimum eſt & glandem ſubdititiam ex eo facere. Si vero amplius prodie-
rit, vino proluatur. Aut æs uſtum diſſolvito, & tepidum lana excipito, ac apponi-
101 to. * Medicamentum ad conceptum. Cedriæ acetabulum, adipis bubuli
drach. iiij. ſimul terito, & talorum figuras efformato, quas jejuna apponat, & dum
appoſi-

appoſitas habet, per diem jejunet. Apponat autem bis, mane, & veſperi, poſt menſes, poſt cœnam vero lavetur, & cum viro dormiat. Aut melanthium contundito, & in linteum illigato, & adipe anſerino addito, ſubdendum dato. Aliud ad conceptum. Quo cures mulierem, ut in ventre concipiat, urinam ſumito veterem, & ferri recrementum tantum, ut in fragmenta reſolvere poſſis, poſtea mulierem in ſella collocato, & corpore, & capite velato, pelvique ad pedes ſuppoſita, ignita recrementi ferri fragmenta tria pro una vice injicito. Sit autem vetus hæc urina congii menſura, & cum his triginta fomentis ipſam foveto. Dum autem fomentum adhibes, caput lavato, ita ut donec fota fuerit, rurſus lapides illos recrementi ferri in urina extinguas, & fomentum rurſus calefacias. Poſtea vero caput lavato plurimum, polio, & viticis foliis quamplurimis in aqua coctis. Hæc autem facito ad dies ſeptem. Ter vero per ſingula hæc fomenta ſuffito, antequam laves. A balneo vero oleo laurino inungatur, poſt cœnam autem, ubi cepas melle tinctas comedit, & aquam mulſam tepidam quatuor heminarum menſura bibit, & paululum continuit, vomat, & ſupina reclinata, rutam habeat auribus, & naribus inditam. Et panem fermentatum ſexta chænicis parte, in juſculum volucris confringat, habeat autem hoc juſculum apii chemam, & ſic aſſumat, & rurſus tantumdem in cæna dato. Et hoc per dies ſeptem facito. Poſtea vero ventri per dies ſeptem clyſterem adhibeto. Sit autem infuſum clyſteris, reſinæ drachmæ quatuor, mellis acetabulum, olei platæenſium tantumdem, furfurum recentium ſuccus, ſpuma nitri, ova tenuia. Sit autem infuſum heminæ octo, & ex his tres ſucci ptiſanæ. Obliquæ vero clyſterem adhibeto, & parum lavato. Apponat etiam glandes ſeptem in die, & detineat, donec fuerint liquefactæ. Sint autem ex thure, nitro, galbano, melle cocto. Cibo vero eodem utatur. Suffito autem aſini albi pilos, & lupi ſtercus. De his plurimum prunis injice, ipſamque circumlocatam, ac contectam ſuffito, cavendo, ne comburas. Si vero mulier parere nequeat, quæ prius peperit, nitrum, & reſinam, & myrrham, & cuminum Æthiopicum, & unguentum ſimul terat, & apponat. Aut pulegium ſiccum in linteo ſubdat. Bibat autem pulegium, ubi dormire volet. Aliud ad conceptum. Victus rationem mulieri conſtituere oportet, quæ prægnans fieri cupit, & ad edendum, ac bibendum exhibere ipſi, quæ libenter admittit. Viro autem mulieris reliqua dato, præter allium, & cepam, & legumina freſa cocta, & ſilphii ſuccum, & quæ inflant. Ab his ſane abſtineat. Medicamentum, quod ſimiliter infunditur, ſi non concipiat. Lac mulieris maſculum alentis, grana mali punici recentis terito, ac ſuccum exprimito, & teſtudinis marinæ partem inter anum, & pudendum comburito, ac terito, & hæc in pudendum muliebre infundito. Aliud, quod ſimiliter infunditur non concipienti. Lac, & reſinam, & mali punici dulcis ſuccum. Hæc omnia melle ammixto infundito. Aliud ad conceptum. Bulbi albi ſemen, aut florem cum melle terito, & lanæ involutum per triduum ad uterum apponat. Quarta vero die malvam ſylveſtrem latifoliam terat, lacte muliebri ammixto, & lanæ involutam apponat, deinde cum viro dormiat, præſorbeat autem pulegium in farina coctum, & bibat pulegium tenue in vino. Si vero huic non obediat, conyzam odoratam contundat, & expreſſum ſuccum vino mixtum jejuna bibat. Aliud. Aſparagi ſemen ſimiliter in vino bibat. Aliud. Secundam mulieris, & vermium carnium capita, & alumen Ægyptium cum adipe anſerino diluito, & in lana ad os uteri apponat. Aliud. Æruginem, florem æris, utrumque oboli dimidii pondere, thuris maſculi, aluminis ſciſſi, fructus vitis ſylveſtris, gallæ, myrrhæ, malicorii, reſinæ, polii, ſingulorum obolum, in melle tritum, per triduum bis in die apponat. Si vero fortaſſis acrius fuerit, anſeris adipem, ac nitrum toſtum ammiſceto. Vinum autem exhibeto, fortitudinem in ipſo vitans. Aliud ad conceptum. Vermem carnium, qui caudam habet, accipito, & de ipſo tres, aut quatuor partes ſumito, & origanum tenuem ſimul cum roſaceo unguento terito, & hoc ad uteri os apponat. Aliud. Portulacam cum adipe anſerino, & myrrha, & porri ſemine, & felle bubulo terito, & lanæ involuta ad os uteri apponito. Si menſes quidem fiant multi, non concipit autem, floris æris obolos duos, & aluminis ſciſſi tantumdem cum melle terito, & lana excipito. Illiget autem mulier lanam in linteum cum filo, & ſibi ipſi ſubdas, ita ut filum extra promineat. Deinde quum probe purgata fuerit, extrahat, & vino odorato myrti foliis injectis fervefacto proluat, & virum accedat. Subdititium ad conceptum. Mel, myrrham, myricæ fructum, reſinam liquidam, adipem anſerinum, omnia ſimul trita lanæ involuta apponat. Aliud, quod uterum valde aperire poteſt, quum concluſus eſt, & concipere non poteſt, & ad aquam expurgandam. Accipe anchuſam parvam, & lentiſcum, & cuminum, & cyperum, & cucurbitam ſylveſtrem, & nitrum rubrum, & ſal Ægyptium, & anchuſam magnam. Hæc omnia trita per linteum rarum excernito, & acceptum mel ad lentum ignem coquito. Poſtquam vero efferbuit, ceram, ac reſinam ammiſceto. Deinde etiam aliis omnibus ammixtis oleum affundito, ac ab igne tollito, & tepida lanæ convolutæ involuta utero apponito, donec purgata fuerit. Aliud. Si mulierem concipere velis, ad purgatoria quibus utitor, etiam virum accedere oportet. Et baccas lauri nigras decem, thuris pugillos tres, & cumini modicum, cum melle trita in lanam ſuccidam involvat, & ſe-

mel in

mel in die ſubdat, & ſemel auferat, ad quatuor dies, & iiſdem diebus a cibo abſti-
102 neat. * Conceptum impediens. Si vero concipere non oporteat, miſyos ma-
gnitudinem fabæ aqua diluito, ac bibendam dato, & per annum, ut ita dicam,
103 non concipiet. * Partum accelerans ægre parienti. Lauri radicem deraſam,
aut lauri baccas dimidii acetabuli menſura in aqua calefacta bibendas dato. Aliud
partum accelerans. Dictamni obolos duos tritos in aqua calida bibat. Aut abro-
toni drachmam, & lauri baccas, & aniſum in vini dulcis veteris cyatho terito, &
aquæ cyatho affuſo bibendum dato. Hoc bonum eſt, ſi ante partus dolores fuerit da-
tum. Aut dictamni obolum, myrrhæ obolum, aniſi obolos duos, nitri obolum.
Hæc cum vini dulcis cyatho uno terito, & aquæ calidæ cyathis duobus affuſis bi-
benda dato. Deinde calida lavato. Aliud partum accelerans. Reſinam terebinthi-
nam, mel, oleum duplum horum, vinum odoratum quam ſuaviſſimum. Hæc mixta te-
pefacta ſæpe ebibenda dato. Oportet autem & uteros ſedare, ſi fuerint inflammati.
Aliud. Cucumeris ſylveſtris quicumque albus fuerit ſemen ceræ, infarcito, dein-
de lanæ rubræ involutum, lumbis alligato. Si vero prægnans multo tem-
pore cohibeatur, & parere non poſſit, ſed diebus pluribus ex partus doloribus la-
boret; ſit autem juvenis, in vigore, & multo ſanguine referta; ſecare oportet venas
in malleolis, & ſanguinem detrahere, virium reſpectu habito, & poſtea calida, lauri
corticibus incoctis, lavato. Viticis autem ſemen, & dictamnum creticam, utrumque pari
portione in vino albo, aut aqua bibendum dato. Subdititium autem medicamen-
tum facito, galbano, et baccis lauri, et oleo roſaceo in lana involutis, ac ſubditis.
Aliud. Filicis quercinæ radicem tritam in vino bibendam dato, et adiantum tri-
104 tum in oleo dilutum illinendum, et in vino meraco bibendum dato. * Aliud, quod
puerperæ puerperii purgamenta melius purgat. Teſtudinis marinæ hepar vi-
ride adhuc viventis, in lacte muliebri terito, et cum unguento irino, ac vico ſubigi-
to, et apponito. Aut mercurialem tritam in lana apponito. Aut artemiſiam tri-
tam ſimiliter in lana ſubdito. Aut mercurialis, et cucumeris ſylveſtris parum te-
rito, et vino, ac melle ſubactum apponito. Purgatorium puerperii purgamento-
rum ex partu. Triticum trimeſtre fractum, ac freſum, dimidium chœnicis menſura
in aquæ heminis quatuor coquito. Quum autem efferbuerit ter, aut quater, ſorben-
dum dato. Aliud. Sambuci folia in aqua coquito, et aquam bibendam dato.
Edat autem et braſſicas coctas, et porrum, et fœniculum, et anethum, et polypos,
et locuſtas piſciculos. Aut rhois folia, et eryſimum ex vino, aut polentæ pollinem
bibendum dato. Aut miſy duorum obolorum pondere tritum, ac vino ſubactum ap-
ponito. Purgatorium menſium, et puerperii purgamentorum. Ducit etiam a-
quam, et alia. Radicis ſtruthii tuſi triti, quantum tribus digitis apprehendi poteſt,
melle ſubactum apponito. Naſcitur autem in Andro in littoribus. Aliud ſimiliter
purgans. Eryſimum in aqua coquito, et ubi ebulliit, oleum affundito, ac biben-
dum dato. Commodum eſt etiam ſuccum pro fomento adhibere per ſuffitum, et cibis
mollibus uti. Aliud, quod puerperii purgamenta purgat. Eryſimum placide teri-
to, et corticem difflato. Quum autem purum feceris, leviter terito, et aquam ad-
ſtillato, ſalemque, ac oleum ammiſceto, et ubi polentam inſperſeris, coquito, ac ſorben-
dum dato. Aliud. Si non deſcenderit purgatio, aut puerperii purgamenta non
prodierint, cucumeris ſylveſtris internam partem trium obolorum pondere ſume,
et artemiſiam herbam, et thus oboli pondere, et hæc trita, et melle ammixto, lanæ
involuta, ad uteri os appone. Et hoc ſemper noctu, ac interdiu per dies quinque
facito. Aut vitis pampinis, aut folia viridia terito, et melle ammixto, lana ex-
cipito, et eodem modo ſubdito. Aut cupreſſi fructum, et thus ſimul trita, roſaceoque,
ac melle diluta, et lana excepta, apponat. Aut abrotoni drachmam, et cucumeris
ſylveſtris medullæ obolum, et thus cum melle terito, et in lana involuta apponi-
to. Aut elaterii obolum, et myrrham cum melle terito, et lana excepta, apponat.
Aut cupreſſi fructum, et cucumeris ſylveſtris internam partem, et thus, melle am-
105 mixto, in lana ſubdat. * Purgatorium, ſi ex partu non purgetur. Trifolium in vi-
no bibendum dato. Idem etiam appoſitum menſes erumpere facit, et fœtum ejicit.
Purgatorium uterorum, quum puero mortuo, ſanguis in hoc manſerit. Cucurbi-
tam ſylveſtrem tritam cum melle delingat, aut apponat. Ad omnia puerperii
purgamenta, ſi non probe prodeant. Eryſimum coquito cum polenta, et oleo affu-
ſo, ubi coctum fuerit, ſorbeat, et cibis molliſſimis utatur. Aut ſcammoniam cum lacte
muliebri tritam, ac lana exceptam apponito. Aut radicem dulcem, melle, & roſaceo,
aut Ægyptio unguento ſubactam, in lana ſubdat. Aut farinam lotam ſimiliter ap-
ponat. Bibat autem crethmi, & ſeſelis, & rutæ, & ſilphii ſemen, ita ut de ſingulis
106 obolos duos ſimul teras, & in vino meraco, ſi non febricitarit, præbeas. * Sub-
ditìtium, quod ſecundam relictam ejicit. Ex ſambuci foliorum decocto prius fomen-
tum adhibeto, & id, quod ex cantharide fit, apponito. Hoc & ea, quæ debilia ſunt,
ſanat. Si vero lancinet, ac mordeat, ſtatim tollito, & lanam roſaceo tinctam ſubdat.

SECTIO IV.

POtiones, quæ ſecundam educere poſſunt, & menſes detrahere, itemque fœtum enectum. Cantharidas quinque alis, & cruribus, ac capite avulſis, & tribulum ad mare natum cum radice, ac foliis tritum conchæ menſura, & evanthemi, ac ſeminis apii tantumdem, & ſepiæ ova quindecim in vino dulci temperato bibenda dato. Et ubi dolor habuerit, in aqua calida deſideat, & aquam mulſam aquoſam bibat, & vinum dulce. Alia. Ranunculi foliorum, ac floris triti, ſtateris Æginæi pondus, in vino dulci bibat. Si vero dolor habuerit, cicer album, & uvas paſſas in aqua coquito, perfrigerato, ac bibendum dato, & ubi urinæ ſtillicidium vexarit, in aqua tepida deſideat. Aliud, quod ejicit ſecundas. Cucumeris ſylveſtris ſuccum in mazam conſperſum apponat, ubi prius ad biduum jejunarit. Hoc nullum aliud præſtantius inveneris. * Fœcunditatis experimentum. Caput allii integrum deraſum ap- 107
pone, & vide, an per os oleat. Aliud experimentum. Netopon modicum lana involutum apponito, ac videto, an per os oleat. * Alia ſubdititia. Scorpii marini 108
fel, lana exceptum, & in umbra ſiccatum appone. Aut pulegium ſiccatum, & tritum, ac melle ſubactum, in lana apponito. Aut florem æris cum melle linteolo illigatum ſubdito. Aut cucumeris ſylveſtris ſemen, & teſtam combuſtam cum vino ſubigito, & leporinis pilis, ac lana excepta, ſubdito. Aliud ſubdititium. Alumen Ægyptium lanæ involutum apponito. Aut cantharidas tritas, vinoque ſubactas ſubdito. Aut artemiſiam herbam vino ſubactam apponito. Aut melanthium cum vino tritum in lana ſubdito. Aut bulbion ex tritico tritum, & vino ſubactum apponito. Aut vini veteris albi fecem comburito, & vino albo extinguito, teritoque, ac in linteo apponito. Aut galbanum, & netopon, & miſy cum roſaceo unguento in linteo ſubdito. Aliud. Elaterii potiones duas, & favum cum vino in linteo apponito. Aut butyrum, & alumen melle ſubacta ſimiliter. Aut ſcammoniæ ſuccum, & adipem cum maza miſceto, & vino imbuta in linteo apponito. Potiones, quæ poſſunt ſecundam in utero detentam educere. Colocynthidis ſylveſtris internam partem cum lacte muliebri tritam, in linteo apponat. Ad idem. Silphium magnitudine fabæ in vino bibendum dato. Aliud, quod fœtum expellit. Mulierem ſub alis apprehenſam fortiter concutito. In potu vero dato viticis folia in vino. Aut dictamnum creticum oboli pondere in aqua terito, ac exhibeto. Aut conyzæ graveolentis manus plenæ menſuram cum porri ſucco diluito, & netopum chemæ plenæ menſuram addito, atque hæc trita in vino bibenda dato. Aut tædam pinguiſſimam cum vino dulci coquito; trium cyathorum menſura vini affuſa, & galbani obolos tres, & myrrham adjicito, & ubi cocta craſſa facta fuerint, tepida bibenda dato. Aut porri ſuccum, & myrrham, & vinum dulce ſimul exhibeto. Aut portulacæ ſemen territo, & in vino albo veteri dato. Aut populi nigræ creticæ grana novem in vino trita bibat. Aut ranunculi herbæ foliorum, ac floris triti, drachmæ Ægineæ pondus, in vino dulci bibat. Si vero adhuc ſecunda intus detineatur; ſenectæ anguium obolum in vino terito, ac bibendum dato. Aut apii radicem, & myrti baccas coquat, & per dies quatuor bibat. Aut cuminum Æthiopicum, & caſtorii obolum, & cantharidis parum, hæc in vino bibenda dato. Aut fœniculi radicem in vino, & oleo, ac melle fervefactam bibat. Si ſecunda non prodierit, conyzam tritam in lana ſubdito. Melius autem eſt, ut bibat. Aut conyzæ quantum manus capit, & porri ſuccum, & netopum chemæ menſura miſceat, & hæc in vino bibat. Aliud, quod ſecundam ejicit. Holoconitidis dulcis radicem, eſt autem velut bulbus, & parva velut oliva. Hanc in vino terito, ac bibendam dato. Et ſi quidem parva fuerit, duas dato. Si vero major, una ſufficit. Ammiſceto autem ex ſeminibus cuminum Æthiopicum, & ſeſeli maſſilienſe. Aut ſilphii libyci ſemen ſiccum chœnicis dimidiæ menſura, in vini heminis tribus coquat, & ad dimidias redigat, & de hoc bibat. Aliud. Viticis ſemen, & ſeſelis pari portione ſimul cum myrrha terito, & cum aqua bibenda dato. Alia ſecundas expellentia. Viticis albæ recentis acetabulum, in vino albo odorato tritum, bibendum dato. Aliud. Caſtorii, aut ſagapeni obolum, bituminis drach. i. nitri drach. ij. hæc omnia terito, & in vino dulci, ac olei hemina dimidia obolos duos jejunæ bibendos dato. Et calida probe lavato. Aliud ſimiliter habens. Herinaceos marinos tres totos tenuiter tritos, in vino odorato bibendos dato. Aliud. Mentæ faſciculum parvum, & rutæ, & coriandri, & cedri, aut cupreſſi ſemen in vino odorato bibendum dato. Et de herinaceis ſi habuerit, plurimum ſorbeat; poſtea vero ſimiliter calida lavato. Aliud. Aniſum, cedri baccas, ſemen apii, cuminum Æthiopicum, ſeſeli, ſingulorum dimidium acetabulum, tenuiter tritum, ex vino albo bibendum dato. Aliud. Dictamni faſciculum, & dauci ſeminis drach. ij. & melantii tantumdem tenuiter terito, & in vino albo bibenda exhibeto. Et multa calida lavato. Dato autem juxta corporis robur. Aliud. Galbanum olivæ magnitudine, in oleo cedrino tritum apponat: hoc corrumpere, & ejicere morantes ſecundas poteſt. Aliud ſecundarum expulſorium, quod uteris infunditur. Quum ſecunda a frigore mortificata computruerit, ubi ventus frigidus fuerit, crocum leviter tritum drachmæ pondere,

cum adi-

cum adipe anſerino infundito, & ad plurimum tempus ſinito. Potus ad idem probe conferens. Conyzam ſuave olentem, & mel, & reſinam terito, inque vino odorato, aut in ſyrmæa potione moderate purgante bibenda dato, & calida lavato. Alius ſimilis potus ad puerum, & mala intus exiſtentia. Æruginem tritam cum melle, & ſyrmæa

109 potione bibendam dato. * Aliud ſubdititium ad ejiciendum fœtum immortuum. Æris ramenta in molle linteum indita, ad os uteri apponito, & profueris. Aliud. Teſtam recentem, & adipem anſerinum terat, ac apponat. Aliud. Nitrum cum reſina coctum, & in glandem efformatum, gallinaceo adipe tinctum appone. Aliud. Charien appellatur herba, hujus radicem non multo adeo tempore ad umbilicum apponito. Aliud. Cucurbitam ſylveſtrem, & murium ſtercus, leviter trita apponito. Aliud, quod alligatur. Reſinam, & adipem gallinaceum, trita, ac ſimul mixta, ſuper umbilicum, ac ventrem deliget. Aliud ſubdititium. Hederæ albæ ſemen, & cedri ramenta terat, & glandes hinc factas ſubdat. Aliud. Teſtudinis marinæ cerebrum, & crocum Ægyptium, & ſalem Ægyptium terito, miſceto, glandes formato, ac ſubdito. Suffimentum expulſorium, quod & ſanguinem ventris expellere poteſt. Salicis folia in ignem poſita ſuffito, & mulierem circumlocatam ſinito, donec fumus in uterum

110 intraverit. * Abortus ſanatio. Quum mulier abortum fecerit, & puer non fuerit egreſſus, ſive putrefactus fuerit, & intumuerit, aut aliud quid ejuſmodi paſſus fuerit; porri, & apii ſuccum per linteum expreſſum, de utriſque colligito, & olei roſacei heminam, & adipis anſerini quadrantem adjicito, reſinæque obolos tres in oleo liquefacito, & ubi mulierem ad pedes altiorem feceris, in uteros infundito, ac decumbens ad plurimum tempus contineat, deinde ad dies quatuor deſidere jubeto, & egreditur puer putrefactus. Sin minus, ſalem Ægyptium, & cucurbitam ſylveſtrem viridem accipito, & melle ammixto trita edenda dato. Et poſtquam ederit, hinc & hinc moveatur. Aliud. Salem Ægyptium, & murium ſtercus, & cucurbitam ſylveſtrem ſumito, & mellis ſemicocti quadrantem affundito, & reſinæ drach. i. in mel injicito, & cucurbitam, ac murium ſtercus, omnia probe conterito, & in glandes efformato, eaſque ad uterum ſubdito, quamdiu opportunum eſſe viſum fuerit. Aliud expulſorium, quod puerum enectum ejicit. Helxinem in vino tritam bibendam dato. Aliud ejectorium, quod puerum lividum expellit. Veratri nigri radices tenues tritas, quantum tribus digitis apprehendere potes, & myrrham magnitudine fabæ, in vino dulci bibenda præbe. Aliud expulſorium. Coriandrum cum radice, & netopum apponat, ac deambulet. Aliud, quod infunditur, ſi mortuus fuerit puer, ut ipſum ejiciat. Crocum terito, & anſerinum adipem affundito, & excolata in uteros infundito, & ad plurimum tempus relinquito. Ad fœtum immobilem corrumpendum, ac expellendum, Aluminis ſciſſi drachmam unam, myrrhæ tantumdem, veratri nigri obolos tres, in vino nigro leviter trita, in glandes efformato, et apponito, donec paula-

111 tim fuerit exolutus. * Collutiones uteros purgantes, ſi ex partu, aut inflammatione fuerint exulcerati. Groſſos hybernos aqua affuſa fervefacito, et excolato. Deinde oleo tepido affuſo miſce, et duas heminas ad ſummum infunde. Omnes autem collutiones non ampliore, quam hac menſura uteris infundantur. Malicorium item, et mannam thuris in vino nigro auſtero coquito, et excolatum vinum infundito. Alia collutio. Fecem vini uſtam liquefacito, et cum aqua infundito. Deinde malicorium, myrti baccas, juncum odoratum, lentes in vino coquito, et diffuſum vinum infundito. Alia. Butyrum, thus, reſinam, mel ſimul liquefacito, et affuſo vino, tepida infundito. Aut ſambuci fructum in aqua coquito, et excolata aqua, apium, myrrham, aniſum, thus ſimul in ipſa terito, et vinum odoratum pari aquæ menſura affundito, excolatoque per linteum, et tepefactum infundito. Alia. Braſſicam, et mercurialem, et lini ſemen, et linum viride in aqua coquito, excolato, ac infundito. Aut foliorum myrti acetabulum, myrrham, aniſum, mel, reſinam, unguentum Ægyptium, omnia terito, ac unito, affuſiſque vini albi odoratiſſimi heminis duabus, excolato, tepefacito, infundito. Aut lauri fructum, et pulegium in aqua coquito, et unguentum roſaceum affundito, et cum hoc tepido colluito. Aut anſeris adipem reſinæ ammiſceto, affuſoque ad hoc vino, tepefactum infundito. Alia. Butyrum, et oleum cedrinum in modico melle tepefacito, ac infundito. Aut mel, butyrum, juncum odoratum, calamum odoratum, muſcum marinum ſumito, et in vino coquito, excolato, ac infundito. Aut apii ſemen, ſeſeli, myrrham, aniſum, melanthium in vino coquito, et excolatum vinum infundito. Aut cedrum in vino coquito, et cum vino colluito. Aut hederam in aqua coquito, et aquam infundito. Aut elaterii, aut cneſtri potiones duas in aqua coquito, et duas heminas ex hac tepida infundito. Aut cucumeris ſylveſtris interioris magnitudinem digiti in duabus aquæ heminis coquito, et melle, ac oleo ad aquam affuſo infundito. Aut radicis thapſiæ potiones duas leviter terito, affuſoque oleo, ac melle, in duabus aquæ tepidæ heminis diluito, ac infundito. Aut veratri nigri potiones duas vino dulci, et aqua dilutas, infunde. Aut grana cnidia ſexaginta terito, melleque, ac oleo, et aqua affuſa infundito. Collutio corroborans, ſi ulcera pura fuerint. Groſſos hybernos terito, et aquam affundito, et per totam diem macerato, et oleo affuſo colluito. Aut malicorium, et loti ramenta in vino nigro coquito, et infundito. Quum autem impura fuerint, et ſordes deferuntur, fecem vini uſtam

cum vino, & aqua infundito. Aut malicorium, rhoem coriarium, myrtique, ac rubi folia in vino nigro coquito, ac infundito. Collutiones, quæ infunduntur ad vetera ulcera. *Succo* braſſicæ cocto collue. Et mercurialem ſimiliter, ac nitrum rubrum modicum ammiſce, & myrrhæ acetabulum, thus, ſeſeli, aniſi, apii ſemen, netopum, reſinam, mel, adipem anſerinum, acetum album, unguentum album Ægyptium. Hæc omnia ſimul trita, & vini albi heminis duabus diluta, tepida infunde. Aut mercurialem in aqua coque, & excola, & myrrhæ acetabulum, thus, ſeſeli, netopum, ſingulorum pares portiones adde, ac tepida infunde. Aut ſalviam, & hypericum in aqua coquito, & cum aqua colluito. Aut ſambuci fructum, & lauri baccas, æquis portionibus, in vino coquito, & cum vino colluito. Aut pulegii aqua colluito. Aut adipem anſeris in reſina liquefacito, & ſimiliter oleum cedrinum modicum affundito, & cum melle liquefacito, ac tepida infundito. Aut argenti florem in vino, & melle, ac cera liquato, & cyperum, & juncum odoratum, ac calamum (quæ ſane etiam in unguentum ammiſcentur) & iridem, ac muſcum in vino coquito, & infundito. Aut apii ſemen, aniſum, ſeſeli, myrrham, melanthium in vino coquito, ac infundito. Aut cedrum creticam in vino coquito, aut in aqua, & infundito. Aut hederam creticam in aqua coquito, ac infundito. Atque hæc facienda ſunt, ſi vulnus habet, & myrrham in aqua dilutam infunde. Aut elaterii potiones duas cum aqua infunde. Aut colocynthidas ſylveſtres duas in vino, aut in lacte cocto, quatuor heminarum menſura, macerato, & excolato, ac infundito. Aut cucumeris ſylveſtris interioris, palmi magnitudinem in aquæ heminis quatuor coquito, & melle, ac oleo affuſo colluito. Aut radicis thapſiæ duas potiones, in vino dulci dilutas, cum aquæ heminis duabus tepide infundito. Aut veratri potiones duas, in vini dulcis heminis duabus dilutas infunde. Aut thlaſpios acetabulum, melle ammixto, in aquæ heminis duabus dilue, & tepido utere. Aut cucumeris ſylveſtris magnitudinem palmi, & cneori potionem unam in aquæ heminis quinque coquito, & melle, ac oleo affuſo colluito. Aut grana cnidia ſexaginta, in melle, aut in oleo diluta, cum aqua infundito.
* Si ex partu alvi profluvio corripiatur, bibat uvam paſſam nigram, & puni- 112
ci dulcis malicorium, & internum nucleum, & coagulum hœdi. Hæc vino nigro diluta, & caſeo caprino, ac polenta triticea inſperſis, bibenda dato. Triticum autem modice torreto. * Si vero ex partu ſanguinem vomat, huic hepatis fiſtula ſau- 113
ciata eſt. Hæc lac aſini bibat, deinde vaccæ nigræ, ad quadraginta dies. Et ſeſamum tritum, donec probe habeat. Bibat autem lac jejuna. * Si ex partu ſedem do- 114
leat, juniperi fructum, & apii radicem coquat, & ad dies quatuor bibat, & lactucæ ſemen cum anſerino adipe tritum edat. * Si vero ex partu uteri inflammati fuerint, 115
ſolani ſuccum infundito, aut betæ, aut rhamni. * Si ex partu crus ab uteris clau- 116
dum factum fuerit, & exurgere non poterit, ſemen hyoſcyami chemæ menſura, in vino nigro ad triduum bibat. Si vero mente percellatur ipſa bibens, lactis aſinini poculum bibendum dato. Deinde pharmacum, a quo pituita purgatur, ex ſandaracha autem, & cerato, & pilis leporis per triduum ſuffitus fiat. * De inflammatione ex 117
partu. Si ex partu uteri inflammati fuerint, ſolani ſuccum intra pudenda infundito. Aut apii, aut rhamni, aut betæ, aut cucurbitæ ſuccum expreſſum, aut ſambuci medullam, ac tenerrimam partem deraſam, oblongam indito. Aut abſinthium in aqua terito, & lana exceptum ſubdito. Si vero horruerit, tollito. Aut cotyledonis folia, & porrum in craſſiore tritici farina coquito, & oleo ipſis affuſo præbeto. * Bilem 118
ex utero purgantia. Cucumeris ſylveſtris internam partem tritam, ac melle ſubactam in glandem efformato, ac apponito. Pharmacum autem dare oportet, quod ſurſum, ac deorſum purget, & calida lavare, apponere vero aniſum, aut melanthium, aut colocynthidis ſylveſtris internam partem terito, & melle ſubactam apponito. Aut elaterii potiones quatuor, ammixto adipe anſerino, aut caprino, in oblongiorem glandem redactas apponito. Aut nitrum, & cuminum, & allium, & ficum, omnia leviter trita, & melle ſubacta apponito. Calida vero lavetur, & a balneo bibat. Aut thlaſpi leviter tritum, & melle ſubactum apponito. Aut ficus veteris pinguitudinem deraſam elaterii potionibus duabus ammixtis, & nitro tantum, quantum eſt elaterium, cum melle ſubigito, ac apponito. Aut peucedani tres cyathos bibendos dato. Et aniſum, ac melanthium vino diluta bibenda dato. Aut elaterii potiones quatuor, adipe ovillo ammixto, apponat. Et hoc ablato, aqua odorata lavet, quæ leniter adſtringat. Aut elaterii potiones tres cum ovillo adipe in glandem circum pennam efformato, & ubi amoverit, ſufficienti aqua probe eluatur. Aut thlaſpis potionem cum melle dato. Collutio, ſi bilioſa fuerit. Elaterii potiones duas aqua dilue, & oleum narciſſinum affunde, & cum tepido collue. Aut colocynthides ſylveſtres duas in lactis aſinini cocti heminis quatuor macerato, & unam excolato, ac oleum narciſſinum ammiſceto, & infundito. Alia collutio bilioſa, & pituitoſa. Cucumeris ſylveſtris internam partem, palmi magnitudine, in aquæ potabilis heminis quatuor coque, & melle, ac oleo anthino ammixto infundito. Alia pituitam, & bilem purgans. Grana cnidia ſexaginta, melle, ac oleo anthino ammixto, cum aqua infundito. Aut cneſtrum in aquæ potabilis heminis quinque coquito, & duabus excolatis, mel, & oleum anthinum cum narciſſino ammiſceto, ac colluito. Collutiones purgatoriæ.

gatoriæ. Groſſi hyberni uſti in aqua macerantur, & ad aquam excolatam oleum am-
miſcetur, ac infunditur. Poſtea vero collutio fiat ex malicorio, galla, loti ramen-
tis. Hæc autem in vino nigro coquere oportet. Aut fece vini uſta utere cum aqua. Et
poſtea hæc infundito, myrti folia, & rhoem coriarium. Coquantur autem in vino ni-
gro odorato. Et poſtea lentiſci folia, & hypericum, & ſalviam cum vino nigro odo-
rato cocta infundito. Aut cum braſſicæ aqua, in qua mercurialis cocta ſit, modico
nitro adjecto, colluito. Aut elaterii portionem cum oleo narciſſino, aut anthino, te-
pidam infundito. Si vero bilioſa fuerit, colocynthidas duas in lactis aſinini
cocti quatuor heminis macerato, & cum excolato colluito, oleo narciſſino, aut an-
thino ammixto. Aut cucumeris ſylveſtris internam partem palmi magnitudine in
aquæ potabilis heminis quatuor coquito, & melle, ac oleo anthino addito, col-
119 luito. Hæc collutio pituitoſæ, ac bilioſæ conducit. * Collutio pituitam trahens. Gra-
num cnidium, et mandragoræ liquorem terito cum aqua. Nam purgatio multa, et o-
mnis generis ex hac collutione contingit. Aut allii caput integrum, nitrum, ficus in-
ternam pinguem partem, æquis portionibus, trita, ad gallæ magnitudinem efformato,
ac apponito. Aut cumini folia cum vino trita, in lana ſubdito. Aut radicem albam
terito, et melle affuſo fervefactam in glandem redigito, ac apponito. Aut ſilphii li-
quorem cum ficis emollito, & glandem efformato. Bonum eſt et cucumeris ſyl-
veſtris ſemen ſimiliter tritum, ac præparatum. Aut fel tauri, et nitrum rubrum, et ne-
topum, ac cyclaminum, illorum quidem gallæ magnitudinem, cyclamini vero amplio-
rem portionem, melle ammixto, mulier, quæ curatur, apponat. Aliud ſubdi-
titium. Cyclamini caput purgatum aqua terito, et lana tenera exceptum apponito.
Aut myrrham, ſalem, cuminum, fel tauri, cum melle eodem modo. Aut grana cni-
dia triginta, et Indici pharmaci oculorum, quod vocatur piper, grana tria decorti-
cato, et rotundi item tria. Hæc autem terito, et vino veteri tepido diluta, inſtar
glandis circum volucris pennam efformato, et ſic adhibeto. Aut tithymali ſuccum
melle ſubactum. Aut ſcillæ radicem longitudine digitorum ſex, duobus digitis
lana obvolutis, ſubdito. Aut ipſam ſcillam abſque radice terito, et ſimiliter la-
na obvolutam apponito. Collutio, ſi pituitoſa fuerit mulier. Veratri potio-
nes duas in vini dulcis heminis duabus diluito, et permixta infundito. Si purga-
tione opus habuerit, porrum coquere oportet, aut ſambuci fructum, aniſum,
thus, myrrham, vinum. Hæc omnia terito, et cum ſucco horum colluito. Aut
braſſicam in aqua coquito, et in hujus ſucco mercurialem coquito, et nitri pa-
rum, et excolatum infundito. Aut cneſtri potionem in melle dilutam immittito.
120 * Verum menſes conſiderare oportet, an bilioſi ſint, aut pituitoſi. Ad hoc arenam
ſiccam tenuem in ſolem ſubjicito, et quum menſes prodierint, ſanguinem ſuperfundi-
to, ac ſiccari ſinito. Et ſi quidem bilioſi fuerint, ſanguis in arena ſiccatus vi-
ridis evadit. Si vero pituitoſi, velut mucus conſpicitur. Si igitur pituitoſi fuerint,
cneſtri potionem cum aquæ mulſæ hemina infundito. Purgatorium molle a-
quam ducit, et pelliculas, ac ſaniem ſubcruentam. Detrahit et menſes, niſi diu-
turni fuerint, et uterorum os mollit. Unguentum narciſſinum, et cuminum, quod
editur, myrrham, thus, abſinthium, cyperum, unguentum roſaceum. Horum ſin-
gulorum pares portiones; narciſſini vero quatuor partes ſumito, et crudi lini
pulvillo, dum a ſtupa depectinatur, ammixto, omnia terito, et glandem circum
pennam efformato, et linteo tenui circumdato deligato, et in oleum album Æ-
gyptium tingito, ac apponito, et per totam diem ſinito. Et ubi lavit, et amovit,
aqua odorata perluatur. Aliud purgatorium. Ducit aquam, et pelliculas,
et mucos, et ſaniem ſubcruentam. Myrrham, ſalem, cuminum, fel tauri, mel-
le ſubacta, et linteo indita apponito, et totum diem inſita ſinito. Deinde, ubi
lavit, et amovit, aqua odorata perluatur. Aliud. Salem, cuminum, fel tau-
ri melle ſubigito, ac ſubdito. Et ſilphium ficui ammiſceto, ac apponito. Deinde
unguento roſaceo illinito. Aut grana cnidia decorticato, potionemque ipſorum teri-
to, ac in glandem efformato. Aut allium, et nitrum rubrum, et ficum, paribus
portionibus melle ammixto ſubdenda dato. Et ubi amoverit, cervi adipem appo-
nat in vino liquefactum. Aut piperis grana quinque cum modico elaterio, mu-
liebri lacte inſtillato, in lana unguento tincta apponat, ac amoveat eodem mo-
do. Aut pinguiſſimam ficus partem cum elaterii potione, et nitri rubri, ac mel-
lis æquali portione, eodem modo. Aut fel tauri, nitrum, rubrum, netopum,
cyclaminum, paribus portionibus eodem modo cum melle in glandem effor-
mato. Aut fel tauri oleo Ægyptio tinctum apponat. Et eo amoto roſaceum
illinat. Aut cucumeris ſylveſtris longi internam partem, exempto ſemine, cum
lacte mulieris maſculum alentis, et myrrham puram, et modicum mel, et unguen-
tum Ægyptium terito, et apponito. Aut cucumeris ſylveſtris partem internam ſicca-
to, et ſine ſemine tundito, et adjecto melle fervefacito, et glandem oblongam effor-
mato, atque oleo albo tinctum ſubdito. Aut ſylveſtrem cucurbitam eodem modo. Aut
elaterii potiones tres cum farinæ maſſa terito, et glandem formato. Aliud ſimili-
ter faciens. Grana cnidia decorticata, trium potionum menſura coquito, et mel-
121 le affuſo apponito. Deinde roſaceum illinito. * Quæcumque vero glan-
dem ſubdunt, eas prius lanam in glandem infigere, deinde linteum tenue cir-

cumdare oportet, atque ſic oleo Ægyptio tinctam apponere. Ducunt autem
hæc maxime, & pelliculas auferunt. Subdititia purgatoria fortia, quæ aquam
ducere poſſunt, & mucos, ac pelliculas, magis quam priora. Piperis grana quatuor
maxima, aut etiam parva, ſi opus fuerit, ad elaterii potionem ammixta terito, &
muliebri lacte inſtillato, cum modico melle ſubigito. Atque hæc in lanam mollem
circum pennam obvolvito, & linteo circumdato apponito, ubi prius in oleum Æ-
gyptium tinxeris. Maneant autem ſubdita per diem, & ubi amoverit, adipem
cervi apponat. * Potiones ſimiliter purgatoriæ, quæ ſecundas ejicere poſſunt, 122
& menſes detrahere, & fœtum enectum educere. Cantharides quinque alis, & cruri-
bus, ac capite avulſis, & tribulum ad mare natum cum radicibus, ac foliis tritum
conchæ menſura, & evanthemi viridem, ſive luteam internam partem, & ſemi-
nis apii tantumdem, & ſepiæ ova quindecim, in vino dulci temperato bibenda
dato. Et ubi dolor habuerit, in aqua calida deſideat, & aquam mulſam aquoſam
bibat, & vinum dulce. Alia. Ranunculi foliorum, ac floris triti, æginei ſtate-
ris pondus in vino dulci bibat. Quum autem dolor habuerit, cicer album, & u-
vas paſſas in aqua coquito, & perfrigeratam bibendam dato. Et ubi urinæ ſtillici-
dium vexarit, in aqua tepida deſideat, & vinum dulce bibat. * Subdititia 123
purgatoria, ſi potiones non purgarint. Mercurialem tritam, ac myrrham ap-
ponito. Aliud ad omnem morbum, & aperire, & purgare potens. Myrrham
modicam, & ſalviam, & aniſum terito, ac utitor. Purgatorium, quod ſterilem
purgare poteſt. Si os uteri non recte habuerit, ſtercus bubulum ſiccum tu-
ſum, ac cribratum quatuor chœnicum menſura, & aceti heminas decem, & uri-
næ bubulæ tantumdem, & ſalſuginis marinæ heminas viginti pro fomento adhibe-
to, & ad multum tempus hoc leniter facito. Deinde lota, ubi lenticulæ deco-
ctum, & mel, ac acetum mixta bibit, vomat. Et farinam ſorbendam dato, & vi-
num odoratum vetus ſub dio per noctem expoſitum, inſuper bibendum. Cibum
autem ea die ne guſtet. Sequenti vero granum cnidium devorandum dato. Ter-
tia vero pharmacum urinam ciens exhibeto, ita ut uvas paſſas, & cicer album,
duarum chœnicum menſura ſumas, & aquæ ſemicongios tres affundas. Dein-
de facta coctura excoles, & ſub dio per noctem exponas, & poſtera die bibendum
præbeas, & ſubdititiis pharmacis utatur. Aliud purgatorium menſium. Ster-
cus bubulum velut conchæ teſtam efformato, & cupreſſi ramenta ammiſceto, ac
ſubigito, & in ſole ſiccato, & in hoc ſuffimenta injicito, ac ſuffito. Aliud, quod
infunditur ad ſimilem affectionem, ſi menſes non prodeant. Spinæ albæ folia tri-
ta, & excolata, ac tepefacta infundito. Illitio purgatoria, quæ uteros pur-
gat. Porri, & naſturtii ſemen tritum, & vino, ac lacte cocto dilutum, imo ven-
tri illinito. Illitio mollitoria. Ducit aquam, & mucos, & pelliculas. Et puer-
perii purgamenta detrahit, & non exulcerat. Myrrhæ optimæ dimidiam partem,
& ſalis granum, & picem aromatibus conditam, contundito, ac trita miſceto. Sit
autem myrrhæ dimidia pars, ad ſalem, ac picem contuſam. Hæc in linteum ad gal-
læ magnæ magnitudinem efformata immittito. Sint autem duo lintea, ut alte-
rum in die, alterum nocte habeat, donec colliqueſcant. Lavetur autem calida. Et
deinde ubi amovit, aqua odorata perluatur. * Si voles mulierem concipere, 124
ipſam, & uteros purgato. Deinde jejunæ farinam edendam dato, & vinum me-
racum inſuper bibendum, & nitrum rubrum, aut cuminum, & reſinam melle ſubi-
gito, & in linteo ſubdito, & ubi aqua defluxerit, nigros ſubdititios talos ad emol-
liendum apponito, & cum viro concumbat. * Si vero os concluſum fuerit, etiam 125
fici ſuccum apponat, donec fuerit apertum, & ſtatim aqua eluat. Cæterum ac-
cipitris ſtercus in vino dulci terat, & jejuna bibat, & tunc viro condormiat. Aut
ubi menſes deſierint, anſeris, aut vulpis ſtercus in roſaceo unguento terat, & pu-
dendum illinat, ac condormiat. * Si ulcera fuerint acria, & inflammata, hac col- 126
lutione utere. Adipem anſeris, & reſinam miſce, & aqua tepida diluta infunde.
Aut butyrum melli ammixtum liquefacito, ac infunde. Aut bryoniæ albæ con-
chæ teſtam parvam deradito, & myrrham, ac mel ſimiliter. Hæc in vino nigro
odorato diluito, ac tepidum infundito. Si ulcerata, aut puſtulis plena fuerint
ſumma labra, carnem bubulam ſumito, & butyrum, ſive adipem anſerinum, &
aniſum, aut crocum, aut ſpodium Cyprium. Hæc omnia terito, & carni oblita ap-
ponito. Si ulcera fiant, ac mordeant, bubulam carnem adipe illinito, & carnem
ſubdito. Et ſi ſordida fuerint, eluito, & fomentum ex fici radice adhibeto. Et poſt
ea etiam de pinguedine in vino dulci bibat. Si in pudendis fiant ulcera, bubu-
lum adipem illinito. Et myrtum in vino coquito, & cum vino perluat. Aut
oleæ folia, & rubi, & mali punicæ, eodem modo. Sit autem vinum pramnium. At-
que hæc quidem ſic facienda ſunt. Et perſeæ arboris videlicet folia terito, & ad puden-
da apponito. Aut anethi, & apii ſemen tritum illinito. * Si fervido, ac ſuper- 127
ficiario ulcere pudenda laborent, ſic curare oportet. Carnem bubulam longitudi-
ne duorum palmorum parvorum, craſſitudine vero ligni, quod in foramen bipen-
nis immittitur, pudendi videlicet virilis forma uſque ad veſperam apponat;
noctu vero auferat. Poſtera die autem rurſus apponat uſque ad meridiem, & bi-
bat vinum dulce, melle ad vinum ammixto. Collutio, ſi ulcerati fuerint ute-
ri, &

ri, & ſi urinæ ſtillicidium vexarit. Porrum, ſambuci fructum, ſeſeli, aniſum, thus, myrrham, & vinum æquali menſura ad horum ſuccum. Hæc mixta, & ferveſacta frigefacito, & moderate colluito. Aut mel, butyrum, medullam, & ceram immittito, ac illinito. Ad ulcera, quæ in pudendo ſunt, ac enaſcuntur. Folia oleæ, & rubi, & hederæ, & mali punicæ dulcis terito, & vino veteri diluta, noctu in lana pudendis apponito, & pro cataplaſmate adhibeto. Quum autem dies venerit, detrahito, & myrti baccas in vino coquito, ac colluito. Aut anſeris adipem, & reſinam liquefacito, ac infundito. Aut butyrum, & oleum cedrinum, modico melle ammixto, infundito. Ad ulcera in utero reſiccanda. Argenti florem in vino terito, ac infundito. Aut butyrum cum melle infundito. Aut bryoniam albam, & myrrham, & mel, vino diluta infundito. Poſtridie vero vino nigro tepido eluito. Aut lentiſci folia in aqua coquito, & cum hac poſtea colluito. Si ulceratum fuerit os uterorum, butyrum, thus, myrrham, reſinam, medullam cervinam infundito. Aut lenticulam in aqua coquito, & cum excolata aqua colluito. Quum vero aqua ex uteris fluxerit, & ulcera fuerint, & lancinarint, anſeris adipem, & ovum illinito. Aut ovillum, aut ſuillum adipem, & lentem in vino coquito, & hoc pari aqua temperatum infundito. Quæ vero in pudendo ſunt ulcera, cum hoc perfundito, & mannam thuris, rubum, pini corticem inſpergito, & cum aqua horum laventur.
128 * Expulſorium, ſi mortuus fuerit fœtus. Galbanum olivæ magnitudine linteo involutum, ac oleo cedrino tinctum, ad os uteri apponat. Aliud. Calamum odoratum, & cucumeris ſylveſtris medullam cum adipe anſerino terito. Deliget autem umbilicum, et pectinem, et de hoc modicum lanæ inſtillatum ad os uteri apponat. Et ab hoc paulatim extrahetur. Aliud. Rubiam, et cedri ramenta contundito, et aqua affuſa ſub dio per noctem exponito. Deinde mane ad dolores partus exhibeto. Aliud. Silphii drachmam unam, et porri ſucci acetabulum, cedrini olei dimidio cyatho parvo ammixto, bibenda dato. Aliud. Tauri fel oboli unius, aut ſemioboli pondere, in vino territo, ac exhibeto. Aut fermento oblitum, torrefactum, devorandum dato. Aliud. Cancros fluviatiles quinque, et rumicis, ac rutæ radicem, et fuliginem de furno, omnia ſimul trita, et cum aqua mulſa unita, ſub dio per noctem exponat, et jejuna ter bibat. Aliud. Cucumeris ſylveſtris medullam tritam, in cedrina pice lanæ involvito, et cum filo ad pennam deligato, apponat autem intro, ita ut pennæ dura pars paululum foras promineat ex lana. Quum autem ſanguis apparuerit, amoveatur. Aliud. Veratri nigri virgulam longitudine ſex digitorum lana obvolvito, extremam vero ipſius partem nudam ſinito. Deinde quammaxime intro apponat, et ubi extrema pars cruentata fuerit, amoveat. Aliud. Veratrum nigrum, et cantharidas, et conyzam in aqua terito, et glandulam mollem ſex digitorum longitudine efformato, ſiccato, et ubi dura facta fuerit, lana involutam apponat. Summam autem partem cedria illinat, ſitque ipſa nuda. Quum vero ſanguis apparuerit, amoveatur. Aliud expulſorium. Si fœtus mortuus, aut ſyderatus intus fuerit, ranunculum, et elaterii parum in aceto meraco miſceto, ac bibendum dato. Aut braſſicæ tener coliculus, in ſumma parte netopo illitus, immittatur.

HIPPOCRATIS COI

DE MORBIS MULIEBRIBUS

LIBER II.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Mulierum fluxus albus, fulvus, & ruber quibus magis, & unde fiant, & ejus ſigna.*

2 *Fluxibus inchoantibus prædicendum. Diætæ in fluxibus conſtitutio. Sorbitiones, Potiones.*

3 *Spirandi difficultas in fluxu rubro.*

4 *Quæ circa fluxum curationes conſideranda. Superalbidæ. Nigræ. Vini colorem referentes. Juvenculæ. Aniculæ. Mediæ.*

5 *De fluxus in uteris ſignis, cauſſis, & curatione. Tumor a fluxu uteri ſedato.*

6 *Fluxus ruber qualiter fluat, & ejus ſigna. Quas, & quando potiſſimum invadat, & de ejus curatione.*

7 *Sanguinis fluxus ab articulis, a partu, aut labore corruptæ. Suffitus ad uteros. Obturamenta de doliis oleariis. Sordes officinæ fullonum. Serpentis ſemen.*

8 *Fluxus fulvus, & ejus curatio. Diætæ conſtitutio.*

9 *Fluxus albus, & ejus ſigna, & curatio.*

10 *Fluxus albi alterius curatio, ſigna. Mecon.*

11 *Alius fluxus, & ejus curatio.*

12 *Alius fluxus velut ex ovo crudo, linteum ſubalbidum, & ejus curatio.*

13 *Fluxus alius, & ejus cauſſa.*

14 *Purgatio velut a carnibus aſſatis, & ejus cauſſa,*

cauſſa, & curatio.
15 *Samioſi fluxus. curatio diuturna, & ejus cauſſa.*
16 *Uteri ad caput converſi ſigna, & curatio. Uteri ad cor progreſſi ſigna, & curationes.*
17 *Uteri ad præcordia allapſi ſtrangulantes ſigna, & curationes.*
18 *Uterorum ad præcordium conſiſtentium ſigna. Unguentum Baccharium. Phocæ adeps.*
19 *De uterorum ad hepar converſorum ſignis, & curationibus.*
20 *De uterorum circa latus inflammatorum ſignis, & curationibus.*
21 *De uterorum ad latera allapſorum ſignis, & curationibus.*
22 *Uteri in lumbis, aut lateris mollitudine. Glandula ſubdititia. Uteri in ſe ipſos devoluti ad intermediam lumborum, ac coxarum partem.*
23 *Oſculum alio inclinatum. Uteri ad coxam allapſi ſigna, & curationes.*
24 *Cancrorum occultorum ſigna, & curationes.*
25 *Fomenti uterorum modus. Diæta. Bolbidia.*
26 *Oſculum uterorum, quod aperiri non poteſt.*
27 *Os uterorum inflammatum.*
28 *Fomentum ex ſuffimentis. Diæta. Sepiæ ova.*
29 *De uterorum ad coxam incumbentium ſignis, & curationibus.*
30 *Ex partu morbus. Urina vetus ad uterorum fomentum. Steriles ex uteris ad coxam decumbentibus.*
31 *Uteri ad coxam curatio.*
32 *Uteri pauperæ ad coxam, aut lateris mollitudinem incumbentes, curationes. Uteri loco moti quomodo curandi.*
33 *Quibus pharmacum ſurſum, aut deorſum purgans, & quando exhibendum. Uteri ad ſedem converſi curatio.*
34 *In inguina, & urinæ meatus incumbentes, & ejus curationes. Quævis occaſio uteros propellere poteſt, ſi quid mali habeant.*
35 *Uteri circumverſi ex partu ad dextram partem puerperii, purgamentis non fluentibus, ſigna, & curationes. Uteri ad ſiniſtram partem, & coxam inclinanti ſigna, & curationes.*
36 *Uterorum tranſverſum ſitorum ſigna, & curationes.*
37 *Uterorum extra naturam progreſſorum ſigna, & curationes.*
38 *Uterorum penitus extra pudendum elapſorum ſigna, & curationes. Uteri orarum, picato cerato, illitio.*
39 *Os uterorum extra pudendum elapſum, cauſſæ.*
40 *Uteri extra prominentes multo tempore, & inflati. Uteri oſculi complicati ſigna, & curationes.*
41 *Uteri ulcerati, & extreme foras progreſſi. Pudenda in arctum contracta. Uteri in loco non manentes, ſed modo huc, modo illuc tranſeuntes.*
42 *Uteri elapſi. Uterorum ad crura, & pedes converſorum ſigna, & curationes. Vocis privatio in &c.*
43 *Uteri commoti, & aliquo allapſi. Occaſiones, per quas uteri moventur.*
44 *Uterorum inflatorum ſigna.*
45 *Uterorum velut in callum induratorum ſigna, & ejus cauſſæ quæ.*
46 *Uterorum obduratorum ſigna, & curationes.*
47 *Os uteri geniturам non ſuſcipiens.*
48 *Uterorum durorum, & ad pudenda exeuntium ſigna, & curationes. Oris uteri duri ſigna.*
49 *Uterorum concluſorum ſigna.*
50 *Oris uteri concluſi ſigna, & curationes. Uteri concluſi menſibus non comparentibus.*
51 *Uterorum grumoſorum ſigna. Uterorum præter naturam hiantium ſigna, cauſſæ, & curationes.*
52 *Oris uteri amplius hiantis, quam in menſibus ſolet, ſigna, & curationes.*
53 *Uteri non concluſi. Uteri magis, quam conveniat, aperti.*
54 *Uterorum inflammatorum ſigna, & curationes.*
55 *Uterorum inflammatorum alia ſigna.*
56 *Uterorum corruptorum, ac vitiatorum ſigna, & curationes.*
57 *Ad dolorem uterorum infuſile.*
58 *Ignis ſacri in uteris ſigna. Tumores lividiſſimi a pedibus exorſi uſque ad uteros. Ignis ſacri in uteris ſigna, & curationes.*
59 *Aquæ intercutis in uteris ſigna. Menſes arenoſi. Seminis per ſomnum a muliere effuſio. Subdititium.*
60 *Alia aqua intercus uterorum, & ejus curationes. Eclegma, quod delingitur ad aquam intercutem.*
61 *Venti in uteris ſigna, & curationes.*
62 *Mola in utero a craſſa genitura intus retenta. Venti, & genituræ in uteris ſigna, & curationes. Mulieres valde attenuatæ raræ fiunt, & abortiunt.*
63 *Uterus geniturам non ſuſcipiens. Pelecini. Conyza.*
64 *Atræ bilis in uteris ſigna. Flavæ bilis mictio. Pituitæ in uteris ſigna.*
65 *Dentifricium ad oris mulieris fœtorem, gingivis malis, ac pravis. Caput leporis. Mures. Pharmacum dentes purgans, & bene olentes faciens. Indicum medicamentum.*
66 *Mammis aſperis quomodo medendum. Aſcarides in pudendo muliebri, aut inteſtino recto.*
67 *Ad faciem ornandam. Hepar tauri. Ad lentigines. Rugas in facie levigantia. Capillorum defluvium. Calvis ad pilos producendos. Stercus columbinum.*
68 *Ad maculas ſolares. Ad impetigines.*
69 *Potiones fluxui rubro commodæ.*
70 *Potiones ad fluxum, & omnes morbos, qui ad uteros fiunt. Sanguinis fluxus ex utero.*
71 *Ad fluxum, & dolorem. Cancri fluviales vino ſuffocati. Muli ſtercus. Spongia combuſta.*
72 *Fomenta ad fluxus.*
73 *Collutiones ad fluxus.*
73 *Suffitus ad fluxus. Capræ pilorum ſordes circa ſedem.*
75 *Ad fluxum rubrum ſubdititia. Ad fluxum reſiccandum.*

Ad

76 *Ad aquæ fluxum ex pudendis ſubdititium, & infuſile. Chema. Pectinis præ fluxu aquoſo dolor.*
77 *Fluxus ſanguinolentus, aut albus.*
78 *Vterorum ſtrangulatio, & eorumdem ſuffocatio. Vteri ſurſum progreſſi. Vterorum ſtrangulantium ſigna.*
79 *Vteri ad ſeptum tranſverſum, & præcordia. Ex lana accenſa ſuffitus. Vteris tranſmotis medentia.*
80 *Cordis ſtrangulatio. Vteri in lumbos incumbentes.*
81 *Ventus in uteris. Vteri tranſmoti prementes, & ſtrangulantes. Cœnum fœtidiſſimum in ſuffimento.*
82 *Vteri ſtrangulantes, ſtrangulatione cor contingente. Vteri ad hepar progreſſi. Vteri ad inguina incumbentes. Suffitus. Quercus folia. Phocæ pulmo.*
83 *Vterorum fomenta. Vteri extra prominentes, & dependentes.*
84 *Vteri mollitoria. Subdititia mollia, quæ aquam ducunt, & mucos, & pelliculas, & non exulcerant.*
85 *Ex uteris educentia. Saniem cruentam educentia. Mori radix.*
86 *Mollitoria. Fomenta ad uteros purgandos.*
87 *Dolores repentini, & animi deliquia.*
88 *Vrinæ ſtillicidium. Strangulatio in uterorum dolore.*
89 *Ad uterorum dolorem. Aliud fomentum fortius ex bitumine. Vteri dolor. Vterorum morbi curatio.*
90 *Collutio. Infuſorum menſura.*
91 *Pudenda ex fervido, ac ſuperficiario ulcere exulcerata. Vrinæ ſtillicidium. Ventus in utero.*
92 *Collumela, & ulcera in pudendis.*

SECTIO I.

1 FLUXUS albus in ſenioribus mulieribus magis fit, quam in ju-
nioribus. Fluxus fulvus in utriſque. Fluxus ruber in juniori-
bus. Et ruber quidem fluxus fit ex febre. Magis autem ex ab-
ortu. Fit & ex menſium interceptione, quum concluſi derepen-
te eruperint. Fit etiam ex partu, & febribus, & ſanguis profluit
valde multus, & grumi excidunt. Et dolor fit clavicularum, ac
tendinum, & corporis torpor, & crurum perfrigeratio. Aliquan-
do vero etiam naſus effundit ad dentes, ſi amplior ſanguis diſceſſerit, & ſudor
multus diffunditur. Ad hæc & ſtomachi morſus fiunt, & perfrigerationes, & fe-
bris bilis meracæ, ac pruriginoſæ, & eadem die ſæpe rigent, & rurſus ſudant, &
aliquando a ſupernis locis convulſiones ipſis fiunt, aliquando ab infernis, & ad in-
guina dolores acuti, ac fortes irruunt, procedentes velut dolores partus. Quando-
que etiam urinæ ſtillicidium adeſt, & os ſiccum eſt, & ſitis premit, & lingua aſpe-
ra eſt, & digiti pedum magni contrahuntur, & ad ſuras ſemper cum femore diſten-
duntur. Et lumbi dolore vexantur, & manus impotentes fiunt. Quum autem hujuſ-
modi fiunt, tunc etiam nervorum antrorſum, ac retrorſum diſtentiones fieri
ſolent, a claviculis juxta jugulum, ad maxillas, & linguam. A talibus vero paulo
poſt retrorſum, a tendinibus juxta ſpinam, ad lumbos, atque ſic per violentiam
2 pereunt. * Prædicere igitur oportet fluxibus inchoantibus, & diætam conſtituere
hoc modo. Mane quidem dandum eſt pharmacum ad fluxiones ex his, quæ ego
deſcribam, quocumque maxime opus habere viſæ fuerint. Dandum autem & ter, &
quater, ſi multus ſanguis diſceſſerit. Diæta igitur conſtituatur, ſi quidem ſine fe-
bre fuerint, ex cibis. Si vero febricitarint, ex ſorbitionibus. Sunt autem ex ſorbi-
tionibus hæ commodiſſimæ, panicum, lenticula, farina horni, ac recentis tritici cocta,
alica cocta ſorbilis, zea cocta. Ex potionibus vero polentæ pollen in aqua, & ra-
menta a panibus deraſa contuſa. Et polentæ recentes tenues in aqua madefactæ,
quas etiam inſulſas delingere prodeſt. Ex cibis vero panis exaſſatus in cinere.
Obſonium autem ſit leporis caro, & columbæ, ac palumbis & cocta, & aſſata. Et hœ-
di caro aſſata, nullo aſcititio condimento addito, ſed ut in acetum ſaltem intingant.
Hepar item capræ, aut bovis in cinere aſſatum. Ovi tenue, aut ipſum luteum. Ca-
ſeus inſulſus. Ex oleribus autem nullum guſtent, neque coctum, neque crudum. Et a
balneis abſtineant. Et manus ipſis deligato, ita ut lana ſordida ipſas circumdes,
& laqueum immittas ſupra cubitos, & ad poplites ſupra genua. Et cum cucurbitis
ſub mammas affixis, ipſas elevato, modo ad dextram, modo ad ſiniſtram partem
translatis. Si vero ſpirandi difficultas oriatur ad cucurbitæ admotionem, cucurbi-
tam amoveto, ſanguinem autem ne detrahito. Verum ſubdititiis utere, quæ ego de-
3 ſcribam, & ad ſiſtendum ſanguinem in talibus ſunt apta. * Et ſi quidem ex fluxioni-
nibus mulier evaſerit, ubi multus ſanguis diſceſſit, & color eſt exalbidus, & facies
elevata, & ſub oculis tumores laxi, & crura turgida, & uterus humidus, ac ſem-
per præter rationem hians. Et quæ diſcedunt, aquoſa ſunt, velut a crudis carnibus
ſuccus. Talibus, ſi robuſtæ fuerint, vomitus ciere oportet, jejunis, & poſt vomi-
tus prandium exhibere. His conducit modicus cibus. Vinum nigrum meracius. Il-
luvies, aut frigidæ lotio. Deambulationes. Semel in die cibum capere, omnis reſic-
catio. Si vero ad hæc non ſedentur, neque conſidant uteri, neque a fluxionibus liberen-
tur, reſpectu virium corporis habito, ſi quidem robuſta fuerit, veratrum dare opor-
tet. Si vero non obediat, caput purgare. Facta autem purgatione, per diætam reliqua
curare

curare eodem modo velut circa ſteriles. * Conſiderare porro oportet etiam natu- 4
ras mulierum, & colores, & ætates, & tempora, & locos, & ventos. Aliæ enim fri-
gidæ, aliæ humidæ, ac fluidæ, aliæ calidæ quidem, ſicciores autem, & ſtabiles ſunt.
Nam quæ ſuperalbidæ ſunt, humidiores ſunt, ac fluidiores. Nigræ vero ſiccio-
res, & acerbiores, ac adſtrictiores. Quæ vero vini colorem referunt, medium quid-
dam inter utraſque habent. Sic autem & in ætatibus contingit. Juvenculæ enim humi-
diores ſunt, & multo ſanguine plerumque refertæ. Aniculæ vero ſicciores, & modi-
cum ſanguinem habentes. Mediæ vero medium quiddam inter utraſque habent, ut quæ
nunc æquales exiſtunt. Oportet autem eum, qui recte hæc tractare volet, ſemper mu-
lierum naturas diſcernere, et temporum occaſiones, et ætates, et tempora, et lo-
cos, et ventos. * Si fluxus in uteris obortus fuerit, ſanguis multus fluit, et gru- 5
mi compacti excidunt, et dolor occupat lumbos, et laterum mollitudinem, ac imum
ventrem, et durus eſt venter, et ad contactum dolet, et rigor, ac febris acuta corripit,
et debilitas oboritur, et omnia præter humeros, ac ſcapulas dolet, et calor inva-
dit, et rubeſcit, et venæ duræ fiunt, ac renitentes. Morbus hic maxime fit ex abor-
tu. Fit, et quum menſes multo tempore retenti derepente eruperint. Huic, ubi ſic ha-
buerit, groſſum ſiccum contuſum, ac cribratum in linteum alligato, ac apponito, et
imo ventri perfrigerantia imponito, cavens, ne horreat. Poſtquam autem fluxus ſtete-
rit, oleæ ſylveſtris folia in acerrimo aceto coquat, eoque pudenda perluat. Bibat au-
tem vinacea, et rhoem rubrum in aceti acerrimi hemina dimidia coquat, et eo pu-
denda perluat. Aut mora rubi rubra ſiccata, ac trita cum farina recenti, pari por-
tione mixta, jejunæ bibenda dato. Si vero fortius facere voles, duabus farinæ parti-
bus ammixtis, bibendum dato. Et ne lavetur. Cibis autem utatur ſiccis, et vino ni-
gro vinoſo. Si vero intumuerit, fluxu jam ſedato, pharmacum deorſum purgans bi-
bendum dato. Poſt pharmacum autem uteros groſſorum decocto colluito, et poſtea
acerba infundito. Si vero his factis, humecta fuerit, ſuffitum faciat, donec reſic-
cet. * Ruber fluxus fluit talis, qualis ſanguis victimæ recens mactatæ, et grumi 6
pellucentes. Aliquando vero etiam fluxum rubrum emittit, et venter imus attollitur,
et attenuatur, et impotens fit, et indureſcit, et ad contactum dolet, velut ulcere præ-
ſente, et febris habet, et dentium fremitus, et dolor ad ipſa pudenda, et pubem, et
lateris mollitudinem, et lumbos, et tendinem, et ventrem, et pectus, et ſcapulas irruit.
Et alias omnes partes dolet, et impotentia, ac puſillanimitas occupat, et color
mutatur. In principio quidem morbi hæc corripiunt. Si vero hæc omnia moram tra-
hant, adhuc magis debilitatur, et manifeſtus eſt morbus, et cavæ partes attollun-
tur, et pedes intumeſcunt. Morbus hic ex partu maxime corripit, ſi quid in ipſa
dilaniatum non prodierit, ſed intus computruerit, et fœtus exaſperatus fuerit. Hanc
ſi in principio contigeris, ſpongiam humectam ipſi adhibeto, quum fuerit dolor. Aut
linteum tenue molle raſum, aqua frigida madefactum, ventri imponito, et aqua per-
fundito, et lectum a pedibus altiorem facito, atque ſic inſternito, et ad menſes ciendos
medicamentum quodcumque magis admiſerit, bibendum præbeto. Apii ſemen torre-
to, tundito, ac cribrato, et eryſimum ſimiliter, et peplii ſemen cum polenta cribratum,
et urticæ ſemen ſimiliter, et ſcabiem oleæ ſylveſtris, et gallam, et rutam, et origa-
num, et pulegium cum polenta cribrato, ac miſceto; polentam vero craſſam torreto,
et triticeam polentam commolito, et caſeum caprinum ſordibus deraſis, et de aliis
quidem ſingulorum æquales portiones miſceto. Origani vero, et rutæ, et ſcabiei, et
gallæ dimidium. Hæc jejunæ ante motum bibenda dato. Miſcere vero etiam oportet
ad uſum, ſi acriora prodierint, et cyceonem exhibere. Et de pharmaco quidem pars
una ſit, et caſei una, et una polentæ. Ad veſperam autem melle ammixto bibenda da-
to, et donec quidem principium morbi fuerit, et ſanguis multus prodierit, et modi-
co tempore intermiſerit, et dolores acuti tenuerint, hæc facere oportet. Si vero
ſanguis paucior fluxerit, et per brevius tempus ea, quæ deorſum, aut ſurſum du-
cunt, bibenda dato, et pudenda lenibus fomentis foveto, prout ſemper opportunum
viſum fuerit, et zeam una cum cortice fractam, et groſſos ſiccatos, tuſos, ac cribra-
tos, et oleæ folia ſimiliter, ſingulorum pares portiones in cataplaſmate adhibeto,
et lac bubulum coctum, aut crudum bibendum dato, reſpectu ad id, quod recte ha-
bet, facto, et prout opportunum eſſe viſum fuerit, et videtur morbus hic debilis, ac le-
thalis eſſe, et paucæ ex ipſo effugiunt. * Quum mulieri ſanguis ab articulis flu- 7
xerit, a partu, aut a labore corruptæ, quidam putant ex medicis hoc fluxum eſſe. Eſt autem
aliud. Nam hoc, quod ex articulis, et ex lumbis, ac coxendice aliud eſt, glutinoſum
eſt ſimul cum ſanguine. Illud vero, quod ab uteris, et cavis venis fluit, ſanguis pu-
rus eſt. Hanc ſuffire oportet hoc modo. Zeæ fractæ ſemodium aceto modico ſubigi-
to, ut ne per totum uteros humectes, et ſulphuris vivi ſemiobolum ad zeas tritas
ammiſceto, et aceto ſubacta per noctem ſinito. Mane vero multo igne accenſo, ob-
turamenta de doliis oleariis imponito, et ſordes officinæ fullonum, et ſerpentis
ſemen ammiſceto. Mox autem multum ignem tollito, et non urito, ſed maxime ſuf-
fumigare facito. Oportet autem ſellam perforatam adeſſe, et mulierem veſtibus conte-
ctam inſidere, ut ne quid præterſpiret. In ignem vero medicamentum cum aceto præpa-
ratum inſpergito, itemque de ſemine ſerpentis. Sed et myrrha ammixta efficax eſt, ut
ſuffita pudendorum cruentationem ſedet. Si vero ſatis habuerit, eryſimi ſemen tor-
refactum

8 refactum terito, & in vino exhibeto. * Fluxus fulvus fluit velut ex ovo vitioſo
multus, et graveolens, et uteri inflammantur, et dolor ex lumbis, et inguinibus
emergit, et prodeuntia multa ſunt, et ſi non liberetur, celeriter fluentia. At etiamſi
tempus accedat, quæ reſtant, putrefacit, quammaxime id fieri poteſt. Riget enim, et
velut a carnibus aſſatis humor defluit, et cum his ſimul febres fortes, ac rigores fi-
unt. Ex hujuſmodi vero fluxibus multæ pereunt, paucæ effugiunt, et ſi quidem in
principio acceſſeris, ſic curare oportet. Si ſine febre fuerint, ac robuſtæ, veratrum
ipſis dato, et intermiſſis tribus, aut quatuor diebus, pharmacum deorſum purgans
exhibeto. Poſt purgationem vero ſic diætam conſtituere debes, quo fluxiones aquo-
ſæ ſint, ac tenues. Mane quidem jejunæ pharmacum aliquod ex his, quæ ego deſcri-
bam ad fluxum, ebibendum dato in vinum inſperſum. Poſt pharmacum autem alia diæta
curato. Uteros vero ſic curato. Si quidem inflammati fuerint, ac concluſi, fomenta
adhibere oportet mollia, donec os uterorum molle fiat. Poſt fomenta, infuſis, quali-
bus opus habere viſæ fuerint, colluito, ſive magis purgantibus, ſive mollioribus.
Poſt collutiones mollitoria apponito. Si vero non facile ſolubile ſit oſculum, fove-
to, et ſubdititiis mollito, quæ ego deſcribam, donec apertum fuerit. Quod ſi ad hæc
fluxiones non ſedentur, caput purgato, et ſic victus rationem conſtituito. Si quidem
ſine febre fuerit, aſininum lac bibat, et oleribus coctis hortenſibus, ac ſylveſtribus
utatur, excepto allio, porro, braſſica, et raphano longo. Ex marinis autem raja le-
vi, ſcorpio, congro, torpedine, anguilla, paſſere, gobio: coquere vero oportet cum
cepis, et coriandro in muria dulci, ac pingui, ita ut probe percoquantur. Ex carni-
bus autem maxime ſuilla, deinde agnina, aut ovilla, coctis potius quam aſſatis, et ipſa-
rum juſculis. Vino vero albo mellei coloris, aut aquoſo. Balneis autem non valde ca-
lidis, neque multis, excepto capite. Si vero ex hac diæta ab ulceratione, et inflam-
matione liberentur, humidi vero ſint uteri; pro balneis quidem, illuvie; pro fulvis au-
tem vinis, nigris, et pro aquoſioribus, meracioribus, et pro polenta panibus, et pro
piſcibus carnibus aſſatis, et omnibus cibis ſiccantibus, quibus ſane in alvi proflu-
viis utimur; a collutionibus autem omnibus abſtineat, excepto vino, et aqua. Suf-
fitus autem fiat per adſtringentia. Optimum autem eſſet, ſi conciperet. Si vero juvencula fue-
rit, frequenter jejuna vomat, et poſtea parum prandeat. Atque hæc harum fluxionum
9 diæta eſt. * Fluxus albus fluit, velut alba aſini urina, et in facie ſunt tumores al-
bi, et partes ambæ ſub oculis tument, et hydropiformes, ac non valde bona ſpecie
præditi ſunt oculi, et ſplendor abeſt, et lachrymoſi ſunt oculi, ac hebetes, et co-
lor corporis exalbidus, ac puſtuloſus, et venter imus tumidus, et in maxillis pu-
ſtulæ paulatim rubentes, parvæ, aquoſæ, ac malignæ, et in cruribus tumores laxi,
et ſi preſſeris digito, notæ imprimuntur velut in fermento, et os ſaliva impletur,
et ſtomachi morſus percipiunt, quum jejunæ fuerint, aut etiam vomuerint velut a-
cidam aquam, et ſi ad acclivem locum procedunt, anhelatio citius corripit, et ſtrangu-
latio, et crurum perfrigeratio, et genuum impotentia, et in ore ulcera fervida, ac ſuper-
ficiaria, et uterus præter rationem aperitur, & ad oſculum procidit gravis veluti
plumbum. Et dolores per femora tendunt, & omnia inferna perfrigerantur, ab imo
ventre inchoantia uſque ad pedes, & plantæ torpent, ac ingredi non poſſunt. Tales
difficile eſt a morbis liberare. Nam & ætate provecta ſunt, & afflictiones conſe-
neſcunt; niſi caſus aliquis ſpontaneus forte fortuna allapſus ipſas ſolvat. Has ex-
haurire oportet, quum redundarint, per pharmaca, quæ bilem flavam non purgant. Sed
urinam cientia his pota conferunt, & capitis purgationes, & illuvies, & epithymi
albi potus, & deambulationes, & omnis reſiccatio in victu. Hæc ubi fecerint, ſanæ
10 quidem penitus non fiunt, facilius autem degunt. * Fluxus albi alterius curatio. Pur-
gatur album ſubluteum, & quum mingit, morſum percipit, & lancinatur, & uterus ul-
ceratur, et febris corripit acuta, et calor multus, ſitis, vigiliæ, et mente moventur.
Et quum aliquid feſtinanter egerit, anhelatio ipſam invadit, et membra exolvuntur.
Hanc mecona, hoc eſt peplum album bibere oportet, et urticæ ſemen, et quod præ-
ſtat, mali punicæ dulcis radicem, et rhoem, ac gallam. Hæc in vino acerbo bibenda
dato, & mali punici ſuccum, aut caſeum caprinum ammiſceto. Subter autem ſuffito ze-
am, et groſſos hybernos, et oleæ folia, et ſcabiem ejuſdem, et cucumeris ſylveſtris
cortices ex tertia parte, reliqua paribus portionibus. Sorbeat etiam olera cocta, et
ſorbitiones ex amygdalis, et ſeſamo, et geſtetur, ac curru vehatur, et non quieſcat.
11 * Alius fluxus. Defluit multum velut orina ovilla. Color eſt albus, & tota intume-
ſcit, et in tibiis eminentiæ laxæ, et rubicundæ emergunt, et ſi digito attingas, notæ
foveas præ ſe ferentes tibiis, ac pedibus imprimuntur, et ſi quid edat, impletur, ac
inflammatur, et ubi iter fecerit, et opus aliquod obierit, anhelatio, et dolor ipſam
corripit, et color albus, quandoque ſubluteus. Huic, ſi robuſta, et juvencula fuerit, et
alia apparuerint, ab initio pharmacum ſurſum, ac deorſum purgans bibendum dato,
et caput purgato, ſi pituitoſa eſt, per ea, quæ pituitam purgant. Si vero bilioſa, per
ea, quæ bilem, et ſi tempus anni fuerit, et a natura non eſt lienoſa, et ſi quid ex re-
latis fuerit, ſerum dato. Decoquat autem hoc, et bibat quamplurimo tempore, et ad ve-
ſperam vinum dulce aquoſum, ſi opus habuerit. Cibum vero ne contingat. Si vero debi-
lis fuerit, ſorbitione modica utatur, et non lavet. Poſtquam autem tempeſtivum eſſe tibi
videbitur, a potu ceſſet, et poſt purgationem cibis utatur, ita ut abſtineat a pingui-

bus, &

bus, & acribus, & dulcibus, ac ſalſis, & ab oleribus acribus. Utatur autem piſcibus petroſis, & carnibus ovillis, aut volucrium, aut leporinis, pane frumentaceo, aut ex hordeo freſo, & oleribus coctis utatur, & ſylveſtribus, quæ cruda eduntur, itemque hortenſibus, acribus exceptis, & deambulet mane, & a cibo. Ubi vero his factis ſiccior eſſe viſa fuerit, uteros fece vini colluito, & tribus, aut quatuor diebus interpoſitis, poſtea acerba infundito, & intermiſſione facta, ſi quidem ſicca fuerit, quieſcito. Et ſi a natura fuerit biliosa, aut pituitoſa, a victu vero, & pharmacorum potione attenuata, & ſe recolligere non poterit, lac bubulum bibat per quadraginta dies, calidum de vacca. Præſtat tamen pituitoſam cibis quampauciſſimis uti, quamdiu lac biberit. Sit autem menſura ſex heminarum Atticarum. Incipiatque a duabus, & ſingulis diebus unam apponat, donec ſex fiant, & inde paulatim ad duas rurſus deſcendat, & poſt lactis potum cibis reficito, & per victus rationem, & poſt lactis potum, mane jejuna adiantum bibat: hoc ſiccatum, tuſum, & exacte cribratum in vino nigro odorato diluto exhibeto. Si vero revertatur morbus, totam ipſam foveto, & rurſus pharmacis infra purgato, & poſtea uteros colluito, ſi quidem natura fuerit pituitoſa, per cnidium granum, aut thapſiæ radicem. Si vero bilioſa, ſcammoniæ ſucco, aut colocynthide ſylveſtri. Hanc enim conjectam, duabus aquæ heminis affuſis, coquere ad dimidias oportet, & huic mel, & oleum narciſſinum, aut anthinum ammiſcere. Sit autem mellis quadrans heminæ, olei vero hemiolium mellis, hoc eſt menſura ipſius tota, inſuperque dimidia. Poſtea vero colluendum eſt melle, & vino, & oleo ſolo, & ſuffitus adhibendi, & tribus, aut quatuor diebus quieſcendum. Bibat autem adiantum, & ſi in ventre non conceperit, morbus revertitur, & ſi morbus revertitur, perit. Quum vero ſeniores morbus hic corripuerit, etiam uteri computreſcunt. Valde vero paucæ evadunt. * Alius fluxus. Purgatur velut ex ovo crudo luteum ſubalbi- 12
dum, & ulcerat pudendum, & tument pedes, ac tibiæ, & cavæ oculorum partes intumeſcunt, & oculi humidi, ac lachrymoſi ſunt, & ſi iter faciat, anhelatio ipſam corripit, & debilitas oboritur. Si vero evaſerit, morbus pituitoſus fuerit, & ſi non purgata fuerit, febricitat, bile vehementer commota. Seniores autem hic morbus magis invadit, quam juniores. Quum ſic habuerit, ſi quidem vehementer intumuerit, pharmacum deorſum purgans bibendum dato, quod pituitam, & bilem purgat. Si vero non fortiter tumuerit, & pituitam ipſam preſſerit, pharmacum ſurſum purgans dato, & ſi quidem potens fuerit, veratro purgetur; ſin minus, pharmaco, quod bilem, & pituitam ducit. Poſt pharmaca vero ſerum coctum bibendum dato per plurimos dies cum modico ſale. Edat autem inſuper mentam. Ad veſperam cibum ne attingat, ſed modicum ſorbeat, & vinum dulce inſuper bibat, ſi opus habuerit. Si vero non affuerit ſerum, lac aſininum coquito, & exhibeto per quatuor dies. Ad veſperam vero eadem faciat, niſi febris noctu corripiat. Si vero natura fuerit lienoſa, aut flatuoſa, & exanguis, neque ſerum, neque lac bibat, ſed purgantibus inferne purgato; & ubi tibi tempeſtivum viſum fuerit, uteros colluito primum quidem medicamento ex vini fecebis, aut ter; poſt hoc, ſcammoniæ ſucco. Affundito autem ad hunc, vinum dulce, heminæ Atticæ menſura, & olei narciſſini maxime quartam heminæ partem. Poſtridie vero cum vini hemina colluito, & mellis quarta heminæ parte, & reſinæ tertia mellis parte. Oleum autem ſit melli æquale. Si vero ea, quæ ab infuſa collutione ſecedunt, prodierint pituitoſa, etiam rurſus colluito, interpoſitis tribus, aut quatuor diebus. Poſtea grani cnidii duas potiones decorticato, & ipſas infundito. Si vero non affuerit cnidium granum, radicis thapſiæ potionem unam infundito, & poſtea iiſdem colluito; poſtquam autem purgata fuerint ea, quæ ſecedunt ad has collutiones, & ſi prodierit aliquid cruentum velut ab ulcere, per acerba poſtea colluito, & ſi poſt hæc, ipſa interrogata dixerit, os uterorum durum eſſe, & dolorem habere, eodem modo eo quod paratur, cum butyro colluito, donec uteri fuerint reficcati, & ſana eſſe videbitur; diebus vero inter collutiones intermediis, ſambuci fructum bibat, & leporis coagulum, & pepli corticem, & urticæ ſemen, & mali punici dulcis corticem, ita ut de ſingulis pares portiones terat, & polentam, ac adiantum ammiſceat, & in vino nigro odorato jejuna bibat; cibis autem utatur mollibus, non ſalſis, neque acribus. Carnes autem præſtantiores ſunt piſcium, aut volucrium, aut leporinæ, & lavetur calida non multa. Si vero non quieſcat fluxus, ſed relinquatur, & uteri humeſcant, medicamentum ex malicorio ſuffito, & poſtea virum accedat, & ſi in ventre conceperit, ſana evadit. At ſeniores a morbo levari non poſſunt, ſed pereunt præ debilitate. * Flu- 13
xus alius. Fluit ſubluteum velut ex ovo, & viſcoſum, & venter imus intumeſcit, ac durus fit, & ſi contingas, dolet, & dentibus ſtridet, & febris occupat, & dolor ad pubem, & ad pudenda, & ad imum ventrem, & ad lumbos irruit, & animi deliquium, & anxietates, & perfrigerationes, & ſudor multus, & pulſus ad manum accelerantes, debiles, deficientes, & ſtatim pereunt. Si vero ſuperſtes manſerit, & color ipſi mutatur, & fit velut favus, aut cera, & ſi corpus digito prematur, molleſcit, & notæ velut in maſſa farinæ ſubacta fermento imprimuntur, & pedes intumeſcunt, ac crura. Hic autem morbus fit maxime, ſi in ipſis aliquid dilaniatum fuerit, aut intus computruerit in partu. Seniores autem magis afficiuntur, & hujuſmodi morbus non eſt valde levis. * Alius fluxus. Purgatur velut a carnibus aſſa- 14
tis humor, & pudendum exulceratur, & ad quamcumque aliam corporis partem deſtilla-

deſtillarit. Et rigor, & febris acuta, denſa, magna, & ſimul horror corripit. Dolores autem, quales in omnibus fluxibus. Hæc tota intumeſcit, & infra umbilicum, & cruribus; & color fit morbi arcuati. Talis autem fluxus ex hoc fit. Poſtquam ſanguis exhauſtus ſubbilioſus factus fuerit, & non fuerit purgatus. Quum ſic habuerit, pharmacum bibere oportet. Si quidem fortis fuerit, ex veratro. Si vero debilis, radicem, & elaterium, & poſteriore tempore lac caprinum. Aut pharmacum deorſum purgans dato, quod bilem, & pituitam ducit. Uteros autem medicamento cum braſſicæ decocto parato colluito. Bibat autem ſalviam, hypericum, apii ſemen, ſingula in vino nigro auſtero. Jejunæ autem hæc bibenda dato. Si vero ulceratum fuerit pudendum, poſtea butyro colluito. Deinde pharmacum bibendum dato, & ulcera butyro, reſina, myrrha, flore argenti illinito. Perluantur autem myrti, ac ſalviæ ex aqua decocto tepido. Cibis utatur neque ſalſis, neque acribus, ut ne mordax urina fiat, & a marinis prohibeatur, & carnibus bubulis, & ovillis, ac porcinis. Aliis autem carnibus utatur coctis. Edat etiam panem, & vinum vetus odoratum nigrum bibat. Si vero hæc fecerit, & ſana non fiat, totam foveto, & poſtridie pharmacum ſurſum purgans dato. Deinde intermiſſione facta, rurſus quod infra purget, & ſi quidem manſerit fluxus poſt pharmaca, decoctum ſerum quotidie bibendum præbeto. Veſperi vero ſorbitionibus, & vino dulci albo utatur. Si vero non affuerit ſerum, lac aſininum coctum per dies quatuor bibat. Ad veſperam autem iiſdem utatur. Poſtea per dies quadraginta lac bubulum calidum bibat, & per diem nihil edat, ut ita dicam. Optimum enim hoc eſt. Nam & purgatur, & nutritur, & fluxus obtunditur ab hujuſmodi lacte. Veſperi vero cœnet carnem volucris modicam aſſatam, & panem modicum ſubcinericium. Bibatque inſuper vinum nigrum vetus vinoſum, quamdiu lac biberit, ſi multa prodierint, & acrimonia vexarit, & ſi his factis in ventre conceperit, ſana fit. Quæcumque vero ſeniores ſunt, in his morbus quan-
15 doque revertitur, & pereunt. Juvenculis autem non eſt lethalis. * Diuturna porro eſt ſanioſi fluxus curatio. Fluit autem talis ſubcruentus velut a carnibus aſſatis humor, & mordet velut muria, & corrodit, ac exulcerat pudenda, & uterus exulceratur circumcirca, et femora, & aliæ partes, & ubi ſuper veſtes deſtillarit, tinguntur, & ægre elui poſſunt, & venter attollitur, ac durus fit, & ad contactum dolet, & calor corripit, & dolor ad pudenda, & ſedem, & imum ventrem, & laterum mollitudinem, & coxas, & lumbos irruit, & impotentia adeſt, & color mutatur, velut morbi arcuati. Si vero tempus, & morbus producatur, hæc omnia amplius corripiunt, & cavæ partes attolluntur, & pedes tument, & crura a lumbis. At hic morbus corripit, ubi quid de fœtu dilaniatum fuerit aut in abortu, aut in partu. Oportet autem fomenta adhibere, & ſuffire, & bibenda præbere omnia ea, quæ fluxum ſiſtunt, & lac aſininum, & alia exhibere, & vomere, ſi opus fuerit. Si vero ſine febre fuerit, & debilis febris habuerit,
16 ſiccum fomentum adhibere melius eſt. * Quum ad caput converſi fuerint uteri, & hac parte ſuffocatio deſinit, caput gravat. Verum aliis alicubi alias finis habetur. Signum autem hoc eſt. Venas in naſo, & partes ſub oculis dolere dicunt, & ſopor altior tenet, & ſpumat, ubi levius habuerit. Hanc multa calida lavare oportet. Si vero non obediat, frigida etiam circa caput, ita ut laurum, et myrtum in aqua coquas, ac frigefacias. Unguento autem roſaceo caput illinatur, & odorata ſubter ſuffiantur, graveolentia vero ſub nares, & braſſicam edat, & ſuccum ſorbeat. Si vero ad cor progreſſi uteri ſuffocent, & aer impeditus violenter attrahatur, anxia eſt, & vomit, & quibuſdam ſtatim tractus deorſum cedit, & flatus exit, & aliqua quidem vomit ſpumoſa, alicui vero quies contingit. Quibus autem non decedunt, his porri ſemen, et peplum, trita, et tribus aquæ cyathis diluta, bibenda dato. Auxiliatur et aceti albi cyathus potatus. Aut juniperi fructum, et ſalviam dato, aceto, aut vino ad has ſpecies ammixto. Oportet autem ipſam calefieri. Aut adipem ſumere anſerinum, et ceratum reſinatum, ac picem in ipſo liquefacere, et ſubdititias glandulas efforma-
17 re. * Quum autem ad præcordia allapſi ſtrangularint, ubi hic fuerit affectionis ſoliditas, et vomitus fervidus acris corripit, et modico tempore mitior fit, et dolor ad caput, et ad collum penetrans. Tepefactoria igitur apponito, ſi ſurſum ſtrangularint. Sub nares vero graveolentia ſuffito, ſenſim progrediendo. Si enim acervatim uteri infra decedunt, turba oboritur. Odorata vero inferne, et caſtorium, ac conyzam bibenda dato. Quum vero deorſum tracti fuerint, abominanda ſubter ſuffito, ſub nares autem odorata. Si vero dolores quieverint, pharmacum deorſum purgans bibendum dato, et poſtea lac aſininum, aut ſerum bibenda præbeto, ſi non lienoſa fuerit a nativitate, aut exanguis, aut decolor, aut aurium ſonitus habuerit, velut hæ, quibus propter cognationem morbi a juventute ſunt familiares. At ſupernum ventrem ne moveto; cæcutient enim, aut circa fauces turbationes, et alia infeſtabunt. Verum ptiſanæ ſuccum dato. Si vero etiam valde facilis ſit ad vomitum, vomat. Collutio autem optima eſt ex narciſſo. Subdititium vero id, quod ex cantharidibus
18 præparatur. * Quum uteri apud præcordia conſtiterint, ſuffocatur velut a veratro, et recta cervice ſpirat, et ſtomachus fortiter vellicatur. Quædam etiam vomunt quandoque ſalivam acidam, et os aqua impletur, et crura perfrigerantur. Tales, ſi non brevi a præcordiis uteri diſcedant, loqui non poſſunt, et partes circa caput, ac linguam torpor occupat. Proinde ad uteros quidem lanam quammaxime fieri poteſt, ad fora-

ad foramen apponito, ita ut pennæ obvolutam, unguento albo, aut Ægyptio, aut Bacchario, aut amaracino tingas. In nares vero, de pharmaco nigro ad caput præparato, ſpecillo exceptum infarcias. Si vero hoc non fuerit, ſilphii ſucco nares illinas, Aut pennam aceto tingito, & immittito, nareſque illinito. Aut ſternutatorium apponito. Quum autem concluſum fuerit oſculum, & internus trames, caſtorium in vino bibendum dato. Nares vero phocæ adipe illinito. Lanam autem appoſitam ſinito, donec conſidant. Quum autem quieverint, auferre oportet. Si vero ea ablata rurſus recurſarint, lanam rurſus eodem modo apponere. Sub nares vero cornu capræ nigrum, aut cervinum ſuffire, ſcalptum, & in cinerem calidum inſperſum, quo maxime ſuffumigetur, & nidorem ſurſum per nares quammaxime poteſt, trahat. Suffito etiam phocæ adipem, prunis teſtæ impoſitis, ipſaque obvelata, & capite imminente, quo odor maxime ingrediatur, ita ut de adipe inſtilles, & ipſa odorem ſurſum trahat; os vero clauſum habeat. Et ſi quidem ſurſum allapſi fuerint uteri, hæc facere oportet. * Si vero ad hepar converſi fuerint uteri, mulier derepente voce deſtituitur, & 19
dentes conſerti ſunt, & color lividus fit. Derepente vero hæc patitur ſana exiſtens. Contingit autem maxime virginibus antiquis, & viduis, quæ pepererunt aliquando, & viduitatem agunt. Maxime vero contingit omnino non ferentibus uterum, & ſterilibus ex partu. Non enim prodit puerperii purgamentum, & non intumeſcit uterus, neque mollitur, neque vomunt. Quum ſic habuerit, tumorem ab hepate cum manu infra leniter detrudito, & præcordia cum faſcia deligato, & os aperito. Vinum vero odoratiſſimum dilutum infundito, quando ſane etiam graveolentia ad nares adhibere, ac ſuffire convenit; ad uteros vero odorata, & ſuffimenta, & poſtquam ſic curaveris, pharmacum deorſum purgans bibendum dare oportet, ſi quidem bilioſa fuerit, quod bilem purgat; ſi vero pituitoſa, quod pituitam. Et poſtea lac aſininum coctum bibendum præbeto, & uteros odoratis foveto, & medicamentum, quod cum bupreſti præparatur, apponito, poſtridie vero netopum. Interpoſitis autem duobus diebus rurſus uteros odoratis colluito, & poſtea intermiſſo die, aromatis ſuffito. Atque hæc vidua faciat. Optimum autem in ventre habere. Virginem vero perſuadeto, ut viro cohabitet. Ad nares autem nihil adhibeto, neque medicamentum jejuna bibat. Verum caſtorium, & conyzam in vino odoratiſſimo bibat per dies viginti, & caput odorato aliquo ne ungat, neque aliquod odoratum olfaciat. * Si 20
vero uteri inflammati fuerint circa latus, ſi contigeris, durum apparet, & quum ad præcordia allapſi fuerint, ſtrangulant, & vomit pituitam acidam, & dentes ſtupeſcunt, & ubi vomuerit, melius habere videtur. Quum vero deorſum proceſſerint, diſcedunt de ventre alias alio. Maxime vero ad laterum mollitudinem quandoque incidunt, et ad veſicam, et urinæ ſtillicidium corripit, et ad ſedem, et cacare ſibi videtur, et menſes prius, aut poſterius ſolito fiunt, aut non ſtatim huic apparent. In hoc morbo, ſi ſurſum ſtrangularint, tepefactoria apponito, et graveolentia ad nares ſuffito, ad uteros autem odorata, et conyzam fœminam, et caſtorium in vino jejuna bibat; poſtquam vero ad naturam ſuam conſederint, placide ſuffito. Bibat autem urinam cientia. Atque hæc faciat, quamdiu dolores tenuerint. Ubi vero quieverint, totam foveto. Deinde pharmacum deorſum purgans bibendum dato, ſi bilioſa fuerit, quod bilem purgat; ſi pituitoſa, quod pituitam ducit, et lac aſininum bibendum dato, aut ſerum caprinum decoctum. Si vero lienoſa fuerit, lac ne bibat, neque ſerum, et in purgationibus cibis utatur mollibus, et per alvum ſecedentibus, piſces autem meliores ſunt carnibus, et uteros foveto, aut ſubdititiis purgato, ipſoſque colluito, et ubi ſuffitum admiſit, ad virum accedat. Solutio vero morbi contingit, ubi in ventre conceperit. * Si uteri ad latera allapſi fuerint, tuſſis obtinet, et dolor ſubla- 21
tus, et inſidet uterus durus velut pila, et ad contactum dolet velut ab ulcere, et contabeſcit, et videtur ipſi peripneumonia eſſe, et contrahitur, et gibboſa fit, et menſes non apparent. Aliquibus autem, quibus prius apparuerunt, etiam pereunt, et ſi tunc prodeant, imbecilles ſunt, et pauci, ac deteriores, et genitura non fit hoc tempore. Quum ſic habuerit, pharmacum deorſum purgans bibendum dato, et multa calida lavato, et ex tepefactoriis quæcumque admiſerit, adhibeto, et a quibus ſanguis purgatur, ea apponito. Et lini ſemen torreto, tundito, ac cribrato, et peplum album, et ſalviam cum tenui polenta, et caſeum caprinum, muria deraſa. Hæc miſce, ut caſei ſint partes duæ, reliquorum vero, et polentæ non ſalſæ pars una, et jejunæ in vino bibenda dato. Veſperi vero cyceonem craſſum melle affuſo exhibeto, et ex potibus quemcumque admiſerit, bibendum dato. Et frequenter fomentum adhibeto, et calidam aſpergito, et per ceratum leniter mollito, ac a latere detrudito, et latus faſcia lata deligato. Et lac bubulum quamplurimum ad dies quadraginta bibendum præbeto. Cibis autem utatur quammolliſſimis. Morbus hic vehemens eſt, et lethalis, et pauci, etiamſi ſic curentur, effugiunt. * Si vero in lumbis fuerint uteri, aut in late- 22
ris mollitudine, et ſpiritus ſublimis iverit, et ſuffocatio habeat, et anhelatio denſa ipſam corripiat, et moveri non vult; ſulphur, aut bitumen, aut cicutam, aut myrrham terito, et melle cocto affuſo, glandulam longam efformato, ac craſſam, eamque in ſedem indito. Si uteri devolverint ſe ipſos ad intermediam lumborum, ac coxarum partem, dolor habet imum ventrem, et crura contrahuntur, et juncturas coxarum ad ſedem dolet, et quum alvum exonerat, dolores emergunt

acuti,

acuti, et ſtercus cum violentia prodit exiguum, et urina deſtillat, et puſillanimitas ipſam corripit. Quum ſic habuerit, fiſtulam ad veſicam alligare oportet, et oleum calidum in uteros infundere. Et fomentum adhibere, aut multa calida aqua lavare, et in oleum, et in aquam deſidere. Suffire autem ſubter pudenda graveolentia, ſub nares vero odorata; poſtquam autem dolor quieverit, pharmacum ſurſum purgans dato. Infernum vero ventrem turbare non oportet. Ubi vero uteri conſederint, pharmacum deorſum purgans bibendum dato, et lac aſininum, ſi non fuerit lienoſa. Poſtea fomento adhibeto, uteroſque aſpergito, et ſubdititium purgatorium, quod cum lauro præparatur, et non mordet, apponito. Deinde aromatis ſuffita, ad virum accedat, et ſi in ventre habuerit, ſana fit. Verum pleræque
23 ſteriles, et cruribus mutilatæ fiunt. * Quibuſcumque oſculum alio inclinatur, et ad coxam allabitur. Contingunt enim et hæc, quæ uterum purgari prohibent, et genituram ſuſcipere, et liberos gignere. Hanc odoratis fovere oportet, et poſt fomentum, digito revellere, et a coxa diſparare, et poſtea tædulis, ac plumbeis fiſtulis immiſſis dirigere. Non enim velociter cogi poteſt, velut dictum eſt. Quum autem ad naturalem ſitum redierit, et uteri aperti fuerint, ſubdititiis mollibus purgato, et alia convenienter facito. Quibuſcumque uteri ad coxam collabuntur, ſi non brevi diſcedant, et rurſus in locum ſuum redeant, ad coxam reſiccantur. Neceſſarium eſt autem oſculum averſum eſſe, et in ſupernis detineri. Quum vero averſum fuerit, concluſum eſſe. Ex averſione vero, ac concluſione, durum fieri, et mutilatum eſſe. Ubi vero uteri concluſi fuerint, menſes ſurſum ad mammas delegare, et ad pectus aſcendere facit, et imus venter attollitur, et inexpertæ in ventre ſe habere putant. Talia enim patiuntur, qualia prægnantes, uſque ad ſeptem, aut octo menſes, et venter pro temporis ratione creſcit, et pectora elevantur, et lac innaſci videtur. Quum autem hoc tempus præterierit, et mammæ graciieſcunt, ac minores fiunt, & venter idem perpetitur, & lac evaneſcit. Venter item eo tempore, in quo ſe parituram ſperabat, evaneſcit, ac concidit. His vero contingentibus, uteri modico tempore fortiter contrahuntur, & oſculum ipſorum reperire non datur, adeo omnia contrahuntur, ac reſiccantur, & in mammis tubercula fiunt dura partim majora, partim minora. Hæc autem non fiunt ſuppura-
24 ta, ſed ſemper duriora. Deinde ex ipſis naſcuntur cancri occulti. * Quum autem cancri futuri ſunt, prius ora amareſcunt, & quicquid ederint, omnia amara eſſe videntur, & ſi quis plura dederit, accipere renuunt, & compeſcenda faciunt. Mente vero percelluntur, & oculi duri fiunt, & non acute vident, & ex mammis dolores ad jugulum tranſiliunt, & ſub ſcapulas, & ſitis tenet, & mammæ graciles, & ipſæ per totum corpus attenuatæ ſunt, & nares ſiccæ, ac obſtructæ ſunt, & non levantur. Spiritus eſt imminutus, & nihil omnino olfaciunt, & in auribus dolor quidem non oboritur, verum aliquando calloſa concretio. Quum igitur ad hoc temporis progreſſæ fuerint, ſanæ fieri non poſſunt, ſed pereunt ex his morbis. Si vero priuſquam huc perveniant, curatæ fuerint, & menſes ſoluti fuerint, ſanæ fiunt. At vero curare tales oportet hoc modo. Primum quidem omnium, ſi adhuc fortem aſſumpſeris, reliqui corporis reſpectu habito, quacumque tandem purgatione opus habere videtur, medicamentum exhibeto. Ubi vero corpus præparaveris ſic, ad uterorum medelam procedito. Si vero totum corpus minime movendum eſſe videatur, neque morbi cauſſæ hinc proficiſci, verum uteri a ſe ipſis morbum habeant, curam hoc modo auſpicare. Primum quidem uteros ſic foveto. Ollæ duas ſextulas capienti, operculum imponito, ac adaptato, ut nihil præterſpiret, deinde vero operculi fundum pertundito, ac foramen facito. In foramen autem arundinem indito longitudine cubitalem. Oportet autem arundinem operculo probe adaptari, ut penitus nihil præterſpiret. Quum autem hæc paraveris, operculum ollæ obdito, lutoque oblinito, & ubi hæc feceris, foſſam duorum pedum altitudine effodito, ea magnitudine, quæ ollam capere poſſit, poſtea vero ligna immiſſa urito, donec foſſa ab igne excandeſcat. Quod ubi factum fuerit, ligna, ac prunas, quæ craſſiſſimæ, ac ignitæ fuerint, eximito. Cinerem vero, ac favillam in foſſa relinquito. Quum autem olla efferbuerit, vapor ſurſum proceſſerit, ſi quidem valde calidus fuerit vapor, abſtineat. Si vero non, ſummæ arundinis parti inſideat, ipſamque in uteri ſtomachum indat, atque ſic fomentum admittat. Si vero perfrigeretur, prunas ignitas adjicito, cavendo, ut ne acutum fomentum facias. Si vero adjectis prunis, acutum fiat fomentum magis quam convenit, prunas detrahito. At vero hoc fomentum clementi cœlo parare oportet, ubi ventus non afflarit, neque perfrigeret. Ipſam autem indumentis obvelatam eſſe oportet. Cæterum in ollam allium ſiccum injicere oportet, idque magis comminutum quam ea, quæ ſunt contuſa, & aquam affundere, quo ipſum permadeſcat, & aqua tribus digitis ipſum excedat, & phocæ oleum ſuperfundere, atque ſic calefacere, ac fomentum adhibere per multum tempus; poſt fomentum vero, ſi potens fuerit, lavetur toto quidem corpore ad voluptatem, lumbis autem, & partibus infra umbilicum, amplius. In cœnam porro dato mazam, panem, & allium coctum. Poſtridie vero ſi quidem exoluta fuerit a fomento, eam diem intermittito; ſin minus, rurſus fomentum adhibeto. A fomento vero, ſi conſiderare hoc poteſt, oſcu-

lum con-

lum contingere jubeto, num fomentum ipſum uteros flatu implet. Si enim flatu implentur, oſculum ex valida averſione, & ad coxam allapſu magis dirigunt, ac aperiuntur. Tamquam igitur tale ſit fomentum, & hæc facere poſſit, ſic fovere oportet. Quum autem fomentum adhibebis, allium injicere oportet, & phocæ adipem ſuperfundere. Atque hoc faciendum eſt, donec uteri videbuntur inflati, & oſculum fortiter ſurſum tractum. Nam ad hoc fomentum talia contingent. Poſt fomentum vero diætam conſtituito, velut priuſquam fovebatur. * Quum ve- 25
ro commoti fuerint uteri, ac facile ſolubiles fiant, fœniculi radicibus foveto, & aliam ollam eodem modo præparato. Radices autem fœniculi elotas contundito, & in ollam mittito, & affuſa aqua, eodem modo fomentum facito. Poſtea vero lavato, & ad veſperam mazam cœnet. Si vero panem voluerit, & bolbidia parvi polyporum generis, & ſepiolas parvas in vino, ac oleo coquito, & edenda dato. At inter fomenti adhibitionem oſculum contingere coneris, an fomentum uteros propinquiſſime adducat. Hos fovere oportet ad dies quinque, vel ſex, hominis conſideratione habita, & ſi quidem exolvatur, ac debilis fit, differre ad ſufficiens tempus. Si vero non exolvatur, fovere per omnem diem. Poſt fomenta vero ſubdititia apponere conare ex albicante tæda pinguiſſima. Illitio autem ſit oleum; facito autem hæc longitudine quidem digitorum ſex, numero vero quinque, vel ſex; figura vero in anguſtum abeunte. Sit autem alterum altero paulo brevius; craſſitudo vero ejus, quod craſſiſſimum eſt, ſit digiti indicis, & forma ſimilis digito, ſumma parte tenuiſſima, in proceſſu vero craſſior. Hæc autem leviſſima, ac rotundiſſima facito, cavendo, ne ulla adſit fiſſura. Apponat autem primum id, quod tenuiſſimum eſt, & ubi appoſuit, quieſcat, obſervans, ne excidat. Apponatque primum ſummam partem, deinde ſemper amplius, ſimulque obtorqueat, ac circumcirca tædam intro trudat, & ubi parum ſuſceperit, in hoc parvo ſe contineat, cavendo, ne excidat, poſtea rurſus eodem modo intro trudat, donec quatuor digitorum menſura intra oſculum uterorum recipiatur. Quum autem hoc ſuſceperit, alterum poſtea apponat, ſimul ut prius inſitum aufert, quo priuſquam oſculum conniveat, recipiatur, dum adhuc rectum eſt, & apertum. Hoc autem ita continget, ſi alterum eximatur, alterum autem indatur. Oportet autem & plumbum ſimile figura craſſiſſimæ tædæ formatum intrudere, quod cavum ſit, quo continere quid poſſit, plumbi vero amplitudo ſit talis fabricata, qualis in ulcera impellitur, ita ut os ipſis leve ſit, & non ſauciet; formato autem hæc velut etiam ſubdititia ex tædis. Quum autem factus fuerit hujuſmodi plumbeus penicillus, adipe ovillo trito, ipſum expleto, & ubi ita præparatus fuerit, tædam quidem ſubtrahito, plumbum autem indito. Si vero plumbum appoſitum ardorem exhibeat, plumbum quidem detrahito, tædam vero rurſus apponito. Et plumbum in aquam frigidam immergito, & poſtea rurſus apponito, ac tædam eximito. Semper autem aliquid appoſitum eſſe oportet, & interdiu quidem melius eſt tædam habere, noctu autem plumbum. Si vero ſurgere voluerit, cum cautione hoc faciat, quo penicillus intus quieſcat; ſin minus, ſtatim rurſus ſubdatur. Si vero ex tædis appoſitis nullam ſuſcipiat, tenuiorem facito, donec ſuſcipiat, ex his ad illa tranſeundo, & obedientes uteros faciendo. * Si vero neque oſculum aperiri poterit, neque uteri pro- 26
pe acceſſerint, rurſus ad veterem medicinam redito, a prima ad ſecundam, donec molleſcant, & propinquiſſime accedant. Et poſtquam aperti fuerint, ſubdititia facta apponito. Sint autem magnitudine olivæ. Horum autem alterum appoſitum ſit, donec liqueſcat, & deinde alterum apponito. Quum autem apponere voles, ipſum ſubdititium medicamentum ex reſina præparatum, in oleum roſaceum, aut irinum tingito. Nam alias ab oſculo uterorum recedit. Prius tamen plumbum appoſitum eſſe oportet, quo recto oſculo in internam oſculi partem attrahatur. Poſtea vero mollitoria apponito. Lavet autem calida & ante, & poſt ſubdititia medicamenta. Et in cœna exhibeto quid ex relatis marinis. Exhibeto autem duobus, aut tribus diebus ab appoſitione, conſideratione habita, an oſculum uterorum bene habeat, & purum ſit. Quod ſi eſt, ab hoc ſubdititio quieſcito. Poſtea vero mollitoria apponito. * Quum vero inflammatum fuerit os uterorum, rurſus 27
eodem modo pharmaca apponito, reliquaque facito juxta relatum modum. Ubi vero probe habuerit corpus, velut dictum eſt, ſufflato. Sed & oſculum, & uteros ſufflare oportet ſic. Subdititium factum cum ficu apponito, duo autem ſubdititia facito, & antequam ſubdas, fomentum adhibeto ex fœniculo prius relatum, poſtridie vero poſt fomentum, apponito medicamentum, & quum apponere voles, præ omnibus ſubdititiis, ubi prius laveris ipſam ita apponito; poſtera autem die mollitoria auxiliantur, quamdiu inflammati fuerint, poſt inflammationem vero alia facito juxta priorem rationem; facito item de hoc ſubdititia talia, qualia de priore. Et ſi quidem in menſe ſemel appoſitum, ſatis videbitur inflaſſe uteros, quieſcito. Si vero aliqua opus habuerit, rurſus apponito eodem modo, quo prius. Poſtea vero, ubi bene habere tibi viſa fuerit, & tempeſtivum eſſe, fomentum ex ſuffimentis præparato. * Præparatur autem hoc modo. Cyperum tuſum præparato 28
teſtæ conchæ menſura, & calamum unguentarium eadem menſura, & junci unguentarii tantumdem, cardamomi tantumdem. Cumini item Æthiopici, & aniſi, &

rutæ ſiccæ, & hyperici, ac fœniculi ſeminis. Quum autem hæc præparaveris, vini auſteri albi odoratiſſimi heminas ſex in ollam infundito, & de contuſis quadrantem inſpergito, ac permiſceto. Deinde unguenti Ægyptii optimi, aut amaracini, aut irini, trium obolorum pondus affundito, permiſceto, & molli fomento plurimo tempore foveto. Ante fomentum vero lavato, & duos, aut tres dies foveto. Quum autem fovere deſierit, operculum quoddam fomento imponere oportet, ut ne tranſpiret. Poſtea vero tædis, & plumbis utere. Quum autem duobus, aut tribus diebus fomentum adhibueris, alias duas, aut tres intermittito. Intermediis autem diebus bis in die lavato. Edat autem porrum coctum, & crudum, & raphanos, & naſturtium, & allium aſſatum, ac coctum, & potus ſit meracior, & marinis prædictis utatur. Quum vero intermedii dies præterierint, rurſus fovere oportet, ita ut modicum de ſingulis contuſis ad prius fomentum inſpergas, & vinum inſuper affundas, ſi opus eſſe videbitur, itemque oleum, atque cum hoc foveas. Poſtquam autem fomenta bene habere tibi viſa fuerint, & oſculum molle eſſe, ac apertum velut convenit, & ipſi uteri prope; poſtera die a fomento, pharmacum, quod cum myrrha præparatur, apponito. Sunt autem appoſititia duo, poſtridie vero poſt purgationem mollitoria ſubdito, quamdiu uteri fuerint inflammati, poſtea vero tædis, ac plumbeis penicillis utere. Poſt hæc intermiſſis diebus, quotquot viſum fuerit reſpectu ad inflammationes uterorum habito, & virium corporis conjectura facta, rurſus, velut ſcriptum eſt, refoveto. Si quidem prius fomentum adhuc ſufficiens eſſe videbitur, conjectis ad hoc ſuffimentis velut prius, & vino, ac oleo affuſo. Si vero inutile eſſe prius illud fomentum videatur, aliud ex integro præparato. Oportet autem hoc pharmacum renovare in ſingulis adhibitionibus, quamdiu ſubcruenta purgantur. Si vero talia purgata fuerint, quieſcat. Diæta porro hoc modo conſtituatur. Interrogato, in quibus diebus menſes ipſi prodierint, & ab his initio facto, hanc diætam præſcribito. Primum quidem multa calida lavetur, capite excepto. Quum autem ceſſaverit, caſeum acrem, & rutam, vino nigro pari aqua temperato diluito, & poſtea polenta inſperſa, ſtatim ex balneo bibenda dato. Deinde prandium tempeſtive exhibeto. Edat autem mazam, aut panem, & porrum coctum, aut crudum, & de hujuſmodi omnibus acribus præſcriptis, & aliquando leguminis fracti decoctum, ſpumam autem ne detrahito, & ſilphium multum deraſum addito, ac multa allia incoquito. Obſoniis autem utatur piſcium, chartilagineis omnibus coctis aceto mulſo dulci, aut favorum cremore cocto; bolbidiis, polypodiis in vino, & oleo, & ſilphii ſemen tritum bibat, & quamplurima tum in prandio, tum in cœna edat. Lavetur autem poſt cœnam, quum requieſcere volet. Hac diæta ad dies quinque, vel ſex utatur, poſt hos dies, mane jejunæ ſambuci fructus baccas ſex in vino meraco dato, & ſepiæ ova decem, aut duodecim. Hæc trita ſimul mane jejunæ bibenda præbeto, poſt hoc vero pharmacum potionem dato. At ubi interquievit, lavetur. Sit autem potio, ruta, & caſeus, atque ſic prandeat præſcripto modo. Serius autem cœnet, & ſemper bis in die lavetur. Hæc autem diæta ad dies tredecim, aut quatuordecim procedat. Quum vero hi dies præterierint, catapotia ex ſucco ſilphii fabæ magnitudine formato, atque hæc primum dato, poſtea vero alia præſcripta facito. Quum autem dies tranſacti fuerint viginti quinque in hac diæta, reliqua quidem facito eodem modo. Ante prandium vero, ubi prandere volet, allii ſegmenta quatuor, & caſeum acrem tali magnitudine terito, & polentam modicam ammiſceto, ac maſſam efformato, eamque primum edendam dato. Ante cœnam vero meracum abſorbeat, atque ita cibum capiat. De cætero vero eadem diæta utatur. Quum autem novem dies reliqui fuerint ad tempus menſium, primum hoc dato. Cum ovis, & ſambuco, cuminum Æthiopicum, & caſtorii obolum. Ubi vero duo dies reliqui fuerint, ab his omnibus potionibus, ac catapotiis abſtineat. Verum pharmacum cum tæda præparatum jejuna, ubi lavit, ſumat. Poſt medicamenti vero potum, mercurialem, & braſſicam ſimul in aqua cocta dato cum aceto mulſo dulci, aut favorum cremore cocto, ſale, ſilphio, & oleo condita. Atque hæc in prandio edenda præbeto, & ſuccos ſorbendos, & potum meraciorem bibat. Obſoniis autem utatur polypodio cocto, aut ſepiolis, & hæc quidem in prandio. In cœna vero ſumat carnem caprinam, aut ovillam, aut agninam percoctam, & porrum, & alia acria, quæcumque voluerit. A cœna vero lavetur, & hæc ſit diæta poſtremis duobus diebus. Si vero ex hac diæta menſes non fuerint detracti, ſequenti menſe eamdem diætam ab initio repetito uſque ad poſtremos duos dies. In quorum priore appoſititia facta apponat, juxta ſuperiorem rationem, ex pharmaco in aqua facto. Apponat autem prælota. Verum conſiderare oportet etiam uteros, quomodo habent, quo ſemper omni tempore bene habeant, & os rectum, ac apertum ſit, & ſi ita viſum fuerit, ante appoſitionem fomenta adhibeto. Quod ſi eruperint menſes, ſi quidem frequentes fuerint, paucioribus lavacris utendum eſt, & reliqua diæta, ac curatione. Si vero pauciores, pluribus. Si vero ſignificationem de ſe præbuerint, rurſus eadem diæta utendum eſt, ac curandum, donec menſes apparuerint. Quum autem ſemel talibus prodierint, optimum fuerit in ventre concipere. Atque hæc eſt omnium hujuſcemodi morborum curatio.

SECTIO II.

29 * SI uteri contingant coxam, & incumbant, dura, ac ſolida fit coxa ad lateris mollitudinem, & dolores imi ventris, & ad ipſam lateris mollitudinem, & lumbos, ac crura dolor incidit, ac extenditur, & ſuppurantur, & linamentis opus habent, & pereunt, niſi quid feces, aut uras. Quum ſic habuerint, pharmacum deorſum purgans bibendum dato, & multa calida lavato, & uteros foveto, ita ut urinam veterem in pelvim infundas, ac fervefacias, & ſupra ipſius cavitatem mulierem colloces veſtibus contectam, ut ne præterſpiret, & ſi frigeſiat urina, ferri igniti fruſta in urinam immittas, & fomentum facias, donec ſe obſcure videre, & animo deficere dixerit. Lavato autem calida aqua, & poſtea digito contingens os uterorum ad ſanam coxam trahat. Et noctu mollitoria apponat. Poſtquam autem dixerit directum eſſe, facto prius cum odoratis fomento, rurſus mollitoria quædam apponito. Imo & plumbeos penicillos per triduum, ſingulis diebus unum, poſt hos vero bryoniam albam, aut ſcillam per triduum; poſtea vero conſideratis menſibus, diſce an bilioſi ſint, aut pituitoſi, aut an ſanguis ſit corruptus, & ſi opus fuerit ipſi ſanguinem purgare, quocumque maxime opus habere tibi viſa fuerit, id apponito. Et poſtea cum ejuſmodi colluito. Apponito autem ſubdititia medicamenta, donec ſanguis purus educatur, & hoc per triduum facito. Deinde cervinum adipem liquatum, molli lana eo imbuta, apponat, poſtea per diem pulegium ſubdat, & aromatis ſuffita ſic ad virum accedat.

30 * Si vero ex partu morbus fiat, ubi ex urinæ fomento penitus purgata eſt, ſtatim ad odorata accedat, & poſtea lota, oleum album Ægyptium ad ſanam coxam apponat, & ſuper hanc decumbat. Si vero neque ad hæc tranſmoveantur uteri, jejuna pæoniæ grana nigra quinque in vino odorato bibat. Et in cibo ſumat allia cruda, & aſſata, & cocta. Obſoniis autem utatur pauciſſimis. Si vero ſana non fiat, ſimiliter ipſam purgato, velut in priore dictum eſt. Cæterum in hoc morbo, ſi non ſtatim in ventre habuerint, ſteriles fiunt. Si vero ſic habuerint, menſeſque non fiant, neque febrilis calor corripiat, primum pharmacis ſurſum maxime purgato. Si vero debilis fuerit, deorſum. Et poſt pharmaci potionem, ſi pituitoſa eſſe viſa fuerit, vomat jejuna, & accepto cibo, & plerumque ſana fiet.

31 * Si uteri ad coxam decurrerint, menſes craſſi exiſtentes non prodeunt. Verum dolor ad imum ventrem procedit, & ad lateris mollitudinem, & morſum percipit. Quum ſic habuerit, multa calida lavato, & allia plurima edenda dato, & lac convenienter bibendum, deinde vinum meracum, & totam foveto, & pharmacum ſurſum purgans exhibeto. Si vero debilior fuerit, infra. Si vero curata fuerit, uteros cum fœniculo foveto, & abſinthium ammiſceto. Poſtquam autem recens fota fuerit, os uterorum ſenſim cum digito ad ſanam coxam detrahito, ita ut & ipſum os, & partes circumcirca affectas leniter mollias, & mollitorium quoddam apponas, & poſtea plumbeos penicillos, & mox ſcillam, deinde narciſſinum, una die interpoſita. Quum vero pura eſſe viſa fuerit, netopum apponat in lana, & poſtridie oleum roſaceum. At menſibus prodeuntibus, melius eſt non apponere. Si vero non prodeunt, cantharidas quatuor ſine alis, ſine pedibus, & ſine capite, & pæoniæ grana nigra quinque, & ſepiæ ova, & apii ſemen modicum in vino bibat. Et ſi dolor affuerit, & urinæ ſtillicidium vexarit, in aqua calida deſideat, & aquam mulſam aquoſam bibat. Si vero non purgetur, rurſus pharmacum bibat. Si autem purgatio prodeat, jejuna cum viro coeat. Si vero non prodeat, dato, quod detrahat ipſam, reſpectu ad vires mulieris habito, & tunc tutum eſt, ut ad virum accedat. Si enim in ventre habuerit, ſana evadit. In purgatione vero, ſi multa prodeat, mercurialem edat, & polypos teneros coctos, & cibis mollibus utatur.

32 * Si puerperæ uteri in coxam incubuerint, aut ad lateris mollitudinem, ad alteram coxam oleum Ægyptium album, aut roſaceum apponito. Sed & in ſanam coxam decumbere melius eſt. Bibat autem pæoniæ grana nigra quinque, & ſambuci fructus in tædis conchæ teſtam majorem, & caſtorium magnitudine fabæ. Et cibis utatur mollibus. Convenerit autem mercurialis ante cibum, cocta velut braſſica. Sorbeat autem & ipſam decocti aquam, & acria comedat, exceptis raphano, & cepis, ac naſturtio. Optima eſt et lactuca.

33 * Quot vero morbos ex uteris fieri contingit? Dico autem, quum uteri ex loco moti fuerint, alio alias allabuntur. Ad quæcumque vero locum allapſi fuerint, dolores ingentes incumbunt. Et ſi quis veſicam contingat, dolorem exhibent, et urinam non ſuſcipiunt, neque genituram in ſe ipſos trahunt, et ambo dolent, et ſi non celeres ſolutiones fiant, uteri poſtea ſuppurantur juxta eoſdem locos, ſi ad ipſos decurrerint. Contingit autem hoc et in laterum mollitudine, et in inguinibus, et ſuper pectine. Cæterum in principiis, quum dolor habuerit, ſic curare oportet, et tepefactoria adhibere, et in aqua calida ſedere. Bonum enim et hoc eſt, aut ſpongiis ex calida aqua expreſſis fovere, et pharmaca uteris commoda bibere. Si vero ad hæc non ſolvatur, pharmaco ſurſum, aut deorſum purgare, utro tandem opus fuerit; cognoſces autem id hoc modo. Si enim ad inguina, et pectinem, et veſicam irruerint, hæ purgatione ſurſum opus habent.

Si vero

Si vero ad laterum mollitudinem, et præcordia, hæ pharmaco deorſum purgante indigent. At vero hujuſcemodi morbi omnes ſenioribus magis, quam junioribus fiunt, ad menſes ſuppreſſos; fiunt etiam juvenculis, ubi multo tempore viduæ manſerint. Si vero ad ſedem convertantur uteri, ſeceſſus recrementa impediuntur, et dolores occupant lumbos, et imum ventrem, et inteſtinum rectum, ac podicem. Quum ſic habuerit, calida ipſam lavare oportet, et lumbis fomentum adhibere, et poſtea graveolentia ſubter ſuffire, et apponere, quæ purgant, et impellunt uteros, et bi-
34 benda dare quæcumque libenter admiſerit ex maxime conferentibus. * Si vero incumbant in inguina, et urinæ meatus, dolores fiunt fortes, et torpor in cruribus, et urinæ meatus obturatur, et urinam non emittit. Curare vero oportet hoc modo. Ad nares quidem odorata apponito, et unguenta. Ad uteros vero graveolentia ſuffito. Porro omnis occaſio uteros propellere poteſt, ſi quid mali habeant. Nam et a frigore pedum, ac lumborum, et a ſaltatione, et terrore, et lignorum ſectione, curſu ad acclivem, ac declivem locum, et ab aliis multis propelluntur. Proinde hæc conſiderare oportet, ad totum corpus reſpectu habito, quum præſentes morbi affuerint, propter talia enim omnia neceſſe eſt plus, aut minus ægrotare, et poſtquam hæc reluxerint, maxime hac parte repentini morbi manifeſti fiunt. Quum igitur hæc advenerint, penitius ex tota homine deprehendere oportet. Nam quæcumque perfrigerationes crurum, aut ſtupefactiones ex frigore fiunt, hæ omnes etiam in uterorum morbis uteros elevant. In talibus itaque aquam calidam affundere oportet uteris, et
35 circumſitis locis, et ipſos, ac crura excalefacere, quum allapſi fuerint. * Si circumverſi fuerint uteri ex partu ad dextram partem, et puerperii purgamenta non fiant, et dolor imum ventrem habet, et lumbos, et laterum mollitudinem, et dextrum crus gravatur, et torpor occupat, et non tremit, et oſculum uterorum contingere non poteſt, ſed ipſos leves, ac fortiter planos deprehendet. Quum ſic habuerit, pharmacum bibendum dato, a quo ſurſum, ac deorſum purgetur, magis vero deorſum, et totum corpus foveto, et præſertim uteros leniter, et calida bis in die lavato, et ex potibus quemcumque libenter admiſerit, experimento facto, præbeto, et viro frequenter condormiat, et braſſicam edat. Si uteri ad ſiniſtram partem, aut coxam declinaverint, dolor acutus, ac vehemens habet lumbos, et laterum mollitudines, ac ipſum crus, et claudicat. Quum ſic habuerit, pharmacum infra purgans bibendum dare oportet, et poſtera die ſuffire hoc modo. Hordei chœnices duas, et oleæ folia parum confringito, et gallam contundito, ac cribrato, et hyoſcyami tertiam chœnicis partem. Hæc mixta, et olei hemina dimidia ſubacta in olla nova, per dies quatuor ſuffito. Nocte vero lac bubulum, et mel, et aquam bibat, et calida lave-
36 tur. * Si uteri tranſverſim ſitum habeant, et obliqui fuerint, itemque os ipſorum, menſes ipſi partim occultantur, partim prius conſpicui evaneſcunt, et non ſimiles fiunt, ſed deteriores, et pauciores quam antea, et genitura non fit hoc tempore, et dolor habet imum ventrem, et lumbos, et coxam, et ipſa attrahitur. Quum ſic habuerit, pharmacum infra purgans bibendum dare oportet, et calida lavare, ac fovere. Ubi vero recens fota, et lota fuerit, digito immiſſo, os uterorum corrigat, ac dirigat, & odoratorum ſuffitum admittat, & ex potibus dato juxta experimentum, quem libenter ſuſceperit. Cibis autem utatur mollibus, et allia edat cruda, ac cocta, et cum viro dormiat, et in ſanam coxam decumbat. Alteri vero fomentum ad-
37 hibeat. Morbus autem hic ægre cedit. * Si vero propinquiſſimi fuerint uteri, frequenter vomat. Uteros autem graveolentibus ſuffiat, donec in locum ſuum firmati fuerint. Diæta vero ventrem non emolliente utatur. Si uteri extra naturam progreſſi fuerint, febrilis calor habet pudendum, et imum ventrem, et urina frequenter, ac paulatim deſtillat, et pudendum vehementur mordetur. Patitur autem hæc, ſi recens ex partu viro condormierit. Quum igitur ſic habuerit, myrti baccas, et loti ramenta in aqua coquito, et aquam per noctem ſub dio exponito, atque ſic frigidiſſimam pudendo affundito, et leviter trita hæc apponito. Poſtea aquam lentium cum melle, et aceto bibens vomat, donec uteri fuerint retracti. Sed et lectum a pedibus altiorem facere oportet, et pudendum graveolentibus ſuffire, nares autem odoratis. Cibis vero utatur molliſſimis, ac frigidis, et vinum aquoſum al-
38 bum bibat, et ne lavetur, neque cum viro coeat. * Si penitus ex pudendo exciderint uteri, dependent velut ſcrotum, et dolor corripit imum ventrem, et lumbos, et inguina, et quum tempus proceſſerit, non volunt in ſuum locum redire. Morbus autem hic corripit, quum recens ex partu laborarit, aut fatigata fuerit, ut uteros contactu læſerit, aut cum viro coiverit in puerperiorum purgatione. Quum ſic habuerit, frigefactoria mitigantia apponere oportet ad pudendum, et quod extra propendet depurgatum, malo punico in vino nigro cocto abluere, et intro protrudere. Deinde mel, et reſinam pari utriuſque portione colliquare, et in pudendum infundere. Et decumbat ſupina pedes ſurſum extentos habens. Poſtea ſpongias apponat, et ad lumbos deliget. Quamdiu vero ſic habuerit, a cibis quidem abſtineat, potu vero parciſſime utatur, donec ſeptem præterierint dies, et ſi quidem ſic obedire voluerint, et redire, ſatis ſit; ſin minus, ſummas uteri oras deraſas, et ablutas, picato cerato illinito. Deinde pedes ad ſcalam deligato, ut caput deorſum pendeat, et manu intro detrudito. Poſtea lavato, et crura ipſius viciſſim colliga-

colligato, atque ſic per noctem, ac diem ſinito, & modicum ptiſanæ ſuccum frigi-
dum dato, aliud autem nihil. Poſtera vero die reclinato, & cucurbitam quam-
maximam ad coxam affigito, & multo tempore trahere ſinito, & ubi ipſam de-
traxeris, ne ſcarificato, ſed reclinatam ſinito, & nihil præter ſuccum ptiſanæ exhibe-
to, donec ſeptem præterierint dies. Si vero ſitis vexet, modicum aquæ bibat. Quum
autem ſeptem tranſierint dies, cibis molliſſimis, ac pauciſſimis utatur. Ubi vero ven-
trem exonerare voluerit, decumbens id faciat, donec quatuordecim prætereant
dies. Deinde tepidis fomentis colluatur, melius autem eſt calida velut ex ſole, & quam-
parciſſime deambulet, & ne lavetur. Ventrem autem ne ſolveris. Cibis vero paucíſ-
ſimis utatur, neque acribus, neque ſalſis, & pudendum graveolentibus ſuffiatur, &
poſtquam obambulare inceperit, ſubligar geſtet. * Si vero extra pudendum 39
os uterorum exciderit, utpote cervice uterorum prope pudendum ſita, & ampla exi-
ſtente; fit autem hoc magis ſterilibus, contingitque maxime ex fatigatione, quum mu-
lier laborarit, & uteri calefacti fuerint, ac exudarint; tunc evertitur os ipſorum per
cervicem, ut quod in humidiore, ac lubriciore, & calidiore ſit loco, quam in priori tem-
pore, & ubi hoc contigerit, procedunt uteri foras ad frigus, & oſculum ipſorum ever-
ſum prodit. Et ſi quidem brevi curata fuerit, ſana fit, verum ſterilis penitus relin-
quitur. Si vero non brevi, oſculum durum ſemper ipſi extra erit, & fluet illic alias
atque alias ſanioſus humor viſcoſus, ac graveolens. Et ſi menſes prodierint, ſi ad-
huc ejus ætatis fuerit, in lecto decumbet. Temporis autem progreſſu hujuſmodi
morbus incurabilis fit, & conſeneſcunt, uteros foris habentes. * Si vero uteri ex- 40
tra prominuerint, ablutos ipſos aqua tepida, oleoque, ac vino illitos rurſus indi-
to, ac deligato, & graveolentia ſubter ſuffito. Sub nares autem odorata. Si vero
multo tempore uteri promineant, & ſtupide perfrigerentur, multam calidam
aquam affundito, quo refocillentur. Si vero jam inflentur, etiam aceto ad aquam
ammixto foveto. Sitque hæc aqua, aut lauri, aut myrti decoctum, & leniter pro-
trudito, & cerato unguento illinito, & ſi paruerint, ſatis eſt; ſin minus, cum a-
qua abluito, & aceto modico tepefacto perfundito, deinde illinito. Ubi vero con-
ſederint, ablutos, velut dictum eſt, indito, & alia prædicta facito. Oleum vero
ne adhibeto, neque aliud pingue, aut pinguitudinem habens. Si quid ex oſcu-
lis uteri complicatum fuerit, menſes non fiunt, aut pauci, & pravi, ac dolorifi-
ci, & quum viro condormierit, dolet, & quicquid vir immiſerit ex coitu, exit,
& contingi non vult, neque attrahit geniturain. Et dolor habet imum ventrem, ac
lumbos, & os uterorum ad contactum non comparet. Quum igitur ſic ha-
buerit, urina veteri foveto, deinde vomat a lentis decocto, melle, & aceto ammi-
xto, poſtea aqua calida lavetur. Deinde oleo albo Ægyptio in phialam argenteam,
aut æneam infuſo, & ſale addito contecta phialæ inſideat, & ſi quidem odor olei per
os ipſi penetrarit, ipſam parituram eſſe, & poſtera die ſanam fore pronuncia, ac
confidere jube, & ubi dormire volet, oleum Ægyptium in lana apponat. Poſtridie
vero conſideret, an os uterorum magis ſit directum, & ſi eſſe dixerit, per triduum o-
doratis foveto, & ſubdititia, quæ non mordeant, apponito, purgatoque, & cum odo-
ratis, ac mollibus poſtea colluito totidem diebus velut prius. Quum autem menſes
prodierint, jejuna, & illota, aromatis ſuffita, ad virum accedat. Pleræque vero ex
hoc morbo ſteriles fiunt, ſi non curatus fuerit. * Si ulcerati fuerint uteri, & extre- 41
me foras proceſſerint, oleo illitis manibus indito, & myrrhæ puræ pilulas tres
devorandas præbe, & laurum viridem tritam bibat vino dilutam, & ſic ſana fiet.
Si in arctum contracta fuerint pudenda, ſubdititium apponito. Aniſi videlicet
ſemen, & apii tritum pudendis ſubdito. Si uteri non in loco manſerint, ſed mo-
do huc, modo illuc tranſierint, ut dolores exhibeant, & nunc inconſpicui fiant, nunc
exeant velut ſedes, & quum quidem ſupina fuerit, in loco maneant, quum vero ſur-
rexerit, aut ex ſomno expergiſcatur, aut ſe inclinaverit, aut alium quemdam motum
fecerit, exeunt, ſæpe vero etiam, dum quieſcit. Hanc quammaxime quieſcere, &
non moveri oportet, & lectum a pedibus ſternere altiorem, & vomitibus uti. Opor-
tet enim ipſos ſurſum revellere, & acerbis perfundere, & graveolentia ſubter ſuffi-
re. Sub nares autem odorata, & ex malis punicis quodcumque maxime convenerit, &
nihil impedierit, in medio per umbilicum perforatum, in vino tepefactum quampe-
nitiſſime ſubdito, deinde lata faſcia deligato, ac circumdato, ut ne elabatur, ſed maneat,
& quod opus eſt, faciat, & de peplo cum caſeo, & polenta bibendum dato, quemad-
modum ſupra in allapſu ſcriptum eſt, & de potionibus experimento facto, quamcum-
que maxime admiſerit, bibendam præbeto. Cibis autem molliſſimis utatur, & cum vi-
ro ne dormiat, donec ad locum ſuum redierint. * Si uteri exciderint, hederam ſic- 42
ciſſimam tritam, ac linteo illigatam apponito, & nihil pingue adhibeto. In potu au-
tem exhibeto triticum recens, & peplum album, & ſalviam, & cyperum, & aniſum. Hæc
trita, vino diluta, cum furfuribus hordei bis in die dato, pro vice heminam dimidiam.
Si ad crura, & pedes uteri convertantur, cognoſces ſic. Magni pedum digiti convel-
luntur ſub ungues, & dolor habet crura, ac femora, & incumbit, ac premit ner-
vos circa femur. Quum ſic habuerit, multa calida frequenter lavare oportet, & fo-
mentum adhibere, ſi ferre poterit, & graveolentia ſubter ſuffire. Et femora roſaceo
oleo inungat. Si vero loqui non poterit, crura derepente frigida repereris, & genua,

& manus,

& manus, & ſi uterum contigeris, non in ſuo mundo eſt, & cor vibratur, & dentibus frendit, & ſudor eſt multus, & alia, quæ a ſacro morbo correpti patiuntur, & quæ ab aure exſudant. His frigidam aquam multam affundere oportet ſuper crura, & ma-
43 nus, & alia facere, velut prius dictum eſt. * *Si commoti uteri aliquo allapſi fuerint*, & dolorem exhibuerint, oleæ ſcabiem, & lauri, ac cupreſſi ramenta in aqua cocta, lana excepta ſubdito. Quum mulier recens enixa, onus majus, quam pro natura levarit, aut timuerit, aut ligna ſecuerit, aut cucurrerit, aut alia quædam hujuſmodi fecerit; uteri excidunt ob hæc maxime, aliquando vero ad ſternutationem. Non enim violatur, ſi per vim ſternutans, non apprehenderit nares. Proluere itaque aqua tepida uteros oportet. Deinde betæ ſucco fervefacto ſimiliter, poſtea vino nigro meraco. Si vero non obediat, mollitoria facere oportet. Verum hæc facere oportet, priuſquam perfrigerentur, & leviter intro indere. Deinde crura extendere, ac ſubalternatim ponere, & molle quiddam ipſis ſupponere, a potu vero coerceri oportet tales quammaxime, & ventrem cuſtodire, ut ne exturbetur. Naribus autem odorata adhibere. Hujuſmodi vero poſtea ſi non quieverint, ſed moveantur, veratro purgare oportet. Et ſi non ſatis fuerit, etiam vomitus facere, & non lavari, tacereque
44 ac quieſcere. * *Si inflati fuerint uteri*, venter attollitur, & inflatur, ac ſonitum edit, & pedes, & cavæ faciei partes intumeſcunt, & color injucundus fit. Et menſes occultantur, & genitura hoc tempore non manet intus, & anhelat, ſpumatque, ac anxia eſt, & quum expergiſcitur e ſomno, recta cervice ſpiratio ipſam corripit, & quicquid ederit, aut biberit, ipſam moleſtat, & ſuſpirat, ac triſtatur magis, quam priuſquam edit, & ſuffocatur, et nervi contrahuntur. Et uteri, ac veſicæ dolent, et manus contactum non admittunt. Neque lotium emittunt, neque genituram ſuſcipiunt. Quum ſic habuerit, pharmacum deorſum purgans bibendum dato, et calida lavet, ac frequenter inſideat toto corpore. Quandoque etiam uſque ad umbilicum fomentum adhibeto, et interpoſito tempore ea apponito, a quibus purgetur, et non mordeatur. Suffumiget autem odorata ſubter pudenda, ſub nares vero graveolentia. Et potiones dato, quæ uteros purgant, et ad locum impellunt. Et mercurialem edat, et poſtea lac bibat, velut de latere ſcriptum eſt. Morbus autem hic non eſt diuturnus.
45 * Si velut in callum indurati fuerint, et oſculum exaſperatur, et menſes occultantur. Quum autem prodierint, aſperi apparent velut arena. Si vero etiam digito contigerit, os uteri aſperum comperiet, et ſemper velut callus accreſcit. Quum ſic habuerit, cyclaminum terere oportet, et ſalem, ac ficum ſimul miſcere, et cum melle glandulam efformare, ac ſubdere, et fomento adhibito, purgantibus eluere. Edat autem mercurialem, et braſſicam coctam, et ſuccum ſorbeat; itemque porrum, et calida lavetur. Si vero velut in callum indurati fuerint, et menſes obtorquentur, et oſculum ipſorum clauditur, et non concipit, et velut aliud quid eſt, et ſi contigeris, velut lapis illic eſſe videtur, et eſt os aſperum, ac multis radicibus præditum, et non leve aſpectu, et qui ipſum conſiderat, digitum intromittere non poteſt, et febris circumfrigerans corripit, et fremitus, et dolor uteros habet, et imum ventrem, et laterum mollitudinem, ac lumbos. Patitur autem hæc, ſi ipſi corrupti menſes computruerint. Quandoque vero etiam ex partu, et frigore, aut mala diæta, et aliter. Medicamentum igitur bibendum dare oportet, et multa calida aqua lavare. Oleo item utere, et fomentum adhibe. Quum autem recens lota, aut fota fuerit, ſpecillo immiſſo aperito, et os ipſorum dilatato, idemque cum digito ſimiliter efficito, et mollitoria, velut dictum eſt,
46 apponito, et potiones ſimiliter bibendas dato, et eodem modo curato. * Si vero obduruerint uteri, oſculum ipſorum durum fit, et clauditur, et menſes non prodeunt, ſed pauciores, et deteriores, et dolor incidit, et febris, et rigor corripit circa imum ventrem, et lumbos, et laterum mollitudinem. Quum ſic habuerit, multa calida lavato, et tepefactoria adhibeto, ſi dolor habuerit, et uteros multo tempore cum aqua decocti cucumeris ſylveſtris foveto, deinde mollitoria apponito. Atque hæc per triduum facito, et ſi ex contactu oſculum uterorum molle apparuerit, ex crudo lino tres penicillos ſuppuratorios indito, primum tenuem, ſecundum paulo craſſiorem. Craſſiſſimus autem ſit magnitudine digiti parvi, longitudine vero quinque digitorum, ita ut hos adipe anſerino illitos ſubdas. Sed et ubi fomentum adhibueris ex odoratis, glandem mollitoriam apponito. Aut nitrum tali magnitudine illitum, ut ne ſauciet. Non enim pungere oportet, et appoſitum ſit ad duos dies. Decedit autem velut cortex, et pellicula craſſa. Intermiſſis vero tribus diebus, cyclaminum cum narciſſino ſubdito. Si vero hæc non purgarint, cum multa conſideratione apponito id, quod cum bupreſti paratur, et appoſitum maneat per diem, et ubi fortiter momorderit, glandem extrahat, et pudendum colluat cum aqua calida, et in oleo inſideat, poſtridie vero lota, cervinum adipem liquatum, et molli lana exceptum apponat, et ſi tibi adhuc purgatione opus habere videatur, tribus interpoſitis diebus, id, quod cum narciſſino paratur, ſubdito, poſtridie autem netopum. Deinde rurſus tribus diebus interpoſitis, uteros odoratis, et pinguibus colluito; poſtridie vero pulegium per unum diem apponito, et ſequenti die cum aromatis ſuffito, ac foveto. Utatur autem cibis acribus, marinis, aut carnibus. In menſibus vero caſtorium bibat,
47 et jejuna illita ſuffita, et cyceonem bibens, ad virum accedat. * Si vero os uterorum non ſuſcipiat genituram, ſed durum fuerit, ac concluſum, plumbeum penicillum appo-

nat, velut dictum eſt per triduum, ubi calida lota eſt, & mollitoriis utatur, & ſupina decumbat, & in aquam calidam inſideat, & lanam unguento imbutam apponat. Verum noctu magis apponere oportet. Juxta coxas vero veſtes laneas, aut lineas molles ſupponat, ut ne corpus in alterutram partem dilabatur. Utatur & ſubdititiis mollibus ex myrrha pinguiſſima, pice, cera, & adipe anſerino. Sit autem myrrhæ dimidium, reliquorum vero duplum, & in lana ſubdat, duo vero ſint ſubdititia, quorum alterum lota per diem ſubdet, alterum per noctem, donec molle factum fuerit, & ubi hoc detraxerit, aqua odorata colluatur. Aut grana cnidia decorticata quindecim, & Indici medicamenti aliquantulum, ſi ita viſum fuerit, in lacte mulieris maſculum lactantis terito, & cervi medullam, & alia, quæ dicta ſunt, ac modicum mellis ammiſceto. Sit autem lana, qua hæc excipiuntur, mollis, & pura, & ad diem ſubdat. Si vero fortius facere voles, myrrhæ parum quid ammiſceto. Optimum autem eſt ovi candidum, & adeps caprinus, & mel, & oleum roſaceum: his ammiſcere farinam, & tepefacere ad ignem oportet, & quod deſtillat, lana colligere, ac apponere. Aut adipem rubrum anſeris aromatibus conditum, & unguentum roſaceum, permixta, & lana excepta apponito. Præſtat autem anſeris adipem, & adipem ovillum, ceram albam, reſinam, netopum, oleum roſaceum, hæc ſimul liquare, ac miſcere. Ubi vero lota eſt, hæc tepida intro ad uterorum oſculum apponat. Aut cervi medullam, & anſeris adipem liquato, & roſaceo, aut irino oleo ammixto, in valde molli lana apponito. * Quum mulieri uteri duri facti fuerint, et ad pudenda exierint, 48
dura fiunt inguina, & ardor in inguinibus eſt, & omnia cancerantur. Quum igitur ſic habuerit, cucumeris ſylveſtris internam partem, & favum terito, & aquæ hemina affuſa in ſedem infundito, & purgatur. Si os uterorum durum fiat, & cervix præ ſiccitate, & morbus leviter hæſerit, ex digiti contactu cognoſces, & ſi ad coxam devolvantur, nihil acre adhibeto. Si enim exulceretur, aut inflammetur, periculum eſt, ne penitus ſterilis fiat. Verum apponito ea, quæ non mordent, a quibus purgetur. Quum vero duri fuerint uteri, & ſic doluerint, ſubdititia apponito, velut eſt cervi medulla, aut anſerinus, vel ſuillus adeps, & unguentum tritum cum melle, & ovi luteum, ac ceram albam, velut cat aplaſma emollito, & hordeaceam, aut triticeam farinam cum aqua, & ruta coquito. * Si uteri concluſi fuerint, oſcu- 49
la ipſorum dura fiunt, & geniturам non amplius ſuſcipiunt, ſed ſtatim, ubi cum viro condormierit, dum crura movet, exit, & dolores imum ventrem, & lumbos, & inguina occupant, & menſes omnino non prodeunt. Si vero exeant, pauci, & pravi, ac decolores prodeunt. Quum ſic habuerit, multa calida lavato, poſt balneum vero caſtorium cum pæoniæ radice in vino nigro odorato permixta, bibenda dato. Cibis autem velut puerpera utatur, & ſi manifeſti fuerint menſes, diem unam intermittito, & totam foveto, & pharmacum potandum dato, ſi adſuetæ fuerint, ſurſum purgans, aut ſi egere viſa fuerit, deorſum. Lac itaque aſininum, aut ſerum exhibeto, & leniter foveto, & mollitoria utero apponito, & cyclaminum, & narciſſinum. Cucumerum vero parvorum ſylveſtrium internam partem ſumito, & ex divulſis ſemen eximito, ac lacte mulieris maſculum lactantis affuſo terito, myrrha pura, & melle optimo ammixtis, oleoque Ægyptio albo, et ne liquidum facito medicamentum, ſed ſiccum, atque hoc in lanam mollem puram infarciat, et in oleo Ægyptio albo tingat, et lota apponat. Subligetur autem, et ſub tecto maneat, quum purgatur. Poſtquam autem ſufficienter habere tibi viſa fuerit, quieſcat; ſin minus, rurſus aliud apponat, poſtea vero obvolutam lanam mollem, rotundam faciat, et netopum immittat, et diem unam ſubdat, poſtridie vero oleum roſaceum itidem in lana. Deinde rurſus cervi adipem, etiam ipſum liquatum in lana. Lavetur autem calida aqua ſemper ante ſubdititiorum appoſitionem. Et odoratis leniter foveatur multo tempore. Poſtea vero una interpoſita die, colluito, ſi quidem pituitoſa fuerit, eo quod cum grano cnidio paratur. Si vero bilioſa, eo quod cum ſcammonia, poſt hæc ambo poſtridie etiam narciſſino cum vino dulci colluito. Si vero narciſſinum non fuerit, cum anthino, aut irino quamoptimo. Sit autem olei tertia vini pars, deinde interpoſitis duobus diebus, id, quod cum pulegio præparatur, unum diem apponat. Si vero prodierint menſes, jejuna per triduum bibat caſtorium cum vino odorato albo; ubi vero deſiverint menſes, et ſtabiles fuerint, lavetur, et aqua frigida perluta, cyceonem bibat non ſalſum. Cibum autem ne contingat, et cum viro dormiat duobus, aut tribus diebus. Quanto vero tempore purgatur, mercurialem in aqua coquens, ubi cocta fuerit, exprimat, et allium, ac cuminum, et ſalem ſubterat, et oleum his ammiſceat, et modico ſucco affuſo fervefaciat. Atque hoc edulium ante cibos edat. Allium item coctum, ac aſſatum quamplurimum accipiat. Si vero mercurialis non fuerit tenera, tritam cum braſſica coquere oportet, et condire, et lenis erit, et ſi in ventre conceperit, ſana evadet, et omnia ipſi juxta ornatum procedent. * Si os utero- 50
rum concluſum fuerit, fit forte velut groſſus, et ſi digito contigeris, deprehendes durum, ac convolutum, et digitum non admittit, et menſes occultantur, et geniturам non ſuſcipit hoc tempore, et dolor habet imum ventrem, et lumbos, ac laterum mollitudinem. Quandoque vero etiam ſurſum aſcendit, et ſuffocat. Quum ſic habuerit, pharmacum deorſum purgans bibendum dare oportet, et multa calida lavare, et apponere ea, quæ os molliunt, et ſpecillum immittere, ac aperire,

itemque

itemque digitum, & ſimiliter levigare. Quum autem molle fuerit, apponere ea, quæ ſanguinem purgant, & potiones exhibere, & experiri, ut præbeas quodcumque aliud libenter ſuſceperit. Braſſicam autem edat, & ſuccum ſorbeat. Si uteri concluſi fuerint, & menſes non apparuerint, colocynthidem ſylveſtrem, & ſilphii ſemen, & cuminum Æthiopicum, & nitrum, & ſalem thebaicum, & adipem rhenalem, & farinam, & myrrham, & reſinam, omnia ſimul fervefacito, et trito mixta,

51 et in glandem efformata, apponito. * Si grumoſi facti fuerint uteri, os ipſorum velut ervo plenum fit, et ſi contigeris, videbis ita habere, et menſes non fiunt, neque genitura intus manet. Quamdiu ſic habuerit, cyclaminum cortice detracto, et allium, et ſalem, et ficum, ac modicum mellis terito, miſceto, ac glandem formato, et ad os uterorum apponito. Itemque alia ſubdititia, quæ acria ſunt, ac corrodunt, et a quibus ſanguis purgatur, et de potionibus dato eas, quæ uteros purgant. Si uteri præter naturam hiarint, menſes plures prodeunt, et viſcoſi, et frequenter, et genitura intus non manet, et oſculum hians eſt, et fieri non poteſt, ut genituram attrahat, et febris, ac rigor corripit infernum ventrem, et lumbos. Morbus autem corripit ex fluxu ſanguineo. Fit et quum menſes ſuppreſſi derepente eruperint. Diætæ itaque ratio prius relata eſt. Oportet autem ſubdititiis curare, in principio quidem purgatoriis ſimulque mollibus; deinde leniter adſtringentibus, et partes infra umbilicum per ſpongias fovere cum myrti, aut rubi aqua, aut ex oleæ,

52 aut roſarum, aut œnanthes, aut vitis foliorum decocto. * Si os uterorum hiarit amplius quam in menſibus ſolet, menſes ita fiunt plures, et deteriores omnes, et liquidiores, et per longius tempus, et genitura non attingit, neque manet, ſed rurſus exit, et ſi permanſerit, oſculum comperies diſparatum; et impotentia præ menſibus obtinet, et levis eſt, ac debilis uterus, et ulterius procedit, et vires laxantur, et febris debilis, ac rigor, et dolor habet imum ventrem, et laterum mollitudinem, ac lumbos; patitur autem hæc maxime, ſi quid in ipſa corruptum computruerit, ac compactum fuerit. Quædam vero etiam ex partu patiuntur, aliæ etiam aliter. Quum itaque ſic habuerit, pharmacum bibendum dare oportet, et facilius judicabitur, et ſi dolor habuerit, tepefactoria adhibeto, et frigida lavato, ac intermiſſione facta, colluito, et ex potionibus dato quamcumque maxime libenter

53 admiſerit, et ſuffito ea, quæ reſiccant, et polypos edat, ac mercurialem. * Si vero non concluſi fuerint uteri velut oportet, in aqua deſideat, in qua cocta ſit myrtus, aut lentiſcus, aut vitis, aut oleæ folia, aut roſarum. Diæta vero ſit, quæ relata eſt in rubro fluxu. Optimum vero ipſi auxilium eſt ſitis, frequentes vomitus, et prohibitiones balneorum. Quum uteri, magis quam convenit, fuerint aperti, et non concluſi, et purgatione opus habent, et collutionibus, et ſuffimentis. Si vero menſes effloruerint, plures fiunt, et deteriores, et liquidiores, et frequentes. Et genitura non manet intus, ſed quando illi prodierint, perit. Et ſi os contingas digito, comperies ipſum leve. Et impotentia ipſam præ menſibus corripit. Et febris, ac rigor obtinet, et dolor imum ventrem, et lumbos, et laterum mollitudinem corripit, maxime ſi quid in ipſa corruptum computruerit, itemque ex partu, et aliter. Quum igitur ſic habuerit, curare oportet, ubicumque tandem dolor fuerit, ve-

54 lut in ſuperioribus ſcriptum eſt. * Si uteri inflammati fuerint, menſes obtorquentur, et cervix multis tenuibus venulis ad telarum araneæ ſimilitudinem variegatur. Et febris eſt acuta, et mentem percellens, et menſes pravi, ac pauci ipſi comparent. Et quum jejuna fuerit, vomitus quidam ipſi ſupervenit. Quum vero quid comederit, revomit. Et dolor occupat imum ventrem, et lumbos, et animo linquitur, et per totum corpus perfrigeratur. Venter autem nunc durus, nunc mollis eſt, et incenditur, et attollitur, et putat ſe in ventre habere. Quandoque vero ventris moles vacua apparet, et alvus aqua impletur, et umbilicus prominet, et oſculum gracile fit, et derepente apparent menſes ſtridentes, et pauci, ac pravi, et attenuatur circa claviculas, et collum, et pedes intumeſcunt, et præſertim pedum extremitates. Quum ſic habuerit, pharmacum infra purgans bibendum dato, et ſubdititiis utatur, et fomentis uteri foveantur odoratis. Per diem vero plumbeis penicillis utatur, et ante appoſitionem aqua calida non mordenti colluito, et poſt appoſitionem hoc infuſo colluito. Cneſtri duas potiones in aquæ hemina coquito, et aquam excolato, ac infundito, oleo narciſſino, aut anthino ammixto. Poſt hæc tres dies intermittito, deinde cum eo, quod cum aceto paratur, colluito, et ante cibum, mercurialem cum aliquantulo vino coquens edat velut braſſicam, et ſuccum ſorbeat. Si vero permanſerit, pharmaca bibenda dato, a quibus aqua de uteris purgatur. Cibis autem utatur panibus, et oleribus coctis, flaccidis. Marinis autem potius quam carnibus. Aut extremis partibus coctis, flaccidis, et laboret quamplurimum et ante, & poſt cibum, & quamminimum lavetur frigida, & a dulcibus, ac pinguibus omnis generis arceatur. Diebus autem purgationum intermediis, adiantum bibat jejuna in vino diluto. At morbus hic lethalis eſt, et

55 paucæ effugere poſſunt, ſi non in ventre conceperint. * In uterorum inflammatione menſes obtorquentur, & quum jejuna eſt, vomit. Ubi vero comedit, dolor habet imum ventrem, & lumbos. Et totus venter modo durior, modo mollis fit, & non valde conſidet. Alvus magna fit, & non purgatur, & ſibi prægnans

eſſe videtur, & patitur quæcumque prægnantes perpeti ſolent. Et ſi ventrem contigeris, levem comperies tumorem velut in utre, & quum partus tempus eſſe viſum fuerit, uteri concidunt, & menſes pauci, ac deteriores fiunt. Huic pharmacum deorſum purgans bibendum dare oportet, & purgatoria apponere. Purgata vero, ſana evadit. * Si inflammatus fuerit uterus, vellicatur. Si vero quid 56 corruptum fuerit, ac vitiatum recruduerit, febris corripit acuta, & magna, & horror durus partes circa pudenda, & horribiliter afficitur, & mordetur, & concitatur, & ſi quis digito contingat, rurſus pejus habet, & pungitur, & caput dolet, ac ſinciput, & caligo adeſt, & ſudor frontis. Extremæ partes perfrigerantur, ac tremunt, & ſopor profundus aliquando occupat, & audire non poteſt. Neque reliquus ſenſus operatur, faſtidium cibi eſt multum, & ſtomachus, & venter omnino non continent cibum, & vociferatur, & exilit, & pectinem dolet, & inguina, & lumbos, & occultos pudendi locos, & cito moriuntur. Si vero dolores ad extremam debilitatem deduxerint, ſpongiis calidis ex aqua, & oleo expreſſis foveto, & ſubdititia mollia apponito, medullam cervi, adipem anſerinum, & ceram albam, & ovi luteum. Aut ceratum picatum cum reſina ſubdito. Vino vero, aut lacte caprino purgato, aut volucris juſculo. Vinum autem ne bibat, & ptiſanæ ſuccum ſorbeat. * Ad dolorem uterorum medicamentum infuſile. Si dolor ſolum fue- 57 rit vehemens, & violentus, caligo in uteris ineſt, & flatus non exit, ſed iſthic manet malum. Oportet igitur ſic curare. Atriplicis ſylveſtris ſemen, & betas ſimul trita, ac tepefacta, in uteros infundito. Aliud dolores uterorum ſedans. Vini ſuaviſſimi pari aqua temperati tres ſemicongios Atticos ſumito, & fœniculi radices, ac ſeminis ejuſdem trientem, & olei roſacei heminam dimidiam. Hæc in ollam novam immittito, & vinum ſuperfundito, deinde foveto. Apponito autem & ſcillam, donec oſculum molle factum fuerit, & ad lationem idoneum, ac apertum. Et quum in purgatione puſtulæ circa oſculum uteri exortæ fuerint, ſic curato. Carnem bubulam cum butyro, aut adipe anſerino, & aniſo tritis illine, & ipſam carnem in pudendum inde.

SECTIO III.

* SI ignis ſacer habuerit uteros, intumeſcunt pedes, & mammæ, & corpus, 58 & dolor ipſam corripit, & recta cervice ſpiratio fit, & dolet laterum mollitudinem, & partes ſub ventre, & pectora, & caput, & tremor occupat, & torpor manus, & inguina, & poplites tremunt. Quandoque vero & in poplitibus lividæ fiunt, & modico tempore melius habent ex hoc colore. Maxime vero mammæ attolluntur juxta gentilitatis cognationem. Attamen non valde dolet, & febris, ac rigor corripit, & facies rubicunda fit, & ſitis fortis eſt, & hepar reſiccatur. Hæc ſi prægnanti acciderint, moritur, & non poterit effugere. Si ignis ſacer in uteris fiat, tumores fiunt lividiſſimi a pedibus exorſi uſque ad crura tota, & ad lumbos. Quanto vero tempus amplius progreſſum fuerit, etiam pectus percipit, & intumeſcit, & tota perfrigeratur, & febris habet magna, & rigor ſupervenit, & ſpiritus denſus, & animi deliquium, & debilitas, & dolor totius corporis, & triſtatur, & mente variatur. Et affectio aſcendit ex inferno ventre ad lumbos, & ad dorſum, & præcordia, & pectora, & collum, & caput, & ſtomachum, & mortua eſſe videtur. Quum autem dolor ſolutus fuerit, torpor habet lumbos, & inguina, & crura, & in poplitibus livores fiunt, & modico tempore melius habere ſibi videtur, deinde rurſus affligitur, & corpus puſtulis completur, & rubores conſpicui, ac manifeſti faciem occupant, & guttur ſiccum eſt, & lingua aſpera. Hic morbus, ſi prægnantem invaſerit, occidit; ſin minus, medelam adhibere oportet, & lac aſininum bibendum dare, ac purgare. Si vero ſic non ſolvatur, ventrem mollibus frigefactoriis perfrigerare, & ſubdititiis non moleſtis, & levibus paulatim purgare; itemque vomere. Ad hoc commodum eſt ſambuci folia ſumere cocta cum origano, aut thymo, aut ruta. Si vero febris dimiſerit, etiam vinum, ac cibos dulces dato. Verumtamen paucæ curantur. * Aqua 59 intercus ſi in uteris fiat, menſes prodeunt arenoſi, & aquoſi, & non valde cruenti. Intumeſcit & uterus, & venæ, & propinquiſſimæ partes, & prægnans fit, deinde ſuffocatur, & mammæ fluunt, & imus venter durus eſt, ac intumeſcit, & omnis circum circa locus, & dolet, ſi quis ipſum attingat. Et febris, ac ſtridor dentium corripit, & dolor vehemens laterum mollitudinem, ac lumbos, & ſemen in ſomnis effundit, & pejus habet. Hanc calida lavare oportet, ac tepefacere, pharmacum autem bibendum dare, & cum debilibus fovere, & cyclamini obolos tres in linteo deliget, ac apponat. Et cupreſſi ſuccum in aqua madefaciat, ac cantharidas eadem terat, & modico tempore apponat, & per multum temporis intervallum. Efficax eſt. Subdititium. Cuminum chemæ menſura, uva paſſa alba. Aliud. Urticæ ſemen, ari radix. Horum quodcumque voles, leviter apponito, ubi vero expurgaveris, colluatur, ita ut detrahas, & cum infuſo pudenda colluas, & ſimul cum viro dormiat, & ſi fœtum ad partus tempus geſtarit, tota expurgatur, & ſana fit. * Alia 60

aqua

aqua intercus uterorum. Subcruentum quiddam fluit ſanioſum, & purgatur, & mordet valde, & ulcerat pudenda velut muria, & circumſitas partes, & quocumque deſtillarit, ulcerat, & color eſt morbi arcuati. De cætero vero purgatur copia velut in aliis fluxionibus. Morbus autem hic & debilior eſt, & aliquando lethalis fit, ſi uteri egreſſi fuerint. Hanc curato velut eam, quæ a fluxu albo vexatur, & lac aſininum bibendum dato, & extenuato, & prædictis pharmacis curato. Eclegma. Quod delingitur ad aquam intercutem. Si aqua ex uteris fluat, ſulphur, & anſe-
61 ris adipem delingat. * Si ventus in uteris fuerit, flatus exit, & ſtridet, & tota intumeſcit, & febris habet, & ardor, & ad hæc valde exilit præ dolore, & virum non admittit, & valde ægre fert coitum, & erigi non poteſt, & velut onus grave ipſi in uteris jacet, & caput dolet, & anxia eſt, & loqui non poteſt. Si vero dolor acceſſerit, clamat, & dolet omnia, & lumbos, & pubem, & ſedem, et urina ſupprimitur, et venter ſuffocatur, et mori cupit, et præcordia diſtenduntur, et ſtomachus mordetur, et os amarum eſt, et vomit acida, et pura, ac meraca, et frequenter ructat, et melius habet. Sin minus, intumeſcit, et ſi attigeris, renititur, et dolet. Proinde uterum cum aqua mulſa, et aceto mulſo, ac oleo colluere oportet. Et cuminum, aut aniſum tritum ſumere, et lini folia terere, et volucrinum adipem cum ovis in aqua infundere, Subdititiis vero, ac potionibus utere, quæ ego deſcribam. Deſideat autem in oleo calido, et aromata in ipſum immittito, junci odorati florem. Aut in aqua lauri, aut marina deſideat. Optimum autem eſt mollibus infuſis ventrem purgare, aut glandem apponere, quemadmodum puero venter ſolvitur, lanam illotam cum melle. Si vero antiquior fuerit, cepam in oleum, aut mel tinctam apponito. Aut taurinum fel, aut nitrum cum melle. Aut mali punici acidi nucleum cum
62 melle, et hordeacea farina. * Si mola ipſa innaſcitur a craſſa genitura intus retenta, thymbram tritam in aceto, et aqua, liquidam bibendam præbeto. Aut hyoſcyami ſemen tritum, et cum muria, ac ſilphii ſucco, et aceto colluito. Aut ſi opus fuerit cum aqua. Optimum vero eſt aquam mulſam infundere cum aqua lentium, aut ervi, aut floris violæ. Si vero purgata fuerit a talibus, quæ ſunt velut igne ambuſta, myrtum coquito, ac perluito, et myrrham, ac netopum cum lana apponito. Si ventus in uteris fuerit, ac momorderit, et qua tranſit, colorem facit, et præ ardore intumeſcit, et dolet, et virum averſatur, et coitum valde ægre fert, et tenditur, ac intumeſcit pecten, et erigi non poteſt, nec dirigi. Quum ſic inveneris, ſcito, quod ventus, et genitura in uteris eſt, et propterea nunc ægrotet. Accipe itaque mel, ceram, lini folia trita, et adipem volucrinum, et hæc in vino odorato tepefacta per clyſterem in uteros infunde. Apponat autem folia lini. Aut ſemen lini terito, et in lanam involvito, et ad os uteri apponito; ſin minus, efficaciore utere. Irinum, et crocum, et lini folia, et adipem volucrinum terito, et lacte muliebri diluta, raſura de tenuibus linteolis deraſa excipito, ac illigato, et ad uteri oſculum apponito. Et ſi pinguitudo carnoſior enaſcatur, quod conſumat, indito, et mediocri-
63 ter attenuato. Quæ enim valde attenuantur, raræ fiunt, et abortiunt. * Si vero genituram non ſuſcipit uterus, ſed dimittit, et calorem in ſe ipſo non habet, inſtrumentum parare oportet, cui inſidens vaporem intra uterum recipiat, ita ut veſtes circumcirca ponantur. Suffire autem oportet caſiam, cinamomum, myrrham, ſingulis pari portione vino ſiræo, ſive ſapa ſubactis, et ſuper prunas conjectis. Modice vero lavetur, et modice cibum ſumat. Opitulatur et ſubdititium hujuſmodi. Myrrham mollem cum melle efformato. Sit autem oblonga velut glans, et ſæpe hæc facito, virium reſpectu habito. Proſunt et pelecini in frumento naſcentes, cum myrrha triti. Mel quoque coquito, et cum tædis agitatum permiſceto, et fabæ Ægyptiæ magnitudinem apponito, fel item taurinum, et rhoem rubrum pari portione. Conyza herba eſt ſimilis apio criſpo, naſcitur autem prope mare in locis arenoſis, odor vero ejus ægre tolerari poteſt. Hanc cum melle, et vino apponito. Aut bulbion, conſpicitur autem in tritico,* maxime Ægyptio, acre ſimile cumino Æthiopico; hoc et allium,
64 et nitrum ſimul apponito. Verum antea lavetur. * Quum mulier caput dolet, et ſinciput, ac collum, et vertigo præ oculis obverſatur, et timet, et triſtis fuerit, et urinæ nigræ, et ſimilia etiam per uterum prodeunt, et anxietas, ac mœror ipſam tenuerit, atra bilis in uteris ineſt. Curetur autem ſic. Cucumeris ſylveſtris anniculi internam partem, fel tauri, florem æris cum bacchare terito, et ſubdititia formato, et pharmacum bibendum dato, ac lavato. Quum vero mulier uteros mordetur, et dolet, lancinaturque, et bilem flavam mingit, et uterus hiarit, et oculi fuerint velut morbo regio affectorum, ſcito, quod bilis in uteris eſt. Quapropter optimum eſt expurgare totum corpus, et ipſos uteros ſubdititiis, quæ bilem educunt. Quum vero perfrigeratur uterus, et onus inſitum eſſe videtur, et color non eſt clarus, et compactus eſt uterus. Quum ſic habuerit, purgare oportet cum eo, quod pitui-
65 tam ducit, et attenuare, ac frequenter vomere. * Quum mulieri male oleverit ex ore, et gingivæ nigræ fuerint, ac pravæ, caput leporis, et mures tres ſeorſim exure, et ex duobus muribus ventrem exime, hepar autem, et rhenes non, et in pila lapidea marmor, aut lapidem album tere, ac cribra, deinde ſingulorum pares portiones miſcere, ac dentes confricare oportet, et locos in ore, et poſtea lana ſuccidiſſima fricet, et cum aqua colluat. Tingat autem lanam ſuccidam in melle, et confricet

fricet

fricet dentes, ac gingivas, & internas, ac externas partes. Terat item aniſum, &
anethi ſemen, & myrrham pondere duorum obolorum, atque hæc in vini albi me-
raci hemina dimidia diluat, & cum his os colluas, & multo tempore in ore con-
tineat. Hoc autem frequenter faciat, & jejuna gargariſſet, & poſt cibum. Optimum
vero eſt modico cibo uti, & optima quoque ingerere oportet. Hoc pharmacum
dentes purgat, & bene olentes facit. Vocatur autem Indicum medicamentum.
* Quum mulieri mamma aſpera facta fuerit, ſtœbes, aut rubi fructum cum a- 66
qua, & oleo coquito, & cataplaſmate facto mammas integito, & betæ folia ſu-
perponito. Deinde ex linteo velut pileum conſuito, & magnitudine ut mam-
mam capiat, atque ſic mammam indito. Si vero ſuppuretur, ſecato, & ex lana ſuc-
cida linamentum, ſive penicillum immittito, & eadem ſuperponito. Poſtea vero
ex lenticula cocta cum polenta permixta, cataplaſma adhibeto. Si in puden-
do mulieris, aut inteſtino recto aſcarides naſcantur, viticis ſemen, aut folia cum fel-
lis bubuli obolo permiſcentur, & oleo cedrino ſubiguntur, & lana ſuccida mol-
liſſima excipiuntur. Induuntur autem tertio quoque die pernoctem, ac diem. Poſtridie
vero ubi amovit, calida lavetur, & allium coctum, ac crudum edat, & aſcarides
exeunt, ac moriuntur. Muria vero etiam colluere oportet. * Ad faciem ornan- 67
dam. Hepar tauri terito cum oleo, illinito autem cum vino meraco. Fel autem fur-
fures exterit. Sed & ptiſanæ ſuccus ſimiliter illuſtrat, & ovorum candidum, & fa-
rina lupinorum, & ervi, cum ficis in cataplaſmate adhibita. Et braſſicæ radix, ac
ſemen. Hæc etiam lentigines tollunt. Itemque alcyonionum. Et ſi pulvis faciem læ-
ſerit, ceratum liquidum ex roſaceo præparatum ſublinito, & aquam frigidam affun-
dito. Et rugas levigat hoc. In pila lapidea plumbaginem terito, & menſtrua ex ſitu
aqua affuſa paſtillos formato, qui ubi reſiccati fuerint, oleo dilutos rugoſæ fa-
ciei illinito. At ſi capilli defluant, ladanum cum roſaceo, aut anthino unguento te-
rito, & cum vino illinat. Aut terram cimoliam cum vino, aut roſaceo, aut ompha-
cino, aut acacia. Si vero calva facta fuerit, cuminum impone, aut ſtercus colum-
binum, aut raphanum tritum. Aut cum cepa confricet, aut cum beta, aut urtica.
* Cæterum ſolares appellatas maculas tollit ervi decoctum, betæ ſuccus, ovo- 68
rum candidum, ptiſana, cucumeris ſylveſtris radix ſicca cum vini fece trita, ac
illita. Aut fici folia adhibita. Item ſeſamo trito fricari, aut amygdalis amaris; & ur-
ticæ ſemen, & allii cortex ſuperligatus, & lepidium. Impetigines omnes extra-
hit acetum, manna thuris, pumex, ſulphur cum aceto, naſturtium ſylve-
ſtre uſtum, & in cinerem redactum, viperæ exuvium, rumicis ſylveſtris radix.
Teratur autem cum aceto vinoſo. Si vero puſtulæ emergant, etiam ſpuma argen-
ti utere. * Potio ad fluxum rubrum commoda. Cornu cervi uſtum ad duplum 69
crudæ hordeaceæ farinæ ammiſceto, atque hæc in vinum pramnium inſperſa bibat,
& ſiſtitur. Alia. Adianti radicem tritam, & cicer torrefactum, & lentium fa-
rinam ex melle bibat, aut uelut potum exhibeto. Aut farinæ tritici recentis ace-
tabulum, gummi albi dimidiam, mannæ thuris tertiam partem, & junci odora-
ti parum. Aut de pinu, vel cupreſſo aqua dilue, & bibendum præbe. Bibat autem
in die. Aut cornu cervi comburito, ac terito, & crudam hordeaceam farinam
cum cedri baccis quinque, & vinum auſterum nigrum cum tædis ammiſceto. Aut
mali punici dulcis aſſati ſuccum cum vino nigro bibat. Aut cupreſſi baccas tres,
aut quatuor, & myrti baccas nigras, & ſimul, & ipſas per ſe ipſas, ad robur corpo-
ris mulieris reſpectu habito. Cum vino vero potio fiat. Aut caſtorii obolum in
vino nigro auſtero terat, ac bibat. * Potio ad fluxum, & omnes morbos, qui 70
ab uteri fiunt. Pæoniæ ſemen, & radices, cuminum Æthiopicum, & melan-
thium in vino albo exhibeto. Aut ferulæ raſæ acetabulum, & porri ſuccum in vi-
no albo diluto. Hoc etiam ex naribus manantem ſanguinem ſiſtit. Aut malum puni-
cum in vino nigro coquito, ac decorticato, & interna in vino nigro terito, & cum
polentæ farina exhibeto. Aut linum, vel eryſimum toſtum, & oleæ folia viridis, &
radicem nigram aſpalathi, & peplum plenum, hæc trita in eodem vino diluto bibenda
dato. Aut coagulum aſininum, & mali punici dulcis radicem, & gallam, omnia æquis
portionibus, & mali punici dulcis ſuccum cum vino bibat. Aut rumicis ſemen cum
gallæ parte externa circumraſa. Hæc ſimul terito, & poſtea cyceonem facito, ac ex-
hibeto. Si ſanguis largus ex uteris fluit, viticis folia cum vino nigro dato. Acer-
ba item omnia fluxum ſiſtunt, vino nigro ammixto. * Ad fluxum, & dolorem. 71
Canchryos radicem in vino nigro bibat. Si vero amplior fuerit, terebinthi fru-
ctus tritus prodeſt. Oportet autem vino, & aqua diluere, ac bibere. Si fluxus
fiat, cancros fluviatiles in vino ſuffocato, & de tali vino cum aqua bibendum dato.
Si vero adhuc feratur fluxus, promalon, ſive myricam torreto, & tritam in vino
dato. Aut porri ſuccum. Si vero multus defertur fluxus, muli ſtercos comburito,
terito, & cum vino dato. Si autem diuturnus fiat fluxus, ſpongia combuſta auxilia-
tur. Terenda eſt autem ſpongia, & cum vino odorato exhibenda. Cataplaſma ad
fluxus. Allium, & portulacam, & apium, & loti, ac cedri ramenta trita ſimul mi-
ſceto, & cum aqua mulſa diluito, & cataplaſma facito. Aut rubi, & rhamni, & o-
leæ folia trita ſimul miſceto, & in aqua mulſa diluito, & cum polenta in cata-
plaſmate adhibeto. Aut ſambuci, & myrti folia in cataplaſmate adhibeto. Aut loti

ramen-

72 ramenta, & mori folia, ac roſæ folia, cum uva paſſa ad cataplaſma redigito. * Fomenta ad fluxus. Loliaceam farinam torrefactam in poſca meraciore coquito,
& linteo illitam pro fomento adhibeto. Aut lentes torrefactas, ac decorticatas in
craſſiorem inſtar alicæ farinæ redigito, & in aqua coquito, ac ſimiliter adhibeto.
Aut ervum eodem modo. Commoda eſt & ſalvia. Aut paleas hordei in ſalviæ, & hyperici decocto coquito, & imponito. Aut loti ramenta, & cupreſſi, in uvæ paſſæ
cremore cocta, linteo inducito, ac pro fomento adhibeto. Aut oleæ folia, aut hederæ, aut myrti in aqua coquito, & cum his etiam hordei paleas coquito. Aut furfures triticos in aromatum aqua coquito. Aut furfures triticeos in uvæ paſſæ
cremore coquito. Aut violæ albæ ſemen, vel radices coquito, & ad aquam decocti furfures triticeos injicito, ac foveto. Aut cum eo decocto furfures triticeos
ſubigat, & panem faciat, eoque calido lanæ involuto foveatur. Aut in ſerpilli decoctum furfures triticeos injicito, & eodem modo foveto. Sed & fomentum adhibendum eſt cum ſpongiis calidis, & cum mollibus lanis, ſi dolore vexetur, & cum vaſis
73 teſtaceis aqua infuſa, & cum veſicis oleo calido plenis. * Collutiones ad fluxus.
Myrti folia, & lauri, & hederæ in aqua coquito, & cum hac tepida colluito.
Sambuci, & lentiſci folia in aqua coquito, & cum excolata leviter tepida colluito. Aut œnanthen, & cyperum, & uvas paſſas in aqua mulſa coquito, ac colluito. Aut cum fœnogræci aqua, aut rubi decocto, aut oleæ viridis, aut cupreſſi, aut ſerpilli, aut mali punicæ, aut radicis violæ albæ, aut lentiſci decocto leviter
tepido colluito. Aut medicamentum ex butyro, & reſina, & adipe anſerino infun-
74 dito. Aut id, quod ex medulla, & adipe ſuillo præparatur. * Suffitus ad fluxus. Hordeum toſtum prunis inſperſum ſuffito. Aut cervi cornu cum olivis immaturis. Aut rhoem rubrum, & polentam torrefactam cum oleo, & vino duplo.
Aut paleas hordei, & ſtercus bubulum ſimiliter. Aut loti ramenta, aut rhoem, aut
cupreſſum ſiccam cum vino nigro auſtero ſuffito. Aut galbanum, aut mannam
thuris, aut reſinam vino ſubactam. Aut capræ cornu, & gallam, & ſiſtetur fluxus. Alii ſuffitus. Effodere oportet ſcrobem, & vinaceorum uvæ duarum chœnicum Atticarum menſuram torrefacere, & de cinere in ſcrobem mittere, & vinum
odoratum irrorare. Mulier autem circuminſidens, ac ſe ipſam contegens, ac convolvens,
ſuffitum admittit. Aut ſordes pilorum circa ſedem capræ ſiccas tundito, & torreto, atque cum hordeo fracto, & oleo ſubactas ſuffito prunis inſperſas. Aut hordei paleas iiſdem prunis injicito. Aut cupreſſi ramenta unguento ſubacta ſuffito. Aut cicutam, aut myrrham, aut thus, unguento affuſo ſuffito. Aut bitumen, & hordei paleas ſimiliter. Aut cupreſſi radicem roſaceo oleo perfuſam ſuffito. Aut ad calamum, juncum odoratum, cyperum, apii ſemen, aniſum, oleo roſaceo affuſo ſuffito. Similiter autem & reſinam prunis injicito. Et cinamomum, & myrrham cum rubi foliis, aut roſarum foliis, aut menta, addito modico croco, & ſtyrace. Hæc omnia
ſimul terito, ac ſuffito, oboli Attici pondere, in cinere ſarmentorum vitis, aut in ſtercore bubulo inſtar acetabuli formato. Sit autem ignis ex ſarmentis vitis. Mulierem
vero imponito prius, ut ne odorem percipiat. Nam ſi odorem ſenſerit, melius eſt
75 non ſuffire. * Subdititia ad rubrum fluxum. Myrrha, & bulbion cum melle tritum, optimum præſtant ſubdititium. Aut roſæ in aqua coctæ, quas ſane cum roſaceo unguento tritas, ac lanæ involutas apponito. Aut loti florem in aqua coquito, & deinde cum roſaceo unguento terito, & in lana ad uteri os adhibeto. Aut cyperum, & irim, & aniſum, ſingula pari portione, cum roſaceo unguento trita, intro
in uteri oſculum detrudito. Aut myrti nigræ folia in vino albo terito, & pini corticem ammiſceto, & ſimiliter facito. Aut cupreſſi fructum, & thus, pari portione
ſimul ambo in unguento terito, & apponito. Si reficcare fluxum opus fuerit, calaminthам in vino nigro coquito, & linteo involutam apponito. Aut hyoſcyami
folia, & cicutam ſimul coquito. Similiter porrum, & malvam, & ceram, ac anſeris adipem ammiſceto. Deinde tepida ad pudenda ſubdito. Aut vinum meracum cum
reſina, & malicorio cocto terito, ac ſimiliter apponito. Aut cnicum cum vino tritum ſubdito. Aut loti ramenta ſimiliter. Aut lentiſci folia. Aut rhoem melle cocto
ammixto apponito. Si vero non ceſſet, ſuſinum, aut blitum herbam, quæ velut lin-
76 gua eſt, in lana ad ſubdititium efformato. * Ad fluxum aquæ ſubdititium, & infuſile. Si mulieri aqua fluat ex pudendis, reſinam ſiccam, & myricæ folia, et lini ſemen in vino terito, et volucrinum adipem ammiſceto, et per clyſterem in pudenda infundito. Aut farinæ puriſſimæ chemam, ſive conchæ teſtam caviorem,
aut amylum in lana ad uteri ſtomachum apponat. Aliud ſimiliter infuſile.
Quum aqua ex pudendo fluxerit, myricæ folia, et thus, et reſinam cum anſerino adipe terito, et per clyſterem in pudenda infundito. Si pecten præ fluxu aquoſo doleat, viticis ſemen cum melle terito, et in cataplaſmate pectini probe adhibeto. Si fluxus ſanguinolentus, aut albus, aut qualiſcumque fuerit; ſulphur, et
mandragoram in vino meraco terito, et lana excepta, apponito. Et ſupina dormiat, et immota maneat. Aut malicorium ſiccum in vino pramnio terito, ac bibendum
77 dato. * Ad fluxum album potus. Hederæ albæ ſemen, et pini corticem in vino
auſtero exhibeto. Aut cornu cervi uſti partem unam, crudæ hordeaceæ farinæ partes duas, et cedri baccas quinque aqua terat, ac bibat. Quum ab uteris ſtrangulatur,

gulatur, caſtorium, et conyzam in vino, et ſeorſim, et ſimul utramque bibat. Aut bi-
tuminis obolos tres. Aut phocæ adipis, quantum duobus digitis apprehendi po-
teſt. Aut radicis pæoniæ dimidiam potionem in vino odorato bibendam dato.
Quum vero uteri ſuffocarint, et ſimul tuſſierit, ſandaraches obolum, et ſulphu-
ris vini tantumdem, et amygdalas amaras depurgatas tres, aut quatuor miſceto,
et in vino odorato exhibeto. Si vero adhæſerint uteri, hordeum terito, et una cum
paleis, et cornu cervi, oleo ſubigito, et ſuffito. Quum autem ſurſum aſcenderint, et
cor, ac ſtomachus prematur, et ſubſtiterint, myrrham, aut reſinam, aut netopum, aut
caſtorium, aut ſilphii ſuccum bibendum dato. * Quum uterus ſtrangularit, ſpiritus au- 78
tem acervatim ſurſus commotus fuerit, et gravitas incubuerit, et mens perculſa
fuerit, et loqui non potuerit, et perfrigeratio adeſt, ac ſpiritus offendens, et ocu-
li obſcurantur, caput quamcitiſſime radito, et per faſciam ſupra umbilicum, ſi opus fue-
rit, deligatam detrudito. Dato autem caſtorium, et conyzam, et rutæ aquam, cuminum Æ-
thiopicum, raphani ſemen, ſulphur, myrrham. Ad nares graveolentia ad uteros bene
olentia adhibeto. Si vero ſuſtinuerit, etiam grani cnidii internam partem, albam illam,
melle ſubactam, ac mixtam, naribus illinito. Aut ſchinum ſcillæ ſpeciem, quæ mordeat.
Quum autem dolor habuerit, ac ſuffocatur, malvæ radicem, aut acetum mulſum, aut fœ-
niculi corticem, aut crethmum in aqua bibendum dato. Optimum vero eſt eructare, et
ſedentem collocare, et ſternutationem facere, aut veratrum naribus admovere. * Si 79
vero ſub ſepto tranſverſo, ac præcordiis uteri ſedere videantur, derepente voce deſti-
tuitur, et præcordia dura fiunt, et ſtrangulatur, et dentes conſerit, et vocata non
audit. Oportet igitur ſub nares ſuffiri lanam accenſam, bitumen in ignem conjectum,
et caſtorium, et ſulphur, et picem. Inguina vero, et femora unguento odoratiſſimo
intus inungere. Aut ſtellas marinas nigras, et braſſicam vino odorato miſceat, ac
bibat. Aut myrrhæ obolos tres, coriandri parum, reſinam, pæoniæ radicem, cuminum
Æthiopicum, hæc in vino albo, et aqua trita, aut cum aqua mulſa diluta, leviter te-
pida bibat. Auxiliatur et peucedanum, ariſtolochia, cepæ lachryma, panaces in vi-
no, aut aqua leviter tepida datum. Uteros ad locum ſuum reducit crotonis radix
pota, aut cuminum Æthiopicum, aut apium, aut fœniculi, et aniſi ſemen, aut piper,
aut myrrha, et papaveris ſuccus potus. * Si cor ſtrangulatur, ab utero reprimi- 80
tur, et ſpiritus habet, et anhelatio. Viticis, et pæoniæ ſemen in vino bibere opor-
tet. Aut abrotonum, et panaces, et hammoniacum. Aut rutam, aut ſomnificum pa-
paveris ſuccum. Rurſus igitur, ſi ſimiliter habet, melanthium terito, et melle ſubigi-
to, et velut glandulam efformato, ac pennæ circumdato, et apponito. Aut phili-
ſtion ſimiliter ſubdito. Aut telephium, aut anemones folia trita, in linteum indito,
et modica myrrha ammixta apponito. Si in lumbos uteri incubuerint, ſuffoca-
tio vero caput non contigerit, polypos coctos edat, et vinum nigrum odora-
tum meracum quamplurimum bibat. Quum vero velut ad viſcera converſi ſtran-
gularint, vinum cedrinum, et vinum Æthiopicum bibat, et calida lavetur, et o-
doratis fomentis utatur. * Si vento inflati fuerint uteri, aromata omnia in un- 81
guentum immittuntur, et laurus, et myrtus, et ſalvia, et cedri, ac cupreſſi ramenta.
Hæc contundito, et trita cribrato, et in vinum odoratum inſpergito, et oleum ro-
ſaceum ſuperfundito. Quum vero tranſmoti uteri preſſerint, hordeum una cum
paleis, et myricam, et cervi cornu vino ſubigito, ac ſuffito. Quum aſſiſtentes
ſtrangularint, funiculum lucernarium accendito, et præ naribus extinguito, quo fu-
ligo, et nidor ipſas ingrediantur, et picem, et caſtorium, et peucedanum, et myrrham
unguento irino diluito, et ſubacta apponat. Bibat autem reſinam oleo dilutam.
Si valde ſtrangularint, aut teſtudinis juxta mare natæ obolos tres in vini
albi hemina, vel cyathis tribus, tritos, bibendos dato. Aut cedro in lucernam
infuſo, lucernam accendito, et ubi extincta fuerit, ad nares adhibeto. Aut cœ-
num fœtidiſſimum ſimiliter. Aut lanam incenſam ſub nares mulieris ſuffito.
Aut bituminis parum tritum in vino albo bibat. Aut eryſimi conchæ teſtam, &
caſtorium in vino albo bibenda dato, & lavato. Si vero etiam tuſſiat, ſandarachæ
obolum, ſulphuris vini obolos duos, amygdalas amaras depurgatas tres, aut qua-
tuor, & caſtorii obolum cum vino odorato miſceto, & bibenda dato. * Si vero 82
ſtrangularint uteri, & ſtrangulatio cor contigerit, & os concluſum fuerit, ace-
tum calidum ſorbendum dato, & os paxillo, aut radio aperito, & vinum inodorum
ſimiliter exhibeto, & cum aceto mulſo. Si vero valde ſtrangularint, & voce
deſtituta fuerit, cepam in vino tepido tritam, in nares inſtillato, & excitato. Si
vero uſque ad hepar aſcenderint, & ſuffocatur, voce deſtituitur, & nihil videt, &
dentes conſerit, & dura fit, & nihil ſentit, & frequenter reſpirat, & non audit. Hanc
ſub præcordiis manibus comprehenſam frequenter inungito. Et dentibus cum
paxillo diductis, vinum meracum tepidum infundito, ſi nihil prohibuerit. Et ple-
rumque ſtatim melius habet. Si ad inguina incumbant, ac innitantur, caprini ſter-
coris pilulas, & leporis pilos, phocæ adipe ſubigito, ac ſuffito. Aut hederæ fru-
ctum, aut folia, aut corticem ſiccato, & quercus folia, ac reſinam ammiſceto, oleo-
que ſubigito, ac ſuffito. Aut coaguli phocæ pellem conterito, & ſpongiam, ac muſcum
cum phocæ adipe ammiſceto, ac ſuffito. Aut ſtercoris caprini pilulas, & phocæ
pulmonem, ac cedri ramenta ſuffito. Sed & bubulum ſtercus ſuffito. Aut cor-

nuum bovis ramenta, & bitumen. Aut ſpinæ Ægyptiæ fructum, & cedri ramenta, & myrti folia ſicca. Hæc molli unguento ſubacta ſuffito. Multa vero aromata in unguentum injicito. Aut vinacea tuſa trita, & cedri baccas, & reſinam pineam,
83 ſimul mixta, & paſſo cocto ſubacta ſuffito. * Fomenta, a quibus diſcedunt. Stercus bubulum contuſum, aceti dimidia menſura, & decocti ervi ex aqua marina, aut dulci ſimiliter dimidia adjecta, pro fomento adhibeto, foveto autem leviter, & lenticulæ decoctum bibendum dato, ac revomendum. Et farinam ſorbendam, & inſuper vinum. Poſtridie vero granum cnidium dato. Sed & quod urinam ciet. Ciceris partes duas tritas, uvæ paſſæ optimæ tertiam partem, affuſo aquæ congio coquito, deinde excolatam aquam per noctem ſub dio exponito, & poſtridie bibendam dato, & de cætero ſalviam, & lini ſemen, & polentam bis per diem in vini diluti heminis quatuor dato. Aut olei heminas dimidias tres, foliorum ſambuci manus plenæ menſuram, hæc coquito, & cum calidis foveto, aut teſtis calidis immiſſis fomentum facito, muliere in ſella collocata, & veſtimentis cooperta. Aut ſambuci folia cum myrto coquito, & in excolata aqua paleas hordei coquito, & fomentum facito, ſi calorem ſufferre poterit. Aut acetum, oleum, mel, aquam. Hæc permixta, ac valde fervefacta, in veſicam infundito. Aut pini corticem, & rhois folia in aquam injicito, & fortiter coquito, & in excolatam aquam etiam hordei paleas immittito, ac coquito, & affuſo oleo foveto. Aut loti, & cupreſſi ramenta, aqua, & oleo affuſo, probe coquito, ac foveto. Aut cum aromatis unguentum infundito, & gallam injicito, & rhamni corticem, & polentam triticeam cum aqua. Si vero uteri extra prominuerint, & dependent velut ſcrotum; myrti baccas, loti ramenta, rubi, & oleæ folia ſimul coquito, & leviter tepide foveto. Aut cum vino una cum illis, & cum graveolentibus ſimiliter. Externas autem partes cum ovi candido oblinito. Quum vero perfrigerantur, & lividæ factæ fuerint, cum
84 aqua calida. * Mollitoria uteri. Adipem ovillum, ovorum vitellum, mel, oleum roſaceum ſumito, & cum his farinam ſubigito, & ad lentum ignem tepefacito, & quod deſtillat lana exceptum emollito, ac apponito. Aut adipem ovillum aromatis conditum, & nitrum rubrum, anſeris adipem, & oleum roſaceum colliquata, & lana excepta apponat. Aut anſeris adipem, ovillum adipem, ceram albam, netopum, roſaceum oleum. Hæc quamoptime permiſceto, & tenuibus linteis excipito, & ſtatim, ubi lota eſt, apponat tepida oſculo uterorum. Aut cervi medullam, & anſeris adipem in roſaceo oleo liquefaciat, & molli lana excepta ſubdat. Mollia ſubdititia, quæ aquam ducunt, & mucos, & pelliculas, & non exulcerant. Myrrham quamoptimam, & ſalis granum, & picem aromatis imbutam terito, & apponito. Aliud. Grana cnidia decorticata triginta, Indicum, quod Perſæ piper vocant, & in hoc ineſt rotundum, quod appellant myrtidanum, cum lacte muliebri ſimul terito, & melle diluito. Deinde lana molli, ac pura excepta, & pennæ obvoluta ſubdito, & per diem ſinito. Si vero fortius facere voles, modicum myrrhæ ammiſceto, tertiam videlicet
85 partem, ſive trientem, & lanam mollem puram ſemiſuccidam. * Ex uteris educunt, & oſculum molliunt narciſſus, cuminum, myrrha, thus, abſinthium, ciperis. Hæc ipſa per ſe ipſa, & cum oleo roſaceo, aut albo, aut Ægyptio. Apponantur autem, ubi lota eſt. Aliud, quod ſaniem cruentam educere poteſt. Cum tædis miſceto myrrham, ſalem, fel taurinum, cuminum, mel, & in lana ſubdito. Aut cumini folia ſimiliter in vino trita. Aut ſilphii ſuccum ad ficum ammiſceto, & glandulam inde factam ſubdito. Idem facit & mori radix cum melle, & poſtea roſaceo illinito. Efficax eſt & allii caput integrum, & nitrum rubrum, & ficus pinguis, pari portione; miſceto autem & gallam parvam, & glandem facito, eamque liquore aliquo tinctam ſubdito. Et poſtea lota, cervi adipem in lana ſubditum habeat. Aliud, quod cruenta omnia magis prioribus ducere poteſt, & mollire. Piper, elaterium, & lac muliebre miſceto, & cum his terito etiam mel, & oleum album, & cervi adipem, & linteo excepta ſubdat. Vehementer vero ducit omnigena hoc, fici pingue, elaterii potiones duas, nitrum rubrum, quantum elaterii, mellis parum, cum linteo, aut cum lana glandem facito. Aliud. Netopum, fel tauri, nitrum, cyclaminum, gallam cum melle terat. Poſtea vero lota, adipem cervi ſubditum habeat. Aut pulegium, & fel tauri tritum pennæ obducat, & in oleum Ægyptium tinctum ſubdat. Aut cyclaminum magnitudine tali cum æris flore. Aut anemones caput cum farina tritum pennæ obducito, & in oleo albo tingito. Aliud, quod omnia ducit. Cucumeris ſylveſtris oblongi internam partem, exempto ſemine, cum lacte terito, & myrrham puram una cum ipſis, adjectoque modico melle, & oleo Ægyptio, molli lana excipito. Aut cucumeris ſylveſtris internam partem ſiccato, & melle affuſo terito, ac glandem formato. Poſtquam autem lota fuerit, adipem ſubdat. Aut elaterii potiones tres cum aqua.
86 * Mollitoria. Ovi candidum, farinam, mel, ceram albam, hæc ſimul tepefacito, & quod deſtillat, lana exceptum apponito. Aut adipem anſeris, ceram albam, reſinam, unguentum roſaceum, cervi medullam liquefacito. Aut ovillum, vel caprinum adipem, ovi candidum, unguentum roſaceum. Ex his aut glandem facito, aut lana excipito. Fomenta, per quæ uteri purgantur, ſi duri fuerint. Vinum ſuaviſſimum pari aqua temperare oportet, trium ſemicongiorum Atticorum menſura, & fœniculi radices, ac ſeminis ejuſdem quadrantem, & olei roſacei heminam dimidiam in ollam mittere, cujus operculum foramen habet, & vinum ſuperfundere, & arundine indita fomentum facere,

& poſtea

& poſtea ſcillam apponere. * Si dolores repentini irruerint, & animi deliquia affuerint, 87 roſarum folia, cinamomum, myrrham puram, netopum, papaveris ſuccum, hæc in paſtillos drachmales efformato, & ſuper fruſto amphoræ candenti ponito, & pro ſuffimento utitor. Aut ſtyracis modicum in oleum mittito, ac utitor velut priore. Omnia, quæ in unguenta injiciuntur, tundito, ac cribrato, & ſuper ſtercus bubulum mittito, itemque ſtyracem, & netopum, roſaceum oleum quamoptimum, & Ægyptium album affundito, & poſt purgationes ſuffito. Aut lauri, & myrti folia tundito, & cyperi fructum cum unguento albo Ægyptio ſubigito, addito etiam netopo, & ſuper ſtercore bubulo ſuffito. Auxiliatur & manna thuris, & cupreſſi ramenta, & cyperi radix tuſa. Sed & juncum odoratum aromaticum, & cardamomum & iridem tundito, ac cribrato, atque hæc omnia miſceto, et roſaceum oleum, ac netopum ipſis affundito, et utitor in craſſiore tritici farina. Aut reſinam in recens formato fictili ſuffito, caſtorio, aut aliquo ex aromatis adjecto. Caput vero oleo roſaceo tingito, in aures autem myrteum, aut melinum oleum infundito. Et cicer album, et uvas paſſas coquito, ac decoctum bibendum dato, et in aqua calida deſideat. Et olivas albas, priuſquam oleum remittunt, lancinato, ac ſiccato, et in vino odorato terito, et acetabulum Atticum præbeto. Aut cantharidum ventres, aut adiantum, et nitrum rubrum Ægyptium, et ferulæ radicem, et apii ſemen tritum, hæc exhibeto. * Si vero urinæ ſtillicidium corripiat, in aqua deſideat, et vinum dulce 88 bibat. Si maxime ſtrangulatur in uterorum dolore, vinum ſuaviſſimum pari aqua temperatum, trium ſemicongiorum Atticorum menſura, et fœniculi radices, et ſeminis ejuſdem trientem, et olei roſacei heminam dimidiam. Hæc in novam ollam mittito, et vino ſuperfuſo foveto. Et ſcillam apponat, donec oſculum molle, et amplum eſſe dixerit, et ſi exulceratum fuerit, ac puſtulæ ubique in ipſis fuerint, præſtat adipe anſerino cum thure curare. Ad uterorum dolorem. Peucedanum, ariſtolochiam, panaces, hæc ſimul in vino dulci miſceto, et tepefacta bibenda dato. Et peplum album ſorbeat, et urticæ ſemen. Aliud fomentum, ſive ſuffimentum. Si dolor habuerit, malicorium punici dulcis, loti ramenta, oleæ folia ſicca tuſa. Hæc cum oleo ſubigere oportet, et ſuper ignitum ſtercus bubulum mittere. Aut galbanum, myrrham, thus, oleum album Ægyptium, ſuper vitis ſarmenta. Aliud fomentum fortius ex bitumine. Bitumen, radicem xanthii, pilos leporis, rutam, coriandrum ſiccum, hæc omnia terito, et formatas inde placentulas, ſive paſtillos ſuffito. Aut ad picem, et ſandaracham tuſam tritam, cupreſſi ramenta ammiſceto, et unguento affuſo placentulas formato, et in ignem miſſas ſuffito. Aut cornu capræ in ramenta confectum oleo ſubigito, et in ignem miſſum ſuffito. Aut effoſa ſcrobe, vinacea uvæ torreto, et cinerem in ſcrobem mittito, et vino odorato inſperſo, mulieri circuminſidenti fomentum facito. Sint autem vinaceorum chœnices duæ, atque hæc ipſa quammaxime ſicca. * Si vero uterus doleat uſque ad veſicam, porri ſemen 89 cum aqua tritum bibat. Aut cyclamini radicem in vino albo jejunæ bibendam dato, et calida lavetur, et ſubcalidam jejuna bibat, et tepefactoria apponat. Aut allii caput integrum, et nitrum toſtum, et cuminum trita, ac melle ſubacta apponito, et calida lavetur, et ſubcalidam bibat. Ad omnem uterorum morbum curandum. Lini ſciſſi una cum ſtipula pugillum tenuiter tuſum, in vino albo quamſuaviſſimo per noctem madefacito, deinde excolatum in ollula tepefacito, et in eo lanam molliſſimam tinctam apponito, et viciſſim priore detracta aliam ſubdito. Opitulatur autem et crocus, et myrrha, et ponticæ nuces, alba, et pura lana excepta, et cum adipe anſerino, ac unguento irino appoſita. Si dolor vexarit ex ſubdititiis purgatam, myrrhæ acetabulum, thuris tantumdem, melanthium, cyperum, ſeſeli, aniſum, apii ſemen, netopum, mel, reſinam, adipem anſerinum, ovi candidum, unguentum Ægyptium, ſingula paribus portionibus in vino albo dulci, duarum heminarum menſura terito, et tepidis infuſis colluito. Si dolor vehemens habuerit, cantharides, cyperus, calamus, juncus odoratus, et iris proſunt. Hæc in vino nigro coquito, ac utitor. * Alia collutio. Si dolor, et urinæ 90 ſtillicidium vexarit, porri ſuccum, ſambuci fructum, ſeſeli, aniſum, thus, myrrham, vinum, in ſuccum redigito, miſceto, ac infundito. Aut myrrhæ acetabulum, thuris tantumdem, melanthii, et cyperi tantumdem, ſeſeli, aniſum, apii ſemen, netopum, mel, reſinam, anſeris adipem, ovi candidum, unguentum Ægyptium, ſingula paribus portionibus in vino albo dulci diluito, ac infundito. Aut mercurialis aquam decoctam cum myrrha, thure, netopo. Aut ſalviam, et hypericum in aqua coquito, ac infundito. Aut apii ſemen, aniſum, melanthium, ſeſeli, myrrham, caſiæ fructum in vino coquito, ac colluito. Alia collutio. Si dolor fuerit vehemens poſt purgationem, ſambuci fructum, et lauri baccas in vino nigro coquito, ac colluito. Aut ſambucum in aqua coquito, et aquam excolato, et vino dulci affuſo colluito. Si poſt collutionem infuſam dolor oboriatur, aromata, quæ in unguenta injiciuntur, coquito, et de aqua duas heminas excolato, miſceto autem adipem anſeris, et oleum roſaceum, et tepida infundito. Amplius autem infuſum nulli, ut ſemel dicam, competit quam duarum heminarum. Aut mercurialem in aqua coquito, et ad ſuccum, myrrham ammiſceto, aut thus, et netopum pari menſura, et tepidum infundito. Si vero uteros doleat, cyclamini radicem in vino albo jejunæ bibendam dato. Et calida lavetur,

91 vetur, et ſubcalidam bibat. * Si ex fervido, et ſuperficiario ulcere pudenda fue-
rint exulcerata, myrti baccis in vino coctis colluat, & melilotum apponat. Et ma-
li punici dulcis putamina in vino coquito, & myrrham, ac reſinam ſimul mixta vi-
no diluito, & intinctum in his linteum ſubdito. Et ſi urinæ ſtillicidium corripiat,
fomentum adhibeto, & pectinem illinito. Deſideat autem in decocto roſarum, aut ru-
bi, aut myrti, aut oleæ, aut pampinorum vitis, aut juniperorum baccarum, aut ſal-
viæ. Si ventus in utero obortus fuerit, & dolor vehemens, & flatus non exit, cu-
minum apponat. Et ſalviam, ac cyperum tuſa madefacito per noctem, & mane ex-
colato, & lucidum, ac clarum cremorem in vas infundito, & craſſiorem tritici farinam
cum vino albo ammiſceto, & ſilphii ſuccum magnitudine fabæ, cum farina coqui-
92 to, & crudius ſorbenda dato. * Si columella in pudendis naſcatur; dolor obti-
net. Et doloris quidem medela eſt apii ſemen. Columellam vero reſecare opor-
tet. Si ulcera in pudendis oboriantur, & pruritus corripiat, oleæ folia, & he-
deræ, & rubi, & mali punici dulcis trita, & vino veteri diluta, cum recenti carne
apponito, ita ut folia carni oblinas. Et habeat ſubditam per totam noctem. Mane
vero eximens, & myrtum in vino coquens, cum vino pudenda colluat.

Notha ad finem primi libri de morbis muliebribus adjecta.

ARGUMENTUM.

1 *Ad tuſſim pueri. Ad alvum pueri ſolvendam. Ad anhelitum. Purgatorium.*
2 *Vomitum ſolventia. Corroſivum. Pharmacum nigrum. Ad anginam illitio. In doloribus podagricis.*
3 *Medicamenta ocularia. Pulvillus.*
4 *Ad argemon oculi ulcus. Oculus dulci lacryma fluens. Pulvis inſperſilis ad oculos. Ad pilos corporis, aut circa oculos extirpandos.*
5 *Ad inteſtinorum levitatem. Ad gravedinem. Infuſum ſedis pituitam ducens.*
6 *Bilem ducentia. Stercus educturus pharmacum nullum bibito.*
7 *Infuſum ad dyſenteriam. Potio.*

1 * AD tuſſim pueri. Thapſiam in polenta edendam dato. Aliud. Ex o-
vo aſſato vitellum acceptum terito; & ſeſamum album toſtum, & ſalem cum mel-
le delingenda dato. Ad alvum pueri ſolvendam. Lanam illotam melle tinctam in-
dito. Si vero antiquior fuerit puer, ceparum internas partes tritas cum melle indito.
Si lac non fuerit, recentis tritici farinam elotam, melle, ac oleo ammixto, tepi-
dam ſorbendam dato. Ad anhelitum pueri facit thus in vino dulci, & illuvies.
Purgatorium. Glandulas facito ex mellis hemina, aniſi acetabulo, bitumi-
nis drachmis duabus, felle bovis, myrrhæ drachmis tribus, elaterii potione. Hæc
in vaſe æneo coquito, & anſeris adipem ammiſceto, & ubi uti voles, glandulis
2 anſerino, aut ovillo adipe illinito, lana autem utere molli. * Vomitum ſolvit
ocymi ſuccus in vino albo. Aliud. Farinæ tritici recentis exſuccatæ a-
qua. Aut de malis punicis dulcibus, & acidis ſuccum exprimito, & deinde mel
ammiſceto. Corroſivum ſic paratur. Veratrum nigrum, ſandaracam, ſqua-
mam æris, ſingula paribus portionibus ſeorſim terito. Quum autem trita
fuerint ad unam partem, duplam calcem ammiſceto, & cedrine ſubacta illinito.
Aliud corroſivum pharmacum ſic paratur. Florem æris pure combuſtum, donec
ruber fiat, terito, ac utitor. Pharmacum nigrum. Squamam æris, & florem æris,
ſeorſim ambo terito. Ubi vero contriveris, ita miſceto. Duas, aut tres pharmaci
ſpecies facito. Unam fortiſſimam, quæ habet ad ſquamam, tertiam floris partem.
Alteram, quæ quartam. Tertiam, quæ quintam. Hoc pharmacum ad omnia con-
veniens eſt. Illitio ad anginam. Roris marini ſemen, ſtaphis ſylveſtris,
abſinthium, elaterium, mel. In doloribus podagricis. Abſceſſus nitro tri-
to aqua diluto, cataplaſmatis modo integito, & tribus diebus non lavato. Ubi
vero laveris, rurſus nitrum rubrum crudum cum modico melle terito, & hoc ſem-
per utitor. Inflammata illine portulaca cum farinæ maſſa, & lactucæ rubræ drach-
3 ma, ex aqua diſſoluta. * Medicamenta occultatoria. Æs uſtum, ærugo, fel
capræ, myrrha, hæc diſſolvuntur, & omnia ſimul trita vino albo diluun-
tur, poſtea in arundinem conjecta, ſicca in uſum veniant. Pulvillus. Miſy præ-
paratum in pila terito, & ſpumæ argenti chryſitidis appellatæ cinerem lotum
ammiſceto. Sint autem cineris partes tres, miſyos una. At miſy in maza comburi-
to, vitans, ne diffluat. Nam dum torretur, liqueſcit, ubi vero probe toſtum fue-
rit, puniceum fit. Alius pulvillus. Ceruſa eodem modo cum miſy toſto miſce-
tur, velut chryſitidis cinis. Alius pulvillus fortior priore. Spodium cy-
prium ex fuligine lota, & ceruſa, & miſy torrefactum. Sunt autem duæ partes
ceruſæ de ſpodio, una vero miſyos. In hæc anemonæ folia contuſa exprimito, &
in æris rubri vaſe ad ſolem exponito, & ut nihil illabatur, contegito. Quum vero
craſſa facta fuerint, paſtillos formato, deinde ſiccato, & ſiccatos quammaxime fieri
poteſt, comburito, & poſtea perfrigeratos leviter terito, & de ſpodio ex fuligi-
ne loto parem portionem miſceto, deinde netopon inſtillato, & parum terito,
deinde

deinde melle diluito, & reſiccata in vaſe æreo aſſervato, ac utitor. Pulvillus mollis. Spodium cyprium, chalcitis non lota leviter trita, flos æris. Hæc paribus portionibus miſceto, ac terito. Alius. Spodium cyprium, chalcitis leviter trita, & cinis chryſitidis illotus. Hæc inter ſe terito. Alius. Spodium lotum, chryſitis, & æris flos, paribus partibus trita. Alius. Uvæ acerbæ ſuccus, & ſpodium cyprium. Uvam immaturam in vigore conſtitutam ſume, & ſuccum per linteum in vas æris rubri exprime, & aceti albi acerrimi tertiam partem ammiſce, atque ſic in ſole coque, & quinquies in die agita, ac conturba. Et ubi craſſus factus fuerit ſuccus, ſpodium cyprium tritum adjice, ac permiſce, ita ut, ubi ſex, aut ſeptem dies in ſole poſitus ſteterit, ad heminam ſucci Atticam, ſpodii drachmas octo immittas. Si vero acrius efficere medicamentum voles, minus de ſpodio; ſin mollius, plus. Poſtea vero ſiccato hæc, donec in paſtillos formari poſſint. Deinde domi ſiccato, ſurſum in fumum ſuſpenſa, atque hoc tamdiu, donec teſtacea fiant, ut inter terendum non adhæreant, poſtea ſic utere. Reponito autem in loco humiditatem nullam habente. Alius. Spodium, chalcitidem aceto albo ſubigito, deinde factos inde paſtillos ſiccato, & ubi oculum ſublinire voles, quamoptime terito, & vino veteri dulci concalefacito. 4 * Ad argemon oculi ulcus. Populi nigræ lachrymam, lac muliebre miſce, ac utere. Si oculus lachrymetur, & dolor vexet, mali punici dulcis ſuccum expreſſum in æreo vaſe coquito, ut niger fiat inſtar picis. Si vero æſtas fuerit, ad ſolem exponito, deinde liquidum ſublinito. Si vero dulci lachryma fluat oculus, quum uva fuerit alba, valde matura, & gracilis in vite, decerptam exprimito, ac excolato, deinde in ſole ſiccato, & ubi ſiccus factus fuerit ſuccus, deradito, & æruginis dimidium obolum Attici ponderis ammiſceto. Deinde hoc ſublinito. Pulvillus inſperſilis. Plumbum, & ſpodium æquis partibus, myrrhæ decimam partem, ſucci papaveris parum, vinum vetus, arida tere, ac utere. Alius. Accipitur ſcoria, ſive recrementum plumbi, & ſpodii tertia pars, & ceruſæ tertia, & chartæ uſtæ tertia, & myrrhæ pars decima. Si pilos ex corpore extirpare voles, vitis lachrymam cum oleo illinito. Si vero etiam circa oculum tollere velis, evellito, & illinito, & cum tenui cuticula diſcedet, & locus rubicundus, ac boni coloris erit.

5 * Ad inteſtinorum levitatem. Lentes, ac triticum recens, duarum chœnicum menſura, aqua macerato, & ubi mollia facta fuerint, in pila, aut mortario fortiter conterito, deinde aquæ heminis ſex affundito, ac fortiter commoveto, & ubi purgamenta diſceſſerint, in ollam infundito, & modico melle affuſo coquito, & valde cocta torrefacito, ac edenda præbeto. Si vero ſitierit, vinum vetuſtiſſimum bibat, atque hoc utatur, donec ſanus fiat. Ad gravedinem. Si quis gravedinem habeat, myrrham tritam, ammixto melle, linteo excipiat, & nares confricet. Infuſum ſedis pituitam ducens. Thapſiæ potionem, & uvas paſſas quadraginta, aut grani cnidii, aut cneſtri potionem ſumito, & mellis dimidiam heminam, ac olei tantumdem ammiſceto, & aqua marina diluito, in qua furfures cocti ſunt, aut ptiſana, donec pinguis facta fuerit. Aut adipem betæ ſucco ammiſceto, & nitri drachmas decem. Aut ſalis heminam plenam aquæ marinæ ammiſceto. 6 * Si vero bilem ducere voles, ſucci ſilphii potionem, elaterii drachmam unam, & dimidiam, colocynthidis drachmam terito, & iiſdem, quibus prius, diluito. Si autem vehementius ducere velis, cucumeris ſylveſtris internam partem quarta drachmæ parte in dimidia aquæ hemina macerato, et per ſedem infundito, et ſi in egreſſu mordeat, ptiſanæ ſuccum poſtea infundito. Aliud. In lacte aſinino cocto, aut in betæ ſucci heminis tribus internam cucumeris ſylveſtris partem macerato, et ſalem, mel, ac oleum ammiſceto, et poſtea ptiſanæ ſuccum infundito. Aliud. Colocynthidis drachmam terito, et in lacte aſinino macerato, eademque miſceto. Aliud. Cucumeris ſylveſtris interioris drachmam, elaterii potionem, ſalis quantum tribus digitis apprehendi poteſt, mel, oleum, aqua marina diluito. At ſi ſtercus educere voles, nullum pharmacum bibito, ſed aliis utere. Infuſum ad dyſenteriam. 7 * Punici dulcis malicorium in vino ad dimidias coquito, et olei quartam heminæ partem ammiſceto, et thuris quartam drachmæ partem. Aliud. Unguenti roſacei dimidia hemina, ptiſanæ ſuccus, aqua marina cocta. Aliud. Veratri potiones duas tritas in aquæ dimidia hemina diluito, et olei tantumdem affundito. Potio. Mala cotonea diſſecato, et in aqua macerato, et ubi aqua odorem acceperit, bibendam dato. Alia. Ptiſanæ farinam in congium aquæ miſſam, coquito, donec pinguis fiat. Alia. Mala conciſa ſiccata, et favum mellis in aqua macerato, ac ſimul terito, et ubi ſubdulcis facta fuerit, excolato, et apii folia injicito. Alia. Uvam paſſam albam, et calaminthen, et favum mellis in aquam mittito, ac terito, donec aqua ſubdulcis fiat.

HIPPOCRATIS COI
LIBER DE STERILIBUS.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Quot, ac qualia mulieribus contingunt, propter quæ non pariant, antequam curentur, & propter quæ omnino ſteriles fiant. Os uterorum omnino a pudendo averſum, diſtortum, omnino concluſum, recens concluſum magis, quam oportet.*

2 *Uterorum levitas unde. Ulcus in uteris.*

3 *Reliquiæ ex menſibus in uteris. Uteri magis, quam convenit, hiantes.*

4 *Menſes omnino ſuppreſſi. Menſes pauciores. Menſes plures, quam debent.*

5 *Os uterorum ex pudendo elapſum. Menſes non prodeuntes, velut debent.*

6 *De experimentis, per quæ judicatur an prægnans fiet mulier.*

7 *Quomodo mulierem fœmellam, aut maſculum geſtantem cognoſcas.*

8 *De curationibus ad conceptum.*

9 *In ſtomacho recto, & molli, & ſano menſes non prodeuntes.*

10 *Pharmacis, & potionibus nihil juvantibus, quid tentandum. Uteri a pinguedine læſi.*

11 *Coitus tempora, & coiturorum diæta. Vernum tempus conceptui aptiſſimum. Mulierem purgatam quomodo ex verticis olfactu cognoſcas. Alia curatio.*

12 *De mulieris non concipientis, quæ prius concipere ſolebat, curatione. Pus in uteris unde.*

13 *De membrana in oſculo uterorum naſcente, alia curatio.*

14 *De curatione mulieris parere non potentis. Mulierisillioſæ, aut pituitoſæ ex menſibus cognitio. De mulieris non concipientis, nec viro miſceri potentis curatione.*

15 *De uteri gracilitate, oſculo ipſorum exaſperato, & concluſo, & ejus cauſſis. Cur mulier præter naturam craſſefacta non concipiat. De oris uterorum duri curatione.*

16 *De menſibus multis prodeuntibus.*

17 *Catuli fomentum.*

18 *Phyſicæ cognitio medico neceſſaria.*

19 *Conceptorium ſummum.*

20 *De molæ conceptu, cauſſa, & ſignis. Molam geſtantibus, lac in mammis non generatur. Molæ interdum ad duos, aut tres annos geſtantur. Mola erumpens. Maris, & fœmellæ motus. Molam geſtantes quatenus curandæ.*

21 *De iis, quæ ad uteri purgationem faciunt ſive ex partu, ſive etiam alias. Suffocationes. Purgatione ex partu moderate facta, venter manens, aut etiam flatus concluſus.*

22 *Dolor ex partus corruptione. Subdititium uterorum. Uteri ulcerati, aut oſculum exaſperatum.*

23 *De prægnantis fœtum menſtruum, aut bimeſtrem corrumpentis curatione. Uterum inſtantia.*

24 *Prægnans decimum menſem perficere nequiens, & fœtum corrumpens. Genituram continens, nec prægnans tamen.*

25 *Abortum invita faciens quomodo curanda.*

26 *Genituram non continentium curatio. Uteri genituram tertio die eructantes. Callorum ex uteris expulſio.*

27 *Quando prægnantibus menſes compareant. Ventris imi dolor a coitu, & ſanguis recens apparens. Uteri extra naturam progreſſi.*

28 *Uteri extra pudendum dependentes.*

1 DE his quidem, quæ accidunt mulieribus in ſingulis affectionibus, prius dictum eſt. Nunc autem oſtendam, ob quas cauſſas 1
mulieres omnino ſteriles fiunt, & cur non pariunt, antequam
ſanentur. Cauſſam vero hanc eſſe dico: ſi os uterorum omnino
averſum fuerit a pudendo, non concipiunt. Non enim ſuſcipiunt
uteri genituram, ſed ſtatim foras exit. Contingit autem
hoc etiam, ſi parum diſtortum fuerit os uterorum præter naturam
a pudendo. Et ſi omnino concluſum fuerit os uterorum, neque ſic ſuſcipiunt. Neque
ſi recens concluſum fuerit magis, quam oportet. Singula vero relata manifeſta ſunt.
Etenim ſi omnino averſum fuerit, aut concluſum, menſes non prodeunt omnino,
aut prodeunt violenter cum morbo, ſi ſanguis coegerit uteros pro more converti.
Et ſi purgata fuerit mulier, aliquando os uterorum ipſi a pudendo avertitur. Si vero
parum diſtortum, aut recens concluſum fuerit, prodeunt quidem menſes, prodeunt
autem violenter, & paulatim per multos dies. Hæc autem omnia manifeſta fiunt,
ſi ſic habent contingenti mulieri, & ſi horum aliquid fuerit, curata mulier fœcunda fit. Quandoque vero etiam ſua ſponte. Hæc autem ſingula cur fiant, dicetur. Di-
2 ctum autem eſt & in muliebribus morbis. * Si leves fuerint uteri. Contingit
autem hoc & ex natura quibuſdam, & ſi ulcera innata magnas cicatrices reliquerint. Si leves igitur uteri fuerint, mulier in ventre non concipit. Nam genituram
ſuſcipiunt quidem uteri, ſi non alia aliqua cauſſa obſtiterit, non autem concipiunt, ſed ſemen foras emittunt. Hoc autem maxime clarum fit contingenti, & ſi
interrogetur, an aliquando ulcera in uteros ipſi oborta fuerint. Menſes vero ſano quidem modo prodeunt in hoc morbo. Verum talis plerumque incurabilis eſt, &
hæc cauſſa eſt, ut in ventre ne concipiat. Si ulcus in uteris factum fuerit ab af-

fectione quadam ex relatis, & non ſtatim ſanatum, ſed impurum factum fuerit,
permanet ulcus ad multum tempus, quemadmodum & id, quod in aure exiſtit;
& male olet mulier, & quandoque ſanies male olens ipſi ex pudendo fluit, & quam-
diu ſane ulcus habuerit, in ventre non concipit. Non enim concipiunt uteri genitu-
ram. Huic autem menſes ſano modo procedunt. Verum ex contactu, & inter-
rogatione maxime clarum fit de relatis. Curata vero fœcunda fit, exigua ta-
men ſpes eſt: * Si quid ex menſibus in uteris remanens ſciſſuram, ac ſegmen- 3
tum habeat, quod circa oſculum, aut paulo penitius caleſcat, & rurſus frigeſcat,
neque ſic in ventre concipit. Impedimentum enim hoc incumbens, genituram, quo
oportet, tranſire non permittit. Et ſi quidem in principio curetur, ſaneſcit, & fœ-
cunda fit. Si vero tempus acceſſerit, ſterilis manet. Manifeſta eſt autem affectio
maxime ad contactum. Durum enim quiddam intus eſt. Et ſi magis, quam convenit,
uteri hiarint, neque ſic prægnans fit. Non enim concipiunt uteri ſemen genitale.
Sed & hoc ad contactum clarum fiet, & menſes acervatim prodeunt, & per pau-
cos dies. Fit autem & natura hæc affectio, & a relatis morbis. Et ſi quidem a natura
fuerit, incurabilis eſt morbus; ſin minus, non ſani prodeunt menſes, utpote mulie-
re non exiſtente ſana, neque ſic prægnans fit. Non enim compingitur ſemen a ſangui-
ne morboſo. Sed ſanguis, qui a corpore morboſus deſcendit, genituram ſero-
ſam facit. Seroſa vero facta genitura, tempore modico, aut multo foras progre-
ditur una cum ſanie. Atque hoc ex corpore mulieris, & ex menſibus manifeſtum fit.
Prodibunt enim ipſi menſes, velut dictum eſt, ſive bilioſa, ſive pituitoſa, ſive aquo-
ſa fuerit. At brevi curata fœcunda fit; ſin minus, non. * Si vero mulieri men- 4
ſes non prodeant omnino, aut ab omnibus relatis, etiam ſic non concipit. Venæ
enim ſanguine plenæ genituram non ſuſcipiunt, & in uteris aliquid inveterati ſangui-
nis ineſſe neceſſe eſt, quod genituram nutriri prohibet. Si vero pauciores
quam debeant, menſes prodeant, neque ſic prægnans fit; cauſſæ vero in priore morbo
relatæ ſunt; fit autem hoc manifeſtum ex interrogatione, & ſi quidem a natura pau-
ci menſes prodeunt, incurabilis eſt. Si vero ab affectione aliqua ex relatis, brevi
curata, fœcunda erit. Et ſi plures, quam debent, menſes mulieri prodeant, neque ſic
in ventre concipit. Uteri enim, ſanguine evacuato, genituram non concipiunt præ
debilitate. Si vero etiam conceperint, ſanguis multus derepente in uteros mulie-
ris deſcendens, genituram ſuffocat. Manifeſtum autem & hoc eſt ex menſibus, qui
multi prodibunt. Et ſi quidem natura mulier multos menſes demittit, ſterilis fit.
Si vero non natura, ſed ab aliqua ex relatis affectione, brevi curata fœcunda erit.
* Et ſi os uterorum ex pudendo exciderit, neque ſic concipit. Nam os durum fit,
& genituram non ſuſcipit, & intumeſcit, & propterea in totum infœcunda fit. Ma- 5
nifeſta eſt autem hæc affectio ex eo, quod contingit. Et ſi non prodeant menſes, ve-
lut debent, ſed deorſum proceſſerint in ſedem, neque ſic in ventre concipit. Mani-
feſtum eſt enim, quod os uterorum a pudendo averſum eſt, aut concluſum, & ſi qui-
dem ad ſedem averſum fuerit oſculum, aut concluſum, curata fœcunda fit. Utrumque
vero ex interrogatione, ac reſponſione manifeſtum fit. Si enim menſes ſemper ſic
prodierint, clarum eſt, quod his morbus cauſſa eſt. Atque tot, ac talia mulieribus con-
tingunt, propter quæ non pariunt, antequam curentur, & propter quæ omnino ſteri-
les fiunt. Quare mirari mulieres non oportet, quando coeunt quidem, non autem
ſæpe pariunt. * Experimenta, per quæ indicatur, an prægnans fiet mulier. Si 6
cognoſcere voles, an mulier prægnans fiet, butyrum, & lac mulieris maſculum alen-
tis bibendum dato, & ſi eructaverit, concipiet; ſin minus, non. Aliud. Netopum
modicum lana exceptum ſubdat, & poſtea mane, an quod ſubditum eſt, per os oleat,
conſideret, & ſi quidem oleat, concipiet; ſin minus, non. Aliud. Cuicumque
mulieri a ſubdititiis non valde fortibus dolores ad articulos proceſſerint, & ſtri-
dor dentium ipſam habuerit, & vertigine affecta fuerit, & oſcitarit; huic major
ſpes eſt, ut prægnans fiat, quam ei, quæ nihil horum patitur. Aliud Caput allii
integrum depurgatum, ad deraſum ad uterum apponat, & poſtridie videat, an per
os oleat, & ſi oluerit, concipiet; ſin minus, non. Aliud. Si cognoſcere voles,
an mulier concipiet, aniſum in aqua tenuiſſime tritum bibat, ac dormiat, & ſi qui-
dem pruritus ipſam circa umbilicum corripuerit, concipiet; ſin minus, non. Præ-
gnantem mulierem, ſi non ex alio cognoſcas, ex hoc cognoſces. Oculi videntur
diſtracti, ac caviores, & candidum in oculis, albedinis naturam non habet, ſed li-
vidius apparet. Quæ in ventre habent, maculam ſolarem in facie habent, & poſt-
quam conceperunt, vinum odio habent, & cibos averſantur, & oris ventris morſu, ac ſa-
liva plenæ fiunt. Mel, & aniſum tenuiſſime terito, deinde in aqua diluito, ac
exhibeto, & dormire ſinito, & ſi quidem tormen ipſi fiat circa umbilicum, prægnans
eſt; ſin minus, non eſt. Poſt hæc autem omnia farinam bibat, & mel, & origanum
in vino, & oleo. * Quæcumque in utero habentes, maculam ſolarem in facie ha- 7
bent, fœmellam geſtant. Quæ vero bene coloratæ permanent, maſculum plerumque
geſtant. Si papillæ ſurſum converſæ fuerint, maſculum geſtat. Si deorſum, fœ-
mellam. Accipe de lacte, & farinam miſce, & paſtillum forma, & ad lentum
ignem aſſa. Et ſi quidem comburatur, marem geſtat. Si vero diffundatur, fœmellam.
Aut idem hoc lac ſuper folia emulctum contemplare. Et ſi quidem condenſatur,
maſcu-

8 maſculum geſtat. Si vero diffuſum fuerit, fœmellam. * Curationes ad conceptionem experimento cognitæ. Si qua liberorum generationem expetat, quæ ſine liberis ſit, & ſi qua jam antea prægnans fuerit, nunc autem non pariat. Quum ſtomachus uteri durus fuerit totus, aut ſumma parte, & concluſus, ac non rectus fuerit, ſed ad alteram coxam averſus, aut ad inteſtinum rectum inclinatus, aut in ſe ipſum contractus, aut labium ſtomachi ſibi ipſi incubuerit. Undecumque igitur aut aſper fuerit, aut calloſus; fit autem durus & a concluſione, & a calloſitate; his menſes non apparent, aut multo pauciores, aut pejores, quam oportet, apparent, & per longius tempus. Et menſes quidem juxta ſanitatem corporis, & uterorum, exitum inveniunt. Itemque [juxta naturalem, ac juſtum modum, & a calore, & humiditate menſium, & ſtomacho non valde læſo. At genituram rurſus non ſuſcipit propter læſionem, quæcumque] tandem impedierit ſuſceptionem a ſtomacho non bene habente. Huic poſt fomentum toto corpori adhibitum, pharmacum bibendum dare oportet, & corporis purgationem primum facere ſive ſurſum & deorſum, ſive deorſum ſolum. Et ſi quidem ſurſum purgans pharmacum dederis, ante purgationem fomentum ne adhibeto, ſed poſtea. At fomento prius facto, pharmacum deorſum purgans bibendum dato. Si vero ſurſum purgante non opus habere videatur, præmiſſo fomento, deorſum purgans bibendum dato. Quum autem corpus probe habere viſum fuerit, poſtea fomentum adhibeto, ita ut uteros frequenter inſidere facias in fomento, quod maxime conferre viſum fuerit. Injicito autem in fomenta, cupreſſi ramenta, & lauri folia contuſa, & multa calida ſæpe lavato. Quum vero recens lota, & fota fuerit, uteri oſculum dilatato, ſimulque dirigito, ſi opus fuerit, cum ſpecillo ſtanneo, aut plumbeo, a tenui auſpicatus. Deinde cum craſſiore, ſi admiſerit, donec probe habere videtur. Tingito autem ſpecillum in mollitorio diluto, quodcumque liquidum factum conferre videbitur. Specilla vero retro lata facito. Deinde lignis longis adaptato, ac ſic utitor. At vero hoc tempore in vino albo dulci quamſuaviſſimo tædam pinguiſſimam in tenuia fruſta conciſam coquens, bibat, & apii ſemen contuſum, & cumini Æthiopici ſemen, & thus quamoptimum. De hoc jejuna bibat moderata copia per quot dies bene habere viſa fuerit, & edat catulos pingues percoctos, & polypum in vino dulciſſimo coctum, & de juſculo bibat, & braſſicam coctam, & vinum album inſuper bibat, & ne cœnet, & bis in die lavetur. A cibis vero hoc tempore abſtineat. Poſtea vero, ſi proceſſerit ſecundum ſtomachum, & purgationem aliquam foras oſtenderit, de potione aliquid bibat per unum atque alterum diem, & a ſpecillorum uſu ceſſet, & conetur uteros

9 purgare ſubdititiis, & medicamentis. * Cuicumque vero ſtomacho recto, & molli, & ſano, & probe habente, & in debito loco ſito, menſes omnino non apparuerint, aut pauciores, & per amplius tempus, & non ſani, morbum perſcrutatus, quem uteri habent, & an corpus etiam aliquid conferat, comperies cauſſam, a qua prægnans non fit, & quum quidem ſic habet, curationem facito, adhibens id, quod convenit, ſi admiſerit, curationem incipiens a fortibus, prout tempeſtivum eſſe videbitur, deſinens autem in molliora, donec uterus probe purgatus eſſe viſus fue-

10 rit, & ſtomachus conſiſtere recte habens in ſufficiente loco ſitus. * Si vero a pharmaco, & a potione non proceſſerit, neque ubi ipſum bibit moderato tempore, a potione quidem hac ceſſet. Quum vero probe habuerit, per uſum ſpecillorum os ſtomachi mollito, & ut hiet, facito, ad viam ſubdititio præſtandam, tum a medicamentis ſuffumigabilibus, tum a mollitoriis. Poſtquam autem probe mollitum, ac ſuffitum eſſe videbitur, appoſitis pharmacis uteri purgationem facito, donec probe habere viſum fuerit, incipiens a mollibus ad fortiora, deſinens autem rurſus in mollia odorata. Pleraque vero ex fortibus medicamentis ſtomachum exulcerant, & prohibent, ne rectus conſiſtat, & probe habeat ad geniture ſuſceptionem, & uterum ſiccum faciunt. Si vero mulier a pinguedine uteros ſibi læſos eſſe putet ad conceptionem, attenuato ipſam quammaxime, & ad reli-

11 qua gracilem facito. * Vernum autem tempus optimum eſt ad conceptum. At vir non ſit ebrius, neque vinum album bibat, ſed fortius, ac meracius, & cibos edat fortiſſimos, & calida ne lavetur, & robuſtus ſit, ac ſanus, & a cibis abſtineat, qui ad rem non conducunt. Quum autem mulier purgata viſa fuerit, & ſtomachus uteri recte habere, lavetur, & caput fricetur, & nihil omnino illinatur. Poſtea linteo inodoro loto capillis circumdato, reticulo loto nihil olente deliget, linteo primum ſuppoſito. Deinde ubi galbanum ad ignem, aut ſolem calefactum, ac probe mollitum ſubdidit, quieſcat. Poſtea mane exoluto reticulo, ac linteo, caput ſuum alicui olfaciendum exhibeat, & ſi probe fuerit purgata, olet; ſin minus, non olet. Verum hæc a cibis abſtinens faciat. Si vero non fœcundæ appoſueris, nunquam olet, neque purgata, neque alias, & ſi prægnanti appoſueris, neque ſic olebit. Quæ vero ſæpe concipit, & fœcunda eſt, ac ſana, ei ſi appoſueris, etiamſi non purgaris, olebit ipſius vertex, alibi vero non. Quum vero cognoveris ipſam recte habere, ad virum accedere jubeto, & mulier quidem a cibis abſtineat. Vir autem non ſit ebrius, verum frigida lotus, & cibis paucis conducentibus paſtus; & ſi mulier genituram ſe concepiſſe cognoverit, primo tempore non amplius ad virum accedat, ſed quieſcat. Cognoſcet autem, ſi quidem vir dixerit ſe emiſiſſe; mulier autem præ ſiccitate ignorat. Si

vero uterus rurſus reddiderit genituram eadem die, humidus erit, & ſi humidus factus fuerit, rurſus cum viro miſceatur, donec concipiat. Alia curatio. Ubi fomentum toti corpori adhibueris, medicamentum bibendum dato ſurſum, ac deorſum purgans. Deinde lacte aſinino poſtea in potu exhibito, uteros per fiſtulam duobus diebus foveto cum urina muliebri putrida, nitro injecto. Tertia vero die cum urina bubula. Quarta autem, & quinta, fœniculi ſemen tritum, & ſambuci folia, ac lauri, & cupreſſi ramenta. Hæc coquito, aqua affuſa. Oportet autem poſt fomentum, multa calida lotam, apponere adipem aromatis imbutam, ſtatim a fomento, & ad noctem. Poſtea vero hoc præparato. Myrrham ſtacten, butyrum, adipem anſerinum, medullam cervi, reſinam, & netopum. Horum ſingulorum æquales portiones permixtas, ac liquefactas apponat in lana Mileſia molli quamoptima. Deinde plumbeis penicillis quinque, ad octo digitorum longitudinem fabricatis, uterum aperito. Primus ex his ſit tenuis, alter craſſior, & reliqui alius alio craſſior ſit. Aperiuntur autem per dies quinque, & ſemper lota apponat, & ex lumbis deliget, ut ne excidant, & ſemper ulterius intrudat. Poſtremum vero quampenitiſſime. Poſtquam autem aperueris, purgatorium appone, cantharidas tritas quinque, & colocynthidis longæ internam ſpongioſam partem, & myrrham. Hæc melle cocto ſubacta, & in glandem efformata, lana involuto, excepta ſumma parte. Deinde in oleum ſuaviſſimum tingito, ac apponito. Utere autem & hoc purgatorio, felle tauri, & flore æris afflato, & nitro, & myrrha modico melle dilutis, ac linteo tenui deligatis, & linteo ſuperne pharmaco obducto apponito. Utere & bupreſti cum myrrha, & elaterio cum melle cocto, & cantharidibus cum elaterio, & myrrha. Poſtquam autem purgata fuerit, poſtridie ubi lavit, uterum colluito. Cuminum Æthiopicum tritum, & melanthium, & reſinam, & oleum, & mel, ac vinum dulce. Hæc mixta, & tepefacta infundito. Poſtquam vero infuderis, erectam obambulare jubeto, quo collutio infuſa concutiatur. Subdito autem crocum, & myrrham, & thus, ſingula paribus portionibus ſicca linteo illigata, ita ut anſerinum adipem ammiſceas, ac linteo oblinas. Atque hæc apponito per dies ſeptem. Octavo vero ſuffitum facito cum myrrha, bitumine, & hordeo, oleo odorato ſubactis; his lento igni injectis, ac ſuffito per fiſtulam facto. Poſtquam autem ſuffitum feceris, poſtridie caſtoris teſtem terito, vino albo affuſo, & ipſum melle oblitum, & lanæ involutum apponat in noctem. Mane vero eo ſublato, ac emollito, ad virum accedat, & ubi condormiit, quieſcat, & ſi non prima vice conceperit, eodem rurſus appoſito, virum adeat. Cæterum hunc medicationis ductum incipere oportet, ubi menſes prodierint. Deſinentibus autem menſibus, conceptorio medicamento appoſito condormire. Priore vero tempore neque mulier ad virum accedat, neque vir ad mulierem. * Quum autem 12
mulier non conceperit, prius concipere ſolita, uteri vero viri genituram in ſe ipſos ſuſcipiunt, penitus neceſſe eſt mulierem ſeroſam hanc facere. Quandoque enim in uteris pus innaſcitur, pus autem in uteris a tuberculis fit. Et ſane ob hoc genitura viri, quando cum viro coit, uteros non contingit, quo videlicet ipſa viri genitura compingatur. Nam pus ipſam diſſipat, ut ne afferatur. Mortificat enim pus, & putrefacit genituram, proinde & pus ex uteris expurgare oportet, & tuberculum in utero ſedare, quo de cætero non impediat, genituram compingi, ac efferri. Feſtinare itaque oportet ad expurgandum, priuſquam pus in uteris in callum concreſcat, & uteros colluere hoc modo. Lac equinum coctum exacte colato, ut tenuiſſimum, & puriſſimum evadat, & hoc infundito, clyſteris inſtrumento idoneo facto. Et ſumma quidem clyſteris pars levis ſit, argentea velut ſpecilli, & ſtatim modico intercedente ſpatio, foramen perforetur. Sint autem & alia foramina, non magna, ſed anguſta, hinc atque hinc, ex tranſverſo clyſteris æquali interſtitio diſtantia, & clyſteris quidem apex ſolidus ſit. Reliquum vero totum cavum ſit velut fiſtula. Alligare autem oportet veſicam ſuis fœminæ, atque hanc probe radere, ac confricare; poſtquam autem alligaris, lac in veſicam infundito, foramina vero tenui linteo obſtruito, ne lac affluat. Ubi vero obturaveris, veſicam deligato, & ipſi mulieri dato, cui collutionem infundere paras. Illa vero, exceptis obturamentis, in uterum indat. Ipſa enim ſciet, ubi indere oportet. Poſtea autem tu veſicam manu premito, quamdiu pus foras effluxerit. Manifeſtum autem hoc erit, ubi non amplius pus ſimul cum lacte exierit, palam etiam clarum eſt, quod non amplius ineſt. Atque tunc ceſſare oportet, & poſt hoc, ubi paululum recreata fuerit, ad modicum tempus, cucurbitæ ſiccæ fundum reſecato, itemque apicis ſummam partem, quo perforata ſit, ita ut ſimilem efficias in reliquis, excepto apice velut clyſterem; craſſitudine vero paulo tenuior ſit, quam virile pudendum. Hanc cucurbitam ſic formatam vaſi circumponito, vaſe vino impleto. Sit autem vinum odorum fragrantiſſimum, & ſicciſſimum, ac vetuſtiſſimum, deinde lapidem nigrum pellucidum in vinum injicito, deinde cucurbitam ex ære albo factam circumponito, & mulier circuminſideat, pudendum circum cucurbitæ glandem adhibens, qualiter oportet, quo cucurbita vera ſuper æream emineat, duorum digitorum intra pudendum menſura. * Quum mulier genituram ſu- 13
ſcipere non poterit, neceſſe eſt membranam ſuperexcreviſſe in oſculo uterorum. Oportet igitur æruginem æris, & fel tauri, & ſerpentis adipem ſimul miſcere, deinde pharmaco hoc lanam imbuere, & in byſſinum linteum involvere, linteo melle ſublito, & facere ſubdititium magnitudine maximæ olivæ, & apponere ad pudendum per totam noctem. Supina autem jaceat, & in die auferat, & calida aqua lavetur quamplurima

ex myrti

ex myrti decocto. Apponat autem & poſtea ſingulis noctibus, & deinde cum viro coeat. Alia curatio. Marrubii foliorum manus plenæ menſuram in vas Atticum injicito, & aquæ potabilis heminas Atticas quatuor affundito, & ubi per novem dies præmaceravit, per alios novem dies jejuna, lota, duos cyathos de hoc bibat, pari menſura paſſi albi ammixta. Quum autem tertiam diem potando tranſegerit, fomentum adhibeatur, cicutæ foliis in ignem miſſis, per novem dies, & poſt fomentum lavetur. Atque ſic rurſus de hoc bibat. Quum vero per triduum fomentum adhibuerit, marrubium ipſum tritum in die apponat per triduum, & mercurialem tritam in melle Attico bis in die. Præmaceretur autem in vini albi congio, hippomarathri, & fœniculi radix, & tæde pinguiſſimæ ramuli, & rubiæ quarta pars, & fœniculi ſemen, & verbenacæ radices multæ, præmacerenturque diebus non minus quam novem, & poſtea loto capite, in balneo heminam per diem de meri cremore bibat, & poſtea reclinata ſe ipſam concalefaciat. Atque hinc poſt potum alternis diebus id, quod ex felle paratur, per diem ad dies ſex apponat. Quum autem jam virum accedere vult probe purgata, hyoſcyami folia, ac radices in aqua fervefaciat, & ex his quamcalidiſſimis per triduum ad noctem fomentum adhibeat, & lota virum accedat, poſt hoc vero fomentum etiam cervi pudendum ſiccum ſufficit, & de hoc in vinum album dilutum deradens, per triduum bibendum, & quum partus dolor inſtiterit, bibendum dato. Nam

14 hoc partum accelerat. * Alia curatio. Fel tauri fervefacito, & alumen melium, & cornu cervi uſtum terito, & permixtis, ac in glandulas efformatis utitor. Aliud curativum. Cuminum in vino nigro coctum, tritum, in glandem efformato, & ad noctem apponito, poſt hæc vero ſecem vini albi, tenuiſſimam videlicet fecis partem, comburito, & combuſtam in penna auferas, linteoque illigatam ad noctem ſubdas, & porrum coctum edat, poſt hoc tragium terat, & melle dilutum in noctem apparet, & deinde tragii fructum tritum, in vino albo dilutum, tædæ ramentis adjectis, bibendum dato, & poſtea origanum alternis ſuffito, & ſic ad virum accedat. Alia curatio ad mulierem parere nequeuntem. Si mulierem parere nequeuntem, puerperam facere velis, in menſibus conſiderare oportet, an bilioſa ſit, ſive pituitoſa, cognoſces autem, utrum horum magis ſit, ſi ubi menſes prodeunt, arenam tenuem, & ſiccam in ſole ſubſtraveris, & de ſanguine infuderis, & ſi quidem bilioſa fuerit, ſanguis in arena ſiccatus, luteus fit. Si vero pituitoſa, velut mucus. Utrum igitur horum fuerit, ventrem purgabis, ſive ſurſum, ſive deorſum opus habere videtur. Deinde intermiſſis tribus diebus, uteros purgato, & ſi humidius uterorum oſculum fuerit, acria apponito, quo commorſum, & inflammatum os oterorum durum evadat. Si vero mulier internis partibus non febriat, neque præ uteris concipiat, neque viro miſceri queat, ſed dormiat, & cibum averſetur, vinum melle ammixto pudendis infundatur, & myrrham ſuffito. In ſedem vero glandes indat, & vinum adipe anſerino ammixto in puden-

15 dum infundat. Deinde etiam oleum pari melle mixtum infundat. * Si mulieri uteri gracileſcant, et oſculum ipſorum exaſperetur, et concludatur, et menſes ipſi non appareant, neque concipiat. Sed febris corripit lenta, et dolores incidunt ei in lumbos, et imum ventrem. Morbus autem hic maxime fit, quum quid in ipſa fuerit corruptum, fit autem et ex partu. Hanc calida lavare oportet, et fovere. Quum autem lota, ac fota fuerit, os uterorum dilatare cum ſpecillo, et myrrham tritam cum pari netopo apponat. Aut unguentum, aut oleum roſaceum in linteo, et plumbum inſtar glandis formatum apponat, felle bubulo illitum. Et in quatuor diebus infœcundas cognoſces, et fomentum adhibeto, et pharmacum bibendum dato. Si vero præter naturam mulier fuerit craſſefacta, in ventre non concipit. Nam omentum craſſum, ac multum incumbens, os uterorum deprimit, et genituram non ſuſcipiunt. Hanc attenuare oportet, et pharmacum deorſum purgans bibendum dare, et ad uteros apponere, quod purgat, ac flatum inducit. Si os uterorum durum fiat, aut cervix, ex digiti contactu cognoſcet, Itemque ſi ad coxam averſi uteri fuerint. Quum ſic habuerit, nihil acre adhibeto. Si enim os uterorum exulceraveris, quum inflammatum fuerit, omnino periculum eſt, ne

16 ſterilis fiat. Verum apponito, quæ non mordent, a quibus pituita purgatur. * Quum menſes mulieri prodierint, et præterierint, primum quidem caput purgare oportet. Deinde veratrum exhibere, ſive ſemel, ſive bis opus fuerit. Poſtea vero fomentum adhibere, fomentatorio ex cucurbita conſtructo, ſic autem facto. Aquam marinam in vas infundito, et porro immiſſo, fiſtulam cucurbitis imponito, et cum luto quamoptimo illinito, ut ne tranſpiret. Deinde per ſellam erectam quadrangularem tranſmittito ipſam fiſtulam, quo duorum digitorum menſura emineat ultra ſectionem, deinde prunas ſubaccendito, et in deſeſſu caveat, et quum deſidet, et quum ſurgit, ut ne comburatur. Sed deſideat, dum adhuc frigidum eſt fomentatorium, et ſurgat, dum fiſtula eſt perfrigerata. In hoc vero fomento plurimam diei partem conſumat, et in hujuſmodi fomenti uſu ad quinque dies perſeveret. Per decem vero dies pro porro allium in fomentum immittito, et hujus faſciculum contuſum in aquam marinam injicito. Poſtea vero reliquis diebus ipſa ſola aqua marina foveatur, ut ultra ne procedat per totam curationem. Cæterum poſtremum fomentum, quum a cu-

17 ratione deſiſtere voles, ſic facito. * Catulum recentiſſimum reſecato, et aromatum omnis generis odoratiſſimorum, ac ſicciſſimorum ſpecies contundito, et interaneis catuli exemptis, aromata indito, ac expleto. Subjectis autem lignis, et catulo in vas miſ-

ſo vinum odoratiſſimum affundito, & fomentum per fiſtulam facito, & ſi vires permittunt, totam diem cum hoc fomento ipſam foveto, ac interrogato, an odor aromatum per os olere videatur, non enim exiguum hoc ſignum eſt ei, quæ curatur, ad conceptionem. Subdititiis vero utere, croci quantum voles, & myrrhæ magnitudinem fabarum duarum, & ſalem ſufficientem permiſce illorum reſpectu, & fellis taurini fabarum duarum magnitudinem. Si vero mitiore uti voles, minus fellis ammiſce. Si fortiore, plus. Hæc trita melle inſtillato tere, donec id, quod teritur, fiat tale, ut digito efformare poſſis. Quanto autem magis triveris, tanto ſiccius, & viſcoſius, ac melius erit. Ubi autem efformaris craſſius quam glandem, & ſummam partem acutam, & medium craſſius, & deinde conſequenter quo ad uterum apponatur, in hoc ipſum ſurculos origani duos levigatos infigito. Sint autem longitudinis ſex digitorum. Deinde lana molliſſima ſurculos involvito, & filo tenui ſuperne deligato, & præmineat filum quatuor digitorum longitudine præ ſurculis infixis, poſtquam autem perfudit, & puram ſe ipſam fecit, ipſum ad uteri os apponat, linteum ſub coxas ſubjiciens, & per noctem appoſitum ſinat. Erit autem ipſi purgatio aquoſa, poſtridie ubi ſurrexit, lavetur, & ea die ſuper fomentum ne inſideat. Quum autem fomentum adhibuerit, & de fomento ſurrexerit, ceratum ſit quamoptimum prima illa die factum, & in ipſum cervi maxime medullam commiſceto; ſin minus, adipem anſerinum, & quum a fomento ſurrexerit, quotidie, ubi ſe perfudit, & puram circa ventrem fecit, cerato uterum inungat. Aut reliqua quidem omnia ſuperioribus ammiſceto, excepto felle, origanum vero leviſſime tritum in glandem permiſce, & apponat. Aliud. Reliqua quidem omnia ad eundem modum facta, verum pro origano abſinthium ammiſceto, & eodem modo efformata apponat. Aliud. Ex tritico melanthium deligito, & probe terito, melleque ammixto, in pilæ formam redactum apponat. Verum febres inducit, & articulum tumefacit; & vehementer mordax hoc eſt. Aliud. Mel, & veratrum nigrum tenue non multum, coquito. Vehementer enim mordax evadet. Sed & hoc febrificum eſt. Eodem modo mel coctum, & elaterii portionem coquito, & factam inde glandem ſubdendam dato, & hoc febrificum eſt. Ducit autem & ſanguinem. Quædam vero ex his etiam pelliculas. Si vero voles, etiam dracontium derade (eſt autem lene) & hoc cum melle cocto, aut crudo in pilæ figuram velut magnam gallam efforma. * Cæterum conare, ut phyſicus ſis, ad hominis habitum, 18
ac robur reſpiciens. Ex his enim nullus eſt, qui non omnia adamuſſim faciat. Proinde ex his ipſis conjecturam faciens, totius corporis, & capitis purgationibus, medicamentis, & uteri fomentis, ac appoſititiis uti conare. Hæc autem elementa tibi ſunt. Verum medela horum unicuique particularis eſt. Et ubi horum quid non feceris, ſemper in fomento perſeveret. Hoc enim eſt, quod mollit, & ducit ſeroſos, ac ſanioſos humores. Poſtquam vero ab hac curatione deſiveris, his, quæ ſecundum naturam fiunt, deſinentibus, ſanguinem de manu detrahere oportet, ſi quidem fortis fuerit, de ambobus brachiis, ſi vero debilior, de altero ſufficit. At vero diæta, qua in his curationibus uti oportet, alibi a me indicata eſt. Si vero ſuffire voles, lolium ex tritico deligito, & molito, factoque igne ſarmenticio lentiſſimo, in catinum mittito, & mulierem ſuper ſellam impoſitam, mollibus linteis inſtratam, ſedere jubeto, cruribus quammaximis diductis. Atque hæc curatio, ſi quidem ſufficiens tibi fiat, in quatuor menſibus bene eſt; ſin minus, ad hæc præcipe etiam ut ad virum ne accedat eo tempore, quo curatur. Inter curandum autem tædam in aqua macerato, & jejunæ cyathum bibendum dato, & penicillum ſtanneum aſſidue ſubditum habeat, & cotyledonas, ſive umbilicos veneris una cum ſale, & cumino in aqua coquito, & tepidam ſorbendam exhibeto. Et latæ quidem cotyledones fœmellas gignere videntur, parvæ vero, & concluſæ, maſculos. * Conceptorium ſummum. Melanthium mulieri in vi- 19
no nigro acerbo bibendum dato. Mulierem juvenculam fluxus ruber infeſtabat, & medicamentis datis, & capite purgato, ac vena ſecta, nihil melius habebat. Videbatur autem hæc cauſſa ipſi eſſe, ut ne conciperet. Dabam itaque ipſi vinum album, in quo aſpalathi radices efferbuerant, mane, & ante cœnam, & fluxus ſedatus eſt, & non longe poſt concepit, & peperit maſculum. Erat autem corpore coloris candicantis, & probe carnoſa. * De mola. Molæ porro conceptus 20
cauſſa hæc eſt. Quum multi menſes modicum, & morboſum ſemen conceperint, neque fœtus rectus fit, & venter plenus eſt velut prægnantis. Nihil autem in ventre movetur, neque lac in mammis generatur. Mammæ autem turgidæ ſunt. Hæc itaque & ad duos annos, ſæpe etiam tres ſic habet. Et ſi quidem una caro fiat, mulier perit. Neque enim fieri poteſt, ut ſuperſtes maneat. Si vero plures, erumpit ipſi per pudendum ſanguis multus, ac carnoſus. Et ſi hoc moderate fiat, ſervatur; ſin minus, a fluxu correpta perit, & morbus quidem talis eſt. Judicare vero oportet ex plenitudinis mole, & quod in ventre non movetur. Nam mas trimeſtris, fœmina quadrimeſtris motum habet. Poſtquam igitur tempore hoc prætergreſſo, non movetur, nimirum hic morbus eſt. Eſt autem hoc magnum ſignum, quod lac in mammis non generatur. Hanc igitur maxime quidem ne curato, aut certe cum prædictione. Et primum quidem totum corpus foveto. Deinde per ſedem clyſterem adhibeto, quo ſanguis multus erumpat. Fortaſſis enim quod compactum eſt, commoveris, id quod fœtus eſſe putatur, muliere a pharmaco concalefacta.

calefacta. Sed & uteros colluito, quo ſanguinem educas; ſin minus, ſubdititiis
utatur e bupreſti, & dictamnum creticum in vino bibat; ſin minus, caſtoris te-
ſtem, & retro cucurbitam ipſi ad laterum mollitudinem affigito, & plurimum ſan-
21 guinem detrahito, atque hoc maxime conjectura virium ipſius facta. * Ad uteri
purgationes, quum non fiunt ſive ex partu, ſive etiam alias; tædam pinguiſſi-
mam contuſam in vino albo coquito, & trium cyathorum menſura utatur. Aut
pæoniæ grana quatuor, cumini Æthiopici parum, & ſeſelis paulo plus. Aut ce-
dri baccas. Si vero ſuffocationes affuerint, caſtorii parum. Si vero purga-
tione moderata ex partu facta, venter maneat, aut etiam flatus concluſus, & do-
lore vexetur ſive cum febre, ſive citra febrem, ſucci ſcammoniæ quintam potio-
nis partem, aut ſeſeli, aut aliud quoddam ex odoratis, & rutam in vino albo biben-
dam dato. Si autem bibere nolit, illitionem ad ſedem facito, velut verbi cauſ-
22 ſa, ex felle taurino, & melle, ac nitro. * Si vero ex purgationis corruptione dolo-
re vexetur, & odoratis exhibitis nihil cedat, & febris adſit, lactis caprini hemi-
nas duas decoquito, deinde eo perfrigerato pinguedinem detrahito, excolatoque,
& aquæ mulſæ tertiam partem ammiſceto, quo dulcius fiat. Bibat autem hoc ter
jejuna. Si vero dolor non quieſcat, neque venter ſubeat, ad veſperam in calidam
aquam in ſolio inſideat. Quum autem perfota fuerit, ubi inde ſurrexit, cum vi-
no nigro auſtero aqua diluto, olei dimidia parte addita, tepide colluito, & inde
dormiat. Subdititium uterorum. Si concluſum fuerit, aut durum oſculum utero-
rum; ficum albam expurgato, & nitrum Ægyptium puriſſimum tritum ammiſce-
to, & ſubdititium facito magnitudine gallæ non magnæ, quod in lana mol-
li in unguentum irinum tinctum apponat per tres, aut quatuor dies, prout viſum
fuerit. Poſt hoc conducit fomentum odoratum, poſtea vero molli quodam opus
eſt ſubdititio, quod ſanioſa maxime ducat. Deinde mercurialem, ſi tenera fuerit,
cum unguento roſaceo, in linteo ad diem, ac noctem ſubdat. Ad idem. Fel tau-
rinum, & ſalem fervefacito, & ſulphure trito ammixto, in oblongam ſpiram, ac
tractum efformato, & ad duos dies, ac noctes nudam, ad ipſos uteros apponi-
to. Et deinde rurſus mercurialem. Poſt hoc myrrham puram inſpergito, & roſaceo,
ac irino unguento ammixto diluito, indeque uteri oſculum quampenitiſſime illinat.
Ad idem. Iridem odoratam contuſam, ac cribratam ſeorſim, & cyperi tantum-
dem, & crocomagma magnitudine maſſæ manum implentis, vino odorato dilui-
to, & ad unguenti formam redigito, & ſpleniis palmi longitudine inducta, ac
illita, in parvam pyxidem reconde, ut ne tranſpirent, & apponat. Si vero ul-
cerati fuerint uteri, aut oſculum exaſperatum fuerit, aut ab aliquo ſubdititio com-
23 morſi fuerint, adipem in lana illinito, & roſaceum, ac ceræ parum inungito. * Quum
prægnans corruperit fœtum menſtruum, & ad finem perferre non poterit, & te-
nuis præter naturam fiat, hujus uteros purgare oportet, & ipſam medicamentis
curare, & craſſefacere. Non enim ad perfectionem geſtare poterit, donec ſe ipſam
refecerit, & uteri robuſti facti fuerint. Si vero concipiat quidem, corrumpat au-
tem fœtus bimeſtres, exacte eodem tempore, & neque prius, neque poſterius, & hoc
perpeſſa fuerit bis, aut ter eodem modo. Aut etiam ad amplius tempus progreſſum
corrumpat eodem modo. Hujus uteri non amplius extenduntur, fœtu in ipſis auge-
ſcente, & ex bimeſtri, aut trimeſtri ad ampliorem modum excedente. Verum fœ-
tus quidem augeſcit. Uteri vero non creſcunt, & propterea multæ eodem tempo-
re corrumpunt. Hujus uterum colluere oportet, & ſubdititiis quammaxime inflare,
aut hiſce medicamentis. Colocynthidis internam partem tuſam cribrato, & ſilphii
parum cum paulo ampliore melle cocto ammiſceto, & hæc circum ſpecillum obdu-
cito ea craſſitudine, quantum ſtomachus ad uteri os ſuſcipere poteſt, & ſemper
ultra protrudito, donec ad internam uteri partem penetrarit. Quum autem pharma-
cum colliquuerit, ſpecillum eximito, & rurſus eodem modo paratum elaterium,
& colocynthidem ſylveſtrem, ſimiliter velut prius medicamentum apponito. Edat
autem hoc tempore allium multum, & ſilphii caulem, & reliqua diæta utatur, quæ fla-
tum maxime in ventre inducere poteſt. Apponat autem ſubdititium tertio quoque die,
donec bene habere viſa fuerit. Quandoque vero pluribus diebus interpoſitis, &
in ſumma, prout libenter admiſerit. Interjectis autem diebus, utatur mollibus, poſt-
quam vero per emollitoria oſculum uteri præparaveris, & menſes apparuerint,
24 paulum remorata, ubi jam ſicca fuerit, cum viro coeat. * Quum autem flatum in u-
terum inducere voles, allii caput integrum, & ſilphii ſuccum ad ſubdititia ammiſceto.
Quod ſi qua prægnans decem menſes perficere non poſſit, ſed corrumpit, & hoc ſæ-
pe patitur, ex hujus utero aquam purgato, & ipſam medicamentis curato, quo
aqua purgetur. Si vero genituram continens, non prægnans fiat, id quod
multis contingit, ſtomacho uteri præter naturam hiante, menſes plures, quam
convenit, & humidiores prodeunt, ut & id, quod a fœmina prodit ſemen, ad fœ-
tificationem non concipiatur, & viri genitura inſuper accedens corrumpatur.
Contingunt autem hæc, & corpore, & uteris ægrotantibus. Verum oportet
huic medicamenta deorſum purgantia dare, & interpoſito aliquo tempore, to-
tum corpus fovere, & uteros cum aceto, & aqua marina, ſpecillis, ac ferramen-
tis ignitis immiſſis. Conjiciantur autem in fomentum cupreſſi ramenta, & lauri

viridis folia contuſa, & polycnemi folia. Faciendum eſt hoc fomentum tempore
opportuno, poſt hoc vero lavetur, & fomentum adhibeatur ex loti ramentis, &
roſis, ac polycnemi foliis aceto incoctis. Ad finem autem ſuffitus fiat ex verba-
ſci foliis contuſis, ac loti ramentis. Verum ante lotionem ſuffito myrrham, & thus,
utraque æquis partibus trita, & myrti, ac lauri folia. His permixtis, & in lentum i-
gnem conjectis, recens adhibito fomento ſuffito, bis in die, fomentum autem adhi-
beatur recens lotæ. Sed & poſt ſuffitum lavet, & uteri ſtomachum ad priſtinam
naturam reducat. Et ſi vires ſufficiant, ante hæc omnia venam in manu ſiniſtra
ſecato, atque ita reliqua facito. Si vero ſtomachus ſic habeat, menſes autem non pro-
deant, aut vitioſe, aut minus, ad reliqua omnia ampliorem purgationem adhibe-
to, & ſic curato, ſubdititiis etiam utens, ſi opus habeat, & ex prioribus lavans, &
ſuffitum faciens, ac ſiccans. * Si mulier invita abortum faciat, nec ita ejicere ve- 25
lit, triticum torrefactum, & molitum, & uvam paſſam albam contuſam, aqua mul-
ſa dulci diluta, modico oleo affuſo, jejunæ bibenda dato, poſtea raphani ſemen
tritum, & acetum, ac adipem anſerinum, permixta bibat, & lauri folia trita appo-
nat. Deinde bibat origanum, & pulegium, & polentam ex aqua, ita ut lauri fo-
lia tuſa, ac trita ammixto gummi, aquæ inſpergat, diluat, ac bibat. Aut adipem
ovillum, & anſerinum, & mel ſimul mixta, ac trita delingenda præbeto. Aut pa-
ſtinacæ ſemen leviſſime terito, & lacti ſuperſtantem concretionem ammiſceto,
& adipem anſerinum eliquatum. Hæc fervefacta ſorbenda dato. Aut origani
folia viridia, ſi haberi poſſunt; ſin minus, ſicca leviſſime trita, ex aqua bibenda
dato. Aut lauri baccas leviſſime terito, & ſuis fœminæ adipem liquatum, & mel
ammiſceto, & ſimul omnia trita delingenda præbeto. Aut paſtinacæ ſemen le-
viſſime tritum ex vino diluto bibendum dato. * Si uteri genituram non conti 26
neant, plumbum, & lapidem, qui ferrum ad ſe rapit, leviter terito, & linteo illi-
gato, quo in muliebri lacte tincto, ſubdititio utatur. Aut æris florem tritum, ac
melle dilutum ſubdat. Quum uteri genituram viri eructant tertia die, ne-
ceſſe eſt mulieris, quæ hæc patitur, uteros callos repletos eſſe, & non poteſt viri
genitura intus in utero manere, ſed excluditur, & propterea concipere non pot-
eſt, quamdiu callus in utero fuerit. At calli expulſio ſic fit. Pennas ſumito mi-
nutiſſimas, ac molliſſimas, hiſque ſimul colligatis, uteros illinito, quemadmodum
oculos illinere ſolent, ita ut pennas exæques, ipſarumque ſummas partes tenuiſſi-
mo filo deliges, & multo roſaceo illinas. Sic autem facito. Supinam reclinato, &
ſub medios lumbos pulvinar ſubjicito, & ſpecillum immittito, ita ut cruribus mulie-
ris extentis, & hinc atque illinc diductis, ſpecillum ſurſum, ac deorſum vertas, do-
nec promineat, poſtquam autem videris in oſculo uteri collum, optimum quidem
hoc fuerit, ſi non adhæreat in coxa, ſed ultro ſequatur. Si itaque in oſculo uteri in-
hæret, volſella tenuiſſima prehenſum extrahere conare, providus ut placide hoc
fiat, & non violenter. Et poſtea viro condormiet. * Si prægnanti menſes com- 27
pareant, ſtercus aſininum ſiccum, & rubricam, & ſepiæ teſtam terito, & linteo il-
ligata apponito. Aut pæoniæ ſemina nigra in vino diluto trita bibenda dato.
Si vero a coitu imum ventrem dolet, & ſanguis recens ipſi appareat, lini ſe-
men tuſum, & muſcum mollem, & adipem anſerinum mixta, ac molli lana exce-
pta imponito. Si uteri extra naturam progreſſi fuerint, calor habet maxime pu-
denda, & ſedem, & urina paulatim deſtillat, & pudendum mordet, patitur au-
tem hæc, ſi recens ex partu viro condormierit. Quum ſic habuerit, myrti baccas,
& loti ramenta in aqua coquito, & aquam per noctem ſub dio exponito, atque ſic
frigidiſſimam pudendis affundito, & trita hæc apponito. Poſtea aquam lentium
bibens, melle, & aceto ammixtis, vomat, donec uteri fuerint retracti, & lectus a
pedibus altior ſit, & graveolentia ſub pudenda ſuffito, odorata vero ſub nares.
Cibis utatur quammolliſſimis, ac frigidis, & vinum aquoſum album bibat, & non
lavetur, neque cum viro dormiat. * Si vero omnino ex pudendis exciderint, de- 28
pendent velut ſcrotum, & dolor corripit. Hoc autem contingit, quum ex partu la-
borarit, ut uteros concuſſerit, & cum viro dormierit in puerperii purgatione. Quum
ſic habuerit, frigefactoria apponat, & quod foris eſt, depurgatum, ac cum vino ni-
gro vinoſo, in quo malum punicum coctum eſt, ablutum intro detrudat. Deinde
mel, & reſina, pari menſura eliquata, in pudenda infundantur, & decumbat ſu-
pina pedes ſurſum extentos habens, poſtea ſpongias apponat, & ad lumbos deli-
get. Quamdiu vero ſic habuerit, a cibis abſtinere oportet. Potu vero quampauciſſi-
mo uti, donec ſeptem dies prætereant, & ſi quidem ſic redire voluerint, bene eſt;
ſin minus, ſummas uteri partes deradito, lavato, & cerato picato illinito. Dein-
de pedes ad ſcalam deligato, ſcalamque juxta caput pulſato, & cum manu intrudi-
to. Poſtea crura ipſius alternatim colligato, & diem, ac noctem ſinito in quie-
te, & modicum ptiſanæ ſuccum frigidum dato, aliud autem nihil. Poſtera die ip-
ſam reclinato, & cucurbitam quammaximam ad coxam affigito, & multo tempore tra-
here ſinito, & quum detraxeris, reclinatam facere ſinito, & nihil aliud præter ptiſa-
næ ſuccum exhibeto, donec ſeptem præterierint dies. Cibis autem tunc molliſſi-
mis, ac pauciſſimis utatur. Si vero ventrem exonerare voluerit, decumbens id fa-
ciat, donec quatuordecim dies prætereant, poſtea ſurgat, & quamparciſſime deam-
bulet,

bulet, & ne lavetur, & cibis modicis utatur, ſub pudenda vero ſuffitus per graveolentia fiat. Et poſtquam obambulare inceperit, ſubligar geſtet.

HIPPOCRATIS COI
DE MORBIS POPULARIBUS
LIBER I.

Argumentum in Librum ſequentem.

Aeris ſtatus auſtrinus quales in Thaſo morbos generarit. Febres ardentes. Tubercula circa aures citra febrem. Quibus iſta tubercula fierent. Tuſſes ſiccæ. Inflammationes cum dolore in teſticulis. Tabidi. Febres horridæ, continuæ, acutæ. Febres ſemitertianæ. Alvus turbata. Urinæ. Tuſſes. Faucium dolores. Æſtatis, & autumni morbi. Tabidos ſolum ex deſcripta temporis conſtitutione fuiſſe mortuos.

Sectionis ſecundæ conſtitutio temporis ſecunda. Aeris conſtitutionis humidæ, & Aquiloniæ in Thaſo morbi. Lippitudines. Lemæ. Lienteriæ. Dyſenteriæ. Teneſmi. Alvi profluvia. Urinæ fluxiones cum dolore bilioſæ, aquoſæ, ramentoſæ &c. Vomitus pituitoſi, bilioſi, & ciborum crudorum rejectiones. Sudores, & omnibus undequaque multa humiditas. Tabidi cum dolore. Febres continuæ. Febres tertianæ. Febres quartanæ. Febres diurnæ, quotidianæ, nocturnæ, & erroneæ. Convulſiones. Rigores. Sudores. Frigiditas extremitatum. Somni. Ventres turbati. Urinæ. Tuſſes. Dyſenteriæ. Teneſmi. Lienteriæ. Alvi profluvia. Hydropes. Papulæ parvæ. Tumores juxta aures. Urinæ ſtillicidium. Urinæ. Concoctiones. Cruda. Circa morbos duo exercenda. Ars ex tribus conſtat. Capitis, ac colli dolores.

Conſtitutio temporis tertia. Reſolutiones ex ſyderatione. Febres ardentes. Sanguinis e naribus eruptio. Sanguinis e naribus larga eruptio in febribus ardentibus multos ſervavit, modica vero occidit. Morbus regius, & ejus ſolutio. Sanguinis eruptiones quibus frequenter acciderint. Ex ſanguinis eruptione ad dyſenteriam tranſitus. Tubercula juxta aures. Mulieres ex partu, & poſt partum laborantes. Sanguinis e naribus, & menſium eruptio ſimul. Prægnantes. Phrenitici. Phrenitis non ſtatim ab initio. Qui maxime ex iis mortui ſint. Quatuor ſigna, quibus in ea conſtitutione ſervabantur. Multos non ex uno ſigno ſervatos fuiſſe, ſed per omnia tranſcurriſſe. Lachrymæ invitæ in febribus acutis magis ardentibus. Tubercula juxta aures. Judicationes morborum ſimiles, aut diſſimiles. Judicationes eorum, quibus tubercula juxta aures fiebant.

Sectio tertia. Morbi unde dinoſcantur: Febrium differentiæ. Febris continua cum acutiſſimis morbis conjuncta. Quartanæ febres ſecuriſſimæ, ac facillimæ. Febris nocturnæ, diurnæ. Febris ſeptimana. Novana. Tertiana. Quintana. Modi, conſtitutiones, & exacerbationes ſingularum harum febrium. Febres, quæ paribus diebus exacerbantur, paribus judicantur, & contra.

Ægroti quatuordecim. Primus. Febris acuta cum ſudore. Clyſter in febri acuta, ſecundo die. Spiritus rarus, & magnus. Splen elevatus, & orbiculari gibboſitate. Sudores frigidi. II. *Febris ex laſſitudinibus, potationibus, ac exercitiis intempeſtivis. Urinæ nigræ, nigram ſubſidentiam habentes. Præcordii palpitatio aſſidua.* III. *Febris acuta cum alvo ſicca velut in teneſmo.* IV. *Febris poſt partum, & purgationem naturalem.* V. *Rigores ante partum, quos febris inſequuta eſt. Bilis vomitus die quadrageſimo in febri acuta.* VI. *Erroneæ febris ſpecies. Subſidentia rubra in febri erronea.* VII. *Febris vehemens, & lumborum gravitas doloroſa.* VIII. *Febris a cœna. Urinæ inconcoctæ. Febris perpetuo cum ſudore.* IX. *Febris pedis dolorem a magno digito ſequuta.* X. *Febris poſt capitis, lumborum, ac colli dolores.* XI. *Febris acuta a præcordiorum dolore.* XII. *Febris acuta ex largiore potione, & vomitu. Urina oleoſa. Crurum dolor in febri acuta.* XIII. *Febris mulieris trimeſtri fœtu gravidæ.* XIV. *Febris ex capitis, colli, & pectoris dolore.*

SECTIO I.

Conſtitutio Temporis Prima.

1 IN Thaſo autumni tempore circa æquinoctium, & ſub plejadas, aquæ multæ, aſſiduæ, molles velut in auſtrinis, hyems auſtrina, parvi venti aquilonares, ſqualores, & omnino hyems quale ver fieri ſolet. Ver autem auſtrinum, frigidum, pluviæ parvæ. Æſtas plerumque nubila, aquarum inopia. Eteſiæ parum, modice, ſparſim ſpirarunt. Quum autem totus hic aeris ſtatus ad auſtrina vergeret, ac cum ſiccitatibus fieret, ante ver quidem ex priore ſtatu, ſubcontrario, & aquilonio fiente, paucis obortæ ſunt febres ardentes, atque

tes, atque his omnino boni ſtatus, & paucis ſanguis erupit, neque ex his moriebantur. Tubercula vero circa aurem alteram multis erant, plurimis ex utriſque, citra febrem erecte obambulantibus. Quibuſdam vero etiam parum incaleſcebant. Extincta ſunt omnibus abſque nocumento. Neque cuiquam ſuppurarunt, quemadmodum ea, quæ ex aliis cauſſis ſunt oborta. Erat autem natura ipſorum hæc: laxa erant, magna, diffuſa, non cum inflammatione, doloris exortia, omnibus obſcure evanuerunt. Fiebant autem hæc adoleſcentibus, juvenibus, in vigore conſtitutis, & ex his plurimis, qui circa palæſtram, & gymnaſia exercebantur. Mulieribus vero paucis fiebant. Plurimis vero tuſſes ſiccæ, qui tuſſiebant, & nihil rejectabant, & voces non longe poſtea raucoſæ. Quibuſdam vero etiam interpoſito tempore inflammationes cum dolore in altero teſticulo, quibuſdam in utroque. Et aliis quidem febres, aliis non. Hæc autem plurimis laborioſe fiebant. De cætero vero, quantum ad ea, quæ in officina medica ad chirurgiam pertinentia ſunt, ſine morbo degebant. At vero ante æſtatis initium, & per æſtatem, ac hyemem multi ex his, qui longo jam tempore ſubcorrupti erant, tabidi decubuerunt. Nam & multis, qui ambigui erant, tunc tabes confirmata eſt. Quibuſdam vero primum cœpit. Et his natura ad tabem vergebat. Moriebantur autem multi, & plurimi ex his. Et de his, qui decubuerunt, haud ſcio, an quis etiam modico tempore ſupervixerit. Moriebantur autem citius, quam tales morbi tranſigere ſolent. Nam alios & longiores, & cum febribus conjunctos facile ferebant, & non moriebantur. De quibus paulo poſt ſcribetur. Solus enim, & maximus ex his, qui tum vigebant, tabidus morbus multos occidit. Erant autem plurimis ipſorum affectiones hujuſmodi: febres horridæ, continuæ, acutæ, in totum non intermittentes. Modus autem erat ſemitertianus, una die leviores, altera amplius exacerbeſcentes, & in ſumma acutiores increbeſcentes. Sudores vero ſemper, non per totum, frigiditas extremitatum multa, & quæ vix recaleſceret. Alvi turbatæ, bilioſæ, ex paucis, puris, tenuibus, mordacibus, frequenter ad exonerandos ſe ſurgebant. Urinæ tenues, & crudæ, & decolores, & paucæ; aut craſſitudinem habentes, & ſubſidentiam parvam, non probe reſidentes, ſed cum cruda quadam, ac intempeſtiva ſubſidentia. Tuſſiebant autem, pauca, condenſata, concocta paulatim vix educentes. Quibus vero violentiſſima accidiſſent, his neque modice concoctio aderat, ſed cruda ſpuere perſeverabant. Fauces autem plurimis horum ab initio, & perpetuo dolebant, ruborem habentes cum inflammatione, fluxiones parvæ, tenues, acres. Brevi colliqueſcebant, & affligebantur, omnes cibos perpetuo faſtidientes, ſitis exortes, & plerique circa mortem deliri. Et circa tabidos quidem hæc. Cæterum æſtate jam, & autumno febres multæ, continuæ, non violentæ, diu quidem ægrotantibus, non autem alias ita male habentibus oboriebantur. Plurimis alvi turbatæ, ita ut valde toleranter ferrent, & nihil memorabile lædebant. Urinæ item plurimis boni quidem coloris, & puræ. Verum tenues, & poſt tempus circa judicationem concoctæ. Tuſſiebant autem non valde, neque ea, quæ per tuſſim rejectantur, difficultatem exhibebant. Neque cibum faſtidiebant, ſed etiam valde licebat ipſis offerre. In ſumma ſubægrotabant tabidi, non tabido modo, febribus horridis parum inſudantes, alias alii, ut qui erroneo modo exacerbarentur, febribus quidem in totum non intermittentibus, ſed quæ juxta naturæ febris tertianæ morem exacerbarentur. Judicabantur autem, quibus inter hos breviſſimæ eſſent circa vigeſimum diem, plurimis circa quadrageſimum. Multis circa octoageſimum. Quibuſdam neque ſic, ſed vago modo, & circa judicationem deficiebant, horum autem plurimis febres rurſus non multum tempus intermittentes reverſæ ſunt. Ex recidivis autem in iiſdem circuitibus judicabantur. Multis vero ipſorum producebantur, ut ſub hyemem ægrotarent. Ex omnibus porro in hac temporis conſtitutione deſcriptis, ſolis tabidis lethalia acciderunt. In aliis autem febribus non.

SECTIO II.

Conſtitutio Temporis Secunda.

IN Thaſo ante autumnum tempeſtates non tempeſtive, ſed derepente in aquiloniis, & auſtrinis multis, humidæ, & prærumpentes. Hujuſmodi vero durabant uſque ad plejada, & ſub plejade. Hyems autem aquilonia. Aquæ multæ, largæ, magnæ. Nives. Plerumque mixta aeris ſerenitas, & hæc quidem fiebant omnia, frigora vero non admodum intempeſtiva. Jam vero poſt brumale ſolſtitium, & quando favonius ſpirare incipit, poſterior hyems magna erat, aquilonia multa. Nives, & aquæ aſſidue multæ, & cœlum procelloſum, ac nubilum. Hæc autem durabant, & non remittebant uſque ad æquinoctium. Ver autem frigidum, aquilonium, aquoſum, nubilum. Æſtas non valde æſtuoſa fiebat. Etheſiæ aſſidue ſpirarunt. Mox circa arcturum in aquiloniis, aquæ valde multæ. Quum autem annus totus humidus, & frigidus, & aquilonius eſſet, per hyemem ſano modo plerumque habebant. Ante ver autem multi quidem, & plurimi morbidi degebant. Primum igitur cœperunt lippitu-

lippitudines fluidæ, doloroſæ, humidæ, crudæ. Lemæ parvæ, & multis difficulter erumpentes, plurimis revertebantur, defecerunt ſero ad autumnum. Æſtate jam, & autumno lienteriæ, & dyſenteriæ, & teneſmi, & alvi profluvia ex bilioſis, tenuibus multis, crudis, & mordacibus; quibuſdam vero etiam aquoſis. Multis autem & urinæ fluxiones cum dolore bilioſæ, aquoſæ, ramentoſæ, purulentæ, cum ſtillicidio, non rhenales, ſed his alia pro aliis. Vomitus pituitoſi, bilioſi, & ciborum crudorum rejectiones. Sudores. Omnibus undiquaque multa humiditas. Fiebant autem hæc multis erecte obambulantibus, non febrientibus. Multis item febrientibus, de quibus paulo poſt ſcribetur. In quibus autem omnia hæc præſcripta apparebant cum dolore, tabidi fiebant. Jam vero autumno, & ſub hyemem febres continuæ, & quibuſdam ipſorum paucis ardentes, diurnæ, nocturnæ, ſemitertianæ, tertianæ, exactæ, quartanæ, erroneæ. Singulæ vero prædictæ febres multis fiebant. At ardentes & pauciſſimis obortæ ſunt, & ex ægrotis hi minimum laboraverunt. Neque enim ſanguis erupit, niſi valde parum, & paucis. Neque delirabant, aliaque omnia tolerabilia erant. Judicabantur autem plurimis valde bono ordine, cum intermittentibus in ſeptem, ac decem diebus. Neque mortuum aliquem tunc in febre ardente novi, neque phrenitim tunc cuique factam ſcio. At vero tertianæ plures quidem quam ardentes febres erant, ac graviores, verum ordinate in his omnibus a prima acceſſione quatuor circuitus habebant, in ſeptem autem perfecte judicabantur, neque ulli horum reverſæ ſunt. Quartanæ vero multis quidem ab initio ex ordine quartanæ cœperunt. Quibuſdam autem non paucis, ex aliis febribus, ac morbis abſceſſus ad quartanas fiebant, atque hos diu, quemadmodum ſolent, & adhuc diutius tenebant. Diurnæ vero quotidianæ, & nocturnæ, & erroneæ multæ multis, & multo tempore permanebant, & erecte obambulantibus, & decumbentibus. Plurimos horum ſub pleiada, & uſque ad hyemem febres conſequebantur. Multos convulſiones, magis autem pueros ab initio, & febriebant, & in febribus convulſiones fiebant, & erant hæc pleriſque diuturna, verum innocua, niſi ad hæc etiam ex aliis omnibus pernicies adeſſet. At continuæ quidem in totum, & nihil intermittentes, exacerbeſcentes autem omnibus ad naturæ tertianæ modum, una die ſublevantes, & una exacerbeſcentes, omnium, quæ tunc fiebant, violentiſſimæ erant, & longiſſimæ, ac cum maximis doloribus leniter auſpicantes, & in totum ſemper augeſcentes, & in judicatoriis diebus exacerbeſcentes, & in pejus procedentes, parum allevantes, & ſtatim rurſus ex intermiſſione violentius exacerbeſcentes, in judicatoriis plerumque diebus pejores fientes. Rigores vero omnibus quidem inordinate, & erroneo modo fiebant, parciſſime autem, et minime his. Verum in aliis febribus majores. Sudores multi, his minimi, nihil allevantes, ſed ſub contrario modo damna inferentes. Frigiditas extremitatum his multa, et vix recaleſcens. Neque ſomni in totum, maxime vero hi etiam rurſus ſoporoſi. Ventres autem omnibus turbati, et mali, his autem longe peſſimi. Urinæ vero plurimis horum aut tenues, et crudæ, et decolores, et poſt tempus parum concoctæ judicatorio modo. Aut craſſitudinem quidem habentes, verum turbatæ, neque conſiſtentes, neque ſubſidentes, neque concoctæ. Aut paucæ, et crudæ, ac malæ, et ſubſidentes. Peſſimæ autem hæ omnes. Et tuſſes quidem ad febres comitabantur. Verum non habeo, quod ſcribam, an detrimentum, aut utilitas tunc ex tuſſi contigerit. Diuturna igitur, et moleſta, et valde inordinate, ac erroneo more, et citra judicationem, plurima horum perſeverabant tum his, qui pernicioſe habebant, tum his, qui non. Si enim aliquos ipſorum paululum relinquerent, ſtatim rurſus revertebantur. Quibuſdam vero paucis ipſorum judicabantur, quibus breviſſime adeſſent, circa octoageſimam diem, et horum aliquibus reverſa ſunt, ut plurimi ipſorum per hyemem adhuc ægrotarint, plurimis autem citra judicationem defecerunt. Hæc vero pariter acciderunt et his, qui ſuperſtites manſerunt, et qui non. Quum autem multa, et varia fieret judicationis impeditio ex morbis, maximum etiam, ac peſſimum ſignum perpetuo comitabatur, quod plerique omnes cibos faſtidirent, et ex his maxime hi, quibus etiam alia exitialia erant. Siticuloſi vero non adeo intempeſtive in his febribus erant. Quum vero tempus produceretur, et dolores eſſent multi, ac colliquatio mala, his abſceſſus ſuccedebant, aut majores, quam ut ferre poſſent, aut minores, quam ut quicquam prodeſſent, ſed ſtatim recurrerent, et ad pejus corrgerent. Erant autem, quæ his fiebant, hæc: dyſenteriæ, teneſmi, lienteriæ, et alvi profluvia. Quibuſdam etiam hydropes, partim cum his, et partim abſque his. Quicquid autem ex his violenter accedebat, ſtatim vires dejiciebat, aut rurſus nihil proderat. Papulæ parvæ, et non pro dignitate rationis excretionis morborum, et ſtatim rurſus evaneſcentes. Aut juxta aures tumores, qui non ſolvebantur, et nullam de ſe ſignificationem præbebant. Quibuſdam in articulos, maxime vero in coxendicem, paucis judicatorio modo ceſſantes, et ſtatim rurſus ad habitum ab initio invaleſcentes. Moriebantur autem ex omnibus, et plurimi ex his pueri jam ablactati, et majores natu, octennes, ac decennes, et nondum puberes. Fiebant autem hæc his, non ſine prius ſcriptis. Priora vero multis, ſine his. Solum vero bonum, et maximum inter ea, quæ fiebant, ſignum, et quod plurimos in maximis periculis conſtitutos liberavit, quibus ad urinæ ſtillicidium convertebantur, et ad hoc abſceſſus fiebant. Accidit autem pleriſque

urinæ

urinæ ſtillicidium, maxime his ætatibus. Fiebat et aliis multis, tum erecte obambulantibus, tum in morbis. Statim vero etiam magna quædam mutatio omnium his fiebat. Alvi enim, etiamſi humectæ eſſent, maligno modo mox ſiſtebantur, ciboſque omnes libenter ſumebant. Et febres poſtea mites erant. Verum urinæ ſtillicidium his diuturnum, et laborioſum erat. Urinæ vero his erant multæ, craſſæ, variæ, rubræ, purulentæ cum dolore. Atque hi omnes ſuperſtites manſerunt, et nullum ex his mortuum novi. Quæcumque vero non periculoſæ fiunt, concoctiones excrementorum omnes undiquaque tempeſtivas, aut bonas, et judicatorios abſceſſus conſiderare oportet. Concoctiones celeritatem judicationis, et ſecuritatem ſanitatis ſignificant. Cruda vero, et inconcocta, et in malos abſceſſus converſa, aut judicationis ſublationem, aut dolores, aut diuturnitatem, aut mortem, aut eorumdem recidivas. Quod vero ex his potiſſimum futurum ſit, ex aliis conſiderandum eſt. Præterita dicito, præſentia cognoſcito, futura prædicito. Hæc tractato. Exerceto circa morbos duo, ut juves, aut non noceas. Ars ex tribus conſtat, morbo, ægroto, et medico artis miniſtro. Ægrotum cum medico adverſari morbo oportet. Capitis, et colli dolores, ac gravitates cum dolore, cum febribus, et ſine febribus, phreniticis quidem convulſiones. Sed et viroſa vomunt, et quidam ex his ſubito moriuntur. In ardentibus autem, et aliis febribus, quibus colli dolor, et temporum gravitas, et caligo vertiginoſa circa oculos, aut etiam præcordiorum diſtentio non cum dolore fit, his ſanguis per nares erumpit. Quibus autem gravitates quidem totius capitis, oris autem ventriculi morſus adſunt, et nauſeabundi ſunt, hi bilioſa, et pituitoſa vomunt. Plerumque vero pueris in talibus afflictionibus convulſiones fiunt. Mulieribus autem tum eadem, tum ab uteris dolores. Senioribus autem, et quibus jam calor ſuperatur, paraplegiæ vocatæ, leves ſiderationes, aut inſaniæ, aut oculorum privationes.

Conſtitutio Temporis Tertia.

IN Thaſo paulo ante arcturo, et ſub arcturo, aquæ multæ, magnæ, in aquiloniis. Circa æquinoctium autem, et uſque ad pleiada, auſtrinæ pluviæ paucæ, hyems aquilonia, ſiccitates, frigidi venti, magnæ nives. Circa æquinoctium hyemes maximæ. Ver aquilonium, ſiccitates, pluviæ paucæ frigidæ. Circa ſolſtitium æſtivum aquæ paucæ, magna frigora uſque ad canem. Poſt canem uſque ad arcturum æſtas calida, æſtus magni, non ex acceſſione augeſcentes, ſed continui, ac violenti. Aqua non delapſa eſt. Eteſiæ ſpirarunt. Circa arcturum pluviæ auſtrinæ uſque ad æquinoctium. In hac autem conſtitutione per hyemem quidem receperunt reſolutiones ex ſideratione, et multos invaſerunt, et quidem ex ipſis ſubito moriebantur. Nam hic morbus ſatis popularis erat. Cætera incolumes degebant. Ante ver autem cœperunt febres ardentes, et uſque ad æquinoctium, et ad æſtatem durabant. Quicumque igitur vere, et æſtate ineunte ſtatim ægrotare cœperunt, plurimi ſervabantur, pauci vero quidam moriebantur. In autumno jam et quum pluviæ fierent, lethales erant, et plures peribant. Erant autem febrium ardentium affectiones. Quibus quidem bene, ac large ſanguis per nares erupit, per hoc maxime ſervabantur, et nullum novi, qui in hac conſtitutione mortuus eſſet, ſi recte ipſi ſanguis profluxiſſet. In Philiſco enim, et Epaminone, ac Sileno quarta, ac quinta die parum de naribus ſtillavit, et moriebantur. Plerique igitur ægroti circa judicationem rigebant, maxime hi, quibus ſanguis non erupiſſet. Iidem vero etiam poſtea inſuper riguerunt, et exſudarunt. Quibuſdam morbus regius accidit ſexta die. Verum his purgatio per veſicam, aut alvus exturbata profuit, aut larga ſanguinis eruptio. Velut Heraclides, qui decumbebat apud Ariſtocydem, nam huic et ex naribus ſanguis erupit, et alvus turbata eſt, et per veſicam purgatus eſt. Vigeſima die judicatus eſt, non velut Phanagoræ ſervus, cui nihil tale factum eſt, et mortuus eſt. Sanguis autem plurimis erupit, maxime adoleſcentibus, et in vigore conſtitutis, et talium plerique perierunt, quibus ſanguis non erupit. Senioribus vero ad morbum regium res devenit, aut alvi ipſis turbatæ ſunt, aut dyſenterici facti ſunt. Velut Bioni apud Silenum decumbenti contigit. Populariter graſſabantur etiam dyſenteriæ per æſtatem, et quibuſdam, qui ægrotarunt, quibuſque etiam ſanguis erupit, ad dyſenteriam tranſitus factus eſt, velut Eratonis filio, et Mylo, qui multa ſanguinis eruptione facta, in dyſentericum ſtatum delapſi, ſuperſtites manſerunt. Multis igitur maxime hic tumor redundavit. Nam et quibuſdam circa judicationem ſanguis non erupit, ſed tubercula juxta aures excitata evanuerunt. Quæ ubi evanuiſſent, juxta ſiniſtri lateris mollitudinem, et ad ſummam coxam gravitas fuit. Quum autem dolores poſt judicationem fierent, et urinæ tenues prodiiſſent, parum ſanguinis profundere cœperunt. Verum circa quartam, et vigeſimam abſceſſus ad ſanguinis eruptionem fiebant Antiphonti Critobuli filio, quæ ſedata eſt, et perfecte judicatus eſt circa quadrageſimam. Mulieres porro multæ quidem ægrotarunt, pauciores autem, quam viri, et pauciores etiam mortuæ ſunt. Plurimæ vero graviter ex partu laborarunt, et

poſt partus inſuper ægrotarunt, & hæ maxime perierunt. Velut Telebuli filia, quæ ſexta a partu die mortua eſt. Plurimis itaque in febribus menſes apparebant. Quibuſdam vero ex naribus ſanguis erupit, & virginibus multis id primum factum eſt. Quibuſdam & ex naribus ſanguis, & menſes proruperunt. Velut Detharſei filiæ virgini apparuerunt tunc primum, & ſanguis largus e naribus fluxit. Neque ullam mortuam novi ex his, quibus aliquid horum probe factum eſſet. Quibus autem prægnantibus contigit ægrotare, omnes fœtus perdiderunt, quas ego novi. Urinæ vero plurimis boni quidem coloris, verum tenues, & ſubſidentias modicas habentes ex recrementis tenuibus, ac bilioſis. Multis autem aliis judicatis, ad dyſenterias res devenit, velut Xenophani, & Critiæ. Urinæ aquoſæ, multæ, puræ, tenues poſt judicationem, & ſubſidentia bona facta, & aliis probe judicatis. Mentionem faciam eorum, quibus factæ ſunt, Bioni, qui apud Silenum decumbebat. Cratiæ, quæ apud Xenophanem. Aretonis filiæ, uxori Mneſiſtrati. Poſtea vero omnes hi dyſenterici facti ſunt. Quod urinas minxerunt aquoſas, conſiderandum eſt. Circa arcturum autem multis undecima die judicatio facta eſt, & bis recidivæ non pro ratione fientes reverſæ ſunt. Erant autem ſoporoſi circa tempus hoc, plures autem pueri, & hi omnium minime moriebantur. At vero circa æquinoctium, & uſque ad plejada, & ſub hyemem comitabantur quidem febres ardentes; ſed & phrenitici plurimi tunc fiebant, & pleriſque horum moriebantur, fiebant autem & per æſtatem pauci. Quum igitur febres ardentes inciperent, ſignificationem de ſe præbebant, quibus pernicies immineret. Statim enim ab initio febris acuta, parum inſuper rigebant, vigiles erant, ſiticuloſi, anxii, parum exudantes circa frontem, & claviculas, nullus per totum, multum delirabant, tumores, triſtitiæ, extremitates ſubfrigidæ, pedes ſummi, & maxime manuum ſummæ partes. Exacerbationes in diebus paribus. Plurimis autem quarta die dolores maximi, & ſudores plerumque ſubfrigidi, & extremitates non amplius recaleſcentes, ſed lividæ, ſubfrigidæ, & neque ſitiebant. Ad hæc urinæ his nigræ, paucæ, tenues, & alvi ſiſtebantur, neque ſanguis e naribus erupit ulli ex his, quibus hæc accidiſſent, ſed parum ſtillavit. Neque ad recidivam ulli horum res devenit. Sed ſexta die mortui ſunt cum ſudore. Phreniticis autem acciderunt præſcripta non omnia. Judicabantur autem his plerumque die undecima, quibuſdam vigeſima. Quibus non ſtatim ab initio phrenitis cœpit circa tertiam, aut quartam diem, ſed moderate habebant primo tempore, his circa ſeptimam morbus ad acumen tranſiit. Magna itaque erat morborum multitudo. Ex ægris autem maxime moriebantur adoleſcentes, juvenes, in vigore ætatis conſtituti, leves, ſubalbicante cute, rectos itemque nigros capillos habentes, & oculos nigros, & qui in quiete, & otio vixerant, & alta voce, aut gracili, aut aſpera præditi, balbi, iracundi, & mulieres plurimæ ex hac ſpecie moriebantur. At in hac conſtitutione ex quatuor ſignis maxime ſervabantur. Quibus videlicet ſanguis e naribus probe erupiſſet. Aut urinæ multæ, & multam ſubſidentiam habentes per veſicam prodiiſſent. Aut per ventrem turbata, bilioſa tempeſtive proceſſiſſent. Aut qui dyſenterici facti eſſent. Acciditque multis, ut non ex uno præſcriptorum ſignorum judicarentur, ſed per omnia percurrerent, & gravius quidem habere videbantur, conſervabantur autem omnes, quibus hæc accidiſſent. Mulieribus autem, & virginibus accidebant item præſcripta ſigna omnia. Quibus autem, vel horum quippiam bene accideret, aut menſes large apparerent, per hæc ſervabantur, ac judicabantur, neque ullam interiiſſe novi, cui ex his aliquid accidiſſet. Philonis enim filiæ ſanguis ex naribus large fluebat. Septima autem die intempeſtivius cœnavit, & mortua eſt. Quibus in febribus acutis, magis ardentibus, lachrymæ invitæ defluunt, his ſanguinis a naribus eruptionem expectare oportet, ſi etiam alia pernicioſe non habeant. Nam his, qui male habent, non ſanguinis eruptionem, ſed mortem ſignificat. Tubercula juxta aures in febrientibus cum dolore oborta, quibuſdam febre judicatorio modo deficiente, neque ſedantur, neque ſuppurantur; hæc bilioſum alvi profluvium, aut dyſenteria, aut craſſarum urinarum ſubſidentia ſolvit. Velut Hermippo Clazomenio. Judicationes autem, ex quibus cognoſcimus, aut ſimiles ſunt, aut diſſimiles. Velut duo fratres, qui ſimul eadem hora ægrotare cœperunt. Decumbebant autem juxta theatrum Epigenis fratres. Horum ſeniori ſexta die judicatio facta eſt, juniori vero ſeptima. Recidiva facta eſt utriſque ſimul eadem hora. Intermiſit dies quinque. Ex recidiva judicatio facta eſt utriſque ſimul in totum, die decima ſeptima. Plurimis autem ſexta die judicatio facta eſt, intermiſit ſex. Ex recidivis autem judicatio facta eſt quinta die. Quibuſdam vero ſeptima judicatus eſt morbus, & ſeptem diebus intermiſit. Ex recidiva vero judicatus eſt tertia. Quibuſdam autem judicatus eſt quinta, intermiſit ſeptem, rediit per tres, intermiſit unam, inſuperque unam rurſus occupavit. Aliquibus vero judicatus eſt ſexta, intermiſit ſex, rediit per tres, intermiſit unam, & una judicatus eſt. Velut Evagonti Daipharſis filio. Quibuſdam autem judicatus eſt ſexta, intermiſit ſeptem, ex recidiva vero judicatus eſt quarta. Velut filiæ Aglaidæ. Plerique igitur ex his, qui ægrotarunt in hac conſtitutione, hoc modo ægrotarunt, & nullum novi ex his, qui ſuperſtites manſerunt, cui non rediiſſent recidivæ ſe-

cundum

eundum rationem fientes, & ſervati ſunt omnes, quos ego novi, quibus hoc genus recidivæ factæ ſunt. Neque ægrotantium hoc modo ullum aliquem novi, quem recidiva iterum repetiiſſet. Moriebantur autem in morbis his plurimi ſexta die, velut Epaminondas, & Silenus, & Philiſcus Antagoræ filius. Quibus autem tubercula juxta aures facta eſſent, his judicatio facta eſt vigeſima die. Reſtincta autem, ac ſedata ſunt omnibus, & non ſuppurata ſunt, ſed ad veſicam converſa. Cratiſtonacti, qui apud Heracleum habitabat, & Scymni fullonis ancillæ ſuppuraverunt, & mortui ſunt. Quibus autem judicatus eſt ſeptima die, intermiſit novem, reverſus eſt morbus. Judicatus eſt ex recidiva quarta die. Quibus autem judicatus eſt ſeptima die, intermiſit ſex, deinde rediit, & judicatus eſt ſeptima, velut Phanocrito, qui decumbebat apud Gnathonem pictorem. Sub hyemem circa ſolſtitium hybernum, & uſque ad æquinoctium perſeverabant quidem & febres ardentes, & phrenitides, & multi moriebantur. Judicationes tamen tranſmutatæ ſunt, & judicatio facta eſt plurimis ab initio die quinta, intermiſit quarta, recidiva facta eſt, ex recidiva vero judicatio facta eſt quinta die. In ſumma quatuordecim diebus. Sic autem facta eſt judicatio pueris plurimis, immo etiam ſenioribus. Quibuſdam vero morbus judicabatur die undecima, revertebatur decimaquarta, judicabatur perfecte vigeſima. Si vero aliqui inſuper riguiſſent circa vigeſimam, his judicabatur quadrageſima. Superriguerunt autem plurimi circa judicationem ab initio. Qui vero circa judicationem ab initio riguerunt, etiam in recidivis una cum judicatione riguerunt. Riguerunt autem pauciſſimi vere, æſtate plures, autumno adhuc plures, hyeme longe plurimi. At ſanguinis eruptiones ceſſabant.

SECTIO III.

Morbos dinoſcimus, edocti ex communi omnium natura, & ex uniuſcujuſque propria, ex morbo, ex ægroto, ex his, quæ offeruntur, ex eo, qui offert. Ex his enim & breviores, & graviores redduntur, ex tota, ac partiali conſtitutione cœleſtium, & uniuſcujuſque regionis, ex victu, ex vitæ ſtudiis, ex ætate cujuſque, ſermonibus, moribus, taciturnitate, cogitationibus, ſomnis, vigiliis, inſomniis quibuſdam, & quando, vellicationibus, pruritibus, lachrymis, exacerbationibus, ſeceſſibus, urinis, ſputis, vomitibus, & quæ, ex quibus, in quos, ſucceſſiones morborum, & qui abſceſſus ad perniciem, & ad judicationem. Sudor, rigor, frigiditas, tuſſis, ſternutationes, ſingultus, ſpiritus, ructus, flatus ſilentes, ſtrepentes, ſanguinis eruptiones, hæmorrhoides, ex his autem, & quæ per hæc fiunt, conſiderandum. Febres quædam continuæ ſunt, quædam interdiu tenent, noctu intermittunt. Aut nocte tenent, die intermittunt. Semitertianæ, tertianæ, quartanæ, quintanæ, ſeptimanæ, nonanæ. Sunt autem acutiſſimi, & maximi, ac graviſſimi morbi, & maxime lethales, in continua febre. Securiſſima vero omnium, & facillima, ac longiſſima eſt quartana. Non enim ſolum ipſa a ſe ipſa talis eſt, ſed etiam ab aliis magnis morbis liberat. At in ſemitertiana appellata contingit quidem & acutos morbos fieri, & eſt hæc præ cæteris maxime lethalis. Sed & tabidi, & quicumque ex aliis longis morbis ægrotant, ex hac maxime ægrotant. Nocturna non admodum lethalis eſt, verum longa. Diurna longior. Quibuſdam autem & ad tabem vergit. Septimana longa eſt, verum non lethalis. Nonana adhuc longior, & non lethalis. Tertiana exacta cito judicatur, & non eſt lethalis. Quintana peſſima omnium eſt. Nam & ante tabem, & jam tabidis ſuperveniens, occidit. Sunt autem modi, & conſtitutiones, & exacerbationes ſingularum harum febrium æque continuarum, ac intermittentium. Velut verbi cauſſa, continua quibuſdam ab initio floret, & viget maxime, & ad deterius procedit. Circa judicationem vero, & una cum judicatione imminuitur. Quibuſdam vero molliter incipit & ſubmiſſe, augeſcit autem & exacerbatur quotidie. Circa judicationem vero, & una cum judicatione acervatim elucet. Quibuſdam leniter auſpicata augeſcit, & exacerbatur, & ubi aliquamdiu in vigore fuit, rurſus remittit uſque ad judicationem, & circa judicationem. Atque hæc contingere ſolent in omni febre, & in omni morbo. Oportet autem victus rationem ex horum conſideratione offerre. Multa vero etiam alia ſigna his ſunt cognata, de quibus partim ſcriptum eſt, partim ſcribetur. Ad quæ ratiocinari oportet, examinareque, ac conſiderare, cui horum acutus, ac lethalis ſit morbus, aut a quo ſuperſtes ſit futurus, & cui offerendum ſit, aut non, & quando, & quantum, & quid offerendum erit. Quæ vero paribus diebus exacerbantur, paribus judicantur. Quorum autem exacerbationes in imparibus fiunt, ea in imparibus judicantur. Eſt autem primus judicatorius, ex circuitibus diebus paribus judicantibus, quartus dies. Deinde ſextus, decimus, decimuſquartus, decimuſoctavus, vigeſimus, vigeſimus quartus, vigeſimus octavus, trigeſimus, trigeſimus quartus, quadrageſimus, ſexageſimus, octogeſimus, & centeſimus vigeſimus. Ex circuitibus vero in imparibus diebus judicantibus, primus eſt dies tertius, deinde quintus, ſeptimus, nonus, undecimus, decimus ſeptimus, vigeſimus primus, vigeſimus ſeptimus, &

mus, & trigeſimus primus. At vero noſſe expedit, ſi aliter judicatio fiat, extra præſcriptos dies recidivas fore ſignificat, & fuerit ſane pernicioſa. Oportet autem animadvertere noſſe, in his temporibus judicationes futuras eſſe ad ſalutem, aut perniciem, aut inclinationes ad melius, aut deterius. Erroneæ porro febres, & quartanæ, & quintanæ, & ſeptimanæ, & nonanæ in quibus circuitibus judicentur, conſiderandum eſt.

Ægroti Quatuordecim. Primus.

PHiliſcus prope muros habitabat, decubuit. Primo die febris acuta, ſudavit, noctem laborioſam habuit. Secundo die omnia exacerbata ſunt. Veſperi ab infuſo per clyſterem adhibito, bene habuit, noctem quietam. Tertio mane, & uſque ad meridiem viſus eſt a febre liber eſſe. Ad veſperam febris acuta cum ſudore, ſiticuloſus erat, lingua reſiccabatur, nigra minxit, noctem moleſtam habuit, non dormivit, omnino deliravit. Quarto omnia exacerbata ſunt, urinæ nigræ, nox tolerabilior, urinæ melioris coloris. Quinto circa meridiem parum de naribus ſtillavit non mixtum. Urinæ variæ, quæ habebant innatantia quædam rotunda, genituræ ſimilia, diſperſa non ſubſidebant. Subdita glande, flatuoſa pauca prodierunt, noctem habuit laborioſam, ſomni parvi, ſermones, deliramenta, extremitates undique frigidæ, & non amplius recaleſcentes, minxit nigra, dormivit parum, ad diem voce deſtitutus eſt, frigidum ſudavit, extremitates lividæ. Circa meridiem ſexta die mortuus eſt. Huic ſpiritus ad finem uſque velut revocanti, rarus, & magnus. Splen elevatus eſt orbiculari gibboſitate. Sudores frigidi perpetuo. Exacerbationes diebus paribus.

Ægrotus II.

SIlenus habitabat in Platamone, prope filios Evalcidis. Hunc ex laſſitudinibus, & potationibus, ac exercitiis intempeſtivis febris corripuit. Cœpit autem ægrotare ex lumbis, & caput gravitas tenebat, & colli diſtentio erat. Ab alvo prima die billioſa, mera, ſpumoſa, abunde colorata, multa prodierunt. Urinæ nigræ nigram ſubſidentiam habentes, ſiticuloſus, lingua reſiccata, nocte nihil dormivit. Secunda die febris acuta, ſeceſſus plures, tenuiores, ſpumoſi. Urinæ nigræ, nox moleſta, parum deliravit. Tertia omnia exacerbata ſunt, præcordii diſtentio utrinque oblonga ad umbilicum ſubmollis, Seceſſus tenues, ſubnigri. Urinæ turbatæ, ſubnigræ. Nocte nihil dormivit, ſermones multi, riſus, cantus, continere ſe non potuit. Quarta per eadem. Quinta ſeceſſus meri, bilioſi, leves, pingues. Urinæ tenues, pellucidæ, parum reſipiſcebat. Sexta circa caput parum ſudavit, extremitates frigidæ, lividæ. Jactatio multa, ab alvo nihil prodiit. Urinæ ſuppreſſæ ſunt, febris acuta. Septima die voce deſtitutus eſt, extremitates non amplius recaleſcebant, nihil minxit. Octava ſudavit frigidum per totum ſudorem, papulæ cum ſudore rubræ, rotundæ, parvæ, velut vari permanebant, non abſcedebant. Ab alvo vero cum parva irritatione, ſtercora tenuia velut inconcocta, multa prodibant cum dolore. Urinam reddebat cum dolore mordacem. Extremitates parum recaleſcebant. Somni tenues, ſoporoſi. Vox intercepta. Urinæ tenues, pellucidæ. Nona per eadem. Decima potum non ſuſcipiebat. Soporoſus erat, ſomni autem tenues. Ab alvo ſimilia. Minxit acervatim ſubcraſſum, depoſitum ſubſidens, ſubſidentia craſſæ farinæ ſimilis, alba. Extremitates rurſus frigidæ. Undecima mortuus eſt. Ab initio huic, & ad finem uſque ſpiritus magnus rarus, præcordii palpitatio aſſidua. Ætas erat circa annos viginti.

Ægrotus III.

HErophonti febris acuta. Ab alvo pauca ab initio velut in teneſmo. Poſtea vero tenuia prodibant, bilioſa, frequentiora. Somni non aderant. Urinæ nigræ, tenues. Quinta mane ſurditas. Exacerbata ſunt omnia. Splen elevatus eſt. Præcordii diſtentio. Ab alvo pauca, nigra prodierunt, deliravit. Sexta delirabat, ad noctem ſudor, frigiditas, delirus permanebat. Septima perfrigerabatur. Siticuloſus delirabat, noctu reſipiſcebat, obdormivit. Octava febricitavit, ſplen minuebatur, intelligebat omnia; doluit juxta inguen, tumor primum e directo ſplenis. Deinde dolebat utraſque tibias; nox tolerabilis. Urinæ coloris melioris parvam ſubſidentiam habebant. Nona ſudavit, judicatus eſt morbus, intermiſit. Quinta reverſus eſt. Statim autem ſplen elevatus eſt, febris acuta, ſurditas rurſum. Poſt recidivam tertia die ſplen minuebatur, ſurditas minor erat, crura dolebant, noctu ſudavit. Judicatus eſt die ſeptimadecima. Neque deliravit in recidiva.

Ægrotus IV.

IN Thaſo Philini uxorem, quæ filiam pepererat, quum purgatio ſecundum naturam facta eſſet, & alias leviter degeret, decimaquarta a partu die febris vehemens

hemens corripuit cum rigore. Ab initio vero cor dolebat, & circa præcordium dexterum, muliebrium partium dolores, purgatio ceſſavit. Ubi vero glandem ſubdidiſſet, hæc quidem leviora facta ſunt. Capitis autem, colli, & lumborum dolores permanebant, ſomni non aderant. Extremitates frigidæ. Siticuloſa erat, alvus combuſta, pauca egerebat. Urinæ tenues ab initio decolores. Sexta die ad noctem multum deliravit, & rurſus reſipiſcebat. Septima ſiticuloſa, ſeceſſus bilioſi, abunde colorati. Octava ſuperriguit, febris acuta, convulſiones multæ cum dolore, multum delirabat. Glande ſubdita exurgebat, multaque cum fluxione bilioſa prodibant. Somni non aderant. Nona convulſiones. Decima parum reſipiſcebat. Undecima dormivit, omnium recordata eſt. Statim autem rurſus deliravit. Urinam autem reddebat cum convulſionibus, acervatam, multam, illis autem parum admonentibus, craſſam, albam, qualis eſt ex his, quæ ſubſiderunt, ubi multo tempore ſita fuerint conturbata, non ſubſidebat, color, & craſſitudo talis, qualis eſt in urinis jumentorum. Talia mingebat, quæ & ego vidi. Circa decimum quartum diem palpitationes per totum corpus, ſermones multi, parum reſipiſcebat. Verum ſtatim rurſus delirabat. Circa decimum ſeptimum voce deſtituebatur. Vigeſima mortua eſt.

Ægrotus V.

EPicratis uxorem, quæ decumbebat apud Archegetem, partui jam propinquam, rigor fortiter corripuit, non incaluit, velut dicebant. Et poſtridie eadem erant. Tertia die peperit filiam, & alia omnia juxta rationem venerunt. Poſtridie a partu febris acuta eam invaſit, cordis dolor, & muliebrium partium. Ubi vero glandem ſubdidiſſet, hæc quidem leviora facta ſunt. Capitis autem, & colli, ac lumborum dolor. Somni non aderant. Ab alvo modica bilioſa, tenuia, pura prodibant. Urinæ tenues, ſubnigræ. Sexta die, a quo febris ipſam corripuit, ad noctem deliravit. Septima omnia exacerbata ſunt, vigilans deliravit, ſiticuloſa, ſeceſſus omnes bilioſi abunde colorati. Octava ſuperriguit, plus dormivit. Nona per eadem. Decima crura laborioſe dolebat. Cordis dolor rurſus, capitis gravitas, non deliravit, magis dormivit, alvus reſtitit. Undecima ſudavit, minxit melius colorata, multam ſubſidentiam habentia, levius degebat. Decimaquarta ſuperriguit, febris acuta. Decimaquinta vomuit bilioſa, flava, ſatis multa. Sudavit ſine febre. Ad noctem febris acuta. Urinæ craſſæ ſubſidentiam albam habentes. Decima ſexta ad noctem exacerbata eſt, & cum moleſtia non dormivit, deliravit. Decima octava ſiticuloſa, lingua combuſta eſt, non dormivit, multum deliravit, crura dolebat. Circa vigeſimam mane parum riguit, ſoporoſa, quiete dormivit, vomuit bilioſa, pauca, nigra. Ad noctem ſurditas. Circa vigeſimam primam lateris ſiniſtri gravitas, per totum cum dolore, parum inſuper tuſſiit. Urinæ craſſæ, turbatæ, ſubrubræ, quæ depoſitæ non ſubſidebant, cætera leviora, non ſine febre. Statim ab initio fauces dolebat, rubor aderat, columella revulſa, fluxio acris, mordax, ſalſa perpetuo perſeverabat. Circa vigeſimam ſeptimam febri libera, in urinis ſubſidentia, latus dolebat. Circa primam, & trigeſimam febris corripiebat, alvus ex bilioſis turbata eſt. Quadrageſima die vomuit pauca, bilioſa. Judicata eſt perfecte libera a febri die octogeſima.

Ægrotus VI.

CLeanactiden, qui ſupra Heracleum decumbebat, febris corripuit erroneo modo. Dolebat autem caput ab initio, & latus ſiniſtrum, & aliarum partium dolores aderant laſſatorum modo; febres exacerbabantur alias aliter inordinate. Sudores quandoque, quandoque non. Exacerbationes utplurimum in judicatoriis diebus magis accedebant. Circa vigeſimam quartam ſummas manus dolebat. Vomuit bilioſa, flava, ſatis multa. Paulo poſt autem æruginoſa. Ab omnibus allevatus eſt. Circa trigeſimam ſanguis ex utriſque naribus erumpere cœpit, atque hoc erroneo modo paulatim uſque ad judicationem. Non autem faſtidiebat cibum, neque ſiticuloſus erat per totum tempus, neque inſomnis. Urinæ tenues, non decolores. Circa quadrageſimam minxit ſubrubra, ſubſidentiam multam valde rubram habentia, allevatus eſt, poſt hæc autem urinæ varie quandoque ſubſidentiam habebant, quandoque non. Sexageſima urinis ſubſidentia multa, & alba, & levis. Remiſerunt omnia, febres intermittebant. Urinæ tenues quidem, verum boni coloris. Septuageſima a febre liber permanſit diebus decem. Octogeſima riguit, febris acuta corripuit, multum ſudavit. Urinis ſubſidentia rubra, levis, perfecte judicatus eſt.

Ægrotus VII.

MEtonem febris vehemens corripuit, lumborum gravitas doloroſa. Poſtridie ubi aquam bibiſſet ſatis multam, ab alvo probe prodiit. Tertia capitis gravitas. Seceſſus tenues, bilioſi, ſubrubri. Quarta omnia exacerbata ſunt. Fluebat a dextra nare bis ſanguis modicus. Noctem moleſte tulit. Seceſſus ſimiles tertiæ

diei.

diei. Urinæ ſubnigræ, habebant quiddam in medio innatans, ſubnigrum, divulſum, non ſubſidebant. Quinta effluxit ex ſiniſtra nare ſanguis largus, merus. Sudavit, judicatus eſt. Poſt judicationem inſomnis delirabat. Urinæ tenues, ſubnigræ. Capitis lotionibus uſus eſt, dormivit, reſipiſcebat. Huic recidiva facta non eſt. Sed ſanguis erupit ſæpe etiam poſt judicationem.

Ægrotus VIII.

ERaſinum, qui habitabat circa Bootæ torrentem, febris vehemens corripuit poſt cœnam, nocte turbatus fuit, diem primam quiete, noctem laborioſe tranſegit. Secunda omnia exacerbata ſunt, ad noctem deliravit. Tertia doloroſe, multum deliravit. Quarta moleſtiſſime, ad noctem nihil dormivit. Inſomnia, & ratiocinationes, deinde pejora, & magna, & periculoſa, timor, moleſtia. Quinta mane reſipiſcebat, ac intelligebat omnia. Verum ad meridiem multum inſaniit, continere ſe non potuit. Extremitates frigidæ ſublividæ. Urinæ inconcoctæ. Circa ſolis occaſum mortuus eſt. Huic febres perpetuo cum ſudore, præcordia ſublimia, diſtentio cum dolore. Urinæ nigræ habentes quædam in medio ſuſpenſa innatantia rotunda, non ſubſidebant. Ab alvo ſtercora prodibant. Sitis perpetuo non valde. Convulſiones multæ cum ſudore circa mortem.

Ægrotus IX.

CRitoni in Thaſo erecte obambulanti, pedis dolor fortis a magno digito cœpit. Decubuit eadem die, horridus, anxius, parum ſubcaleſcens, nocte deſipuit. Secunda die tumor laxus per totum pedem, & circa malleolum ſubrubens cum diſtentione. Puſtulæ nigræ, febris acuta, inſaniit. Ab alvo vero mera, bilioſa, ſatis multa prodibant. Mortuus eſt altera ab initio die.

Ægrotus X.

CLazomenium, qui ad Phrynichidæ puteum decumbebat, febris vehemens corripuit. Dolebat autem caput, collum, lumbos ab initio. Statim autem ſurditas. Somni non aderant. Febris acuta invaſit. Præcordium elevabatur cum tumore. Diſtentio non valde, lingua ſicca. Quarta ad noctem deſipuit. Quinta laborioſe omnia exacerbata ſunt. Circa undecimam parum remiſerunt. Ab alvo vero ab initio, & uſque ad decimamquartam tenuia multa aquei coloris prodibant. Toleranter ea, quæ ad ſeceſſum pertinent, ferebat. Poſtea alvus reſtitit. Urinæ perpetuo tenues quidem, verum boni coloris, & multa in medio ſuſpenſa habebant divulſa, non ſubſidebant. Circa decimamſextam minxit paulo craſſiora, habebant ſubſidentiam parvam, paululum allevarunt, reſipiſcebat magis. Decimaſeptima rurſus tenuia. Circa utraſque aures tubercula extiterunt cum dolore. Somni non aderant, delirabat. Circa crura dolebat. Vigeſima a febre liber judicatus eſt, non ſudavit, omnia intelligebat. Circa vigeſimam ſeptimam coxæ dextræ dolor fortis, cito quievit. Tubercula vero juxta aures neque ſedata ſunt, neque ſuppurata, verum dolebant. Circa trigeſimam primam profluvium alvi ex multis aquoſis, cum ejuſmodi, quæ in dyſenteria prodire ſolent. Urinas craſſas mingebat. Tubercula circa aures ſedata ſunt. Circa quadrageſimum oculum dextrum dolebat, obſcurius videbat. Reſtitutus eſt.

Ægrotus XI.

DRomeadæ uxorem, quæ filiam pepererat, & aliis omnibus ſecundum rationem factis, ſecunda die rigor corripuit, febris acuta. Cœpit autem prima die dolere circa præcordia faſtidioſa, ac nauſeabunda, horrida, anxia, & ſequentibus non dormivit. Spiritus rarus, magnus, ſtatim revulſus. Altera a rigore die, ſtercora ab alvo bene prodibant. Urinæ craſſæ, albæ, turbatæ, qualis fit ex his, quæ ſubſiderunt, ubi multo tempore ſita, fuerit conturbata, non ſubſidebant, nocte non dormivit. Tertia circa meridiem ſuperriguit. Febris acuta. Urinæ ſimiles, præcordii dolor, faſtidioſa, ac nauſeabunda, nox moleſta, non dormivit. Sudavit per totum ſubfrigida. Statim autem rurſus recalefacta eſt. Quarta die ſub præcordia parum allevata eſt. Capitis gravitas cum dolore, in ſoporem incidit, parum de naribus ſtillavit, lingua ſicca, ſiticuloſa. Urinæ tenues, oleoſæ, parum dormivit. Quinta ſiticuloſa, faſtidioſa. Urinæ ſimiles, nihil ab alvo. Circa meridiem multum deliravit, & ſtatim rurſus parum reſipiſcebat, exurgens in ſoporem incidit, frigiditas parva, nocte dormivit, deliravit. Sexta mane ſuperriguit. Statim autem recalefacta eſt. Sudavit per noctem. Extremitates frigidæ, deliravit. Spiritus magnus, rarus. Paulo poſt convulſiones a capite cœperunt. Statim mortua eſt.

Ægrotus XII.

HOmo quidam calefactus cœnavit, & bibit amplius. Vomuit omnia noctu, febris acuta. Præcordii dextri dolor. Inflammatio ſubmollis ex interna parte, noctem moleſte tulit. Urinæ ab initio rubræ, craſſæ, depoſitæ non ſubſidebant. Lingua ſicca, non valde ſiticuloſus. Quarta febris acuta. Dolores omnium. Quinta minxit leve, oleoſum, multum, febris acuta. Sexta veſperi multum deliravit. Nec nocte dormivit. Septima omnia exacerbata ſunt. Urinæ ſimiles, ſermones multi, continere ſe non potuit. Ab alvo cum irritatione prodierunt liquida turbata, cum lumbricis. Nox laborioſa. Mane riguit, febris acuta. Sudavit calidum. A febre liber eſſe viſus eſt, non multum dormivit. A ſomno frigiditas, ſputatio. Veſperi multum deliravit. Paulo poſt vomuit nigra, pauca, bilioſa. Nona frigiditas, multum delirabat, non dormivit. Decima crura dolebat. Omnia exacerbata ſunt, deliravit. Undecima mortuus eſt.

Ægrotus XIII.

MUlierem, quæ decumbebat in littore, trimeſtri fœtu gravidam febris vehemens corripuit, ſtatimque lumbos dolere cœpit. Tertia dolor colli, capitis juxta claviculam, & manum dexteram. Statim lingua voce deſtituta eſt, dextra manus reſoluta eſt cum convulſione velut his, qui aliqua ſiderantur parte, contingere ſolet. Delirabat penitus, noctem moleſte tulit, non dormivit, alvus turbata eſt, ex bilioſis, meris, paucis. Quarta die lingua voce ſoluta eſt. Convulſiones eorumdem, dolores omnium permanebant. Juxta præcordia tumor cum dolore, non dormiebat, penitus delirabat, alvus turbata. Urinæ tenues, non boni coloris. Quinta febris acuta, præcordii dolor, plane delirabat, ſeceſſus bilioſi, ad noctem ſudavit, a febre libera. Sexta reſipiſcebat. Ab omnibus allevata eſt. Verum circa ſiniſtram claviculam dolor permanebat, ſiticuloſa. Urinæ tenues, non dormivit. Septima tremor, in ſoporem incidit, parum deliravit, dolores juxta claviculam, & ſiniſtrum brachium permanſerunt. Reliqua allevata ſunt. Omnia intelligebat. Tres dies a febre libera manſit. Undecima reverſa eſt, ſuperriguit, febris vehemens corripuit. Circa decimamquartam vomuit bilioſa, flava, ſatis multa, ſudavit. A febre libera judicata eſt.

Ægrotus XIV.

MElidiæ, quæ decumbebat juxta Junonis templum, capitis, & colli, & pectoris dolor fortis cœpit. Statim autem febris acuta corripuit. Menſes pauci apparebant. Dolores omnium horum continui. Sexta die ſoporoſa, anxia, horrida, rubor in maxilla, parum deliravit. Septima ſudavit, febris dimiſit. Dolores permanebant. Rediit, ſomni pauci. Urinæ perpetuo boni coloris, verum tenues. Seceſſus tenues, bilioſi, mordaces, valde pauci, nigri, graveolentes prodibant. In urinis ſubſidentia alba, levis. Sudavit. Judicata eſt perfecte undecima die.

HIPPOCRATIS COI
DE MORBIS POPULARIBUS
LIBER II.

Argumentum in Librum ſequentem.

Sectio prima. Carbunculi æſtivi in Cranone a pluviis continuis &c. Febres ardentes. Aſcarides. Morbi autumno provenientes. Morbi quibus temporibus facillime judicentur. Ver omnino ſaluberrimum. In morborum principiis quid conſiderandum. Quorum morborum judicationes ſint velociores. Crude judicata. Abortientium ſigna. Teſtium tumores tuſſim finiunt: pectoris, mammarum, geniture, & vocis communio. Abſceſſus quibus partibus fiant, & qui boni, & qui mali. Abſceſſus tuſſiculoſi. Sanguinis e naribus eruptiones. Linguæ duræ, vel molles. Capita longa ex vivendi ratione &c. Venæ amplæ, & ventres, & oſſa ampla. Pectinum ruptiones. Hepatici unde. Qui morborum regiorum ab hepate color. Morborum a ſplene color. Ulcera quæ ægre perſanentur. Occaſiones morborum conſiderandæ. Ulcera judicantia. Ad crudos, & liquidos ſeceſſus.

Sectio ſecunda. Oris ventriculi dolor. Morborum mutationes, & fines. Ventris turbatio. Ex calculi morbo, in ſuperna palpebra hordeolum. Tibiarum tumores ex defatigatione cum calore. Teſtis ſiniſtri tumor ex febribus modicis. Splen magnus. Manus dextra, &

crus

erus ſyderationis modo ſoluta. Alibi circa renes dolores a crapula. Dolores fortiſſimos quomodo quis dinoſcat. Aqua leviſſima quæ. Cibi, & potus. Abortus. Dyſenteria qui magis laborent. Puſtulæ per corpus lactantis. Urinæ ſtillicidium. Coxæ dolor ante conceptionem. Puſtulæ infernæ in tibia prægnantis. Puer carnoſus ſine oſſibus. Gemellarum partus, & modica purgatio. Ructus acidus inteſtinorum levitatibus. Veratri potio. Hepatis elevatio ſplenico modo. Mictio multa cum ſanguinis fluore ex nare ſiniſtra. Splen in gibbum elevatus. Anginoſorum affectiones. Glandulæ nulli unquam intumuerunt. Venarum in temporibus, capite, ac cervice elevatio. Tumor rectus, nec in alteram partem vergens. Tumores ad alteram partem vergentes. Reſolutiones leviter ſyderatorum.

Sectio tertia. Febres ardentes in Perintho hyeme auſtrina, vere, & æſtate ſiccis. Aſperitudines in cute miliaceæ. Medicamentorum compoſitionis ratio. Febris acuta ex tuſſi matura. Diſparentia ſine ſigno judicatorio male judicantur. Quæ febres in glandularum tumoribus malæ. Spiritus. Aſſidua oſcitatio. Spiratio. Relicta poſt judicationes, morbos faciunt. Lienis elevationes. Sanguinis eruptiones quarta die. Febres una die intermittentes. Febres ex mucoſis, & bilioſis. Pectinis intentio. Collectiones circa linguas, humiles calculi, & quæ podagricis fiunt. Quartana annua. Deligationes in venarum ſectionibus. Ructus acidi. Rigores mulierum. Partus vitales. Humiditas per prodeuntia. Menſtruarum purgationum circuitus eſt. Lac primiparorum. Tumor in vulneribus fortibus non apparens. Menſtruæ purgationes, ſimiles octimeſtribus. Tumores, præter rationem elevati.

Sectio quarta de venis. Hepatitidis venæ diſtributio. Septum tranſverſum. Venæ duplices a claviculis. Arteriæ ex rene. Nervi duo a cerebro. Crurum impotentia ex aſſiduo eſu leguminum. Excandeſcentiæ utilitas. Oſculi uteri ad coxam, & crus ex partu converſio.

Sectio quinta de naturæ indiciorum notionibus. Naturæ indiciorum notio. Mali. Boni. Hydropicorum ſpecies. Lingua offendentes. Surditas. Sanguinis e naribus eruptio. Inſania. Puerperis convulſio, quomodo ſolvenda. Capitis os confractum. Ulcus. Deſipienti quid adhibendum. Ventoſitas. Fluxio. Infœcundarum remedia. Vocis repentina deſtitutio. Pituitæ fluxiones oculorum ex mammis. Tuſſis ſicca. Hydropici tuſſis. Coxarum, oculorum, teſtium, & mammarum communio. Partes circa faciem graciles. Hydropicus. Auris dolor. Vena pulſans in cubito. Vulnus ſanguinem fundens. Oris ventriculi dolor. Vomitus ſolutio. Corruptorum corpore ſanatio. Ad oculos. Varices calvorum. Ad vitiliginem, & lepram. Secundarum, ſi non deſcendant, purgatio.

Sectio ſexta de naturæ indiciorum notionibus. Iracundi qui longæ vitæ. Boni. Homo adaptatus. Vocis in convulſionibus impari die ſolutio. Puer quo menſe nutriatur. Solutio voci ſimilis. Venarum in manibus pulſatio. Ad gutturis dolorem. Ventris turbationis cura. Interceptio morbi quando fieri debeat. Mori neminem, niſi die, menſe, & anno imparibus. Oculi non robuſti. Ternarii numeri vis. Angina. Lippitudo. Inteſtini vulneratio. Bilem generantes. Dextræ partes plurimam vim circa naturam habent. Ad menſes ſiſtendos. Trimeſtris puer. Lactis multus fluor fœtum debilitat. Mammis maximam confluentiæ partem ineſſe. Urinæ ſtillicidium. Cancri generationem quæ ſequantur. Anxietas, horror, oſcitantia. Supernarum partium dolorem quæ ſolvant. Auris dolor. Volvulus mollis. Præcordiorum diſtentio. Paronychia unguium abſceſſus. Aquæ ſecedenti. Mulieri concipere volenti. Capitis dolor ex crapula. Calori, non a bile, neque a pituita, ſed a laſſitudine, quomodo medendum. Inſaniæ futuræ ſigna.

SECTIO I.

CARBUNCULI in Cranone æſtivi: pluebat in ardoribus aqua larga. Contingebat hoc per totum, & maxime ab auſtro, & ſubnaſcebantur quidem in cute ſanies; dum autem intro concipiebantur, caleſcebant, & pruritum inducebant. Deinde puſtulæ velut ab igne inuſtæ excitabantur, & ſub cutem uri ſibi videbantur in ardoribus ſiccitatis. Febres plerumque citra ſudorem. In his vero, ſi minutæ imbris guttæ deciderint, magis ſudatoriæ fiunt ab initio. At hæc difficiliora judicatu manent, quam aliter. Attamen minus, ſi non propter hæc fuerint, ſed propter morbi modum. Febres ardentes in æſtivis magis fiunt, & in aliis temporibus. Reſiccantur autem magis æſtate. Autumno maxime ferinum, & oris ventriculi dolor, quamquam & ipſe minus maleficus fuerit, ipſo morbo tali exiſtente. Aſcarides veſperi ſimiliter huic; & illæ tunc infeſtavit in die plerumque, non ſolum ideo quod magis affligunt, ſed etiam ipſæ per ſe ipſas. In autumno acutiſſimi morbi, & maxime lethales, & omnino ſimilitudinem habent, eo quod veſperi exacerbantur, tamquam annus ipſe habeat circuitum morborum. Quale eſt dies morbi, quale eſt veſpertinum tempus ad exacerbationem; tale eſt morbi, & uniuſcujuſque conſtitutionis inter ſe, ubi non quid in ſuperiori ſpecie fuerit innovatum, ſin minus, alia ſane conſtitutione hæc imperium obtinuerint. Quare etiam annus ad ſe ipſum hoc modo ſe habet. In quietis, ac conſtantibus temporibus, & annis tempeſtive tempeſtiva præbentibus, boni ſtatus, &

judicatu facillimi morbi fiunt. In inconſtantibus vero inconſtantes, & qui difficulter judicantur: quum ſane in Perintho defecerit, aut abundaverit quid, ut aut venti ſint, aut non venti, aut aquæ, aut ſiccitates, aut ardores, aut frigora. Ver autem omnino ſaluberrimum, ac minime lethale. Circa principia morborum conſiderandum, an ſtatim florent. Clarum autem hoc fit ex incremento. Incrementa vero ex circuitibus, & judicationes quoque hinc manifeſtæ fiunt, itemque ex acerbationibus in circuitibus, ſi citius accedant, aut non, & ſi diutius durent, aut non, & ſi magis affligant, aut non. Ex omnibus autem continuis, aut intermittentibus, & diuturnis, & vulneribus, & ſputis, & doloribus. Itemque tuberculorum inflammationes, & quæcumque alia poſterius apparent, fortaſſis autem & ex aliis communibus rebus, quæ quidem citius fiunt, breviora ſunt. Quæ vero tardius, longiora, quum etiam in circuitibus citiorem recurſum, ac reliquum augmentum morbus neget. Nam & eorum, qui ſtatim pereunt, velociores ſunt judicationes, quoniam & dolores & continui, ac fortes. Quæ vero ad melius judicant, non ſtatim apparent. Judicatoria non judicantia, partim lethalia ſunt, partim difficilis judicationis. Quæ præjudicata ſunt, ſi crude judicata fuerint, recidivæ fiunt; ſin minus, judicationis impeditiones, aut malæ judicationes. Poſſunt etiam fieri pernicioſa ea, quæ non parva ſunt. Quæcumque judicatoria ſigna fiunt, eadem hæc, ſi non fiunt, difficilis ſunt judicationis. Quæ vero contraria ſignificant, malum, non ſolum ſi recurrant, ſed etiam primariæ naturæ contraria repentia. Quemadmodum etiam malorum ſignum ea, quæ ad contraria repunt. Conſiderare vero ſic oportet, in cibis, compreſſionibus venarum, tumoribus præcordiorum, ſurſum vergentibus, deorſum vergentibus. Sed & multa ſunt ejuſcemodi, velut abortientium mammæ graciles fiunt, neque enim contrarium eſt. Neque tuſſes diuturnæ, quoniam ubi teſtis intumuit, ceſſant, & teſtis tumor a tuſſi ceſſat, & allevatur, quæ res commonefacit nos communionis pectorum, mammarum, genituræ, vocis. Abſceſſus aut per venas, aut per oſſa, aut nervos, aut cutem, aut alias emotiones. Boni autem ſunt, qui infra morbum fiunt, velut varices, lumborum gravitates ex ſupernis. Optimi vero potiſſimum ſunt inferni, & longiſſime infra ventrem, & remotiſſimi a morbo, & qui per effluxionem fiunt, velut ſanguis e naribus, pus ex aure, ſputum, urina, quæ per effluxionem fiunt. At abſceſſis, quibus hæc non fiunt, ſunt velut dentes, oculi, naſus, ſudor. Sed & quæ ſub cutem abſcedunt foras tubercula, velut putreſcentia, & quæ ſuppurantur, aut ulcus, aut ejuſmodi puſtulæ, aut ſquamæ, aut defluvium capillorum, vitiligines, lepræ, aut ejuſmodi, quæ abſceſſus ſunt acervatim fluentes, & non ſemirepentes, & quæcumque alia dicta ſunt, & ſi non pro rationis excretionis morbi dignitate fiant, velut Temeni nepti, ex morbo forti ad digitum decubuit, qui quum non ſufficeret ad ſuſcipiendum morbum, recurrit. Mortua eſt. Abſceſſus aut per venas, aut per alvum, aut per nervos, aut per cutem, aut juxta oſſa, aut ſecundum ſpinalem medullam, aut ſecundum alias effluxiones, os, pudendum, aures, nares, ex utero menſes. Judicationes poſtridie fiunt, velut ad lumbos, aut ad femur, & ad teſtes. Quandoque ex tuſſi, & teſtis ipſe a ſe ipſo. Tuſſiculoſi abſceſſus, qui ſupra ventrem ſunt, non ſimiliter perfecte liberant. Sanguinis eruptiones largæ ex naribus plerumque liberant, velut Heragoræ, quod medici non animadverterunt. Qui voces aſperas natura habent, his etiam linguæ ſubaſperæ ſunt, & quæcumque aſperitates a morbis ſimiliter. Quæ igitur duræ ſunt linguæ a natura, etiam ſine morbo hoc habent. Molles vero tardiores ſunt & ad peccatum, & ad bonum, quam prior natura. Conſideranda ſunt etiam longa capita ex vivendi ratione, & cervices longæ ab inclinationibus, & venarum amplitudo, & craſſitudo ab eadem, & anguſtiæ, ac latitudines, & brevitates, ac tenuitates ex contrariis. Quorum venæ amplæ, & ventres, & oſſa ampla, hi ſunt, qui tenues ſunt. Pingues vero his contraria habent, & in his, qui fame macerantur, mediocritates. Ab his conſideranda ea ſunt, quæ propterea incrementa unicuique detrahunt, & quæ diminutiones adaugent, & ea, quæ incrementa coadaugent, & quæ corroborant. Et quæ ſint communes venarum diſſectiones. Pectinum ruptiones, quæ quidem circa pubem fiunt, utplurimum ſtatim ſunt innoxiæ. Quæ vero paululum ſupra umbilicum in dextera parte, hæ doloroſæ ſunt, & anxioſæ, & ſtercoris vomitum inducunt, velut etiam Pittaco accidit. Fiunt autem hæ aut a plaga, aut vulſura, aut alterius inſultu. Quibus id, quod medium eſt inter abdomen, & cutem, inflatur, & non ſedatur, color eſt, velut qui multum pallidus eſt, & qui ex candicante pallet, quoniam omne hujuſmodi ab hepate eſt, & ex hoc ſunt hepatici in his morbi, & morbi regii ab hepate ad ſubalbidum colorem vergunt, & qui ex aqua inter cutem, & ex pituita alba laborant. Qui vero a ſplene ſunt, tum hydropes, tum morbi regii, nigriores ſunt. Sed & ulcera, quæ ægre perſanantur, exalbidorum ſunt, qui fere lentis colorem referunt, & cutis diſtringitur, ac labia, velut Antilochus habuit, & Alevas, ab humoribus ex corpore ſalſuginoſo, quod ſub cute maxime, & a capite contingit, quum a pulmone fuerit calefactum. Occaſiones, unde quis ægrotare

cœpit,

cœpit, conſiderare oportet, ſive capitis ſit dolor, ſive auris, ſive lateris. Signum autem ſunt in quibuſdam dentes, & in quibuſdam inguinum tumores. Ulcera fientia, ac judicantia febres, & tubercula. Quibus hæc non fiunt, judicatio ſublata eſt. Quibus intus relinquuntur, certiſſimæ recidivæ, ac celerrimæ. Crudos, ac liquidos ſeceſſus, milium ſolidum in oleo coctum ſiſtit. Exemplo eſt nautæ puer, & Myriochaune.

SECTIO II.

MUlier cor, hoc eſt os ventriculi dolebat, & nihil remittebat dolor. Huic polentæ pollen in mali punici ſuccum inſperſus, & ſemel in die acceptus in cibo ſatis fuit, & non revomebat, velut Charioni contigit. Mutationes proſunt, ſi non ad prava mutentur, velut his, qui a medicamentis vomunt febrium gratia. Fines in meraciora deſinentes, putrefactionem ſignificant, velut Dexippo. Serapis ex liquida alvo intumuit. Pruritus autem haud ſcio quot diebus, non ultra. Habebat autem & abſceſſum quemdam in lateris mollitudine, qui nigrefactus occidit. Et Stymargi uxor ex ventris per paucos dies turbatione, ubi multum in ſiſtendo laboraſſet, & poſt pueri ſexus fœminei quadrimeſtris ex corruptione diſceſſum ſana facta eſſet, intumuit. Moſcho e calculo laboranti fortiter, in ſuperna palpebra hordeolum obortum eſt magis ad aurem. Deinde intro exulceratum eſt. Quinta, & ſexta die ex internis pus erupit. Infernas affectiones ſolvit. Glandularum tumor, ac inflammatio circa aurem erat, itemque inferne in collo, e directo ſuperni tumoris. Ariſtæi uxoris frater fatigatus in via incaleſcebat. Deinde in tibia tumores fiebant terebinthi fructui ſimiles. Poſtea febris continua fiebat, & poſtridie ſudor factus eſt, & aliis paribus diebus ſemper idem fiebat. Adhuc autem febris tenebat. Erat autem ſublienoſus. Ex ſiniſtra nare ſanguis erumpebat frequenter, & paulatim. Judicatus eſt. Poſtridie juxta ſiniſtram autem tumor. Sequenti die etiam circa dextram, ſed hic minor, & inſuper tepeſcebat. Hi evanuerunt, & non ſuppurati ſunt. Qui ab Alcibiade venit, ei ex febribus modicis ante judicationem teſtis ſiniſter intumuit. Habebat autem ſplenem magnum, & ſane tunc judicata eſt febris vigeſima die. Deinde alias atque alias ſubincaleſcebat, & ſubfloridum ſpuebat. Cuidam manus dextra, & crus ſiniſtrum, quum ex tuſſi parum, & nihil memorabile ejeciſſet, ſiderationis modo reſoluta ſunt, alia vero nulla re alterata eſt, neque facie, neque mente. Nec vero adeo fortiter illis partibus. Cœpit ad melius procedere circa vigeſimam diem. Factum autem hoc eſt illi fere circa menſium eruptionem, & fortaſſis tunc primum apparebant. Erat enim virgo. Apœmantus, & pater fabri illius, qui caput fregit, & Nicoſtratus non extuſſiebant quicquam. Erant autem alibi circa rhenes dolores. Interrogationes factæ ſunt, dicebant ipſos ſemper repleri potu, aut cibo. Dolores fortiſſimos quo modo dinoverit quis conſpicatus, fuga, tolerantiæ, experientiæ, & timiditates indicant. Aqua, quæ cito caleſcit, & cito frigeſcit, ſemper levior eſt. Cibi, & potus experientia opus habent, an ad æqualitatem maneant. Dicendum quod, ubi ſanguis effluxit, excalleſcunt, & quæcumque alia hujuſcemodi. Abortus maſculus ſexaginta dierum, in partium ſuppreſſionibus ſalubris. Hercules intumeſcebat mali ipſius die octava. Magis ex dyſenteria laborat quiſquis ſane etiam e teneſmo vexatur. Quædam lactans puſtulas per corpus ubique habebat. Poſtquam autem lactare ceſſavit, ſedatæ ſunt per æſtatem. Coriarii illius, qui coriacea præparabat, uxori, quum peperiſſet, & perfecte exoluta eſſet, viſum eſt de ſecunda membranoſum quiddam remanere, diſceſſit autem quarta die male. Nam urinæ ſtillicidio vexabatur. Statim concipiens peperit maſculum. Habebat autem jam multos annos, & poſtremum neque menſes prodibant. Quando autem peperiſſet, urinæ ſtillicidium paululum intermittebat. Quædam priuſquam conciperet, coxam dolebat. Poſtquam autem concepit, non amplius dolebat. Ubi vero peperit, vigeſima die rurſus doluit. Peperit igitur maſculum. Prægnanti in tibia inferne dextera, tertio, aut quarto menſe puſtulæ, ad quas manna thuris utimur, itemque in manu dextera juxta magnum digitum, haud ſcio, an peperit, reliqui enim ipſam ſemeſtrem, habitabat autem, velut ego puto, in ædibus Archelai ad rupem. Antigenis uxor habitabat juxta Nicomachum, peperit puerum carnoſum quidem, verum qui haberet maximas partes diſcretas, magnitudine vero eſſet quatuor digitorum, & ſine oſſibus, deinde craſſus, ac rotundus. Hæc autem anheloſa erat ante partum. Deinde ſimul cum partu pus revomuit modicum, velut ex furunculo vocato tuberculo. Quæ filias peperit gemellas, & difficulter peperit, & non valde purgata eſt, tota intumuit. Deinde venter ipſi magnus fiebat. Reliqua vero reprimebantur, & rubicunda prodibant uſque ad ſextum menſem. Deinde alba valde per omne jam tempus. Atque hæ fluxiones ve-

neri officiebant, & mera rubicunda ipſi profluebant. In diuturnis inteſtinorum levitatibus ructus acidus fiens, antea nunquam factus, ſignum bonum, velut (Demænetæ contigit. Fortaſſis autem licet etiam arte parare. Nam turbationes ejuſmodi alterant. Fortaſſis autem & ructus acidi inteſtinorum levitatem ſolvunt. Sanata eſt veratri potione Lycea; poſtremum ſplen magnus, & dolores, & febris, & ad humerum dolores. Et vena, quæ in ſplene eſt, in cubito ſecabatur, & ſaliebat quidem ſæpe. Aliquando vero etiam non eſt ſecta, ſed una cum ſudore ſanguis penetravit, aut ſua ſponte. Ex quo autem prodibat, ſplen dextera parte intendebatur, ſpiritus intus duplicabatur, non tamen magnus. Mente movebatur, contegebatur, flatus inerat, non prodibat interne quicquam, neque mingebat. Mortua eſt ante partum. Quæ circa fauces ad alterutram partem repentia proceſſerunt, exulcerata non ſunt, ad ſiniſtra tranſiverunt, ad ſplenem dolor venit citra judicationem. Hieroni judicatio facta eſt decima quinta die. Coi ſorori hepar elevatum eſt ſplenico modo. Mortua eſt ſecunda die. Bion ſimul multum mingebat, quod non ſubſidebat, & ſanguis ex ſiniſtra nare manabat. Erat enim & ſplen ſurſum in gibbum elevatus, ac durus, ſuperſtes manſit, recidiva. Erant autem anginoſorum affectiones hæ. Colli verticula intro vergebant, quibuſdam amplius, quibuſdam prope. Et collum forinſecus conſpicuam cavitatem intro habebat, & hac parte ad contactum dolebat. Erat autem & cuidam infra os dentis appellatum, quod non ſimiliter acutum eſt, quibuſdam vero etiam valde rotundum, majore circumferentia. Si non cum dente appellato, fauces non inflammatæ, verum jacentes. Partes ſub maxilla tumidæ, non inflammatis ſimiles. Neque glandulæ ulli intumuerunt. Sed magis ſecundum naturam, linguam non facile vertebant, ipſiſque & major eſſe videbatur, & prominentior, & ſub lingua venæ conſpicuæ, deglutire non poterant, aut valde difficulter. Immo ad nares fugiebat, ſi valde cogerent, & per nares loquebantur. Spiritus autem his non valde ſublimis. Quibuſdam vero venæ in temporibus, & in capitibus, ac cervice elevatæ. At recrudeſcentibus, ex his, parum quiddam tempora calida, etiamſi alias non febricitarent. Non ſuffocabantur plurimi, niſi quum deglutire cupiebant aut ſalivam, aut aliud quiddam. Neque oculi intus deſidebant. Quibus igitur tumor erat rectus, nec in alteram partem vergebat, hi neque leviter ſideratorum modo reſolvebantur. An vero aliquem periiſſe viderim, in memoriam revocabo. Quos autem nunc novi, ſuperſtites manſerunt. Erant autem partim celerrime allevantia. Plurima vero ad quadraginta dies deveniebant, & in hoc plerique etiam ſine febre. Multi vero etiam ad valde longum tempus, partem aliquam tumoris habebant. Et deglutitio, & vox indicabat, & columellæ liqueſcentes ſignificationem quamdam pravam exhibebant, quamvis nullum gravius malum habere videbantur. Qui vero tumores ad alteram partem vergentes habebant, hi unde verticula inclinata fuerunt, iſthic reſolvebantur. Atque inde ad alteram partem diſtrahebantur. Erant autem hæc in facie maxime conſpicua, & in ore, & interſepto juxta gurgulionem. Sed & maxime interne pro ratione immutabantur. Cæterum reſolutiones leviter ſideratorum modo, non per totum corpus fiebant veluti ex aliis, ſed uſque ad manum, ab anginoſa affectione. Atque hi & matura expuebant, eaque pauca, ac difficulter. Quibus autem in rectum tumor tendebat, itidem expuebant. Quibus vero etiam cum febre, hi multo magis, & difficulter ſpirabant, & aliena loquebantur, & venæ his magis elevatæ. Et pedes omnibus quidem frigidiſſimi erant, maxime autem his. Et hi ad erecte ſtandum impotentiores erant. Et quidam non ſtatim moriebantur. Quos autem ego novi, omnes mortui ſunt.

SECTIO III.

Conſtitutio Temporis.

IN Perinthum circa ſolſtitium fere æſtivum venimus, facta autem eſt hyems clementi cœlo, auſtrina. Ver, & æſtas valde ſine aquis uſque ad plejadum occaſum. Nam ſi etiam quid aquæ cecidiſſet, id erat velut minutæ roris guttæ. Et Eteſiæ non valde ſpirarunt. Et qui ſpirarunt, divulſe id fecerunt. Æſtate febres ardentes populariter graſſatæ ſunt multæ. Erant autem ſine vomitu, & alvi turbatæ ex tenuibus, aquoſis, non bilioſis, ſpumoſis, multis, quæ aliquando depoſita etiam ſubſidentiam habebant, ex quibus ſane etiam id, quod ſub dio noctu exponebatur, ſimile erat. Æquales ſpecie alvi ſeceſſus ſemper, malum. In his multi ſoporoſi erant, & mente moti, hi vero ex ſomnis tales fiebant. Quum autem ſuſcitati eſſent, omnia intelligebant. Spiritus ſublimes, non tamen valde. Urinæ tenues quidem plurimis, & paucæ, alias autem non

decolo-

decolores. Sanguinis eruptiones e naribus non fiebant niſi paucis, neque parotides juxta aures, de quibus poſtea ſcribam, neque ſplenes attollebantur, neque dextrum præcordium, neque doloroſum valde, neque fortiter intentum erat. Erat tamen quid, quod judicationem faciebat. Et maxime judicabantur omnia plerumque circa decimam quartam diem, pauca cum ſudore, pauca cum rigore, & valde paucis recidivæ fiebant. At vero ſub minutas velut roris guttas, quæ in æſtate fiebant, apparebat ſudor. In febricitantibus etiam quidam ſudores ſtatim ab initio fiebant, non tamen maligno modo, & quibuſdam ſub hoc tempus etiam judicatio facta eſt cum ſudore. Fiebant autem in febribus æſtivis, circa ſeptimam, octavam, & nonam diem, aſpretudines in cute miliaceæ, culicum morſibus maxime ſimiles, non valde pruriginoſæ. Hæ perſeverabant uſque ad judicationem. Nulli equidem maſculo tales erupiſſe vidi. Mulier autem nulla mortua eſt, cui hæ fiebant. Et gravi auditu præditæ, & ſoporoſæ erant. Prius autem non valde ſoporoſæ erant hæ, quibus illæ affuturæ eſſent. Non tamen in totum durabant. Verum ſoporoſæ, & ſomnolentæ erant per æſtatem, & uſque ad plejadum occaſum. Poſtea vero magis vigiliæ aderant. Sed neque in totum ab hac conſtitutione moriebantur. Alvum igitur per cibos ſiſtere non dabatur, immo præter rationem putaſſet quis mederi conducere, etiamſi minus multa quibuſdam prodirent per hoc, quod in frigore quis jaceret ſtrato ſuppoſito. Nam ulcerat quidem frigidum, calefacit autem ejuſmodi ſpecies ſenſim progrediendo adhuc magis, etiamſi nulla afflictio naturæ accedat, & in quibus, & qualia ſigna, & plura, aut pauciora fientia, oſcitatio, tuſſis, ſternutatio, diſtentio cum oſcitatione, eructatio, flatus, omnia talia corrumpunt. Quibus in febribus anxioſis, horridis, rubeſcunt facies, laſſitudines, oculorum dolores, capitis gravitates, reſolutiones leviter ſideratorum modo, & menſes ſi apparuerint, maxime quibus primum, ſed & virginibus, & mulieribus, quibus per tempus, ſed & quibus non, in quo ſolet tempore, aut velut oportet, apparent. Deinde pallidæ fiunt. Magnum autem in omnibus, id quod & conſequenter fit, & in qno tempore, & in quibus. Valde bilioſis, in febribus maxime, omnino quibuſdam ad crura purgatio. Medicamentorum modos ſcimus, ex quibus qualia, & quæ fiunt. Non enim omnes ſimiliter, ſed alii aliter componuntur. Et alibi citius, aut ſerius in manuum tractationes aſſumuntur, velut eſt aut ſiccare, aut tundere, aut coquere, & ejuſmodi. Omitto plurima, quæ unicuique, & in quibus morbis, & quo tempore morbi, ætatem, ſpeciem, victum, qualis hora anni, & quæ, & qualiter procedat, & hujuſcemodi. Zoilo juxta murum ex tuſſi matura, febris acuta, & faciei rubor, & alvus intercepta, præterquam ad neceſſitatem coacte, lateris ſiniſtri dolor, & auris e directo valde doloroſa, & caput non uſque adeo. Spuens ſemper ſuppuratum ægrotabat. Sed alia judicata ſunt, & juxta aurem pus multum erupit circa octavam, aut nonam diem. Principia vero noni diei ex dolore auris. Haud ſcio, quomodo ſine rigore judicatio facta eſt. Sudavit caput valde. Et hic ſudor firmus erat, quod quidem ardor etiam ſiniſtri lateris eſſet. Superne una cum aure dolor ſedatus, maxime circa ſcapulas. Sed & ante ſputa multa, ab initio florida rejecta, & circa ſeptimam, aut octavam diem. Deinde laborioſa. Alvus reſtitit uſque ad nonam, & decimam diem. Dolor extinctus eſt. Tumor remittebat, & ſudores fiebant parvi, non autem judicabant. Manifeſta autem erant hæc tum ex aliis, tum ex ſeceſſu. Nam incipiente auris dolore, etiam venter turbatus eſt. Erupit autem ex aure nona die, & judicatus eſt morbus decima quarta ſine rigore eadem die. Sed & ſputum largius ibat, & maturius, poſtquam auris erupit. Sudores autem, & ſerpentia ulcuſcula ad multum tempus in capite fiebant. Reſiccata ſunt tertia die. Quæcumque ſine ſigno judicationis judicatorio diſparent, male judicata ſunt, velut eryſipelas ancillæ Polemarchi. In glandularum tumoribus febres, malum, exceptis diariis. Et in febribus glandularum tumores, deteriores, qui in acutis ab initio vigorem remiſerunt. Spiritus, præcordiis elevatio mollis, & intentio neutra, in ipſis ſuperne rotundum, in dextris velut circumferentia ſuppuratoria, aliud longius magis, aliud diffuſum, aliud deorſum repens, & hinc atque hinc diſtentio uſque ad umbilicum. In omni ſurſum verſus e directo latione, ſi revocetur, & in rotunditatem concludatur, quatenus quidem ſpiritus fuerit, citra judicationem calorem attenuatur. Si vero hunc effugerit, ad ſuppurationem procedit. Spiritus denſi parvi, magni rari, parvi rari, extra magnus, intra parvus, alius quidem extendens, alius vero urgens, dupla intro revocatio, velut ſuperinſpirantibus, calidus, frigidus. Medela aſſiduarum oſcitationum ſpiratio longa. Non potantibus, & vix, ſpiratio brevis. E directo etiam laterum intentio doloroſa, & præcordiorum intenſiones, & ſplenis elevationes, e naribus eruptiones. Quæ relinquuntur poſt judicationem, recidivas facere ſolent. Primum itaque lienis elevationes, ſi non ad articulos finierint, ſanguinis e naribus eruptio fit, aut præcordii dextri intentio, ſi non

penetraverint urinæ. Hæc enim eſt interceptio utrorumque, & recidivæ horum merito fiunt. Abſceſſus igitur horum facere oportet, ſi non fiant, eos vero, qui jam fiunt, declinare. Eos autem excipere, ſi prodierint jam, & qualia oportet, & qua parte oportet. Qui vero non valde, eos coadjuvare. Eos vero avertere, ſi omnino incommodi fuerint, maxime ſi hi affuturi ſunt; ſin minus, ſi jam veniunt. Quarta die fientes ſanguinis e naribus eruptiones ægre judicant. Febres, quæ una die intermittentes, altera ſuperrigent, una cum judicatione ad ſeptimum circuitum durant. Scopo ex mucoſis, bilioſis, & faucium inflammatione, malo victu uſo alvus ſuppreſſa eſt, & febris acuta facta, & lingua florida, & vigil ſine ſomno. Pectinis intentio fortiter, æqualiter, paulatim ad infernam partem in dextris. Spiritus ſubdenſus, præcordia dolebat, & reſpirans, & quum verteretur. Sine tuſſi vero excreabat ſubcraſſa. Peplus ipſi data, a præcordio quidem depulit, tranſivit autem nihil. Poſtridie glandes duæ appoſitæ non apparuerunt. Urina craſſa, & turbata. Subſidentia levis, & plana, & reſtitit alvus in turbulentia, venterque mollior erat. Et ſplen elevatus, & deorſum urgens factus eſt. Potu utebatur aceto mulſo dulci, aut favorum cremore cocto. Decima ſanguis ex ſiniſtra nare aquoſus paucus venit, non autem valde infirmus erat ob hoc ipſum, & urina ſubſidentiam habens. In ſubſidentia vero ſubalbum quiddam adhærens vaſi, tenue, neque genituræ ſimile, neque diſſimile. Defluxit hoc brevi. Poſtridie judicatus eſt, a febre liber, & ſubiit ſubviſcoſum undecima die. Hoc vero circa defluxum erat quid bilioſum. Urinæ vero purgatio multa tum copia, tum ſubſidentia, & priuſquam vinum bibere inciperet, fere pituitæ ſimilis. Penetravit autem undecima die, ut quæ non eſſet multa. Viſcoſa vero erant ſtercora, & turbata. Hujuſmodi autem judicatorio modo fiebat. Nam & Antigenis in Perintho tale erat. Quæ circa linguas elevantur collectiones, & humiles calculi, & quæ podagricis fiunt, circa debiles illorum articulos ſunt. Nam oſſium natura cauſſa eſt, ut hæc & indurentur, & diſtendantur. Collectio Hippoſtrati uxori ex quartana annua ad faſtigium elevata eſt, quum ſubfrigida palam eſſe videretur, impetus in totum corpus factus eſt, & ſudor. Judicata eſt hoc modo, & poſtea menſes plures copia, & tempore. Tunc enim ſuppreſſi fuerant. Abſceſſus non conſiſtere viſus eſt. In pulſantibus ſanguinem fundentibus figura ampla, & in totum ſi ex omnino declivi acclive fiat. Quapropter etiam deligationes in venarum ſectionibus impetum faciunt, fortes vero ſanguinem impediunt. Sanguineum, & ſubbilioſum ructum acidum facit. Fortaſſis autem ad atræ bilis morbum his deſinet. Rigores incipiunt mulieribus quidem magis a lumbis, per dorſum ad caput. Sed & viris poſteriore corporis parte magis, quam anteriore, velut cubitis, femoribus. Sed & cutis rara. Indicat autem pilus animantium. Quibus nihil intra conſtitutum tempus accidit, ſingulis partus vitales fiunt. Apparentia, in quibus menſibus fiunt. Labores in circuitibus. Quicquid in ſeptuaginta movetur, in triplicitatibus perficitur. Poſt menſes dextera, & ſiniſtra hiant. Humiditas per prodeuntia requirit diætam ſicciſſimam. Quod citius motum eſt, ac diſcretum, rurſus augeſcit etiam tardius, & ad longius tempus. Labores circa quinquageſimum tertium diem, & circa centeſimum ſextum. Labores tertio, quinto, ſeptimo, nono menſe, & ſecundo, ac quarto. Quæ noſſe oportet ad ſeptimum menſem, aut a menſium fluxu numerandi ſunt novem menſes, aut a conceptione, & ad ſeptuaginta, ac ducentos dies, græci menſes fiunt, & ſi quid amplius ultra hos eſt, & aut maſculis, aut etiam fœmellis hæc fiunt, aut contraria. A cibis, & potibus humeri, ac mammæ inflantur, & impotentiæ, & inflationes in capite incrementa faciunt, donec oſſa fuerint ſolida facta. Menſtruarum purgationum circuitus eſt. Quæ ante has fiunt gravitates, ſimiles ſunt laboribus octimeſtribus. Primipararum lac, alimento quidem tranſmutationem accipiente, octimeſtri vero perficiente. Si in vulneribus fortibus tumor non appareat magnus, malum. Laxi bonum, ſurſum paſcentes, pejus. Menſtruæ purgationes ſimiles octimeſtribus, in tendentibus ad decimum menſem fientes, malum. Quibus tumores in ulceribus, non valde convelluntur, neque inſaniunt. His autem derepente diſſipatis, quibus quidem ad poſteriores partes, convulſiones cum doloribus, quibus autem ad anteriores, aut inſaniæ, aut dolores lateris acuti, & dyſenteria rubra. Tumores præter rationem allevantes, pravom, velut Andronici filio Eryſipelas recurrit, ſi non ad eumdem locum rediens, bonum quid ſignificet. Hoc ex nativitate circa aurem, ad pubem diſtributum eſt. Alteri tertia ex nativitate die factum, ſuppuratum eſt nona. Hic ſeptima die ſanus evaſit. Maligniora ſunt, quæ derepente diſparent.

SE-

SECTIO IV.

De Venis.

HEpatitis in lumbis uſque ad magnum verticulum, inferne etiam verticulis ſe ingerit, hinc ſublevata per hepar, & per ſeptum tranſverſum ad cor, & quæ quidem recta eſt, ad claviculas, hinc aliæ quidem ad collum, aliæ vero ad ſcapulas, aliæ deorſum deflectentes, ad verticula, & coſtas declinant. Et ex ſiniſtris quidem una prope claviculas. Ex dextris vero ad quemdam ipſarum locum. Alia vero utrinque deflexa. Alia paulo inferius deflexa, ubi quidem illa deficit, coſtis ſe ingerit, donec ad venam in ipſum cor acceſſerit, ad ſiniſtras deflexa. Infra autem decurvata ad vertebras deſcendit, donec perveniat, & inde incipit elevari, ingerens ſe coſtis reliquis omnibus, hinc atque hinc ſingulis ramulos præbens, quum ſit una, a corde quidem ad locum quemdam a ſiniſtris magis procedens. Deinde infra arteriam, donec conſumpta fuerit, & venerit eo, unde hepatitis ſublevata eſt. Priuſquam autem eo venit, circa extremas duas coſtas diviſa eſt, & partim ab hac, partim ab illa verticulorum parte progreſſa conſumitur. Quæ vero recta a corde ad claviculam tendit, ſupra arteriam eſt, & ab hac, velut etiam juxta lumbos infra arteriam, ad hepar inſilit, partim in portas, & pinnas, partim in reliquum deinceps procedit paulo infra ſeptum tranſverſum. Septum autem tranſverſum adhæret hepati, neque facile eſt ipſum ſeparare. Duplices porro venæ a claviculis, alteræ hinc, alteræ iſthinc, ſub pectus ad pectinem procedunt, quo vero hinc, nondum ſcio. At ſeptum tranſverſum infra juxta verticulum, quod eſt infra coſtas, qua rhenes ex arteria ea parte conſurgunt. Verum arteriæ ex ipſo rhene oriuntur, hinc atque hinc ab arteria nervum habentes. Atque hac parte alicubi in recurrente a corde Hepatitis deſinit. Cæterum ab hepatitide per ſeptum tranſverſum maximæ duæ, altera hinc, altera iſthinc, ſublimes feruntur, multifidæque per ſeptum ſunt, & circa ipſum conſiſtunt in ſuperna parte, atque hæ magis ſunt conſpicuæ. Duo vero nervi a cerebro ſub os magni verticuli, ex ſupernis & ad gulam magis, ab utraque arteriæ parte deſcendunt, & uterque in ſe ipſum incidens, uni ſimilis, ubi verticula, & ſeptum ſunt, ibi deſinunt, & quidam ambigui, ex hac ſocietate ad hepar, & ſplenem ipſos tendere putaverunt. Alius nervus ab utraque verticulorum parte juxta claviculam ad ſpinam procedit ex obliquo verticulorum, & ad coſtas diſtribuitur, & quemadmodum venæ, ſic hi per ſeptum ad meſenterium mihi tendere videntur. Ubi autem hæ deficiunt, rurſus hinc, ubi ſeptum exoritur, ab eo cohærentes, ac continui exiſtentes, juxta medium infra arteriam, deinceps ad verticula diſtribuuntur, quemadmodum venæ, donec ad ſacrum os progreſſi conſumuntur. In Aeno ex aſſiduo leguminum eſu, fœminæ, & maſculi, crurum impotentes facti ſunt, ac vitam degerunt. Sed & his, qui ervo veſcuntur, genua dolent. Diligentia adhibenda eſt, ut excandeſcentia inducatur, & coloris reparandi, & ſanguinis in vaſa ſubter cuticulam colligendi gratia, itemque lætitia, & timor, & hujuſmodi, & ſi quidem reliquum corpus ſimul ægrotarit, ſimul curare; ſin minus, ſatis eſt. Stymargi famula Idumæa erat, quæ ubi filiam peperiſſet, converſum eſt ei uteri oſculum, & dolor ad coxam, & crus. Juxta malleolum ſecta vena, liberata eſt, & quidem quum etiam tremores totum corpus detinerent. Verum ad cauſſam devenire oportet, & ad cauſſæ principium.

SECTIO V.

Naturæ Indiciorum Notio.

QUicumque fulvi, naſo acuto, oculis parvis, mali. Quicumque fulvi, ſimi, oculis magnis, boni. Hydropici ravos oculos habent, & calvi ſunt. Vocis gracilitatem ſolvit varix ad ſiniſtrum, & dextrum teſtem, abſque horum altero fieri non poteſt, ut ſolvatur. Magni, calvi, balbi, gracili voce præditi, boni. Morbos autem habent, balbus, aut calvus, aut gracili voce præditus, aut hirſutus, fortiter atrabiliarios. Qui lingua offendunt, & labiorum non ſunt potentes, eos neceſſe eſt, dum illa ſolvuntur, ſuppuratos fieri. Dolorem in locis infernis fortem ſurditas ſolvit, itemque ſanguis multus ex naribus erumpens. Inſania magni morbi ex more fientis ſolutio. Si puerperis convulſio fiat, febrem excitato, & cerato multo tepido in veſicam immiſſo, ac per clyſterem infuſo colluito. Si capitis os confractum fuerit, lac, & vinum, ammixta aquæ pari menſura, bibenda dato. Si vero ulcus fuerit, internas venas ſecato, ſi non febricitet. Si autem deſipiat, caput irrigato, ſi non præcordia fuerint elevata. Si caput doluerit, ad pectus deſcendit, deinde ad præcordia, poſtea ad coxam. Omnia vero ut

ro ut doleant, fieri non poteſt. Ventoſitatem flatuoſam venæ ſectione, fluxionem pharmaco illito ſiſtito. Fluxus enim ex vena magna eſt. Si vero ſua ſponte multum fluat, jejunet, aut aquæ partes duas, lactis quatuor bibat. Infœcundas fomentis, ac medicamentis curato. Quicumque derepente voce deſtituuntur, ſi ſine febre fuerint, ipſis venam ſecato. Pituitæ fluxiones ex mammis trahunt oculi, & eructant per nares ad pulmonem. Quibus tuſſis ſicca eſt, his non ſolvitur, niſi dolor fortis ad coxas, aut ad crura, aut ad teſtem irruat. Si hydropicum tuſſis corripiat, ſi quidem ſtatim animo linquatur, calidis omnibus utatur; ſin minus, inebriato, ac cibis ipſum impleto. Venas autem internas ſecato, dum morbus magnus in intentione eſt. Solutio coxarum doloris, oculorum diſtortiones, cæcitas, teſtium tumoris, mammarum elevatio. Si febre tenente, partes circa faciem graciles fuerint, in die impari, ſequenti die ſolvetur. Hydropicus ſi tumorem in cruribus habens, tuſſiat, malum. Si auris doleat, lacte utatur. Si non in die impari febris dimittat, recidivare neceſſe eſt. Cui vena in cubito pulſarit, inſanus, & iracundus eſt, cui vero quieverit, ſtupidus. Vulnus ſi ſanguinem fundat, ulcus ne madefacito, verum caput calida rigato. Si os ventriculi doleat, panem calidum cum vino meraco exhibeto. Vomitus ſolutio: aquam calidam bibendam dato, & vomat. Quæcumque corrupta torpeſcunt, evulſa vena ulcerato, ac ſanato. In convulſione digitorum manus citra febrem, venam ſecato, ſi non caput doleat; ſin minus, aquam calidam affundito. Ad oculos: Spodii partem duodecimam, croci quintam, nuclei olivæ unam, ceruſæ unam, myrrhæ unam. Aquam frigidam ſuper caput fundito, & allia cum maza edenda dato. Varices calvorum, ſi non magni fuerint, furioſi ſunt. Ad vitiliginem, & lepram. Calcem in aqua adhibeto, ut ne exulceres. Secundarum purgatio, ſi non diſcedant. Sternutatorium ad nares apponito, ut ſternutet, & ſternutantis nares, ac os apprehendito.

S E C T I O VI.

Naturæ Indiciorum Notio.

CAput magnum, oculi parvi, balbi, iracundi ſunt. Qui longæ vitæ ſunt, plures dentes habent. Balbi, celeri lingua præditi, atræ bilis humori obnoxii, bilioſique ſunt, oculis non nictantes, iracundi. Magnum caput, oculi nigri, & magni, naſum craſſum, & ſimum habentes, boni. Oculi ravi magni, caput magnum, cervix tenuis, pectora anguſta, congrue adaptati hominis ſunt. Caput parvum habens, neque balbus eſſe poterit, neque calvus, niſi fuerit glaucus. In convulſionibus ſi vox in die impari ſolvitur, a magno morbo liberat. Puerperæ febricitanti, & dolenti aquam affundito, & ptiſanam craſſam ter in die calidam dato. Puer nutritur ſeptimo menſe, aut nono, aut decimo, & voce firmatur, & robur ſequitur, & manibus validus fit: dum vox ſolvitur, omnia ſolvuntur. Solutio enim ſimilis eſt voci. Solvitur autem in die impari. Si venæ pulſaverint in manibus, & facies ſana, ac robuſta fuerit, & præcordia non fuerint mollia, diuturnus fit morbus, qui ſine convulſione non ſolvitur, aut ſanguinis multi ex naribus eruptione, aut dolore ad coxas. In gutturis dolore aquam calidam ſuper caput fundito, ſi non frigus fuerit; ſin minus, farinam quamcalidiſſimam dato, & vinum meracum. In turbatione ventris fabas coctas dato, ſi non ſupernæ partes abunde fuerint bilioſæ. Aut cuminum cum fabis edendum dato. At interceptio morbi fieri non poterit, niſi in die impari. Neque principium fieri poterit, niſi in die pari, itemque menſe, ac anno pari. Nitrum autem Ægyptium, & coriandrum, ac cuminum cum oleo terito, & ventri illinito. Qui moriuntur, eos neceſſe eſt die impari, & menſe impari, & anno impari mori. Bonum autem fuerit prædicere mortem, aut dolores fortes. Quorum oculi robuſti non ſunt, his mors brevi imminet. Si vero in impari anno fiat, ab utriſque impares fieri neceſſe eſt. Si autem in anno pari, & die pari, neceſſarium eſt in impari die mori. Ex numero tertia fortiſſima eſt. Anginam, & lippitudinem venæ ſectio. Vulnerato inteſtino, reſpiratio prodit inferne inconſpicua juxta vulnus, & evacuantur pectora. Dato igitur lac, & vinum, pari aquæ menſura ammixta. Quorum pectora bilem generant, balbi, furioſi, & calvi ſunt. Quicumque horum ex nativitate etiam ſtrabones, hi imprudentes ſunt, aut calculoſi, aut inſanientes. Quibus autem non, alterius mali ſolutio fit. Circa naturam plurimam vim habet mamma dextera, oculus dexter, & quæ infra ſunt hac parte. Nam & maſculi dextris inhærent. Mulieribus menſes ut ſiſtas, cucurbitam maximam ad mammam affigas. Trimeſtris puer omnia præ ſe fert, & lac tunc habet. Si multum fluat lac, neceſſe eſt fœtum debilem eſſe. Si ſolidiores fuerint mammæ, ſanior eſt fœtus. Vena craſſa eſt in utraque mamma, quapropter maximam habent prudentiæ partem. Urinæ ſtillicidium ſolvit venæ ſectio. Si ſuperni loci turgent, qui ſunt circa caput, ulcerum purgatio, vomitus, hydrops. A ventris turbatio-

ne, aut

ne, aut a tuſſi, ſi cancer fiat, os amareſcit. Dato autem elaterium bibendum bis, aut ter, ſi non balbus fuerit. Deligare vero oportet florem æris uſtum, donec fulvus evaſerit, & ſpongiam, ſi non balbus fuerit. In anxietate, horrore, oſcitatione dato vinum, pari aquæ menſura ammixta, & lac. Ad auris dolorem cucurbitam affigito. Quicquid ſupernarum partium doluerit, dolor ad coxas, aut ad genua, & anhelatio fiens, omnia hæc ſolvit. In volvulo molli frigidum vinum multum meracum pro ratione dato, donec ſomnus, aut crurum dolor fiat. Solvit autem & febris, & dyſenteria citra dolorem. Si præcordia diſtenta fuerint, manu comprimito, ac lavato. Ad paronychiam unguium abſceſſum, galla nigra cum melle. Aqua ſecedente, lactis heminas octo bibendas dato. Si vero vomat, & non bibat, allii, aut ceparum intritum dato. Ut mulier in utero concipiat, polypos parvos ſuper flamma calidiſſima afflatos, & fere ſemiambuſtos, edendos dato. Et nitrum Ægyptium tritum, coriandrumque, ac cuminum in paſtillos efformato, in pudendumque ſubdito. Si ex crapula caput doleat, vini meraci heminam bibat. Si vero aliter caput doleat, panem quamcalidiſſimum cum vino meraco edat. Si hominem calor corripiat non a bile, neque a pituita, ſed aut a laſſitudine, aut alias febriat, aquam multam calefacito, deinde ea ſuperinfuſa caput rigato, donec pedes ſudarint, & farinam craſſiſſimam coquito. Poſtquam autem pedes ſudarint, farinam plurimam, & calidiſſimam edens, ac vinum meracum inſuper bibens, veſtimentis contectus facile quieſcat. Aut narciſſi duo, aut tria capita in cœna edat. Qui inſania corripietur, ei hoc ſignum præſagit, ſanguis colligitur ipſi ad mammas.

HIPPOCRATIS COI
DE MORBIS POPULARIBUS.
LIBER III.

Argumentum in Librum ſequentem.

Sectionis primæ Ægrotus primus, Tremor manuum ante febrim acutam. II. *Febris vehemens poſt lumborum, & capitis dolorem.* III. *Febris ex capitis gravitate, & temporis dextri dolore.*

Sectionis ſecundæ Ægrotus IV. *Febris ex diuturno capitis dolore.* V. *Febris ex potu.* VI. *Febris ſine ſiti perpetua.* VII. *Anginoſa.* VIII. *Febris ex laſſitudinibus, laboribus, & curſibus inſolitis.* IX. *Volvuloſa moleſte procedentia, & vomitus multi.* X. *Febris ex abortu infantis.* XI. *Febris ex abortu circa quintum menſem.* XII. *Febris a partu maſculi.*

Sectio tertia. Conſtitutio temporis peſtilens. Ignis ſacer. Febrium ardentium conſtitutio. Urinarum illa temporis conſtitutione malitia. Ægroti ſedecim. Primus. Febris acuta ab initio continua. II. *Febris acuta a filiæ partu.* III. *Febris acuta ex laboribus, laſſitudinibus, & neglecta victus ratione.* IV. *Phreniticus.* V. *Febris acuta ardens ex dolore dextri femoris.* VI. *Sublienoſus, & capite gravatus.* VII. *Alia febris ardens.* VIII. *Febris acuta cum lateris dolore aſſiduo.* IX. *Febris ardens acuta poſt capitis dolorem.* X. *Febris ex venere, & potu.* XI. *Febricula tenuis ex mærore.* XII. *Febris ardens acuta.* XIII. *Erecte titubans.* XIV. *Febris horrida acuta poſt gemellarum partum, & modicam purgationem.* XV. *Febris horrida ex mærore.* XVI. *Morbus ex potationibus, & venere.*

SECTIO I.

Ægrotus I.

PYTHION, qui habitabat juxta telluris templum. Cœpit tremor a manibus prima die, febris acuta, delirium. Secunda omnia exacerbata ſunt. Tertia eadem. Quarta ab alvo pauca, mera,ननbilioſa prodierunt. Quinta omnia exacerbata ſunt, tremores perſeverabant, ſomni tenues, alvus reſtitit. Sexta ſputa varia, ſubrubra. Septima os diſtractum eſt. Octava omnia exacerbata ſunt. Tremores perſeverabant. Urinæ ab initio quidem, & uſque ad octavam tenues, decolores, in medio pendens nubiloſum quiddam habebant. Decima ſudavit. Sputa aliquantulum matura, judicatus eſt, & urinæ ſubtenues circa judicationem. Poſt judicationem vero, quadraginta diebus poſtea ſuppuratio circa ſedem, & abſceſſus factus eſt cum urinæ ſtillicidio. P. M. V. Q. S. hoc eſt, probabile multitudine urinæ quadrageſima ſanatum.

Ægrotus II.

HErmocratem, qui ad novum murum decumbebat, febris vehemens corripuit. Cœpit autem dolere caput, lumbos. Præcordii diſtentio molliter. Lingua ab initio aduſta eſt. Surditas ita [illegible], ſomni non aderant. Siticuloſus non valde. Urinæ craſſæ rubræ, depoſitæ non ſubſidebant. Ab alvo vero non pauca combuſta prodibant. Quinta minxit urinas tenues, habebant quid in medio pendens, non ſubſidebant. Ad noctem mente motus eſt. Sexta morbo regio correptus eſt, omnia exacerbata ſunt, non reſipiſcebat. Septima moleſta fuit. Urinæ tenues ſimiles, ſimiliter etiam ſequentibus diebus. Circa undecimam omnia viſa ſunt allevata eſſe. Sopor cœpit. Urinæ craſſæ ſubrubræ, infra tenues, non ſubſidebant. Placide reſipiſcebat. Decima quarta a febre liber, non ſudavit, dormivit, intelligebat omnia. Urinæ conſimiles. Circa decimam ſeptimam rediit, calefactus eſt, ſequentibus diebus febris acuta. Urinæ tenues. Rurſus autem vigeſima die judicatus eſt, a febre liber, non ſudavit. Cibum faſtidiebat per totum tempus, reſipiſcebat, loqui non poterat, lingua arida, non ſitiebat, dormiebat ſoporoſus. Circa vigeſimam quartam calefactus eſt, alvus lubrica multis tenuibus fluens, & ſequentibus diebus febris acuta, lingua combuſta eſt. Septima & vigeſima mortuus eſt. Huic ſurditas perpetuo perſeverabat. Urinæ craſſæ, & rubræ non ſubſidentes. Aut tenues decolores, & in medio quid pendens habentes, guſtare autem non poterat. P. S. S. V. S. M. hoc eſt, probabile ſeceſſibus ſuppreſſis vigeſima ſeptima mortuum.

Ægrotus III.

QUi in Dealcis horto decumbebat, capitis gravitatem, & tempus dextrum dolorosum habebat multo tempore. Cum occaſione vero febris corripuit, decubuit. Secunda die ex ſiniſtra nare modicus merus ſanguis fluxit. Ab alvo ſtercora probe prodierunt. Urinæ tenues, variæ, in medio pendens quiddam habentes minutim diſperſum, velut farinæ craſſiores, & genituræ ſimiles. Tertia febris acuta. Seceſſus nigri, tenues, ſpumoſi, ſubſidentia ſeceſſibus livida, ſomno graviore aliquantulum premebatur, moleſte ſurgebat. Urinis ſubſidentia livida, ſubviſcoſa. Quarta vomuit bilioſa, flava, pauca, paulo poſt æruginoſa. De ſiniſtra nare modicus merus ſanguis fluxit. Seceſſus ſimiles. Urinæ ſimiles, ſudavit circa caput, & claviculam, ſplen elevatus eſt, femoris dolor e directo. Præcordii dextri diſtentio ſubmollis, nocte non dormivit, parum mente motus eſt. Quinta ſeceſſus plures, nigri, ſpumoſi, ſubſidentia ſeceſſibus nigra, nocte non dormivit, mente motus eſt. Sexta die ſeceſſus nigri, pingues, viſcoſi, graveolentes, dormivit, intelligebat magis. Septima lingua ſicca, ſiticuloſus, non dormivit, mente motus eſt. Urinæ tenues, non boni coloris. Octava ſeceſſus nigri, pauci, compacti, dormivit, intelligebat, ſiticuloſus non valde. Nona riguit, febris acuta, ſudavit, frigiditas, mente motus eſt, dextro oculo diſtortus eſt, lingua arida, ſiticuloſus, inſomnis. Decima circa eadem. Undecima intelligebat per totum omnia, a febre liber, ſudavit, urinæ tenues circa judicationem. Duobus diebus a febre liber fuit, decimaquarta rediit. Statim autem nocte non dormivit, penitus mente motus eſt. Decima quinta urina turbata, qualis ex his, quæ ſubſiderunt, fit, quum fuerint agitata, febris acuta, penitus mente motus eſt, non dormivit, genua, & tibias doloroſa habebat, ab alvo, ſubdita glande, ſtercora nigra prodierunt. Decimaſexta urinæ tenues, habebant quid in medio vehens, nubiloſum, mente motus eſt. Decima ſeptima mane extremitates frigidæ, contegebatur, febris acuta, ſudavit per totum, allevatus eſt, intelligebat magis, non a febre liber, ſiticuloſus. Vomuit bilioſa, flava, pauca. Ab alvo ſtercora prodierunt paulo poſt nigra, pauca, tenuia. Urinæ tenues, non boni coloris. Decima octava non reſipiſcebat, ſoporoſus. Decimanona per eadem. Vigeſima dormivit, omnia intelligebat, ſudavit, a febre liber, non ſitiebat. Vigeſima prima parum mente motus eſt, paululum ſitiebat, præcordii dolor, & circa umbilicum palpitatio perpetuo. Vigeſimaquarta urinis ſubſidentia, intelligebat omnia. Vigeſima ſeptima coxæ dextræ dolor. Urinæ tenues, & ſubſidentiam habebant, in reliquis commodiſſime habebat. Circa vigeſimam nonam oculi dextri dolor. Urinæ tenues. Quadrageſima egeſſit pituitoſa, alba, aliquanto plura, multum ſudavit per totum, perfecte judicatus eſt.

SECTIO II.

Ægrotus IV.

IN Thaſo Philiſtes caput multo tempore dolebat, & quandoque etiam aliquanto graviore ſomno preſſus decubuit. Quum autem ex potationibus febres continuæ obortæ eſſent, dolor exacerbatus eſt. Nocte excalefactus eſt primum. Prima die vomuit bilioſa, pauca, flava primum, poſtea vero plus æruginoſa. Ab alvo autem ſtercora prodibant, noctem habuit moleſtam. Secunda die ſurditas, febris acuta, præcordium dextrum diſtentum eſt, declinavit ad internas partes. Urinæ tenues, pellucidæ, habebant quiddam in medio pendens genituræ ſimile. Parum inſanivit circa meridiem. Tertiam diem moleſtam habuit. Quarta convulſiones, exacerbata ſunt omnia. Quinta mane mortuus eſt.

Ægrotus V.

CHærionem, qui decumbebat apud Demænetum, ex potu febris corripuit. Statim autem capitis gravitas doloroſa, non dormivit, alvus turbata ex tenuibus bilioſis. Tertia die febris acuta, capitis tremor, maxime autem labii inferni, paulo poſt rigor, convulſiones, penitus mente motus eſt. Noctem moleſte tulit. Quarta per quietem, parum dormivit, parum deliravit. Quinta laborioſe omnia exacerbata ſunt, delirium, noctem moleſte tulit, non dormivit. Sexta per eadem. Septima ſuperriguit, febris acuta, ſudavit per totum, judicatus eſt. Huic perpetuo ab alvo ſeceſſus bilioſi, pauci, meri. Urinæ tenues boni coloris, in medio nubiloſum quiddam pendens habentes. Circa octavam minxit urinas melioris coloris, habentes ſubſidentiam albam, paucam, reſipiſcebat, febris intermiſit. Nona rediit. Circa decimam quartam febris acuta, ſudavit. Decima ſexta vomuit bilioſa, flava, ſatis multa. Decima ſeptima ſuperriguit, febris acuta, ſudavit, a febre liber, judicatus eſt. Urinæ poſt recidivam, & judicationem, melioris coloris, ſubſidentiam habentes. Neque mente motus eſt in recidiva. Decima octava parum caleſcebat, inſuper ſitiebat. Urinæ tenues, quod in medio pendebat, nubiloſum erat, parum mente motus eſt. Circa decimam nonam a febre liber, collum doloroſum habebat. Urinis ſubſidentia, perfecte judicatus eſt vigeſima. P. M. B. V. V. S. hoc eſt, probabile multitudine bilioſarum urinarum vigeſima ſanatum.

Ægrotus VI.

EUryanactis filiam virginem febris corripuit. Erat autem ſine ſiti perpetuo, nihil ad guſtandum admittebat. Ab alvo pauca prodibant. Urinæ tenues, paucæ, non boni coloris. Incipiente autem febre circa ſedem dolebat. Sexta die a febre libera, non ſudavit, judicata eſt. Quod vero circa ſedem erat, parum ſuppuratum eſt, erupit una cum judicatione. Poſt judicationem ſeptima die riguit, parum incaluit, ſudavit. Poſt judicationem octava die, riguit non multum. Poſtea vero extremitates frigidæ ſemper. Circa decimam poſt factum ſudorem, mente mota eſt, & rurſus brevi reſipiſcebat. Dicebant autem ex guſtato botro ipſam hæc pati. Die vero una intermiſſa, rurſus duodecima multum delirabat, alvus turbata eſt ex bilioſis, paucis, meris, tenuibus, mordacibus, frequenter ſurgebat. Die ſeptima ab ea, qua mente mota fuit, mortua eſt. Hæc incipiente morbo fauces dolebat, & perpetuo ruborem habebat, & gurgulio revulſus, fluxiones multæ, parvæ, tenues, acres. Tuſſiebat, maturum nihil educebat. Omnes cibos per totum tempus faſtidiebat, neque ullum aliquem appetivit, ſine ſiti erat, neque quicquam memorabile bibit. Tacens nihil loquebatur. Triſtitia deſperata rurſus corripiebat. Erat autem & innata quædam tabes.

Ægrotus VII.

ANginoſa illa, quæ apud Britonem erat, primum a lingua cœpit. Vox non clara, lingua rubra reſiccata fuit. Prima die horrida, incaluit. Tertia rigor, febris acuta, tumor ſubruber, durus colli, & pectoris ex utraque parte, extremitates frigidæ, lividæ. Spiritus ſublimis, potus per nares fundebatur, deglutire non poterat, alvi ſeceſſus, & urinæ ſuppreſſa erant. Quarta omnia exacerbata ſunt. Mortua eſt anginoſa. P. S. S. Q. M., hoc eſt, probabile ſeceſſibus ſuppreſſis quinta mortuam.

Ægrotus VIII.

ADoleſcentem, qui decumbebat in mendacium foro, febris corripuit ex laſſitudinibus, & laboribus, ac curſibus inſolitis. Prima die alvus turbata ex bilioſis, tenuibus, multis. Urinæ tenues ſubnigræ, non dormivit, ſiticuloſus. Secunda omnia exacerbata ſunt. Seceſſus plures, intempeſtiviores, non dormivit. Mens turbata, parum ſudavit. Tertia moleſte habuit, ſiticuloſus, anxius, multa jactatio, deſperatio, mente motus eſt. Extremitates lividæ, ac frigidæ, præcordii intenſio ſubmollis utrinque. Quarta non dormivit. Malum in pejus procedebat. Septima mortuus eſt. Ætate circa vigeſimum annum erat. P. N. S. M. hoc eſt, probabile novationibus ſeptima mortuum.

Ægrotus IX.

QUæ apud Tiſamenum decumbebat mulier, ei volvuloſa moleſte procedebant. Vomitus multi, potum continere non poterat. Dolores circa præcordia. Et in infernis partibus juxta ventrem dolores, tormina continua, non ſiticuloſa, incaleſcebat. Extremitates frigidæ perpetuo, anxia, inſomnis. Urinæ paucæ, tenues, ſeceſſus crudi, tenues, pauci, prodeſſe non amplius quicquam poterat. Mortua eſt.

Ægrotus X.

MUlierem ex his, quæ apud Pantimedem degebant, ex abortu infantis prima die febris corripuit. Lingua arida, ſiticuloſa, anxia, inſomnis. Alvus turbata ex tenuibus, multis, crudis. Secunda die ſuperriguit, febris acuta, ab alvo prodiere multa, non dormivit. Tertia die dolores majores. Quarta mente mota eſt. Septima mortua eſt. Alvus ſemper lubrica, ex ſeceſſibus multis, tenuibus, crudis. Urinæ paucæ, tenues, febris ardens.

Ægrotus XI.

ALteram ex abortu circa quintum menſem febris corripuit. Ab initio ſoporoſa erat, & rurſus inſomnis, lumborum dolor, capitis gravitas. Secunda alvus turbata eſt paucis, tenuibus, meracis primum. Tertia plura, deteriora, nocte non dormivit. Quarta mente mota eſt. Timores, triſtitiæ, dexter oculus diſtortus eſt, ſudavit circa caput ſudorem modicum, frigidum, extremitates frigidæ. Quinta omnia exacerbata ſunt, multum delirabat, & rurſus brevi reſipiſcebat. Sitis, inſomnis. Ab alvo multa, intempeſtiva, perpetuo prodibant. Urinæ paucæ, tenues, ſubnigræ. Extremitates frigidæ, ſublividæ. Sexta per eadem. Septima mortua eſt phrenitide.

Ægrotus XII.

MUlierem, quæ decumbebat in mendacium foro, primum tunc enixam doloroſe maſculum, febris corripuit. Statim ab initio ſiticuloſa, anxia, cor dolebat, lingua arida, venter turbatus eſt tenuibus, paucis, non dormivit. Secunda die parum riguit, febris acuta, parum circa caput ſudavit frigidum. Tertia laborioſe ab alvo cruda, tenuia, multa prodierunt. Quarta riguit. Omnia exacerbata ſunt. Inſomnis. Quintam laborioſe tulit. Sexta per eadem. Ab alvo vero prodierunt liquida, multa. Septima riguit, febris acuta, ſitis multa, jactatio. Circa veſperam frigidum ſudorem per totum ſudavit, frigiditas, extremitates frigidæ non amplius recaleſcebant, & rurſus ad noctem riguit. Extremæ partes non recaleſcebant, non dormivit, parum mente mota eſt, & rurſus brevi reſipuit. Octava circa meridiem recalefacta eſt. Siticuloſa, ſoporoſa, faſtidioſa, ac nauſeabunda. Vomuit bilioſa, pauca, ſubflava. Noctem moleſte tulit, non dormivit. Urinam minxit multam acervatam inſcia. Nona remiſerunt omnia, ſoporoſa. Ad veſperam parum riguit. Vomuit pauca, bilioſa. Decima rigor, febris exacerbata eſt, nihil dormivit. Mane multam urinam ſubſidentiam habentem minxit, extremitates recalefactæ ſunt. Undecima vomuit viroſa, bilioſa. Non ita longe poſtea ſuperriguit, & rurſus extremitates frigidæ. Ad veſperam ſudor, rigor. Vomuit multum, noctem laborioſe tranſegit. Duodecima vomuit multa, nigra, graveolentia, ſingultus multus, ſitis laborioſa. Decimatertia nigra, graveolentia, multa vomuit, rigor. Circa meridiem voce deſtituta. Decimaquarta ſanguis per nares. Mortua eſt. Huic perpetuo alvus lubrica, horrida. Ætas circa annum decimumſeptimum.

SECTIO III.

Conſtitutio Temporis Peſtilens.

ANnus auſtrinus, pluvius. Venti perpetuo quieſcentes. Quum ſquallores fuiſſent ſuperioribus temporibus ad annum, in auſtrinis circa arcturum aquæ multæ. Autumnus umbroſus, nubilus, aquarum copia. Hyems auſtrina, humida, mollis. Poſt ſolſtitium longe poſtea, prope æquinoctium feræ hyemes. Et jam circa æquinoctium aquilonares venti nivoſi non multo tempore. Ver rurſus auſtrinum, ſine ventis. Aquæ multæ perpetuo uſque ad canem. Æſtas ſerena, calida, æſtus magni. Eteſiæ parum diſperſum ſpirarunt. Rurſus circa arcturum in aquilonaribus aquæ multæ. Quum autem eſſet annus auſtrinus, humidus, & mollis, per hyemem quidem ſani degebant, exceptis tabidis, de quibus ſcribetur. Ante ver autem ſimul cum fientibus frigoribus, ſacri ignes multi, quibuſdam cum occaſione, quibuſdam non, atque hi maligni multos peremerunt. Multi fauces doluerunt. Voces vitiatæ, febres ardentes, phrenitici, ora ulcere fervido affecta, in pudendis tubercula. Lippitudines. Carbunculi. Alvi turbatæ. Ciborum faſtidia. Aliqui ſiticuloſi, aliqui non. Urinæ turbatæ, multæ, malæ. Diu ſoporoſi, & rurſus inſomnes. Multæ judicationes penitus interceptæ. Quædam ægre fientes. Hydropes, tabibi multi. Atque hi quidem erant populares morbi. In ſingulis autem relatis ſpeciebus ægroti, & moriebantur multi. Acciderunt autem ſingulis horum hoc modo. Multis equidem ignis ſacer cum occaſione, ex vulgaribus, & valde parvis vulnuſculis, in toto corpore, maxime ſexagenariis, circa caput, ſi vel parum neglecta eſſent. Multis vero etiam in ipſa curatione inflammationes magnæ fiebant, & ſacer ignis multus, brevi, undique depaſcebatur. Plurimis igitur ipſorum abſceſſus ad ſuppurationes contigerunt, carnium, & nervorum, ac oſſium elapſus magni. Erat autem & fluxio collecta non puri ſimilis. Sed alia quædam putredo, & fluxio multa, ac varia. Quibus igitur circa caput horum quid fieri contigit, his glabricies totius capitis, ac menti fiebat, & oſſium denudationes, ac elapſus, & multæ fluxiones, & hæc in febribus, & ſine febribus. Erant autem hæc horrenda magis, quam mala. Quibus enim ad ſuppurationem talium maturatio pervenit, horum plerique ſervabantur. Quibus vero inflammatio quidem, & ignis ſacer diſceſſit, talem autem nullum abſceſſum fecit, horum multi perierunt. Similiter autem & ſi alicubi in alia corporis parte horum quid oberraret, hæc acciderunt. Multis enim brachium, & totus cubitus defluxit. Quibuſdam vero hæc affligebant latera, aut anteriorem, aut poſteriorem aliquam partem. Quibuſdam autem totum femur, vel tibiæ denudabantur, & totus pes. Erat autem ex talibus omnium graviſſimum, ubi circa pubem, & pudenda accidiſſet, & circa ulcera quidem, & cum occaſione, hujuſcemodi erant. Multis autem in febribus, & ante febrem, & ex febribus ignes ſacri inciderunt, & qui quidem horum abſceſſum feciſſent per ſuppurationem, aut per alvum turbatio quædam tempeſtiva, aut urinarum bonarum excretio contigiſſet, per hæc ſolvebantur. Quibus autem nihil horum accidiſſet, verum obſcure diſparuiſſet, hi lethales erant. Plerumque igitur plurimis accidit ſacer ignis vere, conſequebantur autem & per æſtatem, & ſub autumnum. Multa vero turbatio quibuſdam, & circa fauces tubercula, & linguæ inflammationes, & abſceſſus circa dentes. Voceſque multis ſignificationem de ſe præbebant, quod eſſent vitiatæ, ac impeditæ, & involutæ, primum quidem, tabidis incipientibus, immo etiam ardenti febre correptis, & phreniticis. Cœperunt igitur febres ardentes ante ver, itemque phrenitis, poſt facta frigora; & plurimi tunc ægrotarunt. Acuta vero, & lethalia ſymptomata his aderant. Erat autem conſtitutio febrium ardentium hoc modo. Ab initio ſoporoſi, anxii, horridi, febris acuta, non valde ſiticuloſi, non deliri. De naribus parum ſtillavit. Exacerbationes pleriſque diebus paribus. Circa exacerbationes oblivio, exolutio, & vocis privatio. Extremitates manuum, ac pedum ſemper his frigidiores, præſertim circa exacerbationes, & rurſus tarde, ac non bene recaleſcebant, rurſumque & intelligebant, & loquebantur. Detinebat etiam ipſos ſopor continuus, non ſomniculoſus. Aut vigiliæ cum doloribus, plurimis horum alvi turbulentæ, ſeceſſibus crudis, tenuibus, multis. Urinæ multæ, tenues, nihil neque judicatorii, neque boni habentes. Nec vero aliud aliquod judicatorium ita habentibus fiebat. Neque enim ſanguis bene erumpebat, neque alius aliquis abſceſſus judicatorius fiebat. Moriebaturque unuſquiſque, prout contigit erroneo modo, plerumque circa judicationes. Quidam vero diu voce privati. Multi ſudantes, & his quidem, qui perniciose habebant, hæc accidebant. Conſimilia vero etiam phreniticis. Sine ſiti autem hi erant. Neque quiſquam phreniticus inſanivit, velut ex aliis, ſed alia quadam mala, ac lenta in ſomnum delatione graviter peribant. Erant inſuper etiam aliæ febres, de quibus ſcribetur. Ora multis ulcere fervido affecta, ulcero-

ulceroſa. Fluxiones circa pudenda multæ, ulcerationes. Tubercula foris, intus, circa inguina. Lippitudines humidæ, longæ, diuturnæ, cum doloribus. Eruptiones palpebrarum foris, intus, multorum oculos corrumpentes, quas ficus vocant. Erumpebant etiam in aliis ulceribus multa, & in pudendis. Carbunculi per æſtatem multi, & aliæ, quæ ſeps vocantur, puſtulæ magnæ. Herpetes multis magni. At vero circa alvum multis multa, & nociva acciderunt. Primum quidem teneſmi multis doloroſe, plurimis autem pueris, & omnibus, qui erant ante pubertatem, & plurimi horum peribant. Lienterici multi, dyſenterici, neque hi valde doloroſe. Seceſſus autem bilioſi, & pingues, & tenues, & aquoſi. Et multis quidem ipſe morbus ad hoc decubuit, & ſine febribus, & in febribus, cum doloribus, tormina, & volvuli maligni, multorum, quæ in corpore erant, & ſuppreſſa erant exitus, & exeuntia progreſſa dolores non ſolventia, & his, quæ offerebantur, difficulter cedentia. Nam purgationes plurimos amplius lædebant. Ex his autem, qui ſic habebant, multi quidem cito peribant. Multi vero longius vitam degebant, & in ſumma omnes, & qui longis morbis ægrotabant, & qui ex acutis, maxime ex his, quæ per alvum ſecedebant, mortui ſunt. Omnes enim alvus ſuſtulit. Cibum autem faſtidiebant omnes ob cunctos præſcriptos morbos, in quos ſane ego incidi. Multi vero, & maxime hi ipſi, & qui tales erant, ſed & alii, pernicioſe habebant, & ſiticuloſi alii erant, alii non. Ex his, qui febribus, aliiſque laborabant, nullus ſiticuloſus intempeſtive. Sed licebat circa potum victus rationem conſtituere, prout velles. Urinæ autem prodeuntes multæ quidem erant, non pro potus ingeſti ratione, ſed multum excedentes. Verum multa quædam malitia urinarum ejectarum erat. Neque enim craſſitudinem, neque concoctiones, neque purgationes bonas habebant. Nam in multis morbis purgationes per veſicam fientes, bonæ ſunt. Significabant autem plurimis colliquationem, & turbationem, & dolores, & nullam judicationem. Soporoſi vero maxime phrenetici, & febre ardente laborantes erant. Sed & in aliis morbis omnibus maximis, qui cum febre fiebant. In totum autem plurimos aut gravis ſopor comitabatur, aut parvos, ac tenues ſomnos habebant. Multa præterea alia febrium genera populariter graſſata ſunt, tertianarum, quartanarum, nocturnarum, continuarum, longarum, erronearum, anxiarum, inconſtantium. Omnes autem hæ cum multa turbatione fiebant. Nam alvi plurimis turbatæ, horrores, ſudores non judicatorii, & urinæ velut præſcriptum eſt. Atque hæc pleriſque horum longa erant. Neque enim abſceſſus his fientes judicabant, velut in aliis. Et omnia quidem omnibus difficulter judicabantur, & nullæ judicationes fiebant, & diuturnæ, maxime vero his; paucis autem horum judicatio circa octogeſimum diem fiebat. Plurimis, prout contigit, defecerunt. Moriebantur autem horum pauci ex hydrope erecte obambulantes. Multos vero etiam in aliis morbis tumores infeſtabant, maxime vero tabidos. Maxima autem, & graviſſima erat tabes, & plures occidit. Nam multi per hyemem incipientes, partim decumbebant, partim erecte obambulabant. Ante ver autem plerique ex decumbentibus moriebantur. Aliorum vero tuſſes nihil defecerunt. Verum æſtate remiſerunt. At ſub autumnum omnes decubuerunt, & multi mortui ſunt, plurimi vero horum diu ægrotaverunt. Cœpit igitur plurimis horum derepente ex his afflictio, frequentes horrores erant, ſæpe febres continuæ, acutæ, ſudores intempeſtivi, multi, frigidi perpetuo. Multa frigiditas, & vix rurſus recaleſcebant. Alvi varie adſtrictæ, & rurſus brevi humeſcentes. Et quæ circa pulmonem erant omnia, infra diſtribuebantur. Multitudo urinarum non bonarum, colliquationes malæ. Tuſſes autem aderant quidem perpetuo multæ, & multa educentes matura, ac liquida, non autem valde cum doloribus. Sed etſi aliquantulum dolerent, valde tamen leniter omnibus purgatio a pulmone fiebat, fauces non valde mordaces, neque ſalſugines quicquam infeſtabant. Viſcoſa tamen, & alba, & liquida, ac ſpumoſa multa de capite deſcendebant. Magnum autem malum, & hos, & alios comitabatur ciborum faſtidium, velut præſcriptum eſt. Nam neque potum cum cibo libentes ſumebant, ſed valde ſine ſiti degebant. Gravitas corporis. Soporoſi. Plurimis ipſorum tumor, & ad hydropem deveniebant. Horridi, deliri circa mortem. Forma tabidorum erat levis, ſubalbida, lentis colorem referens, ſubrubra, rava. Pituita alba referti. Scapulas alarum modo eminentes habentes, & mulieres ſic. Atræ bilis item forma, & ſubſanguinea, febres ardentes, & phrenitides, ac dyſenteriæ hos tentabant. Teneſmi juvenibus pituitoſis, longa alvi profluvia, acreſque ſeceſſus, & pingues, bilioſis. Erat autem omnibus præſcriptis graviſſimum quidem ver, & multos occidit. Æſtas autem facillima, & pauciſſimi perierunt. Autumno vero, & ſub plejada rurſus multi moriebantur quartanarii.

Ægroti ſedecim. Primus.

IN Thaſo Parium quemdam, qui decumbebat ſupra Artemiſii ædes; febris corripuit acuta, ab initio continua, ardens, ſiticuloſa. Principio ſoporoſus, & rurſus inſomnis. Alvus turbata in principio. Urinæ albæ. Sexta die minxit urinam oleoſam, mente motus eſt. Septima exacerbata ſunt omnia, nihil dormivit. Sed & urinæ ſimiles, & mens turbata. Ab alvo vero bilioſa, pinguia prodierunt. Deinde octava parum de naribus ſtillavit. Vomuit viroſa pauca, parum dormivit. Nona per eadem. Decima omnia remiſerunt. Undecima ſudavit, non per totum. Circumfriguit quidem, verum brevi rurſus incaluit. Duodecima febris acuta. Seceſſus bilioſi, tenues, multi. In urinis quiddam in medio vehebatur, mente motus eſt. Decima ſeptima laborioſe tranſmiſſa eſt. Neque enim ſomni, neque febris augeſcebat. Vigeſima ſudavit per totum, inſomnis, ſeceſſus bilioſi, cibum faſtidiens, ſoporoſus. Vigeſima quarta recidiva facta eſt. Trigeſimaquarta a febre liber. Alvus non ſuppreſſa eſt. Et rurſus incaluit. Quadrageſima a febre liber, alvus non multo tempore ſuppreſſa fuit. Cibum faſtidiens, parum rurſus febricitavit, & ſemper erroneo modo, partim ſine febre, partim non. Nam etſi reliquiſſet, & allevata eſſet, rurſus revertebatur. Eduliis quoque multis, & vitioſis utebatur. Somni mali circa recidivas, mente motus eſt. Urinas craſſitudinem quidem habentes tunc mingebat, verum turbatas, & pravas, & alvus jam adſtricta erat, & rurſus ſoluta. Febriculæ continuæ, ſeceſſus multi, tenues. Centeſima vigeſima die mortuus eſt. Huic alvus aſſidue a prima die lubrica erat ex bilioſis, liquidis, multis, aut adſtricta ex fervidis, ac crudis. Urinæ vero perpetuo malæ. Sopores plerumque cum doloribus. Inſomnis, cibum faſtidiens, febris ardens continenter.

Ægrotus II.

IN Thaſo decumbentem apud frigidam, a partu ubi filiam peperiſſet, & purgatio facta non eſſet, febris acuta, horrida tertia die corripuit. Multo autem tempore ante partum febriculoſa erat, decumbens, cibum faſtidiens. Poſtquam autem riguiſſet, febres continuæ, acutæ, horridæ. Octava multum mente mota eſt, & ſequentibus diebus, & brevi rurſus reſipiſcebat. Alvus turbata ex multis tenuibus, aquoſis, bile permixtis. Sine ſiti erant. Undecima reſipiſcebat, verum ſoporoſa erat. Urinæ multæ, tenues, & nigræ, inſomnis. Vigeſima parum circumfriguit, & brevi rurſus incaluit, parum deliravit, inſomnis. Alvi ſeceſſus iidem. Urinæ aquoſæ, multæ. Vigeſima ſeptima a febre libera, alvus adſtricta eſt. Non multo tempore poſtea coxæ dextræ dolor fortis multo tempore. Febres rurſus comitabantur, & urinæ aquoſæ. Quadrageſima dolores circa coxam allevati ſunt. Tuſſes autem aſſiduæ, humidæ, multæ, alvus ſubſtitit. Cibum faſtidiens. Urinæ in iiſdem, febres autem in totum quidem non deficientes, erroneo vero modo exacerbeſcentes, partim ita, partim non ita. Sexageſima tuſſes quidem obſcure defecerunt. Neque enim aliqua ſputorum concoctio fiebat, neque alius conſuetus abſceſſus. Maxilla vero ex dextris divulſa eſt, ſoporoſa, rurſus delirabat, & brevi reſipiſcebat. Cæterum a cibis averſum animum habebat, & maxilla quidem ad locum ſuum rediit. Alvus autem bilioſa, pauca egeſſit, febricitavit acutius, horrida, & ſequentibus diebus voce deſtituta eſt, & rurſus reſipiſcebat, ac loquebatur. Octogeſima mortua eſt. Urinæ huic perpetuo erant nigræ, & tenues, & aquoſæ, & ſopor comitabatur. Cibum averſans, triſtis, inſomnis. Iræ, moleſtiæ, mens melancholica.

Ægrotus III.

IN Thaſo Pythionem, qui ſupra Herculeum templum decumbebat, ex laboribus, & laſſitudinibus, & neglecta victus ratione rigor magnus, & febris acuta corripuit. Lingua arida, ſiticuloſus, bilioſus, non dormivit. Urinæ ſubnigræ, quod in medio ipſarum pendebat, ſublime erat. Secunda die circa meridiem frigiditas extremarum partium, & magis circa manus, & caput, loquela, & voce deſtitutus. Breviſpirus ad multum tempus, rurſus incaluit. Sitis. Nox quieta. Sudavit parum circa caput. Tertia dies quieta. Veſperi vero ſub ſolis occaſus parum friguit. Turbatio nocte doloroſe, nihil dormivit. Ab alvo pauca compacta ſtercora prodierunt. Quarta mane quietus. Circa veſperam omnia exacerbata ſunt. Frigiditas; loquela, & voce deſtitutus, in deterius recalefactus eſt poſt tempus. Urinas minxit nigras in medio quid pendens habentes. Nocte quiete dormivit. Quinta viſus eſt allevatus eſſe. Verum juxta alvum gravitas cum dolore, ſiticuloſus. Noctem laborioſe tulit. Sexta mane quietus. Veſperi dolores majores, exacerbatus eſt. Veſperi clyſtere adhibito, ab alvo probe egeſſit. Nocte dormivit. Septima die anxius, ſubmoleſte ferebat. Urinam minxit

oleoſam, noctu turbatio multa, delirabat, nihil dormiebat. Octava mane parum dormivit. Mox autem frigiditas. Vocis interceptio. Spiritus tenuis imminutus. Veſperi rurſus excalefactus eſt, mente motus eſt. Jam autem ad diem parum allevatus eſt. Seceſſus meri, pauci, bilioſi. Nona ſoporoſus, anxius, quum excitaretur, non valde ſiticuloſus. Circa ſolis occaſus moleſte ferebat, delirabat, noctem malam habuit. Decima mane voce deſtitutus, frigiditas multa, febris acuta, ſudor multus, mortuus eſt. Dolores huic in diebus paribus.

Ægrotus IV.

PHreniticus prima die decumbens vomuit æruginoſa, multa, tenuia. Febris horrida, ſudor multus, continuus per totum. Capitis, & colli gravitas cum dolore. Urinæ tenues, in medio ipſarum pendentia, parva, divulſa, non ſudavit. Ab alvo ſtercora acervatim egeſſit, multum mente motus eſt, nihil dormivit. Secunda mane voce deſtitutus, febris acuta, ſudavit, non intermiſit. Palpitationes per totum corpus. Nocte convulſiones. Tertia exacerbata ſunt omnia. Quarta mortuus eſt.

Ægrotus V.

IN Lariſſa calvus, femur dextrum doluit derepente: ex his, quæ offerebantur, nihil proderat. Prima die febris acuta, ardens, quiete tenebat, dolores autem conſequebantur. Secunda femoris quidem remiſerunt dolores, febris autem acuta eſt, ſubmoleſte ferebat, non dormiebat, extremitates frigidæ. Urinarum non bonarum copia prodibat. Tertia femoris dolor quievit. Mentis emotio, & turbatio, & multa jactatio. Quarta circa meridiem mortuus eſt celerrime, & acutiſſime.

Ægrotus VI.

IN Abderis Periclem morbus corripuit acutus, continuus, cum dolore. Sitis multa, anxietas, potum continere non poterat. Erat autem ſublienoſus, & capite gravatus. Primo die ſanguis e ſiniſtra nare erupit, multa tamen febris augeſcebat. Urinam minxit multam, turbatam, albam, depoſita non ſubſidebat. Secunda omnia exacerbata ſunt. Urinæ tamen craſſæ quidem erant, verum magis ſubſidebant, & anxietas levata eſt, dormivit. Tertia febris emollita eſt. Urinarum copia, quæ concoctæ multam ſubſidentiam habebant. Nox quieta. Quarta circa meridiem, multum calidum ſudorem per totum excluſit. A febre liber, judicatus eſt, non rediit, morbus acutus.

Ægrotus VII.

IN Abderis virginem, quæ decumbebat in ſacra via, febris ardens corripuit. Erat autem ſiticuloſa, & inſomnis. Menſes autem primum ipſi deſcendebant. Sexta anxietas multa, rubor, horrida, mœſta. Septima per eadem. Urinæ tenues quidem, verum boni coloris. Venter non vexabat. Octava ſurditas, febris acuta, inſomnis, anxia, horrida, intelligebat. Urinæ ſimiles. Nona per eadem, itemque ſequentibus ſic ſurditas perſeverabat. Decimaquarta mens turbata, febris remiſit. Decimaſeptima ſanguis per nares fluxit multus. Surditas parum remiſit, & ſequentibus anxietas, ſurditas aderat, & delira erat. Vigeſima pedum dolor, ſurditas, delirium intermiſit, ſanguis paucus per nares erupit, ſudavit, a febre libera. Vigeſimaquarta febris rediit, ſurditas rurſus, pedum dolor permanſit, mentis emotio. Vigeſima ſeptima ſudavit multum, a febre libera. Surditas defecit, pedum dolor reſtabat. De cætero perfecte judicata eſt.

Ægrotus VIII.

IN Abderis Anaxionem, qui decumbebat ad Thracias portas, febris acuta corripuit, lateris dextri dolor aſſiduus. Siccam tuſſim habebat, neque expuebat primis diebus. Siticuloſus. Inſomnis. Urinæ boni coloris, multæ, tenues. Sexta delirus. Ad calefactoria nihil remiſit. Septima doloroſe agebat. Nam & febris augeſcebat, & dolores non remittebant, & tuſſes vexabant, difficulterque ſpirabat. Octava cubitum ſecui, effluebat ſanguis multus, velut debebat. Remiſerunt quidem dolores, tuſſes tamen ſiccæ comitabantur. Undecima remiſerunt febres, parum circa caput ſudavit. Tuſſes adhuc, & quæ a pulmone prodibant, liquidiora erant. Decimaſeptima incœpit pauca, matura ſpuere, allevatus eſt. Vigeſima ſudavit, a febre liber, poſt judicationem allevatus eſt. Erat autem ſiticuloſus, & a pulmone prodeuntium purgationes non bonæ. Vigeſima ſeptima febris rediit. Tuſſiit, eduxit matura multa. Urinis ſubſidentia multa, alba. Sine ſiti erat,

bene ſpi-

bene ſpirans. Trigeſima quarta ſudavit per totum, a febre liber, penitus judicatus eſt.

Ægrotus IX.

IN Abderis Heropythus erecte obambulans caput dolebat. Non multo autem tempore poſtea decubuit, habitabat prope ſuperiorem viam, febris ipſum corripuit ardens, acuta. Vomitus ab initio multorum bilioſorum, ſiticuloſus, multa moleſtia. Urinæ tenues, nigræ, id, quod in medio ipſarum pendebat, ſublime erat aliquando, quandoque non, noctem doloroſe tranſegit. Febris alias aliter exacerbeſcebat, plerumque inordinate. Circa decimam quartam ſurditas, febres augeſcebant. Urinæ per eadem. Vigeſima multum mente motus eſt, itemque ſequentibus. Quadrageſima multus ſanguis ex naribus erupit, & magis intelligebat. Surditas aderat quidem, ſed minor, febres remiſerunt. Sequentibus diebus ſanguis erumpebat frequenter, & paulatim. Circa ſexageſimam ſanguinis eruptiones ceſſarunt. Coxæ autem dextræ dolor fortis, & febres augeſcebant. Non longo tempore poſtea dolores omnium infernarum partium. Contigitque aut febres eſſe majores, & ſurditatem multam, aut hæc quidem remittere, & leviora fieri, infernarum autem partium circa coxas dolores eſſe majores. Jam vero circa octogeſimam omnia remiſerunt. Nihil tamen defecit. Urinæ enim boni coloris, & plures ſubſidentias habentes prodibant, & deliria minora erant. Circa centeſimam alvus multis bilioſis turbata eſt, & tempore non modico multa talia prodibant, & rurſus dyſenterica cum dolore. Reliquorum vero quies erat. In ſumma & febres defecerunt, & ſurditas ceſſavit. In centeſima vigeſima perfecte judicatus eſt. Febris ardens.

Ægrotus X.

IN Abderis Nicodemum ex venere, & potu febris corripuit. Initio autem erat anxius, & cordis dolore vexabatur, ſiticuloſus, lingua combuſta fuit. Urinæ tenues, nigræ. Secunda febris exacerbata eſt, horridus, anxius, non dormivit. Vomuit bilioſa, flava. Urinæ ſimiles. Nox quieta, dormivit. Tertia die remiſerunt omnia, & quies erat. Circa ſolis occaſus rurſus moleſte ferebat, noctem laborioſe tulit. Quarta rigor, febris multa, dolores omnium. Urinæ tenues, & quid in medio ipſarum pendens. Sexta mente multum motus eſt. Septima quies. Octava alia remiſerunt omnia. Decima, & ſequentibus diebus aderant quidem dolores, verum omnes minores. Exacerbationes autem, & dolores huic ad finem uſque in diebus paribus magis erant. Vigeſima minxit urinam albam, quæ craſſitudinem habebat, & depoſita non ſubſidebat. Sudavit multum, viſus eſt ſibi a febre liber eſſe. Veſperi vero rurſus incaluit, & dolores iidem, horror, ſitis, parum mente motus eſt. Vigeſima quarta multam urinam albam, multam ſubſidentiam habentem minxit. Sudorem multum calidum per totum exudavit, a febre liber, judicatus eſt.

Ægrotus XI.

IN Thaſo mulier moroſa, ex mœrore cum occaſione, erecte obambulans, inſomnis facta eſt, & cibi faſtidiens, & erat ſiticuloſa, & anxia, habitabat autem prope Pyladæ ædes in Leio. Prima die ſub initium noctis timores, ſermones multi, triſtitia, febricula tenuis. Mane convulſiones multæ. Quum autem intermiſiſſent convulſiones illæ multæ, delirabat, turpia loquebatur. Dolores multi, magni, continui. Secunda per eadem, nihil dormiebat, febris acutior. Tertia convulſiones defecerunt. Sopor autem & in ſomnum graviorem delatio aderat, & rurſus vigiliæ, exiliit, continere ſe non potuit, multum deliravit, febris acuta. Ad hanc noctem multum ſudorem calidum per totum corpus excluſit, a febre libera, dormivit. Penitus reſipuit, judicata eſt. Circa tertiam autem diem urinæ nigræ, tenues, quod in medio ipſarum pendebat aliquandiu rotundum, non ſubſidebat. Circa judicationem menſes multi prodierunt.

Ægrotus XII.

IN Lariſſa virginem febris corripuit ardens, acuta, inſomnis, ſiticuloſa, lingua fuliginoſa, arida. Urinæ boni quidem coloris, ſed tenues. Secunda die laborioſe degebat, non dormivit. Tertia ab alvo multa prodierunt aquoſa cum virore pallida, itidemque ſequentibus diebus prodierunt ejuſmodi tolerabiliter. Quarta urinam egeſſit tenuem, paucam, habebat in medio pendens illud ſublime, non ſubſidebat, mente mota eſt ad noctem. Sexta per nares ſanguis multus large fluxit, quumque inhorruiſſet, ſudorem multum calidum per totum effudit, a febre libera, judicata eſt. In febribus autem, & jam judicatæ menſes tunc primum prodierunt.

Erat enim virgo. Perpetuo vero anxia erat, horrida, faciei rubor, oculorum dolor, capitis gravitas. Huic non rediit, ſed judicata eſt. Dolores diebus paribus.

Ægrotus XIII.

APollonius in Abderis erecte titubans obambulabat multo tempore. Erat autem magnis viſceribus præditus, & circa hepar dolor multo tempore familiaris ipſum comitabatur, & ſane tunc etiam morbo regio tenebatur, flatuoſus, coloris ſubalbi. Quum autem ediſſet, ac bibiſſet intempeſtivius carnem bubulam, incaluit parum primum, decubuit. Lacte vero uſus cocto, & crudo, multo, caprino, ac ovillo, & victu malo, omnium læſiones magnæ ſequutæ ſunt. Nam & febres exacerbatæ ſunt, & alvus nihil memorabile de ingeſtis egeſſit. Urinæ tenues, & paucæ prodibant. Somni non aderant, inflatio mala, ſitis multa, ſoporoſa, præcordii dextri elevatio cum dolore, extremitates undique ſubfrigidæ, parum delirabat. Oblivio omnium, quæ loquebatur, mente movebatur. Circa decimam quartam, ex qua quum riguiſſet, incaluit, decubuit, & inſaniit, clamor, turbatio, ſermones multi, & rurſus quies, & tunc ſopor acceſſit, poſtea vero alvus turbata, multis, bilioſis, meris, crudis. Urinæ nigræ, paucæ, tenues. Multa moleſtia. Seceſſus varie habebant. Aut enim nigri, & pauci, ac æruginoſi erant, aut pingues, crudi, & mordaces. Per tempora vero videbatur etiam lactoſa egerere. Circa vigeſimam quartam lenitas erat, & reliqua quidem in iiſdem perſeverabant, parum autem reſipiſcebat, ex quo vero decubuit, nullius meminit. Rurſus autem brevi deſipiebat. Omnia in pejus procedebant. Circa trigeſimam febris acuta. Seceſſus multi, tenues, delirus, extremitates frigidæ, voce deſtitutus. Trigeſima quarta mortuus eſt. Huic perpetuo, ex quo ego novi, alvus turbata. Urinæ tenues, nigræ, ſoporoſus, inſomnis, extremitates frigidæ, delirus perpetuo, phreniticus.

Ægrotus XIV.

IN Cyzico mulierem, quæ gemellas filias magna difficultate peperit, & non valde purgata eſt, primum invaſit febris horrida, acuta. Capitis, & colli gravitas cum dolore. Inſomnis ab initio, taciturna, ac tetrica, & non obſecundans. Urinæ tenues, & decolores, ſiticuloſa, anxia, plerumque alvus erroneo modo turbata, & rurſus adſtricta. Sexta ad noctem multum delirabat, nihil dormivit. Circa undecimam inſaniit, & rurſus reſipuit. Urinæ nigræ tenues. Et rurſus tempore interpoſito oleoſæ. Et alvus multis tenuibus turbata. Decima quarta convulſiones multæ, extremæ partes frigidæ, nihil amplius intelligebat, Urinæ ſuppreſſæ ſunt, decima ſexta voce deſtituta eſt, decima ſeptima mortua eſt, phrenitis.

Ægrotus XV.

IN Thaſo Dealcis uxorem, quæ decumbebat in Leio, febris horrida, acuta, ex mœrore corripuit. Ab initio contegebatur, & ad finem perpetuo, ſemper tacita manibus palpabat, vellebat, ſcalpebat, pilos legebat. Lachrymæ, & rurſum riſus, non dormiebat, ab alvo irritationes, nihil prodibat, parum commonita bibebat. Urinæ paucæ, tenues. Febres ad manum tenues, extremarum partium frigiditas. Nona multum delirabat. Et rurſus ſedata eſt, tacita. Decima quarta ſpiritus rarus, magnus, per tempus. Et rurſus breviſpira, decima ſeptima ab alvo irritatio turbulenta, poſtea vero ipſi potus percurrebant, neque conſiſtebant, omnino nihil ſentiebat. Cutis aridæ circumtenſio. Vigeſima ſermones multi, & rurſus ſedata eſt, voce deſtituta, breviſpira. Vigeſima prima mortua. Huic perpetuo ad finem uſque erat ſpiritus rarus magnus. Omnino nihil ſentiebat, ſemper contegebatur. Aut ſermones multi, aut tacita perpetuo, phrenitis.

Ægrotus XVI.

ADoleſcens in Meliboea, ex potationibus, & venere multo tempore calefactus decubuit. Horridus autem, & anxius erat, inſomnis, & non ſiticuloſus. Ab alvo prima die ſtercora multa prodibant cum multa defluxione, & ſequentibus multa aquoſa cum virore pallida prodibant. Urinæ tenues, paucæ, decolores. Spiritus rarus, magnus, per tempus. Præcordii intentio ſubmollis, oblonga ex utriſque. Cordis palpitatio perpetuo continua. Urinam minxit oleoſam, decima ſenſim mente motus eſt, moderatuſque erat, ac quietus. Cutis arida, & circumdiſtenta. Seceſſus multi, & tenues, aut bilioſi, & pingues. Decimaquarta omnia exacerbata ſunt, mente motus eſt, multum deliravit. Vigeſima inſaniit, jactatio, nihil mingebat, paucos potus continebat. Vigeſimaquarta mortuus eſt, phrenitis. Videtur porro mihi æſtas illa, quæ tunc fuit, juxta rationem commoditatem attuliſſe. Nam æſtivos morbos hyems ſuccedens ſolvit. Et hye-

males

males æſtas ſuccedens tranſmutat. Quamquam ipſa in ſe ipſa, quæ tunc erat æſtas, non ſtabilis erat, ſed derepente calida, & auſtrina, & ſine ventis. Attamen ad aliam tempeſtatem tranſmutata profuit. Magnam vero artis partem eſſe arbitror, etiam de his, quæ ſcripta ſunt recte, poſſe conſiderationem facere, ac judicare. Qui enim hoc novit, & his utitur, non videtur mihi in arte multum falli poſſe. Oportet autem exacte perdiſcere unamquamque temporum conſtitutionem, & ipſum morbum. Et quid boni communis ſit in conſtitutione, aut in morbo, & quid mali communis ſit in ſtatu, aut morbo, & qui morbus longus ſit, & lethalis, & qui longus, & non pernicioſus ad vitam, & qui acutus, ac lethalis, & qui acutus, & ſupereſſe ſinens. Ex his enim ordinem dierum judicatoriorum conſiderandi, ac prædicendi facultas datur. Et harum rerum gnaros ſcire contingit, quibus, & quando, & quomodo victum præſcribere oportet.

HIPPOCRATIS COI
DE MORBIS POPULARIBUS
LIBER IV.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Erodentia, & mucoſa ſupra aurem prodeuntia. Vlcus in externa tibiæ parte.*

2 *Pectoris uſtio. Abortiens ſexto die. Morbo regio correpti, abunde colorati.*

3 *Splenes parvi, præcordia extenta, & ad manum ſubmurmurantia.*

4 *Lumbrici per os. Caput teſta percuſſus, duodecima die febricitavit.*

5 *Quartana correptus, ſtupidus, ſedatus eſt.*

6 *Colli, & aliarum partium impotentia. Vrina ervum, & lentium farinam referens.*

7 *Vinum multum meracum inſaniæ cauſſa &c. Bilis atræ vomitus. Mentis motio ex fluxu ſanguinis e naribus.*

8 *Auris ſiniſtræ fluxio viſcoſa, craſſa &c. poſt febrem diariam. Dentes ex phagedæna eroſi. Naſus medius quibus conſidet, & quibus latus. Dens quintus ab anterioribus.*

9 *Auris ſuppuratio poſt dentium dolorem. Febris poſt clemens cœlum pleiadarum. Sanguisblioſus e naribus. Venarum circa umbilicum pulſationes.*

10 *Morborum exacerbationes ad principia conſiderandæ.*

11 *Quibus purgatio ſepiæ attramento ſimilis. Doloris coxarum curatio. Ex equo lapſus. Abortus maſculi triginta dierum. Lienoſorum fluor. Vrina velut ervi lotura.*

12 *Abortus fœmellæ ſexaginta dierum. Filiarum una in albis, alia in rubris menſibus nata. Febricitans ſicca permanens. Puſtulæ ex laſſitudinibus.*

13 *Prægnantis vomitus bilioſus, & pituitoſus. Hæmorrhoides hyeme per duos annos. Excrementa ab initio nigra, poſt viridia &c. Febricitans ex levato aſino. Præcordii dextri intentio.*

14 *Viridans pallor. Arquato morbo laborans.*

15 *Recidiva quibus poſt longiſſimum tempus. Suppuratio juxta oculum.*

16 *Abſceſſus ad oculos in febribus ardentibus. Rigores, dentes poſtremi corroſi. Mulier ex capite gravata.*

17 *Præcordia ſpirituoſa, & intenta, præcordia magna, & ſplen.*

18 *Recidivam quæ faciant. Vrina cruenta.*

19 *Durum quid in præcordiis collectum. Vmbilicus ex nativitate denigratus.*

20 *Menſtruorum eruptio in anheloſa. Sanguis e ſiniſtra nare. Febris ex ſplene.*

21 *Collum, caput &c. torpida. Capitis gravitas, & ſtridor ſecundum pulmonem. Dyſenteria ſine teneſmo, menſibus per ſeptem annos retentis. Seceſſus electrum referens.*

22 *Marcor, & corruptio, expreſſione duriore poſt ſectionem. Qualia a febricitantium naribus ab inditis prodeant. Maturi in morbis abſceſſus. Laterum mollitudo a flatibus elevata.*

23 *Lumborum, & crurum doloris ſymptomata. Oculorum ſuppuratio.*

24 *Digiti, labia, & aliæ partes ſubtremulæ. Præcordium cedens, & gibboſum.*

25 *Vrinæ Iſatidi ſimiles. Diſtentio ſubmollis in phreniticis. Tumores in dextris elevati. Temporum conſtitutio. Vigores morborum.*

26 *Abſceſſus recidivæ. Contractiones venæ temporum. Colorum mutationes ante judicationes. Cutis circumtenſiones abſque judicatione. Lachrymæ voluntariæ, & invitæ. Viſcoſa circumcirca in dentibus. Vlcus in tibia. Capite vulnerati. Hydropica.*

27 *Tuſſientes, ac manibus laborantes. Stupida modo non morboſo, abſque febre. Nyctalopes. Purulentorum ex ore fluor.*

28 *Pedes etiam in horroribus calidi. Lumbricus craſſus, a ſene furioſo. Signa ante dies judicatorios duplicia.*

29 *Peripneumonicis ſputa bilioſa. Seminis per ſomnum effuſio. Inſomniorum in febribus vexatio.*

30 *Ab hæmorrhoidarum curatione inſanus. Aqua frigida in febribus acutis ad vomitum. Nervi ipſi in ſe ipſos trahunt. Tuſſi ſicca qui potiſſimum laborent.*

POST æquinoctium, & poſt plejada, qualia ſunt erodentia, & 1
mucoſa, quæ caput aperuerunt, ſupra aurem prodierunt. Ei,
qui apud Leocydis ædes habitabat, in pede. Phanodico digi-
ti in pede, in pectore. Qui tibiam ſectus eſt, hac parte etiam ni-
grefactus eſt. Erat ulcus magnum in externa tibiæ parte, & re-
tro prodibat. Quum purum factum eſſet, lateris dolor, & pe-
ctoris ſiniſtri e directo, & febres. Mortuus eſt a febre. Bi-
lioſum reſtiario abunde coloratum. Et uſtoria adhibenti circa æquinoctium, ſan-
guis multus deorſum prodiit. Seni valde vehementer abſceſſit, non ultra
quatuordecim dies. Vulnerato ab Anthiphilo, uſto, judicatio facta eſt die
ſeptima, bilioſo, ſtupido. Tertia poſt judicationem ſanguinem ſpuit, ſuperſtes ma-
nebat, & recidiva facta eſt poſtea. Judicatus eſt, velut par erat, circa plejadum oc-
caſum primum. Poſt plejadum autem occaſum bilioſus ad inſaniam uſque, judica-
tio facta eſt, ſupervixit circa nonam diem abſque ſudore. Circa æquinoctium
Chalcidonius a portis delatus ad forum, ex ruptione circa mammam dextram do-
lens, ſpuebat alias atque alias pallens ſubviride. Venter egerebat. Sudor auſpica-
tus ſeptima, tenuit plerumque uſque ad octavam, judicatus eſt decimaquarta. Circa
quadrageſimam tubercula exorta ipſi circa utraſque aures, haud immerito puta-
batur ſuppuratus fore, non factum eſt. Pectus Ariſtodemo uſtum eſt.
* Philidis filio, quum abſceſſus factus eſſet ex caſu, & ipſi pectus uſtum eſt. E- 2
rat autem dolor quidam etiam antea, poſt æquinoctium autumnale recidivæ, &
alias uſque ad ſolſtitium hyemale, & cum ſole æſtivo. Acheloi uxor ſexta die
abortivit, quum eſſet ſanguinea, & horrida, & ſudores. Judicatio facta eſt deci-
maquarta, quot menſium fuerit fœtus, haud ſcio. Maſculum autem etiam alium ad
dies viginti ſe abortiviſſe dixit, an vera dixerit, non ſcio. Circa ſolſtitium hy-
bernum aquilonares venti erant. Morbo regio corripiebantur abunde colorati, &
partim horridi, partim non. Linguæ combuſtæ tertia die. Et turbationes circa ſe-
xtam, & ſeptimam, atque hæ diu durantes. Decimaquarta ventres reſiſtentes, & in
medicationibus non obedientes. Pro ratione febrium etiam nulli ſudores. * Sple- 3
nes quibuſdam parvi, ad præcordia dextra extenti, & ad manum ſubmurmuran-
tes. Sanguinis fluxiones, & urinis purgatio, ac judicatio. Multo autem magis in-
fra nitebantur. Nam & hoc ſub illud tempus corripiebat. Quibus non ſic erat,
ſplenes vero etiam elevati, his ſanguis ex ſiniſtra nare. Solſtitium præter-
ierat, hyberna hyberno modo in aquilonaribus, paulo vero poſt auſtrina erant, ad
quindecim dies. Poſtea vero nives quatuordecim diebus. Circa hanc anni con-
ſtitutionem, morbi regii abunde colorati vigebant, & non ſincere judicaban-
tur, recidivabant. Poſt nives, auſtrina ſuccedebant, & pluviæ, gravedines eru-
perunt & cum febribus, & ſine febribus. Cuidam vero etiam ad dentes, qui an-
tea ex medio doluerat; ad dextra, ſupercilium, & oculos. Erant autem, & raucoſi, &
fauces inflammatæ, & glandulæ iſthic ſpongiæ appellatæ intumeſcebant, & tuber-
cula circa aures, & maxillam mollia, & cum febre ſedabantur. Incipientibus fe-
bricitare fiebant ſuperne, & in utraſque partes pleraque horum, & ſpongiæ quibuſ-
dam ſub autumnum, & hyemem. Sed & porrigines. Et multæ omnibus modis
abortiebant, & difficulter pariebant. Sexta die virgini judicata, ſexta reverte-
runt, judicata vero ſunt per ſextam. Omnia in his temporibus ſexta, & octava
judicabantur, circa plejadum occaſus. Meandri cæci uxor ſtatim cum pallore viri-
de, & ſtatim purulentum ſpuit circa ſextam, & hepatis fervor, & deorſum ſeceſ-
ſus modicus, carnopurulenta ſurſum pauca, alba, lata expuebat, cibum faſtidiens.
Mortua eſt prope vigeſimam diem. Ex vicinis Theſtoris famula, ex uſtoriis:
ſeceſſu bilioſo, multo, præcordio intenſo. Sexta die ex ſuppreſſione alvus ipſi
tenuia, multa, una vice egeſſit, & ſtatim ſudavit, & judicata eſt, & alvus ſub-
ſtitit, eadem autem hora, quum riguiſſet, febricitavit, & rurſus eadem hora. Ther-
ſandri uxor, quum pituita alba prædita non valde eſſet, lactans acuta febre cor-
repta eſt. Huic lingua combuſta eſt, dum alia comburerentur, ſub hoc tempus, lin-
guaque exaſperabatur, velut grandine multa. Et lumbrici per os. Circa vigeſimam
autem non perfecte judicata eſt. * Circa plejadum occaſus Metrophanti fi- 4
lius, caput percuſſus ab alio puero, per teſtam, quum perveniſſet ad duodeci-
mam diem, febricitavit. Occaſio autem erat, quod quum detergeret partes circa ul-
cus, perfricuit, & perfrigeratus eſt, & labia ſtatim ſunt elevata. Attenuata eſt au-
tem cutis multis locis ulterius ab ulcere, quum autem ſectus eſſet tarde, neque
pus effluxit, neque allevatus eſt. Juxta aurem vero videbatur ſuppurari, in ma-
xilla ad dextram. Hac enim parte etiam ulcus erat. Poſtea & hoc non ſuppuratum
eſt, & humerus dexter ſuppuratus eſt cito. Mortuus eſt circa vigeſimamquar-
tam. * Poſt plejadum occaſum is, qui aurem doluit, circa vigeſimam diem poſt- 5
ea voce deſtitutus eſt, & dextrarum partium impotens, ſine febre ſudavit, dextra au-
ris, dexter oculus, conſiſtebat non valde, & attrahebat quid ex inferna parte. A
ſiniſtris autem diſtortus eſt oculus graviter dolens, collum durum factum eſt, ter-
tia hora poſteaquam doluit. Poſt plejadum occaſum, ſervus Attici a quarta-
na correptus, ſtupidus ſedatus eſt. Alius eodem tempore vera ſtupida inſania, ex

phrenſ-

phrenitide, ac lethargo mixta, correptus eſt. Ad coxas, & crura venit dolor, quie-
vit, quoto die haud ſcio. Eodem tempore horridi, vomentes, & poſt judicatio-
nem cibum averſantes, & bilioſi, & ſplenes magni, duri, doloroſi, & ſan-
guinis eruptiones. Quibuſdam vero eodem tempore, poſt plejadum occaſum, ex na-
6 ribus ſanguis bilioſus ob ſplenes. * In Cranone uxorem Nicoſtrati correptam
decimaquarta die, ſtatim occupavit impotentia colli, & aliarum partium, & cibus
incluſus fuit uſque ad decimam. Spiritus denſus parvus, impotentia, palpans digi-
tis, delirans, ſudores, diſtracta ſunt ad dexteram partem collum, os, oculus, naſus.
Urinarum ſubſidentia alba, ervum referens, alia alba, alia ramentoſa, cum pallore
ſubviridis, farinam lentium referens. Huic quandoque velut adipoſum quiddam ſu-
perſtabat, atque hoc acervatum, non multum diſperſum, velut quod in medio ipſa-
rum pendere ſolet diſparatum, velut extrinſecus ex ovicula, poſtea vero etiam non ſub-
ſidens mingebatur, & alia quidem talis erat, alia ſubſidens, alia talis modice ad la-
titudinem diſperſa, alia conturbata, alia talis. Quod in medio vehi ſolet, nu-
beculæ ſubnigræ ſimile, quæ putaretur craſſitudinem habere. Laxum autem aliud
7 tenue, aliud tenue tale, aliud velut equi, aliud velut ſunt caliginoſa. * Qui pri-
mus delatus eſt adoleſcens, huic urina pura tenuis. Omnium ſeceſſus tenuis,
multus, ſine bile, lingua valde aſpera. Febris adurens, inſomnis, alvus gibboſa.
Hic mente motus eſt, octava arbitror die, protervum in modum, exurgebat, pu-
gnabat, turpia fortiter loquebatur, quum talis non eſſet. Huic quum urinæ mul-
tæ tenues prodiiſſent ex ſuppreſſione, ſomnus obortus eſt continuus, & ſudor,
qui judicatorius eſſe putabatur, ex quo talis erat forte circa decimam diem.
Verum poſtea rurſus inſaniit, & brevi mortuus eſt undecima die. Occaſionem
fuiſſe puto, quod meracum multum bibiſſet, priuſquam inſaniret. Paucos habe-
bat annos, propemodum viginti. Eumenis uxor autumno vomuit bilem atram.
Sed & odores manifeſti erant, & febres horridæ, & cordis, ſive oſculi ven-
tris dolores, bilioſa pauca vomebat, & lumbricum. Seceſſus tenues per omne
tempus. Ante plejadum occaſum deſinebant ſtatim ſanguinis eruptiones, & bre-
viores erant febres, ac ſtatim revertentes brevibus recidivis, & cibum averſantes,
& velut excocti, & anxii, & cor dolentes, & ferini in judicationibus, & rigore
affecti, & bilioſi. Adoleſcens peregrinus erat, cui tertia die ſanguis ex nari-
bus multus fluxit, itemque quarta, ac quinta. Sexta compoſite conſiſtebat, mente
motus eſt. Septima die alvus ſubſtitit, ſoporoſus erat. Recidiva tertia die, alvus
eniti ceſſavit. Urinam non vidi. Circa judicationem velut debebat. At ve-
ro circa plejadum occaſum auſtrina, & pluviæ erant, & tunc adoleſcens muco-
ſa, ſubbilioſa, viſcoſa, multa recrementa egerebat, febris vehemens continua,
lingua arida. Sexta judicatus eſt. Septima rurſus invaſit, dimiſit eadem die cum
8 tremore. * Auris ſiniſtræ fluxio viſcoſa, craſſa, die ſexta. Puero ab ulcere pha-
gedæna eroſo, dentes inferni, & ex ſupernis, ac infernis anteriores emergebant,
cavitatem habebant. Quibus os ex palato diſcedit, his medius conſidet na-
ſus. Quibus vero ſuperni dentes anteriores, his latus eſt ſummus naſus. Qui
quintus dens ab anterioribus numeratur, quatuor radices habet, ſingulis pari-
bus ad utrumque vicinum dentem connexis, extremitatibus omnibus ad inter-
nam partem reflexis. Circa tertium dentem ſuppurationes plures, quam juxta a-
lios omnes. Et ex naribus fluxiones craſſæ, & a temporibus dolores ex hoc ma-
xime fiunt. Corroditur hic, maxime quintus, ex medio quidem nodum habe-
bat unum, duos autem anterius. Parvus primus intrinſecus juxta duos corrodeba-
9 tur. Septimus radicem unam craſſam, acutam habebat. * Athenadæ pue-
ro maſculo doluit a ſiniſtra parte infernus dens, a dextra ſupernus. Hujus auris
dextra ſuppurata eſt, dum non amplius doleret. Poſt plejada clemens cœ-
lum, nubiloſum, & caligines, judicationes quintanæ, & ſextanæ, ac ſeptimanæ.
Jam vero etiam diuturniores, febres recidivantes, & quandoque erroneæ, & ci-
bum averſantes, & bilioſæ, & dyſenteriæ cibum faſtidientes, febriculoſæ. Cir-
ca plejadum occaſum, auſtrina fortiter erant, ſanguinis eruptiones, & febres ter-
tianæ naturam referentes, & lenes. Qui in ſutrina decumbebat, ſanguinem
abunde bilioſum e naribus effudit. Seceſſus modicus, judicatus eſt ſeptima cum
rigore. Servus in extrema caupona quarta die ſanguinem e naribus effu-
dit, multa ſtatim nugabatur, alvus renitebatur. Præcordium doloroſum, du-
rum. Ad ſubditam glandem ſexta die ſubierunt mala, cum pallore viridia. Se-
ptima mane jactatio, clamor multus, venarum pulſationes circa umbilicum. In acu-
10 tiſſimis febribus pulſus denſiſſimi, & maximi. * Quale eſt ad veſperam exacerba-
ri, tale erat in omni morbo. Cæterum ad principia conſiderandæ ſunt etiam
exacerbationes, & an citius redeant, & continuitas, & anni tempus. Poſt ple-
jadum occaſum, auſtrina. Quæ quinta die judicabantur, intermiſſa una repetebant.
At vero laxa puſtuloſa erant, velut Acanthio Lapyto. Circa plejadum oc-
caſum ſubſcabra, & aſpera erant pruriginoſa, nullas lachrymas emittentia, &
magis quidem hoc tempore. Sed & impetiginoſa turgentia. Hæc erant in Py-
thodori uxore, & Capelio, cum febre, ſub cujus initium fere Pythodori uxori co-
xæ impotentes. Poſt plejadum occaſum horrores, ſanguinis e naribus eru-
ptiones.

ptiones. Sutor quidam ſeptima judicatus eſt, una intermiſſa, altera rediit.
Rurſus quarta judicatus eſt. Alius ex his, qui a Leocyde venerant, ſeptima ju-
dicatus eſt. Alius quarta. Moſchus nona. Largus ſanguis ex ſiniſtra, modi-
cus e dextra nare. Ad decimam quartam ad judicationem, ſi quatenus debebant
ab initio exacerbarentur. Delinquentes circa edulia decimamſeptimam fiebant. Cir-
ca aurem in dextra parte tuberculum, parvum intus durum, foris parvum laxum,
doloroſum, nihil remittens, decima nona noctu factum eſt. * Valde bilioſis 11
ſuppuratis, purgatio ſepiæ atramento maxime ſimilis. Qui cucurbitam affi-
xit, quum in coxa eſſet dolor, huic ad crus deorſum venit, & melius habuit.
Qui in Ceramico ab equo lapſus eſt, cui non ſtatim cucurbita affixa eſt; u-
ſtus eſt intro, & vigeſima die recruduit malum, ſanguinis eruptiones fœculen-
tæ, & erodentes. Tenedia quarta die abortivit maſculum triginta dierum.
Alvus liquida, tenuia egeſſit, lingua combuſta fuit, judicatio quarta die. Poſt
plejadum occaſum lienoſa, uſque ad quintum diem fluebant, judicata ſunt.
Cuidam ſeptima die urina velut ervi lotura, ſimilis ipſa ſibi ipſi, poſtea pu-
ra recidiva. Intermiſit etiam Megaris filio, verum ſanguis non fluxit. Urina ve-
lut Antigenis alba, craſſa, ſimilis. Circa ſolſtitium hybernum, ſydus non
parvum, quinta, & ſexta poſtea terræ motus. Quæ in Perintho morabatur an-
heloſa, Antigenis uxor, quæ non ſciebat, an prægnans eſſet, menſes compa-
rentes rubri. Venter alias atque alias parvus, alias magnus. Tuſſiens ſemper, ve-
lut ſi celerius iter perfeciſſet. Menſis erat octavus, ſedata eſt prius febricitans.
* Apemanti fratris uxor ſeptima die abortivit fœmellam, velut dixit ſexaginta die- 12
rum. Circa nonam turbata eſt, poſt judicationem dextras partes dolebat, velut
a recidiva. Hæc & concipiebat cito, & perdebat. Alia quædam in albis menſibus
filiam peperit. Alia in rubris, velut conveniebat. Horridi, anxii, cibum averſan-
tes, recidivantes, bilioſi, ſanguine manantes, ſubſplenici, doloroſo modo plu-
rimi ex ſiniſtris affecti. Apemanti uxori hac parte oculus diſtortus eſt de-
xter, ad alteram vero partem lateris mollitudo. Ariſtophontis filia tertia, &
quinta febricitavit, ſicca plerumque perſeveravit. Venter tamen huic turbatus, æ-
gre judicatio fiebat, ultra triginta dies ceſſavit. Puſtulæ ex laſſitudinibus
non valde fortibus, perveniunt ad ſeptimam lividæ. Rigor ancillæ retro He-
roum obortus eſt. At vero albæ magnæ, neque ipſæ valde bonæ, gravi ſopore
preſſorum, & ſomnolentorum, & non confidentium, & bile renitente, & ſive
lubrica, ſive dura fuerit alvus, non confidentes. Zoili fabri pulſus tremuli
tardi. Urina, & alvi ſeceſſus moderate decolor, pectinis diſtentio utrinque in di-
rectum, uſque ad umbilicum, cum febre acuta, cibum averſans, ſiticuloſus. * Fi- 13
liæ ædilis apud Tecomæum, quum obſcurum eſſet ipſi, quod uterum geſtaret,
ſecundi menſis initio erupit vomitus pituitoſus, aliquando vero bilioſus, diffi-
culter peperit, perfecte purgata eſt. Vomitus ſimiliter uſque ad trigeſimam diem
perſeveravit, poſtea venter turbatus eſt, & vomitus ceſſavit. Lienteria. Menſes
non prodibant per duos annos, hyeme habuit hæmorrhoidas. Duos fratres
Cecropis familiares, quibus nigra ab initio prodibant, ſubfeculenta, edulia ex
ſanguine confecta colore referentia, ea ex ſpumoſis bile abunde coloratis viri-
dia erant. Qui aſinum ex pacto elevavit, ſtatim febricitavit. Tertia, & quar-
ta, & quinta, & ſeptima, & octava ſanguis erupit, judicatus eſt, alvus lu-
brica. Vir metallicus: præcordium dextrum intentum, ſplen magnus, alvus in-
tenta, ſubdura, ſpirituoſus, decolor. Huic ad genu ſiniſtrum, recidiva, per totum
judicatus eſt. * Temenæ filius habebat quid ſpiritus, ut viridantis palloris 14
eſſet, ad dorſum, ad manus viridantis palloris. Maritus Lechus puerperæ
apud Sitodochum, arquato morbo infeſtatus, ad quem ſeptima die ingreſſus
ſum, octava moriebatur, neque mingens, neque egerens. Præcordia magna, & du-
ra, & ſpiritus denſus. Hic moriens ne frontem quidem ſudore humectavit præ
dolore. Hujus uxor ejecit fœmellam ſeptimeſtrem, ſeptima die. Apparuit
autem quarta die. Hanc a principio quidem pedum dolor tenebat. Deſinente
vero febre, ſpiritus non eſt ſolutus, ſed intus relictus, dolor ad manus, & bra-
chium. * Recidiva per longiſſimum tempus corripuit eos, quibus urinæ an- 15
te judicationem ſuppreſſæ fuerant. Quæ erat apud Temenen ipſius ſoror,
cum rigore judicata eſt. Quum autem viridans pallor cito deſineret, ma-
nus, & humeri doluerunt, horum autem ceſſante dolore, caput, oculorum pal-
pebræ ſupernæ elevatæ ſunt, & lachrymæ profluebant, reliqua non novi. Judi-
cata eſt primum ſeptima die. Menandri vinitor ſimiliter, verum alvus ab ini-
tio tenuia egerebat, poſtea ſuppreſſa eſt, itemque urina judicata eſt, non ri-
guit, ſeptima die, quoniam alvus antea turbata fuit. Potamonis filio alvus
non egerebat ſeptima die, duobus diebus ante judicationem non riguit, qua-
propter neque urina ſupprimebatur. Dens Hegeſiſtratio, cui ſuppuratio ju-
xta oculum, ſuppuratus eſt juxta extremum, & rurſus ſanatus eſt ocu-
lus, & ſecundum nares pus deſcendit craſſum. Juxta gingivam carunculæ par-
væ rotundæ abſceſſerunt. Huic circa tertiam diem ſuppuratio affutura putaba-
tur, poſtea avertebatur. Derepente vero intumuit maxilla, & oculi. * Qui- 16

bus ab-

bus abſceſſus ad oculos in febribus ardentibus, hi maxillas rubent, & ſangui-
nem ex naribus fundunt. Sed & quibus ad aures fiunt. Fortaſſis autem & ab-
ſceſſus ad articulos magis, non tamen clare novi. Rigores tremulis, præ-
cordii intentio. Menſes apparuerunt decima ſeptima, judicatio fiebat ita
perpetuo. Si tamen non ſic intus permanſiſſent, judicabantur tertia, quædam
quinta, quædam ſeptima. Hegeſiſtratio poſtremi duo dentes parte inter ſe
contigua corrodebantur, poſtremus habebat ſuper gingivam duos nodos, u-
num juxta cavernam, alterum ex altera parte. Qua vero parte duo nodi e-
rant, ibi radices latæ ſimiles ſingulis paribus concidebant, ad alteram partem
medietas una rotunda. Mulier, cui ſanguis e naribus erupit quarta, & ſe-
xta, ſeptima judicata eſt: rubicunda erat. Mulieri ex capite fortiter grava-
tæ, judicatio facta eſt circa vigeſimam. Vigeſima præcordia æſtuoſa. Septima
die non valde ſanguis e naribus erupit. Seceſſus tenues ad oculum dextrum cir-
ca octavam. Viro eadem, verum ſeptima judicatus eſt. Sublienoſus e ſi-
niſtra parte. Huic octogeſima die, & diuturniores oculi affectiones, fortaſſis
17 quoniam poſt judicationem, & quia multæ. * Uxor Temenæ ſpirituoſa præcor-
dia, & intenta. Menſes per tempus apparuerunt. An vero etiam prægnans
fuerit, haud ſcio, alvus primum ſuppreſſa, & tunc vomebat, poſtea non am-
plius, alvus enim multa viſcoſa, ac billoſa egerebat, præcordium non impedie-
bat. Undecima ad magnum dextræ digitum inflammatio, alvi egeſtio etiam pe-
nitus procedebat. Quibus contingentibus, melius habebat. Nam & in ſomnum
delatio minor erat, & febris, & quodammodo facilius ſpirabat, quoniam ſu-
pra malum vomitum, vomuerat. Decimaſexta ſenſim factus eſt ſpiritus denſus,
& febris, mortua eſt. Hæc febricitavit ante abſceſſum. Septima poſt abſceſ-
ſum periit. Erat & hæc rubicunda. Filius mulieris ipſius Apemanti ſoro-
ris, præcordia magna, & ſplen, ſpiritus, ſeceſſus amaræ bilis, aliquantulo ſter-
core ammixto, laſſus ex operibus. Vigeſima die ad pedes, & judicatio certe laſſis
ad articulos, non ad oculum, præcordia vero erant intenta, & ſane erat etiam tuſ-
18 ſicula quædam modice ſicca. * Quæ relinquuntur poſt judicationem, recidivam fa-
ciunt, & in in ipſis morbis, quæ excernuntur, ſputum præmaturum, alvi ſe-
ceſſus, intemperies, & ſimilia. Apemantus, cui dolores in ſede, in dextri lateris
mollitudine, & juxta umbilicum paulo inferius, & e dextra parte, ante dolo-
rem urinam cruentam mingebat, deſiit tertia die. Et faber in altera parte,
ex eadem in directum, & hic quoque urinam cruentam ejiciebat. Quæ ubi ceſſaſ-
ſet, ambo ſubſidentias in urinis habebant, & hoc tertia die. Apemantus autem plu-
rimum fovebatur. Alter vero non ſentiebat, niſi in dextra parte. Et Nicoſtrato
accidit aliquid juxta ultimas partes a dextris, inferius quam quibus in ſiniſtris, lon-
ge vero ſubter lateris mollitudinem, uſque ad umbilicum utriſque. Anicula apud
Soſileum alba pituita referta. Tibiæ duris tumoribus, albis, laxis, itemque pe-
des, verum minus. Erant autem & in partibus infra femora, etiamſi pleriſque dif-
ficilis huc exitus patet, immo & in lumbis, & venter tenuis erat, præcordia ſub-
mollia, ſpirituoſa non valde. Erat autem deſinentibus plurimis etiam alia cura,
ubi glauci facti erant oculi. Atque oculorum quidem cura paulo moderatior
erat. Coxæ vero, ac cruris affectiones uterinæ erant, quum dolores eſſe puta-
rentur. Appoſito enim, ac ſubdititio medicamento odorato ex farina, & un-
guento, contigit, ut brevi diſcuterentur, ac deſinerent. Tempus autem abſceſſus ad
oculum, annus. Circumcirca durus fuit, cui etiam puſtulæ non perfecte conta-
19 buerunt. Sunt autem & a diſquamatis talia. * Servus in Hippolochi villa, cui
in præcordiis utrinque quid collectum erat durum, & fulgorem aliquantulum ha-
bens inferne, qualis erat in fabri ferrarii uxore hydropica. Cui tenuia recremen-
ta progreſſa partem aliquam evacuaverunt. Erat autem & hoc ipſum ad dextrum,
planum quiddam ſupra ea, quæ circumferentiam habent elevatum. Huic umbilicus
ex nativitate denigratus erat, & ulcus profundum fiebat, & umbilicus non
valde cicatricem contrahebat, & pudendum ſumma parte denudatum erat,
quum non ſtatim tale fuiſſet, neque connatum, & adhuc magis fiebat. Hic plu-
rimum vomebat, febris, cibi faſtidium, ſanatus eſt. Verum circa ſeptimam a de-
cubitu diem (nam & antea ægrotarat) aquam multam bibens, & fortaſſis ali-
ter contemnens, jactabatur, & aliquantulum convellebatur. Deſinente autem con-
vulſione, circa animadverſionem extinctus eſt. Ante hoc vero urinam acerva-
tam minxit, & flatus cum crepitu prodierunt, & ſupernæ partes minime ſunt
evacuatæ. Quum autem mortuus eſſet, ſtatim etiam & illæ fortiter emollitæ
ſunt, & reliquæ rubefactæ ſunt, velut a flagris per totum corpus, excepta ea par-
te, ubi tumor ille maxime elevatus erat, & multum quoque calidus erat.
Cuidam vero in Abderis deorſum erupit. Cuidam autem anteriore par-
te intumeſcebat ſine febre. Tumor ad contactum ſuppurato ſimilis erat.
20 * Famulæ anheloſæ, quum vaſa menſtruum ſanguinem funderent, anhelatio-
nes illæ ceſſabant, febris fiebat, mamma ſiniſtra ſuperne ſuppurata eſt, & ab
initio etiam auris. Olympiodori famulæ ſanguis ex ſiniſtra nare, & judica-
ta eſt ad vigeſimam, quemadmodum etiam febricitantibus, & ſeceſſus quales
etiam

etiam æſtate populariter graſſati ſunt, & quales Hipponactis. Hyle famula Ari-
ſtidis, octava die in pharmacorum purgatione, inferne ſigna habuit, qua-
lia facile ferunt, & ſi non præter rationem debilitantur, & neque ſpumoſa, ne-
que ſubſanguinolenta, ſed qualia ſunt ova, velut Heraclidæ uxor purgata eſt mul-
tum, & facile tulit. Quæ in Bulagoræ villa depurgata erat, cœpit febricita-
re ex ſplene (Qui vero dextrum præcordium habent non quidem ſublime,
verum intentum, hi etiam magis rubicundi fiunt) rubicunda quum eſſet, alvum
in principio turbatam habuit: expectabam ad oculum decubitum. Huic ſepti-
ma die ſalſuginoſa lachryma mordax ex oculis prodiit, & ſecundum naſum, &
fauces, & aurem ſiniſtram. Decima quinta ſudavit cum rigore, non judicabatur
ante rigorem, pallida facta eſt valde, & faciei circumtenſio, ac contractio. Au-
rem e directo ſplenis, ac lateris dolebat. Pueris ventres turbati, & tuſſes ſic-
cæ, quandoque ad humerum ſuppuratio fiebat in tuſſibus poſterioribus die-
bus. * Fullo collum, caput, ſeptima manus torpida. Nona crus torpidum, 21
tuſſis ceſſavit. Cui maxilla diſtracta fuit, in quinto menſe in ventre diſtra-
cta erat ad ſiniſtram partem. In Cranone Lycino Grammatico, ex febre bi-
lioſa ex ſplene, capitis gravitas, ſtridebat ſecundum pulmonem, in labiis utriſ-
que ulcera, intus rotunda, parva, poſtea etiam ſanguinis quid ex nare e directo
manavit. Famulæ, quam recens emptam vidi, cui durities in dextris erat ma-
gna, non valde doloroſa, & venter magnus, ac circumtenſus, non ſimilis hydropi-
cæ, & alias pinguis, ac mollis, & non valde difficulter ſpirans, verum decolor. Men-
ſes ſeptem annis non prodierant, facta eſt dyſenteria, & non teneſmo tentata. Et
ſub hæc durities in dextra doloroſa erat, & febres tenues, & non ultra ſeptem
dies etiam alvus turbata eſt, ſeceſſus electrum referens, ſubviſcoſus, multus ad
aliquot dies. Sanata eſt, & menſes poſtea prodierunt, & partes ſecundum ven-
trem molles fiebant, & corpus boni coloris, ac craſſum ipſi erat. * Minois u- 22
xor ex ſectione, preſſa ab eam adminiſtrantibus durius, marcorem, ac corruptionem
incidit, malo ad pulmonem deveniente, brevi ſignificationem de ſe dedit, quotquot
diebus ſupererat, erat & alius quiddam intrinſecus. Quæ induntur in na-
res ſi febricitarint, ſi quidem ſolutus fuerit dolor, craſſa per nares effluunt. Si ve-
ro neque dolor, neque febris, tenuia, & fortaſſis fervida. Veluti tenue quidem He-
geſippo, quum ad noctem quid indidiſſet. Craſſum vero illi in Corintho eunu-
cho ſimili, Celeuris filio erat. Maturi in morbis abſceſſus an judicent, ſi-
gnum eſt, ſi dum fervida ſunt mala, non febricitarint, & dum moleſta ſunt, faci-
le portarint. Velut quæ in ſede acciderunt Charoni. Leambio vero, quum inteſti-
num ulceroſum eſſe putaretur, in dyſenteria pharmacis curato, humerus, & ſe-
des ulcerata ſunt in ſiniſtra parte, citra febrem. Cui a flatibus laterum molli-
tudo elevabatur, & aliquantulum dolebat, huic, quum lac uberius, & meracius bi-
biſſet, & inſuper dormiiſſet, ſtatim nauſea, & calor accedebat. Deinde ignem in-
cendenti, & pro cibis farinam craſſiorem in craticula coctam comedenti, alvus
ſubſtitit, & purulentum tamen quiddam egeſſit. Quum autem ſedes eſſet inflamma-
ta, ſine febre, & ſine dolore ſufficienter erat, hoc aſſero. * Senex in lapideis 23
veſtibulis lumbos doluit, & ambo crura, & utrique dolores deſcendebant ad femora,
& quandoque tibias, & aliquando ad genua, & quum diutiſſime durarent, recurſio-
nes multæ fiebant, tumor in pedibus, lumbis, tibia, breves inguinum tumores, ven-
ter durus, & totus pecten intenſus, ac doloroſus. Plerumque compertus eſt etiam ve-
ſicam duram habere, ac doloroſam, & papularum eruptiones, & calores oculis, au-
ribus, naribus, manu. Judicationes, & alia, per quæ cognoſcimus de ipſo ægro,
an ſudet, aut tangat, aut aliquid olfecerit, aut guſtaverit, itemque alia cognoſcun-
tur. Pili, color, cutis, venæ, nervi, muſculi, carnes, oſſa, medulla, cerebrum, & a ſan-
guine viſcera, & venter, bilis, alii humores, articuli, & poſtea an doluerit juxta au-
rem, juxta ipſam collectum tuberculum, glandulam non attingens, os non ſup-
purans, & hoc diſparuit, & tunc ſtatim febricitavit. Pulſus, tremores, convul-
ſiones, ſingultus, circumſpiratio, ſeceſſus, per quæ cognoſcimus. Suppuratis
oculis, & dum erumpunt, ulcera magna fiunt, & dum ſecantur, profunda, & u-
troque modo oculi ulcerantur. Ariſteas ex pago Amphilochi quarta die men-
te motus eſt, alvus ſubviridia egerebat, & ſomni ſalubres, albicantis coloris.
* Quibuſdam ab initio ſubtremuli digiti, & labia ubi loquerentur, itidemque aliæ 24
partes, & proterve lingua citiore, ac volubiliore præditi, his rubor in facie maxi-
me erat. Hi ebrioſi erant, aut vomitu commode uſi intumeſcebant. Qui juxta Me-
doſadæ ædes habitabat, cui tenuia, non bilioſa, aquoſa, multa per ſeceſſum pro-
dibant, præcordium cedens, & gibboſum, ſoporoſus fiebat. Circa decimamquartam ad ju-
dicationem maxime progreſſo, rigor ſine tremore, diſſolutio, reſolutio, contractio,
ſeceſſus, & egeſtiones, ſoporoſus, mente motus, ex ſomno non inſaniit, judica-
tus eſt circa decimamquartam, nihil e judicantibus contrarium. Alius ſimiliter
in principiis ſeceſſus, ſubviſcoſi, ex quibus quod craſſum eſt, judicatorium eſt,
inſomnis, poſtea ſubviſcoſi, ſubbilioſi, maturi, bilioſi, non tenues, qui ubi com-
pacti fieri cœpiſſent, judicationes celeres. Præcordium intentum apparuit inflam-
mati, aut venarum intentarum modo, circa ſextam. Poſtea dormivit ſeptima, ju-

dicatus

25 dicatus eſt circa nonam, albicantis coloris ambo, non fulvi. * Quum ſeceſſus aquo-
ſi ſub dio expoſiti eſſent, ſuperne leves, tenues, iſatidi valde ſimiles fuerunt, in-
ferne vero ſubſidentiam habebant. Quibus in dextris diſtentio ſubmollis, phre-
nitici ſunt, ſi non ſolvatur febre deſinente. Quibus autem a mollitudine ven-
tris in hac ipſa febre quiddam collectum, aut durum doloroſum fit, & valde ma-
lignum diffundi non poteſt, ex talibus fortaſſis ſuppurantur. In dextris tu-
mores elevati, ſi quidem ſi quis plurimum, ac maxime premat, ſubmurmura-
rint, non valde maligni putandi ſunt. Velut in dextris illi, qui ex Amphilochi
pago erat, & ei, qui juxta Medoſadæ ædes habitabat. Hi ſoporoſi erant, & in
ſomnis mente moti. Conſtitutiones quales, in quibus temporibus, ac regioni-
bus magis, & minus fiunt. Vigores morborum, & ad judicationem, & quoti-
die, & an citius fiant, aut ſerius, tertia, quarta, circuitu, & in quibus circui-
26 tibus judicantia, tumentia, cruenta, & non. * Quibus abſceſſibus recidivæ
fiant, venæ temporum, & contractiones, & colorum mutationes ante judicationes,
ex rubro ad viridem, ac pallidum, ſi non judicent, & cutis circumtenſiones abſque
judicatione, & oculorum contractio, corporis duritia ſicca. Qui quidem volen-
tes lachrymantur, non malum eſt. Quibus autem invitis, lachrymæ profluunt, ma-
lum. Quibus in dentibus circumcirca viſcoſa fiunt, malum eſt ſubhiare, ac fi-
xis oculis intendere. Qui in tibia ulcus habebat, & Attico uſus eſt, huic pu-
ſtulæ elevatæ, rubræ, magnæ, atque hoc pro tuſſi, quæ poſtea acceſſit, prius enim
non tuſſiit. In Æno quicumque capite vulnerati horridi erant, maligni, & ſup-
purati ex teneſmo, ex peregrinatione, ac itinere dolor pedum, & in turbationi-
bus laſſitudines. Clinia cibum averſans, colliqueſcens, purulentum, aliquan-
do parum cruentum, purulentum tumidum ejecit. Hippeæ uxor hydropica, quæ
etiam per tres annos vere incipiente tuſſiit, amplius autem ſuppurata eſt, ad hye-
mem aquoſa facta eſt, ab illis autem pharmacis curata melius habuit. Mortua eſt an-
27 cilla. * Ex tuſſientibus qui manibus laborabant, velut ſervus ille, qui ſarmenta
obtorquebat, & Amyntæ filius, ambo ſola dextra reſoluti ceſſaverunt, quando-
quidem perpeſſi ſunt hoc tuſſientes. Qui vero aut equitarunt, aut iter fecerunt,
in lumbis, ac femoribus reſoluti ſunt. Plurimæ vero tuſſes ſiccæ erant; ſin mi-
nus, violentæ ſane. Uxor Emmyris modo non morboſo, abſque febre, ſtupi-
da eſſe videbatur, poſtea ad tremorem totius corporis res ipſi devenit, & ad col-
liquationem, & cibi faſtidium, ac ſitim, & frigida erat. Nyctalopes, qui plurimam
minxiſſent, poſtea parum quiddam mingebant. Verum tuſſientes, & inſuper febrien-
tes tubercula ad aures habebant, erumpentia circa ſeptimam, aut octavam diem.
Emmyris filia febricitabat, & ex aure purulentum fluebat, circa octavam haud
pro comperto habeo. Quibuſdam vero etiam dens corroſus fuit, tertius ma-
xime ex ſupernis. Præ omnibus autem hic reperitur corroſus, ad hanc do-
lor, & quibuſdam etiam circumſuppuratio. Quibus vero ad aures, hi ma-
gis tuſſiebant, quam illi. Quibus autem cum febribus ad ſuppurationem, ſepti-
ma recedit. Cuidam poſtquam exacerbatus fuit, præcordium ſolutum non eſt, alvo
autem emollita, inerant pauca ſubviſcoſa, compacta, non bona urina cruenti co-
loris, ſpuebat autem ſputum ſpumoſum. Ille, ad quem Cynicus me induxit,
ſeptima exacerbatus eſt, circa decimamquartam judicatus eſt. Diſparentia, mala
ſunt, purus fauces, pauca, lata, matura expuens, ex naribus parum ſanguinis ſtilla-
vit, capite gravatus erat. Manuum, ac pedum diſſolutio, alvus ſoluta profuit.
Pedes ſemper calidi, ſomni aderant ipſi, & juxta aurem non extuberabat, quoniam
28 matura ſpuiſſet. * Demarati uxor, pedes etiam in horroribus calidi, ſive ad
ſuppurationem, ſive non tendebat, periit. Senex, qui e vita deceſſit, ægrota-
bat ſimul cum uxore ſua, furioſum quiddam in ſe habebat. Poſtea vero ubi pro-
diiſſet ab ipſo lumbricus ſubcraſſus, & modicus cibus, ſtatim ſedatus, & dormi-
vit, & ſanus erat hic ſenex, & corporis cutis circumtenſio, extremæ partes fri-
gidæ, mollis, tremulus ab initio, & labiis, & manibus, & voce, mente motus eſt,
moderate hiabat, ac fixis oculis intendebat, non valde difficulter ſpirabat, die-
bus haud ſcio quot ultra viginti mortuus eſt. Quibuſdam præcordia, & al-
vus ſubegeſſerunt compreſſa, acervatim, non cum murmuratione, velut in Ab-
deris vermium ſpeciem præ ſe ferentia. Quicquid contingit priore judicato-
rios dies præcedente die, & mala, & bona ſigna fiunt in diebus, quibus qui ex-
acerbantur, diuturniores fiunt, & quibus deſinentes remorantur. Quædam non
29 fideliter allevabant, & quædam per ſe ipſa exacerbantur. * Sputa peripneumoni-
cis quibuſdam biliosa, quum deſinere volunt. Valde flava brevia fiunt. Si qua-
lia ſunt, quæ in principiis adſunt, talia poſtea appareant, hæc non valde conco-
qui puto, ſed judicare velut ei, qui apud præceptorem erat, & velut alias quoque
vidi. Nicippus in febribus per ſomnum ſemen effudit, & nihil ad pejus proceſ-
ſit, & hoc ipſum ſæpe ipſi factum eſt, & nihil læſit. Prædictum eſt ipſi id de-
ſiturum, poſtquam febres judicatæ forent, & ſic factum eſt. Critias in febri-
bus ab inſomniis vexabatur, quæ novimus, & ceſſavit etiam ipſe eadem ſomnia-
re una cum judicatione. Alcippus quum haberet hæmorrhoidas, a curatio-
ne prohibebatur. Curatus inſaniit, febre acuta ſuccedente ceſſavit. In febri-

bus acu-

bus acutis ſiticuloſi, a medicis potu interdicto, aut etiam a ſe ipſis abſtinentes, multum ſibi bibere poſſe videntur, his aqua frigida data ut revomant, prodeſt. Bilioſa enim aderunt. Quod nervi ipſi in ſe ipſos trahunt, ſignum eſt. Si quidem enim nervi in ſupernis manus ſauciati fuerint, manus deorſum nutabit, dum ab infernis nervis trahitur. Si vero contra, vice verſa. Tuſſient ſiccam tuſſim, qui teſtes affectos habent, & ex tuſſi vena ſecta, ad teſtem ſolutio fit, & inflammati tuſſiunt, & in febribus ex inguinum tumoribus inſuper tuſſiunt.

HIPPOCRATIS COI
DE MORBIS POPULARIBUS.
LIBER V.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Inſani a liberaliore potatione curatio.*

2 *Peripneumonici delirantis ſymptomata. Ventris ſuctus, corpore a cibis vacuo, & ejus curatio.*

3 *Coxæ, inguinis, & commiſſurarum dolor.*

4 *Prurigo totius corporis, maxime autem teſtium, & frontis. Hydropicus ex pruritu corporis & cutis craſſitudine, poſt balneorum calidorum uſum. Cholera laborantes. Alvi ſeceſſum ſiſtit vomitus.*

5 *Menſes ad quadriennium ſuppreſſi, præter valde modicos. Conceptus fœmellæ, menſibus annuis quatuor impeditis. Superfœtatio quadrageſimo poſt partum die excidens.*

6 *Mulier caput circumcirca dolens. Sanguis mulieri prægnanti, menſe decimo prodiens. Puer in utero mortuus, cum dextro brachio lateri adnato. Purgamenta alba.*

7 *Coxæ, & oſſis marcor.*

8 *Fronte percuſſus ſupra oculum dextrum, & ejus curatio. Veſica ſcabioſa, & urina viſcoſa.*

9 *Prægnans cibi faſtidiens. Bilis combuſtæ vomitus præ cibi abſtinentia. Venter inferior a medicamento ulceratus. Alvum ſiſtit aqua multa ſuper alvum affuſa.*

10 *Alvi, & inteſtini ulceratio a bile ſponte commota. Hæmorrhoides fortes, ac diuturnæ. Alvus turbata in hæmorrhoidibus. Cancer in hæmorrhoidibus.*

11 *A tergo infra umbilicum ſauciatus. Bilis fulvæ, & nigræ vomitus.*

12 *Crura, & maxillæ rigidæ. Sanguinis vomitus. Dolor corporis totius poſt Veneris uſum. Lapis in utero aſper magnitudine verticuli fuſi.*

13 *Coſtæ a curru onuſto confractæ.*

14 *Suturarum læſio cognitu difficilis, adeo ut Hippocrates ipſe in capite quodam percuſſo ſe deceptum fateatur. Capitis vulnus.*

15 *Suppuratus infernum ventrem uſtus. Pomorum eſus tempore calidiſſimo. Ventris profluvio mortuus. Coxæ dolor acutus ab immunditia non purgata, & a prava purgatione.*

16 *In anchoram incidens, ac ventrem ſauciatus. Pharmacum purgans, ſuffocatæ longe poſtea datum, per ſeceſſum exivit. Deorſum multum purgatus. Purgatio per tres dies. Manus ſuppurata uſque ad cubitum.*

17 *A bile ſuffocatus. Ventrem, & hepar a mulo percuſſus. Cibi non deorſum prodeuntes.*

18 *Pes marcore ſua ſponte corruptus. Ventris dolor a catapotio conceptus gratia ſumpto. Frigida uſus in ventris dolore.*

19 *Circa veſicam dolor a catapotio. Dentium dolor in phagedæna ulcere corroſo. Femoris punctionem ſine ſanguine mors tertia die conſequuta. Sagitta percuſſus juxta inguen.*

20 *Cuſpis ex inguine ſexto tandem anno exempta poſtquam eſſet infixa. Spiculo retrorſum infra collum percuſſus.*

21 *Pernæ dolor ex via aſpera. Ad collum percuſſus. Virgo lata manu in ſinciput percuſſa moritur.*

22 *Cibi faſtidium citra febrem per duos menſes. Gibboſitas in ſpina ex phrenitide. Ex pharmaco ad fœtum perdendum mortua. Origanum oculis, & dentibus malum. Vocis ex caſu altiore interceptio.*

23 *Pythoclis curandi per lac, & aquam ratio. Oculis incommoda. Lumborum, crurum, coxarum ex laboribus dolores. Inguina dura, extuberantia.*

24 *Caput lapide percuſſus. Jaculo ictus retro in latus. Hepar jaculo percuſſus.*

25 *Anginoſa. Engaſtrimythi. Ventres in morbis quando ſuppurgandi, aut ſurſum.*

26 *Cubito vulneratus. Surditatis curatio. Maxillæ ex dentis dolore in tumorem elevatæ curatio. Tuberculum in collo durum magnum, crudum, ac doloroſum.*

27 *Gingivæ dolor, ac tumor. Hydropicorum curatio. Affectio cholerica ſurſum, ac deorſum exeunte ex carnis eſu &c. Diſtillatio in nares hyeme. Timochari per Venerem reſiccata eſt.*

28 *Febris cum ſudoribus. Digitus index, & infernum os dextræ manus ab anchora confractum.*

29 *Luxatio infra in pede magni digiti. Ulcus circa tibiæ malleolum. Nervorum diſtentio ex cholericis affectionibus.*

Vocis

30 *Vocis interceptio. Tibicinæ timor noctu tantum.*

31 *Cæcutientem corpore exolutum ſibi videri. Pontem, aut ſcrobem non tranſiens &c. Oculi dextri affectio, velut fulgur elucens. Triſtitiæ, ac decedendi e vita cupiditas.*

32 *Mente mota ex capitis dolore. Serpens Arges appellatus per os adoleſcenti ebrio ingreſſus. Horror ex potationibus.*

33 *Dyſenteria ante partum. Coxæ dolor in morbo articulari, menſibus non prodeuntibus. Humeri dolor, & gravitas in brachio. Puſtulæ velut culicum morſus.*

34 *Catapulta, in pectus percuſſus. In dorſum percuſſus.*

35 *Frontis denudatio, cutis ab oſſibus citra pus diſcedens. Sagitta in ſuperiorem ventrem percuſſus. Maxillæ marcor ex dentis dolore.*

36 *Carcinoma circa pectus. Capitis dimidii dolor ex diſtillatione. In partu concuſſa. Anginoſa. Hydropicus voce repente deſtitutus.*

1 IN Helide Olitoris uxor: febris corripuit ipſam acuta, & medi-
camenta bibens nihil ſentiebat opis. In ventre infra umbili-
cum erat quid durum, & altius altero, & dolores exhibebat
fortes. Huc enim manibus cum oleo fortiter compreſſum, ac
emollitum eſt, & poſtea ſanguis frequens ipſi deorſum proceſ-
ſit, & ſanata eſt, & vixit. In Helide Timocrates amplius bi-
bit. Inſaniens autem ab atra bile, bibit pharmacum. Hic purgatus
eſt, purgatio multam pituitam, ac bilem atram egerebat per diem, & ad veſperam pur-
gatio ceſſavit, & dolorem pertulit in purgatione multum, & quum polentam bibiſ-
ſet, ſomnus ipſum corripuit, & tenuit per noctem, donec ſol oriretur. In ſo-
mno autem præſentibus nihil reſpirare videbatur, ſed mortuus eſſe, & neque quid
diceretur, neque quid fieret, ſentiebat. Extentum autem fuit corpus, & rigidum. Ve-
rum vivebat, & excitatus eſt. Scomphus in Oeniadis pleuritide correptus, mor-
tuus eſt ſeptima delirus. Pharmacum autem bibit infra purgans, priore ante potio-
nem die mentis compos erat, & purgatus eſt non multum, quum autem purga-
retur, deliravit. Phœnici in Oeniadis, & Andreæ fratribus maxilla alte-
ra intumuit, & labium, quod eſt ante maxillam, & oculum, & neque intrinſecus
quicquam ſpectanti apparebat, neque forinſecus ſuppurabat. Sed tumens arida
putredine putreſcebat. Et alter eadem perpeſſus eſt. Mortuus eſt autem alter ſepti-
ma die, & pharmacum bibit, & nihil profuit. Verum Phœnici circulus putri-
dus exſectus eſt, & ulcus purgatum eſt magna ex parte, priuſquam moreretur.
2 Mortuus eſt autem & hic, ubi diutius vixiſſet. * Euridamus in Oeniadis in
peripneumonia decima die incœpit delirare. Curatus ad mentem rediit, & ſputa
erant puriora, & morbus ad melius procedebat, & ſomno multo perfuſus eſt, &
oculi morbum regium contrahebant, & mortuus eſt ad viginti dies. In Oenia-
dis vir quidam morbo tenebatur, quum ſine cibo eſſet, fortiter in ventre ipſius
ſugebat, & dolebat, & quum ediſſet, ac cibi contriti eſſent, tempuſque poſt cibi
eſum acceſſiſſet, non longe poſtea idem hoc patiebatur, & tabeſcebat corpus, ac
conſumebatur, & alimentum ipſi non contingebat a ciborum eſu, & per alvum
ſecedebat cibus pravus, & combuſtus. Quum vero recens cibum accepiſſet, eo
ipſo tempore minime ſugebat, neque dolor aderat. Hic omnis generis pharma-
ca bibens ſurſum, ac deorſum purgantia, nihil opis ſentiebat. Ubi vero vena ipſi
ſecta eſſet in utraque manu, donec exanguis redderetur, poſtea utilitatem perce-
3 pit, & a malo liberatus eſt. * Eupolemus in Oeniadis dolebat coxam dexte-
ram, & inguen, & commiſſuram propinquam ad coxam, ab inguine, & coxa in
anteriore parte. Huic ſanguis detractus eſt a talo, multus valde, & niger, ac craſ-
ſus, & pharmacum bibit alvum deorſum purgans, & multum purgatus eſt, &
melius quidem habebat. Dolores autem non remittebant, ſed ſuppuratam habe-
bat & coxam, & commiſſuram in ipſa ad ſedem, & partem circa inguen, quibus
locis etiam amplius dolebat. Pus autem ad os magis fiebat, quam ad carnem, in pro-
fundo, & per tempus ſic habens negligebat, donec valde debilis fiebat, poſtea
cruſtæ ipſi inuſtæ ſunt, valde multæ, & magnæ, ac inter ſe propinquæ, & pus
effluxit multum, ac craſſum, & mortuus eſt poſtea paucis diebus tum præ magni-
tudine, ac multitudine ulcerum, tum ex corporis debilitate. Huic ſi una am-
pla ſectio inciſa fuiſſet, & per ſectionem pus emiſſum eſſet, & ſi opus fuiſſet, et-
iam altera ſectio facta eſſet, hæc ſane in tempore ſi facta fuiſſent, mihi quidem
videtur, quod ſanatus eſſet. Lycon in Oeniadis reliqua quidem eadem pa-
tiebatur. Verum dolores etiam ad crus non ita valde progrediebantur, & non
factus eſt ſuppuratus, ſed ſanus multo tempore. Bibebat autem pharmaca, & cu-
curbitas adhibebat, & venam ſecabat. Atque his factis, melius habere videbatur.
4 * Homo quidam Athenis prurigine toto corpore vexabatur, maxime autem
teſtibus, ac fronte, vexabatur autem valde vehementer, & cutis craſſa erat per
totum corpus, & velut lepra aſpectu, & ex nulla parte cutem apprehendere potuiſ-
ſet præ craſſitudine. Huic nemo opitulari potuit. Tranſgreſſus autem ad Me-
lum, ubi ſunt calidæ balneæ, a pruritu quidem, & cutis craſſitudine liberatus eſt,
verum hydropicus factus mortuus eſt. Athenis virum cholera corripuit,
vome-

vomebatque, & deorſum egerebat, & dolebat, & neque vomitus, neque per alvum
ſeceſſus ſiſti poterat, & vox ipſum deſtituebat, & ex lecto moveri non poterat,
& oculi caliginoſi, ac cavi erant, & convulſiones tenebant ab alvo, & inteſtino,
& ſingultus. Verum ſeceſſus multo copioſior erat, quam vomitus. Hic veratrum in
lentium ſucco bibit, & alterum lentium ſuccum inſuper bibit, quantum potuit,
& poſtea vomuit, & coacta ſunt, ac adſtricta ipſi ambo. Frigidus autem factus eſt,
& lavabat inferne uſque ad pudenda, calida valde multa, donec etiam ſupernæ par-
tes calefactæ ſunt, & vivebat, poſtera vero die polentam bibit ex aqua. * In 5
Lariſſa uxori Gorgiæ menſes ſuppreſſi erant per annos quatuor, præter valde
modicos. Verum in utero, ad quamcumque partem ſe inclinaſſet, pulſum exhibe-
bant, ac gravitatem. Hæc mulier concepit, & peperit, & puella viva nono men-
ſe edita eſt, ulcus habens in coxa, & ſecundæ conſequentes, ac ſanguinis fluxus
valde multus ſucceſſerunt. Poſtridie, & tertia die, ac quarta etiam grumi ſan-
guinis concreti, & febris tenebat uſque ad decem primos dies, & de cætero prodiit
ipſi ſanguis ruber, & facies fortiter intumeſcebat, itemque tibiæ, ac pedes ambo,
& alterum femur, & cibos non admittebat. Sitim autem habebat vehementem, &
frigidiſſima aqua conferebat. Vinum autem nequaquam. At venter poſt primum
puerum modice emollitus eſt, valde autem non conſidit, ſed durior erat, dolor au-
tem non aderat. Quadrageſima vero die a prima ſuperfœtatio excidit, caruncu-
la quædam; & venter conſidit, omneſque tumores, & fluxio tenuis, ac ſanguis o-
lens prodiit, & ſana evaſit. * Mulier in Pheris caput circumcirca dolebat mul- 6
to tempore, & nemo poterat illi quicquam opis conferre, neque dum caput purgare-
tur. Melius autem habebat, quum menſes ipſi facile prodibant. Hæc quum ca-
put doleret, ex ſubdititiis odoratis ad uterum appoſitis opem ſentiebat, & modi-
ce depurgata eſt, & quum concepiſſet, dolores caput relinquebant. Mu-
lier in Lariſſa prægnans erat. Huic decimo menſe ſanguis prodiit multus per
quatuordecim dies. Plurimus autem tribus diebus ante pueri editionem. Decima-
quarta excidit ex utero puer mortuus, habens dextrum brachium lateri adna-
tum, & tertia die noctu eadem hora, qua puer, prodiit ſecunda, & purgamenta
alba deinde poſt hæc per tres dies, ac noctes multa moderate prodierunt. Poſtea
febris corripuit per duos dies, totidemque noctes, & dolebat omnem ventrem, &
coxas, maxime vero pectinem. In Lariſſa Hippoſthenes peripneumonia ap-
prehenſus eſſe medicis videbatur, erat autem nequaquam, verum principio lu-
ctans in duro loco cecidit ſupinus, adverſario ipſi illapſo, & lavatus eſt frigida,
& cœnavit, & gravior factus eſſe ſibi videbatur. Sequenti autem febricitavit, &
tuſſis apprehendit ſiccior, & ſpiritus denſus. Quinta die cruentum excreavit,
non multum, & delirare incipiebat. Quando tuſſiebat, dolebat pectus, & dor-
ſum. Sexta autem ubi ſternutaſſet, ſanguis fluxit e naribus quatuor heminarum
menſura. Ad veſperam neque loquebatur, neque ſentiebat, neque quid fieret, neque
quid diceretur. Undecima mortuus eſt. Per quinque vero dies modo ſapiens e-
rat, modo non. Erat & ſine febre. Spiritum autem nullum recipiebat, neque ſterto-
rem habebat. Non enim erat ſputum. * Scamandrus in Lariſſa & in coxa mar- 7
corem habuit, & in oſſe diu diſparato. Ipſe vero ſectus eſt ſectione magna, eti-
am ad os ipſum, & poſtea uſtus eſt, & tunc die duodecima poſt ſectionem cœpit con-
vulſio, & valde obtinuit, convellebatur autem crus hoc uſque ad coſtas, & ad aliam
quoque partem convulſio progrediebatur, flectebatur autem crus, & extendeba-
tur, & alia membra movebat, & maxillæ compactæ riguerunt. Hic mortuus eſt
convulſus octava die poſt convulſionis invaſionem. Curabatur autem tepefacto-
riis utriculis, & fomentis ervi per totum corpus, & infuſum per clyſterem immiſ-
ſum eſt, & tunc modicum ſtercoris prodiit, & pharmacum bilem abunde pur-
gans bibit, ac inſuper catapotium deglutivit, & ſeceſſit quidem, nihil autem a cata-
potio opis ſenſit, & ſomnus modicus venit, & rurſus pharmacum idem forte ad
veſperam bibit, ac ſole emergente mortuus eſt. Videbatur autem multo tempo-
re morbum ferre potuiſſe, niſi ex pharmaci vi periiſſet. * Equiſo Palamedis in 8
Lariſſa undecim annorum percuſſus eſt in frontem ſupra oculum dextrum ab
equo, & videbatur os non ſanum eſſe, & exibebat ex ipſo modicus ſanguis, &
ſectus eſt ſectione magna uſque ad ſecundam laminam; & curabatur ſic habens ipſum
os, quod etiam antea ſtatim os peperit. Vigeſima tumor cœpit circa aurem,
& febris, & rigor, & in die magis intumeſcebat, ac dolebat tumor, & ab initio fe-
bricitavit ex rigore, & oculi intumuerunt, & frons, & tota facies. Patiebatur au-
tem hæc in dextra magis capitis parte. Progreſſus eſt autem tumor etiam ad ſini-
ſtram, nihil tamen hic læſit. Demum febris continua corripiebat. Atque hæc mi-
nora erant uſque ad octavam diem. Vixit autem uſtus, & per catapotium purga-
tus, & cataplaſmate tumori impoſito. At vero ulcus nullius mali cauſſa erat.
In Lariſſa Theophorbi filius veſicam ſcabioſam habebat, & viſcoſam uri-
nam mingebat, & dolebat, dum & inciperet mingere, & dum deſineret, & con-
fricabat pudendum. Hic quum bibiſſet pharmacum urinam ciens acre, in ve-
ſicam quidem nihil proceſſit, verum multum purulentum, & bilem evomuit,
& deorſum alia hujuſcemodi egerebat, & ventrem dolebat, & intrinſecus ar-
debat.

debat. Reliquum vero corpus frigidum erat, & totus reſolutus eſt, & nihil aſ-
ſumere volebat. Huic exulceratus eſt venter fortiter valde a vi medicamen-
ti, & mortuus eſt tertia poſt potionem die. * Uxor Antimachi in Lariſſa
9 prægnans erat diebus circiter quinquaginta, & reliquo tempore præ faſtidio a
cibo abſtinebat, & per ſeptem dies uterum dolebat, & cor, & febris corripie-
bat. Eo tempore nihil per alvum egerebat. Huic datum eſt catapotium deorſum
purgans fortius, quam conveniebat, & evomuit bilem combuſtam, præ cibi abſti-
nentia, & febre. Nam neque ullo potu utebatur. Evomuit autem paucam violenter,
& grumoſa, & ubi concitata fuiſſet, ac ipſam emiſiſſet, debilis eſſe videbatur, &
non volebat aquam bibens evomere. Poſtea vero dolor fortis tenebat infernum
ventrem, exulceratus enim erat a medicamento, & prodibat ipſi ſtatim poſt ſter-
cus, ſubcruentum ramentoſum. Semper autem amplior fiebat, & debilitas, & cibi fa-
ſtidium, & purgamenti erant heminæ quinque. Siſtebatur autem alvus aqua mul-
ta ſuper ventrem affuſa, aliud autem nihil potuit admittere. Mortua eſt circa me-
diam noctem. Videbatur vivere potuiſſe, ſi aquam bibere potuiſſet, ac ſtatim vo-
10 mere, priuſquam deglutiviſſet. * Famula Oneſidemi in Lariſſa ulcerata eſt al-
vum, & inteſtinum a bile ſponte commota, & prodibat ſurſum, ac deorſum bilis,
& ſanguis, & febris tenebat. Huic debili datum eſt pharmacum deorſum purgans
in potu, debile, aquoſum, ac modicum, & vomuit ab ipſo multum, & infra am-
plius ſubiit, & veſperi rediit. Poſtridie febris erat, ſed debilis. Alvus autem ulcera-
batur, & adhuc eadem egerebat. Tertia die ad veſperam mortua eſt, quum fe-
bris valde fortis ipſam corripuiſſet. Quapropter omnino moritura eſſe videba-
tur. Minime vero ideo, quod aquam frigidam biberat, donec vomitus tenebat.
Poſtquam autem perfrigeratus eſt ſupernus venter, depurgatus per aquam, ſucco
frigido poſtea poto, ſic poſtea infuſum per clyſterem immiſſum eſt. Eude-
mus in Lariſſa, hæmorrhoidas habens fortes, ac diuturnas, quum exanguis eſ-
ſet, bilis commota eſt, ſed leniter in corpore, & alvus turbata deorſum bilioſa e-
gerebat, et hæmorrhoides intumeſcebant. Pharmaco deorſum purgante poto, pro-
be depurgatus eſt, et rurſus bibit ſuccum, et amplius alvus turbata eſt, et do-
lor ad præcordia conſiſtebat. Huic quum venter non probe haberet, ſed adhuc
curatione indigeret, manus hæmorrhoidibus admotæ ſunt, et vomuit. Poſtea
quum cancer ſucceſſiſſet, febris irruit, et non dimiſit, antequam occideret. Quan-
doque etiam quum rigor ſubrepens dimiſiſſet, febris venit, et prodiit ipſi bilis, et
flatus, et partim prodibat, partim intus erat, et dolor in ventre. Hæmorrhoides
autem extra inteſtinum rectum erant, reliquo tempore a purgationibus auſpica-
tæ, et flatus per ipſas prodibat, et ad ſternutationem principium fiebat.
11 * In Lariſſa vir quidam ſauciatus eſt cominus ex manu per haſtam latam a tergo,
et ſummum ejus penetravit infra umbilicum per multum ſpatium, quod lividum
erat, et tumidum. Poſtquam autem vulneratus fuit, dolor obtinebat primum for-
tis, et venter intumeſcebat. Huic poſtridie datum eſt pharmacum deorſum pur-
gans, et egeſſit modicum cruentum, et mortuus eſt. Videbantur inteſtina hu-
jus non eſſe ſana, et venter ſanguine plenus eſſe. Apellæus Lariſſæus æta-
tem habebat annorum circiter triginta, aut parum aberat. Corripiebatur autem
morbo, a quo vexabatur noctu magis in ſomno, quam interdiu. Ægrotabat au-
tem ad duos annos ante mortem. Vomebat bilem fulvam aliquando ubi excita-
tus eſſet. Vomebat etiam nigram. Hic purgatione a capite forti valde ad mul-
tum tempus purgabatur, et quum pharmacum bis bibiſſet, ſex menſes ipſum
penetravit. Erat valde vorax multi cibi, et quum corpus haberet bilioſum, mul-
tum luctatus, valde riguit, et febris corripuit, ac morbus ad noctem, poſtridie
ſanus eſſe ſibi videbatur, et rurſus altera die. Sequenti vero nocte morbus inva-
ſit cœnatum a primo ſomno, et per noctem, ac diem, et uſque ad cœnam te-
nebat. Mortuus eſt, priuſquam reſipiſceret. Convellebatur primum circa de-
xtras partes, faciemque, ac reliquum corpus, poſtea in ſiniſtris, et quum videre-
tur quietus eſſe, ſoporem habebat, ac ſtertebat, et rurſus ſuccedebat morbus.
12 * Enmelus Lariſſæus rigida habuit crura, et manus, et maxillas, et non pote-
rat neque extendere, neque flectere, ſi non alius flecteret, ac extenderet. Et neque
maxillas diducere poterat, ſi non alius diduceret. Aliud vero nihil neque dole-
bat, neque edebat, niſi mazam, et aquam mulſam bibebat. Vigeſima die ſedens
cadit ſupinus, et caput ad lapidem vehementer offendit, et vertigo ipſi caligi-
noſa offuſa eſt, & paulo poſt ſurgens, ſanus erat, et ſoluta erant omnia, præter-
quam poſt ſomnum, ubi excitaretur, articuli modice ligati erant. Erat autem
duodecim, aut tredecim jam annorum, et ægrotavit menſibus tribus, aut qua-
tuor. In Lariſſa virgo, quæ ſanguinem vomuit non multum, ſuppurata facta,
febribus corripientibus, non liberabatur, priuſquam moreretur. Mortua eſt ter-
tio menſe. Ante mortem vero obſurduerunt ei aures, et non audiebat, niſi
quis valde exclamaſſet. Verum ante ſanguinis vomitum debilis erat. Fa-
mula Dyſeridis in Lariſſa, quum juvencula eſſet, ubi venere uteretur, fortiter cir-
cumcirca dolebat. Alias autem ſine dolore erat. Concepit autem nunquam. Et
quum ſexaginta eſſet annorum, dolebat a meridie, velut ex partu vehementer la-
boraret.

boraret. Hæc quum ante meridiem porrum ediſſet multum, poſtquam dolor
ipſam corripuit vehementiſſimus, & priores omnes excedens, exurgens aſpe-
rum quiddam in ore uteri deprehendit, poſtea quum ipſa animi deliquium in-
cideret, alia mulier, immiſſa manu, expreſſit lapidem aſperum, magnitudine
verticilli fuſi. Et ſana tunc ſtatim, & poſtea erat. * Malienſi currus onuſtus 13
inductus eſt ſupra coſtas, & coſtas confregit, & per tempus ſubſtitit ipſi pus
infra coſtas. Uſtus ſub ſplenem penicillis, ac linamentis utebatur, & pervenit
ad decem menſes. Reſecta vero cute, caverna apparuit ad tenue inteſtinum u-
trinque procedens, & ad rhenem, & ad oſſa procedebat putrida. In hoc non a-
nimadverſum eſt, quod & corporis habitus bilioſus erat, & in corpore putre-
do ſicca tenuis inteſtini multa, & aliarum carnium, quas ſtatim ejicere oporte-
bat, ſi quis potuiſſet ſicco pharmaco, dum robur aliquod homo habebat. Nam
ab humidis nihil remittebant, ſed putreſcebant. A linamentis vero inditis quum
humor ſiſteretur, rigor corripiebat, & febris, & magis putreſcebat, affluebat
autem iſthic putridum quiddam, ſubnigrum, graveolens. Priuſquam vero cura-
tionis aggreſſio fieret, quotidie multum foras penetrabat. Erat autem non
probe fluidum. Cognitum eſt naturam morbi eſſe magis remotam, quam ſub-
ter cutem. Quod ſi vero etiam omnia recte facta eſſent, tamen non videbatur
ſervari poſſe, etiamſi ventris profluvium ipſum corripuiſſet. * Autonomus in 14
Omilo, ex capitis vulnere mortuus eſt die decimaſexta, in media æſtate lapi-
de ex manu ictus, in ſuturas in medio ſincipite. Quare non animadverti ipſum
ſecari opus habere, deceperunt enim me ſuturæ habentes in ſe ipſis jaculi læſio-
nem, poſtea enim conſpicuum id fiebat. Primum quidem ad claviculam, poſt-
ea ad latus dolor fortis valde, & evulſio ad ambas manus venit. In medio enim
capitis, ac ſincipitis ulcus habebat. Sectus eſt autem die decimaquinta, & pus
prodiit non multum. Membrana vero cerebri imputrefacta apparebat. Fa-
mula in Omilo ex capitis vulnere, duodecim annos nata, moritur in media æſta-
te, decimaquarta die. Januam quidam ipſi impegerat, & os contuderat, ac ru-
perat. Suturæ vero in ulcere erant. Quare cognitum eſt recte ſectione opus ha-
bere. Secta eſt autem, non velut oportebat, ſed quantum relictum eſt, pus in
ipſo factum eſt. Octava, rigor, febris invaſit, habebat autem, non velut opor-
tebat, ſed quantum etiam prioribus diebus quando febris non tenebat. Nona ve-
ro die reliquum reſectum eſt, & valde modicum pus cum ſanguine ſubtus appa-
ruit, & membrana cerebri pura erat, & ſomnus quidem occupabat, febris au-
tem non dimittebat. Convulſio vero manum ſiniſtram invadebat. Nam in de-
xtris magis ulcus habebat. * Cyrenius in Omilo ſuppuratus factus, infer- 15
num ventrem uſtus eſt, triginta diebus ſerius quam oportebat, & manſuete ſe
habebat, & reſiccatum eſt pus in ventre. Verum in calidiſſimo tempore edens
fructus pomorum, & alios cibos non conferentes, a febre correptus eſt, & a ven-
tris profluvio, & mortuus eſt. Hecaſon in Omilo, velut etiam alter ſerius
uſtus eſt, attamen reſiccatus eſt venter, modico excepto. Dyſenteria vero arri-
piebat ipſum, quam ubi effugiſſet, omnia edebat, donec totus intumuit, & eru-
pit ipſi pus deorſum, & ventris profluvio mortuus eſt. Hecaſon in Omilo, ab
immunditia non purgata, & a prava purgatione, dolorem acutum in coxa habe-
bat, & hic quidem diſceſſit, ſucceſſerunt autem ipſi febres, & multo tempo-
re in lecto decumbebat, neque bibens quicquam, neque ſitiens, & debilis, & horri-
dus. Huic commode quidem ablatus eſt morbus, velut conveniebat. Opem au-
tem percipiebat ex his, quæ offerebantur. Tandem vero erupit morbus deor-
ſum, & totus ſeceſſit præ multa bile, & mente motus eſt, & mortuus. Videba-
tur autem morbum evaſurus eſſe. * Qui in Salamine in anchoram incidit, 16
in ventrem ſauciatus eſt, & circumcirca dolebat. Bibit autem pharmacum, & non
egeſſit deorſum, neque revomuit. Mulier, quæ jugulavit ſe ipſam, ſuffocaba-
tur, & datum eſt ipſi longe poſtea pharmacum deorſum purgans, & per ſeceſ-
ſum ipſi exiit. Qui ex Eubœa venit adoleſcens, quum multum eſſet deor-
ſum purgatus, intermiſſione facta, quietus febricitavit. Deinde quum putaret
ſe purgatione ſurſum verſus opus habere, non validam radicem veratri bibit, &
poſt potionem quarta die mortuus eſt, nihil expurgatus. Verum ſomnus ip-
ſum tenebat, & ſitis ſedari non poterat. Serva illa, cui a catapotio ſurſum
quidem pauca prodibant, ac ſuffocabant, deorſum vero multa, nocte mortua
eſt. Erat autem barbara. Quidam homo Eubœus poto pharmaco deorſum
purgante, per tres dies purgabatur, & mortuus eſt. Habebat autem manum
ſuppuratam uſque ad cubitum. * Symmachi filius a bile ſuffocabatur noctu 17
quum dormiret, & febris eum teneret. Pharmacum autem, ubi bibiſſet, non
continuit, neque purgatus eſt diebus ſex, antequam moreretur. Qui juxta cur-
riculum habitabat, quum noctu ſanguinem vomuiſſet, poſtridie mortuus
eſt, ſanguinem vomens multum, & ſtrangulatus. Ad ſplem vero, & deor-
ſum multus ſanguis ipſi prodibat. Puer a mulo percuſſus ventrem, & he-
par, mortuus eſt quarta die. Spiritum autem denſum habebat, & non intelli-
gebat quicquam, & febris tenebat. Hermophili filius ægrotabat diebus unde-

cim.

cim. Febris autem tenebat, & cibi non deorſum prodibant, & primum quidem deliravit, nocte vero ceſſavit. Sequenti autem die voce deſtitutus jacebat ſtertens, diſtortos habens oculos, febricitans. Penna vero immiſſa vomuit bilem atram, & quum infuſum per clyſterem immiſſum eſſet, ſtercus pro-
18 diit multum. * Servæ Ariſtionis pes ſua ſponte marcore corruptus obtorpuit, juxta medium pedis intrinſecus ex obliquo; & oſſa putrida facta abſceſſerunt, & prodibant paulatim fiſtuloſa, & ventris profluvium ſuccedebat, & mortua eſt. Mulier ſana, craſſa, a catapotio conceptus gratia accepto, dolorem habebat ventris, & tormen in inteſtino, & intumuit. Spiritus autem ſiſtebatur, & deſperatio erat cum dolore, & ſanguinem vomuit non multum, & emortua eſt quinquies, ut vita deceſſiſſe putaretur, & neque vomitu facto ab aqua frigida laxabatur, neque dolor præſens, neque ſpiratio. Superfuſæ vero ſunt ipſi aquæ frigidæ amphoræ circiter triginta ſuper corpus, & ſane hoc ſolum prodeſſe videbatur, & poſtea deorſum proceſſit bilis multa. Quum autem dolor obti-
19 neret, nihil poterat ſecedere, & vixit. * Antander a catapotio accepto, cætera ſanus erat. Verum circa veſicam dolorem habere videbatur, purgavit ipſam celeriter multo purgamento, & a meridie dolor tenebat fortis valde, & in poſteram diem ſtrangulatio, & deſperatio, & jactatio, & vomebat, & nihil per ſeceſſum egerebat, & noctu patiebatur, & ſomnus non accedebat, poſtridie vero egerebat multum, & poſtea ſanguinem, & mortuus eſt. Athenadæ puero maſculo a Phagedæna ulcere corroſo, doluit a ſiniſtra parte dens infernus, a dextra ſupernus. Hujus auris dextera ſuppurata eſt, dum non amplius doleret. Sutor in Pityo, dum ſoleas veteramentarias ſueret, pupugit ſe ipſum ſupra genu in femur, & ferme longum digitum immerſit. Huic ſanguis quidem nullus effluxit. Vulnus autem cito clauſum eſt, femur autem totum in tumorem elevabatur, & procedebat hic tumor uſque ad inguen, & lateris mollitudinem. Hic
20 tertia die mortuus eſt. * Quidam juxta inguen ſagitta percuſſus, quem nos vidimus, maxime præter omnem opinionem ſervatus eſt. Neque enim cuſpis exempta eſt, erat enim valde in profundo, neque ſanguinis eruptio ulla memorabilis fiebat, neque inflammatio, neque claudicavit. Cæterum cuſpidem invenimus nos, ipſamque exeminus, quum ſex jam eſſent anni, ex quo ſauciatus erat. Suſpicio autem erat hæc, inter medios nervos cuſpidem occultatam fuiſſe, nullamque venam, aut arteriam diſſectam eſſe. Qui percuſſus eſt ſpiculo acuto retrorſum paulo infra collum, vulnus quidem habebat non memorabile aſpectu, neque enim in altum ferebatur, verum non multo tempore poſtea exempto ſpiculo, diſtendebatur in poſteriorem partem tractus, velut opiſthotonici, & maxillæ ligatæ erant, & ſi liquorem aliquem in os ſumeret, eumque deglutire conaretur, rurſus reſideba-
21 tur ad nares. Cæteraque ſtatim pejora fiebant, & ſecunda die mortuus eſt. * Adoleſcens per aſperam viam curſu facto, dolebat pernam, maxime inferna parte. Abſceſſum autem locus accepit nullum, velut qui colligeret humorem. Verum tertia die totus locus nigreſcebat uſque ad talum, aſtragalum appellatum, & uſque ad cavitatem, quæ eſt ad pectus pedis, & quod denigratum erat, non diffringebatur, ſed prius moriebatur. Viginti vero dies ex toto a curſu vixit. Qui ad oculum percuſſus eſt, percuſſus quidem eſt in palpebram, deſcenderat autem cuſpis alte ſatis, barbæ vero ſummum ſupereminebat. Secta palpebra, ſublata ſunt omnia. Nihil erat mali. Oculus enim permanſit, & compendio ſanus factus eſt. Sanguis autem effluxit large, & multa copia. Virgo illa pulchra Nerii filia, erat quidem annorum viginti, verum a muliercula amica ludente, lata manu percuſſa eſt in ſinciput, & tunc quidem vertigine capta eſt, & ſine ſpiritu erat, & quum ad domum veniſſet, ſtatim febris vehemens corripiebat, & caput dolebat, & rubor circa faciem erat. Septima die circa aurem dextram pus proceſſit graveolens, ſubrubrum, amplius cyatho, & videbatur ſibi melius habere, & allevata eſt. Rurſus augebatur febris, & in ſoporem deferebatur, & loqui non poterat, & faciei pars dextera trahebatur, & difficulter ſpirabat, & convulſio, ac tremor aderat, & lingua detinebatur, & oculus ſtupidus erat. Nona mortua eſt.
22 * Cleomenis filius hyeme initio facto cibum averſabatur, & ejus faſtidio citra febrem vexabatur, & vomebat cibos, ac pituitam, & per duos menſes cibi faſtidium durabat. Coco in ſpina gibboſitas facta eſt ex phrenitide. Huic nulla medicamenti potio conferebat. Verum vinum nigrum, & panis eſus, & balneorum abſtinentia, & frictio, & lenis fotus non cum multo fomento, ſed placide. Cuidam, quæ circa vigeſimum ætatis annum biberat pharmacum ad fœtum perdendum, accidit dolor, vomitus bilioſorum, multorum, pallidorum, ac praſinorum. Quum bibiſſet, convulſio tenebat, linguam commandebat. Ad quartam diem ad ipſam ingreſſus ſum, & erat ei lingua magna, nigra. Oculorum autem alba erant rubra; inſomnis. Quarta mortua eſt ad noctem. Origanum potum oculis, & dentibus malum eſt. Puella, quæ de rupe cecidit, voce deſtituta, jactatio aderat, & vomuit ad noctem ſanguinem multum, quum ad ſiniſtram aurem impegiſſet, amplius inde fluebat. Aquam mulſam difficulter deglutiebat, ſtertor, ſpiritus denſus, velut morientium. Venæ circa faciem

diſtentæ, decubitus ſupinus, pedes tepidi, febris debilis, vocis interceptio. Septima vocem rupit, calores tenuiores tenebant, ſuperſtes manſit. * Pythocles 23 ægrotantibus aquam, & lac multa aqua ammixta dabat. Perniones pertundendi, & calefaciendi ſunt pedes, ſic ut maxime excalefacias igne, & aqua. Oculis incommoda ſunt lenticula, fructus pomorum dulces, & olera. Doloribus circa lumbos, & crura, & coxam ex laboribus obortis, aquæ marinæ, acetique calidum fomentum confert, ita ut vel aſpergas, vel ſpongiam his imbutam adhibeas. Deligare vero oportet lanis ſuccidis, & pellibus agninis. Fullonibus inguina extuberabant dura, & ſine dolore, & circa pubem, & in collo ſimilia erant tubercula magna; febris ante decimum diem. Tuſſi vexabantur a ruptionibus. Tertio menſe, aut quarto venter colliquivit. Calores ſucceſſerunt, lingua ſicca, ſitis, egeſtiones deorſum malignæ, mortui ſunt. * Qui lapide 24 in caput percuſſus eſt a Macedone, & corruit, tertia die voce deſtitutus erat; anxietas, febris tenuis, pulſus non valde in temporibus. Nihil omnino audiebat, neque ſapiebat, non quietus, ſed quarta movebatur; humiditas circa frontem, & ſub naſum, & uſque ad mentum, & mortuus eſt. Eniates in Delo jaculo ictus retro in latus in ſiniſtra parte, ulcus quidem ſine dolore habuit. Tertia vero ventris dolor vehemens: non egerebat. Infuſo vero per clyſterem immiſſo, ſtercus prodiit ad noctem, afflictio intermittebat. Sedes ad ſcortum extabat. Quarta & ad pubem, & ventrem dolor irruebat, quieſcere non poterat, bilioſa vomuit abunde colorata. Oculi quales animi deliquium incidentium. Poſt quintum diem mortuus eſt. Calor quidam tenuis inerat. Ei, qui hepar percuſſus eſt jaculo, ſtatim color qualis eſt mortuorum, per corpus diffuſus eſt, oculi cavi, anxietas, moleſtia. Mortuus eſt, priuſquam concio ſolveretur, quum ſub diei exordium percuſſus fuiſſet. * Polemarchi uxori hyeme 25 anginoſæ, tumor ſub guttur, febris multa, vena ſecta eſt, ceſſavit ſuffocatio ex faucibus, febris comitabatur. Circa quintam genu dolor, ac tumor ſiniſtri, & circa cor videbatur ipſi aliquid colligi, & reſpirabat velut hi, qui ſubmerſi fuerunt, reſpirant; & ex pectore ſubſtrepebat, velut qui concluſo ore loquuntur, Engaſtrimythi, quaſi ex ventre loquentes, Græcis appellati. Tale quiddam contingebat. Circa ſeptimam, aut nonam ad noctem alvus deorſum prorupit, & multa liquida, quæ mala putantur, egeſſit. Ipſa vero voce intercepta, mortua eſt. Ventres ſubpurgare oportet in morbis, quum matura fuerint, infra quidem, ubi confidiſſe videris. Signum habes, ſi neque anxii, aut capite gravati fuerint, & quum calores mitiſſimi fuerint, aut quum poſt exacerbationes ceſſarint. Surſum vero in exacerbationibus. Tunc enim etiam ſua ſponte elevantur, quum anxii, & capite gravati fuerint, ac ſe jactarint. * Ex caſu vulnerato 26 cubito, ob corruptionem cubitus ſuppuratur. Quum autem jam maturus eſt, viſcoſa ſanies exprimitur. Velut etiam Cleogeniſco, & Demarcho Aglaotelis filio. Similiter autem, & valde ex iiſdem pus nullum. Velut Æſchyli filio contigit. Suppuratis autem plurimis horror, & febris ſuccedebat. Parmeniſci filio ſurditas accidit. Contulit clyſterem auricularium non adhibere, verum lana ſolum indita perpurgare, & oleum infundere, aut netopum. Præcipere vero, ut deambularet, mane ſurgeret, & vinum biberet album. Aſpaſii uxori dolor dentis vehemens, & maxillæ in tumorem elevatæ ſunt. Quum vero caſtorium, & piper collueret, opem ſentiebat. Callimedontis puero contulit ad tuberculum, quod habebat in collo durum, & magnum, & crudum, ac doloroſum, ſectio venæ brachii, & lini torrefacti cataplaſma imponere ſubactum vino albo, & oleo imbutum, ita ut deligetur neque calidum, neque valde coctum. Aut cum aqua mulſa coquatur fœni græci, aut hordei, aut tritici farina. * Meliſſandro quum gingiva dolore corriperetur, & vehementer intumeſceret, 27 ſectio venæ brachii: & alumen Ægyptium in principio ſedabat. Hydropicum laboribus fatigari oportet, ſudare, panem edere calidum, in oleo bibere, non multum lavari, & caput tepide. Vinum autem album, & tenue, & ſomnus auxiliatur. Bianti pugili quum natura vorax eſſet, contigit ut in affectiones cholericas, bilis ſurſum, ac deorſum exeuntis delaberetur, ex carnis eſu. Maxime vero ex porcinis carnibus crudioribus, & ex ebrietate vini odorati, & placentis, ac dulciariis ex melle, & cucumere, pepone, & lacte, & polenta recenti. In æſtate vero affectiones cholericæ, et febres intermittentes. Timochari hyeme deſtillatio, maxime in nares, quum venere uſus eſſet, reſiccata ſunt omnia, laſſitudo, calor ſucceſſit, caput grave, ſudor a capite multus, defluebat autem et per totum corpus. Erat autem etiam ſanus ſudare adſuetus. Tertia die evaſit ſanus. * Poſt canem febres fiebant ſudoroſæ, et non perfrigebantur omnino poſt 28 ſudorem, ſed rurſus amplius incaleſcebant, et longæ, et leniter ſine judicatione, et non valde ſiticuloſæ; paucis in ſeptem, et novem diebus ceſſabant. Undecima, et decimaquarta, et decimaſeptima, et vigeſima judicabantur. Polycratem febris invadebat, et ſudor qualis præſcriptus eſt. Purgatio a pharmaco deorſum facta eſt, et febris erat lenis. Rurſus in temporibus ſudores parvi, et circa collum, ad veſperam. Deinde in totum, et rurſus incaluit. Circa duodecimam, et decimam

quartam

quartam diem febris augeſcebat, & ſeceſſus pauci, poſt purgationem ſorbitioni-
bus uſus eſt. Circa decimamquintam ventris dolor circa ſplenem, & lateris molli-
tudinem ſiniſtram. Calidorum adhibitiones minus profuerunt, quam frigidorum.
Quum autem leni, ac molli per clyſterem infuſo uſus eſſet, dolor ceſſavit. Ma-
gnæ navis gubernatori anchora digitum indicem, & infernum os dextræ ma-
nus confregit, inflammatio ſucceſſit, & marcor, & febris. Subpurgatus eſt mo-
derate. Calores lenes, & dolores, de digito quid decidit. Poſt ſeptimum diem ſa-
nies exibat lenis, poſtea per linguam dixit ſe non omnia poſſe enunciare. Præ-
dictum eſt opiſthotonum adventare. Ad hoc conferebant maxillæ conſertæ, &
ad collum rigidæ. Tertia vero die totus convellebatur in poſteriorem partem cum
29 ſudore. Sexta a prædictione mortuus eſt. * Harpali filius ex liberta Telepha-
ne, luxationem infra in pede magni digiti accepit, inflammatus eſt, & doloro-
ſus erat, & ubi repoſitus eſt, & dolor remiſit, proficiſcebatur ad agrum, rediens
lumbos doluit, lavit, maxillæ ad noctem conferebantur, & opiſthotonus ade-
rat. Saliva ſpumoſa vix per dentes foras prodibat. Tertia die mortuus eſt.
Thrinon Damonis filius habebat circa tibiæ malleolum ulcus juxta ner-
vum ſane jam purum. Huic a pharmaco corroſo contigit, ut opiſthotono more-
retur. Profecto in omnibus ſuppurationibus, & his, quæ circa oculum ſunt,
dolores ad noctem. Tuſſes hyeme, maxime in auſtrinis, craſſa, & multa al-
ba exſcreantibus, & febres ſuccedebant leniter, & quinta die ceſſabant. Tuſ-
ſes autem circa quadraginta, velut Hegeſipoli. Eutychides ex cholericis affectio-
nibus, in cruribus ad nervorum diſtentionem deſivit, una cum ſeceſſu deor-
ſum. Bilem multam abunde coloratam vomuit ad tres dies, ac noctes, valdeque
rubram, & impotens erat, & anxius. Nihil autem continere poterat neque ex po-
tibus, neque ex cibis, & urinæ, ac tranſitus deorſum ſuppreſſio multa. Per vomi-
30 tum fex mollis prodiit, & deorſum quoque erupit. * Androphani vocis inter-
ceptio, ignorantia, delirium. His ſolutis ſupererat adhuc diu multis annis,
& recidivæ fiebant. Lingua vero per totum tempus permanebat ſicca, & ſi non
collutione uteretur, loqui non poterat, & plerumque erat valde amara. Aliquan-
do etiam dolor ad cor, quem venæ ſectio ſolvit. Huic aquæ potus, aut aqua mul-
ſa contulit. Veratrum nigrum bibit, neque biliosum prodibat, ſed modicum.
Tandem hyeme decubuit, & mente motus eſt, & linguæ affectiones ſimiles, ca-
lor tenuis, ſine dolore, lingua decolor. Vox peripneumonica, de pectore ſtra-
gula rejiciebat, & ſe educi jubebat. Nihil autem poterat clare loqui. Ad noctem
mortuus eſt. Nicanoris affectio erat, quum ad convivium progrederetur timor
tibicinæ, quum ſub initium vocis tibiæ, in convivio tibia canere audiviſſet, præ
timoribus turbationes. Vix ſe ſufferre poſſe dixit, quum nox eſſet. Interdiu ve-
31 ro audiens, nihil commovebatur. Talia comitabantur ipſum multo tempore. * Da-
mocles, qui cum illo erat, cæcutire, & corpore exoluto eſſe ſibi videbatur, & non ac-
ceſſiſſet ſane ad præruptum locum, neque trans pontem, neque minimi ſcrobis altitu-
dinem tranſgredi poterat, ſed per ipſum ſcrobem. Hæc per tempus aliquod ipſi affuerunt.
Phœnicis affectio ex oculo dextero talis quædam erat, plerumque velut ful-
gur elucere putabat. Quum autem non diu ipſum continuiſſet, dolor ad tem-
pus dextrum inſtabat, & per totum caput, ac collum. Caput intumeſcebat re-
tro ad verticula, & diſtentio, & durities circum tendines, & ubi caput commo-
vere, aut dentes diducere conabatur, non poterat, ut qui valde diſtendebatur.
Vomitus, ubi facti fuiſſent, prædictos dolores avertebant, & leniores facie-
bant. Sed & venæ ſectio proderat, & veratri potio, eduxit autem varia, & o-
mnigena, maxime vero praſina. Parmeniſco etiam prius incidebant triſtitiæ,
32 & decedendi e vita cupiditas. Quandoque vero rurſus lætitia. * Cononis ſer-
va ex capitis dolore incipiente, mente mota eſt: clamor, querelæ multæ, ra-
ro quies. Circa quadrageſimum diem mortua eſt. Decem autem diebus ante mor-
tem voce deſtituta, & convulſa fuit. Adoleſcens quidam multo meraco po-
to, ſupinus in habitaculo quodam dormiebat. Huic ſerpens Arges appellatus
in os ingreſſus eſt, & ſane quum ſenſiſſet, & loqui non poſſet, dentibus ſtridit,
& ſerpentem devoravit, & dolore magno tenebatur, & manus prætenſas adhi-
bebat, velut qui ſtrangularetur, & jactabat ſe ipſum, & convulſus mortuus eſt.
Timocharis ſervus, ex atrabiliariis eſſe putatus a talibus, ac tot viris, ſi-
militer mortuus eſt circa eaſdem dies. Nicolai filius circa ſolſtitium hy-
bernum ex potationibus horruit. Ad noctem febres, poſtridie vomitus bilioſus,
merus, modicus. Tertia die quum concio fori adhuc plena eſſet, ſudor totius
corporis. Ceſſavit. Diopithis ſorori in ſemitertiana, circa acceſſionem etiam
cor graviter dolens, & concomitabatur etiam is dolor tota die, & hujuſmodi
cordis dolor etiam aliis ſimiliter aderat. Verumtamen ſub plejadis occaſum vi-
33 ris talia rariora fiebant. * Epicharmi uxori, antequam pareret, dyſenteria e-
rat, dolor vehemens, ſeceſſus, recrementa ſubcruenta, mucoſa. Ubi peperiſ-
ſet, ſtatim ſanata eſt. Polemarchi uxori in morbo articulari, coxæ dolor qui-
dam vehemens cauſſa erat, quod menſes non prodirent. Vox intercipiebatur
per totam noctem uſque ad meridiem. Audiebat autem, & ſapiebat, & per ma-

num ſignificabat, quod circa coxam eſſet dolor. Epicharmo circa plejadum oc-
caſum, dolor humeri, & gravitas in brachium, anxietas, vomitus multi, a-
quæ potus. Euphranoris filio puſtulæ velut culicum morſus, verum modi-
co tempore: poſtridie febricitavit. Siccitates multæ poſt Favonium fa-
ctæ ſunt uſque ad æquinoctium autumnale. Sub canem æſtus magni, calidi ven-
ti. Febres ſudorificæ. Tubercula juxta aurem multis oborta ſunt. * Tychon in 34
obſidione circa Datum a catapulta percuſſus eſt in pectus, & paulo poſt ri-
ſus erat circa ipſum tumultuoſus. Videbatur autem mihi medicus eximens li-
gnum, reliquiſſe aliquid de ſpiculo in ſepto tranſverſo. Et quum ipſi videretur,
ad veſperam infuſum per clyſterem adhibuit, & pharmacum deorſum purgans de-
dit. Noctem primam tranſegit moleſte. Statim vero ubi dies illuxiſſet, & medi-
co, & aliis melius habere videbatur. Erat enim quietus. Prædictio facta eſt,
quod ubi convulſio fieret, brevi eſſet moriturus. Sequenti itaque nocte mole-
ſte habens, inſomnis, plerumque in ventrem decumbens, tertia exoriente die
convellebatur, & tunc mortuus eſt. Billo percuſſo in dorſum, ſpiritus
multus per vulnus cum ſtrepitu proceſſit. Sanguis erumpebat. Ubi vero medica-
mentum cruentis vulneribus deſtinatum adhibitum, ac deligatum eſſet, ſa-
natus eſt. * Contigit & infeliciſſimo Philes filio, denudatione in fronte 35
facta, nona die febris, deinde os livefactum eſt. Mortuus eſt. Et Phaniæ, &
Evergetæ filio, livefactis oſſibus, & febricitantibus, cutis ab oſſe diſceſſit, & pus
non comparuit. Ariſtippus in ſupernum ventrem violenter, ac graviter ſa-
gittæ ictu petitus eſt. Ventris dolor vehemens, & brevi ardebat, deorſum vero
non egerebat, anxius erat, bilioſa abunde colorata quum vomuiſſet, melius ha-
bere videbatur, paulo poſt rurſus dolores vehementes, & venter velut in volvu-
lis, calores, ſitis, & in ſeptem diebus mortuus eſt. Neapolis ſimiliter percuſ-
ſus, eadem paſſus eſt; acri infuſo per clyſterem immiſſo, alvus deorſum eru-
pit, color per corpus diffuſus eſt, tenuis, pallidus, niger, oculi ſicci, ſtupo-
re rigidi, intus converſi, intuentes in corde. Metrodori filio ex dentis dolore, ma-
xillæ marcor, & gingivarum carnis ſuperexcreſcentia. Moderate ſuppuratus
eſt, exciderunt dentes molares, & ipſa maxilla. * Mulieri in Abderis carci- 36
noma obortum eſt circa pectus, & per mammam fluebat ſanies ſubcruenta, ob-
turata vero fluxione, mortua eſt. Plerique ex deſtillatione ſecundum dimi-
diam capitis partem dolebant, & humore ſecundum nares procedente febrici-
tabant leniter, & in quinque diebus perfrigerabantur. Et quæ in partu concuſ-
ſa fuit, dolor circa pectus, & latus factus eſt, exſcreationes purulentæ. Ta-
bes conſtitit; febres per ſex dies. Rurſus alvi profluvium, quies, febris, alvus ad-
ſtricta eſt, & circa ſeptimam diem mortua eſt. Anginoſa quædam dextram
manum, & crus doluit, febris tenebat debilis, ſtrangulatio tertia die remiſit,
quarta convulſa, voce deſtituta, ſtertor, dentium contritio, maxillarum rubor.
Mortua eſt quinta, aut ſexta die. Signum circa manum ſublividum. Alia quoque in
palato ſtertoroſa, lingua ſicca, peripneumonica, non deſipiens mortua eſt. Et in O-
lyntho hydropicus, derepente voce deſtitutus, deſipiens per noctem, ac diem, mortuus eſt.

HIPPOCRATIS COI
DE MORBIS POPULARIBUS.
LIBER VI.

Argumentum in Librum ſequentem.

Sectio I. *Capitis gravitas ex abortu, & tumoribus ad coxam convertitur. Acuta capita. Capitis dolor, & aurium fluxio. Naſus medius quibus conſidat, & quibus ſummus ſimus. Renum dolor. Puerorum eluceſcentiæ. Menſes aquoſis diu permanent. Ad rigores fortes progreſſa. Urinarum ſuppreſſiones ante rigores. Abſceſſus non valde quibus rigores. Crurum effœminationes. Tubercula quæ bona, & quæ mala. Autumno frequentes morbi. In morborum principiis quæ conſideranda. Tuſſicula in infantibus cum ventris turbatione. Tumores infra umbilicum. Suppurationis humerorum ſolutio. Lacrimæ ultroneæ, & involuntariæ. Palpebra circumtenſa. Oculus inareſcens. Squalliditas. Febrium variæ differentiæ. Diſtentiones corporis, & articulorum duritia. Oculi audacia.*

Sectio II. *Curatio per contraria. Abſceſſus velut glandularum tumores. Spirituum qualitas. Oſcitationis remedium, ſpiratio longa. In non potantibus, & vix, ſpiratio brevis. Venæ temporum non conſidentes, neque viriditas ſplendida. Sitis intus relicta. Oris reſiccatio, & injucunditas. Cibi faſtidium. Poſt judicationem relicta. Splenis elevationes. Quartanæ ſanguinis eruptiones ægre judicant. Febres una die intermittentes, &c. Febres tertianæ. Tuſſes ſiccæ. Contraria*

paula-

paulatim, facta acceſſione, adhibenda ſunt. Capitis dolor parte poſteriore. Præcordiorum ſucceſſiones. Revulſio. Puſtulæ latæ, non valde pruriginoſæ ſunt. Quæcumque concoqui oporteat, concluſa eſſet, convenit. Oculorum fluxionum ad fauces revulſio. Tranſitus apertos eſſe oportet. Facies bona in magnis morbis. Urina genituræ ſimilis. Sanguis ſeroſus. Splenis deorſum vergentis ſigna. Quibus ſuppurationibus umbilicus terminus. Capitis gravedine qui minus laborent. Circa ægrotos conſideranda. Concretum. Solidum factum.

Sectio III. *Calvities. Inſtrumentorum attritio. Detractio. Corpus extenuantia, & explentia. Exercitationum ſignum. Splen magnus natura. Recidivæ quibus minus fiant. Quicquid ſuppuratur, non revertitur. Ventris inflatio, & ventris ſtrepitus a Venere. Scapulæ alarum modo eminentes. Frigidum valde venas rumpit, & tuſſim movet, velut nix, & glacies. Concretio poſt mictionem. Figuræ magis allevantes. Femoribus extenuatas ex labore montano. Laterum naturæ ſcapulas alarum modo eminentes habentes. Rigores in mulieribus, ſicut & viris, qua parte magis incipiant. Recte ſe habentium probatio, & non recte ſe habentium redargutio unde petenda. Sanguinis e naribus eruptio. Quos, ac quibus craſſefacere oporteat. Veneris uſum quæ ſequantur. In acceſſibus ſtrepitum edentes, &c. Mutationes cavendæ. Cibus modicus. Omnis attenuatio laxat cutem; deinde circumtenditur. Cutis conſidentis corrugatio, renutritæ extenſio. Herodicus quibus febricitantes interfecerit. Non ſitire facientia. Occaſiones morborum conſiderandæ. Ulcera. Sputa rotunda delirium ſignificant. Hæmorrhoidum bonum. Humorum decubitus ad aliquem locum. Loca alterius morbi locos excipientia. Sanguinis detractio quibuſdam non convenit. In ſpuentibus impedimenta.*

Sectio IV. *Tubercula circa aurem. Urina craſſa, alba. Inteſtini dextra parte dolor. Anhelatio, & coxæ dolor poſt crepitum in pectore ex ſublato onere. Spumoſum ſputum. Capitis tumor ſerpens. Inteſtina hominis, canis ſimilia, ac aliquanto majora. Ægrotis gratificandum. Aquæ decoctæ perfrigeratio. Aqua intercus. Si qualia oportet purgari, purgentur, facile ferunt. Crurum impotentia ex leguminum eſu in Aeno. Vigilans palam calidior externis partibus, frigidior autem internis. Dormiens vice verſa. Calidæ naturæ quæ conveniant. Victus frigidi, & victus calidi. Aquarum ratio quæ. Cubile quatenus calidam naturam craſſefaciat, vel attenuet. Sanitatis ſcopus, ſeu exercitatio. Sitis quatenus ſomno, & ſomnus ſiti medela. Voce maxima qui præditi. Venas eminentes qui habeant, & ad iram magis propenſi. Quæ terra volucribus abundet. Teſtes. Corporis robur ex oculis conjectatur. Signa lethalia. Labores cibos præcedant.*

Sectio V. *Morborum naturæ medici. Hominis anima ſemper producitur uſque ad mortem. Morbi connutriti quomodo deſinant. Sanatio. Excandeſcentia, & lætitiæ in corpore humano facultates. Cibus. Somnus. Cura. Sanguinis concurſus. Ad auris dolorem. Lingua urinam ſignificat. Urinarum differentiæ. Lingua concolor attingentibus ipſam humoribus. Caro humana ſalſa ad guſtum. Mammillarum papillæ. Aurium ſordes dulces. Locorum in morbis longis mutatio. Cibi debiliores. Coxarum fluxio. Coitus quibus morbis commodus. Fortis potus, ac cibi. Atra bilis. Coitus. Frigiditas. Coitus. Veratrum ut cito purget. Sanguis in ſomno. Rigor a ventre ſuperiore. Supervacuatum. Cibi frigidiſſimi. Ulcerum cauſſa. Corpori calido ab internis, & externis cauſſis dolor. Ciborum differentiæ.*

Sectio VI. *Carnes attractrices & ex ventre, & extrinſecus. Frigidior in frigido tempore, ac regione calidior erit. Venter proximus in doloribus purgandus. Quartana a majoribus morbis tutos reddit. Bilis generatio. Caliditas acrimoniæ ſignum. Laterum dolores in mente motis deſinunt. Per aures ex auribus plerumque tertio die moriuntur. Cutis arida, ac dura. Mutationes in recidivis proſunt. Sanguinis e naribus fluxio quibus proſit. Nares, & genituræ humidior. Sputa rotunda. Urina multæ ſubſidentiæ. Quartana poſt pilorum defluvium non ultra annum. Aurium eruptiones. Oſſium, venarum, &c. natura ex capite æſtimanda. Bilioſum, & ſanguineum corpus, atrabiliarium fit.*

Sectio VII. *Tuſſes ex frequenti Auſtralium, & aquilonarium, ac nivoſorum tranſmutatione. Anginæ. Leves ſyderationes. Nyctalopes. Ad lumbos, aut crura impotentiæ ab equitatione, &c. Tuſſes duriſſimæ, & violentiſſimæ ad levem ſyderationem, ac reſolutionem perducentes. Vocis ad tuſſim fractio. Oculorum nigræ partes variegatæ. Mulierum morbi diverſi a virilibus. Venæ circa cervicem, & tempora elevatæ. Animi deliquium unde. Inguinum, glandularumque tumorum cauſſa. Ventrium abundantiæ turbationem ferunt. Hydropicorum curatio. Vocis qualitas. Morbi quatenus tabem inducant. Tuſſes laborioſæ contingunt locos læſos, & maxime articulos. Tabeſcentibus quæ anni tempora inimica. Cibi faſtidia in longis dyſenteriis, mala. Ulcera circa glabra, maligna ſunt. Puſtulæ, quæ ſeps vocantur, in lumbos dolente. Renum affectiones. Inſomnis exacerbata.*

Ex parva tabula quæ conſideranda. Morborum populariter graſſantium modi. Tumores in ſupernis palpebris. Tumores, aut livores in lippitudinibus, aut ulceribus erumpentes. Tormina circa meſſem. Sacri ignes. Labiorum in febribus ulceratio. Victus rationes in ægrotis, quantum fieri poteſt, cognoſcendæ. Similitudines bonis medicis pariunt errores, ac difficultates. Fiſtula refracta. Apex hepatis complicatus. Semen per ſomnum emittens. In caput lapſus. Atrabiliarios etiam morbo cerviciali corripi, & viciſſim comitiales atrabiliarios fieri. Mulier fœcunda alioqui, ex menſibus ſuppreſſis hirſuta eſt facta.

S E C T I O I.

QUIBUSCUMQUE ex abortu circa uterum, & tumoribus ad capitis gravitatem convertitur, & juxta ſincipут maxime dolores, & quicumque alii ab uteris; his in octo, aut decem menſibus ad coxam morbus deſinit. Acutum habentes caput, qui quidem validam habent cervicem, robuſti ſunt tum alias, tum oſſibus. Qui vero caput dolent, & aures fluentes habent; his palatum cavum eſt, & dentes inter ſe non e directo reſpondentes. Quibuſcumque os de palato diſceſſit, his medius conſidet naſus. Quibus vero inde unde dentes prodeunt, his ſummus naſus ſimus fit. Puerorum elucеſcentiæ ſimul cum pubertate, in quibuſdam mutationes habent etiam alias. In rhenem dolor gravis, quum implentur cibo, vomunt pituitam. Quum vero redundarint dolores, æruginoſa, & melius quidem habent. Solvuntur autem, quum cibis evacuati fuerint, arenulæque fulvæ ſubſident, & cruentum mingunt, torpor femoris e directo, quieſcere non conducit. Sed exercitia, non impleri, juvenes veratro purgare, poplitem ſecare, urinam cientibus purgare, attenuare, & mollire. Menſes aquoſis diu permanent. Quum vero non brevi prodierint, intumeſcunt. In Cranone antiqui dolores frigidi, recentes autem calidi, ex ſanguine vero plurimi, & quæ ex coxa, frigida ſunt. Quæ ad rigores fortes progreſſa ſunt, non valde mitigantur, niſi prope vigorem. Ante rigorem urinarum ſuppreſſiones, ſi ex bonis fuerint, & alvus egerat, & ſomni adſint, fortaſſis autem & febris modus, fortaſſis etiam quæ ex laſſitudinibus. Abſceſſus non valde, quibus rigores. Crurum effœminationes, veluti ſi aut ante morbum iter feciſſet, aut ſtatim ex morbo: eo quod fortaſſis ex laſſitudinibus in articulos abſceſſit, ex quo crurum effœminationes. Tubercula extra extuberantia, & acuta, & faſtigiata, & æqualiter matureſcentia, & non obdura, & deorſum vergentia, & non bifida, meliora; contraria vero, mala, & quanto plus contraria, peſſima. Fervidum autumno, & oris ventriculi dolores, & horrores, & atra bilis. Circa initia exacerbationes conſidera, & in omni morbo, quale eſt ad veſperam exacerbari, & annus ad veſperam, et aſcarides. Infantibus tuſſicula cum ventris turbatione, ac febre continua, ſignificat poſt judicationem bimeſtri, in totum vigeſima die, etiam tumores ad articulos. Si quidem infra umbilicum conſtiterint, in infernis articulis ſuperna, bonum; ſi vero ſupra, non ſimiliter morbum ſolvunt, niſi ſuppurata fuerint. Quæ vero in humeris ſuppurantur tantillis, muſtellæ cubito præditos, parvumque, ac macilentum brachium habentes faciunt. Solverit autem et ulcuſculorum inferne eruptio, ſi non rotunda, et profunda fuerint. Talia enim perniciosa etiam alias ſunt pueris. Solverit itidem ſanguis fluens. Magis autem in perfectioribus is apparet. Lachrymæ in acutis male habentibus, ultroneæ quidem bonæ; involuntariæ vero defluentes, malæ. Quibus circumtenditur palpebra, malum. Malus eſt etiam oculus inareſcens; velut ſpuma, et obſcuratio oculorum mala eſt. Et ſqualliditas mala, et qui intrinſecus corrugantur, et rigentes, et qui vix convertuntur, et qui intus converſi ſunt, et quæcumque alia omittuntur. Febres aliæ quidem mordaces ſunt manui, aliæ lenes. Aliæ vero non quidem mordaces, verum augeſcentes. Aliæ autem acutæ quidem, ſed quæ a manu vincantur. Aliæ ſtatim adurentes, aliæ ſemper debiles, ſiccæ. Aliæ ſalſuginoſæ. Aliæ inflatæ, horrendi aſpectus. Aliæ ad manum humectæ. Aliæ rubicundæ valde. Aliæ valde pallidæ. Aliæ lividæ, et alia id genus. Diſtentiones corporis, et articulorum duritiæ, malum. Et ipſe diſſolutus. Et confractiones articulorum, malum. Oculi audacia delyrii ſignum eſt, et oculorum dejectiones, ac perverſiones, malum.

S E C T I O II.

DIlatare, conſtringere, alia quidem, alia vero non. Humores alios quidem expellere, alios vero ſiccare, alios autem indere, et alia quidem parte, alia vero non. Attenuare, craſſefacere, corpus, cutem, carnes, et alia, et aliqua quidem, aliqua vero non. Levigare, exaſperare, indurare, mollire, alia quidem, alia non. Excitare, torpefacere, et quæcumque alia hujuſcemodi. Derivare, ſubcedentia ſtatim revellere, renitentibus concedere. Alium humorem non prodeuntem ducere, prodeuntem vero ſimul effundere, operari ſimile, velut dolor dolorem ſedat. Diſſimilia, ſi vergant ſurſum elevata, inferne ſolvere

vere

vere, & contraria per eadem, velut eſt capitis purgatio, venæ ſectio, quando non temere detrahitur. Abſceſſus velut glandularum tumores, ſignum quidem ſunt earum partium, quæ germina habent, ſed & aliarum. Maxime vero circa viſcera. Maligni autem hi ſunt. Spiritus parvi denſi, magni rari, parvi rari, magni denſi: extra magni, intus parvi: intus magni, extra parvi: alius extendens, alius urgens: dupla intro revocatio, velut ſuperinſpirationibus, calidus, frigidus. Medela aſſiduarum oſcitationum, ſpiratio longa. In non potantibus, & vix, ſpiratio brevis. E directo & laterum, & præcordiorum intentiones, & ſplenis elevationes, & e naribus eruptiones, & aures e directo. Horum plurima etiam ad oculos. Utrum igitur omnia? aut quæ quidem ex infernis ſurſum, e directo: qualia ſunt, quæ juxta maxillas, aut circa oculum, aut aurem? quæ vero ex ſupernis, deorſum, non e directo? Atqui & anginoſi rubores, & laterum dolores e directo. Aut etiam quæ infra hepar ſunt ex ſupernis diſtributa, velut in teſtes, ac varices? Conſideranda ſunt hæc, quo, & unde, & propter quid. Venæ temporum non conſidentes, neque viriditas ſplendida, ſi ſpiritus intus relinquatur, aut tuſſis ſicca, non ferina: ut in articulos decumbat, expectare oportet, e directo diſtentionum ſecundum ventrem utplurimum. Habent autem horum plurimi & facies rubicundas, & ex natura ſunt modi albidioris, & de naribus ſanguis non erumpit, aut parum erumpit, & ſi quidem ex affuſis intus relinquatur, paratus eſt abſceſſus. Sitis intus relicta, & oris reſiccatio, & injucunditas, & cibi faſtidium, eodem modo. Febres autem non acutæ ejuſmodi ſunt, verum revertentes. Quæ relinquuntur poſt judicationem, recidivas facere ſolent. Primum itaque ſplenis elevationes, ſi non ad articulos finierint, aut ſanguinis e naribus eruptio fit, aut dextra præcordii intenſio, ſi non penetraverint urinæ. Hæc enim eſt interceptio utrorumque, & recidivæ horum merito fiunt. Abſceſſus igitur horum facere oportet, ſi non fiant. Eos vero qui jam fiunt, declinare. Eos autem excipere, ſi prodierint jam, & qualia oportet, & qua parte oportet. Qui vero non valde, eos coadjuvare. Eos vero avertere, ſi omnino incommodi fuerint, maxime ſi hi affuturi ſunt: ſin minus, ſi jam incipiunt. Quartanæ ſanguinis e naribus eruptiones ægre judicant. Febres, quæ una die intermittentes, altera ſuperrigent una cum judicatione, ex quinque ad ſeptem circuitus durant. Quæcumque tertianæ naturam habent, his nox moleſta ante exacerbationem; quæ vero ſequitur, tolerabilior plerumque eſt. Tuſſes ſiccæ parum irritantes a febre adurente, non pro ratione ſiticuloſæ, neque linguæ torrefactæ, non feritate, ſed ſpiritu. Conſtat id inde. Quum enim loquuntur, aut hiant, tunc tuſſiunt; quum vero non, minime. Hoc autem in febribus ex laſſitudinibus obortis maxime contingit. Nihil temere affirmandum, nihil contemnendum. Contraria, paulatim facta acceſſione, adhibenda ſunt, & interquieſcendum. Dolenti capitis partem poſteriorem, recta vena in fronte ſecta profuit. Succeſſiones præcordiorum ex qualibus qualia alterant, & viſcerum inflammationum qualia poſſunt, ſive ex hepate ſpleni, & vice verſa; & quæcumque hujuſmodi. Revellere oportet, ſi non qua oportet, repant. Si vero qua oportet, his oſcula aperire oportet, qualiter ſingula repunt. Latæ puſtulæ non valde pruriginoſæ ſunt. Quales Simon habebat hyeme, qui ubi ad ignem inungeretur, aut calida lavaretur, opem ſentiebat. Vomitus non proderant. Arbitror, ſi quis calida adhibuiſſet, opem ferre potuiſſe. Quæcumque concoqui oportet, concluſa eſſe convenit. Contraria vero ſiccare, & aperta eſſe. Oculorum fluxiones, ſi alias conducere videtur, revellere ad fauces convenit. Et ubi eructatio conducit, & quæcumque alia hujuſmodi. Tranſitus apertos eſſe oportet, veluti nares, & alia, quibus opus eſt, & velut opus eſt, & qualia, & qua parte, & quando, & quantum opus eſt, velut ſudores, & alia ſane omnia. In magnis malis facies ſi fuerit bona, bonum ſignum eſt. In parvis autem, contraria ſignificans bonæ ſignificationi, malum. Apud magnum Theatrum ubi mulier retro heroum, morbo regio ſuperveniente, permanſit ipſi. Apud Temenæ neptim ille nigricantis erat coloris. In Perintho geniture ſimilis urina talis, quæ eſſet judicatoria, etiam pectinis affectionum. Nam hujuſmodi urinæ talia ſanant; quoniam neque flatu multo, neque ſtercore multo egreſſo, evacuabantur. Non enim profecto magnum erat præcordium. Braſſicam ſeptima die quis comedit, quum adhuc difficulter ſpiraret, poſtquam pecten emollitus eſt, recte ſpirans factus eſt, alvus ipſi expulit. De ſanguine ſeroſo, quoniam in pavidis talis, aut in his, qui vigilarunt, & ſive malus, ſive bonus. Quibus ſplen deorſum vergit, pedes, & manus, & genua calida ſunt; naſus, & aures ſemper frigida. Num propter hoc, quod tenuis ſanguis? Num & natura talem hi habent? Suppurationibus umbilicus terminus, quibus ſuppuraturis ventres turbantur. Splen durus non ſuperne, inferne, rotundus, latus, craſſus longus, tenuis longus. Minus capitis gravedine laborantibus. Circa ægrotantem adminiſtratio, & de morbo interrogatio: quæ narrat qualia, quomodo accipiendi ſermones: quæ ad ægrotantem, quæ ad præſentes, quæ ad externos. Quod in calidiore, ſolidiore, in dextris: & nigri propterea, &

venæ extrinſecus, & multo bilioſiores. Concretum eſt, compactum eſt citius: ubi motum eſt, deſinit, & tardius augeſcit, & ad amplius tempus. Quod ſoli dum factum eſt, & bilioſius, & ſanguinolentius eſt; hic calidior eſt locus animali.

SECTIO III.

CUtis raritas, ventris denſitas; cutis conſtrictio, carnium incrementum; ventris torpor, univerſorum confuſio; vaſorum immunditia, cerebri conſumptio. Quapropter & calvities, inſtrumentorum attritio. Detractio curſibus, luctis, quiete, multis celeribus deambulationibus, carne ovilla, maza cocta plerumque panis modicus. Detractionis ſignum eamdem horam diei ſervare, derepente enim trahitur. Remittito labores, aut defluet. Similiter enim totum concidit. Quum vero jam conciderint, carnes ſuillas aſſatas exhibeto. Quum autem implentur, ſignum eſt, quod corpus rurſus floridum fit. In exercitationibus ſignum, ſudor fluens guttatim, qui exit velut ex canalibus, aut collapſio ex elevatione. Mulier quam primum curavi in Cranone: ſplen ipſi magnus natura, febris ardens, rubicunda, ſpiritus, decima ſudor plerumque ſuperne. Sed & inferne, decima quarta. Minus his, qui ex capite gravedine, ac raucedine laborant, ubi febre correpti fuerint, recidivæ velut puto, fiunt. Quicquid ſuppuratur, non revertitur. Ipſa enim maturatio, & judicatio ſimul, & abſceſſus. Quibuſdam, ubi venere utuntur, venter inflatur, velut Damagoræ. Quibuſdam vero in hoc ſtrepitus. Arceſilao vero etiam intumeſcebat. Flatuoſitas ſimul cauſſa eſt in his, qui ſcapulas alarum modo eminentes habent. Sunt enim flatuoſi. Frigidum valde, venas rumpit, & tuſſim movet, velut nix, glacies: & conſtringit, velut ſunt eminentiæ oblongæ, & rotundæ, Pherea & Gongronæ a ſatyrorum circa aures eminentiis, & arborum quarumdam tuberculis appellatæ. Simul cauſſa ſunt etiam durities. Poſt mictionem concretio, pueris magis, num quod calidiores? Figuræ magis allevantes, velut qui ſarmenta manu nectebat, & obtorquebat, præ doloribus decumbens, arrepta paxilli ſumma parte ſupra ſe ipſum infixa, inhærebat, & melius habuit. Quem ex montano labore circa pontem ego vidi crura jactantem, altera tibia minime extenuabatur, femoribus autem valde. Urinæ, & genitura non ſupprimebantur. Quæcumque laterum naturæ, ſcapulas alarum modo eminentes habent, propter cauſſæ debilitatem, in deſtillationibus malignis, ſive excretio fiat, ſive non fiat, malum. Rigores incipiunt mulieribus quidem magis a lumbis, & per dorſum, & tunc ad caput. Sed & viris poſteriore corporis parte magis quam anteriore. Horremus enim magis exterioribus, quam interioribus corporis partibus, velut cubitis, femoribus. Sed & cutis rarior. Indicat autem pilus. A quibus autem aliis rigent, fortaſſis ulceribus, incipiunt a vaſis. Summa ex nativitate, & cauſſa, & plurimis rationibus, & paulatim in cognitionem venientibus colligentem, ac addiſcentem, an ſimilia ſint inter ſe, & an non ſimilia ſint inter ſe: quo ex diſſimilitudinibus ſimilitudo fiat una. Sic ſane fuerit via. Sic etiam eorum, quæ recte ſe habent probatio, & non recte ſe habentium redargutio. Sanguinis ex naribus eruptio, aut ſubpallide nigricantibus, aut rubicunde pallentibus, aut ſubpallidis. Parum dimittentem craſſefacere oportet ſicco. Aliis vero minus craſſificatione opus eſt. Sicco autem opus eſt albo, velut galla, alumen. Poſtquam venere uti inceperint, aut hircire, ſanguis ipſis e naribus erumpit. In acceſſibus alii quidem ſtrepitum edunt, velut Arceſilaus. Alii vero acceſſuri, horridi fiunt, ac rugoſi. Alii poſtquam acceſſerint, ventre inflantur, velut Damnagoras. Mutationes cavendæ. Cibus modicus, non delaſſari, non ſitire. Omnis attenuatio laxat cutem, deinde circumtenditur. Renutritio vice verſa. Cutis conſidentis corrugatio, renutritæ extenſio. Rugoſum, læve, utriuſque ſignum, itemque ſubbilioſum, & ſubrubrum. Sic etiam detractas eſſe mammas, graciles autem ſurſum tractas eſſe, & circumtenſas, etiamſi quis non propterea putaverit id fieri, ſed in carnoſis. Claviculæ conſpicuæ, venæ pellucidæ. Herodicus febricitantes interficiebat circuitibus, luctis, multis fomentis: mala eſt febriculoſitas, inimica fami, luctis, circuitibus, curſibus, frictioni: laborem labore. Ipſis venarum rubor, livor, pallor, laterum dolores molles. Non ſitire faciunt, continere os, tacere, ventum cum potu frigidum inducere. Occaſiones unde ægrotare cœperint, conſiderare oportet, ſive capitis fuerit dolor, ſive auris, ſive lateris. Signum ſunt dentes, & in quibuſdam inguinum tumores. Ulcera fientia, ac tubercula judicantia febres. Quibus hæc non fiunt, judicatio ſublata eſt. Quibus intus relinquuntur, certiſſimæ recidivæ, ac celerrimæ. Sputa rotunda delirium ſignificant, velut in Pleno. Qui hæmorrhoidas habent, neque pleuritide, neque peripneumonia, neque phagædena, neque furunculis, neque tuberculis terebinthi figuram habentibus corripiuntur, fortaſſis autem neque lepris, fortaſſis neque vitiliginibus. Multi tamen intempeſtive curati, talibus non tarde correpti ſunt, & ſic pernicioſæ fuerunt:

fuerint, & quicumque alii abſceſſus, velut fiſtulæ, aliorum medela ſunt. Decubitus humorum ad aliquem locum, in quibus factos affectus liberat, in his prius ipſe factus, illos impedit. Alterius loci morbos loca excipientia, aut ob dolorem, aut ob gravitatem, aut propter aliud quiddam liberant, aut quod aliis ſunt communicationes. Propter inclinationem non amplius ſanguis prodit, ſed juxta humoris cognationem talia ſpuunt. Convenit quibuſdam ſanguinem detrahere, tempeſtive in talibus. In aliis autem velut in his non convenit. Impedimentum in ſpuentibus cruenta, tempus anni, pleuritis, bilis.

S E C T I O IV.

TUbercula circa aurem, quibus circa judicationem exorta, non ſuppurata fuerint, his diſparentibus recidiva fit pro ratione recidivarum. Recidiva vero fiente, rurſus intumeſcunt, & permanent, velut febrium recidivæ in ſimili circuitu: his ſpes eſt ad articulos abſcedere. Urina craſſa, alba, qualis Archigenis familiari erat, in laſſitudinoſis febribus quarta die aliquando prodit, & liberat ab abſceſſu. Si vero ultra hoc, etiam ſanguis e naribus large eruperit, etiam valde. Cui inteſtinum in dextra parte dolebat, & articulari morbo correptus eſt; erat quietior. Poſtquam autem hic curatus fuit, magis dolebat. Agaſis filia, quum eſſet puella, denſum ſpiritum habebat. Mulier autem facta, a partu non diu dolore correpta leviter, magnum onus ſuſtulit, & ſtatim quidem in pectore aliquid crepuiſſe viſum fuit. Poſtera die & anhelationem habebat, & coxam dexteram dolebat, & quum hæc doleret, tunc etiam anhelatio habebat; coxæ vero dolore ceſſante, etiam anhelatio ceſſabat. Spuebat ſpumoſa, ab initio vero florida. Ubi vero conſidiſſet ſputum, vomituiillioſo tenui ſimile erat. Dolores maxime erant, quum manu laboraret. Hanc ab allio arcere viſum fuit, porroque, ac ovicula, & bove. In rebus autem agendis, a clamore, & excandeſcentia. Cui in capite tumor depaſcendo proſerpebat, ei primum alumen uſtum profuit. Habuit alium abſceſſum, forte quod os abſceſſurum eſſet. Abſceſſit ſexageſima die ſupra aurem, ſurſum ad verticem vulnus erat. Inteſtina craſſa habet, qualia ſunt canis, verum majora. Dependent autem ex medianis membranis, Meſocolis hac parte appellatis. Hæ vero ex nervis, de ſpina, ſub ventrem. Ægrotantibus gratificationes, velut eſt pure præparare potus, ac cibos, & ea, quæ videt: molliter ea, quæ contingit. Aliæ gratificationes, quæ non magnopere lædunt, aut facile reparari poſſunt, velut frigida, ubi hac opus eſt. Aliæ gratificationes ſunt, introitus, ſermones, habitus, veſtitus ægrotanti, tonſura, ungues, odores. Aqua decocta partim ut aerem admittat, partim ut vas non plenum ſit, & operculum habeat. Quod ex ſanguinis eruptionibus, aqua inter cutem corripiuntur. Si qualia oportet purgari, purgentur, facile ferunt. In Aeno legumina comedentes aſſidue, fœminæ, mares crurum impotentes facti ſunt, & permanſerunt. Sed & ervum comedentes, genuum dolores habebant. Palam vigilans calidior externis partibus, frigidior autem internis. Dormiens vice verſa. Calidæ naturæ frigiditas, potus aqua, quieſcere, ſomnus in frigore, contecto, ſomnus ſedentium, erectorum nictatio. Debiles victus, frigidi: robuſti vero calidi. Aquarum arte non præparatarum, quæ quidem ab æthere excreta eſt, aut cum tonitruo, æſtiva; procelloſa vero mala. Aqua vorax, vigilia vorax. Percalidam naturam calido tempore, in frigore cubile craſſefacit, in calido attenuat. Exercitatio ſanitatis eſt veſci citra ſaturitatem, non refugere laborem. Inter vigilandum ſiti levi ſomnus medela eſt. Siti vero ex ſomno, vigilia in quibuſdam. Quibus plurimus calor eſt, maxima voce prædi ti ſunt. Nam & plurimus eſt frigidus aer. Ex duobus autem magnis magna etiam, quæ generantur, exiſtunt. Ventriculo calidi, carne frigidi, & tenues, hi eminentes venas habent, & iracundiores ſunt. Terra ſiccitatibus ſqualli da, volucrium genus abundat. Hircire incipiens, uter teſtis extra apparuerit, ſi quidem dexter, maſculum; ſi vero ſiniſter, fœmellam portendit. Oculi prout validi fuerint, ita etiam corpus. Sed & color in pejus, aut melius vergit. Juſtum eſt autem, prout ſe habuerit alimentum, ita & quod forinſecus eſt ſequi. Signa lethalia, per cutem, nares, calidus vapor: ubi prius nares frigidum ſpiritum emiſerunt. Signa vero vitalia, contraria ſunt. Labores cibos præcedant.

S E C T I O V.

MOrborum naturæ medici. Invenit natura ipſa ſibi ipſi aggreſſiones, non ex præmeditato, partim velut eſt nictare, partim vero & ea, quæ lingua ſubminiſtrat, & quæcumque alia hujuſcemodi, non edocta natura, & nullo magiſtro

magiſtro uſa, ea quibus opus eſt, facit. Lachrymæ, narium humiditas, ſternutationes, auris ſordes, oris ſalivæ eductio, ſpiritus introitus, exitus, oſcitatio, tuſſis, ſingultus, non ejuſdem omnino modi. Urinæ ſeceſſus, & flatus, & hujus alterius alimenti, & tranſpirationis, & ea, quæ fœminis ſolis adſunt, & in reliquo corpore ſudores, pruritus, corporis diſtentiones cum oſcitatione, & quæcumque alia hujuſcemodi. Hominis anima ſemper producitur uſque ad mortem. Si vero efferbuerit, una cum morbo etiam anima corpus depaſcitur. Morbi connutriti, in ſenecta, & per concoctionem, & per ſolutionem, & per rarefactionem deſinunt. Sanatio contra ſentientem non conſentire affectioni. Frigidum & auxiliatur, & occidit quæcumque ex calido ſunt. Excandeſcentia retrahit cor, & pulmonem in ſe ipſa; & ad caput calida, ac humidum. Lætitia vero relaxat cor. Labor articulis, & carnibus; cibus, ſomnus, viſceribus. Animæ deambulatio eſt cura hominibus. In vulneribus ſanguis concurrit, opitulandum igitur ut vacuum expleatur. Si auris doleat, lana digito obvoluta oleum calidum inſtillato. Deinde lanam intus in volam manus poſitam ſub aurem ſubdito, ut aliquid ipſi exiiſſe videatur, poſtea in ignem immittito. Dolus. Lingua urinam ſignificat. Linguæ virides cum pallore bilioſa; bilioſum autem a pingui; rubicundæ vero a ſanguine. Nigræ ab atra bile. Sicca a fuliginoſo ardore, & uterina parte. Albæ vero a pituita. Urina concolor cibo, & potui, & qualis intus eſt humidi colliquatio. Lingua concolor attingentibus ipſam humoribus, quapropter per hanc humores cognoſcimus. Si ſalſæ carnes guſtanti, redundantiæ ſignum. Si mammarum papillæ, & rubor pallidus fuerit, morboſum uteri vas eſt. Hominibus ſordes in auribus, dulcis quidem lethalis, amara vero non. Terram mutare commodum eſt in longis morbis. Debiliores cibi brevem vitam habent. In fluxionibus ad coxam, venas retro aures ſecato. Coitus morbis ex pituita commodus. Calido ventriculo præditos, fortes potus, ac cibi perturbant. Atræ bilis velut ſimilis eſt hæmorrhois. Augeſcentes morbos coitus. Frigiditas ea, quæ in ventre ſunt, indurat. Coitus ea, quæ in ventre ſunt, indurat. Eum, qui veratrum bibit, ſi citius purgare volueris, lavare oportet, aut comedere. Sanguis in ſomno intro magis fugit. Rigor a ſuperiore ventre, febris ab inferiore magis. Attractio, pulmo, ſiccus ardor; Supervacuatum ſiccat & ſomnus multus. Frigidiſſimus cibus, lentes, milium, cucurbitæ. Ulcera exoriuntur, ſi quis, dum impurgatus eſt, laboraverit. Mulier, capra, elaterium, aut cucumerem ſylveſtrem comedentes, pueris purgatio. Calido corpori id, quod comedit, intrinſecus frigiditas eſt, forinſecus autem dolor a ſole, igne, veſtitu, in tempore æſtivo. Contrario vero contrario modo. Cibi partim celeriter ſuperantur, partim tarde.

SECTIO VI.

CAmes attractrices, & ex ventre, & extrinſecus. Indicio eſt ſenſus ipſe, quod expirabile, ac inſpirabile eſt totum corpus. Calidiſſima venula ſanguinis multitudine, id quod fuliginoſum eſt, exerit, & ſtatim ſecernit. Et quibus quidem pingue, bilis flava; quibus autem ſanguis, atra. Mentis, memoriæ, olfactus, aliorum etiam famis inſtrumentorum exercitatio. Labores, cibi, potus, ſomnus, res venereæ, omnia mediocria. Frigidior in frigido tempore, ac regione calidior erit. In doloribus proximum ventrem purgato, ſanguinis autem ventrem ſecato. Uſtio, ſectio, calefactio, perfrigeratio, ſternutationes, plantarum ſucci, in quibus vim habent, & cyceonis mixtura. Maleficorum autem lac, allium, vinum fervefactum, acetum, ſal. Homo ex laſſitudinibus, ex itinere, imbecillus, gravatus expuit. Tuſſivit enim ex vertice. Febris acuta, ad manum ſubmordens. Secunda die capitis gravitas, lingua combuſta fuit, naris unguibus conſcalpta ſanguinem non effudit. Similter ſplen magnus, & durus dolebat. A quartana correpti, a magno morbo non corripiuntur. Si vero corripiantur prius, & ſuccedat quartana, liberantur. Pro qualibus qui morbi. Bilis fit, velut de vulneribus dixi, quod ſint bilioſæ. Caliditas acrimoniæ ſignum eſt. Turbationes, tranſitus. Nam mente motis dolores laterum deſinunt: quibuſdam & febres, quibuſdam non. Sed cum ſudoribus, quibuſdam autem cum turbatione; quibuſdam vero cutis arida, & circumtenſa, ac ſalſuginoſa. Torpefactiones quales ex qualibus, & quales illi, cui coxa. Per aures, ex auribus, plerumque tertio die moriuntur. Quibus cutes circumtenduntur aridæ, ac duræ, ſine ſudore; quibus laxæ ſunt, ac rare, cum ſudore moriuntur. In recidivis mutationes proſunt. His tranſmutare oportet ad ea, quæ conveniunt, antea quam male afficiantur, velut Cherioni. Quæ irritantur ex qualibus, ſtridulæ faucium aſperitates terminum præſcribunt. Quibus quidem id, quod ſanum eſt, relinquitur,

quitur, cauſſa deorſum ſubmiſſa, eos aut purgato, aut deligato, aut ejicito, aut reſecato, aut exurito. Quibus vero non, non. Quibus ſanguis multus fluit ex naribus, qui quidem decolores mero modo ſunt, his parum prodeſt. Quibus vero colores rubicundi, non ſimiliter. Et quibus capita ſunt, quæ facile tolerant, prodeſt. Quibus ſecus, non. Quibus nares natura humidiores, & genitura humidior, ac copioſor, hi morboſius ſani ſunt. Plurimis autem quibus ex morbo, vice verſa. Sputa rotunda mentem emovent, velut illi in Plinthio. Huic ſanguis ex ſiniſtra nare erupit, & ſolutus eſt quinto die. Urina multam ſubſidentiam habens, a mentis emotione liberat, qualis erat Dexippi. Poſt pilorum defluvium quartana febris non ultra annum. Aurium eruptiones æſtate quinta die fiunt; quandoque vero etiam diutius durant. Ita & circa gingivas, & circa nares ſuppurationes. Quibus in dentium dolore de ſupercilio tenuia deſcendunt, his a pipere probe affricto poſtridie craſſiora deſcendunt, ſi etiam alia non obtinuerint. Nam Hegeſippo ſoporiferum inditum non obtinuit, ſed magis, & violentius inſuper provocavit. Oſſium naturam ex capite colligere oportet, deinde nervorum, & venarum, & carnium, & aliorum humorum, & ſupernorum, ac infernorum ventriculorum, & mentis, & morum, & eorum, quæ per annum fiunt, tempore quodam anni præcociore, velut puſtulæ, & hujuſcemodi. Simile enim eſt his, quæ quotidie citius, aut ſerius accipiuntur. Similiter & bilioſum, & ſanguineum corpus atrabiliarium fit, ſi non habet evacuationes. Lycino poſtremum ſplen magnus doloroſus in quarta, aut quinta.

SECTIO VII.

TUſſes cœperunt circa ſolſtitia hyberna, decima quinta, aut vigeſima die ex frequenti auſtralium, & aquilonarium, ac nivoſorum tranſmutatione. Ex his aliæ breviores, aliæ diuturniores fiebant, & poſt has multæ peripneumonicæ affectiones. Ante æquinoctium rurſus pleriſque revertebantur, quadrageſima utplurimum ab initio die: & aliquibus ſane valde breves, ac judicatu faciles erant, aliquibus autem fauces inflammatæ ſunt, quibuſdam anginæ obortæ, quibuſdam leves ſyderationes, aliis nyctalopes, atque hi magis pueris. Verum peripneumonicæ affectiones valde breves erant. Faucium vero inflammationes poſt tuſſim, aut omnino parum pro tuſſi fiebant, atque hæ breves, magis autem nyctalopes. Anginæ vero, & leves ſyderationes, aut duræ, & ſiccæ, aut parvæ, & raro matura educentes: quibuſdam vero etiam valde. Qui igitur aut vocibus amplius ſe fatigarunt, aut riguerunt, in anginas magis deſierunt. Qui vero manibus laborarunt, manibus tantum ſyderati, ac reſoluti ſunt. Qui vero equitaverunt, aut amplius iter fecerunt, aut alios labores cruribus perfecerunt, his ad lumbos, aut crura impotentiæ reſolutoriæ obortæ ſunt, & ad femora, ac tibias laſſitudo, ac dolor. Duriſſimæ autem, & violentiſſimæ tuſſes erant, quæ ad levem ſyderationem, ac reſolutionem perducebant. Verum omnia hæc in recidivis fiebant. In principiis vero non ita valde. Pleriſque autem horum tuſſes in medio remiſerunt, ſed perfecte non defecerunt, verum cum recidiva affuerunt. Quibus voces frangebantur ad tuſſim, horum plurimi ne febricitarunt quidem. Quidam vero parum. Sed neque peripneumonicæ affectiones ulli horum fiebant, neque leves ſyderationes, neque ullus alius morbus de ſe ſignificationem præbuit, ſed in ſola voce judicabantur. At vero nyctalopicæ affectiones firmabantur, ut quæ etiam ex aliis cauſſis fiebant. Fiebant autem pueris maxime. Oculorum autem nigræ partes aliquantum variegabantur, quæ pupillas parvas habebant. In ſumma oculus niger utplurimum erat. Et magnos magis, quam parvos oculos habebant, & plurimi rectos capillos, ac nigros. Cæterum mulieres non ſimiliter a tuſſi afflictæ ſunt. Verum paucæ febricitarunt, & ex his valde paucæ ad peripneumonicam affectionem devenerunt, atque hæ ſeniores, & omnes ſuperſtites evaſerunt. Cauſabar autem hoc fieri, eo quod non ſimiliter velut viri prodirent, & quod nequaquam ſimiliter ut viri morbis corripiuntur. At anginæ liberis duabus oboriebantur, atque hæ manſuetiſſimi moris erant: abundantius autem famulas corripiebant, quibus & violentiſſimæ fiebant, ipſaſque celerrime perimebant. Viris vero multis fiebant, qui partim evaſerunt, partim perierunt. In ſumma, qui ſolum deglutire non poterant, his valde mites, ac toleratu faciles erant. Qui vero etiam inſuper obſcure loquebantur, his moleſtiores, ac diuturniores. Quibus vero etiam venæ circa tempora, & cervicem attollebantur, his aliquantum malæ erant. Peſſimæ vero his, quibus & ſpiritus ſublimis coelevabatur. Hi enim etiam incaleſcebant. Nam ſicut ſcriptum eſt, ita conſortia affectionum habebant. Et quæ quidem primum ſcripta ſunt, etiam ſine poſterioribus fiebant. Quæ vero poſterius, non ſine prioribus. Celerrime autem moriebantur, ubi

febrili

febrili rigore inſuper riguiſſent. His ita preſſis nihil memorabile proderat, non ventris turbatio, non venæ ſectio, neque quæcumque alia tentavi. Secui etiam venam ſub lingua, quoſdam & ſurſum purgavi. Hæc igitur omnino in æſtate fiebant, ſicut etiam eruptiones omnino multæ, & potiſſimum in ſiccitatibus lippitudines doloroſæ populariter graſſabantur. Sanguinis venarum ſuppreſſiones faciunt animi deliquium, figura alterata, interceptio, linamentum intortum, appoſitio, deligatio. Inguinum, glandularumque tumores plures plurimi fiebant, eo quod hepatitis affecta eſſet. Erat autem & ab arteria male affecta malum ſignum, veluti Poſidoniæ. Quibus ſanguis erumpebat, morientes fronte non exudarunt, ſed velut contracti præ ſiccitate erant. Et anheloſi, ac cum ſudoribus pereuntes, male habebant. Ventrium abundantiæ turbationem ferunt, velut Poſidoniæ: & quæ animalcula in alvo inducunt. In attenuatione circumtenſio ante obitum, & umbilicus oblongus ipſi protractus eſt: & gingivarum dentes ambientium exulcerationes. Multa de unoquoque recte præcipi poſſunt, quæ partim eadem poſſunt, partim non: velut eſt talia diffundi, exolvi, & educi, & indurari, & maturari, & ubi mutatione opus eſt, de lecto propellere timidos, & torpentes excitare ad ea, quæ relinquunt. Hydropicos citius ſecare oportet, tabeſcentes ſtatim urere, caput ſecare, & hujuſmodi. Hydropicorum pectinem ne contingito, neque internas partes. Simile eſt enim multis genibus. Affectiones circa cor, ſive ventriculi oſculum Xenarcho, & calidum acervatim exſpirare, & ulcus per evacuationem ab initio fovere. Vox qualis eſt iraſcentibus, ſi talis fuerit non irato, ex natura fuerit, & oculi tales fuerint ex natura turbulenti, quales ſunt, ubi iraſcuntur hi, qui tales non ſunt. Et alia juxta morborum rationem, velut verbi cauſſa, morbus tabidam ſpeciem inducit, ſi talis ex natura æger fuerit, ex tali morbo ſuperſtes evadet: & alia eodem modo. Tuſſes laborioſæ contingunt locos læſos, & maxime articulos. Sed & in febribus laſſitudinem inducentibus, tuſſes ſiccæ ad articulos decumbunt cum febre, ſi intus relinquantur. Spiritus tabeſcentibus obſcuri mali, & non parientibus, & quicumque alii tales ab eadem conſtitutione. Tabeſcentibus autumnus malus. Malum item ver, quum fici folia cornicis pedibus ſimilia fuerint. In Perintho vere plurimi ægrotarunt. Simul cauſſa fuit tuſſis per hyemem populariter vagata, & aliis quicumque diuturni ſunt morbi. Nam & in ambiguis confirmati ſunt. Quibuſdam vero diuturni non ſunt oborti, velut his cui dolores rhenales habent. Sed & aliis, velut homo ille, ad quem Cyniſcus me adduxit. Dolorum in lateribus, & pectore, & aliis partibus, tempora an multum differant, conſiderandum eſt. Nam quum melius habuerint, rurſus deterius habebunt, non delinquentes. In longis dyſenteriis cibi faſtidia mala tum alias, tum ſi inſuper febrierint. Ulcera circumglabra maligna ſunt. Lumbos dolenti recurſus ad latus, & puſtulæ, quæ ſeps vocantur. Rhenum affectiones non vidi ſanatas ſupra quinquageſimum annum. Quæ in ſomnis exacerbantur, & quibus extremæ partes perfrigerantur, & mens turbatur, & alia, quæ circa ſomnum fiunt ejuſmodi, & quibus contraria. Quibus nihil intra conſtitutum tempus accidit, ſingulis partus vitales fiunt. Apparentia in quibus menſibus fiunt. Labores in circuitibus, quicquid in ſeptuaginta movetur, in triplicitate perficitur: & quicquid in nonaginta movetur, in triplicitate perficitur. Poſt menſes dextera, & ſiniſtra hiant. Humiditas per prodeuntia, diæta ſicca opus habet. Quod citius diſcretum, ac motum eſt, rurſus augeſcit tardius, & ad longius tempus. Labores tertio, quinto, ſeptimo, nono menſe, & ſecundo, ac quarto.

SECTIO VIII.

Hæc ex parva tabula conſideranda ſunt.

VIctus ratio fit repletione, vacuatione, ciborum, potuum. Mutationes horum, qualia ex qualibus, prout ſe habent. Odores delectantes, offendentes, implentes, placantes. Mutationes ex qualibus, prout ſe habent. Illabentes, ingreſſos, aut egreſſos ſpiritus, aut etiam corpora. Sermones, qui audiuntur, alii meliores, alii offendentes. Et a lingua ex qualibus qualia alliciuntur. Spiritus, tanta caliditas, frigiditas, craſſities, tenuitas, ſiccitas, humiditas, plenus, imminutus, & copioſior, a quibus mutationes, quales ex qualibus, prout ſe habent. Continentia, aut contenta: aut intus permeantia corpora. Sermonibus, ſilentio, dicere quæ vult, ſermonibus quibus dicit, an magni, aut multi, veri, aut conficti. Prodeuntia, & egreſſa noſſe oportet, unde cœperunt, aut ubi deſiverunt, aut quantum divulſa ſunt, itemque colores, in quibus aut caliditatem, aut ſalſuginem, aut dulcedinem, aut tenuitatem, aut craſſitiem, æqualiter, aut inæquali-

inæqualiter, corpus, tempus. Mutationes quales ex qualibus habent. Incœpit eructationem, non obtinuit. Lachrymæ volenti, nolenti, multæ, paucæ, calidæ, frigidæ, craſſities, ſapor. Sputum an per ſe exſcreet, aut tuſſiendo rejiciat, itemque vomitum. Solis calor, frigus, humectatio, ſiccitas. Mutatio per qualia, ex qualibus, ad qualia ſe habet. Labores, otia, ſomni, vigiliæ, Quæ in ſomno fiunt, inſomnia, cubilia, et in quibus, et ex quibus. Mentis intelligentia ipſa per ſe ipſam, citra inſtrumenta, ac negotia, triſtatur, lætatur, timet, confidit, ſperat, deſperat, velut Hippothoi domeſtica famula mentis ſuæ per ſe ipſam gnara erat, et quæ in morbo acciderant, ſciebat. Ætatem ab ætate diſcernere oportet, et an prius, aut poſterius quam convenit, quid fiat, veluti ſi reſolutus eſt hyeme, et ſeni ætate, aut infanti, et æſtate aut prius, aut poſterius quam convenit. Dentium emiſſiones, pilorum productiones, genitura magis, et minus, pilorum augmentum, craſſitudo, robur, imminutio, quod cognatum eſt, et quod per ſe ipſum, quanto magis, et minus. Anni tempus, in quo et citius, aut ſerius. Tempus, in quo factum eſt, pluvioſum, aut ſiccum, frigidum, aut calidum, ſine ventis, aut cum ventis, et qualibus ventis. Temporis in principio, aut medio, aut fine, aut ſemper, præterito, aut præſente. Morbi tempus, et hora, accidentia, circuitus, et ex circuitibus majores, et per amplius tempus: incrementa, et totius morbi incrementum, remiſſio, vigor, et magis, et minus perficiens, et quando, et qualiter, et in quali hora, ac ætate. Populariter graſſantium morborum modi, et ſi quis ex incipientibus incœperit ſine vomitu, veluti aut ubi biberunt quid continentes, aut parum purgati. Febriculoſi fortaſſis valde candidi, quorum etiam labia, qualis modus, tempora. Corpus, actio in conſiderationem ducatur. Viſus, auditus, naſus, tactus, lingua, cogitatio conſideretur. Tumores in ſupernis palpebris relicti, dum alia circumcirca gracileſcunt, recidivas faciunt. In extremitate vero ſubrubicundi, duri, et valde viſcoſi, et inſurgentes, ac inhærentes in his ſunt, velut Pharſalio Polymedi. Erumpentes tumores, aut livores, in lippitudinibus, aut ulceribus. Sed et quæ deferuntur ex tuberculis, ac ſuppurationibus, quia ſigna ſunt. Circa meſſem tormina circa umbilicum, et dolores, quandoque a porro. Sed & ab allio his poſtea. Sacri ignes quibuſdam a collo, & circa has partes in facie judicabuntur. Nigri etiam, quibus a collo, mali erant, & ſi puſtulæ eſſent, malæ erant, & quibus alvus turbata eſſet. Adamantus atrabiliarius a pepliis pluribus vomuit aliquando nigra, quandoque a cepis. Febres, in quibus ulcerantur labia, fortaſſis intermittentes: & tertianis perfrigerationes. At amburentes ſtatim ad manum ſolvuntur ſemper. Quale ineſt in articulis conſiderandum, an non ſuppurantur. Conſuetudo autem, ex qualibus ſani degimus, victus modis, tegumentis, laboribus, ſomnis, rebus venereis, mentis affectionibus. Quomodo morbos ferant, a quibus quæ figuræ, ad quos locos converſi ſunt, quando cœperunt, affuerunt, deſiverunt. In quibus intemperans horrendus. Contrariæ in morbo victus rationes, qui facile, qui ægre toleratur. Victus rationes quantum fieri poteſt cognoſcendæ. Nam non noſſe, multarum calamitum res eſt. Bonis autem medicis ſimilitudines pariunt errores, ac difficultates. Verum contraria facit cauſſa, & occaſio. Scio, quod difficile eſt ratiocinari, ac cognoſcere vias, veluti ſi ſit acuto capite, ſimus, ſubaridus, bilioſus, ægre vomens, facile vomens, niger, juvenis, qui temere vitam degit. Hæc ſimul inter ſe conſentire difficile eſt. Cui fiſtula refringebatur, tuſſiculæ permanere impediebant. Cui apex hepatis complicatus erat, eum concuſſi, derepente dolor ſedatus eſt. Satyrus in Thaſo cognomento Grypalopex vocabatur, hic quum annorum viginti quinque eſſet, ſæpe per ſomnum ſemen effudit, & interdiu quoque frequenter ipſi prodibat. Quum autem ad annum trigeſimum perveniſſet, tabidus fiebat, & mortuus eſt. In Abderis palæſtræ cuſtos, qui Stheneus dicebatur, multum luctatus adverſus fortiorem, & in caput lapſus, digreſſus multam bibit frigidam aquam. Poſtea illa nocte vigiliæ obortæ ſunt, anguſtiæ, & extremarum partium frigiditates. Poſtridie ingreſſus ad domum, & glandula alvo ſubdita, non ſubiit, verum parum minxit, prius autem nihil minxerat: ad noctem lavit, nihilominus vigiliæ, & anguſtiæ aderant, deliravit. Tertia die frigiditas extremarum partium, excalefactus ſudavit, pota autem aqua mulſa tertia die mortuus eſt. Atrabiliarii etiam comitiali morbo corripi plerumque ſolent, & viciſſim comitiales fieri ſolent atrabiliarii. Uterque vero morbus magis fit, prout ad alteram partem inclinarit. Si quidem enim ad corpus inclinarit, comitiales fiunt. Si vero ad animum, atrabiliarii melancholici dicti. In Abderis Phaethuſa Pytheæ uxor priore quidem tempore fœcunda erat; quum autem maritus ipſius in exilium abiiſſet, menſes multo tempore ſuppreſſi ſunt, poſtea dolores, & rubores ad articulos oborti ſunt. Hæc autem ubi contigiſſent, & corpus virile factum eſt, & hirſuta penitus evaſit, & barbam produxit, & vox aſpera facta eſt. Et quum nos omnia tentaſſemus, quæ ad menſes detrahendos conferre viſa eſſent, non prodierunt, ſed mortua eſt, quum non

ita multo

ita multo tempore poſtea vixiſſet. Idem hoc contigit etiam Namyſiæ Gorgippi uxori in Thaſo. Viſum eſt autem omnibus medicis, in quos ſane ego incidi, unam ſpem eſſe, ſi menſes ſecundum naturam prodirent. Verum & huic prolici non potuerunt, omnia nobis molientibus, ſed paulo poſtea mortua eſt.

HIPPOCRATIS COI
DE MORBIS POPULARIBUS.
LIBER VII.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Febres ſudorificæ poſt canem, nec omnino perfrigerantes.*
2 *Sudor octava die in febre continua. Decoctum malicorii. Pectoris dolor. Cuminum cum ovo.*
3 *Dyſenteria cum febre. Silex candefacta in lac, ac ſerum immiſſa. Oblivio in dyſenteria cum febre. Circa umbilicum palpitatio neque a curſu, neque a timore.*
4 *Lac in farina, in ventris dolore.*
5 *Febris cum auris dextra, & capitis dolore.*
6 *Tumores aquoſi circa pedes prægnantis. Eclegma ex melle, ac fabis.*
7 *Febris circa caniculæ ſydus.*
8 *Crurum, ac manuum impotentia.*
9 *Febris ardens cum multo bilis vomitu. Aqua de farina craſſa in ipſa macerata. Potus deſcendentis ſtrepitus in bibente circa pectus, & ventrem.*
10 *Febris hyemis tempore cum capitis dolore.*
11 *Lateris ſiniſtri dolor, & tuſſis. Peripneumonicus. Febris poſt Pleiadum occaſum.*
12 *In palato ſtertens lingua ſicca, peripneumonica.*
13 *Anginoſa dextram manum, ac crus dolens. Hydropicus ex febre ardente. Subbleſus.*
14 *Febris acuta poſt ſolſtitium hybernum.*
15 *In febri vehementi, ſanguinis eruptio hyeme.*
16 *Lateris dextri dolor cum tuſſi, & febre.*
17 *In anginoſa hyeme tumor ſub gutture cum febri multa. In ſupernum ventrem ſagitta percuſſus.*
18 *Hepar jaculo percuſſus. Caput percuſſus. In latus jaculo retrorſum percuſſus.*
19 *Frontis denudatio. Oſſa livefacta. Febris ex ſolis ardore. Febres poſt oſſa fracta.*
20 *In caput retro percuſſus, contuſo oſſe, ac nigrefacto. Magnus digitus, & os dextræ manus confractum. Opiſthotoni ſigna. Luxatio in pede magni digiti. Vlcus circa tibiam, & malleolum.*
21 *Lateris ſiniſtri dolor ex febre æſtiva, & alvi profluvio.*
22 *Febris acuta ex caſu in octimeſtrem fœtum geſtante.*
23 *Abſceſſus ex febri ardenti juxta aurem. Puſtulæ pruriginoſæ, calida velut igne ambuſtæ, per totum corpus.*
24 *Laſſitudo, horror, & calor circa ſolſtitium hybernum.*
25 *Alvi egeſtio ante, & poſt febrem, ad multum tempus.*
26 *Comitiales convulſiones poſt unctionem in balneo. Tumor ad genu dextrum ab exercitiis, mellis uſu. Ad oris ulcera.*
27 *Humeri dolor, & gravitas. Pectoris, & lateris dolor in partu concuſſæ. Calores ex fomentis.*
28 *Febris ſexta die intermittens. Dolor circa umbilicum corrodens. Pituita genituræ ſimilis per vomitum rejecta.*
29 *Capitis ſutura valde cavata.*
30 *Tumor tuberculoſus juxta hepar ad imum ventrem deſcendens, alvo multo tempore liquefacta. Capitis dimidiam partem dolens. Suppurationibus, & affectionibus omnibus circa oculum, dolores ad noctem.*
31 *Tuſſes hyeme, ac auſtro ſpirante. Calores multi ſedati. Febris acuta ex tuſſi populariter graſſante. Urinæ ervi loturæ ſimiles.*
32 *Callyphylli potus. Ventre quando purgandi. Cubiti proceſſus ex caſu ſauciatus.*
33 *Cordis dolor poſt renum affectionem. Aqua marina in clyſtere. Furfurum decoctum in clyſtere, renibus affectis.*
34 *Surditas. Dentis, & maxillæ dolor vehemens. Urinæ ſtillicidium. Capitis ex utero dolores. Uteri affectiones. Colli tuberculum.*
35 *Gingivæ dolor. Nervorum in cruribus diſtentio. Regio morbo laborantes.*
36 *Deſtillatio, tuſſis multa. Veneris in deſtillatione uſus. Cibi citra febrem faſtidium.*
37 *Gibboſitas in ſpina ex phrenitide. Oculorum fluxiones. Ad prægnantium dolores ex caſu, aut convulſione, aut plaga. Dolor ex pharmaco ad fœtum perdendum.*
38 *Pythoclis curandi ratio. Perniones. Oculis incommoda. Lumborum, coxæ, & crurum dolor ex laboribus. Origanum oculis, dentibus malum. Voce deſtituta ex caſu. Humeri dolor ex obſceſſu.*
39 *Phreniticus.*
40 *Inguinum tubera. Cholericæ bilis eruptiones ſurſum, ac deorſum ex carnis eſu. Cholericæ affectiones, & febres intermittentes quando magis fiant.*
41 *Lateris dolor.*
42 *Maculæ in corpore, culicum morſibus ſimiles.*
43 *Vocis interceptio, ignorantia, delyrium. Vocis interceptionem quæ ſolvant. Tibicinæ timor noctu tantum.*
44 *Cæcutire, & corpore exoluto ſibi videri &c. Oculi affectio velut fulgur elucens.*
45 *Triſtitiæ, & deſiderium a vita diſcedendi. Mente mota ex capitis dolore. Atrabiliarius.*
46 *Horror ex potationibus: ad noctem febris: poſtridie*

poſtridie vomitus bilioſus. Urina cineris ſpecie.

47 *Febris, & lateris ſiniſtri dolor circa plejades. In ſemitertiana anxietas, & vomitus, & ſimul horror febre incipiente.*

48 *Cordis dolor in ſemitertiana circa acceſſionem. Abortus gemellorum quinto menſe ex caſu. Ventris dolor nono anno ex gemellorum abortu.*

49 *Lateris ſiniſtri dolor ex nauſea, & laſſitudine. Dyſenteria, alvi egeſtiones ſubcruentæ, & mucoſæ, ante partum. Coxæ dolor in morbo articulari.*

50 *Vomitus abſumptorum per quatuordecim dies citra febrem. Anxietas, ſtrangulatio, & dolor ventris, ex fungorum crudorum eſu.*

51 *Humeri dolor, & gravitas vehemens ad brachium, anxietas.*

52 *Puſtulæ in cruribus, coxis, lumbis, &c. Suppuratus ante hydropem.*

53 *Alvi egeſtio multa in febri ardenti inedia macerato. Cruditas ex via, & potu. Vomitorium ex aqua, aceto, & ſale. Pedis digiti ulceratio cum febre.*

54 *Carcinoma in facibus uſtum. Urinæ quales in capitis doloribus.*

55 *Maxillæ ex dentium dolore corruptio. Splenicus & vitiati coloris. Nephriticus ſanguinem mingens.*

56 *Carcinoma circa pectus. Umbilicus ſauciatus. Febris repentina, & in ſomnum collapſio.*

57 *Ad ſplenis dolorem vehementem. Febris acuta, & rubor faciei ex nulla manifeſta cauſſa.*

58 *Catapulta pectus ictus. Eunuchus ex venatione, & diſcurſu hydropicus. Inguinum tumor ad ſex annos, varices, & coxendicum dolores. Natura concitata, ac averſa. Calvariæ os medicina deſtitutum.*

SECTIO I.

1 POST canem febres fiebant ſudorificæ, & non perfrigerabantur penitus poſt ſudorem, ſed rurſus incaleſcebant: & leniter longæ, & judicatu difficiles, & non valde ſiticuloſæ, paucis in ſeptimo, & nono deſinebant, aliis undecimo, & decimo quarto, & decimo ſeptimo, Polycrati febris, & ſudor, qualis deſcriptus eſt, a medicamento purgatio deorſum vehementer, & febris adeo lenis facta eſt, ut obſcura conſiſteret, præterquam in temporibus, & ſudores ad veſperam circa caput, collum, pectus. Deinde rurſus etiam per totum ventrem, & rurſus incaleſcebat. At circa duodecimum, & decimum quartum febris aucta eſt, & modicæ alvi ſubegeſtiones. Poſt purgationem uſus eſt ſorbitionibus. Circa decimum quintum dolores ventris juxta ſplenem, & ſiniſtram lateris mollitudinem. Calidorum appoſitio minus profuit, quam frigidorum. Quum infuſo per clyſterem molli uſus eſſet, ceſſavit dolor. Idem quoque Cleocydi profuit ad dolorem ſimiliter habentem, itemque febrem. Circa decimam ſextam calores leniores eſſe videbantur, & egeſtiones bilis meracæ, & animus audacior, ſpiritus autem moderatus. Quandoque vero acervatim attractum, rurſus acervatim expirabant, velut præ animi deliquio, aut velut in umbra deſidens reſpirare ſolet is, qui per æſtum iter fecit. Decima ſeptima itaque die deſidens in ſellam, animi deliquium incidit, & multo tempore ſine voce, ac ſenſu jacebat, & vix aquam mulſam ſuſcipiebat, fibras in collo diſtendens, utpote faucibus reſiccatis, ac omni virium exolutione præſente. Vix itaque intra ſe ipſum erat, & calores leviores fiebant. Poſtea vero deſiit morbus vigeſima ſecunda die. * Pythodoro eodem tempore febris continua, octava die ſudor obortus eſt, et rurſus incaleſcebat. Decima rurſus ſudor, duodecima ſorbuit ſuccum, et uſque ad decimam quartam obſcura erat, in temporibus autem comparebat, et ſine ſiti erat, et ipſe ſibi ipſi ſanus eſſe videbatur. Sudores fiebant omni die. Decima quinta juſculum pulli ſorbens, vomuit bilem, et alvus infra exturbata eſt, et febris exacerbata eſt; rurſus deſiit, et ſudores fiebant multi, et corpus totum perfrigeratum erat, exceptis temporibus. Pulſus non defecit. Videbatur quieviſſe modico tempore, ut incaleſcere ſe putaret. Vigeſima quarta quum jam guſtaret cibos multis diebus, et pranſus eſſet, multa erat febris, et ad veſperam delirium, accedente ſimul etiam ſomno. Detinebat itaque jam continua, et vehemens, et quandoque unam, quandoque duas noctes vigilabat, reliquo vero tempore ſomnus abunde contingebat, ut operoſum eſſet excitare, et delirium in ſomno, et ſi quando ex ſomno excitatus eſſet, vix ipſe ſui ipſius erat compos. Sitis exors. Spiritus moderatus, talis aliquando, qualis Polycrati. Lingua non decolor. Poſt ſeptimam recidivæ ſucci exhibebantur, poſt decimam quartam cibus. Circa primos ſeptem eructabat, ac revomebat, quandoque cum potu ſubbilioſum, citra anxietatem, donec alvus deorſum ſoluta eſt. Sudores poſt recidivam defecerunt, niſi quis circa frontem eſſet tantillus, ut vix ſignificationem de ſe præberet, lingua ex ſomno, ſi non collueretur, ſubalba præ ſiccitate, et ruptiones ulcerum circa ipſam, et in labio inferno, et circa dentes, alvi egeſtiones paucæ. Circa decimam quintam ut recidiva facta eſt, frequentiores, et viſcoſæ. Decoctum malicorii ſedavit ipſas. Urinæ quales ſunt diuturnæ. Sub ultimum tempus dolor pectoris deglutienti potum, et manus in pectore. Cuminum, et ovum abſor-

abſorbenti ſedatus eſt, linguæ raritas profuit. Quinquageſima a prima circa arcturum ſudores breves juxta lumbos, & pectus; & corpus perfrigerabatur, exceptis temporibus, valde modico tempore. Prima & quinquageſima remiſit, nec iterum apprehendit. * Eratolai filius circa æquinoctium autumnale dyſenteri- 3
cus fiebat, & febris tenebat. Egeſtiones alvi erant bilioſæ, tenues, multæ, & moderate ſubcruentæ. Dolor autem ventris vehemens. Ubi ſerum, & lac bibiſſet, ſilice candefacta immiſſa, dolores, & ſubcruentæ egeſtiones moderatiores fiebant, ſed bilioſæ comitabantur, & ſæpe ad exonerandam alvum ſurgebat, ſed minore dolore. Febricula vero & ægroto, & multis omnino non adeſſe videbatur per omne tempus, poſt primos ſex dies adeo obſcura erat. Verum juxta tempora pulſus erat, & lingua præ ſiccitate ſubalba, & moderate ſiticuloſus, & ſine ſomno. Sorbitionibus autem jam utebatur, & vinis. Quum jam ad decimum quartum diem perveniſſet, tubercula circa aurem oborta ſunt tum alteram, tum utramque, dura, ac cruda: omnia diſparuerunt, moderate autem doloroſa erant. Quum autem non deſinerent egeſtiones, & ſemper bilioſæ eſſent; abſorbenti herbam in farina, bilioſæ egeſtiones, & dolores ad tempus aliquod mitiores facti ſunt, liquidas vero multas ſæpe egerebat, & cibos valde averſabatur, & omni neceſſitate coactus admittebat. Calor autem, & lingua, & ſitis tales ſequebantur, quales dicti ſunt, & ſudores nulli. Oblivio vero hujuſmodi quædam. Ubi interrogaſſet de eo, quod paulo antea audiviſſet, modico interpoſito tempore rurſus interrogabat: & rurſus repetebat, velut qui non dixiſſet, & ſe deſidere obliviſcebatur, niſi quis ipſum commonefeciſſet, & ipſe ſibi ipſi conſcius erat hujus affectionis, neque ignorabat. Spiritus qualis ſano. Ultra trigeſimum vero uſque ad quadrageſimum diem, & dolor ventris multum augeſcebat, & ſupinus decumbebat, & ſe convertere ne tantillum quidem poterat, & quia dolor vehemens erat, aliis, qui cibum exhiberent, opus habebat. Alvi egeſtio erat multa, & diſcreta, tenuis, & calores vinoſi, quæcumque tandem ingeſſiſſet, & quandoque ſubcruenti, & corporis dolor, colliquatio extrema, & impotentia, & ne alio quidem ſublevante ſurgere amplius poterat. In medio vero umbilici, ac oſſis pectoris, circa hanc ſedem adhibita manu, talis palpitatio erat, qualis neque a curſu, neque a timore circa cor generari poſſit. Bibenti lac aſininum coctum, novem heminarum Atticarum menſura ad duos dies, bilioſa purgatio vehemens oborta eſt, & ceſſaverunt dolores, & ciborum appetentia acceſſit. Poſtea vero bubuli lactis crudi quatuor heminas Atticas bibit, pro vice una cyathos duos, in diem, primum ſextam aquæ partem ammiſcens, & vini nigri auſteri parum. Semel autem in die cibum capiebat ad veſperam. Panis erat ad menſuram dimidiæ chœnicis ſubcineritius, & piſciculus petroſus ſimplex, aut caruncula capræ, aut oviculæ. Potus lactis poſt primos decem dies, ad quadraginta uſque ſine aqua, cum vini nigri modica parte. Poſt ſeptuageſimum jam a primo diem, a balneo ad noctem, ſudor exiguus obortus eſt. Utebatur autem modico potu, & poſt cibum potu auſteriore. * Cteſicrati lac in farina magis quam ſerum caprinum con- 4
tulit, quum dolor eſſet circa totum ventrem, & dolores cum multa ad egerendum ſurrectione, ac ſubcruenta egeſtione, et tumor circa pedes fere jam ad dies vigintiquinque eſſet. Et Adriano eadem contulerunt. Verum Cæneæ filio lac aſininum coctum. * Cydis filio circa ſolſtitium hybernum rigor, et febris, 5
et auris dextræ dolor, et capitis dolor. Talis autem auris dolor ſtatim a parvo puero ipſum comitabatur, fluidus, fiſtuloſus, et gravis odoris. Quum autem ita ſe haberet, plerumque doloris exors erat. Tunc autem dolor erat vehemens, et capitis dolor, ſecunda, aut tertia die bilis vomitus, deſidenti exonerandi ventris gratia, prodiit excrementum ſubbilioſum viſcoſum, velut ex ovo ſubpallidum. Quarta, et quinta ad noctem aliquantum delirabat, et dolor capitis, ac auris vehemens, et febris. Sexta alvi egeſtio a mercuriali, et calor, et dolor ceſſaſſe videbatur. Septima velut ſanus. In temporibus autem dolor non defecit, ſudor nullus obortus eſt. Octava ſuccum ſorbuit, ad veſperam autem betæ ſuccum, et in noctem ſomnus, et valde doloris exors, et nona lætabatur ad ſolis occaſum. Verum ad noctem capitis, et auris vehemens dolor. Contigit quoque aurem pure manare circa hoc tempus, quum maxime doleret ſtatim a principio. Totam vero noctem nonam, et ſequentem diem, ac noctis magnam partem, neminem noſcebat. Verum ſuſpirans perſeverabat, in die vero intra ſe ipſum erat, et dolores ceſſabant, et calor moderatior erat. Quum autem ſorbuiſſet mercurialem, undecima egeſſit per alvum pituitoſa, mucoſa, malolentia; duodecima, et decima tertia moderate habebat. Decima quarta initio mane facto, uſque ad meridiem per totum corpus ſudabat, cum ſomno, et ſopore multo, ut operoſum eſſet ipſum excitare, ad veſperam experrectus eſt, et corpus quidem moderate perfrigeratum eſt, in temporibus autem pulſus perſeverabat, decima quinta, et decima ſexta ſuccis uſus eſt. Decima ſeptima venit rurſus dolor eorumdem ad noctem, et delirium, et pus fluebat. Decima octava, et decima nona, ac vigeſima inſani modo degebat. Vociferabatur autem attollere ſe ipſum nitens, ſed capiti dominari non potens, manibus protentis ſemper aliquid fruſtra venabatur. Prima et vigeſima

ſudor

ſudor exiguus circa latus dexterum, & pectus, & caput. Vigeſimaſecunda ſudor circa faciem plurimus erat. Voce autem hoc tempore, ſi quidem valde conaretur, quæ volebat perfecte loquebatur. Si vero ex tempore citra conatum, ſemiperfecta: & os exolutum, & maxillæ labia ſemper in motu, velut qui loqui vellet, & oculorum frequens motus ac intuitus, & color in deſtro oculo velut dictum eſt ſubcruentus, & palpebra ſuperna intumuit, & juxta maxillam rubor in fine, & venæ omnes in facie manifeſtæ adeoque contractæ, & oculis non amplius nictabat, ſed intente intuebatur, & palpebras diducebat ad ſupernam partem, velut fieri ſolet ubi quid in oculum incidit, & quum biberet, deſcendentis potus in pectora & ventrem ſtrepitus audiebatur, qualis & Chartadi. Spiritus leniter ſemper moderatus, lingua qualis eſt peripneumonicis cum pallore albicans, ab initio & ſemper capitis dolor. Collum ſemper immobile, ut una cum capite circumageretur opus habebat, & pars ſecundum ſpinam ex collo recta ac inflexibilis, decubitus quales dicti ſunt, & non ſemper ſupinus decumbebat. At pus jam ſeroſum album, multum negotii ad detergendum cum ſpongiis exhibebat, odor ejus valde excellens, circa poſtremum tempus pedum con-
6 tactum non valde percipiebat. * Harpalidæ ſorori prægnanti circa quartum aut quintum menſem tumores circa pedes aquoſi fiebant, & oculorum cavæ partes intumeſcebant, & totum corpus in tumorem elevatum erat, velut in pituita alba affectis. Tuſſis ſicca, rectæ cervicis ſpiratio, & ejuſmodi anhelatio, & quandoque ſtrangulationes a ſpiritu, ut ſedens in lecto perſeveraret, decumbere autem non poterat, ſed etiam ſi qua ſomni expectatio eſſet, deſidebat. Sine febre erat leniter, & fœtus ad plurimum tempus immobilis erat, veluti corruptus, & translabebatur. Comitabatur autem anhelatio fere ad duos menſes. At quum fabis melle ammixto, & eclegmate mellis uſa eſſet, & Æthiopicum cuminum in vino bibiſſet, melius habuit. Poſtea tuſſiendo eduxit multa, matura, pitui-
7 toſa, alba, & ſpiratio illa ceſſavit, peperit autem fœmellam. * Polycratis uxori æſtate circa caniculæ ſydus febris. Spiritus matutinus minor, a meridie magis, & paulo denſior ſpiritus. Tuſſis, & exſcreatio ſtatim ab initio ſimilis purulentis. Intus circa arteriam, & fauces ſubſibilabat ſtridula aſperitate. Facies boni coloris, in maxillis rubor, non abunde coloratus, ſed leniter floridus. Progreſſu vero temporis & vox raucoſa, & corporis colliquatio, & circa lumbos eruptiones, & alvus circa poſtremum tempus liquidior. Septuageſima die febris extrinſecus valde friguit, in temporibus autem quies, ſpiritus vero frequentior fiebat. Verum poſt hanc quietem ſpiritus denſior, adeo ut ſedens perſeveraret, donec mortua eſt. In arteria ſtrepitus multus inerat, & ſudores pravi, & intuitus valde modeſti, uſque ad extremum tempus. Dies acceſſerunt ipſi perfrigeratæ plures, quam quinque. Poſt primos autem purulentum exſcreare perſeverabat. Mulieri ſupra portas habitanti jam ſeniori febricula oborta eſt, quæ quum jam deſineret, colli dolor uſque ad ſpinam, & lumbos, & harum partium non valde potens erat. Maxillæ erant compactæ, et dentes in ſe ipſos, plus quam ut ſpecillum admitterent, et vox balbutiens, eo quod reſolutum, et immobile, ac debile eſſet corpus, prudens tamen erat. Calefactoriis, et aqua mulſa tepida, tertia fere die hæc laxavit, et poſtea ſuccis, et juſculis ſana evaſit, id quod ad fi-
8 nem autumnalis temporis contigit. * Apud Herpalidem unctor, crurum, ac manuum impotentior circa autumnum factus, bibit temere medicamentum ſurſum, ac deorſum purgans. Ex purgatione febris, et ad arteriam defluebat fluor, qui loquentem impediret, et faceret, ut inter loquendum anhelaret, ſimiliter ut anginoſus raucoſus. Strangulatio deglutienti, et alia, quæ in angina. Verum tumor non erat. Febris autem, et tuſſis augeſcebat, et exſcreatio liquidæ, ac multæ pituitæ. Progreſſu temporis et dolor circa pectus, ac mammam ſiniſtram. Quum autem exurgeret, aut commoveretur, anhelatio multa, et ſudor a fronte, et capite, et faucium affectio mollior erat, dolore ad pectus deſcendente. Ab initio igitur fabis melle ammixto utebatur. Poſtquam autem febres detinebant, magis aceto mulſo calido, et mellis delinctu multo. Ubi præteriiſſent dies quatuordecim, omnia deſiverunt, et manuum, ac crurum non longe
9 poſtea potens factus eſt. * Chartadi febris ardens, vomitus bilis multus, et infra alvi egeſtio, vigiliæ, et juxta ſplenem tumor rotundus. Tertia die mane ſurrexit, ſtrepitu circa ventrem citra dolorem percepto. Ubi vero alvum exoneraret, ſanguinis recentis plus, quam congii menſura ſubiit, et ubi iterum atque iterum cohibuiſſet, grumi concreti, anxietas circa cor, et os ventriculi, et ſudor per totum fere corpus, et febricula frigeſcere videbatur, et primum prudens erat, progrediente vero die et inquietudo major, et anxietas, et ſpiritus paulo denſior, et confidentius, ac benignius, quam pro tempore homines compellebat, ac excipiebat, et quædam animi deliquia accedere videbantur. Quum autem exhiberent aliqui ſuccos, et aquam de farina craſſa in ipſa macerata, non ceſſavit, ſed ſpiritus ad veſperam valde multus erat, et jactatio multa, et ad dextera, et ad ſiniſtra tranſmovens ſe ipſum, nullo tempore quieſcere poterat. Pedes frigidi. In temporibus, et capite calor magis propinqua jam morte, et ſudores multi, et bi-

benti ſtrepitus audiebatur circa pectus, & ventrem deſcendentis potus. Quod vero peſſimum erat, ubi dixiſſet ſibi aliquid infra ſubire velle, & oculis intente intuitus eſſet, non diu ſe cohibens mortuus eſt. * Hermoptolemi uxori hye- 10
mis tempore febris, & capitis dolores; & quum bibiſſet, ut quæ difficulter deglutiret, ſurrexit, & cor ſe ſanaſſe dixit. Lingua livida ab initio. Occaſio videbatur ex horrore poſt balneum facta eſſe. Vigilabat & nocte, & die. Poſt primos dies interrogata, non adhuc ſolum caput, ſed & totum corpus ſe dolere dixit. Sitis quandoque vehemens, quandoque moderata. Quinta, & ſexta, & uſque ad nonam ferme delyrium, & rurſus ad ſe ipſam loquebatur ſemiperfecta cum ſopore, & aliquando manum ad dealbatum parietem protendebat, & pulvinum quemdam frigidum ad caput ſitum, etiam pectoribus adhibebat, & ſtragula quandoque rejiciebat, & in oculo dextro ſubcruentum quid erat, & lachrymabatur. Urina autem erat, quæ in pueris ſemper peſſima eſt. Ex alvo egerebat ab initio quidem ſubfulva, poſtea vero aquoſa valde, & hujuſmodi coloris. Undecima moderatius calida eſſe videbatur, & quandoque ſitis exors fiebat, adeo ut niſi quis dediſſet, non peteret. Somni poſt primum tempus contingebant moderate interdiu; ad noctem vigil erat, & ad noctem magis dolebat. Nona venter exturbatus eſt aquoſis excrementis. Similiter etiam undecima. Sequentibus vero moderate multum ad egerendum ſurgebat, & talis egeſtio erat. Erant autem in prioribus diebus indignationes, & ejulationes, velut pueri, & vociferatio, & timores, & circumſpectiones, ubi ſopore excitata eſſet. Verum decima quarta operoſum erat ipſam continere exilientem, ac clamantem derepente, & pertinaciter, velut ex plaga, & vehementi dolore, ac timore, velut ſi quis ipſam apprehenſam modico tempore detineret. Deinde rurſus quietem habebat, & ſopore preſſa dormiens perſeverabat omnino non videns, quandoque neque audiens, & totam hanc diem ad utrumque, modo ad tumultum, modo ad quietem tranſmutabat. Sequenti nocte per alvum ſubiit quid cruenti, velut mucoſum, & rurſus velut limoſum; poſtea praſina valde, ac nigra. Decima quinta repentinæ jactationes, & timores, & vociferatio lenis fiebat. Sequebatur autem efferatio, & indignatio, & ejulatio, niſi ipſi cito quod vellet, porrectum eſſet, & cognoſcebat quidem omnes, & omnia ſtatim jam poſt primos dies, & oculi ſubcruentum illud ſedatum eſt. Verum inſania juxta temporis occaſionem, & vociferatio, & mutatio prædicta ſequebatur ad ſoporem. Audiebat inæqualiter, aliqua valde, etſi ſubmiſſe quis loqueretur; aliqua vero clarius eloqui oportebat. Pedes ſemper æqualiter cum reliquo corpore calidi uſque ad extremos dies. Verum decima ſexta minus. Decima ſeptima moderatius quam aliis diebus habens, ad noctem horrore ipſi oborto, ſe contrahens magis febricitabat, & ſitis multa erat: reliqua ſimilia ſequebantur. Tremores autem circa manus fiebant, & aliquantum concutiebat caput, & oculorum intuitus pravi, & ſitis vehemens: ubi bibiſſet, rurſus poſtulabat, & rapiebat, ac large bibebat, neque avellere ipſi poterant. Lingua ſicca, valde rubicunda, & os totum, ac labia ulcerata erant, ac ſicca, & ambas manus ad os admovens manducabat, quum tremula eſſet, & ſi quis aliquid ad manducandum, aut ſorbendum obtuliſſet, large, ac furioſe deglutiebat, ac ſorbebat, & ſigna circa oculos mala. Diebus autem tribus, aut quatuor ante obitum, horrores quandoque incidebant ipſi, adeo ut contraheret corpus, & contegeretur, & anhelaret. Crura diſtendebantur, & pedes frigidi erant. Sitis ſimilis, & mentis affectiones ſimiles, & ſurrectiones ad egerendum, aut inanes, aut paucis, & tenuibus prodeuntibus, cum modica quadam tenſione. Poſtrema tertia & vigeſima, oculus magnus mane erat, & circumſpectio brevis, & quietem agebat, quandoque etiam abſque contectione, ac ſopore. Ad veſperam vero dextri oculi motus, qualis videntis, aut aliquid volentis, ab externo angulo, ad naſum, cognoſcebatque, & interroganti reſpondebat. Vox poſt multa ſubblæſa, & præ vociferatione fracta, ac raucoſa. * Amphiphradis filio ætate lateris 11
ſiniſtri dolor, & tuſſis, & alvi egeſtiones multæ, aquoſæ, & ſubbilioſæ; & febris ceſſaſſe videbatur circa ſeptimam. Tuſſis aderat. Color ſubalbidus, ac ſubpallidus. Circa duodecimam cum virore ſubpallidum ſpuebat. Spiritus progreſſu morbi ſemper denſior, & anhelatio, & ſtridula aſperitas circa pectus, & arteriam. Sorbitionibus utebatur. Prudens per omne tempus. Circa vigeſimam octavam mortuus eſt. Sudores quandoque fiebant foras. Caupo peripneumonicus: alvus ſtatim ſubibat. Circa quartam ſudor multus, febricula ceſſaſſe videbatur, tuſſicula nulla, ut ita dicam. Quinta, ſexta, & ſeptima detinebat febris, ſudor octava. Nona exſcreavit pallidum. Decima ſubibat alvus acervatim non ſæpe. Circa undecimam mitius habebat. Decima quarta ſanus. Hermoptolemo poſt plejadis occaſum febris acceſſit. Tuſſis non valde, lingua peripneumonica. Nona exudavit, totus frigefactus eſt, velut videbatur. Obtulerunt ipſi ſuccum; circa meridiem caleſcebat. Undecima ſudor, & alvus erupit bilioſis egeſtionibus. Tuſſicula acceſſit. Decima quarta pallidum exſcreavit, & ſtertebat. Decima quinta quum per totum tempus prudens manſiſſet, mortuus eſt. * Alius quidam in palato ſtertens: lingua ſicca, peripneumonica: 12

prudens

prudens mortuus eſt. Et Poſidonius adhuc æſtate inſtante, juxta pectus,
& præcordia, & latus multo tempore dolebat citra febres. Multis autem an-
nis antea ſuppuratus fuerat. Hyeme vero quum inhorruiſſet, dolor augeſcebat,
& febricula tenuis, & exſcreatio purulenta, tuſſis cum ſtridula aſperitate circa
fauces; & ſtertens, quum prudens eſſet, mortuus eſt. Balis filius quum ex
monte penitus aberraſſet, ſexta lingua prava, ſubrubra, & vocem læſerat inter
aberrandum. Oculi colorati, natantes velut dormitantium; color reliqui corpo-
ris non valde velut in morbo regio, ſed ſubpallidum, lividum, vox prava, lin-
gua obſcura, peripneumonica, non prudens. Spiritus ad manum malus, non
denſus, neque magnus, frigidi pedes lapidoſi. Circa nonam mortuus eſt.
13 * Quædam apud Metronem anginoſa, dexteram manum, ac crus doluit. Fe-
bricula tenebat debilis, ſuffocatio die tertia remiſit. Septima convulſa: vox in-
tercepta. Stertor, dentium colliſio, ac conſertio, maxillarum rubor. Hæc non lon-
ge vitam protraxit: quinta, aut ſexta mortua eſt. Signum circa manum ſublivi-
dum. Bion ex hydropico diuturno cibum averſabatur ad multos dies, & u-
rinæ ſtillicidio vexabatur. In ſiniſtro genu abſceſſus fiebat, ſuppuratus eſt, mor-
tuus eſt. Cteſiphon hydropicus ex febre ardente multa, & prius hydropi-
cus, ac ſplenicus, valde repletus eſt & ſcortum, & crura, & peritonæum membra-
nam, alvum, ac inteſtina ambientem. Ad finem tuſſis, & ſuffocationes fiebant adno-
ctem, magis a pulmone, velut pulmonicis, ac tabeſcentibus. Tribus, aut qua-
tuor diebus ante diem obitus, rigor, febris, circa femur dextrum intus ad venam
mediam ab inguine collectio velut ignis feri, ſublividum habens ruborem. Ad
noctem cordis, ac oris ventriculi dolor, & non longe poſtea vocis interceptio.
Strangulatio cum ſtertore, & mortuus eſt. Et in Olyntho hydropicus, de-
repente voce privatus, noctem, & diem deſipiens, mortuus eſt. Prodro-
14 mi filius, æſtate ſubblæſus, æſtuoſus. Lingua ipſi ſubarida, obſcura, egeſtio alvi
deorſum multa. Superſtes evaſit. * Leophorbidæ febris acuta poſt ſolſti-
tium hybernum, præcordiorum, & ventris dolor, alvi egeſtiones liquidæ, bilio-
ſæ, multæ, & interdiu ſoporoſus, lingua peripneumonica, tuſſis non inerat,
Duodecima nigra pauca, & praſina egeſſit. Decimaquarta febricula ceſſaſſe vi-
debatur. Poſtea vero ſorbitionibus utebatur. Decima ſexta os valde ſalſugino-
ſum ſiccum fiebat; ad ſummam veſperam horror, febris. Vigeſima prima cir-
ca meridiem rigor, & ſudor, febris deſiit, verum calor adhuc ſuberat tenuis, ad
noctem rurſus ſudor, & vigeſima ſecunda ad noctem ſudor, & calor remiſit,
At prioribus diebus omnibus ſine ſudore erat. Alvus autem humecta fuit et-
iam in putata poſtea recidiva. Quæ ſuperne habitabat Theoclis cogna-
ta: ſub plejadas febris acuta, ſexta videbatur ceſſaſſe; lavit velut febre ſedata, ſe-
ptima mane maxilla valde rubicunda, utra non memini. In veſpera febris ve-
nit multa, & animi deliquium, & vocis interceptio erat, non longe vero poſtea
15 ſudor, & quies ceſſante morbo ſeptima die. * Theodori uxori in febre vehe-
menti ſanguinis eruptio facta eſt hyeme. Ubi febris deſiiſſet circa nonam, non
longe poſtea, lateris dextri velut ab utero gravitas. Sed & primum, & ſequen-
bus diebus obortus eſt dolor vehemens juxta pectus, & fomento ad latus dexte-
rum adhibito, remiſerunt dolores quarta die, ſpiritus denſior, arteria vix reſpi-
rans ſubſibilabat, & ſupina difficulter ſe vertere poterat. Ad noctem febris acu-
tior, & delyrium breve fiebat. Quinta mane mitior eſſe videbatur: ſudor de fa-
cie diffundebatur primum modicus, deinde multo tempore per totum corpus,
ac pedes. Poſtea vero videbatur ipſi febris remiſiſſe. Erat autem ad manum fri-
gidius corpus arteriarum. Quæ vero in temporibus ſunt etiam, magis ſaliebant,
& ſpiritus denſior, & alias atque alias delirabat, & omnia ad deterius. Lingua per-
petuo alba valde, & tuſſis non inerat, niſi tertia, ac quinta die ad breve tempus.
Sitis non erat. Sputatio erat. Præcordium dexterum valde elevabatur circa quin-
tam, verum poſtea mollius. Egeſtio tertia die a balneo ſtercoris modici. Quin-
ta rurſus liquidi modici. Venter autem mollis. Urinæ acerbæ, cineris ſpeciem
referentes, oculi velut delaſſatæ: difficulter ſuſpiciebat, ac circumferebat oculos.
Quinta ad noctem ægre affecta fuit, & delyrium ſequebatur. Sexta rurſus ea-
dem hora, qua plenum ſolet eſſe forum, multus ſudor diffundebatur: incipie-
bat a fronte ad totum corpus. Ad multum tempus prudenter res ſuas diſpone-
bat, ad meridiem vero valde delyrabat, & perfrigeratio ſimilis erat, omnia vero
circa corpus graviora. Ad veſperam tibia ipſius ex cubili decidit, & puero præ-
ter rationem minabatur, & rurſus ſilebat, & ad quietem convertebatur. Circa
primum ſomnum ſitis multa, & inſania; & erecta ſedebat, & præſentibus con-
viciabatur, & rurſus conticuit, ac in quiete erat, & videbatur reliquum noctis ſo-
pore preſſa eſſe. Verum oculos non clauſit. Ad diem indicabat pleraque nuti-
bus, corpore quieſcens, & moderate intelligens. Sudor rurſus eadem hora, ſi-
militer oculi demiſſi, ad infernam palpebram magis incumbentes, rigide, ac ſtu-
pide intuentes, albæ oculorum partes pallidæ, & mortiferæ, & totum corpus pal-
lidum, ac nigrum. Manum plerumque ad parietem, aut ad ſtragula habebat, ſtrepi-
tus autem bibenti magni fiebant, reſpuebat, & ſurſum ad naſum abſorbebat, &

floccos legebat, & faciem obvelabat. Poſt ſudorem manus velut in glaciem con-
gelatæ, ſudor ſequebatur frigidus, corpus ad manum frigidum, exſiliebat, voci-
ferabatur, inſaniebat, ſpiritus multus, manus tremulæ fiebant, ſub mortem
progreſſæ jam etiam convulſæ. Septima die mortua eſt. Sexta die in nocte ſtra-
tum modice perminxit, quod minxerat de feſtucis detrahebatur, viſcoſum, ge-
nituræ ſimile. Vigilabat per omnes dies; poſt ſextam urina ſubcruenta.
* Antiphanis filio hyeme lateris dexteri dolor, tuſſis, febris: edebat, deambula- 16
bat etiam febriens. Videbatur ruptio facta eſſe, nona remiſit, febris non reli-
quit, tuſſis multa, & craſſa, ac ſpumoſa ſpuebat, latus dolebat. Circa decimam
quartam, & rurſus vigeſimam febres deſinere videbantur, & rurſus corripiebant,
erat autem calor tenuis, & parum quid relinquebat. Tuſſis quandoque deficiebat,
quandoque abundabat, cum multa ſuffocatione. Tunc vero remittebat, & exſcrea-
tio poſt hos dies multa cum ſtrangulatoria tuſſi, & purulenta ſupra vas effer-
ventia, ac ſpumantia prodibant, & in faucibus plerumque ſtridula aſperitas ſubſi-
bilabat, anhelatio ſemper detinebat, & ſpiritus denſior: raro bene ſpirabat. Ul-
tra quadrageſimum diem, prope ſexageſimum opinor, oculus ſiniſter excæcatus
eſt, cum tumore, ſine dolore: nec longe poſtea etiam dexter, & pupillæ valde albæ,
ac ſiccæ fiebant, & mortuus eſt poſt excæcationem, non progreſſus ultra ſeptem
dies, cum ſtertore, ac multa deliratione. Similia & ex ſimilibus eodem tem-
pore contigerunt etiam Theſſalioni, ferventia, & ſpumantia, & purulenta, &
tuſſes, & ſtridulæ aſperitates. * Polemarchi uxori hyeme anginoſæ tumor 17
ſub gutture, febris multa; vena ſecta eſt, ceſſavit ſtrangulatio ex faucibus, fe-
bris comitabatur. Circa quintam genu dolor, & tumor ſiniſtri, & circa cor di-
xit ſibi videri aliquid colligi, & reſpirabat, velut reſpirant hi, qui ſub aquam mer-
ſi fuerunt, & ex pectore ſubſtrepebat, velut qui concluſo ore loquuntur, enga-
ſtrimythi, quaſi ex ventre loquentes, appellati. Tale quid contingebat. Circa
octavam, aut nonam ad noctem alvus prorupit, ac liquida multa, acervata, & gra-
veolentia egeſſit, vox intercipiebatur. . Mortua eſt. Ariſtippus in ſuper-
num ventrem violenter, ac graviter ſagittæ ictu petitus eſt. Ventris dolor vehe-
mens, & brevi ardebat, deorſum vero nihil egerebat, anxius erat, bilioſa abun-
de colorata quum vomuiſſet, melius habere videbatur. Paulo poſt dolores rur-
ſus vehementes, & venter ſimiliter ardebat, velut in volvulis, calores, & ſitis.
In ſeptem diebus mortuus eſt. Neapolis percuſſus ſimiliter, eadem paſſus
eſt: acri infuſo per clyſterem immiſſo, alvus deorſum erupit, color per corpus
diffuſus eſt tenuis, pallidus, niger, oculi ſquallidi, ſtupore rigidi, intus conver-
ſi, intente intuentes. * Ei, qui in hepar percuſſus eſt jaculo, ſtatim color qua- 18
lis eſt mortuorum, per corpus diffuſus eſt, oculi cavi, anxietas, moleſtia. Mor-
tuus eſt prius, quam concio ſolveretur, in qua die percuſſus eſt. Qui caput per-
cuſſus eſt lapide a Macedone ſupra tempus dextrum, ita ut fiſſura ſaltem facta,
diſſectio contigiſſet, vertigine affectus eſt, & cecidit. Tertia die voce deſtitutus
erat, anxietas, febris non valde vehemens, pulſus in temporibus, velut tenuis ca-
loris, nihil audiebat, neque ſapiebat, neque quieſcebat, humiditas circa frontem,
& ſub naſum, uſque ad mentum. Quinta mortuus eſt. Eniates in Delo jaculo
percuſſus eſt retrorſum in latus juxta ſiniſtram partem. Ulcus quidem ſine do-
lore; verum tertia die ventris dolor parvus, non egerebat, infuſo per clyſterem
immiſſo, ſtercus prodibat, & dolor deficiebat, ſedes extra ad ſcortum extabat,
quarta die etiam ad pubem, & totum ventrem dolor vehementer irruebat, quie-
ſcere non poterat, bilioſa vomuit abunde colorata, oculi cum virore pallidi, qua-
les in animi deliquiis. Poſt quintam mortuus eſt. Erat autem calor quidam te-
nuis in ipſo. Billo percuſſo in dorſum, ſpiritus multus per vulnus cum ſtre-
pitu prodibat, & ſanguinem fundebat. Verum deligatus emplaſtro, cruentis
vulneribus commodo, ſanus evaſit. * Contigit & infeliciſſimo Philes filio, 19
denudatione in fronte facta, nona die febris. Deinde livefactum eſt os, mortu-
us eſt. Et Phaniæ, & Evergetæ filio, livefactis oſſibus, & febricitantibus,
cutis ab oſſe diſceſſit, & pus ſubtus depaſcebatur. His, dum perforarentur, ex
ipſo oſſe egreſſa eſt ſanies tenuis, ſeroſa, ſubpallida, graveolens, lethalis. Con-
tingit autem talibus etiam vomitus accedere, & ad finem convulſiones: & ut
clangoroſam vocem edant, ac impotentes fiant, & ſi in dextris fuerit vulnus, in
ſiniſtra parte; ſi vero in ſiniſtris, in dextra. Theodori filio nona die in ſole
verſato, febris acceſſit decima die, ex denudatione juxta os nullius momenti.
In febre vero denudatum eſt, diſceſſit cutis, multum clangoroſus erat. Vigeſi-
ma ſecunda venter elevatus eſt maxime circa præcordia. Vigeſima tertia mortu-
us eſt. Quibus oſſa fracta fuerint, his ſeptima die febres. Si vero cali-
dius fuerit tempus, etiam citius. At ſi magis fracta fuerint, etiam e veſtigio.
Et Exarmodi famulus ſimiliter dolorem habebat ad femur, non e directo vul-
neris, & factus eſt clangoroſus, & colli erat dolor. Et Poſidocreon tertia
convulſio; calor non relinquebat; mortuus eſt die decimo octavo. * Iſagoræ fi- 20
lius percuſſus eſt retro in caput, contuſo oſſe, ac nigrefacto: quinta die ſuper-
ſtes evaſit, os autem non diſceſſit. Magnæ navis gubernatori anchora di-

gitum

gitum medium, & os dextræ manus confregit. Inflammatio ſucceſſit, & marcor, & febris. Subpurgatus eſt. Quinta calores moderate remiſerunt, itemque dolores. De digito quid decidit. Poſt ſeptimum diem ſanies exibat leniter. Poſtea per linguam dixit ſe non omnia poſſe enunciare. Prædictio facta eſt opiſthotonum adventare. Ad hoc conferebant maxillæ confertæ, & ad collum rigidæ. Tertia die totus convellebatur in poſteriorem partem, cum ſudore. Sed a prædictione mortuus eſt. Harpali filius ex liberta Telephane luxationem infra in pede magni digiti accepit. Inflammatus eſt, & valde doloroſus erat, & ubi repoſitus eſt, & dolor remiſit, proficiſcebatur ad agrum. Rediens, lumbos doluit, lavit, maxillæ ad noctem conferebantur, & opiſthotonus aderat, ſaliva ſpumoſa vix per dentes foras prodibat. Tertia die mortuus eſt. Thrinon Damonis filius habebat circa tibiam, aut malleolum ulcus juxta nervum jam purum. Huic a pharmaco corroſo contigit, ut opiſthotono moreretur.
21 * Menoni ſub arcturum, & prius, ex febre æſtiva, & alvi profluvio ægre affecto, & ex itinere delaſſato, dolor lateris ſiniſtri, & tuſſis, quæ ex deſtillatione quidem etiam prius aderat, verum tunc valde intenta erat, & vigilabat, & febrem ſtatim ab initio ægre ferebat, & erectus ſedens tertia die ſpuebat pallidum: arteria ex ſtertore ſubſibilabat. Circa quintam ſpiritus moderate denſus, pedes, tibiæ, extremæ partes plerumque frigidæ, & extra ſtragula. Alvi egeſtio ab initio fiebat bilioſa, neque valde modica, neque multa. Septima, octava, & nona levius ferre videbatur, & ſomni aliqui contingebant, & quæ exſcreabat crudiora erant. Decima, & uſque ad decimam tertiam, alba, & pura, & præcordium mollius fiebat, ſiniſtrum tamen diſtentum, & melius ſpirabat. Subdita glande moderate alvus ſubiit. Decima tertia rurſus pallidum ſpuebat. Decima quarta magis. Decima quinta praſinum. Alvus autem maleolentia, bilioſa, liquida, multa demiſit. Siniſtrum præcordium elevabatur. Decima ſexta autem etiam valde intumuit, & ſpiritus jam ſtertoroſus, ſudor circa frontem, & cervicem, raro ad pectus, extremæ partes, & frons leniter permanebant frigidæ. Saltatio vero venarum circa tempora detinebat. Somni ſoporoſi noctem, ac diem poſtremo tempore. Urina ab initio cruda, cineris ſpeciem referens. Circa decimam, & uſque ad decimam tertiam tenues, & non decolores. Verum a decima tertia, quales ab initio. Cleocho lateris dolor, & febris. Remiſit febris, ſudavit per totum corpus. In urina multa erant, quæ ferebantur, ac innatabant; poſtea turbata eſt.

SECTIO II.

22 * Circa plejadum occaſum Olympiadæ uxorem, fœtum octimeſtrem geſtantem, ex caſu febris acuta corripuit. Lingua æſtuoſa, ſicca, aſpera, pallida, oculi pallidi, & corpus mortiferum. Fœtum corrupit quinta die, facile liberata eſt, & ſomnus ut videbatur ſoporoſus, veſperi excitantes non ſenſit, ſternutatorium adhibitum percepit, potionem ſuſcepit, & ſuccum, deglutiens potionem aliquantum tuſſivit, vox non ſolvebatur, neque ipſa quicquam allevabatur ex morbo. Oculi triſtes, ac ſubmiſſi, ſpiritus ſublimis per naſum trahebatur, color pravus, ſudor circa pedes, & crura, ubi jam morti propinqua eſſet, mor-
23 tua eſt. * Nicolai concubinæ ex febre ardenti abſceſſus juxta aurem fiebant ab utraque parte, paulo poſterius alter, quum jam febris remittere videretur, velut tumor laxus. Circa decimum quartum magni citra ſigna ſedati ſunt, recidiva facta eſt. Color qualis mortuorum. Lingua aſpera, valde denſa, ſubalbida. Siticuloſa, alvi egeſtio deorſum multa, liquida, male olens per omne tempus. Ante finem corruptum eſt corpus præ multitudine egeſtionis. Mortua eſt circa vigeſimum diem. Andream ante plejadem horror, febris, vomitus. Ab initio ſemitertiana apparebat. Verum tertiana erat. Quum rurſus in foro verſaretur, inhorruit: febris acuta, vomitus bilis meracæ, delirium ad noctem. Quarta rurſus melius habebat. Quinta difficulter. Sexta a mercuriali probe egeſſit alvus. Septima difficilius, & ſequentibus jam diebus febris magis continenter affligebat, & ſine ſudore ab initio, & ſiticuloſus. Maxime vero os reſiccabatur, & potionem nullam libenter admittebat, quum multa injucunditas circa os eſſet, Lingua ſicca, inarticulata, aſperitas efflorеſcebat, cum pallore albicans. Vigil, anxius, exolutus, fractus. Lingua præ ſiccitate quandoque ſubblæſa, donec madefeciſſet, ſuccum maxime admittebat. Nona, aut decima circa aurem ſiniſtram, atque etiam alteram tumores parvi citra ſigna apparuerunt. Urinæ ſemper non decolores, verum ſine ſubſidentia. Decima quarta ſudor circa ſupernas partes non multus, ſed moderatior. Calor circa decimam ſeptimam evanuit. Alvus poſt decimam ſicca, citra glandem ſubditam non egerens. Circa vigeſimam quintam, puſtulæ per totum corpus pruriginoſæ calidæ, velut igne ambuſta. Dolor autem erat circa locos ſub alis, & latera; tranſivit ad crura citra ſigna, & deſivit. Balneum proderat, & unguenti illitio cum aceto. Menſe vero ſecundo, aut tertio for-
24 taſſis, ad rhenes dolor, qui etiam antea quandoque fuerat, ſedatus eſt. * Ari-

ſtocrati circa ſolſtitium hybernum laſſitudo, & horror, & calor. Poſtea tertia
die incepit lateris dolor, itemque lumborum, & tumor ſub alis initium ſumens,
per totum dextrum latus durus, rubicundus, lividus, velut ab igne calefactus,
& inuſtus, anxius, omnia moleſte ferens, valde ſiticuloſus, lingua ſubalbida.
Urinæ non procedebant, crura ſubfrigida, alvi egeſtio a mercuriali modica, li-
quida, ſubalbida, ſpumoſa, ad noctem ſpiritus elevabatur, ſudor circa frontem,
partes infernæ frigidæ, collum inflabatur, tuſſis non inerat, mortuus eſt pru-
dens. Oneſianacti circa autumnum lippitudo, poſtea vero febris quartana.
Incipiente quartana cibos valde averſabatur, in progreſſu vero libenter acci-
piebat. Sed & Polycharti in quartana ſimilia circa cibum accidebant.
* Mneſianacti alvi egeſtio ante febrem, & poſtea, ad multum tempus ſequebatur, 25
multis albis mucoſis prodeuntibus: & quandoque pauco ſanguine, citra dolo-
rem. Strepitus autem in ventre. Poſt febrem abſceſſit circa ſedem tuberculum
durum, quod multo tempore inconcoctum comitabatur, erupit ad inteſtinum,
& foris fiſtuloſum fiebat. Deambulante vero ipſo in foro, ſplendores præ ocu-
lis obverſabantur, & ſolem non valde videbat. Quum autem parum diſceſ-
ſiſſet, extra ſe ipſum erat, & collum convulſum eſt. Poſtquam autem domum
deportatus eſt, vix ſuſpexit, & ipſe vix ſui ipſius erat. Primum autem colluſtra-
bat circumſtantes, & corpus perfrigeratum eſt, vix vero recalefactus eſt utricu-
lis, & fomentis adhibitis. Poſtquam autem ipſe intra ſe ipſum eſſet, & exurge-
ret, non volebat exire, ſed timere dixit. Si vero quis de gravibus morbis diſ-
ſereret, ſubducebat ſe præ timore. Quandoque etiam caliditatem ſibi ad præcor-
dia allabi dixit, & oculorum ſplendores comitari, & alvi egeſtio multa, & ſæpe,
& ſimilis hyeme contigit. Facta eſt venæ ſectio, datum eſt veratrum, bibit lac bu-
bulum, prius autem aſininum contulit, & alvi egeſtiones ſedavit. Aquæ potus
ab initio, deambulationes quoque, & capitis purgationes. * Anecheti filio hæc 26
contigerunt, hyeme in balneo dum ungeretur ad ignem: calefactus eſt, & ſta-
tim in comitiales convulſiones incidit. Poſtquam vero multæ factæ eſſent convul-
ſiones, circumſpexit, non apud ſe ſe erat, quum autem intra ſe ipſum eſſet, rur-
ſus poſtridie mane correptus eſt, ac convulſus, ſpuma non valde. Tertia, lingua
inarticulata. Quarta per linguam ſignificabat. Quinta loqui non poterat, ſed in
principiis nominum hærebat lingua valde, & convulſio fiebat, & extra ſe ſe erat.
Quum vero hæc remitterent, lingua vix in ſuum ſtatum reſtituebatur. Sexta ab-
ſtinebat ab omnibus, & ſorbitione, & potu, & a nulla amplius affectione cor-
ripiebatur. Cleocho ex laſſitudinibus, ac exercitiis melle per dies aliquot uten-
ti, tumor ad genu dextrum obortus eſt. Immo potius ad infernam partem cir-
ca tendines ſub genu, circumibat ſubclaudicans, & ſura intumeſcebat, ac du-
ra erat, & ad pedem, & ad malleolum dexterum, & tubercula ad gingivas cir-
ca dentes magna, velut uvæ acini, livida, nigrefacta, doloris exortia, ubi cibum
non caperet. Sed & crura doloris exortia erant, ſi non exurgeret. Venit enim &
ad ſiniſtrum tumor, verum minus liveſcebat. In tumoribus circa genua, ac pe-
des velut ſuppurationes erant. Tandem vero fieri non poterat, ut ſtaret, aut cal-
caneis inſiſteret, ſed in lecto decumbebat. Calores manifeſti quandoque cibum
averſabatur, non valde ſiticuloſus, neque ad ſedem ſurgebat, anxius, & quandoque
etiam puſillanimitas tenebat. Veratrum exhibitum eſt, & capitis purgationes.
Ad os pharmacum ex manna thuris cum aliis ammixtis profuit. Ad ulcera in
ore, ſorbitio lenticulæ commoda erat. Circa ſexageſimam ſedati ſunt tumores a
ſecundo veratro, dolores tantum ad genua decumbenti venerunt. Humor autem,
& bilis abſceſſit ad genua, etiam pluribus diebus ante veratrum. * Piſi- 27
ſtrato humeri dolor, & gravitas diuturna deambulanti, & alias ſano, hyeme
vero incidit multus lateris dolor; & calor, & tuſſis, & exſcreatio ſanguinis ſpu-
moſi, & in faucibus ſtertebat. Verum facile ferebat, & apud ſe ipſum erat, & ca-
lor remiſit, ſimulque exſcreatio, & ſtridula aſperitas, & circa quartam, aut quin-
tam diem ſanus. Simonis uxori in partu concuſſæ dolor circa pectus, &
latus, tuſſis, febres, exſcreationes purulentæ: tabes, ad ſex menſes febres, & alvi
profluvia ſemper. Ad finem febres ceſſaverunt, poſt ceſſationem ſubſtitit alvus,
& poſt ſeptem dies mortua eſt. Euxeni uxorem ex fomentis ut videbatur,
calores nullo tempore relinquebant, magis tamen ad veſperam augeſcebant, ſu-
dores fiebant per totum corpus. Febre ad augmentum tendente, frigiditas pe-
dum, quandoque etiam tibiarum, & genuum fiebat, tuſſicula ſicca ad modicum tem-
pus, febre exacerbari incipiente, deinde ceſſabat, per multum autem tempus etiam
totius corporis rigor fiebat. Sitis exors ſemper. Ubi medicamentum bibiſſet, &
ſerum, magis læſa eſt. Ab initio omnino ſine dolore erat, & bene ſpirabat. Me-
dio vero tempore lateris dextri dolor fiebat, & tuſſis commota eſt, & anhela-
tio, & exſcreationes parvæ albæ, ac ſubtenues, & horror non amplius ex pedi-
bus, ſed de collo, & dorſo, & alvus liquidior, remiſit febris cum multo ſudore,
& perfrigerata eſt. Anhelatio vero erat varia, mortua eſt poſt remiſſionem ſe-
ptima die, quum eſſet mente prudens. * Polemarchi uxor æſtate incepit febri- 28
re, dimiſit autem ipſam febris ſexta die; titubans obambulabat; ad noctem
calor*

calores. Rurſus interpoſito tempore corripuit febris, & non dimiſit tribus fere menſibus. Tuſſis multa, exſcreatio pituitæ. Poſtquam vero viginti duraſſet diebus, ſpiritus ſemper denſus, in pectore ſtrepitus, plerumque ſudor, mane febris mitior, & horrores quandoque corripiebant, ſomni fiebant, & alvus aliquando humectabatur, & rurſus reſtitabat. Moderate cibum guſtabat; at medio tempore ad genua, & tibias dolor, & ad flectendum, ac extendendum alio opus habebat. Perſeverabant crurum affectiones uſque ad finem jam propinquum, & intumuerunt pedes uſque ad tibias, & ad contactum dolebat, & ſudores, ac rigores deſierunt. Febris autem ſemper intendebatur. Ante obitum alvus erupit; prudens permanebat; tribus ante obitum diebus in faucibus ſtertebat, & ſpiritus revertebatur. Mortua eſt. Hegeſipolis filiolus quatuor fere menſibus dolorem circa umbilicum corrodentem habebat. Progreſſu temporis augebatur dolor. Percutiebat ventrem, vellicabat, calores corripiebant, contabeſcebat, oſſa reliqua erant, pedes tumebant. Teſtes, venter, partes circa umbilicum inflata. Num & quibus futurum eſt, ut alvus exturbetur? cibum averſabatur, lac ſolum admittebat recens, & alvus liquida erat, & ſubcruenta ſanies ſubibat, male olens, alvus ardebat. Mortuus eſt, ubi vomuiſſet modicum pituitoſum, adeo ut
29 quis genituram putaſſet. * Plateæ filio, ubi mortuus eſſet, ſutura capitis valde cavata eſt. Quum autem ægrotaret, ſemper manu ſinciput contingebat, maxime morti propinquus. Non dolebat autem caput, & in femore ſiniſtro ſub inguen partes inferiores lividæ. Teſtes autem graciles erant. Similia etiam Hegetoridæ filio. Mortuus eſt. Præterquam quod vomitus plures ſub obitum contigerunt. Hippiæ ſoror hyeme Phrenitica, mente aberrans, manibus negotium exhibens, lancinans ſe ipſam. Quinta, & ſexta ad noctem voce deſtituta, ſoporoſa, inflans in maxilla, & labia, velut dormientes. Septima mortua eſt. Oſander ubi inhorruit, lateris dolor, & ad genua dolor, itemque ad
30 femur. Ubi comediſſet, delyrabat. Brevi mortuus eſt. * Cleotimo ſutori, alvo liquefacta multo tempore, & calore oborto, juxta hepar tumor tuberculoſus ad imum ventrem deſcendit, & alvus liquida fiebat, & aliud ipſi tuberculum juxta hepar ſurſum ad præcordium. Mortuus eſt. Quibuſdam capitis dolor vehemens cum calore: quibuſdam quidem ad dimidiam capitis partem, & ſecundum nares humor quidam decedit tenuis, aut maturus, aut ad aures, aut ad fauces ex capite ſecurius. Quibuſdam vero hæc ſicca. At marcor vehemens periculoſus eſt. Si vero affuerit anxioſus, aut bilioſus vomitus, aut ſtupor oculorum, aut vocis interceptio, & raro quid loquitur, aut delyrium, lethalia hæc ſunt, & convulſoria. Quicumque vero ex deſtillatione dimidiam capitis partem dolent, & humore ſecundum nares decedente inſuper febrierint leniter, in quinta, aut ſexta perfrigerantur. Echecrati cæco capitis dolor vehemens magis ad poſteriorem partem, & colli quo loco connexio eſt, & ad verticem procedebat. Progrediente tempore, & ad aurem ſiniſtram, & dimidia capitis pars doloroſa erat. Mucoſa ſemper procedebant leniter combuſta, & calor comitabatur tenuis, & cibum averſabatur. In die melius habebat, ad noctem vero dolebat. Poſtquam autem pus per aurem erupit, ceſſaverunt omnia, erupit autem circa hyemem. Num & omnibus ſuppurationibus, & affectionibus circa oculum dolores ad
31 noctem? * Quibus tuſſes hyeme maxime auſtro ſpirante craſſa, & multa exſcreantibus, febres accedunt, leniter autem quinta die ſedantur. Tuſſes vero circa quadrageſimam, velut Hegeſipoli. Quibus calores multi quandoque ſedantur, hi non per totum corpus, ſed aut circa cervicem, aut ſub alis, aut capite ſudantes, liberantur. Chariti hyeme ex tuſſicula populariter graſſante febris adventans, acuta corripuit. Stragula rejiciebat; ſopor cum dolore. Urinæ erant rubræ velut ervi lotura, ſubſidentia ſtatim ab initio multa, alba, poſtea etiam ſubrubra. Septima a glande ſubdita pauca prodierunt, ſopor detinuit ſine dolore, humiditas in fronte, ſomnus ad noctem, & calor mitior. Octava ſuccum admiſit, ſoporoſus permanſit uſque ad undecimam. Hac autem die etiam calor maxime ceſſavit. Poſtquam vero tuſſis erat, exſcreatio perſeverabat ſemper multa, facilis, primum viſcoſa, alba, craſſa, poſtquam autem concocta eſſet, ſimilis purulentis. Urinæ ab undecima die puriores, ſubſidentia aſpera. Decima tertia dolor ad dextera uſque ad lateris mollitudinem, ad imum ventrem. Urina ſupprimeba-
32 tur. * Potus callyphylli contulit. Decima quinta rurſus dolor. Decima ſexta ad noctem magis dolor præcordii incipiebat ad ventrem. Mercurialis aqua ſubduxit. Calor intra vigeſimum evanuit, & exſcreationes ſequutæ ſunt craſſæ. Melius habuit ad quadrageſimum. Subpurgandi ſunt ventres in morbis, ubi purganda matura fuerint. Inferni quidem, ubi conſidiſſe videris: ſignum habes, ſi non anxii fuerint, neque capite gravati, & quum calores mitiſſimi, & quum poſt exacerbationes ceſſarint. Superni vero, in ipſis exacerbationibus. Tunc enim & hi elevantur, quum anxii, & gravati ſupernis partibus fuerint. Propterea vero in principiis purgandum non eſt, quoniam ſua ſponte in his temporibus expurgantur. In cubiti proceſſu ex caſu ſauciato, cubitus marcore corruptus ſuppuratur; maturatione vero fiente, viſcoſa ſanies, ac glutinoſa exprimitur, & brevi

ſupprimitur, velut & Cleogeniſco, & Demarcho Aglaotelis filio. Similiter au-
tem, et valde ex iiſdem pus nullum, velut Æſchyli filio contigit. At ubi ſuppura-
tur, plurimis horrores, & febres accedunt. * Alcmani ex rhenum affectioni- 33
bus ſe recolligenti, & ſanguine deorſum detracto, ſurſum ad hepar converſus
eſt morbus, & ad cor dolor vehemens, & ſpiritus præ dolore detinebatur, &
alvus difficulter egerebat parva caprini ſtercoris pilulis ſimilia. Anxietas non ine-
rat; verum rigor quandoque, & febris corripiebat, et ſudor, et vomitus, et
in dolore non conferebat aqua marina per clyſterem infuſa. Verum furfurum de-
coctum infuſum contulit. A cibo abſtinuit ad dies ſeptem, aquam mulſam me-
raciorem bibit, poſtea lentis ſuccum, quandoque vero ex lenticula freſa decoctum.
Inde bibit aquam, poſtea catulum coctum, et mazæ parum, quæ potiſſimum diu
antea confecta eſſet; progreſſu vero temporis aut cervices bubulas, aut extre-
mas partes ſuillas coctas una cum priore aquæ potu. Quies, tegmen, ad rhenum
affectionem infuſum per clyſterem ex cucumere ſylveſtri. * Parmeniſci filio ſur- 34
ditas: contulit clyſterem auricularium non adhibere; verum lana expurga-
re, et ſolum oleum, aut netopum infundere, deambulare, mane ſurgere, vi-
num album bibere, oleribus abſtinere, pane, et piſcibus petroſis nutriri. Aſpa-
ſii uxori dentis, et maxillæ dolor vehemens. Caſtorium, et piper colluens, ac in
ore tenens, remiſit. Et ſtillicidii urinæ affectionem ipſi ſedavit farina cum roſa-
ceo. Capitis dolores ex utero ſedat caſtorium. Plurimas uteri affectiones
flatus faciunt. Signum ſunt ructus, et ſtrepitus circa ventrem, et lumborum
tumores, et dolores circa rhenes, ac coxas. Ad hos autem confert, aromatum ter-
tiam partem, farinæ duas, in vino odorato albo coquere, et linteolo illita cataplaſ-
matis modo imponere, qua parte ventris dolores ab utero affligunt. Cal-
limedontis filio contulit ad tuberculum, quod habebat in collo durum, et magnum,
et crudum, ac doloroſum, venæ brachii ſectio; et ſeminis lini torrefacti cataplaſ-
ma, vino albo, ac oleo ſubactum, ac imbutum, ita ut neque calidum, neque valde co-
ctum deligatur. Aut cum aqua mulſa coquatur fœni græci, aut hordei, aut tritici
farina. * Meliſſandro, quum gingiva dolore corriperetur, et vehementer intume- 35
ſceret, ſectio venæ brachii, et alumen Ægyptium in principio ſedabat.
Eutychidi ex cholericis affectionibus, ad nervorum in cruribus diſtentio-
nem deſivit, una cum ſeceſſu deorſum. Bilem multam abunde coloratam vomuit
ad tres dies, ac noctes valde ſubrubram. Sub vomitum bibit, et impotens erat, et
anxius. Nihil autem continere poterat neque ex potibus, neque ex cibis; et urinæ,
ac tranſitus deorſum ſuppreſſio. Per vomitus fex mollis prodiit, et deorſum quo-
que erupit. Regio morbo correpto prodeſt laborare, ſudare, panem edere, bi-
bere non multum, lavare caput calida multa, ſed potius tepida, vinum album,
ſomno non multo uti. * Calligeni circa vigeſimum quintum ætatis annum deſtil- 36
latio, tuſſis multa: quod defluebat, per vim educebat, nihil infra perſiſtebat,
annos quatuor perſeverabat. Ab initio calores tenues fiebant. Veratrum non
profuit, ſed modicus cibus, et comprimi corpus, edere panem, bibere vinum ni-
grum, obſoniorum quorumcumque eſus, abſtinentia ab acribus, ſalſis, pinguibus,
ſucco ſilphii, oleribus crudis, multa deambulatio. Lactis potus non contulit, ſed
ſeſamum purum, crudum, acetabuli menſura, bibere, cum vino molli. Timo-
chari hyeme deſtillatio, maxime in nares. Quum Venere uſus eſſet, reſiccata ſunt
omnia. Laſſitudo, calor ſucceſſit, caput grave, ſudor a capite multus, defluebat
autem et per totum corpus. Erat autem etiam ſanus ſudare adſuetus. Tertia die
ſanatus eſt. Cleomenis filius hyeme initio facto cibum averſabatur, et ejus faſti-
dio citra febrem vexabatur, et vomebat cibos, ac pituitam. Duobus autem
menſibus cibi faſtidium durabat. * Coco in ſpina gibboſitas facta eſt ex phreniti- 37
de. Huic nulla medicamenti potio contulit. Verum vinum nigrum, et panis e-
ſus, et balneorum abſtinentia, et unctio, et frictio ab unctione, et fovere non
valde, neque multo fomento, ſed leni. Quibus fluxiones in oculis tenues, ac
diuturnæ, ſi maturæ in nares proceſſerint proſunt. Quibus prægnantibus
ex caſu, aut convulſione, aut plaga dolores leniter fiunt, his in tribus diebus ma-
nifeſtum fit, an fœtum corrumpet. Cuidam, quæ circa vigeſimum ætatis an-
num biberat ultro pharmacum ad fœtum perdendum, accidit dolor, vomitus bi-
lioſorum, multorum, pallidorum, praſinorum, nigrorum. Quum bibiſſet, tertia die
convulſio corripiebat, linguam comandebat. Ad quartam diem ad ipſam ingreſ-
ſus ſum: lingua nigra, magna, oculorum albæ partes erant rubræ; vigilabat. Quar-
ta mortua eſt ad noctem. * Pythocles ægrotantibus aquam, & lac multa aqua 38
ammixta dabat, & renutriebat. Perniones pertundere oportet, & calefacece-
re, ita ut quammaxime excalefacias igne, & aqua. Oculis incommoda ſunt len-
ticula, fructus pomorum dulces, & olera. Doloribus circa lumbos, aut coxam,
aut crura, ex laboribus obortis, aquæ marinæ, acetique calidum fomentum con-
fert, ita ut vel aſpergas, vel ſpongiam his imbutam adhibeas. Deligare vero la-
nis oportet. Origanum potum, oculis, & dentibus malum eſt. Puella,
quæ de rupe cecidit, voce deſtituta: jactatio ipſam tenebat; vomuit ad noctem ſan-
guinem. Quum ad ſiniſtram aurem impegiſſet, amplius inde fluebat, & aquam

mulſam

mulſam difficulter deglutiebat. Stertor habebat, ſpiritus denſus velut morien-
tium, venæ circa frontem intentæ, decubitus ſupinus, pedes tepidi, febris mul-
ta, aliquando acuta. Maxime expaveſcebat, ſeptima vocem rupit, calores tenuio-
res erant, ſuperſtes evaſit. Niſantides humeri dolorem habebat, in æſta-
te obortum ex abſceſſu: profuit ipſi corpus, & humerum in aqua marina made-
facere ad multum tempus, & per tres dies vinum album aquoſum bibere, ſimul
39 ut in aqua marina decumberet, ita ut & in ipſa urinam ejiceret. * Fullo in Sy-
ro phreniticus: quum moveretur cruribus tremulis, corpus velut a culicibus com-
punctum. Oculus magnus, motus brevis, vox fracta, ſed clara tamen, urina pu-
ra ſubſidentiam non habens. Num propter alvi ex thapſia egeſtionem, decima
octava die morbus remiſit, evaneſcens citra ſudorem? Nicoxenus in Olyn-
tho ſimiliter ſeptima die videbatur a morbo liber eſſe cum ſudore. Sorbitiones
aſſumebat, vinum, botrum ex ſole. Decima ſeptima die ingreſſus ſum ad ipſum.
Lingua ardebat, calor forinſecus non valde fortis, exolutio corporis vehemens,
vox fracta, ut operoſum eſſet exaudire, clara tamen, tempora collapſa, oculi ca-
vi, pedes molles, ac tepidi, juxta ſplenem diſtentio. Infuſum per clyſterem non val-
de ſuſcipiebat, ſed reſiliebat, prodiit ſtercus compactum modicum, & aliquid ſan-
guinis, arbitror ab infuſo. Urina clara, pura, decubitus ſupinus, crura diducta,
ac diſparata ob exolutionem, penitus vigil. Intra viginti dies calor evanuit. Po-
tus erat aqua de farina craſſa in ipſa macerata. Sed & de pomis ſimulque mali pu-
nici ſuccus, & lentis torrefactæ, & farinæ lotura cocta, frigida, tenuis ſorbitio.
40 Superſtes evaſit. * Fullonum inguina extuberant dura, & ſine dolore, & cir-
ca pubem, ac collum ſimilia erant tubercula magna. Febris ante diem decimum.
Tuſſi vexabantur a ruptionibus. Tertio menſe, aut quarto venter colliquivit:
Calores ſucceſſerunt. Lingua ſicca, ſitis, egeſtiones deorſum malignæ. Mortui
ſunt. Cholericæ bilis ſurſum, ac deorſum eruptiones ex carnis eſu, maxime
ſuillæ crudioris, & ex ciſere, & ebrietate vini odorati veteris, & inſolatione, &
ex ſepiis, & locuſtis, & gammaris, & ex olerum eſu, maxime porri, & ceparum.
Inſuper & a lactucis coctis, & braſſica, & rumicibus crudioribus, & a placentis,
ac dulciariis, & mellitis libis, & a fructibus pomorum, & cucumere pepone, &
vino lactei teporis, & ervo, & polenta recenti. Cholericæ affectiones magis in
æſtate fiunt, & febres intermittentes, & quibus horrores accedunt. Hæ quando-
que malignæ fiunt, & ad morbos acutos perveniunt. Verum cavere oportet.
Judicat autem tales morbos maxime quinta, & ſeptima, & nona dies. Melius ta-
41 men eſt cavere uſque ad decimam quartam. * Pherecydæ poſt ſolſtitium hyber-
num, noctu lateris dextri dolor etiam prius fieri ſolitus. Ceſſavit; pranſus eſt, &
egreſſus horruit. Febris ad noctem; doloris exors; tuſſicula quædam ſicca. Uri-
na non multa, ſubſidentia multa. Ab initio ramentoſa, glabra, divulſa; poſt dies
quatuor turbulenta ſubſidebant, & urina non decolor, ſubſidentiam habens, &
collectio non apparebat in matula, ubi perfriguiſſet. Tertia die alvus ſua ſponte
egeſſit. Quarta ſubdita glande, ſtercoracea, & bilioſa prodierunt: fluxus erat liqui-
dus. Somnus ad noctem non valde; verum interdiu aliquantum dormiebat.
Sitis non vehemens. Quarta ad noctem maxime cutis circa frontem, & reliquum
corpus mollis, ſemper ſuperexcedens. Febris vincebatur ad manum, & ſub ea hu-
meſcebat. Pulſus in fronte valde obſcurus, venarum gravitas in converſionibus,
& in omnibus egeſtionibus ad modicum tempus, ſemper doloris exors, ab ini-
tio anxius, & paulatim vomebat. Septima a glande ſubdita egeſſit ter bilioſum,
ac ſtercoraceum, liquidum valde, ac pallidum, & jam aliquantum delyrabat, & hu-
miditas modice quandoque circa frontem. Stragula in faciem ducebat, oculos fru-
ſtra velut ſi quis videret, contrahebat, & rurſus nictabat, & ſtragula rejiciebat.
Nona die ſudor mane obortus ad pectus, perſeverabat, donec moreretur, & fe-
bris, & delyratio augeſcebat. Circa frontem ſudor plurimus graveolens, color
valde albus, cutis ſub pilis interpuncta, præcordium dextrum elevatum, demiſit
42 a ſe ipſo bilioſa. * Octava apparebant velut culicum morſus. Ante mortem tuſſien-
do rejecit velut ex muco fungos, compacta quædam, alba pituita circumdata. Ex-
ſcrearat autem & antea parva, alba, lactea. Poſt cœnam in ſomno horruit, mane
ſurrexit, capite gravatus horruit, vomuit, capite gravabatur, ad noctem remiſit.
Uſque ad meridiem leniter horruit, rurſus noctem graviter tulit. Sequenti die fe-
bris acuta, capitis torpor, vomitus multæ bilis, quæ plurima praſina erat. Ceſſave-
runt omnia, ſomnus ad noctem. Mane perfrigerabatur; ſudor, & humiditas per
plurimam corporis partem. Juxta ſplenem manu indicabat ad modicum tempus
collectionem doloris exortem, Statim evanuit, ad noctem vigil. Circa fori tempus
exacerbabatur febris, anxietas, vertigo, tormen, capitis dolor, vomitus praſinus,
levis, viſcoſus velut pituita. Circa ſolis occaſum ceſſaverunt omnia. Sudor capi-
tis, colli. Poſt vomitum egeſſit per alvum ſtercoracea, liquida, bilioſa, neque nigra,
neque inconvenientia. Noctem moderate habebat, itemque ſequentem diem. Ad no-
ctem rurſus vigil. Vomitus mane ſimiliter, & ſequenti die, citra anxietatem. Dolo-
res capitis poſt ſudorem ceſſarunt; ad veſperam omnia remiſerunt. Nona non am-
plius vomuit, magis calefactus eſt. Reliquis non videbatur febrire. Venæ in tem-

poribus

poribus ſaliebant; doloris omnino exors; ſitis ſemper erat. Nona quum ad ſel-
lam ſurrexiſſet, valde animo linquebatur. A glande ſubdita egeſſit ramenta nigra,
& bilioſa colore, quantum ſtercoracei deſtillabat. Vox fracta, in converſionibus gra-
vis, oculi cavi, cutis frontis circumtenſa. Alioqui bene ſpirabat, moderatus erat,
ad parietem plerumque converſus, flexibilis in decubitu, incurvatus quieſcens. Lin-
gua alba, levis. Circa decimam & poſtea, urinæ rubræ in circuitu, in medio exi-
guum quid album. Duodecima ad glandem ſubditam, ſimilia deſtillabant bilioſa, &
ramentoſa. Poſt glandem animi deliquium, poſtea os reſiccabatur. Colluebat ſem-
per, & ſi non valde frigida eſſet aqua, calidam eſſe dicebat. Nivem leniter guſtabat,
ſitis non inerat, ſtragula ſemper de pectore repellebat. Clamydem calefieri non
ſinebat. Ignis procul, iſque parvus, utriuſque maxillæ rubor. Poſtea lingua inarti-
culata. Recaleſcebat unum, aut duos dies. Ceſſavit. * Androphani vocis inter- 43
ceptio, ignorantia, delyrium. His ſedatis ſupererat multis annis, & recidivæ fie-
bant. Lingua permanebat per totum tempus ſicca, & ſi collutione non uteretur,
loqui non poterat, & plerumque erat valde amara. Aliquando etiam dolor ad cor.
Venæ ſectio ſolvit hæc, aquæ potus, aqua mulſa. Veratrum quoque bibit nigrum.
Bilioſum non prodibat, ſed modicum. Tandem hyeme decubuit, & extra ſe poſitus
mente motus eſt, & linguæ affectiones ſimiles, calor tenuis, lingua decolor. Vox
peripneumonica, de pectore ſtragula rejiciebat, & ſe educi jubebat velut mictu-
rum. Quum nihil clare loqui poſſet, neque apud ſeipſum eſſet, educebant ipſum. Ad
noctem mortuus eſt; duobus, aut tribus diebus decubuit. Nicanoris affectio e-
rat, quum ad convivium progrederetur timor tibicinæ: quum ſub initium vocis ti-
biæ in convivio tibia canere audiviſſet, præ timoribus turbationes. Vix ſe ſuffer-
re poſſe dixit, quum nox eſſet, interdiu vero audiens nihil commovebatur, & hæc
multo tempore ipſum comitabantur. * Damocles, qui cum illo erat, cæcutire, 44
& corpore exoluto eſſe ſibi videbatur, & ſane præruptum locum non acceſſiſſet,
neque trans pontem, aut minimæ altitudinis ſcrobem auſus fuiſſet tranſgredi, præ
timore ne caderet, ſed per ipſum ſcrobem ibat. Hoc ad tempus quoddam ipſi ad-
erat. Phœnicis affectio erat. Ex oculo dextro plerumque velut fulgur elucere
putabat. Ubi vero non diu ipſum clauſiſſet, dolor ad tempus dextrum vehemens
oriebatur, poſtea etiam ad totum caput, & collum. Caput intumeſcebat retro ad
vertıcula, & diſtentio, ac duritia erat circum tendines. Si itaque conaretur commo-
vere caput, aut aperire dentes, non poterat, utpote valde diſtentus. Vomitus ſi
quando oborti eſſent, relatos dolores avertebant, ac mitiores faciebant, & ve-
næ ſectio profuit, & veratrum duxit omnigena, & non minime praſina. * Par- 45
meniſco etiam prius incidebant triſtitiæ, & deſiderium excedendi e vita, quan-
doque vero rurſus lætus erat. At in Olyntho aliquando autumni tempore voce
privatus decumbebat, quietem agens, ita ut parum ſaltem loqui conaretur, ac in-
ciperet. Immo etiam ſi quid loquutus eſſet, rurſus voce deſtituebatur. Somni ad-
erant, quandoque vero vigiliæ, & jactatio cum ſilentio, & anxietas, & manus ad præ-
cordia velut dolenti. Aliquando averſus jacebat quietem agens. Febris perpetuo,
& facile ſpirabat. Poſtea dixit ſe cognoſcere ingreſſos. Bibere quandoque tota die,
ac nocte, etiam ſi potus exhiberetur, non volebat; quandoque vero urna derepente
correpta, omnem aquam ebibebat. Urina craſſa velut jumenti. Circa decimam quar-
tam remiſit. Cononis ſerva ex dolore capitis incipiente, extra ſe mente mota
erat. Et clamor, & querelæ multæ, raro autem quies. Circa quadrageſimum diem
mortua eſt. Decem vero diebus ante mortem, voce deſtituta, & convulſa fuit.
Timocharis ſervus ex atrabiliariis eſſe quum putaretur a tot, ac talibus vi-
ris, mortuus eſt ſimiliter circa eoſdem dies. * Nicolai filius circa ſolſtitium hy- 46
bernum ex potationibus horruit. Ad noctem febres, poſtridie vomitus bilioſus,
merus, modicus. Tertia die, quum concio adhuc fori plena eſſet, ſudor totius cor-
poris ceſſavit, & ſtatim rurſus calefactus eſt. Vomitus ſimilis. Quarta ab aqua
mercurialis egeſſit ſtercoracea, & liquida. Urina cineris ſpecie, qualis eſt aqua
mercurialis, non diſſimilis; ſubſidentia non erat, neque urina multa; pauca quæ-
dam in medio vehebantur innatantia. Dolores præcordii ſiniſtri, & lumborum. Pu-
tabat ſe ex vomitu inſuper reſpirare, & inſuper reſpirabat, quandoque dupla reſpi-
ratione. Lingua alba, habens ex dextra parte concretionem adnatam inſtar lupi-
ni. Parum ſiticuloſus erat, vigil, prudens. Sexta dexter oculus major dum vide-
ret. Septima mortuus eſt. Verum alvus ante mortem elevata fuit, & mortuo po-
ſteriores partes rubefactæ ſunt. * Metoni circa plejadum occaſum febris, late- 47
ris ſiniſtri dolor uſque ad claviculam, atque is adeo vehemens ut quieſcere non poſ-
ſet, & inflammatio tenebat. Alvi egeſtio multa, bilioſa. In tribus fere diebus ceſ-
ſavit dolor. Calor autem circa ſeptimum, aut nonum. Tuſſis inerat, exſcreationes
neque bilioſæ, neque multæ fiebant, verum pituitoſæ, tuſſes comitabantur, cibos gu-
ſtabat, quandoque velut ſanus exibat. Corripiebant autem aliquando calores tenues
modico tempore, ſudores fiebant ad noctem. Spiritus in calore denſior, maxilla-
rum rubor, circa latus gravitas, & ſub alas, & ad humerum, tuſſes tenebant, me-
dicamentum per ſuperna eduxit bilioſa. Tertia a medicamento erupit pus, verum ab ini-
tio morbi quadrageſima. Repurgabatur circa triginta quinque alios dies, & ſanus
evaſit.

evaſit. Uxori Theotimi in ſemitertiana anxietas, & vomitus, & ſimul horror incipiente febre, & ſitis, progrediente tempore incipiente febre calor ingens. Ubi aquam mulſam bibiſſet, & vomuiſſet, & horror, & anxietas ſedata ſunt, & mali punici ſuccum poſtea accepit. Diopithis ſorori in ſemitertiana, cordis dolor gravis circa acceſſionem, & comitabatur is totam diem, & hujuſmodi cordis, ſive oris ventriculi dolor etiam aliis ſimiliter aderat. Verumtamen ſub plejadis oc-
48 caſum viris talia rariora fiebant. * Uxori Apomoti in ſemitertiana circa arcturum vehemens cordis dolor circa acceſſionem, & vomitus, & ſtrangulationes ab utero ſimul inſtabant, & ad dorſum dolores juxta ſpinam. Quum autem huc ipſi pervenirent, cordis dolores ceſſabant. Terpidæ matri a Doriſco, quum abortus factus eſſet menſe quinto gemellorum, ex caſu, ab altero quidem ſtatim, velut in tunica quadam liberata eſt, ab altero vero prius, aut poſterius quadraginta diebus. Poſtea autem concepit in ventre. At anno nono dolores vehementes circa ventrem ad multum tempus, quandoque incipiebant ex collo, ac ſpina, conſidebant autem ad imum ventrem, & inguina; quandoque ex genu dextro, conſidebant autem ad eumdem locum. Et quum quidem juxta ventrem dolores eſſent, alvus eluebatur; quum vero ſedarentur, cordis dolor coincidebat. Verum ſtrangulationes non aderant. Sed frigiditas corporis, velut in aqua jacentis. Tempore quo dolor fiebat, per totum corpus dolores ſpargebantur mitiores his, qui ab initio erant: allium, ſilphium, acria omnia non conferebant, neque dulcia, neque acida, neque vina alba. Verum nigra, & balnea rara. Ab initio quoque vomitus vehementes fiebant, et cibo-
49 rum excluſiones, et circa dolores menſes non apparebant. * Cleomenis uxori circa favonii flatus, ex nauſea, et laſſitudine, lateris ſiniſtri dolor, ex collo, ac humero auſpicatus, febris, et horror, et ſudor. Incœpit autem febris, et non deſiit, ſed augeſcebat, et dolor vehemens, tuſſis, exſcreatio ſubcruenta, pallida, multa. Lingua alba, alvi egeſtiones moderatæ, liquidæ, urinæ biliofæ. Quarta ad noctem menſes prodierunt multi, ceſſavit et tuſſis, et exſcreatio, et dolor, calor autem tenuis. Epicharmi uxori ante partum dyſenteria, dolor, alvi egeſtiones ſubcruentæ, mucoſæ. Ubi peperiſſet, ſtatim ſana erat. Polemarchi uxori in morbo articulari coxæ dolor derepente, menſibus non prodeuntibus. Ubi betæ ſuccum bibiſſet, vox ſupprimebatur per noctem, et uſque ad meridiem, attamen au-
50 diebat, et ſapiebat, et manu ſignificabat, dolorem eſſe circa coxam. * Cliniæ ſorori ſeniori vomitus, quicquid accepiſſet per quatuordecim dies, citra febrem. Cruentorum vomitionum rejectiones, et contracta ſtrangulatio ad cor procedebat. Caſtorium, ſeſeli, mali punici ſuccus ſedaverunt omnia, abſceſſit autem dolor moderatus ad lateris mollitudinem, bulbi ſuccus et vinum lactei teporis, auſterum, et panes quampauciſſimi cum oleo. Pauſaniæ filiam ex fungi crudi eſu anxietas tenebat, ſtrangulatio, dolor ventris. Aquam mulſam calidam bibere, ac vomere profuit, et balneum. In balneo fungum evomuit, et ubi illa ceſſatura eſſent, exſudavit.
52 * Epicharmo circa plejadum occaſum, humeri dolor, et gravitas vehemens ad brachium, anxietas, vomitus multi, aquæ potus. Euphranoris filio puſtulæ velut a culicum morſu. Poſt favonium ſiccitates fiebant uſque ad æquinoctium autumnale. Sub canem, æſtus vehementes, et venti calidi, et febres ſudorificæ, et ſtatim aliquantum recaleſcebant. Tubercula vero juxta aurem multis fiebant. Aniculæ a tuſſi vexatæ circa nonam diem. Adoleſcenti ſplenico ancillæ filio, alvo liquefacta, circa idem tempus. Cteſiphonti ſub arcturum, fere circa ſeptimam. Adoleſcenti ſolum ſuppurata ſunt. Eratylli filio evanuerunt. Circa utraque tempora, nullæ exudationes. Lingua præ ſiccitate blæſi. Recti venti ſpiraverunt multi, ac frigidi, et nives ex clementi cœlo quandoque fiebant, et poſt æquinoctium, auſtrina aquilonaribus permixta, aquæ multæ, populariter graſſatæ ſunt tuſſes multæ, magis autem in pueros. Circa aures multis talia, qualia Satyri habent. Quandoque vero ante hoc tempus hyems valde hyberna erat, cum nive, et pluviis aqui-
52 lonaribus. * Timonactis filio ferme bimeſtri puſtulæ in cruribus, et in coxis, et lumbis, ac imo ventre, et tumores valde rubicundi. His autem ſedatis, convulſiones, et comitiales fiebant, ſine febribus, multis diebus, et mortuus eſt. Polemarchi filio contigit quidem, ut priore tempore ſuppuratus eſſet, et exſcrearet, poſtea vero calores ipſi erant, et hydropicus erat, et ſplenicus, et anheloſus ad locum adclivem, ſi quando accederet, impotens, et ſiticuloſus, quandoque etiam cibum leniter averſabatur, et ſiccæ tuſſiculæ ad multum tempus ita fiebant, titubans obambulabat, et ſi non facile ſolubilis eſſet alvus deorſum, plena reddebatur, et anhelatio, ac ſtrangulatio magis fiebant. Tandem autem defluxus, et exſcreatio ſupervenit, ac tuſſis. Exſcreatio craſſa, pallida, purulenta, et febris vehemens ceſſaſſe videbatur, et tuſſis mitior, et exſcreatio pura. Rediit rurſus febris acuta, ſpiritus denſus, mortuus eſt. Verum antea riguerunt pedes, et poſtea perfrigeratus eſt. Spiritus magis intercluſus eſt. Urina ſubſtitit, extremæ par-
53 tes perfrigeratæ ſunt, prudens mortuus eſt tertia die a recidiva. * Thyni filio in febre ardente inedia macerato, alvi egeſtio multa. Verum cum bile, et animi deliquio, et ſudore multo fiebat, perfrigeratus eſt valde, et voce deſtitutus erat totam diem, ac noctem. Inſtillatum ptiſanæ ſuccum continuit, ſapiebat, bene ſpira-

ne ſpirabat. Epicharmi filio accidit ex via, et potu cruditas. Poſtridie mane
anxietate oborta, ubi aquam, acetum, ſalem bibiſſet, evomuit pituitam, poſtea ri-
gor apprehendit. Lavit febricitans. Pectus dolebat. Tertia mane ſtatim ſopor modi-
co tempore tenebat, & delirabat, & tebris acuta. Graviter morbum tulit. Quar-
ta vigil, mortuus eſt. Ariſtoni, ulcerato pedis digito, cum febre loquelæ obſcu-
ritas. Carcinoma aſcendit uſque ad genu. Periit. Erat autem nigrum, ſubari-
dum, graveolens. * Cui carcinoma in faucibus uſtum eſt, ſanus evaſit a no- 54
bis. Polyphantus in Abderis caput dolebat in febre vehementi. Urinæ te-
nues, multæ. Subſidentiæ denſæ, & conturbatæ. Quum autem non ceſſaret do-
lor capitis, ſternutatoria decima die adhibita ſunt. Poſtea ad collum dolor vehe-
mens. Urina prodiit rubicunda, conturbata velut jumenti; mente motus eſt phre-
nitico modo. Mortuus eſt in vehementibus convulſionibus. Conſimiliter etiam
Evalcidæ famula, quum multo tempore denſæ urinæ prodiiſſent, & capi-
tis dolores adeſſent, phrenitica facta, mortua eſt eodem modo ex vehementibus
doloribus. Nam urinæ denſæ, ac conturbatæ certum ſignum ſunt doloris capitis,
& convulſionis, ac mortis. Halicarnaſſenſis, qui in domo Xanthippi diverſaba-
tur, aurem hyeme dolebat, & caput non mediocriter. Erat autem annorum cir-
citer quinquaginta. Vena ſecta eſt juxta Mneſimachum. Læſum eſt caput eva-
cuatum, ac perfrigeratum. Non enim facta eſt ſuppuratio. Phreniticus factus eſt,
& mortuus. Urinæ erant & huic denſæ. * In Cardia Metrodori filio ex den- 55
tium dolore corruptio maxillæ, & gingivarum vehemens carnis exſcreſcentia.
Mediocriter ſuppuratio facta eſt, exciderunt dentes molares, & maxilla. Ana-
xenor in Abderis erat quidem ſplenicus, & vitiati coloris. Contigit autem ipſi
ut tumor circa femur ſiniſtrum obortus derepente evaneſceret. Non multis ve-
ro poſtea diebus oborta eſt ipſi circa ſplenem velut puſtula nocturna ab initio,
inſuperque tumor, ac rubor durus. Poſt diem quartum febris ardens oborta eſt,
& livefacta ſunt omnia circumcirca, & putrida videbantur. Mortuus eſt. Ve-
rum prius ſubpurgatus eſt, & intelligentiam habebat. Clonigus in Abde-
ris erat quidem nephriticus, mingebat autem ſanguinem paulatim plerumque diffi-
culter. Vexabat etiam alvus dyſenterica. Huic mane quidem dabatur lac capri-
num, & aquæ quinta pars, ita ut ex ambobus compoſitum totum eſſent heminæ
tres. Ad veſperam autem panis valde aſſatus, obſonia, beta, aut cucumis. Vi-
num nigrum tenue. Dabatur etiam cucumis pepo. Hac vero victus ratione quum u-
teretur, & alvus ſubſtitit, & urinæ puræ prodibant. Bibit autem lac, donec urinæ
reſtitutæ ſunt. * Mulieri in Abderis carcinoma factum eſt circa pectus, erat 56
autem tale: per papillam ſanies ſubcruenta fluebat, intercepta autem fluxione,
mortua eſt. Dinii filio in Abderis umbilicum mediocriter ſauciato, fiſtula par-
va relicta eſt, & quandoque etiam lumbricus per ſe ipſum ſatis craſſus penetra-
vit, & quum febriret, vomebat bilioſa, quandoque vero & hæc ipſa per fiſtulam
prodibant. Allapſum eſt, & inteſtinum ipſi ad fiſtulam, & velut fiſtula corro-
debatur, & rurſus refringebatur, & tuſſes permanere prohibebant. Pytho-
nis filio in Pella febris ſtatim incœpit multa, & in ſomnum collapſio, & cum
vocis interceptione ſomni fiebant, & alvus dura per omne tempus. At glan-
de ex felle ſubdita, multa egerebat, & ſtatim remittebat. Verum brevi alvus
rurſus elevabitur, & febris exacerbabatur, & collapſio in ſomnum per eadem.
Quum autem idem ductus eſſet, datum eſt medicamentum quoddam ex his,
quæ cnico, & cucumere ſylveſtri, & peplo conſtant, & bilioſa egeſtio erupit, &
ſtatim ſopor ſedatus eſt, & febris mitigabatur, & omnia leviora facta ſunt, & ju-
dicatus eſt die decima quarta. * Eudemus ſplenem vehementer dolebat: impera- 57
runt ipſi medici, ut multum ederet, & vinum biberet modicum, tenue, & mul-
tum deambularet, non mutatum eſt quicquam. Vena ſecta eſt; cibos, ac potus parce
ſumpſit, deambulationes fecit ſenſim augmento facto. Vinum bibit nigrum, tenue;
ſanatus eſt. Philiſtidi Heraclidæ uxori cœpit febris acuta, rubor faciei ex nul-
la manifeſta cauſſa, paulo poſt in die rigorem habuit; quum non recaleſceret, con-
vulſio facta eſt in digitis manuum, ac pedum. Paulo poſt recalefacta eſt, minxit
urinas compactis quibuſdam innatantibus, nubeculoſas, divulſas, noctem dormi-
vit. Secunda die rurſus riguit, paulo magis calefacta eſt, & rubor minor, &
convulſiones fiebant moderatiores. Urinæ conſimiles, noctem dormivit, pa-
rum vigilavit, quum nulla moleſtia premeretur. Tertia die minxit coloratiora,
modicam ſubſidentiam habentia. Eadem hora rigor apprehendit; febris acuta,
ſudor ad noctem per totum corpus. Verum veſperi color ad morbi regii mo-
dum permutatus eſt. Noctu dormivit, ac per totum corpus ſudavit. Quarta ſan-
guis ex ſiniſtra nare probe fluxit, & menſes pauci comparuerunt ordinate. Rur-
ſus autem eadem hora febris exacerbata eſt. Urinæ compactis quibuſdam inna-
tantibus paucæ. Alvus natura quidem dura, verum multo magis ſubſtitit, ne-
que quicquam prodibat, ſi non glandem ſubdidiſſet, noctem dormivit. Quin-
ta febris mitior, & ad veſperam per totum corpus ſudabat, & menſes prodierunt,
& noctem dormivit. Sexta minxit acervatam multam urinam, compactis qui-
buſdam innatantibus, modicam ſubſidentiam habentem, concolorem. Circa me-

ridiem

ridiem vero parum rigore tenebatur, aliquantum incaluit, ſudavit per totum, noctem dormivit. Supina parum calefacta eſt, facile tulit, ſudavit per totum. Urinæ
58 boni coloris. Judicata ſunt omnia. * Tychon in obſidione circa Datum ictus eſt catapulta in pectus, & paulo poſt riſus erat circa ipſum tumultuoſus. Videbatur autem mihi medicus eximens lignum, reliquiſſe ferrum in ſepto tranſverſo, & quum ipſi ita videretur, ad veſperam infuſum per clyſterem adhibuit, & pharmacum deorſum purgans dedit. Noctem primam tranſegit. Statim vero ubi dies illuxiſſet, & medico, & aliis melius habere videbatur, erat enim quietus. Prædictio facta eſt, quod ubi convulſio fieret, non tarde moriturus eſſet. Sequentem noctem moleſte ferens, inſomnis, plerumque in ventrem decumbens; tertia mane convellebatur. Circa meridiem mortuus eſt. Eunuchus ex venatione, & diſcurſu hydropicus factus eſt. Quidam circa Elealcis fontem ad ſex annos habuit ex equitatione inguinum tumorem, varices, & coxendicum dolores. Qui lateris mollitudine tabuit, ſeptima die mortuus eſt. Præpotent crudi ſalſa cum melle. Scortatio turpis, dyſenteriæ medela eſt. Leonidæ filiæ natura concitata, averſa eſt; averſa, in iram excanduit; ubi ira excanduit, reconciliata eſt. Medicus non intellexit, puella mortua eſt. Philotimi filius puber venit ad me in Jechina, calvariæ os habens medicina deſtitutum, in quo videbam occultas ratiocinationes non eſſe conſtantes.

HIPPOCRATIS COI

LIBER DE VICTUS RATIONE IN MORBIS ACUTIS.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Præfatio. Ægrotantium hiſtorias, & affectiones a quovis etiam, qui medicus non ſit, conſcribi poſſe.*

2 *De victus ratione veterum nihil memorabile exiſtere. Singulorum morborum numeros enumerare cur difficile. Morborum acutorum cognitio præ aliis inſigniter laudatur in medico.*

3 *Acuti morbi qui. A morbis ſparſis, & non ſimilibus plures mori, quam ab aliis omnibus.*

4 *Ab imperitis medicis ſcitu commodiſſima fuiſſe ignorata.*

5 *Medicina vaticinationi cur ſimilis. Præſagiorum præſtantia. Ptiſanam merito omnibus frumentaceis in morbis acutis eſſe præferendam. Ptiſana quatenus utendum.*

6 *Potionis, ſeu ſorbitionis ptiſanæ quantitas. Judicationis celeritas unde.*

7 *Pleuriticorum judicatio, & purgatio. Ptiſanæ quod hordeum aptum, & cur deglutientes non lædat. Ptiſanæ ſorbitio quatenus, & qua ratione lædat.*

8 *Cur a veteribus ſyderati vocati ſint. Pleuritici anheloſi.*

9 *Ptiſanæ ſorbitio quibus inhibenda, & quatenus.*

10 *Ptiſanæ ſorbitionis exhibendæ tempus, & utendi modus. Pedes frigidi.*

11 *Pleuritidi a principio calida conferunt. Fomenta in pleuritide humida, vel ſicca.*

12 *Clavicularum dolores ſolventia. Venæ ſectio quatenus pleuritidem ſolvat, & quæ vena ſecanda. Pleuriticorum alvus quatenus, & quibus mollienda.*

13 *Veratri nigri facultas. Peplii facultas. Ptiſana in media purgatione non danda, & a purgatione etiam non niſi exigua copia. Ptiſanæ ſorbitio ab initio ſtatim exhibenda.*

14 *Medicorum circa ptiſanæ potum error. Mutationum incommodarum in ptiſana, & ſucco utentibus, mala. Victus ratio in ſanis exploranda.*

15 *Victus cibi, & potus ſibi ipſi ſemper ſimilis, ſemper eſt ſecurior. Victus mutationes repentinæ, noxiæ, ac morbi feræ. Bis in die cibum aſſumentes, nec aſſueti, qua ratione lædantur, & quomodo curandi.*

16 *Bis in die cibum aſſumere aſſueti, nec pranſi, quibus affectionibus obnoxii.*

17 *Vaſa derepente evacuata, quomodo replenda. Bilioſi ſupernis partibus famem minus tolerant, pituitoſi contra. Magnæ circa habitus, ac naturas noſtras mutationes, maxime morbos faciunt.*

18 *Cibos facile qui ferant. Mazæ præter conſuetudinem ingeſtæ incommoda. Panis calidus ſitim, & repletionem repentinam inducit. Aquæ, & vini potus permutati incommoda.*

19 *Vini albi, & nigri permutatio. Additio noxia magis, detractio noxia minus.*

20 *Sorbitiones quatenus primis diebus in morbis acutis dandæ. Vaſa in morborum principiis non vacuanda.*

21 *Medicorum ignorantia.*

22 *Labii inferioris concuſſio. Cibi, aut potus perperam oblata, medici arguunt ignorantiam. Vaſorum vacuationem cognoſcere, ridiculum, ac damnoſum.*

23 *Mutationes repentinas, quæ circa corpus fiunt, iis quæ circa diætam non eſſe abſimiles. Otii nimii, ac laborum repentinorum incom-*

incommoda. Lectus durior, ac mollior. Vlcus in tibia.

24 Multiplex in ventre læſio. Mutationes repentinæ ex multa quiete ad ampliorem laborem magis lædunt, quam contra. Sorbitionibus quando utendum. Vigilia fortis. Vini differentiæ, aquæ mulſæ, & aceti mulſi quomodo conſtituendæ.

25 Vini dulcis facultas, & quibus commodum. Vinum dulce magis educit ſputum, quam vinoſum. Album vinoſum. Notæ de vini utilitate, ac detrimento, ante Hippocratem ignoratæ. Vinum fulvum, ac nigrum. Vinum aquoſum. Vinum meracius.

26 Aqua mulſa quibus in morbis acutis conveniat. Aquæ mulſæ facultates. Aquæ mulſæ aquoſæ facultates. Aquæ mulſæ meracæ facultates. Aquæ mulſæ commoda.

27 Aqua mulſa cur putetur debilitare, & mortem accelerare. Mel ſumptum, duplo vino meraco fortius. Ptiſanæ ſorbitio, & aquæ mulſæ potus flatus excitat. Aquæ mulſæ crudæ, & coctæ differentiæ.

28 Acetum mulſum, valde acre, & parum acre. Aceti mulſi exhibendi tempus, ac modus.

29 Inteſtini exaſperatio quibus ab aceto mulſo. Aceti acrimonia quibus potiſſimum conveniat. Acetum cur mulieribus magis ad verſatur.

30 Aquæ potus in morbis acutis. Aquæ potus quatenus ſputum educat, & quibus potiſſimum noxius, & qua ratione. Item quibus morbis conveniat.

31 Balneorum in morbis acutis uſus, & eorum utendi modus.

32 Caput quomodo in balneis haberi debeat. Conſuetudinis balneo utentibus habenda ratio. Balneum cur peripneumonicis aptiſſimum. Balneum quibus incommodum. Lavare quibus incommodum.

33 Lavandi ſemel, & qui bis. Balneis quos magis deceat uti.

34 Febris ardentis cauſſa, & generatio. Signa. Lingua. Alvi egeſtiones. Vigiliæ. Mentis motiones. Febrium ardentium purgationes. Signa quibus ſolvitur.

35 Febris ardentis aliud genus. Iudicationis ſigna. Venæ ſectio quando in morbis acutis conveniat. Anginæ curatio. Ex ſanguinis detractione debiliores per clyſteres reficiendi.

36 Præcordia inflammata. Medicamenta purgantia quando bis noxia.

37 Vocis repentina privatio, curatio, ſigna.

38 Morbi comitiales, & ſemiſyderati. Venæ ſectio quando purgationibus præmittenda.

39 Anginæ generatio, & curatio.

40 Fluxio calida, ac nitroſa æſtivo, vel autumnali tempore. Arteriæ ulceratio, & pulmonis ardor.

41 Febris a ſtercore non ſubeunte, aut a cibo recenti, cum lateris dolore &c. Lumborum gravitas. Flatus graveolentes.

42 Febris ventre molli, ac vacuo. Pedes frigidi quid ſignificent. Pedes febre deſinente calent. Sorbitiones in febribus quando dandæ.

43 Alvus in febribus perpetuo liquida, & mens perturbata in febribus.

44 Vertigines, & capitis pulſus a febrium initio. Vrinæ nebuloſæ, & craſſæ ab initio. Tenues. Vrinæ concoctionem quæ impediant. Sorbitiones prope judicationes quatenus dandæ.

45 Febrium judicationes. Febres quæ longæ. Febres anxioſæ, & præcordia intenta. Vrinæ curationem indicant.

46 Vrinæ craſſiores, pallidiores, tenuiores, nigriores. Febres inconſtantes. Numerus impar in ægrotis cur verendus. Morborum prima principia diligenter obſervanda.

47 In ægrorum congreſſu quæ obſervanda. Præcordiorum affectus.

48 Alvi egeſtio nigra, ſani hominis egeſtioni ſimilis. Delyrii ſigna. Manus tremulæ. Convulſio in febre hyberna, lingua aſpera, & animi deliquium.

49 In febribus horrendum quid quinta die, alvus repente liquida. Singultus. Vocis privatio, animi deliquium. Convulſio. Crura in febribus tuberculoſa.

50 Noctes plus, quam dies delyrii ſignificationem præbent. Vocis in febre decimaquarta die interceptio. Lingua in febre conturbata loquens.

51 Sanguinis deſtillatio repentina æſtivo, ac autumnali tempore. Febris ſingultuoſa.

52 Peripneumonicæ, ac pleuriticæ affectiones, & earum curationes.

53 Sputa matura, & urinæ maturæ. Peripneumonia in vigore auxilium non admittit, & ejus curatio.

54 Dyſenteria. Morbus regius quando febres bilioſas ſolvat.

55 Tetanus, & ejus curatio.

56 Morbi per quæ ſolvantur. Veratrum quibus dandum. Abſceſſu, aut venæ ruptura laboranti, veratrum noxium. Veratrum quibus dandum.

57 Dolores ex itinere contracti. Morbi ex victus ratione. Ventris tumor a cibo copioſiore.

58 Potus aquoſi. Potus meraciores, & auſteriores. Jejunium capitis dolori, & crapulæ malum. Semel in die cibum ſumentes.

59 De alimentorum facultatibus. Allium. Caſeus. Legumina. Cicer. Lens. Lupinus. Silphium. Choleræ ſiccæ generatio.

60 Carnes bubulæ, caprinæ, porcinæ, ſuillæ.

61 Choleræ ſiccæ curatio.

62 Hydropicorum duræ naturæ. Quando his ſanguis detrahendus. Venter infernus calidus, & egeſtiones acres, ac inæquales.

63 Tormina ſine febre in hydrope. Circa victus rationem morborum intentiones, ac remiſſiones febrium obſervandæ.

64 Medicamentis qui non ſunt purgandi.

65 Sanguis alvo fluida non detrahendus. Per veratrum ſurſum purgari tutius. Affectio ſupra ſeptum tranſverſum, & infra.

66 Hydropici potio. Sanguinem ſiſtens medicamentum. Seſamoidis potionis deſcriptio. Trichiaſis quid, ejuſque remedia.

67 Hæmorrhoidarum curatio.

68 Suppuratorum curatio. Ad oculos.

69 Ad oculorum dolores. Hydropicis. Stercora per alvum expellentia. Puerorum excrementum primum.

S E C T I O I.

1 QUI Cnidias appellatas ſententias conſcripſerunt, recte qui-
dem ſcripſerunt ea, quæ patiuntur ægroti in ſingulis morbis,
& quomodo quædam ipſorum evenerunt: & hactenus qui-
dem etiam, qui medicus non ſit, recte conſcribere poſſit, ſi pro-
be ex ſingulis ægrotis, quæ patiuntur, didiciſſet. Quæ vero
medicum ante diſcere oportet, ægroto non referente, horum
pleraque omiſſa ſunt, alia in aliis, & quædam valde commoda
ad conjecturam. Quum autem ad conjecturam dicatur, quo modo ſingula cura-
re oporteat; in his multa aliter ſentio, quam velut illi prodiderunt. Et non ſo-
lum ob hoc non laudo, verum quod etiam paucis numero uſi ſunt medicamen-
tis. Nam exceptis morbis acutis, plurima ab ipſis relata ſunt pharmaca alvum
deorſum purgantia exhibenda, & ſerum, ac lac pro tempore. Si quidem igitur
hæc bona eſſent, & morbis convenientia, in quibus exhibenda eſſe monue-
runt; longe magis laudanda eſſent, eo quod quum pauca ſint, ſufficiunt. Nunc
vero res non ita habet. Qui tamen poſtea eam tractationem repetiverunt, ma-
gis ſane medico modo de his, quæ ſingulis exhibenda ſunt, tranſegerunt.
2 * At neque veteres quicquam memorabile de victus ratione conſcripſerunt,
& quamquam magna hæc res ſit, eam omiſerunt: attamen multos in ſingulis
morbis modos, multiplicemque ipſorum diviſionem non ignorarunt aliqui.
Cæterum numeros ſingulorum morborum clare pronunciare volentes, non
recte ſcripſerunt. Non enim facile ſit enumerare, ſi ex eo quis ægrotanti-
um morbum æſtimet, quod alter ab altero aliqua re differt, & ideo non putet
eumdem morbum eſſe, ſi non idem nomen habeat. Mihi vero placet, ut in u-
niverſa arte mentem adhibeamus. Nam quæcumque opera bene, ac recte tra-
ctat, ea ſingula bene, ac recte facere oportet; & quæ cito, cito; & quæ pure, pu-
re; & quæ citra dolorem tractare oportet, ita facere, ut quamminimus dolor
ſentiatur: & alia omnia ejuſmodi inſigniter præ aliis ad meliorem modum tranſi-
gere oportet. Maxime vero laudaverim medicum, qui in acutis morbis, qui
plurimos homines occidunt, præ aliis inſigniter ad meliorem partem excellat.
3 * Sunt autem hi acuti, quos veteres nominaverunt pleuritidem, peripneumo-
niam, phrenitidem, & febrem ardentem, & alii morbi, qui ex his hærent, quo-
rum febres omnino continuæ ſunt, & occidunt. Quum enim non peſti-
lentis morbi modus quis communis graſſatus fuerit, ſed ſparſi fuerint mor-
bi, & non ſimiles, ab his morbis plures moriuntur, quam ab aliis omnibus.
Idiotæ igitur non valde cognoſcunt eos, qui in his, aliis præſtant, aliarumque
curationum magis aut laudatores, aut vituperatores exiſtunt. Et profecto ma-
gnum ſignum hoc eſt, quod populares minime de his morbis intelligentiam ha-
beant, veluti quos ſtudio conſequi oportet. Nam qui medici non ſunt, medi-
ci eſſe videntur, maxime propter hos morbos. Facile eſt enim nomi-
na ediſcere, quæ proferri ſolent apud ægros his morbis affectos. Si enim quis
ptiſanæ ſuccum nominarit, & vinum tale, aut tale, aut etiam aquam mulſam,
omnia hæc eadem plebeis hominibus, & meliores, & deteriores medici dicere
videntur. At res hæc non ita ſe habet, ſed in his ſane vel maxime alii ab aliis diffe-
4 runt. * Videntur autem mihi digna eſſe quæ ſcribantur maxime hæc, quæ igno-
rantur a medicis, maxime ſcitu commoda, & quæ magnas utilitates, aut magna
detrimenta afferunt. Quæ itaque ignorantur, hæc ſunt. Cur nam in acutis morbis,
aliqui medici omne ævum terunt, ptiſanas non colatas exhibentes, & recte ſe
medicari putant. Aliqui vero plurimi faciunt, ut nullum hordeum æger devoret.
Magnum enim detrimentum afferre arbitrantur. Verum per linteum excolan-
tes ſuccum exhibent. Quidam vero ipſorum neque ptiſanam craſſam dederint,
neque ſuccum, atque hi partim donec ad ſeptimum diem æger perveniat, partim ve-
ro perpetuo, donec judicatus fuerit morbus. Sane hujuſmodi quæſtiones ne pro-
ponere quidem medici conſueverunt, fortaſſis autem neque ſi proponantur,
comperiantur. Proinde calumniam incurrit tota ars apud vulgus adeo magnam,
ut neque omnino medicinam eſſe putent. Nam in acutis morbis intantum inter
ſe differunt artifices, ut quæ alter exhibet optima eſſe putans, ea alter jam mala
5 eſſe exiſtimet. * Et fere ob id artem vaticinationi ſimilem eſſe dixerint. Quia va-
tes eamdem avem, ſi ſiniſtra appareat, bonam eſſe ducunt; ſi dextera, malam. Et
in aruſpicina talia ſunt, alia in aliis. Verum aliqui vates contraria his dicunt. Aſ-
ſero autem hanc ſpeculationem pulcherrimam eſſe, & cognatam plurimis, ac ma-
xime commodis in arte. Nam ægrotantibus omnibus plurimum ad ſanitatem con-
fert, & ſanis ad ſecuritatem, & his qui ſe exercent ad bonum habitum, & ad
quod quiſque voluerit. Ptiſana igitur recte omnibus frumentaceis eduliis præla-
ta eſſe videtur in morbis acutis, & laudo ſane eos, qui ipſam prætulerunt.
Nam viſcoſitas ipſius levis eſt, & continua, & jucunda, & lubrica, & modera-
te humi-

te humida, & ſitim eximit, & facile eluitur, ſi forte & hoc opus ſit, & neque adſtri-
ctionem habet, neque malam turbationem, neque in ventre intumeſcit. Intumuit
enim in coctura, quammaxime tumefieri ſolet. Quicumque igitur ptiſana in hiſce
morbis utuntur, nulla die vaſa vacua fieri permittant, ut ita dicam, ſed utantur,
& non intermittant, ſi non aut ob medicamenti, aut infuſi per clyſterem uſum
intermittere oporteat. Et qui quidem bis in die cibum capere ſoliti ſunt, eis bis
danda eſt; qui vero ſemel edere conſueverunt, his ſemel primo die danda eſt.
Verum ſenſim progreſſu facto, ſi fieri poterit, etiam his bis detur, ſi ſane opus
habere viſum fuerit. At vero copia ſufficit ab initio dare non multa, neque minus
craſſam, ſed ut conſuetudinis gratia quid ingeratur, & ut ne multa vaſorum va-
cuatio fiat. * Cæterum quod ad augmentum copiæ ſorbitionis attinet, ſi quidem ſic- 6
cior fuerit morbus, quam quis putarit, non ita magna copia dare oportet, ſed an-
te ſorbitionem, aut aquam mulſam, aut vinum præbibendum exhibere, utrum
ex his convenientius fuerit. Utrum vero conveniat, in ſingulis modis refere-
tur. Si vero os humectetur, & a pulmone prodeuntia qualia oportet, fuerint, ſor-
bitionis copiam, ut in ſumma dicam, augere oportet. Quæ enim citius, & ma-
gis humectantur, celeritatem judicationis ſignificant. Quæ vero tardius, &
minus, tardiorem judicationem ſignificant. Et hæc quidem per ſe talia omni-
no exiſtunt. Verum multa quoque alia commoda omittuntur, ex quibus conje-
cturas facere oportet, quæ poſtea referentur, & quanto copioſior purgatio fue-
rit, tanto plus dare oportet, uſque ad judicationem, maxime duobus a judicatio-
ne diebus, quibus ſane quinta, aut ſeptima, aut nona judicare videtur, ita ut eti-
am parium, ac imparium dierum rationem habeas. Poſtea vero ſorbitione qui-
dem mane utendum eſt. Veſpere vero ad cibos tranſeundum. Conveniunt autem
talia utplurimum his, qui ſtatim tota ptiſana utuntur. * Nam & dolores in 7
pleuriticis ſtatim ſua ſponte ceſſant, ubi memorabile quid ſpuere, ac expurgari
cœperint: & purgationes longe perfectiores ſunt, & minus ſuppurati fiunt, quam
ſi quis aliter victum ſuppeditet: & judicationes ſimpliciores, & melius judican-
tes, & minus revertentes. Ptiſanam porro ex optimo hordeo factam eſſe opor-
tet, & quamoptime coctam, & præſertim ſi non ſolo ſucco uti velis. Nam una
cum reliqua ptiſanæ virtute lubricitas facit, ut hordeum dum deglutitur, non læ-
dat. Nuſquam enim adhæret, neque ſecundum thoracis rectitudinem moram tra-
hit. Lubriciſſima autem eſt, & maxime ſitim eximit, & facillime concoquitur,
& debiliſſima eſt, quæ optime cocta eſt, quibus omnibus opus eſt. Si quidem igi-
tur non opem tulerit quis, quantum opus eſt, ut ſufficiens ſit ejuſmodi ptiſanæ
ſorbitionis modus multis modis læditur. Etenim verbi cauſſa, quibus cibus in-
tus concluſus eſt, ſi quis non facta deorſum evacuatione, ſorbitionem dederit,
dolorem ſi adeſt, amplius exacerbaverit; & ſi non adeſt, ſtatim induxerint, & ſpi-
ritus denſior fiet. Hoc vero malum eſt. Pulmonem enim reſiccat, & præcordi-
um, & pectinem, ac ſeptum tranſverſum dolore affligit. Quin etiam ſi lateris do-
lor aſſiduus eſt, & ad calefactoria non remittit, & ſputum non prodit, ſed citra
putrefactionem, ac concoctionem valde viſcoſum fit, ſi non ſolverit quis dolo-
rem, aut ventre mollito, aut vena ſecta, utrum tandem horum conducet, ptiſanam
autem ita habentibus dederit, cita mors talium continget. Propter has igitur cauſ-
ſas, & alias hujuſmodi adhuc magis, qui tota ptiſana utuntur, ſeptima die, & ci-
tius moriuntur, partim mente læſi, partim ab erectæ cervicis ſpiratione, & ſter-
tore ſuffocati. * Tales vero veteres ſydere ictos eſſe putaverunt, ob hoc quidem 8
maxime, non minus autem quod & mortuis ipſis latus lividum reperitur, ut ſi-
mile quid plagæ appareat. Cauſſa vero hujus eſt, quod prius quam dolor ſolva-
tur, moriuntur. Cito enim anheloſi fiunt. Præ multo autem, ac denſo ſpiritu, velut
jam dictum eſt, valde viſcoſum circa concoctionem fit ſputum, & egreſſum fie-
ri prohibet. Immo ſtertorem inducit, chartilaginoſis pulmonis arteriarum par-
tibus bronchiis appellatis impactum, & ubi ad hoc devenerit, lethale jam ple-
rumque exiſtit. Nam & ipſum ſputum impactum prohibet quidem ſpiritum in-
tro ferri, cogit autem cito extra ferri. Atque ſic mutuam opem ad malum inter ſe
conferunt, dum & ſputum impactum, denſum ſpiritum facit, & hic quum den-
ſus ſit, ſputum inſuper viſcoſum facit, & lubricum fieri, ac elabi impedit. Oc-
cupant autem hæc, non ſolum ſi ptiſana intempeſtive utantur, verum multo ma-
gis, ſi quid aliud ederint, aut biberint, quod minus quam ptiſana idoneum ſit,
proinde plerumque conſimilia ſunt auxilia & his qui tota ptiſana utuntur, & his
qui ſucco ipſius: his vero qui neutro horum, ſed ſolo potu, quandoque etiam di-
verſimode auxiliari oportet. * At vero hoc modo omnino facere oportet. Si cui 9
a cibo recens accepto, & alvo nondum ſubevacuata, febris incœpit ſive cum
dolore, ſive ſine dolore, inhibenda eſt ſorbitionis exhibitio, donec putarit
cibum ad infernam inteſtini partem ſeceſſiſſe. Utendum autem eſt potu aceti
mulſi, ſi dolor affuerit, hyeme quidem calidi, æſtate vero frigidi. Si vero multa
fuerit ſitis, etiam aqua mulſa, & aqua. Poſtea vero ſi dolor aliquis affuerit, aut pe-
riculoſi aliquid apparuerit, danda eſt ſorbitio neque multa, neque craſſa, atque hæc
poſt ſeptimum, aut nonum diem, ſi validus æger fuerit. Si vero non ſubiit vetuſti-

or cibus

or cibus ei, qui recens cibum accepit, ſi quidem validus ſit, & ætate vigeat, infu-
ſum per clyſterem adhibendum eſt. Si vero debilior fuerit, glande utendum eſt, ſi
10 non ſua ſponte probe prodierit. * Tempus porro exhibendæ ſorbitionis hoc maxi-
me obſervare ab initio, & per omnem morbum oportet. Quum quidem pedes
frigidi fuerint, inhibere oportet ſorbitionis exhibitionem. Maxime vero & a po-
tu abſtinendum eſt. Ubi vero calor deſcenderit ad pedes, tunc exhibere conve-
nit, & putare in omnibus morbis, & non minime in acutis, & maxime in his, qui
magis febriles, ac periculoſiſſimi ſunt, tempus hoc magnam vim habere. Uten-
dum eſt autem primum quidem maxime ſucco; deinde vero ptiſana, juxta prædi-
ctas conjecturas diligenti facta conſideratione.

SECTIO II.

11 * CÆterum pleuritis, hoc eſt dolor lateris, ſive ab initio fiat, ſive poſtea, calefa-
ctoriis quidem primum non alienum eſt tentare diſſolvere. Ex calefactoriis vero o-
ptima eſt aqua calida in utre, aut in veſica, aut in vaſe æneo, aut teſtaceo admota. Verum
molle quid antea ad latus ſupponere oportet, lenitatis ergo. Commode etiam ſpongia mol-
lis, magna, ex aqua calida expreſſa apponitur. Contegere vero ſtragulis ipſum fomentum
oportet. Nam & ampliore tempore ſic ſufficiet, & durabit, & ſimul ut ne vapor ad æ-
grotantis ſpiritum afferatur, niſi fortaſſis & hoc ad aliquid commodum eſſe vi-
ſum fuerit. Aliquando enim ad aliquid commodat. Inſuper autem & hordeum, &
ervum, in aceto diluto, ita ut paulo acidius ſit, quam ut quis bibere poſſit, diſſoluta,
ac fervefacta, & in marſupia conjecta, apponere oportet; & furfur eodem modo.
Siccum autem fomentum præbent ſal, & milium torrefactum, in laneis ſacculis
12 convenientiſſimum. Nam & leve, & lene eſt milium. * Solvit autem hujuſmodi mol-
litorium fomentum etiam dolores ad claviculam pertingentes. Sectio autem ve-
næ non ſimiliter ſolvit dolorem, ſi non ad claviculam pertingat dolor. Quod ſi
ad calefactoria dolor non ſolvatur, non multo tempore calefacere oportet. Reſic-
cat enim hoc pulmonem, & ſuppurationem facit. At ſi quidem dolor ad clavicu-
lam de ſe ſignificationem præbeat, aut gravitas ad brachium, aut circa mammam,
aut ſupra ſeptum tranſverſum; venam ſecare prodeſt in cubiti flexura internam, &
non cunctari copioſum ſanguinem detrahere, donec multo rubicundior fluxe-
rit, aut pro puro, & rubicundo lividus. Utrumque enim contingit. Si vero ſub ſepto
tranſverſo fuerit dolor, ad claviculam autem de ſe ſignificationem non præbeat, al-
vum mollire oportet aut veratro nigro, aut peplio, ita ut veratro quidem dau-
cum, aut ſeſeli, aut cuminum, aut aniſum, aut aliud quid ex odoratis ammiſceas,
peplio vero ſilphii ſuccum. Sed hæc inter ſe ſi miſceantur, conſimilis modi exi-
13 ſtunt. * Ducit autem nigrum veratrum melius, & ad judicationem commodius quam
peplium. Peplium vero flatus magis erumpere facit. Ambo autem hæc dolorem
ſedant. Sedant item alia multa alvum ſubducentia medicamenta. Verum hæc in-
ter ea; quæ ego novi, optima ſunt. Alioqui & ea, quæ in ſorbitionibus exhiben-
tur, alvum ſubducentia medicamenta opitulantur, quæcumque non valde injucunda
ſunt aut ob amaritudinem, at propter aliam quamdam injucunditatem, aut ob co-
piam aut colorem, aut aliquam ſuſpicionem. Ptiſanam tamen ſtatim inſuper ſor-
bendam dare oportet, poſtquam medicamentum bibit, non memorabili copia pau-
ciorem, quam quanta ſumere adſuetus eſt. Nam & rationi conſentaneum eſt, in me-
dia purgatione ſorbendam non dare. Quum autem ceſſaverit purgatio, tunc minus
ſorbeat de ea, quam adſuetus eſt. Poſtea vero reducat ſemper ad majorem copiam, ſi
& dolor ſedatus fuerit, & nihil aliud adverſetur. Idem mihi ſermo eſt, ſi etiam pti-
ſanæ ſucco uti opus fuerit. Melius enim eſſe aſſero, ſtatim omnino incipere ſor-
bere, quam prævacuatis jam vaſis ſorbere auſpicari aut tertia, aut quarta, aut quin-
ta, aut ſexta, aut ſeptima die, ſi ſane non judicatus fuerit morbus ante hoc tempus.
Præparationes autem & his conſimiles faciendæ ſunt, quales dictæ ſunt. De ſorbi-
tionis igitur exhibitione ita ſentio. Sed & de potu, qualemcumque tandem quis
14 ex deſcribendis ſumpturus eſt, eadem mihi penitus ſermonis ratio eſt. * Novi au-
tem etiam medicos maxime contraria facere his, quæ fieri oportebat. Omnes enim
volunt, ubi ſub morborum initia homines fame præmacerarunt duobus, aut tri-
bus, aut etiam pluribus diebus, ſic ſorbitiones exhibere, itemque potus, & fortaſ-
ſis etiam par ipſis eſſe videtur, ut magna corpori mutatione fiente, etiam magnum
quid valde contra objiciatur. Verum mutare quidem non parum, bene habet.
Recte tamen mutatio transferenda eſt, & ex mutatione adhuc magis exhibitio
eorum, quæ per os ſumuntur. Maxime igitur lædi poterint, ſi non recte muta-
tionem fecerint hi, qui tota ptiſana utuntur. Poterint etiam lædi, qui ſolo ſucco u-
tuntur, lædi quoque poſſunt, qui ſolo potu utuntur. Minime vero hi. Oportet au-
tem & in ſanorum adhuc hominum victu addiſcere, quæ conferunt. Si enim ſanis
tales, aut tales victus multum differre videntur tum in aliis quibuſdam, tum in mu-
tationibus; quomodo non etiam in morbis multum differant, & maxime in acutis?
15 * Atqui facile eſt hoc addiſcere, quod ſimplex victus cibi, ac potus, ipſe ſibi ipſi
ſemper ſimilis, ſecurior omnino eſt ad ſanitatem, quam ſi quis derepente ad alium
meliorem, magnam mutationem faciat. Nam & his, qui bis in die cibum ſumunt,
& his, qui ſemel, repentinæ mutationes noxas, ac ægritudines inducunt, & eos ſa-

ne, qui prandere non adſueti ſunt, ſi pranſi ſunt, ſtatim infirmos facit hoc, & toto corpore graves, & debiles, & pigros; ſi vero etiam inſuper cœnaverint, acidum ructantes. Quibuſdam vero etiam alvi liquida egeſtio oboritur, quum præter conſuetudinem ventriculus gravetur, ſolitus reſiccari, & non bis intumeſcere, neque bis cibos coquere. Auxiliatur igitur his, mutationem rurſus adæquare. Dormire enim oportet, velut nocte reducta poſt cœnam, hyeme quidem abſque frigore, æſtate vero abſque calore. Si vero dormire non queat, ubi multam lentam deambulationem non ſtando oberravit, nihil cœnet, aut pauca, eaque innoxia. Inſuperque minus bibat, & potum non aquoſum. Talis autem adhuc magis affligetur, ſi ter in die ad ſatietatem cibum acceperit, & adhuc magis ſi ſæpius. Quamquam ſane multi ſint, qui facile ferunt, ſi ter in die cibum copioſe accipiant, qui ita ſunt adſueti. * Quin & hi, qui bis in die cibum capere ſoliti ſunt, ſi pranſi non fuerint, 16 debiles, & infirmi ſunt, & ad omne opus timidi, & ventriculi oſculum dolent. Viſcera enim pendere ipſis videntur, & calidam, ac cum virore pallidam urinam mingunt, & alvi egeſtio comburitur. Quibuſdam etiam os amareſcit, & oculi cavi fiunt, & tempora palpitant, & extremæ partes perfrigerantur. Et plerique ex his, qui pranſi non ſunt, cœnam edere non poſſunt. Si vero cœnam ſumpſerint, ventriculum gravant, & multo magis ægre in lecto degunt, quam ſi etiam pranſi fuiſſent. Quum igitur talia hæc ſanis fiant ob victus dimidiæ diei mutationem præter conſuetudinem; apparet neque apponere, neque detrahere commodum eſſe. Si igitur hic, qui præter conſuetudinem ſemel in die cibum accepit, ubi tota die vaſa vacua fecit, quantum conſuevit cœnaverit; veriſimile eſt ipſum, ſi tunc quum impranſus eſſet, doluit, ac ægrotavit, & ubi cœnavit, gravis fuit, multo magis gravari. Si vero etiam longiore tempore evacuatis vaſis, poſtea derepente cœnaverit, adhuc magis gravabitur. * Qui igitur præter conſuetudinem vaſa vacua fecit, 17 ei hanc diem rurſus adæquare ſic conducit abſque frigore, & calore, atque labore. Hæc enim omnia graviter tulerit, & cœna multo minor exhibenda eſt, quam conſuevit, eaque non ſicca, ſed modi humectioris, & poſtea bibat potum non aquoſum, neque pauciorem, quam pro cibi ratione. Sed & poſtera die pauca prandeat, quo ſenſim progreſſu fiente ad conſuetudinem revertatur. Qui tamen ſupernas partes amara bile infeſtantur, talia moleſtius ferunt. Pituitoſi autem ſupernis partibus, cibi præter morem abſtinentiam omnino facilius ferunt. Quare etiam ſemel in die cibum præter morem capere, facilius utique iidem tulerint. Sufficiens igitur & hoc ſignum eſt, quod maximæ mutationes eorum, quæ circa naturas noſtras, ac habitus contingunt, maxime morbos faciunt. Non igitur licet intempeſtive, neque vehementiſſimas vaſorum vacuationes facere, neque vigentibus morbis, & in inflammatione conſiſtentibus cibos exhibere, neque licet derepente in tota re quicquam, aut huc, aut illuc mutare. * Multa vero his cognata ex his, quæ ventri contingunt, 18 itemque alia referre quis poſſit, quod facile quidem ferunt cibos, quibus adſueti ſunt, etiamſi natura non ſint boni. Similiter etiam potus. Ægre autem ferunt cibos, quibus adſueti non ſunt, etiamſi non ſint mali. Similiter etiam potus. Et quæ quidem multus carnis eſus præter conſuetudinem aſſumptus facit, aut allium, aut ſilphium, aut ſuccus ipſius, aut caulis, aut alia hujuſmodi, magnas quaſdam peculiares vires habentia, minus admiretur quis, ubi talia dolores ventriculis magis, quam alia inducunt. At juſta fuerit admiratio, ſi didiceris, quantam maza turbationem, & molem, & flatum, & tormen ventriculo inducat, ſi præter morem ingeſta fuerit ab eo, qui mazam edere non eſt ſolitus, aut qualem ſitim panis ipſe calidus ingeſtus inducat, & repentinam repletionem ob ſiccandi vim, & quod tarde tranſit, & quam diverſas inter ſe affectiones faciant & panes valde puri, & qui ex toto ſunt collati, præter conſuetudinem in cibo accepti, itemque maza ſicca præter morem, aut liquida, aut viſcoſa; & quale quid faciant polentæ recentes non adſuetis, & aliæ his, qui recentibus uti adſueti ſunt, itemque vini, & aquæ potus, præter morem derepente viciſſim permutatus, & aquoſum vinum, & meracum, præter conſuetudinem derepente potatum. Illud enim humiditatem in ſuperno ventre inducit, & flatum in inferno. Hoc vero venarum palpitationem, & capitis gravitatem, ac ſitim. * Quin & album vinum, & nigrum, ſi quis præter conſuetudinem permutet, 19 etiamſi ambo vinoſa fuerint, tamen multa in corpore alterarint, ut minus mirum eſſe quis dixerit, dulce, & vinoſum vinum non idem poſſe, ſi derepente permutata fuerint. Porro hujuſmodi aliquam partem ſermoni contrario patrocinari oportet, quod mutatio victus his facta eſt, corpore non mutato, neque ad robur, ut cibos apponere opus ſit, neque ad debilitatem, ut detrahere oporteat. Inſuper autem & robur conjectandum eſt, & morbi unjuſcujuſque modus, & hominis natura, & conſuetudo victus ægri, non ciborum ſolum, ſed etiam potuum. Multo autem minus ad additionem procedendum eſt. Nam detractionem omnino tollere ſæpe conducit, ubi ſuffecturus eſt æger, donec morbi vigor matureſcat. In quibus autem hoc faciendum ſit, ſcribetur. Multa vero etiam alia relatis cognata ſcribere quis poſſit. Hoc tamen melius teſtimonium eſt. Non enim cognatum eſt rei illi, de qua plurimus a me ſermo habitus eſt, ſed ipſa res opportuniſſimum eſt documentum. * Nam ab acutorum morborum initio aliqui quandoque eadem die, qua morbus 20 incœpit, cibos comederunt; aliqui poſtridie, quidam etiam ſorbuerunt quicquid

oblatum

oblatum eſſet, quidam etiam cyceonem. Omnia autem hæc deteriora quidem ſunt, quam ſi quis alio modo victum inſtituiſſet, multo tamen minus detrimentum afferunt in hoc tempore peccata, quam ſi quis primis duobus, aut tribus diebus penitus vaſa vacua feciſſet, & quarta, aut quinta die tali victu uſus eſſet. Deterius tamen eſt, ſi omnibus his diebus vaſis evacuatis, in poſterioribus diebus hoc modo victum inſtituat, priuſquam concoctus, ac maturus ſit morbus. Etenim hoc modo mortem plurimis manifeſte affert, ſi non omnino facilis fuerit morbus. Quæ vero ab initio committuntur peccata, non ſimiliter ut illa medelam omnem reſpuunt, ſed multo facilius correctionem admittunt. Hoc igitur maximum documentum eſſe arbitror, quod primi dies ſorbitione tali, vel tali non ſint privandi in his, qui paulo
21 poſtea talibus, aut talibus ſorbitionibus uſuri ſunt. * Funditus igitur ignorant tum hi, qui granoſa ptiſana utuntur, quod ab ipſa læduntur, quum ſorbere inceperint, ſi duobus, aut tribus, aut pluribus diebus antea vaſa evacuerint, tum hi, qui ſucco utuntur, quod ſorbentes læduntur, ubi non recte ſorbitionem inceperint. Tunc tamen cavent, & magnam noxam afferre cognoſcunt, ſi priuſquam maturus factus fuerit morbus, granoſam ptiſanam ſorbuerit æger, ſucco uti adſuetus. Omnia igitur hæc magna teſtimonia ſunt, quod medici ægros non recte ad victum perducunt. Sed in quibus morbis vaſa vacua facere non oportet, his qui ſorbitionibus uti debent, vaſa vacua faciunt. In quibus vero ex vaſorum vacuatione ad ſorbitiones mutationem facere non oportet, in his mutationem faciunt, & hoc plerumque abſolute. Aliquando vero in his temporibus mutationem ad ſorbitiones faciunt ex vaſorum vacuatione, in quibus ſæpe ex ſorbitionibus ad vaſorum vacuationem accedere expediebat, ſi ita morbum exacerbari contingat. Aliquando autem & cruda attrahuntur de capite, & a thoracis regione, bilioſa, & vigiliæ ipſis coincidunt, ob quas non coquitur morbus, & triſtes, ac amarulenti fiunt, & delyrant, & ſplendores ipſis ob oculos obverſantur, & aures ſonitu plenæ ſunt, & extremæ partes perfrigeratæ, & urinæ incoctæ, & ſputa tenuia, & ſalſa, & meraco colore tincta, ac pauca, & ſudores circa collum, & anxietudines, & ſpiritus in latione ſurſum verſus offendens, denſus, aut etiam valde magnus, ſupercilia diſtenta, ac gravata, deliquia animi prava, & ſtragulorum de pectore rejectiones, & ma-
22 nus tremulæ. * Quandoque vero labium infernum concutitur. Hæc autem in principiis comparentia, vehementis delyrii ſignificationem præbent, & plerumque ægri moriuntur. Qui vero effugiunt, aut cum abſceſſu, aut cum ſanguinis e naribus fluxione, aut ex craſſi puris ſputo effugiunt, alias vero minime. Neque enim talium rerum peritos medicos eſſe video, quomodo debilitates in morbis dinoſcere oporteat, & quæ ex vaſorum vacuatione efficiuntur, & quæ propter aliam aliquam irritationem, & quæ propter dolorem, & præ acumine morbi, itemque quot affectiones, & omnigenas ſpecies, natura noſtra, & habitus ſingulis pariat, & quidem quum talium cognitio, aut ignorantia ſalutem, aut mortem afferant. Majus enim malum eſt, ſi ob dolorem, & morbi acumen debilitato exhibet quis potum, aut ſorbitionem copioſiorem, aut cibum, ob vaſorum vacuationem debilem eſſe exiſtimans. Indecorum etiam eſt ob vaſorum vacuationem debilitatum non cognoſcere, & victu premere. Affert equidem periculum aliquod & hoc peccatum, verum multo minus quam alterum. Multo autem magis riſu dignum hoc peccatum eſt, quam illud alterum. Si enim alius medicus, aut etiam idiota ingreſſus cognoverit ea, quæ contigerunt, & edenda, ac bibenda dederit ea, quæ alter prohibuit, palam auxilium tuliſſe putabitur. Talia vero faciunt, ut artifices maxime ab hominibus vituperentur. Videtur enim ipſis ille, qui ingreſſus eſt medicus, aut idiota velut mortuum ſuſcitaſſe. Scribentur autem de his quoque ſigna, ex quibus ſingula dinoſcere oportet.
23 * Conſimilia tamen illis, quæ circa ventrem contingunt, & hæc ſunt. Nam ſi totum corpus præter conſuetudinem multum quieſcat, non ſtatim magis robuſtum fit. Si vero etiam ubi multo tempore quievit, derepente ad labores prodierit, vitioſum quiddam palam operabitur. Ad eumdem modum etiam ſingulæ corporis partes. Nam & pedes tale quiddam operabuntur, & alii articuli laborare non adſueti, ſi interpoſito tempore derepente ad laborandum prodeant. Eadem etiam oculi, & dentes perpetientur, & quæcumque tandem pars. Nam & lectus præter morem mollis dolorem inducit, itemque præter conſuetudinem durus. Sed & ſi ſub dio lectus præter morem ſternatur, corpus indurat. Quin & talium omnium exempla ſcribere ſatius fuerit. Si quis enim accepto ulcere in tibia, neque valde periculoſo, neque adeo contemnendo, ita ut neque ipſi ita difficulter, aut adeo facile ulcera ſaneſcant, ſtatim prima ab initio die decumbens curetur, & nequaquam crus elevet, hic ſane hoc modo citra inflammationem fuerit, & ſanus multo citius ſic fiet, quam ſi obambulans curetur. Attamen ſi quinta, aut ſexta die, aut etiam prius ſurrexerit, & progredi voluerit, magis utique affligetur, ac dolebit, quam ſi ſtatim ab initio obambulans curatus eſſet. Si vero etiam multum derepente ſe fatigaverit, multo magis dolebit, quam ſi illo modo curatus, in illis diebus ita ſe fatigaſſet. Perpetuo igitur hæc omnia inter ſe teſtimonium præbent, quod omnia, quæ derepente multum ſupra modum huc, & illuc mutan-
24 tur, lædunt. * Multiplex igitur in ventre læſio eſt, ſi ex multa vaſorum vacuatio-

ne, plus moderato derepente ingeratur. Quin & in reliquo corpore, ſi ex multa quiete ad ampliorem laborem derepente deveniat, multo magis lædetur, quam ſi ex multo cibo ad vaſorum vacuationem tranſmutetur, & ſi ex multo labore derepente ad otium, ac ſegnitiem exciderit. Oportet tamen & his corpus quieſcere. Oportet item illis ventrem a ciborum copia quieſcere. Sin minus, & dolorem in corpore inducet, & totius corporis gravitatem. Plurimus itaque ſermo de mutatione huc atque illuc a me habitus eſt, eo quod hæc noſſe ad omnia commodum ſit, & ad hoc præſertim, de quo nobis ſermo erat, quod in acutis morbis ad ſorbitiones mutationem faciunt ex vaſorum vacuatione. Facienda enim eſt mutatio velut ego jam jubeo. Deinde non eſt utendum ſorbitionibus, priuſquam morbus maturus factus fuerit, aut aliud quoddam ſignum apparuerit vel vacuatorium, vel irritatorium circa inteſtinum, aut circa præcordia, qualia ſcribentur ſigna. Vigilia fortis, potus, & cibos crudos, & inconcoctiores facit. Et rurſus in contrariam partem mutatio diſſolvit corpus, & excoctionem, ac capitis gravitatem inducit.

SECTIO III.

* Vinum porro dulce, & vinoſum, & album, ac nigrum, & aquam mulſam, & aquam, 25
& acetum mulſum his notis diſtinguere oportet in morbis acutis. Vinum dulce minus caput gravat, quam vinoſum, & minus mentem ferit, & magis quam alterum per alvum, & inteſtinum ſubit. Viſcera vero magna facit, ſplenem, & hepar. Quare neque his, qui amara bile abundant, commodum eſt. Nam & ſiticuloſum in talibus eſt, & flatuoſum in ſuperno inteſtino; non tamen inferno inteſtino inimicum pro flatus ratione, & quidem quum non valde penetret flatus a vino dulci, ſed circa præcordia moretur. Certe per urinam hoc minus exit omnino, quam vinoſum album. Sputum vero magis educit dulce, quam alterum; & quibus quidem ſiticuloſum eſt dum bibitur, his minus, quam alterum vinum educit. Quibus vero ſiticuloſum non eſt; his magis, quam alterum educit. At vero album vinoſum vinum plurima ac maxima ex parte jam & laudatum, & vituperatum eſt in dulcis vini enarratione. Ad veſicam autem magis penetrat, quam alterum, & quum urinam ciet, ac ſemper perrumpat, multum in his morbis profuerit. Nam & ſi ad alia incommodius ſit altero, attamen quæ in veſica fit ab ipſo purgatio, liberat, ſi quale oportet, propellatur. Bonæ vero hæ notæ ſunt de vini utilitate, ac detrimento, quas ſeniores me non noverunt. Fulvo vero vino, & nigro auſtero in his morbis ad hæc uti poteris, ſi capitis gravitas non affuerit, neque mentis percuſſio, neque ſputum ab aſcenſu prohibeatur, neque urina ſuppreſſa ſit, alvi autem egeſtiones humectiores, ac ramentoſiores fuerint. In talibus ſane vel maxime convenerit ex albo tranſmutationem facere, & ſi qua his ſimilia exiſtunt. Hoc vero inſuper intelligere oportet, quod ſi aquoſum fuerit vinum, ſupernas partes omnes, & eas, quæ circa veſicam ſunt, minus lædet. Verum partibus circa inteſtinum magis proderit, ſi meracius fuerit. * Aqua vero mulſa, ſi bibatur per totum morbum in acutis morbis, in totum 26
quidem his, qui amara bile abundant, ac magna viſcera habent, minus commoda eſt, quam his, qui tales non ſunt. Siticuloſa tamen minus eſt dulci vino. Pulmonem enim mollit, & ſputum moderate educit, & tuſſim lenit. Habet enim vim quamdam exterſoriam, quæ magis moderato ſputum viſcoſum facit. Urinas etiam ſufficienter ciet aqua mulſa, ſi non aliqua ex viſceribus affectio prohibeat. Sed & bilioſa per alvum magis egerit, quandoque bona, quandoque magis quam convenit, colore ſaturata, ac ſpumoſiora: atque hoc bilioſis, & magna viſcera habentibus magis contingit. Sputi igitur eductionem, & pulmonis mollitionem aquoſior aqua mulſa magis facit. At ſpumoſas alvi egeſtiones, & bilioſa magis quam convenit colorata, ac magis calida, meraca aqua mulſa magis ducit, quam aquoſa. Talis autem egeſtio habet quidem & alia magna nocumenta. Neque enim ex præcordiis ardorem extinguit, ſed concitat, & anxiam moleſtiam, ac membrorum jactationem facit. Verum & inteſtina, & ſedem exulcerat. Horum autem auxilia ſcribentur. Qui igitur aqua mulſa utitur abſque ſorbitionibus, pro alio potu, in his morbis, hic multum ſucceſſum percipiet, & non in multis ſucceſſu deſtituetur. Quibus autem danda ſit, & quibus non, & ob quas cauſſas non danda, maxima ex parte dictum eſt. * Damnata vero eſt aqua 27
mulſa ab hominibus, veluti quæ bibentes ipſam extreme debilitet, & propterea mortem accelerare putata eſt. Verum hoc propter eos, qui ſe ipſos fame conficere conſtituerunt, dictum eſt. Aliqui enim aqua mulſa ſola in potu utuntur, nimirum velut talis exiſtat. At hoc non omnino hoc modo ſe habet. Sed ſi ſola bibatur, multo quidem fortior eſt, quam aqua, ſi non alvum exturbet. Sed & vino albo, ac tenui, & parum aquæ ferente, & inodoro, aliquatenus fortior eſt, aliquatenus debilior. Multum tamen differt & vini, & mellis meracitas ad utriuſque vires. Nam etiamſi duplam menſuram vini meraci quis bibat reſpectu mellis, quod delingat, multo tamen fortior fuerit ex melle ſolo, ſi alvum non turbarit. Nam & multo plus ſtercoris ipſi prodibit. Si tamen ptiſanæ ſorbitione utatur, inſuper autem aquam mulſam bibat, valde ipſum replebit, ac flatus excitabit, & viſceribus circa præcordia incommoda erit.

da erit. At ſi ante ſorbitionem aqua mulſa bibatur, non ita lædit, velut ſi inſuper bi-
batur, ſed etiam aliquo modo proderit. Cæterum cocta aqua mulſa aſpectu quidem
multo melior eſt, quam cruda. Splendida enim, & tenuis, albaque, ac pellucida fit. Sed
quam ipſi virtutem attribuam, qua crudam præcellat, non habeo. Neque enim jucundior
eſt, quam cruda, ſi mel bonum eſſe contigerit, debilior tamen, & minus ſtercoris ducens,
quorum neutro, ut caſtigetur, aqua mulſa opus habet. Proxime vero utendum tali
cocta, ſi mel pravum fuerit, & impurum, & nigrum, & non boni odoris. Coctura enim
28 majorem partem turpitudinis pravitatis ipſius detrahere poterit. * At vero acetum
mulſum appellatum, ſi bibatur, ſæpe quidem commodum eſſe in his morbis comperies.
Nam & ſputum educit, & facilem ſpirationem facit. Tempora vero hujuſmodi ha-
bet. Etenim quod valde acre eſt, nihil moderati fecerit ad ſputa, quæ non facile pro-
deunt. Si enim educeret ea, quæ ſtridulam aſperitatem faciunt, & lubricitatem in-
duceret, & guttur velut dilataret, pulmonem utique leniret. Ipſum enim mollit, & ſi
quidem hæc contingerent, magnam ſane utilitatem afferret. Aliquando vero id, quod
valde acre eſt, eductionem ſputi non obtinet, ſed inſuper viſcoſum id facit, & lædit.
Maxime autem hoc perpetiuntur hi, qui etiam alias pernicioſe habent, & qui neque tuſ-
ſire, neque exſcreare inhærentia poſſunt. Ad hoc igitur vires ægroti inſuper conjecta-
re oportet, & ſi ſpem de ipſo habeas, exhibere. Exhibere autem oportet, ſi dederis,
ſumme tepidum, atque tale paulatim, & non large. Quod vero parum acre eſt, hu-
mectat quidem os, & fauces, ſputum item educit, & ſitim ſedat, & præcordio, & viſce-
ribus, quæ ſunt, hac parte lene eſt, & detrimenta ex melle hac parte prohibet. Quod
enim bilioſum in melle, caſtigat. Flatus etiam erumpere facit, & ad mictionem prori-
tat. Inteſtini tamen infernam partem humectiorem facit, & ramenta inducit. Quan-
doque vero etiam malum hoc fit in acutis morbis, maxime quidem quod flatum pene-
trare, imo recurrere facit. Inſuper autem & alias debilitat, & extremas partes frigefacit.
Atque hanc ſolam læſionem ex aceto mulſo contingere novi, quæ ſane digna ſit, ut ſcri-
batur. Parum autem de hujuſmodi potu, nocte, & jejuno ante ſorbitionem præbiben-
dum dare commodum eſt. Sed & ubi multum temporis poſt ſorbitionem interceſſit, bi-
29 bere nihil prohibet. * His vero, qui ſolo potu deguntabſque ſorbitionibus, propter ea
non eſt commodum ſemper; & perpetuo hoc uti, maxime propter raſuram, aut ex-
aſperationem inteſtini. Quum enim ſtercore vacuum ſit, magis utique hæc induxerit,
& quum vaſorum vacuatio adſit, poſtea etiam aqua mulſa vires detraxerit. Si tamen o-
pitulari apparuerit ad totum morbum multus hujus potus uſus, parum aceti affunde-
re oportet, ut ſaltem cognoſci poſſit. Ita enim & ea, quæ lædere ſolet, minime læ-
ſerit, & his, quæ auxilio opus habent, opem tulerit. Cæterum ut in ſumma dicatur,
acredines, ſive aciditates ex aceto, amara bile abundantibus magis conferunt, quam a-
trabiliariis. Amara enim diſſolvuntur, & in pituitam tranſeunt, dum ab ipſo attollun-
tur. Nigra vero fermentantur, & attolluntur, ac multiplicantur. Acetum enim ni-
gra ſurſum ducit. Mulieribus autem omnino magis adverſatur acetum, quam viris. Do-
30 lores enim uteri inducit. * Aquæ porro potui in acutis morbis nullum aliud opus
habeo, quod attribuam. Neque enim lenit tuſſim in peripneumonicis, neque ſputum
educit, ſed minus quam alia, ſi quis ſemper aquæ potu utatur. Si tamen inter acetum
mulſum, & aquam mulſam parum aquæ abſorbeatur, ſputum educit propter quali-
tatis potuum tranſmutationem. Inundationem enim quamdam inducit, alias autem neque
ſitim ſedat, ſed exacerbat. Eſt enim naturæ bilioſæ bilioſa, & præcordio mala, imo
peſſima fit, ac bilioſiſſima, & vires maxime proſternit, ubi in vacuitatem ingreſſa fue-
rit. Sed & ſplenem auget, & hepar, ubi inflammatum fuerit, & fluctuat, ac ſuperin-
natat. Nam & tardi tranſitus eſt, eo quod frigida eſt, & cruda, ac incoctilis, & neque per
alvum ſecedit, neque per urinas tranſit. Inſuper autem & propterea læſionem inducit, quod
a natura ſtercus non ſubducit. Si vero etiam dum adhuc frigidi ſunt pedes, aliquando
bibita fuerit; hæc omnia multo plus lædit, ad quodcumque tandem ipſorum pervene-
rit. Ubi tamen in his morbis ſuſpicatus fueris, aut capitis gravitatem vehementem,
aut mentis perculſionem, penitus a vino abſtinendum eſt, & aqua in tali utendum, aut
vinum aquoſum, & album penitus dandum, & penitus inodorum, & poſt ipſius potum
aqua modica inſuper bibenda. Ita enim robur vini caput, & mentem minus percel-
let. In quibus autem potu ipſius maxime utendum ſit, & quando valde multa, & quan-
do moderata, & quando frigida, & quando calida, partim prius dictum eſt, partim
pro temporis occaſione dicetur. Cæterum de reliquis potibus, qualis eſt hordeaceus,
& qui ex herbis fiunt, & qui ex uva paſſa, & uvarum expreſſarum retrimentis, & ex tri-
tico, & cnico, & myrti baccis, & malo punico, et de aliis, ubi alicujus ipſorum u-
ſus contigerit, ſcribetur circa ipſum morbum, quemadmodum etiam de aliis compoſitis
31 medicamentis. * Balneum vero in multis morbis opem tulerit eo utentibus, ad ali-
quos quidem aſſidue, ad aliquos non item. Quandoque vero minus eo utendum eſt, pro-
pterea quod homines ad hoc ſint imparati. In paucis enim domibus præparata ſunt
neceſſaria inſtrumenta, et nec miniſtri, velut opus eſt, parati habentur. Si vero non
omnino bene quis lavetur, non modicam læſionem incurret. Nam et tugurio fumum
non habente opus eſt, et aqua larga, et balneo multo, et non valde large affuſo, ſi ſa-
ne non ita opus fuerit. Et defrictione quidem potius utendum non eſt. Si vero defrice-
tur, calido utendum eſt ipſo defrictorio medicamento, eoque multiplici magis, quam

alias receptum eſt, & inſuper non pauca aqua perfundendum, & cito perfundendum. Brevi quoque via ad ſolium opus eſt, & ut facilis ſit inſcenſus, & facilis item exitus. Oportet autem eum, qui lavatur, eſſe moderatum, ac taciturnum, & nihil ipſum operari, ſed alios & perfundere, & defricare. Debet etiam poſtea multa aquæ mixtura parata eſſe, & celeres perfuſiones fieri, & ſpongiis utendum eſt pro ſtrigili, & non valde ſiccum inungendum eſt corpus. * Caput tamen reſiccatum eſſe oportet, quantum ejus fieri 32 poteſt maxime, ita ut ſpongia extergeatur, & neque perfrigerari caput oportet, neque extremas partes, neque reliquum corpus, & neque eum, qui recens ſorbitionem accepit, neque eum, qui recens potum ſumpſit, lavare oportet, & neque ſorbere, neque bibere cito poſt balneum. Magnam tamen partem ægro tribuere convenit, ſi ſanus balnei valde amans fuit, & lavari adſuetus. Tales enim magis appetunt, & loti utilitatem ſentiunt, & non loti læduntur. Convenit autem in totum magis peripneumoniis, quam febribus ardentibus. Nam dolorem lateris, & pectoris, ac dorſi balneum lenit, & ſputum maturum facit, ac educit, & facilem ſpirationem reddit, & laſſitudinem eximit; articulos enim, & cutis ſuperficiem mollit. Sed & urinam ciet, & capitis gravitatem ſolvit, & nares humectat. Tot igitur bona balneo adſunt, quibus omnibus opus eſt. Si vero apparatus penuria aliqua fuerit in una re, vel pluribus, periculum eſt, ne magis lædat balneum, quam proſit. Singula enim ex ipſis magnum detrimentum afferunt, ſi non a miniſtris, velut convenit, præparata fuerint. Minime vero tempeſtivum eſt eos lavare, quibus alvus in morbis liquidior juſto eſt, itemque eos, quibus plus juſto adſtricta eſt, & non prius ſubiit. Sed neque debilitatos lavare oportet, neque ex ciborum faſtidio nauſeantes, aut vomentes, neque eos, qui bilioſum eructant, neque eos, quibus ſanguis ex naribus erumpit, niſi minus, quam pro occaſione convenit, fluat. Occaſiones autem noſti. Si vero minus, quam pro occaſione fluat, lavare expedit, ſive totum corpus ad reliqua inde opem ſentiat, ſive caput ſolum. * Si 33 igitur præparationes commodæ fuerint, & æger bene ſuſcepturus eſt balneum, quotidie lavare convenit. Eos vero, qui balneo delectantur, etiamſi bis in die laveris, nihil peccaveris. Cæterum balneis uti multo magis licet his, qui tota ptiſana utuntur, quam his, qui ſolo utuntur ſucco. Licet autem & his aliquando. Minime vero his, qui potu ſolo utuntur. Sunt tamen ex his quoque, quibus licet. Conjectare vero ex præſcriptis oportet, & quibus balneum in ſingulis victus modis profuturum eſt, & quibus non. Quibus enim aliquid horum deeſt commodorum, quæ balneum facit, & quæ balneo commodant, lavare non oportet. Quibus vero nihil horum deeſt, & adſunt ipſis ſigna, in quibus lavari conducit, lavare oportet.

SECTIO IV.

* Febris autem ardens fit, quum reſiccatæ venulæ hora æſtiva acres, ac bilioſos 34 ſeroſos humores in ſe ipſas attraxerint, & febris multa detinet, & corpus, velut ex oſſium laſſitudine detentum, delaſſatur, ac dolet. Fit autem plerumque & ex longo itinere, & longa ſiti, quum reſiccatæ venulæ acres, ac calidas fluxiones in ſe ipſas attraxerint. Fit autem lingua aſpera, ac ſicca, & valde nigra, & dum circa ventrem mordetur, dolet, & alvi egeſtiones valde liquidæ, ac pallidæ fiunt, & ſitis vehemens ineſt, itemque vigiliæ. Aliquando etiam mentis emotiones. Huic & aquam, & aquam mulſam aquoſam coctam, quantum voluerit, bibendam dato, & ſi amarum fuerit os, vomere conducit, & ventrem per clyſterem ſubluere. Si vero ad hæc non ſolvatur, lacte aſinino cocto purgato. Salſum autem nihil, neque acre exhibeto. Non enim ſufferet. Sorbitionem vero, donec extra judicationes fuerit, ne dato. Et ſi ſanguis ex naribus fluxerit, ſolvitur affectio, itemque ſi ſudores accedant judicatorii, genuini, cum urinis albis, & craſſis, ac ſubſidentiis levibus, & ſi abſceſſus aliquis fiat. Si vero abſque his ſoluta fuerit, recidiva rurſus ægritudinis continget. Aut coxæ, aut crurum dolor emerget, & craſſa expuet, ſi ſanus futurus eſt. * Febris ardentis genus aliud. Alvus ſubit, ſiti plena eſt lingua, 35 aſpera, ſicca, ſalſuginoſa. Urinæ interceptio, vigilia, extremitates frigefactæ. Tali ſi non ſanguis ex naribus fluxerit, aut abſceſſus circa collum fiat, aut crurum dolor, & ſputa craſſa ſpuerit (hæc autem ſuppreſſa alvo fiunt) aut coxæ dolor, aut pudendi livor non judicatur, & teſtis intenſus judicatorium ſignum eſt. Sorbitiones attractorias dato. Verum in acutis morbis venam ſecabis, ſi vehemens appareat morbus, & qui ipſum habeant, in vigoris ætate fuerint, & robur ipſis affuerit. Si quidem igitur angina fuerit, ſive aliquis alius ex pleuriticis morbus, eclegmatis delinctu repurgato. Si vero debiliores appareant, ſi plus de ſanguine detraxeris, infuſo alvi per clyſterem tertio quoque die utere, donec in tuto fuerit æger, aut etiam fame opus habeat. * Præcordia inflammata non ex flatuum interceptione, ſepti 36 tranſverſi intenſiones, aut ſpirituum protenſiones, in rectæ cervicis ſpiratione ſicca, quibus pus non ſubeſt. Verum ex flatuum interceptione affectiones hæ accedunt. Maxime autem & hepatis dolores, et ſplenis gravitates, et aliæ inflammationes, et ſupra ſeptum tranſverſum dolores, ac morborum collectiones ſolvi non poſſunt, ſi quis prius medicamentis purgare aggrediatur. Nam venæ

ſectio

ſectio in talibus principalis eſt. Deinde infuſa per clyſteres, ſi non magnus, et
vehemens fuerit morbus; ſin minus, etiam poſtea medicamento purgante opus
eſt. Sed et poſt venæ ſectionem, purgans medicamentum ſecuritate, ac moderatio-
ne opus habet. Quicumque vero ea, quæ inflammata ſunt, ſtatim in principio mor-
borum medicamento ſolvere aggrediuntur, hi de intento quidem, ac inflammato
nihil auferunt, non enim remittit affectio, quæ adhuc cruda eſt; quæ vero mor-
bo reſiſtunt, ac ſana ſunt, colliquefaciunt. Debili vero fiente corpore, morbus in-
valeſcit. Quum autem morbus corpori prævaluerit, tale jam incurabiliter affectum
37 eſt. * Ut aliquis derepente voce privatus fiat, venarum interceptiones faciunt,
ſi ſano hoc contingat abſque manifeſta, aut alia forti cauſſa. Venam igitur ſecare o-
portet in brachio dextro internam, et ſanguinem detrahere juxta habitum, ac æ-
tatem rationem ineundo, an plus, aut minus oporteat. Coincidunt autem plurimis
ipſorum hæc, rubores faciei, oculorum ſtabilitates, digitorum in manibus diſtentio-
nes, dentium ſtridores, pulſationes, maxillarum contractiones, extremitatum perfri-
geratio, ſpirituum per venas interceptiones. Quum dolores acceſſerint, atræ bilis,
et atrium fluxionum affluxus fiunt. Dolent autem partes internæ dum mordentur.
Converſæ vero, et valde ſiccæ fientes venæ intenduntur, et inflammatæ affluentia
attrahunt. Unde corrupto ſanguine, et ſpiritibus non potentibus naturales in ip-
ſo vias permeare, perfrigerationes fiunt ex ſtatione, et vertigines, et vocis inter-
ceptio, et capitis gravitas, et convulſiones, ſi jam ad cor, aut hepar, aut ad venam
38 devenerint. * Hinc morbi comitiales fiunt, aut ſemiſyderati, ſi in ambientes locos
fluxiones inciderint, et a ſpiritibus pertranſire non potentibus reſiccatæ fuerint.
Quare talibus, fomentis prius adhibitis, venam ſecare oportet ſtatim ab initio, dum
adhuc elevati ſunt omnes affligentes ſpiritus, ac fluxiones. Facilius enim auxi-
lium admittunt, et refectis viribus, et conſideratis judicationibus, medicamentum
exhibere ſurſum purgans, ſi non allevetur; ad infernam vero alvum, ſi non ſubeat,
infuſum per clyſterem adhibere. Poſtea vero lac aſininum coctum dato, et non mi-
nus quam duodecim heminas bibat. Si vero virium robur adſit, plures quam ſedecim.
39 * Angina fit, quum fluxio ex capite multa, ac glutinoſa tempore hyberno, aut ver-
no ad venas jugulares influxerit, & hæ fluxionem ampliorem propter amplitu-
dinem attraxerint. Quum autem frigida, & glutinoſa ſit, ſpiritus tranſitus obturabit,
& ſanguinis tranſitus obturans, propinquas ſanguinis partes congelat, ipſumque
immobilem, ac ſtabilem facit, quum natura frigida ſit, & obturandi vim habeat, &
propterea ſuffocantur, lingua liveſcente, & rotunda fiente, ac reflexa propter ve-
nas, quæ ſunt ſub lingua. Præciſa enim uva, quam aliqui columellam vocant, ve-
na craſſa ab utraque parte eſt. Quum igitur hæ plenæ ſint, & in linguam innitantur,
quæ rara eſt, ac ſpongioſa propter ſiccitatem, contingit ut ipſa præ violentia hu-
morem ex venis ſuſcipiens, ex lata fiat rotunda, ex bene colorata, livida, ex molli,
dura, ex facile flexibili, inflexibilis; adeo ut æger cito ſuffocetur, ſi non quis cito
auxilium ferat, venæ ſectionem a brachiis faciens, & venas ſub lingua ſecans, &
eclegmatum delinctu curans, & calidos gargariſmos exhibens, & caput radens.
Debet autem & ceratum collo, ac capiti circumponere, & lanas obvolvere, & ſpon-
giis mollibus ex aqua calida expreſſis fovere. Bibat autem æger aquam, & aquam
mulſam, non frigidam. Succum vero ptiſanæ tunc ſumet, quum jam ex judicatio-
40 ne in tuto fuerit. * Quum vero æſtivo, vel autumnali tempore fluxio calida,
ac nitroſa de capite defluxerit, utpote ex tempore acris, ac calida facta, talis ubi eſt,
mordet, & ulcerat, & ſpiritu implet, & cervicis ſpiratio accedit, & ſiccitas mul-
ta, & quæ videntur gracilia, apparent, & tendines poſteriores in collo diſtendun-
tur, & velut in tetano diſtenti eſſe videntur, & vox abrupta eſt, & ſpiritus par-
vus eſt, & retractio ſpiritus denſa, ac violenta accedit. Talibus arteria ulceratur,
& pulmo ardet, quum non poſſint extrinſecum ſpiritum inducere. Et ſi his affe-
ctio non ultronea ad externas colli partes deferatur, gravior, ac inevitabilior eſt,
41 & propter tempus, & quod a calidis, & acribus fit humoribus. * Si febris cor-
ripiat, veteri ſtercore non ſubeunte, aut a cibo recens accepto, ſive cum dolore
lateris, ſive abſque eo, quietem agere oportet, donec cibi deſcenderint prius ad in-
fernam alvum; potu vero uti aceto mulſo. Quum autem ad lumbos gravitas de-
venerit, infuſo per clyſterem eluere, aut medicamento purgare oportet. Ubi ve-
ro purgatus fuerit, victum præſcribere ex ſorbitione primum, & aquæ mulſæ
potu. Deinde ex cibis, ac piſcibus coctis, & vino aquoſo, modico, ad noctem. In-
terdiu autem ex aqua mulſa aquoſa. Quum vero flatus graveolentes prodierint,
glandula ſubdititia, aut infuſo per clyſterem utendum erit. Sin minus, in aceti mul-
ſi potu cohibere oportet, donec ad infernam alvum deſcenderint cibi, deinde ſic
42 per infuſum clyſteris ſubducere. * At ſi mollem, ac vacuum ventrem habenti
febris ardens accedat, ſi tibi commodum eſſe viſum fuerit medicamentis purga-
re, intra tres dies id ne feceris, ſed quarto. Poſtquam vero medicamentum exhi-
bueris, ſorbitionibus utere, obſervans febrium exacerbationes, ut numquam ex-
hibeas, quum ſunt, aut futuræ expectantur, ſed ubi deſinunt, aut quieverunt, & quam-
longiſſime a principio. Quum vero frigidi ſunt pedes, neque potum, neque ſorbi-
tionem, neque aliud quicquam ejuſmodi dato; verum maximum hoc eſſe ducito, ut ex-

ut expectes, donec valde fuerint calefacti. Deinde ſic id, quod conducit, exhibe.
Plerumque enim futuræ exacerbationis febris ſignum eſt pedum frigiditas. Si ve-
ro in tali tempore exhibueris, maxime per omnia peccaveris. Morbum enim
non parum augebis. Quum autem febris deſinit, vice verſa pedes reliquo cor-
pore calidiores fiunt. Augetur enim frigefaciens pedes, accenſa ex thorace, ad ca-
put flammam remittens. Univerſo autem calore acervatim ſurſum concurren-
te, & ad caput exhalante, merito pedes frigidi fiunt, ut qui excarnes, & ner-
voſi natura exiſtant. Inſuper autem etiam quum longe a calidiſſimis locis abſint,
perfrigerantur, calore ad thoracem coacervato. Et rurſus juxta proportionem,
quum febris ſolvitur, & in tenues partes dirimitur, ad pedes calor deſcendit. Hoc
igitur tempore, & caput, & thorax ipſorum perfrigeratur, qua de cauſſa ſorbi-
tio exhibenda eſt. Nam ubi pedes frigidi fuerint, neceſſe eſt ventriculum calidum
eſſe, & multo faſtidio plenum, & præcordium intentum, & corporis jactatio-
nem propter internam turbationem, & mentis abalienationem, & dolores; &
æger diſtrahitur, ac vomere cupit, & ſi prava vomuerit, dolet. Poſtquam vero
calor ad pedes deſcendit, & urina progreſſa eſt, etiamſi non ſudarit, omnia de-
ſinunt. Hoc igitur tempore ſorbitionem dare oportet, alioqui perniciosa eſt.
* Quibus vero perpetuo alvus in febribus liquida eſt, his præcipue pedes calefa- 43
ciens, & ceratis integens, & faſciis obvolvens, animum adverte, ut ne ſint
reliquo corpore frigidiores. Si vero calidi ſunt, calefactorium nullum adhibe,
ſed conſerva, ut ne perfrigerentur; potu autem utendum eſt quampauciſſimo,
aqua frigida, aut aqua mulſa. Quibus autem in febribus alvus liquida eſt, &
mens perturbata, & multi ex talibus floccos auferunt, & nares ſcalpunt, &
paulatim quidem reſpondent, ſi interrogentur, ipſi vero a ſe ipſis nihil aptum
dicunt, talia atrabiliaria eſſe mihi videntur. Talibus igitur ita ſe habentibus, ſi al-
vus liquida fuerit, ac colliquuerit, videtur mihi ſorbitiones frigidiores, ac craſ-
ſiores exhibere oportere, & potiones alvum ſiſtentes, & vinoſiores magis quam
adſtringentes. * At quibus in febribus vertigines ab initio, & capitis pulſus fiunt, 44
& urinæ tenues, in his expectare oportet, ut ad judicationes febris exacerbetur.
Nec vero admirarer, ſi delirarent. Quibus in principio urinæ nebuloſæ, aut et-
iam craſſæ ſunt, tales depurgare oportet, ſi etiam alia contulerint. Quibus vero
in principio urinæ tenues, tales ne purgato, ſed ſi viſum fuerit, infuſum per cly-
ſterem adhibeto. Hos ſic curare conducit. Æger corpore quietem agat, ungaturque,
ac æqualiter contegatur. Potu utatur aqua mulſa aquoſa, & ſorbitione ſucci pti-
ſanæ ad veſperam. Alvum vero ab initio per clyſteris infuſum ſubducito. Medi-
camenta autem his ne exhibeto. Si enim quid circa ventrem commoveris, uri-
na non concoquitur, ſed abſque ſudore, ac judicatione febris ad multum tempus
durabit. Sorbitiones autem, ubi prope judicationem fuerit, ne dato, ſi turbetur;
verum quum remiſerit turbatio, & ad melius procedet. * Obſervare vero etiam 45
omnium febrium judicationes oportet, & in hoc tempore ſorbitiones detrahe-
re. Solent autem longæ fieri hæ febres, & impetuoſos humorum de loco ad locum
illapſus habere, ſi quidem infernæ partes frigidæ fuerint, circa aures, & collum.
Si vero non fuerint frigidæ, alias mutationes habent. Fluit autem ſanguis ex na-
ribus, & alvi his exturbantur. Quibuſcumque vero febres anxioſæ ſunt, & quæ
præcordia intendunt, & decumbentes in eodem loco decubitum non ſuſtinent, &
extremæ partes perfrigerantur, hi plurima omnino diligentia, ac cuſtodia o-
pus habent. Degant autem hi, ut nihil ipſis exhibeas aliud, quam acetum mul-
ſum aquoſum. Sorbitionem vero ne exhibe, donec febris deſierit, & urina con-
cocta fuerit. Decumbere autem debet æger in domo obſcura, & in ſtratis quam-
molliſſimis reclinatus eſſe, ita ut multo tempore decubitum in eodem loco tole-
ret, & quamminimum ſe jactet. Hoc enim talibus maxime prodeſt. Super præ-
cordium vero lini ſemen linteo illitum imponito, obſervando, ut ne horreſcat
æger, dum apponitur. Sit autem ſumme tepidum, aqua, & oleo coctum. * Con- 46
jectare vero ex urinis oportet id, quod futurum eſt. Si enim craſſiores, ac pallidio-
res fuerint, meliores ſunt. Si vero tenuiores, ac nigriores, deteriores. Si autem mu-
tationes habent, temporis diuturnitatem ſignificant, & neceſſe eſt, ut morbus &
ad deterius, & ad melius inæqualitatem permutet. Cæterum inconſtantes febres
ſinere oportet, donec conſtiterint. Quum vero conſtiterint, & victu, & curatio-
ne convenienti occurrere, ſpeculatione ſecundum naturam facta. Sunt autem aſpe-
ctus ægrotorum multi. Quare animadvertendum eſt medico, ut ne aliqua manife-
ſta cauſſa ipſum lateat neque ex his, quæ ratiocinatione cognoſcuntur, neque ex
his, quæ ad numerum parem, aut imparem apparere oportet. Maxime igitur nu-
merum imparem vereri oportet. Nam hi dies in alterutram partem ægrotos incli-
nare faciunt. Primum itaque diem obſervare oportet, quo æger debilis eſſe cœpit,
cognito principio ex quo, & quando. Præcipuum enim hoc eſt, ut ſciatur. * Quum 47
vero ægrum interrogaveris, etiam hæc omnia conſiderabis. Primum quidem quomo-
do caput habet, an doloris exors ſit, nec gravitatem in ſe ipſo habeat. Deinde præ-
cordia, & latera an doloris exortia ſunt. Si enim præcordium doloroſum fuerit,
aut elevatum, aut obliquitatem aliquam habuerit, aut ſatietatem, aut lateris dolor af-

fuerit, & una cum dolore tuſſicula, aut tormen, aut ventris dolor. Quum horum quid affuerit in præcordio, alvum maxime infuſis per clyſterem ſolvere oportet. Bibet autem aquam mulſam calidam coctam. Conſiderandum vero eſt, an dum exurgit, animi deliquium incidat, an bona ſpiritus tolerantia ipſum habeat, & inſpicienda alvi egeſtio, num vehementer nigro colore prodierit, aut pura, quales ſani hominis ſunt egeſtiones, & an febris ad tertium diem exacerbetur. Ubi vero valde probe tales conſideraveris in his morbis tertia die, ad hæc jam etiam alia contemplare, & ſi quarta ſimile quid tertiæ habuerit ex iiſdem illis, æger in pe-
48 riculo verſatur. * Ex ſignis autem nigra alvi egeſtio mortem ſignificat. Quæ vero ſani hominis egeſtioni ſimilis eſt, ſi per omnes dies apparuerit, ſalutare ſignum eſt. At ſi glande ſubdita non obedierit, & ſpiritus bona tolerantia affuerit, ſi ubi ad ſedem exſurrexit, aut iſthic in lecto animi deliquium inciderit; hæc ubi ægroto, aut ægrotæ ab initio affuerint, delyrium futurum expecta. Intentus autem ſis quoque ad manus. Si enim tremulæ fuerint, tali ſanguinis de naribus deſtillationem futuram expecta. Inſpicere vero ipſas nares oportet, an ſpiritus æqualiter per utraſque feratur, & ſi multus feratur e naribus, convulſio fieri ſolet. Si vero convulſio fiat, tali mors expectanda eſt: & bene habet, ſi quis hoc prædicat. Si vero in febre hyberna lingua aſpera fiat, & animi deliquia adſint, tali remiſſio febris contingere ſolet; attamen fame talem macerare oportet, & aquæ, & aquæ mulſæ potu, ac priſanæ ſucco conſervare, ita ut fidem ne habeas febrium remiſſioni. Nam qui talia ſigna habent, de vita periclitantur. Ubi vero hæc cognoveris, ac pro-
49 be contemplatus fueris, ita fore prædicere pôtes, ſi placuerit. * Quum vero in febribus horrendum quid acciderit quinta die, aut alvus derepente liquida dejecerit, & animi deliquium incidat, aut vocis privatio contingat, aut convulſio, aut ſingultus fiat; ex his anxioſus fieri æger ſolet, & ſudores ſub naſo, & circa frontem, ac cervicem a poſteriore capitis parte oboriri. Qui vero hæc patiuntur, ſpirituoſi facti non longe poſtea morientur. Quibus autem in febribus crura fiunt tuberculoſa, atque hæc tubercula moram trahentia non maturantur, febribus perſeverantibus, & ſtrangulatio acciderit in faucibus, ita ut partes circa fauces graciles exiſtant, & tubercula non matura facta, ſed extincta fuerint, talibus ſanguis e naribus fluere ſolet. Et ſi quidem multus fluxerit, ſolutionem morbi ſignificat. Sin minus, morbum longum. Quanto autem minus fluxerit, tanto deterius eſt, & longitudo major. Si vero reliqua facillima fiant, tali dolores ad pedes expectare oportet. Si autem contigerint pedem, & doloroſus eſſe perſeveret æger, & calore affligatur, ac non ſolvatur; paulatim & ad cervicem dolores pervenient, & ad claviculam, & humerum, & pectus, & articulum. Nam & hunc tuberculoſum fieri oportebit. His autem extinctis, ſi manus contrahantur, aut tremulæ fiant, convulſio talem corripit, & delyrium. Sed & puſtulæ in ſupercilio oriuntur, & rubores habet, & palpebra altera ad alteram progerminat, & inflammatio dura detinet, & o-
50 culus vehementer intumeſcit, & delyrium valde augeſcit. * Noctes autem plus quam dies delyrii ſignificationem præbent. Multa vero ſigna ad imparem numerum magis fiunt, quam ad parem. Utro autem horum numerorum fiant, lethalia exiſtunt. Tales vero ſi quidem ab initio medicamentis purgare volueris, ante quintum diem id facito, ſi venter murmurarit. Sin minus, impurgatos ſinito. Si vero murmurarit, & alvi egeſtiones biliosæ fuerint, ſcammonio dato moderate purgato. In reliquo vero victu potus, ac ſorbitiones parciſſime exhibeto, quo melius æger habeat, ſi non remiſſione facta decimum quartum diem tranſgreſſus fuerit. Quum febricitanti decima quarta die vocis interceptio acceſſerit, non cita ſolutio contingere ſolet, neque liberatio a morbo fieri, ſed temporis diuturnitatem tali ſignificat. Quum itaque apparuerit in hac die, longius protrahetur morbus. Quum febrienti quarta die lingua conturbata loquitur, & alvus biliosa liquida egerit, talis delyra-
51 re ſolet. Sed obſervare, ac aſſequi eventus oportet. * Æſtivo, ac autumnali tempore in morbis acutis, ſanguinis deſtillatio repentina firmitatem, ac multam inflammationem circa venas ſignificat, & in poſterum diem tenuium urinarum apparitiones, & ſi ætate viguerit, et corpus in exercitio, aut bene carnoſum habuerit, aut atrabiliarius fuerit, aut ex potu manus tremulas habuerit, bene habet, ut delyrium, aut convulſionem prædicas. Et ſi quidem in diebus paribus accedat, melius eſt. In judicatione vero pernicioſum, ſi non multus acervatim concitatus ſanguis, redundantiæ exitus faciat per nares, aut per ſedem; aut abſceſſus, aut præcordiorum dolores, aut ad teſtes, aut ad crura dolores inducat. His autem concoctis, exitus fiunt ſputorum, craſſarum urinarum, levium, albarum. Febri ſingultuoſæ, ſilphii ſuccum, acetum mulſum, daucum tritum bibenda dato, et galbanum in melle, et cuminum in eclegmate delingendum, et ptiſanæ ſuccum poſt hæc ſorbendum. Talis autem effugere non poteſt; ſi non ſudores judicatorii, et ſomni æquales acceſſerint; et urinæ craſſæ, et acres decurrerint, aut ad abſceſſum morbus decubuerit. Nux pinea, et myrrha in eclegmate dentur. Bibendum autem talibus acetum mulſum quamminimum dato. Si vero valde ſiticuloſi fuerint, aquam hor-
52 deaceam. * Peripneumonicas, ac pleuriticas affectiones ſic conſiderare oportet, an acuta ſit febris, et dolores lateris alterius, aut utriuſque; et dum ſpiritus ſurſum fer-

ſum fertur, an doleat, & an tuſſes adſint, & ſputa prodeant fulva, aut livida, aut etiam tenuia, & ſpumoſa, & florida, & ſi quid aliud diverſum habeat ab his, quæ illis fieri ſolent. Hunc ſic degere oportet. Si quidem dolor ſurſum tendat ad claviculam, aut circa mammam, & brachium, venam in brachio ſecare oportet internam, utra tandem fuerit parte, in ea ipſa; detrahere vero ſanguinem juxta corporis habitum, & tempus, & ætatem, & colorem, plus, & confidenter, & ſi acutus fuerit dolor, ducere uſque ad animi deliquium. Poſtea vero infuſum per clyſterem adhibere. Si vero ſub thorace fuerit dolor, & valde diſtendat, pleuritico medicamento alvum ſubpurgato; & interim dum purgatur, nihil dato. Poſt purgationem vero acetum mulſum. Medicamentum autem purgans exhibeto quarta die. Verum per tres ab initio infuſum per clyſterem adhibeto; & ſi hinc non allevetur, ſic ſubpurgato. Cuſtodia autem fiat uſque ad febris quietem, ac ſeptimum diem. Deinde ſi in tuto eſſe videatur, ſuccum modicum, ac tenuem primum melle ammixto exhibeto. Si vero facile educat ſputum, & bene ſpiret, ac doloris exors ſit circa latera, etiam paulo craſſiorem, ac ampliorem, & bis in die dabis. Si vero non facile liberetur, potionem pauciorem, & modicam ſorbitionem, ſuccum tenuem, eumque ſemel, & in quo tempore melius degit, exhibeto. Cognoſces autem hoc ex urinis. Sorbitionem enim exhibere in his morbis non prius oportet, quam urinas concoctas, aut ſputa matura facta eſſe videris. Si vero is, qui medicamentum accepit, frequenter, & multum purgatus fuerit, neceſſe eſt dare, verum pauciorem, ac tenuiorem. Non enim poterit dormire præ vaſorum vacuatione, neque ſimiliter coquere, neque judicationes ſuſtinere, ac expectare. At ubi crudorum colliquationes factæ fuerint, & ea, quæ renituntur, abjecerit, nihil obſtabit. * Matura vero ſunt ſputa quidem, quum ſimilia fuerint puri. Urinæ autem ſubſidentias habentes ſubrubras, velut eſt ervum. Nihil autem pro- 53
hibet, & ad alios laterum dolores tepefactoria apponere, & cerata. Inungere autem crura, ac lumbos oleo calido, & pinguedinem illinere; præcordia vero ex lini ſemine integere uſque ad mammas. At ubi in vigore eſt peripneumonia, auxilium non admittit, ſi non expurgetur, & malum eſt, ſi æger difficulter ſpiraverit, & urinæ tenues, & acres, & ſudores circa collum, ac caput fiant. Tales enim ſudores pravi ſunt, præ ſuffocatione, & impetu, ac violentia ſuperantibus morbis, ſi non urinæ multæ, ac craſſæ prodierint, & ſputa matura exierint. Utrum autem horum ſua ſponte venerit, morbum ſolvit. Ad peripneumoniam medicamentum, quod delingitur. Nux pinea, & galbanum, in melle Attico. Abrotonum in aceto mulſo. Piper, veratrum nigrum fervefacito, & pleuritico in principiis, dum color vexat, bibenda dato. Bonum eſt, & panacem in aceto mulſo fervefacere, & excolare, ac bibendum dare tum hepaticis, tum in doloribus ſepti tranſverſi. Et quæcumque ad ventrem, aut ad mictionem impellere oportet, hæc in vino, & melle dabis, illa ad ventrem, cum aqua mulſa aquoſa copioſiore bibenda dato. * Dyſenteria ſedata abſceſſum, 54
aut tumorem aliquem faciet, ſi non ad febres, aut ſudores, & urinas craſſas, et albas, ac valde perſpicuas, aut ad tertianas, aut ad varicem, aut ad teſtem, aut ad crura, aut ad coxam dolor decubuerit. In febre bilioſa ante ſeptimum diem cum rigore morbus regius accedens ſolvit febrem. Verum ſine rigore ſi accedat extra temporis occaſiones, pernicioſus eſt. * Tetanus lumborum in anteriorem, 55
ac poſteriorem partem diſtentio, et in atrabiliariis, ubi ſpirituum per venas interceptiones fuerint, venæ ſectione ſolvuntur. Quum autem a tendinibus vehementer in anteriorem partem revelluntur, et circa collum, ac faciem ſudores fiunt, dum præ dolore mordentur, ac reſiccantur tendines uſque ad ſacri oſſis finem exporrecti, qui craſſiores ſpinam continent, qua parte maxima ligamenta exorta, deorſum ad pedes uſque deſinunt. Tali ſi non febris, et ſomnus acceſſerit, et ſequentes urinæ concoctionem habentes prodierint, et ſudores judicatorii, vinum creticum vinoſum bibendum dato, et farinam coctam edendam. Et cerato ungito, ac illinito, et integito crura uſque ad pedes, ubi calida aqua prius in ſcapha perfudiſti, brachia quoque ad digitos uſque integito, et lumbos, ac ſpinam a collo uſqe ad coxas, pinguedine incerata molli pelli illita circumdato, ita ut etiam anteriores partes complectantur, et interpoſito tempore, per utriculos calida aqua infuſa foveto, et circumtento linteo ipſum reclinato. Alvum vero ne valde ſolvas, niſi glandula ſubdititia, ſi multum tempus fuerit, quo abſque egeſtione permanſit, et ſi quidem in melius res tibi proceſſerit, ſatis eſt; ſin minus, mei radicem in vino odorato tritam, et daucum bibenda dato, mane ubi jejunus eſt ante calidæ perfuſionem, et poſt hæc brevi farinam coctam, tepidam, plurimam edat, et vinum ubi voluerit, bene temperatum inſuper bibat, et ſi quidem in melius res tibi proceſſerit, ſatis eſt; ſin minus, prædicere oportet. * Morbi porro omnes ſolvuntur aut per os, aut per 56
alvum, aut per veſicam, aut alium aliquem ejuſmodi articulum. Verum ſudoris ſpecies omnibus communis eſt. Veratrum dare his oportet, quibus a capite fluxio fertur. Quicumque vero ex abſceſſibus, aut venæ ruptura, aut propter intemperantiam, aut ob aliam quamdam fortem cauſſam ſuppurati fiunt; talibus veratrum ne dato. Nihil enim profuerit, et quid perpetietur æger, veratrum in cauſſa eſſe videbitur. Si vero corpus diſſolvatur, aut dolor in capite ſit, aut aures obturatæ ſint, aut nares, aut ſputatio, aut genuum gravitas ſit, aut corporis tumida moles præter con-

ter conſuetudinem, dato quicquid tandem horum contigerit, ſi non ex potibus,
neque ex rebus venereis, neque ex triſtitia, neque ex curis, neque vigiliis hæc fiant; &
57 ſi quidem horum quid in cauſſa fuerit, ad hoc ipſum curationem inſtituito. * Do-
lores ex itinere, laterum, dorſi, lumborum, coxarum, & quicumque reſpirantes dolent,
cauſſam manifeſtam habentes. Sæpe enim ex crapulis, & cibis flatuoſis dolores
procedere ſolent & ad lumbos, & ad coxam. Quibus vero ipſorum talia fuerint,
urinæ difficultas ipſis accedit. Horum autem cauſſa iter eſt, & gravedinum, ac rau-
cedinum. Quæcumque ex victus ratione contingunt; pleraque unuſquiſque, prout
præter conſuetudinem victu uſus fuerit, maxime annotat. Nam qui non ſoliti ſunt
prandere, ſi pranſi fuerint, multus ventris tumor ipſis accedit, & dormitatio, ac
repletio. Si vero inſuper cœnaverint, alvus exturbatur. His, ubi balneo uſi ſunt,
dormire conducit. Ubi vero dormiverunt, deambulare lenta, ac multa circuitio-
ne, & ſi quidem alvus evacuata fuerit, cœnare, & bibere vinum paucum, meracius.
Si vero evacuata non fuerit, corpus oleo calido illinere, & ſi ſitierit, vinum aquo-
ſum album, aut dulce bibere, ac quieſcere. Si vero non obdormierit, amplius quie-
58 ſcere. Reliquus victus ſimiliter ut his, qui crapula gravantur, conſtituatur. * Quod
vero ad potus attinet, qui quidem aquoſi ſunt, tardioris tranſitus ſunt, & intus ob-
volvuntur, & circa præcordia redundant, & ad mictionem non decurrunt. Tali vero
potu repletus, nullum opus celeriter perficere poterit ex his, quæ intento corpore
per violentiam, aut celeritatem perfici ſolent. Quieſcat autem quammaxime, donec
una cum cibis concoctus fuerit. Quicumque vero potus meraciores ſunt, aut auſteriores, pal-
pitationem in corpore, & pulſationem in capite inducunt. His commodum eſt, ut inſu-
per dormiant, & calidum quid ſorbeant, ad quod maxime jucunde affecti ſunt. At
vero jejunium ad capitis dolorem, ac crapulam malum eſt. Cæterum qui ſemel
in die cibum capiunt, hi & impotentes ſunt, & calidam urinam mingunt præter con-
ſuetudinem, vaſa vacua habentes; fit autem & os ſalſum, ac amarum, & in omni ope-
re tremunt, & tempora ipſis diſtenduntur, & cœnam concoquere non poſſunt, velut
ſi pranſi eſſent. Hos autem minus bibere oportet, quam ſoliti fuerunt, & mazam liquidio-
rem pro pane ſumere, & ex oleribus rumicem, aut malvam, aut ptiſanam, aut betas.
Bibere vero vinum inter cibum moderatum, & aquoſius, & a cœna modice deambu-
59 lare, donec urina deſcenderit, ac minxerint. Utantur autem & piſcibus coctis. * Edu-
lia porro maxime de ſe ſignificationem præbent. Allium flatum, & calorem cir-
ca thoracem facit, & capitis gravitatem, & anxietatem, & ſi quis alius dolor antea fie-
ri conſuevit, eum exacerbaverit. Urinam autem ciet, & hoc bonum habet. Optimum
vero eſt, ut quis ipſum edat, ſi aut ebrius eſt, aut ad potationem ire volet. Ca-
ſeus flatum, & adſtrictionem, & ciborum accenſionem facit, quum crudum, & incocti-
le ſit edulium. Peſſimum autem eſt repletos ipſum inter potum edere. Legumina omnia fla-
tuoſa ſunt, & cruda, & cocta, & fricta, & macerata, & viridia. His autem utendum
non eſt, niſi cum cibis. Unumquodque vero ex ipſis ſua peculiaria vitia habet. Cicer
flatum, tum crudum, tum frictum, & dolorem inducit. Lens adſtringit, & turbatio-
nem inducit, ſi cum cortice ſumatur. Lupinus minime inter hæc mala habet.
Silphii caulis, & ſuccus, quibuſdam quidem maxime, inexpertis autem non tranſit
per ventrem. Verum vocatur hoc malum cholera ſicca. Fit autem maxime, ubi cum mul-
60 to caſeo mixtus fuerit, aut cum carnis bubulæ eſu. * Nam & atrabiliariæ affectiones a
bubularum carnium eſu exacerbantur. Eſt enim inſuperabilis ipſarum natura, & non cu-
juſvis ventriculi eſt ipſas concoquere. Optime tamen ipſas concoxerint, ac ſummo-
verint, qui percoctis, & quamvetuſtiſſimis utantur. At caprinæ carnes quæcumque in
bubulis inſunt mala, omnia habent, itemque a concoctione alienitatem, & flatuoſio-
res ſunt, ac ructus ampliores faciunt, & choleram generant. Sunt autem odoratiſſimæ, ſo-
lidæ, ac jucundiſſimæ, optimæ, & percoctæ, & frigidæ. Verum injucundiſſimæ, & gra-
veolentes, ac duræ, peſſimæ; imo etiam recentes. Optimæ vero ſunt æſtatis tempore,
peſſimæ autumno. Porcinæ vero carnes pravæ ſunt, quum fuerint crudiores, aut
ambuſtæ. Magis autem choleram generant, & turbationem faciunt. Suillæ autem opti-
mæ ſunt omnium carnium. Sed præſtant etiam ex his, quæ non vehementer pingues
ſunt, neque tenues, neque veteris victimæ ætatem habent. Edere vero ipſas oportet
61 abſque pelle, & ſubfrigidas. * In cholera ſicca venter inflatus eſt, & ſtrepitus inſunt,
& dolor laterum, ac lumborum. Secedit autem nihil deorſum, ſed alvus adſtricta eſt. Ta-
lem adſervato, ut ne vomat, ſed alvus ſubeat. Infuſum itaque calidum, ac pinguiſſi-
mum quamcitiſſime per clyſterem immittito, et oleo illitum in aquam plurimam calidam
demittito, in ſolium reclinans, et calidam paulatim affundens. Et ſi caleſcenti ipſi alvus ſub-
ierit, morbus ſolutus eſt. Dormire quoque tali conducit, et bibere vinum tenue, et ve-
tus, ac meracius. Et oleum dato, ut et quieſcat, et alvus ſubeat, et ſolvatur mor-
bus. A cibis vero, et aliis abſtineat. Si vero non remiſerit dolor, aſininum lac bi-
bendum dato, donec purgatus fuerit. At ſi liquida fuerit alvus, et bilis ſubeat, et tor-
62 mina ſint, et vomitus, ac ſuffocationes; his optimum fuerit quieſcere. Bibere vero
aquam mulſam, et non vomere. * Hydropum duæ naturæ ſunt, quorum alter ſub
carne ſi fieri aggreditur, inevitabilis eſt. Qui vero cum inflationibus fit, multa bo-
na fortuna opus habet, maxime autem ærumnis, et fomentis, ac temperantia. Edat
autem ſicca, et acria. Sic enim vel maxime urinam ejecerit, et plurimum viribus pollue-
rit. Si

rit. Si vero difficulter ſpiraverit, et tempus vernum fuerit, et ſimul ætas viguerit,
et virium robur adſit, de brachio ſanguinem detrahere oportet. Deinde panes calidos ex vino nigro, et oleo unctos edat, et quamminimum bibens, quamplurimum
laboret, et carnes ſuillas carnoſas edat cum aceto coctas, ut adverſus acclives deambulationes reniti poſſit. Quicumque infernum ventrem calidum habent, et alvi
egeſtiones acres, et inæquales ipſis prodeunt præ colliquatione his; ſi quidem potentes fuerint, veratro albo revellere oportet; ſin minus, ſuccus tritici horni craſſus, frigidus dandus eſt, et lenticulæ freſæ decoctum, et panes ſubcineritii, et piſces febrienti quidem cocti, non vero febrienti aſſati, et vinum nigrum non febrienti;
ſin minus, aquam a meſpilis, aut myrti baccis, aut malis, aut ſorbis, aut palmulis,
aut vitium œnanthe. * Si vero febris non habeat, et tormina adſint, lac aſininum ca- 63
lidum modicum primum, deinde ſenſim fiente progreſſu amplius, et lini ſemen, et
triticeam polentam, et fabas Ægyptias, excepto eo, quod in ipſis amarum eſt, molita, ac trita hæc inſpergens bibat, aut ova ſemiconcreta aſſata edat, et ſimilaginem,
et milium, et alicam coctam in lacte; hæc cocta frigida edat, et quæ his ſimilia exiſtunt, tum pocula, tum edulia in cibo aſſumat. Maximi momenti circa victus rationem eſt obſervare, ac cavere tum in acutis, tum in longis morbis et intenſiones
febrium, et remiſſiones, quo temporum occaſiones ſcias, quando cibos exhibere non
oportet, et quando tuto exhiberi poſſunt. Inſuperque quando plurimum ab intentio-
ne abſunt. * Noſſe porro oportet eos, quibus caput dolet ab exercitationi- 64
bus, aut curſibus, aut profectionibus, aut venationibus, aut ex alio quopiam intempeſtivo labore, aut ex re venerea; decolores item, raucoſos, ſplenicos, exangues,
ſpirituoſos, et ſiccam tuſſim habentes, ac ſiticuloſos, et flatuoſos, et venarum interceptiones; et eos, qui intenta habent præcordia, et latera, et dorſum, et torpefactos, et obſcure videntes, et quibus aurium ſonitus incidunt, et qui urinariam fiſtulam urinam non continentem habent, et morbo regio laborantes, et quorum alvi cruda ejiciunt, et quibus ex naribus, aut per ſedem ſanguis vehementer erumpit, et
qui tubercula habent, et quibus vehemens dolor incurrit, et non ſuperaverint, ex
talibus nullum medicamento purgandum eſſe. Periculum enim habebis, et nihil opis
afferes, et ſpontaneas liberationes, ac judicationes tolles. * At ſi ſanguinem alicui 65
detrahere conducit, ſolidam alvum facere oportet, atque ſic detrahere, et fame macerare, ac vinum auferre. Poſtea victu conveniente, et fomentis humidis reliquam curationem perage. Si vero alvus denſa, ac adſtricta eſſe videatur, molle infuſum
per clyſterem immitte. Si vero medicamentum dare viſum fuerit, per veratrum tuto ſurſum purga. Deorſum vero nullum talium. Optimum autem eſt ad mictionem, et ad ſudores, et ad deambulationes perducere, et leni frictione uti, ut ne
habitum denſum efficias. Si vero in lecto decumbat, alii ipſum fricent. Et ſi quidem
in thorace ſupra ſeptum tranſverſum affectio ipſum infeſtarit, plurimum reſideat,
et minime ipſum reclinent, quamdiu vires tolerant, et ſedentem multo tempore
multo oleo calido defricent. Si vero in inferna alvo ſub ſepto tranſverſo dolores
habeat, decumbere conducit, et nullo motu moveri tali corpori confert, extra defrictionem. Qui vero ex inferna alvo ſolvuntur dolores per urinas, et ſudores, ſi
moderate delabuntur, ſua ſponte ſolvuntur, qui parvi ſunt, vehementes autem pravi
ſunt. Tales enim aut pereunt, aut abſque aliis morbis ſani non fiunt. Verum qui
hujuſmodi ſunt, incumbunt, ac firmantur. Potio hydropico. * Cantharidas 66
tres, detracto capite uniuſcujuſque, et pedibus, et alis, corpora videlicet ipſarum
in tribus aquæ cyathis terito. Quum autem is, qui bibit, doluerit, calida aqua perfundatur. Bibat autem prius illitus, jejunus, et edat panes calidos ex oleo. Medicamentum ſanguinem ſiſtens. Fici ſuccum lana exceptum intus ad venam appone. Aut coagulo intorto nares obturato. Aut chalcitidem digito prius efformatam apprime, et cartilagines extrinſecus utrinque comprime, et alvum lacte aſinino cocto ſolve, et caput rade, et perfrigerantia adhibe, ſi calidum tempus fuerit. Seſamoides ſurſum purgat: potio ejus eſt drachma dimidia in aceto mulſo trita. Commiſcetur etiam veratris tertia potionis pars, et minus ſuffocat.
Ad trichiaſin, id eſt pilos pungentes in palpebris enaſcentes. Immiſſum
in acum foramen habentem filum, in ſumma ſupernæ palpebræ margine deorſum verſus perpunctione facta tranſmitte, et aliud itidem ſub hoc inferne trajice,
et extenta fila conſue, ac deliga, donec decidant, et ſi quidem ſatis habuerit, bene eſt;
ſin minus, et quid defecerit, rurſus eadem facito. * Sed et hæmorrhoidas eo- 67
dem modo tranſmittes, filo lanæ ſuccidæ craſſiſſimo, ac maximo in acum immiſſo, ac deligato. Securior enim fit curatio. Deinde compreſſione facta, medicamento erodente utere, et ne prolue, donec deciderint, et ſemper unam relinque. Poſtea
vero refectis viribus, veratrum dato. Deinde exerceatur, et exudet, et ante exercitationem mane frictio multa fiat. Verum a curſu abſtineat, et ebrietate, et ab acribus,
origano excepto. Vomat autem per interpoſitos dies ſeptem, aut ter in menſe. Sic enim
quamoptime habuerit corpus. Vinum vero fulvum, auſterum, aquoſum, ac modicum bibat. * At vero ad ſuppuratos ſcillæ fruſta rotunda ſecta in aqua coquito, et 68
ubi valde bene efferbuerit, diffundito, et alia affuſa coquito, donec ad contactum
percocta, ac mollia apparuerint. Deinde leviter tritis cuminum frictum ammiſce, et

ſeſama

ſeſama alba, & amygdalas recentes tritas, & hæc melle excepta delingenda præbe, & poſtea vinum dulce bibendum. Sorbitiones vero ſumat, peplum, appellatum meconium album, tritum acetabuli parvi menſura, in aqua loturæ farinæ recentis dilutum, ac coctum, melle affuſo tepidum abſorbens. Atque ſic degat per diem. Deinde ſupputans ea, quæ eveniunt, cœnam dato. Fabarum item depuratarum quadrantem, & rubiæ ſarmenta duodecim terito, miſceto, coquito, & pingui addito delingenda præbeto. Ad oculos. Spodium lotum probe velut farinæ maſſam ſubactum, non liquidum, uvæ immaturæ acerbæ ſucco humectatum leviter terito, in ſole reſiccato, & ut ad illitionem commodum ſit humectato; quum vero ſiccum factum fuerit, leviter trito ſicco oculos ſublinito, & angulos conſpergito. Ad eoſdem. Ebeni drachmam, æris uſti obolos novem, croci obolos tres. Hæc trita in coticula terito, & vini dulcis heminam Atticam affundito. Deinde ad ſolem obvelata exponito, &
69 ubi cocta exaruerint, ipſis utere. * Ad dolores oculorum. Chalcitidis drachmam, uvæ expreſſæ ut duæ partes ſint reliquæ, myrrham, & crocum terito, & muſtum admiſceto, & ad ſolem coquito, ac illinito. Sint autem in vaſe æneo. Earum, quæ ab utero ſtrangulantur, cognitio. Digitis duobus comprimito, & ſi ſenſerit, uteri ſtrangulatio eſt. Si non, convulſio. Ad hydropicos. Peplii, meconii appellati, acetabulum parvum Atticum rotundum, potio una, ſquamæ æris ſpicilla lata tria. Hæ leviter trita, & cum farina recenti agglutinata, ac in catapotia efformata, deglutienda dato. Purgant aquam deorſum. Aliud, quod ſtercora per alvum expellit. In caricas ſuccum tithymalli inſtilla, in ſingulas ſepties. Deinde in novum vas compoſitas reconde, ac exhibe ante cibum. Aliud. Peplum, quod & meconium appellatur, aqua affuſa terito, ac excolato, & farinam placentarum torrefactarum ammiſcens, & mel coctum affundens, hydropicis edendum dato, & vinum dulce aquoſum, aut aquam mulſam aquoſam inſuper bibendam. At meconium, quod primum excrementum a pueris prodit, collectum recondito, ac curato.

HIPPOCRATIS COI
LIBER DE JUDICATIONIBUS.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Judicationis, quæ cito ad melius tendit, ſigna. Alvus quando in morbis denſanda. Lumbrici ad judicationem exeuntes. Urina optima. Urina fulva, albam ſubſidentiam habens. Signa magna quid denotent.*

2 *Capitis dolor in febri non lethali. Doloris primis diebus interceptio. Febrium judicatio. Febres placidiſſimæ, lethaliſſimæ.*

3 *Signa bona in febribus ardentibus. Morbus regius in febribus ardentibus.*

4 *Judicationes, & remiſſiones febrium ardentium. Lipyria. Morbus regius, febri deſinente. Tertiana ſeptem circuitibus judicatur. Morbus regius in febribus intolerabilibus ſeptima, aut nona, aut decima quarta die. Sudores qui febres judicant.*

5 *Urinarum lentæ concoctiones. Ulcerum judicatio. Capitis dolor ante febrem. Præcordiorum molles tumores.*

6 *Urina pura, ſubſidentia alba, levis. Urina ſubrubra, ſubſidentia ſubrubra, levis. Podagricorum morborum judicatio. Morborum lethalium judicatio. Sudores peſſimi qui.*

7 *Alvi egeſtiones variæ. Urina pura, fulva, tenuis. Urinarum in febribus mutationes. Urinæ ab initio non ſimiles.*

8 *Sudores frigidi cum acuta febri, lethales. Morbi longitudinem ſignificantia ſigna. Sudor in febre permanente. Sudor multus in ſanis. Alvi egeſtiones in idem concedentes. Bilis atra in egeſtione ſubſidens. Venæ pulſantes ſana facie. Manuum palpitationes.*

9 *Signa lethalia. Febris continuæ judicatio. Diſtentio antrorſum, & retrorſum. Morbus regius, & ſingultus in febribus quando lethalis. Recidivæ in quibus. Febris ardentis recidiva.*

10 *Recidivantes morbi. Abſceſſus ad aurem circa judicationem non ſuppurati. Hæmorrhoides in atrabiliariis cum phrenitide. Inſaniæ ſolutio. Suppurati ex linguæ, & labiorum impotentia. Doloris in locis infernis ſolutio.*

11 *Coxarum dolor in febribus ardentibus. Rigor in febre ardenti. Tremores in febribus ardentibus. Aurium ſurditas in febri ardenti. Rigor in febribus. Dolores repentini. Febris vehemens &c. Hydropis ſolutio. Alvi profluvium a pituita alba. Dolores vehementes in pedibus.*

12 *Alvi diuturnum profluvium ſolventia. Pueris per aures, ac nares fluxio. Capitis repentini dolores. Caput circumcirca dolens. Alvi profluvium lippientibus commodum. Nervorum diſtentio a convulſione. Convulſio febri ſuperveniens.*

DE

DE judicationibus, quæ cito ad melius tendunt, plerumque eadem 1
ſigna ſunt, quæ etiam ſanitatis. Sudores enim optimi ſunt, & celerrime febrem ſedant, qui in judicatoriis diebus fiunt, & febrem perfecte ſummovent. Boni quoque ſunt, qui per totum corpus fientes, morbum facilius ferre faciunt. Qui vero nihil horum faciunt, incommodi ſunt. Denſari vero oportet alvi egeſtionem, morbo ad judicationem tendente. Sit autem ſubfulva, & non valde graveolens. Commodum eſt & lumbricos exire ad judicationem. Urina autem optima eſt, quæ habet albiſſimam ſubſidentiam, & levem, ac æqualem per totum tempus, donec judicatus fuerit morbus. Significat enim ſecurum, ac brevem fore morbum. Si ſudore oborto morbus deficiat, & urina fulva albam ſubſidentiam habens conſpiciatur; his eadem die recidiva febris fiet, atque hæc quinta die citra periculum judicatur. His, qui in breviſſimo tempore ſani evadent, omnia maxima ſigna fiunt. Nam magis ſine dolore degunt, & extra periculum, & noctu dormiunt, & alia ſigna ſecura præ ſe ferunt. * Quibus in febre non lethali capitis dolor, & alia ſigna cir- 2
cumſtant, in his bilis dominatur. Quibus inceperit dolor primis diebus, & quarta, ac quinta magis premuntur, hi ſeptima a febre liberantur. Febres judicantur in iiſdem numero diebus, ex quibus & ſuperſtites evadunt homines, & ex quibus pereunt. Etenim placidiſſimæ febres, & ſignis ſecuriſſimis fientes, quarto die deſinunt, aut prius. Lethaliſſimæ vero, & ſignis horrendiſſimis fientes, quarto die, aut prius occidunt. Primus igitur ipſarum inſultus ſic definit. Alter ad ſeptimum deducit. Tertius ad undecimum. Quartus ad decimum quartum. Quintus ad decimum ſeptimum. Sextus ad vigeſimum. Atque hæ in acutiſſimis morbis per quatuor ad viginti appoſitiones fiunt. Non poteſt autem quicquam horum integris diebus exacte numerari. Neque enim anni, ac menſes totis diebus conſtant. * In febribus ardentibus bona ſi- 3
gna apparentia, qualia in ſanis ſcripta ſunt, ſi quidem minora fuerint, ad tertium diem remiſſionem indicant; craſſiora vero in craſtinum; craſſa autem eadem die. In febribus ardentibus, ſi poſterius ſeptimo die morbus regius accedat, judicium eſt ſudoris. Nam morbus non ſolet exudare, neque uſquam alibi abſceſſum facere, ſed ſanus fit. Neceſſe autem eſt, ubi calor febris diſceſſit, & humorem in ſe ipſum attraxit, febri contingere judicationem per urinas prodeuntes, aut etiam alvi egeſtiones, aut ſanguinis ex naribus fluxum, aut mictionem multam, aut per multam humiditatem, ſudorem, aut vomitum. Mulieri vero etiam per menſium viam. Maxime igitur hæc judicationem faciunt, & quicquid his propinquum contingit. Facit autem & alias judicationes, ſed minus quam has. Si vero ſeptimo die morbus regius accedat, aut poſterius in febre ardente, & difficilis multi ſputi ſeceſſus tum in ardentibus, tum in aliis febribus, ſi nullo talium ſignorum fiente dimiſerit febris, neceſſe eſt tales judicationes pro illis fieri, aut magnorum tuberculorum abſceſſum, aut dolores ex abſceſſu vehementes, aut colliquationes humorum ex calore. * Judicationes, & remiſſiones eorum, quæ febrem ar- 4
dentem ſignificant, longiorem morbum faciunt. Si vero fortia fuerint, mors plerumque ſequitur. Reliquæ vero ardentes ſecuræ definunt ſeptimo, aut decimo quarto die. Solet autem & ad lipyriam devenire, & detinet maxime xl. dies, & in Epialum tranſit, & lipyria eadem quoque die corripit, ac dimittit. Fit autem & capitis dolor. Si vero lipyria non dimiſerit in xl. diebus, ſep producta fuerit, & dolor habuerit caput, & deliret æger; ipſum purgato. Deſinente vero febre ardente, ſi accedat morbus regius, non ſolet amplius exudare, neque uſquam alibi abſceſſum facere, ſed ſanus fit. Tertiana in ſeptem circuitibus plerumque judicatur. Quibuſcumque in febribus intolerabilibus ſeptima, aut nona, aut decima quarta morbus regius accedit, bonum; ſi non dextrum præcordium durum fiat. Sin minus, ambiguum. Acuti morbi in quatuordecim diebus plerumque judicantur. Sudores febricitanti ſi fiant tertia die, & v. & vij. & ix. & xi. & xiiij. & xxi. & xxxi. hi ſudores morbos judicant. Qui vero non ſic fiunt, dolores ſignificant. * Concoctiones urinarum paula- 5
tim matureſcentes, ſi in judicatoriis diebus concoctæ fuerint, morbum ſolvunt. Exemplum urinarum ulcera facere oportet. Nam ulcera ſi repurgantur pure albo, celerem curationem indicant. Si vero in ſanioſos humores tranſmutentur, maligna fiunt. Eodem modo & urinæ ſignificant. Si ex dolore tenues fiant, ex occaſione ratiocinari oportet, ex qua morbus acceſſit, & hanc inſpicere ubi ſedatur. Nam hac deficiente, aliis ſignis qualia conveniunt, accedentibus, non putandum eſt morbo liberationem contingere. Si doluerit caput, & ex hoc febris accedat, & hinc non ſedetur; dolore non ceſſante, febris non judicatur: & plurima talia judicationis longæ ſunt ad melius, etiam in his, quæ ad ſanitatem tendunt. In præcordiis tumores molles, & doloris exortes, & ad contactum cedentes, diuturniores quidem judicationes faciunt, minus autem horrendas tuberculis his contrariis. Eodem modo habet & de tuberculis in reliquo ventre. * Ex urinis ſi quidem id, quod 6
mictum eſt, purum fuerit, ſubſidentiam vero albam, ac levem habuerit, diuturnior fit morbus, & minus, quam optima, ſecura eſt hæc urina. Si vero & urina ſubrubra fuerit, & ſubſidentia ſubrubra, ac levis; diuturniorem quidem hæc morbum, quam prior ſignificat, ſed valde ſalutarem. Quicumque podagrici morbi fiunt, hi in quadraginta diebus ab inflammatione liberi ſedantur. Sed in his pleraque longæ judica-

tionis

tionis ad melius ſunt. Quæ ad mortem tendunt, in die, ac nocte judicantur, quæ
videlicet debilitationis ſigna ſunt, velut epoti medicamenti, exturbationis alvi
& ſurſum, & deorſum, anxietatis, & aliorum hujuſmodi. Si igitur horum ſigna
in die, ac nocte ſubmoveantur, bene eſt; ſin minus, lethalia eſſe putanda ſunt. Su-
dores peſſimi ſunt frigidi, & circa cervicem fientes. Hi enim mortes, & morborum
7 longitudinem præſignant. * Alvi egeſtiones variæ, diuturniores quidem ſunt nigris,
& aliis lethalibus egeſtionibus, nihilo vero minus pernicioſæ. Sunt autem tales, ra-
mentoſæ, bilioſæ, cruentæ, praſinæ, nigræ; & aliquando ſimul omnes prodeunt, ali-
quando ſingulæ particulatim. Urina ſi quandoque pura micta fuerit, quando-
que ſubſidentiam albam, ac levem habens, diuturnæ tales ſunt, & minus ſecuræ
quam optima urina. Si vero fulva, ac tenuis fuerit urina multo tempore, periculum
eſt, ne ſufficere homo poſſit, donec concocta fuerit urina, & ſi alias ſuperſtitis futuri
ſigna fuerint, his abſceſſum affore expecta ad locos infra ſeptum tranſverſum. In
febribus ſi mutationes habeat urina, diuturnitatem temporis ſignificat, & neceſ-
ſe eſt ægrotum mutari & ad deteriora, & ad alteram partem. Si urinæ ab initio non ſi-
miles fuerint, ſed ex tenuibus craſſæ fiant, & penitus tenues, tales ægre judicant,
8 ac inconſtantes ſunt. * Frigidi ſudores cum acuta quidem febre lethales ſunt, cum mi-
tiore vero longitudinem morbi ſignificant. Et ubi in corpore caliditas, aut frigidi-
tas hic morbus eſt, & ubi in toto corpore mutationes repentinæ fiunt, & ſi corpus
perfrigeretur, aut rurſus calefiat, aut color alius ex alio tranſmutetur, morbi lon-
gitudinem ſignificat. Si febricitanti ſudor accedat, febre non deficiente, malum; pro-
longatur enim morbus, & humiditatem ſignificat. Febricitanti frigidi ſudores ac-
cedentes, longam febrem ſignificant. Sudor multus intemperate fiens ſano, morbum ſi-
gnificat, æſtate minorem, hyeme majorem. Alvi egeſtiones, ſi in idem concedere, ac con-
ſiſtere permiſeris, velut ramenta ſubſident; ſi pauca, modicus eſt morbus, ſi multa,
multus. His infuſum per clyſterem adhibere conducit. Quibus vero in egeſtione in-
ferne bilis atra ſubſidet, ſi copioſior, major eſt morbus. Si paucior, minor. Si ve-
næ pulſarint, & facies ſana fuerit, & præcordia non mollia, ſed in tumorem elevata,
diuturnus eſt morbus, & abſque convulſione non ſolvitur, aut multa ſanguinis ex
naribus fluxione, aut vehementi dolore. Et palpitationes in manibus, diuturnæ
febris ſignum ſunt, aut brevis judicationis in deterius; & in his pleraque, quæ ad
9 mortem tendunt. * His, qui breviſſimo tempore perituri ſunt, maxima ſigna
ab initio fiunt. Nam & difficulter ſpirant, & noctu non dormiunt, & ſigna pericu-
loſa præ ſe ferunt. In febre continua ſi quis quarta die, et ſeptima affligatur,
et undecima non judicatus fuerit, plerumque perit. Quicumque a diſtentione an-
trorſum, ac retrorſum corripiuntur, in quatuor diebus pereunt. Si vero hos effu-
gerint, ſani fiunt. In febribus ardentibus ſi accedat morbus regius, et ſingul-
tus quinto die, lethale eſt. Recidivæ fiunt in his, quibus deſinentibus vigiliæ
fortes accedunt, aut ſomni turbulenti, aut corporis robur, aut dolores uniuſcujuſ-
que membri; et quibus febres ſedantur neque ſignis ſolutoriis fientibus, neque
in judicatoriis diebus, et ſi deficiente febre, et ſudore accedente, urinam fulvam min-
xerint, albam ſubſidentiam habentem, his febris recidivam eadem die expecta. Hæ
vero recidivæ quinto die judicantur extra periculum, et ſi ex judicatione facta
urinam rubicundam, rubram ſubſidentiam habentem minxerint, etiam his recidiva fe-
bris fit eadem die, et pauci ex hac ſervantur. Quum recidit febris ardens,
plerumque etiam exudat. Et ſi revertens tot diebus detineat, quot prius, etiam tertio
10 recidivat, ſi non impari die dimiſerit, reverſa. * Plerumque ſi crudæ ſint urinæ, et
alia ſigna non ſecundum rationem eveniant, morbus in die judicatoria recidivat.
Quandoque vero etiam revertitur in die judicatoria, his talibus relictis. Abſceſ-
ſus circa aurem, quibus circa judicationem fientes non ſuppurantur, his ſubmotis
recidiva fit juxta recidivarum rationem, ſimilis circuitui: in his ſpes eſt ad articu-
los abſceſſum fieri; aut urina craſſa, qualis eſt alba in quartanis delaſſatoriis, li-
berat ab abſceſſu. Quibuſdam vero horum etiam ſanguinis e naribus eruptiones
fiunt. Hæc autem ſanguinis eruptio quartanas non ſolvit, neque morbos, qui per al-
vi egeſtiones ſanari ſolent. Atrabiliariis cum phrenitide occupatis, ſi hæ-
morrhoides oboriantur, bonum eſt. Quicumque inſaniunt ſua ſponte liberati
ex morbis, his inſaniam ſolvit dolor ad pedes progreſſus, aut ad pectus, aut tuſ-
ſis vehemens oborta. Si vero horum nihil fiat; inſania ſoluta, oculi privatio contin-
git. Qui lingua offendunt, et labiorum non ſunt potentes, ſi hæc ſedata fue-
rint, ſuppurati fiunt. Dolorem in locis infernis fortem ſolvit aut ſurditas,
11 aut ſanguis multus e naribus erumpens. * Inſania magni morbi ex more fien-
tis ſolutio. Quibus in febribus ardentibus coxarum dolor, oculorum diſtor-
tio, aut cæcitas, aut teſtium tumores, aut mammarum elevatio, febrem ardentem
ſolvit, aut etiam ſanguinis ex naribus fluxio. In febre ardenti ſi inſuper cor-
ripiat rigor, exudare ſolet. A febre ardente occupato, rigore accedente, ſolu-
tio fit. Quibus in febribus ardentibus tremores oboriuntur, mentis emotio
ſolvit. Quibus in febribus aures obſurduerunt, his, non ſoluta febre, inſanire
neceſſe eſt. Solvit autem ſanguis ex naribus erumpens, aut alvus bilioſa egerens, aut
dyſenteria accedens, aut coxarum, aut genuum dolor. Quibus febribus rigor ac-
cedit,

cedit, febris ſolvitur. Quibus dolores fiunt derepente, præcordium elevatum eſt ſuperne, et ſi circa ſpuriam coſtam graves dolores fiunt, his ſolutio fit venæ ſectio, et purgatio deorſum. Non enim corripit febris vehemens locis impotentibus. In his, qui ab hydrope detinentur, ſi aquoſitas per ventrem ad veſicam, aut ventrem fluat, ſolutio fit. Si a pituita alba occupato, alvi profluvium vehemens accedat, ſolutio fit. Qui ab alvi profluvio multo tempore detinentur una cum tuſſi, non liberantur, ſi non dolores vehementes in pedibus inciderint. Si vero vult commutatio, ac correctio naturæ fieri, poſtquam non amplius alvus profluit, aut inanem omnem egeſtionem habuerit, flatus foras prodeuntes accidunt. Nullum itaque humorem manifeſtum habent. Quare ei, qui ita habet, ſecure exhibere ſcies ea, quæ conveniunt, et ſi volvulus accedat, vinum frigidum multum meracum paulatim bibendum dato, donec ſomnus, aut crurum dolor fiat. Solvit autem et febris, aut dyſenteria. Caput circumcirca dolenti, ac ægrotanti, ſi pus per aures, aut per nares fluxerit, ſolvit morbum. Quibuſcumque ſanis derepente dolores oboriuntur in capitibus, et ſtatim voce privantur, ac ſtertunt, hi in ſeptem diebus pereunt, ſi non febris corripuerit. Caput circumcirca dolenti, quicumque ex ſupernis locis doluerit, cucurbitam affige. Solvit dolor ad coxas, et genua, et anhelatio, quicquid horum factum fuerit. Lippienti ab alvi profluvio corripi, bonum eſt. A convulſione, aut diſtentione nervorum vexato, febris accedens ſolvit morbum. Si a febre detentum convulſio corripuit, ſedatur febris eadem die, aut poſtridie, aut tertia die.

HIPPOCRATIS COI

LIBER DE DIEBUS JUDICATORIIS.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Artis magna pars eſt judicium rectum de iis, quæ recte ſcripta ſunt. Medico quæ cognoſcenda. Ex morbis victuri ſigna. Quæ ſecundum naturam non horrenda. Tempus cum morbo pugnans.*

2 *Partes circa faciem graciles, & venarum tranquillitas. Lingua bifida.*

3 *Oculorum albæ partes quando denigrentur. Oculorum morborum bilis cauſſa eſt. Oculorum pupillæ unde ſpargantur, & obtuſe videant;*

4 *Delyrantes. Vocis privatio. Cauſſæ hujus morbi.*

5 *Tetani tres ſpecies. Tetanus ex vulnere. Cibi, potuſque per nares redeuntes. Opiſthotonus. Alius tetanus, prioribus minus lethalis.*

6 *Coxendicum morbus. Cauſſa.*

7 *Morbus regius. Eorum affectiones.*

8 *Peripneumonia.*

9 *Et quibus ea potiſſimum accidat. Dies judicatorii.*

1 MAGNAM artis partem eſſe arbitror de his, quæ recte ſcripta ſunt, poſſe conſiderationem facere, ac judicare. Qui enim hoc novit, & his utitur, non videtur mihi in arte multum falli poſſe. Oportet autem exacte perdiſcere unamquamque temporum conſtitutionem, et quemque morbum; et qui morbus ſit bonus; et qui periculoſus aut in conſtitutione, aut in morbo; et qui morbus longus ſit, et lethalis; et qui longus, et non pernicioſus ad vitam; et qui acutus, ac lethalis; et qui acutus, et ſupereſſe ſinens. Ex his enim ordinem dierum judicatoriorum conſiderandi, ac prædicendi facultas datur, et ex his cognoſcere datur quibus, et quando, et quomodo victum præſcribere oportet. Maximum itaque ſignum in ægrotis, qui victuri ſunt, ſi non præter naturam fuerit febris ardens, et alii morbi eodem modo. Nihil enim horrendum, neque lethalis fit in his, quæ ſecundum natutam ſunt. Secundum eſt, ſi non etiam ipſum tempus ſimul cum morbo impugnet. Plerumque enim hominis natura, univerſi poteſtatem non ſuperat.

2 * Poſtea vero ſi partes circa faciem gracileſcant, et venæ in manibus, et in oculorum angulis, et ſuperciliis quietem habeant, quum prius non quieviſſent; huic, ſi vox fuerit debilior, et ſit levior, et ſpiritus rarior, ac tenuior, ſequenti die remiſſio morbi contingit. Hæc igitur conſiderare oportet ad judicationes; et an bifida linguæ pars velut ſaliva alba obducitur, et an in ſumma lingua hoc idem factum ſit, verum minus. Si quidem igitur parva hæc fuerint, ad tertium diem remiſſio fit morbi. Si vero aliquanto craſſior ſit ſaliva, in craſtinum. Si vero adhuc craſſior, eadem die.

3 * Quin et albas oculorum partes in principio morbi denigrari neceſſe eſt, ſi invaluerit morbus. Hæ igitur ſi puræ fiant, perfectam ſanitatem indicant, leniter quidem, tardius; vehementer autem, citius. Cæterum acuti morbi fiunt a bile, ubi in hepar influxerit, et ad caput conſtiterit. Hæc igitur pa-

titur

titur hepar. Intumeſcit, & expanditur ad ſeptum tranſverſum præ tumore, & ſta-
tim ad caput dolor irruit, maxime vero ad tempora. Et æger auribus non acute
audit; ſæpe etiam oculis non videt; & horror, & febris corripit. Atque hæc qui-
dem ab initio morbi ipſi fiunt ex intervallo quandoque vehementer, quandoque mi-
nus. Quanto autem morbi tempus magis progreſſum fecerit, tanto major fit do-
lor in corpore, & pupillæ oculorum ſparguntur, & obtuſe vident, & ſi digitum ad-
moveris ad oculos, non ſentit, eo quod non videt. Quod autem non videat, inde
cognoveris. Non enim nictat, dum digitus admovetur, & floccos aufert de ſtragu-
lis, ſi quidem viderit, pediculos eſſe putans. * Et quum hepar magis expaſſum
4 fuerit ad ſeptum tranſverſum delirat, & ob oculos ſibi obverſari putat reptilia,
& alia omnigena animantia fera, & milites armatos pugnantes, & ipſe adver-
ſus ipſos pugnare ſibi videtur, & talia dicit, velut qui videat, & egreditur, & mi-
natur, ſi quis ipſum egredi non permittat. Et ubi ſurrexerit, crura elevare non po-
teſt, ſed cadit. Pedes autem ſemper fiunt frigidi. Et quum dormierit, exilit a ſo-
mno, & inſomnia horrenda videt. Hoc autem cognoſcimus, quod ab inſomniis
exilit, ac perterretur, poſtquam ad ſanam mentem rediit. Exponit enim inſomnia
hæc, qualiaque & corpore fecit, & lingua loquutus eſt. Atque hæc quidem ſic pati-
tur. Quandoque vero etiam voce privatur per totam diem, ac noctem, multum
acervatum ſpiritum reſpirans. Poſtquam vero delirare ceſſavit, ſtatim ad ſanam
mentem redit. Et ſi quis ipſum interroget, recte reſpondet, & intelligit omnia,
quæ dicuntur. Deinde rurſus paulo poſt in iiſdem afflictionibus jacet. Hic mor-
bus accidit maxime in peregrinatione, & ſi alicubi deſertam viam inerit, & ti-
mor ipſum ex ſpectro corripuerit. Corripit etiam aliis modis. * Tetani tres.
5 Si quidem ex vulnere tetanus, ſive diſtentio nervorum antrorſum, ac retror-
ſum fiat, æger hæc patitur. Maxillæ congelantur, ac rigent velut lingua, & os ape-
rire non poteſt, & oculi frequenter lachrymantur, ac diſtrahuntur, & dorſum ri-
get, & crura flectere non poteſt, neque manus, neque ſpinam. Quum vero letha-
lis fuerit, potus, & cibi, quos prius accepit, per nares quandoque redeunt. At o-
piſthotonos, retrorſum fiens diſtentio, reliqua quidem eadem ægro inducit utplu-
rimum: fit autem, quum in cervice tendines retrorſum ægrotarit. Ægro-
tat autem ab angina, aut ab uva, aut locis circa tonſillas ſuppuratis. Aliquando
etiam a capite febribus accedentibus convulſio ſuccedit. Jam vero etiam a vulneri-
bus. Hic trahitur in poſteriorem partem, & præ dolore dorſum, ac pecto-
ra rigent, & ejulat. Hic convellitur vehementer, ut vix detineatur a præſenti-
bus, ne e lecto excidat. Alius tetanus eſt minus lethalis prioribus. Fit autem
ab iiſdem, & totum corpus ſimiliter convellitur. Febris ardens prædictis
non ſimiliter fit. Urit enim, ſemel ut neceſſe ſit febricitare. Sitis igitur multa ho-
minem tenet, & febris vehemens. Lingua vero rumpitur exaſperata, & ſicca fit;
& color ipſius primum quidem pallidus eſt, velut ſolet, progreſſu vero tempo-
ris nigreſcit. Et ſi quidem in principiis nigreſcat, citiores judicationes fiunt. Si
vero poſterius, diuturniores. * Coxendicum morbus ex his maxime cauſ-
6 ſis fit in pleriſque: ſi quis diutius in ſole verſetur, & coxendices fuerint calefacti,
& humor, qui eſt in articulis, a calore fuerit reſiccatus. Quod autem id, quod re-
ſiccatur, condenſatur, ac compingitur, hoc magnum ſignum eſt. Æger enim articu-
los vertere, ac movere non poteſt præ dolore articulorum, & eo quod verticula
ſunt compacta. Dolet autem magis lumbos, & verticula ea, quæ ſunt ex obliquo
coxarum, & genua. Conſiſtit autem dolor plurimo tempore in inguinibus, ſimulque
coxendicibus acutus, ac æſtuoſus, & ſi quis ipſum erigat, aut tranſmoveat, eju-
lat præ dolore quammaxime poteſt. Quandoque vero etiam convulſio accedit, & ri-
gor, ac febris. Fit autem a bile, & pituita. Fit etiam a ſanguine, & dolores conſimi-
les ab omnibus morbis, & rigor, & febris aliquando corripit debilis. * Morbus re-
7 gius acutus eſt, & celeriter occidens. Color totus malicorii ſpeciem refert, & eſt ve-
hementer cum virore pallidus, quemadmodum lacerti cum virore pallidiores, conſi-
milis autem eſt cutis. Et in urina ſubſidet velut ervum fulvum, & febris, & hor-
ror debilis habet. Quandoque etiam ſtragula habere non ſuſtinet, ſed mordetur, ac
raditur matutino tempore, ubi nondum cibum accepit internis partibus. Deinde
viſcera plerumque ſugunt. Et ſi quis erigat ipſum, aut alloquatur, non ſuſtinet. Hic
utplurimum moritur intra quatuordecim dies. Has autem ubi effugerit, ſanus fit.
* Peripneumonia talia facit. Febris vehemens tenet, & ſpiritum denſum, ac
8 calidum reſpirat, & anxietas adeſt, & impotentia, & jactatio, & dolores circa ſca-
pulas, & claviculas, & mammam, & gravitas in pectoribus, & delirium. Quan-
doque vero doloris exors æger eſt, donec tuſſire inceperit. Verum hic morbus diu-
turnior, ac difficilior illo eſt. Salivam autem albam, & ſpumoſam primum ſpuit.
Lingua flava eſt, verum progreſſu temporis nigreſcit. Si quidem igitur in princi-
pio nigreſcat, citius morbus finitur. Si vero poſterius, tardius. Tandem vero
etiam rumpitur lingua, & ſi digitum apponas, inhæret. At liberationem a morbo
ſignificat lingua, ſimiliter, velut in pleuritide. Hæc autem patitur æger minimum
diebus quatuordecim, ad ſummum una & viginti; & tuſſit hoc tempore vehemen-
ter, & una cum tuſſi purgatur, primum quidem ſaliva multa, ac ſpumoſa. Septima

vero &

vero, & octava die, ubi febris in vigore fuerit, & humida ſit peripneumonia, craſſior; ſin minus, non. Nona vero, & decima, cum virore pallida, ac ſubcruenta. Duodecima autem uſque ad decimam quartam, multa, & purulenta. * Atque hoc in 9
his contingit, quorum naturæ, & corporis affectiones humidæ ſunt, & morbus fortis eſt. Quorum vero & natura, & morbi conſtitutio ſicca eſt, in his minus. Cæterum de judicatoriis diebus etiam jam ante a me dictum eſt. Judicantur autem febres quarta die, ſeptima, undecima, decima quarta, decima ſeptima, vigeſima prima. Ex his autem acutis quædam etiam trigeſima. Deinde quadrageſima, poſtea ſexageſima. Quum vero hos numeros exceſſerint, diuturna jam febrium conſtitutio fit.

HIPPOCRATIS COI

LIBER APHORISMORUM.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Nulla Aphoriſmorum libris argumenta adjecimus, propterea quod hæc tractatio vulgo omnibus nota ſit, aut certe eſſe debeat, & illam in Indice copioſiſſime proſequuti ſumus.*

SECTIO I.

VITA brevis, ars longa, tempus præceps, experimentum periculoſum, judicium difficile. Oportet autem non ſolum ſe ipſum exhibere, quæ decent facientem, ſed etiam ægrotum, & præſentes, & quæ externa ſunt. 1

II. In perturbationibus alvi, & vomitibus ſponte fientibus, ſi quidem qualia purgari oportet, purgentur, confert, & leniter ferunt. Sin minus, vice verſa. Sic & vaſorum vacuatio, ſi quidem talis fuit, qualis fieri debet, confert, & bene ferunt. Sin minus, vice verſa. Inſpicere itaque oportet regionem, & tempus, & ætatem, & morbos, in quibus convenit, aut non.

III. In exercitantibus boni habitus ad ſummum progreſſi periculoſi ſunt, ſi in extremo fuerint. Non enim manere poſſunt in eodem, neque quieſcere. Quum vero non quieſcant, non amplius in melius augeſcere poſſunt. Reliquum eſt igitur, ut in deterius. Ob has igitur cauſſas bonam habitudinem non tarde ſolvere confert, quo corpus rurſum renutritionis principium ſumat. Neque vero collapſiones ad extremum ducere oportet, periculoſum enim eſt. Sed qualis natura eſt ejus, qui perferre debet, ad hoc ducere convenit. Similiter autem & evacuationes ad extremum ducentes, periculoſæ ſunt, & rurſus renutritiones in extremo exiſtentes, periculoſæ ſunt.

IV. Tenues, & exacti victus & in longis ſemper affectionibus, & in acutis, ubi non expedit, periculoſi ſunt, & rurſus victus ad extremam tenuitatem progreſſi, difficiles ſunt. Et repletiones ad extremum progreſſæ difficiles ſunt.

V. In tenui victu delinquentes ægrotantes, magis læduntur. Omne enim delictum, quod committi poterit, magis magnum committitur in tenui, quam in paulo pleniore victu. Quapropter etiam in ſanis periculoſus eſt valde tenuis, & conſtitutus, ac exactus victus. Quoniam delicta gravius ferunt. Ob hoc igitur tenuis, & exactus victus periculoſus eſt magis, quam paulo plenior.

VI. Ad extremos morbos, exacte extremæ curationes, optimæ ſunt.

VII. Ubi igitur peracutus eſt morbus, ſtatim etiam extremos labores habet, & extreme tenuiſſimo victu uti neceſſe eſt. Ubi non, ſed pleniore victu uti licet, intantum ſubdeſcendendum eſt, inquantum morbus extremis mollior fuerit.

VIII. Quum in vigore fuerit morbus, tunc tenuiſſimo victu uti neceſſe eſt.

IX. Simul autem conjectare oportet, an æger ex victu durare poſſit ad morbi vigorem, & utrum ille prius deficiet, & ex victu durare non poſſit, aut morbus prius deficiet, ac obtundetur.

X. Quibus igitur ſtatim vigor eſt, his ſtatim tenuis victus exhibendus eſt. Quibus vero vigor poſterius, his ad illud, & paulo ante illud tempus ſubtrahendus eſt. Antea vero mitius æger victu tractandus eſt, quo durare poſſit.

XI. In exacerbationibus ſubtrahere victum oportet. Nam apponere noxa eſt. Ex quibus per circuitus exacerbationes fiunt, in exacerbationibus ſubtrahere oportet.

XII. Exacerbationes, & conſtitutiones indicabunt morbi, & tempora anni, & circuituum inter ſe collata incrementa, ſive quotidie, ſive alternis diebus, ſive per amplius temporis intervallum fiant. Sed & ex apparentibus indicia fiunt, velut in pleuriticis ſi ſputum ſtatim appareat incipiente morbo, ipſum abbreviat; ſi vero poſterius appareat, producit. Et urinæ, & alvi egeſtiones, & ſudores apparentes indicant & ægre, & facile ju-

eile judicandos, & breves, & longos morbos. XIII. Senes facillime jejunium ferunt. Deinde ætate conſiſtentes. Minime adoleſcentes, omnium vero minime pueri, & inter hos ipſos, qui ipſi ſe ipſis alacriores fuerint.

XIV. Qui creſcunt, plurimum habent innatum calorem. Plurimo igitur opus habent alimento; ſin minus, corpus conſumitur. Senibus autem modicus eſt calor; quapropter paucis fomitibus opus habent; a multis enim extinguuntur. Ob hanc etiam cauſſam febres ſenibus non ſimiliter acutæ fiunt. Frigidum eſt enim ipſorum corpus. XV. Ventres hyeme, & vere natura calidiſſimi ſunt, & ſomni longiſſimi. Quapropter in his temporibus alimenta plura exhibenda ſunt. Nam innatum calorem ampliorem tunc habent, alimento igitur ampliore opus habent. Signum ſunt ætates, & athletæ.

XVI. Victus humidi omnibus febricitantibus conferunt. Maxime vero pueris, & aliis ita ali adſuetis. XVII. Et quibus ſemel, aut bis, & plus, aut minus, & ex parte exhibere oportet, conſiderandum eſt. Dandum vero etiam aliquid eſt tempori, & regioni, & ætati, & conſuetudini. XVIII. Æſtate, & autumno cibos difficillime ferunt, hyeme facillime, deinde vere.

XIX. His, qui in circuitibus exacerbantur, nihil dare oportet, neque cogere, ſed auferre de appoſitionibus ante judicationes. XX. Quæ judicantur, & judicata ſunt integre, neque movere oportet, neque novare, neque medicamentis, neque aliis irritamentis, ſed ſinere. XXI. Quæ ducere oportet, quo maxime repunt, eo ducere oportet per convenientes locos.

XXII. Concocta medicamentis aggredi oportet, & movere non cruda, neque in principiis, ſi non turgeant. Plurima vero non turgent.

XXIII. Quæ prodeunt, non multitudine æſtimare oportet, ſed quamdiu prodeant, qualia oportet, & facile æger ferat. Et ubi opus eſt, uſque ad animi deliquium ducere oportet, & hoc facere, ſi ſufficiat æger. XXIV. In acutis affectionibus raro etiam in principiis medicamentis uti oportet, atque hoc facere, diligenti prius æſtimatione facta. XXV. Si qualia oportet purgari, purgentur, confert, & facile ferunt. Contraria vero difficulter.

SECTIO II.

I. IN quo morbo ſomnus laborem facit, mortale. Si vero ſomnus proſit, non lethale. II. Ubi ſomnus delyrium ſedat, bonum eſt. III. Somnus, vigilia, utraque modum excedentia, malum. IV. Non ſatietas, non fames, neque aliud quicquam bonum eſt, quod naturæ modum excedat.

V. Laſſitudines ſpontaneæ denunciant morbos. VI. Quicumque aliqua corporis parte dolentes, plerumque dolores non ſentiunt, his mens ægrotat.

VII. Quæ multo tempore attenuantur corpora, lente reficere oportet. Quæ vero brevi, brevi. VIII. Si ex morbo cibum capiens quis non fiat validus, ſignificat, quod corpus uberiore alimento utitur; Si vero cibum non accipiente hoc contingat, noſſe oportet, quod evacuatione opus habet.

IX. Corpora quocumque quis purgare voluerit, fluida facere oportet.

X. Non pura corpora quanto plus nutries, tanto magis lædes. XI. Facilius eſt repleri potu, quam cibo. XII. Quæ relinquuntur in morbis poſt judicationem, recidivam faciunt. XIII. Quibuſcumque judicatio fit, his nox gravis ante exacerbationem. Quæ vero ſequitur, plerumque tolerabilior eſt.

XIV. In alvi fluxionibus mutationes egeſtionum proſunt, ſi non ad pravas mutentur. XV. Ubi fauces ægrotant, aut tubercula in corpore naſcuntur, excretiones conſiderare oportet. Si enim bilioſæ fuerint, corpus ſimul ægrotat. Si vero ſimiles ſanis fiant, tutum eſt corpus nutrire. XVI. Ubi fames, non oportet laborare. XVII. Ubi cibus præter naturam copioſior ingreſſus fuerit, morbum facit. Oſtendit autem ſanatio. XVIII. Eorum, quæ acervatim, & velociter nutriunt, veloces etiam egeſtiones fiunt. XIX. Acutorum morborum non omnino tutæ ſunt prædictiones neque mortis, neque ſanitatis. XX. Quibus dum juvenes ſunt, ventres humidi ſunt, his ſeneſcentibus reſiccantur. Quibus vero dum juvenes ſunt, ventres ſicci ſunt, his ſeneſcentibus humectantur. XXI. Famem vini potus ſolvit. XXII. Quicumque morbi ex repletione fiunt, evacuatio ſanat. Et quicumque ex evacuatione, repletio. Et aliorum contrarietas. XXIII. Acuti morbi in quatuordecim diebus judicantur. XXIV. Septimæ quarta index eſt. Alterius hebdomadæ octava principium eſt. Conſideranda vero eſt undecima. Hæc enim quarta eſt ſecundæ hebdomadæ. Conſideranda rurſus decima ſeptima. Ipſa enim eſt quarta quidem a decima quarta, ſeptima vero ab undecima. XXV. Æſtivæ quartanæ plerumque ſunt breves. Autumnales vero longæ, & maxime quæ ad hyemem pertingunt. XXVI. Febrem in convulſione fieri melius eſt, quam convulſionem in febre. XXVII. His quæ non ſecundum rationem levant, non oportet credere, neque valde timere ea, quæ prava fiunt præter rationem. Pleraque enim ex talibus inconſtantia ſunt, & non valde permanere, neque morari

ſolent. XXVIII. Febricitantium non omnino leviter, permanere, & nihil minui corpus, aut etiam magis quam pro ratione colliquari, malum eſt. Illud enim morbi longitudinem, hoc vero debilitatem ſignificat. XXIX. Incipientibus morbis ſi quid movendum videtur, move; vigentibus vero, quietem agere melius eſt. XXX. Circa principia, & fines omnia debiliora ſunt. Circa vigores vero fortiora. XXXI. Ex ægritudine bene cibum accipienti, nihil augeſcere corpus, malum eſt. XXXII. Plerumque omnes male habentes, ab initio cibum bene capientes, & nihil augeſcentes, ad finem rurſus cibos faſtidiunt. At ab initio quidem valde cibum averſantes, poſtea vero bene cibum capientes, melius liberantur. XXXIII. In omni morbo valere mente, & bene ſe habere ad ea, quæ exhibentur, bonum; contrarium vero, malum.

XXXIV. In morbis minus periclitantur, quorum naturæ, & ætati, & habitui, & tempori morbus magis affinis fuerit, quam hi, quibus non affinis in aliquo horum exiſtit. XXXV. In omni morbo partes circa umbilicum, & pectinem craſſitudinem habere, melius eſt. At vehemens tenuitas, & eliquatio, prava eſt. Periculoſa vero talis eſt etiam ad infernas purgationes. XXXVI. Sana habentes corpora, dum medicamentis purgantur, cito exolvuntur. Itemque qui pravo cibo utuntur. XXXVII. Qui bene habent corpore, eos operoſum eſt medicamentis purgare. XXXVIII. Paulo deterior & potus, & cibus, verum jucundior, melioribus quidem, ſed injucundioribus præferendus eſt.

XXXIX. Senes juvenibus plerumque minus ægrotant. Quicumque vero ipſis fiunt morbi diuturni, utplurimum commoriuntur. XL. Raucedines, & gravedines in valde ſenibus non concoquuntur. XLI. Qui exolvuntur ſæpe, & fortiter, abſque manifeſta cauſſa, derepente moriuntur. XLII. Syderationem fortem quidem ſolvere, impoſſibile eſt; debilem vero, non facile.

XLIII. Ex his, qui ſtrangulantur, & ſubmerguntur, nondum autem mortui ſunt, non reconvaleſcunt, quibus ſpuma circa os fuerit. XLIV. Craſſi admodum ſecundum naturam magis cito moriuntur, quam graciles.

XLV. Juvenibus comitialibus liberationem faciunt mutationes, maxime ætatis, & regionum, & victuum. XLVI. Duobus doloribus ſimul fientibus, non ſecundum eumdem locum, vehementior obſcurat alterum. XLVII. Circa generationem puris, dolores, & febres magis contingunt, quam facto jam ipſo.

XLVIII. In corporis motu, quum incœperit dolere, quieſcere ſtatim laſſitudinem eximit. XLIX. Adſueti conſuetos labores ferre, etiamſi fuerint debiles, aut ſenes, non adſuetis fortibus, ac juvenibus facilius ferunt. L. Ex multo tempore conſueta, etiamſi deteriora fuerint, inconſuetis minus moleſtare ſolent. Oportet igitur etiam ad inconſueta tranſmutationem facere.

LI. Multum, & repente evacuare, aut replere, aut calefacere, aut frigefacere, aut omnino quomodocumque corpus movere periculoſum eſt. Et omnis multitudo naturæ contraria eſt. Quod vero paulatim fit, tutum eſt tum alias, tum ſi ex altero ad alterum tranſitus fit. LII. Omnia ſecundum rationem facienti, ſi non ſecundum rationem fiant, non tranſire oportet ad aliud, manente eo, quod viſum eſt ab initio. LIII. Quicumque ventres humidos habent, dum quidem juvenes ſunt, melius degunt, quam hi, qui ſiccos habent. Verum ad ſenectutem deterius degunt. Reſiccantur enim plerumque ſeneſcentibus. LIV. In corporis magnitudine juventutem quidem degere, liberale eſt, & non indecorum. Senectutem vero degere, inutile, & deterius parvitate.

S E C T I O III.

I. Mutationes temporum maxime pariunt morbos, & in temporibus magnæ mutationes frigoris, aut caloris, & reliqua juxta rationem hoc modo. II. Naturarum aliæ quidem ad æſtatem, aliæ vero ad hyemem bene, aut male ſe habent. III. Morborum alii ad alia tempora bene, aut male ſe habent; & ætates quædam ad tempora, & regiones, & victus. IV. In temporibus, quum eadem die modo calor, modo frigus fit, autumnales morbos expectare oportet. V. Auſtri auditum gravantes, caliginoſi, caput gravantes, torpidi, diſſolventes. Quum hic prævaluerit, talia in morbis patiuntur. Si vero Aquilo fuerit, tuſſes, fauces, alvi duræ, urinæ difficultates, horrores, dolores coſtarum, pectoris. Quum hic dominatur, talia in morbis expectare oportet.

VI. Quum æſtas fit veri ſimilis, ſudores in febribus multos expectare oportet. VII. In ſiccitatibus febres acutæ fiunt, & ſi quidem annus amplius talis fuerit, qualem conſtitutionem fecerit, plerumque tales etiam morbos expectare oportet. VIII. In conſtantibus temporibus, ſi tempeſtive tempeſtiva reddantur, morbi conſtantes, & judicatu facillimi fiunt. In inconſtantibus autem, inconſtantes, & qui difficulter judicantur. IX. In autumno morbi acutiſſimi, & omnino mortiferi. Ver autem ſaluberrimum, & minime lethale.

X. Autumnus tabidis malus. XI. De temporibus, ſi quidem hyems ſic-

ca, &

ca, & aquilonaris fuerit, ver autem pluvioſum, & auſtrale; neceſſe eſt, æſtate febres acutas, & lippitudines, & dyſenterias fieri, maxime mulieribus, & viris natura humidioribus. XII. Si vero hyems auſtralis, & pluvioſa, ac clemens fiat, ver autem ſiccum, & aquilonare; mulieres quidem, quibus partus ad ver inſtat, ex omni occaſione abortiunt. Quæ vero pariunt, impotentes, ac morboſos pueros pariunt, ita ut aut ſtatim pereant, aut tenues, ac morboſi vivant. Aliis autem dyſenteriæ, & lippitudines ſiccæ fiunt. Senioribus vero defluxiones brevi perimentes. XIII. Si vero æſtas ſicca fiat, & aquilonaris, autumnus autem pluvioſus, & auſtralis; capitis dolores ad hyemem fiunt, & tuſſes, & raucedines, ac gravedines, quibuſdam etiam tabes.

XIV. Si vero aquilonaris, & aquarum exors autumnus fuerit, his quidem, qui humidas naturas habent, & mulieribus commodus erit. Reliquis vero fient lippitudines ſiccæ, & febres acutæ, & gravedines. Quibuſdam vero etiam atræ biles. XV. Ex anni vero conſtitutionibus, in ſumma ſiccitates pluvioſis ſalubriores ſunt, & minus lethales. XVI. Morbi in pluvioſis quidem plerumque fiunt, febres longæ, & alvi fluxiones, & putredines, & comitiales, & ſyderationes, & anginæ. In ſiccitatibus vero tabes, lippitudines, arthritides, urinæ ſtillicidia, & dyſenteriæ. XVII. Quotidianæ vero conſtitutiones, aquilonares quidem corpora compingunt, & robuſta, & ad motum idonea, & bene colorata, & melius audientia faciunt, & ventres reſiccant, & oculos mordent, & ſi circa thoracem aliquis dolor prius eſt, magis affligunt. Auſtrales autem corpora diſſolvunt, & humectant, & gravem auditum, ac capitis gravitatem, & vertigines faciunt. In oculis autem, & corporibus ægrum motum, & ventres humectant. XVIII. Secundum tempora vere quidem, & prima æſtate, pueri, & qui his ætate cohærent, optime degunt, & maxime ſani ſunt. Æſtate vero, & autumno aliquamdiu, ſenes. Reliquo autumno, & hyeme, mediam ætatem habentes. XIX. Morbi omnes quidem in omnibus temporibus fiunt. Quidam tamen magis in quibuſdam ipſorum & fiunt, & exacerbantur. XX. Vere inſaniæ, & atræ biles, & comitiales, & ſanguinis fluxiones, & anginæ, & gravedines, & raucedines, & tuſſes, & lepræ, & impetigines, & vitiligines, & puſtulæ ulceroſæ plurimæ, & tubercula, & morbus articularis. XXI. Æſtate vero, & quidam ex his, & febres continuæ, & ardentes, & tertianæ plurimæ, & quartanæ, & vomitus, & alvi profluvia, & lippitudines, & aurium dolores, & oris exulcerationes, & pudendorum putredines, & papulæ ſudoroſæ. XXII. Autumno autem & ex æſtivis multi, & febres quartanæ, & erroneæ, & ſplenes, & hydropes, & tabes, & urinæ ſtillicidia, & inteſtinorum levitates, & dyſenteriæ, & coxendices, et anginæ, et anhelationes, et volvuli, et comitiales, et inſaniæ, et atræ biles. XXIII. Hyeme vero pleuritides, peripneumoniæ, gravedines, raucedines, tuſſes, dolores pectorum, laterum, ac lumborum, capitis dolores, vertigines, ſyderationes.

XXIV. In ætatibus autem talia contingunt. Parvis, ac recens natis pueris fervida oris ulcera, vomitus, tuſſes, vigiliæ, timores, umbilici inflammationes, aurium humiditates. XXV. Ad dentitionem vero accedentibus gingivarum pruritus, febres, convulſiones, alvi profluvia, et maxime ubi dentes caninos producunt, tum craſſiſſimis pueris, tum his, qui duros ventres habent. XXVI. Senioribus autem fientibus tonſillæ, verticuli in occipitio intro luxationes, anhelationes, calculorum generationes, lumbrici rotundi, aſcarides, verrucæ, tumores glandularum circa aures oblongi, ſatyriaſmi appellati, ſtrumæ, et alia tubercula, maxime vero prædicta. XXVII. Adhuc vero ſenioribus, et ad pubertatem accedentibus pleraque ex his, et febres diuturnæ magis, et ex naribus ſanguinis fluxiones. XXVIII. Plurimæ vero affectiones pueris judicantur partim in quadraginta diebus, partim in ſeptem menſibus, partim in ſeptem annis, partim ad pubertatem accedentibus. Quæ vero permanſerint pueris affectiones, et non exolutæ fuerint circa pubertatem, aut fœmellis circa menſium eruptiones, diuturnæ fieri ſolent. XXIX. Juvenibus autem ſanguinis ſpuitiones, tabes, febres acutæ, comitiales, et alii morbi, maxime vero prædicti. XXX. His vero, qui hanc ætatem exceſſerunt, anhelationes, pleuritides, peripneumoniæ, lethargi, phrenitides, febres ardentes, alvi profluvia, diuturna, bilis ſurſum, ac deorſum effuſiones, dyſenteriæ, inteſtinorum levitates, hæmorrhoides. XXXI. Senibus autem ſpirandi difficultates, & defluxiones cum tuſſi, urinæ ſtillicidia, urinæ difficultates, articulorum dolores, nephritides, vertigines, ſyderationes, mali habitus, pruritus totius corporis, vigiliæ, alvi, oculorum, & narium humiditates, viſus hebetudines, glaucedines, auditus gravitates.

SECTIO IV.

I. PRægnantes medicamentis purgare oportet, ſi turget humor, quarto menſe, & uſque ad ſeptimum. Minus vero has. Juniores autem, & ſeniores fœtus vereri oportet. II. In medicamentorum uſu, talia ex corpore ducere oportet, qualia etiam ſponte prodeuntia commoda ſunt. Contrario autem modo prodeuntia, ſedare. III. Si qualia oportet purgari, purgentur, confert, & facile ferunt. Contraria vero difficulter. IV. Medicamentis purgare oportet æſtate quidem, ſuperiores magis; hyeme vero inferiores. V. Sub canem, & ante canem, operoſæ ſunt medicamentorum purgationes. VI. Graciles, & facile vomentes, ſurſum purgare oportet, vitantes hyemen. VII. Difficulter vomentes, & moderate carnoſos, deorſum, vitantes æſtatem.

VIII. Tabeſcentes autem, vitantes ſuperiores. IX. Atrabiliarios vero plenius inferiores. Eadem ratione contraria apponens. X. Purgare oportet in valde acutis, ſi humor turget, eadem die. Morari enim in talibus malum eſt.

XI. Quibus tormina, & circa umbilicum dolores, & lumborum dolor, qui neque a medicamento, neque alias ſolvitur, in hydropem ſiccum firmatur. XII. Quibus alvi inteſtinorum levitate affecti, eos hyeme ſurſum purgare malum eſt.

XIII. Ad veratrum, his, qui non facile ſurſum purgantur, ante potionem corpora humectare oportet ampliore cibo, ac quiete. XIV. Ubi biberit quis veratrum, ad motus quidem corporum magis ducere oportet, ad ſomnos autem, & quietem minus. Declarat autem navigatio, quod motus corpora turbat.

XV. Ubi volueris magis ducere veratrum, corpus moveto. Ubi vero ſiſtere, ſomnum facito, & ne moveto. XVI. Veratrum periculoſum eſt ſanas carnes habentibus. Convulſionem enim inducit. XVII. Sine febre exiſtenti cibi faſtidium, & oris ventriculi morſus, & vertigo, & os amareſcens, medicamento ſurſum purgante opus habere ſignificat. XVIII. Dolores ſupra ſeptum tranſverſum, qui purgatione opus habent, ſurſum verſus purgatione indigere ſignificant; qui vero infra, deorſum. XIX. Qui in medicamentorum potionibus, dum purgantur, non ſitiunt, non ceſſant prius, quam ſitierint. XX. Non febrientibus ſi fiat tormen, & genuum gravitas, & lumborum dolor, deorſum medicamento purgante opus habere ſignificat. XXI. Egeſtiones alvi nigræ, velut ſanguis niger, ſua ſponte prodeuntes, & cum febre, & ſine febre, peſſimæ ſunt, & quanto plures fuerint pejores colores, tanto magis malum eſt. Cum medicamento vero melius, & quanto plures fuerint colores, non malum eſt.

XXII. Quibuſcumque, morbis incipientibus, ſi atra bilis, aut ſurſum, aut deorſum prodierit, lethale eſt. XXIII. Quibuſcumque ex morbis acutis, aut ex diuturnis, aut ex vulneribus, aut alias attenuatis, atra bilis, ſive qualis ſanguis niger ſubierit, poſtridie moriuntur. XXIV. Dyſenteria, ſi ab atra bile incœperit, lethalis eſt. XXV. Sanguis ſurſum quidem qualiſcumque fuerit, malus eſt, deorſum vero bona ſunt nigra ſubeuntia. XXVI. Si a dyſenteria occupato, veluti carnes ſubierint, lethale eſt. XXVII. Quibus in febribus ſanguinis multitudo erumpit undecumque, his in refectionibus alvi humectantur. XXVIII. Quibus bilioſæ ſunt egeſtiones, ſurditate fiente ceſſant. Et quibus ſurditas, bilioſis egeſtionibus fientibus ceſſat. XXIX. Quibus in febribus ſexta die rigores fiunt, difficulter judicant. XXX. Quibus exacerbationes fiunt, quacumque tandem hora febris dimiſerit, ſi poſtridie eadem, qua antea hora corripuerit, difficulter judicant. XXXI. Delaſſatis in febribus ad articulos, & circa maxillas maxime, abſceſſus fiunt.

XXXII. Quibuſcumque reſurgentibus ex morbis, ſi quid doluerit, iſthic abſceſſus fiunt.

XXXIII. Sed & ſi ante morbum quid doluerit, iſthic morbus incumbit.

XXXIV. Si a febre occupato, tumore non exiſtente in faucibus, ſuffocatio derepente contingat, lethale eſt. XXXV. Si a febre occupato, collum repente obverſum fuerit, & vix deglutire poterit, tumore non exiſtente, lethale eſt.

XXXVI. Sudores febricitanti ſi incœperint, boni ſunt tertia die, & quinta, & ſeptima, & nona, & undecima, & decima quarta, & decima ſeptima, & vigeſima prima, & vigeſima ſeptima, & trigeſima prima, & trigeſima quarta. Hi enim ſudores morbos judicant. Qui vero non ſic fiunt, dolorem ſignificant, & longitudinem morbi, & recidivas. XXXVII. Frigidi ſudores cum acuta quidem febre fientes, mortem ſignificant; cum mitiore vero, morbi longitudinem.

XXXVIII. Et ubi in corpore ſudor eſt, illic morbum eſſe declarat. XXXIX. Et ubi in corpore frigiditas, aut caliditas, iſthic morbus eſt. XL. Et ubi in toto corpore mutationes, & ſi corpus perfrigeretur, aut rurſus calefiat, aut color alius ex alio fiat, longitudinem morbi ſignificat. XLI. Sudor multus ex ſomno, citra manifeſtam cauſſam fiens, corpus multo alimento uti ſignificat. Si vero cibum non capienti hoc fiat, ſignificat, quod evacuatione opus habet. XLII. Sudor multus frigidus, aut calidus ſemper fluens; frigidus majorem, calidus minorem morbum ſignificat. XLIII. Febres quæcumque non intermittentes

per ter-

per tertiam fortiores fiunt, magis periculoſæ ſunt. Quocumque vero modo intermiſerint, quod ſine periculo ſint, ſignificant. XLIV. Quibus febres longæ, his tubercula ad articulos, aut dolores fiunt. XLV. Quibus tubercula ad articulos, aut dolores ex febribus longis fiunt, hi pluribus cibis utuntur. XLVI. Si rigor incidat febre non intermittente, ægroto jam debili, lethale eſt. XLVII. Exſcreationes in febribus non intermittentibus, lividæ, & cruentæ, & graveolentes, & bilioſæ, omnes malæ ſunt. At probe ſecedentes, bonæ, & per alvi egeſtiones, & per urinas. Si vero non aliquid ex conducentibus excernatur per hos locos, malum eſt. XLVIII. In non intermittentibus febribus, ſi externæ quidem partes frigidæ fuerint, internæ vero ardeant, ac ſitim habeant, lethale eſt. XLIX. In febre non intermittente, ſi labium, aut palpebra, aut ſupercilium, aut oculus, aut naſus diſtorqueatur, aut non videat, aut non audiat, æger jam debilis exiſtens, quicquid horum fiat, propinqua mors eſt. L. Ubi in febre non intermittente difficultas ſpirandi, & delyrium fit, lethale eſt. LI. In febribus abſceſſus, qui non ſolvuntur ad primas judicationes, longitudinem morbi ſignificant.

LII. Quicumque in febribus, aut aliis ægritudinibus ex voluntate lachrymantur, nihil abſurdi eſt. Qui vero non ex voluntate, abſurdum.

LIII. Quibus circa dentes in febribus viſcoſa adhærent, his fortiores febres fiunt.

LIV. Quibus plerumque tuſſes ſiccæ, parum irritantes, in febribus ardentibus, hi non ita valde ſiticuloſi ſunt. LV. Ex glandularum tumoribus febres omnes malæ ſunt, exceptis diariis. LVI. Febricitanti ſudor oboriens, febre non remittente, malum. Moram enim trahit morbus, & multam humiditatem ſignificat. LVII. A convulſione, aut diſtentione nervorum vexato, febris accedens morbum ſolvit. LVIII. A febre ardente occupato, rigore accedente, ſolutio fit. LIX. Tertiana exacta in ſeptem circuitibus ad ſummum judicatur. LX. Quibus in febribus aures obſurduerunt, his ſanguis e naribus effuſus, aut alvus exturbata, morbum ſolvit.

LXI. Febrientem ſi non in diebus imparibus febris dimiſerit, recidivare ſolet. LXII. Quibus in febribus morbus regius fit ante ſeptimum diem, malum. LXIII. Quibus in febribus quotidie rigores fiunt, quotidie febres ſolvuntur. LXIV. Quibus in febribus morbus regius ſeptima, aut nona, aut decima quarta accedit, bonum, ſi non præcordium dextrum durum fiat; ſin minus, non bonum. LXV. In febribus circa ventrem æſtus vehemens, & cordis, ſive oris ventriculi morſus, malum. LXVI. In febribus acutis convulſiones, & circa viſcera dolores fortes, malum. LXVII. In febribus, ex ſomnis timores, aut convulſiones, malum. LXVIII. In febribus ſpiritus offendens, malum. Convulſionem enim ſignificat.

LXIX. Quibus urinæ craſſæ, grumoſæ, paucæ, non ſine febribus; ubi copia ex his ſucceſſit, tenuis prodeſt. Tales autem maxime prodeunt his, quibus ab initio, aut brevi ſubſidentiam habent. LXX. Quibus in febribus urinæ conturbatæ, velut jumenti, his capitis dolores aut adſunt, aut aderunt.

LXXI. Quibus ſeptima die morbi judicantur, his nubeculam habet urina, quarta die rubram, & alia ſecundum rationem. LXXII. Quibus urinæ pellucidæ, albæ, malæ. Maxime autem in phreniticis comparent. LXXIII. Quibus præcordia elevata, permutantia, lumborum dolore accedente, his alvi humectantur, ſi non flatus erumpant, aut urinæ copia prodeat. In febribus autem hæc. LXXIV. Quibus ſpes eſt abſceſſum fore ad articulos, eos liberat ab abſceſſu urina multa, & craſſa, & alba prodiens, qualis in febribus laborioſis quarta die quibuſdam fieri incipit. Si vero etiam ex naribus ſanguis eruperit, brevi admodum ſolvitur. LXXV. Si quis ſanguinem, aut pus mingat, rhenum, aut veſicæ ulcerationem ſignificat. LXXVI. Quibus in urina craſſa exiſtente, carunculæ parvæ, aut veluti pili ſimul exeunt, his de rhenibus excernuntur. LXXVII. Quibus in urina craſſa exiſtente, furfuracea quædam ſimul minguntur, his veſica ſcabie affecta eſt. LXXVIII. Qui ſua ſponte ſanguinem mingunt, his in rhenibus venæ ruptionem ſignificat.

LXXIX. Quibus in urina arenoſa ſubſidunt, his veſica calculo laborat.

LXXX. Si quis ſanguinem mingat, & grumos, & urinæ ſtillicidium habeat, & dolor incidat in imum ventrem, & ani, ac ſcorti intercapedinem, partes circa veſicam affectæ ſunt. LXXXI. Si quis ſanguinem, & pus mingat, & ſquamas, & odor gravis ſit; veſicæ exulcerationem ſignificat.

LXXXII. Quibus in urinaria fiſtula tuberculum naſcitur, his ſuppuratione facta, & eruptione, ſolutio fit. LXXXIII. Mictio noctu multa fiens, medicam alvi egeſtionem ſignificat.

S E C T I O V.

I. Convulſio ex veratro lethalis eſt. II. Ex vulnere convulſio lethalis eſt. III. Sanguine multo effuſo, convulſio; aut ſingultus accedens, malum.

IV. Ex ſuperflua purgatione convulſio, aut ſingultus accedens, malum.

V. Si quis ebrius derepente voce privetur, convulſus moritur, ſi non febris corripuerit, aut ubi ad horam, qua crapulæ ſolvuntur, pervenit, loquatur.

VI. Quicumque a diſtentione antrorſum, ac retrorſum corripiuntur, in quatuor diebus pereunt. Si vero has effugerint, ſani fiunt. VII. Quibuſcumque morbi comitiales ante pubertatem fiunt, tranſmutationem habent. Quibuſcumque vero viginti quinque annos natis fiunt, his plerumque commoriuntur.

VIII. Quicumque pleuritici fientes, in quatuordecim diebus non repurgantur, his ad ſuppurationem tranſitio fit. IX. Tabes maxime fit ætatibus ab anno decimo octavo uſque ad trigeſimum quintum. X. Quicumque anginam effugiunt, his ad pulmonem vertitur, & in ſeptem diebus moriuntur. Si vero has effugerint, ſuppurati fiunt. XI. Qui tabe infeſtantur, ſi ſputum quodcumque tuſſiendo rejecerint, grave olet, dum prunis injicitur, & capilli de capite defluunt, lethale eſt. XII. Quibuſcumque tabe laborantibus capilli de capite defluxerint, hi alvi profluvio accedente moriuntur. XIII. Quicumque ſanguinem ſpumoſum ſpuunt, his ex pulmone eductio fit. XIV. A tabe occupato, alvi profluvium accedens, lethale eſt. XV. Quicumque ex pleuritide ſuppurati fiunt, ſi in quadraginta diebus repurgati fuerint ab ea die, qua ruptio facta fuerit, liberantur. Si vero non, ad tabem tranſeunt. XVI. Calida frequenter ea utentibus, has noxas inducit, carnium effœminationem, nervorum impotentiam, mentis torporem, ſanguinis eruptiones, animi deliquia. Hæc quibus mors. XVII. Frigida vero convulſiones, antrorſum, ac retrorſum diſtentiones, nigrores, rigores febriles. XVIII. Frigida inimica oſſibus, dentibus, nervis, cerebro, ſpinali medullæ. Calida vero grata.

XIX. Quæcumque perfrigerata ſunt, excalefacere oportet, præterquam a quibus ſanguis erumpit, aut erupturus eſt. XX. Ulceribus frigida mordax, cutem obdurat, dolorem non ſuppurantem facit, nigrefacit, rigores febriles inducit, convulſiones, diſtentiones. XXI. Quandoque vero in diſtentione ſine ulcere, juveni carnoſo, æſtate media, frigidæ multæ affuſio, caloris revocationem facit. Calor autem hæc ſolvit. XXII. Calida ſuppuratoria eſt, non in omni ulcere, maximum ſignum ad ſecuritatem, cutim mollit, attenuat, dolores eximit, rigores, convulſiones, diſtentiones mitigat, capitis gravitatem ſolvit. Plurimum autem confert ad oſſium fracturas maxime denudatas. Ex his autem maxime his, qui in capite ulcera habent, & his, quæ a frigiditate moriuntur, aut ulcerantur, & herpetibus exedentibus, ſedi, pudendo, utero, veſicæ. His calida grata eſt, & judicans. Frigida vero inimica, & occidens.

XXIII. In his frigida uti oportet, unde ſanguis erumpit, aut erupturus eſt, non ſuper ipſas partes, ſed circa ipſas, unde fluit. Et quæcumque inflammationes, aut flammei ardores ad ruborem, & ſubcruentum colorem ex novo ſanguine tendunt, ad eas ipſas, nam veteres nigrefacit; & ad ſacrum ignem non exulceratum, nam exulceratum lædit. XXIV. Frigida, velut nix, glacies, pectori inimica ſunt, tuſſes movent, & ſanguinis eruptiones, ac defluxiones inducunt. XXV. Tumores in articulis, & dolores abſque ulcere, & podagricas affectiones, & convulſiones: horum plurima, frigida multa affuſa levat, & attenuat, & dolorem ſolvit. Torpor enim dolorem ſolvit. XXVI. Aqua, quæ cito caleſcit, & cito perfrigeratur, leviſſima eſt. XXVII. Quibus bibendi appetentiæ noctu valde ſitientibus, ſi obdormierint, bonum eſt.

XXVIII. Menſes ducit aromatum ſuffitus. Multis autem modis etiam ad alia commodus eſſet, ſi non capitis gravitatem induceret.

XXIX. Prægnantes medicamentis purgare oportet, ſi turget humor, quarto menſe, & uſque ad ſeptimum. Minus vero has. Juniores vero, & ſeniores fœtus vereri oportet. XXX. Mulierem uterum gerentem ab aliquo acuto morbo corripi, lethale eſt. XXXI Mulier uterum gerens ſecta vena abortit, & magis, ſi major fuerit fœtus. XXXII. Mulieri ſanguinem vomenti, menſibus erumpentibus, ſolutio fit. XXXIII. Mulieri menſibus deficientibus, ſanguinem ex naribus fluere, bonum eſt. XXXIV. Mulieri uterum geſtanti, ſi alvus multum fluxerit, periculum eſt, ut abortiat.

XXX. Mulieri, quæ ab uteri ſtrangulationibus vexatur, aut difficulter parit, ſternutatio accedens, bonum. XXXVI. Mulieri menſes decolores, & non eodem tempore ſemper fientes, purgatione opus eſſe, ſignificant.

XXXVII. Mulieri uterum geſtanti, ſi mammæ repente graciles fiant, abortit. XXXVIII. Mulieri uterum geſtanti, ſi altera mamma gracilis fiat, gemellos geſtans alterum abortit. Et ſi quidem dextera gracilis fiat, maſculum; ſi vero ſiniſtra, fœmellam. XXXIX. Si mulier, quæ neque prægnans eſt,

gnans eſt, neque peperit, lac habet, menſes ipſius defecerunt. XL. Mulieribus quibuſcumque ad mammas ſanguis colligitur, inſaniam ſignificat.

XLI. Mulierem ſi velis cognoſcere, an prægnans ſit, ubi dormire volet, aquam mulſam bibendam dato. Et ſi quidem tormen habuerit circa ventrem, prægnans eſt; ſi vero non, prægnans non eſt. XLII. Mulier prægnans ſi quidem maſculum geſtat, bene colorata eſt. Si vero fœmellam, male colorata.

XLIII. Si mulieri prægnanti ignis ſacer in utero fiat, lethale eſt.

XLIV. Quæcumque præter naturam tenues exiſtentes, uterum geſtant, abortiunt, priuſquam craſſeſcant. XLV. Quæcumque vero moderate corpus habentes, abortiunt bimeſtres, & trimeſtres ſine cauſſa manifeſta, his uteri acetabula muco plena ſunt, & non poſſunt fœtum continere præ gravitate, ſed abrumpitur. XLVI. Quæcumque præter naturam craſſæ exiſtentes, non concipiunt in utero, his omentum oſculum uteri comprimit, & priuſquam attenuentur, non concipiunt. XLVII. Si uterus in coxam incumbens, ſuppuratus fuerit, neceſſe eſt curationem ex medicamentis per linamenta ipſi adhibere. XLVIII. Fœtus maſculi quidem in dextris, fœminæ vero in ſiniſtris magis. XLIX. Ut ſecundæ excidant, ſternutatorio indito, nares, & os apprehendito. L. Mulieri menſes ſi cohibere voles, cucurbitam quammaximam ad mammas appone. LI. Quæcumque uterum geſtant, his oſculum uterorum clauſum eſt. LII. Mulieri uterum geſtanti, ſi multum lac ex mammis fluat, debilem fœtum ſignificat. Si vero ſolidæ fuerint mammæ, ſaniorem fœtum ſignificant. LIII. Quæ corrupturæ ſunt fœtus, his mammæ graciles fiunt. Si vero rurſus duræ fiant, dolor erit aut in mammis, aut in coxis, aut in oculis, aut in genibus, & non corrumpunt. LIV. Quibus os uterorum durum eſt, his neceſſe eſt oſculum uterorum clauſum eſſe. LV. Quæcumque in utero habentes, a febribus corripiuntur, & fortiter attenuantur ſine manifeſta occaſione, difficulter pariunt, & periculoſe, aut abortum facientes periclitantur. LVI. In fluxu muliebri convulſio, & animi deliquium ſi accedat, malum eſt. LVII. Menſibus pluribus prodeuntibus morbi fiunt, & non prodeuntibus, ab utero morbi contingunt. LVIII. Ex inteſtino recto, & utero inflammato, urinæ ſtillicidium accedit, & ex rhenibus ſuppuratis urinæ ſtillicidium accedit. Verum ex hepate inflammato ſingultus accedit.

LIX. Si mulier in ventre non concipit, velis autem ſcire, an conceptura ſit, veſtimentis circumtectam ex infernis ſuffito. Et ſi quidem odor per corpus tibi procedere videatur ad nares, & ad os, ſcito, quod ipſa non propter ſe ipſam infœcunda eſt. LX. Si mulieri uterum geſtanti purgationes prodeunt, impoſſibile eſt fœtum ſanum eſſe. LXI. Si mulieri purgationes non prodeunt, neque horrore, neque febre accedente, verum cibi faſtidia ipſi accidunt; hanc in ventre habere, exiſtimato. LXII. Quæcumque frigidos, ac denſos uteros habent, non concipiunt, & quæcumque humidos habent uteros, non concipiunt. Extinguitur enim in ipſis genitura. Et quæcumque ſiccos magis, & aduſtos. Præ inopia enim alimenti corrumpitur ſemen. Quæcumque vero ex utriſque temperamentum habent moderatum, tales fœcundæ fiunt. LXIII. Similiter autem in maſculis. Aut enim propter corporis raritatem ſpiritus extra fertur, ut ſemen non deducat, aut propter denſitatem humor non procedit foras, aut propter frigiditatem non concaleſcit, ut ad hunc locum congregetur, aut propter tarditatem hoc idem contingit. LXIV. Lac dare caput dolentibus, malum. Malum etiam febricitantibus, & quibus præcordia elevata permurmurantia, & ſiticuloſis. Malum, & quibus bilioſæ alvi egeſtiones in febribus acutis ſunt, & quibus ſanguinis multi egeſtio facta eſt. Convenit autem exhibere tabeſcentibus, non valde multum febrientibus, & in febribus longis, debilibus, nullo ex prædictis ſignis præſente, ſed præter rationem conſumptis. LXV. Quibus tumores in ulceribus apparent, non valde convelluntur, neque inſaniunt. His autem derepente diſſipatis, retrorſum quidem convulſiones, & diſtentiones fiunt, antrorſum vero inſaniæ, lateris dolores acuti, aut ſuppuratio, aut dyſenteria, ſi rubicundi magis fuerint tumores. LXVI. Si in vulneribus fortibus, ac pravis tumor non appareat, magnum malum. LXVII. Tumores laxi, boni; crudi, mali. LXVIII. Dolenti poſteriorem capitis partem, vena recta in fronte ſecta prodeſt. LXIX. Rigores incipiunt, mulieribus quidem ex lumbis magis, & per dorſum ad caput; verum & viris magis poſteriore corporis parte quam anteriore, velut ex cubitis, ac femoribus. Sed & cutis rara eſt. Indicat autem pilus. LXX. Qui a quartanis corripiuntur, non ita valde a convulſionibus corripiuntur. Si vero prius corripiantur, & quartana inſuper accedat, ceſſant. LXXI. Quibus cutis circumtenditur arida, ac dura, hi ſine ſudore moriuntur. Quibus vero laxa, ac rara, cum ſudore moriuntur.

LXXII. Morbo regio laborantes, non ita valde flatuoſi ſunt.

S E-

SECTIO VI.

I. IN diuturnis inteſtinorum levitatibus, ructus accidus accedens, qui prius non erat, ſignum bonum. II. Quibus nares natura humidiores, & genitura humidior, morboſius ſani ſunt; quibus vero vice verſa, ſalubrius.

III. In longis inteſtinorum levitatibus, cibi faſtidium, malum; & cum febre, pejus. IV. Ulcera circumglabra maligna ſunt. V. Dolores in lateribus, & in pectoribus, & in aliis partibus an multum differunt, conſiderandum eſt.

VI. Rhenum affectiones, & quæ circa veſicam conſiſtunt, operoſe ſanantur in ſenibus. VII. Dolores circa ventrem fientes, ſublimes quidem leves ſunt, non autem ſublimes, fortiores. VIII. Hydropicis fientia ulcera in corpore, non facile ſanantur. IX. Latæ puſtulæ non valde pruriginoſæ ſunt.

X. Caput dolenti, & circumdolenti, pus, aut aqua, aut ſanguis fluens per nares, aut os, aut aures, ſolvit morbum. XI. Atrabiliariis, & Phreniticis, hæmorrhoides accedentes, bonum. XII. Hæmorrhoidas ſananti diuturnas, ſi non una ſervata fuerit, periculum eſt hydropem, aut tabem accedere.

XIII. A ſingultu detento ſternutationes accedentes, ſolvunt ſingultum.

XIV. Ab hydrope detento, ubi aqua in venis ad ventrem confluxit, ſolutio fit. XV. A profluvio alvi longo correpto, vomitus ſponte accedens, ſolvit alvi profluvium. XVI. A pleuritide, aut peripneumonia occupato, alvi profluvium accedens, malum. XVII. Lippientem alvi profluvio corripi, bonum. XVIII. Veſicam diſſectam habenti, aut cerebrum, aut cor, aut ſeptum tranſverſum, aut tenue aliquod inteſtinum, aut ventriculum, aut hepar, lethale eſt. XIX. Ubi diſſectum fuerit os, aut cartilago, aut nervus, aut genæ pars tenuis, aut præputium, neque augeſcit, neque coaleſcit.

XX. Si in ventrem ſanguis effuſus fuerit præter naturam, neceſſe eſt ſuppurari. XXI. In inſanientibus, varicibus, aut hæmorrhoidibus accedentibus, inſaniæ ſolutio fit. XXII. Quicumque dolores ex dorſo ad cubitos deſcendunt, venæ ſectio ſolvit. XXIII. Si timor, & triſtitia multo tempore perſeveret, atrabiliarium hoc ſignum eſt. XXIV. Si ex inteſtinis tenuibus aliquod diſſectum fuerit, non coaleſcit. XXV. Ignem ſacrum ab externis intro converti, non bonum; ab internis vero extra, bonum. XXVI. Quibus in febribus ardentibus tremores facti fuerint, mentis emotio ſolvit.

XXVII. Quicumque ſuppurati, aut hydropici ſecantur, aut uruntur, hi pure aut aqua acervata effluente, omnino moriuntur. XXVIII. Eunuchi non laborant podagra, neque calvi fiunt. XXIX. Mulier non laborat podagra, ſi non menſes ipſi defecerint. XXX. Puer non laborat podagra ante veneris uſum. XXXI. Oculorum dolores meri potus, aut balneum, aut fomentum, aut venæ ſectio, aut medicamenti potio ſolvit. XXXII. Balbi ab alvi profluvio longo maxime corripiuntur. XXXIII. Acidum ructum habentes, non ita valde pleuritici fiunt. XXXIV. Quicumque calvi ſunt, his varices magnæ non fiunt. Quibuſcumque vero calvis varices accedunt, hi rurſus hirſuti ſunt. XXXV. Hydropicis tuſſis accedens, malum.

XXXVI. Urinæ difficultatem ſolvit venæ ſectio. Secare vero oportet internas. XXXVII. Ab angina detento tumorem fieri foris in collo, bonum eſt. XXXVIII. Quibuſcumque occulti cancri fiunt, eos non curare melius eſt. Si enim curantur, citius moriuntur. Si vero non curentur, multum tempus perdurant. XXXIX. Convulſio fit aut a repletione, aut evacuatione. Sic autem & ſingultus. XL. Quibuſcumque citra præcordium dolores fiunt abſque inflammatione, his febris accedens, dolorem ſolvit. XLI. Quibuſcumque ſuppuratum quid in corpore exiſtens, ſignificationem de ſe non probet, his propter puris, aut loci craſſitudinem, ſui ſignificationem non exhibet. XLII. Morbo regio laborantibus, hepar durum fieri malum eſt. XLIII. Quicumque ſplenici a dyſenteria corripiuntur, his longa accedente dyſenteria, aut hydrops accedit, aut inteſtinorum levitas, & pereunt. XLIV. Quibuſcumque ex urinæ ſtillicidio volvulus accedit, hi in ſeptem diebus pereunt, ſi non febre accedente, urina ſatis fluxerit. XLV. Ulcera quæcumque annua fiunt, aut diutiore tempore durant, neceſſe eſt, os abſcedere, & cicatrices cavas fieri. XLVI. Quicumque gibboſi ex anhelatione, aut tuſſi fiunt, ante pubertatem pereunt.

XLVII. Quibuſcumque venæ ſectio, aut medicamentum conducit, his vere venam ſecare, aut medicamentum purgans exhibere convenit. XLVIII. Splenicis dyſenteria accedens, bonum. XLIX. Quicumque podagrici morbi fiunt, hi ſedata inflammatione, in quadraginta diebus reſtituuntur. L. Quibus cerebrum diſſectum fuerit, his neceſſe eſt febrem, & bilis vomitum accedere.

LI. Quibuſcumque ſanis derepente dolores fiunt in capite, & ſtatim voce intercepta jacent, ac ſtertunt, in ſeptem diebus pereunt, ſi non febris apprehendat.

LII. Conſiderare vero oportet etiam ſub oculis apparitiones in ſomnis. Si enim albæ partis quid ſubapparuerit, non commiſſis palpebris, ſi id non ex alvi proflu-

profluvio, aut medicamenti potione fuerit, malum ſignum, & valde lethale eſt. LIII. Deſipientiæ cum riſu quidem fientes, ſecuriores ſunt; cum ſtudio vero ſerio, periculoſiores. LIV. In acutis affectionibus, quæ cum febre fiunt, luctuoſæ reſpirationes, malum. LV. Podagricæ affectiones vere, & autumno utplurimum moventur. LVI. Atrabiliariis morbis periculoſi humorum a loco ad locum decubitus, aut ſyderationem corporis, aut convulſionem, aut inſaniam, aut cæcitatem ſignificant. LVII. Syderationes vero maxime fiunt ætate a quadrageſimo anno uſque ad ſexageſimum. LVIII. Si omentum exciderit, neceſſe eſt putreſieri. LIX. Quibuſcumque a coxendicum morbo vexatis, coxa excidit, & rurſus incidit, his muci accedunt. LX. Quibuſcumque a coxendicum morbo diuturno vexatis, coxa excidit, his crus tabeſcit, & claudicant, ſi non uſti fuerint.

S E C T I O VII.

I. IN acutis morbis frigiditas extremarum partium, malum. II. Ex oſſe ægrotante caro livida, malum. III. Ex vomitu ſingultus, & oculi rubicundi, malum. IV. Ex ſudore horror, non bonum. V. Ex inſania dyſenteria, aut hydrops, aut mentis emotio, bonum. VI. In morbo diuturno cibi faſtidium, & meracæ alvi egeſtiones, malum. VII. Ex multo potu rigor, & delirium, malum. VIII. Ex tuberculi intus ruptione exolutio, vomitus, & animi deliquium fit. IX. Ex ſanguinis fluxu delirium, aut etiam convulſio, malum. X. Ex volvulo vomitus, aut ſingultus, aut convulſio, aut delirium, malum. XI. Ex pleuritide peripneumonia, malum.

XII. Ex peripneumonia phrenitis malum. XIII. Ex ardoribus vehementibus convulſio, aut diſtentio, malum. XIV. Ex plaga in caput ſtupor, aut delirium, malum. XV. Ex ſanguinis ſputo puris ſputum, malum.

XVI. Ex puris ſputo tabes, & fluxus, malum. Poſtquam vero ſputum ſupprimitur, moriuntur. XVII. Ex hepatis inflammatione ſingultus, malum.

XVIII. Ex vigilia convulſio, aut delirium, malum.

XIX. Et oſſis denudatione ignis ſacer. XX. Ex igne ſacro putrefactio, aut ſuppuratio. XXI. Ex forti pulſu in ulceribus ſanguinis eruptio. XXII. Ex dolore diuturno partium circa ventrem, ſuppuratio.

XXIII. Ex meraca alvi egeſtione dyſenteria. XXIV. Ex oſſis diſſectione delirium, ſi ad vacuum uſque proceſſerit. XXV. Ex medicamenti potione convulſio, lethale. XXVI. Ex dolore forti partium circa ventrem, frigiditas extremarum partium, malum. XXVII. Mulieri uterum gerenti teneſmus accedens abortire facit. XXVIII. Quodcumque os præſectum fuerit, aut nervus in corpore, neque augeſcit, neque coaleſcit.

XXIX. Si a pituita alba detento vehemens alvi profluvium accedat, ſolvit morbum. XXX. Quibuſcumque ſpumoſæ alui egeſtiones ſunt in alui profluviis, his de capite pituita defluit. XXXI. Quibuſcumque febricitantibus, in urinis ſubſidentiæ craſſiores polentæ partes referentes fiunt, longum morbum ſignificant. XXXII. Quibus vero bilioſæ ſubſidentiæ, ab initio tenues, acutum morbum ſignificant. XXXIII. Quibuſcumque diſperatæ urinæ ſunt, his vehemens turbatio in corpore eſt. XXXIV. Quibus in urinis bullæ ſuperſtant, rhenum affectiones ſignificant, & morbum fore longum.

XXXV. Quibus pingue eſt id quod ſuperſtat, & acervatum, his rhenum affectiones, eaſque acutas ſignificat. XXXVI. Quibus vero jam nephriticis ex rhenibus affectis prædicta ſigna accidunt, doloreſque circa muſculos ſpinales ſunt, ſi quidem circa externos locos fiant, etiam abſceſſus extrinſecus futuros expecta. Si vero dolores magis circa internos locos fiant, etiam abſceſſus magis intus fore expecta. XXXVII. Quicumque ſanguinem vomunt, ſine febre quidem, ſalutare eſt; verum cum febre, malum. Perfrigerantibus autem & adſtringentibus curare oportet. XXXVIII. Defluxiones in ventrem ſupernum, in viginti diebus ſuppurantur. XXXIX. Si quis ſanguinem mingat, & grumos, & urinæ ſtillicidium habeat, & dolor incidat in ani ac ſcorti intercapedinem, & imum ventrem ac pectinem, partes circa veſicam ægrotare ſignificat. XL. Si lingua derepente impotens fiat, aut aliqua corporis pars ſyderata, atrabiliarium tale exiſtit. XLI. Si ſenioribus nimium purgatis ſingultus accedat, non bonum eſt. XLII. Si febris non a bile habeat, aqua multa calida in caput affuſa, febris ſolutio fit. XLIII. Mulier ambidextra non eſt. XLIV. Quicumque ſuppurati uruntur, ſi quidem pus purum fluat & album, evadunt. Si vero ſubcruentum, & carnoſum, ac graveolens, pereunt.

XLV. Quicumque hepar ſuppuratum uruntur, ſi quidem pus purum fluat, & album, ſuperſtites evadunt. In tunica enim pus his ineſt. Si vero velut amurca fluat, pereunt. XLVI. In doloribus oculorum, ubi merum bibendum dediſti, & multa calida laviſti, venam ſecato. XLVII. Hydropicum ſi tuſſis vexet, deſperatus eſt. XLVIII. Urinæ ſtillicidium, & urinæ difficultatem vini

vini potus, & venæ ſectio ſolvit. Secare vero oportet internas.

XLIX. Ab angina detento tumor, & rubor in pectore accedens, bonum. Foras enim vertitur morbus. L. Quibuſcumque corruptum fuerit cerebrum, in tribus diebus pereunt. *Si* vero has effugerint, ſani fiunt. LI. Sternutatio fit ex capite, percaleſcente cerebro, aut vacuo, quod eſt in capite perhumeſcente. Aer enim, qui intus eſt, foras erumpit. Strepitum vero edit, quia tranſitus eſt ipſi per anguſtum. LII. Quibuſcumque hepar circumcirca dolet, his febris accedens ſolvit dolorem. LIII. Quibuſcumque ſanguinem de venis auferre conducit, his venam ſecare convenit. LIV. Quibus inter ventrem, & ſeptum tranſverſum pituita concluſa eſt, & dolorem exhibet, non habens exitum ad neutrum ventrem, his per venas ad veſicam converſa pituita, morbi ſolutio fit. LV. Quibus hepar aqua repletum, ad omentum eruperit, his venter aqua impletur, & moriuntur. LVI. Anxietatem, oſcitationem, horrorem, vinum æquali menſura aquæ ammixta potum ſolvit, & lac. LVII. Quibus in urinaria fiſtula tubercula fiunt, his ſuppuratione facta, & eruptione, ſolvitur dolor. LVIII. Quibus cerebrum concuſſum fuerit ex aliqua cauſſa, eos ſtatim voce privari neceſſe eſt. LIX. Corporibus humidas carnes habentibus, famem inducere oportet; fames enim corpora ſiccat. LX. Ubi in toto corpore mutationes, & corpus perfrigeratur, & rurſus caleſcit, aut color alius ex alio mutatur, longitudinem morbi ſignificat. LXI. Sudor multus, calidus, aut frigidus ſemper fluens, humorem abducere oportere ſignificat; forti quidem ſuperne; debili vero inferne. LXII. Febres non intermittentes, ſi per tertiam fortiores fiant, periculoſæ ſunt. Quocumque vero modo intermiſerint, ſine periculo eſſe ſignificant. LXIII. Quibus febres longæ ſunt, his aut tubercula, aut ad articulos dolores fiunt. LXIV. Quibus tubercula diutina, aut ad articulos dolores ex febribus fiunt, hi cibis plurimis utuntur.

LXV. *Si* quis febricitanti cibum det, quem ſano exhibet, ſano quidem robur, ægroto vero morbus eſt. LXVI. Quæ per veſicam prodeunt, inſpicere oportet, an qualia ſanis prodeunt. Quæ igitur minime ſimilia his ſunt, ea morboſiora ſunt. Quæ vero ſimilia ſanis, ea minime morboſa. LXVII. Et quibus alvi egeſtiones, ſi ſtare permiſeris, & non moveris, ſubſiſtunt veluti ramenta; ſi paucæ fuerint, modicus morbus eſt; ſi multæ, multus. His confert ſubpurgare alvum. Si vero non purgata alvo, ſorbitiones dederis, lædes, & quanto plures dederis, magis lædes. LXVIII. Quibuſcumque cruda deorſum ſecedunt, ex atra bile ſunt; ſi plura, copioſiore; ſi pauciora, pauciore.

LXIX. Exſcreationes in febribus non intermittentibus lividæ, & cruentæ, & graveolentes, & bilioſæ, omnes malæ ſunt. At probe ſecedentes, bonæ, & per alvum, & per veſicam; & ubi ſane quid ſecedens conſtiterit non purgatum, malum. LXX. Corpora quocumque quis purgare voluerit, fluida facere oportet. Et ſi quidem ſurſum, ſiſtere alvum. Si vero deorſum, humectare.

LXXI. Somnus, vigilia, utraque modum excedentia, morbus.

LXXII. In non intermittentibus febribus, ſi externæ quidem partes frigidæ fuerint, internæ vero ardeant, & febris habeat, lethale eſt. LXXIII. In febre non intermittente, ſi labium, aut naſus, aut oculus, aut ſupercilium diſtorqueatur, aut non videat, aut non audiat æger jam debilis exiſtens; quicquid horum fiat, propinqua mors eſt. LXXIV. Ex pituita alba hydrops accedit. LXXV. Ab alvi profluvio dyſenteria. LXXVI. A dyſenteria inteſtinorum levitas accedit. LXXVII. Ex corruptione, abſceſſus oſſis.

LXXVIII. Ex ſanguinis vomitu tabes, & puris purgatio ſurſum. Ex tabe fluxus ex capite. Ex fluxu alvi profluvium, ex alvi profluvio ſuppreſſio purgationis ſurſum verſus; ex ſuppreſſione mors. LXXIX. Qualia etiam ſint in veſicæ, ac alvi egeſtionibus, inſpicere oportet, & in his, quæ per carnes excernuntur, & ſicubi alibi a natura recedat corpus: ſi parum, parvus eſt morbus; ſi multum, multus. *Si* vero valde multus ſit receſſus, lethale hoc eſt.

LXXX. Quicumque ſupra quadraginta annos phrenitici fiunt, non ita valde ſani fiunt. Minus enim periclitantur, quorum naturæ, & ætati morbus affinis fuerit. LXXXI. Quibuſcumque in ægritudinibus oculi ex voluntate lachrymantur, bonum. Quibus vero citra voluntatem, malum.

LXXXII. Quibus in febribus quartanis ſanguis ex naribus fluxerit, malum eſt. LXXXIII. Sudores in diebus judicatoriis fientes, vehementes, & veloces, periculoſi ſunt, qui expelluntur ex fronte velut guttæ, & aquæ ſalientes, & frigidi valde, ac multi. Neceſſe eſt enim talem ſudorem prodire cum violentia, & doloris exceſſu, ac expreſſione diuturna. LXXXIV. Ex morbo diuturno etiam alvi defluxus, malum. LXXXV. Quæcumque non ſanant medicamenta, ea ferrum ſanat. Quæ ferrum non ſanat, ea ignis ſanat,
Quæ ignis non ſanat, ea incurabilia putare oportet.

HIP-

HIPPOCRATIS COI
LIBER PRÆNOTIONUM.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Præſagiendi duplex utilitas. Morbos omnes ſanari non poſſe. Affectionum naturæ quantum corporum vires excedant. Si quid divini in morbis inſit.*
2 *Faciei notæ in morbis acutis.*
3 *Oculorum ſubapparitiones. A decubitu notæ, ſeu quomodo cubare ægrum oporteat.*
4 *In ventrem decumbere quomodo malum. A dentium ſtridore in febribus notæ. Ab ulcere prænotiones, ſeu notæ. A manuum geſticulatione. A ſpiratione.*
5 *A ſudore. Sudorum cauſſa. Cauſſa. A præcordiis.*
6 *A tumoribus in hypochondriis. Tumores in ventre.*
7 *A ſuppuratione. Puris optimi ſigna.*
8 *De aqua inter cutem.*
9 *De ſomno. Alvi excrementa.*
10 *Lumbrici rotundi cum egeſtione. Flatus ſine ſtrepitu.*
11 *De urinis. Urina ſubrubra. Subſidentiæ craſſiores polentæ partes referentes. Nubeculæ in urinis. Urina fulva, & tenuis. Urinæ fœtidæ, aquoſæ, nigræ, craſſæ, tenues, & crudæ.*
12 *In urinis pinguedines ſuperne inſtantes. De vomitu.*
13 *De ſputo. De gravedine, & ſternutamento.*
14 *De ſuppuratione. Signa in ægrotis bona.*
15 *Signa in ægrotis mala. De ſuppurationibus.*
16 *Suppuratorum cognitio.*
17 *Suppurationum diuturnarum ſigna. Ex ſuppuratis qui potiſſimum ſuperſtites maneant, aut intereant.*
18 *Abſceſſus circa aures ex inflammati pulmonis morbis. Abſceſſus ad crura in pulmonis inflammationibus fortibus. Abſceſſus evaneſcentes, & recurrentes.*
19 *Suppurati ex pulmonis inflammatione. Dolores cum febre. Suppurati uſti. Veſicæ inflammatæ notæ.*
20 *De febrium judicationibus. De morborum circuitionibus, & quo pacto integris numerari nequeant.*
21 *Morbi qui cognitu faciliores. Quo pacto in mulieribus a die, qua pepererint, judicationes exiſtant.*
22 *Capitis dolores cum febri continua. Sanguinis e naribus fluor cui ætati magis familiaris. Auris dolor acutus.*
23 *Fauces exulceratæ in febri. De angina.*
24 *De gurgulione. Febres deſinentes, neque ſignis ſolutoriis apparentibus, neque in diebus judicatoriis. Abſceſſus ex febribus quibus magis fiant. Abſceſſus quibus potiſſimum, & quo tempore magis fiant.*
25 *De vomitione ſpontanea.*
26 *De convulſione. Prænoſcere volentem, quæ diſcere oporteat.*
27 *Morborum populariter graſſantium impetus, & temporis conſtitutiones. Medico prænotionem adhibituro quæ cognoſcenda.*

1 MEDICUM prænotionem adhibere, optimum eſſe mihi videtur. Prænoſcens enim, & prædicens apud ægrotos & præſentia, & præterita, & futura, & quæ ipſi ægroti relinquunt exponens, fidem utique fecerit, quod ægrotorum res magis cognoſcat, quare audebunt homines ſe ipſos medico committere. At vero curationem optime fecerit, ubi prænoverit futuras affectiones. Sanos equidem facere omnes ægrotos impoſſibile eſt; hoc enim præſtantius eſſet, quam prænoſcere in poſterum eventura. Quandoquidem vero homines moriuntur, alii priuſquam medicum vocent præ violentia morbi, alii vero accito etiam medico, derepente vita decedunt, quidam ubi unam vixerunt diem, quidam tempore paulo diutiore, anteaquam medicus per artem adverſus ſingulos morbos repugnet; itaque noſſe oportet talium affectionum naturas, quantum corporum vires excedunt. Simul vero & ſi quid divini in morbis ineſt, etiam hujus prænotionem ediſcere. Ita enim merito admirationi fuerit, & medicus bonus extiterit. Nam quos ſuperſtites manere poſſibile eſt, eos adhuc magis recte conſervare poterit, ex multo tempore antea conſilium adhibens ad ſingula; & tum morituros, tum ſervandos prænoſcens, ac
2 prædicens, a culpa exors fuerit. * Conſiderare porro hoc modo convenit in morbis acutis, primum quidem faciem ægroti, an ſimilis ſit his, quæ in ſanis ſunt; maxime vero an ipſa ſibi ipſi. Ita enim optima fuerit. Si vero maxime contraria ſimili fuerit, horrendiſſima eſt. Talis autem fuerit naſus acutus, oculi cavi, tempora collapſa, aures frigidæ, ac contractæ, & extremitates aurium averſæ, & cutis circa frontem dura, & circumtenta, ac arida, & color totius faciei pallidus, aut etiam niger, & lividus, aut plumbeus. Si quidem igitur in principio morbi facies talis fuerit, & nondum ex aliis conjecturam facere licuerit, interrogare oportet, num vigilaverit homo, aut alvi excrementa valde liquida ſint, aut fames aliqua ipſum teneat. Et ſi quidem horum aliquid confiteatur, minus grave eſſe putandum eſt. Judicantur autem, & cognoſcuntur talia in die, ac nocte, ſi ob has cauſ-

has cauſſas facies talis fuerit. Si vero nihil horum eſſe dicat, neque in prædicto tem-
pore confidat, noſſe convenit morti proximum eſſe. At ſi vetuſtiore exiſten-
te morbo, aut triduano, aut quatriduano, talis fuerit facies, de his interrogare
oportet, de quibus etiam prius juſſi, itemque alia ſigna conſiderare & in univer-
ſa facie, & in corpore, & in oculis. Si enim lucem fugiant, aut involuntarie la-
chrymentur, aut diſtorqueantur, aut alter altero minor fiat, aut albas partes ru-
bentes habeant, aut venulas lividas, aut nigras in ipſis habeant, aut lemæ, ac ſordes
circa oculos appareant, aut etiam inſtabiles, aut eminentes, aut cavi vehemen-
ter facti, aut ſquallentes, & obſcuri fuerint, aut color totius faciei alteratus fuerit;
hæc omnia mala, & pernicioſa eſſe putandum eſt. * Conſiderare vero con- 3
venit etiam oculorum ſubapparitiones in ſomnis. Si enim albæ quid partis ſub-
apparuerit, palpebris non commiſſis, ſi id non ex alvi profluvio, aut medica-
menti potione fuerit, aut ægrotus non ita dormire conſueverit, malum ſignum
& valde lethale eſt. Si vero retorta, aut contracta fiat, aut livida, aut pallida pal-
pebra, aut labium, aut naſus cum aliquo ex aliis ſignis, morti proximum eſſe ſci-
endum eſt. Lethale eſt etiam habere labia reſoluta, & pendentia, & frigida,
& albicantia facta. Decumbentem ægrotum a medico deprehendi conve-
nit in latus dextrum, aut ſiniſtrum, & manus, & collum, & crura modice in-
flexa habentem, & totum corpus flexibile ſitum. Ita enim plurimi ex ſanis de-
cumbunt. Optimi autem ſunt decubitus, qui ſanorum decubitibus ſimiles exiſtunt.
At vero ſupinum jacere, & manus, & collum, & crura extenta habere, minus bo-
num eſt. Si vero etiam pronus fiat, & de lecto ad pedes delabatur, magis hor-
rendum eſt. Si vero nudos quoque pedes habere comperiatur, nec admodum ca-
lidos, & manus, & collum, ac crura inæqualiter disjecta, ac nuda, malum eſt. An-
xietatem enim ſignificat. Lethale eſt, & hiantem ſemper dormire, & crura ſu-
pini jacentis valde incurvata eſſe, ac complicata. * At in ventrem decumbere, ſi 4
quis non ſit adſuetus, dum ſanus fuit ita dormire, delyrium ſignificat, aut dolo-
rem locorum circa ventrem. Cæterum erectum ſedere velle ægrum in morbi vigo-
re, in omnibus morbis acutis malum eſt, peſſimum autem in peripneumonicis, pul-
mone inflammato. Dentibus ſtridere in febribus, quibus non familiare id eſt a
pueris, furioſum, ac lethale eſt. Verum prædicere oportet ab utriſque periculum
futurum. Si vero etiam delyrus hoc faciat, pernicioſum valde jam exiſtit. Ul-
cus autem ſive prius factum fuerit, ſive in morbo acceſſerit, conſiderare opor-
tet. Si enim periturus eſt homo, ante mortem lividum, ac ſiccum erit, aut etiam
pallidum, & ſiccum. At de manuum latione ita ſentio. Quæ in febribus acu-
tis, aut peripneumoniis, aut in phrenitide, aut capitis dolore ante faciem ferun-
tur, & fruſtra venantur, & feſtucas legunt, & floccos de veſtibus evellunt, & de
pariete paleas detrahunt, eas omnes malas, & lethales eſſe. Spiritus den-
ſus dolorem ſignificat, aut inflammationem in locis ſupra ſeptum tranſverſum.
Qui vero magnus exſpiratur, & per multum temporis intervallum, delirium in-
dicat. Si vero frigidus e naſo, & ore exſpiretur, valde jam pernicioſus eſt. Bo-
nam autem ſpirationem valde magnam vim habere ad ſalutem in omnibus acu-
tis morbis, putare convenit, qui cum febribus ſunt, & in quadraginta diebus ju-
dicantur. * Sudores optimi ſunt in omnibus acutis morbis, qui in diebus 5
judicatoriis fiunt, & febrem perfecte ſubmovent. Boni vero ſunt, qui per to-
tum corpus fientes, hominem facilius morbum ferre faciunt. Qui vero tale quid
non effecerint, incommodi ſunt. Peſſimi autem ſunt frigidi, & tantum cir-
ca caput, & faciem fientes, & circa cervicem. Hi enim cum acuta quidem febre
mortem præſignificant, cum mitiore vero longitudinem morbi. Et qui per to-
tum corpus fiunt, ſimiliter ſignificant his, qui circa caput. At vero milioformes,
& ſolum circa collum fientes, mali ſunt. Qui vero cum guttis fiunt, & evapo-
rant, boni ſunt. Conſiderare porro convenit ſudores in ſumma; fiunt enim ali-
qui propter corporum exolutionem, aliqui propter inflammationis vigo-
rem. Præcordium optimum eſt doloris exors, & molle, & æquale tum in dextra,
tum in ſiniſtra parte. At inflammatum, aut dolorem exhibens, aut dextræ par-
tes inæqualiter affectæ ad ſiniſtras, hæc omnia obſervare oportet. Si vero et-
iam pulſus inerit in præcordio, turbationem ſignificat, aut delyrium. Verum
oculos talium inſuper intueri oportet. Si enim oculi frequenter moveantur, fu-
rioſos hos fore timor eſt. * Tumor in præcordio durus exiſtens, & doloro- 6
ſus, peſſimus quidem eſt, ſi per totum fuerit præcordium. Si vero fuerit in al-
tera parte, minus periculoſus eſt in ſiniſtra. Significant autem ejuſmodi tumores,
in principio quidem mortem brevi affuturam. Si vero viginti dies tranſgredia-
tur tum febris detinens, tum tumor non conſidens, ad ſuppurationem converti-
tur. Contingit autem his in primo circuitu etiam ſanguinis eruptio e naribus, & val-
de prodeſt. Verum interrogare convenit, an caput doleant, aut hebetem viſum ha-
beant. Si enim horum quid fuerit, ad eum locum repit. Magis tamen in junioribus
quinque ac triginta annis, ſanguinis eruptionem expectare convenit. At vero mol-
les tumores, & doloris exortes, & qui digito cedunt, diuturniores judicationes
faciunt, & minus illis ſunt horrendi. Si vero tranſgrediatur ſexaginta dies febris
detinens,

detinens, & tumor non conſidat, ſuppuratum fore ſignificat & hunc, & eum, qui
in reliquo ventre eſt eodem modo. Quicumque igitur tumores doloroſi ſunt, &
duri, & magni, periculum mortis brevi affore ſignificant. Qui vero molles, &
doloris exortes ſunt, & digito compreſſi cedunt, diuturniores illis ſunt. Cæ-
terum tumores in ventre minus faciunt abſceſſus, quam hi, qui ſunt in præcor-
diis. Minime vero hi, qui ſub umbilico conſiſtunt, ad ſuppurationem convertun-
tur. Sanguinis vero eruptionem ex ſupernis locis maxime expectare oportet.
7 * Omnium autem tumorum diuturnorum circa hos locos ſuppurationes conſidera-
re convenit. Sunt autem ſuppurationes hinc fientes hoc modo conſiderandæ. Quæ-
cumque extra vertuntur, optimæ ſunt, quæ parvæ ſunt, & quammaxime foras eminen-
tes, & in acutum faſtigiatæ. Quæ vero magnæ ſunt, & latæ, & minime in acutum
faſtigiatæ, peſſimæ ſunt. Quæcumque vero intro rumpuntur, optimæ ſunt, quæ ni-
hil cum externo loco communicant, ſed ſunt contractæ, & doloris exortes, & to-
tus externus locus concolor apparet. At vero pus optimum eſt, ſi eſt album,
& æquale, & leve, & quamminime graveolens. Quod vero huic contrarium eſt, peſ-
8 ſimum eſt. * Aquæ porro inter cutem, ex acutis morbis obortæ, omnes ma-
læ ſunt. Neque enim a febre liberant, & valde doloroſæ ſunt, ac lethales. Incipiunt
autem pleræque a laterum mollitudine, & a lumbis; aliquæ vero etiam ab hepate. Qui-
bus igitur a laterum mollitudine, & lumbis principia fiunt, his & pedes intumeſcunt,
& alvi profluvia diuturna ipſos tenent, quæ neque dolores ex laterum mollitudine,
ac lumbis ſolvunt, neque ventrem molliunt. Quibuſcumque vero ab hepate aquæ in-
ter cutem oriuntur, his tuſſes, tuſſiendique promptitudo accedit, & nihil memorabile
expuunt, & pedes tument, & venter non egerit niſi dura, & coactus, & circa alvum
fiunt tumores, aliqui in dextra, aliqui in ſiniſtra parte tum conſiſtentes, tum con-
ſidentes. Caput autem, & manus, & pedes, ſi frigida ſunt, malum eſt, ubi & ven-
ter, & latera calida ſunt. Optimum vero eſt, & totum corpus calidum eſſe, ac molle.
Converti autem convenit facile ægrotum, & in attollendo ſe levem eſſe. Si vero gravis
eſſe appareat & reliquo corpore, & manibus, & pedibus, magis periculoſum
eſt. Si vero ſupra gravitatem ungues, & digiti lividi fiant, mors e veſtigio expectan-
da eſt. At ſi digiti, ac pedes penitus nigreſcunt, minus pernicioſi ſunt, quam lividi.
Verum & alia ſigna conſiderare oportet. Si enim facile ferre videatur malum, & aliud
quoddam ex ſalutaribus ad hæc ſigna ſubindicet, morbum ad abſceſſum verti ſpes eſt,
ita ut æger quidem ſuperſtes manſurus ſit, corporis vero partes nigrefactæ caſuræ.
Teſtes, & pudenda revulſa, dolores fortes ſignificant, & periculum lethale.
9 * Quod vero ad ſomnos attinet, quemadmodum ſecundum naturam conſuetum
nobis eſt, interdiu vigilare oportet, noctu dormire. Si vero hoc fuerit tranſmu-
tatum, pejus eſt. Minime vero lædi æger poterit, ſi dormiat mane ad ter-
tiam partem diei. Qui vero ab hoc tempore fiunt ſomni, deteriores ſunt. Peſſi-
mum autem eſt non dormire, neque noctu, neque interdiu. Aut enim præ dolore,
ac afflictionibus vigiliæ adſunt, aut delirium aderit ab hoc ſigno. Egeſtio al-
vi optima eſt, mollis, & cohærens, & ſecundum horam, in qua etiam a ſano e-
gerebatur. Juxta copiam vero pro ratione ciborum ingeſtorum. Tali enim contin-
gente exitu, venter infernus ſanus fuerit. Si vero liquida fuerit egeſtio, con-
ducit neque ſtridere, neque frequentem eſſe, & paulatim ſecedere. Delaſſatur e-
nim homo ex frequenti deſeſſu, & vigilias utique contraxerit. Si vero ſæpe acerva-
tim egerit, periculum eſt, ne in animi deliquium incidat. Quin & juxta copiam
ingeſtorum egerere oportet bis, aut ter in die, & noctu ſemel. Plura vero mane,
quemadmodum in conſuetudine eſt homini. Inſpiſſari autem oportet egeſtio-
nem, morbo ad judicationem tendente. Sit autem ſubfulva, & non valde gra-
10 veolens. * Commodum eſt, & lumbricos rotundos cum egeſtione prodire, mor-
bo ad judicationem tendente. Oportet autem in omni morbo mollem eſſe ven-
trem, & juſta mole præditum. At vero aquoſum valde, aut album, aut pal-
lidum, aut viride, aut vehementer rufum, aut ſpumoſum ſtercus egerere; hæc
omnia mala ſunt. Malum inſuper eſt, & quod exiguum eſt, & viſcoſum, ac al-
bum, & quod ſubpallidum, aut ſubviride, ac leve. His vero magis lethalia fue-
rint ſtercora nigra, aut pinguia, aut livida, aut æruginoſa, & male olentia. Quæ
vero varia ſunt, diuturniora quidem his ſunt, nihilo minus autem pernicioſa.
Sunt autem talia, ramentoſa, & bilioſa, & cruenta, & praſina, & nigra, aliquan-
do ſimul inter ſe exeuntia, aliquando particulatim. Flatum porro ſine ſtre-
pitu, ac crepitu prodire optimum eſt. Melius autem eſt & cum ſtrepitu exire,
quam iſthic revolvi: & qui ſic progreſſus eſt flatus, aut dolere quid hominem
ſignificat, aut delirare; niſi ſua ſponte homo ita flatum emittat. Cæterum
præcordiorum dolores, ac tumores, ſi fuerint recentes, & non cum inflamma-
tione, ſolvit murmur in præcordio obortum, & maxime quidem ſi pertranſie-
rit cum ſtercore, & urina, ac flatu. Sin minus, etiam ipſum per ſe ſi tranſierit, pro-
11 deſt. Prodeſt item, ſi ſubdeſcenderit ad infernos locos. * Optima vero eſt
urina, quum fuerit alba ſubſidentia, & levis, & æqualis, per totum tempus, do-
nec judicatus fuerit morbus. Significat enim & ſecuritatem, & morbum fore
brevem. Si intermiſerit, & aliquando quidem pura mingatur, aliquando
vero ſub-

vero ſubſidet album, ac leve, diuturnior fit morbus, & minus ſecurus. Si vero fuerit & urina ſubrubra, & ſubſidentia ipſius ſimilis, & levis, diuturniorem quidem hæc morbum, quam prior ſignificat, ſed valde ſalutarem. At ſubſidentiæ in urinis craſſiores polentæ partes referentes, pravæ ſunt. His autem pejores ſunt laminoſæ. Albæ vero, & tenues valde malæ ſunt. Verum his deteriores ſunt furfuraceæ. Nubeculæ, quæ feruntur in urinis, albæ quidem bonæ ſunt; nigræ vero malæ. Quamdiu vero fulva fuerit urina, & tenuis, morbum inconcoctum eſſe ſignificat. Si vero & diuturna fuerit talis exiſtens, periculum eſt, ne ſufficere homo poſſit, donec urina fuerit concocta. Lethaliores autem ſunt urinæ & fœtidæ, & aquoſæ, & nigræ, & craſſæ. At tum in viris, tum in mulieribus nigræ urinæ peſſimæ ſunt. In pueris autem aquoſæ. Quicumque urinas tenues, & crudas mingunt multo tempore, ſi alia veluti ſuperſtitibus futuris ſigna fuerint, his abſceſſum expectare oportet ad locos infra ſeptum tranſverſum. * Sed & pinguetudines ſuperne inſtantes, araneorum telis ſimiles, damnare oportet. Sunt enim colliquationis ſigna. * Conſiderare 12 vero convenit in urinis, in quibus nubeculæ ſunt, an ſuperne, aut inferne ſint, & quales habeant colores. Et quæ quidem deorſum feruntur, cum coloribus relatis, eas bonas eſſe putare, ac laudare. Quæ vero ſurſum feruntur, cum coloribus relatis, malas eſſe, & tales damnare. Nec vero decipiat te, ſi veſica morbum aliquem habens, ejuſmodi urinas reddiderit. Non enim totius corporis ſignum eſt, ſed ipſius per ſe veſicæ. Vomitus commodiſſimus eſt ex pituita, ac bile quammaxime permixtus, & non craſſus valde, neque multus. Nam meraciores deteriores ſunt. Si vero id, quod vomitu rejectum eſt, praſini fuerit coloris, aut lividum, aut nigrum; quicumque horum fuerit colorum, malum eſſe putandum eſt. Si vero omnes colores idem homo vomit, valde pernicioſum hoc eſt. Celerrimam autem mortem ſignificat lividus vomitus, ſi graveolens fuerit. Omnes vero ſubputridi, ac fœtidi odores, in omnibus vomitibus mali ſunt. * Sputum vero in omnibus doloribus 13, qui circa pulmonem, & coſtas fiunt, cito, ac facile expui convenit, & flavum ſputo valde permixtum apparere. Si enim longe poſtea, poſt principium doloris expuerit, quod flavum eſt, aut fulvum, aut quod multam tuſſim inducit, & non valde permixtum eſt, deterius eſt. Nam & flavum meracum periculoſum eſt, & album, ac viſcoſum, & rotundum inutile eſt. Malum eſt, & quod viride eſt valde, itemque pallidum, & quod ſpumoſum. Si vero ita fuerit meracum, ut etiam nigrum appareat, hoc ipſum deterius eſt, quam illa. Malum etiam eſt, ſi nihil repurgetur, neque emittat pulmo, ſed plenus ferveat in gutture. Gravedines, & ſternutationes in omnibus circa pulmonem morbis et anteceſſiſſe, et ſuccedere malum eſt. At in aliis morbis lethaliſſimis ſternutationes proſunt. Sputum autem flavum, ſanguine permixtum non multo, ſi in pulmonis inflammatione, in principio morbi rejiciatur, ſalutare eſt, et valde prodeſt. Si vero ſeptimo die, aut poſterius, minus ſecurum eſt. Omnia ſputa mala ſunt, quæ dolorem non ſedant. Peſſima vero ſunt nigra, velut deſcriptum eſt. Quæ vero dolorem ſedant, omnium optima exiſtunt. * Quicumque dolores ex his locis non ſedantur, neque ad ſputorum purgationes 14, neque ad ſtercorum alvi ſubductionem, neque ad venæ ſectiones, et victus rationem, ac medicamenta, eos ad ſuppurationem verti ſciendum eſt. Ex ſuppurationibus quæcumque, dum ſputum adhuc bilioſum eſt, ſuppurantur, pernicioſæ valde ſunt, ſive bilioſum illud in parte, ſive ſimul cum pure expuatur, et hoc potiſſimum ſi morbo ad ſeptimum diem progreſſo, ſuppuratio ab hoc ſputo procedere incipiat. Timor autem eſt eum, qui talia expuit, moriturum eſſe decimaquarta die, ſi non aliquod bonum ſignum ipſi acciderit. Sunt autem bona hæc: facile ferre morbum, bene ſpirare, a dolore liberatum eſſe, ſputum facile tuſſiendo rejicere, corpus æqualiter calidum, ac molle apparere, ſitim non habere, urinas, et alvi egeſtiones, et ſomnos, et ſudores, velut deſcriptum eſt; hæc ſingula noſſe convenit accidere, ut quæ bona ſint. Nam omnibus his ſic contingentibus, homo non morietur. Si vero aliqua ex his acceſſerint, aliqua non, non ampliore tempore vita producta, decima quarta 15 die homo peribit. * Porro mala ſigna his contraria ſunt: ægre ferre morbum, ſpiritum magnum, et denſum eſſe, dolorem non ſedari, ſputum vix tuſſiendo rejicere, valde ſitire, corpus inæqualiter a febri teneri, ventrem quidem, ac coſtas fortiter calidas eſſe, frontem vero, et manus, ac pedes frigidos, urinas autem, et alvi egeſtiones, et ſomnos, et ſudores, velut deſcriptum eſt; hæc ſingula noſſe oportet mala eſſe. Si enim ita acceſſerit horum aliquid ad ſputum, peribit utique homo, priuſquam ad decimum quartum diem pervenerit, aut nono die, aut undecimo. Sic igitur conjecturam facere oportet, quod hoc ſputum lethale ſit valde, et non perducat ad decimum quartum diem. Proinde et mala, et bona ſigna expendentem ex his prædictiones facere oportet. Ita enim potiſſimum veritatem conſequi quis poterit. At vero aliæ ſuppurationes rumpuntur, plurimæ quidem vigeſimo die, aliæ vero trigeſimo, aliæ quadrageſimo, aliquæ vero ad ſexaginta dies perveniunt. * Conſiderare vero futuræ ſuppurationis 16 principium oportet, ſupputatione facta ab ea die, qua primum homo febricitavit, aut ſi forte ipſum primum rigor apprehendit, et ſi pro dolore gravitatem ſibi factam

bi factam eſſe dixerit, in eo loco in quo dolebat. Hæc enim in principiis ſuppu-
rationum fiunt. Ex his igitur temporibus eruptionem ſuppurationum fore expe-
ctare oportet ad prædicta tempora. Si vero ſuppuratio fuerit in altero latere
ſolum, vertere, & conſiderare oportet in his, num aliquem habeat dolorem in al-
tero latere, & an alterum altero ſit calidius, & reclinato ægro in latus ſanum, in-
terrogare ipſum, an videatur ipſi grave quid ex ſuperno latere incumbere. Si e-
nim hoc fuerit, in altero eſt ſuppuratio, in quo gravitas affuerit. Cæterum
omnes ſuppuratos ex his ſignis cognoſcere oportet. Primum quidem ſi febris non
dimittit, ſed per diem quidem tenuis eſt, noctu vero amplior, & ſudores multi
oboriuntur, tuſſeſque, ac tuſſiendi promptitudo ipſis adeſt, & nihil memorabile
expuunt, & oculi cavi fiunt, & maxillæ ruborem contrahunt, & ungues quidem
manuum curvantur, digiti vero caleſcunt, & potiſſimum ſummi, & in pedi-
bus tumores fiunt, & cibos non appetunt, & puſtulæ per corpus enaſcuntur.
17 * Quæcumque igitur ſuppurationes diuturnæ ſunt, hæc ſigna habent, & fidem
ipſis valde habere oportet. Quæ vero breves ſunt, ex his ſignis cognoſcere opor-
tet, ſi quid apparuerit ex his, qualia in principiis fiunt. Simul autem & ſi aliquan-
to difficilius ſpiraverit homo. At vero quæ ex ipſis citius, & tardius rumpun-
tur, his ſignis cognoſcere oportet. Si quidem enim dolor in principiis fiat, &
ſpirandi difficultas, & tuſſis, & ſputatio perſeverans ad vigeſimum diem pertin-
gat, eruptionem tunc expectare oportet, aut etiam prius. Si vero quietior fue-
rit dolor, & alia omnia pro hujus ratione, eruptio poſterius expectanda eſt. Neceſ-
ſe vero eſt accedere & dolorem, & ſpirandi difficultatem, & ſputationem, ante
puris eruptionem. Ex his autem maxime ſuperſtites manent hi, quos febris eodem
poſt eruptionem die dimiſerit, & qui cibos cito appetiverint, & a ſiti liberati fue-
rint; & ſi venter parva, & compacta egeſſerit, & pus album, & leve, & ejuſdem co-
loris fuerit, & a pituita liberum, & citra dolorem, ac tuſſim fortem repurgetur.
Ac optime quidem ſic, ac celerrime liberantur; ſin minus, hi quibus proxima his
contigerint. At vero intereunt hi, quos febris non dimiſerit, aut ubi ipſos dimiſiſ-
ſe putata fuit, rurſus recaleſcens apparuerit, & qui ſitim quidem habue-
rint, cibos autem non appetiverint; & ſi venter liquidus fuerit, & pus pallidum
ſive viride, & lividum expuerint, aut pituitoſum, & ſpumoſum. Si hæc omnia
contigerint, pereunt. Quibus vero ex his quædam acceſſerint, quædam non, horum
aliqui intereunt, aliqui in multo tempore ſuperſtites evadunt. Verum ex omni-
bus ſignis, quæ adſunt tum in his, tum in aliis omnibus conjecturam facere o-
18 portet. * Quibuſcumque ex inflammati pulmonis morbis abſceſſus circa aures fi-
unt, & ſuppurantur aut ad infernas partes, ac fiſtulantur, hi ſuperſtites evadunt.
Verum hujuſmodi ſic conſiderare oportet. Si & febris detinuerit, & dolor non
ſedatus fuerit, & ſputum pro ratione non prodierit, neque bilioſæ, neque ſolutu fa-
ciles, & meracæ alvi egeſtiones fuerint, neque urina valde multa, & multam ſubſi-
dentiam habens; indicatur autem ſuperſtes futurus ab omnibus reliquis ſalutari-
bus ſignis; tunc abſceſſus hujuſmodi fore ſperandum eſt. Fiunt autem partim ad
infernas partes, quibus videlicet inflammatio aliqua circa præcordia affuerit; par-
tim in ſupernis, quibus præcordium molle, & doloris exors permanſerit, & ubi ſpi-
randi difficultas, quæ per tempus aliquod affuit, deſierit citra aliam manifeſtam cauſ-
ſam. Cæterum abſceſſus ad crura, in pulmonis inflammationibus fortibus, ac pericu-
loſis, omnes quidem utiles ſunt, optimi vero ſunt, qui dum ſputum jam in mu-
tatione eſt, fiunt. Si enim tumor, & dolor fiat, ſputo pro flavo purulento fiente,
& foras procedente; ita ſecuriſſime homo ſuperſtes evaſerit, & abſceſſus abſque
dolore celerrime ſedabitur. Si vero ſputum non bene proceſſerit, neque urina ſubſi-
dentiam bonam habens apparuerit, periculum eſt claudum fore articulum, aut
multum moleſtiarum exhibiturum. At ſi evaneſcant, & recurrant abſceſſus, ſputo
non prodeunte, febreque permanente, horrendum eſt. Periculum enim eſt, ne deli-
19 ret homo, & moriatur. * Ex ſuppuratis a pulmonis inflammatione, ſeniores ma-
gis intereunt. Ex aliis autem ſuppurationibus, juniores magis moriuntur. Dolo-
res cum febre fientes, circa lumbos, & infernas partes, ſi ſeptum tranſverſum atti-
gerint, infernas partes relinquentes, pernicioſi valde ſunt. Proinde aliis quoque ſi-
gnis animum advertere oportet. Nam ſi quod etiam ex aliis ſignis malum apparue-
rit, deſperatus eſt homo. Si vero aſſiliente ad ſeptum tranſverſum morbo, alia ſi-
gna non mala acceſſerint, hunc ſuppuratum fore multa ſpes eſt. Quicumque ve-
ro ſuppurati uruntur, quibus quidem purum pus fuerit, & album, & non fœti-
dum, hi ſervantur; quibus autem ſubcruentum, & cœnoſum, hi pereunt. Porro
veſicæ duræ, & dolentes, penitus quidem horrendæ, ac pernicioſæ ſunt, pernicioſiſ-
ſimæ vero, quæ cum febre continua fiunt. Etenim dolores ab ipſis veſicis ad oc-
cidendum ſufficiunt, & alvi non egerunt hoc tempore, niſi durum quiddam, &
hoc coactæ. Solvit autem urina purulenta micta, quæ albam, ac levem ſubſidentiam
habet. Si vero neque ab urina quicquam remiſerit dolor, neque veſica molliatur, & fe-
bris continua fuerit, in primis circuitibus morbi ægrum moriturum eſſe, timor
eſt. Atque hic modus potiſſimum pueros corripit ſeptennes, donec ad quintum de-
20 cimum annum pervenerint. * Febres judicantur in iiſdem numero diebus, ex

quibus & ſuperſtites evadunt homines, & ex quibus pereunt. Etenim placidiſſi-
mæ febres, & ſignis ſecuriſſimis nitentes, quarto die deſinunt, aut prius. Ma-
ligniſſimæ vero, & ſignis horrendiſſimis fientes, quarto die, aut prius occidunt.
Primus igitur ipſarum inſultus ſic deſinit. Secundus autem ad ſeptimum produci-
tur. Tertius ad undecimum. Quartus ad decimum quartum. Quintus ad decimum ſe-
ptimum. Sextus ad vigeſimum. Hi igitur impetus ex acutiſſimis morbis, per quatuor
ad viginti, ex additione deſinunt. Non poteſt autem quicquam horum integris die-
bus exacte numerari. Neque enim annus, & menſes, integris diebus, numera-
ri poſſunt. Poſtea vero eodem modo, juxta eamdem additionem, primus circui-
tus quatuor, & triginta dierum eſt, ſecundus quadraginta dierum, tertius ſexa-
ginta dierum. At in horum principiis difficilimum eſt cognoſcere eos, qui in pluri-
mo tempore judicabuntur. Similima enim ſunt ipſorum principia. Verum a pri-
mo die animadverſionem facere oportet, & prout ſinguli quaternarii adduntur
conſiderare, & non latebit te, quo vertetur morbus. Fit autem & quartanarum fe-
brium conſtitutio ex hujuſmodi ordine. * Qui porro morbi in breviſſimo tempo- 21
re judicabuntur, faciliores cognitu ſunt. Maximæ enim differentiæ ab initio ipſis
ſunt. Qui enim ſuperſtites ab ipſis evaſuri ſunt, facile ſpirantes, & doloris exor-
tes ſunt, & noctu dormiunt, aliaque ſigna ſecuriſſima habent. Qui vero moritu-
ri, ægre ſpirantes fiunt, delirantes, vigilantes, aliaque ſigna peſſima habentes. Ut
igitur his ita contingentibus, conjectare oportet, & juxta hoc tempus, & juxta
unamquamque additionem, tendentibus ad judicationem morbis. Juxta eamdem ra-
tionem mulieribus quoque judicationes fiunt ex partu. * Capitis dolores fortes, 22
& continui cum febre, ſi quidem lethalium ſignorum quid acceſſerit, pernicioſi
valde ſunt. Si vero abſque talibus ſignis dolor viginti dies tranſmiſerit, & febris
tenuerit, ſanguinis a naribus eruptionem, aut abſceſſum quemdam ad infernas
partes expectare oportet. Sed & quamdiu dolor recens fuerit, ſimiliter ſanguinis e
naribus eruptionem, aut puris eruptionem ſperare convenit cum alias, tum ſi do-
lor circa tempora, & frontem fuerit. Verum ſanguinis eruptio magis expectan-
da eſt junioribus triginta quinque annis, ſenioribus vero puris eruptio. Au-
ris dolor acutus cum febre continua, ac forti, horrendus eſt. Periculum eſt enim
deliraturum eſſe hominem, ac periturum. Proinde quum hic modus minime tutus
ſit, cito mentem advertere oportet etiam aliis ſignis a primo ſtatim die. Pereunt au-
tem juniores homines ſeptimo die, & adhuc citius ex hoc morbo. Senes vero
longe tardius. Nam & febres, & deliria minus ipſis accidunt, & hac de cauſſa au-
res antea ſuppurantur. Verum his quidem ætatibus recidivæ morbi contingen-
tes, plurimos occidunt. At vero juniores, priuſquam ſuppuretur auris, pereunt. Nam
ſi pus album effluxerit ex aure, ſpes eſt juvenem ſuperſtitem evaſurum eſſe, ſi ſa-
ne & aliud quoddam bonum ſignum ipſi accedat. * Fauces exulceratæ cum fe- 23
bre, horrendæ ſunt. Verum ſi quod aliud item ſignum accedat ex his, quæ an-
tea mala eſſe judicata ſunt, in periculo hominem verſari prædicendum eſt. An-
ginæ horrendiſſimæ ſunt, & citiſſime occidunt, quæ neque in faucibus quicquam
conſpicuum faciunt, neque in cervice, verum plurimum dolorem exhibent, & erecta
cervice ſpirationem inducunt. Hæ enim eodem die ſuffocant, ſecundo item, ac ter-
tio, & quarto. Quæ vero alioqui ſimiliter dolorem exhibent, attolluntur autem, &
in faucibus rubores faciunt, pernicioſæ quidem valde ſunt, verum prioribus ma-
gis diuturnæ, ſi rubor fuerit magnus. Quibuſcumque vero fauces, & cervix ſimul ru-
buerint, hæ anginæ diuturniores ſunt, & ex ipſis maxime evadunt, ſi & cervix,
& pectus ruborem habuerit, & eryſipelas ignis ſacri non intro recurrerit. Si ve-
ro neque in diebus judicatoriis diſſipetur eryſipelas, neque tuberculum ad externam par-
tem convertatur, neque pus tuſſiendo rejiciat, facileque, ac ſine dolore degere videa-
tur, mortem ſignificat, aut ruboris recidivam. Securius eſt autem tumorem, & ru-
borem quammaxime foras verti. Si vero ad pulmonem vertatur, & delirium indu-
cit, & quidam ex ipſis ſuppurati plerumque fiunt. * Gurguliones periculoſi ſunt, 24
ut & reſecentur, & ſcarificentur, quamdiu rubicundi fuerint, & magni. Nam in-
flammationes ad hos ſuccedunt, & ſanguinis eruptiones. Quare tales aliis machina-
mentis attenuare conari oportet hoc tempore. Quum vero totum jam fuerit ſe-
cretum, quod ſane uvam appellant, & fiat extrema gurgulionis pars major, &
rotunda, ſuperior autem tenuior, in hoc tempore tutum eſt rem aggredi. Præ-
ſtat tamen & alvo ſubducta, chirurgia hac uti, ſi & tempus permittat, & homo
non ſtranguletur. Quibus febres ceſſant, neque ſignis ſolutoriis apparenti-
bus, neque in diebus judicatoriis, his reverſuras eſſe, expectandum eſt. Quæcumque
febris longiorem moram traxerit, homine alioqui ad ſalutem diſpoſito, ita ut neque
dolor teneat ob inflammationem, aut ob aliquam aliam manifeſtam cauſſam; huic
abſceſſum expectare oportet cum tumore, ac dolore ad aliquem articulum, vel ma-
xime infernum. Fiunt autem hujuſmodi abſceſſus magis, & in breviori tempo-
re his, qui juniores ſunt triginta annis. Expectare vero ſtatim oportet abſceſ-
ſum, ſi febris detinens viginti dies tranſmiſerit. Senioribus autem minus fiunt,
diuturniore etiam exiſtente febre. At vero hujuſmodi abſceſſum expectare opor-
tet, febre continua exiſtente. Verum ad quartanam deducetur, ſi intermiſerit,

& erro-

& erroneo modo ſapprehenderit, & ſi hæc faciens, ad autumnum appropinqua-
rit. Quemadmodum autem junioribus triginta annis abſceſſus fiunt; ita quarta-
næ magis his, qui triginta ſunt annorum, & ſenioribus. Cæterum hæc noſſe ex-
25 pedit, abſceſſus magis hyeme fieri, tardiuſque ceſſare, & minus recurrere. * Qui-
cumque vero in febre non lethali dixerit ſibi caput dolere, aut etiam præ oculis ob-
ſcurum quiddam apparere, ſi & oſculi ventris morſus huic acceſſerit, ei bilioſus
vomitus aderit. Si vero etiam rigor acceſſerit, & partes infra præcordium frigi-
das habuerit, citius adhuc vomitus aderit. At ſi quid biberit, aut ederit ſub
hoc tempus, valde cito vomet. Porro quibus horum dolor fieri incœperit primo
die, hi quarto magis, quam quinto premuntur, ſeptimo vero liberantur. Plerique
tamen ipſorum tertio die dolere incipiunt, vexantur autem maxime quinto, libe-
rantur nono, aut undecimo. Qui vero incœperint quinto die dolere, aliaque juxta ra-
tionem priorum ipſis fiant, his ad decimum quartum morbus judicatur. Fiunt autem
hæc & viris, & mulieribus, maxime in tertianis. Junioribus vero fiunt quidem
& in his, verum magis in continuis febribus, & in ſinceris tertianis. Quibuſ-
cumque vero in hujuſmodi febre caput dolentibus, pro eo, quod obſcurum quid-
dam præ oculis appareat, viſus hebetudo contingit, aut ſplendores ob oculos ob-
verſantur, & pro oſculi ventris morſu in præcordiorum dextra, aut ſiniſtra
parte aliquid tenditur, neque cum dolore, neque cum inflammatione; ſanguinem
de naribus his pro vomitu fluxurum eſſe, expectandum eſt. Magis tamen & hic in
juvenibus ſanguinis eruptionem expectare oportet, his autem, qui triginta ſunt
annorum, & ſeniores adhuc, minus; verum vomitus in his expectari debent.
26 * At vero pueris convulſiones fiunt, ſi febris fuerit acuta, & venter non egeſſe-
rit, & vigilarint, & terreantur, & ejularint, & colorem mutarint, & viridem,
ſive pallidum, aut lividum, aut rubrum contraxerint. Fiunt autem hæc promptiſſime
quidem pueris nuperrime editis, uſque ad ſeptimum annum. Seniores autem pueri, &
viri non amplius in febribus corripiuntur convulſionibus, ſi non quid ex ſignis
fortiſſimis, ac peſſimis acceſſerit, qualia ſane in phrenitide fieri ſolent. Perituros
porro, & ſuperſtites futuros tum pueros, tum alios, ex omnibus ſignis conjecta-
re oportet, pro ut ſingula de ſingulis perſcripta ſunt. Atque hæc & de acutis mor-
bis, & de his, qui ex ipſis fiunt, dico. Qui vero recte prænoſcere volet, & ſu-
perſtites futuros, & morituros, & quibus per plures dies, & quibus ad paucio-
res morbus duraturus eſt; eum ſigna omnia ediſcere, & judicare poſſe convenit,
ita ut vires ipſorum inter ſe conferendo expendat, quemadmodum perſcriptum eſt,
& de aliis, & de urinis, & de ſputis, ubi ſimul & pus, & bilem ægrotus tuſſien-
27 do rejecerit. * Quin & impetus morborum ſemper populariter graſſantium cito anim-
advertere oportet, & temporis conſtitutionem non ignorare. Probe tamen id
noſſe expedit de conjecturis certis, & aliis ſignis, & non ignorare, quod in o-
mni anno, & omni tempore mala malum, bona bonum ſignificant. Nam & in
Lybia, & Delo, ac Scythia præſcripta ſigna vera comperiuntur. Proinde ſcien-
dum eſt, minime difficile eſſe, in iiſdem regionibus poſſe aliquem pleraque ex ipſis
aſſequi, ſi memoria tenens ipſa, judicare, ac recte expendere ſciat. Cæterum
nullius morbi nomen deſiderare oportet, quod hic non eſt adſcriptum. Omnes enim,
qui in prædictis temporibus judicantur, ex iiſdem ſignis cognoſces.

HIPPOCRATIS COI
PRÆDICTIONUM
LIBER I.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Phrenitici. Naſus deſtillans. Alvi proflu-vium rubicundum. Linguæ aſperæ. Urinæ phreneticorum. Inſomnia phreneticorum. Screatio frequens. Ardores in præcordio relicti. Deſipientiæ prædebilitatorum peſſimæ. Phreneticæ affectiones.*

2 *Vomitus æruginoſi. Faucium affectiones. Manſuetudo in phreniticis. Sputatio frequens. Alvi alba egeſtio. Rigores. Tremores qui peſſimi. Inſaniæ ſigna.*

3 *Aurium ſonitus in febribus. Mentis percul-ſiones cum voce clangoroſa. Linguæ tremulæ. Excrementa ſpumoſa. Excrementa florida. Circa latus rari dolores. Vocis interceptiones. Mentis motiones modice feroces.*

4 *Morbum moleſte ferre. Phrenitidis notæ. In phreniticis permutationes. Urinæ quæ minguntur a non recordantibus. Palpitationes per totum. Sputationes in phrenitide. Surditas, & urinæ non conſidentes. Fatuitas ex morbo regio. Surditas in morbis acutis. Mentis emotiones. Torpores ex rigore.*

5 *Dolores circa umbilicum. Urinæ innatantia. Mente movendorum ſigna. Sudores circa caput. Impotentiæ præter vaſorum vacuatorum rationem. Alvi interceptio.*

6 *Lumborum dolor. Extremitates cito in utramque partem tranſmutatæ. Reſponſio ferox in moderato. Oculus hebes, & fixus. Dentium ſtridor. Torvitas vehemens.*

7 *Egeſtiones alvi ſpumoſæ. Excrementa ſpumoſa. Urinarum interceptiones. Egeſtiones ſpumoſæ albæ. Vocis interceptiones in febribus. Febres ex præcordiorum doloribus. Sitis in morbis acutis præter rationem ſoluta. Urinæ malæ.*

8 *Vomitus mali. Sopor. Ignorantia. Perfrigerationes ex rigore. Ardores. Rigores æſtuoſi. Dolor in pectore firmatus.*

9 *Vomitus nigrorum. Qui medicamentis non ſunt purgandi. Oris ventriculi dolor. Urinæ fermentatæ. Colli dolor.*

10 *Febres malignæ. Horrores per dorſum delabentes. Anxie ſe jactantes. Perfrigeratio cum duritia. Excrementa prodeuntia non ſentire. Vomitiones bilioſæ. Alborum ex partu detentio. Excrementa bilioſa aquoſa. Syderationes repentinæ.*

11 *Lumborum dolores, & ad os ventriculi recurſiones. Oculi confractio in morbo acuto. Fauces doloroſæ. Opiſthotonos rigor. Præcordiorum dolores. Coxarum dolores.*

12 *Vocis defectum. Fatuitas ex affectionibus ardentibus. Singultum indicantia. Sopor ſpumoſis prodeuntibus. Vocis interceptio ex capitis doloribus. Nigra quibus ventura. Vocis interceptiones cum exolutione. Lateris dolor ex ſputis bilioſis.*

13 *Alvus inflata. Alvi circumtenſio. Lumborum dolores diuturni. Affectiones inſuper rigentes.*

14 *Sudores in principio, urinis concoctis. Capitis dolor uterum gerentium. Dolores ſtrangulatorii in faucibus. Tremores convulſorii. Lumborum dolor. Excrementa ſublivida.*

15 *Fauces exaſperatæ. Somnus multus. Purgationes meracæ. Excitationes e ſomno. Dorſi, & colli perfrigerationes. Cubiti, & colli dolores. Sonitus in faucibus. Dolores ad infernas partes.*

16 *Caput exudantes. Egeſtiones ſubfriabiles, liquidæ. Alvi egeſtiones albæ. Lumborum dolores ad collum, & caput progreſſi.*

17 *Convulſiones in uteri ſtrangulationibus. Veſica intercepta. Oſſium circa tempora diſſectio. Sputa in ſudore febricitanti defluentia. Mentem modice emoventia. Vocis interceptiones cum ſopore.*

18 *Convulſorium oculi. Sanguis ex contrario erumpens, malum. Excrementa nigra poſt ſanguinis eruptionem. Vulnera ſanguinem fundentia, exudantia. Surditas poſt ſanguinis eruptionem. Lumborum, & oris ventriculi dolor, aut hæmorrhoides.*

19 *Sanguinis eruptiones. Morbi ſtatim turbulenti. Urinæ aquoſæ. Sanguinis eruptiones plures. Sanguinis eruptiones in judicatoriis perfrigerationibus. Sanguinem fundentes.*

20 *Recurſus ex lumbis ad caput. Egeſtio nigrorum ex ſanguinis larga eruptione. Parva e naribus deſtillatio. Febres ex rigore cum laſſitudine. Sanguinem effundentia.*

21 *Sanguinis e naribus fluxum ſolvit venæ ſectio. Sanguinis eruptionis ſigna. Sanguinis ſtillicidia. Sudor in horroribus. Sanguinis ſtillicidia. Rigor quibus fluxionem ſiſtat. Sanguinis eruptiones quos morbos ſolvant. Sanguinis erumpentis bona. Abſceſſus juxta aures.*

22 *Subſoporati morbo regio affecti. Abſceſſuum juxta aures futurorum notio. Anxioſæ vigiliæ. Ex volvulis graveolentibus. Ex ſurditate. Leviter ſyderatis.*

23 *Convulſorio modo exacerbata. Urinæ aquoſæ alba innatantia habentes. Spiritum magnum, & frequentem habentes. Soporoſa, anxioſa, præcordia dolentia.*

24 *Alvus nigra ſtercoracea egerens. Tuſſiculæ cum ſputatione. Sopor, & ſurditas in capitis dolore. Præcordii diſtentio.*

SOPOROSI in principiis evadentes, cum capitis, lumborum, 1
præcordii, colli dolore, vigilantes, num phrenitici ſunt? Naſus in his deſtillans pernicioſus tum alias, tum quarto ab initio die. Alvi proluvium valde rubicundum, malum quidem eſt in omnibus morbis, non minime vero in prædictis. Linguæ aſperæ, & reſiccatæ, phreniticæ. In turbatis vigilantibus, urinæ decolores, nigræ, innatantes, in ſudoribus, phreniticæ. Inſomnia etiam in phreniticis manifeſta ſunt. Screatio frequens, ſi ſane & aliud quoddam ſignum affuerit, phrenitica ſunt. Qui relinquuntur in præcordio ardores, febre perfrigerata, mali ſunt tum alias, tum in ſudoribus. Prædebilitatorum deſipientiæ peſſimæ, velut etiam Thraſynonti.

Phreniticæ vehementer affectiones, tremulæ deſinunt. * Vomitus in ca- 2
pitis doloribus æruginoſi cum ſurditate, & vigiliis, cito inſaniam affore, denunciant. Loci circa fauces in acutis morbis doloroſi, graciles, parvi, ſuffocatorii, quando hiarit æger, ut os claudere, & aperire non facile poſſit, mentis emotionem portendunt. Ex talibus phrenitici fiunt, & pernicioſe affecti. In phreniticis in principio manſuetudo. Verum frequenter tranſmutari, malum id eſt, & ſputatio mala eſt. In phreniticis alba alvi egeſtio malum, quemadmodum & Archecrati. Num & in his torpor fit? Rigor in his peſſimus. Quibus melancholico modo mente motis tremores accedunt, malignum hoc eſt.

Mente moti acute, ubi inſuper febrierint, cum ſudore phrenitici fiunt.

Phrenitici paucibibi, ſtrepitum valde percipientes, tremuli. Ex vomitu nauſeabundo oborta clangoroſa vox, oculi pulvillum incumbentem habentes, inſaniam portendunt, quemadmodum etiam Hermozygæ uxor, inſania a-

cute

3 cute correpta, voce deſtituta, mortua eſt. * In febre ardenti ſonitibus aurium accedentibus, cum viſus hebetudine, & gravitate in naribus accedente, melancholico modo mente moventur. Mentis perculſiones cum voce clangoroſa, linguæ convulſiones tremulæ, & voces tremulæ fientes, mortem alienant: durities in his pernicioſa eſt. Linguæ tremulæ ſignum ſunt mentis non firmæ. In bilioſis meracis alvi egeſtionibus, ſpumoſa florulentia mala tum alias, tum ſi cui lumbi antea doluerint, & mente motus fuerit. Rari circa latus in his dolores, deſipientiam ſignificant. Vocis interceptiones cum ſingultu peſſimæ. Vocis interceptiones cum exolutione peſſimæ. In vocis interceptione, ſpiritus veluti his, qui ſtrangulantur præ manibus expoſitus, malus eſt. Num & talis mentem emovet? Modice feroces mentis emotiones
4 ferinæ ſunt. * Moleſte ferre morbum cum perfrigeratione, ſi non ſine febre exſudent partes ſupernæ, phrenitim portendit; quemadmodum etiam Ariſtagoræ. Sed & pernicioſum hoc eſt. Frequentes in phreniticis permutationes, convulſoriæ. Urinæ, quæ minguntur a non recordantibus, nec commonefactis, pernicioſæ. Num his minguntur, velut ſi ſubſidentiam conturbaſſes? Palpitantes per totum, num voce deſtituti moriuntur? Sputationes in phreniticis cum perfrigeratione nigræ revomuntur. Surditas, & urinæ non conſidentes, valde rubicundæ, innatantes, mentis emotionem portendunt. His morbo regio corripi malum eſt. Mala eſt & ex morbo regio fatuitas. Hos voce quidem deſtitui, verum ſentientes eſſe contingit. Arbitror autem, & alvos his perrumpere; velut contigit Hermippo, & mortuus eſt. Surditas in morbis acutis, & turbulentis conſequens, mala. Mentis emotiones tremulæ, obſcuræ, palpatoriæ, valde phreniticæ ſunt. Velut & Didymarcho in Co. Tor-
5 pores ex rigore, non valde apud ſe ipſos ſunt. * Dolores circum umbilicum palpitantes, habent quidem aliquid, quod mentem emovet. Verum circa judicationem his ſpiritus acervatus cum prompta tenſione penetrat. Et dolores circa ſuram, in his mentis emotionem faciunt. Si innatarit quid in urina, dolore circa femur diſſipato, mentis emotionem portendit, & qualia circa aurium ſonitus contingunt, talia exiſtunt. In alvo liquida laſſato, caput dolenti, ſiticuloſo, vigilanti, obſcure loquenti, impotenti, quibus talia ſunt, his timor eſt, ut mente moveantur. Exudantes, & maxime circa caput, in morbis acutis ſubmoleſte ferentes, malum tum alias, tum in urinis nigris, & turbidus ſpiritus in his malus. Impotentiæ præter vacuatorum vaſorum rationem contingentes, non exiſtente vaſorum vacuatione, malum. Alvi interceptæ, ſed parva, nigra, velut caprarum ſtercora ad neceſſitatem coacte emittentes, naſus in his e-
6 rumpens, malum. * Quibus lumborum dolor diutinus, cum ardore faſtidioſo, ac nauſeabundo, hi ſi exudent, malum eſt. Num his tremores fiunt? Sed & vox velut in rigore conſpicua? Extremitates ſi in utramque partem cito tranſmutentur, malum eſt. Et ſitis hujuſmodi mala eſt. Ex moderato ferox reſponſio, malum. Vox acuta, his præcordia intro trahuntur. Oculus hebes, malus; & fixus, ac caliginoſus, malus. Vox acuta, clangoroſa, mala. Dentium ſtridor pernicioſus eſt, quibus non & ſanis familiaris eſt. Suffocatio in his valde mala. Faciei bonus color, & vehemens torvitas, malum. Egeſtiones alvi deſinentes in ſpumoſas meracas, exacerbatoriæ ſunt. Urinarum in morbis acutis ex perfrigeratione interceptiones, peſſimæ. Pernicioſa ſi
7 citra ſigna, levia facta fuerint, mortem ſignificant. * In morbis acutis bilioſis valde albæ, ſpumoſæ, circumbilioſæ egeſtiones, malæ. Malæ item & urinæ ejuſmodi. Num his hepar doloroſum eſt? Vocis interceptiones in febribus convulſorio modo fientes, ad mentis emotionem cum ſilentio deveniunt, pernicioſum. Vocis ex dolore interceptiones, doloroſam mortem inducunt. Febres ex præcordiorum doloribus malignæ. Sitis præter rationem ſoluta in acutis morbis, mala eſt. Sudor multus cum febribus acutis fiens, malus eſt. Et urinæ doloroſæ malæ ſunt. Et rubicundæ ex his florulentiæ detentæ, itemque æruginoſæ malæ ſunt, & parvas apparere veluti ſtillas. Et vomitus cum varietate mali ſunt tum alias, tum ſi propius inter ſe prodeant. Quæcumque in diebus judicatoriis, cum anxietudine, abſque ſudore perfrigerantur, malum eſt.
8 Et quæ ex his inſuper riguerint, mala ſunt. * Vomitus meraci, anxioſi, mali. Sopor num ubique malus eſt? Ignorantia cum rigore malum. Malum item oblivio. Perfrigerationes ex rigore non recaleſcentes, malæ ſunt. Sudantes ex perfrigeratione recaleſcentes, malum. In his ardor doloroſus in lateribus, & inſuper rigere, malum eſt. Æſtuoſi rigores aliquatenus pernicioſi, & flammea facies cum ſudore in his mala eſt. In his poſteriorum partium frigiditas convulſionem accerſit. Exudantes vigiles recaleſcentes, malum. Ex lumborum recurſu, oculi diſtortio malum. Dolor in pectus firmatus cum torpore,
9 malus. Hi ſi inſuper febriant, acute ardentes, moriuntur. * Qui nigra revomunt, cibos averſantur, deliri ſunt, juxta pubem parum doloroſi, oculum ferocem, aut clauſum habent, eos medicamentis purgare non oportet. Pernicioſum enim eſt. Neque intumeſcentes, vertiginoſos, in leviter vagando deficientes, cibos aver-

ſantes, decolores; neque in febre fractos, ſi ſoporoſi fuerint. Pernicioſum enim
eſt. Oris ventriculi dolor cum præcordio diſtento, & capitis dolor, malignum,
& quidpiam anheloſum. Num hi repente moriuntur? velut in Dyſode. Huic e-
tiam urinæ vehementer fermentatæ, erant valde rubicundæ. Colli dolor ma-
lum quidem in omni febre, peſſimum autem his, quibus timor eſt, ut inſaniant.
* Febres ſoporoſæ, laſſatoriæ, caliginoſæ, vigilias inducentes, exudantes, ma- 10
lignæ. Horrores frequentes ex dorſo celeriter translabentes, moleſti, urinæ in-
terceptionem doloroſam ſignificant. Qui anxie ſe jactantes citra vomitum
exacerbantur, male habent. Perfrigeratio cum duritia ſignum malum. A
ventre tenuia non ſentienti prodire, ei qui eſt apud ſe ipſum, pernicioſum; vel-
ut Hepatico. Vomitiones exiguæ bilioſæ, malæ tum alias, tum ſi inſuper vigila-
verint ægri. Naſus in his deſtillans, pernicioſum eſt. Quibus ex partu alba deti-
nentur cum febre, ſurditaſque adeſt, & in latere dolor acutus, hæ pernicioſe men-
te moventur. In febribus ardentibus ſubperfrigerantibus, egeſtionibuſque alvi bi-
lioſis, aquoſis, frequentibus, oculorum diſtortio ſignum malum eſt tum alias, tum
ſi ſtupore prehenſi detineantur. Siderationes repentinæ ei, qui exolute, ac
diutine inſuper febriit, pernicioſæ ſunt: quale quiddam paſſus eſt Numenii fi-
lius. * Ex lumborum dolore ad os ventriculi recurſiones, febriculoſæ, horri- 11
dæ, revomentes aquoſa tenuia multa, mente motæ, voce deſtitutæ, nigrorum
vomitu facto, moriuntur. Oculi confractio in morbo acuto, mala. Num
anxie ſe jactantibus citra vomitum, lumbos dolentibus, ſi ferociter mente mo-
ti fuerint, ſpes eſt, ut nigra per alvum prodeant? Fauces doloroſæ, graci-
les, cum ægre tolerabili moleſtia, ſtrangulatoriæ, pernicioſæ acute. Quibus ſpi-
ritus retrahitur, vox autem ſtrangulatoria eſt, & vertebra intro conſidet,
his in fine velut contrahente quodam ſpiritus fit. Caput dolentes, &
ſtupore detenti delirantes, alvo intercepta, oculum ferocem præ ſe ferentes,
floreſcentes, opiſthotono poſteriorum partium convulſoria diſtentione corripiun-
tur. In oculorum diſtortione, febriculoſo, laſſato, rigor pernicioſus. Et
ſoporoſi in his, malum. In febribus ad præcordium dolores, ſine voce,
ſi ſudore non ſolvantur, maligni ſunt. His dolores ad coxas, una cum fe-
bre ardente, & ſi alvus acervatim eruperit, pernicioſum. * Quibus voces 12
cum febribus deficientes poſt judicationem, hi trementes, ac ſoporoſi moriun-
tur. Quibus affectiones ardentes, fatuitatem inducentes, ſtuporis detentio-
nem inferentes, præcordia variantia, & ventris tumor, cibis interceptis, in
ſudoribus; num his turbidus ſpiritus, & genituræ ſimile quid ſuperveniens,
ſingultum indicat? Sed & alvus ſpumoſa, bilioſa, inſuper egerit? Splendi-
dum in his mictum prodeſt. Venter autem his inſuper turbatur. Qui-
bus ſopor fit, ſpumoſis prodeuntibus, his febris exacerbatur acuta. Ex capi-
tis dolore vocis interceptiones ſi ſint, cum ſudoribus febriculoſi laxantur in
ſe ipſos, fiuntque morbi revertentes diutius durantes. His inſuper rige-
re, non malum eſt. Manus tremulæ, caput dolentes, collum dolentes,
ſubſurdi, mingentes nigra denſata: quibus hæc ſunt, his nigra ventura eſſe
expectare oportet, pernicioſum. Vocis interceptiones cum exolutione, ſtu-
pore detinente, pernicioſæ. Lateris dolor, ex ſputis bilioſis, citra ratio-
nem ſi evanuerit, mente moventur. * Ex colli dolore, ſoporoſo, ſudan- 13
ti, alvus inflata, ſi ſane ad neceſſitatem liquida demiſerit, infuſo immiſſo ſub-
luta; ex his ea, quæ bilioſa non ſunt, ſupprimuntur. Talia vero ſi ſerventur re-
tenta, longius ægrotat. Num itaque proluvia, quæ bilioſa non ſunt, meliora
ſunt? & flatuoſo tumori profuerint? Alvi circumtenſio, ad neceſſitatem li-
quida demittens, cito intumeſcens, habet quid convulſorium, velut etiam A-
ſpaſii filio. Superrigere his pernicioſum. Ex his convulſus factus, ac infla-
tus, ubi diutius ægrotaſſet, ori putrefactio viridis ſupervenit. Quibus cir-
ca lumbos tenues diuturni dolores, ad præcordium ſe revolventes, & cibo-
rum faſtidium inducentes una cum febre; his ad caput dolor intentus pro-
greſſus, repente convulſorio modo occidit. Affectiones inſuper rigentes, &
quæ ad noctem aliquanto magis exacerbantur, cum vigiliis, & delirio
in ſomnis, aliquando urinas involuntarie emittentes, in convulſiones ſopo-
roſas deſinunt. * A principio exudantes urinis concoctis, ardentes qui ci- 14
tra judicationem perfrigerantur, brevi circum circa ardentes. Torpidi item,
ſoporoſi, convulſi, pernicioſe affecti ſunt. Uterum gerentibus capitis dolo-
res, ſoporoſi, cum gravitate fientes, mali ſunt. Fortaſſis autem his etiam
convulſorium quid pati contingit. In faucibus gracilibus dolores ſtrangulatorii
habent quid convulſorium tum alias, tum a capite oborti. Velut et-
iam Thraſynontis conſobrinæ. Tremores convulſorii fientes in ſudoribus,
reverti ſolent. Judicatio his fit, ubi ſuperriguerint. Superrigent hi ar-
dore circa ventrem provocati. Lumborum dolor, & capitis dolor, & o-
ris ventriculi dolor, cum exſcreatione violenta, convulſorium quid habet.
* A ventre ſublivida, turbulenta; & lotia tenuia, ac aquoſa, ſuſpecta. 15
Fauces exaſperatæ parum, & venter murmurans inanibus ad egerendum
ſurrectio-

ſurrectionibus, & frontis dolores, & palpantes, delaſſati, in ſtragulis, ac veſtimentis doloroſi. Quæ ex his augentur, difficilia ſunt. Somnus multus in his convulſorius, & dolores in frontem graves, & mictio difficilis.

Urinæ ſuppreſſio quibus rigores, & in convulſoriis affectionibus, velut & ipſa, ubi inhorruit, ſudavit. Meracæ deſinentes purgationes, omnibus quidem exacerbatoriæ ſunt. His vero etiam valde. Ex talibus etiam circa aurem abſceſſus exurgunt. Turbulentæ ferociſſimæ e ſomno excitationes, convulſoriæ ſunt tum alias, tum cum ſudore. Et colli, & dorſi perfrigerationes apparentes, ſed & per totum corpus. In his etiam ſpumoſæ mictiones, una cum animi deliquio, & oculorum obſcuratio, convulſionem prope adeſſe ſignificant. Cubiti, ac colli dolores convulſorii. A facie autem hi. In faucibus ſonitus frequentes, cum ſalivæ ſputatione. In his in ſomnis ſudores, boni. Num & ſudore levari, plurimis non malum eſt?

16 Dolores ad infernas partes, his toleratu faciles. * In febribus exudantes, caput dolentes, alvo intercepta, convulſi fiunt. Subfriabiles liquidæ alvi egeſtiones, perfrigerantes non ſine febre, malæ ſunt. Rigores ex his veſicam, & ventrem occupantes, doloroſi. Proinde ſoporem his habere aliquid convulſorii, non ſane mirum apud me fuerit. Quæ in acutis vomitorio modo trahuntur, mala ſunt. Et albæ alvi egeſtiones, difficiles. Non viſcoſa ex his progreſſa, cum multo ardore ad mentis emotionem perveniunt. Num ex his ſoporoſi torpidi fiunt? Morbi ex talibus diutius durant. Num circa judicationem hi areſcentes difficulter ſpirantes?

Quæ ex lumbis ad collum, ac caput progreſſa ſunt, & levis ſyderationis modo reſolverunt, convulſoria fiunt, & mentem emoventia. Num & ſolvuntur talia convulſione? Ex talibus varie ægrotant, & per eadem progreſſi.

17 * Convulſiones in his, quæ ab utero ſtrangulantur ſine febre, faciles ſunt, velut etiam Dorcadi. Veſica intercepta tum alias, tum cum capitis dolore, habet quid convulſorium. Quæ in his cum torpore exolvuntur, difficilia ſunt, non tamen pernicioſa. Num id, quod tale eſt, etiam mentem emovet?

Num & oſſium circa tempora diſſectiones, convulſionem accerſunt? aut ſi quis ebrius verberetur, aut ſanguis multus effluat in principiis, num hoc facit convulſionem? In ſudore ſputa defluentia febricitanti, levia ſunt? Num ad dies aliquot alvi humectantur? arbitror. Num his ad articulos abſceſſus fiet? Quæ modice ferociter mentem emovent, atrabiliaria ſunt. Si vero a muliebrium purgationum retentione fuerint, ferina. Hæc vero ſæpius accidunt. Num & convulſæ fiunt hæ? Num & vocis interceptiones cum ſopore convulſoriæ ſunt? Velut coriarii filiæ, quæ muliebribus purgationi-
18 bus præſentibus affici cœpit. * Quibus convulſis oculi intente relucent, neque apud ſe ipſos ſunt, & diutius ægrotant. Sanguinis eruptiones ex contrario malæ ſunt, velut in ſplene magno, ſi ex dextra nare fluat. Et circa præcordia eodem modo res ſe habet. Verum cum ſudore hoc pejus eſt. Ex naribus erumpente ſanguine, cum exiguis ſudoribus, perfrigeſcentia maligna, ac prava. Poſt ſanguinis eruptionem, nigrorum per alvum tranſitus, malus. Prava ſunt etiam valde rubra. Num vero quarto die hæc ſanguinis eruptio contingit? Soporoſi ex his convulſione moriuntur. Num nigris præegreſſis, & ventre tumefacto? Vulnera ſanguinem fundentia, exudantia, maligna. Sic affecti, loquentes latenter moriuntur. Poſt modicam ſanguinis eruptionem, & nigrorum egeſtionem, in acutis ſurditas, malum. Sanguinis egeſtio in his pernicioſa. Verum ſurditatem ſolvit. Lumbis dolentibus oris ventriculi dolores accedentes, ſigna hæmorrhoidum fluxionis futuræ ſunt. Arbitror autem &
19 hos prægreſſæ hæmorrhoidum eruptionis ſignum eſſe. * Sanguinis eruptiones ſtatis temporibus fientes, ſiticuloſæ, difficiles, ac exolventes, ſi ſanguinem non effuderint, in comitialem morbum finiunt.

Morbi, qui ſtatim turbulenti ſunt, inſomnes, ſanguinem de naribus ſtillantes, ſexta die allevati, nocte afflixerunt, poſtridie exudarunt, in ſomnumque delati mentem emoverunt, hi large ſanguinem fundent. Num & aquoſa urina tale quid ſignificat? Quibus ſanguinis eruptiones plures, his temporis progreſſu alvi male afficiuntur, ſi non urinæ concoctæ fuerint.

In judicatoriis perfrigerationibus, ſanguinis eruptiones fortes peſſimæ ſunt.

Capite gravati juxta ſinciput dolentes, inſomnes, ſanguinem profundunt tum alias, tum ſi quid ad collum contendat.

Vigiliis infeſtati, derepente cum inquieta jactatione, ſanguinem fundunt tum alias, tum ſi quid antea perfluxerit. Num ubi inhorruerunt? Colli dolores, oculi valde rubicundi, ſanguinis eruptionem ſignificant. Quibus alvo ſuppreſſa ſanguinis eruptio fit, & inſuper rigent; num alvus inteſtinorum levitate corripitur, & obdura fit, aut aſcarides inſunt, aut utrumque?

20 * Quibus ex lumbis recurſus fit ad caput, & manus, hi ſtupidi, os ventriculi dolentes, ſanioſis, ac ſeroſis humoribus pleni, large ſanguinem profundunt.

dunt. Sed & alvus his turbulentis erumpit. Quibus ex ſanguinis eruptione larga, ac frequenti, nigrorum multorum fit egeſtio, hi ſuppreſſa alvo doloroſi ſanguinem profundunt. Cum quadam vero fluxione, facile ferunt. Num hi multos frigidos ſudores excludunt? Conturbata in his urina, non mala, neque id, quod genituræ ſimile in ipſa reſidet. Verum frequenter hi aquoſa mingunt. Quibus in ſurditate, & torpore parva eſt a naribus deſtillatio, ea habet quid difficultatis. Vomitus his confert, & alvi perturbatio. Quibus ex rigore febres cum laſſitudine, his menſes muliebres decurrunt. At collum in his doloroſum, ſanguinis eruptionis e naribus ſignum eſt. Et per nares ſanguinem effundere ſpes eſt, ea quæ caput concutiunt. Et quæ aurium ſonitum faciunt, ſanguinem profundunt, aut menſes deducunt tum alias, tum ſi juxta ſpinam ardor conſequetur. Fortaſſis autem & dyſenteriam facient. Et circa ventrem palpitationes cum præcordii intenſione ſublonga, ac tumente, ſanguinis eruptionem ſignificant. Inhorreſcunt autem hi. * Quæ larga, violenta, multa ex naribus fluxerint, aliquando ad con- 21
vulſiones adducunt. Venæ ſectio ſolvit. Frequentes & paulatim fientes ad egerendum ſurrectiones, ſufflavæ, viſcoſæ, modica ſtercoracea habentes, cum præcordii, ac lateris dolore, morbo regio participant. Num autem his ſuppreſſis hi exolvuntur? Arbitror ſane. Et ſanguinem profundunt? His tenſio lumborum, & dolores in his, ſanguinis eruptionem ſignificant. Præcordii tenſio cum capitis gravitate, ac ſurditate, & quæ ad hæc conſequenter divexant, ſanguinis eruptionem indicant. Undecimo die ſanguinis ſtillicidia difficilia tum alias, tum ſi ſuperſtillaverint. Qui in horroribus ſimul judicatorie exudarunt, poſtridie vero poſtquam inhorruerunt, præter rationem vigilant, eos ſanguinem effuſuros eſſe, arbitror. Quibus ab initio largæ ſanguinis eruptiones, rigor fluxionem ſiſtit. Ex ſanguinis eruptione, rigores longi. Quibus capitis dolores, ac colli dolores, & totius corporis impotentia quædam, ſanguinis eruptiones ſolvunt. Sed e tempore ſic ſolvuntur. Urinæ, quæ in his, qui juxta aures abſceſſus habent, cito, & modice concoquuntur, malæ ſunt. Et perfrigerari hoc modo malum eſt. * Subſoporati, morbo regio affecti, non valde ſentientes, quibus ſin- 22
gultus, his alvus erumpit, fortaſſis & ſuppreſſa eſt. Hi exolvuntur. Num his etiam abſceſſus juxta aures fiunt? Suppreſſæ cum rigore urinæ malæ tum alias, tum ſi antea ſopor apprehenderit. Num juxta aures abſceſſus, parotides dictos, in his fore ſpes eſt? Ex torminoſo ſubſidentia limoſa ſublivida, mala eſt. Num ex præcordiis dolet puto dexterum? & exolvitur? Num abſceſſus juxta aures talibus parum doloroſi? Alvus erumpens his in omnibus pernicioſa eſt. In anxioſis quibuſdam vigiliis abſceſſus circa aures maxime. Ex volvulis graveolentibus, in febre acuta, præcordiis ſublimibus diutius permanentibus, abſceſſus circa aures oborti occidunt. Ex ſurditate leniter abſceſſus circa aures fiunt tum alias, tum ſi anxioſum quippiam ſuccedat, & ſoporoſis inter hos adhuc magis. Abſceſſus juxta aures leviter ſyderatis mali ſunt. * Quæ convulſorio modo exacerbantur, cum 23
ſtuporis detentione, abſceſſus juxta aures producunt. Convulſio, tremor, anxietas, cum ſtuporis detentione, parvos circa aures abſceſſus exacerbant. Num quibus abſceſſus ſunt juxta aures, capitis dolore affecti ſunt? Num & ſupernis partibus exudant, num inſuper rigent quoque aliquo modo? Deinde & alvus erumpit, & ſoporoſum quippiam habent? Num & aquoſæ urinæ alba innatantia habentes, & quæ varie exalbidæ ſunt, ac fœtidæ, abſceſſus juxta aures faciunt? Num quibus tales urinæ, frequentes ſanguinis e naribus ſtillæ profluunt? num & lingua his levis eſt? Quibus magnum, & frequentem ſpiritum habentibus, morbus regius, & febres acutæ cum præcordiis duris perfrigeratæ ſunt, num his abſceſſus magni ad aures conſiſtunt? Soporoſa, anxioſa, præcordia dolentia, vomitoria parva ſymptomata. In his abſceſſus juxta aures oboriuntur. Antea vero & ea, quæ circa faciem fiunt. * Alvo nigra ſtercoracea egerente, ſopor inſuper apparens, abſceſſum juxta au- 24
res producit. Tuſſiculæ, quæ ſunt cum ſputatione, abſceſſum circa aurem ſubmovent. In capitis dolore ſopor, & ſurditas circa aurem abſceſſum aliquem eructat. Præcordii diſtentio cum ſopore anxioſo, ac capitis dolore, abſceſſus circa aurem attollit. Doloroſi aurium abſceſſus, citra judicationem diſſipati, mali ſunt.

HIP-

HIPPOCRATIS COI PRÆDICTIONUM LIBER II.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Veterum medicorum prædicendi modi varii.*

2 *Hippocratis prædictiones quales, quantumque a prioribus illis differant. Delirii cognitio ante judicationem ex anteacta vita. Ex hæmorrhoidibus prædictiones.*

3 *In prædictionibus prudentia adhibenda.*

4 *De exercitatis nihil certi prædici poſſe. Peccata in morbis cognitu difficilia, tametſi ægri decumbant.*

5 *Potus uberior ſpirandi difficultatem inducit. In febrientibus nares multa ſignificant.*

6 *Morborum, ac ægrotorum mores cogniti, non tamen certam prædictionem permittunt.*

7 *Ægrorum inobedientia quomodo cognoſcatur. Quam prædictionem Hippocrates approbet, aut damnet. Levia ægrorum delicta cognitu difficilia, majorum vero ab Hippocrate hic cognoſcendi ratio proponitur. Ægri matutinis horis conſiderandi, & inſpiciendi. Mens, mores, & corporis vires in ægrotis conſiderandæ. Ructuum, ac flatuum conſideratio.*

8 *Cœna liberior abſque exercitio. Otioſorum excrementa. Ebrii magis ſudant. Coitus modicus, aut frequens.*

9 *Exercitatorum egeſtiones. Excrementa tarde prodeuntia. Egeſtiones liquidiores. Excrementa otioſorum. Egeſtiones liquidiores, & ſine febribus fientes.*

10 *Urina potionis quantitati debet reſpondere. Urina aquoſior. Urina ſtridens. Sanguinem mingere, raro quidem, & ſine febre, ac dolore. Urina craſſa cum ſubſidentia alba. Hippocratis de medicorum ſui temporis prædictionibus judicium.*

11 *Morbi congeniti curationem vix admittunt. Hydropici ut ſint ſuperſtites, quomodo debeant eſſe affecti. Tumores hydropici. Tuſſis, hydropici ſitis, lingua reſiccata. Ciborum appetentia. Alvus. Hydropicorum urinæ. Labor. Hydropici qui deſperati. Medii. Sanguinis multa ſurſum, ac deorſum eruptio in hydrope. Tumores magni emarceſcentes, ac rurſus ſublati.*

12 *Tabidi qui ſuperſtites. Sputum tabidorum.*

13 *A capite fluentia. Venter. Habitus corporis. Pectus.*

14 *Qui interituri. Pectore ſuppurati. Qui potiſſimum ſuppuratione, aut tabe moriantur. Pectore ſuppurati ex ſanguinis eruptione. Abſceſſus ſanguinolentiſſimi.*

15 *Podagrici. Senes a podagra non liberari. Dyſenteriæ podagras inveteratas ſanant. Juvenum podagra curabilis.*

16 *Morbo ſacro qui difficulter liberentur. Morbi ſacri differentiæ. Qui curari debeant, ac poſſint. Atrabiliariæ mentis emotiones incommodæ. Abſceſſus ad inferna converſi.*

17 *Ulcerum cognitio quomodo fieri debeat. Species ulceribus curandis bonæ.*

18 *Quibus ætatibus tubercula ſuppurata potiſſimum fiant. Caria ulcera. Cancri occulti. Herpetes. Ulcerum curatio ſecundum loca facilis, aut difficilis. Ex articulis qui maxime periculo obnoxii. Ulcus in obliqua linguæ parte.*

19 *Vulnera magis lethalia. Corporum ſtructuras in affectionibus multum inter ſe differre. Qua ratione in vulneribus mors ſequatur.*

20 *Vulnera in locis vilibus ſæpe moleſta. Delyrium, & mors ex vulnere non gravi. Animæ, & corpora hominum differunt. Quorum vulnerum curatio non tentanda.*

21 *Nomæ lethaliſſimæ. Putredines albæ, ac mucoſæ. Herpetes. Febrem quibus ulceribus ſupervenire commodum. Nervi, aut oſſis, aut amborum corruptio.*

22 *Capitis vulnera quæ lethaliſſima. Os nudum, os infractum, & diffractum. Oſculum ulceris parvum, oſſis fiſſura aliquandiu permanente. Quæ circa capitis vulnera conſideranda. Ulceribus capitis quæ ſymptomata inimica.*

23 *Inflammationes ex ulceribus in doloribus conferunt. Quæ febres in capitis vulneribus lethales. Delyrium in febrium principiis.*

24 *Vulnera in articulis magna: eorum ſigna. Nervi elapſuri cognitio.*

25 *Diſſectiones in cubiti gibbis.*

26 *Medulla ſpinæ ægrotans.*

27 *Fauces ſanguine impletæ.*

28 *Oculi lippientes. Sordes ſiccæ. Tumor magnus, doloriſque exors, & ſiccus. Lachryma calida, ac ſalſa. Lachryma multo tempore affuſa. Oculus ruptus prominens. Ulcerum cicatrices. Oculi læſioni maxime obnoxii. Pupillæ flaveſcentes, aut argenti ſpeciem referentes. Caligines, & nubeculæ.*

29 *Lippitudinum prædictiones.*

30 *Dyſenteriæ. Ex dyſenteria qui moriantur.*

31 *Inteſtinorum levitas.*

32 *Profluviorum alvi conſideratio. Sedis averſio.*

33 *Quæ mulieres magis, aut minus in utero concipiant. Mulieres parvæ. Mulieres venas conſpicuas habentes. Mulieris mammæ tumidæ, ac magnæ. Menſes optimi. Uterus qualis ad concipiendum fœtum eſſe debeat. Non concipientium ſigna.*

34 *Ulcus in utero. Conceptum impedientes variæ*

riæ cauſſæ. Ulcus ſolum in ſiniſtra uteri parte factum. Sexus, pro ulcerum in utero ſitu, differre. Febres in concipere nequeunte. Febris ſoluta a ſanguinis eruptione.

35 *Conceptus falſi ſigna. Mulieres, quæ conceperunt, de quibus interrogandæ. Subbilioſorum vomitus in mulieribus gravidis, dum jejunæ ſunt. Lumbricorum vomitus.*

36 *Dolores ſine febribus. Dolores circa caput, ac frontem ex magnis venis. Gravedines quos morbos ſolvant. Gravedines quando perfectæ fiant. Dolores ſine manifeſtis cauſſis, & diuturni, & in toto capite &c.*

37 *Torpores, & puncturæ pruriginoſæ per caput diſcurrentes.*

38 *Vertigines cum capitis doloribus. Mulieribus in capitis doloribus alia omnia fiunt, quæ & viris.*

39 *Colores pravi ad multum tempus, dum juvenes ſunt. Pallidi cum virore colores. Pallidi cum tumore.*

40 *Nyctalopes. Verticis, & temporum dolor ſine febre.*

41 *Sanguis ex naribus fluens.*

42 *Gingivæ vitiatæ, & ora graveolentia. Tibiæ ulcera parva habentia. Partes ſub oculis elevatæ. Tumores in pedibus. Faciei diſtorta conſideratio. Ad motum inepti, & parte corporis morboſa attenuata, &c.*

43 *Temporum anni differentiæ in morbis conſiderandæ.*

44 *Dolores in humeris. Bilem nigram vomentes.*

45 *Coxendicum morbus.*

46 *Lumborum, ac crurum dolor.*

47 *Quibus hic morbus fiat circa articulos.*

48 *Impetigines, & lepræ.*

S E C T I O I.

MEDICORUM prædictiones narrantur multæ, & variæ, & admirandæ, quales ego quidem neque ipſe prædixi, neque alium aliquem prædicere audivi. Sunt autem aliquæ ex ipſis hujuſcemodi. Hominem pernicioſe affectum eſſe, & medico ipſum curanti, & aliis videri. Verum medicum alterum ſupervenisſe, ac dixiſſe. Non peribit hic homo, verum cæcus evadet. Item ad alium, qui omnino male habere videbatur, ingreſſum prædixiſſe, hominem quidem evaſurum eſſe, verum manum claudam habiturum; & ad alium quemdam, qui ſimiliter ſuperſtes fore non putabatur, dixiſſe, ipſum quidem ſanum fore, verum pedum digitos nigrefactos putrefactione corrumpendos eſſe. Et aliæ hujuſcemodi prædictiones in tali prædictionis ſpecie dicuntur. Alius autem prædictionis modus eſt, ementibus, ac negotiationes tractantibus prædicere, aliis mortem, aliis inſaniam, aliis alios morbos, & ad hæc omnia, etiam ea, quæ prioribus temporibus facta ſunt, prædicere, ac omnia vera narrare. Alia porro adhuc forma prædictionum eſt, athletas, & eos, qui morborum cauſſa exercentur, ac ſe fatigant, cognoſcere, ſi quid aut circa cibum deliquerint, aut alteratum quippiam ederint, aut potu uberiore uſi fuerint, aut deambulationem intermiſerint; aut res venereas quaſdam exercuerint. Horum omnium nihil illos latet, adeo ut etiam minima quæque, in quibus non paruerit homo, exacte cognoſcant. Hi omnes prædictionum modi eſſe feruntur. * Ego vero talia quidem non vaticinabor. Verum ſigna ſcribam, ex qui- 2
bus & ſanos futuros homines, & morituros conjectare oportet; & tum brevi tempore tum longiore ſanos futuros, aut perituros. Scriptum eſt autem a me & de abſceſſibus, quomodo ſingulos conſiderare conveniat. Arbitror autem & eos, qui de claudicationibus prædixerunt, aliiſque ejuſmodi, confirmato jam morbo prædixiſſe, & quum jam manifeſtum eſſet, quod abſceſſus non eſſet recurſurus, ſi modo intelligentiam habuerunt; multo ſane magis, quam priuſquam abſceſſus fieri inciperet. Spero item & alia prædixiſſe, magis humano more quam refertur, quæ videlicet ementibus, & negotiationes tractantibus prædixiſſe dicuntur, mortes, & morbos, & inſanias. Atque hæc mihi videntur talia facta eſſe, & nulla mihi videtur eſſe difficultas prædicendi, ſi quis circa talia ſtudium, ac curam adhibere velit. Primum etenim aqua inter cutem laborantes, & tabidos quis non cognoverit? Deinde deliraturi non diu latere poſſunt, ſi quis noverit, quibus hic morbus cognatus eſt, aut prius aliquando inſaniverunt. Si enim hi homines ebrioſi fuerint, aut carnes voraverint, aut vigilaverint, aut in frigore, aut calore inconſiderate verſati fuerint, multus timor eſt ex tali victus ratione, ipſos deliraturos eſſe. Et eos, qui hæmorrhoidas habent, ſi quis hyeme multo potu uti viderit, & bono colore præditos, de his prædicere licet, quod ad ver multa ſpes ſit ſanguinis eruptionis, ut & decolores, & aquatici ſub æſtatem fiant. * Verum omnia hæc addiſcere, ac prædicere oportet, ſi 3
quis in talibus ſtudiis palmam ferre expetat. Licet enim ex ſcriptis prædicere & mortem, & inſaniam, & bonam habitudinem. Poſſem autem referre & alia multa hujuſmodi, ſed quæ facillima cognitu ſunt, viſum eſt mihi ſcribere. Conſulo autem, ut quamprudentiſſime agant tum in reliqua arte, tum in hujuſmodi prædictionibus, illius probe memores, quod ſi cui ſucceſſerit prædictio, is apud ægrotum intelligentia præditum in admiratione fuerit. Si vero quis aberrarit, ſu-

rit, ſupra hoc, quod odio habetur, fortaſſe etiam inſanire videbitur. Quapropter jubeo, ut tum alias omnes, tum has prædictiones prudenter faciant: quamquam ſane & audiam, & videam, neque judicare recte homines ea, quæ dicuntur, ac fiunt
4 in arte, neque narrare. * Cæterum de his, qui exercentur, ac laboribus ſe fatigant, eas aſſeverationes, quas afferunt hi, qui ipſas aſſerunt, neque eſſe puto, neque ſi quis putat, prohibeo. A nullo enim ſigno, neque bono, neque malo, læduntur ſuſpiciones, cui ſigno fide habita quis ſciat, an recte pronunciatum ſit, aut ſecus, alioqui per me licet, ut ſi quis velit, credat. Non enim ego impedimento ſum. Arbitror autem ſi quid veri ab ipſis dicitur, aut his, qui de his, qui exercentur, aſſeverant, aut illis, qui prius ſcripti ſunt; primum quidem hunc, qui cognovit, ex ſignis conjectaſſe. Deinde vero ambiguo, & humano more prædixiſſe, & ſimul eos, qui id narrant, monſtroſius quam factum fuit, recenſere. Nam neque in morbis facile eſt peccata cognoſcere, etiamſi decumbant homines, & victu parum nutriente utantur, ut non adeo multa intueri opus ſit eum, qui hæc conſiderandi curam ſuſcepit. Alii enim bibunt ſolum. Alii ad hoc, quod bibunt, aut ſorbitionem, aut cibum pauciſſimum aſ-
5 ſumunt. * Neceſſe igitur eſt eos, qui uberiore potu uſi ſunt, magis difficulter ſpirare, & plus urinæ ejicere. Eos vero, qui ſorbitionem, aut cibum auxerunt, magis & ſitire, & febrire. Si vero quis utriſque & potu, & cibo immodice uſus fuerit, ad hoc, quod febrit, & difficulter ſpirat, etiam ventrem circumtentum, & majorem habebit. Licet porro & hæc, & alia omnia experimentis optime explorare, quæ & habemus, & omnibus recte utimur. Primum equidem & intelligentia, & oculis cognoſcere facile eſt, hominem in eodem loco decumbentem, & exacta victus ratione utentem, ſi non paruerit, aut obambulando, aut multa edendo. Deinde qui manibus contrectavit ventrem, ac venas, minus falli poteſt, qui non contrectavit. Et nares in febrientibus quidem & multa, & bene ſignificant. Odores enim multum inter ſe differunt. At vero in ſanis, & recto victu utentibus, haud ſcio, qua re vel in hoc experimento faciendo uti poſſim. Poſtea audiendo vocem, & ſpiritum auribus cognoſcere datur, quæ in ſanis
6 non ſimiliter ſunt manifeſta, ſed qualiter etiam antea. * Quod ſi etiam mores morborum, ac ægrotorum didicerit medicus, non tamen quicquam prædicere oportet. Non enim difficilius ſpirabit homo, morbo adhuc errante, & febriet acutiore febre, & venter intentus fuerit. Quare propter hæc non tutum eſt prædicere, priuſquam ſtatum accipiat morbus. Verum poſt hoc tempus, quicquid præter rationem acciderit, dicere oportet. Manifeſta vero ſunt mala, quæ propter ægri inobedientiam fiunt. Nam & ſpirandi difficultates, & alia hujuſmodi poſtridie ſedabuntur, ſi ob peccatum fiant. Si igitur quis hanc judicationem conſiderans dixerit, non delinquet. Atque ego quidem hunc conſiderandi modum nunc conſulo tum de his, qui domi manent, tum de his, qui exercentur, itemque de aliis omnibus, qualia peccata committant. At exactam illam narrantes rationem & audio, & derideo. Quum enim parum inobedientes fuerint homines, haud ſcio, quomodo id deprehendere poſſim. Si vero majora fuerint peccata,
7 quem in modum conſiderare oporteat, ſcribam. * Oportet autem primum hominem, in quo quis per inobedientiam admiſſa cognoſcere volet, per totum diem intueri, & in eodem loco, & eadem hora, ſole præſertim recens orto; hoc enim tempore ſubevacuatus fuerit, & adhuc jejunus eſt, & nullo labore fatigatus eſt, præterquam matutinis deambulationibus, in quibus minime inobediens eſt, ſi ſane, ubi de ſomno ſurrexit homo, ad deambulandum prodierit. Quare neceſſe eſt eum, qui juſta victus ratione utitur, hac hora maxime æqualiter habere & coloris, & totius corporis conſtitutionem. Quapropter & is, qui hujus conſiderationis curam gerit, acutiſſimus fuerit & mente, & oculis, eo tempore. Contemplari præterea oportet hominis mentem, & mores, & corporis vires. Alii enim alia facilius, aut difficilius imperata faciunt. Primum igitur is, cui inedia imperata eſt, ſi plura comederit, & biberit, per hæc manifeſtius fiet, & tumidius corpus ipſius apparebit, & plenius, ac coloratius erit, ſi non excrementa alvi male ipſi proceſſerint. Erit item animoſior ad ferendum laborem. Conſiderandum etiam, an ructum edat, aut a flatibus urgeatur. Hæc e-
8 nim fieri ſolent his, qui ita affecti ſunt propter hoc peccatum. * Si vero dum edere multa cogitur, & fortiter laborare, aut cibum imperatum non ederit, aut ebrius factus fuerit, aut a cœna larga non obambulaverit, hoc modo explorare oportet. Si quidem cœnam non ederit, ſolito autem more deambulaverit, jucundiorem aſpectum præ ſe feret, & vegetior, ac operoſior in exercitiis erit. Verum alvi egeſtio modica, & compacta maxime in hoc fuerit. Si vero cœna ſumpta, non deambulaverit, ructum utique edet, & flatuoſus fuerit, & plenitudo non minor apparebit, & inter laborandum magis quam antea ſudabit, & difficulter ſpirabit, ac gravis erit, & tranſitus alvi majores, ac minus viſcoſi his fuerint. Quod ſi neque cibum conſumpſerit, neque deambulaverit, pigrior utique fuerit, ac tumidior. Si vero ebrius factus fuerit, ſudabit magis, quam antea, & difficulter ſpirabit, & ipſe ſe ipſo gravior erit, ac humidior. Sed & lætior erit, ſi non caput ipſi affligatur. Quod ſi uxore ſemel uſus fuerit, vegetior utique erit, & magis ſolutus. Si vero ſæ-

ro ſæ-

ro ſæpius rem peregerit, durior evadet, & ſquallorem quemdam habebit, & decoloratior, ac magis laſſatus erit. * Porro egeſtiones alvi procedere oportet his, qui laboribus exercentur, quamdiu parum ederint, ac parum potaverint, modicas, & duras, atque hoc quotidie. Si vero tertio quoque die, aut quarto, aut ex longiore intervallo prodierint, periculum eſt aut febri, aut alvi profluvio corripiendos eſſe. Quæcumque vero egeſtiones liquidiores ſunt, quam ut in tranſitu conformentur, hæ ſane omnes pejores ſunt. At vero his, qui multum edunt, & multum laborant, egeſtionis tranſitum mollem, oportet eſſe ſiccum, & copiam ciborum ingeſtorum pro ratione laboris. Procedunt autem ab æquali ciborum copia, his quidem, qui minimum laborant, plurimæ egeſtiones, his vero, qui plurimum laborant, modicæ, ſi ſani fuerint, & juſta victus ratione utantur. Nam ad hæc conjecturam facere oportet. Liquidiores autem egeſtiones, et ſine febribus fientes, et quæ ſeptima die, aut citius judicantur, commodæ ſunt, ſi ſemel una vice omnes fiant, et non revertantur. Si vero inſuper febrierint homines, aut alvi profluvia redierint, ſi longa fuerint, penitus mala ſunt, ſive biliosa fuerint, ſive pituitoſa, ſive cruda, et victus ratione propria, ſingula opus habent, itemque medicamentis alia aliis. * Cæterum urinam juxta potionis copiam mingere oportet, et 10 ſemper æqualem, et quammaxime acervatim, et momento paulo craſſiorem, quam id, quod in potu acceptum fuit. Si vero fuerit aquoſa, et copioſior, quam pro eo, quod bibi imperatum eſt, ſignificat hominem non obedire, ſed copioſiore potu uti. Aut non poſſe renutriri, quamdiu talia urinam faciunt. Si vero paulatim ſtridat urina, aut medicamentis hominem opus habere ſignificat, aut morbum aliquem circa veſicam habere. At ſanguinem mingere, raro quidem, et ſine febre, ac dolore, nihil mali ſignificat, ſed laſſitudinum ſolutio fit. Si vero ſæpius mingat, et aliquid ex his acceſſerit, malum eſt. Verum prædicere oportet, ſive cum dolore mingatur, ſive cum febre, fore ut inſuper pus mingat, atque ita dolores, ac afflictiones quieſcant. Craſſa vero urina albam ſubſidentiam habens, aut circa articulos dolorem aliquem, aut tumorem ſignificat. Aliæ vero omnes ſubſidentiæ in urinis eorum, qui exercentur, a morbis circa veſicam fiunt, id quod ipſi manifeſtum facient. Cum doloribus enim erunt, et tales, ut difficulter quis ab ipſis liberari poſſit. Atque hæc quidem de his ſcribo, et hujuſmodi alia dico. Cæterum ex his, qui exactam, ac certam prædictionum rationem prædicant, cum aliquibus ipſe converſatus ſum, cum aliquorum vero filiis, ac diſcipulis rem contuli, quorumdam vero ſcripta accepi. Quare quum probe ſciam, qualiter quiſque ipſorum ſentiat, et exactas certitudines nuſquam compererim, hæc ſcribere aggreſſus ſum. * At vero de aqua inter cutem, et tabidis, et podagris, et his, qui 11 a morbo ſacro appellato corripiuntur, hæc dico, ex aliqua quidem parte de omnibus idem. Nam qui hos morbos congenitos habet, is ægre ab ipſis liberari poteſt. Reliqua vero ſingulatim ſcribam de ſingulis. Eum, qui ab hydrope, ſive aqua inter cutem correptus eſt, et ſuperſtes eſſe volet, bonis viſceribus præditum eſſe oportet, ita ut natura ſe exerat, ſimulque facile concoquat, et bene ſpiret, ſitque ſine dolore, et totum corpus æqualiter tepidum habeat, et non circa extremas partes colliquatum. Melius eſt autem, ut tumores potius habeat in extremis partibus. Optimum vero eſt neutrum horum habere. Nam molles, ac graciles eſſe convenit extremas partes, itemque ventrem ad contactum mollem. Tuſſim vero adeſſe non oportet, neque ſitim, neque linguam reſiccari tum reliquo tempore, tum poſt ſomnos, quando hæc valde fieri ſolent. At cibos libenter accipere oportet, & ubi multum ſatis comedit, non affligi. Alvum vero ad medicamenta quidem celerem habere, reliquo autem tempore egerere recrementum molle efformatum. Urinam autem apparere convenit, pro ſtudiorum ratione, & vinorum mutatione tranſeunte. Laborem vero ferre oportet facile, & laſſitudinis exortem eſſe. Ac optimum quidem eſt hominem ita per omnia diſpoſitum eſſe, & ſic ſecuriſſime ſanus fieri poterit; ſin minus, plurima ex his habeat. Nam ſpes erit, ut ſuperſtes evadat. Qui vero nihil horum habuerit, ſed contraria, eum deſperatum eſſe ſcito. Qui autem pauca horum habuerit, quæ bona eſſe dixi, ſi hydrope laboranti adſint, huic exiguæ ſpes reſtant. Cui vero multum ſanguinis ſurſum, ac deorſum eruperit, & febris inſuper acceſſerit, eum multa aqua repletum iri timor eſt, atque hic hydrops breviſſimi temporis eſt, & ex quo pauciſſimi evadunt. Verum de hoc alteri prius ſignificare oportet. At quibus magni tumores facti emarceſcunt, ac rurſus attolluntur, hi magis convaleſcunt, quam illi, qui ex ſanguinis eruptione implentur. Verum fallunt hi hydropes ipſos ægrotos, faciuntque, ut ipſi a medicis diſcedant, ac pereant. * De tabeſcentibus quod ad ſputum, ac tuſſim attinet, 12 eadem dico, quæ de pectore ſuppuratis ſcripſi. Oportet enim eum, qui probe liberari volet, facile ſputum per tuſſim rejicere, & id eſſe album, & æquale, & ejuſdem coloris, & ab inflammatione alienum. Quod vero a capite defluit, ad nares converti, febrem autem non invadere, ut ne a cœnis prohibeatur, neque ſitiat. Venter autem egerat quotidie, & id, quod egerit, ſit durum, copia pro ratione ciborum ingeſtorum. Hominem vero quamminime tenuem eſſe oportet. Pectus autem laudare convenit quadrangulum, & hirſutum, & os ipſius parvum ſit, & robu-

ſte car-

ſte carnoſum. Quicumque enim hæc omnia habuerit, maxime ſuperſtes erit. Qui ve-
13 ro nihil horum habet, interitui proximus. * Quicumque vero pectore ſuppurati fa-
cti fuerint, dum juvenes ſunt, ex humorum illapſu, aut fiſtula, aut alio quopiam hu-
juſcemodi, aut ex abſceſſus recurſu, hi non evadunt, niſi valde multa bona ſigna ip-
ſis acceſſerint. Pereunt autem homines hi ad autumnum. Sed & ex aliis morbis lon-
14 gis plerique ad hoc tempus maxime moriuntur. * Cæterum ex aliis minime ſuperſti-
tes manent & virgines, & mulieres, quibus ex ſuppreſſis menſibus tabes oborta
eſt. Si vero aliqua virgo, aut mulier evaſura eſt, & aliorum ſignorum bonorum
multa accedere oportet, & menſes ſplendide, ac pure apparere, aut nulla ſpes eſt.
Qui vero ex ſanguinis eruptione pectore ſuppurati fiunt, & viri, & mulieres,
& virgines, non minus evadunt. Verum ſignis omnibus tum ſuppuratorum, tum
tabeſcentium collectis, & ſuperſtitem futurum, & periturum prædicere oportet.
Maxime vero evadunt ex ſanguinis eruptione hi, quibus dolores ſunt atrabilia-
rii & in dorſo, & in pectore, & qui poſt eruptionem minus dolent. Nam &
tuſſes non valde inſuper accedunt, & febres pleræque perſeverant, ſitim faci-
le ferentes. At reverſiones eruptionis ſanguinis maxime fiunt his, ſi non abſceſ-
ſus ſuccedant. Optimi vero ſunt abſceſſus ſanguinolentiſſimi. Quibus autem in pe-
ctoribus dolores inſunt, & per tempus attenuantur, & tuſſiunt, ac difficulter
ſpirant, neque febribus inſuper corripientibus, neque ſuppurationibus ſuccedenti-
bus, eos interrogare oportet, quum tuſſiant, & difficulter ſpirent, an & compa-
15 ctum quiddam, & modicum odorem habens, tuſſiendo rejiciant. * De poda-
gricis hæc dico. Quicumque aut ſenes ſunt, aut circa articulos callos tofaceos con-
cretos habent, aut ærumnoſe vivunt, ac ſiccam alvum habent, hi omnes ſani fie-
ri non poſſunt humana arte, quantum ego novi. Sanant quidem hos optime dy-
ſenteriæ, ſi ſucceſſerint. Sed & aliæ eliquationes valde proſunt, quæ ad infernos
locos repunt. Qui vero juvenis eſt, & circa articulos nondum tofaceos cal-
los concretos habet, & accurate vivit, & laboris amans eſt, & alvum bonam
habet ad obediendum pro ſtudiorum ratione, hic ſane medicum intelligentiam ha-
16 bentem nactus, ſanus fieri poterit. * Ex his porro, qui a ſacro morbo corripiun-
tur, difficillime quidem liberantur hi, quibus a puero contigit morbus, & ſimul ad
virilem ætatem pervenit. Deinde hi, quibus corpore in vigore ætatis conſtituto fa-
ctus eſt, & fuerit a viginti quinque annis uſque ad annum quadrageſimum quin-
tum. Poſt hos autem, quibus factus fuerit morbus, nullam ſignificationem præbens,
ex qua corporis parte initium ſumat. At quibus ex capite initium capere videtur
aut a latere, aut a manu, aut pede, facilius curatur. Verum differunt etiam hæc mor-
bi genera. Qui enim a capite initium ſumunt, ex his graviſſimi ſunt. Deinde qui
a latere. Qui vero a manibus, ac pedibus, maxime ſanari poſſunt. Cæterum ho-
rum curam aggredi oportet medicum, qui medendi modum novit, ſi homines fuerint
juvenes, & laboris amantes, niſi mens mali aliquid habuerit, aut quis ſtupore at-
tonito ſideratus fuerit. Nam hæ attabiliariæ mentis emotiones non ſunt conducibi-
les. Alii vero, qui ad infernas partes convertuntur abſceſſus, boni ſunt. Longe
vero optimi & hic ſunt, qui ſunt ſanguinolentiſſimi. Quicumque vero ſenes appre-
hendi incipiunt, maxime moriuntur. Et ſi non pereant, ſtatim, celerrimeque per ſe
liberantur, a medicis autem minime opem ferunt. At quibus pueris oculi repente di-
ſtorti fuerunt, aut majus quoddam malum perpeſſi ſunt, aut tubercula ſub cervicem
oborta ſunt, aut vocem graciliorem adepti ſunt, aut tuſſes ſiccæ diuturnæ adhæ-
rent, aut majoribus factis dolor procedit ad ventrem, & non exturbatur, aut in
lateribus diſtortiones habent, aut venas craſſas circa ventrem varicoſas, aut omen-
tum deſcendit, aut teſtis magnus factus eſt, aut manus tenuis, & impotens, aut
pes, aut tibia tota clauda facta eſt citra aliam cauſſam; his omnibus morbum an-
tea factum fuiſſe, ſcire oportet præ his univerſis. Et plurimi, qui pueros educant,
ſi interrogentur, confitebuntur; quoſdam vero etiam res latet, negantque ſe ſcire
17 quicquam tale factum eſſe. * Qui porro de ulceribus cognoſcere volet, quomo-
do ſingula finient, eum primum hominum ſpecies perſcrutari oportet tum eas,
quæ meliores ſunt ad ulcera, tum quæ deteriores. Deinde ætates noſſe, in qui-
bus ſingula ulcera curatu difficilia exiſtunt. Locos item in corporibus perſpe-
ctos habere, quantum alii ab aliis differunt. Sed & alia qualia in ſingulis accedunt
tum bona, tum mala noſſe oportet. Si quis enim omnia hæc noverit, is ſane ſciet
etiam, quomodo ſingulorum eventus continget. Qui vero non noverit hæc, non
noſſe poterit, quales fines ulcerum erunt. Species equidem bonæ ſunt hæ. Leves,
& commoderatæ, & bonis viſceribus præditæ, & neque valde carnoſæ, neque duræ.
Juxta colorem vero ſit ſpecies alba, aut nigra, aut rubens. Hæ enim omnes bonæ
ſunt, ſi puræ ſunt. Si vero pallidus color ammixtus fuerit, aut color ipſe pallidus,
aut lividus fuerit, pejus eſt. Species vero, quæ præſcriptis contrariæ ſunt, eas dete-
18 riores eſſe ſcito. * At vero quod ad ætates attinet, tubercula quidem ſuppurata
fiunt, & ſtrumoſa hæc plurimos pueros occupant, & faciliime ex ipſis liberantur.
Senioribus vero pueris, & adoleſcentibus minus quidem oriuntur, verum difficilius
ab ipſis liberantur. Viris autem talia quidem tubercula non valde fiunt, verum cæ-
ria græcis dicta, ad modum favi concreta, horrenda, & cancri occulti ſubmerſi,

& ex

& ex puſtulis nocturnis herpetes, donec ſexaginta annos tranſmiſerint. Seni-
bus autem nihil talium tuberculorum accedit, verum cancri & occulti, & ſummas
partes occupantes, & commoriuntur. Cæterum ex locis ſubalares difficiliores cu-
ratu ſunt, & laterum mollitudines, ac femora. Nam & moræ in ipſis fiunt, & reci-
divæ. Ex articulis periculo maxime obnoxii ſunt magni digiti, & præſertim pe-
dum. Quibus autem in obliqua linguæ parte ulcus fit diuturnum, in his dentes conſi-
derare oportet, an quis juxta illam ulceris partem acutior ſit. * Vulnera magis 19
lethalia ſunt, quæ in venas craſſas in collo, ac inguinibus infliguntur. Deinde quæ
in cerebrum, & in hepar. Poſtea quæ in inteſtinum, & veſicam. Sunt autem hæc o-
mnia pernicioſa valde, non tamen ita ut nemo ex his evadat, velut putatur. Nam & loci,
qui hæc nomina habent, multum inter ſe differunt, & iidem modi. Multum etiam
differt corporis ipſius hominis ſtructura. Aliquando enim neque febricitat, neque in-
flammatur ſauciatus. Aliquando etiam citra febrem febricitat, & aliqua corporis
pars omnino inflammatur. At quando is, qui ulcus habet, delirat, & facile fert
vulnus, tunc vulnus aggredi oportet, velut juxta medicinæ, & accedentium ratio-
nem, eventum habiturum. Moriuntur enim homines ab omnis generis vulneribus.
Multæ enim venæ ſunt & tenues, & craſſæ, quæ ſanguinem fundentes occidunt,
ſi gliſcere, ac eo ferri ipſas contigerit, quas alia temporis occaſione ſi quis per-
tundat, corporibus prodeſſe ſentiat. * Multa vero vulnera in locis vilibus, ac non 20
malis eſſe, & nulla re gravia videntur, & tamen ſic dolore affligit plaga, ut reſpira-
re non poſſit. Alii vero præ vulneris dolore, quod ſane grave nulla re erat, ſpiritum
quidem duxerunt, verum delirarunt, & febrientes mortui ſunt. Quicumque enim
aut corpus febricitans habent, aut mentem turbatam, talia patiuntur. Sed neque hæc
admirari oportet, neque formidare, illud expendendo, quod & animæ, & corpora
hominum plurimum differunt, & vim maximam habent. Quæcumque igitur vulne-
ra tempus nanciſcuntur, aut corpus, & mentem hujuſmodi, aut ita gliſcentem ſan-
guinem, aut magnitudine tanta fuerint, ut homo ad curationem adduci ab ejus
contemptu non poſſit, ab his quidem diſcedere oportet, qualiacumque tandem fue-
rint, diariis animi deliquiis exceptis; alia vero omnia aggredi, quæ recens ſunt in-
cuſſa, quo & febres effugiant homines, & ſanguinis eruptiones, & nomas ulce-
rum proſerpentes hi, qui evadent. Exactiſſime vero, & ad plurimum tempus eorum,
quæ graviſſima ſunt, cuſtodiam facere oportet. Nam ita facere juſtum eſt. * At ve- 21
ro nomæ lethaliſſimæ ſunt, quarum putredines profundiſſimæ, & nigerrimæ, ac ſic-
ciſſimæ exiſtunt. Pravæ etiam ſunt, ac pericuIoſæ, quæ nigram ſaniem remittunt.
Albæ vero, ac mucoſæ putredines minus quidem occidunt, magis autem revertun-
tur, & diuturniores ſunt. Herpetes autem minime omnium ulcerum, quæ depaſcendo pro-
ſerpunt, periculoſi ſunt, verum maxime difficulter ſubmoveri poſſunt, quemadmo-
dum cancri occulti. In omnibus autem talibus febrem ſupervenire una die con-
fert, & pus quam albiſſimum, ac craſſiſſimum. Commodat & corruptio nervi, aut etiam
oſſis, aut etiam amborum tum in profundis, tum in nigris putredinibus. Nam in
corruptionibus pus multum fluit, & putredines ſolvit.

S E C T I O II.

* Porro ex capitis vulneribus lethaliſſima ſunt, quæ ad cerebrum pertingunt, 22
velut etiam antea ſcriptum eſt. Gravia ſunt & hujuſmodi omnia, os nu-
dum magnum, os infarctum, os diffractum. Si vero etiam oſculum ulceris par-
vum fuerit, fiſſura vero oſſis aliquandiu permanſerit, periculoſius eſt. Hæc autem
omnia graviora fiunt, ſi & juxta ſuturam ſunt, & ex locis ſemper periculoſiores
ſummi in capite exiſtunt. Cæterum in omnibus memorabilibus vulneribus inter-
rogare oportet, ſi adhuc recentes fuerint plagæ, aut etiam jactus fuerint,
an conciderit homo, aut an in ſoporem altiorem collapſus ſit. Si enim
horum quippiam factum fuerit, ampliore cuſtodia opus habet, nimirum
quum cerebrum vulnus tunc perceperit. Si vero non recens ſauciatus fuerit, ad a-
lia ſigna reſpicere oportet, ac conſilium capere. Optimum quidem igitur eſt, neque
febrire eum, qui ulcus in capite habet, neque ſanguinem inſuper ipſi erupiſſe, neque
inflammationem, neque ſimul ullum aliquem dolorem acceſſiſſe. Si vero quid ho-
rum apparuerit, ſecuriſſimum eſt, ut in principio fiat, & modico tempore perma-
neat. * Conducit autem in doloribus, etiam inflammationes ex ulceribus accede- 23
re. In ſanguinis autem eruptionibus, pus in venis apparere. Quæ vero in acu-
tis morbis conferre febribus ſcripſi, ea etiam in his fieri conducit, & eadem
his quoque bona eſſe aſſero, contraria vero mala. At incipere febrem in ca-
pitis vulnere quarta die, aut ſeptima, aut undecima, valde lethale eſt. Judicatur
autem pleriſque, ſi quidem quarta vulneris die febris inceperit, ad undecimam.
Si vero ſeptima die febris inchoarit, ad decimam quartam, aut decimam ſepti-
mam. Si vero undecimo febrire inceperit, ad vigeſimam; quemadmodum in fe-
bribus deſcriptum eſt, quæ abſque manifeſtis cauſſis fiunt. Cæterum in princi-
piis febrium ſive delirium acceſſerit, ſive alicujus membri ſideratio, periturum ho-
minem

minem ſciendum eſt, ſi non omnino, aut ex optimis ſignis aliquod accedat, aut corporis vires adſint. Verum conſiderabis modum. Nam homini adhuc ſpes ſalutis eſt, ſed claudum fieri articulum, in quem incubuit, neceſſe eſt, etiamſi ſuperſtes ma-
24 neat homo. * Porro vulnera in articulis, quæ quidem magna ſunt, & nervos conjungentes penitus præſecant, clarum eſt, quod claudos efficient. Si vero ambiguum fuerit de nervis, quomodo ſe habeant, ſi quidem fuerit acutum telum, quod rectum vulnus fecit, melius eſt obliquo. Si vero grave, & obtuſum fuerit id, quod vulneravit, nihil refert. Sed plagæ profunditatem, & alia ſigna conſiderare licebit. Sunt autem hæc. Pus ſi inſuper accedat ad articulum, duriorem fieri neceſſe eſt. Si vero etiam tumores ſimul permanſerint, hunc locum ad multum tempus durum eſſe neceſſe eſt, & quum ſanum jam eſt ulcus, tumorem permanere neceſſarium eſt, ſimulque flecti, ac extendi, quæcumque dum articulus incurvus eſt, curantur. Quibus vero etiam nervus elapſurus eſſe videtur, ſecurius de claudicatione prædicere licet tum alias, tum ſi inferiorum nervorum aliquis fuerit exolutus. Ex his autem cognoſces nervum, qui excidet. Pus album, & craſſum multo tempore defluit, doloreſque, ac inflammationes circa articulum in principiis fiunt. Eadem fiunt
25 etiam, ſi os elabetur. * At vero diſſectiones in cubiti gibbis, præſertim quæ ſunt cum inflammatione, ad ſuppurationem perveniunt, ſectioneſque, ac uſtiones.
26 * Medulla vero ſpinæ ſi ægrotarit ſive ex lapſu, ſive ex alia aliqua cauſſa, ſive ſua ſponte, homo & cruribus impotens fit, ut neque, ſi tangatur, percipiat & ventre, ac veſica, ut circa prima tempora neque ſtercus, neque urinam egerat, niſi ad neceſſitatem. Quum autem vetuſtior factus fuerit morbus, non urgente homine, & ſtercus prodit, & urina. Moritur autem poſtea, non multo interpoſito tempore.
27 * Quod ſi vero cuipiam fauces implentur ſanguine ſæpe ſingulis diebus, ac noctibus, cui neque caput antea doluit, & qui neque tuſſim habuit, neque vomuit, neque febre correptus fuit, neque dolorem habuit, nec pectoris, nec dorſi, hujus conſiderandæ ſunt nares, & fauces, an ulcus aliquod habere compareat in hoc lo-
28 co, aut hirudinem. * Oculi porro lippientes optime permutantur, ſi & lachryma, & ſordes, & tumor ſimul fieri inceperint. Si vero lachryma ſordi fuerit permixta, & non valde calida. Sordes autem alba fuerit, & mollis, & tumor levis ſolutus, Si ita hæc ſe habuerint, oculus conglutinabitur ad noctes, ut doloris exors ſit, atque hoc modo res minime periculoſa fuerit, ac minime diuturna. Si vero lachryma procedit multa, & calida cum pauciſſima ſorde, ac parvo tumore, atque hoc ex altero oculo tantum, tunc diuturnum valde fit malum, verum non periculoſum, & doloris exors eſt hic modus. Et judicationem in his maxime expectare oportet, primam quidem ad vigeſimam diem. Si vero hoc tempus tranſmittat, ad quadrageſimam expectanda eſt. Si vero neque in his diebus ſedetur, in ſexaginta judicatur. Per totum autem tempus hoc ſordem conſiderare oportet, an in digito miſceatur, & alba, ac mollis fiat, maxime ſub judicationis tempus. Si enim definet, hæc faciet. At ſi utrique oculi hæc perpetiantur, in majori periculo ſunt, ne ulcerentur. Verum judicatio brevioris temporis erit. Sordes autem ſiccæ valde doloroſæ ſunt, ſed cito judicantur, ſi non vulnus acceperit oculus. Si vero tumor magnus fuerit, doloriſque exors, & ſiccus, periculo vacat. Si vero cum dolore fuerit, malus eſt, ſi ſiccus ſit, & periculum eſt, ne ulceretur oculus, ac concreſcat. Sed & gravis eſt tumor, ſi lachrymam conjunctam habeat, itemque dolorem. Si enim lachryma procedit calida, ac ſalſa, periculum eſt & pupillam exulcerari, & palpebras. Si vero tumor conſederit, ſed lachryma multa multo tempore effundatur, & ſordes fuerint, viris quidem palpebrarum everſionem prædicere oportet; mulieribus autem, & pueris exulcerationem, ac everſionem palpebrarum. At ſi ſordes pallidæ, aut lividæ fuerint, & lachryma multa, ac calida, & in capite ardor fuerit, & de tempore dolores in oculum decubuerint, & vigiliæ his acceſſerint, neceſſe eſt ulcus in oculo factum eſſe, & timor eſt quoque, ut talis rumpatur. Prodeſt autem febris accedens, aut dolor ad lumbos innixus. Prædicere vero his futura oportet, ita ut reſpectus & ad tempus habeatur, & ad ea, quæ ex oculo fluunt, & ad dolores, itemque vigilias. Poſtquam vero & oculum contueri datum fuerit, ſi quidem compertus fuerit ruptus, & per fiſſuram prominuerit oculus, malum eſt, & difficile, ut ſedetur. Si vero & putredo tali ſuberit, penitus inutilis oculus redditur. At vero alios ulcerum modos prædicere oportet, locos conſiderando, & putredines, & profunditates. Neceſſarium enim eſt juxta ulcerum vehementiam cicatrices fieri. Quibus igitur rumpuntur oculi, & poſtea prominent, ut extra locum oculus ſit, his et tempore, et arte opem ferre non datur, ad hoc ut videant. Parvæ vero oculorum tranſmotiones ſedari poſſunt, ſi nihil mali acceſſerit, et homo juvenis fuerit. At ulcerum cicatrices, quibus nihil aliud mali affuerit, omnes et a temporibus, et ab arte opem ferre poſſe putandum eſt, maxime recentiſſimas, et in juvenum corporibus. Cæterum ex locis maxime oculi læduntur, ſi exulcerantur. Deinde pars, quæ eſt ſupra ſupercilia, poſtea quicquid viciniſſimum his locis fuerit. Pupillæ vero flaveſcentes, aut argenti ſpeciem referentes, aut cæruleæ, non bonæ ſunt. His autem paulo meliores ſunt, quæ aut minores apparent, aut ampliores, aut angulos habentes, ſive ex cauſſis

tales

tales factæ fuerint, ſive ſua ſponte. Caligines, & nubeculæ, & cicatrices ſub-
albicantes, levigantur, ac delentur, ſi non vulnus aliquod in eo loco acceſſerit,
aut prius cicatricem habuerit in hoc loco, aut unguem pterygion dictum. Si ve-
ro ſplendicans cicatrix in nigra oculorum parte fiat, partem aliquam nigredinis deal-
bat, adeo ut ſi multo tempore permaneat & aſpera, & craſſa, etiam memoriam
ſui relinquat. * Porro judicationes, quemadmodum in febribus ſcripſi, ita & 29
hic ſe habent. Verum ſigna edoctum, juxta differentias lippitudinum prædictionem
facere oportet, quum peſſima ſigna acceſſerint, diuturnarum lippitudinum, velut de
ſingulis perſcriptum eſt; quum vero apparuerint optima ſigna, brevium. Tunc enim
ſeptima die deſituras eſſe prædicendum eſt, aut prope hoc tempus, & alioqui ſecu-
ras eſſe putandum eſt. Recidivas autem expectare oportet his, quibus melius ha-
bere contingit, neque in diebus judicatoriis, neque ſignis bonis conſpectis. Omnium
vero maxime urinæ ſtatum in oculorum affectionibus conſiderare oportet. Nam tem-
porum occaſiones repentinæ ſunt. * Dyſenteriæ ſi quidem cum febre invaſerint, 30
aut variis alvi egeſtionibus, aut cum hepatis inflammatione, aut præcordii, aut
ventris, aut quæ doloroſæ fuerint, aut cibos intercipiunt, ſitimque inducunt; hæ om-
nes malæ ſunt. Et qui ſane plurima horum malorum habuerit, citiſſime peribit. Cui
vero pauciſſima talium affuerint, huic plurimæ ſpes ſunt. Moriuntur autem ex hoc
morbo maxime pueri quinquennes, & ſeniores adhuc, decennes. Reliquæ vero
ætates minus. At quæ dyſenteriæ commodæ ſunt, hæ mala hæc non inducunt.
Verum ſanguine, & ramentis egeſtis, deſiverunt ſeptima die, aut decima quarta,
aut vigeſima, aut quadrageſima, aut intra hæc tempora. Hujuſmodi enim egeſtiones
etiam eos, qui prius ſunt in corporibus, morbos ſanant, antiquiores quidem diutio-
re tempore, recentiores autem in paucis diebus ſubmovere poſſunt. Nam & quæ ute-
rum geſtant, etiam ipſæ evadunt ſuperſtites magis ad partum, & ex partu, & fœ-
tus conſervant, ſanguine, & ramentis egeſtis, etiam per multos menſes, niſi dolor i-
pſis affuerit, aut aliud quoddam malum ſignum ex his, quæ in dyſenteriis fieri ſcripſi,
acceſſerit. Si vero aliquod illorum apparuerit, & fœtui perniciem ſignificat, & præ-
gnanti periculum, ſi non poſt fœtus effugium, & ſecundæ exolutionem, ipſa dyſente-
ria eadem die, aut poſt modicum tempus deſinat. * Levitates porro inteſtinorum, 31
lienteriæ græcis appellatæ, quæ quidem ſunt continuæ, & diuturnæ, & per omnem
horam, & cum ſtrepitibus, & ſine ſtrepitibus exturbantur, & ſimiliter noctu, ac in-
terdiu incumbentes, & egeſtione ſubeunte aut valde cruda, aut nigra, & levi, ac
graveolente; hæ omnes malæ ſunt. Nam & ſitim inducunt, & potum non ad veſi-
cam promovent, ut per urinam ejiciatur, & os exulcerant, & ruborem elevatum in
facie efficiunt, & maculas ſolares varios colores habentes. Simul autem & ventres
emollitos, & ſordidos, ac rugoſos reddunt. Ex talibus autem homines impotentes
fiunt ad cibum capiendum, ad deambulandum, ad faciendum alia, quæ facere de-
bent. Eſtque morbus hic graviſſimus ſenioribus. Vehemens eſt etiam viris. Reliquis
autem ætatibus multo minor. Quiſquis autem neque in ætatibus his eſt, quas male tra-
ctari ab hoc morbo dixi, & pauciſſima ex ſignis habet, quæ mala eſſe ſcripſi, hic
ſecuriſſime diſpoſitus eſt. Indiget autem curatione hic morbus, donec & urina
pro ratione ejus, quod in potu acceptum eſt, procedat, & corpus ab ingeſtis cibis
augmentum capiat, & a malis coloribus liberatum fuerit. * At vero alia proflu- 32
via alvi, quæ ſine febre ſunt, & brevi tempore durant, & mitia exiſtunt. Aut enim
eluta ſedabuntur, aut ſua ſponte. Prædicere autem oportet excretionem ſubtus erum-
pentem deſituram eſſe, quum tangenti ventrem manu nullus motus occurrerit,
& in fine egeſtionis flatus penetrarit. Sedes autem evertuntur, ac procidunt,
viris quidem, quos ubi hæmorrhoidas habent, alvi profluvium corripit; pueris au-
tem calculo laborantibus, & in dyſenteriis longis, ac meracis. Senibus vero, quibus
muci agglutinati inſunt. * Porro ex mulieribus, quæ magis, aut minus in u- 33
tero concipere ſolent, ita conſiderationem facere convenit; primum quidem ſpecie-
rum. Parvæ enim ad conceptionem præſtantiores ſunt majoribus, tenues craſſis, al-
bæ rubicundis, nigræ lividis. Quæ item venas conſpicuas habent, meliores ſunt,
quam quibus non apparent. Carnem autem uberiorem habere, aniculæ malum eſt, mam-
mas autem tumidas, ac magnas, bonum. Atque hæc quidem ad viſum expoſita ſunt. Ve-
rum interrogare oportet etiam de menſtruis purgationibus, an omnibus menſi-
bus compareant, & an copia ſatis magna, & an boni coloris ſint, & æquales in
ſingulis temporibus, & in iiſdem menſium diebus. Sic enim has fieri optimum eſt. Lo-
cum vero, in quo conceptio fit, quem ſane uterum nominamus, ſanum eſſe oportet,
& ſiccum, ac mollem. Sit item neque retractus, neque pronus, neque os ipſius ſit aver-
ſum, neque concluſum, neque everſum. Fieri enim non poteſt, ut conceptio fiat, quod-
cumque tandem talium impedimentorum affuerit. Quæcumque igitur mulieres in utero
concipere non poſſunt, verum pallidæ apparent, neque febre, neque viſceribus in cauſſa
exiſtentibus, hæ capite ſe dolere dicent, & menſes ſibi male, ac meracos prodire. Si-
ve autem brevi, ſive longo tempore ipſis ſic affectis menſes non comparuerint, uteri in
his purgatione opus habent. Quæcumque vero bene coloratæ ſunt, & carnem multam,
ac pinguem habent, & venulas occultatas, & dolore carent, & menſes his aut om-
nino non apparent, aut modici, & meraci prodeunt. Hic modus difficillimus eſt ad
cogen-

cogendum ut concipiant. Si vero menſibus comparentibus inculpate, & mulier ſic
corpore diſpoſita fuerit, & non conceperit, locus, in quo eſt uterus, in cauſſa eſt, ut
fœcunda fœtu fieri non poſſit. Aut enim revulſus eſt, aut everſus. Nam & alia, quæ
34 iſthic fiunt, cum doloribus, decolorationeque, ac colliquatione fiunt. * Quibus porro
ulcus factum fuerit in utero ſive ex partu, ſive ex tuberculo, ſive ex alia quadam
cauſſa, his febres, & inguinum tumores ſuccedere neceſſe eſt, & dolores in his locis. Si
vero & puerperii purgamenta ſimul fuerint intercepta, hæc mala ſi fuerint, omni-
no meraciora ſunt, & diuturniora. Et ad hæc præcordiorum, ac capitis dolores.
Ulcere autem facto & ſanato, locum hunc leviorem, ac duriorem fieri neceſſe eſt,
& minus concipere poſſe. Si vero ſolum in ſiniſtra parte fiat ulcus, & mulier in
utero concipiat, ſive dum adhuc habet ulcus, ſive ubi jam ſana eſt, maſculum ma-
gis enixuram eſſe ſpes eſt. Si vero in dextra parte ulcus fiat, & mulier concipiat,
fœmineum magis fore fœtum expectandum eſt. At ſi febres corripiant concipere non
potentem, & attenuata ſit muliercula, interrogare oportet, an uteri ulcus aliquod
habeant, aut aliud quippiam ex malis, de quibus ſcripſi. Si enim in hoc loco nihil
mali ſubeſſe apparuerit, quod cauſſa ſit attenuationis, & quod concipere non poſſit,
ſanguinem vomituram eſſe mulierem expectandum eſt, menſes autem tali neceſſario
evanuerunt. Si vero febris ſoluta fuerit a ſanguinis eruptione, & menſes compa-
ruerint, in utero concipiet. Si vero priuſquam ſanguis erumpat, alvi excrementa li-
quida facta fuerint pravo modo, periculum eſt perituram eſſe mulierem antea quam
35 ſanguinem vomat. * Quæcumque in utero ſe concepiſſe putant, & non conceperunt,
& per multos menſes falluntur, menſtruis purgationibus non apparentibus, & ventres
augeri, ac moveri vident; hæ & caput dolent, & collum, & præcordia, & in mam-
mis lac ipſis non eſt, niſi modicum quiddam, atque id aquoſum. Poſtquam vero ventris
tumiditas exoluta fuerit, ac molles factæ fuerint, in utero concipient, ſi non aliud
quoddam impedimentum ipſis fiat. Nam hæc affectio bona eſt ad mutationem in ute-
ro faciendam, ut poſt hoc tempus in utero concipiant. At his, quæ conceperunt, do-
lores hi non fiunt, niſi familiares his fuerint capitis dolores, & lac in mammis gi-
gnitur. At vero eas, quæ a diuturnis fluxionibus vexantur, interrogare opor-
tet, an caput doleant, & lumbos, & infernam ventris partem. Interrogandæ ſunt
etiam de dentium ſtupore, & viſus hebetudine, & aurium ſonitu. Quæcumque au-
tem dum jejunæ ſunt, ſubbilioſa vomunt per multos dies, quum neque uterum ge-
ſtent, neque febricitent, eas interrogare oportet, an lumbricos rotundos ſimul vo-
mant. Si enim hoc confitentur, prædicendum eſt ipſis futurum eſſe. Fit autem hic
morbus maxime quidem mulieribus, deinde vero etiam virginibus, aliis autem homini-
36 bus minus. * Quibuſcumque vero ſine febribus dolores fiunt, mortem quidem non in-
ducunt, verum plerique diuturni ſunt, & multas mutationes, ac recidivas habent. Mo-
di autem hi ſunt. Primum quidem ex capitis doloribus aliqui ſunt leves, aliqui mul-
to graviores. Utroſque vero hoc modo conſiderare oportet. Quicumque hebetem vi-
ſum habent, & rubor quidam ipſis fit in oculis, & pruritus frontem vexat, his
ſanguis ſua ſponte manans opitulatur. Atque hic modus neceſſario ſimplex eſt.

Quibus vero dolores circa caput, & frontem ex magnis ventis fiunt, & ex
frigoribus, quum vehementer calefacti fuerint, eos gravedines quidem maxime per-
fecte liberant, proſunt autem & ſternutationes, & muci in naribus fientes, ma-
gis quidem ſua ſponte, ſin minus, coacte. Gravedines autem fiunt perfecte, adeo
ut & tuſſes ſuccedant, & ſternutationes ſuccedentes ſi dolores non ſedaverint,
neceſſe eſt tubercula, & decolorationes his ſuccedere. Quibus autem dolores ſine
manifeſtis cauſſis fiunt & diuturni, & in toto capite, ſuntque ipſi & graciles, & de-
biles, his prædicendum eſt, morbum longe graviorem priore eſſe. Si vero etiam ad
collum, & ad dorſum dolor deſcendat, caput relinquens, & rurſus ad caput recur-
rat, adhuc gravior fit. Verum omnium horum graviſſimus eſt, ſi ex capite ad collum
ac dorſum tendat. Utilitates autem his ex abſceſſibus fore expectandum eſt, aut
ubi pus per tuſſim rejecerint, aut hæmorrhoidas habent, aut puſtulas in corpo-
37 ribus enatas. Confert etiam caput furfures habens. * Torpores, & puncturæ
pruriginoſæ velut ab urtica quibus per caput diſcurrunt, aliquando per totum,
aliquando per aliquam partem; (ſæpe vero & frigiditas aliqua ab ipſis ſentiri pu-
tatur velut per caput diſcurrere) hos interrogare oportet, an etiam ad ſummam
linguam punctura illa procedat. Si enim hoc fecerit, perfectus morbus fit, & qui
difficilius ſubmoveri poſſit. Verum abſque hoc facilis eſt. Modi vero utilitatum
conſequendarum ex abſceſſibus contingent, veluti antea ſcriptum eſt. Sed tamen
38 abſceſſus minus in his ſuccedunt, quam in illis. * Quoſcumque vero una cum
doloribus vertigines corripiunt, malum egre exolubile, ac furioſum exiſtit. Senibus
autem maxime hic modus fit. At alii morbi circa caput, & viris, & mulieribus,
cum ſecuritate vehementiſſimi ſunt, & diuturniores. Fiunt autem & adoleſcenti-
bus, & virginibus in ea pubertatis ætate, & maxime circa menſium progreſ-
ſum. Mulieribus vero in capitis doloribus alia quidem omnia fiunt, quæ &
viris. Verum puncturæ illæ pruriginoſæ, & affectiones atrabiliariæ his mi-
39 nus, quam viris, ſi non menſes penitus aboliti fuerint. * Quibus colores, dum
juvenes ſunt, pravi ſunt ad multum tempus, & continenter, non tamen morbi

regii modo; hi, ſive viri ſint, ſive fœminæ, caput dolent, & lapides, ac terram
comedunt, & hæmorrhoidas habent. Pallidi vero cum virore colores, qui diu-
turni ſunt, & morbus regius vehemens non eſt, alia quidem eadem facere ſolent,
verum pro lapidum, ac terræ eſu præcordia hos magis affligunt, quam alteros.
Quicumque vero multo tempore pallidi apparent, & facies in tumorem elevatas
habent, eos caput dolere ſciendum eſt, aut circa viſcera dolorem habere, aut in
ſede malum aliquod in ſeipſis. Ex his autem apparentibus, plerîſque non unum ali-
quod horum malorum apparet, ſed plerumque multa, aut etiam omnia. * Qui 40
nocte vident, quos ſane nyctalopas vocamus, hi morbo corripiuntur juvenes,
aut pueri, aut etiam adoleſcentes, & liberantur ſua ſponte, aliqui in quadraginta
diebus, aliqui ſeptimo menſe, quibuſdam vero & per totum annum permanſit.
Quapropter de tempore conjectare oportet, ita ut & ad morbi robur, & ad ægri
ætatem reſpicias. Abſceſſus autem his proſunt inſuper apparentes, & ad infernas
partes fluentes. Verum non valde accedunt propter juventutem. At mulieres non
corripiuntur ab hoc morbo, neque virgines, quibus menſes comparent. Quibus
autem lachrymarum fluxiones diuturnæ fuerint, & hi nyctalopes fiunt, eos inter-
rogare oportet, an caput doluerint antea, quam hæc revelarunt. Quicumque dum
neque febricitant, neque decolores ſunt, ſæpe & verticem, & tempora dolent, ſi
non alium manifeſtum habuerint abſceſſum in facie, aut graviter loquantur, aut den-
tes doleant, his ſanguinem per nares erupturum eſſe expectandum eſt. * Quibus 41
vere ex naribus ſanguis fluit, hi alioqui ſani eſſe videntur, hos autem vel ſplenem
in tumorem elevatum habere comperies, vel caput dolere, & ſplendicans quiddam
ipſis ob oculos obverſatur. Pleriſque vero horum ſimul & caput, & ſplen hoc mo-
do ſe habere apparent. * Gingivæ vitiatæ, & ora graveolentia his ſunt, quibus 42
ſplenes magni. Quicumque vero habent ſplenes magnos, & neque ſanguinis eru-
ptiones ipſis contingunt, neque oris graveolentia, horum tibiæ ulcera prava ha-
bent, & cicatrices nigras. Quibus partes ſub oculis vehementer attollun-
tur, eos magnos habere lienes comperies. Si vero etiam in pedibus tumores ac-
ceſſerint, aquam etiam habere videbuntur. Verum & ventrem, & lumbos inſpicere
oportet. At vero diſtortiones in facie, ſi nulli alii corporis parti communicent,
cito ſedantur aut ſua ſponte, aut ad neceſſitatem coactæ. Reliqui vero ſyderati fiunt.
Quibus una cum hoc quod movere non poſſunt, morboſa corporis pars at-
tenuatur, hi in ſanitatem reſtitui non poſſunt. Quibus autem colliquationes non
acceſſerint, hi ſani evadent. * Cæterum de tempore quando ſani erunt prædicendum 43
eſt, reſpectu habito ad vim morbi, & ad tempus, & ad ætatem hominis, & ad
anni tempus, ita ut ejus rei memor ſis, quod vetuſtiſſimi morbi, & peſſimi, &
qui revolvuntur, graviſſime obediunt: itemque hi qui ſunt in vetuſtiſſimis corpo-
ribus. Sed & autumnus, & hyems ad tales morbos ſubmovendos minorem
commoditatem exhibent, quam ver, & æſtas. * Dolores porro in humeris fi- 44
entes, qui quidem ad manus deſcendunt, torporeſque ac dolores inducunt, his
abſceſſus non ſuccedunt, verum nigram bilem vomentes ſanantur. Qui vero
iſthic in humeris manent, aut etiam ad dorſum progrediuntur, eos puris, aut
atræ bilis vomitu effugiunt. Verum de his ita conſiderationem facere oportet.
Si quidem enim facile ſpiraverint, ac graciles fuerint, atram bilem ipſos vomi-
turos eſſe ſpes eſt. Si vero difficilius ſpiraverint, & in faciem ipſis color incur-
rit, qui prius non erat, ſive rubicundus, ſive niger, eos magis pus ſpuituros eſſe
ſperandum eſt. Ad hæc vero conſiderandum eſt etiam, an in pedibus tumores
ſint. Nam & hoc ſignum in his conſentit. Atque hic morbus viris vehementiſſimus
eſſe ſolet a quadrageſimo anno uſque ad ſexageſimum. Qua ætate etiam coxen-
dicum morbus maxime affligit. * Porro de coxendicum morbo ſic conſiderationem 45
facere oportet. Quibuſcumque ſenioribus & torpores vehementiſſimi ſunt, & per-
frigerationes tum lumborum, tum crurum: & qui pudendum arrigere non poſſunt:
& quibus alvus non egerit, niſi ad neceſſitatem coacta, & prodit ipſis multus ſter-
coraceus mucus; his maxime diuturnus morbus erit, prædicendumque eſt annum
ut minimum duraturum eſſe morbum, ab eo tempore quo incepit, & opem ad ver,
& æſtatem expectandam eſſe. At vero juvenibus non quidem minus doloris indu-
cit coxendicum morbus, verum brevior eſt. Nam quadrageſimo die liberantur.
Sed neque torpores vehementes accedunt, neque perfrigerationes crurum, ac lum-
borum. * Quibus autem hic morbus eſt quidem in lumbis, ac cruribus, non
autem affligit adeo ut decumbant, conſiderare oportet, an alicubi ſint collectiones 46
in coxa, & interrogare, an ad inguen dolor progrediatur. Si enim ambo hæc ha-
bet, diuturnus fit morbus. Interrogandum inſuper eſt, an in femore torpores in-
ſint, & ad poplitem progrediantur, & ſic hoc confiteatur, rurſus interrogandum,
an & per tibiam ad ſummum pedem procedant. Quicumque enim pleraque horum
confeſſi fuerint, his dicendum eſt, quod crura ipſis aliquando calida, aliquando frigi-
da fiant. Quod ſi morbus hic lumbos relinquens, aliquibus ad infernas partes ver-
tatur, eos confidentes eſſe jube. Quibuſcumque vero coxas, & lumbos non relinquens,
ad ſupernas partes convertitur, malum id eſſe prædicendum eſt. * At quibus circa 47
articulos dolores fiunt, & tumores, & ſedantur, non podagrico modo; in his com-

peries

peries viſcera magna, & in urina ſubſidentiam albam. Et talis ſi tempora elevarit, dicet ſe ſæpe dolere, dicet etiam ſudores ſibi nocturnos oboriri. Si vero neque in urina ſubſidet talis ſubſidentia, neque ſudores fiunt, periculum eſt, ne aut claudi fiant articuli, aut affectio abſceſſus humore melli ſimilis, quem melicerida vocant, ſub ipſis naſcatur. Fit autem hic morbus his, quibus in pueritia, & juventute ſanguis ex naribus fluere ſolitus deſiit. Proinde interrogandum eſt de ſanguinis eruptione, an in juventute facta fuerit; & an pruriginoſæ velut ab urtica puncturæ, & in pectore, & in dorſo inſint; & quibus alvi dolores fortes inducant, citra exturbationes; & quibus hæmorrhoides fiant. Hoc enim horum morborum principium eſt. Si vero etiam malo colore præditi ſint hi homines, interrogan-
48 dum eſt an caput doleant. Hoc enim fatebuntur. * Quibus vero ex his alvi dolores in deſtris fuerint, dolores his vehementiores fiunt, & præſertim quum ad præcordium juxta hepar reliquiæ doloris fuerint. His autem doloribus prodeſt ſtrepitus ſtatim in alvo obortus. Poſtquam autem dolor quieverit, urinam craſſam ac cum virore pallidam mingunt. Atque hic modus nequaquam lethalis eſt, verum valde diuturnus. Quum autem jam vetuſtus fuerit morbus, homines ab ipſo cœcutiunt. At de ſanguine interrogare oportet, an in juventute fluxerit; & de viſus hebetudine, & de urinæ evacuationis pallore, itemque de ſtrepitibus, an inſint, &
49 ſuccedentes proſint. Hæc enim omnia fatebuntur. * Impetigines, & lepræ, & vitiligines albæ, leucæ appellatæ, quibus quidem juvenibus aut pueris aliquid horum factum eſt, aut paulatim conſpectum in multo tempore augeſcit; his non putare oportet abſceſſum eſſe eam papularum eruptionem, ſed morbum. Quibus vero horum aliquid factum eſt multum & derepente, hoc ſane fuerit abſceſſus. Fiunt autem leucæ quidem ex lethaliſſimis morbis, qualis eſt & morbus tabidus appellatus. Lepræ vero & impetigines, ex morbis ab atra bile factis. Ex his autem facilius ſanantur ea, quæ in maxime juvenibus fiunt, & quæ recentiſſima ſunt, & in molliſſimis ac carnoſiſſimis corporis partibus producuntur.

HIPPOCRATIS COI

COACÆ PRÆNOTIONES.

Argumentum in Librum ſequentem.

In ſequentem librum, cum propter Indicem per ſe copioſum, tum quod facilius ſit has Prænotiones ex ipſo contextu petere quam argumentis legendis ſibi conduplicare laborem: conſilium fuit commonſtrare tantum generaliora.

1 *Prænotiones de rigoribus.*
2 *De capitis doloribus.*
3 *De lumborum doloribus.*
4 *De vomitibus.*
5 *De urinis.*
6 *De alvi egeſtionibus prænotiones.*

S E C T I O I.

1 QUI ex rigore perfrigerantur, caput, ac collum dolentes, voce deſtituti, inſuper exudantes; poſtquam ſe recollegerint, moriuntur. Moleſte ferre morbum cum perfrigeratione, peſſimum eſt. Perfrigeratio cum duritie, perniciosa eſt. Ex perfrigeratione timor, & triſtitia præter rationem in convulſionem finit. Ex perfrigeratione urinas intercipi peſſimum eſt. Ignorantia cum rigore, malum. Malum item oblivio.

Soporoſi rigores, aliquatenus pernicioſi; & flammeus in facie color, cum ſudore, in his malignus eſt. In his frigiditas poſteriorum partium convulſionem accerſit. Et in ſumma, poſteriorum partium frigiditas, convulſoria eſt. Ex dorſo horrores frequentes, & cito tranſeuntes, ægre tolerari poſſunt. Urinæ enim interceptionem doloroſam ſignificant. Inſuper exudare, his peſſimum eſt. Rigor continenter vexans, corpore jam debili exiſtente, lethalis eſt. Qui frequenter exudant, ac inſuper rigent, pernicioſum hoc eſt, & in fine ſuppurationem habere comperiuntur, ventreſque perturbatos. Rigores ex dorſo moleſtiores ſunt. Qui vero decimaſeptima die rigorem habuit, & quarta ac viceſima inſuper riguerit, malignum hoc eſt. Horrore affecti, caput dolentes, exudantes, malignum id eſt. Horrore affecti, multum inſuper exudantes, difficili malo implicantur.

Rigores multi torpidi, maligni ſunt. Quibus ſexta die rigores fiunt, hi ægre judicantur. Quibus ſanis horrores frequentes ſunt, hi ex ſanguinis fluxione ſuppurantur. Horror, & ſpirandi difficultas in doloribus, ſigna tabis ſunt.

Ex pulmonis ſuppuratione, & circa ventrem aliquando ac claviculam dolores, & anxie ſtertere, ſputi copiam in pulmone ſignificat. Horrore affecti, anxii, delaſſati, lumbos dolentes, alvos humectas habent. Affectiones in-

nes inſuper rigentes, & quæ ad noctem aliquanto magis exacerbantur, cum vigiliis ac delirio in ſomnis, aliquando urinas involuntarie emittentes, in convulſionem deſinunt. Continui rigores in acutis, pravi ſunt. Ex rigore, cum capitis dolore exolutiones, pernicioſæ. Cruentæ in his urinæ, pravæ. Rigor cum diſtentione nervorum in poſteriora occidit. Qui inhorruerunt & exudarunt judicatorio modo, & poſtridie præter rationem horruerunt, ſi quis non vigiliis infeſtetur, neque concoxerit, ei ſanguinem erupturum eſſe, puto. Urinæ cum rigore ſuppreſſæ, malæ & convulſoriæ tum alias, tum ſi quis antea gravi ſopore preſſus fuit. Spes autem in his eſt abſceſſus retro aures fore. Rigores velut in febre tertiana, ſi in media inordinata febre exacerbentur, valde maligni ſunt. Si vero contrario convellentibus modo exacerbentur cum rigore, & febre, pernicioſum eſt. Vocis interceptiones ex rigore, ſolvuntur tremore. Et inſuper rigentes tremores ſuccedentes judicant. Qui ex rigore cum capitis dolore exolvuntur, in periculo verſantur. Cruenta urina his mala eſt. Quibus rigor, his urinæ ſuppreſſio. Convulſio in febre, manuum ac pedum dolores, maligni ſunt. Malignus eſt & doloris ex femore progreſſus. Neque genuum dolor bonus eſt. Sed & ſurarum dolores maligni ſunt, mentemque emovent, tum alias, tum ſi urinæ ſubſidentia in medio innatet. Febres ex præcordiorum dolore malignæ ſunt: ſopor in his peſſimus eſt. Qui frequenter exudare cum præcordii intenſione non ceſſant, plerumque maligne habent; & dolores, in ſummum humerum, ac claviculam incumbentes, in his pravi ſunt. Febres, tertianæ naturam referentes, cum anxietudine, malignæ ſunt. Vocis interceptiones in febre malæ ſunt. Laſſati, caligantes, vigilantes, ſoporoſi, exudantes, recaleſcentes, male habent. Laſſati cum horrore ſi exudarunt judicatorio modo, recalefacti in morbo acuto, male habent, tum alias, tum ſi circa hæc ſanguis de naribus ſtillarit. E regio morbo abunde colorati, moriuntur, alba vero alvi egeſtio in his præcedit. Febres, tertianæ naturam referentes, erroneæ, in pares dies tranſlapſæ, difficiles ſunt. Anxietudines in diebus judicatoriis, ſi in his ſine ſudore perfrigerentur, & omnes qui ſine ſudore perfrigerantur citra judicationem, male habent. Et qui inſuper riguerunt ex his, ubi vomuerunt meraca, anxii, tremuli in febre, malum. Qui ex rigoribus, parvis ſudoribus perfrigerantur, malum. Exudantes, vigilantes, recaleſcentes, malum. Qui inſuper exudant in febre, maligne habent. Quibus bilioſa eſt alvi egeſtio, his circa pectus morſus, & amaritudo, malum eſt. In febribus inflata alvo, flatus non erumpere malum. Laſſati, ſingultientes, ſtupore detenti, mali.

Præter conſuetudinem quid facere, velut eſt proponere ſibi aliquid, & expectare aliquid prius non conſuetum, aut contrarium, malum eſt, & mentis emotioni proximum. Qui morbi in malis ſignis levantur, & qui in bonis non remittunt, difficiles ſunt. Qui exudant, & maxime capite, in morbis acutis ſubmoleſte ferentes, malum, tum alias, tum ſi urinæ ſunt nigræ; & turbidus ſpiritus in his malus. Extremæ partes ſi in utramque partem cito tranſmutentur, malum eſt. Sed & ſitis hujuſmodi mala eſt. Ex moderato ferox reſponſio, malum. Vox acuta, malum. Præcordia his intro trahuntur. Qui ex perfrigeratione ſudoroſa cito recaleſcunt, malum. Qui in acutis exudant ſubmoleſte ferentes, malum. Qui præter rationem, nulla exiſtente vaſorum evacuatione, impotentes fiunt, malum. In febre tractus velut a vomitu, in ſcreationem deſinens, malum. Torpor in utramque partem cito translabens, malum.

Sanguinis ſtillæ puſillæ, malæ. In acuto morbo ſitis præter rationem ſoluta, malum. Qui ad manum exiliunt, male habent. Quibus cum febre ardente, tumores ſomnolenti, torpidi fiunt, his dolor in latus ſuperveniens levis ſiderationis, ac reſolutionis modo occidit. Suffocatio in acutis, ægris attenuatis, pernicioſa. In pernicioſis jam parvi tremores, & vomitus æruginoſus.

Qui in potibus ſubſtrepunt, & ſubmurmurant in ſiccis, & qui difficulter deglutiunt ſpiritu tuſſiente, pernicioſe habent in acutis perfrigeratis.

Rubores in manibus, ac pedibus, pernicioſi. Efflantes & refracti, in ſomnis leviter ſuſpicientes, morbo regio abunde colorati moriuntur: alba alvi egeſtio in his præcedit. In febribus mentis emotiones taciturnæ, in eo qui voce privatus non eſt, pernicioſæ ſunt. Livores fientes in febre, brevi mortem affore ſignificant. Quibus in febre dolore lateris fiente, alvus multa aquoſa ac bilioſa egerit, hi allevantur. Quibus vero inediæ conſequenter accedunt, ac ſudores, cum bono faciei colore, & alvo liquida, ita ut adſit etiam aliquis cordis, ſeu potius oris ventris dolor, hi ubi longius ægrotarunt, peripneumonicorum modo moriuntur. Febrienti ſi atra bilis in principio ſurſum, aut deorſum prodierit, lethale eſt. Qui cum perfrigerationibus, non ſine febre, ſuperne exudant, moleſte ferentes, & phrenitici, in acuto morbo pernicioſe habent.

Dolores modice acuti, ad claviculam ac ſurſum tranſeuntes, pernicioſi. In longis pernicioſis morbis, ſedis dolor lethalis eſt. Si debiliter jam affecti, non videant, aut non audiant, aut labium, aut oculus, aut naſus ipſis diſtorqueatur, lethale eſt. In febribus inguinis dolor morbum diuturnum ſignificat. In fe-

bribus

bribus judicationes impeditæ, ac ſublatæ, temporis quidem diuturnitatem indu-
cunt, non autem perniicioſæ ſunt. Febres ex doloribus vehementibus diutur- 95
næ. Mentis emotiones tremulæ, palpatoriæ, phreniticæ ſunt, & dolores cir-
ca ſuram, in his mentem emovent. Quicumque in febre continua, voce deſti-
tuti jacentes, oculis conniventes nictant, hi ſi poſtquam ſanguis ipſis ex naribus
fluxit, & ubi vomuerint loquantur, & ad ſeipſos redeant, ſervantur. Si vero hæc
non fiant, difficulter ſpirantes facti brevi moriuntur. Qui melius habuerunt, ſi 100
poſtridie exacerbentur, malum eſt. Si tertia die cohibiti, quarta exacerben-
tur, malum eſt. Num & tales exacerbationes phreniticæ ſunt? Quibuſcumque
deſinunt febres, non in diebus judicatoriis, his recidivæ fiunt. Qui in princi-
pio tenues, cum capitis pulſu, & urina tenui, ad judicationem acerbantur, his
nihil miri eſt, ſi & mentis emotio inſuperque vigiliæ accedant. In morbis acutis, 105
motus, jactatio, ſomnus turbulentus quibuſdam convulſionem ſignificat.
Turbulentæ cum ferocia excitationes mentem emoventes, malæ ſunt, itemque
convulſoriæ, tum alias, tum cum ſudoribus. Convulſoriæ etiam videntur colli
ac dorſi perfrigerationes, immo etiam totius corporis. In his mictiones ſunt pel-
liculoſæ. Deliria cum ſopore, convulſoria. Mentis emotiones modice fero- 110
ces, ferinæ ſunt, ſed & convulſiones ſignificant. In morbis longis, ventris præ-
ter rationem tumores, convulſorii. Affectiones ſtatim turbulentæ, vigilias in-
ducentes, ſanguinem de naribus ſtillantes, ſexta die allevantes per noctem, verum
poſtridie rurſus affligentes, exudantes in ſomnum delatæ, mentem emoventes,
large ſanguinem fundunt, & morbos ſolvunt. Aquoſa urina talia ſignificat. 115
Qui cum relatis, ab atra bile mente moti, tremuli fiunt, maligne habent. Deli-
rium in ſpiritu & ſudore, lethale eſt. Lethale eſt, & in ſpiritu ac ſingultu.
Inſomnia in phrenitide evidentia, bona ſunt. In phrenitide egeſtiones alvi al-
bæ, & torpor, malum. Rigor his peſſimus eſt. In phreniticis in principiis
affectiones manſuetæ, ac frequenter tranſmutationem habentes, malæ ſunt. 120
Quibus ab atra bile mente motis, tremores fiunt, malum eſt. Qui ab atra
bile mente moti, tremuli fiunt, ac ſalivam fundunt, num ſane phrenitici ſunt?
Mente moti, acute inſuper febrientes, phrenitici fiunt. Phrenitici parum
bibentes, ſtrepitum valde percipientes, tremuli, aut convulſi. In vehementer phre-
niticis tremores lethales ſunt. Deliria circa neceſſaria, peſſima. Quæ ex his 125
exacerbantur, lethalia ſunt. Mentis perculſiones, voce clangoroſæ, linguæ con-
vulſiones tremulæ, & voces tremulæ fientes, mentem alienant. Durities in his
perniicioſa eſt. Prædebilitatorum deliria peſſima. Affectiones in phreniti-
cis frequenter tranſmutationem habentes, convulſoriæ, pravæ. Phrenitici
cum perfrigeratione ſalivam fundentes, vomitum nigrum indicant. Qui va- 130
riæ ægrotant, & frequenter ſoporoſi mente moventur, his nigrum vomitum ex-
pectandum eſſe, dicito. Quæ convulſorio modo exacerbantur, ſtupefacto-
rie ſunt. Tumores juxta aurem, in morbis longis parvi ſunt; ſanguinis fluxio-
nes, ac vertigines inſuper apparentes, perniicioſæ. Febres vertiginoſæ & cum
volvulis, & ſine volvulis, perniicioſæ. Anheloſis febris poſtea acuta. Cum 135
præcordio intento perfrigeratis, magnus circa aurem tumor. Quibus in fe-
bre dolores circa lumbos, & infernas partes fientes, ſeptum tranſverſum contin-
gunt, infernas partes relinquentes, perniicioſi ſunt tum alias, tum ſi aliud quod-
dam ſignum pravum accedat. Si vero alia ſigna non fuerint prava, ſuppuratum
fore timor eſt. Pueris febris acuta, & alvus ſuppreſſa, cum vigiliis, & cal- 140
citrare, & colorem mutare, & ruborem habere, convulſorium eſt. Affectiones
ſtatim turbulentæ, vigilias inducentes, & nigra compacta egerentes, partim ſan-
guinem fundunt. Affectiones cum vigiliis, & anxietudine repentina, ſangui-
nem fundunt tum alias, tum ſi quid etiam antea profluxerit. Num & qui mo-
dice perfrigerati poſtea horruerunt? At qui circa exacerbationes tuſſiunt, & pa- 145
rum exudant, maligne habent. Ad latus dolore, ac ſuffocatione accedente,
hi ſuppurantur. Quibus in febribus continuis puſtulæ per totum corpus e-
rumpunt, lethale, ſi non purulentus abſceſſus fiat, maxime autem circa aurem
his fieri ſolet. In morbo acuto externas partes perfrigerari, internas autem ar-
dere, & ſitire, malum eſt. Febres continuæ per tertiam diem augeſcentes, 150
periculoſæ. Quibus febris aliquando intermittit, periculo vacat. In febribus
longis aut tubercula, aut dolores in articulis fiunt; & ſi facti fuerint, non
ſunt inutiles. Capitis dolor in morbo acuto, præcordium revulſum, non proflu-
ente ex naribus ſanguine, ad phrenitidem devenit. Febres lypiricæ, bilis ſur-
ſum ac deorſum effuſione non accedente, non ſolvuntur. Morbus regius an- 155
te ſeptimum diem accedens, malum. Septimo vero, ac nono, & undecimo, ac
decimoquarto, judicatorius eſt, ſi non præcordia induret; ſin minus, ambigua
res eſt. Frequentes per eadem recidivæ, circa judicationem ſanguinolentæ, ni-
grorum vomitum faciunt, fiunt autem & tremulæ. Dolores, qui in tertianis
febribus exacerbantur, tertianarum generis morbum faciunt, & grumoſum ſan- 160
guinem egerunt. In febribus, ſecundum venam quæ eſt in collo, pulſus ac do-
lor, dyſenteriam deſinit. Color qui ſæpe in calore tranſmutatur, utilis eſt.

In bilioſis ſpiritus magnus, & febris acuta, cum præcordii intenſione, juxta aurem abſceſſum facit. Qui ex morbis longis ſe refocillantes, bene cibum accipiunt, & nihil proficiunt, hi maligne recidivam incidunt. Quibus in febribus venæ in temporibus pulſant, & facies ſana eſt, & præcordium non molle, diuturnum morbum ſignificat, non deſinentem citra multi ſanguinis ex naribus fluxum, aut ſingultum, aut convulſionem, aut coxendicum dolorem. In febre ardente ſi alvus eruperit, mortale eſt. Ex alvi dolore laborioſo, febris ardens, pernicioſa. In febribus ardentibus, ſi aurium ſonitus accedant, cum viſus hebetudine, & gravitate ſecundum nares, melancholico modo ab atra bile mente moventur, ſanguine ipſis non erumpente. Tremores in febribus ardentibus, mentis perculſio ſolvit. In febre ardente fluxio ſanguinis ex naribus, quarta die, mala eſt, ſi non aliud quid boni coinciderit. Verum quinta minus periculoſa eſt. Qui ex febribus ardentibus aliquantulum perfrigerantibus, cum egeſtionibus alvi aquoſis ac bilioſis laborant, oculis malum eſt, tum alias, tum ſi ſtupidi fiant. Febris ardens rigore ſuperaccedente ſolvitur. Febres ardentes recidivare ſolent, & ubi per dies quatuor ſignificationem de ſe præbuerunt, poſtea exudant; ſin minus, ſeptima die. Febres ardentes quatuordecim dies dijudicant, aut allevantes, aut perimentes. Ex febre ardente, abſceſſu purulento circa aurem non fiente, non valde ſervantur. Lethargici, tremuli ex manibus, ſomnolenti, diſcolores, tumidi, pulſibus tardi ſunt, & partes ſub oculis elevatas habent, & ſudores inſuper accedunt, & alvos bilioſas, & intemperatas ſubtumidas habent. Si vero obaridas habuerint, urinæ & egeſtiones alvi latenter ipſis progrediuntur, urina velut jumentorum eſt, potum non expetunt, neque aliud quicquam. Poſtquam vero reſipuerint, collum doloroſum ſe habere dicunt, & ſonitus per aures tranſire. Qui vero ex lethargicis ſervantur, plerumque pectore ſuppurati fiunt. Quibuſcumque in febribus tremores circa judicationem ceſſant, his temporis progreſſu abſceſſus doloroſus ſuppuratus in articulos fit, & veſica doloroſa. Febrientibus quibus rubores ſunt in facie, & dolor capitis fortis, & venarum pulſus, his ſanguinis fluxio plerumque contingit. Quibus autem cibi faſtidia ſunt, & oris ventriculi morſus, & multum ſalivæ, his vomitus fit. Quibus vero ructus adſunt, & flatus, ſtrepitus ac elevationes ventris, his fit alvi exturbatio. Qui diutius ſecure ex febre continua laborant, citra dolorem aut inflammationem, aut aliam cauſſam, his abſceſſus expectandus eſt cum dolore ac tumore, & magis in infernis partibus. Expectare autem oportet abſceſſus, his magis qui trigeſimum annum egreſſi ſunt, & tunc expectare abſceſſus oportet, ubi viginti dies febris tranſmiſerit. Senioribus autem minus fiunt, & ubi multo tempore febres durant. At intermittentes & erroneo modo invadentes, autumno maxime in quartanam leniter tranſeunt, & hoc magis his qui triginta annos exceſſerint. Abſceſſus autem hyeme magis fiunt, & tardius deſinunt, & minus recurrunt. Quibus vero ſæpe recidiva contigit, his ſi ſemeſtre tempus tranſmiſerint, tabes coxendicum leniter accedit. Quæcumque ſigna febri ſe opponunt, & non abſceſſus ſignificationem habent, maligna ſunt. Febres quæ neque in diebus judicatoriis, neque poſt ſolutorium ſignum deceſſerunt, recidivant.

Acuti morbi in diebus quatuordecim judicantur. Tertiana exquiſita in quinque, aut ſeptem circuitibus, aut ad ſummum in novem judicatur. Quibus febrire incipientibus, ſanguis de naribus ſternutatione fiente deſtillat, & urina ſubſidentiam albam in quarta die habet, his in ſeptima die ſolutionem ſignificat.

Morbi acuti judicantur, ſanguine de naribus fluente, in die judicatorio; & ſudore multo fiente; & urina purulenta, ac vitri formam referente, prodeunte, & bonam ſubſidentiam habente, & acervatim exeunte; abſceſſu item memorabili fiente, & alvo mucoſa & cruenta derepente egerente; & vomitibus non pravis fientibus circa judicationem. Somni profundi, non turbulenti, firmam judicationem ſignificant. Turbulenti vero cum dolore corporis, inconſtantes ſunt. Septima die, aut nona, aut decimaquarta, fluxiones ſanguinis a naribus fientes, plerumque febres ſolvunt. Similiter & alvi fluxio bilioſa, & qualis in dyſenteria fieri ſolet; & genuum ac coxendicum dolor; & urina concocta ad judicationem. In muliere vero etiam menſtruæ purgationis fluxus. Quibus in febribus ſanguis abunde undecumque profluxit, his in refectionibus a morbo alvi humectantur. Qui in febribus exudant, caput dolentes, alvo ſuppreſſa, convulſi fiunt. Mentis emotiones modice feroces, & ferinum, & convulſionem ſignificant. Convulſio in febre fiens, & eadem die deſinens, bona eſt. Convulſio in febre fiens, ſedat febrem eadem die, aut poſtera, aut tertia. Si vero tempus in quo incepit tranſgrediatur, & non deſinat, malum eſt. Febres intermittentes, verum inæqualiter caleſcentes, alvo inflata, pauca egerente, in his poſt judicationem lumborum dolore ſequuto, alvi erumpunt. At amburentes ad manum, torpidæ, ſiticuloſæ, anxioſæ, in his alvo ſuppreſſa gravati exolvuntur. Quandoque vero & rubicundæ in pedibus ambuſtiones eadem ſignificant. Hybernæ febres quartanæ leniter in acutos morbos tranſeunt. * Capitis dolor pertinax cum febre acuta, & alio ſi- 2 gno maligno, lethale eſt. Cæterum ſine ſigno malo, tranſgrediens vigeſimum diem, ſanguinis, aut puris fluxum e naribus, aut abſceſſus ad infernas partes ſignificat;

gnificat, fluxiones quidem junioribus triginta quinque annis, ſenioribus vero ab-
ſceſſus. Si vero circa frontem, ac tempora fuerit dolor ille pertinax, fluxiones.
Quibus capitis ſunt dolores, & ſonitus aurium, citra febrem, & vertigo, & vo-
cis tarditas, & manuum torpor, eos aut ſyderatos, aut comitiales, aut oblivioſos 235
fore expecta. Qui caput dolent, ſtupore correpti, delyrantes, alvo ſuppreſ-
ſa, oculo feroci ente, florulenti, hi in poſteriorem partem convelluntur. Capitis
ſuccuſſiones, oculi rubicundi, mente manifeſte emoventes, pernicioſæ ſunt. Non
commoriuntur hæc, ſed circa aurem tumorem faciunt. Capitis dolor, cum ſedis
& pudendorum dolore, & torporem, & impotentiam inducit, & vocem reſolvit. 240
Hæc horrenda non ſunt, verum ſomnolenti ac ſingultientes fiunt nono men-
ſe, ex quibus ſoluta voce, in idem reſtituuntur. Qui in capitis dolore aſcari-
das habent, his ſurditas & ſopor conſequens, abſceſſus circa aurem exſuſcitat.
Qui caput dolent, ſtupore detenti, doloroſi, oculum rubicundum habentes,
ſanguinem effundunt. Capitis concuſſiones, & aurium ſonitus ſanguinem ef- 245
fundunt, aut mulieri menſes deducunt tum alias, tum ſi juxta ſpinam ardor con-
ſequatur; fortaſſis autem dyſentericis fluxiones. Capite gravati, juxta ſinci-
put dolentes, vigiliis infeſtati, ſanguinem effundunt tum alias, tum ſi quid ad col-
lum ſe extendat. Vomitus in capitis doloribus æruginoſi, cum ſurditate,
vigilantibus, cito inſaniam excitant. Quibus capitis ac colli dolor eſt, ſed & 250
totius corporis tremula quædam impotentia, ſanguinis eruptio ſolvit. Quin &
tempore hæc ſolvuntur. Verum veſicæ in hoc ſupprimuntur. In acutis capi-
tis doloribus, & in torpidis cum gravitate, convulſiones fieri ſolent. Capitis
dolorem ſolvit pus per nares, aut ſputa craſſa, & non olentia. Solvit item ulcerum
eruptio. Quandoque & ſomnus, & alvi fluxus. Capitis dolor moderatus, cum 255
ſiti cibum capiente, aut cum ſudore non ſolvente febrem, abſceſſus in gingivis, aut cir-
ca aurem ſignificat, alvo non exturbata. Capitis dolor ſoporoſus cum gravita-
te, convulſorium quid facit. Caput dolentes, ſiticuloſi, aliquatenus vigilan-
tes, obſcuri cognitu, impotentes, ex alvo liquida delaſſati, num mente moventur?
Caput dolentes, ſurdaſtri, manibus tremuli, collum dolentes, mingentes nigra 260
condenſata, vomentes nigra, pernicioſe habent. Caput dolentes, exudantes,
alvum ſuppreſſam habentes, convulſioni obnoxii ſunt. Sopor ubique malus
eſt. Soporoſi in principiis fientes, cum capitis, lumborum, colli, præcordii dolo-
re, vigilantes, num phrenitici ſunt? Naſus in his deſtillans pernicioſus tum
alias, tum quarto ab initio die. Malum eſt etiam alvi proluvium valde rubicun- 265
dum. Soporoſi ab initio exudantes, urinis concoctis ardentes, verum citra ju-
dicationem perfrigeſcentes, & brevi rurſus ardentes, torpidi, ſoporoſi, convulſi,
pernicioſe habent. Somni ſoporoſi, & perfrigerationes, pernicioſi ſunt.
Soporoſis delaſſatis, ſurdis factis, alvo erumpente ſi rubicunda egeſta fue-
rint circa judicationem, proſunt. Soporoſi, anxioſi, præcordium dolentes, parum 270
vomentes, abſceſſus juxta aurem habent. Antea vero circa faciem tumores cum ſo-
pore. Morbi derepente mentem percellentes cum anxietudine, ſanguinem profun-
dunt. Soporoſa, anxioſa, doloroſa præcordia, frequenter parum ſpuentia,
tumores circa aurem habent. Soporoſi, num aliquid convulſorii habent?
Affectiones ſoporoſæ, fatuitatem inducentes, ſtuporis detentionem inferentes, 275
præcordia variantia, & ventrem tumidum habentes, cibum faſtidientes, alvo ſup-
preſſa exudantes, num his turbidus ſpiritus, & geniturææ ſimile quid pertranſiens,
ſingultum ſignificat? Num & alvus bilioſa inſuper egerit? Splendidum in his
mictum prodeſt. Ventres quoque his inſuper turbantur. Cerebro corrupto,
alii in tribus diebus, alii in ſeptem moriuntur. Has vero ſi effugerint, ſervantur. 280
Quibus autem ex his ſefectis, os diſparatum repertum fuerit, hi pereunt. Caput
dolentibus, ex poſteriore parte oſſa rupta habentibus, fluxio e nare larga, craſſa,
mala eſt. Hi ubi oculum antea doluerint, rigent. Num & juxta tempora oſſium di-
ruptiones convulſoriæ ſunt? Auris dolor pertinax, cum febre acuta, & alio
quodam ſigno aliquantum maligno, juvenes quidem ſeptima die occidit, & citius 285
delirio correptos, ſi non multum pus effluxerit ex aure, aut ſanguis e naribus,
neque aliud quoddam bonum ſignum compareat; ſeniores autem tardius, & minus tol-
lit. Nam & aures ſuppurationem præveniunt, & minus delirant. Verum multi
ex his recidivant, atque ſic pereunt. Surditas in acutis, ac turbulentis conſe-
quens, malum. Malum etiam in longis. In his autem dolores etiam ad coxas dedu- 290
cit. In febribus ſurditas alvum ſiſtit. Aures frigidæ, & pellucidæ, & con-
tractæ, pernicioſæ. Tinnitus in acutis, & ſonitus in auribus, lethale. Soni-
tus aurium, cum viſus hebetudine, & narium gravedine, mentem emovet, & ſan-
guinem profundit. Quibus ſurditas cum capitis gravitate, & præcordii intenſio-
ne, & ad ſplendorem turbatio, ſanguinem profundit. In febre acuta aures ob- 295
ſurdeſcere, furioſum eſt. Valde ſurdi, in accipiendo tremuli, linguam reſoluti,
torpidi, malum. Accedente ægritudine, ſurditas, & urina ſubrubicunda, ſubſiden-
tiam non habens, ſed id, quod in medio innatat, mentem emovet. Morbo regio
corripi, in his malum eſt. Mala eſt & ex morbo regio fatuitas. Hos voce priva-
ri, ſentientes tamen eſſe, contingit. Fortaſſis autem & alvus male his afficitur. Quæ 300

circa aurem doloroſe excitantur, pernicioſa ſunt. Rubores circa aurem ex prægreſſo dolore, in febribus fientes, ſignum quidem ſunt eryſipelatis in facie futuri. Sed & convulſiones ex talibus fiunt cum vocis interceptione, ac exolutione. Tumores circa aurem ex plurimis graveolentibus, cum febre acuta, & præcordio intento, tardius excitati, occidunt. Tumores circa aurem leviter ſyderatis, mali. Tumores circa aurem in longis morbis non ſuppurantes, lethales. Alvi vero his deorſum feruntur. Num quibus abſceſſus ſunt juxta aures, caput dolent? Num & ſupernis partibus exudant? Num & inſuper rigent? Num & alvi erumpunt, & quid ſoporoſum habent? Num & aquoſa eſt urina, alba innatantia habens, & aliquantum varia, exalbida, graveolentia? Abſceſſus juxta aurem ſubmovent tuſſiculæ cum ſputationibus fientes. Urinæ in abſceſſibus retro aures cito, & modice matureſcentes, malæ ſunt, & perfrigerari, malum eſt. Abſceſſus circa aurem in morbis diuturnis ſuppurati, non valde albo, & inodoro pure, occidunt, & maxime mulieres. Abſceſſus juxta aurem, ex acutis morbis maxime in febribus ardentibus fiunt, & ſi non judicationem fecerint, & matureſcant, aut ex naribus ſanguis fluxerit, aut urinæ ſubſidentiam craſſam habuerint, ægri pereunt. Plerique vero talium tumorum antea propulſantur. Verum conſiderare oportet inſuper etiam ipſas febres, ſive augeſcant, ſive remittant, atque ſic pronunciare. Ex ſurditate, ac torpore, de naribus aliquid deſtillare, difficultatis aliquid habet. Vomitus his conveniet, & alvi turbatio. Ex ſurditate leniter abſceſſus juxta aures fiunt tum alias, tum ſi quid nauſeæ accedat. Sed & ſoporoſis ex his, etiam magis abſceſſus ad aures fiunt. Surditatem ex febribus, ſanguinis e naribus fluxio ſolvit, itemque alvi turbatio. Facies, quæ ex tumida humiliatur, & vox levior, ac debilior fiens, & ſpiritus rarior, ac levior, remiſſionem in ſequentem diem ſignificat. Faciei corruptio lethalis. Verum minus, ſi propter vigilias, aut famem, aut alvi exturbationem fiat. Et ſi id, quod propter hæc corruptum eſt, ſedetur per diem, ac noctem. Talis autem fuerit oculi cavi, naſus acutus, tempora collapſa, aures frigidæ, ac contractæ, cutis dura, color pallidus, aut niger. Liveſcens vero ex his palpebra, aut labium, aut naſus, brevi lethale eſt. Faciei bonus color & torvitas, in morbo acuto, malum eſt. Frontis ex his contractio, phrenitidis ſignum eſt. Circa faciem color bonus, & ſudores non febrientibus, ſtercora vetuſta ſubeſſe ſignificat, aut victus rationem inordinatam. Rubores circa naſum, alvi humeſcentis ſigna ſunt. Dolores circa præcordia, aut pulmonem, ſi ſuppurentur, malum eſt. Oculorum puritas, & albas ipſorum partes ex nigris, aut lividis puras fieri, judicatorium eſt. Si igitur cito purgentur, celerem judicationem ſignificat; ſi tarde, tardiorem. Caligo oculorum, aut ſi alba ipſorum pars rubeſcat, aut liveſcat, aut venulis nigris impleatur, bonum non eſt. Malum eſt etiam lucis ſplendorem fugere, aut lachrymari, aut diſtorqueri. Et alterum minorem fieri malum eſt, & oculos frequenter agitare, ac jactare, aut parvas lemas, ac ſordes circa ipſos, aut concretionem tenuem albicantem habere, aut albam partem majorem fieri, nigram vero minorem, aut nigram ſub palpebram ſupernam occultari. Mala eſt etiam oculorum cavitas, & expreſſio valde foras, & ſplendoris extritio, ut pupilla extendi non poſſit. Et extremitatum palpebrarum curvitas, & oculi fixi, & aſſidue nictare, & colores permutare, & palpebras inter dormiendum non committere, pernicioſum eſt. Malus eſt, & oculus perverſus. Oculorum rubor in febre fiens, alvi diuturnam malignam affectionem ſignificat. Circa oculos puſtularum eruptiones in virium refectionibus, alvum prorumpere faciunt. In oculorum diſtortione febrienti, laſſato, rigor pernicioſus, & ſoporoſi in his male habent. Viro lippienti, febre ſuperveniente, ſolutio; ſin minus, periculum eſt, ne cœcus fiat, aut pereat, aut utrumque. Quibus lippientibus capitis dolor accedit, & ad multum tempus concomitatur, periculum eſt ne cœci fiant. Lippienti alvi profluvium ſua ſponte prodiens, utile eſt. Oculorum obſcuratio, & oculus fixus caliginoſus, malum. Oculorum obſcuratio, cum animi deliquio, brevi convulſionem inducit. Oculorum rectitudo in morbo acuto, & motus velox, & ſomnus turbulentus, & vigiliæ, & quandoque ſanguinis e naribus ſtillationes, nihil boni. Qui febres ad tactum non adurentes habent, phrenitici fiunt, & magis ſi ſanguis fluxerit. Lingua, quæ in principio quidem inhorruit, in colore vero permanet; progreſſu autem temporis exaſperatur, & liveſcit, & rumpitur, lethalis eſt. Si vero valde nigreſcat, in quarta decima die judicationem fore ſignificat. Periculoſiſſima autem eſt nigra, & cum virore pallida. Linguam circa bifidam ſui partem velut ſaliva alba obduci, febris remiſſionis ſignum eſt, ſi quidem id, quod ſuperinductum eſt, craſſum fuerit, eadem die. Si vero tenuis, poſtridie. Si vero adhuc tenuius, tertia die. Eadem ſignificant etiam hujuſmodi, ſi circa ſummam linguam fiant, verum minus. Lingua tremula cum rubore juxta naſum, & alvo liquida, ſi reliqua ſine ſignis ſint circa pulmonem, malum eſt, & celeres purgationes pernicioſas ſignificat. Lingua citra rationem tenera fiens, & cum cibi faſtidio nauſeabunda, cum frigido ſudore, ex alvo liquida, nigrorum vomituum ſignum eſt: laſſitudo in his mala eſt. Linguæ tremulæ quibuſdam etiam alvum liquidam quandoque faciunt. Denigratæ vero in his celerem mortem ſignificant. Num lingua tremula mentem non firmam ſignificat? Linguæ aſperæ, & reſiccatæ, phreniticæ ſunt. Dentes colli-

dere,

dere, aut ſtridere, quibus non familiare id eſt a pueris, furioſum, ac lethale eſt. Jam vero delirans, ſi hoc faciat, penitus lethale eſt. Perniciofum autem eſt & reſiccari dentes. Dentis corruptio abſceſſum circa gingivam factum ſolvit. Ex dentis corruptione vehemens febris ſuperaccedens, & delirium lethale eſt. Si vero ſerventur, ulcera ſuppurabunt, & oſſa diſcedent. Quibus circa palatum humoris collectio fit, plerumque ſuppuratur. Dolores vehementes circa maxillas, periculum eſt, ne ad oſſis eductionem deveniant. Labium contractum, alvi biliofæ eruptionem ſignificat. Sanguis de gingivis, ex alvo liquida, perniciofus. Sputi exſcreationes in febre lividæ, nigræ, bilioſæ, ſi quidem ſupprimantur, malæ ſunt, ſecedentes vero pro ratione, utiles. Quibus ſalſuginoſa ſputa, ac tuſſis ſupprimuntur, his corpus velut a puſtulis rubeſcit. Verum ante obitum exaſperatur. Screatio frequens, ſi ſane & aliud quoddam ſignum affuerit, phrenitidem indicat. Vocis interceptiones cum exolutione peſſimæ. Modice feroces mentis emotiones malæ, & ferinæ ſunt. Quibus vox cum febre deficit, & cum judicatione intercepta, tremuli moriuntur. Vocis interceptiones in febre convulſorio modo fientes, ad mentis emotionem cum ſilentio deveniunt, perniciofum. Vocis ex dolore interceptiones doloroſam mortem inducunt. Vocis interceptiones cum exolutione ſtupefactorio modo, perniciofæ ſunt. Voces confractæ poſt medicamenti ſumptionem num pravæ ſunt? Plerique horum exudant, & ventres humectos habent. In vocis interceptione ſpiritus, velut his, qui ſtrangulantur, præ manibus expoſitus, malus eſt. Num & mentem emovet? Ex capitis dolore vocis interceptiones ſi ſint, febricitantes cum ſudore laxantur in ſe ipſos, fiuntque morbi revertentes, diutius durantes; his inſuper rigere, malum non eſt. Mentis emotiones cum vocis interceptione, perniciofæ. Vocis interceptiones inſuper rigentibus, lethales. Tales autem leniter caput dolent. Vocis interceptiones cum exolutione, in febre acuta, ſine ſudore ſunt quidem lethales, minus vero quam cum ſudore. Verum diuturnitatem temporis ſignificant, fortaſſis autem & qui ex recidiva tale quid patiuntur, tutiſſimi ſunt. Perniciofiſſime autem ex talibus habent, quibus ſanguis ex naribus fluit, & quibus alvi humectantur. Vox acuta, planctum referens, & oculorum obſcuratio, convulſorium eſt. Dolores his ad infernas partes, toleratu faciles ſunt. Cum voce tremula, ſolutio alvi præter rationem, in his moram trahentibus diuturnis, pernicies eſt. Frequentes ſubſoporatæ vocis interceptiones conſiſtentes, tabem præſignant.

S E C T I O II.

SPiritus, qui denſus quidem, & parvus eſt, inflammationem, & dolorem in locis principalibus ſignificat. Magnus autem & per multum tempus, delirium, aut convulſionem. Et frigidus quidem lethalis eſt, lethalis autem eſt & febriculoſus, & fuliginoſus. Verum minus quam frigidus, & qui magnus foras exſpiratur, parvus vero intro, & parvus foras, magnus vero intro, peſſimus ſane eſt, & morti propinquus. Itemque extendens, & urgens, & obſcurus, & dupla intro revocatio, veluti ſuperinſpirantibus. Bona autem ſpiratio, in omnibus morbis, qui cum febre acuta ſunt, & in quadraginta diebus judicantur, magnum momentum ad ſalutem habet. Collum durum, & doloroſum, & maxillarum colligatio, & venarum jugularium palpitatio fortis, & intendinum diſtentio, perniciofum. Dolores in faucibus gracilibus ſtrangulatorii, a capitis dolore originem trahentes, convulſorii ſunt. Frigiditates colli, ac dorſi apparentes, ſed & totius corporis convulſoria, in his mictiones fiunt craſſiorem farinam referentes. Quibus circa fauces irritamenta ſunt, his tumures circa aurem leniter erumpunt. Fauces doloroſæ, graciles, cum ægre tolerabili moleſtia, perniciofæ acute ſunt. Quibus ſpiritus retrahitur, & vox ſtrangulatoria eſt, & vertebra intro conſidet, his in fine velut contrahente quodam ſpiritus fit. Fauces modice exaſperatæ, & alvus vanis conatibus nitens, frontis dolores, ægri palpando contrectantes, doloroſi, quæ ex his augeſcunt, difficilia ſunt. Dolores fortes circa fauces, tumores circa aurem, & convulſiones efficiunt. Colli item, ac dorſi dolores. Cum febre acuta convulſiones perniciofæ. Colli, & cubitorum dolores, convulſorii. A facie autem hi, & ſecundum fauces. Pallidi, graciles, ſalivam ſputantes. In his in ſomnis ſudores boni ſunt. Num & ſudore levari, plurimis non malum eſt? Dolores ad infernas partes his toleratu faciles ſunt. In dorſi, ac pectoris dolore, mictio cruenta ſuppreſſa, perniciofa eſt doloroſe. Colli dolor malum quidem in omni febre, peſſimum autem his, quibus timor eſt, ut etiam inſaniant. In pectoris dolore febriculoſo, alvus turbata, torpida, nigrarum egeſtionum ſigna ſunt. Dolores parvi in acutis juxta fauces graciles, in gracili ubi hiarit, non facile os contrahente, mentem emovent. Ex his phrenitici perniciofe habent. Fauces exulceratæ in febre, cum alio ſigno ex his, quæ difficilia ſunt, periculoſæ ſunt. In febribus derepente ſuffocari, & deglutire non poſſe, citra tumorem, malum eſt. Collum convertere non poſſe, neque deglutire, utplurimum lethale eſt. Præcordium molle eſſe convenit, & doloris exors, & æquale. At inflammatum, aut inæqualiter ſe habens, aut do-

aut dolens, ſignum eſt ægritudinis non levis. Tumor vero in præcordiis durus, & doloroſus, peſſimus quidem eſt, ſi juxta omnes partes fuerit. Ex his autem, qui ab una parte ſunt, minus periculoſus eſt, qui a ſiniſtris eſt. Significant autem in principio quidem tales mortem citam. Si vero viginti dies tranſmittant, febre manente, ſuppurationem. Contingit autem his in primo circuitu, etiam ſanguinis eruptio e naribus, & valde prodeſt. Plerumque enim hi caput dolent, & viſus obſcuratur, & magis in his ſanguinis eruptionem affore expecta. In ætatibus autem annorum triginta quinque. Senioribus vero minus. At vero molles, & doloris exortes tumores, diuturniores judicationes faciunt, & minus periculoſi ſunt. Sed & hi ſexaginta dies tranſgredientes, febre manente, ſuppurantur. Conſimilia vero ſignificant & tumores circa ventrem, his qui ſunt in præcordiis. Verum minus ſuppurantur hi, quam illi. Minime vero qui ſub umbilico conſiſtunt: & fiunt etiam hi quidem in tunica, illi vero ſurſum diffuſi. Lethales autem ſunt ex ipſis, quicumque intro rupti fuerint. Ex reliquis autem ſuppurationibus, quæ quidem foras rumpuntur, optimum eſt, ut in breviſſimam, & acutiſſimam molem colligantur; quæ vero intro, ut neque mole, neque dolore, neque colore foris ſe manifeſtas faciant. Contrarium autem peſſimum eſt. Quædam vero ex his propter puris craſſitudinem, nullam de ſe ſignificationem præbent. Porro recentes in præcordiis tumores, ſi non cum inflammatione fuerint, & dolores ab ipſis ſolvit murmur in præcordio obortum, & maxime quidem ſi pertranſierit per urinas, & alvi egeſtiones. Sin minus, ſi etiam ipſum pertranſierit. Prodeſt autem, & ſi ſubdeſcenderit ad infernos locos. Pulſus in præcordio cum tumultu, mentis emotorius eſt, & magis ſi oculi frequenter moveantur. Oris ventriculi dolor, & pulſus præcordiorum, febre perfrigerata, malum tum alias, tum ſi inſuper exudarint. Dolores ad præcordium irruentes tum alias mali ſunt, tum ſi alvos humectent. Pejores autem ſunt, ſi brevi fiant; & tumores circa aurem ex his emergentes, maligni ſunt, & aliæ ſuppurationes. Oris ventriculi dolores cum tormine, ventris animalcula erumpere faciunt. Oris ventriculi dolor ſeniorem frequenter impetens, mortem repentinam ſignificat. Quibus præcordia elevantur, alvo ſuppreſſa, malum eſt, maxime autem in morbis tabidis longis; & quibus alvi humectantur, in præcordio inflammatio ſuppuratoria eſt, quibus ante mortem nigra per alvum ſubeunt. Præcordiorum diſtentio cum ſopore anxioſo, in caput dolente, abſceſſus circa aurem attollit. Poſt præcordiorum tumorem, bilioſis ſpiritus magnus, & febris acuta, abſceſſus circa aurem attollit. In dolore præcordiorum ſubmurmuranti, lumborum dolor ſuperaccedens in febribus, ventres utplurimum humectat, ſi non flatus eruperit, aut urinæ copia prodierit. Ex præcordio diutine afflicto, & alvo graveolenti, abſceſſus circa aurem occidit. Quibus a præcordiorum doloribus, alvus paulatim ſubviſcoſa egerens, & pauca ſtercoracea effundit, num etiam ſanguinem effundit? Quibus derepente dum ſine febre ſunt, præcordii, & oris ventriculi dolor, & circa crura, ac infernas partes, & alvus in tumorem elevata eſt, ſolvit venæ ſectio, & alvi fluxio. His febrire nocivum eſt. Longæ enim, & vehementes febres fiunt, & tuſſes, & ſpiritus, & ſingultus fiunt. His autem ad ſolutionem tendentibus, dolor fortis coxarum, aut crurum, aut puris ſputum, aut oculorum privatio ſuccedit. Quibus dolores præcordiorum, oris ventriculi, hepatis, partium circa umbilicum, hi ſanguine per alvum egeſto, ſervantur, non autem egeſto, moriuntur. Quibus præcordia non mollia, facies ſana, non liberantur citra multi ſanguinis ex naribus fluxum, aut convulſionem, aut coxendicum dolorem. Dolores ad præcordia in febre, voce intercepta, ſine ſudore ſoluti, malum eſt.

His ad coxendices dolores fiunt. Juxta ventrem in febre palpitationes, mentis emotiones inducunt. Sanguinis autem fluxio horrorem efficit. Dolores in febre ad præcordia exilientes, ſine ſudore ſoluti, maligni ſunt. His ad coxendices dolores fiunt, & ipſis una cum febre ardente, alvus deorſum erumpens, pernicioſum eſt. Dolores circa umbilicum palpitatorii, habent quidem & aliquid mentis emotorium, verum circa judicationem pituita his acervatim copioſa cum dolore penetrat. Poſt alvum ſuppreſſam, præcordia ſublevata in tumorem mala ſunt, maxime tabeſcentibus jam diu, & quibus alvi humectantur. Anxietatem in præcordio ſentientibus, tumores circa aurem oborti, ipſos occidunt. Durities circa ventrem cum dolore, in febrientibus cum horrore, cibum averſantibus, ſi alvo inſuper parum humectata, purgationem non faciant, ad ſuppurationem pervenient. Dolor ſupra umbilicum, & lumborum dolor, ſi 3
medicamentis non ſolvantur, in hydropem ſiccum deſinunt. * Dolores ex lumbis diuturniores, qui febre tertianæ generis modo exacerbantur, grumoſum ſanguinem egerere faciunt. Dolores in lumbis, ſanguinis fluxionem inducunt. Ex lumborum dolore ſanguinis fluxiones largæ fiunt. Quibus ex lumborum dolore, recurſus ad caput, & manus torpidæ, & oris ventriculi dolores, & aurium ſonitus, his ſanguis large profluet. Sed & alvi his deorſum erumpunt, & mens turbata eſt utplurimum. Ex dorſi dolore ægritudinis principia difficilia ſunt. In lumborum dolore pertinaci, & ampliore alvi ſubductione, a veratro vomere ſpumoſa multa prodeſt. Spinæ diſtortionem, ac ſpirandi difficultatem, ſanguinis fluxio ſolvit. In lumbis dolentibus oris ventriculi dolores in-

res inſuper accedentes, ſigna ſanguinis fluxionis ſunt, etiam prægreſſæ. Affectiones ex lumbis ad collum, & caput tranſeuntes, levis ſiderationis modo reſolventes, convulſoriæ, mentis emotoriæ ſunt. Num tales etiam ſolvuntur convulſionibus? Aut talium alvi ægrotant per eadem prodeuntia. Ex lumborum doloris recurſu, oculorum diſtortio, malum. Dolor in pectus firmatus torpore, malus in febre eſt. Hi repente pereunt. Ex lumborum dolore recurſiones ad os ventriculi febriculoſæ, horrorem inducentes. Sic affecti revomentes tenuia aquoſa, mente moti, voce deſtituti, nigrorum vomitu facto moriuntur. Diuturni circa lumbos, & tenue inteſtinum dolores, & ad præcordia dolores, ſi ægri cibos averſentur una cum febre, his dolor intentus ad caput progreſſus, repente ipſos occidit convulſorio modo. Quibus lumborum dolor eſt, hi male habent. Num his tremores fiunt, & circuli rubicundi in tibiis in rigore? Num lumbos dolentibus, cibos faſtidientibus, non vomentibus, modice ferociter mente motis, ſpes eſt nigra proditura eſſe? Lumborum dolor in ventriculi os dolente, cum excreatione violenta, habet quid convulſorium. Rigor una cum judicatione aliquatenus horrendus eſt. Lumborum dolor ſine cauſſa manifeſta ſæpe impetens, maligni morbi ſignum eſt. Lumborum dolor cum ſopore anxioſo, malus eſt. Lumborum diſtentio ex muliebrium menſium multitudine, ad ſuppurationem tendit, & varie prodeuntes viſcoſi, graveolentes, ſtrangulatorii menſes ex prædictis, ad ſuppurationem tendunt. Arbitror autem tales etiam aliquantum delirare. Quibus lumborum dolor, & lateris, ſine cauſſa manifeſta, hi regium morbum incurrunt. Perfrigerationes ex ſanguinis eruptionibus in diebus judicatoriis vehementes, peſſimæ ſunt. Vice verſa ſanguinem erumpere, malum eſt, velut in ſplene magno ex dextris, & circa præcordia eodem modo ſe res habet. Vulnera ſanguinem fundentia, inſuper rigentia, maligna. Sic affecti loquentes latenter moriuntur. Affectiones quæ quinta die ſanguinem large fundunt, ſexta inſuper riguerunt, ſeptima perfrigeratæ fuerunt, & repente recalefactæ, in his alvi male afficiuntur. Poſt ſanguinis eruptionem, nigrorum per alvum egeſtio, mala. Mala autem ſunt & rubicunda valde & æruginoſa. Quarta die tales fiunt ſanguinis eruptiones. Soporoſi ex talibus convulſi moriuntur, nigris prægreſſis, & ventre tumefacto. Poſt ſanguinis eruptiones, & nigrorum egeſtiones, in acuto ſurditas, malum. Sanguinis egeſtio his pernicioſa. Surditas autem ſolvit. Quibus ſanguinis eruptiones plures, his temporis progreſſu alvi male afficiuntur, ſi non urina concocta prodierit. Num & aquoſa urina tale quid ſignificat? Quibus ex ſanguinis eruptione larga frequenti, multa fit alvi cum nigris egeſtio, ea autem ſuppreſſa, ſanguinis fluxiones; hi alvum dolent, una vero cum quibuſdam flatibus facile tolerant. Num tales multis frigidis ſudoribus exudant? Conturbata in his urina, mala non eſt, neque id quod genituræ ſimile in ipſa reſidet; verum plerumque hi aquoſa mingunt. Quibus de naribus in ſurditate, ac torpore pauca deſtillant, habent quid difficultatis. Vomitus his conducit, & alvi perturbatio. Magnæ in principiis ſanguinis eruptiones circa refectionem alvos humectant. Fluxiones ex naribus largæ per vim ſuppreſſæ, quandoque convulſionem provocant. Venæ ſectio ſolvit. Undecima die fientes ſanguinis ſtillationes, difficiles ſunt tum alias, tum ſi bis ſuperſtillaverint, & rurſus ſtillaverint. In ſanguinis fluxione multa, aut ſingultus, aut convulſio, mala eſt. In his qui decolores uſque ad ſeptem annos vires recolligunt, & ſpiritus in viis acervatus, & terræ concupiſcentia, ſanguinis corruptionem ac exolutionem ſignificat. In morbis longis parvæ comparentes ſanguinis fluxiones, pernicioſæ ſunt. Vertigines ab initio ſanguinis narium fluxio ſolvit. Ex naribus erumpente ſanguine, cum exiguis ſudoribus perfrigeſcentia, maligna ſunt. Sanguinis detractio in perfrigeratione torpida, mala eſt. Qui alvo ſuppreſſa ſanguinem effundunt, & una cum ſanguinis effuſione inſuper rigent, his alvum velut ex inteſtinorum levore lubricam hæc faciunt, itemque durant, & aſcaridas, aut ambo. Sanguinis fluxiones ſtatis temporibus fientes, ſiticuloſæ, ſi ſanguinem non effuderint, comitialis morbi mortem inducunt. Ex hæmorrhoide parum apparente vertigines obortæ, parvam ac modicam ſiderationem ſignificant. Solvit venæ ſectio. Et quicquid hoc modo apparuerit, mali aliquid ſignificat. Palpitantes per totum, num etiam voce intercepta moriuntur? Tremores convulſorii fientes in ſudoribus, reverti ſolent. Judicatio his fit, ubi ſuperriguerint. Superrigent autem hi ardore circa ventrem provocati. Somnus multus in his convulſorius, & ad frontem gravitates, & mictio difficilis. Convulſiones antea non cognitæ in ſtrangulatis ab utero, faciles ſunt. Convulſoria ſine ſudore ſputa defluentia in febriente, levia ſunt. His inſuper alvi aliquantum humectantur, fortaſſis autem & ad articulos aliquid abſcedet. Quibus convulſis oculi intente relucent, neque apud ſeipſos ſunt, & diutius ægrotant. Quæ convulſorio modo exacerbantur, cum ſtuporis detentione, abſceſſus juxta aurem excitant. Tremulis, anxioſis, parvi juxta aurem tumores convulſionem ſignificant, alvo male affecta. Convulſiones & tetanicas diſtentiones febris accedens ſolvit. Convulſio ex vulnere lethalis eſt.

lis eſt. Convulſio in febre fiens, pernicioſa eſt. Minime vero pueris. Seniores ſeptem annis in febre non corripiuntur convulſione. Sin minus, pernicioſum eſt. Convulſionem ſolvit febris ſuperveniens acuta, quæ prius non fuit. Si vero fuit prius, jam exacerbata. Prodeſt & urinæ tranſitus vitri ſpeciem referens, copioſus, & alvi fluxus, & ſomni. At repentinas convulſiones ſolvit febris, alvi fluxus. In convulſionibus vocis interceptio diu durans, mala eſt; parva autem, aut linguæ ſiderationem, aut brachii, aut dextrarum partium ſignificat. Solvitur autem urinis multis acervatis derepente prodeuntibus. Sudores autem paulatim fientes proſunt; acervati vero, itemque ſanguinis detractiones acervatæ lædunt. In diſtentionibus & ante & retro fientibus, & in tergum ſolum contingentibus, ſi maxillæ ſolvantur, lethale eſt. Lethale eſt etiam ſudare in diſtentione in dorſum fiente, & corpus diſſolvi, & in eadem affectione revomere per nares, aut clamare, aut nugari, ſi ab initio vox intercepta fuit. In poſteram enim diem mortem ſignificat. Febriles in dorſum diſtentiones, urinæ genituræ ſimiles ſolvunt. Anginæ, quæ neque in collo, neque in faucibus quicquam conſpicuum faciunt, verum ſuffocationem vehementem ac ſpirandi difficultatem inducunt, eadem die & tertia occidunt. Quæ vero tumores & ruborem in collo accipiunt, in cæteris quidem conſimiles ſunt, verum diuturniores. Quibuſcumque vero & fauces, & cervix, & pectus ſimul rubuerint, diuturniores ſunt, & ex ipſis maxime ſervantur, ſi non recurrerint rubores. Si vero diſſipentur, neque tuberculo foras converſo ac collecto, neque pure leniter ac ſine dolore exſcreato, neque in diebus judicatoriis, pernicioſæ ſunt. Num etiam ſuppurati fiunt? Securiſſimum autem eſt ruborem & abſceſſus quammaxime foras verti. Eryſipelas vero foris quidem accedere, commodum eſt, intro autem converti, lethale. Convertitur autem intro, quum diſparente rubore pectus gravatur, & difficilem ſpirationem habet. Quibus vero anginæ ad pulmonem vertuntur, partim in ſeptem diebus pereunt, partim evadentes ſuppurati fiunt, ſi non eductio pituitoſa ſurſum ipſis fiat.

Quibus per pulſationis venarum vehementiam ſtercus derepente per alvum ſecedit, lethale eſt. In anginis ſputa gracilium ſubarida, malum. Anginoſi in linguis tumores, citra ſigna diſparentes, pernicioſi: & dolores diſparentes citra manifeſtam cauſſam, pernicioſi ſunt. In anginis qui non brevi concocta exſpuunt, pernicioſe habent. In angina dolores ad caput, citra notas, cum febre, pernicioſi. In angina dolores ad crura, citra notas, cum febre, pernicioſi. Ex anginis citra judicationem præcordii dolor, cum impotentia ac torpore fiens, occidit occulte, etiamſi valde manſuete ſe habere putent. Ex anginoſis citra notas attenuatis, dolor ad pectus & ad alvum progreſſus concitatus, pus egere facit, alias autem qui exolvitur tale eſt. In anginis omnia pernicioſa ſunt, quæ non manifeſtum dolorem faciunt. Sed & ad crura dolores diuturni procedunt, & difficulter ſuppurantur. Ex angina ſputa viſcoſa, craſſa, valde alba, quæ violenter educuntur, mala ſunt. Et omnis ejuſmodi maturatio, mala. Purgatio multa deorſum, tales levis ſiderationis modo perimit. Ex angina, ſubarida frequentia ſputa, cum tuſſi, lateris dolorem inducentia, pernicioſa: itemque ea quæ inter potandum per tuſſim ſubmergunt: & deglutitio violenta, mala. Pleuritici, quibus in principio ſputationes penitus purulentæ ſunt, tertia die moriuntur, aut quinta. Si vero has effugerint, non multo melius habentes, ſeptima, aut nona, aut undecima ſuppurari incipiunt. Quibus ſupra aurem rubor, & ſimiliter veluti pleuritici caleſcunt, & alvus bilioſis ac graveolentibus exturbatur, hi vigeſima, ac quadrageſima die periclitantur. Ubi vero has effugerint, ſervantur. Pleuritides ſiccæ, ac ſine ſputo difficilimæ ſunt. Horrendæ quoque hæ in quibus dolores ſuperne ſunt. Pleuritides ſine convulſionibus, graviores ſunt his, quæ cum convulſionibus fiunt. Quibus pleuriticis in principio lingua bilioſa fit, hi ſeptima die judicantur. Quibus autem tertia, aut quarta die, circa nonam. Bulla ſublivida fiente in lingua, in principio, qualis eſt ferri tincti in oleum, difficilior ſolutio contingit: & judicatio quidem ad decimumquartum diem pervenit, ſanguinem autem plerumque ſpuunt. Sputum in pleuriticis tertia die maturari, ac exſpui incipiens, citiores ſolutiones facit, verum poſterius, tardiores. In doloribus pleuriticorum commodum eſt alvum molliri, ſputa colorari, ſtrepitus in pectore non fieri, urinam bene procedere. His autem contraria, difficilia ſunt: itemque ſputum dulce fieri. Bilioſæ ſimul, & ſanguineæ pleuritides, plerumque nona, aut undecima die judicantur, & maxime ſanantur. Quibus autem pleuriticis in principio quidem dolores molles ſunt, quinta vero aut ſexta die exacerbantur, hi magis ad duodecimam perveniunt, & non valde ſervantur, periclitantur autem maxime ſeptima die, ac duodecima. Ubi vero bis ſeptem dies effugerint, ſervantur. Quibus pleuriticis ſtrepitus ſputi multus in pectore eſt, & facies triſtis, & oculus morbi regii colore infectus, ac caliginoſus, hi pereunt. Qui ex pleuritide ſuppurati fiunt, in quadraginta a ruptione diebus expuunt. Sputum in omnibus pleuriticis, ac peripneumonicis facile, ac cito expui convenit, & flavum ſputo ammixtum eſſe. Quod vero longe poſt dolorem educitur flavum, aut non mixtum, & multam tuſſim inducens,

ducens, malum eſt. Pravum autem penitus eſt flavum meracum, & viſcoſum, & album, & rotundum, & cum virore pallidum valde, & ſpumoſum, & lividum, & æruginoſum. Pejus autem aliquanto eſt id, quod ita meracum eſt, ut nigrum appareat. At ſanguine non multo permixtum flavum, in principio quidem ſalutare eſt, ſeptima vero die, aut poſterius, minus tutum. Sanguineum vero valde, aut lividum, ſtatim in principio periculoſum eſt. Prava ſunt etiam ſputa ſpumoſa, & flava, & nigra, & æruginoſa, ac viſcoſa, & quæcumque cito colorantur. At mucoſa, ac fuliginoſa & cito colorantur, & ſecuriora ſunt. Quæ vero intra quintum diem ad coctionem colorantur, meliora ſunt. Omne porro ſputum non ſolvens dolorem, malum eſt; ſolvens autem, bonum. Quicumque vero cum bilioſo purulentum educunt, aut ſeorſim, aut permixtum, plerumque decimaquarta die moriuntur, ſi non mali aut boni quippiam ex præſcriptis ſuperveniat. Sin minus, pro ratione, maxime autem his quibus ejuſmodi pus ſeptima diei incipit. Bonum vero eſt & in his, & in omnibus circa pulmonem morbis, facile ferre morbum, a dolore liberatum eſſe, ſputum facile educere, bene ſpirare, & ſine ſiti eſſe, & totum corpus æqualiter caleſcere, ac molle eſſe. Et ad hæc ſomnos, ſudores, urinas, alvi egeſtiones, bonas eſſe. Mala autem ſunt his contraria. Si quidem igitur omnia bona ad hoc ſputum acceſſerint, ſervari homo poterit. Si vero partim affuerint, partim non, non ultra decimumquartum vita producta peribit. Quod ſi contraria ſigna accedant, citius etiam. Quicumque vero dolores in his locis non ſedantur, neque ad exſpuitiones, neque ad venarum ſectiones, ac victus rationes, ſuppurantur. Quibuſcumque autem ex peripneumonia abſceſſus circa aurem, aut ad infernas partes fiunt, & ſuppurantur ac fiſtulantur, hi ſuperſtites evadunt. Fiunt autem his, quibus & febris, & dolor affuerit, & ſputum pro ratione non prodierit, neque bilioſæ alvi egeſtiones, ſolutuque faciles ac meracæ fiunt, neque urina craſſa valde, & multam ſubſidentiam habens: & alia ſalutaria habuerint. Fiunt autem ad infernas quidem partes his, quibus circa præcordia inflammatio fit; ad ſupernas vero, quibus præcordium molle & doloris exors fuerit, & ubi per tempus aliquod difficulter ſpiraverint, ac citra manifeſtam cauſſam ceſſaverint. At abſceſſus ad crura in periculoſis inflammationibus pulmonis omnes quidem commodi ſunt, optimi autem, ſputo purulento pro flavo fiente. Non procedente vero ſputo ſecundum rationem, neque urina bonam ſubſidentiam habente, periculum eſt claudum fore hominem, aut multum moleſtiarum exhibitura res eſt. Si vero recurrerint abſceſſus, febre conſequente, & ſputo non procedente, periculum eſt, ne moriatur, ac deliret. Quicumque vero peripneumonici non purgati ſunt judicatoriis diebus, ſed mente moti quatuordecim dies effugerunt, eos periculum eſt ſuppuratos fieri. Peripneumoniæ ex pleuritide tranſmutatæ, ſecuriores ſunt his, quæ ab initio fiunt. Corpora exercitata ac denſa citius a pleuriticis ac peripneumonicis morbis pereunt, quam inexercitata. Gravedines & ſternutationes in morbis circa pulmonem & anteceſſiſſe, & ſuccedere, malum eſt. Reliquis autem ſternutatio non incommoda eſt. Peripneumonicis, quibus lingua tota alba, ac aſpera fit, ambæ pulmonis partes inflammatæ ſunt. Quibus vero dimidium, una, juxta quam apparet. Et quibus ad unam claviculam dolor fit, his ſuperna pulmonis ala una ægrotat. Quibus autem ad ambas claviculas dolor fit, ambæ ſupernæ pulmonis alæ ægrotant. Quibus juxta mediam coſtam, media. Quibus ad diſcriminationem, inferna. At totam unam partem dolentibus, omnia juxta hanc partem dolent. Si quidem igitur aortæ appellatæ, utrimque appendentes pulmonis partes, valde inflammatæ ſunt, ut ad latus aſſideant, hac corporis parte reſolvuntur, et livores foris circa coſtam habent. Hos autem veteres ictos, ſive ſyderatos vocabant. Si vero non valde inflammatæ ſunt, ut non aſſideant; dolor quidem fit per totum, non tamen reſolvuntur, neque livores habent. Quibus vero totus pulmo inflammatus fuerit una cum corde, ut ad latus allabatur, hi toti reſolvuntur, & jacet æger frigidus, ſenſus exors. Moriturque ſecunda aut tertia die. Si vero etiam ſine corde contigerit, minus diu vivunt. Quidam autem etiam ſervantur. Qui ſuppurati fiunt, maxime ex pleuritide, ac peripneumonia, eos calores comitantur, interdiu tenues, noctu vehementiores, & nihil memoratu dignum ſpuunt, & circa collum ac claviculam ſudant, & oculi cavi fiunt, maxillæ vero rubent, digiti ſummi deterius caleſcunt ac aſperantur. Ungues curvantur, ac perfrigerantur, & circa pedes tumores habent, & circa corpus puſtulas, & abſtinent a cibis. Diuturnæ igitur ſuppurationes ſigna hæc habent. Quæ vero brevi rumpuntur, ex notis ad eas conſequentibus cognoſcere oportet, & ex doloribus in principio. Simul autem & ſi aliquanto difficilius ſpiraverit homo. Rumpuntur autem plurimæ ſuppurationes partim vigeſima die, partim quadrageſima, partim ſexageſima. Quibus igitur dolor in principio incumbit intentus, & ſpirandi difficultas, & tuſſis cum ſputatione, ad vigeſimum diem, aut citius eruptionem expecta. Quibus autem leviora hæc ſunt, juxta rationem. Supputare autem oportet tempus, a quo primum doluit, aut gravatus fuit, aut febriit, aut ſi quando rigor corripuit. Neceſſe eſt autem præcedere & dolorem, & ſpirandi difficultatem, & ſputationem, ante ruptionem. Quibus igitur & febris ſtatim poſt ruptionem decedit, & cibum appetunt, & pus facile educitur album, inodorum, leve, ejuſdem colo-

ris, &

ris, & a pituita liberum, & alvus parva compacta egerit, plerumque brevi ſervantur. Quos vero & febres ſequuntur, & ſitis, & cibi faſtidium, & pus lividum, aut cum virore pallidum, aut pituitoſum, aut ſpumoſum, & alvus inſuper liquida fit, moriuntur. At quibus aliqua ex prædictis acceſſerint, aliqua non, horum aliqui pereunt, aliqui multo tempore ſervantur. Qui ſuppurati futuri ſunt, primum ſalſuginoſum ſpuunt, deinde dulcius. Quibus in pulmone tubercula fiunt, pus educunt ad dies quadraginta poſt ruptionem. Has vero tranſgredientes, plerumque tabidi fiunt. In lateris dolore ſtillatio ſanguinis de naribus mala eſt.

Quos ſuppuratos mitius habentes, ſputorum graveolentiæ ſequuntur, eos recidiva occidit. Qui ex pleuriticis exſpuunt purulenta, ſubbilioſa, rotunda, aut purulenta ſubcruenta progreſſo tempore, pernicioſe habent. Pernicioſe item qui nigra fuliginoſa ſpuunt, aut quibus velut a vino nigro ſputa fiunt. Quicumque ſanguinem ſpumoſum ſpuunt, dextrum præcordium dolentes, de hepate ſpuunt, & multi pereunt. Quibus dum concutiuntur pus cœnoſum, & graveolens prodit, plerumque pereunt. Quibus a pure ſpecillum coloratur, velut ab igne, plerumque pereunt. Cum lateris dolore, non tamen pleuritico, & turbulentis tenuibus lenibus, hi phrenitici evadunt. In morbis pulmonis valde rubicundæ ſanguinis ſtillæ, malæ ſunt. Cum raucedine, ſputa viſcoſa, ſalſuginoſa, mala. Si vero etiam quid attollatur juxta pectus, in his malum eſt. Dolores ad collum his attenuatis pernicioſi. Raucedo cum tuſſi, & alvo liquida, pus educit. Quibus in peripneumonia urinæ craſſæ in principio, deinde ante quartum diem attenuantur, lethale eſt. Qui in peripneumoniis ſiccis pauca concocta educunt, horrenda res eſt. Rubores in pectoribus ſublati, talibus pernicioſi ſunt. Lateris dolor in ſputo bilioſo, præter rationem evaneſcens, mentem emovet. Febres intermittentes ob ſuppurationem, pleræque ſudorificæ ſunt. Suppuratis ſurditas oborta, cruentam egeſtionem ſignificat. His ad finem nigra prodeunt. Lateris dolor cum febre diuturna, puris eductionem fore ſignificat. Horrore affecti frequenter ad ſuppurationem deveniunt. Sed & febris tales ad ſuppurationem perducit. Quos ex lateris dolore cibi faſtidia ſequuntur, oris ventriculi dolore, ac ſudore aliquantulum vexantur. Facie flores habente, & alvo liquidiore, ſuppurationes circa pulmonem habent. Erectæ cervicis ſpirationes facit hydrops ſiccus. Convulſiones omnes quidem moleſtæ ſunt, & dolores in principio intentos inducunt, & poſtea quoque aliquos commonefaciunt. Verum difficilimæ ſunt circa thoracem, & maxime periculoſæ.

Quibus eſt vomitus ſanguinis, febris multa, & dolor circa mammam, thoracem, & dorſum: quibus hæc omnia fiunt, brevi moriuntur. Quibus autem non omnia, neque valde, tardius. Inflammati autem ſunt diebus quatuordecim ad ſummum. Sanguinem ſpuentibus confert, ut ſint ſine febre, & tuſſiant, ac doleant leviter, & ut ſputum tenue fiat ad dies bis ſeptem. Febrire vero & tuſſire, ac dolere pertinaciter, & ſanguinem recentem ſemper ſpuere, incommodum eſt.

Quibus latus ſublevatum in tumorem ac calidius eſt, & inclinatis in alterum, gravitas aliqua impendere videtur, his pus ex una parte eſt. Suppuratis pulmonem per alvum pus ſecedere, lethale eſt. Quicumque vulnerati in thoracem, externa vulneris parte ſanati ſunt, interna non, periclitantur ne ſuppurati fiant. Quibus autem debilis inducta eſt intus cicatrix, facile refringitur. Ex peripneumonicis ſuppurationibus ſeniores magis pereunt, ex reliquis juniores. Quibus ſuppuratis, dum concutiuntur, multus ſtrepitus de humeris fit, minus puris habent hi, quam quibus paucis, ſi difficilius ſpirent, & meliorem colorem habeant. Quibus autem ſtrepitus quidem nullus fit, verum difficultas ſpirandi fortis, & ungues lividi, hi pleni ſunt pure, & pernicioſe habent. Qui ſpumoſum ſanguinem vomunt, dolore infra ſeptum tranſverſum non exiſtente, de pulmone vomunt. Et quibus quidem magna in ipſo vena rumpitur, multum vomunt, & in periculo verſantur. Quibus vero minor, minus educunt, & ſecuriores ſunt. Quibus tabidis ſputum in igne gravem nidorem olet, & capilli de capite fluunt, pereunt. Quibus tabidis in mare expuentibus, pus ad fundum ſidit, brevi pereunt. Sit autem mare in æneo vaſe. Quibus tabidis capilli ex capite defluunt, a profluvio alvi moriuntur. Et quibus tabidis alvi profluvia accedunt, moriuntur. In tabeſcentibus ſputa ſuppreſſa, mentem ad nugas garriendas emovent. His ſpes eſt hæmorrhoidem apparere poſſe. Tabes periculoſiſſimæ ſunt, a ruptione venarum craſſarum, & a defluxu de capite. Ætates periculoſiſſimæ ſunt ad tabem, ab anno decimo octavo uſque ad trigeſimumquintum. Pruriginoſa corpora, poſt alvum ſuppreſſam, in tabidis mala ſunt. In habitibus tabeſcentibus cum febre, fluxiones ad gingivas & dentes comparentes, malæ ſunt. In omnibus in tumorem elevata præcordia, mala ſunt, in tabidis autem peſſima. Ex his, qui diutina tabe pernicioſe conſumpti ſunt, aliqui ante finem rigore apprehenduntur. Puſtularum eruptiones velut ferro lancinatæ, habitus tabem ſignificant. Difficulter ſpirantes ex putredine, multa cruda educentes in tabe, pernicioſe habent.

S E C T I O III.

QUibus hepaticis multum eſt ſputum cruentum, ſive ſubputridum, ſive bilioſum meracum, ſtatim pernicioſum eſt. In hepatico colliquatio cum raucedine, malum tum alias, tum ſi aliquantum tuſſiat. Hepar dolentes, os ventriculi dolentes, ſoporoſi, rigorem habentes, & alvum turbatam, tenues, cibum averſantes, multum exſudantes, purulenta per alvum egerunt. Hepar derepente circumcirca dolentibus febris accedens, dolorem ſolvit. Qui ſanguinem ſpumoſum ſpuunt, præcordium dextrum dolentes, de hepate ſpuunt, & moriuntur. Quibus hepar uſtis velut amurca prodit, lethale eſt. Hydropes ex morbis acutis doloroſi fiunt, ac pernicioſi. Incipiunt autem plerique a laterum mollitudine, aliqui etiam ab hepate. His igitur, quibus a laterum mollitudine initium ſumunt, pedes tument, & alvi profluvia diuturna ſequuntur, alvum non mollientia, neque dolores ex lumbis, & laterum mollitudine ſolventia. Quibus vero ab hepate, tuſſis adhuc prompte oboritur, & pedes tument, & alvus dura egerit, eaque ad neceſſitatem coacta, & tumores circa ipſam fiunt, partim in dextera, partim in ſiniſtra, & rurſus ſedantur. In hydropicis ſiccis, urinæ ſtillicidia mala. Malæ etiam urinæ parvas ſubſidentias habentes. Hydropicis comitialis morbi affectiones accedentes, pernicioſæ ſunt, & inter ſe ſigna prava ſunt, & alvos humectant. In bilioſis alvus turbata, egerens parva genituræ ſimilia, mucoſa, & dolorem circa pubem inducentia, & urinæ non facile ſolubiles prodeuntes, ex talibus in hydropem deſinunt.

Hydropico febriente, urina parva, & turbata, pernicioſa eſt. In aqua inter cutem incipiente, alvi profluvium aquoſum fiens, citra cruditatem, morbum ſolvit.

In hydrope ſicco ſui ſignificationem præmittente, tormina circa inteſtinum tenue incidentia, mala ſunt. Ex hydropicis comitiales pernicioſi. Hydrops, qui ad curationem remiſit, recurrens, deſperatus eſt. Hydropicis circa venas aqua in alvum prolapſa, ſolutio fit. Dyſenteria intempeſtive ſuppreſſa, abſceſſum in coſtis, aut viſceribus, aut in articulis facit. Num igitur bilioſus abſceſſus in articulis, ſanguineus in coſtis aut viſceribus fit? Dyſentericis vomitus bilioſus in principio, malus eſt. Quibus ex dyſenteria acuta humor ad purulentiam devenit, his id, quod ſuperſtat, valde album, ac multum erit. Dyſentericæ, ſubrubræ, limoſæ, largæ egeſtiones alvi, in flammeis valde rubicundis coloribus ſolutæ, inſaniæ timorem inducunt. Dyſenteria non longa ſplenicis commoda eſt, longa vero mala; deſinente enim, ſi hydropes aut inteſtinorum levitates fiunt, lethale eſt. In inteſtinorum levitatibus, cum animalculis, dolores tormine ſoluti, partes circa articulos tumefaciunt, ex talibus ſquamulæ rubicundæ puſtuloſæ; hi ubi exudarunt, velut flagris cæſi rubefiunt. Qui in longis inteſtinorum levitatibus, una cum animalculis, tormina patiuntur, & doloribus afficiuntur, his ſolutis intumeſcunt. Inſuper rigere his malum eſt. Inteſtinorum levitates cum ſpirandi difficultate, & lateris punctura, in tabem deſinunt. Volvuloſis vomitus, & ſurditas, malum. Veſicæ duræ, & dolentes omnino quidem malæ ſunt; peſſimæ vero cum febre continua. Nam dolores ab ipſis veſicis ad occidendum ſufficiunt, & alvi his non valde egerunt. Solvit autem hos urina purulenta prodiens, albam ac levem ſubſidentiam habens. His vero non ſolutis, neque veſica molleſcente, in primis circuitibus ægrum moriturum eſſe, timor eſt. Fit autem hoc maxime a ſeptem annis uſque decimumquintum. Calculoſi ita figurati, ut lapis ad urinarium meatum non illabatur, facile mingunt. Quibus tuberculum eſt circa veſicam, quod mingendi difficultatem inducit, ad omnis generis figuras vexantur; hujus autem ſolutio fit, pure erumpente. Quibus urina clandeſtine allabitur ad pudendum, exolvuntur deſperati. In urinæ ſtillicidio volvulus accedens, ſeptima die perimit, ſi non febre accedente, urina acervatim prodeat. Torpores, & ſenſus ſtupiditates, præter morem fientes, futuræ ſyderationis ſignum ſunt. Qui ex vulnere impotentes fiunt corpore, febre quidem accedente citra rigorem, ſanantur; non autem accedente, ſyderati fiunt dextra, aut ſiniſtra parte. Syderatis ſi hæmorrhoides accedant, utile eſt; ſi vero frigiditates, & torpores, malum. In ſyderatis ex ſpiritus ægra latione ſudor accedens, lethale. Rurſus autem in his ipſis ſi febris accedat, ſolutio fit.

Syderationes derepente exolutorio modo fientes, febre inſuper temporis progreſſu accedente, pernicioſæ ſunt. Quibus ex aliqua ægritudine ad aquam inter cutem res devenit, his alvi ſiccæ excrementa, caprini ſtercoris pilulis ſimilia egerunt, cum eliquatione mucoſa, & urina non bona, & diſtentiones circa præcordia, & dolores, ac tumores circa ventrem, & dolores circa laterum mollitudinem, & juxta ſpinæ muſculos accidunt; febres item, & ſitis, & tuſſes ſiccæ ſequuntur, & circa motus ſpirandi difficultas, & crurum gravitas, & a cibis abſtinent, & paucis ingeſtis explentur. Hydropas leucophlegmatias appellatos, alvi profluvium ſedat. At triſtitiæ cum ſilentio, & hominum averſationes, leniter eo modo affectos occidunt. Qui ex timore cum perfrigeratione mente moventur, febres cum ſudoribus, & ſomni vocem aliquantum intercipientes, hæc ſolvunt. Ex inſania ad raucedinem cum tuſſi fit diſceſſus. In furioſis convulſio accedens, diſſipationem

nem facit. Mentis emotiones taciturnæ, non quieſcentes, oculis circumſpicientes, ſpiritum extra efferentes, pernicioſæ ſunt. Faciunt autem & leves ſyderationes diuturnas. Sed & ita affecti ad inſaniam deveniunt. Qui vero in ventris turbatione ita exacerbantur, his nigra circa judicationem prodeunt. Quibus ſanis hyeme circa lumbos frigiditas, & gravitas ex levi cauſſa, & alvus ſuppreſſa, ſuperno ventriculo probe officium ſuum præſtante; his coxendicum morbus, aut rhenum dolor, aut urinæ ſtillicidium fortaſſis contigerit. Quibus infernæ partes affliguntur, pruritibus antea fortibus obortis, his arenoſa urina fit, & ſupprimitur. Qui vero ex his pernicioſe habent, his mens obtorpeſcit. Qui circa articulos rubicundas in ſuperficie puſtulas habent, inſuperque rigorem, hi circa ventrem, & inguina rubeſiunt velut ex plagis doloroſis, & moriuntur. Morbo regio affecti, non ita ſubtili ſenſu præditi, quibus ſingultus ſunt, his alvi erumpunt. Fortaſſis autem & ſuppreſſio fit, hi viridanti pallore inficiuntur. Dolores juxta latus, in febribus tenuiter conſiſtentes, citra notas, venæ ſectio læſerit, ſive cibum averſetur æger, ſive præcordium ſublime habuerit: & in perfrigeratione, non ſine febre torpidos, ſanguinis detractio lædit: & putantes ſe melius habere, hi moriuntur. Caput, & pedes, & manus, perfrigerari, alvo, & lateribus calidus, malum eſt. Optimum eſt, totum corpus ſimiliter calidum, ac molle eſſe. Converti autem convenit facile ægrotum, & in attollendo ſe levem eſſe. At gravitas totius corporis, & manuum, ac pedum, mala eſt. Si vero etiam ad gravitatem lividi fiant digiti, ac ungues, mors propinqua eſt. Si vero penitus nigreſcant, minus pernicioſi ſunt lividis. Verum etiam alia conſiderare oportet. Si enim facile fert morbum, & aliud quoddam ex bonis ſignis ſubindicat, morbus ad abſceſſum vertitur, & partes corporis nigrefactæ decidunt. Teſtes, & pudenda revulſa malum ſignificant. Flatum ſine ſtrepitu, ac crepitu prodire, optimum eſt. Melius autem eſt & cum ſtrepitu exire, quam iſthic revolvi, etiamſi tali modo progreſſus, dolorem & deſipientiam ſignificet: ſi non volens homo ultro flatum ita emittat. Ulcus lividum, & ſiccum, aut cum virore pallidum, lethale eſt. Decubitus optimus eſt, velut quis ſanus ſolitus fuit. At ſupinum jacere, cruribus extentis, bonum non eſt. Si vero etiam delabatur pronus ad pedes, deterius eſt. Lethale autem eſt, & hiare, & dormire ſemper, & crura ſupine jacentis valde incurvata eſſe, ac complicata. In ventrem autem decumbere, ſi quis non ſit adſuetus, delyrium ſignificat, & dolores circa ventrem. At pedes nudos habere, & manus, ſi quis non vehementer calidus ſit, & crura disjecta, malum eſt. Anxietatem enim ſignificat. Cæterum erectum ſedere velle, malum eſt in acutis, peſſimum autem peripneumonicis, ac pleuriticis. Dormire vero oportet noctu, interdiu vigilare. Contrarium autem malum eſt. Minime vero lædi æger poterit, ſi dormiat mane ad tertiam diei partem. Verum poſtea ſomni mali ſunt. Peſſimum autem eſt non dormire, neque die, neque nocte; aut enim præ dolore & afflictione vigilarit, aut ab hoc ſigno delyrabit. Quibus tempora ſecantur, convulſio ex contrariis ſectioni partibus oboritur.

Quibus cerebrum concuſſum fuerit, & doluerit, percuſſis, aut alias lapſis, hi ſtatim voce privantur, & neque vident, neque audiunt, & plerumque moriuntur.

Quibus cerebrum vulneratur, febris plerumque, ac bilis vomitus accedit, & corporis ſyderatio, atque tales pernicioſe habent. Ex ruptis capitis oſſibus difficillima cognitu ſunt ea, quæ circa ſuturas rumpuntur. Rumpuntur autem maxime a gravibus, ac rotundis telis, & ex his quæ ex ſubcontrario afferuntur, & non ex plano loco. At vero de quibus ambiguum eſt, rupta ne ſint, an non, judicare oportet, exhibito ad manducandum in utramque maxillam aſphodeli caule, aut ferula, ita ut animadvertere jubeas, an os aliquod ipſi ſtrepere videre videatur. Nam fracta ſtrepere videntur. Progreſſu vero temporis, fracta partim ſeptima, partim decimaquarta, partim etiam aliter ſignificationem de ſe præbent. Nam & carnis ab oſſe diſceſſus fit, & os lividum, & dolores, ſanie effluente. Hæc autem ægre jam auxilium admittunt. Quibus omentum excidit, neceſſe eſt putreſieri. Si inteſtinum quoddam ex gracilibus diſſectum fuerit, non coaleſcit. Nervus diſſectus, aut genæ tenuis pars, aut præputium, non coaleſcit. Quodcumque os in corpore reſectum fuerit, aut cartilago, non augeſcit. Ex vulnere convulſio accedens, mala eſt.

Ex vulnere bilis vomitus accedens, malum, & maxime in capitis vulneribus. Nervi craſſi ſi vulnerantur, plerumque claudi fiunt, & ſi obliqui vulnerantur præſertim, & ſi muſculorum capita, maxime in femoribus. Moriuntur maxime ex vulneribus, ſi quis cerebrum ſauciatus fuerit, aut ſpinalem medullam, aut hepar, aut ſeptum tranſverſum, aut cor, aut veſicam, aut venam craſſam. Moritur autem etiam, ſi in arteriam, & pulmonem valde magnæ plagæ fiant, ita ut pulmone percuſſo, paucior ſpiritus per os procedat, quam is eſt, qui ex vulnere elabitur. Moriuntur autem qui in inteſtina vulnerati ſunt, ſive ex tenuibus aliquod, ſive ex craſſis vulneratum fuerit, ſi per tranſverſum fiat plaga, & magna. Si vero parva, & recta, quidam evadunt. Minime vero moriuntur vulnerati in partibus corporis, ubi hæc non ſunt, aut ab his quamlongiſſime abſunt. At vero viſus obſcuratur in vulneribus fientibus in ſupercilium, & paulo altius. Prout autem vulnus recentius eſt, maxime vident, cicatrice vero diutius tardante, ac ſeneſcente, magis obſcurari contingit.

Fiſtulæ

Fiſtulæ difficilimæ ſunt, quæ in cartilaginoſis & excarnibus locis ſunt, & cavæ ſunt, & procedunt, ac ſanie manant ſemper, & caruncula in oſculo ipſis ineſt. Curatu autem faciliores ſunt, quæ in mollibus, & carnoſis, & non nervoſis exiſtunt. Morbi hi ante pubertatem non fiunt, peripneumonia, pleuritis, podagra, nephritis, varix circa tibiam, fluxus ſanguineus, cancer non congenitus, vitiligo leuce dicta non a natura inſita, defluxus medullæ ſpinalis, hæmorrhois, volvulus chordapſus appellatus non cognatus. Horum morborum nullum ante pubertatem fore expectandum eſt. Verum ab anno decimoquarto uſque ad quadrageſimum ſecundum natura corporis morborum omnis generis ferax fit. Rurſus ab hac ætate uſque ad annos ſexagintatres non fiunt ſtrumæ, neque lapis in veſica, niſi prius exiſtat, neque defluxus medullæ ſpinalis, neque nephritis, niſi ex alia ætate comitentur, neque hæmorrhoides, neque fluxus ſanguineus, niſi prius fuerit. Hi uſque ad ſenectutem abſunt morbi. In menſibus muliebribus qui aquoſi ante partus prodeunt, mali ſunt. Ora fervido aphthæ ulcere affecta, uterum geſtantibus, non ſunt bona. Num & alvi humectantur? Dolores ex laterum mollitudine, ad inteſtinum tenue tranſeuntes, in morbis longis, ex corruptione fœtus non valde purgata, pernicioſi ſunt. Quæ ex partu, ac fœtus corruptione multa repente concitata, ſupprimuntur, difficilia ſunt. Rigor his infeſtus eſt, & alvi turbatio, tum alias, tum ſi præcordium doleant. Uterum geſtantibus dolores capitis ſoporoſi, cum gravitate fientes, ac convulſione, plerumque mali ſunt.

Quibus dolores pertinaces ex menſibus, circa ſupernam partem, & inteſtinum tenue, alvos humectant, aliquantum cibos averſantur. His circa judicationem delationes in ſomnum fiunt, & impotentes ex capitis dolore exſudant, ac perfrigerantur. Tales recidivæ pleriſque fientes poſt remiſſionem, cito occidunt. Spiritus qui cum ſuſpiriis extra feruntur, & colliquatio præter rationem, in uterum geſtantibus abortum facit. Dolor ventris poſt partum, in his purulenta purgat. Torpidæ, & præſertim in motibus, cum impotentia fractæ, circa judicationem vexatæ, anxioſæ, multum exſudant. Alvi his humectæ, malum. Menſes non ſupprimi commodum eſt: ex talibus comitiales morbi fiunt, ut arbitror, quibuſdam vero ventris ſubductiones diuturnæ, quibuſdam hæmorrhoides. Prægnantibus præcordii dolor, malum; & alvi his ſubeuntes, malum; & inſuper rigere; his malum. Dolor ventris in talibus minus malum, ſi limoſa purgentur. Quæ ex talibus facile pariunt, poſt partum vehementer moleſtantur. Prægnantibus tabeſcentibus, quibus rubor in facie fit, ſtillationes de naribus fientes hunc avertunt. Quibus ex partu prodeunt alba, his vero ſuppreſſis cum febre ſurditas, & dolor acutus ad latus fit, mente moventur, & pernicioſe habent. In geſtantibus uterum ſalſuginoſa ſignificant poſt partum moleſtias ex albis mordacibus. Tales purgationes indurant: ſingultus in his, malum. Ad pedes & ad lumbos diſtentiones ex menſibus, ſuppurationem inducit, itemque ea quæ de alvo viſcoſa graveolentia cum dolore prodeunt. Strangulationes quoque ex præſcriptis ſuppurationem faciunt. Uterinæ in ventriculis durities doloroſæ acute, pernicioſum. Uterum jam geſtantibus ex fervido ulcere fluxiones doloroſæ, malum. Hæmorrhois his peſſimum. Quibus alvo tumefacta, ad pudendum rubor devenit, menſibus albis humidis derepente progreſſis, in longis febribus moriuntur. Convulſionis, ſi menſes in principio apparuerint, febre non accedente, ſolutio fit. Urinæ tenues cum aliquantula nubecula in medio conſiſtente, rigorem ſignificant. Si a quarta die ſanguinis fluxus fiat, diuturnitatem ſignificat, & alvus erumpit, & crurum tumores. Uterum gerentibus capitis dolores, ſoporoſi, cum gravitate fientes, mali ſunt; fortaſſis autem his etiam convulſorium quid pati contingit. Quæ ante partum, juxta modum bilis ſurſum, ac deorſum erumpentis, doluerunt, facile quidem pariunt, verum ſi febricitent, maligne habent tum alias, tum ſi circa fauces quid vexet, aut aliquod ſignum in febre malignum appareat. Aquoſa ante partus erumpentia, mala. Uterum geſtantibus ſalſuginoſæ juxta fauces fluxiones, malum. Ante partum rigorem habere, & partus circa dolorem, periculoſi. Uterum gerentibus ex fervido ulcere fluxiones, malum: convulſæ, exolutæ, & poſtea perfrigeratæ excaleſcunt acute. Sed & difficiles fiunt prægnantibus tumores circa tenue inteſtinum, quales circa eminentias oſculi uteri fiunt, erectæ cervicis ſpirationem inducentes. Num tales tumores gemellorum partum ſignificant? Num & convulſionem tales tumores faciunt? Quæ ſuſpirioſum efferunt ſpiritum in febribus, abortiunt. Horrorem habentibus, laſſitudine affectis, capite gravatis, menſes erumpunt. Ad manum torpidæ, obaridæ, ſitis exortes, menſes multos emittentes, ſuppuratæ fiunt. Alba derepente ex abortu decurrentia, ſi aliquantum riguerit, & ad femur impetus, in his tremor difficilis eſt. Ora fervido, aphtha appellato, ulcere affecta, uterum geſtantibus alvos humectant. Prægnantes præægrotantes ante partus inſuper rigent.

Torpefactoriæ exolutiones difficiles quidem ex partubus contingunt, & mentem emoventes, non tamen pernicioſæ. Sed & menſium copiam præſignificant. Quæ in partu os ventriculi prædoluere, paulo poſt ejiciunt. Horrores, laſſitudines, capitis gravitates, colli dolores, menſes extrudunt. Circa judicationem tale fiens cum tuſſicula rigorem inſuper inducit. Quibus puellis erectæ cervicis

ſpiratio contingit uterum geſtantibus, his mammæ ſuppurantur, & menſes apparere in principio, malum eſt. Inſaniæ febres acutas turbulentas non knot bilioſo os ventriculi dolenti ſolvunt. In ſterilibus, & non parientibus ſanguinis vomitus ad conceptionem prodeſt. Caligines menſibus multis comparentibus ſolvuntur. Quibus mulieribus ex febribus dolor mammarum fit, ſputatio cruenta non feculenta oborta, ſolvit dolores. Convulſiones ex utero affecto ſine febre faciles ſunt, vel etiam Dorcadi. Quibus ex rigore febris laſſatoria, menſes decurrunt: collum in his doloroſum ſanguinis eruptionem inducit. * Vomitus 4 minime moleſtus eſt ex pituita, ac bile permixtus, verum ne valde multus vomatur. At meraciores vomitiones deteriores ſunt. Praſinus autem vomitus, & niger, & lividus, malus eſt. Si vero etiam omnes colores idem vomuerit, pernicioſum eſt. Celerrimam autem mortem ſignificat lividus, & male olens. Eſt etiam lethalis ruber vomitus, & maxime ſi cum neceſſitate doloroſa vomatur. Qui anxie ſe jactantes, citra vomitum exacerbantur, male habent, itemque qui lancinantur citra vomitum. Parvi vomitus bilioſi ſunt tum alias, tum ſi vigilaverint. In nigris vomitibus ſurditas non nocet. Pauci fientes, celeres, bilioſi, meraci vomitus, mali ſunt in alvi ſubductione uberiore, & pertinaci lumborum dolore. Ex vomitibus anxietates, clangores, oculi concretionem lanuginoſam habentes, furioſa. Acute inſania correpti, voce intercepta, ita affecti moriuntur. In vomitu ſi quis ſiticuloſus ſit, & ſitis exors fiat, malum eſt anxioſis vigilantibus. Abſceſſus juxta aurem maxime fiunt anxioſis. Alvo turbata ſuppreſſa, brevi velut culicum puncturæ erumpunt, & ad oculos lachrymoſus abſceſſus devenit. In meracis vomitibus ſingultus, malus; mala etiam convulſio. Similiter etiam in nimiis purgationibus ex medicamentis. Qui vomituri ſunt, antea ſputationes faciunt. Ex veratro convulſio, pernicioſa. In omni purgatione redundante frigiditas cum ſudore pernicioſa eſt; & qui inſuper vomunt ſiticuloſi in his, malum. Anxioſi, lumbos dolentes, alvo humectantur. Purgationes valde rubicundorum, nigrorum, a veratro, malæ ſunt; & cum talibus exolutio, mala.

A veratro vomere rubicunda, ſpumoſa, pauca prodeſt, facit tamen duritias, & ſuppurationes magnas abducit. Sunt autem hi, qui talia vomunt, alias & pectus doloroſi, & in rigoribus exudantes, & teſtes intumeſcunt; quod ſi contigerit, inſuper rigent & gracileſcunt. Frequentes per eadem recidivæ vomitoriæ, circa judicationem nigrorum vomitum faciunt: fiunt item tremulæ. Sudor optimus quidem eſt, qui febrem in die judicatorio ſolvit, commodus autem eſt & qui levat; frigidus vero, & circa caput ſolum, ac collum fiens, malus eſt. Nam & temporis diuturnitatem, & periculum ſignificat. At frigidus, in febre quidem acuta, lethalis eſt. In mitiore vero, diuturnitatem ſignificat. Sudor una cum febre fiens in acuto morbo malus eſt. Urina in febre, albam habens & levem ſubſidentiam firmatam, celerem dimiſſionem ſignificat. Celerem etiam ea, quæ ex indiſcreta pinguedinem quamdam habens, exaqueſcit. At ſubrubra, & ſubſidentiam ſubrubram habens & levem, ſi quidem ante ſeptimum diem prodeat, ſeptima die liberat. Poſt ſeptimum vero, tardius, aut omnino poſt tempus aliquod diuturnius; & quæ in quarto die nubeculam ſubrubram habet, ſeptimo liberat, ſi reliqua juxta rationem habeant. Cæterum tenuis, & bilioſa, & vix tenuem, ac exiguam ſubſidentiam habens, & quæ ad melius, ac deterius mutatur, diuturna eſt. Hæc autem diutius conſequens, aut temporis diuturnitate circa judicationem fiente, periculo non vacat. Aquoſa vero & alba perpetuo, in diuturnis morbis difficulter judicat, & ſecura non eſt. Nubeculæ in urinis albæ quidem & inferne, commodæ ſunt; rubicundæ vero, & nigræ, ac lividæ, difficiles ſunt. Periculoſa urina eſt bilioſa, non ſubrubra, in acutis, & quæ craſſiores farinæ partes refert, albas habens ſubſidentias, & quæ varia eſt colore ac ſubſidentia, & maxime in fluxionibus de capite. Periculoſa eſt & quæ ex nigra in tenuem bilioſam tranſmutatur, & quæ ex ſubſidentia divellitur, & quæ ex compactis quibuſdam innatantibus ſubſidentiam habet ſublividam, limoſam. Num ex talibus præcordium dolent? dextrum arbitror, aut etiam cum virore pallidi fiunt: & abſceſſus circa aurem dolentes? His paululum erumpens alvus, pernicioſa eſt. 5 * Urinæ, quæ derepente citra rationem paulatim concoquuntur, malæ ſunt; & in ſumma quæ citra rationem matura eſt in morbo acuto, mala eſt. Mala eſt etiam valde rubicunda ex his, florulentiam æruginoſam continens. Alba vero & diffuſa pellucida urina, mala eſt, maxime ſi in phreniticis comparet. Mala eſt quoque quæ poſt potum cito mingitur, & præſertim pleuriticis, ac peripneumonicis. Mala eſt & quæ ante rigorem oleoſa mingitur. Malæ ſunt & in acutis viridantis palloris, non exiſtentes in colore. Pernicioſa eſt urina nigram ſubſidentiam habens, & nigra. In pueris vero tenuis magis, quam craſſa. Verum in tenuibus vice verſa quam in craſſis. Et grandinoſa genituræ ſimilis diffuſa, eademque doloroſa. Pernicioſa etiam eſt omnis, quæ latenter mingitur. At peripneumonicis pernicioſa eſt, quæ in principio quidem coacta eſt, poſt quartum vero diem attenuatur. Pleuriticis urina cruenta, caliginoſa, cum ſubſidentia varia, indiſcreta, lethalis eſt plerumque in quatuordecim diebus. Lethalis eſt item in pleuriticis brevi praſina, nigram ſubſidentiam habens, aut furfuraceam. Verum in febre ardenti, ſtupefactorio modo detentis peſſima

eſt uri-

eſt urina valde alba. Urina cruda multo tempore mânens, aliis ſignis ſalutaribus,
abſceſſum & dolorem ſignificat, & magis in partibus ſub ſepto tranſverſo. Si vero 275
dolores in lumbis oberrarint, ad coxam, & in febre, & ſine febre. At quæ emitti-
tur urina pinguedinem habens in ſubſidentia, febrem ſignificat. Cruenta vero in prin-
cipio micta, diuturnam; turbata, cum ſudore, recidivam. Alba velut jumentorum,
capitis dolorem; pellicoſa, convulſionem. Quæ ſputo ſimiles ſubſidentias, aut limoſas
habet, rigorem indicat; quæ aranei telis ſimiles, colliquationem. At in febribus er- 280
roneis nigræ nubeculæ quartanam indicant. Decolores autem, nigra innatantia in
medio habentes, cum vigiliis & turbatione, phrenitidem; pulverulentæ, cum ſpirandi
difficultate, aquam inter cutem. Urina aquoſa, aut turbata friabili aſperitate, alvum
liquidam fore, ſignificat. Verum tenuis valde urina ſi denſa fiat, num ſudorem fu-
turum indicat? jam vero factum, ſpumoſa in ſeipſam confidens. In tertia- 285
nis cum horrore velut nubeculæ nigræ, horroris inconſtantis indicia ſunt. Et
pelliculoſa urinæ, & cum horrore ſubſidentes, convulſoriæ ſunt. Urina bo-
nam habens ſubſidentiam, derepente non habens, dolorem & mutationem ſigni-
ficat. At ſubſidentiam habens turbata deſinens, rigorem circa judicationem. For-
taſſis autem & in tertianam, aut quartanam tranſitionem. In pleuriticis urina ſub- 290
rubram habens levem ſubſidentiam, ſecuram judicationem ſignificat. Cum levi
virore, ac pallore florulenta, albam ſubſidentiam habens, etiam celerem. At ru-
bicunda valde & florulenta, ſubſidentiam cum virore pallidam, levem, ſinceram
habens, diuturnum valde turbulentum morbum, qui in alium tranſmutatur, non ta-
men pernicioſum. Alba vero aquoſa, ſubſidentiam craſſas polentæ partes referentem, 295
fulvam habens, dolorem & periculum ſignificat; & quæ cum virore pallida eſt, ful-
vam, craſſas polentæ partes referentem ſubſidentiam habens, & tempus & periculum
ſignificat. Urinæ, quæ in his, qui juxta aures abſceſſus habent, cito & mo-
dice concoquuntur, malæ ſunt; & perfrigerari hoc modo, malum eſt. Veſica
intercepta tum alias, tum cum capitis dolore, habet quid convulſorium. Quæ in his 300
cum torpore exolvuntur, difficilia ſunt, non tamen pernicioſa. Num & aliquantum
mente moventur? Rhenum dolor repentinus, cum urinæ ſuppreſſione, calculo-
rum, aut urinarum craſſarum mictionem ſignificat. Tremores ſenioribus in febre
fiunt, atque ſic comparentes, fortaſſis calculos per urinam ægris ejiciunt.

Urinæ ſuppreſſio, & gravitas in imo ventre, plerumque ſtillicidium urinæ ſi- 305
gnificat futurum. Sin minus, alium morbum ex quo ægrotare ſolet. In bilioſis
urinæ interceptio brevi occidit. Urina in febre denſitatem habens divulſam,
recidivam aut ſudorem ſignificat. In febribus longis, tenuibus, erroneis, uri-
narum tenuium mictiones, ſplenicæ ſunt. In febre alias aliarum urinarum mi-
ctiones morbum producunt. Urinæ, quæ minguntur a non recordantibus, 310
nec commonefactis, pernicioſæ ſunt. Num his minguntur, velut ſi ſubſidentiam
conturbaſſes? Quibus urinæ paucæ, grumoſæ, non ſine febre, copia ex
his progreſſa tenuis prodeſt. Prodit autem talibus ab initio, aut brevi ſubſidentiam
habet. Quibus urinæ cito ſubſidentiam habent, hi cito judicantur. Comitiali
morbo laborantibus urinæ tenues & crudæ, præter morem, ſine repletione, mor- 315
bi invaſionem ſignificant, tum alias, tum ſi quis dolor, aut convulſio in ſummum
humerum, aut collum, aut dorſum incidat, aut torpor corporis fiat, aut turbulen-
tum inſomnium viderit. Parva comparere, veluti ſanguinis ſtillas, & urinam, &
vomitum, & alvi egeſtiones, penitus quidem malum eſt. Peſſimum vero, ſi propin-
6 que inter ſe prodeant. * Alvi egeſtio optima eſt mollis, cohærens, ac compa- 320
cta, ſubfulva, non valde graveolens, prodiens hora conſueta, copia pro ratione ci-
borum ingeſtorum. Spiſſum autem fiat ad judicationem. Commodum eſt & lumbricos
rotundos exire ſimul, ubi ad judicationem tendit. In acutis ſpumoſa, circumbi-
lioſa alvi egeſtio, mala eſt. Mala item valde alba. Adhuc vero pejor eſt, quæ fari-
næ, ac ſterquilinii ſpeciem refert. Sopor in his malus eſt, & cruenta egeſtio, & va- 325
ſorum vacuatio præter rationem. Alvi interceptio, parva, nigra, velut capra-
rum ſtercora, ad neceſſitatem coacta emittens, naſus his erumpens, malum. Vi-
ſcoſa meraca, aut alba alvi egeſtio, mala eſt. Mala eſt & abunde multum fermenta-
ta, ſubpituitoſa. Prava item ex compactis quibuſdam innatantibus, ſubſidentia ſubli-
vida, purulenta, cum bilioſa. Sanguinem ſplendidum egerere, malum eſt tum alias, 330
tum ſi quis dolor affuerit. Spumoſa, circumbilioſa alvi egeſtio, mala eſt. Sed &
morbum regium ex talibus incurrunt. In bilioſis alvi egeſtionibus ſpumoſa flo-
rulentia, mala eſt maxime ei, cui lumbi doluerint, & mente motus fuerit. Num au-
tem his dolores? Tenuis ſpumoſa alvi egeſtio, aquoſam cum virore pallidam habens
ſubſidentiam, mala eſt. Mala etiam purulenta; & nigra cruenta mala, cum febre, & 335
alias, & varia abunde bile colorata egeſtio, mala eſt, tantoque deterior quantum colore
magis horrenda eſt, præterquam in medicamentorum uſu. In hoc enim periculo vacat,
ſi non copia excedat; & tenuis, mollis egeſtio, in febre mala eſt. Mala quoque ſic-
ca, friabilis, decolor tum alias, tum ſi alvum humectet. Nigris vero antea egreſſis
occidit. Liquida alvi egeſtio, & acervatim, & paulatim fiens, mala eſt, alte- 340
ra enim vigilias, altera exolutionem facere poterit. Liquida ſubtenuis alvi
egeſtio perfrigeſcens, non ſine febre, mala eſt. Rigores in his veſicam, & ventrem

corripiunt. Aquoſa vero valde non deſinens in acutis, mala; & magis, ſi etiam ſitim non habuerit. Valde rubicunda egeſtio in alvi profluvio mala eſt. Mala quoque valde cum virore pallida, aut alba, aut ſpumoſa, aut aquoſa; & parva, & viſcoſa, & levis, & cum virore ſubpallida, mala eſt. Et ſoporoſis torpefactis liquida egeſtio peſſima eſt. Lethale autem & alvum ſanguine manare, multa grumoſa egeſtione, itemque alba, ac liquida, cum ventre in tumorem elevato. Egeſtio alvi nigra velut ſanguis, & cum febre, & ſine febre, mala eſt. Malæ item omnes variæ, abunde ex bile coloratæ. Egeſtiones deſinentes in ſpumoſas meracas, omnes quidem exacerbant, convulſos autem etiam valde. Ex talibus abſceſſus juxta aurem emergunt. At quæ valde liquidæ fiunt, & rurſus compactæ, meracæ, ſtercoraceæ egeſtiones, longitudinem morbi ſignificant. Valde rubicunda, in febre, delirium. Alba ſtercoracea morbo regio difficilis eſt, itemque liquida, quæ ſepoſita ruborem capit. In ſanguinis eruptionibus viſcoſa egeſtio nigris variegata, maligna eſt, maxime autem valde albidis. Valde alba egeſtio in febre, non bene judicat. Alvus turbulenta parvis frequentibus ad egerendum progreſſibus, maxillas intendit. Solvit etiam rubores in facie fientes. Stercoracea cum contentione egeſtio, alvi afflictionem ſignificat. Pituitoſa vero acute cum oris ventriculi dolore, dyſenteriam: fortaſſis autem & lumborum dolorem. Talibus alvi circumtenſio ad neceſſitatem liquida demittens, citius reſtitans, habet quid convulſorium. Inſuper rigere his pernicioſum eſt. Quibus nigra per alvum prodeunt, frigidum ſudorem excludunt. Quibus alvus ab initio turbatur, urinæ vero paucæ ſunt, & progreſſu temporis alvus quidem ſiccatur, urina vero tenuis redundat, his abſceſſus ad articulos fiunt. Progreſſus ad egerendum paulatim fientes, horrorem, ac rigorem inducunt; & quibus larga fit egeſtio, difficilimum eſt quartanis incipientibus. Frequentes ad egerendum progreſſus paulatim fientes, pauca ſtercoracea ſubviſcoſa habentes, cum præcordii, & lateris dolore morbum regium denotant. Num his ſuppreſſis hi cum virore pallidi fiunt? Arbitror autem & hoc ſanguinem effundere. At dolores in lumbis, in his ſanguinem fundentibus, ſanguinem egerunt ſplendidum. Cum ſopore, & capitis dolore caleſcere inſuper, pernicioſum eſt. Viſcoſæ, bilioſæ, magis abſceſſus juxta aurem faciunt. Quicumque tumores alvo humecta elevantur cum doloribus, malum. Alvo vero ſuppreſſa, & nulla alia re novata, cito rumpuntur, & malignius eſt. Vomitiones in his malæ & ferinæ. Quibus & flammeis & valde rubicundis ſolutis, graveolens, larga, ſubrubra fit, hi ne inſaniant timor eſt. Corpus ſquallidum alvum male affectam ſignificat. In his valde rubicundæ, inſtar purulentæ carunculæ, egeſtiones maxime prodeunt.

Ad alvum bilioſam mollem ſtercoracea egerentem, ardores comparentes, tumorem juxta aurem faciunt. Bilioſas egeſtiones ſurditas ſedat, & ſurditatem ſedat bilioſa alvi egeſtio. Puſtulæ ſerpiginoſæ ſupra inguina, ad laterum mollitudinem, ac pubem fientes, alvum male affectam ſignificant. Exolutio dolorem ſolvens, alvum maxime humectat. Juxta ſedem doloroſæ ſuppurationes alvum turbant. Lethales egeſtiones ſunt, pinguis, nigra, livida cum graveolentia, & bilioſa habens in ſe ſimile quiddam ciceri aut fabis freſis, aut veluti floridos ſanguinis grumos, & quæ odore ſimilis eſt egeſtioni infantium, & varia eademque diuturna. Talis autem fuerit cruenta, ramentoſa, bilioſa, nigra, praſina, & ſimul, & permutatis vicibus. Lethalis quoque omnis eſt, quæ ſenſum ægri fugiens exit. Qui potum difficulter deglutiunt ſpiritu tuſſiente, eructatio ſubtracta intro revoluta dolorem ventris ſignificat. Malæ ſunt etiam egeſtiones valde rubræ æruginoſæ in quartanis. Et tales ſanguinis fluxiones ſoporoſæ ſunt: ex his convulſione moriuntur, nigris antea egreſſis. Exolutiones alvi repentinæ præter rationem, in diuturnitate temporis conſumptis, una cum vocis tremula interceptione, pernicioſe habent. Tenues nigrorum egeſtiones horrificæ, meliores talibus ſunt. Tales proſunt maximæ in ætate ante vigorem. Pruriginoſæ affectiones omnibus nigrorum egeſtionem ſignificant, et vomitum grumoſum. Et tremulæ affectiones cum morſu, ac capitis dolore, nigras egeſtiones ſignificant. Ante tales, vomitus prodit; et ubi vomuerunt, multæ tales inſuper detrahuntur. Quibus in alvi turbatione exacerbatur morbus, circa judicationem nigra inferne prodeunt. Ex alvo diutine affecta, vomentibus, bilioſis, cibum faſtidientibus, ſudor multus cum impotentia repentina, occidit. In medicamentorum uſu, in defluxione, tenuis abunde ſanguis eliqueſcens, malum eſt. Durities circa ventrem cum dolore, in febribus cum horrore cibos averſantibus, alvo parum ad purgationem humectata, non ſuppurantur. Una cum febre alvus turbata ſalſuginoſo modo, ſoporoſos, torpidos, non valde comitatur. Ex alvo liquida laſſatos, caput dolentes, ſiticuloſos, vigilantes, valde rubicunda egeſtione ſolutos, timor eſt ad inſaniam deventuros eſſe, ſi difficulter ſpiraverint. Ad hoc ubi quis cum virore palleſcit, bene ſpirare noxium non eſt, alvo inſuper probe egerente. Aduſtæ egeſtiones contentionem habentes, alvum male affectam ſignificant. Bilioſis alvus turbata, parva, frequenter egerens diſtendentia cum paucis muco-

ſis, do-

ſis, dolorem circa tenue inteſtinum hæc faciunt, & urinam non facile prodeuntem, 415
ex talibus ad hydropem deſinunt. Linguæ tremulæ quibuſdam alvi eruptionis futuræ ſignum ſunt. Quibus ardor fit, & ad egreſſas egeſtiones alvi inſuper exſudant, his febris exacerbatur. Ex alvis liquidis perfrigeratio cum ſudore, mala. Ex alvis liquidis, ſanguis de gingivis defluens, lethalis eſt. Alvi egeſtio pura ſuperveniens, ſolvit febrem acutam cum ſudore.

HIPPOCRATIS COI
LIBER DE CAPITIS VULNERIBUS.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Capitis leviſſima etiam vulnera non contemnenda. Capitis cutis contuſa. Calvaria & cerebri membrana rupta.*

2 *In capite vulneratis, quid Medicus interrogare debeat. Capita humana diſſimilia. Capitis prominentia quid. Suturæ quando ſimiles* T *in capite. Prominentia ex utraque capitis parte duplex.. Quæ ſuturæ* H *literæ reſpondeant. Quibus ſuturæ* X *ſimiles ſint. De duritia, & mollitia, ac cavitate oſſis capitis.*

3 *Capitis, os juxta medium duplex. Oſſis utriuſque color. Lamina duplicata. Capitis os ſpongiæ ſimile. Venulæ in capitis oſſe tenuiores.*

4 *De craſſitudine, & tenuitate oſſis capitis. Os circa ſinciput. Cur ex vulneribus ſincipitis cerebrum citiſſime, & maxime mala ſentiat.*

5 *Os temporum ex reliquis cur debiliſſimum. Os verticis omnium robuſtiſſimum. Capitis poſteriore parte vulnerati, cur ſerius moriantur.*

6 *Capite vulnarati hyeme, diutius vivunt. Sedes telorum ipſæ in ſeipſis fientes. Sutura, oſſe denudato, in ulcere comparens.*

7 *Os capitis quot modis vulneretur. Contuſiones capitis vulnera conſequuntur. Fiſſurarum ſpecies omnigenæ. Os ſine fiſſura contuſum.*

8 *Contuſionis ſpecies plures. Os intro cedens.*

9 *Teli ſedes in oſſe. Sedes teli in oſſe quid ſit.*

10 *Alia parte capitis vulnerati, ulcus, & os carne denudatum habentes. Teli ſedes in oſſe cum fiſſura, ac contuſione. Os ex ſua natura intro cedens. Sedes, & diſſectio, idem.*

11 *Capillorum circa ulcus conſideratio. Oſſe conſpicuo quid agendum, & interrogandum.*

12 *Oſſe non conſpicuo quomodo interrogandi. Contuſiones, & fiſſuræ in oſſe ex vulnerati reſponſione cognoſcendæ. Spicillum contuſiones, & fiſſuras non explorat.*

13 *Oſſium rupturæ variæ.*

14 *Quæ oſſa a quibus telis potiſſimum rumpantur, ac lædantur, & quæ non.*

15 *Tela obliqua. Rotunda, oblonga. Multum tenuia, acuta, levia.*

16 *Vulnerati de omnibus apparentibus interrogandi. Sauciatorum magis, aut minus ſigna. Telorum ſedes in ſuturis cognitu difficilis.*

17 *Ruptio in ſuturis deprehenſu difficilior: & cur hac parte oſſa promptius rumpantur. Ruptio circa ſuturam etiam ſuturæ diſſolutio eſt. Fiſſuræ, ex contuſione deprehenſu difficiles. In vulneribus juxta ſuturas quid conſiderandum.*

18 *De ulceris in capite curatione. Partium in capite affectarum inflammatio. Quatenus in frontis ulceribus cataplaſmatis utendum.*

19 *Capitis ulcera qua parte ſecanda.*

20 *Ulcera temporum non ſecanda. Quæ poſt ulcerum ſectionem adhiberi conveniat.*

21 *Raſio. Perforatio quo tempore tentanda. Oſſis rupti, aut contuſi curatio.*

22 *Oſſium rupturæ quomodo medicamento nigro explorentur.*

23 *Caro os ambiens negligenter curata. Carnes vulneratas ſuppuratas fieri, ac conſumi oportet.*

24 *Membranæ circa cerebrum curatio. Oſſis unius ab altero diſceſſio.*

25 *Oſſium intro compulſorum, ac diſſectorum curatio.*

26 *Oſſa puerorum capitis tenuiora, ac molliora. Oſſis carne denudati curatio. Moriturorum ex capitis vulneribus ſigna.*

27 *Oſſis rupturæ neglectæ mala. Puſtulæ in lingua capite vulneratis. Convulſio ex ulcere capitis. Syderati ex capitis ulcere.*

28 *Febre invadente ex capitis ulcere, quid faciendum. Tumor rubicundus, capitis oſſe denudato.*

29 *De capitis oſſium perforationibus, ac terebrationis uſu. Oſſa ſuppurata facilius perforari.*

1 NULLUM capitis vulnus leviter contemni debet. Sæpe enim cutis ſola contuſa ferro, aut alia aliqua re, ſi non diligenter, & cum quadam cautione curetur: veluti ſi ſanguis concretus non expurgetur, aut aliud quiddam negligatur: ulcus incrudeſcens non parum moleſtiæ exhibet, & aliquando etiam febrem inducit; & medico quidem negotia, ægroto vero periculum non minus affert. Verum hoc multo magis contingit, ſi calvaria, & cerebri membranæ rumpuntur. Quare ſi non ſingula hæc diligenter medicus curaverit, ſæpe mortis cauſſa exiſtit. Et de his quidem omnibus etiam alibi diximus, ſed & nunc

 dicen-

dicendum eſt. * Primum igitur capite vulnerato interrogare oportet, per quid vul- 2
neratum ſit. Deinde quid homo fecerit, quum vulneratus fuit. Poſtea qua parte vul-
nus inflictum ſit. Nam hominum capita nihil inter ſe ſimiliter habent, neque ſu-
turæ capitis in omnibus eodem loco conſiſtunt. Verum quiſquis ex priore capitis
parte prominentiam habet: eſt autem prominentia, rotunda oſſis pars eminens præ alia:
hujus ſuturæ conſiſtunt in capite, velut litera græca tau T pingitur. Breviorem
enim lineam ad prominentiam tranſverſam conſtitutam habet; alteram vero lineam per
medium caput, ſed ſecundum longitudinem ad collum ſemper habet. Qui vero ex
poſteriore capitis parte prominentiam habet, hujus ſuturæ etiam contrario priori
modo conſiſtunt. Brevior enim linea ad prominentiam tranſverſa conſiſtit; longior
autem per medium caput, ſecundum longitudinem ad frontem ſemper conſtituta eſt.
Quiſquis autem ex utraque capitis parte, & anteriore, & poſteriore, prominentiam
habet; huic ſuturæ ſunt ſimiliter conſtitutæ, velut litera græca H ſcribitur. Conſiſtunt
autem longæ quidem lineæ ad utramque prominentiam tranſverſæ. Brevis autem per
medium caput, ſecundum longitudinem ad utramque longam lineam deſinens. At qui
neutra parte ullam prominentiam habet, hic ſuturas habet, velut litera græca χ pingi-
tur. Conſiſtunt autem hæ lineæ, altera quidem tranſverſa ad tempora pertingens, al-
tera vero ſecundum longitudinem per medium caput. * Duplex autem eſt os juxta 3
medium caput; duriſſima vero ac denſiſſima ſuprema ipſius pars exiſtit, & infima quæ
eſt ad membranam. Conſimilis eſt color oſſis ſub carne, conſimilis eſt color oſſis in-
ferne. Secedit autem a ſupremo, ac infimo oſſe, a duriſſimis, ac denſiſſimis, ad mol-
lius, ac minus denſum, & communius, ad duplicatam laminam. Eſt autem duplicata
lamina caviſſima, ac molliſſima, & maxime antroſa. Eſt autem & totum os capitis,
excepta valde modica ſuprema, ac infima parte, ſpongiæ ſimile, & habet os in ſe-
ipſo carunculas ſimiles multas humidas, & ſi quis ipſas digitis conterat, ſanguis
utique ex ipſis prodierit. Sunt etiam in oſſe venulæ tenuiores, ac caviores, ſanguine
plenæ. Quod igitur ad duritiam, & mollitiem, & cavitatem attinet, ſic habet. Quod
vero ad craſſitudinem ac tenuitatem, hoc modo. * Univerſi capitis os tenuiſſimum 4
eſt ac debiliſſimum, quod eſt circa ſinciput; & carnem pauciſſimam, ac tenuiſſimam
hac parte os in ſe ipſo habet, & cerebrum hac capitis parte plurimum ſubeſt. Et quia
hæc ita ſe habent, ut & vulnera, & tela æqualia ſint magnitudine, & minora, &
ſimiliter vulneratus quis ſit, & minus; os hac capitis parte & magis contundi-
tur, & rumpitur, & magis intro contuſum cedit, & lethaliora, ac ad curandum,
& effugiendam mortem difficiliora ſunt vulnera hac parte, quam alibi in capite. Et
ut ſint æqualia vulnera, & ſimiliter vulneratus quis ſit, & minus; homo ubi etiam a-
lias ex vulnere moriturus eſt, breviore tempore moritur, qui hac parte capitis
vulnus habet, quam qui alia. Cerebrum enim & citiſſime & maxime juxta ſin-
ciput ſentit mala, quæ in carne, & in oſſe fiunt. Sub tenuiſſimo enim oſſe, ac
modica carne cerebrum eſt hac parte; & plurimum cerebrum ſub ſincipite jacet.
* Cæterum ex reliquis oſſibus id, quod circa tempora eſt, debiliſſimum eſt. Com-
miſſura enim eſt infernæ maxillæ ad calvaria, & motus in temporibus ſurſum, ac 5
deorſum, velut articuli; & auditus prope ipſum eſt; & vena per tempora exten-
ta eſt, cava, ac fortis. Omni vero capitis oſſe robuſtius eſt os verticis; & quod
eſt retro aures, robuſtius eſt, quam totum quod in anteriore parte eſt; & carnem am-
pliorem ac profundiorem in ſeipſo hoc os habet. Et ſane his ita ſe habentibus, ſi
quis & vulneribus, & telis, omnibus æqualibus, ac ſimilibus, & majoribus, ac
minoribus, ſimiliter ſit vulneratus, & magis; hac capitis parte os minus rumpi-
tur, & contunditur, & ſi homo alias moriturus eſt ex vulnere, ſi in poſteriore ca-
pitis parte vulnus habet, diutiore durans tempore morietur. In longiore enim tem-
pore os ſuppuratur, & deorſum ad cerebrum tranſpuratur, propter oſſis craſſitudi-
nem; & paucius etiam cerebrum hac parte ſubeſt; & plures mortem effugiunt ple-
rumque ex his, qui poſteriore capitis parte vulnerati ſunt, quam qui anteriore. * Sed 6
& in hyeme diutiore tempore vivit homo quam in æſtate, quiſquis etiam alias mori-
turus eſt ex vulnere, quacumque capitis parte vulnus habeat. At vero ſedes telorum
acutorum ac leviorum, ipſæ in ſeipſis fientes in oſſe, & cum fiſſura, & contuſione, ac
intro ceſſione: fiunt autem hæ ſimiliter & in anteriore & in poſteriore capitis parte:
ex his mors non contingit ſecundum juſtitiam, etiamſi contingat. Sutura vero in ul-
cere ſi compareat, oſſe denudato, quacumque capitis parte ulcere fiente, debiliſſimus
æger eſt ad reſiſtendum vulneri ac telo, ſi in ipſam ſuturam telum incubuerit; & ma-
xime omnium, ſi telum in ſincipite, juxta debiliſſimam capitis partem incuſſum fue-
rit, & ſuturæ circa ulcus, ſi ita contingat, fuerint, & telum ipſas ſuturas contigerit.
* Vulneratur porro os in capite tot modis. Singulorum autem modorum plures ſpe- 7
cies fracturæ in vulnere fiunt. Os vulneratum rumpitur, & oſſi fiſſuram continen-
ti ac ambienti neceſſe eſt contuſionem accedere, ſi ruptum fuerit. Nam telum quod
os rumpit, idem hoc etiam os aut magis, aut minus contundit, id ipſum videlicet
os, in quo fiſſuram rumpit. Atque hic unus modus eſt. Species autem fiſſurarum om-
nigenæ fiunt. Nam & tenuiores, & valde tenues conſpicuæ fiunt. Quædam vero
neque ſtatim poſt vulnerationem, neque in diebus, in quibus dolorum utilitas mors
homini contingere poteſt. Rurſus autem aliquæ fiſſuræ craſſiores, ac ampliores fi-
unt,

ſunt, quædam vero etiam valde amplæ. Et aliæ quidem in longiorem modum rumpuntur, aliæ vero in breviorem, & aliæ rectiores ſunt, aliæ etiam valde rectæ, aliæ vero curviores, & curvæ, ac profundiores, aliæ autem ad infernam partem, & per totum os. Poterit autem & os in ſua ipſius natura contundi, ita ut nulla fiſſura ad contuſionem
8 oſſi accedat. Atque hic ſecundus modus eſt. * Species autem contuſionis plures ſunt. Nam & magis, & minus contunditur, & altius ac per totum os, & minus in altum ac per totum os, & in ampliorem et minorem tum longitudinem, tum latitudinem. Verum harum ſpecierum nullam oculis intuenti cognoſcere datur, qualiſnam ſpecie exiſtat, et quanta magnitudine. Neque enim etiamſi ſint contuſa, et malum factum ſit, an contuſa ſint, oculis videre conſpicuum fit ſtatim poſt vulnerationem; quemadmodum neque aliquæ fiſſuræ videri poſſunt, quæ rupto oſſe procul abſunt. Intro etiam cedit os ex natura ſua, una cum fiſſuris; alias enim non intro ceſſerit. Nam quod intro cedit, abrumpiturque ac frangitur, intro cedit ab alio oſſe, quod in ſua ipſius natura manet: & ſic ſane fiſſura adeſt intro ceſſioni. Atque hic tertius modus eſt. Intro autem cedit os per multas ſpecies. Nam et major oſſis pars, & minor intro cedit; et magis ac profundius deorſum, et minus ac magis in ſu-
9 perficie. * Quin et ſede teli in oſſe contingente, fiſſura utique ad ſedem acceſſerit, et ad fiſſuram etiam contuſionem magis aut minus accedere, neceſſe eſt, ſi quidem et fiſſura accedat ea parte, qua et ſedes facta eſt; et fiſſura ſit in oſſe continente et ſedem, et contuſionem. Atque hic quartus modus eſt, in quo ſedes teli fit in oſſe. Sedes autem vocatur, quum manente oſſe in ſua ipſius natura, telum, quod in os incubuit, manifeſtum fecerit ubi incubuit. Verum in ſingulis modis plures ſpecies fiunt. Et de contuſione quidem, ac fiſſura, ſi ambo hæc ad ſedem accedant, et ſi contuſio ſola fiat, jam dictum eſt, quod multæ ſpecies et contuſionis, et fiſſuræ fiunt.

Hæc autem ſedes ipſa in ſeipſa longior, ac brevior fit, et curvior, ac rectior, et orbiculatior: et multæ aliæ ſpecies talis modi ſunt, prout etiam figura teli fuerit, et eædem etiam profundiores deorſum, et magis et minus, et anguſtiores, et ampliores, et valde amplæ, ſi diſſectione interciſa fuerit. Quanta autem diſſectio in longitudinem, ac latitudinem fiat, in oſſe ſedes eſt, ſi alia oſſa diſſectionem ambientia in ſua ipſorum natura manſerint, et non una cum diſſectione intro ceſſerint ex ſua
10 natura. Nam ſi ita contingat, intro ceſſio fuerit, et non amplius oſsis ſedes. * Si vero alia capitis parte vulneratur, et ulcus habet homo, et os carne denudatum eſt, quintus hic modus eſt: et hanc calamitatem, ubi facta eſt, nulla re juvare queas. Nam ſi paſſus eſt hoc malum, non eſt quod ex ipſo exquirere poſſis, an paſſus ſit hoc malum, neque qua capitis parte: ex his fracturæ modis ad perforationem devenit, tum ſi contuſio ad viſum inconſpicua eſt, tum ſi aliquo modo manifeſta fuerit, et fiſſura ſi inconſpicua viſui fuerit, et ad viſum manifeſta. Sed et ſi ſede teli in oſſe fiente, fiſſura ac contuſio ad ſedem accedat, et ſi contuſio ſola accedat ad ſedem, abſque fiſſura; hæc quoque ad perforationem devenit. At vero os, quod ex ſua natura intro ceſſit, parum perforatione opus habet: et quæ maxime intro ceſſerunt, et maxime fracta ſunt, et perforatione minime opus habent. Neque ſedes ipſa in ſeipſa fiens, abſque fiſſura ac contuſione, perforatione indiget. Neque diſſe-
11 ctio ipſa, ſi magna, ac ampla fuerit. Diſſectio enim et ſedes idem ſunt. * Cæterum primum ſpectare oportet in vulnerato, qua capitis parte, et num in debilioribus vulnus habeat: et capillos conſiderare circa ulcus, an diſſecti ſint a telo, et an intus ſint in vulnere; quod ſi eſt, periculum eſt os carne nudum eſſe. Itaque dicere oportet, os aliquam læſionem a telo habere. Aque hæc longe prius conſideraſſe, ac dixiſſe oportet, anteaquam hominem contingas. Ubi vero jam contigeris, clare noſſe conari, an nudum carne os ſit, aut non, et ſi quidem oculis conſpicuum fuerit os nudum, bene habet; ſin minus, ſpecillo conſiderato, et ſi quidem inveneris os carne nudum eſſe, et non ſanum a vulnere, ejus quod in oſſe eſt, dinotionem primum facere oportet, inſpiciendo et quantum ſit malum, et quo opere opus habeat. Oportet etiam vulneratum interrogare ut paſſus ſit, et quo modo.
12 * Si vero non conſpicuum fuerit os, multo adhuc magis interrogationem facere oportet, an habeat quid mali, aut non habeat: et ſi nudum eſt os, ut factum ſit, et juxta quem modum. Nam contuſiones et fiſſuras in oſſe non apparentes, et tamen præſentes, ex vulnerati reſponſione cognoſcere primum conari oportet, an tale quid paſſum ſit os, aut non paſſum, deinde ratione et opere exquirere, citra ſpecilli admotionem. Specilli enim admotio non indicat, an tale quid mali os paſſum ſit, et an habeat quid in ſeipſo, aut non paſſum ſit. Sed ſedem teli indicat ſpecillum, et an intro ceſſerit os ex natura ſua, et an vehementer fractum ſit os: quæ etiam ocu-
13 lis conſpicua videnti cognoſcere datur. * Rumpitur autem os obſcuris fiſſuris, et manifeſtis; et contunditur obſcuris contuſionibus; et intro ex ſua natura maxime cedit, quum alter ab altero ſauciatur, de induſtria ſauciare volens; aut quum ex altiore loco fit jactus, aut plagæ ictus, uter tandem fuerit, magis quam ex plano loco; et ſi contineat manu telum, ſive jaciat, ſive percutiat; et ſi fortior debiliorem vulnerat. Ex his vero qui cadentes vulnerantur ad os, aut in ipſum os, is qui ex altiſſimo loco cadit, et in duriſſimum, ac obtuſiſſimum; huic periculum eſt, ut os et rumpatur, et contundatur, et intro cedat ex ſua natura. Ei vero, qui ex plano magis

loco cadit, & in molliorem, os minus hæc patitur, aut etiam non patitur. * Quæ- 14
cumque vero illabentia in caput tela, ad os vulnerant, ex his id quod ex altiſſimo loco illapſum eſt, & minime ex plano, & quod duriſſimum ac obtuſiſſimum, & graviſſimum ac minime leve eſt, & quod minime acutum ac molle; hoc & ruperit os, & contuderit. Et maxime ſane periculum eſt, ut os hæc patiatur, quum & hæc fiant, & e directo adverſus telum ſauciari contingat, ſive ex manu percutiatur, ſive jactum ſuſcipiat, ſive quid ipſi incidat, ſive ipſe collapſus ſaucietur, ita ut quomodocumque ſauciatus, oſſe adverſus telum occurrat. * Quæ vero tela ex o- 15
bliquo os ſauciant, minus & os rumpunt, & intro ad caput contundunt, etiamſi carne fuerit os denudatum. Nam quædam vulnera ita inflicta, neque denudant os carne. Profecto ex telis maxime os rumpunt & manifeſtis, & obſcuris fiſſuris, & contundunt, & ex natura ſua os intro cedere faciunt, quæ ſunt rotunda, & orbiculata, & undiquaque plana, & obtuſa, & gravia, & dura; & carnem hæc contundunt, & maturam faciunt, ac concidunt; & ulcera fiunt a talibus telis in obliquum, ſed & in circulum: ſubcava & ſuppurata magis fiunt, ac humida ſunt, & diutiore tempore purgantur. Neceſſe eſt enim carnes contuſas, ac conciſas pus fieri, ac conſumi. At tela oblonga, multum tenuia, & acuta, & levia carnem magis diſſecant quam contundunt, & os eodem modo. Et ſedem quidem inducit id ipſum, quod etiam diſſecavit. Diſſectio enim & ſedes idem ſunt. Verum non valde eos contundunt talia tela, neque rumpunt, neque ex natura ſua intro cedere faciunt. * Cæterum oportet ſupra conſpe- 16
ctum tuum, quicquid tandem apparuerit in oſſe, etiam de omnibus his interrogationem facere. Nam magis & minus ſauciati ſigna hæc ſunt, ſi vulneratus ſoporem altiorem inciderit, & caligo offuſa fuerit, & vertigo, & ſi ceciderit. Quum autem os carne denudatum a telo fuerit, & circa ipſas ſuturas ulcus fieri contigerit, difficile eſt ſedem teli deprehendere, quæ in alio oſſe manifeſta eſt, an inſit in oſſe, aut non inſit, & an ſedes facta ſit in ipſis ſuturis. Occultat enim ipſa ſutura, aſperior exiſtens reliquo oſſe, & non ſatis clarum eſt ubi in ipſo ſutura eſt, & ubi oſſis ſedes, ſi non valde magna ſedes fiat. Accedit etiam ruptio ad ſedem, plerumque & ipſa in ſuturis fiens, & fit etiam hæc ruptio rupto oſſe deprehenſu difficilior, eo quod circa ipſam ſuturam ruptio fit, ſi rumpitur, utplurimum. Proclive enim eſt hac parte os rumpi, ac diſſolvi propter oſſis hac parte debilitatem, ac raritatem, & propterea quod parata ſit ſutura ut rumpatur, ac diſſolvatur. Nam reliqua oſſa ſuturam ambientia, ruptionis exortia manere poſſunt, eo quod robuſtiora ſunt, quam ſutura. * Verum ruptio cir- 17
ca ſuturam fiens, etiam diſſolutio ſuturæ eſt, & non facile eſt deprehendere, neque ſi a teli ſede fiat in ſutura, ubi rupta fuerit, ac diſſoluta. Verum difficilius eſt deprehendere fiſſuram ex contuſione. Fallunt enim & mentem, & viſum medici hæ ſuturæ, fiſſuræ ſpeciem referentes, & reliquo oſſe aſperiores exiſtentes, niſi vehementer diſſectæ fuerint, ac diſſolutæ. Diſſectio autem & ſedes idem ſunt. Proinde ſi circa ſuturas vulnus factum fuerit, & ad os telum incubuerit, animadverſionem habere oportet, ac invenire, quod os paſſum ſit. Nam ab æqualibus magnitudine telis, & ſimilibus, ac multo minoribus, & ſimiliter, & multo minus vulneratus, longe magis malum accipit, qui in oſſe in ſuturas telum recepit, quam qui non in ſuturas id recepit. Et pleraque horum perforare oportet. Verum ipſas ſuturas perforare non oportet, ſed ſecedendo in propinquo oſſe perforationem facere, ſi perfores. * Porro de curatio- 18
ne vulnerum in capite, & quo modo deprehendere oportet affectiones in capite fientes non manifeſtas, ita mihi videtur. Ulcus in capite nullo humore humectare convenit, ac ne vino quidem, neque cataplaſmate integere, neque lineamento curationem facere. Neque vero comprimere oportet ulcus in capite, ſi non in fronte fuerit, aut in loco pilis nudato, aut circa ſupercilium & oculum. Hic enim fientia ulcera, cataplaſmatis, ac deligatione magis opus habent, quam in aliis capitis partibus. Continet, ac ambit reliquum caput totam frontem, partes autem ulcus ambientes, in quacumque tandem parte ulcera fuerint, inflammantur, ac intumeſcunt, propter ſanguinis influxionem. Oportet autem neque ea quæ in fronte ſunt ulcera, per omne tempus cataplaſmatis integere, ac deligare, ſed poſtquam inflammatio ſedata eſt, & tumor ſedatus, a cataplaſmatis, ac deligatione ceſſare. At in reliquo capite ulcus neque linamentis, neque cataplaſmatis, neque deligatione curare oportet, ſi non & ſectione o-
pus habeat. * Secare autem oportet, ulceribus in capite, ac fronte fientibus, qua par- 19
te os carne nudum fuerit, & læſionem aliquam ex telo habere viſum fuerit. Ulcera vero, quæ non habent ſufficientem magnitudinem longitudinis, ac latitudinis, ad oſſis inſpectionem, an quid mali paſſum ſit a telo, & quale id paſſum ſit, & quantum caro contuſa eſt, & quantam os læſionem habet, & rurſus an illæſum ſit os a telo, & nihil mali paſſum ſit, & ad curationem qualinam opus habet ulcus, & caro, & oſſis affectio; talia ſane ulcera ſectione opus habent. Si vero etiam os quidem carne fuerit denudatum, ſubcava vero fuerint ulcera in obliquum, cavitatem quamplurimum reſecare oportet, ubi non facile eſt medicamento quocumque pervenire. Sed & orbiculatiora ulcera, ac plurimum ſubcava, etiam ipſa reſecare oportet, circulo diviſim inciſo ſecundum longitudinem pro hominis natura, ut longius fiat ulcus. * At vero in capi- 20
tis ſectione reliquæ quidem capitis partes ſecuritatem habent, dum ſecantur. Verum tempora, & adhuc ſupra tempora venam, quæ per tempora fertur, ſecare non oportet.

Con-

Convulſio enim corripit ſectum. Et ſi quidem ſiniſtra tempora ſecta fuerint, dextera convulſio corripit. Si vero dextra ſecta fuerint, ſiniſtra convulſio apprehendit. Quum igitur ulcus in capite ſecas, oſſium gratia carne denudatorum ſcire cupiens, an habeat os quid mali a telo, aut non habeat, ſecare oportet vulnus tanta magnitudine, quanta ſurſum opus habere viſum fuerit. Secantem vero carnem ab oſſe diducere oportet, quæ ad membranam, & ad os exiſtit. Deinde lineamentum per totum ulcus adhibere oportet, quod ulcus quamampliſſimum in poſterum diem faciat, cum minimo dolore. Ubi vero linamentum adhibuiſti, cataplaſmate utere, quanto tempore etiam linamento, ita ut mazam ex tenui polenta in aceto ſubigas, aut coquas, &
21 quammaxime viſcoſam facias. * Poſtridie vero ubi linamentum exemeris, inſpecto oſſe quod paſſum eſt, ſi non conſpicua tibi ſit vulneratio, qualiſnam ſit in oſſe, neque cognoſcas, an os aliquid mali in ſe habeat, aut non habeat, telum autem ad os perveniſſe, ac læſiſſe videatur; radere oportet ſpecillo raſorio ſecundum longitudinem, ac profunditatem pro hominis natura, & rurſus ſi etiam tranſverſum ſit os, ruptionum gratia ad viſum inconſpicuarum, & contuſionis obſcuræ gratia, quæ non intro ceſſit ex natura alterius oſſis capitis. Indicat enim ipſa ratio magis, ſi non etiam alias conſpicuæ fuerint hæ affectiones, ex telo in oſſe exiſtentes. Et ſi ſedem teli in oſſe videris, tum ipſam teli ſedem radere oportet, tum ambientia ipſam oſſa, ne ſæpe ad ſedem ruptio accedat, & contuſio, aut ſola contuſio, & deinde lateant, quum non conſpicua exiſtant. Poſtquam autem os ſcalpro raſeris, ſi quid ad perforationem tendere oſſis ſauciatio videatur, perforare oportet, & citra perforationem triduum non excedere, ſed in hoc perforare tum alias, tum tempore calido, ſi ab initio curationem ſuſceperis. Si vero ſuſpiceris os ruptum, aut contuſum eſſe, aut ambo hæc; conjectura facta, quam vehementer ſauciatus ſit, ex vulnerati verbis, & quod a forti id contigit, qui ſauciavit, ſi alius ab alio vulneratus fuerit, & quod telum quo vulneratus eſt, ex maleficiorum telorum ordine fuit, deinde quod vertigo, & caligo ipſum corripuerit, & quod in ſoporem profundiorem inciderit, & quod ceciderit: his ita fientibus, ſi non cognoſcas, an os ruptum ſit, aut contuſum, aut ambo hæc, neque alias videas: ſuper os aliquid maxime nigri coloris, nigro medicamento liquato ſubactum, imponere oportet, & ſubextento linteo oleo imbuto ſuper ulcus, & deinde mazæ cataplaſmate appoſito deligare, poſtridie vero exoluto, ac expurgato ul-
22 cere deradere. * Et ſi ſanum non fuerit, ſed ruptum, ac contuſum, reliquum quidem os raſum album erit, fiſſura vero & contuſio, quæ nigrum medicamenti eliquatum in ſeipſam ſuſcepit, in reliquo oſſe albo nigra erit. Cæterum hanc fiſſuram conſpectam rurſus ſecundum profunditatem radere oportet. Et ſi quidem radens fiſſuram hanc conſpectam nigram exemeris, & deleveris e conſpectu ſublatam, contuſio quidem oſſis aut magis aut minus facta fuit, quæ ſane etiam fiſſuram a ſcalpro raſorio deletam rupit. Verum minus horrenda hæc eſt, & minus negotii exhibuerit, fiſſura deleta. Si vero in profundo ſit, & dum raditur deleri nolit, ad perforationem devenit hæc calamitas. Sed perforare oportet, ac de cætero ulcus curare. Cavere autem convenit ut ne aliquid mali os contrahat ex carne, ſi male curetur. Nam & perforato oſſi, & alias denudato, ſed ſano; & ſi læſionem aliquam ex telo habeat, & tamen ſanum eſſe putetur,
23 periculum magis imminet ut ſuppuratum fiat, etiamſi alias futurum non eſſet. * Si et caro os ambiens male curetur, inflammetur, ac conſtringatur. Igneſcit enim, et multa flamma impletur. Et ſane os ex ambientibus carnibus in ſeipſum calorem et flammam, et quæcumque mala in ſeipſa habet caro, trahit, et ex his ita ſuppuratum fit. Malum eſt etiam humidam eſſe carnem in ulcere, et putreſcentem ad multum tempus purgari. Quare ſuppuratum quidem quamcelerrime ulcus facere oportet. Sic enim ambientes ulcus partes quamminimum inflammabuntur, et ulcus citiſſime purum erit. Neceſſe eſt enim carnes conciſas, ac contuſas a telo ſuppuratas fieri, ac conſumi. Poſtquam autem purgatum fuerit, ſiccius fieri ulcus oportet. Sic enim citiſſime ſanum fiet, ſicca carne germinante, et non humida. Et ſic quoque ulceri caro non ſuperincreſcet.
24 * Eadem ratio membranæ circum cerebrum eſt. Statim enim oſſe perforato, et exſecto, ac de membrana detracto, ipſam denudatam membranam puram quamcitiſſime, ac ſiccam facere oportet, ut ne ubi ad multum tempus humida ſit, computreſcat, ac in tumorem attollatur. His enim ita fientibus, periculum eſt ipſam putrefieri. At veros os quod diſcedere a quovis alio oſſe oportet, ulcere in capite fiente, et ſede teli in oſſe exiſtente, aut alias oſſe plurimum denudato, diſcedit, ubi plurimum exangue factum eſt. Reſiccatur enim ſanguis ex oſſe et a tempore, et a plurimis medicamentis. Citiſſime enim diſceſſerit, ſi quis ulcus quamcitiſſime purgarit, et de cætero et ulcus, et os tum majus, tum minus reſiccaverit. Quod enim citiſſime reſiccatum, ac teſtaceum factum fuerit, ex hoc facto maxime dimittitur ab alio oſſe, quod ſanguinolentum, ac vivum exiſtit, et quum exangue, ac ſiccum fiat, a ſanguinolento
25 ac vivo valde diſcedit. * Quæcumque vero oſſa intro contuſa cedunt ex ſua ipſorum natura, rupta aut etiam diſſecta, valde ampla, talia minus periculoſa ſunt, ubi membrana ſana fuerit; et quæ pluribus fiſſuris, et amplioribus intro rupta ſunt, adhuc minus periculoſa ſunt, et ad detractionem faciliora fiunt, et nullum ex talibus perforare oportet, neque periclitari oſſa auferre conando, priuſquam ſponte ſua emergant, priore forma exoluta. Emergunt autem carne ſubnaſcente. Subnaſcitur autem ex dupli-

cata

cata oſſis lamina, & ex ſano oſſe, ſi ſuperna oſſis pars ſola fuerit corrupta. Sic vero quamcitiſſime, & caro ſubnaſci, ac germinare poterit, & oſſa emerſerint, ſi quis ulcus, quamcitiſſime ſuppuratum redditum, purum faciat. Et ſi per totum os ambæ partes intro contuſæ ceſſerint ad membranam, & ſuperna oſſis pars, & inferna, ſi quis ſimiliter medeatur, ulcus celerrime ſanum erit, & oſſa, quæ intro ceſſerunt, celerrime emergunt, ac revertuntur. 26 * At vero puerorum oſſa & tenuiora, & molliora ſunt ea de cauſſa, quod ſanguinolentiora ſunt, & cava, & neque antroſa, neque denſa, neque ſolida; & a telis æqualibus, ac debilioribus ſi ſimiliter, ac minus fuerint vulnerati, junioris pueri vulnus & magis, & citius ſuppuratur, & in breviori tempore quam ſenioris: & ſi alias ex vulnere moriturus eſt, junior ſeniore citius perit.

Cæterum ſi os denudatum carne fuerit, animadverſione habita cognoſcere conari oportet, ſi oculis videre, ac noſcere non datur, an ruptum ſit os, & an contuſum, aut ſolum contuſum; & an ſede teli facta, adſit contuſio, aut fiſſura, aut ambo hæc. Et ſi quid horum os paſſum fuerit, detracto ſanguine, parvo terebello modice & cum cautione os terebrare oportet. Tenuius eſt enim os, & minus profundum juvenibus, quam ſenioribus. Quicumque vero ex vulneribus in capite moriturus eſt, & fieri non poteſt ut ſanus fiat, ac ſervetur, ex his ſignis dinotionem morituri facere oportet, & quod futurum eſt prædicere. Patitur enim hæc. 27 * Quum quis os fractum, aut ruptum, aut contuſum, aut quocumque modo fractum intelligens, per errorem deliquerit, & neque raſerit, neque perforaverit, veluti os non opus habeat, & velut os ſanum exiſtat; ante decimumquartum diem febris corripiet utplurimum in hyeme. In æſtate vero poſt ſeptimum diem febris corripit, & poſtquam hoc factum fuerit, ulcus colorem omittit, & ex ipſo ſanies pauca fluit, & quod inflammatum eſt ex ipſo emoritur, & viſcoſum fit, & apparet velut ſalſamentum, colore fulvum, ſublividum, & os tunc corrumpi incipit, & fit valde nigrum, poſtremum pallidum, aut valde album evadens. Quum vero jam ſuppuratum fuerit, in lingua puſtulæ oboriuntur, & deſipiens æger moritur, & convulſio pleroſque corripit in altera corporis parte: Si quidem in ſiniſtra parte capitis ulcus habeat, in dextra corporis parte convulſio corripit. Si vero in dextra capitis parte ulcus habeat, in ſiniſtra corporis parte convulſio corripit. Sunt autem & qui ſyderati fiunt, atque ſic pereunt ante ſeptimum diem in æſtate, aut decimumquartum in hyeme. Similiter autem ſignificant hæc ſigna & in juniore, ſi vulnus exiſtat. 28 * Quapropter ubi intellexeris febrem invadere hominem, & ex aliis ſignis aliquod ipſi accedere, non cunctari oportet, ſed os uſque ad membranam perforare, aut ſcalpro raſorio deradere. Eſt enim & ad perforationem, & ad raſionem facile, ac expeditum. Deinde reliqua ſic curare, prout conducere viſum fuerit, reſpectu ad id, quod fit, habito. Quum vero in vulnere in capite, homine terebello perforato, aut non perforato, oſſe autem denudato, tumor rubicundus, ignis ſacri ſpeciem referens, acceſſerit in facie, & in oculis utriſque, aut altero: & ſi quis tumorem contingat, doleat: & febris corripiat, ac rigor: & ulcus ipſum tum quod ad carnem attinet, tum quod ad os, bene habeat ad aſpectum: & ambientes ulcus partes bene habeant, excepto tumore, qui in facie exiſtit: & aliud peccatum nullum tumor habeat, quod ad reliquam victus rationem attinet; hujus infernam alvum deorſum purgare oportet medicamento, quod bilem ducit, & ubi ſic purgatus fuerit, & febris dimittit, & tumor ſedatur, & ſanus evadit. Medicamentum vero dare oportet, ad vires hominis reſpiciendo, prout robore validus fuerit. 29 * Cæterum de perforationis, ac terebrationis uſu, ubi ea neceſſitas ingruat, ut neceſſe ſit hominem perforare, ſic ſtatuendum eſt. Si ab initio aſſumptam curationem adminiſtras, non oportet ſtatim os ad membranam perforare, ac excindere. Non enim conducit membranam oſſe denudatam eſſe, ad multum tempus male afflictam; ſed poſtremum, ubi madore corrumpi, ac putreſcere ipſam periculum eſt. Eſt & aliud periculum, ſi ſtatim oſſe ad membranam perforato, ipſum auferas, ne in ipſo opere membranam per terebellum vulneres. Verum terebrantem oportet, ubi jam valde parum abeſt ut os ſit perforatum, & os jam movetur, a terebratione deſiſtere, & ſinere ut os ſua ſponte diſcedat. Nam in oſſe perforato, & a perforatione relicto, nihil mali accedere poterit. Tenue enim jam id, quod reſtat, fit. Reliqua vero curare oportet, prout ulceri conducere viſum fuerit. Terebrantem autem frequenter eximere terebellum oportet, caliditatis oſſis gratia, & in frigidam aquam immergere. Caleſcens enim ex circumductione terebellum, etiam os excalefaciens, ac reſiccans adurit, & majus os perforationem ambiens diſcedere facit, quam alias diſceſſurum fuiſſet. Si vero etiam ſtatim volueris uſque ad membranam perforare, & poſtea os auferre, eodem modo frequenter eximere terebellum oportet, & in frigidam aquam demergere. At ſi non ab initio curationem aſſumpſeris, ſed ex alio traditam ſuſceperis, ita ut poſterior tarde ad curationem devenias; terebello exſculpto ſtatim os ad membranam perforare, ac excindere oportet, & exempto ſæpe terebello ſpeculari tum alias, tum per admotum ſpecillum, circumcirca ipſius terebelli viam. Nam multo citius perforatur os, ſi ſuppuratum jam ac tranſpuratum perforaveris, & ſæpe contingit ut non profundum os ſit tum alias, tum ſi ea capitis parte fuerit vulnus, qua tenuius magis quam craſſum os ipſum exiſtit. Quare cavere oportet, ut in terebelli admotione

ne fallaris, verum qua parte craſſiſſimum os eſſe viſum fuerit, in eam ſemper te- 355
rebellum admotum adigito, ita ut frequenter conſideres, ac commoveas os, & ejicere coneris. Poſtquam autem abſtuleris, reliqua, velut ulceri conferre viſum fuerit, curato.

HIPPOCRATIS COI
CHIRURGIÆ OFFICINA.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Senſibus expoſita a quibuſvis facile cognoſci. Lucis ſpecies duæ, ac utriuſque uſus duplices.*
2 *Pedum, ac genuum ſitus, in curatione qualis eſſe debeat. Veſtitus, ungues.*
3 *Actionum inſtrumenta in chirurgia habilia eſſe oportet. Deligationis duæ ſpecies: cita, expedita: bona, pulchra.*
4 *Pulchræ deligationis ſpecies. Bonæ ligationis ſpecies. Compreſſio. Nexus & filum quomodo in deligationibus procedere debeant. Deligatio omnis ad declivia, & acuminata fugit.*
5 *Deligatio quomodo fieri debeat.*
6 *Deligamenta qualia eſſe debeant, Obvolutionis capita. Linteorum præparatio.*
7 *Deligationis initium.*
8 *Spleniorum longitudo, latitudo, multitudo, craſſitudo. Subligationes linteorum duæ. Deligamentorum multitudo, longitudo, latitudo.*
9 *Ferulæ quales eſſe debeant. Ceratum.*
10 *Poſitio qualis eſſe debeat. Quæ in aqua ſpectentur.*
11 *Diſtentio circa quas partes maxime fiat. Defrictio. Deligationis modus.*
12 *Figurarum deligationis ſumma. Sugillationum, concuſſionum, convulſionum, tumorum, cum effuſione ſanguinis, deligatio.*
13 *Luxationum, avulſionum, aut elapſionum deligationes. Imminutionum deligatio.*
14 *Fulcimenta quibus partibus adhibenda.*

1 AUT ſimilia, aut diſſimilia, a principio, a maximis, a facillimis, ab his quæ undiquaque penitus cognoſcuntur: quæ & videre, & tangere, & audire licet: quæ & viſu, & tactu, & auditu, & naribus, & lingua, & intelligentia ſentire licet: quæ & quibus cognoſcuntur, omnibus cognoſcere licet. Quæ vero ad chirurgiæ officinam: ægrotans, agens, miniſtri, inſtrumenta, lumen: ubi, quomodo: quot, quomodo, quando: corpus, vaſa commoda: tempus, modus, locus: agens aut ſedens, aut ſtans, moderate ad ſeipſum, ad id quod tractatur, ad ſplendorem lucis. Lucis igitur ſpecies duæ ſunt, altera communis, altera artificialis. Communis, in nobis non eſt. Artificialis, etiam in nobis eſt. Utriuſque vero duplices uſus ſunt, aut ad lucem, aut ſub lucem. Sub lucem & modicus uſus eſt, & moderatio manifeſta. Ad lucem vero, ex præſentibus, ex conferentibus luminibus ad ſplendorem convertere oportet id, quod tractatur, exceptis his quæ aut latere oportet, aut videre turpe eſt; ita ut id, quod tractatur, ex adverſo ſit luci; qui vero tractat, ex adverſo ejus quod tractatur, verumtamen ut ne tenebras inducat. Sic enim & qui agit videre poterit, & quod tractatur non videtur. * Ad ſei-
2 pſum vero, ſi quidem ſedeat, pedes ſecundum rectitudinem ſurſum verſus e directo ad genua ſint, diſtantia autem parva in conſiſtendo intercedat. Genua autem ſuperiora ſint inguinibus modice diſtantia, pro commoda cubiti poſitione, ac appoſitione. Veſtitus expedite, diſtincte, æqualiter, ſimiliter, cubitis, humeris. Ad id vero quod tractatur, ultra & prope, & ſurſum ac deorſum, & hac aut illac, aut in medio. Ultra quidem & prope termini ſunt cubitorum gibbi, ita ut in anteriorem partem non excedant genua, in poſteriorem coſtas. Surſum vero, ut non ſupra mammas, ſummas manus habeat. Deorſum, ut non inferius quam ut ubi pectus ad genua habet, ſummas manus angulares ad brachia figuret, & in medio quidem hoc modo ſe habet. Hac vero aut illac, ut non extra ſedem, ſed pro ratione converſionis & corpus, & operantem corporis partem producat. Si vero ſtet, utriſque pedibus ex æquo inſiſtere ſatis eſt. Agere uero oportet ita ut altero pede inſcendat, non eo qui eſt ad manum agentem, genu ad inguem ſublato, velut in ſede, ſed & alii termini iidem ſunt. At qui tractatur, reliqua corporis parte tractanti inſerviat, aut ſtans, aut ſedens, aut decumbens, quo quamfacillime ita velut figuram habens perſeveret, ſervans ſubfluxionem, ſubſidentiam, everſionem, declivitatem. Sic quæ debet ſervatur & figura, & forma ejus qui tractatur, in exhibitione, in tractatione, in habitu poſtea ſequente. Ungues neque præminere oportet, neque deficere. Digitorum vertices ad uſum exercere, digitis quidem ſummis pleraque indice ad magnum admoto. Tota vero manu prona, ambabus autem adverſis. Digitum extendere cogit magnum quiddam in medio digitorum poſitum, & oppoſitum facere magnum digitum indici. Morbum autem eſſe manifeſtum eſt, per quem etiam læduntur hi quibus ex nativitate, & educatione, aſsuevit magnus digitus ab aliis contineri. Opera omnia exercere oportet utriſque ſeorſim agendo, & ambabus ſimul. Similes enim ſunt, ambabus conjectando bene, pulchre, cito, non labo-

laborioſe, concinne, expedite. * Inſtrumenta quidem, & quando, & qualiter dice- 3
tur. Ubi oportet, ut ne quid impediat opus, neque impedimento ſit inter accipien-
dum circa operantem corporis partem. Si vero alius det, paulo prius paratus ſit, &
faciat ubi juſſeris. Qui vero circa ægrotantem ſunt, id quod tractatur, exhibeant
prout viſum fuerit. Reliquum autem corpus detineant, ut totum quieſcat, tacen-
tes, & præfecto obedientes. Deligationis ſpecies duæ ſunt, quæ facta eſt, &
quæ adhuc fit. Quæ adhuc fit, cito, non laborioſe, expedite, concinna. Cito qui-
dem, perficiendo opera. Non laborioſe, facile agendo. Expeditio vero ad omnia
parata eſt. Concinnitas autem jucunda aſpectu eſt. Ex quibus vero exercitationi-
bus hæc contingant, dictum eſt. Quæ facta eſt, bene, pulchre. Pulche quidem,
ſimpliciter, diſtincte: aut ſimilia ac æqualia, æqualiter, ac ſimiliter; aut inæqualia,
ac diſſimilia, inæqualiter, ac diſſimiliter. * Species vero hæ ſunt, ſimplex, ro- 4
tunda in orbem, aſcia, ſima, oculus, rhombus, & ſemiſecta; ita ut ſpecies congrua
ſit ſpeciei & affectioni ejus, quod deligatur. Ejus vero quod bene deligatur,
duæ ſunt ſpecies, roboris quidem, aut compreſſione, aut copia linteolorum, &
partim quidem ipſa deligatio ſanat, partim curantibus inſeruit. Ad hæc igitur
lex hæc eſt. In his autem maxima deligationis vis eſt, Compreſſio quidem, ut
incumbentia non abſcedant, neque penitus innitantur, ſed ſint quidem firmata, non
autem coacta, & minus quidem extrema, minimo vero media. Nexus & filum
procedant non deorſum, ſed ſurſum, in exhibitione, & præparatione, & deliga-
tione, & habitu poſtea ſequente. Initia non ſuper ulcus injicere oportet, ſed
hinc aut illinc facere nexum, Nexum vero neque in ſemita, neque in opere, neque
illic ubi inane eſt, ut ne in vanum jaceat. Nexum autem, & filum, mollia, non ma-
gna. Hoc tamen probe noſſe convenit, quod omnis deligatio ad declivia, & acumina-
ta fugit, velut in capite ad partem ſupernam, in tibia ad infernam. * Deligare opor- 5
tet dextras partes in ſiniſtras, & ſiniſtras in dextras, excepto capite. Hoc vero ſe-
cundum rectitudinem. Verum contraria ex duobus initiis. Si vero ex uno, ad id
quod ſimile eſt, ad ſubtilitatem, velut eſt media pars capitis, & ſi quid aliud hujuſmo-
di. Quæ vero moventur, velut articuli, qua quidem parte inflectuntur, quamminimis
ac expeditiſſimis linteis obvolvere oportet, velut poplitem; qua vero circumtendun-
tur, expaſſis, ac latis, velut eſt patella. Circumdare quoque inſuper oportet, com-
prehenſionis quidem gratia eorum, quæ circa hæc ſunt, appenſionis vero univerſi deli-
gamenti, in quieſcentibus & depreſſioribus corporis partibus, qualis eſt & ſupra, &
infra genu. Convenit autem in humero quidem circumductio circum alteram alam;
in inguine vero circum alteram lateris mollitudinem; in tibia ſupra ſuram; & qui-
buſcumque ſurſum contingit fuga, his inferne appenſio convenit; quibus autem deorſum,
vice verſa. Quibus vero non eſt, velut in capite, his in æqualiſſima parte comprehen-
ſiones facere oportet, & minime obliquo deligamento uti. Nam ſtabiliſſimum poſtre-
mum circumdatum vel maxime vagabunda continet. Quibuſcumque autem neque com-
prehenſio, neque appenſio linteorum commode ſe habet; his per fila appenſiones fa-
cere convenit, ex injectione, aut conſutione. * Deligamenta ſint pura, levia, mol- 6
lia, tenuia. Obvolvere vero oportet ambabus ſimul, aut utriſque ſeorſim exer-
cere. Conveniente autem deligatione uti, conjectura ad latitudinem, ac craſſitudi-
nem partium facta. Obvolutionis capita dura, æqualia, diſtincta ſint. In
quibus autem futurum eſt ut decidant, ea pejora ſunt, quam ſi cito decidant. Quæ-
dam vero ſunt ejuſmodi, ut neque comprimere, neque decidere oporteat. Quæ vero
ſpectat deligatio, aut ſubligario, aut ambo, hæc ſunt. Subligatio quidem in cauſ-
ſa eſt, ut aut diſparata attrahantur, aut expaſſa contrahantur, aut contracta di-
ducantur, aut diſtorta dirigantur, aut vice verſa. Præparare autem oportet
lintea levia, tenuia, mollia, pura, lata, non conſueta, neque extuberantias haben-
tia, & ſana, ut extenſionem ferant, & paulo præſtantiora, non ſicca, ſed ſucco im-
buta ſingulis affectionibus familiari, ad ea quidem quæ diſparata abſceſſerunt, ita ut
ſublimia ſedem quidem contingant, non tamen comprimant. * Initium autem ſume- 7
re oportet ex ſana parte, & ad ulcus deſinere, quo id quidem, quod ſubeſt, excole-
tur aliud autem non amplius colligatur. Deligare autem oportet recta quidem in
rectum; obliqua vero oblique; in figura doloris exorte, in qua neque conſtrictio,
neque diſceſſio contingat: ex qua ubi translatio fit ad apprehenſionem, aut poſitionem,
non tranſmutent, ſed ſimilia habeant hæc, muſculos, venas, nervos, oſſa, & bene
poſita, & bene detenta. Appenſa vero aut poſita eſſe convenit in figura doloris ex-
orte, quæ eſt ſecundum naturam. In quibus vero diſceſſerint, vice verſa. At quibus
expaſſa ſunt, contrahere oportet, quod ad alia quidem attinet eodem modo; ex mul-
to vero temporis ſpatio interpoſito contractionem facere oportet, & ſenſim pro-
greſſu facto compreſſionem, primum minime, deinde magis, ita ut terminus quod
maxime facta ſit, mutuus contactus fiat. Quibus vero contracta ſunt, diducere;
cum inflammatione quidem vice verſa; ſine hac autem, præparatione quidem ejuſmo-
di, deligatione vero contraria. Diſtorta vero dirigere oportet, quod ad alia qui-
dem attinet, eodem modo. Verum quæ quidem abierunt, ea reducere oportet
ſubligatione, agglutinatione, appenſione. Contraria vero contrario modo.
* Spleniorum longitudines, latitudines, craſſitudines, multitudines. Longi- 8
tudo,

tudo, quanta eſt deligatio. Latitudo, quatuor aut trium digitorum. Craſſitudo, ut triplices aut quadruplices ſint. Multitudo, ut dum circumdantur, non excedant, neque deficiant. Quibus vero ad directionem, in longitudinem circumdando, latitudinem ac craſſitudinem defectu conjectare oportet, ita ut non acervatim expleamus. At vero linteorum ſubligationes duæ ſunt: prima ex loco læſo ad ſupernas partes deſinit; altera ex loco læſo ad infernas. Juxta locum affectum maxime comprimere oportet; minime extremas partes; reliqua vero pro ratione. Deligatio autem multam ſani loci partem occupet. Deligamentorum multitudo, longitudo, latitudo. Multitudo quidem, ut ne ſuperetur a loco læſo, neque per ferulas illiſio fiat, neque pondus, neque circumcirca inclinatio, neque effœminatio deligamenti contingat. Longitudo vero & latitudo, trium aut quatuor, aut quinque, aut ſex cubitorum quidem longitudo, digitorum autem latitudo. Et affulcimenti circumductiones tot ſint, ut ne comprimant. Mollia vero, & non craſſa ſint hæc omnia, pro longitudine, & latitudine, ac craſſitudine partis
9 affectæ. * Ferulæ porro ſint leves, æquales, juxta extremitates ſimæ, hinc atque illinc paulo minores deligatione, craſſiſſimæ autem ea parte qua extat fractura. Quæcumque vero partes incurvæ ſunt, & excarnes, in his quæ præminent cavendæ ſunt, velut circa digitos & malleolos, aut poſitione, aut brevitate. Affulcimentis autem fulcire, ac firmare oportet, non comprimere primum. Ceratum molle, & leve, & purum ſit. In aqua ſpectatur caliditas, multitudo. Caliditas, ut ſupra ſuam ipſius manum medicus affundat. Multitudo, ad laxandum quidem & attenuandum, plurima optima eſt. Verum ad incarnandum, ac molliendum, moderata. Moderatio autem in perfuſione ea eſt, quod dum adhuc attollitur pars, priuſquam concidat deſiſtere oportet. Primum enim attollitur. Poſtea
10 vero attenuatur. * Poſitio ſit mollis, æqualis, ſurſum vergens, in eminentibus corporis partibus, velut calcaneo, coxa, ut neque refrangatur, neque evertatur. Canalem toti potius cruri, quam dimidio adhibere oportet. Ad affectionem tamen reſpicere oportet: & reliqua quæ lædere ſolent manifeſta ſunt. Exhibitio vero, & diſtentio, & reſtitutio, & reliqua ſecundum naturam fiant. Natura in operibus eſt. Operis actione quid illa velit, conjectandum eſt. Ad hæc autem ex quieſcente, ex communi, ex conſuetudine. Ex quieſcente quidem ac remiſſo, rectitudines conſiderare oportet, velut in manus figura. Ex communi vero, extenſionem & inflexionem, veluti figura cubiti ad brachium, quæ prope ad angularem accedit. Ex conſuetudine, quod non alias figuras magis ferre poſſunt, velut crura extenſionem. In hac enim figura plurimum tempus facilime durarint, nulla facta immutatione. In immutatione vero ex diſtentione, ſimilia hæc habet, ad habitum aut poſitionem, muſculos, venas,
11 nervos, oſſa, & bene poſita, & bene detenta. * Diſtentio fit maxime circa maxima, & craſſiſſima, ac æqualia, & ubi ambo oſſa læſa ſunt. Secundo loco ubi ſubjectum, minime ubi ſupernum. Si vero magis moderato fiat, detrimentum affert, pueris exceptis. Oportet autem ipſa paululum acclivia habere. Directionis exemplum, æquivocum, conjugatum, ſimile, ſanum. Defrictio poteſt ſolvere, ligare, incarnare, minuere. Dura, ligare. Mollis, ſolvere. Multa, minuere. Moderata, craſſefacere. Deligare vero oportet, primum ut is qui deligatur dicat, maxime ſe compreſſum eſſe circa læſam partem, minime circa extremas; & firmatum ſe eſſe, non compreſſum, copia linteorum, non robore; & hac die, ac nocte paulo magis, poſtridie minus, tertia laxe. Reperiatur autem poſtridie in extremis partibus tumor mollis. Tertia vero die deligatum ſolutum gracilius ſit, atque hoc per omnes deligationes. Secunda vero deligatione, an juſte deligatum apparuerit, diſcere oportet. Hinc autem magis & pluribus comprimatur. Tertia adhuc magis, itemque pluribus. Septima vero a prima deligatione ſoluta, inveniantur gracilia oſſa, ac depreſſa. At vero in ferulas deligata, ſi gracilia, & pruritus exortia, & ſine ulcere fuerint, ſinere oportet uſque ad dies viginti a læſione. Si vero quid ſuſpectum ſit, ſolvere in medio tempore, & ferulas tertio quoque die firmare. Appenſio, poſi-
12 tio, deligatio ut in eodem ſtatu ſint, cuſtodire oportet. * Figurarum ſumma hæc eſt, conſuetudines, naturæ ſingulorum membrorum, ſpecies ex currendo, ambulando, ſtando, decumbendo, ex opere, ex remittendo: Nam uſus corroborat, otium autem colliquat: aut compreſſione, aut copia linteorum. Quæcumque vero effuſo ſanguine ſugillationes, aut contuſiones, aut vulſiones, aut tumores inflammationis exortes ex vulnere oboriuntur, ad ſupernam partem plurimum, ad infernam etiam parum deligare oportet, ita ut manum, aut crus non habeat in declive, & initium ſupra vulnus ponat, ac maxime firmet, minime extremas partes, medio modo medias, ultimam partem ad ſupernas corporis partes diſtribuendo, deligatione, compreſſione. Sed & hæc, copia magis quam robore. Maxime autem his lintea tenuia, levia, mollia, pura, lata, ſana debentur, utpote ſine ferulis; & uberiore per-
13 fuſione uti oportet. * At vero elapſiones, aut luxationes, aut tortiones, aut diſtantiæ diſparatæ, aut avulſiones, aut abruptiones, aut diſtortiones, veluti mutilationes ad alteram partem vergentes, unde quidem exceſſerunt, remittendo deligare oportet; quo vero exceſſerunt, intendendo deligamentum, ut ad contraria vergant deligata, etiam priuſquam fuerint deligata, paulo magis quam ut ex æquo ſint, & deliga-

liga-

ligamentis, & ſpleniis, & appenſionibus, & figuris, extenſione, defrictione, directione: & hic etiam uberiore perfuſione. Cæterum imminutiones multam ſanam partem occupando deligare oportet, ut ex influxione, qua colliquata pluſquam ſua ſponte imminuta ſunt, alia deligatione permutata, ad augmentum declinent, & carnium efformationem faciant. Melius autem eſt ut & ſuperna pars ſimul deligetur, velut tibiæ, & femorum, & alterum crus cum ſano crure, quo ſimilius ſit, & ſimiliter quieſcat, & ſimiliter alimentum excludant, & ſuſcipiant. Linteorum vero copia, non compreſſione utendum eſt, remittendo primum id quod maxime opus habet, & utendo defrictione incarnante, & perfuſione abſque ferulis. Fulcimenta porro, ac ſtabilimenta adhibere oportet, veluti pectori, coſtis, capiti, & aliis quæ ejuſmodi ſunt, partim pulſuum gratia, ut ne concutiantur, partim etiam diſtantiarum diſparatarum gratia, circa juncturas in oſſibus capitis, quo firmentur. Et in tuſſibus, aut ſternutationibus, aut alio motu, qualia fiunt circa thoracem & caput ſtabilimenta. Horum omnium eædem ſunt deligationis commoderationes. Qua enim parte læſiones ſunt, maxime comprimendum eſt. Supponere igitur oportet lanam mollem, affectioni convenientem; deligare vero non amplius comprimendo, ut ne pulſus concutiantur; neque amplius quam ut diſtantium juncturarum extremitates mutuo ſe contingant. Neque ut tuſſes & ſternutationes fiant, ſed ut prohibeantur, ſtabilimentum adhibeatur, quo neque cogatur quid, neque concutiatur.

HIPPOCRATIS COI

LIBER DE FRACTURIS.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Luxationum, & fracturarum extenſiones quam directiſſime faciendæ. Manum fractam tractare, non multi eſſe ſtudii.*

2 *Contra imperitos medicos, qui ex figuris in manus deligatione ſapientes ſibi videntur. Artes aliæ robore, aliæ artificiis operantur. Manuum figuræ ad omnes artes naturales.*

3 *Manus ſupinæ extenſæ deligatio incommoda.*

4 *Manus fractæ recta extenſio, & deligatio. Sedendi modus in deligatione manus. Os cubiti majus fractum, cur minore curatu facilius. Os cubiti utrumque fractum.*

4 *Extenſione facta, quomodo deligandum.*

6 *Ferulam qualem eſſe in fractura partibus conveniat.*

7 *Victus eorum quibus ulcera ab initio non fiunt. Manum fractam quomodo in faſcia geſtare conveniat.*

8 *Brachii fracti juſta extenſio, & compoſitio.*

9 *Brachii os fractum quadraginta diebus corroboratur. Victus eorum ratio. Brachii oſſis incurvatio quomodo præcavenda.*

10 *Pes hominis ex multis & parvis oſſibus conſtat. Pedis oſſium loco motorum compoſitio eadem quæ manuum. Pedis oſſium fractorum curatio. Quot diebus ſanentur.*

11 *Pedum fracturæ propter neglectum decubitum, perfecte curari nequeunt. Tibiæ oſſa cur diuturniorem cæteris pedis oſſibus curationem requirant. Aquæ calidæ in articulorum læſionibus uſus.*

12 *Calcanei ex ſaltu vehementi læſi curatio.*

13 *Signa recrudeſcentis calcanei vulneris. Quot diebus ſanetur.*

14 *Tibiæ oſſa duo. Luxatio eorumdem, & curatio.*

15 *Oſſium tibiæ extenſio.*

16 *Extenſionum multi modi.*

17 *Corporis attenuatio in tibiarum oſſibus fractis. Quot diebus curentur. Coxæ, femoris, & tibiæ extenuatio.*

18 *Tibiæ os utrumque fractum.*

19 *Lintea circa cruris deligationem qualia eſſe debeant. Canales cruribus impoſiti.*

20 *Cruris fracti decubitus.*

21 *Ferularum locationes in quibus vitandæ. Tibiæ oſſa quadraginta diebus corroborantur. Oſſe directione egente, quid faciendum. Tibiæ os alterum fractum. Tibiæ os internum, majorem in curando moleſtiam exhibet.*

22 *Tibiæ os extremum fractum.*

23 *Femoris brevius effecti dedecus. Quot diebus corroboretur.*

24 *Femur magis gibboſum ad partem externam.*

25 *Tumores juxta poplitem, aut circa pedem, aut aliam quampiam partem ex compreſſione elevati, quomodo curentur.*

26 *Genuflectio deligationibus in femore, ac tibia turbationem inducit. Calcanei ſummi in tibiæ, & femoris fracturis cura habenda.*

27 *De oſſibus ſimplici modo fractis. Ulcerum curatio ſimplex. Splenia vino imbuta in ulcerum deligatione.*

28 *Ulcera perfrigeratione ſanantes, male agunt.*

29 *Ulcerum horum eadem, quæ eorum quibus os fractum eſt, curatio. Victus horum ratio.*

30 *Ulcerum curatio quibus oſſa quidem fracta fuerunt, ſed ulcus ab initio non fuit curatum. Fracturæ hæ quomodo cognoſcantur.*

31 *Oſſium valde tenuium diſceſſus.*

32 *Qui deligatione curari nequeant. Extenſio juxta per machinamenta.*

33 *Fracturarum cum & ſine ulceribus aliæ curationes. Vulnera ante tertium, aut quartum diem non movenda.*

34 *Lanarum in ulceribus uſus ad ſeptimum diem. Ligatio ab initio cum linteis fiens, omnium præſtantiſſima. Oſſa fracta, & extra eminentia quæ in ſua ſede collocari non poſſunt.*

35 *Inſtru-*

35 *Inſtrumentorum omnium quæ fortiſſima. Quando veſtis inſtrumento utendum.*

36 *Oſſium diſceſſurorum cognitio. Oſſa quæ citiſſime diſcedant.*

37 *Os extra eminens, cur præſecandum. Oſſium frigidis madefactorum primo tempore pericula.*

38 *Os femoris, aut brachii extra eminens. Oſſis inferna pars eminens, minus ſuperna periculoſa.*

39 *Venarum in interna brachii parte multæ & periculoſæ extenſiones. Oſſium diſceſſus diuturnus eſt.*

40 *Luxationes oſſium circa genua mitiores ſunt iis, quæ circa cubiti flexuram.*

41 *Oſſium circa genu luxatio frequens, ſed repoſitio facilis. Oſſium cubiti repoſitio moleſtior.*

42 *Articulus ſupra cubitos tranſgreſſus.*

43 *Brachium in anteriorem partem rariſſime luxatur.*

44 *In poſteriorem partem luxatum.*

45 *Os cubiti brachio ſubjectum fractum. Oſſium fractura, venarum, aut nervorum in iis contuſione, minus noxia.*

46 *Epilogus.*

SECTIO I.

1 OPORTET medicum & luxationum, & fracturarum extenſiones quamdirectiſſimas facere. Hæc enim juſtiſſima natura eſt. Si vero quid vel hac, vel illac inclinarit, ad pronam partem vergere convenit. Minus enim hoc peccatum eſt quam ad ſupinam. Qui igitur nihil præmeditati ſunt, plerumque nihil peccant. Ipſe enim qui deligatur, manum porrigit, ut qui ita a juſta natura cogatur. Qui vero ſapientes ſibi videntur medici, hi ſunt nimirum qui peccant. Studii igitur non multi eſt manum fractam tractare, & quilibet, ut ita dicam, medicus hoc poteſt. Verum cogor plura de hoc ſcribere, quod ſciam medicos eſſe, qui ſibi ſapientes eſſe videntur ex figuris manus in deligatione, ex quibus ipſos indoctos eſſe putare oportebat. Sed enim multa in hac arte hoc modo judicantur. Quod enim peregrinum eſt, quum nondum intellexerint an bonum ſit, magis laudant quam familiare, quod jam bonum eſſe ſciunt; & alienum magis laudant quam

2 probe notum. * Dicendum igitur, quænam medicorum peccata de natura manus tum dedocere, tum docere velim. Nam & aliorum corporis oſſium doctrinam hic ſermo affert. Manum itaque, de qua nobis ſermo eſt, quidam pronam deligandam dedit; ille vero cogebat ſic tenere velut ſagittantes, quum humerum injiciunt, atque ita habentem deligabat, hoc ipſum illi ſecundum naturam eſſe exiſtimans; & in teſtimonium adducebat tum omnia cubiti oſſa, quod directionem inter ſe haberent, tum coloris concordiam, quod ipſa per ſeipſam rectitudinem haberet, idque hoc modo & externa & interna parte. Hoc modo etiam dicebat, & carnes, & nervos a natura productos eſſe, & artem ſagittandi in teſtimonium citabat; & hæc dicens, ac faciens, ſapiens eſſe ſibi videbatur. Verum aliarum artium oblitus erat, & eorum quæ robore, & eorum quæ artificiis operantur ac efficiunt, non animadvertens aliam in alio figuram ſecundum naturam eſſe, & in eodem opere alias dextræ manus figuras ſecundum naturam eſſe, alias ſiniſtræ, ſi ita contingat. Alia enim figura in jaculatione ſecundum naturam eſt, alia in fundæ jactu, alia in lapidis jactu, alia in pugilatu, alia in quieſcendo. Quot vero artes invenire quis poſſit, in quibus non eadem figura manuum naturalis eſt? & in unaquaque arte aliter ad inſtrumentum, quod quiſque habet, & ad opus, quod perficere vult, manus figurantur. Ei vero, qui ſagittandi artem exercet, hanc figuram alterius manus optimam eſſe, conſentaneum eſt. Cardinoformis enim brachii pars, in cubiti ſede in hac figura innitens, oſſibus cubiti & brachii rectitudinem facit, veluti totum unum eſſet; & refractio articuli fracta eſt in hac figura. Veriſimile eſt igitur hoc modo minime flexibilem & rigidiſſimum eſſe hunc locum, & non ſuperari, neque remittere, dum a dextra manu nervus trahitur: & ſic nervum quidem quamplurimum trahet, a firmiſſimo vero, ac confertiſſimo emittet. Ex talibus enim ſagittarum emiſſionibus celeres & vehementiæ, & longinquitates fiunt. Deligationi vero cum arte ſagittandi nihil commune eſt. Nam & ubi deligavit, ſi manum ita habiturus eſſet, multos utique dolores majores vulnere adderet; & ſi flectere juberet, neque oſſa, neque nervi, neque carnes in eodem permanerent, ſed ſuperata deligatione alio transferrentur. Et quæ tandem eſt figuræ ſagittarii utilitas? Et in hac parte fortaſſe non peccaret is, qui ſibi ſapiens eſſe videtur, ſi ipſum vulneratum ſibi manum exhi-

3 bere permitteret. * Alius porro medicus ſupinam manum præbens ita extendere jubebat, atque hoc modo habentem deligabat, hanc figuram naturalem eſſe putans, conjectura ex colore facta; & oſſa hoc modo ſecundum naturam eſſe exiſtimans, eo quod os eminens circa manus juncturam, ubi parvus digitus eſt, e directo eſſe apparet ejus oſſis, ex quo ulnam homines metiuntur, & hæc teſtimonia adducebat, quod ſecundum naturam hoc modo figura ſe haberet; & recte dicere putabatur. At vero ſi quidem manus ſupina extendatur, vehementer utique doluerit. Cognoſcere autem poterit hoc quiſque ſua manu ita extenta, quod doloroſa eſt hæc figura. Nam & debilior vir, fortiorem ita manibus ſuis comprehenſum, ut cubiti flexura ſupina frangitur, quocumque voluerit duxerit. Neque enim ſi gladium in hac manu habeat, eo uti poterit, adeo violenta hæc figura eſt. Deinde ſi ubi deligavit quis, in hac figura ſinat,

major

major quidem dolor ubi obambularit, magnus autem etiam ubi decubuerit, ſentietur. Quum & flectere manum ſi opus fuerit, omnino neceſſe eſt & muſculos, & oſſa aliam figuram habere. Sed & citra reliquam perniciem in hac figura hæc ignorabat. Os enim circa juncturam manus eminens, juxta parvum digitum, hoc quidem cubiti eſt. Quod vero in flexura eſt, a quo ulnam homines metiuntur, id brachii caput eſt. Ille vero idem os eſſe, & hoc & illud putabat; itemque multi alii. Eſt autem idem cum illo, is qui cubitus ſive cubiti gibbus vocatur, in quem innitimur. Si quis igitur ita ſupinam manum habeat, tunc & os diſtortum apparet, & nervi a manus junctura tendentes ex interna parte, & de digitis, diſtorti fiunt. Tendunt enim hi nervi ad os brachii, unde ulna menſuratur. Tanta ſane, ac talia ſunt peccata, & ignorantiæ naturæ manus. * Si vero velut ego jubeo, manum fractam quis extendat, os quidem 4
quod eſt circa parvum digitum, ad cubiti flexuram tendens, in directum convertet, rectitudinem vero habebunt nervi a manus junctura ad brachii ſummas partes tendentes; & manus dum appenſa excipitur, in conſimili figura erit, in quali etiam erat dum deligaretur, ita ut neque ambulanti, neque decumbenti ullus dolor aut fatigatio accedat. Deſidere vero hominem ita oportet, ut oſſis pars ad clariſſimam præſentem lucem conſtituatur, ne is qui extenſionem tractat, circa ſufficientem directionem fallatur. Nam periti artificis manum admotam, ne os quidem eminens in contactu latere poterit. Porro ex cubiti oſſibus ubi non ambo fracta ſunt, facilior curatio eſt, ſi ſupernum os ſauciatum eſt, etiamſi craſſius id exiſtat; partim quod ſanum ſubtentum fundamenti loco ipſi eſt, partim quod facilius occultari poteſt, niſi juxta manus juncturam ſauciari contigerit. Craſſa enim eſt caro, quæ ſuperne innaſcitur. Infernum vero os excarne eſt, & non facile occultari poteſt, & vehementiore extenſione opus habet. Si vero hoc contritum non fuerit, ſed alterum illud, vilior extenſio ſufficit. At ſi ambo fracta fuerint, fortiſſima extenſione opus habent. In puero etenim vidi extenta magis quam oportebat. Verum pleraque minus quam oportet, extenduntur.

* Convenit autem, facta extenſione, volis admotis dirigere; deinde cerato illito non ita 5
multo, ut ne deligamenta circumfluitent, ita deligare, ut ſummam manum non inferius cubiti flexura habeat, ſed etiam paullo ſuperius, ne ad ſummam partem ſanguis influat, ſed intercipiatur. Poſtea linteo deligare, initio ejus ſupra fracturam injecto, ita ut firmet quidem, non tamen admodum premat. Poſtquam autem circumdedit eodem loco bis aut ter, ad ſupernam partem deligans diſtribuat, quo ſanguinis influxiones intercipiantur, & illic deſinat. Convenit autem prima lintea non eſſe longa. Secundorum vero linteorum initium ſupra fracturam injicere, ita ut ſemel circumdet eodem loco, deinde deorſum diſtribuat, & minus premens, & magis traducens, quo linteum ipſi ſufficiens ſit, ad recurrendum eo ubi alterum deſivit. Hic igitur lintea ad ſiniſtram, aut dextram deligentur, aut ad utram partem contulerit ad fracturæ figuram, & in utram declinare expedierit. Poſtea vero ſplenia extendere oportet modico cerato illita. Nam ſic & mitius & ſtabilius ſe habent. Deinde ſic linteis deligare alternatim, modo in dextram, modo in ſiniſtram; & plerumque inferne initio facto, ſurſum ducere; aliquando etiam ſuperne deorſum. Extremitates autem ſubaridas, & in acutum abeuntes, ſpleniis obvolutis curare oportet, ita ut copia opertoriorum non totum acervatim, ſed particulatim corrigat. Inſuper autem circa manus juncturam ſive articulum laxe circumdare ſplenia oportet alias atque alias. Copia vero linteorum ſufficiens primum, duæ partes ſunt. Signa autem bene curati, & terminus recte deligati, hæc ſunt: ſi interrogaveris ipſum an compreſſus ſit, & ſi compreſſum quidem ſe eſſe dixerit, ſed leniter, & maxime circa ipſam fracturam. Hujuſmodi ita facta eſſe perpetuo dicere oportet eum, qui recte deligatur. Signa vero mediocritatis hæc ſunt. Ea die ac nocte qua deligatus eſt, ipſe ſibi ipſi videatur non minus, ſed magis compreſſus eſſe. Poſtridie vero tumorem parvum, mollem ad ſummam manum obortum eſſe. Mediocritatis enim factæ a te compreſſionis ſignum hoc eſt. Deſinente autem die minus compreſſus eſſe ſibi videatur. Tertia vero die deligamenta laxa eſſe ipſi videantur. Et ſi quid horum jam relatorum defecerit, noſcere oportet deligationem moderata laxiorem eſſe. Si vero quid ex relatis abundaverit, noſſe oportet ultra modum compreſſum eſſe. Et ex his conjectura facta, poſtea deligans aut laxabis, aut comprimes magis. Reſolvere autem oportet tertia die, ubi extenderis. Et ſi primum moderate deligaſti, hanc deligationem paullo magis quam illam comprimere oportet, & initia ſupra fracturam injicere, quemadmodum etiam antea. Si quidem enim hanc prius deligaveris, ſanies ex hac ad extremitates hinc atque illinc exhauritur. Si vero aliquam aliam partem prius compreſſeris, in illam ex compreſſa exhauritur. Intelligentia autem ad multa utilis exiſtit. Sic igitur ſemper incipere oportet & deligationem, & compreſſionem ex hoc loco. Reliqua vero juxta rationem, ita ut quanto longius a fractura digreſſus fueris, minus comprimas, nunquam quidem laxa omnino circumdando, ſed adhærentia. Poſtea vero pluribus linteis deligare oportet in ſingulis deligationibus. Et ſi interrogetur, dicat ſe paullo magis compreſſum eſſe quam prius, & præſertim circa fracturam. Sed & alia & circa tumorem, & circa dolorem, & circa allevationem pro prioris deligationis ratione fiant. Poſtquam vero tertius jam aderit dies, laxiora eſſe ipſi videantur deligamenta. Deinde reſolvere oportet, & rurſus paullo, magis comprimendo deligare, & hoc cum omnibus linteis, quibus deligandus

dus erat. Et poſtea omnia ea ipſum apprehendant, quæ etiam in primis deligationum circuitibus contigerant. Ubi vero tertius aderit dies, & ſeptimus a prima deligatione, ſi quidem recte deligatus fuerit, tumor in ſumma manu, atque hic non valde magnus erit. Locus autem, qui deligatur, in omnibus deligationibus tenuior, ac gracilior comperietur, verum in ſeptimo etiam valde tenuis; & oſſa fracta magis moventur, & facilius ad correctionem ducuntur. Et ſi hæc hujuſmodi fuerint, facta coaptatione velut ad ferulas adhibendas deligare oportet, paullo magis comprimendo quam antea, ſi non dolor aliquis major fuerit ex tumore, qui eſt in ſumma manu. Poſtquam autem linteis deligaveris, ferulas circumponere oportet, & vinculis quamlaxiſſimis circumdare, quietis ſaltem gratia, ut ferularum appoſitio ad compreſſionem manus nihil faciat. Poſtea vero & dolor, & allevatio eodem mo-
6 do fiant, velut in primis deligationum circuitibus. * At vero ubi tertio die laxas eſſe dixerit, tunc poſtea ferulas firmare oportet, maxime quidem circa fracturam, ſed & alia juxta rationem, ſi quidem & deligatio magis laxa fuerit, quam comprimat. Craſſiſſimam autem ferulam eſſe oportet, qua parte extat fractura, non tamen multum. Et ad hoc ſtudium vel maxime adhibendum eſt, ut ferula e directo magni digiti non ponatur, ſed hac vel illac: immo neque a directo parvi digiti, qua parte os ſupereminet in manus articulo, ſed hac vel illac. Quod ſi ad fracturam conferat hac parte aliquas ferulas poni, breviores ipſas aliis eſſe oportet, ut ne perveniant ad oſſa præminentia, juxta manus articulum. Periculum eſt enim ulcerationis, & denudationis nervorum. Oportet autem tertio quoque die ferulis valde leniter firmare, hoc cogitantes, quod ferulæ, deligationis conſervandæ gratia, apponuntur, non autem compreſſionis gratia alligantur. Si quidem igitur probe noveris, quod in prioribus deligationibus oſſa ſufficienter ſunt directa, & neque pruritus infeſtent, neque ulla aliqua ulceratio ſuſpecta ſit: ita cum ferulis deligatum ſinere oportet, donec viginti dies tranſgreſſus fuerit. In triginta enim diebus univerſis maxime ex toto cubiti oſſa corroborantur. Certum tamen nihil eſt. Nam & natura a natura, & ætas ab ætate valde differt. Poſtquam autem ſolveris, aquam calidam affundere oportet, & poſtea deligare, paullo minus comprimendo quam antea, & paucioribus linteis quam prius. Et poſtea tertio quoque die ſolvere, ac rurſus deligare, ita ut minus comprimas, & paucioribus linteis utaris. At vero ſi ubi ferulis deligatus eſt, oſſa non recte poſita eſſe ſuſpiceris, aut aliud quid vulneratum vexet, in dimidio
7 temporis ſpatio, aut paullo prius ſolvere, & rurſus deligare oportet. * Victus pro his, quibus ab initio ulcera non facta fuerint, neque oſſa extra eminent, ſufficit aliquanto ſimplicior. Verum parciore victu utendum eſt ipſis uſque ad diem decimum, ut qui jam etiam quieſcant; & obſoniis tenellis utendum, quæ tranſitui mediocritatem exhibent. A vino vero, & carnis eſu abſtinendum. Poſtea tamen ſenſim progreſſu facto reficiendi ſunt. Hic ſermo velut lex juſta poſita eſt de fracturarum curatione, & quomodo tractare oporteat, & quomodo eventus ſequi, ex juſta tractatione. Quicquid vero non ita eventum habuerit, ſcire oportet, quod in tractatione quid defectuoſe, aut redundanter factum eſt. Quin & hæc inſuper in hoc ſimplici modo conſiderare oportet, quæ non ita valde curare ſolent medici, & quidem quum omnem curationem, & totam deligationem corrumpere poſſint, ſi non recte fiant. Si enim ambo oſſa fracta fuerint, aut infernum ſolum: is vero qui deligatus eſt, in faſcia quadam manum exceptam ac appenſam habeat, & plurima faciæ pars circa fracturam exiſtit, ita ut manus hinc atque hinc pendeat: hunc neceſſe eſt reperiri os ad ſupernam partem diſtortum habentem. Si vero ſic fractis oſſibus, & ſummam manum in faſcia habet, & partem juxta cubiti flexuram, reliqua vero cubiti pars non ſit elevata; hic ad infernam partem os diſtortum habere comperietur. Proinde in faſcia molli latitudinem habente maximam cubiti partem, & manus articulum æqualiter ſuſpendere, ac elevata geſtare oportet.

SECTIO II.

* At vero ſi brachium fractum fuerit, ſi quidem quis extentam manum in hac figura extendat, muſculus brachii extentus deligabitur. Poſtquam autem deligatus cubiti flexuram inflexerit, muſculus brachii aliam figuram habebit. Juſtiſſima igitur brachii extenſio hæc eſt. Lignum cubitale, aut paullo brevius, qualia ſunt ligna, quæ in foramina ligonum immittuntur, ſuſpendere oportet, hinc atque illinc catena deligatum. Hominem vero in alta quapiam ſede collocatum, ita manu ſuperincumbere oportet, ut lignum id ſub ala ſit moderate habens, ut homo vix ſedere poſſit, & fere ſublevatus ſit; ſuppoſito poſtea alio quopiam fulcimento, & coriaceo pulvino uno aut pluribus ſubjectis, quo moderatam altitudinem habeat cubitus, ad rectum angulum obliquatus. Optimum quidem eſt corium latum ac molle, aut faſciam latam circumdare, & magnum aliquod pondus appendere, quod moderate intendere poſſit; ſin minus, vir aliquis robuſtus in hac figura cubiti, circa cubiti flexuram deorſum cogat. At vero medicus erectus ſtans, & alterum pedem in altiore quopiam habens, aggreſſionem faciat, ita ut volis os dirigat ac componat: facile autem dirigetur. Nam hæc extenſio bona eſt, ſi quis ipſam recte præparet. Deinde deliget faſciarum principiis

piis ſupra fracturam injectis; & reliqua omnia, quemadmodum prius monuimus,
tractet; & eaſdem interrogationes faciat; & iiſdem ſignis utatur, an moderate ha-
beat, aut ſecus. Et per tertium diem deliget, & magis comprimat. Et ſeptima, aut no-
na die cum ferulis deliget. Et ſi ſuſpicionem habeat, os non bene poſitum eſſe, interme-
dio tempore ſolvat, & ubi probe collocavit, rurſus deliget. * Corroboratur autem ma- 9
xime os brachii in xl. diebus. Poſtquam vero hos exceſſerit, ſolvere oportet, & mi-
nus comprimere, & paucioribus quoque linteis deligare. Cæterum victum quemdam ex-
quiſitiorem, quam prius conſtituere oportet, & ad longius tempus. Ejus vero conjecturam
facere oportet, ad tumoris, qui in ſumma manu eſt, robur reſpiciendo. Inſuper autem
& ad hæc animum advertere oportet, quod brachium a natura ad externam partem incur-
vatum eſt, & diſtorqueri ſolet, ſi non bene curetur. Sed & alia omnia oſſa, quæ a na-
tura ad hanc partem diſtorta ſunt, etiam dum curantur ubi fracta ſunt, diſtorqueri ſo-
lent. Ubi igitur tale quippiam in ſuſpicionem venerit, lata inſuper faſcia brachium cir-
cumcirca complecti oportet, & circum pectus deligare, & ubi quieſcere volet, inter
cubiti flexuram & coſtas, ſplenium quoddam multiplex convolutum ac complicatum
ſupponere, aut aliud quid, quod huic ſimile exiſtat. Hoc enim modo incurvatio oſſis
recta evadet. Cavere tamen oportet, ut ne minus ad internam partem vergat. * Pes 10
vero hominis ex multis, ac parvis oſſibus compoſitus eſt, quemadmodum etiam ſumma
manus. Franguntur quidem non ita valde hæc oſſa, ſi non una cum corpore, ab acuto
aliquo aut gravi vulnerato. Vulnerata igitur quomodo curare oporteat, in ulcera-
tionum parte refertur. Si vero quid e loco ſuo motum fuerit, aut digitorum articulus,
aut aliud quoddam ex oſſibus ſummi pedis, unumquodque in ſuum locum cogere opor-
tet, quemadmodum & ea, quæ in manu ſunt. Curare vero oportet cerato, & ſpleniis,
& linteis velut etiam fracturas, exceptis ferulis, eodem modo comprimendo, & per
tertium diem deligando. Interrogetur item is, qui deligatur, ſimiliter velut in fracturis,
& de compreſſione facta, & an laxa ſit deligatio. At vero ſana fiunt in xx. diebus per-
fecte omnia, exceptis his quæ cum tibiæ oſſibus communionem habent, & cum ipſa e
directo. Conducit autem hoc tempore decumbere. At non tolerant contemnentes mor-
bum. Verum priuſquam ſani fiant, obambulant. * Et propterea plurimi non perfecte ſanan- 11
tur, ſed dolor ipſos ſæpe merito commonefacit. Totum enim corporis pondus pedes ve-
hunt. Quum igitur nondum ſani iter faciunt, articuli moti male curantur, ideoque alias
atque alias hi qui ad tibiam ſunt dolent. Quæ vero cum tibiæ oſſibus communionem ha-
bent, & majora aliis ſunt, & ubi hæc mota ſunt, diuturniorem medelam requirunt.
Curatio tamen eadem eſt. Verum linteis, & ſpleniis pluribus uti oportet, & in totum
hinc atque illinc deligare. Comprimere item velut alia omnia, ea maxime parte qua e-
mota ſunt, & primas quoque linteorum obvolutiones eodem modo facere. In una-
quaque vero reſolutione, multa calida aqua uti oportet. In omnibus enim circa ar-
ticulos læſionibus multa aqua calida affundenda eſt. Cæterum compreſſiones, & la-
xationes in iiſdem temporibus eadem ſigna oſtendunt, quæ in ſuperioribus; & reli-
gationes eodem fiant. Sani vero perfecte hi fiunt in xl. maxime diebus, ſi decumbere
ſuſtinuerint; ſin minus, eadem patiuntur, quæ prius relata ſunt, & adhuc ampli-
us. * Porro quicumque ſaltu de alto quopiam loco facto, in calcaneum vehementer ſe 12
fulciverunt, his oſſa quidem diſparantur, venulæ vero ſanguinem effundunt, carne
circa os contuſa, tumor autem accedit, & dolor multus. Os enim hoc parvum non eſt,
& ſupereminet quidem ſub tibiæ rectitudinem, communionem vero habet cum venis ac
nervis principalibus. Tendo autem poſterior huic oſſi annectitur. Hos curare opor-
tet cerato, & ſpleniis, & linteis, & aqua plurima calida, & linteis pluribus. Et ab
his opus eſt etiam aliis quamoptimis, ac leniſſimis; & ſi quidem mollis fuerit a natura
cutis circum calcaneum, ſic ſinere oportet. Si vero craſſa, & dura, veluti quidam habent,
incidere oportet æqualiter, & attenuare, ita tamen ut ne vulneretur. At vero talia
bene deligare non cujuſvis eſt. Si enim deliget quis, quomodo alia circa malleolos
deligantur, ita ut aliquando circum pedem, aliquando circum tendinem faſciæ circum-
dentur; hæ conſtrictiones calcaneum ſeparant, qua parte contuſio facta eſt. Aque ita
periculum eſt, ne calcanei os corrumpatur; & ſane ſi corruptum fuerit, per omne ævum
morbus durare poteſt. Nam & alia quæ non ex tali modo ſunt, ipſum corrumpunt, ſed in
decubitu denigrato calcaneo ex figuræ neglectu, aut in tibia vulnere fiente pericu-
loſo, ac diuturno, & communionem cum calcaneo habente, aut in femore, aut ubi ex
alio morbo diuturnus decubitus contingit. Attamen & talibus diuturnæ, ac mole-
ſtæ affectiones fiunt, & quæ ſæpe refringantur, ſi non bona diligentia, & multa quie-
te curentur. Quare etiam ea, quæ ex tali modo corrumpuntur, ſupra aliquam læſio-
nem, magna corpori pericula inducunt. Febres enim peracutæ oboriuntur, con-
tinuæ, tremulæ, ſingultuoſæ, mentem contingentes, paucis diebus durantes, ac
occidentes. Fieri etiam poſſunt venarum ſanguifluarum livores, venarum nauſeæ, &
cancerationes ex compreſſione. Fieri autem poſſunt hæc abſque alia corruptione.
Atque hæc quidem relata ſunt, ubi vehementiſſimæ contuſiones fiunt. Plurima
tamen leniter circumcirca contunduntur, neque ullum magnum curationis ſtudium
exigunt, ſed recte tamen tractare oportet. Quum vero vehemens in fulciendo illi-
ſio facta eſſe viſa fuerit, tunc ſane relata facere convenit, & deligationem plurimam
facere circum calcaneum obvolutam, ita ut aliquando ad ſummas pedis partes, ali-

quando

quando ad medias, aliquando ad tibiæ partes, ex oppoſito lintea obvolvantur. Deligare inſuper oportet & vicina omnia, hinc atque illinc, velut etiam prius dictum eſt, & vehementem compreſſionem non facere, ſed cum multis linteis. Præſtat autem & veratrum bibendum dare eadem die, aut poſtridie; & tertia die reſolvere,
13 ac rurſum deligare. * Signa porro an recrudeſcant, aut non, hæc ſunt. Quum ſanguis e venis effuſus, & denigrationes, & his vicina fiunt ſubrubra, & ſubdura, periculum eſt ne recrudeſcant. At ſi quidem febre careat, ſurſum purgans medicamentum dandum eſt, velut dictum eſt, itemque ſi non continua febre laboret. Si vero continua fuerit febris, medicamentum dandum non eſt. Verum & a cibis, & a ſorbitionibus abſtinendum. Potu vero utendum aqua, non vino, ſed favorum cremore decocto, aut aceto mulſo dulci. Si vero non recrudeſcent, ſanguis e venis effuſus, & denigrationes, & vicinæ partes cum virore ſubpallidæ fient, & non duræ, & bonum eſt hoc teſtimonium in omnibus ſugillatis, ſanguine e venis ſubter cutem effuſo, quod non recrudeſcent. Quæcumque vero cum duritia liveſcunt, ea ut denigreſcant periculum eſt. Cæterum hoc ſtudio habere oportet, ut pes plerumque paullo altius reliquo corpore habeatur. Sanus autem fieri poterit in ſexaginta diebus, ſi
14 quieverit. * At vero tibia duo oſſa ſunt, quorum alterum altero hac parte multo tenuius eſt, illa vero parte non multo tenuius. Cohærent autem inter ſe juxta pedem, & appendicem communem habent. Verum in rectitudine tibiæ non cohærent. Juxta femur autem cohærent, & appendicem habent, & appendix diſcriminationem. Longius vero paullo alterum os eſt, quod ſecundum parvum digitum eſt. Et talis quidem eſt natura oſſium in tibia. Luxantur autem aliquando juxta pedem ambo oſſa, quandoque cum appendice, quandoque vero appendix tantum emovetur, quandoque alterum tantum os. Hæc autem minus moleſta ſunt, quam ea quæ in articulo manus exiſtunt, ſi quieſcere homines ſuſtineant. Curatio vero conſimilis eſt velut
15 illorum. Nam & repoſitionem ex extenſione, velut in illis, facere oportet. * Verum vehementiore extenſione opus habent, quanto fortius eſt ea parte corpus. Plerumque tamen ſufficiunt viri duo, alter hinc alter illinc extendentes. Si vero non ſatis robuſti fuerint, facile eſt vehementiorem extenſionem facere. Aut enim rotæ modiolum, aut aliud quid huic ſimile defodere oportet, & molle quiddam pedi circumdare, & poſtea latis bubulis loris pede deligato, principia lororum aut ad piſtillum, aut ad aliud lignum alligare, atque ita ligno in ſummum modiolum indito refringere, ita ut alii contra extendant humeris & poplite apprehenſis. Poteſt etiam ſuperna corporis pars neceſſitate hac extenſionis urgeri, partim quidem ſi ita voles, ligno rotundo levigate alte defoſſo, partem quamdam ipſius ſupereminentem intra crura juxta ani & ſcorti intercapedinem applicato, quo corpus ſequi prohibeat ad eos qui a pedibus extendunt. Deinde ad crus quod extenditur declinare non oportet, ſed aliquem a latere aſſidere, qui nates retrudat, ne corpus circumtrahatur. Partim vero ſi etiam circa alas hinc atque illinc ligna affigantur, manus autem extentæ ſerventur, apprehendat autem quis circa genu, atque ita contra extendat. Partim item ſi quis velit, aliis loris circa genu aut circa femur deligatis, & alio rotæ modiolo ſupra caput defoſſo, & loris ex ligno quopiam alligatis, & ligno ita in rotæ modiolum defixo, ad contrariam partem his, qui a pedibus extendunt, adtrahere poteſt. Quin & ſi voles, pro rotarum modiolis trabem mediocrem ſub lectum extendes, deinde ad trabis hinc atque illinc caput ligna fulciens ac refringens, lora ipſis alligata intendes. Si vero & hoc velis,
16 aſellis hinc atque illinc conſtitutis, in ipſis extenſionem facies. * Sunt autem & alii multi extenſionum modi. Optimum autem fuerit, ſi quis in magna civitate medicum agit, ut lignum habeat præparatum, in quo omnes neceſſitates inſint, tum ad omnes fracturas, tum ad omnes articulorum repoſitiones, ex extenſione, ac vectium uſu. Satis autem eſt, ſi lignum fuerit & longitudine, & latitudine, & craſſitudine tale, quales columnæ querneæ quadrangulæ fiunt. Poſtquam autem ſufficienter extenderis, facile jam eſt articulum reponere. Elevatur enim in directum ſupra priſtinam ſedem. Dirigere itaque manuum volis oportet, ita ut his partim in id, quod eluxatum eminet, innitaris, partim ab altera parte infra malleolum renitaris. Ubi vero repoſueris, ſi quidem fieri poterit, extentum ita deligabis. Si vero præ loris impediaris, his exolutis diſtentionem facias, donec deligaveris. Deligare autem eodem modo oportet, & faſciarum initiis ſimiliter in id, quod luxatum eminet, injectis, & primis obvolutionibus plurimis ſupra id factis, imo etiam ſpleniis plurimis ſupra id impoſitis, & compreſſione maxime iſthic contingente. Sed & hinc atque illinc multum inſuper deligare oportet. Magis autem hic articulus compreſſione opus habet in prima deligatione, quam is, qui in manu eſt. Poſtquam autem deligaveris, ſublimius reliquo corpore deligatam partem habeat. Poſitum autem ipſius ita facere oportet, quo quamminime pes dependeat.
17 * At vero attenuationem corporis ita facere oportet, prout talem vel talem vim ipſa luxatio habet. Aliqua enim parum, aliqua multum luxantur. In totum vero magis, & longiore tempore in vulneribus circa crura, quam his, quæ circa manus fiunt, attenuare oportet. Nam & majora, & craſſiora hæc, quam illa ſunt; & ſane etiam neceſſarium eſt quieſcere corpus ac decumbere. Verum poſtea deligare articulum tertia die, neque prohibet quicquam, neque urget; & alia omnia ſimiliter, velut ſuperius relata, curare oportet. Et ſi quidem quiete decumbet, ſufficient quadraginta dies,

ta dies, ſi ſolum in ſuum locum oſſa rurſus deſederint. Si vero quieſcere nolet, non facile quidem crure uti poterit, & deligatione ad multum tempus uti cogetur. Quæcumque vero oſſa non perfecte deſident in ſuum locum, ſed aliquid deficit, progreſſu temporis attenuatur coxa, & femur, & tibia. Et ſi quidem intro luxata fuerint, externa pars attenuatur, Si vero extra, interna. Plurima autem ad internam partem luxantur. * Poſtquam vero ambo tibiæ oſſa fracta fuerint 18 citra exulcerationem, extenſione vehementiore opus habent, Extendere autem oportet quibuſdam modis ex prædictis, ſi magnæ emotiones fuerint. Sufficiunt etiam a viris fientes extenſiones. Plerumque enim ſuffecerint duo viri robuſti, alter hinc, alter illinc diſtendentes. Intendere autem oportet in directum, ſecundum naturam, & ſecundum rectitudinem tibiæ, ac femoris, ſive tibiæ fractæ, ſive femoris oſſa extenderis. Sed & deligare ſic oportet utriſque extentis, utrum tandem horum deligaveris. Non enim eadem cruri, & manui conferunt. Nam ubi cubiti & brachii oſſa fracta fuerint deligata, manus appenſa excipitur. At ſi extenta deligaveris, figuræ carnium alterantur inter flectendum in cubiti flexura. Fieri enim non poteſt, ut cubiti flexura ad multum tempus maneat extenta. Non enim ſæpe in hac figura, ſed in flexione eſſe conſuevit. Quin & quum homines obambulare poſſint, ubi circa manum ſauciati fuerint, opus habent flexione in cubiti flexura. At crus quum & in ambulando, & in ſtando conſueverit, aliquando quidem extentum eſſe, aliquando vero fere extentum eſſe ad infernam partem ſecundum naturam: & ſane etiam ad hoc ut reliquum corpus vehat: propterea facile eſt ipſi extentum eſſe, ubi ejus neceſſitatem habuerit. Quin & in cubilibus ſæpe in hac figura eſt, ut videlicet ſit extentum. Poſtquam autem vulneratum fuerit, neceſſitas animi propoſitum in ſervitutem adigit. Impotentes enim fiunt ad ſe attollendum, adeo ut ne meminerint quidem, ut inflectant, ac exurgant; ſed quieſcunt in hac figura decumbentes. Propter has igitur cauſſas, neque extenſionis, neque deligationis figura eadem manui & cruri conducit. Si quidem igitur ſuffecerit extenſio, quæ per viros fit, nihil aliud laboris fruſtra inſumere oportet. Imperitiam enim arguit machinas adhibere, ubi ipſis non eſt opus. Si vero non ſufficiens fuerit extenſio per viros, etiam ex aliis neceſſariis quædam adhibere oportet, ſi quæ commoda fuerint. Quum autem ſatis jam extenta fuerint, facile eſt dirigere oſſa, & ad naturam reducere, manuum volis, ac palmis corrigendo, ac coaptando. Ubi vero direxeris, linteis deligare extenta ſive ad dextram partem, ſive ad ſiniſtram, & circumducere prima lintea conducat. Initia autem ipſorum ſupra fracturam injiciantur, & circum hanc primæ quoque obvolutiones circumducantur, deinde deligando ſurſum ad tibiam diſtribuantur, velut in fracturis dictum eſt. * Cæterum 19 lintea latiora eſſe oportet, & longiora, eaque multo plura circa crus quam in manu. Ubi vero deligaveris, ſuper planum quoddam & molle deponere convenit, ut neque hac, neque illac diſtorqueatur; neque repandum, neque gibbum fiat. Maxime autem confert pulvinar, aut linteum, aut laneum, durum, laxum, per medium ſecundum longitudinem ſubjectum, aut aliud quid, quod huic ſimile exiſtit. Nam de canalibus, qui ſub crura fracta ſubjiciuntur, quid conſulam ambigo, an ſupponere ipſos conveniat, aut non; proſunt enim, non tamen quantum putant hi, qui ipſos ſupponunt. Non enim quieſcere cogunt canales, velut illi putant. Nam neque dum reliquum corpus aut hac, aut illac vertitur, cogit canalis ut crus ne ſequatur, ſi non ipſe homo hujus rei curam habeat. Neque rurſus abſque corpore crus moveri canalis prohibet vel in hanc, vel in illam partem. Quin & crudelius eſt lignum ſubjicere, ſi non ſimul molle quiddam in ipſum indatur. At utiliſſimum eſt in ſtrato permutando, & in progreſſibus ad alvum exonerandam. Licet igitur & cum canali, & ſine canali, & bene, & male rem moliri. Verum vulgo perſuaſum eſt, etiam medicum minus delinquere, ſi canalis ſubjiciatur, etiamſi minus hoc artem referat. * Oportet enim ſuper plano quopiam, ac molli cubare crus ipſum, penitus in directum; 20 alioqui neceſſe eſt deligationem ſuperari a diſtortione, quæ in poſitu contingit, quocumque & quamtuncumque tandem inclinarit. Reſpondeat autem deligatus eadem, quæ etiam prius dicta ſunt. Nam & deligationem talem eſſe oportet, & tumorem ita attolli ad extremas partes, & laxationes ita, & religationes per tertium diem; & quod deligatur, gracilius inveniri, & deligationes magis facere, & pluribus linteis, & circumdare pedem laxe, ſi non vulnus valde propinquum genu fuerit. Extendere autem moderate, & dirigere oſſa in unaquaque deligatione oportet. Si enim recte curetur, & tumor ſecundum rationem procedat; tum locus, qui deligatur, tenuior, ac gracilior erit, tum oſſa adductu faciliora, & extenſioni magis obedientia. Poſtquam autem ſeptimus, aut undecimus aderit dies, ferulas apponere oportet, quemadmodum & in aliis fracturis dictum eſt. * Cæterum ferularum loca- 21 tiones vitare oportet & ſecundum malleorum rectitudinem, & ſupra tendinem, qui eſt in tibia pedis. At tibiæ oſſa corroborantur in quadraginta diebus, ſi recte curentur. Si vero ſuſpicionem habeas os aliquod directione opus habere, aut de ulceratione aliqua timeas, intermedio tempore ſolvere, & probe coaptata religare oportet. Porro ſi alterum tibiæ os fractum fuerit, extenſione quidem debiliore opus habet, non tamen deficere, neque ſegniter agere in extendendo convenit, & maxime quidem omnes fracturas in prima deligatione, quantum ejus fieri debet, extendere opor-

oportet; ſin minus, quamcitiſſime. Quodcumque enim os non recto modo coaptatum
deligans quis compreſſerit, locus majori dolore vexabitur. Reliqua vero curatio
eadem eſt. At vero ex oſſibus his internum, tibia & prima tibia appellatum, moleſtiam
majorem in curando exhibet, & extenſione magis opus habet; & ſi non recte coapta-
ta oſſa fuerint, occultari non poſſunt. Eſt enim totum conſpicuum, & carnis exors; &
22 hoc fracto, longe tardius progredi eo crure potuerint. * Si vero externum os fractum
fuerit, & multo facilius ferunt, & multo melius occultare poſſunt, etiamſi non bene
fuerit coaptatum. Eſt enim carnoſum, & cito in pedes conſiſtunt. Plurimum enim
oneris internum tibiæ os vehit. Nam ſimul & una cum ipſo crure, & oneris ſecun-
dum crus rectitudine, majorem laboris partem internum os ſuffert. Femoris enim ca-
put ſupernam corporis partem ſuſtinet. Hoc autem intra crus eſt, & non extra, ſed ſe-
cundum tibiæ rectitudinem; & ſimul reliqua dimidia corporis pars huic rectitudini
magis appropinquat, & non externæ; & ſimul craſſius eſt internum quam externum,
quemadmodum etiam id, quod in cubito eſt, ſecundum parvi digiti rectitudinem tenuius
eſt, & longius. In articulo tamen inferno non ſimilis eſt oſſis longioris conſtitutio. Inæ-
qualiter enim cubiti gibbus, ſive flexura, & poples flectuntur. Propter has igitur
cauſſas, externo quidem oſſe fracto, celeres progreſſus fiunt, interno vero fracto, tar-
23 di. * At vero ſi femoris os fractum fuerit, extenſionem præ omnibus facere opor-
tet, ita ut ne defectuoſius fiat. Amplior enim facta nihil læſerit. Neque enim, ſi quis
diſtantia ex vehementia extenſionis oſſa deligaverit, fieri poterit ut deligatio ipſa te-
neat, ut ita diſtent; ſed coeunt inter ſe oſſa quamcitiſſime, ubi intendentes ipſa remi-
ſerunt. Craſſiſſimæ enim, ac fortiſſimæ quum ſint hac parte carnes, deligationem ſupe-
rabunt, non ab ipſa ſuperabuntur. Magnum enim dedecus eſt ac detrimentum, femur
brevius efficere. Nam ſi quidem manus brevior fiat, & occultari poterit, & non ma-
gnus eſt error. At crus ſi brevius fiat, claudum hominem efficiet. Sanum enim crus
longius eſt, & id redarguit. Quare utilius fuerit, ut ſi quis male curandus ſit, ambo
potius crura fracta habeat, quam alterum tantum; equilibris enim ipſe ſibi ipſi fuerit
hoc modo. Poſtquam vero ſufficienter extenderis, directione, ac coaptatione per ma-
nuum volas facta, eodem modo deligare oportet, velut etiam prius ſcriptum eſt, injectis
etiam faſciarum initiis velut dictum eſt, & deligationis diſtributione ſurſum verſus fien-
te, & deligatus eadem reſpondeat, velut etiam prius; & doleat eodem modo, & melius
habeat, & ſimiliter rurſus deligetur, & ferularum appoſitio eadem fit. Corroboratur
24 autem femur in quinquaginta diebus. * Inſuper vero & hoc conſiderare oportet, quod
femur gibboſum magis eſt ad externam partem, quam ad internam, & magis ad an-
teriorem, quam poſteriorem. In has itaque partes etiam diſtorquetur, ſi non probe cu-
retur, & ſane iiſdem partibus etiam ipſe ſe ipſo magis excarnis eſt, ut neque occultari
poſſit in diſtortione. Si igitur hujuſmodi quippiam ſuſpectum habueris, machi-
nari ea oportet, quæ in brachio diſtorto conſuluimus. Pauca inſuper lintea circa
coxam, & locum inter coxas & lumbos circumdare oportet, quo & inguina, & ar-
ticulus circa intermediam crurum, ac inguinum partem, plechada appellatam, inſu-
per deligetur. Nam & alias confert, & ut ne extremæ ferularum partes lædant,
ſi ad non deligata adhibeantur. Deficere autem oportet ſemper ferulas, a nuda par-
te, & hinc atque illinc multum; & poſitionem ferularum ſemper ita providere conve-
nit, ut neque ſuper os aliquod circa articulos natura prominens, neque ſuper ner-
25 vum circa articulum fiat. * Tumores vero juxta poplitem, aut circa pedem, aut ju-
xta aliam quampiam partem, ex compreſſione elevatos, multis lanis ſuccidis probe
carminatis, vino ac oleo reſperſis, cerato ſublito, deligare oportet, & ubi preſſe-
rint ferulæ, citius laxare. Graciles autem fieri poterint, ſi ſupra ferulas gracilibus lin-
teis tumores deligaris, ab infima parte initio facto, ad ſupernam procedendo. Sic
enim quamcitiſſime tumor gracilis fieri poterit, & traſcenderit ſupra priores deli-
gationes. Verum hoc deligationis modo uti non oportet, ſi non periculum fuerit
in tumore, puſtularum, aut denigrationis. Tale vero nihil fit, ſi non quis valde pre-
mat fracturam, aut ſuſpenſam habeat, aut manu ſcalpat, aut aliud quid, quod irri-
tet, corpori allabatur. At vero canalem ſi quis ſub ipſum femur ſupponat, qui po-
plitem non excedat, læſerit magis, quam profuerit. Neque enim prohibuerit, quo mi-
nus & corpus, & tibia ſine femore moveatur. Noxius enim erit ad poplitem per-
26 tingens, & quod minime oportet, id facere impulerit. * Minime vero oportet ge-
nu flectere. Omnem enim turbationem deligationibus inducit, & femore, & tibia
deligata, quiſquis genu flexerit. Neceſſe enim erit propter hoc, muſculos alias
atque alias aliam figuram habere. Neceſſe eſt item oſſa fracta moveri. Præ omni-
bus itaque faciendum, ut poples ſit extentus. Videtur igitur canalis ſimiliter prodeſ-
ſe, qui a coxa ad pedem uſque ſubjectus contineat, & alias circa poplitem faſciam
cum canali laxe circumdare oportet, quemadmodum infantes in cunis faſcis obvolvun-
tur. Deinde ſi femur ad ſupernam partem diſtorqueatur, aut ad latus, melius ita con-
tineri poterit una cum canali. Cæterum calcanei ſummi valde magnam curam habere
convenit, ut & in tibiæ, & in femoris fracturis apte ſe habeat. Si enim dependeat
pes, reliqua tibia firmata, neceſſe eſt juxta anteriorem tibiæ partem oſſa incurva eſ-
ſe. Si vero calcaneum quidem moderato altius fuerit firmatum, reliqua vero tibia ali-
quantulum elevata, neceſſe eſt huic oſſi, ut circa anteriorem tibiæ partem moderato

cavius appareat; atque hoc adhuc magis, ſi calcaneum hominis natura fuerit magnum. Sed & omnia oſſa tardius corroborantur, ſi non ſecundum naturam poſita fuerint, itemque ea, quæ non in eadem figura quieſcunt; & calli quoque debiliores ipſis obducuntur.

S E C T I O III.

ATque hæc quidem de his, quibus oſſa quidem fracta ſunt, non autem extra eminent, neque alias ulcus factum eſt. 27 * Quibus vero oſſa fracta ſunt ſimplici modo, & non multifido, ita ut eadem die repoſita ſint, aut poſtridie in ſedem ſuam recepta, & nullus timor ſit fiſſorum oſſium diſceſſionis; aut etiam quibus ulcus quidem factum eſt, oſſa vero fracta non extra eminent, neque modus fracturæ talis eſt, ut ſint ſegmenta a fiſſis oſſibus ſeparata; tales ſpes eſt ſimplici modo curari poſſe. Et quidem ſane neque magni quippiam boni, neque mali facientes, ulcera quidem curant aliquo purgatorio, aut picatum ceratum, ut emplaſtrum cruentis vulneribus idoneum, aut aliud quid ex his quæ facere ſolent, imponentes. Ego vero eos laudo, qui ſplenia vino imbuta, aut lanas ſuccidas, aut aliud quid hujuſmodi deligant. Ubi vero ulcera pura facta fuerint, & jam coaleſcunt, tunc multis linteis deligare, & ferulis dirigere conantur. Hæc quidem curatio boni aliquid facit, nihil autem magni mali; oſſa tamen non ſimiliter in ſuam ſedem firmari poſſunt, verum corpora aliquanto tumidiora ea parte fiunt, quam ſit opportunum, fiunt autem & breviora his, quibus utraque oſſa aut cubiti, aut tibiæ fracta ſunt. 28 * Alii vero rurſus ſunt, qui talia ſtatim linteis curant, & hinc atque illinc linteis deligant, ulcus vero ipſum relinquunt, & perfrigerari ſinunt; deinde ſuper ulcus purgatorium aliquod imponunt, & ſpleniis vino imbutis, & lanis ſuccidis curant. Hæc curatio mala eſt, & veriſimile eſt eos, qui ita curant, tum in aliis fracturis, tum in hujuſmodi maxime imprudenter ſe gerere. Maximum enim eſt cognoſcere quomodo initium lintei injicere oportet, & qua parte maxime comprimere; & quæ utilitas contingat, ſi quis initium lintei recte injiciat, & qua maxime oportet parte premat; & quæ detrimenta inducantur, ſi quis non recte injiciat, neque maxime oportet premat, ſed hinc atque illinc id faciat, & dictum quidem eſt etiam in ſuperioribus, quæ ex utriſque eveniant. Teſtatur autem & ipſa hæc medicina. Neceſſe eſt enim ei, qui ita deligatur, tumorem ad ipſum ulcus elevari. Etenim ſi ſanum corpus hinc atque illinc fuerit deligatum, in medio vero relictum, juxta relictum utique ſpatium maxime intumuerit, ac decoloratum reddetur, quo modo ulcus hæc non perpetietur? Neceſſe igitur eſt, ut ulcus quidem decoloratum ſit, & labiis everſum ac protuberans, verum lachrymoſum & non ſuppurans oſſa vero, etiam quæ diſceſſura non erant, diſcedunt; ſed & pulſans, & febriens ulcus fuerit. Coguntur autem propter tumorem cataplaſmata inſuper imponere, quod & ipſum incommodum eſt his, qui hinc atque illinc deligantur. Pondus enim inutile ad reliquum pulſum accedit. Poſtremum vero deligamenta reſolvunt, ubi jam malum ipſis recrudeſcit, & de cætero citra deligationem curant. Neque vero minus, etiam ſi aliud quoddam ejuſmodi vulnus acceperint, eodem modo curant. Non enim deligationem hinc atque illinc factam, & ulceris perfrigerationem in cauſſa eſſe putant, ſed aliud quoddam infortunium. Attamen de hoc tam multa non ſcripſiſſem, ſi non certo ſcirem incommodam eſſe hanc deligationem, & multos eſſe qui ita curent, & magni momenti eſſe hanc rem dediſcere, & teſtimonio hæc eſſe, quod recte ſcripta ſint ea quæ prius ſcripta ſunt, ſive maxime præmendæ ſint, ſive minime ipſæ fracturæ. 29 * Oportet autem, ut in ſumma dicam, his, quibus non eſt futuri diſceſſus oſſis expectatio, eamdem curationem adhibere, veluti his quibus os fractum fuerit, ulcus autem non habent. Nam & extentiones, & directiones, ac coaptationes oſſium eodem modo facere oportet, & conſimilem deligationem. Super ipſum enim ulcus ſplenium tenue duplex, picato cerato illitum, deligandum eſt, & circumſitæ partes cerato albo illinendæ. Verum lintea, & reliqua latiora aliquantum fiſſa ſint magis, quam ſi non ulcus haberent; & id, quo primum deligamus, multo latius ſit ipſo ulcere. Quæ enim anguſtiora ſunt quam ulcus, cinctum ulcus tenent, id quod fieri non convenit, ſed prima circumductio totum ulcus comprehendat, & linteum hinc atque illinc præmineat. Itaque ſecundum ulceris rectitudinem linteum injicere oportet, & premere paullo minus, quam ſi ulcus non haberent. Diſtribuenda vero eſt deligatio, velut etiam prius dictum eſt. Lintea autem ſemper quidem mollis modi ſint, magis tamen in talibus, quam ſi ulcus non eſſet. Copia vero linteorum non minor ſit prius relatis, ſed etiam aliquanto amplior. Si vero deligatus fuerit, videatur is ſibi lintea firmata quidem eſſe, non autem compreſſa, dicatque ſuper ulcus maxime firmata eſſe. Eadem autem tempora eſſe oportet, ad hoc ut magis firmata eſſe videantur, & ad hoc ut magis laxa videantur, quemadmodum etiam in ſuperioribus dictum eſt. Deligatio etiam poſtea facienda per tertium diem, ita ut omnia poſtea faciamus conſimili modo, velut prius dictum eſt, præterquam quod in totum minus aliquanto hæc, quam illa comprimenda ſunt. Quod ſi ſecundum rationem, quæ fieri par eſt, facta fuerint, gracilior quidem ſemper comperietur ulceris pars, graciliores autem & reliquæ omnes, quæ a deligatione continentur; & ſuppurationes citiores erunt, quam in ulceribus aliter curatis; & quæcumque caruncula in vulnere denigratæ ſunt, & mortificatæ, citius abrum-

rumpuntur ac excidunt in hac curatione, quam in aliis; & ad cicatricem citius pervenit ulcus, ſi hoc modo, quam ſi alio curetur. At omnium horum cauſſa eſt, quod & locus circa ulcus gracilis fit, & quæ circumſita ſunt, gracilia omnia fiunt. In reliquis igitur omnibus conſimiliter curare oportet, velut oſſa ſine ulcerationibus fracta. Verum ferulas apponere non oportet. Et propterea lintea his plura eſſe debent, quam aliis, & quod minus comprimantur, & quod ferulæ tardius apponantur. Si tamen ferulas appoſueris, non ſecundum rectitudinem ulceris appones, ſed ita ut laxæ adhibeantur, providendo ut nulla magna ab ipſis conſtrictio fiat. Dictum autem hoc quoque eſt in his, quæ prius ſcripta ſunt. Victus autem rationem exquiſitiorem, & longiori tempore conſtituere oportet his, quibus ab initio ulcera fiunt, & quibus oſſa extra eminent; & ut in ſumma dicatur, in vehementiſſimis vulneribus exquiſitiore, eoque diu-
30 turniore victu uti convenit. * Eadem etiam curatio ulcerum eſt, in quibus oſſa quidem fracta ſunt, ſed ulcus ab initio non fuit, verum inter medendum factum eſt, aut ulcere linteis magis compreſſo, aut a ferularum inſeſſu, aut ab alia quapiam cauſſa. Cognoſcuntur autem tales fracturæ, an ulcus ſubſit, & dolore, & pulſibus, & tumor qui in extremis partibus eſt, talibus durus efficitur; & ſi digitum admoveris, attollitur, ſed & cito rurſus ſubterfugit. Si igitur tale quid ſuſpicatus fuerit, ſolvere oportet; & ſi quidem pruritus circa ſubligationes fuerit, aut alia quapiam parte deligata, cerato picato pro altero uti. Si vero horum nihil fuerit, verum ipſum ulcus irritatum, reperitur nigrum valde aut impurum; & futurum eſt, ut & carnes ſuppurentur, & nervi inſuper excidant: hos omnino perfrigerare non oportet, neque quicquam has ſuppurationes vereri, ſed curare in reliquis omnibus conſimili modo, velut eos quibus ab initio ulcus factum eſt. Linteis vero deligare incipere oportet valde laxis a tumore, qui in extremis partibus conſiſtit, atque ita deligationem diſtribuere ſemper ſurſum verſus, nuſquam quidem comprimendo, ſed maxime ſuper ulcus firmando, ſuper alia vero minus: & prima quidem lintea hæc munda ſint, & non anguſta. Copia vero linteorum tanta ſit, quanta eſt ſi cum ferulis deligatio fiat, aut paullo minor. Super ipſum autem ulcus ſufficiens eſt ſplenium cerato albo illitum. Sive enim caro, ſive nervus denigratus fuerit, excidet. Talia enim acribus curare non oportet, ſed mollibus, velut ambuſta. Deligare vero poſtea per tertium diem convenit, ferulas autem non apponere. Quieſcere vero magiſquam prius, & modico cibo uti. Scire vero expedit, ſive caro, ſive nervus ſit, id quod excidet, quod hoc modo multo minus ultra depaſcitur, & multo citius excidet, & multo graciliores circumſitæ partes erunt, quam ſi quis exolutis linteis, aliquid medicamentorum purgatoriorum ſuper ulcus imponat. Quin & ſi exciderit id quod ſuppuraſſet, & citius carne repletur, & citius ad cicatricem pervenit, quam ſi illo aut alio modo curetur. Omnia ſane in hoc ſita ſunt, ut quis hæc recte & moderate deligare ſciat. Conferunt inſuper & figuræ, quales eſſe oportet, & reliqua victus ratio, & linteorum aptitudo. Si vero in recens vulneratis decipiaris, oſſium diſceſſum non fore putans, quum tamen expectatio ſit illa emerſura eſſe, modum curationis timere non oportet. Nihil enim magni mali contigerit, ſi modo bonas, ac innoxias deligationes manu facere noveris. Signum autem hoc eſt, ſi oſſium diſceſſus in hoc curationis modo futurus eſt. Pus enim multum fluit ex ulcere, & gliſcere, ac turgere affecta pars videtur. Frequentius igitur deligare oportet ob nimiam humiditatem, & quod alias etiam febres fiunt. Et ſi quidem valde
31 premantur a deligatione, & ulcus, & circumſitæ partes graciles fiunt. * Quicumque itaque valde tenuium oſſium diſceſſus fiunt, hi nulla magna mutatione opus habent, niſi ut laxius deligatio fiat, ut ne pus intercipiatur, ſed facile effluere poſſit. Sed & frequentius deligare oportet, donec os diſceſſerit, & ferulas non apponere. Quibus vero majoris oſſis diſceſſus expectatur, ſive hoc a principio prænoveris, ſive etiam poſtea cognoveris, non amplius eadem curatione opus habet. Sed extentiones, & directiones ita facere oportet, velut dictum eſt; ſplenia vero duplicata, latitudine quidem dimidio palmo non minora: quale tamen fuerit vulnus, juxta hoc conjectura facienda eſt: longitudine vero paullo quidem breviora, quam ut bis circum ſauciatum corpus circumduci poſſint, multo vero longiora, quam ut ſemel. Copia vero tot ſint, quot facere conducit. Hæc in vino nigro auſtero madefacta, ex medio initio facto, circumvolvere oportet, quemadmodum faſcia ex duobus initiis deligatur; & deinde faſciatim alternatione ipſorum facta, initia dimittere. Hæc & ſuper ipſum ulcus adhibenda ſunt, & ab utraque ulceris parte, & ne comprimantur, ſed ſaltem fulciendi ulceris gratia incumbant. Supra ipſum vero ulcus ceratum picatum imponere oportet, aut aliquod ex emplaſtris cruentis vulneribus deſtinatis, aut aliud quoddam medicamentum, quod familiare, ac idoneum ſit humectationi adhibendæ. Et ſi quidem æſtatis tempus fuerit, vino madefacere ſplenia frequenter oportet; ſi vero hyems, lanas ſuccidas multas vino & oleo imbutas adhibeto. Oportet autem capræ pellem ſubſternere, & defluxiones obſervare, ut facile effluere poſſint, ita ut meminerimus quod hi loci in iiſdem figuris multo tempore permanentes, intertri-
32 gines curatu difficiles faciunt. * Qui vero deligatione ſanari per aliquem ex relatis, aut referendis modis non poſſunt, eos magnam huc curam adhibere convenit, ut fractam corporis partem commode poſitam habeant ſecundum rectitudinem, animadverſione ad hoc habita, ut ſurſum magis, quam deorſum vergat. Si vero quis bene ac faci-

le opus perficere velit, operæ pretium eſt etiam machinamenta facere, quo juſtam & non violentiam extenſionem pars corporis fracta habeat. Maxime vero in tibia machinamenta adhibere expedit. Sunt igitur aliqui, qui in omnibus tibiæ fracturis, & quæ deligantur, & quæ non deligantur, pedem ſummum ad lectum alligant, aut ad aliud quoddam lignum juxta lectum defoſſum. Hi itaque omnia mala faciunt, nihil autem boni. Neque enim ullam opem affert extenſioni hæc pedis alligatio. Nihilo enim minus ad pedem concedet reliquum corpus, atque ſic non amplius extenditur. Neque rurſus ad rectitudinem quicquam prodeſt, ſed etiam obeſt. Dum enim vertitur reliquum corpus aut hac, aut illac, nihil prohibebit vinculum illud, quo minus & pes, & oſſa pedi annexa reliquum corpus ſequantur. Imo ſi pes alligatus non fuiſſet, minus diſtorqueretur. Si vero quis pilas duas ex corio Ægyptio conſuat, tales quales geſtant hi qui multo tempore in magnis compedibus vincti ſunt; habeant autem pilæ hinc atque illinc tunicas, ad vulneris quidem partes, profundiores, ad articulorum vero partes, breviores; ſint item tumidæ, ac molles, & congruentes ad hoc, ut altera ſupra malleolos, altera infra genu coaptetur. Habeat inſuper utraque duas utrinque appendices a latere aut ex ſimplici, aut ex duplici loro breviores velut anſas, ita ut alteræ ſint ab utraque malleoli, alteræ ab utraque genu parte; & ſuperna pila alteras tales habeat ſecundum eamdem rectitudinem. Poſtea virgis corneis acceptis, æqualem inter ſe magnitudinem habentibus, craſſitudine quidem digitali, longitudine vero ut flexæ appendicibus congruant, huc diligentiam adhibeas, ut extremæ virgarum partes non ad corpus, ſed ad ſummas pilarum eminentias innitantur. Oportet autem tria eſſe virgarum paria, aut etiam plura, & alias aliis aliquanto longiores, & aliquanto breviores ac minores, ut ſi velis magis diſtendere poſſis. Locentur autem virgæ utræque hinc atque illinc a malleorum utraque parte. Hæc itaque ſi bene machinatus fueris, & extenſionem juſtam exhibuerint, & ſecundum rectitudinem æqualem, & vulneri nullus dolor acceſſerit. Nam quæ expreſſa fuerint, ſi quid tamen exprimetur, partim ad pedem abducentur, partim ad femur; & virgæ hinc atque illinc a malleolis accomodatiores erunt, ut tibiæ poſitio non impediatur, & vulnus probe impingat, ac ſuſtentetur. Neque enim impedimento eſt, ſi quis velit duas virgas ſuperiores ipſas inter ſe conjungere, & ſi quis leviter quid ſuperimponere velit, ut id quod ſuperimponitur, a vulnere elevatum ſit. Si quidem igitur & pilæ lenes, & molles, & bonæ, & recenter conſutæ fuerint, & virgarum intentio probe intenta fuerit, velut jam dictum eſt, commodum erit machinamentum. Si vero quid horum non recte habuerit, læſerit magiſquam profuerit. Convenit autem & alias machinas aut bene machinari, aut non machinari. Turpe enim eſt & minime artificioſum, in machinis ſtruendis a machinis aberrare. 33 * Plerique porro medici fracturas, & cum ulceribus, & ſine ulceribus, primis diebus lanis ſuccidis curant, & nihil ab arte alienum ipſis hoc eſſe videtur; & qui quidem a recens vulneratis coguntur, ex linteorum inopia lanis uti, his plurimus veniæ locus patet. Non enim habuerit quis in linteorum penuria aliud quid multo melius ad tales deligandas, quam eſt lana. Verum omnino multæ lanæ eſſe debent, & valde bene carminatæ, & non aſperæ. Nam paucarum & malarum vires etiam modicæ ſunt. Qui vero ad unum, aut duos dies lanis deligare juſtum eſſe cenſent, tertia vero ac quarta linteis deligantes premunt, ac extendunt tunc vel maxime, hi in re multi adeo, ac magni in medicina momenti ſe imprudenter gerunt. Minime enim tertia, ac quarta die omnia vulnera movere oportet, & ut in ſumma dicam, etiam omnes ſpecillorum admotiones vitare convenit in his diebus, & alia quoque quibus vulnera irritantur. In totum enim tertia, ac quarta dies in pleriſque vulneribus recrudeſcentias pariunt, & quæ ad inflammationem ac immunditiam procedunt, & quæ ad febres deveniunt. Et hæc res multi momenti eſt ut diſcatur, ut ſi qua alia. Cum qua enim ex utiliſſimis in medicina rebus non ſolum circa vulnera, verum etiam circa alios multos morbos communionem non habet? niſi quis etiam alios morbos ulcera eſſe dixerit. Habet enim & hic ſermo aliquam veriſimilitudinem. Multis enim modis alii aliis cognati ſunt. 34 * Quicumque tamen juſtum eſſe putant lanis uti, donec ſeptem præterierint dies, deinde vero extendere, ac dirigere, & linteis deligare, hi non ſimiliter imprudentes videri poterint. 35 * Nam & maximum inflammationis periculum præteriit, & oſſa laxa, ac apta poſt hos dies ſunt. Longe tamen & hæc curatio ſuperatur ab ea deligatione, quæ ab initio linteis fit. Ille enim modus præparat, ac efficit ut ſeptima die ferulis perfecte deligari poſſint. Hinc autem modus multo tardior eſt. Sed & alia quædam detrimenta habet. Verum longum eſſet omnia ſcribere. Quibus vero oſſa fracta & extra eminentia in ſuam ſedem collocari non poſſunt, his hæc reſtitutio debetur. Ferramenta facere oportet ad eum modum, quem vectes habent illi quibus lapicidæ utuntur, alia latiora, alia anguſtiora. Eſſe vero convenit tria, aut plura etiam, quoquis maxime congruis utatur. Poſtea cum his una cum extenſione motionem aggredi oportet, ita ut ad inferiorem oſſis partem ſubjicias, ad ſuperiorem vero partem oſſis ſuperiorem ferramenti partem innitendo firmes; in ſumma, quemadmodum ſi quis lapidem aut lignum vehementer vecte commoveat. Sint autem valida ferramenta quantum ejus fieri poteſt, ut ne flectantur. Hoc magnum auxilium eſt, ſi & ferramenta idonea fuerint, & ſi quis velut convenit commotionem faciat. Nam ex omnibus inſtrumen-

ſtrumentis, quæ homines machinati ſunt, fortiſſima hæc tria exiſtunt, aſelli cir-
cumductio, per vectes commotio, & cuneorum uſus. At ſine horum uno aliquo, aut
ſine omnibus, nullum vehementiſſimum opus homines perficiunt. Non igitur ſper-
nenda eſt hæc per ferreos illos vectes commotio, aut enim hoc modo, aut nullo a-
lio in ſedem ſuam collabentur. Si vero ſuperna oſſis pars immutata fuerit, ac con-
fracta, ut vecti adhibendo locus non ſit commodus, ſed acutum quid prominet, tunc
oſſe ſcalpendo deraſo, ſecuram vecti ſedem facere oportet. Hanc autem per vectes
commotionem, & extenſionem eadem die, aut ſecunda facere oportet. Non autem ter-
tia. Minime vero quarta, aut quinta. Nam etiamſi non reponas, ſed alias moleſtiam ex-
hibeas in his diebus, inflammationem induxeris: quanto magis ſi reponas? Convul-
ſionem tamen multo magis induxeris ſi reponas, quam ſi reponere omittas. Atque hæc
probe noſſe convenit. Si enim reponenti convulſio acceſſerit, non multa ſalutis ſpes
eſt. Commodum autem eſt rurſus ejicere os a ſua ſede, ſi hoc fieri citra moleſtiam poſ-
ſit. Non enim in laxioribus, quam oportunum eſt, convulſiones, ac diſtentiones accedunt,
ſed in his quæ magis extenta ſunt. Cæterum de qua re nunc nobis ſermo eſt, in præ-
dictis illis diebus moleſtiam exhibere non oportet, & curam adhibere, ut ulcus mini-
me inflammetur, & maxime ſuppuretur. Poſtquam vero ſeptem præterierint dies,
aut paullo plures, ſi ſine febre fuerit, & ulcus non inflammatum ſit, tunc minus vetat
ut reponere tentes, ſi ſperes obtenturum te eſſe; ſin minus, non oportet fruſtra mo-
leſtiam ſuſcipere, & inferre. Si igitur oſſa repoſueris in ſuam ſedem, jam ſcripti
ſunt modi quomodo curare oportet, ſive oſſa diſceſſura eſſe, ſive non, expecta-
tio ſit; & ſi quidem oſſium diſceſſus expectatio ſit, eo quem dixi modo cum linteis,
in omnibus talibus deligationem facere oportet, ex medio linteo initio facto utplu-
rimum, velut ex duobus initiis faſcia deligatur. Conjecturam autem facere oportet
juxta ulceris formam, quo ſit quamminimum hians, ac labiis protuberans, & expaſ-
ſum. Aliis enim ad dextram deligare commodum eſt, aliis ad ſiniſtram, aliis ex duobus
36 initiis. * Quæcumque vero oſſa repoſitionem effugerunt, ea diſceſſura eſſe, noſſe opor-
tet; itemque ea, quæ carnibus penitus nudata ſunt. Nudatur autem quorumdam ſuperna
pars, quorumdam vero carnes circumcirca mortificantur. Et quibuſdam quidem ex
veteri vulnere aliqua oſſa emarcuerunt, quibuſdam vero non; & aliquibus magis,
aliquibus minus, & partim parva, partim magna. Propter hæc igitur relata, uno
verbo dici non poteſt, quando oſſa ſint diſceſſura. Aliqua enim ob parvitatem, aliqua
ex eo quod in ſumma parte exiſtunt, citius diſcedunt: aliqua eo quod non diſcedunt,
reſiccata & marcida fientia deſquamantur. Præterea differt curatio a curatione.
In totum igitur oſſa citiſſime his diſcedunt, quibus citiſſimæ fiunt ſuppurationes,
& citiſſimæ, ac optimæ carnis productiones. Subnaſcentes enim juxta læſam par-
tem carnes plerumque oſſa ipſa elevant. Totus tamen oſſis circulus, ſi in quadragin-
ta diebus diſceſſerit, bene diſcedet. Quædam enim ad ſexaginta dies perveniunt.
Nam & rariora oſſa citius diſcedunt, ſolidiora vero tardius. Alia autem minora; mul-
37 to minore temporis ſpatio, alia aliter. * Cæterum os extra eminens his de cauſſis præ-
ſecare oportet, ſi reponi non poſſit, & parum abſit ut reponi poſſe videatur, & fieri
poterit ut auferatur, & ſi noxium fuerit, & de carnibus quid rumpat, & ſenſus mole-
ſtiam exhibeat. Sed & ſi nudum fuerit, tale auferre oportet. Reliqua ſive præſeces,
ſive non præſeces, non multum refert. Hoc enim certo ſcire expedit, quod oſſa, quæ
carnibus perfecte privantur, ac exareſcunt, omnia penitus diſcedent. A quibus vero
ſquamæ diſceſſuræ ſunt, ea præſecare non oportet. Conjecturam vero eorum, quæ di-
ſcedent, ex conſtitutis ſignis facere oportet. Curare autem tales ſpleniis & vinoſa cu-
ratione, velut etiam prius de diſceſſuris oſſibus ſcriptum eſt. Sed cavere decet, ne pri-
mo tempore frigidis madefiant. Rigorum enim febrilium periculum eſt. Periculum item
convulſionum. Frigida enim ſemper convulſionem provocant; quandoque vero etiam ul-
cera. Noſſe quoque id convenit, neceſſe eſſe ibi corpora breviora fieri, ubi oſſa
38 fracta ac immutata curantur, & quibus totus oſſis circulus diſceſſit. * At vero
quibus femoris, aut brachii os extra eminet, hi non valde ſuperſtites evadunt. Nam
& oſſa magna ſunt, & multum medullæ habent; & quæ ſimul vulnerantur, multa
ſunt & magni momenti, & nervi, & muſculi, & venæ. Et ſi quidem repoſueris, con-
vulſiones accedere ſolent. Si vero non repoſita fuerint, febres acutæ, & bilioſæ, &
ſingultuoſæ oboriuntur, & denigrantur. Non minus autem ſuperſtites evadunt hi, qui-
bus repoſita non ſunt, neque tentatum eſt, ut reponerentur. Adhuc vero magis eva-
dunt, quibus inferna oſſis pars eminet extra, quam quibus ſuperna. Evadunt etiam qui-
bus repoſita fuerint, attamen raro. Nam & curationes a curationibus multum diffe-
runt, & naturæ corporum a naturis, ad facile tolerandum. Multum etiam differt an in
39 interna brachii, ac femoris parte oſſa extra promineant. * Multæ enim & pericu-
loſæ venarum extenſiones in interna parte ſunt, quarum aliquæ ſi vulnerentur, letha-
les ſunt. Sunt autem & in externa parte, verum minus. In talibus igitur vulneribus,
qualia pericula immineant, ignorare non oportet, & ad temporum occaſiones prædice-
re. Si vero reponere hæc oſſa cogaris, & reponendi aliqua tibi ſpes ſit, & non mul-
ta oſſis immutatio fuerit, & muſculi non concurrerint: ſolent enim concurrere: ve-
ctis molitio etiam his cum extenſione opem bene ferre poterit. Ubi vero reponis, ve-
ratrum molle bibendum dare oportet eadem die, ſi eadem die repoſita fuerint; ſin mi-

nus,

nus, ne aggredi quidem oportet. Verum ulcus curare oportet velut in capitis oſſibus fractis, & frigidi nihil adhibere, & cibos penitus auferre; & ſi quidem amara bile præditus natura fuerit, favorum cremorem odoratum coctum, aūt acetum mulſum dulce in aquam inſtillato, eoque pro victu utatur. Si vero amara bile præditus non ſit, aquæ potione utatur. Et ſi quidem continua febre laborarit, ad quatuordecim dies ut minimum hoc victu degat. Si vero ſine febre ſit, ſeptem diebus. Poſtea ſenſim progreſſu fiente, ſecundum rationem ad vulgarem victum adducatur. Et quibus oſſa non repoſita fuerint, eamdem itidem medicamenti purgationem facere oportet, & ulcerum curationem, eumdem item exhibere victum; & dependentem de corpore partem non extendere, ſed magis adducere, quo laxior ſit pars circa ulcus. At oſſium diſceſſus diuturnus eſt, velut etiam prius dictum eſt; maxime vero talia fugere oportet, ſi modo quis honeſtam fugam habeat. Nam & ſpes paucæ ſunt, & pericula multa; & ſi quis non reponat, artis expers eſſe videri poterit; & ſi reponat, propinquius ad mortem, quod ad ſalutem perduxerit. * Cæterum luxationes, & emotiones oſſium circa genua multo 40
mitiores ſunt emotionibus, ac luxationibus circa cubiti flexuram. Nam femoris articulus pro magnitudine expeditior eſt quam brachii, & juſtam naturam ſolum habet, eamque rotundam. Brachii vero articulus & magnus eſt, & ſinus plures habet. Ad hæc vero, tibiæ oſſa longitudine inter ſe ſimilia ſunt, & externum os paullulum ne memorabili quidem modo excedit, nullum magnum impedimentum afferens, a quo externus tendo circa poplitem enaſcitur. At cubiti oſſa inæqualia ſunt, & quod brevius eſt, multo craſſius eſt; quod vero tenuius eſt, multum ſuperat & excedit articulum. Dependet tamen & hoc ex nervis, juxta communem oſſium connexionem. Majorem autem partem connexionis nervorum in brachio os tenue habet, quam craſſum. Horum itaque articulorum, & oſſium flexuræ cubiti natura hujuſmodi eſt. * Et propter naturæ modum 41
oſſa circa genu ſæpe quidem luxantur, facile autem rurſus incidunt, ac reponuntur. Inflammatio vero non magna accedit, neque vinculum articuli. Luxantur autem plerumque in internam partem, aliquando etiam ad externam, quandoq; etiam ad poplitem. Horum omnium repoſitiones non ſunt difficiles. Verum ſi quidem foras, aut intro luxentur, hominem in humili aliquo ſedili ſedere oportet, ita ut crus altius, non tamen multo habeat. Extenſio autem plerumque moderata ſufficit, ita ut ab altera parte tibia, ab altera femur in diverſum extendatur. At oſſa circa cubiti flexuram moleſtiora ſunt, quam quæ circa genu ſunt, & difficilius reponi poſſunt, etiam ob inflammationem, ſi quis non ſtatim reponat. Luxantur quidem minus quam illa, verum difficilius reponuntur ac coaptantur, inſuperque inflammantur, ac callum acquirunt. Sunt autem & horum plerumque parvæ inclinationes, aliquando ad partem ad coſtas, aliquando ad externam, non ut totus articulus ſit emotus, ſed manet quid juxta oſſis brachii cavitatem, qua parte cubiti os excedens habet. Talia igitur, ſive hac, ſive illac luxentur, facile eſt reponere; & ſufficit extenſio in directum fiens ſecundum brachii rectitudinem, ita ut alter juxta manus juncturam extendat, alter locum ſub alis amplectatur. Medicus vero altera manu ad emotum articulum admota, volis impellat; altera prope ad articulum injecta retrudat. Obediunt autem tales luxationes, & non tarde reponuntur, ſi quis antea quām inflammentur reponat. Luxantur autem plerumque magis ad internam partem, luxantur etiam ad externam. Innoteſcit id ex figura: & talia ſæpe etiam abſque vehementi tenſione rurſus incidunt. Oportet autem in his quæ intro luxantur, articulum quidem ad naturam ſuam repellere, cubitum vero magis in pronam partem vergentem circumducere. Et plerumque ſane cubiti luxationes hujuſmodi ſunt. * Si vero trangreſſus fuerit articulus, aut hac, aut illac, ſupra cubiti os, quod 42
ad brachii cavitatem excedit: fit quidem raro hoc: ſi vero fiat, non amplius ſimiliter extenſio in directum fiens, talibus luxationibus idonea eſt. In tali enim extenſione, os a cubito excedens, brachii tranſgreſſionem prohibet. Oportet itaque ſic emotis extenſionem talem facere, qualis prius deſcripta eſt, ubi quis oſſa brachii fracta deligat, ut ab alia quidem in ſupernam partem tenſio fiat, ab ipſa vero cubiti flexura ad infernam cogatur. Sic enim brachium ſupra ſuum ſinum maxime elevabitur. Si vero elevatum fuerit, facilis eſt reſtitutio cum volis manuum, ita ut emotam quidem brachii partem apprehendentes impellamus, os vero cubiti juxta articulum retrudamus, utraque eodem modo, minus tamen. Aque talis extenſio hujuſmodi luxationis juſtiſſima eſt. Poterit etiam reponi per extenſionem in directum, verum minus quam hoc modo. * At ſi in anteriorem partem brachium luxetur: rariſſime autem hoc contingit. Sed 43
quid repentina eluctatio non ejecerit? Multa enim etiam præter naturam ſuam excidunt, etiam magnum quid ſit quod prohibeat. Huic autem eluctationi magnum quoddam obſtaculum eſt, & os craſſius quod ſuperexcedit, & multa nervorum extenſio; attamen quidam ſane eluctantur. Signum autem his qui ita eluctati ſunt. Nihil enim de cubito flectere poſſunt. Manifeſtus eſt etiam articulus ad contactum. Si quidem igitur non ſtatim repoſitus fuerit, vehementes ac violentæ inflammationes, itemque febriles fiunt. Si vero ſtatim quis occurrat, facile reponi poteſt. Oportet autem linteum durum convolutum (ſuffecerit non magnum) imponere obliquum in cubiti flexuram, & derepente cubitum inflectere, & manum quammaxime ad humerum adducere. Sufficiens igitur fuerit hæc repoſitio his, qui ita eluctati ſunt. Sed & extenſio in directum, hunc repoſitionis modum coaptare poteſt; volis tamen manus in eminentem brachii partem injectis, juxta flexuram retro impellere oportet, ita ut aliquis inferne iiſdem

in cu-

in cubiti gibbum injectis, ad cubiti rectitudinem retrudat. Efficax eſt etiam in hoc luxationis modo illa extenſio, quæ prius ſcripta eſt, quomodo oſſa brachii fracta extendere oportet, ubi ſunt deliganda. Poſtquam vero extenta fuerint, ſic cum manuum

44 volis injectis coaptationes facere, velut etiam prius ſcriptum eſt. * Cæterum ſi in poſteriorem partem brachium exciderit, raro autem hoc contingit, hæc luxatio omnium maxime doloroſa exiſtit, & febres continuas meracæ bilis paucorum dierum, ac maxime lethales inducit; & tales extendere brachium non poſſunt. Si igitur ſtatim affueris, extento cubiti gibbo cogere oportet, & ſponte incidit. Si vero febris prævenerit, non amplius reponere oportet; dolor enim in cogendo augeſcet. Ut autem in ſumma dicam, neque alium articulum febrienti reponere oportet, minime vero cubiti gibbum. Sunt autem & aliæ læſiones, ac moleſtiæ circa cubiti gibbum. Hoc enim os craſſius, ſi quando ab altero emotum eſt, neque flecti, neque extendi ſimiliter poteſt. Manifeſtum autem fit ex contactu, juxta cubiti flexuram, circa venæ diſciſſionem ſupra muſculum tendentem. Quibus autem tale accidit, his non amplius facile eſt ad ſuam naturam reducere. Neque enim aliam ullam communem duorum oſſium connexionem emotam ad priſtinam naturam collocare, facile eſt; ſed neceſſe eſt tumorem habere ipſam diſparationem. Quomodo vero deligare oportet in articulo, dictum eſt in deliga-

45 tione circa malleolum. * Quibuſdam autem os cubiti brachio ſubjectum frangitur, quandoque quidem chartilaginoſa ipſius pars, ex qua tendo retro brachium enaſcitur, & ubi hæc emota fuerit, febrile eſt ac malignum. Articulus tamen manet in ſuo loco; æqualiter enim baſis ipſius hac parte excedit. Quum autem abductus fuerit ea parte qua caput brachii excidit, vagabundus magis fit articulus, quam ſi penitus ſit abruptus. Nam ut in ſumma dicam, omnia oſſa quæ franguntur, minus noxia ſunt, quam ſi oſſa quidem non frangantur, venæ autem & nervi alicujus momenti in his locis contundantur. Vicinius enim ad mortem accedunt hæc quam illa, ſi febris continua acceſſerit. Paucæ tamen tales fracturæ fiunt. Quandoque vero hoc brachii caput juxta appendicem frangitur, atque hoc quum videatur multo magis noxium eſſe, longe mitius noxis circa cubiti gibbum contingentibus exiſtit. * Quomodo

46 igitur ſingulas luxationes reponere, & præſertim curare oportet, ſcriptum eſt; & quod ſtatim reponere articulum maxime confert, propter celeritatem inflammationis nervorum. Nam etiamſi elapſa ſtatim repoſita fuerint, ſimiliter tamen nervi diſtentionem facere ſolent, & ad tempus aliquod tum extenſionem, quam facere ſolent, tum influxionem impedire. Confert autem omnia hæc ſimiliter curare, & quæ franguntur, & quæ diſparantur, & quæ luxantur. Omnia enim multis linteis, & ſpleniis, & cerato curare oportet, velut etiam alias fracturas. At figuram cubiti gibbi in his etiam omnino talem facere oportet, qualem in his quibus brachium fractum, & cubitus deligabatur. Communiſſima enim omnibus luxationibus, & emotionibus, & fracturis hæc figura eſt. Communiſſima item ad diſtentionem poſtea faciendam, & ad ſingula extendenda, ac inflectenda. Hinc enim viæ ſunt ad utraſque partes conſimiles. Commodiſſima eſt etiam hæc figura ipſi ægroto, ut ipſum & geſtet, & appenſum excipiat. His adde, ſi a callo apprehenſus fuerit, ſi quidem extenta manus apprehendatur, melius fuerit, ſi non adſit; multis enim impedimento erit, paucis adjumento. Si vero inflexa, magis quidem commoda fuerit. Verum longe commodior, ſi mediam figuram obtinens callo apprehendatur, & hæc quidem de figura. Deligare vero oportet, primum lintei initio ſuper ipſam læſam partem injecto, ſive fracta fuerit, ſive emota, ſive diſparata; primas etiam obvolutiones ſuper ipſam facere, ita ut maxime hac parte innitantur, minus vero hinc atque illinc. Deligationem autem communem facere oportet & cubiti, & brachii, utriuſque multo plus quam plerique faciunt, quo quamremotiſſime a læſa parte tumor hinc atque illinc exprimatur. Circumdetur inſuper etiam acuta cubiti pars, ſive læſio in hac fuerit, ſive non, ut ne tumor ibi circa ipſam colligatur. Fugiendum vero eſt in deligatione, quantum ejus fieri poteſt, ut ne circa flexuram multa lintea coacervata ſint. Compreſſio autem quammaxime circa læſam partem facienda eſt. Sed & reliqua compreſſio, ac laxatio eadem adhibeatur, & iiſdem temporibus ſingula, quemadmodum in oſſium fractorum curatione antea ſcriptum eſt. Et religationes poſtea per diem tertium fiant. Videatur autem laxa eſſe deligatio tertia die, velut etiam tunc. Et ferulæ conveniente tempore adhibeantur. Neque enim alienum hoc eſt, & in his quibus oſſa fracta, & quibus non fracta ſunt, ſi non febriant. Sint autem quamlaxiſſimæ partim a brachio extentæ, partim ad cubitum poſitæ; & non ſint craſſæ. Neceſſe eſt etiam inæquales ipſas eſſe inter ſe, ut viciſſim permutentur qua parte conducit, conjectura juxta inflexionem facta. Quin & ſpleniorum appoſitionem ejuſmodi facere oportet, velut de ferulis dictum eſt, ita tamen ut paulo tumidiora ſuper læſam partem apponantur. Tempora vero ab inflammatione, & ab his, quæ prius ſcripta ſunt, conjectare oportet.

HIPPOCRATIS COI
LIBER DE ARTICULIS.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Humeri articulus uno modo luxatur. Hippocratis ſententia de humeri articulo contra cæteros medicos.*

2 *Humeri frequenter elapſi repoſitio facilis, adeo ut quibus id accidit, plerumque ipſi ſibi ipſis ad reponendum ſint ſufficientes.*

3 *Alius, atque alius humeri reponendi modus. Repoſitiones præſcriptæ in palæſtris uſitatæ.*

4 *Repoſitionum omnium optima.*

5 *Luxationes recentiores citius reponuntur. Luxationes etiam inveteratas eo modo reponi poſſe. Alius reponendi modus.*

6 *Humiditas homini fit ab articulis. Luxationes, & repoſitiones quibus faciles, aut difficiles. Boves cur luxationi maxime obnoxii. Boves quo tempore fiant tenuiſſimi.*

7 *Boves cur brevem herbam depaſcere nequeant. Herbæ breviores, meliores, ac ſolidiores ſunt. Bos quare pedem magis, quam alia animalia, retrahat. Humeri quibus facile, aut difficile inflammentur.*

8 *Articuli ex carnibus mucoſiores. Mucus cum inflammatione luxationes prohibet.*

9 *Nervorum inflammatorum in articulis luxatis curatio. Medicus multarum rerum ſit peritus. Frictio qualis hujuſmodi humero conveniat.*

10 *Brachii luxati cognitio.*

11 *Humeri frequenter excidentis curatio. Humeri luxati uſtio.*

12 *Uſtoria inſtrumenta. Glandulæ ſub alis.*

13 *Figura juſta in omnibus artibus ſervanda. Ignis nervis eſt inimicus.*

14 *Galeancones ex nativitate, & caſu.*

15 *Humeri ſummi avulſio, & ejus curatio. Os cum altero communionem habens, a naturali ſede avulſum reponi nequit.*

16 *Clavicula duobus modis fracta. Ex claviculæ fractura detrimentum nullum.*

17 *Deligationis claviculæ modus. Claviculæ deligandæ modi varii.*

18 *Clavicula quomodo plerumque frangatur.*

19 *Clavicula fracta quatuordecim diebus ſanatur. Os quod a pectore eſt ſubſidens, a ſummo autem humero ſupereminens. Clavicula in obliquum fracta. Ad priſtinam naturam reſidens.*

20 *Luxationes brachium ſurſum coactum corrigit. Luxationes ex ſupernis oblique ad latus, aut deorſum.*

21 *Cubiti gibbus luxatus, aut emotus.*

22 *Cubiti gibbus quibus recrudeſcat. Diſparationis oſſium ſigna.*

23 *Manus articulus luxatus. Manus tota luxata. Manus ex nativitate fit brevior.*

24 *Digiti articulus luxatus, cognitu facilis. Maxillæ luxatio. Muſculi manducatorii.*

25 *Maxilla ſuperior motus expers, & cur non valde luxetur. Maxillam luxari raro, laxari vero ſæpe.*

26 *Maxillæ luxatæ cognitio. Repoſitio.*

27 *Maxillæ utriuſque luxatæ curatio. Maxillam non repoſitam vitæ periculum ſequitur. Maxilla inferna fracta, & ejus curatio.*

28 *Maxillæ os paullatim diffractum. Corium carthaginienſe.*

29 *Maxilla confracta viginti diebus corroboratur. Maxillæ fractæ deligatio oſſa ad fracturam magis vergentia inclinat, quam ad naturam ducit.*

30 *Naſi fractura. Simi propter fracturam, ejuſque curatio.*

31 *Naſus fractus, & deorſum & in ſinum vergens. Deformitas omnibus deteſtabilis. Naſus ad infernam partem ſubſidens, decem diebus perſanari poteſt.*

32 *Os in obliquum fractum quomodo curetur. Naſus inflammatus.*

33 *Ovillus pulmo naſo juxta cartilaginem fracto inditus quatenus ſerviat. Naſus in obliquum fractus.*

34 *Fractura cum ulceribus.*

35 *Auris fracta nullam admittit deligationem.*

36 *Ganglia. Auris inciſæ curatio.*

37 *Verticula ſpinæ in gibbum tracta. Varices quæ gibboſitatem ſolvant. Gibboſitas ſupra ſeptum tranſverſum. Spirandi difficultas interdum a gibbo. Pulmonis tubercula plerumque gibboſis.*

38 *Gibboſitas infra ſeptum tranſverſum. Coxæ gibboſorum infra ſeptum tranſverſum magis excarnes. Pubes, & barba tardior. Infœcundiores. Gibboſitas aucto jam corpore. Verticula in latere obliqua.*

39 *Spina gibba ex caſu. Medici vulgo inſervientes. Extenſiones gibboſorum in ſcalis, impoſtoribus potius, quam medicis ſunt in uſu. Gibboſitas prope cervicem.*

40 *Concuſſio per ſcalam in gibboſis quomodo præparanda.*

41 *Spinæ dorſi cognitio in omnibus morbis multum, in gibboſis vero plurimum momenti habet. Articulorum verticula. Nervorum, & oſſium proceſſus. Coſtarum.*

42 *Veſicæ, genituræ, & inteſtini recti laxioris partis ſitus.*

43 *Gibboſitates juxta verticulum non facile pelluntur.*

44 *Reprehenduntur medici, qui putant verticula intro delapſa curari poſſe. Venter homini omnium animalium anguſtiſſimus.*

45 *Spinæ obliquatio multifaria. Gibboſitates ex caſibus.*

46 *Coactorii inſtrumenti fabrica.*

47 *Gibbi coactiones variæ.*

48 *Experimentum coactionis gibbi per inflatum ac ſubjectum utrem. Experimenta, ſucceſſu etiam carentia, ſunt cognoſcenda. Verticulorum intro obliquatorum nullam haberi coactionem.*

49 *Cucur-*

49 *Cucurbitas magnas in verticulorum intro obliquatorum attractione nullam vim habere.*
50 *Verticula in repandum emota, eſſe lethalia; quæ vero in gibbum, minime. Spinæ concuſſio vehemens.*
51 *Coſtarum fractura. Moderata ventris repletio, coſtarum fit directio. Coſta viginti diebus corroboratur.*
52 *Carnis circa coſtas contuſio. Eorum diæta, & curatio.*
53 *Deligatio, ac curatio eorum quouſque progredi debeat.*
54 *Carni circa coſtas contuſæ quando uſtio conveniat. Mucoſitatis detrimentum.*
55 *Femoris articulus ex coxa elapſus.*
56 *Signa eorum, quibus femur intro excidit. Figuræ eorum, quibus articulus elapſus, non fuerit repoſitus.*
57 *Femoris, & tibiæ, & pedis decurtatio ex articulo non repoſito. Emuſculatio partium corporis unde contingat.*
58 *Scipione quare nonnulli utantur. Effœminationem quæ partes magis patiantur. Amazones infantes muſculos eluxant.*
59 *Luxatio extra, & intro. Luxatio ad malleolum. Oſſium coauctio.*
60 *Luxationum circa coxas ratio. Galeancones.*
61 *Cur cubitus, & manus non ejuſdem cum coxæ luxatæ calamitatis ſunt participes. Membrorum carnoſitati labor prodeſt.*
62 *Coxa ad internam partem eluxata a nativitate, aut adhuc infanti. Femoris caput in exteriorem partem elapſum.*
63 *Crus totum quando brevius appareat. Crus læſum luxationi minus obnoxium.*
64 *Cruris luxatio in ventre, vel auctione.*
65 *Crurum amborum articuli partim ſtatim a nativitate, partim præ morbo elapſi. Femoris caput in poſteriorem partem elapſum.*
66 *Articulus qui eſt ad poplitem, ſine illo qui eſt ad inguen, in ſanis etiam extendi nequit. Femoris in poſteriorem partem elapſi ſigna.*
67 *Femur non repoſitum.*
68 *Carnium imminutiones iis, quibus femur non eſt repoſitum. Incurabilium etiam morborum tractationem eſſe neceſſariam.*
69 *Articulus femoris ex nativitate, aut dum corpus augeſcit, elapſus. Partes corporis exercitatæ augeſcunt & ſanæ ſunt; non exercitatæ, contra.*
70 *Femoris caput in anteriorem partem elapſum.*
71 *Articulorum magna inter ſe differentia.*
72 *Modi mutilationis plures.*
73 *Calceus plumbeus. Arbyla lutigrada quid. Creticus calceamentorum modus.*
74 *Articuli circa pedem eminentes, tibiæ oſſibus luxatis, ac ulcere inducto. Curatio.*
75 *Betarum, ac bechii folia quibus ulceribus conveniant.*
76 *Cubiti oſſa circa manus articulum cum ulcere. Os tibiæ circa genu cum ulcere eminens.*
77 *Os femoris ad genu cum ulcere. Articuli circa gibbum cubiti. Quorum articulorum repoſitio ſit lethalis.*
78 *Digitorum, aut pedis, aut manus articuli luxati cum ulcere repoſitio, atque ratio. Buphthalmi folia quibus ulceribus ſerviant. Quando reponendi articuli. Reſecata penitus circa articulos digitorum.*
79 *Oſſa juxta digitos fracta. Oſſium reſectiones plerumque innoxiæ.*
80 *Corruptiones carnium. Denigrationes, oſſibus adhuc ſanis.*
81 *Femoris oſſis abſceſſio. Tibiæ. Curatio.*
82 *Femoris circa coxam luxatio. Repoſitio.*
83 *Naturarum in hominibus magna differentia.*
84 *Ligni ad oſſium luxatorum repoſitionem deſcriptio.*
85 *Repoſitio per vectes commodiſſima.*
86 *Femoris caput ad externam partem luxatum.*
87 *Femur in poſteriorem partem luxatum.*
88 *Articulorum per utrem repoſitio. Femorum natura.*
89 *Utre quomodo utendum.*
90 *Alia femoris articuli repoſitio. Alius repoſitionis modus. Articuli ante repoſitionem præmolliendi. Attenuatio articulorum repoſitionem præcedat.*
91 *Digitorum articuli luxati. Repoſitionis modus.*
92 *Sauræ, vimineæ texturæ ad repoſitionem. Articulus digiti quot diebus reſtituatur. Attenuatio circa articulorum repoſitionem quouſque progredi debeat.*
93 *Genu propter expeditam, ac facilem naturam minus eſt, quam cubiti gibbus.*
94 *Articulorum circa malleolos luxatio. Pedum articuli quomodo reponendi. Calcanei contuſio.*
95 *Calcaneus denigratus, & ejus curatio.*
96 *Pedis luxatio.*

SECTIO I.

1 HUMERI vero articulum uno modo luxari novi, ad locum ſub alis; ſurſum autem nunquam, neque ad externam partem. Non tamen affirmaverim an luxetur, aut non, etiamſi habeam quod dicam de ipſo. Sed neque in anteriorem partem unquam vidi, neque videtur mihi unquam excidiſſe. Medicis tamen videtur valde in anteriorem partem luxari, & maxime decipiuntur in his, quorum carnes tabes circa articulum & brachium occupavit. Apparet enim in talibus caput brachii omnino in anteriorem partem eminens. Atque ego tale aliquando non excidiſſe aſſerens, ob hanc rem apud medicos & vulgus male audivi. Solus enim ipſis ignorare videbar, alii vero omnes cognoſcere. Nec potui ipſis perſuadere, niſi admodum difficulter, rem ita ſe habere. Si quis in brachio ſupernam humeri partem carnibus denudarit; denudarit autem qua parte muſculus ſurſum tendit, nudarit item tendinem, qui ſub alis, & juxta claviculam ad pectus eſt; apparuerit utique caput brachii in anteriorem partem vehementer eminens, etiamſi non ſit elapſum. A natura enim pronum eſt brachii caput in anteriorem partem, reliquum autem brachii os ad externam par-

nam par-

nam partem incurvum. Converſatur autem brachium cum ſcapulæ cavitate obliquum,
quum juxta coſtas fuerit porrectum. Quum vero ad anteriorem partem extenta fuerit
tota manus, tunc brachii caput e directo eſt in ſcapulæ cavitate, & non amplius in an-
teriorem partem eminere conſpicitur. Verum de quo nunc eſt ſermo, nunquam vidi
in anteriorem partem elapſum; non tamen affirmarim ne de hoc quidem, an ita exci-
dat, nec ne. Quum igitur exciderit brachium ad locum ſub alis, multi reponere nove-
runt, utpote quod multis elabatur. Eruditi autem eſt omnes modos noſſe, quibus me-
dici id reponunt, & quo modo quis his modis quamoptime utatur. Optimo vero
horum modorum uti oportet, ſi fortiſſimam neceſſitatem videris. Optimus autem eſt
qui poſtremus deſcribetur. * Quibuſcumque igitur frequenter humerus excidit, hi 2
plerumque ipſi ſibi ipſis ad reponendum ſufficientes ſunt. Immiſſis enim alterius ma-
nus digitis ac nodis in locum ſubalarem, articulum ſurſum cogunt, cubiti vero gib-
bum ad pectus adducunt. Eodem etiam modo medicus reponet, ſi ipſe quidem ſub-
alam, articulo magis intro elapſo, ſubtentis digitis a coſtis diducat, ita ut capite
ſuo in ſummum humerum injecto, renitendi gratia, genibus vero juxta cubiti gibbum
ad brachium admotis, ad coſtas retrudat. Conducit autem eum, qui reponit, fortes ma-
nus habere; aut ipſe quidem manibus & capite ita faciat, alius vero quidam cubiti
gibbum ad pectus adducat. Eſt autem & humeri repoſitio, ut cubitus retrorſum ad
ſpinam ſubducatur, deinde altera manu in ſummam gibbi cubiti partem injecta re-
tortio fiat, altera vero juxta articulum retro innitatur. Hæc repoſitio, & ea quæ
prius dicta eſt, quum non ſint ſecundum naturam, tamen articulum circumagitantes
incidere cogunt. Qui vero calcaneo reponere conantur, propinquum quid ei, quod
eſt ſecundum naturam, cogunt. Oportet autem hominem humi ſupinum reclina-
re; eum vero, qui reponit, humi ſedere qua parte articulus excidit. Deinde appre-
henſam manum læſam, cum ſuis manibus extendere, calcaneo vero in ſubalarem
locum injecto, dextro in dextrum, ſiniſtro in ſiniſtrum, retrudere. Oportet autem in
cavitatem ſub ala rotundum quid congruens indere, commodiſſimæ vero fuerint pilæ val-
de parvæ ac duræ, quales multæ ex coriis conſuuntur. Si enim non ejuſmodi quid
inditum fuerit, calcaneum ad brachii caput pervenire non poteſt. Dum enim manus
extenditur, locus ſub ala cavatur. Tendines enim, qui hinc atque illinc locum ſub ala
conſtringunt, contrarii ſunt. Oportet autem aliquem ab altera parte ejus, qui extenditur,
conſidentem, ſanum humerum continere, ut ne corpus circumtrahatur, dum læſa ma-
nus in alteram partem extenditur. Poſtea ubi pila ſub alam ſubdita fuerit, molle lorum
ſufficienti latitudine præditum, circum pilam circumdare oportet, ita ut quidem eo loro
ex utriſque initiis apprehenſo ſurſum retrahat, a capite ejus, qui extenditur, conſi-
dens, & pede ad ſummi humeri os initens. Pila vero quampenitiſſime, & maxime in-
tus ad coſtas ſita ſit, & non ad brachii caput. * Eſt & alia repoſitio, quum humerum 3
alter ſubdit. Majorem tamen eſſe oportet eum, qui humerum ſupponit, ita ut apprehen-
ſa manu, humerum ſuum acuminatum ſub illius luxati alam ſupponat, & deinde ali-
quantum verſet, ut velut ſedi inſideat, ea conjectura facta, ut homo ille circa hume-
rum ſuum ex ala pendeat, ipſe vero ſeipſum in hunc humerum altiorem faciat, quam in
alterum, brachium autem pendentis ad pectus ſuum quamcitiſſime cogendo adducat. In
hac vero figura inſuper concutiat, ubi hominem ſuſtulerit, quo reliquum corpus in ad-
verſam partem brachio, quod continetur, vergat. Si vero valde levis fuerit homo,
puer aliquis levis inſuper ex ipſo retrorſum dependeat. Atque hæ omnes repoſi-
tiones in paleſtra uſitatæ ſunt, eo quod non opus habent aliorum inſtrumentorum im-
portatione. Poterit tamen quis etiam alibi his uti. Sed & qui circum piſtillum
cogunt, propemodum ſecundum naturam reponunt. Oportet autem piſtillum molli
quadam faſcia eſſe involutum: minus enim ita labarit: & inter coſtas, ac brachii ca-
put ſubter intruſum; & ſi quidem breve fuerit piſtillum, collocare hominem in ſedi-
li aliquo oportet, quo vix brachium circum piſtillum circumdare poſſit. Sit autem po-
tius longum piſtillum, quo homo ſtans ferme circum piſtillum dependeat. Poſtea brachi-
um quidem & cubitus circa piſtillum porrigantur, ab altera vero corporis parte quis
manibus circa cervicem ad claviculam circumjectis deorſum cogat. Hæc repoſitio
moderate ſecundum naturam eſt, & repoſitionem facere poteſt, ſi probe ipſam tra-
ctent. Quin & per ſcalam alia quædam hujuſmodi repoſitio fieri poteſt, & adhuc
melior, eo quod corpus hinc atque illinc elevatum, ſecurius librando adæquari po-
teſt. Nam circum piſtillum etiamſi humerus fixus maneat, periculum tamen eſt ne
corpus hac aut illac circumagatur. Oportet tamen & ſuper ſcalam ſuperne rotun-
dum quid deligatum eſſe, quod ad loci ſub ala cavitatem congruum ſit, & quod bra-
chii caput ad naturam redire inſuper cogat. * Optima vero ex omnibus repoſitio- 4
nibus talis eſt. Lignum eſſe oportet latitudine quidem quinque aut quatuor in totum
digitorum, craſſitudine vero duorum digitorum, aut etiam tenuius, longitudine autem
bicubitali, aut paullo brevius. Sit autem altera parte ſumma rotundum, & anguſtiſ-
ſimum ac tenuiſſimum hac parte, habeatque crepidinem paullulum ſupereminentem
in extrema rotunditatis parte, ſed non ea, quæ ad coſtas, verum ea, quæ ad brachii ca-
put exiſtit, quo ſub alam congrua ſit, juxta coſtas ſub brachii caput ſubdita. Lin-
teo autem, vel faſcia molli lignum ſumma parte obvolvatur, quo levius reddatur. De-
inde ſubdito ligni capite quampenitiſſime ſub alam, inter coſtas, ac brachii caput, to-
tam

tam manum ad lignum porrectam alligare oportet, juxta brachium, juxta cubitum, & juxta manus juncturam, quo quammaxime ſit quieta. Præ omnibus autem curandum eſt, ut ſumma ligni pars quampenitiſſime intra ſubalarem locum recipiatur, brachii caput tranſgreſſa. Poſtea inter duas columnas trabem tranſverſam probe alligare oportet, & deinde manum cum ligno ſupra trabem tranſmittere, quo manus ab altera parte ſit, corpus ab altera, trabs vero ſub ala; & poſtea ad alteram partem manum deorſum cogere una cum ligno circum trabem, ad alteram vero reliquum corpus. Trabs autem ea altitudine alligetur, ut reliquum corpus elevatum ſummis pedum digitis innitatur. Hic modus repoſitionis humeri longe optimus eſt. Juſtiſſime enim commotionem facit, ſi ſolum penitius intus ad brachii caput lignum fuerit. Juſtiſſimæ item ſunt in utramque partem adæquationem fa-
5 cientes librationes, & ad hæc oſſi brachii ſecuræ. * Recentes itaque luxationes citius incidunt, quam quis putare poſſit, & priuſquam extentæ eſſe videantur. Sed & veteres ſola hæc repoſitio reponere poteſt, ſi non jam ob vetuſtatem caro quidem in acetabulum devenit, caput autem brachii in loco, ad quem declinavit, ſemitam ſibi ipſi jam fecit. Verumtamen etiam ita inveteratum brachii elapſum mihi poſſe reponere videtur. Quid enim juſta molitio non noverit? manere tamen in loco poſſe, non ita mihi videtur, ſed prout conſuevit, rurſus luxabitur. Idem facit etiam, ſi circum ſcalam, eodem modo velut dixi præparatam, coactio tranſmiſſi brachii fiat. Abunde item ſufficit circum magnam ſedem Theſſalicam coactionem facere, ſi recens fuerit luxatio. Præparatum autem eſſe oportet lignum, velut dictum eſt; hominem vero locare oportet in ſede obliquum, deinde brachium una cum ligno ſupra ſedis reclinatorium tranſmittere, & ad alteram partem corpus deorſum cogere, ad alteram brachium cum ligno. Idem quoque facit coactio ſupra biforem januam. His autem, quæ forte præſentia fuerint, utendum eſt. Noſſe igitur expedit, quod naturæ a naturis multum differunt, ad hoc ut elabentia facile rurſus incidat. Differt etiam ace-
6 tabulum ab acetabulo, quum aliud facile tranſcendi poſſit, aliud minus. * Plurimum item differt nervorum ligamentum, quum in quibuſdam remiſſum ſit, in quibuſdam intentum. Nam humiditas hominibus fit ex articulis propter nervorum connexionem, ſi laxa fuerit, & intenſiones facile ferat. Multos enim videas qui adeo humidi ſunt, ut quando velint, articuli ipſis citra dolorem excidant, & abſque dolore reſti-
7 tuantur. * Differt etiam habitus quidam corporis. Nam his, quibus bene ſe habet membrum, & carnoſis & minus excidit, & difficilius incidit. Ubi vero ipſi ſeipſis tenuiores & magis excarnes fuerunt, tunc & magis excidit, & facilius incidit. Argumentum autem quod hæc ita ſe habeant, hoc eſt. Bobus enim tunc magis femora excidunt ex acetabulo, quum tenuiſſimi exiſtunt. Fiunt autem tenuiſſimi boves ad finem hyemis. Tunc igitur etiam maxime luxantur; ſi tamen & hujuſmodi quiddam in medicina ſcribere convenit. Verum convenit utique. Bene enim Homerus didicit, quod ex omnibus pecudibus boves quammaxime laborent hoc tempore, & ex bobus potiſſimum aratores, eo quod hyeme operentur. His itaque maxime excidunt articuli. Hi enim maxime attenuantur. Nam reliqua quidem pecora brevem herbam depaſci poſſunt, bos autem non ita valde, priuſquam alta fiat. Reliquis enim tenuis eſt labri prominentia, tenuis item ſuperna maxilla. Bovi vero craſſa eſt labii prominentia, craſſa item & obtuſa ſuperna maxilla. Quapropter in breves herbas ſubjicere non poteſt. Rurſus ſolipeda animalia, utpote utrinque dentata, & dentes inter ſe committere poſſunt, & ſub brevem herbam dentes ſubjicere queunt, delectanturque tali herba magis, quam alta. Brevis enim herba in totum melior ac ſolidior eſt, quam alta. Adde, quod alta etiam prius fructum effert. Ob hoc igitur ita cecinit:

Haud ſecus ac bobus nigris gratiſſima veris
Tempora proveniunt:

quia gratiſſima apparet ipſis alta herba. Sed & alias bos laxum habet hunc articulum, magis quam alia animalia, & ob id etiam magis, quam alia pedem trahit, & maxime quum macilentus eſt, & jam ſenex. Propter omnia hæc etiam maxime bovi excidit. Plura autem de ipſo a me ſcripta ſunt, eo quod omnium antea relatorum te-
8 ſtimonia hæc ſunt. *Verum de quo nunc ſermo eſt, excarnibus magis excidit, ſicut etiam citius incidit, quam probe carnoſis; & humidis, ac excarnibus minus inflammatur, quam ſiccis, ac carnoſis; & in poſterum tempus quoque minus vincitur. Sed & mucus amplior moderato ſubeſt, ſi non adſit inflammatio, & ſic ſane lubricus fuerit. Mucoſiores enim omnino ſunt articuli excarnibus, quam carnoſis. Nam & ipſæ carnes eorum, qui non recte ex arte fame macerati ſunt, in macilentis mucoſiores ſunt, quam in craſſis. Quibus tamen cum inflammatione mucus ſubeſt, his inflammatio vinculo facto articulum continet, & ob id hi, qui ſubmucoſi ſunt, articuli non valde excidunt, & exciderent utique, ſi non plus aut minus inflammationis acceſſiſſet. Quibus igitur, quum articulus excidit, circumſitæ partes non inflammantur, & ſtatim citra dolorem humero uti poſſunt, hi putant quidem nihil opus eſſe ut ſui ipſorum curam gerant; medici tamen eſt, ut contra tales vaticinetur: talibus excidit
9 rurſus magis, quam his, quibus nervi ſunt inflammati. Atque hæc res in omnibus in homine ita habet, & maxime circa humerum, & genu. Maxime igitur etiam hæc excidunt. *Quibus autem nervi inflammati ſunt, hi humero uti non poſſunt. Prohibet

enim

enim dolor, & inflammationis diſtentio. Tales igitur curare oportet cerato, & ſpleniis, & linteis multis deligando. Sub alam vero lanam mollem puram convolutam ſubijcere oportet, ad cavitatem explendam, quo fulcimentum quidem ſit deligationi, articulum vero ſuſtentet. At brachium plerumque ſurſum vergens tenere oportet. Sic enim procul fuerit humeri caput a loco, in quem excidit. Oportet autem, poſtquam humerum deligaveris, brachium ad coſtas adalligare, faſcia quadam in orbem circum corpus obducta. Fricare quoque humerum oportet placide, & accurate. Multarum autem rerum peritum medicum eſſe expedit, & non minus frictionis. Ex eodem enim nomine non idem eventus ſubſequitur. Nam & vincire poteſt frictio articulum juſto laxiore, & ſolvere articulum juſto duriorem. Verum de frictione in alio opere a nobis tractabitur. Talem igitur humerum mollibus manibus fricare convenit, confert enim, & alias leniter. Articulum autem commovere non violenter, ſed intantum ut citra dolorem commoveatur. Reſtituuntur vero omnes articuli partim longiore, partim breviore tempore. 10 * An autem brachium exciderit, his ſignis cognoſcere oportet. Nam ubi juſtum corpus habent homines, manus item ac crura, ſano in exemplum uti oportet ad non ſanum, & non ſano ad ſanum, non alienos articulos inſpiciendo, (alii enim aliis magis extantibus natura ſunt articulis) ſed ipſos ejus qui affectus eſt, an diſſimilis ſit ſanus ægroto. Et hoc recte quidem dictum eſt, multam tamen erroneam intelligentiam talia habent; & non ſatis eſt ſolum ſermonis doctrina artem hanc noſſe, ſed converſatione etiam verſare oportet. Multi enim præ dolore, aut ex alia cauſſa, quum non exciderint ipſis articuli, tamen non poſſunt in ſimiles figuras reſtitui, in quales ſanum corpus figuratur. Proinde & talem figuram inſuper intelligere, ac conſiderare oportet. Sed & in loco ſub ala caput brachii multo magis incumbere videtur in luxato, quam in ſano. Quin & ſuperne juxta ſupernam humeri partem cavus apparet locus & ſummi humeri os extans conſpicitur, utpote articulo ad infernum locum digreſſo; & eſt etiam aliqua erronea in hoc intelligentia ſed poſtea de ipſo ſcribetur. Eſt enim dignum de quo ſcribatur. Præterea in luxato cubiti gibbus magis a coſtis diſtare videtur, quam in altero. Si tamen quis vim afferens cogat, adducitur quidem, ſed cum dolore. Sed & ſurſum ad aurem manum attollere, cubiti gibbo extento, non valde poteſt, velut ſanam, neque hac & illac ſimiliter diducere. Hæc igitur ſigna ſunt humeri luxati, repoſitiones item præſcriptæ & curationes hæ ſunt. 11 * Operæ pretium vero eſt diſcere, quomodo frequenter excidentes humeros curare oporteat. Multi enim a certaminibus jam prohibiti ſunt ob hanc calamitatem, quum alias penitus fuerint inculpabiles. Multi etiam ad res bellicas inutiles fuerunt, & ob hanc calamitatem perierunt. Sed & propterea res digna eſt quæ diſcatur, quod nullum noverim qui recte medeatur, ſed alios ne aggredi quidem ſciam, alios contra quam conducit, & ſentire, & facere. Multi enim medici humeros luxatos afferunt & juxta ſupernam humeri partem, & juxta anteriorem, qua parte caput brachii extuberat, & juxta poſteriorem paullulum retro ſupernam partem. Hæ igitur uſtiones, ſi quidem ſurſum brachium excidiſſet aut in anteriorem, aut poſteriorem partem, rectæ inuſtæ eſſent. Nunc vero quum deorſum excidit, ejiciunt magis hæ uſtiones, quam impediunt. A ſuperna enim ſpatii amplitudine caput brachii excludunt. Verum hæc ita urere oportet. Cutem ſub ala digitis apprehenſam attrahere oportet, ſecundum ipſam maxime rectitudinem, ſecundum quam brachii caput excidit. Deinde ita attractam cutem in ulteriorem partem perurere. Ferramentis autem talia urere oportet non craſſis, neque valde calvis, ſed oblongis. 12 * Citius enim penetrant, & manu firmata tranſigi poſſunt. Pellucidis item his urere oportet, quo quamcelerrime pro viribus penetrent. Nam craſſa tarde penetrantia latiores cruſtarum elapſiones faciunt, & periculum eſt, ne cicatrices rumpantur; & nihilo quidem deterius hoc eſſet, verum turpius & ab arte alienius. Poſtquam autem in ulteriorem partem peruſſeris, in plurimis ſatis eſt ut infernæ parti ſoli has cruſtas inuras. Quod ſi periculum eſſe non videatur ne cicatrices rumpantur, ſed multum ſpatii interpoſitum ſit, tenue quoddam ſpecillum per inuſta foramina trajicere oportet, cute adhuc attracta. Neque enim alias trajicere poſſis. Ubi vero trajeceris, cutem dimittere. Poſtea inter cruſtas aliam cruſtam tenui ferramento infligere ac inurere, donec ſpecillum contingas. Quantum vero de cute ſub ala apprehendere oportet, hinc conjectare licet. Glandulæ ſub ala ſunt, ſicut etiam in aliis corporis partibus. Verum in alio libro de tota glandularum natura ſcribetur, quod ſint, & qualia in qualibus ſignificant ac poſſunt. Glandulas igitur ſimul apprehendere non oportet, neque ea quæ glandulis ſunt interiora. Magnum enim afferunt periculum. Sunt enim nervis maximi momenti vicina. Quantum vero extra glandulas eſt, ejus quamplurimam partem apprehendere oportet. Nihil enim periculi eſt. Noſſe tamen hoc expedit, quod ſi fortiter brachium extenderis, nihil cutis ſub ala apprehendere poteris, quod ſane attractu memorabile ſit. Diſtrahitur enim in extenſione. Nec vero nervos ulla machina vulnerare oportet. Hi enim prompti expoſitique ſunt ac extenti in hac figura. Si vero parum brachium elevaris, multum quidem cutis apprehendes; nervi vero, quorum curam gerere oportet, intus ultra apprehenſionem conſiſtent. 13 * Nonne igitur in omni arte præ omnibus curandum eſt, ut in ſingulis figuræ juſtæ inveniantur? Atque hæc quidem de loco ſub ala. Et ſufficiunt hæ apprehenſiones,

ſiones, ſi cruſtæ recte fuerint inuſtæ. Extra vero alam duo ſolum loci ſunt, ubi quis cruſtas inurere queat huic affectioni auxiliantes. Unam in anteriore parte, inter brachii caput, & tendinem juxta alam. Et hac quidem parte cutem penitus perurere oportet, ſed non altius. Vena enim craſſa propinqua eſt, & nervi, quorum neutra igne calfacienda ſunt. Retrorſum autem alteram cruſtam inurere licet multum ſupra tendinem, qui eſt juxta alam, & paullulum infra brachii caput. Et cutem quidem penitus perurere oportet. Verum neque hic valde altam cruſtam facere. Inimicus enim eſt ignis nervis. Curare igitur ulcera per omnem curationem oportet, ita ut brachium nunquam vehementer extendas, ſed moderate, ulcerum ſaltem curandorum gratia. Minus enim ita perfrigerantur. Conducit enim omnes uſtiones tegere, ut etiam leniter curentur, & minus diſparentur, minuſque ſanguinis erumpat, & minus convulſio accedat. Ubi vero pura facta fuerint ulcera, & ad cicatrices devenerint, tunc ſane penitus brachium ſemper die, ac nocte coſtis alligatum eſſe oportet. Sed & quum ſana facta fuerint ulcera, ſimiliter ad multum tempus brachium ad coſtas alligandum eſt. Sic enim maxime cicatrix induci poterit, & ſpatii amplitudo intercipietur, in quam maxime luxatur brachium. Quibuſcumque vero humerus repoſitione fuerit deſtitutus, ſi quidem homines adhuc creſcant, os brachii non ſimiliter, ut ſanum coaugeſcit, ſed augeſcit quidem, verum altero brevius aliquanto efficitur. Et qui muſtellæ cubito præditi ſunt, parvumque, ac macilentum brachium ex nativitate habent, galeancones vocati, ob duplices has calamitates fiunt tales, tum ſi talis aliqua luxatio ipſos, dum in utero ſunt, corripuerit, tum ob
14 aliam calamitatem, de qua poſtea aliquando ſcribetur. * Quin & hi, quibus cum adhuc infantes ſunt, profundæ, ac ſubmerſæ ſuppurationes circa brachii caput fiunt, omnes galeancones efficiuntur, & ſive ſecti fuerint, ſive uſti, ſive ſua ſponte ipſis eruperint, hæc ita ſe habere noſſe oportet. Qui tamen ex nativitate galeancones ſunt, etiamſi manu potentiſſime uti poſſint, tamen neque ipſi extento cubiti gibbo, brachium ad aurem extendere, ac elevare poſſunt. Sed multo minus hanc, quam ſanam manum. Quibus vero jam viris exciderit humerus, & repoſitus non fuerit, his ſuperna humeri pars magis excarnis efficitur, & habitus hac parte tenuis fit. Quum tamen dolor ceſſaverit, non omnia ea ſimiliter operari poſſunt, quæ elevato cubiti gibbo a coſtis in obliquum operari oportet. Quæ vero tranſmoto brachio juxta coſtas, aut in anteriorem, aut in poſteriorem partem operari oportet, ea operari poſſunt. Nam & ſcobinam, & ſerram trahere poterint, ſecuri item findere, & fodere, ſi non valde ſurſum cubiti gibbum attollant, ſed & alia
15 juxta tales figuras operantur. * At vero, quibus ſummus humerus fuerit avulſus, his os avulſum extra eminens apparet. Eſt autem hoc velut vinculum claviculæ, & ſcapulæ. Alia enim eſt hominis natura hac parte, quam aliorum animalium. Medici igitur in hoc vulnere maxime falluntur. Nam quum os avulſum eminet, ſuperna humeri pars humilis, & cava apparet, ut etiam velut humeri elapſi curam adhibeant. Multos igitur novi medicos alias non malos, qui graviter afflixerunt, tales humeros reponere conantes, ita excidiſſe rati, & non prius deſiſtunt ipſi exiſtimare ſe humerum reponere, quam vel deſperarint, vel fruſtrati fuerint. His curatio quidem eadem, quæ etiam aliis hujuſmodi, ceratum, ſplenia, & lintea, & deligatio ejuſmodi; deorſum tamen cogere os ſupereminens oportet, & ſplenia ſuper hoc ponere plurima, & hac parte maxime premere; & brachium ad coſtas adalligatum ad ſupernam partem tenere. Sic enim os avulſum maxime appropinquarit. Hæc tamen probe noſſe expedit, & velut certa prædicere, ſi alioqui voles, quod nullum detrimentum, neque parvum, neque magnum, humero contingit ex hoc vulnere. Sed locus turpior evadit. Neque enim hoc os in priſtinam ſedem ſimiliter firmari poterit, velut natura exigit, ſed neceſſe eſt plus, aut minus tumidum eſſe ad ſupernam partem. Neque enim aliud ullum os in eumdem locum reſtituitur, quod cum alio oſſe communionem habet, & adhærens a veteri naturali ſede avulſum fuerit.
16 Paucis autem diebus ſummus humerus doloris exors fit, ſi probe deligetur. * Clavicula porro fracta, ſi quidem penitus caulatim hoc contigerit, curatu facilior eſt. Si vero oblonge, difficilius ſanatur: & contraria in his contingunt, aliter quam quis putaverit. Nam quæ penitus caulatim fracta eſt, cogi magis poterit, ut ad naturam redeat. Et ſi diligens cura adhibeatur, partem, quæ ſuperior eſt, inferiorem fecerit figuris idoneis, & deligatione conveniente. Si vero perfecte non firmata fuerit, attamen ſupereminens oſſis pars non valde acuta fit. At quorum os in longitudinem fractum fuerit, his ſimilis oſſibus avulſis calamitas contingit, de quibus antea ſcriptum eſt. Neque enim ipſum ad ſeipſum valde firmari ſolet, & ſumma oſſis eminentis valde acuta fit. In univerſum igitur noſſe expedit, quod nullum detrimentum neque humero, neque reliquo corpori ob claviculæ fracturam accedit, ſi non inſuper corruptio aliqua contingat. Raro autem hoc fit. Deformitas tamen circa claviculæ fracturam accedit primum turpiſſima, deinde vero minor fit. Coaleſcit autem clavicula cito, itemque alia oſſa laxa. Celerem enim calli obductionem talia faciunt. Quum igitur recens fracta fuerit, vulnerati ad curationem feſtinant, majus malum eſſe putantes quam eſt, & medici quoque prompti ſunt ad recte curandum. Progreſſu vero temporis & vulnerati, utpote qui neque

 dolent,

dolent, neque iter facere, neque cibum capere prohibentur, negligunt; & medici,
utpote qui ſuis ſedibus reſtituere non poſſunt, aufugiunt, neque vulneratorum negli-
gentiam ægre ferunt. In hoc autem calli obductio acceleratur. * Deligationis vero 17
modus pleriſque conſimilis eſt, ut cerato, & ſpleniis, & mollibus linteis curatio fiat.
Inſuper autem & hæc curatio, & hæc animadverſio habenda eſt, & præſer-
tim in hac aggreſſione, quod plurima ſplenia juxta eminentem partem impone-
re oportet, & plurimis deligationibus maxime circa hanc partem premere.
Sunt autem aliqui, quibus complacuit plumbum grave inſuper adalligare, ut ſuper-
eminentem partem deorſum cogat. Fortaſſis autem neque intelligunt, qui ſimpliciter
deligant. Sed neque hic modus ad claviculam fractam pertinet. Neque enim fieri po-
teſt, ut id, quod eminet memorabili modo, deprimatur. Alii vero quidam ſunt,
qui quum cognoverint, quod hæ deligationes erroneæ ſunt, & non ſecundum naturam,
ſupereminentia deorſum cogunt: deligant quidem ipſos ſpleniis, & linteis utentes,
velut etiam alii; verum cincto homine faſcia quadam, qua parte maxime cingi ſo-
let, poſtquam ſplenia ſupra eminentes fracturas impoſuerunt, ita ut iſthic magna mo-
le extuberent, tunc initium lintei ad cincturam ex anteriore parte alligant, atque
ita deligant in directum claviculæ extendentes, ac retrorſum ducentes, & iſthic cin-
cturæ circumdatum in anteriorem partem reducunt, & rurſus in poſteriorem.
Aliqui vero non cincturæ linteum circumdant, ſed circum interfœmineum juxta ſe-
dem, & per ſpinam linteum circumdantes, hoc modo fracturam comprimunt. Hæc
itaque ſi quis inexpertus audit, prope ſecundum naturam eſſe videntur; verum ſi quis
utatur, inutilia exiſtunt. Neque enim ſtabilia ſunt, etiamſi decumbat quis, quamvis ita
vel maxime ſtabilitas contingat; attamen ſi decumbens aut crus inflexerit, aut ipſe
ſe inclinet, omnia deligamenta movebuntur, & alioqui noxia eſt hæc deligatio.
Nam & ſedes intercluditur, & lintea in hac anguſtia acervata fiunt, & quæ rur-
ſus cingulo circumdantur, non ita valida facta cinctura circumdari poſſunt, ut non
cingulum ſurſum aſcendere cogant, neque ita neceſſe eſt omnia deligamenta laxari.
Quamproxime vero quis rem conficere videri poſſit, etiamſi non magna faciat,
ſi quibuſdam linteis cingulum circumdet, plurimis autem linteis priorem deligationem
perficiat. Sic enim maxime ſtabiles fuerint deligationes, & mutuam inter ſe opem
tulerint. Plurima igitur ex his, quæ contingunt his, quibus clavicula fracta eſt,
relata ſunt. * Inſuper autem, & hoc adintelligere oportet, quod clavicula plerumque 18
frangitur, ita ut os, quod a pectore eſt, ad ſupernam partem emineat; quod vero a
ſummo humero eſt, in infernam partem ſubſidat. Cauſſæ vero horum hæ ſunt, quod
pectus neque multo inferius, neque ſuperius procedere poteſt. Nam articuli in pectore
motus parvus eſt. Ipſum enim ſibi ipſi, & ſpinæ ex continuitate commiſſum eſt. Pro-
xime quidem clavicula ad humeri articulum fluctuat. Cogitur enim frequentem motum
habere propter ſummi humeri connexionem; & alioqui ubi vulnerata eſt, ad ſu-
pernam partem defugit ea pars, quæ pectori adhæret, & non valde ad infernam par-
tem cogi poteſt. Nam & a natura levis eſt, & loci amplitudo ipſi ſuperne major eſt,
quam inferne. At humerus, & brachium, & quæ his annexa ſunt, a coſtis, ac pecto-
re facile exolvi poſſunt, & propterea multo ſuperius, ac inferius abduci queunt.
Quum igitur fracta fuerit clavicula, os quod ad humerum eſt, magis deorſum re-
pit. Huc enim ipſum una cum humero, & brachio defluere proclivius eſt, quam ſur-
ſum ferri. Quum igitur hæc ita ſe habeant, imprudenter ſe gerunt, qui ſupereminen-
tem oſſis partem deorſum cogere oportere putant. Nam infernam ad ſupernam ad-
ducendam eſſe manifeſtum eſt. Hæc enim motum habet; hæc eſt, quæ a natura di-
ſceſſit. Clarum itaque eſt, aliter nullo modo ipſam cogi poſſe: deligationes enim nihi-
lo magis appellunt, quam repellunt. Si vero quis brachium quammaxime ad coſtas
admotum ſurſum cogat, ut quamacutiſſimus eſſe humerus videatur, perſpicuum eſt,
quod ſic adaptari poterit ad os, quod a pectore eſt, unde eſt divulſa. Si quis igitur le-
gitima deligatione utatur celeris curationis gratia, & reliqua omnia fruſtra fieri pu-
tet præter figuram relatam, is & recte intellexerit, & celerrime, ac optime curave-
rit. * Decumbere tamen hominem multum refert, & ſufficiunt dies xiiij. ſi quieverit, 19
aut ad ſummum viginti. Si tamen contrario modo clavicula fracta fuerit, quod non
valde contingit, ut os quod a pectore eſt ſubſidat, quod vero a ſummo hume-
ro eſt ſupereminеat, alterique ſuperſtet; nulla magna curatione in his opus fuerit.
Ipſe enim humerus, & brachium ſi demittatur, oſſa inter ſe committere, ac firmare
poteſt, & utilis quæpiam deligatio ſuffecerit, & pauci dies ſatis erunt ad callum ob-
ducendum. Quod ſi hoc modo fracta non fuerit, ſed in obliquum hac vel illac lu-
xata, ad naturam reducere oportebit, humero cum brachio ſurſum adducto, velut
etiam ante dictum eſt. Quum autem ad priſtinam naturam reſederit, reliqua curatio
velox erit. Pleraſque igitur immutationes, ac luxationes brachium, ſi ſurſum cogatur,
corrigit. * Quæcumque vero luxationes ex ſupernis oblique ad latus fiunt, aut deor- 20
ſum, his correctio præparatur, ſi homo ſupinus decubuerit, juxta medias autem ſcapu-
las aliquid altius ſuppoſitum fuerit, quo pectus maxime in utramque partem inflexum
ſit, & brachium adducat quis ad coſtas porrectum. Medicus autem altera manus vola
in brachii caput injecta retrudat, altera oſſa fracta componat. Sic enim quammaxime
ad naturam reduxerit. Verum quod jam dictum eſt, ſupernum os facile ad partem ſubſi-
dere

dere ſolet. Pleriſque igitur, ubi deligati fuerint, figura ipſa opitulatur, ita ut ad ipſas
coſtas cubiti gibbum habentes, hoc modo humerum ad ſupernam partem cogant.
Quibuſdam vero humerum quidem ſurſum, velut dictum eſt, cogere oportet; cubiti
autem gibbum ad pectus adducere; ſummam vero manum ad ſummum ſanum humerum
adhibere. Siquidem igitur decumbere ſuſtinet, fulcimentum aliquod, quod obfirmet, ap- 365
ponere oportet, quo humerus quammaxime ſuperne maneat. Si vero obambulare
volet, ſundam ex faſcia factam, & acutæ gibbi cubiti parti circumdatam, de collo
appenſam geſtare oportet.

S E C T I O II.

21 * CUbiti porro gibbi articulus ubi emotus, aut luxatus eſt ad coſtas,
aut foras, acuta ipſius parte in brachii cavitate manente; extenſione
in directum facta, id, quod eminet retrorſum & in obliquum repellere oportet. Ubi
vero perfecte excidit aut hac, aut illac, extenſio, in qua brachium fractum deliga-
tur, requiritur. Ita enim incurva gibbi pars non impediet. Excidit autem maxime ad
partem verſus coſtas. Correctiones vero facere oportet quamplurimum abducendo,
& ut ne brachii caput cornicem contingat, ſublimem circumducere, ac inflectere, &
non in directum cogere; ſimul autem contraria in utramque partem detrudere, & in ſedem
compellere. Contulerit etiam in his gibbi cubiti inverſio modo in ſupinam, modo in
pronam partem. Curatio vero ex figura eſt, ut ſummam manum paullo altiorem
cubiti gibbo habeant, brachium vero ad coſtas. Sic etiam appenſi exceptio, & poſitio,
& geſtandi facilitas, & natura, & uſus in communi ſunt, ſi modo non male callus
obducatur. Obducitur autem cito. Curatio fit linteis juxta legem articularem, ita ut
22 acuta ejus pars inſuper deligetur. * Recrudeſcit autem maxime cubiti gibbus febri-
bus, doloribus, nauſea, & vomitu meracæ bilis, præſertim ſi retrorſum luxatus
fuerit, ob torporem; deinde, ſi in anteriorem partem. Verum curatio eadem eſt. Re-
poſitio vero retrorſum luxati, ut extentum diſtendamus: ſignum autem eſt, quod ex-
tendere ipſum non poſſunt, ſicut in anteriorem partem luxati, quod inflectere nequeunt.
Verum tunc durum quiddam involutum indere oportet, & circum hoc ab extenſione dere-
pente inflectere. Diſparationis autem oſſium ſignum eſt manifeſtum ex contactu juxta
venam, quæ in brachio finditur. At vero callus cito his obducitur. Ex nativitate autem
breviora ſunt oſſa infra noxam, plurimum quæ proxima ſunt, cubiti; deinde manus;
poſtea digitorum. Verum brachium, & humerus robuſtiora fiunt propter inverſionem.
At altera manus propter opera adhuc fortior eſt. Imminutio vero carnium fit, ſi foras
excidit, intrinſecus; ſin minus, in contrarium prout excidit. Cubiti vero gibbus ſi
intro, aut extra exciderit, extenſio fit in communi figura cubiti ad brachium. Faſcia
enim ſub alam data, ipſam exceptam ſuſpendere oportet; ad ſummum vero cubiti gib-
bum juxta articulum pondus appendere, aut manibus deorſum cogere. Ubi vero articu-
lus ultra elevatus eſt, coaptationes manuum volis fiunt, velut etiam in manibus. Deli-
gatio quoque in hac figura, & exceptio appenſi, & poſitio. At ſi in poſteriorem excidit
partem, ſtatim extentum palmis dirigere, ac coaptare oportet. Simul autem in directio-
ne etiam aliis opus eſt. Si in anteriorem, circum linteum convolutum juſtæ molis infle-
ctendo ſimul directionem facere oportet. Si vero in alteram partem inclinarit, in directio-
ne ſimul utraque facere oportet. Verum curationi communis eſt figura, & deligatio. Poſ-
ſunt autem & ex diſtentione omnia in communi contingere. At vero repoſitiones aliæ
ex ſuperelevatione reponuntur, aliæ ex extenſione, aliæ ex circumvolutione. Hæ ve-
23 ro ex figurarum exceſſibus aut hac, aut illac celeriter fiunt * Manus articulus aut
intro, aut extra luxatur, plerumque vero intro. Signa autem facilia cognitu ſunt. Si enim
intro luxatus eſt, digitos inflectere non poſſunt. Si extra, extendere nequeunt. Re-
poſitio fit digitis ſupra menſam poſitis, ut ab aliis atque aliis in diverſum extenſio
fiat, & id, quod eminent, aut vola, aut calcaneo retrudatur, & in anteriorem partem de-
orſum protrudatur. Inferne vero juxta alterum os moles aliqua convoluta mollis
ſupponatur, ſi ſupra eminet, manu prona locata; ſi infra, ſupina. Curatio vero
linteis fit. Tota porro manus aut intro, aut extra, aut hac, aut illac luxatur. Ma-
xime vero intro. Quandoque autem & appendix emota eſt. Quandoque vero alterum os
diſparatum diſtat. His extenſio fortis facienda eſt, & quod quidem eminet retrudatur,
alterum vero contra trudatur, duabus ſpeciebus ſimul contingentibus, & retror-
ſum, & in obliquum, aut manibus ſupra menſam, aut calcaneo. Quæ vero recrude-
ſcunt ac deformia ſunt, tempore ad uſum corroborantur. Curatio fit linteis cum ma-
nu & cubito, & ferulæ uſque ad digitos ponuntur. At ferulis hæc deligata frequen-
tius quam fracturas ſolvere oportet, & perfuſionem ampliorem adhibere. Ex nativita-
te autem manus brevior fit, & carnes imminuuntur maxime in contraria parte ei, in
24 qua luxatio facta eſt. At adulto jam oſſa manent. * Digiti vero articulus luxa-
tus facilis cognitu eſt. Repoſitio fit extendens in directum, ita ut quod eminet os
protrudatur, contrarium vero contra trudatur. Curatio fit faſciis, ac linteis. Si vero
non reponantur, forinſecus callo obducitur. At ſi ex nativitate, aut dum adhuc
creſcit homo, luxata fuerint oſſa, breviora fiunt infra luxationem, & carnes im-
minuuntur contraria maxime parte ei, in qua luxatio facta eſt. In adulto vero oſ-

ſa manent. Maxilla vero paucis jam perfecte luxata eſt. Os enim, quod a ſuperiore maxilla prodit, cum eo oſſe ſubjugatum eſt, quod ſub aurem annexum eſt, quodque capita infernæ maxillæ concludit, ac dirimit, quum altero capite ſuperius ſit, altero inferius, & extremæ infernæ genæ partes ita ſe habent, ut altera ob longitudinem nón facile acceſſum admittat, altera vero cornix eſt, & ſupra jugale os excedit. Simul autem & ambarum harum extremitatum nervoſi tendines exiſtunt, ex quibus muſculi dependent, qui temporales, ac manducatorii appellantur. * Propterea 25 autem appellantur, & propterea moventur, eo quod hinc dependent. Nam in edendo, & in loquendo, & in reliquo oris uſu ſuperna quidem maxilla quieſcit. Eſt enim capiti connexa, & non coarticulata. Inferna autem maxilla movetur. Coarticulata enim eſt a ſuperna maxilla, & a capite. Cur igitur in convulſionibus, ac diſtentionibus hic articulus diſtentus primus de ſe ſignificationem præbeat, & cur plagæ temporales periculoſæ ſint, ac ſoporem inducant, alio libro referetur. Quod vero non valde luxetur, cauſſæ hæ ſunt. Sed & hæc quoque cauſſa eſt, quod non valde tales ciborum neceſſitates hominem apprehendunt, ut magis quam poteſt hiet. Exciderit autem a nulla alia figura, quam ſi quis valde hians maxillam in alteram partem diducat. Confert tamen ad hoc, ut excidat, hoc ipſum. Quicumque enim nervi, & quicumque muſculi circa articulos ſunt, aut ab articulis, ex quibus colligantur, horum quicumque in uſu ſæpe moventur, hi etiam maxime ad extenſiones remittunt, quemadmodum etiam pelles molliſſimæ multum remittunt. De quo igitur ſermo eſt, luxatur quidem, & excedit maxilla raro; laxatur tamen ſæpe in hiatibus, velut etiam aliæ muſculorum, ac nervorum immutationes hoc faciunt. * Manifeſtum vero ex 26 his maxime fit, ubi excidit. Prominet enim inferna maxilla in anteriorem partem, & in contrariam luxationi partem abducitur; & oſſis cornix circa ſupernam maxillam tumidior fit; & infernas maxillas difficulter committunt. Quæ vero repoſitio his conveniat, manifeſtum eſt. Oportet enim aliquem vulnerati caput detinere, & alterum infernam maxillam intrinſecus, ac extrinſecus ad mentum digitis apprehendere, & primum maxillam aliquamdiu hac atque illac manu abducere, & ipſum hominem jubere, ut maxillam laxam habeat, & ſimul adducat, ac quammaxime remittat. Deinde repente tribus figuris ſimul laxare oportet, diligenti in hoc animadverſione habita. Nam & ex diſtortione ad naturam deducere oportet, & infernam maxillam retrorſum protrudere, ita ut æger hæc ſequatur, & maxillas committat, ac non hiet. Atque hæc quidem repoſitio eſt, & neque aliis figuris fieri poterit. Curatio vero brevis ſufficit. Splenium enim inceratum apponitur, ac laxo deligamento deligatur. Securius autem hæç aggreſſio perficitur, homine ſupino reclinato, & coriaceo pulvinari pleniſſime farcto capiti ſuppoſito, ut in ipſum innitens, quamminimum ce- 27 dat. Inſuper autem & caput vulnerati aliquis detinere debet. * Si vero ambæ maxillæ luxatæ fuerint, curatio quidem eadem eſt, verum hi os minus committere poſſunt. Nam his genæ prominentiores ſunt, ſed indiſtortæ. Quod vero diſtortæ non ſint, maxime cognoveris ex dentium tum ſupernorum, tum infernorum terminis e directo inter ſe correſpondentibus. His confert, ut quamcitiſſime reponantur. Repoſitionis autem modus prius dictus eſt. Si vero non reponantur, animæ periculum imminet præ febribus continuis, & torpido ſopore. Soporiferi enim hi muſculi ſunt, & dum alterantur, & dum intenduntur præter naturam. Solet etiam alvus his bilioſa, meraca, pauca egerere. Et ſi vomuerint, meraca vomunt. Hi igitur etiam moriuntur decima maxime die. At ſi fracta fuerit inferna maxilla, ſi quidem non omnino caulatim hoc contigerit, ſed cohæret adhuc os, confractum tamen fuerit, dirigere quidem os oportet digitis circa linguam obliquam ſubjectis, forinſecus vero contra niti, prout contulerit. Et ſi diſtorti fuerint dentes juxta vulnus commoti, poſtquam os directum fuerit, dentes inter ſe conjugare oportet, non duos ſolum, ſed etiam plures, atque hoc maxime auro, ſin minus, lineo filo, donec os corroboretur. Poſtea cerato, & ſpleniis paucis, & linteis modicis deligare, non nimium firmis, ſed laxis. Nam hoc probe noſſe expedit, quod deligatio per lintea maxillæ fractæ parum quidem contulerit, ſi recte fiat; magnopere vero læſerit, ſi prave deligetur. Frequenter autem circa linguam explorare oportet, & multo tempore reniti, ac digitis dirigere os confractum, optimumque eſſet, ſi hoc ſemper fieri poſſet, ſed fieri nequit. * Si vero os penitus cau- 28 latim diffractum fuerit, raro autem hoc contingit, dirigere quidem os oportet, velut dictum eſt. Ubi vero direxeris, dentes conjugare, quemadmodum antea dictum eſt. Magnopere enim contulerit ad quietem, & adhuc magis ſi quis recte conjungat, & velut oportet ſuturas conſuat. At enim non facile eſt, omnem chirurgiam ſcripto exquiſite prodere, ſed ex his, quæ ſcripta ſunt, formam & imaginem concipere oportet. Poſtea corio opus eſt Carthaginenſi, & ſi quidem junior fuerit vulneratus, ſatis eſt ſquama inde detracta uti. Si vero adultior, ipſo corio; ita ut defecta inde particula trium digitorum latitudine, aut prout congrua fuerit, ſublita prius e gummi maxilla, ita enim mitius fuerit, glutine agglutinetur ſumma ſui parte, ad diffractam maxillæ partem, digiti aut paullo ampliore diſtantia a vulnere. Et hæc quidem particula ad infernam partem agglutinanda eſt, & habeat fiſſuram e directo menti, quo acutam ejus partem circumcirca complectatur. Alterum autem ejuſmodi lorum, aut paullo latius ad ſupernam maxillæ partem agglutinare oportet tanta a vulnere diſtantia, quanta illa

altera

altera lori particula abſuit. Sit autem & hoc fiſſum, ut circumcirca aurem ambiat. Sint autem hæc lora acuta, qua parte committuntur, & ubi ipſorum extremitates connectere, ac colligare oportet. In agglutinatione vero caro corii ad cutem vergat. Sic enim magis agglutinatum adhæreſcit. Poſtea extento hoc loro, magis autem eo, quod circa mentum eſt, quammaxime, ne maxilla evacuetur, lora ipſa circa verticem connectere oportet, & deinde linteo frontem deligare; & ſuperinjectum quid eſſe oportet, velut moris eſt, quo vincula quieta ſint, ac firma. Decubitum autem faciat in ſanam maxillam, non maxillæ, ſed capiti innitens. Attenuandum vero eſt corpus uſque ad dies de-
29 cem, deinde renutriendum non tarde. * Si enim primis diebus inflammatio non acceſſerit, in viginti diebus maxilla corroboratur; perfecte enim callo obducitur, quemadmodum etiam alia oſſa rara, ſi non corruptio infeſtarit. Verum de corruptionibus omnium oſſium alia longa tractatio reſtat. Hæc extenſio per agglutinamenta fiens, mitis eſt, & prompta ad moderationem faciendam, & ad multas, ac multis locis faciendas directiones accommodata. At medici non intelligentia æque, ac manibus prompti, tum in aliis vulneribus, tum in maxillarum fracturis tales exiſtunt. Variis enim modis & bene, & male maxillam fractam deligant. Omnis enim deligatio maxillæ ſic fractæ, oſſa ad fracturam magis vergentia inclinat, quam ad naturam ducit. Si vero inferna maxilla circa connexionem ad mentum divulſa fuerit. Sola autem hæc connexio in inferna maxilla eſt. Verum in ſuperna multæ. Sed non volo ſermone longius aberrare. In aliis enim morborum ſpeciebus de his dicendum eſt. Si igitur connexio ad mentum diſparata fuerit, ipſam coaptare cujuslibet viri eſt. Os enim, quod eminet, ad internam partem digitis admotis detrudere oportet. Quod vero intro vergit, ad externam partem digitis immiſſis reducere. Hæc tamen extenſione diſtendendo facere oportet. Facilius enim ſic ad naturam redibunt, quam ſi quis oſſa inter ſe complicans cogere conetur. Ubi vero coaptata fuerint, conjugare oportet dentens inter ſe hinc atque illinc, velut prius dictum eſt. Curare vero cerato, & ſpleniis paucis, ac linteis. Deligationem autem brevem potius, quam variam hic locus maxime admittit. Nam ut æquilibris non eſt, prope tamen ad æquilibrium accedit. At lintei obvolutionem facere oportet, ſi quidem dextra maxilla eminet, in dexteram. In dexteram enim fieri putatur, ſi dextra manus deligationi præit. Si vero altera maxilla eminuerit, aliter deligationem ducere oportet, & ſi quidem recte quis coaptationem adeptus fuerit, & velut convenit quieverit, cita curatio continget, & dentes illæſi manent. Sin minus, diuturnior fiet curatio, & diſtortionem habebit,
30 dentes autem læſi, & inutiles fiunt. * Porro ſi naſus fractus fuerit, fracturæ modus non unus eſt. Verum qui pulchris deligationibus gaudent citra intelligentiam, tum in aliis multis damnum incurrunt, tum in fracturis circa naſum vel maxime. Ex deligationibus enim hæc maxime varia eſt, & quæ plurimas aſcias habeat, & interruptiones, ac interceptiones cutis maxime varias rhombiformes. Sicut igitur dictum eſt, qui nulla intelligentia præditi aggreſſionis ſtudio tenentur, ultro ſe offerunt ad naſum fractum deligandum. Una itaque alteraque die lætatur medicus, gaudet quoque is, qui deligatur. Deinde cito quidem is, qui deligatur, ſatiatur. Noxia enim, & moleſta eſt geſtatio: ſatis autem eſt, medico oſtentaſſe, quod naſum varie deligare novit; facit autem talis deligatio omnia contra quam convenit. Partim enim, qui propter fracturam ſimi fiunt, ſi ſuperne quis magis premat, ſimiores nimirum fient; partim vero, quibus naſus hac, aut illac diſtorquetur, aut circa cartilaginem, aut ſuperius, palam eſt, quod neque ipſis ſuperne deligatio proderit, ſed etiam magis lædet. Non enim ita congruit ſpleniis altera naſi pars, quamquam neque hoc faciant deligantes. Proxime vero deligatio reſiſtere mihi videtur, ſi juxta medium naſum circa acutam partem contuſa caro ad os fuerit, aut etiam os parum, & non multum contuſum ſit. Talibus enim naſus callo obducitur, & aliquanto aſperior evadit. Sed tamen neque his deligatio multo negotio opus habet, ſi modo etiam deligare oportet. Sufficit autem ſuper contuſionem ſplenium inceratum extendere. Poſtea velut ex duobus initiis deligatio fit, ita ſemel linteum circumdandum eſt. Optima tamen curatio eſt per farinam triticeam hornam, lotam, viſcoſam, ſubactam, modicam, ita ut talia ex illa velut cataplaſmate integantur. Si igitur triticea farina bona fuerit, & tractu facilis, ea ad omnia hujuſmodi uti oportet. Si vero non facilis tractu ſit, modicam mannam leviſſime tritam, & aqua dilutam, cum farina ſubigere oportet, aut gummi parum ſimiliter ammiſcere. * Quibuſcumque igitur
31 naſus fractus eſt, ut deorſum, & in ſinum vergat, ſi quidem ex anteriore parte juxta cartilaginem ſubſidat, fieri poteſt, ut aliquid, quod ipſum dirigat, in nares indatur. Sin minus, omnia talia digitis in nares injectis dirigere oportet, ſi id fieri datur. Sin minus, craſſum ſpecillum non in anteriorem narium partem digitis indere oportet, ſed qua parte naſus ſubſidit; extrinſecus autem ab utraque parte naſum apprehendere, ſimulque cogere, ac ſurſum ducere. Et ſi quidem valde in anteriore parte fuerit fractura, fieri poterit, ut aliquid intra nares indatur, velut jam dictum eſt, nimirum lintei raſura, aut aliud quid hujuſmodi, linteo involutum, aut potius in corio Carthaginenſi conſutum, ea figura, quæ congruat loco, cui incumbet. Si vero ulterius facta fuerit fractura, fieri non poteſt, ut aliquid indatur. Si enim in anteriore parte moleſta eſt geſtatio, quomodo non ſit in interiore? Primum igitur

igitur & intrinſecus conformando, & forinſecus non parcendo, ad priſtinam naturam reducere, ac dirigere oportet. Valde enim conformatur naſus fractus, maxime quidem eadem die; ſin minus, paullo poſtea. Verum ſegniter agunt medici, & levius quam convenit primum contingunt. Injicere enim manus hinc atque illinc juxta naturam naſi quamminime oportet, ex infernis ſurſum cogendo, & ſic quammaxime erigere, una cum interna directione etiam extrinſecus dirigendo. Poſtea ad hæc nullus talis medicus eſt, ſi ſtudium adhibere, ac tolerare vult, velut ipſius digiti indices. Hi enim maxime ſecundum naturam ſunt. Utrumque enim digitum injicere, eoque totum naſum firmare oportet, atque ita in quiete habere, ſi quidem fieri poſſet, ſemper donec corroboretur; ſin minus, plurimo tempore, velut dictum eſt. Quod ſi fieri nequeat, aut puer, aut aliqua mulier hoc faciant. Molles enim manus eſſe oportet. Sic enim quamoptime naſus curari poterit, ubi non in obliquum, ſed ad infernam partem æqualiter ſubſidat. Ego igitur nullum unquam naſum vidi, qui ſic fractus dirigi non potuiſſet, ſi ſtatim ita cogeretur priuſquam callus obduceretur, ſi modo quis recte curare velit. Verum homines ut ne deformes fiant, multo quidem pretio coemerint, ſtudium autem adhibere non ſciunt, ſimulque non tolerant, ſi non dolore vexentur, aut mortem timeant; quamquam brevi tempore naſus callo obducatur, decem enim diebus corroboratur, ſi non corruptio inſuper accedat. * Quibuſcumque vero os in obliquum frangitur, cura- 32
tio quidem eadem eſt. Verum directionem non æqualem utrimque facere oportet, ſed quod inclinatum eſt, extrinſecus cogendo ad naturam compellere, & in nares facta contrectatione, ea quæ intro repunt impigre dirigere, donec correcta fuerint, ita ut ejus probe memineris. Quod ſi non ſtatim corrigantur, fieri non poſſit, ut naſus non diſtortus fiat. Poſtquam autem ad naturam reduxeris, digitos plures, aut unum digitum ad locum admovere oportet, qua parte eminebat, atque ita aut ipſum, aut alium quemdam ſuſtentare, donec vulnus corroboratum fuerit. Sed & in narem parvum digitum immittere oportet, & alias atque alias impellendo ea quæ inclinata ſunt dirigere. At ſi quid inflammationis his accedat, farina ſubacta uti oportet, & tamen incumbente etiam farina digitos ſimiliter admovere opus eſt. Si vero juxta cartilaginem in obliquum fractus ſit, neceſſe eſt ſummum naſum diſtorqueri. Talibus igitur in ſummam narem aliquid, quod dirigat ex relatis, aut quod his ſimile ſit, indere oportet. Poterit autem quis multa idonea invenire, quæ neque odorem habeant, neque alias lenia ſint. * Ego vero quan- 33
doque pulmonis ovilli fruſtum deſectum indidi. Hoc enim forte obtingebat. Nam ſpongiæ inditæ humiditates ſuſcipiunt. Poſtea Carthaginenſis corii ſquamam magni digiti latitudine, aut prout contulerit reſectam, extrinſecus ad naſum inclinatum agglutinare oportet, & deinde hoc corii lorum, prout contulerit, extendere. Paullo tamen amplius extendere convenit, quo erectus, & abſolute directus ſit naſus. Longum autem ſit hoc lorum, ut poſtea infra aurem abductum circum caput obducatur; & licet quidem lori extremitatem ad frontem agglutinare, licet etiam longius ducere, & deinde capiti obductum deligare. Hic modus ſimul juſtam directionem habet, & ſimul ad moderationem faciendam promptus eſt, ut ſi quis magis, aut minus naſi inclinationem ad contrarium facere velit. Nam quibus in obliquum naſus frangitur, eos in reliquis, velut relatum eſt, curare oportet. Plurimis tamen inſuper opus eſt, ut inclinationis in contrarium gratia, lorum ad ſummum naſum agglutinetur. * Quibuſcumque vero cum fractura etiam ulcera adſunt, eos ea propter turbari 34
non oportet. Verum ſuper ulcera ceratum picatum imponere, aut ex emplaſtris aliquod cruentis vulneribus idoneum. Facilia enim curatu talia ſunt. Similiter etiam, ſi oſſa diſceſſura ſunt. Primam directionem impigre facere oportet nihil omittendo, & directionem per digitos etiam poſtero tempore, ita ut laxius quidem admoveas, admoveas tamen. Ex omnibus enim corporis partibus naſus facillime conformari poteſt. Cæterum lororum agglutinatione, ac in contrarium inclinatione uti omnino nihil prohibet, ſive ulcera affuerint, ſive inflammatio. Nullam enim moleſtiam exhibent. * At vero ſi auris fracta fuerit, deligationes omnes inimicæ 35
ſunt. Neque enim ita laxam quis circumdare poterit. Si vero magis premat, majus malum operabitur. Nam & ſana auris deligatione preſſa, dolore, & pulſatione, & febre afficitur. Sed & cataplaſmata peſſima quidem omnino ſunt, quæ graviſſima ſunt. Verum & alia pleraque omnia mala ſunt, & abſceſſus inducunt, & mucum ampliorem ſuggerunt, & deinde ſuppurationes noxias. His autem fracta auris minime opus habet. Proximum tamen locum habet, ſi quid imponi debet, farina viſcoſa, quam neque ipſam gravem eſſe oportet. Contingere vero quamminime conducit. Bonum enim aliquando medicamentum eſt, etiam nullum adhibere medicamentum, & ad aures, & ad multa alia. Vellicationem inſuper, ac ſcalpturam vitare oportet. Corpus autem attenuare, & magis in quo periculum eſt, ne auris ſuppuretur. Melius eſt quoque alvum mollire. Si vero quis facile vomat, ex moderata aliqua purgatione vomitum faciat. At ſi ad ſuppurationem deveniat, cito quidem aperire non oportet; multa enim ex his, quæ ſuppurari videntur, quandoque reſorbentur, etiamſi nondum quis ullum cataplaſma impoſuit. Si vero quis aperire cogatur, celerrime quidem ſana fit, ſi in ulteriorem partem perurat. Illud tamen certo ſcire expedit, quod mutila fiet auris, & minor altera, ſi peruſta fuerit. Si vero non in ulteriorem partem peruratur, tumidam partem non valde parva ſectione incidere oportet. Sub craſſiore enim cute pus reperitur, quam quis

puta-

putaverit. Verum ut in ſumma dicam, alia quoque omnia mucoſa, & mucos facientia, utpote quæ ſunt viſcoſa, ad contactum ſub digitis hac atque illac cito dilabuntur;
36 & propterea ſub craſſiore cute medici talia inveniunt, quam putarint. * Nam & aliquas nervorum contortiones, ganglia appellatas, quæ ſane laxæ, ac fluidæ ſunt, mucoſamque carnem habent, multi aperiunt, humorem in talibus ſe inventuros eſſe putantes. Medicus quidem igitur ſententia ſua fallitur, verum rei hujuſmodi nullum ex apertione accedit detrimentum. Qui vero aquoſi loci ſint, aut muco pleni, & in qualibus locis ſingula ſi aperiantur mortem afferant, aut etiam alia detrimenta inducant, de his in alio opere ſcribetur. Quum igitur inciderit quis aurem, ab omnibus quidem cataplaſmatis, & ab omni linamentorum uſu abſtinere oportet. Curare autem vel emplaſtro aliquo cruentis vulneribus idoneo, vel aliquo alio, quod neque gravitatem, neque dolorem inducat. Si enim cartilago denudari inceperit, & ſubſidentia purulenta, aut mucoſa habuerit, moleſtum eſt. Fit autem & hoc propter illas curationes. Cæterum omnium eorum, quæ recruduerunt, peruſtio in ulteriorem partem ſufficientiſſima medela eſt.

SECTIO III.

37 * VErticula vero ſpinæ quibuſcumque in gibbum trahuntur ex morbis, pleraque ut ſolvantur, fieri non poteſt. Inſuperque & quæ ſupra ſepti tranſverſi juncturam, ac connexionem gibba fiunt. Quæ vero infra, eorum aliqua ſolvunt varices in cruribus fientes. Magis autem hæ varices, quæ in vena juxta poplitem fiunt, quibuſcumque gibboſitas contigerit, eam ſolvunt. Fiunt autem & in vena circa inguina. Jam vero quibuſdam etiam dyſenteria diuturna ſolvit. Et quibus quidem gibba fit ſpina dum pueri ſunt, priuſquam corpus ad augmentum plenum perfectum fuerit, his corpus juxta ſpinam coaugeri non ſolet. Sed crura quidem, ac manus perficiuntur, illæ vero partes defectuoſiores fiunt. Et quibus ſupra ſeptum tranſverſum gibboſitas eſt, his & coſtæ in amplitudinem augeri non ſolent, ſed in anteriorem partem; & pectus acutum fit, ſed non latum; ipſique & difficulter ſpirant, & ſtridulam faucium aſperitatem habent. Nam ventriculi, qui ſpiritum ſuſcipiunt, ac emittunt, minorem amplitudinem habent. Sed & juxta magnum verticulum cervicem repandam habere coguntur, ut ne caput ipſis pronum ſit. Multam igitur anguſtiam faucibus exhibet etiam hoc os intro vergens. Nam & his, qui natura recti ſunt, ſpirandi difficultatem hoc os inducit, ſi intro vergat, donec repreſſum fuerit. Ob talem igitur figuram ejuſmodi homines eminentis gutturis magis, quam ſani apparent; & tuberculis circa pulmonem duris, ac crudis plerumque tales affecti ſunt. Nam & gibboſitatis occaſio, & diſtentio pleriſque propter tales collectiones fit, cum quibus vicini nervi
38 communionem habent. * Quibus vero infra ſeptum tranſverſum gibboſitas eſt, horum quibuſdam morbi rhenum, ac veſicæ accedunt. Sed & abſceſſus ad ſuppurationem, & circa laterum mollitudines, & inguina diuturni, ac ægre curabiles; & neutri horum gibboſitates ſolvunt. Coxæ vero his magis excarnes fiunt, quam his quibus ſuperne gibboſitas contigit. Univerſa tamen ſpina his longior eſt, quam ſuperne gibboſis. Pubes vero, & barba tardior, ac imperfectior. Sed & infœcundiores hi ſunt quam ſuperne gibboſi. At vero quibus jam aucto corpore gibboſitas facta fuerit, his palam præſentis tunc morbi judicationem gibboſitas facit, per tempus tamen, aliquid ex iiſdem ſignificationem de ſe plus, aut minus præbet, quemadmodum etiam in pueris. Minus autem maligne in totum talia ſe habent, & multi ſane jam facile, ac ſano modo gibboſitatem ſuſtinuerunt uſque ad ſenectutem; & maxime hi, quibus ad carnoſitatem, ac pinguitudinem promotum fuerit corpus, pauci tamen talium ſexaginta annos tranſgreſſi ſunt, plerique vero brevioris vitæ ſunt. Quibuſdam etiam in latus, aut hac, aut illac, verticula obliqua fiunt. Et omnia, aut pleraque talia propter collectiones intra ſpinam fiunt. Quibuſdam una cum morbo etiam figuræ inſuper conferunt, ad quas reclinari conſueverunt. Verum de his in diuturnis pulmonis morbis dicitur. Illic enim de his, quæ futura ſunt, pulcherrimæ prænotiones haben-
39 tur. * Porro quibus ex caſu ſpina gibba fit, horum ſane pauca ſuperantur, ita ut dirigi poſſint. Nam quæ in ſcala fiunt extenſiones, nihil direxerunt, quod ego ſciam. Utuntur enim ipſa maxime hi medici, qui multitudinis famam aucupantur. Apud tales enim hæc in admiratione ſunt, ſi aut pendentem, aut projici aliquem, aut quæ his ſimilia ſunt videant, & hæc celebrant ſemper, neque ipſis curæ eſt, quale quid eveniat ex hac aggreſſione, ſive bonum id ſit, ſive malum. Medici tamen, qui talia ſtudio habent, quos ſane ego novi, imperiti ſunt. Inventum equidem vetus eſt, & laudo ſane vehementer eum qui primus excogitavit & hoc machinamentum, & quodvis aliud ſecundum naturam inventum. Nihil enim deſpero, ſi quis recte conſtructum concutiat, fieri poſſe, ut quædam dirigantur. Ipſe tamen omnia hujuſmodi hoc modo curare erubui, propterea quod impoſtorum magis tales ſunt modi. Quibus igitur prope cervicem gibboſitas fuerit, his veriſſimile eſt, has in caput extenſiones minus prodeſſe, parvum enim pondus habet caput, & ſummi humeri deorſum vergentes. Verum tales veriſimile eſt magis dirigi poſſe, ſi in pedes concutiantur. Ita enim major propenſio ad hujuſmodi fieret. Quibus

autem magis inferius gibboſitas eſt, hos par eſt ut magis in caput concutiantur.
* Si quis igitur concutere volet, recte ſane hoc modo præparare poterit. Scalam 40
coriaceis, aut laneis pulvinaribus inſternere oportet probe alligatis, paullo am-
plius & in longitudinem, & in utramque partem, quam quantum corpus hominis occu-
parit. Deinde hominem ſupinum ſupra ſcalam reclinare, & poſtea pedes quidem
alligare juxta malleolos ad ſcalam non diſparatos, vinculo quidem ſatis valido, ve-
rum molli. Alligare vero etiam oportet infra & ſupra utrumque genu, itemque circa co-
xas. Circa laterum autem mollitudinem, & circa pectus laxas faſcias circumdare, ita
ut ne impediant concuſſionem. Manus vero ad coſtas extentas, ad corpus appli-
care, & non ad ſcalam. Ubi vero hæc præparaveris, ſcalam ita ad turrim aliquam
altam, aut ad domus lacunar attrahere oportet. Locus autem, in quo concuſſionem
facis, renitens ſit. Eos vero, qui extendunt, probe doctos eſſe convenit, quo æquali-
ter, & probe, & ex æquilibrio, ac derepente demittant, ut neque ſcala in alteram par-
tem repens ad terram deveniat, neque ipſi pronui ſint. Quod ſi tamen a turri, aut
malo defixo carcheſium habente, quis demittat, adhuc melius præparabit, ita ut ex
trochlea aut aſella laxatis inſtrumentis ac funibus demiſſio fiat. Verum injucun-
dum eſt de his longius verba facere; attamen ex his ſtructuris maxime quis concuti
poterit. Si vero valde ſuperne fuerit gibboſitas, & concutere ſit opus, omnino
in pedes id faciendum eſt, velut dictum eſt. Ita enim major propenſio ad hæc con-
tingit. Et firmare quidem oportet juxta pectus ad ſcalam fortiter deligando, juxta
cervicem vero faſcia quamlaxiſſima, directionis ſaltem gratia. Sed & ipſum caput ju-
xta frontem ad ſcalam alligare oportet, manus autem porrectas ad corpus alligare,
non ad ſcalam. Reliquum vero corpus indeligatum eſſe oportet, niſi quantum ſatis eſt
directionis gratia, alia atque alia laxa faſcia circumdatum eſſe. Verum conſiderandum
eſt ne concuſſione impediant hæc vincula. Crura vero ad ſcalam quidem ne de-
ligentur, ſed inter ſe, ita ut ſecundum ſpinam in directum vergant. Atque hæc qui-
dem hoc modo facienda ſunt, ſi omnino opus fuerit in ſcala concuſſionem fieri. Tur-
pe tamen eſt & in omni arte, & non minime in medicina, multam turbam, & mul-
tam oſtentationem, & multum rumorem concitare, & deinde nullam utilitatem af- 41
ferre. * Oportet autem primum ſpinæ naturam qualis eſt cognoſcere; ad multos
enim morbos ea opus fuerit. Nam qua parte ad ventrem vergit, verticula intus
inter ſe paria ſunt, & inter ſe ligata vinculo mucoſo, ac nervoſo, de cartilaginibus
exorto uſque ad medullam. Alii vero nervi nervoſi perpetui annexi, hinc atque illinc
juxta ipſa porriguntur. Verum venarum & arteriarum communitates, in alio ſermo-
ne declarabuntur, quot & quales ſint, & unde proficiſcantur, & in qualibus qualia
poſſint. Itemque quibus involucris ipſa medulla intecta ſit, & unde profectis, &
ubi deſinentibus, & quibuſcum communionem habentibus, & qualia potentibus. At
in ulteriore parte in articulis verticula inter ſe cardinis in modum conſerta ſunt.
Nervi vero communes juxta omnia & in externis, & in internis partibus porri-
guntur. Et proceſſus oſſis ad externam partem, ab omnibus verticulis unus de uno-
quoque, tum a majoribus, tum a minoribus. In his autem proceſſibus cartilaginum
appendices, & ex illis nervorum progerminatio, cognata ac conſimilis extremis ner-
vis. Coſtæ vero annexæ ſunt, ad internam partem magis, quam ad externam capitibus
vergentes; ad unumquodque autem verticulum adarticulatæ ſunt. Curviſſimæ autem
ſunt hominis coſtæ obtorto modo. Intermediam vero partem coſtarum, & oſſium, de ver-
ticulis procedentium, explent utrinque muſculi, a cervice initio ſumpto uſque ad ſe-
pti tranſverſi annexionem. * Ipſa autem ſpina ſecundum longitudinem rectobliqua eſt, 42
a ſacro quidem oſſe uſque ad magnum verticulum, juxta quod crurum annexio depen-
det, gibboſa eſt. Nam & veſica, & genituræ, & inteſtini recti laxa pars in hac par-
te conſtituta ſunt. Inde vero uſque ad ſepti annexionem in directum repanda eſt, &
muſculos adnatos habet ſolus hic locus, ex internis partibus, quos lumbarios vocant.
Ab hac autem parte uſque ad magnum verticulum, quod ſupra ſupernas humeri partes
eſt, e directo gibboſa eſt, imo magis eſſe videtur quam eſt. Nam ſpina media ſui par-
te altiſſimas oſſium propagines habet, hinc autem atque illinc, minores. Ipſe ve-
ro cervicis articulus repandus eſt. * Quibuſcumque igitur gibboſitates juxta verticu-
la fiunt, his expulſio magna a connexione abrupta, unius aut plurium verticulorum, 43
non ita multis, ſed paucis contingit. Neque enim talia vulnera fieri facile eſt, neque
ad externam partem expelli facile eſt, ſi non ex anteriore parte, forti aliqua re per
ventrem quis vulneratus fuerit; ſic autem utique perierit: aut niſi quis ex alto loco de-
lapſus, coxis, aut humeris impegerit. Sed & hic utique morietur, etiamſi ſtatim non
intereat. At ex poſteriore parte ad internam, hujuſmodi expulſionem fieri non eſt
proclive, ſi non in immenſum grave aliquod onus irruat. Nam ex oſſibus, quæ fo-
ras enata ſunt, unumquodque ejuſmodi eſt, ut prius ipſum frangatur, quam magnam
intro inclinationem faciat, ita ut & ligamenta, & articulos inter ſe alternatos, ac ar-
ticulatos violet. Præterea & ſpinalis medulla affligeretur, ſi ex modico loco infle-
xionem haberet, ubi verticulum tali expulſione exiluiſſet; & verticulum, quod exiluiſ-
ſet, ſpinalem medullam utique premeret, ſi non etiam abrumperet. At ea preſſa, ac in-
tercepta, multarum & magnarum & nobilium partium torporem induceret. Quare neque
curæ foret medico, quomodo verticulum dirigat, ac coaptet, quum multa, & violen-

ta alia

ta alia mala adſint. Itaque ſi tale contingat, palam eſt, quod neque concutiendo, neque alio quodam modo reponi poſſit, niſi quis diſſecto homine, & manu in ventrem injecta inquiſitionem faciat, & ex interna parte ad externam manu retrudat, atque hæc in
44 mortuo quidem fieri poſſent, in vivo autem non ita. * Cur igitur hæc ſcribo? Quia ſunt quidam, qui putant ſe curaſſe homines, quibus intro exciderint verticula articulos penitus tranſgreſſa; & ſane facillimam hanc diſtortionem eſſe, ut quis inde convaleſcat, aliqui cenſent, eamque nulla repoſitione opus habere, ſed ſua ſponte talia ſaneſcere. Ignari autem multi ſunt, & lucro hoc habent quod ignorant. Perſuadent enim alios. Verum falluntur hi hac de cauſſa. Spinam, quæ in ſpina ipſa eminet, verticula ipſa eſſe putant, quia unumquodque ex his oſſibus ad contactum rotundum apparet, ignorantes, quod hæc oſſa ſunt ea, quæ a verticulis enata ſunt, de quibus paullo ante dixi. At verticula longe magis in anteriorem partem abſunt. Anguſtiſſimum enim ventrem ex omnibus animalibus homo habet, quantum ad magnitudinem attinet, a poſteriore ad anteriorem partem, inſuperque etiam juxta pectus. Quum igitur horum ſupereminentium oſſium aliquod vehementer fractum fuerit, ſive unum, ſive plura, ea parte humilior locus redditur, quam hinc atque illinc: & propterea decipiuntur, putantes verticula intro abiiſſe. Decipiunt autem inſuper ipſos etiam figuræ vulneratorum. Si enim inclinare ſe conantur, dolent, quum ea parte qua vulnerati ſunt, cutis fit circumtenta; & ſimul oſſa fracta ita magis corpus affligunt. Si vero in repandum recurvantur, melius habent. Nam & cutis juxta vulnus laxior fit, & oſſa minus affligunt. Sed & ſi quis ipſos contingat, ea parte repandi cedunt, & locus vacuus, ac mollis hac parte ad contactum apparet. Hæc omnia relata inſuper medicos decipiunt. Verum tales cito ſani & illæſi ſua ſponte fiunt. Cito enim omnia ejuſmodi oſſa, quæ laxa
45 ſunt, callo obducuntur. * Obliquatur igitur ſpina etiam ſanis juxta multos modos. Nam & in natura, & in uſu ita ſe habet. Sed & præ ſenectute, ac doloribus. Nam hec colligandi vim habent. At gibboſitates ex caſibus contingentes plerumque fiunt, ſi aut in coſtas innitatur, ac impingat, aut in humeros cadat. Neceſſe eſt enim foris apparere in gibboſitate unum aliquod altiſſimum verticulum, minus vero ea, quæ ſunt hinc atque illinc. Non igitur proſilit multum ab aliis, ſed parum, quum ſingula acervatim concedant. Propter hoc igitur etiam ſpinalis medulla ejuſmodi diſtor-
46 tiones facile fert, eo quod circularis ipſi diſtortio contingit, non angularis. * Oportet autem fabricam inſtrumenti coactorii hujuſmodi conſtruere. Licet equidem lignum robuſtum & latum, inciſuram oblongam habens, defodere. Licet etiam pro ligno, in pariete inciſuram oblongam facere, quæ aut cubiti altiudine, aut prout congruum fuerit, a pavimento extet. Poſtea columnam querneam, quadrangularem, obliquam ad parietem adjicere oportet, tanto ſpatio in medio relicto, ut aliquis pertranſire poſſit, ſi forte opus ſit. Et ſuper columnam quidem, aut tunicas, aut aliud quid molle, quod tamen non multum cedat, inſternere oportet, homini vero fomentum adhibere. Si vero admittat, ipſum etiam multa calida lavare. Deinde pronum extentum reclinare, & manus ipſius ſecundum naturam extentas ad corpus alligare. Poſtea vero loro molli ſatis lato, ac longo, ex duobus perpetuis inter ſe adverſariis loris conſtante, ex media ipſius parte, juxta medium pectus quamproxime ſub alas bis circumdare oportet; & quod ſupereſt de loris utriſque, juxta alam circum humeros obvolvatur, & initia ipſorum ad lignum quoddam piſtilloforme alligentur, ita ut congruant ſecundum longitudinem ſubjectæ columnæ, ad quam lignum illud piſtilloforme apponere, & renitendo extenſionem facere oportet. Tali vero quodam alio vinculo & ſupra genua, & ſupra calcanea alligato, initia item ad ejuſmodi lignum alligare oportet. Poſtea autem alio loro lato, ac molli, & robuſto, faſciæ formam habente, longitudinemque, ac latitudinem ſufficientem, partem inter coxas & lumbos, quamproxime ad coxas, circumcirca fortiter deligare, atque ita tum hujus lori, tum aliorum duorum capita, ad lignum a pedibus extans alligare; & poſtea in hac figura hinc atque illinc, æqua ſimul inclinatione, ſimulque in directum extenſionem facere. Nullum enim magnum malum talis extenſio induxerit, ſi commode præparata fuerit, niſi quis de induſtria ſe extendendum exhibeat. At medicus, ſive alius quiſquam fortis & non imperitus, impoſita manus vola ſupra gibbum, & altera manu inſuper alteri ſuperimpoſita, deorſum cogat, animadverſione habita an in directum deorſum cogere oporteat, ſive ad
47 caput, ſive ad coxas. Atque hæc coactio maxime innoxia eſt. * Sed & ſi quis inſideat ſuper gibbum, & attollendo ſe, dum ille diſtenditur, incutiat, innoxium eſt. Neque quicquam prohibet pede inſcendere, ac geſtari ſupra gibbum, atque ita ſenſim incutere. Ad hoc autem moderate faciendum idoneus quis fuerit ex his, qui in paleſtra adſueti ſunt. Efficaciſſima tamen coactio eſt, ſi aut paries inciſuram habeat, aut lignum defoſſum infra ſpinæ altitudinem inciſum ſit, quantum moderate habere videatur; ita ut tabula tiliacea, aut cujuſdam alterius ligni, non tenuis, inciſuræ indatur, & poſtea linteum quoddam multiplex, aut parvum quoddam coriaceum pulvinar ſuper gibbum imponatur. Quampauciſſima tamen impoſita eſſe conducit, cavendi ſaltem gratia, ut ne tabula præ duritie dolorem aliquem importune inducat. Sit autem gibboſitas e directo maxime inciſuræ in pariete, quo qua parte maxime extat, ea quammaxime tabula impoſita premat. Ubi vero impoſita fuerit, aliquis extremam tabulæ partem deprimat, aut duo hoc faciant, ſi unus non ſuffecerit; alii vero corpus
ſecun-

ſecundum longitudinem, velut dictum eſt, extendant, partim hinc, partim illinc conſtituti. Poteſt etiam aſellis extenſio fieri, aut juxta lignum defoſſis, aut in ipſo ligno aſellorum poſtibus conſtructis, ſive erectos velis utrinque paullulum ſupereminentes, ſive hinc atque illinc juxta ligni verticem. Hæ coactiones moderationem admittunt, ut & vehementiſſime, & moderate fieri poſſint. Talem autem vim habent, ut ſi quis etiam ad perniciem tales neceſſitates adhibere velit, & non ad curationem, tunc quoque multum poſſint. Nam ſi quis ſecundum longitudinem hinc atque illinc ſaltem ſic extendat, & nullam aliam neceſſitatem addat, tamen ſic etiam extenſionem facere poterit. Sed & ſi non extendat, & tabula ſolum ita quis utatur, etiam ſic ſufficienter deorſum cogere poterit. Bonæ autem ſunt hujuſmodi violentiæ, quibus & vehementioribus & debilioribus uti licet, uſu ipſorum prout quiſque vult moderato. Et ſane etiam ſecundum naturam coactionem faciunt. Nam ea, quæ extant, ad locum ſuum redire cogit depreſſio. Quæ vero præter naturam coiverunt, ea extendunt extenſiones ſecundum naturam. Proinde neque meliores his neceſſitates ego habeo, neque juſtiores. Rectitudo enim extenſionis juxta ipſam ſpinam, inferne & juxta os ſacrum appellatum, nullam anſam habet; ſuperne vero juxta cervicem & caput, habet quidem anſam, ſed in ſpeciem indecora eſt; & ſi hac parte extenſio fiat redundans, etiam alias læſiones inducere poterit. * Experimentum autem aliquando feci, ut ho- 48
mine ſupino extento, utrem non inflatum ſub gibbum ſubderem, & poſtea folle ex officina fabri in ſubjectum utrem immiſſo inflarem. Verum res mihi non ſucceſſit. Quum enim bene extenderem hominem, vincebatur uter, & non poterat flatus aliquam coactionem facere. Sed & alias hæc res prompta erat ad dilapſionem, nimirum quum in idem & hominis gibboſitas, & utris pleni incurva turgiditas cogantur. Quum autem rurſus non valde extenderem hominem, uter quidem præ flatu incurvus turgebat, homo vero omnino magis, quam conducebat, repandus fiebat. Scripſi autem hoc de induſtria. Pulchrum enim eſt etiam ea diſcere, quæ in experimentum aſſumpta ſucceſſu caruerunt, & cur ſucceſſum non habuerunt. Quibuſcumque porro verticula intro obliquantur aut ex caſu, aut gravi aliqua re illapſa, his nullum quidem verticulum extat plerumque ita multum ab aliis. Si vero extiterit multum, aut unum, aut plura, mortem inducunt, velut etiam antea dictum eſt. Circularis etiam hæc, & non angularis emotio exiſtit. Urinæ igitur talibus magis ſupprimuntur, itemque alvi egeſtio, quam his, qui extra gibboſi fiunt; & pedes, ac tota crura magis perfrigerantur, & lethalia ſunt hæc magis, quam illa quæ dixi. Sed & ſi ſuperſtites evadunt hi, magis profluam urinam habent, & cruribus impotentiores, ac torpidiores fiunt. Si vero etiam in ſuperna parte magis repandi fiant, totius corporis impotentia, ac torpor accedit. Atque ego ſane nullam machinam habeo, per quam talia in idem reſtitui poſſint, ſi non alicui concuſſio per ſcalam opem tulerit, aut etiam alia quædam ejuſmodi curatio, aut extenſio, qualis eſt ea, quæ paullo antea relata eſt. * At coactionem una cum 49
extenſione nullam habeo, quæ ſane fieri ita poſſet, velut in gibbo tabula coactionem faciebat. Quomodo enim quis ab anteriore parte per ventrem coactionem facere poſſit? Neque enim fieri hoc poteſt. Sed neque tuſſes, neque ſternutationes ullam vim habent, ut extenſioni auxiliari poſſint. Nec vero flatus immiſſio in ventrem quicquam efficere poterit. Quin & ſi magnæ cucurbitæ affigantur, attractionis nimirum gratia verticulorum intro repentium, magno hoc mentis errore contingit. Propellunt enim magis, quam attrahunt, & neque hoc animadvertunt hi, qui ipſas affigunt. Quanto enim magis ipſas quis adigit, tanto magis repandi fiunt hi, quibus affiguntur, cute ſimul ſurſum coacta. Poſſem autem, & alios concuſſionum modos, quam hi ſunt quos antea retuli, exponere, quos ſane affectioni magis convenire quis putare poſſit, 50
verum non valde ipſis fidem habeo, & propterea non ſcribo. * In ſumma igitur de his quæ relata ſunt, ita acervatim conſtituere oportet, quod ea quidem, quæ in repandum emota ſunt, lethalia ſunt, ac noxia; quæ vero in gibbum, innoxia in totum, quantum ad mortem, & urinæ ſuppreſſionem, ac torporem attinet. Non enim rivos, qui ſunt in ventre, gibboſitas ad externam partem intendit, neque fluidos eſſe prohibet. Repanditas vero ambo hæc facit, & ad alia multa hæc accedunt. Nam multo plures & cruribus, & manibus impotentes fiunt, & corpore torpeſcunt, & urinæ his ſupprimuntur, quibus gibboſitas quidem neque extra, neque intro extiterit, verum in rectitudinem ſpinæ vehementer concuſſi fuerint. Quibus vero gibboſitas extat, hi minus talia perpetiuntur. Multa vero etiam alia in medicina quis videre poterit, ex quibus ea quidem, quæ fortia ſunt, innoxia ſunt per ſe totam morbi judicationem inducentia; quæ vero debiliora, noxia, ita ut & diuturnos morbos progenerent, & cum reliquo corpore ampliorem communionem habeant. * Nam & coſtarum fractu- 51
ra ejuſmodi quid perpetitur. Quibus enim fracta fuerit coſta una, aut plures, velut plurimis frangitur, ita ut oſſa ad internam partem non vergant, neque denudata ſint, ex his pauci jam febricitarunt. Sed neque ſanguinem multi jam expuerunt, neque ſuppurati multi fiunt, neque curatione medicamentorum ex illitis linamentis opus habent, neque oſſium corruptiones accedunt, & victus vulgaris ſufficit. Si enim febris continua ipſos non corripuerit, etiam vaſa per inediam his vacua fieri deterius eſt, quam ſi non vacua fiant. Majorem item dolorem, ac febrem & tuſſim inducit. Moderata enim ventris repletio, coſtarum fit directio. Verum vacuatio pendentes coſtas facit,

facit, & hæc dependentia dolorem inducit. Extrinſecus autem vulgaris deligatio ta-
libus ſufficit, ita ut cerato, & ſpleniis, & linteis plana deligatio placide firmetur,
aut etiam laneum quiddam inſuper imponatur. Corroboratur autem coſta diebus vi-
52 ginti. Celeriter enim his oſſibus calli obducuntur. * At contuſa circa coſtas carne,
aut ex plaga, aut ex caſu, aut reniſu, aut alio quopiam ejuſmodi multi jam multum
ſanguinem ſpuerunt. Rivi enim in molli ad unamquamque coſtam extenta parte,
& nervi, a principaliſſimis in corpore partibus progreſſus habent. Multi itaque jam
tuſſiculoſi, & tuberculoſi, ac ſuppurati facti ſunt, & linamentis opus habuerunt,
& coſta ipſis corruptionem ſenſit. Sed & quibus nihil tale acceſſit, carne
circa coſtas contuſa: tardius tamen dolor in ipſis ſedatur, quam in his, quibus co-
ſta fracta fuerit: & in talibus vulneribus locus dolorum recidivas magis habet.
Proinde aliqui tales noxas magis contemnunt, ſi coſta ipſis fracta fuerit. Quin
& curatione exactiore tales indigent, ſi modo ſapiant. Victum enim contra-
ctum eſſe conducit, & corpore quammaxime quieſcere, & a venere abſtinere, edu-
liiſque pinguibus, & fauces exaſperantibus, ac fortibus omnibus, venamque in cubi-
ti flexura ſecare, & quammaxime ſilere. Deligare vero locum contuſum
conducit ſpleniis non multiplicibus, ſed multis, & multo latioribus tota contuſio-
ne, & cerato ſublinere, & linteis latis cum faſciis latis, ac mollibus deligare,
& moderate firmare; ut deligatus non valde ſe compreſſum eſſe dicat, neque rur-
ſus laxum. Initium autem ſumere debet, qui deligat, in ipſa contuſione, atque
iſthic maxime firmare; facienda vero eſt deligatio velut a duobus initiis, deligan-
dumque, ut ne circumflua ſit cutis circa coſtas, ſed æquilibris. Deligandum autem
aut ſingulis, aut alternis diebus. Præſtat autem, & alvum mollire levi aliquo me-
dicamento, cibi ſaltem evacuandi gratia, & ad decem quidem dies attenuare.
Poſtea vero corpus renutrire, ac tenerum facere. Quamdiu vero attenuas, deli-
gatione magis firmata utendum eſt. Quum autem ad teneritudinem deducis, la-
53 xiore. * Et ſi quidem ſanguinem ab initio expuerit, quadraginta dierum curatio-
nem, ac deligationem facere oportet. Si vero ſanguinem non ſpuat, ſufficit vigin-
ti diebus utplurimum curatio. Verum ex robore vulneris tempora conjectare
oportet. Qui porro tales contuſiones neglexerint, etiamſi aliud nihil majoris
mali ipſis contingat, tamen locus contuſus mucoſiorem carnem habet, quam
antea habebat. Ubi vero tale quippiam relinquitur, & curatione non probe
exprimitur, deterius quidem eſt, ſi juxta ipſum os mucoſitas relicta fuerit. Neque
enim caro amplius ſimiliter os contingit, & os ipſum morboſius redditur, &
corruptiones oſſis diuturnæ multis jam ex hujuſmodi occaſionibus factæ ſunt.
Sed & ſi juxta os non fuerit, verum ipſa caro mucoſa ſit; attamen etiam ſic reci-
divæ, ac dolores alias atque alias fiunt, ſi quis forte corpore ægrotaverit. Qua-
propter deligatione uti oportet bona, ſimulque multum conveniente, quoad ea
humoris effuſio, quæ in contuſione facta eſt, reſiccetur, ac reſorbeatur, locus au-
54 tem carne ſana augeatur, & oſſis quoque caro augeſcat. * At quibus ex negle-
ctu vetuſtatem contraxerit, ita ut locus ſit doloroſus, & caro ſubmucoſa, his uſtio
medela optima eſt. Et ſi quidem ipſa caro mucoſa fuerit, uſque ad os urere opor-
tet, non tamen ut os percaleſcat. Si vero inter coſtas mucoſitas fuerit, ne ſic qui-
dem in ſuperficie urere oportet, cavere tamen ne in ulteriorem partem peru-
ras. Si vero ad os ipſum contuſio eſſe videatur, & ſit adhuc recens, & nondum
os corruptionem ſentiat; ſi quidem parva admodum fuerit, ſic urere oportet, velu-
ti dictum eſt. Si vero oblonga fuerit juxta os contuſionis elevatio, plures cru-
ſtas incutere oportet. Cæterum de corruptione coſtæ, una cum eorum, qui
55 linamentis opus habent, curatione dicetur. * Si vero femoris articulus ex
coxa exciderit. Excidit autem juxta quatuor modos, intro quidem ſæpe, fo-
ras autem præ aliis ſæpe. Verum in poſteriorem, ac anteriorem partem excidit
quidem, ſed raro. Quibus igitur intro exceſſerit, his longius apparet crus, ſi ad
alterum comparetur, atque hoc merito propter duas cauſſas. Nam os, quod a
coxa procedit, & ſurſum ad pectinem fertur, fundamentum fit capitis femoris, &
articuli cervix in acetabulo vehitur, & nates forinſecus cavæ apparent, utpo-
te quum intro ceſſerit femoris caput. Et rurſum ſumma femoris pars juxta ge-
nu extra repere cogitur. Tibia item, & pes, eodem modo. Quum igitur foras
repat pes, medici ob imperitiam ſanum pedem ad hunc adhibent, & non hunc ad
ſanum; & propterea multo longius læſum crus apparet, quam ſanum. Multis
autem etiam aliis locis talia ſiniſtram intelligentiam habent. Nec vero flectere
juxta inguen ſimiliter, ut ſanum poſſunt. Sed & ſi femoris caput in interfœmi-
56 neo contingatur, palam extuberare comperitur. * Signa igitur hæc ſunt in his,
quibus femur intro excidit. Quibus igitur articulus elapſus non fuerit repoſi-
tus, ſed aut fruſtra tentatus eſt, aut neglectus, his & ambulatio per cruris cir-
cumvolutionem, velut in bobus fit, & plurima vexatio ipſis in ſano crure contingit;
& coguntur, juxta lateris mollitudinem, aut juxta elapſum articulum, mu-
tili, ac obliqui eſſe. Juxta ſanum vero crus, nates ad externam partem rotundæ
eſſe coguntur. Si quis enim ſani cruris pede extra ambularet, protruderet u-
tique reliquum corpus, ut ad læſum crus veheretur. Læſum autem vehere hoc
non

non poterit; quomodo enim poſſet? Cogitur igitur ſic ſani cruris pede intro ambulare, & non extra. Ita enim maxime vehit ſanum crus & ſuam ipſius, & læſi cruris partem corporis, utriſque incumbentem. Quum autem juxta lateris mollitudinem, ac juxta articulum caventur, parvi apparent, & baculo inniti coguntur a latere juxta ſanum crus. Hac enim parte fulcimento opus habent. Ad hanc enim & nates repunt, & in hac corporis pondus vehitur. Coguntur item ſe inclinare. Manum enim, quæ eſt a parte cruris læſi, ad obliquum femur firmare coguntur. Non enim poteſt læſum crus vehere corpus, in crurum permutatione, ſi non detineatur, dum ad terram premitur. In his igitur figuris eſſe coguntur hi, quibus intro elapſus, non fuerit repoſitus articulus, homine non præmeditante, ut quamfacillime ſit figuratus. Sed ipſa hæc calamitas ex præſentibus ea, quæ facillima ſunt, eligere docet. Nam & qui ulcus habent in pede, aut tibia, non omnes crure valde ingredi poſſunt; & infantes ſic iter faciunt, extra enim ingrediuntur læſo crure. Et duplex lucrum conſequuntur. Duplici enim corpus habent. Nam & corpus non ſimiliter vehitur in eo crure, quod extra ingreditur, ſicut in eo, quod intro. Non enim ſecundum rectitudinem ipſi incumbit pondus, ſed multo magis ei, quod ſubingreditur. Ipſi enim e directo incumbit pondus tum in ipſa ambulatione, tum in crurum permutatione. In hac enim figura ſanum crus celerrime ſupponere poterit, ſi eo quod læſum eſt, exterius; ſano interius ingrediatur. Verum de quo nunc ſermo eſt, bonum eſt, ut corpus ipſum ſibi ipſi facillimas figuras inveniat. * Quibus igitur nondum 57 perfectis ad augmentum, elapſus articulus non fuerit repoſitus, his femur decurtatur, & tibia, & pes. Neque enim oſſa ſimiliter in longitudinem augeſcunt, ſed breviora fiunt. Maxime autem femoris. Excarne item & emuſculatum, ac effœminatum, & tenuius totum fit crus, ſimul quidem propter privationem loci articuli, ſimul autem, quod eo uti non poſſunt, eo quod ſecundum naturam ſitus non eſt. Uſus enim aliquis liberat ab effœminatione, liberat etiam aliquantum ab intercepto in longitudinem augmento. Maxime igitur læduntur hi, quibus, dum in ventre ſunt, hic articulus fuerit luxatus. Secundo loco hi, quibus valde infantibus idem contigit. Minime vero hi, qui perfecti ſunt. Qualis igitur ambulatio perfectis contingat, dictum eſt. Quibus vero, dum infantes ſunt, calamitas hæc incidit, plerique ad corporis directionem tardi ſunt, immo male ad ſanum crus devolvuntur, manu, quæ eſt ad ſanum crus, ad terram ſe fulcientes. Sed & ex perfectæ ætatis hominibus quidam, quibus hæc calamitas contigit, ad ambulationem rectam cunctantur. * Quicumque vero infantes hac calamitate preſſi, recte educati fuerint, 58 ſano quidem crure in rectum utuntur, verum ſub alam ſecundum ſanum crus ſcipionem ferunt, aliqui etiam ſub utramque alam. Crus autem læſum elevatum habent, & tanto melius habent, quanto brevius ipſius læſum crus fuerit. Sanum autem crus nihilo minus ipſis robuſtum eſt, quam ſi ambo ſana eſſent. Effœminantur tamen omnibus talibus carnes cruris, & plerumque hoc magis perpetiuntur hæ, quæ ſunt ab externa parte, quam quæ ab interna. Cæterum quidam fabulantur Amazonides maſculam ſuam ſobolem ſtatim, dum infantes, ſunt luxare, alias circa genua, alias circa coxas, quo nimirum claudi fiant, & maſculum genus fœmineo inſidias non ſtruat. Utuntur itaque his pro opificibus, ad coriaria, aut fabrilia, aut alia ſedentaria opera. An equidem vera hæc ſint, ego non novi; quod autem tales fiant, ſcio, ſi quis ipſos ſtatim, dum infantes ſunt, luxet. Juxta coxas igitur magna differentia eſt, an extra, aut intro fiat luxatio. Juxta genua vero differentia quidem aliqua eſt, ſed minor. Modus autem utriuſque claudicationis proprius eſt. * Decurtantur enim magis 59 hi, quibus extra luxatio facta eſt. Recti autem minus ſtant, quibus intro luxatio contigit. Eodem modo etiam ſi juxta malleolum luxatio fiat, ſi quidem ad externam partem id contingat, mutili quidem fiunt, verum ſtare poſſunt. Si vero ad internam, valgi quidem fiunt, minus autem ſtare poſſunt. At vero coauctio oſſium talis fit. Quibus quidem circa malleolum tibiæ os exceſſit, his pedis quidem oſſa minime coaugeſcunt; hæc enim proxime ad vulnus ſunt. Verum tibiæ oſſa augentur quidem non multo defectuoſius, carnes tamen minuuntur. Quibus vero juxta malleolum manſerit articulus ſecundum naturam, juxta genu autem exceſſerit, his tibiæ os ſimiliter coaugeſcere non ſolet, ſed brevius fit. Hoc enim proxime ad vulnus eſt. Pedis autem oſſa minuuntur quidem, ſed non ſimiliter, velut paullo ante dictum eſt, quia articulus circa pedem ſalvus eſt. Si vero ipſo etiam uti poſſent, velut mutilo, minus adhuc pedis oſſa his minuerentur. * At quibus circa coxam luxatio con- 60 tingit, his femoris os non ſimiliter coaugeſcere ſolet: hoc enim proxime ad vulnus eſt: ſed brevius ſano fit. Tibiæ tamen oſſa non ſimiliter his augmento deſtituuntur, neque oſſa pedis, atque hoc ea de cauſſa, quod femoris articulus, qui ad tibiam eſt, & tibiæ articulus, qui ad pedem eſt, in ſua natura manet. Carnes tamen minuuntur his totius cruris. Si vero uti crure poſſent, adhuc magis oſſa augerentur, velut etiam prius dictum eſt, excepto femore, & minus excarnes eſſent. Multo tamen minus carnoſi, quam hi, qui ſani ſunt, eſſent. Argumento autem, quod talia ita ſe habent, hoc eſt. Quicumque enim brachio elapſo, muſtellæ cubito præditi ſunt, parvumque, ac macilentum brachium habent aut ex nativitate, aut etiam dum augeſcunt, priuſquam perfecti evadant, galean-

galeancones appellati, hi os quidem brachii breve habent, cubitum autem, & ſummam
manum paullo defectuoſiorem quam ſani, propter relatas cauſſas, eo quod brachium vul-
61 nerato articulo proximum eſt, ut ideo brevius factum ſit. * Rurſus autem cubitus pro-
pterea non ſimiliter calamitatem percipit, quia brachii articulus, qui eſt ad cubitum,
in veteri natura manet. Et rurſus manus adhuc longius abeſt a calamitate, quam cu-
bitus. Propter has igitur cauſſas contingit, ut & oſſa, quæ non coaugentur, non coau-
geſcant, & quæ coaugentur, coaugeſcant. Cæterum ad carnoſitatem, & manui, & bra-
chio multum profuerit, ſi quis manu laborando ſe fatiget. Quæcumque enim manuum
opera ſunt, plurima ex ipſis Galeancones hac manu operari conantur, velut alte-
ra poſſunt, & nihilo defectuoſius, quam cum illæſa efficiunt. Non enim ſupra manus,
velut ſupra pedes, corpus vehi neceſſe eſt. Verum levia ſunt ipſis opera. Propter
uſum autem non minuuntur carnes galeanconibus neque circa manum, neque circa cu-
62 bitum. Sed & brachium propterea aliquam opem ſentit ad carnoſitatem. * Quum au-
tem coxa eluxata fuerit ad internam partem a nativitate, aut adhuc infanti, carnes i-
deo magis minuuntur, quam in manu, quod crure uti non poſſint. Quod autem hæc hoc
modo ſe habeant, teſtimonium unum quoddam in paullo poſterius referendis habebitur.
At quibus in exteriorem partem femoris caput exceſſerit, his crus brevius appa-
ret, ſi ad alterum extendatur, atque id merito. Non enim ſuper os fundamentum fit
capitis femoris, ſicut quum intro excidebat, ſed juxta os, quod inclinatam naturam
habet, in carne humida, ac cedente firmatur; & propterea quidem brevius appa-
ret. Intrinſecus autem juxta plechada, intermediam crurum, ac inguinum partem, fe-
mur magis mutilum & excarne fit. Nates autem extrinſecus incurviores, utpote quum
extra femoris caput elapſum ſit. Sed & ſuperius apparent nates, utpote quum caro,
quæ iſthic eſt, femoris capiti ceſſerit. Summa vero femoris pars circa genu intro
repere videtur, tibia item, & pes. Sed neque inflectere velut ſanum crus poſſunt. Et
63 ſigna quidem femoris extra elapſi hæc ſunt. * Quibus igitur perfectis jam elapſus
articulus non fuerit repoſitus, his totum crus brevius apparet. In ambulatione autem
calcaneo terram pertingere non poſſunt. Verum pectore pedis in terra conſiſtunt, ac
progrediuntur, parum autem ad internam partem ſummis digitis vergunt. At crus
læſum in his, multo magis corpus vehere poteſt, quam quibus ad internam partem ex-
cidit, partim quod caput femoris, & cervix articuli, quum natura obliqua ſit, ſub
multam coxæ partem ſubſiſtit, partim quod ſummus pes non ad externam partem in-
clinatus eſſe cogitur, ſed prope eſt ad rectitudinem corporis, & tendit etiam interius.
Quum igitur ſemitam, ac callem acceperit articulus, in carne ad quam elapſus eſt, &
64 caro viſcoſitatem contraxerit, doloris exors progreſſu temporis fit. * Quum autem do-
loris exors factus fuerit, poſſunt quidem abſque baculo iter facere, ſi alias voluerint,
poſſunt autem & vehere corpus ſupra crus læſum. Itaque propter uſum carnes tali-
bus minus effœminantur, quam illis, de quibus paullo ante dictum eſt. Effœminantur
autem aut plus, aut minus. Magiſquam adhuc effœminantur plerumque juxta internam
partem, quam juxta externam. Plerique tamen ex his calceamentum ſibi inducere non
poſſunt propter cruris inflexibilitatem. Quidam vero etiam hoc poſſunt. At quibus, dum
adhuc in ventre ſunt, hic articulus fuerit luxatus, aut dum adhuc augeſcunt, vi elap-
ſus, non fuerit repoſitus, aut etiam præ morbo hic articulus exceſſerit, ac luxatus fue-
rit: multa enim hujuſmodi fiunt: talium quibuſdam ſi corruptionem ſenſerit femur, ſup-
purationes diuturnæ, & linamentis indigentes fiunt, & aliquibus oſſium denudatio-
nes. Similiter autem, & quibus corruptionem femoris os ſentit, & quibus non ſentit,
multo brevius fit, & velut ſanum coaugeſcere non ſolet. Tibiæ tamen oſſa breviora
quidem fiunt, quam alterius tibiæ, ſed paullulum, ob cauſſas antea relatas. Ambulare
vero tales poſſunt, & quidam ex ipſis eo modo quo perfecti, quibus elapſus articulus
repoſitus non eſt; aliqui vero etiam toto pede conſiſtentes progrediuntur, declinant
tamen inter ambulandum propter cruris brevitatem coacti. Hæc autem hoc modo fi-
unt, ſi diligenter educati fuerint in figuris, & recte in quibus oportet, priuſquam ad
iter faciendum corroborati fuerint; diligenter item & recte, poſtquam corroborati fue-
rint. Plurima autem diligentia opus habent hi, quibus dum maxime infantes ſunt, hæc
calamitas contigerit. Si enim neglecti fuerint dum infantes ſunt, inutile penitus, &
omni augmento privatum totum crus evadit, & carnes totius cruris magis minuun-
tur, quam ſani. Multo tamen minus his minuuntur, quam illis quibus intro excidit,
propter uſum, & laborem; ita ut ſtatim crure uti poſſint, velut etiam paullo ante in ga-
65 leanconibus dictum eſt. * Sunt autem aliqui, quibus partim ſtatim a nativitate, partim
præ morbo, amborum crurum articuli exciderunt ad externam partem. His igitur oſ-
ſa quidem eaſdem affectiones habent, ac perpetiuntur. Carnes tamen minime effœmi-
nantur. Sed & ſatis carnoſa crura fiunt, præterquam ſi quid ſane circa internam par-
tem paullulum deficiat. Propterea vero ſatis carnoſa ſunt, quia utriſque cruribus ſimi-
liter utuntur. Similiter enim fluctuant hac atque illac inter ambulandum, & vehe-
menter eminentibus natibus hi videntur propter articulorum exceſſum. Si vero oſ-
ſa ipſis corruptionem non ſenſerint, neque gibboſi ſupra coxas fiant: nonnullos
enim etiam talia corripiunt: Si igitur tale quid non contigerit, ſatis ſani de cætero
durant. Totum tamen corpus hi minus augeſcens habent, capite excepto. At vero
quibus in poſteriorem partem femoris caput exciderit: paucis autem excidit: hi crus
exten-

extendere non poſſunt neque juxta articulum elapſum, neque ita valde circa poplitem,
& multo minus, quam hi, quibus jamdudum id contigit. Hi etiam magis & circa in-
guen, & circa poplitem articulum extendunt. * Illud tamen inſuper intelligere opor- 66
tet: eſt enim commodum, & magni faciendum, & pleriſque ignotum: quod neque ſani
articulum circa poplitem extendere poſſunt, ſi non ſimul extendant etiam articulum circa
inguen, præterquam ſi pedem valde ſurſum attollant. Sic enim poterint. Hi itaque ne-
que inflectere articulum circa poplitem ſimiliter poſſunt, ſed multo difficilius, ſi non
etiam articulum circa inguen inflexerint. Multa vero etiam alia circa corpus, hujuſmo-
di fraternitates, ac cognationes habent, & circa nervorum diſtentiones, & circa mu-
ſculorum figuras, plurima; & pluris facienda, ut cognoſcantur, quam quiſpiam puta-
verit. Item circa inteſtini naturam, & totius ventris, & circa uterorum errores, ac di-
ſtentiones. Verum de his alibi nobis ſermo erit cognatus his, quæ nunc dicuntur. Sed
de quo nunc ſermo eſt, neque extendere poſſunt, velut jam dictum eſt, & brevius crus
apparet; atque hoc ob duas cauſſas, & quod non extenditur, & quod ad natium carnem
elapſum eſt. Natura enim oſſis coxæ ea parte eſt, qua & caput, & cervix femoris exi-
ſtit. Ubi vero luxatum fuerit, pronum ad externam partem natium defertur. Inflectere
tamen poſſunt, ſi dolor non prohibeat, & tibia, & pes moderate recta apparent, & ne-
que hac, neque illac multum inclinata. Juxta inguen vero caro inſuper aliquanto mol-
lior eſſe videtur, præſertim ad contactum, utpote articulo ad alteram partem elapſo.
Ad ipſas autem nates ſi attrectetur femoris caput, aliquanto etiam magis extuberare
videtur; atque hæc quidem ſigna ſunt, ſi cui in poſteriorem partem femur excidit. * Cui 67
igitur jam perfecto elapſum, non fuerit repoſitum, hic ambulare quidem poteſt, ubi
tempus intercefferit, & dolor ſedatus fuerit, & articulus in carnem verſari adſueverit.
Cogitur tamen vehementer ſe inflectere circa inguina, dum iter facit, atque hoc ob duas
cauſſas: tum quod multo brevius crus fit ob ea, quæ antea dicta ſunt; tum quod mul-
tum valde abeſt ab eo, ut calcaneo terram contingat. Si enim conaretur vel paullulum
pede illo vehi, ita ut nihil aliud habeat, quo ſe firmet, retro ſane corruerit. Magna
enim fuerit momenti inclinatio, & coxis multum in poſteriorem partem ſupereminen-
tibus ſuper pedis greſſum, & ſpina inſuper ad coxas vergente. Vix autem pectore
pedis terram attingit, & ne ſic quidem, niſi ipſe ſeipſum circa inguina inflectat, &
altero crure circa poplitem inſuper ſe inflectat. Ob hæc autem cogitur, ut manum,
quæ eſt ſecundum læſum crus, ad ſupernam femoris partem in ſingulis greſſibus firmet.
Cogit igitur aliquantum hoc ipſum, ut circa inguina inflectatur. Nam in permuta-
tione crurum in ambulando, corpus ſupra læſum crus vehi non poteſt, ſi non inſu-
per firmetur crus per manum ad terram, nimirum quum non ſub corpore articulus
ſubſiſtat, ſed ad poſteriorem partem juxta coxam extet. Abſque tamen baculo ta-
les iter facere poſſunt, ſi alias adſueverint, eo quod greſſus pedis in uteri rectitudine
manet, & non ad extremam partem inclinatus eſt. Quapropter nihil opus habent ba-
culi fulcimento. Quicumque tamen pro femoris per manum apprehenſione, ſuppoſi-
to ſub alam, quæ ad ſiniſtrum crus eſt, ſcipione inniti volunt, hi ſiquidem longio-
rem ſcipionem ſuppoſuerint, erectiores quidem iter facient, pede autem ad terram non
innituntur. Si vero pede inniti volent, brevior ipſis baculus faciendus eſt, & ad
inguina ut ſe inflectant neceſſe fuerit. * Cæterum carnium imminutiones etiam 68
his ſecundum rationem fiunt, velut antea dictum eſt. Qui enim elevatum habent crus,
& nihil laborant, his etiam maxime minuuntur. Si vero plurimo utuntur ingreſſu,
his minime minuuntur. Sanum tamen crus nihil inde utilitatis conſequitur, ſed
etiam deformius fit, ſi læſo crure ad terram innitentes utantur. Illi enim ſimul inſer-
viens, & extra prominente coxa eſſe cogitur, & circa poplitem ſe inflectere. Si ve-
ro quis læſo crure non ad terram utatur, ſed elevatum habeat, & ſcipioni innitatur,
ſic ſanum crus robuſtum fiet. Nam & in naturali ſtatu degit, & exercitationes ipſum
corroborant. Poſſit aliquis dicere, extra medicinam talia eſſe. Quid enim opus eſt,
de his, quæ incurabilia jam facta ſunt, amplius tractare? At hoc facere multum re-
fert. Ejuſdem enim profeſſionis eſt & hæc cognoſcere. Non enim fieri poteſt, ut
inter ſe dirimantur. Oportet enim curabilia ita tractare, ut ne incurabilia fiant, ea
intelligentia, ut quammaxime prohibeamus, ne ad hoc deveniant, ut incurabi-
lia reddantur. Oportet autem, & incurabilia cognoſcere, ut ne maxime lædant.
Prædictiones autem ſplendidæ ſunt, ac glorioſæ ex cognitione, quo, & qualiter,
& quando ſingula deſinent, ſive eo vertantur, ut incurabilia fiant, ſive curatio-
nis ſpem exhibeant. * Quibuſcumque vero ex nativitate, aut dum adhuc alias au- 69
geſcunt, ita elapſus fuerit articulus, & non repoſitus, ſive ex violentia elapſus ſit,
ſive præ morbo: multæ enim hujuſmodi luxationes fiunt in morbis; qui ve-
ro ſint hi morbi, in quibus articuli elabuntur, poſtea ſcribetur: Si itaque elapſus
non fuerit repoſitus, femoris quidem os breve fit, affligitur autem totum crus,
& augmento deſtituitur, & multo magis excarne fit, eo quod ipſo non utantur.
Nam & articulus circa poplitem his affligitur. Nervi enim ob ea, quæ antea di-
cta ſunt, intenduntur. Quare articulum circa poplitem extendere non poſſunt hi,
quibus hoc modo coxa excidit. Ut enim in ſumma dicam, omnia, quæ in cor-
pore ad uſum facta ſunt, ſi quis moderate ipſis utatur, & in his laboribus exer-
ceat, ad quos ſingula ſunt adſueta, ſic quidem ſana ſunt, & augeſcunt, & probe con-
ſeneſcunt.

ſeneſcunt. Si vero quis non utatur, ſed quieſcat, morboſiora fiunt, & non augeſcunt, & cito conſeneſcunt. Inter hæc autem non minime perpetiuntur hoc & articuli, & nervi, ſi quis non ipſis utatur. Propter has igitur cauſſas magis in hoc luxationis modo, quam in aliis affliguntur. Totum enim crus & in oſſium, & in carnium natura, augmento destituitur. Tales igitur ubi jam in viros evaſerunt, elevatum, ac inclinatum crus hoc habent, altero vero vehuntur baculo innitentes, aliqui uno,
70 aliqui duobus. * Quibus porro in anteriorem partem femoris caput elapſum fuerit: paucis autem hoc contingit: hi extendere quidem crus perfecte poſſunt, inflectere autem ſe minime hi poſſunt circa inguen. Affliguntur autem etiam, ſi circa poplitem ſe inflectere coguntur. Longitudo vero cruris conſimilis apparet, & circa calcaneum quidem valde. Verum ſummus pes aliquanto minus in anteriorem partem prominere ſolet. Totum autem crus rectitudinem habet ſecundum naturam, & neque hac, neque illac vergit. Cæterum hi ſtatim dolore corripiuntur maxime, & urina imprimis ſupprimitur aliquanto magis, quam in aliis luxationibus. Caput enim femoris proxime his incumbit ad præcipuos nervos, & circa inguen quidem extuberantes videntur, & locus extentus apparet. Verum circa nates rugoſior, & maxime excarnis. Atque hæc quidem, quæ relata ſunt, ſigna ſunt eorum, quibus ita femur excidit. Quibuſcumque igitur viris jam factis, hic articulus elapſus non fuerit repoſitus; hi, ubi dolor ipſis ſedatus fuerit, & articulus in eo loco in quem excidit, verſari adſueverit, ſtatim fere recti ambulare poſſunt abſque baculo, & valde quidem recti, utpote quum ad læſum crus, neque circa inguen, neque circa poplitem facile ſe flectere poſſint. Propter inguinis itaque inflexibilitatem rectiore toto crure in ambulando utuntur, quam quum ſani eſſent. Sed & aliquando ad terram pedem trahunt, utpote quum ſupernos articulos non facile inflectant, & toto pede ingrediantur. Nihilo enim minus hi calcaneo ingrediuntur, quam anteriore pedis parte. Si vero magnis greſſibus progredi poſſent, etiam valde calcaneo inſiſtentes progrederentur. Nam & ſani quanto minoribus greſſibus iter faciunt, tanto magis calcaneo ingrediuntur, alterum pedem deponentes, contrarium elevantes. Quibuſcumque itaque hoc modo excidit, adhuc etiam magis calcaneo terram contingunt, quam anteriore pedis parte. Anterior enim pedis pars, ubi reliquum crus extentum fuerit, non ſimiliter in anteriorem partem inflecti poteſt, ſicut ubi crus fuerit inflexum. Neque rurſus ſinuari pes poteſt crure inflexo, ſicut ubi crus fuerit extentum. Sana igitur natura hoc modo eſt, veluti dictum eſt. Quum vero elapſus articulus repoſitus non fuerit, ſic iter faciunt, velut dictum eſt, ob prædictas has cauſſas. Magis tamen excarne crus fit, quam alterum, & juxta nates, & circa ſuram, & juxta poſteriorem rectitudinem. At vero, quibus dum adhuc infantes ſunt, articulus ſic elapſus non fuerit repoſitus, aut etiam a nativitate ita habuerint, & his femoris os aliquanto magis minuitur, quam tibiæ, aut pedis oſſa. Et minimum quidem in hoc luxationis modo femur minuitur. Carnes tamen undique minuuntur, maxime circa poſteriorem rectitudinem, quemadmodum etiam prius dictum eſt. Quicumque igitur recte educati fuerint, hi ubi augeſcunt, crure uti poſſunt, breviore aliquantum exiſtente, quam altero, ita tamen, ut baculo innitantur ea parte, qua læſum crus eſt. Non enim abſque calcaneo, pedis pectore admodum uti poſſunt, ut in id innitantur, quemadmodum in aliis claudicationibus aliqui poſſunt. Cauſſa vero cur non poſſint, ea eſt, quæ paullo ante relata eſt. Ob id igitur baculo inſuper opus habent. Qui vero neglecti fuerint, & crure ad terram non utuntur, ſed elevatum id habent, his minuuntur quidem oſſa, ubi augeſcunt, magis quam his, qui eo utuntur. Minuuntur autem & carnes magis multo, quam his, qui utuntur.

S E C T I O IV.

Verum circa articulos in directum mutilatur his crus aliquanto magis, quam quibus alio modo luxatio facta eſt. Quo igitur in ſumma dicatur, articuli excidentes, ac qui luxantur, inæqualiter inter ſeipſos excidunt, ac luxantur aliquando multo plus, aliquando multo minus. Et quibus quidem multo plus luxati, aut elapſi fuerint, his omnino difficilius reponuntur. Et ſi repoſiti non fuerint, majores & manifeſtiores mutilationes, ac afflictiones tales habent & oſſium, & carnium, & figurarum. Ubi vero minus exciderint, & luxati fuerint, tales facilius, quam alii reponi poſſunt. Si vero fruſtra tentati, aut neglecti fuerint, minores, ac minus noxiæ mutilationes his
71 fiunt, quam illis, de quibus paullo ante dictum eſt. * Reliqui igitur articuli etiam valde multum differunt ad hoc, ut aliquando minor, aliquando major luxatio fiat. Verum femoris, & brachii capita quamſimilime inter ſe utraque excidunt. Nam capita prout rotunda ſunt, ſimplicem, & calvam rotunditatem habent. Orbiculatores autem ſinus ſunt, qui capita excipiunt, capitibus tamen ipſis congruentes. Quapropter fieri non poteſt, ut dimidium articuli ex ipſis elabatur. Nam ob rotunditatis circumferentiam aut ad externam, aut ad internam partem luxari poterit. Sed de quo nunc ſermo eſt, perfecte excidunt, nam alioqui non excidunt. Attamen & hi aliquando plus, aliquando minus a naturali ſtatu proſiliunt, & femur aliquanto magis, quam brachium

chium

chium patitur. Nam aliquæ etiam ex his luxationibus, quæ a nativitate fiunt, ſi pa-
rum elapſæ fuerint, ad naturalem ſtatum reduci poſſunt, & maxime articuli circa
pedem. Quicumque a nativitate mutili fiunt, plerique ex his curabiles ſunt, ſi non
valde magna emotio facta fuerit, aut etiam præauctis jam pueris contigerit. Opti-
mum igitur eſt, ut talia quamcelerrime curentur, priuſquam valde magnus oſſium
defectus fiat, & priuſquam admodum magnus carnium defectus circa tibiam contin-
gat. * Modus itaque mutilationis non unus eſt, ſed plures. Plurima quidem eluxata 72
non ſunt penitus, ſed per figuræ conſuetudinem in quadam pedis interceptione muti-
lata. Animadvertendum autem in horum curatione eſt, ut tibiæ circa malleolum os,
quod extrinſecus eſt, ad internam partem detrudatur, ac dirigatur, & calcanei os,
quod e directo illi ſubjacet, ad externam partem retrudatur, quo oſſa, quæ eminent,
ſibi ipſis occurrant juxta medium, ac obliquum pedem. Digiti vero acervati una cum
magno digito ad internam partem inclinentur, atque ita circumcirca cogantur. Probe
autem deligare oportet cerato reſinato, & ſpleniis, & linteis mollibus non paucis,
neque nimis compreſſis, atque ita deligationis circumductiones facere, velut etiam ma-
nibus directio pedis fiebat, quo pes paullo magis ad valgum vergere videatur. So-
leam etiam quamdam facere oportet aut ex pelle non nimis dura, aut e plumbo, eam-
que inſuper alligare non ad corpus poſitam, ſed ubi jam poſtremis linteis deligare vo-
les. Quum vero jam deligatus fuerit, unius alicujus lintei ex his, quibus deliga-
tur, initium ad deligamenta, quæ infra pedem ſunt, aſſuere oportet e directo parvi
digiti, & poſtea ſurſum extendere, ita ut moderate habere videatur, atque ſic ſupra
ſuram circumdare, quo ſic extentum, ac collocatum ſtabile maneat. In ſumma, quaſi
quis ceram fingat, ad naturam juſtam adducere oportet, ita ut & inclinata, & di-
ſtenta præter naturam, & manibus ſic dirigamus, & ſimiliter deligatione: adduca-
mus autem non violenter, ſed leniter. Aſſuere vero ita oportet lintea, ut conducat ad
reparationes, ac appenſiones faciendas. Aliæ enim claudicationes alia reparatio-
ne, ac appenſione opus habent. * Calceum inſuper plumbeum facere oportet, ex- 73
tra deligationem adalligatum, qualem modulum crepidæ chiæ habebunt. Verum ni-
hil ipſo opus eſt, ſi quis & manibus recte direxerit, & linteis recte deligaverit, &
appenſiones, ac reparationes per aſſuta lintea recte fecerit. Atque hæc quidem
eſt curatio, & neque ſectione, neque uſtione, neque alia varietate quicquam opus ha-
bet. Citius enim talia medicinæ obtemperant, quam quis putarit. Devincere tamen
tempore oportet, donec in juſtis figuris corpus auctum fuerit. Ubi vero calcei ratio ha-
benda eſt, Arbylæ lutigradæ, calceamenti ita appellati ſpecies, accommodatiſſi-
mæ exiſtunt. Hoc enim calceamentum minime a pede ſuperatur, ſed potius ipſum
ſuperat. Idoneus eſt etiam creticus calceamentorum modus. * At vero, quibus tibiæ 74
oſſibus luxatis, ac ulcere inducto, articuli circa pedem penitus eminent, ſive intro
vergant, ſive extra, tales reponere non oportet, ſed permittere, ut quicumque velit
medicus reponat. Illud enim clare ſcire oportet, quod homo morietur, ſi repoſi-
ti permanſerint. Sed & vita paucorum dierum his continget. Pauci enim ex ipſis ſepti-
mum diem tranſgrediuntur. Convulſio enim eſt, quæ ipſos occidit. Sed & cancerari
contingit tibiam, ac pedem. Hæc ita futura eſſe certo ſcire oportet. Et neque veratrum
mihi videtur profuturum eſſe, & eadem die datum, & rurſus epotum; proxime autem
ſi quicquam hujuſmodi facit, non tamen mihi hoc videtur. Si vero repoſiti non fue-
rint, & ne tentati quidem ab initio, plerique ipſorum ſuperſtites evadunt. Sic autem
& tibiam, & pedem coaptari oportet, prout ipſe volet, modo non ſint dependentia,
aut commota. Curatio vero facienda eſt cerato picato, & ſpleniis vino imbutis,
paucis, non valde frigidis. * Frigiditas enim in talibus convulſionem accerſit. Ido-
nea etiam ſunt folia betarum, aut tuſſilaginis, bechii appellatæ, aut alicujus alterius 75
hujuſmodi, in vino nigro auſtero ſemicocta, ac impoſita. Et facienda eſt curatio
ſuper ulcus, & ſuper partes adjacentes. Et cerato tepido ipſum ulcus illinendum. Si
vero hyemis tempus fuerit, etiam lanæ ſuccidæ vino, ac oleo tepidis imbutæ ſuper-
ne ipſum madefaciant. Deligatio vero nulla, neque ullum cataplaſma adhibendum eſt.
Probe enim noſſe convenit, quod compreſſio, ac omnis oneris geſtatio talibus omne
malum affert. Accommodata autem ſunt ad talia & ex emplaſtris aliqua, quæ cruentis
vulneribus deſtinata ſunt, quibus videlicet ex ipſis confert, ut lanæ ſuperimpoſi-
tæ vino madefiant, & multo tempore ſinantur. Quæ vero ex illis cruentis emplaſtris,
pauciſſimis diebus incumbere debent, & quæ reſina comprehenduntur forinſecus ad-
jecta, non ſimiliter ut illa idonea ſunt, diuturna enim fit horum ulcerum purgatio,
quum multo tempore madore abundent. Quoſdam tamen ex his deligare, bonum
eſt. Verum illud clare noſſe oportet, quod neceſſe eſt, hominem turpiter claudum
fieri. Nam pes in talibus in ſupernam partem retractus eſt, & oſſa luxata, extra emi-
nentia apparent. Neque enim ullum ex talibus oſſibus plerumque denudatur, niſi levi-
ter aliquantum; neque abſcedit, ſed tenuibus, ac debilibus cicatricibus circumduci-
tur: atque hoc ſi multo tempore quieverint: ſin minus, periculum eſt ne ulcuſculum
immedicabile relinquatur. Verum de quo ſermo eſt, qui ſic curantur, ſervantur. Si
vero repoſitus fuerit articulus, ac permanſerit, moriuntur. * Eadem ratio eſt, ſi etiam 76
cubiti oſſa circa manus articulum ulcere facto emineant ſive ad internam manus
partem, ſive ad externam. Clare enim noſſe id oportet, quod is morietur intra pau-
cos

cos dies tali morte, qualis antea dicta eſt, cui repoſita oſſa permanſerint. Quibus ve-
ro repoſita non fuerint, neque repoſitio tentata eſt, hi multo plures ſuperſtites ma-
nent. Curatio autem ejuſmodi talibus commoda eſt, qualis jam dicta eſt. Fi-
guram vero claudicationis turpem eſſe neceſſe eſt, & digitos manus debiles, ac
inutiles. Si enim ad internam partem oſſa luxata fuerint, digitos inflectere non po-
teſt. Si vero ad externam, extendere nequit. Quibus vero tibiæ os, facto ulcere,
circa genu eminuerit foras, ſive ad externam partem ſive ad internam, his ſi quis re-
ponat, adhuc promptior mors adeſt, quam aliis, etiamſi etiam illis prompta aderat.
Si vero omiſſa repoſitione medearis, ſpes quidem ſalutis hoc ſolo modo exiſtit.
Verum periculoſiora hæc oſſa ſunt, quanto ſuperiora, ac robuſtiora ſunt, & a for-
tioribus elapſa. At ſi os femoris, quod ad genu eſt, ulcere facto elapſum fuerit,
& repoſitum permanſerit, mortem adhuc violentiorem citius induxerit, quam prius
relata. Si vero repoſitum non fuerit, longe magis periculoſum eſt, quam priora. Sola
tamen hæc ſalutis ſpes eſt. Eadem vero ratio eſt & de articulis circa gibbum cubiti,
& de cubito ac brachio. Quæcumque enim ex his luxata, ulcere facto, eminuerint, ea
omnia ſi repoſita fuerint, mortem inducunt; non repoſita, ſpem ſalutis; claudicationem
vero ſuperſtitibus. Lethaliores autem ſunt ſuperiores articuli, ſi reponantur. Sed &
ſi non reponantur, periculoſiores iidem ſunt. Si vero alicui ſuperiores articuli luxa-
ti, facto ulcere, emineant, hi, etſi reponantur, celerrimam mortem inducunt; & ſi
non reponantur, periculoſiores ſunt. Curatio vero jam relata eſt, quæ mihi accom-
78 modatiſſima eſſe videtur. * At vero quibus articuli digitorum aut pedis, aut ma-
nus luxati, facto ulcere, eminuerint, oſſe non fracto, ſed circa ipſam connexionem
avulſo, his ſi repoſiti permanſerint, adeſt quidem periculum convulſionis, ſi non be-
ne curati fuerint; attamen operæpretium eſt, ut repoſitio fiat, cum prædictione quod
multa cuſtodia, ac cura opus habet. Reponere vero facillimum eſt, efficaciſſimumque
ac artificioſiſſimum per vecticulum, velut etiam antea dictum eſt in fractis, ac emi-
nentibus oſſibus. Poſtea quieſcere quammaxime convenit, & decumbere, ac pauco ci-
bo uti. Melius eſt & pharmaco ſurſum purgante levi aliquo uti. Ulcus vero curare
oportet aut cruentis emplaſtris, quæ madeſiunt, aut polyophthalmi ſive buph-
thalmi foliis impoſitis, aut quibus oſſa in capite fracta curantur. Nihil autem valde
frigidum adhibere. Minime igitur primi articuli periculoſi ſunt. Superiores autem
periculoſiores. Reponere vero oportet eadem die, aut poſtridie; tertio, ac quar-
to minime. Quarto enim die maxime recrudeſcere ſolent. Quibus autem non ſta-
tim repoſiti fuerint, in his dictos dies tranſgredi oportet. Quicquid enim intra
decem dies repoſitum fuerit, omne id continetur. Si vero repoſito oſſe convulſio ac-
cedat, articulum ſtatim ejicere oportet, & calida quamſæpiſſime humectare, & totum
corpus, & præſertim circa articulos, calide & leniter, ac molliter tractare. Verum in-
clinatum magis, quam extentum totum corpus eſſe oportet. Expectandum tamen eſt
articulos circa digitos, qui reponuntur, abſceſſuros eſſe. Plerumque enim ita contingit,
ſi vel quævis inflammatio ſubſit. Quare ſi non propter vulgi imperitiam medico ve-
renda eſſet accuſatio, nullum penitus reponere oportebat. Atque ad hunc modum pe-
riculoſa ſunt oſſa, circa articulos eminentia foras, ſi reponantur, quemadmodum di-
79 ctum eſt. * Quæcumque vero circa articulos digitorum penitus reſecantur, ea plerum-
que innoxia ſunt, ſi non quis in ipſa vulneratione ex animi deliquio lædatur. Et cura-
tio vulgaris talibus ulceribus ſufficit. Sed & quæ non circa articulos, ſed juxta
aliam quamdam oſſium rectitudinem reſecantur, & hæc innoxia ſunt, & adhuc
aliis curatu faciliora. Et quæ juxta digitos oſſa fracta extra eminent, non ad arti-
culum, & hæc ſi reponantur innoxia ſunt. At reſectiones oſſium perfectæ circa
articulos, & in pede, & in manu, & in tibia ad malleolos, & in cubito ad junctu-
ram manus, pleriſque, quibus reſecantur, innoxiæ ſunt, ſi non ſtatim animi deliqui-
80 um evertat, aut quarta die febris continua accedat. * Corruptiones tamen carnium
contingunt, & in vulneribus ſanguifluis fientibus, & vehementibus conſtrictionibus,
& in oſſium fracturis magis, quam oportet compreſſis; & aliis vinculis violen-
tis intercepta pleriſque decidunt. Et plerique ex talibus ſuperſtites evadunt, & qui-
bus femoris pars aliqua, & carnium, & oſſis decidit, & quibus brachii pars (mi-
nus autem ſi cubiti, aut tibiæ pars deciderit) & amplius facile ferentes ſuperſtites
evadunt. Quibus igitur fractis oſſibus corruptiones ſtatim fiunt, & denigratio-
nes, his abruptiones corporis celeres circumcirca fiunt, & decidentia cito decidunt,
ut quum oſſa jam antea remiſerint emollita. Quibus vero dum oſſa ſana ſunt,
denigrationes fiunt, carnes quidem etiam his cito moriuntur, oſſa vero tarde ab-
ſcedunt, qua parte termini ſunt denigrationis, & oſſis nudatio extat. Oportet
autem partes corporis quæcumque infra terminos denigrationis ſunt, quum jam
penitus mortuæ fuerint & doloris exortes, juxta articulum auferre, providendo
ut ne vulneres. Si enim is, cui reſectio fit, dolore affectus fuerit, & corpus nondum
mortuum fuerit ea parte qua reſecatur, magnum periculum eſt ne præ dolore ani-
mi deliquium incidat. Talia vero animi deliquia multos jam e veſtigio pereme-
81 runt. * Femoris itaque os tali modo denudatum octogeſimo die abſcedere vidi. Ti-
bia tamen huic homini circa genu vigeſima die ablata fuerat, aut ut mihi videba-
tur, etiam citius. Non enim ſimul, ſed ad majorem providentiam facere quid mi-

hi viſum fuit. At tibiæ oſſa ex ejuſmodi denigratione circa mediam tibiam ſexageſimo die mihi deciderunt, quæcumque ex ipſis fuerunt denudata. Differt equidem & curatio a curatione, ad hoc ut oſſa denudata citius aut tardius decidant. Differt etiam compreſſio a compreſſione, prout vehementior aut debilior ſit, ad hoc ut citius aut tardius nervi denigrati emoriantur, carnes item & arteriæ ac venæ. Nam quæcumque non vehementer intercepta moriuntur, ex talibus quædam ad oſſium denudationes non perveniunt, ſed magis in ſuperficie decidunt. Propter has igitur cauſſas non unum numeri nomen tempori poni poteſt, in quanto ſingulas ex his judicantur. Aſſumere vero valde oportet tales curationes. Sunt enim magis horrendi aſpectus, quam curationis, & curatio lenis omnibus talibus ſufficit. Ipſa enim ſeipſa ſolum judicant: & circa victum diligentiam adhibere oportet ut pro viribus febris exors ſit, & in juſtis figuris corpus collocare. Juſtæ autem hæ ſunt, ut neque ſublimius elevatum ſit, neque deorſum repat. Sed magis præterea ſurſum vergat, donec perfecte fuerit circumcirca abruptum. Nam in hoc tempore ſanguinis eruptionum periculum imminet. Ob id igitur vulnera deorſum repentia facere non oportet, ſed vice verſa. Alioqui ubi tempus amplius acceſſerit, & ulcera pura facta fuerint, non amplius hæ figuræ commodæ ſunt, ſed poſitio recta, & aliquando deorſum repentes. Temporis enim progreſſu quibuſdam horum oſſis diſceſſiones fiunt, & ſubligaminibus opus habent. Expectare tamen oportet, ut tales per tempus a dyſenteria corripiantur. Nam in pleriſque denigreſcentibus dyſenteria accedit, & in ſanguinis eruptionibus ex ulceribus. Accedit autem judicatis jam denigrationibus, ac ſanguinis eruptione, & procedit quidem large, ac vehementi impetu, ſed non ad multos dies durat, neque lethalis eſt. Neque enim valde cibum averſantur tales, neque alias vaſa vacua facere conducit. * Fe- 82
moris porro luxationem circa coxam hoc modo reponere oportet, ſi ad internam partem elapſum fuerit. Bona quidem ac juſta & ſecundum naturam hæc repoſitio eſt, & ſane etiam aliquid oſtentationis habens, ſi quis talium rerum jactatione ſuperbire velit. Ex pedibus hominem ad tranſverſam mediæ domus trabem ſuſpendere oportet vinculo forti, ſed molli ac lato, ita ut pedes quatuor digitorum ſpatio, aut minus, inter ſe diſtantes habeat. Sed & ſupra genua latum, ac molle lorum circumdatum eſſe oportet, quod item ad trabem illam extendat. Crus autem læſum duobus digitis amplius quam alterum extentum eſſe oportet. A terra vero abſit caput ad duorum cubitorum ſpatium, aut paullo plus, aut minus. Manus autem juxta latera extentæ, aliquo molli ſint alligatæ. Omnia vero hæc ſupino jacenti ipſi præparentur, ut quambreviſſimo tempore pendeat. Poſtquam vero ſuſpenſus fuerit, virum peritum & non debilem immiſſo inter femora cubito ita agere oportet, ut cubitum inter caput femoris elapſum, & interfœmineum locumque inter anum ac pudendum ponat, & poſtea altera manu ad illam interpoſitam conjuncta, rectus aſtans ad ſuſpenſi corpus, derepente ſe appendens ſublimis, quamæquabiliſſime dependeat. Hæc repoſitio omnia, quibus ſecundum naturam opus eſt, exhibet. Nam & ipſum corpus ſuſpenſum ſua ipſius gravitate extenſionem facit, & is qui appendet, una cum extenſione, femoris caput ſuper acetabulum elevari cogit, ſimulque cum cubiti oſſe, velut cum vecte molitur ac cogit, ut ad priſtinam naturam relabatur. Oportet autem vincula omnino bene conſtructa eſſe, & curare ut fortiſſimus ſit is, qui ſe appendit. * Quemadmodum igitur etiam antea di- 83
ctum eſt, magna eſt differentia naturarum in hominibus, ad hoc ut vel facile, vel difficulter repoſitio fiat. Et cur magna ſit differentia dictum eſt antea, ubi de humero egimus. Quibuſdam enim femur rurſus incidit nullo adhibito apparatu, ſed ex modica extenſione, quantum manibus directio fieri poteſt, & ex levi commotione. Multis autem qui crus juxta articulum inflexerunt, jam facta circumagitatione rurſus incidit. At multo plura vulgari cuilibet apparatui non obtemperant. Quapropter ſcire quidem oportet de ſingulis optima in omni arte, uti vero his, quæ ſingulis vicibus idonea viſa fuerint. Relati igitur ſunt extenſionum modi etiam in ſuperioribus, ut quis uti poſſit ex his, qui forte affuerint. Oportet enim in contrarias partes fieri extenſionem vehementer, in alteram, cruris; in alteram, corporis. Si enim probe extenſio facta fuerit, femoris caput ſupra priſtinam ſedem elevabitur. Et ſi quidem ita ſuperelevatum fuerit, ne prohibere quidem facile ſit, quo minus ipſum in ſuam ſedem inſideat. Quare omnis jam vectis molitio, ac directio ſufficit. Sed enim in extenſione deficiunt, & ob id majorem turbationem exhibet repoſitio. Oportet igitur non ſolum juxta pedem vincula alligata eſſe, ſed etiam ſupra genu, quo non magis circa articulum ſit deligatio in extenſione, quam circa coxæ articulum. Sic igitur extenſionem ad pedis partem præparatam facere oportet. Sed & in alteram partem extenſionem non ſolum ex deligatione circa pectus & alas in contrarium extendere oportet, ſed etiam loro longo, duplicato, robuſto, leni, circa interfœmineum inſerto, & a poſteriore parte ad ſpinam porrecto, ab anteriore vero ad claviculam tendente, ibique ad alterum initium alligato, ita coactionem facere oportet, ut alii hinc, alii illinc extenſionem faciant, ita tamen ut lorum circa interfœmineum, non ſuper femoris caput porrectum ſit, ſed inter caput & interfœmineum. Verum inter extendendum pugno ad femoris caput quis innixus, id ad exteriorem partem propellat. Si vero is, qui trahitur, elevetur, injecta manu, & cum altera manu conjuncta, ſimul deorſum trahat,

hat, ſimulque ad externam partem cogat. Alius vero quiſpiam partem femoris ad
84 genu placide ad internam partem dirigat. * Dictum autem eſt etiam antea, operæ
pretium eſſe, ut ſi quis in urbe populoſa medicinam exerceat, lignum poſſideat
quadrangulare ſex cubitorum, aut paullo minus, ſatitudine bicubitali: craſſitudo
autem ſufficit dodrantalis. Id ſecundum longitudinem hinc atque illinc ſectionem inci-
ſam habere oportet, ut ne altior, quam oportet, machinatio fiat. Deinde poſtes aſelli
breves, robuſtos, utrimque inaptatos habere. Poſtea ſufficit quidem in dimidia ligni
parte, nihil tamen vetat etiam per totum, velut foſſas longas quinque vel ſex, quatuor
digitorum ſpatio inter ſe diſtantes, inciſas eſſe; & ſatis eſt, ut ſint hæ & latitudine, &
profunditate trium digitorum. Habere etiam in medio hoc lignum debet excavationem
profundiorem quadrangulam trium digitorum, quo in hanc excavationem, ubi opus
eſſe viſum fuerit, lignum cavitati congruum infigatur, quod ſuperne ſit rotundum. In-
figendum autem hoc eſt, ſi quando conducere viſum fuerit, inter caput femoris, & lo-
cum inter anum, ac pudendum. Hoc lignum erectum ſtans prohibet, ne concedat cor-
pus, dum a pedibus extenditur. Quandoque enim hoc ipſum lignum ſufficit pro extenſio-
ne in contrarium ſuperne facienda. Aliquando etiam, dum hinc atque illinc crus exten-
ditur, hoc ipſum lignum hac vel illac laxum incumbens, commodum ad hoc fuerit,
ut inſtar vectis caput femoris ad externam partem extrudat. Ob hoc enim etiam
foſſæ inciſæ ſunt, quo in quibuſcumque ex ipſis congruum id facere fuerit, vectes li-
gneus immiſſus molitionem faciat, aut circa articulorum capita, aut ad ipſa penitus
capita infixus, una cum extenſione, ſive ad externam partem, ſive ad internam, mo-
litionem facere expedierit; ſive etiam rotundum vectem eſſe conducat, ſive latum. Alius
85 enim alii articulo conducit. * Commoda autem eſt in omnium articulorum cruris repoſi-
tione hæc per vectes molitio una cum concuſſione. Verum de quo nunc ſermo eſt, tere-
tem, ac rotundum vectem eſſe convenit. Ex his machinis, ac coactionibus, non videtur
mihi fieri poſſe, ut ullius articuli repoſitio fruſtra tentetur. Invenire tamen quis poſſit et-
iam alios modos repoſitionis hujus articuli. Si enim lignum hoc magnum habeat in
medio a lateribus duos poſtes pedales, ejus altitudinis, quæ conferre videtur, al-
terum hinc, alterum illinc. Deinde lignum tranſverſum, velut ſcalæ gradus, poſti-
bus impoſitum ſit, atque ita ſano crure inter poſtes tranſmiſſo, læſum crus ſupra gra-
dum adaptatum habeat. Verum ad altitudinem, & ad articulum qua parte excidit fa-
cile quiddam adaptare oportet. Gradum enim moderato altiorem facere oportet, &
ſtragulum multiplex prout congruum fuerit, ſub corpus ſubextendere. Deinde li-
gnum moderatam latitudinem, ac longitudinem habens, ſub crus ad malleolum uſque
extentum eſſe oportet, quod ultra femoris caput, quantum ejus fieri poteſt, porrigà-
tur, & ad crus alligetur quotieſcumque opus fuerit, ut moderate habeat. Poſtea dum
extenditur crus ſive ligno piſtilloformi, ſive aliqua alia ex his extenſionibus, crus
ſimul circum gradum una cum alligato ligno deorſum cogere oportet, ita ut aliquis
ſupra articulum juxta coxam hominem detineat. Hoc enim modo ſimul & extenſio fe-
moris caput ſuper acetabulum attollet, ſimulque mollitio femoris caput in priſtinam
naturam detrudet. Hæ omnes relatæ neceſſitates, ac coactiones fortes ſunt, & o-
mnes calamitate ſuperiores, ſi quis recte ac bene præparet. Quemadmodum autem
etiam antea dictum eſt, a longe debilioribus extenſionibus, & viliore apparatu ple-
86 riſque rurſus incidit. * At vero ſi ad externam partem femoris caput luxatum fuerit,
extenſiones quidem hinc atque illinc facere oportet, eodem modo velut dictum eſt.
Verum molitionem cum vecte lato, una cum extenſione facere convenit, ab externa
parte ad internam cogendo, ita ut ad ipſas nates, & paullo ſuperius vectem adhibeas.
Ad ſanam vero coxam juxta nates aliquis manibus renitatur, ut ne cedat corpus,
aut alio quopiam hujuſmodi vecte ſubmiſſo, & ex foſſa conveniente fulcito contra
obnitatur. Partem autem femoris luxati, quæ ad genu eſt, ab interna parte foras pla-
cide abducat. Cæterum ſuſpenſio in hoc modo luxationis articuli non convenit.
Cubitus enim ejus, qui ſe appendit, caput femoris ab acetabulo propellit. Moli-
tionem tamen cum ligno ſubjecto ita quis adaptare poſſit, ut huic luxationis modo
conveniat, ſi forinſecus adhibeat. Sed quid opus eſt plura dicere? Si enim recte ex-
tenſio fiat, & recte per vectes molitio contingat, qui articulus hoc modo elapſus
87 non reponi poſſit? * At ſi in poſteriorem partem femur exciderit, extenſiones & diver-
ſum tenſiones ita facere oportet, velut dictum eſt, ita tamen ut ſuper lignum multi-
plex ſtragulum inſternatur, quo molliſſimum ſit, & homo pronus reclinetur, ac ſic
extendatur. Verum una cum extenſione, etiam tabula deorſum cogere oportet eodem
modo, veluti gibboſitates, e directo natium tabula collocata, aut magis ad infernam,
quam ad ſupernam coxarum partem, & inciſura in pariete ad tabulam excipiendam non
recta ſit, ſed paullulum declivis ad pedum partem. Hæc repoſitio maxime ſecundum na-
turam eſt huic luxationis modo, & ſimul fortiſſima. Suffecerit autem fortaſſis pro tabu-
la, ut aliquis inſideat, aut manibus innitatur, aut inſcendat derepente, ſimulque cum
extenſione incumbat. Nulla vero alia ex relatis repoſitionibus ſecundum naturam eſt
huic luxationis modo. Si vero in anteriorem partem elapſum fuerit, idem quidem mo-
dus extenſionum faciendus eſt. Verum virum & manibus validiſſimum, & alias peri-
tiſſimum, vola manus alterius circa inguina firmata, & altera manu inſuper injecta,
ſimul luxationem deorſum propellere, ſimulque femoris partem, quæ ad genu eſt ad

anteriorem partem compellere oportet. Hic enim modus repoſitionis huic luxationi
maxime ſecundum naturam eſt. Sed & ſuſpenſio finitimum quid ſecundum naturam ha-
bet. Oportet tamen eum qui ſe appendit peritum eſſe, ut ne cubito articulum excutiat,
ſed circa medium inter anum, ac pudendum locum, & juxta os ſacrum ſe appendat. * Lau- 88
datur etiam is, qui per utrem hunc articulum reponere conatus eſt. Et jam ſane aliquos
vidi, qui præ imperitia, etiam extra & retro luxatos, per utrem reponere conabantur,
non animadvertentes, quod magis ipſum ejicerent, quam reponerent articulum. Nam qui
primus excogitavit, haud dubie ad intro elapſos articulos, per utrem repoſitionem ten-
tavit. Noſſe igitur oportet, quod alia multa utre ſunt potiora. Oportet autem utrem
non inflatum intra femora ponere, quantum fieri poteſt ſupreme ad locum inter anum,
ac pudendum adductum; & facto a patellis genu initio, femora per faſciam uſque ad
mediam femorum partem deligare, deinde in partem utris ſolutam folle ex officina fabri
immiſſo inflare, & utrem cogere ut diſtendatur. Hominem vero in latus decumbere opor-
tet, & læſum crus ſuperne habere. Atque hic quidem eſt apparatus, ſed plerique pejus
præparant, quam ego nunc dixi. Non enim deligant femora ad multam partem, ſed ſolum
genua, & non inſuper extendunt: eſt autem inſuper extenſio quoque facienda. Attamen
aliqui jam repoſuerant, facile rem aſſequuti. Non autem ita facile eſt coactionem hoc mo-
do perficere. Nam & uter dum inflatur, tumidiſſimas partes ſuas ad articuli caput non ha-
bet, quod maxime emoliri oportet; ſed inferius ipſo, medius ipſe locatus eſt circa me-
dia femora, aut adhuc inferius: & rurſus femora ipſa natura ſunt curva. Superne e-
nim carnoſa ſunt, & inter ſe ſociata. Inferne vero ſicca, ut etiam natura femorum u-
trem ab opportuniſſimo loco repellat. Si vero quis parvum utrem imponat, fieri
non poteſt, ut parvum robur articulum cogat. * Si itaque utre uti velis, femora inter 89
ſe ad multam partem colliganda ſunt, & una cum corporis extenſione uter inflandus
eſt. Crura vero ambo deliganda ſunt uſque ad finem in hoc repoſitionis modo. At
vero in univerſa arte hoc plurimi facere præ omnibus oportet, ut id, quod ægro-
tat, ſanum facias. Si vero multis modis fieri poſſit ſanatio, ut eum, qui minime mole-
ſtus eſt, eligas. Nam & virum bonum, & artis peritum, hoc declarat, qui populo im-
ponere non ſtudeat. Verum de quo nunc ſermo eſt, tales quædam ſunt familiares ex-
tenſiones corporis, ut ex his, quæ adſunt expedita, ac facilis reperiri poſſit. Nam ſi
vincula ex loris mollia, ac lenia non affuerint, ſed aut ferrea, aut funes nautici, aut
domeſtici, faſciis aut panniculis laneis ea maxime parte amplius obvolvere opor-
tet, qua vincula detentionem factura ſunt, atque ita vinculis deligare. Deinde in le-
cto robuſtiſſimo, & ex præſentibus maximo, hominem bene extendere opor-
tet, hoc modo. Lecti pedes qui ad caput ſunt, aut a pedibus, ad limen januæ, intus
aut foris prout commodum fuerit firmentur. Ad alteros autem lecti pedes lignum qua-
drangulare tranſverſum objiciatur, ita ut a pede ad pedem pertingat. Et ſi quidem te-
nue fuerit lignum, ad pedes lecti deligetur. Si vero craſſum, non eſt opus. Deinde
initia vinculorum, & eorum quæ a capite ſunt, & eorum quæ a pedibus, utraque al-
ligentur ad piſtillum, aut ad aliud hujuſmodi lignum, ita ut e directo corporis ſint,
aut paullo ſuperius. Moderate vero extendantur ad piſtilla erecta conſiſtentia, quorum
alterum ad limen, alterum ad lignum objectum firmetur, atque ſic refractis piſtillis ex-
tenſio fiat. Sufficit autem ſcala, quæ robuſtos gradus habet, ſub lectum extenta, pro
limine ac ligno objecto, quo piſtillis ad convenientes gradus hinc atque illinc firma-
tis, ita vinculorum extenſio fiat. * Porro reponitur femoris articulus etiam hoc mo- 90
do, ſi ad internam, & ad anteriorem partem luxatus fuerit. Supra ſcalam in terram
defixam hominem collocare oportet, deinde ſanum crus placide extentum deligare, ubi
commodum fuerit; ex ſiniſtro vero vas teſtaceum aqua plenum, aut ſportulam lapi-
dibus refertam appendere. Alius repoſitionis modus, ſi ad internam partem luxa-
tus fuerit. Inter duas columnas trabem moderata altitudine deligare oportet. Præ-
mineat autem una pars trabis pro magnitudine natium, & ubi ſtragula circum pectus
hominis deligaveris, ipſum hominem ſupra præminentem trabis partem collocato,
& deinde pectus ad columnam lato aliquo vinculo alligato. Poſtea ſanum quidem
crus detineat aliquis, ut ne circumagatur. Ex læſo vero appendatur pondus quan-
tum congruit, velut etiam prius dictum eſt. Primum igitur ſcire expedit, quod om-
nium oſſium commiſſuræ plerumque ſunt caput, & acetabulum. In quibuſdam vero, &
locus acetabuli formam refert, & oblongus eſt. Quidam vero loci leviter ſinuoſi
ſunt. Semper autem reponere oportet omnes articulos elapſos, maxime quidem ſta-
tim dum adhuc calidi ſunt. Sin minus, quamcelerrime. Nam & ei, qui reponit faci-
lius, ac citius reponere contingit, & ægroto multo minus doloris affert repoſitio pri-
uſquam intumuerit. Omnes etiam articulos ubi reponere voles, præmollire ac commo-
vere oportet. Sic enim facilius reponi ſolet. Circa omnes autem articulorum repoſi-
nes hominem attenuare oportet, maxime circa maximos articulos & repoſitu dif-
ficilimos, minimum circa minimos & faciles. * At vero ſi digitorum articulus, ſive 91
primus, ſive ſecundus, ſive tertius in manu exciderit, idem ac æqualis repoſitio-
nis modus eſt, difficilius tamen ſemper maximi articuli reponuntur. Excidunt au-
tem quatuor modis, aut ſurſum, aut deorſum, aut in obliquum utrimque, maxime
quidem ſuperne, minime autem in obliquum, in vehementi motu. Utrimque autem in
ea parte in quam exciderunt, velut crepido eſt. Si quidem igitur ad ſupernam, aut infer-

nam

nam partem exciderit articulus, eo quod levior eſt hic locus, quam a lateribus, & ſi-
mul parva facta eſt tranſgreſſio; facile eſt reponere. Modus autem repoſitionis ſic
habet. Digitum ſummum aut deligamento aliquo, aut alia quapiam hujuſmodi re
obvolvito, ut ne, ubi ſummum digitum apprehenſum extendis, elabatur. Quum au-
tem obvolveris, alter quiſpiam manum ſupra juncturam apprehendat, alter digitum
obvolutum, atque ita uterque ad ſeipſum probe extendat, ſimulque elapſum articulum
ad ſedem ſuam detrudat. Si vero in obliquum excidit, extenſionis quidem idem modus
eſt. Ubi vero jam viſus fuerit tibi articulus lineam trangreſſus eſſe, ſimul cum ex-
tenſione ſtatim ad locum ſuum detrudere oportet, ita ut alius quidam ex altera digi-
ti parte obſervet, ac repellat, ut ne rurſus illic elabatur. * Moderate quoque repoſi-
92 tionem faciunt vimineæ texturæ, ſauræ id eſt lacertæ appellatæ, ex palmis con-
textæ; ita ut dum digitum hinc atque illinc diſtendis, altera manu lacertam, altera
manus juncturam apprehendas. Poſtquam autem repoſueris, deligare oportet lin-
teis quamcitiſſime tenuiſſimis inceratis, cera neque valde molli, neque valde dura.
Dura enim de digito abſcedit. Mollis autem & liqueſcens eliquatur, & digito cale-
ſcente deperit. Solvendus autem eſt digiti articulus tertia, aut quarta die. In ſum-
ma, ſi inflammatus fuerit, frequentius ſolvendus eſt; ſin minus, rarius. De omnibus
articulis hæc dico. Reſtituitur digiti articulus decimaquarta die. Idem vero eſt
curationis modus digitorum manus, ac pedis. Circa omnes autem articulorum repoſi-
tiones attenuare oportet, ac fame macerare uſque ad ſeptimum diem: & ſi inflamma-
ti ſint, frequentius ſolvere; ſin minus, rarius. Quietem vero ſemper habere oportet
93 afflictum articulum, & quamoptime figuratum poſitum eſſe. * Genu porro propter
expeditam, ac facilem naturam mitius eſt, quam cubiti gibbus. Quare etiam facile
excidit. Excidit autem ſæpe intro. Sed & extra, & in poſteriorem partem. Repoſitio-
nes autem fiunt ex repentina conflexione, aut ex calcitratione: aut convolutam faſciæ
molem in poplitem ponito, & circum illam corpus ita ad flectendum genua in ter-
ram dimittito. Poteſt etiam, ubi in poſteriorem partem excidit, moderata extenſio-
ne reponi, veluti cubiti gibbus. Si vero hac aut illac exceſſit, ex conflexione, aut
ex calcitratione reponitur. Cæterum directio ex moderata extenſione omnibus
communis eſt. Si vero non inciderit; hi, quibus in poſteriorem partem excidit, flecte-
re non poſſunt: ſed neque alii ita valde: minuitur autem femoris, & tibiæ anterior
pars. Si vero intro; valgiores fiunt. Minuuntur autem externæ partes. Si vero extra;
magis vari, ac detorti, minus claudi fiunt, craſſiore autem oſſe vehuntur, & inter-
næ partes minuuntur. At ſi ex nativitate, aut in augmento hæc fiant, juxta priorem
94 rationem res ſe habet. * Cæterum articuli circa malleolos luxati extenſione vehemen-
ti opus habent aut manibus, aut aliis hujuſmodi, & ſimul directione utrumque præ-
ſtante. Commune autem hoc eſt omnibus. At vero luxationes articulorum in
pede, velut eas, quæ in manu fiunt, ſanabis. Qui vero cum tibia communionem ha-
bent, & ex nativitate elapſi ſunt, aut etiam in augmento luxati, eamdem cum manu
repoſitionem expetunt. Quicumque vero facto ſaltu ex ſupernis, calcaneo inni-
tentes ſe firmarunt, ſic ut oſſa diſparata ſint, & venæ humores effuderint, & nervi
contuſi ſint; ſi graviter hæc acciderint, periculum eſt, ne corruptione accedente, per
omnem vitam affligantur, obtorta enim fiunt oſſa, nervi autem inter ſe communionem
95 habent. * Quin & quibus fractis aut ex vulnere vel in tibia, vel in femore, aut
nervis exolutis, qui his communicant, aut ex negligenti decubitu calcaneum fuerit
denigratum, etiam his maximæ recrudeſcentiæ ex talibus fiunt. Quandoque etiam ad
corruptionem accedunt febres acutæ, ſingultoſæ, mentem percellentes, citam mortem
inducentes, & inſuper venarum ſanguifluarum livores. Signa recrudeſcentium ſunt, ſi
effuſo ſanguine ſugillata, & denigrata, & vicina his, ſubdura ac ſubrubra fuerint. Si
enim cum duritia liveſcant, periculum eſt, ne denigreſcant. Si vero ſublivida ſint, aut
etiam livida, mollia, & diffuſa, aut cum virore ſubpallida, ac mollia; hæc in omnibus
talibus bona ſunt. Curatio, ſi febris abſit, veratro in potu dato fit; ſin minus, non,
ſed potu ſi opus ſit, favorum cremor decoctus, aut acetum mulſum dulce detur. De-
ligatio convenit qualis in articulis. Ad contuſiones autem magis, quam ad omnia,
linteis pluribus, ac mollioribus utendum eſt, & minus comprimendum, & plurima in-
ſuper calcaneo obvolvenda. Figura ſit velut deligatio poſtulat, ut ne ad calcaneum ex-
96 primatur. Ferulis utendum non eſt. * Quibus vero aut ipſe pes ſolus exceſſerit, aut
cum appendice, excidit quidem magis ad internam partem; his ſi non rurſus incidat,
attenuatur progreſſu temporis & coxa, & femur, & tibiæ pars luxationi oppoſita. Re-
poſitio eſt velut juncturæ ad manum. Extenſio autem vehemens. Curatio pro lege ar-
ticulorum. Recrudeſcit, ſed minus quam manus articulus ſive junctura, ſi quieverint.
Victus parcior quieſcentibus expedit. Quæ vero ex nativitate, aut in augmento
fiunt, juxta priorem rationem.

HIPPOCRATIS COI
LIBER DE ULCERIBUS.

Argumentum in Librum ſequentem,

1 *Vlcera non niſi vino humectare oportet, ſi non in articulo fuerit vlcus. Vlcus natura humidum. Vlcera quædam neque cataplaſma ferre queunt. Diæta.*

2 *Motus cuiuſcumque generis viſceribus inimicus. Vlcerum inflammatio quomodo præcavenda. Vlcerum inflammatio, & ſuppuratio. Cataplaſmate in ulceribus quatenus utendum. Vlcerum acuto ſpicillo inciſorum eadem, quæ vulnerum curatio.*

3 *Carnis ex telo contuſæ, ac diſſectæ curatio. Sanguinis frequens defluxus quibus ulceribus conveniat. Quæ poſt ſanguinis defluxum iis ulceribus conveniant.*

4 *Olei illitio quibus ulceribus, & quo tempore adhibenda. Ventris purgatio quibus ulceribus, & vulneribus conveniat. Deligatio quando adhibenda.*

5 *Quæ anni tempora quibus ulceribus magis conveniant. Vlcerum purgationis ſigna. Vlcerum coitionem quæ impediant. Vlcerum cicatrices quæ caviores. In ulceribus rotunda ſubcava excidenda.*

6 *Ignis ſacer ulceri ſuperveniens. Tumor obortus circa ulcera. Vlcus ex inflammatione tumidum. Vlcera ex caſu, aut alio quovis modo diſſecata.*

7 *Vlcus ſub profunda carne. Vlcera ventris. Cataplaſma tumorum, & inflammationis in circumſitis partibus.*

8 *Vlceris puri inflammati curatio. Vvæ albæ immaturæ ſuccus in ulcera.*

9 *Pharmacum ad ulcera inveterata, ac recentia, & ad pudendi, & capitis, & aurium ulcera.*

10 *Vulnera recentia avertens, ne putreſiant. Ad cruenta vulnera. Pudendorum verrucis conferentia.*

11 *Cava ulcera replentia. Lagopyrus. Aliud liquidum,*

12 *Sicca, ad cruenta vulnera. Aliud ſiccum mordax. Ad vetera ulcera in tibiis fientia. Ad nervos diſſectos.*

13 *Medicamenta mollientia, & cicatrices pulchras facientia.*

14 *De ambuſtis. Aliud non mordax.*

15 *Tumores in pedibus & ſponte, & non ſua ſponte oborti, in quibus neque tumores, neque inflammatio, a cataplaſmatis ſedantur.*

16 *Tumorum pertuſio. Varix in tibiis perſpicus, aut in carne,*

17 *De venæ ſectione,*

ULCERA univerſa, niſi vino, humectare non oportet, ſi non in 1
articulo fuerit ulcus. Nam ſiccum ſano proprius eſt, & humidum
non ſano. Eſt enim ulcus, humidum; quod vero ſanum eſt, ſiccum.
Præſtat autem abſque deligatione ſinere, præterquam quod cataplaſma
imponitur, quamquam aliqua ulcera neque cataplaſma ferre poſſint, magis autem recentia quam vetuſtiora, & quæ ſunt in articulis.
Modicus cibus, & aqua quammaxime omnibus ulceribus conducunt, & magis recentioribus quam vetuſtioribus, & ſi quod aliud ulcus inflammatum eſt, aut inflammationem minatur, & ſi periculum eſt corruptionis: & ulceribus ac inflammationibus in articulis: & ubi convulſionem fieri periculum eſt: & vulneribus in ventre. Maxime vero omnium, fracturis in capite, ac femore, & ſi cui alii parti fractura contigerit. * Stare autem ulceri minime conducit, præſertim ſi quis in cru- 2
re ulcus habeat, imo neque ſedere, neque ambulare. Verum otium, & quies maxime conferunt. At vero recentia ulcera omnia, tum ipſa, tum circumſitæ partes, minime inflammationem incurrent, ſi quis quamcitiſſime ſuppuret, & pus ab oſculo ulceris non interceptum ſupprimatur, aut ſi quis avertat, ut omnino non ſuppurentur, præterquam neceſſario, eoque pauciſſimo pure, & ſicca ſint, quammaxime ex medicamento non moleſto. Igneum enim fervorem hoc inducit, ubi horror, & pulſatio acceſſerit. Inflammantur enim ulcera tunc, quum ad ſuppurationem tendunt. Suppurantur autem alterato ſanguine ac calefacto, donec putrefactus talium ulcerum pus fiat. Quum vero cataplaſmate opus eſſe viſum fuerit, non ipſum ulcus cataplaſmate integere oportet, ſed circumſitas partes, quo pus decedat, & quæ indurata ſunt molleſcant. Cæterum ex ulceribus, ſi quod acuto ſpecillo inciſum, aut diſſectum fuerit, cruentis vulneribus aptum medicamentum ſuſcipit, & reſiccatorium quoddam,
quod prohibet ſuppurationem. * Si qua caro ex telo contuſa, & diſſecta eſt, eam 3
curare oportet, quo quamcelerrime ſuppuretur. Nam & minus inflammatur, & neceſſe eſt carnes contuſas ac diſſectas putreſcere, ac pus fieri, & eliquari, ac conſumi, & poſtea novas carnes naſci. Omni recenti ulceri, præterquam in ventre, conducit frequenter ſanguinem defluere facere, prout oportunum eſſe viſum fuerit, & ab ipſis partibus ulcus complectentibus, tum alias, tum ſi in tibia ulcus fuerit, aut in digito pedis, aut manus, magis quam ſi alicubi in alia corporis parte. Sanguine enim defluente, gracileſcentia, ſicciora fiunt ac minora. Prohibet enim hoc maxime talia ulcera humectari. Deinde vero in omnibus putredo ſanguinis ex ſanguinis tranſmutatione fit. Confert autem poſt ſanguinis defluxionem in talibus ulceribus

ribus etiam ſpongiam deligare denſam, mollem, conciſam, ſicciorem quam humi-
4 diorem, aut ſuper ſpongiam ſuperne folia multa ponere. * At oleum, & quæcumque
mollia, aut oleoſa ſunt medicamenta, talibus ulceribus non conducunt, ſi non valde
jam ad ſanitatem tendant. Neque ulceribus ex recenti vulnere oleum conducit, neque
mollientia, neque adipoſa medicamenta, tum alias, tum quod ulcus ampliore purga-
tione opus habet. Ut autem in ſumma dicam, oleo illitio facienda eſt, & in æſtate,
& hyeme, in his, ad quæ talibus medicamentis opus habemus. Depurgatio ventris
deorſum plurimis ulceribus confert, & in vulneribus, quæ ſunt in capite, & in
ventre, & in articulis, & in quibus corruptionis periculum eſt, & in his, quæ con-
ſuta ſunt, & in exedentibus, ac ſerpentibus, & alias inveteratis ulceribus. At ubi
deligare voles, pharmaca non prius imponere oportet, quam ubi valde ſiccum feceris
ulcus. Tunc vero apponere oportet, ulcus autem ſæpe ſpongia detegere, & rurſus
linteum ſiccum, ac purum ſæpe adhibere, atque ſic impoſito medicamento, quod con-
5 ferre videtur, deligare, aut non deligare. * Pleriſque ulceribus tempus calidius com-
modius eſt hyeme, exceptis his, quæ in capite ſunt, ac ventre, magis vero æquino-
ctii tempus. Ulcera quæcumque probe, & prout oportet purgata ſunt, ſemper
ad ſicciorem modum germinationem faciunt. Hæc autem plerumque carne non ſuperex-
creſcunt. Si undecumque tandem os diſceſſerit, aut uſtum, aut ſectum, aut alio modo,
horum ulcerum cicatrices caviores fiunt. Ulcera non purgata, non committi ſolent, et-
iamſi adducantur, neque ſua ſponte coeunt. Ubi circumſitæ ulceris partes inflam-
matæ ſunt, quamdiu durat inflammatio, ulcera coire non ſolent. Sed & ubi cir-
cumſitæ partes denigratæ fuerint, & ſanguinis putredine, aut etiam varice, in-
fluxionem ſanguinis exhibente, neque hæc coire ſolent, ſi non circumſitas ulce-
ris partes ſanas feceris. Ex ulceribus rotunda ſi ſubcava fuerint, excidere opor-
tet undiquaque in orbem ea, quæ diſceſſerunt, aut omnia, aut ex dimidio circuli,
6 ſecundum longitudinem naturæ hominis. * In omni ulcere igne ſacro acce-
dente, corpus purgationem facere oportet, in utram partem ulceri contulerit,
ſive ſurſum, ſive deorſum. Cui tumor obortus fuerit circa ulcus, ulcere non
inflammato, huic poſtea temporis progreſſu tumor puris ſubſidentiam habet.

Quodcumque ulcus ex inflammatione tumidum non ſedatur, dum alia, quæ ſi-
mul inflammari, ac tumeſcere cœperunt, ſedantur, etiam hoc non coaleſcere peri-
culum eſt. Quæcumque vero ex caſu, aut alio quopiam modo diſſecantur, & con-
tenduntur, & intumeſcunt, ita ut vicinæ circumcirca partes ſuppuratæ pus de tu-
moribus per ulcus egerant; in talibus quicquid cataplaſmate opus habere viſum
fuerit, non ſuper ipſum ulcus cataplaſma ponere oportet, ſed ſuper circumſitas par-
tes, quo pus decedat, & indurata molliantur. Poſtquam autem mollita fuerint, & in-
flammatio ſedata, ſpongiis ſuper ea, quæ abſceſſerunt, deligatis compeſcito, ini-
tio a ſana parte facto, atque ita procedendo. Superne vero ſuper ſpongiam folia ſint
multa. Quum vero compeſci non poterit caro, quæ humida exiſtit, in cauſſa eſt, ut
7 hanc ejicias. * Si ſub profunda carne ulcus fuerit, ex utriſque & ex deligatione, &
ex eo quod inſuper compreſſit, hoc ſane incurvum ſubattollitur, & ſi quis id ſe-
cet ſpecillo, ſi fieri poterit, ad fluxionem accommodatum ab ore ulcus reſecare o-
portet, ubi commodum tempus eſſe viſum fuerit, atque ita curationem adhibere, qua-
licumque tandem indigere videbitur. Plerumque vero in omni ulcere, quod ventrem
habet, in directum ad viſum conſpicua ſunt omnia, tumore non præſente. Et ſi qui-
dem in ipſo fuerit putredo, aut caro ſuberit humida, ac putrida, hoc ulcus & com-
plectentes ulcus partes, aſpectu nigra ſublivida erunt. Et in exedentibus ulce-
ribus, qua parte phagedæna affuerit, vehementiſſimeque depaſcitur, ac edit, ea par-
te circumſita ulceris pars colorem habebit nigrum, ſublividum. Cataplaſmata tu-
morum, & inflammationis in circumſitis partibus ſunt verbaſcum coctum, & tri-
folii folia cruda, & liguſtri folia cocta, & polium. Si vero etiam purgari opus habue-
rit ulcus, omnia quidem etiam hæc purgant. Sed & fici, & oleæ folia, & marrubi-
um. Coquere autem oportet hæc omnia, & maxime viticem, & fici ac oleæ folia, &
mali punicæ folia ſimiliter coquere oportet. Crudis vero his utendum eſt. Mal-
væ folia terito cum vino, & rutæ folia, & origani viridis. Omnibus his lini ſemen
torrefactum, ac tuſum quamleviſſime, ammiſcere oportet. Ubi vero periculum eſt,
ignem ſacrum in ulceribus obor ituruum eſſe, iſatidis folia trita cruda cum lini ſemi-
8 ne imponito, aut lini ſemen ſolani, aut iſatidis ſucco ſubactum imponito. * Quum
autem ulcus purum quidem fuerit, verum inflammatum eſt, & ulcus, & circumſitæ
itidem inflammatæ partes, lentem vino coctam, ac leviter tritam, oleo modico ſub-
actam imponito, ac deligato, & rubi canini folia in aqua cocta, leviter trita impo-
nito, linteo tenui ſubextento, puro, vinoque, ac oleo madefacto. Et ubi committe-
re, ac coaleſcere ulcus voles, rubi canini folia velut lentem præparato. Naſturtium
item ſauridion a lacerti ſimilitudine appellatum, vinum, & lini ſemen tenuiter tri-
tum commiſcentur. Et hæc, lini ſemen, & vitex crudus, & alumen melium; hæc ace-
to ſubacta. Uvam albam immaturam per colum in vas æris rubri expreſſam, per
dies ad ſolem exponito, noctu autem tollito, ut ne irroretur. Per dies vero indeſi-
nenter terito, ut æqualiter ſiccetur, & de æneo vaſe quamplurimum aſſumat. Tanto
autem tempore ad ſolem exponere oportet, donec ad mellis craſſitudinem de-

venerit. Poſtea & hunc ſuccum, & mel quamoptimum, & vinum dulce in æneam
ollam infundito, ita tamen, ut prius reſinam terebinthinam in vino coquas, donec
dura fiat inſtar mellis cocti, & poſtea reſinam eximas, & vinum affundas. Sit autem
plurimus uvæ immaturæ ſuccus. Secundo loco vinum. Tertio mel. Myrrham etiam
ſtacten quamoptimam, leviter tritam, eodem vino paullatim affuſo diluito, & poſtea
ipſam per ſeipſam cum vino ſæpe agitando coquito, & ubi ad bonam craſſitudinem
deveniſſe videbitur, ad uvæ immaturæ ſuccum affundito, & nitrum optimum tor-
refactum ſenſim ad pharmacum ammiſceto, & floris æris minus, quam nitri. Hæc
poſtquam miſcueris, coquito non minus tribus diebus, lignis ficulneis non multis
ſuccenſis, aut prunis, ut ne torreatur; & ubi hoc pharmacum illinitur, omnia, quæ
imponuntur, ſicca ſint, & ulcera non humectentur. * Utendum autem eſt hoc phar- 9
co ad ulcerata inveterata, ac recentia, & ad pudendi, & capitis, ac aurium ulcera.
Aliud ad eadem ulcera. Fel bubulum ſiccum, mel quamoptimum, vinum album,
in quo cocta ſint loti ramenta, thus, myrrha æqualis, crocus æqualis, flos æris ſimi-
liter. Ex liquidis autem vinum ſit plurimum, deinde mel, pauciſſimum vero fel. Aliud.
Vinum, mel, oleum cedrinum. Sicca vero ſint flos æris, myrrha, malicorium ſic-
cum. Aliud. Flos æris toſtus dimidia parte, myrrhæ duæ partes dimidiæ, croci par-
tes tres, mel modicum, cum vino hæc torrentur. Aliud. Thuris pars, gallæ
pars, croci tres. Hæc ſingula ſicca quamleviſſime terito, deinde mixta ad ſolem ca-
lidiſſimum, affuſo uvæ immaturæ ſucco, donec viſcoſa fiant, per tres dies terito,
poſtea vino auſtero, nigro, odorato paullatim affuſo, diluito. Aliud. In vino
dulci albo ilicis radices coquito, & ubi probe habere viſum fuerit, de vino defu-
ſo duas partes ſumito, & amurcæ olei quamſicciſſimæ partem unam. Poſtea agitan-
do coquito, ut ne torrefiant, lento igne, donec ad bonam craſſitudinem deveniant.
Aliud. Reliqua quidem eadem ſint. Verum pro vino, acetum ſit album, acerri-
mum, in quo tinctæ ſint ſuccidæ lanæ. Poſtea ammixta amurca coquito, & ſuc-
cum caprifici affundito, & alumen melium, & nitrum, ac æris florem, utraque toſta
ammiſceto. Hoc magis priore ulcera purgat. Verum prius non minus reſiccat.
* Aliud. Lanas ſuccidas pauciſſima aqua tingito, deinde vini tertiam partem 10
ad aquam miſceto, ac coquito, donec bona provenerit craſſitudo. Ex his recentia
vulnera quamcitiſſime ſuppurari poſſunt. Aliud. Aron ſiccum inſpergito, ac
adaptato. Aliud. Fici, dum ſucculenta eſt, corticem viridem, in vino tritum im-
mittito: & ſine vino, ipſum etiam cum melle. Aliud. Ad acetum, in quo cocta
ſunt loti ramenta: ſit autem album: amurcam olivarum, & picis ſerum crudum
ammiſceto, & illinito, & inſtillato, & deligato ſicca. Hoc recentia vulnera avertit,
ne ſuppurentur: aut aceto abluito, & vino imbuta ſpongia extergito. Aliud.
Plumbum tritum cum ſpodio cyprio levigatum inſpergito. Et loti ramenta inſpergi-
to, & ſquamam æris, & chalcitidem cum ære, & ſolam per ſe, & cum loti ramen-
tis. Et alias, ubi ſiccis opus fuerit, talibus utendum eſt, & ſpodio Illyrico trito cum
ramentis, & ipſis ſolis ramentis, & flore argenti ſolo, quamleviſſime trito, & ariſto-
lochiam raſam, ac tritam leviter, inſpergito. Aliud ad cruenta vulnera. Myr-
rha, thus, galla, ærugo, flos æris toſtus, alumen Ægyptium toſtum, œnanthe, la-
narum ſordes, plumbago, horum ſingulorum æquale pondus diluitur cum vino velut
ſuperius, & reliqua præparatio fit eodem modo. Aliud. Acetum quamacerrimum
album, mel, alumen Ægyptium, nitrum optimum leviter toſtum, fellis parum, ſi-
mul coquito. Hoc carnem ſuperexcreſcentem conſumit, & cavat, & non mordet.
Aliud. Herba eſt parvis foliis prædita, cui nomen eſt Parthenium micro-
phyllum. Hæc verrucas de pudendo aufert: & chalcitis ex inſula Melo cruda,
& elaterium tenue ſiccum adſtringit, & malicorium tenue ſiccum eodem modo. * Ma- 11
xime autem replet cava, pura, herba Lagopyrus nomine: eſt autem tritico ſimilis ubi
areſcit, folio parvo velut olea, ſed longiore: & marrubii folium cum oleæ foliis.
Aliud. Caricæ ſicciſſimæ internam partem pinguem, mellis ſpeciem referentem
duabus portionibus, cum ſeminis lini toſti non admodum, ac triti quamtenuiſſime par-
te una. Aliud. Caricæ partem internam, & florem æris tenuem modicum, & fici
ſuccum. Aliud. Caricæ partem internam, chamæleonem nigrum, bubulum fel ſiccum.
Aliud. Reliqua quidem eadem ſint. Verum ſicca, naſturtium tenue crudum, irio,
utrumque pari pondere; caricæ vero partes duæ ſint, & ſeminis lini partes duæ, cum
fici ſucco. Quum autem aliquo horum pharmacorum uteris, ſplenia aceto imbuta ſu-
per ne imponito, & ſpongia ſuper ſplenia impoſita deligato, & paullo magis appri-
mito. Si vero circumſitæ partes inflammatæ fuerint, quicquid conferre viſum fuerit,
circumponito. Si liquido uti voles, etiam caricum pharmacum illinito, & velut ſupra
ſcriptum eſt, deligato eodem modo. Eſt autem ex his pharmacum factum veratro ni-
gro, ſandaracha, ſquama æris, plumbo uſto, cum multo ſulphure, auripigmento,
cantharide. Ex his, prout viſum fuerit, componito, ac utitor. Diluuntur oleo cedri-
no. Poſtquam vero ſatis fuerit illitum, pharmacum ejicito, & aron coctum, tritum
imponito; aut ſiccum, tritum, oleo ſubactum. Et ſi ſicco carico uti voles, liquida re-
movere oportet, & pharmacum inſpergere. Facit autem ſiccum ex veratro ſolo coſtans,
ac ſandaracha. Aliud liquidum. Herba eſt, cujus folium ſimile eſt aro natura, verum
album, lanuginoſum, ad hederæ folii magnitudinem. Hæc herba cum vino imponi-
tur.

tur. Aut ilicis partem eam, quæ eſt circum truncum, cum vino tritam imponito.
Aliud. Uvæ immaturæ ſuccus, acetum acerrimum, flos æris, nitrum, ſuccus ca-
prifici. Ad uvæ immaturæ ſuccum alumen injicito tenuiſſime tritum, & in vas æris
rubri immiſſum ad ſolem exponito, ac agitato, & ubi ad bonam ſpiſſitudinem
12 devenerit, tollito. * Sicca ad cruenta vulnera hæc faciunt. Veratrum nigrum
tenuiſſime tritum inſpergitur, quamdiu aliquid humoris inerit, ac depaſcentis. Deli-
gatio vero eadem eſt, quæ in emplaſtris. Aliud. Salis grana ſicciſſima in æneam
ollam, aut fictilem novam immittito, magnitudine maxime æqualia, non magna;
& mel optimum dupla ſalis menſura, pro conjectura facta, ad ſalem affundito, de-
inde ollam prunis imponito, & dum totum combuſtum fuerit, ſinito. Poſtea exter-
ſo, ac expurgato per ſpongiam ulcere, inſpergito, & velut prius deligato, & paul-
lo magis comprimito. Poſtridie vero qua parte non adhæſerit pharmacum, inſpergito,
comprimito, ac deligato. Ubi vero pharmacum diſcedere voles, acetum calidum af-
fundito, donec diſcedat, & rurſus eadem facito, ſi opus fuerit exterſione per ſpon-
giam facta. Aliud ſiccum mordax. Miſy quamleviſſime tritum inſpergito in ea, quæ
humida ſunt, ac putrida; & florem æris tenuem non penitus leviter tritum. Aliud
ſiccum ſimiliter mordax. Ubi ſpongia exterſiſti, lanas quammaxime ſuccidas in teſta
exurito, face admota, donec totas combuſſeris: hoc pharmacum leviter tritum inſper-
gito, & eamdem deligationem adhibeto. Aliud ſiccum ad eadem ulcera. Chamæ-
leo niger, alumen fici ſucco ſubactum, ſubigito autem toſtum, & anchuſam miſceto.
Aliud. Anagallis, & alumen Ægyptium toſtum. Aliud. Pulvillum inſperſi-
lem Orchomenium inſpergito. Cæterum ad nomas proſerpendo depaſcentes alumen
Ægyptium toſtum, itemque Melium facit. Verum nitro toſto inſperſo prius præparare,
ac ſpongia extergere oportet. Facit & chalcitis toſta. Torrere autem oportet, donec
flammæ ſpeciem induat. Ad vetera ulcera in tibiis fientia, fiunt autem ſangui-
nolenta, & nigra, meliloti florem tritum, melle ſubactum, cataplaſmatis modo ute-
re. At vero ſupra nervos diſſectos, myrti ſylveſtris radices contuſas, ac cribra-
tas, & oleo ſubactas deligato. Et herbam quinquefolium: eſt autem alba, & lanu-
ginoſa, & altior a terra, quam nigrum quinquefolium: in oleo tritum deligato, & ter-
tia die exolvito. His autem medicamentis in hyeme potius, quam æſtate utendum eſt.
13 * Medicamenta mollientia, quæ etiam cicatrices pulchras faciunt. Scillæ in-
ternam partem mucoſam terito, & reſinam de picea, cum recenti adipe ſuillo, &
oleo modico, reſinaque, ac ceruſa modica. Et adipem anſerinum, ac ſuillum recen-
tem purum, & oleum modicum, & ſcillam, & ceram albiſſimam. Aut ſcillam, o-
leum album, reſinæ parum, ceram, adipem ſuillum veterem, ac recentem. Facit
& oleum, & ærugo, & ſcilla, & reſina. Sint autem duæ partes veteris adipis ad re-
centem. De reliquis autem quantum oportunum eſſe viſum fuerit. Adipem recen-
tem liquefactum in aliam ollam defundito, & plumbaginem leviſſime tritam, ac cri-
bratam commiſceto, ac coquito, & primum agitato. Coquito autem, donec deſtillatum
in terram congeletur, deinde tollito, ac reliquum diffundito, præter lapidem ſubſi-
dentem; & reſinam injicito, ac agitato, & modicum oleum cedrinum, & quod prius
diffuſum, ac ablatum fuit, ammiſceto. Porro in omnibus mollibus, in quibus reſi-
nam ammiſces, ubi pharmacum ab igne abſtuleris, in calidum adhuc reſinam im-
mittito, ac agitato. Aliud. Adeps ſuillus vetus, & novus, & cera, & oleum;
Sicca vero, loti ramenta, thus, plumbago, thuris videlicet pars una, plumbagi-
nis una, & ramentorum loti una. Sint autem adipis veteris partes duæ, ceræ una, &
novi adipis una. Aut adipem ſolum veterem ſuillum, & cum ipſo adipem capri-
num recentem quamminime cum membrana, ſed purgatum, parum terito, aut con-
tundito, & oleum affundito, & plumbum cum ſpodio inſpergito, & ramentorum loti
dimidium. Aliud. Adeps caprinus, ſpodium, chalcitis cærulea, oleum.
14 * De Ambuſtis. Ilicis radices coquere oportet teneras. Quarum ſi cortex
craſſiſſimus eſt, ac viridiſſimus, confectum in tenues partes, vino albo affu-
ſo, lento igne coquito, donec ad bonam craſſitudinem deveniat, ut illini poſſit.
Poteſt & in aqua coqui eodem modo. Aliud non mordax. Suillum adipem ſo-
lum veterem liquefactum illinito. Superne vero ſcillæ radicem diſſectam imponi-
to, ac deligato. Poſtridie vero foveto, ac perfundito, & adipem ſuillum veterem
liquato, & ceram, ac oleum ammiſceto, thus item, & loti ramenta, ac minium:
hoc ubi illeveris, ari folia in vino, ac oleo cocta apponito, ac deligato. Aliud. Poſt-
quam ſuillo adipe illeveris vetuſto, haſtulæ regiæ radices in vino coctas, ac tritas
ſuperillinito. Aliud. Adipem ſuillum veterem liquato, & reſinam, ac bitumen
ammiſceto, & hæc linteo illita, ad ignem calefacta, imponito, ac deligato. Quum
in dorſo ex plagis, aut alias ulcus factum fuerit, ſcilla cocta, trita, ac linteo illita
deligato. Poſtea vero adipem caprinum, & recentem ſuillum, & ſpodium, & oleum,
15 & thus illinito. * Tumores in pedibus fientes, & ſponte, & non ſua ſponte,
in quibus neque tumores, neque inflammatio a cataplaſmatis ſedatur; & ſi quis ſpon-
gias deliget, aut lanas, aut aliud quid ſuper ſanam partem, poſtea intumeſcunt
ſua ſponte, ac inflammantur: influxio ſanguinis per venas in cauſſa eſt, ſi cui non
contuſio cauſſa eſt. Et ſi alicubi alia in corporis parte tale quid fiat, eadem ratio eſt.
Verum ſanguinem detrahere oportet de venis præſertim influentibus, ſi conſpi-

cuæ

cuæ fuerint. * Sin minus, pertundere tumores oportet, profundioribus, ac frequen- 16
tioribus vulnuſculis impactis. Sed & in aliis omnibus, quæ pertundis, ſic facere oportet, atque hoc acutiſſimis, ac tenuiſſimis ferramentis. Quum vero ſanguinem detrahis, ſpecillo ne valde premas, ut ne contuſio accedat. Aceto autem perluito, & grumum ſanguinis in hiatibus ne relinquito; & illito cruentis vulneribus deſtinato medicamento, lanas ſuccidas, carminatas, molles deligato, vino & oleo reſperſas. Et pertuſam partem æger ita habeat, ut refluxus ſit ſanguinis, non defluxus; & omnino non humectet; & parum cibi capiat, & aquam bibat. Si vero ubi ſolveris, fiſſuras repereris inflammatas, cataplaſmata ex vitice, ac lini ſemine imponito. Si vero ulceratæ fuerint fiſſuræ, ac eruperint, ad rem reſpiciens, & quod opus fuerit adhibens, de cætero curato. At ubi varix ineſt in tibia, aut conſpicuus, aut in carne, & tibia eſt nigra, & videtur opus habere ſanguine ab ipſa defluente; talia nequaquam pertundere oportet. Plerumque enim magna ulcera ex fiſſuris fiunt, propter varicis influxum. Verum varicem ipſum alias atque alias compungere oportet, ubi
opportunum eſſe viſum fuerit. * Cæterum quum venam ſecueris, poſtquam ſanguinem 17
dimiſceris, & faſciam ſolveris, & non ſiſtatur, in contrarium partem habeat, quo refluxus ſanguinis fiat, ſive manus fuerit, ſive crus, utpote ſanguine retro fluente, atque ita tempus longius, aut brevius decumbens expectet. Poſtea ipſum ſic habentem deligato, nullo grumo exiſtente in fiſſura. Deinde ſplenium duplum vino imbutum apponito, & ſuper ipſum lanam puram oleo imbutam. Nam etiamſi influxus ſanguinis fuerit violentus, ſuppreſſio fit influentis. Et ſi grumo in fiſſura manente ſic inflammetur, ſuppuratur. Pranſum autem, & potum plus, aut minus venam ſecare ſinere oportet, & aliquantum calefactum; & die calidiore, quam frigidiore. Si vero influat ſanguis, cucurbitam affigere oportet, & ſi ablata cucurbita, multum ſanguinis, aut ſeroſus ſanguis fluat, cito priuſquam repleatur rurſus affigere, & quod reſtat extrahere. Sin minus, grumi in fiſſuris inhærent, & deinde ex ipſis inflammata ulcera fiunt. Aceto autem omnia talia perluere oportet, & poſtea non humectare, neque in fiſſuras decumbere. Verum aliquo medicamento cruentis vulneribus deſtinato fiſſuras illinere. Et quum infra genu, aut ad genu affigere cucurbitas oportuerit, ſtanti erecto, ſi ſtare potuerit, affigantur.

HIPPOCRATIS COI
LIBER DE FISTULIS.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Fiſtularum generatio.*
2 *Fiſtulæ primum creſcentes ſunt reſecandæ. Ægrotantis ex fiſtula curatio. Alia curatio.*
3 *Inteſtini recti inflammatio. Cauſſæ hujus morbi. Curatio.*
4 *Urinæ ſtillicidium unde. Sedes elapſa.*
5 *Inteſtini recti humectatio, & ſaniei fluor. Sedes, ſeu inteſtinum rectum elapſum. Curatio.*
6 *Inteſtinum rectum prolapſum & ſanguis profluens. Morbis hujus generationis cauſſa. Inteſtini recti inflammatio. Curatio.*

FISTULÆ fiunt quidem ex contuſionibus, & tuberculis, fiunt 1
autem & ex remigatione, ac equitatione, quum in natibus congregatus fuerit ſanguis prope ſedem. Putreſcens enim diſtribuitur ad molles partes, nimirum quum & inteſtinum rectum ſit humidum, & caro mollis, in quam diſtribuitur, donec tuberculum eruperit, & deorſum ad rectum inteſtinum computruerit. Poſtquam autem hoc factum fuerit, in fiſtulam abit, ac ſanie manat, & ſtercus per ipſam fluit, & flatus, & abominatio multa. Ex contuſionibus itaque fit fiſtula, ubi aliquis circa rectum inteſtinum locus contuſus fuerit ex plaga, aut ex caſu, aut vulnere, aut equitatione, aut remigatione, aut quæcumque talia ſunt. Congregatur enim ſanguis. Putreſcens autem ſuppuratur, a ſuppurato vero ea, quæ de tuberculis dicta ſunt, patitur. Primum igitur quum tale quoddam tuberculum naſcens ſenſerit, crudum quamcitiſſime ſecare oportet, priuſquam ſuppuretur, ad rectum inteſtinum. * Si vero jam ægrotantem ex fiſtula aſſumpſeris, allii caulem recentem accipe, 2
& homine ſupino reclinato, diductis cruribus altero huc, altero illuc, caulem immitte, donec offendas ac impingas, & fiſtulæ profunditatem per caulem metire, & ſeſellis radicem tenuiſſime tritam, aqua affuſa, ad dies quatuor macerato, eamque aquam trium cyathorum menſura, melle ammixto, æger bibat jejunus. Cum hac etiam aſcaridas purgato. Quicumque vero relicti fuerint non curati, moriuntur. Poſtea linteum byſſinum tithymalli magni ſucco imbutum, flore æris toſto trito inſperſo, in penicilli figuram intorque longitudine fiſtulæ æqualem, filo per ſummum penicillum tranſmiſſo, & rurſus per ſummum caulem; & homine ſupino reclinato, adhibito catoptere inſtrumento ſedem expandente, corroſam recti inteſtini partem inſpi-

inſpicito, & ſic caulem immittito: & ubi in inteſtinum inciderit, apprehenſum retrahito, donec penicillus fuerit intruſus, & ſuperiori, ac inferiori parti adæquatus. Poſtquam vero fuerit intruſus, glandem corneam in inteſtinum indito, & podice ex terra cimolia oblito ſinito. Ubi vero ventrem exonerat, eximito, ac rurſus indito, donec ad quintum pervenerit diem. Sexta autem eximito, extrahens penicillum ex carne, & alumen terito, eoque glandem expleto, & inteſtinum indito, ac ſinito, donec alumen liquidum fiat. Podicem vero myrrha illinito, donec coaluiſſe viſus fuerit. Alia curatio. Crudum linum tenuiſſimum accipito, & ad palmi longitudinem quincuplicato, & pilum equinum circumdato. Deinde facto ſpecillo ſtanneo in ſumma parte perforato, & initio lini complicati in ſpecillum immiſſo, ſpecillum in fiſtulam demittito, & ſimul ſiniſtræ manus digitum indicem in ſedem indito. Ubi vero ſpecillum contigerit digitum, inflexa ſumma ſpecilli parte, initium lini, quod eſt in ſpecillo, per digitum adducito: & ſpecillum quidem rurſus extrahito, lini vero initia bis aut ter connectito, & reliquam lini partem intortam ad nexum deligato. Poſtea vero dimiſſum negotia ſua obire, jubeto. Cæterum quantum putreſcente fiſtula de lino laxatur, tantum augere oportet, ac intorquere ſemper ſingulis diebus. Si vero linum crudum computreſcat, priuſquam fiſtula corrodatur, aliud linum ad pilum innecte, immitte, ac connecte. Pilus enim ea de cauſſa ad crudum linum additur, quod non putreſcit. Poſtquam vero fiſtula computruerit, ſpongiam mollem in tenuiſſima fruſta conciſam apponere oportet, deinde in fiſtulam quidem florem æris toſtum multum per ſpecillum immittere. Spongiam vero melle illinere, & ſubjecto digito indice ſiniſtræ manus ultra protrudere, & appoſitam alteram ſpongiam deligare, eodem modo velut in hæmorrhoidibus. Poſtridie vero exolvere, & aqua calida abluere, & cum ſpongia per ſiniſtræ manus digitum fiſtulam purgare conari: & rurſus æris florem immittere, ac ſpongiam deligare. Atque hæc facere oportet per dies ſeptenos. In his enim maxime tunica fiſtulæ computreſcit, de cætero vero, donec ſanata fuerit, ſpongiam deligare. Nam dum per hunc modum fiſtula a ſpongia cogitur, ac explicatur, neque rurſus concidere poterit, neque alia ipſius pars ſanabitur, alia vero rurſus complebitur, ſed in ſeipſa tota ſana erit. Verum in hac curatione multa aqua calida proluere oportet, & fame macerare. Si vero non corroſa fuerit fiſtula, ſpecillo immiſſo, ſecato, donec diduxeris, & æris florem inſpergito, & ad dies quinque ſinito. Deinde aquam calidam affundito, & polentam aqua ſubactam ſuperimponito, & betarum folia deligato. Ubi vero exciderit æris flos, & fiſtulæ ulcus purum fuerit, velut priorem curato. Si vero in loco ſit, ubi fieri id non poſſit, & profunda etiam ſit fiſtula, flore æris, & myrrha, & nitro in urina dilutis colluito: & in fiſtulæ oſculum plumbeam glandem indito, ut ne coaleſcat. Collutio vero facienda eſt, pennæ fiſtula ad veſicam alligata, & fiſtula intro immiſſa, atque ſic collutione infuſa. Ve-
3 rum ſanus non fit, ſi non ſecetur. * Si inteſtinum rectum inflammatum fuerit, & dolor habeat, & febris, & frequenter ad exonerandum alvum deſideat, & nihil egerat, & præ inflammatione ſedes exiiſſe videatur, & aliquando urinæ ſtillicidium corripiat; hic morbus fit, quum pituita ex corpore ad inteſtinum rectum decubuerit. Conferunt autem calida. Quum enim hæc adhibentur, pituitam attenuare, ac conſumere poſſunt, & ſimul acrimonia ſua ſalſam pituitam aquoſam reddere, ut non ſit ardor, neque morſus aliquis in inteſtino. Curare itaque oportet hoc modo. Ægrum in calidam aquam collocato, & trita grani cnidii grana ſexaginta in vini hemina, & olei hemina dimidia diluito, tepefacito, & infundito. Hæc & pituitam educunt, & ſtercus. Si vero in aqua non ſedet, ova cocta in vino nigro odorato ad ſedem apponito, calido quopiam inferne ſubſtrato, aut veſica aqua calida plena. Aut lini ſemen toſtum, molitum, tritum, pari farina, in vino nigro odorato, & oleo ammixta, cataplaſmatis modo calidiſſime imponito. Aut hordeum, & alumen Ægyptium tritum miſceto, & glandem oblongam efformato, & ad ignem tepefaciens digitis effingito, deinde ſumme tepidam effectam in ſedem indito. Forinſecus autem cerato oblinito, & allium in vino nigro diluto coctum pro cataplaſmate imponito. Poſtquam vero exemeris, in aquam calidam collocato: & ſolani ſuccum, & anſerinum ac ſuillum adipem, & chryſocollam, & reſinam, & ceram albam commiſceto, ſimulque liquefacito, & cum his illinito, & quamdiu inflammatio duraverit, allium coctum cataplaſma adhibeto. Et ſi quidem ad hæc a dolore liberetur, ſatis ſit; ſin minus, bibat peplum, meconium album appellatum, aut aliud quoddam, quod pituitam purgat. Et quamdiu du-
4 rat inflammatio, eduliis levibus nutriatur. * Urinæ ſtillicidium ex his incidit. Veſica ex inteſtino recto caleſcens, caliditate pituitam adducit, a pituita vero urinæ ſtillicidium fit. Si quidem igitur una cum morbo ſedetur, ſolet enim plerumque ita fieri, ſatis eſt; ſin minus, medicamenta ad urinæ ſtillicidium deſtinata exhibeto. Si vero ſedes elabatur, fomento per mollem ſpongiam adhibito, & cochleæ muco illito, e manibus deligatum ſuſpendito ad modicum tempus, & redibit. Si vero amplius excidat, & non maneat intus, laterum mollitudines præcingito, & retrorſum faſciam ex cingulo ſubmittito, & ubi ſedem intro protruſiſti, ſpongiam mollem aqua calida, in qua loti ramenta cocta ſunt, imbutam imponito.

ponito. Sed & de aqua ipſa ad ſedem affundito, ſpongiam vero exprimito, de-
inde faſciam per media crura ſubextentam, circa umbilicum deligato. Ubi vero
alvum exonerare volet, inter tabulas anguſtiſſimas inſidens id faciat. Si vero
puer fuerit, intra mulieris pedes ad genua acclinatus. Dum autem ventrem exo-
nerat, crura extendat. Sic enim minime ſedes exciderit. * At ſi inteſtinum re- 5
ctum humidum fiat, & ſanies defluat, fece vini uſta, & aqua ex myrti decocto ab-
luito, & adiantum ſiccum, tuſum, cribratum inſpergito. Si vero ſanguis profluat, ab-
lutione ex iiſdem facta chalcitidem, & cupreſſi, aut cedri, aut pini, aut terebinti ra-
menta inſpergito, pari menſura de his ad chalcitidem ammixta. Forinſecus autem ce-
ratum craſſum oblinito. Quum ſedes, ſive rectum inteſtinum exciderit, & in loco
ſuo manere noluerit, ſilphium optimum, ac denſiſſimum deraſum tenue inſpergi-
to, ſternutatorium medicamentum ad nares apponito, & hominem ad iram exa-
cerbato. Aut ubi aqua calida abluiſti, malicorium, & alumen, in vino albo trita,
ad ſedem affundito, deinde panniculos apponito, & femora per dies tres colli-
gato, & jejunet. Vinum autem bibat dulce. Si vero neque ſic retro cedat, minium
mixtum cum melle illinat. * Inteſtinum rectum ſi procidat, & ſanguis profluat, de 6
ari radice detractum corticem in aqua coquito, deinde tritum farina ammixta calidum
imponito. Aliud. Vitis ſylveſtris, quam aliqui pſilothrion vocant, radices te-
nerrimas deraſas in vino nigro meraco auſtero coquito, deinde tritas tepide impo-
nito. Sed & farinam ammiſceto, & in vino albo, ac oleo ſubigito, & tepide
imponito. Aliud. Cicutæ ſemen vino albo odorato inſtillato terito, deinde tepi-
de imponito. Si vero inflammatum fuerit, hederæ radicem in aqua coctam, le-
viter tritam, ammixta farina optima, in vino albo ſubactam imponito, & oleum ad
hæc ammiſceto. Aliud. Mandragoræ radicem maxime viridem, ſin minus, ſiccam:
viridem itaque lotam, ac conciſam, in vino diluto coquito, ac imponito: ſiccam vero
tritam ſimiliter imponito. Aliud. Cucumeris peponis internam partem leviter tri-
tam imponito. Si vero dolor fiat, & inflammatum non ſit, nitrum rubrum aſſa-
to, ac leviter terito, & alumen, ac ſalem torreto, ac leviter terito, & pari menſu-
ra ſingula miſceto, deinde ad picem optimam ammiſceto, & linteo illita apponito, ac
deligato. Aliud. Capparis folia viridia trita, in marſupium conjecta, adalligato;
& ubi urere videberis, auferto, ac rurſus apponito. Si vero folia non affuerint,
corticem radicis capparis contuſum, vino nigro ſubactum, eodem modo alligato. Hoc
etiam ad ſplenis dolorem bonum eſt. Ex his cataplaſmatis, quæ quidem frigefaciunt,
fluere prohibent; quæ vero molliunt, ac calefaciunt, diffundunt; quæ in ſeſe trahunt,
ſiccant, & attenuant. Porro hic morbus fit, quum bilis & pituita ad hos locos decu-
buerit. At recto inteſtino inflammato, medicamento, in quo reſina, & oleum, & ce-
ra, & plumbago, & adeps calidiſſimus commiſcentur, illinere oportet.

HIPPOCRATIS COI
LIBER DE HÆMORRHOIDIBUS.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Hæmorrhoidum generatio. Curatio.*
2 *Cognitio. Curatio, quæ poſt hæmorrhoidum uſtionem adhiberi ſolet.*
3 *Alia curatio. Alius modus.*
4 *Extuberantia penitus intus deliteſcens. Cur ſanguis non fluat in hæmorrhoidibus, ablata extuberantia. Manus, aut crura in articulis reſecata, ſanguinem non fundunt; ſupra vero, vel infra, fundunt.*
5 *Alius modus curationis hæmorrhoidum. Phragmites.*
6 *Hæmorrhoidum per glandes curatio. Mulie-bris hæmorrhoidis curatio.*

HÆMORRHOIDUM morbus hoc modo fit. Quum bilis, aut pi- 1
tuita ad venas recti inteſtini decubuerit, ſanguinem, qui in ve-
nis eſt, calefacit. Caleſcentes autem venæ ex vicinis venulis ſangui-
nem attrahunt; & ubi replentur, interna ſedis pars intumeſcit, &
capita venarum ſupereminent, & partim dum a ſtercore exeunte com-
primuntur, partim dum a concervato ſanguine coguntur, ſangui-
nem ejaculantur: atque hoc maxime quidem una cum ſtercore, ali-
quando vero etiam ſine ſtercore. Curare autem oportet hoc modo. Primum equidem noſſe
oportet in quo loco ſint hæmorrhoides. Rectum enim inteſtinum & ſecans, &
reſecans, & conſuens, & urens, & putrefaciens, etiamſi graviſſima hæc eſſe vi-
deantur, nihil læſeris. Jubeo autem præparari ferramenta ſeptem, aut octo, magnitu-
dine palmi, craſſitudine ſpecilli craſſi, ex ſumma parte reflexa ac lata velut in
obolo parvo. Et ubi priore die purgatorio medicamento purgaſti, ea qua rem ag-
grederis urito, & homine ſupino reclinato, & pulvinari ſub lumbos ſubjecto,
ſedem

ſedem quammaxime per digitos foras extrahito, ferramentaque candentia facito, ac
urito, donec reſiccaveris, & hoc ita ut ne contingas. Urere enim oportet, & nul-
2 lam hæmorrhoidem ſine uſtione ſinere, ſed omnes exurere. * Cognoſces autem hæ-
morrhoidas non difficulter. Supereminent enim in internam recti inteſtini partem,
velut uvæ acini, lividæ, & ſimul ut ſedes extrahitur, ſanguinem ejaculantur. Deti-
neant autem aliqui ipſius caput & manus, dum uritur, ut ne moveantur: & dum u-
ritur vociferetur, ſedes enim magis inde eminet. Poſtquam vero uſſeris, lentes
ac ervum coquito, & ex aqua trita imponito, ad quinque aut ſex dies. Septima ve-
ro die ſpongiam mollem in tenuiſſima fruſta concidito. Sit autem latitudo ſpon-
giæ undiquaque ſex digitorum, deinde ſuper ſpongiam linteum tenue, ac leve, ſpongiæ
æquale, melle illitum imponito, & poſtea ſubjecto digito indice ſiniſtræ manus,
mediam ſpongiam in ſedem quampenitiſſime protrudito, deinde ſupra ſpongiam la-
nam apponito, quo in ſede quieta permaneat. Et laterum mollitudines præcingi-
to, & retrorſum faſciam ex cingulo ſubmittito, quam per media crura receptam, ad
cingulum circa umbilicum deligato. At pharmacum de quo dixi, ad denſam ac ro-
buſtam carnem faciendam, ac producendam deligatur, & non minus, quam viginti
diebus hæc deligare oportet. Sorbenda autem eſt ſemel in die farina, aut milium, aut
furfurum decoctum: & aqua bibenda. Si vero ad alvum exonerandam deſideat, aqua
3 calida proluito, & tertio quoque die lavet. Alia curatio. * Extractam quammaxime
ſedem, aqua calida perfundito, deinde ſummas hæmorrhoidum partes præſeca-
to. Pharmacum autem ad ſectionem præparatum ſit hoc. In æneum vas mingito, & in
urinam, æris florem toſtum, tritum, levem inſpergito, deinde diluito, ac uas agita-
to, & in ſole ſiccato. Ubi vero ſiccatum fuerit, eradito, terito, & levigatum ad anum
apponito, & ſplenia oleo imbuta addito, ac ſpongiam ſupra deligato. Alius modus.

Adnaſcitur ad venam ſanguifluam extuberantem, velut mori fructus, & ſi qui-
dem valde extra fuerit extuberantia, carnis tectorium circum ipſam naſcitur. Ho-
minem igitur flexis genibus in duo mortaria ſive exciſos lapides locato, ac vi-
deto. Comperiens enim inflatas partes inter nates circa ſedem, ſanguinem vero in-
trinſecus procedere. Si itaque mollis ſit, & ſub tectorio cedat extuberantia, digi-
to ipſam auferre oportet. Nihilo enim plus difficultatis hæc res habet, quam ſi
quis dum ovicula excoriatur, digitum inter cutem, ac carnem adigat. Atque hæc in-
terim dum loqueris, ægro non animadvertente facito. Poſtquam autem extuberan-
tiam abſtuleris, neceſſe eſt ſanguinis curſus ex tota detractione promanare. Itaque
vino auſtero, in quo gallæ maceratæ ſunt, cito abluere oportet: & vena ſan-
guiflua una cum extuberantia peribit, & tectorium ſedabitur, & quanto vetu-
4 ſtior affectio fuerit, tanto facilior ſanatio erit. * Si vero penitius intus delitue-
rit extuberantia, per catopterem inſpicito, & ne a catoptere decipiaris videto.
Dum enim aperitur, extuberantiam explanat; dum vero rurſus contrahitur, recte
oſtendit. Auferre autem oportet, veratro nigro in anum ſublito, deinde tertia die
auferre, ac vino auſtero infuſo colluere. Cæterum quod ſanguis non fluit,
quum abſtuleris extuberantiam, mirari non oportet. Neque enim ſi in articulis
diſſeces manus aut crura, ſanguis profluet. Si vero ſupra aut infra articulos ſecue-
ris, cavas ac ſanguifluas venas comperies: & difficile fuerit, ut expedite ſiſtas.
Sic etiam hæmorrhoidem in ſede, ſi ſupra aut infra extuberantiæ detractionem
ſeces, ſanguis profluet. Si vero ipſam extuberantiam in connexu abſtuleris, non
profluet. Si quidem igitur ita ſedatur, bene habet. Sin minus, urito, cavendo
ut ne contingas ferro, ſed prope admotis ferramentis reſiccato, & florem æris ex
5 urina apponito. * Alius modus curationis hæmorrhoidum. Clyſterem facere
oportet, velut arundinem ſepiariam, phragmiten appellatam, & in ipſum fer-
ramentum probe congruum adaptare. Deinde indita in ſedem clyſteris fiſtula, fer-
ramentum candens immittere, ac frequenter eximere, quo magis calefieri ſuſti-
neat, & neque ulcus ex calore habeat, & venæ reſiccatæ ſanæ fiant. At vero ſi
neque urere, neque reſecare voles, ubi multa calida aqua proluiſti, & ſedem ever-
ſam extraxiſti, myrrham tritam, levigatam, & gallam, & alumen Ægyptium u-
ſtum, una & dimidia ad reliqua parte, & melanteriæ tantumdem accipe, atque ſiccis
his utere. Hæmorrhois enim ab his medicamentis decedet, velut corium combu-
ſtum. Hæc facito, donec omnes exſtirpaveris. Et dimidia chalcitidis uſtæ pars
6 idem efficit. * Si vero glandulis ſanare voles, ſepiæ teſtam, plumbaginis tertiam
partem, bitumen, alumen, florem æris modicum, gallam, æruginem modicam com-
miſceto & mel coctum affundito, & formatam ex his glandem oblongiorem appo-
nito, donec exſtirpaveris. Muliebrem hæmorrhoidem hoc modo curato. Mul-
ta calida aqua proluito. In aqua vero odorata, velut eſt myrica trita coquito. De-
inde ſpumam argenti toſtam, & gallam miſceto, & vinum album, & oleum, et an-
ſeris adipem affundito, omniaque ſimul trita, poſt factam prolutionem, illinenda dato.
Proluere vero oportet, ſede quammaxime extracta.

HIP-

HIPPOCRATIS COI
LIBER DE VISU.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Oculi corrupti cærulei ſientes. Oculi maris ſpeciem referentes. Oculorum color inter cæruleum, & marinum medius.*

2 *Palpebræ quam pro ſua natura craſſiores. Palpebræ ſcabie laborantes.*

3 *Nyctalopes. Oculi ſani viſum corrumpentes.*

4 *Lippitudo annua, & popularis. Curatio.*

OCULI corrupti ſponte quidem cærulei ſientes, derepente ta- 1
les fiunt, & ubi facta fuerint, non eſt talium ſanatio. Qui vero
maris ſpeciem referunt, paullatim per multum tempus pro-
cedendo corrumpuntur, & ſæpe alter oculus in multo tempo-
re poſtea corruptus eſt. Hujus caput purgare oportet, & ve-
nas urere. Et ſi quis ab initio curatus fuerit hoc modo, malum
ſedatur, & in deterius non procedit. At qui colorem inter cæru-
leum, ac marinum medium referunt, ſi quidem puero tales fiant, ubi
ſenior fit, ſedantur. Si vero ſeniori ſeptimum annum egreſſo fiant, melius videt magna
valde & ſplendida; & videt quidem procul, ſed non clare; & ſi quid valde ad oculum
admoverit, etiam hoc videt, aliud autem nihil. Confert autem huic capitis purga-
tio, & capitis uſtio. Sanguinem vero his detrahere non conducit, neque cæruleo,
neque maris ſpeciem referenti. Et viſum oculorum, oculo ſano exiſtente, in junioribus
hominibus, tum fœmellis, tum maſculis, quicquam faciendo nihil juveris, quam-
diu adhuc augeſcit corpus. Quum autem non amplius augeſcit, ipſius oculi palpe-
bras intuitus radendo attenuato, & ſi opus eſſe viſum fuerit, etiam ferramentis
non admodum candentibus intrinſecus inurito. * Quum vero palpebras oculi raſe-
ris, lana mileſia, criſpa, pura, circum fuſum obvoluta, radito, ipſam oculi coronam 2
vitando, ut ne ad chartilaginem uſque peruras. Signum autem ſufficientis raſuræ eſt,
ſi non amplius ſplendidus ſanguis exit, ſed ſanies cruenta, aut aquoſa. Tunc ve-
ro liquido aliquo medicamento, in quo flos æris eſt, defricare oportet. Poſtea au-
tem ubi & raſionis, & uſtionis cruſtæ exciderint, & ulcera purgata fuerint, ac
germinaverint, fiſſuram per ſinciput ſecare oportet, & quum ſanguis defluxerit,
medicamento cruentis vulneribus idoneo illinere. Deinde vero & hujus, & om-
nium caput purgare operæ pretium eſt. * Palpebræ ſi craſſiores, quam pro natura 3
fuerint, ex inferna parte carne, quantum potes, quamexpeditiſſime reſecta, poſtea
palpebram inurito, non candentibus ferramentis, vitando naturam pilorum, aut
flore æris toſto tenui adſtringito. Quum autem cruſta exciderit, velut reliqua cu-
rato. Quum palpebræ ſcabie laborant, & pruritus habet, floris æris glebulam
ad cotem terito, & ex ipſo palpebram defricato. Et tunc ſquamam æris quamte-
nuiſſime terito, deinde uvæ immaturæ ſuccum excolatum affundito, ac leviter ſi-
mul terito, & poſtea reliquum ſuccum in vaſe æris rubri affundens, paullatim teri-
to, donec craſſitudo fiat velut allii intritum, & ubi reſiccatum fuerit medicamen-
tum, leviter trito utere. Nyctalops medicamentum bibat deorſum purgans, &
caput purgetur, & cervicem ejus quammaxime ſcarificato, & fame ad multum
tempus premito. Ubi vero remiſerit, unum aut duo fruſta, prout maxima devora-
re poteſt, de hepate bubulo crudo in melle tincto exhibeto. Si cui oculi, dum
ſani ſunt, viſum corrumpant, huic ſectione, & inſuper excoriatione in ſinciput fa-
cta, os exſcindere, & aquam auferre oportet, ſicque curare: & ita ſani fiunt. * Ad 4
lippitudinem annuam, ac popularem conducit purgatio capitis, & ventris infer-
ni. Et ſi corpus habeat, ſanguinis detractio ad quoſdam ejuſmodi dolores con-
fert. Conferunt & cucurbitæ circa venas affixæ. Cibus, modicus panis, & aquæ
potus. Decumbat autem æger in tenebris, procul a fumo, & igne, & aliis ſplendi-
dis, atque hoc in obliquum, modo in dextram, modo in ſiniſtram partem. Caput ve-
ro ne humectet, neque enim conducit. Cataplaſma, ſi dolor non adeſt, verum velut
ad fluxionem cohibendam, non confert, quum tumores ſint doloris exortes.
Verum poſt acria medicamenta, quæ ad dolorem illinuntur, poſtquam dolor ſeda-
tus fuerit, ac ſeparatus, poſt medicamenti illitionem, tunc cataplaſmata impone-
re conducit, ſi quod commodum fore viſum fuerit. Nec vero ad multum tempus
contente intueri confert. Lachryma enim provocatur, quum non poſſit oculus
ad ſplendida officio ſuo fungi. Sed neque ad multum tempus claudere oculos conducit,
maxime ſi fluxionem calidam habeat. Lachryma enim ſuppreſſa, calefacit. Si vero flu-
xio non ſit, cum pulvillo ſicco ſublitionem facere conducit.

HIPPOCRATIS COI EPISTOLÆ.

Argumentum in Librum ſequentem.

1 *Anxietas ſpiritum magnum ac denſum habet. Peſtilentis morbi graſſationem naturalia auxilia non, ſed ars ipſa, corporum mutationem judicans, curat.*
2 *Hippocratis genus & familia. Medicina ab Hippocrate ex parvis, ac vulgaribus ad magna eſt evecta. Hippocrates a Criſamide rege nonus, ac Æſculapio decimusoctavus, a Jove vigeſimus. Hippocrates ab utroque ſemine a diis ortum habet. A quibus medicinam cognoverit. Hippocrates æquales cum diis honores, & donaria conſecutus eſt.*
3 *Conſilio præſtantem virum invenire difficile eſt.*
4 *Hippocrati ſapientiæ quam auri potior fuit ratio.*
5 *Riſus Democriti. Aerem Democrito eſſe idolis plenum.*
6 *Sapientia res eſt omnibus cognata.*
7 *Viri boni, & eruditi populi ſunt munimenta. Artes, dona deorum; homines vero naturæ ſunt opera. Artis opera libera eſſe debent. Scientiæ quatenus ſervire dicantur.*
8 *Avaritia. Animæ morbi inſaniæ. Hippocrati cenſentur. Divitiæ, patriæ inimicæ.*
9 *Hoſtes ſervare, & amicos mercede ſanare, æquale peccatum.*
10 *Atra bile percitorum actiones & ſtudia. Diſciplinarum ſtudioſi ſolitudinis & tranquillitatis amantes. Cupiditates malorum miniſtræ. Mens ab externis curis agitata quiete reficitur.*
11 *Quatenus Democritus inſania morbo laborare videatur.*
12 *Doctrina quantumvis multa, non tamen immodica putanda. Anno ſalubri, morbi minus infeſtant.*
13 *Mulier ſemper moderatore eget. Amicus quam parentes in cuſtodienda uxore diligentior.*
14 *Riſus immodicus inſaniæ ſignum. In mundo res duæ præcipuæ.*
15 *Hippocratis de Democrito ſomnium.*
16 *Veritatis cultus.*
17 *Medicinæ vatici nationi cognata. Cratevas radiciſeca.*
18 *Avaritiæ radix. Herbæ montanæ cur aquoſis præſtantiores. Herbæ lacuſtres quales. Dilatio ab omni arte aliena eſt.*
19 *Animæ curationes. Periclitantium natura. Medico fines duo propoſiti.*
20 *Medicamentorum purgantium natura incerta.*
21 *Purgationes per veratrum ſemper ſunt ſtabiliores. Melampus.*
22 *Bilis cauſſa furoris hominibus. Humana ſtudia circa res inanes, ac nullo ſtudio dignas verſari.*
23 *Mundorum infinitates Democrito multæ. Humanorum ſtudiorum vanitas.*
24 *Vitæ omnes Therſitæ ſunt.*
25 *Omnium rerum viciſſitudo. Succeſſuum fortunæ magnitudo periculoſa.*
26 *Avaritia malorum omnium cauſſa. Hominis natura ad cæterorum animantium naturam collata.*
27 *Pæonia pharmaca. Æſculapius propter ſervatos homines fulmine ictus. Homo totus ex nativitate morbus eſt. Humanæ naturæ miſeria.*
28 *Medicinæ contemptus unde. Veritatis cognitio nulla, neque ullum teſtimonium. Virtutis labor, ſtolidis inſania judicatur.*
29 *Veratrum. Medico quæ in ægrotis conſideranda. Inſaniæ cauſſa.*
30 *Quies cerebri ſapientia in homine cauſſa. Cerebri corruptio.*
31 *Hominum erga medicos malevolentia. Medicinæ finem Hippocrates etiam ſenex non eſt conſecutus.*
32 *Veratrum ſumpturi quomodo præparandi. Motus corpora turbat. Veratrum quibus inimicum. Ex veratro convulſio. Purgatio ſurſum ac deorſum verſus quibus conveniat. Pharmaca quibus vitanda.*
33 *Inflammationem in principio laborantibus pharmaca inimica. Veratrum quibus dandum, & quibus non.*
34 *Veratri purgatio per ſuperiora, quam inferiora tutior. Seſamoides.*
35 *Geometriæ cognitio Medico neceſſaria.*
36 *Dierum criticorum ratio & cognitio.*
37 *Medicinæ cognitio univerſo hominum generi neceſſaria. Sapientiæ cum medicina cognatio. Sapientiæ, præſente ſanitate, augeſcit.*
38 *Naturæ humanæ deſcriptio. Cerebrum. Pili. Oculi. Pupilla. Nares. Labium. Mentum. Aures. Lingua. Guttur, & gula. Cor. Hepar & vena cava. Bilis flavæ ſedes. Venter. Inteſtina. Renes. Omentum. Veſica. Uterus. Pylorus. Teſticuli. Pubes. Crura & brachia.*
39 *Morborum univerſorum animalium genera duo. Febris convulſioni ſuccedens.*
40 *Caput humanorum morborum radix.*
41 *Decretum Athenienſium. Hippocrates ob innumera ſua in Græcos bene merita, magnis ſacris publice ab Athenienſibus fuit initiatus.*
42 *Hippocratis oratio ad aram conſiſtentis.*
43 *Hippocratis de Athenienſibus præſagium.*
44 *Locis omnibus non eadem convenire auxilia.*
45 *Poteſtas, mala res.*

EPISTOLA I.

Rex Regum Magnus Artaxerxes, Pæto gaudium.

MORBUS peſtilens appellatus, invaſit exercitus noſtros: & quum nos ſæpe multa fecerimus, nihil adhuc remiſit. Quare magnopere, & per omnia tibi a me data dona, te rogo, ut aut aliquid ex natura tua excogitatum, aut aliquam ex arte actionem, aut aliquod alterius viri mederi potentis conſilium, celerrime ad nos mittas. Propulſa, oro, hoc malum. * Multa enim anxietas 1 populum corripuit, quæ ſpiritum magnum, ac denſum habet. Non belligerantes debellamur, quum hoſtem habeamus beſtiam illam ovilia devaſtantem. Sauciavit multos: ægre curabiles fecit: amara ſpicula immittit. Conſilii inops ſum. Non amplius habeo quod cum viris natura prudentibus conſultem. Solve hæc omnia, neque nos bono tuo conſilio deſtituas. Vale.

EPISTOLA II.

Pætus, Regi Regum Magno Artaxerxæ gaudium.

NAturalia auxilia peſtilentis morbi popularem graſſationem non ſolvunt. Qui enim ex natura fiunt morbi, eos ipſa natura judicans ſanat. Qui vero ex populari graſſatione, eos ars curat, artificioſe judicans corporum mutationem. Hippocrates autem medicus curat hoc malum. * Et genere quidem eſt Dorienſis, 2 ex civitate vero Co, patre Heraclida, qui filius fuit Hippocratis, qui Gnoſidici, qui Nebri, qui Soſtrati, qui Theodori, qui Cleomittadæ, qui Chriſamidis. Hic divina natura præditus eſt, & ex parvis, ac vulgaribus, ad magna ac artificioſa, medicinam evexit. Eſt igitur divinus Hippocrates nonus quidem a Criſamide rege, decimus autem & octavus ab Æſculapio, vigeſimus vero a Jove; ex mátre vero Praxithea Phænareres filia, ex familia Heraclidarum. Quare ex utroque ſemine a diis ortum habet divinus Hippocrates, ut qui a patre quidem Aſclepiades eſt, a matre vero Heraclides. Didicit autem artem tum a patre Heraclida, tum ab avo Hippocrate. Verum ab his quidem primum, velut veriſimile eſt, in re medica initiatus eſt, quantum ſane credibile eſt hos noviſſe. Univerſam vero artem ipſe ſeipſum docuit, divina natura uſus, & in tantum animi induſtria progenitores tranſgreſſus, quantum etiam artis præſtantia eoſdem ſuperavit. Tollit autem non beſtiarum genus, ſed ferorum, ac agreſtium morborum, per magnam terræ, ac maris partem Æſculapii auxilia, quemadmodum Triptolemus Cereris, ſemina, diſpergens. Proinde juſtiſſime in multis terræ locis divinos honores etiam ipſe conſequutus eſt, & iiſdem donariis cum Hercule, & Æſculapio ab Athenienſibus dignus factus eſt. Hunc ipſum ipſe accerſe, & auri atque argenti quantum voluerit, ipſi dare jube. Hic enim non unum modum curationis hujus morbi novit. Hic eſt ſanitatis pater, hic ſervator, hic dolorum curator. In ſumma, hic divinæ ſcientiæ princeps eſt. Vale.

EPISTOLA III.

Rex Regum Magnus Artaxerxes, Hyſtanidi Helleſponti Præfecto.

HIppocratis medici Coi ab Æſculapio originem ducentis, gloria artis etiam ad me pervenit. Dato igitur ipſi auri quantum voluerit, & reliqua abunde, quibus opus habet, & ipſum ad nos mittito. Nam optimatibus Perſarum æqualis erit. Et ſi quis alius bonus vir eſt in Europa, eum domus regiæ amicum facito, nihil divitiis parcens. 3
* Viros enim invenire, qui conſilio præſtent, non eſt facile. Vale.

EPISTOLA IV.

Hyſtanis Helleſponti Præfectus, Hippocrati ex Aſclepiadis prognato gaudium.

MAgnus rex Artaxerxes te opus habet, & miſit ad nos præfectos, jubens tibi argentum & aurum, & reliqua quibus opus habes, & quæcumque voles, dare, & brevi ad ſe mittere. Fore enim te optimatibus Perſarum æqualem. Tu itaque cito adſis. Vale.

EPI-

EPISTOLA V.

Hippocrates Medicus Hyſtanidi Helleſponti Præfecto gaudium.

AD epiſtolam quam miſiſti, a Rege veniſſe adſerens, remitte Regi quæ dico, quamcelerrime ſcribens: Quod & victu, & veſtitu, & domo, & omni ad vitam ſufficienti opulentia fruimur; Perſarum autem divitiis uti, fas mihi non eſt, neque barbaros homines a morbis liberare, qui hoſtes ſunt Græcorum. Vale.

EPISTOLA VI.

Hippocrates Demetrio ſanitatem.

4 * PErſarum Rex nos accerſivit, ignarus quod apud me major eſt ſapientiæ ratio, quam auri. Vale.

EPISTOLA VII.

Regi Regum meo magno domino Artaxerxæ, Hyſtanis Helleſponti Præfectus gaudium.

QUam miſiſti epiſtolam, jubens demittere ad Hippocratem Coum ab Æſculapio originem ducentem, demiſi. Sed & ab ipſo reſponſum tuli, quod ſcriptum tradidit, & ad domum tuam tranſmittere juſſit. Itaque ejus latorem ac nuntium Gymnasben Dieutychen ad te miſi. Vale.

EPISTOLA VIII.

Rex Regum Magnus Artaxerxes Cois hæc dicit.

DAte meis nuntiis Hippocratem medicum malignis moribus præditum, & in me, & in Perſas petulanter ſe gerentem. Sin minus, cognoſcetis, etiam primi peccati pœnam vos daturos eſſe. Urbem enim veſtram devaſtatam, & inſulam diſtractam, in pelagus convertam, ut in poſterum tempus nemo ſciat, an in hoc loco fuerit inſula, aut urbs Cos.

EPISTOLA IX.

Coorum reſponſum.

VIſum eſt populo, reſpondere nuntiis ab Artaxerxe miſſis. Coi nihil indignum facient, neque Merope, neque Hercule, neque Æſculapio. Quapropter omnes cives non dabunt Hippocratem, etiam ſi peſſima morte ſint interituri. Nam quum Darius & Xerxes epiſtolas ſcripſerint, & terram ac aquam a patribus noſtris petiverint, populus non dedit: quum eos ipſos ſe impetentes, ſimiliter velut alios homines, mortales eſſe videret. Et nunc idem reſponſum dat. A Cois diſcedite: quoniam Hippocratem in manus veſtras non dant. Renunciate igitur ipſi vos nuncii, quod neque Dei ipſi, noſtri negligentes erunt.

EPISTOLA X.

Senatus populuſque Abderitarum Hippocrati gaudium.

NUnc maxime urbi noſtræ in periculo verſatur vir noſter, o Hippocrates, qui & præſenti tempore & futuro ſemper gloria urbi ſperabatur. Neque nunc, o vos Dei omnes, nobis invideatur. Hic præ multa, quæ detinet ipſum, ſapientia ægrotat, ut timor non vulgaris ſit, ſi Democritus mente motus fuerit, revera urbem noſtram Abderitarum peſſum ituram eſſe. * Etenim oblitus omnium, & primum ſui ipſius, vigilans & noctu & interdiu, & ſingula parva, ac magna deridens, & totam vitam nihil eſſe putans, vitam tranſigit. Ducit aliquis uxorem, alius mercaturam exercet, alius concionatur, alius imperat, alius legatum agit, eligitur, abrogatur, ægrotat, vulneratur, moritur. At hic ridet omnia, dum alios mœſtos ac triſtes

ſtes, alios gaudentes videt. Quin & de his, quæ apud inferos ſunt, hic vir perſcrutatur, & hæc ſcribit. Et idolis aerem plenum eſſe dicit. Et volucrum voces intentis auribus explorat. Et ſæpe noctu exſurgens, ſolus cantilenas ſenſim canenti ſimilis eſt. Et ſe aliquando in rerum immenſitatem proficiſci dicit, & Democritos eſſe ſimiles ſibi ipſi innumerabiles. Et corpus una cum mente corrumpens vivit. Hæc timemus o Hippocrates, ob hæc perturbati ſumus. Quapropter nos ſerva, & patriæ noſtræ conſulturus cito adſis, neque nos contempſeris. Nam neque ita viles ſumus; & in nobis teſtimonium ſitum eſt. Ob ipſum enim conſervatum, & gloriam, & pecunias, & doctrinæ famam conſequeris, quamquam doctrinæ ratio multo potior apud te eſt, quam fortunæ. Attamen & hujus bona multa ac luculenta tibi a nobis obvenient. Etenim animæ Democriti gratia, etiam ſi urbs aurum eſſet, non noſtræ voluntati reſponderet, aut quacumque tandem re illi carendum eſſet. Leges noſtras putamus ægrotare, o Hippocrates, leges prævaricari. Adſis optime vir, curaturus virum inſignem. Non medicus, ſed conditor, ſacratiorem tota Jonia murum nobis circumdabis. Civitatem, non virum curabis, & Senatum ægrotantem, & ne claudatur periclitantem, aperies. Ipſe legislator, ipſe judex, ipſe princeps, ipſe ſervator, & horum artifex advenies. Ob hæc te exſpectamus o Hippocrates, atque hæc etiam fient, ubi veneris. Una civitas non ignobilis, imo tota Græcia rogat te, ſerva corpus ſapientiæ. Quin potius ipſam apud te legationem agere puta doctrinam, ab hac prævaricatione liberari ſupplicantem. * Cognata equidem res eſt omnibus, ve- 6
lut apparet, ſapientia. Verum his qui propius ipſam complexi ſunt, velut nobis, etiam longe amplius. Et, ſicut probe noſti, gratificaberis etiam futuro ſæculo, ſi non deſtitueris Democritum propter veritatem, cujus primas ſe laturum eſſe ſperat. Tu enim & genere, & arte conjunctus es Æſculapio. Hic vero Herculis eſt ex fratre nepos. A quo eſt & Abderus, quemadmodum omnino audiviſti, cujus cognomen urbs noſtra refert. Quare etiam illi grata fuerit Democriti ſanatio. Quum igitur videas o Hippocrates, & populum, & virum inſignem, ad ſtupiditatem diffluentem, feſtina, rogamus, ad nos. Heu ut etiam bona redundantia morbi exiſtunt. Quantum enim Democritus ad ſummam ſapientiam generoſe pervenit, tantum nunc pariter periclitatur, ne mentis ſtupore & ſtoliditate affligatur. At reliquum vulgus Abderitarum, quod manſit abſque eruditione, communem ſane ſenſum habet. Immo nunc prudentiores ſunt ad ſapientis morbum judicandum, qui prius deſipuerunt. Adſis igitur cum Æſculapio patre. Adſis cum Herculis filia Epione. Adſis cum Æſculapii filiis, qui ad Ilium militarunt. Adſis nunc Pæonias adferens morbi medelas. Nunc terra radicibus, & herbis, & auxiliatibus floribus, inſaniæque medicamentis fœcunda eſt. Ferme igitur nunquam fertilius producent neque terra, neque montium cacumina, quam nunc proferunt ea, quæ pertinent ad Democriti ſanitatem. Vale.

EPISTOLA XI.

Hippocrates Senatui populoque Abderitarum gaudium.

CIvis veſter Ameleſſagoras venit in Co, & erat tunc in illa die Virgæ aſſumptio, & annua feſtivitas, ac publicus, velut noſtis, conventus, & pompa ſumptuoſa fiebat, quam mos eſt eos, qui deo dicati ſunt, ad Cypariſſum deducere. Quandoquidem autem & ex verbis, & ex aſpectu, Ameleſſagoras feſtinare videbatur, credens, velut erat, rem ipſam urgere; epiſtolam veſtram legi, & admiratus ſum quod ob unum hominem, velut ſi unus homo eſſet ipſa civitas, turbati eſtis. * Et beati profecto ſunt populi, qui ſciunt bonos viros ſua eſſe 7
munimenta, & non turres, neque muros, ſed ſapientium virorum ſapientia conſilia. Ego vero, qui credo artes quidem eſſe Deorum dona, homines autem naturæ opera, (& ne ægre feratis viri Abderitæ) non vos puto, ſed ipſam naturam me vocare, ad conſervandum ipſius opus, quod periclitatur, ne præ morbo collabatur. Quare præ vobis ego nunc, naturæ ac Diis obediens, feſtino ægrotantem Democritum ſanare: ſi quidem ſane & hoc morbus eſt, & non potius error vobis tenebras offundit: id quod opto, atque utinam ſit hoc uberius veſtræ benevolentiæ ſignum, quod etiam ad ſuſpicionem turbamini. Argentum autem mihi venienti, neque natura, neque Deus promittere poterit. Quare neque vos viri Abderitæ cogatis, ſed liberæ artis etiam opera libera eſſe ſinatis. Qui vero mercedem capiunt, hi ſcientias ſervire cogunt, velut captivas facientes ipſas ex priore libertate. Deinde, velut veriſimile eſt, mentiri etiam poterint, velut de magno morbo; & negarint, velut de parvo; & polliciti non venerint, & rurſus venerint non vocati. * Miſera eſt profecto humana vita: quoniam per totam ipſam intole- 8
rabilis avaritia, velut hybernus ventus, diſtributa eſt ac penetravit. Ad quam utinam potius omnes medici conveniſſent, quo graviorem inſania morbum curarent: quoniam quum morbus ſit, & affligat, etiam laudatur. Ego vero arbitror etiam animæ morbos omnes vehementes eſſe inſanias, quæ opiniones quaſdam ac imaginationes rationi inducunt. A quibus, qui per virtutem depurgatus

eſt, ſa-

eſt, ſanus evadit. Quod ſi ego omnino diteſcere voluiſſem, viri Abderitæ, non utique decem talentorum gratia ad vos proficiſcerer, ſed ad Magnum acceſſiſſem Perſarum Regem, ubi totæ civitates humanis opibus refertæ mihi obtigiſſent. ſanaſſem autem illic ipſorum peſtem. Verum denegavi, inimicam Græciæ regionem a malo morbo me velle liberare. Et ego, quantum in me fuiſſet, Barbaros expugnaſſem. Habuiſſem autem ignominiam ipſas a rege divitias, & opulentiam patriæ inimicam. Hæc vero mihi adfuiſſent, velut ei qui urbium Græciæ devaſtator eſſet. Non ſunt divitiæ, undiquaque lucrari. Magna enim ſunt ſacra virtutis, quæ a juſtitia non occultantur, ſed manifeſta exſiſtunt. Aut non æqua-
9 le peccatum eſſe putatis, hoſtes ſervare, & amicos mercede ſanare? * At non hoc modo ſe res noſtræ habent, o Abderitæ. Non capio fructum ex morbis, neque libenter audivi Democritum mente motum eſſe. Qui ſive ſanus eſt, amicus eſt: ſive ægrotat, curatus magis amicus erit. Audio autem ipſum gravibus ac ſolidis moribus præditum eſſe, & urbis veſtræ ornamentum. Valete.

EPISTOLA XII.

Hippocrates Philopœmeni gaudium.

LEgati, qui urbis epiſtolam mihi reddiderunt, etiam tuam tradiderunt. Et valde gaviſus ſum, & hoſpitium, & reliquum victum te promittente. Veniemus autem bona fortuna, & meliore ſpe, velut arbitramur, accedemus, prout in literis eſt declaratum: quum non inſaniam, ſed quamdam excellentem mentis ſanitatem vir ille declaret, dum neque liberorum, neque uxoris, neque cognatorum, neque rei familiaris, neque omnino alicujus curam gerit, ſed & diu & noctu apud ſeipſum conſiſtit, & privatim vitam degit, plerumque in antris & ſolitudinibus, aut ſub arborum
10 umbris, aut in mollibus herbis, aut apud frequentia aquarum fluenta. * Contingunt igitur talia plerumque atra bile percitis. Taciturni enim aliquando ſunt, & ſolitarii, ac deſerti amantes, & rerum familiarium conſpectum averſantur, alienum putantes. Nec vero diſſimile vero eſt, etiam his qui circa diſciplinas verſantur, ab una erga ſapientiam adfectione, alias curas excluſas eſſe. Quemadmodum enim famuli ac ancillæ in domibus tumultuantes, & ſeditionem agentes, ubi derepente ipſis hera comparuit, conſternati conquieſcunt; ſic etiam reliquæ in anima cupiditates malorum ſunt hominibus miniſtræ. Poſtquam autem ſapientiæ conſpectus ſeipſum ingeſſerit, reliquæ affectiones velut famulæ diſcedunt. Non autem omnino inſani antra & quietem expetunt, ſed etiam hi qui humana negotia contemnunt, ob tranquillitatis cupiditatem. Cum enim mens ab externis curis vexata, corpus reficere voluerit, tunc cito ipſum quieti tradit. Deinde recta exurgens, circumcirca veritatis regionem colluſtrat, in qua non eſt pater, non mater, non uxor, non liberi, non frater, non cognati, non famuli, non fortuna, non omnino quicquam ex his, quæ tumultum inducunt. Omnia autem perturbantia, excluſa ſtant præ timore: &
11 neque appropinquare audent præ reverentia eorum, quæ iſthic habitant. * Habitant autem illam regionem, & artes, & virtutes omnis generis, & Dei, & dæmones, & ſenatus, & conſilia. Et magnus polus in illa regione ſtellis multum mobilibus coronatus eſt: in quam fortaſſis etiam Democritus præ ſapientia tranſmigravit. Deinde quum non videat amplius eos, qui ſunt in urbe, utpote procul profectus; inſaniæ morbo laborare putatur, propter ſolitudinis amorem. Student autem Abderitæ argenti amorem & ſtudium detegere, & in ſe manifeſtum facere, eo quod Democritum non intelligunt. At tu hoſpitium nobis, o amice Philopœmen, præpara. Non enim volo perturbatæ urbi moleſtiam exhibere, quum veterem te proprium hoſpitem, veluti noſti, habeam. Vale.

EPISTOLA XIII.

Hippocrates Dionyſio gaudium.

AUT in Halicarnaſſo me expecta, aut ipſe ad me venire, o amice, feſtina. Per ſummam enim neceſſitatem abeundum eſt mihi in Abderam, Democriti cauſſa, ad quem ægrotantem urbs me accerſivit. Cæterum admiranda eſt hominum, o Dionyſi, per conſenſum adfectio: velut una anima cum cive coægrotant.
12 Quare mihi videntur etiam ipſi curatione opus habere. * Ego vero neque morbum ipſum eſſe puto, ſed immodicam doctrinam: quæ revera non eſt immodica, ſed ab idiotis putatur. Nam nunquam nociva eſt virtus immodica. Excellentia vero morbi opinionem de ſe præbet, propter judicantium imperitiam. Unuſquiſque enim ex his, quæ ipſe non habet, judicat id, quod in alio abundat, ſuperfluum eſſe. Sic ſane etiam timidus fortitudinem immodeſtiam putat, & avarus magnanimitatem. Et omnis defectus, virtutis moderationem excedere putatur. Illum igitur ubi viderimus,

cum prænotione hinc contingente, & ubi ſermones ejus audiverimus, melius co-
gnoſcemus. Tu vero, o Dionyſi, ſtudio habe ut ipſe accedas. Volo enim te in pa-
tria mea commorari donec rediero: quo & rerum noſtrarum, & imprimis urbis
noſtræ curam geras. Nam haud ſcio quomodo ex caſu contigit, ut ſaluber ſit an-
nus, & priſtinam naturam habeat. Quare neque multi infeſtabunt morbi: attamen
venito. Inhabitabis autem meam domum nimis quam opportunam, nimirum quum &
uxor apud parentes maneat propter meam profectionem. *. Attamen & illius res 13
inſpecta, quo pudice degat, & non ob viri abſentiam, alios viros approbet. Hone-
ſta equidem ab initio fuit, & parentes bonos habuit. Patrem autem mirifice virilem,
& malos valde odio habentem, egregie ſenem. Attamen ſemper opus habet mu-
lier moderatore. Habet enim a natura in ſe laſciviam, quæ, niſi quotidie reſecetur,
velut arbores in materiæ multæ effuſionem exuberat. Ego vero amicum parenti-
bus diligentiorem puto ad uxorem cuſtodiendam. Non enim, velut illis, etiam
huic cohabitat benevolentiæ adfectio, per quam ſæpe umbra admonitioni obtenditur.
In omnibus autem rebus prudentior eſt alienitas ab adfectione, ut quæ minime a bene-
volentia infringatur. Vale.

EPISTOLA XIV.

Hippocrates Damageto gaudium.

CUM apud te Rhodi eſſem, Damagete, vidi navem illam, cui Solis inſcriptio erat,
penitus pulchram, & in puppi probe inſtructam, & ſufficientem carinam ha-
bentem. Habebat & tranſtra multa. Et tu laudabas etiam in ipſa navigandi præ-
ſtantiam, quod velox eſſet, & tuta, & ad inſerviendum artificioſa. Et inſuper præ-
dicabas probum in ipſa navigationis curſum. Hanc mitte nobis, verum, ſi fieri po-
teſt, non remis, ſed alis ad remigium inſtructam. Urget enim res ipſa, o amice, ut
valde cito in Abderam navigem. Volo enim ægrotantem curare urbem, propter
unum ægrotantem Democritum, ſi unquam viri fama ad aures tuas pervenit. De hoc
patria dicit, quod inſania adflictus ſit. Ego autem cupio, immo magis opto, non re-
vera ipſum inſanire, ſed illos ita putare. Ridet, inquiunt, ſemper, & ridere non ceſ-
ſat in omnibus negotiis. Et hoc ipſis inſaniæ ſignum eſſe videtur. Quare tuis in Rho-
do amicis dicito, ut ſemper moderate ſe gerant, & non multum rideant, neque mul-
tum triſtes ſint, ſed inter ambo hæc modum teneant, ut aliis comis eſſe videaris,
aliis ſollicitus, de virtute cogitans. Eſt profecto mali quiddam, dum ad ſingula il-
le ridet. * Si enim immodeſtia malum eſt; ea ſane perpetua longe pejor eſt. Et dicam 14
ſane ad ipſum: Democrite, & ſi quis ægrotat, & occiditur, & mortuus eſt, & obſi-
detur, & quodvis malum ingruit: ſingula quæ fiunt, materiam riſus tibi præbent.
Non autem repugnas Deo, ſi, quum duo ſint in mundo, Gaudium & Triſtitia, tu alte-
rum ipſorum ejeciſti? Beatus profecto fueris, (verum impoſſibile eſt) ſi neque mater
tibi ægrotat, neque pater, neque poſtea liberi, aut uxor, aut amicus, ſed propter tuum
riſum conſervantur, penitus felix es. At ſi, dum ægrotant, rides; dum moriuntur,
gaudes; & ſi quid mali audieris, exhilararis; peſſimus es o Democrite, & procul ſa-
ne a ſapientia. Si vero putas hæc ipſa neque mala eſſe, certe atra bile percitus es De-
mocrite, periclitans ne & ipſe Abderita ſis: prudentior autem ſit ipſa civitas. Cæte-
rum de his exactius illic dicemus, Damagete. At vero navis etiam hoc tempus, quo
hæc tibi ſcribo, remoratur. Vale.

EPISTOLA XV.

Hippocrates Philopœmeni gaudium.

* COgitans ac ſollicitus de Democrito, illa ipſa nocte dormiens, ſub ipſius auro- 15
ræ initium, ſomnium mihi oblatum habui, ex quo puto nihil valde pericu-
loſi fore. Mirabiliter enim expergefactus ſum. Videbar mihi videre Æſcula-
pium ipſum coram, & jam ad ipſas Abderitarum portas aderamus. Æſculapius
autem non ut imagines eum alias oſtendunt, mitis ac blandus apparebat, ſed habitu
concitato, & aſpectu horrendo. Sequebantur autem ipſum dracones reptilium ge-
neris immanes, longum tractum ducentes, & horribile quiddam velut in deſer-
tis ac ſaltibus ſubſibilantes. Sequebantur & ſocii, pyxides medicamentarias pro-
be obſignatas geſtantes. Deinde porrexit mihi manum Deus: quam ubi libentiſſime
apprehendiſſem, rogabam ut ſimul mecum pergeret, & ne me in medendo deſtitue-
ret. Verum is: Nihil, inquit, in præſens me opus habes; ſed hæc immortalium ac
mortalium communis Dea te peregrinum deducet. * Et ego converſus video mulie- 16
rem pulchram ac magnam, ſimpliciter ornatam, ſplendidam, cujus oculorum circuli
puro lumine micabant, ut ſtellarum fulgorem putares. Et Deus quidem diſparuit.
Mulier vero illa apprehenſum me manu, lento gradu benigniter per urbem duce-
bat.

bat. Et ubi prope domum eſſemus, in qua hoſpitium mihi paratum eſſe putabam, ve-
lut ſpectrum diſparuit, hoc ſaltem dicens: Cras te apud Democritum deprehendam.
Cum vero jam ſe illa converteret: Rogo, inquam, optima fœmina, quænam es, &
quo nomine vocari debes? Veritas, inquit illa. Cæterum quam accedentem vides (&
derepente altera quædam mihi apparuit) neque ipſa mala videtur, audacior au-
tem aſpectu & concitatior: Opinio, inquit, appellatur, & habitat apud Abderi-
tas. Ego igitur ubi de ſomno ſurrexiſſem, mihi ipſi ſomnium interpretatus ſum,
quod non indigeret medico Democritus, quando ſane ipſe medendi Deus diſceſſiſ-
ſet, velut qui medendi occaſionem & materiam non haberet. Sed ipſa quidem veri-
tas, quod Democritus ſanus ſit, apud Democritum manet. Opinio vero, quod Demo-
critus ægrotet, revera apud Abderitas habitat. Atque hæc vera eſſe, mi Philopœ-
men, credo, & ſunt ſane. Et non contemno ſomnia, maxime ubi etiam ordinem
17 conſervant. * Medicina autem & vaticinatio valde cognatæ ſunt, quandoquidem &
pater ambarum artium unus eſt Apollo progenitor noſter, & præſentes & futuros mor-
bos prædicens, & ægrotos & ægrotaturos ſanans. Vale.

EPISTOLA XVI.

Hippocrates Crateuæ gaudium.

SCio te, o amice, optimum radiſecam eſſe, & propter tuam ipſius exercitatio-
nem, & propter progenitorum gloriam, adeo ut in hac facultate, Crateuæ pro-
avo minime cedas. Proinde nunc, ſi unquam alias, herbas collige, quot & quales
poteris: urget enim neceſſitas: atque has mihi tranſmitte, ad virum toti civitati
comparandum, Abderitam quidem, verum Democritum. Ægrotare enim ipſum di-
cunt, & purgatione valde opus habere, ut qui inſania ſit correptus. Non ute-
mur fortaſſis medicamentis, quemadmodum etiam credo. Attamen undiquaque in-
ſtructum eſſe oportet. At vero rem herbariam apud te ſæpe admiratus ſum,
quemadmodum etiam univerſorum naturam ac conſtitutionem, & ſacerrimum ter-
ræ fundamentum, ex qua animalia, & plantæ, & alimenta, & medicamenta, & for-
tuna, & ipſæ divitiæ exoriuntur. Neque enim alias haberet ubi conſiſteret Avaritia,
neque ſane Abderitæ nunc decem talentis ineſcaſſent me, pro medico mercena-
18 rium declarantes. * Si vero poſſis Crateva amaram avaritiæ radicem exſcindere,
ut nullæ ipſius reliquiæ reſtent; probe ſcito, quod hominum una cum corporibus et-
jam animas ægrotantes purgaſſemus. At hæc quidem vota ſunt. Tu vero, quod
fieri poteſt, nobis montanas maxime & in altis collibus naſcentes herbas radici-
tus reſeca. Sunt enim aquoſioribus ſolidiores & acriores, propter terræ denſita-
tem, & aeris tenuitatem. Nam quod attrahunt, frigidius eſt. Conare tamen, ut etiam
de his quæ circa ſtagna naſcuntur, & de paluſtribus, & fluviatilibus, aut fontanis,
flores colligas: quas ſane debiles, & exſolutas, ac dulcis ſucci eſſe ſcio. Omnia
autem medicamenta, quæ ſucci & liquores fluidi ſunt, in vitreis vaſis ferantur; quæ
vero folia, aut flores, aut radices ſunt, in fictilibus novis probe obturatis, ut ne ven-
tis perflata, medicamenti vigorem, velut in animi deliquium collapſa, amittant. Cæ-
terum ſtatim nobis hæc mittito. Nam & tempus anni congruum eſt, & neceſſitas
dictæ inſaniæ urget. Ab omni equidem arte aliena res eſt dilatio, verum maxime
19 a Medicina, in qua dilatio eſt animæ periculum. * Curationum vero animæ ſunt tem-
porum opportunitates, quarum obſervatio finis eſt. Spero quidem ſanum eſſe Demo-
critum, etiam citra medelam. Si vero aliquis error naturæ, aut temporis, aut alte-
rius alicujus cauſſæ contingat: multa enim nos, qui mortales ſumus, latent, utpote
non omnino per veritatem corroboratos: ad id quod obſcurum eſt, omnem vim congre-
gatam eſſe oportet. Non enim contentus eſt is, qui in periculo verſatur, his quæ
poſſumus, ſed concupiſcit etiam ea, quæ non poſſumus. Et ferme ſemper ad duos fi-
nes militamus, alterum hominis, alterum artis. Quorum alter obſcurus eſt, alter ſcien-
20 tiæ determinatus. Opus eſt autem in utriſque his etiam fortuna. * Incerta enim eſt
conjectura eorum, qui in purgationibus caute procedunt. Nam & ſtomachi adflictio-
nem veremur, & medicationis congruentiam ad naturam ignotam conjectamus.
Non enim una & eadem eſt omnium natura, & aliud ſemper ſibi ipſi decernens adſi-
milat ac familiare facit. Aliquando vero totum perdit. Sed & herbis multa reptilia
venenum immittunt, & hiatu ſuo internæ ipſarum teneritudini adflictionem pro au-
xilio inſpirant. Et hujus rei ignorantia erit, niſi ſane nota aliqua, aut macula, aut
odor ferus & gravis, rei factæ indicationem fecerit. Deinde ipſa ars, propter for-
21 tunæ caſum, a recte faciendi propoſito aberrat. * Stabiliores autem ſemper ſunt
purgationes per veratrum, quibus etiam Melampus in Prœti filiabus, & Anticyreus
in Hercule uſi eſſe narrantur. Minime vero utemur nos ullo aliquo ex his in De-
mocrito: ſed contigerit, opto, illi ſapientia, efficaciſſimorum ac medicatiſſimorum
pharmacorum finis. Vale.

EPISTOLA XVII.

Hippocrates Damageto gaudium.

HOc erat illud, Damagete, quod conjectabamus: non inſanit Democritus, ſed ſuper omnia ſapit, & nos ſapientiores effecit, & per nos omnes homines. Remiſi autem tibi amice revera Æſculapeam navem: cui cum ſolis ſigno etiam ſanitatis inſigne apponito. Nam revera ſecundo numine vela fecit: & illa die in Abderam navigavit, qua ſcripſeram ipſis, me perventurum eſſe. Omnes igitur ante portas congregatos invenimus, nos, velut veriſimile eſt, exſpectantes, non viros ſolum, ſed etiam mulieres, inſuperque ſenes & pueros, per deos, triſtes, itemque infantes. Atque hi quidem ſic habebant, velut ob Democritum inſanientem. Ille vero ſincere tunc in philoſophando excellebat. Poſtquam autem me vidiſſent, viſi ſunt mihi paullulum ad ſeipſos rediiſſe, & bonas ſpes oſtentabant. At Philopœmen me ad hoſpitium ducere geſtiebat, & hoc ab illis comprobabatur. Ego vero: O viri Abderitæ, inquam, nullum mihi majus operæ pretium eſt, quam Democritum videre. Illi vero hoc audito, collaudarunt, & gaviſi ſunt, & compendio duxerunt me per forum, partim ſequentes, partim præcurrentes, alii ab utraque parte: Serva, clamantes, auxiliare, medicare. Et ego adhortabar ipſos ut confiderent, tamquam fortaſſis nihil eſſet mali, aut, ſi quid eſſet, modicum id eſſet, & correctu facile, confiſus horis anni Eteſiis. Et ſimul hæc dicens ibam. Neque enim procul erant ædes: immo neque tota civitas. Aderamus igitur: propinquæ enim muro erant, & me placide eo deducunt. At retro turrim collis erat altus, longis ac denſis populis nigris umbroſus, unde Democriti habitacula conſpiciebantur. Et ipſe Democritus ſub ampla, ac humillima platano ſedebat, in veſte craſſa citra humeros deſinente, ſolus, diſcalceatus, ſuper lapidea ſede, valde pallidus ac macilentus, promiſſa barba. Juxta ipſum vero a dextra tenuis aqua per declivem collem decurrens leniter reſonabat. Erat autem delubrum quoddam ſuper illum collem, quantum equidem conjectura aſſequor, Nymphis dicatum, ſponte enatis vitibus circumdatum. Ipſe vero cum multo ornatu ſuper genibus librum habebat. Sed & alii quidam ex utraque parte adjacebant. Accumulata erant etiam animalia multa per totum reſecta. Et ipſe aliquando concitate incumbens ſcribebat, aliquando quieſcebat, diu multumque ſe continens, & in ſeipſo meditans. Deinde non longe poſt, his peractis, exſurgens deambulabat, & viſcera animalium inſpiciebat, & depoſitis ipſis digreſſus, rurſus deſidebat. At Abderitæ circumſtantes me triſtes, & non procul a lachrymantibus oculos habentes: Vides, inquiunt, Hippocrates, Democriti vitam, quam inſanit, & neque quod vult novit, neque quod facit. Et quidam ex ipſis adhuc amplius oſtendere volens ipſius inſaniam, alta voce ploravit inſtar mulieris ob filii mortem lamentantis. Deinde rurſus cum gemitu ejulavit, perſonam agens viatoris, qui aliquid ex his, quæ portabat, amiſit. Verum Democritus cum hæc audiſſet, partim ridebat, partim cachinnis explodebat, & nihil amplius ſcribebat. Caput autem frequenter concutiebat. Ego vero: Vos, inquam, o Abderitæ, hic manete: ipſe vero ubi & verbis, & corpori viri propior factus fuero, videroque ac audiero, cognoſcam adfectionis veritatem. Et hæc loquutus, placide deſcendebam. Erat autem locus ille aſper ac declivis. Itaque vix me ſuffulciens penetravi. Cum autem appropinquaſſem, incidi in ipſum neſcio quid, quaſi ex numinis adflatu & cum concitatione ſcribentem. Stabam igitur iſthic expectans tempus quietis ipſius. Ipſe vero paullo poſt, intermiſſo ſcribendi impetu, & ſtilo ſcriptorio depoſito, reſpexit ad me accedentem, & ſalve, inquit, hoſpes. Et ego: Plurimum & tu, inquam, Democrite vir ſapientiſſime. At ille, verecundans arbitror, quod non nomine me compellaſſet: Te autem, inquit, quo nomine vocabimus? Ignorantia enim tui nominis, cauſſa erat cur te hoſpitem appellarem. Hippocrates, inquam, medicus eſt mihi nomen. Is vero: Aſclepiadarum, inquit, nobilitas, & magna ſapientiæ tuæ in re medica gloria multum celebris etiam ad nos pervenit. Quid autem negotii, o amice, te huc perduxit? Immo potius præ omnibus conſide. Vides autem quod hæc ſedes foliis inſtrata non eſt injucunda, viridis adhuc ac mollis, & ad inſidendum lenior invidioſis fortunæ ſellis. Cum autem conſediſſem, rurſus inquit. Privatumne, aut publicum negotium agens huc perveniſti? Dic aperte; nam nos, quantum poterimus, adjuvabimus. Et ego: Quæ vera cauſſa eſt, inquam, tui gratia huc venio, ut ſapientem virum conveniam. Habet autem cauſſam patria, cujus legatum ago. Ille vero: Hoſpitio itaque, inquit, primum utere noſtro. Ego vero per omnia virum pertentans, etiamſi jam mihi manifeſtum eſſet, ipſum non inſanire; Philopœmenem, inquam, noſti civem veſtrum? Etiam, inquit, valde: Damonis filium dicis, qui habitat apud Hermaidem fontem? Hunc ipſum, inquam, cujus ego ſum ex patribus peculiaris amicus. At tu Democrite potiore me hoſpitio excipe, & primum ſane quid ſit hoc, quod hic ſcribis, dicito. Ille vero ubi paullulum ſe continuiſſet: De inſania, inquit. Et ego: O rex Jupiter, inquam opportune profecto ſcribis contra civitatem. At ille: Qualem, inquit, civitatem Hippocrates? Ego vero: Nihil, inquam, o Democrite, ſed haud ſcio quomodo hoc verbum mihi excidit. Verum

quid

quid de inſania ſcribis? Quid enim, inquit, aliud quam quid ſit, & quomodo in hominibus generetur, & quomodo allevetur. Nam animalia hæc, quæ vides, inquit, hujus gratia reſeco, non quod odio habeam opera Dei, ſed bilis naturam, ac ſedem quæ-
22 rens. * Noſti enim quod hæc furoris hominum cauſſa eſt, ubi nimium redundarit. In omnibus equidem a natura ineſt, ſed in quibuſdam minus, in quibuſdam amplius. At immodeſtia ipſius morbi ſunt, ipſa velut materia aliquando bona, aliquando mala ſubjacente. Et ego, per Jovem, inquam, o Democrite, vere hæc & ſapienter dicis. Quare beatum te judico, qui tanta quiete frueris. Nobis autem hujus participes eſſe non permiſſum eſt. Interrogante vero illo: Cur, o Hippocrates, permiſſum non eſt? Quoniam, inquam, aut agri, aut res domeſticæ, aut liberi, aut uſuræ, aut morbi, aut mortes, aut famuli, aut nuptiæ, aut ejuſmodi quædam, oportunitatem nobis commodam eripiunt. Hic ſane vir ille ad ſolitam adfectionem delatus eſt, & valde effuſe riſit, ac cachinnatus eſt. Et de cætero quieſcebat. Et ego: Quid vero, inquam, Democrite rides? utrum bona quæ dixi, aut mala? Ille vero adhuc magis ridebat. Et Abderitæ de colle id videntes, partim capita ſua cædebant, partim frontem. Alii vero capillos evellebant. Nam, velut poſtea dixerunt, ampliorem, quam alias ſolitus eſſet, riſum effuderat. At vero, inquam, ſapientum optime Democrite, cupio cauſſam hujus tuæ adfectionis cognoſcere: quo riſu ego tibi dignus viſus ſum, aut ea, quæ dixi: quo hoc cognito, a cauſſa deſiſtam, aut tu reprehenſus, intempeſtivos riſus coerceas. Ille vero: O Hercules, inquit, ſi me reprendere potes, curationem perficies, qualem nullam unquam, o Hippocrates. Et quomodo non reprehendaris, o optime? Aut non abſurdum te eſſe putas, dum rides hominis mortem, aut morbum, aut mentis emotionem, aut inſaniam, aut atram bilem, aut cædem, aut aliud quid pejus? Aut vice verſa nuptias, aut feſtivitates, aut liberorum procreationem, aut myſteria, aut magiſtratus, aut honores, aut aliud quid omnino boni? Nam quorum miſereri oportet, ea tu derides, & ob quæ lætari conveniebat, ea itidem derides, adeo ut neque bonum, neque malum apud te ſit diſcretum. At ille: Hæc quidem, inquit, recte dicis, o Hippocrates; ſed non noviſti riſus noſtri cauſſam. Ubi vero cognoveris, ſatis ſcio quod meum riſum, meliorem legatione medelam ac curationem, tuæ patriæ & tibi ipſi auferes, & alios prudentes facere poteris. Et pro hoc fortaſſis me viciſſim medicinam docebis, ubi cognoveris quanto ſtudio circa res nullo ſtudio dignas verſantes, & ea quæ nullius pretii ſunt facere conantes, omnes homines vitam conſumunt, riſu digna tractantes. Ego vero, dic, inquam, per deos, numquid univerſus mundus ægrotare ſe non animadvertit? & non habet quo legationem demittat ad ſui curationem? Quid
23 enim extra ipſum eſſe poterit? Ille vero excipiens: * Multæ, inquit, ſunt mundorum infinitates, & nequaquam, o amice, divitem naturam maligne extenues. At hæc quidem, inquam, Democrite, ſuo tempore docebis. Vereor enim ne forte dum infinitatem recenſes, ridere incipias. Scias autem nunc de tuo riſu rationem vitæ te reddere debere. Ille autem torve me intuitus: Duas, inquit, riſus mei cauſſas eſſe putas, bona & mala. Ego autem unum hominem rideo, dementia quidem plenum, rectis autem actionibus vacuum, in omnibus conſiliis pueriliter, ac ſtulte ſe geretem, & nullius utilitatis gratia labores nunquam abſolvendos tolerantem, fines terræ & infinitos receſſus ex immodicis cupiditatibus penetrantem, argentum & aurum quærentem, & nunquam ab his adquirendis interquieſcentem, ſed ſemper circa plura adipiſcenda tumultuantem, quo ipſe inferior non ſit, & neque pudefiat, ſi non felix appelletur. Rideo item ipſum eo quod hiatum terræ effodit, manibus eorum perquirens, qui partim a laxa irruente terra oppreſſi ſunt, partim diutiſſime in hac neceſſitate detenti, in ſupplicio velut in patria permanent, argentum & aurum inquirentes, veſtigia pulveris ac ramenta perſcrutantes, arenam aliam aliunde eruentes, & terræ venas exſcindentes, ad opulentiam ſemper glebas conflantes, ex matre terra hoſtilem terram, quum tamen eadem ſit, facientes, & hanc admirantes pedibus calcant. Quanto vero riſu dignum eſt, quod ærumnoſam & occultam terram amant, manifeſtam contumelia afficientes? Alii vero canes emunt, alii equos: alii multam regionem circumſcribentes, propriam ſibi inſcribunt: & multis imperare volentes, neque ſibi ipſis imperare poſſunt. Uxores ducunt, quas paullo poſt ejiciunt. Amant, deinde odio habent. Cum magna cupiditate liberos generant, deinde adultos ejiciunt. Quæ eſt illa vana, ac abſurda diligentia, nihil ab inſania differens? Bellum inteſtinum gerunt, quietem non amplectentes. Reges alios deponunt, alios ſurrogant: occidunt homines: terram fodientes, argentum quærunt. Argento reperto, terram emere volunt. Empta terra, fructus vendunt: fructibus divenditis, rurſus argentum accipiunt. In quot mutationibus verſantur? in quanta malitia? dum opes non habent, opes expetunt: dum habent, occultant, diſſipant. Rideo, dum improbe agentes video. Intendo riſum, dum infeliciter agentes cerno. Veritatis enim leges tranſgrediuntur: contentionis ſtudio hoſtilem inter ſe litem habent, & cum fratribus, & parentibus, & civibus: atque ad hæc, pro ejuſmodi opibus, quarum nemo, ubi mortuus eſt, dominus eſt, ſe mutuo occidunt. Illicitam vitam degentes, amicorum ac patriæ penuriam contemnunt. Res indignas & inanimatas divitiarum loco habent: pro univerſa opulentia ſtatuas emunt, quoniam effigies ita expreſſa eſt, ut loqui videatur. Eos vero qui vere loquuntur, odio habent. Res inſuper non faciles

tunt. Nam continentem habitantes, mare cupiunt. Et rurſus, cùm in inſulis ſunt, continentem deſiderant, & omnia pervertunt ad propriam cupiditatem. Et in bello quidem fortitudinem laudare videntur. Vincuntur autem quotidie a petulantia, ab avaritia. Ex omnibus adfectionibus ægrotant. * Therſitæ vero vitæ omnes ſunt. Cur vero meum riſum reprehendiſti, o Hippocrates? Non enim quiſpiam ſuam ipſius dementiam, ſed alius alterius deridet: hi quidem ebrios, cum ipſi ſibi ſobrii eſſe videntur; alii vero amantes, quum ipſi graviore morbo laborent: alii navigantes, alii eos, qui circa agriculturam occupati ſunt. Non enim concordant neque artibus, neque operibus. Ego vero, hæc quidem, inquam, vera ſunt, Democrite; neque alius aliquis convenientior ſermo eſſe poterit ad mortalium miſeriam declarandam; verum ipſæ res ſanciunt neceſſitatem, & domeſticæ diſpenſationis, & navium fabricationis gratia, reliquæ item vitæ, in qua neceſſe eſt hominem eſſe. Non enim ad otium natura ipſum genuit. Ex his autem rurſus ambitio effuſa, multorum recte ſentientem animam decepit, qui omnia quidem recte ac ſerio agere ſtudent, velut re certa, ac ſtabili futura. Non autem ita validi ſunt, ut obſcuritatem prævidere poſſint. Si enim quis, o Democrite, uxorem ducens, ſeparationem aut mortem timeret: aut quiſpiam liberos educans, ipſorum interitum: imo neque in agricultura, & navigatione, & regno, & magiſtratu, & omnibus quæ ſunt in vita, ullus unquam de errore præſumpſit, ſed unuſquiſque horum bona ſpe alitur, deteriorum vero ne meminit quidem: numquid igitur riſus tuus his minime convenit? At Democritus: Valde, inquit, tardo ingenio prædictus es, & longe a ſententia mea abes, o Hippocrates, qui tranquillitatis & perturbationis modum non conſideras, præ ignorantia. Si enim hæc ipſa prudenti mente diſponerent; & ipſi facile liberarentur, & meum riſum levarent. Nunc autem, velut rebus in vita firmis, dementes illi ſuperbiunt, ob ratiocinationis expertem mentem, inordinatum impetum ſuum ægre diſcentes. * Sufficiens enim admoni- 25 tio ipſis eſſet OMNIUM RERUM viciſſitudo, quæ ſubitis mutationibus irruit, & derepente omnigenam circumrotationem inducit. At ipſi, velut hæc firma ſit ac ſtabilis, obliti adfectionum aſſidue incidentium, aliter alias ea, quæ triſtitiam inferunt, cupientes, & quæ non conferunt, quærentes, multis calamitatibus involvuntur. Si vero quis juxta propriam facultatem omnia facere cogitaret, ſtabilem ſane vitam cuſtodiret, ſeipſum cognoſcens, & ſui ipſius comparationem clare conſiderans, & non cupiditatis ſtudium in infinitum extendens, ſed opulentam naturam, & omnium nutricem per ſufficientiam intuens. Quemadmodum autem in optimo corporis habitu, adfectionum periculum manifeſtum eſt; ita ſucceſſuum fortunæ magnitudo periculoſa eſt. Inſignes autem palam in infelicitatibus conſpiciuntur. Alii vero velut proximorum facta non videntes, a propriis malefactis pereunt, tam manifeſta, quam obſcura non prævidentes, quum longam vitam exemplum habeant eorum, quæ fiunt, & quæ non ſunt, ex quibus etiam futurum conſiderare oportebat. Hæc ſunt, quæ mihi riſus materiam præbent, o dementes homines, pravitatis pœnas pendentes, avaritiæ, inſatiabilitatis, inimicitiæ, inſidiarum, doli, invidentiæ (difficile eſt enumerare multiplices malorum verſutias, ſunt enim infinitæ) & in his doloroſis verſutiis viciſſim converſantes, & maligne ſentientes. At virtutis apud ipſos modus eſt, id quod deterius eſt. Mendacii enim ſtudium exercent, voluptatem conſectantur, legibus non obedientes. Quidam vero ex ipſis prævidentiam in hominibus eſſe negat, ut qui neque viſus, neque auditus participes ſunt. Solus autem ſenſus hominis recta intelligentia lucidus, & præſens & futurum prævidet. In omnibus diſplicentiam habent, & rurſus ad eadem accedunt, abnegata navigatione, navigant, rejecta agricultura, rurſus agrum colunt, ejecta uxore, aliam inducunt, genitos ſibi liberos ſepeliunt, & his ſepultis, alios generant, ac rurſus educant. Senectam optant, ad ipſam autem pervenientes, gemunt, in nullo rerum ſtatu conſtantem mentem habentes. Principes, ac Reges privatum prædicant, privatus autem regnum appetit. Qui reipublicæ magiſtratum gerit, artificem laudat, velut extra periculum conſtitutum; artifex autem illum, velut per omnia potentem. Rectam enim virtutis viam, puram & levem ac inoffenſam non vident, quam nemo ingredi audet. Feruntur autem in contrariam, difficilem & tortuoſam, per aſpera incedentes, lapſantes ac offendentes; plerique vero excidentes, anhelantes velut ſi qui perſequatur, litigantes, modo poſteriores exiſtentes, modo præcedentes. Et quidam ipſorum petulanti alieni cubilis corrumpendi amore ardent, per impudentiam inducti; alios avaritiæ morbus infinitus conſumit; alii mutuo inſidias ſtruunt; alii ab ambitionis ſtudio in aerem ſublati, per malitiæ gravitatem in profundum perniciei præcipites deferuntur. Quidam deſtruunt, deinde rurſus ædificant: largiuntur, deinde pœnitentia ducti, amicitiæ jura tollunt, malefici per inimicitiam cognationis jura bello impetentes. * Et ho- 26 rum omnium cauſſa eſt Avaritia. Qua in re hi a pueris ludentibus differunt? apud quos conſilium quidem judicio caret; quod vero ſe forte fortuna obtulit, id jucundum eſt. At vero in deſideriis quid brutis animantibus reliqui faciunt, quam quod intra ſufficientiam feræ ipſæ ſe continent? Quis enim leo aurum in terram occuluit? Quis taurus uberioris alimenti gratia depugnavit? Quam pardalim unquam inſatiabilitas cœpit? Sitit quidem aper, ſed uſque ad aquæ appetentiam. Lupus autem, devorato neceſſario alimento oblato, quieſcit. Si dies ac noctes conjungat homo, non ſentit convivan-

vivandi ſatietatem. Et annuorum quidem temporum ordo terminus eſt brutis ad coitum; at homo perpetuo inſano libidinis œſtro ſtimulatur. Quæſo te, Hippocrates, non ridere debeo plorantem propter amorem, eo quod commodo ſuo excluſus eſt? maxime vero ſi quis periculorum contemptor ſit, & per præcipitia, aut pelagi profunditates feratur, riſum non extendam? Non ridebo autem eum, qui navem multis mercibus onuſtam demerſit, deinde mari indignatur, quod ipſam plenam ſubmerſit? Ego quidem nequaquam mihi ridere videor. Vellem autem potius aliquid mo-
27 leſti contra ipſos excogitare. * At neque medicinam pro his eſſe oportebat, neque aliquem pæonia pharmaca præparantem. Atque hujus rei documentum præbeat tibi tuus ille progenitor Æſculapius, qui dum ſervaret homines, fulminis ictus gratiam accepit. Non vides quod & ego malitiei pars ſum, dum inſaniæ cauſſam inquirens, animalia macto, ac reſeco? Oportebat autem ex hominibus cauſſam perſcrutari. Non vides quod etiam ipſe mundus odio in homines plenus eſt? Infinitas enim contra ipſum adflictiones accumulavit. Totus homo ex nativitate morbus eſt. Dum educatur, inutilis eſt, & alienum auxilium implorat. Dum creſcit, protervus, inſipiens, pædagogo opus habens. Dum in vigore eſt, audax eſt. Dum decreſcit, miſerabilis, ubi labores ſuos imprudenter recolit ac jactat. Ex maternis enim uteri inquinamentis talis prodiit. Et propterea alii indignatione, ac immodica ira pleni, in calamitatibus, ac pugnis verſantur; alii ſemper in adulteriis & corrumpendis puellis; alii in ebrietatibus; alii in rerum alienarum cupiditatibus; alii in ſuis prodigendis. Utinam facultas eſſet nobis, univerſorum habitationes revelare, & nullum rerum in ipſis velamentum dimittere, atque ita ea, quæ intus aguntur, videre: videremus utique alios edentes, alios vomentes, alios ſuppliciis torquentes, alios pharmaca miſcentes, alios inſidias conſtruentes, alios ſupputantes, alios gaudentes, alios plorantes, alios amicos accuſantes, alios propter ambitionem amentes. Quamquam ſint quædam actiones profundiores, quæ in animo occultantur. Et ex his quidam ſunt juvenes, quidam ſenes: petentes, negantes, pauperes, opulenti: fame preſſi, luxu gravati: ſordidi, vincti; alii delitiis diffluentes, famulitium magnum alentes; alii trucidantes; alii ſepelientes; alii ea quæ habent contemnentes, & ſperatis poſſeſſionibus inhiantes; alii impudentes; alii parci; alii inexplebiles; alii occidentes; alii vapulantes; alii ſuperbientes; alii vana gloria elati. Ex his aliqui apud equos ſpectatores conſiſtunt; aliqui apud viros, aut canes, aut lapides, aut ligna, aut æs, aut picturas. Et aliqui legationibus, aliqui militiæ, aliqui ſacerdotiis præſunt. Et alii coronas geſtant, aliqui armati ſunt, aliqui occiduntur. Singuli vero ex his feruntur partim ad pugnam navalem, partim ad militiam, partim ad ruſticationem: alii ad onerarias naves, alii ad forum, alii ad concionem, alii ad theatrum, alii ad fugam, alii alio. Et rurſus quidam ad voluptatem, delitiaſque, ac intemperantiam; quidam ad otium, ac ſocordiam. Quum igitur tot indignas, ac infelices animas videamus, quomodo non vi-
28 tam ipſarum ejuſmodi intemperantia præditam riſu exſibilarimus? * Quin & valde timeo, neque medicinam tuam ipſis placere. Nam præ intemperantia omnia ipſis diſplicent, & inſaniam ſapientiam putant. Profecto ſuſpicor pleraque in ſcientia tua palam contumelia adfici, aut propter invidiam, aut propter ingratitudinem. Ægrotantes enim ſimul ut ſervantur, cauſſam diis, aut fortunæ attribuunt. Plerique vero ſuæ naturæ hoc adſcribentes, benefactorem odio habent, & parum abeſt ut indigne ferant, ſi debitores eſſe putentur. Sed & plerique artis ignorantiam in ſeipſis habentes, & imperiti exiſtentes, id quod melius eſt, purgant. Inter ſtupidos enim fiunt ſuffragia, & neque ægroti atteſtari volunt, neque ejuſdem artis artifices teſtimonium præbere. Invidia enim obſtat. Non autem inexpertus es tu talium nugare; imo probe ſcio, ob hæc te ſæpe in memorabilibus adflictionibus acceerſitum fuiſſe, & neque cauſſam, aut invidiam libenter deriſiſſe. Veritatis enim neque cognitio ulla eſt, neque ullum teſtimonium. Hæc autem cum diceret, ſubridebat, & mihi, o Damagete, divina ſpecie apparebat, & velut qui priorem ſuam formam exuiſſet. Et ego: O magnifice Democrite, inquam, magna xenia & hoſpitalitatis tuæ munera in Co mecum auferam. Multa enim me ſapientiæ admiratione implevisti. Diſcedo enim veritatis tuæ præco, qui humanam naturam inveſtigaſti ac conſideraſti. Quum autem mentis meæ medelam a te acceperim, abeo nunc tempore hoc expetente, itemque corporis curatione. Cras vero, & deinceps, hoc loco rurſus conveniemus. Atque hæc loquutus, ſurrexi. Et ille paratus erat me ſequi. Cum vero quidam accederet, haud ſcio unde, tradebat ipſi libros. Et ego concitatius feſtinavi, & ad Abderitas in ſpecula me exſpectantes: Viri, inquam, pro legatione veſtra ad me, magna ſit vobis gratia. Vidi enim Democritum virum ſapientiſſimum, qui ſolus potentiſſimus eſt homines prudentes facere. Hæc habui, Damagete, quæ de Democrito valde magna animi lætitia tibi recenſere volui. Vale.

EPISTOLA XVIII.

Democritus Hippocrati fœlicitatem.

ACceſſiſti ad nos velut inſanos, o Hippocrates, veratrum nobis daturus, perſuaſus a viris ſtolidis, apud quos labor virtutis inſania judicatur. Tunc autem de mundi diſpoſitione, & de polis, ac aſtris cœleſtibus ſcribebamus. Cum vero horum naturam cognoviſſes, quod omnia valde commode eſſent creata, & quod procul ab inſania, ac deſipientia abeſſent; meam quidem naturam laudaſti, deſipientes autem, & crudeles, ac furioſos illos judicaſti. Nam quæ ſimulachris per aerem vagantia nos decipiunt, quæ ſane mundus eſſe comprehenduntur, & viciſſitudinem habentia creata ſunt; ea mens mea, naturam perſcrutata, vere in lucem produxit. Cujus rei teſtes ſunt libri a me conſcripti. Oportebat igitur te, o Hippocrates, cum viris ejuſmodi prædictis minime congredi, ac converſari, quorum mens ſuperficiaria & inconſtans eſt. Si enim ab illis perſuaſus, mihi velut inſano veratrum bibendum dediſſes, prudentia inſania facta fuiſſet, & artem tuam reprehendiſſent, velut quæ inſaniæ fuiſſet cauſſa. * Veratrum enim ſanis datum, men- 29
ti tenebras offundit. Inſanis autem valde prodeſſe conſuevit. Arbitror equidem, ſi non deprehendiſſes me ſcribentem, verum recumbentem, aut forte deambulantem, & mecum colloquentem, & nunc quidem indignantem, nunc vero ridentem, ob ea, quæ mente revolvam, & familiaribus me alloquentibus non attendentem, ſed cogitatione inſtantem, & mirum in modum ſpeculantem; putaſſes ſane Democritum, juxta oculorum judicium, ex his, quæ vidiſſes, inſaniæ imaginem præ ſe ferre. Oportet igitur medicum non ſolum viſu adfectiones judicare, ſed etiam re ipſa, & rythmos ac conſonantias utplurimum indagare, & utrum incipiat morbus, aut medium teneat aut deſinat, perſcrutari, & differentia, ac anni tempore & ætate obſervata, adfectionem curare, itemque totius corporis naturam conſiderare. Ex his enim omnibus facile morbum invenies. Porro remiſi ad te de inſania tractationem a te conſcriptam. Vale.

EPISTOLA XIX.

Hippocratis Coi de inſania ſcriptum.

* QUemadmodum in libello de morbo ſacro dixi, inſanienti neceſſe eſt præ humi- 30
ditate cerebrum, in quo animæ ſunt opera, moveri, ubi videlicet humidius quam pro natura fuerit. Eo vero commoto, neque viſum, neque auditum quieſcere, ſed alias alia & videre, & audire, & lingua talia loqui, qualia ſingulis vicibus viderit, ac audierit. Quamdiu vero cerebrum quieverit, tamdiu etiam homo ſapit. Fit autem corruptio cerebri a pituita, & bile. Utriuſque vero cognitio ſic contingit. Etenim qui a pituita inſaniunt, quieti ſunt, & non vociferantur, neque tumultuantur. Qui vero a bile, percuſſores ſunt, & malefici, ac non quieti. Et ſi quidem aſſiduæ inſaniant, hæ cauſſæ ſunt. Si vero terrores & timores fuerint, a tranſmutatione fiunt, cerebro a bile caleſcente, quæ ad ipſum per venas ſanguinarias procedit. Cum autem bilis diſceſſerit rurſus in venas, etiam corpus quieſcit. Triſtatur autem & angitur homo, & præter temporis rationem obliviofus fit, dum cerebrum a pituita perfrigeratur, & præter ſolitum morem compingitur. Poſtquam vero cerebrum derepente a bile calefactum fuerit, ſanguine in prædictis venis efferveſcente; inſomnia vident horrenda, & facies velut in vigilante flammeſcit, & oculi rubeſcunt, & mens aliquid mali operari cogitat. Atque hoc in ſomno homo patitur. Cum autem ſanguis rurſus ad venas diſperſus fuerit, quieſcit. Porro in quinto popularium morborum libro quemdam recenſui, cui fiebat vocis interceptio, ignorantia, frequentes delirationes, & reverſiones. Lingua autem dura, &, niſi collutione uſus eſſet, loqui non poterat, & plerumque etiam valde amara. Venæ ſectio exſolvit, aquæ potus, aqua mulſa, veratrorum potiones. Hic ubi modicum tempus ſupervixiſſet, mortuus eſt. Erat & alius quidam, quem, ubi noctu ad convivium progrederetur, timor tibicinæ corripiebat, ubi audiret ipſam tibia canentem. Interdiu vero audiens, nihil patiebatur.

EPISTOLA XX.

Hippocrates Democrito fœlicitatem.

ARtis Medicæ recte facta, o Democrite, plerique e vulgo hominum non omnino laudant, verum Diis ſæpe attribuunt. * Si vero natura reluctata perdide- 31
rit eum, qui curatur, medicos reprehendunt, numen prætereuntes. Et ego ſane mihi videor, majorem reprehenſionem quam honorem artis me aſſequutum eſſe. Ego enim ad fi-

ad finem medicinæ non perveni, etiamſi ſenex ſim. Neque enim ipſius inventor Æſculapius, ſed & ipſe in multis a ſeipſo diſſenſit, quemadmodum nobis ſcriptorum libri tradiderunt. Proinde epiſtola a te ad nos miſſa, veratri medicinam reprehendebat. Inductus equidem ſum, o Democrite, velut inſanienti veratrum daturus, non perſcrutatus qualis quis tandem eſſes. Ubi vero tecum congreſſus, cognovi non per Jovem deſipientiæ opus, ſed ferme omni laude, ac commendatione dignum; valde laudavi naturam tuam, optimumque naturæ, ac mundi interpretem te judicavi. Eos vero, qui me induxerunt ad te, velut inſanientes reprehendi. Nam ipſi medicamento opus habebant. Quamdoquidem igitur caſus nos in idem conjunxit, recte feceris, ſi ad nos frequentius literas dederis, & libros a te conſcriptos impertiveris. Miſi autem etiam ipſe tibi de veratri uſu libellum. Vale.

EPISTOLA XXI.

Hippocratis de Veratri uſu libellus.

32 * HIS, qui non facile rurſum purgantur, ante potionem corpora præhumectare oportet uberiore alimento, & quiete. Ubi vero quis bibit veratrum, ad motus corporum magis ducere, quam ad ſomnos. Declarat autem navigatio, quod motus corpora turbat. Cum veratrum magis ducere voles, corpora moveto. Veratrum periculoſum eſt ſanas carnes habentibus. Quicumque in pharmacorum potionibus non ſitiunt, dum purgantur, non ceſſant purgari prius quam ſitierint. Convulſio ex veratro, lethale. In nimia purgatione, convulſio, aut ſingultus ſuccedens, malum. In turbationibus ventris, & vomitibus ſpontaneis, ſi quidem qualia purgari oportet, purgentur, conducit, & leviter ferunt: ſin minus, vice verſa. Quemadmodum autem in prænotionibus dixi, purgatio ſurſum verſus commodat ei, in quo ſine febre eſt cibi faſtidium, aut ſtomachi punctura, aut vertigo, aut os amarum, & in ſumma doloribus ſupra ſeptum tranſverſum. At deorſum verſus, ubi ſine febre eſt tormen, lumborum dolor, genuum gravitas, menſes ægre prodeuntes, dolores in partibus ſub ſepto tranſverſo. Vitare vero oportet in pharmacorum potionibus eos, qui bona habent corpora, maxime autem nigros, & humida carne præditos, ſed & ſubſiccos, & balbos, ac blæſos. * Quicumque vero inflammata in principio morbi, velut in libello
33 de ptiſana dixi, ſtatim medicamento ſolvere aggrediuntur, hi de eo quidem, quod diſtentum eſt ac inflammatum, nihil auferunt. Neque enim remittit, qui crudus eſt adfectus; ea vero quæ morbo reſiſtunt, & ſana ſunt, conſumunt. Corpore vero debili fiente, morbus ſuperat, & immedicabile malum habent. Cæterum veratrum his dare oportet, quibus de capite fluxus fertur. Non autem dandum eſt pectore ſuppuratis. Neque medicamenta danda ſunt decoloratis, raucoſis, lienoſis, exſanguibus, ſpirituoſis & ſiccum tuſſientibus, ſiticuloſis, flatuoſis, & his qui præcordia, & latera, ac dorſum diſtenta habent, & torpentibus, & obſcure videntibus, & quibus aurium ſonitus ſunt, & urinæ meatus impotentibus. Neque item morbo regio laborantibus, aut ventre debilibus, aut his qui ſanguinis eruptiones, aut tubercula ha-
34 bent. * Si vero medicandum eſſe videbitur, veratro ſecurus ſurſum purga, deorſum vero non. Optimum autem his eſt victus rationem conſtituere. Quemadmodum autem in prædictionibus dixi, non ſunt medicamenta danda his, qui nigra evomunt, neque cibum averſantibus, neque delyris & parum dormientibus, neque dolore vexatis, neque viſum temerarium inclinatum habentibus, neque tumefactis, neque vertiginoſis, neque decoloratis, neque his qui in febre æſtuoſi ſunt ac confracti. Sicut autem de ptiſana dixi, ſeſamoides ſurſum purgat: potio ejus eſt drachma dimidia in aceto mulſo trita. Commiſcetur etiam veratris tertia potionis pars, & minus ſuffocat. Purgat item quartanas diuturnas, & diuturna febri lipyria vexatos, & eos, in quibus non eſt ſitis, neque excretio. Hos vero non ante tres hebdomadas. Aliquando etiam pleuriticos, ac volvuloſos. Et ſicut in muliebribus morbis dixi, purgandum eſt etiam, ſi uteri purgatione opus habuerint.

EPISTOLA XXII.

Hippocrates ad Theſſalum filium.

35 * AD cognoſcendam geometriam, & numerorum ſcientiam, mi fili, multum ſtudii adhibeto. Non enim ſolum vitam tuam illuſtrem, & ad multa commodam in humanarum rerum ſtatu efficient, ſed etiam animam acutiorem, & clariorem reddent ad omnium, quorum uſus in medicina expetitur, utilitatem conſequendam. Etenim Geometriæ cognitio, quæ multiformis ac varia eſt, & omnia cum demonſtratione tranſigit, utilis erit & ad oſſium ſitus, & ad exarticulationes, & reliquum membrorum ordinem. Nam ad multiplicem horum adfectionem, & articulorum lu-

xatorum

xatorum repoſitione , & oſſium contritorum reſectione , & perforatione , & compo-
ſitione , & exemptione , ac reliqua curatione , majore induſtria utetur quiſquis nove-
rit qualis eſt locus , & quale eſt os , quod ex eo eluxatum eſt. At vero numerorum
ratio & ad circuitus , & ad tranſmutationes febrium præter rationem fientes , & ad
judicia ægrotantium , ac ſecuritatis in morbis , ſufficiens erit. * Præclara enim res eſt, 36
tale miniſterium in medicina habere , quod tibi partes intenſionis , ac remiſſionis , cum
ex parte inæquales fuerint , facile cognobiles exhibet , citra errorem. Quapropter ad
hujuſmodi experientiæ facultatem pervenire ſedulo ſtude. Vale.

EPISTOLA XXIII.

Democritus Hippocrati de Natura Humana.

* OMnes homines artem medicam noſſe oportet , o Hippocrates , eſt enim res 37
honeſta ſimul ac utilis ad vitam ; & ex his maxime eos , qui eruditionis ac
eloquentiæ cognitionem habent . Nam ſapientiæ cognitionem medicinæ ſororem
ac contubernalem eſſe puto . Sapientia enim animam ab adfectibus liberat , medi-
cina vero morbos a corporibus aufert. Augeſcit autem intelligentia , præſente ſa-
nitate ; cujus providentiam habere , honeſtum eſt , eos qui recte ſentiunt . At ubi cor-
poris habitus ægrotat ; neque mens ipſa alacritatem habet ad virtutis meditatio-
nem . Morbus enim præſens animam vehementer obſcurat , intelligentiam ad ad-
fectionem per conſenſum ducens . * Cæterum naturæ humanæ deſcriptio , ejuſmodi 38
ſpeculationem habet . Cerebrum quidem ſupremam corporis partem cuſtodit ,
& ſecuritatis tutelam ſibi commiſſam habet , intra membranas nervoſas cohabitans.
Super quod duplicatorum oſſium naturæ neceſſariæ firmatæ , dominum mentis
cuſtodem , ipſum cerebrum tegunt. Pilorum decor eſt , cutem ornare. Oculorum vero
vis viſiva in multiplici tunica latitans , ob humoris inſtantias , ſub frontem in me-
delam collocata eſt , & eſt videndi cauſſa. Pupilla vero ſincera , palpebræ margi-
nem opportunitatis cuſtodem ſuſtinet . Duplices autem nares olfactum dinoſcentes ,
oculorum vicinitatem dirimunt . Mollis vero labiorum contactus os circumplicans ,
verborum ſenſum , exactamque articulationem gubernans exhibet. Mentum autem in
extremitatem deſinens , ac lyræ ſimile , dentium clavis coaptatum eſt. At ſermonum
receptacula aures opifex aperuit ; in quibus dum eſt ſermo , non certus temeri-
tatis miniſter exſiſtit. Loquelæ mater lingua , animæ nuncius , guſtum cuſtodiens ,
munitis dentium ſeptis cuſtodita eſt. Guttur autem , & gula inter ſe conjuncta , vi-
cina ſunt. Illud enim in viam ſpiritus , hæc in profundum ventris , alimentum demit-
tit , large id propellens. Regium vero cor , cono ac pineæ nuci ſimile , iram nutriens ,
adverſus omnes inſidias thoracem induit. Frequenter autem flatuum cavernæ , aere
per ipſas erumpente , vocis cauſſam flatum pariunt. Quod vero ſanguinem ſup-
peditat , & in alimentum tranſmutat , cum apicibus ſæpe vena cava circumfluum ,
hepar eſt , concupiſcentiæ cauſſa. Viridis autem bilis juxta hepar manens , ubi ſuper-
ebulliit , humani corporis corruptio eſt , & nocivus ac inutilis corporis hu-
mani inquilinus. Verumtamen vice verſa dormit , nullum negotium exhibens.
Inter hæc autem medius omnia ſuſcipiens venter chorum ducit , & accumbit , con-
coctionem gubernans. Obnoxia vero ventris compoſitioni , per opificium convolu-
ta , circum ventrem evolvuntur inteſtina , adſumptionis & excretionis cauſſæ.
Gemini autem rhenes in coxis firmati , & pinguedine intecti , ab urinarum excretio-
ne non ſunt alieni. At dominus totius ventris , qui omentum vocatur , totum
ventrem complectitur , ſolo ſplene excepto. Conſequenter , nervoſa veſica in co-
xa oſculum firmatum habens , venis complicatis , urinarum excretionis cauſſa eſt.
Huic autem vicina mater puerorum , vehemens illud malum , infinitarum ærumna-
rum in muliere cauſſa , uterus ipſe latitat. Pylorus autem ſive Janitor , ex coxarum
receſſu emergens caro , nervis adſtringitur. Verum de plenitudine naturæ ven-
tris effundit , ex opificii providentia. Porro extra corpus penſiles domum inco-
lunt , ad generationem deſtinati , conditores teſticuli , multis tunicis præditi. Jucun-
dum ex venis ac nervis plicamentum eſt pubes , quæ urinarum effuſionem facit , & ad
coitus miniſterium a natura creata eſt , & pubertatis appetentiam tegit. Crura
vero & brachia , & extremæ partes his annexæ , totum miniſterii principium coacer-
vatum habentes , tutum nervorum miniſterium perficiunt. At vero incorporea in re-
ceſſibus natura , omnifaria viſcerum genera fabricavit. Quæ ſane mors inſtans , cele-
riter a miniſterio quieta reddit.

EPI-

EPISTOLA XXIV.

Hippocrates Cous Demetrio Regi gaudium.

NOS equidem etiam prius, o Rex, ſtudio habentes naturæ humanæ partes in
ſumma conſiderare, has conſcriptas quemadmodum voluiſti demiſimus. Nunc
autem ea, quorum maxime ſtudioſos eſſe oportet prudentes, partim a prioribus tranſ-
ſumpta, partim nunc per nos ipſos comperta, tibi conſcripſimus. Quæ ſi tu priorum
morborum ſignis fientibus ſequutus, & iiſdem ſæpe uſus fueris, per omne vitæ
39 tempus morborum exſors eſſe poteris. * Duo ſunt morborum univerſorum anima-
lium genera, alterum ſecundum genus, alterum ſecundum adfectionem, inter ſe diſſi-
milia. At vero concupiſcentias juxta alimentum ex ſubcontrariis cognoſces, dum
ea quæ evacuantur, indicant ea quæ plena ſunt; & quæ implent, conjecturam præ-
bent eorum quæ vacua ſunt. Morbos autem omnes ex ſubcontrariis conſtitutos
cognoſces, & morbos a morbis fieri. In convulſionibus febris ſuccedens, ſiſtit
40 morbum; capitis autem dolores, ſanguis ex auribus erumpens, aut ex naribus. * Con-
vulſiones omnibus morbis atræ bilis ſuccedentes, atram bilem ſedant. Et in ſum-
ma, radix humanorum morborum eſt caput, & maximi morbi ex hoc accedunt.
Quum enim ori velut cucurbita medica incumbat; contingit, ut ipſum omnium
eorum, quæ ingeruntur, ſuperfluitates attrahat, & tenues humores. Oportet autem
animum advertere, & peculiariter vivere, ubi teipſum præparaveris in has par-
tes, quo morbi accidentes nullum augmentum capiant, per curam diligentem & per
bonum ordinem apud te fientem, ita ut neque rei venereæ intemperantia, neque di-
verſorum eduliorum incontinentia, neque ſomnis immodicis, inexercitato corpore
utaris, ſed ſigna in corpore contingentia ſequaris, & uniuſcujuſque corporis occaſio-
nem conſerves, quo morbum irruere parantem vites, & medelis, quas ego perſcribo,
utens, a morbis exſors perſeveres. Vale.

EPISTOLA XXV.

Decretum Athenienſium.

41 * VIſum eſt, ac decretum Senatui & populo Athenienſium. Quandoquidem Hippocrates Cous medicus, & ab Æſculapio originem ducens, magnam benevolentiam una cum ſalute Græcis oſtendit, quando etiam peſte a Barbaris Græciam proficiſcente, diſcipulis ſuis ad locos dimiſſis, indicavit quibus medelis uti oporteat, & accedentem peſtem ſecure effugere, quo medicina Græcis data, ipſorum ægrotos tuto ſervaret. Sed & ſcripta ſua de arte medica exacta edidit, multos eſſe volens medicos qui ſervare poſſent. Et Perſarum Rege ipſum accerſente, & honores optimatibus Perſarum æquales promittente, & dona quæcumque tandem ipſe Hippocrates vellet offerente, Barbari promiſſiones contempſit, eo quod hoſtis & communis inimicus Græcis eſſet. Quo igitur appareat, populum Athenienſium ſemper ea, quæ utilia ſunt Græcis conſultare, & ut gratiam condignam Hippocrati pro benefactis referat; viſum eſt populo, ipſum publice magnis myſteriis initiare, quemadmodum Herculem filium Jovis, & coronare ipſum corona aurea mille aureorum, & ipſam coronam Quinquatriis magnis Minervæ feſtis, in certamine gymnico per præconem proclamare. Et licere omnibus Coorum liberis, ut Athenis pubeſcant, quemadmodum liberi Athenienſium: quandoquidem patria ipſorum hujuſmodi virum genuit. Eſſe vero Hippocrati & vitam, & victum proviſum in Pritaneo per omnem vitam.

EPISTOLA XXVI.

Oratio Hippocratis ad aram conſiſtentis.

42 * O Vos multi & multarum urbium habitatores, in magna dignitate conſtituti, communi nomine Theſſali, omnibus hominibus amara neceſſitas incumbit, ut quæ a fatis ſtatuta ſunt ferant. Quapropter ego nunc cedens cum mea ſobole, oleæ ramulis coronatus, ad Minervæ aram ſupplex conſiſto. Quis ſim, ignorantibus dicere oportet. Hippocrates, o viri, medicus Cous, non per piam & honeſtam cauſſam, me ipſum & liberos meos vobis commendo. Cognoſcitis me o plebs. Nam profecto vos eſtis viri mihi familiares, inter quos, ut verum dicam, inter pleroſque veſtrum & in multis urbibus veſtris cognitus ſum, ut in ſumma dicam. At vero nomen meum longe ulterius, quam formæ meæ aſpectus, proceſſit.

Atque

Atque hæc cauſſa ex arte mea ſanitatis, ac vitæ ortum habuiſſe videtur, quod non ſolum hominibus veſtram regionem habitantibus, ſed etiam multis Græcis vobis vicinis cognitus ſum. Jam vero qua de cauſſa tantum negotium opere peragendum adſumpſi, referam. * Athenienſes male habebunt, o viri Theſſali, qui Metropolim, ac 43
patriam noſtram Co devaſtantes, in ſervitutem redigunt ea, quæ libera ſunt ex progenitorum adquiſitione, privatim ſibi parta facientes: neque cognationem reveriti, quæ ipſis eſt ab Apolline & Hercule, quæ ſane ad Ænium & Sunium filios illorum pervenit, neque Herculis malorum domitoris beneficia mente recolunt, quæ ille communis & vobis & nobis bene faciens Deus in illos contulit. At vos per Jovem ſupplicationibus colendum, & per cognatos Deos egredimini, vindicate, liberate, propriæ virtutis memores, & nihil ad gloriam veſtram ſpectans intermittentes.

EPISTOLA XXVII.

Oratio Legati Theſſali filii Hippocratis ad Athenienſes.

CONvenire arbitror, Viri Athenienſes, conſtitutum apud vos, qui non omni multitudini cognitus eſt, primum indicare quis ſit, & unde ſit, poſtea vero reliquam orationem perſequi. Mihi equidem pater eſt Hippocrates, qui quantam in medicina facultatem habeat, vos noviſtis. Nomen autem eſt Theſſalus. Cognitus vero & ego ſum non in poſtremis, neque paucis veſtrum. Patria vero mihi eſt Cos, quæ quomodo vobis cognata ſit ab antiquo, alii dicunt, qui in recenſenda hiſtoria ſunt præſtantiores. Veni autem miſſus a patre, quatuor beneficia a nobis in vos collata prolaturus. Primum quidem vetus quoddam, tempore progenitorum noſtrorum, commune in omnes Amphictyonas, quorum vos non minima pars eſtis. Alterum vero illo adhuc majus, & ad plurimos Græcorum progreſſum. Atque hæc quidem urbis, & progenitorum meorum eſſe apparebunt. Tertium autem patris proprium eſt, & tantum, quantum nemo unus vir & vobis, & multis Græcis contulit. Poſtremum vero ex quatuor commune eſt patris & meum, & quod non ad plures; ſed ad vos ipſos pervenit. Quod quidem priorum beneficiorum comparatione exiguum videri poterit, verum ad aliorum beneficia collatum, magnum eſt. Et ſane hujuſmodi beneficia ſic ſe habent, quemadmodum eſſe dixi, ut ſummatim dicam. Oportet autem non ſolum dicere, ſed etiam demonſtrare quod vera ſunt. Principium igitur ſermonis, ipſum miniſteriorum noſtrorum principium faciam. Vetuſtiſſima vero primum referam, in quibus fortaſſis longiora, ac altius repetita me dicere deprehenderitis. At quiſquam vetus dici expetit. Erat enim tempus quando Criſæa gens erat, & habitabat quidem circa Pythicum templum; terram vero habebat, quæ ſane nunc Apollini conſecrata eſt. Appellatur autem Criſæus quidem campus, juxta quem Locri habitant, & cui Melæna adſunt: Cirrhæus vero mons, cui Phocenſes adjacent. Hi porro Criſæi cum eſſent aliquando populoſi, & fortes, & opulenti, his bonis ad malum uſi ſunt. Per inſolentiam enim multa horrenda ac iniqua facta perpetrarunt, in Deum impietatem exercentes; Delphos in ſervitutem redigentes, vicinos deprædantes, agricolas ſpoliantes, uxores ac liberos abducentes, & corpora ipſorum conſtuprantes. Qua de cauſſa Amphictyones ira commoti, & exercitu in terram ipſorum inducto, & ipſius pugna devictis, regionem devaſtarunt, & urbes expugnarunt. Ubi ſane illi, qui multa & impia perpetrarunt, miſere accepti ſunt, non minores pœnas perſolventes, quam ipſi aliis intulerant. Fœliciſsimi vero ex ipſis fuerunt, qui intra manus hoſtium perierunt. Secundo loco, qui manu capti ſunt, & qui ad aliam regionem ac urbes tranſiverunt. Sua enim mala ob oculos non habuerunt. Qui vero ex captivis iſthic manſerunt, infœliciſſimi fuerunt, quicumque in ſua ipſorum regione torquebantur. Nam cum uxoribus & liberis, agros & urbes igni tradi videbant. His vero adhuc pejus degebant hi, qui intra mœnia perſeverabant, quando relata mala partim videbant, partim percunctabantur, plura veris audientes. Sic enim fieri ſolet. Et ſane malam ſalutis ſpem habebant. Erat autem ipſis urbs prope hunc locum maxima, ubi nunc certamen equeſtre peragitur, cujus muros exſtruxerant, & eos qui ex aliis urbibus transfugerant, exceperant. Inutilia vero ejecerant, & neceſſaria importaverant. Et cogitabant obſidionem ſuſtinere, bona ſpe præditi, neque manuum pugna, neque longi temporis obſidione urbem capi poſſe. At vero Amphictyones tum alia devaſtarunt, tum ad hanc urbem præſidio conſtructo, & ad expugnationem præparato, reliquum exercitum per urbes dimiſerunt. Temporis autem progreſſu, cum peſtis exercitum illapſa eſſet, & milites ægrotarent, quidam vero etiam morerentur, alii vero, propter morbum, præſidium reliquiſſent; Amphictyones turbabantur. Et alii alia conſultabant. Solet autem in rebus communibus ſic fere fieri. Tandem vero adſtrictionem moleſte ferentes, & de bello deſperantes, Deo rem commiſerunt, & quid facere oporteret, interrogarunt. Ille vero bellum gerere juſſit, & victores fore promittebat, ſi ad Co profecti, cervi filium in auxilium adducerent, cum auro: atque hoc feſtinabundi, ut ne Criſæi prius in adyto tri-

to tripodem depredarentur. Sin minus, urbem capi non poſſe. Ipſi vero, his auditis, & ad Co profecti, oraculum propoſuerunt. Cum autem Coi dubitarent, & oraculum non intelligerent; ſurrexit vir genere quidem Aſclepiades, progenitor autem noſter, medicus vero Græcorum ejus temporis omnium confeſſione optimus: nomen autem ipſi erat Nebrus: qui oraculum dicere inquit, ut ad ſeipſum venirent. Nam deus, inquit, admonuit vos, ut profecti ad Co, cervi filium in auxilium adducatis. Cos equidem hæc eſt. Cervorum autem filii Nebri appellantur, hoc eſt hinnuli. Nebrus autem eſt mihi nomen. Quod vero aliud auxilium potius contigerit exercitui ægrotanti, quam medicus? Et profecto non videtur mihi id conſequens eſſe, quod in tantum divitiis Græcos omnes ſuperantes, Deus ad Co proficiſci juſſerit, & aureum numiſma petere. Verum hoc oraculum in meam domum progreditur. Chryſos enim, hoc eſt aurum, vocatur maſculus meus filius natu minimus. Eſt autem omnino & corporis ſpecie, & animi virtute, quantum patri dicere licet, inter omnes cives præcellens. Ego quidem igitur, niſi vobis aliud videatur, & ipſe proficiſcar, & filium mecum adducam, nave quæ quinquaginta remis agatur inſtructa meis ſumptibus & miniſteriis medicis ac bellicis referta, quo in utramque partem auxilium feramus. Et hic quidem dixit: illi vero approbaverunt, qui miſſi fuerunt. At Nebrus hic etiam virum Calydonium apud ſe educatum, in navem adſumpſit: de quo ſtatim, ubi res tulerit, dicemus. Cum igitur perveniſſent hi viri ad caſtra, deus gaudebat. Nam & mortes militum ceſſabant, & cum divina fortuna equus Eurylochi (qui belli dux erat, Theſſalus genere, & ex Heraclidis ortum ducens) canalem, per quem aqua in urbem ducebatur, ungula percuſſiſſet, ubi in pulvere volutari voluiſſet: Nebrus aquam medicamentis infecit, unde ventres Criſæorum corrupti ſunt: & ſane multum contulit ad hoc ut civitas caperetur. Atque hinc jam animi obſidentium elati ſunt, velut deo jam manifeſte auxilium ferente. Cum autem impetus facerent, & præmia proponerent his qui primi muros conſcendiſſent; certamen erat fortiſſimum, & urbs capiebatur. Primus enim muros conſcendit Chryſus, & turrim occupavit. Sequebatur autem ipſum eveſtigio vir ille Calydonius, ſub communi ſcuto auxilium ferens, de quo antea dixi. Et Chryſus quidem haſta percuſſus cecidit ex ſumma turri: percuſſus eſt autem a Mermode Lyci fratre, qui lapidibus obrutus mortuus eſt, cum in aditum irrupiſſet tripodem deprædaturus. Hi igitur civitatem ſic cœperunt: & Nebri auxilium cum Chryſo, & ſecundum medicam, & ſecundum bellicam facultatem recte ſucceſſit: & deus vera dixit, & quæ promiſerat fecit. Qua de cauſſa Amphictyones Apollini quidem templum conſecrarunt, quod nunc eſt in Delphis: & certamen gymnicum, ac equeſtre prius non peragentes, nunc peragunt: & Chriſæorum regionem univerſam dicarunt deo contributori, reddentes ea quæ dedit in eo, quod oraculum dedit. Et Nebri filium Chryſum in circo equeſtri ſepelierunt: & Delphis publice ipſi parentare præceperunt. Aſclepiadis vero in Co attributa eſt prudentia vaticinandi, quemadmodum his qui mittuntur ex urbibus ad ſacrum Amphictyonum concilium: atque hoc Nebri gratia. Calydoniis autem ab illo viro & illo miniſterio, etiam nunc in Delphis primæ vaticinandi partes, & alimenta dantur. Verum redeo ad noſtra. Nam quod vera dico, hinc clarum eſt. Cum enim pater & ego acceſſiſſemus, Amphictyones hæc renovarunt, & attribuerunt, & in columna deſcripta in Delphis dedicaverunt. Atque hujus quidem ſermonis finis clare oſtendit, noſtros progenitores eſſe veſtros benefactores. Cæterum hoc relicto, alium de iiſdem, non eumdem ſermonem, adſumam. Cum enim magnus ille rex cum Perſis, & aliis Barbaris bellum gereret contra Græcos, qui aquam & terram non dediſſent; patria noſtra maluit in totum peſſumdari, ut ne contra vos, & eos qui vobiſcum ſentirent, hoſtilia arma ſumeret, & in navibus militarem expeditionem mitteret. Sed abnuit, honeſtum quid & dignum patribus meditata, qui Gigantes & Heraclidæ eſſe dicuntur. Viſum igitur eſt ipſis, cum quatuor eſſent muri in inſula, omnes relinquere, & ad montes confugere, & ſalutem tutari. Unde ſane quid non mali obvenit? dum regio fuit devaſtata, & corpora libera mancipata, & hoſtili lege occiſa, & urbs & alia munimenta, ac templa, ad favillam exuſta. Inſuper autem & filiæ Lygdamis Artemiſiæ, circa patrum victoriam datum eſt, omnia quæ reliqua eſſent expiſcari ac exportare. At enim, velut apparet, a diis non ſumus neglecti: verum tempeſtatibus ingentibus exortis, & naves Artemiſiæ omnes in periculo fuerunt, & multæ perierunt: & in exercitum ipſius multa fulmina inciderunt, quum inſula noſtra paucis fulminibus impeteretur. Dicitur etiam ſpectra Heroum mulieri conſpecta eſſe. Quorum ſane omnium timore perterrefacta, ab immedicabilibus cœptis deſtitit, amara confeſſione facta, quæ & relatu amara eſt. Quare omittatur. Attribuam autem & hic progenitoribus meis propriiſſime minime falſa, quod neque contra vos, neque contra Lacedæmonios, alioſque Græcorum ſocios, Coi voluntaria arma ſumpſerint: & quidem quum multi tum inſulas, tum Aſiam habitantes, cum Barbaris in bello conjuncti fuerint, nulla violentia coacti. Equidem præfecti urbis tunc fuerunt Cadmus & Hippolochus. Verum autem eſt, & Cadmum & Hippolochum meos progenitores eſſe. Nam Cadmus, qui & Senatum regebat, matris meæ progenitor eſt. Hippolochus vero ex Aſclepiadis quar-

quartus a Nebro, cujus auxilio Criſæi ſunt devaſtati. Nos autem ex virili genere Aſclepiadæ ſumus. Quare & hoc bonum a progenitoribus noſtris profectum amplectimini. Redeo ad Cadmum. Hic ſane vir adeo commodi Græcorum ſtudioſus fuit, ut cum regio ab Artemiſiæ obſidione liberata eſſet, iſthic relicta uxore, ac ſobole, abiverit cum his qui eadem ſentirent in Siciliam, quo Gelonem & fratres ejus prohiberet, ne amicitiam cum Barbaris contraherent contra Græcos. Perpetravit & alia multa egregia facta, quæ longius producere non eſt tempeſtivum. Atque hæc quidem & hujuſmodi multa ſunt publica progenitorum noſtrorum in vos & alios Græcos beneficia. Nam deficit me dicendi facultas. Venio autem jam ad hoc, ut beneficium Hippocratis patris mei apud eos, qui id ſciunt, producam: quod hoc modo recenſens, vera dicere cognoſcar. Cum peſtis ex Barbaria adflueret, quæ ſupra Illyrios ac Pæonas ſita eſt, & cum malum in hanc regionem veniſſet; harum gentium Reges ad famam medicam, quæ vera erat, & undiquaque proceſſerat, & ad patrem meum, nuncios miſerunt in Theſſaliam (illic enim pater meus & prius, & nunc domum habet) vocantes ipſum ad auxilium ferendum. Et non ſolum argentum, & aurum, & alias opes ſe miſſuros eſſe receperunt, ſed etiam reportaturum eſſe quæcumque ipſe vellet, ſi auxilium tuliſſet. Ipſe vero cum interrogaſſet quales motus partiales fierent, & æſtus, ac ventos, & caligines perſcrutatus, itemque alia quæ habitus ex præſenti ſtatu commovere ſolent; cum ſane omnia didiciſſet, illos quidem retro diſcedere juſſit, & nulla ſibi facultatem eſſe ad illorum regionem proficiſcendi, pronunciavit. Verum ipſe quamcitiſſime Theſſalis denunciare ſtuduit, quibus modis malum accedens caverent, & medelam conſcriptam per urbes proponebat. Me vero in Macedoniam demiſit. Cum regibus enim Heraclidarum, qui iſthic imperium obtinent, paterna nobis intercedit amicitia. Et ego quidem ibam a Theſſalia eo, quo me pater juſſit, auxilium his, qui iſthic eſſent laturus. Injunxit autem mihi, ut etiam urbi veſtræ opem ferrem. At fratrem meum Draconem ex Pagaſis profectum, in Helleſpontum navigare
juſſit, conſimili conſilio inſtructum, quali etiam ipſe utebatur. * Non enim omnes lo- 44
ci eadem auxilia ferunt, eo quod non omnis ambiens non aer ſimilis eſt. Polybium vero, qui filiam ipſius, meam autem ſororem habet, & alios diſcipulos, ad alios aliorum conventus & vias profecturos emiſit, quo quamplurimis opitularetur. Poſtquam autem ipſe res in Theſſalia perfecit, ad vicinas gentes auxilium laturus proficiſcebatur, & ad pylas profectus, Dorienſibus, & aliis, ſimulque Phocenſibus auxilium tulit. Et cum ſane ad Delphos perveniſſet, ſupplicationem Deo pro Græcis fecit, & ſacrificio facto, iter ad Boetos arripuit. Et cum ipſis opem tuliſſet, ſimiliter ad vos progreſſus eſt, & ſufficientia vobis ad ſalutem, quæ ſane nunc ego produco, ex animo penitus dixit. Arbitror autem multos veſtrum noſſe, quod vera dico. Non enim ita diu eſt, ſed nonus hic eſt annus, quando abivi, & in Peloponeſum miſſus ſum, iſthic habitantibus opem laturus. At vero undiquaque nobis, & verbis, & re ipſa, dignus honor contigit, ut minime pœniteat nos, quod non hunc cum quæſtu ex Illyricis, ac Pæonibus oblato permutavimus. Verum præ reliquis civitatibus magna ſunt quæ a vobis data ſunt. Nam & reſpublica veſtra alias excedit. Athenæ enim altius quiddam ſunt aliis urbibus, quantum ad gloriam attinet. Et corona illa antea in veſtro theatro patri impoſita, ad ſummam æmulationem ac felicitatem ipſum evexit. Sed & hoc beneficium ſuperaſtis, dum & patrem, & me publice Cereris & Proſerpinæ myſteriis, ac ſacris initiaſtis. Atque hæc quidem tria ſunt beneficia, quantum ego verbis conſequi potui, & fracta voce proferre, urbis, & progenitorum, & patris mei, in vos ſimulque multos græcos. Quartum nunc dicere aggrediar, quod, velut antea dixi, in vos ego & pater meus collocavimus. Cum enim Alcibiadem emitteretis in Siciliam, multa quidem potentia, non autem ita multa, velut admiranda: & ſermo in concione incidiſſet de Medico, quem exercitum ſequi oporteret: pater meus progreſſus, me ad curanda corpora veſtra ſe daturum eſſe promiſit, propriis ſumptibus inſtructum, & citra mercedis exactionem, quam diu claſſis abeſſet, parvipendens ſuam utilitatem, ut qui ſibi perſuaſiſſet, hoc in veſtrum commodum ceſſurum eſſe. Ego enim non ſolum res meas inſumebam, id quod faciebam vobis inſerviens, ſed etiam ad alia magna opera deſtinatus fui. Et hoc minimum eſt ex his, quæ ſum dicturus. Decrevit enim pater ob me filium fortunæ fluctibus agitari, & in terra aliena, & in mari, & in periculis bellicis, & in ægritudinibus, quæ his qui erroneam vitam degunt, magis accedere ſolent, quam his qui ordinatæ vitæ rationem habent. Novit enim beneficium beneficio metiri, & non velut qui aliquid emiſſet, contractu ex manu in manum facto ſemel, diſcedere. Et hic quidem talia præſtitit. Ego vero, ut qui filius illius ſim, nihil ſtudii & artis prætermiſi, auxilium ferens, & periclitatus vobiſcum, ſi quando occaſio tuliſſet. Et ad hæc ambo præſtanda, neque morbus, neque adflictio, neque timor in mari, & intra hoſtium manus, me prohibuit. Teſtes autem hujus rei non alios aliquos, ſed vos ipſos habeo. Quare ſi quis contradicere volet, is nihil cunctatus exſurgat. Verum non puto me mentiri. Cum autem hæc præſtitiſſem ad annos tres, & aurea corona coronatus, & adhuc pulchrius laudatus; domum redii ad nuptias, quo & artis, & generis noſtri ſucceſſores producerem. Et quæ quidem a civitate, a progenitoribus, a patre, & a me vobis obtigerunt, hæc ſunt. *Dictum* eſt autem

quæ

quæ nos a vobis oblata tulimus. Arbitror autem multos e vobis admirari, qua de cauſſa hæc a me ex tam longinquo principio repetita ſunt. Quo igitur & vos cognoſcatis, & mihi ea quæ cupio contingant, tempeſtivum eſt, ut hoc dicam. Pater meus, o viri Athenienſes, & ego petimus vos (ſic enim liberos, & amicos loqui decet, quo id, quod petunt ab amicis liberis, conſequantur) contra patriam noſtram hoſtilia arma ne ſumatis. Si vero oportet, quemadmodum fortaſſis oportet eos, qui ſua ipſorum cauſſa progreſſi ſunt, etiam rogamus, ut ne nos, qui ejuſmodi & tam magna beneficia in vos priores contulimus, ſervorum loco habeatis. Inſuper autem (nam & ſic dicere conveniet) ſupplicamus, ut ne noſtra faciatis vobis ipſis in bello captiva, ſi contigerit ut multo inferiores ſuperetis. Verum & hoc conſiderate, quod fortuna alias alia cito verſat, & aliquando magni parvis opus habuerunt, & fortes per debiles ſalutem adepti ſunt. Puto autem clarum eſſe, ut ne clariſſimum dicam, quod ob unum virum non civitas, ſed multæ gentes jam quandoque utilitatem in rebus bellicis conſequutæ ſunt. Et ubi ars in pretio eſt, neque nos contemnere poteritis. Nam neque ita viles ac contemnendi ſumus, quemadmodum in vobis teſtimonium ſitum eſt. Verum ab initio quidem Dei, unde genus noſtrum eſſe gloriamur, Æſculapius & Hercules in hominum utilitatem prognati ſunt. Et hos propter virtutem, quam hic exercuerunt, omnes Deorum loco habent. Urbs autem mea, & ego qui ad vos verba facio, ad tales originem noſtram referimus, quemadmodum ſane hominum traditiones habent. Unde profecto etiam pro Græcis ambo hac parte, & in omni bono, ad ipſos tutandos ſteciſſe apparebimus. Non enim fabula ſunt res ad Trojam geſtæ, ſed facta, in quibus Cos cum inſulis ſuis non minima, ſed maxima ad ferendum auxilium exiſtit. Sic vero etiam Æſculapii filii, non arte ſolum, ſed etiam armis, Græcis auxilium tulerunt. Machaon equidem animam in Troade depoſuit, quando, velut ſcriptores de his prodentes dicunt, ex equo in Priami urbem venit. Proinde neque eo quod contribules, neque eo quod ex auxiliariorum numero auxiliares etiam ipſi Græcis ſumus, nos injuria adfeceritis. Non in longum extendam ſermonem, res Criſæorum, aut Perſicas iterum repetendo, quando & ipſas audiviſtis, & in manibus magis ſunt, quam ea quæ paullo ante relata ſunt. Quin & ſic cogitate, minime pium eſſe benefactores injuria adficere. Nos autem benefactores eſſe, facta ipſa clamant. Ex quibus patribus prognati eſſe videbimini (quemadmodum fabulatores dixerunt) ſi injuria adficere, quam benigni eſſe malueritis? Neque enim amarulentius quicquam dicere volo. Illi enim, o viri Athenienſes, Heraclidis quidem gratias rependerunt. Aliis autem multis, beneficio adfecti, viciſſim auxiliati ſunt. Deficiat profecto me dies longius narrantem, ſi recenſere velim quot hominibus quanta bona obvenerint, qui nihil de vobis bene meriti fuerunt. Circumſpicite vos ipſos, & me nullo dicente, conſiderate qualia perpetretis. Mala res eſt poteſtas, o viri Athenienſes. Non enim quæ ſua ſunt, menſura diſponere novit. Sed & urbes quaſdam & gentes jam perdidit. Si vero ad alios velut in ſpeculum reſpexeritis, videritis ipſi quæ facitis, & ego vera dico. Quin & lex nova eſt: Quicumque felici rerum ſucceſſu confiſus, non etiam ad rerum difficultates reſpicit: Non eſt hoc veſtrum, viri Athenienſes. Multum enim etiam ſic Deum tentaretis. Nullam vobis injuriam intulimus. Si vero etiam intulimus, non armis, ſed verbis judicemur. Deprecamur autem vos etiam hoc, ut ne faciatis nos aliis gratiam debere, qui nobis auxilium ferent, auxilium enim nobis ferent, ſi recte fecerint, & qui intra Theſſaliam, Argos, Lacedæmona, Macedoniam, ſunt reges, & ſicubi alii Heraclidæ, aut Heraclidarum cognati habitant. Præſtat citra violentiam, quam vi coactos facere quæ juſta ſunt. Non dico de inſolenti adverſum vos rebellatione; verum hoc vobis manifeſtum facio, quod multi noſtri curam gerunt, aut certe curam habebunt, niſi undiquaque de terra periit, benignos adhuc eſſe homines. Ego quidem igitur, exiguæ enim mihi ſunt ad dicendum vires, utpote qui aliarum rerum ſtudio ſim addictus, hic deſinam. Rogo autem vos per hoſpites noſtros, & per eos qui nobis conſiliarii eſſe conſueverunt, & per Deos, & Heroas, ac gratias, quæ hominibus ab hominibus contingunt, ut inimicitias quidem veſtras adverſum nos deponatis, ad amicitiam vero vos convertatis. Si enim non in veſtra civitate hæc conſequemur, haud ſcio quo progreſſi, eorum, quæ cupimus, compotes fiemus.

HIPPOCRATIS COI
LIBER DE HOMINIS STRUCTURA,
ad Perdiccam Macedonum Regem,
NICOLAO PETREJO CORCYRÆO INTERPRETE.

Opus antea non editum.

Argumentum in Librum ſequentem.

In hoc libello, brevi quidem, ſed graviſſimo, præter ea quæ de homine agit, totius anni temporum, tuendæ valetudinis egregia præcepta præſcribit.

1 *Mundus ex quibus elementis, ex iiſdem etiam conſtat homo. Humores quatuor, eorumque naturæ.*

2 *Arteriæ ac venæ quibus differant. Jecur. Riſus unde. Humores quatuor quid efficiant in homine.*

3 *Cerebri effectus, Reminiſcentia, Oblivio, Phreneſis, Lethargus, Paralyſis, Cerebrum purgantia.*

4 *Capitis paſſiones ex ſtomacho. Capitis ſuturæ tres. Capillorum color juxta varietatem humorum. Vocis tonus a ſpiritu.*

5 *Jecur tripliciter digerit. Excrementorum ratio.*

6 *Senſus in homine quinque. Homo ex quatuordecim quibuſdam conſiſtit. Fœminarum lac & menſtrua.*

7 *Spinæ vertebrarum numerus, coſtarum item, ac dentium. Stomachi amplitudo. Inteſtinorum longitudo. Digitorum nomina.*

8 *Anni tempora quatuor, eorumque natura. Quæ vitæ hominis ratio ſingulis anni temporibus.*

9 *Venæ ſectio quantopere conferat ſanitati.*

10 *Medicinalis ſphera.*

11 *Pituita, ſanguis, ac bilis quibus anni temporibus augeantur, & quæ vitæ ratio tunc ſervanda.*

12 *Annus in dies 365. colligitur.*

MUNDUS quatuor ex elementis conſiſtit, igne, aere, terra, & 1
aqua, calido videlicet, humido, frigido, & ſicco. Iiſdem ex
elementis quatuor totidemque humoribus & homo conſiſtit, ſanguine
ſcilicet, pituita, flava, & atra bili. Et ſanguis quidem aeri,
pituita aquæ, flava autem bilis igni, atra vero terræ ſimilatur.
Sanguis enim guſtu dulcis eſt: pituita, ſalſa: flava bilis
amara: atra vero, acetoſa, & flaveſcens. Sanguinis autem locus,
& ſpiritus in corde eſt: a dextris quidem ejus ſanguis, a ſiniſtris vero ſpiritus
conſiſtit. Flavæ bilis in jecinore, atræ in liene, pituitæ quidem in cerebro
locus. Sanguis autem calidus, & humidus, pituita frigida & humida, flava
bilis calida & ſicca, atra vero ſicca & frigida. * Arteriæ quidem a corde purum 2
ſanguinem, & ſpiritum recipiunt. Venæ autem & ipſæ a corde ſanguinem ſumunt,
per quas corpori diſtribuitur. Sed jecur cordi ſanguinem non præter veri fidem affatim
ſuppeditat. Nam ignis abſque materia permanere neutiquam poteſt. Quo fit
nonnulli hominum ſemper quaſi rideant, quidam vero triſtentur: hujus rei ex elementis
cauſſam eſſe dicimus. Qui enim puri ſanguinis non inexpertes ſunt, hi uſquequaque
rident, & aſpectu ac corpore floridi, necnon perſpicui coloris exiſtunt.
Qui vero flavæ bilis participes ſunt, deſides, puſillanimes, pavidi, imbecilleſque
eſſe ſolent. Pituitoſi vero inertes, & frigidi ſunt. * Reminiſci autem, & eſſe 3
prudentia præditum, ex cerebro inter calidum, frigidumque admodum temperato
provenit. Oblivio vero, ex cerebri frigiditate procedit. Paſſio autem, quæ phreneſis
nuncupatur, ex perurentibus febribus fit. Vaporibus enim, ex viſceribus per
dorſum ad cerebrum emiſſis, ejus humidum areſcit, & homo mente captus efficitur:
& cerebrum oleo quocumque frigidæ qualitatis per aures, vomituſque humectare
oportet. Lethargus vero & ipſe cerebri paſſio eſt: cum enim cerebrum
frigidis humoribus repletum fuerit, hinc paſſio, quæ Lethargus appellatur, hominem
occupat: & calefacientibus cerebro opitulari expedit. Paralyſis vero fit a frigido,
crudoque humore, qui a cerebro demiſſus in oculum, ſive in aliquam
labiorum partem, ſeu in totam dimidiamve faciem deſcendit. Per nares cerebrum
purgantia adhibere oportet, & extrinſecus iſobrium contuſum (herba eſt quæ &
Maros, & Origanis dicitur) ignis ſuffitu ſeu cauteriis per aures applices. * Quæ- 4
cumque autem paſſiones in capite fiunt, ex ſtomacho oriuntur, exempli cauſſa: vomicæ,
ſtrumæ, dentium dolores, tonſillæ, angina, ſuffocationes, anhelitus difficultas,
& reliqua. Caput autem ſuturas habet tres: invenitur & ſolidum abſque
ſuturis caput, & hoc quidem humidum eſt. Criſpos vero capillos habere, calidioris
capitis ſignum eſt. At recti crines ex ſupervacuo qui in capite eſt humore
fiunt.

5 fiunt. Flavedo capillorum ex flava bile, calvities vero ex caliditate provenit.
Articulatæ vocis ſpecies tres habentur, gravis, acuta, & media: hæc a ſpiritu
procedunt. * Jecur autem ipſum alimentum triplici digeſtione in ſuccum redigit.
Ex prima digeſtione cor alimenti qualitatem, ſaporem videlicet, ſuſcipit, & pu-
ri ſanguinis procreatio fit. Secundam digeſtionem jecur deſumit, & corporis par-
tibus alimentum largitur, unde flavæ bilis conſtitutio fit. Liens vero ex ſanguinis
fece alitur, unde & melancholicum humorem conſtitui certum eſt. Cerebrum au-
tem a ſtomacho humectatur, & pituitæ exuberantiam peragit. Tertia digeſtione
alimentum ſuperne in ſtomacho in ſuccum vertitur, & tunc reſeratur janitor qui
ventriculus nuncupatur, quoniam tranſitus tantum facultatem ſubminiſtrat. Inde
alimentum in inferiorem ventrem demittitur. Alvus vero a pituita ciborum acer-
bitatis gratia oblectamentum ſentit. Humidum autem excrementum per renes, ac
ſejunctos ipſius excrementi meatus in veſicam, ideſt in phuſcam deſcendit; in ve-
6 ſicam enim aqua ingreditur. * Senſus in homine quinque habentur, viſus, ol-
factus, auditus, guſtus, & tactus. Nam viſus ex æthere, olfactus ex aere,
auditus ex igne, guſtus ex humido, tactus vero ex terra fit. Homo autem ex
quatuordecim quibuſdam conſiſtit, nervis, venis, arteriis, ſanguine, ſpiritu,
carne, adipe, chartilagine, unguibus, oſſibus, medullis, capillis, membranis,
humoribus. Horum autem, excretiones, maribus quidem ſicco & humido excre-
mento, vomitibus, oculis, naribus, ſputis, ſudoribus, venereis, incertis mea-
tibus, capillis & unguibus fiunt. Fœminis vero ad hæc duo adduntur, purga-
tiones, lactis videlicet, & menſtruorum. Lac autem & eodem modo genitale ſe-
men hominis ex ſanguine gignuntur, & hoc certum eſt: ſi enim homo genita-
li plus nimio utetur, ſanguinem pro ſemine emittet. Similiter autem & fœmi-
7 næ, ſi plus nimio lactare cogentur, ſanguis elicitur. * Spina autem hominis ha-
bet vertebras xxiv. coſtas totidem. Dentes cum maxillaribus duo ſupra xxx. ſunt
anteriores autem dividentes, qui & ſecantes appellantur. Stomachus palmos ha-
bet quinque, inteſtina cubitos treſdecim. Nomina digitorum, Pollex, Index,
Medius, Annularis, Auricularis. Ungues frigidi ſiccique temperamenti ſunt.
8 * Anni vero tempora quatuor habentur, ver, æſtas, autumnus, & hyems. Ver
calidum & humidum eſt; ideo ſanguinis in corpore incrementum fit. Æſtas ca-
lida & ſicca; ideo flavam auget bilem. Autumnus ſiccus & frigidus; ideo atram
bilem, & ſaniem auget, ſanies quidem ſanguinea & aquoſa eſt. Hyems vero pi-
tuitam in corpore adauget. Nam quatuor hominis elementa, id eſt, humores,
ad tempora quatuor dividuntur. Ideo ſolarem converſionem ſpeculari, & affecti
9 temperamentum, & ad hæc curationibus uti opus eſt. * Si enim verno tempore
juvenis adverſa premetur valetudine, ſanguinis exuperantiæ cauſſa patitur, quem
per venæ ſectionem emittere opus eſt. Et ſi pleureſi unius diei ſpatio, vel duo-
rum, ſeu trium laboraverit, venæ ſectione affecto opitulandum, priuſquam ipſum
opprimat paſſio, & affecti vires deficiant. Homini vero venæ ſectio perutilis eſt:
& tempus quidem quo ipſa utendum, a Februario incipit: & rurſus a Septembri
principium ſumendo, ad ſeptimam ejuſdem perduret. Æſtate aliquo ægrotante,
10 ad paſſionis purgamina adhibenda. * Si conſiderantes (o Rex) & aliorum curam
agentes, quid ad vitæ rationem corporibus præſtet, & quod congrue alimenta
ſuggerat, ac debito apponat ordini, non ſatis pro diligentia noſtra, & qui hu-
mana aggrediuntur corpora, morbos deprehenderimus, nunc accuratius perſpicien-
tes, ſummatimque deſcribentes, medicinalem ſphæram ad te mittimus, per quam
ægritudines, quæ humana corpora occupare ſolent, pernoſcere, & ad præſentem
horam, ac decurrentis anni tempora, hujuſmodi calamitatibus opitulari queas.
Si autem hæc ac curatius egeris, diu citra omnem adverſam valetudinem per o-
mne tempus vita frueris. Et ſi hæc quæ potiſſimum optimæ valetudini tuæ vim
præbeant, quæque hominum generi conducant, peregeris, ita in omnibus te in-
columem vitam deprehendes elegiſſe. Et quamvis ardua admodum ſphæræ ratio ha-
11 beatur, eam tamen perſcriptam tibi præbemus. * A Vergiliarum occaſu ad hye-
male ſolſtitium, dies xl. hoc eſt a xii. Novembris, ad Decembris finem ſunt.
Hi quidem dies pituitam augent: balneis autem jejunus, ſudores excitando, de-
tergendoque, & venereis ac laboribus uteris. Ab hyemali ſolſtitio, ad vernale
æquinoctium, dies lxxxiv. a prima videlicet Januarii ad quintum ſupra xx. Martii
hi dies humiditatum, & ſanguinis exuberantiam peragunt: deambulationibus, &
ſiccis quæ ad victum pertinent, deliciiſque ac venereis, beneque alentibus uten-
dum. A vernali æquinoctio, ad Vergiliarum ortum, dies xl. a xxv. Martii ad xiii.
Maii hi dies ſanguinem augent: redolenti vino, & venereis, ac laboribus ute-
ris. A Vergiliarum autem exortu ad æſtivum ſolſtitium, dies xlii. a tertiade-
cima Maii, ad xxiv. Junii, hi enim dies flavæ bilis augendæ facultatem obti-
nent, dulcibus & aquoſis utendum, ducendæ alvi cura agenda, & a venereis,
ac laboribus abſtinendum eſt. Ab æſtivo vero ſolſtitio, ad æquinoctium autu-
mnale, dies xciii. ab xxiv. Junii, ad xxv. Septembris hi dies atram bilem au-
gent: frigidis & aquoſis, redolenti vino, ac ſalitis uti opus eſt; a venereis ve-
ro ab-

ro abſtinendum cenſemus. Ab autumnali æquinoctio, ad Vergiliarum occaſum,
dies III. a XXV. Septembris ad XII. Novembris; hi enim dies ſaniem augent,
acetoſis, acerbiſque, & venereis, ac laboribus uti expediet. Si ad hæc obſer-
vanda curam, o Rex, impenderis, citra omnem triſtitiam, doloremque in re-
liquum vita frueris. * Hac ſe diviſione ſic habente, annus in dies quinque ac 12
ſexaginta ſupra trecentos colligitur.

HIPPOCRATIS COI OPERUM,
quæ ad nos extant, omnium finis.

VENETIIS. MDCCXXXVI.
Excudebat JOANNES RADICIUS.